P.IV1902

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. Blaș 6 Ianuariu 1900. Numĕrul 1.

Invitare la abonament.

Pe anul 1900 deschidem abonament nou, cu prețurile indicate în fruntea foii, și a nume:

pe un an cu 12 cor. (6 fl.)
pe 1/2 de an cu 6 cor. (3 fl.)
pe 1/4 de an cu 3 cor. (1·50 fl.)

Pe abonenții nostri îi rugăm a lucra în cercurile amicilor și cunoscuților pentru lățirea foii nóstre; éră

pe cei ce sînt în restanță cu abonamentul îi rugăm călduros, să binevoéscă a grăbi cu plătirea aceluia, ca să fim ușurați în susținerea organului acestuia, atât de necesar bisericii nóstre.

ADMINISTRAȚIA.

Crăciunul!

În sat e mare veselia
Că s'au pornit colindătorĭ
De mare prasnic vestitorĭ, —
Ni-s'a născut astăzĭ Mesia,
Și glasurĭ de copiĭ ne spun:
Că-i numa 'n dĕl moșul Crăciun!

E frig pe-afară, dar' în casă
La fie care 'n vatră-i foc
Și lumea-i plină de noroc,
Și duhul Domnului planézĕ, —
Și îngerii cântă 'n cer sus:
Născutu-s'a scumpul Isus.

O! ce frumosu-i la Crăciun!
De „Lerui-Lerui" satul geme
Par' c'ar vrea să mai recheme
La viață timpul cel străbun —
O! haida-Ler din cerul sfînt
Că sîntem singurĭ pe pămînt!

Ér' moș Crăciun bĕtrân ca tarna
Scobóră de pe dĕl în sat
Cu nóptea ce l'a 'mpresurat, —
Bĕtrân e portul lui și haina
Și pĕrul lui e alb și sur
Și-i alb și câmpul împrejur.

Departe se aude 'n vale
Rîs de copiĭ lărmuitorĭ,
Sînt magiĭ cei iscoditorĭ
Conduși de stea în cale, —
Și-Irodiĭ vin colo pe urmă
Cu pĕcurariul de la turmă.

Și toți pe rînd îți spun povestea
Și tu-i asculți pe gândurĭ dus,
Cum s'a născut pruncul Isus, —
O ce frumóse sînt acestea
Colindĭ, și le-ascultăm dioși
Că-s pomeniri din moși-strămoși.

O! zi de sfîntă bucurie,
Ce ne-ai adus din cer de sus
Pe dulcele copil Isus, . . .
Revarsă-ți binecuvîntarea
Preste tubit poporul tĕu
Și-l apĕră de orĭ ce rĕu,
Acésta-mi e oftarea.

Boziaș 1899.

V. B. Muntenescu.

Nascerea.

A sosit încă o dată pentru noi sĕrbătórea *păcii*, sĕrbătórea *iubirei!* E sĕrbătórea *păcii* nascerea cea după trup a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos, pentru că pace a venit să ne aducă nóuĕ aici pe pământ, pace, pe care lumea nu o póte da, pace care covârșesce tótă mintea.

Și e sĕrbătóre de *iubire* pentru noi nascerea Mântuitoriului nostru Isus, pentru că iubirea l-a adus la noi din cerescul lăcaș. Îngerii, carĭ bucurie aŭ vestit lumiĭ, cântat'aŭ „mărire întru cele de sus lui Dumnezeŭ, pe pământ pace, între ómenĭ bunăvoire."

Și de atunci an de an rĕsună aceste sfinte armoniĭ pe pământul udat cu sângele Mântuitoriului, și an de an vestesc servitoriĭ Lui „pe pământ pace. între ómenĭ bunăvoire."

Dar este óre „pe pământ pace" și „între ómenĭ bunăvoire"?

Nu e nicĭ un timp maĭ princiios pentru a medita asupra cestiunilor marĭ ale omenimeĭ, de cum e timpul sĕrbătorilor bisericiĭ creștine.

Orĭ ce sentimente. zic maĭ mult, orĭ ce convingerĭ religióse ar avé cineva, totuși dacă ține a fi socotit de om cugetător și cunoscĕtor a marilor evoluțiuni prin carĭ a trecut némul omenesc înainte și până la Christos, apoĭ de la Christos și până la noĭ, va trebui să recunóscă și să mărturisésca, cum că Nascerea Mântuitoriului a format o pétră miliară în istoria némului omenesc întreg și că a dat nascere uneĭ concepțiuni nóuĕ despre univers și despre destinațiunea omuluĭ, care concepțiune și azĭ încă după încheierea alor 19 vécurĭ continuă a domina mințile și inimile, a inspira eroĭ, a luci în întunerecul nesciinței pe cum și a sciinței false.

Avem noĭ cu tóte acestea pace?

Rĕspunsul — durere — va fi negativ.

Așa dar n'a adus pace pe pământ Nascerea Mântuitoriului? Fără resultat s'a perdut sângele dumnezeesc?

Să nu fie! Isus pace ne-a adus și pace *avem* — dar nu neturburată. Avem pace, de câte orĭ peptul nostru sbuciumat de patimĭ suspină la cer și în durerile Finlui Restignit vede pironite tóte durerile némului. — Avem pace, de câte orĭ capul înferbîntat de problemele necunoscutului, rostesc cuvintele adoratoruluĭ îndoit „cred Dómne, ajută necredinței mele"! — Avem pace, de câte orĭ inima turburată la vederea calamităților publice și private, gata a rĕsufla cel maĭ înfiorător blăstăm — finesce lupta cu șópta dreptului Iov „Domnul a dat . . . Domnul a luat . . . Fie numele Domnului binecuvîntat.

Momente de aceste sînt cele maĭ dulcĭ, ele sînt resultatul uneĭ lupte crâncene și plecarea capului înaintea voinței Preaînalte este rodul neprețuit al aceleĭ *păcĭ*, pe care din ceriŭ, a adus-o Mântuitoriul și pe care lumea nu o póte da.

Cât sînt de prețuite ast fel de momente, numaĭ sufletul creștin o póte simți. Resignarea fatală a necredinciosuluĭ, orĭ rĕsvrătirea hulitoruluĭ de Dumnezeŭ, în fața creștinuluĭ bun sînt aparițiuni neînțĕlese, pe cum neînțĕlésă de aceia e și liniscea sfîntă a creștinuluĭ în fața nefericirilor ce-l cutropesc.

Dar sînt și creștinĭ, carĭ nu găsésc pace, carĭ se plâng în contra providinței! E adevĕrat, prea adevĕrat. Și care óre dintre noĭ nu se va fi plâns vre o dată orĭ și de nenumĕrate orĭ? N'am avut, pentru acésta pace? Dar óre în momente de grele încercărĭ, în momente de restriște, în momente când durere nebună era să ne răpéscă bunul cel maĭ înalt — mintea, — nu pacea luĭ Christos ne-a redat liniscea, a împrăștiat noriĭ vijelieĭ și a potolit valurile patimilor?

Și avem noĭ iubire și „bunăvoire"? Greșit'am și greșim de câte șepte zecĭ de orĭ șepte. Fărădelegilor nóstre nu este număr? Totuși, dacă maĭ póte trăi om cu om, dacă ura, pisma și reavoirea n'aŭ nimicit încă némul omenesc, cuĭ óre este a se mulțămi, dacă nu *iubirĭ* și *bunăvoireĭ*, ce Pruncul Isus le-a adus din ceriŭ.

Vedem dar în sufletele nóstre rodul păcii cerescĭ, simțim în noĭ bunăvoire adusă de sus.

Vedem și găsim pacea atunci mai ales, când mai depărtată o credem de la noi, și simțim căldura iubirii atunci, când mai înăsprite ni-se par relațiunile între om și om, întreném și ném.

Dar ce voiŭ să zic prin tóte cele înșirate? Voiŭ să zic dóră, că bine sînt tóte așa pe cum sînt, că am ajuns la binele dorit? că ne găsim pe aceea trépță de perfecțiune intelectuală și morală, la care a ajunge ne demândă legea luĭ Christos?

De parte e de la mine un asemenea gând. Durere, că am tocmai gânduri contrare. Cred, și vĕd, că omenimea tot mai mult se cufundă în noianul materieĭ, că tot mai mult scopurĭ lumescĭ sînt acelea, carĭ călăuzesc lucrările și aspirațiunile ómenilor.

Vĕd, că pietatea cătră Dumnezeŭ scade tot mai mult, că în loc de pace și bunăvoire, cérta, gâlcéva, ura, pisma și rĕutatea de tot soiul s'a încuibat în inimile ómenilor. Vĕd cum fiiĭ aceluiași ném, cum fiiĭ némuluĭ nostru atât de mult încercat, se urăsc și se oștesc.

Vĕd tot rĕul, tot pĕcatul și îl deplâng și deplângându-l rog Isvorul păcii și al bunĕvoirĭ a trimite Spiriul sĕŭ în inimile învrășbite.

Dar cu tóte că vĕd rĕul, vĕd și în mijlocul rĕuluĭ, că Spiritul luĭ Dumnezeŭ, spiritul păcii și a bunăvoireĭ n'a perdut încă de tot înrîurirea sa asupra nóstră. Vĕd lucrarea Sa și mĕ închin, rugându-l, că precum „plécă unde vre inima împĕratuluĭ", așt fel să plece și inimile nóstre spre cele bune și plăcute Luĭ, să se vedéscă în noĭ „Spiritul întru carele strigăm luĭ Dumnezeŭ Aba-Părinte"!

Între așt fel de gândirĭ să prăznuim marele praznic al nașcerĭĭ Domnuluĭ nostru Isus Christos.

Să socotim, cu ce sîntem datorĭ, și dându-ne sémă, că tóte fărădelegile nóstre n'aŭ putut să șteargă din inimile nóstre *pacea* și *iubirea* luĭ Christos, să cântăm și noĭ cu un glas, cu glasul cerescilor Puterĭ:

„Mărire întru cele de sus luĭ Dumnezeŭ, și pe pământ pace, între ómenĭ bunăvoire!

Tinerimea și Iancu. În fața mușenieĭ, pe care, era de prevĕdut, că ceĭ de la cârmă o vor păstra pentru protestele demne și bărbătescĭ ale poporuluĭ românesc ofensat și el de nesocotita vorbă a și mai nesocotituluĭ procuror Lázár, harnica nóstră tinerime a făcut un pas înainte. Și pasul acesta a fost tot așa de demn, ca și tonul în care aŭ glăsuit protestele.

După cum cetim în „Tribuna" de Joĭ, o deputație a tinerilor din Cluș constătătóre din Dniĭ *Coriolan Steer, George Novacovici* și *Ioan Scurtu,* aŭ depus Duminecă în 31 Dec. n. o cunună de laurĭ pe mormîntul „regeluĭ munților, Avram Iancu. La sfârșitul sf. liturgiĭ stud. Scurtu a impărtășit poporuluĭ adunat la biserică scopul venireĭ acesteĭ deputațiuni la Țebea, apoĭ ieșind cu toțiĭ în procesiune la mormîntul simplu al neuĭtatuluĭ eroŭ, stud. Novacovici a rostit un pătrunzĕtor panegiric, după care cu toțiĭ aŭ întonat cu însuflețire cântarea „Deșteptă-te Române!"

Cununa depusă de tinerime e din laur natural și e împodobită cu o falnică pantlică trĕcoloră națională învĕlită în flor negru. Pantlica pórtă inscripția: „Dormi în pace! Noĭ veghiăm! — Tinerimea română luĭ Avram Iancu!?

Orĭ cât de mărĕță, plină de pietate, dar în acela-șĭ timp și inofensivă a fost acéstă manifestație, ea va turbura gróznic pe ceĭ cu conșciința neliniștită, carĭ în neputința lor și în șovinismul fără sémĕn se tem și de morțiĭ din morminte.

Să vedem și de astă dată ce róde va produce mult buciumata eră de dreptate a dluĭ ministru Széll!

Iancu în congregațiunile comitatense. Iubitul nostru eroŭ din 1848 Aram Iancu din protestele tinerimeĭ a ajuns în congregațiile comitatense. Membriĭ românĭ din comitatele, în maioritate covârșitóre românescĭ, Sibiŭ și Hunedóra, interpelară pe respectiviĭ vice-comiți despre pașiĭ, ce ĭ-aŭ făcut, respective aŭ de gând să-ĭ facă pentru liniștirea spiritelor scârbite și agitate ale Românilor, la ministrul de justiție.

Rĕspunsuriie interpelărilor, pe cum se puteaŭ prevedé, în merit aŭ fost acelea-șĭ, nule. Deosĕbirea stă în motivele, ce le aduc dniĭ vice-comiți. Pe când vice-comitete de la Hunedóra declară, că interpelarea (la ministru) nu se ține de sfera sa de activitate, pe atunci cel de la Sibiŭ, mai precaut, spune, că după ce interpelarea nu ĭ s'a presentat cu 24 óre mai înainte de ședință ĭ-și reservă drĕptul de a rĕspunde altă dată.

Premiĭ pentru împădurit. Ministeriul r. u. de agricultură în 1894 a escris concurs la mai multe premiĭ, pentru împăduririle efeptuite în acel an. Cu plăcere constatăm, că la aceste premiĭ aŭ concurs și mai multe comune românescĭ, din carĭ unele aŭ dobîndit premiĭ frumóse. Premiul prim de 1000 coróne la obținut comuna Covasna pentru împădurirea unuĭ teritoriŭ de 30 jug. catast., comuna Lupșa a obținut premiul prim cu recunoscință în sumă de 400 coróne, comuna Turcheș din comitatul Brașovuluĭ a fost premiată cu 300 coróne pentru plantarea cu pădure a teritoriuluĭ de 27·16 jug. catast. Foștiĭ urbarialiștĭ din Lunca în comitatul Turda-Arieș s'aŭ premiat cu câte 300 coróne pentru împădurirea alor 20 jug. catast., ĕră ceĭ din Buru cu 200 coróne pentru 11 jug. catast. Tot cu câte 200 coróne aŭ fost premiate comunele din comitatul Turda-Arieș: Pocéga de jos pentru împăduritul alor 45 jug. și Salciua de jos pentru 22·5 jug. catast. Șeica mare pentru împăduritul teritoriuluĭ de 26 jug. s'a premiat cu 150 coróne.

Pe când înregistrăm cu multă satisfacțiune cultivarea pădurituluĭ, care e un isvor secur de venit pentru o mare parte a poporuluĭ nostru, nu putem să nu apostrofăm nepăsarea multora față de grijirea și înmulțirea pădurilor așa, cât din causa acesteĭ nepăsărĭ fiind judecați la mulcte grele, pe carĭ neputêndu-le plăti, li se vinde și pădurea, ce o aŭ.

Bani noĭ. Cu 38 milióne și jumătate coróne se vor înmulți în decursul anuluĭ baniĭ, ce sînt pușĭ în circulație. Mai jumătate din acéstă sumă considerabilă 19·2 milióne, va fi representată prin monete de câte 5 coróne, carĭ, pe cum se spune, prin luna Martie vor fi și pușĭ în circulațiune. A fără de acești baniĭ de argint, se vor mai bate în decursul anuluĭ și baniĭ de câte 10 și 20 coróne în aur, valórea totală a acestora va fi de 18·2 milióne coróne. Vor urma apoĭ vre o 50 milióne monete de câte doĭ fileri, tóte la o laltă în preț de un milion coróne. Șirul baniloř noĭ de metal îl vor încheia 5 milióne monete de câte un filer.

În jumătatea a dóua a anuluĭ se va începe pregătirea baniloř de hârtie de câte 10 și 29 coróne. Aceștia însĕ în casul cel mai bun, abia cătră sfârșitul anuluĭ vor putĕ fi pușĭ în circulațiune.

Presa în Rusia. Cetim aprópe în tóte ziarele scirea telegrafică, că țarul Niculae II. a dat un ordin de cuprinsul, că de la anul noŭ st. v. se șterge *censura pentru publicațiile jurnalistice și se dă presseĭ libertate deplină.* Ucazul acesta al absolutisticuluĭ țar e o nóuă dovadă de progresul ce-l face Rusia pe calea civilisațiunii. În același timp însĕ, el e o bună palmă dată guvernuluĭ din ambele părți ale monarchieĭ. La noĭ, numaĭ de un scurt timp aŭ încetat procesele de presă, în carĭ osîndа era sciută înainte: pedepsirea cea mai aspră a ziariștiloř românĭ. Numaĭ de un scurt timp închisorile de la Vaț, Seghedin, Cluș și airea aŭ fost lipsite de scriitorĭ românĭ, ĕr în Bucovina, ziarul național „Patria" aprópe nu este sĕptĕmână, în ca' să nu fie confișcat, și nu mai de mult, le cât în ultimele zile, al doilea colaborato' al eĭ a fost espulsat din țară.

Óre bobărnacul acesta, ce indirect îl dă Rusia cea sĕlbatică, tirană etc. va fi priceput de ceĭ chemați?

Ne temem că nu!

Numele comunelor. Legea despre magiarisarea numelor de comune, pe cum se scie, dispune, că alegerea și stabilirea numeluĭ oficios pe sama fie căreĭ comune din țĕră o va face o comisiune specială regnicolară, însărcinată cu acest lucru. Comisiunea din întrebare e constituită de mult, ĕr acum și-a început lucrările. Activitatea și-a început-o cu aducerea uneĭ hotărîrĭ de mare importanță. A stabilit anume principiul, că la precisarea numeluĭ oficios al localităților nu va considera de neapĕrat de lipsă numirea magiară, ci va căuta să stabiléscă adevĕrul istoric, și în conformitate cu acesta va avé să fie și numele oficios al comuneĭ.

Barĕmĭ de ar observa comisia principiul statorit din a eĭ parte și să nu lase, pe cum nu o dată se întâmplă, ca pasiunea să domnéscă peste rațiune!

Revistă politică.

Afaceri interne. În ședința delegațiuniĭ magiare ținută în 27 a. l. tr. pentru statorirea budgetuluĭ ministeriilor comune, deputatul Ugron a atăcat tripla alianță, făcênd imputărĭ grave Germanieĭ,

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

că esploatézá şi trage pe sfóră monarchia austro-ungară. Lucrul acesta a atins dureros pe politicianii din Germania, în prima linie pe împĕratul Wilhelm, care nu s'a aşteptat, ca în modul acesta să i-se remunereze celebrul toast, rostit la adresa Magiarilor, cu ocasiunea sĕrbărilor millenare. Împĕratul Germaniei a dispus să i-se traducă în nemţesce întrégă vorbirea lui Ugron, şi a rĕmas consternat de cuvintele grave aruncate din partea acestuia în faţa Germaniei, în presenţa ministrilor comuni ai Austro-Ungariei, dintre carî nicî unul nu şi-a ridicat glasul pentru a combate pe Ugron şi a restabili adevĕrul. În deosebi s'a supĕrat împĕratul pe ministrul comun de esterne, contele Goluchowski, care ca factor important în tripla alianţă, trebuia să o ieà în apĕrare

Vorbirea lui Ugron a fost viu discutată atât în pressa germână, cât şi cea magiară. Tóta deosĕbirea stă în aceea, că pe când Nemţii aŭ fost deprimaţi pentru nerecunoscinţa magiară faţă de lăudărosul discurs al împĕratului german, pe atunci ziaristica patriotică în cuvintele patrioticului nostru Sĕcuiu vĕd un act de şi mai mare patriotism.

Din parte-i ministrul comun de esterne, ca să alunge de la sine învinuirea a recurs la scusa, că el nesciind unguresce, n'a înţeles vorbirea lui Ugron.

Sînt de notat la acest loc unele dispositii ministeriale, de pe terenul, instrucţiunii, emanate în ziele din urmă ale erei nóue, acum învechite.

Cea dintâi este ordonanţa ministrului Wlassics adresată oraşului Fiume. Ministrul dispusese mai înainte, că limba magiară trebue introdusă în tóte şcolile Fiumanilor. Fiind însĕ că aci a dat de resistinţă eficace, acelaşi ministru vine acum şi se esplică, că ordinaţiunea sa se referesce numai la şcolile confesionale şi cele susţinute de privaţi, ér nicî de cât la cele comunale. Va se zică se daŭ ordonanţe ambigue pentru ca apoi să pótă fi sucite după cum ar fi terenul pe care ar cădé.

Asta se vede şi din rĕspunsul, ce l-a dat guvernul la rugarea Slovacilor. Aceştia ceruserà deja mai înainte să li se concédă întemeiarea unui gimnas slovac, dar atunci primirà rĕspunsul, că cererea lor nu li se póte împlini, lipsind fondurile, carî ar asigura esistinţa gimnasiului. Slovacii n'aŭ desperat, ci arĕtând guvernului, că eî aŭ o societate cu menirea de a întemeia un gimnas naţional, a cărei statute aŭ fost aprobate de guvern, şi carea s'ar angaja la susţinerea gimnasiului din cestiune, aŭ cerut din nou. Dar ce să vedi, în loc să capete o resoluţie positivă, ca unii, carî aŭ delăturat pedeca, pentru carea primirà prima negativă, se trezesc cu un rĕspuns şi mai trist de cât cel dintâi.

Îndătinatele felicitărî de anul nou s'aŭ ţinut şi ăst-an. E mare diferinţa dintre caractĕrul răsboinic al vorbirilor şi rĕspunsurilor de anul nou, ce s'aŭ ţinut anul trecut şi cel pacinic de acum. Mai multe formalităţi aŭ fost la ministrul president, unde eraŭ adunaţi şi ceî alalţi soţi ai cabinetului. Partidul guvernamental i-şi esprimă stima şi iubirea, ce o are pentru marele fiu al sĕu, Széll, care cu o prudinţă rară a liniştit nu numai neînţelegerile din casă, ci şi certele din afară.

Austria. Crisa cea mai amenințătóre pentru Austro-Ungaria a fost complanată de Maestatea Sa în ultimele zile ale lunei trecute. Foile oficióse din 31 Decembre aŭ publicat ordonanţele imperiali referitóre la provisoriul de patru luni pentru ministeriile comune, ce-l votasera cu trei zile mai înainte delegaţiunile. Proporţia în carea aŭ să concurgă la acoperirea speselor acestora celea dóuĕ jumĕtăţi ale monarchiei, le-a statorit Monarchul, dar numai pe 6 luni, conform percentelor stabilite mai înainte (34·4% pentru Ungaria) din partea deputaţiuniior.

Cu împlinirea acestora, zic mulţi, că cabinetul Wittek şi-a terminat comisiunea, şi Maestatea Sa acum s'ar ocupa cu planul noului ministeriŭ. De şef, spun, ar fi desemnat ministrul Kŏrber, care ar trebui să compună lista noilor ministri parlamentarî.

Tot sfârşitul lui Decembre aduse pentru Austria o altă bucurie, carea în alte timpurî n'ar merita acest nume. E vorba de rĕspunsul comisiunii încredinţate cu controlarea datoriilor statului. În şedinţa, ce s'a ţinut în 27 Dec. cu 3 contra 2 voturî, s'a adus hotărîrea de a se estrada suma redusă de 30 milióne în aur băncii austro-ungare, ca să formeze garanţa pentru baterea banilor noi de câte 5 coróne.

Transvaal. Sórtea Burilor devine mai favorabilă. Norocul stă pe partea lor. Învingerile deşi nu le sînt marî, dară în fine ele totuşi sînt învingerî.

Mai pe urmă generalii anglezi hotărîserà să părăséscă ofensiva şi retrăgêndu-se să se mărginéscă la defensivă. Dar şi-aŭ schimbat planul prin sosirea generalului Warren. Acesta sosind cu corpul de armată al cincilea, în contra tuturor aşteptărilor, porni spre Natal şi se împreună cu Buller, lăsând ţara Cap, unde se zicea că 'şi are destinaţiunea. Cu puterî unite ercară din noŭ aceşti doi generali anglezi trecerea peste riul Tugela. Burii băgară de samă şi 'şi întărirà posiţiunile. În nóptea din spre 1 Ianuariŭ generalii Buller şi Warren aŭ şi atăcat întăriturile Burilor, dar aŭ fost rĕspinşi cu perderî însemnate.

Pe partea din vest a câmpului de luptă, generalul bur Cronje a început bombardarea castrelor lordului Methuen. Cronje provocase mai înainte pe generalul Methuen să capituleze, promiţênd retragere liberă tuturor soldaţilor, cu condiţiunea însĕ, ca puscile şi tunurile să rĕmână Burilor. Neînvoindu-se Methuen, Cronje a continuat cu bombardarea. Care a fost resultatul bombardării, positiv nu se scie. Atâta e sigur, că starea lui Methuen e critică. Asta se póte deduce de acolo, că el numai pe căi laterale, folosindu-se de Cafferî, póte da semne despre esistinţa sa.

Cu privire la portul Delagoa tot mai multe amĕnunte es la ivélă. Convenţia despre carea se zicea, că ar esista între Germania şi Anglia, acum se crede ca sigură. În virtutea acesteia Anglia s'ar fi înţeles deja mai de mult cu Germania, ca aceea să ocupe posesiunile portugheze din Africa sudică, ér céstă-laltă să pue mâna pe cele alalte posesiuni a le Portugaliei. Momentul potrivit Anglia îl socotesce deja de sosit. Sub pretest, că prin sînul Delagoa Burii sînt provĕduţi cu arme şi muniţiune, Anglezii şi-aŭ pretins mai întâi dreptul de a supraveghia portul. Acum însĕ nu se îndestulesc nicî cu atâta, cer ca portul Delagoa să fie cu totul supus lor.

Bine fiind cunoscute în Paris intenţiunile Angliei, pe cum se telegrafézá de acolo, guvernul frances a dat ordin floteî sale din Oceanul indic să se concentreze la Tullear (în Madagascar), depărtare de treî zile până la portul amintit.

Corespondinţe.

Sĕlagiu, luna decembre 1899.

Mărire întru ceî de sus lui Dumnezeŭ!

O lume întrégă s'a cutrĕmurat, o lume întrégă s'a bucurat. „Christos se nasce, măriţi-l; Christos din ceriurî, întîmpinaţi-l; Christos pe pămînt, înălţaţi-vĕ!“ Oh! popórĕ cunóscetî pe deplin actul rĕscumpĕrării, întruparea Cuvîntului?! În pragul mult aşteptateî zile toţi, mic şi mare, ne ridicăm glasul, să cântăm cu céta îngerésca „Mărire lui Dumnezeŭ“, căcî simţĕminte de estas sufletesc trebue să ne ocupe inimile, când avem să sĕrbătorim nascerea omenéscă a Fiului lui Dumnezeŭ. Vedem Dumnezeirea, pe Dumnezeŭ Însuşi luând asupraşi trup omenesc din Muerea înainte, în şi după nascere fecióră, pentru ca mai târziŭ după o viaţă de 33 anî petrecută pe pămînt, prin Acest Dumnezeŭ-Om să fim eliberaţi de sub jugul pĕcatului strămoşesc. Şi când vĕd îngerii acéstă ne mai vĕdută iubire, manifestarea dragostii lui Dumnezeŭ atât de fericitóre pentru némul omenesc, esclamă în preamărirea Lui dorind să fie şi „pace între ómenii de bună voire.“ Mărire lui Dumnezeŭ si pace între ómeni! Dóuĕ idealurî, pentru şi contra cărora se luptă vécul nostru îmbătrînit, prevĕdêndu-şi sfârşitul.

O lume e inima omului, a zis cine va şi avem să-î dăm drept. Dar şi-a uitat a adauge, că pe cum lumea, aşa şi inima omenéscă e complexul diverselor curente. Se mestecă cel bun cu cel rĕŭ, şi om să fie, care va fi în stare să deslege nodul gordian. Étă la sfârşitul unui vĕc starea lucrurilor: Mărirea lui Dumnezeŭ şi pacea între ómenî, aceste idealurî, sînt espuse curentelor de mai sus: unii carî staŭ pe partea negativă, nu vreŭ să le recunóscă, alţii, le apĕră în contra tuturor sforţărilor timpului modern, şi luptându-se fac tot posibilul, ca să le pótă susţiné. Mare şi puternică e partida contrară, mică şi slabă e céstălaltă parte. Dar până când aceea nu are alt razim de cât spiritul lumiî, până atunci acésta se basézá pe principii neperitóre şi eterne avênd de ajutor pe Fiinţa supremă, Zeitatea, carea planézá peste destinele popórĕlor întregî şi

dirige sórtea individilor sînguratici. Prea bine o scie acésta contrariul, de aceea î-şi concentrézá tóte puterile disponibile şi atacá cu turbare furiósá, infernalá, sá sfárîme tot ce-i stá în cale. O reprivire scurtá peste evenimentele acestui véc, care peste câte va zile are sá fie trecut în registrele istoriei, ne va convinge despre adevérul acestor zise şi ne va dovedi eclatant, cá între orî ce împrejurárî sá fie biserica lui Christos, ea totuşi va ieşi şi a ieşit triumfátóre.

1800! Începutul secluluî nostru! De acest numér e legat un nume care e scris, cu litere marî şi strálucitóre dar şi negre în istorie, numele de Napoleon. În scurt timp devine primul consul al republicei şi de aci în colo se tot ridicá până ce rápesce în mánile sale tótá puterea şi din amicul poporului devine autocratul cu putere absolutistică. Încredéndu-se în puterile sale, îl face prinsonier pe pontificele Piu VII şi susţine resbel contra bisericiî lui Christos. Dar cel ce azî vre sá nimicéscá stânca, peste câţi va anî e esilat de cátrá poporul séu, care cu puţin mai înainte la o singurá vorbá a lui întra în luptá ca un leu fárá fricá de puterea, de multe orî duplá saú triplá, a inimiculuî. S'a stîns stéua şi a fost esilatá pe insula s. Elene, ca acolo sá mediteze despre sórtea omuluî, care párásesce terenul presárat cu florile credinţiî. — Şi tot Franţa a escelat, dacá se póte folosi acéstá espresiune, în primul loc în lupta contra bisericiî, pe la anii 1830—1848, apoî sub Napoleon III, ér mai pe urmá după restituirea republicei numitá a III-a. Dar nu numai în Franţa s'a aflat persecutorî ai bisericiî, ci şi în Spania, unde la 1837 a fost închise 3000 claustre şi averile lor secvestrate, şi până la 1848 sub domnirea reginei Isabella II, ţinta conducétorilor a fost: rápirea drepturilor bisericiî şi abia de atunci aú mai încetat inimiciţiile. La acésta s'a adaus Portugalia, ér în Germania persecuţiunile aú degenerat întru atâta, cât era pe aci sá reînviá timpul martirilor. Şi étá! acel Bismarck, care a suscitat góna contra bisericiî catolice prin legile fárá temeiú în credinţá, şi care a zis óre când cu o falá adevérat germaná: „Nu vom merge la Canossa", a fost necesitat sá-şi plece capul séu de fer înaintea Capuluî bisericiî mult persecutate din parte-i, şi i-a fost dată a ajunge abrogarea multor legî aduse óre când în urma stáruinţeî şi puterii sale contra bisericiî catolice. Cancelariul de fer a cedat crucii. În Rusia încá nu s'a putut bucura biserica catolicá de indulginţá, numai puţin timp sub Alesandru I. ca apoî góna sá erumpá cu mai mare vehemenţá. Da, biserica a fost persecutatá. Orbia, preocupaţiunea şi sectele atheiste, francmasonice şi-aú pus de scop: nimicirea bisericiî lui Christos, ceea ce li s'a párut, cá aú şi obţinut prin rápirea fárá de lege, putem zice hoţéscá, a averilor papale din partea lui Emanuel piemontesul cu ajutoriul francmasonuluî şi depravatuluî revoluţionar Garibaldi. Şi totuşi biserica lui Christos stá neclátitá, din ce ar puté învéţa şi cârmuitoriî nostri, când tentézá a strábate de o parte cu forţa, de altá parte cu momele în sanctuariul bisericiî.

În „regnum Marianum" biserica încá e în stare de asediú; şi dacá în decursul secluluî nu a fost espusá persecuţiunilor, de carî a avut parte în alte ţerî, nu a putut sá aibá bucurie la finea véculuî XIX. Genii secluluî, carî aú escelat prin invenţiunile admirabile pe tóte terenele, ar rîde şi în mormînt (?) de noî, dacá am lása biserica sá se desvólte după firea şi chemarea sa şi ceî, carî conduc destinele patrieî nóstre nu ar fi destuî de înaintaţi în doctrinele spiritului modern, dacá nu ar lua posiţie contra luî Dumnezeú şi contra bisericiî. Numai cât eî lucrá cu mai multá înţelepciune, de cât toţi bárbaţii de stat aî acestuî seclu. Cu forţa ne-aú impus cásátoria civilá şi indiferentismul religios, cu momelî ne îmbie autonomiá şi congruá, pentru ca în sfârşit sá ne pótá subjuga, ca atuncî, când va rêsări pentru prima órá sórele secluluî viitor, eî sá pótá striga în lumea largá: étá am învins! Cu învingere am finit seclul XIX, cu învingere începem seclul nou al XX-lea! Oh! mare le-ar fi bucuria! Şi confraţii nostri latini nu cunosc pe deplin pericluî saú — de dragul ideiî nebune de magiarisare pe orî ce cale — nu vreú sá-l cunóscá. Noî înse î-l vedem bine şi . . . ni se strînge inima de durere, şi nu putem face alta, de cât sá 'nálţám rugáciunî ferbinţi cátrá cer. Atâta înse nu e destul. Pe lângá rugáciune se maî recere lucru. *Ora et labora!*

Sinodul archidiecesan s'a ţinut. Ne-am bucurat de el. Pentru ce sá nu se pótá ţiné şi sinódele dieceselor sufragane, ca premergétóre unuî sinod provincial grandios, în care toţi din tóte unghiurile, sá repetám mártursirea solemná, ce aú fácut-o párinţii nostri înainte cu 200 anî şi sá jurám cu toţii solidaritate în luptá, neobosinţá întru apérarea drepturilor bisericiî şi ale nóstre? Nu póte sá fie 'n lume lucru mai eficace, de cât cel sévârşit în solidaritate şi cu puterî unite. Când ne va îmbia stráinul cu drepturî, carî în realitate pentru noî sînt catene grele, sá ne întórcem faţa de cátrá el; când ne va da aur şi argint afirmând, cá vre sá ne scótá din sérácie, sá fugim de acele darurî danaice. Sá privim nisuinţa îndreptatá contra independenţii nóstre cu dispreţul, ce l-a meritat. Dar întru tóte sá fim priveghetorî, paznicî buni aî aşezámintelor sfinte, luptacî agerî, dacá ni s'ar cere saú ni s'ar impune lupta. Întru tóte sá ne fie ca devisá cântarea îngerésca: Mărirea luî Dumnezeú şi pacea între ómenii de bună voire.

Sérací sîntem, împrânciţi sub povóra sérácieî, persecutaţi de ómenii nemiloşi, ameninţaţi cu un viitor negru, cu inimă tremurándă gândim la sórtea adoratei nóstre biserici. Lacrémi isvorésc din ochiî nostri, suspinurî dureróse şoptesc buzéle galfede şi totuşi sîntem decişi a suferi tot posibilul, numai sá vedem pe scumpa nóstrá mamá iare şi fericitá, numai sá ne vedem strînşi în şirurî tarî şi nepenetrabile de inimic, ér poporul credincios grijeî nóstre concredut în credinţa luî strámoşéscá şi neasuprit; ér voî I. P. S. nostri archiereî *ne conchemaţi în sinóde diecesane* — acésta e rugarea umilitá a fiilor vostri ca sub înţelépta vóstrá conducere şi îmbárbátaţi de dragostea vóstrá sá apérám şi în viitor mărgăritarele scumpe: Biserică şi popor, tóte pentru mărirea luî Dumnezeú şi pacea între ómenii de bună voire!

Mágureanul.

Noutăţi.

Întru mărirea luî Dumnezéu. Curatoratul bisericiî gr. cat. din *Şamşudul de Câmpie* î-şi ţine de datorinţá a aduce şi pe acésta cale viele sale mulţámite urmátorilor credincioşi aî aceleî parochii, carî în decursul anuluî 1899 în o formá orî în alta aú contribuit la înfrumseţarea şi provederea cu cele de lipsá a caseî Domnului: *Simion Gerendi* cu soţia sa *Ileana* pentru un rînd de ornate liturgice un stichar alb decorat şi o faţá de masá cerată, tóte în preţ de 36 fl. *Martinian Moldovan* şi soţia sa *Susana* pentru o cruce de argint de China, 15 fl. *Raveca Dogariu* cu soţul séu *Ştefan*, pe lângá alte fapte frumóse, pentru o faţá cerată pentru prestol. Véd. *Iuliana Mantea* pentru o faţá de masá cerată şi decorată pe tetrapod. Dumnezeul îndurárilor lungindu-le firul vieţii, faptele nobile sá li le scrie în cartea vieţii. *Michail Pop Lupu* par. gr. cat. şi preşed. curat. bis. Subscrisul în numele curatoratului, şi a poporului credincios din Band aduc cea mai cáldurósá mulţámitá Venerabileî Dómne Maria Simon, carea cu dragoste creştinéscá a donat în aniî trecuţi pentru biserica gr. cat. din Sângeorgiul de câmpie un rênd de vestminte sacre în preţ de 55 fl. şi acum pentru nóua edificandá biserică gr. cat. din loc a dáruit 50 fl. v. a. Dumnezeul dragostii sá o întáréscá în adêncele sale bétrâneţe. Band la 30/XII 1899 *Gligor Pop* curat. prim.

Cuponii obligaţiunilor de regale. Cu 1 Ianuariú 1900 scade ultimul cupon de 4½% seria I emisá pe basa articlului de lege XXXVI din 1888, după obligaţiunile ungare a despágubireî de regal, tot din aceeaşi zi se póte obţiné seria a II-a de cupóne de la cassa centrală de stat din Budapesta pe cum şi de la tóte perceptoralele din ţará pe lângá presentarea asemnaţiuneî cuponale aclusá la obligaţiune. Avisám despre acésta curatoratele şi senatele şcolastice, ca acolo unde biserica respective şcóla are atarî obligaţiunî, sá grábéscá a dobîndi de la perceptoratul concernent nóua serie de cupóne, cácî după 30 Iuniú 1900 nu se vor mai puté obţiné nóuêle cupóne de la perceptorate, ci numai de la cassa centrală a statuluî.

Numerátórea poporaţiunii de care am scris şi noî într'un numér trecut, — nu se va face la începutul anuluî, ci chiar la sfârşt în 31 Dec. 1900 când se împlinesc 10 anî de la ultima conscriere.

Pentru cassa naţională. Secretariatul Asociaţiuniî ne transpune spre publicare lista contribuirilor fácute în favorul caseî naţionale, ca réscumpérarea felicitárilor de anul nou. Şi până ce am puté publica lista întrégá, împártăşim cetitorilor nostri, cá suma adunatá în chipul acesta se ridicá la 161 coróne.

Simpatii pentru Italia. Senatul român în şedinţa din 31 Dec. la propunerea dluî Grig. Tocilescu a votat cu mult entusiasm şi cu vii aplause o adresá de mulţumire guvernuluî italian şi special ministruluî Baccelli pentru simpatica primire fácutá delegaţiunii române din incidentul sérbárilor fácute la forul lui Traian.

În era dreptăţii. De pe lângá Dej vine trista scire, cá patru ţerani români aú fost puşcaţi de gendarmî în comuna Goştila. Turburárile ar fi provenit din incassarea speselor de comassare. Doî ţerani din comuna numitá s'aú dus la Viena, la Maestatea Sa, unde aú dat o plângere contra acestor barbariî.

Un român la Buri. Niciî cá se póte alt cum. Petru Leuştean de lângá Arad a ajuns în armata burá, unde face marî vitejii. Aşa între altele a eliberat pe un colonel bur din mâna Anglezilor, pentru care faptá a fost numit sublocotenent.

Sérbátori fericite

doresce tuturor óspeţilor séi cunoscuţi şi necunoscuţi — rugându-se pentru sprijinul binevoitor

Aug. Coltor

subarend. Hoteluluî „Univers"

în Blaj.

SUPLIMENT LITERAR.

Iubire.

— *Gândiri de Crăciun.* —

„Așa a iubit Dumnezeŭ lumea“ . . .

Colo departe . . . departe. la sóre-rĕsare, unde privirea mărginită nu mai rĕsbate, unde ceriul se îmbrățișézĕ cu pămêntul . . . Da acolo s'a îmbrățișat cerul cu pământul înainte cu nóuĕ spre zece vécurĭ! Pământul era prea neputincios, să se înalțe până la cer, de accea cerul însuși s'a coborît și „Cuvîntul trup s'a făcut.“

Zărim în negurile vécurilor stéua magilor, lumina eĭ binefăcĕtóre luminézĕ și astăzi — zărim Copilul Dumnezeŭ în iesle culcat, păstorii se închină cu evlavie. cetele îngerilor cântă „Mărire întru cei de sus luĭ Dumnezeŭ și pe pământ pace“ . .

Și în difusiunea de lumină orbitóre, aiuriți privim la sfîntul prunc din iesle, și ochiĭ ni se umplu de lacrimĭ. când ne gândim la capul luĭ împrejmuit de lumină o dată încununat cu spinĭ; la fragedele mânuțe o dată pironite cu cuie: la dumnezeéscа-i inimă — o dată străpunsă cu aŭ cea .

E trista, sublima tragedie a *Iubirĭi.*

Suferințele îndurate în o viéță de 33 anĭ. miseriile vieții nóstre pământene, orĭ cât de marĭ și de amare ar fi — dispar când e vorbă de Iubirea Fiuluĭ Omuluĭ. Căcĭ Iubirea tóte le sufere, tóte le rabdă!

Cu sânge e întărită acéstă dumnezeéscă dragoste, și mult sânge nevinovat a maĭ curs până omenimea a putut-o înțelege.

Abia târziŭ am început a o pricepe. când ghiața de pe inimile nóstre a început a se topi. Abia atunci am priceput sublima misiune a Celuĭ, ce ne a lăsat drept moștenire: „Iubiți-vĕ unul pe altul pe cum și eŭ v'am iubit pe voĭ!“

*

Priceputu-l-am óre?

Să nu ne grăbim cu rĕspunsul; să privim în inimile nóstre maĭ întâĭ. și numaĭ apoĭ să avem cutezanța, de a spune, că ghiața s'a topit din jurul inimilor nóstre. că înțelegem moștenirea, ce ne-a lăsat-o Isus: *iubirea* .

Dumas-Fiul în una din lucrările sale scrie: Vĕ rog puțină iubire! Numaĭ puțină iubire — un peu de charité — cere poetul. căcĭ și acésta puțină iubire e de ajuns pentru a ferici pe ómenĭ — săŭ póte cere *puțină* iubire, din pricina, că i-ar fi zădarnică cererea, când ar cere *multă?*

Poetul a scris un adevĕr necontestabil: e de ajuns o schinteie cât de mică de dragoste, pentru a încălzi rĕcéla vieții nóstre pământene.

*

Avem măcar schintea aceea?

În amurgul véculuĭ. care móre, la cele din urmă fâlfăirĭ de la candela véculuĭ luminiĭ, căutăm cu lampa luĭ Diogene schinteia iubiriĭ și — nu o aflăm.

În Africa de Miézĕ-zi sângele curge șiróie între dóuĕ popóre creștine — la Rĕsăritul și la apusul Europeĭ. popórele înarmate din tălpi până în creștet privesc cu neîncredere unele la altele, și cu îndoită neîncredere la „Colosul din Nord“ . . . Supușiĭ aceluiașĭ stat se svîrcolesc în lupta pentru individualitatea etnică: fiiĭ aceluiașĭ popor se frămîntă în divisărĭ pătimașe de partid și de interese.

A, da, interesul!

Lupta pentru existință ne face, să ne închidem ochiĭ și inima, să nu vedem, să nu simțim de cât pentru noĭ. să nu ne pese de binele altora, de binele obștei. Trăind ast fel „în cercul nostru strîmt“, egoist, nu ne maĭ dóre când alțiĭ sufer. nu ne maĭ bucurăm când alțiĭ rîd, nicĭ nu ne e milă de lacrimile celor umiliți.

Închiși în cercul strîmt al intereselor nóstre, noĭ nu înțelegem viéța. nu o putem înțelege. căcĭ ne lipsesce puntea dintre *noĭ* și *viéță*: iubirea. Singură iubirea ne scóte din cercul acela strîmt, singură ea ne conduce să cunóscem viéța, să cunóscem ómeniĭ, să ne bucurăm și să plângem alăturea cu eĭ, singură ea va fi în stare să facă din inima nóstră o lume întrégă; o lume. în care nu sîntem singurĭ, ci viețuesc icóne scumpe, după cum viețuim și noĭ în inimile altora.

Ce dulce e ciripitul paserilor în cuiburĭ, ce frumos sclipesc lacrimile mameĭ la légănul copiluluĭ, ce caldă e iubirea unuĭ prietin!

*

La patul de mórte a véculuĭ luminiĭ — pentru ce simțim un gol în sufletul nostru, pentru ce acest gol ne posomorește întréga concepție a vieții?

Pentru că lumina luĭ a fost rece și nesimțitóre, ca lumina de lună — rece și nesimțitóre ca lumina lampeĭ electrice din poveste, la care bietul țăran de la sate n'a putut să-și aprindă nicĭ măcar țigara . . .

De aceea recĭ și nesimțitóre sînt și inimile nóstre.

A *luminat,* fără îndoiélă, dar n'a *încălzit!*

A luminat progresul intelectual, a negles însĕ pe cel moral; a cultivat mintea, dar a negles aprópe cu desevârșire inima.

Și ce folos de acești ómenĭ învețați și nesimțitorĭ, ce folos de acest „strahlendes Elend“, cum i-ar zice Heine?

Ce folos de aceste colosale progrese ale sciinței. când omenimea nu e maĭ fericită. când durerile eĭ sînt tot așa de marĭ și de ascunse? Ce folos de atâtea capete luminate. când ómeniĭ trec pe lângă o laltă fără a se iubi. fără a se înțelege? Ce folos de acéstă lumină orbitóre, când în zarea acesteĭ luminĭ. vedem atâta miserie, atâtea lacrimĭ; atâta disgust de viéță? Ce plătesce palatul de marmură al nesimțitorilor „beati possidentes.“ când peste nópte un biet cerșitor inghiéță de frig la porțile luĭ?

Ce folosesc tóte acestea, când Hăsdĕŭ scrie așa de frumos: „Iubirea omuluĭ celuĭ maĭ inculț, destul să fie iubire, vorbesce tot de una maĭ frumos, de cât gura unuĭ geniŭ, care nu te bagă în samă.“

Putem decĭ zice véculuĭ cu poetul: Aĭ spirit, aĭ geniŭ, măestre, dar inimă — nu aĭ!

*

Și dacă véculu nu are inimă, óre noĭ, copiiĭ luĭ avé-vom?

Noĭ — „simțirĭ rĕcĭ, harfe sdrobite“ se pare, că nu avem nicĭ noĭ inimă. Se pare, că am avut o dată, dar . . . . nu sciŭ cum am perdut-o.

Eram copiĭ când aveam inimă, eram buniĭ și nevinovațĭ — și bună și nevinovată era lumea atunci . . . Și aŭ venit valurile vremiĭ și năvală aŭ dat asupra inimiĭ nóstre. Bucată de bucată ne-am rupt din inimă — ilusie de ilusie — și ne-am pomenit de o dată sĕracĭ în ilusiĭ, bogațĭ în scepticism . . . Și lumea nu maĭ este bună și nevinovată, căcĭ noĭ înșine nu maĭ sîntem buniĭ și nevinovațĭ. cum eram o dată . . .

Sgomotul vieții ne amuțesce bătăile inimiĭ. fără scop și fără credință ne aruncăm în mijlocul luĭ, și voim să fim și noĭ ca ceĭ alalțĭ ómenĭ. Rĕcĭ și nepăsătorĭ trecem pe lângă olaltă, cu zimbet pe buze cercăm să ascundem durerea din suflet. Înțelegem, că zimbetul e fals, dar nu avem sinceritatea de a destăinui lumiĭ durerea. căcĭ lumea e streină de durerea nóstră, cum noĭ sîntem streinĭ de durerea eĭ. Se strecóră ast fel zilele în aceeași continuă ipocrisie, cu aceeași lipsă de căldură și de dragoste.

Și totuși . . .

Da, sînt clipe, când de-asupra sgomotuluĭ banal al vieții, rĕsbat curatele bătăĭ ale inimiĭ. Sînt clipe. când înțelegem. că cea maĭ nobilă parte a euluĭ nostru tresare din liniștea-i închipuită. Atunci cercăm să fim érăși buniĭ. — Toțĭ ómeniĭ sînt semeniĭ nostri, toțĭ aŭ durerĭ. aspirațiĭ. inimă. Ne înduioșăm de durerea lor, ne încălzim de bucuriile lor. Și din prisosința bogatuluĭ, rĕmân atunci nesce fărmiturĭ și pe sama sĕraculuĭ Lazar . . .

Avem inimă! e așa de fericitor gândul acesta, ca un ascendent moral, ca o columnă între ruine, ca un dătător de viéță. „E pur și muove!“

*

În fața ieslei umilite din Vifleem. în fața sublimeĭ tragediĭ a Mântuitoriuluĭ. simțim îndoit. că avem inimă, avem iubire în inimă.

Cursul vremiĭ ne-a nămolit-o. dar nu ne-a putut-o stinge.

În fața ieslei din Vifleem, la lumina dulce a steleĭ magilor, scumpe și dragi amintirĭ ne împresură. O bucurie nelămurită în adêncul sufletuluĭ ne îndémnă să ne plecăm genunchiĭ și în fața aceleiași iesle, să ne rugăm cu căldură: „Și-ți adă a minte, Dómne. de ceĭ ce ne urĕsc și de ceĭ ce neiubesc pe noĭ“ ... O sensație de fericire neobicinuită ne cutremură ființa. E ca și și când ne-am gândi la — paradisul perdut.

Avem inimă — să nu ni-o perdem! Avem flacăra iubiriĭ — să nu ni se stîngă! Și după cum devisa véculuĭ care móre, a fost „Maĭ multă lumină“, fie-ne devisă pentru véculu ce vine „Maĭ multă iubire!“ Căcĭ lumina fără iubire e deșértă. Luminézĕ, strălucesce, dar nu încălzesce — și nu dă viéță.

Al. Ciura.

Vedĭ, ce face — renumele.

Spun. că ospĕtăria dluĭ Micescu e cea maĭ veche în jurul acesta. Ba, fiind că vorba vine, alțiĭ afirmă, că familia Miceștilor era o adevĕrată fabrică de crișmarĭ vestiți deja pe vremea luĭ Ciubuc Vodă.

Dar fie cum va fi istoria cu vechimea, în timpul de acum ospĕtăria sus pomenitului domn a devenit fabulos de renumită prin tocana de gâscă cu urez, care îĭ era o specialitate *neimitavĕră*. Tocana de gâscă pregătită în culina luĭ Micescu nu era o simplă amestecătură de carne, unsóre, sare, urez şi cele alalte marafeturĭ, ce se recer la aşa ceva, ci era productul artistic al unuĭ suflet inspirat. Tocana acésta nu avea numaĭ gust, ci avea şi arómă. Mĕ veţĭ întreba, ce-ĭ aróma? Aróma la mâncare e aceea, ce-ĭ lumina la un tabloŭ. Că ce-ĭ lumina la un tabloŭ nu uşor o definesc nicĭ criticiĭ consumaţi, pe cum a păţit-o maĭ în zilele trecute şi criticul din loc. Sper însĕ, că pe cum acestuia şi mie 'mĭ va sncced a vĕ arĕta, ce-ĭ aróma, prin un esemplu.

Să întrăm în culina uneĭ tinere neveste. La foc aflăm tocana de gâscă. E gata, pregătită după receptul din cartea de bucate: „Poftă bună". O gustăm dar nu ne place. Dar étă că întră bucătărésa, ĭea lingura din mâna nevestiĭ, aruncă în tocană puţinĭ pătrîngeĭ, piper şi încă ceva. După acéstă operaţiune se dă în lăturĭ, şi noĭ avem dinainte o mâncare, de ne slobóde gura apă. Cum s'a întêmplat asta? Cine ar fi în stare, să ne esplice? În mâncarea pregătită de tinĕra nevastă a însuflat duhul uneĭ priceperi de ordine maĭ înaltă şi ast fel tocana, ce maĭ naiute n'avea nicĭ un gust, acuma a devenit admirabilă. Bucătărésa ĭ-a dat ceea ce numim arómă.

Aróma acésta are o însemnătate deosebită, vrednică de pomenit chiar şi în cărindariŭ, căcĭ tocana de gâscă se pregătesce la dl Micescu numaĭ Joia.

Tótă suflarea va afla de natural, că o aşa specialitate are putere atrăgĕtórc nu mică, şi de fórte natural, că provincialistul Pavel Vidrighin, a cărui stomach nu era strĕin faţă de bucăturĭ maĭ alese, nu-şĭ uĭta nicĭ într'o Joie a se abate pe la dl Micescu. Pe la mijlocul luneĭ trecute încă a întrat în des pomenitul hotel cu gândul, să-şĭ maĭ îndestuléscă o dată pofta de tocană. — Sigur a fost flămând ca un lup, căcĭ l-a rugat pe chelner, să-ĭ aducă o porţie extra cu mult urez, dar cu şi maĭ multă carne. La câte va minute — de şi era mare îmbulzală — avea înaintea sa mult dorita mâncare, ce rĕspândia un miros de nervĭ gâdilitor. Dar ce să veḑĭ! Vidrighin, care de altă dată mânca de gândeaĭ, că se bat Turciĭ în gura luĭ, acum prinde furcuţa fără voe şi strîmbând din nas începe a împrăştia claia de urez prin tier.

Jean! Jean, Jean! strigă în sfârşit năcăjit, pe un glas din ce în ce maĭ ascuţit, zi, să vină dl Micescu.

Micescu apare îndată.

Spune te rog, dle Micescu, credĭ Dta, că stomachul meŭ e o fabrică de zăhar?

Pentru ce să cred eŭ aşa ceva? rĕspunde mirat ospĕtariul.

Pentru ce? Pentru că Jean mĭ-a adus numaĭ óse. Aicĭ daĭ de un picior, din colo de alt picior, de cea parte de al treilea picior fără carne, aşa în cât 'mĭ vine să cred, că dta taĭ gâsce cu 100 de picióre. De ce nu bagĭ în spirt nesce esemplare ca acestea si să le trimeţĭ la museul „Caseĭ naţionale."

Dta aşteptĭ dóră, că într'o porţie să-ţĭ daŭ o gâscă întrégă, replică furios Micescu, apoĭ apucă tieriul şi-l duce în culină.

Vidrighin credea, că va căpĕta o porţie cu mult maĭ mare şi maĭ gustósă. — Dar spes alit, spes falit, zise fórte nimerit latinul. Aşa a păţit şi óspele nostru. În loc de tocană Jean îĭ pune dinainte un bilet cu inscripţia:

Binevoesce a părăsi localul acesta immediat şi fără gălăgie. —

Scris a fost însĕ în cartea sorţiĭ, ca Vidrighin să nu se depărteze pe neobservate. Când a cetit mandatul de schimbarea aeruluĭ, ochiĭ ĭ-aŭ început a se învĕrti sĕlbatic. Vătĕmare ca acésta nu i-s'a maĭ întîmplat. Fie ce a da Dumnezeŭ, dar el nu se mişcă din loc o dată cu capul. Apoĭ aruncându-şĭ piciorul stâng peste cel drept, îşĭ dă capul pe spate îndărjit. Ca să-ĭ trécă de urît începe a fluera încetinel. Lucrul acesta însĕ a scos din ţîţînĭ pe Micescu. Ascultă el cât ascultă, dar vĕḑând, că repertoirul luĭ Vidrighin nu se maĭ gată, păşesce înaintea acestuia şi îl agrăesce:

Sci ce, dle Vidrighin! de nu te cureţĭ de aicĭ până baţĭ în pălmi, aşa te espedez eŭ de-ţĭ pârăe tóte ósele.

Asta mĭ-ar plăcé s'o vĕd, rĕspunde apĕsat Vidrighin.

Ţĭ-ar plăcé?

. . . . . .

În locul punctelor să ne închipuim un diluviŭ de epitete, carĭ de carĭ maĭ drăguţe, cu carĭ se tractaŭ împrumutat amintiţiĭ domnĭ. Cea urmat după acestea, a fost un incident, ce merită să-l vedem. Micescu cu doĭ servitorĭ sdraveni apucă pe renitentul óspe şi trăgêndu-l treĭ în patru părţi, în urmă cu puterĭ unite aplicară luĭ Vidrighin o aieptătură, prin carea acesta se trezesce, că perde pămîntul de sub picióre şi apoĭ numaĭ Dumnezeŭ scie, când, cum şi între ce împrejurărĭ s'a vĕḑut liber în liber. Urmările acestuĭ salto mortale forţat le putem ceti pe un visum repertum dat de drul Vracin, în care se constată o scrintire de picior, treĭ rănĭ sdravene la mânĭ şi în spate şi nenumĕrate sgărieturĭ.

Advocatul Nepetescu, câtră care s'a adresat Vidrighin, după ce l'a măsurat cu privirea din creştet până în tălpĭ, a descoperit următórea stare faptică: lesiune corporală uşóră, vătĕmare de onóre şi stricarea averiĭ strĕine. Pentru punctul al treilea e de vină în linia primă croitoriul, Forfecescu, de óre ce n'a cusut nădragiĭ cu destulă îngrijire chiar în locul cu pricina.

Înarmat cu atâtea documinte Vidrighin merge la judecătorie, unde pretinde pedepsirea aspră a luĭ Micescu şi cere tot o dată despăgubire pentru paguba suferită.

Micescu în vorbirea de apĕrare zice, că el a avut tot dreptul, să-l arunce a fară. Chiar neluând în considerare, că prin faptul acesta el, n'a păşit peste cercul de competinţă a miculuĭ industriaş, totuşĭ onorata judecătorie va pricepe, că Vidrighin prin scandalósa luĭ purtare ĭ-a periclitat renumele hotelului. Că picând s'a lovit, n'are de-a face. Dór nu va pretinde nime, ca înainte de a arunca pe cine-va a fară, să pună înaintea uşiĭ câte va perinĭ cu pene scărmănate.

După vorbinţa asta ĭea cuvîntul Vidrighin şi înainte de tóte pune întrebarea, că permisu-ĭ ca cineva să arunce a fară pe un cetăţén, care contribue la susţinerea patrieĭ cu sângele şi cu averea sa. Şi în dată rĕspunde în principiŭ, că asta nu umblă. El nu cunósce pracsa din alte ţărĭ, dar pe deplin convins trĕbue să constate, că nicăirĭ în lume, unde ómeniĭ se pretind a fi civilisaţĭ un atentat ca acesta în contra întregităţiĭ trupescĭ a individuluĭ nu se comite.

Dar în sfârşit ce să maĭ întind vorba, zice Vidrighin, eŭ sum un om, care nu vreŭ să-mĭ rĕsbun asupra niminuia, şi în tot momentul sum gata, să ĭert acelnia, care m'a a . . . ., era să zic, care m'a vătĕmat. Ĭert şi dluĭ Micescu, dacă plătesce 20 fl.. fiind eŭ de părerea, că-ĭ maĭ bună o împăcare strâmbă, de cât o judecată drĕptă.

Şi eŭ vĕ recomând, să vĕ împăcaţĭ, zice judele, cătră Micescu.

Fórte bucuros, dle jude.

Rógă-te de iertare.

Fórte bucuros.

Şi să plătéscă 20 fl adauge Vidrighin.

Va fi cam mult.

Sci ce, nu te ruga de iertare, maĭ bine plătesce, îndemnă Vidrighin pe Micescu.

Ascultă numaĭ, dle Vidrighin, zice Micescu, ca să veḑĭ, că eŭ nu-s om rĕŭ, iacă mĕ rog de iertare şi plătesc 10 fl. Vreĭ, nu vreĭ?

Apoĭ fie şi aşa. Sci bine, că eŭ sum de părerea, că-ĭ maĭ bună o împăcare strâmba, de cât o judecată drĕptă. Nu-ĭ aşa, dle jude?

I B.

Scrisóre.

Dragă Alesandre!

. . . Şi, zĕŭ, vreĭ să me bagĭ, cu orĭ ce preţ, în literatură? Vreĭ să-mĭ tulburĭ liniştea?

Nu mĕ amăgesc îmbărbătările tale, nicĭ perspectiva de a fi eternisat în strîmte colóne. . . . .

Dar tu — tu aştepţĭ şi pretinḑĭ chiar!

Îmĭ vine aşa de apropos, să-ţi repet cuvintele durerii: Infandum, amice, jubes renovare dolorem!

Şi totu-şĭ, acel „aştept şi pretind" l'aş nesocoti maĭ uşor, de cât gingaşul „Te rog!„ Îmĭ pare că din pĕnă l'aĭ scăpat.

„Aştept şi pretind! !

Te rog!"

Te vĕḑ cum te uiţĭ aşa drăguţ la mine, să veḑĭ ce efect are să facă asupra-mĭ ăst cuvînt.

Sci cât mĭ-ar fi de greŭ să refus o dorinţă a ta. Astă dată, cerĭ ce e cu neputinţă să împlinesc, rĕspunsul meŭ deci nu-l refus, şi tu mĕ veĭ ierta.

Căcĭ parĭ a uita că nu tot omul e artist.

Am convenit o dată să recunóscem amîndoĭ, că pe sama sa artist e fie care, cel puţin în anumite clipe ale vieţiĭ. Arta însĕ, în înţĕlesul de obşte, e *espresiunea* vieţiĭ, fie a celeĭ reale, fie a celeĭ din închipuire, şi aievea artist e cel ce scie şi póte să reproducă, să esprime şi redee şi în afară viaţa, ce cu simţirile-ĭ o percepe, şi în închipuirea-ĭ şi-o plăzmuesce.

Ei bine, artist pe a mea samă voiŭ fi póte şi eŭ. Dar numaĭ atâta!

Tu parĭ a uita acésta!

Şi apoĭ, îmĭ şi re[illegible]mânḑĭ sujetul: lupta sufletului meŭ, descri[illegible], spre pildă, în formă de scrisóre cătră u[illegible] prietin.

Mi se pare că şi tu eştĭ tot aşa de jaluz pe sentimentele, proprii, ca şi mine. Să nu spunem lumiĭ durerea nóstră — mi-aĭ scris altă dată. Ce bine înse, că maĭ sînt fiinţe — din lume, şi totuşĭ, nu ca lumea — cărora le poţĭ spune durerea ta, pentru că o simt si ţi-o înţeleg!

Tu dragă prietine, înţĕlegi-mĕ?

S'ar părea că eştĭ neconsecuent, când îmĭ recomândĭ, ca sujet de amusare pe sama lumiĭ, lupta sufletuluĭ meŭ. Aceea-şĭ intimă durere, să o spun aceleia-şĭ lumĭ nepăsătóre?ĭ

Eŭ pătrund înse ascunsul vorbelor tale şi logica lor. În scrisul tĕŭ se reflectă inima ta, şi vĕd în el dorinţa-ţĭ: să scriŭ, să *pot* scrie ca despre „durerĭ streine". Cât de bun eştĭ tu! . . . .

Da, da, nu peste mult aşa-ţĭ voiŭ scrie, chiar şi ţie.

Acuşĭ nu-mĭ voiŭ maĭ recunósce propria poveste, ca şi când nu ar fi povestea vieţiĭ mele. Tot maĭ aprópe sînt de clipa când vĕlul aruncat peste amintirĭ nu-mĭ va maĭ transmite nicĭ trĕsărirea lor. — De ce dară să reîmprospetăm durerea, rane cicatrizate de ce să le zgândărîm de noŭ? . . . . . .

. . . . . .

Crud, nespus de crud a fost sbuciumul sufletuluĭ meŭ. În urmă-ĭ obosélă adêncă a rĕmas, o destrămare a întregiĭ energiĭ de voinţă. . . . . .

Tu, maĭ tare de cât mine, te-aĭ hotărît să luptĭ cu viaţa, cu nevoile eĭ. Eŭ nu voiŭ avé să lupt, — eŭ am renunţat la luptă.

Laş, nu-ĭ aşa?

Şi totuşĭ, câtă tărie îţĭ trebue, ca să renunţĭ la *farmecul* lupteĭ, la entusiasmul eĭ, la iluzia de a te vedé biruitor ieşind dintr'însa!

Acum criza a trecut. Îmĭ va trĕbui încă odihnă, linişte, pentru ca sufletu-mĭ din noŭ să reînvie, deplin să se însănĕtoşeze.

Sînt că mĭ-e maĭ bine. Pace liniştită se aşézĕ pe amintirĭ. Abia dacă maĭ tresar câte o dată, când la urechĭ mĭ-ajunge, din văĭ depărtate, acordul buciumuluĭ, ce chémă şi îndémnă la mândra luptă.

Cât de mult doriam o dată şi eŭ lupta acésta!

Dar în préjma eĭ — tu atât de bine sci — prea vĕdutu-mĭ-am slăbiciunea, lipsa puterilor, prea m'am găsit nepregătit, şi cred că *maĭ cu minte* făcut-am, că am fugit renunţând, lăsând calea pe a altor samă deschisă.

Maĭ bine desertor, de cât trezînd nădejdĭ zădarnice în tovarĕşĭ, să-ĭ descurajezĭ, în avîntul lor să-ĭ împedecĭ, avênd să te maĭ delăture şi pe tine din drum!

. . . . . .

Mĭ-e gol sufletul, îmĭ pare că sînt pustiŭ, ecoul trecutuluĭ bucium se frânge încă în el. Dar e senin, e limpede şi curat, ca liniştea seninuluĭ de după furtună al naturiĭ.

Mĕ asamĕn unuĭ reconvalescent anemic, fără putere, care aştéptă să se ivéscă dragul luĭ sóre. Aşa aştept şi eŭ acel ceva, ce ne dă dragoste pentru viaţă, ne servesce ca mângăere pentru amarul traiuluĭ nostru, şi nu ne lasă desnădejdiĭ pradă: aştept *credinţa în bine,* să ĭea éară-şĭ locul golulŭĭ din suflet.

Ajuta-mĭ-veĭ şi tu?

. . . . . ! . . . . . .

al tĕŭ

Victor.

P. S. Deşi atât de intimă scrisórea, m'am hotărît totu-şĭ, că de cum va póte să fie de interes şi pentru alţiĭ, poţĭ să o publicĭ. Tot pretinuluĭ sună ea, nicĭ de cum lumiĭ, chiar şi publicată fiind. Ca nicĭ macar umbră de un refus ţie să nu fie!

idem.

Amintirĭ.

De sigur cele maĭ senine şi maĭ sfinte amintirĭ în viaţa omuluĭ, sînt cele ce ne vorbesc de o amiciţie desinteresată din trecut. Nu cred că este maĭ mare fericire pe lume, de cât a te uni în părerĭ cu cine va şi a simţi, că sînteţĭ dóuĕ suflete egale. Şi apoĭ este lucru atât de cunoscut, că căsătoriile făcute din convenţie şi interes sînt pline de gâlcevĭ şi atât de nenorocite din pricina nepotrivirĭĭ caracterelor. Ar fi tare cuminte, că la alegerea unuĭ amic saŭ soţ de căsătorie primul lucru să fie studiarea caractĕruluĭ. Dar de alt fel sufletele egalĭ se înţeleg dintr'o mie şi se simţesc atrase unul cătră cel alalt cu putere magnetică.

Aşa de bine mĕ potriviam şi eŭ cu amica mea Emilia F., azĭ mórtă în cea maĭ fragedă etate, frumósă şi bună ca un înger.

Eram de o etate şi de un temperament. Şi orĭ cât s'ar zice, că temperamentele contrare se potrivesc maĭ bine, eŭ nu admit. Amîndóuĕ la o şcólă streină într'un oraş strein. Ne-am împrietenit, se înţelege, la prima vedere şi s'a statorit între noĭ o prietinie de anĭ de zile, a căreĭ amintirĭ îmĭ sînt atât de viĭ şi azĭ în suflet. Când primiam pachete de acasă le împărţiam frăţesce, ér când aflam piersece pe jos în grădina şcoliĭ de pe pomul, a cărui neobosite visitătóre eram, le împărţiam chiar şi simburul. Cu un cuvînt ne cultivam prietinia ca şi o flóre din glastră.

Şi un motiv, ce ne ţinea aşa strîns legate una de alta era şi împrejurarea, că eram unicele române în clasă, în timpul când se făceaŭ condamnările cu duiumul pentru cause naţionale. Unguroicile şi germânele ne spuneaŭ tot de una noutăţile aceste audite de la părinţĭ, orĭ cetite de ele din foĭ streine, ce ne condamnaŭ aspru. În clasa nóstră se făcea multă politică. Era o luptă teribilă cam neegală, căcĭ unguroicile şi nemţoicile eraŭ la o laltă contra nóstră, carĭ eram numaĭ dóuĕ. Dar nu ne dam. Noĭ luptam până la ultima picătură de sânge. Când isprăviam cu laudele aduse fie care naţiuniĭ sale, luam mapa Europeĭ înainte. Ele cu mândrie arĕtaŭ hotarĕle Austro-Ungarieĭ şi ne arĕtaŭ umilitor România, numaĭ cât un petec. Dar nicĭ aşa nu ne lăsam. Noĭ le amenińţam cu Rusia, mare cât jumătate Europa făcându-ne-o aliata nóstră.

O dată la o óră de istorie avênd prelegere pe Ioan Corvin, eŭ le-am, spus că a fost român. Se înţĕlege de sine, că în cărţile de şcólă nemţescĭ şi ungurescĭ nu e nicĭ amintire de acésta. S'a escat o certă mare. Streinele strigaŭ ca nebune că minţim şi le furăm eroiĭ lor naţionalĭ. Emilia îmĭ era apĕrătorul şi cu vócea eĭ de sopran striga maĭ tare ca tóte. Într'aceste intră profesóra şi ne întrébă mirată, că ce facem aşa larmă.

— Mĕ rog Elena zice, că Huniade a fost român.

— Cine ţĭ-a spus ţie acésta?

Îmĭ zise profesóra.

— Am cetit într'o carte.

— Dar ce fel de cărţĭ cetescĭ tu?

Atunci tótă clasa se ridică sus spunênd, că am în pulpit o mulţime de cărţĭ, nu sciŭ în ce limbă, şi tótă ziua cetesc.

— Adă cheia de la pulpit.

Mi s'a făcut perchisiţie. N'a aflat de cât „Biblioteca poporală a Tribuniĭ." Immediat a confiscat-o până la finea anuluĭ, când voiŭ merge a casă.

— Pe tine te-aŭ adus părinţiĭ să înveţĭ nemţesce şi unguresce aicĭ. Maĭ mult nu-ţĭ este permis să cetescĭ românesce. Dacă îţĭ place chiar aşa de tare cetitul, îţĭ stă la dispositie biblioteca şcoliĭ.

Şi cetitóre nesaţiósă cum eram, împreună cu Emilia am cetit până la finea anuluĭ de şcólă tótă biblioteca. Şi am profitat fără îndoiélă ceva.

Ér cu Huniade aşa a rĕmas, că ne-a spus, că el e ungur neaoş, dar născut într'un sat românesc vorbia fórte bine limba acésta, în cât părea că e român. În fine tot era ceva şi pe partea nóstră, căcĭ conşcolăriţele nóstre şoviniste nu ar fi voit să scie limba acésta barbară.

În 15 Martie am păţit-o şi maĭ rĕŭ. Tótă clasa şi-a făcut cocarde şi stegulete roşu-alb-verde pe cum şi un steag maĭ mărişor de hârtie împlântat în călămariul profesórei pe masă.

Înainte de prelegere ne întîlnim pe scară tot cu profesóra de istorie, o sĕcuiancă de origine. Eram cu o conşcolăriţă unguróică.

— Dar voĭ ce fete sînteţĭ de nu vĕ vĕd cocarde tricolóre pe piept în ziua de azĭ.

Unguróica în dată şi-a desfăcut jacheta arĕtându-o.

— Dar tu?

— Mĕ rog eŭ sînt română. Noĭ n'avem roşu-alb-verde, ci roşu-galbin-vînĕt.

— Da ce aĭ tu cu româniĭ vostri atâta? Şi ne-a părăsit.

Întrând în clasă unguróica a venit cu tricolorul cel mare şi mi l-a înfundat în gură să-l sărut. Eŭ furiósă într'un moment de iritare, că póte fără voie mĕ lovise peste dinţĭ, îl rup tot bucăţĭ, ér Emilia îl aruncă în foc. Pe o clipă s'a făcut tăcere în clasă. Tóte eraŭ uimite de îndrăznéla nóstră. Apoĭ se porni un sgomot să se ridice şcóla în slavă. Nu maĭ era timp să se facă alt steag. Unele plângeaŭ de ciudă, cele alalte ne amenińţaŭ, că vom căpĕta . . .

Noĭ aşteptam liniştite, de şi sciam, că vom fi pedepsite, căcĭ a rupe un steag e mare lucru, şi apoĭ cine mĕ va crede, că nu l-am rupt din ură naţională, ci de ciudă, că mi l-a băgat într'un chip aşa de prost în gură?

Profesóra la moment ne-a adus sentinţa. Amîndóuĕ aveam să stăm o óră într'o cămară la suişul din pod. Şi am sgribulat o óră fără să ne vină vre o lacrimă. Numaĭ mie îmĭ era frică de şorecĭ şi atâta am ţipat, când îĭ vedeam sărind, până aŭ întrat toţĭ în găurĭ.

Şi aşa ne-am făcut şi noĭ martiriul nostru de copile, pe când temniţele magiare încă eraŭ pline de eroĭ . . .

Ileana.

Din tainele naturei.

Îmi aduc a minte aveam locuința la un loc așa de frumos.

În fața-mi erau munții și séra când începeau a clipi stelele pe ceriu mĕ răzimam cu capul de părețiĭ ferestriĭ și priviam cum se aprind focurile pĕcurărescĭ pe uriașele lor cóste.

De parte zăriam rîul — ca o dungă arginție — șerpuind încet pe sub pólele munților.

Din jos cam în mijlocul satului, din un feliurit hățiș de pruni și brați se ridica biserica. În progadie câte o cruce ștersă însemna locul de odihnă al credincioșilor mai cu stare.

Era într'una din acele zile de tómnă, carĭ ating așa de simțitor inima omului.

A fără era o liniște taĭnică. Sórele sus pe ceriu îșĭ resfiră razele amorțite prin céța de tómnă, ér arborii îșĭ cern ușor frunza îngălbinită.

Natura e tristă și gânditóre și clopotele turmeĭ de pe muchia délului se aud așa de tânguióse, așa de jalnice de se par nisce vaiere îndepărtate în liniștea nopții.

Mĕ duseĭ în progadie.

Printre pruni și crucile mormintelor un copil și o copiliță se jucau nevinovat.

Mimi, zise băiatul, vino să-ți arĕt ceva.

Și Mimi veni motocăind și împletecindu-se, apoĭ se opri lîngă frățiorul eĭ.

Mimi șciĭ că mama locuesce ziua aicĭ și numaĭ nóptea, când durmim noĭ vine acasă?

Și Mimi tăcu un minut uitându-se cu ochiĭ eĭ mariĭ la mormîntul de pămînt, pe care crescuseră diferite ierburi.

Ședură amîndoĭ pe mormînt.

Erau atât de drăgălași și așa se înțelegeau de bine.

Erau acasă la mama. Eĭ nu-s ca alțiĭ copiĭ, să aibă numa o casă, eĭ când vin în progadie, vin acasă la mama și când se duc, se duc acasă la tata.

Mimi vino să-ĭ spunem, să vină și când sîntem sculați.

Și îmbrîncirá amîndoĭ în țărîna de pe mormînt, apoĭ începură amîndoĭ a chema numele mamiĭ, care durmia somnul morții.

Mami, Mami , . .

Și cât de cu saț rîdea Mimi, când își vedea frățiorul cu gurița plină de țărînă.

Se ridicau amîndoĭ în picióre apoĭ érăși se lăsau în țărînă cu un neastâmpĕr copilăresc atât de drăguț.

Veni tata.

Copiiĭ îĭ sar înainte să-ĭ spună jocul lor cu — mami,

Tati, zise Ionică de abia putênd spune, eŭ cu mimi am tot strigat la mami să vină și ziua la noĭ — vine tati?

Ti io gatu, adause Mimi din dărăptul frățiorului eĭ cu o naivitate drăguță de copil.

O, dar neastîmpĕrați maĭ sînteți! Să nu maĭ umblați în țărînă, că vĕ bat! Auditați?

Nu, nu rĕspunserá deodată amîndoĭ. Venirá toți treĭ din noŭ la mormînt. Tatăl privi lung la crucea de pétră, apoĭ aruncă o privire ascunsă la copiiĭ, carĭ erau și eĭ triștĭ și tăcuți și se întórse repede să-și ștérgă lacrămile.

Eram la umbra unuĭ nuc și mĕ traseĭ așa să nu le stric *fericirea*.

E dóră fericire aceea când te afli în cercul ce iubescĭ! Aci erau toți, tata, copiiĭ și mama.

Ea nu póte să nu fie cu aĭ seĭ, căcĭ dóră pe toți aĭ sĕĭ aicĭ i-a lăsat. Eĭ nu o vĕd, căcĭ e o ființă din altă lume, dar o simt, șoptesc cu ea în dulcile visărĭ ale nopților.

Vîntul sufla maĭ tare și un nourel se ivi departe pe bolta ceriului. Venea sîngur sîngurel, mânat de vînt, ca o închipuire mânată de patimĭ.

Mergeți Ionică drăguți, mergeți acasă și vĕ jucați în grădină.

Ionică apucă pe Mimi de mână și o trage după sine.

Norul era singur, alb ca néua și totuși începu a picura.

M'am dus sub strașina bisericiĭ. Curios! picăturile acestea mi se păreau ferbinți.

Inconscient îmĭ arunc ochiĭ pe ceriu Norul acesta avea o formă așa de neobicĭnuită. Suflat de vînt se prelungise, apoĭ întinse dóuĕ pale ca și dóuĕ brațe.

Pe o clipă vîntul se liniștise și norul plutind cu brațele deschise sta pare-că căutând ceva pe pămînt.

Ce póte fi?

Un nor atât de neobicĭnuit, o plóe ferbinte, o liniște de vînt chiar de asupra progadieĭ.

Din aiurarea mea mĕ trezesce descântecul drăguț al copiilor, carĭ căutaŭ veseĭ în mijlocul curții:

Trecĭ plóe trecĕtóre.
Că te aude sórele
Și-ți taie picĭórele.

Plóea încétă ca prin farmec și norul alb de pe ceriu se risipi ca o pală de fum levită de vînt.

Și când am puté pătrunde în taĭnele naturiĭ . . . . .

Ioniță.

Timoteŭ Ciparĭŭ și apogeul literar al Blașului.

Rolul Blașului în literatura ramână e netăgăduit. Acest rol al Blașului începe de o dată cu fundarea școlilor sale și ține până în zilele nóstre. Din vécul trecut și până la finea vécului nostru Blașul în continŭŭ a lucrat la desvoltarea sciințelor și a literaturiĭ românescĭ în muncă liniștită, muncă nepretențiósă, dar muncă continuă și plină de idealurĭ.

În munca acésta seriósă Blașul ajunge la apogeul sĕŭ pe timpul luĭ Timoteŭ Ciparĭŭ. Timpul, în care a trăit și lucrat Ciparĭŭ, cu drept cuvînt se póte considera de o epocă strălucită în literatura românéscă, care a devenit strălucită și glorióșă prin talentele cele uriașe ale luĭ Ciparĭŭ, căci Ciparĭŭ ridică Blașul la nivoul acela scientific, pe care n'a maĭ stat Blașul nicĭ înainte de el, și nicĭ după el.

Începuturile cele frumóse făcute în sciință și literatura nóstră românéscă pe terenul filologieĭ, în timpul acesta se cristalisézĕ și se aduc la o perfecție până atunci încă ne maĭ pomenită la Românĭ.

Șincaĭ, Clain și Maior aŭ fost numaĭ niște lucéferĭ, carĭ prevestiaŭ prin încercările lor erudite, că nu peste mult are să soséscă și pentru Românĭ ziua unei redeșteptărĭ literare. Ciparĭŭ, ca să ne esprimăm așa, a fost sórele, care după un lung întunerec, ne-a condus în sfera adevĕrateĭ nóstre redeșteptărĭ literare. Și acest sóre a fost fala Blașului și tot o dată fala tuturor Românilor. Timpul, cât a strălucit acest sóre și prin razele sale pătrundĕtóre a rĕspândit între Românĭ și între străinĭ adevĕrurile filologice și istorice, a ținut apogeul literar al Blașului.

Ciparĭŭ s'a născut lângă Blaș, a crescut în Blaș, a studiat în Blaș, a trăit în Blaș, a lucrat în Blaș și a murit în Blaș. Blașul l-a crescut, Blașul l-a ridicat și chiar și după mórte încă Blașul l-a adăpostit în sînul ginilor sale. Ciparĭŭ a câștigat Blașului reputațiunea cea strălucită, ce o are Blașul în literatura română. Șincaĭ, Clain și Maior prin operile lor atrag atențiunea străinilor asupra Blașului. Ciparĭŭ i-a dat Blașului renumele și l-a încunjurat cu nimbul numeluĭ sĕŭ, care tot de una va străluci și va vesti secolĭ de a rîndul rolul, ce i-a avut Blașul prin Ciparĭŭ în literatura română.

Ĕtă dar, ca apogeul literar al Blașului stă în strînsă legătură cu Timoteŭ Ciparĭŭ. Decĭ a vorbi despre apogeul literar al Blașului, însémnă a vorbi despre Ciparĭŭ, despre operile și despre principiile sale.

Primul pas care la făcut Ciparĭŭ pentru redeșteptarea nóstă literară, a fost *Orologeriul* de la 1835 edat cu litere latine. Acest pas este cu atât maĭ însemnat, căcĭ prin acésta Blașul devine dătător de ton în literatura cărților bisericescĭ; acest merit este nedisputat al Blașului, prin acésta Blașul se ridică la o înălțime până atunci necunoscută, de unde apoĭ avea să progreseze în continuŭ, dând cărților nóstre bisericescĭ o limbă maĭ frumósă și maĭ melodiósă, dând tot o dată și lovitură de mórte slavonismelor și îndemn curentuluĭ latinist, care decenii de a rîndul în Blaș are să se cultiveze maĭ serios și maĭ intensiv. De la acest *Orologeriŭ* și până azĭ cărțile nóstre bisericescĭ maĭ tóte s'aŭ tipărit cu litere latine. —

Prima idee de a înființa și din cóce de Carpați un ziar românesc s'a născut în Blaș, și prima încercare de a duce în îndeplinire acésta idee încă din Blaș a eșit. În istoria ziaristicei române de din cóce de Carpați este rolul principal fără îndoială al Blașului și prin urmare meritul, pentru arma cea maĭ puternică purtată de corifeiĭ națiuneĭ române încă Blașului i-se cuvine. [1]

Blașul înse nu se îndestulesce numaĭ cu atâta merge maĭ departe cu un pas pe terenul ziaristicei române și introduce în ziaristica nóstră literele latine. *Organul luminărĭĭ* edat de Ciparĭŭ la 4 Ianuarie 1847 și încetat în 10 Martie 1848, atât din cóce, cât și din „colo de Carpați a fost primul ziar românesc scris cu litere latine.

Scopul principal al *Organuluĭ* a fost literar-filologic-istoric, pe cum se vede din cuprinsul ziaruluĭ și pe cum însu-și Ciparĭŭ ni-o spune acésta în *Archiv* [2] și în *Principiĭ*, [3] unde vorbind despre „scopul organuluĭ“, zice între altele: „Noĭ ne încercarăm cu făclia aprinsă a cercetărilor filologice istorico-analitice a revĕrsa o maĭ mare lumină asupra unor părți ale limbeĭ românescĭ, ce ni-se păreaŭ nu destul de luminate, unele de cu totul părăsite. Și cu tóte, că cuprinsul luĭ nu a fost restrîns numaĭ la cercetărĭ filologice, scopul înse tot i-a fost curat literar. — Obiectul dar maĭ de aprópe, la care ne concentrarăm tóte puterile a fost acéstă dulce limbă, căreia se închinară părinții nostri ca unuĭ idol viŭ și însuflețitor, tesaur ce nĭ-a rĕmas de la eĭ ereditate neînstrăinată și necomună cu alțiĭ, și care ca un fir roșu singur e în stare a ne conduce prin tóte labirintele întunecate ale acestuĭ popor antic.“ [4]

Are tot dreptul Ciparĭŭ, când zice, că dacă viața *Organuluĭ* nu s'ar fi curmat așa de timpuriŭ și dacă împrejurările de după evenimentele de la 1848 i-ar fi favorit ca să

[1] Vedĭ Iosif Vulcan. *Primele ziare române în Transilvania.* Familia din 1876 Nr. 6, 7 și 8.

[2] *Archiv pentru istorie și filologie;* Blaș 1867 pag. 3

[3] *Principiĭ de lit. i și scriptură;* Blaș 1866 pag. 255—261.

[4] *Principiĭ;* pag 256.

reîncépă şi continue mai de parte, atunci o parte din scopul ce ni l-am propus, adecă stabilirea ortografiei române s'ar fi realisat cu mult mai curînd şi cu mai multă precisitate. [1])

Acéstă speranţă a sa îndreptăţită n'a rémas înse fără de efect. *Gazeta Transilvaniei*, *Telegraful Român* şi alte multe ziuare de peste Carpaţi mai tóte primesc scrierea cu litere latine. Efectul e constatat, nime nu-l póte nega. Însu-şi Ciparíŭ scrie la 1867: „De la 1850 în cóce *Gazeta Transilvaniei* pe încet şi-a mutat portul din cirile în latine cam cu ortografia *Organului*. După aceea *Telegraful* tot aseminea. Ér după ele nu a mai apărut nici un jurnal, ad de altă natură, până astăzi, care să nu fie scris cu litere latine şi cu ortografia *Organului* . . . Ce e mai mult încă şi fraţii nostri cei din a fară şi-ad desbrăcat de tot întrégă jurnalistica de literile civile şi o ad înfoiat în cele latine". [2]) Reforme mari acestea în literatura română eşite tóte din istoricul nostru Blaş, tóte sub înfluinţa lui Ciparíŭ şi în direcţiunea arétată de el!

Într'aceste sosesce anul 1860, când se înfiinţézá *Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român*. Acesta este un moment de glorie pentru Blaş, căci sufletul Asociaţiunii a fost Timoteŭ Ciparíŭ. La urgitarea şi la propunerile sale Asociaţiunea hotărésce, ca să priméscă sistemul séŭ de ortografie. De la acest timp mai tóte scrierile literare şi sciinţifice române se tipărésc cu litere latine. Acest merit al lui Ciparíŭ reversă lumina gloriei asupra Blaşului întreg.

La înaugurarea Asociaţiunii Ciparíŭ cetesce celebrul séŭ *Cuvînt de înaugurare*, care este un cap de operă, un studiŭ aprofundat, plin de erudiţiune şi de vaste cunoscinţe, tóte împreunate cu cea mai înaltă dragoste de limbă şi de némul românesc, a căror falnică şi strălucită origine vre Ciparíŭ să o arete în discursul séŭ. Efectul produs de Ciparíŭ fu nespus de mare, cum rare ori póte avé o scriere sciinţifică. [3])

Drept recompensă pentru vasta sa erudiţiune, Asociaţiunea alege pe Ciparíŭ mai întâiŭ vice-preşedinte al séŭ, ér mai târziŭ preşedinte, şi ca atare Ciparíŭ a condus Asociaţiunea până la mórte. Aseminea grăbesce pe la 1866 şi *Societatea academică română* din Bucuresci, prefăcută mai târziŭ, în *Academia română*, a-l alege între membri séi, fiind şi aicí până la mórte cel mai zelos, cel mai învăpăiat, cel mai harnic şi cel mai erudit muncitor al operii celei mari de redeşteptarea literară şi sciinţifică românéscă.

Blaşul dară éră are motive nóue de a sérbători dimpreună cu Ciparíŭ: acesta este nu numai timpul de glorie al lui Ciparíŭ, ci tot o dată şi apogeul măririi Blaşului. Pe timpul acesta privirile tuturora sînt îndreptate asupra orăşelului glorios de la îmbinarea Tîrnavelor şi asupra mareluí séŭ filolog.

Cele mai mari merite, ce le-a avut Blaşul în secluł presinte, sînt meritele lui Ciparíŭ. Blaşul prin Ciparíŭ se ridică la culmea măririi sale în istoria literaturei române; da, prin el şi-a câştigat Blaşul renumele séŭ cel mai strălucit în istoria culturală a Românilor. Blaşul şi înainte de Ciparíŭ încă a fost mare, prin ei înse devine timp îndelungat centrul Românilor de din cóce de Carpaţi în literatură şi sciinţă, ba chiar şi din colo de Carpaţi încă ad fost mulţi, fórte mulţi, cari se închinaŭ şcolii din Blaş. Pretudindenia între Români este recunoscut, că în Blaş este cea mai mare forţă filologică a Românilor, şi că Blaşul este focularul sacru al sciinţei şi limbii românesci.

[1]) *Archiv* loc. cit. pag. cit.

[2]) *Archiv* loc. cit. pag. cit.

[3]) *Cuvîntul la înaugurarea Asociaţiunii* mai întâiŭ a fost publicat în foi, după aceea la 1862 s'a tipărit la Blaş şi în broşură în estensiune de 135 pag. în 8°.

Operile lui Cinariŭ sînt de o valóre înaltă filologică. Chiar şi azi, când sciinţa filologică atâtea resultate mari a produs şi a înaintat atât de de parte în sisteme cristalizate, sînt indispensabile pentru adêncul scrutător al tainelor şi al trecutului limbei române. El a scris fórte mult, mai mult de cât ori şi care altul înaintea sa şi după el până în zilele nóstre. În deosebi în materia de limbă a scrutat şi a scris mult. Mai monumentale sînt următórele: 1. *Elemente de limbă română după dialecte şi monumente vechi*. (Blaş, 1854. 8° VIII + 200 pag.) 2. *Acte şi fragmente* (Blaş, 1855 8° XVI + 280 pag.) 3. *Crestomaţie saŭ analecte literare* (Blaş, 1858, 8° XXXVIII + 258 pag.) 4. *Principii de limbă şi scriptură* (Blaş. 1866. 8° IV + 407 pag.) 5. *Gramatica analitică* (Bucuresci, 1869, 8° XIV + 386 pag.) 6. *Gramatica sintactică* (Bucuresci, 1872, 8° IV + 354 pag.) De însemnătatea acestora sînt apoi *Organul luminării* din 1847—8 şi *Archiv pentru filologie şi istorie* din 1867—1871.

Firele roşii din activitatea sa filologică sînt cristalisarea gramaticei, curăţirea limbii şi stabilirea ortografiei românesci.

Despre succesele sale în gramatica limbii românesci, fie dovadă premiul séŭ obţinut de la Academia română din Bucuresci, şi fie încă împrejurarea, că tóte gramaticile nóstre de la el şi până azi, nu spun nimica nou, numai în formă şi în veştminte potrivite vremilor se deosébesc de gramaticele lui Ciparíŭ. Adevér va rémâné tot de una, că gramaticele sale aŭ fost primele gramatice românesci lucrate după sisteme sciinţifice.

Studiind cărţile cele vechi românesci de prin secíul al XVI şi XVII a arétat calea adevărată, pe care trebue cultivată limba românéscă. Tot studiul acesta pe cum şi al dialectelor românesci, l-a condus si la principiile de purisare a limbei românesci de tot ce este în ea străin, în deosebi de slavismele cele multe, de cari secoli de a rîndul gemea limba românéscă. Slavismele trebuesc înlocuite cu elemente strămoşesci, cu elemente latine. — étă în puţine cuvinte devisa purismului limbei, pentru care Ciparíŭ s'a luptat cu tótă demnitatea şi cu erudiţinea sa de filolog iscusit. Purismul acesta al limbei a avut mulţi luptători ardenţi, dar nicăirí n'a devenit atât de important în consecinţele sale, ca în Blaş.

În privinţa scrierii limbei Ciparíŭ a propus şi propagat *ortografia etimologică* şi întroducerea literelor latine. Literile latine i-a sucees a le întroduce în tóte scrierile românesci, atât în cele profane, cât şi în cele bisericesci, şi dacă azi nu se mai scrie la noi cu cirile, aceea este a se mulţămi drept talentului genial al lui Ciparíŭ, şi prin el Blaşului.

Cu ortografia sa însé Ciparíŭ a fost nenorocos. La început a fost acceptată chiar şi de către cel mai înalt for literar la Români, de către Academia română, cu timpul însé un nou curent ortografic, curentul *fonetic* s'a împuternicit atât de tare, în cât a început lupta contra etimologismului susţinut de Ciparíŭ şi de şcóla sa, aşa numită şcóla Ciparíană, saŭ şcola din Blaş.

Etimologismul trebue să cadă şi să facă loc fonetismului. Cu cât mai mult se întăresce fonetismul cu atât mai mari vor fi perderile etimologismului. Direcţia nóuă, cea fonetică ajunsă o dată la putere va aduce perirea şcólei din Blaş care din ce în ce perde tot mai mult teren până când în fine *Convorbirile literare* îi daŭ lovitura de mórte.

Şcóla cea veche saŭ şcóla din Blaş pentru aperarea trecutului limbei. — şcóla cea nóuă cu dorul de a garanta drepturi pentru actualitatea limbei române încep lupte înverşunate, ambele şcoli provédute cu forţe geniale. De o parte savanţii tradiţionalismului, de alta stegarii presintelui limbii, toţi plini de speranţă, că e a lor viitorul în domnia limbei şi literaturei românesci.

„Fortăréţa etimologiştilor — zice Alecsiŭ Viciŭ — se părea tare, dar o apăraŭ puţinî. Constantin Negruzzi şi Alecsandri „cântaŭ doina" pe afară. Dar astă doină are putere magică. Resunetul n'a dărîmat fortăréţa etimologiştilor, dar a lăsat-o góla. Puterile tinere aŭ fost atrase de geniul limbei poporale din „Doine" şi „Păcatele tinerelor" şi în curînd aŭ fost unite în societatea, care avea să pună stavilă curentului latiniştilor, să pornéscă o „nóuă direcţie". Savanţii rideaŭ de societatea „Junimei", ea însé convorbia în limba doinelor şi a poveştilor şi apreţia productele literare. Viitorul era al junimei. Savanţii aŭ poreclit-o „tovărăşia nóua bucóvnă"; dar bucóvna acésta conţinea drăgălaşile pasteluri în versuri şi în prosă. Era nóuă bucóvna în felul séŭ, căci era cu chipuri de pe natură. Alecsandri le zugrăvia în colónele poesiei fărmecătóre, ca originalul, ér Negruzzi copia natura cu stil plastic. Gane. Créngă şi Slaviciŭ zugrăvesc graiul poporal în poveşti, amintiri, novele. T. Maiorescu înalţă stindardul nóuei direcţii şi pe acesta scrie: Nu tot ce e românesc, este şi bun. Tradiţionalismul în literatură primesce lovitura de mórte. Dotat cu un talent eminent. T. Maiorescu pune la analisă critică productele museî române şi ne arétă poesia română cu adevărata-i valóre. Mulţi se dovedesc neadăpaţi din undele pegazice. Mişcarea literară pornită în contra direcţiei de atunci în cultura română a fost o mişcare epocală: literatura devine controlată. Se anunţă principii sciinţifice şi estetice, ca productele literarí să întrunéscă condiţiunile materialí şi formalí recerute de drépta critică". [1])

Şcóla din Blaş însé pe lângă tóte sforţările străine s'a mai susţinut până pe la anii 80, când apoi s'aŭ făcut concesiuní şcolii fonetice şi în *Academia română*. *Convorbirile literare* aŭ învins prin principiul lor fonetic. Cel mai mare stegar al acestui principiŭ este Maiorescu, cu „principiul logic" în scrierea limbii române. Ciparíŭ şi şcóla blăşană, care atâţi ani aŭ dominat întreg terenul literar la Români, atât din cóce cât şi din colo de Carpaţi, prevéd mărimea periculuí. Ciparíŭ carele a fost mult timp, până la anii 70 sórele, pe lângă care s'a învîrtit tótă sciinţa filologică, tótă literatura românéscă; Ciparíŭ carele pretutindenia a învins în Transilvania şi în România; Ciparíŭ carele aşa de tare a sciut impune la toţi Românii şi la străini; Ciparíŭ cel mai mare învéţat pe terenul limbii românesci: — acum trebue să dea în dérept. Ca şi unuí al doilea Hannibal, restrîns în puterea şi gloria sa pe un petec de loc, îi mai rémâne numai Blaşul, aicí mai domnesce încă, — dar în dată după mórtea sa direcţia nóuă atacă principiile sale de limba chiar în fortăréţa sa puternică în Blaş. După mórtea sa Blaşul mai mult nu póte resista acesteî nóuă direcţii, ci îi primesce aprópe în tóte păturile principiile sale. Azi şcóla blăşană aicí în Blaş abia mai are unu-doi luptători. Nu peste mult etimologismul lui Ciparíŭ va fi scos a fară şi de aicí şi marile învéţături limguistice începute de Claiu, de Şincai, de Maior şi susţinute de Ciparíŭ şi de şcóla lui, vor apune cu totul şi literatura română va vorbi despre acéstă şcólă cu veneraţiune numai şi cu admirare, dar îi va nega valórea ei practică, carea şi actualităţile timpului încă i-aŭ negat-o. Nu peste mult şcóla blăşană va fi înghiţită cu totul de undele fonetismului.

Prof. **Ioan Raţ.**

[1]) Unirea; An. I. Nr. 25.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Organisațiunea internă a dieceseĭ gr.-cat. de Oradea-mare sub episcopul de bună m. Inațiu Darabanth an. 1788—1805.

(Fine.)

O altă împrejurare, carea încă recere necesitatea sinodului este crescerea și educațiunea tinerimiĭ, de óre ce clerul pe tot locul întîmpină obstacule în esercearea deplină a dreptului sĕŭ de învĕțător față cu veleitățile guvernului de a secularisa școiile, (despre ce ast fel vorbesce Escelența Sa Michail Pavel episcopul gr. cat. al Orădiĭ marĭ cu datul 20 Martie 1899 nr. 912—1899.):

„Venindu-ne la cunoscință, că în unele părți ale Dieceseĭ, câte o dată chiar și bărbații inteligenți, sub specia bunăvoințeĭ și pretextul ușurăriĭ sarcinilor: se încércă a-ĭ capacita pe credincioșiĭ diferitelor Parochiĭ, ca renunciând caracterului greco-catolic al școlilor sale parochialĭ, acele să le seculariseze, spre a se înlocui acelea-și, saŭ cu școlĭ de stat, saŭ cu școlĭ așa numite comunalĭ: am aflat cu cale a îndrepta vigilanța pastorală a Fraților Vóstre la ast fel de intrigĭ, cu atât maĭ vîrtos, pentru că machinațiunile unora aŭ stors de la credincioși chiar și dechiarațiunĭ protocolare de *„cesiune formală“*, pe lângă tóte că școla și averile eĭ, ca proprietatea parochieĭ, fără scirea și convoirea Ordinariatuluĭ nu se nicĭ pot înstrăina.

Respectăm dreptul statuluĭ și al comunelor politice de a-și ridica orĭ și unde institute de învĕțămînt conforme scopurilor sale, dar e inviolabil și garantat prin Legĭ constituționalĭ și dreptul bisericiĭ, de a-și ridica și susține școlĭ parochialĭ, așișderea conforme scopurilor sale propriĭ, carĭ, chiar prin aceea, că cresc bisericiĭ fiĭ credincioși, promovéză tot o dată și interesele statuluĭ, fundamentul căruia este religiositatea nefățarită, ca cel maĭ eficace element vital al organismuluĭ de stat. Omul religios și temĕtoriŭ de Dumnezeŭ: nicĭ când n'a fost resvrĕtitoriŭ nicĭ trădătoriŭ de patrie.

E drept, că studiul religiuniĭ, ca atare, se propune și în școlĭ de acelea, carĭ nu staŭ sub jurisdicțiunea bisericiĭ: dar numaĭ în anumite óre pe sĕptĕmână. Pe când în școlile parochialĭ de sub jurisdicțiunea bisericiĭ, a fără de aceea, că studiul religiuniĭ e studiul principal: spiritul religios informéză tótă învĕțarea; biserica statorésce planul de învĕțămînt; biserica prescrie manualele întrebuințânde; biserica controléză activitatea școliĭ; biserica denumesce pe învĕțătorĭ: biserica îĭ corege pe ceĭ delincuenți; biserica lecuiesce scăderile eventualĭ, — cu un cuvînt; biserica norméză disciplina școliĭ și mersul învĕțămîntuluĭ întreg, conform scopurilor sale propriĭ.

Ast fel, unde credincioșiĭ, în frunte cu Păstoriĭ lor sufletescĭ sînt pătrunși de însĕmnătatea școlilor lor parochialĭ, nu numaĭ că nu le vor oferi acelea de bună voie spre secularisare cu nicĭ un preț, și pentru nicĭ un avantagiŭ material; ci se vor îngriji a le reactiva și a le aduce acelea în stare conformă prescriselor legalĭ, încă și acolo, unde de altmintrea se află orĭ școlĭ de stat, orĭ școlĭ comunalĭ; nu din difidență cătră aședămintele de stat, ca atarĭ, ci pătrunși de dorul, de a-și cresce fiiĭ pe sama bisericiĭ, prin ce vor fi crescuți aceia și pe sama statuluĭ, dar vor fi preservați tot o dată și de periclul indiferentismuluĭ religios, carele curênd prinde rădăcinĭ acolo, de unde este eschisă controla și influința salutară a bisericiĭ.

Unde dară credincioșiĭ sub pretecstul ușurăriĭ sarcinilor, sînt gata a-și jertfi ușuratic școliie parochialĭ: e semn, că credincioșiĭ n'aŭ Păstorĭ sufletescĭ pătrunși de înălțimea chiemăriĭ sale, pentru că n'aŭ cine să-ĭ învețe, n'aŭ cine să-ĭ lumineze, n'aŭ cine să-ĭ povĕțuiéscă și n'aŭ cine să-ĭ deștepte într'o materiă de atât de mare însemnătate, de câtă însemnătate este crescerea tinerimiĭ în spiritul bisericiĭ, carea ar fi a se asecura chiar și cu jertfe marĭ materialĭ.

Alt cum, ce se ține de spese: spesele legalĭ îĭ vor apĕsa pe credincioșĭ, orĭ își vor susține școlile parochialĭ, orĭ le vor secularisa acelea. Diferența va sta numaĭ într'aceea, că contribuind de bună voie pentru susținerea școlilor parochialĭ; jertfa lor, va fi o jertfă adusă luĭ Dumnezeŭ pe sama bisericiĭ, a căreia fiică este și școla parochială. Pe când secularisându-și școla, pentru susținerea aceleia, — celea ce n'aŭ vrut să le jertféscă luĭ Dumnezeŭ de bună voe, se vor esecua de la dînșiĭ sub alte titlurĭ, cu sîla, pe sama statuluĭ, și apoĭ pe de-asupra, vor maĭ avé încă să se îngrijéscă separat și de cantor.

După ce dară Înaltul Guvern nu poftesce alta de cât numaĭ aducerea școlilor într'o stare corĕspundĕtóre prescriselor legalĭ: Frățiile Vóstre, unde a-ți zări veleități de a se înstreina chiar și realitățile școlilor parochialĭ, — să puneți stavilă ăstor fel de pornirĭ, cu atât maĭ vîrtos, pentru că Înaltul Guvern, conform §. 16. Art. XXVI. de Lege din 1893., nicĭ macar subsidiile de stat pentru întregirea soluțiunilor învĕțătorescĭ la 400 fl. nu le acordéză fără învoirea prealabilă a Ordinariatelor, ne cum să fie coînțeles întru înstreinarea averilor școlilor parochialĭ în butul Ordinariatelor episcopescĭ, pe ast fel de căĭ nelegalĭ.

Necesitatea reactivăriĭ forurilor protopopescĭ, a fără de aceea, că redeștéptă în noĭ alipirea de obiceiurile strămoșilor nostri, ne o dictéză în timpurile de azĭ și *idea dominante* de asociare, căcĭ esistând forurile protopopescĭ, de sine naturalminte se nasce idea de adunare a preoților și a învĕțătorilor din acel district o dată saŭ de dóuĕ orĭ la an; ce folóse pot să aducă aceste adunărĭ districtualĭ, numaĭ cel preocupat nu póte să înțelégă, care tóte afacerile lumiĭ acesteia le consideră de monopoliŭ; le voiesce el însuși a le dirige nesuferind sfatul altuia; și orĭ ce propunere salutară saŭ proect, ce nu le-a formulat dînsul le desconsideră, și le reduce saŭ la eresiă saŭ la schismă după principiul „Ubi novitas ibi error,“ de ce, în adevĕr, ne putem folosi ca de argumînt, când e vorbă de dogmă, însĕ nu și când se vorbesce de organisațiunea cutăreĭ societățĭ cum e și Organisarea internă și disciplinară a uneĭ saŭ a alteĭ diecese maĭ ales, când aceea e basată pe documinte vechĭ și aceea o pretind și împrejurările timpuluĭ în care trăim, ce cu colorĭ viĭ le aflăm descrise într'o corĕspondință a unuĭ preot din tractul protopopesc al Morlăciĭ, Archidiecesa de Alba-Iulia și Făgăraș, cu datul Aprilĭ 1898. apărută în „Unirea“ nr. 19. pag. 148. 1898. „În timpurile serióse și grele, între împrejurările atât de perverse pentru s. nóstră biserică greco-catolică, cred, că e de lipsă, ca nu numaĭ unul fie care din ministriĭ eĭ să fie la locul sĕŭ, ci pentru a puté rĕspinge maĭ resolut și maĭ cu efect loviturile inimiculuĭ, e avantajos, *ca diferitele aripi ale oștiĭ,* ce luptă sub aceea-și flamură, pentru apĕrarea intereselor s. nóstre bisericĭ, *să scie unele de altele, să-și cunóscă împrumutat puseținea și capabilitatea de luptă,* prin ce puterile se îndoiesc, potențându-se curajul.“ Așa dară obligătoria activare a forurilor protopopescĭ și în urma urmelor Sinod.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Așa dară cu dóuĕ óre maĭ înainte de asta! Mĕ întorseĭ cu de grab în kloofă și trezii pe ceĭ alalțĭ. Eĭ se spăimîntară la vestea, ce le-o aduseĭ, și se adunară pe loc la sfat. Înflăcăratul Bur van het Roer zădărnicise întreg planul nostru de năvală, și acum aveam, să pornim cu de grab în urma luĭ, ca să-ĭ aducem ajutoriŭ, de cum va îndrăznéla l-ar răpi, să se arete Zulilor.

Legarăm pe Anglez din noŭ pe Brabantin. Quimbo se urcă la spatele luĭ, și când aŭ fost toți gata, pornirăm în jos pe valea, din care ieșia un isvor rece, din care causă locul se și numia Klaarfontein. De la întrarea văiĭ începênd ne îndreptarăm spre méză zi. Dacă am ajuns pe șes, pornirăm maĭ de parte în galop. Consfătuirile și după ele odihna cuprinseseră o parte mare a zileĭ, și sórele se pleca deja spre orizon.

Caiĭ Burilor eraŭ odihniți, dară aĭ nostri numaĭ adineaorĭ făcuseră un drum obositoriŭ. Cu tóte acestea calul meŭ anglezesc era în tot de una în fruntea celor alalțĭ și chiar și după un drum de maĭ bine de o óră nu vĕdia nicĭ cea maĭ mică obosélă. Altmintrea se afla însĕ Brabantinul. Eĭ adevĕrat că era fórte tare, dară pe lângă aceea era și greoiŭ și nu era obicinuit cu o alergare așa de repede, avea sarcină dublă și ținea numaĭ în silă paș cu ceĭ alalțĭ caĭ. Maĭ aveam încă numaĭ cale de un pătrariŭ de óră. Sórele sfințise, și începuse deja a înopta. Atunci audiĭ de o dată glasul luĭ Quimbo.

„Mynheer mynheer o, o! Mynheer viŭ la Quimbo!“

Mĕ opriĭ și-l așteptaĭ.

„Ce aĭ?“

„O mynheer ajut Quimbo! Cal nu maĭ vreŭ fugi, și Anglia nu maĭ vreŭ călări!“

„Așa? Te împotrivescĭ, sir Hilbert Grey, și credĭ póte, că în întunerec veĭ scăpa? Te înșelĭ, domnul meŭ! Dă-mĭ mânile!“

„Ce veĭ?“

„Să-ți leg mânile. Așa va fi maĭ bine pentru servitoriul meŭ.“

„La asta nu mĕ învoesc sir!“

„Nu-mĭ pasă! N'am răgaz, să pertractez cu dta. Dacă nu te laşĭ de bună voe, să te leg, îţĭ daŭ făr de milă un glonţ. Aşa dar în cóce mânile!“

Maĭ aveam o curea şi-l legaĭ cu ea mânile. Apoĭ alergaĭ în urma celor alalţĭ.

Îĭ ajunseĭ curênd şi mĕ puseĭ din noŭ în fruntea lor. În raportul meŭ descrisesem aşa de bine locul, în care tăbĕriaŭ Zulii, cât Ian putuse, să-l găséscă uşor. Eĭ chiar şi dacă se împrăştiaseră, să cerce pe Anglezul, acum a bună samă eraŭ deja întorşĭ la locul acela, şi de aceea dacă am înconjurat cotitura cea maĭ de pe urmă a păduriĭ, mĕ îndreptaĭ chiar spre locul acela.

Cam acolo, unde tăbĕrîsem în nóptea trecută, mĕ opriĭ şi descălecaĭ.

„Descălecaţi, mynheers! Legaţi-vĕ caiĭ, luaţi-vĕ armele şi veniţĭ cât se póte de încetinel în urma mea!“

Făcură aşa, şi eram încă cuprinşĭ cu caiĭ, când auḑirăm dóuĕ descărcăturĭ de către tabĕra Cafĕrilor.

„Înainte, mynheers! Ian e în primejdie!“

Acuma nu putea, să fie maĭ mult vorbă despre precauţiune. Pătrundeam prin tufişurĭ, cum puteam, eŭ în frunte, şi ceĭ alalţĭ în urma mea. Întunerecul nu ne lăsa, să vedem tóte pedecile. De aceea trecu câtă va vreme, până ce ajunserăm la poiană. Aci ni-se îmbiă o priveliște, care pe un ostaş ar fi putut, să-l strămute în răpire. Luminat de flacăra cea înaltă a foculuĭ taberiĭ, sta Ian în mijlocul cetel de Zulĭ. Pălăria îĭ căḑuse de pe cap, şi lungul luĭ pĕr cel blond flutura şi cădea pe pelea de leopard asemenea uneĭ cóme de leŭ. Întrecêndu-l pe toţĭ cu înălţimea, îĭ tinea de parte de la sine cu patul pusciĭ, şi fiesce care lovitură, ce o da, aşternea câte un vrăşmaş pe pământ. El totuşĭ ar fi trebuit, să îmbrâncéscă, dacă nu ne-am fi înfăţişat destul de timpuriŭ. Ridicaĭ puşca şi sloboḑiĭ dóuĕ descărcăturĭ. De-a drépta şi de-a stînga mea fulgerară alte descărcăturĭ, şi apoĭ năvălirăm asupra poieniĭ. Dădurăm — numaĭ de Ian. El privi ţîntă la noĭ, ér apoĭ sări în tufiş strigând: „Am, să pun mâna pe el!“ În poiană zăceaŭ trupurĭ mórte. Ceĭ alalţĭ răniţĭ o tuliseră în tufiş în dată după descărcăturile nóstre.

Ascultând de un impuls momentan grăbiĭ în urma luĭ Ian Alăturia se auḑi sforăit şi nechezat de caĭ. Mĕ îndreptaĭ într'acolo şi sosiĭ chiar la vreme, ca să vĕḑ o cétă de Cafĕrĭ călărĭ trecênd în sărite pe dinaintea mea de a lungul marginiĭ păduriĭ. Cel din frunte se întórse către ceĭ alalţĭ şi le strigă câte va cuvinte, din carĭ putuĭ, să înţeleg numaĭ cuvintele: „Indhlu het roer.“ „Indhlu“, — atâta sciam, — în limba Zulilor însamnă „casă“, ér „het roer“ se referia a bună samă la Ian pe care dóră toţĭ Burii îl cunosceaŭ ca pe Burul van het Roer. Căpetenia scăpată a Zulilor părea deci a fi hotărît, să se întórcă pe loc la farmă, pentru ca să-şĭ răzbune pentru atacul de astăzĭ.

Chiar voiam, să mĕ întorc la locul de luptă, când între locul, unde stam, şi între colţul pădurii auḑiĭ dóuĕ glasurĭ tarĭ. Le recunoscuĭ pe loc.

„Tac, Anglia! Nu grăesc niciĭ un cuvînt luĭ Quimbo! Quimbo nu vreŭ ban şi nu vreŭ dar. Quimbo am bun mynheer, mult mare bun mynheer, şi Quimbo fac, ce zic mynheer. Mynheer zic, că Anglia sînt prins, şi Quimbo ţin tare Anglia!“

„Well, atunci îţĭ daŭ încă şi maĭ mult! Îţĭ maĭ daŭ încă şi un roer, cu care poţĭ, să împuscĭ până în depărtare de un mil.“

„Dar acum tac, Anglia! Anglia nu am bun roer, că Anglia nu pot puşca niciĭ măcar scrófă cu roer! Anglia vreŭ puşca mil cu roer? Ce sînt mil? Sînt mil scrófă orĭ pisică? Pot Quimbo mânca mil, dacă Quimbo am puşca mort mil?“

„Dacă veĭ tăia curelele mele şi mĕ veĭ lăsa, să mĕ duc, îţĭ daŭ un car plin de unsóre pe sama ta şi pe a pĕruluĭ tĕŭ, un car plin de unsóre, carea mirósă aşa de bine, cât —“

„Tac!“ îĭ căḑu Cafĕrul în vorbă. El era fórte mănios. „Unde vreŭ Anglia avé întreg car plin unsóre, dacă Anglia am numaĭ lung, subţire óse? Unsóre de Anglia miros bine? Ce sciŭ Anglia de miros bine? Anglia miros Quimbo, atunci Anglia vĕḑ, care miros bine, Anglia orĭ Cafĕr!“

Paşiĭ de elefant aĭ Brabantinuluĭ ajunseră acum aprópe de mine. Ce noroc, că servitoriul de omenie nu sosise cu un minut maĭ curênd! El a bună samă ar fi căḑut în mânile infuriaţilor Zulĭ. Ieşiĭ din tufiş şi porniĭ întru întimpinarea celor doĭ călăreţĭ. Quimbo pe loc se pogorî de pe cal, se postă în dosul luĭ, îl luă de frîu şi-şĭ ridică lancea.

„Teta ilizvi? Cine sînt aci?“ îmĭ strigă.

„Eŭ sînt, Quimbo!“

„O o, mynheer, Quimbo mĕ bucur, că Quimbo vĕḑ mynheer. Anglia vreŭ fugi cu Quimbo, şi cal nu vreŭ fugi, ci cad cu Anglia şi cu Quimbo!“

„Aştéptă aci!“ îĭ poruncĭĭ şi alergaĭ la locul de luptă. Acolo găsiĭ pe toţĭ Burii. Ian încă s'a fost întors şi sta tăcênd şi lăsând, ca imputările celor alalţĭ să se descarce asupra luĭ.

„Mynheers, Zulii aŭ scăpat călărĭ,“ ziseĭ. „Vedeţĭ, dacă puteţĭ, să prindeţĭ un caĭ rĕmas de eĭ. Ar fi bun pe sama Angleznluĭ, care petrece aci a fară cu servitoriul meŭ. Voiŭ, să vĕḑ, în cătrăŭ se duc Zulii. Aşteptaţĭ, până mĕ voiŭ întórce!“

Mĕ duseĭ cât se póte de lute la caiĭ nostri, încălecaĭ pe al meŭ şi-l mânaĭ în galopul cel maĭ lute a fară pe şes. Călăriĭ cam zece minute, apoĭ descălecaĭ şi mĕ puseĭ cu urechea pe pământ. Escadrentul meŭ cal mĕ dusese de parte aşa, că mĕ apropiasem binişor de Cafĕriĭ, ceĭ ce fugiaŭ. Auḑiam loviturile copitelor cailor lor de tot limpede şi sciam acuma şi direcţia, în care mergeaŭ: era întru adevĕr cea către farma luĭ Ian van Helmers.

Puteaŭ, să fie cam doĭ spre zece, şi dacă întru adevĕr ajungeaŭ până la farmă, atuncia veciniĭ aveaŭ o luptă grea împotriva lor. Asta avea, să se împedece, dacă era cu putinţă.

Călăriĭ în apoĭ. Dacă am ajuns la pădure, aflaĭ pe Burĭ cuprinşĭ cu Anglezul. Acesta se ruga, ca eĭ să-l dimită. Eĭ nu puteaŭ, să-l împlinéscă dorinţa, căcĭ atunci ar fi putut, să tradeze propusul nostru cel referitoriŭ la transport. Reuşiseră, să prindă treĭ caĭ de aĭ Zulilor. Unul fu menit pe sama luĭ sir Hilbert Grey. Le împărtăşiĭ, ce descoperisem, şi Ian pe loc se duse la calul sĕŭ.

„Eŭ pornesc! Veniţĭ în urma mea mynheers!“ zise ridicându-şĭ piciorul spre a încăleca.

Îl prinseĭ de braţ şi-l opriĭ.

„Maĭ rĕmâĭ niţel, mynheer,“ îl rugaĭ. „Dóră sciĭ, că pripa chiar şi în primejdia cea mai mare e numaĭ spre pagubă. Lasă calul dtale, să odihnéscă o jumătate de óră şi să mânânce. Colo curge rîuleţul, din care póte, să şi bea. Atîrnă de la cal, dacă călăreţul îşĭ ajunge ţînta!“

„Aĭ dreptate, mynheer. Dară numaĭ o jumătate de óră, maĭ mult la niciĭ o întîmplare!“ răspunse el şi duse calul, să-l adape.

„Du şi pe aĭ nostri, Quimbo!“

„Da, mynheer, calul am, să mânc şi să beŭ. Dară Quimbo nu las bé doĭ cal, ci treĭ cal!“

A fară de calul meŭ cel anglezesc şi de Brabantinul sĕŭ maĭ luă şi unul din caiĭ Zulilor. Nu avuĭ răgaz să scriricesc motivul purcederiĭ acesteia. Esaminaĭ ceĭ alalţĭ doĭ caĭ. Eraŭ de rassa aceea mică, dar răbdurie de Mozambique, de carĭ caĭ folosesc pe sama sa şi pe a favoriţilor sĕĭ căpeteniile Cafĕrilor, în vreme ce oştile lor se compun mare parte numaĭ din pedestraşĭ. Ceĭ doĭ caĭ aveaŭ aninaţĭ de amîndóuĕ părţile seleĭ câte un sac cu cucuruz urluit, o măsură, carea face dobitócele acestea capabile de drumurile cele maĭ grele, căcĭ nutreţul acesta ţine maĭ mult de cât érba cea uscată, carea o îmbie ţara acésta.

Meditam încă asupra lucrurilor acestora, pe când Quimbo se întórse şi luă şi ceştĭ alalţĭ doĭ caĭ de frîne.

„Cal aci încă beŭ!“

Cu cuvintele acestea se cără. Trebue, că avea vre o intenţie anumită. Póte că spatele Brabantinuluĭ îĭ era prea lat, şi că eĭ în liniştea cea maĭ mare voia, să facă un schimb avantajos. Nu aveam cuvinte de a i-mĕ împotrivi, şi de aceea tăcuĭ. Dară o observare totuşĭ îĭ făcuĭ:

„Aĭ grije de saciĭ aceştia, Quimbo! E cucuruz într'înşiĭ, şi acesta e fórte bun pe sama cailor.“

„Cucuruz? O o, cucuruz nu voiŭ căpĕta Bur, ci mynheer şi Quimbo!“

Se duse, şi eŭ păşiĭ la ceĭ alalţĭ, pentru ca să mĕ înţeleg cu eĭ. Ian se întórse. Eĭ lăsase calul sĕŭ în grijea luĭ Quimbo, căcĭ voia, să audă, ce hotăriam.

Se înţelegea de la sine, că noĭ aveam, să pornim repede în urma Zulilor. Întrebarea era numaĭ, că óre caiĭ nostri fi vor tot aşa de răbdurii. Aĭ meŭ fu declarat de cel maĭ bun, şi fiind că pe Ian nu puteam, să-l maĭ oprim, hotărîrăm, ca noĭ doĭ să pornim maĭ înte, ér ceĭ alalţĭ să se siléscă a veni cât se póte de lute în urma nóstră.

Mĕ duseĭ la apă şi împărtăşiĭ lucrul acesta luĭ Quimbo.

„Quimbo călăresc cu mynheer!“ declară el.

„N'aĭ voe! Aĭ, să păzescĭ pe Anglezul!“

Se întórse şi nu maĭ răspunse nimica. Când veni Ian şi încălecă, făcuĭ şi eŭ asemenea şi băgaĭ de samă, că atât calul luĭ, cât şi al meŭ eraŭ provĕḑuţĭ cu cucuruz, un semn de atenţiune deosebită din partea bunului meŭ Cafĕr.

Poftirăm Burilor rĕmas bun. Eĭ aveaŭ, să rĕmână aci până diminéţă. Le recomandaĭ pe Quimbo, şi apoĭ pornirăm. Ian călăria tăcut alături cu mine. Era cuprins cu gândurile sale, şi eŭ nu-l turburaĭ. Aşa vom fi călărit deja cam o jumătate de óră, când auḑiĭ în urma nóstră tropotire de cal. Mĕ oprii, să aştept pe călăreţ. El veni în galopul cel maĭ mare şi abia putu, să-şĭ oprésca calul. În dată ce-l auḑiĭ vorba cea dintâiŭ, îl recunoscuĭ. Era Quimbo.

„Mynheer, o, o, Quimbo deja gândesc, Quimbo nu aflu mynheer!“

„Ce veĭ, de aĭ venit după noĭ?“

Cam presimţisem lucrul acesta, şi de aceea întrebarea mea nu va fi sunat a mânie.

„Quimbo nu rĕmân la Bur; Quimbo călăresc cu bun, drag mynheer. Quimbo am cal de Zulu şi am cucuruz pentru cal.“

„Dară Brabantinul unde e?“

„Brabant dor Quimbo la picior; Quimbo nu pot aduna ĕră picior. Brabant sînt la Bur; Bur încă fiŭ duré picior!“

Îmĭ căută, să rîd despre părerea acésta filantropică a servitoriuluĭ.

„Vino dară! Acumă dóră nu pot, să te maĭ trimit în apoĭ.“

Continuaram călăritul în graba cea maĭ mare, ce era cu putinţă. Quimbo putea, să cuprindă maĭ bine cu picióre pe Mozambicanul sĕŭ, şi de şi trebuia, să se zică, că el nu şedea, ci zăcea pe spatele calului, totuşĭ se simţia maĭ bine ca maĭ înainte de acésta pe Brabantin. Călărirăm tótă nóptea până la crepatul zileĭ. Atuncia ne căută, să dăm cailor puţintică odihnă. Le dădurăm din cucuruz şi apoĭ încălecarăm din noŭ.

Găsiserăm dera Zulilor. Călăriile a bună samă le eraŭ fórte bune, căcĭ altmintrea l-am fi ajuns curênd. Firesce că de altă parte eĭ încă puteaŭ, să-şĭ gândéscă, că sîntem în urma lor, şi de aceea siliaŭ caiĭ sĕĭ la luţéla cea maĭ mare, ce numaĭ le era cu putinţă, în tocmaĭ pe cum făceam şi noĭ.

Către a mézĕ zi poposirăm din noŭ, ér când târziŭ pe la înserate ne oprirăm érăşĭ, eram deja aprópe de pădurea, în

care întîlnisem întâia dată pe sir Hilbert Grey. Caiĭ aburiaŭ şi rĕsuflaŭ greŭ, şi sudórea curgea de pe eĭ. De aceea ne căută, să mai facem un popas de câte va minute. Asta putea, să fie spre perirea farmeĭ, şi de aceea şi pornirăm mai de parte, după ce am rĕsuflat puţintel călăreţiĭ şi caiĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaş 1899. pag. 180. preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

„Nóua Revistă Română“ va apare, cu începére de la 1 Ianuarie 1900, la 1 şi 15 ale fie cărei luni.

Prin cuprinsul sĕŭ enciclopedic, ea va căuta să îmbrăţişeze tóte cestiunile de interes general. Cetitorul va găsi în fie care numĕr al revisteĭ:

Articole asupra mişcărilĭ politice.

Studiĭ literare şi sciinţifice, — aceste din urmă cu aplicaţiune mai ales la cultura materială a ţĕriĭ.

Creaţiunĭ literare originale şi cercetărĭ istorice.

Dărĭ de samă asupra tuturor publicaţiunilor de valóre în artă, sciinţă şi literatură.

Fie care numĕr al revisteĭ va fi însoţit şi de dóuĕ suplimente, dintre carĭ:

Unul, reservat informaţiunilor va aduce la cunoscinţa cetitorului evenimentele mai principale petrecute în ultima jumătate de lună, atât în ţară cât şi în străinătate.

Cel de al doilea va cuprinde: nuvele, şi lectură recreativă datorită, în parte scriitorilor români, în parte după ceĭ mai buni scriitorĭ străinĭ. În aceste dóuĕ suplimente se va lăsa de asemenĭ un loc potrivit pentru publicarea buletinelor institutelor de bancă şi credit, pentru cronica economică şi financiară, mişcarea agricolă şi comercială.

Prin acestă largă dispoziţiune, sperăm că „Nóua Revistă Română“ va ajunge să oglindéscă în curênd întréga mişcare socială şi literară a timpuluĭ şi, că viitorul va face dintr'însa o publicaţiune indispensabilă orĭ cuĭ ar dori să-şi întemeieze o judecată imparţială asupra culturiĭ române din secolul al XX-lea.

Organisaţiunea administrativă a revisteĭ a fost de asemenĭ obiectul uneĭ îndelungate chibzuinţĭ din partea fundatorilor sĕĭ. Aceştia aŭ avut de la început convingerea, că la reuşita întreprinderilor literare moderne şi mai ales la a celor încercate într'o ţară fără adîncĭ tradiţiunĭ literare, pe cum este casul la noĭ, organisaţiunea administrativă are o parte însemnată, dacă nu chiar decisivă. Potrivit acesteĭ convingerĭ eĭ aŭ asociat revisteĭ, pe lângă bunele lor intenţiunĭ şi un solid sprijin material, a cărui gestiune, basată pe responsabilitate judiţiară, să pună administraţiunea revisteĭ în posibilitate de a respecta cinstit îndatoririle luate.

Mulţămită acestuĭ sprijin, „Nóua Revistă Română“, îşi are încă de astăzĭ asigurate exactitatea şi statornicia apariţiunĭĭ sale. Ea va puté, de asemenĭ, să rĕsplătéscă în parte munca colaboratorilor sĕĭ; şi să păstreze, în tot momentul, o direcţiune independentă şi démnă, fără a se teme că prin acésta îşi va periclita propria sa existenţă.

Aşa cum se găsesce constituită „Nóua Revistă Română“ se înfăţişéză publiculuĭ într'o desevîrşită neatîrnare de interesele partidelor politice. Deschisă, din principiŭ, tuturor scriitorilor de valóre, ea va rĕmâné un organ nepărtinitor, în care cunoscĕtoriĭ vor discuta din tóte punctele de vedere, cestiunile de actualitate. Rolul la care ea tinde, este de a întări, printr'o activitate bine susţinută, încrederea opiniunĭĭ publice în judecata celor competenţi; încredere atât de necesară într'un stat democratic şi din nenorocire atât de desamenińtată prinpole micele pătimaşe ale preseĭ zilnice.

Dat fiind şi sprijinul pe care revista, încă de la anunţarea sa, l-a găsit la toţi representanţiĭ de frunte aĭ inteligenţeĭ române, nu ne îndoim că acest rol va fi, cât de curênd, simţit şi bine apreciat în mediul nostru social.

De alt fel, de şi optimişti în ceea ce privesce succesul final al revisteĭ, nu ne micşorăm totuşĭ dificultăţile pe carĭ le avem de întîlnit.

E adevĕrat, că actuala stare a societăţiĭ româneşcĭ pare de parte de a fi prielnică uneĭ publicaţiunĭ de caracterul acela, pe care vre să-l aibă „Nóua Revistă Română“.

Pe terenul politic, ceea ce lipsesce statuluĭ român, cu tóte formele sale constituţionale, este tocmaĭ practica publicităţiĭ. Legile se fac şi se desfac de guverne, fără vre o prealabilă consultare a opiniunĭĭ publice şi câte o dată chiar fără o sinceră consultare a parlamentuluĭ. Publicistica română de până acum, în cele maĭ dese casurĭ n'a avut alt rol de cât să apróbe saŭ să desapróbe fapte îndeplinite de ceĭ de sus, — rol de care s'a achitat, de alt fel cu o patimă ce rar o maĭ întîlnim aĭurea; — la pregătirea însĕ a legilor nicĭ un guvern n'a crednt oportun s'o facă să participe.

Acesta este un rĕŭ fundamental şi pe care nu ni-l ascundem câtuşĭ de puţin.

Apoĭ pe terenul literar, situaţiunea şi aci nu e prea încântătóre.

Literatura română, după câte va fericite începuturĭ de odinióră, pare a fi întrat acum la sfârşitul secolului al XIX-lea într'o periodă de istovire. Înstrăinată de aspiraţiunile şi interesele marelui public, ea-şi [illegible] existenţa de la aşa zisa „elită socială“ ale cărei gusturĭ cosmopolite scriitoriĭ nóştri încércă să le împace, copiind pe întrecute modele străine. În aceste condiţiunĭ nenorocite, am vĕzut în timpul din urmă cu toţiĭ, cum talente reale aŭ trebuit să-şi scobóre producţiunile lor până la nivelul uneĭ literaturĭ de distracţie şi câte o dată, maĭ trist încă, să fie silite a-şi prelungi activitatea la adăpostul protecţiunĭĭ oficiale!

În sfârşit, însă-şi atmosfera opiniunĭĭ publice de la noĭ ameninţă astăzĭ maĭ curênd să înăbuşe de cât să fructifice ideĭ şi fapte generóse. E posomorîtă, într'adevĕr, şi lipsită de raĭele idealuluĭ acéstă atmosferă!

Pe Româniĭ de la sfârşitul secoluluĭ al XIX-lea nu-ĭ maĭ unesce nici o legătură de soliidaritate. Aŭ isbutit eĭ să înlăture marile pericole din a fară, să rĕspingă pe cutropitoriĭ de nĕm şi limbă, acum le este destul: solidaritatea nu maĭ are ce căuta! Fie care pentru sine, fie care cu micile sale ambiţiunĭ. Ţara e liniştită şi sigură; de aci înainte dar fie care să-şi calculeze fericirea sa personală... În locul marilor pericole de altă dată carĭ impuneaŭ sacrificiĭ şi aduceaŭ solidaritatea, aŭ venit pericole reduse la proporţiĭ microbiene; în locul duşmanilor de nĕm şi limbă, intrigile şi calculele interesului.. Póte fi solidaritate în contra acestor din urmă?

Ast feĭ a slăbit până la peire principala însuşire, care a înlesnit altă dată atâtea acte măreţe în trecutul nostru!

Dar aceste dificultăţi, de parte de a ne descuraja sînt pentru noĭ cel mai puternic îndemn la muncă. Ele sînt de alt fel atât de contrarii orĭ cărei adevĕrate culturi, în cât în viaţa unuĭ popor sănĕtos, când se întîlnesc, ele nu pot fi considerate de cât ca nisce momente trecĕtóre. Şi ca atare le considerăm şi noĭ în viaţa poporuluĭ nostru.

Credinţa în viitorul culturiĭ româneşcĭ a cimentat primele începuturĭ ale Noiĭ Reviste Române.

Pe acéstă credinţă ne vom sprijini de aci înainte pentru a urmări neclintit realisarea programuluĭ propus.

Dorim României de mâne o cultură potrivită geniuluĭ sĕŭ, ferită de ademenirile falsuluĭ patriotism; o cultură basată pe respectul adevĕruluĭ şi al dreptăţiĭ, şi cu un ideal înţeles şi împărtăşit de tóte straturile sociale ale nĕmuluĭ românesc.

Pentru pregătirea acesteĭ culturĭ apelăm la întréga inteligenţă română.

Şi avem încrederea, că momentul de faţă este bine ales pentru acest apeĭ.

În pragul unuĭ nou secol, dorinţa de muncă însufleţesce popórele sigure de viitor.

Director-gerant: **C Rădulescu Motru.**

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

CONVOCARE.

Fundatoriĭ institutuluĭ de credit şi economiĭ „Poporul“ societate pe acţiĭ convócă:

ADUNARE GENERALĂ CONSTITUANTĂ

ce se va ţinĕ în Lugoş la 30 Ianuar 1900 st. n. 2 óre p. m. în localitatea şcoliĭ gr. cat., la care p. t. domniĭ subscrietorĭ de acţiĭ sînt rugaţi a se presenta în persónă orĭ prin plenipotenţiaţi.

Ordinea de zi:

1. Constituirea adunăriĭ generale;
2. Raportul fundatorilor;
3. Decidere asupra constituireĭ societăţiĭ;
4. Pertractarea şi votarea statutelor;
5. Presentarea conclusuluĭ fundatorilor cu privire la denumirea direcţiunĭĭ institutuluĭ;
6. Alegerea comitetuluĭ de supraveghere;
7. Dispoziţiunĭ pentru verificarea procesuluĭ verbal.

Lugoş, 24 Decembre 1899 st. n. (1) 1—1

Tipografia Seminariului archidiecesan.

54. Cult I/14 900

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 13 Ianuariŭ 1900. Numĕrul 2.

Invitare la abonament.

Pe anul 1900 deschidem abonament nou, cu preţurile indicate în fruntea foii, şi a nume:

pe un an cu 12 cor. (6 fl.)
pe 1/2 de an cu 6 cor. (3 fl.)
pe 1/4 de an cu 3 cor. (1·50 fl.)

Vechilor abonenţi le mulţămim pentru binevoitoriul sprigin şi îi rugăm a lucra şi mai de parte în cercurile amicilor şi cunoscuţilor pentru lăţirea foii nóstre; ĕră

abonenţii în restanţă binevoéscă a grăbi cu plătirea abonamentului ca să fim uşuraţi în susţinerea organului acestuia, atât de necesar bisericii nóstre.

ADMINISTRAŢIA.

La începutul anului.

Făcênd bilanţul politic al anului trecut, puţin de tot vom avé de remarcat la rubrica activelor şi multe vom avé de indus la passive.

Situaţia nóstră e de aşa, în cât cel mult lupta defensivă să o putem susţiné — şi nici aceea nu o susţinem cum ar trebui. Când elementele puterii se îndréptă în contra individualităţii nóstre naţionale, în loc de a ne concentra puterile, spre a le opune o resistinţă vrednică de luat în samă, ne divisăm în certe reciproce, spre bucuria duşmanilor, şi spre marea mâhnire a celor, ce se sciŭ ridica peste nivelul strimt al personalităţilor.

Situaţia acésta de neorientare şi neactivitate se resfrânge, în mod firesc, în blasarea şi lipsa de entusiasm a opiniei publice.

Nu mai găsescĭ însufleţirea, nicĭ desinteresul de pe vremea procesuluĭ Memorandului — ca şi când n'ar fi fost, de cât un vis frumos, care nu lasă în urma luĭ, de cât părerea de rĕŭ, că nu mai este . . .

Şi acéstă blasare, acéstă lipsă de însufleţire şi de încredere în puterile propriĭ este preludiul desastrelor politice. De la aceste până la capitularea politică definitivă nu sînt de cât câţi-va paşi — cestiune de timp!

Cu tóte acestéa, putem constata, la începutul anuluĭ, cu óreşi care mândrie şi mângâiere sufletéscă, că aşa de parte nu am ajuns. Stăm rĕŭ, fără îndoiélă, dar nu am ajuns pe povîrnişul popórĕlor, carĭ şi-aŭ pierdut dreptul de existinţă. Stăm rĕŭ, fără îndoială, dar nu e stins focul însufleţiriĭ în noĭ, ci e acoperit numaĭ cu cenuşă aruncată de mânĭ străine. şi, în parte, de noĭ înşi-ne.

Nu e stins focul însufleţiriĭ, dovadă cestiunea Ĭancu, care agită preocupaţiunea publiculuĭ românesc.

Aŭ fost de ajuns cele dóuĕ vorbe nesocotite ale unuĭ procuror nesocotit, ca focul entusiasmuluĭ să rĕsbată de sub cenuşă, ca să-ĭ simţim cu toţiĭ lumina şi căldura. A fost de ajuns insultarea erouluĭ în effigie, pentru ca némul întreg s'o simţéscă şi să se indentifice cu eroul batjocorit.

A trebuit să fie chiar Ĭancu, pentru ca, în situaţia de anemiă politică, să ne insufle spirit de viéţă şi însufleţire — din ceea alaltă lume.

Campania, ce pressa română a pornit în contra acestuĭ necualificabil abus de putere este de bun augur pentru anul ce vine. Ea ne spune apriat, că inimile nóstre a tuturor sînt încălduite de acelaşi sacru foc, că diferinţele de partid dispar şi la noĭ, când e vorbă de insultarea, eroilor morţi pentru ném, ne spune, că însufleţirea nóstră nu e stinsă, după cum s'ar crede, ci e năbuşită numaĭ, de multele ingredienţe, ce aŭ dat peste ea.

Acésta este partea imbucurătóre, ce resultă din cestiunea Ĭancu.

Am avé póte unele reserve. Am puté spune, că a fară de tinerime şi de doĭ-treĭ bărbaţi, nu s'aŭ aflat alţiĭ, carĭ să se „espună". Am puté să facem constatarea acésta, dar o lăsăm la o parte; ne mulţămim cu *semnul de viéţă*, orĭ cât ar fi acela de neînsemnat în aparinţă, ne mulţămim, că cu începutul anuluĭ putem arĕta un ast fel de semn de viéţă.

Feuilleton.

Ziua ultimă a anuluĭ.

— *După Köhler.* —

În timp de érnă, dacă omul le are tóte cele de lipsă, când a fară pârâiă zăpada sub piciórele plimbătorilor, de şi e démnă de invidiă chilia caldă, dar pentru aceea nu e destulă la fericirea întrégă a omuluĭ.

În ziua ultimă a anuluĭ vechiŭ, în preséra anuluĭ noŭ şedea la cină o păreche tinĕră: Ioan şi Elena. Locuinţa lor ordinată cu cea mai mare comoditate, masa încărcată cu mâncări gustóse, pe lângă acestea şi caminul cald, la prima vedere tradézĕ, că aicĭ nu esistă fantómele înspăimântătóre a cugetuluĭ de susţinerea vieţiĭ.

Tineriĭ petrecură anii primiĭ aĭ căsătorieĭ în fericire deplină. Fericirea lor însĕ dură numaĭ până ce dorul şi speranţa dulce de a avé un copil, nu se nimici. Veniră şi trecură anĭ, dar ramura verde a speranţeĭ din ce în ce se veştedi, ér în urmă ambiĭ simţiră nimicirea amară a dulceĭ ilusiuni; inimile lor se umpleaŭ de durere adâncă, ca nisce pariĭ uscaţi stând eĭ în lume fără copiĭ. De la óra acésta din lăcaşul lor se depărtă îngerul păciĭ, ér acuma singurătatea plăcută se străformă în monotoniă urîtă. În locul iubiriĭ reciproce şi a concordieĭ ocupa loc demonul ureĭ şi al discordieĭ. Acuma nu esista anghira, carea să unéscă inimile şi voinţele lor; fiesce care se nisuia, a-şi valora voiuţa sa, asupra voinţeĭ celuĭ alalt într'o zi ca în cea alaltă, aşa, că casa, în care până acuma locuia fericirea, se făcu bina scenelor triste ale nefericireĭ.

La asemenia scenă tristă întinse prilej şi cina, la care aflăm de presinte părechea tinĕră. Abia ajunse pe masă friptura de puiŭ, muierea în dată î-şĭ întinse mâna după *grumazul* puiuluĭ fript.

— „Dă-l pace! nu lua grumazul! — zise Ioan — sciĭ, că acela mi bucata cea maĭ plăcută!"

— „D'apoĭ, lasă fie! grumazul şi mie-mĭ place, eŭ sum muerea, mie mi se cuvine, fiind a mea prioritatea, grumazul decĭ e al meŭ — rĕspunse Elena cu cerbiciă.

— „Ce? — întrebă Ioan — a ta e prioritatea? În culină da, dar la masă eŭ sum domnul, a mea e porunca, a ta e ascultarea."

Ambiĭ de o dată î-şĭ întinseră de noŭ mânile după grumaz, fiind însĕ că un puiŭ numaĭ un grumaz are, care de o dată nu póte fi alor doĭ, grumazul, dóră din galantomiă ajunse totuşĭ pe fârfuria Eleneĭ.

— Bine-l! muere — zise bărbatul — fie al tĕŭ grumazul, dar rĕsbunarea e a mea, vom vedé a cuĭ va fi învingerea!

— Învingere? — strigă muerea — învingere nu-l fără luptă, în luptă şi eŭ voiŭ fi de faţă! — Ce? — încă tu facĭ batjocură din mine? — o întrerupse bărbatul ajuns la culmea iritaţiuniĭ. — tu norul negru pe cerul vieţiĭ mele, tu povară pe umeri-mĭ tinerĭ, — óre până când o să te sufer? —

Elena la auduĭ acestor cuvinte aspre î-şĭ pierdu tótă bărbăţia, nu cuteza nicĭ măcar să-şĭ deschidă gura, dar cina o continuă, ca şi cum nicĭ nu l-ar păsa de cuvintele bărbatuluĭ, dând câte o bucată şi câneluĭ, care stătu lângă ea şi care ne luând în considerare pe stăpânul căsiĭ, se vĕdu a fi pe partea eĭ, aşteptând rĕmăşiţele puiuluĭ fript.

Urmă o linisce lungă. Ioan se plimba iritat prin chiliă, — când de o dată ca şi

Ceea ce voim să remarcăm la acest loc, e că cestiunea Iancu, după a nóstră părere, nu este nicĭ de cum terminată.

Curentul însufleţitor s'a pornit, ceĭ de la cârma politică să-l ducă la bun sfârşit, căcĭ sînt datorĭ să-l ducă.

Nu vorbim de ceĭ de la guvern, căcĭ nu avem speranţă, ca guvernul să ne dea satisfacţie vre o dată; ci înţelegem conducĕtoriĭ nostri, înţelegem bărbaţiĭ, carĭ aŭ priceperea şi posibilitatea de a face, ca acest însufleţitor curent să pătrundă la locurile maĭ înalte.

Pressa română a ajuns unisono la conclusia, că dacă guvernul nu ne va da satisfacţie, să recurgem la tron. Eĭ bine, guvernul nu ne-a dat satisfacţie; făcutus'aŭ ceva paşĭ, ca să împlinim a dóua parte a alternativeĭ?

Acésta este cestiunea, ce trebue să preocupe cercurile nóstre politice, cestiune, a cărei resolvare o aşteptăm.

Şi aşteptăm cu atât maĭ vîrtos resolvarea eĭ, cu cât ar fi o greşélă politică neiertată, dacă un curent atât de frumos ar fi părăsit la jumĕtatea drumuluĭ de ceĭ ce datorĭ sînt să-l alimenteze şi să-l ridice din ce în ce maĭ sus. Şi ar fi nu numaĭ greşélă, ci chiar pĕcat faţă de memoria lui Iancu, când nu am face *tot posibilul* pentru satisfacţie, când ne-am îndestuli cu câţĭ va articolĭ de ziar, cu câte va proteste platonice!

Cât pentru eventualitatea unuĭ refus din partea corónei — nu are a face. Noĭ ne-am făcut datorinţa până în sfârşit şi dacă nu ne-am ajuns scopul, ne-am câştigat o esperinţă maĭ mult, orĭ cât de amară, dar folositóre pentru viitor.

Acésta e cestiunea de ord politic la ordinea zileĭ — la începutul anuluĭ.

La Roma! Vestim cu multă bucurie cetitorilor nostri, că s'aŭ început deja pregătirile pentru organisarea peregrinajuluĭ la Roma, mama nóstră! Din parte competentă sîntem înformaţi, că se lucră din rĕsputerĭ spre a se face cât maĭ ieftină şi maĭ înlesniciósă călĕtoria acésta, pentru ca mulţi să pótă grăbi la cetatea eternă, unde e légănul limbiĭ, al némuluĭ şi al credinţiĭ nóstre.

Până când vom puté să publicăm tot ce s'a făcut în acéstă direcţie, ne grăbim a accentua netăgăduită importanţă a acestuĭ peregrinaj la a 200 aniversare a Unirĭi cu Roma.

O, de am puté face ca manifestaţia acésta să fie aşa de mărétă, cât o doresc inimile nóstre entusiasmate, aşa de démnă, cât de fericit a fost gândul vrednicilor nostrĭ înaintaşĭ!

Să ne strîngem tóte puterile nóstre, ca până în Septembre — când s'a statorit zilele de serbare, să fim uniţĭ în cugete şi în simţirĭ!

Rutenĭĭ greco-catolicĭ din Ungaria. După propria lor mărturisire se află în o stare de tot precarie cu începutul secoluluĭ al XX. Acésta o constată un Iosif Fesztóry Nr. 1 din fóia „Görög katholikus Szemle“, care cu 6 Jan. n. 1900 apare în Ungvár o dată pe sĕptĕmână. Dl Fesztóry voind a mişca pe Ruteni să se grupeze în jurul societăţiĭ S. Basil; arată că de fraţiĭ lor greco-orientalĭ sînt despărţiţĭ prin schismă, eĭ unul de altul nu voesc să scie. Româniĭ, carĭ în unirea credinţiĭ ţin cu noĭ (Rutenii), ca naţionalitate se ostenesc în interesul lor special de rassă, şi a fară de unitatea ritului altă solidaritate nu ţin cu noĭ: remânem aşa dară noĭ, aşa numiţiĭ gr. catolicĭ ruteni cam o jumătate de milion, lăsaţi singurĭ de noĭ. Da, şi acest numĕr înse azĭ mâne se va reduce aprópe la jumătate, dacă le va succede adecă coreligionarilor nostri de limbă magiară a ridica la altariŭ limba magiară; şi atunci eĭ, ceĭ maĭ mulţi foştĭ Rutenĭ, chiar aşa se vor separa de noĭ, ca şi Româniĭ vînând propriele lor interese în deosebĭ. Dar împrăştierea puterilor nicĭ cu acésta nu se va termina, continuarea îĭ va sta în aceea, că rassa rutenă cea de peste 300 de miĭ se va divisa în dóuĕ castre nóuĕ adecă, în Ruşi şi Slovacĭ, ce şi acum se întîmplă în Zemplém, unde Rutenĭĭ primesc limba Slovacă. Că óre ce va fi continuarea acesteia şi unde va plesni în urmă? Respundă onoratul cetitoriŭ, cum scie. Scriitoriul articlului „La începutul secoluluĭ al dóuĕzecilea înse nu desperéză, el provócă pe Rutenĭ să se associeze, părăsind indiferentismul de până acum şi dând sprijinul material şi moral societăţiĭ S. Basil, ca să înfloréscă şi să-şĭ împlinésca misiunea salutară.

Recunóscem şi noĭ, că Rutenĭĭ gr. cat. din Ungaria aŭ ajuns în o stare de desolaţiune şi-i compătimim, dară causa miserieĭ aŭ de a o cerca în eĭ înşişĭ, în preoţimea lor, care nu voesce a se maĭ servi de limba poporuluĭ, ci magiarisézĕ şi se magiarisézĕ din an în an, aşa cât dacă vor înainta în direcţiunea acésta, cu greŭ credem să maĭ încépă Rutenĭĭ ungurenĭ ca atarĭ secolul al XXI. Dacă eĭ nu se entusiasmézĕ pentru limba şi literatura naţională, pe cum şi pentru datinele bune ale strămoşilor, nicĭ nu ţintesc la independenţa lor bisericéscă faţă de latinĭĭ din Ungaria, cu societatea S. Basil cu tot se vor cufunda în marea magiarismuluĭ. Că Românĭĭ greco-catolicĭ nu fac causă comună cu Rutenĭĭ încă e adevĕrat, căcĭ dacă Rutenĭĭ nu se intereséză, ca biserica lor să-şĭ conserve caractĕrul, ritul şi disciplina orientală, pe cum şi autonomia şi independenţa faţă de biserica de rit latin Ungaria Românĭĭ nu-ĭ pot urma, dară nicĭ ajuta pe acest teren. Voesc a fi solidarĭ cu noĭ, ne bucurăm, solidaritatea înse poftesce ca şi eĭ să ţină la autonomia bisericiĭ greco-catolice şi la disciplina orientală; aicĭ e unica scăpare pentru Rutenĭĭ greco-catolicĭ, recurgă decĭ la ea până maĭ aŭ timp.

---

cum ĭ-ar fi plesnit ceva în minte, luându-şĭ mantaua de érnă, fără nicĭ un cuvînt părăsi chilia.

* * *

Ioan îĭ-şĭ îndrepta paşiĭ către ospĕtăriă, unde ajungĕnd, se retrase într'un unghiŭ a odăiĭ adâncindu-se în cugete.

Mult timp a şedut ast fel, dar' scoţindu-şĭ din când în când orologiul din busunar, era evident, că cugetele luĭ sînt legate la un timp anumit, care-l aştepta cu o nerăbdare din ce în ce maĭ mare.

Óspeţiĭ cu încetul se depărtară, sala ospĕtărieĭ nu era aşa de sgomotósă. Orologiul bătea treĭ pătrărĭ la dóuĕ spre zece, când Ioan sări repede de pe scaun şi eşind din ospĕtăriă cu paşĭ accelerat se repedi către cimiter.

Diferite părerĭ superstiţióse circuléză între popor, care cu învĕţăturile religiuneĭ nicĭ de cum nu se pot uni. E un ce fórte interesant, că azĭ, când toţĭ se laudă cu minte luminată, totuşi ce privesce lucrurile religiuneĭ fórte mulţi se află în întunecime deplorabilă. Posibil, că pedépsa luĭ Dumnezeŭ e asupra lor, că voind a fi fórte înţeleptĭ încunjură lumina religiuneĭ şi prin acésta devin proştĭ în întunecimea superstiţiuneĭ, care nu e alt ceva de cât o corcitură a fantasieĭ morbóse.

În regiunea aceea, unde locuia Ioan, domnia părerea acea superstiţiósă, că cine va merge în cimiter în nóptea ultimă a anuluĭ la 12 óre va puté vedé sufletele acelora, carĭ vor să móră în decursul anuluĭ venitor.

Cugetul, că la cas ar puté vedé pe muerea sa între morţiĭ anuluĭ proxim, cu atât maĭ vîrtos i-se părea a fi realisabil, că Elena din ce în ce era maĭ slabă şi tuşia mereŭ.

Era o nópte frumósă de érnă, cer senin cu lună plină. Regina nopţiĭ, luna, ca o maică grijitóre îĭ-şĭ trimise raḑele sale pe ficele stele tremurătóre. Patria tristă şi tăcută a morţilor era acoperită cu mantéua albă a zăpadeĭ, carea la raḑele lunеĭ devenia şi maĭ strălucitóre.

Arboriĭ dintre morminte, carĭ se păreaŭ ca nisce „păzitorĭ“, îĭ-şĭ întinseră ramurile pline de buraĭ asupra mormintelor.

E linisce mare. Ioan stătu emoţionat lângă o marmoră, când de o dată inima-ĭ era cuprinsă de o durere adâncă, că-l mustră ceva din lăuntru, care ceva e consciinţa.

Bătu orologiul dóuĕ spre zece.

Vechiul orologiŭ rĕsuna spăimântător, apoĭ urmă peste cimiter tăcere adâncă. În apropiere şi în depărtare nicĭ un sgomot.

— „Acesta e ciasul spiritelor — cugetă Ioan — acuma vor trece pe aicĭ spiritele acelora, carĭ vor să móră în decursul anuluĭ venitor!

În momentul acela lângă capela din cimiter se vedea o formă de muere îmbrăcată în haine negre, păşind uşor şi privind jur împrejur.

Membrele luĭ Ioan eraŭ cuprinse de un fior rece. Şi cum sta el lângă un mormînt priviud cu grózĕ când la pămînt, când la fantómă, de o dată aceea dispăru înapoia capeleĭ . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

„Sĕrmana Elenă!“ zise clătinând din cap, şi maĭ mult tîrându-se de cât păşind ajunse acasă.

* * *

Ziua primă a anuluĭ fatal primi cu raze posomorîte pe Ioan şi pe Elena. Fără nicĭ un cuvînt şedeaŭ la masă, până ce în urmă Ioan întrerupse liniscea agrăindu-şĭ muerea cu cuvinte blânde:

— „Bună diminĕţă! scumpă Elenă, recunosc, că aséră fiind iritat, te-am vătĕmat adânc. Să nu începem anul noŭ în mânie, veĭ vedé, că eŭ de acuma înainte voiŭ fi alt om, ér pe tine maĭ mult nu te voiŭ supĕra cu nimica.

Elena tăcu, dar la audul cuvintelor doióse ale bărbatuluĭ nu-şĭ putea ascunde emoţiunea sa internă. Vĕrsa lacrimĭ de durere, mărgăritarele strălucitóre a întristatuluĭ eĭ suflet

În momentul acela Ioan sărută fruntea innoratĭ a Elenеĭ şi-ĭ şterse lacrimile de pe faţa-l îngălfăḑită. „Tu escĭ fórte galfedă Eleno — continuă Ioan, — de sigur nu te simţescĭ bine, dóră escĭ morbósă, spune-mĭ, rogu-te, să căutăm ajutor până ce încă este timp.

Măcelul de la Goștila. Scurta notiță, ce am luat despre nóua barbarie a gendarmilor, iea o față de o revoltătóre însemnătate. Din celea ce „Tribuna“ publică în acéstă afacere apare, că totul se reduce la un act de rĕsbunare politică. Cercetarea se va face și resultatul va arunca póte deplină lumină. De o cam dată e fapt, că împușcarea țĕranilor s'a făcut după ce doi țĕrani fruntași aŭ plecat să se plângă Monarchului pentru cruḑimile, ce se fac asupra lor, licitânduli-se tot ce aŭ acum, în vreme de iarnă.

Așa dar slujbașiĭ guvernului magiar aŭ dat o lecție crudă bietului popor, arĕtând, că nu la Viena aŭ să se plângă, ci la Pesta, nu la cel ce i-ar puté apĕra, ci la cel ce îl oprimézĕ.

Despre chipul cum se va resolva investigarea, care e în curgere, ne spune faptul, că gendarmiĭ vinovați cu ucidere aŭ fost achitați.

Și ceea ce e mai caracteristic, ceea ce e „culmea ironiei“ cum zice Tribuna, — e împrejurarea, că procurorul în acéstă afacere e un cutare grof Lázár Kálmán fratele zurbagiului de la Alba Julia. De bună samă și el va reedita calumniile, cu carĭ frate-so a vătĕmat poporul român. Avem nădejde însĕ, că dl advocat *Dr Teodor Mihalyi,* apĕrătorul bieților goștileni, îĭ va astupa gura.

În afacerea școliloŕ poporali. În numĕrul sĕŭ de Joĭ „Tribuna“ din Sibiŭ scriind despre rolul magiarisătór a lui „Emke“ zice: Pe terenul școlar am susținut, lupta mai ușor, căci școlile nóstre aŭ stat si staŭ în umbra protectóre a bisericiĭ, pe terenul economic trebue ca acéstă protecție să o aibă „Asociațiunea“, băncile și reuniunile nóstre economice.

E vorba adecă, că lumea magiară nu e îndestulită cu isprăvile civilisătóre și mai pe sus de tóte magiarisătóre, a societățiĭ Emke. Vestitul sĕcuiŭ Beksics cere, ca ea să încerce a lucra pe terenul economic și să împiedece naționalitățile în progresele, ce le fac în direcție economică, de și „lucră neorganisate.“

Scriitorul din „Tribuna“ se îngrijorézĕ în fața acestuĭ noŭ atac, ce se pregătesce, de și nu-i ceva invenție nóuă, e mai mult un clicheŭ usat.

Când era vorbă de reforma băncilor, s'a adus de motiv progresele și cuceririle institutelor finanțiare românescĭ. Când s'aŭ început cu băncile poporale favorisate de stat, s'a strigat în gura mare că acum a sosit timpul să se zădărnicéscă lucrarea băncilor românescĭ, carĭ daŭ ușor banĭ împrumut Magiarilor spre a-i desmoșteni. Și apoĭ e fórte veche frasa: a cuĭ e pământul, a aceluia e și țara.

Aprópe ne-am dedat cu supĕrările acestea a le fraților magiarĭ și cu mijlócele ce iscodesc aprópe zilnic spre a se feri de noĭ.

Și de aceea noĭ nu împărtășim nĕcazul și frica scriitoriului din „Tribuna“. Și dacă ne ocupăm puțin cu pasajul citat o facem spre a ne arĕta nedumerirea, când e vorba să se invóce ajutorul și scutul Asociațiuniĭ.

Să ni se ĭerte observarea, și mai ales n'am dori să supĕrăm pe nime, dar ne mirăm cum se face aceea, că prin o trăsătură de condeiŭ, școlile poporali sînt adăpostite și încă bine. Asociațiunea literară și culturală e mântuită de orĭ ce grijĭ, și ca și cum totul ar fi în perfectă ordine se cere concursul puternic al singurei nóstre societățiĭ culturale *pentru mântuirea nóstră pe terenul economic!?*

După Sinodul archidiecesan de la sfârșitul anuluĭ trecut, am publicat câte va acte sinodalĭ, între acestea și raportul inspectoruluĭ școlastic. Raportul acesta a fost reprodus mai de tóte ziarele nóstre, l'a reprodus și „Tribuna“. În acel raport se spune că din 36 milĭ pruncĭ 8500 n'aŭ cercetat școla de tóte zilele, din 7. n'aŭ frecuentat 6 milĭ școla repetițională. În 51 comune nu eraŭ școlĭ românescĭ la 103 de școlĭ aŭ primit ajutor de la stat în suma de peste 13 milĭ fl. Noĭ credem că cifrele acestea vorbesc destul de elocuent și încă spun că nu stăm așa de bine, cât să fim hodiniți și nici să nu ne gândim la grija școlilor.

Recunóscem că bisericile nóstre fac tot ce pot pentru conversarea caracteruluĭ confesional al școlilor poporalĭ, dar la întrebarea cât pot? va trĕbui să se rĕspundă: puțin de tot.

Și statul o scie acésta. Scie că nu vom puté să ne plătim învĕțătoriĭ cu salarele prescrise și cu cuincuenalele lor. Și chiar fiind că o scie îșĭ ofere ajutorul sĕŭ, zice, că cu multă bunăvoință. Da cu bunăvoință până la o zi de strîmtóre. Ér la sosirea aceleĭ zile, se folosesce de drepturile ce i le dă legea și închide-va rînd pe rînd tóte școlile ce subvenționézĕ acum.

Dovadă e corespondința, ce se publică în Gazeta de Joĭ, scrisă din diecesa de Gherla și în care se înșiră tertipurile ce folosesce înspectorul regesc contra școlilor subvenționate, amenințându-le cu închidere. Mai înainte vreme școlile de stat și comunale se făceaŭ cu forța și prin înșelăciunĭ, — ziceam noĭ. — ér acum — zice-vor cei de la putere — facem școlĭ, căcĭ voĭ confesiunilor și naționalităților nu le puteți susține pe ale vóstre!

— „N'am nimica, iubite, numaĭ astă nópte am avut nisce visurĭ rele, pe lângă aceea sciĭ séra cea neplăcută!“

— Nu continua! — o întrerupse Ioan — sciŭ, că eŭ sum causa la tóte dar promit, că de acuma înainte cu ajutoriul lui Dumnezeŭ tóte vor fi alt cum!

Așa a și fost! Cu ziua de azĭ se începu o eră nóuă în casa lor. Se ivi între dînșiĭ o rivalisare, și care de care să-l întrécă pe celalalt în iubire. La masă nicĭ unul n'a fost obstinat, ma încă și grumazul, la care era legată trista întîmplare, după convoirea reciprocă deveni bucata cânelui.

Un spre zece lunĭ trecură ast fel în pace și în iubire, fără ca să se fie ivit vre un nor pe cerul senin al vieții lor. Însĕ Ioan aducêndu-și bine a minte de visiunea din nóptea ultimă a anuluĭ trecut, zilnic se descepta cu cugetul, da dacă azĭ? . . . . . .

Cugetul acesta într'atâta î-l neliniscea, că de multe orĭ tótă ziua era trist, fără voie.

— „Numaĭ acuma cunosc însușirile nobile ale mueriĭ mele și étă, că în anul acesta trebue să o pierd! — ast fel se frămînta nu arare orĭ óre întregĭ.

Elena deveni din ce în ce mai palidă, nervósă, apetit n'avea de loc și tot tușĭ, carĭ împrejurărĭ păreaŭ a afirma posibilitatea periculuĭ, de care-i era frică lui Ioan.

Elena érăși observând melancolia, fața tristă și privirea adâncă a bărbatuluĭ, asemenea se cugeta despre el și cugetul, că sînt numĕrate zilele lui Ioan, care mai ales în anul acesta și-a manifestat amorul sĕŭ sincer. — tóte acestea pe muerea la construcțiă și așa debilă, o făcură morbósă.

Ziua critică, cea din urmă a anuluĭ, a sosit. Elena ne mai putêndu-se reține, îșĭ deschise internul mărturisindu-i lui Ioan, că se simte fórte rĕŭ, enunțând tot o dată, că mai ales o întristézĕ esteriorul debelat al lui și consternațiunea-i neesprimabilă.

— „Tu escĭ morbos iubite bărbate, nu nega, vĕd bine, că . . . . . .“

La audul acestor cuvinte lacrimĭ isvoriaŭ din ochiĭ lui Ioan, o sărută și cu o durere adâncă în inimă părăsi chilia.

— Oh! așa dară încă la nópte o să-mi pierd muierea-mĭ scumpă — suspina durerós Ioan — ér mâne numaĭ singur, de toțĭ părăsit!

Și ieșia a fară să-și ștergă lacrimile.

Reîntorcêndu-se în chilia Elenei, ca, pe cum se cugeta, să vadă momentele ultime ale acestuĭ înger, pe Elena o afla îngenunchind cu mânile ridicate spre cer.

„După medic! repede după medic! — strigă Ioan cu un ton desperat. Și plângênd amar se apropie de dînsa.

„Dragă Ioane — suspină Elena, — dar acuma te vĕd ultima óră în viața acésta?“

— „Oh! nópte nefericită — replică Ioan — într'adevĕr, că avea drept visiunea din nóptea ultimă a anuluĭ trecut.

— „Cum? dar și tu sciĭ deja?“ — întrebă Elena surprinsă.

— „Ce? — zise Ioan.

— „Că —, dar nu cutez să-ți spun, că, — la nópte iubite, aĭ se morĭ!“

— „Eŭ să mor!? Oh dacă ar fi așa! Dar durere nu eŭ, ci tu veĭ murĭ, căcĭ vĕd, că acuma escĭ la culmea morbului.“

— „Nu, scumpule, eŭ nu-s morbósă, numaĭ slabă de durerea și întristarea, că te voiŭ pierde; pe lângă aceea și neliniscea, ce o simțesc pentru pĕcatul . . . Ĭertă-mĕ!

— „Ce pĕcat Elenă? vorbesce! fiĭ sinceră!“

— „De sigur îți veĭ aduce a minte de séra ultimă a anuluĭ trecut și de scena tristă, ce era atuncĭ între noĭ. Purtarea ta Ioane dragă, mĕ înfuriă fórte și ieșind din chiliă cu sînu-mĭ plin de cugetul rĕsbunării, oftam numaĭ aceea să nu te mai vĕd! Cugetă decĭ! Tot în nóptea aceea mĕ grăbiam cătră cimiter și chiar, când bătu orologiul dóuĕ spre zece, óra spiritelor . . . . acolo, — Dómne ajută-mĭ! — acolo, în cimiter îți vĕdŭ spiritul tĕŭ! Acuma poțĭ sci, ce consecință va avé visiunea mea!“

Muerea ascepta trĕmurând rĕspunsul bărbatuluĭ. Ca și când dintre norĭ, carĭ acoper întrégă bolta ceruluĭ, ieșe o rază blândă a sórelui, așa se începu a se înveseli la audul acestor cuvinte și fața lui Ioan.

— „Dar tu aĭ fost în cimiter Elenă? Că eŭ am cugetat, că numaĭ spiritul tĕŭ a umblat acolo!“

— „Cum? dar și tu aĭ fost acolo? î-l întrerupse Elena — că eŭ am cugetat, că spiritul tĕŭ l'am vĕdut!“

— „Oh! scumpă Elenă — așa dară ambiĭ ne-am înșelat și ambiĭ sîntem vinovați. Să cerem decĭ ĭertare de la bunul Dumnezeŭ și să-ĭ promitem, că de acuma înainte în momentele triste ale vieții nóstre nu în superstițiunĭ, ci înaintea sfinteĭ Crucĭ v'om căuta consolare!“

— „Da! Așa Ioane, la sfînta Cruce!“

* * *

Medicul îĭ află îmbrățoșați vĕrsând lacrime de bucuriă. Acesta era un moment sfînt, dulce și pătrundĕtor.

Cornel Darabant.

Da, stau sub scutul binevoitor al bisericilor școlile nóstre, însе, din partea nóstră să nu le dăm cu totul uitării.

Scopul Asociațiunii e în rîndul prim *„înaintarea culturei poporului român“* și nu mai după aceea contribuirea din a sa parte la prosperarea economică a Românilor din patrie.

Aci credem noi trebue să muncéscă Asociațiunea culturală, pe acest ogor greŭ de cultivat, care recere încordarea puterilor, dar care singur póte să ne mântuiéscă némul din perire. Prin *cultură* la *bunăstare,* s'a zis de mult și fórte drept. Aci să lucre Asociațiunea, la mântuirea școlilor poporali, și lase băncilor și reuniunilor agricole, carî îs destul de harnice, grija de progresele economice. Să se ieе pildă de la reuniunea agricolă din Sibiŭ și atunci țeranul nostru va câștiga dragoste pentru ogorul părințesc. Mai înainte de tóte însе să fie învețat carte românéscă.

Ura de rassă. Șovinista fóe „Egyetértés“ eshauriându-și tot materialul, cu care da năvală asupra Românilor a recurs la un corespondent grec fie real, fie fictițiŭ.

Într'un articol datat din Atena spune corespondentul lui „E-s“ despre năvălirile Românilor din Macedonia în drepturile Grecilor, pe cum și despre răsvrătirile celor din Bucovina, carî din acéstă țărișóră ar voi să facă o provincie română. Articolul acesta își are scopul sĕŭ. Mai întâi să atragă atențiunea celor din Viena, asupra mișcărilor din Bucovina, pe carî să le represinte ca irredentiste. Căci acestea nu pot fi fructul unei tractări neumane ale președintelui Bourguignon, pe cum susținem noi, ci o parte a luptei de irredentism, ce se arată pretotindinia pe unde sînt Românî. Apoi să confirme stăpânitoriî nostri în ideile, ce și le-aŭ făcut despre poporul român din patrie, „ce tinde în afară.“ Să atragă, dacă ar puté luarea a minte a Slavilor, la periclul ce-î amenință și în fine să aducă la cunoscința Pórtei Ottomane, nu el, ci un articol din o fóe grecéscă încurcăturile, ce le plănuesc Românii în Balcanî.

Nu credem să-și pótă ajunge scopul căci póte vedé orî cine, că în articolul amintit, ca și în tóte articolele de genul acesta ale lui „E-s“ domnesce mai mult patima, de cât rațiunea. De altmintrea care Grec ar puté face pe sultanul să crédă, că poporul român din Balcanî, care a fost tot de una cel mai credincios, de o dată s'ar schimba luând locul Grecilor, a căror fides, nulla fides, și carî sînt timendi etiam dona ferentes.

Revistă politică.

Austria. Ministrul Wittek are să mai promulge pe basa §-lui 14 legea despre recruți și apoi și-a terminat comisiunea. Succesorul sĕŭ Dr Körber, fost ministru de interne în cabinetul Clary și de comerciŭ în ministeriul Gautsch, până acuma s'a sfătuit numai în mod privat cu funcționariî mai înalți, neprimind încă însărcinare formală pentru compunerea noului cabinet.

Pedecî în formarea noului ministeriŭ, Körber va întîmpina mai multe. Înainte de tóte sînt feudaliî catolicî, carî voesc, ca în viitoriul ministeriŭ Cehiî încă să aibă un ministru fără portofoliŭ, pe cum aŭ și Galițianiî, și a nume pe Rejek, ér ceî din Galiția pe Bilinski. Cestuî din urmă însе iî se vor opune Nemții, nefiind el bine vĕdut înaintea lor. Și așa dacă Bilinski ar ajunge din noŭ în cabinet, frecările ar fi și mai înverșunate.

În ce privesce împăcarea dintre Cehî și Nemți, nu sînt mai multe sperանțe de reușit, ca în trecut. Germaniî pretind ca limba de comunicațiune între diversele provincii să fie cea germână. Acéstă pretensiune însе o respinge Cehiî, pentru că în Austria fie care provincia i-și are limba sa de stat.

De altă parte Cehiî pretind dreptul public ceh. Cu alte cuvinte eî vreŭ să fie independenți în țara lor.

Franța. Al doilea proces mare, ce l-a vĕdut Franța în timpul din urmă, a fost procesul intentat în contra lui Guèrin, Deroulède, Buffet și soților lor, ca împotriva unor conspiratorî în contra republicii. Senatul s'a prefăcut în tribunal de stat și după o pertractare de mai multe luni, a adus sentința în contra sus pomeniților patrioți acusați. Deroulède și Buffet aŭ fost condamnați la câte 10 ani esil. Eî aŭ și fost escortați cu tren separat peste granița republicii din spre Belgiŭ. Acești doi probabil, că se vor și stabili în Bruxella.

De parte de patrie vor petrece eî timp de 10 ani, în virtutea sentinții, la carea nu puțin aŭ contribuit filosemiții. Conform legii franceze esilaților absolut nu le este permis, ca în decursul esiiului, sub orî ce pretest să se întórcă în patrie. Dacă totuși ar face-o acésta, atunci restul timpului de esii trebue să-l petréca în temniță.

Guèrin apoi a fost osîndit la 10 ani temniță. Se speréză însе, că cu timpul vor fi agrațiați cu toții.

Rusia. Pe lângă răsboiul, ce-l pórtă Anglia în Africa de sud, azi mâne va trebui să se lupte și în Asia în contra Rusieî.

Guvernul rusesc, pe cum spun foile, nu de mult a transferat din Tiflis (Caucas) o divisiune întrégă de armată în Afganistan. Scopul e să atace orașul Kusk, care după Herat e cel mai de frunte oraș în acele ținuturî. Acest simplu fapt a fost de ajuns ca să scótă pe Anglezî din sărite.

Atâta însе nu a fost destul. O fóe semioficiósă ruséscă lea pe Anglezî în batjocură. Ea învită Anglezii să-și trimită renumita flotă în Asia, să se lupte cu Rușii pe uscat, pe cum se luptă și cu Burii. Pe urmă încheie numita fóe, că dacă Anglezii nu se vor împăca cu nóua stare a lucrurilor, facă ce vor vre, dar Rusia e sigură, că nu vor vorbi în tonul, în care ar fi vorbit înainte de răsboiul cu Burii.

Anglezii ard de mânie, dar în fine n'aŭ ce face. Cu Rusia nu pot glumi, mai ales în timpurile acestea critice pentru cel din Londra. Sumuțarea ziarelor angleze, ca guvernul britanic să trimită flota în Oceanul pacific, ca să se recompenseze pentru înaintarea Rusieî pe uscat, pe Rușî nu-î alteréză, ér în Londra nu află resunet.

Muscaliî vor ocupa orașul Kusk, pe cum zic eî, ca să se pótă asigura în contra ciumeî din India, apoi vor trece la Herat, și după ce vor deveni și stăpânii acestuî oraș, vor fi vecinî nemijlociți cu Anglezii.

Transvaal. După pausa, ce se observase pe la sfârșitul lui Decembre, luptele aŭ început din noŭ. Burii, pe cum se scie, până acuma se ținuseră de defensivă, dar fiind că armata angleză începe a se mări și ceî din Londra fac tóte sforțările, ca să spele înfrângerile suferite, părăsind defensiva, aŭ luat ofensiva.

În primele zile ale lui Ianuariŭ Burii aŭ atăcat (pe câmpul de luptă din vest) pe generalii anglezî French și Gatacre. Aceștia ne putênd susține atacul, trebuirà să se retragă cu perderî însemnate. În 5 Ianuariŭ apoi reluară din noŭ asediul Ladysmithuluî. Fiind că nu le-a succes ocuparea cetății în ziua aceea, asediul l'aŭ continuat în ziua următóre, dar și atunci fără resultatul dorit.

Faptul, că Ladysmithul încă se menține a mai liniștit în cât va spiritele Anglezilor. Dar asta a fost numai în cât va pentru că situația orașuluî e de tot critică. Generalul Withe a voit să părăséscă orașul de mai multe orî dar nu i-a succes. Tot el a încunoscințat în dóuĕ rînduri pe generalul anglez Buller ca să-i vină în ajutor, dar acesta nu póte, fiind că tóte încercările lui de până acum de a trece peste riul Tugela aŭ rĕmas zădarnice. La apĕrarea acestuî riŭ se află însuși generalul bur Joubert și cu el partea cea mai mare a armateî sale. Pentru ca trecerea lui Buller peste riŭ să fie imposibilă, Joubert a ocupat mai tóte délurile, ce se află în apropierea riuluî. Aici i-și concentréză el puterile, bine sciind, că ceî din Ladysmith, dacă nu capĕtă ajutor sînt siliți să se predea.

Entusiasmul pentru Burî a cuprins inimile tuturor. Sute și sute de indivizi, mai ales în Statele-Unite, se însinuă ca voluntarî în armata Burilor. Africanderii din țara Cap încă nu vreŭ să mai scie de supremația angleză, ér Burii mic cu mare, copiî de 14—15 și moșnegî de 70 anî leaŭ armele pentru apĕrarea libertățiî.

Anglezii din partea lor simțind, că Burii primesc arme și munițiune din Europa, aŭ prins dóuĕ corăbiî germâne pe țĕrmul ostic al Africeî. În ele aŭ aflat munițiune de răsboiŭ.

De altmintrea pentru ca să înceteze o dată vĕrsarea de sânge și conferința de la Haaga să nu fie atât de rĕŭ batjocorită, secțiunea belgiană, ce luase parte la conferința de pace, a luat inițiativa de a se sista o dată bătăile din Africa de sud. Spre scopul acesta comisiunea amintită a rugat pe președintele Statelor-Unite ca să se întrepună pentru încheiarea pă ii.

LOTERIA CASEĬ NAȚIONALE.

PROSPECT.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ — pe basa concesiunii acordate de On. Minister reg. ung. de finanțe cu ordinațiunea Nr. 49.522 din 27 Iulie 1899, — aranjéză o

LOTERIE DE EFECTE,

al cărei profit se va folosi pentru ridicarea unei Case naționale în Sibiŭ, în care se va instala un Museŭ istoric și etnografic român și Biblioteca Asociațiunii, etc.

Prețul unui bilet de loterie 1 cornă.

Câștigurĭ:

1	c. princ. în v. de Cor.	10.000 = C.	10.000
1	„ „ „ „ „ „	3.000 = „	3.000
2	câștigurĭ „ „ „ „	1.000 = „	2.000
5	„ „ „ „ „	500 = „	2.500
10	„ „ „ „ „	200 = „	2.000
10	„ „ „ „ „	100 = „	1.000
20	„ „ „ „ „	75 = „	1.500
20	„ „ „ „ „	50 = „	1.000
50	„ „ „ „ „	20 = „	1.000
100	„ „ „ „ „	10 = „	1.000
219	câștigurĭ „ „ „		C. 25.000

Tragerea la sorțĭ se va face în Sibiŭ la 31 Maiŭ 1900 st. n. în presența unui notar public și a unui comisar politic.

Consemnarea câștigurilor se va publica la treĭ zile după tragere. Ridicarea lor se va face în decurs de 60 zile de la tragere.

Bilete de loterie se pot procura de la biroul Asociațiunii în Sibiŭ (N. Szeben, strada morii Nr. 8), și se vor vinde la tóte băncile românescĭ.

Sibiŭ, în Decembre, 1899.

Comisiunea loteriei.

„An noŭ fericit!“

Urmând unei datine vrednice de laudă, de un timp în cóce aŭ început și la noĭ să se răscumpere felicitările de anul noŭ și banii ce s'ar fi cheltuit să se dee, pentru scopurĭ folositóre.

În unul din numerii trecuți ai foiĭ nóstre, am publicat o corăspondință, în carea un preot propune, ca banii de răscumpărare să se dea fondului de salarisare a preoților. Idea acésta a împărtășit-o și un alt corespondent al nostru.

Tot pentru răscumpărarea felicitărilor am publicat și un apel de la Asociațiune, care cere banii aceștia pentru casa națională.

Noĭ nu ne am declarat nicĭ pentru una nicĭ pentru cealaltă.

Azĭ. Oficiul cassei centrale ne transpune lista *contribuirilor făcute în favorul fondului de salarisare al preoților, ca răscumpărare a felicitărilor de anul noŭ.*

Publicăm cu viuă plăcere lista contribuirilor acestora deplinĭ încredințați, că ea se va continua din partea preoților interesați în prima linie.

Étă contribuirile făcute până acum:

1. *Ioan V. Rus* protop Sibiŭ 8 cor.
2. *A. C. Domșa,* preot Blaș 2 „
3. *George Pop,* preot Mihalț 2 „
4. *Valer Florian,* preot Racovița 2 „
5. *Aurel Pop,* preot Jucul inf. 6 „
6. *Petru Suciŭ,* preot Sâbad 2 „
7. *Dr Vas. Hossu,* canonic, Blaș 4 „
8. *Ariton Popa,* preot Bucium șésa 8 cor.
9. *Teodor Hărșan,* preot Chimitelnic 2 „
10. *Iuniŭ Br. Hodoș,* direct. la Patria Blaș 3 „
11. *Dr Iuliu Maniŭ,* advoc archid. Blaș 3 „
12. Căpit. *Dion. Florian* în Lăcse 4 „
13. *Nic. Togan,* capelan în Sibiŭ 2 „
14. *Isidor Rus,* preot Broscenĭ 2 „
15. *Ieroteŭ Crișan,* preot Abafaia 3 „
16. *Dr. Vas. Suciu,* prof. Blaș 3 „

total 56 cor.

În loc de felicitărĭ *de anul noŭ,* aŭ contribuit la fondul „Ciriac B. Groze“ pentru premiarea studenților:

1. *I. Brut Hodoș* . . . . 2 cor.
2. *Dr. E. F. Negruț* . . . 6 „
3. *Dr. E. Solomon* . . . . 2 „
4. *Gavril Precup* . . . . 2 „
5. *Șofron Stan* . . . . . 2 „

total 14 cor.

Noutățĭ.

Dorim din inimă tuturor cetitorilor nostri An noŭ fericit! —

Din archidiecesă. Joĭ în 11 și Sâmbătă în 13. crt. aŭ fost sfințiți întru subdiaconi, diaconi și preoți clericiĭ absoluți *Amos Frâncu* destinat ca admin. parochial în Benic, distr. protop. al Alba Iulieĭ. — și *Victor Macaveiŭ* trimis în Viena la Augustineu, spre a se pregăti pentru doctorat în studiile teologice.

Întru mărirea lui Dumnezĕŭ. Vrednicul de pie memorie Alecsandru óre când Filip fost advocat în Abrud, în momentele ieșirii sale din viéța pământénă între ofertele și jertfele aduse clerului și națiunei, n'a uĭtat nicĭ de comuna sa natală Sânmiclăuș oferind și pe sama miserei nóstre biserici gr. cat. din loc un legat de 200 fl., care sumă de banĭ. stimabila dómnă vĕduva Ana Filip ni-a și spedat-o (în 14 Octob. 1899.) ne subtragĕud din ea nicĭ chiar porto postal.

Comitetul parochial, luând în primire suma legatului de 200 fl. și pe acéstă cale își esprimă cele mai profunde și sincere mulțămirĭ; rugând pe bunul Părinte ceresc ca pe nobila oferitóre să o ziléscă mult și cu bine; ér pentru fericitul testator în tóte Duminecile și sĕrbătorile sub s. liturgie, unde este amintit numele piului fundator — căcĭ noĭ am hotărît suma acésta de 200 fl. ca un fond din care cu timpul să se pótă renova biserica nóstră, carea e în stare de tot desolată și ruinabilă — tot poporul se rógă ca Dumnezeŭ să-i înscrie numele în cartea vieții, ér sufletul să îl priméscă în céta sfinților!. *Ioan Barna* preot gr. cat. Nicolae Horșa curator primar.

Sĕrbătórea Nascerii Domnului. A fost prăsnuită aci, ca tot de una, cu deosĕbită solemnitate. În ziua I a celebrat I. P. S. Sa Mitropolitul Victor cu numĕrósă asistință, rostind Escelența sa predica ocasională. Tot în acéstă zi a întrunit întrégă preoțimea gremială la prânz, unde ridicând păharul a închinat pentru toți cel ce lucră spre binele sf. biserici. În numele preoțimeĭ a mulțumit prof. German, închinând pentru Escelența sa. În ziua a II. ca după datină I. P. S. Domn Mitropolit a celebrat sf. liturgie la biserica parochială. — Mai adaugem aci, că la catedrală a cântat cu multă precisiune chorul mixt al prof. Mureșan. —

„Pentru memoria lui Avram Iancu.“ La Sibiŭ a apărut sub titlul acesta în broșură separată cunoscutul apel, pe care dl advocat Dr Amos Frâncu l'a înaintat ministrului de interne în causa fondului pentru monumentul lui Iancu. O broșură costă 1 cornă (pentru România 2 leĭ.). Venitul curat, ce va resulta din vîndare, e destinat pentru înfrumsețarea cimiteriului din Țebea, unde se află mormîntul lui Iancu. De vîndare la Institutul tipografic în Sibiŭ.

O scenă duiósă la Palat. Sub acest titlu ziarele din Bucurescĭ scriŭ: „Zilele trecute, după ce M. Sa Regele a primit delegațiunea venită din Dobrogea care i-a expus starea de miserie în carea se gasesc locuitoriĭ acesteĭ provinciĭ, Suveranul nostru a întrat în atelierul de lucru al Reginei, unde Maestatea Sa lua ceaiul cu micul principe Carol. „Regele a început atunci să descrie tristul spectacol al fómeteĭ în Dobrogea și își esprimă mâhnirea, că nu póte dispune de 500.000 de leĭ absolut necesarĭ pentru a cumpĕra porumbul trebuincios locuitorilor. „Micul principe Carol, care asculta cu mare atențiune exclamă atunci fórte emoționat și cu nevinovăție: — Sciĭ ceva oncle, eŭ am dóuĕ piese de aur, una mare și una mai mică. Pe cea mare o dăruesc ca să se cumpere porumb în Dobrogea, ér cea mică să o dați sĕracilor din Bucurescĭ! „Aceste dóuĕ piese de aur, aŭ și ele istorióra lor. Ele aŭ fost dăruite micului principe Carol de cătră Regele Carol, cea mare de 20 leĭ, când copilașul s'a hotărît să-și scótă primul dinte, cea mică de 10 leĭ, când a scos al doilea dinte!

„Liturgie“. Sub titlul acesta principésa Maria G. A. Sturdza-Miclăușani a scris într'un Album tóte Dumnezeescile liturgiĭ cu litere colorate și pe fie care filă e pictat, în mod admiral, câte un sfînt saŭ câte un buchet de florĭ. Acest album a fost făcut dar Episcopului Silivestru de Husĭ. cu rugarea, ca să fie espus la Paris în 1900. Albumul, care pórtă titlul „Liturgie“ și e legat de episcopul Silivestru în aur și email, e un capo d'operă. Pe prima copertă sunt figurile Mântuitoriului și ale celor patru evangeliști.

Cea mai tinĕră princésă română. Soția moștenitoriului de tron a dat nascere unei fetițe în castelul Friedenstein.

Petrecerĭ. La 20 crt. Reuniunea femeilor române din Blaș împreună cu casina vor aranja un bal în favorul fondurilor propriĭ. — În ziua de Anul noŭ școlariĭ din Șard vor face o producțiune declamatorică teatrală în favorul școliĭ și a școlarilor lipsiți de cărți școlastice.

Ziaristic. Cu 1 Jan. crt. redacția organului *„Biserica și Școla* de la Arad, a fost încredințată Păr. Mangra, care în ziua de Crăciun a fost chirotesit întru protosincel. — Tot cu începutul acestuĭ an a încetat „Revista Orăștieĭ“ și în locuĭ a început a apărĕ *„Bunul econom“,* ca organ al Reuniuneĭ economice din Orăștie. Redacția foiĭ e încredințată unui comitet constătător din Dr Ioan Mihu preș.. Dr. Ștef. Erdelyi, Ioan Mihaiŭ, Danil David și Const. Baicu. Ca proprietar editor subscrie dl *Ioan Mihaiŭ,* ca redactor resp. *Ioan Moța.* Prețul de prenumerare pe an 4 coróne. Fóia se presintă fórte bine, o recomandam cetitorilor nostri ca pe un sfătuitor în cele economice. —

Taxa de timbru pe călindare și inserate. Se anunță că ministerul de finanțe ungar a pregătit proectele de lege referitóre la ștergerea competinței de timbru pe călindare și inserate și-l va și presenta dieteĭ, ca de la 1 Iuliŭ crt. resp. 1 Ian. 1901 să și înțre în valóre. —

†. **Casurĭ de mórte.** Chiar acum în préjma ss. sĕrbătorĭ cruda mórte a răpit din sînul bisericii nóstre pe doĭ fruntași vrednicĭ, fiĭ adevărați aĭ sfintei nóstre mame biserici. Aceste dóuĕ victime sînt:

Ioan Petran, protofiscal comitatens pens. în Cluș. mort la 31 Dec. n. 1899 după lungĭ suferințe. la vrîsta de 63 anĭ, în al 33-lea al fericitei sale căsătoriĭ. —

Dr Ioan Nichita, advocat în Șimleul Silvaniei, mort la 1 Jan. n. în Oradea mare, după scurte dureri. —

Amêndoĭ aceștia încă fiind în viéță. aŭ lăsat frumóse și marĭ fundațiunĭ pentru fiiĭ némuluĭ lor.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Însemnarea simbolică a porumbului.

Texturile acelea ale sfinteĭ Scripturĭ, pe carĭ se întemeiézĕ însemnarea simbolică a porumbuluĭ obicinuită în biserica creștină, se cuprind în raporturile evangelice despre botezul Domnuluĭ. Ss. Evangeliști ne spun a nume, că sfîntul Spirit cu prilejul acela s'a arĕtat și s'a pogorît preste Domnul nostru Isus Christos „ca un porumb“ (Mt. 3, 16; Mr. 1, 10), „cu chip trupesc ca un porumb“ (Lc. 3, 22). Prin acésta s'a determinat pe sama creștinilor maĭ de aprópe modul, în care să representeze dînșiĭ în chip artistic botezul Domnuluĭ. Taĭna acésta pictoriĭ creștinĭ o aŭ representat cu porumbul ca simbol al sfîntuluĭ Spirit probabil deja în vécul al II-lea în cemeteriile romane numite al s. Lucina și al s. Pretextat, éră făr de niciĭ o îndoélă în multe monumente din vécul al IV-lea.

Când în representărĭ de ale Preasfinteĭ Treimĭ celeĭ împreună împĕrățitóre în cerurĭ cele treĭ persóne dumnezeescĭ se zugrăviaŭ ca treĭ ómenĭ de totulnĭ tot orĭ aprópe în tocmaĭ, ceĭ vechĭ de multe orĭ caracterisaŭ figura cea din mijloc prin o corónă împĕrătéscă, pe cea de-a drépta prin o cruce orĭ prin o cunună de spinĭ, éră pe cea de-a stînga prin un porumb, care-ĭ odihnesce pe pept orĭ pe mână. Dară cu mult maĭ adese orĭ aflăm representarea aceea, în care Tatăl și Fiul șed unul alături cu cel alalt, — Fiul firesce de-a drépta, care loc în sfînta Scriptură și în biserica creștină, cel puțin în cea rĕsăriténă, se socotesce de al doilea, pe când cel de-a stînga se socotesce de cel dintâiŭ, — éră între amîndoĭ plutesce porumbul, simbolul sfîntuluĭ Spirit. Dovedesce un dar fórte ager de invenție împrejurarea aceea, că spre a da espresie învĕțăturiĭ despre purcederea sfîntuluĭ Spirit de la Tatăl și de la Fiul uniĭ pictorĭ în representarea acésta a Presfinteĭ Treimĭ aŭ zugrăvit porumbul așa, că el cu o aripă și cu ceealaltă atinge gurile celor alalte dóuĕ persóne dumnezeescĭ.

După ce însă-și sfînta Scriptură a L. N. a îmbiat îndreptățirea, ca un porumb, care plutesce de-asupra apeĭ, să se privéscă de simbol al sfîntuluĭ Spirit, tot sfînta Scriptură a maĭ îmbiat dóuĕ fapte, carĭ în representările iconografice încă servesc spre a determina însemnarea simbolică a porumbuluĭ. Se scie, că potopul, întru cât printr'însul s'a despĕcătuit pămîntul, trece de prefigurarea taĭneĭ botezului, în care ne curățim prin apă. Porumbul luĭ Noe se representéză deci în picturile creștine deja de la vécul al IV-lea începênd așa, că el cu ramul de maslin, cu simbolul păciĭ în cioc sbóră spre corabia luĭ Noe, spre icóna bisericiĭ singure mântuitóre. S. Ambrosiŭ în ep. 42 îl aduce în legătură cu porumbul, cel ce s'a arĕtat la botezul Domnuluĭ. El scrie: „Sinagoga nu a înțeles porumbul acela, care după potop a adus ramul de maslin; dară porumbul acesta s'a pogorît maĭ apoĭ, când s'a botezat Christos, și a rĕmas pe dînsul.“ Iconografia creștină cea veche a esprimat și vĕlat de o dată în icóne simbolice în dóuĕ chipurĭ taĭna porumbuluĭ acestuia, care vine spre corabie. Ea de o parte a făcut din corabie un scrin, în care stă Noe întinzênd cu dor brațele sale spre porumbul, cel ce se apropie cu simbolul păciĭ în cioc, éră de altă parte a făcut din corabie o nae cu un catarg în forma crucii, pe care odihnesce porumbul cel dăruitoriŭ de grație.

A dóuă icóna, în care în L. V. ne întimpină porumbul plutind de-asupra apeĭ, o îmbie deja începutul sfinteĭ Scripturĭ. La I Moĭsi 1, 2 cetim adecă: „Și Spiritul luĭ Dumnezeŭ se purta pe de-asupra apeĭ.“ Spiritul luĭ Dumnezeŭ, persóna acésta a treia dumnezeéscă dăruitóre de lumină și viață, o zugrăvia apoĭ iconografia creștină în representarea zidirĭĭ ca un porumb, care sbóră preste apele pustiĭ.

Cele treĭ evenimente amintite până aci, adecă arĕtarea sfîntuluĭ Spirit în chip de porumb la botezul Domnuluĭ, porumbul luĭ Noe și Spiritul luĭ Dumnezeŭ, care la zidirea pămîntuluĭ se purta pe de-asupra apeĭ, aŭ făcut, ca simbolul acesta în biserica creștină să fie așa de obicinuit, cât îl găsim și în representărĭ iconografice de ale altor scene biblice. În icónele Bunelĭ-Vestirĭ deja de pe la începutul evuluĭ de mijloc porumbul nu lipsesce aprópe niciĭ o dată, cu tóte că sfînta Scriptură nu ne spune, că cu prilejul acesta sfîntul Spirit s'ar fi pogorît asemenea în chip trupesc ca un porumb. Chiar și în representările sĕrbătoriĭ Rusaliilor încă plutesce deja din evul de mijloc porumbul în mijlocul foișoruluĭ de-asupra ceteĭ apostolescĭ, cu tóte că sfînta Scriptură amintesce aci limbĭ de foc ca manifestărĭ esterne de ale grațieĭ dumnezeescĭ.

Arĕtarea sfîntuluĭ Spirit în chip de porumb la botezul Domnuluĭ a înduplecat deja pe creștiniĭ ceĭ vechĭ, să aplice un porumb întraurit de-asupra baptisteriuluĭ. Una din mărturisirile cele maĭ importante, carea dovedesce obiceiul acesta, se află în an. 536 în ședința a 5-a a sinoduluĭ din Constantinopol. Clericiĭ din Antiochia raportéză adecă acolo într'o epistolă, că episcopul lor Sever a delăturat în chip fărădelege de de-asupra baptisteriilor și altarelor porumbiĭ ceĭ de aur și de argint, carĭ simboliséză pe sfîntul Spirit. După ce porumbul era adus ast fel în legătură cu taĭna botezuluĭ, îl aflăm în icónele din catacombe deasupra profetuluĭ Iona, a cărnĭ scăpare din mare reamintia taĭna botezuluĭ. Un porumb se află și în un monument creștin antic deasupra tinerilor scăpați din cuptoriul cel de foc și în altul de-asupra celor treĭ magĭ din rĕsărit, carĭ sînt prefigurarea păgânilor botezați.

Nu numaĭ de-asupra baptisteriuluĭ, ci și de-asupra altariuluĭ încă atîrna un porumb până târziŭ în evul de mijloc. În porumbul acesta se păstra sfînta cuminecătură. Avem dovedĭ fórte vechĭ, că în Roma esistase obiceiul acesta. Deja despre Constantin M. se spune, că a dăruit bisericiĭ s. Petru un porumb de aur, care era aședat pe un disc în un turn de aur și era încunjurat de petri scumpe. Un asemenea porumb a primit și biserica din Roma a ss. Gervasiŭ și Protasiŭ în an. 402 de la Papa Inocențiŭ I., éră biserica s. Giovanni in fonte în an. 461 de la Papa Ilariŭ. În Galia se amintesce un asemenea porumb în testamentul episcopuluĭ Perpetuŭ din Tours pe la an. 490. În rĕsărit mărturisesce despre obiceiul acesta biografia s. Vasiliŭ spunênd, că el a lăsat, să se gătéscă un porumb de aur, în care se păstra a treia parte a agnețuluĭ consacrat. Deja ceĭ maĭ vechĭ ss. Părinți aŭ numit bisericile „casa porumbuluĭ“, maĭ ales pentru că în ele atîrnaŭ de-asupra altariuluĭ porumbĭ de aceștia.

În biografiile sfinților ni-se istorisesce, că grația sfîntuluĭ Spirit s'a mijlocit unora din eĭ prin pogorîrea unuĭ porumb visibil. Conform acesteĭ istorisirĭ aflăm în fórte multe icóne porumbĭ lângă sfinți spre a esprima, că pe sfinții aceștia Dumnezeŭ ĭ-a distins în chip supranatural. Raportul diaconilor Ioan și Petru, că sfîntul Spirit în chip de porumb a inspirat sfîntuluĭ Gregoriŭ M. cuvintele, când le dicta, servesce de temeiŭ representărĭĭ iconografice obicinuite a sfîntuluĭ acestuia. În icónele sfîntuluĭ Ambrosiŭ încă se află un porumb, pentru că el în tocmaĭ ca și mulțĭ alțĭ episcopĭ a fost înălțat în chip minunat la dignitatea archierĕscă. Ba cu prilejul istorisirĭĭ unor alegerĭ de episcopĭ, carĭ aŭ fost conduse prin pășirea nemijlocită a luĭ Dumnezeŭ la mijloc orĭ maĭ apoĭ s'aŭ adeverit de fórte norocóse, se zice a dese orĭ, că asupra respectivuluĭ s'aŭ unit voturile „signo columbae“. Despre s. Remigiŭ se zice, că un porumb ĭ-ar fi adus din cer uleiul, cu care să ungă întru rege al Francilor pe Chlodwig. Chiar și dacă lucrul acesta nu s'ar puté dovedi de adevĕrat, pictoriĭ totuși aŭ voe, să-l zugrăvéscă, de óre ce el e o representare frumósă a ideiĭ, ca s. episcop a conlucrat în chip energic și binecuvîntat cu voea luĭ Dumnezeŭ întru înălțarea nouluĭ rege. Cât de bine corĕspunde spiritului creștinismuluĭ a aduce porumbĭ în legătură cu episcopiĭ, pe carĭ dóră sfîntul Spirit ĭ-a pus, ca să pască biserica luĭ Dumnezeŭ (Fapt. 20, 28), se vede și din o sculptură antică creștină, carea o a găsit Bosio, și în care un porumb odihnesce pe un scaun archieresc, care stă între cortine.

Asta e deci una din însemnările simbolice ale porumbuluĭ. Dară el maĭ are încă o însemnare. Dumnezeŭ a binevoit, să zidéscă pe om după chipul și asemĕnarea sa. Cea maĭ mare asemĕnare o are sufletul cu persóna a treia dumnezeéscă, întru cât firea luĭ cea spirituală e perfecțiunea luĭ cea maĭ de frunte. Nu avem deci, să ne mirăm, dacă aflăm, că simbolul sfîntuluĭ Spirit trece și de simbol al sufletuluĭ.

Deja maĭ înainte de nascerea luĭ Christos găsim pe monumente de ale Egiptenilor, Elinilor și Etruscilor pasĕrĭ ca icóne de ale sufletelor. Numele Columba încă ne întimpină deja de timpuriŭ, și el maĭ apoĭ în forma Columban s'a folosit și ca nume de bărbațĭ. Pe petrile, carĭ în catacombe acoper criptele, abia se află vre un simbol maĭ a dese orĭ ca porumbul cu ramul de maslin. Inscripția „In pace“ orĭ „Spiritus tuus in pace“ o însoțesce pe petrile acestea porumbul. Adevĕrat că porumbul ar puté, să se socotéscă și aci ca simbol al sfîntuluĭ Spirit, carele a împărtășit adurmiților odihnă și pace. Dară esplicătoriĭ ceĭ maĭ buni privesc porumbiĭ aceștia de simbóle de ale sufletelor adurmiților acelora, carĭ odihnesc

în dosul petrilor acestora, ca simbóle de ale sufletelor celor ce s'aŭ împărtăşit în pacea cea simbolisată prin ramul de maslin. Esplicarea acésta o face îndreptăţită deja împrejurarea, că după cum ne spune s. Paulin de Nola, cei doi spre zece Apostoli se representaŭ prin icónele a doi spre zece porumbi. Asta s'a întîmplat între altele în un mosaic din biserica s. Clemente din Roma. De cum va ar mai rémâné vre o îndoélă, dacă porumbii aceştia reamintesc pe sfîntul Spirit orî sufletele adurmiţilor. îndoéla acésta o ar delătura nenumăratele icóne creştine antice şi simbolice de porumbi, carî beaŭ orî mânâncă struguri spre a reaminti bucuriile raiului deschise pe sama adurmiţilor. Nu póte, să fie vorbă despre simbolisarea sfîntului Spirit în casurile acestea şi din causa, că une oria aflăm pe aceea-şi pétră zugrăviţi lângă olaltă câte doi porumbi în ciocurî cu ramî de maslin. Porumbii zugrăviţi pe petrile mormintelor subterane şi obiceiul de a aprinde la morminte candele mai apoi s'aŭ împreunat aşa, că aŭ început, să dea candelelor acestora forma porumbului. Ast fel rudeniile cercetând cemeteriile găsiaŭ în galeriile subterane pretutindenia porumbi, carî să le reamintéscă pe adurmiţiî lor. Când voiaŭ, să representeze mórtea, despărţirea sufletului din trup, li-se îmbia, să zugrăvéscă un porumb, care ieşind din gura mortului îşi ĭea sborul spre cer.

(Va urma.)

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Întreg drumul acesta de dóuĕ zile îl făcuserăm nu chiar într'o zi întrégă, şi pe lângă aceea să se mai ĭea în socotinţă, că fugariul meŭ făcuse drumul în colo şi în cóce fără de a avé parte de o odihnă cum se cade. Asta în ţinutul acesta cu puţine isvóre şi cu teren petros a trebuit, să întrécă şi puterile calului celui mai bun, şi aşa nu fu mirare, că urcarăm numai în paş înălţimea, de la care se pogoria valea, în carea era farma lui Ĭan.

Nu ajunserăm până sus pe înălţime, când auḑirăm din ceea laturе pocnete de puşcăturî.

„În cóce. Quimbo! Ţine caiî! Pe jos ajungem mai iute la farmă!“ poruncii descălecând.

Ĭan făcu în tocmai, şi acum urcarăm în fugă înălţimea şi tot în fugă ne pogorîrăm de pe ea în ceea latură.

Puşcăturile se repetiră şi ne dovediră, că vecinii aŭ stat la pază, şi că Zulii nu i-aŭ surprins pe neaşteptate. Gâfâind ajunserăm până la grădină, alergarăm de-a lungul gardului şi cotirăm în jurul colţului curţii, căci supuneam, că năvala a bună sama se îndrepta asupra porţii. Nu ne înşelaserăm, căci chiar pe când sosirăm la pórtă, chiar atuncia pocni din partea de din apoi a caseî o puşcătură.

„Aŭ trecut preste stobor şi sînt deja în curte. Ai nostri împuşcă din ferestile din sus. Vino!“ zise Ĭan şi se întórse în dĕrĕpt, alergă de-a lungul zidului şi sări apoi preste gard.

Eŭ încă mĕ avîntăi preste el, şi abia îmi ajunseră piciórele pe pământ, şi deja şi auḑii o lovitură cu pătul puscii.

„Unul!“ strigă Ĭan.

Eŭ încă vĕḑuî, cum o figură întunecată şi gólă se repeḑi asupra mea, ridicăi puşca şi slobodii.

„Doi!“

„Hallooh! Cine puşcă acolo jos?“ întrebă un glas adânc din feréstă.

„Sînt eŭ, baas Ieremias!“ réspunse Ĭan slobodind puşca asupra uneî ţinte, carea eŭ nu o observam. O strigare dovedi, că glonţul a nimerit.

„Unde sînt miseii?“

„Numai doi orî treî în curte —“

„Cu aceştia am gătat!“

„Ceî alalţi sînt în grădină!“

„A. le voiŭ trimite pe cine va!“

Ĭan întră în căsulia leopardului.

„Tüfel!“

Se auḑi un sunet sforăitoriŭ.

„Vino, Tüfelul meŭ! Tu de multă vreme nu aî mai vĕḑut nicî un Zulu!“

Trase féra puternică de lanţ din colibă şi-i înfăşură lanţul în jur de grumazî.

„Vino chiar lângă mine, mynheer! El e bine dresat, nu face căsenilor nimica, şi nicî dta nu aî, să te temî de nicî un rĕŭ, dacă staî lângă mine. Baas Ieremias!“

„Hallooh, ce e?„

„Petrece óre cine din ómenii nostri a fară? Eŭ slobod pe Tüfel.“

„Slobóde-l, neef Ĭan! Sîntem toţi aci în casă.“

Ĭan duse féra până la colţul curţiî, arĕtă spre grădină şi o slobodi.

„Prinde Tüfel!“

În ceealaltă clipă féra era dispărută, şi pe loc auḑirăm o strigare înfiorătóre, după care urmă un urlet scurt şi furios.

„A prins deja pe unul! Vino, mynheer, că le mai trimit pe óre cine.“

Păşi la un şopru scund şi-i deschise uşea.

„Rob!“

Pe loc ieşi struţul.

„Prinde!“ porunci Burul arĕtând spre grădină.

Struţul ascultă de poruncă şi alergă în grădină.

„Nu va face leopardul nimica struţului?“ întrebăi.

„Nicî prin minte nu-i trece! Ei beaŭ lapte împreună din acela-şi şuştariŭ. Dar acuma vino, mynheer! Avem, să aflăm, unde şi-aŭ ascuns Caferii caiî, şi atuncia miseii sînt perduţi.“

Sărirăm din noŭ preste gard. în vreme ce din grădină se auḑia strigare după strigare. Caiî eraŭ a bună sama în apropiarea caseî. De aceea ziseî:

„Să încunjurăm casa în o anumită depărtare de la stobor, eŭ în partea asta şi dta în cealaltă, mynheer!“

„La nicî o întîmplare! Aî, să rĕmâî lângă mine din causa leopardului, dacă ar sări preste gard, ceea ce de altmintrea nu cred, să o facă.“

Acuma fîşăi pe lângă noî o figură şi încă una. Trimiseî în urma lor al doilea glonţ din puşca mea. Al treilea voi, să trécă pe lângĕ noî, dară primi al doilea glonţ din puşca lui Ĭan, şi acum auḑirăm deja sforăit decaî, a căror tropot se depărta.

„Aşa dar acolo eraŭ,“ zise Ĭan. „Ceî doi aŭ scăpat, de cum va nu aî nimerit pe unul din eî.“

„Am nimerit pe al doilea, asta o sciŭ a bună sama. Şi totuşi aŭ scăpat doi, căci unul va fi rĕmas lângă caî.“

„Dară ceî alalţi sînt perduţi. Eŭ cunosc pe Tüfelul meŭ.“

Încă până ce grăia el, pocni stoborul. Credeam, că un al patrulea Zulu va, să trécă, şi întorseî puşca spre lovitură. Dară era leopardul. El sări la pământ, ér apoi se aruncă cu iuţéla fulgerului asupra mea şi mĕ aruncă la pământ.

„Tüfel!“ strigă Ĭan chemându-l de la mine. Dară féra gustase sânge şi redobîndise deplina sa sĕlbătĕcie.

Una din brâncile eî se împlântă adânc în carnea umĕrului meŭ, şi dinţii cercaŭ, să ajungă la gâtlejul meŭ. Zăceam de desubtul animalului, îl ţineam de grumazî şi-i strîngeam capul de mine, pentru ca dinţii lui să nu-mî fie primejdioşi. Piciórele le încolăcii în jur de trupul lui şi-l trăgeam jos până chiar pe mine aşa, că nicî brâncile de din apoi nu puteaŭ, să-mî fie primejdióse. Dară făr de ajutoriul lui Ĭan totuşi aşi fi fost perdut. El prinse lanţul, trase cu o smâncitură puternică féra de pe mine şi o aruncă în stobor cu o forţă aşa de mare, cât pocniră nu numai stoborul, ci şi óséle leopardului.

Istoria ne grăesce despre bărbaţi, carî să fie sugrumat leî numai cu mânile. Până acuma mĕ îndoiseam în adevĕrul istorisirilor acestora, dară acum mĕ convinseî, că sînt ómenî, a căror forţă fisică întrece chiar şi forţa uneî féră ca acésta. Mĕ sculăi şi luăi cuţitul în mână.

„Ne caută, să-l ucidem!“

„Nu e de lipsă, mynheer! El nu mai póte strica!“

Burul îngenunchiă pe leopard, care se putea apĕra în contra apĕsăriî celeî puternice numai cu un urlet tîmpit, înfăşură lanţul în jurul uneia din petrile, carî eraŭ băgate adânc în pământ şi formaŭ proptelele stoborului.

„Aci rĕmâne, până se va face ziuă. Atuncia o singură privire ajunge spre a-l face ascultătoriŭ. Rănitu-te-a?“

„Puţintel la umĕr.“

„Vino dară iute, ca să te lege! Adevĕrat că a fost din partea mea un lucru nesocotit, că am slobodit féra, dară nóuĕ ne-ar fi scăpat mai mulţi vrăşmaşi de cât luî.“

Sări preste gard, şi eŭ după el în ciuda durerilor, carî le simţiî în umĕr în urma săriturii.

„Deschide uşea, baas Ieremias!“

„Pe loc, neef Ĭan!“ réspunse Burul de sus. „Cum staŭ Caferii?“

„Doi aŭ scăpat. Pe ceî alalţi ni-i vom privi cu felinariul.“

Uşea se deschise, şi noi voiam, să întrăm. Atuncî auḑirăm, că din colo de gard se apropie tropotire de caî, şi un glas striga după ajutoriŭ.

„Aŭ, o, o! Mynheer, ajut! Rĕŭ nălucă vreŭ mânca Quimbo şi mânca cal!“

Ce fel de nălucă putea, să fie aceea? Ĭan alergă la pórtă şi o deschise. După câte va clipite sări Quimbo pe Mozambicanul sĕŭ în curte. În urma luî veniaŭ ceî alalţi doi caî, cu tóte că nu-i ţinea de frîŭ, şi în urma lor alerga struţul cu grumazul întins.

„O, nălucă vreŭ prinde serman Quimbo. Mynheer puşc nălucă!“ striga Caferul oprindu-se acuma înainte mea şi arĕtând cu un gest de spaimă în apoi de sine.

Baas Ieremias sta cu un felinariŭ mare din jos de uşe aşa, că puteam, să vedem bine. Struţul, după cum băgarăm de samă după aceea, ieşise din grădină prin portiţa stoborului, carea o deschiseră a bună sama Zulii, şi dase de Quimbo, carele se apropiase cătră casă şi în întunerec nu băgase de samă struţul. Acuma firesce că vedea, cu ce fel de nălucă a avut de lucru. şi bărbăţia i-se trezi din noŭ. Sări de pe cal, luă lancea sa şi începu a lovi cu ea în struţ.

„Ce? Nălucă sînt pasĕre, sînt struţ? Aştept, Quimbo vreŭ arĕta pasĕre face nălucă!“

Se înşelase în vrăşmaşul sĕŭ. Struţul, când e liber, e fórte fricos. dară domesticit fiind e a dese orî un păzitoriŭ fórte viteaz al caseî, şi dacă ajunge la consciinţa forţeî sale, e un luptaciŭ, cu care nu e bine, să te prindî. Quimbo avu, să o esperieze acésta pe loc. Struţul luându-şi un avînt puternic îl aruncă la pământ, îi aplică vre o câte va lovituri fórte energice cu piciórele şi lovi cu ciocul spre capul luî şi într'aceea spre nenorocire ţintia tot spre frisură aşa, că acésta într'o clipă îşi perdu artificiósa formă de pantofi. Biruitul începu, să strige ţiuind.

„Ajut, mynheer! O sĕrac Quimbo, o frumos sĕrac pĕr de Quimbo! Mynheer lovesc mort, bat mort, împung mort, puşc mort struţ!“

„Rob, în apoi!“ strigă Ĭan şi prinse pasĕrea de una din aripi, cu carî bătea.

Dobitocul ascultă, și Burul îl duse în șoprul, care era încă deschis. Quimbo se sculă și scutind încă și acuma conciul sĕŭ cu mânile, voia, să-și continue lamentarea. Atuncia vĕdu umĕrul meŭ sfășiat, de pe care sângele întru adevĕr curgea tare. Pe loc sări la mine și zise îngrijat:

„Mynheer am rană? Mynheer sînt face aprópe mort? O, o, bun sĕrac mynheer! Quimbo voiŭ lega rană de la drag mynheer!“

Vecinii și Mietie se pogorîseră la noĭ. Audind cuvintele luĭ Quimbo îșĭ uitară de întrebările și deslușirile, carĭ a bună sama le eraŭ pe limbă, și mĕ încunjurară. Mĕ duseră în casă și acolo 'mĭ cercetară rana mea. Ea adevĕrat că-mĭ făcea durerĭ, dară nu era primejdiósă. În vreme ce mi-o legară, se porniră întrebările și istorisirea, și apoĭ ne duserăm întrarmațĭ și cu felinare a fară, să vedem pe Zuliĭ ceĭ morțĭ.

În curte zăceaŭ treĭ trupurĭ. În dosul căsiĭ mórtea avuse un seceriș încă și mai bogat, căcĭ acolo găsirăm cinci trupurĭ sfășiate în chip grozav. Doĭ din Zuliĭ aceștia îmbrânciseră sub loviturile ciocului struțului, mai înainte de ce i-ar fi omorît leopardul.

Acuma făcurăm o cercetare în direcția, în care staseră caiĭ. Și aci aŭ fost de mórte cele dóuĕ împușcăturĭ ale nóstre, dară Ian se mănià fórte tare, câ. d vĕdu, că Sicucuni nu era între ceĭ morțĭ. El scăpase și de astă dată.

În ziua de mai înainte vecinii lăsaseră, să îngrópe pe Zuliĭ, ceĭ ce căduseră, în pădure, și să aducă la farmă obiectele lor, carĭ noĭ le-am fost ascuns. În ceea diminéță ne aștepta o îngropăciune încă și mai mare. O amânarăm, până vor fi sosit și ceĭ alaltĭ Burĭ. Atuncĭ avură, să se rostéscă judecată supra luĭ Cemba și să se ĭea mĕsurĭ cu privire la urmărirea luĭ Sicucuni și la prinderea transportuluĭ de arme.

IV.

În ceea diminéță mĕ treziĭ deja de impuriŭ, și când ieșiĭ în curte, găsiĭ acolo e Mietie deja cuprinsă cu lucrul. Ea dóră vea, să se îngrijéscă de atâția óspeți aleșĭ, i consciința acésta îĭ scurtase odihna de ópte.

Gândul, că principele Zulilor a scăpat, mĕ mână a fară pe câmp. Leopardul era încă și acuma lânțuit de pétră, și ochiĭ luĭ sclipiaŭ privind la trupurile cele din apropiare ale celor împușcațĭ. La o parte vĕduĭ limpede urmele cailor, carĭ stătuseră aci. Dera lor, carea o urmăriĭ până la un loc, ducea în jos în vale și se întórcea apoĭ spre rĕsărit. Ne era de folos, să scim, în ce direcție se continua ea. De aceea mĕ întorseĭ la farmă și treziĭ pe Quimbo, ca să-mĭ înșeleze calul.

Încălecăĭ în ciuda ranelĭ mele și mĕ întorseĭ la deră și o urmăriĭ, până când îmĭ putuĭ forma ĕră o părere solidă. În depărtare cam de patru milurĭ anglezescĭ de la farmă mĕ opriĭ pe o înălțime și vĕduĭ cătră rĕsărit virfurile cele acuma luminate de sóre ale munților Rand, în vreme ce póla lor până aprópe de mine era încă ascunsă sub negură undulătóre. Colo din colo ducea pasul Kers preste munți, și aci cu ceva mai la deal deschidea pasul Klei calea la vale în țară. Altă cale a fară de acestea dóuĕ nu esista. Cel puțin așa se credea în de obște. Dera ducea în direcție óblă cătră pasul Klei, și eŭ acum eram convins, că acuma nu am mai reușĭ, să ajungem pe Sicucuni. Caiĭ luĭ adevĕrat că în urma îr ordărĭ eraŭ fórte obosițĭ, dară el dispunea de caĭ destuĭ, pentru ca să schimbe călăriile, și chiar și dacă am fi avut în de mână caĭ próspeți, el totuși deja și acum era în un avantaj cu mult mai mare, de cât să-l mai putem ajunge.

Mĕ întorseĭ și nu mai aveam mult până la farmă, când băgaĭ de samă o cétă de călărețĭ, carea venia din o latură și părea a avé aceea-și țintă cu mine. Eĭ încă mĕ observară. Se opriră și mĕ așteptară. Eraŭ peste treĭ zecĭ de figurĭ puternice de Burĭ, cu pĕlăriĭ late de-asupra fețelor pîrlite de sóre și cu puscĭ grele aninate de umerĭĭ puternicĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fasc. XVIII. care cuprinde articole de la „Heliotropium“ până la „Hypochondria“. Dintre numĕrósele articole ale acestuĭ fascicol remarcăm:

Articole de interes special românesc: Henția, Hepites, Herescul, Herĕsträŭ, Hodoș-Bodrog, Hodoșiŭ, Holban, Hora, Horia, Hotin, Hunedóra (cu 2 ilustrațiunĭ), Hunyadi, Hurmuzachi (Dr I. G. Sbiera), Huru, (Onciul), Huși, Huțan.

Biografiĭ străine: Herder (M. Străjan), Herodot, Hofer, Homer (M. Străjan), Honterus, Horatius (M. Străjan), Hugo Victor, Humboldt, Hus, Husiți (Iarnik).

Art. de geogr., istorice, sciințifice: Hertegovina, Hertzian, resunătorul, Hessa, Heteeni (Aguletti), Hieroglyfe (T. Antonescu), Hohenzollern, Hughenoți, Hydrocarbure, Hydrogen, Hydrotherapia, Hypnotica, Hypnotism, etc.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucuresci*) și se primesc numaĭ pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, legat fl. 11.60 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

Din scrierile luĭ Ioan Pop Reteganul **Novele și Schițe**, Broșura II., Sibiiŭ 1899, pag. 88, prețul 1 cor. 20 fil. Broșura conține patru novele: Nenea Alec, Popa Toma, Salvira și Susana cea nebună. Tóte scrierile dluĭ Reteganul aŭ un fond poporal, chiar și povestirea e poporală. Pe iclo colo dsa vîră în limbă espresiunĭ locale, carĭ airea de bună samă nu sînt usitate; cuvinte, carĭ fac parte din dialectul local. Étă de pildă: zărăstice, bolovănos, lisuițĭ, ș. a. Asta credem, că nu e de conces, după ce chiar dsa a spus-o, că sute de esemplare din broșura I. aŭ fost împărțite pe la bibliotecile sătescĭ de din colo. N'ar strica, dacă s'ar delătura din scriere și espresiunĭ cacofonice, ca slujnicóe, ca care ș. a., carĭ uriĭesc limba. În colo novelele și schițele din broșura acésta sînt scrise așa nepretențios, și tóte aŭ tendință morală. Iclo colo mai apare câte un Deus ex machina care deslégă intriga, mai de multe orĭ puțin încurcată. Le recomandăm în atențiunea cărturarilor de la sate, pagubă numaĭ, că sînt așa de scumpe.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaș 1899, pag. 180, prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicațiĭ ale sale dl autor destinéză și venitul acesteĭ publicațiĭ pentru formarea unuĭ fond provințial de salarisare a preoților și învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Teodor V. Păcățian: **Judecătoriile cu juraț**, Sibiiŭ 1899, prețul 80 fil. Se ocupă cu inovația care de la Anul noŭ se va introduce la tóte tribunalele: cu judecătoriile cu juraț.

A apărut și se află de vîndare la
Tipografia seminarială din Blaș:

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnuluĭ și Dumnezeuluĭ nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulțĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-și procure ediția acésta a Evangelieĭ și nu sciŭ prețul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societățiĭ de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaș. Edit. societățiĭ, pag. 287, prețul 2 coróne.

Judita Secula n. Truța: **Din vremurĭ apuse**, Bucurescĭ 1899, pag. 110, prețul 1 leŭ.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul, Oradea-mare, Nagy-magyar uteza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., parte II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ și învĕțătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părțĭ.

G. Coșbuc: **Războiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287, pag. prețul 50 cr.

G. Coșbuc: **Povestea uneĭ coróne de oțel**, Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVII+260, cu o mulțime de ilustrațiĭ, prețul 75 cr.

Posta Redacțiunii. On. *Ofi. par. M. Rücs.* Restul pe 1897 și 1898 l-am primit cu mulțămită. — On. D. *Iuliŭ D. Közép-Visó.* Am primit cu multămită abonamentul de 20 cor. — On. *Pamfiliŭ Gropșan-Șeria.* Disertația trimisă am primit-o. — On. *Teodĭ. Dr.* Nu a apărut. — Dlui *Ioan Țĕrnovean*, coop. paroch. în *Valasut*, Călindariul Unirĭ pe anul acesta nu a apărut, vĕ recomandăm „Calendariul poporului“ costă 40 fil. + porto.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

54 Jak I 722 900

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 20 Ianuariu 1900. Numĕrul 3.

La începutul anului.

II.

Dacă bilanţul politic al anului trecut nu ne presentă date prea mulţămitóre, avem cel puţin mângăerea, că pe terenul *bisericesc* putem constata unele note mai puţin deprimătóre.

Anul trecut a fost martor al mişcării însufleţitóre pornite în sinul preoţimii nóstre, carea s'a ridicat la valóre deplină în sinodul de astă-tómnă. A fost martor al viilor discuţii pornite pe tema ajutului de stat, mai bine zis: a condiţiunilor legate de acest ajut.

Discuţiile acestea aŭ scos la ivélă dóuĕ lucruri, în serviţul cărora aŭ să se concentreze tóte puterile nóstre: independinţa nóstră bisericéscă şi ameliorarea stării materiale a preoţimii.

Sînt în legătură strînsă aceste dóuĕ lucruri, pe o formă trebue să ne preocupe pe toţi. Căci nu putem admite o ameliorare a stării preoţimii cu risicul de a suferi ştirbire independinţa bisericii nóstre. şi éră-şi nu ne vom puté lupta pentru independinţă, câtă vreme starea deplorabilă a preoţimii ne taiă calea avînturilor mai înalte.

Ameliorarea stării materiale a preoţimii nóstre este cuvîntul de ordine, ce anul trecut ni l-a lăsat drept moştenire, şi avem datorinţa de a-l urma, de a face tot posibilul, ca să nu îngenunchiăm la jumĕtatea drumului, ci să ducem la bun sfârşit lupta începută.

Va zice cine va, că e prea târziŭ să ne apucăm de acest lucru; să ne fi apucat înainte cu o sută de ani!

Nu putem accepta acest fals raţionamînt, căci atunci, Dómne multe lucruri bune ar rĕmâné baltă! Ar urma atunci, că greşéla, să nu se repareze nici o dată, ci să stăm cu mânile în sîn, să privim cum ard grinzile de-asupra capului nostru, până ne vor cutropi de-a-binele.

În casul nostru însĕ, nici nu este vorbă de „greşélă". E vorbă cel mult de bunătatea aceea apostolică a bisericii, cu care a jertfit tot, ce a avut, pentru ca să ajute şcolile, să créscă tineri lipsiţi de mijlóce pe la universităţi, să jertféscă filerul din urmă pentru credincioşii ei. În generositatea ei, nu a luat samă, că vor veni timpuri grele, când va avé însa-şi lipsă, de ceea ce împărţia mai înainte vreme cu atâta dărnicie.

Aŭ sosit acum timpurile grele . . . biserica şi slugitorii ei sînt săraci; e datorinţa nóstră cea mai sfîntă să-i dăm mână de ajutor.

Abstragem de la ajutorul de stat, abstragem de la congruă; vor fi şi acestea binevenite, *dacă* ni-se vor da fără să ne umilim şi să îngenunchiăm. Însĕ acest „dacă" e destul, ca să ne îndemne, să luăm în seriósă cumpĕnire conclusul sinodului din Novembre, de a ne îngriji de o modalitate a subvenţionării clerului propriis viribus.

Situaţia preoţimii nóstre inspiră cu adevĕrat îngrijiri. Venitele preoţesci aŭ scăzut în raport cu scărirea sentimentului religios, care se observă destul de bine şi la noi, mai ales în cercurile mai înalte. Şi în aceea-şi vreme modul de trai, condiţiunile sociale, recer de la preot îndoite jertfe. De unde să satisfacă bietul preot acestor nóuĕ cerinţe ale vremii, când venitele lui în loc să fi progresat paralel cu vremea, aŭ rĕmas tot cele de de mult, ba putem afirma, că aŭ scăzut chiar, după cum a scăzut şi isvorul lor: sentimentul religios al poporului nostru.

Unde va ajunge preoţimea nóstră, dacă nici în óra a un spre zecea nu ne vom gândi la îmbunătăţirea sorţii ei? Vom pretinde, să trăéscă şi pe viitor aceea-şi viaţă nĕcăjită şi umilită, fără să ne gândim, că sĕrăcia e cea mai mare pedecă a ori căruĭ avînt mai înalt? Vom cere, să fie ca în vécul trecut, cu o mână pe córnele pluguluĭ şi cu alta întinsă spre binecuvîntare? Saŭ vom închide ochii şi vom lăsa, să priméscă banii străinului, chiar şi atunci, când banii aceia, ar fi mórtea morală a clerului şi a bisericii nóstre?

Una din dóuĕ: ne vom alege atunci saŭ cu puţine elemente bune, cari vor fi aprópe neputincióse în lupta cu nevoile zilnice, saŭ cu multe elemente rele, cari îşi vor întinde cu lăcomiă mâna după baniĭ, ori de unde şi sub ori ce condiţie s'ar da aceia.

Feuilleton.

Răspuns.

Dragă Victore.

Şi adecă pentru ce să nu te „bag în literatură"?

Pentru ce să nu te amăgesc cu îmbărbătări şi cu perspective de a fi eternisat în strimte colóne?

Şciŭ, că nu aĭ scris din rĕutate, şi totuşi îmi vine să te cert, când îmi vorbescĭ de „eternisare".

E aşa de sus eternisarea, dragul meŭ, şi eŭ aşa de jos, în cât nu am aerul de a ţi-o promite, nici măcar după cum promiţi copiilor stelele, când plângênd îşi întind mâuuţele, să le prindă . . .

Nu, dragă prietine, eternisarea nu încape în „strimte colóne", şi nu încape, mai ales, când e vorbă de biete colóne românescĭ. În alte colóne se scriŭ capo d'opere, ér noi ăştia, *minores gentes* ne mulţămim dacă putem scrie măcar opere da capo . . .

Şi scriem, şi publicul cetitor ne cetesce (placul maiestatic!) pe urmă aruncă gazeta la o parte aprinde cu ea focul, dacă cere lipsa, saŭ învĕlue o bucată de slănină . . .

Étă „eternisarea"!

. . . . . .

Atunci pentru ce să scriĭ?

Să scriĭ, de câte ori inima şi mintea ta e stăpânită de sentimente şi idei, carĭ cer cu insistinţă întruparea; de câte ori simţescĭ, că din vălmăşagul gândurilor, poţi reda unul clar şi limpede, cum este în adêncul fiinţii tale.

Să scriĭ — şi eternisarea să nu te amăgéscă, laudele prietinilor să nu te îngâmfe, criticele rĕuvoitóre să nu te descurăjeze! Să scriĭ de dragul unei *idei*, şi să fi deplin satisfăcut, dacă sînt câţi va, carĭ te înţeleg. Să fi fericit, că aĭ putut transmite din averea enlui tĕŭ superior o părticică în sufletul altuia. Să scriĭ de dragul uneĭ idei, şi individualitatea ta să dispară cu totul, după cum se consumă o luminare aprinsă: avem trebuinţă de lumina ei, dar nu de ea însa-şi!

Étă pentru ce te-am *rugat* să ne scriĭ. . .

*

Şi dacă individualitatea scriitorului dispare în faţa scrisului, dacă înţelegem pe „non quis sed quid", ce-ţi mai pasă atunci de lume? Ce te împedecă de a pune pe hârtie, aceea ce în adêncul inimiĭ tale atât de viŭ şi călduros simţescĭ?

Nu e un „sujet de amusare" pe sama lumiĭ, acesta. Cel mult pentru lumea cu judecată superficială, din nenorocire în maioritate. Pentru ceĭ alalţi însĕ, e o cestiune de studiŭ: în scrisul altuia cetesc — nu durerile şi bucuriile scriitorului — ci propriile lor sentimente:

Plânsul meŭ e al tuturor,
Ce pĕcat e 'ntrinsul?

*

Când scriŭ acésta întroducere „magistrală", mĕ gândesc, la colosala schimbare, prin care aĭ trecut. Când mi-aĭ scris „scrisórea", eraĭ prietinul meŭ Victor, acum eştĭ — sper — tot prietinul meŭ Victor, dar în aceea-şi vreme *părintele* Victor. O, cât de mult regret, că nu am fost şi eŭ să te vĕd la ordinare. Aşi fi vrut să-ţi sărut mâna, şi, cum nu m'am spovedit asupra sĕrbătorilor, a-şi fi vrut să mĕ spovedesc *ţie*

De nu ar păzi Dumnezeŭ cetatea, în deşert ar veghia cei ce o păzesc.

Cu încredere în numele Lui s'a pornit mişcarea pentru ajutorarea celor ce servesc la sfîntul Lui altar; ajută-te însu-ţi şi Dumnezeŭ te va ajuta! Scim, că multe sînt greutăţile începutului, scim că nu ne vom vedé realisat visul în viitorul apropiat, dar tóte acestea n'aŭ să ne inspăimânte, când e vorbă de o datorie atât de imperativă.

Scim cât de greŭ ar contribui d. e. poporul de rênd pentru acest scop, dar ierte-ni-se vorba, când spunem, că poporul ar contribui cu mai puţină hesitare, dacă ar avé *idee* măcar despre sórtea dificilă în care sînt aruncaţi părinţii lui sufletesci. Scim, că sentimentul religios e la un nivel mai inferior, dar dacă în vécul trecut, la începutul sfinteĭ Uniri, s'aŭ putut ridica ca din nimica institute de învĕţământ, cari sustaŭ încă — să nu mai avem azi măcar jumĕtate din însufleţirea strămoşilor nostri?

Vom vedé.

Sinodul a luat iniţiativa, şi în privinţa acésta legăm speranţe şi de congresul mixt pus în perspectivă. Mireniĭ, ceĭ în mare parte crescuţi cu prescură românéscă şi cu stipendiĭ vor avé cuvîntul. Ne vom convinge dacă sciŭ jertfi şi spre acest scop *zeci de mii* după cum jertfesc pentru „casa naţională". Ne vom convinge, dacă o cestiune *vitală* va fi îmbrăţişată măcar ca una de — lux.

Şi până atunci, noĭ vom face tot, ce ne stă în putinţă. Colónele nóstre, ca şi până acum, sînt deschise pentru toţi aceia, cari vor să ĭea cuvîntul la acest obiect.

Acésta e cestiunea de ord bisericesc la ordinea zileĭ.

Secţiunea min. pentru păduri. Ministeriul reg. ung. de agricultură începênd cu 1-a Ianuariŭ 1900 a făcut o împărţire nóuă în ce privesce afacerile şi persónele, cari se ţîu de acel Ministeriŭ.

Pentru noĭ este mai de interes a sci, că afacerile pădurilor se pertractézĕ în secţiunea primă, care are mai multe subsecţiuni. Subsecţiunea 3/b este aceea, carea pertractézĕ afacerile pădurilor, cari în sensul articlului de lege XIX din 1898 aŭ trecut sub administraţiunea statului, pe cum s'a întêmplat acésta cu pădurile nóstre bisericesci. Şeful subsecţiunii acesteia este Horváth Sándor prim consilier silvic (fő erdőtanácsos) ér substitutul lui este Péch Kálmán consilier silvic (erdő tanácsos.)

Monarchul şi armata. Foile din capitală sînt pline tóte de amĕnunte referitóre la un dialog ţinut între Maestatea Sa şi deputatul ceh Dr Stransky, cu ocasiunea prânzului dat membrilor din delegaţiuni. Cum dialogul s'a întîmplat la cercle nu avem cuvînt să ne temem, că el ar fi scornit, cu atât mai mult cu cât e viŭ comentat în tóte ziarele. „Budap. Hirlap" din 15 crt. şi scrie un lung prim articlu asupra acesteĭ cestiuni.

Étă dar dialogul după „Bud. Hirlap".

După prânz Maestatea Sa apropiindu-se de deputatul ceh Dr Stransky i-a zis, că vorbirea lui din delegaţiuni a fost mai aspră, de cât cum ar fi trĕbuit.

— Aşa cred, Maestate, a răspuns Stransky — prin vorbiri mai aspre cu mult mai bine putem să liniştim poporul, de cât dacă n'am zice *nimic*.

La asta Monarchul a răspus:

— Tocmai din contră, eŭ cred, că mai ales prin ast fel de vorbiri provocaţi neliniştea în mijlocul poporului.

Stransky: Dacă poporul scie, că deputaţiĭ daŭ expresie sentimentelor lui, el îşi pune încrederea într'înşiĭ şi nu recurge la arme mai ascuţite. Prin acésta deputatul mai multe serviciĭ face poporului, de cât prin tacere.

După ástea Monarchul a întors vorbirea asupra cestiei „zde".

— În cestia „Zde" — a zis Maestatea Sa — eŭ am părerĭ cu desĕvîrşire spuse şi cari nicĭ o dată nu se împacă cu ale Dvóstre. Sînt gata chiar să decretez statariul pentru ţara întrégă, dacă poporul nu renunţă în cestia acésta la o pretensiune ce nu i-se póte încuviinţa. În cestia armateĭ, dle doctor, eŭ nu cunosc glumă şi chiar şi acum declar cu tótă hotărîrea, că nimĕruĭ nu voiŭ da graţie.

Stransky: Să-mĭ permită Maestatea Ta, ca în apĕrarea poporului ceh . . .

Aci Monarchul, agitat şi cu estraordinară violenţă, a întrerupt pe Stransky:

— Agitatorĭ fără suflet aţîţă poporul ceh! Tóte aceste multe rele le-a provocat inteligenţa!

Stransky: Să-mĭ permiteţi, Maestate, să pot face o observare. Este adevĕrat, că inteligenţa de aci are tótă priceperea trebuitóre, pentru ca să scie influenţa în spiritul legiĭ. Legea nu dispune, ca ceĭ ce se însciinţézĕ la serviciul militar să răspundă cu „Hier", ci numai atâta, ca să-şi presente libelele militare.

— Dle doctor — a răspuns Monarchul — acésta e o apucătură de advocat chiţibuşar. Eŭ însă îţi spun Dtale, că acésta e o afacere a limbiĭ de serviciŭ militar; ér limba de serviciŭ în armată este cea germană. — În acéstă cestie îţi repetesc, şi s'o scie fie care, nu cunosc glumă!

Stransky: Ar fi un rĕŭ fórte mare, Maestate, dacă în afacerea acésta nu s'ar putĕ găsi chipul de descurcare şi dacă nu s'ar manifesta mai multă prevenire faţă de poporul ceh.

Monarchul: Asta şi eŭ o regret, dle doctor, dar vĕ provoc încă o dată: nu vĕ atingeţi de armata mea!

Vedeaĭ atunci, că nu sînt aşa de bun, cum tu mĕ crezi, nicĭ aşa de rĕŭ, cum alţiĭ mĕ ţin.

Şi — ce pagubă! Ce pagubă!

Capul mi-l razim în palme, îmĭ închid ochiĭ şi cerc să-mĭ reamintesc chipul teŭ . . . Te vĕd la altarul Domnului servind . . . . Luminile daŭ un reflex misterios sfintelor odăjdiĭ şi faţa ta e palidă de emoţie . . . . Valurĭ de tămâie se înalţă în vĕzduh la Dumnezeul némurilor . . . poporul îngenunchiézĕ cu evlavie . . . şi abia maĭ recunosc glasul teŭ: „Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul meŭ!" Şi sus, pe crucea altaruluĭ, unde aşa de frumos se resfrînge lumina, Chipul Restignitului; pare că clătină din cap cu dragoste şi cu milă: „Primită să-ţi fie jertfa, căcĭ îndoită e jertfa, ce mĭ-o aduci: Tinereţele tale, visurile tale de fericire, viéţa ta întrégă . . . Şi în schimbul acesteĭ jertfe în lume scârbe veĭ avé; de m'aŭ urît pe mine şi pe tine te vor uri . . . Crucea să-ţi fie mamă mângâitóre, credinţa să-ţi fie tovarăşă, şi speranţa să-ţi ştergă lacrimile, ce vor curge în tăcere" . . .

Evlavios resună cântările sfinte şi chipul Rĕstignitului privesce cu dragoste la tinĕrul preot. Sfîntul Lui Cap încununat cu spini pare că se clătină aprobător, şi buzele-i învineţite se înviorézĕ de un dumnezeesc surîs.

*

Scrieaĭ, că sînt maĭ tare de cât tine, că n'am hotărît să lupt cu viéţa şi nevoile eĭ; tu nu veĭ avé să lupţi.

Óre?

Să cumpĕnim bine lupta acésta, să vedem.

E maĭ uşor să lupţi *singur*, fără îndoiélă. Nu-ţi sînt legate mânile, nu aĭ să daĭ samă de cât de capul tĕŭ, şi cuĭ ce-i pasă dacă-l veĭ pierde? Nimeruĭ; ţie maĭ puţin! E mult farmec în acéstă independinţă, multă vrajă în acéstă imunitate de sub cătuşele socialiĭ ale muritorilor de rînd. Singur, „cu capu a mână", fără a te lega prea mult de viaţă, saŭ a tremura în faţa morţii! Cu un fel de superioritate privescĭ la luptătoriĭ rĕmaşi în urma ta. Ţi e milă de eĭ. Îi vedĭ cum se opintesc şi cum se sforţézĕ, să ţină paş cu tine, şi nu pot, căcĭ eĭ *nu sînt singuri*. La fie care paş aŭ să dea samă de alte vieţi; — sânge dintr'al lor sânge — cu dragă inimă şi-ar pune şi eĭ capul în primejdie, dar nu pot, căcĭ nu e numai al lor. Se opintesc şi îngenunchiézĕ şi trebue să renunţe, căcĭ puterile lor se consumă în lupta pentru traĭ — traiul lor şi al copiilor — şi în vreme ce tu trecĭ rece şi nepăsător înainte, eĭ rĕmân loculuĭ, încurcaţi în mregile nevoilor zilnice.

Tu trecĭ înainte — eĭ remân.

Şi cu tótă seninătatea ta, cu tótă pacea liniştită, ce-ţi împrejmuesce amintirile — nu poţi spune, că nu aĭ să te *lupţi*. Aĭ intrat singur în luptă, cu entusiasmul consciinţeĭ independente, cu căldura tinereţelor tale. Privescĭ în viitor cu o nepăsare eroică; orĭ, ce va fi, puţin impórtă! Şi dacă ţi se va părĕ vr'o dată, că prea e rece în jurul tĕŭ; dacă-ţi va fi dor de o mână iubitóre, care să te mângâie şi să te ajute, să-ţi dea nóue puterĭ, când ale tale nu maĭ sînt de ajuns; dacă în sfârşit ţi se va părĕ, că nu maĭ înţelegĭ *farmecul* luptеĭ, în vreme ce alţiĭ îl înţeleg pe deplin — atunci, numaĭ atunci veĭ vedé, că nu aĭ „fugit de la luptă", ci o susţiĭ cu aceeaşi greutate, cu care o susţin ceĭ alaltĭ semenĭ aĭ tĕĭ. Şi lor le e dóră maĭ uşor! Cum nu sînt singurĭ, eĭ pórtă pe rînd saŭ maĭ mulţi de o dată sarcina vieţiĭ, ér tu veĭ fi singur şi nu veĭ avé de cât mângâcrea de a putĕ schimba povara de pe un umĕr pe cel alalt.

Vedĭ, dară cât de nedrept modest eştĭ, când susţiĭ că eştĭ desertor şi cât de gentil, când pe mine mĕ facĭ luptător de bastină, fără să mĕ fi apucat măcar de luptă!

*

Mĕ gândesc, că ce facĭ tu acum în cetatea îmĭ ĕrătéscă. Ce face Viena, visul-ilusia lui Iancu? Vĕd, par-că, în depărtări luminile capitaleĭ, aud vuetul de oraş mare, te vĕd în mijlocul acesteĭ lumĭ sgomotóse pregătindu-ţi viitorul. Cu dragoste şi cu

Trecênd peste acestea. Maestatea Sa a vorbit apoĭ despre alte afacerĭ politice şi în urmă a provocat pe Stransky ca să caute a se face înţelegerea între Germanĭ şi Cehĭ, de óre ce acésta necondiţionat trebue să se întîmple.

Cuvintele Monarchuluĭ aŭ produs neaşteptată emoţiune pretutindenea, atât prin declaraţiunile categorice ce a făcut, cât şi prin tonul iritat cu care le-a rostit.

Se comentézĕ maĭ ales celea patru declaraţiunĭ, ce cuprind cuvintele preaînalte: *„În cestiunea armateĭ nu sciŭ de glumă, — în cestiunea „zde" sînt neconciliabil, — nu voiŭ da niměnuĭ graţie — sînt gata să decretez statariul."*

Pe compatrioţiĭ nostri îĭ genézĕ maĭ ales declaraţia referitóre la limba armateĭ, despre care Maestatea Sa a zis în auduĭ tuturor, că e cea germână.

A resolvi cestiunĭ de limbă cu statarinl — scrie Bud. Hirlap, — n'a succes nu numaĭ în Bohemia, dar nicăirĭ, nicĭ chiar în Polonia. Întru cât însĕ armata e comună şi în Ungaria limba statuluĭ e cea magiară, ér între cele 17 milióne locuitorĭ aĭ Ungarieĭ numaĭ 2 sînt Nemţĭ, şi nicĭ în Austria nu sînt maĭ mult ca 7 milióne între cele 22, e fórte dubiŭ că până când va maĭ fi încă susţinută în armată limba germână, care cestiune de alt cum în Ungaria numaĭ prin ordinaţiunĭ e regulată?"

Impresiunea generală e, că Maestatea Sa a voit să avertiseze pe toţĭ, că nu sufere nicĭ un atac contra armateĭ, şi în acéstă cestiune e intransigent.

Renta şcolilor române din Braşov. În afacerea şcolilor române de la Braşov negociările diplomatice sînt deja încheiate. Cele dóuĕ guverne aŭ stabilit patru puncte în privinţa ajutorăriĭ viitóre. Cel maĭ important este punctul întâiŭ, conform căruia statul român s'a obligat ca să depună în Budapesta, *la oficiul de dare al statuluĭ magiar,* o sumă óre care, drept capital din dobândile căruia se vor forma rentele ce se vor da pentru ajutorarea bisericiĭ sft. Nicolae şi a şcolilor române din Braşov. Capitalul se va stabili maĭ târziŭ. Punctul al doilea prevede că *renta* numaĭ *presidentul în funcţie* a Eforieĭ o póte ridica. În punctul al treilea statul magiar se angajézĕ a recunósce că pentru vecie acésta sumă este destinată şcoliloř române din Braşov, şi că va respecta înţelegerea încheiată cu statul român. În punctul al patrulea însă comunitatea bisericéscă din Braşov îşĭ reservă dreptul ca la cas când guvernul magiar ar călca învoéla, să pretindă întregul capital, orĭ renta corĕspundĕtóre. Negocierile aŭ fost mijlocite de ministrul de externe.

Iancu şi Magiarĭĭ. Pomenind în Nrl 1 din a. c. despre depunerea uneĭ cununĭ pe mormîntul eroului Iancu, am spus, că ceĭ cu consciinţa neliniştită se vor turbura gróznic de acéstă manifestaţie démnă a tinerimeĭ nóstre. —

Faptul prezis de noĭ s'a şi întîmplat şi încă într'un chip, care revoltézĕ şi pe ceĭ maĭ pacînicĭ.

După cum cetim în Tribuna din 13 Ian., notariul din Ţebea auḑind despre manifestaţiunea tinerimeĭ, a început în ziua de Crăciunul nostru învestigaţie. Aŭ fost citaţi parochul Ioan Tisu, învĕţătorul Romul Jurca şi cantorĭĭ bisericiĭ. În sfârşit, la 9 Ian. n. a sosit o patrulă de gendarmĭ în Ţebea.

Gendarmiĭ aŭ ascultat pe preotul maĭ tinĕr părintele *Giurca*. Bravul preot a declarat cu bărbăţie, că regretă, că la depunerea cununeĭ n'a fost de faţă, cacĭ ar fi făcut solemnitate şi maĭ mare, sĕrbând parastas. Atuncĭ însĕ era în filiala Caraciŭ (l. Brad).

Aflând gendarmiĭ că cununa se află acum *în biserică, pe sfîntul altar,* aŭ luat cu forţa cheile bisericiĭ, şi smulgênd de pe altar cununa aŭ pus-o în cutia. în care aŭ adus-o braviĭ tinerĭ, şi aŭ luat-o cu eĭ la Baia de Criş.

Ca motiv al confiscăriĭ a dat împrejurarea că unul dintre studenţiĭ nostri ar fi zis la mormîntul luĭ Iancu:

„Jurăm pe mormîntul tĕŭ, Iancule, că nu vom avé linişte până ce nu vom dobândi drepturile nóstre egale cu celelalte naţiunĭ".

Confişcarea cununeĭ, considerată de popor ca sfîntă, a produs cea maĭ adîncă indignara în inimile tuturor.

Causa română. E nespus de interesant chipul, cum înşişĭ fraţiĭ magiarĭ scot în primul plan causa română, în acelaşĭ timp când pun pedecĭ peste pedecĭ comitetuluĭ naţional oprindu-l de a se puté manifesta.

La Alba-Iulia un procuror nesocotit insultă memoria luĭ Ianeu, care la 1848 a luptat pentru dinastie contra rebelilor magiarĭ. La Ţebea gendarmiĭ confişcă o cunună pe care tinerĭĭ universitarĭ din Cluş o puseseră în semn de pietate pe mormîntul marelui viteaz. La Gostila gendarmiĭ împuşcă patru ţĕranĭ, carĭ cereaŭ scutul Monarchuluĭ contra nemiloşilor asupritorĭ. Tot acolo ceĭ doĭ membriĭ aĭ delegaţiuneĭ, carĭ umblaseră pe la Viena după graţie, numaĭ cu „salvus conductus" maĭ pot fi ocrotiţĭ contra barbarilor gendarmĭ. La Cliciova un alt ţĕran român e străpuns cu sulița de un alt susţinĕtor al ordineĭ publice.

Şi tóte ilegalităţile acestea se urmézĕ lanţ într'un timp relativ destul de scurt, şi în era mult buciumată a dreptăţiĭ.

Nu e mirare decĭ, că tóte acestea fac să reînvie causa nóstră şi să se vestéscă lumeĭ chipul estrem de maşter în care sîntem tractaţĭ.

Din fericire primul cuvînt l-a ridicat în delegaţiunĭ deputatul *Schneider*.

Numitul deputat şi-a început vorbirea spunêud, că a primit maĭ multe scrisorĭ de la Românĭ din Ungaria în carĭ aceştia se plâng în contra asupririlor din partea Magiarilor. — Asemenea tractament faţă cu Românii — a zis vorbitorul — ar puté să înstrăineze de către noĭ regatul român, pe când simpatiile acestuia pentru noĭ sînt de fórte mare interes. În scrisorile ce a primit se maĭ zice, că regimentele românescĭ tot de una aŭ dovedit vitejie şi cu nestrămutată credinţă aŭ fost faţă de Împĕratul. E fórte îndoios lucru, dacă aceste bune dispoziţiunĭ în sinul Românimiĭ avé vor să dureze şi maĭ de parte, dacă necurmat vor fi atĕsaţĭ de tiranĭĭ magiarĭ.

Continuând, oratorul a pomenit şi afacerea Ianeu şi celebrele cuvinte ale procurorului de stat (de la Alba Iulia), carĭ — şi după părerea vorbitoriuluĭ — vatĕmă adînc orĭ care naţiune.

Studenţiĭ românĭ sînt persecutaţĭ tot de una şi e lucru fórte firesc, că în urma acesteia eĭ se duc în străinătate. E însă fapt, că ceĭ ce în urma siluireĭ se împrăştie în străinătate, aceia pot să devină agitatoriĭ şi revoluţionariĭ ceĭ maĭ primejdioşĭ.

De închiere luăm notiţă şi de nóua fantasmă, care înspăimântă rĕŭ pe domniĭ de la „Magyar Hirlap". Nu poţĭ de cât să te uimescĭ în faţa acestor nesăbuite prostiĭ.

Ci că Românii ca să nu se uite memorabilele zile de la procesul Memorandului aŭ pus la cale cu o firmă nemţéscă din Germania o . . . conspiraţie. Firma pregătesce adecă şi vinde creióne carĭ pórtă inscripţia Memorandului.

O, e ceva ridicul! nespus de ridicul, să conspirezĭ cu creióne contra statului! Şi ceea ce e maĭ interesant, e că scriitorul acestor şire are un creion de acéstea chiar de pe timpul vestituluĭ proces, cumpĕrându-l de la o librărie din Cluş.

Dar cu tóte acestea conspiraţia esistă şi o conduce archimandritul Hamsea şi Episcopul Goldiş!

Halal de aşa capĭ de conspiratorĭ!!!

Revistă bisericéscă.

Franţa. Sĕptămânile trecute ziarele francmasonice îşĭ esprimaŭ în continuŭ dorinţa de a se secularisa averile congregaţiunilor religióse, carĭ se urcă la frumósa cifră de 600 milióne frcs. Pofta după aceste averĭ s'a născut, nu-ĭ vorbă. şi în unĭĭ din aceĭ catolicĭ cu doĭ banĭ în treĭ pungĭ, carĭ necunoscênd numĕrul membrilor diferitelor congregaţiunĭ religióse, luaŭ în considerare numaĭ bunurile acelora.

Dacă considerăm înse, că numĕrul religioşilor în Franţa face 150 miĭ, atuncĭ vedem numaĭ de cât, că chiar şi în casul,

---

mândrie mĕ uit la calea, ce aĭ să o facĭ: înainte şi tot înainte!

Pare, că resimţesc şi eŭ dorul tĕŭ de muncă — şi eŭ eram o dată . . .

Nu sciŭ ce eram, dar îmĭ aduc a minte de luminile felinarilor. Aşa de frumos străluceaŭ felinarele pe malurile Dunăriĭ! Lumina lor proiecta o lume în adâncurĭ. Pe strade era lume multă şi sgomotósă. Visam atuncĭ de Omer şi de Virgil, dar Omer şi Virgil n'aŭ voit să viseze de mine . . .

Nu-mĭ maĭ aduc a minte; ca prin vis întrezăresc flacările gălbuĭ ale lampelor şi treptele de marmoră ale universităţiĭ . . .

. . . . Visam atuncĭ de Omer şi de Virgil, dar Omer şi Virgil n'aŭ voit să viseze de mine . . . .

Visézĕ şi tu, prietine dragă Aristotelĭ şi Sfinţĭ Toma. şi-ţĭ doresc din inimă, că Aristotel şi Sfîntul Toma, să viseze de tine!

Aĭ tĕŭ

Alesandru.

---

când averea aceea ar aduce 5%, totuşi de persónă nu vin mai mult de 200 frcs. la an. O sumă în adevĕr modestă. Dar asta încă nu-i totul. O mare parte din bunurile acelea e a spitalelor şi orfanotrofilor. Şi aşa dacă ómenii fără milă, ar comite furtul sacrilegiŭ prin despoiarea acestor congregaţiuni de caritate de bunurile lor, sĕrmanii religioşi şi religióse ar fi siliţi să cerşéscă pânea de tóte zilele nu numai pentru sine ci şi pentru acelea creaturi, neputincioşi şi orfani, cari despreţuite înaintea lumii, i-şi află asil la sînul cald al instituţiunilor bisericii lui Isus Christos.

Cu tóte că cunóscem spiritul anticatolic al guvernului francez, totuşi sperăm, că alarma dată de pressa celor fără Dumnezeŭ va rĕsuna indeşert.

Italia. Zilele trecute a eşit de sub tipar opul p. ben. Ballus despre lăţirea catolicismului în secl. al XIX. Foile liberale, se înţelege, aŭ încremenit la vederea datelor atât de elocuente în defavorul nisuinţelor francmasonice şi ateiste din seclul trecut. Conform acestor date pe cari p. Ballus le a adunat cu cea mai mare îngrijire, catolicismul a făcut progrese enorme în tóte părţile acelea, unde pe la începutul seclului de curînd înmormîntat abia era cunoscut numele de catolic. În Anglia şi Scoţia, pe cum ne spune Ballus, numĕrul catolicilor, cari la 1800 eraŭ 120 mii, în anul trecut s'a urcat la 2 milióne. În Holanda de la a cincia parte a totalităţii locuitorilor s'a ridicat la $^1/_{30}$. În Germania din 6 milióne s'aŭ făcut 13, în Helveţia din o jumătate milion peste un milion, tot acésta se verifică şi pe peninsula balcanică înjumătăţindu-se cifrele. În Africa numĕrul catolicilor de la 15 mii s'a sporit la 500 mii (aicî nu sînt de a se înţelege acele părţi ale Africei, în cari la începutul véculuî trecut nu era nici un catolic şi în cari de presinte sînt la dóue milióne credincioşi de aî bisericii romane). Mare a fost progresul şi în Rusia, unde din 4 milióne catolici în decursul seclului trecut s'aŭ făcut 10 milióne. Tot cam aşa stă lucrul şi cu Asia unde numĕrul s'a mărit de 6 orî, ér în America din 36 mii, ce aŭ fost la 1800 s'aŭ făcut 10 milióne la 1900. Aci e de a se aminti şi Australia, unde numĕrul se apropie de 2 milióne.

Întru adevĕr se verifică şi astăzi, că sângele martirilor, de şi în altă formă, e sămînţa creştinilor.

Revistă politică.

Austria. Frecările dintre naţionalităţile din Austria, cari par că nu mai aŭ termin, aŭ îndemnat pe marii industriaşi din Bohemia să îea un conclus, în care deputaţii din Reichsrath sînt rugaţi să se împace pentru progresul industriei, al comerciului pe cum şi a bunăstării privaţilor. Conclusul a fost provĕdut cu mai multe mii de subscrierî.

Körber din partea sa tot pentru ca să împace Nemţii cu Cehii şi parlamentul să-l facă apt de lucru, a continuat consfătuirile cu şefii diverselor partide. Deja se şi publică lista noilor ministrii, fructul ostenelor lui Körber. A fară de ministrii diferitelor resorturi ocură încă şi doi ministrii fără portofoliŭ, unul pentru Galiţia, altul ai Cehilor.

Lista acésta, ce e drept, nu-i oficiósă, dar nici că póte fi atare cu succes mai înainte de ce ar fi aprobată de diversele grupuri parlamentare, căci în Austria astăzi nu se întrébă numai aceea, că cutare ministru din ce partid e, ci se mai recere să se cunóscă şi persóna. Pentru discutarea aprobării ori neaprobării noilor ministrii contemplaţi de Körber, preşedintele stângei Finke, a conchemat la consfătuire pe toţi deputaţii germani.

Nu se póte trece cu vederea la locul acesta vorbirea, ce a ţinut-o primariul din Praga cu ocasiunea întronizării noului archiepiscop Skrbenski. Primariul în numele poporului ceh, rógă pe înaltul prelat să se nisuéscă într'acolo de a câştiga dreptul, ca pe capul domnitoriului să se pună şi coróna s. Venceslaŭ. Aşa dară poporul ceh nu doresce numai egalitatea limbeî sale, fără şi recunóscerea de regat, în ale sale independent, a Bohemieî.

Rusia. Fóia oficiósă a guvernatoruluî din Finlanda în numĕrul din 13 l. c. vre să esplice în mod favorabil ţinuta din urmă a guvernului rusesc faţă de Finî. Pe cum spune numita fóe, Ruşilor nu le a trecut prin minte, ca ei să despóie poporul finic de drepturile sale. Intenţiunea lor a fost, ca Finii rĕmânênd atarî să fie şi patrioţi buni. Spre scopul acesta Ruşii s'aŭ nevoit să delăture zidul despărţitor dintre ei şi Finî şi în modul acesta să dea prilej celor dóuĕ popóre să se cunóscă mai bine.

Cât este de sinceră şi adevĕrată esplicarea acésta se póte vedé din autonomia de carea a fost lipsită Finlanda. Şi ca şi când asta nu ar fi fost de ajuns, sórtea a voit, ca chiar acum să se publice un ucaz noŭ, în virtutea căruia Finilor nu le este permis să ţină adunări de orî ce categorie fără previa licenţă a guvernatorului. Ba nu le este ertat nici chiar de a felicita in corpore vre un bărbat mai însemnat de al lor, fără ca la acésta să-şi fi dat mai înainte învoirea guvernatorul.

Pentru ca să fie stabilite şi pedepsele pentru cel ce ar călca acéstă ordinaţiune, Ţarul a trimis-o senatului din Finlanda. Că apoi acesta o va rĕspinge, e lucru mai sigur şi atunci Ruşii ce nu aŭ putut câştiga cu frumosul, vor avé cu forţa. Motivul îl vor afla uşor.

Transvaal. Sórtea rĕsboiului e încă tot nedecisă. Burii ţîn încă şi acum asediat oraşul Ladysmith, ér Buller stă încă tot din coio de riul Tugelia Săptămâna trecută unele scirî ne spuneaŭ, că Burii aŭ ocupat tóte înălţimile, ce sînt în jurul oraşului Ladysmith. Dacă lucrul va fi adevĕrat, sórtea Ladysmithului e hotărîtă, el va cădé în mânile Burilor.

Situaţia strategică a acestuî oraş e una dintre celea mai bune. Jur împrejur e încunjurat de dóuĕ rînduri de munţi. Rîndul din afară a fost ocupat de Burî, ér pe cel din spre oraş eraŭ aşezate tunurile angleze. Ast fel stând lucrul până acum, nicî Burii nu se puteaŭ apropia tare de oraş şi nicî generalul Withe nu putea fugi din strîmtórea în carea ajunsese. Dar dacă Burii, pe cum se spune, aŭ ajuns în posesiunea munţilor din apropierea Ladysmithului, atunci capitularea e o cestiune numai de puţin timp.

Preşedintele Transvaalului Krüger a trimis o circulară către toţi generalii burî, în carea după ce le revócă în memoriă dreptatea rĕsboiului ce-l pórtă şi perfidia cu carea s'aŭ purtat Anglezii, asemĕnând opera lor distrugĕtóre cu atacurile, ce satana le îndréptă în contra bisericii lui Christos, terminéză zicênd, că trebue să continue lupta în numele Domnului.

În Anglia cresce nefudestulirea. Muiţi nicî în noul generalissim Roberts nu mai aŭ nicî o nădejde. Minitrul Chamberlain e supus la o aspră critică. O revoluţie formală s'a iniţiat în contra lui.

Corespondinţe.

S. d. m. în 16/1 1900.

Onorată Redacţiune!

Pe cum cetesc în numĕrul din urmă al Unirii, încep a se face pregătirî pentru pelegrinajul la Roma, în direcţia, ca călĕtoria şi întreţinerea să fie mai puţin costişitóre. E frumos şi sînt demni de tótă lauda, cei ce aŭ întreprins paşii aceştia. Dar una, să nu fie cu supĕrare, mi se pare şi-aŭ uitat-o. E vorbă de aceia, cari încă ar dori să mérgă la cetatea eternă, dar sumă mai însemnată la dispoziţie nu aŭ nicî o dată, în rate înse ar puté face ceva. În numele acestora ieaŭ cu cuvîntul întrebând şi rugând pe domniî iniţiatorî, că nu ne ar puté ajuta în forma aceea, ca să se angajeze la adunarea unor rate, cu a căror sumă să ne putem folosi şi noi atunci, când va fi sosit timpul? Dacă ar fi atât de buni, î-am ruga, ca în „Unirea“ saŭ în altă formă să ne încunoscinţeze despre acéstă bunăvoinţa.

Pe cum am înţeles, tot în anul acesta se va ţinĕ şi un conciliŭ provincial. Multe şi marî lucrurî vor fi legate de dînsul, căci multe şi marî sînt defectele de carî suferim. Nu vreŭ să daŭ sfat niminuia, că ce să se pertracteze în conciliul acela, dară dorinţa 'mî este ertat să mî-o esprim.

Eŭ uitându-mĕ la multele lucrurî de îndreptat, ce le avem, aflu că cel mai urgent sînt defectele pe terenul liturgic. Cărţile nóstre rituale în multe locurî ne daŭ libertate deplină „cum va vre cel mai mare“, ér în alte multe locurî, unde nu ne o daŭ ele, ne o luăm noi. Din amîndóuĕ acestea urmézĕ apoi galimatias aceea perpetuă, ce o vedem de atâtea orî verificându-se, când la o funcţie óre care convin mai mulţi preoţi. E drept că „Graeca per Ausoniae fines, sine lege vagantur,“ dar asta nu mî-ar plăcé să se zică şi despre noi, în cestiunî bisericescî.

Ca remediŭ în contra relelor acestora eŭ aşi propune, nu pentru divergînţele, ce

se nasc din capriţiul confraţilor preoţi, căci pentru acestea lécul e uşor, o lege strictă, ci pentru acelea, carî provin din elasticitatea rubricilor. ca Escellenţa Sa Mitropolitul, a căruia este conchemarea sinodului provincial şi în prima linie determinarea materiei de pertractat în acela, să denumésscă o comisiune, carea studiând lucrul cum se cade, să facă unele determinărî mai de aprópe, carî apoi fiind aprobate, dacă nu pe altă cale, cel puţin pe calea unor ordinaţiuni speciale să fie puse în praxă. Aceleaşi rubricî, cu retipărirea cărţilor bisericesc! să între apoi într'însele.

În modul acesta eŭ sperez, ca unitatea rituală se va ajunge, şi nu vom mai fi siliţi, ca atunci când întîmplarea aduce cu sine, ca să persolvăm unele funcţiuni în altă comună, să întrebăm pe crâsnic, că ce datină e acolo, ca să nu ne blamăm pe noi orî pe preotul local înaintea poporului puţin pricepătoriŭ.

Fire-ar încă multe de zis, p. e. unitatea în cântărî, dreptul bisericesc al provinţei nóstre, ca să nu fim siliţi să recurgem la pidalion şi acolo să cercăm, că ce e în us la noi şi ce nu e, şi dacă nu aflăm în dreptul oriental, să vedem datina, şi dreptul apusén, şi alte multe, dar de astă dată, mĕ îndestulesc cu atâta.

P. R.

M. Gheja în 10 Ian. 1900.

Onorată Redacţiune!

Din cea din urmă „dare de samă" a subscrisului Nr. 45 al „Unirii" anul 1899 se vede, că s'a primit în favorul şcolii gr. cat. din M. Gheja 55 fl. 14 cr. v. a. De atunci s'a mai primit cu mare mulţămită încă de la: Credincioşii gr. cat. din Mureş-Uióra, colectaţi prin P. On. D. Dr Sebastian P. Radu protopop 1 fl., de la Dl Gregoriŭ Bozac proprietar în Velcheriŭ 1 fl. şi de la M. On. D. Teofil Pop paroch în Hădărăŭ 1 fl. — Suma contribuirilor în favorul susamintitei şcolî este decî: 58 fl. 14 cr. v. a. (116 corône 28 filerî).

Tot o dată îmî permit a face cunoscut Prea stimaţilor Domni marinimoşi contribuenţi, progresul, ce s'a făcut în acéstă comună în timpul cel mai noŭ, *convins fiind că nicî o mulţămită ce li-o aş face, nu le ar cădé aşa de bine, ca tocmaî progresul intelectual şi moral îndeplinit din partea celor ajutaţi.*

La stăruinţa Dlui învĕţător Iuliŭ Popp s'a înfiinţat un cor de bărbaţi în 2 vocî, care atât la s. liturgie, cât şi la utrenie laudă pe Dumnezeŭ prin întonarea corectă a frumóselor nóstre cântărî bisericesc!.

În 15 Decembre a. c. s'a pus basă unei bibliotecî poporale numită: „Biblioteca tinerimii din M. Gheja" prin donarea alor 44 cărţi în 46 volume din partea subscrisului, 6 cărţi de către dna Lucreţia Simu din M. Gheja. 3 din partea dşóreî Cornelia Otăsan din Sânjacob şi 5 din partea dlui Iuliŭ Popp învĕţător în M. Gheja.

Astfel biblioteca tinerimii din M. Gheja constă din 58 cărţi în 60 tomurî. — ér până azi are 44 membrî, carî contribuesc pe fie care an 20 cr. pentru cumpĕrarea de cărţi.

Localul de cetire e sala şcolii nóstre.

Cu bucurie decî subscrisul constată, că deja se cunosc ródele şcolii. De când acéstă comună a avut învĕţător pe Ioan Nicóră, ér azi pe Iuliŭ Popp, tinerimea crescută de cî scie ceti şi scrie bine, aşa cât cu mare bucurie schimbă azi petrecerile de prin şedĕtorî cu lectura plăcută şi edificătóre din şcólă.

Pe venitor sperez a puté fi în posiţiune de a aduce la cunóscinţa binevoitorilor nostri şi înfiinţarea unei „reuniuni de temperanţă" în comuna nóstră, — de şi acesta e un lucru cu mult mai greŭ de dus în îndeplinire ca altele. Vorba românéscă: „La vale mergî uşor" (calea spre viţiŭ e netedă), dar „La deal suî anevoie" (calea vîrtuţii cu spinî prĕsărată este.)

George Simu
preot preş. sen. şcol. din M. Gheja.

„An noŭ fericit!"

La fondul de salarisare a preoţilor, aŭ mai incurs ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de anul noŭ:

de la Vasile Rus, preot Şeulea rom.	2	cor. —	fil.
„ „ Aurel Poruţ, preot Dezmir .	3	„ —	„
„ „ Ştef. Lita, preot Lunca . . .	2	„ —	„
„ „ Teod. Hărşan, preot în Chimitelnic a colectat de la popor în zina Sf. Botez	4	„ 16	„
de la Dr Simeon Tămaş, advocat în Hida	4	„ —	„
de la Ioan F. Negruţ, prof. în Blaş	2	„ —	„
suma	17	cor. 16	fil.

Apel [1])

cătră toţi creştinii binevoitorî!

Subscrisul în numele comunei bis. gr. cat. a Lăscudului din tractul protopopesc al Ernutului vin a mĕ ruga cu tot respectul de toţi creştinii binevoitorî, să contribue cu filerul lor, la edificarea unei biserici în sus numita comună.

Cu multă trudă şi cu mai multe jertfe astăzi biserica nóstră posedĕ o sumuliţă de banî. Însă cu suma acésta considerând şi anii aceştia vitregi, numĕrul cel mic şi miser al poporenilor din comuna Lăscud, cu tótă silinţa şi pe lângă tóte jertfele abia ar fi în stare să ridice o biserică démnă de numele cel sfînt a luî Dumnezeŭ şi corĕspundĕtóre timpului.

Special mĕ rog de M. On. Cler român să binevoéscă a nu-şî subtrage sprijinul sĕŭ şi al credincioşilor sĕi, căci orî cât de neînsemnată ar fi suma contribuită, ea va fi primită cu cea mai mare mulţămită şi va ajutora mult la realisarea sublimului scop.

Causa ce m'a îndemnat să păşesc în public cu acéstă rugare, este miseria poporenilor acesteî parochiî şi firma credinţă că multe inimî nobile îmî vor asculta rugarea.

Contribuirile marinimóse rog să se trimită la adresa subscrisului în Lăscud (Laczkod) p. u. M. Ugra, Kis küküllŏ megye.

Eŭ la timpul sĕŭ îmî voiŭ da raport amĕnunţit în colónele „Unirii" despre sumele incurse.

Lăscud în 17 Ian. 1900.

Ioan O. Handrea
coop. gr. cat.

Noutăţi.

Întru mărirea luî Dumnezĕŭ. Subscrisul în numele poporului gr. cat. din Stupinî îşî ţine de plăcută datorinţă a aduce şi pe acéstă cale mulţămită publică acelor credincioşi, carî în decursul anului 1899 aŭ contribuit cu mai mult saŭ mai puţin spre înfrumseţarea Sfintei nóstre Biserici şi anume: 1) *Iosif Chibulcutean* cu soţia sa *Ana* şi sócra sa *Sunfora* un ornat complet bisericese în preţ de 40 fl. 2) *Marcu Danil, Mărginean Iosif, Nicula Simion* şi *Teŭ Vasilica* cu soţiele lor un ornat complet bisericesc de catifea roşie întunecată în preţ de 80 fl. 3) *Marcu Todorica* şi *Lidica* soţia sa 4 luminărî, 2 de argint de China, 2 de aramă în preţ de 8 fl. 4) *Ioan Peligrad,* şi soţia sa *Anuţa* gr. orient. acum în Seliştе un tablóŭ în oleŭ representând pe P. C. V. Maria cu fiul sĕŭ Isus şi o candelă de aramă în preţ de 15 fl. 5) Mai multe mueri din comună un rînd de veşminte bisericesc! de catifea negre în preţ de 24 fl. 6) *Marcu Elie* şi soţia sa *Raveca* un Enchologiŭ şi S. Evangelie cu lit. latine legătură de lux în preţ de 16 fl. 7) Mai mulţi poporenî 2 praporî negriî şi 2 roşiî de postav în preţ de 48 fl. şi o cădelniţă de aramă 10 fl. 8) *Teŭ Anica* un stichariŭ în preţ de 6 fl. 9) *Valea Maria, Maeru Sanfora,* câte o faţă cerată pe proscomedier şi în tinda muerilor, — pentru carî jertfe Dumnezeŭ le răsplătéscă însutit atât pe acest pământ, cât mai vîrtos din colo de mormînt. — *Iosif Stupinean* coop. paroch gr. cat. în Stupinî. — Dna *Justina Gall* născ. *Ungur* din Secuieŭ a cumpĕrat dóuĕ icóne frumóse în preţ de 60 fl. v. a., un rînd de veşminte negre bisericesc! pentru funcţiuni funebrale în preţ de 40 fl., pe prestol a pus mai multe învĕliturî de geolgiŭ, de casmir vînĕt şi roşu. A mai cumpĕrat dóuĕ prapore roşiî à 10 fl. şi dóuĕ stihare de geolgiŭ. — Dl *Ioan Gall* pentru coperişul bisericii ne-a donat 50 fl. — *Panicon Gavrilă* a donat pentru cumpĕrarea unui clopot 100 fl. — *Negru Niţiŭ* 10 fl şi de la mai mulţi individi aŭ incurs 25 fl. Curatoratul bisericesc şi pe acéstă cale se simte îndatorat a aduce marinimoşilor dăruitorî mulţămita sa ferbinte. În numele curatoratului bisericii. Secuieŭ la 15 Ianuar 1900. *Nicolaŭ Marincaş* paroch gr. cat.

Autonomia catolică Membrii congresului autonomic sînt convocaţi pe ziua de 31 Ian. n. la o conferinţă în Pesta. Convocarea o face primatele Vaszary.

Mulţămită. Concertul împreunat cu dans, ce s'a ţinut de către comuna bisericii gr. cat. din Timişóra, în presara anului noŭ, a fără de delectarea şi petrecerea animată pentru numĕrosul public participant, a mai avut şi următoriul resultat material: Venitul brut: 223 coróne. Spesele: 112 cor. 90 fil. Profitul curat: 110 cor. 10 fil. — Din acest profit curat s'a separat $^1/_4$ parte în 27 cor. 53 fil. pentru şcolarii săracî; ér restul 82 cor. 57 fil. s'a destinat pentru recerinţele corului. — Suprasolvirî aŭ prestat: Escelenţa Sa Episcopul Desseffy 6 cor., Illustr. Sa Episcopul Németh 4 cor., Magnific. A. Mihalţianu 4 cor., Adv. P. Rotariŭ 4 cor., G. Jovi 4 cor., Dr T. Puticiŭ protopop 3 cor. Redactorul Barcian 3 cor., Judele de trib. P. Kotocz 2 cor., Docentele Al. Fucsek 2 cor., Adv. Em. Ungurian 2 cor., I. Vulcan preot pens. 2 cor. R. Bandl proto-căpitan de poliţie 2 cor., Nic. Gherdan notar pens. 2 cor., Profes. Hoos 2 cor. Canonicul Dr Engels 2 cor., Canonicul Dr Kun 2 cor., Abatele Vudy 2 cor., Adv. G. Ardelean 2 cor. V. Putilian oficiant 2 cor., Ştefan Bovanco 2 cor., T. Lungu docente 1 cor., P. Braşovan oficiant 1 cor., Profes. Rö-zler 1 cor., Profes. A. Mihuţa 1 cor., Ioan Maga secretariŭ la camera comercială 1 cor., Elena Olariŭ 1 cor., T. Paun 1 cor., Adv. Dr Ţegle 1 cor., Parochul Dav. Lang 1 cor. şi Georgiŭ Traila 9 coróne. — Tuturor binefăcĕtorilor se esprimă prin acésta cea mai profundă mulţămire. În numele comunei biseric. *Georgiŭ Traila* paroch.

Statua luî Mircea Vodă. În Tulcea se va ridica pe lângă statua reanexării Dobrogei, şi statua în bronz a luî Mircea Vodă' primul cuceritor al Dobrogei.

Promovare *Ioan Cotofan* jurist abs. student în sciinţele technice montanistice, fost stipendist Şuluţan, a fost promovat la anul noŭ de doctor în sciinţele juridice şi politice la universitatea din Cluş. Felicitările nóstre!

---

[1]) Tóte ziarele române sînt rugate a publica acest apel.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Însemnarea simbolică a porumbului.

(Fine.)

Cum se face óre, că a treia din persónele dumnezeescĭ și în urmare și sufletul omuluĭ se simboliséză prin porumb? În revelațiunea dumnezeéscă sfîntul Spirit însu-și și-a ales simbolul acesta. El a și dovedit și a publicat alegerea acésta prin sfînta Scriptură pentru tóte timpurile. Éră dacă aflăm, că sufletul omenesc încă se simboliséză în acela-și chip, în care se simboliséză și sfîntul Spirit, temeiul simbolului acestuia comun e tot acela-și cu temeiul numelui comun (suflet = spirit). Spiritul e opusul trupului, al materiei, a ceea ce e pămîntesc. El se înalță ușor și repede preste pămînt, se silesce spre cer. Pasĕrile sînt decĭ deja de la fire potrivite spre a reaminti firea și activitatea spiritului. Dară de ce a fost ales chiar porumbul de simbol al firiĭ spirituale? Ochiul omenesc află deja la multe pasĕrĭ lucrurĭ de acelea, carĭ le fac de totului tot nepotrivite spre a se folosi de simbóle pentru ființe nobile, amabile și spirituale. La pasĕrĭ marĭ, bună óră la vultur, prin forma trupéscă mai puternică ĭes prea tare la ivélă perfecțiile trupescĭ. Altor pasĕrĭ le lipsesce frumséța orĭ preste tot vre o perfecțiune, care le-ar face amabile. Pasĕrĭ de acelea, carĭ mânâncă carne orĭ ucid insecte, încă nu sînt potrivite spre a servi de simbóle de ale ființelor spirituale. De aceea s. Petru Chrisologul aséměnă în cuvîntarea sa a 98-a și în a 171-a pe lacomiĭ vulturĭ cu ființe spirituale fărădelege. Éră s. Ieronim scrie luĭ Ocean: „Lumea pĕcătuesce și nu se curățesce fără de potop. Porumbul sfîntuluĭ Spirit, după ce a alungat pasĕrea cea mai întunecată, sbóră iute la Noe ca și la Christos în Iordan. El cu stîlparele recreăriĭ și al luminiĭ (căcĭ untul de lemn împărtășesce amîndónĕ) vestesce lumiĭ pacea. — Cei înviațĭ (prin grație) ĭes din apă (din apa botezuluĭ), apoĭ înalță (sfîntul Spirit) pe credincioșiĭ întraripațĭ de pe pămînt la cer.“ Aceea-și idee o desvóltă s. Părinte și în dialogul sĕŭ cel îndreptat în contra Luciferianilor: „În botezul bisericesc porumbul sfîntuluĭ Spirit după alungarea pasĕriĭ celeĭ mai întunecate (carea o simboliséză corbul luĭ Noe) vestesce pămîntuluĭ nostru pacea.“

Porumbul a fară de sborul ușor și iute mai are frumséță. El a fară de aceea se împrietinesce cu ómeniĭ. O altă proprietate a porumbuluĭ o a accentuat Isus Christos însu-și, când pe Apostoliĭ sĕĭ. — carĭ, pe cum am spus deja, a dese orĭ se simboliséză prin doĭ spre zece porumbĭ. — ĭ-a admoniat zicênd: „Étă eŭ vĕ trimit pe voĭ ca oile în mijlocul lupilor. Fiți dară înțelepți ca șerpiĭ și blânzĭ ca porumbiĭ.“ De aceea zice s. Augustin: „El va, ca eĭ să fie blânzĭ, pentru ca să nu strice niměnuia; căcĭ felul acesta de pasĕrĭ nu omóră nicĭ un fel de animale, nu numaĭ nicĭ unul din cele mai marĭ, împotriva cărora le lipsesce puterea, ci nicĭ unul nicĭ chiar din cele mai micĭ, cu de carĭ totușĭ se nutresc și micile vrabiĭ. — Din aseměnarea cu porumbiĭ Apostoliĭ aŭ, să învețe, că să nu strice niměnuia.“ [1]) Airia mai adauge marele episcop: „Porumbul trece de simbol al dragostiĭ. Oftatul luĭ e amabil. Nicĭ unuĭ animal nu-ĭ place mai tare, să ofteze, ca porumbuluĭ. El oftéză ziua și nóptea, ca și cum ar fi aședat între împrejurărĭ, între carĭ noĭ oftăm (cu dor).“ [2]) „Veḑĭ, cum sînt de veselĭ porumbiĭ în societate. Pretutindenia sbóră, să se adune, și se nutresc în adunare. Singurĭ nu vor să fie, de societate le pare bine. Eĭ păzesc dragostea și gem întru oftărĭ de dragoste.“ [3])

Am puté, să cităm din alțĭ ss. Părinț[1] multe texturĭ, în carĭ se desvóltă, se lărgesc și se dovedesc ideĭ de felul acesta. Așa scrie s. Leo M.: „Porumbul e o zidire fórte simplă, și pentru că în Dumnezeŭ prin mânia luĭ nu se furișéză nicĭ o grunzurosie, de aceea „iuțimea mâneĭ Domnului“ Ieremie (25, 38 Vulg.) o caracteriséză ca „mânia porumbului“; căcĭ Dumnezeŭ rĕmâne blând, pe când pedepsesce pe ceĭ nedrepți.“ [4]) După s. Gregoriŭ din Nazianz „Psalmistul s'a rugat (54, 6) pentru aripĭ ca de porumb, pentru că acestea sînt mai ușóre saŭ mai iuți, căcĭ așa are, să fie acela, care deprinde dreptatea“. [5]) În catechesa a 17-a a s. Ciril de Ierusalim se spune, că sfîntul Spirit s'a pogorît preste Christos în chip de porumb, pentru că acesta e o zidire curată, nevinovată și blândă. De aceea a prevestit și profetul despre Christos: „Ochiĭ luĭ ca porumbițele“ (Cânt. 5, 13). Să mai cităm încă un text din un Părinte mai vechiŭ. El se află în cartea s. Ciprian despre unitatea bisericiĭ și sună ast fel: „În un porumb s'a pogorît sfîntul Spirit; căcĭ el e o zidire blândă și veselă, nu amară prin fere, nu rea prin mușcare, și el nicĭ nu vatĕmă în chip violent cu ghiarĕle. Îĭ place un loc ospital la ómenĭ, îĭ place, să locuéscă numaĭ într'o casă. Când dobîndesce pogorîtorĭ, aceștia sînt mai mulțĭ. Când sbóră porumbiĭ, eĭ sînt adunați într'un sbor comun; eĭ își petrec viața în întrunire socială. — O ast fel de blândéță, are, să se cunóscă în biserică, o ast fel de dragoste are, să se rîvnéscă, pentru ca noĭ să imităm porumbul acesta într'un dragoste frățéscă.“

Tertulian cuprinde tóte acestea în chipul sĕŭ mĕduos în cartea sa cea despre botez (c. 8) ast fel: „Atuncia la botezul luĭ Christos s'a pogorît Spiritul acela sfînt bucuros de la Tatăl preste corpurile curățite și binecuvîntate, preste apele botezuluĭ. El a odihnit (preste apele acestea) recunoscênd locul sĕŭ cel original (care-l cuprinsese în lucrul cel de șepte zile). În chipul unuĭ porumb se pogóră jos la Domnul, pentru ca firea sfîntuluĭ Spirit să o esplice zidirea cea plină de simplicitate și nevinovăție. Pentru că porumbul, — pe cum se susține, — nicĭ după trup nu are fere, de aceea zice Christos: „Fiți blândĭ ca porumbiĭ.“ Tuturor acestora nu le lipsesce prefigurarea, carea să le esplice. Căcĭ după apele potopuluĭ, prin care s'a stirpit vechea rĕutate, după botezul lumiĭ, dacă mi-se dă voe, să grăesc așa, un porumb a vestit pămîntuluĭ ca sol pacea după mânia cerĕscă. Slobodit din corabie s'a întors cu stîlparele de maslin, care trece și la păgânĭ de semn al păciĭ, éră acuma dobîndesce și însemnare supranaturală. În acela-și chip se apropie și porumbul sfîntuluĭ Spirit de pămîntul nostru, adecă de trupul nostru, când se ivesce din scalda botezuluĭ, aducênd pacea luĭ Dumnezeŭ, trimis din cer la biserica cea prefigurată prin corabia aceea.“

[1]) Quaest. 17. 1. I.
[2]) In ps. 54. c. 8.
[3]) In ps. 130. c. 5.
[4]) In Job. l. 32. c. 40.
[5]) Orat. 39.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Salutaĭ, și eĭ încă mĕ resalutară în chip prietinos.

„De unde, străinule?“ întrebă conducĕtoriul lor.

„De la preumblare.“

„De la preumblare? Așa dară locuescĭ aci în apropiare?“

„Sînt óspele luĭ Ian van Helmers.“

„Al Burului van het Roer? Așa ne eștĭ cu atât mai binevenit!“ Îmĭ întinse mâna a dóua óră și mĭ-o scutură pe a mea cu cordialitate mare. „Dta încă eștĭ Olandez?“

„Ba nu sînt Olandez. Asta de altmintrea puteți, să o cunósceți din chipul, în care grăesc limba olandeză. Sînt German, dară vĕ rog. să mĕ priviți chiar ca pe un Olandez.“

„O vom face, dacă așa doriscĭ, și o vom face bucuros, mynheer. E neef Ian a casă?“

„Da. Are óspeți mulțĭ.“

„Pe cine?“

„De o cam dată pe vecinul Zelmst. pe ceĭ doĭ tinerĭ Hoblyn și pe baas Ieremias. Astăzĭ vor mai sosi Zingen. Velmar, van Raal, van Horst și încă vre o câțĭ va.“

„Se póte? Ast fel vor fi dóră adunațĭ bărbațiĭ nostri ceĭ mai vestiți! Dta eștĭ German. Împărtășitu-ți-aŭ scopul, ce-l are adunarea acésta?“

„Da.“

„Atuncia ne eștĭ un soț, în care putem, să ne încredem, și a bună samă veĭ puté, să ne spuĭ, dacă Somi a sosit la Klaarfontein.“

„A fost acolo.“

„A bună samă?“

„Eŭ însu-mĭ am grăit cu el.“

„Ți-s'a dat voe, să mergĭ în munțiĭ Raaf?“ întrebă el cu mirare.

Băgăĭ de samă, că prin împrejurarea acésta dobîndisem vadă încă și mai mare, și rĕpunseĭ scurt:

„Am fost acolo. Veniți, mynheers! Ian vĕ va spune însu-și cele de lipsă.“

Călăriĭ înainte. Ceĭ alalțĭ veniaŭ în urma mea. Abia acum putură, să mĕ esamineze mai cu de-aměnuntul. Conducĕtoriul veni lângă mine.

„Eștĭ rănit, mynheer?“

„Da.“

„De o împușcătură?“

„Nu. Am fost sub leopardul luĭ Ian.“

„A. adevĕrat să fie? Atuncia nu aĭ fost cu destulă luare de samă, căcĭ animalul e dresat așa de bine și primesce atâta mâncare, cât nu se apucă de nicĭ un prietin al caseĭ. Sciĭ, în ce chip a ajuns neef Ian în posesiunea pisiciĭ acesteia primejdióse?“

„Ba nu sciŭ.“

„A fost mai înainte de acésta cu cincĭ anĭ, și el era decĭ pe atuncia de șepte spre zece anĭ. S'a dus cătră méză nópte în munțĭ, pentru ca să cerce ardesie pe sama coperișuluĭ sĕŭ. O ploe l-a mânat în o

crepătură de stîncă. Ea mai la deal se îngusta şi se întindea în stîncă în formă de peşteră. Abia se aşeḑase, şi deja şi auḑi o suflare ca a unei pisici şi un glas, care putea, să fie numai al unei féré. Se tîrî spre fundul peşterii şi găsi un puiŭ de leopard, care era deja mărişor şi se apéra cu ghiarĕle, cu dinţii şi cu strigare pătrunḑétóre împotriva la ori ce atingere. Ian totuşi îl prinse de céfă şi voia, să-l scótă la lumina zilei. Atuncia auḑi de a fară un sforăit mănios, şi întrarea peşterii se întunecă. Era leoparda bĕtrână. Ea pe loc se aruncă pe el urlând grozav. El nu avu răgaz, să prindă puşca ori cuţitul în mână, şi aşa îi căntă, să se apere cu mânile. Îi prinse fórte bine împrejurarea, că crepătura de stîncă era strîmtă. În ce chip şi-a isprăvit lucrul, nu sciŭ; atâta sciŭ, că a sugrumat féra cu mânile, şi astăzi încă mai pórtă pelea ei în loc de caróş. Éră puiul de leopard l-a dus a casă şi l-a îmblânḑit. E acela, care te-a rănit."

„Pare că-l folosesce de paznic şi une oria şi de apĕrătoriŭ al farmei."

„Asta s'a întîmplat deja de dóuĕ ori şi a nume cu resultat fórte bun. Dară nu i-aşi da sfatul, să slobódă féra în timp de nópte, căci atuncia numai cu greŭ ar puté, să se facă din noŭ stăpân preste ea."

„Asta s'a întîmplat chiar a sară."

„A sară? Dóră a dat óre cine va năvăli asupra farmei?"

„Şi încă o năvălă fórte seriósă."

„Cine a dat-o?"

„Sicucuni."

„Nu se póte!"

„Şi totuşi e aşa!"

„Dară Sicucuni e la Zulĭ din colo de munţi."

„El a fost aci, şi dera asta de dinaintea nóstră e a lui. Mĕ întorc chiar de la urmărirea lui, carea o am făcut, ca să vĕḑ, în cătrăŭ şi-a luat drumul. Dară aci din jos e farma, şi acolo îţi vor povesti tóte."

Îmi zoriî calul. Ne observaseră şi leşiră întru întimpinarea nóstră, când călărirăm în curte.

„Hallooh, Cumpeer Huyler," strigă Ieremeias, „dară asta e o surpprindere de tot grozavă! Ce te-a făcut, să încalecĭ şi să vii la noi?"

„Zuliî, cine altul? Ieа-ţi roerul şi vino cu noi! Am primit de din colo solia, că Zuliî se trag spre pasul Klei, şi am pornit întru ajutoriŭ vecinilor de din colo."

„Asta e un lucru fórte bun şi frumos, Cumpeer, dară totuşi îmi veî face plăcerea, să nu strivescĭ pe Zulĭ, mai înainte de ce veî fi grăit aci cu neef Ian şi cu alţi câţi va bărbaţi. Ei vor sosi încă astăzi. Fiesce care din noi îşi are calul şi roerul, şi a bună samă vom porni, dacă vor avé lipsă de noi. «Descălecaţi, ómenî buni, şi întraţi în casă!"

Lăsară caiî în grijea Otentoţilor şi întrară în odaea cea largă. Voiam, să întru şi eŭ în urma lor, dară mĕ opri Quimbo venind din grădină.

„Mynheer, Bur viŭ şi Somi viŭ de pe munte!"

„Întru adevĕr i-aî vĕḑut?"

„Quimbo vĕḑ tot întreg Bur şi Somi. Cal gros de Quimbo încă sînt cu ei!"

Deschisei pórta, carea o aŭ fost închis din noŭ, şi leşii înaintea stoborului curţii. Ei întru adevĕr se pogoriaŭ de pe deal şi mĕ salutară încă de de parte scuturând pălăriile în aer. Fiinţa mea de faţă le spunea, că situaţia, în care se afla farma, nu mai putea, să fie rea.

Sosirea lor produse pe farmă o viaţă îndoită. Odaea se adeveri de prea strîmtă, şi aşa Buriî, ceî ce sosiseră mai curĕnd, se apucară, să mute mese în curte. Preste puţin se aşeḑară cu toţii la mese şi aruncară în colo şi în cóce întrebărî şi rĕspunsurî spre a se informa de ajuns despre evenimentele cele mai de pe urmă.

Societatea carea venia de la Klaarfontein, pe cale nu păţise nimica mai însemnat, dară fuse fórte îngrijată de sórtea nóstră şi a farmei şi de aceea îşi îuţise cât se póte de tare caiî. Quimbo, pe carele îi-l recomandasem, dispăruse, dară eî nu aŭ voit, să-l cerce multă vreme şi aşa să întârzie. Îi căntă, să-şi audă acuma câte va imputărî, dară el primi cu linişte mare. Pe Anglezul cel prins firesce că-l aduseră cu sine. Îl băgară la Cemba, la falsul Macololo, pentru că acolo să-şi aştepte sórtea.

Dară Somi nu şedea cu noi. El se depărtase prin pórtă, în dată ce descălecase. Acuma se întórse aducĕnd în mânî un snop mărişor de ierburî. Între ele cunoscui un fel de al Polygaleelor şi frunze de Erythrina Corallodendron. Veni cu ierburile la mine.

„Bun Germania am rană; Somi am bun ierbă pentru rană, ca să nu viŭ frigurî şi vindec iute. Bun, viteaz Germania arĕt rană, ca Somi leg!"

Mĕ convinsesem a dese orî însu-mi, că popórĕ sĕlbatice sciŭ, să foloséscă de medicină plânte de acelea, despre a căror putere terapeutică estraordinară sciinţa nóstră nu scie chiar nimica. De aceea nu mĕ îndoii de loc, să primesc ajutoriul lui Somi. Mĕ duseî cu el la o parte, ca să-mi lege rana din noŭ, cum scia el.

Când vĕḑu rana, făcu o mutră fórte îngrijată.

„Rană sînt rĕŭ, nu sînt de la tăia orî împunge şi puşca, ci sînt de la animal sĕlbatic; vindec rĕŭ. Somi am lua nu numai ierbă, ci am mai întâiŭ lua suc din ierbă. Dară Germania sînt tare; Germania voiŭ avé mult mare durere, dară nu frigurî!"

Sdrumică ierburile şi lăsă sucul lor, să curgă în rană. Apoi puse ierburile pe rană şi întări legătura din noŭ.

„Somi voiŭ lua tot ziua ierbă şi voiŭ pune pe rană de Germania," zise apoi, după ce sfârşise legarea.

În trăsăturile lui destul de frumóse putuî, să cetesc sentimentul propensiunii, care-l nutria faţă cu mine. Dară de o dată îşi însuşi faţa lui o espresie, carea aşi fi putut, să o numesc încremenire. Mişcarea cea repede, carea o făcură mânile lui la deal, esprima surprinderea cea mai mare, ce numai se póte închipui.

„Ciarga!" strigă el apoi şi se repeḑi spre uşea, în care apăruse Mietie, pentru ca să vadă, de ce au lipsă óspeţii ei. „Ciarga!" strigă el din noŭ, când se opri înaintea ei întinḑându-şi mânile spre ea.

Firesce că toţi ceî de faţă priviră la scena acésta. Fata privi la el cu uimire, şi el sta înaintea ei în estasă vĕḑită, ca şi cum ar vedé o comóră preţiósă, a căreî posedere ar cuprinde în sine fericirea cea mai mare. Dar apoi lăsă mânile sale, să cadă încetinel la vale, şi se tângui:

„O, nu, sînt nu Ciarga! Ciarga sînt bĕtrân acum, dacă mai trăesc, şi nu sînt mai mult aşa tinĕr şi frumos. Dară de ce sînt ca Ciarga, şi de ce am lanţ de Ciarga aci la grumaz?"

„Eşti dta Somi?" întrebă ea.

„Da, eŭ Somi sînt!"

Ea făcu, ca dinţii de şerpe ai lanţului sĕŭ să lunece prin micile ei degete, ca şi cum s'ar juca cu el, şi rĕspunse:

„Lanţul e de la mama mea."

„Cine sînt mama? Cum se chem mama?"

„Nu sciŭ. Burul van Helmers m'a găsit în pustia Calahari lângă ea; ea era mórtă; isvorul, lângă care ne găsise, secase, şi mama a murit."

„La isvor? La fântână? Cum se chem fântână?" întrebă el repede după olaltă.

„A fost la fântâna Ulvimi."

„Ulvimi, o, o! Câtă vreme am trece de atuncia? O, spun iute, spun repede! Inimă de Somi bat, de altminterea se rump inimă în dóuĕ!"

„A fost în dricul verii mai înainte de asta cu şese spre zece ani."

„Cât an? Ishumi şi tantatu an, zece şi şese an? O o Somi îmi caută fugi de Sicucuni; Somi trimit frumos, drag Ciarga la apă Ulvimi, şi când Somi viŭ mai apoi, aflu Somi mormînt şi vĕḑ mort Ciarga, dară nu fată. Ciarga am fi bun soţie de Somi, şi tu sînt fata de la Ciarga şi de la Somi!"

Acestea în iritarea produsă de bucuria cea mai mare le rosti aşa de repede, cât ceî de faţă numai cu greŭ putură, să le înţeléga. Apoi prinse fata în braţe şi o strînse de vre o dóuĕ zĕci de orî la sine, privindu-i ĕră şi ĕră în faţa aprinsă de surprindere şi rostind strigăte de bucurie şi fericire.

„Meŭ pruncă, meŭ fată, meŭ bun, frumos copilă! Vreŭ tu fi meŭ fată şi iubi tată Somi?"

Plângênd afirmă ea cu capul şi îmbrăţişă pe Somi gingaş, fără ca să bage în samă pe ceî ce eraŭ de faţă. Aceştia priviaŭ cu simpatia cea mai vie la scena acésta.

„Cum chem fată? O, spun, spun iute, ca tată pot chema fată pe nume!"

„Mietie."

„Mietie? Ce însemn Mietie? Somi nu sciŭ şi nu pot bine zice. Mietie zic Olanda şi Bur, ĕră Somi zic Ciarga, că fată se chem ca mamă!"

Se îndreptă apoi cătră Ian, care stătuse acolo cuprins de sentimente ne mai simţite şi auḑise fiesce care cuvînt.

„Tată de la Ian am afla Ciarga, şi Ciarga sînt soră de la Ian?"

„Mietie ar fi avut, să fie soţia mea!" rĕspunse Ian cam turburat. În cinda conscienţeî de superioritatea rassei şi naţiunii sale totuşi se gândi fără de voe la aceea, că Somi avea, să se facă regele Cafĕrilor.

„Soţie de la Ian?" întrebă Somi surprins. „O, o, aşa am Ian drag sĕrac pruncă şi fără tată?"

„Da."

„Atuncia Ian ieaŭ Ciarga! Dară Ciarga mai mult nu sînt sĕrac pruncă; tată de la Ciarga sînt rege, şi Somi am mult — — — . mult — — —"

Se opri, îşi virî mâna sub mantaua, carea-i coperia trupul. Scoţênd de acolo un obiect mic îl arĕtă lui Ian.

„Ian vĕḑ, ce sînt acesta!"

Burul rosti o strigare de uimire.

„Un diamant, un diamant negru, vrednic între fraţi cinci mii de galbini! Baas Uys, eşti pricepĕtoriŭ; esaminéză-l şi-mi spune, dacă am dreptate!"

Kees Uys prinse pétra în mână, şi ea trecu apoi de la el mai de parte din mână în mână. Toţi se minunaŭ privindu-o.

„E aşa, neef Ian. Preţul e mai curĕnd mai mare de cât mai mic."

„Pétră sînt negru diamant." zise Somi cu fală. „şi Somi am încă mult negru diamant, mai mult mic şi mai mult mare ca aci. Somi am găsi diamant în fugă în munte şi am băga mult diamant în pămînt, unde nu pot găsi alt om. Dară Somi voiŭ aduce diamant şi da Ian, pentru că Ian am drag sĕrac fată de Cafĕr fără tată."

Asta a fost întru adevĕr un eveniment de tot minunat, şi ţinu multă vreme, până când Buriî putură, să se aşeḑe din noŭ la mese s re a vorbi din noŭ despre temele de mai înainte. Somi dispăru cu Ian şi cu Mietie în casă pentru ca să ducă mameî bolnave vestea celor întîmplate. Ĕră ceî alalţi se sfătuiaŭ, cum să pună mâna pe transportul de arme.

Putea, să se aştepte, că transportul acesta se va face cu o escortă îndestulitóre. De aceea Burilor le-a fost fórte binevenită sosirea lui Huyler şi a soţiilor lui. Aşa eram în privinţa numĕrului a bună samă tot cam aşa de tarî ca şi escorta aceea anglezéscă. Până la muntele Atter aveam, să călărim o zi, şi după ce terminul însemnat în epistolă cădea pe poimâne, hotărîrăm, să plecăm deja astăzi cătră sară. Caiî nostri adevĕrat că eraŭ fórte strapaţaţi; de aceea aveaŭ, să se recuireze de pe farmele vecine caî próspeţi. Câţi va din soţiî lui Huyler şi porniră, să o facă acésta.

Până la întórcerea lor, carea se întîmplă deja la câte va óre mai apoi, şterserăm urmele luptei de ieri, ér apoi scóseră Burii pe Cemba din închisóre, să-i rostéscă judecata.

Caferul firesce că s'a minunat, când a vědut atâţia Burĭ adunaţi aci, şi a făcut o mutră cam desperată, când a auditu, ce vor, să facă cu el. Repeţi mărturisirile, carĭ mi-le făcuse deja şi mie. Cu privire la planurile ulterióre ale lui Sicucuni nu putu, să dea nicĭ o deslusire, şi după ce vina lui era aşa de vědită, cât eschidea orĭ ce îndoélă, ceĭ mai mulţi din Burĭ se declarară pentru uciderea neamânată a trădătoriului. Dară pedepseĭ acesteia i-se împotrivi Ian în chipul cel mai hotărît, şi eu încă mĕ alăturăi la veto lui. Cemba lucrase după porunca regelui sĕu şi în nicĭ un cas nu putuse, să i-se împotrivéscă, mai ales că cunoscea caractĕrul lui cel crudel. El mai de parte mărturisise tóte deja atuncia, când cercetasem eu lucrul, şi zise, că regele lui e însetat de sânge, pe când despre Somi grăise bine. În sfârşit se mai întrepuse şi Mietie şi se rugă împreună cu tată-sĕu, să se dărnéscă Zululuĭ viaţa. Aşa se învoiră Burĭ în sfârşit, dară numai pe lângă condiţia, ca Zulul să rĕmână închis, până când se vor întórce. I-se spuse acésta, ér apoi îl duseră în închisórea lui de mai înainte.

Acuma ne gătarăm de drum, de óre ce acuma aveam, să petrecem mai multă vreme de parte. De la muntele Atter nu puteam, să ne întórcem aci, ci hotărîrăm, ca transportul, dacă ne va cădé în mâni, ceea ce speram cu siguranţă, să-l ducem în dată preste munţi. El era adecă fórte binevenit spre a completa óstea Burilor, carea se aduna acolo. Aşa puteam, să ne aruncăm făr de amânare asupra Zulilor.

Farma era destul de bogată, cât să ne înzestreze pe toţi cu merindea de lipsă, şi când pornirăm, eram aşa de bine provĕduţi cu caĭ de sarcini, cât se părea, ca şi cum am avé intenţia de a face o călătorie de descoperirĭ în lăuntrul continentului Africiĭ.

Firesce că luaserăm mĕsurile de lipsă pentru scutirea farmei, cu tóte că puteam, să supunem cu siguranţă, că nu o mai ameninţa nicĭ o primejdie. Propusul lui Sicucuni de a împrăştia conferenţa de la Klaarfontein a fost zădărnicită, şi atacul lui asupra familieĭ van Helmers a fost respins de dóuĕ orĭ cu succes deplin. El nu mai avea ómeni la sine, şi dacă ajungea o dată din colo de munţi, acolo a bună samă da de atâta lucru, cât nu găsia mai mult răgaz spre a se întórce aci.

Firesce că de la Somi se pretinse mare stăpânire de sine, ca să părăséscă aşa de lute pe fată-sa, pe carea o găsise numai adineaorĭ. Ian încă se despărţi numai cu greu de ea şi de mamă-sa. Acesteia îi lăsăi lécurile de lipsă. Ei amîndoĭ mai rĕmaseră puţintică vreme pe farmă şi ne ajunseră, numai după ce trecuse o parte bună a nopţiĭ.

Călătoria nóstră decurse fără de nicĭ o întîmplare mai însemnată. În ceea sară sosirăm la ţinta nóstră.

Muntele Atter întinde lunga sa spinare de la munţiĭ Rand de parte către rĕsărit, unde apoi se pogóră şi se perde pe nisimţite în podeiu. Partea lui cea rĕsăriténă e învescută cu pădure désă, pe când cea apusană e spănă şi pustie şi se slobóde în adâncime de la o înălţime de mai multe mii de urme. Văgăunĭ şi crepăturĭ numĕróse îl strătaie de la méză zi către méză nópte, şi bolovanĭ şi vîrfurĭ marĭ de stîncă se ridică de pe cóstele cele neprietinóse orĭ zac în pădurea întunecósă printre cadavre putrede de arborĭ, carĭ sînt îmbrăcate cu muschĭ înalţĭ orĭ încătuşate de plante curpenitóre. Un teren ca acesta îmbie ascunzĕtorĭ destule chiar şi pe sama uneĭ caravane mai marĭ, şi de cum va transportul ar fi sosit deja mai înainte de noĭ, ceea ce încă era cu putinţă, atuncĭ a bună samă nu era uşor, să-l descoperim. Dară în epistolă nu se hotăria locul, unde să-l afle locotenentul Mac Klintok, şi aşa puteam, să supunem, că s'a ales o ascunzĕtóre nu prea sigură. Ĕră de cum va Angleziĭ încă nu eraŭ aci, atuncia uşor puteam, să observăm venirea lor, dacă ne postam pe spinarea muntelui aşa, cât puteam, să privim preste cóstele lui cele apusane şi preste podeiul, carele se întindea mai în depărtare.

Ne oprirăm în faţa înălţimiĭ celeĭ uriaşe şi ne adunarăm, să ne sfătuim cu privire la locul, în care să tăbĕrim. Însera deja binişor, şi fiind că eram aprópe de lună nóuă, nu puteam, să contăm la lumina lunii, şi aveam decĭ. să hotărîm repede.

„În cătrău?“ întrebă van Horst.

„Ne retragem în văgăuna cea mai de aprópe, în care putem, să aprindem un foc fără de a fi observaţi şi să ne aşedăm bine,“ zise Huyler.

„Foc nu avem, să aprindem,“ observă Uys. „Anglezii ar puté, să ne descopere în ciuda tuturor mĕsurilor de precauţiune.“

„Ce socotescĭ, mynheer?“ zise Veelmar îndreptându-se către mine.

Eu rĕspunseĭ: „Zilele sînt ferbinţi, dară nopţile sînt recĭ, şi socotesc, că un foc ne-ar prinde bine. A bună samă se va puté găsi un loc, unde va puté, să ardă, fără ca óre cine să-l observe. Am avé, să ne suim aci în pădure. Dară caiĭ ne sînt pedecă în lucrul acesta. De aceea propun, să-i ducem în o văgăună şi să lăsăm la eĭ o straje. Acésta firesce că va avé, să renunţe la aceea, ca să se încălzéscă la foc. Dacă ne vom face tabĕra colo sus în pădurea désă şi vom esamina mai întâiu bine locul jur împrejur, vom puté, să ne încălzim fără de a ne teme, că ne vor descoperi. Mâne des de diminéţă voiu călări apoi încă cu unul orĭ cu doĭ a fără pe şes, ca să aflu, dacă a sosit deja transportul.“

„Ai dreptate. Dară văgăuna?“

„E deja găsită, de cum va e destul de largă şi lungă spre a îmbia cailor păşune destulă. Priviţi, colo de-a stînga se vîresce în munte!“

Călărirăm la ea şi aflarăm, că corĕspundea pe deplin scopului nostru. Băgarăm caiĭ într'însa şi aşedarăm dóuĕ străjĭ la întrarea eĭ. Apoi ne suirăm în pădure. Ea în partea sa de din jos era prea luminósă, şi ne căută, să ne suim de parte la deal, până se făcu aşa de désă, cât clómbele eĭ să copere focul nostru. Găsirăm un loc potrivit, esaminarăm împrejurimea lui, şi după ce nu găsirăm nimica, ce să ne facă bănuitorĭ, aranjarăm tabĕra. Se găti cina, şi o mâncarăm. Câte va străjĭ grijaŭ de siguranţa nóstră, ĕră ceĭ alalţi ne aşedarăm, să durmim.

Voiu fi durmit deja mai bine de o óră, când mĕ atinse o mână. Mĕ trezii pe loc. Somi sta înaintea mea.

„Germania, scol şi viu cu Somi!“

Mĕ ridicăi, în cât va mirându-mĕ asupra turburăriĭ acesteia a somnului meu. El se duse cu mine la Ian. Acesta părea, că ne aştéptă. Apoi păşi Somi înaintea nóstră în pădure.

„Ce vom, să facem?“ întrebăi pe Ian.

„Nu sciu, mynheer,“ îmi rĕspunse. „Somi mĕ trezi şi apoi te trezi şi pe dta. Mai mult nu sciu.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista economică“ Nr. 1 cu următoriul sumar: Afacerile de lombard, de C. Popp. — Examinarea bilanţului la societăţi pe acţiuni, de Ermil Borcia. — Negociarea cu efecte, de Iul. Popescu. — Teoria asigurărilor asupra vieţiĭ, de I. Lăpĕdatu. — Legislaţiune: Legea privitóre la lucrătoriĭ de la trenurĭ şi drumurĭ. — Jurisdicţiune: Atăcarea conclusului adunăriĭ gonerale; O societate pe acţiuni; Pertractarea serială; Ofertul de asigurare. — Comerciŭ: A 11-a adunare generală a „Concordieĭ“; Raportul camereĭ comerciale şi industriale din Oradea mare pe anul 1898. — Agricultură: Situaţiunea agricolă; Reuniunea română de agr. din comit. Sibiiŭ; Reuniunea economică din Orăştie. — Comunicaţiune: Scrisorĭ de transport pe calea ferată. — Revista financiară: Sitnaţiunnea; Apel către băncile nóstre. — Cronică: Abonaţiĭ „Revisteĭ Econ.“; „Revista Economică“; † Dr Ioan Nichita; † Ioan Dimitriŭ; „Problema pămîntului maghiar“; Agiul pentru plăţi de vamă; Acţiuni; Ancheta în causa colonisărilor. — Literatura economică. Reviste economice: „Bunul Econom“; Manual de agricultura raţională. — Tragerĭ la sorţi. — Bursa de efecte din Viena. Bursa de efecte din Bucuresci. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. — Inserţiuni.

Teodor V. Păcăţian: **Judecătoriile cu juraţi**, Sibiiŭ 1899. preţul 80 fil. Se ocupă cu inovaţia care de la Anul nou se va introduce la tóte tribunalele: cu judecătoriile cu juraţi.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca

EVANGELIE

a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaş 1899. pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Posta Redacţiunii. *O. D. Grapini.* Credem, că pe numĕrul venitor se va puté începe. — *Delagheja:* Scrisórea trimisă ar fi prea pro domo.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

54 Ark 1929 gvo

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 27 Ianuariu 1900. Numĕrul 4.

Urcarea dării.

Nu ne trece nicĭ prin minte să negăm dreptul auctorităţii supreme din stat de a pretinde contribuirea cetăţenilor la suportarea speselor împreunate cu susţinerea şi înflorirea statului. Nu! Căcĭ dacă statul are datorinţa de a se îngriji de binele temporal al cetăţenilor, are şi dreptul de a cere de la eĭ concursul de lipsă.

Ceea ce ne dóre e faptul, că stăpânitoriĭ nostriĭ în pretensiunile lor nu cunosc margini. Eĭ nu ieaŭ în considerare condiţiunile pe lângă carĭ aŭ dreptul de a pretinde ceva din câştigul singuraticilor. Nu consideră, că prima condiţie este, să nu impună dare maĭ mare de cum o póte suporta misera plebs contribuens; nu consideră că are dreptul de a cere numaĭ pentru lucrurile, ce sînt necesare orĭ de folos pentru stat; nu consideră, că sarcinile trebue împărţite egal. Nimic din tóte acestea. Vorba e, că venitele sînt maĭ marĭ acum, ca în trecut, cheltuelile încă sînt maĭ multe, decĭ şi darea trebue urcată. Că apoĭ esistă proporţie între urcarea dăriĭ şi mărirea câştiguluĭ, asta-ĭ altă cestie. La asta nu se gândesc stăpânitoriĭ, cu tóte că câte un memento ĭ-aŭ spus comitatele Torontal şi Caraş-Severin, în carĭ restanţa de dare neincassabilă, la finea anuluĭ se urca la suma de 3 milióne florenĭ.

Câte vor fi apoĭ miliónele de restanţă din cele alalte comitate singuratice? Asta nu ni-o spune domnul ministru de finanţe. De altmintrea n'are a face nimica suma neîncassată, va avé bietul om vre o văcuţă orĭ altă avere mişcătóre, ca să ĭ-o bată la dobă pentru bagatela, dar pentru el neplătibila sumă, de câţĭ va florenĭ! Orĭ dacă nu va avé nimic mobil, va posede ceva immobil, din care în trecut în sudórea feţiĭ sale îşĭ scotea pânea amară de tóte zilele, pentru ca să fie licitat pentru dare, din vinderea căruia să se acopere a cincia parte din restul biruluĭ. Nu-s lucrurĭ din poveştĭ ăstea, sînt fapte împlinite. S'aŭ vîndut moşiĭ pentru o restanţă de dare de 350 miĭ fl., cu 72 miĭ. Mare câştig a avut statul, a căpĕtat a cincia parte din competinţă-ĭ, ér în schimb a făcut o mulţime de cerşitorĭ, a lăsat o mulţime de familiĭ în uşile ómenilor, orĭ în casul cel maĭ bun, le-a pus în mână bâta de emigrant, ca cu sudorile feţiĭ prefăcute în lacrimĭ, părăsindu-şĭ locul natal, locul de odihnă pentru osĕmintele iubiţilor, şi suvenirile ce-l legaŭ de pământul, unde pentru prima óră vĕdu sórele, să-şĭ caute o patrie maĭ bună!

Dările de până acum aŭ fost maĭ marĭ de cât capabilitatea de a plăti a contribuenţilor!

Şi póte, că dările pe venitoriŭ vor fi scărite? E drept, că ministrul de finanţe a promis la timpul sĕŭ reducerea cu 1/6 a dăriĭ de pământ, dar promisiunea ministruluĭ până acum a rĕmas promisiune, ba póte că nicĭ promisiune nu va rĕmâné. Deja pentru est an preliminariul speselor, făcut cu ceva maĭ înainte, s'a aflat nesuficient. Cându-ĭ, diferinţa de maĭ bine de 8 milióne corône trebuia acoperită din isvóre nóuĕ, carĭ de altmintrea se crează uşor. Se adauge simplaminte cât maĭ trebue la rubrica întratelor, carĭ pentru noĭ sînt erogaţiunĭ, şi echilibrul e stabilit, plusul cu minusul se toléză. Aci ne mângâe faptul, că pentru acoperirea acestor milióne, nu s'a făcut apel şĭ la bietul popor agricol. Prin asta însĕ nu vrem să zicem, că dóră ceĭ alalţi contribuenţi, în mare parte, ar fi în stare să plătéscă contribuţiĭ maĭ marĭ de cum aŭ fost până acum. Vrem să zicem numaĭ atâta, că poporul, care nicĭ până acum nu a putut suporta dările, acum a fost lăsat de o parte, ca locul luĭ de până aci să-l ocupe ceĭ ce până acum cu mare chin şi vaĭ încă nu îmbrânciseră sub povara dărilor, dar carĭ şi eĭ, dacă lucrurile vor merge pe calea apucată, vor sucumbe.

Dările de acum sînt *şi* maĭ marĭ de cum e capabilitatea de a plăti a contribuenţilor!

Şi este óre lipsă de impunerea unor dărĭ atât de grele, ba încă maĭ mult, de urcarea lor? Trebue să presupunem, că marĭ şi urgente vor trebui să fie lipsele statuluĭ, pentru carĭ de la supuşĭ se recer sacrificiĭ de eroĭ. Dar, praesumptio cedit veritati. O parte

---

Feuilleton.

Mórtea comicului.

— *Traducere.* —

E cam curios, dar nu maĭ puţin adevĕrat, că dintre toţĭ actoriĭ, comiciĭ sînt ceĭ maĭ serioşi. Caracteristica lor e seriositatea şi gravitatea; în viéţa de tóte zilele nu păstréză nimic din şiretlicurile de pe bină, nimic patetic, nimic afectat.

Se deosebesc de colegiĭ lor, căcĭ nu se sciŭ însufleţi aşa uşor ca eĭ.

Măcar că, nu s'ar puté spune, că lumea lor psihică ar fi góală; din contră, imaginaţia comicului e bogată, inima luĭ e simţitóre, mintea luĭ, e ageră. Natural, vorbesc de comiciĭ de talent, ér nu de ceĭ, ce fac pe comicul pentru pâne.

Comicul de talent, când voesce să distragă publicul, scie alege mijlócele cu multă artă. Scie apreţia după merit aplausele logelor şi scie, că vătĕmarea gustuluĭ estetic e o armă cu dóuĕ tăişe. Se feresce cu multă grije de esagerărĭ, şi dacă persóna, ce o presintă e o caricatură, scie să scótă în relief pe om cu multă finéţă.

Un ast fel de comic de talent a fost şi acela, de care pomenim în aceste şire. Publicul îl avea fórte drag; când apărea pe bină, producea o inviorare generală şi nicĭ când nu se depărta, fără să rĕsune sala de rîsete şi ropote de aplause.

În lunga luĭ carieră s'a dedat cu acéstă furtună de aplause, ca paserile mărinĭ cu vuetul talazurilor înfuriate.

L-am cunoscut în lumina orbitóre a apogeuluĭ, şi am vĕdut, cum lumina acésta slăbesce cu încetul şi se stinge în nóptea de veci. Încă şi azĭ mĕ atrage amintirea luĭ, ca pe vremea, când îl cetiam numele pe placate şi aşteptam cu neastimpĕr sérа, să gust adevĕrată plăcere artistică, ascultându-l.

Aşa de fericit m'am simţit când ĭ-am făcut cunoscinţă. Era fórte deştept, în banalităţile vieţiĭ scia să găsésca spirit. Glumele luĭ, — ca şi el însuşĭ — eraŭ fine, şi când un strengar de coleg corist a pătit fiasco pe bină, ĭ-a zis: Am sciut eŭ, că din câne nu facĭ — privighetóre!

Avea morb de inimă, şi când a fost silit să se aşeze în pat, scia fórte bine, că n'are să maĭ vadă strălucitórea colorătură a culiselor . . .

Suferia durerile cu resignare şi numaĭ arare orĭ spunea, că sórtea nu a împărţit bine rolele; nu se cuvine morb de inimă pentru un comic, acesta ar fi fost maĭ potrivit pentru un eroŭ dramatic, în sufletul căruia se sbuciumă patimile; şi revoltându-se în contra legilor lumiĭ, maĭ uşor póte căpĕta rană la inimă.

— Eŭ — zicea zimbind — m'aşĭ fi îndestulit cu puţină reumă. Aşĭ fi sciut-o suporta fórte uşor, dóră am predat de-atâtea orĭ role de creştinĭ reumaticĭ!

Când gândul morţiĭ apropiate îĭ întuneca dispositia vecĭnic zimbitóre, regreta, că nu s'a însurat. Sciu, că ar avé acum cine să-ĭ pórte grija!

— Dar comicul nu are succese de dragoste. Nu sîntem creaţĭ din materie, pentru care femeile să se însufleţéscă. Cum mĕ laudaŭ, cum mĕ ridicaŭ până la al treilea cer, dar nu m'a *iubit* nicĭ una! Şi, închipuiţivĕ, nu e ridicul un comic amorisat? Iubitei îĭ vine în minte vr'o scenă comică

a dării nóuĕ de 8 milióne se recere pentru acoperirea celor 3%, cu cari cuota a fost ridicată, o altă parte se recere pentru acoperirea salarelor mărite ale ofițerilor din armata comună, a celor de la honvedime și a altora cari se țin de categoria acésta. Darea de până acuma apoi, pe lângă alte scopuri mai are și menirea de a se ridica din ea renumitele școli milenare de stat.

Nu avem nimica în contra la aceea ca cine va să fie remunerat după merit și ostenélă, ba dorim chiar, ca toți să fie îndestuliți. Una însĕ avem de observat, sistemele nóstre moderne în loc să reducă armata cea atât de costisitóre, să nisuesc într'acolo, ca s'o înmulțéscă tot mai tare. Dovadă resultatul conferinței de la Haaga. Astăzi se susține, că tótă puterea unui stat stă în pusci și tunuri. Țara trebue apĕrată din lăuntru și din a fară, ca fie care să se pótă bucura în liniște de ale sale, proprietatea să fie păzită. Dar dacă vom merge tot înainte în forma acésta, sîntem siguri, că dând statului tótă averea mobilă, noi vom rĕmâné cu sĕrăcia immobilă, carea apoi va trebui păzită să nu ne o ĭea cine va.

Vine rîndul școlilor elementare de stat. Celea întemeiate trebue susținute, ér altele din nóu întemeiate. Nu tragem la îndoélă dreptul statului de a-și întemeia școli, dar nu vedem lipsa atâtor școli elementare de stat, mai ales acolo unde sînt deja școli confesionale. Noi credem, că statul în tocmai așa își póte ajunge scopul prin școlile confesionale, educațiunea tinerimii în iubirea de patrie, ca și în ale sale. De unde, ar fi cu mult mai consult, ca în loc să speseze bani pentru nisce școli, de multe ori de nime cercetate, și să pună bețe în rótele școlilor confesionale, mai bine să ajutore pe acestea, căci în fine și confesiunile contribue cu fileriul lor pe altariul instrucțiunii. Edifice școli de stat acolo unde școli nu sînt, căci a zidi pe acolo unde sînt deja, nu invólvă în sine nici o lipsă ori folos al statului, pentru care el să îngreuneze poporul cu dări insuportabile.

O parte a dărilor, pe lângă greutatea lor insuportabilă, nu e nici pentru lucrurile necesare ori cel puțin folositóre statului!

Dar în fine nici contribuția, întru adevĕr grea, nu e egal împărțită, după puterile contribuenților. Căci s'ar părĕ, și așa și este, că cei ce câștigă mai puțin, în proporție dau mai mult, ér cei ce pe la bursă câștigă cu milióne, din tot câștigul lor nu dau nimic. S'a făcut în mai multe rînduri observarea acésta și și-a avut resultatul. Ministrul finanțelor încă în primăvara trecută a făcut un proect de lege, după care și acești cu puțină ostenélă mult câștigători aŭ fost aduși la o sórte egală cu cei alalți muritori. Ba era vorbă, ca proiectul să fie pertractat de o dată cu desbaterea budgetului pe 1900. Dar vorba a rĕmas vorbă, legătura nu a fost așa de strînsă, ca unul să nu pótă fi pertractat fără cel alalt. Comisiunea finanțiară budgetul l-a primit, ér proectul de lege pentru darea pe bursă a fost remis ad kalendas graecas, când timpurile vor fi mai prielnice, căci dacă legea ar întra acum în vigóre, venit mare pentru stat nu ar fi, după ce viața de la bursă s'a lâncedit. A fost mai bine deci, ca privilegiații de până acum, bucurându-se și mai de parte de privilegiile avute, cele câte va sute de mii, ce ar fi trebuit să le plătéscă ei, să le plătéscă cei ce aŭ plătit și până acum, căci sînt dedați să plătéscă și să îngenunche sub plătire. Întru adevĕr bună motivare!

Dările nóstre, a fară de aceea, că sînt lipsite de timbrul posibilității de plătire și o parte din ele de cel al necesității, nici nu sînt împărțite, după putința contribuenților, în proporție egală.

Din mersul, ce l'aŭ luat la noi lucrurile, grație sistemelor moderne de guvernare, cu îngrijire privim la viitoriul patrie nóstre.

Noul guvern austriac și naționalitățile. — Constituindu-se noul guvern austriac, i-s'a recomandat în deosebi din partea Maiestății Sale cea mai ardentă cestiune: împăcarea certelor dintre naționalități. „Wiener Abendpost“ din 20 a l. c. scrie:

„Noul guvern. chemat din încrederea M. Sale, are ca misiune principală să resólve în comună înțelegere cestia naționalităților, ér misiunea culturală o vede în strîngerea la un loc a tuturor forțelor de muncă pentru înflorirea statului. Luptele naționaliste, cari deja în sine sînt regretabile, în urma perpetuării lor, aŭ umplut sufletele cu patimă politică și aŭ legat tóte puterile poporului, chemate a realisa muncă binefăcĕtóre pe o mulțime de terene reale, — ér viața socială aŭ vițiat-o și aŭ făcut să fie desconsiderate chiar și interese, cari sînt comune tuturor némurilor din monarchie. Recunóscerea acestor mari pagube a făcut să se pătrundă tóte cercurile serióse de convingerea, că inomis e necesar să se pună capĕt luptelor dintre naționalități ori cel puțin să se modereze simțitor și să se prevină ast fel o sguduire a așezămintelor publice.“

Spre aplanarea acestor gravamine naționale, guvernul va convoca în Viena o conferință a bărbaților de încredere, în care guvernul va lua rolul de mijlocitor.

Când va înțelege guvernul din Budapesta, că nu numai în Austria, ci în ori ce țară, oprimarea naționalităților produce o sguduire a așezămintelor publice?

și o bufnesce rîsul. Nu, nu am avut cutezanța să fac „reschir“-ul acesta, măcar că, nu neg, o dată, de mult, era aprópe să.... Eram actor începĕtor atunci; o actriță naivă îmi arunca priviri dulci. Mi s'a aprins inima, m'am apropiat de ea, riscând câte va complimente. Cât va timp m'a ascultat liniștită, apoi a început a rîde cu hohot.

— Vai, mare artist mai ești. Ieri, când te-ai ascuns în sacul cel de făină, chiar așa vorbiai.

Nu am mai vorbit cu ea nici un cuvînt. În scurtă vreme s'a și măritat după un alt actor, care a părăsit-o. Eŭ, așa cred, nu aș fi părăsit-o.

Când îl întrebam, cum se află, în butul durerilor, ce-l mistuiaŭ, rĕspundea în glumă:

— Copii! am ajuns la actul al cincilea, în care nu se mai schimbă nimic. Cortina va cădé în curînd și publicul va merge acasă, să cineze. În sfârșit, nici piesa cea mai bună nu póte dura în vecĭ, căci publicul și-ar pierde paciința. Și atâta-i tot!

Dar avea și el „Călcâiul lui Achille“, când adecă vorbia despre rolele de amorisat. Când vorbia despre asta, era ca un proprietar scăpătat, care povestesce de bogăția lui pierdută. Glasul lui era lăudăros.

— Zĕŭ, am avut succese frumóse; credeam, ca o să-l pot preda și pe Hamlet. M'am și pregătit. Dar în „Kabale und Liebe“ am pățit rușine. Grózničă rușine... Nici când nu-l voiŭ ĭerta pe Schiller, că a scris piesa acésta. Chiar și Luisa mĕ rîdea de după culise. Și directorul, Dumnezeŭ să-l ĭerte, mi-a zis:

— Prietine, îți măresc léfa, dar să nu mai joci nici o dată rol de amorisat!

Se póte o critică mai nimicitóre? Îmi măresce léfa, numai să nu mĕ mai vadă în rolele, după cari nebuniam. Și cât de cu dragă inimă aș fi jucat în cinste, flămând! ..... Dar totul a fost numai vis. M'aŭ deșteptat și m'am făcut comic. Și-mi pare rĕŭ numai, că m'aŭ rîs. Dar cine e de vină, dacă are visuri nebune?

Cu altă ocasiune mi-a zis:

— Multă vreme simțiam în mână puterea, de a face lumea să rîdă, când voesc. Nu am abusat de puterea asta. Așa cred, acesta a fost misterul succeselor mele. Dar tot mĕ muncea dorul să-i fac o dată și serioși. În zădar, n'a fost cu putință! Nu poți stórce lacrimi tragice cu mijlóce comice. Dar nu peste mult, póte, îmi va succede. Am o mulțime de prietini; dacă vor auzi că am murit, póte...

Zimbia liniștit, și când cei din jurul lui cercaŭ să-l îmbărbăteze, rĕspundea serios:

— Bine, eŭ mĕ încred în sciința medicală, dar durere, sciința medicală nu se mai încrede în mine. Oh, am observat cu zimbetul acela silit pe buzele doctorului. Bĕtrânul comediant nu mĕ mai póte prosti, sciŭ eŭ face grimazuri mai succese, de cât el. Și ieri cum se silia, să fățărésca voe bună. Copii! vĕ spun sincer, că nu se pricepe de loc. Fața lui era zimbitóre, dar ochii mĕ priviaŭ cu frică. Nu se sci preface, bĕtrânul. Eŭ să fiŭ în locul lui...

În ziua din urmă era fórte serios. S'a rugat de prietini, să nu-i facă la înmormîntare nici o ceremonie superfluă. Oratorii să nu lamenteze tragic, căci nici nu sciŭ, cât de aprópe staŭ lamentările aceste de ridicul. De ce să rîdă lumea și lângă sicriul meŭ? Apoi — zise cu glas emoționat — la pórta liniștitei împĕrății a Morții nu trebue să faceți gesturi ridicole; acolo și comicul e luat în serios. Șapca mea de comic v'o las vóuĕ, destul am purtat-o... mai rîdă lumea și de alții. Lăsați-mĕ să mĕ odihnesc. Acum în zădar mai aplaudați — nu voi mai apăré de după culise...

Simin.

Fierbere între Românî. — Sub acest titlu „Kronstädter Zeitung“ reproducênd un articol apărut în „Deutsche Zeitung“ din Viena, comentéză fórte călduros mişcarea pornită în sînul Românilor în timpul din urmă.

În introducere făcênd alusiune la credinţa deşértă a celor cu „înfrăţirile“, scrie: Pe când în pressa magiară şi semimagiară se amăgesc cu ast fel de ilusiunî, din ceealaltă parte, unde se vorbesce sincer, fără reservă şi fără forţare convenţională, audim tonurî ameninţătóre de mânie abia năbuşită. Aceste tonurî, ce e drept, nu résună aşa de tare şi de pronunţat, ca pe vremea procesuluî Memorandului, şi ne lasă mai mult a gâci dispoziţia sufletéscă a poporuluî românu. Cine cunósce însă cât de cât relaţiile şi înţelege dispoziţia sufletéscă a acestuî popor, înţelege, că relaţiile poporuluî român faţă de cel magiar s'aŭ schimbat în spre mai rĕŭ, de la procesul Memorandului.

Visteria statuluî din 1888—1897. — În şedinţa din 22 a l. c. prim-ministrul Széll a raportat parlamentuluî despre visteria ţĕriî din 1888 până în 1897. Raportul presintă date fórte interesante. Ast fel, cheltuelile în 1888 eraŭ: 204,804.087 florenî; în 1897 se urcaseră la 260.695.016 florenî. Suma întratelor în 1888 a fost 225 915.561 fl., ér în 1897 s'a urcat la 318.824.934 fl. — Prisosul în 1888 era 21,111.484 fl., ér în 1897 a fost 58,129.918 fl.

Dările directe şi aruncurî în 1888 făceaŭ: 99 625.541 florenî, ér în 1897 — 108 625.379 florenî. Dările de consum şi de cârcîmărit în 1888 eraŭ: 33,080.643 fl., ér în 1897 —: 76,451.853 fl. Darea de timbru în 1888 era: 9.880.805 fl., ér în 1897 —: 14.977.150 fl. Competinţe de drept şi taxe în 1888 aŭ fost: 17.264.224 florenî, ér în 1897 —: 23.865.014 fl. Venitele din monopolul tutunuluî în 1888 eraŭ: 24.861.252 fl., ér în 1897 —: 31 853.027 fl. Venitele loteriilor statuluî în 1888 aŭ fost: 1,253.091 fl., ér în 1897 —: 1,403.641 fl. Venitele monopoluluî după sare în 1888 eraŭ: 13,743.304 fl., ér în 1897 —: 14 624.255 fl. Venitele domeniilor statuluî în 1888 aŭ fost: 2,008.187 florenî, ér în 1897 —: 1,332.235 fl. Venitele posteî, şi telefonuluî telegrafuluî în 1888 eraŭ: 3.045 833 fl., ér în 1897 —: 4.648.516 fl. Venitele căilor ferate ale statuluî, stabilimentelor acestora şi ale fabriceî de hârtie etc. din Diósgyőr în 1888 aŭ fost: 19.636.948 fl., ér în 1897 —: 36 322.370 fl. Venitele pădurilor statuluî în 1888 eraŭ: 1,632.569 fl., ér în 1897 —: 3,185,968 fl.

Fraţi la fraţi. Cetim în foile de dincolo:

Dl general Pelloux primul ministru al Italieî, a adresat dluî G. Boerescu, preşedintele Senatuluî, următórea telegramă, ca răspuns la telegrama de mulţămire trimisă de Senatul român pentru frumósa primire făcută Românilor la Roma:

Escellenţeî Sale Domnuluî preşedinte al Senatuluî Românieî

Bucuresci.

Manifestaţiunile de înaltă cordialitate, al căror obiect a fost deputaţiunea română în momentul, când ea depunea o cornună comemorativă la piciórele colónei lui Traian, nu aŭ fost, de cât espresiunea reînoită a simţĕmîntuluî frăţĕsc, care unesce cele dóuĕ ţĕrî ale nóstre.

Sînt fericit de a afla, că aceste mărturisirî aŭ găsit un ecoŭ simpatic în Senatul român şi mulţămesc Escellenţeî Vóstre, că a binevoit a mi-le împărtăşi.

Vĕ rog tot de o dată a primi asigurarea înalteî mele consideraţiunî şi cele maî călduróse urărî.

Pelloux.

În numele luî Dumnezeŭ. — Spuneam în numĕrul trecut, că presidentul Transvaaluluî, Krüger, a adresat o circulară cătră generaliî burî, îndemnându-î la luptă. în numele luî Dumnezeŭ şi a dreptăţiî schinjuite. Étă câte va pasage din acéstă circulară:

„Cu ajutorul luî Dumnezeŭ am ajuns cu causa nóstră acolo, că acum cu siguranţă putem spera, că cu puterî de lucrare cuvenite şi cu credinţa pusă în Dumnezeŭ cu bun sfârşit vom termina răsboiul ce ni s'a impus. Am studiat până în capĕt întrĕgă biblia, ca să găsesc vre un moment de scusă pentru Anglezî, dar n'am aflat într'însa nicî o singură propositie, care li-ar da dreptate în procedarea lor faţă de noi. Cetiţî psalmul 33. Acesta a fost punctul nostru de plecare: căcî adevĕrat este cuvîntul Domnuluî şi bune sînt tóte faptele luî, iubesce adevĕrul şi dreptatea, plin e pămîntul de bunătatea luî Dumnezeŭ. — Dumnezeŭ a zădărnicit gândul rĕŭ al popórĕlor (al Anglezilor) şi a împedecat pe păgânî în planurile lor. Nu prin oştire mare învinge domnitorul, nu prin putere mare scapă cel vitéz. Étă ochiul luî Dumnezeŭ e ţintit spre ceî ce se tem de El. carî aştéptă îndurarea Luî. Sufletul nostru aştéptă pe Dumnezeŭ. El e ajutorul şi sprijinul nostru, căcî în el se veselesce inima nóstră, şi încredere avem în numele cel sfînt al Luî. Aibî de noî. Dómne, îndurare pe cum nădĕjduim întru Tine.

„Dimpotrivă se vorbesce despre duşman (Anglezî) în psalmul 83, care sună: Fă-î pe eî, Dómne, pe conducĕtoriî lor, ca pe Oreb şi Zeeb, ca pe Zebah şi Salmun, cârmuitoriî lor, carî ziceaŭ: să luăm pentru noî locaşurile luî Dumnezeŭ. Fă-î pe eî, Dómne, ca róta şi pe cum e pleava în faţa vîntuluî, pe cum focul cuprinde pădurea şi pe cum flacăra mistue munţiî. În acest chip gonesce-î pe eî, cu vînt şi cu furtună îî împrăştie. Acopere-î pe eî cu urgie, ca să caute numele Tĕŭ, Dómne. Ruşinaţî şi înfrăjbiţî să fie eî pentru vecie; să înroşéscă şi să piĕră şi să scie, că Tu, numele Tĕŭ, Dómne, singur este preaînalt peste tot pămîntul.

Krüger apoî continuă: „Duşmanul vrea să ne pustiéscă ţara. Opera nimicitóre a Angliеî este întocmaî ca atacul diavolului împotriva bisericiî luî Christos. — Cerculara se încheie: Avem să continuăm lupta în numele luî Dumnezeŭ!“

Revistă bisericéscă.

Roma. În lumea catolică s'a început seria peregrinagelor maî marî. În 18 a c. aŭ fost primiţî din partea s. Părinte peregrinii din jurul Genoveî, maî bine de 1200 la numĕr, conduşi de archiepiscopul de Genova.

În Franţa comitetul permanent al peregrinilor a decis, că primul peregrinagiŭ îl vor face prin luna luî Maiŭ.

E interesantă notiţă, ce o cetim în ziarele italiene, referitor la numĕrul şi împărţirea cardinalilor. După ziarele acestea numĕrul membrilor s. colegiŭ la începutul anuluî era 61. Dintre aceştia 35 sînt italianî, 7 francezî, 5 spanioli, 3 austriacî, 2 magiarî, 2 nemţi, apoî câte un cardinal polon, portughez, australian, american, belgian, anglez şi irlandez. Dintr'înşiî 6 sînt cardinalî-episcopî, 49 cardinalî-preoţi şi 6 cardinalî-diaconî. Curia romană o formézĕ 22 eminentissimî purpuraţî, carî cu escepţiunea alor patru străinî, toţi după naţionalitate sînt italianî. Decanul s. colegiŭ e cardinalul Oreglia de Santo Stefano. El ar guverna şi biserica în timp de vacanţă, până la alegerea noului pontifice. Cel maî tinĕr cardinal e Vives y Tuto din ordul capucinilor, născut la 1854.

Ordurile călugărescî şi religióse încă îşî aŭ fiiî lor între ceî maî înalţi demnitarî aî bisericiî, în numĕr de 10.

Revistă politică.

Austria. În 18 a c. Monarchul a primit abzicerea ministeriuluî de tranziţie, Wittek, aprobând tot atunci nóua listă ministerială compusă de fostul ministru de interne Körber. După lista acésta, portofoliul presidenţeî şi al internelor îl ţine Körber, al Landwehruluî Welserheimb, Wittek al căilor ferate, Böhm-Bawerk al finanţelor. Spens-Bodens e încredinţat cu resortul justiţieî, Hartel cu al cultelor şi instrucţieî publice, Call cu al comerciuluî şi Giovannelli cu al agriculturеî. Pe lângă aceştia maî figuréză Rezek şi Pientak, ca ministriî fără portofoliŭ, pe sama Cehilor şi a Nemţilor. De la planul de a pune şi un ministru fără resort al Nemţilor, Körber a abstat. În dată după constituirea sa, noul cabinet şi-a spus programul de lucru. Înainte de tóte ministeriul Körber ţine de cea maî de frunte datorinţă a sa, împăcarea naţionalităţilor, ér misiunea culturală şi-o constitue în unificarea tuturor forţelor, spre înflorirea statuluî.

Pentru ca să-şi ajungă scopul acesta îndoit, guvernul în timpul cel maî scurt va conchema la o conferinţă intimă pe representanţiî tuturor partidelor din Reichsrath, ca ast fel formulând împreună cu aceştia un proect, să-l pótă supune parlamentuluî spre desbatere.

În legătură cu programul cabinetuluî Körber, partidele germâne din stânga aŭ ţinut şi ele o conferinţă, în carea şi-aŭ esprimat îndestulirea cu intenţiunile nouluî cabinet în ceea ce privesce modalitatea împăcării, dând însă tot o dată espresiune şi acelei dorinţe a lor, ca guvernul să concheme necondiţionat parlamentul imperial, în luna venitóre. Disensiune a format în conferinţa acésta partidul poporal german, care în noul guvern nu are încredere, fiind într'însul şi unii membriî, carî aŭ

guvernat cu §-ul 14. În fine totuşi s'aŭ supus şi ei părerii maiorităţii, pretinḑênd împreună cu progresiştii germâni numaĭ atâta, ca Cehiĭ să înceteze cu pretensiunea dreptuluĭ lor de stat, în decursul pertractărilor.

Conferinţa tuturor partidelor contemplată de Körber, guvernul va convoca-o până la jumĕtatea luĭ Februariŭ, ér după aceea va conchema parlamentul, independent de la resultatul conferinţeĭ.

România. La dorinţa ministrul president Cantacuzino de a fi dispensat de la resortul internelor şi de a rĕmâné numaĭ cu oficiul de ministru preşedinte, regele Carol a făcut următórea schimbare în ministeriul român: generalul Manu, fost până acum ministru de finanţe, a trecut la resortul internelor, Ionescu ministrul instrucţiuniĭ publice, a trecut la resortul finanţelor, Istrati lăsând lucrările publice a primit instrucţia, ér în locul dînsului ca ministru al lucrărilor publice a fost denumit Ionel Grădişteanu. Ceĭ alalţi ministriĭ aŭ rĕmas neschimbaţi.

Pe cum maĭ înainte, aşa şi cu ocasiunea acésta, s'a făcut încercarea de a se ajunge la înţelegere cu junimiştiĭ. Încercarea însĕ a rĕmas fără resultat, căcĭ junimiştiĭ nu vreŭ să intre în ministeriŭ pe lângă condiţiunile ce li-le pun conservatoriĭ.

Transvaal. În fine a susces generaluluĭ Buller trecerea peste rîul Tugela. Acesta este întreg câştigul sforţărilor din zilele ultime, dacă putem să-l numim câştig. Motivul îndoelilĭ e tactica Burilor. Eĭ de multe orĭ nu opun nicĭ o resistinţă, nu daŭ nicĭ un semn de viéţă, ci în momente bine venite surprind armata angleză, causându-i perderĭ însemnate. Asta póte să le fie intenţiunea şi acum.

După trecerea peste rîul Tugela, ce nu fără marĭ încunjurĭ s'a întîmplat, Angleziĭ aŭ început atăcarea posiţiunilor bure. Aceştia în loc să se opună lăsară avantposturile neînsemnate în mâna inimiculuĭ şi se retraseră pe piscurile maĭ înalte. De aci apoĭ la ocasiunea binevenită şĭ-aŭ îndreptat tunurile în contra artilerieĭ angleze causând mare stricăciune în artileria inimică. Pentru aceea nicĭ Buller nu putu încunoşcinţa alt cum guvernul din Londra, de cât că „cred, că înaintăm.“

Depărtarea luĭ Buller de la Ladysmith e maĭ aşa de mare ca şi până acum, 20 milurĭ anglezescĭ, ér munţiĭ toţĭ sînt în mânile Burilor.

Până când Angleziĭ nu vor ocupa întăriturile acestea naturale, şi Burĭĭ nu vor fi alungaţi din jurul Ladysmithuluĭ, spune o telegramă de pe câmpul de luptă, despre despresurarea oraşuluĭ nu póte fi vorbă. Numaĭ cât tocmaĭ aicĭ e greutatea, în ocuparea munţilor stăpâniţi de Burĭ.

China. La şcóla militară, ce se va deschide în Peking, instrucţiunea, la cererea guvernuluĭ chinez, o leaŭ asupra lor ofiţeriĭ japonezĭ. Motivul de o parte e, că instrucţiunea acestora este cu mult maĭ ieftină de cât a Europenilor, ér de altă parte ura, ce o aŭ Chinezĭĭ pentru tot ce e străin, european. Ura acésta aŭ produs-o într'înşiĭ Europenĭĭ prin interesele lor private, pentru aceea regina-mamă nicĭ nu vre să maĭ scie de eĭ, cu deosebire de când i-a succes refusul dat pretensiunilor italiane. De altmintrea, zice consulul japonez din Peking, Chinezĭĭ s'aŭ convins, că vecinĭĭ lor Japonezĭ nu aŭ nicĭ o intenţiune rea în contra integrităţiĭ imperiuluĭ sórelui, şi aŭ vĕḑut progresele marĭ ale acestora, pe tóte terenele. De aci se nasce, zice numitul consul, simpatia Chinezilor, ce se manifestă şi în concrederea amintiteĭ şcolĭ ofiţerimeĭ japoneze.

Corespondinţe.

De lângă Someş în 16/1 1900.

Onoratului „confrate“ din Nrul 51 al „Unirii“ — după ce alţĭ confraţĭ nu zic nimica — îĭ rĕspund următórele:

1. Preoţiĭ tractuluĭ Ardusat — pe cum sum informat — ţin cu scumpĕtate la decisele sale, nicĭ unul nu a recurs la ministru pentru întregire de congruă, de şi sînt maĭ multe parochiĭ, carĭ sînt îndreptăţite la ea. Acésta o fac din simplul motiv al condiţiunilor umilitóre, cu carĭ e împreunată congruarea statuluĭ.

2. În causa sdrobitoriuluĭ circular, Alesiŭ Pop a cerut în contra sa cercetare disciplinară şi causa e deja sub judecata forurilor bisericescĭ competente.

3. Ce se întîmplă cu ceĭ alalţĭ confraţĭ diecesanĭ, apare din aci alăturatul formular tipărit pe papir de velin de care se folosesce comitele suprem al Sătmaruluĭ, când notifică preoţilor asemnarea ajutoriuluĭ de stat. — Acest formular l-am vĕḑut la un confrate din alt district.

Szatmár megye főispánja.

Főtisztelendő . . . . görög szertartásu katholikus lelkész úrnak . . . .

Van szerencsém értesiteni, hogy vallás és közoktatásügyi magyar királyi Miniszter úr ő nagyméltósága múlt évi . . . . szám alatt kelt leirata szerint **előterjesztésem folytán** nagyméltóságu . . . . püspök úr kezeihez Főtisztelendőséged javára . . . . koronát volt kegyes utalványozni. A midőn ezt örömmel közlöm, azon reményemnek adok kifejezést, hogy Főtisztelendőséged a lelkészek anyagi sorsának javitását mindig szem előtt tartó magyar állam iránti kötelességeit állandó hűséggel fogja teljesiteni. — Fogadja tiszteletem nyiványitását. Kelt . . . .

. . . . . főispán.

Acésta se întîmplă în diecesa fericită, unde „este cine să veghieze asupra onóreĭ sanctuariului!“

Óre nicĭ acum n'a sosit timpul sinoduluĭ diecesan?

Cel alalt confrate.

De la „Reuniunea română de agricultură — din comitatul Sibiiului“.

Programul de lucru pro 1900.

În scopul cunóscerii referinţelor economice ale agricultorilor, în 1900 se vor ţiné întruniri agricole în comunele Ilimbav, Brad, Vale, Deal, Turnişor şi Cichindeal.

În cadrul acestora se numĕră şi prelegerile poporale, ce se vor ţiné în comuna Sĕlişte la 23 Ian., 4, 11, 18, 25 Faur, 4, 11 şi 18 Martie şi a nume în cele 4 dintâiŭ va prelege presidentul Reuniuniĭ dl C. Comşa, despre prăsirea pomilor, despre cultura pomilor, despre culesul şi păstrarea pómelor şi despre întrebuinţarea pómelor; în a 5-a şi a 6-a va prelege dl R. Simu din stupărit, ér în cele treĭ din urmă membrul pe viéţă dl Ioan de Preda advocat, va vorbi asupra culturei sparangelului şi a ciupercilor, despre testamente şi donaţiuni în cas de mórte şi în fine asupra contractelor de moştenire şi de susţinere. Aceste prelegerĭ se vor ţiné în Duminecile amintite şi în órele de la 4—6 d. a.

Esposiţia de vite cornute împreunată cu distribuire de premiĭ în banĭ se va ţiné în Mercurea.

Cursul de altoit pomĭ se va ţiné în Sebeşel.

Cu câte un altoiŭ (mĕr pătul) va fi dăruit fie care membru al Reuniuniĭ cu locuinţa în Sebeşul-de-sus.

În decursul primăverii se vor distribui între membriĭ în mod gratuit seminţe de trifoiŭ, luţĕrnă, napĭ de nutreţ, orz de Hanna, sĕcară de primăvară, cânepă italiană, etc. În acelaşi timp comitetul mijlocesce pentru orĭ cine i-se va adresa procurarea de seminţe bune şi maĭ ieftine.

În scopul rĕspândiriĭ culturiĭ galiţelor, membriĭ vor primi în mod gratuit ouĕ, găinĭ etc. de soiul Plaimouth-Rocks.

Maşina de sămĕnat şi alte unelte economice se vor pune spre folosire la dispoziţia membrilor.

Între membriĭ din Fofeldea se va sorta o viţă de rassa „Pinzgau“ şi eventual un berbece şi 2 oĭ de rassa Frislandeză.

În scopul întemeieriĭ unuĭ muzeŭ al industrieĭ de casă se va reînoi apelul lansat anul trecut.

La cas de an roditor, în tómna a. c. se va pune în lucrare cuptorul de uscat póme sistem „Cazenille“.

Direcţiunile „Tovărĕşiilor agricole“ şi ale „Însoţirilor de credit sătescĭ sistem Raiffeisen“ se vor recerca a face comitetuluĭ Reuniuniĭ raport amĕnunţit despre activitatea lor în 1899, în acelaşi timp comitetul va insista pentru înfiinţarea de asemenea aşezăminte folositóre şi potrivite trebuinţelor agricultorilor.

Membriĭ împărtăşiţi aniĭ trecuţi cu sămînţe de tot soiul, cu pădureţĭ ouĕ etc. se vor recerca a face raport despre resultatele obţinute.

Membriĭ Reuniuniĭ vor primi la cerere pădureţĭ, merĭ, perĭ, gutuĭ, cireşĭ etc.

Institutul de credit şi economiĭ „Albina“ va fi rugat să voteze un ajutor băneşc pentru Reuniune.

Adunarea generală pro 1899 se va ţiné în comuna Sadu.

Reuniunea abonéză pro 1900 următórele fói: „Revista economică“. „Bunul Econom“. „Landwirthschaftliche Blätter“ şi „Erdélyi gazda“.

Secretarul.

Apel

către Onoratul cler archidiecesan şi poporul credincios.

„Resplătitoriul virtuţii numai Dumnezeŭ va fi, carele însuşi e autorul virtuţii.“
S. Augustin.

Dacă faptele marĭ îndeplinite pentru luminarea şi înaintarea unuĭ popor aservit, ridicat-aŭ monumente mai tari de cât metalul bărbaţilor, carĭ le aŭ sĕvârşit, şi imprimat-aŭ în sufletul uneĭ naţiunĭ „pomenire dinném în ném“:

Cuvine-se cu tot dreptul, ca şi noĭ clerul şi poporul gr. cat. din archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia să ne aducem a minte de bunul nostru archipăstoriŭ, actualul nostru Părinte Mitropolit, Escellenţa Sa Dr. Victor Mihályi de Apşa, pe carele biserica şi naţiunea cu dor şi iubire l-aŭ aşteptat la întronisare, carea a şi fost întrarea triumfală a luĭ Traian în Roma după cucerirea Daciei. Dar nu este bucurie fără întristare, nicĭ veselie fără durere!

Bunul nostru Mitropolit nu venise la odihnă; nu la gustarea, şi aşa puţineĭ, îndestulirĭ împreunate cu Scaunul Mitropolitan, ci la luptă continuă, la zóle, la ostenele şi ispitirĭ continue. De atuncĭ marea viforósă cu furibundele eĭ valurĭ s'a nisuit să înghită corabia bisericiĭ nóstre gr. cat., şi bunul Mitropolit ca un Soldat şi Păstoriŭ neadormit, mergênd pe cărările piilor antecesorĭ, ca un al II-lea Inocenţiŭ, de câte orĭ a vĕdut valurile furibunde isbindu-se de corabia s. nóstre biserici, *resolut ca un Scevola*, le spuserá franc: *Poftesc ce este al meŭ cu dreptul, la al altuia nu mĕ ating!! şi de cât să vĕd biserica mea contopită, răpindu-i-se autonomia avută, mai bine las Tronul cu strălucirea luĭ, şi mĕ retrag în post şi rogăciune la viéţa privată, plângênd ca Eremia „sórtea naţiunii şi a bisericiĭ mele.“*

Rana şi durerea inimiĭ Sale, nu o a sufocat, ci ca un al II-lea Athanasie, în 26, 27. 28 Novembre 1899, coadună lângă sine Uceniciĭ sĕĭ *„le spuse cu graiŭ viŭ luptele şi tentaţiunile, ce se ridică şi ceru sfatul şi spriginul lor în óra de ispită!* Îi dădurăm tot sprijinul posibil, rugându-L a ne fi stegariul cel curajios în lupta, în carea şi noĭ, îl vom urma. *Vincere et pati fortia Romanorum est.“*

Ven. Cler şi popor! Printre ceriul cel nebulos, se ivesce aorea şi câte o zi de bucurie pentru bunul nostru Archiepiscop şi Mitropolit şi pentru noĭ, turma cuvîntătóre!!

În anul curent 1900 în 14 Februariŭ se împlinesc 25 anĭ de când Escellenţa Sa în catedrala mitropolitană din Blaş fu uns de Episcop şi primi mitra şi toiagul de Episcop al Dieceseĭ de Lugoş, pe carea o păstori cu mare înţelepciune şi îngrijire până în 1894 26 Maiŭ, când încrederea clerului provinţeĭ mitropolitane şi voea maĭ marilor l'aŭ chemat să ocupe gloriosul Scaun mitropolitan.

Se împlinesc 25 anĭ de la înălţarea Sa la rangul de Episcop gr. cat., *se cuvine, şi avem datorinţa* să serbăm şi noĭ în tóte comunele acéstă zi iubilară cu S. Liturgie pentru sănătatea, tăria şi îndelunga viéţă a Escellenţeĭ Sale, împreunată cu Doxologia cea mare. Pe lângă acestea: *Veniţi ca împreună cu clerul şi poporul, să ne exprimăm omagiul şi devotamêntul nostru în adrese de felicitare, încurajându-l şi stându-i* ca reserva la spate în aceste timpuri critice, *urându-i de la bunul Dumnezeŭ mulţi anĭ!* ca să ajungă şi pe scaunul mitropolitan cinci lustrĭ şi să vadă s. biserică deplin autonomă şi independentă!!

Dergea la 21 Ian. 1990.

Ioan Hăţĕgan
protopop.

Colecta cruceriului.

Pe anul 1899 aŭ întrat de
la parochia *Bucium şéşa,*
Tr. Roşia. . . . . Cor. 14 —

Parochia acésta, e singura care de la iniţiarea acesteĭ colecte, a trimis regulat în fie care an suma de maĭ sus. Durere, că puţine parochiĭ o imitézá! —

Fond de salarisare.

La suma întrată la fondul de salarisare al preoţilor a maĭ incurs de la
O. D. *Niculae Pĕtru,* paroch în
Giurghiŭ . . . . . 2 cor:

Suma totală până acum face 75 cor. 16 fil.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezĕŭ. *Maxim Roman* jude comunal în Oroiul de Câmpie a donat pe sama s. biserici de acolo un Liturgier legat în piele în preţ de 6 cor. 40 fil. Dumnezeŭ primindu-i fapta creştinéscă, să i-o răsplătéscă însuţit. — În numele comitetului parochial gr. cat. din Ludoşul-mare ne ţinem de datorinţă a aduce şi pe acésta cale mulţămita şi recunoscinţa nóstră profundă: Stimatei Dómne: *Aurelia Solomon* directóra internatului de fetiţe din Blaş, carea de noŭ şi-a adus a minte de misera nóstră biserică dăruindu-ne o cruce de argint-china în preţ de 10 fl. (20 coróne), şi comitetului bisericesc gr. cat., din Dostad, care a dăruit din pădurea bisericiĭ sale patru lemne gróse pentru şcóla nóstră gr. cat. Ludoşul-mare la 24 Ianuariŭ 1900. *Alesiŭ Staicu* preot gr. cat., *George Tănase* curator prim.

Pentru insultarea cuminecăturiĭ. Tribunalul din Arad a osândit la treĭ luni temniţă şi 25 fl. pedépsă în bani pe calfa Jenei Ödön, pentru că încă în Iulie 1895 aţinênd calea unuĭ preot, ce venia de la cuminecarea unuĭ muribund, l-a insultat şi pe el şi a înjurat şi asupra sfinteĭ cuminecăturĭ. Legea prevede pentru asemenea crime temniţă până la doĭ anĭ.

Asociare Raiffeiseu. La exemplul altor comune, s'a înfiinţat şi în *Cut* o asociare după felul „Raiffeiseu“. S'aŭ făcut tovarăşĭ acesteĭ asocierĭ fórte mulţĭ sătenĭ. Laudă inteligenţeĭ române din acéstă comună, care după maĭ multe încercărĭ încă cu anĭ înainte de a forma tovărĕşiĭ de vin, de bucate saŭ de alt fel, în urma uneĭ procedurĭ maĭ energice şi cu maĭ multă tactică totuşĭ a isbutit a-l convinge pe popor despre însĕmnătatea acestor tovărĕşiĭ şi a pune temelie uneĭ asocieri agricole după felul „Raiffeisen“. Ne-am bucura mult, când esemplul acesta l'ar urma satele românesceĭ dearîndul.

Noŭ inspector şcolar. Inspectorul de şcóle Dr. Mihail Szabó este transferat în comitatul Torontal, numit fiind în locul sĕŭ în comitatul Alba-inferiórá Francisc Halmágyi, fost funcţionar în ministeriul de culte.

Societăţile de temperanţă. Pe când în Franţa ĭea tot maĭ mare întindere lupta contra alcoholismului înfiinţându-se mereŭ societăţĭ de temperanţă, atât de folositóre poporaţiuniĭ, pe atuncĭ la noĭ lucrurile staŭ chiar întors. După cum aflăm, în Săbad, unde e pe cale de a se forma o astfel de societate, i-se pun preotului o mulţime de pedecĭ, chiar de aceia, carĭ ar trebui să grijéscă de moralitatea poporului.

Distincţiuni. Ca echo la manifestaţia făcută la Forul roman, aflăm, că ministr. Bacceli a primit de la regele Italieĭ cea maĭ înaltă distincţiune, ér dna Smara a fost decorată cu medalia Bene Merenti cl. II.

Linia ferată Zlatna-Roşia. În ministeriul de comerciŭ se plănuesce construirea, respective prelungirea liniei ferate vicinale Alba-Iulia-Şard-Zlatna, până la Roşia-montană.

Sigilul luĭ Ianeu. O preţiósă relicuie a primit zilele acestea biroul Asociaţiunii pentru a se păstra în viitorul muzeŭ: sigilul luĭ Avram Ianeu. Sigilul a fost găsit în grădina ţĕranuluĭ Jurca Rusan al Tocului din comuna Blaşeni, lângă Brad. În acéstă grădină se oprise o dată Ianeu pentru a scrie o epistolă. A scris la o masă în grădină şi acolo s'a perdut sigilul, probabil în érbă, căcĭ ori cât l'a căutat, nu l'a aflat. Cu câţĭ va anĭ înainte însĕ, arând în grădină a fost aflat sigilul, ér acum proprietarul l'a dăruit Asociaţiunii.

Denumire. Dl Romul Pop fost vicenotar la tabla regéscă din Cluş, e numit subjude la judecătoria cercuală din Hida. — Şi la maĭ mare!

Ministrul Wlassics sufere de stomach, va trebui să plece în concediu pe câte va sĕptĕmâni la Meran. Reîntors de acolo după tótă probabilitatea va ieşi din minister. Cam aşa sînt bólele ministrilor.

Căsătoria Archiducesei Stefania cu grofuI Lónyai Elemér, pe cum vestesce „Neues Wiener Tageblatt“, se va întîmpla totuşi, în butul tuturor desminţirilor. Numita fóe susţine a sci, că în sĕptĕmâna viitóre Archiducesa se va cununa cu grofuI în Londra.

Ilustratele Ianeu. Cum tótă naţia e ocupată acum de afacerea Ianeu, „Tipografia“ din Sibiŭ a publicat dónĕ „ilustrate“, una înfăţişézá cimiteriul din Ţebea şi alta Goronul luĭ Horea.

Esundări. Îngrămădindu-se sloiurile de ghiaţă în cursul Mureşuluĭ, acesta a ieşit din alvia sa şi s'a revĕrsat peste hotarul comuneĭ Curtifaia, acoperindu-l cu ghiaţă.

Apel. Din incidentul iubileuluĭ de 50 anĭ de la înfiinţarea gimnasiuluĭ din Braşov, toţĭ ceĭ ce aŭ absolvat acolo sînt rugaţi să comunice Direcţiuniĭ gimnasiale pe o cartă postală posiţia socială şi locuinţa lor.

Studenţiĭ germani la Bucuresci. Cetim în ziarele de din colo, că în scurtă vreme vor sosi la Bucuresci peste 1000 studenţi din Germania spre a face visită tinerimeĭ universitare române. Pentru primirea acesteĭ visite s'a constituit un comitet în fruntea căruia s'a pus prof. Tocilescu.

Mica principesă a Românieĭ a fost botezată Vinerĭ la 19 Ianuar n. în castelul de la Friedenstein, primind în botez numele de Maria, ca şi mamă sa.

Corrigendum. Cu părere de rĕŭ am aflat că în o parte a tiragiuluĭ „Anuaruluĭ Băncilor Române“ s'a strecurat o greşélă de tipar, în cât în partea I., pag. 37, al. 1, după scalele de timbru se indică timbru de 1 cor. pentru declaraţiunile de estabulare până la suma de Cor. 400 — *în loc de 200 Cor.* Grăbindu-ne a Vĕ avisa despre acésta, Vĕ rugăm să binevoiţi a îndrepta tóte exemplarele Anuaruluĭ procurate de DVóstră, şi a înlocui cifra de 400 *cu 200 Cor.*, ca nu cum va în urma acesteĭ erorĭ de tipar să se timbreze vre un document cu timbru insuficient şi prin acésta liberatorul documentuluĭ să fie expus la amendă. *Editura Anuaruluĭ Băncilor Române.*

Balul pompierilor. Reuniunea pompierilor voluntarĭ din loc, Sâmbătă în 3 Februariŭ n. va aranja balul sĕŭ anual în sala cea mare de la „Hotel Univers“. Venitul este destinat pentru fondul reuniuniĭ.

† Necrolog. *Demetriŭ Făgărăşan,* preot gr. cat. în Dealu mare, după un morb greŭ, provĕdut cu ss. sacramente ale muribunzilor şi-a dat nobilul şi blândul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ la 15 Ianuariŭ st. n. a. c. în al 35-lea an al etăţiĭ al 3-lea al preoţiĭ şi al 5-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

Ioana Gligor născută *Darabant* preotésă vĕduvă în Câmpeni a repausat la 20 Ianuariŭ st. n. 1900 în al 75-lea an al vieţiĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

sau

Inviațiuni pentru preoți față de credincioșii bolnavi, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

[Tema de disertațiune statorită în conferința trecută, și cetită în conferința preotéscă din Vicariatul Rodnei, ținută în parochia Feldru la 12 Novembre st. n. 1899, de **P. Grapini.**]

I. Datorință și inviațiuni generale.

Păstoriul cel bun, sufletul și-l pune pentru oile sale.
S. ev. Ioan c. X.

În întrégă viéța pământéscă, ca devisă cardinală pentru de a ne apropia de Dumnezeŭ și de a atrage și pe deaprópele, este observarea și împlinirea următoriului precept: „Să iubescĭ pe Dl Dumnezeul tĕŭ din tótă inima ta, din tot sufletul tĕŭ și din tóte puterile tale, ér pe deaprópele tĕŭ ca pe tine însu-ți, în aceste cuvinte stă tótă legea, și se basézĕ profețiile. Matei c. XXII. Și dacă acest precept, ca o legătură religióșă l-a pus și la poftit Dumnezeŭ, ca să fie sfînt respectat între El și creaturile raționale, spre a susține armonia între cele ceresci și cele pământesci, și pentru revindecarea ecuilibrului conturbat prin pĕcat, nu a întârdiat a trimite pe Fiul sĕŭ în lume spre a afla și mântui óia cea rătăcită și din muntele iubirii și a grației dumnezeescĭ, amăgită și răpită de diavolul; tot în așa ecuilibru a voit Dumnezeŭ să se conserve și în continuŭ să se cultive acéstă vîrtute: *iubirea,* nu numaĭ între El și om, ci și între ómenĭ reciproc, ca între fiĭ aceluiașĭ părinte, că nicĭ o dată nu ni-a zis, nicĭ nu ni-a revelat: ochiŭ pentru ochiŭ, dinte pentru dinte, adecă ură și rĕsbunare. Pentru aceea se condamnă aspru tot omul și în specie preotul, a cărui iubire nu e *lucrătóriă* și *sincerĕ* în tóte jurstările de viéță și maĭ cu samă de viéță pastorală.

Ast felĭ ne vorbesce și s. apostol al ginților în epistola cătră Corinteni zicênd: *„De aș vorbi în limbĭ îngerescĭ și omenescĭ, și iubire nu am, făcutu-m'am aramă sunătóre și cimbal rĕsunător“.* Ba și sciința și arta și tóte averile pământescĭ împreună cu tóte facerile de bine, nu se socotesc demne de rĕsplată, dacă nu purced din iubire; chiar și darul profetic, fără iubire, e de puțin preț înaintea luĭ Dumnezeŭ, că tot acel s. apostol, în epistola citată zice: *„și de aș avé profeția, și de aș sci tóte tainele și tótă sciința, și de aș avé tótă credința, cât să mut și munții, ér iubire nu am, nimica sum; și de aș împărți tóte averile întru nutrirea sĕracilor și de aș da trupul meŭ să-l ardă, ér iubire nu am, nimica sum!“*

Profeția și martiriul fiind maĭ de puțin preț și nesocotite fără iubire, ba neavênd nicĭ o valóre înaintea luĭ Dumnezeŭ, de sine urmézĕ că *iubirea* trebue să strălucéscă ca o rază vĕdută în tóte actele și acțiunile umane, atât în referința nóstră cătră Dumnezeŭ, cât și în raportul nostru cătră semenii nostriĭ, fiind că ea: *„îndelung rabdă, se îndură, nu pismuesce, nu se înalță, nu se trufesce, nu caută la ale sale, nu se mănié, nu cugetă rĕul, și nu se bucură de nedreptate...“*

Aŭ nu esercită instinctive și animalele, cu tóte că sînt neraționale, o anumită adhesiune de iubire? Apoĭ Dumnezeŭ a impusu-o omuluĭ și prin cuvinte espresse: să iubescĭ pe deaprópele tĕŭ, ca pe tine însuți. (s. Mateiŭ c. XXII.)

E adevĕrat că nicĭ una dintre vîrtuți, nu póte avé influință și efect așa binefăcĕtoriŭ asupra ómenilor și a întregiĭ societățĭ omenescĭ, ca iubirea, dînsa pusă în praxă, aduce cerul pe pământ și lumină întru întunerec; prin ea se nobilitézĕ moravurile, se desrădăcinézĕ defectele, se șterge ura și inimicițiile, se curmă fărădelegile, apropiindu-se ființele raționale tot maĭ strîns între sine și unindu-se cu voia Creatorului, fiind că iubirea e fructul Spiritului sfînt.

Nu însĕ toți ómeniĭ aŭ ocasiune, și se pare că nicĭ nu le e impusă ca datoriță specială după posiția socială și speciala vocațiune, de a puté și de a trebui esercita și aplica acéstă armă și medicină morală spre a face binele și a face pe om bun, ca cum póte și trebue să facă preotul ca păstoriŭ sufletesc. El singur e pus în o stare de vocațiune specială și sfîntă de a face binele și de a face *„buni“*. Statuluĭ preoțesc îĭ este impus a cultiva acéstă virtute. De la preot trebue să se reverse iubirea preste tot și toți, ca din un isvor nesecat de căldură, spre a puté avé efect darul luĭ profetic, sciința, arta, darul vorbireĭ limbilor, facerile de bine, elemosina și suferirea martiriuluĭ.

Nicĭ nu se póte cugeta, nicĭ presupune că un păstoriŭ sufletesc să-și pótă îndeplini cu efect chiemarea sa fără iubire, pentru că fără dînsa nu e capace de nicĭ un sacrificiŭ, căcĭ la orĭ ce acțiune trebue să aĭ aplicare, apoĭ aplicarea nasce plăcere și acestea nu pot fi fără iubire. Între acțiune și scop numaĭ iubirea póte fi motorul conducĕtoriŭ, de óre ce adese fiind pedecĭ și pericle pe calea cătră scop, păstoriul sufletesc nu le va puté delătura, de nu va lucra din iubire, că iubirea îndelung rabdă nu caută la ale sale, și le sufere tóte!

Dacă s. martiriĭ nu ar fi avut iubire, nicĭ o mărire, nicĭ o încurăjare etc. nu ĭ-ar fi putut face să-și uite de durerĭ, de legăturile lumescĭ, de sânge, de trebuințele zilnice, spre a nu se înfrica de cele maĭ marĭ torturĭ, ce aŭ putut numaĭ să le escugete tiranii. Numaĭ iubirea ĭ-a făcut să rĕmână sĕracĭ, să se despartă de părințĭ și rude, și să sufere; cum zice și s. Augustin: „ego pauper propter te, in cruce propter te . . . omnia Tu mihĭ es; frater, cohaeres, amicus; quid vis amplius“. Și întrebând s. apostolĭ pe Dl, că nóuĕ celor ce am lăsat tóte pentru Tine, ce rĕsplată va fi; le-a rĕspuns: *„însutit veți lua“.*

La iubire generală ne îndémnă Fiul luĭ Dumnezeŭ când zice în s. evangelie: „iubiți pe inimiciĭ vostri și faceți bine — adecă purtați de grije — și celor ce vĕ urĕsc și persecută pe voĭ, ca să fiți fiiĭ părinteluĭ de sus!“ El la iubire ne îndémnă și nu la rĕsbunare; El nu zice: ochiŭ pentru ochiŭ și dinte pentru dinte.

S. Augustin află pe preot obligat la iubire și numaĭ contemplând universul, când zice: „Coelum et terra et omnia, quae in eis sunt, ecce undique dicunt mihi, ut Te amem! (lib. X. confess. 6) și apoĭ de altă parte ca rĕsplată pentru împlinirea acestuĭ cardinal precept de a îndrepta moravurĭ și a atrage pe cei rătăciți, ne pune înainte acest s. părinte: Iertarea pĕcatelor „caritas operit multitudinem peccatorum, et diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum“. Ér s. evangelie ne spune, că iubirea ne va face fiĭ Celuĭ de sus.

La împlinirea acestuĭ precept face pe preot atent și devteronomiu c. X. v. 12: „ce cere Dumnezeŭ de la tine, de cât să-ĭ iubescĭ pe El și să-ĭ servescĭ luĭ din tótă inima ta, și din tot sufletul tĕŭ“, va se zică, că Dumnezeŭ nicĭ nu voesce să-ĭ servescĭ Luĭ, dacă nu aĭ iubire, că așa zice prin rostul evangeliuluĭ: dacă duci darul tĕŭ la altariŭ și-ți aducĭ a minte, că fratele tĕŭ are ceva asupra ta, întórce-te și te împacă maĭ întâiŭ cu fratele tĕŭ, și numaĭ apoĭ du darul tĕŭ la altariŭ, că Dumnezeŭ este iubire și cine rĕmâne în iubire, rĕmâne în Domnul, (Ioan c. IV. v. 16) saŭ cum poți zice, că pe Dumnezeŭ, pe care nu-l vedĭ, 'l iubescĭ, când pe deaprópele tĕŭ, pe carele 'l vedĭ 'l urescĭ? că cel ce zice așa mincinos este . . .

De iubire, ca de isvorul tuturor celor alalte vîrtuțĭ și darurĭ, trebue păstoriul sufletesc să grijéscă pururea, ca acéstă lumină să nu se micșoreze orĭ stingă, ci să lumineze tuturor celor din casă, parochiă și societatea omenéscă.

Fiiĭ sufletescĭ în bucuriile și și în nĕcasurile viețiĭ trupescĭ și sufletescĭ alérgă și se string în jurul preotuluĭ, ca și turma oilor la versul păstoriuluĭ în jurul luĭ, sciind că îĭ iubesce și numaĭ binele li-l voesce și la pășuni bune îĭ conduce, din care causă nicĭ nu-ĭ zic pe nume, orĭ după titlu de oficiŭ, ci i zic „părinte“, adecă tată, fiind că nu pot nicĭ presupune, că un tată și părinte să nu voéscă binele fiilor sĕĭ. De aceea zice s. Pavel, că „mulțĭ dascălĭ, dar puținiĭ părinți“ va să zică: mulțĭ sînt pușĭ de a guverna și de a învĕța, de a face ordine, de a pedepsi pe om, și toțĭ aceștia își împlinesc ca după o comandă slujba lor, fără a căuta maĭ la inima omuluĭ, și singur preotul trebue să lucre din inimă și cu inimă doióșă, ca nu de frica pedepseĭ să se îndrepte, ci din un motiv maĭ pe sus ca cele lumescĭ, din reverință, din iubire și mântuirea sufletuluĭ propriu. „Să nu vĕ temeți de ceĭ ce pot strica trupului, ci maĭ cu samă de acela, carele și sufletul și trupul îl póte arunca în geenă“, (s. ev. Luca.)

Se adună zic, credincioșiĭ, fiiĭ sufletescĭ pe lângă preot, ca cu el și prin el să vorbéscă înaintea luĭ Dumnezeŭ, pentru ceĭ bunĭ și pentru ceĭ rĕĭ, fără a ascepta rĕsplată orĭ laude deșerte, lipsit de orĭ ce patimĭ pururea gata a fi tuturor tóte: iubitoriŭ, îndurătoriŭ, îndelung rĕbdătoriŭ, piŭ, acurat, adecă îndreptariŭ practic în tóte.

De aci apare, că de la preot, ca păstoriŭ sufletesc, nu se recere pur numaĭ sciința teologică a o cultiva și posedé în grad mare, ci pe lângă acésta trebue să posédă și un magazin bogat de sciințe și cunoscințe profane și practice spre a fi în stare de a fi *„tuturor tóte“*, pentru ca poporul în tóte causele își pune încrederea în el și-ĭ cere sfatul luĭ.

(Va urma.)

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Fără de a ne da vre o deslușire ne duse căpetenia tot mai la deal și apoi se îndreptă mai către apus așa, că ajunserăm acolo, unde muntele era spân, și lăsarăm pădurea în apoia nóstră. Aci se opri. Păși înaintea nóstră cu atâta siguranță, cât se părea, că cunósce locul mai bine, de cum am putut, să supunem mai înainte.

„Ian ascult, și Germania ascult! Ian sînt fiŭ de la Somi, și Germania sînt myuheer mare viteaz și mare precauțiune. Ian și Germania am sci taĭnă de la Somi. Somi fug de Sicucuni și viŭ în munte Atter; găsesc aci negru diamant, despre care spun și ieri Burĭ, și ascund diamant. Acum scot diamant, și Ian și Germania sînt cu mine!“

Așa dară ăsta a fost scopul lui Somi! Bărbatul acesta tăcut nu lăsă pe nicĭ unul din noĭ, să supunem, că țînta călăririĭ nóstre era și ascundĕtórea bogățieĭ lui, și împrejurarea, că a fară de Ian mĕ provocase pe mine, să-l însoțesc, îmĭ era o dovadă nóuă și mare despre alipirea lui, carea mĭ-o dovedise deja ieri. Mirarea nóstră îĭ făcu plăcere. După câte va clipe zise mai de parte:

„Somi am lua numaĭ puțin diamant. În munte sînt încă mare și mai mult diamant. De aceea am nu sci Burĭ, pentru că Somi dărnesc taĭna lui Ian, care ieaŭ tot diamant!“

Ne duse aprópe până pe crésta înălțimiĭ și apoi se opri înaintea unuĭ bolovan mare, care părea a fi implântat adânc în pământ.

„Ian sînt tare! Ian ridic pétră!“ zise Caférul cătră Bur.

Acesta se propti de stîncă și ridică o latură a eĭ. Somi îșĭ vîrĭ mâna sub ea.

„Pétră éră las cădé!“ porunci apoi. „Somi am afla diamant.“

Se ridică și ne arétă un săculeț gătit din pelea unuĭ puiŭ de leguan. Deschise săculețul, ca să ne băgăm mânile într'însul, de óre ce nu era destulă lumină, ca să cunóscem comóra.

„Aci diamant, ishumi, ilinci, mboxo pétră, de dóuĕ orĭ zece și opt diamant. Și acum duc și la kloof, unde sînt diamant!“

Se întórse deja spre a păși éră înaintea nóstră. Dară acuma se întórse din noŭ cătră noĭ și bágă mâna în săculeț.

„Germania am scuti Ciarga. Somi am drag Germania, dărnesc Germania diamant aci!“

Pășiĭ în apoĭ și refusăĭ, să-l primesc. Dacă a pus mâna chiar și pe cea mai mĕruntă din petrile acelea scumpe, darul totuși era așa de bogat, cât mĕ sfiam, să-l primesc. Caférul adevĕrat că scia, că diamanțiĭ aceștia aŭ un preț fórte mare, dară mărimea adevĕrată a prețuluĭ acestuia nu o scia.

„De ce nu vreŭ lua pétră? Somi sciŭ încă mult pétră, și dacă Germania nu ieaŭ, atuncia Somi arunc pétră, de perd. Ce Somi vreŭ dărui, aceea nu ieaŭ éră!“

El a bună samă ar fi și împlinit amenințarea acésta. Mĕ vĕdŭl decĭ nevoit, să primesc darul.

Tăiându-mĭ vorba de mulțămită se întórse din noŭ, păși spre crésta muntelui și se pogorî apoĭ de ceea parte mereŭ la vale. Dară Caférul părea a cunósce așa de bine localitatea, cât învinserăm ușor tóte pedecile.

De o dată mi-se păru, ca și cum aș simți miros de pîrlitură. Mĕ opriĭ și supsei aerul în mine esaminându-l. Nu mĕ înșelasem.

„Staț!“ porunciĭ. „De desubt de noĭ trebue că arde un foc.“

Ceĭ alaițĭ doĭ întăriră descoperirea mea. Ne căută, să fim acum în pogorîre cu multă băgare de samă. Nu avurăm, să mergem prea de parte, pentru ca acuma să observăm și lumina unuĭ foc, carea trimitea razele sale la deal din kloofa, carea servise luĭ Somi de țîntă. Caférul se opri.

„Asta sînt kloofă, unde sînt pétră! Cine sînt în kloofă? Dóră ieaŭ tot diamant?“

„Vom vedé, cine sînt,“ răspunseĭ eŭ. „Veniți chiar până la marginea văgăunilĭ, și păziți-vĕ, să nu faceț nicĭ un sgomot!“

Ne pogorîrăm până din jos și ajunserăm la marginea uneĭ văgăunĭ ânguste și nu prea adâncĭ, carea se vîria câte va sute de urme în munte și apoĭ se sfârșia la o prăpastie aprópe verticală a muntelui. Mĕ lungiĭ pe pământ și întinseĭ capul preste margine a fară, pentru ca să privesc în kloofă. Ian și Somi făcură tot așa.

Din jos ședeaŭ în jurul unuĭ foc șese spre zece Zulĭ și cu eĭ treĭ albĭ, din carĭ unul purta o îmbrăcăminte chiar ca a lui sir Hilbert Grey, pe când cea a celor alaițĭ doĭ vĕdia, că eĭ sînt ofițerĭ anglezescĭ. Eĭ eraŭ de desubt de noĭ în depărtare de abia dóuĕ zecĭ de urme așa, că puteam, să aud limpede, ceea ce grăiaŭ eĭ între olaltă.

„Acest Grey pare a nu fi om vrednic de încredere.“ audiĭ pe unul zicênd. „Ĭ-ar fi căutat, să fie deja de treĭ zile în tabĕră.“

„O scim.“ zise cel cu căciula de pele de rinocor. „Dar a căutat, ca epistola nóstră să se trimită în duplicat, și nu aveam în de mână pe altul a fară de acest sir Hilbert, care în tótă viața sa n'a avut nicĭ o clipă cu mînte. Drumul meŭ a fost mai scurt, dară și mai primejdios, și a fost de lipsă a se lua mĕsurĭ, ca dacă aș fi căđut în mânile Burilor, dta, locotenente, totuși să primescĭ încunoscințarea. De altmintrea pe Grey nu l-aŭ inițiat pe deplin în taĭnă, și a bună samă asta a fost causa, că nu a grăbit mai tare.“

Mĕ minunaĭ de destăinuirea, ce se cuprindea în cuvintele acestea puține. Așa dară firma, carea avuse să lifereze transportul, a fost așa de precaută, cât a trimis doĭ solĭ, din carĭ numaĭ unul a căđut în mânile nóstre. În urma mĕsurilĭ acesteia locotenentul Klintok totuși primise încunoscințarea și petrecea aci în kloofă cu ceĭ șese spre zece Caférĭ, pentru ca să priméscă transportul.

Somi zăcea lângă mine și-mĭ șopti acuma:

„Zulu și Anglia numaĭ tăbĕres aci, e dară nimica nu sciŭ de diamant!“

Îngrijarea luĭ de mai înainte adevĕrat, că se dovedi de neîntemeiată, dară cu atât mai primejdiósă era ființa de față a ómenilor acestora pe sama întreprinderiĭ nóstre comune. Pentru ca acésta să reușéscă, aveam, să purtăm grije, ca ómeniĭ ceĭ de aci din kloofă să nu ne pótă strica de loc. Dară în ce chip orĭ ce nenorocire se obicinuesce a fi însoțită de vre o împrejurare norocósă, așa audiĭ și aci în dată nisce cuvinte, carĭ trebuiaŭ, să fie de folos fórte mare pe sama intențiilor nóstre de mai apoĭ.

„Așa dară preste pasul Kers vom duce armele?“ întrebă solul.

„Da,“ răspunse locotenentul Mac Klintok. „Acolo spre mai marea siguranță ne aștéptă o cétă mai măricică de Caférĭ, de óre ce póte, să se supună, că țeraniĭ aceștia olandezĭ vor cerca, să cuprindă pasul.“

„Și pasul Klei?“

„E a bună samă asemenea deja ocupat, dară nu de atâția ómeni ca pasul Kers. Cel dintâiŭ e mai strîmt, face mai multe cotituri și póte, să se apere mai ușor. De altmintrea acolo nu e vorbă despre un transport așa de momentos, ci numaĭ despre aceea, ca să respingem pe Burĭ, carĭ ar voi, să trécă de aci pe acolo de ceea parte.“

„Socotesc numaĭ,“ observă cel alalt Anglez „că stăm în serviții uneĭ greșeliĭ.“

„Întru cât a nume?“

„Adevĕrat că staŭ deja dóuĕ spre zece milĭ de Zulĭ față în față cu o óste de abia treĭ milĭ de Burĭ. Dară Burĭ aceștia sînt nisce vrășmașĭ, carĭ nu aŭ, să se despreținscă. Tactica lor în tot de una a fost fórte bună, și ce privesce lupta, apoĭ eĭ pricep, să manueze roerurile sale, și în luptă de aprópe fiesce care din Olandezii aceștia înfruntă patru orĭ cinci Caférĭ.“

„Pshaw!“

„Pshaw! Te rog, sóte, gândesce-te numaĭ la Burul acesta van het Roer, care în lupta cea mai de pe urmă a stat singur pe o stîncă, până la care armele vrășmașe nu puteaŭ, să ajungă, a aruncat cu glonțele sale un numĕr mare de vrășmașĭ, apoĭ a sărit în céta cea mai désă și a doborît pe vrășmașĭ ca o féră turbată. Câțĭ vrășmașĭ socotescĭ pe el?“

„Cu câțĭ va mai mulțĭ de cât pe orĭ care altul, asta ți-o conced. Numaĭ cât să nu dea cum va față cu mine orĭ cu tine, căcĭ noĭ nu ne-am perde cu el multă vreme. De altmintrea planul nostru e așa de bun, cât Burii sînt perduțĭ, deja mai înainte de ce s'ar sloboți descărcătura cea dintâiŭ.“

„Te gândescĭ la cursa din kloofa Groote?“

„Da. Sciĭ, că am avut, să o esaminez și atuncia am făcut descoperirea, că nic un alt loc nu e așa de potrivit, să ser véscă de o cursă uriașă, ca kloofa acésta. Ea de altmintrea își pórtă numele pe nedreptul, căcĭ nu e o văgăună, ci o covată mare, carea e încunjurată jur împrejur de stînci înalte și prăpăstióse și pare a avé numaĭ o singură întrare. Dară eŭ o am tot esaminat până am dat de un suiș, care póte, să se descopere fórte a nevoe și să se apere fórte ușor. Partea din apoĭ a covateĭ e învescută până sus la înălțime cu feregĭ dese și ca arboriĭ de marĭ. Ele daŭ stîncilĭ o înfățișare, ca și cum nu ar admite nicĭ un suiș, pe când dacă pătrundĭ în desiș, bagĭ de samă, că stînca se înalță în forma uneĭ scărĭ și așa îmbie un suiș, care adevĕrat că e cam greŭ. Din colo omul póte apoĭ, să se pogóre ușor de pe înălțime. Zuliĭ staŭ la pasul Kers și kloofa Groote e în apropiarea pasuluĭ Klei. În dată ce ne atacă Burii, noĭ ne facem, ca și cum am fi bătuțĭ și ne retragem cu de grab cătră pasul Kers. În vreme ce partea cea mai mare a oștiĭ nóstre se ascunde în urma nóstră în valea Zwarten-Rivieruluĭ, pe atuncia o cétă, pe carea vrășmașul are, să o socotéscă de óstea nóstră întrégă, întră în kloofa Groote, se suie în fundul eĭ și cuprinde suișul. Vrășmașul întră în urma eĭ în covată. Întrarea o cuprinde pe loc óstea Zulilor grăbind în urma luĭ, și luĭ îĭ caută, să capituleze fără de a fi descărcat măcar o pușcă, dacă nu va, să péră de fóme și de sete.“

„Planul e fórte complicat și aventurios. La esecutarea luĭ póte, să pășéscă la mijloc vre o împrejurare, carea să ne fie spre perire. Dacă Burii bagă de samă intenția nóstră și ne închid în Zwarten-Rivier, atuncia sîntem perduțĭ.“

„Nu o vor băga de samă, căcĭ planul e o taĭnă a nóstră și a luĭ Sicucuni. Nimenĭ altul nu-l scie.“

„Și dacă Olandezii nu vor supune din partea nóstră nebunia de a ne lăsa, să ne închidă în kloofă și vor simți, că aci e vorbă despre o cursă?“

„Nu se póte! Eĭ sciŭ, că aŭ, să se lupte cu un vrășmaș ignorant în cele strategice.“

„Dară tot așa de bine sciŭ eĭ și aceea, că Sicucuni nu e mai mult bine vĕdut de Caférĭ. Dóră am audit chiar și aceea, că Burii cércă pe Somi, pentru ca să-l facă rege. Mĕ tem, că Zulii bucuros vor părăsi pe tiranul Sicucuni, pentru ca să capete un rege mai puțin însetat de sânge.“

„Asta e o veste scornită de vrășmaș, carea are scopul de a produce în óstea nóstră desbinare și insubordinație. Dară nu vor reuși, căcĭ Somi a dispărut de pe fața pământuluĭ, în tocmaĭ pe cum va dispăré felia asta de carne.“

Luă un picior de berbece, care se fripse de-asupra focului, îşi tăiă din el o felie şi începu, să o mânânce.

„Veniţi! Avem, să ne întórcem cât mai în grabă la taberă nóstră!“ şopti el.

„Înţeles-ai tóte, mynheer?“ întrebă Ian surprins fiind ca şi mine de cele ce auziserăm.

„Tóte!“ afirmă şi făcu semn lui Somi, să se suie érăşi înaintea nóstră.

Însemnătatea veştii, carea aveam, să o ducem, ne mână aşa de repede, cât de repede se putea pe terenul acela. În scurtă vreme ajunserăm în taberă, şi la strigarea nóstră se ridicară toţi, ca să afle causa, pentru care le-am turburat odihna. Toţi prinseră pe loc armele în mâni. În frunte cu Somi ne duserăm în un şir lung şi tăcut în dĕrĕpt la văgăună. Cele audite eraŭ de interes aşa de mare pe sama Burilor, cât nicĭ unuia nu-i trecu prin minte, să ne întrebe de causa originală, pentru care părăsiserăm mai înainte taberă.

Dacă am ajuns la ţintă, Burii se postară de amîndóuĕ laturile văgăunii, în vremece eŭ cu Ian şi cu Somi mĕ furişăi cătră întrarea el. Acolo păsceaŭ treĭ caĭ; eĭ eraŭ a bună samă aĭ Anglezilor, căcĭ Caferii făcuseră calea pe jos. Am fi putut, să dăm pe loc năvală, dară de o parte nu se unia cu simţul nostru de onóre, să ucidem pe un vrăşmaş, care durmia, éră de alta doriam, să dăm Anglezuluĭ celuĭ lăudăros prilej, să-şi dementeze puţintel lăudăroşia sa.

Atât Anglezii cât şi Caferii se puseră, să dórmă, şi se socotiseră aşa de siguri, cât nu puseră nicĭ o straje. Păşirăm pe talpa kloofeĭ cătră foc. Unul din Zulĭ se ridică şi strigă tare. Atuncia se ridicară şi toţi ceĭ alalţi şi prinseră armele. Anglezii se culcaseră cu ceva mai la o parte de la Caferi. Păşii la eĭ şi-i salutăi.

„Good evening, locotenente Klintok! Dai îmi voe, să te conturb puţintel?“

Eĭ încă prinse puşca în mână şi sta înaintea mea în o positură, din care putea, să se cetéscă nesiguranţa, dacă are, să ne tracteze ca pe prietinĭ orĭ ca pe vrăşmaşi.

„Mĕ cunoscĭ? Cine eştĭ? De unde viĭ, şi ce cauţĭ aci?“

„Prea multe întrebărĭ de o dată, sir! Viĭ, să-ţi aduc salutare de la un anumit sir Hilbert Grey.“

„De la Grey?“ întrebă repede. „Unde e?“

„E prins la Burĭ şi se află în mânĭ bune.“

„Prins? Şi dta viĭ de la el? Aşa dară te ţinĭ de Olandezĭ?“

„În cât va, sir. Eŭ însu-mi avusem adecă plăcerea de a pune mâna pe el.“

Pe loc se postă cu ceĭ alalţi doĭ aşa, cât întórcerea ne era tăiată.

„Atuncia vĕ declar de prinşi?“

„Îţi stăm la dispunere, căcĭ aşa vom puté mai uşor, să vedem, în ce chip cinstit păziţi dvóstre condiţia tractatului de a nu ajuta pe Caferĭ cu arme.“

Cuvintele mele îl surprinseră.

„Dta visezĭ,“ răspunse. „Depuneţi armele.“

„Asta putem, să o facem, dacă îţi face plăcere!“ Puseĭ la pământ puşca mea, carea şi de altmintrea aşĭ fi putut, să o folosesc numaĭ cu a nevoe, de óre ce umĕrul îmi era rănit. Ian şi Somi făcură tot aşa. „Dvóstre în schimb póte că ne veţĭ face plăcerea, să vĕ putem însoţi şi să putem vedé pe Burĭ în cursă.“

„Dta aĭ ascultat într'ascuns!“ strigă amenin̦ând şi făcênd un paş spre mine.

„Firesce! Dóră ne căuta, să scim, cine sînt ómenii, pe carĭ eventual voiam, să-ĭ onorăm cu visita nóstră. Avusem, să-ţi aduc óre ce, şi voisem, să vĕd, dacă am găsit într-u adevĕr pe adresatul.“

„Ce voişi, să-mi aduci?“

„Acestea treĭ hârtiĭ, carĭ le găsisem la sirul dvóstre Hilbert Grey.“

Scoseĭ hârtiile din traistă şi i-le îmbiăi.

„Le-aĭ cetit?“

„A bună samă. Concipiarea epistoleĭ nu vĕdesce mult spirit. Va dóră auctorul, să cĕră patentă pe sama invenţieĭ sale?“

„Taci, omule! Vĕd, că maĭ aveţĭ cuţite şi pistóle. Depuneţi-le şi pe acelea!“

„Póte că o vom face şi asta. Dară dă-mi voe, ca mai întâiŭ să-ţi presentez pe soţiĭ meĭ. Pe acest mynheer tinĕr, care e aprópe încă o dată aşa de lung ca dta, noĭ îl numim Burul van het Roer, şi —“

„Ian van Helmers?“ întrebă el mirându-se.

„Da, chiar acela, cu care aveaĭ de gând, să nu perdĭ multă vreme. Şi omul acesta nu a dispărut aşa de sigur, pe cât de sigur a dispărut piciorul dtale de berbece. Numele luĭ e Somi.“

„Somi?“

„Da, Somi, noul rege al Zulilor, să fie cu iertare!“

Locotenentul părea a fi de tot turburat. El a bună samă nu putea, să-şi esplice chipul cel neîngrijiat, în care ne înfăţişasem noĭ treĭ în mijlocul unor vrăşmaşi cu mult mai numĕroşi. Dară se reculese iute şi porunci Caferilor:

„Legaţi îi!“

„Mai mereŭ, sir Mac Klintok! A bună samă îţi lipsesce încă fórte mult esperinţa, căcĭ altmintrea aĭ puté, să-ţi închipuescĭ, că noĭ nu ne-am înfăţişat la focul dvóstre fără de scutul de lipsă.“

Voiam, să-l prind, cu tóte că fără de durerĭ puteam, să-mi folosesc numaĭ un braţ. Dară mĕ preveni Ian. El prinse atât pe Klintok cât şi pe soţul luĭ de pept, îl lungi cu putere irerisţibilă lângă olaltă pe pământ şi le tescui cu mânile sale cele puternice plămînile aşa de tare, cât eĭ nu puteaŭ, să se misce. În acelea-şi clipă aruncă şi Somi pe al treilea la pământ, şi de sus pocniră puscile ca într'o singură descărcătură, cât ecoul rĕsuna bubuind de pe înălţimile din vecinî. În ceea clipă urmă a dóua descărcătură, şi fără ca să-mi caute, să mĕ întorc, sciam, că acuma din ceĭ şese spre zece Caferi nu trăia mai mult nicĭ unul.

Un singur minut a fost de ajuns, să schimbe situaţia cu desevârşire. Văgăuna se umplu de Burĭ, şi acuma făcurăm cu Anglezii, ceea ce voiseră eĭ, să facă cu noĭ: îĭ legarăm adecă pe toţi treĭ, de óre ce cercară, să se apere, cu tóte că vedeaŭ, că încercarea le e zădarnică. Pentru restul nopţii ne aşedarăm noĭ în locul lor lângă foc.

Acuma sciam, că transportul încă nu sosise. De aceea acuma nu mai avurăm, să cercăm, dacă a sosit. Când începu a se lumina, adunarăm trupurile cele mórte şi le coperirăm cu clómbe şi cu petri. Şi fiind că de la întrarea văgăunii puteam, să privim preste tótă laturea apusană, hotărîrăm, să rĕmânem aci, şi trimiserăm, să ni-se aducă caiĭ din ceea latură aicia.

Putea, să se vadă, că Somi de loc nu era îndestulit cu mĕsura acésta. Póte că se temea, ca nu cum va să se descopere taĭna luĭ. Dară Burii eraŭ cu mult mai cuprinşi cu afacerile sale cele răsboinice, de cât să se maĭ cuprindă a nume şi cu cercetărĭ geologice. Somi se folosi de răgazul, ce-l avea, şi cercă ierburĭ pe sama ranei mele. Eŭ într-u adevĕr nicĭ nu avui mai apoĭ friguri, şi sfăşăturile cele adâncĭ, carĭ mi-le făcuseră ghiarĕle leopardului, încă se vindecară preste aşteptare iute şi bine.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899, pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

Posta Redacţiunii. *S. B.* E totuşi prea mult, ca cine va să-şi cânte laudele propriĭ, făcênd pe altul să-ĭ subscrie panigiricul. Lumea nu se îmbĭtă cu apă rece. — M. on. *Oficiŭ paroch.* în *Szamos-Dob*, *Lunca Cernei*, *Gelinţa*, „Calendariul Uniriĭ“ în anul acesta cu părere de rĕŭ, din lipsa mijlócelor materiale, nu a putut apăré. — M. on. D. *Gregoriŭ P. Ujnémet.* Abonamentul trimis l-am primit cu mulţămită. Totul e achitat până la finea an. 1898. Mai restéză anul 1899. — M. on. *Oficiŭ paroch.* în *M. Rücs.* Restul de 1.54 cr. trimis în 2 Dec. 1899 este pe an. 1898 şi 1899, ér nu după cum s'a zis în posta redacţiunii din Nr. 2 a. c.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 3 Februariŭ 1900. Numĕrul 5.

Congresul autonomio catolic.

În faţa congresuluĭ pentru organisarea autonomieĭ catolice, care s'a deschis alaltă ĭerĭ în Budapesta, fie care catolic adevĕrat îşĭ pune seriósa întrebare: Óre fi va autonomia catolică? Şi dacă va fi, cum se va face aceca?

În principiŭ nu este divergínţă de părerĭ, toţi doresc autonomiă pentru biserica catolică din Ungaria; dorinţa acésta s'a prefăcut în o pornire torenţială, care nu vre să audă, nu vre să scie de părerĭ contrare.

Autonomiă pentru biserica catolică se pretinde în vîrtutea articluluĭ de lege XX. §. 1. din 1848, în care e enunţată egalitatea şi reciprocitatea între biserica catolică şi confesiunile recepte. Acestea tóte aŭ organism autonomic, pe când biserica catolică, carea a fost lipsită de prerogativele şi drepturile anterióre, nicĭ până azĭ nu se bucură de atare organism; singură ea se presentă, óre cum ca minorena sub tutela statuluĭ. Statul administréză fondurile catolice şi prin acésta îşĭ asecură influinţă decisivă în multe afaceri curat catolice: Regimul înfluinţéză decisiv şi la umplerea beneficiilor marĭ, şi în influinţarea acésta nu e condus de motive bisericescĭ, ci de motive politice, ca să nu zicem de motive de partid. Acéstă influinţă nu e în consonanţă cu articlul de lege XX. din 1848, nu servesce nicĭ spre onórea, nicĭ în interesul bisericiĭ catolice. Nu e mirare aşa dară, că autonomiştiĭ privesc în eventuala organisare autonomică a bisericiĭ catolice, un mijloc de a elibera biserica de sub tutela statuluĭ, de sub influinţa nejustificabilă a regimuluĭ, de a se efeptui egala îndreptăţire a bisericiĭ catolice cu confesiunile recepte.

Tot prin autonomie cred catoliciĭ, că vor puté paralisa influinţa crescéndă a regimuluĭ în conducerea şcolilor catolice şi sub egida autonomieĭ, principiile în adevĕr catolice se vor validita în toţi ramiĭ vieţiĭ publice şi de stat; biserica catolică îşĭ va redobîndi influinţa seculară în viaţa publică.

Este cunoscut maĭ de parte, că regimul liberal de la noĭ, imitând liberalismul statelor apusene privesce cu ochĭ lacomĭ la averile considerabile ale bisericiĭ catolice, şi nu aşteptă de cât momentul binevenit spre a le secularisa. Organismul autonomic este considerat, ca o instituţiune aptă de a evita secularisarea, căcĭ atuncĭ nu numaĭ clerul, ci şi elementul mirean catolic, destul de impunĕtoriŭ în Ungaria, ar lucra pentru apĕrarea inviolabilă a dreptuluĭ de proprietate, ce-l are biserica asupra tuturor realităţilor sale.

Étă tot atâtea motive ponderóse, pentru carĭ se urgitéză autonomia şi pe sama bisericiĭ catolice din Ungaria, motive, pentru carĭ se pretinde fără amânare autonomia catolică.

Că óre autonomia aşa, după cum e contemplată în operatul comisiuniĭ de 27 a congresuluĭ, va elibera biserica de sub hegemonia regimuluĭ, orĭ dóră o va încătuşa şi maĭ tare, este o altă cestiune, care éră-şĭ numaĭ îngrijirĭ inspiră adevĕraţilor catolicĭ.

Apoĭ biserica îşĭ are constituţiunea sa positivă divină, care este nemutabilă, de unde organisarea autonomică, în carea să între şi elementul laĭc, numaĭ în quadrul aceleĭ constituţiunĭ se póte efeptui; pe când opiniunea publică a catolicilor magiarĭ aşteptă o autonomiă după sistemul protestant, în care elementul laĭc să fie factorul decisiv, şi care nu voesc a scĭ de hierarchie aşa, pe cum se află ea în biserica catolică. Óre puté-se-va învoi episcopatul catolic la o atare organisare autonomică?

Noĭ credem, că nu!

Drepturile regeluĭ apostolic, ca patronul suprem al bisericiĭ catolice din Ungaria, aŭ să fie respectate şi în organismul autonomic contemplat; şi óre puté-se-va restrînge voea Regeluĭ de a-şĭ deprinde acelea drepturĭ prin regimul constituţional?

Éră trebue să dăm rĕspuns negativ. Şi atuncĭ unde se ajunge cu autonomia? Acolo, că se vor înfiinţa senate districtuale, senate diecesane, directoriĭ şi alte corporaţiunĭ cu timbru liberal şi democratic, carĭ înse funcţionéză anevoe şi costéză fórte mult. Va trebui să se ĕiecteze darĭ pe credincioşiĭ catolicĭ,

---

Feuilleton.

Povestea unuĭ zlot.

A fost o dată . . .

Aşa se încep tóte poveştile, şi bieţiĭ zloţi aŭ ajuns şi eĭ în domeniul poveştilor. Azĭ-mâne nu-ĭ maĭ afli, de cât în cine scie ce colecţie numismatică. N'are să plângă nimeni, căcĭ dacă nu sînt zloţi, sînt coróne, ér dacă nu sînt coróne, atuncĭ . . . . atuncĭ ieaĭ împrumut şi — punctum.

Aşa e lumea. Nimic indispensabil; totul e nestatornic şi statornică e numaĭ nestatornicia — vorba ăluia.

Şi totuşi, când în grămăduţa de coróne, ce s'a pripăşit azĭ — nu sciŭ cum — în busunarul meŭ, ca tot atâţia Pilaţi în Credeŭ, când în acéstă pribégă grămăduţă de coróne vĕd un taler stingher, mĕ prinde aşa o milă pentru bietul taler. Îl asamĕn cu un bĕtrân uitat de mórte în mijlocul unor copiĭ sburdalnicĭ şi doritorĭ de viéţă. Nu maĭ vede în juru-ĭ cunoscuţi saŭ prietinĭ, cu carĭ să se pótă înţelege. El e prea bĕtrân, ér ceĭ alalţi sînt prea tinerĭ, ca să se împace cu traiul în mijlocul lor. Şi stă bietul taler oropsit între atâtea coróne tinerele, ca un măgariŭ între oĭ.

Mi-e milă de el.

Îl ieaŭ în mână şi mĕ uit la el, ca şi când aşĭ voi, să-l mângâiŭ cu privirea. Dar el rĕmâne nemuritor şi rece. Cum îl tot învîrtesc în mână, mĕ pomenesc că îl scap. Când s'a isbit de padiment a scos un sunet deosebit. Era, pare că, un geamăt, un vaet de durere.

— Pentru ce eştĭ aşa de supĕrat, dragă talere, nu mĭ-aĭ spune tu şi mie nĕcasul tĕŭ?

Nimic.

Îl întreb încă o dată şi încă o dată. Abia a treia óră îmĭ rĕspunde.

— Apoĭ cum să nu fiŭ supĕrat, *stăpâne* (era atâta linguşire în vorba asta, când scieam, că mâne o va zice altuia!) cum Dómne să nu fiŭ supĕrat, când a ieşit vestea în împĕrăţie, că noĭ trebue să murim, că ómeniĭ nu maĭ aŭ lipsă de noĭ, că le place maĭ mult hemisitele ălea de coróne . . .

Aci audiĭ câte va sughiţe năbuşite. Şi baniĭ plâng?

— Apoĭ tot nu îmĭ pare rĕŭ, că am trăit în lume destul, am vĕdut multe . . . . aşa de multe . . . . să ţi-le povestesc şi ţie, stăpâne?

— Spune numaĭ, spune!

— Uite nu-ţĭ pot spune povestea de la început. Nicĭ voĭ ómeniĭ, cât aţĭ fi de cuminţi, nu vĕ sciţĭ povestea de la început . . . M'am pomenit de o dată taler sclipicios şi frumos, Dómne, frumos, sciĭ, când eştĭ tinĕr, e aşa de frumos să trăiescĭ. Dar mie nu îmĭ plăcea, căcĭ eram închis în un loc strimt cu alţĭ tovarăşĭ strînşĭ unul lângă altul câte o sută şi câte cincĭ zecĭ. Abia puteam să rĕsuflu. Şi era întunerec de nu-mĭ vedeam strălucirea. Atât maĭ bine. Ceĭ alalţĭ încă eraŭ dór strălucitorĭ şi eŭ nu eram ceĭ maĭ frumos.

A dese orĭ vedeam deschidêndu-se uşa; stăpânul punea mâna pe câţĭ va soţĭ pachetaţĭ şi pecetluiţĭ la capete, şi îĭ lua. Ce făcea cu eĭ óre? Ce era óre în a fară de acéstă închisóre afurisită, unde îmĭ urîsem viéţa? În sfârşit a sunat şi pentru mine

prin ce vor fi împinşi spre defecţionare, spre nazarenism şi aconfesionalism.

Aceste împrejurări produc nedumeriri pretutindenia şi ele cresc, cu atât mai mult, cu cât guvernul, care nici de cum nu póte fi preterat, când e vorba de realisarea autonomiei, nu şi-a manifestat voinţa şi intenţiunile sale în cestiunea acésta. Asemenea se tângue membrii congresuali, că episcopatul catolic nici până azi nu şi-a precizat posiţia faţă de operatele comisiunii, nici nu şi-a descoperit intenţiunile sale.

Cu dreptul s'a aşteptat, ca primatele în cuvîntul de deschidere al congresului să indice direcţiunea, în carea aŭ să se îndrepte desbaterile congresuale, să determine limitele, peste cari nu se póte trece, fără a se vătĕma constituţiunea positivă divină a bisericii; dară Eminenţa Sa nu a făcut-o acésta.

Şi aşa confusiunea şi lipsa de orientare caracteriséză redeschiderea congresului. Deci este esplicabilă nedumerirea generală, şi întrebarea, că óre fi-va autonomia? Şi dacă va fi mulţămi-va aceea aşteptările, celor ce o doresc?

Pe noi eventualele concluse a le congresului nu ne pot obliga. În contra amesteculuĭ aceluĭ congres în afacerile bisericii nóstre a protestat ilustrul cor al episcopatuluĭ nostru, a protestat clerul şi poporul întrunit la 1897 în conferinţa de la Cluş, a protestat mai în urma clerul archidiecesan întrunit în Sinodul din 22 Novembre 1899. Sperăm, că factorii competenţi vor ţinè samă de aceste protestări juste şi solemne.

Iubileul Mitropolitului nostru. *La 14 Faur n. în ziua Întîmpinării Domnului se împlinesce un pătrar de véc de când Î. P. Sa Mitropol. Victor a fost ridicat la trépta archierésca prin marele mitrop. Vancea. O zi însemnată pentru biserica nóstră şi de o netăgăduită importanţă pentru cel ce o serbéză. În ce privesce Blaşul Marţi séra tinerimea de la tóte şcolile din loc, având în frunte orchestra studenţilor, va porni din curtea gimnasiului purtând torţe si încunjurând piaţul iluminat va merge la reşedinţa mitropolitană. Aicĭ prof. Alesiŭ Viciŭ va saluta pe iubilantele. După salutul acesta, cântând chorul un întreit „să trăiéscă!“ va rĕspunde Mitropolitul, după care se va cânta un imn festiv şi apoi în sunetul musicei şi aclamările publicului conductul va porni înapoi spre curtea gimnasiului. Miercuri va fi liturgie solemnă cu numĕrósă asistinţă de preoţi, va cânta chorul mixt al prof. Murĕşan. Pricésna, „ochiul inimiĭ mele“ va fi cântat de treĭ choruri. După sf. liturgie diferitele deputaţiuni se vor presenta Escel. Sale spre a-l felicita.*

Clerul şi poporul archidiecesan va puté, credem noi, să esprime Înaltului iubilant sentimentele sale de omaj prin adrese în scris, ér preoţii servind în acéstă zi sf. liturgie cu doxologia cea mare.

Şi până atunci să unim cu toţiĭ glasurile nóstre dorind din inimă archiereului iubit: ***mulţi ani!***

Disolvarea unei congregaţiuni. Zilele trecute a fost declarată de disolvată, înaintea uneĭ judecătoriĭ din Paris. congregaţiunea părinţilor Assumpţioniştĭ. Sentinţa acésta e mai mult efectul uneĭ ure învechite, consternaţiunea de stomac provenită din nesce gălusce nemistuite, de cât o pedépsă adusă în contra unor vinovaţi.

Câţi va preoţi francezi, 12 la numĕr, vĕdĕnd rolul însemnat ce-l are pressa în zilele nóstre. amara seducere a opiniuniĭ publice, aŭ decis să întemeieze o congregaţiune al căreĭ lucru principal să fie: ziaristica. Congregaţiunea s'a şi întemeiat în deceniile trecute. În dată după înfiinţarea sa. nóua congregaţiune tóte puterile şi le-a pus într'acolo, să pună basă mai întâi unuĭ ziar cotidian în Paris. În decurs de 4 anĭ asta le a şi succes avênd ziarul principal, ce zilnic apărea în 100,000 esemplare, ér după el vre o 60 foĭ săptămânale în provincie. Părinţiĭ Assumpţioniştĭ puteaŭ să se bucure, fructele munceĭ lor deja se vedeaŭ şi cresceaŭ pe zi ce mergea.

Acésta însĕ, deşteptarea şi orientarea opiniuniĭ publice. nu o puteaŭ mistui pressa liberală şi cea francmasonă. Cându-ĭ, ziaristica Assumpţioniştilor trebuia să înceteze. Acum era de a se afla motiv. nod în papură. În ale libertăţiĭ inventioşiĭ liberalĭ îl şi aflară: Assumpţioniştiĭ influinţéză asupra alegerilor dietali. a fară de acceea în pressa lor propagă ideĭ contrare statuluĭ . . . Trebue traşi la judecată, strigară cu toţiĭ.

Procurorul de stat şi-a cetit acusa, acusaţiĭ şi-aŭ făcut apĕrarea, ér judele a rostit sentinţa: *Fie care acusat are să plătéscă o pedépsă banală de 16 frcs,* ér congregaţiunea, fiind că nu şi-a câştigat de la guvern dreptul de întrunire, o declară de desfiinţată.

Pentru ce aŭ fost părîţi Assumpţioniştiĭ? Pentru că aŭ fost vinovaţi? Dar atunci de ce nu ĭ-aŭ pedepsit, căci dór pedépsa de 16 frcs nu se va considera de pedépsă corĕspundĕtóre pentru delicte săvîrşite în contra statului! Assumpţioniştiĭ aŭ fost nevinovaţi. Pentru ce dară ĭ-aŭ acusat? Pentru ura învechită şi pentru că nu puteaŭ înghite

---

ziua fericiriĭ. Am fost despachetat de lângă soţiĭ meĭ de suferinţă. Ce frumósă era lumea, ce frumoşi şi strălucitori eram cu toţiĭ. Stăpânul ne isbia unul câte unul pe o masă de marmură — el zicea, că ne numĕră — şi aşa de frumos era sunetul nostru. Nu scieam până atunci, că avem un sunet aşa drăgălaş. Mai târziŭ mĭ-a spus un poet, în busunarul căruia am rătăcit pe o jumĕtate de óră, că sunetul meŭ e dulce, sublim, ca glasul iubiteĭ . . .

Tăcere.

Talerul meŭ aştepta pe semne ceva epitet de laudă şi de la mine. Cum însĕ în cestiuni de complimente sînt fórte laconic, şi cum între bani şi între mine nu se cam póte stabili o relaţie óre care mai durabilă, ĭ-am zis scurt.

— Eĭ, şi?

— Şi — pe urmă am trecut în mâna altuĭ stăpân. Aicĭ mĭ-a mers mai bine. Nu mai eram închis, eram la o laltă cu ceĭ alalţi tovarăşi şi cum nu eram înghesuiţi şi pecetluiţi cu ceară, aveam voe de giume şi de poveşti. Eraŭ între noi şi de aceia, carĭ făcuseră deja câte o tură prin lumea largă şi scieaŭ să povestéscă multe lucruri frumóse din lumea ómenilor. Şi noi ascultam cu curiositate, dorind să cunóscem şi noĭ lumea aceea.

Nu a trebuit să aştept mult. De cătră séră am trecut în mâna stăpânuluĭ al treilea. Nenorocirea mea! Era un biet lucrător, care tăiase lemne stăpânuluĭ de mai înainte. M'a înnodat în un colţ de năframă. şi m'a strîns, în cât era cât pe aci, să mĕ prăpădesc. M'a înfundat apoi în busunar — un miros nesuferit!

Credeam, că lucrătoriul ne duce la nevastă-sa, dar m'a dat pe rachiŭ. În crişmă era — fum. Câţi-va lucrători se clătinaŭ pe picióre, bolborosînd nesce cântece abia înţelese. Pe urmă se încăierară la bătae. Când ĭ-am vĕdut depărtându-se, mĭ-a fost milă de bietul tăietor de lemne. El muncise tótă ziua pentru mine şi acum pleca a casă cu nimic, la nevastă şi la copil. Spune-mĭ pentru ce beaŭ lucrătoriĭ rachiŭ?

De la crişmar abia am scăpat. Era un jidan sgârcit. În tótă sara deschidea lada în care ne ţinea încuiaţi şi se uita la noi desfătându-se. Aşa de curios îĭ străluciaŭ ochiĭ atunci.

Multă vreme am stat acolo, până mĕ trezesc în o nópte, că nesce hoţi sparg lada şi pun mâna pe mine.

De la hoţi am ajuns ĕră în crişmă, de unde am ajuns în mâna unuĭ călĕtor străin.

Acesta m'a dat pentru o liturgie. De la popa am ajuns ĕrăşi la un lucrător şi ĕrăşi în crişmă. Apoi . . . nu mai sciŭ să-ţi spun toţi stăpânii, pe la carĭ am fost. Am căpĕtat însĕ o adevĕrată plăcere de a trece în grabă de la un domn la altul. şi pot să te încredinţez, că plăcerea asta o aveam destul de des.

Am vĕdut multă lume, nu-mĭ pare rĕŭ, că mor. Şi multe lucruri s'aŭ cumpĕrat cu preţul meŭ. multe bune şi multe rele; — mai multe rele. Ómeniĭ alergaŭ după mine în ruptul picióreloř şi eŭ alergam de eĭ în ruptul capuluĭ. Aşa-ĭ viéţa nóstră: o gónă nebună după banĭ, o gónă nebună după argint şi aur.

Pot să-ţĭ spun, fără să mĕ laud, că tótă lumea mi se închină. Un singur om am aflat. care m'a primit cu nepăsare şi m'a spesat cu dispreţ. ca pe o unéltă netrĕbuinciósă. Era un călugăr smintit, care a şi rĕmas calic tótă viéţa.

Şi acum — să mor?

Nu, asta nu se póte. Dacă lumea mi s'a închinat până acum. de ce să mĕ lapede, de ce să nu mĕ slăvéscă ér în altă formă. Da, talerii vor muri. Vom fi aruncaţi în căldare, vom fi topiţi. Dar din argintul nostru érăşi, banĭ se vor face şi érăşi vom fi stăpânĭ peste ómeni!

Cu tóte laudele luĭ, talerul meŭ, părea totuşi trist şi abătut. Nu numaĭ ómeniĭ . . . ci şi talerii se tem de mórte.

Când l-am pus érăşi între corónele din busunar, i-se mări desnădăjduirea.

Ca un bĕtrân uitat de mórte stă bietul taler între corónele, ce s'aŭ pripăşit azi — nu sciŭ cum — în busunarul meŭ, ca tot atâţia Pilaţi în Credeŭ...

Pa.

deşteptarea opiniunii publice pe contul ziaristicei liberale. Ura la a tot ce e creştin se vede şi din numĕrósele interpelărĭ făcute în parlamentul francez asupra faptului. că Archiepiscopul din Paris. Card. Richard, după sentinţa adusă în contra Assumpţioniştilor, s'a dus la casa lor, unde şi-a esprimat simpatia, ce o are faţă de dînşii. Tot asta aŭ făcut-o şi alţĭ episcopĭ şi preoţĭ trimiţênd adhesiunile lor Assumpţioniştilor. Guvernul, ca să i-se vadă mai bine intenţiunile. a subtras tuturor acestora modestele rente anuale, de carĭ se bucuraŭ, în loc de însemnatele averĭ bisericescĭ secularisate.

În contra sentinţiĭ de alt cum s'a făcut apelare. Orĭ care va fi resultatul, atâta totuşĭ rĕmâne, că opiniunea publică franceză a fost trezită din letargia, în care o adusese pressa liberală. ér Assumpţioniştiĭ dacă nu în formă de congregaţiune religiósă, în altă formă î-şĭ vor continua opera salutară începută.

Pentru credinţă şi moral. De sf. sĕrbătorĭ ziarul „Moş Teacă“ din Bucurescĭ a publicat un pamflet de cea mai detestabilă specie contra religiunii creştine, batjocorind nascerea Mântuitoriului. Ziarul „România Junĕ“ a fost cel dintâiŭ, care a alarmat pe cetitorii sĕĭ pentru acéstă sfruntată impertinenţă şi imfamie. În urma uneĭ campanii vrednice de multă laudă, Episcopul de Huşĭ a luat cuvîntul în şedinţa din 13 v. crt. a Senatuluĭ român. Interpelarea Episcopului a fost aplaudată de senatorĭ. A rĕspuns gener. Manu şi Disescu min. de justiţie, care a reprobat în cele mai aspre cuvinte blasfemia din „Moş Teacă“. Dsa a spus, că autorul articlului e un nemernic, un descreerat şi fapta luĭ e miserabilă. De alt cum scriitorul e un funcţionar de al dluĭ Fleva.

Tot atunci dl M. Alesandrescu a interpelat asupra depravaţiunii morale şi cere să se ieé cele mai aspre mĕsurĭ contra celor ce lucră pentru desastrul cât mai apropiat al societăţii române. De alt cum Dsa promite, că va reveni asupra acestui punct.

Ne pare bine, că în sfârşit s'aŭ găsit şi în România bărbaţĭ de posiţie, carĭ să se înfióre de progresele repedĭ ale imoralităţiĭ şi să stee îngrijoraţĭ în faţa depravaţiunii, care s'a scoborît în jos până la cea mai fragedă vrîstă. Felicităm deosĕbit noul ziar „România Junĕ“, care are în acéstă deşteptare şi trezire la o nóuă viéţă partea leului. Redactoriĭ de la acéstă fóe aŭ înţeles mai curênd ca alţĭ chemaţĭ ruinele, ce se vor lăţi în curênd în statul român, dacă nu se va pune o dată capĕt acestuĭ fel de a batjocori religiunea, temelia societăţiĭ.

Sîntem de acord, că ministrul nu trebuia să se îndestulĕscă numaĭ cu aceea, că a înfierat pe autor cu titliĭ, pe carĭ de alt cum ĭ-a meritat, trebuia să se aplice contra luĭ braţul pedepsitor al justiţieĭ.

Să sperăm, că ce s'a întrelăsat acum, se va face cu ocasia desvoltărĭĭ interperlărĭĭ dluĭ Mişu Alesandrescu.

Subvenţionarea Ciangăilor. Compatrioţiĭ nostri magiarĭ s'aŭ supĕrat rĕŭ pe ministrul de instrucţiunea publică şi mai ales pe cel austriac de la resortul acesta. Motivul e. că ministrul cultelor şi al instrucţiuneĭ publice din jumătatea de dincolo de Laita nu se învoesce, ca capitala Budapesta să pótă subvenţiona şcolile Ciangăilor din Bucovina cu 10 miĭ florenĭ, pe cum hotărîse consiliul comunal din Pesta în anul milenar.

Ministrul Wlassics din parte-şĭ în o scriptă adresată municipiuluĭ î-şĭ dă tótă silinţa să capaciteze pe patrioţiĭ nostri gata de sacrificiŭ, că rĕspunsul ministruluĭ din Austria la întrebarea în cestiunea subvenţionărĭĭ nu putea fi de cât negativ, după ce guvernul austriac se îngrijesce de susţinerea învĕţătorilor sĕĭ din isvóre de venit propriĭ. Ba mai mult, le spune, că acésta nicĭ pe basa legilor magiare nu s'ar puté admite. Le aduce înainte multele pericle, ce ar urma pentru politica magiară de magiarisare, dacă ar fi ĭertat, ca o societate orĭ un individ să ajute şcolĭ de ale naţionalităţilor din Ungaria. Dar totul e zădarnic. Patrioţiĭ înflăcăraţĭ ăstea tóte nu le socotesc de motive suficiente pentru negarea cererĭĭ. Eĭ una o sciŭ şi una o zic: ministrul austriac să le permită trimiterea sumeĭ.

În marea lor înferbinţélă eĭ se provócă la subvenţionarea şcolilor române din Braşov, fără să bage de samă, că nu stă paritatea, fiind aci vorbă de drept, ér acolo de dar.

N'aĭ ce face. Unĭĭ aşa s'aŭ dedat cu privilegile, în cât li se par datorite, şi când li se denégă ceea ce nu li se póte concede nicĭ din punct de vedere internaţional, încep să strige în gura mare, că li se face nedreptate.

Constatărĭ târzĭĭ. — Cum tótă causa îşĭ are efectul. nu s'a putut, ca legile politice bisericescĭ, să remână fără efecte desastróse pentru sentimentul religios-moral al locuitorilor ţĕrĭĭ. Protestanţiĭ, carĭ la început militaŭ cu mânĭ cu picióre pentru întroducerea lor, ajung a recunósce înşişĭ, că s'aŭ înşelat amar în speranţele lor. Étă ce scrie „Protestáns egyházi és iskolai lapok“:

„Urmările aŭ dat dreptate celor îngrijoraţĭ, carĭ de altfel bucuros ar fi suferit să fie cualificaţĭ ca profeţĭ falşĭ. Şi icĭ şi colo s'a pornit destrămarea; perderile nóstre se sporesc pe zi ce trece. Şi primul simţĕmênt, de care eram cuprinşĭ, era uimirea şi cea dintâiŭ străduinţă: tăinuirea. Ne-am ruşinat a ne mărturisi nevoile şi neputinţa nóstră faţă cu acelea. Cum am fi şi putut face un lucru ca acesta, dând dreptate „profeţilor, carĭ prevedeaŭ viforul primejdios“, ér duşmanilor nostri bucurie şi desfătare! Dar a trecut şi timpul tăinuirel! Perderile deveniră din ce în ce tot maĭ marĭ şi în cap ni-s'a descărcat neîndurata statistică oficiósă, care descopere tóte secretele şi care cu date numerice nerĕsturnabile a arĕtat tot ce noĭ am stăruit să acoperim... Acum nu mai stăruim: *ne mărturisim nevoile, perderile* şi treziţĭ din uimire, voim să şi lucrăm, ca să ne întărim fortificăţiile negligeate şi ca să putem recuceri *teritoriile perdute*“.

Revistă bisericéscă.

Roma. După cum spune „Osservatore Romano“, fóea oficiósă a Vaticanuluĭ, S. Părinte a dăruit pe sama patriarchatuluĭ copht din Egipt şi a episcopiilor sufragane o jumătate milion francĭ. Tot suma acésta are menirea de a acoperi şi spesele împreunate cu seminarĭul de noŭ înfiinţat. Suma este trimisă delegatuluĭ apostolic din Cairo, cu însărcinarea, ca acesta în numele Congregaţiunii de Propaganda să cumpere bunurĭ immobile pe sama donatarilor de mai sus. Moşiile cumpĕrate vor fi supuse supravegherĭĭ delegatuluĭ apostolic.

Revistă politică.

Austria. Ministrul president Körber nu lasă nicĭ un mijloc prin care ar puté ajunge la împăcarea de el mult dorită. Acum a adresat el, în calitate de ministru al internelor, o circulară cătră toţĭ guvernatorĭĭ ţĕrilor, în carea îşĭ desfăşură principiile. Între altele ministrul pune la inima tuturor oficialilor de stat de a veni în atingere cu poporaţiunea, fără ca prin acéstă să scadă vaţa auctorităţiĭ. Mai cu samă face atent poporul, că îşĭ póte ajunge tóte scopurile sale legitime, fiind scopul principal al guvernuluĭ: împlinirea postulaţiunilor juste şi aşa a pune o dată capĕt frecărilor şi neînţelegerilor de până acum.

Franţa. Zilele trecute s'aŭ ţinut alegerile pentru membrĭĭ din senat. Campania electorală a fost cât se póte de vie. Voturile cele mai multe le aŭ căpĕtat republicanĭĭ reţinêndu-şĭ cele 46 mandate avute şi câştigând alte 15 nóuĕ. Liberalĭĭ republicanĭ aŭ primit cu totul 6 mandate. Radicalĭĭ pe lângă cele 8 mandate vechĭ aŭ maĭ primit 10 nóuĕ. Socialiştiĭ radicalĭ cu totul aŭ căpĕtat 13, tot atâtea aŭ căpĕtat şi naţionaliştiĭ, ér conservativiĭ 4. Aceste dóuĕ grupurĭ politice din urmă speréză să ĭésă învingĕtóre la alegerile municipale.

Prinţul d'Orleans, domiciliat în Londra, nu de mult a ţinut o vorbire cătră amicĭĭ sĕĭ royaliştĭ, carĭ declaraţĭ fiind de nevinovaţĭ din partea tribunaluluĭ pentru mişcărĭ în contra statuluĭ, s'aŭ dus să visiteze pe şeful lor din Londra. In vorbirea sa, zice prinţul, că doresce continuarea luptel cu tóte puterile. Pentru continuarea eĭ eĭ apeléză la toţĭ aceia, carĭ ĭubesc Franţa şi armata, adaugênd, că monarchia între altele se va lupta din tóte puterile în contra Jidovilor.

Anglia. Lumea era curiósă să audă mesagiul de tron al reginel acum cu deschiderea sesiuneĭ parlamentare din 30 l. tr. Regina spune, că relaţiunile ţĕrĭĭ, escepţionând statele din Africa sudică, sînt amicale cu tóte puterile. De aci trece şi vorbesce despre răsboiul cu Transvaalul. La invasiunea din partea coloniilor din Africa sudică, a republicel sud-africane şi a statuluĭ liber Oranje, zice ea, poporul meŭ a rĕspuns cu devotament şi însufleţire apeluluĭ, ce i-l'am adresat şi bravura soldaţilor meĭ de pe câmpul de luptă, pe cum şi a marinarilor şi a trupelor de marină, carĭ aŭ debarcat la ţĕrm cu scopul comuneĭ operaţiunĭ, n'a rĕmas îndĕrĕtul (?) celor mai nobile tradiţiĭ ale istorieĭ răsbóielor nóstre. Mĕ

întristéză adênc, că résboiului i-aŭ căḑut jertfe atâtea vieţi scumpe omenesci, însé cu mândrie şi cu mulţămire internă am vĕḑut acel zel patriotic şi aceea lealitate isvorîtă din liberă hotărîre, cu carea supuşii mei din tóte părţile imperiului s'aŭ grăbit a lua parte în apĕrarea comună a intereselor imperiului. Nu-şi ultă regina în vorbirea sa nici de multele jertfe materiale, ce sînt împreunate cu acesta, dar e sigură, că parlamentul nu va pune pedeci. Amintesce tot o dată şi despre fómetea, ce domnesce în India şi despre paşii făcuţi în direcţia acésta.

Mesagiul de tron în casa de jos a întîmpinat greutăţi din partea opositiei.

Bulgaria. În cercurile politice din Viena s'a lăţit scirea, carea se menţine pe lângă tóte desminţirile bulgare, că Bulgaria cât de curînd se va proclama de regat independent. Guvernul din Sofia deja ar fi şi încunoscinţat guvernul român, că Rusia şi Austro-Ungaria deja şi-ar fi dat învoirea la independenţa perfectă a ţĕrii principelui Ferdinand.

Transvaal. După succesele, ce le aŭ avut Anglezii prin ocuparea unor avantposturi de ale Burilor, le a venit voea de ocupa şi muntele Spion Kop, cheia fortificaţiunilor bure. Primul atac l-aŭ îndreptat în 23 l. tr. În nóptea următóre spre Mercuri (sĕptĕmâna trecută) le a şi succes ocuparea unui platoŭ al munteluĭ sus numit, abia apĕrat de câţi va Burĭ, carĭ la atacul Anglezilor s'aŭ retras. Ast fel Anglezii rĕmasĕră domnii acestuĭ platoŭ, (despre care ei credeaŭ, că e muntele întreg, pe când în realitate mai eraŭ încă dóuĕ), până în nóptea următóre spre Joi. Atunci Burii începură atacul în contra trupelor angleze, carĭ se nevoiaŭ la construirea şanţurilor, dar aŭ fost rĕspinşi. Atacul îl repetiră, dar tot fără resultat. În urmă însé aŭ dat năvală generală asupra noŭ sositilor, în urma căreia trupele angleze aŭ trebuit să se retragă cu perderi însemnate. Singură armata generalului Warren, care ocupase platoul, a lăsat pe câmpul de luptă 1,500 soldaţi. Perderea totală a armatei acesteia în întrégă campania, întrece numĕrul de 3 mii ostaşi morţi şi prinsonerĭ. Tot în mânile Burilor rĕmase şi partea cea mai mare a artileriei angleze.

După înfrângerea acésta, generalul Buller, care încă sosise cu armata sa în tabĕra lui Warren, prevedĕnd, că orĭ ce atac noŭ ar fi zădarnic, a decis să se retragă cu toţii peste riul Tugela. În modul acesta tot câştigul Anglezilor în timpul din urmă e perderea alor 3 mii soldaţi pe cum şi mare parte din artilerie.

În ce privesce situaţia oraşului Ladysmith, aceea devine tot mai critică. Generalul Withe vre să încerce ultima erupţiune, carea dacă nu-i va succede se va preda.

E interesant comunicatul, ce l-a făcut agentul Transvaalului din Bruxella. El zise către corĕspondentul unui ziar, că sórtea celor din Ladysmith, după capitulare, va fi munca silnică. Burii nu se tem. Ei sînt provĕḑuţi bine cu tóte cele de résboiŭ, şi se vor lupta până la estrem.

China. Ziarele aduc scirea despre sinuciderea împĕratului chinez Cvang-Su. Scirea acésta nu e creḑută de verosimilă din partea tuturor. Mulţi sînt aplicaţi a crede, că aci e vorbă de asasiniŭ.

Împĕratul chinez Cvang-Su urmă pe tronul fratelui sĕŭ în 1875, în etate de 5 anĭ. Când ajunse la vrista de 15 anĭ, se declară pe sine de maioren şi luă frînele guvernării din mânile mamei sale împĕrătesei regente, Cu-Hsi. De aci în colo el era un aprig propagător şi părtinitor al culturei apusane, bine sciind, că numai cu ajutorul acesteia póte ţiné încă la olaltă imperiul, ce deja începea a se desface. Natural, că pentru inovaţiunile sale îşi câştigă mulţi inimici, şi mai întâiŭ pe mamă-sa avidă după putere. Dar nu putură face nimic până când începură să vină calamităţile peste imperiul sórelui: mai întâiŭ résboiul nefericit purtat cu Iaponia, apoi ocuparea diverselor porturi şi teritóre chineze, făcută de către Europeni. Nefericirile acestea din partea neîndestuliţilor aŭ fost socotite de momentul bine venit, şi în frunte cu împĕrătésa-mamă produseră turburări în palat. Tot ei trimiseră în 22 Sept. 1898 la împĕratul o deputaţiune de a fi subscrisă din partea dînsului. În acésta se zicea, că el primesce de corregentă pe mamă-sa, acum octogenară. Împĕratul temêndu-se de mórtea cu carea îl amenința deputaţiunea, subscrise dechiaraţiunea. În posiţia acésta de corregent, orĭ mai bine zis de prinsoneriŭ, căci mamă-sa guverna totul, ér el era deţinut în o parte a palatului, rĕmase până în zilele din urmă.

Acum însé denumi de succesor al sĕŭ pe un copil de 5 anĭ, Pat-Sing cu numele, apoi se sinucise, orĭ pe cum spun alţii fu asasinat din partea inimicilor, ca nu cum va prietinii lui şi a reformelor introduse de dînsul în imperiŭ, să-i repună.

După cum spun acelea-şi ziare nu o mică parte ar fi avut în abzicerea lui Cvang-Su, ambaşadele rusă şi franceză din Peking. Acestea, nefiind el binevĕḑut înaintea lor pentru alipirea sa faţă de Anglezi şi Statele-Unite, aŭ pus la cale abzicerea.

Cei mai rĕŭ atinşi în întrégă afacerea sînt Anglezii, carĭ într'însă vĕd intrige, de carĭ se folosesce Rusia şi Franţa acum, când Anglia fiind ocupată în Africa de sud, nu-şi póte apĕra interesele în China. Asta se întîmplă cu atât mai vîrtos, zic Anglezii, că pe când ambaşada angleză nici n'a fost întrebată în causa schimbării de împĕrat, pe atunci Rușii şi Francezii îşi concentréză armate în apropierea Pekingului, pentru sprijinirea noului suveran.

Corespondinţe.

Însufleţire?

— Ianuariŭ, 1900.

Fără îndoiélă, *însufleţirea* este cea mai de frunte trebuinţă a tuturor mişcărilor pornite în jurul ideilor mai mărete. Fără însufleţire mişcarea saŭ nu se póte urzi, saŭ şi dacă se pornesce, stagnéză oprindu-se la jumĕtatea drumului. Şi e rĕŭ să te opresci la jumătatea drumului, când atât de lungă e calea înainte!

Iniţiativa luată de sinodul de astă-tómnă, de a pune basă unui fond de salarisare a preoţimii este o idee destul de mărétă, ca să o îmbrăţişăm cu mai multă dragoste de cum am îmbrăţişat-o. Îndeosebi preoţimea de la sate e datóre să se intereseze mai mult de acésta, căci nĕcasurile ei sînt mai multe şi mai mari. Idea fondului de salarisare ar trebui să-i încălḑéscă pe toţi preoţii nostri, în cât dacă nu ei, cel puţin urmaşii lor să se póta bucura de ródele însufleţirii ei. Fără jertfă nu se pornesce nici o acţiune mare, fără însufleţire orĭ ce avînt mai înalt e imposibil.

Nu voesc să zic prin acésta, că preoţimea de la sate ar avé rolul principal şi îndatorirea principală de a susţiné mişcarea acésta.

Nici de cum.

Rolul de conducĕtor, rolul principal în mişcarea acésta îl va avé fără îndoiélă, gremiul de unde s'a pornit mişcarea şi de unde se aştéptă jertfe îndoite, ca să se îmbărbăteze grosul preoţimii de la sate. Hotărîrile sinodului de astă-tómnă ne adeveresc pe deplin, că rolul principal nu este al preoţimii din a fară.

De ce dară vorbesc de preoţimea din a fară?

Vorbesc pentru că şi preoţimea îşi are partea sa de muncă în mişcare şi nu-i este permis să se subtragă de la ea. Vorbesc, pentru că de şi nu e menirea preoţimii de a se pune în fruntea mişcării, este datóre totuşi să o susţină şi să facă şi ea din partea ei *ceea ce póte*.

Şi ce póte preoţimea?

În numĕrul 50 al „Unirii“, când am cetit corĕspondinţa „Delegatului“ „În jurul unei idei“, credeam, că preoţimea póte mai mult. În corĕspondinţa aceea, „Delegatul“ propunea, ca din prilejul anului noŭ, să concurgă fie care preot cu o sumă cât de mică pentru numitul fond. E o idee fórte bună, întrodusă abia de un an la noi, de a înlocui gratulările de anul noŭ cu o sumă óre care. Numele contribuentelui se publică în ziare şi ast fel, fie care are ocasiune de a-şi reaminti cu ocasiunea anului noŭ numele prietinilor şi cunoscenţilor mai buni. Se cruţă ast fel spesele zădarnice cu posta şi banii aceştia se adună spre un scop folositor.

În casul de faţă, propunĕtorul a premers însuşi cu esemplu bun, depunĕnd 8 coróne pentru fondul de salarisare. D-sa raţiocina ast fel: Avem în archidiecesă 762 preoţi; dacă fie care ar concurge măcar cu o corónă, am avé suma de 381 fl. Dacă în toţi anii s'ar urma procedura acésta, am avé un frumos început, cu frumóse prospecte de reuşită.

Ei bine, cum a succes planul însufleţit al „Delegatului“? Cum a primit preoţimea

apelul lui? Unde sînt cei 381 florenî? Unde ni-s entusiaştii?

Din numĕrul ultim al „Unirii“ vĕd, că abia am ajuns la 75 coróne. Şi în aceea-şi vreme pentru „Casa naţională“ aŭ incurs peste 700 coróne!

Cum, adecă?

„Casa naţională“ este pentru publicul românesc o cestiune mai ardentă, de cât salarisarea preoţimii? Este mai multă vîrtute a jertfi pentru „Casa naţională“ de cât a sări în ajutorul preoţimii misere, espuse la ispita de a fi mituită cu congrue şi cu ajutóre? Este mai cu drag îmbrăţişată o cestiune de lux, ca una vitală — ca să folosesc cuvintele „Unirii“? . . .

Să nu fiŭ înse nedrept?

Contribuenţii la „Casa naţională“ sînt în cea mai mare parte mireni. Contribuenţii la fondul de salarisare ar fi să fie în cea mai mare parte preoţi. Nu că mirenii ar fi esemţi de la acéstă contribuţiune, ci dar pentru că preoţii sînt mai nemijlocit îndatoriţi de a se îngriji de bună starea lor şi de independinţa altarului, la care servesc.

Pentru ce dară preoţimea a rĕspuns atât de rece la acest călduros apel? Pentru ce nu face şi ea din partea ei cât îi stă în putere? Pentru ce se plânge, că poporul de rĕud e aşa de nedarnic, când din 700 şi atâţia preoţi nu s'aŭ aflat nici 100, carî să contribue măcar o corónă spre binele lor şi a urmaşilor în via Domnului?

Pentru ce?

Póte pentru că nu sîntem pătrunşi în de ajuns de sórtea viitóre a clerului nostru; pentru că nu avem, ceea ce ar trebui să avem în orî ce împrejurărî — *insufleţire!*

Se póte, că am cam grăbit judecata. Mi-ar părĕ bine să mĕ conving, că am grăbit-o.

Nu e încă târziŭ.

Sub titlu „Au noŭ fericit“ se continuă colecta pentru „Casa naţională“, de ce n'am continua şi noi pentru a nóstră casă naţională, când atât de marî şi de multe sînt lipsele ei? De ce să nu colectăm şi noi mai de parte, când scopul pentru care contribuim atât de nobil este?

Fără îndoială, contribuirile acestea nu ne vor scóte din miseria, în care gemem, dar ele formézĕ totuşi un început de bun augur, un început, care încălduesce în noi speranţa în un viitor mai bun şi mai fericit.

Cei marî vor avé să ducă la desevîrşire planul întreg, căci pe umerii lor se apasă amarul şi miseria clerului.

Dar şi noi sîntem dătorî, să stăm alături de ei, să facem ce ne stă în putinţă.

Căci de a nóstră viitóre sórte este vorbă, şi cum să ne ajute Dumnezeŭ, dacă noi înşine nu ne ajutăm?

Cunctator.

Iubileŭ.

S. l. Sz. în 1 Faur, 1900.

În întunerecul, ce s'a lăsat asupra vieţii nóstre bisericesc. în mijlocul grelelor probleme, ce ameninţă esistinţa nóstră ca biserică autonómă, o rază de lumină, o binefăcĕtóre rază de lumină ne încălduesce şi ne luminézĕ . . .

Un pătrar de vĕc se împlinesce de când Mitropolitul nostru *Victor* a fost ridicat la înalta trépta a Episcopatului. Şi în înălţimea acestei vrednicii nu onorurile, nu strălucirea tronului archieresc, ci muncă grea, responsabilitate şi mai grea i-a fost partea anî dóuĕ zecî şi cincî.

Muncă grea şi responsabilitate şi mai grea îl este partea mai ales acum, de când încrederea clerului şi provinţei mitropolitane şi voea mai marilor L'aŭ ridicat la cea mai înaltă demnitate a provinciei nóstre. În acéstă muncă grea iubirea şi devotamêntul clerului să-i fie sprijin, darul Prea-Sfîntului Spirit să-i fie povăţuitor!

Cuvine-se, să ne bucurăm cu toţii de acéstă binecuvîntată zi, în care Mitropolitul nostru iubit împlinesce 25 de anî de la suirea tronului archieresc, dar cum va fi bucuria nóstră deplină, când mari şi multe sînt rănile din carî sângerĕ sfînta nóstră biserică?

Cum ne vom bucura pe deplin de înălţătórea zi a *Mirelui*, când *Mirésa* e ameninţată, când viéţa ei inspiră serióse îngrijirî pretutindenî? . . .

Vom serba, căci zi de bucurie şi de sĕrbătóre este, dar nu vom pune zăgaz îngrijirilor, ce ne copleşesc inima şi mintea.

Vom serba.

Dar alăturea cu bunul nostru Archiereŭ, nu vom uita în mijlocul bucuriei generale, grelele vremurî, prin carî sfînta nóstră biserică ca o nae luptându-se cu talazurile, rĕsbate. . .

Aşteptăm, ca în privinţa acésta Blaşul să ne dee inviaţiunî.

Aur şi argint nu avem — avem înse credinţă şi dragoste în inimile nóstre.

Rugăciunî ferbinţi vom înălţa la Dumnezeul popórĕlor pentru îndelunga viéţă a iubitului nostru Mitropólit; în scrisorî de felicitare, şi în fapte — dacă va cere lipsa — ne vom arĕtă adâncă nóstră dragoste pentru Înalt Prea-sânţitul Mitropolit Victor.

Căci daca stările din afară sînt grave şi inspiră serióse îngrijirî, avem cel puţin o inimă iubitóre şi un altar fără prihană, ca rugăciunî să înălţăm la tronul Dumnezeirii pentru a implora Mitropolitului nostru mulţi anî, tărie şi putere în sublima şi dificila Sa misiune.

Mioul şerb.

Fond de salarisare.

În favorul fondului de salarisare a preoţilor s'a colectat în Tr. Almaş cu ocasiunea colindatului frumósa sumă de 50 cor. a nume:

în *Bogdana*	40	cor. —	fil.
în *M. St. Georgiŭ*	6	„ —	„
în *Sfăraş*	4	„ —	„
M. O. D. *Alesandru Ciura* prof. în loc	2	„ —	„

S'aŭ adunat până acum la acest fond 427 cor. 16 fil.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Roman Ioan* tinĕr econom în *Oroiul de câmpie* a cumpĕrat pe sama s. biserici de acolo un Apostoleriŭ în preţ de 12 coróne 80 filerî. Dumnezeŭ primindu-i jertfa să i-o rĕsplătéscă după merit. Acesta e al doilea cas de fapte marinimóse pentru biserica nóstră din aceea comună.

Reuniuni de femei. Ni se scrie, că în comuna Săbad, distr. Mureş, preotul Petru Suciŭ, şi în Feneşul-săs. preotul Ştef. Roşian din Cluş aŭ înfiinţat reuniuni de femei pentru îngrijirea şi împrumseţarea bisericilor. Salutăm cu bucurie acest început vrednic de laudă şi dorim să-şi afle cât mai mulţi imitatorî.

Censură „fin de siecle.“ În tipografia de aicî a apărut nu de mult o „Geometrie“, manual pentru şcolile mediî, tradusă după un autor magiar cu numele Sárkány, de prof. Iosif Hossu, Emil Viciŭ şi Dr Ioan Radu (Brad). Cartea, spre a puté fi întrodusă ca manual de şcólă a fost înaintată ministeriului de culte spre a fi censurată. Marii pedagogi din minister aŭ refusat aprobarea cărţii pentru grozavul motiv, că în întrégă cartea ocură **o dată** numirea *Budapesta* în loc de *Budapest!* nespus de grozav! Se vede că sîntem pe sfârşitul vécului luminei!

Serum bólelor nervóse. În şedinţa Academiei române de la 14 a. c. dl Dr Victor Babeş vorbesce de resultatele obţinute cu serum artificial preparat din creerî de berbece. Prin injecţiunî cu acest serum bolnavii de maladiî nervóse sîmt o ameliorare spre bine. După îndelungate esperienţe s'a observat, că cu acest serum se pot vindeca melancolia, semiepilepsia şi pulsaţiunea esagerată. Când ne gândim că bóla vécului sînt afecţiunile nervóse, nu putem să nu ne bucurăm de începutul bun făcut pe acest teren.

Napoleonul prinţului Carol. Am pomenit şi noi, că prinţul Carol al Romîniei a dat averea sa sĕracilor din Dobrogea. Napoleonul a fost cumpĕrat de oficerii regimentului de infanterie din Tulcea pentru 120 franci, carî aŭ fost împărţiţi la sĕracî. Napoleonul serie „Rom. Junĕ“ va fi păstrat până ce prinţul va deveni maioren, când apoi i-se va restitui, ca reamintire a recunoscinţei populaţiei din Tulcea.

Contra tuberculósei. Póte chiar pentru că omenimea simte o aşa mare grózĕ de acéstă bólă, doctorii cércă să o nimicéscă. Se spune că un medic din Nizza ar fi aflat un leac noŭ contra ei. Numai de ar fi cel mai bun!

Date nóue despre Horia. În archiva familiei Eszterházy din Vasvár s'a aflat un manuscris care se ocupă cu Horia şi vestita revoluţie ardelenéscă. Manuscrisul a fost predat unui specialist să-l studieze, care la rîndul sĕŭ, nu publică documîntul, ci îl comentézĕ în trei articliî publicaţi în „Bud. Tagblatt“. Sperăm să revenim în numerii viitorî asupra acestui act, relevând cetitorilor nostri cuprinsul manuscrisului, după celea publicate în fóia numită.

Căsătoria archiducelui moştenitor. Din Viena sosesc scirî de cea mai mare sensaţie. Anume: Archiducele Francisc Ferdinand, moştenitorul presumptiv al tronului, s'a căsătorit morganatic cu contesa Sofia Chotec. În acelaşi timp înse el a abzis de a mai fi împĕrat, lucru despre care M. S. Monarchul a şi luat scire, declarându-se astfel moştenitor al corónei archiducele Otto.

„Mănăstire românéscă?“ Pe „Tribuna“ o cuprinde mirarea de idea de a se înfiinţa şi la noi o mănăstire de călugăriţe române gr. cat. De ce? N'avem óre şi noi trĕbuinţă de ast feliŭ de mănăstirî? şi óre n'ar fi trebuit şi mai de mult pusă în lucrare idea acésta, cu atât mai vîrtos că conciliile provinciei nóstre mitropolitane de mult aŭ hotărît înfiinţarea lor? Şi chiar pentru internatele nóstre aflăm instituţia acésta de mare trebuinţă. Spaţiul e prea redus aci, ca să discutăm asupra acestei teme, o vom face-o dacă va fi lipsă. Din partea nóstră dorim cât mai neîntârziata realisare a acestei idei salutare.

Influenza graséza teribil în Italia şi Spania. În oraşele mai marî mii de ómenî zac de acéstă bólă ale cărei urmărî adese sînt primejdióse. Pe noi ne-a cruţat până acum, póte pentru că în anul trecut ne-a avut aşa de dragi.

Marea esposiţie universală de la Paris, care se aranjézĕ în onórea vécului ce apune, se va deschide la 15 April n. ziua ss. Paşci ale latinilor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoțĭ față de credincioșiĭ bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

Cu cât este însĕ maĭ necesară acéstă încredere isvorîtă din iubirea neinteresată a părinteluĭ sufletesc în acele momințe, când care va din fiiĭ sufletescĭ ajunge în vre o nefericire, orĭ cade în vre un pĕcat orĭ bólă! Cu câtă încredere se apropiă atunceĭ de preot, spre a-și curăți sufletul orĭ a-și afla sănătate trupuluĭ. Cu câtă resignațiune creștină sufere pacientul orĭ ce durere și cu câtă ardóre și dor aștéptă el pe preotul pus de Dumnezeŭ să vină la dînsul spre a-l mângăia, când scie de maĭ înainte, că din învĕțăturile luĭ pururea numaĭ iubire a vorbit, și așa iubirea produce iubire, — ér din sfințĕnia vieții și a moravurilor luĭ, cunóscerea și iubirea luĭ Dumnezeŭ le-a învĕțat.

Dar nu numaĭ iubirea cătră deaprópele, ci și vocațiunea pastorală obligă pe păstoriul sufletesc la iubire, „de este cine va bolnav între voĭ, să chieme preoțiĭ bisericiĭ să se róge pentru dînsul“ (s. ap. Iacob epist. cat.) și din contră: „datorĭ sîntem noĭ ceĭ tarĭ — adecă cu spiritul sfînt întăriți în chemarea nóstră — să purtăm slăbiciunile celor slabĭ — adecă să purtăm grije de ceĭ încredințați nóuĕ și îngreunați cu pĕcate și durerĭ, ca să nu piérĭ *„ca nu nóuĕ să plăcem, ci fie care din noĭ să facă spre plăcerea* (binele) deaprópeluĭ sĕŭ întru bine.“ (Ap. Pavel la Romanĭ) și apoĭ adauge: *„purtați sarcina unul altuia și așa veți plini evangelia luĭ Christos,“* (s. Pavel la Galatenĭ:)

Și apoĭ ca să scim până unde are să se estindă iubirea nóstră lucrătóriă, ni-o spune s. evangelist Ioan zicĕnd: „păstoriul cel bun, sufletul și-l pune pentru oile sale“; apoĭ ce iubire maĭ mare póte fi, ca atunceĭ, când cine va își pune viéța pentru aĭ sĕĭ?

Pe patul bólеĭ și maĭ cu samă în momintele grele aprópe de a eși din lume, are creștinul lipsă de maĭ multă mângăere: de ajutor sufletesc și a dese și trupesc, ér preotul cu deosebire în atarĭ momințe are maĭ mare datorință de a consola și ajuta; ba creștinul are și dreptul de a pretinde ajutoriul preotuluĭ. Nu se póte escusa de pĕcat acel păstoriŭ sufletesc, care în momințe așa de grele și însemnate pentru creștinĭ, neglige de tot, orĭ în parte nu pórtă grije, de acela, care în călĕtoria vieții pămîntescĭ a căḑut din Ierusalimul fericiriĭ sufletescĭ și a tărieĭ trupescĭ spre Ierichonul pĕcatuluĭ orĭ a suferințelor, și desbrăcat de dar și puterĭ, stă confus și timid, și nu are cine să-ĭ ungă ranele sufletuluĭ cu oleul rugăciuniĭ și a încurajăriĭ, orĭ a deslegăriĭ de pĕcate, orĭ să-ĭ dee, pe cât se póte, îndrumărĭ în alinarea durerilor trupuluĭ, spre a nu fi desbrăcat, după suferințe trupescĭ și de darurile sufletescĭ în mijlocul durereĭ, ispiteĭ și a supĕrăriĭ.

S. biserică ne impune grija acésta prin graiul s. apost. Pavel când zice: „înțelepțiți pe ceĭ neașeḑați, mângăiați pe ceĭ micĭ la suflet . . . . .“ Dacă religiunea creștină se arată din însăși natura eĭ ca mângăitóre, păstoriul sufletesc e singurul mijlocitor și mângăitor. El e pus și chiemat să învețe și consoleze, să însufle morbosuluĭ curaj, încredere, tărie și liniște, și să-ĭ întindă scutul religiuniĭ, mijlócele darurilor divine; să-l înarmeze contra pĕcatuluĭ, strĕmuruluĭ morțiĭ, și să-ĭ prefacă patul suferințiĭ în o școlă de vîrtute. În esecutarea acestor datorințe, păstoriuluĭ sufletesc nu-ĭ este ĭertat să se escuse cu vre o ostenélă orĭ periclu, ci cu cât bóla orĭ durerea e maĭ mare, cu atât maĭ încordat să-ĭ fie și zĕlul.

Dacă bóla ar lua un caractĕr îngrijitor, atunceĭ păstoriul sufletesc administreze morbosuluĭ darurile luĭ Dumnezeŭ pregătindu-l la penitință, mărturisire facere destul și provadă-l cu merinde de veci. Cu un cuvînt foloséscă tóte spre a-ĭ mântui sufletul și spre a-ĭ ușura și durerile trupuluĭ, până la ultimul moment; și la mergerea cu s. cuminecătură la casa bolnavuluĭ, pe lângă curățĕnia internă, aibă și curățănia și seriositate esternă, să nu pună s. cuminecătură pe masă, ci pe o față curată și lângă ea o lumină aprinsă, *„că e foc, care arde pe ceĭ necuvioșiĭ.“* (S. Ioan Chrisostom). Preotul e dară o mică providință vĕḑută, ce își pune locuința între popor și pe sine tot se jertfesce luĭ, spre al întări, binecuvînta, iubi, învĕța, îndrepta și mângăia; cu el are să împartă bucuriile, întristările, ostenelele și durerile, ca pe toți cu orĭ ce ostenélă de la nascere până la mormînt să-l conducă spre fericire pămîntéscă și ceréscă. Când va fi ast fel, va și puté zice: eŭ sum păstoriul cel bun, și cunosc pe ale mele, și mĕ cunosc de ale mele; cunosc versul meŭ și viu după mine.

S. Dionis areopagitul zice: „între tóte lucrurile divine, cel maĭ diviu e a conlucra pentru mântuirea sufletelor“. Ér s. Ioan Chrisostom adauge: *„nimic nu e așa de plăcut înaintea luĭ Dumnezeŭ, ca mântuirea sufletelor.“* Dacă preceptul caritățiĭ impune fie căruĭ creștin de a cerceta pe ceĭ bolnavĭ și a întinde ajutoriŭ celor necăjițiĭ, cu atât maĭ mult îl obligă pe preot față de turma sa. Esemplul Dluĭ Christos, care a cercetat pe ceĭ bolnavĭ și a curățit pe ceĭ leproșĭ, și a promis résplată celor ce îĭ urmézĕ, și pedépsă celor negligenți, nu-ĭ ĭertat să-l pérdă din vedere păstoriul sufletesc. Ba apostolilor și următorilor lor espres le impune grija bolnavilor când zice: „vindecați bolnaviĭ, curățiți leproșiĭ, înviați morțiĭ, scóteți draciĭ . . .“

Nicĭ nu se póte închipui un creștin bolnav, fără a avé lângă sine preot; a dese maĭ curînd abzice de medic, spre a chiema preot întâiŭ; și viéța petrecută în adevĕrurile creștine îndreptățesce pe bolnav a cere ajutoriul preotuluĭ.

Cercetarea bolnavilor creștinĭ, fie eĭ morboșĭ sufletesce, fie trupesce, a fost și e considerată în religiunea creștină ca actul celeĭ maĭ escelse lucrărĭ a bisericiĭ și a servilor eĭ; aicĭ maĭ cu samă 'și póte esercia preotul iubirea și să-și câștige merite. Aicĭ îĭ se dă ocasiune de a depune mângăerile creștine în sufletul celuĭ ce sufere; aci și atunceĭ e terenul acomodat de a instrua, admonia, de a produce frica de Dumnezeŭ, de a ridica din desperare. Aicĭ se vede maĭ bine, că grija pastorală e în adevĕr artă psyhologică. Cu drept cuvînt se póte zice despre starea sufletéscă a bolnavuluĭ, cu Iov, că e plin de amărăciune și întristare. Sufletul și trupul trĕmură de fricĕ, unul pentru greutatea pĕcatuluĭ și dorul de ușurare, altul sub apĕsarea durerii și dorul de așĭ afla reînsănătoșare. — Orĭ în cătrăŭ privesce, în interuul sĕŭ, orĭ în a fară de sine, peste tot află causă de a se întrista și de a se teme. Un om lăsat de sine în așa jurstărĭ, fără a-ĭ veni în ajutor Samarineanul îndurat — preotul — este obiectul celeĭ maĭ demne compătimirĭ; prin urmare e și actul celeĭ maĭ nobile iubirĭ creștinescĭ de a tinde ajutor și a se interesa de atare om, spre a-ĭ insufla liniște și mângăere.

Și dacă altor ómenĭ se dă rĕsplată pentru mângăerea și cercetarea celor întristați, prin cuvintele s. evang. Mateiŭ c. XXI. „veniți binecuvîntațiĭ părinteluĭ meŭ, de moșteniți viéța . . . . că am fost bolnav și m'ați cercetat . . .“, cu cât se va împărtăși maĭ mult de acest dar, acela, carele și după vocațiune e pus să împlinéscă atarĭ facerĭ de bine? Și fiind că Samarineanuluĭ îndurat încă ĭ-a promis Dl rĕsplată zicĕnd: „pórtă-ĭ grije și eŭ când mĕ voiŭ reîntórce, voiŭ plăti ție, orĭ ce veĭ maĭ cheltui,“ (s. ev. Luca), și păstoriuluĭ sufletesc i va plăti Dl orĭ ce ar maĭ cheltui sufletesce și trupesce pentru fiiĭ sĕĭ, când se va reîntórce se ĭea în samă faptele lor. Bolnavul în bóla sa aștéptă ceva maĭ mult de cât așternutul, pe care să zacă, maĭ mult de cât mâncarea și medicina, carĭ i-se dau mĕsurat. — El aștéptă cuvinte de compătimire, și singur preotul e pentru el compătimirea întrupată, ce ĭ-o maĭ póte presta omenimea. — Prin graiul preotuluĭ i-se pare că aude binecuvîntarea tatăluĭ sĕŭ și dulcile cuvinte ale mameĭ sale.

Apoĭ ce rĕsplată va avé preotul acela atunceĭ, când își părăsesce orĭ neglege o datorință așa de mare cătră deaprópele, fie de fricĕ, fie de comoditate, orĭ de a nu rĕmâné de la plăcerile lumescĭ, și așa fuge, când vede lupul, adecă: ispita, durerea, lipsa, venind?

Respectul și iubirea prin nimic nu se pot câștiga, dar nicĭ perde așa ușor, ca prin împlinirea, respective negligerea acesteĭ datorințe, și când Domnul zice preotuluĭ: „Sufletul luĭ din mânile tale îl voiŭ cere,“ sentința e pronunțată.

În tótă viața, în afacerile, meditațiunile, ba și în preumblările zilnice, păstoriul sufletesc să cerce calea și mijlócele, carĭ pot fi spre binele și edificarea fiilor sĕĭ, și „nu nóuĕ să placem, ci fie care din noĭ să facă spre plăcerea deaprópeluĭ sĕŭ întru bine spre *zidire,* că și Christos nu lui-și singur a făcut spre plăcere . . .“ (s. Pavel la Rom.) Preotul să nu zică una, și el să facă alta, ca să nu-și audă apoĭ de la pastoriții sĕĭ zicĕndu-i-se: Faceți ce zice popa, dar nu faceți ce face el! În viața și în faptele preotuluĭ, să vadă creștinii esemplu de moralitate, de cumpĕt, de pacinicie, de blândeță și ordine, încunjurând și prin vorbe și prin fapte tot, ce ar puté barĕmĭ să dea ansă saŭ presupunere de ceva pĕcătos orĭ scandalos pentru popor. *Vaĭ de acela prin care vine scandalul în lume!*

În împlinirea funcţiunilor sacre să fie piŭ, fără grăbire, acurat şi grav, pătruns de sfinţënia actuluĭ ce-l îndeplinesce. „*Scripturile să nu le defaimaţi*“ . . . adecă să aĭbă tăria credinţeĭ în adevërurile, ce le propune; modest şi moderat în pretensiunĭ lumescĭ, dar mândru pe statul şi însemnele statuluĭ sëŭ, pe care să nu-l considere numaĭ ca mijloc de traiŭ, ci ca vocaţiune unică, sfîntă şi nedespărţită a sa; cu un cuvînt să posëdă acele însuşirĭ, carĭ fac posibilă în tot locul şi timpul înţelepţirea celor neaşeḑaţĭ, de a fi răbdătorĭ cătră toţĭ, de a mângâia pe ceĭ micĭ la suflet, de a sprijini pe ceĭ neputincioşĭ, să nu întorcă cuiva rëul cu rëŭ, ci pururea cele bune să le urmeze; spiritul (adevëruluĭ) să nu-l stingă, scripturile să nu le defaime şi *de tot lucrul rëŭ să se ferëscă!*

Avênd preotul vîrtuţile acestea, fiĭ sëĭ sufletescĭ se vor grupa în jurul luĭ, ca în jurul unuĭ părinte, medic şi judecătoriŭ, spre a le arëta calea, pe care aŭ de a merge. El aşa fiind va sci cunósce causa rëuluĭ, va sci să-l saneze. Aceste resultate nu se pot obţinë fără o diagnosă adêncă şi minuţiósă, carea se câştigă din tóte conversările cu fideliĭ, din ţinuta şi aplicările lor, atât cu respect la suflet, cât şi la trup, la pëcate, fărădelegĭ, durerĭ, morburĭ şi nëcasurĭ; apoĭ să aĭbă şi voinţă şi iubire de a aplica mijlócele vindecătóre, ca să nu i-se zică, lipsit fiind de vîrtuţĭ şi cunoscinţe, că orb conduce pe orb, saŭ: doctore vindecă-te pe tine însuţi!

(Va urma.)

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Quimbo atrase luarea mea a minte asupra sa, deja pe când călăriserăm până aci. El şedea acuma tăcut în apropiarea mea. Îl întrebaĭ, ce supërare are.

„Quimbo sînt trist,“ îmĭ rëspunse. „Quimbo nu voiŭ maĭ grăi şi cânta.“

„De ce?“

„Quimbo sînt mănios, sînt mănios pe Ian, fórte mult rësbunare şi mânie!“

„Dară ce ţi-a făcut bunul Ian?“

„Ian bun? O, o, mynheer, Ian sînt rëŭ, sînt mult rëŭ! Ian leaŭ Quimbo Mietie. Quimbo aud tot, ce Somi spun şi ce Ian spun. Mietie sînt fată de la Somi şi nu voiŭ fi muiere de la Quimbo, ci muiere de la mult rëŭ Ian. O, o!“

Şi-şi împlântă cu mânie tóte zece degetele în frisură. Dară când simţi, că ea nu póte, să se strice, mersul gândurilor luĭ porni în altă direcţie.

„Mietie nu vreŭ fi muiere de la Quimbo, pentru că Quimbo nu maĭ sînt frumos! Struţ leaŭ Quimbo frumos për, dară Ian am totuşi încă maĭ mult nu frumos për. O, o, për de la Quimbo cresc ëră, şi atuncia plâng Mietie, că nu am vrë fi muiere de la Quimbo. Şi atuncia rîd Quimbo Mietie şi leaŭ alt bun frumos muiere!“

Îmĭ căută, să-l las, să-şi petrécă singur cu gândurile sale tragicomice de rësbunare, căcĭ îmĭ atrase luarea a minte un punct negru, care începea a se vedé a fară de parte pe şes. Më suiĭ maĭ la deal şi-mi scoseĭ ochianul. Cu ajutoriul luĭ vëḑuĭ un şerpe lung de călăreţĭ şi de carë, carĭ se apropiaŭ spre munte. Făcuĭ atenţĭ şi pe Burĭ, şi el dând ochianul din mână în mână aflară, că e aşteptatul transport. O consfătuire scurtă avu resultatul, că noĭ să rëmânem nevëḑuţĭ, până când caravana îşi va fi găsit un loc de popas.

Ne duserăm în apoĭ în văgăună şi priviam de aci într'ascuns la caravană. Ea se apropia fórte merenŭ, căcĭ carële cele fórte greoĭ le trăgeaŭ boĭ, şi aceştia încă păreaŭ a fi fórte obosiţĭ de drumul cel lung şi greŭ.

Abia cătră a méză zi ajunseră aşteptaţiĭ la póla muntelui şi fără de a maĭ cerca vre un loc scutit formară cu carële un cerc, şi în lăuntrul luĭ se aşeḑară călăreţiĭ şi bouariĭ.

„Acuma e timpul!“ zise Ian. „Mergem călărĭ la vale, pătrundem în fortăréţa de carë şi-l împuşcăm pe toţĭ!“

Eŭ më împotriviĭ.

„Atuncia ne-am espune primejdieĭ de a sbura în aer. Cât de uşor ar puté, să se întîmple, ca în vremea lupteĭ o descărcătură să aprindă praful de puşcă! E o mare negrije din partea ómenilor acestora, că s'aŭ aşeḑat aşa de aprópe de carë. Pentru ca să o pótă face acésta făr de primejdie, trebue că le e oprit orĭ ce foc şi aşa firesce că şi pipatul. De altmintrea călărĭ cu greŭ am puté, să pătrundem în fortăréţa de carë, şi atuncia am puté, să folosim numaĭ cuţitele.“

Acuma se îmbulḑi Quimbo printre Burĭ până la mine.

„Mynheer nu sciŭ, cum fac, dară Quimbo sciŭ!“

„Aşa dară?“

„Quimbo merg la călăreţĭ şi zic, Quimbo sînt Zulu; apoĭ aduc călăreţ la Burĭ.“

„Asta nu merge, căcĭ —“

„Asta merg, mynheer. Quimbo în dată arĕt!“

Niciĭ nu avurăm atâta răgaz, cât să-l oprim, şi el se şi furişă printre noĭ şi sări pe cóstă la vale. Noĭ firesce că ne spălmântarăm de purcederea asta arbitrară a Cafërului. El nu băga în samă strigările nóstre şi în scurtă vreme se depărtă deja aşa de tare, cât niciĭ nu maĭ putea, să le audă. Întreprinderea îmbia sperare de reuşită numaĭ în casul, dacă el era destul de cu minte, să se dea de o straje şi să susţină, că aĭ luĭ încă niciĭ nu aŭ observat caravana. Nu puturăm, să ne unim cu privire la mësurile de a preveni orĭ ce eventualitate rea, şi aşa ajunse Quimbo la fortăréţa de carë, deja maĭ înainte de ce am fi luat vre o hotărîre.

Acuma nu ne maĭ resta alta, fără să aşteptăm în linişte resultatul. Ce se petrecu în lăuntrul cercului de carë, noĭ nu puturăm vedé; dară preste puţină vreme se deschise cercul, şi noĭ vëḑurăm spre bucuria nóstră, că toţĭ călăreţiĭ părăsiră fortăréţa şi porniră în urma îndrăzneţuluĭ Cafër. Acesta, pe cum se părea, îĭ conducea de-a dreptul la noĭ. Dară preste puţin vëḑurăm, că el nu urcă muntele, ci se duse pe lângă póla luĭ. În acest chip călăreţiĭ trecură pe de desubtul nostru şi dispărură în dosul muntelui în tufiş.

Rësufläĭ uşurat.

„Quimbo e maĭ cu minte, de cum am socotit,“ zise van Horst, „şi conducëtoriul ómenilor acestora e maĭ băbăuc de cât Cafërul nostru. Un ofiţer cu minte ar fi lăsat, ca aşteptaţiĭ să se pogóre la el, orĭ cel puţin nu s'ar fi dus cu toţĭ ómeniĭ sëĭ în urma unuĭ om necunoscut. Lăsăm caiĭ aci şi mergem în urma lor după tufe, până când o parte din noĭ vor fi trecut de el. Atuncia îĭ avem între dóuë focurĭ, şi vreŭ, să vëd pe acela din el, care ne va scăpa. Rëmâĭ aci la caĭ, mynheer,“ zise îndreptându-se cătră mine. „Eştĭ singurul între noĭ, care e rănit, şi unor mâinĭ maĭ bune nu putem, să încredinţăm pe prinşiĭ nostri.“

Më împotriviĭ hotărîriĭ acesteia. Dară după ce toţĭ o aprobară, îmĭ căută, să më plec. În scurtă vreme dispărurăm Buriĭ după tufe, şi eŭ më aflam singur cu Angleziĭ. Aceştia firesce că de la prinderea lor în cóce vëḑuseră tóte, cele ce făcuserăm, şi privirile lor îndreptate asupra mea îmĭ spuneaŭ limpede, ce se petrecea în lăuntrul lor. Dară niciĭ unul nu grăi niciĭ un cuvînt, căcĭ le căuta, să supună, că ar fi zădărnică orĭ ce încercare de a se mesteca în întreprinderea nóstră cu scopul de a o împedeca.

Abia la un pătrariŭ de óră audiĭ din depărtare un sunet durduitoriŭ, şi pe loc îĭ urmă altul. Atacul începuse. Aşteptam cuprins de o nelinişte, carea nu mĭ-o puteam învinge pe deplin. Nu suferia îndoélă, ca Buriĭ vor învinge. Călăreţiĭ străinĭ sub conducëtoriul lor se ţineaŭ de un regiment de infanterie recrutat dintre Otentoţĭ şi înzestrat şi cu caĭ. Se numiaŭ Cape monted rifles şi nu eraŭ tare de temut. Neliniştea mea se referia numaĭ la Quimbo. El a bună samă nu se afla în o situaţie de tot neprimejdiósă, căcĭ putea uşor, să cadă pradă unuĭ act momentan de rësbunare. Dară nu avuĭ, să më neliniştesc multă vreme pentru el. El a fost adecă cel dintâiŭ, care s'a întors. A leşit în fugă mare din tufe şi a sărit la deal la mine.

„O, mynheer aicĭ?“ strigă deja din depărtare. „Quimbo am cerca bun mynheer şi nu am afla; atuncia gândesc Quimbo, mynheer sînt puşc mort, până Uys spun, unde mynheer sînt.“

„Şi cum a decurs lucrul?“

„Bun, o, o, tot mare bun! Otentot sînt mort, tot mort. Când Burĭ împuşc, sînt Quimbo înte sări în tufă, că alt cum Anglia puşc mort Quimbo. — Acuma spun mynheer, dacă Quimbo sînt prost orĭ dacă Quimbo fac bun lucrul sëŭ?“

„Eştĭ om de tot cu minte, Quimbo, şi dacă vom ajunge în cel dintâiŭ oraş, îţĭ voiŭ cumpëra o verigă în nas, carea va fi aprópe aşa de mare, cât marginea pălărieĭ mele.“

„Verigă în nas? O, o, mynheer sînt mare mult bun mynheer. Quimbo voiŭ fi cu verigă cel maĭ frumos bun Quimbo pe tot pământ!“

Încă până ce grăiam amîndoĭ, vëḑuĭ o parte a Burilor întorcêndu-se pe caiĭ cuceriţi şi alergând în galop spre fortăréţa de carë, pe când ceĭ alalţĭ veniaŭ în urma lor pe jos. Acum avură, să facă pe bouariĭ neprimejdioşĭ, ceea ce şi făcură uşor şi iute.

Apoĭ më duseră acolo pe mine şi pe ceĭ prinşĭ şi se apucară de esaminarea carëlor. Eraŭ cincĭ spre zece, fiesce care tras de câte opt boĭ tarĭ. Ele a fară de puscĭ învechite maĭ cuprindeaŭ şi o provisiune mare de plumb, praf şi patróne.

Ne căută, să dăm boilor răgaz de odihnă. Îĭ adăpară şi-ĭ lăsară, să pască, şi în vremea acésta ne sfătuirăm, că ce avea, să se întîmple acuma. După cele ce audiserăm de la Anglezĭ, nu era consult, să urcăm pasul Kers; transportul avea, să se trécă preste pasul Klei. Maĭ de parte părea a fi de lipsă, să trimitem óstei bure de din colo de munţĭ încunoscinţare cât se póte de grabnică despre planul cel rëutăcios al vrăşmaşuluĭ, şi aşa hotărîrăm, ca vre o câţĭ va din noĭ să călărëscă înainte şi să ducă încunoscinţarea aceea. Aleseră pe Ian, pe Uys şi pe mine, pe ceĭ dintâiŭ, pentru că Uys cu adiutantul sëŭ avea, să lea comanda Burilor, ëră pe mine, pentru că le mărturisiĭ sincer, că de nimica nu-mĭ e maĭ urît ca de o călărire à la paş de boŭ.

Pe loc şi pornirăm. Quimbo firesce că më însoţi. Ca rësplată pentru bărbăţia şi cuminţia sa primise o puşcă şi călăria acuma mândru în urma nóstră asemenea unuĭ scutelnic medieval, pe carele pentru vitejia luĭ l-aŭ făcut cavaler.

Făcusem cunoscinţă cu pasurile munţilor din America de méză nópte şi cu cele ale Cordilerilor. Pasul Klei cu privire la sëlbătëcimea sceneriel póte, să se asemene cu pasurile acelea. Printre stîncĭ prăpăstióse şi fórte înalte călăriam acum la deal, acum peziş la vale, şi îmĭ căută, să mărturisesc, că drumul acesta în urma raneĭ mele më obosi maĭ tare, de cum ar fi făcut în alte împrejurărĭ.

Ajunserăm până pe culmea munților, fără ca să fi dat de vre un vrăşmaş, dară pentru aceea totuşi eram pregătiți la fiesce care cotitură la vre un atac.

„Fi-vom óre destul de tari, cât să învingem o cétă de straje?“ întrebăi eŭ.

„După împrejurări,“ respunse Uys. „Aci are, să se ĭea în socotință nu numaĭ numĕrul vrăşmaşilor, ci şi terenul.“

„Vrăşmaşiĭ sînt aci,“ zise Ĭan încetinel oprindu-şi calul şi arĕtând spre un obiect întunecos, care zăcea jos pe pămînt lângă o cotitură, în jurul căreia ducea drumul. „Opriți-vĕ! Voiŭ recognosca.“

Descălecă şi se duse spre cotitură, ca să esamineze obiectul maĭ din apropiare. Apoĭ îşĭ întinse capul, pentru ca să privéscă de după cotitură. Un gest de surprindere îmĭ spuse, că a vĕdut óre ce bătĕtoriŭ la ochĭ. Apoĭ ne făcu semn, să mergem la el. Dacă am mers maĭ aprópe, vĕdurăm, că obiectul acela era un caros. A bună samă a stat aci o straje şi în căldura cea mare a aruncat carosul jos.

(Va urma.)

Avis.

De óre ce mulți dintre ceĭ ce stau în fruntea reuniunilor de cânt. şi musică şi a corurilor de țĕrani nicĭ până azĭ nu şĭ-au luat ostenéla a-mĭ trimite datele statistice despre acele coruri, îmĭ ĭeaŭ voe a-ĭ ruga pe acéstă cale din noŭ, să binevoéscă a-mĭ trimite aceste date până *cel mult în 31 Ian. st. v. 1900.*

Cine scie în destul aprecia scopul bun ce urmăresc cu edarea acestuĭ anuar şi doresce ca şi reuniunea saŭ corul de sub conducerea sa să fie înregistrat în el, să binevoéscă amĭ trimite datele necesare până la terminul maĭ sus indicat, de óre ce după acest termin voiŭ începe tipărirea anuarului *omițĕnd simplu şi ne făcĕnd nicĭ o amintire* despre existența corurilor, de la carĭ n'am primit aceste date.

La compunerea datelor statistice servéscă spre orientare apelul meŭ publicat în ziarele române din anul 1899 (Gazeta Transilvanieĭ Nr. 75, Tribuna 80. Fóea pop. 17, Trib. pop. 80 şi Fóea diec. 16) — cu adausul, că datele referitóre la activitatea corului să *se estindă şi pe anul 1899.*

De asemenĭ rog pe Dniĭ, carĭ mĭ-aŭ trimis deja datele statistice să binevoéscă a-mĭ arĕta activitatea şi eventualele schimbări în organismul corului în anul 1899.

Sibiŭ în 4/16 Ianuar 1900.

Timotei Popovici
prof. de musică la seminarul rom.

Bibliografie.

A apărut:

România Jună, ziar național independent, apare în fie care zi la Bucuresci, str. Isvor Nro 80 şi costă 50 Leĭ. Ziar modern 7 colóne, foiță, parte literară, serviciŭ telegrafic. Se recomandă prin spiritul naționalist în care e redactat. România Jună luptă maĭ ales contra cutropiriĭ jidovescĭ şi pentru ridicarea Românilor la starea culturală, morală şi națională ce li-se cade. Între redactoriĭ sĕĭ sînt scriitorĭ tineri de bun nume.

Extras din tarifele de postă şi telegraf valabile de la 1 Ianuarie 1900. Fiind tarifele anterióre în multe privințe esențial schimbate în urma întroduceriĭ valuteĭ de coróne, extrasul acesta e de cel maĭ mare folos pentru birouri şi privațĭ. Se póte procura de la librăria archidiecesană în Sibiŭ, cu prețul de 20 filerĭ.

Anuarul Băncilor române, Anul I. 1900, editura delegațiunĭ exmise de conferența directorilor de bancă din 25—26 Iunie 1898, Sibiŭ 1900, prețul 3 cor. Cuprinde pe lângă calendarul anuluĭ, indicarea terminelor pentru solvirea diferitelor competințe erariale, tragerile losurilor, scadența cuponilor, monetele, mĕsurile, tariful de zone, postă, telegraf, timbre ş. a. În partea a II-a e şematismul tuturor institutelor finanțiare şi comerciale, compus de Petra-Petrescu. Scótem câte va date: Numĕrul băncilor e de 75 şi a societăților comerciale de 10. Cel maĭ mare capital îl aŭ Albina, Bihoreana, Victoria, Timişana, Ardeleana, Lugoşana, Silvania şi Patria. Maĭ mare fond de reservă aŭ: Anraria, Bistrițana şi Seliște (maĭ mare de cât capitalul social), apoĭ Crişana, Hațegana şi Patria (aprópe cât capitalul). Cel maĭ mare, fără considerație la capital, îl are Albina, care de o dată are şi depunerile cele maĭ multe preste 5 mil. Cea maĭ mare dividendă a dat-o banca din Seliște, care a realisat 9101·73 fl. împărțind 18% (La pag. 56 se zice că Seliștea are capital de 260 miĭ, s'a pus maĭ mult cu un 0, ér în tabelă stă că Şoimuşana a dat 19% dividendă, ceea ce e greşit, fiind numaĭ 6%, vedĭ pag. 56 I. 61 II).

Raportul general al Reuniunei române de agricultură din Comit. Sibiului pentru an. 1898. Progresele ce face acéstă harnică reuniune sînt vrednice de tótă lauda, şi de data acésta relevăm câte va lucrurĭ maĭ însĕmnate din acéstă bogată activitate. În decursul anuluĭ 1898 s'aŭ ținut 7 întruniri agricole. Principalele ocupațiunĭ a acestor întruniri aŭ fost maĭ ales înființarea de însoțirĭ după sistemul Raiffeisen şi a tovărăşiilor agricole. În Sebeşul săs. a ținut o esposiție de vite, de póme şi strugurĭ, cu carĭ ocasiunĭ s'aŭ distribuit premiĭ de 350 fl. Reuniunea a nisuit mult pentru cultura pomilor, nutreturilor mălestrite şi pentru introducerea cânepeĭ italiene. În raionul sĕŭ sînt 9 tovărăşiĭ agricole înființate deja şi maĭ multe în lucrare, apoĭ 7 însoțirĭ de credit. În total Reuniunea are 567 membri, ér averea de 3685 fl. 95 cr.

Raportul societății „Petru Maior“ din Budapesta pe 1898/9. Societatea a avut 59 membri ordinarĭ, a ținut 2 şedințe literarĭ şi maĭ multe ordinarĭ şi estraordinarĭ. Biblioteca numĕră 2828 volume şi averea e de 6111 fl. 92 cr. La 4 Maiŭ 1899 societatea a ținut serata bine succesă.

Convorbiri literare, Anul XXXIII, Nrul 12, cuprinzĕnd maĭ ales studiĭ scientifice şi recensiunĭ asupra principalelor producte literare. Poesiĭ de Matia Cioban şi trad. din Catullus de N. I. Basilescu.

Nóua Revistă Română, Vol. 1, Nrul 2, redactor Radulescu-Motru, apare de dóuĕ orĭ pe lună, abonamentul 24 leĭ, cuprinde feliuriți articliĭ politicĭ, economicĭ, literarĭ; apoĭ recensiunĭ amĕnunțite şi în celea 2 suplimente tot felul de notițe din lumea românéscă. O recomandăm cu deadinsul cetitorilor nostri.

Revista ilustrată, Anul II. Nrul 12, redactor Ioan Baciŭ, conține numeroşĭ articliĭ literarĭ: poesiĭ, colinde, novele traduse, localisări, legende şi varietățĭ, portretele luĭ Aron Pumnul şi Vasile Moldovan. De la 1 Ian. 1900 revista va apăre de dóuĕ orĭ pe lună, (nu o dată ca până acum) în format mare de câte o cólă şi va costa 12 cor. Dacă piesele publicate ar fi de maĭ multă valóre, revista ar plăti mult.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Ĭosif I. cu binecuvîntarea Preasfințituluĭ nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulți din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şi procure ediția acésta a Evangelieĭ şi nu scĭŭ prețul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliştĭ, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899, pag. 180, prețul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicații ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicații pentru formarea unuĭ fond provințial de salarisare a preoților şi învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginĭ şi costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvaruluĭ** tradusă de membriĭ societățiĭ de lectură „Inocențiŭ Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societățiĭ, pag. 287, prețul 2 coróne.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradeamare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare, Nagy-magyar uteza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ şi învĕțătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părțĭ.

Posta Redacțiunĭ. M. O. D. *P. Roth S. I.* Operatul l-am primit. Vĕ mulțămim, că în ocupațiunĭ Vĕ aduceți a minte şi de noĭ. Cât se póte maĭ curênd se va publica. — Dluĭ *Iosif Hordobeț*, Hubbard Ohio, America de nord, am primit scrisórea Dtale şi am luat notiță de cuprinsul eĭ.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 10 Februariŭ 1900. | Numĕrul 6.

În cestia autonomiei.

Sĕptĕmâna trecută s'a deschis la Budapesta congresul catolic pentru regularea autonomiei.

Biserica nóstră n'a luat parte la congres, fiind deja de mai înainte lămurită posiţia, ce archiereii nostri aveaŭ să o ĭee faţă de chipul cum s'a credut, să se facă autonomia acésta.

Desbaterile de până acum ale congresului fac tot mai statornică impresiunea, că din autonomie nu se va alege nimic. Chiar şi în comisia de 27 sînt dóuĕ partide; Episcopii catolici nu par prea încântaţi nici chiar ei de proectele de statut şi mai este şi guvernul, care ar vre să scótă autonomia după gustul sĕŭ.

Ceea ce a bătut la ochi în acésta cestie, e de bună samă tăcerea, ce se observă de toţi faţă de protestul Sinodului archidiecesan ţinut an. tr. Pe când adecă proectele celor dóuĕ partide din comisia de 27 aŭ fost publicate de ziarele magiare şi desbătute pe lung şi pe larg, pe atunci, nu se spune nici un cuvînt măcar de protestul înaintat de Sinodul nostru, de şi acela a fost de mult înaintat la locurile competente.

Şi chiar de aceea credem, că facem un bun serviţ cetitorilor nostri, publicând acest protest, aşa după cum a fost primit de Sinod şi înaintat ministrului de culte, cu rugarea, ca să esopereze de la Maestatea Sa ţinerea Congresului Provinţei nóstre mitropolitane, conform memorialului trimis din conferinţa episcopéscă ţinută la 1897 — Primatelui, spre a întreveni la congresul autonomic, ca să se respecte drepturile bisericii nóstre. — şi Nunţiaturei apostolice spre a face să se susţină în întregimea sa Bulla papală. —

Étă testul:

Sinodul archidiecesan al Archidieceseĭ gr. cat. de Alba Ĭulia şi Făgăraş întrunit în Blaş la 22 Novembre 1899 nu a putut trece cu vederea neliniştea şi agitaţiunea adêncă, ce s'a produs în sînul credincioşilor gr. cat. din causa încercărilor, ce s'aŭ făcut din partea congresului catolic regnicolar, de a contopi Provincia Mitropolitană gr. cat. română de Alba Ĭulia şi Făgăraş în organismul autonomic al bisericii catolice de ritul latin din Ungaria.

Acéstă agitaţiune şi nemulţămire adêncă, pe cum şi chiemarea, ce o are Sinodul archidiecesan de a veghia neadormit asupra drepturilor bisericii, aŭ impus aceluia datorinţa sfîntă, de a se ocupa şi cu cestiunea autonomiei întru cât privesce biserica nóstră gr. cat., şi ast fel Sinodul, esaminând actele relative la acéstă causă de supremă importanţă şi în special operatul comisiunii de 27 esmise de congresul catolic, a aflat în Domnul a enunţa următórele:

I. Operatul comisiunii de 27 a congresului autonomic ungar nu respectéză de loc autonomia şi independinţa Provinţei Mitropolitane gr. cat. române de Alba Ĭulia şi Făgăraş, şi în special:

1. Vatĕmă decretul Uniunei sinodului ecumenic de la Florenţia din 1439, în sensul căruia drepturile şi privilegiile bisericii nóstre ca biserică de ritul grecesc aŭ să se păstreze nevătĕmate conform sfintelor canóne şi disciplinei grecesci: „Salvis videlicet omnibus eorum juribus ac privilegiis.“ Prin urmare în sensul acestui decret, bisericile orientale sub primatul Pontificelui Roman aŭ să se administreze şi guverneze fără amestecul altor biserici orî persóne de ritul latin, şi fie care provinţă eclesiastică independent de altă provinţă şi în conformitate cu canónele şi aşedĕmintele orientale. Cu tóte acestea în anumite afaceri bisericesci, cum sînt: completarea scaunelor episcopesci, afacerile şcolare, fundaţionale, de beneficienţă şi de organisaţiune şi altele, — operatul comisiunii de 27 a pus şi Mitropolia nóstră sub jurisdicţiunea congresului general catolic şi a directoriului sĕŭ, carî ambe corporaţiuni sînt compuse în maioritate preponderantă din persóne de ritul latin, ce nu aparţin Provinţei nóstre mitropolitane, şi carî tot de una pot maiorisa pe puţinii membrii de ritul grecesc aparţinĕtorî bisericii nóstre, carî eventual ar întra în acele corporaţiuni.

2. Vătĕma manifestul Uniunii din 7 Octobre 1698, în sensul căruia tóte aşedĕmintele şi obiceiurile bisericii românesci, pentru tóte timpurile aŭ să fie scutite de orî ce amestec al altora, carî nu aparţin bisericii nóstre gr. cat., pe când după operatul comisiunii de 27 unele din aşedĕmintele bisericii nóstre de es. gimnasiile, preparandiile, şcolile poporale, asilele infantile, se espun amestecului atât al persónelor eclesiastice latine, cât şi al mirenilor de ritul latin, de şi acest amestec prin violarea condiţiunilor din manifestul citat involvă desfacerea Uniunii.

3. Vatĕmă Bulla Pontificelui Roman Piŭ al IX-lea de dto VI-le Kalendas Decembris 1853 (26 Novembre 1853) „Ecclesiam Christi“, prin care biserica nóstră cu tóte bisericile, parochiile, filialele, cu tóte persónele sale de orî ce sex şi condiţiune, a fost scósă de sub jurisdicţiunea mitropolitană şi de sub orî ce prerogativă jurisdicţională (prin urmare şi primaţială) a Archiepiscopului din Strigon. Fără a respecta auctoritatea şi puterea dumnezeéscă a Pontificelui Roman validată într'o Bullă, — emanată alt cum cu previa încuviinţare a Maestăţii Sale Regelui Apostolic şi suprem patron al bisericii catolice din Ungaria, — operatul comisiunii de 27 dă congresului general catolic şi directoriului sĕŭ, carî ambe corporaţiuni staŭ sub presidiul primatelui, dreptul de a se ingera în implerea beneficiilor mai mari, în administrarea beneficiilor episcopesci vacante, în înfiinţarea, desvoltarea şi organisarea tuturor institutelor de învĕţămînt, putênd chiar cassa unul saŭ altul dintre gimnasiile esistente, în afacerile fundaţiunilor bisericesci de binefacere şi şcolare, în afacerile de disciplină a persónelor aplicate la şcólă, în afaceri de apelaţiuni, cu un cuvînt dreptul de a se ingera şi dispune într'o mulţime de afaceri, carî după Bulla papală cad numai în competinţa auctorităţilor diecesane şi celeĭ mitropolitane a Provinţeĭ nóstre bisericesci cu eschiderea primatelui şi orî căreĭ autorităţi constituite a fară de Provinţa nóstră bisericéscă.

4. Vatĕmă decretele concilielor nóstre provinţiale din 1872 şi 1882, în sensul cărora biserica nóstră a fost organisată ca Provinţă mitropolitană autonomă şi independentă de orî ce alte biserici din patrie, şi când se vatĕmă aceste decrete se desconsideră însaşi auctoritatea Pontificilor Romani, carî le-aŭ aprobat şi aŭ dispus stricta lor observare.

5. Vatĕmă canonul 8 al Sinodului ecumenic de la Efes, unde se zice: „Sanctae ergo et universali synodo visum est, ut unicuique provinciae pura et inviolata serventur jura, quae ab initio et multis retro annis habet secundum consuetudinem, quae jam olim servata, potestatem habente unoquoque metropolitano actorum esemplaria ad suam securitatem accipere. Si quis autem constitutionem aliquam iis, quae nunc definita sunt, repugnantem attulerit, eam quoque esse irritam visum est

toti sanctae et universali Synodo", Operatul Comisiunii de 27 nu ține adecă samă nici de obiceiul, după care biserica nóstră, ca provință bisericéscă, s'a guvernat și administrat până acum în tóte afacerile sale separat de biserica latină, nici de dreptul ei garantat prin acte emanate de la cei mai înalți factori bisericesci și civili de a se guverna întru tóte ca provință autonomă și independentă.

6. Vatémă canonul 2 al Sinodului ecumenic constantinopolitan I: „Non vocati autem episcopi, ultra suam dioecesim non accedant, propter ordinationes faciendas aut propter alias dispensationes ecclesiasticas. Servata vero quae scripta est de gubernationibus regula, manifestum est, quod illa quae sunt per unamquamque provinciam *ipsius provinciae Synodus dispenset,* sicut nicaeno constat decretum esse concilio." Operatul comisiunii de 27 în contra acestui canon, peste auctoritatea cea mai înaltă în Provința nóstră bisericéscă, care este sinodul provințial, constitue în mai multe afaceri o auctoritate și mai înaltă și încă afară de cadrul aceleĭ Provințe bisericesci.

7. Întru cât directoriul de sub presidiul primatelui primesce și apelațiuni din Provința nóstră bisericéscă, operatul comisiunii de 27 vatémă dispusețiunile sinodului I. ecumenic canon 5; a Sinodului antiochean canon 12, 13, 14, 15 și 20; a Sinodului de la Trulla canon 8; și a sinodului II de la Nicea canon 6., în sensul cărora după întocmirea și organismul bisericii orientale, tóte plânsorile și neregularitățile, ce se ivesc pe teritoriul uneĭ provințe bisericesci, aŭ să se pertracteze și decidă din partea episcopului concernent și de mitropolitul cu concursul episcopilor în sinod provințial, ér nici de cum prin amestecul nepoftit al vre unuĭ episcop din altă provință ecclesiastică.

8. Întru cât se dă directoriului de sub presidiul primatelui dreptul de a controla, supraveghia și ține în evidință fondurile și fundațiunnile bisericii nóstre, operatul comisiunii de 27 vatémă canonul 25 și 26 al Sinodului de la Chalcedon, canonul 35 al Sinodului Trullan și canonul 11 al Sinodului II de la Nicea, în sensul cărora dreptul de a manipula, supraveghia și administra averile bisericesci, ori de ce soiŭ ar fi acela, se cuvine autorității diecesane și în cas de lipsă Mitropolitului fără nici un amestec al auctorităților din alte provințe bisericesci.

9. Întru cât și primatelui și directoriului se atribue dreptul de ingerință în completarea scaunelor episcopesci din Provința nóstră mitropolitană, operatul comisiunii de 27 vatémă canonul 4 al Sinodului de la Nicea, canonul 19 de la Antiochia, canonul 12 de la Laodicea, canonul 3 al Sinodului II de la Nicea, în cari numai mitropolitului și episcopilor comprovințiali li se atribue dreptul de a conlucra la alegerea și constituirea episcopilor la scaunele vacante fără nici un amestec al episcopilor din alte provințe bisericesci.

10. Vatémă și ignoréză auctoritatea Sinodului provințial întru cât operatul acela s'a făcut fără de conlucrarea și învoirea Sinodului Provințel nóstre bisericesci, care după disciplina și organismul canonic al bisericii nóstre este factorul principal și sub pontificele roman cel mai înalt for de jurisdicțiune în tóte afacerile, asupra cărora se estinde operatul comisiunii de 27. Vătémarea și desconsiderarea acésta este cu atât mai gravă, cu cât nu s'a ținut samă nici de protestul episcopilor nostri comprovințiali, cuprins în memorialul adresat primatelui și repetit în conferințele corpului episcopesc ungar, nici de protestul clerului și poporului nostru ridicat în conferința de la Cluș în 29 Iuniŭ 1897.

11. Vatémă art. de lege XXXIX din 1868, prin care Mitopolia Alba Iuliei fu înarticulată în legile țériĭ așa, pe cum era aceea constituită atunci după disciplina bisericii orientale și după Bulla canonisătóre din 1853, cari asigură autonomia și independința aceleia pentru tóte timpurile.

12. Vatémă art. de lege XLIII din 1868 despre uniunea Transilvaniei cu Ungaria, prin care legile anteriore transilvane, cari reguléză libertatea religionară și autonomică, egalitatea și relațiunile reciproce ale confesiunilor recepte și ale jurisdicțiunilor bisericesci de pe teritoriul Transilvaniei și părților adnexe, se estind și asupra greco-catolicilor. Între legile aceste anteriore amintim part. I. titl. VIII din Approbatae Constitutiones regni Transsylvaniae, și art. de lege LV din 1791, pe pe cari se basézá și autonomia dieceseĭ catolice transilvane, și este dureros, că pe când operatul comisiunii de 27 respectéză autonomia dieceseĭ catolice transilvane cu organism separat de autonomia regnicolară a bisericii catolice din Ungaria, pe atunci pe biserica nóstră, care încă se estinde asupra Transilvaniei și părților adnexe, o lipsesce de autonomia aceea separată, de care se bucură tóte confesiunile din Transilvania și cu care biserica nóstră în sensul art. de lege XLIII din 1868, ar fi trebuit să fie învestită deja din anul 1868. când s'a organisat și autonomia bisericii gr. or. și a început a funcționa și statul catolic în organisațiunea de azi. Trebue deci, să cerem, ca macar acum să se respecteze și esecuteze legea citată.

13. Vatémă tóte legile și ordinațiunile mai înalte, în sensul cărora biserica nóstră gr. cat. a fost considerată ca corporațiune distinctă de biserica latină, și în special vatémă § 6. din art. de lege XLIII ex 1895, unde biserica gr. cat. este înșirată ca corporațiune distinctă de biserica latină și de cele alalte biserici din patrie și prin urmare ca biserică distinctă are să-și organiseze și autonomia.

14. Vatémă prea înalta hotărîre a Maestății Sale de dto Viena 29 Novembre 1895, în care se zice, că la inițiarea autonomieĭ catolice să se țină strict în vedere organisațiunea bisericii catolice; după ce însе canónele citate și alte mai multe ale sinódelor ecumenice și topice, după cari trebue să fie organisată biserica nóstră ca biserică catolică de rit grecesc, aședă ori ce organisațiune eclesiastică pe base provințiale, respective nu admite episcopi fără de mitropoliți nici episcopate fără de provințe mitropolitane, și după ce de altă parte în operatul comisiunii de 27 nu se contempléză nici un organism provințial, ci numai parochial, diecesan și central saŭ regnicolar, este evident, că operatul comisiunii de 27 vatémă și dispusețiunea citată a Maestății Sale.

15. Vatémă asigurările pline de mângâiere cuprinse în enciclica Sfinției Sale Pontificelui Roman Leo al XIII-lea de dto 20 Iuniŭ 1894; care se începe cu cuvintele: „Praeclara gratulationis" și în care se zice celor de rit oriental: „Neque est cur dubitetis quidquam propterea Nos vel successores nostros de jure Vestro, de patriarchalibus privilegiis, de rituali cujusque ecclesiae consuetudine detracturos. Quippe hoc etiam fuit idemque est perpetuo futurum in consilio disciplinaque apostolicae Sedis positum, propriis cujusque populi originibus moribusque ex aequo et bono non parce tribuere. At vero redintegrata Nobiscum unione, mirum profecto, quanta Ecclesiis vestris dignitas, quantum decus divino munere accedet."

16. Vatémă interesele cele mari ale catolicismului, întru cât operatul comisiunii de 27 neținênd samă de drepturile bisericii nóstre a produs în sînul credincioșilor nostri o nemulțămire atât de adâncă și ferbere atât de mare, în cât însa-și esistința bisericii póte fi amenințată, mai vîrtos dacă și congresul catolic va desconsidera drepturile bisericii nóstre, ér ceĭ alalți factori mai înalți nu le vor lua sub puternicul lor scut.

17. Vatémă caritatea creștină, pentru că operatul comisiunii de 27. în loc să apere, să scutéscă, și să valideze drepturile Provinței nóstre bisericesci, pe cum cu drept cuvînt s'ar puté aștepta de la ceĭ ce sînt uniți prin aceea-și credință catolică, le nesocotesce și le încalcă fără nici un scrupul, și prin acésta dă ansă la neîncredere, înstrăinare și discordie între fiii aceleia-și biserici universale, cari uniți fiind prin aceea-și credință, uniți ar trebui să fie și prin iubire și stimă reciprocă.

II. De altă parte Sinodul archidiecesan își ține de datorință a-și exprima pe lângă simțemintele sale de omagială supunere față cu Maestatea Sa Preagloriosul nostru Rege Apostolic Francisc Iosif I. și față cu Sfintul Scaun apostolic, și pe acele de neperitórie gratitudine. pentru că acești prea înalți factori s'aŭ îndurat a garanta prin acte publice autonomia și independința Provinței Mitropolitane gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș și-și exprimă speranța, că nici guvernul Maestății Sale nu va permite încălcarea drepturilor garantate prin acele acte.

Iubileul Mitropolitului. Pentru aniversarea a 25-a de la consacrarea întru Episcop a Î. P. S. Sale Mitropolitului Victor, Veneratul Capitul Mitropolitan a adresat Clerului arehid. următórea circulară:

Nr. 14—1900.

Onorate în Christos Frate!

În 2/14 Februariŭ a. c., în sĕrbătórea Întîmpinării Domnului nostru Isus Christos, se împlinesce un pătrar de secol, de când iubitul nostru Mitropolit Victor a fost consacrat în biserica catedrală din Blaș întru Episcop al Diecesei de Lugoș.

Drept îndreptând cuvîntul adevĕrului și cu toiagul puterii guvernând Biserica lui Christos „cu tótă răbdarea și învĕțătura“ (II Tim. 4, 2) iubitul nostru Archiereŭ în dóuĕ zeci și cinci ani neîncetat „a luat a minte de sine și de tótă turma. întru carea Spiritul sfînt L'a pus Episcop, ca să pască Biserica lui Dumnezeŭ, carea o a câștigat cu sângele sĕŭ“ (Fapt. 20. 28).

Cuvine-se deci, ca turma încredințată pastoririĭ Lui în ziua acésta aniversară să se bucure în Domnul împreună cu Păstoriul sĕŭ. Cuveni-s'ar, ca ea să manifesteze bucuria acésta a sa și în a fară în tot chipul plăcut lui Dumnezeŭ. Dară dorința Archipăstoriului nostru iubilar e, că fiiĭ Lui sufletesci în ziua acésta să se bucure numai întru inimile sale. Și dorința acésta are, să ne fie sfîntă. Credem deci, că corĕspundem pe deplin intențiunii iubitului nostru Archiereŭ, dacă întru acéstă sĕrbătóre credincioșii în tóte parochiile Archidiecesei nóstre vom lua parte cu evlavie îndoită la sfînta liturgie rugându-ne Părintelui ceresc, să dăruéscă pe Înalt Preasfințitul Archiepiscopul și Mitropolitul nostru Victor sfintelor sale biserici în pace, întreg, onorat, sănĕtos, întru zile îndelungate, drept îndreptând cuvîntul adevĕrului, — ér la capĕtul sfintei liturgii vom cânta Doxologia cea mare, mulțămind astfel lui Dumnezeŭ pentru tóte darurile. cu carii a dăruit pe Archipăstoriul nostru Iubilar.

Lăsăm deci tuturor în Christos Frați parochi și administratori parochiali din Archidiecesa nóstră, să serbeze în modul acesta ziua acésta de bucurie și iubilare.

Blaș din ședința Capitului mitropolitan gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș ținută în 5 Februariŭ 1900.

Ioan M. Moldovan
preposit.
Dr. Victor Szmigelski
canonic notariŭ.

Renta școlilor din Brașov. În fine s'a terminat și cu renta acésta care a ridicat o furtună mare, atât la noi cât și din colo de Carpați, și carea la timpul sĕŭ a pricinuit căderea ministrului liberal, a dlui Sturdza.

Dar nici modul cum s'a făcut tranșarea acésta nu pare a mulțămi nici pe Brașoveni, nici pe cei din Pesta. nici pe cei din Bucuresci. fie care vede ceva restricțiune în resolvarea acésta. Liberalii din România găsesc că conservatorii n'aŭ făcut nimic mai mult, de cât ceea ce și ei o promiseră; ér Magiarii găsesc, că politica de naționalități a guvernului a suferit înfrângere și că ministrul Wlassics se va retrage din minister, nefiind de acord în resolvarea acestei cestiuni. În următórele facem cunoscut proectul de lege presentat de dl Tache Ionescu și primit cu aplause în camera română.

Espunerea de motive.

„Numĕróse documente, dătând de la 1594 și până la începutul acestui veac, stabilesc diferitele drepturi. pe carii biserica Sfîntului Nicolae din Brașov le-a avut față de Statul român. În 1868 și în 1875 s'aŭ fixat aceste drepturi la cifra de 38.500 lei, carii să fie ai bisericii Sfîntului Nicolae pentru școlile greco-orientale române din Brașov, întreținute de zisa biserica.

De atunci suma de 38.500 lei pe an a fost plătită regulat de către Statul român comitetului bisericii Sfîntului Nicolae din Brașov, a fară numai de cei trei ani din urmă.

În acéstă nóuă situație, comitetul bisericii Sfîntului Nicolae din Brașov a intentat o acțiune în contra Statului român, prin care cerea, ca Statul român să-i plătéscă o sumă anuală de 75.000, cifră la care zisa biserică prețuia vechile ei drepturi.

De altă parte guvernul ungar a atras atenția guvernului român asupra legislației ungare, care oprésce bisericile și școlile de a primi ajutóre de la State stăine.

În urma acestei comunicări, aŭ urmat tratative între cele dóuĕ guverne asupra adevĕratei naturi a drepturilor bisericii Sfîntului Nicolae.

Azi biserica Sf. Nicolae din Brașov, cu aprobarea Consistoriului din Sibiŭ, se declară gata să retragă acțiunea, ce a adus în contra statului român, dacă guvernul român ar capitalisa suma anuală de 38.500 lei într'un titlu de rentă română 4 la sută, care ar fi depus la Casa de depuneri și consemnațiuni (Casa centrală de stat) din Budapesta, ca fond al bisericii Sf. Nicolae din Brașov pentru gimnasiul și școla reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa biserică, cu condiție ca venitul capitalului de 962.500 lei să fie plătit în fie care an președintelui comitetului bisericii Sf. Nicolae din Brașov pentru al întrebuința la nevoile ziselor școli în organisațiunea lor actuală, capitalul rĕmânênd veĕnic inalienabil și neputênd nici o dată să fie detras de la acéstă destinațiune.

Ministrul cultelor și instrucțiunii publice
Tache Ionescu.

Proect de lege

pentru capitalisarea sumei de 38.500 lei pe an, pe care Statul român o datorésce bisericii Sfîntului Nicolae din Brașov, pentru gimnasiul și școla reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa biserică, pe cum și pentru deschiderea unui credit estra-ordinar servind la plata sumei de 115.500 lei, datorați ziseĭ biserici pentru zisele școli în timpul celor din urmă trei ani.

Articolul I. — Guvernul, este autorisat să emită un titlu de rentă 4% perpetuă, pentru un capital de 962.500 lei, producênd o rentă anuală de 38.500 lei. Acest titlu va fi nominativ pe numele bisericii Sfîntului Nicolae din Brașov pentru gimnasiul și școla reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa biserică.

Articolul II. — Se deschide ministerului cultelor și instrucțiunii publice un credit estra-ordinar de 115.500 lei pentru plata sumei de 38.500 lei. datorită pe cei trei ani din urmă bisericii Sfîntului Nicolae din Brașov, pentru gimnasiul și școla reală greco-orientală română din acel oraș întreținute de zisa biserică.

Acest credit estra-ordinar se va acoperi din escedentul budgetar al anului 1898—1899.

Articolul III. — Anuitatea rentei perpetue de la articolul I va fi înscrisă la serviciul datoriei publice.

Ministrul cultelor și instrucțiunii publice
Tache Ionescu.

Religia în teorie și în praxă. — Mai astă-tómnă luasem act despre elogiile, ce le-a adus religiei ministrul de comerciŭ, Hegedüs, în adunarea reuniunii protestante din Dobrițin. „Cu cărțile învĕțaților și cu ajutorul teoriilor nu pot fi conduse popórele . . . Mult mai firéscă este Evangelia și mult mai nobilă“ — spunea dl ministru.

În ședința din 5 a l. c. deputatul Juriss Mihály revenind asupra cuvintelor spuse de dl ministru, în o frumósă vorbire arată, cât de de parte este actualul sistem de guvernare de a practisa principiile Evangeliei, atât de mult lăudate în teorie. „Secretarul de stat — zice oratorul — a arĕtat în vorbirea sa fórte lămurit miseriile *poporului* și causele lor, ér pentru vindecarea acestor miserii, recurge la biserică. Așa-i . . . dacă e primejdie, în dată recurge lumea la biserică; (Ilaritate în stânga) până îi merge bine, nu-și bate capul cu biserica, și își bate joc de preoți. Ast fel a fost în Franța la sfîrșitul vĕculuĭ al XVIII-lea; când conducĕtoriĭ statului nu-și mai încăpeaŭ în piele, persecutaŭ biserica, alungaŭ pe Iesuiți. Și acum persecutézĕ congregația Assumpționiștilor, măcar că țara avea mare folos de la ei: Parisul va trebui să dee cel puțin trei-patru sute de mii frcs. pentru școlile. în carii ei propuneaŭ gratuit. Dacă le va merge rĕŭ Parisienilor, érăși îi vor chema înapoi. E adevĕrat, că menirea bisericii e, să vindece ranele sufletesci ale credincioșilor, și să le ridice demnitatea de om din noroiul patimilor. Biserica și-a împlinit datorința acésta în tot de una și o va împlini-o și pe viitor chiar și când va fi persecutată. Dar póte aștepta cu tot dreptul, ca statul să-i stee în ajutor. Și cine sînt chiemați în primul rînd a veni în ajutorul miseriilor sufletesci a poporului? Întâiŭ și mai întâiŭ aceia, carii aŭ puterea în mâni: domnii ministri și domnul secretar de stat, carii trebue să cunóscă nĕcasurile poporului. Ar fi prea mult, dacă s'ar aștepta, ca biserica singură să mântuéscă poporul de multele lui miserii sufletesci; ajute-i și statul și atunci lucrarea bisericii va avé succese mult mai mari.

Adevĕruri. — „Alkotmány“ din 3 Februariŭ, drept ilustrare a stărilor miserabile din instrucția publică magiră aduce următórele: La Oradea a murit, aprópe de fóme, Fiedler Tamás, care fusese profesor de caligrafie și desemn; slăbindu-i-se ochiĭ, a ajuns copist și în urmă „verklis.“ — Ér zilele aceste a murit, *de fóme*, cum aŭ constatat chiar medicii, Azay István, învĕțător în comuna magiară Acs.

Nici unuia, nici altuia guvernul n'a avut ori n'a vrut să-i dea nici un ajutor, căci anii de pensie nu-i aveaŭ complet.

În acelaşĭ timp însĕ statul susţine la Paris o şcólă de belearte pentru magiarĭ (ceĭ maĭ mulţĭ Evreĭ) . . . .

„Ungurĭĭ — scrie numitul ziar — sufer şi acum de mania să se fuduléscă în a fará, de şi aicĭ, acasă, sînt ca la treĭ milióne, carĭ nu sciŭ să deosebéscă pe a de b".

Acestea ar trebui să le ieé în adevĕrată considerare ceĭ de la putere, ér nu să risipéscă zeci de miĭ pe teatre şi spre scopurĭ de magiarisare.

Jidanii — element distructiv! — În şedinţa de Sâmbătă a camereĭ, deputatul Buzath, membru al partidului poporal catolic, caracterisând situaţia politică a Ungarieĭ, presentă în lumină fórte tristă influinţa desastrósă, ce Jidovismul o are asupra poporaţiunii ţĕrĭĭ. Oratorul a zis între altele:

Aceştĭ Jidanĭ aŭ o ocupaţiune specială a lor: cămătăria. Eĭ cunosc legea despre cămătărĭĭ maĭ bine de cât orĭ şi care alt fiŭ al patrieĭ, ba şĭ-aŭ tradus'o chiar în limba lor. Eĭ sînt cu mare băgare de samă, ca să nu vină în conflict cu legea, şi tocmaĭ pentru acésta cultivă cămătăria ascunsă la Nord prin vite, la Sud prin bucate. La orĭ ce afacere lucréză cu marĭ câştigurĭ, ţin în mâna lor viaţa de tóte zilele a bietuluĭ popor agricol, tot câştigul luĭ anual şi viitorul, aşa în cât poporul este un sclav adevĕrat în mâna acestuĭ soiŭ de speculanţĭ. Cametele cele maĭ micĭ sînt în părţile amintite ale ţĕrĭĭ 10 fl., după aceştĭ 10 fl. storc la an 5 fl., adecă 50%. În dată ce omul nĕcăjit ajunge în stare strîmtorată, eĭ (cămătarĭĭ jidanĭ) strîng strénsul în jurul gâtuluĭ nenorocituluĭ, şi atuncĭ după 10 fl. ieaŭ pe sĕptĕmână camătă de 1 fl., pe unele locurĭ maĭ mult, chiar şi 2 fl. la sĕptĕmână după 10 fl. . . .

Ţĕranul nicĭ o dată nu capĕtă drept şi dreptate în reclamaţiunile luĭ faţă cu aceştĭ negustorĭ speculanţĭ. Eĭ corump pe toţĭ, ér pe ceĭ ce nu vor să se lase a fi corupţĭ, îĭ ameninţă, ba îĭ atacă direct. . . Se fac stăpânĭ pe moşiĭ prin fel de fel de apucăturĭ illicite. După ce pe calea acésta aŭ ajuns în posesiunea proprietăţilor, eĭ asigură casele şi apoĭ le daŭ foc, pun baniĭ la busunar şi moşia din câmp o daŭ în arîndă. . . . . Pe urma acestor devastărĭ poporul rĕmâne fără pământ şi fără vite, întréga luĭ esistinţă e legată de interesele nemiloşilor cămătarĭ şi demoralisarea cresce în mod înspăimântător. Poporuluĭ nu-ĭ maĭ pot ajuta nicĭ preoţiĭ sĕĭ, nicĭ primariĭ, ba se întîmplă fórte adesea, că în loc ca funcţionariĭ inferiorĭ de la administraţie să sară în ajutorul poporuluĭ, eĭ maĭ mult îĭ strică. . . . În mijlocul rutenimiĭ sînt la ordinea zileĭ furturile, jafurile, ameninţările, despoiarea de moşie, hoţiile şi aprinderile, spênzurâturile şi omorurile. Aicĭ nu maĭ esistă nicĭ forma esternă a statuluĭ de drept, aicĭ e o adevĕrată anarchiă.

Pe acest element a aflat de bine camera a-l ridica, a-l recipia şi a-ĭ da drepturĭ egale. . .

Oratorul se ocupă apoĭ cu cestiunea evreéscă. Zice, că cu cestiunea acésta nu se ocupă bucuros în Ungaria, fiind că Jidănimea de aicĭ a ajuns la o putere atât de mare pe teren comercial, politic şi finanţiar, în cât abia dacă este un ram al vieţiĭ publice, ale cărui fire de interese să nu lege voinţa ómenilor. Nu face rĕsponsabilĭ pe toţĭ Jidaniĭ, căcĭ sînt şi Jidanĭ, carĭ nu pot fi clasificaţĭ cu ceĭ descrişĭ maĭ sus. Cere însĕ de la factoriĭ chemaţĭ, ca faţă cu Evreimea să păşéscă cât maĭ energic şi să-ĭ oblige la observarea legilor.

Bánffy redivivus? — În şedinţa dieteĭ din 3 a l. c. deputatul kossuthist Komjathy s'a ocupat esclusiv cu cestiunea naţionalităţilor, desaprobând în terminĭ aspri politica de naţionalitate a guvernuluĭ Széll. În deosebi, regretă deputatul kossuthist, că guvernul a desfiinţat secţiunea naţionalităţilor, care făcea un prea frumos serviţiŭ causeĭ magiare. Prin desfiinţarea eĭ Româniĭ aŭ căpĕtat curaj, şi sînt hotărîţĭ a păşi la alegerile dietale. În faţa acestuĭ pericol grozav, oratorul rógă pe toţĭ membri camereĭ, să fie Magiarĭ cu trup cu suflet, căcĭ situaţia o cere azĭ maĭ mult ca orĭ când.

În legătură cu acéstă patriotică interpelare pare a fi apariţia ziaruluĭ „Magyar Szó" organul fostuluĭ premier Bánffy. În articolul — program, critică în terminĭ aspri ţinuta guvernuluĭ Széll faţă cu naţionalităţile, cu deosebit accent pe ştergerea secţiuneĭ naţionalităţilor. Menirea nouluĭ organ bánffyst este: „Să ne dăm silinţa a împreuna interesele dinastieĭ Habsburgice şi ale vieţiĭ magiare *într'o neîndurată politică şovinistică magiară.*"

Scurt şi la înţeles.

De cât că gazetariul Báuffy cu greŭ va maĭ fi măcar pe jumĕtate aşa de ofensiv ca Bánffy ministrul!

Revistă politică.

Austria. Pe zilele trecute a fost conchemată la Viena în palatul ministrului president conferinţa contemplată de prim-ministrul austriac Körber pentru complanarea divergenţelor dintre Nemţĭ şi Cehĭ. Deja maĭ nainte de întrunirea delegaţilor, grupul radical german a ţinut o întrunire, în carea prin rostul preşedinteluĭ sĕŭ, deputatul Wolf, aŭ decis, că eĭ nu vor lua parte la conferinţa conchemată de Körber, de cât numaĭ sub condiţiunea, că limba germână să fie declarată de limbă de stat. Cehiĭ din partea lor încă s'aŭ declarat, că eĭ parte activă la consfătuirĭ numaĭ în acel cas vor lua, dacă înainte de tóte se va enunţa dreptul de a se folosi de limba cehă în tóte afacerile interne ale Bohemieĭ.

Pe lângă tóte pedecile acestea, conferinţa şĭ-a continuat şedinţele şi pe cum s'ar puté deduce din cele petrecute până acum, póte că se va ajunge la resultatul dorit.

Germania. În timpurile din urmă suceptibilii Germânĭ ér aŭ adus pe tapet cestiunea revanşăriĭ franceze cu privire la Elsaţia Lorena. Ansă la asta le aŭ dat dóuĕ fapte împlinite acum de curînd. Primul se referesce la umplerea scaunuluĭ episcopesc de Metz. Pressa franceză, adecă, începuse să pretindă, că scaunul episcopesc amintit trebue umplut cu o persónă, carea să fie recomandată şi din partea guvernuluĭ din Paris. La acésta, se înţelege, s'a opus pressa germână împreună cu preoţimea din Lorena. — Un alt motiv de indignare îl află Germânĭ în purtarea naţionaliştilor francezĭ. Aceştia, zic eĭ, sînt de acord cu preşedintele senatuluĭ Dechanel, care devenind în viitoriul ceĭ maĭ apropiat capul republiceĭ, pe cum se póte vedé şi din un discurs academic al sĕŭ, tótă silinţa ĭ-şĭ va da-o într'acolo să desfacă tripla alianţă apropiând Italia de Anglia. Ér eĭ, Francezĭĭ, cu ajutoriul Rusieĭ, rĕmânênd neutrale cele alalte puterĭ marĭ europene, să reocupe Elsaţia-Lorena. În intenţiunile acestea franceze şĭ-ar afla esplicare şi faptul acela, că tripla alianţă a revocat ataşaţiĭ miiitarĭ din Paris.

Transvaal. Maĭ zilele trecute s'a fost strecurat scirea, că generalul anglez Buller a trecut din noŭ peste riul Tugela, ca să mérgă în ajutoriul împresuraţilor din Ladysmith Ministeriul anglez de rĕsboiŭ pe loc a şi desminţit scirea spunênd urbi et orbi, că Buller n'are intenţiunea să-şĭ maĭ cerce norocul în venitoriul apropiat. Desminţirea, pe cum s'a vĕdut maĭ apoĭ, a fost făcută cu calcul. Buller ce e drept trecuse din noŭ peste Tugela, dar şi de astă dată s'a ţinut de regula, acum devenită generală pentru Anglezĭ, de a fi bătut. În urma acesteĭ înfrângerĭ eĭ a căutat să se întórcă din noŭ de unde plecase. Atât de scurt a fost timpul cât a stat Buller pe pământul din partea nordică de la riul Tugela, în cât ministeriul anglez a putut spune, că nicĭ nu a trecut.

După alte scirĭ o cétă a împresuraţilor din Ladysmith, a încercat să facă o erupţiune, dar a fost oprită în cale de oştirile bure, lasând în mâna acestora maĭ multe tunurĭ de calibru maĭ mare.

E interesantă discuţia, ce se face în parlamentul anglez asupra rĕsboiuluĭ cu Burĭĭ. Afară de opositia parlamentară angleză, şĭ-aŭ ridicat cuvîntul şi deputaţiĭ irlandezĭ Aceştia între altele spun, că ţara lor simpatiséză cu Burĭĭ pe contul Angliei şi provócă guvernul, ca rĕsboiul nedrept, ce-ĭ pórtă cu republica din Africa de sud, împreunat cu atâtea jertfe din partea Anglezilor şi vĕrsărĭ de sânge din ambe părţile, să-l termineze sub condiţiunea, ca Transvaalul încă să fie declarat de stat cu totul independent.

Corespondinţe.

A . . . . în Faur 1900.

Onorată Redacţiune! [1])

Fariseismul este rolul cel maĭ urgisit, ce şĭ-l póte însuşi un om, şi chiar acest rol l-a jucat maioritatea preoţimiĭ cu ocasiunea sinódelor protopopescĭ din tómna trecută, când s'a pronunţat asupra primiriĭ orĭ neprimiriĭ ajutorului de stat. — Când cutez a afirma aşa ceva, vorbesc din inimile — cu puţine escepţiunĭ — a tuturor preoţilor.

---

[1]) Dăm loc corespondinţeĭ acesteia, ca unuĭ simplu glas din public, fără a-ĭ împărtăşi vederile prea posomorite şi prea desperate.

Red.

Am audit însu-mi cu un moment înainte de a întra în sinod astă tómnă pe mai mulți zicênd: Pentru ce să nu primim ajutor de la stat când lipsa ne înfrânge? când pruncii ne sînt goli și sbiéră de fóme? Pentru ce să nu primim azi o sfârmătură? mai bine să mor poimâne de cât azi! Credința nu-mi va puté-o altera, convingerile și simțemintele nu mi-le vor puté smulge din inimă, datorințele de preoți le vom împlini cu sfințenie etc. etc., cam de aceste șópte se audiau la ușa Sinodului, — în Sinod însе? La propunerea presidentelui 1—2 aŭ rĕspuns: *„nu primim ajutul sub condițiunile umilitóre de până aci,“* maioritatea covârșitóre [ca plouată, dabalazată —] a aprobat tăcênd. — Am vĕdut preoți dintre cei ce aŭ primit până acum ajutoriŭ de la stat mulțămind pretorelui și viceconitelui pentru sprijin, — am vĕdut însе și de cei neîmpărtășiți, rugându-se cu tótă plecarea de slujbași, ca barĕm pe venitoriŭ să nu mai fie preterați. — Mai amintesc aicî că nicî cu fondul de salarisare acum întrodus nu sînt mulțămiți preoții, se aud (în cercuri mai restrinse, între amici) se aud zilnic vocî: Cui să-i facem fond de salarisare? mĕ aș ajuta pe mine de ar fi posibil. Ce folos că fiul óre cui când-va va fi craiŭ și de mine acum e vai? Contribuim constrinși prea de ajuns! sîntem avisați la puterile nóstre? scim să ne răzimăm pe sapă, lopată și córnele plugului ca și în trecut. — E datorință morală a contribui din prisos când pretind scopuri așa de mărețe; când finanțele sînt însе sub Ø, evident că numai cu acesta (Ø) poți contribui; — cărora sórtea le-a surîs mai favorabil și Dumnezeŭ i-a dăruit cu un plus cât de bagatel, fie bunî și contribue că nu din al sĕŭ, ci din a lui Dumnezeŭ contribue.

Acestea sînt Prea onorată Redacțiune motivele pentru carî am avut obrazul a timbra de farisei maioritatea membrilor sinódelor protopopesci. Aci are de a cerca și așî afla, cunctatorul din nrul 5 al „Unirii“, adevĕrata causă a *neînsuflețirii;* — în cele espuse aicî sînt motivele pentru carî a incurs așa de puține coróne în favorul fondului de salarisare a preoților.

Cum că adevĕrul am grăit venitorul nu tare depărtat va documenta.

devotat:

Sincerul.

B. șésa 5 Febr. 1900.

Onorată Redacțiune!

La noutățile DVóstră din Nro 5 a. c. cetesc cu o bucurie deosebită, că s'aŭ înființat în unele locurî reuniuni de femei, a căror scop e împrumsețarea bisericilor.

Tot acolo DV. salutați cu bucurie acest „început.“

Fie lăudată, — căci merită, — o ast fel de continuare, dar nu „început“!

În comuna nóstră deja în 5 Nov. a. tr. s'a constituit în tótă regula o reuniune de femei, cu scopul de a ajuta școlarii sĕraci cu îmbrăcăminte și cărți, apoi de a înfrumseța biserica și școla.

Statutele acestei reuniuni s'aŭ și subșternut spre aprobare min. de interne deja în 31 Decembre 1899. ba în folosul ei s'a ținut la 28 l. tr. și o producțiune teatrală, a cărei venit curat face 35 fl.

Reuniunea nóstră dispune deja de suma de 198 fl. cu venitul producțiunii cu tot. În Nro 238 a. tr. al „Tribunei“ a apărut și o corespondență de vre o 40 șiruri despre înființarea acestei reuniuni.

În finea acelei coresp. se esprima chiar speranța de a mai puté reveni asupra obiectului mai pe larg presupunênd — se înțelege — aprobarea statutelor.

În statutele nóstre se prevede și formarea unui fond, din a cărui interese cu timpul să se susțină o învĕțătóre pentru lucrul de mână și economia casnică la școla gr. cat. din loc. Suum cuique!

Grabnic.

Mai nou.

În momentul ultim primim următoriul cercular dat din incidentul iubileului iubitului nostru Mitropolit:

Din incidentul faust și îmbucurător al iubileului de dóuĕ zecî și cincî de anî, de când *Escelența Sa Preasfințitul Domn Dr. Victor Mihályi de Apșa Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș* a fost înălțat la trépta augustă a Episcopiei; în semnul devotamentului profund ce-l nutrim față de persóna Escelenției Sale și pentru a da espresiune bucuriei Nóstre, că Atot-puternicul Dumnezeŭ s'a îndurat a face, ca Escelența Sa să ajungă în deplină sănĕtate și deplină putere acéstă zi memorabilă: prin aceste dispunem, ca în ziua de 14 Februariŭ st. n. a. c., ziua serbării Întîmpinării Domnului, la sfârșitul Sfintei liturgii să se cânte Doxologia cea mare împreunată cu Litia, pentru îndelunga viéță, sănĕtatea și fericirea mult iubitului Nostru Mitropolit!

Oradea-Mare, din Ședința Consistorială ținută în 6 Februariŭ 1900.

Michail Pavel, m. p.
Episcop gr. cat. de Oradea-Mare.

Fond de salarisare.

În favorul fondului de salarisare, aŭ mai incurs de la:

Dl *Petru Cosciuc,* Mediaș . . . . . 1 cor.
Dl *Valer P. Maior,* teol. abs. Borșa . 1 cor.

S'aŭ adunat până acum la acest fond 429 cor. 16 fil.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Spectabila Dómnă *Ioanna Petran* născută *Poruț,* a depus la mâna subscrisului o sumă de 25 Coróne pentru a procura o St. Evangelie pe sama bisericii gr. cat. din Cuzaplac. Pentru care faptă binevoéscă marinimósa Dómnă a primi și pe acéstă cale, cea mai sinceră mulțămită. Cuzaplac 6 faur 1900. Ioan Galisiŭ adm. parochial gr. cat. — Credinciósa *Groza Rozalia* din Naprade, a dăruit s. biserici de acolo o s. Evangelie în preț de 25 coróne și un Liturgier în preț de 6 coróne 40 filerî. Dumnezeŭ primindu-i jertfa să i-o rĕsplătéscă după merit. — Oficiul parochial gr. cat din *D. Seplac* aduce mulțămită credincioșilor *Câmpian Ioan bĕtrânul* și *Nistor Șandor* curator primar de acolo, carî aŭ binevoit a procura pe sama sfintei biserici o Evangelie nóuă cu 25 coróne.

Aniversarea deschiderii școlilor din Blaș, se va serba și anul acesta cu solemnitate. După sf. liturgie se va ține în sala de gimnastică o ședință festivă cu următoriul program: 1. *Marș* de E. di Capua. Orchestra gimnas. 2. Viéța și activitatea Stului *Grigoriŭ Nazianzenul* de Octavian Popa, președintele societ. de lectură. 3. *„Capela“* de Kreutzer, corul studenților. 4. *Sentinela* de Olănescu, declam. de E. Rus stud. cl. VIII. 5. *„A valesi bárdok“,* de Arany, declam. de M. Moldovan stud. cl. VII. 6. *Uvertură,* Orchestra gimnas. 7. *Ad Augustum Caesarem* odă de Horațiu, declamată de Eliă Chindriș, stud. cl. VIII. 8. *Recunóscerea lui Odysseŭ,* fragment din Odisea XXIII, declamată de O. Florea stud. cl. VIII. 9. *Kraniche des Ibycus,* de Schiller, decl. de I. Călian stud. cl. VII. 10. *„In străinătate“,* de Grandea, cor. — *Marș festiv,* Orchestra gimnas. Sara va fi balul în favorul fondului pentru ajutarea tinerilor miserî în cas de bólă.

Mulțămită. Reverendissimul Domn *Basiliŭ Raț* fost vicariŭ al Făgărașului, de present rector seminarial s'a îndurat a pune la dispositia subscrisului 30 esemplare cărți școlastice în preț de 16 coróne și 60 banî spre a se împărți între școlarii lipsiți din comuna sa natală. În numele școlarilor împărtășiți, esprim prin acésta cea mai ferbinte mulțămită venerabilului donător, rugând pe Dumnezeŭ să-i lungéscă firul vieții, ca încă mai marî jertfe să pótă face pentru școla nóstră, a cărei esistință este espusă la multe și grele ispite. Căpâlna-inf. la 5 Febr. 1900. Demetriŭ Lazar Todoran învĕțător gr. cat.

Fundațiune pie. Credincioșii *Gangia Demian,* repausat în 1893, cu soția s'a *Șandor Rafina,* repausată în 1900, din indemnul pietății și al iubirii de religiune, încă în 1893 făcênd testament aŭ lăsat la sfînta biserică din Bardoș după mórtea lor un agru, în valóre de 150 fl. ca fundațiune de ss. liturgii.

Convertire sensațională. Din Paris se vestesce convertirea la catolicism a celebrului critic Ferdinand Brunetière, directorul revistei de Deux-Mondes. Convertirea acésta a făcut mare sgomot în lumea literară a Franței. Brunetière e acum la Roma, unde a ținut o conferință despre marele orator și senator francez Bossuet.

Constituire. Societatea universitară „România Jună“ din Viena s'a constituit în următoriul mod: Președinte: med. Tit Perța, Vicepreședinte: iur. Caius Bredicean, Secretar I: techn. Romulus Pop, Secretar II: techn. Iosif Vancea, Cassar: med. Ricard Linche, Controlor: techn. Aurel Sanciali, Bibliotecer: techn. Ilariŭ Sass, Econom: med. Ilie Ganea.

Iubileul „Patriei“. Organul fraților din Bucovina are iubileŭ. Zilele trecute, grație președintelui țĕrii, „Patria“ a fost confiscată a *50-a óră.* Zădarnic! nedreptățile nu se vindecă cu confiscări!

O nóuă manoperă jidovéscă. Ziarul vienez „Deutsches Volksblatt“ publică un apel al Alianței israelite, adresat coreligionarilor bogați, de a dărui banî, în vederea revisuirii procesului de la Polna. Am amintit și noi de acest proces în care a fost judecat un jidov, că a omorît pe o fată spre a-i lua sânge. Jidovii vreaŭ sa adune acum banî spre a corumpe pe judecători.

Școla de cadeți e vorba să se strămute în Sighișóra. Numai atâta se recere, ca orașul să clădéscă edificiile necesare. După cum cetim în ziare, representanța orașului e gata să împlinéscă dorința acésta.

Anunț. Dl Ioan P. Reteganul a redus prețul celor dóuĕ broșurî de novele la 60 cr. (1 cor. 20 banî).

† Necrolog. *Isaia Moldovan* bĕtrânul preot al Chirileului a repausat în 7 crt. în al 81-lea an al etății și 58-lea al preoției. Repausatul a fost unul dintre cei mai bĕtrâni preoți archidiecesani, martor și părtaș al vremurilor luptei pentru libertate.

Michail Tătar preot gr cat. în Kebele-Szt.-Iván a repausat la 5 Februariŭ 1900 în anul al 70-lea al etății, 45-lea al preoției și al căsătoriei.

În vecî amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoți față de credincioșiĭ bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

Celuĭ ce va avé voință și iubire, nu-i va lipsi nicĭ grația divină, numaĭ să se facă demn de aceea. Ea îl va arĕtà cum să aplice medicina specială, cu prudința pastorală, căcĭ prudința pastorală e aceea facultatate și nisuință a preotuluĭ, după carea cu precumpănirea deosebitelor jurstărĭ locale și personale și pe lângă destra folosire a acestora, își execută preotul lucrările sale; decĭ prudința pastorală nu e numaĭ obiectul mințiĭ, ci și al acțiunĭĭ; dînsa e un resultat, ce se câștigă în urma petrecerĭĭ cu atențiune și a esaminărĭĭ părțiĭ bune și defectuóse a „Eului“ propriŭ și străin; din care causă filosofiĭ anticĭ aŭ numit prudința pastorală: conducĕtórea tuturor vîrtuților.

Drept aceea nu se póte prescrie detailat orĭ definitiv o regulă pastorală ca la arte pe cum și sciințe, fiind că după cum se esprimă și pontificele Gregoriŭ Marele: *„ars artium est regimen animarum.“* Ér înțeleptul Socrate, admoniând pe discipuliĭ sĕĭ, nu le impune altă regulă generală, de cât să se nisuéscă a-și însuși: *înțelepciunea sufletuluĭ și a inimiĭ, moderațiune în limbă și decență în față,* în tóte lucrările lor.

Ca o condițiune fundamentală în tractare, se recere și *blândeță* de la preŏt; „fericiți cei blânzi, că aceia vor domni pământul,“ adecă: vor puté cuceri, atrage și convinge; și apoĭ éră-și: „învĕțați de la mine că sum blând și umilit,“ zice Domnul. Procédă dar păstoriul sufletesc cu blândeță, în liniște și moderațiune în orĭ ce tractare cu aĭ sĕĭ; rabde disprețul și mănia, care a dese o și întimpină în deosebitele stărĭ a suferinzilor. Nu fie nicĭ lax, dar nicĭ prea sever în tractare, că prin una póte perde cu voea, și prin alta strica în curare.

În orĭ ce tractare să fie *drept* cătră toți, fie de orĭ ce condițiie socială; decĭ nu disprețuéscă pe nime pentru pĕcate, ci facă ca pĕcatul să se uréscă.

Cicero (lib. I. de oficiis) zice: că adevĕrata înțelepciune e aceea, carea e justă. — În tractare să nu fie grabnic, ci *pacient și perseverant,* de óre ce e lucru cunoscut, că întimea și vehemența în guvernare aŭ fost causa daunelor nereparabile; căcĭ scim, că a dese obvin greutățĭ și pedecĭ și datinĭ rele înrădăcinate, carĭ numaĭ cu timpul se pot repara și atunci preotul trebue să lucre în casurĭ singuratice, nisuind cel puțin, ca rĕul să nu se estindă, și azĭ îndreptând pe unul, mâne va mai câștiga altul; ba nicĭ nu va perde din vedere sapienția divină, carea permite une orĭ un rĕŭ mai mic, spre a evita altul mai mare. — *Tăria credințeĭ* creștine încă trebue să o posédă preotul în mĕsură mare. „De aĭ avé credință cât un grăunț de mustariŭ, aĭ zice muntelui acestuia: mută-te de aicĭ, și s'ar muta.“ (s. Ev. Marcu); pe lângă acestea să albă tăria de a emenda și cu acésta să încépă de la persóna sa, să o esercite asupra patimilor sale, a pornirilor rele. căcĭ cum și poțĭ provoca pe altul la emendare, și pe tine însu-ți nu te emendezĭ; saŭ cum veĭ domni peste alțiĭ, când peste tine și patimile tale nu eștĭ domn? „Nu vedĭ bîrna în ochiul tĕŭ, și gozul în ochiul fratelui tĕŭ îl vedĭ?“ (s. ev. Mateiŭ.)

Democrit, fiind o dată întrebat, că pe cine consideră el de om tare — vîrtuos — rĕspunse: pe acela, carele nu numaĭ pe contrariul sĕŭ orĭ deaprópele sĕŭ îl învinge, ci pe sine însu-și maĭ întâiŭ.

O altă cale în lucrare este a fi *perseverant.* În creștin nu se admiră întru atât începutul, ca finitul lucrărĭĭ luĭ. S. Pavel a început rĕŭ, dar a finit glorios; și s. Gregoriŭ Marele în omilia 21. zice: „Nimic nu-i maĭ frumos, de cât statornicia în orĭ ce acțiune și cuget bun.“

Plato in apologia sa despre Socrate ne dă un esemplu de o statorniciă rară. El adecă, când pentru convingerile și enunciațiunile sale a fost judecat la mórte, așa a vorbit:

„Bărbațĭ atenienĭ! Fițĭ convinșĭ, că eŭ onorez persóna fie cărui și prețuesc vada vóstră, dar cuget și cutez a afirma, că maĭ mult trebue să ascult de Dumnezeŭ, ca de cel maĭ înțelept și puternic, de cât de voĭ. De aceea până trăesc nu voiŭ înceta a urma inspirațiunei interne a sufletuluĭ meŭ, de a vĕ esorta pe voĭ spre vîrtute și dreptate, fie că nicĭ pe unul dintre voĭ nu-l voiŭ puté câștiga. (Plato apolog. c. 70.) Ér s. scriptură prin versul profetuluĭ zice: strigă cu tărĭă și nu înceta, ca trimbița îți înalță vócea ta.“ (Isaia.)

De aceste principiĭ de viață fiind pastoriul sufletesc condus, va puté aplica cu efect medicină sufletuluĭ bolnav, trupuluĭ suferind atât propriŭ, cât și la aĭ celor încredințațĭ luĭ spre păstorire.

Să trecem acum de la cele teoretice la cele practice și de la lucrurĭ generale la maĭ speciale, adecă să vorbesc ceva despre ținuta preotuluĭ în deosebite jurstărĭ bolnăvicióse a fiilor sĕĭ și în genere a creștinilor, la practica scienții și a artelĭ de a guverna, de a se ruga și de a administra darurile și mijlócele vindecătóre.

II. Inviațiunĭ speciale.

Starea bolnăviciósă a morbosuluĭ sufletesce orĭ trupesce numaĭ după o diagnosă amĕnunta va fi și vindecabilă, aplicând medicina corĕspunzĕtóre. Coregerea sufletéscă a cuĭva, are lipsă de dosa sciințeĭ sacre a pastoriuluĭ sufletesc, spre a puté influința cu cuvinte scóse din s. scriptură asupra stărĭĭ bolnăvicióse și încă după cercul luĭ de cunoscințe, după gen, etate etc. Din acéstă causă și légă s. Augustin de sufletul preotuluĭ datorința de așĭ însuși bogația sciințeĭ sacre, ca cu aceea să pótă convinge, căcĭ de aceea zice: „rape eos tecum ad Deum, quia de Spiritu ejus haec dicis eis, si dicis ardens igne charitatis.“ (s. Aug. lib. IV. de confess.)

Între la cel bolnav plin de încredere, tare în credință și i va puté ajuta, pentru că tóte sînt cu putință celuĭ ce crede! Să arete o față amicabilă, spre a nu se presupune, că el ca păstoriŭ a venit fără de voe la el, împins numaĭ de datorință și de fricĭ, ci din iubire. Morbosul să pótă ceti din fața mediculuĭ sufletesc consolarea sufletéscă orĭ trupéscă, ce i-o aduce și vre să i-o dea; să se dimită cu el plin de interesare și blândeță în vorbire. compătimind și încurajându-l. Nu rĕmână peste mĕsură mult, dar nicĭ să nu arete o grabă de a pleca. La cas când deduce că pacientul are plăcere de a maĭ petrece cu el, să foloséscă atâta timp, cât cugetă că este de ajuns spre a-l mângâia, mântui orĭ liniști în suferințe.

Să se orienteze în cât se póte, maĭ ales dacă nu-i sînt cunoscute tóte împrejurările. de la ceĭ maĭ de aprópe, despre starea sufletéscă și trupéscă a bolnavuluĭ cu deosebire să lucre, ca suferindu-l să se încrédă și lase în voea luĭ Dumnezeŭ.

De îl vede că e fórte debil orĭ e impacient, să nu-i molesteze prin prea multe întrebărĭ. În acéstă eróre cad maĭ cu samă preoțiĭ tinerĭ și fără esperință, căcĭ orĭ îl molestézĭ prea mult, orĭ se grăbesc prea curênd de la suferind.

Orĭ ce admonițiune, regulă, orĭ canon, să corespundă posițieĭ culturale, materiale, sufletescĭ și trupescĭ a celuĭ bolnav, pentru că alt cum este a tracta cu adulțĭ, alt cum cu tinerĭ și tinere, alt cum cu copiĭ și alt cum cu ceĭ bĕtrânĭ; alt cum se vor tracta ceĭ de o cultură maĭ înaltă, alt cum ceĭ maĭ puțin inteligenți și lipsiți de cunoscințe religióse; alt cum ceĭ ce aŭ cunoscințe și convingerĭ religióse creștine și alt cum ceĭ ce nu aŭ fost capacĭ a le avé, orĭ aŭ fost cerbicoșĭ saŭ indiferenți în acestea.

În tractare va trebui să albă înaintea ochilor greutatea neputințiĭ fisice, sufletescĭ, morale, fasele bóleĭ. — Une orĭ va puté îndrepta admoniând, alte orĭ încurăjând, spre a produce contriținne adevĕrată, supunere în bunătatea luĭ Dumnezeŭ.

După cât îĭ va fi posibil va *tinde* și ajutor material morbosilor lipsiți, și dacă în bóla lor nu ar puté dispune de anumite mijlóce spre a-și căuta de sănătate, va conlucra spre acest scop și prin deaprópele.

E datorință părintéscă pastorală, de a-l pregăti nu numaĭ sufletesce, ci și trupesce, aducêndu-i a minte, de cum va e om cu stare materială și cu familiă, ca să dispună așa, ca pe toți aĭ sĕĭ să-ĭ lase în pace și în bună înțelegere în ce privesce averea luĭ, făcênd dispusețiuni drepte spre evitarea proceselor și a ureĭ între eĭ; ér în lipsa de erezĭ, să-l îndemne a-și aduna comóră în ceruri, prin aceea că va destina averea sa pentru ceĭ sĕracĭ și alte scopurĭ filantropice.

Să fie precaut preotul ca nu cum va din consiliile și îndemnările date, să se deducă că ar voi a vîna ceva pentru persóna luĭ; ér la cas când s'ar decide a testa ceva bisericiĭ, preotul să nu figureze ca martor nicĭ la compunerea documentuluĭ, spre a feri și indirect biserica de orĭ ce urmărĭ neplăcute.

În dată ce vede pastoriul sufletesc, cum că bóla pacientuluĭ și suferința trupéscă s'a agravat, va pregăti pacientul spre împăcarea cu Dumnezeŭ prin primirea cu demnitate a sfintelor sacramințe, convingêndu-l, că cu cât sufletesce va fi maĭ curat,

cu atât şi trupesce va fi mai tare în suportarea durerilor. de óre ce bólele sînt trimise de Dumnezeŭ spre curăţirea nóstră — dacă le suferim cu paciinţă şi statornicia creştinéscă — căci ele sînt pedépsa păcatului.

De cum va pacientul ar zice, că nu se simte aşa debil şi nu crede că bóla lui ar fi aşa de plină de frica morţii, păstorinl sufletesc cu mare insistinţă — să-l înveţe: că dacă pentru recâştigarea sănătăţii trupesci cércă, întrebuinţézĕ şi probézĕ tóte, ar fi păcat a amâna folosirea darurilor de vindecare a sufletului, pentru că: „cu cât e mai mult óre trupul ca sufletul, şi ce ar da omul schimb pentru sufletul séŭ?!

Şi pentru casul, când pastorinl sufletesc, pe lângă tótă insistinţa, nu ar puté convinge, aduce şi îndupleca pe bolnav la mărturisire. să nu-şi pérdă curajul, nici să nu părăséscă de tot bolnavul, ci să-l cerceteze a dese orî preste zi, şi cu tótă ocasiunea să-l înveţe şi admonieze din noŭ. să-l convingă şi să-l róge a nu-şi uita, că va da réspuns despre sufletul séŭ, după cum zice şi sfîntul Apostol Pavel în epistola către Timoteiŭ IV. 2. „stăi cu tăria, cu vreme şi fără vreme, mustră, conjură, cu tóte răbdarea şi învĕţătura.“

Să-i descrie şi aducă esemple, că Dumnezeŭ e îndurător celor păcătoşi, carî se încred în El şi aŭ contriţiune de ajuns. Îi va aminti despre finitul ruşinos şi despre osênda păcătosului cerbicos, care a fost surd la versul dulce al părintelui séŭ. pentru aceea îi va zice: „nu întârzia a te întórce la Dumnezeŭ şi nu amâna din zi în zi, că pe neaşteptate va veni mânia Acelnia, şi te va perde în ziua réşbunării.“ (Eccles. c. V. v. 8. 9.)

(Va urma.)

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Fine.)

În dosul cotiturii calea cea până acuma strîmtă se lărgia şi forma între stînca cea verticală din drépta şi între prăpastia cea întunecósă din stînga un fel de rondel, în mijlocul căruia erau aşedaţi doi spre zece Zulî. Lor li-se încredinţase străjirea acestui loc important, care chiar şi de o ceată aşa de mică încă ar fi putut, să se apere până şi împotriva unei oştî întregi, căci calea trecea la amîndóuĕ laturile în jur de câte o cotitură ascuţită, ce permitea numai la câte un singur om, să ésă pe rondel. A bună samă a şi stat la fiesce care cotitură câte o straje, ceea ce ne-o dovedise limpede carosul; dară celor doi ómenî se vede că li-se urise, şi de aceea s'aŭ dus la cei alalţi, să-şi petrécă cu ei.

Ian încălecă din noŭ.

„Eŭ voiŭ călări înainte şi voiŭ alerga chiar printre ei până la ceealaltă cotitură. Dta vei rămâné aci şi nu vei lăsa pe nici unul, să scape, éră Uys şi Quimbo vor veni în urma mea.“

Aprobaî, descălecaî şi luaî puşca în mână. În cinda ranei mele totuşi puteam, să o manuez, pentru că îngenunchiând putul, să o aşed pe un colţ, carele ieşia din stînca cotiturii. Abia îmi luasem posiţia acésta, şi ceî trei şi alergară înainte: Ian chiar printre Caferî, şi prin acésta şi făcu pe loc pe câţi va din ei incapabili de a se mai lupta. Uys se opri înaintea lor şi sloboḑi cele dóuĕ glónţe ale puscii sale. Vitézul Quimbo făcu tot asemenea. Descărcăturile mele încă sunară, şi în urma lor sunară apoi cele ale lui Ian. Câte va lovituri cu paturile puscilor depliniră lucrarea: noi eram stăpânî preste rondel.

Trupurile cele mórte le aruncarăm în prăpastie. Apoi ne continuarăm drumul. Abia făcuserăm cale de o óră, când ne făcu atenţi strigarea lui Quimbo, care întru mândria sa îşi usurpase dreptul de a călări înainte.

„O, o, cine viŭ? Vĕd mynheer acolo mult om?“

Întru adevĕr se şi ivi înaintea nóstră o ceată de călăreţi. carî vĕḑându-ne se opriră. Cel din frunte privi prin ochian, rosti apoi un strigăt de bucurie şi alergă întru întimpinarea nóstră. Ceî alalţi încă alergară în urma lui.

„Baas Uys!“ strigă de de parte. „Bine aî venit, bine aî venit! Colo din jos te aştéptă ómenii cu dor.“

„Neef Welten, dta eştî? Ce cauţî aci pe înălţimea acésta?“

„Sînt trimis, să ieaŭ de la Zulî pasul acesta, pentru ca dta cu toţi ceî alalţi să potî trece din cóce. Dară dta viî singur! Unde sînt ceî alalţi, şi — înălţimea nu e ocupată de Zulî?“

„Ea a fost ocupată de doi spre zece Zulî, dară î-am dat în lături. Ceî alalţi vin în urma nóstră. Ei aduc un transport de mai multe carĕ cu puscî şi cu muniţiune. L-am luat de la Anglezî.“

„Ăsta e noroc! Avem lipsă de praf. De altmintrea eŭ încă am dat colo mai la vale de o ceată măricică de Zulî, dară ei durmiaŭ, şi aşa uşor am putut, să-î învingem. Veî vedé urmele luptei.“

„Ce noutate îmî aduci din óste?“

„Toţi sînt plinî de curaj şi de voea cea mai bună. Numai conducĕtoriul le mai lipsesce. Vedî, de vino la vale. Caferii vor fi dóră dóuĕ spre zece mii şi s'aŭ postat aprópe de pasul Kers.“

„Ei aştéptă acolo transportul, care l-am luat de la Anglezî. Unde s'aŭ postat Burii?“

„Cale de o jumătate de zi înaintea lor.“

„Şi aci la pasul Klei?“

„Sînt numai câte va sute, pe carî î-am încunjurat. Ei s'aŭ postat în munţi de-a stînga de la întrarea pasului şi nu vĕ vor vedé, dacă vĕ veţî da silinţă, să-î încunjuraţi.“

„Bine. Ocupaţi înălţimea! Eŭ voiŭ porunci, să alunge pe Zulii de colo de din jos, şi apoi în scurtă vreme veî audi veste bună.“

Rĕmasul bun a fost scurt. Apoi pornirăm din noŭ la vale. De sară ajunserăm la întrarea pasului, nu vĕḑurăm şi nici nu audirăm nici un vrăşmaş şi călărirăm tótă nóptea. până când întărindu-ne din ce în ce cu noŭ sosiţii în sfârşit ajunserăm la óste.

Aci putuî, să mĕ conving, ce vaḑă mare aveaŭ soţii meî. Îi primiră cu bucurie generală, şi eŭ încă primiî o parte din cinstea, în care se împărtăşiră ei. Reflexul ei strălucia pe faţa cea latá a bunului meŭ Quimbo.

Uys luă pe loc comanda oştii. Mĕsura lui cea dintâiŭ fu. că trimise o ceată de Burî, ca să alunge pe Zulii ceî de la întrarea pasului Klei. Apoi se ţinu de o cam dată un sfat de războiŭ. Eŭ nu fuî de faţă. dară o urmare a lui se estinse şi la persóna mea. Hotărîră, să trimită o ceată de dóuĕ sute de Burî pedestri în kloofa Groote, pentru ca să o cuprindă mai înainte de Zulî. Conducerea cetei acesteia mi-se încredinţă mie. Uys mĕ întrebă, dacă voiŭ. să primesc comanda, şi eŭ o primiî cu bucurie. În vremea asta scurtă îmî însuşisem interesele Burilor aşa de tare, cât mĕ simţiam deja nevoit de mine însu-mî, să rĕmân cu ei până la sfârşitul luptei.

Mai înainte de ce aşi fi pornit, Uys îmî descoperi planul séŭ. În dată după sosirea caravanei cucerite avea. să se împărţéscă muniţiunea. Apoi voia, să atace pe Zulî, fără ca să mai aştepte atacul lor. Dară mai întâiŭ avea, să se ocupe valea Zwarten-Rivierului, éră cele alalte puteaŭ apoi. să se întregéscă uşor din cele ce sciam deja. Îi mai sfătuiî, să dea Zulilor de scire, că Somi e în óstea Burilor şi va agraţia pe toţi aceia, carî vor trece de la Sicucuni la el. Apoi pornii cu cele dóuĕ sute ale mele.

Bunul Quimbo de acum mĕ numia numai mynheer colonel. Numirea asta din gura lui o primiî bucuros. Aflarăm kloofa Groote în tocmai aşa, pe cum o descrisese locotenentul Mac Klintok, şi descoperirăm şi suişul. Îl urcăî cu câţi va, pentru ca să mĕ conving despre pasabilitatea lui. De pe înălţime, unde se asignă fiesce cărnia postul lui, puteam, să ajungem până la valea Zwarten-Rivierului în dóuĕ óre, o împrejurare, carea mai apoi ne fu de mare folos.

Acuma nu aveam, să facem alta, de cât să aşteptăm. Firesce că am rĕmas în atingere cu óstea, şi după o sĕptĕmână întrégă am primit în sfârşit scirea, că acuma se va da năvala. Caravana sosise adecă norocósă cu însoţitorii ei cu tot.

La dóuĕ zile după aceea avantposturile trimise de mine se întórseră şi-mi raportară, că Zulii se apropie. Pe loc şterserăm urmele cele mai de pe urmă ale fiinţeî nóstre de faţă şi ne suirăm printre feregî la înălţime. De acolo de pe marginea covateî glónţele nóstre puteaŭ, să ajungă în tóte părţile covateî.

Nu trecu multă vreme, şi Caferii şi întrară conform planului, care-l audisem de la Klintok. Ei veniră de-a dreptul spre partea din apoi a covateî. Aci îi primiră puscile nóstre. Ei eraŭ aşa de bine postaţi înaintea ţevilor nóstre. cât din cele patru sute de glónţe ale celor dintâiŭ dóuĕ descărcături aprópe fiesce care a nimerit. Ei nu se opriră ulmiţi. nu. ci într'o singură clipă se spălmîntară aşa de tare, cât se întórseră şi alergară către întrare. Acolo avură parte de aceea-şi primire. Avurăm răgaz. să umplem puscile din noŭ. Sermana ceată résculată de Anglezî, carea forma dóuĕ regimente de câte cincî spre zece sute de ostaşi, era menită. să móră. Ofiţerii anglezescî din fruntea lor sciaŭ că prinşi fiind vor fi tractaţi ca spioni. De aceea nu cereaŭ pardon şi împintenaŭ în zădar ceta turburată şi împrăştiată. să ieа înălţimea cu asalt. În nu chiar o óră lucrul cel fioros era sevârşit. De aceea kloofa Groote se numesce până în ziua de astăzî mormîntul Caferilor.

Óstea principală se îndreptase numai la părere spre kloofă. Ea dimpotrivă trimisese numai o ceată îndestulitóre de Burî la kloofă, éră ea însă-şi se duse în urma oştii Zulilor la Zwarten-Rivier, valea căruia o ocupară Zulii, fără ca să le trécă prin minte, că în lucrul acesta î-aŭ prevenit deja Burii. Aşa ajunseră sermanii şi aci între dóuĕ focurî. şi părea. că şi aci vor avé aceea-şi sórte ca şi fraţii lor în kloofă.

Dară Sicucuni era la ei. şi acésta a fost de ajuns. ca regimentele lor cel puţin să-şi păzéscă înfăţişarea de óste disciplinată. În ciuda numĕrului lor cu mult mai mare secera mórtea în rîndurile lor. Retragerea le era cu neputinţă. Le căuta să învingă ori să capituleze, şi de aceea îi ducea înfuriatul Sicucuni éră şi éră spre gura morţii şi ucidea însu-şi cu cuţitul pe ceî ce îndrăzniaŭ. să i-se împotrivéscă.

Dacă am sfârşit lucrul nostru în kloofă, ne pogorîrăm toţi. — nici unul nu era nici măcar rănit. — ieşirăm în şes. şi aci întîlnii pe Ian. Ei comandase ceta. carea venise în urma Caferilor la kloofă. Mĕ însoţiî lui, şi acum pornirăm în mars zorit la Zwarten-Rivier. Când sosirăm acolo, lupta turba încă grozav.

Pe loc ne mestecarăm şi noî în ea. Ea era mai mult numai o măcelărire obositóre a cetelor, carî le sumuţa Sicucuni asupra

nóstră, şi a bună samă ar fi ţinut până de nópte, dacă nu ar fi întrevenit un eveniment, care a avut urmările cele mai nefericite pentru Sicucuni.

Chiar venia un regiment de Zulí asupra ceteí comandate de Ian şi de mine, când de acolo, unde sta Uys cu statul séu major, alergă fără de veste spre atacătorí un călăreţ. Era Somi. El îndrăzni cu bărbăţie cu adevărat regéscă, să înfrunte singur pe Zulí. La un semn al lui se opri regimentul. El călări până aprópe înaintea Zulilor şi grăi către eí. Paşul lui cel îndrăzneţ reuşi. Chiuind cu glas tare şi scuturând în aer scuturile şi lăncile îl primiră de conducătoriú şi formară front împotriva fraţilor séi. Regimentul cel mai de aprópe véduse acestea şi se opri ulmit.

„Înte înainte!“ porunci Ian. „Daţi-le o descărcătură, dóră îşi vor veni în orí, ca să scie, ce aú, să facă!“

Glonţurile nóstre pătrunseră în rîndurile lor. La Sicucuni mórte sigură, la Somi viaţă şi scăpare, — scuturând lâncile şi scuturile sale, trecură şi eí la Somi.

Sicucuni a observat lucrurile acestea. Turbat preste mésură îşi părăsi locul, se puse în fruntea regimentului următoriú şi năvăli înainte spre noí. Atuncia smânci Ian de pe calul lui pe un adiutant, carele chiar se întorsese din ducerea unui ordin, şi încălecă el.

„Acuma va fi al meú!“ strigă şi alergă de la noí de-a dreptul asupra regimentului condus la năvală de Sicucuni.

Regimentul era întrarmat numaí cu lăncí şi cu ciomege. Lăncile sbîrnăiaú în jur de Ian, dară el nu le băga în samă, ci alerga de-a dreptul spre Sicucuni. A fost o faptă de uriaş, în care viaţa lui sta faţă în faţă cu cincí spre zece sute de vieţi. Aveam óre voe, să părăsesc locul, care ni-l asignase Uys? Nu întrebăí, ci comandăí, să mergem înainte, pentru ca să mântuim măcar trupul lui cel mort. Înaintând în pas de asalt îmi ţineam privirea îndreptată tot la el. Ajunse chiar acuma până la Sicucuni şi ridică puşca spre lovitură cu patul; Sicucuni rebătu lovitura cu măciuca, dară lovitura totuşi îi aruncă măciuca din mână. În ceea clipă Ian îl şi prinse de conciul lui cel înalt, îi întórse calul, şi chiar când ajunserăm noí la regiment şi pătrunserăm în el cu roerurile întórse, chiar atuncia alergă Ian în fuga cea mai mare spre locul lui Kees Uys tîrînd pe Sicucuni cu sine.

Vestea se respândi într'o clipă preste óstea întrégă a Zulilor. Acésta era acum asemenea uneí turme fără păstoriú. Regimentele trecură unul după altul la Somi şi depuseră armele, şi deja mai înainte de ce s'ar fi întunecat, eram stăpânií situaţieí pe câmpul de luptă, care supsese atâta sânge, cât piciórele ne notaú în sânge. Politica colonială a uneí împărăţií marí europene éră a jertfit o dată mií de vieţi omenescí.

De sară târziú şedeam la un foc mare toţi împreună, ceí ce făcuserăm cunoscinţă colo din colo de munţí. Burul van het Roer era eroul zileí; el luase cu o singură apucătură lui Sicucuni libertatea şi împărăţia, dară sângera din treí rane de lăncí. Somi i-le legă. — —

E sciut, că Burií mai apoí aú mai dat Anglezilor câte va învăţăturí. Statul mântuit printr'însele s'a numit „republica sudafricană“.

Burií mai apoí întru adevĕr se şi constituiră ca republică batavă-africană. Dară acésta firesce că nu putu, să se susţină multă vreme faţă cu atacurile cele taínice şi cele deschise ale Anglezilor. Burul cel de omenie şi plin de forţă va dispăré din ţara Capului, în ce chip mi-o profeţise acésta Uys cu prilejul întîlnirií nóstre celeí dintâiú. —

Cel ce ajunge astăzí în Zeeland şi cercetéză în Storkenbeck familia van Helmers, acela în odaea de locuinţă vede dóuĕ desemnurí de cerusă atîrnând de-a drépta şi de-a stînga oglinzií. Şi dacă va întreba, că pe cine înfăţişézăă desemnurile acelea, îi vor respunde, că sînt portretele lui Ian şi al Mietieí van Helmers. Eí s'aú căsătorit şi sînt aşa de bogaţí, că o dată aú trimis la Storkenbeck într'un etui chiar şi şese diamanţi negri preţioşí, ca rudeniile cele sĕrace prin darul acesta să ajungă la o stare materială mai bună. Şi dacă va întreba mai de parte, atuncia va mai afla, că desemnurile acestea le-a gătit un mynheer din Germania, care a fost ofiţer „van der Gezondhait“ şi a luat parte cu Ian în lupta împotriva Caférilor.

Acest mynheer din Germania a vîndut mai apoí în Capstadt diamantul cel dăruit şi aşa şi-a câştigat mijlócele de lipsă, ca să facă şi alte călătorií. Pe masa lui de scris stă şi astăzí o dosă de tăbac, carea odinióră o purtase Quimbo în ureche şi la despărţire i-o dăruise zicêndu-i:

„Drag bun mynheer vreú merge a casă; Quimbo plâng mult mare lacrimă, pentru că Quimbo nu pot merge cu mynheer; dară Quimbo daú aci dosă la mynheer, ca mynheer gândesc mult la sĕrac frumos viteaz Quimbo.“

Bibliografie.

A apărut:

Raportul anual al societăţii academice „România Jună din Viena. De aprópe 30 anî tinerimea nóstră adunată la universitatea din Viena a fundat acéstă societate, spre a aduna strins pe membriî séí din capitala Austrieí. De atuncí în cóce colonia română din Viena s'a înmulţit an de an şi importanţa acesteí societăţi s'a dovedit tot mai mult. Raportul present ne oferă date sigure, că ţinta spre care tinde societatea acésta e dorită într'o formă şi de tinerime şi de colonia română, carí lucră cu puterí unite pentru cât mai curênda eí realisare temeinică. Raportul dlui preşedinte ne spune acésta în mod aměnunţit. Din partea specială aflăm, că societatea a avut 44 membri fundatorí, 117 onorarí, 89 emeritaţí, 46 ordinarí şi 3 estraordinarí. A ţinut în decursul anului 13 şedinţe ordinare, 3 festive şi 3 literare, a primit 46 foí, reviste şi ziare, i-s'aú donat 33 opurí, şi a cumpĕrat 39, totalul cărţilor e de 1270 opurí. I-s'a dăruit în decursul anului 283 fl., ér la sfârşit averea era în obligaţiuní 7844·75 fl. şi în banî 9202 fl. 62 cr. A fară de aceştí banî societatea administréză şi o fundaţiune lubilară pentru crearea unuí alumneú român în Viena. Fundaţia acesta era la 31 Oct. 1899 de 3142·73 fl.

Nóua Revistă Română, Vol. 1, Nrul 2, redactor Radulescu-Motru, apare de dóuĕ orí pe lună, abonamentul 24 leí, cuprinde feliuriţí articliî politicí, economicí, literarí; apoí recensiuní aměnunţite şi în celea 2 suplimente tot felul de notiţe din lumea românéscă. O recomandăm cu deadinsul cetitorilor nostri.

România Jună, ziar naţional independent, apare în fie care zi la Bucurescí, str. Isvor Nro 80 şi costă 50 Leí. Ziar modern 7 colóne, foiţă, parte literară, serviciu telegrafic. Se recomandă prin spiritul naţionalist în care e redactat. România Jună luptă mai ales contra cutropiriî jidovescí şi pentru ridicarea Românilor la starea culturală, morală şi naţională ce li-se cade. Între redactoriî séí sînt scriitorí tinerí de bun nume.

Teodor V. Păcăţian: **Judecătoriile cu juraţi**, Sibiú 1899, preţul 80 fil. Se ocupă cu inovaţia care de la Anul nou se va introduce la tóte tribunalele: cu judecătoriile cu juraţi.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieí şi Rege Apostolic al Ungarieí Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieí** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţí din diecesele sufragane, carí ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangelieí şi nu sciú preţul eí, spunem, că un esemplariú costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceí patru Evangelişti cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleí şi a decoraţiunilor, carí se vor dori.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaş 1899, pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţií ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteí publicaţií pentru formarea unuí fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carí se ocupă cu studiul sf. Scripturí.

Istoria legií nóue de Dr V. Szmigelski tom. I. Tinerepele lui Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 paginí şi costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradeamare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare. Nagy-magyar uteza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologí şi învĕţătorí saú pedagogí cu 1 fl. 10 cr. ambele părţí.

Posta Redacţiunií. M. On. *P. H. Vedres-Abrány.* Marcele trimise le-am primit cu mulţămită, şi le-am socotit în achitarea abonamentului. Restanţa e pe 1897, 1898 şi 1899. După depurarea din marce mai restéză 33.28 coróne. — *Bis. gr. cat. Ercea.* Abonamentul pe 1899 s'a primit cu mulţămită. Anul 1898 şi 1899 sînt achitaţi. — On. *T. R. Mescreac.* Abonamentul de 6 coróne pe 1899 sem. al II-lea l-am primit şi prin acésta se quitéză Notă separată, pentru cruţarea speselor postalí nu putem trimite. Ca document servesce recepisa postală.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaș 14 Februariŭ 1900. | Nr. estraordinar.

Mitropolitul Victor

(1875—1900).

Sionul românesc are zi de sĕrbătóre.

Ază se împlinesc dóuĕ zecĭ și cincĭ de anĭ, de când în vecĭ neuĭtatul marele mitropolit Vancea a ridicat la trépta archieriei pe ĭubitul sĕŭ fiŭ în Christos, Victor Mihályi.

Zi de alésă sĕrbătóre a fost și ziua aceea. În șirul archiereilor bisericiĭ nóstre se înălțase un preot tinĕr, plin de zelul caseĭ Domnuluĭ, împodobit cu vîrtuțile înăscute și moștenite dintr'o ilustră viță, deprinsă a lupta luptele Domnuluĭ.

Cu bucurie l-a întimpinat poporul dieceseĭ de Lugoș pe Păstorul sĕŭ de Domnul trimis.

Și nădejdile nutrite nu s'aŭ înșelat nicĭ o dată. Episcopul Victor Mihályi n'a încetat nicĭ o clipită a fi archiereŭ după inima luĭ Dumnezeŭ. În timp de dóuĕ zecĭ de anĭ tótă activitatea sa a dedicat-o bisericiĭ sale. Cine scie cum a primit diecesa de Lugoș și cum a lăsat-o, acela singur își póte alcătui o ideă despre munca neobosită, despre încordările neîntrerupte, ce a trebuit să desfășure în un șir așa îndelungat de anĭ.

De la Lugoș Provedința l-a dat archidieceseĭ nóstre și prin archidiecesă provinceĭ bisericescĭ întregĭ.

Am zis a nume, că Provedința ni l-a dat, pentru că dacă adevĕr este, că fără voea, fie și numaĭ permisivă, a Provedinței, nu se întîmplă nimica, apoĭ adevĕrul acesta s'a dovedit maĭ ales la alegerea, și încă maĭ bine zis, la denumirea Mitropolituluĭ nostru. Întru adevĕr acum nu maĭ este tocmaĭ secret, că la ceĭ ce aŭ puterea în mână, era lucru hotărît, ca acelea să fie pus în fruntea bisericiĭ nóstre, care póte că nicĭ chiar însu-și nu și-ar fi adus vre o dată a minte, ca lucrul să ajungă la atâta. Și étă că în ultimul moment a venit o schimbare, de unde nu și-a gândit nimenea, și obștea bisericiĭ nóstre a avut marea mângăiere, de a vedé pus în frunte pe episcopul Lugoșuluĭ.

Ază își serbézĕ bunul Părinte aniversarea de un pătrar de vĕc al înălțăriĭ sale pe trépta archieriei.

E rară o așĕ fel de sĕrbare. Puținĭ sînt accia, cărora Provedința le dă un asemenea dar.

Și când vedĭ, că cel ce la 25 de anĭ de archipăstorire reprivesce, se află în tótă puterea bărbățieĭ, așa cât după tótă prevederea omenéscă promite încă o epocă egală de roditóre lucrare, atuncĭ éră-și silit eștĭ a ridica ochiĭ la cer, pentru a aduce Provedinței prinosul de mulțămită și de admirațiune devotă. Cine nu va vedé óre, că reîntinerirea în lupta continuă și uriașă, lucrul mâneĭ Celuĭ Preaînalt este?

Plină de recunoscință este așa dară inima bunuluĭ archiereŭ cătră Provedință, și în ziua acésta sufletul Dinsuluĭ se împreună cu deosebită afecțiune cu Dumnezeul sacramental.

Cel ce a purtat o luptă de 25 anĭ pentru binele și înflorirea bisericiĭ luĭ Christos, acela are o misiune încă și maĭ mare. Cel ce 25 anĭ a tot suferit pentru drepturile bisericiĭ luĭ Christos, acela are drept și la mângăierile triumfuluĭ. E Domnul cel ce a promis învingere și ajutor grabnic la aĭ sĕĭ.

Étă mângăierea Părinteluĭ nostru. Și mângăierea Părinteluĭ trebue să fie și mângăierea nóstră a fiilor.

Scim, că ĭubitul nostru archiereŭ nu e ĭubit de ceĭ ce puterea lumésc o aŭ peste noĭ. Dar scim și aceea, că pentru noĭ pătimesce, că pentru drepturile nóstre sufere, că pĕcatele nóstre le pórtă.

În schimb îĭ aducem inimile nóstre. Alt dar nu avem, nu avem nicĭ aur, nicĭ argint. Dar inimile nóstre cu tótă bogăția simțirilor, cu tot focul sfînt al dragosteĭ, cu tótă văpaia însuflețireĭ, i-le oferim în ziua acésta, ca desdăunare pentru câte a suferit și pentru câte s'a lipsit pentru noĭ.

Fie dragostea acésta rĕsplata, și tot acésta dragoste să fie și îndemnul pentru viitor.

Recunoscința din partea celor ce primesc binefacere e datorință, dar e și cea maĭ dulce rĕsplată pentru cel ce a făcut bine.

Și dacă bunul nostru mitropolit a întîmpinat în viață și decepțiunĭ și nerecunoscință, apoĭ ază primésc-ă de la noĭ făgăduința, că în tóte zilele vieții nóstre vom nisui numaĭ spre un singur țĕl: ca să-ĭ ușurăm sarcinile și să-ĭ îndulcim amărăciunile.

În cele dóuĕ sinóde archidiecesane clerul a arĕtat nemărginita sa alipire cătră bunul Mitropolit. Alipirea acésta e arvună și pentru viitor.

Ér acum depunênd omagiul fidelității nóstre la piciórele înaltuluĭ Ĭubilant, să ne permită a-ĭ ura în numele nostru și al tuturor cetitorilor nostri: anĭ mulțĭ cu bine, ca vĕdêndu-și biserica fericită, să pótă gusta întru lungime de zile resultatele neobositeĭ sale vieți.

Imn

— Escelenţeĭ Sale Dr. Victor Mihályi de Apşa Archiepiscop şi Mitropolit, din incidentul Iubileuluĭ de argint al păstorieĭ Sale. —

Ne'ntrerupt d'a lumiĭ valurĭ timpu-şĭ tórce firul vecînic
Învelind aniĭ d'a rîndu'n céţa désă a uĭtărieĭ, —
Şi din negura de vécurĭ se desface 'ncet şi taĭnic
Firul vremiĭ tors o dată . . . Dintre fire se desprinde
Şi spre lume — îşĭ ĭea sborul amintirea 'nălţătóre
A bărbatuluĭ ilustru, ce străluce ca un sóre . . .

Şi'amintirea se întrupéză . . . Étă-l! Blând, cu faţa dulce,
Cu privire îngerésc㠖 . . şi în peptu-ĭ cu ĭubire! . . .
Tu de dragul turmeĭ Tale, care 'n vremurĭ triste, grele,
A rĕmas fără părinte, ér biserica uĭtată,
Chip sfinţit din altă lume, Te-aĭ desprins Tu dintre stele
Şi'aĭ venit la noĭ în lume să ne fiĭ: Păstor şi Tată! . .

După vremurĭ de restriste, după aniĭ de vĕduvie,
Carĭ în inimile nóstre aŭ lăsat neşterse urme, —
Étă ceriul se 'nsenină . . . Românimea întrégă 'nvie,
Căcĭ un sóre blând şi dulce peste noĭ măreţ străluce . . .
Ceriul vesel se deschide şi un înger cu 'ndurare
Ne aduce nóuă vestea despre archiereul mare.

El a fost ales de Domnul viĭa Luĭ s'o cercetéze,
A Luĭ turmă s'o conducă p'a luminiĭ cale dréptă,
Ér naiĭ Luĭ sfinţite El cărmaciŭ isteţ să fie
Îndreptându-o printre valurĭ cu o mână înţeléptă . . .
— — — — — — — — — — — — —

Te-am primit cu 'nsufleţire tótă turma, tot poporul . . .
Tu ne eştĭ acum în frunte . . . Tu ne eştĭ conducĕtorul . . .
— — — — — — — — — — — — —

Étă că pe nesimţite un pătrar de véc trecut'a
De când cârmuescĭ Tu naia luĭ Christos cu 'nsufleţire
Şi cu zelul apostolic . . Tu cu marea Ta ĭubire
Aĭ condus-o printre valurĭ agitate de furtuna
Vremilor nóuă vrăşmaşe. Pentru ea în tot de una
Te-aĭ rugat la Domnul nostru, s'o ia 'n sfîntă apĕrare . . .

Voĭ Românĭ din patru unghiurĭ, voĭ preoţĭ cu crucea 'n frunte
Fiiĭ Luĭ ĭubiţĭ cu toţiĭ haidaţĭ şi cu devoţiune
Cătră Dumnezeŭ prea sfântul, se 'nălţăm o rugăciune:
Bunătate nesfârşită! Dómne-al totuluĭ Părinte!
Sfînta Ta ĭubire vars-o peste scumpul Archiereŭ
Care azĭ cu veselie prăsnuesce 'n ĭubileŭ!

Viaţă lungă dăruesce-ĭ, veselă şi fericită!
Fie-ĭ calea 'n astă lume, tot cu florĭ înfrumseţată!
Dă-ĭ putere şi tărie 'n vremurĭ grele de ispită,
Când a Luĭ turmă ĭubită de duşmanĭ e 'ncunjurată . . .
Varsă-ţĭ darul Tĕŭ, o Dómne, peste scumpul archiereŭ
Care azĭ în veselie prăsnuesce 'n ĭubileŭ!

De nĕcasurĭ 'L păzesce, de durerĭ şi de suspine!
Fie-ĭ zilele 'n viaţă înflorite şi senine!
Viaţa-ĭ fie liniştită, fără norĭ şi fără vînturĭ, —
Nice griĭ şi nicĭ tristeţă să nu tulbure-a Luĭ gândurĭ . .
Varsă darul Tĕŭ o Dómne! peste scumpul archiereŭ
Care azĭ în veselie prăsnuesce 'n ĭubileŭ!

Dómne-ascultă rugăciunea unuĭ ném, care se rógă
Pentru bunul luĭ Părinte, pentru scumpul luĭ Păstor!
Ér noĭ strigăm cu toţiĭ: Să trăéscă! Să trăéscă!
Întru mulţĭ aniĭ cu ĭubire turma Sa s'o păstoréscă!
Darul Tĕŭ sfînt 'l trimite peste scumpul archiereŭ
Care astădĭ prăsnuesce în un dulce ĭubileŭ!

Blaş, Februarie 1900.

Ĭac. C. Domşa.

Victor Mihályi de Apşa

din îndurarea luĭ Dumnezeŭ şi graţia Sfîntuluĭ Scaun Apostolic al Romeĭ Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş, Prelat Domestic al Sfinţieĭ Sale Papa de la Roma, Asistente la Soliul Pontificiŭ şi Conte Roman, membru onorariŭ al Academieĭ Române şi Doctor de S. Teologie,

Veneratuluĭ Cler
şi
Poporuluĭ credincios
al Archidieceseĭ de Alba Iulia şi Făgăraş

Salute şi Binecuvîntare Archierésc㠖!

Legătura sfîntă, carea Ne strînge pe Noĭ păstoriul şi archiereul Vostru cătră Voĭ Fraţilor veneraţi şi fiilor doriţi în Christos. Ne îndémnă a Vĕ îndrepta acest cuvînt de mângăere împrumutată, asceptat de charitatea inimiĭ vóstre, şi impus de datorinţele chiemăriĭ Nóstre.

„Noĭ detorĭ sîntem pururea a mulţămi luĭ Dumnezeŭ pentru voĭ Fraţilor! ĭubiţĭ de Domnul, că-cĭ v'a ales pe voĭ Dumnezeŭ din început spre mântuire întru sfinţirea Spiritului şi întru credinţa adevĕrului“. [1]) Pusu-v'a pe voĭ cler venerat! în treapta înaltă „pentru că aĭ luĭ Dumnezeŭ împreună lucrătorĭ sînteţi.“ [2]) în lucrul de importanţa cea maĭ de căpetenie, ce póte să fie, adecă întru mântuirea sufletelor. Chematu-v'aŭ pe voĭ popor credincios! întru credinţa adevĕrului, ca să vĕ îmbogăţiţĭ întru fapte bune, şi se luaţĭ rĕsplătire drépta. „A luĭ Dumnezeŭ arătură sînteţi,“ [3]) şi „întru blândeţe aţĭ primit cuvîntul cel sădit, care póte să mântuéscă sufletele vóstre“. [4])

I. Înşi-vĕ seiţi, că de la începutul păstoririĭ Nóstre între voĭ, orĭ câţĭ aŭ alergat la acest Scaun archiereesc, Ne aŭ aflat pe Noĭ învĕţându-ĭ, sfătuindu-ĭ şi îndemnându-ĭ în Domnul spre tóte cele bune şi de folos, ér cei din depărtare încă pot mărturisi, că dacă în lipsele lor cele de multe felurĭ ne aŭ scris şi aŭ cerut de la acest Scaun archiepiscopesc de cele ce ĭ-a stat în putinţă de a rîndul aŭ dobîndit pe cum în trecut, aşa şi în aniĭ ceştĭ maĭ de aprópe, întru îndoiele îndreptariŭ, în asuprire scut, în controversie dreptate, întru tóte mângăiere.

Nisuimu-ne aceste tóte a împlini, că după ce alţiĭ aŭ sădit, alţiĭ cu ostenelele lor aŭ udat plantaţiunea, Noĭ ceştĭ de acum, carĭ am întrat întru ostenelele lor, să ne învrednicim a vedé crescerea [1]) adecă viéţa internă, şi tăria darului dată vóuĕ de la Dumnezeŭ, cel ce v'a luminat şi v'a inspirat, ca sĕmînţa aruncată şi udată a credinţeĭ şi a vîrtuţilor să aducă róda dorită.

Dară rĕcólta spirituală a darului celui de sus, întocmaĭ ca şi cea temporală a ţarinelor, atîrnă de la multe casurĭ, şi este supusă condiţiunilor fără de carĭ nu se póte ascepta să fie mănósă: aşa în sĕrbătórea ziliĭ de astăzĭ, din cuvintele dreptului Simeon, cele rostite cătră Maria muma luĭ Isus, până-l ţinea încă în braţe, înţelegem că începĕtoriul mântuiriĭ nóstre „este pus spre căderea şi scularea a multora întru Israil, şi spre semnul căruia i-se va zice împotrivă“. [2])

Acest Messia este pus de la Dumnezeŭ, spre căderea, saŭ cum zice Isaia, spre potignirea şi spre sminteala [3]) adecă spre maĭ mare orbie şi învêrtoşiare a celor rĕĭ; dar este pus şi spre scularea multora din păcatele lor. spre sfinţirea celor temĕtorĭ de Dumnezeŭ şi credincioşĭ. pentru cari Domnul Isus se numesce şi „pétra pusă în temeliele Sionuluĭ, cea de mult preţ, alésă, în capul unghiuluĭ. cinstită întru temeliele eĭ, şi cel ce va crede într'însa nu se va ruşina.“ [1])

Acest Messia este pus de la Dumnezeŭ spre sĕmn, saŭ spre privelisce minunată şi neobicĭnuită prin învĕţătura sa admirabilă şi contrarie lumeĭ, prin viéţa, mórtea, şi învierea sa cea din morţĭ, pe cum şi prin minunile ce era să le facă el de la sine şi prin aĭ sĕĭ. Semnele aceste vor face arĕtat, că printr'însul s'a rĕscumpĕrat şi s'a mântuit lumea: dară semnelor acestora se vor împotrivi necredincioşiĭ atât cu cuvîntul cât şi cu faptele; „ca să se descopere de la multe inime cugetele“. [2]) că să fie arĕtat fie cine, pórtă-se óre cătră Domnul cu inimă credincióşă şi dréptă, orĭ ba?

II. Într'o sĕrbătóre mărĕţă ca acésta astăzĭ se împlinesc dóuĕ zecĭ şi cincĭ de aniĭ de când Escelenţa Sa Înalt Preasfinţitul Părinte Ĭoan cândva Vancea de Buteasa Archiepiscop şi Mitropolit al Albeĭ Ĭulie şi al Făgăraşuluĭ în 14/2 Februariŭ 1875 cu împreună lucrarea Preasfinţiţilor Episcopĭ Ĭoan cândva Oltean al Oradeĭ marĭ, şi Michail Pavel pe atunci al Gherleĭ, punêndu-şĭ mânile sacrate pe crescetul nostru. şi chemând darul Preasfîntuluĭ Spirit, Ne-aŭ chirotonit de Episcop al cetateĭ de Dumnezeŭ păzite a Lugoşuluĭ.

Dacă Ne tragem sama cum am petrecut acest pătrar de véc în scaunul archieresc, inima nóstră se strînge de îngrijire adîncă faţă de respundĕtatea nemărginita a chemăriĭ înalte.

---

[1]) II. Tesalonicenĭ II. 13.
[2]) II. Corint. III. 9.
[3]) l. c.
[4]) S. Iacob I. 21.

[1]) I Corintenĭ III 6.
[2]) S. Luca II 34.
[3]) Isaia VIII 14.

[1]) Isaia XXVIII 16.
[2]) S. Luca II 35.

Făcutu-am óre ce am fost dator acelei vinie nóuĕ a Domnului Savaoth, unde eram trimis! Fostu-Ne-aŭ óre puterile potrivite greutăţii problemelor, carî Ne aştéptă la acésta culme a trebilor, unde încrederea Vóstră Ne-a chemat? Éră dacă am îndresnit a lua în mâna acest toiag la îndemnul, ce primise odinióra vasul alegerii „Destul este ţie darul meŭ, că puterea mea întru neputinţa se face desevârşită: [1]) nisuitu-ne-am óre după trezvia sufletului cu tótă tăria voinţei neclătinate a Ne face vrednicî „ca să locuéscă întru Noî puterea lui Christos," [2]) că numai aşa am fi putut avé nedeşde, că vom răspunde aşteptării potestatei supreme în Stat şi în Biserica, dintr' a cărei graţia prea înalta fuserăm aşeḑaţi în scaunul mitropolitan?

La tóte aceste, întru cât este din partea de Nóstră, lipsitu-Ne-am de tot răspunsul, şi nu Ne rămâne, de cât „O aşteptare óre care înfricoşată a judecatei." [3]) Însе încreḑêndu-Ne întru îndurările şi întru iubirea de ómeni a Mântuitorului Nostru Isus Christos până mai avem timp cerem iertare pentru cele greşit lucrate, pe cum şi pentru cele lăsate, şi vĕ rugăm pe voi Fraţilor! se vĕ aduceţi a minte întru rugăciunile vóstre şi de Noi „ca Dumnezeŭ se deschidă Nóua uşa cuvîntului, se grăim taina lui Christos, ca se o arĕtăm pe ea, pe cum se cade Nóă a grăi." [4]) că dóră vom îndupleca pe câţi va, dintre cei ce aŭ primit credinţa, ca semnului celui pus spre mântuire să nu i-se împotrivéscă cu viaţa, cu neravurile, cu plecările lor.

III. Lauda bisericii şi însă-şi mântuirea veci a popórelor în mare măsura raḑama în Preoţii cei ce-şi păzesc bine diregătoria. Pofta folóselor bisericii îi pórtă, de trebile mirenescî grijesc numai pe cât pretinde binele credincioşilor, de altar se apropia cu inima curată, în rugăciuni, post şi privegiul studielor sacre zebovind, sórtea dreptilor, Veneratul Cler, ajutat de Mântuitorul, întru fărădelegi mânile sale nu-şi tinde.

„Îmbărbătaţi şi întăriţi cu aceste mijlóce, de bună voia întimpina ostenelele diregătorieî sacre, şi după cum se cade, cu deadinsul căuta de cultura sufletelor poporului mai cu samă prin serviţul cuvîntului şi prin administraţiunea sacramentelor." [5])

Sabia cea de amêndóuĕ părţile ascuţita a Cuvîntului a o manua la tot prilejul binevenit, la tótă întîmplarea însе la locul şi în timpul spre aceea prescris a întinde credincioşilor mângăerea învĕţăturei sacre, Ni-se impune ca obligamentul de cea mai strînsă dreptate de care a ne mântui în deşert ne-am încerca. [6])

Rogu-vĕ Veneraţi în Christos Fraţi! se nu vĕ întristaţi, nicî se slăbiţi din inima, pentru că cuvîntările vóstre cele sacre, şi mijlócele cele alalte ale apostolatului, carî le întrebuinţaţi amĕsurat zelului vostru pastoral, nu-şi daŭ róda dorită; se nu vĕ vaetaţi, zicênd, cât de puţini şi îndrepta viaţa? cât de puţini şi rarî sînt carî persevera în bine?

Socotescî, ni spune S. Augustin, că Fiul lui Dumnezeŭ a predicat singur învĕţăceilor, saŭ a cuvîntat numai cătră aceia, carii eraŭ se crédă întrensul? Vedem -ul, că a predicat şi inimicilor sĕi, măcar că aceia nu veniaŭ cătră dînsul, de cât să-i clevetéscă. Aŭ dóră cugeţi că numai atunci par fi predicat când mulţi era să-i asculte? Sciut este, că a predicat unei singure muieri de rêndurşi încă Samaritane, purtătóre de apă, şi cu acel prilej a pertractat cestiunea cea grea: dacă se cade a se închina singur numai în biserica din Ierusalim, orî ne putem ruga şi a fără de aceea? Veî zice: sciea Mântuitorul că muierea aceea i-va crede, şi va scóte ceva folos din colloquin şi din cuvîntarea cu dînsa.

Acésta Ţi-o conced, zice S. Augustin, dar ce veî zice de cuvîntările şi disputele dese, ce le avé cu fariseii şi cu saduceii, carî nu numai că nu eraŭ se crédă într'însul, ci încă eraŭ să-i şi clevetéscă şi să-i ĭea la góná? A órea el însu-şi din îndemnul propriŭ îi întrebă, ca să-i convingă cu însе-şi răspunsurile lor, — altă dată răspundea la dorinţele lor, măcar că sciea că le propuneaŭ acele cu cugetul ca să-l ispitéscă. Cu tóte aceste nu cetim despre nicî unul dintr'aceştia, că s'ar fi întors spre a-i urma lui." [1])

Detorinţa se Ne o împlinim, învĕţătura al credinţeî şi a morbului se o tălcuim proptindu-o cu doveḑi din S. Scriptură după înţelesul sfinţilor Părinţi; [2]) într'altele resultatul ostenelelor de la îndurarea Părinteluî ceresc să o aşteptăm „De n'ar zidi Domnul casa sufletului, întru deşert ne ostenim: că fără de acela nicî lucrarea, nicî cuvîntul nu se împlinesce." [3])

Să fiţi însе încredinţaţi, că păstoriul învĕţându-şi după cuveninţa turma cuvîntătóre, de dragostea Domnului fiind aprins, cătră mântuire şi va îndrepta credincioşii, că i-se vor adauge lui tóte vîrtuţile păstoriului bun, mai cu samă însе înţelepciunea, care va arĕta lui mijlociri şi moduri ca să-şi ajungă scopul diregătorieî pastorale. [4])

Sciinţă, dreptate şi sfinţenie ascepta poporenii de la păstoriul lor, că într'aceste zeresc isvorale mântuirii, — acésta a cerut Salomon pentru preoţii bisericii zidite de cătră dînsul „Preoţii tei se vor îmbrăca întru dreptate." [5]) Perfecţiunea acésta sacerdotala într'un grad fără de asemĕnare mai mare se pretinde în preoţii legii nóuĕ: că „aşa să-i socotéscă pe eî omul, ca pe nisce servi aî lui Christos, şi isprăvnicî aî tainelor lui Dumnezeŭ." [6]) Ca pe atarî însе îi face partaşi îngrijireî sale deosebite, asecurându-i prin cuvintele: „per din capul vostru nu va peri:" [7]) credincios este Domnul şi cu încredere avem se aşteptăm de la El, că pe serviî sĕi nu-i va părăsi nicî în strimtórea cea de acum, după cum făgăduise prin gura Înţeleptului unde zice: „Dreptii în véc vor fi viî, şi întru Domnul plata lor, şi purtarea de grije pentru dênşiî la cel preaînalt." [8])

IV. Şi acum Iubiţi în Christos Fiî! credincioşi aî archidieceseî de Alba Iulia şi Făgăraş salutându-ve cu căldur'a inimeî Nóstre părîntiescî, „Ne am mângăiat de voi întru tot nĕcasul şi nevoia nóstră pentru credinţia vóstră că acum noi viî sîntem, dacă staţi voi întru Domnul." [1])

Rogu-vĕ cu deadinsul să staţi şi să ţineţi tradiţiunile carî vaţi învĕţat de la maî mariî vostriî. „Să iubiţi pe Preoţii lui Dumnezeŭ, că pretinî buni sînt luî, şi pentru lume să róge. Cinstesce pe Preoţi plinind porunca lui Christos carea este la Mateiŭ X 41. „Cel ce primesce pe Proroc în nume de Proroc plata Proroculuî va lua". Éră despre cel ce este Preot nu sciî vrednic aŭ nevrednic este de atâta cinste şi trépta, tu pentru porunca lui Christos nu-l urgisiî. [2])

Din contră Iubiţi Creştinî! „să cunósceţi pe cei ce să ostenesc între voi, şi pe maî mariî vostri întru Domnul, şi pe cei ce învaţă pe voi. Şi să-i aveţi pe dînşiî de prisosit întru dragoste pentru lucrul lor." [3])

Rogu-vĕ mai de parte „pace să aveţi între voi," sciind voi bine, că prin spiritul de cértă „voi înşive faceţi strimbătate, şi aduceţi pagubă, şi mai vîrtos fraţilor." [4])

Rogămu-vĕ pe voi Fraţilor! „sfatuiţi pe cei fără de rînduélă, mângăieţi pe cei puţinî la suflet, sprijiniţi pe cei neputincioşi fiţi îndelung răbdători spre toţi." [5]) Éră aceste porunci apostolice nu le puteţi împliniî, până când în comunele bisericescî nu vĕ strîngeţi şirurile in mod că acela, cât fiesce care dintre cei fără de rînduélă, dintre cei neputincioşi şi dintre cei puţinî la suflet se simţéscă facerea de bine a charitatei vóstre; şi nimenea să nu să pótă cu dreptul plânge că este lipsit de îngrijirea ce biserica póte sĕ-lo întindă.

Dară ca să poteţi ajunge la aşa un gradu perfect de viaţa publică creştinéscă vedeţi voi înşi-vă, că aşia aveţi sa fiţi crescuţi din tinereţe cu ajutoriul aşeḑieminteloru sacre, cât să vi fiă uşior a deprinde postulatele beneficenţieî publice.

De acea voe toturor, carî v'aţi învrednicit a sta în fruntea comunelor nóstre bisericescî, nu vĕ pot lega din destul la inima ca să portaţi grije după cuveninţă de şcólele nóstre poporalî, de óra ce „sciut este că de la instrucţiuea bună şi religiósă a teneretului atêrnă în cea mai mare parte nu numai fericirea familielor, ci chiar şi cea a Statului. Nicî să priviţi vre o silinţă şi diligenţă aşa de mare, cât să nu se pótă deprinde încă şi mai mare, că scólele aceste să se desvólte din zi în zi tot mai bine." [6])

Atîrnă de la zelul şi înţelepciunea vóstră a afla calea şi modul de a ajuta causeî acesteia atât de sânte şi importante după împrejurările timpuluî şi a loculuî. [7])

Însе familiele vóstre aŭ să fiă sanctuariul acela unde să priméscă educaţiune creştinéscă fiî vostri; întru pacea vóstră aŭ să se întăréscă tinerele odrasle spre tótă bunătatea, ca să priméscă în inimile lor pe Împĕratul Păceî şi Mântuitorul sufletelor lor, şi cu

---

[1]) II Corint XII 9.
[2]) II Corint XII 9.
[3]) Evreî XI 27.
[4]) Colasseni IV 3—4.
[5]) Enciclica „Quod multum" din 22 August 1886 cătră Episcopiî Ungarieî.
[6]) Litere pastorale ale Mitropolitului Ioan Vancea din 13/I Decembre 1871 Nr. 2895; cercul 55.

[1]) S. Augustin contra Cresconium L. I. c. 8.
[2]) Sinod ecum. VI can. 19.
[3]) Octoîch vers VII treptele, antifona 2.
[4]) Cuvînt despre duchul celui bun păstor sufletesc. Blaş 1807.
[5]) Psalm CXXXI 9.
[6]) I Corinth. IV 1.
[7]) S. Luca XEI 18.
[8]) Înţelepţiunea lui Solomon V, 16.

[1]) Tessalonic III 7—8.
[2]) S. Efrem Sirul: Cuvînt de Preoţie, Blaş, 1807.
[3]) I Tessalonic V 12 - 13.
[4]) Corinth VI 8.
[5]) I Tessalon. V 14.
[6]) Enciclica Sfinţieî Sale Leon XIII Papa din 2 Septembre 1893 cătră Episcopiî Ungarieî.
[7]) Circulariul metropolitan din 19/VII Iuliu 1873 Nr. 2084 Cercul. 35.

statornicia să-l aibă de apărator între greutăţile vieţei şi după ce şi-vor alege cu libertatea cuvenită starea lor venitóriă.[1])

Înţelégă însă credincioşii şi bine se ţină în minte, că aŭ să se ferésca de căsătorie cu ómeni de altă credinţă „că dau prilej la oprita însoţire şi comuniune în cele sacre, aduc pericol religiunei partei catolice, împedecă crescerea bună a pruncilor, şi fórte adese orî îndemnă sufletele să se dedea a da tuturor religiunilor acela-şi preţ delăturându-se osebirea între adevĕr şi falsitate". [2])

V. Aceste le-am socotit a Vi le împărtăşi cu acest prilegiŭ ca se Ne putem uşura sarcina respundetăţii, ca celi ce avem să dăm samă pentru sufletele Vóstre.

Rogu-vĕ se le primiţi cu blândéţe, şi socotind cugetul curat cu care vi le am îndreptat, se le luaţi spre mângâerea vóstră ca nesce fiî iubiţi, carî v'aţi obicinuit a asculta de părintele vostru.

De o dată cu toţii se vĕ însoţiţi cu Noî dimpreună în rugăciunî ferbinţi şi cererî umilite, ca Părintele Îndurărilor, de la care vine tótă darea cea bună şi tot darul desevĕrşit, se Ne întindă ajutoriul de sus; şi se Ne învrednicéscă în cealaltă parte a vieţiî, câtă Ne maî rĕmâne, a împlini voia Luî cea sfîntă spre mântuirea Vóstră, aşăzându-Ne sub părtinirea aripelor şi sub ajutorinţa Preasfinteî măriteî Dómnei Nóstre de Dumnezeŭ Născătóre şi pururea Feciórei Marie.

Caute Domnul din înălţime spre poporul, care ascéptă de la dînsul multă îndurare, cerceteze-ne întru bunătatea s'a, întăréscă viaţa nóstră cu legile sale cele sfinte şi sfinţite, înger păzitor se pună popoolui sĕŭ, şi pe noî toţî se ne adune întru împĕrăţia s'a!

Darul Domnului Nostru Isus Christos şi iubirea luî Domnezeŭ Tatăl, şi împărtăşirea Spiritului Sfînt se fie cu voî cu toţi. Amin.

Dat în Blaş din castelul reşedinţeî Nóstre archiepiscopéscî în sĕrbătórea Întêmpinăreî Domnului Nostru Isus Christos merenrî în 14/2 Februariŭ anul Domnului una mie nóuĕ sute, al archiepiscopatului Nostru anul al V-lea.

Date biografice.

Actualul Mitropolit este membru al uneia dintre cele maî distinse familiî românescî din Maramurĕş. S'a născut în 19 Maiŭ 1841 în comuna Jood din comitatul Maramurĕşului. Trimis de timpuriŭ la şcólă, deja la anul 1857 a depus esamenul de maturitate a gimnasiul din Caşovia.

Avênd chemare pentru statul preoţesc, fu trimis la Roma, unde ca alumn al Colegiului greco-catolic de la sfîntul Atanasiŭ ascultă doî anî filosofia şi patru anî teologia în renumitul Colegiŭ Urban de Propaganda Fide. Studiilor sacre se dedica cu atâta zĕl şi diligintă, cât în 1863 câtigă tot acolo doctoratul din s. teologie. De preot fu sfinţit în 8 Novembre 1863 în biserica grecéscă din Roma, dedicată sfîntului Aranasiŭ.

Roma, care ne-a dat pe Petru Paul Aron. Grigorie Maîor. Şincai şi alţi bărbaţi distinşi aî nĕmului românesc, ne-a dat aşa dară şi pe actualul Mitropolit.

Dóuĕ însuşirî caracteristice a adus Victor Mihályi din cetatea eternă: însuşirea de preot bun după inima luî Dumnezeŭ şi de român bun, devotat pururea nĕmului sĕŭ, şi acestea le-a păstrat tot de una ca pe un tesaur scump şi le-a valorat în tóte sferele sale de activitate numaî pentru binele bisericiî nóstre şi aî poporului românesc.

Întorcêndu-se din Roma în diecesa Gherleî, de care se ţinea, a fost în dată denumit prefect de studiî şi profesor de istoria bisericéscă şi dreptul canonic în seminariul teologic din Gherla. În acéstă calitate desvoltă o activitate neobosită până în primăvara anuluî 1869, când fericitul Mitropolit Dr. Ioan Vancea, care atunci se despărţi de scaunul episcopesc al Gherleî şi plecă la Blaş spre a-şi ocupa scaunul mitropolitan, îl denumi de secretar mitropolitan, şi-l aduse cu sine la Blaş.

Martor este archivul mitropolitan din Blaş, şi martorî sînt toţi aceia, cu carî împreună a lucrat, despre activitatea neobosită, ce a desvoltat'o Victor Mihályi în calitate de secretar mitropolitan, asesor consistorial, asesor la tribunalul matrimonial de a dóua instanţă şi de notariŭ la Esactoratul archidiecesan, cât timp a petrecut în Blaş, unde acum se reîntórce ca Mitropolit. El se bucura de tótă încrederea şi iubirea Mitropolitului Vancea, carele l'a dus cu sine nu numaî în tóte visitaţiunile canonice, ci şi la conciliul Vatican din Roma în anul 1869. Pentru meritele dinsului Mitropolitul Vancea îl denumi la începutul anuluî 1873 de protopop onorar, ér Maestatea Sa Monarchul nostru în 25 Novembre 1874 de episcop al dieceseî Lugoşului. În Decembre 1874 Sfinţia Sa Papa Piŭ al IX-lea îl preconisă, ér Mitropolitul Vancea îl consacră de episcop în biserica catedrală din Blaş în 14 Februar 1875.

Atunci se depărtă Victor Mihályi din Blaş spre a-şi începe activitatea sa de episcop în Lugoş, însă iubirea şi stima, ce şi-a câştigat'o, cât timp a lucrat pentru prosperarea Archidieceseî nóstre, aŭ rĕmas pururea vii în pepturile tuturor, carî l'aŭ cunoscut.

În 7 Martie 1875 episcopul Victor luă în mâna sa energică guvernarea celeî maî micî şi maî sĕrace diecese din provinţia nóstră mitropolitană. Cu tóte cestea, mulţămită zelului sĕŭ neobosit, diecesa acésta a făcut progrese fórte frumóse, maî vîrtos în consolidarea şi organisarea sa internă. Faţă cu Mitropolitul Vancea episcopul Victor a fost pururea cu o iubire şi alipire, ce s'ar puté numi fiéscă. În tóte acţiunile sale pentru apĕrarea drepturilor bisericiî nóstre şi ale poporului român Mitropolitul Vancea a găsit în episcopul Victor sprigin prompt şi inimă gata spre orî ce sacrificiŭ. În călătoriile Mitropolitului Vancea la Roma din anii 1886 şi 1887 a luat parte şi episcopul Victor, care a fără de aceea a facut şi alte călătorii prin Italia, Franţa şi Germania, ér maî pe urmă a condus peregrinajul Românilor la iubileul Sfinţieî Sale Pontificelui actual din 1893.

Sfinţia Sa Papa Leon al XIII-lea pentru meritele, ce şi le-a câştigat episcopul Victor în diecesa Lugoşului, l'a denumit prelat domestic, asistent la tronul pontificiŭ şi conte roman.

Este decî fórte firesc, că cu ocasiunea înmormîntăriî Mitropolitului Vancea, întîmplată în 3 August 1892, clerul adunat în numĕr însemnat din Archidiecesă căuta la episcopul Victor Mihályi, care încă era de faţă ca la viitoriul sĕŭ Mitropolit.

La alegerea candidaţilor pentru scaunul mitropolitan, ţinuta în 16 Aprilie 1893, episcopul Lugoşului Victor a obtinut 82 voturî şi a fost propus Maestăţiî Sale de candidat în locul prim. În 9 Novembre 1894 Maestatea Sa a denumit pe episcopul Lugoşului de Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Cât pentru activitatea de *Mitropolit*, o putem caracterisa prea bine cu un singur cuvênt: lupta.

Curênd după instalare a convocat consistoriŭ plenar spre a cunósce starea noŭ încredinţatei turme cuvêntătóre. Acestuia i-a urmat Sinodul din 1896, în care s'a pus basă „reuniunii de asigurare" şi s'aŭ resolvat cestiunî adente de organisaţiune.

În 1897 a convocat pe episcopiî sufragani la o conferinţă în cestiunea autonomieî, ca un fericit prognostic al conferinţiî de la Cluş. Posiţia hotărîtă, ce Mitropolitul nostru a luat în cestiunea acésta s'a validitat maî ales în altă şedinţă a episcopilor nostri — 14 Septembre 1899 — când s'a ridicat protestul lor în contra proiectului de contopire al autonomiştilor catolicî. Acest protest a fost presentat corului episcopesc latin de către însu-şî Mitropolitul.

Sinodul din tómna anului trecut este prea próspet în memoria tuturor, ca să ne oprim maî pe larg asupra luî. Cestiunea autonomieî, a serbărilor iubilare, a salarisăriî preoţilor preocupă azî tótă suflarea.

Greutăţile, ce noul Mitropolit le-a întimpinat în restimpul celor cinci anî de păstorire sînt fórte marî.

Cei de la puterea luméscă aŭ deosebit merit întru grămădirea acestor greutăţî asupra bunului nostru Archiereŭ.

În dată după actul întronisăriî, s'a pornit o strașnică investigare asupra studenţimiî si corpului profesoral din loc sub cuvênt, că la serbările întronisăriî ar fi purtat tricolor şi ar fi cântat „Deşteptă-te Române!"

Nu puţină energie s'a consumat în lupta cu guvernul, când cu completarea capitlului, voind acesta a schimba dispositiile statutare. Laudă acesteî energiî, lupta s'a terminat în favorul dispositiilor statutare.

Să maî pomenim lupta în contra clauseî cu vidimarea cuitelor?

Să maî pomenim, lupta în contra pretensiunilor de a publica programa gimnasiului din loc şi în limba maghiară, când lupta acésta decurge şi acum?

*

În tóte aceste lupte în tóte aceste miserii ale capetelor încoronate, stéua conducătóre a Mitropolitului Victor a fost conscinţa înaltei Sale misiunî şi încrederea clerului şi a poporului credincios.

Aceaş înaltă misiune să-L inspire şi pe viitor şi aceeaş nefăţărită credinţă şi dragoste a clerului şi poporului credincios, să-I fie bucuria în zile de serbătóre şi tăria în zile de restrişte!

---

[1]) Litere pastorale ale Mitropolitului Ioan Vancea din 31 Iuliu 1872 Nr. 1864 Cercul. 35.

[2]) Enciclica Sfinţieî Sale Leon XIII Papa, din 2 Septembre 1893.

Omul inimei.

— La despărțire. —

Timișóra, 28 Maiŭ 1895.

După o activitate de dóuĕ decenii vine momentul despărțirii. Episcopul, carele în decurs de dóue-zecĭ de anĭ de atâtea orĭ s'a rugat lângă altariŭ pentru poporul seŭ, ajunge momentul greŭ, ca să se despartă de acest altariŭ, pentru ca să se ducă la altul și mai înalt, să se despartă de turma sa micuță, ca să se ducă păstoriŭ unei turme și mai mari. În gravul moment al despărțirii inima i-se strînge, sentimentul îi copleșesce și lacrimi curg din ochi șiróe.

Ce moment înălțatoriŭ, să vedĭ un bărbat care plânge, un prelat ales, care lăcrămézĕ în fața credincioșilor seĭ, lângă altariul Domnului!

De ce aceste lacrămĭ?

Dór glorie, înălțare și preamărire îl aștéptă; plécă pe o cale de triumf între urale și glasurĭ de veselie; florĭ și verdéță sînt presărate pe calea ce pornesce, și totuși el varsă lacrămĭ în momentul de a pleca pe acésta cale triumfală! Este dar jale că-și lasă turma fără păstoriŭ? — Dar el tot păstoriŭ îĭ remâne, căcĭ din scaunul, la care se duce, preste toți privesce ca mai mare. Saŭ este vr'o inspirațiune de moment subiectiv? Dar subiectiv numaĭ de veselie era prilegiŭ, nu însĕ de lacrămĭ.

Acelea lacrămĭ sînt caracteristica cea mai fidelă a nouluĭ mitropolit.

Vede, cum tóte privirile se concentézĕ asupra lui, cum toți se pregătesc să-l sĕrbătoréscă, cum toți îĭ vor eși în cale cu ramurĭ verdĭ și cântărĭ, și în fața tuturor, el varsă lacrămĭ. Étă un rĕspuns la tóte ovațiunile, étă o garanță tuturor nădejdilor și așteptărilor.

Omul, care se ridică peste eul seŭ, scie să apreție situațiunea unuĭ popor, să o vadă și să o cunóscă, în ast fel de momente, când simte greutatea posițieĭ sale și înalta sa chemare, trebue să se pĕtrundă până la lacrămĭ, dacă numaĭ mai are inimă.

Așa este de copleșitóre impresiunea, ce se impune la considerarea ástor fel de situațiunĭ, în cât nu se mai póte ascunde în inimă, orĭ cât de mare ar fi aceea. Sentimentul trebue să se înalțe la așa mĕsură, în cât să erumpă în lacrămĭ.

Și totuși, chiar și în ast fel de situațiunĭ, atâția ómenĭ de aĭ nostri nu mai simt nimic. Par'că-s uscați și sĕcĭ. Când ne gândim la eĭ, și la rĕcéla, cu care se presintă și în momente așa de marĭ, atunci vedem și sîmțim, ce va se zică o lacrămă în ochiĭ unuĭ bărbat, cum e mitropolitul Victor.

Aceea lacrămă spune despre o luptă teribilă, care se petrĕce în internul sufletesc. Ea arată, că acel suflet pricepe, simte greutatea și când cumpenesce stările, sentimentul se ridică până la culmea entusiasmului moral.

Așa l-am sciut în tot de una pre I. P. S. Sa Mitropolitul Blașuluĭ. Om cu inimă curată, suflet nobil simțitoriŭ. Orĭ de câte orĭ nedreptatea i-a ajuns la cunoscință, scirea l-a pĕtruns până la lacrămĭ. În acésta însușire, de alt cum așa de firéscă, și totuși așa de rară, avem noĭ garanța sigură pentru viitorul Mitropolitului.

Ziarele maghiare cu o cutezanță proprie numaĭ lor spun direct și pe față, că aștéptă, ca noul Mitropolit să se facă din Saul-Paul, adecă din omul bisericiĭ și némuluĭ seŭ, să trécă în tabĕra dușmană nóuĕ și aspirațiunilor nóstre. Acești ómeni, crescuți într'un sistem de corupție, nu mai pot suferi pe nime, care ținênd la caracterul seŭ, nu intră în céta lor pĕcătósă. În casul acesta însĕ pot să-și pună pofta în cuiŭ.

Mitropolitul Blasuluĭ, pe cum până acum, așa și în venitoriŭ va fi prelat român. Inima lui nobilă și simțitóre pricepe sentimentul poporuluĭ nostru, și va sci apreția lupta luĭ pentru cea-ce din dreptul firiĭ îĭ compete. În decursul vieții sale a avut ocasiune să cunóscă pe acest popor a cărui fiŭ este, și orĭ unde a petrecut, în Marmurĕș, Bânat saŭ Transilvania, l'a cunoscut de sigur ca pe un popor cu unul și același dor și sentiment. Cultura sa superóră, de la isvorul nesecat al creștinismuluĭ, i-a dat de sigur putința, ca să pricépă menirea acestuĭ popor. Modele înalte de bărbați strălucițĭ prin fapte și vîrtuți, pe carĭ creștinismul le-a arătat lumeĭ, modelele de abnegațiune și luptă, până la martiriŭ, aŭ impresionat de sigur adânc sufletul seŭ. Acum chiar ocupându-și strălucitul scaun, necontenit i-se impun modele de bărbați dintre strălucițiĭ seĭ antecesorĭ. Acei bărbați, dacă pentru orĭ și cine sînt modele de imitat, apoi mai ales sînt pentru noul mitropolit. Étă de ce privim cu linișce în viitoriŭ, căcĭ îl scim om al inimiĭ curate.

(„Dreptatea".)

Repriviri.

În rugăciuni doióse, piĭ și sfinte,
În neliniscea grea acum de anĭ
Te-am așteptat cu dragoste, Părinte
Ca nescе fiĭ, ce-am fost rĕmașĭ orfanĭ!

Nu sînt vremile sub cârma omuluĭ — a zis înțeleptul cronicar.

Evenimentele fericite saŭ desastróse, carĭ înalță viéța unuĭ neam întreg, saŭ îĭ sguduie temeliile esistințiĭ, nu în a nóstră mână sînt, ci în a Celuĭ ce tóte le cârmuesce în nepătrunsa luĭ înțelepciune. . . .

Lanț de lanț se légă și se înșirue în istoria lumiĭ evenimentele, unul din tr'altul. Unul e urmarea celuĭ alalt, carele încă e efectul altuĭ cas antecedent, reducêndu-se astfel totul la a tot alcătuitórea mână a Dumnezeirii.

În serviciul acesteĭ a-tot-stăpânitóre voințe, viéța popórĕlor ca un fulg ce sbóră în vĕzduh, ca un nor risipit de vênturĭ, se arată.

Apus-a mărirea Palmireĭ și a Tiruluĭ, risipitu-saŭ zidirile Babilonuluĭ, întunecatu-s'a steaua de lumină a Romeĭ păgâne.

Și de asupra acesteĭ grămeḑi de ruine, deasupra acestor risipite visurĭ de deșértă mărire omenéscă, blândă și mângâitóre s'a înălțat imaginea crucĭi.

Sub umbra eĭ omenimea a tresărit la o nóuă viéță, idealurĭ nóuĕ s'aŭ aprins în inimile împetrite, după cum s'aprinde lumina din lumină.

*

Trecutul este oglinda viitoriuluĭ.

În trecut se reoglindesce și se comentézĕ mai viŭ istoria unuĭ neam: tóte le înțelegem, tóte le aprețiăm obiectiv, când ținem înaintea ochilor trecutul istoric.

Puțin impórtă dacă trecutul este fericit saŭ amar — de o potrivă îĭ vom lua folosul. Din trecutul de nefericiri scótem învețături pentru viitor, ér din fericirile trecutuluĭ lumină și căldură scótem, care să ne încălḑéscă în zile de restriște, în negura de nesiguranță a viitoriuluĭ. . .

Cuvine-se, ca în ziua de azĭ, să ne aruncăm privirea în trecutul atât de apropiat, să resfoim cele scrise de noĭ cu câți-va anĭ înainte, și să împreunăm bucuria nóstră de acum, cu cea de atuncĭ. . .

Eraŭ zile de bucurie acelea, cum și ziua de azĭ, zi de bucurie este:

Primul peregrinaj român la Roma.

Blaș, Aprilie 1893.

La Roma

Fericit a fost momentul, în care s'a conceput planul unuĭ peregrinaj român la Roma lĕgănul originiĭ și credinței nóstre. Și mai fericită și mai îmbucurătóre se póte cu dreptul numi realisarea aceluĭ plan. Româniĭ gr. catolicĭ însoțiți de câțiva confrați greco-orientalĭ nu aŭ cruțat nicĭ banĭ, nici nu s'aŭ spăriat de greutățile împreunate cu o călĕtorie îndelungată la eterna cetate, numaĭ ca să pótă contempla cel puțin unele din rĕmășițele monumentelor de glorie ale strămoșilor nostri, monumente, pe carĭ pare că nicĭ vitregimea timpuluĭ nu a cutezat a le nimici. La privirea acelor monumințe inima nóstră se umple de mândrie, ér ochiul admirând cu pietate talentul artiștilor giganticelor monumente, se scaldă în lacrimi de plăcere. Mintea nóstră momentan face o paralelă între trecut și present, și mândria originiĭ nóstre se pare pe un moment înădușită de conscința miseriei, în care ne aflăm acum. Dară numaĭ pe un moment rĕmânem deprimați, căcĭ Roma, care ne-a dat originea, ne-a redat și credința catolică. Regenerați prin acéstă credință ne strălúce zorile unuĭ viitoriŭ de aur . . .

Amĕsurat programului formulat și publicat din partea aranjatorilor primuluĭ peregrinaj românese la Roma, cea mai mare parte a peregrinilor s'a aflat în Budapesta încă Duminecă diminéță în 26 Martie. Pe la 11½ óre a. m. peregrinii sosiți în capitala Ungarieĭ aŭ mers în corpore la „Hotel Continental" spre a saluta pe Ilustritatea Sa Dr. Victor Mihályi, care a luat asupra-și sarcina de a ne conduce la Roma și de a ne presenta Sfinției Sale Pontificelui Leon XIII. Ilustritatea Sa ne-a primit cu înăscuta-ĭ bunăvoință și afabilitate comunicându-ne, că prin înaltul regim a adus și la cunoscința Augustuluĭ nostru Monarch peregrinajul Românilor la Roma.

În ziua următore convenind la „Hotel Central" toți peregrinii sosiți în Pesta, curênd s'aŭ făcut cunoscuți unii altora, intrând cu toțiĭ în o relațiune de încredere, cât se părea că toți sîntem membriĭ aceleia-și familiĭ.

La gara din Zagreb, unde a stat trenul $^1/_2$ de óră, ne-aŭ întîmpinat cu multă dragoste şi afabilitate mai mulţi preoţi gr. şi romano-catolici din Zagreb, carî şi-aŭ manifestat bucuria, că aŭ putut saluta în ţara lor pe peregrinii români. Curênd vĕdurăm şi portul Fiume, în care înaltele catarturi ale numĕróselor năi ancorate în port păreaŭ ca şi o pădure désă,

Mercuri în 28 Martie am plecat din Fiume cu trenul accelerat, şi pe la 2 óre d. a. am ajuns în renumita cetate a dogilor, în Veneţia.

În Roma.

Sosi în sfârşit şi ziua mult dorită de Sâmbătă. Cu mângăere în inimă, cu fală şi cu pietate am întrat în Eterna Cetate. Lacrimi de bucurie se iviră în ochii tuturor.

La staţia din Roma ne aştéptă o deputaţie de vre-o 10 persóne, care venise pentru a ne ura bună sosire. După schimbarea sentimentelor împrumutate ne duserăm în oraş, pentru a ocupa cuartir într'unul din cele mai centrale Hotele, în „Albergo Campidoglio“, care e aprópe de columna lui Traian, de Capitoliu şi de Forul roman.

Începurăm îndată visitarea Romei. Şi cercetarăm tot, ce era mai marcant, fiind că spre a vedé tóte cele nu aveam timp.

Luni a fost ziua cea măréţă, ziua Domnului. La 8 óre ne aflam cu toţii în Catedrala lumii întregi, în biserica Sfîntului Petru. Altariul principal din apsida bisericii, asupra căruia se conservă Scaunul Sfântului Petru, era pregătit pentru a se puté celebra liturgia nóstră orientală.

Era pe la 9 óre, când episcopul Victor precedat de o asistenţă de 11 persóne, tóte în ornatele bisericesci ale ritului nostru, a venit în procesiune solemnă pentru a începe celebrarea sfintei Liturgii. Cântăreţii, în frunte cu profesorul nostru Ionaş, intonară „Împĕratul ceriurilor“, şi se începu liturgia. Şi pentru prima óră aŭ resunat cântările nóstre românesci în falnica basilică a Romei, şi pentru prima óră s'a vĕdut un pontificial de ritul oriental grecesc în biserica mamă a celoralalte biserice. La liturgie a fost de faţă public fórte numĕros, peste o mie de persóne. Toţi aŭ admirat malestatea ceremoniilor nóstre.

După terminarea liturgiei îndată ne urcarăm în Vatican şi trecênd prin o serie de sale admirabile ne postarăm in *sala de tron,* unde se îndatinézä Sfinţia Sa a primi pe principii şi pe ambasadorii străini.

După puţină aşteptare Sfinţia Sa întră în sală, avênd lângă sine pe vrednicul episcop al Lugoşului.

La aparitiunea Sfinţiei Sale resună un puternic „Să trăéscă“, audirea căruia părea a înveseli faţa bĕtrânului pontifice. El mergea printre noi zicênd: „Mĕ bucur, fiii mei! Vĕ binecuvînt fiii mei!“

Sfintia Sa se aşedă apoi pe tron, ne făcu semn, ca să ne apropiăm, şi se începu audinţa, rostind Ilustritatea Sa Episcopul Mihályi următoriul discurs în limba latină

Preafericite Părinte!

Preaîndurate Dómne!

Sunt ani cinci zeci, de când, ajuns la trépta sfîntă a episcopiei, ilustrezi cu înţelepciunea ta Preafericite Părinte, numele creştinesc şi formezi o glorie deosebită a preoţimii.

În Tine, care cu ajutoriul lui Dumnezeŭ ai fost înălţat pe scaunul Pontificatului Roman, admiră şi venerézä cu mirare lumea întrégă virtuţile supremului năeriŭ.

Lasă, Prea bunule Părinte! ca şi noi, pe carî încă de la începutul Pontificatului Tĕŭ n'ai pregetat a ne ocroti cu o deosebită îngrijire, să manifestăm sentimentele nóstre de recunoscinţă pentru atâtea binefaceri ale provedinţei divine, alăturându-ne la céta acelor iubitori de Christos, carî măresc în Tine după dreptate bĕtrâneţele Tale venerabile.

Noi, unii de lângă Dunăre, aţii dintre Carpaţii răsăriteni, — toţi supuşi sceptrului binefăcător al augustissimului împĕrat al Austriei Francisc Iosif I. ca rege apostolic al Ungariei, — cu bucurie am părăsit vetrele părinteşci. ca să esprimăm bisericei romane omagiile némului nostru, care şi el de aci şi-a primit credinţa sa.

Alipiţi cu nestrămutată fidelitate la Scaunul Sfîntului Petru, nu avem dorinţă mai ferbinte, de cât a ruga necontenit pe Dumnezeŭ, ca — avêndu-Te pe Tine învĕţător să se împrăştie de la némul nostru întunerecul greşelelor — sub a Ta conducere să ajungă la păşuni tot mai sănătóse şi sub a Ta scutire să-şi pótă mai uşor câştiga a sa mântuire.

Înalţă. Te rugăm, mâna Ta şi drept arvună a cerescilor daruri ne dă nóuĕ, celor ce cădem în genunchi înaintea Ta, binecuvîntarea apostolică, pentru ca întăriţi printr'însa să putem vedé sub a Ta îngrijire reîntorcêndu-se némul nostru la sinul mamei Sale, de la care şi acum în mare parte încă se află despărţit.

Spre a Sfîntei biserici mărire să trăescî încă mulţi ani!

La acest prea frumos discurs, pe care peregrinii îl însoţiră cu nóuĕ strigări de „Să trăéscă“, Sfinţia Sa a rĕspuns cu următórea vorbire tot în limba latină:

În mulţimea şi vederea vóstră, iubiţi Fii, ne desfătăm fórte. Un sfat preclar şi mănos a fost acela, care v'a îndemnat, ca voi din ţinuturile depărtate ale Românimii şi Istrului şi din regiunile Carpatine să întreprindeţi cu spirit voios peregrinajul românesc. — În cetatea acésta sacră vedeţi, că aveţi mulţi soţi în pietate şi în peregrinare, carî ca şi voi aŭ venit aci ca nisce fii din tóte naţiunile cu scopul de a Ne gratula pentru binefacerea dumnedeéscă a aniversării Nóstre episcopescî a cinci zecia. Aci vi-s'a dat vóuĕ şi lor ocasiune nu numai de a Ne mărturisi ascultarea şi iubirea vóstră. ci în zilele, ce aŭ premers, aţi putut primi fără îndoélă şi înmulţirea copiósă a sfintei credinţe din amintirile mărite ale Martirilor şi mai ales la mormintele Principilor apostolilor Petru şi Paul. În chipul acesta împuterindu-vi-se credinţa şi întăriţi prin alocuţia Nóstră. întorcêndu-vĕ acuşi în patrie, respândiţi în concetăţenii vostri căldura binefăcĕtóre a religiunii: éră toţi ţineţi în minte şi fiţi convinşi despre aceea, că şi preaînălţatului şi binecredinciosului vostru Împĕrat i-am împărtăşit adese ori, că Noi purtăm de voi aceea-şi grije şi nutrim faţă cu voi aceea-şi iubire, carea, precum aţi amintit, am nutrit'o şi purtat'o cu inimă părintéscă chiar la începutul Pontificatului Nostru. Între grijile acelea Ne mişcă fórte aceea, ca pe aceia, pe carî din némul vostru îi deplângeţi, că sînt încă lipsiţi de darul credinţei catolice, să-i putem reduce la îmbrăţişarea bisericei, la care singură se află sperarea mântuirii vecînice. De ar asculta Dumnezeŭ şi de ar însoţi cu ajutoriul darului sĕŭ bogat dorinţele comune, carî le sprijinim cu rugăciune comună: ér acum, iubiţi Fii, implorăm cu binecuvîntarea Apostolică darurile Lui cele mai mari preste voi şi preste celalalţi catolici din némul vostru.

. . . . . .

Am împlinit în Roma şi un act de pietate românéscă naţională. visitând Columna lui Traian. De la columna lui Traian am mers direct la mormîntul marelui episcop martir Inocenţiŭ Clain, am rostit o rugăciune pentru sufletul dînsului ne-am rugat pentru maica nóstră, vĕduvita biserică română unită am cântat troparele „Cu sufletele dreptilor“ şi „În veci amintirea lui“, şi i-am încununat mormîntul cu ramuri de brad adus din jurul Sarmisegetusei, a Grădiscei de azi.

Intronisarea Î. P. S. Sale Mitropolitului Dr. Victor Mihályi de Apşa.

Blaş, Maiŭ 1896.

Despărţirea din Lugoş.

Începem raportul reproducênd din „Dreptatea“ următórele:

„Îmi iaŭ voie să comunic cele petrecute astăzi la noi, în ziua „Înălţării Domnului“, cu ocasiunea celebrării ultimei mise a Mitropolitului Mihályi.

„Fiind că, după cum este cunoscut, Mitropolitul Mihályi plécă din Lugoş la Blaş în 24 a l. c. séra cu trenul de 6 óre, astăzi şi-a celebrat ultima misă în catedrala Lugoşului, cu care ocasiune şi-a luat rĕmas bun de la credincioşii sĕi.

„La $9^1/_2$ óre s'a început misa celebrată de mitropolitul şi asistat de membrii capitulari, de parochul şi capelanul local.

„Biserica era preste obiceiŭ îndesuită de popor şi inteligenţă fără deosebire de confesiune.

„Un moment mai sĕrbătoresc de cât ori şi când şi o sfîntă pietate şi adâncă pătrundere se cetia pe feţele celor presenţi.

„Mai trist şi mai emoţionat dintre toţi însĕ era Mitropolitul celebrant.

„Şiróe de lacrimi i-aŭ inundat ochii, când cu toégul pastoral şi cu capul descoperit a stat în uşa altariului şi a ascultat cetirea sf. Evangelii; care finindu-se şi-a luat locul pe scaunul episcopesc, de unde începu, să rostéscă ultimele sale cuvinte păstorescî către aceştî credincioşi, şi de unde luându-şi rĕmas bun să dea binecuvîntarea-i archieréscă.

„A început cu tîlcuirea Evangeliei de astăzi. Accentuézä întristarea apostolilor rĕmaşi singuri prin înălţarea lui Christos la ceriŭ şi asigurarea acestuia, că nu-i va lăsa singuri, să fie de-a pururea la olaltă, căci le va trimite pe Mângăitoriul.

„Pronunţarea, esprimarea în cuvinte scurte, dar bine alese, a acestor ideî, a fost în continuu întreruptă de lacrimile, ce vrênd nevrênd inundaŭ ochii bunului archiepiscop, copleşit de adânca emoţiune sufletéscă, care îi îneca vócea de tot.

„Şi când a ajuns, să enunțe, că și dînsul astăzi urmând destinațiunii mai înalte, care-l chiamă, să ocupe scaunul mitropolitan de Alba-Iulia și Făgăraș, trebue să părăséscă turma cuvîntătóre, care în decurs de 20 ani a păstorit-o cu atâta dragoste, care i-a audit și ascultat glasul; când trebue să părăséscă acest altariu al Domnului, de unde împreună cu membrii ven. capitol a înălțat ferbinți rugăciuni pentru mântuirea poporului; când trebue să părăséscă pe aceia, între carî s'a aflat așa de bine: o face cu nespusă părere de rĕu.

„Mai declarat de cât cuvintele lui ne-a spus-o emoțiunea, care-și ajunsese culmea. În mai multe restimpuri așa l-aŭ copleșit lacrimile, în cât minute de a rîndul n'a putut ajunge la vorbă.

„A făcut istoricul episcopiei sale din Lugoș, apoi al denumirii de mitropolit. A accentuat, că nu ambiția personală e aceea, ce-l face, să părăséscă acest loc, ci chemarea care i-s'a impus și care-l aștéptă.

„În fine își ĭea rĕmas bun de la toți, îl face atenți, să păstreze tóte acelea, căte le-a rostit dînsul din scaunul episcopiei în decurs de 20 ani, apoi cu vócea înecată în lacrimi și cu cuvintele: *„Binecuvîntarea Domnului preste voi cu darul și cu iubirea sa de ómeni acum și tot de una și în vecĭ vecilor amin“* a împărțit binecuvîntarea sa archieréscă.

Sosirea la Blaș.

În dosul grădinilor orășenescĭ se înmulția tot mai tare numĕrul celor ce aștepta sosirea trenului. Când apoi trenul sosi la podul, ce duce către Sâncel pe de-asupra căii ferate, se începu șirul frumos și des al poporului și tinerimii, care însoția trenul cu neîncetate urări și semne de bucurie însuflețită. În numele comitetului de primire M. On. Domn Georgiŭ Muntean director preparandial a salutat pe Mitropolitul.

Acum se vedea binișor, că Escelența Sa este mișcat de primirea cea bună. Cu glas tremuratoriŭ de emoțiune a rĕspuns, că el se va sili a satisface grelei sale misiuni.

Străbătênd sala, ĭese în dosul gării, unde sînt postați pompierii cu drapelul lor și conduși de dl căpitan Vancea, — apoi șese stégurĭ purtate de teologi și preparanzi; aicĭ e și delegația elevilor din gimnasiŭ cu stég. Stégurile sînt albe, cu panglicĭ albastre și roșiĭ. Tunete de aplause îl întimpină aicĭ. Se urcă în trăsura cu patru cai, avênd la stînga sa pe episcopul Pavel. Trăsura înaintéză încet, la pas. Publicul — mai multe miĭ ómeni — aclamă într'una.

Este o întrare solemnă, triumfală, cum numaĭ capetelor încoronate li-se face.

La arcul de triumf dl Ianza, primar, a bineventat pe Escelența Sa în numele opidului.

Î. P. S. Sa mulțămesce de ovațiunile, ce îi le fac cetățenii Blașului. Asigură pe representanții opidului de bunăvoința, ce în tot de una va păstra orașului.

La treptele catedralei îl întimpinară membrii capitulului în frunte cu vicarul Moldovan.

Dl vicar spune, că cu cât biserica română gr. cat. a așteptat mai mult după noul eĭ mitropolit, cu atât mai mare-i este azĭ bucuria, când póte saluta la pragul sĕŭ pe vrednicul mitropolit. Îi urézĕ mulți fericiți anĭ, ca să pótă păstori îndelungat biserica gr. cat. spre fericirea întregului nĕm românesc.

Î. P. S. Sa rĕspunde, că chemat la acésta înaltă dignitate, simte greutatea posiției, ce ocupă. Are tot zelul, va depune întregul sĕŭ devotament, pentru ca să corĕspundă așteptărilor, ce se pun într'însul. Cu ajutoriul lui Dumnezeŭ și a Ven. capitul cel mai intim corp sfătuitor al Mitropolitului, speră, că va puté să apĕre biserica de tóte primejdiile, ce ar veni asupra-i.

Lungi aclamări aŭ urmat acestor cuvinte ale înaltului prelat.

Î. P. S. Sa întră apoi în biserică, unde se servesce înseratul.

Cântările religióse le-a esecutat domnul Ionaș cu bine instruiții dsale coriștĭ.

De aci Escelența Sa a pornit spre reședință, unde la arcul de triumf l-aŭ întimpinat elevele internatului Vancean.

Amĕsurat programului festivităților Sâmbătă la 8 óre sĕra a fost conductul cu torțe și iluminarea orașului. Prin treĭ detunături de trăscurĭ s'a dat signalul pentru începerea imposantului conduct. Între sunetele musicii a plecat conductul de 100 torțe din capul din spre sat al opidului, traversând stradele splendid iluminate și încunjurând piața. În decursul retragerii cu torțe a cântat musica mai multe bucăți alese, și s'aŭ făcut ovațiuni monarchului și Sumului Pontifice Leo al XIII-lea. În piață lumina, ce se înălța din rachete spre ceriŭ, se părea, că voesce a provoca la sĕrbătorirea marelui archireŭ și spendidul firmament ornat cu miliardele de stele. După încunjurarea pieței cortejul s'a oprit înaintea reședinței mitropolitane, unde corul mixt sub conducerea profesoruluĭ Iacob Murĕșan a cântat cu multă precisiune „Rugăciunea românului“: „Tu, ce versi din ceriŭ lumină.“

Apoi arĕtându-se Escelența Sa în o feréstră a reședinței de lângă pórtă, a fost salutat de profesorul Aron Deac și de Dr Al Pop.

Î. P. S. Sa în rĕspunsul la frumósele discursurĭ accentuéză însĕmnătatea religiunii pentru adevĕrata cultură, civilisațiune și fericire a poporului, mulțămind pentru semnele de iubire și alipire fiéscă, ce i-se manifestéză în un mod atât de strălucit. Atât rĕspunsul Escelenței Sale, cât și discursurile dlor Deac și Dr. Pop adese orĭ aŭ fost întrerupte de aprobarea publicului și strigările de „Să trăéscă“ la adresa mitropolitului, Monarchului și a Pontificelui. Apoi corul teologilor cu precisiune si entusiasm a cântat un imn ocasional aședat pe note de dl profesor Iacob Murĕșan. La insistința numĕrosului public cântarea imnului s'a repetit de 3 orĭ. De la reședință cortejul s'a reîntors în piață, care era plină de ómeni, unde s'a adunat la un loc restul torțelor. Lumina din torțele arzênde împreunate, presenta un aspect feeric.

Tóte actele împreunate cu solemnitatea intronisării aŭ fost mărețe, dară se pare, că nicĭ unul nu a fost așa impunĕtoriŭ ca retragerea cu tórțe, unde 7—8000 de ómeni aŭ dat espresiunea démnă stimeĭ și iubirii fiescĭ față de Părintele lor sufletesc. Pe lângă tot entusiasmul, ce nu se póte descrie ci numaĭ simți, ținuta publicului a fost necontenit démnă observând o ordine admirabilă, ce rar se observă cu atarĭ ocasiuni. Către 10 óre luminile de prin ferestri eraŭ stînse, ĕră în piață domnia liniștea îndatinată.

Intronisarea.

Duminecă în 26 a c. încă de pe la 4 óre diminĕța bubuiturĭ de trăscurĭ vestiaŭ, că ziua aceea va fi zi de mare bucurie. Ĕră pe la 5 óre trecea musică veselă prin stradele și piața Blașului.

Deja pe la 7 óre era mare mulțimea, ce se adunase mai ales în piață umblând, să primăscă bilet spre a puté întra în biserica catedrală la solemnitatea intronisării.

La 8 óre începu publicul a întra în biserică. După ce sosiră rudeniile Escelenției Sale Mitropolitului, pe cum și representantul guvernului consilierul ministerial Szatmáry și comitele suprem al comitatului Albeĭ inferióre, porni clerul concelebrante în procesiune la castelul mitropolitan. Pe la 8½ óre bubuiturĭ de trăscurĭ, sunetul clopotelor și urărĭ de „Să trăéscă“ vestiaŭ, că noul Mitropolit se apropie, ca să-și cuprindă catedra. Când întră Mitropolitul în catedrală corul intonă salutarea „Întru mulți anĭ“, dar sunetul eĭ se perdu în puternicul „Să trăéscă“, ce resună din preste o mie de gurĭ.

Ceremonia intronisării a decurs apoi așa, pe cum a fost determinată în program. Escelența Sa Mitropolitul grăia limpede și cu glas tare.

Când Escelența Sa Episcopul Pavel i-a pus pe umerĭ paliul mitropolitan, aclamările de „Să trăéscă“ păreaŭ a voi, să cutremure catedrala din temelii.

Fórte frumóse aŭ fost cuvîntările, carĭ aŭ urmat acum. Mai întâiŭ a grăit Escelența Sa Episcopul Pavel către noul Mitropolit cu emoțiune și însufletire oferindu-i supunerea episcopilor sufraganĭ și a clerului și poporului provinciei mitropolitane.

Apoi a mulțămit fórte mișcat Mitropolitul Episcopului intronisătoriŭ amintind bunăvoința, cu care acesta l-a întîmpinat încă din pruncie și esprimându-i recunoscință mai ales pentru conducerea alegerii și pentru actul de față.

A grăit apoi vicariul capitular Ioan Moldovan oferind Mitropolitului supunerea și ascultarea fiéscă a clerului și poporului archidiecesan.

Apoi s'a îndreptat Mitropolitul către toți cei ce-i sînt supuși după canónele bisericescĭ și purcedênd din Evangelia zilei a rugat pe rînd pe sufraganiĭ sĕĭ: capitulul mitropolitan, pe protopopi, clerul din parochii, pe profesorii de la institutele din Blaș, pe călugărĭ și poporul, să-i stea întru ajutoriŭ și să-i ușureze greutatea oficiului.

Terminându-se s. Liturgie, și împărtășind Mitropolitul poporului îngenunchiat binecuvîntarea apostolică, clerul asistent a însoțit apoi pe cei doi Archiereĭ în procesiune până în castelul mitropolitan.

Conductul de torțe.

Blaș, 13 Faur.

Piața Episcopului Inocențiu înótă în o mare de lumină. Un sgomot viŭ de veselie trece din grupă în grupă, cresce, se măresce și erumpe în sfârșit în de toți simțită oftar e Trăiéscă mitropolitul! . . .

Fericitul Archiereŭ e al doilea în seria capilor bisericiĭ unite, care a fost învrednicit de Dumnezeŭ să-și serbeze iubileul de 25 anĭ al Episcopiei.

Dacă pentru manifestaţia de azĭ a revenit Blaşuluĭ onorul să-şĭ arete simpatia şi dragostea pentru ĭubilant, el se nisuesce să se achite cinstit de acéstă onóre între marginile posibilităţiĭ.

Dar . . . a bătut 6 óre. Cete-cete grăbesc spre străvechiul gimnas. De o dată se aude un semnal şi conductul plécă avênd în frunte musica pompierilor apoĭ elevii de la şcóla poporală, elevii preparandialĭ, studenţiĭ gimnasialĭ şi profesoriĭ lor.

Orchestra cântă „Marşul luĭ Mihaiŭ“ şi maĭ puternic de cât sunetul eĭ erumpe din nenumĕrate pepturĭ aclamarea mulţimeĭ: trăiéscă mitropolitul!.

La seminariul teologic se alătură la conduct clericiĭ cu profesoriĭ lor ér la Internatul de fetiţe elevele şcoliĭ de fete.

Încunjurând piaţa conductul ajunge în curtea reşedinţiĭ mitropolitane, care geme de mulţimea celor adunaţi, şi întîmpinat de orchestra studenţilor se postéză în faţa reşedinţiĭ.

De o dată în uşa castelului apare ĭubilantul încunjurat de membriĭ familieĭ sale, membriĭ veneratului capitul şi altiĭ.

Aclamările nu maĭ vor par că să înceteze. La lumina undulătóre a faclelor se ivesc în ochiĭ mitropolituluĭ dóuĕ bóbe de lacrimĭ, carĭ pline de razele ĭubiriĭ vor se întrécă cu strălucirea acéstă lumină.

În sfârşit sgomotul ovaţiunilor se liniscesce. prof. *Alesiŭ Viciŭ* salută pe mitropolitul prin un discurs cald, plin de poesie şi frumseţă.

Éta acest discurs:

Escelenţă,

Î. P. S. Domnule Archiepiscópe şi Mitropolite!

Bunul nostru Părinte!

O lumină pururea clară, sigură şi nesfârşită lăsat-a Domnul pe pământ: *Biserica.* Dintrînsa născutu-sa şi la sinu-ĭ matern încălditu-sa fica una născută pururea tinĕră, radiósă cu aureolă de măreţ curcubeŭ încingênd pământul: *Şcóla.* A plăcut Spiritului sfînt, ca acesteĭ instituţiunĭ divine să Vĕ cheme cap, sînt acum 25 anĭ, încredinţându-Vĕ păstorirea în puterea magisteriuluĭ, ministeriuluĭ şi ĭurisdicţiuniĭ în tinĕra diecesă greco-catolică a Lugoşuluĭ. Anĭ 20 cu zel apostolic plinit-aĭ P. S. misiune de *organisător*, Strălucit-aĭ cu lumina sciinţeĭ, îndrept-aĭ cu chipul blândeţelor, învins-aĭ cu vîrtutea pacienţieĭ, pretutindenea şi în tóte punêndu-Te Însuţi „model de fapte bune, de integritate, de demnitate, după doctrina S-luĭ Paul. (Tit. 2. 7). Şi Dumnezeŭ şĭ-a complăcut de păstorinl cel bun şi binecuvîntat-a ostenelele şi maĭ larg teren pregătit-a vîrtuţilor Escelenţieĭ Tale. Ascultat-a voturile nóstre şi după voinţa cleruluĭ şi a credincioşilor Te-a chemat Spiritul Sfînt Archipăstor acesteĭ binecuvîntate archidiecese şi Cap provincieĭ bisericescĭ greco catolice de Alb'a Ĭulia. Venit-aĭ, sînt acuşi cincĭ anĭ, cu *iubire* cu *pietate* şi cu *dreptate* între noĭ şi aĭ aprins focul iubiriĭ pe altarele inimelor nóstre şi aĭ produs în suflete linisce adîncă. „Aşa archiereŭ se cădea nóuĕ să avem“, vrednic de memoria marilor sĕĭ antecesorĭ! Escelenţă Înalt Preasfinţite! Superioriĭ şi eleviĭ, învĕţătoriĭ, şi învĕţăceiĭ de la tóte institutele culturale, carĭ înaintaşiĭ Escelenţieĭ Vóstre le-aŭ înfiinţat şi la carĭ cu sfinţĕnie ţineţĭ. ne-am presentat cu espresiunea iubiriĭ în feţe şi focul recunnoscinţeĭ în inimĭ. să manifestăm bucuria. pentru că fericesce împlinit-aţi ¼ secol de archipăstorire gloriósă.

Păstorinle Marc! Aşa aĭ plăcut Domnuluĭ, cât datu-Ţi-s'a deja se vedĭ anii S-luĭ Petru păstorind turma luĭ Christos.

Ĭubilăm drept acea cu sinceritate fiéscă şi din miĭ de pepturĭ înălţăm ferbinţi mulţumirĭ Tatăluĭ Ceresc, că a conservat în deplină vigóre pe *Corona Sionuluĭ* român. pe susţinĕtoriul ingrijat al acestor vechĭ şi binemeritate aşezĕminte culturalĭ pe *Capul* venerat al Provincieĭ mitropolitane gr. cat., la care căutăm cu încredere şi de care ne alipim cu tot focul iubireĭ. Şi micĭ şi marĭ şi tinerĭ şi bĕtrînĭ, părinţi şi pruncĭ din sinul bisericeĭ Ţĭ aducem daruri jubilarĭ chiar inimile nóstre, căcĭ părinţesce ne-aĭ condus destinele, ne-aĭ fost şi ne escĭ astăzĭ. fala şi anghira speranţieĭ, şi scutul şi taria după Dumnezeŭ.

Părinte Bune! Noĭ facem voturĭ Proniel divine să-Ţĭ dee anĭ mulţĭ şi zile tot senine, ca uniţĭ fiind în cugete şi în simţirĭ să ne conducĭ la limanul dorit. Dar lupte, grele lupte, prevĕd şi nourĭ greĭ pe orisont să ridică şi vijelióse furtune asupra Vasuluĭ sfînt se descarcă; Înse „viŭ e Domnul“, că *Naea* gubernat înţelepţesce condusă „cu mân'a tare şi cu braţ înalt luminată de *măreţ far* din Sionul românesc eşi-va învingĕtóre din tóte uraganele şi fericesce va ajunge în port.

Grațióse Părinte! Primesce ale nóstre cânturĭ de armonie, omagiul nostru sincer, nefăţărit şi cordiale urărĭ de Fericire! Fie-Ţĭ isbândile, pe cum Ţĭ-e numele!

„Din ceriŭ ĭ-a fost chemarea, ales de Provedindă“, *Mitropolitul Victor* trăéscă întru mulţĭ anĭ!

Ultimele vorbe nu se maĭ aud. Ca dintr'un glas puternic rĕsună un sincer şi nesfîrşit să trăiéscă! Chorul cântărilor, sutele celor adunaţi. toţi îşi împreună glasurile şi vor ca mereŭ şi tot maĭ sincer să rĕsune cântarea trăiască! să trăiască!

După aceste Mitropolitul rĕspunde. Mulţimea tace şi plinĭ de atenţiune ascultă cu toţiĭ cuvintele aceluia, căruia ĭ-a fost dat de provedinţă să ajungă a 25. aniversare a archieriel sale.

Mitropolitul mulţumesce cu vocea vibrantă. Sfătuiesce tinerimea să ţină cu sfinţenie la şcolile acestea, să asculte de sfaturile şi învĕţăturile ce li se daŭ de ĭuvĕţătoriĭ lor, să-şi formeze caractere tarĭ, carĭ să pótă resiste cu suces orĭ şi căruĭ ispite şi sub orĭ ce împrejurărĭ şi termină aclamând pe Maestatea Sa Împĕratulul şi Regele *Francisc Iosif* şi Sfinţia Sa Papa *Leo XIII.*

Şi pe cum valurile marĭĭ pornind să ridică tot maĭ tare şi cresc mereŭ, aşa trecea din gură în gură tot maĭ tare şi tot maĭ viforos strigatul nenumĕratuluĭ public adunat aci.

Chorul postat la drépta întrăreĭ cântă imn ocasional şi apoĭ între viĭ şi îndelungĭ aclamăriĭ retrăgêndu-se ĭubilantul. conductul se reintórce pe calea de maĭ 'na inte. —

În mijlocul pieţiĭ torţele se depun şi se consumă ca o ardere de tot adusă pentru mitropolitul Victor.

Încetul pe încetul luminile se sting, liniscea revine şi peste micul nostru orĕşel ca o vatră de jăratec luna varsă blânde rază.

Câte momente înălţătóre u'aŭ trecut pe dinaintea nóstră. câte icóne pline de entusiasm nu am licărit pe o clipită înaintea nóstră dar cine le-a putut prinde pe tóte. Încheiŭ aceste note scrise în grabă. lăsând se urmeze cuvintele aplicate pe melodia numeluĭ ocasional cântat de chor.

Cincĭ lustri de înţeleaptă păstorire
A turmiĭ încredinţate de Christos
Plinita-ĭ azĭ, — dăm ceriului mărire
Mitropolite bune şi selos!

Bisericeĭ coróná şi tărie,
Păstoriŭ prea demn al clerului unit,
Primesce a nóstre cânturĭ de armonie,
Omagiul nost sincer nefăţărit.

Anĭ mulţĭ urăm şi zile tot senine
Reverse-Ţĭ Înduratul Dumnezeŭ
Să ne conducĭ uniţĭ fiind cu Tine,
Părinte bun şi falnic Archireŭ

Făcut-am vot la Pronia divină
Privind cu drag pe al nost Mitropolit
Ca marinarul la steaua cea senină
Ţintind duioşĭ la portul mult dorit!

Şi naia gubernată înţelepţesce
Din Criveţ, din austru al mării vênt
Din uragan eşit-a fericesce
Şi stă pilotul falnic, ne înfrânt.

Pe când scrieam ultimele şire aflăm că Prea sfinţia Sa Episcopul Radu a vestit că va veni la Blaş să ĭea parte la bucuria capuluĭ provincieĭ mitropolitane. Tot Ilustritatea Sa pe cum aflăm în momentul ultim, a dat un cercular ca în tóte bisericile diecesane să se celebreze azĭ Liturgii selemne şi să se cânte Doxologia cea mare în sĕmn de mulţămită, că Provedinţa divină a conservat în deplină vigóre pe Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit.

Rap.

Post — script.

Sînt patru ceasurĭ de cătră ziuă . . . .

A fost aşa de clară nóptea asta scăldată în dulcea lumină de lună. Ceĭ ce aŭ durmit, aŭ trebuit să viseze frumos . . . cum visezĭ sub impresia uneĭ adâncĭ emoţiĭ de mângăiere. Ér ceĭ ce n'aŭ durmit — scriitorul acestor rînduri scie din esperinţă — aŭ visat cu ochiĭ deschişĭ, un vis frumos din cale a fară, de şi şĭ-aŭ petrecut nóptea în sala de maşinĭ, cu „trângerĭ de pagine“. cu „corecturĭ“, şi cu „mĕ rog înca dóuĕ zecĭ şi cincĭ de şire“ . . .

Dóuĕ zecĭ şi cincĭ de şire! Sînt prea puţine, domnule, ca să pot pune în atâtea şire tótă comóra de emoţiĭ, tóte amintirile în veceĭ neuitate de a séră.

De altă dată!

Acum, vedĭ. nu maĭ avem loc, şi sîntem obosiţĭ de atâta muncă.

Stelele tremură în adâncimea zărilor albastre . . . . Le e somn şi sînt obosite şi ele de atâta veghere . . Numaĭ lucéfărul strălucesce în rĕsărit, ca un simbol al luminiĭ şi al nemuririĭ.

Orașul dórme . . . să nu conturbăm visele nimĕruĭ . . . dar să profităm totuş de zorile zileĭ ĭubilare. poftind noĭ ceĭ dintêĭ bunuluĭ nostru archiereŭ, cu ochĭ somnuroşĭ dar cu inimă trézĕ:

— Bună diminéţa — şi mulţĭ anĭ! mulţĭ anĭ!

Sim.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiêsce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 17 Februariŭ 1900. Numĕrul 7.

Vorbirea lui Széll.

Interpelarea deputatului kossuthist Komjáthy a scos mai mult ca orĭ când la ivélă cestiunea naţionalităţilor.

Prim-ministrul Széll rĕspundênd la acésta interpelare în şedinţa din 9 a l. c. cércă a se scusa de învinuirile, ce Komjathy le-a aruncat asupra luĭ. Susţine, că s'a interesat şi a urmărit mişcările naţionalităţilor, reprobând tot ce ar fi „contrar statuluĭ“, dar în aceea-şĭ vreme purcedênd din consideraţiunĭ de echitate şi dreptate.

Prin vorbirea acésta s'a dat prilej jurnalisticeĭ magiare, să se ocupe mai serios, cu cestiunea naţionalităţilor.

Obiectivitatea caracteriséză acest rĕspuns — măcar în unele puncte ale luĭ — şi a aflat rĕsunet în întrégă pressa magiară, cu escepţia organelor archişoviniste ale campanieĭ Kossuth — Bánffy.

Şi nu puţină importanţă politică are faptul, că tóte partidele şi tóte ziarele ungurescĭ — cu escepţia celor pomenite — recunose, că *în trecut s'a comis o mare greşală în jurul cestieĭ naţionalităţilor*.

De la acésta recunóscere a greşeliĭ până la îndreptarea pĕcatelor din trecut, nu-ĭ de cât un paş. Acest paş să-l vedem înse făcut şi numaĭ atunci vom crede, că politicianiĭ unguri sciŭ să fie şi consecuenţi, sciŭ să se lapede, de şi cam târziŭ, de înăscutul lor şovinism.

Dăm maĭ la vale câte va pasaje maĭ marcante din discursul luĭ Széll:

„Sînt acusat, că am desfiinţat secţia naţionalităţilor. (Strigăte: Bine aĭ făcut!) Eĭ, să spun de ce am desfiinţat-o. Secţiunea acésta urmăria agitaţiunile naţionaliste. Aceea-şĭ menire are înse în ministerul de interne şi secţia poliţială şi de aceea am crédut maĭ nimerit să împreun secţiile acestea.

Prim-ministrul Széll îşĭ espune apoĭ punctul de vedere, cu privire la adunările poporale, ţinute în anul trecut printre Slovacĭ. Zice aşa:

„Am declarat în mod categoric în fie care cas dat, şi peste tot, că numaĭ acelea adunărĭ de popor pot fi permise, în ale căror programe nu e nicĭ o urmă de cestia naţionalităţilor, saŭ de nisuinţe contrare statuluĭ şi contrare naţiuneĭ, şi cu privire la carĭ autorităţile aŭ primit garanţiĭ, că vor decurge ast fel; ér acolo, unde n'aŭ decurs aşa, saŭ nu aŭ fost date garanţiile că aşa vor decurge, — aŭ fost oprite.

Prim-ministrul rĕspunde apoĭ la învinuirile ce i-s'aŭ adus pentru conduita politică a ziarelór, carĭ n'aŭ cauţiune şi pentru numirea episcopuluĭ sêrbesc Sevicĭ, care nu scie ungurésce; şi trece la institutele românescĭ de banĭ.

„Cât despre institutele de banĭ românescĭ, — zice Széll, — e adevĕrat ce s'a spus; dar pe base legale nu se póte lua nicĭ o mĕsură în contra lor. Echilibrarea lor se póte ajunge din partea magiarimeĭ, numaĭ pe teren social şi economic. În Ardeal sînt nu numaĭ bănci românescĭ, ci şi unguresci. E trĕba acestora să contrabalanseze activitatea băncilor românescĭ.“

După ce se ocupă de Slovacĭ, arĕtând că guvernul nu permite desvoltarea panslavismuluĭ, zice:

„Luĭ Lucaciŭ nu i-s'a îngăduit să aranjeze pelerinaj la biserica sa din Şişescĭ. Ba în acéstă cestie am intervenit şi la Roma.“

Se laudă ministrul-president că a respins petiţia Slovaculuĭ Mudroni, pentru înfiinţarea unuĭ gimnasiŭ slovăcesc şi că reuniunea slovăcéscă „Jivena“ o urmăresce cu cea maĭ mare atenţiune. Hotărîrea scaunuluĭ şcolar din Bisericaalbă, ca procesele verbale să fie purtate în limba germână a cassat-o, respective a aprobat cassarea făcută din partea comitetuluĭ administrativ al comitatuluĭ Timiş.

La învinuirea, că „Politik“ ar fi scris că guvernul tratéză cu Românii pentru eşirea lor din pasivitate, ministrul rĕspunde, că el n'a găsit nimic în „Politik“ despre acest lucru, care nu e adevĕrat.

„A trebuit să o constat acésta, — a zis Széll. Se póte să fie în vre un alt numĕr şi dacă dl deputat a cetit scirea va fi atât de bun să mĕ aviseze, că unde şi cum e scrisă. Dacă înse e de cuprinsul amintit, sînt dator să declar, că eŭ nu aşĭ avé nimic de escepţionat dacă orĭ care dintre compatrioţiĭ şi fraţiĭ nostri românĭ, carĭ azĭ sînt în pasivitate, ar veni la mine şi mĭ-ar spune, când şi cum voesc a părăsi pasivitatea. (Aprobărĭ în drépta şi în stînga. Mişcare în stînga estremă.) Repet, că nu aşĭ avé nimic contra; n'ar fi ĭertat să fiŭ contra, de óre ce eŭ am datorinţa să am cunoscinţă despre tóte părerile... (Aprobărĭ viĭ în drépta şi în stînga. Mişcare). ...să cunosc tóte nisuinţele şi eŭ, da, dacă ar veni orĭ şi cine la mine şi mĭ-ar spune mie, care azĭ conduc sub responsabilitate afacerile ţĕriĭ, mĭ-ar spune clar şi ar vorbi cu mine, mĭ-aşĭ ţiné de datorinţă să staŭ de vorbă, să vorbesc cu acela. (Aprobărĭ în drépta şi în stînga). Că după acésta ce posiţie aşĭ lua, va atîrna de la aceea, că ce ar zice respectivul (Aprobărĭ generale) şi cum ar vre să procédă. (Mişcare şi larmă în stînga estremă).

Polonyi G.: *Noĭ avem datorinţa să-ţ pacificăm!*

Prim-ministrul Széll: căcĭ aĭbă orĭ cine orĭ şi ce părere asupra punctuluĭ de vedere al Românilor pasivişti, dar cuget, că nu póte să aĭbă părerea aceea, că un bărbat magiar saŭ un *prim-ministru magiar nu are voe să-ĭ asculte, dacă voesc să vorbéscă despre acésta.* (Aprobărĭ în stînga estremă).

Dar acésta n'am zis-o din motiv, ca să mĕ scuz faţă de dl deputat Komjáthy, că cu cine ce am vorbit, ci am zis-o numaĭ pentru că n'aşĭ vedé îndreptăţirea acuseĭ chiar nicĭ în casul, când lucrul acela în adevĕr s'ar fi întîmplat. Declar înse, că nu s'a întîmplat; nicĭ treĭ, nicĭ doĭ, nicĭ unul, nicĭ membri aĭ caseĭ magnaţilor, nicĭ membri aĭ dieteĭ, nicĭ persóne, ce staŭ a fară de cadrele corpurilor legiuitóre mie nu mĭ-aŭ raportat, că pe lângă ce fel de condiţiunĭ ar fi aplicaţi Românii, să părăséscă pasivitatea, şi ast fel n'am avut prilej pentru ententa acésta. Mĭ-a făcut amintire, dar nu Român, ci o persónă cu rol activ pe terenul vieţiĭ publice, că ar fi bine să vorbesc cu Românii pentru abandonarea pasivităţiĭ, dar la mine nimenea dintre Românĭ nu s'a presentat.“

Prim-ministrul Széll declară, în fine, următórele:

„Eŭ sînt de părere, că trebue sufocată şi pedepsită orĭ ce agitaţie saŭ nisuinţă contrară statuluĭ; dar de altă parte ţin, că trebue să se facă dreptate orĭ şi cuĭ, că fie cine trebue tratat cu dreptate (Aprobărĭ), aparţină la orĭ şi ce naţionalitate. Nu e permis a persecuta pe nimenea, nu e permis în cadrul legilor a se atinge de nisuinţele lor culturale şi economice. Trebue să purcedem cu concilianţă, cu cruţare acolo, unde nu este lipsă de energie şi trebue să fim strictĭ şi fără cruţare, unde e de lipsă. Eŭ nu confund aceste dóuĕ concepte.“

CARMEN FESTUM

CONCINNATUM

EX

OCCASIONE FAUSTA FELICISSIMAQUE

EXCELLENTISSIMI ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI

DOMINI DOMINI

Victoris Mihályi de Apsia,

divina miseratione et S. Sedis Apostolicae gratia Archi-Episcopi et Metropolitae Blasiensis, Romanorum gr. rit. catholicorum, Dioecesis Alba Iulia et Fogaras, SS. Theologiae Doctoris, Comitis Romani, Assistentis Solio pontificio, Suae Sanctitatis Summi Pontificis Praelati domestici, etc., etc., etc.,

devotissime depromptum

per:

Demetrium Fekete, prof. gymn.

Motto: „Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt."
(Verg:)

Roma graecorum decus unitorum,
Oppidum clarum Blasium vetustum,
Iure ave salve! patefac aperta
Gaudia cordis.

Atque vultu laetitia nitente
Da viro sancto, generoso, amato
Praesuli caro, Domino colendo,
Rite salutem.

Cui Deus nunc Archiepiscopo fert
Fructibus largis gravidos abunde
Quinquies quinos hodie peractos
Temporis orbes.

* * *

Scande sol currum radians ab ortu,
Mitte Romae Metropoli tenaci,
Oppido claro religens ovanti
Lumina laeta.

Ecce pulchrum phaenomenon videtur:
Prima lux albet — rosae inde coelum
Purpura pingit dea gratiosa
Solis in ortu.

En eous solis equus superbus
Hinniens lucem evocat affluentem,
Qua dies optata diu petita
Prae foribus stat.

O dies felix memorabilisque,
Semper indelebilis usque finem,
Missa de coelo, data de superno
Numine, salve.

Sacra salve lux hodie refulgens,
Praesulem Magnum, populum fidelem.
Sparge Phoebeis radiis coruscis
Sparge supernis.

Nam vir illustris merito putatur:
Gemma Romanae pretiosa gentis,
Stella diffundens radios benignos
Noctibus atris.

Clarus est hic vir pius isque Victor
Iubilaeum, qui celebrat superstes
Saeculi quadrans peragens amatus
Metropolita.

En sacerdos religiosus almus.
Quem Deus misit populo Valacho
Unito affiicto, ut fierent Eidem
Prospera facta.

Namque gens Romana tulit per aevum
Multa longum tristitia mala iniqua,
Ast redemptores Deus aeviternus
Misit eidem.

Ex quibus praestans Athanasius vir
Eminent; sacrae iubar Unionis
Ille dispersit; sequitur Ioannes
Continuanter.

Innocentis conspicitur Ioannis,
Qui vocatur Klein alias, imago
Sacra gentis iura tuens erit vir
Victima fraudis.

Post viri surgunt alii celebres,
Sancta quorum nomina, donec ardens
Sol micabit — luna serena coelo
Grata manebunt.

Cernitur Maioris imago blanda,
Post Ioannes Bob sequitur modeste
Mox Ioannis conspicitur Leményi
Forma decora.

Ast novum Praesul patefecit aevum:
Nempe Alexander pius inclytus vir.
Primus in sede Archiepiscopali
Denuo facta.

Nuper excellens obitus Ioannes,
Vir piae vitae memorabilisque
Grande Praesul fecit opus superstes,
Sit benedictus!

Nuntiabit Praesulis huius magni
Facta, quod Musis Blasii palatium
Atque convictum misero studenti
Aedificavit.

Sera praestantem memorabit aetas
Gentis insignem Archiepiscopum, qui
Nationi clenodia haec paravit
Sit benedictus.

Gaudio pleni referent nepotes
Hoc Ioannes fecit opus superstes:
Spectet hic prolem Blasium studentem
Omne per aevum.

Antecessorum pia facta Victor,
Mox coronabit; populo valacho
Iura deffendens pariet salutem
Nectite serta.

Necte gens Romana viro coronam
Sensibus cordis salientis atque
Floribus pulchris fidei tenacis
Ad decorandum.

Nostra Tu fiducia spesque firma
Atque nostrae gentis ades columna
Iura deffendens paries salutem
Rite Valachis.

Nunc eris defensor amatus. audax
Nuncque debes esse vigil Sacerdos
Qui suam gentem religionemque
Protegit aeque.

O vir illustris benedictus esto
Tu pater dilecte benigne Praesul
Tanta, qui genti benefacta praebes
Accipe grates.

Laetus intersisque tuo fideli
Quem regis Clero, sapienter aeque
Et gregi, quem per bene pascis, omni
Pastor amate.

Donec in terris eris atque vives
Mittat in Te commoda grata coelum
Vita, quae restat Tibi, sit suavis
Atque beata!

O Deus, qui das redimisque cuncta
Iustus humano generi, precor Te
Ut vir illustris placidusque multos
Vivat ad annos!

Belényesini, mense Februarii, 1900.

Babeş-Bolyai / Central University Library

ÎUBILEUL MITROPOLITULUĬ.

Adrese de omaj.

Între nenumăratele adrese de felicitare ce s'aŭ trimis Escelenţieĭ Sale, dăm maĭ la vale şi noĭ câteva, adresate de-a dreptul Redacţiuniĭ.

Din ocasiunea îubileului îmbucurător de astăzĭ a Escelenţieĭ Sale bunului nostru Archiepiscop şi Mitropolit, în biserica română din Sziget s'a făcut missă solemnă cu cântarea Doxologieĭ, aşişderea s'aŭ serbat St-liturgie solemne în Apşa şi în Iood.

Inteligința din Sziget a trimis Escelenţieĭ Sale telegramă felicitóre, eŭ am esprimat aşişdere pe cale telegrafică felicitările Clerului şi a poporului gr. cat. român din Maramureş, şi ca la fost profesor şi al meŭ prefect seminarial în Gherla am trimis Escelenţieĭ Sale şi în scris oftările mele şi felicitările mele.

Cu toţiĭ ne bucurăm că Escelenţia Sa fiul Maramureşului a ajuns acéstă ziuă frumósă, bunul Dumnezĕŭ să-l învrednicéscă a ajunge încă şi alte zile de îubileŭ, frumóse.

Să trăéscă Archiepiscopul şi Mitropolitul nostru întru mulţi aniĭ fericiţi!

Cu stimă frăţéscă rĕmân.

Sziget la $^{14}/_{2}$ 1900. Al D-vóstre

adênc stimător

Tit Bud

Vicariul Maramureşului.

Escelenţa Vóstră!

Archiepiscópe şi Mitropolite!

Preagraţios Părinte!

Renascerea religioso-morală şi culturală a némului român ca surcea nobilă transplantată de divul Traian de pe trupina glorióseĭ Rome în patria nóstră derivându-se prin canalul sfinteĭ Unirii, apa cea vie a credinţeĭ isvorîtă din stânca neclătită a Romeĭ a fost alimentată prin bărbaţi providenţialĭ trimişĭ de geniul némuluĭ nostru în urbea eternă la focalariul credinţeĭ şi a sciinţeĭ, de unde se întorceaŭ la cârma bisericiĭ şi a némuluĭ, şi înălţaţi de drépta Provedinţeĭ la demnitatea Archieréscă prin razele strălucitóre a sciinţeĭ şi căldura învăpăiată a credinţeĭ aŭ aprins schinteia sciinţeĭ şi a credinţeĭ în sînul némuluĭ şi a bisericiĭ nóstre.

Ca pe nn atare far luminătoriŭ aprins la columna luĭ Traian V'a trămis Provedinţa divină pe Escelenţa Vóstră la anul 1875 în fruntea dieceseĭ gr. cat. a Lugoşuluĭ, unde avênd gravată pe drapelul păstorireĭ archiereséĭ emblema: „Tuturor tóte m'am făcut“ a-Ţĭ fost Părinte adevĕrat al turmeĭ rĕscumpĕrate cu scump sângele luĭ Christos, pentru că prin razele sciinţeĭ şi înţelepciuneĭ a-Ţĭ luminat cariera conducĕtóre către portul saluteĭ eterne a clerului şi credinciosuluĭ popor, ér în inima-Vĕ de părinte, învăpăiată de focul îubireĭ a-Ţĭ purtat doririle şi durerile tuturor întărindu-Vĕ sufletul prin cimentul îubiriĭ către cler şi a clerului către popor.

Însĕ Provedinţa divină în consiliele eterne nepătrunse de mintea omenéscă cea mărginită V'a fost designat misiunea cea maĭ înaltă şi cu grea rĕsponsabilitate împreunată în fruntea bisericiĭ gr. cat. şi a naţiuniĭ române, la care V'a chiemat încrederea clerului şoptită prin Capul nevĕdut al bisericiĭ nóstre Isus Christos şi Înalta graţie a Maestăţi Sale Împĕratuluĭ şi Regeluĭ nostru Apostolic tocmaĭ atuncĭ, când orisonul bisericiĭ gr. cat. şi a némuluĭ român din Ungaria era maĭ tare acoperit de noriĭ întunecoşĭ prevestitorĭ de desastre sguduitóre până în cele maĭ adâncĭ temeliĭ a existinţeĭ nóstre bisericescĭ şi naţionale, când fiiĭ aceleĭ bisericĭ şi naţiunĭ, carĭ în profesarea vîrtuţilor ereditе de la străbunĭ: credinţa către înaltul Tron şi Augusta Casă domnitórea, îubire nealterată către patrie şi supunere către legile sancţionate prin Augustul Monarch, — tot de una aŭ fost modelul popórelor din patrie, — sînt degradaţi la starea de iloţi în vechia lor patrie şi întercaţi de a gusta dulcéţa isvorîtă din sînul mameĭ patrie pentru a căreia apĕrare li s'a scurs de multe orĭ sângele din inimă; când némul român nu este recunoscut ca individualitate naţională în patria sa strămoşéscă — *adecă la anul 1894 Maiŭ 26 fiind ales de Archiepiscop şi Mitropolit al provinţeĭ mitropolitane gr. cat. române de Alba Iulia şi Făgăraş* — a-Ţĭ apărut ca un sóre strălucitoriŭ pe orisonul bisericiĭ nóstre. A-Ţĭ umplut sufletul clerului, care şĭ-a concentrat voturile în sacrata persónă a Escelenţeĭ Vóstre de credinţă viuă şi speranţă firmă în viitoriul bisericiĭ şi a némuluĭ nostru.

Şi întru adevĕr, clerul şi poporul provinţeĭ mitropolitane din zi în zi îşĭ vede realisându-se razele speranţeĭ colocate în înalta persónă a Escelenţeĭ Vóstre, pentru că păşind în urmele de pie şi eternă memorie a demnilor Ilustri predecesorĭ în Tronul Mitropolitan — susţinênd nimbul glorios al aceluia-şĭ, continua-ţĭ cu zĕl apostolic opul măreţ al reorganisăriĭ bisericiĭ şi clerului gr. cat. român prin credinţă, sciinţă şi sacrificiŭ.

Spre ajungerea acestuĭ scop sublim conduceţĭ cu înţelepciune, grije neadormită destinele institutelor religióse, scienţifice şi culturale din focalariul religios şi cultural al némuluĭ, carĭ institute sînt tot atâtea deposite a sucrescenţelor viitoriuluĭ bisericiĭ şi némuluĭ nostru fertilisate cu căldura inimeĭ unuĭ adevĕrat părinte.

Aţĭ dat pept învăpăiat de zel eroic apostolic cu furtunele, carĭ acopĕr orisonul bisericiĭ şi naţiunĭ române şi ţintesc spre sguduirea temeliilor instituţiunilor — garantatóre de existinţa şi viitoriul acelora-şĭ spre nimicirea clenodielor ereditе de la străbunĭ: religiune, rit, vîrtuţĭ străbune, limba şi nume de român.

Spre scutirea de ştirbire a acestor clenodiĭ scumpe a bisericiĭ şi némuluĭ nostru, spre apĕrarea provinţiĭ nóstre mitropolitane gr. cat. române de contopire în autonomia bisericiĭ romano-cat. din Ungaria, a căreia înfiinţare se urzesce acum — aţĭ conchemat clerul archidieceseĭ pe 26 Novembre a. tr. în sinod archidiecesan a căruĭ resultat înbucurătoriŭ a culminat în efeptuirea solidarităţiĭ în simţirĭ, cugete şi fapte şi în deprinderea de a manua armele spirituale înprumutate în arsenalul disciplineĭ şi Canónelor bisericiĭ nóstre pentru apĕrarea Sionuluĭ român încunjurat de oştirile inimice a evenimentelor zilnice, carĭ ating esistinţa şi viitoriul bisericiĭ nóstre. Şi prin acésta tot o dată aţĭ reactivat aşeḑĕmîntul sinodalităţiĭ înrădăcinat în viaţa bisericiĭ nóstre, care sub durata trecutuluĭ desastros a bisericiĭ a fost singura citadelă, în care s'ea scutit clenodiele némuluĭ şi ale bisericiĭ, care a fost şi sperăm, că va fi şi în viitoriŭ arter'a, din care se derivă puterea vitală spirituală în întregul corp moral al bisericĭ spre a-l garanta desvoltarea priinciósă, existinţa şi viitoriul.

Clerul şi inteligința miréna română din vicariatul Silvanieĭ conscĭ de sfînta legătură canonică hierarchală, simţindu-ne fericiţi a fi supuşi toiaguluĭ Escelenţieĭ Vóstre şi dorind să gustăm din bucuria sfîntă a nunţiĭ de argint archiereescĭ a Escelenţeĭ Vóstre, ca să se reverse şi preste noĭ razele acesteĭ serbătóre strălucite. Vĕ rugăm să ne bineeuvîntaţi şi pe noĭ din isvorul nesecat al inimiĭ părinţescĭ.

Ér noĭ în sĕmn de recunoscinţă adîncă fiéscă pentru cununa strălucită a meritelor archiereescĭ, cu carĭ a-ţĭ înfrumseţat templele brăzdate de furtunele seclilor a bisericiĭ şi naţiunĭ nóstre — Vĕ oferim ce avem maĭ scump: sîmţĕmintele inimiĭ de venerăţiune, supunere omagială, aderinţă, adhesiune, devotamênt şi îubire fiéscă păstrate ca nescarĭ monumінte neperitóre, în sacrariul inimelor nóstre cuprinse în acéstă adresă de aderinţă omagială, rugându-Vĕ, să Vĕ îndurаţĭ a o primi ca de la devotaţĭ fiĭ supuşĭ aĭ Escelenţeĭ Vóstre, căreia îĭ dăm expresiune fidelă în acecа rugăciune fierbinte: ca Domnul seclilor spre înflorirea provinţeĭ nóstre mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia şi Făgăraş, spre prosperitatea naţiuniĭ române şi a patrieĭ, spre bucuria fiilor sufletescĭ şi spre a Vĕ puté înfrumseţa templele sacrate şi cu cununa nunţiĭ de aur împletindă din laurĭ neveştedităriĭ aĭ meritelor archierescĭ, să Vĕ trăéscă la mulţi şi fericiţi aniĭ!!!

Dat Şimleul Silvanieĭ la 14 Faur 1900.

Aĭ Escelenţeĭ Vóstre

umiliţi fiĭ:

(Urméză 109 de subscrierĭ din cler, inteligință şi popor, bărbaţi şi femeĭ).

Escelenţa Ta Inalt Prea Sfinţite Domnule Archiepiscópe şi Mitropolite!

În lupta sfîntă, ce susţine biserica gr. catolică română tocmaĭ de la începutul esistinţeĭ sale contra duşmanilor sĕĭ secularĭ, Dumnezeŭ ne-a trimis pe Generalul iscusit pe Vitézul nebiruit, pe bărbatul cu caracter firm, pe omul cu îubire deném şi biserică, în persóna Escelenţeĭ Tale.

Bine conducĭ lupta uriaşă. Te admirăm! Te glorificăm!

În continuarea luptеĭ defensive, ce e încă departe de sfârşit şi devine tot maĭ grea, avem lipsă indispensabilă de viéţa, de mintea luminată, de voinţa tare, de inima bună a Escelenţeĭ Tale.

O scim, o mărturisim sincer şi nu ne ultăm de sfînta nóstră datorinţă fiéscă.

Astăzĭ, în ziua duplu sfîntă, în care pe lângă *Intimpinarea Domnuluĭ* serbăm *Aniversarea a 25-a* de la consacrarea întru Episcop a Escelenţeĭ Tale, adunaţi în casa

Domnului, în genunchi, cu mâinile încrucişate, cu ochii ridicaţi spre ceriu, în cor sfînt rugăm pe Dumnezeul popórelor, de la care singur avem şi putem spera ajutor în lupta nóstră prea grea şi problematică, să Te împărtăşéscă de darurile Sale, să-ţi lungéscă firul vieţii scumpe! să Te învrednicéscă a ajunge şi a *50-a aniversare* a actului sfînt, sărbătorit astăzi de românii greco catolici — în deplină sănétate sufletéscă şi trupéscă, şi să-Ţi încununeze ostenele multe cu succesul dorit de tótă suflarea românéscă!

„Întru mulţi ani, Dispunétoriule!"

Indol în 2/14 Februarie anul Mântuirei 1900, al sfintei Uniri 200.

În numele poporului gr. catolic:

George Suciu m. p. vprotopop şi paroch. *Ioan T. Burcuş* m. p. învĕţător. *Alexe Hossu* m. p. cantor. *Ioan Cadani* m. p. cur. prim. *Tanasie Hudrea* m. p. primar com. *Traian Vlassa* m. p. proprietar. *Mărincean Mateiŭ* m. p. *Hudrea Nicolae* m. p *Simeon Popa* m. p. *George Ilea* m. p.

Din incidentul Iubileului de 25 ani, ce cu dragoste îl sĕrbăm astăzi, adunaţi la altarul Domnului cu inimă plină de pietate, vĕrsăm rugăciuni fierbinţi pentru îndelunga sănătate a Î. P. S. nostru Arehipăstor şi Mitropolit, a Ilusstrissimului nostru Mecenate, a Apĕrătoriului neadormit, a Cârmuitoriului aprig al naei nóstre bisericesci; entusiasmaţi de Iubirea ce i-o datorim, în sĕmn de omagială supunere şi profundă veneraţiune îi strigăm !!! Să trăéscă întru mulţi ani!

În numele nostru şi al poporului gr. cat.

Nandra şi Cecalaca în $^{2}/_{14}$ Febr. 1900.

supuşi servi
George Spinean
adm. parochial în Nandra
şi
Augustin Trif
adm. parochial în Cecălaca.

Serbările de Miercuri.

— *Raport.* —

Liturgia.

Solemnităţile zilelor trecute aŭ culminat, fără îndoiélă, în liturgia solemnă de Miercuri. Asistat de 20 concelebranţi, Escelenţa Sa, a pontificat însu-şi, ţinêndu-şi pastorala, cunoscută deja cetitorilor nostri. Catedrala era îndesuită de lume. Tronul mitropolitan era ocupat de Ilustrul óspe de la Lugoş, Episcopul Radu. A fost solemnă „Doxologia cea mare", precum şi sfîrşitul liturgiei, când publicul din mănăstire a erupt în frenetice strigări de „să trăiéscă", ér Esc. Sa cu ochi strălucitori de lacrămi împărţia binecuvêntări poporului.

Recepţiunile

După serviciul divin, care a durat aprópe până la $^{1}/_{2}$ la 12, Esc. Sa a primit omajele singuraticelor deputaţiuni. Representanţii corporaţiunilor aŭ fost primiţi în următórea ordine: Episcopul Radu, Capitlul, Ordul basilitan, facultatea teologică, corpul didactic de la şcolile mediĭ, preparandiă, oficialĭ civilĭ, comuna politică, reuniunea femeilor, Casina română, meseriesii, tractul Blaşului, al Biei, pompierii, deputaţiunile esterne şi cancelaria archidiecesană.

Prânzul.

La prânzul festiv aŭ participat peste 80 pórsóne. Şirul toastelor l'a început Esc. Sa toastând pentru Pontificele în limba latină, apoi pentru Domnitor şi dinastie în limba română. Il Sa Episcopul *Radu,* ca fiŭ al archidieceseĭ. şi ca representant al *Miresei* fostului Episcop de Lugoş, a salutat pe Mitropolitul în un prea frumos toast, adese întrerupt de frenetice aplause. Rv. Dr *Bunea* şi-a ridicat păharul în sănătatea Episcopului Radu, ér Rv. *I. M. Moldovan,* vicariul capitular în sănătatea rudeniilor de sânge a Mitropolitului. Fratele Mitropolitului *Petru Mihályi* mulţămesce pentru aducerea a minte. Seria toastelor a încheiat-o M. O. D. *Ioan German* prof. gimn. ridicând păharul în sănătatea sĕrbătoritului Iubilant.

Adrese şi felicitări.

Regretăm, că nu sîntem în plăcuta posiţie de a da o icónă fidelă despre nenumĕratele felicitări, ce aŭ sosit cu acest prilej din cele patru unghiuri ale lumei românesci. Sperăm, că pe numĕrul viitor vom putè face cetitorilor nostri acésta plăcere. De astă dată amintim telegramele de felicitare de la Episcopia de Orade Gherla, Lugoş, Capitlu din Orade şi Mitropolitul din Sibiŭ. Adrese de felicitare aŭ mai sosit — cum aflăm — din districtele protopopescĭ Aiud, Mediaş, Dêrja, Pogăceaua, Ulpia-Traiană, Haţeg, Indol, Catina, Ibaşfalĕŭ, D.-S.-Mărtin, Morlaca, Cojocna, Almaş, Arieş, Ludoş, Uióra, Roşia-de-munte, Giurgiu, Odorheiŭ, Cudşir. Apoi de la inteliginţă, cler şi popor, din Oradea-Mare, Abrud, Aiud, Deş, Arad, Tohanul-vechiŭ Sân-Mărtin, Treiscaune, Lunca, Cetate-de-baltă, Boziaş, Budatelek, Corpul profesoral din Beiuş, Făgăraş, Turda, Vad, Chimitelnic, Clericii românĭ din Budapesta şi alţi particularĭ.

Rip.

Pressa despre Iubileul Mitropolitului. — Atât „Gazeta", cât şi „Tribuna" de Miercurĭ se ocupă cu Iubileul Mitropolitului nostru. „Gazeta" publică următorul primarticol:

Mâne, în ziua Întîmpinării Domnului, se împlinesc dóuĕ-zĕcĭ şi cincĭ de anĭ de când Înalt Prea Sfinţia Sa Archiepiscopul şi Mitropolitul Dr. Victor Mihályi a fost sfinţit ca episcop al dieceseĭ Lugoşului.

Era un an memorabil, când simpaticul şi vrednicul secretar al repausatului Mitropolit Vancea a luat în primire din mâna acestuia toiagul de archiereŭ. Întreg clerul şi poporul Mitropoliei române unite era în fierbere din causa uneltirilor, de care era ameninţată independenţa bisericei în urma demersurilor primului congres cat. unguresc. Mişcarea pentru apĕrarea drepturilor şi autonomiei bisericei avu urmarea, că Mitropolitul Vancea se reculese şi conchiemă, în Iunie 1875, dóuĕ luni după sfinţirea episcopului Mihályi, memorabilul Sinod archidiecesan mixt, care s'a ocupat de marea cestiune a introducerii vieţii constituţionale în biserică, pe basa sinodalităţii. Atunci toţi priviaŭ cu încredere la noul episcop, de la care aşteptaŭ, că va merge alăturĭ cu Mitropolitul sĕŭ pe calea salutară, pe care a pornit.

A fost şi Mihályi un sincer adorator şi sprijinitor al Mitropolitului Vancea în tot timpul cât a păstorit sub primatul acestuia în tóte cestiunile de interes bisericesc şi cultural. Dar timpurile cum s'aŭ învîrtit atunci, n'aŭ fost favorabile realisării dorinţei generale a fiilor bisericei şi ai naţiunei. A lipsit póte mult şi din energia ómenilor în stărunţa de a delătură piedecile, ce se iviră, aşa că acum după dóuĕ-zecĭ de anĭ, când episcopul Lugoşului ocupă înalta demnitate de Mitropolit, étă că s'aŭ reîntors vremile de atunci şi astăzi obştea bisericei se află ĕră-şi faţă în faţă cu acelea-şi uneltirĭ ale congresului catolic unguresc.

Vremile s'aŭ întors, dar óre este azi mai mare zelul şi energia clerului şi a poporului în lupta pentru apĕrarea vechilor aşezĕminte şi a caracterului naţional al bisericei? Orĭ este azi cel puţin aceea-şi interesare viuă, acea mişcare salutară pentru causa cea mare naţională bisericéscă, ca acum dóuĕ zecĭ şi cincĭ de anĭ?

Nu este locul de a ventila într'un moment ca acesta întrebările de mai sus. Dar, dacă cum va acest pătrar de secol de robie politică şi intelectuală ar fi adus scădere şi puterei sufletescĭ a combatanţilor, séŭ l-ar fi adus într'o stare de obosélă, cu atât mai mult se ridică şi trebue să se ridice în mijlocul adversităţilor timpului, marele apostolat, ce şi l'a luat asupra-şi capul Mitropoliei nóstre unite, care apostolat l'a caracterisat aşa de elocuent şi cu atâta căldură a inimiĭ Prea Sfinţia Sa episcopul Pavel, în mâinile cărnia episcopul Mihályi a depus înainte cu cincĭ anĭ jurămîntul ca archiepiscop, pe Evangelie şi pe cruce: „Bucură-te Provincie vastă; bucură-te biserică, căcĭ acum aĭ pe Mirele tĕŭ; bucură-te cler şi popor, căcĭ îţi aĭ pe părintele tĕŭ; salutare ţie Archiepiscópe şi Mitropolite! Aceste insigniĭ sînt şi tot atâtea sarcinĭ grele. Pórta-le cu pace pentru înflorirea s. bisericĭ, pórtă-le pentru fericirea vasteĭ Provinciĭ şi pentru a întreg poporului Iubit!"

Mai mult ca orĭ şi când în acest pătrar de secol trecut, în care interval archiereul jubilar s'a bucurat neîntrerupt de stima şi încrederea fiilor sĕĭ credincioşi şi a tuturor conaţionalilor sĕĭ, aceştia privesc astăzi cu îndoite aşteptări la Înalt Prea Sfinţia Sa, de la care trebue să vină cuvîntul, care să dea o nóuă şi puternică însufleţire stăruinţelor şi nisuinţelor legitime şi sfinte pentru păstrarea independenţeĭ, a vechilor aşezăminte ale bisericeĭ, a caracterului şi a culturei eĭ românescĭ, ce chiemată este de la provedinţă divină a o propaga sub scutul eĭ.

Cu vie bucurie salutăm pe ilustrul archiereŭ, care în aceştĭ dóuĕ-zecĭ şi cincĭ de anĭ şi-a câştigat atâtea merite pentru biserică şi pentru cultura nóstră naţională, şi-l felicităm din inimă la jubileul sĕŭ, dorindu-i sănĕtate şi anĭ îndelungaţi, ca să-şi póta împlini misiunea, ce i-a dat-o provedinţa în mijlocul poporului sĕŭ.

Îl asigurăm tot odată, că păşind înainte cu toiagul archipăstoresc pentru apĕrarea sfinteĭ cause a bisericeĭ şi a naţiunei, îl vor urma cu însufleţire toţi fiiĭ bisericeĭ şi va fi cinstit şi preamărit de tot natul român, a cărui inimă bate pentru fericirea poporului adus în aceştĭ munţi şi în aceste plaiuri de divul Traian.

Ér „Tribuna" următorul articol:

Mâne se împlinesc 25 anĭ, de când actualul Mitropolit al Blaşului. Î P. S. Sa *Dr. Victor Mihályi de Apşa* a primit în ca-

tedrala vechei Mitropole a bisericei unite cârja de archiereŭ, ca să păstorésca tinéra diecesă a Lugoşului.

Dóuĕ decenii alesul prelat a condus cârma acestei diecese ilustrând de noŭ scaunul ei episcopesc, iubit de fiii sĕi credincioşi şi stimat de toţi fiii poporului românesc.

După dóuĕ decenii, încrederea bisericei şi a poporului sĕŭ l'a chiemat acolo, de unde a primit darul archieriei şi între însufleţirea generală a tuturor l'a instalat în vechiul scaun al Blaşului, ilustrat de atâţia bărbaţi distinşi ai bisericei unite şi a némului întreg.

Timpurile, în care Escelenţa Sa a primit cârmele mitropoliei aŭ fost din cele mai grele şi s'aŭ agravat din an în an tot mai mult.

Şi azi încă ele sînt estrem de serióse. În aceste timpuri însĕ Î. P. S. Sa şi-a câştigat şi şi-a conservat încrederea desĕvîrşită a credincioşilor sĕi, atât din archidiecesă, cât şi din întrégă provincia mitropolitană.

Mâne, într'un moment aşa de însĕmnat al vieţii iubitului Mitropolit, de sigur toţi credincioşii sĕi fii îşi vor aduce în rugăciuni evlavióse aminte de părintele lor, cărnia aşa de marĭ şi scumpe comorĭ i-s'aŭ încredinţat, şi vor implora de la Tatăl ceresc tóte darurile de lipsa, pentru a rĕspunde pe deplin timpurilor grele, şi a înfrunta cu isbîndă tóte furtunile ameninţătóre.

Şi la urările de bine ale credincioşior sĕi se vor alătura cu drag de sigur toţi bunii Români, carĭ sînt conşcii de situaţia grea a poporului nostru.

Revistă politică.

Transvaal. Acum mai mult ca ori când altă dată sînt îndreptate privirile tuturor la rĕsboiul buro-anglez.. Noul general anglez Roberts a sosit în Africa de sud. Planul lui acum nu mai e ascuns. El va porni în ajutorarea oraşului Kimberley şi de aci, pe cum spune însuşi, dacă îl va succede eliberarea oraşului, î-şi va îndrepta paşii spre capitala statului liber, Oranje. Rĕul e, că planul ce şi l'a făcut noul general nu-l póte pune aşa uşor în pracsă. El întîmpină multe şi marĭ greutăţi din partea Burilor, carĭ aŭ constrîns la retragere mai multe cete angleze.

În cât e pentru scirea, ce s'a fost rĕspândit, relativ la intenţiunile Oranjenilor de a părăsi pe fraţii şi aliaţii lor din Transvaal, acésta e cu totul nefundată. Consulul statului liber Oranje, din Haaga, într'un rĕspuns al sĕŭ la întrebarea unui politician însemnat anglez, négă categorice o ast fel de scire tendenţiósă, adaugênd, că ţara lui cunósce fórte bine scopurile Angliei şi sinceritatea aceleiaşi. Trecutul i-a învĕţat asupra atitudinei de luat în venitor. Anglia, zice el, dacă ar termina cu Transvaalul, s'ar întórce în contra republicei Oranje. Chiar pentru aceea, aceste dóuĕ state vor sta strîns împreunate, şi cu ajutoriul lui Dumnezĕŭ din dóuĕ republice vor face una.

Pe câmpul de luptă din ost, unde generalul Builer conduce oştirile angleze situaţia a rĕmas neschimbată. Totul, ce s'a petrecut zilele trecute a fost, că Buller a trecut din noŭ peste rîul Tugela, dar tot cu succesele de mai nainte, a trebuit să se retragă. Ba mai mult acum înşişi Burii aŭ luat ofensiva constrăgênd generalul aglez să se retragă tot mai spre sud. Ladysmithul aşa dară, trebue să capituleze, cel puţin considerând forţa actuală de care dispune Buller. Numai o armată de 100 mii soldaţi ar fi în stare să rupă şirurile Burilor, ca să scape împresuraţii din Ladismith. Dar de o aşa armată Buller nu dispune. Tocmai pentru acésta, vĕdênd ziarele angleze, că rĕsboiul de pe câmpul de luptă din rĕsărit e perdut, încep să pregătéscă opiniunea publică la catastrófa acéstă, spunênd, că eliberarea orĭ perderea Ladysmithului acum nu mai are nicĭ o valóre, după-ce totul va depinde de la resultatul rĕsboiului de pe câmpul de luptă din vest, unde generalul Roberts a transpus grosul armatei.

Nr. 2—1900.

Convocare.

Casina română din Blaş, învită cu tot onorul pe toţi membrii şi părtinitorii ei la a IV-a *adunare generală ordinară,* care va avé loc Duminecă în 25 Februar 1900, órele $10^1/_2$ a. m. în localitatea casinei.

La ordinea zilei: 1. Raportul comitetului. 2. Raţiunile de pe 1899 şi proiectul de buget pe 1900. 3. Alegerea alor dóuĕ comisiuni pentru censurarea raportului, a raţiunilor şi proiectului de buget. 5. Eventuale propuneri.

Blaş la 16 Februar 1900.

president:	secretar:
Dr A. Bunea.	**G. Precup.**

Nr. 5—1900.

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaş se convócă pe Duminecă în 25 Februar a. c. la 3 óre p. m. în sala de desemn a gimnasiului din loc.

Obiectele: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Raportul despre revisiunea raţiunilor anului 1899. 4. Alegerea alor 3 comisiuni: a) pentru censurarea raportului de sub 2; b) pentru censurarea raportului de sub 3 şi c) pentru înscrierea membrilor noi şi incassarea taxelor. 5. Rapórtele comisiunilor. 6. Întregirea comitetului. 7. Eventuale propuneri. 8. Închiderea adunării.

Din şedinţa comitetului Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaş ţinută la 4 Februar 1900.

A. n. Solomon	**Dr. A. Cheţan**
presidentă.	secretar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În numele comitetului parochial gr. cat.. din Negreşti ne ţinem. de datorinţă a aduce şi pe acéstă cale mulţămita şi recunoscinţa nóstră profundă următorilor poporeni, carĭ aŭ cumpĕrat pe sama s. biserici următórele, şi a nume: *Cilica Cinţaş a lui Dumitru* un potir de aur în preţ de 101 fl., *Mihaiŭ Lohan a lui Mihaiŭ şi Non Fedorcă şi Cilica Ciclo a lui Şandru* un Ciboriŭ (pentru cumineca'tura morboşilor) şi o cădelniţă în preţ de 40 fl., *Vasile Lişcă a lui Dumitru* o restignire frumósă pe s. altariŭ.. *Augustin Pop şi Mihaiŭ Cinţaş a lui Dumitru* 2 praporĭ în preţ de 20 fl., *Ioan Ciclo a lui George* o s. Evangelie în preţ de 22 fl., *Mihaiŭ Cinţaş a lui Dumitru* un Liturgieriŭ în preţ de 3 fl. 20 cr. Dumnezeŭ să le priméscă aceste fapte creştinescĭ şi să li le rĕsplătéscă însutit acestor poporeni credincioşi, carĭ se îngrijesc de înfrumseţarea s. biserici. Negreşti la 6 Faur 1900. Demetriŭ S. Ardelan docente gr. cat. — Mult Onoratul Domn *Iuliŭ Poruţ* paroch gr. cat. în Câmpeni, cu stim. Dómnă *Iulia* aŭ binevoit a dona „Reuniunii de cântări" din Bistra suma de 30 coróne în loc de cunună pe sicriul repausatei Dumnialor sócrămamă *Ioana Gligor* n. *Darabant,* pentru care faptă marinimósă, subscrisul în numele „Reuniunii de cântări" şi pe acéstă cale le aduce cea mai cordială mulţămită. Ĕr pe fericita în Domnul, căreia Reuniunea nóstră i-a făcut onorul la înmormîntare, luând parte în corpore şi executând cântările funebrale, „Dumnezeŭ să o odihnéscă cu aleşii sĕi". Bistra 8/II 1900. Alexandru Papiŭ preş. reun. de cânt. — Credincioşii poporeni *Todor Creţu Siminicu* cu soţia *Ana* şi cu ginerile şi fica sa aŭ binevoit a dona bisericii din Bistra un rînd de ornate bisericesci în preţ de 120 coróne. Mai mulţi poporeni aŭ conferit la olaltă suma de 70 coróne, cu care sumă s'a procurat pe s. altar icóna Preacuratei Fecióre. *Nicolaŭ Ilisie* prin testament a lăsat suma de 168 coróne, la care sumă s'a mai adaus o colectă făcută între poporeni, în sumă de 32 coróne, la olaltă 200 coróne, cu acéstă sumă s'a procurat s. Evangelie cu litere latine, legată frumos în catifea, cu ornaminte de argint. E lucrată de compactorul din Blaş dl *I. Domşa,* pe care eŭ din parte-mi îl recomând cu tótă căldura. Cine doresce a avé un decor pe altar, să se adreseze dlui I. Domşa. În sfârşit *Rafila Boncea a lui Ioan* întru aducerea a minte de iubitul sĕŭ soţ, repausat la 31 Decembre 1899 în etate de 100 ani, a depus la subscrisul 2 obligaţiuni în valóre de 200 coróne cu care sumă la timpul sĕŭ se va procura un prapor pe sama s. biserici din loc. Pentru tóte aceste fapte marinimóse primésca bunii donatori cordialele mele mulţămite, oftându-le de la Dumnezeŭ viéţă lungă şi fericită, — ér pe cei repausaţi Dumnezeŭ să-i aşeze în loc cu odihnă. Bistra 8/II 1900. Alexandru Papiŭ preot gr. cat.

Statuă lui Alesandri. E vorba ca marelui poet Vasile Alesandri, să i-se ridice o statuă în Iaşi capitala Moldovei. E o cestiune de onóre naţională, ca dulcele şi fermecătorul scriitor să nu fie dat uitării, ci mereŭ pus de pildă generaţiilor tinere pentru limba-i admirabilă şi sufletu-i pururea vesel şi entusiasmat de iubirea patriei şi a ei mărire.

Apel. Tinerimea gr. cat. din Cincul-mare voind să ţină paş cu conlocuitorii Saşi, a decis înfiinţarea unei bibliotecĭ poporale, Pentru scopul acesta în 21 Ianuariŭ st. n. a. c. sub conducerea Dlui învĕţător Dionisie Stănuleţ, a aranjat o producţiune declamatorică şi teatrală, de unde a rĕmas un venit curat de 15 coróne 70 filerĭ. Dar după ce piétra fundamentală e de tot mică, apelézâ la sprijinul tuturor celor ce se interesézâ de înaintarea şi prosperarea poporului, rugându-i, să o sprijinéscă întru realisarea scopului, fie cu cărţi fie cu alt ceva. Eventualele ajutóre să se trimită la adresa: Ioan Bastia în Cincul-mare (Nagy-Sink); carĭ se vor achita pe cale ziaristică.

Concert. Lunĭ la 26 Faur n. se va ţiné la Oradea-mare un concer aranjat de tinerimea română cu concursul dşórelor: *Adelina Piso, Valeria Pop şi Olivia Bárdoşy* şi sub presidiul dlui adv. Iosif Roman. Venitul se va întrebuinţa pentru ajutarea tinerilor lipsiţi.

Anunţ Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra anunţul de pag. 8. relative la atelierul pentru lucrarea marmurei albe şi sure de la Vaslab.

Necrolog. *Ioan Predoviciŭ,* subjude regesc. a repausat Sâmbătă în 10 Februariŭ în Nyáránd-Szereda, în etate de 37 ani.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoțĭ față de credincioșiĭ bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

Pe cel ce-l cunósce, că a avut o viață morală, îl va pregăti spre a nu perde fructele eĭ nicĭ în óra morțiĭ; éră pe cel maĭ puțin moral îl va convinge să nu despereze, căcĭ Dumnezeŭ e îndurat și față de el ca și față de lotrul de pe cruce, și aștéptă de la el părerea de rĕŭ, pentru a-ĭ rĕspunde: „azĭ veĭ fi cu mine în raiŭ," și așa îndemne-l la o mărturisire generală.

Sînt casurĭ când suferindul în urma durerilor e confus și a fară de sine, decĭ păstorul sufletesc va aștepta momentul maĭ liniștit, ca să-și vină în sine, și dacă acela ar fi scurt, prin întrebărĭ scurte îl va aduce acolo să dea semne de părere de rĕŭ, și esprimându-se, că-ĭ pare rĕŭ de câte a făcut, să-l absólve. La impunerea canonuluĭ să fie cu deosebită atențiune la starea luĭ trupéscă și sufletéscă și la jurstările de viață.

Specială îndrumare va afla preotul, ca păstor sufletesc și ca confesariŭ, în tractatul: „Theologia moralis" de Gury cap. II. sub titlul: „De oficio ministri poenitentiae în confessione et post confessionem". A le înșira aci aflu de superfluŭ și de prea mult.

În viața pastorală dăm înse și de prejudețe cu referință la chemarea preotuluĭ la cel bolnav. Domnesce adecă la mulțĭ aceea credință deșértă, că bolnavul, dacă se chĕmă preotul, trebue să móră, ca și cum preotul ar fi un malum omen = semn rĕŭ. Acest prejudeț se póte cu succes desrădăcina prin instrucțiunĭ religióse-morale la diverse ocasiunĭ.

Prin învĕțătură energică va trebui convins fie care creștin, cum că întru adevĕr preotul la patul bolnavuluĭ și din punct de vedere uman, singur îndeplinesce o lucrare etică; pentru că pe când mulțĭ din ceĭ ce staŭ pe lângă bolnav și casa luĭ, fățăresc numaĭ compătimire și sînt conduși de anumite intrigĭ cu scopurĭ de câștig lumesc; singur preotul e desinteresat și de parte de așa ceva. De câte orĭ pacientul trebue să vină la convingerea și în multe casurĭ să-și pérdă încrederea în ómenĭ, când vede țesĕturile astute și pline de rĕutate în ceĭ ce-l încunjură! — Despre preot scie și trebue să scie, că numaĭ motive maĭ înalte îl conduc la patul sĕŭ; la el maĭ póte afla dreptate și încredere; luĭ îĭ póte împărtăși fără fricĕ taĭnele inimeĭ sale și așa în scurtă vreme se formézĕ între pastoriul ceĭ înțelept și între bolnav o legătură confidențială.

Ce să zicem în casurĭ analóge, despre suferindul, ce zace de parte de aĭ sĕĭ? despre ceĭ din spitale și de pe câmpul de luptă? aŭ nu pretind dênșiĭ maĭ mult de cât așternutul pe care zac? maĭ mult de cât nutremîntul orĭ medicina prescrisă aritmetice?! pațientul aștéptă cuvînt de consulare, compătimire și încurăjare. carĭ audindu-le de la preot, i-se pare, că e străpus la caminul părințesc și aude dulcele vers al mameĭ sale, vede lacrimile tatăluĭ sĕŭ și iubirea celor alaltĭ consângenĭ, și așa nu se maĭ simte străin, fără rude pe locurĭ străine și fără ajutor.

De câte orĭ în bóla grea, în care medicul nu află, orĭ nu póte nimeri o tractare cu efect, e necesitat și medicul să influințeze asupra morbosuluĭ prin o procedură morală-vindecătóre spre a-l încurăja?!

În unele familiĭ creștine, e chemat preotul numaĭ la casul estrem și numaĭ spre a împărtăși cu s. Sacramente pe cel ce e aprópe de a ieși din numĕrul celor viĭ. spre a se sci în societatea creștină, că respectiva familie, orĭ individ, nu a desconsiderat prescrisele bisericiĭ în momentul ultim. Nu sciŭ în atare cas, să mĕ mir, de ușurătatea credințiĭ în respectivul, credêndu-se mântuit, pentru că a stat și a ascultat câte va mominte preotul, orĭ să mĕ mir de nepăsarea rușinătóre a celor maĭ de aprópe aĭ bolnavuluĭ, de a profana mijlócele darurilor dumnezeescĭ, și acésta cu intențiune ca adecă murind respectivul să se pótă lăuda cu frasa: „că a murit împărtășit cu s. taĭne!" pe carĭ de alt cum póte în tótă viața le-a desconsiderat. E drept, cum că în o familiă, în care se cultivă spiritul religiosităților, nu póte veni înainte erére și vină condamnabilă, ca acésta. Și când óre care familie creștină, s'ar escusa, că a amânat chemarea preotuluĭ, ca nu cum va bolnavul să se iriteze saŭ să se sparie, credêndu, că e aprópe de mórte, o atare scusă, e o acusă învederată de necredință, și e semn, că respectiva familiă orĭ membru aĭ eĭ nicĭ când nu a cultivat credința creștină și nu e în clar cu cele 4 lucrurĭ maĭ de pe urmă: mórtea, judecata, raiul și iadul. În un asemenea cas, conced și eŭ, că chemarea preotuluĭ póte fi întru adevĕr un „malum omen", și șóptele vecinilor: „l-aŭ spovedit și cuminecat" aŭ valórea uneĭ sentințe de mórte.

În atarĭ condițiĭ și stărĭ de credință, e greoiŭ și mersul preotuluĭ la cel bolnav, pe când de altă parte dedarea familiilor, ca la orĭ ce bólă să cheme în dată preotul delătură prejudețul, că presența preotuluĭ ar fi semn rĕŭ, și de la bolnavul, pătruns de credința creștină, va dispăré ura de haĭne negre saŭ idiosincrasia, de care pătimesc ceĭ fără convingerĭ în eficacitatea s. taĭne.

Familiile creștine trebue instruate și la aceea, ca să insiste să albă bolnavul dorul de a chema preotul și a priori să-și dea espresiunĭ acestuĭ dor, ca să nu apară preotul ca din o grópă orĭ ascunțiș în casa bolnavuluĭ. — Este o tactică pastorală, ce e drept, a te sci afla în o atare situațiune, fără de care și preotul și pacientul devin confuși, ba acest din urmă și iritat, indispus orĭ ametit; ba spre a evita o atare sguduire vehementă morală și fisică, e de lipsă chemarea preotuluĭ cu scirea bolnavuluĭ; ba e consult mergerea preotuluĭ și înainte de a fi chemat, dacă scie despre bóla cuĭva. până când încă puterea de resistință a organismuluĭ celuĭ bolnav nu s'a slăbit tare; apoĭ în alte casurĭ și maĭ grave e necesară presența preotuluĭ, și întreb pe orĭ ce medic practic, că visitarea bolnavuluĭ, pregătirea démnă și încurăjarea în un stadiŭ nu prea târziŭ aĭ uneĭ bóle, fost-aŭ óre trupuluĭ spre stricăciune? Óre hotărîrea de a se supune la grele operațiunĭ nu a fost a dese provocată de consiliul preotuluĭ, care singur din întreprinderea acésta delicată nu are nicĭ un câștig, ci e condus de dorința ca pe lângă salvarea sufletuluĭ, dacă se póte, să se vindece și trupul.

Depresiunea causată prin diferite bóle, cum și ajungerea individuluĭ în un atare stadiŭ de bólă, maĭ cu samă pentru ceĭ ce nu sînt des cercațĭ de bóle, încă póte predispune pacientul la anumite laune, de carĭ preotul espert nu trebue să se înfrice; une orĭ starea celuĭ bolnav produce cuvinte de ocară asupra preotuluĭ și asta maĭ ales când e chemat fără consimțĕmîntul bolnavuluĭ; ba în unele casurĭ bolnavul folosesce starea luĭ cea plină de suferințe pentru a esploda și a da curs libĕr ureĭ și mâncĭeĭ, ce eventual o ar avé asupra preotuluĭ. Surprinderea și depresiunea preotuluĭ în atare cas încă vor fi maĭ micĭ, dacă va sci, că pacientul adese e turburat sufletesc în bóla sa.

Și din aceste îndegetarĭ generale, se vede, câtă cunoscință de ómenĭ și sciință psychologică, cât tact pastoral, paciință și abnegațiune se poftesce de la păstoriul sufletesc în relațiune cu diferiții individĭ și diferite bóle, cu privire la desele stărĭ de dispusețiune sufletéscă și trupéscă a acestora.

(Va urma.)

Silințele de unire în Moldova cătră sfârșitul véculuĭ al XVI-lea.

„Să întârziăm óre a ne adaposti în sinul bisericiĭ aceleia, carea purcedêndu de la Scaunul apostolesc prin șirul episcopilor a dobîndit o auctoritate așa de înaltă, cât întrégă societatea mărturisesce a se ține de ea, cu tóte că ereticiĭ își varsă asupra eĭ veninul sĕŭ, carĭ înse toțĭ aŭ fost osîndițĭ parte prin auctoritatea sinódelor, parte prin maiestatea minunilor? Dacă nu este altă cale la adevĕr a fară de credință, carea premerge mințiĭ, atuncĭ de ce să fim nerecunoscĕtorĭ față cu asistința luĭ Dumnezeŭ și cu ajutoriul luĭ așa, că ne împotrivim auctorității acesteia ast fel înzestrate?" Cuvintele acestea ale s. Augustin [1]) vor fi stat representanților Românilor celor acuma catolicĭ aĭ Transilvanieĭ înaintea ochilor sufletescĭ, când în anul 1700 s'aŭ rupt în chip definitiv de cătră schismă și în numele sĕŭ și în al poporuluĭ sĕŭ aŭ subscris actul unirii cu Roma.

Inimile Românilor catolicĭ de din cóce de Carpațĭ bat deja maĭ iute de așteptarea mărețelor festivități, carĭ vor serbători amintirea de dóuĕ sute de anĭ a momentuluĭ aceluia așa de plin de bucurie din istoria bisericiĭ, în care părințiĭ lor s'aŭ întors în sinul bisericiĭ celeĭ adevĕrate a luĭ Christos, și în care pe sama nĕmurilor viitóre s'a pornit în viața spirituală, un avînt noŭ și până atuncia încă nepresimțit. Din tóte

[1]) De utilitate credendi c. 18.

părţile se aud glasurĭ îmbărbătătóre, ca serbarea acésta iubilară să sé sevârşéscă cu strălucire cât se póte de mare, şi nu sufere îndoélă, că nu vor lipsi bărbaţĭ, carĭ îşĭ vor socoti de datorinţă, să lumineze poporul credincios cu graiul viŭ şi în scris despre însemnătatea şi sublimitatea aceleia.

Las, ca tema acésta să o tracteze maĭ cu de-amĕnuntul alţiĭ, carĭ cunosc maĭ bine istoria bisericiĭ gr. cat. din Transilvania, şi-mĭ ieaŭ voe, ca în descrierea silinţelor Ieşuiţilor spre unirea Moldoveĭ cu biserica catolică în zilele voĭvodului Petru Schiopul, să îmbiŭ cetitorilor foiĭ acesteia un pendent la istoria reuniriĭ Românilor transilvaneni cu Roma. Adevĕrat că lucrările Ieşuiţilor nu aŭ dus la ţinta dorită, şi intenţiunile cele bune ale Scaunului apostolesc s'aŭ frânt în urma unor pedecĭ neprevĕdute, delăturarea cărora nu s'a ţinut de sfera puteriĭ bisericesci, — dară episoda acésta din istoria bisericéscă moldovenéscă totuşĭ îmbie o dovadă elocuentă despre forţa vitală internă a bisericiĭ catolice, în care rîurile mântuiriĭ curg limpedĭ, întregĭ şi neturburate şi nu sécă nicĭ o dată.

În 15 Ianuariŭ 1580 Sinzendorff, residentul împĕrătesc din Constantinopol, a scris împĕratuluĭ roman: „Petru (Schiopul) este depus de Turcĭ pentru bicisnicia luĭ, arestat şi trimis la Alepo. Îşĭ lăsă copiiĭ şi femeea aicĭ în speranţa, că va fi restabilit.“ [1]) Şi Petru întru adevĕr nicĭ nu s'a înşelat în sperările sale. Căcĭ abia se străcurară doĭ anĭ, şi el la mijlocirea regeluĭ Bátori şi primi a dóua óră numirea de hospodar al Moldoveĭ. Numaĭ puţinĭ anĭ ţinu domnia acésta a dóua a luĭ Petru Schiopul, adecă de la 1582—1591; dară dacă vom, să credem cronicariuluĭ Costin, ea se înşiră între cele maĭ fericite, de carĭ a avut parte Moldova. „Domni Petru Vodă,“ aşa scrie numitul cronicariŭ, un contemporan al luĭ Petru.[2]) „ţara Moldoveĭ ca un Domn cum se cade, cu tóte podóbele, câte trebuesc unuĭ Domn de cinste: că boiarilor era ca un părinte şi-l ţinea la mare cinste şi din sfatul lor nu ieşia; ţĕrilĭ era apĕrătoriŭ, spre sĕracĭ milostiv; mănăstirile întăria; pe călugărĭ mituia; cu vecinii de prin prejur bine vieţuia, cât la toţĭ avea nume bun şi dragoste.“

Sub Petru Schiopul se întări în cât va din noŭ şi catolicismul în Moldova, şi anumite împrejurărĭ treziră chiar şi sperarea întru reunirea bisericiĭ moldovenescĭ cu Roma. Nu puţin contribui la acésta cutare Vartolomeiŭ Bruti, un Albanez cu sciinţă bogată, cu înrîurinţă mare la Pórtă şi de o dată şi cu principiĭ religióse adâncĭ, carele sub Iancu Sasul înaintaşul luĭ Petru ajunsese în onóre înaltă. Petru Schiopul îl ţinu lângă sine, cunoscu într'însul pe un bărbat mult încercat şi cu mare esperinţă, căruia póte, să-ĭ dea tótă încrederea sa, şi-l numi mare camerar al sĕŭ. Luĭ Bruti nu-ĭ fu greŭ, să convingă pe stăpânul sĕŭ despre lipsa uneĭ legăturĭ maĭ strînse cu Roma şi cu ţĕrile catolice ale Apusuluĭ. În locul temporisăriĭ primejdióse celeĭ între Turcia, Polonia şi Ungaria de carĭ treĭ puterĭ principilor moldovenescĭ le căuta, să ţină cont în acela-şĭ timp, sfătui Bruti, ca prin urcarea tributuluĭ anual cu 10.000 de galbinĭ să se asigureze în cât va cel puţin din partea Porţiĭ şi apoĭ să între în raporturĭ prietinescĭ cu Papa, cu regele Polonieĭ şi cu împĕratul german, — dară în tot casul să se razime pe Roma, de unde singur putea, să se aştepte pe sama Moldoveĭ ajutoriŭ cu efect împotriva prepotenţeĭ turcescĭ. Dară pentru ca Roma să se dobîndéscă pe sama planuluĭ acestuia, Bruti socoti de consult, să se alunge din ţară ereticiĭ aceia mulţĭ, carĭ de câţĭ va zecĭ de anĭ umpleaŭ Moldova şi începură, să amăgéscă poporul cu eresele sale, şi apoĭ să se ţină cont lipselor, carĭ le aveaŭ ceĭ 15.000 de Secuĭ, Saşĭ şi Polonĭ catolicĭ, carĭ locuiaŭ împrăştiaţĭ prin cetăţĭ şi eraŭ de tot neîngrijiţĭ.[1])

* * *

Sórtea locuitorilor catolicĭ aĭ Moldoveĭ în decurgerea vécurilor întru adevĕr se făcuse fórte vrednică de compătimire. Poporul românesc, carele se împărtăşise în Evangelie fără îndoélă din Roma, lăpădase în scurtă vreme de la sine lucrul cel maĭ scump, care-l moştenise de la părinţĭ, şi ajunsese deja în tinereţele sale cele maĭ timmpurĭĭ în cătunşile cele nevrednice ale schismeĭ rĕsăritene. Dară de şi poporaţia neaoşe a Românieĭ perduse credinţa cea adevĕrată şi prin vină proprie grăbise spre decădere religiósă şi politică, totuşĭ a succes cel puţin atâta, ca popórĕle acelea, carĭ din timp în timp stăpâniseră România, să se dobîndéscă în bună parte pe sama catolicismuluĭ. Legăturile cele cu împĕrăţia latină din Constantinopol cea catolică în dinastia eĭ, unde Cumane căsătorite cu principĭ francĭ primiseră s. botez,[2]) pe cum şi înrîurinţa Ungarieĭ celeĭ vecine şi deja încreştinate avuseră ca urmare, că cel puţin o parte a Cumanilor, carĭ cam de pe la 1057 stăpâniseră România de azĭ, primise credinţa catolică, şi că în anul 1227, în care pare a se fi întîmplat o încreştinare maĭ estinsă, archiepiscopul de Strigoniŭ înfiinţase la porunca luĭ Gregorĭŭ IX „episcopia Cumanilor“.[3]) — Dară acest „episcopatus Cumanorum“,[4]) care a reînviat în locul episcopieĭ Milcov, celeĭ ce după documente esistase deja maĭ înainte de anul 1096 pe sama Secuilor[5]) şi s'a estins spre rĕsărit şi méză zi rĕsărit de la Transilvania, a dăinuit numaĭ puţină vreme. Singurul episcop al luĭ a fost Dominicanul Theodorich de la 1227 — c. 1241. De atuncia ţinuturile acelea aŭ fost lipsite de episcopie timp de maĭ bine de un veac. Abia după ce regiĭ Ungarieĭ la sfârşitul vécului al XIII-lea şi la începutul vécului al XIV-lea estinseră sfera sa de putere preste ţinuturile din spre rĕsărit de la împĕrăţia sa, şi după ce a fară de aceea pătrunseseră încă şi Saşĭ şi Secuĭ catolicĭ ca neguţătorĭ şi meseriaşĭ în ţinuturile acelea, a succes la „societas fratrum peregrinantium“ compusă din Dominicanĭ şi Franciscanĭ, să răspândéscă şi acolo pe încetul credinţa catolică aşa, că deja preste puţină vreme aŭ putut, să se întemeieze episcopiĭ. Silinţele Franciscanilor, carĭ aŭ lucrat de la 1252 în Moldova spre rĕspândirea credinţeĭ catolice, aŭ dobîndit pe Laţcu, al doilea voĭvod neatîrnătoriŭ al Moldoveĭ (1365—1374), să priméscă catolicismul. Papa Urban V a notificat cu datul 24 Iuliŭ 1370 plin de bucurie apropiata întórcere a principeluĭ episcopilor polonĭ şi boemĭ şi le-a comis, să priméscă de la Laţcu şi de la supuşiĭ luĭ mărturisirea catolică a credinţeĭ, să înalţe târgul Siret la trépta de cetate şi să înfiinţeze acolo un scaun episcopesc. Dară trecerea acésta a Moldoveĭ Laţcu nu o a voit în chip serios, ci o a făţărit maĭ mult numaĭ din motive politice şi personale.[1]) Trecerea acésta deci adevĕrat că nu s'a întîmplat, dară totuşĭ s'a înfiinţat deja atuncia în Siret o episcopie rom.-cat., şi Franciscanul Andreiŭ Vasilo, confesariul regineĭ polone Elisaveta şi a fiiceĭ eĭ Hedviga, a fost numit episcopul cel dintâiŭ al noŭ înfiinţateĭ diecese. Isvórĕle vaticane referitóre la lucrul acesta le-a folosit întâia dată Franciscanul P. Eubel şi le-a publicat în parte în „Rómische Quartalschrift“.[2]) Ele provócă supunerea, că în anul 1420 orĭ cu puţin maĭ înainte de aceea, pe când esista încă episcopia Siretuluĭ, pe lângă favorisarea hospodaruluĭ Alesandru cel Bun s'a înfiinţat o nóuă „episcopie moldovenéscă“, carea însĕ nu şĭ-a primit numele de la ţara Moldoveĭ, ci de la orăşelul (acuma satul) Moldaviţa de lângă Radăuţĭ din Bucovina.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista Economică“ Nr. 2 cu următorul sumar: O reprivire economică asupra anuluĭ 1899 de C. Popp. — Lombard pe efecte, de C. Popp. — Calcularea valoriĭ de curs a efectelor, de Iul. Popescu. — Teoria asigurărilor asupra vieţiĭ, de I. Lăpădatu. — Legislaţiunea: Ancheta colonisărilor; Budgetul suplementar al Ungarieĭ — Agricultură: Situaţiunea agricolă; Programul de lucru pe 1900 al „Reuniuniĭ române de agr. din comit. Sibiuluĭ; Reuniunea economică din Orăştie; Reuniuni economice şi societăţĭ comerciale. — Revista financiară: „Situaţiunea; Adunărĭ generale; Încheierea anuală a băncii austro-ungare; Băncile nóstre şi ziaristica magiară. — Afacerĭ de asigurare, „The Mutual.“ — Cronică: Necrolog; Circulaţiunea notelor de stat; Banca naţională a Românieĭ; „Reuniunea română de înmormântare din Sibiŭ.“ — Literatura economică. „Anuarul băncilor române.“ — Trageţi la sorţi. — Bursa de efecte din Viena. — Bursa de efecte din Bucuresci. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. Inserţiuni.

---

[1]) Cf. Xenopol, Istoria Românilor ediţ. Şaraga Iaşi 1896 vol V. p. 97.

[2]) Miron Costin, Opere complete ed. V. A. Urechiă Bucuresci 1888 vol. II. p. 381.

[1]) Cf. Ossolinski, Wiadomosci historycznokrytyczne, Kraków 1819. T. I. p. 238.

[2]) Cf. Xenopol l. c. vol. II. p. 158 ur.

[3]) Theiner Monum. hist. hung, T. I. p. 87.

[4]) Cf. Xenopol l. c. T. II. p. 183 ur.

[5]) Cf. Hajdeu Archiva istorică a Rom. 1865 p. 59.

[1]) Laţcu se temea adecă de preponderanţa politică a Ungarieĭ, a căreĭ rege voia, să-şĭ validiteze drepturile sale asupra Moldoveĭ, carea ĭ-o răpise Bogdan I; el avea maĭ de parte de gând, să se despărţéscă de soţie-sa, spre ce credea, că prin trecerea la catolicism va puté, să-şĭ dobîndéscă drept şi recunóscere. Cf. Hurmuzaki, Fragmente, zur Gesch. der Rumänen, Bucarest 1878 I. p. 255.

[2]) P. Eubel, Zur Gesch. der rom. kath. Kirche in der Moldau, în „Röm. Quartalschrift“ 1898 p. III. 116 ur.

A eșit de sub tipar **Al doilea capitol din contabilitatea dublă,** de *I. C. Panțu*. Acéstă nóuă broșură conține: *afacerile de credit cambial și afacerile de bancă.*

La creditul cambial s'a introdus o afacere de patru luni, trecută în registrele principale și axiliare după metodul usitat la noi, pe cum și după metodul numit francez, întocmai așa, după cum se întrebuințéză în practică, arętându-se închierile lunare și închierea anuală.

La afacerile de bancă, după o împărțélă sistematică a afacerilor, s'a esplicat scontul de cambii și reescontul, afaceri cu monete, avansuri pe efecte publice (lombard); împrumuturi pe alte gagiuri (marfă etc.) și depunerile spre fructificare. Esplicările s'au făcut la singuratice casuri și apoi s'au combinat la mici afaceri, cări dureză trei și șése luni, arętându-se închierea într'un măestru tabelar și la urmă arętându-se trecerile, așa după cum se întîmplă în practică, în registre principale și auxiliare.

Prețul este 2 coróne + 10 bani porto. De vîndare în Brașov: la Tipografia „A. Murășan“ și la Librăria N. Ciurcu. În Sibiiu; la Librăria archidiecesană. — Atragem atențiunea publicului nostru, îndeosebi a celor ce se ocupă cu afaceri comerciale, pe cum si a membrilor din direcțiunile băncilor nóstre și a funcționarilor acestora, asupra acestei lucrări de neapărată trebuință.

Nr. 3 din **„Nóua Revistă Română“** cu următorul sumar: N. Iorga. — Résboiul din Sudul Africei. (Un capitol de istorie colonială). Ovid Densușan. — Patriotismul nostru. I. Nădejde. — Origina dreptului consuetudinar român. I. Tanovicean. — Viața și diiata marelui logofăt Ioan Bogdan. H. Sanielevici. — Eminescu și școla romantică germână (I. — D. Gherea despre școla romantică). G. Coșbuc. — Pierde-vară (poesie). Mișcarea literară și sciințifică: d-r A. O Saligny. — Contribuțiuni la cunóscerea petroleurilor în România. (de D. Negrean). — N. Burlănescu-Alin. — Dóuĕ cumetre (comedie). — Alin. — Lew (poemă dramatică). Petru Vulcan. — Fecióra, (roman psihologic-social). — Notițe biografice.

România Jună, ziar național independent, apare în fie care zi la Bucuresci, str. Isvor Nro 80 și costă 50 Lei. Ziar modern 7 colóne, foiță, parte literară, serviciu telegrafic. Se recomandă prin spiritul naționalist în care e redactat. România Jună luptă mai ales contra cutropirii jidovesci și pentru ridicarea Românilor la starea culturală, morală și națională ce li-se cade. Între redactorii sĕi sînt scriitori tineri de bun nume.

Teodor V. Păcățian: **Judecătoriile cu jurați,** Sibiiu 1899, prețul 80 fil. Se ocupă cu inovația care de la Anul nou se va introduce la tóte tribunalele: cu judecătoriile cu jurați.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru

Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangeliei** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulți din diecesele sufragane, cari ar dori să-și procure ediția acésta a Evangeliei și nu sciiu prețul ei, spunem, că un esemplariu costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică,** compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaș 1899, pag. 180, prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicații ale sale di autor destinéză și venitul acestei publicații pentru formarea unui fond provințial de salarisare a preoților și învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor cari se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

Istoria legii nóue de Dr V. Szmigelski tom. I. Tinerețele lui Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 pagini și costă fl. 2.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membrii societății de lectură „Inocențiu Micu Clain“ a teologilor din Blaș. Edit. societății, pag. 287, prețul 2 coróne.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul, Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi și învĕțători sau pedagogi cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

G. Coșbuc: **Povestea unei coróne de oțél,** Bucuresci, edit. C. Sfetea, XVII+260. cu o mulțime de ilustrații, prețul 75 cr.

G. Coșbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare,** ed. III. Bucuresci, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. prețul 50 cr.

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericii grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Prețul 2 cor. 10 fil. sau 2 lei 20 bani. Editura auctorului.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Prețul 2 cor. 40 fil.

Posta Redacțiunii. Std. *G. Ț.* în *Budapesta.* Mulțămim pentru abonamentul trimes de 30 coróne. — Fóiă de zi? . . E un mare desideriŭ! . . Suntem puțini, și — sĕraci; cu tóte aceste nu ne dăm, și facem tot, ce putem. Sînt Mecenates, non deerunt Marones . . . — On. *Iosif P.* în *Vaideiŭ* (p. Orăsciă). Am primit cu mulțămită abon. de 12 coróne Cu acesta sînteți achitați până la finea an. 1899. — *Celui de lângă fântâna Pintii.* Nu am primit nimic. Nu cumva a fost scrisóre anonimă? Căci acestora nu le putem da atențiune. — *Hațeg.* Cu nrul viitor începem.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(2) 1—3

Venerat Cler și Public român!

Am esarendat petrile de marmoră sură și albă aflătóre pe hotarul comuneĭ române Vaslab, din comitatul Ciucului, cari în calitate rivaliséză cu marmoră renumită de Carrara. Am deschis aci atelieriul în care cu prețuri fórte moderate pregătim: tot soiul de monumente mortuarie, obelisce, tabele comemorative masive, etc. etc. La cerere servim cu desemne și preliminarie gratuit.

Cu tótă onórea aducem acéstă împrejurare la cunoscința veneratului cler și public român, rugându-l tot o dată a ne sprijini prin comandele sale. —

cu tótă reverința:
Toffoloni și soțul.

in Gyergyo-Vasláb
postă și telegraf: Gyo. Szt. Miklos
Gara: Mádéfalva.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óra 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 24 Februariŭ 1900. Numĕrul 8.

Antisemitism?

E lucru în de obşte cunoscut, că sensibilitatea elementuluĭ jidovesc din ţara nóstră, e fórte delicată. Şi cum Dómne să nu fie delicaţi în sentimente, când aŭ convingerea superioritătiĭ lor peste cele alalte elemente conlocuitóre, când în mâna lor e banul, căci banul învîrte róta lumiĭ . . .

Şcim, de sigur, că în alte ţĕrĭ, bună óră în Rusia şi în România, susceptibilitatea lor e mai puţin delicată.

La noĭ? O, la noĭ e cu totul alt ceva. Graniţele ţĕriĭ staŭ deschise pentru invasiunea jidanilor aruncaţi din alte ţĕrĭ, poporul incult îĭ stă la dispositie, ca să-l tundă şi să-l aducă la sapă de lemn, după ce i-a mâncat averea şi i-a inveninat viéţa cu alcoolul luĭ. Şi dacă în contra acestor nelegiuirĭ cutézĕ a se ridica vre un glas mai bărbătesc, care să apreţieze starea lucrurilor în merit, care să cerce a scóte bietul popor din ghiarele usurarilor şi a crişmarilor jidanĭ, tótă lumea se tulbură, tótă lumea strigă ca din gura şerpeluĭ, că facem *antisemitism?*

Ce-l antisemitismul? Este ura a tot ce este jidan, este intoleranţa faţă cu acest popor pe tóte terenele vieţiĭ. Eĭ bine; când óre cuĭ i-se face milă de starea decăḑută a bietuluĭ popor, când cércă al smulge din braţele monstruóse ale patimeĭ beţieĭ. saŭ a-l cruţa de cămătăria usurarilor, carĭ abuzéză de nepriceperea luĭ, este *ura,* care îl îndémnă să lucre, saŭ este *iubirea* celor apucaţi pe povîrniş? Fără îndoială, cel maĭ curat simţĕmînt al iubiriĭ este motorul lucrăriĭ luĭ. Şi iubirea acésta nu se alterézĕ nicĭ de cum prin împrejurarea, că elementul jidovesc pierde în mĕsura, în care poporul se ridică. Nicĭ de cum. Căcĭ iubirea faţă de deaprópele se estinde numaĭ până la marginile apĕrăriĭ proprie.

De cât, că la noĭ în ţară, am ajuns aşa de de parte, în cât nicĭ apĕrarea proprie nu maĭ e considerată ca justă, când e vorbă, să te ăperĭ faţă de Jidanĭ.

Un cas recent din dietă ne va convinge despre acest trist adevĕr.

Se scie, că relativ la ajutórarea nefericiţilor Ruteni din nordul Ungarieĭ, pe carĭ lăcomia Jidanilor emigraţi din Rusia — Galiţia i-a adus la sapă de lemn, în cel maĭ strins înţeles al cuvîntuluĭ, s'aŭ instituit anchete a nume, carĭ să se ocupe maĭ de aprópe cu causele decadinţiĭ acestuĭ ném nefericit. Cu ocasiunea întrunirii ancheteĭ în Muncacĭ, esmisul ministerial Egán Ede, a avut „cutezanţa“ de a arĕta în vorbirea sa adevĕrata causă a decădinţiĭ Rutenilor în poporul jidovesc, care l-a copleşit şi la cutropit cu desĕvîrşire. Să lăsăm însĕ să urmeze chiar cuvintele esmisuluĭ ministerial, după „Pol. Értesitŏ“:

„Magiarul — după Egan — are între Ruteni inimicĭ marĭ: Jidaniĭ. Aceştia nu aŭ venit cu Arpad şi nicĭ nu s'aŭ luptat alăturĭ cu Rákoczy. Cum că nu vorbesce din motive de *antisemitism,* se vede din împrejurarea, că pe jidoviĭ de omenie (tiszteséges) ĭ-a primit în reuniunile de credit. Vorbind despre emigrărĭ, spune cu multă pricepere, că nu sînt efectele miserieĭ, ci ale invasiunilor din a fară. Afirmă, că Jidovimea de aicĭ. carĕ esploatézĕ şi suge sângele bieţilor Ruteni nicĭ nu e de viţă semită, ci sînt cu mult maĭ rĕĭ, căcĭ sînt renegaţi. Semiţiĭ aŭ faţă ovală, se acomodézĕ împrejurărilor, se umilesc. Sînt de statură mică, cu pĕr creţ. Jidanii de aicĭ sînt uscăţivĭ, roşcobanĭ, saŭ blonḑĭ, nu cunosc supunere şi-şĭ caută pânea de tóte zilele *prin orĭ ce mijlóce nepermise.* Eĭ sînt renegaţiĭ Kazarilor de lângă marea Caspică. Vorbitorul nu e filosemit, dar stimézĕ pe mulţĭ dintre eĭ, admiră diligînţa şi paciinţa lor; nu se teme de eĭ, *dar îşĭ teme patria.*

„În tara nóstră — nu poţĭ face un pas, ca să nu fiĭ silit a cumpĕra ceva de la Jidanĭ, saŭ prin mijlocirea lor. Poporaţia acésta infectézĕ viaţa economieĭ nóstre publice. Prin înălţarea lor, ţara nóstră se cufundă. Partea lor preponderantă formézĕ stat în stat . . . Năvala, ce o daŭ din Rusia şi Galiţia, o caracteriséză şi aceea, că dintre 14 miĭ locuitorĭ aĭ Muncaciuluĭ, 8 miĭ sînt jidanĭ, şi 3/5 părţi din eĭ n'aŭ ocupaţiă

Feuilleton.

Gilles şi Ginevra.

Povestire istorică de Felix Lilla.

1.

Ioan al V-lea, duce de Bretonia, domni în prima jumĕtate a vĕculuĭ al 15-lea. Atunci Bretonia forma încă un stat independent. Numaĭ în an. 1532 se încorporă la Franţa.

Ducele Ioan avu doĭ fiĭ; cel maĭ bĕtrân, Francisc. era să fie moştenitoriul sĕŭ; al doilea, carele se numia Gilles, fu crescut — nu se scie din ce cause — în Anglia, la bĕtrânul sĕŭ amic. ducele de Norfolk.

Din cea maĭ fragedă copilărie se iscă o antipatie personală între cei doĭ prinţi, pe carea nu o putu estirpa nicĭ chiar autoritatea părintéscă. şi astfel aducea multă supĕrare bravuluĭ duce. Póte că şi pentru aceea a trimis bĕtrânul în străinătate pe fiul cel maĭ mic.

Către sfârşitul anuluĭ 1440 bĕtrânul duce se simţi bolnav; el îşĭ gândi că mórtea l'ar puté surprinde pe neaşteptate şi de aceea scrise fiuluĭ sĕŭ din Anglia să vină repede acasă. Gilles, un june frumos de 20 de anĭ, veni cât putu maĭ curĕnd la Rennes, reşedinţa bretonică, şi fu primit de către tatăl sĕŭ cu braţele deschise şi cu bucurie, ér de către frate-sĕŭ cu neîncredere şi neplăcere, ceea ce nu rĕmase neobservat ochiuluĭ ager al ducelui.

„Iubitul meŭ fiŭ“, vorbi Ioan către Gilles, „se póte că ceasul meŭ din urmă să fie aprópe. aşĭ dori însĕ ca să te sciŭ aşezat bine. Bretonia nóstră durere, este o ţară mică; diferite răsbóe şi răpirĭ ne-aŭ stricat mult. Decĭ îmĭ pare fórte rĕŭ, că n'am putut să-ţĭ destinez de cât un mic apanagiŭ. dar sper că frate-tĕŭ maĭ târziŭ va puté face maĭ mult pentru tine . . . .“

La aceste cuvinte, Francisc, care era de faţă. scutură capul cu neîndestulire.

Bĕtrânul duce încreţi fruntea şi continuă: „Dar fiind că este posibil ca iubirea frătéscă în viitor să nu fie aşa de sinceră şi nobilă. am aflat pentru tine un alt plan, care cred că ţĭ va conveni.“

„Să mĕ depărtez?“ întrebă Francisc pânditor.

„Nu. Ceea ce vreŭ să-ĭ spun fratelui tĕŭ, nu-l secret. Iubitul meŭ Gilles, am pentru tine în prospect un plan de căsătorie

„Pe care princésă o înţelegĭ, tată?“

„Nu princesă. fiul meŭ; dar cea maĭ avută fată din Bretonia, Ginevra de Dinan, unica fică a seigneurului Jacques de Dinan, domnul de Chateaubriand şi Beaumanoir,“

„O“, murmură Francisc, „asta am gândit-o. Dar aci am şi eŭ o vorbă de spus.“

„Acéstă june fată,“ continuă ducele, „este nu numaĭ cea maĭ avută, ci şi cea maĭ frumósă şi maĭ graţiósă domnişóră nobilă a ţĕrĭl nóstre. Tu aĭ vĕḑut'o înainte cu doĭ anĭ la curtea nóstră când aĭ fost aci în visită. Eĭ, Gilles, ce părere-ţĭ daĭ despre proectul meŭ?“

„Ginevra este un înger,“ strigă junele entusiasmat. „Cu bucurie mĕ învoesc la acéstă legătură. tată, dar óre Ginevra ţine-mĕ vrednic de ea?“

„Despre asta nu încape nicĭ o îndoélă.“

„Şi dta vreĭ să fiĭ mijlocitorul meŭ, tată?“

„Da, voesc. şi încă astăzĭ. Jacques de Dinan se află în oraş dimpreună cu fică-sa.“

„Ah, tată, cum m'aĭ îmbucurat. De doĭ anĭ de zile am purtat în inimă şi în visurile

statornică. Orașele mai mari sînt tot atâtea spelunce, însă Muncaciul le întrece pe tóte. *Aicĭ există o bandă organisată de tâlhari,* și în ast fel de împrejurări statul ar trĕbui să facă pași pentru curmarea acestuĭ lucru, saŭ cel puțin să întrebe pe ast fel de existențe: De unde vii? Din ce trăiescĭ? Cum te susțiĭ . . .

Oratorul vorbesce apoĭ despre manipulațiile cu cămătăriă ale Jidanilor și spune de încheiere, că poporul rutén este stors și tuns ca o óiă de cătră acești părăsiți ai societățiĭ.

Adevĕrurile acestea crude aŭ produs mare agitație în pressa jidano-magiară. Valurile acesteĭ turburărĭ aŭ ajuns până în dietă. În ședința din 14 a l. c. deputatul Fest Lajos a interpelat pe ministrul de agricultură, să-ĭ dee lămuriri în afacerea acésta, caracterisându-o drept „ură față de confesiunea jidovéscă" receptă. Ministrul a citat la sine pe „îndrăsnețul" vorbitor. Cum aflăm, i-sar fi presentat ministruluĭ textul vorbiriĭ — schimbat. Uniĭ susțin, că Egán va trebui să dimisioneze, necondițional.

Așa stăm, dară?

Nu e permis să se ridice în țara nóstră un glas de reprobare în contra abusurilor unor viniturĭ din Galiția, carĭ aŭ împins un popor în abisul peririĭ? Nu e permis să spună un cunoscĕtor al împrejurărilor, că jidovimea din nordul Ungarieĭ „își caută pânea prin orĭ ce mijlóce nepermise", fără a fi timbrat de antisemit?

Să băgăm bine de samă, casul e mult mai grav, de cum s'ar părea. În dosul luĭ se ascunde, ca o prevestire întunecată pentru viitorul patrieĭ nóstre, curentul atot-stăpânitor al Jidanilor.

Și e rușine și umilire pentru o țară pretinsă creștină, să nu pótă păși cu energie în contra curentelor desastróse, să nu pótă sări în ajutorul cetățenilor eĭ, nenorociți de lacomia elementelor străine, ce i-a copleșit, fără témă de a fi acusată, că „agită" și „face antisemitism."

Sînt abia câți va anĭ de la recepțiunea Jidanilor; nu credeam, că așa curênd să-și arete arama . . .

Adresele de omaj ale Episcopilor sufraganĭ

Conform promisiuniĭ din numĕrul trecut, ne împlinim o plăcută datorință publicând textual adresele de omaj de la corul Episcopatuluĭ nostru.

Nro 480—1900. Escelentissime și Reverendissime Domnule Archiepiscop și Mitropolit! —

În ziua de 14 Februariŭ st. n. a. c. vor fi dóuĕ zecĭ și cincĭ de anĭ, de când Escelența Vóstră, din îndurarea Atot puterniculuĭ Dumnezeŭ, aredicat la trépta augustă a Episcopieĭ, cu mână tare și cu braț înalt pasceți ca Păstoriŭ suprem turma cuvîntătóre a luĭ Christos încredințată prudențiĭ marĭ, înțelepciuneĭ sublime, îngrijirilor adevĕrat părintescĭ și tărieĭ ce nu cunósce frică ale Escelențeĭ Vóstre.

Drept aceea din ocasiunea acestuĭ eveniment faust și îmbucurător, permite-Ți-Ne Escelența Vóstră, ca în Numele Nostru, al clerului și al poporului nostru credincios, pe lângă atestarea devotamentuluĭ profund ce'l nutrim față de persóna Escelențeĭ Vóstre, de o dată să Vĕ presintăm și urările de sinceră felicitare. Nu vom înceta a înălța rugăciuni ferbinți la Tronul luĭ Dumnezeŭ, ca să Vĕ conserve scumpa viață spre binele și înflorirea Sfinteĭ Biserieĭ și în special al Provinteĭ Nóstre bisericescĭ de sub înalta-Vĕ guvernare spre prosperarea națiuneĭ și bucuria nóstră a tuturora.

După carĭ, pe lângă espresiunea profundeĭ veneratiuni, sum

Al Escelențeĭ Vóstre

Oradea Mare, din ședința consistorială ținută în 6 februariŭ 1900.

serv umilit
Michail Pavel
Episcop diecesan gr. cat.
de Oradea Mare.

Nro 1302. Escelentissime și Reverendissime Domnule Archiepiscop și Mitropolit! Domnule Preagrațios!

Cu bucurie a înțeles acest Consistor din literele cerculare ale Veneratuluĭ Capitul mitropolitan, că în 14 februar a. c. în sĕrbătórea Întîmpinăriĭ Domnuluĭ se împlinesce un pătrar de secul, de când Escelența Vóstră a-Ți fost consacrat întru Episcop al Dieceseĭ de Lugoș.

Binevoiți grațios Escelența Vóstră a primi din acésta ocasiune felicitările nóstre sincere, oftându-Vĕ de la Dumnezeŭ spre binele bisericiĭ viață îndelungată și fericită.

Cu profundă veneratiune fiind

Din ședința consistorială ținută în Gherla la 10 februariŭ 1900.

Al Escelențeĭ Vóstre

umilit serv
Ioan Szabó
Episcopul Gherleĭ.

---

mele chipul fermecător al acesteĭ frumóse domnișóre. Dar am crezut că dta nu te veĭ învoi la o ast fel de legătură, ci 'mĭ veĭ destina de soție pe vre o princesă."

„După cum vedĭ, iubitul meŭ, te-aĭ înșelat. Ginevra este din partea mea și după cum cred, și din partea cerului destinată pentru tine."

„Eŭ însĕ protestez în contra acestuĭ plan!" strigă de o dată prințul de coróná.

„Ce va să zică asta?" strigă ducele înfuriat.

„Așa dar favoritului tĕŭ?"

„Da."

„Și dênsa îl iubesce?"

„Hm, după căsătorie îl va iubi."

„Ce zice seigneurul de Dinan despre intențiunile tale!"

„El contézĕ la viitor."

„Tu credĭ, că dacă Montauban este favoritul tĕŭ, seigneurul își va sili fica să mérgă după el?"

„De sigur! așa va fi!"

„Din fericire eŭ trăesc încă, ca să pot împedeca acest plan frumos. A fără de aceea cred, că Dinan va preferi pe prințul Gilles înaintea baronuluĭ de Montauban."

„Asta e fórte probabil. Însĕ eŭ mĭ-am dat cuvîntul baronuluĭ."

„Ți-l veĭ retrage! Mergĭ și încunoscințézĕ pe Montauban despre voința mea. Acum am să vorbesc cu Gilles."

Prințul de coróná părăsi apartamentul, plin de mănie.

„Oh, iubitul meŭ fiŭ", zise îngrijat bĕtrânul duce cătră Gilles. „mĕ tem că frate-tĕŭ va fi mănios întrégă viața sa pe tine. El nu voesce ca frumósa și avuta Ginevră să fie a ta, ci să o dea miserabiluluĭ sĕŭ favorit. Și Montauban îți va fi tot de una un crâncen inimic."

„Nu mi-e frică de el, tată."

„E drept că încă trăesc eŭ, încă am puterea în mână. Dar, ce va fi după mórtea mea?"

„S'o lăsăm asta în grija providinteĭ! Cerul să-ți dărueáscă mulți fericiți anĭ!"

Ducele Ioan vorbi încă multe cu fiul sĕŭ despre căsătoria proectată.

După amézĭ ducele și Gilles merseră la locuința luĭ Dinan, unde era de față și plăcuta sa fică. Petirea se făcu și fu primită cu bucurie atât din partea luĭ Dinan, cât și din a ficeĭ sale. —

Într'aceea prințul de coróná Francisc se afla într'o stare indescriptibilă de mănie și iritățiune. El umbla repede prin sala cea mare a locuințeĭ sale și căuta așa de sĕlbatic și de îndârjit în cât servitoriĭ și chiar soția sa tremurară înaintea luĭ. El adecă era căsătorit cu o princesă de Flandria și avea un băiat de vre o 2—3 anĭ.

Baronul Artus de Montauban, după care trimise să vină la dînsul, apăru în sfârșit. Acest nobil era un cavaler brav, dar pe lângă aceea, ca mulți alțiĭ de pe timpul sĕŭ, un om fórte brutal.

„Artus, sórtea voesce alt feĭ, Ginevra de Dinan nu va fi a ta!" strigă el nouluĭ sosit.

„E curios ceea ce îmĭ spuneți; pentru ce să nu capĕt pe Ginevra? Eŭ cred că afacerea este regulată. Pe toți petitoriĭ l-am înlăturat. Încă erĭ am golit cu Dinan câte va sticle din vinul cel mai bun întru sănătatea Vóstră."

„S'a întîmplat ceva cu totul neașteptat. Un petitor mai puternic a esit la ivélă și de sigur că va fi primit, așa că tu trebue să te retragĭ."

„Cine este acela?"

„Tatăl meŭ. . . ."

„Cum, ce aud? Bĕtrînul și bolnavul domn voesce érăși să se căsătorésca! Atuncĭ pot rîde și eŭ cu răbdare."

„Nu, Artus, înțelege-mĕ cum se cade; tréba stă cu mult mai rĕŭ. Frate-meŭ Gilles se va căsători cu Ginevra. Chiar în óra acésta tatăl meŭ petesce pentru el mâna domnișóreĭ."

„Blăstĕm și mórte! Atuncĭ domnișóra e perdută pentru mine."

„Da, trebue să renunți la frumósa-ĭ mână și la moșiile eĭ cele marĭ."

„Însĕ nu și de rĕsbunarea pentru acésta rușine". murmura Mortauban îndârjit.

„Heĭ, ce murmurĭ printre dinți?" întrebă prințul de coróná. „Vorbesce numaĭ respicat, amicul meŭ."

„Zic, că dacă din întîmplare acest noŭ petitor, carele-mĭ răpesce mirésa cea frumósă și avută, n'ar fi fiul tatăluĭ Vostru, atuncĭ aș sci ce să fac."

„Te sfătuesc să nu facĭ nimic până trăesce tatăl meŭ. Dacă veĭ face vre un rĕŭ fiuluĭ sĕŭ favorit, atuncĭ veĭ fi decapitat pe piața din Rennes."

Prințul de coróná se opri și aruncă o privire pânditóre spre încredutul sĕŭ, apoĭ zise cu o întonare particulară: „Aștéptă și sperá!"

2.

Preste dóuĕ lunĭ de zile se făcu cununia prințuluĭ Gilles cu frumósa Ginevră. Aprópe toți fruntașiĭ țĕreĭ se presentară. Serbarea ținu mai multe zile și numaĭ prințul de coróná se ținu de parte de dînsa. Artus de Montauban avu însĕ nerușinarea de a se amesteca

Nro. 257—1900. Escelenţă Înalt Prea-Sfinţite Dómne. Dómne! Dóuĕ zecĭ şi cincĭ de anĭ se împlinesc. de când prin punerea mânilor archieresc pe capul Escelenţeĭ Tale Spiritul Sfînt a înmulţit gloriósa ceată a urmaşilor Apostolilor: şi în timpul acesta În. P. S. Ta cu curaj pururea neînfricat Te aĭ sciut lupta pentru continuarea muncieĭ lor încredinţată. pentru propovĕduirea cuvîntuluĭ Crucieĭ de viaţă purtător.

Da. acest pătrar de veac martor credincios este al ostenelelor încordate. al zeiuluĭ pururea viŭ şi înflăcărat. al hogăţieĭ spiritului de jertfă. prin carĭ Î. P. S. Ta aĭ muncit pentru mărirea Numeluĭ luĭ Christos, pentru lăţirea binefacerilor Bisericĭ sale în mijlocul ómenilor rĕscumpĕraţĭ cu preţios sângele sĕŭ.

În deosebĭ înse martoră adevĕrată este Diecesa Lugoşuluĭ despre tóte acele ostenelĭ apostolice, la numĕr nenumĕrate. după ce timp de dóuĕ zecĭ de anĭ Ţĭ-aĭ încordat puterile pentru cârmuirea eĭ în spiritul evangelic. pentru mântuirea sufletelor credincioşilor eĭ, pentru desvoltarea instituţiunilor sale. pentru progresul şi înaintarea sa pe tóte terenele deschise. şi în tóte direcţiunile hotărîte menireĭ sale sfinte.

Şi aceste ostenelĭ binecuvîntate, desfăşurate cu atâta înţelepciune, prudinţă şi statornicie pentru propăşirea Dieceseĭ Lugoşuluĭ, în mijlocul nespuselor greutăţĭ, lipsurĭ şi neajunsurĭ ce o încunjóră, nu s'aŭ întrerupt de cât atunci, când a plăcut Provedinţeĭ divine a Te chema, după dorul ferbinte şi obştéscă aşteptare a Clerului şi poporuluĭ S. nóstre Bisericĭ, la strălucitórea înălţime a Scaunuluĭ mitropolitan; dar nicĭ atunci în adevĕrul lucrurilor, acel şir minunat de ostenelĭ cu totul nu s'a rupt, şi capet nu i-s'a pus, ci acelora câmp mai larg s'a deschis, largul câmp al întregeĭ nóstre Provinciĭ mitropolitane de Alba-Julia şi Făgăraş.

Constatând acestea Î. P. S. D. abia de departe. dar în deplina sinceritate a graiuluĭ, — acuma când sfînta nóstră Mitropolie îmbracă haina de sĕrbătóre spre a celebra în tainica umbră a dumnezeescului Altar Jubileul episcopal al strălucitului eĭ Mire:

Noĭ din Diecesa Lugoşuluĭ: Episcopul, Clerul şi poporul credincios. cu fiéscă dragoste, cu recunoscinţă, cu mângâlere ne bucurăm de obştésca bucurie, şi Ţie aducêndu-Ţĭ prinosul felicitărilor nóstre, Te asigurăm, că nu cu mai puţină însufleţire vom alerga şi noĭ în Casa Domnuluĭ, spre a da mulţămită ferbinte Atotputernicului Dumnezeŭ. căcĭ Te-a învrednicit a ajunge o zi aşa de însĕmnată, în viaţa unuĭ Archiereŭ. Şi laudă şi mulţămită Domnuluĭ, aducênd cu glasurĭ umilite, dar la culmea însufleţireĭ, pe El. Părintele Luminelor. de la care tot darul deplinit de sus este scoborindu-se, îl vom ruga. ca îmbelşugarea darurilor sale peste Tine să se îndure a o trimite necontenit, ca ast fel să poţĭ păstori întru lungime de anĭ fericiţĭ, şi să poţĭ Î. P. S. D. a duce întru îndeplinire nobilele intenţiunĭ ale spiritului Tĕŭ, pentru propăşirea sfinteĭ nóstre bisericĭ, — a-ĭ apĕra drepturile, a-ĭ promova instituţiunile. — şi a-ĭ deschide cu mărire al treilea centenar al Sfinteĭ Sale Unirĭ cu Roma, — ér prin tóte acestea a fi vrednic urmaş al glorioşilor Teĭ înaintaşĭ, carĭ de la înălţimea aceluia-şi Scaun strălucit atâtea binefaceri şi mângâlerĭ aŭ vĕrsat peste nĕmul românesc.

Înalt preasfinţite Dómne Dómne
La mulţĭ anĭ!

Lugoş, şedinţa consistorială din 8 Februar 1900.

Demetriŭ Radu
Episcopul Lugoşuluĭ.

Vorbirea deputatului Faşie. Între diferiţiĭ oratorĭ în cestiunea naţionalităţilor pusă pe tapet de deputatul Kossuthist Komjáthy, a luat cuvîntul şi deputatul Faşie de la Ceica. Reproducem şi noĭ câte va pasage din vorbirea acésta, carea în întregimea eĭ, prea ni se pare optimistă, prea ne presintă în colorĭ vesele relaţia dintre Ungurĭ şi Românĭ.

„Orĭ ce cetăţan de limba română cu mintea aşezată din acéstă patrie observă, Onor. Casă, că numaĭ în înflorirea instituţiunilor liberale ale patrieĭ nóstre 'şĭ va afla fericirea sa. (Aprobărĭ în drépta). Escepţiunĭ, onor. Casă, nu pot trece de normative. (Adevĕrat! Aşa e! în drépta). O mamă cu minte va împăca cu iubire şi răbdare de mamă pe fiiĭ seĭ certaţĭ şi desbinaţĭ. (Adevĕrat! Aşa e! în drépta). Fratele bun primesce cu bună inimă acéstă nizuinţă a mameĭ. (Adevĕrat! Aşa e! în drépta). Aceste dóuĕ tese după părerea mea, trebue considerate la apreţiarea cestiuneĭ naţionalităţilor. (Aprobărĭ în drépta).

„După aceste rog pe Onor. Casă să-mĭ permită a trece la discursul pronunţat de deputatul colegă Komjáthy Béla despre programa relativă la naţionalităţĭ.

„Multe s'ar puté zice contra aceluĭ discurs, dar mĕ mulţămesc a declara, că protestez contra aceleĭ aserţiunĭ unilaterale şi nu togma desinteresate, că Româniĭ ar avé mai mare atracţiune spre România de cât spre Ungaria — aceea aserţiune nu corespunde realităţiĭ şi protestez sĕrbătoresce, Onor. Casă, aicĭ în faţa ţĕrĭĭ contra supositiunĭĭ, că Româniĭ din Ungaria nu ţin la solidaritatea de interese cu patria nóstră".

---

printre óspeţĭ şi a saluta pe Ginevra, carea înse se întórse cu dispreţ de cătră dînsul.

Tinĕra pareche călĕtori în Anglia la amiciĭ şi rudeniile de acolo.

În timpul acela muri repentin bĕtrînul duce Ioan şi fiul sĕŭ mai bĕtrîn deveni domnitorul Bretonieĭ, sub numele de Francisc I.

Gilles îşĭ lăsă pe tinĕra sa consortă în Anglia şi se întórse repede acasă, spre a asista la înmormîntare.

Prin testamentul tatăluĭ sĕŭ îĭ fu acordată o moşie mai mare, de asemenea îĭ fu urcat şi apanagiul. Când Gilles vroi să se foloséscă de dreptul sĕŭ, Francisc i-se opuse sub preteste de nimic.

În presenţa multor nobilĭ se iscă o cértă violentă între fraţĭ. Noul duce învinovăţi pe frate-sĕŭ, că acesta ar întreţine relaţiunĭ de înaltă tradare cu Angleziĭ, ca să le dea acelora domnia asupra Bretonieĭ; o învinovăţire cu totul nebasată, căreia Gilles protestă cu indignare.

Înzădar încercă unchiul lor, contele de Richemont să-l împace. Artus de Montauban aţîţa într'una flacăra ureĭ. aşa în cât tóte cuvintele spuse duceluĭ în favorul prinţuluĭ Gilles, nu folosiră nimic.

Miserabilul favorit sfătui pe stăpânul sĕŭ să aresteze pe prinţ acuzându-l cu crima mai sus pomenită. la ce ducele se şi învoi.

Gilles înse fu prevenit de cu vreme şi îĭ succese a se refugia la Guildore, un castel puternic pe cósta mării. Acest castel era aşezat pe pămînt francez, a fară de graniţa Bretonieĭ.

De óre ce înse dînsul nu avea la îndemână de cât numaĭ puţinĭ ómenĭ pentru apĕrarea castelului, făcu greşéla de a acepta o mică trupă de soldaţĭ anglezĭ pentru întărirea garnisónelĭ din Guildore.

De acest fapt se folosi în dată fratesĕŭ, ca să aţîţe pe regele Carol VII din Franţa contra luĭ Gilles. Regele îşĭ avea atunci locuinţa în Chinon. unde călători Francisc spre a-ĭ aduce omagiile şi tot odată spre a se plânge contra fratelui sĕŭ, carele a debarcat trupe angleze la cósta Franţeĭ.

Regele Carol, care se răsboi cu Angleziĭ mai mult de dóuĕ zecĭ de anĭ şi ar fi fost învins de aceştia. dacă nu l-ar fi venit în ajutor Ieane d'Arc, „fecióra de Orleans," — dede bucuros ascultare acestor calumniĭ. El demândă căpitanuluĭ sĕŭ, Pregent de Contivi, să adune câte va trupe să cucerescă castelul Guildore, să aresteze pe prinţul Gilles şi să 'l estradee ducelui Francisc, care apoĭ va ţiné judecată asupra luĭ.

În acel timp statul frances se afla într'o stare de tot deplorabilă. Căpitanului Contivi îĭ trebui o mulţime de timp să-şi adune trupele de lipsă pentru ocuparea Guildore-luĭ; şi după-ce îĭ succese în sfârşit, trebui să o ţină încunjurată aprópe patru anĭ până ce o putu cuceri. Prinţul Gilles după o apĕrare eroică, fu prins şi transportat la oraşul Redon, unde se şi adunară îndată mariĭ Bretonieĭ spre a judeca.

Procesul dură mai multĭ anĭ. în decursul cărora prinţul trebui să sufere închisóre fórte grea.

Când în sfârşit juriul era înclinat al achita din causa lipseĭ de dovedĭ, atunci Montauban fu acela, care prin o apucătura drăcéscă întórse lucrul érăşi spre rĕŭ. El puse pe mastrul Josse din Paris — care pe atunci era un falsificător renumit şi mult întrebuinţat, cum afirmă cronicarul — ca să falsifice epistole de ale regeluĭ Angliei cătră ducele Francisc şi cătră prinţul Gilles.

În epistola luĭ Henric VI-lea cătră ducele Bretonieĭ, acesta era provocat prin multe ameninţărĭ, să pună immediat în libertate pe prinţ. În epistola cătră Gilles era vorba despre intenţiunĭ trădătóre ale regeluĭ contra Franciei, în carĭ prinţul ar avé să jóce o rolă importantă.

Ducele Francisc — cu a cărui învoiélă se făcu acéstă falsificare — trimite ambe epistolele la regele Carol. spre a-l convinge despre planurile conjurătóre, ce ar purta prinţul Gilles.

Carol îşĭ adună pe sfetniciĭ sĕĭ şi îĭ puse să esamineze cu stricteţă epistolele. Câţĭ-va dintre aceştia — bărbaţĭ înţelepţĭ şi şi de onóre — descoperiră fórte lute înşelăciunea şi îşĭ esprimară indignarea asupra acestor fapte mişelescĭ.

Înse suspiţiosul rege — influinţat póte în secret de sfetniciĭ corupţĭ — credênd că totuşĭ ar puté fi ceva drept în aceste denunţărĭ, şi temêndu-se că i-se va pierde tronul Franţeĭ din precauţiune transportă prinsonerul într'o închisóre a castelului Montcontour.

(Va urma.)

Revistă politică.

Austria. În pertractările de împăcare, ce le aŭ ţinut deputaţii Cehilor şi aĭ Nemţilor din Bohemia, s'a fost ajuns la resultatul, că ambe părţile s'aŭ fost învoit asupra unor schimbărĭ, ce sînt de a se face în sistemul electoral. Asta însă nu vre să zică, că dóră pacea ar fi fost încheiată. Punctul principal al Cehilor e, că eĭ numaĭ atunci se vor împăca cu Germânii, când drepturile, de carĭ se bucura limba lor, până la retragerea ordonanţelor de limbă din anul trecut, vor fi restituite. La acésta însă se opun cu tótă tăria Germânii. La pedeca de până acum, s'a maĭ adaus o nóuă lovitură. Ministrul president Körber pe 22 l. c. a conchemat parlamentul, în contra dorinţeĭ Cehilor.

În preséra zilei de 22 l. c. diversele grupurĭ politice aŭ ţinut şedinţe asupra atitudineĭ, ce o vor lua în nóua sesiune parlamentară. Pedecile se ridică din maĭ multe părţi. Înainte de tóte grupul polon, care la început primise cu mare bucurie pactul cu Ungaria, acum spune, că în calea pactuluĭ s'aŭ pus greutăţĭ marĭ. Cehiĭ încă nu aŭ rămas înapoĭ. Comisiunea lor parlamentară permanentă, după ce a referit despre resultatul conferinţeĭ de împăciuire, care se póte numi nul, a enunţat, că deputaţiĭ cehĭ vor trece în opositie şi se vor opune actualuluĭ cabinet Körber chiar şi cu obstrucţiă, până când acesta nu va revoca nedreptatea, ce ĭi s'a făcut Cehilor prin retragerea ordonanţelor de limbă. De altmintrea eĭ nu sînt streĭni de împăcare. Enunţiaţiunea comisiuneĭ parlamentare a fost primită din partea tuturor deputaţilor.

Triste semne pentru parlamentul imperial!

Transvaal. De când a sosit în Africa sudică nouĭ general Roberts, lucrurile, dacă dăm credĕmînt depeşelor, ce sosesc în Anglia, aŭ luat altă faţă. Cu înaintarea generalului Roberts spre Kimberley, oraş, ce se află pe câmpul de luptă din vest, şi care de multă vreme a fost asediat de Burĭ, încep a se retrage şi trupele Burilor. Ba încă maĭ mult. După cum spun ziarele angleze, chiar şi armata, ce împresurase Ladysmithul se retrage luând defensiva ţăriĭ proprie. Burĭ aŭ hotărît înarmare generală şi dacă nu le va succede înfrângerea luĭ Roberts în luptă deschisă, vor continua războiul numit guerilla, dar Anglezilor nicĭ când nu se vor supune.

Corespondinţe.

Către Escelentisimul Domn Dr. Victor Mihályi, Archiepiscop si Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş!

Selagiŭ, la 14 februariŭ 1900.

Înalt Preasfinţite!

Subjugaţi secli de-arîndul ca naţiune, espuşi machinaţiunilor infernale ale calvinismuluĭ ca Biserică, fost-am despreţuiţi, fost-am persecutaţi şi maltrataţi. Am fost obiect bun şi apt pe cum socoteaŭ unii pentru a fi esploataţi din partea tuturor. carĭ în óreşi care privinţă îşi vindicaŭ privilegiĭ de a dispune peste câmpiile nóstre mănóse, spirituale.

Eram pe aci, să ni se răpéscă limba prin sforţările domnilor magnaţi şi nemagnaţi ardeleni şi ungurenĭ; par'că era sosît timpul, ca Românul prin catechismele calvinilor întocmite cu vicleníe să devină şi el însuşi calvin.

Terenul spiritual al Românuluĭ atât de fructifer a fost tot de una aplicat a primi tot ce ĭ-ar servi spre progres, şi acésta a servit ca basă intenţiunilor ambelor partide. Ér blândeţa şi supunerea proverbială a Românuluĭ ĭ-a dat indemn inimiculuĭ, ca abusând de acéstă însuşire nobilă, să forţeze lucrul în tóte părţile. Dar Provedinţa divină, carea a destinat locul fie-căruĭ neam în concertul celor alalte popóre. a putut óre să uĭte de poporul Român? A putut să lase pradă machinaţiunilor perverse pe rĕmăşiţele divuluĭ Traian, pe acele rĕmăşiţe, carĭ ca un mijloc în mâinile luĭ Dumnezeŭ aŭ dovedit lumiĭ în decursul alor 2—3000 anĭ, că esistinţa unuĭ popor presupune voinţa Domnezĕireĭ, fără care nicĭ *cel persecutat şi debil nu dispare* de pe suprafaţa pămîntuluĭ, nicĭ *cel azi puternic nu se póte ridica* până la gradul superlativ al potestăţiĭ, al căreĭ nume adevĕrat e: tirănia absolută?!

Şi poporul Român a fost în timpul esistinţeĭ sale supus şi cu încredere fiéscă în Dumnezĕŭ, ceea ce s'a adeverit în tóte fasele sale. Religiositate esemplară, moralitate adevĕrat creştinéscă, supunere de model: sînt tot atâtea dovedĭ despre inima luĭ alipită către cerĭŭ; suspinele amare în durerile şi nĕcazurile sale esprimate în vorba: „Aşa vré Domnezĕŭ“ ne documentézĕ eclatant, că Românul e creştin bun şi Român tot de una.

Uneltirile necualificabile ale inimiculuĭ aŭ suferit naufragiŭ pe stânca credinţeĭ Românuluĭ! Limba nu i-s'a putut lua, credinţa creştinéscă şi-a păstrat-o nealterată! Poporul Român a cunoscut vócea dulce a Provedinţeĭ *la anul 1700, când a fost chemat a se uni* cu focularĭul origineĭ sale. nu numaĭ în cât privesce limba, carea a susţinut-o şi până acólea, ci şi în ale credinţiĭ, în carea a fost divergent de Roma. *S'a declarat a se uni cu Roma;* căcĭ pe cum de acolo avem limba, asemenĭ acolo să ne fie şi isvorul credinţeĭ, acel loc sfînt, unde residézĕ Capul vĕdut al Bisericiĭ luĭ Christos, de care e legată suvenirea dulce a martirilor primilor creştinĭ.

Şi dóră ne-am înşelat? O! nu şi da! Nu, căcĭ ne-am câştigat tóte dulceţile alinătóre de durerĭ. clenodiile scumpe ne-a succes ale susţiné, fiind acele apĕrate în decursul alor dóuĕ vecurĭ sub scutul părintésc al Romeĭ. Dar ne-am şi înşelat căcĭ o parte a fraţilor nostri de un sânge şi de o limbă, sub influinţa demoralisătóre a streĭnuluĭ vicleán a preferit a rĕmâné în întunecimea bisantinismuluĭ, de cât să-şĭ plece capul sub jugul uşor şi dulce al Romeĭ; şi maĭ bucuros s'a alipit de aberaţiunile suterane ale străinilor de altă limbă, de cât cu considerarea origineĭ sale nobile să se alipéscă şi în ale credinţeĭ de istoricul Capitoliŭ! Acésta împrejurare pentru noĭ Românii uniţi e un moment mult dureros.

De la actul măreţ, pentru noĭ în etern memorabil începĕnd. act, care ne-a fost între tóte împrejurările cel maĭ sigur, maĭ eficace, şi maĭ puternic scut, veleităţile contrarilor nu aŭ potut să aibă asupra nóstră nicĭ o influinţă stricăciósă. Nu, căcĭ pe orisonul Bisericeĭ nóstre Române unite a rĕsărit şi a strălucit în tóte timpurile ca nisce farĭ luminătorĭ Capiĭ Provinţeĭ, carĭ maĭ de-arîndul şĭ-aŭ însuşit sciinţa şi morala catolică. vîrtuţile sublime. înţelepciunea părintéscă, armele pentru luptă eroică lângă căminul scump şi din sorgiutele curat al Romeĭ. La mormîntul ss. Apostolĭ Petru şi Pavel, lângă columna străbunuluĭ nostru Trăian aŭ supt sĕtoşĭ iubirea Bisericeĭ şi a nĕmuluĭ românesc. Încăduţĭ de văpaia acesteĭ iubirĭ aŭ venit a casă, ca să lumineze şi încăldéscă şi inimile nóstre cu razĕle binecuvîntate şi binefăcĕtóre a Romeĭ.

Lucéfĕr, sóre strălucitor ne eştĭ şi *Tu* Înalt Preasfinţite, şi ceea ce a umplut inima *Ta* în focularĭul sacru, venind a casă, în mijlocul nĕmuluĭ *Tĕu,* o aĭ revĕrsat preste fiiĭ Bisericeĭ române unite, ca Prelat şi ca Român. Strălucirea *Ta* o cunóscem cu toţiĭ, cler şi mirenĭ, dragostea *Ta* ardentă părintéscă o simţim dimpreună, eroismul şi ţinuta *Ta* tot de una nealterată şi fără temere este gravată în inimile nóstre neperitor, *lupta Ta între tóte împrejurările eroică, independenţa Bisericiĭ nóstre,* de care *Te* aĭ alipit tot de una ca un martir din secliĭ dintâiŭ aĭ creştinismuluĭ *şi pentru binele nĕmuluĭ Tĕu,* bietul Român, ne a făcut *a Te iubi* cu tótă ardórea inimeĭ. *a ne alipi de Tine* ca fiĭ devotaţi, între tóte împrejurările fără esitare, fără a pregeta câtu-şĭ de puţin şi fără temere. încă şi atuncĭ, când ne ar sta în faţă inimic cât de puternic. *căcĭ Te scim pe Tine în frunteu nóstră,* decĭ nu putem slăbi!

În luptele vieţiĭ moderne, când pacea luĭ Christos, pacea socială. pacea sufletéscă se pot susţiné numaĭ prin armarea generală a tuturor forţelor disponibile, aflăm de mângăere nedescriptibilă *a Te vedé pe Tine,* Părintele bun, Luptaciul neînfricat, Păstoriul plin de iubire. Povĕţuitoriul înţelept *în frunteu* turmeĭ micĭ şi sĕrace, dar conscie de chemare. şi energică în luptă! Timp de 25 anĭ aĭ guvernat cu toiagul blândeţeĭ, când era vorbă de supuşĭ, şi cu toiagul eroismuluĭ, când *Ţi-s'a* pus să aperĭ Mirésa *Ta.*

Un fiŭ neînsĕmnat aĭ Bisericiĭ nóstre scumpe. ca un echoŭ fidel la simţĕmintelor tuturor confraţilor, îşĭ ĭea permisiunea a-*Ţi* adresa şi pe acéstă cale dorinţa ferbinte omagială. ca Dumnezĕul nĕmurilor să dee, *ca Tu, Inalt Preasfinţite, iubitul şi adoratul nostru Părinte bun* să-*Ţi* poţĭ ajunge scopul măreţ, ce *Ţi*-l'aĭ prefipt. să-*Ţi* poţĭ realisa intenţiunile nobile şi atât de salutare pentru Biserica şi nĕmul nostru în lung şir de anĭ! Noĭ *ĭ-Ţi* făgăduim credinţă, iubire şi adhesiune *Ţie,* căruia *Ţi-s'a* dat de Provedinţa divină a guverna Provinţa nóstră mitropolitană de Alba-Iulia şi Făgăraş în acest an de îndoită însemnătate pentru noĭ, una ca an sfînt. alta ca anul iubilar de 200 anĭ de la s. Unire cu mama străbună Roma.

Ĭ-Ţi dorim în acéstă zi memorabilă, şi în tóte zilele vieţiĭ nóstre înălţăm rugăciunĭ din inimă Către bunul Dumnezeŭ, ca să-*Ţi* dăruéscă Atotpoternicul Părinte tărie, viaţă

îndelungată, ca să poţi susţine lupta nobilă tot de a una pentru elenodiile scumpe moştenite de strămoşi: credinţa şi limba, mărgăritare, cari le-ai preţuit şi le preţuesci atât de mult. în cât pentru ele *Te* jertfesci pe *Tine* însuţi! *I-Ţi* făgăduim că-*Ţi* vom urma şi *Te* vom asculta tot de a una ca pe un Părinte bun! Aşa să ne ajute Domnezĕŭ!

Măgureanul.

Mulţămită publică.

În favorul sfintei Mănăstiri de la Prislop, pe lângă cele publicate în „Unirea“ din anul 1899 aŭ mai incurs de atunci în cóce următórele oferte benevole:

Pe lista Nro 122 şi 298 Dl Victor Poruţ protopop în Oraviţa de la dsa 1 fl. şi Dómna soţiă Poruţ Lucreţia nasc. Ianza 1 fl. la olaltă . . . . . 2 fl.

Pe listă Nro 99 dl Iosif Stupinean paroch în Lunc'a Cernel de la dînsul 50 cr. dna soţia Iuliana 50 cr. şi fica Victoria 10 cr. la olaltă . . . . . 1 fl. 10 cr.

Pe lista Nro 529 dl Teofil Tuşcean paroch în Tuştea de la dînsul 50 cr. şi preotésa 50 cr. la olaltă . . . . . 1 fl.

Pe lista Nro 528 prin On. Petru Stoica paroch în Ciula mare de la dînsul 50 cr. vĕduva preotésă Barbara Stoica 50 cr. şi alţi credincioşi din Ciula mare şi mică la olaltă . . . . . 2 fl. 01 cr.

Pe lista Nro 791 On. Ioan Pataki Capelan în Lunc'a Cernel de la dînsul 1 fl.

Pe lista Nro 733 prin dl Michail F. Iubaş învĕţător în Cârnescĭ de la eleviĭ şcolarĭ 1 fl. 21 cr. de la dsa 54 cr. soţia Roza 30 cr. ficele Victoria şi Aurora 20 cr. la olaltă . . . . . 2 fl. 25 cr.

Pe lista Nro 748 dl Cosma Roman învĕţător în Fărcădine a dat . . . 50 cr.

Pe lista Nro 533 On. Beniamin Suciŭ preot în Şerel de la dsa 1 fl. şi Ioan Poşia crîsnic 10 cr. la olaltă . . . 1 fl. 10 cr.

Pe lista Nr. 69 prin dl Nicolaŭ Zugrav în Uricanĭ de la dsa şi soţia Lucreţia 2 fl. Aurel Boticĭ docente 50 cr. Ioan Zugrav învĕţ. pens. 50 cr. George Cocola 50 cr. Mihaiŭ Coandreş 50 cr. Petru Murg 10 cr. Ioan Dancĭ 10 cr. Ioan Mâcser 50 cr. Lascu Tersat 50 cr. Biserica 1 fl. şi Avram Fagaş 50 cr. la olaltă . . . . . 6 fl. 70 cr.

Pe lista Nro 781 de la dl Pompeiŭ Dariŭ învĕţător în Rechitova . . . 50 cr.

Pe lista Nro 274 şi 277 prin dl Ioan Bora junior paroch în Petros cu fiia Crivadia şi a nume din parochia Petros de la Ioan Drăgănescu 1 fl. Ioan Sotingă 1 fl.. Paul Colodi 1 fl. 20 cr.. Petru Buzduga 1 fl., Ion Muntean 1 fl.. Ion Tămaş 20 cr.. Gavril Tămaş 20 cr.. George Sotingă 20 cr.. Constantin Tămaş 50 cr., Teodor Neag 1 fl.. Ianĕş Iov Danciŭ 50 cr.. Roman Maida 50 cr.. Ianĕş Drăgănescu 50 cr., Mărinţa Miciaŭş 50 cr.. Mărinţa Luca 50 cr.. Petru Luca Neag 50 cr.. Anuţa Luca 50 cr. Iosov Necşiŭ 1 fl 50 cr. Fioriaca Lelinga 1 fl, Anuţa Bolesc Zdreilă 60 cr.. Ştefan Berna (Ciont) 1 fl.. Mărinţa Berna 50 cr.. Nechifór Berna 50 cr., George Buzduga 50 cr. Ioan Danciŭ 1 fl.. Crăciun Danciŭ 50 cr.. Damian Bolia 1 fl. Petru Georgiulesc 20 cr. Cătuţia Drăgănesc 10 cr.. Vasilie Bolea 1 fl., Anuţa Cristea 50 cr. Anuţa Buzduga 40 cr., Anca Zdreilă Bolesc 50 cr.. Vinereana Costea 50 cr. Teodor Crivedean 1 fl. Anca Ion şi Anchidin Rĕstocan 20 cr.. Maria şi Partenie Rĕstocan 20 cr.. Eugenia David 10 cr.. Ion şi Anuţa Broţĕiŭ 50 cr.. Văsie Maida 1 fl.. Petru Crivedean 50 cr.. Simihaiŭ Buzdugă 50 cr., Petru Beresc 50 cr.. Crăciun cu Maria Georgiulesc 50 cr., Raveca Necş n. Broţĕiŭ 20 cr.. Ana Bora n. Broţĕiŭ 50 cr.. Ioan Bora preot 1 fl.. Ion Buzdugă 1 fl., Gavril Bolia 1 fl., adecă din Petros preste tot suma . . . . . 31 fl. 30 cr.

(Va urma.)

Fond de salarisare.

În favorul fondului de salarisare, aŭ mai incurs de la: On. *Teod. Hărşan* din Chimitelnic a adunat în sĕrbătórea Întimpinării Domnului . . . . . 3 cor. 84 fil.
ér din *Tr. Almaş* s'aŭ adunat cu colindatul . . . . . 31 „ 20 „
de la *Nirĕş* . . . . . 14 „ 20 „
de la *Almaş* . . . . . 2 „ — „
de la *Ţĕud* . . . . . 11 „ — „
On. *Ioan Pant-a* din Riciu a colectat . . . . . 4 „ — „

Noutăţi.

Sciri pesonali. Î. P. S. Dl Mitropolit a plecat Vineri sara la Budapesta.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În anii trecuţi *Cocoş Tóder* a cumpĕrat un prapor roşu în preţ de 10 fl., *Petru Onuţu cu soţia Maria* un prapor tot roşu în preţ de 10 fl. În anul 1898 *Pamican Niculae cu soţia Maria* un prapor negru în preţ de 10 fl. *Restoman Nuţu cu Anna, Mereŭ Gavrilă şi Petru Minu* un prapor negru în preţ de 10 fl. *Anna Mărincaş* o cruce în preţ de 5 fl. *Iosif Miron* subnot. *cu soţia sa Luiza* o cruce în preţ de 5 fl. Dna *Iustina Gall* pentru înfrumseţarea bis. de a se face Iconostas a donat 250 fl.. şi de la mai mulţi poporeni aŭ incurs 100 fl. Iconostasul s'a făcut prin M. On. Dn Ion Bochu paroch în Borşa fórte bine şi frumos. Dnul *Ioan Gall* notar cercual a donat pentru repararea şcolii 20 fl. şi 30 de scânduri. Dna *Iustina Gall* a cumpĕrat 2 Rĕstigniri frmóse în 1899, cari s'aŭ şi ridicat, una în capul satului cea alaltă în cimiterul din lăuntru al bisericii, în preţ de 50 fl. *Pamican Dillu* a cumpĕrat o faţă cerată pe pristol. *Petru Todor* a cumpĕrat o faţă cerată, *Petru Tóder* a cumpĕrat o faţă cerată tot pe pristol. Subscrisul în numele curatoratului bis. se simte îndatorat şi pe acésta cale sus numiţilor donatorĭ a le aduce cea mai mare mulţămită. Bunul Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă faptele lor marinimóse, ce aŭ săvîrşit faţă de sfînta nóstră biserică. Secueŭ 31/I 1900. Nicolaŭ Mărincaş paroch. — Subscrisul în numele curatoratului bisericesc gr. cat. din Sâu-Iacobul de Câmpie îşĭ ţine de sacră datorinţă a aduce mulţămită publică acelor credincioşi marinimoşi, cari în decursul anului 1899 aŭ dăruit pe sama s. bisericĭ nóstre şi a nume: Magnificul Domn *Francisc Hollatti* rom. cat. proprietar mare a cumpĕrat o cruce pe s. altar în preţ de 30 coróne *Alesandru Oltean* gr. cat. locuitoriŭ în Cicudiŭ o evangelie în preţ de 25 coróne şi un patrafir în preţ de 14 coróne. *Ignatiŭ Morea* gr. cat. din Sân-Iacob 2 praporĭ de postav roşu în preţ de 24 coróne de la mai mulţi poporeni 4 feţe cerate în preţ de 14 coróne, pentru cari jertfe marinimóse Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă după merit. Sân-Iacob II/10 1900. Augustin Lazar paroch gr. cat. — 1. *Ioan Handrea* şi soţia *Ana n. Popa* din Indol aŭ cumpĕrat pe sama s. bisericĭ din loc o s. Evangelie cu 25 coróne. 2. *Popa Schiopean Ioan v. Popa Simţion* mort în 6 Decembre 1897 din modesta sa avere, care nu a trecut preste 2000 fl. v. a. a testat bisericeĭ din Indol 500 fl. (1000 coróne), cari în 1899 aŭ şi trecut în proprietatea bisericeĭ; ér mai înainte a cumpĕrat pe sama numiteĭ bisericĭ un prapor cu 12 fl. v. a. şi în dóuĕ rînduri ĭ-a donat câte 5 fl. = 10 fl. v. a. Indol în 14 Februariŭ 1900. Georgiŭ Suciŭ v.-protopop.

Din Archidiecesă. Se escrie concurs cu terminul de **15 Martie** n. la parochia: *Sân-Mărtinul-deşert* din Prot. Turdeĭ, pe lângă emolument. următóre: 1. Casă de lemn cu 2 incaperĭ şi culină. 2. Şură cu grajd de 8 vite. 3. Grădină. 4. Porţiune canonică: a) arătoriŭ 28 jugh., a căror venit e computat în 192 coróne. dar se pot da şi cu 300—320 coróne arĕndă anuală. 5. De la 23 familiĭ câte: 1 metretă de cucuruz cu grăunţul à 16 cupe vechĭ şi câte o zi de lucru cu mâncarea preotului. 6. Venitele stolare îndatinate. — Cu terminul de **31 Martie** la parochia *Chirileŭ* din Prot. Ernutului. Emolumentele sînt: 1. Porţiunea canonică constătătóre din 29 jugăre, din carĭ 12 jugăre e cositoriŭ. 2. Fondul intern parochial în estensiune de 600□°. 3. Casa parochială cu treĭ incaperĭ. 4. Un staul pentru 8 vite. 5. Dóuĕ coteţe pentru porcĭ. 6. O culină de vĕră şi o fîntâna de pétră. 7. Venitele stolare îndatinate. 8. De la 105 fumurĭ câte o zi de lucru cu intertenţiunea preotului, şi câte o metretă de cucuruz, din carĭ cantorul primesce numaĭ 1/3 din metrete. — La parochia *Sacalul-de-câmpie* din Prot. Pogăcelei. Emolumentele sînt: 1. Casă parochială de lemn cu patru chilii de locuit, o culină şi o cămară pavimentate. 2. Staul. grânariul, culina de vară, dóuĕ coteţe sub un coperiş. cu un şopru în mijloc şi fîntână de pétră. 3. Porţiunea canonică comasată: 43 jug. 360□° arătoriŭ, 30 jug. 959□° cosîtoriŭ, 10 jug. 1540□° păşune, 160□° neproductiv. A fară de acestea, grădină internă 2 jug. 644□° cu 72 pomĭ de diferite felurĭ, carea după obiceiŭ are, să o închidă cu gard preotul. 4. De la fiesce care familie câte 2 zile de lucru cu palma. din carĭ o zi la cósă şi una la secere. cu intertenţiune de la preotul. 5. Venitele stolare îndatinate.

Poetul Coşbuc. Aflăm cu multă bucurie că marele poet George Coşbuc a fost decorat cu medalia Bene Merenti cl. I. pentru meritele literarĭ. Sincere felicitărĭ iubitului nostru compatriot.

Ultima 1/13. În linişte şi aprópe neobservată de nime a trecut la veclnicie ultima zi de 1/13. Aceste dóuĕ cifre pentru ultima dată s'aŭ întîlnit la 13 faur 1900, şi mai mult nu se vor revedé nicĭ o dată. Calendarul vechiŭ. cu gravitatea-ĭ bizantină va mai rĕmâné cu o zi şi mai înapoi. ér cel noŭ, dus de spiritul de progres al apusului va merge mereŭ înainte. Când va sosi óre aşa de mult aşteptatul timp, să ne desbăerăm şi noĭ cu totul de acest calendar rĕŭ şi învechit?

Serată literară-musicală. Tinerimea universitară română din Cluş, va aranja la 27 Faur o serată literară-musicală în favorul studenţilor universitarĭ lipsiţi de mijlóce.

Anunţ! *O. D. Vasile Ardelean* preot gr. cat. în Vetés p. u. Szatmár aduce la cunoscinţa On. confraţi preoţi. că avênd dînsul lipsă grabnică de broşurile edate de Zimandi sub titlul: „Ébresztő hangok“ şi în specie de acelea, unde auctorul sub titlul „Maymonides“ tractézâ Despre omorurile rituale, ar dori să le cumpere.

Avis. Rugăm pe st. D. carĭ aŭ abonat fóia nóstră pe a. c. să fie liniscitĭ pentru întârziarea eĭ, căcĭ în scurt timp vom fi gata cu aranjamentul tipografieĭ nóstre proprie din noŭ înfiinţîndă. şi atunci vor primi toţi numerii restanţi şi vom continua edarea în ordine, ér pe ceĭ ce nu s'aŭ abonat până acum îĭ rugăm să grăbéscă cu trimiterea abonamentului. pentru că esemplare întrecătóre nu vom tipări. Adm. Revisteĭ Ilustrate. I. Baciŭ.

† **Necrolog.** *Ioan Pop* paroch gr. cat. în Drăşov Duminecă în 18 februariŭ st. n. 1900 la 11 óre a. m. împărtăşit cu s. sacramente ale muribunzilor şi-a dat blândul sĕŭ suflet în mânile creatoriului în al 63-lea an al vieţiĭ, şi în al 33-lea al preoţiĭ.

Teodor Barbu magistru de farmacie a repausat la Reghin în etate de 23 anĭ după un morb de plămâni îndelungat.

Agapia Suciŭ n. Lupan preotésă în Cergăul mic. a repausat la 22 crt. în al 58 an al etăţiĭ.

În veciĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoțĭ față de credincioșiĭ bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

Casurĭ speciale de stărĭ sufletescĭ și suferințe trupescĭ. Tractarea acelora.

1. La bolnaviĭ neliniștițĭ de frica morțiĭ orĭ a desperăriĭ în îndurarea luĭ Dumnezeŭ, se va folosi preotul de mijlócele încurăjăriĭ, spunêndu-le că și așa e rînduit omuluĭ să móră, și mórtea e un tribut, care noĭ trebue să-l dorim spre a ne apropia mai curênd de Dumnezeŭ; pentru aceea zicem: „vină împărăția ta“ în rugăciunea Domnuluĭ, și de ce să ne mai ținĕ legațĭ plăcerile deșerte de lumea asta. Prin părăsirea acesteĭ vieți, nu încetăm de a fi, ci începem viéță adevĕrată, dacă murim bine și creștinesce; așa zice s. evang. Ioan „cel ce crede în mine, de și va muri, tot viŭ va fi“.

Dacă bolnavul e neliniștit pentru greutatea pĕcatelor, să i-se spună a le mărturisi sincer și să aibă înfrângerea inimiĭ, atuncĭ va fi sigur de rĕsplata lotruluĭ de pe cruce, căruia pentru înfrângerea adevĕrată ĭ-a zis Domnul: „astăzĭ veĭ fi cu mine în raiŭ“, apoĭ Dumnezeŭ nu doresce mórtea pĕcătoșilor, ci doresce să se întórcă și să fie viĭ. (Ezechil. c. 18. v. 30.) și „nicĭ o pocăință nu e prea târziŭ, dacă e adevĕrată“. (s. Cyprian: de coena domini.)

2. Față de cel ce nu voiesc să vorbéscă orĭ le e rușine de vre un pĕcat, va trebui păstorul sufletesc să îmbie și să propună chemarea și altuĭ preot, nu numaĭ pe păstoriul propriŭ, în care are încredere, și dacă află, că nu e asta causa, atuncĭ esaminaze tot mai de aprópe până va sci, că de ce nu vre să vorbéscă și să-ĭ descopere tainele sufletuluĭ sĕŭ. Pentru casul când s'ar esprima, că doresce alt preot, păstoriul propriŭ sufletesc să-și arete bucuria pentru acésta și să-l fie de ajutor, făcêndu-l atent de așĭ mărturisi tóte pĕcatele aceluia, în care are încredere. Dacă totuși chemarea unuĭ alt preot ar fi imposibilă în mod fisic și ar fi periclu, că bolnavul va muri, să-l capaciteze cu mult tact, ca să nu se rușineze de nimic, că toțĭ sîntem supuși pĕcatuluĭ și slăbiciunilor, în carĭ toțĭ sîntem egalĭ.

3. Sînt stărĭ bolnăvicióse, când pațientul înțelege tóte, însĕ nu póte vorbi, orĭ în urma bóleĭ, orĭ din firea luĭ; în acest cas va trebui preotul să cunóscă semnele de înțelegere reciprocă, apoĭ îl va întreba despre pĕcatele, carĭ le pot comite ómeniĭ de condiția luĭ, și dacă prin semne de suspine, prin sărutarea s. crucĭ și strîngerea eĭ la pept, prin punerea și ridicarea mânilor la ceriŭ, își va arĕta durerea internă, îl va absolva necondiționat preotul.

4. Față de surdo-muțĭ păstoriul sufletesc din semne va deduce la pĕcatele comise și dacă va conchide și la o părere de rĕŭ, îĭ va absolva necondiționat.

5. Dacă ar fi chiemat preotul la un bolnav, cu carele nu se póte înțelege din causă că nu-ĭ pricepe limba, spre a nu spune prin interpret ascunsele sufletuluĭ sĕŭ, se va folosi de semne chiar ca și față cu cel muțĭ, și dacă din semne îl va pricepe, că are adevĕrată părere de rĕŭ, îl va absolva.

6. Fiind chiemat preotul la un bolnav călĕtoriŭ, etc. pe care nu-l cunósce, va trebui să se orienteze despre aceea, că în cât are cunoscință despre adevĕrurile de credință și apoĭ procédă maĭ de parte.

7. În cas de a avé a tracta cu o muiere, care póte nu stă chiar în bun renume, preotul nicĭ cum să nu se întrețină singur, ér sub durata confesiuneĭ va lăsa ușa deschisă așa, cât cel de a fară să pótă vedé, dar nu și audi confesiunea.

Deosebită atențiune și prudință este a se aplica față de muierile bolnave și în morburĭ cronice. Se scie în genere, că muierile maĭ adese reclamă ajutoriul păstoriuluĭ sufletesc, parte din causa constituțieĭ trupescĭ maĭ debile, parte că ele sînt și maĭ pie.

Decĭ dacă sînt nervóse și încă de o natură histerică, ceea ce se cunósce, de cum va aŭ plăcere de a se entusiasma orĭ prea nĕcăji de anumite persóne orĭ împrejurărĭ, păstoriul sufletesc va cerca să le liniștéscă, să le împace pornirea acésta bolnăviciósă prin consiliĭ înțelepte și convingĕtóre.

Grea e posiția preotuluĭ în specie la muierĭ în patul de nascere. Adese se tractézĕ atuncĭ de a perde orĭ a mântui un suflet, și din punct de vedere religios e témă de a se perde sufletul noŭ născêndului fără botez.

Inviațiunĭ speciale de procedere în acest cas se pot vedé în teologia dogmatică.

Casurĭ estraordinare.

a) Cel maĭ greŭ moment în împlinirea oficiuluĭ pastoral, este față de criminalĭ, de óre ce se scie în genere, că acești individĭ sînt cei maĭ cerbicoșĭ. și nu posed nicĭ frica luĭ Dumnezeŭ, nicĭ simț de umanitate, prin urmare sînt corupțĭ și bolnavĭ și trupesce și și sufletesce. Cum că păstoriul sufletesc față de atarĭ, trebue să aibă mare înțelepciune și compătimire, dar și curaj, nu va dubita nime.

Orĭ și cât ar fi de sĕlbaticĭ în simțĕminte, totuși la sentința: „trebue să morĭ“ și cel maĭ tîmpit la simțirĭ se va cutremura; dar mulțĭ în loc de a se pocăi, devin maĭ furioșĭ și înjură.

Drept aceea, înainte de a cerceta păstoriul sufletesc pe un atare individ, va trebui să se informeze despre însușirile aceluia; că adecă e plecat, cerbicos, deprimat, orĭ curajos etc, spre a se sci acomoda și a lucra cu efect asupra stării luĭ sufletescĭ. E fórte consult, ca înainte de a-l visita să-l trimită ceva mâncare, beutură etc. prin ce își va câștiga o atragere. Întrând la criminal îl va compătimi, îl va avorbi cu iubire, spunêndu-ĭ, că scopul luĭ e de a-l mângâia și a-ĭ răpi sufletul de la sătana, care în urma pĕcatuluĭ sĕŭ a causat trupuluĭ astă nenorocire. Și dacă trupul nu-l póte mântui, să-și mântuéscă sufletul, partea cea maĭ alésă asupra careia numaĭ Dumnezeŭ are putere, căcĭ maĭ „înfricoșat este a cădé în mânile Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ“. (Evreĭ c. X. v. 31.)

Convingă-l că e maĭ rușinósă mórtea eternă și judecata ultimă, de cât acest momînt ce-l așteptă.

Spună-ĭ, că Dumnezeŭ nu se uită întru atâta, că óre mórtea cuiva e naturală orĭ forțată, rușinósă orĭ onorabilă, ci la aceea, că murit-a omul, în adevĕr creștinesce. — După ce prin acestea l'a convins, să purcédă apoĭ la mărturisire sinceră, la părere de rĕŭ, la rugăciune și întindă-ĭ sufletuluĭ absoluția și s. sacraminte.

Să nu uite preotul în scaunul confesional de a-ĭ aduce aminte, că óre în fasiunile câte le-a dat la protocol, nu a mărturisit strîmb contra cuiva, din ce să i-se pótă aceluia pe nedrept trage vre o daună orĭ periclu fără a fi vinovat, și la cas ca acesta, va chema pe judecător, spre a-și revoca fasiunea nedréptă.

Nu-ĭ iertat păstoriuluĭ sufletesc să se amestece în atarĭ afacerĭ, carĭ nu se referesc la consciința și procedura de pocăință a criminalului.

b) Când are preotul de a însoți vre un criminal la locul de supliciŭ, dee-ĭ s. cruce în mână zicêndu-ĭ: étă semnul, cu care trebue să învingem lumea. Cugetă la Cel ce pe nedreptul a suferit pe dînsa, și nu despera, ci rógă-te împreună cu mine și te veĭ mântui.

De regulă sentința de mórte se maĭ cetesce o dată celuĭ osîndit și la locul de perdare. Preotul pregătéscă pe cel osîndit să asculte sentința fără a se revolta, spunêndu-ĭ să o primésca ca de la Dumnezeŭ dispusă, și să-și supórte pedépsa spre așĭ spĕla sufletul, iertând tuturor, celor ce aŭ adus-o și celor ce o esecută. În fine resuscitând părerea de rĕŭ de tóte faptele rele, absólve-l. După esecutare, va ținé o scurtă vorbire la ceĭ de față, de a se feri de pĕcat și crime ne demițêndu-se nicĭ la cele maĭ micĭ greșelĭ.

După ce pe cum cred, fie care preot, orĭ din teorie, orĭ din pracsă se va sci acomoda și în alte jurstărĭ nedescrise aci, voiŭ trece să amintesc unele inviațiunĭ medicinale, cum și unele îndrumărĭ hygienice.

(Va urma.)

Silințele de unire în Moldova cătră sfârșitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

Dară episcopilor catolicĭ aĭ ținuturilor moldovenescĭ nu le-a fost ușor, să administreze cum se cade diecesele sale cele estinse și să satisfacă lipselor religióse ale sufletelor încredințate lor. Neîncetatele năvălirĭ ale Tătarilor și Casacilor, răsbóiele cele sângeróse purtate cu marea putere a Turcilor și desele lupte interne pentru urmarea pe tron ținură țara în întĕrîtare neîncetată și făcură puținilor preoțĭ catolicĭ cu neputință, să împărtășéscă catolicilor împrăștiațĭ binecuvîntările credinței. Situația catolicilor se maĭ rĕi încă și maĭ tare, după ce voivodiĭ se înverăsmășiră și cu corona polonă, cu scutitórea oficială a bisericiĭ catolice din Moldova, și estinseră ura și întĕrîtarea sa și asupra ocrotiților dușmanuluĭ sĕŭ. Unul din principiĭ aceia, Bogdan III. (1504—1517), însu-și schismatic fiind ca și toțĭ înaintașiĭ sĕĭ a

fără de amintitul Lațcu, [1]) peţise pe Elisaveta fîica regelui polon Casimir Iagiello. Dară după ce i-s'a dat rĕspuns negativ, şi-a rĕsbunat nu numaĭ asupra luĭ Casimir aşa, că ĭ-a pustiit ţara până pe la Lemberg, ci şi-a descărcat întĕrîtarea şi asupra catolicilor din Moldova. Dominicanii aŭ fost alungaţi din mănăstirea din Siret, carea le-o zidise pe la anul 1380 Margareta mama voĭvodului Petru Muşat, şi mănăstirea a fost pustiită până la temelie. În aceea-şĭ sórte s'aŭ împărtăşit şi Suceava şi cele alalte mănăstirĭ catolice din ţară; chiar şi „episcopatus Moldaviensis" încă a încetat pe vremea acésta, să esiste. Cu episcopul Michail Marinoschi numit în anul 1510 după isvórĕle vaticane se închie adecă şirul episcoporum Moldaviensium. Urmaşilor luĭ Bogdan nu le trecu prin minte, să îndrepteze nedreptatea făcută catolicilor, ba eĭ nu permiseră nicĭ măcar aceea, ca mănăstirile şi bisericile dĕrîmate să se zidéscă din noŭ şi să se înzestreze cu preoţi. În clipa, despre care scriem, în Băcăŭ, se îngrijaŭ de lipsele alor 15.000 de catolicĭ treĭ Franciscanĭ, carĭ pe de-asupra nu sciaŭ limba germană şi ungurĕscă. [2]) Nu avem, decĭ să ne mirăm, că viaţa catolică în Moldova începu a se sfârşi pe încetul şi „de mulţĭ anĭ era copleşită de rătăcirĭ îngrozitóre", în ce chip se esprimă Petru Schiopul într'o epistolă din 1 Ianuariŭ 1588 îndreptată către Sixt V. [3])

* * *

În situaţia asta critică nimenĭ altul nu păru maĭ potrivit spre retrezirea consciinţeĭ catolice în ţara Moldoveĭ ca Ieşuiţiĭ, a căror forţă spirituală şi dragoste până la jertfirea de sine chiar pe vremea aceea lumina în chipul cel maĭ strălucit nu numaĭ în lupta împotriva protestantismuluĭ, ci şi în misiunile cele maĭ depărtate între popórĕle pagâne, unde ele se dovedirĕ de multe orĭ ca eroism gata a jertfi şi viaţa.

După ce atât Petru Schiopul cât şi Bruti descoperiserĕ decĭ archiepiscopuluĭ de Lemberg Demetriŭ Solikowski şi nunţiuluĭ apostolesc al Polonieĭ Hanibal de Capua planul sĕŭ de a sări întru ajutoriŭ catolicilor din Moldova, şi după ce cest din urmă le lăudase sfîntul propus şi-l îndemnase la statornicie, Bruti într'o epistolă din 5 Septembre 1587 [4]) îndreptată către nunţiul apostolesc se rugă pentru câţi va părinţi Ieşuiţi, carĭ pe credincioşiĭ, ceĭ ce după alungarea predicătorilor ereticiĭ se întórserĕ din noŭ în sînul bisericiĭ, „să-ĭ pótă instrui în viaţa creştinéscă şi spre acest scop să scie germânesce şi ungurésce şi a fără de aceea să fie bine instruiţi şi în limba grecéscă şi latinéscă". „Voiŭ purta grije," aşa urmézĕ Bruti a scrie, „ca părinţiĭ aceştia să aibă tóte cele de lipsă, şi serenissimul principe, stăpânul meŭ, le va asigna o cetate cu numele Cotnar, carea e locuită de Saşĭ şi de Ungurĭ, are treĭ bisericĭ fórte frumóse şi venerande prin vechime şi asigurézĕ Ieşuiţilor un venit anual de 4—500 de galbenĭ. Lângă biserica catedrală vor avé o locuinţă şi vor puté, să înfiinţeze acolo un seminar şi să crésca pe fiiĭ catolicilor." Pe lângă Ieşuiţi maĭ ceru Bruti ceĭ puţin 6 Bernardinĭ (Franciscanĭ de Observantia), carĭ ar puté, să locuéscă în mănăstirea din Băcăŭ, maĭ ales după ce Petru o a înzestrat în chipul cel maĭ bogat. „Fiind că părinţiĭ Franciscanĭ," aşa scrie Bruti în 14 Ianuarie 1588 luĭ Hanibal, [1]) „sînt puţinĭ la numĕr şi nu posed nicĭ limba ungurĕscă nicĭ pe cea germană, ca să pótă purta grijea celor 15.000 de catolicĭ aĭ tĕriĭ, ar fi de dorit, să vină în Moldova 6 Bernardinĭ. Eĭ ar puté, să locuéscă bine în mănăstirea din Băcăŭ, căreia principele ĭ-a dăruit satul Trebeş din apropiare locuit de cam 50 familiĭ ungurescĭ cu 2 viĭ şi cu 2 morĭ." Petru sprigini rugarea marelui sĕŭ camerar şi nu întrelăsă, să mărturiséscă Papeĭ supunerea şi ascultarea sa şi să-ĭ pună în prospect chiar şi unirea bisericiĭ moldovenescĭ cu Roma.

Promisiile acestea adevĕrat că nu aŭ fost aşa de fâţărite ca acelea, carĭ le făcu tot pe aceea-şĭ vreme sfîntului Scaun Ivan Cumdlitul din Rusia; dară ele totuşĭ nu aŭ fost libere de calcul politic. Petru spera, pe cum am amintit deja maĭ la deal, că în Roma va dobîndi ŭn sprigin împotriva prepotenţeĭ turcescĭ; Bruti dimpotrivă ceru pe sama sa titulul unuĭ „apĕrătoriŭ şi scutitoriŭ al bisericiĭ romane împotriva ereticilor", ĕră pe sama fiuluĭ sĕŭ Antoniŭ Stanislaŭ, carele locuia în Capo d' Istria, [2]) un beneficiŭ orĭ un salar anual. Adevĕrat că Bruti asigura, că el doresce o distincţie, numaĭ pentru ca silinţelor luĭ pentru rĕspândirea şi întărirea catolicismuluĭ în Moldova să li-se împărtăşéscă o auctoritate maĭ înaltă; [3]) dară cererea acésta totuşĭ se repetesce cu mult prea des în epistolele către Solikowski şi către Hanibal, către cardinalul Montalto şi către legatul papal Aldobrandini, cât să se pótă socoti de aşa de desinteresată. [4])

Şi întru adevĕr Roma nicĭ nu se grăbi, să împlinéscă pretensiunile făcute de Bruti. Căcĭ Scaunul apostolesc de o parte se obicĭnuia, ca titulul de „apĕrătoriŭ şi scutitoriŭ al bisericiĭ" să-l împărtăşéscă numaĭ la capete încoronate, ĕr de altă parte o păţise deja de destule orĭ, că a fost amăgit prin promisiĭ góle, cât să se simţéscă îndreptăţit, să se îndoéscă în adevĕrul promisiilor luĭ Bruti şi maĭ întâiŭ să aştepte, dacă acelea se vor şi împlini. Cu precauţiune tot aşa de mare aŭ primit în Roma şi promisiile de unire. Papa Sixt V se mărgini de o cam dată la atâta, că prin o brevetă din anul 1587 îndemnă pe hospodarul Moldoveĭ, să mérgă cu statornicie maĭ de parte pe calea apucată. Solikowski trimise espitola papală principeluĭ prin un sol delegat a nume spre acest scop. În fiinţa de faţa a solului o ceti şi traduse Bruti, şi apoĭ se ridică Petru, sărută breveta papală, esprimă cu cuvinte călduróse mulţămita sa pentru onórea, în care l-a împărtăşit sfîntul Scaun, şi promise, că în scurtă vreme, va trimite o delegaţiune la Roma. În viitoriŭ, aşa asigură dînsul, îşĭ va socoti de datorinţă, să pórte grije părintéscă de locuitoriĭ catolicĭ aĭ ţĕriĭ sale şi să facă bucurie Sfinţieĭ Sale Papeĭ ajutorind pe Franciscanĭ şi restaurând bisericile, carĭ atât în urma vechimiĭ sale cât şi maĭ ales în urma folosiriĭ sale îndelungate prin ereticĭ aŭ fost despoiate de tótă podóba şi ruinate. [1]) În rĕspunsul sĕŭ din 1 Ianuariŭ 1588 Petru ascrie reîntórcerea în sinul bisericiĭ cea a catolicilor căduţĭ de la credinţă silinţelor mareluĭ sĕŭ camerar şi rógă pe Papa, să pórte şi în viitoriŭ grije de biserica catolică din Moldova şi să-l recunóscă pe el însu-şĭ — pe hospodarul — ca şi pe ceĭ alaltĭ regĭ şi principĭ creştinĭ de fiŭ al sĕŭ şi să-l scutéscă părinţesce. [2])

Raporturile erau decĭ fórte avantajóse pentru lăţirea catolicismuluĭ şi pentru eventuala unire a bisericii moldovenescĭ cu Roma. Nicĭ Sixt V şi nicĭ Ieşuiţiĭ nu avură, să întârzie cu aceea, ca să aducă ajutoriŭ spiritual poporuluĭ acestuia serman şi amăgit. Hanibal se sfătui cu provincialiĭ Cracovianĭ aĭ Ieşuiţilor şi aĭ Franciscanilor de Observantia cu privire la trimiterea câtor va misionarĭ în Moldova; dară în clipa aceea nu se află nicĭ unul, care sciind limba germană şi cea ungurĕscă să fie putut lucra în Moldova cu resultat. [3]) Încă în 14 Octobre 1588 raportă nunţiul cardinaluluĭ Montalto, că între Bernardiniĭ regatuluĭ Polonieĭ nu se găsesc preoţi potriviţĭ, carĭ să posédă limbile pretinse şi să fie înzestraţi cu însuşirile de lipsă, pentru ca să pótă fi trimişĭ în misiunea moldovenéscă [4]) Dară într'aceea aŭ pornit în Moldova în August 1588 patru Ieşuiţi, a nume părinţiĭ Stanislaŭ Warszewicki, Ioan Kunig Schonhavianus (Schönhof), Iust Rab şi un frate laic.

* * *

(Va urma.)

---

[1]) Xenopol şi episcopul neunit Melchisedec în scrierea sa „Papismul" p. 8 ur. din aceea, că mormîntul luĭ Lațcu se arată în biserica catedrală din Rădăuţi, par a conchide, că Lațcu a murit ca schismastic formal, ca recădut. Dară o epistolă a luĭ Gregoriŭ IX din anul 1372 către Lațcu eschide orĭ ce îndoélă, că principele acesta în anul acela a fost încă catolic. Cf. Bullar. Ord. Praed. T. II. p. 281. Maĭ de parte biserica din Rădăuţi încă nu esistase pe vremea morţiĭ luĭ Lațcu, şi Rădăuţiĭ s'aŭ făcut reşedinţa unuĭ episcop neunit numaĭ într'o începutul véculuĭ XV Cf. Schimidt, Romanocatholici per Moldaviam episcopatus res gestae, Budap. 1887. p. 22. not. 3. Osĕmintele luĭ Lațcu aŭ putut, să fie aduse de airia în biserica neunită.

[2]) Theiner, Vetera monumenta Regni Poloniae et Lithuaniae, Roma 1863. Vol. III. n. 16 p. 15.

[3]) Theiner l. c. III. n. 16. p. 12.

[4]) Theiner l. c. n. 12. p. 5.

[1]) Theiner l. c. n. 16. p. 15. Cf. scrisórea luĭ Bruti de acela-şĭ dat către Sixt V la Theiner l. c. n. 16. p. 14.

[2]) Cf. scrisórea luĭ Bruti către Hanibal din 6 Sept. 1590 la Theiner l. c. n. 134 p. 177.

[3]) Cf. raportul luĭ Hanibal din 9 Iuliŭ 1589 trimis cardinaluluĭ Montalto, la Theiner l. c. n. 103. p. 140.

[4]) Cf. bună óră epistolele luĭ Petru către Sixt V şi către Hanibal din 1 Ianuariŭ 1588; scrisórea luĭ Bruti către Papa din 14 Ianuariŭ 1588; raportul luĭ Solikowski din 14 Dec. 1588 către Sixt V., către Montalto din ult. Febr. 1588 şi din 14 Dec. 1588. (Theiner l. c. n. 15. p. 13. 14. 18; n. 57 p. 49 ur.) Epistolele luĭ Hanibal către Montalto din 1 Iuniŭ 1587, 7 Apr. 1588, 26 Maiŭ 1589 (Przezdziecki, Listy Anibala z Kapui, Warszawa 1852.

[1]) Bruti din 14 Ian. 1588 către Sixt V, la Theiner l. c. n. 16. p. 14.

[2]) Theiner l. c. n. 16. pe 12.

[3]) Hanibal către Montalto în 22 Iuniŭ 1588.

[4]) Cf. Przezdziecki l. c.

Bibliografie.

A apărut:

Convorbiri literare. Anul 34 Nr 1 cu următorul conţinut: Carmen Sylva: Tinărulu nostru genue (G. Encson) G. Coşbuc: Cicoarea (poesie) D. Zamfirescu: Lydda, partea II (roman) D. N. Voinov: Teoria fogocitozei P. Minir: A. C. Cuza. Despre Poporaţie N. Lorga: Cum se predă istoria în şcolile nóstre I. Bogdan: G. L. Frollo.

La Sibiŭ a început să apară o nóuă revistă intitulată, **„Pedagogia nóuă“**. al căreia redactor. proprietar şi editor este dl Dr. Petru Span. Revista apare în fascicule lunare de câte $1^1/_2$ cóle şi se póte abona numai pe jumătate de an. Abonamentul pe an 5 cor., pentru străinătate 8 franci. Fascicolul I. ca număr de probă pentru Ianuarie. a apărut cu următorul cuprins: Cătră învĕţătorii români de redactorul, Un orfelinar român, de Dr. P. Şpan, Lecţii de psichologie: a) Representări. Noţiunea lor, Împărţirea lor, b) Întunecarea şi reproducerea ideilor. de Dr. P. Şpan; Corĕspondinţa învĕţătorilor, de Amicus; Comunicări de la şcóla de aplicaţie; Notiţe vesele; Recensiuni; Însemnări; Corĕspondinţa foii.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Sfînta şi Dumnezeésca EVANGELIE

a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş

Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangeliei** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane. carî ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangeliei şi nu sciŭ preţul ei, spunem. că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table. cu cei patru Evangelişti. cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleî şi a decoraţiunilor, carî se vor dori.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr Vasile Suciu.

(3) 1—?

Concurs.

Pentru complinirea postului de **comptabil** la Institutul de credit şi economii „Poporul“ societate pe acţiŭ în Lugoş, cu care este împreunat un salar anual de 1400 coróne, prin acésta se escrie concurs cu termin până la 31 Martie 1900 st. n.

Doritorii de a reflecta la acest post până la terminul fixat vor avé să-şi presinte recursele la subscrisa Direcţiune, avênd acele a le instrua cu testimoniŭ despre qualificaţiune de comptabilitate şi cu adeverinţă despre praxa de până aci avută ca oficiant de comptabilitate.

Lugoş la 13 Februariŭ 1900.

Pentru Direcţiune
Ioan Boroş
preşedinte şi director esecutiv.

1011 szám (4) 1—1
1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 709. számu végzése következtében Dr Gergely Albert ügyvéd által képviselt Gergely Ferencz felülfoglaltató javára balázsfalvi Turk Bázil ellen 145 kor. 98 fil. s jár. erejéig 1899. évi Október hó 29-én foganatositott biztositási végrehajtás utján felül foglalt és 1592 korona — fil.-re becsült házibutorok, kávéház és czukrászdai berendezési tárgyakból álló ingoságok, melyekre a jelen árverés egyidejüleg a kolosvári népbank javára 129 kor. 58 fil. — továbbá a kolosvári iparosok hitelszövetkezete 740 kor. — fil. az Erdélyi bank és takarékpénztár 1010 kor. — fil. I. B. Misselbacher sen: 149 kor. 86 fil., Kohn Lázár 132 kor. 58 fil. Herez Armin és fiai 60 kor. 36 fil. Hunvald Lipot és fiai 132 kor. 28 fil. és Roth és társa 242 kor. 30 fil. erejéig — mint szintén felülfoglaltatók javára is kitüzetik, nyilvános árverésen eladatnak. Alapfoglaltató Szele Márton javára jelen árverés. miután ellene igényper van folyamatban — kitürhető nem volt. Miről alapfoglaltató ezen hirdetmény egyik példánya megküldése mellett képviselő ügyvéde utján értesitetik.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1899. évi V. 709/4 számu végzése folytán feunti tőkekövetelések, ezek megitélt kamatai, és eddig összesen biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes lakásánál leendő eszközlésére 1900. évi Február hó 28-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1900 évi Február hó 5-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

134 v. szám (5) 1—1
1900.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899 évi V. 809. és 810. számu végzése következtében Dr. Ferencz Ákos diecső-szentmártoni ügyvéd által képviselt Schmiedl Sándor és fia czég javára Roth Náthán ellen 1212 kor. 64 fil. s jár. erejéig 1899 évi December hó 6-án foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 1424 kor. 70 fil. becsült bolti áruczikkek és házi butorokból álló tárgyak, melyekre a jelen árverés egyidejüleg Schuller Lajos javára 223 kor. 90 fil., Teutsch B. Jozsef javára 525 kor. — fil.. Velvárt és Werber javára 47 kor. 70 fil. Stein Rudolf javára 16 kor. — fil. Kann Lipot és fia javára 137 kor. 76 fil. és végre a Cs. kir: Hermaneczi papir gyár javára 233 kor. 06 fil. s jár. erejéig — mint felülfoglaltatók javára is, a menuyiben kielégitési végrehajtási jogot nyertek — kitüzetik, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1900. évi V. 31. számu végzése folytán fennti tőkekövetelések, ezek megitélt kamatai. és eddig összesen biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1900. évi Márczius hó 5-ik napjának délelötti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1900. évi Február hó 13-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

(2) 2—3

Venerat Cler şi Public român!

Am esarendat petrile de marmoră sură şi albă aflătóre pe hotarul comunei române Vaslab, din comitatul Ciucului, carî în calitate rivalisézá cu marmoră renumită de Carrara. Am deschis aci atelieriul în care cu preţurî fórte moderate pregătim: tot soiul de monumente mortuarie, obelisce, tabele comemorative masive, etc. etc. La cerere servim cu desemne şi preliminarie gratuit.

Cu tótă onórea aducem acéstă împrejurare la cunoscinţa veneratului cler şi public român, rugându-l tot o dată a ne sprijini prin comandele sale. —

cu tótă reverinţa:
Toffoloni şi soţul.

in Gyergyo-Vasláb
postă şi telegraf: Gyo. Szt. Miklos
Gara: Mádéfalva.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 50 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Anul X. Blaş 3 Martie 1900. Numĕrul 9.

Tăria nóstră.

Ziua ĭubilară a mitropolituluĭ nostru n'a fost numaĭ o zi de sĕrbătóre a Sionuluĭ nostru, — ea a fost un adevĕrat eveniment în viéţa bisericiĭ nóstre.

Întru adevĕr din incidentul aceleĭ aniversărĭ abia cunoscute şi tăinuite chiar, am vĕdut manifestându-se ĭubirea şi alipirea clerului şi a poporului nostru credincios cătră înaltul ĭubilante cu o putere atât de elementară şi de o dată atât de spontană, în cât cu adevĕrat a trebuit să recunóscem lucrarea Celuĭ Preaînalt, care singur póte îndrepta inimile ómenilor spre o aşa de armonică unire a gândirilor şi a simţirilor.

Dacă adaugem la simţul de obşte şi armonia aceea sublimă a dieceselor sufragane în frunte cu venerabiliĭ archiereĭ, icóna magică va fi completă, şi ochiul şi inima de o potrivă va înota în fericirea curată, ce o simte la privirea unuĭ tablóu atât de desĕvârşit.

Cetitoriĭ nostri aŭ cetit adresele Preasfinţiţilor episcopĭ sufraganĭ şi de sigur vor fi simţit o adâncă bucurie la constatarea legăturiĭ de dragoste şi de canonică alipire, cu care sînt uniţi cu venerabilul Cap al provinţeĭ nóstre bisericescĭ.

Dumnezeŭ îndréptă sórtea popórelor în tocmaĭ ca şi a indivizilor. Şi dacă înaintea minteĭ nóstre ţĕrmurite se pare o întîmplare curată, că ĭubileul episcopesc de 25 anĭ a ĭubituluĭ nostru mitropolit a căd̦ut tocmaĭ în anul acesta, înaintea sfatuluĭ nepĕtruns al Proveditzeĭ póte să fie din contra un lucru înainte pregătit pentru a da directivă năiĭ bătute de valurĭ a bisericiĭ nóstre sfinte.

Unde este cu adevĕrat tăria nóstră?

Tăria nóstră este Domnul! vom esclama şi noĭ cu Psalmistul.

Dar Domnul din cer ne-a zidit întru fiinţe înţĕlegătóre şi ne-a pus, ca înşine să lucrăm mântuirea nóstră.

Domnul ne dă ajutorul harului sĕŭ şi ne pune înainte spre urmare poruncile sale, ér pentru petrecerea nóstră la olaltă ne-a aşezat în biserica sa, care să ne povăţuéscă cu dumnezeescile sale învĕţăturĭ; dar ne-a lăsat în acela-şi timp şi voea liberă, ca aşa noĭ de noĭ să lucrăm mântuirea şi să ne merităm rĕsplata ostaşuluĭ bun.

Unde este dar tăria nóstră?

După Domnul, tăria nóstră e în noĭ!

A nóstră datorie este să păzim biserica şi instituţiunile eĭ, ca prin biserică să ne putem agonisi rĕsplata de vecĭ.

Unde este dar tăria nóstră?

În noĭ, dar în noĭ toţi, în toţi fiiĭ bisericiĭ, în archiereĭ, în preoţi şi în popor.

În unirea tuturor, carĭ ne numim fiiĭ bisericiĭ nóstre se află tăria nóstră.

Dacă toţi una sîntem, dacă toţi una gândim, dacă toţi una simţim, dacă toţi una facem, va fi neînvinsă cetăţuia nóstră aşezată pe Sion, şi valurile cele maĭ furióse frânte şi neputincióse se vor resfrânge de pe părepiĭ năişóreĭ nóstre mistice.

Étă pentru ce am zis, că sĕrbarea ĭubilară a mitropolituluĭ nostru a fost de o dată şi un mare eveniment. Şi étă pentru ce maĭ ziceam, că ziua acésta a făcut-o Domnul, ca să arete şi să dea directivă corăbieĭ bătute de valurĭ a bisericiĭ nóstre.

Sĕrbătórea mitropolitului a arĕtat unirea tuturor fiilor bisericiĭ.

Şi unirea este tăria nóstră!

Şi de unirea acésta desĕvârşită între archiereĭ, cler şi popor, maĭ mare lipsă avem azĭ ca orĭ şi când în trecut.

Noriĭ ce s'aŭ ivit pe orizonul bisericiĭ nóstre aŭ schimbat numaĭ faţa; nu maĭ sînt aşa de negriĭ, dar acum par'că sînt surĭĭ. Primejdia n'a încetat, numaĭ nu e tocmaĭ aşa de apropiată erupţiunea vijelieĭ.

Remiterea memoranduluĭ nostru în causa autonomieĭ la comisiunea de 27 nu însémnă încă trecerea pericolului. Lucrul s'a amânat; dar lupta se va începe din noŭ.

Nu este dar ĭertat, să depunem îngrijirile. Să nu fim pruncĭ uşuraticĭ.

Ceĭ ce doresc contopirea nóstră în organismul autonomic al bisericiĭ latine din Ungaria nu urmăresce scop bisericesc şi religios, ci scop politic. Vor să ne lipséscă de limba nóstră şi de némul nostru prin un atentat sacrileg,

---

Feuilleton.

Gilles şi Ginevra.

Povestire istorică de Felix Lilla.

(Fine.)

3.

Aicĭ supórtă Gilles tractarea cea maĭ neumană. Păzitorul sĕŭ era Olivier Meel, un blăstĕmat, cu carele Artus de Montauban se scîu pune ĭute în legătură. Maĭ întâiŭ încercară ambiĭ mişeĭ să-l învenineze, dar Gilles le observă intenţiunea şi nu gustă din mâncărĭ. Maĭ târziŭ hotărîră al lăsa pe încetul să móră de fóme şi îi retraseră pe rênd orĭ ce mâncare. Spre mirarea lor însĕ, prinţul tot nu muri.

Firesce eĭ nu sciaŭ, că nefericitul a aflat o binefăcĕtóre, care'l ajutora în starea-i de compătimit.

Frumósa Ginevro, soţia prinţului, dete maĭ înainte a dese orĭ darurĭ uneĭ servitóre bătrâne şi schilave. Acésta era acum, carea din mulţămită şi milă găsi mijloc de a trimite prinsonerului câte ceva de ale mâncării. Cu pericliul vieţiĭ sĕ furişa bĕtrâna la turnul în care se afla închisórea şi printre gratiile uneĭ ferestriĭ tot de una deschise arunca în lăuntru bucăţi de pâne, pe carĭ prinţul le aduna mâncându-le.

Într'o nópte domnia un vifor mare în jurul castelului Montcontour, aşa în cât păzitoriĭ trebuiră să se refugieze în căsuliile lor. Atunci érăşi picară bucăţi de pâne în închisórea prinţului.

Observând acésta prinsonerul se acaţă de gratiile ferestreĭ şi strigă cu o vóce debilă. „Mamă Ană"!

„Te aud. prea graţiosule prinţ"! rĕspunse cerşitórea.

„Îţi mulţămesc pentru bunătatea ta! Acuşi nu maĭ trebue să te supui unuĭ ast fel de pericol. Eŭ mĕ simţesc bolnav de mórte şi cred că în curênd voiŭ fi scăpat de suferinţele mele."

„Sĕrmanul meŭ prinţ!"

„Probabil că mişelul de Olivier mi-a otrăvit apa de beut, la porunca luĭ Montauban, căci de la acesta vine tótă nefericirea."

„Dumnezeŭ să pedepséscă ticăloşiĭ, asta e rugăciunea mea zilnică."

„Erĭ am rugat pe Olivier să-mĭ trimită un preot ca să mĕ spovedesc; dar el mĭ-a rîs în faţă. Nu veĭ puté tu să-mĭ câştigĭ un preot?"

„Voiŭ cerca; cunosc pe părintele Ştefan, un bărbat fórte bun şi un amic al nenorociţilor. Acela de sigur îţi va împlini cererea."

„Unde-l poţi afla?"

„În claustrul franciscanilor din apropiere."

„Bine, adu-l în cóce! Însĕ eŭ n'am nimic, spre a-ţi rĕsplăti fidelitatea ta şi ostenéla luĭ."

„Va veni dînsul şi numaĭ în cinste; vreŭ să sciŭ numaĭ, pe când îl aştepţi."

„Mâne nópte pe timpul acesta, aci la feréstră."

În nóptea următóre veni părintele Ştefan, condus de cerşitóre, la feréstra închisoriĭ.

După ce prinţul fu înşciinţat prin un signal a cerşitóreĭ despre sosirea lor, îşĭ lipi érăşi obrazul de gratiĭ şi zise: „Venerabile părinte, eŭ sum un muritor şi aşĭ vre să mĕ spovedesc."

„Fă-o acésta, fiul meŭ; uşurézĕ-ţi sufletul!"

prin nimicirea independinţeĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ. Eĭ însişĭ recunosc scopul acesta între eĭ.

O fóe de a lor în treburĭ de aceste de regulă bine informată, ne vestesce, că comisiunea de 27 va respinge postulatul nostru, ca adecă să nu se concédă congres autonomic independent şi separat, şi tot aşa şi organism autonomic independent şi separat. Noĭ nu avem darul profeţieĭ. Ne temem însă, că póte să aĭbă drept numita fóe.

Étă dar, că pericolul n'a trecut.

Maĭ mult, ca în trecut lipsă este aşa dară de unirea tuturor, de gruparea credincioşilor în jurul preoţimeĭ, a preoţimeĭ în jurul archiereilor, a archiereilor în jurul mitropolituluĭ.

Dacă aşa va fi, — şi sĕrbĕrile spontane de la 14 Faur 1900 — arvună ne sînt că aşa va fi şi în viitor, atunci, dar numaĭ atunci, putem privi linisciţĭ în viitor. Pot veni orĭ ce atacurĭ, orĭ ce ispite, nimic nu ne póte strica.

Dar cum va întra în rîndurile nóstre numaĭ o umbră de desbinare, sîntem perduţĭ, — nu ne va puté mântui nime şi nimic.

Înainte dar cu Dumnezeŭ. Devisa nóstră să fie pururea: Tăria nóstră este Domnul, care ne-a făcut pe noĭ să fim una, pe cum Tatăl şi cu Fiul una sînt.

Ce ne privesce pe noĭ ceĭ de la „Unirea", noĭ în cestĭ zece anĭ am dat dovédă, că credincioşĭ numeluĭ nostru am luptat şi am lucrat pentru ca toţĭ una să fim.

Şi azĭ, când în persóna redactoruluĭ nostru se întîmplă o schimbare, în ţinta nóstră rĕmânem ceĭ vechĭ, în principiĭ neclătinaţĭ, în intenţiunĭ nepângăriţĭ, în dorinţa de a servi causeĭ sfinte a bisericiĭ nóstre şi a némuluĭ iubit neobosiţĭ, credincioşĭ deviseĭ de la inceput: Dumnezeŭ, patrie şi neam.

Iubileul Mitropolituluĭ.

Dintre mulţimea cea mare de telegrame şi adrese sosite Î. P. S. Sale Mitropolituluĭ Victor cu prilejul aniversărĭĭ iubileuluĭ de 25 anĭ al Episcopieĭ, maĭ publicăm de astă dată scrisórea Msgr. Hornstein, archiepiscopul de Bucurescĭ, după traducerea făcută din limba franceză:

Nr. 108.

Bucurescĭ 16 Faur 1900.

Ilustrissime şi Reverendissime Domnule!

Am cetit într'un jurnal din Bucurescĭ, că Escelenţa Vóstră aţĭ celebrat în sĕptĕmâna acésta a 25 aniversare a consacraţiunĭĭ de Episcop. Nu voiŭ a întârzia nicĭ un moment, Preasfinţite Domnule, ca să-mĭ alătur şi eŭ vócea la concertul de urărĭ şi felicitaţiunĭ ce vĕ sosesc din tóte părţile diecesceĭ vóstre, pentru a dori prosperitate şi viaţă îndelungată Ilustruluĭ Prelat, care presidă cu atâta zĕl şi devotament la destinele anticeĭ şi venerabileĭ Biserici de Alba-Iulia. Nu voiŭ întrelăsa Preasfinţite Domnule, ocasiunea iubileuluĭ vostru episcopesc, de-a înălţa Celuĭ de sus rugăciunĭ ferbinţĭ, cerêndu-ĭ ca să reverse asupra Escelenţeĭ Vóstre abundanţa graţiilor şi favorurilor sale celor maĭ preţióse, ca să vĕ facă, în tóte privinţele pe deplin fericit şi ca să vĕ dărueáscă încă mulţĭ anĭ de archierie, spre binele cel maĭ mare şi prosperitatea vasteĭ diecese, a căreĭ glorie şi onóre sînteţi.

Ad multos et felices annos!

Binevoiţĭ, vĕ rog, Ilustrissime şi Reverendissime Domnule, a primi dimpreună cu urările mele cele maĭ sincere şi maĭ învăpăiate, şi asigurarea profunduluĭ respect şi al deplinuluĭ devotament, cu carĭ am onorul de-a fi

Al Escelenţeĭ Vóstre
prea umilit şi iubitor servitor
Xavier de Hornstein
Archiepiscop.

Tot aci amintim, că adresa românilor din Selagiŭ e scrisă în un frumos album, legat în catifea bordeaux avênd în faţă simbolicele: crucea, evangelia şi anghira.

Prea frumóse telegrame s'aŭ trimis ilustruluĭ iubilant de la româniĭ din Braşov, Sibiŭ, Cluş, Lugoş, Bistriţa, Reghin, Abrud, de la societăţile Carmen Sylva. Graz. — Petru Maior, Pesta. — România Junĕ, Viena, — Alexĭ Şincaĭ, Gherla, de la o mulţime de privaţĭ, credincioşĭ gr. cat. şi comune bisericescĭ.

Tóte scrisorile acestea aŭ causat Escel. Sale de bună samă multă bucurie şi mângăiere, încredinţându-l de dragostea ce ĭ-o pórtă clerul şi poporul sĕŭ, de alipirea şi încrederea nestrămutată ce o aŭ în El, ca în un neclătit şi puternic cap al Provinţeĭ nóstre mitropolitane.

Memorandul catolicilor valachĭ. Ziarul kossuthist „Magyarország" sub titlul de maĭ sus publică relativ la protestul sinodului nostru archidiecesan în cestiunea autonomieĭ cat. următoriul comunicat:

„Memorandul, pe care l'a înaintat la congresul autonomic catolic sinodul mitropolieĭ de Blaş conţine atarĭ postulate, carĭ interesézĕ de aprópe şi acum mult ventilata cestiune de naţionalitate. Greco-catolicĭĭ de naţionalitate valachă pretind adecă organism autonomic separat, aşa pe cum aŭ bisericile gr. orientale ortodoxe valahă şi sĕrbéscă; tot o dată protestézĕ contra înăreĭ lor în cadrul autonomieĭ catolice din Ungaria.

„N'am făcut nicĭ o crimă; înalta tradare, de care sum acusat, este o minciună. Consciinţa îmĭ e curată; aşa dar spovedania mea va fi scurtă."

Acum prinţul Gilles să spovedi călugărului ce îngenunchia în trestişul din grópa de lângă castel şi acesta îĭ dede absoluţiunea şi îĭ vorbi mângăitor.

După ce isprăvirĕ prinsonerul întrebă: „Părintele meŭ, sciĭ Dta ce este frica de ómenĭ?"

„Nu, prinţule."

„Aĭ cuteza Dta să ducĭ ultima scire de la mine ducelui Francisc de Bretonia, fratelui meŭ?"

„Da, voiŭ face-o."

„Dar dacă în mânia sa te va ucide?"

„Viaţa unuĭ serman călugăr franciscan şi aşa nu valoréză mult, dacă mor împlinindu-mĭ datorinţa, mor bucuros."

„Atunci ascultă ce am a-ţĭ spune. Dacă peste câte va zile veĭ auzi că am murit, să pleci la Rennes şi să cerĭ audienţă la ducele Francisc. Spune-ĭ că eŭ am murit din vina sa, fiind că m'a dat în mânile alor doĭ mişeĭ ucigaşĭ. Provócă-l, în numele meŭ, ca până peste patru zecĭ de zile să se presenteze înaintea Înaltuluĭ Judecător spre a se rectifica."

„Voiŭ face-o, aşa să-mĭ ajute Dumnezeŭ!"

„Cine e acolo?" strigă în momentul acesta sentinela postată sus pe zidul de lângă turn, şi de óre ce nu urmă nicĭ un rĕspuns, ĭ-şi slobodi arma.

Lovită prin inimă credinciósa servitóre, căḑu mórtă la pământ.

Călugĕrul se aplecă spre dînsa vĕḑu că era fără viaţă şi lăsă cadavrul întins în trestiş. Îşi ridică reverenda, fugi în întunerec şi ajunse nevĕtămat în claustrul seŭ.

Acum se escă sgomot în castelul Montcontour, unde în séra aceleiaşĭ zile sosi şi baronul Artus de Montauban, carele adese făcea acolo visite secrete. Sentinela spuse ce a vĕḑut.

Maĭ întâiŭ se duseră în grópa de lângă castel şi acolo aflară cadavrul cerşitóreĭ; după aceea Montauban şi Olivier Meel întrară în închisórea prinţuluĭ.

„Dta aĭ avut legătură cu cineva din afară," zise dur temnicerul.

„Da," adause Gilles, „m'am spovedit la un preot venerabil şi acum mĕ simţesc uşurat şi pregătit la mórte."

„Atunci du-te draculuĭ!" strigă Montauban. „Şi aşa am avut prea mult de lucru cu tine!"

Şi împreună cu Olivier Meel se aruncă asupra prinsonerului slăbit şi'l sugrumă. Acésta se întîmplă în 24 April 1450.

Mórtea prinsonerului se ţinu cât va timp secretă. Apoĭ ucigaşiĭ împrăştiară şcirea, că el ar fi murit în priusóre fiind lovit de apoplesie.

Când călugĕrul Ştefan auḑi despre acésta, îşi ceru concediŭ de la priorul sĕŭ şi plecă la Rennes.

El ajunse în capitala bretonă în primele zile ale luĭ Iunie şi îşi ceru o audienţă la ducele Francisc, spunênd, că are să-ĭ împărtăşéscă ceva important.

Ducele chiar şedea la masă cu Artus de Montauban şi alţĭ nobilĭ, unde societatea îşi petrecea prea bine, aşa că ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ jumĕtate ameţiţĭ. El spuse să între călugĕrul, póte pentru că credea că îşi va putea permite vre o glumă cu dînsul.

Călugĕrul întră în sală şi strigă cu vóce tare: „Alteţă ĭ-ţĭ aduc ultima scire a fratelui Vostru mort! Prinţul Gilles, înainte de sfârşitul sĕŭ s'a spovedit la mine, zicêndu-mĭ să Vĕ spun acésta: Blĕstămăţia Vóstră este causa suferinţelor sale înfricoşate şi a morţiĭ sale. De crima înalteĭ tradărĭ cu care l'aţĭ acusat, este cu totul nevinovat şi Voĭ o sciţĭ acésta prea bine. În numele mortuluĭ Vĕ provoc ca până peste patru zecĭ de zile să Vĕ presentaţĭ înaintea Înaltuluĭ Judecător, spre a da samă despre fapta cea rea a Vóstră. Pocăiţi-Vĕ, ducel Cugeta-Ţĭ la mântuirea sufletuluĭ Vostru!"

„Blăstĕm şi mórte!" strigă Montauban înfuriat. „Omorîţĭ pe acest călugĕr impertinent!"

„Ba nu, n'o faceţĭ!" gâfâi ducele. „Lăsaţi-l să mérgă în pace. Părinte, ĭea acéstă pungă plină cu aur şi rógă-te pentru noĭ sĕrmaniĭ pĕcătoşĭ!"

Călugĕrul însă rĕspinse darul şi se depărtă.

„Acésta a fost o scire din lumea cea alaltă," gâfâi ducele palid ca mórtea. „Dumnezeŭ şi sfinţiĭ să se îndure spre noĭ!"

„Corul episcopesc catolic încă în conferința ținută astă tómnă a respins recriminațiunile blășene, éră congresul autonomiei catolice nici spre sciință nu le-a luat. Cum se raportéză din isvor bine informat, un politician valach cu sentimente patriotice, a voit se întrevină la guvern în favorul memorandului de la Blaș, a primit însе un atare rĕspuns, care în un mod mai pe sus de tótă îndoéla a pus capĕt aspirațiunilor, carĭ voesc a organisa după naționalităților biserica catolică din Ungaria. Comisiunea de 27 a congresului autonomic catolic, înaintea căreia se află memorandul, ĭea aceeași posiție față de el, și pe cum audim cu provocare la contopirea patrioticilor greco-catolicĭ rutenĭ în autonomia ungară catolică universală, respinge pretensiunile memorandului, carĭ poftesc o adevĕrată exteritorialitate pentru catolicii valachĭ. În privința acésta e interesantă și declararea unui prelat, după care papa, când a aprobat în principiŭ autonomia ungară catolică comună și când se va sancționa din partea Sfîntului Scaun al Romeĭ organismul, ce se va crea, de sub acesta nu va subduce pe greco-catolicii valachĭ, pe cum nici regele ungar încoronat nu o va face acésta.“

Comunicatul acesta mirósă a fabrică. Cel ce l'a fabricat cunósce temeinicia protestului. ridicat de sinodul nostru archidiecesan din 22 Novembre 1899 în contra tendinței, ce se manifestă în operatul comisiunii de 27 a congresului autonomic, de a contopi adecă biserica nóstră în cea catolică de rit latin din Ungaria. Cunoscĕnd rațiunile grave, pentru carĭ pretinde autonomie separată, nici nu încércă a le rĕsturna, ci ca și în alte afaceri, unde e vorbă de a nedreptăți biserica nóstră, aruncă la mijloc cestiunea de naționalitate. Chiar prin acésta arată însе că ceĭ ce staŭ în legătură cu „Magyar.“ privesc autonomia catolică înainte de tóte ca o instituțiune de magiarisare. Acésta însе invólve în sine degradarea bisericii la rola unei unelte politice; contra cărui lucru trebue să protesteze fie care catolic adevĕrat și nu numaĭ noĭ Românii.

Este cunoscut. că episcopatul catolic din Ungaria, până acum nu s'a pronunțat asupra operatului comisiunei de 27 a congresului autonomic, cea ce a supĕrat pe mulți dintre membri congresului. deci nu a putut se respingă nici postulatele, saŭ, cum se esprimă comunicatul, recriminațiunile Blașului. Dară a publica cu voia orĭ fără voie ne esactității e datina fabricătorilor de comunicate. Ce privesce umblarea unui politician român pe la guvern în cestiunea protestului nostru, noĭ nu avem despre acésta nici o cunoscință, căci noĭ nu sîntem în relațiuni intime cu cercurile guvernamentale, cum se vede că este kossuthistul „Magyarország.“

Comisiunea de 27 cetind protestul nostru, se va puté convinge, că atunci, când s'a ocupat de biserica nóstră, care nu e representată prin nime în congres, a trecut preste limitele competinței sale.

Că Rutenii, ar voi să se contopéscă în organismul bisericiĭ latine din Ungaria, nu e adevĕrat. ablegații lor din congres aŭ cerut să se respecteze instituțiunile lor orientale. Dar în fine, chiar dacă s'ar contopi Rutenii, pe noĭ puțin ne impórtă, acésta e o afacere particulară a lor. Rutenii n'aŭ provință bisericéscă independentă de primatele de la Strigon. cum avem noĭ, ci sînt supuși acelui primate. Noĭ ținem la drepturile bisericiĭ nóstre garantate nu numaĭ prin sacrele aședĕminte ale bisericiĭ rĕsăritului, ci și prin acte solemne, emanate de la supremi factorĭ bisericescĭ și lumescĭ, pe cum s'a arĕtat în protestul Sinodului archidiecesan.

Mai mult orbécă fabricantul comunicatului de mai sus, când își dă aerul, că cunósce și positia ce o va lua Sfîntul Scaun apostolic în cestiunea contopireĭ nóstre în organismul bisericiĭ catolice din Ungaria. S. Scaun iubesce de o potrivă pe toți credincioșii, respectéză și voesce să se respecteze drepturile fie căreĭ provințe bisericescĭ și prin urmare și a provinței nóstre mitropolitane. Alt cum S. Scaun intențiunile nu și le descopere înaintea prelaților, carĭ înspiră pe „Magyarország“, dacă ar fi și atarĭ prelați catolicĭ.

Rutenii greco-catolicĭ încă nu-s de acord cu Ilustritatea sa dl. Szabó Jenő în ceea ce privesce limba liturgică. Ziarul „Kelet“ din Ungvár îĭ aruncă în față acusa, că a vorbit în congresul autonomiei catolice în contra limbeĭ slave; ba ce e mai mult caută merite patriotice în discreditarea liturgieĭ legale în limba paleo-slavică. Dl. Szabó le négă acestea cu tóte că nu numaĭ „Kelet“ ci tótă țara o scie că dl. Szabó nu cruță nimic, spre a înălța limba magiară la altariŭ, ceea ce are ca urmare naturală delăturarea limbeĭ slave; de și magiarĭ curați nu sînt greco-catolicĭ. Că prin lățirea limbeĭ magiare pe contul limbeĭ slave ș'ar câștiga dl. Szabó merite patriotice, éră e de credut, căci cine nu scie, că aĭ parola sună: magiarisare pe tóte terenele și prin urmare și în bisérică? „Kelet“, își face numaĭ datorința apĕrând limba lor liturgică slavă. Se vede, că tendența de a întroduce cu orĭ ce preț limba magiară în biserica ruténă a desteptat din nepăsarea lor și pe unii dintre rutenĭ. — Acțiunea nasce reacțiune.

Gazetele ungurescĭ și cestia națională. — Spuneam într'un numĕr trecut, că vorbirea prim-ministrului Széll a dat prilej jurnalisticeĭ magiare, să se ocupe de noŭ cu cestia naționalităților. Tonul în care s'a comentat vorbirea ministrului și cestia însaș, sînt de o calmitate, ce rar obvine în pressa magiară.

Ast fel „Alkotmány“ ține să scótă în relief că prim ministrul nu a făcut alt ceva, de cât a spus cu graĭ viŭ, principiile, ce partidul poporal le avea în cestia poporală:

„Partidul poporal a fost adecă întâiul partid care față cu naționalitățile binevoitóre (jóakaratu nemzetiségekkel) a propagat politica de dreptate și echitate. Volnicia însе și pĕcatul (guvernul Bánffy), care și-a temut puterea, a grăbit să ne calomnieze însе și să ne denunțe înaintea opiniei publice magiare cu vestea că sîntem în contra ideiĭ de stat, că pactăm cu naționalitățile cărora voim să le vindem patria. Azĭ Széll a desvoltat în dietă politica dreptății. Dieta întrégă aclama. Victoria primului ministru este decĭ tot de o dată și victoria partidului poporal. Étă ce trebue să se constate“.

Ér „Budapesti Hirlap“ scrie:

„Să recunóscem, că póte ar fi mai bine, pentru noĭ, ceĭ din Ungaria, ca în cestia acésta să facem cât mai mult și să vorbim cât mai puțin. Într'o țară însе, în care în contra Ungurimeĭ aŭ înarmat pe Croați cu o pagină albă, pe Români și Sêrbi cu autonomie bisericéscă națională, pe tóte naționalitățile cu o lege de naționalități liberală și sentimentală; pe vremurĭ când (și în România) naționalitățile sînt prigonite cu foc și sabie, — e lucru mare, trebue o deosebită însușire de bărbat de stat, prevedere, perseverență, temperanță și răbdare întru tratarea norocósă a acesteĭ cestiuni.

„Și în urechile nóstre sună câte o dată cântul de sirenă despre — absolutismul magiar. Om serios însе, care nu e diletant în politică și care nu se lasă răpit de temperamentul sĕŭ volnic întru a țese ilusiuni, mai póte óre vorbi serios, așteptând succes, despre absolutism? Absolutismul nu-ĭ forma de guvernare a noului véc. Păturile mai inferióre ale populațiunilor sînt rĕscolite de cestiĭ economice și sociale. Cine, în asemenea

---

„Fiĭ bărbat!“ strigă Montauban. „Nu da atențiune acestor flécurĭ călugĕrescĭ!“

Însе ducele Francisc fu de o dată părăsit de speranța de-a mai trăi. Câte va zile mai târziŭ îl apucară nesce friguri vehemente, în urma cărora muri în 17 Iulie 1450, — după cum afirmă cronicarul, chiar la patru zecĭ de zile după apariția călugĕrului franciscan în castelul din Rennes . . .

Fiul minoren al decedatului fu ales de duce al Bretonieĭ sub numele de Francisc II și pus sub tutoratul moșului sĕŭ, bĕtrânul conte de Richemont. Acesta lăsă să prindă pe Olivier Meel și să-l transporteze la Rennes, unde ucigașul fu spânzurat.

Artus de Montauban se refugiă într'un castel întărit. unde nu i-se puté face nimic.

Ginevra jeli multă vreme mórtea soțului sĕŭ, mulți cerură mâna avuteĭ și frumóseĭ vĕduve. dar toți fură refusați. În sfârșit îĭ ceru mâna și un vechiŭ amic din copilărie a prințului Gilles, Seigneur-ul Guy de Laval. Ginevra simpatisa cu dînsul. dar zise: „Iubitul meŭ Gilles încă nu-ĭ rĕsbunat. Până ce mai trăesce baronul Artus de Montauban, nu mĕ voiŭ mărita.“

„Scumpă dómnă.“ adause de Laval, „te rog aĭ puțină răbdare. Peste patru spre zece zile Artus de Montauban va fi mort, saŭ eŭ nu voiŭ mai fi între ceĭ viĭ!“

Urmat de o mică trupă, tinĕrul eroŭ ajunse înaintea castelului luĭ Montauban și'l provocă pe acest ticălos în terminĭ batjocoritorĭ, să vină cu dînsul la duel pe viață și mórte.

Montauban primi provocarea și duelul avu loc, observându-se formalitățile obicinuite.

Norocul fu favorabil luĭ de Laval, Artus căḑu.

Învingĕtorul avu rĕsplată dulce. Frumósa Ginevră îĭ dărui inima și mâna. De și dînsa nicĭ o dată n'a putut uita pe Gilles, totuși de Laval a fost un soț atât de bun și plăcut, în cât a putut barĕmĭ s'o mângâe pentru perderea nobilului prinț, — așa spun cei puțin cronicile pe carĭ le am urmat cu fidelitate în acéstă povestire.

Giovanni.

împrejurări, ar mai pune încredere în mijlócele învechite ale guvernării brutale, volnice şi teroristice? Şi dacă s'ar mai încrede cineva, aşa în general, cine să aibă speranţe într'un absolutism magiar *fără dinastie magiară?*"

Date nóuĕ despre Horia. Sub titlul acesta, am amintit în nl 5 al foii nóstre, că în archiva familiei Eszterházy din Eisenstadt s'a aflat o cronică veche, care se ocupă cu rĕscóla lui Horia. „Transilvania" organul Asociaţiunii, publică în nl 1 din a. c. în traducere, întreg studiul din „Bud. Tagblatt". Cronica acésta provine de la un fost archivar al familiei Eszterházy, el a compus'o pe basa unor scrisorĭ particulare primite de la actuarul sĕu, trimis în Ardeal se adune acte pentru un proces de al familiei prinţiare. De şi eronat în unele locurĭ, studiul e de mult interes şi regretăm, că din causa lungimei lui nu-l putem reproduce. Se constată însĕ, că Horia a pretins comandei generale din Sibiiu, ca Românii să fie primiţi şi socotiţi, ca al patrulea stat, şi să fie egalĭ cu Ungurii, Sĕcuii şi Saşii. Să se ştérgă jobăgia, averile nobilitare să se împărtă între poporul român şi acesta încă să fie militarisat ca cele alalte popórĕ conlocuitóre. Cererile acestea arată în plină lumină, că motivul aceleĭ fămóse revoluţii din vécul trecut a fost şi el de un înalt ideal politic şi naţional, ér nu un act de ordinară rĕsbunare.

Revistă bisericéscă.

Roma. Azĭ Vinerĭ în 2 Martie n. Sfinţia sa Papa Leon XIII îşi serbézĕ a 90 aniversare a naşterii, ér Sâmbătă a 22 aniversare a Pontificatului. În Vatican se vor ţinea cu acest prilej frumóse serbărĭ. —

Franţa. Puternicii zilei din Franţa vreaŭ să-şi facă merite. Cu ceva mai înainte declaraseră de desfiinţată congregaţiunea Assumpţioniştilor, carea nu lăsa, ca publicul frances să fie amăgit cu frasele francmasonilor. Şi fiind-că în episcopatul francez s'aŭ aflat şi ómenĭ de aceia, carĭ aŭ critisat ordinaţiunea guvernului, acelaşi guvern ateŭ începe acum să céră de la Scaunul apostolic amovarea archiepiscopului de Aix şi a episcopului de Valence.

Nu se póte sci, dacă le va succede planul, dar din modul lor de procedere se vede, că staŭ sub comanda francmasoneriei. Acésta apare cu atât mai mult din resolvarea unor petiţiunĭ, ce aŭ sosit la parlament. Într'una din ele se cerea alungarea Jesuiţilor din Franţa şi împreună cu ei a tuturor congregaţiunilor nerecunoscute, ér în cealaltă aplicarea legii despre societăţile secrete asupra francmasonerieĭ. Ce să vedĭ! Prima cerere a fost ascultată, şi referentul a şi propus esilarea Jesuiţilor fiind ei inimicĭ ai statului (?). ér a dóua a fost rĕspinsă, pentru că ea (francmasoneria) nu este contrară progresului, ba mai mult, între membrii ei sînt mulţi, carĭ sînt cei mai aprigĭ apărĕtorĭ ai ideilor moderne şi ai republicei.

Ferice de ţara, care are un atare guvern!

Revistă politică.

Austria. Cu redeschiderea parlamentului, ministeriul Kŏrber şi-a ţinut de datorinţă să-şi espună programul Ministrul president declară înainte de tóte, că cabinetul în fruntea căruia stă dînsul nu este din nicĭ un partid. Vor fi unele persóne în cabinet, zice ministrul president, carĭ ca persóne private vor înclina mai mult cătră un grup politic de cât cătră altul, dar cabinetul ca atare are înaintea ochilor numai binele comun.

Pentru realisarea intereselor statului a căror pedecă aŭ fost certele naţionale, ministrul Kŏrber a chemat la consfătuire partidele interesate. Cu tóte că, consfătuirile până acum nu aŭ avut resultate îndestulitóre, ministrul totuşi speréză că în venitoriul cel mai apropiat le va succede să facă unele proecte de împăcare, pe carĭ dînsul le va şi subşterne parlamentului spre desbatere.

După introducerea acésta prim-ministrul austriac trece la programul sĕu de muncă spunêndu-ne, că scopul lui principal este promovarea comerciului şi a industriei. Pentru înflorirea celui dintâi el ar propune de o parte împreunarea Dunărei cu Odera, ér de altă parte construirea unor linii ferate, carĭ se pună în legătură portul Triest cu mai multe centre comerciale austriace, ba chiar şi cu Germania de sud.

Intenţiunile ministrului s'aŭ revĕrsat ca un balsam rĕcoritor asupra tuturor deputaţilor, şi dacă escepţionăm pe radicalul Schönerer, discursul a fost primit cu vii aplause din partea tuturor.

Ca să recâştige timpul perdut în lunile mai din urmă, parlamentul imperial s'a şi apucat de lucru. Înainte de tóte a luat la pertractare proectul recruţilor de pe 1900, tractând tot odată şi grevele lucrătorilor din minele de cărbuni Témă era cu privire la atitudinea Cehilor carĭ, pe cum scim, promisesĕră obstrucţie. La întrepunerea clubului polon însĕ, de o cam dată, aŭ abzis şi ei de planul lor.

Planurile ministrului Kŏrber referitóre la promovarea comerciului aŭ produs sânge rĕŭ în compatrioţii nostrii magiarĭ. Când Austria, zic ei, ar împreună Dunărea cu Odera, ei, încă nu ar rĕmânea înapoi, punêndu-o şi ei în legătură cu Odera prin riul Vág. Şi dacă guvernul din Viena ar pune Triestul în legătură cu cât mai multe centre comerciale austriace, nu s'ar lăsa nicĭ Magiarii, făcêndu tot asemenea cu portul Fiume.

Transvaal. Pe cum aminteam în numĕrul trecut, de când cu sosirea generalului anglez Roberts în Africa sudică Burilor a început a le merge mai rĕŭ, graţie multelor trupe, cu carĭ a venit noul general. Ba încă mai mult. Deja de câte va zile începuse a se rĕspândi vestea, că bravul general bur Cronje, fiind încunjurat de tóte părţile de Anglezĭ, s'ar fi predat. Vestea însĕ era dubiă, căcĭ împreună cu ea sosiaŭ şi alte sciri, carĭ ne spuneaŭ despre situaţia favorabilă a generalului bur. În timpul din urmă însĕ, spre întristarea tuturor admiratorilor eroului din Transvaal ministeriul de rĕsboiŭ anglez a publicat telegrama lui Roberts, prin carea acésta aduce la cunoscinţă predarea lui Cronje.

Scirea despre predarea lui Cronje a produs în Londra o bucurie generală. Anglezii dedaţi până acum să audă numai despre lupte perdute, la audul învingerei aŭ sărit din ogăşii. Străzile bâjbâe de lume, care numai cu predarea lui Cronje se ocupă. Unii preamăresc pe Chamberlain, ér alţii ridică până la cer pe Roberts, pe când în realitate, dacă considerăm forţele 50,000 de soldaţi anglezi, în contra cărora trĕbuia să se lupte Cronje cu 4000 de ficiorĭ, atunci înfrângerea lui Cronje nu o putem socoti de învingere strălucită.

Cronje pe cum cetim în telegrama oficiósă a lui Roberts a fost încunjurat de tóte părţile de numĕrósa armată angleză. Oşti ausiliare nu putea căpĕta. în ostăşime curajul scăduse, ér între ofiţerime se născură neînţelegerĭ. Mişcările lui Cronje tóte eraŭ observate de baiónele angieze. Ast fel stând lucrul, generalul bur vedênd că nu se mai póte susţiné a trimis o deputaţie la Roberts, prin carea îl notifică, că se va preda Roberts însĕ pretinse să vină însuşi Cronje. Acesta, ca să nu mai verse sânge, a venit în persónă în tabera generalului anglez, unde, după ce îl s'a promis tractare umană atât pentru persóna şi familia sa, cât şi faţă de soldaţii sĕi, s'a predat.

Prin învingerea acésta Anglezii şi-aŭ recompensat perderile suferite mai nainte.

Pe câmpul de luptă din ost sórtea Burilor e tot atât de nefavorabilă. În urma învingerii lui Cronje, oştile bure s'aŭ retras tóte din jurul Ladysmithului.

Corespondinţe.

Ciuguzel la 3/15 febr. 1900.

Prea Onorate Domnule Redactor!

Dacă onóre, mărire şi glorie sĕ cuvine celui ce luptă vitejésce cu arma în mână în câmpul de rĕsboĭ pentru ţară, atunci nu mai puţină mărire şi veneraţiune se cuvine ostaşului ne obosit a lui Christos carele de $^1/_4$ de véc pórtă zăduful şi gerul, de 25 anĭ înfruntă şi luptă cu abnegare eroică valurile inimice ce se repezesc potop potop asupra Bisericii lui Christos — Sĕrbătórea unei lupte de 25 anĭ, sĕrbătórea jubileului de $^1/_4$ secol de Archipăstorire gloriósă prăznuim — Ziua de $^2/_{14}$ febr. 1900 e zi de adevĕrată bucurie pentru noi.

Numai rari sînt zilele de bucurie însĕmnate în cartea némurilor pe numele nostru. Numai rarĭ sînt órele, în carĭ putem cresta şi noi românii uniţi cu mama Romă, câte un moment de dulce veselie sufletéscă. În mijlocul atâtor încercărĭ, ce se scólă cu furie îndrăsnéţă asupra Sfintei nóstre biserici, bine-i cade sufletului nostru când printre norii greĭ îi străluce şi câte o zi senină; bine venit îi este printre miile de amărăciunĭ şi un moment mai înălţătoriu. Şi în adevĕr! ceasul de bucurie e atât de dorit, ca un moment de pace după o luptă înverşunată;

atât de dulce ca un moment de repaus, de linisce, după o zólă îndelungată ca un picur de balsam răcoritoriŭ. pe o suferinţă crudă.

În potopul de amărăciuni. în mijlocul zilelor negre, o zi de rară şi vie veselie sufletéscă a fost pentru noi supuşiĭ fideli ai Escelenţei Sale Domnului Mitropolit Victor, ziua de 2/14 febr. 1900. praznicul iubileului de 25 ani de luptă a Prea bunului nostru Părinte. — Ne am simţit fericiţi în adevĕr, că ceriul a revĕrsat preste noi ziua splendidă, ce a adus cu sine momentul în carele prin rugăciunile nóstre se putem vĕrsa şi noi un picur de mângăere în multele amărăciuni ce lovesc în marele Archiereŭ. — Ne am simţit ferice că ni s'a dat prilej ai dovedi alipirea neclătită şi tótă dragostea inimiĭ nóstre ostaşului neobosit, fără preget, întru apĕrarea aşezĕmintelor Sfinteĭ nóstre biserici. — Deosebit pond s'a pus întru serbarea acesteĭ zile mărete, în comuna nóstră pe dorinţa Ecelenţeĭ Sale: Nu în sgomot. nu paradă în a fară, ci în biserica sufletéscă, în rugăciuni a culminat prăznuirea.

La sunetul campaneĭ. poporul fiind previe avisat, bărbaţi şi femeĭ, juni, şcolari şi şcolăriţe, cete, cete, înaintaŭ spre Sfînta biserică, unde rugăciuni ferbinţi a erupt din pepturile tuturor, la Părintele îndurărilor pentru sănătatea şi viaţa îndelungată a Escelenţeĭ Sale Dluĭ Mitropolit Victor, ca întărit cu darul luĭ Dumnezeŭ, se pótă îndrepta ferice la liman Naia cea Sfîntă, a căruĭ demn şi înţelept cârmaciŭ din îndurarea luĭ Dumnezeŭ este. — La finea Sfinteĭ liturgii s'a cântat doxologia cea mare. — În cuvîntarea ocasională s'a arĕtat credincioşilor, adunaţi în numĕr cum numaĭ la sĕrbătorile marĭ se pot vedea, îndoita însemnătate a zileĭ, schiţând luptele purtate şi înfruntate cu bărbăţie şi meritele pururea viĭ pentru biserică şiném, ce încoronézĕ crescetul marelui nostru Archiepăstoriŭ. Se trăéscă întru mulţi anĭ!

I B.

Peregrinaj român la Roma.

Aflăm din partea cea maĭ competentă, că lucrările pentru aranjarea unuĭ peregrinaj român la Roma se continuă cu mult succes.

De data acésta facem cunoscut, că *preţul unuĭ bilet de cl. I. dus şi întors, cu întrégă provisiunea în Roma, unde peregriniĭ vor sta 10 zile, nu costă de cât 300 cor., cl. II. 240 cor. şi cl. III. 140 cor.*

Călătoria se va face la sfârşitul luneĭ Septembre, probabil la 26 n. Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoĭ. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoĭ ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Roma, ceĭ ce vor, pot se continue calea maĭ de parte la Paris.

Orĭ ce informaţiĭ maĭ detaĭate dă cu plăcere Redacţia „Unirii".

Mulţămită publică.

În favorul sfintei Mănăstirĭ de la Prislop, pe lângă cele publicate în „Unirea" din anul 1899 aŭ maĭ incurs de atunci în cóce următórele oferte benevole:

(Continuare.)

Ér din filia Crivadia: de la Ioan David învĕţător 1 fl. soţia sa Maria David 1 fl., Maria Ciopean económa 1 fl.. Ion şi Anuţa Arimie 1 fl.. Ion şi Oprita Toth 1 fl. Ioan şi Marcu David cantor 1 fl.. Ion Ionică 50 cr., Ştefan Haĭtaŭ 50 cr.. George Petroiŭ 50 cr., Maria şi Stoica Lasc 60 cr.. Auca Dragotă 50 cr., Anca Dogariŭ 50 cr., Cassa bisericéscă Crivadia 81 cr.. Nicolae Sin 50 cr.. Ion şi Anuţa Pantilă 50 cr.. George Nistor 50 cr., Ioniţă Rus 50 cr., Anuţa David cantoriţă 60 cr.. Petru Nistor 50 cr., Petru Finioiŭ 50 cr.. Ion Nistor 50 cr.. Elisie Tămaş 50 cr., Iosif Leontin 50 cr.. Ianeş Haĭtaŭ 50 cr., Petru şi Simziana Cornea 50 cr.. Mărina şi Ianĕş Marcŭ 50 cr.. Ion Ciopean 20 cr., Petru Pavel 20 cr.. Ispas şi Mărinţa Rus 40 cr.. Ion Pavel jun. 20 cr., Sava Cornea 20 cr., Ancuţa Cornea 30 cr.. Maria Ionică 20 cr., Ana Ciopean 20 cr., Ioana Pantilă 10 cr., Mărinţa Pantilă 10 cr., Mărinţa Pantelimon 20 cr.. Ana Pantelimon 20 cr.. Maria Marcŭ 10 cr., Ana Dragota 20 cr., Anuţa Pătroiŭ 40 cr., Naşta Haĭtaŭ 10 cr., Anuţa Ionică 10 cr., Ţiţa David 05 cr., Anuţa Broţĕiŭ 10 cr., Anuţa Ardelean 40 cr.. Petru Ionică 10 cr.. David Pogan 20 cr., Elena Thums 20 cr.. Teresia Toth 1 fl.. Ana Costa măr. Graunfelds în Rîndet 1 fl., Sântióna Bora rep. în Coroesci 1 fl., Ioan Bora preot în Petros 1 fl., Ion. Veturia şi Virgil Bora în Petros 50 cr., saŭ din Crivadia suma; 25 fl. 46 cr.

Va se zică On. Ioan Bora paroch a colectat peste tot din Petros şi din filia Crivadia suma . . . . . 56 fl. 76 cr.

(Va urma.)

Fond de salarisare.

În favorul fondului de salarisare, aŭ maĭ incurs de la:

Din Tr. Almaş s'aŭ maĭ colectat cu colindatul în parochia *Zaton* . . . . cor. 4 —

Noutăţi.

Sciri personali. Î. P. S. Sa Mitropolitul Victor s'a reîntors **Marţi** în 27 de la Budapesta. unde a fost primit în audienţă de Maestatea Sa.

Din Archidiecesă. Joĭ în 1 Martie aŭ fost chirotoniţi întru diaconi şi Duminecă vor fi ordinaţi ca preoţi: *Ioan Çimonea* numit admin. paroch. în Cacova Jerii, distr. Indol, *Dionisiŭ Moldovan* la Brusturi, distr. Dêrgea şi *Ioan Bîrlea* la Mogoşiŭ-Coşocani distr. Alba Iuliei.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Spectatul Domn *Ioan Martin* notariŭ în pensiune şi mare proprietar cu soţia sa Spec. Dómnă *Veronica Martin năs. Hornea* din Fildul de mijloc aŭ binevoit a procura pe sama s. biserici. din Fildul de mijloc S. Evangelie şi Apostolieriul cu litere străbune legate în lux în preţ de 64 cor. 80 filer, pentru care faptă creştinéscă i-se aduce şi pe acéstă cale cea maĭ cordială mulţămită. Dat în Fildul de mijloc 20 Febr. 1900, cu stimă Ştefan Pop cooperator gr. cat. — Subsemnatul oficiŭ parochial gr. cat. din Petridul inferior îşi ţine de plăcuta datorinţă a face mulţămită publică următorilor evlavioşi poporeni carĭ în decursul anuluĭ espirat 1899 aŭ contribuit pentru înfrumseţarea s. biserici locale. parte prin lucru gratuit. parte prin obolul lor caritativ spre procurarea cărţilor bisericescĭ de lipsă, aceştia sînt următorii: 1) *Vasiliŭ Porut* magistru morariŭ care gratuit ne-a edificat un Cor pompos în s. biserică pentru ridicarea corului alţi măestri ne cercaŭ 80 coróne. 2) Judele comunal *Costan Popa* cu soţia sa *Ana* ne-a dăruit 2 praporĭ frumoşi în preţ de 36 coróne. 3) Ĕră următoriĭ creştinĭ: *Vasiliŭ Balica* 1 cruce de argint de china în preţ de 36 coróne, *Iuonaş Pirvu a Petri şi Susana Vutca* măritată *Anca* fiesce carele câte o faţă de masă cerată în preţ una de 5 coróne. 4) Pentru S. evangelie, apostoleriul şi octoicul, aŭ contribuit cu diferite sume maĭ mulţi poporeni cărora tuturor înduratul Dumnezeŭ să le răsplătéscă cu bogatele sale darurĭ ceresci. Petridul inf. 20/II 1900. Ios. V. Balint paroch. — În numele comiteţului parochial gr. cat. din Noul român. ne ţinem de datorinţă a aduce şi pe acéstă cale, mulţămita şi recunoscinţa nóstră profundă, domnului *Maier Nemetoff şi Maria Ballu,* carĭ aŭ binevoit a cumpĕra pe sama s. biserici o evangelie. ediţia nóuă cu litere latine. în preţ de 25 coróne. Pentru acésta faptă marinimósă primésca bunii donatorĭ. cordialele mele mulţămite, oftându-le de la Dumnezeŭ, viéţă lungă şi fericită. ca să maĭ pótă îndeplini acte de aşa însĕmnătate. Noul-român 26 februar 1900. Alesandru Bugner preot gr. cat. —

Afacerea Iancu. Am primit de la Braşov doĭ numerĭ din „Kronstädter Zeitung" în carĭ se publică la locul prim doĭ articliĭ sub titlu „Avram Iancu" Autorul lor ĭ-a scris cu scopul. ca să iele în apĕrare pe eroul. care nu se póte apĕra. şi pentru ca meritele luĭ netăgăduite să fie recunoscute şi apreţiate după vrednicie. —

„Patria", institut de credit şi economil în Blaş şi-a ţinut Marţi la 20 l. tr. a 14. adunare generală. Nu noi o spunem. e cunoscut, că „Patria" e una din băncile cele maĭ solide şi maĭ bine conduse. Ca dovadă lăsăm se urmeze aci câte va estrase din bilanţul de pe an. 1899. Capitalul social a fost de 110 miĭ fl. reserva de 103.229·30 fl. la care sumă maĭ adaugêndu-se cuota din venitul de pe 1899. fondul acesta a crescut la 109.842·08 fl. de abia o sută cinci zecĭ fl. îl maĭ trebue ca să fie cât capitalul de acţii. Tot aci s'ar maĭ puté computa fondul de pensiune de 8351·32 fl. Depunerile aŭ fost de 850 miĭ fl. din carĭ ridicându-se peste 25 miĭ fl.. la finea anuluĭ aŭ maĭ rĕmas aprópe 600 miĭ fl. Faţă cu passivele acestea staŭ peste 700 miĭ fl. împrumut pe cambiĭ, peste 130 miĭ hipotecar. 10647·55 fl. pe obligaţiuni şi 66 miĭ lombard, maĭ însemnăm aci casa societăţiĭ cu 26 miĭ fl. Venitul anuluĭ a fost de 24332·62 fl. din care s'a dat 12% dividendă şi 753·31 fl. spre scopurĭ de binefacere. Suma acésta, conform propuneriĭ Direcţiuniĭ, a fost menită să fie începutul unuĭ fond de 2000 fl. făcut în onórea iubileului episcopesc a mitrop. Victor. Din interesele acestuĭ fond, se vor ajuta institutele de învĕţămînt din loc. Propunerea acésta a fost primită cu multă placere. Tot la acéstă adunare aŭ fost realeşi membriĭ direcţiuni Dniĭ *Sim. P. Mateiŭ Silv. Nestor şi George Muntean* al căror mandat espirase.

Adunări generali. Duminecă trecută şi-aŭ ţinut Casina română şi Reuniunea femeilor adunările generali. Amêndóuĕ aŭ fost binişor cercetate. Din raportul secretariului casineĭ se constată scăderea membrilor. provenită de bună samă din causa localului actual nu destul de corespundĕtor împrejurărilor nóstre de aci. În colo reuniunea prosperézĕ destul de bine. Pe timpul postului sînt puse în prospect câte va serate literarĭ. Averea reuniuneĭ e de cor. 1110·74 fil. Cu maĭ mult avênt progresézĕ în acelaşĭ timp Reuniunea femeilor. Ea are 124 membri şi o avere de peste opt miĭ coróne. Din raportul comisiuneĭ finanţare se constată că în anul 1899 Reuniunea a realisat un câştig de aprópe treĭ miĭ coróne. Din suma acésta s'aŭ dat fetiţelor de la şcóla de aci 700 cor. Tot cu acéstă ocasiune s'a completat şi comitetul alegêndu-se ca membre suplente Dómnele: *Cornelia Chirilă, Cornelia Maior, Maria Şuluţ* şi *Elena Trifan.*

Avis. „Consumul" societate comercială în Blaş îşi va ţiné adunarea generală la 17 Martie n. De odată se fac atenţi acţionariĭ, că rata a IX după acţiĭ e de a se plăti la 1. April şi a X la 1 Iulie n. c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoți față de credincioșii bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

a) **Inviațiunĭ medicinale.**

Păstoriului sufletesc nu-ĭ este permis, fără causă grea, să-și părăséscă turma sa; el e obligat să-și pună sufletul sĕŭ pentru sănătatea turmeĭ; „năimitul fuge, pentru că năimit este“ (s. Ioan ev.) El e obligat moralicesce să-și câștige cunoscințe și pentru sănătatea trupéscă a credincioșilor sĕĭ. Se scie din istorie și scim și din pracsa zilnică, că noĭ ceĭ puși întru îngrijirea turmeĭ, adese trebue să suplinim, de și pe timp scurt, medicul. În comunele ruralĭ, depărtate de orașe orĭ de centre provĕdute cu medicĭ, adese alérgă fiiĭ sufletescĭ la preot nu numaĭ spre a-ĭ mângâia și a le curăți sufletele, ci și spre a le recomanda ceva mijloc orĭ medicină maĭ de grabă în bóla și durerile trupescĭ. Și vaĭ câte satisfacțiĭ resultă pentru preot, și bucurie pentru pacient, când scii cât de cât a-ĭ alina și durerile!

Daĭ înse în popor și de prejudețe și de ură cătră medic și medicină, maĭ aplicați fiind uniĭ de a se folosi de mijlóce neiertate, nefolositóre și chiar pĕcătóse, de cât de resultatele sciinței. Drept aceea aceștia trebue convinși, că și medicina și medicul sînt rînduiți de la Dumnezeŭ spre binele ómenilor. Decĭ contra credințeĭ deșerte de descântece, de făcut de întors prin ajutorul uneĭ femeĭ bĕtrâne, de legat junghiurile, de bătut cuie, secerĭ sub patul morbosuluĭ saŭ sub masă, de întors ólele etc. în casă — preotul trebue să pășéscă și să știe păși în mod convingĕtor spre a le desrădăcina; și asta va face-o prin învĕțăturĭ publice și private cătră adulți, pe cum și în școlă, când ca catechet propune religiunea generațiuneĭ tinere. Așa pe încetul dedee poporul, ca în locul boscónelor să aplice sciința cu mijlócele medicinalĭ probate.

Ar fi de dorit, ca fiitoriĭ păstorĭ sufletescĭ, ascultătoriĭ de teologie, să cunóscă studiul medicineĭ, barĕmĭ în trăsurĭ generale, semnele diferitelor morburĭ, ce ocur maĭ des, cum și mijlócele de recomandat orĭ de folosit la primul moment, în tocmaĭ ca și sciința teologică. Provederea bibliotecheĭ fie cărul preot cu cărțĭ de medicină, ba și cu o mică apotecă de casă, e un ce fórte folositoriŭ pentru preot, familia luĭ și popor.

De câte orĭ la aprinderĭ de plămânĭ, la ferbințelĭ, friguri, tuse, difteritis, durerĭ de cap, tifoide, inflamațiunĭ de grumazĭ etc., când aflaĭ pacientul legat cu legăturĭ ferbințĭ etc. nu mĭ-aŭ făcut bune serviții acelea, câte le am audit din conversările cu medicĭ și mĭ-aŭ spus de a le folosi la primul moment! La alte bóle apoĭ bune serviții mĭ-a prestat și prestéză manualul edat de chirurgul cu multă pracsă d. S. Stoica „tractatul bólelor acute infectătóre“ și altele. Ba și manualele pentru trebuințele și întîmplările, ce ocur în vitele economilor nostri, când tot la preot alérgă poporenii după sfat și ajutor, spre ce e de mare folos „Veterinariul de casă“ a luĭ Cornea. Să mi se ierte înse acéstă mică abatere de la obiect.

Cum am zis, cunoscințele medicinalĭ, vor face maĭ mare folos poporuluĭ, de cât credința deșértă în puterea de ghiocĭ, orĭ a uneĭ lingure vechĭ, orĭ fire de grâŭ și cărbunĭ descântați, orĭ apă adusă până în rĕsăritul sórelui, orĭ stropĭ de la móră, prin carĭ numaĭ se sporesce mortalitatea, scade numĕrul poporuluĭ și se strîmtézĕ ciimiteriile.

b) **Unele ajutóre în nenorociriĭ. Mijlóce probate.**

Casurile de diverse nenorociriĭ sînt dese între poporenĭ, și așa un mijloc practic, folosit grabnic și la moment, aduce adese folos; e bine se nu stăm cu mânile încrucișate și se ne ultăm nesciind nimic recomanda și ajuta, când vedem pe semenul nostru cum se svîrcolesce până va sosi vre un medic. Ast fel:

1. Copilul noŭ născut a dese vine cu plâns în lume, și acesta e un semn bun, un semn de viață; dar a dese se nasce fără a arĕta vre o mișcare, prin urmare înótă între viață și mórte. Aicĭ dacă sîntem de față se facem ca schinteaua de viață să nu se stingă. Decĭ nefiind medic orĭ móșa maĭ cu sciință la îndemână, óre se lăsăm noul cetățén se móră? Nu! ci ne vom folosi de următorul tractament: punem noŭ născutul pe un moment în o scaldă călduță, îĭ curățim gura de bale, apoĭ îĭ învĕlim în lepedeŭ călduțiŭ și-l punem pe o perină, dar așa cât capul se stea ceva maĭ sus ca trupul, apoĭ îĭ schimbăm mereŭ posiția întorcându-l când pe o parte, când pe alta stropindu-l cu apă rece și frecându-ĭ părțile de la inimă și fóle, apoĭ éră îl punem în scaldă călduță și éră-și repetăm proba de maĭ sus, și a dese după o ostenélă de ¼—1 óră avem resultat norocos și om în lume.

2. Sînt casurĭ, când cine va orĭ în decursul unuĭ morb, orĭ debilitat de morb, orĭ în urma bĕtrâneței, saŭ și din causa aerului corupt, orĭ a uneĭ iritațiunĭ saŭ ostenele, etc., cade jos, amețesce și se pare că nicĭ nu mișcă și e gata de mórte. În atare casurĭ, culcăm trupul pe pămînt etc. și căutăm să-ĭ vină aer curat, îndepărtând încingătorile, vesmintele cele strînse, corseturile etc., îl frecăm cu apă rece orĭ oțĕt, din care îĭ dăm să și miróse; frecarea o facem pe cap, temple și alte părțĭ a trupuluĭ; îĭ dăm se înghită apă rece, și de mirosit oțĕt, spirt de salmiac, muștariŭ, hirean; ca mijloc intern îĭ dăm vin, cognac. De cum va fața aceluia e roșie, și așa e témă de apoplexie, ridicăm capul maĭ sus, éră trupuluĭ îĭ dăm o posiție ședĕnd, și spre a irita pelea punem pe grumadĭ și ceafă aluat acru, hirean orĭ muștariŭ.

3. A dese obvin casurĭ de cade cine va în apă. Primul ajutor, dacă s'a scos curĕnd din apă, este a-l aședa pe fóle și cam plecat, tot trupul maĭ sus ca capul, ca țevea resuflăriĭ plămânilor să se pótă elibera de fluiditatea întrată, apoĭ întórcem trupul pe tóte lăturile și apăsăm cu latul mâniĭ din jos în sus în dreptul fólelor, pe spate și lăturĭ spre a produce resuflare; apoĭ ținêndu-ĭ capul în sus îĭ prindem mânile din sus de cot și i-le purtăm în sus și în jos cam 5—10 minute. Făcêud ast fel a dese le salvăm viața.

4. Față de ómeniĭ înghețați, trebue a fi precauți să nu se forțeze îndoirea membrelor, că se rup ușor, ci trupul se desbracă în liber orĭ casă rece și-l acoperim tot cu nea orĭ apă fórte rece, dar nasul și gura se rĕmână libere; în loc de nea se pot pune și lepedeuă udate în apă rece; așa apoĭ se móie membrele trupuluĭ și apoĭ le frecăm tot cu rece până se simte că se încălțesc. Încălțirea trupuluĭ în urma frecărilor e semn de viață, după care îl punem în vesminte curate și uscate și în așternut, dar neîncălțit. În intern îĭ dăm o ceașcă de tea cu oțĕt, dar nu prea cald. Trupul îl spălăm apoĭ cu spirt de camfor, spirt de vin și îĭ dăm tea de fióre de soc orĭ de romoniță ca maĭ târziŭ se asude.

5. La încercările de omor prin spânzurare primul ajutor e tăierea legătóreĭ de la grumadĭ și desfacerea aceleia, cum și a hâinelor strimte; fața o stropim cu apă rece, trupul îl frecăm în regiunea inimeĭ și gâdălim cu o pénă ceriul gureĭ și laringea (înghițitórea).

6. Pe ceĭ înăduși de fum, carbógen, cu un cuvînt de aer rĕŭ, îĭ scótem la aer liber, aplicându-le spălărĭ cu apă cât de rece și frotărĭ; în intern le dăm cafea tare, și mijlóce de a-ĭ irita se tușéscă.

7. La arsurĭ pe trup folosim oleiŭ de in și apă varósă cum și lapte acru. Dacă arsura s'a produs prin var, punem un petec de pânză de in udat în oleiŭ; dacă arsura e de vitriol orĭ leșie, punem apă rece saŭ și frunză de curechiŭ acru.

8. La sughiț se folosesce cu succes înghițirea de apă rece, și bucățĭ de ghiață, orĭ oprirea rĕsuflăriĭ pe câte va secunde. Pruncilor micĭ le trece curĕnd, dacă se sparie de ceva orĭ îĭ amăgim că aŭ făcut ceva rĕŭ — fiind eĭ firesce la pricepere.

9. Celor amețițĭ de trăsnet le aplicăm frotărĭ și dacă se póte îĭ învălim cu rece maĭ cu samă cu pămînt.

10. La înnecărĭ cu ceva os, etc. în grumazĭ, ajută dacă tușescĭ, orĭ te scutură saŭ lovesce cine va după cap; pe cum și dacă gâdălim gâtlejul cu o peniță, orĭ bem apă unsurósă saŭ ceva grețios ce causéză vomare. La înghițirea de ace orĭ alte obiecte ascuțite e bun nutrimêntul compact, orez, mămăliga etc. ca intestinele să nu se pună în mișcare prin purgative, spre a nu fi atacate de obiectul ascuțit. La corpurĭ străine întrate în ochĭ, urechĭ orĭ nas, e bine a nu irita organele, până la sosirea medicului.

11. În casurĭ de vulnerărĭ, trebue oprit sângele cu vată, scamă orĭ iască și a lega rana. La curgerea de sânge din nas, se aplică spĕlarea cu apă rece pe cap, obrazĭ, grumazĭ și pept; tragerea de oțĕt pe nas; ér la vomărĭ de sânge, e bună liniștea și înghițirea de apă rece sărată. Ranele causate prin vulnerărĭ și sdrobiturĭ să se spele curat cu apă de carbol, apoĭ se pune vată carbolisată, care o tot renoim spălând rana, până avem medic la îndemână.

La vulnerări interne se aşédă trupul în posiţie corespundétóre şi dacă e témă, că s'a rupt o vénă, legăm strîns în acel loc cum şi în regiunea inimeĭ. La frânturĭ de óse, cercăm a aduce membrul în starea luĭ normală, apoĭ îl legăm cu scórţă tare, lopăţele orĭ pânză tare, punênd maĭ întâiŭ vată orĭ scamă. La lovituri în cap punem comprese recĭ până sosesce medic.

12. La înveninări cu leşie şi alte accide dăm de beut apă de sopon saŭ de var cu lapte; la înveninări cu leşie e bun şi oţét mestecat cu apă. Celor înveninaţĭ cu fosfor — capete de aprinjóre — le dăm vomitivă: oleiŭ de terpentin şi cafea cu lapte. Contra veninărilor cu opium orĭ bóbe de mac. folosim éră mijlóce de vomat şi lapte, grijind ca respectivul să nu dórmă, spre ce-l facem comprese de apă rece pe cap şi de mirosit îl dăm oţét, muştar, hirean. Tot aşa procedem contra înveninărilor cu bureţĭ, mătrăgună, póma numită cânescă, ciumăfaia etc.

La muşcare de şerpe, legăm din sus şi din jos rana, o spălăm cu apă rece şi cu lapte dulce.

La aprinderea vinarsuluĭ în om, dăm se bea lapte, rocoină sdrobită şi must prospet de cal.

13. La durerĭ de ochĭ, folosim apă de trandafir, orĭ apă de „ochĭ“ din apotecă, făcută din apă destilată şi sulfur de zinc. La tusă cu răguşală folosim apă férbtă cu zăhar, bae de picióre şi teiurĭ de flóre de soc cât de ferbinte.

14. La durerĭ vehemente de cap şi la junghiurĭ, se recomandă hirean, oţét, muştariŭ şi cataplasme recĭ, cum şi aluat acru şi dacă în intern sînt ferbinţelĭ se foloseşce apă cu zăhar, sirup de smeură etc. une orĭ şi chinin; şi când bolnavul fantaséză îl spălăm faţa cu apă rece şi punem cataplasme recĭ pe cap.

15. La durerĭ de grumazĭ în genere ca estern folosim cataplasme recĭ tot la 2—3 minute, ér ca intern facem gargarisme de apă cu pétră acră. Une orĭ şi legarea grumazuluĭ cu naftă, am esperiat că nu a fost spre réŭ.

16. La casurĭ de epidemie de vĕrsat, ţinem trupul în cald şi faţa o lăsăm în liběr, ba de multe orĭ se spală cu apă rece, firesce până nu se fac beşicele pe faţa, prin ce de multe orĭ succede de nu se strică obrazul.

Semnele bóleĭ de vĕrsat (bubat) sînt cam aceste: ameţélă şi durere mare de frunte, paroxism de frigurĭ; gura uscată, sete mare şi fantasare de multe orĭ, durerĭ estinse pe spate şi la şele şi la închieturĭ, după aceste de regulă în a 4-a zi se vede o înflare a peleĭ pe cap şi obraz şi pe trup pete roşietice, apoĭ petele se înflă şi sînt ţapene şi roşi.

17. În deceniŭ din urma s'a ivit şi se pare că s'a localisat şi modernisat, maĭ cu samă în timp de ĭérnă gerósă un morb, care cu greŭ se deosebesce la început de guturaiŭ: acest morb se numesce *influenţa*. El se deosebesce de guturaiŭ prin ferbinţelĭ maĭ marĭ şi durerĭ vehemente, carĭ apoĭ se concentréză în o anumită parte din trup. Decĭ locuinţa se fie uscată, sănătósă, se ne ferim de recélă. Apoĭ ca medicină internă să ĭea tea ferbinte de flóre de soc orĭ de romoniţă şi scaldă de picióre şi mijlóce de asudat.

Sînt a fară de aceste casurĭ de diferite bóle, carĭ cad esclusiv în sfera sciinţeĭ medicilor; aci am înşirat cu deosebire de acele, carĭ din esperinţă imediată le-am sciut şi în carĭ casurĭ, după cărţĭ de medicină, după consiliul unuĭ orĭ altuĭ medic amic, saŭ după praxa poporuluĭ le-am sciut, vĕdut şi cu ajutorul mijlócelor descrise le-am combătut şi încă de multe orĭ cu succes, saŭ cel puţin le-am împedecat să nu ĭea caractĕr maĭ primejdios până la sosirea mediculuĭ, pe a cărui sciinţă şi esperinţă, cu puţine escepţiunĭ, poporul meŭ dă mult şi-l şi chiamă numaĭ de cât, fără a da creděmînt descântecelor băbescĭ etc., cum credea în timpurile maĭ înainte.

La tóte casurile aceste, a fară de puţine, trebue în cât se póte din punct pastoral-moral ca preotul să nu pérdă din vedere momentul de a salva sufletul prin mărturisire.

În timpul bólelor epidemice şi alte morburĭ infectatóre, trebue a separa cât se póte pe bolnavĭ de cătră ceĭ sănătoşĭ, prin ce punem în parte pedecă lăţiriĭ bóleĭ; cum şi curăţenia în vesminte, în casă şi pe lângă casă; depărtarea gunóielor şi materialelor espuse putrediunel, ca strat a bólelor şi a corumperel aerului; spălarea cu apă, şi în genere apa de beut (văĭ, isvóre, fântâni) ferită de necurăţeniĭ; apoĭ încrederea în Dumnezeŭ, cumpĕtul în tóte, şi chemarea mediculuĭ sînt condiţiunĭ, prin carĭ vom sta faţă în faţă în şi cu orĭ ce bóle şi morburĭ. *)

(Va urma.)

*) Descriere maĭ detaiată în fórte multe bóle epidemice şi infectatóre a se vedé şi: Tractatul bólelor acute—infectătóre, opul edat de Sim. Stoica din 1891. Sibiŭ, tipografia W. Krafft; şi diverse alte opurĭ şi foĭ medicalĭ.

Silinţele de unire în Moldova cătră sfârşitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

În Moldova bântuia pe vremea aceea ciuma, carea pe atuncia secera şi prin alte ţĕrĭ fórte mulţĭ ómenĭ. Petru fugise de ea din Iaşĭ şi tăbăria cu curtea sa în apropiarea cetăţiĭ Roman. Într'acolo îşĭ îndreptară decĭ şi misionariĭ nostri paşiĭ sĕĭ şi sosiră acolo în 3 Septembre. Sosirea lor curtea principéscă o salută cu bucurie. Pe loc în ziua cea dintâiŭ a sosiriĭ lor îĭ primi Petru în audienţă şi primi în chipul cel maĭ graţios şi epistolele de recomandare ale Papeĭ şi ale regeluĭ Poloniel, pe cum şi modestele darurĭ, carĭ se compuneaŭ din un Agnus Dei binecuvîntat şi din o viaţă ilustrată a martirilor. Resfoind principele în ceea zi cartea, îĭ căd̨u privirea pe o icónă, carea representa restignirea s. Petru. Îndreptându-se cătră un călugăr (schismatic), care era de faţă, îl întrebă, ce ţine despre primatul s. Petru. Acesta îĭ spuse părerea sa, că sfîntulul Petru i-se cuvine numaĭ primatul de onóre preste ceĭ alaltĭ Apostoli. Atuncia întrebă principele maĭ de parte:

„Şi cuĭ a încredinţat óre Christos Domnul cheile cerului?“

„Sfîntuluĭ Petru,“ rĕspunse călugărul.

„Unde a murit Petru, şi unde l'aŭ înmormîntat?“

„În Roma.“

„În urmare,“ aşa închiă hospodarul, „Petru a lăsat de moştenire şi puterea cheilor urmaşilor sĕĭ acolo, unde şi-a dat viaţa.“

Călugărul saŭ nu a putut saŭ nu a îndrăznit, să protesteze împotriva conclusieĭ acesteia a principeluĭ, şi a rĕmas datoriŭ cu rĕspunsul. Dară după câte va clipite se îndreptă Petru din noŭ cătră el şi-l întrebă:

„Putere-aĭ, să-ţĭ jertfescĭ viaţa pentru Christos şi din dragoste cătră el?“

„Asta nu mĭ-ar fi prea uşor,“ rĕspunse călugărul cu sfială.

„Şi totuşĭ,“ asigură principele, „socotesc, că ar fi norocul cel maĭ mare, fericirea cea maĭ înaltă, ca prin jertfirea vieţiĭ mele să dobîndesc o onóre ca acésta.“ [1])

Părintele Warszewicki, carele fuse trimis în Moldova numaĭ cu scopul de a esamina situaţia şi în curênd se întorsese la Lublin, unde el era rectorul colegiuluĭ Ĭesuiţilor. Îşĭ dobîndise convicţia, că principele e fórte aplicat spre unire, şi realisarea acesteia i-se păru cu atât maĭ uşóră, cu cât biserica moldovenéscă era aprópe de tot neatîrnătóre de la patriarchul din Constantinopol, şi propriul eĭ cap era însu-şĭ principele. În 7 Septembre 1588 scrise Warszewicki nunţiuluĭ un raport despre starea lucrurilor din Moldova. [2]) Să audim, ce scrie dînsul. „. . . Îl găsirăm (pe Petru) fórte aplicat, să se supună sfîntuluĭ Scaun şi să întroducă religia catolică din noŭ în cetăţile şi satele acelea, carĭ odinióră se ţinuseră de biserica catolică. El e şi fórte însufleţit pentru stirpirea eresieĭ; că de şi poruncise deja maĭ înainte, ca predicătoriĭ eretici să se alunge din locurile acelea, totuşĭ dădu acum în fiinţa nóstră de faţă şi cu aprobarea episcopilor grecescĭ un edict noŭ, în sensul căruia toţĭ ereticiĭ aŭ saŭ să se întórcă la catolicism saŭ să părăséscă ţara . . . . Nicĭ chiar în garda sa, carea se compune din maĭ bine de 50 de Unguri, nu va, să sufere de acum înainte nicĭ un eretic. El doria, să supună pe toţĭ Saşiĭ şi Unguriĭ iurisdicţieĭ nóstre, înse noĭ îĭ rĕspunserăm, că acésta trece preste plenipotenţele nóstre, şi că spre acésta ar fi de lipsă de o ierarchie bisericéscă şi de parochĭ, carĭ să ĭea asupră-şĭ conducerea parochiilor. — De o cam dată are decĭ, să se vină întru ajutoriŭ maĭ ales Saşilor şi Ungurilor, de óre ce aceştia maĭ înainte de acésta se ţinuseră de biserica catolică; în decurgerea timpuluĭ ar puté apoĭ, să se formeze preoţĭ şi pe sama Moldovenilor, adecă în dată ce aĭ nostri se vor fi întărit aci, ceea ce pare a fi dorinţa principeluĭ. Preste tot pare că pronia dumnezeéscă a deschis aci porţile pe sama catolicismuluĭ, cu mult maĭ mult de cât în Transilvania orĭ în alte ţĕrĭ cuprinse de eretici, şi a nume din causa voinţeĭ celeĭ bune a principeluĭ şi din a

[1]) I. Wielewicki S. I., Historici diarii domus professae Cracoviensis Soc. Iesu ab anno 1579—1637. Editio altera 1881—89 vol. I. p. 120.

[2]) Theiner l. c. n. 50. p. 43 ur.

puterii lui celei absolute preste viața și mórtea supușilor séi; căci nu este lege, nici auctoritate, nici putere, care să-l împedece întru realisarea planurilor lui."

În cele nóuĕ zile, cari părinții le-aŭ petrecut la curtea principéscă, Petru l-a invitat de trei ori la pertractări private mai lungi. Cu interesare deosebită asculta dînsul esplicările lor despre primatul Papei și despre puterea sinódelor, despre originea sfîntului Spirit și despre alte dogme, cari osebesc biserica grecéscă de cătră cea romană. El dădu misionarilor limpede, să înțelégă, că pe el îl convinge învĕțătura, ce o mărturisesce Roma, și le promise și aceea, că le va fi spre ajutoriŭ întru tóte, cele ce ei ar socoti a fi de lipsă pentru înălțarea și lățirea catolicismului în țară. „Fiți încredințați," le declară, „că în țara mea nu voiŭ suferi nici pe un predicătoriŭ eretic. Cei ce de la aceia nu vor, să se întórcă în biserica catolică, acelora le va căuta, să părăséscă țara." S'a întîmplat, că Petru pe aceea-și vreme a avut, să rostéscă sentență asupra alor doi predicători eretici, cari se făcuseră vinovați de o crimă. Îndoindu-se, ce pedépsă să dicteze criminalilor acestora, ceru sfat de la Iesuiți; aceștia înse răspunseră: „Noi nu am venit, să pedepsim, ci să împăcăm sufletele nemuritóre cu Dumnezeŭ." Cu tóte acestea despoiă principele pe amintiții predicători de oficiul lor și-l opri a mai predica. [1])

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Nóua Revistă Română, nr 4. cu următoriul sumar: Stavri Predescu. Partidele nóstre politice. — Sp Haret. Proiect de lege pentru introducerea calendarului apusan drept calendar al statului în viața civilă. (Memoriŭ justificativ). — Gustav Weigand, Românii din Sêrbia și din Bulgaria apusană. — G. Coșbuc, Elementele literaturii poporale. — D. Teleor, Anton Pann (Schiță). — N. Vaschide, Introducere la studiul aplicațiunilor pedagogice ale cercetărilor psihologiei experimentale. — Ioan Slavici. Vatra părăsită. — Panait Zosin. Dulci și amare, poesii. — N. Vaschide și Van Melle. O nóuă ipoteză asupra naturei condițiunilor fisice ale odoratului. — Notițe bibliografice. — Din Bucovina. — Suplinitorii și legea învĕțămîntului secundar de N. Em. Teohari, directorul gimnasiului din Slatina. — Ateneul din Băcăŭ. — „Călindarul poporului". — Imaginația și felurile ei la copii (Conferință ținută la Școla normală de institutóre din Iași). — Ca la noi la nimeni . . . „De sfîntu Ilie" de Victor Bogdănescu. — Iubire (poesie) de Nirvan. — Călătoria de nuntă de Spiru S. Hasnaș. — Tristețe, Lebăda (poesii) de D. Karr. — Discursul unui ambasador chinez. — Ateneul român.

Momente memorabile la alegerea de Mitropolit din 19 Decembre 1898. Sibiiŭ 1899. Cuprinde protocólele ședințelor congresului bisericii ortodoxe de la alegerea mitropolitului Mețianu. La sfârșit are scrisórea dlui Mocsonyi despre „situațiunea și misiunea bisericii".

[1]) Wielewicki l. c. p. 120.

„Transilvania" organul Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, Anul XXXI., Nr. 1. cu următoriul sumar: Cronica de Eisenstadt despre rĕscóla lui Horia. — Din literatura geografică a Transilvaniei. — Sciință, literatură și artă: Din literatura străină. — Bibliografie. — Calendaristică nóstră. — Revista Revistelor. — Partea oficială: Proces verbal din 2 Ianuarie 1900. Ședința ordinară a comitet. central al Asociațiunii dto din 11 Ianuarie 1900. — Din despărțeminte.

Ungaria și Jidovimea (Magyarország és a Zsidóság) de Petrassevich Géza. Budapesta, prețul 3 cor. E un lung studiŭ asupra istorii politice, culturale și religióse a Jidovilor, făcut cu scopul ca să arete influința desastrósă ce o aŭ aceia asupra națiunei magiare pe tóte terenele. Cartea e scrisă cu mult aparat sciințific și cu provocare la o mulțime de isvóre și date folosite de auctor.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaș 1899. pag. 180. prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicații ale sale dl autor destinéză și venitul acestei publicații pentru formarea unui fond provințial de salarisare a preoților și învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor cari se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

Istoria legii nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tinerețele lui Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 pagini și costă fl. 2.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradeamare" de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul, Oradeamare, Nagy-magyar uteza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi și învĕțători saŭ pedagogi cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

Sfînta și Dumnezeésca

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangeliei** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulți din diecesele sufragane, cari ar dori să-și procure ediția acésta a Evangeliei și nu sciŭ prețul ei, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Posta Redacțiunii. *Grabnic.* Diferința provine de la darurile făcute cu ocasia Sinodului. — On. *J. V. B.* Scuzați nu se póte mai pe lung, spațiul nu ne permite. — *Mulțămite publice* nu putem publica de cât puține în fie care număr. Rugăm pe toți trimițitorii să fie cu puțină răbdare. — *Arad.* Nu ne mestecăm.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(2) 3—3

Venerat Cler și Public român!

Am esarendat petrile de marmoră sură și albă aflătóre pe hotarul comunei române Vaslab, din comitatul Ciucului, cari în calitate rivalisézĕ cu marmora renumită de Carrara. Am deschis aci atelieriul în care cu prețuri fórte moderate pregătim: tot soiul de monumente mortuarie, obelisce, tabele comemorative masive, etc. etc. La cerere servim cu desemne și preliminarie gratuit.

Cu tótă onórea aducem acésta împrejurare la cunoscința veneratului cler și public român, rugându-l tot o dată a ne sprijini prin comandele sale. —

cu tótă reverința:
Toffoloni și soțul.

in Gyergyo-Vaslab
postă și telegraf: Gyo. Szt. Miklos
Gara: Mádéfalva.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. Blaș 10 Martie 1900. Numĕrul 10.

„Magiarii greco-catolici" la Roma.

Mișcarea pentru decretarea limbii magiare de limbă liturgică, ce de doi ani în cóce decurge în stil mare, și-a ajuns punctul de culminare: Dumineca trecută au plecat din Budapesta 480 de peregrini „magiari-greco-catolici" la Roma. În fruntea peregrinilor stă episcopul rutean din Eperjes I Vályi și episcopul Muncaciului Firczák, acest din urmă a plecat cu o zi mai curênd, ca să-i pótă întimpina la sosirea în eterna cetate.

Cine sînt acești greco-catolici „magiari" și ce vor? Mai ieri alaltăieri nici nu aveam cunoscință de existința lor și de o dată ne pomenim, că resar ca din pămênt 200,000 *„magiari greco-catolici"*. Cum se póte, că ei vécuri întregi nu au dat semne de viéță, și de o dată, *ex machina,* ne pomenim cu sute de mii stând sub conducerea unui comitet regnicolar?

Am cetit și noi numele membrilor din comitetul regnicolar, și tot cam de nume rutene-slavice am dat; ér cât pentru cei 480 de peregrini sîntem tare curioși dacă am puté scóte din ei măcar un percent magiar neaoș . . .

Gazetele unguresci o spun fără încunjur, că mișcarea s'a pornit din partea bunilor patrioți Rutenî. Bunii patrioți Rutenî — se vede — nu au alt lucru, de cât să se intereseze de limba liturgică magiară, câtă vreme Jidovimea îi cutropesce cu desĕvârșire istovindu-le puterile de-a binele! Bunii preoți Ruteni nu au alt lucru, de cât să-și arete „patriotismul" și la altarul Domnului, în vreme ce poporul de rînd geme în cea mai négră miserie și ignoranță, ajuns a fi cel mai de compătimit ném din țară! Bunii patrioți Ruteni, bat drumul Romei, ca să câștige limba magiară pentru altar, în vreme ce guvernul e necesitat ă lua mĕsuri de siguranță pentru bietul popor, părăsit de părinții lui sufletesci, lăsat pradă cutropitorului potop al Jidanilor din Nord . . . .

Inteligința și poporul rutean — căci *aceștia* sînt „magiarii greco-catolici" ex machina — nu au durere pentru starea extrem de decăduță a poporului, din care fac parte, ci umblă a-și câștiga ei înșiși merite pe alt teren mult mai recunoscĕtor — pe terenul sentimentelor „patriotice".

„Bud. Hirl." din 19 Nov. 1897 scrie: „Dóră în un singur moment abia póte omul cuprinde folosul cel mare, în care s'ar împărtăși națiunea magiară. *Ce factor puternic și neînvins ar fi ea pentru lățirea limbii magiare și pentru magiarisare!*"

Cu alte cuvinte, scopul bunilor Rutenî peregrini la Roma, pe cari gazetele unguresci începênd chiar de la „Magyar Állam" cércă a ni-i presenta ca pe nisce cucernici catolici, este vĕdit — *politic. Sfinta liturgie și sfintul altar ar deveni „un factor puternic de magiarisare"* . . . .

Scim, că sînt și alții la spatele lor, scim, că *alții* întorc șuruburile acestei mașinării de magiarisare.

Scim, că dacă Roma ar încuviința cererea lor, acordându-le usul limbei magiare în serviciul divin, s'ar deschide câmp vast șovinismului de rassă, ca să ocupe singurul loc, ce până acum a rĕmas vergur, neatins: *altarul Domnului.*

Scim, că dacă Roma ar încuviința cererea lor, biserica nóstră în special ar fi espusă la pericole nespus de mari. Căci dacă s'ar hotări limba magiară de limbă liturgică, câte certe nu s'ar nasce între credincioșii nostri, cari locuesc în comune mixte (magiaro-române) că óre în care limbă să se servéscă servițul divin. Și cine ar mai puté pune stavilă procesului de descompunere, mai ales în parochiile mărginașe din Nord, unde parochienii se mărturisesc de Români, dar nu sciu de cât ungurésce? Cine ar împedeca pe catolicii unguri de ritul latin, ca să pretindă și ei usul limbii unguresci, când ei ar fi mai îndreptățiți spre acésta de cât Rutenii renegați?

Și cine nu ar privi atunci cu îngrijire la viața limbii românesci în biserică, câtă vreme puternicii zilei ar avea din ce în ce mai mult drept de a se convinge, că liturgia magiară este de fapt „un factor puternic de magiarisare"?

Feuilleton.

„Mărțișor."

(dedicație redactorului „Unirei".)

Cu 1-a l. c. „Unirea" apăru sub rĕspunderea unui nou redactor. Este amicul A. C. Domșa, un *„Mărțișor"* Unirei? — m'am întrebat. Și mi-a venit în gând, că de o dată cu rĕspunsul să fac și puțină filologie și folcloristică, tóte sciințe moderne. Să cercetăm dară ce este „Mărțișor"? Este numele poporan al lunei lui *Martie,* cum scrie „Unirea" și *după ea* mulți. Este luna consfințită în vechime miticului strămoș Marte. De acesta însĕ n'am aflat altă reminiscență în popor, de cât 1. numele lunei *Mărți*-șor, comun cu latinescul Martius (mensis) ital. Marzo, franc. Mars. ș. c. a. 2. sĕrbătórea poporană *„Mărtinii"*, ce se ține în 1 Faur și 12 Nov. și care, cred eu, este identică (aceeași) cu sĕrbătórea *lupilor,* care o țin (pe Jiu) la prinderea postului de Pasci și este o rĕmășiță din credința Romanilor, că Marte, într'altele, apĕră turmele de ciumă și de lupi. Atâta amintire de Marte și aceea inconscie la poporul nostru. Unde este *„ziua muierilor"* (*„calendae feminarum"*), care o țineau matrónele romane în 1-a Martie de aici numirea *„Matronalia"*, și cu flori încununate jertfeau zeesei Juno Lucina flori în biserica-i de pe Esquilin [1])? Unde este amintirea sĕrbătórei cavalerescî *„Equiria"* (tot în 1-a Martie și 27 Faur)? Unde-s *saliarele* și *„Mamuralia"*? Unde-i sĕrbătórea Vestalinelor (*„Festum Vestum"*) [2]) 1-a Martie, în care 6 prentese ale Vestei înoiau focul sfînt într'un chip nóuĕ necunoscut? Câte lucruri însemnate se serbau în acésta zi și cum s'au uitat tóte! *„a uitat nepotul, ce a pățit străbunul!"* Dar nu-i mirare! Sĕrbătorile păgânesci au trebuit se facă loc sĕrbătorilor creștine și între aceste și acele stau aprópe 2000 ani.

În decursul vremii s'a creat legendara „Dochia" 1-a Martie st. v. cea rĕutăciósă și potrivnică Românilor: „Juno addita Teucris." [3]) Popor de poeți românul a creat și alte sĕrbători și datine în locul celor perdute. Dar, durere. și aceste încep a se uita: pică jertfă civilisațiunei, contactului cu alte popóre și diferitelor împrejurări din viața intimă. De nu ne vom îngriji, să le păstrăm pentru posteritate, nu vor sci strănepoții: ce era vifleimul, craii, turca, steaua ș. a. Cine scie azi, d. e. ce era un *„Mărțișor?"* N'ar mai sci, dóră, nime, de nu se îngrija eminentul scriitor Nic. *Gane,* ca să-l eterniseze.

„Româncele din vremea trecută, — scrie Gane — . . . . . se îmbrăcau cu altițe, își spĕlau fața cu apă din isvor și urmau datinelor și obiceiurilor strămoșesci. Ele ciocniau *óuĕ* la Pasci, ascultau *cântecele de stea* la Crăciun, *colindele* la Anul Nou [1]) și trămiteau „Mărțișori" la întâiu Martie. Azi . . . ușile nóstre se închid cu îngrijire înaintea colindătorilor, ce cutézá să ne calce pragul, ér *Mărțișorul* nici nu se mai scie, ce este."

„Să scuturăm dar noi — continuă distinsul novelist — pulverea uitării de pe acest vechiu și frumos obiceiu strămoșesc.

„Mărțișorul" era un dar, ce-și trămiteau românii unul altuia în ziua de întâiu Martie. El costa într'un *bănuț de aur,* spânzurat de un gaitan (fir) de mătasă împletit cu fire

---

[1]) Ovid. Faust. 3.
[2]) Liv. I. 20.
[3]) Vergil. Aen. VI.

[1]) În România, ér la noi la Crăciun.

Nu avem darul profeţiei, de aceea, nu le putem prorocí patrioticilor Ruteni isbândă deplină; lăsăm prorocirile de acest soĭ gazetelor ungurescĭ.

Noĭ ne punem încrederea în Dumnezeŭ şi în înţelepciunea sfîntului Scaun apostolic, care ne a putut convinge şi până acum, că inovaţiuni de acéstă natură nu se admit aşa numaĭ cu o înclinare din cap, saŭ cu o trăsătură de condeĭ. Şi nu se vor admite nicĭ de aci înainte, câtă vreme Roma póte avea cunoscinţă, că sub masca religiósă se ascund taĭne şi reserve politice!

Mişcarea între Românii din Ungaria. Sub titlul acesta ziarul „Allgemeine Zeitung“ din München, a publicat în numĕrul din 24 faur n. o corespondinţă datată din Budapesta, în care să premăresce politica lui Széll şi se arată fructele eĭ printre Români.

Corĕspondinţa a pornit din cunoscutele declaraţiĭ a dlui Széll în cestia naţionalităţilor; ea laudă pe ministru president pentru tăria cu care ţine tradiţiile de împăcare a lui Deák şi arată cum o sămă dintre Români s'aŭ umplut de sperarea, că de acum înainte póte că încă vor aré parte de o tractare maĭ drépтă şi apoĭ continuă: „Un an a trecut, de când actualul ministru president a ajuns la cârmă, şi de şi în acest restimp scurt nu s'aŭ sevârşit fapte hotărîtóre, carĭ să vĕdéscă o schimbare în politica guvernului cu privire la naţionalităţile nemagiare. totuşĭ nu a putut, să nu se afle din purcederĭ şi apariţiĭ singuratice, pe cum şi din întréga manieră în tractarea nemagiarilor şi afacerilor lor, că dl Széll e hotărît, să schimbe cuvintele sale în fapte. Acésta a produs liniştire şi a trezit sperărĭ, carĭ aŭ pregătit şi în ţinuta Românilor o întórcere si aŭ produs mişcarea aceea, care se sevârşesce acuma. Resolvirea favorabilă a cestiunĭ pertractate atâta vreme despre subvenţionarea şcolilor românescĭ din Braşov din partea guvernului regesc al Românieĭ a împărtăşit mişcăriĭ acesteia un îmbold puternic, şi declarările conciliante făcute de Széll în parlament despre politica sa de naţionalitate o vor face, să progreseze şi maĭ tare. La Românii din Ungaria şi Transilvania astăzĭ pot, sa se deosebéscă treĭ direcţiĭ naţionalĭ politice. Aci e maĭ de aprópe o direcţie *hotărît amică guvernului,* carea deja de maĭ mulţĭ anĭ e representată prin câţĭva deputaţĭ de naţionalitate română în parlament şi a nume în sinul partidului guvernamental şi chiar acuma va, ca întemeĭnd în Oradea mare o „liga patriotică românéscă“ să-şĭ dea o organisaţie maĭ solidă pentru ca să pótă representa maĭ cu efect agitaţia pentru principiile sale. De direcţia acésta se ţin maĭ ales persóne oficiale. între ele şi preoţĭ singuraticĭ, bună óră episcopul românesc din Arad şi împrejurimea luĭ; în popor direcţia acésta încă nu şĭ-a dobîndit o răspândire şi adâncire maĭ însemnată. Cu mult maĭ important lucru ar fi, dacă între Românĭ estremiştĭ ar face cuceriri îndemnarea ce aŭ făcut-o în timpul cel maĭ nou *moderaţiĭ.* Direcţia acésta sub impresia enunţăriĭ luĭ Széll declară, că ar fi aplicată, să închie pacea naţional-politică. Condiţiile adevĕrat că sînt de aşa, cât sufere îndoială, dacă le va primi guvernul. „Moderaţiĭ“ cer maĭ pe sus de tóte să se esecuteze legea de naţionalităţĭ „cu tótă rigórea“, aşa dară ca „în ţinuturile locute de Românĭ să se înfiinţeze şcoli de stat cu limbă românéscă de propunere, în gimnasiele de stat, maĭ ales în Transilvania, să se propună limba românéscă prin învĕţătorĭ românĭ“, ca „în justiţie şi în administraţie să se introducă limba românéscă, şi să se uşureze Românilor întrarea în parlament“. Atuncia „se va restabili pacea pe linia întrégă, şi pretensiunea *autonomieĭ Transilvanieĭ* va fi o dogmă învechită a câtor va politicianĭ“. Se supune, că înboldul acesta conciliant a purces din reşedinţa mitropolitană din Sibiŭ şi află sprijinul şi ajutoriŭ la câţĭ-va corifeĭ românĭ din Bănat, bună óră la marele proprietariŭ Al. Mocsonyi. Ea a şi dat pe loc de împotrivirea seriósă a grupului al treilea dintre Românĭ, de contradicţia *intrasigenţilor* şi *posibiliştilor,* organul cărora „Tribuna“ din Sibiŭ a dat „moderaţilor“ o lecţie aspră şi despre Széll a declarat, „că guvernul actual nu a implinit nimica din programul sĕŭ, şi că el a făcut chiar contrariul călcând în picióre legea, dreptul şi dreptatea“. Aci nu póte decĭ încă multă vreme, să fie vorbă despre pace. De „radicalĭ“ acestia se ţin înse până astăzĭ maioritatea poporului românesc, maĭ ales în Transilvania“.

Nu vrem să discutăm întru cât sînt adevĕrate laudele ce să aduc aci noului guvern, noĭ nu vedem prin o prismă aşa admirabilă traduse în fapte „vorbele“ ministrului Széll. Prigonirile, carĭ aŭ pornit de mult în potriva nóstră, vedem că încă n'aŭ încetat şi noĭ continuăm a fi tractaţĭ şi acum cu aceiaşĭ înbire maşteră ca şi în trecut. Ĕr se ce priveşce „liga patriotică românéscă“ de la Orade s'a dovedit de o nimica mare.

Ĕră-şĭ autonomia. După ce congresul autonomic a făcut aşa de puţin în cestiunea atât de mult agitată a autonomieĭ, Primatele a convocat pe Sâmbăta trecută o conferinţă a Episcopilor catolicĭ spre a relua firul lucrărilor în acéstă cestiune. După o discuţie maĭ îndelungată s'a ales o comisiune de treĭ Episcopĭ, care va avea să convină cu comisiunea congresului şi să preciseze posiţia

---

albe şi roşiĭ, pe care persóna, ce-l primia în dar, îl purta la gât, până când întîlnia cea de întâiŭ rosă înflorită, pe crengile căreia depunea apoĭ şi darul primit. *Bănuţul* însemna *împelşugarea; firele albe* şi *roşiĭ* ale gaitanului însemnaŭ *faţa albă, ca crinul şi rumenă, ca rosa,* ĕr ofranda făcută „regineĭ florilor“ era o *salutare poetică, adresată primăvereĭ.“*

„Aşa aveaŭ vechiĭ românĭ obiceiu[1] încheie d. Gane, de a se ura în ziua de întâiŭ Martie. Eĭ eraŭ naivĭ în sufletul lor; trăiaŭ în simplitate şi *împrumutaŭ vorbele şi obiceiurile* lor *de la mama natură,* care împodobia fruntea ficelor lor cu florĭ din câmp şi *vorbele bĕtrânescĭ* cu *alegoriĭ poetice!“* Câte vorbe, atâte regrete, suspine chiar pentru părăsirea tradiţiunilor strămoşescĭ, în locul cărora *civilisaţia modernă* a introdus minciunile de la prima Aprile „carĭ şi aceste din causa necontenitelĭ înduleirĭ a moravurilor nóstre — auḑiţĭ satiră! — *aŭ ajuns a se practica în tóte zilele anului“,* observă ingeniosul auctor. Da! vom adauge noĭ, şi în locul frumóselor colinde avem *pomul de crăciun,* datină, de sigur, străină.

Şi acum răspunsul la întrebarea: dacă este amicul Aurel un *Mărţişor* Unireĭ? Fără îndoiélă! Câtă vreme îngriji-se-va prin organul, ce redactézĕ, ca să nu pierdem nimic din ce constitue caractĕrul tipic al poporului român; până când interesa-se-va în colónele fóieĭ şi de tótă *viĕţa intimă* a blândului nostru popor, ca nimic din cele ce sînt ale acestuia să nu piĕră, ĕr cele ce sînt în apunere, orĭ chiar apuse, să le studiem şi scriem pentru urmaşĭ, căcĭ:

„O, de am puté redobândi şi câte avem perdute!“

Tot, ce ast fel se va păstra pentru viitorime, va fi un scump *„Mărţişor“* sciinţeĭ şi în special etnopsichologieĭ române.

Sperăm. că „Unirea“ va îmbrăţişa şi acest interes. Atuncĭ vom zice redactorului eĭ: un „Mărţişor“ Unireĭ

ave!

De la bal

— amintirĭ de post din zile de dulce —

Ĭubită Margareto!

Mĭ-aĭ zis să-ţĭ scriŭ ceva despre balul nostru din 11 Februar 1900, la care sciaĭ, că o să iaŭ şi eŭ parte. Voiam să fac un raport în tótă forma înşirând după alfabet şi damele şi domnişórele, carĭ aŭ fost de faţă; maĭ mult, eŭ aşĭ fi pus şi domniĭ, dar nu după alfabet, nicĭ după cum aŭ fost îmbrăcaţĭ, ci, ghicĭ după ce ordine? . . . . . înse mĕ temeam, să nu se supere pe mine bărbaţiĭ, că le iaŭ meseria de raportorĭ, căcĭ atuncĭ dînşiĭ cu ce să vor maĭ ocupa?

Mĕ temeam cum zic, să daŭ o formă prea seriósă scrisoriĭ mele, căcĭ atuncĭ de abia ar fi aruncat cineva o privire fugitivă preste şirele mele, ca preste orĭ ce lucru superficial şi neobiectiv, subscris de o femee, negândindu-se nimenĭ că a dese orĭ în nisip găsescĭ fire de diamant.

Nu vreaŭ să zic, că noĭ femeile am fi nisip şi numaĭ icĭ colo s'ar găsi la întîmplare, câte un fir de diamant între noĭ. Noĭ tóte am putea fi tot atâtea fire de diamant, dacă pe lângă educaţiune am avea şi instrucţie seriósă şi bărbătéscă. Şi atuncĭ ar înceta eterna nedumerire pentru faptele şi lucrurile nóstre.

Dar ceea ce m'a îndemnat să mĕ abat de primul meŭ gând, a fost, că amicul meŭ D. dl şef redactor, mĭ-a zis azĭ diminéţă:

— Ileană dragă, n'aĭ ceva gata pentru numĕrul viitor?

Aşa-ĭ că ţi se pare curios, că-mĭ zice Ileană, dar se sci că noĭ sîntem *per tu* în tótă forma din un fericit timp a vieţiĭ mele şi numaĭ, când nu ne unim în principiĭ ne zicem „domnule“, „domnişóră“ şi „dta“, ĕrăşĭ în tótă forma. Ĕr astăzĭ sînt tare mândră a fi per tu cu dl şef redactor. Câte favoruri nu pot spera din acest prilej?

Étă dar, Ĭubită Margo, că scrisórea destinată ţie, a ajuns în publicitate. şi eŭ, póte am riscat să îmĭ atrag câte va privirĭ duşmănóse.

Dar să viu la obiect.

Sala balului era arangiată pe cum îmĭ aduc aminte cu gust şi pricepere. Laudă comitetului arangiator şi tuturor, carĭ aŭ contribuit cu cuvîntul şi cu fapta pentru acésta. Fumul şi praful, proverbial la petrecerile nóstre, de astă dată nu ne-a supĕrat. Póte şi din motivul, că nu eram prea mulţĭ participanţĭ.

Cum a decurs balul?

Ca orĭ ce bal şi petrecere, după acelaşĭ vechiŭ şablon. Ordinea de dans a decurs în ordine. Mulţămirea a fost la culme.

Dar cum şĭ-a petrecut lumea?

pe care Episcopatul a luat'o în fața celor două proiecte a comisiunei de 27. —

Dintre Ilustri Archirei ai Provinciei nóstre n'am luat parte la acésta conferință de cât Escel. Sa Episcopul Gherlei. Cei alalți și-au escusat absența pentru cunoscuel e motive principiali. —

Magiarii greco-catolici. Câte va sute de magiari greco-catolici au sosit în sfârșit, după multe nĕcasuri, chiar în Roma, — strigă în gura mare foile amice introducerei limbei liturgice magiare. Au sosit, e fapt. Și încă étă cum: Din causa vîntului bora, trenul n'au putut ajunge în gara Fiume, de cât cu o întârziere de jumĕtate óră. Pe marea Adriatică s'a pornit o așa furtună puternică, cât au trebuit se acosteze la țĕrmurii insulei Cherso, de unde n'au putut pleca mai de parte de cât nóptea pe la 11. În apropierea insulei vîntul era cât pe aci să dobore treicolorul magiar de pe catart.

Dar, câți óre din cei sosiți sînt veritabili magiari greco-catolici? și câți peste tot sînt greco-catolici?

E un secret public, că bieților rutenî li s'au făcut tóte înlesnirile posibile, numai se mérgă cât mai mulți la Roma, cu tóte acestea nu s'au aflat de cât fórte puțini. Toți cei alalți „peregrini" sînt „umplături".

Dar, era vorba că magiarii merg la Roma se ceară limba liturgică, nu ne spune dl Szabo, marele lor conducător, ce li s'au spus de la Roma?

Noi scim, că Sfinția Sa le-a dat se înțĕlégă, că nu-i primesce de cât ca „peregrini", și de loc ca „delegați", — și că mai mult, nici nu-i primesce separat, ca pe Românî la 1893 ci la olaltă cu alți peregrini.

Se așteptăm pe Dl Szabo să se reîntórcă de la Roma, și atunci póte ne va spune și nóuĕ impresiunile ce a adus.

Revistă bisericéscă.

Roma. Vineri în 2 l. c. Sfinția Sa și-a serbat ziua nașcerii a 90 și a 22 a alegerii sale de pontifice. În alocuțiunea ce a ținut-o cătră cardinalii S. Părinte după ce a reamintit marele bine ce se derivă din anul iubilar, a rugat pe cei de față, să înalțe rugăciuni cătră Părintele ceresc pentru încetarea vĕrsărilor de sânge din Africa sudică. Tot în ziua aceea s'a ținut în basilica s. Petru un Te Deum solemn în presența unei mulțimi imense, ér séra întreg frontul numitei basilice a fost luminat splendid.

Între numĕrósele felicitări, ce le-a căpĕtat părintele comun al creștinătății din incidentul ziilei memorabile, au fost și acelea, pe cari le au trimis diversele grupuri din parlamentul imperial din Viena.

Pelegrinajele continuă. Scopul se înțelege că este câștigarea indulgințelor și a altor daruri spirituali. În mulțimea pelegrinajelor însĕ se află unul, a cărui scop principal e cu totul altul. E vorba de de mult proectatul pelegrinaj al grecocatolicilor așa ziși magiari, din patrie. Dar despre aceștia scriem airea.

Revistă politică.

Din Patrie. S'a zis de multe ori și de mulți, că ministrul președinte Széll numai în mod provisoriu va ține portofoliul internelor. Începură chiar să se facă fel de fel de combinațiuni asupra persónei, ce ar fi luat asupra sa agendele ministrului de interne. În contra tuturor părerilor acestora, în timpul mai nou s'a divulgat scirea, că portofoliul internelor va rĕmâné în mânile lui Széll până după viitórele alegerii dietale, ce se vor ține de acum în un an, voind el în forma acésta să dea dovadă și cu fapta despre adevĕrătatea și sinceritatea cuvintelor: lege, drept și dreptate.

Tot la ministrul president s'a presentat o deputațiune a Fiumanilor, cari au venit să-i mulțăméscă pentru bunăvoința, ce a arĕtat-o în o vorbire a sa față de Fiume. În rĕspunsul sĕu ministrul zise, că el respectéză drepturile Finmanilor, dar în schimb pretinde ca Fiumanii încă să recunóscă suveranitatea Ungariei. În modul acesta diferințele iscate pe timpul faimosului Bánffy se vor aplana pe cale pacinică.

Ministrul de comerciu din parte-și, ca să facă și el ceva inovație i-și bate capul cum ar puté el promova comerciul orașelor din provincie. Căci de când cu sistemul zonelor la calea ferată, comercianții mai mici preterând cu totul pe comercianții mai mari de la orașele din provincie se adresau de a dreptul la cei din Budapesta. Pentru sanarea rĕului, ministrul va face o reformă mărind zonele de la distanțele de mijloc.

Austria. Ședințele Reichsrathului decurg în liniște, dar pentru aceea nu se póte zice, că parlamentul e capace de lucru. Comisiunea parlamentară a deputaților cehi, nu vre să scie de pace, până când limbei lor nu îi se vor da drepturile, ce-i compet. Spre scopul acesta a și provocat pe toți deputații cehi să facă obstrucție în dată ce ar fi presentată înaintea parlamentului o cestiune de ceva moment. Comisiunea însărcinată cu cercareaea modalităților de împăcare, nefiind nici un prospect de reușită, se va disolva.

Transvaal. După o nenorocire urmézá alta. După eliberarea orașului Kimberley, prin predarea lui Cronje, a urmat eliberarea Ladysmithului. Nu, că

Étă o întrebare care cere rĕspuns, și care mai mult ca orî cine, tu vei fi dornică să'l audi.

Nu sciu cum, dar în mijlocul balului mi-am adus aminte de o observație a ta, că adecă, tu ai fi audit, că noi blășenii nu facem alta, de cât ne silim a ne eclipsa unii pe alții, și unele pe altele, dacă nu prin lux orî spirit, chiar și prin rĕutate.

Eŭ atinsă în cea mai delicată córdă a inimii, în ambițiunea de blășană ți-am rĕspuns, că acésta e numai la aparență, în realitate toți trăesc în armonie.

Nu sciŭ cum mi-a venit în minte acéstă observație. Și m'am gândit, că ce bine ar fi dacă pretutindenea ne-am apropia prin amabilitate unii de alții, închegându-ne într'o societate complectă, care să impună tuturor. Dar eŭ cred, dragă amică, că noi românii trebue să așteptăm alte timpuri viitóre, pentru a ne sci respecta unii pe alții.

Am face un lucru tare cuminte, dacă ne-am emancipa de sub cătușele luxului. Să ne îmbrăcăm cu îngrijire, dar nu făcênd risipă de bani, pe cari i-am puté folosi la cause mai demne de prețul banului. Dar așa sîntem noi fetele și damele în general, că vĕdênd la un bal pe amica nóstră mai frumos gătită, de cât noi, ne pierdem voia bună și cumpĕtul, împlêndu-ne de mâhnire, că nu ne-am îmbrăcat și noi așa de frumos ca dînsa, ér cu altă ocasie căutăm să o ajungem, dacă nu chiar să o întrecem. Ce frumósă ar fi emulațiunea acésta la alte cause mai bune!

Și n'am face óre mai bine, dacă ne-am nisui, ca nu prin rochii, ci prin purtarea nóstră, prin amabilitate și grație firească am atrage atenția asupra nóstră?

Pentru mare lucru nu aș vrea să uit a pomeni, că tinerii și-au făcut datoria de cavaleri cu escepția unora, fórte puțini la numĕr, și pe care îi rog să nu se supere pe mine că le fac acest mic reproș. Da, tinerii și-au dat tótă silința, ca damele să-și petrécă bine.

Cu câte iluzii nu merge o fată la bal și fără câte din acele nu se întórce! Mai bine e de cinc merge fără iluzii și să întórce sub farmecul lor, dar și mai bine face, cine nici nu merge, nici nu se întórce amețit de aceste nimicuri.

Nu observi, că eŭ vorbesc acum atât de flegmatic, făcênd figuri de cuvinte, despre un lucru, preste care nu noi sîntem stăpâni, ci noi stăm sub stăpânire, ca nisce sclavi, ce sîntem?!

Putem noi óre porunci inimii, să facă așa cum vrem? Și în fine chiar dacă-i poruncim, ne ascultă? Și cât de puțin ne trebue Dómne, ca să ne făurim raiuri întregi de visuri de fericire! Destul o privire din doi ochi frumoși albastri, ca să ne topim de emoțiune și să simțim dorul de a sbura la fericire! Și érăși e destul o privire indiferentă din aceiași ochi albastri, ca să înțelegem, că viața nu mai are nici o valóre și nici un farmec pentru noi.

Privind o dată, nu sciŭ cum printre dansatori, m'am pomenit esprimându-mi gândul în vers:

Ah ochi albastri pentru ce
Mĕ ocoliți?
Și 'n schimb, că vĕ iubesc
Voi mĕ răniți!

Și în momentul acela aș fi dorit să fiŭ un trandafir, orî un crin ca să-i pot plăcé, orî să am tóte comorile din lume, ca să mĕ alégă pe mine, dacă așa cum sînt, nu sînt nimic pentru el.

Și m'am simțit atât de îndurerată, vĕdênd că cere pe alta la dans și nu pe mine.

M'am simțit atât de mâhnită — și óre ce drept aveam?....

De închiere află dragă Margo, că regret din inimă, că m'am dus la bal. Am pierdut atâtea iluzii fermecătóre, atâta hrană pentru inima mea nemângâiată, cât nici n'ai crede!

Te sărută a ta

Ileana.

dóră lui Buller i-ar fi succes să respingă armata Burilor, ce ţinea împresurat Ladysmithul, ei Burii înşişi s'aŭ retras. Anglezii după predarea lui Cronje, în frunte cu Roberts şi-aŭ luat drumul spre capitala Oranjeluĭ, Bloemfontein. Aşĭ fel Burii aŭ fost siliţi să se retragă spre apĕrarea ţării proprie. Planul lor la început era să părăséscă capitala Bloemfontein, retrăgêndu-se la Vynburg, în distanţă de vre o 110 chil., unde avea să se întîmple lupta decisivă. Pentru împedecarea lui Roberts, care înainta spre capitala Oranjeluĭ, Joubert a trimis doĭ generali cu vre o 6 miĭ soldaţi, ca să-l opréscă în cale, până când Bloemfonteinul ar fi fost deşertat de tóte. Dar după ce Roberts şi fără contrastarea Burilor, nu putea înainta din lipsa de proviant, Joubert şĭ-a schimbat planul aşteptând oştirile angleze înainte de Bloemfontein la Abrahamskraal. Aci se aştéptă o luptă decisivă.

După cum spun unele telegrame maĭ nóuĕ, o altă parte din armata angleză şĭ-a luat calea spre Iohannesburg, capitala Transvaalului. Nu e mirare. Armata angleză, considerând mărimea eĭ colosală, se póte împărţi şi în treĭ părţi, fără ca prin acésta să pérdă ceva, căcĭ în orĭ care cas eĭ tot de una sînt maĭ mulţi de cât Burii, carĭ li s'ar opune.

În Anglia ómeniĭ, cu deosebire după retragerea Burilor din jurul Ladysmithului, nu sciŭ cum să-şi maĭ manifesteze voia bună. Ovaţiuni peste ovaţiuni. Prăvăliile şi fabricele sînt deşerte. Toţi grăbesc pe strade, ca acolo să pótă da frîu libĕr bucurieĭ, ce o simţesc. Soldaţii rĕmaşi acasă, acum după ce sórtea a început a fi în favorul armelor angleze, sînt supĕraţi foc, că nu i-aŭ trimes şi pe eĭ în Africa sudică. De mâniă strică tot ce le stă în cale. Acestea tóte se întîmplă acum, când considerând starea lucrurilor aşa pe cum e, nu ar fi motiv de niciĭ o bucurie. Căcĭ ce e drept, Ladysmithul e eliberat, dar că ce faţă posomorîtă ne va presenta, ni-o putem închipui, dacă ne vom aduce aminte, că 150 de zile a fost bombardat de Burĭ, ér Kimberley 125 de zile.

Cu atât maĭ puţin ar afla motiv de veseliă, dacă ar reflecta, că pe mormintele alor 430 ofiţeri şi 7807 de soldaţi, ce aŭ căduţ orĭ aŭ murit în rănile căpĕtate, aŭ trĕbuit să maĭ verse 200 milióne florenĭ în anul trecut şi 420 milióne florenĭ în anul de faţă, carĭ tóte pentru puternica Anglie faţă de puţiniĭ şi neînsemnaţiĭ Burĭ, numaĭ motive de întristare ar trebui să fie.

De alt cum Anglezii, ca să fie siguri de învingere în timpul cel maĭ apropiat vor maĭ espeda vre o 39 miĭ soldaţi în contra republicelor inimice.

Despre împăcare de o cam dată nu este vorbă. E drept, că preşedintele Statelor-Unite s'a oferit pe sine de mijlocitor, dar Burii pun ca condiţiune esenţială a împăcăriĭ independinţa ţăriĭ lor. La acésta neînvoindu-se Anglezii, Burii încă sînt hotăriţi să continue lupta până la cea din urmă rĕsuflare.

Corespondinţe.

Rĕsunet la idea înfiinţăriĭ unuĭ claustru românesc de călugăriţe.

Martie 1900. —

A trecut o lună de zile de când în colónele „Tribuneĭ“ a apărut scrisórea Dşóreĭ Veturia Lazar de Purcareţi referitóre la înfiinţarea unei mănăstirĭ de femeĭ care să aibă sublima menire de a da fetiţelor române o educaţie creştină per eminenţiam.

O lună de zile a trecut, fără ca idea aceea să fi aflat rĕsunet în cercurile nóstre competente.

Póte nu eŭ îs chemat a scrie la obiectul acesta aşa momentuos, care pretinde o mare prevedere şi agerime de minte: ca să vadă în depărtare piedecile, carĭ vor sta în calea realisăriĭ acesteĭ ideĭ, saŭ împrejurările, carĭ o vor favorisa, cu tóte acestea vreaŭ să arĕt pe scurt însĕmnătatea uneĭ ast fel de mănăstirĭ pentru femeĭ din punct de vedere religioso-moral şi naţional. Şi o fac acésta din motivul, că scrişórea Dşóreĭ V. Lazar apărută în „Tribuna“ din 3, 4 şi 6 februar st. n. 1900, nu toţi aŭ avut ocasiunea să o cunóscă. —

Dacă femeea în timpurile vechĭ păgâne a avut tristul rol, de a fi numaĭ o sclavă bărbatului, care dispunea de sórtea eĭ după plac; dacă atunci erau atât de rarĭ adevĕratele mame, carĭ să-şi pricépă chemarea lor sublimă de a fi focularul nestins din care să se rĕspândéscă razele sĕnine a crescerii bune, dacă eraŭ aşa de puţine mamele carĭ să fie educatorul iscusit, ce avea să dee pruncilor o crescere religioso-morală amĕsurat spiritului timpului în care trăim; — dacă zic acésta era chemarea femeiĭ atunci, — acum după ce rîurile de apă vie a religieĭ păciĭ şi iubiriĭ şĭ-aŭ revĕrsat undele rĕcoritóre peste întrĕgă câmpia omenéscă, — acum chemarea femeiĭ e cu mult maĭ momentuósă.

După ce Dl Christos a ridicat căsătoria la demnitatea de sacrament imprimându-ĭ sfinţenie dumnezeéscă, — chemarea femeiĭ în viéţa socială-conjugală e cu mult maĭ însĕmnată.

Femea ca să-şi pótă împlini greutăţile şi datorinţele pe carĭ i le impune căsătoria trebue să aibă o crescere religiósă-morală solidă. Mama care e în o atingere continuă şi nemijlocită cu copiĭ eĭ, carĭ o imitéză în tóte, — trebue să posédă o adevĕrată educaţie spirituală atât morală cât şi socială. Copiĭ îşĭ însuşesc aprópe întru tóte caracterul mameĭ lor. Şi dacă ea nu va fi crescută în principiile creştine ne putem închipui ce caracter educativ va sădi în copiĭ sĕĭ. Dacă vine un biet cerşitor după milă, mama fără crescere religiósă îl primesce cu vorbe urîte, ér dacă-ĭ svîrle o bucată de pâne o încarcă şi acésta cu înjurăturĭ. Copiĭ dacă o aud şi o vĕd, încep şi eĭ a nutri o ură, o antipatie faţă de sĕraci, carea după ce vor cresce eĭ marĭ să va face în un disgust condamnabil faţă de toţi ceĭ lipsiţi. Cum va imprima mama în frageda minte a copiilor preceptele dumnezeeschĭ şi consiliile evangelice, mandatele şi datorinţele morale creştine, — dacă niciĭ ea nu e convinsă despre originea lor de la Dumnezeŭ, dacă niciĭ ea nu le cunósce şi nu le pune în praxă? Cum va sădi ea în pruncĭ rivna caseĭ Dlui, dacă nu merge la sfânta biserică de loc, saŭ numaĭ din datină? Ne putem închipui ce direcţie morală va da o mamă nereligiósă fiilor sĕĭ. Cum se vor ruga eĭ sara şi diminéţa Domnului Dumnezeŭ pentru părinţiĭ lor iubitorĭ, dacă ea ca mamă nu-ĭ învaţă a se ruga, saŭ niciĭ chiar însaşĭ nu se rógă!? Cum se vor deda eĭ să fie cumpĕtaţi la vorbă, să nu înjure şi să fie ascultătorĭ, când ea însaşĭ la tot pasul înjură, blastĕmă şi hulesce pe toţi?! Cum vor fi copiĭ ascultătorĭ când ea nu ascultă de bărbatul eĭ?! Cum va putea în fine o ast fel de mamă să sădească în frageda inimă a copiilor iubirea luĭ Dumnezeŭ, sperarea în ajutorul Luĭ şi credinţa în esistinţa şi învĕţăturile Luĭ — dacă ea însaşĭ nu le are în consciinţa sufletului sĕŭ?!

Sînt grozav de desastróse pentru viéţa socială urmările crescerii religióse-morale greşite. Şi urmările acestea triste să vĕd şi la noĭ. Nu voiŭ să amintesc defectele crescerii rele ce să dă copilelor în unele institute de învĕţămînt; nu voiŭ să relevez grandomania de care sufĕr aceste tinere mlădiţe eşite din ast fel de institute; nu voiŭ să descoper tóte ideile scălciate ce turbură deja de acum creerul tinereĭ fete eşită din atare pension; — voiŭ numaĭ să constat faptul că crescerea copilelor în unele institute numaĭ base religióse-morale solide nu are, saŭ dacă le are sînt numaĭ la aparinţă, sînt numaĭ o spoitură. În cele maĭ multe institute lipsesce sufletul educaţiuniĭ: iubirea, fără de care nimic nu se póte face.

Şi tóte aceste rele provenite din defectul educaţieĭ religióse-morale ce să dă copilelor — numaĭ o mănăstire de călugăriţe le póte vindeca, stîrpi şi curaţi.

„Un claustru, în care monachele române cu aureola splendidă a castităţiĭ pe fruntea lor, în dosul acelui vĕl monachal maĭ alb ca omĕtul şi maĭ luciŭ de cât piscurile gliceriloŕ, în umbra sanctuarului vor dicta ficelor române dogmele înfricoşate a credinţeĭ creştine. Carĭ monache vor sta ca eroime puternice la tulpina crucieĭ şi vor privi umile spre cer, arĕtând femeiĭ române calea virtuţilor maestóse.“

Ele vor fi apărătórele credinţeĭ . . . . păzitórele rĕutăţiĭ năvalnice şi „modul lor de educaţie va fi operă mare întru mărirea luĭ Dumnezeŭ.“

„Copilele vor ieşi din mănăstire bogate în esperinţe sacre şi binecuvîntate cu darurile vieţiĭ sfinte; înzĕstrate cu pudiciţie şi inocenţă tainică . . . . ele cu solidaritatea convigerilor creştine vor escela ca soţiĭ fidele şi mame“ . . . .

Cu dreptul se zice că viitoriul neamurilor e în mâna femeiĭ. Şi în special ce ne atinge pe noi Românii de din cóce, acest adagiŭ are valóre incontestabilă.

„Religia şi limba; familia şi instrucţia sînt armele naţiunilor. Cine lucră pentru înaintarea acestora, lucră pentru progresul naţiunii; cine le iubesce, naţiunea o iubesce.

Prin lipsa de religie şi vîrtute creştinéscă, femeile pot împinge o naţie în decadenţă, până când femea crescută în şcóla crucieĭ face glorie naţieĭ sale cu viaţa bogată în ideĭ.

Puterea divină străbate sufletul petulant a ficeĭ române şi îl liniscesce stâmpărându-l. Ér dificultăţile lumeĭ par că trec pe dinaintea eĭ cu o mână îngrijitóre, decĭ trăesc maĭ mult. Şi pentru bărbat căsătoria cu dînsa e un port de linisce sfîntă.

Şcóla religiei e şcóla fericirii."

Cum vor păstra copilele nóstre dulcea limbă românéscă neatinsă de vespii străini, când ele în familie şi în unele pensióne conversézá în limbi străine mai bucuros de cât în limba strămoşéscă?

Cum va fi familia şi instrucţia arma naţiunii române, când copilele nu învaţă a fi creştine bune şi române sincere — ci caută mai bucuros distracţii în petreceri, în haine de modă şi în o condamnabilă trândăvie spirituală?

De lipsă e acum la începutul secl. XX un claustru de călugăriţe, în care copilele să se crésca a fi creştine şi române bune; a fi mame fidele chemării lor, a fi soţii credincióse şi iubitóre şi prin tóte acestea a înălţa edificiul naţional social al nostru la aceea pompă măreţă, care să împrăştie raze de lumină deşteptătóre şi binefăcătóre de parte — de parte peste fii némului nostru.

I. D-a.

La Roma şi Paris.

Lucrările pentru aranjarea unei călătorii la Roma şi de acolo la Paris se continuă cu mult succes.

Călătoria va sta din dóuě părţi.

Întâia va fi un *peregrinaj la Roma*. Preţul unui bilet de cl. I. dus şi întors cu provisiunea întrégă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. şi cl. III. 70 fl.

A dóua, pentru *espositia de la Paris*, va fi o continuare a celei dintâiu. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inşi*, — grupa va merge la Neapol, unde se va face o escursiune pe Vezuv. De aci prin Florenţa, pasul St Gotthard la Paris, unde călătorii rémân 7 zile. Călătoria acésta va costa, — înţelegêndu-se provisia întrégă, trăsuri, hotel, bilete la esposiţie ş. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârşitul lunei Septembre, probabil la 26 n.

Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoi. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoi ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntórcerea se va face prin Elveţia, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Ori ce informaţii mai detaiate dă cu plăcere Redacţia „Unirii", *carea arănjéză călătoria acésta,* şi carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea şi comoditatea cea mai mare.

Observăm, că relativ, preţurile sînt cu mult mai ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjéză la noi în ţară. Preţurile de călătorie se pot plăti şi în rate lunari.

Mulţămită publică.

În favorul sfintei Mănăstiri de la Prislop, pe lângă cele publicate în „Unirea" din anul 1899 aŭ mai incurs de atunci în cóce următórele oferte benevole:

(Fine.)

Pe lista Nro 239 şi 240 prin On. Petru Nandra paroch în Silvaşul sup. de la dsa 50 cr., Susana Nandra preotésă 50 cr., Ferencz Josef preot rom. cat. în Govăşdia 50 cr., Anica Lupşa din Hunedóra 50 cr., Petru Şuşman notar cercual în Silvaşul sup. 50 cr., şi de la Teimer Boleslov inginer acolo 50 cr. suma . . . . . 3 fl.

Pe lista Nro 536 prin On. Michail Pop preot în Paroş-Pestere de la dsa 50 cr., George Negovan 50 cr., Mihaiŭ Andreş 50 cr., Petru Andreş 20 cr., Ianeş Andreş l. Ianeş 10 cr., Ianeş Andreş l. Mihaiŭ 30 cr. şi Aniţa Fărcaş 20 cr. suma . . . . 2 fl. 30 cr.

Pe lista Nro 744 prin Dl Nicolae Predoniŭ învĕtător în Tustea de la Márton Berger 1 fl., Pallosy Vincze 50 cr., Pallosy Vinczené 50 cr., Ormay János fost notar cercual 1 fl., Lörincz Jakab 50 cr., N. N. 25 cr., Ábrahám Lőrinczné 50 cr., Alionŭ Merinţioni 50 cr., Crăciun Andreşoniŭ 50 cr., Gáspár 50 cr., Flóre Merinţioni 20 cr., Nicolaŭ Predoniŭ 50 cr. suma . 6 fl. 45 cr.

Pe lista Nro 535 prin On. Paul Itul paroch în Sălaşul sup. de la dsa 50 cr., preotésa Maria Itul 50 cr. suma . . 1 fl.

Pe lista Nro 526 şi 527 prin On. Aron Mihăescŭ paroch în Riŭ alb de la dsa 50 cr., Ioan Fărcaş preot gr. or. Băesci 25 cr., Abrhm Stoicuţa din Riŭ alb 50 cr., Şiga Herţa 05 cr., apoi din Măţescl de la Nicolaŭ Popoviciŭ 50 cr. etc. cu totul din Riŭ alb şi Măţescl saŭ colectat suma . . 4 fl. 15 cr.

Pe lista Nro 248 prin On. Petru Cheţan paroch în Densuş de la dsa 1 fl. şi Cassa bisericii 2 fl. la olaltă . . . . . 3 fl.

Prin acésta atât Domnilor colectanţi cât şi generoşilor contribuenţi le esprimăm în numele sfintei Mănăstiri cele mai călduróse simţeminte de recunoscinţă şi mulţămită.

Haţeg în 14/2 Februar 1900.

Nicolaŭ Nestor
vicar for. adm. gr. cat.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Ioan Oltean* Bara din Ciuc-Ghimeş a cumpărat o S. Evangelie în preţ de 25 cor. pentru Capela edificată în a. 1899 din Ghimeş-Rechitis, pentru care faptă i se aduce sinceră mulţumită. — Spectatul domn pretore *Vasile Ianza* a binevoit a dona bisericii gr. cat. din Petroşeni o S. Evangelie cu litere latine în preţ de 80 coróne, pentru care dar frumos respectiva comunitate bisericéscă îi esprimă şi pe acéstă cale căldurósele sale mulţămiri. Petroşeni Ştefan Radic. — Bătrânul *Oâmpean Ioan* şi *Nistor Şandor* curator prim din Dedrád-Széplak aŭ cumpĕrat pe sama s. biserici de acolo o S. Evangelie în preţ de 25 coróne, pentru care faptă i-se aduce sinceră mulţămită. — *Dumitru Suciu* şi soţia sa *Rozalia* n. *Niraştean* aŭ cumpĕrat pe sama bisericii gr. cat. din Niraşteŭ un „liturgier" legat în piele. în preţ de 3 fl. 20 cr. iar *Georgiŭ Iacob* şi soţia sa *Ana* n. *Suciŭ* un „euchologiŭ" de asemenea legat în preţ de 3 fl. 80 cr. pentru carî fapte creştinesci îi se aduce mulţămită şi pe calea acésta, dorindu-le ca Dumnezeŭ să le răsplătéscă înzĕcit şi însutit. Niraşteŭ 5 Martie 1900 Alesiŭ Viciŭ paroch gr. cat.

Numire. Dl. *Ioan Raţiŭ,* prof. la preparandie şi şcóla super. de fetiţe, a fost numit profesor la gimnasul din loc pentru limbele română şi magiară. Dsa nu-şi va ocupa noul post de cât la Septembre viitor. Felicitările nóstre!

Advocat nou. Dl. *Dr Ioan Harţa* aduce la cunoscinţă publică, că şi-a deschis cancelaria de advocat în Reghinul săsesc.

Vechiul Calendar. O mişcare generală s'a pornit în tóte statele orientale pentru părăsirea vechiului calendar şi introducerea celui noŭ. Acel'aşi lucru s'a făcut şi în România. O comisie de ómeni savanţi aŭ şi presentat guvernului un memoriŭ pentru adoptarea stilului noŭ. Memoriul acesta s'a publicat în numĕrul ultim din „Nóua Revistă Română". În şedinţa senatului de la 19 Febr. v. G. Sefendache, interpeléză pe ministrul instrucţiunei asupra acestei plănuite reforme. La discuţie ieŭ parte amândoi Mitropoliţii. I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei protestéză contra tendinţii de a se introduce reforme, carî sdruncină temelia bisericei ortodoxe. Ér la protextul acesta I. P. S. Sa Mitropolitul Primat a mai adaus, că nu numai clerul, dar şi tótă lumea ortodoxă trĕbue să sprijinéscă biserica şi să o apere contra unora, carî cércă s'o desbine făţiş, mai întâiŭ prin schimbarea de calendar. Halal de aşa argumente şi consideraţii! cu de acestea nu vom puté face nicî un progres, dacă şi în ast fel de reforme găsesc ómenii cestiuni grave dogmatice! —

Pentru Exposiţia din Paris. Ca obiect de artă bisericéscă modernă, ministerul cultelor din România, va trimite la Exposiţia din Paris un epitaf representând plângerea Maicii Domnului în momentul când Domnul Christos avea să fie aşezat în mormînt, avênd în preajma sa pe apostolii şi pe Iosif şi Nicodim. Epitafiul a costat 20.000 leî şi este lucrat în fir şi mătasă de către d-na Anna Roth cunoscuta maestră de broderii din Capitală. Acest obiect de artă, a cărui lungime este de $2^1/_2$ m. pe 2 m. lăţime, a fost presentată zilele trecute M. S. Reginei, care, vĕzându-l, a binevoit să-şi manifeste via Sa mulţămire despre modul cum a fost executat şi a exprimat Regala Sa dorinţă ca el să fie expus cât-va timp în una din sălile Ateneului, pentru ca şi publicul nostru să aibă prilejul de a admira acest obiect de artă. Epitafiul aşa cum e — scrie „Rom. Jună", — nu e nicî artă românéscă, nicî însufleţit de spiritul, care ar trebui să stăpânéscă orî ce lucrare de acéstă natură. Nicî compositia şi nicî aranjarea decoraţiunilor nu sînt bine. De asemenea lipsesce frumuseţa figurilor, atât de măiestrit esecutate în lucrările marî bizantine. Ér dna Roth, nu e de cât o evreică, care nu póte avé idee de stilul românesc, ne cunoscênd spiritul românesc. Din acest punct de vedere epitafiul e o lucrare slabă, fórte slabă, care nu ne va face onóre la marea exposiţie universală.

Mulţămită publică. Subscrişii în numele tinerimei din Alămor aducem pe acésta cale celea mai călduróse mulţămiri Onorabilei societaţi de lectură *„Inocenţiu Micu Clein"* a teologilor din Blaş, pentru generositatea, cu care aŭ binevoit a ne dona pe sama bibliotecii nóstre poporale următórele opurî: „Epistole cătră un preot tinĕr" (2 vol.) „Pregătire la mórte" „Duch muscălescu" şi „Tragedia calvarului". Alămor în 26 Februariŭ 1900 Alesiu Lazar preot şi pres. soţ. Samoilă Florea bibliotecar.

Necrolog. De la Oradea mare se anunţă decedarea poetei *Lucreţia Rudow Suciu* mórtă în 5 crt. în etate de 40 ani. Distinsa autóră a frumosului volum de „Versuri", a traducerei „Laokoon" de Lessing, lasă pe urma-i adîncî regrete.

În vecî amintirea ei!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiunĭ pentru preoțĭ față de credincioșiĭ bolnavĭ, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Continuare.)

Îndrumări hygienice.

Scim din esperință cum că poporenii în tóte împrejurările de viață, de trebuință, de sfat, ajutor, în bucuriĭ și în necasurĭ, în bóle trupescĭ și sufletescĭ. în golătate și sĕrăcia, alérgă la preot ziua și nóptea. Preotul, e cel de dintâiŭ chemat și în nenorocirĭ. Viața, sfatul și averea luĭ este, și trebue să fie ca o lumină, care consumându-se pe sine, luminézĕ și îndréptă pe alțiĭ. Pot zice dară, că mai cu samă în timpurĭ de bóle, persóna preotuluĭ. sănătatea luĭ, ba și a familieĭ luĭ, e mai tare espusă contagiuneĭ, orĭ cât de tare ar fi constituția luĭ trupéscă. E de lipsă dară ca și preotul în îndeplinirea caritățeĭ creștine și a funcțiuneĭ de păstoriŭ și samaritan îndurat, să se scie feri și pe sine și și pe alțiĭ, ca să nu ducă germenele bóleĭ airea. E drept că înclinațiunea spre morburĭ încă face pe preot fricos; bine e „minte sănătósă în trup sănătos“ adecă bine nutrit; considerând însĕ, că noĭ preoțiĭ în cea mai mare parte, și cu deosebire ceĭ de la sate, avisați de a fi „tuturor tóte,“ și de la nime ajutoraţĭ, cât nu scim, de nu am avé singur în Dumnezeŭ speranță, că cu ce vom aștepta ziua de mâne. și trebue se lucrăm alăturea cu muncitoriĭ spre a ne câștiga, nu pânea chemăriĭ nóstre de preoți, ci hrana trupuluĭ, prin ce sîntem detrași de la speciala chemare și rĕmânem în dĕrĕpt în luminarea nóstră și a poporuluĭ, noĭ, zic în așa condițiĭ grele, istoviți de putere, nicĭ nu putem se nu fim și din asta causă infectați și trântiți la pământ, când se ivesce vre o epidemia, fiind numaĭ trestie clătită de vînt. Și singura putere ce ne mai dă curaj este: că pastoriul cel bun sufletul și-l pune pentru oile sale, și așa tăria nóstră este Domnul. „Certându-mĕ, m'a certat Domnul, éră morțiĭ nu m'a dat“ zice psalmistul.

Se privim și esaminăm pe preot, numaĭ în timpurĭ normale și vom vedé cât de espusă este sănătatea luĭ, dar în timpurĭ de bóle epidemice?

Se ne ultăm la positia preotuluĭ, începênd de la greaua misiune în scaunul mărturisireĭ poporuluĭ. când separat de sgomotul estern și de aer liber abundant, trebue să-și concentreze forțile fisice și sufletescĭ la un punct. spre a se transpune și a pĕtrunde în sufletul și intențiunea penitenteluĭ, ca părinte, ca judecător și ca medic. Se abstragem de influențele climatice, de temperatură, de recéla zidurilor bisericiĭ, orĭ și a căldureĭ acestora saŭ a uneĭ chiliĭ acomodate, și ne vom convinge. cât de mult e espusă sănătatea luĭ.

Se staĭ nu óre, ci zile întregĭ concentrat cu mintea, e o greutate, care multora le costă viața și care numaĭ prin voință de fer se póte suporta!

Cine nu a esperiat la atarĭ ocasiunĭ mirosurile neplăcute legate de vesmintele saŭ trupul penitenteluĭ, cum și mirosul greŭ din gură? Cine va puté garanta că între sute, ba și miĭ, nu va fi care va atacat de bóle diferite, de bube etc. din carĭ la atarĭ ocasiunĭ și preotul se póte infecta?

Ce se maĭ zic apoĭ despre mirosul greŭ, pe care preotul îl află în casa bolnavuluĭ, la patul luĭ, și alte neputințe, de la carĭ nu ne putem da înapoĭ? Dară periciu în timpurĭ de grele epidemiĭ, dinaintea cărora mulți fug, lăsându-și casa, și numaĭ preotul și medicul trebue se stea pe câmpul de răsboiŭ? Cronica epidemiilor marĭ a înregistrat cu admirare și laude pe paginile sale esemplele cele mai strălucite de eroism preoțesc; ba, pentru preot acéstă formă de eroism e un precept a chemăriĭ și onóreĭ statuluĭ sĕŭ, ca și a unuĭ oficer pe câmpul de lupte. Pe paginile istorieĭ aflăm numele preoților. carĭ în timpurĭ de epidemiĭ aŭ devenit chiar martiriĭ a vocațiuniĭ lor.

Nu fie care preot posede în mĕsură egală cu altul nicĭ tăria, dar nicĭ tactul înăscut de a sci și tracta, și de a fi și precaut pentru ferirea persóneĭ sale și a altora de contagiunĭ în diverse morburĭ. Pentru aceea acest mic comentariŭ hygienic este și doresc se fie un memento amicabil cu cele mai bune intențiunĭ, și aceste inviațiunĭ să nu se trécă cu vederea, nicĭ în timpurĭ normalĭ.

Se ne închipuim lamentările bolnavuluĭ, tristeța familieĭ, neliniștea, alergarea după ajutor; óre nu aŭ aceste tóte un caracter deprimător asupra nóstră? dar mai cu samă asupra începătorilor? Adauge la aceste înăduşéla din casa, a dese închisă ca hermetice, norul de miros greŭ și strigatul de durere saŭ lupta cu mórtea. Aŭ nu trebue aci curajiŭ și tăria sufletéscă și trupéscă și numaĭ spre a le privi?!

Hygiena ce e drept nu cunósce alt remediŭ în atarĭ casurĭ de a oțeli firea preotuluĭ, de cât curajul, și tot ce póte recomanda hygiena este, de a evita totul prin ce s'ar puté contrage vre un periclu dăunos propriei sănătățĭ orĭ altora. Un trup nededat cu de aceste, cum și înclinat la morburĭ, va suporta cu greŭ; dară curajul și încrederea în Dumnezeŭ, fără a cugeta plin de fricĭ, că veĭ fi infectat, scutesce mai bine ca tóte mijlócele desinfectatóre. Momentul moral în aceste casurĭ jócă rolă fórte mare, din care causă și diregĕtoriile recomandă curajul și încrederea morală ca mijloc preservativ.

Probabilitatea infectării, în îndeplinirea uneĭ orĭ alteĭ funcțiunĭ, stă în raport egal cu timpul ce-l petrecem la patul bolnavuluĭ, de aceea în casurĭ epidemice nu e prea consuit a petrece cu bolnavul mai mult, de cât se cuvine și reclamă împlinirea datorinței. Cu acéstă ocasiune e de a se recomanda curățenia și aerisarea caseĭ, unde zace bolnavul. Sfaturile, îndrumările de la preot în casurĭ analóge, aŭ mai mult efect, de cât tóte admonierile și îndrumările mediculuĭ orĭ a diregătorieĭ.

Ca o regulă specială hygienică și preservativă este pentru preot, ca în cât numaĭ se póte, se nu mérgă cu stomacul gol la ceĭ bolnavĭ în nicĭ un fel de bólă, și în deosebĭ în bóle epidemice, pentru că e cu mult mai espus orĭ căreĭ contagiunĭ, preotul flămând fiind. ca în stare sătulă, când forțile fisice opun o resistință mai mare orĭ cărui atac.

Față în față cu penitentul orĭ bolnavul se nu stele nicĭ o dată, și cât se póte să se ferescă de a-l atinge; nicĭ să nu privéscă fix în fața luĭ, ca une orĭ se nu-ĭ causeze grétă figura luĭ orĭ alte trăsurĭ a feței luĭ, nicĭ se nu-ĭ vorbéscă de tot aprópe la gură saŭ urechiă. La întinderea s. cumunecăturĭ se fie fórte precaut, și linguriţa și năfrămița să se ștérgă respective spele bine în dată, ca nu cum va prin ultare să se folosésca și la alțiĭ sănătoși, carĭ pot să se infecteze. E consult, chiar din aceste motive hygienice ca și cu ocasiunea cumunecăriĭ la s. Pascĭ, și de altă dată când se cumunecă maĭ mulțĭ, ca după fie care să se ștérgă linguriţa, și a nume așa că cu dóuĕ degete de la mâna stânga, în care se ține s. potir, te folosescĭ așa că între aceste se ține un capĕt a acoperitóreĭ de pe s. potir, cu care apoĭ ștergĭ linguriţa. O altă regulă preservativă este, se nu resuflăm de feliŭ pe gură, ci pe nas, de óre ce prin gură întră mai ușor și mai de a dreptul miile de corpurĭ saŭ microbĭ orĭ baccilĭ ce nótă în aerul atmosferic și în specie în regiunea bolnavuluĭ.

Preotul mergênd la bolnavĭ în genere, dar mai cu samă la ceĭ ce sufer în morb contagios să se ferescă se nu asude. și se fie stropit cu carbol, de care mereŭ să aibă în casa sa, firesce sub încuietóre, spre a se stropi pe sine și vesmintele. Cu carbol se póte stropi și casa și pe aĭ sĕĭ mai cu samă, în casul când casniciĭ cutăruĭ bolnav vin mai a dese la preot.

Preotul întorcêndu-se de la bolnav, se nu între de o dată în casa luĭ orĭ a altuia, ci se petrécă cât-va timp în aer liber spre a se ventila el și vesmintele. și spre a induce în plămânĭ aer curat. Sosind a casă, să-și pună numaĭ de cât vesmintele la aerisare, fața, mânile și gura se și-o spele cu accid carbolic, prin ce se micșoréză periclu de a duce bóla contagiósă cu sine.

Se recomandă în genere — cine póte — și mai cu samă în timpurĭ de epidemie o viață și traiŭ regulat și o masă saŭ nutrire bogată. orĭ cât de materialicesce ar suna acest cuvînt.

Periclele hygienice, carĭ amenință pe preot la patul bolnavuluĭ, sînt tot așa de marĭ și acelea-și și cu ocasiunea înmormîntărilor și a pómenilor, unde maĭ sînt în us de aceste din urmă.

În comunele nóstre ruralĭ, în carĭ încetarea din viața a unuĭ om, e un eveniment, despre carele povestesc săptĕmânĭ întregĭ, se adună în dată multă lume la casa mortuluĭ, parte din curiositate, parte din compătimire, parte ca să se împărtășéscă de mâncarea și beutura (pomene) ce se dă pentru cel mort, și care datină a trecut în un abus și scandal, pentru că produce sĕrăciă în popor și ceĭ ce gustă din atarĭ mese, dacă nu se pot sătura să le fie pe câte va zile. încă îl vorbesc de rĕŭ; — la atarĭ ocasiunĭ o epidemie se póte lăți ca fulgerul și încă în maĭ mulțe comune,

de cumĭ va preotul nu a sciut orĭ nu va sci desvĕța pe popor cel puțin în atarĭ casurĭ de a nu face pomene și de a nu se aduna mulțimea, chiar în propriul interes sanitar. Aci trebue să pășéscă, fie și la întrevenirea preotuluĭ — și diregătoria spre a restrînge orĭ chiar a împedeca de aceste. Ce e drept în popor o atare măsură va produce reacțiune și resens, dar cu înțelepciune și tact scopul pe încet se ajunge.

Tot așa de dăunos sănătățiĭ preotului, ba și publicului maĭ mic, este aerul corupt etc. maĭ ales în casa mortuluĭ, în deosebĭ dacă în aceea se maĭ face și foc, saŭ se cóce orĭ ferbe pentru pomene, prin ce se accelerézĕ și descompunerea maĭ repede a cadavruluĭ. Decĭ este absolut de lipsă a opri facerea de foc, și pregătirea de mâncărĭ în atare casă în timpul cât e cadavrul acolo.

Apoĭ ce se maĭ zic de datina, ba pedépsă așĭ puté-o numi — din acele comune unde e în us ca preotul orĭ cantorul se petrécă în casa mortuluĭ 3 zile și 3 nopțĭ spre a ceti așa numițiĭ stîlpĭ la mort, adecă ceĭ 4 evangeliștĭ și din psaltire? Se maĭ póte și așa tortura o ființă, ce se numesce preot, la începutul altuĭ seclu nouŭ? E prea mult! Și sum ferice că la noĭ nu e în datină. Óre cu plăcere și din inima cetesce preotul atunceĭ, când póte de o parte îl molestézĕ mirosul greŭ, aerul corupt, frica de a se bolnăvi de altă parte mirosul de mâncărĭ și beutură, lamentările, alergarea bucătăreselor, sunetul vaselor, plânsul copiilor, sborul găinilor, ce trag la culcușiŭ în casă și a dese sbóră peste capul preotuluĭ? Saŭ crede poporul, că rugăciunea nu are efect, de cât făcută lângă mort? Dacă ar fi așa, atunceĭ cum ne-am puté ruga pentru ceĭ morțĭ în rĕsbóie de parte, saŭ înnecațĭ orĭ mâncațĭ de fĕră sĕlbatică? Și apoĭ ce se maĭ zic când sînt 2 saŭ 3 morțĭ de o dată, atunceĭ pe care să-l preferescĭ? Acéstă datină, este a se șterge total ca nu ce și fórte stricăcios preotuluĭ dar și dejositoriŭ.

(Va urma.)

Silințele de unire în Moldova cătră sfârșitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

Ĭesuițiĭ erau decĭ sigurĭ de bunăvoința și favorul hospodarului. Esemplulŭ stăpânuluĭ sĕŭ ĭ-se acomodaŭ și boiariĭ, și până și episcopiĭ schismaticĭ dovediaŭ pe întrecute favorul sĕŭ față cu misionariĭ și-ĭ încredințaŭ despre simpatiile sale față cu Roma. Părinții se apucară decĭ cu rîvnă de lucrul, pentru carele i-aŭ trimis în Moldova. Privirea la largul câmp de lucru, care se deschise ochilor lor, și sperarea de a dobîndi atâtea miĭ de suflete părăsite pe sama credinței celeĭ adevărate și pe a cerului ĭ-a făcut, să dea uităriĭ tóte neplăcerile și greutățile viețiĭ de misionar.

Dacă óre unde, atuncia în Moldova păreaŭ a se pune stavile aprópe neînvingibile în calea activității Ĭesuiților spre unire; căcĭ în rare părțĭ ale lumiĭ se va fi găsit o amestecătură de servilism, ignoranță, imoralitate și superstiție asemenea celeĭ din Moldova. Trépta culturală a poporuluĭ românesc pe vremea aceea era fórte adâncă, maioritatea covîrșitóre nu numaĭ nu avea idee despre cultură, ci o desprețuia chiar din adâncul inimiĭ. O dovadă elocuentă despre starea culturală de jos a Românilor de pe vremea aceea ne oferesce zicala lor, „că ómeniĭ ceĭ învețațĭ îșĭ perd mintea“, și lauda cea problematică, carea se obicĭnuiaŭ. să o dea celuĭ avîntat la cultură maĭ înaltă, „că este nebun de sciința cea multă“. Singuriĭ ómenĭ, carĭ păreaŭ a fi chemațĭ, să îmbunătățéscă sórtea masselor și să le împărtășéscă adevărurile fundamentale ale creștinismuluĭ și elementele moraluluĭ, — preoțiĭ, — eĭ înșĭ-și nu se prea ridicaŭ în privință culturală peste țĕrănimea de rînd. Mulțĭ dintr'înșiĭ nu înțelegeaŭ nicĭ măcar rugăciunile acelea slave orĭ grecescĭ, carĭ se obicĭnuiaŭ a le sevârși numaĭ în chip mecanic. Eĭ de a rîndul nu sciaŭ să cetéscă și să scrie. Tótă religia lor se mărginia la nisce deprinderĭ esterne, pe cum sînt postul, închinăciuni și însemnarea cu semnul crucii înaintea icónelor sfinților. Despre o înrîurință salutară a uneĭ credințe ca acésta asupra moralității firesce că nu putea, să fie vorbă. Mulțimea de soții, carea o deprindeaŭ Mohamedaniĭ, de multe orĭ o imitaŭ și Româniĭ. Desfacerile căsătoriilor eraŭ la ordinea de zi. În zile de Duminecă și de sĕrbătóre petreceaŭ la beutură până nóptea târziŭ. „De beutură,“ scrie Demetriŭ Cantemir cam la un veac maĭ apoĭ, [1]) — dară adevĕrul acesta trist se potrivesce și timpuluĭ, despre care grăim noĭ. — „de beutură nu aŭ grĕță prea mare.“ Și maĭ la vale istorisesce auctorul acesta: „Ceĭ ce locuesc în țara de jos și pe lângă hotarul țĕriĭ muntenescĭ, iubesc vinul maĭ mult de cât ceĭ alalțĭ. Odinióră s'a apucat pe rĕmas un Moldovan cu un Muntenean, să vadă, carĭ sînt maĭ voĭnicĭ, Moldovenĭĭ aŭ Muntenenĭĭ, și aŭ mers pe podul din Focșanĭ ...., unde atâta s'aŭ gâlcevit amîndoĭ cu pâharĕle, în cât a căḑut Munteneanul de multă beutură de vin; ĕr pe Moldovan pentru învingere l-a dăruit Domnia cu boierie.“

De demoralisarea acésta generală a poporuluĭ de rînd ne vom mira maĭ puțin, dacă vom cumpĕni, ce posiție de jos a cuprins țĕranul român vécurĭ de-a rîndul. Neîncetatele năvăliriĭ dușmane ale Tatarilor îl siliră de-a rîndul, să scape cu tótă averea sa în ținuturĭ, carĭ din causa pădurilor și munților erau maĭ neapropiate, și acolo îĭ căuta. să petrécă luni întregĭ împreună cu soție și cu prunci. Întors la moșia sa cea despoiată și arsă, în scurtă vreme maĭ apoĭ îl cerceta colectorul de dare al hospodaruluĭ, care nu avea numaĭ, să plătéscă în fiesce care an Porțiĭ sume uriașe, ci purta grije și de aceea, ca să-și umple buzunariul sĕŭ propriŭ. Averea cea maĭ de pe urmă, ce o maĭ avea țĕranul, îĭ căuta, să o dea hospodaruluĭ. De cum va nu putea, să împlinéscă pretensiunile, carĭ i-le făcea colectorul, nu-ĭ rĕmânea alt chip de scăpare, fără saŭ să permită, ca puțintica lui avere să se confisce, saŭ să o vîndă pe un preț de batjocură boiarului maĭ bogat și să între la el în slujbă. Țĕranul alegea de-a rîndul chipul din urmă, pentru ca să nu rĕmână făr de patrie și făr de ajutoriŭ; el se făcea lobagiul marelui proprietariŭ, carele în scurt îl despoia și de libertatea personală și-l tracta ca un „lucru“, [1]) și nu avea nicĭ un interes, ca să-l cultive în privință spirituală și religiósă. Așa a urmat apoĭ, că poporul de loc nu cunoscea religia sa, dară în loc de acésta se ținea cu atât maĭ tare de tradițiile și fabulele superstițióse moștenite.

A lucra în mijlocul unuĭ popor ca acesta nicĭ de cum nu era ușor. Dară Ĭesuițiĭ nu se înfricară de greutățĭ. Din causa, că ciuma bântuia încă și acuma, de o cam dată nu se așeḑară în mănăstirea din Cotnar, carea li-se asignase, ci lucraŭ maĭ ales spre întórcerea Sașilor și Ungurilor pe acolo, pe unde-ĭ găsiaŭ. Activitatea lor a și fost încununată cu resultat învederat, căcĭ în scurtă vreme se întórseră la catolicism ca la 5000 de ereticĭ. [2]) Abia numaĭ în primăvara anuluĭ următoriŭ (1589) înființară părinții o casă de misiune și deschiseră o școlă. Roman, Cotnar, Ĭași, Neamț aŭ fost cele dintâiŭ stațiunĭ de misiune; dintr'însele pătrundeaŭ în satele și moșiile din vecinĭ și cereaŭ pe ceĭ rătăciți. [3]) Bune serviții le făcură în păstorirea acésta grea cinci Ĭesuiți alungațĭ din Ardeal și maĭ ales părintele Valentin Lado. [4])

* * *

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelașĭ stil plin de frumsețe, aceeașĭ limbă românéscă curată, aceeașĭ admirațiune și încântare pentru faptele mărețe sĕvîrșite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pământ. Și venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară și fórte folositóre fie căruĭ adevărat creștin.

Posta Redacțiunii. *Preotului J.* În forma trimisă nu se póte publica. Binevoiți a o reface, scriind obiectiv despre ceea ce doriți a tracta. — On. *L. M.* în *M.* „Rosariul“ în românesce nu este, și nicĭ nu recomandăm introducerea luĭ în biserica grecéscă, cu atât maĭ mult, cu cât Sfinția Sa Pontificele roman, oprésce strict orĭ ce amestec de rit. Recitarea rosariuluĭ e un act de pietate, ce aparține bisericiĭ romane. La noĭ sînt preafrumósele rugăciunĭ și cântărĭ din canónele cătră Preacur. Vergură Maria (Paraclisul), cătră Dl nostru Isus Christos, cătră cetele îngerescĭ și îngerul păzitoriŭ, tóte cuprinse în nóua edițiune a Orologieruluĭ celuĭ mare. Canonul cătră dl Christos e și recomandat, ca să se reciteze în acest an iubilar, prin circulara colectivă a Ilustrilor Archierei de dto 18 Ian. crt.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

[1]) Descrierea Moloveĭ p. 249.

[1]) Cf. Xenopol l. c. p. 137—151.

[2]) Cf. scrisórea luĭ Bruti cătră Gregoriŭ XIV din 18 Ian. 1591. (Theiner l. c. n. 142. p. 191.)

[3]) În anul 1590 personalul caseĭ de misiune de la Roman consta din următoriiĭ Ĭesuiți: P. Ioannes Schonhovianus superior, părinții Iustus Rab și Nicolaus Kurtič misionarĭ, Ioannes Mediomontanus și Marcellus Merkler învățătorĭ (Archiv. Prov. Polon. S. J, Catalogi breves Nr. 1).

[4]) Cf. scrisórea luĭ Hanibal cătră Montalto din 18 Apr. 1589. (Theiner l. c. n. 103. p. 133.) Principele, sub care a fară de aceștĭ 5 aŭ fost alungațĭ și ceĭ alalțĭ Ĭesuiți din Ardeal, a fost acela-și Sigismund Batori, pe carele Ĭesuiții îucă în an. 1587 îl lăudaseră așa de mult în epistolele sale. (Cf. Literae Soc. Iesu duorum annorum 1586—1587. p. 189—194. Grabowski, Starozytnosci Polskie, T. II. p. 432.)

„CONSUM“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII ÎN BLAȘ.

Convocator.

P. T. Domnii acționari ai societății comerciale pe acții „Consum“ să învită cu onóre — în sensul §. 18 din statute — la a VIII (opta) adunare generală ordinară. care se va ținé la Blaș în 17 Martie st. n. după amézi la 3 óre în localul „Patriei“.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunării și esmiterea alor doi membrii pentru supraveghierea scrutinului și verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunei și a comitetului de supraveghiere; bilanțul pe anul 1899 distribuirea profitului curat și darea absolutoriului.
3. Fixarea marcelor de presență pe anul 1900: distribuirea sumei destinate spre scopuri culturali și de binefacere și fixarea terminului pentru plătirea dividendei.
4. Sorțirea și alegerea membrilor în direcțiune.
5. Întregirea comitetului de supraveghiere.

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunare în persónă saŭ prin plenipotențat, sînt rugați a-și depune la cassa societății (§. 23) acțiile și documentul de plenipotență cel mult până în 16 Mart. la 12 óre.

Raportul direcțiunei stă la dispositia acționarilor în cancelaria societății.

Blaș, 24 Februar 1900.

Direcțiunea.

Onorată Adunare generală!

Comitetul de supraveghiere — conformându-se îndatoririlor, ce-i impun statutele a esaminat de repetite ori bilanțele lunari, a scontrat cassa și le-a alăturat cu cărțile de comptabilitate; pe cari le-a găsit bine deduse. — S'aŭ visitat magazinele și pivnițele, unde s'a convins despre buna ordine. Același comitet esaminând bilanțul de pe anul 1899 dinpreună cu proiectul referitor la împărțirea venitului curat găsindu-le în ordine le primesce fără nici o observare.

Pe basa raportului nostru propunem Onor. adunări generali să binevoiți a lua spre scire aprobătóre bilanțul pro 1899 să primiți proiectul de împărțire a venitului curat și să dați absolutorul direcțiunei pe cum și comitetului de supraveghiere.

Blaș, 3 Februar 1900.

Comitetul de supraveghiere.

(6) 1—1

Contul Bilanțului.

Active.			**Pasive.**		
Numĕrar în cassă	2024	12	Capital de acții 40000		—
Debitori	14026	66	Rate versate	32747	—
Mărfuri	66547	48	Împrumut	24654	06
Mobilar	5375	77	Creditori	25583	45
Depuneri	334	11	Fond de reservă	1542	76
Cheque	104	12	Cauțiuni	280	14
Timbre	490	21	Diverse	1004	89
			Dividendă neridicată	451	80
			Profit curat	2638	37
	88902	47		88902	47

Contul profitului și perderilor.

Eșite.			**Întrate.**		
Asigurări	57	56	Din vênzarea de mărfuri	15178	63
Chirie	1776	66			
Interese	1694	05			
Marce de presență	150	—			
Spese curente	1669	12			
Frachturi și Porto postal	2521	68			
Dare	918	31			
Salarii	3694	97			
Comperință de Timbru	57	91			
Profit curat	2638	37			
	15178	63		15178	63

Blaș, din ședința direcțiunei ținută la 18 Ianuariŭ 1900.

Victor Turcu m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Gavril Pop m. p.
preș.

Hodosiŭ m. p.
director.

Domșa m. p.
notar.

Dr A. Bunea m. p.
Dr V. Hossu m. p.

Dr V. Szmigelski m. p.
I. F. Negruțiŭ m. p.

S. Muntean m. p.
Nic. Pop m. p.

S'a confrontat cu cărțile și s'a aflat în ordine.

Comitetul de revisiune:

Dr Alesandru Pop m. p.
președinte.

Iacob Mureșan m. p.

Dr Isidor Marcu m. p.

Șofron Stan m. p.

Gavril Precup m. p.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 17 Martie 1900. Numĕrul 11.

Peregrinii liturgiei magiare.

Aŭ păţit-o bieţii de ei.

Aŭ rĕmas şi de pagubă — şi de rîs.

Nici Dumnezeŭ nu le-a ajutat, ci cu marea sa înfuriată le-a adus a minte, că în biserica sa nu este deosebire de neam, şi că tot neamul e de o potrivă plăcut înaintea feţei Sale, şi că nu iubesce pe ceî ce se lapĕdă de poporul, în care i-a aşedat Dînsul cu mâna sa cea atotputernică.

Ce era să facă Pontificele Roman? Nu puté să facă alt fel, de cum îl dictaŭ tradiţiunile Scaunului Apostolic. El a rĕspins din capul locului întrevenirea peregrinilor „*magiarî*“ în favorul limbeî liturgice magiare şi nicî n'a admis, ca despre un asemenea lucru vorbă să se facă!

Dar să vedem, ce s'a întîmplat?

Kecskóczi Ödön, unul dintre „peregriniî liturgieî magiare“ în Nr. 71 din „Budapesti Hirlap“ între altele scrie următórele:

„Sfinţia Sa s'a aşedat pe scaunul sĕŭ de catifea şi a îmbrăcat mantaua de purpură. La un sĕmn dat de camerarul de serviţiŭ cei doî episcopî aî nostri s'aŭ pus în genunchî înaintea Sfinţieî Sale urmaţi de 12 membriî aî presidiului, fiind că pe alţiî nu i-aŭ admis în apropierea Sfinţieî Sale din considerare la vêrsta Sa înaintată. *Vályi* (episcopul rutén de la Eperjes *Red.*) voi să dea cetire vorbireî sale mai înainte presentate spre vedere, în care vorbire însĕ nu i-s'a dat permisiune să facă pomenire de liturgia magiară; dar la un sĕmn dat a fost silit a se restrînge numaî la puţine cuvinte. În cuvintele sale a tălmăcit înainte de tóte omagiul peregrinilor sĕî faţă de Sfîntul Părinte din incidentul anului iubilar, apoî a presentat memorandul magiarilor greco-catolicî, amintind, că în memorandul acesta magiariî greco-catolicî cer concesiunea, de a puté folosi în liturgie limba lor maternă magiară. Atuncî s'a întîmplat, că unul dintre ceremonierî a făcut sĕmn de tăcere (pisszentet) şi o mişcare de adîncă mâhnire.“

Fie destul până aicî.

Unul dintre „peregriniî liturgieî magiare“ ne spune aşa dară, că pe lângă aceea, că n'aŭ fost primiţi în audienţă separată, ci numaî colectivă cu alţi peregrinî italienî, francezî, elveţienî; ne mai spune şi aceea, că episcopului Vályi i-s'aŭ şters din cuvîntare pasajul referitor la limba liturgică magiară, ba că nicî nu i-s'a conces peste tot rostirea vorbireî proiectate, şi că numitul episcop, după ce totuşi a cutezat a face amintire de numita cestiune, în mijlocul vorbireî sale a fost adus la tăcere din partea unuî ceremoniar al Curţiî Pontificale.

Faptele aceste înregistrate într'o fóe magiară, de unperegrin participant, carî fapte va să zică trebue să le socotim de autentice, aŭ lipsă de ceva comentar, fiind că ne privesc fórte de aprópe.

Înainte de tóte constatăm cu cea mai adîncă mulţumire şi recunoscinţă, că afacerea limbeî liturgice magiare prin ţinuta aicî descrisă a Sfîntuluî Scaun se póte socoti de terminată şi că un nor negru se împrăştie de pe orizonul bisericiî nóstre. Întru adevĕr Sfinţia Sa a şters din vorbirea episcopuluî Vályi pasajul, în care cerea concesiunea limbeî liturgice magiare, ér mai în urmă a oprit chiar ţinerea discursuluî întreg. Aşa ne spune corespondentul luî „B. H.“ şi e un lucru acum de publicitate.

Ce însemnă acésta? Cred că nu trebue să te forţezî într'a face ghîciturî. Sfîntul Scaun nicî nu vrea să audă de concederea limbeî liturgice magiare pe sama „magiarilor greco-catolicî“. Asta cred că va priceput-o acum şi parochul din Hajdu-Dorogh.

Că ce însemnă acésta pentru noî, e de prisos ca să mai spunem. Noî am arĕtat în repeţite rênduri pericolul cel mare, ce ar fi venit asupra bisericiî nóstre din introducerea limbeî liturgice magiare în ritualul bisericiî grecescî. Am arĕtat mai virtos, că înfiinţarea uneî episcopiî greco-catolice magiare, după cum de la început se proiectase, nu e periculósă pentru noî, dar că primejdia începe de acolo, dacă s'ar concede limba liturgică magiară.

Şi óre de ce? Sînt anumite lucrurî, carî nu se pot repeţi de ajuns.

Prin înfiinţarea uneî episcopiî magiare organismul bisericiî nóstre ar fi

---

Feuilleton.

1|13.

— Panegiric. —

S'a şters! . . .

În linişte, neplâns de nimenî, uitat de toţî şi de tóte 1/13 a trecut hotarele vieţiî pămîntene. Bĕtrânul Charon se va îndura dór, să-l trécă umbra pribégă de ceealaltă parte a misteriosuluî Styx.

Nimenî nu l-a însoţit până la grópă, nimenî n'a vĕrsat lacrime mincinóse la căpătîiuluî luî, şi nicî un orator nu s'a sinchisit, să arete meritele, ce decedatul le-a avut în viéţă. Nicî flamurî, nicî sicriŭ din tinere ramurî . . . nicî cruce la căpătîî. A fost — nu mai este — *s'a şters!*

Măcar că, cruce trebuia să-î punem la căpătîî, căcî creştin era bietul 1/13. şi de şi nu a fost cu siguranţă Român, a fost de sigur de ritul oriental. Tocmaî de aceea fie-î şirele aceste cruce de pază! Vestéscă lumiî mórtea bietuluî 1/13, ca o mórte neplânsă de nimenî, vestéscă în aceea-şi vreme necontestabilul progres retrograd al némuluî românesc. Căcî orî ce s'ar zice, şi orî ce s'ar face, rĕmâne clar ca lumina sórelui, că prin trecerea luî din viéţă am dat cu un paş îndĕrĕt: din ce eram cu 12 zile îndĕrĕtul lumiî civilisate, azî am ajuns a fi cu *13 în urmă.*

*

Am rĕmas cu o zi în urmă. şi ce are a face? îmi va reflecta cutare tradiţionalist. Pentru că, mĕ rog, la noî tóte sînt tradiţionale: datinile — bune orî rele, cum vor fi — politica, calendariul . . .

Adecă — pardon! Politica şi calendariul sînt — dogme. Cum că politica să fie dogmă, trécă-ducă-se. dar calendariul, audî d-ta. *calendariul* să fie „cestiune dogmatică de primul ordin“? În capul unuî biet *eretic* nu póte pĕtrunde adîncul sens al acestuî non-sens.

Să precisăm.

Dacă schimbarea calendariuluî este cestiune *dogmatică,* cea dintâiŭ concluzie e, că nu se va puté introduce nicî o dată. Căcî *dogmele* nu se schimbă, după cum un politician îşi schimbă părerile. şi după cum îşi schimbă un cavaler — mănuşile. Dacă calendariul e dogmă. va rĕmâné în vecî vecilor dogmă neschimbată. Urmarea e, că — aproximativ — de acum în o sută de anî vom rĕmânea în apoî de lumea civilisată cu 14 zile, peste 200 de anî cu 15 zile peste 1000 de anî cu 23 zile, peste 2000 de anî cu 33 de zile. Vom scrie pe atuncî Ianuarie pe când lumea cultă scrie Martie şi vom ajunge, să prăsnuim Paştile în luna luî Cuptor şi Crăciunul în vreme ce Europa cultă mâncă óuĕ roşiî . . . .

Adecă, vorba vine, *vom* prăsnui; vor prăsnui strănepoţiî de strănepoţiî nostri. Pe atuncî ósele nóstre vor fi de mult risipite şi mâna, care scrie aceste rînduri, şi ochiî carî trec preste şire, vor fi de mult pămînt . . . „în pămînt te veî întórce.“ . . . Pămînt, ţină vor fi trupurile nóstre, dragă cetitorule; strănepoţiî se vor juca în nisipul curţiî şi nu le va trece prin minte — cum nicî nóuĕ nu ne trecea. — că nisipul acela avea o dată formă de trup, ca şi al lor, cu dorinţe şi visurî, cu durerî şi bucuriî apuse pe vecie.

rĕmas *neatins,* şi noĭ am fi rĕmas tot provinciă mitropolitană *română,* şi s'ar fi magiarisat câţi va *ruteni* perduţi deja, carĭ s'ar fi găsit *pe teritoriul dieceseĭ nouĭ înfiinţate.*

Dar prin concederea *limbeĭ liturgice magiare* semînţa desbinăriĭ şi a desorganisării s'ar fi vîrit în trupul provincieĭ nóstre bisericescĭ. Puterea de stat, care lucră sistematic pentru întărirea elementuluĭ magiar cu desconsiderarea drepturilor popórelor conlocuitóre ar fi găsit în cele maĭ multe comune câte va suflete slabe de ânger, carĭ s'ar fi declarat de *greco-catolicĭ magiarĭ* şi de dragul lor eram datorĭ a concede câte o dată şi folosirea limbeĭ liturgice magiare şi étă că era gata cu romanitatea provincieĭ nóstre bisericescĭ.

Étă unde a fost pericolul! Şi étă unde aŭ ţintit înscenatorii şi trimiţătorii „peregrinilor liturgieĭ magiare"!

Sfîntul Scaun încă le-a dat rĕspunsul cuvenit. Nicĭ nu ĭ-a ascultat. Ĭ-a *primit* ca pe *fiĭ* aĭ bisericiĭ, veniţi a depune omagiul lor înaintea Scaunuluĭ fericituluĭ Apostol Petru, dar ĭ-a *refusat* ca pe *deputaţi* veniţi a cere limba *magiară* ca limbă *liturgică.*

Un lucru totuşi e de remarcat în ţinuta Sfîntuluĭ Scaun. A nume *asprimea,* cu care ĭ-a tractat pe „peregriniĭ liturgieĭ magiare".

Cine cunósce *dragostea* cu care Sfîntul Scaun primesce pe toţi fiiĭ bisericiĭ de pe tóte suprafaţa pămîntuluĭ, acela de sigur va rĕmâné încremenit, vĕdênd procedura Sfîntuluĭ Scaun.

Maĭ întâiŭ nu ĭ-a primit în *audienţă separată* pe „peregriniĭ liturgieĭ magiare".

În locul al doilea a *şters* din vorbirea episcopuluĭ Vályi partea referitóre la liturgia magiară.

În locul al treilea a oprit peste tot ţinerea *vorbireĭ de a casă pregătite* a episcopuluĭ Vályi şi l-a îndrumat la ţinerea uneĭ scurte cuvîntărĭ convenţionale şi de şablon.

În locul aĭ patrulea l-a întrerupt pe episcopul Vályi în mijlocul vorbireĭ, când adecă în butul opreliscеĭ a amintit de liturgia magiară.

Ce a putut fi causa la o asemenea asprime întru adevĕr ne maĭ pomenită?

Rĕspunsul nu va fi greŭ de aflat! Étă-l!

Comitetul regnicolar din Ungaria acum de o mulţime de anĭ tot vecsézĕ pe Sfîntul Scaun, să concédă limbă liturgică magiară pe sama greco-catolicilor magiarĭ, carĭ acum sînt la 200 000, că alt cum acestia se fac reformaţi, neuniţi, şcl.

Ca să dovedéscă Sfîntuluĭ Scaun adevĕrul afirmaţiunilor sale, de anĭ de zile adună la subscrierĭ „greco-catolice magiare" şi de anĭ de zile adună „peregrinĭ greco-catolicĭ magiarĭ", pe carĭ să-ĭ presinte Sfinţieĭ Sale drept dovadă vie.

Şi la urmă ce să veţĭ?

Étă să presintă în Roma înaintea Sfîntuluĭ Părinte 480 *rutenĭ greco-catolicĭ* din Ungaria, conduşi de *episcopiĭ ruteni greco-catolicĭ* de la Eperjes şi Muncaciŭ!

Eĭ bine! se va fi întrebat Sfîntul Scaun, aceştia sînt *magiariĭ greco-catolicĭ?*

Orĭ dóră cred rutenii, că la Roma nicĭ atâta nu sciŭ, că *ruten* şi *magiar* nu e tot una?

Étă dar, pentru ce a fost îndignat Sfîntul Părinte. Ĭ-a prins cu minciună pe greco-catoliciĭ magiarĭ, adecă s'a convins, că nicĭ nu esistă greco-catolicĭ magiarĭ, ci că esistă greco-catolicĭ ruteni, carĭ pentru un os de ros sînt gata a se lăpĕda de neamul lor şi de legea lor.

Se nu se fi îndignat Sfîntul Scaun la un asemenea spectacol?

S'a îndignat şi a dat espresiune îndignării sale pe faţă. Pe episcopul Vályi, care în butul opreliştеĭ a insistat a vorbi de liturgia magiară, în mijlocul vorbireĭ, în presenţa alor 2000 peregrinĭ veniţi din tótă lumea, l-a adus la tăcere.

Bine li-s'a întîmplat.

Aŭ prânzit cu minciuna. De cină însе n'aŭ căpĕtat.

Plata renegaţilor e — dispreţul.

De ar fi esistat magiarĭ greco-catolicĭ, dar magiarĭ neaoşi, am puté simpatisa cu nisuinţele lor.

Pentru *rutenĭi renegaţi* nu avem de cât dispreţ.

Cu renegaţi nu s'a fericit încă nicĭ o ţĕră.

Feréscă-se şi magiariĭ de eĭ.

Parasiţiĭ nu fac cinste niměruĭ.

Ér noĭ româniĭ greco-catolicĭ, carĭ prin respingerea renegaţilor am primit cea maĭ strălucită satisfacţiune pentru credinţa, cu care ţinem la aşeděmintele nóstre bisericescĭ şi la dulcea nóstră limbă, să ne unim cu toţiĭ, şi acum la rîndul nostru să grăbim în numĕr cât maĭ imposant la Scaunul Fericituluĭ Apostol Petru, spre a da publică şi solemnă asigurare, că ţinem cu credinţă nestrămutată la unirea cu s. Biserică a Romeĭ pe basa organisaţiuneĭ rĕsăritene a provincieĭ nóstre bisericescĭ.

Şi să fim siguri, că tăria credinţeĭ nóstre va fi întimpinată cu alt fel de primire de Părintele nostru cel Bun, cu primirea ce se cade celor ce cu bărbăţie mărturisesc a Părinţilor credinţă chiar şi înaintea celor puternicĭ aĭ pămîntuluĭ!

. . . Nu le va trece prin minte; şi vre o gingaşă strănepótă, de va trece pe acolo îşĭ va păzi fusta de mĕtasă cu multă grije, ca să nu se atingă de — tina trupurilor nóstre. Cu multă grije se va păzi, să nu o atingă pămîntul din care e luată, şi în care se va reîntórce şi ea o dată . . .

Dar unde am ajuns? Vorbiam de calendar, şi mĕ pomenesc la — prav şi cenuşă. Nu e mirare; omul e aşa de mic faţă cu atot-nimicitórea Vreme. şi Vremea e aşa de mică faţă cu oceanul fără margiнĭ al eternităţiĭ!

Spuneam, că vom ajunge o vreme — dacă peste tot Românul nu îşĭ va isprăvi până atunci cele şepte vieţi, ce le are în peptu-ĭ de aramă — când vom prăsnui Paştile în luna luĭ Cuptor, şi Crăciunul în vreme ce Europa cultă se va saluta cu „Christos a înviat." Dar ce are a face? Apa curge, *pietrile rĕmân* . . .

Şi dacă vre unuĭ neorientat îĭ va da prin cap să céră esplicaţia acesteĭ stărĭ retrogade, îĭ vom astupa gura cu:

— Pentru că-ĭ „cestiune dogmatică de primul ordin", ca noĭ să rĕmânem din ce în ce maĭ îndĕrĕt-ul lumiĭ civilisate.

*

Să nu ne sfărmăm însе capul prea mult. Vor vedea strănepoţiĭ nostri ce vor maĭ face . . . tréba lor!

Noĭ să rĕmânem pe lângă 1/13, pe care îl perdem pentru tot de una. Cum eraŭ legate de olaltă aceste doué cifre, acum ne va fi aşa de neobicĭnuit, să le vedem stingherite . . . Îmĭ face impresia uneĭ despărţirĭ bruşce. Eram dedaţi să le scim la olaltă — 1/13 — când scriam 1, sciam că 13 are să urmeze necondiţionat. Autorul capo d'opereĭ „Paul şi Virginia" a scris: „când întâlniaŭ pe unul unde va. puteaĭ fi încredinţat, că nicĭ cel alalt nu era de parte." Ast fel stam şi cu 1/13. Şi acum să-ĭ vedem de o dată stingheriţi? Să-ĭ vedem despărţiţi pentru tot de una?

Despărţire!

E aşa de grea vorba asta, chiar şi când e vorbă de cifre mórte . . . .

Cu greŭ ne vom împĕca cu idea acesteĭ „despărţirĭ".

Şi ne va durea chiar când vom ajunge la — *3/15 Maiŭ.*

S'a şters pentru tot de una şi acest memorabil şi sfînt dat: 3/15 Maiŭ nu vom maĭ avea. Vom avé 2/15 Maiŭ; acesta va corespunde terminuluĭ istoric, dar ce folos dacă nu-l vedem acolo pe 3? Vom avé 3/16 Maiŭ; aicĭ îl aflăm éră-şĭ pe 3, dar ce folos când 16 sună aşa de străin? Sînt aşa de strins legaţi aceştĭ numerĭ în istoria némuluĭ nostru şi în inimile nóstre, în cât nu-ĭ maĭ cunóscem, când nu îĭ vedem alăturĭ. Paul e trist când nu maĭ vede pe Virginia — şi Virginia plânge când nu-l maĭ scie pe Paul aprópe . . .

*

S'a şters!

Eĭ şi dacă s'a şters, s'a isprăvit. Lumea îşĭ va urma cursul sĕŭ, pămîntul se va învîrti şi pentru maĭ de parte în jurul osieĭ sale.

Puţină încurcătură vom maĭ avé icĭ-colo când vom scrie vre o epistolă, folosind ambele date, dar ne vom deda, căcĭ aşa e făcut omul să se dedea cu tóte. Aşa e făcut omul . . . . .

Şi lumea va merge înainte ér noĭ vom ţinea pas cu progresul eĭ, oprindu-ne la fie care veac cu câte o zi de popas.

. . . „Pietrile rĕmân!"

Blaş, 1/14 Martie.

Simin.

Cetirea Bibliei. În nr. 9. din „Bunul Econom“, se recomandă pentru țeranii șciutori de carte, cetirea bibliei, ca cea mai de trěbuință bran sufletéscă, și se spune, că pe acésta mai în tâiu trebue să o cetéscă fie cine.

Nu împărtășim vederile scriselor acestora. A pune biblia întrégă în mâna unui necărturar, ca să cetéscă unde i se va deschide cartea, nu e bine, fiind că, mai cu samă, în legea veche va da de pagini întregi nepricepute de mintea lui.

A alege însc din biblie părți anumite saŭ chiar aï da legea nóuă întrégă, orï și numaï evangeliele da, înțelegem, și nu ne îndoim, că cetirea acésta îï va fi de un netăgăduit folos.

Un lucru a uitat însc dl Chendi, scriitorul acelor șire din „Bunul Econom“, că anume: n'avem traduceri controlate și trecute prin revisiunea bisericéscă. Și d-sa greșesce fórte mult, când nu găsesce traducerilor societății engleze alt cusur, de cât acela, că limba din „ele e prea puțin românéscă“ N'a fi chiar așa! Traducerile acelea de bună samă nu le-a făcut un ardelean, și nu sînt scrise în limba asta de aci, de care Dsale acum îï vine rĕŭ, -- la tot casul le-a făcut unul „de dincolo“. Dar, cusurul cel mai mare al acestor cărți, este, că sînt pline de greșeli protestante. Și defectul acesta noï îl găsim destul de mare, ca să nu uităm a ruga On. Redacție a foiï de la Orĕștie, să facă acéstă mică îndreptare și să îndemne poporul să nu cumpere biblia, pe care o afli de vênzare în orï ce piață de cărți, căci nu va găsi în ea adevĕratele învĕțăturï creștinescï.

Sperăm, că dl Moța, care încă e preot va ținea samă de cererea nóstră în chiar folosul bine priceput al credincioșilor sĕï. —

Parlament cumpĕrat cu banï. — Declarațiunea ce ministrul Fejérváry a dat-o în ședința din 8 a l. c. prin care a recunoscut indirecte colectele oficióse ce s'aŭ făcut pentru scopurï electorale, a revoltat chiar și pe patrioții nostri. Sub titlul de maï sus „Nagyvárad“ organ tisza-ist scrie un lung prim-articol, din care estragem și noï câte va pasaje, spre maï mare lauda a constituționalismului din țara nóstră.

„Că în Ungaria alegătorii nicï înainte de asta n'aŭ fost din convingere conduși la urne, că cele maï sfinte dorințe constituționale eï nu și le-aŭ îndeplinit gratuit, ci că voturile și-aŭ avut o adevĕrată bursă sub stégurile naționale: asta am șciut-o și până acum. Avut-am cunoscință despre îndopărï și beutură, despre corumperï cu banï și despre cumpĕrarea de suflete. Tóte aŭ fost un secret public, ce se pĕrînda din gură în gură. O decadență morală a fost și aceasta. Dar decadența morală tot n'a fost în gradul, la care am ajuns acuma“.

Aicï reproduce cuvintele ministrului Fejérváry, apoï continuă:

„Ce însemnéză acésta vorbire? Însemnéză, că în fața parlamentului, în forul publicității se găsește un ministru, un soldat, care e silit să declare pe față, fără încungiur, că da, parlamentul maghiar se cumpĕră cu banï. Acolo rĕsună și se recunósce acésta între părețiï parlamentului, și pe domniï deputați, fără osebire de partid, nu-ï cuprinde rușinea, decadența morală. Eï nu se sfiesc, că despre dînșiï trebue să se facă acéstă constatare în sala festivă a constituției națiunii maghiare.

„Din acéstă pricină noï ținem de o decadență morală non-plus-ultra, de o adâncime în noroiŭ acea situație, în care am ajuns. Pentru-că în timp ce vorba este de spese constituționale, numaï în cercurï private, între patru părețiï intimï, saŭ pe coridorul camereï, și aceasta este o degenerare a moravurilor. Cu tóte acestea, ele nu ating acel grad de reparațiune, când spesele mandatului se desbat înaintea publicității. Când înaintea publicității se recunóște, că pe noï nu ne-a trimis acolo voința poporului, *nu valórea nóstră individuală, capabilitatea și însufleția nóstră patriotică, — ci banul, banii nostri saŭ banii altora.* Pe noï ne-a cumpĕrat partidul nostru, guvernul saŭ opositia, pentru ca luï să-ï servim și în acest chip să ne fericim!

„Un mare pĕcat al vechiului sistem a fost corupția electorală; acésta ï-aŭ aruncat-o în față contrariï aceluia. Era nóuă a introdus în adevĕr, legea maï strictă în contra abusurilor electorale; dar cu tradițiile tot n'a putut să rupă și a intercalat în lege taxele de cărăușit. Apoï, zĕŭ, nicï nu e idealul alegerilor curate, când spesele constituționale, în orï ce formă, sînt intercalate în lege!

„O scârbă generală are să cuprindă întrĕga națiune, când rufele murdare nicï nu se spală în parlament, ci acolo se întind numaï; o consternație generală pentru propriile pĕcate ale națiunii, dacă din sufletul eï n'a perit cu totul orï ce judecător al moravurilor curate“.

Bucovina slavă, orï română? — Organul Germanilor radicalï „Ostdeutsche Rundschau“ sub acest titlu, se ocupă de Bucovina, esprimându-și mirarea pentru simpatia deputaților români față de Ruteni. „Dacă pericolul comun apropie ómenii de olaltă, — conclude numita fóie — atunci Românii în Viena trebue să fie pe partea Germânilor și nu pe a acelora, carï vor să facă din Austria un stat al Slavilor apuseni“.

„Patria“ de Vineri, reproducĕnd scrisele din „Ostdeutsche Rundschau“ admite că dóuĕ fracțiuni numeric slabe ale poporațiunei Bucovinei, chiemate a se sprijini reciproc, Românii și Germânii, sînt espuse în aceeași mĕsură periclului slavisărei, costată însc tot o dată aparițiunea curiósă, după care cu tóte astea deputații români bucovineni păsesc alăturï și solidarï cu majoritatea slavă a parlamentului, ér deputații germani din țĕră luptă în dieta provincială umĕr- la umĕr cu Polonii și Rutenii în contra Românilor. Găsesce fórte justă observarea luï „Ostdeutsche Rundschau“, că pericolul comun ar trebui să apropie pe Românï de Germani.

La urmă se întrĕbă „Patria“, ce avantagiŭ resultă din alipirea deputaților români la Slavi și nu găsesce nicï un avantagiŭ. „Dacă am făcut progrese când va — scrie „Patria“, — le-am făcut alăturï cu Germaniï, și că un Hormuzachi și un Tomasciuc, cele maï alese spirite ce le-am avut, aŭ profesat aceea politică germâno-filă, și asta ar trebui să fie pentrunoï un indemn maï mult pentru a o urma.“

Magiarï greco-orientalï. — Nu dă Dumnezeŭ să se desprimăvereze și étă că aŭ și pornit a rĕsări ciupercile.

Aflăm din fóia „Magyar Szó“, că epitropiï bisericeï greco-orientale din Sepsi-Szent-György aŭ declarat, că eï nu vor să se facă membriï la „Astra“, de óre ce eï nu sînt *valachï*, ci *magiarï greco-orientalï*. Declarația

---

Rĕspuns.

Dragă Ileană!

M'am bucurat nespus de mult, de celea comunicate, și mulțumită amabilității dlui redactor, pot să mĕ recompensez, cu o scrisóre „sub linie“, riscând ca și tine „să îmï atrag câte va privirï dușmănóse“.

„Emanciparea de sub cătușele lucsului“ ar merge fórte anevoie. Întâiŭ și întâiŭ ar trebui pus basă unei radicale culturï sufletescï, apoï ar veni judecata justă și sănătósă, care *să desprețuéscă podóbele esterne,* acest viciŭ tot de una militant al societății; ar urma apoï desvoltarea simțului uman — atât de negligat în vremea nóstră, — și de dreptate, și alte multe calități, carï ar schimba egoismul, vanitatea și invidia, carï ademenitor cuceresc tot maï mult teren.

Unde rĕmâne apoï superficialitatea? Cel maï mare rĕŭ al epocei nóstre! Dar étă o pildă!

Ce aï zice tu, când venind vorba într'o societate de criticele luï Maiorescu, o damă „elegantă“, dechisată ca o păpușe reclam, te cotește și te întrĕbă *dacă aï bătăturï?*

O alta să te întrebe, cât te costă o toaletă? Tu să-ï spun sincer, că 25—30 fl. ér dnia eï să te ficseze din creștet până în tălpi despreținitor și „umflându-se în pene“ să te lase la o parte. O toaletă a dnia eï costă 70—80 fl. și ea mĕsură omul după scumpetea rochiilor.

Plus, că îți scrutézĕ tóte în șir orï ce cute a rochieï, orï ce suviță din frisură, care are cutezanța, de a să emancipa de la locul menit eï. Apoï pălăriile, o mare belea pe capul bietelor dame.

Nu me vĕzusem cu o damă timp îndelungat. Aduce vremea ocasia, că ne revedem și ce se vedï, dama respectivă, uită alte bucuriï ale revederiï. La prima privire, îmï ficséză o biată pălărie nevinovată. A interesat-o maï mult — pălăria, ca persóna.

Eï bine, nu sînt aceste abnormalități? Ba maï mult, sînt decadență spirituală. Și rĕul acesta ar trebui sanat până nu e prea târziŭ, până nu e risipă totală, până nu ne-aŭ ajuns bieții creițăraș, adunați de bărbați cu sudóre, în mânile jidanilor și altor lighióne de liferanți, carï să sciŭ folosi de scăderea omenéscă și esauriéză pungile cu șarlatariile lor de modă.

Punĕnd pond pe lucrurï maï de valóre ca vanitățile trecĕtóre și schimbăcióse ale modei, nu am ajunge acolo, ca vorbind cine va de o carte noŭ apărută saŭ de vre un auctor să plictiséscă lumea din jurul sĕŭ și să vadă cum evantailele îșï fac calea spre buze și privirile să îndrépță spre tavan.

Cultivându-ne *inima, judecata* și *cunoscințele* am pune o basă seriósă și temeinică culturei nóstre, care pentru noï are un merit cu mult maï real, de cât tóte nimicurile cu carï ne îndeletnicim.

* * *

Am mers póte prea de parte, și îmï voiŭ fi câștigat o duzină de dușmani. Dar . . . n'are a face! am consciința liniscită.

La cele alalte scrise ale tale nu reflectez, chiar și tu le veï fi uitat deja: „Ce e val, ca valul trece!

Te sărută

Margareta.

---

acésta aŭ făcut'o bravii epitropi din incidentul acela, că pe 15 Martie dl profesor Niculae Bogdan ca delegat al Asociaţiunii a vrut să înfiinţeze în Sepsi-Szent-György un nou despărţământ al Astrei.

Gratulăm fraţilor neuniţi la acuisiţia nóuă. Bine că nu mai sîntem singuri cu greco-catolicii magiari. Acum aŭ şi ei. Atâta mângăiere ne rămâne.

Solatium miseris, socios habuisse dolorum!

Iubileul mitropolitului Mihályi. — Sub acest titlu cetim în numĕrul 5. din „Nóua Revistă Română“ următórele aprecieri:

„În timp ce membrii congresului pentru autonomia catolică lucrézâ în Pesta având o singură ţintă comună: subjugarea bisericii române unite, uniţii — se gătesc de serbări şi chiar serbează. Nu invinuim! Dar după sgomotul şi luptele de astă tómnă se pare că un fel de obosélă a cuprins atât pe preoţi cât şi pe credincioşi.

„Uniţii se pregătesc să serbeze în anul acesta iubileul de 200 de ani al esistenţii bisericii lor; ér în 2 Februarie aŭ serbat iubileul de 25 de ani, de când Î. P. Sfinţia sa Dr Victor Mihályi de Apşa, mitropolitul Blaşului şi membru onorar al Academiei române, a fost ridicat la trépta episcopiei.

„Sînt bune serbările, mai înaltă şi ele inimele obosite; dar cele confesionale trebue să fie bine cumpănite, orînduitorii lor trebue să se ferească de tot ce ar puté supăra pe fraţii de altă credinţă; cunoscute fiind năsuinţele mitropolitului Mihályi de a trăi în pace şi bună înţelegere cu episcopii bisericii române ortodoxe, credem că acele serbări nu vor strica armonia celor dóuĕ biserici surori.

„Mitropolitul Mihályi, urmaşul unei vechi şi boereşti familii române din Maramureş, s'a născut în 1841; absolvând în Roma studiile teologice, a fost numit profesor de teologie, în dată secretar mitropolitan ér în 2/II 1875, a fost înălţat la trépta episcopiei, fiind denumit episcop al Lugoşului. Timp de 20 de ani a condus diecesa Lugoşului ridicând multe biserici şi şcoli, îmbunătăţind şi starea materială a fondurilor bisericesci. Prin ţinuta sa bărbătéscă şi pururea românéscă, a câştigat stima tuturor, şi ajungerea lui de mitropolit al uniţilor a fost o adevărată serbare, de nu chiar o victorie naţională.

„În 26 Maiŭ 1895 a fost întronisat în scaunul mitropolitan; cu ocasiunea acésta jurnalele magiare cereaŭ noului mitropolit să-şi schimbe ţinuta, să înceteze de-a fi omul bisericii şi neamului sĕŭ şi să treacă în tabĕra duşmană, să-şi pue posiţia sa cea înaltă în serviţiul politicei magiare. Mitropolitul Mihályi n'a ascultat aceste ademeniri, el a rămas tot apărătorul drept şi neînfricoşat al bisericii sale. Viaţa sa de mitropolit e o neîncetată luptă împotriva guvernului şi catolicilor magiari. Chiar şi acum, de o parte duce o luptă în contra guvernului, care pretinde ca raporturile şcolilor din Blaş să se editeze şi în l. magiară; ér de altă parte el e capul şi sufletul acţiunilor împotriva autonomiei catolice, ce tinde să subjuge biserica unită şi să-i răpească drepturile ce-i asigurau caractĕrul românesc.

„Prin ţinuta sa bărbătéscă a câştigat stima şi iubirea tuturor românilor din Ungaria, dar şi ură şi invinuire din partea magiarilor şoviniştî.“

Revistă politică.

Afaceri interne. Astăzi nu se mai póte zice ca odiniórâ, că extra Hungariam non est vita. La convingerea acésta a ajuns şi ministrul actual de interne, Széll. Vĕdĕnd el marele numĕr al emigraţilor a dat o ordinaţiune pentru tóte comitatele acelea, în carî emigrările aŭ luat dimensiuni mai mari. Într'însa ministrul impune auctorităţilor comitatense subalterne să vină în contact immediat cu cei ce voesc să-şi părăséscă patria şi punêndu-le înaintea ochilor multele greutăţi şi de multe ori nenorocirî, ce sînt împreunate cu cercarea unei nóuĕ patrie, să sciricéscă causele pentru carî aceştia î-şi părăsesc vatra părintéscă. Dacă motivele sînt de natură economică ori socială, atunci inseşi auctorităţile comitatense să cerce mijlócele pentru sanarea rĕului. Ér dacă tóte sforţările oficialilor se adeveresc de zădarnice întru împedecarea emigrărilor şi în contra celor ce-şi caută o nóuă patrie nu subsistă nici o pedecă, vice-comiţii să înainteze numai de cât actele pentru estradarea pasaportului, ca să nu se întîmple ca până acum, când ómenii sĕraci î-şi vindeaŭ şi puţinul ce-i aveaŭ şi apoi mergeaŭ la ministeriul de interne pentru scóterea pasaportului, unde trebuiaŭ să aştepte de multe ori cu sĕptămânile, spesându-şi întrégă sumuliţa de drum, până ce vice-comitele înainta documentele de lipsă.

Parlamentul încă nu a terminat cu votarea budgetului. Ba după dimensiunile, ce le aŭ luat discusiunile nici nu se va termina curînd. Şi fiind că guvernul voesce cu orî ce preţ, ca budgetul să fie votat pe Pascile apusenilor, a şi pregătit un proect, în virtutea căruia şedinţele parlamentare să lungesc cu o óră.

Austria. După semnele, ce se arată, parlamentul imperial abia întrunit se va amîna din noŭ. De la redeschiderea lui până acuma s'a ocupat numai cu grevele lucrătorilor de la minele de cărbuni şi cu pactul recruţilor. Dar nici acestea nu sînt terminate. Cehii, ce e drept, nu fac obstrucţie în ce privesce proectul recrutării, căci zic ei, nu vreŭ să denege Monarchului mijlócele prin carî Austria se menţine ca putere mare. De altă parte însĕ ei nu aŭ încredere în guvernul actual. Puţină simpatiă arată pentru cabinetul Kŏrber şi alte partide austriace. Ast fel stând lucrul ministerul Kŏrber are misiunea de a amîna parlamentul până prin luna lui Maiŭ, deschidĕnd în locul lui dietele provinciale şi cercând din noŭ cu conferinţele de împăciuire dintre Nemţi şi Germâni. Dacă planul guvernului, de a împăca elementul slav cu cel germân, nu va succede nici acum, în Austria va urma absolutismul.

Transvaal. Burilor începe a le merge mai rĕŭ. Generalul Roberts pretutindenea respinge oştirile inimice, ce îi ţin calea către Bloemfontein. Până acum Burii mai nutriaŭ speranţa, că rĕsculându-se africanderii din ţara Cap, vor sili pe Roberts, ca o parte a armatei sale, să o îndrepte spre sufocarea rĕscólei. Dar în urmă i-a părăsit şi nădejdea acésta după ce resculaţii, cam trei mii la numĕr, s'aŭ supus. Starea Burilor e cu atât mai desolată, cu cât în însĕşi taberele lor s'aŭ format dóuĕ partide. Unii voesc pace sub orî ce condiţiune, pe când alţii, şi aceştia sînt mai mulţi, vreaŭ să se lupte până în sfârşit. Dacă va succede Anglezilor, ca să-i învingă, ei vor devasta ţara întrégă, ca să nu-i pótă lua folosul.

Aşa eraŭ stările până acum. În timpul din urmă însĕ s'aŭ înrĕutăţit şi mai tare. Capitala statului liber Oranje a căduto. Generalul anglez French a ocupat-o fără nici o resistinţă. Ast fel stând lucrul preşedinţii republicilor din Africa sudică aŭ cerut pace telegrafice de la guvernul din Londra. Cererea lor a şi fost cetită în ambele corpuri legiuitóre. Resunet însĕ nu a aflat. Salisbury, care a cetit cererea în casa de sus, între altele a spus şi aceea, că el în rĕspunsul sĕŭ adresat lui Krŭger, a enunţat principiul, că sub condiţiunea, ca cele dóuĕ republice să rĕmână independente, ei nu vreaŭ să scie de pace. Trimis-aŭ Burii scrisori şi la celelalte puteri fie europene, fie americane. Mai multă mângăere aŭ avut de la Statele Unite, carî promit mijlocirea unei păci mai puţin îngreunătóre pentru Burî. Ér puterile europene cele mai multe s'aŭ declarat de neutrale, până când vor vedé intenţiunile Angliei, dacă îi place adecă, să intrevină şi ele. Privirile tuturora sînt îndreptate acum asupra Rusiei, de unde se aştéptă ceva sprijin pentru bravii Burî.

Corespondinţe.

Din marginea Câmpiei.

Nota, care caracteriséză mai ales în timpul din urmă scrisele nóstre, a celor de la sate, e mai ales tânguitóre. Nu sciŭ cum, dar ne-am făcut de o dată aşa de pesimişti, cât ni se pare, că sórtea nóstră e cu mult mai rea de cât a tuturor funcţionarilor şi slujbaşilor. Noi nu mai putem lua pilde de la preoţii bĕtrâni, nu ne mai încântă viaţa lor ideală, luptele, suferinţele şi lipsele ce ei aŭ îndurat, — pentru că ne am însuşit şi noi o dosă bună de materialism. Şi de multe ori, chiar mie mi se pare, că e firesc să fim aşa. Până când toţi înaintézâ cu timpul, noi stăm loculuî, ca şi cum am fi prins rădĕcini. Şi apatia acésta se refere chiar şi la lucrurî, carî mai de aprópe pe noi ne ating.

Étă de pildă, se spun câte va vorbe de celea dóuĕ fonduri create de noi şi pentru noi: de fondul vĕduvelor şi al orfanilor şi de fondul preoţilor deficienţi.

Zilele acestea am primit dóuĕ circulare, prin carî ni se comunică şi nóuĕ celor din provincie starea acestor fonduri.

Fondul deficienţilor, început înainte cu 10 ani cu un capital de 5000 fl. dăruit de marele Mitropolit Vancea, a ajuns la cifra de peste 26 mii fl. Cifră destul de mare, dar totuşi prea mică, pentru ca din venitele ei să se pótă ajuta la bĕtrâneţe un preot care a slujit altariului 45—50 ani. Căci ce se dă unui preot? chiar 120 fl. cât capătă

un învĕţător la 10 anĭ. Nu vreaŭ să invidiez pe învĕţătorĭ, căcĭ am fost tot de una de principiul, că preotul cu învĕţătorul aŭ să trăléscă în cea maĭ bună armonie, chiar pentru cultivarea şi progresul poporenilor din o parochie; — ceea ce doresc, e să constat, că pensia acésta e neproporţionată cu studiile şi pregătirea unuĭ preot. Cum va putea un biet preot de 70 anĭ încapace de orĭ ce muncă, să trăléscă din aceştĭ 120 fl. anual?

Dar . . . . şi acest *dar* mĕ turbură pe mine, *taxele restante la acest fond fac 2742 fl.* dacă aceste s'ar fi solvit la vremea sa, partea cuvenită unuĭ dificient ar fi acum de bună samă cu mult maĭ mare.

Cine pórtă deci vina, că aşa slab sînt ajutaţi deficienţiĭ nostri? nime, de cât ér noĭ! Sinodul archidiecesan din an. tr. a ridicat taxele, ce sînt datorĭ a le solvi preoţiĭ, mult mĕ tem însĕ, că în acelaşĭ timp, a făcut să crésc şi restanţele!

O altă plângere, fundată, de bună samă, e că după mórtea preoţilor, vĕduvele şi orfaniĭ lor sînt slab ajutaţi. Lucrul e fórte adevĕrat. Din cercularul Veneratului Consistoriŭ primit tot acum, aflu, că fondul acesta cresce în mod îmbucurător, averea luĭ la sfârşitul an. tr. a trecut peste 160 miĭ fl. suma remasă pentru ajutarea vĕduvelor şi a orfanilor a fost de 6434·74 fl. Ce se vine însĕ pe o biată vĕduvă rĕmasă adese fără nicĭ o avere? o nimica tótă: 36 fl. zi treĭ zecĭ şi şésă fl.! Multe semne de esclamare ar trebui să maĭ adaug, spre a se dovedi micimea acesteĭ cifre. Cea maĭ mare sumă cu care s'a ajutat o vĕduvă, a fost de 132 fl. dar vĕduva acésta are 8 copiĭ. Se întórcem însĕ lucrul şi pe cea alaltă parte, se vedem ce primesce un copil fără tată şi mamă? o spun în coróne se arete maĭ mult: 36 cor. Nu mĕ dimit la reflesiuni, căcĭ acele, cu dura lor realitate ne-ar face şi maĭ pesimiştĭ cum sîntem.

Vina şi la acésta? se înţelege că ér noĭ sîntem! Dacă restanţa de 2742 fl. pomenită maĭ sus, s'ar fi solvit la timpul sĕŭ, dónĕ treimĭ (²/₃) ar fi trecut la fondul vĕduvelor, şi ast fel şi suma disponibilă ar fi crescut destul de tare. Fondurile acestea staŭ în strînsă legătură unul cu cel alalt şi prosperarea unuia e favoritóre şi celuĭ alalt.

Închierea e limpede şi uşóră, ea se impune: să ne folosim forţele nóstre pentru ajutarea nóstră. Să nu aşteptăm graţie şi ajutor de la străin, căcĭ bunăvoinţa străinuluĭ nu se face nicĭ o dată fără un gând ascuns. Străinul ne ajută, pentru ca să ne pótă maĭ uşor îndulci, şi pentru ca atunci când are lipsă de noĭ să fim gata a-l asculta. Şi ascultarea ce el o pretinde de la noĭ, adese, fórte adese, e egală, cu a tăia din trupul tĕŭ, a te face să-ţĭ uiţĭ de tóte tradiţiunile tale şi să te desparţĭ de cel maĭ dragĭ aĭ tĕĭ!

Sper, că am fost priceput!

P. S.

La Roma şi Paris.

Lucrările pentru aranjarea uneĭ călătoriĭ la Roma şi de acolo la Paris se continuă cu muit succes.

Călătoria va sta din dóuĕ părţĭ.

Întâia va fi un *peregrinaj la Roma.* Preţul unuĭ bilet de cl. I. dus şi întors cu provisiunea întrégă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. şi cl. III. 70 fl.

A dóua, pentru *espositia de la Paris,* va fi o continuare a celeĭ dintâiŭ. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inşi,* — grupa va merge la Neapol, unde se va face o escursiune pe Vezuv. De aci prin Florenţa, pasul St Gotthard la Paris, unde călătoriĭ rĕmân 7 zile. Călătoria acésta va costa, — înţelegêndu-se provisia întrégă, trăsurĭ, hotel, bilete la esposiţie ş. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârşitul luneĭ Septembre, probabil la 26 n.

Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoĭ. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoĭ ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntórcerea se va face prin Elveţia, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Orĭ ce informaţiĭ maĭ detaĭate dă cu plăcere Redacţia „Unirii", *carea arănjéză călătoria acésta,* şi carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea şi comoditatea cea maĭ mare.

Observăm, că relativ, preţurile sînt cu mult maĭ ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjéză la noĭ în ţară. Preţurile de călătorie se pot plăti şi în rate lunarĭ.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc gr. cat. din Comana inferióră Vicariatul Făgăraşuluĭ îşĭ ţine de datorinţă ca în numele poporuluĭ gr. cat. din acéstă parochie a aduce mulţămită publică *Aneĭ Iuon Gridan* carea a donat bisericiĭ nóstre o cruce de metal. un aer de mătasă. un epatrafir negru de barşon. 3 perdele de barşon la uşile altariuluĭ şi 4 perdele de dantelă la icóne. 2 candele de bronz, şi acum o s. evangelie nóuă cu litere latine în preţ de 25 coróne. Tóte acestea donaţiunĭ le-a făcut din banĭ adunaţĭ din serviţiŭ onest şi muncă dréptă pentru carĭ merită tótă lauda şi recunoscinţa. Dumnezeŭ să-ĭ resplătéscă binefacerile făcute şi să-ĭ dăruiască sănătate deplină şi putere ca şi pe venitoriŭ să maĭ pótă face ast fel de donaţiunĭ şi doresc ca esemplul frumos al respectiveĭ să-l imiteze şi alţĭ poporenĭ din acéstă parochiă. Comana inferióră în 6 Martie 1900 cu tótă stima Iosif Pop paroch gr. cat. — Subscrisul în numele comunitateĭ bisericeseĭ gr. cat. din Saniosef (Poiana) comitatul Bistriţa Năsĕud subscrisul prin acestea aduc cea maĭ cordială mulţămită Stimateĭ Dómne *Irina Pop,* vĕduva fostuluĭ notariŭ cerc. în loc Mafteiŭ Pop, care spre scopul edificăriĭ uneĭ bisericĭ în acésta parochiă a făcut următórele donaţiunĭ în banĭ gata: Pentru sine a donat 100 coróne. pentru memoria soţiuluĭ sĕŭ 200 coróne. pentru memoria ficelor sale Catarina şi Maria mórte ca preotese 100 coróne; şi în urmă pentru memoria fiuluĭ sĕŭ Leon mort ca cleric 100 coróne. În total 500 coróne. Priméscă stimata donătóre şi pe acéstă cale asigurarea deosebiteĭ nóstre mulţămite. stime şi recunoscinţe. Saniosef în 5 Martie 1900. Ştefan Buzila preot. — în numele comitetuluĭ parochial gr. cat. din Cuhe pe cum şi aceluia din Bocicoeĭ îmĭ ţin de datorinţă şi pe acéstă cale a aduce mulţămită curatoruluĭ primar *Pintea Dumitrean* şi fiuluĭ sĕŭ *Vasiliŭ Dumitrean* din Bocicoeĭ; pe cum şi credincioşilor evlavioşĭ din Cuhe *Vasiliŭ Mariş* cantor. *Ştefan Lazar* docinte gr. cat. în pensiune, *Cristofor Goeiu* şi *Iuon Buftea Sciopanul,* pentru că a binevoit a procura câte un esemplar din S. Evangelie cu litere latine de la tipografia archidiecesană din Blaş. în preţ de câte 100 coróne esemplarul legătură de lux. în barşon de mătasă cu cadre de argint de china pe ambiĭ părenţĭ, pe părenţele prim ceĭ 4 Evangelişti şi cruce frumósă tot de argint de china, oftând acestor creştinĭ bunĭ viéţă fericită de la Dumnezeŭ. Darul lor făcut spre mărirea luĭ Dumnezeŭ să le fie bine primit. Georgiŭ Balint preot.

Din Archidiecesă. Administratorii parochialĭ: *Aurel Pop* din Jucul sup., *Basiliŭ Hopârtean* din Gădălin şi *Ioan Petean* din Corpade, în district. Coşocna, — aŭ fost numiţĭ *parochi.*

Denumire. Î. P. S. S. Episcopul de Oradea mare Michail Pavel a denumit de notar districtual al tractului protopopesc de Careĭ (cottul Sătmar) pe activul şi harnicul paroch de Sân-Miclăuş dl Vasile Leşan, asesor consistorial şi fost prof. p. o. la gimn. sup. de Beiuş. Instalarea-ĭ solemnă i-s'a făcut în 6 l. c. prin archi-diaconul de Sătmar şi protopopul Dr Felician Bran, fiind de faţă dl Valerie Chiş Roşcan paroch în Istrăŭ şi toţĭ poporeniĭ din Sân-Miclăuş, carĭ cu viĭ aclamaţiunĭ l'aŭ gratulat pe parochul lor iubit din acest incident îmbucurător. La mulţĭ anĭ!

Esamen rigoros. Aflăm cu plăcere că clericul lugoşan *Vasile Lohan* din seminarul central din Budapesta, în 12 crt. a trecut cu frumos succes peste rigorosul din studiul biblic şi limbile orientale.

Catedrala din Sibiiŭ. Comisia de esperţĭ esmisă pentru studiarea planurilor zidireĭ uneĭ bisericĭ catedrale, a distins cu menţiunea onorabilă 5 planurĭ şi a premiat cu 2000 1500 şi 1000 cor alte 3 planurĭ. Cel maĭ neescepţionabil s'a aflat planul architectilor din Budapesta Josef Kromer şi Virgil Nagy. care e o fórte frumósă grupare a tuturor motivelor architectonice. fiind în miniatură o copie fidelă a bisericeĭ Sf. Sofiĭ din Constantinopol. Planul definitiv se va compune maĭ târziŭ. când se va alege şi locul unde se va zidi catedrala.

Dărnicie. Ca o pildă vrednică de urmat reproducem scirea, că Luczenbacher Pál, membru al caseĭ magnaţilor, mort zilele trecute, a lăsat după sine o avere de aprópe 60 miliône cor. din carĭ *5 miliône le-a destinat spre scopurĭ culturalĭ şi de binefacere.*

Serată literară. Casina română din Blaş aranjéză *Duminecă în 18 Martie prima serată literară,* care se va ţiné în sala de desemn. a gimnasuluĭ din loc. Începutul precis la órele 6 d. a. Preţul întrăriĭ 20 filerĭ. Program: 1. „Dorule". de Iacob Mureşan. cor mixt. 2. Disertaţie, cetită de dl Dr Iuliŭ Maniu. 3. Arie din „Catarina Cornaro", de Lechner, solo cântat de d-şóra Netti Vancea. 4. „Legenda Steĭ de la Rucăr". poesie de A. Macedonschi; declamată de d-şóra Elisa Bodocan.

† **Părintele Didon,** călugăr dominican orator distins. a repausat Marţĭ în Toulous, în vrîstă de 60 anĭ. S'a născut şi studiat în Roma, şi în curênd şi'a câştigat renume cu frumósele-ĭ vorbirĭ. În rĕsboiul din 1870—71 s'a distins prin îngrijirea răniţilor. A scris maĭ multe opurĭ de valóre dintre carĭ un rĕspus la cartea luĭ Renan despre „Viaţa luĭ Isus", care a fost tradus şi în românesce de un Archiereŭ al bisericeĭ din România.

Necrolog. † *Basiliŭ Pop,* paroch în Caşva, distr. Reghin, a repausat la 18 faur n. în al 55 lea an al etăţiĭ şi 29. al preoţieĭ.

† *George Aron,* paroch în Şoroştin, distr. Blaş. a repausat la 25 faur n. în al 77 an al etăţiĭ şi al 42 al preoţieĭ. —

† *Iosif Pop de Lemény* preot în Remetea, diecesa de Gherla, a repausat la 12 crt. după un morb scurt, în anul al 67 lea al etăţiĭ şi 45 al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Păstoriul sufletesc în praxă

saŭ

Inviațiuni pentru preoți față de credincioșii bolnavi, din punct de vedere moral, pastoral, medicinal și hygienic.

(Fine.)

Tot așa de espus este preotul și atunci, când intră în casa mortului până când cadavrul nu e acoperit și respective când și unde e în datină a se prohodi (a se ceti rugăciunile de înmormîntare) ținêndu-se mortul descoperit. ceea ce causéză displăcere și grétă multora; aerul în anumit cerc se simte plin de putóre, și preotul ca și publicul din jur pot fi infectați și înveninați.

Muscile, carî și așa cu gréță le suferim, la atarî ocasiunî umblă pe fața și trupul mortului a dese trecut în putrediune, și ușor se póte ca cu aripile, piciórele saŭ cu acul lor atins de cadavru, atingênd fața nóstră saŭ mânile. prin o împunsătură saŭ dóră pe o mică spărietură ce eventual ar fi, se fim infectați ba și înveninați ca cum am fi chiar în o sală de secționare. Pentru aceea, recomand și e de insistat, pe lângă tótă iubirea ce o are cine va cătră iubiții séi, pe carî prin mórte îi perde, ca cadavrul în dată să se așeđe în cosciug și dacă nu mai curênd, dar cel puțin când intră preotul în casă, orî la locul de îndeplinit funcțiunea religiósă, se fie de tot acoperit, căcî stropirea cu aghiasmă orî vin și recitarea cuvintelor psalmului 50: „stropimĕ-voiŭ cu isop . . .“ tot acela-și efect îl va avé asupra sufletului. barĕm că va fi trupul închis.

La orî ce funcțiune și în decursul orî căreia, ba și în s. biserica, să se feréscă de curent de aer. și vara în decursul și sub durata unei vremî saŭ tempestățî grele, se nu fie ferestrile saŭ ușa deschisă. Tragerea clopotelor în decursul furtunei cu trăsnete și fulgere, în credință, că tragerea clopotelor va împrăștia vremea, să se sisteze pentru pericliu de a nu fi trăsnit; să se esplice popopolului, că orî cât ar crede cineva, că clopotul unei saŭ altei biserici, despre care se crede că e sfințit pe vremî, în tempestăți nu póte opri tempestatea, ci dacă se trage clopotul, motivul este ca la audul sunetului lui, tótă ființa omenéscă să se plece la rugăciune înaintea Aceluia, care direge anii și timpurile. Ar avé înțeles tragerea clopotului în decursul unei furtunî, când clopotul ar fi așa de mare în cât prin mișcarea lui să fie în stare a produce așa marî oscilațiunî în aer, cât acesta să se misce până în regiunea norilor spre a-î împrăștia și prin acea a depărta furtuna.

Curentul și aerul în mișcare fiind, dacă preotul sta față în față cu acela, va fi desastruos pentru organul de cântat. E consult a alege o posiție, în care fața preotului se fie scutită de acésta.

Stricăcios sănătății este și fumul prea mult de tămâie mai cu samă în bisericile micî, după ce și acest articlu nu se mai capétă veritabil, spre care scop, se recomanda procurarea de tămâiă de la isvórele principale, unde nu aŭ interes a o amesteca cu rășină de brad etc., dar și veritabilă se fie, nu e recomandabil de a aprinde atâta, cât se te înăduséscă, de óre ce plămânilor numai oxigenul le place.

Dăunos e și fumul luminilor din biserică, mai ales. dacă sînt de sĕŭ saŭ și de céră. dar aŭ feștile ca degetul și produc numai fum. Și mai stricăcios e fumul ce ésă din luminile ce se sting, saŭ mai bine zis ard fără pară. Decî se recomandă arderea de luminî curate de ștearin. *) fie că se cumperă din averea bisericii, fie că se aduc ca dar de cătră credincioșî, cum în genere e datină și ia. numai cât să li-se spună că dacă scopul și intenția li curată și bună, și mijlocul se fie bun, și nu ca a lui Cain.

Sciut este, că peste tot e prescris ca preotul se însoțéscă cu cântărî și ceremonii prescrise în ritul nostru, trupul mortului până la mormînt. O cale cât de scurtă la atarî ocasiunî, prin incordarea puterilor prin mers și prin cânt. încă e plină de ostenélă, și e resplătită stóla, orî cât de grasă s'ar păré unora, carî o privesc și cumpenesc cu cumpăna efectului lucrurilor trecătóre, și după care a dese trebue preotul se aștepte până o capétă. Cât de mare e înse ostenéla și de espusă sănătatea preotului. în căldură saŭ frig, ger și golătate, în o cale mai lungă cătră cimiteriŭ pe care une orî trebue să o facă de 2 și 3 orî pe zi, cu 3, 4. 5 și mai mulți chilometri!

Ce desecare de forță fisică, ce șiróie de sudorî! Ce se facă? e chemarea lui, de la care nu se póte subtrage. că nu e iertat a se subtrage. Adauge la acésta încă mersul lin în tempo, apoi predică și iertăciunî. Se mai póte pofti mai mult!? și „ce am mai trebuit se fac viei mele, și nu am făcut?“ zice s. Scriptură.

Un organism, ce nu are fericirea de a fi tare, de sigur nu își póte serba nice un iubileŭ de serviciŭ, fiind că orî se consuma total, orî în urma căldurei saŭ răcelei își contrage înainte de timp defecte, carî îl fac neapt de câștig și de serviciŭ, dacă nu a fost destul de precaut de a se sci conserva higienice, și apoi dacă cum va e lipsit și de mijlócele materiali, e ființa cea mai démnă de compătimit și cu drept zice: „zelul casei tale m'a mâncat“!

Cel mai bun mijloc preservativ e precauțiunea, prin urmare după orî ce funcțiunî ostenitóre, e consult ca preotul se reîntórcă a casă. să se desbrace și se fie în linisce suplinind puterile perdute prin o masa întăritóre, dar moderată. Aflu de lipsă la acest loc a aminti. că după funcțiunî grele și respective după îngropăciunî în genere, preotul să nu se reîntórcă inmediat éră-și la casa mortului la alte funcții, ce premerg în une locurî pomenelor; nice se mânce acolo orî se bé, fiind stricăcios sănătății proprie, pentru că trupul ostenit are adese lipsă de alte remedii și mâncărî întăritóre, nu ca de acelea. ce se servesc la atarî ocasiunî.

Nu e consult decî a participa în genere, dar mai vîrtos atunci la pomene și din punct de vedere mai înalt de prudență pastorală: ca nu cum va organismul slăbit de ostenélă prin pofta orî trebuința de mâncare și beutură și gustarea acelora, vrênd nevrênd spre a face plăcerea ómenilor, să se pérdă tăria cumpĕtului și apoi publicul se supună la critică nu prea măgulitóre debilitatea preotului, ba cu privire la solvirea stolei, se zică: mai póte se aștepte. că i-am dat de mâncat și de beut.

Tot din considerațiunî mai înalte e de dorit și se recomandă ca preotul nici la ocasiunî de bucuriă, luând parte și voind se înalțe prin presența sa în casa cuiva nimbul bucuriei cutarei familii, să nu fie activ întru tóte, ci prin tact și înțelepciune, să le scie tóte înfrîna și în cele ce ar voi alții se degeneréze, cu un cuvînt asistența lui se fie pasivă, ca se nu zică cel réŭ de gură și criticî, ca „popa“ e popă numai la s. altariŭ. de aci în colo e asemenea nóuă; atîrnă decî de la preot să se facă demn orî nedemn de asta zicală, eŭ cred că familiaritatea cu poporul pe alte căi se câștigă și susține. și prin jocurî și ospețe se strică și degradéză demnitatea. ce trebue să o avem orî și unde, chiar ca la s. altariŭ.

Pe cât e de necesară plămânilor inspirarea de aer curat, tot așa mare lipsă hygienică are pelea nóstră și tot corpul de îngrijire. Spre acest scop recomand vesminte corĕspundĕtóre nu numai anutimpuluî ci și statuluî în care sîntem, că de și se zice că haina nu face pe călugăr, dar nici călugărul de nu va fi aievea călugăr nu va puté impune. Pentru conservarea sănătósă a trupului și a peleî să se foloséscă scaldele dese, și tușurile, frotările și spălarea cu apă mai cu samă a părții peptului. regulat séra și diminéța, mai ales după funcțiunî ostenitóre și mai des în timpurî de epidemii, aceste sînt mijlóce preservative contra infectărilor. apoi de sine se înțelege că locuințele se fie sănătóse, mereŭ aerisate și curățite des. Apoi traiul moral, moderațiune întru tóte și pentru preot și popor și încredere în Dumnezeŭ și curaj.

Din cele espuse în general și în special în acésta descriere, ce ca tóte lucrările omenescî. își va avé defectele sale, totuși se véde clar, câtă sarcină grea de vocațiune și detorință, cum și de sciințe practice și cunoscințe psyhologice, cât tact și prudența pastorală, pacință, abnegațiune proprie, ba și neplăcerî, și suferințe, se recer de la preot, respective la câte e supus și expus, ca om, și păstoriŭ sufletesc în relațiunile cu trebuințele multifariî a poporului sănătos trupesce și moralo-sufletescî, dar mai vîrtos cu cel bolnav sufletesce și trupesce, cult orî necult; căcî preotul trebue se fie și pentru sine și pentru alții un fel de lexicon universal și conservând și promovând a sa fericire și sănătate orî bunăstare, se conserve și promoveze cu sacrificiul și periclul propriŭ a dese orî, și bunăstarea altora.

Oh! și de ar fi toți ómenii de o natură și cultură, ar trebui se te lupți numai până afli reçeta pentru unul și de aci tractarea ar fi uniformă, dar câte capete, atâtea părerî, câți ómenî atâtea naturi. și a dese unuia îi strică chiar aceea. prin ce pe altul l'aî mântuit; și așa preotul trebue mereŭ se studieze ființa fie căruia în tóte fasele de viață, și condițiune, și apoi cu mare tact se purcédă la punerea în aplicare a mijlócelor de curare.

*) În punctul acesta nu ne unim cu dl Grapini După disciplina bisericiî grecescî, luminile, ce se ard la serviciŭ dumnezeesc, trebue să fie numai de *céră curată,* carî apoi nu fac fum. Dar despre acésta vom scrie în curund un tractat mai lung.

Şi când astfel încordând puterile, şi jertfindu-te pentru mulţi, în loc de resplată, veĭ lua ocară şi în loc de recunoscinţă şi mulţămită, batjocură, nu înceta, nu te descuragia. când sciĭ şi eştĭ convins că tu aĭ semănat sămînţă bună, şi peste nópte contrariul fericiriĭ a semănat neghină. şi veĭ lucra şi mai de parte cu perseverenţă şi umilinţă, sciind că Dumnezeŭ e ajutorul tĕŭ. şi nu te veĭ teme de s'ar resturna şi munţiĭ, avênd în inimă devisa: „agere et pati". „ora et labora"! În timpul cât veĭ fi batjocorit pentru causa sfîntă a lucrăriĭ tale, aduţĭ aminte preotule a luĭ Christos că „fericiţi veţi fi, când vĕ vor batjocori şi vĕ vor alunga, şi minţind. vor zice cuvînt rĕŭ. în contra vóstră pentru numele meŭ! Bucuraţi-vĕ şi vĕ veseliţi, că resplata vóstră multă va fi la ceriurĭ."

Nicĭ să te cuprindă nĕcaz. dacă nu te vor asculta toţi în bunele tale intenţiunĭ. aŭ nu sciţi că zice Domnul: „de m'aŭ urît pe mine şi pe voĭ vĕ vor uri. de aŭ păzit cuvîntul meŭ şi al vostru vor păzi." s. Ioan XV. 20.

Ba privind lucrurile şi moravurile lumiĭ prin prisma adevĕrateĭ legĭ a Domnuluĭ Christos se pare aprópe de realisare cuvîntul profetic a s. evangelie: „că va veni vremea" — când pentru apĕrarea s. religiunĭ, persóna preotuluĭ zelos, în loc de a fi stimată va fi atăcată — şi „cine va ucide pe unul din voĭ. i-se va părĕ că face slujbă luĭ Dumnezeŭ." s. Ioan XV. 28.

Orĭ cum se fie resplata pămîntéscă, viaţa şi faptele tale fie sfinte. moralĭ şi „nu vĕ temeţi, zice Domnul — că eŭ am învins lumea!" s. Ioan c. XVI.

Decĭ: „aşa să lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, că vĕdĕud faptele cele bune, să preamăréscă pe Tatăl din ceriurĭ"!

Primiţi fraţilor, aceste micĭ inviaţiunĭ ce vi le dedic, cu aceea bunăvoinţă şi iubire, cu carĭ le-am espus aicĭ, nu pentru mărire şi lauda deşértă, ci spre salutea nóstră a tuturor celor ce avem o chiemare sfîntă, cum şi pentru edificarea şi lăţirea împărăţiĭ luĭ Dumnezeŭ. Şi dacă în astă lucrare am lăsat. orĭ uitat ceva, s'aŭ aţĭ presupus ceva mai bun şi mai perfect şi nu am sciut, orĭ chiar am greşit, aduceţi-vĕ a minte că: *„homo sum, et nil humani me alienum puto!"* Fie Dumnezeŭ binecuvîntat!!! — — —

Rodna nóuă la 10 Novembre 1899.

Pamfiliŭ Grapini
preot gr. cat.

Silinţele de unire în Moldova cătră sfârşitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

La o lună şi jumătate după sosirea Ieşuiţilor în Moldova trimise Petru pe marele sĕŭ camerar şi pe mareşalul ţĕriĭ Ieremie Movilă fratele episcopuluĭ Georgiŭ de Suceava în legaţie solemnă la noŭ alesul rege al Poloniei Sigismund III. Trimişiĭ trecură prin Lemberg. Aci avu Solikowski prilej de a se convinge despre zelul luĭ Bruti pentru causa catolică. „Numaĭ acuma," aşa scrie dînsul în 14 Decembre 1588 cardinalului Montalto.[1]) „numaĭ acuma făcuĭ cunoscinţa personală a domnuluĭ Bruti, a cărui evlavie estraordinară, zel fără sĕmĕn şi dor arzĕtoriŭ de a rĕspândi după putinţă credinţa catolică, nu numaĭ fac îndreptăţit lucrul acela, pentru care m'am rugat," adecă titlul de „apĕrătoriŭ al credinţeĭ", „ci şi o distincţie cu mult maĭ mare şi maĭ onorifică. Spiritul luĭ, creat spre lucruri marĭ şi sublime, pare întru tóte a urmări singur acest scop: propagarea catolicismuluĭ, şi a nume nu numaĭ în Moldova, ci şi în cele maĭ multe din provinţele cele alalte supuse Por[illegible] A fară de epistolele principeluĭ cătră regele Poloniei şi cătră senatorĭ trimişiĭ maĭ duceaŭ cu sine şi epistole cătră Papa şi cătră nunţiul. Petru încredinţéză pe Papa,[2]) că în urma lucrărilor Franciscanilor şi Ieşuiţilor, pe carĭ din urmă dînsul îĭ primesce în chipul cel maĭ onorific şi-ĭ ajută cu mână largă, bisericile catolice ale Moldovei staŭ deja pe temeiurĭ aşa de solide, cât nicĭ o dată nu vor maĭ fi despărţite de la trupul comun al sfinteĭ bisericĭ. Bucuros ar fi trimis la Roma o legaţie, carea să descopere sfînteluĭ Părinte sentimentele luĭ cele maĭ adâncĭ de mulţămită şi de ascultare faţă cu sfîntul Scaun. Dară timpurile rele nu-ĭ daŭ putinţa de a pune la cale împlinirea dorinţeĭ acesteia. Sfîntul Părinte priméscă decĭ măcar pe cale epistolară încredinţarea supuneriĭ luĭ. — Încă şi maĭ mult stîrnĭră mirarea şi bucuria luĭ Solikowski epistolele episcopuluĭ de Suceava Georgiŭ Movilă. Acesta esprimă maĭ întâiŭ mulţămita sa pentru bunăvoinţa, cu care a întimpinat pe Petru Schiopul, şi apoĭ urmézĕ: „Ce privesce starea de acum a bisericilor catolice din provinţa acésta, ele sînt deja curăţite de rătăcirile cele fărădelege, şi eŭ parte în vîrtutea oficiuluĭ meŭ şi din veneraţiunea, carea o nutresc faţă cu biserica catolică, parte la porunca principeluĭ, a preagraţiosuluĭ stăpânuluĭ meŭ, îmĭ daŭ tótă silinţa, ca rătăcirile o dată stîrpite să nu se maĭ ivéscă din noŭ. A bună samă nu meritul cel maĭ mic întru apĕrarea şi rĕspândirea catolicismuluĭ îl are Vartolomeiŭ Bruti; luĭ îĭ sînt decĭ toţi cei evlavioşi cu multă mulţămită, dar încă cu şi maĭ multă Franciscanilor şi Ieşuiţilor, pe carĭ îĭ iubim şi-ĭ venerăm în chip de tot deosebit. Fiind că decĭ vĕd biserica católică aşa de fericită sub pontificatul Sfinţieĭ tale, nu pot, să nu mĕ bucur întru inima mea. Dorinţa inimiĭ mele a fost în tot de una, să te cercetez pe Sfinţia ta şi să-ţĭ sărut sfintele picióre. Dară fiind că acésta nu s'a putut din causa datorinţelor celor grele ale oficiuluĭ meŭ, la care bine a plăcut luĭ Dumnezeŭ, să mĕ cheme nu de mult, nu am voit, să scap prilejul de a declara măcar prin scrisórea acésta ascultarea mea Sfinţieĭ tale, căreia mĕ supun în chipul cel maĭ umilit . . . cu rugarea, ca de acum înainte să mĕ privéscă şi recunóscă de fiul cel maĭ ascultătoriŭ al sfinteĭ bisericĭ catolice romane (cui me humillime subiicio supplicoque eaedem, ut . . . me pro filio obedientissimo Sancte Ecclesiae Catholicae Romanae de hinc habeat et agnoscat)." [3]) — Tot cam aşa sună şi epistola luĭ cătră nunţiul apostolic.[1]) „Nu voiŭ întrelăsa nimica," aşa încredinţéză între altele pe Hanibal, „ce ar puté, să fie de folos spre mărirea luĭ Dumnezeŭ şi a sfinteĭ bisericĭ catolice; éră ce privesce pe Franciscanĭ şi pe Ieşuiţi, voiŭ purta de eĭ grije, pe cum pórtă un tată de prunciĭ sĕĭ."

De la Lemberg trimişiĭ îşĭ îndreptară paşiĭ cătră Brzesc, unde petrecea pe atuncia regele cu curtea sa. Pe cale imanuară epistolele adresate Papeĭ şi nunţiuluĭ din Polonia în Zamosc secretariuluĭ legatuluĭ papal Aldobrandini, care chiar pe atuncia absenta.[2]) În urmă ajunseră cătră sfârşitul luĭ Septembre în Brzesc. Acolo avură parte de o primire prietinósă şi binevoitóre şi transpuseră epistolele, ce le aveaŭ încredinţate pe sama luĭ Sigismund şi pe a senatorilor, pe cum şi doĭ caĭ arabĭ, pe carĭ i-a trimis Petru regeluĭ ca dar.

* * *

(Va urma.)

---

[1]) Theiner l. c. n. 57. p. 50.

[2]) În epistola datată din 3 Octobre 1588 (Theiner l. c. n. 16. p. 13).

[3]) În scrisórea datată din Suceava 15 Octobre 1588 (Theiner l. c. n. 52. p. 46).

[1]) De acela-şĭ dat (Theiner l. c. n. 52. p. 47).

[2]) Cf. Theiner l. c. n. 54. p. 47 ur.

Contra alcoolismuluĭ.

În şedinţa a IV. a Sinoduluĭ archidiecesan celebrat an. tr. reînoindu-se hotărîrile anterióre luate în canonul 34 al sinoduluĭ din 1869 pentru combaterea şi stîrpirea alcoolismuluĭ, s'a decis să se încerce înfiinţarea reuniunilor de temperanţă. Tot pentru combaterea acestuĭ viţiŭ am credut de potrivit să reproducem în următórele o parte din pastorala cardinaluluĭ archiepiscop de Breslau Dr Kopp care aduce aşa puternice şi bine alese argumente.

Étă partea acésta:

„Beţivul strivesce lucrarea rațională a sufletuluĭ sĕŭ; priceperea se turbură pe încetul, şi chiar şi în clipele treze e confusă ordinea gândurilor luĭ, ceea ce o dovedesc deja şi cuvîntările luĭ cele făr de legătură. Închipuirĭ fioróse îl neliniştesc ziua şi nóptea, şi icóne spăimîntătóre îl însoţesc pretutindenia. Aşa trăesce el aşa zicênd o viaţă făr de conscĭinţă de sine. Dar în ce chip scade lucrarea minţiĭ, în tocmaĭ aşa se perde pe încetul şi energia voinţeĭ, şi libertatea hotărîriĭ se năduşe. Omul încetéză a maĭ fi liber; ruşinósa patimă ţine singură stăpânia. El încetéză a se maĭ face conscĭiŭ de ruşinea sa, i-se perde simţul de onóre, ba chiar şi orĭ ce simţ moral. De aceea nicĭ societatea omenéscă nu-l recunósce maĭ mult de membru deplin îndreptăţit; legea civilă îl desmaloreniséză şi-ĭ denégă capabilitatea de a sevârşi lucrărĭ valide după lege, de óre ce beţivuluĭ îĭ lipsesce conscĭinţa responsabilităţiĭ sale şi libertatea voinţeĭ, aşa dară aceea. ce constituesce esenţa omuluĭ şi-ĭ împărtăşesce înălta luĭ dignitate. Dóră sufletul îĭ e năduşit de totulŭ tot în patima cea dobitocéscă, şi numaĭ trupul maĭ trăesce. Dară cum? Caută numaĭ la înfăţişarea esternă a beţivuluĭ, — nu voiŭ, să zic, că în starea cea îngreţoşătóre a beţieĭ, ci după aceea, după ce s'a trezit dintr'însa. Ochiĭ îĭ sînt neliniştiţĭ şi plin de foc înfiorătoriŭ; membrele îĭ tremură şi-ĭ tresar neîncetat; graiul îĭ e nesigur, faţa îĭ e umflată, paşiĭ luĭ îĭ lipsesce tăria hotărîta, — tóte îţĭ daŭ, să înţelegĭ, că organismul trupesc i-se descompune, pentru că într'însul lucră otrava

alcoolului. Așa se dejosesce beţivul mai tare de cât animalul, stinge tot semnul demnităţii sale omenesci înăscute, şi nefericita patimă se face așa pe sama lui ghide al trupului şi al sufletului. Dară nu singur numai pe sama lui, ci şi pe a familiei lui.

„Iubiţi diecesanii! Ce privelişte întristătóre e o casă, în care stăpânesce ordinea, curăţenia, religia şi moralitatea. fie ea chiar şi numai casa unui lucrătoriu sĕrac! Locuinţa lui va fi modestă, dară ea totuşi cuceresce inimile cercetătorilor prin curăţenia, ce stăpânesce într'însa; pretutindenia vedi într'însa ordinea cea mai îngrijită; cruce şi icóne şi amintiri religióse împodobesc curăţiţii ei păreţi. Îmbrăcămintea bărbatului, a femeii şi a pruncilor e simplă. dar curatică. Mâncarea încă e simplă, dar gătită cu isteţime şi cu grije iubitóre şi e sănătósă şi de ajuns. Preste tóte varsă moralitatea şi omenia farmecul sĕu, şi pretutindenia stăpânesce pace, dragoste şi unire. — Bărbatul merge cu gând bărbătesc şi veseł la lucrul sĕu conscių fiind, că el îi dă pânea cea de tóte zilele pe sama la al lui; muierea ocârmuesce într'aceea cu sirguinţă în casă. pentru ca să gătéscă soţului un adăpost plăcut şi cu cruţarea sa să înmulţéscă câştigul lui. Amîndoi se silesc, să sădéscă cu cuvîntul şi cu pilda în inimile cele primitóre ale pruncilor sĕi vîrtuţile acelea, cari îi împodobesc pe ei înşi-şi. De aceea se înţeleg soţii în dragoste şi încredere şi-şi sînt unul celui alalt spre mângăiare şi sprigin în zile bune şi rele; de aceea caută pruncii la părinţi cu reverinţă şi alipire fiéscă. Vedeţi, ast fel de familii, fie ele sĕrace ori bogate, sînt icóna adevĕratei fericiri, e podóbă şi binecuvîntare pe sama societăţii omenesci.

„Să căutăm însă la icóna opusă, ce ne-o îmbie o familie în care stăpânesce beţia. Şi a nume să căutăm mai întâiu la icóna casei unui lucrătoriu, care s'a supus patimii nefericite a beţiei. Ce impresie spăimîntătóre face asupra nóstră locuinţa lui cea sĕrăcăcióasă! Neordine şi necurăţie se arată pretutindenia. Păreţii sînt goi şi pustii, ferestile sînt sparte şi cârpite; puţinele mobile sînt frânte şi negrijite; bărbatul, muierea şi pruncii sînt învĕliţi în zdrenţe; pretutindenia vedi lipsă şi miserie. Sosesce timpul mâncării, şi soţiei şi pruncilor le caută, să aştepte pe tatăl de familie; sosirea lui cea nepunctuală măresce mamei grijea de gătirea mâncării şi chinuesce pe pruncĭ făcêndu-i, să flămîndéscă. La acestea se mai adaug erupţiile de brutalitate. cari turbură pacea casnică şi de multe ori nu cruţă nici chiar sănătatea membrilor familiei. Cât de mare trebue, să fie tăria sufletului şi a credinţei în o muiere, dacă ea sub greutatea împrejurărilor acestora nu-şi perde curajul. ci dă vitejesce pept cu stările acestea triste! Dară de cum va se dă învinsă şi se arunce în desperare, atuncia întrégă viaţa casnică trebue neapĕrat, să se strivéscă: beţivul trage după sine în perire şi pe soţie-sa şi pe pruncii sĕi. — Dară am greşi, dacă am supune. că beţia e respingătóre întru manifestările sale numai atuncia. când pustiesce viaţa casnică a unui lucrătoriu; ea e tot așa de respingĕtóre şi atuncia. când spurcă o casă. în care ar fi, să locuéscă o cultură şi civilisaţie mai înaltă. Necumpĕtul e a bună samă tot așa de vrednic de dispreţ, îndeletnicéscă-se cu vinars ori cu alte beuturi, şi nici o posiţie socială nu are îndreptăţirea de a nesocoti regulele legii morale creştinesci şi de a face privilegii de ale sale din convenirĭ de acelea. cari se împodobesc cu numele de convenirĭ sociale, dar în urma urmelor nu sînt alta de cât convenirĭ de beţie. Ori dóră beţia e numai la lucrătoriu isvorul miseriei casnice şi a decădinţei economice? Nu este ea un ast fel de isvor şi la ómenii de alte condiţii? Ori pe unde stăpânesce patima beţiei. pretutindenia descompune şi strivesce ea tóte raporturile. şi ce e încă şi mai trist, urmările nu se mărginesc numai la beţiv şi la cercul mai restrîns al familiei lui, ci se respândesc de parte preste societatea omenéscă.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista economică“, organ pentru societăţi finanţiare şi comerciale. Anul II., Nr. 3. cu următoriul sumar: Banca austro-ungară. — Teoria asigurărilor asupra vieţii. de I. Lăpĕdatu. — Pactul austro-ungar: Situaţiunea tesaurului public din 1868—1869. — Jurisdicţiune: Prescripţiunea depositelor spre fructificare; Dreptul de a domicilia cambia; Legitimarea posesorului cambial; Condiţiunile de asigurare; Hotărîri ale tribunalului suprem administrativ. — Afaceri de dare: Timbrarea conturilor; Ştergerea timbrului de inserţiuni şi călindare. — Agricultură: Situaţiunea agricolă; Prelegeri economice în Sĕlişte; „Reuniunea economică în Orăştie“; Seminţe gratuite. — Comerciu: Escomptarea pretensiunilor de condică; Din raportul pe 1898 al camerei comerciale şi industriale din Arad; Rapórtele camerelor comerciale. — Comunicaţiune: Nóua calculare de timp la căile ferate; Taxa telegramelor expres; Flotilele comerciale ale lumii în 1899; Venitele căilor ferate române în anul 1899; Industrie: Birou regnicolar pentru mijlocirea de lucru pe sama lucrătorilor industriali; Întreprinderi industriale nóue în 1899. — Revista finanţară. — Cronică. — Literatură. — Tragerĭ la sorţi. — Bursa de efecte din Viena. — Bursa de efecte din Bucuresci. — Bursa de mărfurĭ din Budapesta. — Inserţiuni.

Revista ilustrată enciclopedică, „Gazeta Săteanului“, Anul XVII., Nr. 2. cu următoriul sumar: Ce pot faptele. — „Moldo-România“. — O deprindere rea a orăşenilor. — Caii Românesci. — Sfaturi Medicale. — Trecerea Oceanului Atlantic în trei zile. — Conjunctivita granulósă. — Viéţa în regiunile polare. — Cronica Agricolă. — Sciri diferite agricole. — Corespondenţă din Statele-Unite ale Americei. — Desordinea sufletéscă (morală) ce bântue societatea nóstră. — Buletin comercial. — Bibliografii. — Miscellanea.

Inserţiuni: Sfînta Cecilia. — Durerea mumei. — Secţiune longitudinală a vaporului Gresham. — Partea dinainte a vasului. — Tăetura vasului. — Orzoaica Hanna-Pédigrée de Moravia. — Ovĕsul alb de Ligowo-ameliorat. — Părîngul. — Spic de Părîng. — Sparceta. — Păstare cóptă de Sparcetă. — Sĕmînţă de Sparcetă vĕdută în faţă; idem vĕdută din o parte. — Tăetură transversală a păstărei de Sparcetă. — Fleola saŭ Timoftica de livadă. — Tortelul saŭ Cuscuta strîngênd o tulpină de Luţernă. — Caricatura zilei: Circ anglo-boer. — Puntea Alexandru al III-lea.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legii nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele lui Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşi stil plin de frumseţă. aceeaşi limbă românéscă curată. aceeaşi admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima săptĕmână petrecută pe pământ. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie cărui adevĕrat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**. compusă după. Ubaldo Ubaldi. Blaş 1899. pag. 180. preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţii ale sale dl autor destinéză şi venitul acestei publicaţii pentru formarea unui fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie. dar póte fi de folos şi celor cari se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace. tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Sfînta şi Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului şi Dumnezeului nostru

Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş

Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfinta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangeliei** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţi din diecesele sufragane. cari ar dori să-şi procure ediţia acésta a Evangeliei şi nu sciŭ preţul ei. spunem. că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.**, broşurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table. cu cei patru Evangelişti. cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, cari se vor dori.

Posta Redacţiunii. Preaco *Victor Poruţiu*, protopop în Oraviţa în suma de 470 resp. 370 fl. cât costă un bilet de călătorie până la Paris, să înţelege şi calea până la Roma, cu întreţinerea de 10 zile ş. a. Aşteptăm să Vĕ insinuaţi cât mai mulţi din părţile acelea, şi mai ales ne ar plăcea, dacă între cei insinuaţi s'ar afla câţi va ţĕranŭ chipeşi din părţile Oraviţei, ca să vadă străinii ce frumóse chipuri românesci sînt aci. Salutări frăţesci! Dlui *Dr Stefan Erdélyi*, Orăştie. Redactorul şi scriitoriul „Mărţişorului“ mulţumesc pentru frumósele „mărţişóre“ trimise. De am avé ocasiune să o facem cât de a dese!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

54 III/25 900

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. Blaş 24 Martie 1900. Numĕrul 12.

„Rĕscóla din Blaş.“

Nici mai mult, nici mai puţin: *rĕscóla*.

Aşa numesce o fóe magiară „Magyar Szó“, peregrinajul nostru la Roma.

Şi după fóea numită pornesc şi alte foi şi umplu lumea de strigăte în potriva nóstră şi ne presintă ca pe nisce trădători ai patriei.

Şi cu atâta nu se mulţumesc. Se acată de persóna mitropolitului nostru şi îl presintă ca pe capul tuturor relelor, ca pe inimicul statului.

Involuntar ţi-se înfăţişéză în memorie povestea lupului şi a mielului.

Bietul miel s'a dus şi el să bea apă din rîuleţ şi lupul de la deal l-a înhăţat, că de ce îi turbură apa.

Că, vedi Dómne, ce s'a întîmplat?

Sfîntul Scaun Apostolic al Romei a primit cu refus rugarea peregrinilor ruteni din Ungaria pentru introducerea liturgiei magiare şi i-a dat episcopului Vályi o lecţie, cum a şi meritat-o.

Foile magiare s'aŭ înfuriat pentru acest nesucces. Şi acum cine pórtă vina?

Mielul, bietul de el.

Adecă noi sîntem de vină. Noi cari stăm la vale şi bem, ce ne mai lasă lupul din deal.

Ei bine, ar trebui să rîdem, dacă n'ar fi lucrul aşa de trist.

E adecă trist peste mĕsură, cum o presă, care pretinde a servi interesele statului, se dimite la atacuri aşa de violente faţă de o biserică, faţă de o naţionalitate.

Pentru că dacă de noi ar fi numai vorba, calea-valea. Bag-sama partea nóstră e să fim huliţi şi batjocoriţi.

Dar ca pentru noi să fie batjocoriţi şi alţii, în special mitropolitul nostru, asta tot nu e admisibil, nu e ĭertat.

Scriŭ adecă foile magiare, că mitropolitul Mihályi a pus la cale refusul dat de Sfinţia Sa Papa, peregrinilor ruteni.

Noi nu sîntem autorisaţi a vorbi în numele nimĕrui, dar pe cât noi cunóscem împrejurările, apoi nici nu i-s'a dat prilej mitropolitului nostru, de a se amesteca în lucrul acesta.

Prin urmare scorniturĭ de alianţă între mitropolitul nostru şi între cercurile bisericesci rutene de la Lemberg pot să provóce numai suris compătimitor.

Că ceĭ de la Lemberg vor fi lucrat, ca să nu se concédă rutenilor din Ungaria limba liturgică magiară, asta o credem şi o găsim şi natural. Eĭ adecă în magiarisarea rutenilor din Ungaria vĕd un pericol naţional, deci vor fi lucrat, ca să împedece acest periclu.

Apoi că noi am fi contribuit la primirea ce li-s'a făcut rutenilor la Roma, asta credem, că nici foile cari o scriŭ nu o cred.

Spre liniştirea lor însĕ trebue să le declarăm, că nici Sfinţia Sa Papa, nici cardinalul Rampolla, nici alţi dignitari înalţi a Scaunului Apostolic, nu cetesc „Unirea“. Şi dacă ar ceti-o, credem, că în resolvarea cestiunilor mari bisericesci tot nu ar proceda după scrisele nóstre.

De ce dar supĕrarea cea mare? De ce sîntem numiţi revoluţionari?

Pentru că vedi Dómne, şi noi voim să mergem în peregrinaj la Roma.

Peregrinajul acesta, zice „Magyar Szó“, e o făţişă rĕscólă contra ideeĭ de stat magiar, contra naţiuneĭ magiare.

De ce? Pentru că scopul acestui peregrinaj este a demonstra contra liturgieĭ magiare.

De unde o sciŭ asta domniĭ de la numita fóe?

De la noi nu, pentru că noi asta n'am zis'o.

N'am zis'o, pentru că aşa ceva nici prin gând nu ne-a trecut.

Noi cu peregrinajul nostru nu urmărim nici un scop politic.

Dacă am urmări scopuri politice, atunci n'am sci, ce însémnă un peregrinaj, şi atunci am cădé în greşéla, în care aŭ căduţ rutenii şi ne-am espune la un refus, de care bogată parte aŭ avut rutenii.

Dacă S. Scaun n'a permis rutenilor, ca să facă politică, nici nóuĕ nu ne va concede să facem. Şi noi atâta tact avem, atâta bunăcuviinţă scim, ca să nu facem

Feuilleton.

Un vis ciudat.

— de Mark Twain. —

Alaltă ĭerĭ nópte am avut un vis interesant. Par-că şedeam cufundat în gânduri pe treptele uneĭ case. Nu eram în ceva oraş mai însĕmnat. Era nópte între 12 şi 1. Timpul era escelent şi aerul plin de mirosuri balsamice. Nu se audia nici o vóce omenéscă, nici macar un tropot de paşi. Nici un sgomot de orĭ ce fel. nu conturba liniscea de mormînt, ce stăpânia. numai lătratul surd al unui câne se audia în depărtare şi rĕspunsul şi mai slab al altuia şi mai depărtat.

De o dată audiĭ pe stradă un sgomot ca de ósĕ, credeam că sînt nesce castagnette. pe cari le va fi folosit cineva care va fi făcut unde va vre o serenadă. În clipa următóre însĕ, vĕdui grăbind pe dinaintea mea cu paşi maiestaticĭ un schelet fórte înalt, care avea pe cap ceva formă de caputiu şi era îmbrăcat cu un linţoliu sdrenţos şi putrediţ. a cărui petece îl atârnaŭ de cóste. Scheletul se fîstică repede pe dinaintea mea şi dispăru în întunecimea nopţii. El purta pe umerĭ un cosciug stricat şi ros de viermi şi în mână avea un pachet cine scie cu ce.

Vĕdindu-l mĭ-am esplicat în dată ce a pricinuit sunetul de mai înainte: era sgomotul produs de ósele de la încheieturi şi de la mâni, cari cum fugea el să loveaŭ de cóste.

Trebue să recunosc. că vedenia acésta m'a surprins. Înainte de ce însĕ mĭ-aşĭ fi ordinat gândurile şi mĭ-aşĭ fi făcut observările asupra acesteĭ aparitiuni, cugetând că ce póte să însemne. audii apropiindu-se al doilea schelet, — îl cunosceam de pe sgomotul ce'l făceaŭ ósele — Acesta avea pe umerĭ dóuĕ din treĭ părţi a unui cosciug. ér subsuóră câte va scânduri de la căpătîiŭ şi de la picióre.

Mi se deşteptă dorinţa de a-l vorbi. când étă'l întors spre mine şi privindu-mĕ cu afundele-i orbite şi surigîndu-mi cu barbia leşită în a fară. Când l'am vĕdut. am gândit ca tot va fi mai bine dacă îl voiŭ da pace şi nu'l voiŭ reţinĕ.

De abia dispăru şi acesta, şi étă din umbra nopţii apăru un al treilea. Acesta era îndoit sub greutatea unui monument şi trăgea după el de o funie un cosciug ca vai de el. Ajungênd aprópe de mine, mĕ privi fix câte va clipite, se întórse apoi şi îmi zise: „Ajuţi-mi, să le pun acestea aci jos!“

Î-am ajutat de şi-a aşedat jos piatra pe care era inscripţia „John Baxter Copmanhurst“ şi ca data morţii: „Maiŭ 1839.“

Mortul se aşedă jos lângă mine şi-şi şterse de sudorĭ osul frontal şi marile-i fălci, să vede, că numai din dedare, căci n'am băgat de loc în samă, că dór ar fi asudat.

„E rĕŭ, rĕŭ de tot!“ zise el trăgêndu-şi pe sine rĕmăşiţa de linţoliu şi rădimându-şi gânditor fălcile în mâni. Apoi aşedîndu-şi piciorul stîng pe genunchi începu distras a-şi scărpina oul piciorului cu un cuiŭ scos din cosciug.

„Ce-l rĕŭ, prietine?“

„Tóte. tóte. Mai că-mĭ vine să doresc, că ar fi fost mai bine să nu mai fi murit!“

„Pentru Dumnezeŭ. cum vorbescĭ? Cuvintele tale mĕ surprind. Ţi-a mers rĕŭ unde va, îţi lipseşte dóră ceva? vorbesce!“

lucruri, ce nu se unesc cu natura actului, ce voim a sevârși.

Noi n'am zis deci, că urmărim scopuri politice cu peregrinajul nostru și acum declarăm, că nu urmărim absolut nici un scop politic. Scopul nostru este pur și simplu, ca să urmăm chemării Sfintului Părinte, care în acest an iubilar a invitat tóte popórele la eterna cetate și să reînoim legăturile acele de credință și de dragoste cătră Scaunul fericitului Apostol Petru, ce înainte de acésta cu 200 ani le-au încheiat Părinții nostri.

A face acésta să nu ne fie iertat și nouě? Ori a face acésta însemnă tradare de patrie?

Atunci de ce nu strigă foile și în contra primatelui, care la 24 Aprilie va porni cu credincioșii sěi la eterna cetate?

„Magyar Szó“ scim, că și pe dînșii i-ar opri. După fóea acésta mântuirea patriei nóstre ar fi asigurată, dacă ne-am face cu toții calvini. Dar celelalte foi ar puté să fie ceva-și mai precaute întru a publica ori ce află în „Magyar Szó“.

Și încă una.

Să bagă tótă vina mitropolitului nostru pentru cele ce să publică în fóea nóstră.

Noi am mai declarat și declarăm din nou, că mitropolitul nostru nu are de a face absolut nimic cu fóea nóstră. Nu sîntem nici fóe oficiósă, nici semioficiósă. Fóea e întreprindere absolut privată și pentru cele cuprinse în fóe respund numai cei ce scriu.

E prin urmare nelertat și necuviincios a arunca vina pentru cele publicate în „Unirea“ asupra altora, și cu atât mai puțin asupra mitropolitului nostru.

Asta ar trebui s'o ia fiesce cine spre cunoscință.

Și cu atâta am fi isprăvit cu foile. Dacă vor voi să ia act de aceste declarațiuni, bine! Ar fi și cu dreptate și cu omenie.

Dacă nu vor lua act, și așa va fi bine. Numai atunci să se scie, că cei ce fac tot năcazul în țéră, cei ce învrăjbesc pe cetățenii patriei, sînt ziarele acele, a căror principiu este: calumniare audacter — semper aliquid haeret.

În colo cu alarmul sěu „Magyar Szó“ a făcut peregrinajului nostru un reclam, pe care noi nu îl puteam face. Ómenii nostri de bine după atacul acesta se vor grupa și mai tare în jurul nostru, ca să dăm dovadă rěuvoitorilor nostri, că sîntem buni cetățeni, buni creștini și ómeni culți, cari dreptul nostru nu-l dăm, dar nici de ce este al altuia, nu ne atingem.

Lupul de la deal urle. Noi nu-i vom turbura apa.

Spre vechiul ideal. — După o luptă zădarnică purtată multă vreme, în potriva religiunei creștine, acum în prejma vécului al XX. lumea cultă se vede nevoită a se reîntórce éră-și spre vechiul ideal.

Progresele științelor și zilnicele descoperiri aŭ întărit în ómeni convicția, că numai în religia creștină pot afla deplină mângăiere și răspunsul la feluritele întrebări rămase fără răspuns.

Dăm în următórele, după escelentul ziar „România Jună“, închierea unei conferințe, ținute zilele aceste de savantul academician francez Ferdinand Brunetière, în care se ocupă chiar cu acésta chestie atât de mult discutată.

„Vóuě tinerilor, cari întrați în vălmășagul vieții, zice d. Brunetière, vi-se va spune că între progresul civilisației sau al sciinții moderne și între învățăturile religiei, este nu numai opositiune sau contradicțiune, dar chiar discordanță și incompatibilitate. Să nu credeți asta!

„Ați învețat geometrie, nu-i așa?

„Când rația unui cerc se măresce, curba sa cuprinde în aceea-și măsură lucruri tot mai diferite, mai noi și mai neașteptate, dar centrul rămâne în tot de una acela-și!

„Ați învețat și puțină botanică.

„În tot de una stejarul va răsări din ghindă și ori cât de adênc își va înfige rădăcinile în pămînt sau ori cât de sus își va înălța culmea spre ceruri, raportul între mărețul arbore și între umilul germene din care a răsărit nu este tot de una acela-și?...

„Așa fel se îndeplinesce progresul, sub suveranitatea dogmelor nestrămutate, identice în tóte timpurile și pe cari autoritatea tradițiunei nu le stingerésce ci dimpotrivă le favorisézā.

„Dogmele sînt astăzi ceea ce erau ieri, vor fi mâne ceea ce sînt astăzi. Numai omenirea trăesce și se schimbă. Unul din termenii raportului trece, cel alalt însě rămâne.

„Și fiind că astăzi, sfârșesce d. Brunetière, liber-cugetătorii n'aŭ găsit nimic alt ceva mai bun de făcut de cât să „laicisezе ideile creștine“, ceea ce de alt fel a fost unicul lor progres, e necesar ca adversarii lor să „catoliceze tóte progresele civilisației și ale cugetării moderne“.

Szélt și gazetarii unguri. — Asociația jurnaliștilor din Budapesta a ținut Luni masă festivă, în onórea libertății de presă, câștigată înainte cu cinci zeci și doi de ani. Cu acésta ocasiune a rostit vorbire de deschidere președintele asociației, gazetarul și deputatul Vészi Jozsef, aclamând pe M. Sa Monarchul. Adevěratul discurs festiv l-a rostit apoi

---

„Ce-mi lipsesce? dar uite aci: lințoliul — rupt, monumentul — sfîrmat, cosciugul — stricat, tot ce am avut și eŭ, se nimicesc vědind cu ochii. — și tu tot mě mai întrebi, că ce îmi e? Fulger și trăsnet!

„Liniștește-te, liniștește-te! e drept, că-i rěŭ, fórte rěŭ, dar mie mi-se împare, că în poziția în care escī acuma, prea mult pond pui pe ast fel de lucruri“

„E drept, onorabile, că pun mare pond. Ambiția-mi e rănită, comoditatea restrinsă — nimicită, așĭ putea zice. Vreaŭ să-ți esplic poziția mea și încă ast fel, ca s'o înțelegi,“ zise sermanul schelet, împingêndu-și capuțiul înděrět, ca și când ar vrea să se pregătéscă de luptă, și prin aceea dându-și involuntar un aspect vesel și sěrbătoresc, carele de fel nu se potrivia cu caractérul serios al poziției sale de viéță — dacă mi-e permis să mě esprim ast fel — și era în contrast cu trista sa dispositie.

„Continuă,“ ziseī.

„Eŭ locuesc în sěrăcăciosul și vechiul cimiter, mai sus cu câte va strade de la tine; dar écă, vedī, mi se va desface și sgârciul acesta! — și dacă aī la tine o bucată de spargă, fi bun și légă capětul cósteī a treia de șira spinării, de și o bucată de sîrmă de argint ar fi mai bună, mai durabilă și mai frumósă — când trebue să te gândescī, că ast fel te desfacī în zdremțe și bucățī, singur numai din causa nepăsării și negligenții urmașilor tăi!“

Și sěrmanul schelet crînțăni din dinți ast fel, în cât mě înfioram.

Cum am zis, locuesc în vechiul cimiter, și încă de 30 ani; dar cum îți spun, lucrurile s'aŭ schimbat, de când am aședat acolo acest corp ostenit și l'am întins pentru somnul cel vecinic cu simțěmîntul plăcut de a fi isprăvit pentru tot de una cu mănia și năcazul, cu frica și cu desperarea. Cu multă îndestulire ascultam la lucrul cioclului, de la prima până la ultima aruncătură de pămînt pe sicriul meŭ. Era încântător sgomotul căderii pămîntului! Așĭ vrea, să poți face și tu în nóptea asta o încercare!“

Și cu o plesnitură clănțănitóre a mâneī sale osóse, mortul mě trezi din visurile mele.

„Da, iubite, înainte cu 30 ani m'am culcat acolo, și eram fericit. Atunci cimiterul era așezat a fără la țară — a fără în pădurile înflorite și înverzite, ér vîntul lenes șoptea cu frunzele, veveritele își făceaŭ de-asupra și împrejurul nostru săriturile lor aeriane, micile animale tîrîtóre ne cercetaŭ și paserile împleaŭ cu musică singurătatea liniscită. Ha, pe atunci aī fi dat bucuros zece ani din viéța omenéscă, ca să fiī mort! Totul era frumos și plăcut. Eŭ mě aflam în vecinătate bună, pentru că toți morții ce locuiaŭ în apropierea mea, aparțineaŭ celor mai distinse familii din oraș. Urmașii nostri păreaŭ a ținea fórte mult la noi. Mormintele ne eraŭ păzite cu cea mai mare îngrijire; îngrăditurile fără nici o scădere; scândurile de la căpětiiŭ eraŭ colorate saŭ alb spoite și în dată ce își pierdeaŭ colórea s'aŭ începeaŭ a putredi, eraŭ înlocuite cu altele; ómenii se îngrijaŭ ca monumentele să stea oblu, stachetele neatinse și lucióse; trandafirii și alte tufișe să fie retezate; cărările curățite și presărate cu nisip. Dar acele zile frumóse aŭ trecut. Urmașii ne-aŭ uitat. Nepotul meŭ locuesce într'o casă splendidă, care a fost zidită cu banī câștigați de mânile mele — și eŭ dorm într'o grópă părăsită, năpădită de vermi, cari îmi rod lințoliul spre așĭ face cuiburi dintr'însul! Eŭ și diferiții alți amici, cari zac lângă mine, am pus bază și am asigurat starea înfloritóre a acestui oraș frumos, ér urmașii nostri trufași ne lasă să putredim într'un cimiter dărîmat, pe carele vecinii îl blastěmă și străinii îl batjocuresc.

Acum fă deosebire între trecut și present. Acum: mormintele nóstre sînt tóte scufundate; scândurile de la căpětiiŭ sînt putrede și răsturnate, stachetele se clătină în cóce și în colo, monumentele se plécă ostenite într'o latură; decorațiunea lipsesce cu totul; — nici trandafirī nici alte tufișe nici cărări presărate cu nisip; chiar și palanul de scânduri, care părea că voesce a ne apěra contra animalelor, s'a scufundat așa de adînc, în cât atîrnă preste stradă, arětând numai esistența tristului loc de odihnă și făcêndu-l și mai mult de batjocură. Acum nu mai putem ascunde în pădure sěrăcia și zdremțele nóstre, căci orașul și-a întins departe brațele sale vescedítóre, luându-ne și pe noi în sînul sěŭ și tot ce a

Jókai, vorbind despre presă. A luat de nou cuvîntul Vészi József, pentru a saluta în numele presei pe ministrul-president Széll. S'a sculat acum Széll şi a respuns. Constată, că presa e mare putere şi póte produce mari efecte; dar motivele acestor efecte ar trebui să fie scóse tot de una dintr'un singur isvor: din al adevĕrului. Resultate mari, adevĕrat triumf, se póte câştiga numai *„propagând adevĕrul“*.

Nu scim dacă Széll a accentuat din adins saŭ numai din întîmplare *isvorul* din care are să se inspire gazetarii — un isvor atât de puţin băgat în samă de chiar gazetarii unguri.

Colonisările. — După informaţiunile luĭ „Pesti Napló“, organ ce stă destul de aprópe de cercurile mai înalte, ministrul de agricultură, Darányi, s'a apucat deja de realisarea planurilor de colonisare. În numĕrul de Duminecă numita fóie scrie:

„Ministrul de agricultură Darányi a cumpĕrat de la capitulul Cenadului 4707 jugĕre pămînt în Stáncsofalva, unde vor fi colonisate 160—170 familiĭ (unguresci). Tot pentru scopurĭ de colonisare aŭ fost stîrpite în comitatele Timiş şi Caraş-Severin 3700 jugĕre de pădure. În Apatin, cea mai nóuă colonie, s'aŭ clădit deja până acum 80 de case. Preţul unuĭ loc de câte 20 jugĕre este 4000 coróne, care sumă în timp de 50 anĭ colonistul are s'o plătéscă pe lângă percente de 4 la sută.

„La T.-Recaş s'aŭ colonisat deja 234 familiĭ, carĭ în preţ de cumpĕrare aŭ plătit 185.600 coróne. Tot acolo pot să se aşeze încă vre-o 230 familiĭ.

„Ministrul de agricultură a înfiinţat în tóte coloniile: gospodăriĭ de model, şcolĭ de repetiţie şi însoţirĭ de credit. Unele din aceste colonii tinere sînt atât de desvoltate, ca, de pildă, în Vadászerdő, în cât coloniştiĭ pe cale socială şi-aŭ înfiinţat acolo un internat, care este subvenţionat acum şi din partea ministrului de agricultură.

„În acest internat sătesc Românii şi Germânii din împrejurime îşĭ trimit copiiĭ la şcóla de stat, ca să înveţe limba ungurésca“.

Biserica în pericliu. — Protestanţiĭ favoriţiĭ puterii de stat, puternicii pârtinitori aĭ aducerei legilor politice bisericescĭ, nu sunt mulţămiţi. Eĭ strigă în gura mare, că biserica li este în pericul. O zice acésta Zsilinszky Mihály în „Evang. egyház és Iskola“. Eĭ se tângue, că la fundaţiunile făcute la universităţile din străinătate pentru teologiĭ magiarĭ (protestanţi) abia se află concurenţi, şi, pe cum scrie „Magyar Szó“ de interes mai mare e închiarea articolului scris de Zsilinszky. Eĭ termină: „Déca a-şĭ avé bucin atât de puternic, a cărui sunet să pătrundă la sufletul fie căruĭ coreligionar al mieŭ ĭ-aşĭ striga: Luaţi séma biserica e în pericol, se ne îngrigim în primul rênd a cresce apostoliĭ“. Dl. secretar de stat în ministerul de culte şi instrucţiunea publică Zsilinszky M. dă alarmul, că pericule ameninţă biserica protestantă, mai ales fiind că nu are ministri, păstorĭ sufletescĭ. Causa, că tineriĭ nu paşesc pe acésta carieră, e a se căuta mare parte în stările create prin introducerea legilor politice bisericescĭ, ele aŭ restrins cercul de competenţă şi prin acésta şi auctoritatea şi venitele clerului. La crearea acestor stărĭ aŭ contribuit în primul rênd protestanţiĭ, şi precum se vede eĭ aŭ să sufere mai amar urmările şi să-şĭ véḑă biserica ameninţată cu perire din partea indiferentismului religios, neconfesionalismului şi nazarenismului. Biserica vĕ este în pericol, fiind că cu falsul liberalism aţĭ adus pericole asupra eĭ.

Bunăcuviinţă ungurésca. — Pentru ca cetitoriĭ nostri să-şĭ facă idee, cât de vrăşmăşesce s'aŭ năpustit ceĭ de la „Magyar Szó“ (organul luĭ Bánffy. Red.) asupra Mitropolitului şi asupra nóstră, citĕm câte va pasage din articolul intitulat „A lázadó érsek“ (Mitropolitul revoluţionar). Articolul a apărut în numĕrul de Duminecă al numitei foĭ, şi câte va pasage din el ne vor servi drept modele de bunăcuviinţă — ungurésca.

„Nu ne lăudăm, că am ridicat vĕlul de pe agitaţia contra statului şi a naţiunei magiare, agitaţie, în fruntea căreia stă Victor Mihályi mitropolitul din Blaş. Dór nicĭ nu era ce să descoperim. *Domnul* Mihályi (Stil cuviincios! Red.) îşĭ adună ómeniĭ cu o francheţă nerușinată (szemérmetlen nyiltsággal) la sunetul dobei şi a trimbiţeĭ, adună peregrinĭ, carĭ se duc în Roma cu scopul graţios, ca să atragă şi pe Sfîntul Părinte în complotul lor îndreptat în contra limbeĭ şi a naţiunei magiare.

„Nu are ministru de instiţie procuror regesc care să facă pentru acésta proces de presă „Unireĭ“, care este fóea oficiósă a mitropolieĭ din Blaş? (?! Red.)

„Nu are ministrul de interne organe de disciplinare, *ca să-l înveţe mores pe mitropolitul,* care pune la cale revoluţia sub masca peregrinajuluĭ evlavios, şi să oprésca acest abus al dreptuluĭ de a pune la cale adunărĭ?

„Şi, în fine, nu are ministrul preşedinte autoritatea şi tăria de a desarma prin nunţiul apostolic mişcarea trădătóre de patrie, care se laudă cu simpatia şi părtinirea Sfîntului Părinte?“

Articolul se încheie ast fel:

„Étă, revoluţia e atât de temerară, în cât cutézĕ a se organisa publice. Pentru o ast fel de *neruşinare* (arczátlanság) ar trebui aplicată pedépsa cu lovituri de sbiciŭ, *şi încă în mijlocul târgului.*“

Reproducênd aceste producte ale luĭ „Magyar Szó“, cerem scuzele cetitorilor nostri pentru revoltarea celuĭ mai elementar simţ de bunăcuviinţă, ce am desceptat-o în dînşiĭ prin traducerea acestor şire. Cu tótă revolta acésta, credem, a nu fi făcut muncă zădarnică, când avem prilej de a presenta un mic specimen de bunăcuviinţă şi obiectivitate ungurésca, chiar şi când e vorbă de cel mai înalt dignitar bisericesc al nostru!

Budgetul ministeriului de culte şi instrucţiunea publică. — Când cu desbaterea budgetului ministeriului de culte şi instrucţiunea publică, părinţiĭ patrieĭ s'aŭ îngrigit cu multă precauţiune, ca nu cumva să se ţină cont şi de naţionalităţi, carĭ — orĭ ce s'ar zice — contribuesc şi ele în aceeaşĭ proporţie în visteria ţerĭ cu rodul ostenelelor lor. Deputatul Lehoczky a recomandat atenţiunei camereĭ pe Slovacĭ din nordul Ungarieĭ „carĭ trebue ţinuţi pentru patriotismul maghiar“, deputatul Boda V. face imputărĭ guvernului pentru propunerea limbeĭ germâne în şcólele maghiare şi Komyathy — mai ales acesta din urmă, a ţinut o adeverată filipică în contra bietelor naţionalităţi. Să citĕm însă câte-va pasage ca să vedem, cum contemplézĕ deputatul Kossuth-ist situaţia.

„Periculul eminent stă, zise K, în progresul Românilor. S'o rupem o dată cu presupunerea, că păşirea, sporirea şi creşcerea intelectuală a Românilor numai pe cale administrativă se póte stavili. Cestiunea română nu e o cestiune mică; valahimea e azĭ o mare putere faţă cu noĭ şi în paguba nóstră. Pe când la finea vécului al 17-lea Iesuiţiĭ Baranyi şi Heveni aŭ conscris total numai 200.000 Românĭ, azĭ numĕrul lor aicĭ e de 2,600.000. Chiar şi numai massa acésta de popor trebue să ne pună pe grijĭ, dar dacă vom cumpăni, că din punct de vedere cultural, ce progrese uriaşe fac Valachiĭ? Eĭ aŭ o mare putere spirituală. Românii şi-aŭ însuşit şi sciinţele şi cu ajutorul sciinţeĭ aŭ falsificat (?) istoria. Dacoromânismul a întrat în sângele poporuluĭ de rênd, care crede, că e urmaşul glorioşilor Românĭ; de la nascere copilul n'aude alta, de cât că pămêntul acesta este al luĭ, Magiariĭ numai l-aŭ răpit de la strămoşĭ . . . După cultură, Românii aŭ pus mâna pe averĭ şi e fapt, că rassa magiară se află tocmai pentru acésta în mare pericul. Trebue căutate mijlócele şi căile, ca să scăpăm naţia magiară de acest pericul.

„Legea permite înfiinţarea de preparandiĭ. Eĭ bine, pot să esiste preparandiĭ susţinute de confesiuni, dar e absolut necesar, ca cel puţin cualificaţiunea, ce se câştigă în

---

mai rĕmas din sĕninătatea bĕtrânuluĭ nostru locaş de odihnă se mărginesce la grupa arborilor, carĭ sătul fiind de viéţa de oraş, staŭ cu picióre lor în sieriele nóstre, privesc în depărtarea negurósă, şi doresc, să fie acolo. Da, îţĭ spun, este infam!

„Acum veĭ înţelege, cum staŭ lucrurile. Pe când urmaşiĭ nostri din oraş trăesc bine din banii nostri, noĭ trebue să luptăm amar, ca să ne putem ţiné la olaltă căpăţinile şi ósele. În cimiterul nostru nu este nicĭ un mormînt, care să nu aibă vre o spărtură — nicĭ unul! De câte orĭ plóuă nóptea, trebue să eşim a fară din grópă şi să stăm stărciţi pe ramurile arborilor, — şi nu arare orĭ am fost de o dată treziţi din somn prin apa rece, ce ne picura pe grumazĭ. Atunci, îţĭ spun, pretutindeni se ridică vechile mormînturĭ, monumentele se răstórnă şi tóte scheletele îşĭ laŭ tălpăşiţa, ca să-şĭ capete un locşor pe vre un arbore! Dómne, dacă într'o ast fel de nópte aĭ fi trecut pe acolo după mezul nopţiĭ, aĭ fi putut vedé şi câte cinci-spre-zece de aĭ nostri stând pe un ram, pe când membrele nóstre clănţăneaŭ mâhnite şi vîntul ne şuera prin cóste! Prea a dese orĭ stam acolo stărciţi câte 3—4 óre, apoĭ ţapeni, somnuroşĭ şi înghеţaţi ne împrumutam unul altuia căpăţinile, ca să scótem apa din morminte. Dacă vreaĭ să te uiţi în gura mea, veĭ putea vedea cât îmĭ este de încărcată căpăţina cu pămînt uscat — ah, cât îmĭ este de greŭ şi de tulburat câte o dată capul din causa acésta! Da amice, a dese orĭ dacă aĭ fi trecut pe acolo chiar înaintea reversatului zileĭ, ne-aĭ fi vĕḑut cum goleam mormintele de apă şi ne întindeam linţoliile pe gratiĭ, ca să se usce.

(Va urma.)

ele, să fie în mâna statului. Stăm trist şi pe terenul şcolilor civile superióre şi de fete. Şcóla de fete cresce pe mama magiară, de nu vom avé ast fel de şcoli. magiarimea se va nimici. Românii înfiinţézā mereŭ şcoli de fete superióre, în care limba de propunere e curat română."

După aceste îşi varsă amarul asupra legeĭ de „Kisdedov"-urĭ, care nu s'a esecutat şi în deosebĭ asupra şcólelor din Braşov şi Beiuş. În sfîrşit atrage atenţiunea guvernului asupra activităţiĭ mitropoliţilor Mihályi şi Meţianu . . . .

Tóte aceste sînt bune şi frumóse.

E frumos mai ales, când părinţiĭ patrieĭ privesc cu îngrigire la pericolul ce are să se reverse asupra patrieĭ din şcólele ridicate şi susţinute din ostenéla naţionalităţilor, şi din atitudinea „rebelă" a archireilor nostri. Dar nu e frumos, că părinţiĭ patrieĭ îşĭ aduc aminte de tóte aceste *primejdiĭ* numaĭ când e vorbă de *stabilirea* budgetului. Câtă vreme am contribuit, nu eram aşa periculoşi. ér acum, că e vorbă ce să se facă cu banii adunaţi sîntem periculoşi şi trădătorĭ de patrie!

Revistă politică.

Afaceri interne. O samă din părinţiĭ patrieĭ s'a fost supĕrat rĕŭ pe ministrul president, care prin proiectul sĕŭ de a se prelungi şedinţele parlamentare cu o óră, le strică odihna. Supĕrarea însĕ le va trece, căcĭ rĕcindu-se zelul de a discuta maĭ îndelung asupra diverselor posiţiunĭ din budgetele diferitelor ministeriĭ, votarea speselor împreunate cu susţinerea statului se va face maĭ curînd de cum se credea, şi aşa terminându-se totul maĭ înainte de ce ar veni rîndul vacanţelor de Paşcĭ, prelungirea şedinţelor nu maĭ are sens. Maĭ puţin de lucru va da budgetul ministeriului de culte, de o parte, pentru că ministrul Wlassisc nicĭ nu va fi de faţă la desbaterĭ, ér de altă parte, pentru că atuncĭ când e vorbă de rĕspândirea culturei magiare, partidele carĭ în alte cestiunĭ nu consîmţesc aicĭ se numesc deplin.

Austria. Reichsrathul imperial întrunit abia erĭ-alaltă-erĭ, obosit de muncă a fost amânat. Scandale la amânarea parlamentului imperial nu s'aŭ întîmplat. Preşedintele urézā simplaminte sĕrbătorĭ fericite tuturor deputaţilor, carĭ se şi primesc bucuros fie şi cu o lună înainte de sĕrbătorĭ, şi eĭ se împrăştie, ca să nu se maĭ revadă până la mijlocul luĭ Maiŭ. Aşa şi trebuiaŭ să facă, căcĭ misiunea şi-aŭ împlinit-o. Legea recruţilor aŭ votat-o, cu grevele lucrătorilor terminaseră şi delegaţiunile încă le aleseseră. Să se fi apucat de alt-ceva le era gróză, ca nu cumva focul ce ardea sub spuză, să isbucnéscă.

S'a amînat parlamentul. dar în schimb s'aŭ întrunit din noŭ conferinţele de împăcare. Cehiĭ în consfătuirile lor, la carĭ a luat parte şi ministrul Kŏrber, aŭ pus din noŭ pe tapet reforma legiĭ electorale pentru dieta provincială şi regularea limbiĭ cu privire la auctorităţile autonóme. Póte că ostenelele lor de astă dată să fie binecuvîntate, Cel puţin asta s'ar vedé din spiritul maĭ reconciliant, de care sînt conduşĭ acum, declarând între altele, că proectul ce'l făcuseră în consfătuirile lor din Februar cu privire la dreptul limbeĭ cehe şi la auctorităţile autonóme provinciale, îl vor modifica.

Germania. Parlamentul imperiului german considerând progresele ce le face în timpurile nóstre corupţiunea morală a voit să introducă respective să modifice o lege numită Heintze. Aicĭ însĕ a dat de pedecĭ puse din partea liberalilor şi a fiilor lor întâĭ născuţi: a social-demoraţilor. Cercat-aŭ eĭ tóte mijlócele prin carĭ să zădărnicéscă legea, carea opria abusul libertăţiĭ. Dar fiind că nu li se păreaŭ suficiente aŭ recurs la obstrucţie, făcênd la fie care propunere câte o contră-propunere şi cerênd pentru acésta votare nominală. Însĕ fiind că şi în forma acésta în fine ar fi fost constrînşi să capituleze, aŭ întreprins ultimul mijloc al obstrucţiuneĭ părăsind adecă sala după ce ceruseră votarea nominală în contra unuĭ § din legea Heintze. În forma acésta legea a căduto şi liberaliĭ pot să fie făloşi de isbânda câştigată. Eĭ aŭ învins, dar după eĭ vor învinge fărădelegile.

Transvaal. După cristalisarea situaţiuneĭ încurcate a Burilor din timpul din urmă s'a vĕdut, că starea lor totuşĭ nu este aşa de desperată. Numĕrul acelora carĭ din témă să nu-şĭ piérdă averea aŭ depus armele, abia se ridică la o mie. Ceĭ alalţi sînt gata să nu depună armele până va maĭ fi într'înşiĭ suflare de viaţă. Ăsta a fost conclusul ce s'a adus în un consiliŭ de răsboiŭ, ce s'a ţinut în Pretoria, capitala Transvaalului, sub presidenţa luĭ Krŭger la care a luat parte şi presidintele Oranjeluĭ, Steyn. Ba maĭ mult. Ajungând focul la degete, înseşi muerile încep să facă fapte eroice. Singur numaĭ în Pretoria se ridică la dóuĕ milĭ numĕrul acelora, carĭ după modul amazónelor, s'aŭ hotărît să se cobóre pe câmpul de luptă.

Comandantul Joubert şĭ-a împărţit întrégă armata în dóuĕ părţĭ principale, una în Natal la Biggarsberg, unde a ocupat o posiţie înespugnabilă, ér cea alaltă lângă Kronstadt, capitala actuală a statului liber Oranje. Maĭ sînt eĭ afară de acéste şi alte grupurĭ de Burĭ în diverse puncte ale Natalului şi înaintea oraşului Mafeking. Scopul lor este să se pregătéscă la luptă decisivă, dar nu pe terenul ce l'ar alege inimicul, ci pe câmpurile unde voesc eĭ.

Presidentul Krŭger, circumspect în tóte, luând în considerare o eventuală înfrângere a Burilor, şi că la pacea ce l-ar urma, Anglia lăsând la o parte pretensiunea eĭ de până acum, de a se lua libertatea Burilor, s'ar îndestuli cu o cesiune de teritoriŭ a enunţat, că Oranje este parte integrantă a Transvaalului. În modul acesta Krŭger ar ceda statul Oranje, a carui capitală şi aşa aŭ ocupat-o Anglezii, rĕmânând Transvaalul în condiţiile, ce le avea înainte de răsboiŭ.

Nota trimisă de Burĭ în Europa, prin carea cer eĭ intervenţiunea puterilor, circulă încă şi acum între regime. Germania să angajéză la rolul de mijlocitor al păciĭ sub condiţia, ca Burii fie direct, fie indirect să înducă Anglia să se învoiéscă la pace.

Corespondinţe.

Din diecesa de Gherla.

Un lucru dureros sum silit se daŭ la publicitate prin ordurile aceste. Despre preoţĭ e vorbă. Despre preoţi, carĭ sînt „aleşiĭ luĭ Dumnezeŭ", carĭ întru tóte ar trebui se fie modelul tuturora; dar durere! sînt mulţi, fórte mulţi, carĭ uitându-se de demnitatea lor preoţéscă prin faptele lor ridicule se dejosesc în noroiul afund a pĕcatelor lumeĭ acesteĭ „moderne". Li-ar trebui plată bună! — dar să-şĭ îndeplinéscă datorinţele aşa pe cum poftesc legile bisericescĭ, — nu-ĭ vorbă! Onóre escepţiunilor!

Nu de mult mĕ disputam cu un preot, de altmintrea om brav, despre maĭ multe lucrurĭ bisericescĭ, între altele şi despre acea, că óre póte face preotul liturgia „licite et valide" fără reverendă!? Firesce, că eŭ am afirmat că fără reverendă preotul póte face liturgiă „valide", dar nu „licite", va se zică *nu-ĭ iertat* a face liturgie fără reverendă! Şi totuşĭ sînt mulţi, fórte mulţi, am vĕdut şi eŭ cu ochiĭ meĭ propriĭ, carĭ servesc la altarul Domnului în civil, fără reverendă! Abstrăgênd de la pĕcatul, care-l fac prin acésta, devin şi ridiculi înaintea poporenilor lor. Dómne! de s'ar vedé, cât de bine le şede!

Preotul respectiv, cu care am avut dispută afirma sus şi tare, că e iertat, póte face preotul liturgie fără reverendă! Eĭ nu cunósce lege, care se oprescă aşa ceva.

Şi fiind că póte vor fi mulţi de părerea acésta, ĕtă le citez câte va legi. În şedinţa II. a Sinodului diecesan de Gherla ţinută la 14 Nov., constituţiunea I. p. 6. sună: *„Preoţii să se presenteze la împlinirea funcţiunilor bisericescĭ, şi maĭ ales în s. biserică tot de una în vesmînt talar (reverendă) pe cum se cuvine şerbitorilor altaruluĭ şi recere gravitatea preotuluĭ"* (Can. 27. VI. Sinod. 1725. Can. 5. 1835 şi 1700. 8.)

Carĭ ĕră nu s'ar îndestuli cu acésta cetéscă: Conciliul I. al Provinciei bis. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş ţinut la 1872: Titulul VII. Cap. VII: . . . *„Sinodul strîns oblégă pe toţi preoţii, că de câte orĭ celebrézā s. liturgie să fie îmbrăcaţi în vesmînt talar."*

Ér la finea acestuĭ tractat zice:

„Toţi aceia, carĭ ar face contra aşedĕmintelor disciplinarĭ deduse maĭ sus, vor fi pedepsiţi după rigórea ss. Canóne."

Apriat zice decĭ Sinodul, că nu-ĭ iertat a face liturgie fără reverendă. Ceĭ maĭ cerbicoşi cetéscă Conciliul Tridentin: Sessio XIV, Caput VI.

De închiere las se urmeze următórele cuvinte ale sf. Scripturĭ:

„Acum porunca acésta este către voĭ o preoţilor! de nu veţi asculta şi nu veţi lua în inimile vóstre, ca se daţi mărire numelui meŭ, zice Domnul atotţiitorul, voĭ trimete peste voĭ blăstĕm, şi voĭ blăstema binecuvêntarea vóstră şi o voiŭ blăstĕma

pe ea şi voiŭ risipi binecuvêntarea vóstră şi nu va fi întru voi, ca voi nu puneţi întru inima vóstră!" (Malachia II. 1.)

Cyprian.

La Roma şi Paris.

Lucrările pentru aranjarea uneĭ călătoriĭ la Roma şi de acolo la Paris se continuă cu mult succes.

Călătoria va sta din dóuĕ părţi. Întâia va fi un *peregrinaj la Roma.* Preţul unuĭ bilet de cl. I. dus şi întors cu provisiunea întrégă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. şi cl. III. 70 fl.

A dóua, pentru *esposiţia de la Paris*, va fi o continuare a celeĭ dintâiŭ. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inşi,* — grupa va merge la Neapol, unde se va face o escursiune pe Vezuv. De aci prin Florenţa, pasul St Gotthard la Paris, unde călătoriĭ rĕmân 7 zile. Călătoria acésta va costa, — înţelegêndu-se provisia întrégă, trăsurĭ, hotel, bilete la esposiţie ş. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârşitul luneĭ Septembre, probabil la 26 n.

Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoĭ. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoĭ ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntórcerea se va face prin Elveţia, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Orĭ ce informaţiĭ maĭ detaĭate dă cu plăcere Redacţia „Unirii", *carea aránjézĕ călătoria acésta,* şi carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea şi comoditatea cea maĭ mare.

Observăm, că relativ, preţurile sînt cu mult maĭ ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjézĕ la noĭ în ţară. Preţurile de călătorie se pot plăti şi în rate lunarĭ.

Ad Nr. 146—1900.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiŭ de 500 coróne care se va decerne celeĭ maĭ bune lucrărĭ asupra vre unuĭ subiect din istoria instituţiunilor culturale ale Românilor din Ungaria şi Transilvania, şi a nume asupra instituţiunilor de învĕţămînt orĭ asupra societăţilor saŭ altor întreprinderĭ şi aşedăminte culturale române din patrie.

La concurs se vor admite numaĭ lucrărĭ în extensiune de cel puţin 10 cóle tipar 8° mare, carĭ vor cuprinde o expunere critică a desvoltărĭĭ instituţiunilor de carĭ se ocupă şi vor arĕta resultatele realisate, pe cum şi condiţiunile şi piedecile activităţiĭ acelor instituţiunĭ.

Censurarea lucrărilor, ce vor întra la concurs, se va face prin o comisiune compusă din 5 membri aleşĭ de comitetul central. Decernerea premiuluĭ se va face de comitetul central după ascultarea raportuluĭ comisiunĭĭ.

Manuscriptele trebue provĕdute cu o devisă şi un plic, care să cuprindă numele şi adresa autoruluĭ; se vor scrie în caiete de format 4° mare, pe o singură faţă a foilor şi se vor trimite la adresa presidiuluĭ Asociaţiunĭĭ (Sibiŭ, strada Morĭĭ Nr. 8) cel mult până la 30 Iunie 1901 st. n.

Lucrarea premiată se va tipări pe spesele Asociaţiunĭĭ în cel puţin 1000 exemplare, din carĭ jumătate trec în proprietatea autoruluĭ.

Din şedinţa comitetuluĭ central al Asociaţiunĭĭ, ţinute în Sibiŭ la 8 Martie 1900.

Dr Il. Puşcariŭ vicepreşedinte. **Dr Beu** secretar II.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Ardĭnd în 7 Novembre 1899 biserica din Varviz cu tóte ornatele şi recuisitele aflătóre în trânsa, următoriĭ credincioşi din pietate şi zelul creştinesc aŭ făcut maĭ multe fapte de caritate şi anume: *Teodor Rus* cu soţia sa *Ioana Morariŭ* şi fratele sĕŭ *Nechită Rus* cu soţia sa *Ana Şórvóş* aŭ procurat un rînd de ornate bisericesc cu tóte apartinentele necesare în preţ de 120 cor., *Michail Trifan* asemenea un rînd de ornate în preţ de 90 cor., *Ilie Vojdos* un epatrafir în preţ de 16 cor., *Elena Lascu* o cădelniţă 24 cor *Nicolaŭ Cosma* o cruce de argint de China 24 cor. şi un sfesnic de lemn cu 10 cor. *Vasile Ciubucă* 2 sfesnice cu 10 cor. *Gavril Morar* a *Petri* un sfesnic cu 3 cor. *Petru Rugină* un prapor cu 24 cor. *Nicolaŭ Gafton* un prapor cu 24 cor, şi *George Dobrean* asemenea un prapor cu 24 cor. şi *Gregoriŭ Baciŭ* un prapor cu 24 cor şi un sfeşnic cu 10 cor. Pe lângă aceştea următoriĭ: *Dumitru Urzică, Ana Roman, Ioan Urzică, Gavril Urzică, Petru Todoran, Chirilă Todoran, Dumitru Popŭ, Petru Pop, Iftinia Vodă, Dumitru Ciubucă, Petru Morariŭ, Vasile Ciubucă, Gregoriŭ Urzică, Nicolaŭ Bordea, Petru Blaga Ioan Colceriŭ, Petru Morariŭ N, Petru Pop G, Petru Ciubucă, Nicolaŭ Rus* şi *Dumitru Urzică I.* prin mijlocirea parochuluĭ aŭ procurat o campană de 140 Klgr. de la firma Walser din Budapesta în preţ de 406 cor. carea s'a şi sfinţit în ziua de 14 Februar n. în onórea S. Dumitru prin parochul loculuĭ; marinimoşilor binefăcătorĭ li-se aduce din partea curatoratuluĭ mulţumită şi pe calea publicităţiĭ Varviz în 15 Faur 1900. Petru Moldovan paroch gr. cat. — Bunii creştinĭ *Ioan Şolea şi Mihăilă Şolea* din Cisteinl-ung. aŭ dăruit pe sama s. bisericĭ un Ciboriu de bronz aurit în preţ de 17 coróne cu porto. Pentru care dar curatoratul le aduce mulţămită. — Subscrisul esprim şi pe calea acésta cea maĭ ferbinte mulţămită acelor credincioşĭ gr. cat. din Tŭr, carĭ aŭ binevoit a contribui la cumpĕrarea şi compactarea uneĭ S. Evangelĭĭ cu litere latine în preţ de 52 coróne. Tŭr în 15 Martie 1900. Ioan Pop Pĕcurariŭ paroch gr. cat.

Din diecesa de Gherla. *Eugen Dredean,* fost capelan în Şişeşcĭ, a fost numit paroch la parochia *Tîrşolţ* în tractul protopopesc al „Ţărei-oaşuluĭ".

Numire. Tinĕrul *Aurel Augur* făcênd examenul de tălmaciŭ pentru limba magiaro-română la tribunalul din Becicherecul mare a fost numit de tălmaciŭ definitiv pentru limba magiaro-română şi substitut pentru limba magiaro-germână, pe teritoriul tribunaluluĭ din Becicherecul mare.

Academia română şi-a început Marţĭ sesiunea generală. Dintre cei de aci leŭ parte Episc. Popea, Vulcan şi Babeş. Dl. preposit Moldovan, fiind tot bolnăvicios nu va putea merge la Bucurescĭ. —

Serata literară aranjată din partea casineĭ de acĭ, a succes peste aşteptare bine. Un public numeros a asistat. Disertaţia dluĭ advocat Maniŭ, despre rolul şi posiţia femeiĭ în trecut şi present, a fost ascultată cu viŭ interes. Disertantul a trecut în revistă posiţia ce femeia a avut-o în diverse timpurĭ, a pomenit de dorinţa de emancipare, şi de câştigarea drepturilor comune cu barbaţiĭ şi a terminat, cu constatarea, că totuşĭ merită maĭ mult respect o mamă, ce îşĭ adórme copiiĭ cu povestirea faptelor vitejescĭ a le neamuluĭ sĕŭ şi învĕţîndu-i a se ruga luĭ Dumnezeŭ, de cât una care şi-a însuşit cunoscinţe vaste din dreptul criminal. Disertantul a fost viŭ felicitat. Dş. Vancea ne a dat noŭ prilej, ca să ne delectăm în vócea-i puternică şi frumósă, care zi de zi se perfecţionézĕ tot maĭ mult. De asemenea a interpretat bine şi Dş. Bodocan poesia luĭ Macedonschi: legenda stâncelĭ de la Rucăr. Corul, care începe a se pune acum pe base statornice, ne a cântat dulcea doină a dluĭ Mureşan: Dorule, o dorule! Venitul serateĭ a fost 42 cor. Proxima serată va fi la 1. Aprilie n.

Adunarea generală a societăţiĭ „Consum". Sâmbăta trecută şi-a ţinut adunarea generală şi societatea nóstră comercială. Aŭ luat parte 29 acţionarĭ cu 378 acţiĭ şi 207 voturĭ. În cuvîntul de deschidere dl preş. Gavril Pop, face apel la membri pentru susţinerea societăţiĭ, accentuând, că e o datoriă naţională acésta. După presentarea rapórtelor direcţiunĭĭ, şi a comitetuluĭ de supraveghiare, carĭ să leŭ spre sciinţă, se presintă proiectul pentru împărţirea profitului curat, care încă se apróbă de adunare. În sensul acestuia se daŭ acţionarilor 6% după ratele vĕrsate, 15% adecă fl. 395·75 cr. se daŭ fondului de reservă şi 2% adecă fl. 52·76 cr. se daŭ spre scopurĭ culturalĭ. Suma acésta să şi pune la dispoziţia Preav. Consistoriŭ pentru a se ajuta şcóla elevilor de la meseriĭ. Sorţîndu-se treĭ membriĭ din direcţiune, ieş dniĭ Dr Vas. Hossu. Dr Aug. Bunea şi Dr V. Szmigelski, se aleg apoĭ prin votare *Dr Vas. Hossu, Dr Vict. Szmigelski şi Dr Iuliŭ Maniŭ.* Comitetul de supraveghiere se completézĕ alegêndu-se dl *Dionisiŭ Trifan.* În sfârşit să statorésce ziua de 1 April pentru plătirea dividendeĭ.

Concurse. Din fund. *Vanceană* sînt de conferit 3 ajutóre de câte 50 cor. pentru învĕţăceiĭ de meseriĭ şi 1 ajutor de 66 cor. 66 fil. pentru un învĕţăcel care se face sodal. Terminul concursuluĭ e 20 April. — Pentru ocuparea parochieĭ *Şoroştin* din tr. Blaş, se escrie concurs cu terminul de 15 April. — Tot cu terminul de 15 April se escrie concurs pentru ocuparea parochieĭ *Murĕş-Oşorheiŭ* împreunată cu oficiŭ protopopesc.

Primirea în şcolile de cadeţi. După noul regulament, ceĭ ce vor să fie primiţĭ în şcolile de cadeţĭ, trebue pentru infanterie şi cavalerie să fi absolvat a IV gimnasială orĭ reală, şi să fi avut calcul general cel puţin suficient; ér pentru artilerie şi pionerĭ, să fi absolvat cl. V. Etatea să fie 14 anĭ începuţĭ şi să nu fie trecut peste 17. De la concureţĭ se maĭ poftesce să fie cetăţenĭ ungarĭ şi să aivă aptitudinea recerută pentru cariera militară.

Partea literară a numĕruluĭ acestuia e de un deosebit interes. În foiţă publicăm o scriere de a luĭ Mark Twain, renumitul umorist american. E o satiră grozav de mişcătóre în care sbiciuĭesce pe „vilĕ" carĭ lasă cu totul în părăsire şi uitare locuinţele „morţilor". Ér în partea literară începem celebra scriere *„Mama sf. Augustin",* a Episcopuluĭ francez din Laval Emil Bougaud. Traducerea acesteĭ opere e făcută de „Salba", societatea de odinióră a teologilor românĭ din Viena şĭ apoĭ Pesta, şi se publică sub îngrijirea dluĭ Dr Elie Daianu, fost şi dsa teolog în acel Seminar. Alăturea cu „Fabiola". — „Mama sf. Augustin" e o carte fórte mult apreţiată în lumea cultă, cetitoriĭ nostri se vor convinge.

Necrolog. † *Emilia Ciobota* din Şard, a repausat la 19 Martie n. în etate de 17 anĭ, lăsând în doliŭ pe părinţiĭ sĕĭ a căror unică fică a fost.

† *Ana Bianchi,* elevă a şcoliĭ de fetiţe din Blaş, a repausat la 18 Martie n. în etate de 10 anĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

Întroducere.

Istoria, ce voiŭ se vĕ povestesc ar trebui cântată, căcĭ întru adevĕr e poesie. Poesia celeĭ maĭ frumóse ĭubirĭ, ce a esistat vre o dată; a ĭubireĭ celeĭ maĭ profunde și maĭ delicate, a ĭubireĭ celeĭ maĭ sublime, maĭ curate și maĭ puternice, a ĭubireĭ neînvinse, care între lacrimile și ispitele alor 25 de anĭ, nu scade nicĭ un moment, ci din contră cresce alăturea cu nĕcasurile, se înflacără și se oțĕlesce alăturea cu grămădirea pedecilor ce i-se pun în cale. Ĕră când în urmă, ajunge la triumf, — pentru că cine s'ar puté opune uneĭ ataríĭ ĭubirĭ? — ea se topesce într'un estas din cea alaltă lume.

Vĕdut'aț̦ĭ când va frumosul tablou al luĭ Ary Scheffer, ce represintă pe Monica și Augustin pe malul măriĭ?

Figura principală e aluĭ Augustin — un bărbat cam de 30 anĭ. Fața luĭ fină e palidă, puțin cam tristă încă, ca și a unuĭ bolnav, care a suferit mult, dar începe a se însănătoșa. Ochiĭ luĭ negri și cufundaț̦ĭ, ard cu foc, de și nu strălucesce din eĭ lumina sentimentalismuluĭ fraged. Buzele luĭ închise îl arată ca pe om de o gândire profundă și de activitate spirituală. Pĕru-ĭ tuns scurt împresóră o frunte lată, pe carea se rĕvarsă o raḑă de lumină, ca sĕmn al stăreĭ sufletescĭ. în care se cufundă acest mare geniŭ. Cotul drept e așeḑat pe genunche, braț̦ul înse se ridică, ca se proptéscă capul ostenit, de și n'are lipsă de acésta, căcĭ ridicat, tras puțin în dĕrĕt îș̦ĭ lasă liber privirile spre ceriŭ. Cu mâna stângă el strînge mâna maĭceĭ sale, ca și cum ar zice că numaĭ eĭ are a-ĭ mulț̦umi, dacă după atâtea rĕtăcirĭ. amăgirĭ și lupte ĕră s'a curăț̦it acum și ĕră îș̦ĭ póte îndrepta privirea sus la Dumnezeŭ.

Dar acésta mamă strălucită de lângă el?

Ea-ĭ cuprinsă de lumină; peste Augustin se întinde încet o umbră, în tocmaĭ cum se cuvine celuĭ ce e în pocăinț̦ă.

Ea cu un cap stă maĭ sus ca el, în sĕmn că l-a întrecut, că și în dreptate s'a ridicat maĭ sus de cât el. Pe fața eĭ luminată acum de bucurie așĭ fi dorit se aflu urmele lacrimilor uscate, — dar ochiĭ eĭ sînt așa de curaț̦ĭ și frumoș̦ĭ, ca a tuturor, celor ce privesc spre ceriŭ! Buzele-ĭ de jumĕtate deschise arată câtă frăgeḑime e în acest suflet ĭubitoriŭ.

Étă ĭubirea curată, senină și recunoscĕtóre a uneĭ mame, care și-a reaflat fiul! Îmbrăcată în haĭnă albă și învĕlită cu un vĕl, ce se lasă în jos, ca nisce aripĭ ostenite, așteptând numaĭ semnul să sbóre maĭ de parte; și sufletul eĭ în starea de acuma, când ĕră a condus pe Augustin la Dumnezeŭ. acum, când ca pe un creștin plin de pocăinț̦ă l-ar puté lăsa pe calea cea bună — de sigur și-ar lua și sborul maĭ de parte, dacă nu ar simț̦ĭ mâna luĭ în mânile sale. Și într'adevĕr, par' că numaĭ mâna fiuluĭ o maĭ reț̦ine, căcĭ mânile eĭ deschise de jumĕtate par a zice, că acésta stringere de mână nu o va puté reț̦iné mult timp.

Despre acéstă mamă voĭ să scriŭ! Voĭ să povestesc istoria vieț̦ĭ eĭ, ca să mângăiŭ pe acele mame creștine, carĭ plâng astăzĭ, pe cum plângea óre când ea; ca să învĕț̦ pe cele maĭ tinere, carĭ sînt nedumerite de viitoriŭ; ca să fac cunoscută tuturor acea talnică putere cerésc̆ă, ce li-a datu-o Dumnezeŭ pentru mântuirea veclnică a pruncilor lor; în urmă ca să le arĕt ce ajutóre neașteptate și sigure sînt ascunse în mărĕț̦a chemare de tată și mamă.

Leibnitz a zis: „Am puté îndrepta lumea, de am reforma educaț̦iunea.“ Eŭ zic: „Am îndrepta educaț̦iunea, am îndrepta copiiĭ, tinerimea, omenimea — și am puté scăpa seclul nostru de sub greutatea grozaveĭ *crise religióse-morale*, dacă ne ar succede a schimba spiritul mamelor.

Și adecă ce să recere la acésta schimbare? — Un lucru fórte simplu și totuș̦ĭ așa de rar și la mamele cele maĭ bune, a nume: *conștiința* acelor puterĭ dumnezeescĭ, ce ele aŭ câș̦tigat prin chemarea de a fi mame, și curajul de a face totul, când e vorbă de sufletul prunculuĭ lor.

Peste tot fórte puținĭ ómenĭ îș̦ĭ întrebuinț̦ézĕ tóte puterile. Căcĭ unde e filosofuĭ, care și-ar folosi tótă înț̦elepciunea? Unde e acel bărbat din viĕț̦a publică saŭ privată, unde e creștinuĭ, care angajat fiind în orĭ ce causa lumésc̆ă saŭ bisericésc̆ă, și-ar sacrifica tóte puterile? Pentru că a-ț̦ĭ pune în luptă tóte puterile minț̦ĭĭ și ale inimeĭ. e o încordare sângerósă, de la care ceĭ maĭ mulț̦ĭ se retrag, cu tóte că în trécăt fie zis — de aci vine, că-s așa de rarĭ eroiĭ și sfinț̦ĭĭ în timpurile nóstre. Tocmaĭ acésta e și causa pericoluluĭ îngrozitoriŭ; pentru că abia se află mame, carĭ să-și pună tóte puterile divine de mamă pentru mântuirea fiilor sĕĭ.

Așa vorbiam uneĭ mame creștine, care îngrijată de viitoriul fiuluĭ sĕŭ îmĭ descoperea tóte durerile inimeĭ sale.

— „De ce te temĭ Dta? Băĭetul Dtale va fi, cum îl veĭ cresce; va fi bun, curat, nobil și marinimos, curăgios, cu frica luĭ Dumnezeŭ și fără témă de alț̦ĭĭ, — dacă Dta păstrezĭ în suflet aceleași vîrtuț̦ĭ și dacă le veĭ sci sădi așa de adênc în inima luĭ, în cât nicĭ o vijelie să nu le maĭ pótă stîrpi de acolo.

— „Așa credĭ?“ — zise ea. — „D'apoĭ patimile, atmosfera coruptă a véculuĭ, și alte multe pericole, pe carĭ o mamă nicĭ nu le póte prevedé, ne cum delătura.“

— „Negreșit sînt pericole, pe care mama nu le póte prevedé, dar pericole, pe carĭ să nu le póte delătura — nu sînt! Nu! Folosésc̆ă numaĭ acea putere cerésc̆ă, ce i-a dat-o Dumnezeŭ. Și chiar dacă s'ar întîmpla, ca fiul eĭ să cadă pe un moment, în dată ce ea va voi — îl va puté ridica din noŭ la vîrtute!“

— „În dată ce ea va voi?“

— „Da! Numaĭ să voiéscă!“

— „Și eŭ pot scăpa pe fiul meŭ, dacă voiesc din tótă puterea sufletuluĭ meŭ?“

— „De bună samă! voiesce și veĭ puté.“

— „Bine dar, voiesc!“ zise ea cu o vóce, ce nu o voĭ maĭ ulta.

Și într'un adevĕr acésta nobilă mamă creștină a voit tare, ea voiesce și acum; drept că lucrul nu s'a sfârșit, drept că tinĕrul ca o mică barcă e aruncat în cóce și în colo de furtunile tinereț̦eĭ alor 19 anĭ, dar se va vedé, că tăria voinț̦eĭ uneĭ mame e maĭ puternică, de cât tóte furtunile și viforele valurilor.

Étă învĕț̦ătura cărț̦ĭĭ, ce o ofer astăḑĭ publiculuĭ creștin.

Înainte înse de a ilustra cu un esemplu puternic acésta învĕț̦ătură, fie-mĭ permis a insista cu câte va cuvinte asupra eĭ, pentru că nu pot pricepe și nu mĕ pot mângăia cum de acéstă învĕț̦ătură așa de simplă și elementară, fără de care maternitatea nu e de cât o tortură durerósă, de cât o sclăvie . . . acéstă idee așa de populară óre când, care a entusiasmat atâtea suflete nobile, astăḑĭ s'a șters cu totul din inimile ómenilor?!

Într'un adevĕr priviț̦ĭ viĕț̦a și vedeț̦ĭ — cum Dumnezeŭ l-a provĕḑut pe părinț̦ĭ: pe tată și mamă chiar în interesul fiilor lor cu un feliŭ de atotputernicie. Copilul se nasce dintr'o afecț̦iune, ce a esistat înaintea luĭ, afecț̦iunea cea maĭ fragedă, cea maĭ dulce și maĭ profundă dintre tóte afecț̦iunile omenescĭ. Mult înainte de a vedé lumina el trăesce deja în gândul tatăluĭ sĕŭ; el umple visurile fericite ale mameĭ sale. Când în urmă ocupă și el loc în casă, nu e un necunoscut, nu e străin. El e ființă din ființa părinț̦ilor; în vinele luĭ e sânge din sângele lor; chipul lor se oglindéză pe fața luĭ. În surisul buzelor luĭ tatăl vede surisul plăcut al scumpeĭ sale, ér mama recunósce pe fruntea luĭ, în ochișoriĭ luĭ, înț̦elepciunea și noblț̦a soț̦uluĭ sĕŭ ĭubit. [1]) Și ca și când aceste legăturĭ atât de puternice n'ar fi destule spre a asigura pruncului o îngrijire bună. Dumnezeŭ chiar în acel moment, când copilul îș̦ĭ trage așa zicênd viĕț̦a din inima tatăluĭ și a mameĭ, le înflacărézĕ pe acelea și le umple de ĭubire și fragedime, de un devotament și o desinteresare într'adevĕr admirabilă, proveḑêndu-ĭ cu o putere óre care, ce nu e pămîntésc̆ă — pentru că într'adevĕr ar fi fórte trist a lăsa neînarmată o atare ĭubire.

De unde vine, că un june așa de ușuratic, pătimaș și decăḑut în plăcerĭ — s'a schimbat de o dată? — A ajuns tată!

Ierĭ, alaltă ierĭ — fata acésta poftea mâncărĭ delicate, haĭne scumpe, pat móle, cea maĭ lină adiere de vînt o incomoda; — astăḑĭ, — mânâncă pâne négră de casă, umblă într'o haĭnă învechită, se odihnesce pe puține pale, n'are nicĭ grijă de sine — numaĭ se albă un picur de lapte în sîn pentru băĭétul sĕŭ și nisce cârpe vechĭ, să-l înfășie. [2]) Maĭ ierĭ o gena privirea unuĭ bărbat, — dar acum unde-s oștirile înarmate, fulgerile detunate, pericolele, ce ar puté-o

---

[1]) St. Ioan. Chrisostom „De sacertotio“ lib. I. n. 5.

[2]) „Geniul creștinismuluĭ“ de Chateaubriand.

înfrica. Se spune, că o mamă auḑînd, că barbarii i-aŭ răpit fiul s'a aruncat între ei şi l-a împrăştiat cu maiestatea durerei şi cu un ţipet înalt al iubirei sale — scăpându-şi copilul. Cine să nu fi auḑit de cealaltă mamă, carea vĕḑêndu-şi pruncuţul răpit de un leŭ l-a urmărit desperată cu o ast fel de espresiune a durerii, în cât a îmblânḑit fiéra sĕlbatecă?

Acéstă putere şi acéstă iubire atât de profundă provin de sigur de la Dumnezeŭ, din adêncul neměsuratei lui bunătăţi, aşa cât se póte zice fără a esagera, că inima de tată, inima de mamă sînt fapturile cele mai frumóse ale mânilor Lui; ar puté peri tóte stelele până când va esista pe lume o inimă de mamă, aceea va fi o probă eclatantă despre bunătatea dumnezeéscă, — pentru că dacă slăbuţele femei fac atari lucruri pentru fiii lor, ce va face Dumnezeŭ pentru ai sĕi? Şi ce minunĭ de generositate nu va face acest *ocean* de iubire nesfârşită, — dacă un singur *picur* din acéstă iubire, aşeḑată de Dumnezeŭ într'o inimă fragedă — face câte o dată atari minunĭ grandióse!

Chiar biserica, aceea, carea nu se încrede în nicĭ o iubire pămîntéscă, pentru că scie, că-i trecĕtóre, biserica, aceea, carea şi copilului celei mai bune mame îi zice: „fiul meŭ iubesce tot de una pe mamă-ta şi nu-ţi uĭta de sinul, ce te-a purtat;“ biserica aceea, care fie cărui ficior şi fie cărei fecióre, chiar în momentul, când ei răpiţi de dragoste se apropie de altariŭ, ca să-şi promită iubire *vecĭnică* — le zice: „Fiilor iubiţi-vĕ tot de una;“ — biserica aceea, carea, ca şi bĕtrânii încăruntiţi — nu crede în vecĭnicia juramêntului, nicĭ în trăĭnicia amiciţiei din lumea acésta, — ea şi faţă de cea mai debilă dintre mame să pórtă cu tótă *încrederea* sa. Acéstă iubire de mamă e unica iubire de pe pămînt, în carea ea se încrede.

Însuşi Dumnezeŭ, când vrea să ne deştepte încrederea şi se ne facă a pricepe mărimea iubirei sale (faţă de noi) — şi asigurarea ajutoriului sĕŭ atot puternic — nu cércă altă aseměnare, de cât aseměnarea cu o mamă:

„Aŭ dóră va uĭta muierea pe pruncul sĕŭ? Saŭ nu-i va fi milă de fiiĭ pântecelui sĕŭ? Şi de va şi uĭta muierea pe aceştia, dar eŭ nu te voiŭ uĭta pe tine.“ [1])

Étă tata şi mama formaţi după inima lui Dumnezeŭ; acésta e iubirea făr de părechie acésta e puterea, ce nu se póte învinge, puterea sub al cărei scut copiiĭ pot cresce siguri.

(Va urma.)

Silinţele de unire în Moldova cătră sfârşitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

Plin de sperările cele mai bune pentru causa catolică din Moldova se întorsese P. Warszewski într'aceea în Polonia. În zilele cele dintâiŭ ale anului 1589 subşternu nunţiului, celui ce petrecea în Stawkow, [1]) un memorand despre misiunea din Moldova. Dînsul relevéză într'însul simpatiile hospodarului faţă cu s. Scaun, crede, că póte, să spereze nu numai întórcerea Moldovei, ci şi unirea Munteniei şi a Rusiei cu Roma, şi socotesce de o cam dată de lipsa cea dintâiŭ şi cea mai arḑĕtóre întemeiarea unui seminariŭ de preoţi în Moldova. Dară să gráéscă P. Warszewski însu-şi. „Principele însu-şi,“ aşa scrie în amintitul sĕŭ memorand, [2]) „pare a voi, să părtinéscă întórcerea provinţei aceleia (a Moldovei) cu biserica catolică, căci fără ca óre cine să se fie împotrivit orĭ să fie protestat, a primit în chip graţios pe preoţiĭ trimişi în numele Sfinţiei Sale şi a voit, să supună puterii şi inspecţiei lor tóte bisericile catolice din provinţa aceea, carĭ după alungarea predicătorilor eretici nu aŭ păstorĭ sufletescĭ. Ba de acum înainte nu va, să mai sufere eretici în ţinuturile sale. El e fórte aplicat, să se supună sfîntului Scaun, şi apĕră primatul sfîntului Petru şi al următorilor lui. Esemplul lui îl urméză până şi mitropolitul şi ceĭ alalţi episcopi, pe carĭ aicĭ în limba ţĕrii îi numesc vlădici. Mitropolitul nu e şi nicĭ nu va, să fie supus patriarchului din Constantinopol. Din multe cause ar puté, să se spereze nu numai întórcerea Moldovei, ci şi întórcerea Munteniei şi a Moldovei de jos. În ţara acésta domnesce nepotul principelui Moldovei, care are de mamă pe o catolică, e cu mult mai bogat şi mai puternic de cât Petru şi se distinge atât prin alte vîrtuţi, cât şi mai ales prin evlavie şi prin alipire faţă cu s. Scaun. Ar fi înse de recomandat, ca popórelor acestora să li-se lase ritul grecesc, şi numai unde e de lipsă, numai acolo să se întroducă schimbările acelea, carĭ le-a rînduit sinodul din Florenţa . . . . Ar puté, să se spereze şi întórcerea Ruşilor, carĭ mărturisesc cu Moldovenii aceea-şi religie şi aŭ acela-şi rit; despre vecinul Ardeal nicĭ nu voiŭ, să mai grăesc, căci el la vederea unui esemplu ca acesta nu ar puté, să rĕmână neînrîurit . . . Dară pentru ca planul acesta să se încépă şi să se realiseze, ar căuta, să se apeleze la liberalitatea Sfinţiei Sale. Jertfa, ce ar căuta Sfinţiei Sale, să o aducă, de loc nu ar fi mare; căci spre a trezi între Moldoveni dragostea faţă cu sciinţele şi supunerea faţă cu s. Scaun, pe cum şi spre înfiinţarea unui seminariŭ cu scopul de a educa tinerimea şi un cler din ţară ar fi pe deplin de ajuns pe următoriĭ 20 orĭ 15 anĭ suma anuală de 1000 orĭ cel mult 1500 scudi. Şi ce mică e întru adevĕr cheltuéla acésta, cu care Sfinţia Sa ar puté, să dobîndéscă o provinţă orĭ mai multe, spre onórea lui Dumnezeŭ şi spre gloria s. Scaun, în vreme ce principiĭ lumescĭ de multe orĭ prădéză milióne, fără ca printr'însele să cuceréscă orĭ să redobîndéscă măcar şi numai o singură provinţă! Între împrejurările de astăḑĭ nicĭ gândi nu se póte aceea, ca principele însu-şi să pórte cheltuelile acestea, ... căci el e prea împovorat cu tributurile ordinare şi estraordinare pe sama Porţiĭ, carĭ une orĭ se sue la 200 000 de galbenĭ ungurescĭ; el a fără de aceea mai susţine ca la 5000 de ostaşi parte în apropiarea sa, parte la hotarĕle ţĕrii . . . . Ar fi în sfârşit consult, ca Sfinţia Sa pentru rîndul ierarchic administrarea bisericilor catolice din Moldova, carĭ se ţin de ritul roman, prin un decret să o încredinţeze Reverendissimului archiepiscop de Lemberg şi următorilor lui şi să-i dea un episcop sufragan, care să resideze în provinţa aceea şi să guverneze bisericile acelea. De şi bisericile de acolo sînt fórte sĕrace, cu timpul totuşi s'ar afla mijlócele, carĭ să asigureze subsistinţa episcopului sufragan.“ În sfârşit împărtăşi Warszewski nunţiului apostolic, că pentru causa catolică ar fi de mare folos, dacă sfîntul Părinte însu-şi ar scrie mitropolitului de Suceava şi celor doĭ episcopi Agaton şi Gedeon şi ĭ-ar admonia, „să mărturiséscă şi în public buna lor voinţă şi ascultarea lor, carea o dovedesc sfîntului Scaun prin aceea, că recunosc pe Papa de adevĕratul locţiitoriŭ al lui Christos şi următoriŭ al lui Petru“. [1])

Ast fel de sfaturĭ a dat P. Warszewski nunţiului şi sfîntului Scaun. Solikowski încă urgită înfiinţarea unui seminariŭ în Moldova. În Martie 1589 venise cest din urmă la dietă în Varşovia, unde putu, să se sfătuéscă în persónă cu Hanibal despre lipsele bisericiĭ catolice din Moldova. De câtă va vreme petrecea la curtea regéscă în afacerĭ de ale stăpânului sĕŭ trimisul hospodarului; în 11 Aprilie sosi la reşedinţa regéscă şi fratele lui Bruti. De la acesta află Hanibal despre aceea, că la curtea principelui aŭ primit cu dragoste pe Iesuiţiĭ esilaţi din Ardeal, şi că principele le-a dat salvus conductus, în puterea căruia pot, să instrueze neîmpedecaţi pretutindenia pe Ungurĭ, Saşi şi Poloni în învĕţătura adevĕratei biserici catolice. [2]) Bruti încă legă nunţiului de inimă prin mijlocirea frate-sĕŭ întemeiarea unui seminariŭ şi-l rugă de numirea unui episcop, care să aibă în Moldova reşedinţa sa şi să fie înzestrat cu facultatea de a chirotoni preoţi.

Atât Hanibal cât şi Solikowski raportară la Roma despre bunele intenţiĭ ale hospodarului şi despre propunerile lui Warszewski şi ale trimişilor moldoveni. Pe temeiul raporturilor acestora numi Sixt V. prin breveta din 19 August 1589 [3]) pe archiepiscopul de Lemberg delegat apostolic pe sama Moldovei („Te universae provinciae Moldaviae in his omnibus, quae spiritualem iurisdictionem, orthodoxae fidei propagationem, animarum salutem et morum reformationem spectant, auctoritate Apostolica ad Nostrum et Sedis Apostolicae beneplacitum praeficimus et Nostrum et eiusdem Sedis generalem et specialem superintendentem facimus et deputamus“) şi-l recomandă, să trimită cât mai curênd în Moldova preoţi destoinicĭ şi distinşi prin erudiţie şi prin curăţenia moravurilor şi preste tot să facă în numele Papei tot, ce socotesce, că ar fi potrivit spre susţinerea hospodarului şi a supuşilor lui în ascultare şi în unirea cu biserica catolică.

* * *

(Va urma.)

---

[1]) Isaia 49. 15.

[1]) Scrisórea lui Hanibal cătră Montalto din 25 Ianuariŭ 1589 (Theiner l. c. n. 103. p. 129).

[2]) Theiner l. c. n. 50. p. 44 ur.

[1]) Cf. Theiner l. c. n. 103. p. 129.

[2]) Theiner l. c. n. 103. p. 133.

[3]) Theiner l. c. n. 87. p. 111.

Contra alcoolismului.

(Fine.)

„Beția desonorézá pe om și-l face la spirit și la trup incapabil de orĭ ce silință mai dăinuitóre. Orĭ ce ar zice ómenii despre efectul întăritoriŭ al alcoolului, declarățiile auctorităților medicale contestézá efectul acesta, și esperința dovedesce, că folosirea alcoolului adevĕrat că póte, să producă o iritare momentană, dară are de urmare o enervare cu atât mai mare. Bețivul în muncă nu e nicĭ tare, nicĭ isteț, nicĭ consciențios; el se apucă de lucru cu neplăcere; lucrul pe sama luĭ nu e o datorință, ci are numaĭ, să-ĭ câștige mijiócele spre săturarea patimiĭ luĭ celeĭ rușinóse. El muncesce fără de interes viŭ, fără de băgare de samă, fără de pricepere și de aceea folosesce puțin cu activitatea sa, și dimpotrivă e un soț de muncă netrebnic și o pedecă în concurința industrieĭ omenescĭ. — Dară ceea ce are valóre cu privire la muncitoriŭ, are valóre și cu privire la ceĭ din alte condițiĭ sociale, carĭ se daŭ pradă patimiĭ celeĭ otrăvitóre a beției, fie eĭ pușĭ în slujbe orĭ deprindă vre o meserie orĭ industrie orĭ lucre pămîntul. Beția e și pe sama lor causa enervăriĭ trupescĭ și spirituale și de aceea ruinarea buneĭ stărĭ și isvorul decădinței economice. Așa e bețivul un membru de tot netrebnic al societățiĭ omenescĭ. o povóră și rușine pe sama eĭ. Privesce numaĭ la pruncii luĭ ceĭ slabĭ și bolnăviciosĭ și vedĭ, cum pórtă eĭ întru sine colțul boliciunii și în casurile cele mai multe și aplicarea spre patima părintéscă. Așa otrăvesce bețivul generațiĭ întregĭ. și degenerarea se continuă. până când pogorîtorimea cea enervată și bolnăviciósă se stinge cu totul. — Dar dacă bețivul nu contribuesce cu nimica la înmulțirea orĭ cel puțin la păzirea bunurilor materiale ale omenimiĭ, cu atât mai puțin contribuesce el la cultivarea bunurilor spirituale și morale. El înăduse în sine și în jur de sine tóte sentimentele nobile, și pornirĭ ca iubirea deaprópelui, iubirea de patrie, dreptatea și omenia îĭ sînt străine.

„Cât de mult aŭ decĭ, să se silésca toțĭ iubitoriĭ omenimiĭ, ca să combată pe dușmanul acesta cumplit al societățiĭ omenescĭ, și cât de mare e meritul tuturor acelora, carĭ ieaŭ parte în lupta acésta! Interesul, care obligă la lupta acésta, e un interes omenesc general și nu numaĭ un interes religios.

„De aceea vĕ învit din noŭ, să continuați în diecesa nóstră sfînta operă a cumpĕtăriĭ. Păstoriĭ vostri ceĭ sufletescĭ vĕ aștéptă cu dor, ca să înșire și să conducă rîndurile celor ce se luptă împotriva beției, împotriva dușmanului acestuia nespus de stricăcios ai omenimiĭ. Întrați cu toțiĭ în înfrățirea de cumpĕtare, de orĭ ce condițiĭe, vrîstă orĭ sex aț fi; pilda celor de condițiĭe mai înaltă va onora însoțirea acésta sfîntă și va îndemna și pe ceĭ alalțĭ, să între. Nu ziceți: Eŭ nu sînt beutoriŭ, eŭ n'am lipsă, să jurnesc cumpĕtare. Înfrățirea de cumpĕtare e pe sama tuturor și nu singur numaĭ pe a beutorilor. Îndemnarea împrumutată va ridica pe pĕcătos și-ĭ va fi sorigin și razim în împlinirea propusurilor luĭ. Toțĭ să între decĭ într'însa, bărbațĭ, femeĭ și pruncĭ. A fi membrul eĭ e o onóre și se rĕsplătesce din partea bisericiĭ cu darurile eĭ. — Putem óre, să serbăm mai bine timpul cel sfînt, care ni-l deschide biserica acum la puntea vécurilor, de cât dacă vom începe cu rîvnă nóuă lupta spiritului împotriva trupului? Puté-vom óre, să ne pregătim în vre un chip mai bine pentru problemele cele marĭ, carĭ vécul cel noŭ le va pune omenimiĭ, de cât dacă vom cerca, să păzim și să desvoltăm în societatea omenéscă forțele trupescĭ și morale? E o operă de scăpare pentru omenime opera aceea, la care țintesce înfrățirea de cumpĕtare; ea va, să alunge spiritul cel rĕŭ al beției, care provócă atâta nefericire în familiĭ și strivesce de atâtea orĭ fericirea familiilor, care nimicesce forțele cele mai nobile ale ómenilor și le subtrage din servițul buneĭ stărĭ a omenimiĭ și umple pămîntul de vaiete, de miserie și de lipsă. Opera acésta e o cestiune de onóre și pe sama bisericiĭ. Nu avem, să permitem, ca necredincioșiĭ măcar și numaĭ cu o aparință de dreptate să póta zice, că sfînta nóstră religie e neputinciósă și incapabilă de a lucra înălțarea morală a ómenilor. Da, iubițĭ diecesanĭ, avem, să le dovedim, că încă și acuma lucră în biserică tot acela, care a venit în lume, „să mântuéscă pe cel perdut“ (Mt. 18. 11).

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“ pentru politică, literatură, sciință și artă. Nr. 5. cu următoriul sumar: Un conservator. Triumful politiceĭ junimiste. — I. Teodorescu. Crisa economică. — C. Erbiceanu, Biserica ortodoxă și constituția eĭ. — Ovid Densușanu, Din viața și scrierile poetului Nicoleanu. — Sofia Nadejde. Înzeirea sufletului la Românĭ. — L. Bachelin, Esposiția Grigorescu. — E. Staicu, Întreținerĭ agricole. — G. C. Ioan, Ghiocelĭ (nuvele). — Ioan Clinciŭ. Considerațiuni istorice asupra evoluțiunei popórelor și aplicațiunea lor la națiunea nóstră. — Dimitrie Teleor. Epigrame. — Cestiunea calendarului în Senat. — Înbileul mitropolitului Mihályi. — Din Basarabia, de Constantin de Sanțevicĭ. — Mitropolia ortodoxă din Sibiŭ și școlile sale. — Exposiția învĕțămîntului public și privat în Anglia, de Marin Dumitrescu. — Cronica de Eisenstadt și revoluția luĭ Horia. — Conferințele dlui Pompiliŭ Eliade. — Serbarea societățiĭ de lectură „I. C. Massim“ din Brăila. — De la Ateneul din Turnu-Severin. — Ateneul din Bacăŭ. — Între cer și pămînt (poesie) de Ioan Petrovicĭ. — Din copilărie de Du Midi. — În lumea mea (poesie) de Ioan Petrovicĭ. — În ghețurĭ (fantasie) de Spiru S. Hasnaș. — La lună (poesie) de Ioan Petrovicĭ. — Doctorul de plasă de Emanoil Păraieanu. — Ultim cuvînt.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaș stil plin de frumseță, aceeaș limbă românéscă curată, aceeaș admirațiune și încântare pentru faptele mărețe sĕvîrșite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pămînt. Și venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinézá fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară și fórte folositóre fie cărui adevĕrat creștin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaș 1899. pag. 180, prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicațiĭ ale sale dl autor destinézá și venitul acesteĭ publicațiĭ pentru formarea unuĭ fond provințial de salarisare a preoților și învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Prețul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctorului.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlilor medie ediat de *Dr Vasile Hossu*. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Prețul 2 cor. 40 fil.

Sfînta și Dumnezeéscа
EVANGELIE
a Domnului și Dumnezeului nostru
Isus Christos
revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș
Dr Victor Mihályi de Apșa.
Blaș 1900.
De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **prețul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circularul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulțĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-și procure ediția acésta a Evangelieĭ și nu sciŭ prețul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.**, broșurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Posta Redacțiunii. O. D. *I. B.* în *V.* Abonamentul restézá pe 1898—1899 În privința celor 8.18, ne rugăm de achitarea cât mai grabnică. — O. D. *S. Cr. Micuș.* Am primit cu mulțumită 18 coróne Cu acésta e plătit abonamentul până la finea an. curente (1900). — Dlui *Eman. Papp*, Vașad. Regretăm fórte, că nu Ți putem face nicĭ un favor, de vreme ce și prețurile sînt socotite așa de ieftin, cât numaĭ s'a putut. Dar până în Septembre mai este timp, trimiteți câte 20 cor. pe lună și aveți biletul plătit. — On. *I. B.* în *B.* La scrisórea Dtale rĕspundem de astă dată numaĭ atâta: dacă restanța de abonament în suma de 24 mil cor ni-s'ar plăti în anul acesta măcar pe jumĕtate, alăturăm la fie care numĕr un supliment omiletic. Până atunci facem cum putem și cum gândim, că e mai potrivit pentru o fóe politică-bisericéscă.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 31 Martie 1900. Numĕrul 13.

Lupta politică.

(Z) Este un vechĭ şi incontestabil adevĕr, că lupta politică ce desvóltă un popor este cea mai sigură notă a energiei şi a consciinţei sale.

Cu cât viaţa politică a unuĭ popor e mai desvoltată, cu cât e mai învederată şi mai des manifestată *voinţa* luĭ de a lua parte activă la ocârmuirea destinelor statuluĭ, cu atât mai evidentă va fi energia luĭ.

Nu mai puţin e adevĕrat, că în imensa luptă pentru existenţă, atât indivizii, cât şi diferitele comunităţi, aŭ drept de a se validita numaĭ în proporţiă cu energia, ce desvóltă întru incorporarea voinţeĭ lor.

Prea firesc urmézĕ din aceste, că un popor, care prin *fapte* consecuente şi consciente nu-şĭ manifestézĕ *voinţa* sa, care prin o conscientă şi continuă luptă politică nu ţine a da evidente dovedĭ despre *energia* inherentă fireĭ sale, nu va puté fi preţuit de factoriĭ competenţi, ca un popor, de care trebue să ţină cont în ocârmuirea afacerilor publice, fie acele de orĭ ce natură, orĭ însĕmnătate.

Şi dacă adevĕrate sînt aceste, posibil e, să nu cuprindă o adâncă întristare inimile, şi o întemeiată îngrijire mintea fie cărui român cugetător, vĕdĕnd disolata şi trista stare a vieţiĭ nóstre politice?

Posibil e, să nu ne cuprindă pe toţi o deplin justificată mâhnire, vĕdĕnd, că consciinţa naţională şi energia poporuluĭ român n'a putut resista cu succes în continuarea lupteĭ politice eminamente legale influinţeĭ dăunóse ale unora şi amăgirilor seducatóre ale altora?

*

Inaugurêndu-se lupta politică a Românilor din Transilvania şi Ungaria propriŭ zisă pe basa programuluĭ naţional din 1881, am fost martorĭ oculariĭ la frumóse, impunătóre şi înainte de tóte demne manifestaţiunĭ a consciinţeĭ naţionale.

Am vĕdut manifestându-se voinţa şi energia poporuluĭ român şi e absolut imposibil a nega; că în proporţie cu acele manifestaţiunĭ, a crescut la evidenţă atenţiunea binevoitóre a factorilor hotărîtorĭ din patria nóstră pe cum şi a celor aflătorĭ a fară de hotarele eĭ.

Astădĭ însĕ vedem, că în proporţie pe cum a scădut manifestarea energieĭ nóstre de resistenţă şi de acţiune, în aceea-şĭ proporţie a scădut, ba s'a redus aprópe la zero, atenţiunea faţă de noĭ şi faţă de postulatele nóstre legale şi legitime.

Fără a întra în apreţiarea critică a programuluĭ naţional din 1881, credem a puté constata faptul, că idea principală a aceluĭ program este *emanciparea poporuluĭ român* şi ţinuta de căpătenie a luĭ; *validitarea poporuluĭ român, ca naţiune, ca individualitate constituitóre de stat.*

Drept motiv al decretărĭi acestuĭ program naţional şi al diferitelor manifestaţiunĭ inscenate pe basa acestuia a fost neîndreptăţirile continue de carĭ împărtăşiţi am fost. Ar fi fost decĭ urmarea logică a lucrurilor, că acele manifestaţiunĭ, acele acţiunĭ politice se urmeze în continuitate firéscă — schimbând eventual modalitatea sub presiunea forţeĭ maiore şi a împrejurărilor strămutate, — până când motivul din care aŭ pornit esistă şi până când ţinta s'a ajuns. Ceea ce ne face însĕ, ca punêndu în discuţiă acéste tristă temă să arĕtăm lipsa energieĭ şi a deplineĭ nóstre consciinţe naţionale este faptul, că de şi atacurile îndreptate în contra fiinţeĭ nóstre naţionale, în contra tuturor aşedĕmintelor nóstre bisericescĭ şi culturalĭ şi a prosperărĭĭ nóstre economice, nicĭ când n'aŭ fost mai vehemente, de cât chiar azĭ, lupta politică a nóstră să vede a-şĭ fi curmat şirul şi aceĭ bărbaţi, cărora li-s'a încredinţat la timpul sĕŭ, aprópe cu desevârşita escludere a altora, conducerea destinelor vieţiĭ politice a poporuluĭ român, să vĕd a fi preocupaţi aprópe esclusiv cu nostimul gând, de a puté afla reciproc nóuĕ şi nóuĕ „date" despre „inconsecuenţa" saŭ „tradarea" unuia saŭ altuia, adecă lasă a fi preocupată opinia publică şi azĭ de cestiunĭ asupra cărora unul fiesce care şĭ-a putut forma părere

---

Feuilleton.

Un vis ciudat.

— *de Mark Twain.* —

(Fine.)

„Aşa este, prietine", zise sĕrmanul schelet. „lucrul stă chiar aşa cum ţi-l'am predat. Dóuĕ din aceste cimitere vechĭ, — acela unde locuesc eŭ, şi unul care e aşedat mai de parte îndĕrĕt, — într'atâta sînt de părăsite de către urmaşiĭ nostri, în cât de fel nu mai sînt de locuit. Am ajuns acolo, că trebue să privim cum se ruinézĕ şi se nimicesc ce biată mai avem! Nu veĭ crede, dar e adevĕrul curat: între toţi cunoscuţiĭ meĭ nu se află nicĭ unul, care se aibă un cosciug în stare bună!

„Nu vorbesc nicĭ de cum despre acel popor sĕrman, carele vine aci într'o ladă de brad, ci vorbesc despre înmormîntările vóstre cele pompóse, cu cosciugurĭ de argint, despre aceia, carĭ vin maestatic în cóce în fruntea uneĭ procesiunĭ şi-şĭ caută cele mai bune locurĭ în cimiter. — înţĕleg pe ómeniĭ bogaţi şi însĕmnaţi ca Jarvi, Bledsoe şi Burling şi alţiĭ. Aceştia toţi sînt aprópe de ruină. Aŭ fost ceĭ mai solidĭ bărbaţi ce l-am avut. Şi acum privesce o dată la dênşiĭ — sînt scăpătaţi de tot. Unul dintre Bledsoe şĭ-a vêndut monumentul unuĭ fost marcher, ca să-şĭ capete vre o câte va aschiĭ sub cap. Şi, trebue se sciĭ, că la nimic nu ţine mai mult un cadavru, de cât la monumentul sĕŭ. Îĭ place mereŭ să cetéscă inscripţia de pe el şi atâta o tot cetesce, până ce în urmă ajunge acolo, că însuşĭ crede într'însa şi atunci în tótă nóptea îl poţĭ vedea şedêndu pe gratiĭ şi bucurându-se de inscripţia sa. Inscripţiile mortuare sînt ieftine şi ele fac mult bine unuĭ serman repausat, mai cu samă dacă acestuia în viaţă l-a mers rĕŭ de tot. Mi-ar plăcea, dacă acelea s'ar folosi mai a dese orĭ. Eŭ nu vreaŭ să mĕ plâng, dar, spunêndu-ţi între patru ochĭ, cred că n'a fost frumos din partea urmaşilor meĭ, să-mĭ pună numaĭ acéstă tablă simplă de piétră, pe care eraŭ gravate numaĭ cuvintele: „A trecut în viéţa cea alaltă, spre a-şĭ primi résplata meritată."

„Când vĕdui pentru prima óră acéstă inscripţie, eram tare fălos, dar mai târziŭ observam, că de câte orĭ venia aci un amic vechiŭ al meŭ, de atâtea orĭ îşĭ răzĕma bărbia de gratiĭ, făcea o faţă lungă, şi ajungênd cu cetitul până la cuvintele aceste, rîdea înfundat şi pleca p'aci în colo cu o faţă mulţumită.

„Atunci am ras'o jos, ca să nu mai vĕd pe aceştiĭ nebuni. Şi cum îţi spun, un mort tot de una e fălos pe monumentul sĕŭ. Uite colo, cum trec o jumătate de duzină din neamul luĭ Jarvi, ducênd cu eĭ şi monumentul familiar. Şi Smithers trecŭ p'aci mai înainte cu monumentul sĕŭ. Holla, Higgins, vechiŭ amic! . . . Ásta e Meredith Higgins — muri în 44 — familie veche nobilă. — străbună-sa a fost indiană, — staŭ în relaţiunile cele mai intime cu el, — nu m'a auđit, — asta e causa de nu mi-a rĕspuns. Îmĭ pare fórte rĕŭ căci bucuros aşĭ fi voit să ţi-l recomând. Ţi-ar fi placut de dênsul. El este unul dintre cele mai smâncite, mai schilave şi mai descompuse schelete din câte aĭ vĕdut, dar e plin cu satiră şi umor. Când rîde, cugeţĭ că se freacă dóuĕ petri de olaltă, ér rîsul şĭ-l începe cu o sbierătură veselă, — ca şi când aĭ trage cu un cuĭ pe un ochiŭ de feréstră.

bine motivată din fapte, în loc de a se ocupa cu esigenţele actuale politice marĭ şi demne de deplină atenţiune.

Saŭ ar pute cine va nega, că azĭ nu ne maĭ ameninţă acela-şĭ pericol ca maĭ înainte?

Nu vedem óre, cum şovinismul ostil fiinţeĭ nóstre cu o înfiorătóre consecinţă atacă bisericile nóstre naţionale? Nu vedem cum acela-şĭ şovinism se silesce tot maĭ mult aşĭ câştiga îngerinţă în averile nóstre, *esclusiv* ale nóstre? Nu vedem cum zi de zi pe faţă, orĭ în mod ascuns, dar adênc simţit de noĭ, strînge tot maĭ mult hotarele libereĭ mişcărĭ a desvoltărĭĭ nóstre culturale? Maĭ mult, nu vedem, că tot acel şovinism prin oficióse organe ne atăcă cu temeritate neobicĭnuită chiar şi sanctuarul sentimentelor nóstre interne de pietate şi mândrie naţională? Nu vedem óre, că nu numaĭ că nu ni-se recunosc şi nu ni-se redaŭ drepturĭ luate în trecut, ci ni-se ieaŭ pe zi ce merge, carĭ le avem încă, ni-se denégă chiar dreptul de a ni-le ţiné.

Şi tóte aceste merg şir după olaltă în proporţiă pe cum viaţa nóstră politică s'a micşorat, căcĭ nefiind ea, nicĭ energia nicĭ consciinţa nóstră nu póte fi manifestată, decĭ în urma logiceĭ lucrurilor ajungem a fi total desconsideraţĭ.

Şi credem cu drept cuvînt a puté afirma, că mult se înşélă, ceĭ carĭ cred, că aŭ satisfăcut datorinţeĭ lor, fiind în sentiment bunĭ românĭ şi bunĭ creştinĭ, mărginindu-şĭ activitatea pe „teren economic", „cultural", — vorbe des audite, atuncĭ când din esperienţa proximuluĭ trecut putem vedé, că nu poţĭ prospera pe teren „economic", „cultural", când în lipsa uneĭ consciente lupte politice ţi-se ieaŭ pe zi ce merge mijlócele fără, carĭ prosperarea pe acele terene e numaĭ un frumos dar nerealisabil vis.

Acel popor, care doresce şi se simte nedreptăţit a pretinde loc în viaţa popórelor, acel popor care simte în sine calităţĭ demne de desvoltat, pentru a fi apreciat în mijlocul omenimeĭ culte, trebue să ajungă la convingerea, că ceea ce dă singura basă neespusă la schimbările şi influinţele vremelnice este singur voinţa sa tare, energia de a lucra şi *conscienta luptă politică,* care nu e alt ceva, de cât manifestarea demnităţiĭ sale.

Ajutorul de stat. — După cum aflăm ministrul de culte a asignat suma de 46.320 fl. pentru ajutorarea preoţilor maĭ slab dotaţĭ din Archidiecesa de Alba Iulia. Baniĭ acestia ĭ-a împărţit Ministrul pe basa unuĭ conspect înaintat de Ordinariatul mitrop. Se înţelege, că din conspect aŭ fost şterşĭ preoţiĭ aceia, carĭ n'aŭ *convenit* domnilor de la Pesta, ér ceĭ plăcuţĭ, ceĭ plinĭ de merite „patriotice" aŭ fost rĕsplătiţĭ destul de gras.

Zilele acestea va apăré şi cerculara, prin care se comunică lista celor împărtăşiţĭ. Cifrele din ea vor arĕta fie căruĭ preot dreptatea şi ecuitatea, dovedită la împărţirea acestor banĭ, carĭ numaĭ bine nu aduc preoţimeĭ nóstre.

De astă dată însĕmnam aci, că în vreme ce preoţiĭ harnicĭ şi slab dotaţĭ nu sînt împărtăşiţĭ de loc, saŭ cu suma ridiculă de 30—50 fl. — pe atuncĭ, alţiĭ cu puţină cualificaţie, şi fără nicĭ un merit, primesc **600 fl.!**

Acţiunea Românilor gr. cat. — Sub acest titlu fóia kossuthistă „Magyarország", publică în numĕrul sĕŭ de la 27 Martie următorul comunicat, despre care credem a sci, că esprimă maĭ mult o dorinţă a autoruluĭ sĕŭ. de cât o stare faptică a lucrurilor.

„După cum am anunţat la timpul sĕŭ, Româniĭ catolicĭ de rit grecesc (?!) (de fapt însĕ cu liturgiă valahă), carĭ aparţin Mitropolieĭ de Alba Iulia şi Făgăraş (Blaş), aŭ adresat prin archiereiĭ lor Primatelui, ca preşedinte al congresuluĭ autonomieĭ catolice, un memoriŭ, în care provocându-se la organismul Mitropolieĭ, ce l-aŭ primit pe timpul absolutismuluĭ, protestézĕ ca şi eĭ să fiă cuprinşĭ în organismul autonomieĭ regnicolare catolice şi pretind recunóscerea dreptuluĭ de a se organisa independent. Protestul acesta a fost îndrumat la comisiunea de 27 a congresuluĭ pentru autonomie, care însĕ l-a ignorat tot aşa, ca şi conferenţa episcopilor din tómna anuluĭ trecut, înaintea căreia Mitropolitul din Blaş l-a fost adus, făcênd în legătură cu el recriminărĭ nóuĕ.

„Din isvor acreditat se vestesce, că Mitropolitul din Blaş, dimpreună cu episcopiĭ de Oradea mare, Gherla şi Lugoş, aŭ comunicat pretensiunile lor supremuluĭ patron (monarchuluĭ), tot o dată aŭ adresat Sfîntuluĭ Scaun din Roma un memoriŭ în interesul validităriĭ pretinselor lor drepturĭ. După cum se vorbesce însĕ în cercurile înalte bisericescĭ, acéstă nisuinţă separatistică n'are nicĭ o şanză de isbêndă, fiind că ea se opune rescriptuluĭ patronuluĭ suprem, prin care la timpul sĕŭ a convocat congresul autonomic cu participarea tuturor catolicilor de rit latin şi grecesc din Ungaria. Faţă cu acéstă dispositiune a patronatuluĭ suprem al regeluĭ apostolic însĕ, dreptul nostru public nu permite apelaţiune."

Erupţiunile luĭ „Magyar Szó" continuă. În numĕrul de la 25 a l. c. în un articol, ce vrea să scuze pe luteranĭ de orĭ ce tendinţe panslave, cetim: „Opinia publică nu se scandalisézĕ şi mărituluĭ guvern nu-ĭ pasă, că preoţiĭ valahĭ în adunările lor vorbesc românesce, că „Unirea", fóea magiaro-fagă şi trădătóre de patrie, organul mitropolieĭ din Blaş. umblă din mână în mână, şi că aceea-şĭ fóe se bucură din tot sufletul de falimentul limbeĭ magiare, ca limbă liturgică. Măcar că ar fi vremea ca Szélĭ să *sufle* (szél = vînt. Red.) aşa de tare, în cât pe mitropolitul din Blaş să-l spulbere până în România,

---

„Heda, Jones? Ăsta e bĕtrânul Columbus Jones, — linţolul ĭ-a costat patru sute dolarĭ, — întrégă înzestrarea împreună cu monumentul dóuĕ miĭ şi şepte sute. Asta a fost în primăvara anuluĭ 26. A fost ceva splendid pentru timpul de atuncĭ. Chiar şi din Alleghanies veniră morţiĭ spre a vedé aceea pompă, — spiritul, care locuia în mormîntul de lângă mine, îşĭ aduce încă fórte bine a minte de acel lucru . . . Veḑĭ tu pe acel individ, cum merge cu o scândură de la căpĕtâiŭ subsuóră, fără osul fluerului şi fără nicĭ o haină mortuară pe capul sĕŭ? Acela e Barstow Dalhouse; şi, după Columbus Jones, peronalitatea cea maĭ bogat înzestrată, care s'a mutat vre o dată în cimiterul nostru. Noĭ ne mutăm de aci cu toţiĭ. Nu maĭ putem suferi tractarea urmaşilor nostri. Să facĭ cimiteriĭ nóuĕ, dar pe noĭ ne lasă tot în starea cea ruşinósă de până acum. Să repareză stradele, dar nicĭ o dată nu se repareză ceva din jurul nostru, saŭ ce este al nostru. Privesce la cosciugul meŭ, — şi ţiĭ spun că în timpul sĕŭ a fost o mobilă, care în orĭ şi ce casă din oraş ar fi atras atenţiunea asupra sa. Dacă doreşcĭ, îl poţĭ avé, — eŭ nu-mĭ pot permite lucsul, ca să-l reparez. Pune să-ĭ facă un fund noŭ, înlocuesce o parte a coperişuluĭ, ér la partea stângă pune-ĭ ceva căptuşală nóuă şi veĭ avé un lucru fórte comod. Nu mulţumi, aĭ fost curteneţ faţă de mine, şi maĭ bucuros aşĭ vrea să-ţi daŭ tot ce am, de cât se apar nemulţumitor. Nu-ţĭ trebue? Eĭ, cum voescĭ, dar eŭ aşĭ dori bucuros, să mĕ arĕt mulţumitor şi darnic. Rĕmâĭ sănătos, amice, trebue să merg. În nóptea acésta am să fac, póte, un drum îndelungat; să înţĕlege că n'o sciŭ cu siguritate. Numaĭ una o sciŭ sigur, a nume, că acum vreaŭ să emigrez: în vechiul şi părăsitul cimiter nu voiŭ maĭ durmi nicĭ o dată. Voiŭ pribegi încontinuŭ, până ce voiŭ găsi o locuinţă comodă, să sciŭ că voiŭ trebui se merg chiar şi până la Newjersey. Toţĭ locuitoriĭ sînt ocupaţĭ cu mutatul. Erĭ sĕră, într'o adunare publică, s'a hotărît emigrarea, şi pe timpul când rĕsare sórele, nicĭ un os nu se va maĭ afla în locuinţele cele vechĭ. Ast feĭ de cimiteriĭ să potrivesc pentru amiciĭ meĭ în viaţă, dar nu să potrivesc pentru noĭ, carĭ avem onórea a face aceste observărĭ. Părerea mea este părerea generală. Dacă nu credĭ, mergĭ la cimiter, unde veĭ vedea cum tóte spiritele să pregătesc de ducă şi rĕstórnă totul din jurul lor. Manifestaţiile lor de neplăcere aŭ un caractĕr aprópe rebelic . . . . Holla, écă aci merg câţĭ va dintre Bledsoe, şi dacă veĭ binevoi a-mĭ ajuta să ridic acéstă piétră, gândesc a mĕ alătura şi eŭ la societatea lor şi a merge cu dênşiĭ maĭ de parte. O familie veche şi fórte onorabilă, aceştĭ Bledsoe. Înainte cu cincĭ zecĭ de anĭ obicinuiaŭ a veni a fără cu trăsurĭ mortuare trase de câte şese caĭ, şi cu alte pompe. Rĕmâĭ sănătos, amice."

Şi, cu piétra sa pe umĕr, să alătură de procesiunea cea înfiorătóre, trăgênd după sine cosciugul cel defectuos; căcĭ de şi mi-l'a oferit cu tótă insistinţa, totuşi am refusat să primesc acéstă locuinţă ospitalieră.

Cred, că maĭ bine de dóuĕ óre aŭ tot trecut pe dinaintea mea aceştĭ sĕrmanĭ espulsaţĭ, împovoraţĭ cu efectele lor oribile, şi în tot restimpul acesta steteam aci şi-ĭ compătimiam. Doĭ saŭ treĭ inşĭ dintre ceĭ maĭ tinerĭ se informară despre trenurile de nópte, ceĭ alaltĭ însĕ păreaŭ a nu cunósce acest mod de călătorie şi întrebaŭ numaĭ după obicinuitele drumurĭ publice către diferitele oraşe şi oraşele; multe dintre aceste acum nu se maĭ află pe nicĭ o cartă, ele aŭ dispărut de acolo, ca şi de pe pămînt, înainte de asta cu vre o treĭ zecĭ de anĭ; ér altele nicĭ n'aŭ esistat, de cât numaĭ pe cartă. Şi eĭ întrebaŭ despre bunăstarea cimiteriilor din acele oraşe şi oraşele şi despre veneraţiunea ce o aveaŭ locuitoriĭ pentru morţiĭ lor.

Întrégă istoria acésta mĕ interesă nespus de mult şi îmĭ escită compătimirea pentru aceste fiinţe fără patrie. Şi fiind că totul

pământul de făgăduință al Valachilor; ar fi vremea ca Széll, să se prefacă în furtună, ca să se curățéscă o dată aerul.“

Ne abținem de la aprețieri. Cu ómeni, cari *ast fel* manuéză condeiul nu ne dimitem în discuții. Lăsăm însă să vorbéscă în locul nostru o fóe unguréscă, carea, se vede, s'a revoltat și ea în contra acestor orgii ziaristice ale lui „Magyar Szó“.

În numĕrul 12 al revistei *„Közművelődés“* din Alba Iulia cetim:

„Românii greco-catolici serbéză în Septembre a. c. iubileul de 200 ani a sfintei uniri. Din acest prilej mitropolitul din Blaș va ține sinod provincial, și atât în Blaș cât și în reședințele sufragane vor fi serbări mai însĕmnate. Acestor serbări aparține și peregrinajul la Roma, aranjat de un comitet central din Blaș, și spre acest scop a și apărut de repetite ori avis în fóea „Unirea“. Românii greco-catolici de sigur vor lua parte la acest peregrinaj în număr frumos, parte ca să-și esprime nealterata lor alipire față de s. unire, parte să-și facă omajul la sfârșitul véculuĭ înaintea Romei, spre a se împărtăși de indulgințe. Ast fel stând lucrul, în cercurele competente ale Românilor greco-catolici a stîrnit legitim resens denunțarea mincinósă și fără nici un temeiŭ, că peregrinajul amintit ar avé caractĕr demonstrativ, sau că ar fi în ceva nex cu mișcarea liturgică din diecesele de Munkács și Eperjes, căci mitropolia din Blaș, nu are a face cu acésta nici în clin, nici în mânec. După cum aflăm din loc competent, ori ce suspicionare și combinare de atare natură este absolut falsă și nu va face serviciŭ de cât acelora, cari privesc cu rușine și cu durere la ori ce manifestare catolică mai înaltă.“

Reproducênd șirele aceste din o fóe magiară, credem, că obiectivitatea și calmitatea lor ar fi vrednică de luat în samă, cel puțin de cătră pressa magiară catolică, dacă nu de întrégă pressa cu vederi mai vaste ca a șovinistilor de la „Magyar Szó“.

La închierea foii aflăm că „Magyar Szó“ n'a sfârșit cu insanitățile sale. Sub titlul „Pactul din Blaș“ publică un noŭ articolaș, la care însĕ nu mai reflectăm, fiind că ne-am convins, că tóte cele scrise de numita fóe în afacerea nóstră, sînt nisce deprinderi de stil, prin cari autorul lor se învață a înjura pe tóte tonurile. Ér cu ceĭ ce înjură, nu mai putem sta de vorbă.

O vóce germână despre peregrinajul Rutenilor. — „Germania“ marele ziar al centrului catolic din Berlin în numĕrul de la 27 a l. c. scrie: „Nu de mult s'a presentat înaintea Sfîntului Părinte din Roma și un peregrinaj constătător din așa numiții „magiari greco-catolici.“ Cât de de parte este acest peregrinaj de adevĕr se vede din împrejurarea, că chiar conducĕtorii nu erau unguri, ci episcopii ruteni din Eperjes și Ungvár. Acest peregrinaj nu avea de scop participarea la indulgințele „anului sfînt“, ci mai mult voia să fie o demonstrație monstră pentru admiterea limbeĭ magiare ca limbă liturgică. Demonstrația a pățit fiasco. Sfîntul Părinte nu a permis, ca la primirea peregrinilor episcopul din Eperjes, să pomenéscă cererea despre încuviințarea limbii ungurescĭ ca limbă liturgică. Nu scim ce L-a înduplecat la acésta, pe Sfîntul Părinte, dar credem, că a fost reserva, ca nu cum va încuviințarea acésta, să fie o palmă pentru Slavii și Românii de ritul grecesc, câtă vreme s. Scaun nu întrelasă de a delătura pedecile, ce stau în calea unei eventuale uniri a tuturor Slavilor și Românilor cu Roma. Nesuccesul demonstrației a scos din sărite pe toți unguril fără deosebire de confesiune. Și fiind că nu aveau asupra cui să-și descarce mânia, și-au vĕrsat amarul asupra Românilor greco-catolici din Ungaria și Transilvania. Provedința a voit, ca acestia (Românii gr. cat. Red.) să serbeze chiar în Septembre a. c. iubileul de 200 ani de la unirea cu Roma. Din acest prilej redacția „Uniriĭ“ din Blaș pune la cale un peregrinaj la Roma, a cărui membri împărtășindu-se de grațiile anului sfînt, să mulțămésca lui Dumnezeŭ și Sfîntului Scaun pentru binefacerile ce le-au revĕrsat asupra némului lor prin unirea cu Roma. Foile magiare voesc să împedece acest peregrinaj. Și pentru ce? Causa o aflăm în articolul de fond al ziarului Bánffy-st „Magyar Szó“ din 18 a c. (cunoscut deja cetitorilor nos ri. Red.), unde se cere în terminiĭ cei mai aspri și mai vătĕmători urmărirea și pedepsirea mitropolitului Victor Mihályi, sub a cărui egidă se aranjéză peregrinajul. Óre să nu mai fie permis în imperiul unui *rege apostolic* de a învita pe credincioșĭ la un peregrinaj spre Roma și a-i însoți la mormintele Apostolilor?“

Clubul Sașilor. — Ca o întregire a celor scrise în primul de azi, reproducem următórea scrisóre din fóea vieneză „Information“.

„În camera magiară s'a constituit un partid noŭ, sub numirea: „Clubul Sașilor.“ În timpul de față sînt 13 deputați sași, din cari până acum 9 au păsit deja în legăturile noului club. Acești 9 deputați ai „prudentului și circunspectului“ popor săsesc aŭ pricinuit și până acum guvernului destulă durere de cap. Scopul espres al noului club este, să asigure sașilor, câte un loc în delegațiuni și în fie care comisiune a camerei. De óre ce însĕ condițiunile acestea nu-s îndestulitóre pentru constituirea unuĭ club politic, aŭ căutat și aŭ și aflat basa principială pe care s'aŭ putut consolida. Deputatul Bruckner, care a fost ales ca președinte al acestuĭ club, a declarat încă la 12 a c. înaintea alegĕtorilor sĕĭ din Sibiŭ, că el și colegiĭ sĕĭ sași stau pe basa „programului poporal săsesc,“ care fără de a avea o țintă antimagiară, cer din potrivă scut și apĕrare pentru feluritele rase sasogermane. În urma acestora apoĭ cu tótă tăria perhoreschiéză legea adusă înainte cu câțĭ va anĭ despre magiarisarea numiriĭ localităților din Ungaria.

În cercurile liberale și șoviniste se svonesce, că guvernul nu vrea să recunóscă clubul săsesc, căci nu póte tolera tendințele „separatistice“ și „naționale“. La tot casul trebue să așteptăm confirmarea acesteĭ sciri, căci ar fi fórte curios, ca să nu se tolereze organisarea partidelor politice. Nicăiri pe lume nu se cere permisiunea anticipativă a guvernului pentru organisarea unuĭ partid politic, și ast fel nici în vestita Ungarie liberală nu se póte cere. Se organiséză și trăiesc, dacă aŭ putere de viéță, dar nu se interesézĕ de-l convine ori nu guvernului esistința lor. Guvernul lea act despre aceea, că s'a organisat un noŭ partid, există și păsesce cu un anumit program. Bánffy și ministriĭ lui înainte cu cinci anĭ, când s'a format partidul poporal, aŭ declarat că nu-l vor recunósce. Eĭ, cu tóte aceste, partidul poporal există și e un factor, de care trebue să țină cont ori ce guvern. Ast fel va fi și cu noul club săsesc. Nu-i permis să fie perhorescat din motivul, că e organisat pe basă națională. Din contră, trebue deschisă calea naționalităților, ca să-și pótă espune plângerile în parlament și să se pună o dată capĕt la jocul de-a-ascunsele cu naționalitățile: atunci se va vedé dacă este seriósă în Ungaria cestiunea naționalităților, saŭ nu.“

Revistă bisericéscă.

Roma. Zilele trecute Sființa Sa pontificele Leo XIII a primit în audiență pe soția eredelui de tron al Svedieĭ și Norvegieĭ, cu pompa îndatinată la primirea domnitorilor.

Numĕrul peregrinilor, apropiindu-se s. sĕrbători ale apusenilor, cresce pe zi, ce merge. Singur numai în luna venitóre, patru peregrinaje mai mariĭ și-aŭ însinuat sosirea la locurile sfinte.

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinții patrieĭ se grăbesc cu votarea budgetelor pentru diferitele ministeriĭ. În zilele din urmă se ocupă cu cheltuelile ministrului de finanțe, cari, ca și cele de mai înainte fără multă bătae de cap, vor fi incuviințate.

Ministeriul de agricultură din parte-și, parte ca să promoveze agricultura, parte ca să se îngrijéscă de salubritatea aerului, a făcut un plan, după care o parte a Dunării ar trebui deviată pe șesul Ungarieĭ. Din canalul acesta, care érăși s'ar reintórce în Dunăre, s'ar puté iriga mai multe zecĭ de miĭ de jugĕre, și cu mijlocirea lui, mai multe

---

părea a fi aievea, și nu sciam că era vis, așa amintiĭ unuĭ trecător ideea ce-mĭ trecŭ prin cap. și a nume, ca se daŭ publicității acéstă emigrare tristă, — dar tot o dată observai, că n'așĭ putea-o reproduce fidel, așa cum s'a întîmplat, fără de a părea că vreaŭ să-mi bat joc de un obiect serios. Trecătorul însĕ plecându-se preste portița grădineĭ mele, îmĭ șopti la ureche:

„Nu-ți pese de asta. Comuna care póte suporta ast fel de cimiteriĭ, ca aceste din cari emigrăm noĭ, este în stare să supórte orĭ și ce s'ar zice despre morții ce zac într'însele.“

Chiar în momentul acesta cântă un cocoș, și procesiunea spiritelor dispăriŭ, nelăsând în urmă-ĭ nici o sdreamță saŭ os. M'am trezit, și observ că eram în pat, ér capul îmĭ atĕrna tare în jos preste stavilă, o posiție care era potrivită spre a visa visuri ce cuprind în sine o morală. Însĕ nu visuri poetice. —

De închiere asigur pe cetitor, că dacă cimiteriul orașului sĕŭ se află în bună stare, acest vis nu face alusione la acela, ci la al *altuĭ* oraș apropiat.

comune s'ar puté scăpa de apele stătătóre, ce infectézá aerul.

În timpurile liniştite în carî trăim şi în carî la noî tóte merg strună, cercurile politice parlamentare aŭ fost surprinse de formarea clubuluî parlamentar naţional săsesc. Membriî clubuluî sînt puţinî, abia sînt 9 deputaţî săsescî, fiind ceî alaltî în partidul guvernamental. Partidele parlamentare esistente de multă vreme nededate ca să vadă în mijlocul lor grupurî de deputaţî cu colorit de al naţionalităţilor, în dată după formare, aŭ şi enunţat verdictul asupra noŭ-născutuluî. Ei nu va fi recunoscut în viéţa parlamentară, prin urmare în comisiunile, în carî tóte partidele vor fi representate, Saşiî vor rămâné a casă, dacă nu vor voi să se contopéscă cu vre unul din partidele deja esistente, care staŭ pe basa dualismuluî.

Austria. În una din şedinţele trecute ale conferinţeî de împăciuire dintre Cehî şi Germânî, representanţiî Cehilor aŭ predat un ultimat ministruluî president Körber, în care spun, că prim-ministrul austriac orî să-şî spună părerea în ceea ce privesce folosirea limbeî cehe în afacerile interne ale Bohemieî, orî dacă nu, să disolveze conferinţa, ca pe una, ce nu maî are nicî un rost. Körber, după cum spun foile cehe, ar fi răspuns, că el bucuros restitue limba cehă, ca limbă oficiósă, dacă prin acésta se va ajunge pacea imperiuluî. Răspunsul prim-ministruluî a liniştit pe deputaţiî cehî, şi nicî Nemţiî nu s'aŭ arătat contrarî.

Pentru aplanarea totală a diferinţelor, carî acuma în mare parte s'aŭ domolit, s'aŭ ales dóuă subcomisiunî, cu scopul să facă proecte, ce ar fi să se desbată înainte de convocarea dieteî provinciale.

Într'aceea şi Cehiî tinerî, carî nu aŭ luat parte la conferinţă, încă aŭ ţinut o întrunire. Într'însa deputatul Gregr a învinuit pe Cehiî tinerî cu laşitate, pentru care fapt aceştia aŭ voit să-l scótă din clubul lor, dacă întrunirea nu ar fi fost disolvată. Nemţiî radicalî, încă aŭ ţinut o întrunire, dar fiind că într'însa s'aŭ ţinut vorbirî în contra coróneî, de asemenea a fost disolvată.

Basaţi pe cuvintele ministruluî president, cetăţeniî de confesiune israelită din Austria, carî la noî cu un cuvînt s'ar numi Evreî, şî-aŭ luat inima în dinţi şi aŭ trimes o deputaţiune de 6 membriî, carî aŭ făcut cunoscute ministruluî marile primejdiî, ce ameninţă în timpul din urmă pe strănepoţiî poporuluî ales de odinióră. Ministrul Körber, care tuturor tóte s'a făcut, se înţelege, a mulţămit deputaţiunii pentru încrederea, ce şî-a pus-o în el şi a rugat-o, ca orî şi când în plângerile sale să se adreseze la dînsul.

România. Dumineca trecută partidul liberal a ţinut în principalele oraşe din ţară întruniri de protestare contra procesuluî Hallier. Acum câţi va anî când s'a hotărît ridicarea portuluî Constanţa, s'aŭ încreditat acele lucrurî inginerului francez Hallier. Acesta, fie, că a fost şicanat de administraţie, fie, că a voit să tragă pe sfóră guvernul român, a tândălit cu esecutarea lucrărilor până ce în sfârşit a fost dat a fară. Acum Hallier a intentat proces statuluî român, cerênd drept desdaunare 18 mil. francî. Procesuî acesta se ţine înaintea unuî tribunal de arbitri. Discuţiunea şi pertractările se ţin în limba franceză. Advocatul luî Hallier e un advocat francez Poincaré.

Pertractările sînt aprópe terminate. Tribunalul a mers la Constanţa să ieie unele informaţiî la faţa loculuî.

Acest proces l'a folosit partidul liberal, ca o armă fórte bună contra conservatorilor, acusându-î că a umilit ţara, despreţuind limba şi lăsând să fie ofensaţî de străinî.

Întrunirea primă de protestare a fost turburată de o ceată de bătăuşî conservatorî, carî aŭ atăcat cu ciomege pe cetăţenî, ziarişti şi studenţi.

Opiniunea publică e amărîtă şi revoltată centra guvernuluî pentru acest proces umilitor.

În senat Tit Maiorescu a anunţat o interpelare în acésta afacere.

Se crede, că guvernul va cădea. Contra luî sînt şi junimiştiî, în frunte cu Carp.

Transvaal. Sărmaniî Burî cugetaŭ, că se vor puté susţiné ceî puţin la Kronstadt, dar în curînd s'aŭ vĕdut siliţi să părăséscă şi acéstă speranţă şi să se retragă cu toţiî în Transvaal. E drept, că preşedinţiî celor dóuĕ republicî aŭ ţinut vorbirî încurăjătóre către ostăşime, şi soldaţiî sînt resoluţî a se lupta pentru libertatea ameninţată cu nimicire, până la estrem, dar e drept şi aceea că trupele Burilor în retragerea lor către Transvaal întîmpină pretutindenea greutăţî, opunênduli-se la tot paşul corpurî de armată angleză. Răspins-aŭ el inimicul la Lobatsin şi pe generalul anglez Gatacre, carea le opria calea, încă l'aŭ bătut, dar în alte multe locurî grupurî micî de Burî sînt încujurate de inimic.

Puţin curaj maî inspiră Burilor starea critică a oraşuluî Mafekiug, care neprimind nicî un ajutor, de 5 lunî de zile, de când e asediat, e aprópe să se predea.

În Anglia nu mică îngrijire a causat petrecerea atât de îndelungată a generalului Roburts în fosta capitală a Oranjeluî, Bloemfontein. Pe cum a eşit însе la ivélă în timpul din urmă întârzierea generalului anglez, a fost necesară. Roberts n'a avut încredere nicî în Burii, carî la proclamările luî, aŭ depus armele. Şi aşa pentru ca de o parte să se îngrijéscă de regimul militar, ce el la instituit acolo, ér de altă parte, ca să se asigureze, că Burii după depărtarea luî nu vor maî lua armele, a fost de lipsă să rămână până acuma în Oranje, de unde va trece şi el în Transvaal.

Puterile, ce aŭ rămas în restanţă cu răspunsul la nota Burilor, prin care eraŭ rugate să întrevină în favorul păciî, s'aŭ grăbit a-şî achita datoria. Tóte doresc curmarea vĕrsărilor de sânge, dar paş decisiv pentru efeptuirea lucruluî dorit nu întreprinde nicî una. S'ar angaja şi Elveţia şi cu ea şi monarchia nóstră ca mijlocitor al păciî, dar la casul, când şi Anglia ar dori pacea. Anglia însе de aşa ceva nu vre să scie, ba a şi declarat, că în afacerile sale nu sufere amestec străin, înţelegêndu-se sub acesta, guvernul Statelor-Unite. Aşa dar bieţiî Burî aŭ rĕmas la discreţiunea poporuluî insular.

Corespondinţe.

Stolele preoţilor.

Diecesa de Gherla.

Anomalia ce esistă în diecesa nóstră, referitoriŭ la competinţele stolarî, pe carî le primesc preoţiî pentru îndeplinirea diverselor funcţiunî, mĕ îndémnă se aduc la lumină acest neajuns în colónele preţuituluî nostru ziar „Unirea“, care ca fóie bisericéscă are mărețul scop de-a înregistra orî ce avênt orî ce progres, dar tot o dată şi orî ce demers, orî ce decădinţă, fie morală, fie materială, care s'ar ivi în viéţa nóstră bisericéscă.

Absolvăm gimnasiul şi ne aplicăm la teologie. Absolvăm şi cursul teologic şi apoî după un interval maî scurt saŭ maî lung sîntem ordinaţî şi denumiţî la parochie.

Dar aci e rĕul!

Orî şi ce oficiŭ în ţéra acésta şi chiar şi în altele, e împreunat cu un salar fix, care, devenind vacant oficiul şi escriindu-se concurs, să face cunoscut până la un filer, ca ast fel concurentele se fie pe deplin orientat.

Nu aşa la noî!

Parochia, pentru un preot e o lume nóuĕ şi neumblată. Că de ce emoluminte şi isvóre de subsistinţă se va bucura dînsul în parochia la care e dispus saŭ la care competézá, aceea preotul nu o scie, — de nu cum va din propria informaţiune, — căcî în actul de denumire saŭ în cercularîul prin care să curentézá vre o parochie acésta nu se aminteşte.

Aŭ nu este acesta un defect destul de mare în administrarea dieceseî ca un preot să-şî ocupe parochia orbeşte, cu totul neorientat?

Dar acest defect e sorgintele altuî rĕŭ şi maî mare.

Ocupându-şî preotul parochia e silit a întreba de poporenî, — de cum va nu s'a informat pe altă cale, — despre stolele ce sînt în us, prin ce arată că el nu e împuternicit de maî marî, că ce ştole să priméscă şi ast fel le dă a înţelege, că el pot sta la târguélă cu preotul, ceea ce şi făcu, încercându-se în tot modul aî scăriţa venitele.

De aci provine apoî diferinţa cea mare între stolele diferiţilor preoţî; pentru că dintre 2 preoţî din diferite parochiî carî asemenea pórtă greutatea şi zăduful zileî, — carî într'o formă aŭ înghiţit pulverea şcolilor şi aŭ inspirat aerul lor mortificător, — unul primesce pentru o înmormîntare 10—20 fl. saŭ maî mult, cel alalt 3—4 fl., pentru un botez 50 cr. 1 fl. cel alalt nimic, pentru binecuvîntarea caseî 20—50 cr. saŭ 1 fl., pentru un părăstaş la morţî 1 fl., cel alalt însе pentru tóte acestea nimic.

Póte să mi-se obiecţioneze, că poporul în cele maî multe părţi e sĕrac şi ast fe-

nu se póte stabili o regulă generală, căci cel sĕrac nu póte solvi cât cel avut? Bine!

Înmormîntarea are să o facă preotul fie la sĕrac, fie la bogat, numai cât cel sĕrac îndestulĕscă-se cu un prohod cât e prescris în carte pentru care şi ştola e destul de moderată (cam de comun 2 fl.) şi să nu fie în drept de a pretinde de la preot mai mult pentru plată puţină. Acela însĕ care poftesce mai mult plătéscă şi mai bine, amĕsurat usului saŭ conţelegerei avute cu preotul, saŭ amĕsurat statutului diecesan.

Asemenea şi de botezat trebue preotul să boteze, dar pentru ce să fie obligat a face gratis acésta funcţiune în fórte multe parochii? Cele alalte funcţiuni, ca unele pe cari nu e silit omul să le facă, róge numai atunci pe preot să i-le facă când are putinţă de a le plăti.

Nu invidiez pe aceĭ fraţi cari se bucură de mai mari stole, — de parte să fie de la mine aşa ceva, — îmi compătimesc însĕ sórtea mea şi a acelora, cari sînt în aceeaşi osîndă, dând espresiune dorinţeĭ mele, de a vedé cât de curund sanat acest rĕŭ. Spre acest scop e datorinţa preoţilor ca în sinódele protopopesci ridicându-şi glasul în acésta cestiune, să aducă hotărîre, pe care luându-o la protocol, să o înainteze la locurile competente, spre a face dispositiunile necesari.

Avem şi noi statute, cari regulézĕ competinţele stolari ale preoţilor, durere însĕ, că prea puţin se practisézĕ, fiind în cele mai multe locuri împedecaţi de la observarea lor şi provocaţi la ţinerea usului.

Dar pentru ce să fim legaţi de usul vechiŭ, — mai ales acolo, unde în faptă nici nu sînt stole, de cât numai parodii. — când acum nu e în us ca cine va să fie preot cu câte va luni petrecute la o mănăstire? Dacă nu e în us, atunci nici stolele slabe de cari saŭ folosit bĕtrânii, — cari n'aŭ înghiţit timp de 16 ani pulverea şcolilor, nici acelea nu trebue să fie în us, căci saŭ schimbat timpurile şi cu ele şi noi, ci trebue să se pună în vigóre statutul acceptat şi autentificat în şedinţa Consistoriului plenar ţinută în Gherla la 3 Novembre 1873, care se află în „Îndreptariul practic“ de Tit Bud la pag. 481 şi 482, pe care fie care preot la ocuparea uneĭ parochiĭ trebue să-l aibă la mână şi de el să se ţină, ca de un document legal şi emanat de la forurile competente.

„Amari sînt rădăcinile învăţăturiĭ, dar dulci sînt fructele eĭ“. se zicea o dată; la mulţi preoţi însĕ nu poţi referi acésta maximă, de cât modificând şi partea a dóua după înţelesul celeĭ dintâiŭ, de óre ce şi fructele sînt mai asemenea cu rădăcinile. Te cuprinde ruşinea, când te veḑi, şi după 16 ani de învĕţătură, necesitat a călca pragul părinţesc cerĕud ajutoriŭ, pentru că cu venitele din parochie nu poţi subsista.

Spre închiere adaug, că se simte ardentă lipsă ca în actul de denumire saŭ în circulariul prin care să curentézĕ o parochie, să se noteze emolumintele respectivei parochiĭ, pe cum se face acésta în archidiecesă; pe cum şi aceea, că ce se ţine de competinţele stolari; să se aibă în vedere statutul amintit saŭ să se iee alte mĕsuri de lipsă, ca ast fel să nu mai fie dătătoriŭ de ton usul, pe care îl făcu ómeniĭ după arbitriŭ.

Cine are urechi de auḑit să audă!

Preotul Ĭ . . .

La Roma şi Paris.

Lucrările pentru aranjarea uneĭ călătoriĭ la Roma şi de acolo la Paris se continuă cu mult succes.

Călătoria va sta din dóuĕ părţi.

Întâia va fi un *peregrinaj la Roma.* Preţul unuĭ bilet de cl. I. dus şi întors cu provisiunea întrégă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. şi cl. III. 70 fl.

A dóua, pentru *espositia de la Paris,* va fi o continuare a celeĭ dintâiŭ. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inşi,* — grupa va merge la Neapol, unde se va face o escursiune pe Vezuv. De aci prin Florenţa, pasul St Gotthard la Paris, unde călătoriĭ rĕmân 7 zile. Călătoria acésta va costa, — înţelegêndu-se provisia întrégă, trăsuri, hotel, bilete la espositie ş. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârşitul luneĭ Septembre, probabil la 26 n.

Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoi. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoi ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntórcerea se va face prin Elveţia, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Ori ce informaţii mai detaĭate dă cu plăcere Redacţia „Unirii“, *carea arănjézĕ călătoria acésta,* şi carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea şi comoditatea cea mai mare.

Observăm, că relativ, preţurile sînt cu mult mai ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjézĕ la noi în ţară. Preţurile de călătorie se pot plăti şi în rate lunari.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul, din încredinţarea Curatoratului bisericesc local şi pe acésta cale aduc cea mai căldurósă mulţămită stimatului domn *Niculae Grozea* prim curator bisericesc şi soţiei sale Ana *Pantea Popa,* cari din propriul indemn, pe cum de alte orĭ aşa şi acum, spre mărirea lui Dumnezeŭ, înfrumseţarea s. Luĭ case şi spre binele de obşte aŭ cumpĕrat şi aşezat în turnul bisericeĭ nóstre un orologiŭ în preţ de 600 fl. v. a. depunând tot odată la mâna curatoratului bisericesc suma de 100 fl. v. a. ca fundaţiune separată pepetuă, din venitul căruia să se plătéscă îngrijitoriul şi trăgătoriul orologiului. Acéstă nobilă faptă ea însa-şi vorbeşce de sine. Mĕ simţesc îndatorat a mulţămi publice încă şi următorilor nobili dăruitori: Vĕduvei *Bucura Avram Botezan* carea a dăruit bisericeĭ nóstre 2 sfesnice mari lucrate în strug şi cu auritură în preţ de 100 coróne; Vĕduvei *Maria Il. Sasu* care a dăruit de asemenea 2 sfesnice, în preţ de 100 coróne; Erezilor luĭ *George Ir. Muscan,* cari aŭ donat un ciboriŭ aurit în preţ de 50 cor; D-luĭ *Anton Bobnica* şi soţia d-sale *Maria* cari aŭ dăruit o cruce aurită în preţ de 60 Leĭ, o candelă de argint în preţ de 30 Leĭ, o icónă a Înălţăreaĭ Domnuluĭ în preţ de 50 Leĭ şi alte ornate în preţ de 20 Leĭ; D-luĭ *George F. Popa* şi soţieĭ *Eva,* cari aŭ ridicat la cimiter o cruce de pĕtră în preţ de 54 coróne; *George C. Bozocea,* care aŭ dăruit o Evangelie în preţ de 17 Leĭ; *Finiţeĭ Ios. Aft. Popa,* care a dăruit o cruce pe s. altar cu 11 coróne; *Aneĭ I. Nicóră,* care a dăruit o icónă în preţ de 32 coróne şi érăşi D-luĭ *Niculae Grozea* prim curator şi soţieĭ *Ana,* cari aŭ dăruit 4 vestminte de acoliţi cu gulere de postav roşu în preţ de 20 coróne; luĭ *George M. Popa,* care a dăruit o cădelniţă şi un epitrafir în preţ de 28 coróne; luĭ *George Cornea* care a dăruit niste pânzături în preţ de 6 coróne. Dumnezeŭ le-răsplătéscă tuturor. Tohanul vechiŭ, 15 Martie n. 1900. Moise Brumboiŭ, preot greco-catolic.

Scirĭ personale. Aflăm, că Ilustr. Sa *Dr Augustin Lauran,* canonic, vicariŭ general în Oradea mare, a fost numit Prelat papal. Felicitările nóstre!

De la Academia Română Luni în 26, a fost recepţiunea solemnă a P. S. Sale *Nic. Popea,* Episcopul Caransebeşuluĭ. Şedinţa a fost presidiată de Maestatea Sa Regele Carol, asistat de Alteţa Sa Prinţul moştenitor. P. S. Sa a vorbit despre Archiepiscopul şi Mitrop. br. de Şaguna, analisând pe larg activitatea luĭ politică şi bisericéscă. Ĭ-a răspuns dl Dim. Sturdza, care a relevat importanţa celor doĭ marĭ mitropolitĭ din vécul al 19-lea, a luĭ Şaguna şi Veniamin Costachi. De o dată cu acéstă serbare înregistrăm şi aceea, că senatorul *Tache Anastasiŭ* repausat zilele acestea la Bucurescĭ, şi-a testat Academieĭ întrégă averea sa evaluată în peste patru milióne franci.

A dóua serată literară Casina română din Blaş, aranjézĕ *Duminecă în 1 April a dóua serată literară,* la care P. T. public se învită cu tot onorul. Serata se ţine în sala de desĕmn a gimnasiuluĭ din loc. Începutul precis la órele 6 p. m. Preţul întrăriĭ: de persónă 40 filerĭ. Serata va avé următorul program: 1. „Bună sara“, cor mixt; 2. Disertaţie, cetită de prof. *Gavril Precup;* 3. „Dor de mare“, romanţă de Ĭ. Murĕşan, cântată de dşora *Lucreţia Bunea;* 4. „Ideal“, poesie de G. Coşbuc, declam. de dşora *Căpuşan;* 5. „Nópte bună“, cor mixt.

Adunarea de primăvară a membrilor congregaţiuneĭ comit. Alba inf. e convocată pe 31 Martie n. Între obiecte sînt o mulţime de apelate contra alegerilor comitetelor comunale.

Concert. Geniala copilă *Aurelia Cionca,* a dat la 28 crt. în palatul Ateneului din Bucurescĭ, un concert, sub augustul patronat al Regineĭ Românieĭ. Nu ne îndoim, de succesul concertului, avênd ocasiune să apreţiem şi noi aci în Blaş, pe ds. Aurelia Cionca.

† George Vişa. Joĭ a fost înmormîntat la Zlatna, în faţa unui public fórte numeros, repausatul George Vişa. Născut la Făraş, şi mutat apoi la Abrud şi Zlatna, ca simplu măĭestru, prin cruţare şi economie şi-a agonisit o avere considerabilă. După cum aflăm, tótă averea, care se ridică la suma de 40 miĭ fl. a testat'o Capitului din Blaş, ca fundaţiune, spre scopurĭ culturali şi umanitari. La înmormêntarea sa aŭ luat parte din Blaş Rev. canonic *Dr Vasile Hossu* care a rostit cuvêntul funebral, apoi *A. C. Domşa, Alesandru Ciura, I. Brut Micu, prof. Aron Papiŭ* şi mai mulţi clericĭ din seminariŭ. Repausatul George Vişa a fost frate cu dl Ioan Vişa din Sibiŭ, care a făcut deja până acum mai multe fundaţiuni a căror capital se ridică la o cifră destul de considerabilă.

Necrológe. *Niculae Dumba,* membru al caseĭ seniorilor, mare proprietar în Viena, a repausat subit la Budapesta, de unde corpul sĕŭ a fost transportat la Viena. Dumba era cunoscut ca un mare filantrop, patron al artiştilor şi al soc. „România Jună“.

† *Ioan Serbac,* asesor consistorial, protopopul districtului de Tuţ, paroch în Gherţa-mică etc. după un morb îndelungat, suportat cu resignaţiune creştinéscă şi-a dat blândul şi nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoriului în 21 Martie, în etate de 75 anĭ, în anul al 49-lea al preoţieĭ.

† *Ioan Muste,* proprietar în Corueni, a repausat după lungi şi grele suferinţe la 23 Martie st. n. în anul al 80-lea al laboróseĭ sale vieţi.

Fie-le ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

Întroducere.

(Continuare.)

Dar ce! pentru acésta miseră viéță vremelnică a făcut Dumnezeŭ atâtea minunĭ! pentru lucrurĭ trecétóre, pieritóre. pentru o viéță, ce se sfârșesce la mormînt, Dumnezeŭ a mărit întru atâta puterea *părintelui* — și pentru suflet să nu fi făcut nimic? Și când e vorbă de aceea viéță cerească, pe care ne-a dărnit-o Dumnezeŭ și pe care mulțĭ inimicĭ cércă a o stinge, óre să fi lăsat El pe mamă desarmată, ca să privéscă fără putere la atacurile, pe carĭ nu le póte delătura; să privéscă decadința, din care să nu se pótă ridica! Oh! nu blăstămațĭ întru atâta făptura luĭ Dumnezeŭ! Cu privire la viéța primă, mama póte face mult, cu privire la a dóua póte *tot*. Și lumea va fi mântuită, dacă i-va succede a convinge pe mame despre acésta.

Contele de *Maistre* scrise o dată ficeĭ sale, Constanța cea vială și plină de spirit, care nu afla destul de frumósă rola femeilor în societate, ci voia, ca și ele să prindă péna și să scrie opurĭ, — ast fel: „Cum te înșelĭ, copilă dragă, despre adevĕrata putere și misiune a femeilor! Nu femeĭ aŭ scris „Iliada“, nicĭ „Phedra“, nicĭ „Athala“, nicĭ „Discursul despre istoria universală“, [1]) nicĭ „Telemach“ ș. c. a. — dar ele fac un lucru cu mult maĭ mare, de cât tóte acestea: în póla lor cresce cea ce e maĭ escelent pe lume (omul). [2])

Étă prima dintre puterile, ce le-a dat Dumnezeŭ mamelor. Eĭ le-a dat nu numaĭ puterea de a forma trupul pruncului, le-a dat și onórea cea maĭ mare de a-l forma sufletul!

Fără îndoiélă, dacă tatăl e un om de rênd, dacă mama se ocupă de nimicurĭ trecétóre, eĭ nu vor întipări în sufletul pruncului de cât un caractĕr de rênd, ca și eĭ. Dar priviți o adevĕrată mamă, un suflet plin de credință și spirit înalt, care maĭ bine ar vrĕ să móră, de cât se facă ceva în contra luĭ Dumnezeŭ și a conșciinței, urmând devisa energică a străbunilor nostri: *„Potius mori, quam foedari,* — maĭ bine mórtea, de cât rușinea!

Închipuiți-vĕ apoĭ, ce va câștiga sufletul bălĕtuluĭ în decursul alor nóuĕ lunĭ, cât timp dórme într'un sîn sfințit de o atare iubire, — în decursul alor 2—3 anĭ, când copilul de la mamă-sa plecată spre légăn, suge de o dată cu laptele și simțul de vîrtute și onóre; ce va câștiga în decursul primăverei vieții, când el se încrede mamei sale — și numaĭ eĭ; — și maĭ târziŭ, în aniĭ periculoșĭ a-ĭ juneței, când ne maĭ audĕnd de la nime adevĕrul, de cât numaĭ de pe buzele mameĭ creștine, — el îl ascultă; — și în urmă — în decursul vieții întregĭ, — pentru că până când mama trăesce, din inima eĭ ca dintr'un sóre dulce el primesce o lumină, ce strălucesce, încălzesce și dă viéță. Ce câștigă dar? Impresiunile primite de la o atare mamă nu se maĭ șterg din sufletul fiuluĭ — și vor resista împotriva orĭ cărei profanărĭ. Saŭ va pleca pe calea luminei și a vîrtuții — umblând cu stătornicie, saŭ dacă s'ar și întîmpla să cadă pe un moment, va conserva cel puțin rĕmășițele acelui foc sacru, restul acelei schinteĭ a cinsteĭ și omenieĭ, gata de a se aprinde éră-șĭ; — făcênd rĕŭ, fără voiă și trist va fi, sĕmn evident, că nu-ĭ de așa ceva; — miĭ de mărturiĭ clare, carĭ vor arĕta, că a avut o mamă creștină, carea l-a premers cu esemplu. Impresiile acestea, sînt asemenea statuelor frumóse stricate de mânile Vandalilor, carĭ și în ruinele lor, arată pe marele maĭestru, care le-a alcătuit.

Mĭ-ar plăcé să deschid aicĭ analele părinților creștinĭ, însĕ timpul nu-mĭ permite; pentru a aprinde totuși un entusiasm în inimĭ, voĭ espune cele dóuĕ căĭ ale sufletelor marĭ. Unele se ridică de-a dreptul la lumină și vîrtute, — altele, se abat mult de la calea dréptă, cum zice Maistre, dar éră se întorc de unde aŭ plecat — și apoĭ continuă drept. Și la unele și la altele veți observa adêncimea acelui caractĕr divin imprimat de o adevĕrată mamă.

D. e. cine a făcut pe St. Bernard așa curat, stătornic și înflăcărat de iubirea luĭ Dumnezeŭ? Tatăl sĕŭ Tescelin și mamă-sa s. Aletha. Și pe s. Francisca Chantal? Oh! ea nu a cunoscut pe mamă-sa, — dar a avut un tată, saŭ maĭ bine o mamă, orĭ pe amêndoĭ de o dată, — în persóna senatorului fără părechiă Fremiot.

Și s. Simforian, cuĭ are să mulțăméscă eroismul vieții și morții sale, dacă nu mameĭ sale, curăgióseĭ Augusta?

Póte-se pronunța óre numele luĭ Origene, acestuĭ mare și nobil geniŭ. fără a aminti pe venerabilul sĕŭ părinte Leonidas, care plecat spre légănul fiuluĭ sĕŭ ĭ-a sărutat cu respect peptul, ca templu al Spiritului sfînt? S. Ioan Chrisostom, ca episcop, prin curajul mameĭ sale nobile, a fost însuflețit la ideĭ așa înalte și planurĭ atât de mărețe. Se maĭ amintesc pe s. Atanasiŭ, s. Ambrosiŭ, s. Gregoriŭ cel Mare? Ar trebui să citez toțĭ eroiĭ și sfințiĭ, pentru că niciunul n'a fost, căruia se nu-ĭ fi dat Dumnezeŭ într'un tată saŭ mamă démnă de el — un înainte-mergĕtoriŭ, care să-l prepare pentru o chemare așa mărĕță. Și dacă în întunerecul istorieĭ nu putem observa tot de una mâna venerabilă, carea l-a format inima, — nu vĕ îndoiți a afirma, că ea totuși esistă; chiar ca și când vĕd o statuă de a luĭ Michel Angelo saŭ un tablóŭ de a luĭ Raphael; nu-mĭ pasă mult de-ĭ aflu numele subscris, orĭ nu; le privesc și prin céța ce acopere originea lor, care și așa nu ascunde de cât un nume deșert, salut geniul, care le-a conceput și a înavuțit lumea cu ele.

E mult, de când un scriitoriŭ renumit și profund simțitoriŭ a zis: *„Fortes creantur fortibus et bonis.“* — Ceĭ bravĭ se nasc din bravĭ și bunĭ [1]) Sfînta scriptură zice și maĭ nimerit, pentru că aceea-și idee frumósă o îmbracă în rază de lumină: *„generatio rectorum benedicetur“* — „némul drepților va fi binecuvêntat.“ Acésta tot de una va fi adevĕrată spre onórea mamelor creștine.

Ce privesce sufletele asemenea frumóse, carĭ însĕ înainte de a se întórce la adevĕr aŭ orbecat cât va timp prin întunerec, triste și neliniștite tânguindu-se după adevĕrul perdut, torturate de aducerea a minte, de admonierile materne, voĭ aduce în acésta carte un esemplu, așa de strălucit, în cât nu cred se maĭ fie lipsă a cita și altele.

Se va vedé, cum se întipărésce caractĕrul dumnezeesc în sufletul bălĕtuluĭ; și cum, dacă a fost întipărit de o mamă adevĕrată, nicĭ cele maĭ violente patimĭ nu-l vor maĭ póte șterge. Numaĭ cât — o mamelor! mult trebue să suferiți voĭ, până când veți influința așa de adênc în sufletul copiluluĭ. Durerile nașcerii nu-s nimica pe lângă acestea; dór e și drept să sufere omul, când e vorbă să formeze ceea, ce e maĭ mare pe lume.

Un autor isprăvindu-și opul zise: „Am ajuns la capĕtul acesteĭ lucrărĭ în liniștea uneĭ ostenelĭ de 17 nopți; și îngrozit încă de greutățile, ce mĭ-a causat, mĕ întreb îngrijat óre asculta-vor ómeniĭ de vorbele mele?“ O mame, puteți zice și voĭ ast fel? Și voĭ vĕ îngroziți de suferințele, ce v'aŭ causat formarea sufletului bălĕtuluĭ vostru? Óre puté-se-va scrie și despre voĭ, ceea ce a scris s. Augustin despre admirabila sa mamă, a căreĭ viéță vĕ voĭ descrie-o în cartea acésta; adecă: „Ea a suferit maĭ mult pentru a mĕ nasce adevĕrului și vîrtuții, de cât când m'a adus pe lume.“

Acésta e prima învĕțătură a acesteĭ cărți și-s convins, că în timpurile nóstre triste e și de interes, și binevenită.

Ea maĭ cuprinde și o a dóua învĕțătură, éră-și fórte însĕmnată, care e urmarea necesară a celeĭ dintâiŭ. Pentru că, ce ar folosi să fi dat Dumnezeŭ mamelor puterea divină de a întipări un caractĕr sacru în sufletul pruncilor lor, dacă nu le-ar fi provĕdut și cu o altă putere, tot așa de tare și sigură, spre a-ĭ scuti, când încep patimile și a-ĭ scăpa din atâtea pericole. Și de ce a dat Dumnezeŭ aceea lege minunată, că pe când tinĕrul e aprópe de culmea arzĕtóre a patimilor, — tatăl sĕŭ se cobóră de acolo; și éră-și pe când fata tinĕră îșĭ apropie de buze pocalul farmecat, de unde ceĭ 16 anĭ cred. că vor bea fericire, — mama-sa l-a golit deja până în fund și chiar atunci se desbalerĕ de deșertăciunile și ilusiunile lumeĭ înșelătóre, când fiiĭ sĕĭ sînt amenințați a fi orbiți de ele?. De ce? dacă nu pentru aceea, ca copilul să audă adevĕrul de pe buzele acelnia, în a căruĭ sinceritate nicĭ când n'a dubitat, care singur e în stare să-l mântuéscă de vanitățile gôle.

(Va urma.)

---

[1]) Bosuet.

[2]) De Maistre, *Lettres inédites,* tom. I. p. 194.

[1]) Horaț.

Silinţele de unire în Moldova cătră sfârşitul véculuĭ al XVI-lea.

(Fine.)

Aşa se desvoltaseră bine lucrurile pregătitóre. Mai resta încă numaĭ actul formal al unirii cu Roma, pentru ca Moldoveĭ să i-se redea adevărata credinţă, temeiul libertăţii spirituale şi al civilisaţieĭ adevărate. Dară deja începu a se clătina posiţia hospodarului, şi norii ameninţătorĭ, carĭ plutiaŭ de-asupra capului luĭ, prevestiaŭ apropiata luĭ cădere. Căcĭ în aceea-şĭ clipă, în care Petru cercă a câştiga pe sama stăpânieĭ sale un razim în o alianţă cu Roma, în aceea-şĭ clipă se iviră doĭ pretendenţĭ de tron, carĭ spre realisarea planurilor salè amîndoĭ umblaŭ după favorul Papeĭ. Unul era un anumit Bogdan, fiul voĭvodului Iancu Sasul, carele fuse esecutat în Lemberg în Iuniŭ 1582; éră al doilea era Ştefan, un fiŭ al hospodarului Alexandru (Potcóvă?), carele murise deja de mult. Bogdan trimise pe un anumit Michail Rodioto la Roma cu epistole, în carĭ ruga pe Papa cu stăruinţă, să-ĭ ajute şi să-ĭ dea scrisorĭ de recomandare la regele Polonieĭ. Dară solia luĭ Rodioto, pe cum uşor se putu prevedé, nu avu resultatul dorit, maĭ ales pentru că informaţiile, carĭ Hanibal şi-le câştigă din comisia Sfîntuluĭ Părinte despre persóna luĭ Bogdan, nu reuşiră de loc favorabile pe sama acestuia. Bogdan, — aşa scrie nunţiul în 6 August 1589 cardinaluluĭ Montalto, [1]) — Bogdan e un prunc cam de 14 anĭ, fiul aceluĭ Iancu, carele prin mijlocirea luĭ Bruti şi a luĭ Sinan-paşa dobîndise stăpânia Moldoveĭ, dară nu împlinise promisiile, ce le dase protectorilor sĕĭ; Pórta îl lipsi de tron, şi el scăpă în Polonia şi acolo îşĭ sfârşi în Lemberg viaţa sub mâna ghîdeluluĭ. Atât regele Polonieĭ cât şi senatul luĭ se declarară în contra numiriĭ luĭ Bogdan de principe al Moldoveĭ, „maĭ ales pentru că între Polonia şi între actualul voĭvod esistă raporturile cele maĭ intime de prietinie. A fară de aceea biserica catolică sub stăpânia luĭ Petru are în Moldova parte de libertatea cea maĭ mare. În vederea împrejurărilor acestora nu ar fi decĭ consult, să se favoriseze Bogdan, — care preste tot nu merită încredere.“

Cu mult maĭ primejdios putea, să fie principeluĭ Moldoveĭ Ştefan, care chiar în Moldova avea maĭ mulţĭ părtinitorĭ. Pentru ca să-şĭ validiteze în chip maĭ dăĭnuitoriŭ pretensiunile sale la principatul Moldoveĭ, se duse în persónă la Roma şi subşternu luĭ Sixt V. o scrisóre, [2]) în care el (Ştefan), mitropolitul Anastasiŭ de Suceava şi episcopul Georgiŭ de Roman [3]) rugară în numele a „tot sfatul“ Moldoveĭ în genunchĭ pe Papa, să se milostivéscă de eĭ şi de sermana ţară cea rĕŭ asuprită. „De nesuferit,“ aşa zugrăvesc eĭ starea sa, „sînt asupririle şi actele de violenţă, carĭ avem, să le suferim din partea Turcilor necuraţi. Eĭ ne-aŭ impus de principe pe un străin, care ţine în apropiarea sa ómenĭ rĕĭ: Turcĭ, Grecĭ, Ungurĭ şi „Montanos“ (probabil Saşĭ din Ungaria), carĭ tractézà ţara şi pe locuitorĭ eĭ cu nedreptate, răpesc şi pângăresc soţiile şi fetele lor. Prădată şi pustiită e ţara, nu se maĭ înalţă la cer rugăciunĭ evlavióse, şi legile nóstre se calcă în picióre de ómenĭ aceia fără de Dumnezeŭ şi fărădelege...“ Dumnezeŭ miscе decĭ întru bunătatea sa pe Papa, să-şĭ aducă a minte de rĕŭ asuprita ţară, să o scape, dacă se póte, de asupritorĭ eĭ şi să recomande regeluĭ polon înălţarea luĭ Ştefan pe scaunul hospodăresc al Moldoveĭ.

Tânguirile acestea le primiră în Roma întru început cu mare neîncredere, maĭ ales pentru că Petru Schiopul, despre evlavia căruia sosiseră în Roma maĭ înainte raporturĭ aşa de favorabile de la Hanibal şi de la Solikowski, în scrisórea aceea se zugrăvia ca un străin şi usurpator, care se încunjură cu ómenĭ, carĭ îşĭ bat joc de tótă religia şi moralitatea. Dară Ştefan nu-şĭ perdu sperarea. El se întórse în Roma în vĕdul tuturor în sinul bisericiĭ catolice şi reuşi, — prin mijlocirea cuĭ şi pe ce cale, nu se póte constata cu documente, — ca Sixt V. să recomande dorinţa luĭ prin epistole speciale [1]) regeluĭ Polonieĭ, împĕratuluĭ german, archiducelui Ernest, cardinaluluĭ Andreiŭ Batori, cancelaruluĭ regatuluĭ polon Zamoiski şi nunţiuluĭ. Tot de o dată admoniă Papa prin breveta din 5 Aprilie 1590 pe mitropolitul de Suceava şi pe episcopul de Roman la unirea cu biserica catolică.

Schimbarea acésta aşa de neaşteptată a părereĭ Sfîntuluĭ Scaun la privirea cea dintâiŭ póte, să deştepte mirare, dară putea, să se justifice uşor, dacă luăm în socotinţă situaţia cea întru adevĕr desperată, în carea-l aduse pe Petru forţa întîmplărilor din aniĭ 1589 şi 1590. Porţiĭ nu putură adecă, să-ĭ rĕmână multă vreme necunoscute raporturile cele prietinescĭ ale luĭ Petru cu Polonia. Eĭ întru adevĕr şi căduu în scurtă vreme în bănuéla, că a închiat cu regele Sigismund al Polonieĭ o alianţă împotriva Porţiĭ, şi numaĭ silinţelor mareluĭ sĕŭ camerar avu, să-ĭ mulţăméscă, că sultanul îĭ lăsă stăpânia. În 20 Iuniŭ 1589 sosi Bruti din Constantinopol la Iaşĭ. Vestea despre resultatul favorabil al solieĭ luĭ îĭ alergase deja înainte. Înaintea zidurilor cetăţiĭ îl întimpină hospodarul cu tótă curtea sa şi îl încărcă cu daruri în semn de mulţămită pentru serviţul, ce i-l a prestat, dară, pe cum scrie Hanibal, [2]) maĭ ales pentru că nutria temerea, că Bruti, răzimându-se pe favorul mareluĭ vizir, ar puté, să umble, să dobîndéscă el însu-şĭ stăpânia preste Moldova. Dară nu din partea acésta îl amenința primejdie.

În acela-şĭ an în August porni o óste tătărésca de 100,000 de ostaşĭ spre Rusia mică şi Podolia; ea voia, să rĕsbune o năvălire de pradă, ce o făcuseră nu de mult Casacĭĭ în ţĕrile turcescĭ. Adevĕrat că Casacĭĭ respinseră pe Tatarĭ şi-ĭ alungară preste graniţele Polonieĭ; dară prin acésta nu era delăturată primejdia, ce amenința pe Petru. Beglerbegul de Silistria Hyder-paşa trecuse deja Dunărea cu o óste turcéscă puternică, stând neîncetat gata, să între în Polonia. Voĭvoĭiĭ Munteniеĭ şi Moldoveĭ primiră porunca, să unéscă cetele sale întrarmate cu óstea turcéscă. [1]) Hetmanul polon Zamoiski se găti spre respingerea sângerósă a vrăşmaşuluĭ creştinilor. Pe Uchanski şi pe Bruti îĭ trimiseră într'aceea la Constantinopol, să pornéscă tractative de pace cu Pórta. În August 1590 Bruti sosi deja în Varşovia: silinţele luĭ reuşiseră, să dobîndéscă un armistiţiŭ între cele dóuĕ puterĭ [2]) Polonia era mântuită, dară zile triste vĕdu nefericita Moldovă. Abia părăsiseră Tatarĭĭ şi Casacĭĭ ţara, şi deja o şi potopi óstea turcéscă. Hyder-paşa luă frînele guvernăriĭ în mânile sale; Petru adevĕrat că maĭ resida în Iaşĭ, dară era despoiat de putere şi de vadă. Pe lângă aceea se maĭ iviră de un an în cóce éră şi éră pretendenţĭ noĭ de tron, carĭ umblaŭ, să dobîndéscă stăpânia Moldoveĭ, — istoriograful Xenopol numĕră nu maĭ puţinĭ de patru a fară de Ştefan şi de Bogdan. Petru nu avea decĭ nicĭ cel maĭ mic prospect de a-şĭ maĭ păzi multă vreme dignitatea de principe. Cine ar puté decĭ, să bage de vină Sfîntuluĭ Scaun, că pe lângă o stare ca acésta a lucrurilor nu luă maĭ mult în socotinţă pe Petru şi împărtăşi protecţia sa luĭ Ştefan, care cu trecerea sa publică la biserica catolică îmbia garanţa, că va şi împlini în chip credincios promisia sa, va sevârşi adecă unirea bisericiĭ moldovenescĭ cu Roma?

Într'aceea luase Ferad-paşa locul mareluĭ vizir Sinan-paşa. Actul cel dintâiŭ al activităţiĭ luĭ de mare vizir a fost urcarea tributuluĭ anual, care avea Petru, să-l solvéscă Porţiĭ. Dară Petru, care spre combaterea rivalilor sĕĭ prădase deja sume enorme pe sama marilor dignitarĭ aĭ Porţiĭ, vĕdu, că nu póte, să împlinéscă pretensiunile noului mare vizir, şi simţul luĭ de dreptate nu-l lăsă, să ruineze cu desevârşire ţara cea destul de asuprită prin evenimentele cele maĭ de pe urmă. El maĭ preferi, să pribegéscă ca fugariŭ în străinătate, de cât să încarce pe sine blăstĕmul ţĕriĭ. De la hotărîrea luĭ de a părăsi ţara, pe cum spune cronicariul Ureche, [3]) nu putură, să-l abată boiariĭ, şi aşa vedem decĭ pe Petru în August 1590 însoţit de credincioşiĭ sĕĭ boiarĭ Luca Stroicĭ şi Ieremie şi Simion Movilă fugind preste Polonia în împĕrăţia germană. Acolo îl împărtăşi împĕratul german în primirea cea maĭ prietinéscă. Boiariĭ numiţĭ se întórseră în Polonia, éră mitropolitul Georgiŭ Movilă rĕmase neîncetat lângă stăpânul sĕŭ. Petru după tótă probabilitatea se duse conform dorinţeĭ sale în anul 1592 la Roma, pentru ca acolo să cerce mângăiare şi întărire pe sama inimiĭ sale celeĭ frânte. [4]) Nu se póte constata cu tótă siguranţa, dacă s'a făcut catolic. După ce a petrecut un an în cetatea Tulin, se mută Petru la Botzen în Tirol. În anul 1594 îl aruncă o bólă grea la pat. După ce primi sfintele sacramente ale greŭ bolnavilor din mânile mitropolituluĭ Georgiŭ, închiă viaţa sa cea fórte mişcată aprópe de Botzen în ca-

---

[1]) Theiner l. c. n. 103. p. 142.

[2]) Datată Suceava în 15 Iuniŭ 1589 (Theiner l. c. n. 79. p. 104 .

[3]) Petru Schiopul numise pe Georgiŭ Movilă mitropolit de Suceava, pe când trăia încă mitropolitul Anastasiŭ cel numit de unul din voĭvoĭiĭ ceĭ de maĭ înainte. Acesta decĭ agita în favorul luĭ Ştefan împreună cu episcopul de Roman cel asemenea destituit de Petru.

[1]) Datate din 5, 10, 24 Aprilie 1590 (Theiner l. c. n. 118 urr. p. 166—168).

[2]) Către Montalto 6. August 1589 (Theiner l. c. n. 103. p. 143).

[1]) Hanibal către Montalto 31. Martie 1590 (Theiner l. c. n. 135. p. 181).

[2]) Bruti către Montalto 24. August 1590 (Theiner l. c. n. 134. p. 176 ur.).

[3]) L. c. II. p. 381.

[4]) În un rĕspuns din 20 Aprilie 1592 Clemente VIII. îĭ promite primire prietinéscă în Roma (Theiner l. c. n. 161. p. 209).

stelul din Zimmerlehen al consilieriului împĕrătesc Ferdinand de Küepach. [1])

De o dată cu a stăpânului şi scutitoriului lui se stînse şi steaua lui Bruti. Sub următoriul lui Petru, Emanuil Aron (1591—1593), sfârşi Bruti viaţa sa de mâni de asasini.[2]) Ştefan nu se arĕtă pe arena istoriei moldovenesci. Cu mórtea lui Sixt V., cu fuga lui Petru şi cu uciderea lui Bruti dispărură tóte prospectele la unirea bisericii moldovenesci cu Roma. Ieşuiţii mai rĕmaseră câţi va ani în Moldova şi ostenirá spre întórcerea ţĕrii.[3]) Dară ceea ce sădiră ei, aceea căḑu în scurtă vreme jertfă turburărilor şi răsbóielor neîncetate.

Ioan Al. Roth S. I.

Notă. Preţióse documente asupra acestei teme se află şi în „Istoria diecesei de Oradea mare," partea I. de Dr Ioan Ardelean, şi a fost tractată tot acolo în §. 3. Documentele acelea sînt copiate de pe isvórele cele mai autentice aflătóre în bibliotecele din Roma.

[1]) Cf. Nilles, Symbolae, Oeniponte 1885. II. p. 996. — Petru a fără de o fată mai lăsă în urma sa şi un fiu cu numele Ştefan. Acesta după mórtea tătâne-sĕu a fost crescut în colegiul Ieşuiţilor din Innsbruck şi ca membru al congregaţiunii Mariane s'a distins prin adevĕrată evlavie şi prin dragoste intimă faţă cu Maica lui Dumnezeu. El a murit în 2 Martie 1602 în vrîstă de 18 ani şi s'a înmormîntat în biserica parochială din Innsbruck. Când acésta în anii din urmă s'a zidit din noŭ chiar din temelie, osemintele tînĕrului principe s'aŭ aşeḑat în chor de-a stînga de la altariul Maicii Domnului (Nilles l. c. p. 1005 ur.).

[2]) Xenopol l. c. V. p. 112.

[3]) P. Schonhovianus, născut în Colonia, îşi închiă viaţa în Moldova. Timpul şi locul morţii lui însĕ nu se sciŭ. (Wielewicki, l. c. p. 121.)

Editor şi redactor răspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

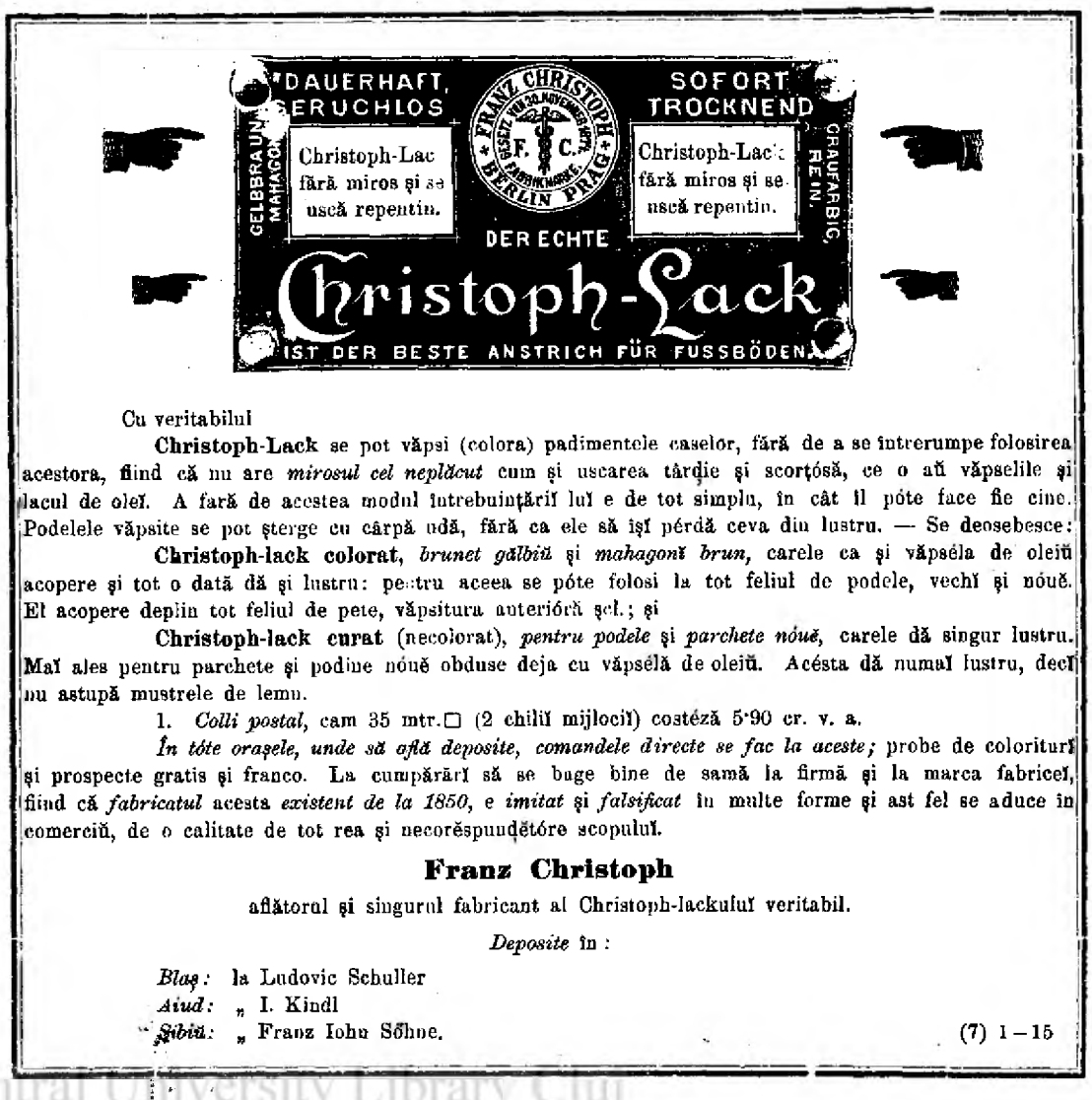

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târḑie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fără de acestea modul întrebuinţării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşi pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagoni brun*, carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechi şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ*, carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numai lustru, deci nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal*, cam 35 mtr.□ (2 chilii mijlocii) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărări să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabricei, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850*, e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspunḑĕtóre scopului.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackului veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 1—15

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1899.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8 50			2.10	pl.	Viena sos.		1.50	7.20	1.50	6.20
8.30	1.55		5.45	9.15		Budapesta		7 10	1.50	7.50	6 20
11.21	3.49	5.10	9.27	11.12		Szolnok	8·30	3.22	11.36	5.32	3.25
1.33	5.21	8.00	11.33	1.47		P. Ladány	5.50	12 54	9.59	3.56	1 12
3.42	6.39	7.22	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare pl.		11.04	8.43	2.38	11.32
3.58	6.46	12.20	2.06	2.18	pl.	Mezŏ-Telegd sos.	7.12	10 44	8.38	2.31	11.17
4.38	7.15	1.15	3.03	2.50		Rév	6.21	1.07		2.01	10.42
5.20	7.50	2.21	3.45	3.26		Bratca	5.26	9.32	7.47	1.34	10.08
5.49		2.57	4.06			Ciucia	4.50	9 11			9.50
6.31	8.37	4.00	4.53	4.16		B.-Huiedin	3.30	8 37	7 09	12.52	9.19
7.16	9.08	4.59	5.32	4.52		Ghârbĕŭ	4 58	7 55	6.40	12.20	8.37
8.06		6.15	6.24				3.05	6.54			7.37
8.35	10.08	7.04	6.59	5.55	sos. pl.	Cluş pl. sos.	2.20	6.13		11 01	7.—
8.50	tr. pas.	8.40	2.05	6.11		Apahida	5.24	4 27	5 23	10.46	6 45
9.07	0·47	9.09	2.52	6.27		Ghiriş	5.02	4.02			6 27
10.14	12.33	10.40	4.45	7.26		Cucerdea	3 37	2.33		9.23	5.12
10.44	1 08	11.25	5.38	7.50		Uióra	3.06	1.58		8.54	4.43
10.56	1.17	11.40	5.57	7.52		Vinţul de sus	2 56	1.48		8.49	4.33
11.03	1.25	11.49	6.08			Aiud	2.48	1.41			4.27
11.12	1.34	11.59	6.19	8.16		Teiuş pl. sos.	2.41	1.33			4 20
11.34	1 59	12.29	6.50	8.32		Crăciunel	2.17	1.06		8.23	3 59
11.52	2.22	12.55	7.31	8.37		Blaş	1 55	12.41		8.08	3 38
12 24		1.30				Micăsasa	1.29			8.00	3.02
12.53		2.07				Copşa-mică pl. sos.	12 55				2.36
1.14		2.29		9.04		Mediaş	12.34			7.34	2.16
1.45		3 11		9.31		Elisabetopol	11.56			7.08	1.44
2.01		3 31		9.43		Sighişóra	11.35			6.56	1.25
2.15		3.46		9.45		Haşfaléu	11.14			6.54	1.06
2.33		4 08		9.59		Homorod	10.55			6.41	12.49
3.04		4 45		10.23		Ágostonfalva	10.24			6.20	12.18
3.40		5.27		10.51		Apaţa	9.45			5.55	11.40
3.47		5.47		10.58		Feldióra	9.35			5.46	11.33
4.03		6.—		11.12		Braşov pl. sos.	9.12		Circulă Vinerea Predeal-Braşov	5.32	11 16
5.35		7.56		12 26		Timiş	7.44			4. 7	10.03
6.13		8.36		12.58		Predeal	7.02	4.51		3 53	9.22
6.42		9.09		1.16	sos.	Bucuresci pl.	6.37	4.20		3.37	8 58
7.16		9.40		1.35			5.58	3.32		3.16	8.27
8.—		10.25		2.09			5.08	2.10		2.45	7.48
8.55		11.—		2.19			9.27		6.58	2.18	5.20
4.40		12.26		3.01					5.57	1.42	4.14
5.10		1.11		3.31			8 47		5.11	1 12	3 32
11.55		8.15		9.10			8.20			9.15	7.45
							3.15			9.30	8 30

Copşa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren	Mixt			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11 30		7.10	pl.	Copsa mică sos.	6.25	9 32	3.15		12.35
3.57	6.36	12 54		8 50		Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.19	7.04	1.20		9.15			4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			sos. pl.	Sibiiu pl. sos.					tr. m.
4.30	Numai Marţa şi Vinerea comunic.	2.						7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8 57
5.22		2.51				Tălmaciu-m.		6.45			8.04
6 15		3 59				Avrig		6 01			7.15
8.34		6.55			sos.	Făgăraş pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	Numai Joia sos.	9.10	4 20			Mureş-Ludoş			6 48	7.30
5 03		10.28	3.35			Zau			5 51	6 33
6.54		12.39	7.11			Ţagu-Budatelic			5.—	4.51
7.52		1.53	Bald			St. Mihaiu de câmpie			Bald	3.42
8 44		3.02				Lechinţa				2.47
9.22		3.52	Ciuc.			S.-Măghiăruş			Circ.	2.01
10 11		4 55	Marţa			Bistriţa			Marţa	1.16

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

2 08	8.10	3.11	11.01		pl.	Cucerdea sos.		7.42	2.38	8.35
3	8.51	3.52	11.41			Ludoş		6.59	1.55	7.42
3 58	9.40	4 39	12.29			Cipăn		6.24	1.19	6.56
5	10.30	5.29	1.17		sos. pl.	Oşorhei pl. sos.		5 30	12.25	5.50
5.15	10 42	5 39							9.00	5.04
6.44	12.16	7.17			sos.	Regh.-săs pl.			7.39	3 30

Ghiriş — Turda

7 33	11.—	5.—	10.23		Ghiris — Turda			5 05	10.30	2 20
7.55	11.22	5.22	10.45					4.45	10 10	3.00

Alba-Iulie — Zlatna.

4 37	9 40	4.36			Alba-Iulia—Zlatna				7.22	1.01
7.28	12.25	7.47							5.—	8.22

Kükülló szög — Sóvárad.

3.25	2.30				Kükülló szög				5.50	1
4 10	3.13				Sân.-Miclouş				9.42	50
4.46	3 57				Cetat.-de-Baltă				10 29	5
5.54	4.55				D.-Sân.-Mărtin				11.16	6
9.30	8 30				Sovarod				11.55	7

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu linii negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pe ntru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 50 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 7 April 1900. Numĕrul 14.

Ajutoriul de stat.

(X.) În zilelea aceste s'a spedat clerului nostru archidiecesan circulara consistorială, prin care se notifică, cum că pe anul 1899 s'a asignat pe séma clerului archidieceseï nóstre un ajutor de stat în suma de 46.320 fl. v. a., şi de o dată se comunică şi lista preoţilor, cari aŭ fost împărtăşiţi din acest ajutor pe cum şi sumele, ce le capĕtă fiesce care.

Orï cât ar fi de gingaşe cestiunea acésta şi orï cât de multe ar fi recriminările, ce pentru ţînuta nóstră observată în afacerea ajutoriului de stat, siliţi am fost a-le înghiţi, nicï acum nu putem să tăcem, ci trebue să ne spunem vederile nóstre în faţa acesteï nóuĕ împărţirï. Pentru că orï ce s'ar zice dar pentru noï supremul interes este şi rĕmâne: *demnitatea şi independenţa clerului.*

Că dór scris este: „Năimitul năimit este şi nu-ï este luï grijă de oï."

Cel dintâiŭ lucru în nóua împărţire e, că de astă dată nu mai avem de a face cu dóuĕ ajutóre, cu unul ordinar şi cu unul estraordinar, ci numai cu unul. Va se zică, ajutoriul ordinar de 18 000 fl. s'a contopit cu ajutoriul estraordinar, ce se dădea în anii trecuţi sub titlu de desdăunare pentru venitele micşorate în urma introducereï legilor politico-bisericescï.

Înoirea acésta nu ne supĕră, din contră o aflăm naturală, după ce art. de lege XIV din 1898 îi dă drept ministruluï de culte, ca şi până la regularea definitivă a congruei preoţimeï catolice, să pótă suplini venitele preoţilor catolicï după normele statorite în legea amintită pentru întregirea venitelor preoţimeï acatolice. Aşa dară contopirea celor dóuĕ feliurï de ajutóre o aflăm şi naturală şi indicată. Pentru că e tot de una mai bine şi mai favorabil, să te găsescï pe basa uneï *legï* fie cât de rele, de cât pe basa uneï *ordinaţiunï* fie cât de bune.

A dóua inovaţiune la împărţirea ajutoriuluï de stat de pe anul 1899 o aflăm în împrejurarea, că de astă dată nu să cere vidimarea cuitelor din partea oficielor pretoriale. Adevĕrat că nu să spune a nume, ca pretorii să nu mai vidimeze cuitele, dar din împrejurarea, că vidimarea pretorilor nu să impune a nume, trĕbue să conchidem, că vidimarea acésta pentru împărţirea actuală nu să mai cere.

Dacă e corectă interpretarea nóstră — şi trebue să fie corectă, de óre ce alt cum circulara p'ar fi corectă, ceea ce nu ne este permis a presupune, — atunci trebue să deducem, că între Ordinariatul nostru şi între guvern aŭ urmat pertractărï, şi că resultatul acestor pertractărï a fost: căderea vidimării pretoriale.

Nicï aicï nu scim posisitiv, cum stă lucrul. Dar dacă e corectă deducţiunea nóstră, atunci n'am avé de cât să ne închinăm cu omajiŭ pururea datorit Ordinariatului nostru, şi să aducem prinos de recunoscinţă şi guvernuluï ţării, care a avut destul patriotism, să îndrepte o mare greşélă din trecut.

Întru adevĕr e cunoscut de obşte, că motivul principal, pentru care clerul nostru s'a revoltat în potriva ajutoriuluï de stat, n'a fost ajutoriul însuşi, pe care cu dragă voe şi recunoscĕtóre inimă l'a primit, ci a fost a nume clausula de vidimare a pretorilor, prin care clerul nostru era dat ocară auctorităţilor politice superióre, carï după absolut nicï un drept nu aveaŭ chemarea să judece despre meritele şi despre conduita venerabiluluï nostru cler.

Căderea acesteï clausule decï însémnă ştergerea condiţiuneï celeï mai umilitóre.

Lauda să fie a aceluia, care o meritá.

Dar să băgăm bine de sémă, că bucuria nu ne póte fi neturburată. Cum am şi puté avé noï o bucurie senină?

În cerculară stă, că baniï se vor speda la adresa fiesce cărui preot prin postă.

Dacă am dedus bine mai la deal, atunci şi acum vom fi feriţi de greş, dacă vom zice, că şi modalitatea acésta de împărţire trebue să fie un resultat al pertactărilor dintre guvern şi Ordinariat.

Şi în casul acesta ce deducţie avem să facem?

Feuilleton.

Testamentul muribundului.

Gârbovit de povara anilor şi încărunţit de desele viscole, moşneagul secol simţind, că clipele vieţiï sînt numĕrate, îşi adună în jur de sine, pe toţi aceia, cărora le destinase moştenirea. Eraŭ mulţi la numĕr şi cu multă pretenţie, cei carï îi încunjurară patul şi îi aşteptaŭ ultimele momente. Sfârşitul era aicï, óra sunase şi de acum eï trebuiaŭ să lee pe umerï o grea rĕspundere, o serióză muncă: prosperarea omenimiï, acésta cestie mare şi importantă.

Până aicï aŭ trăit numaï jucându-se, fără nicï o grije, zilele lor eraŭ numai din petreceri. Neapăsându-ï nicï o responsabilitate, eï culegeaŭ de pe rugul vieţiï numaï rosele, nu sciaŭ de ghimpi. Fie care îşi petrecea libĕr cu lucrurile sale favorite şi nicï nu se sinchiseaŭ de scopurile serióse a le viitoriului.

Şi uitá, că acum să apropie clipa, când rĕmâne pe eï susţinerea uneï familiï uriaşe: „Omenimea." Ajunseră la punctul, când viitorul avé să-ï lee în paza sa. Cu acéstă idră cu şepte capete, care ţine în mână binele omenimiï, cu acest monstru aveaŭ să pórte luptă pe viéţă şi mórte pentru orï ce pas.

Toţi stăteaŭ tăcuţi şi aprópe trĕmurêndu în jurul patului muribundului moşneag, când acela începu a le grăi pe o vóce aprópe stinsă:

— Vĕd, că sînteţi aicï toţi aceia, pe carï v'am iubit şi căror vreaŭ să vĕ las marea mea moştenire. Aţi venit să-mi îndulciţi ultimele momente. Cunósceţi principiile mele şi cred, că nu să va afla nicï unul între voi, care prin vre o contrazicere, să-mi stórcă lacrimi din ochi! — Nime nu îndrăzni să zică ceva.

— Bine, că nu să află nicï unul. Acésta e şi dorinţa mea, căci vai şi amar aceluia, care ar cuteza să-mi călce principiile. Blastĕm asupra luï! Să n'aibă odihnă pe pămînt. Să n'aibă urmaşi în omenime şi să n'aibă viitor în propăşirea vremiï!

După rostirea acestui grozav blăstĕm moşneagul secol mai aştéptă câte va momente şi vĕdêndu, că nime nu are nimic de zis în contra, continuă:

— Tu *secluł noŭ,* eşti unicul meŭ fiŭ, moştenitorul şi urmaşul meŭ; vorbesce, ce doresci?

— Totul!

— Cuvînt îndrăznet şi mult cuprindĕtor, o lume întrégă se ascunde în el, dar totuşi mĕ tem, că singur nu vei avea putere să lupţi cu *viitoriul,* ci vei cădea pe câmpul de bătaie.

— Dacă voiŭ cădea. — rĕspunse *noul timp* o întrégă poporaţiune stă la spatele mele şi va continua lupta. Uită nepoţiï tĕï, toţi sînt aicï.

— Mi-e fricá de eï sînt între eï şi mlădiţe slabe şi stîrpituri, îl va răpi curentul şi nu se vor sci înfrîna şi nu vor sci conduce omenimea şi atunci acésta massă se va rostogoli în abis.

— Dar aicï sînt Erudit, Euterpia, Erato, Polihimnia, Talia, Apolonia şi favoritul tĕŭ, micul Ideal cu bucle auriï, nu te încredi în el?

— Nu uita însĕ, că aï şi coreiturï, în carï locuesc zecï de draci, vai, de voi toţi de vor ajunge aceştia la isbândă! Aicï îl vĕd pe el! *Aurul* cu strălucirea schinteitóre a sceptrului sĕŭ orbesce ochiï meï şi *Realismul* luï face rĕŭ cu faţa sa spoită şi cu privirile-i uşuratice şi desfrânate. Eï îşi rîd de altar, de sfinţi şi de ideale.

Vidimarea pretorilor se suplinesce prin vidimarea, adecă prin controla oficiilor postale.

Nu e vorbă, e mare deosebire în lucru. Vidimarea pretorilor, carî sînt oficialî de administraţie se deosebesce fórte mult de controla oferită prin postă. Vidimarea pretorilor însémnă numaî atâta, că Ordinariatul a *dat* baniî, dar nu însémnă, că şi preoţii îndreptăţiţi aŭ *primit* baniî. Avem documente, carî dovedesc, că pretoriî pentru vidimare şi-aŭ cerut tacse a numite. Spedarea prin postă înse dovedesce, că preoţii întru adevĕr şi-aŭ *primit* baniî toţi, şi că Ordinariatul î-a spedat *toţi*.

Din punct de vedere al evidenţeî e aşa dară maî bună procedura cea nóuă. Auctoritatea Ordinariatelor înse nu e nicî de cât maî salvată. Neîncrederea guvernuluî faţă de Ordinariate nu s'a schimbat, şi Ordinariatele tocmaî aşa rĕmân de ştirbite în ĭurisdicţiunea lor ca şi maî înainte; ele nu pot adecă să scótă pretensiunile licuide şi legale de la preoţiî subordinaţi din competinţele lor preoţescî, ci sînt avisate la întrevenirea şi graţia auctorităţilor civile, ca şi când biserica n'ar fi şi ea o societate perfectă, care se póte susţiné ea de ea cu puterile sale proprii, cu carî a înzestrat'o Christos.

Aceste ar fi înoirile faţă de trecut.

Vine înse ceea ce nu e noŭ, şi ceea ce póte tocmaî pentru că e vechiŭ e şi maî rĕŭ.

În circulară să zice, că Ordinariatul archiepiscopesc, a fară de treî inşi, a propus, spre a li-se întregi venitul, pe toţi preoţiî archidiecesanî şi că a arĕtat, câtă sumă s'ar cere la fiesce care pentru întregirea venitelor conform prescrierilor articoluluî de lege XIV din 1898.

Totuşi ce vedem?

Vedem că 144 preoţi dintre ceî propuşi de Ordinariat aŭ fost şterşi din listă. Vedem, că propunerile Ordinariatuluî nu s'aŭ luat în niciŭ o consideraţiune. Vedem că preoţi cu beneficiî relativ bune, aŭ primit sume marî, pe când preoţi rĕŭ dotaţi n'aŭ primit nimic, orî aŭ primit numaî sume bagatele.

Avem drept să ne plângem?

Avem!

Dacă lucrul acesta să făcea în aniî precedenţi, aveam dreptul să ne plângem şi atuncî. Şi atuncî după dreptate şi după intenţiunea adevĕrată a legislatoreluî aveaŭ să capete ajutor ceî binemeritaţi şi ceî sĕracî.

Acum înse însutit titlu de a ne plânge avem.

Azî se dă ajutoriul de stat nu ca *milă,* ci ca *întregire* a venitelor preoţescî.

Azî prin urmare drept *legal* de a căpĕta aŭ aceia, carî aŭ maî puţine venite preoţescî.

Ordinariatul a arĕtat venitele preoţescî după conscrierea congruală autenticată şi de organele statuluî. Şi totuşi la împărţire vedem, că de acel conspect nu s'a ţinut cont.

Pentru procedura acésta ne plângem, o denunţăm şi în potriva eî protestăm.

Protestăm în potriva uneî asemenea procedurî, maî întâiŭ pentru că vatĕmă legea positivă.

Protestăm în al doilea loc pentru că vatĕmă echitatea.

Protestăm în locul al treilea, pentru că vatĕmă chiar şi interesele binepricepute ale guvernuluî. Preoţiî să cunosc uniî pe alţiî şi eî maî bine sciŭ judeca strîmbătatea ce li-se face. Preoţiî pe nedreptul preteraţi şi pedepsiţi vor păstra în inimă amărăciune şi vor blăstĕma pe ceî ce fără vină îî pedepsesc.

Noî, carî alta nu rîvnim, de cât pacea a tótă lumea şi bunăstarea sfintelor luî Dumnezeŭ bisericî, ne-am ridicat glasul nostru şi de astă dată, nu pentru a face cuiva recriminărî, ci pentru a aduce aminte celor de la cârma ţĕriî, că:

Iustitia est regnorum fundamentum.

Dl. Urechia şi peregrinajul nostru. — Ilustrul profesor V. A. Urechia scrie în „Tribuna“ de Joî un articlu maî lung, întitulat „Din ce în ce maî turbaţi“, în care îşî rîde de nóuele isprăvurî a le guvernuluî în chestia întroducerel limbeî liturgice magiare şi între altele scrie următórele:

„Foc şi văpae varsa ziarele şoviniste din Ungaria din causa neisbândeî cu Rutenii cărora Sf. Papa nu le-a permis urmărirea de scopurî politice şi acum tótă turbarea lor o îndréptă asupra Românilor, asupra Mitropolituluî *Mihályi,* zicĕnd că acesta a intrigat la Roma şi la cercurile bisericeştî rutene de la Lemberg, ca sĕ paraliseze acţiunea şovinismuluî maghiar pe lângă sf. Scaun. Ziarul *„Unirea“* din Blaş, de ordinar atât de pacînic şi de potolit, este indignat de stupidele acusaţiunî aduse Mitropolituluî.

„A dóua parte a campanieî maghiare este îndreptată în contra bisericeî unite române. Credincioşiî acesteî biserici, la chemarea sf. Părinte pentru sĕrbarea iubilară de la Roma, aŭ hotărît să meargă şi eî în numĕr cât maî mare la acest *peregrinaj.* Ziarele şoviniste cearcă sĕ împingă guvernul lor de la Budapesta de a împedeca pe românî sĕ mérgă la Roma. zicĕnd că Românii urmăresc scopurî politice mergĕnd acolo. *„Magyar Szó“* calificĕ această călĕtorie de *„făţişă rĕscólă contra ideiî de stat maghiar, contra naţiuneî maghiare“.*

Aurul prinzĕndu-şî de mână pe sorióra sa de jumătate gólă pe mica *realitate,* leşi a fară din mulţime şi să apropie de bunicul sĕŭ zicĕnd:

— Al nostru-î viitoriul! Nu este vîrtute, onóre, cuvînt dat, credinţă, iubire, pe care să nu le putem conrupe, şi nu este pĕcat, ruşine şi demoralisare, pe carî să nu le pot acoperi cu strălucirea mea. În zădar sînteţi toţi ceî alalţi aicî, *viitoriul* e al nostru!

Toţi privirĕ încremeniţi spre aceştî copiî încreduţi.

— Blăstĕm asupra vóstră! — gemu moşneagul. — Să n'aveţi parte de odihnă pe pămînt şi trupurile vóstre să le mânânce corbiî!

— Ha, ha, ha! Nu-mî pasă de blăstĕmul tĕŭ! — Aicî e sora mea, zise *Aurul* arĕtând spre copila jumătate gólă. — luptăm împreună şi învingem *viitoriul* cu uşurătate. Omenimea, pe care ne-o laşî nóuĕ ca moştenire, pórtă deja în sine *materia,* care îî va causa peirea. O mulţime conruptă şi stupidă, care aşa aleargă după *strălucire* şi *materie,* ca turma de oî după talanga. Acésta încă este deja a nóstră.

— Blăstĕm asupra vóstră!

— Tu eştî de vină, căcî înşuţî aî crescut-o aşa. Da, căcî te-aî încredut în ea, lăsându-o de capul eî şi ast fel munca nóstră n'a fost grea. Aşa a cădut în mâna nóstră ca póma cea cóptă. Acum îmbătată de *strălucire,* simţurile eî nu cunosc de cât *materia.* Cu acésta massă căduţă în delirium tremens nu va fi greŭ de tractat.

— E grozav, ce vorbiţi.

— Tu ne-aî provocat la acéstă. Noî voiam, ca tu să închidî ochiî în credinţa, că destinele omenimiî le va conduce favoritul tĕŭ nepot micul şi neputinciosul *Ideal,* dar provocându-ne, fie, ascultă cele ce îţî spuî:

— Sciinţă, musică, poesie, artă şi tot ce să zice mărel şi nobil, vor dispărea de pe faţa pămîntuluî, ca să facă loc *auruluî* şi *materieî,* pe care le represintă sora mea. Nu va maî fi credinţă, patrie, virtute, numaî *materie,* nu va maî fi *ideal* numaî *realitate,* nu va maî fi *ambiţiune* numaî *servilism,* nu va maî fi *bărbat* şi *femee,* numaî *un sex,* nu va maî fi *Dumnezeŭ,* numaî *idol.*

— Destul, tu corcitură înspăimîntătóre! — strigă muribundul în cele din urmă ale sale. Nu maî continua, nu maî continua!

— E adevĕrat tot, ce ţi-am spus.

— Blăstĕm pe tot cuvîntul tĕŭ!

— Tu ţi-aî educat ast fel omenimea, noî o ducem numaî înainte pe cărarea apucată.

— Bine, — zise moşneagul abia maî respirând. — Fie cum spuî. Alergaţi în nimicirea eî, omorîţi-vĕ, sfăşiaţi-vĕ, târâţi-vĕ în noroiŭ onórea, luaţi-o tot înainte, tot înainte dar viitoriul tot nu-l puteţi învinge. Domnia vóstră va fi scurtă, căcî acest sublim univers, marele Creator nu l'a făcut ca să-l pótă învinge *aurul.* Nu şi nu! Ochiî meî bĕtrânî în aceste ultime clipe a vieţiî şi-aŭ recâştigat deplina lor vedere şi cu eî cetesc în viitor. Voî veţi fi ceî învinşi, şi triumfător va leşi sublimul, vecinic frumosul, *ideal.*

Moşneagul suspină uşurat şi apoî continuă:

— Aţi crescut în jurul meŭ, dar nu sciam, că hrănesc şerpî veninoşi. Am fost cu considerare faţă de voî, v'am lăsat să vĕ desvoltaţi după dorinţa vóstră, ca buruiana în grădină, şi iată, că acum vĕ rĕsculaţi în contra mea, amărându-mî ultimele momente. Acum tem omenimea de voî.

— Aceea e acum a nóstră! — rĕspunse *Aurul* îngânfat.

— Încă nu! Influinţa vóstră este numaî periodică. Va veni vremea, când omenimea acésta orbită şi înşelată se va trezi, recâştigându-şî conscinţa, î-şî va deschide ochiî şi atuncî vĕ va alunga cu băţ de foc din imperiul eî.

— Acésta nu va fi niciŭ o dată!

— O, dar eŭ vĕd şi simt şi pentru aceea omenimea nu v'o las vóuĕ ci acesteî neînsemnate fiinţe micului puişor al meŭ — şi strînse apăsat la piept pe frumosul *Ideal* cu ochî albastri, — el să va întări în credinţa sa, îşî va mări principiile, va deveni independent! Şi va învinge viitoriul. A luî să fie pămîntul şi întreg universul. Binecuvêntarea mea a asupra luî!

Localisată de

Ileana.

„Cu mintea pironită asupra memorabilei sĕrbĕrĭ românești din Octomvrie anul trecut de la columna lui Traian, ziarele șoviniste maghiare ar vrea, ca Românii din Ungaria să nu-'și mai împrospĕteze, la isvórele pure ale latinităţii conștiența lor națională. Și mai este și teama ce aŭ, că peregrinii români, de altă trampă de cât Rutenii, să vor declara contrarĭ introducerei în biserică a liturgiei maghiare.

„Am vré să vedem și acésta, că guvernanții de la Pesta să împedece pe creștinii români de la un peregrinaj, pe care îl vor realisa tóte popórele catolice orĭ unite cu biserica Romei. Cum? Vor puté merge la Roma peregrinii maghiarĭ catolicĭ la 24 Aprilie viitor, avênd în frunte pe primatele lor, și Mitropolitului *Mihályi* cu păstoriții sei nu-'i va fi permis acésta? Până acolo nu cred că va ajunge *rabiarea șovinismului.*

Noul agitator din Blaș. — Sĕptĕmâna trecută ziarele patriotice din Pesta și Cluș făceaŭ mare tărăboiŭ pe tema, că un student cu numele Zaharie David, a fost eliminat de la tóte gimnasiile din Ungaria, pentru că făcea agitație. Și — ca de comun, — își ridicaŭ glasul contra gimnasiului din Blaș, unde era inscris numitul elev.

Vom espune fidel întrégă cestiunea, ca cetitorii nostri, să se convingă și de astă dată la ce se reduce tótă gălăgia ziarelor magiare.

În Septembre anul trecut să înscrie la gimnasiul nostru între alții și Zaharie David, venit de la *gimnasiul de stat din Gherla.* Bălatul după chip și înfățișare e bland și blăjin, sĕrac și pacĭnic. Dar abia trece o lună și Direcției gimnas. din loc îi se transmit câte va scrisorĭ private desfăcute de direcțiunea gimnasiului din Gherla. Scrisorile erau de a unor școlarĭ veniți de acolo, adresate foștilor conșcolarĭ. În una din scrisorile acestea elevul David, în terminĭ cam aspri, să năpustesce asupra unora dintre profesorii din Gherla, fiind că l-aŭ luat la ochĭ, pentru că l-aŭ găsit cetind românesce; și aŭ dat într'un notiț de al lui peste un pasagiŭ din „Sentinela română". El îi îndémnă să vină în Blaș, fiind că aicĭ sînt alt fel de ómenĭ. Direcțiunea de aicĭ provocată să introducă cercetare și să pedepséscă pe cel vinovați, și-a făcut datorința, așa după cum i-a dictat simțul de dreptate și tactica pedagogică cerută în ast fel de casurĭ. Ministrul de culte și instrucțiunea publică înse nu s'a mulțumit cu sentința adusă de profesorii nostri, ci pe numitul elev l-a eliminat nu numaĭ din Blaș, ci din tóte școlile mediĭ din țară, pe motivul că agită contra statului magiar.

Așa dară un bălat de cl. V. amenință, să sdrobéscă statul magiar; orĭ, dacă cui va îi mai convine așa, statul magiar e așa de șubred, de póte fi sdrobit de un student din gimnas! Nu credem, să convină compatrioților nostri nicĭ una din conclusiunile, la care ne forțéză sentința dlui Ministru.

Ceea ce e mai interesant în acéstă afacere e împrejurarea, că aprópe tóte ziarele guvernamentalĭ publicaŭ o telegramă datată din Blaș în care se anunță faptul acesta, de și nime nu-l scia, de cât dóră Direcțiunea gimnasială, care, chiar în acea-și zi, saŭ cel mult cu una, saŭ dóuĕ zile mai înainte primise sentința ministrului. Împrejurarea acésta ne face să constatăm, că și în casul acésta, ca în tóte când e vorba de institutele nóstre, scirea acésta s'a plămădit în oficina guvernului, de unde îi s'a dat forma tendențiósă, ca să presinte gimnasiul nostru în ochiĭ lumiĭ, ca pe un cuib de agitatorĭ. Una înse se nu uite a și-o însĕmna domniĭ de la stăpânire, că dacă în David aŭ descoperit un agitator, atunci meritul, după logica lucrului, nu e a gimnasiului din Blaș, ci a celui de stat din Gherla. Și dacă, póte cu Zaharie David va fi în țara asta nefericită cu un agitator mai mult, vina ér nu e a gimnasiului din Blaș, ci însu-și a ministrului și a celor ce l-aŭ judecat atât de aspru.

Reforma calendarului. — România și Rusia sînt pentru orientalĭ țările, carĭ mai întâiŭ aŭ să se pronunțe în causa reformeĭ calendarului.

Dacă marea Rusie va adopta noul calendar, de bună samă va fi urmată de tóte țĕrile ortodoxe. Pentru noĭ e destul de alt cum. dacă România va părăsi vechiul calendar, ca toți Românii să-l urmeze.

Noĭ românii greco-catolicĭ, orĭ cât de mult am dori reforma acésta, nu am pute-o face separați de orientalĭ, vom aștepta decĭ cu răbdare, înregistrând de o cam dată tot ce se va faee în acéstă direcție.

De data asta lăsăm să urmeze aci proiectul de lege presentat camereĭ române pentru reforma dorită a calendarului.

Art. 1. — Ziua de 19 Iulie anul 1900 va fi considerată în tótă România drept ziua de 1 August, și cu începere de la acésta dată calendarul numit Gregorian sĕŭ stil noŭ va fi singurul calendar întrebuințat pentru esprimarea datelor în tóte actele viețiĭ civile și religióse și ale tuturor autorităților publice.

Art. 2. — Se vor respecta după 19 Iulie stil vechiŭ tóte datele și terminele fixate în stil vechiŭ, înainte de punerea în aplicare a acesteĭ legĭ transformându-se în date corĕspunzĕtóre stilului noŭ, devenit singur legal.

Art. 3. — Sĕrbătorile naționale și religióse își vor păstra datele actuale, socotite în stil noŭ.

Acest proiect de lege este semnat de d-niĭ: N. Cosăcescu, Anghel Demetriescu, M. Vlădescu, Em. Antonescu, Gr. Stavĕr, M. I. Căprescu, G. Hagiescu, I. Pivniceriu, G. Ghibănescu, N. R. Căpitănean. Virgil Arion, Dr. Șaabner-Tuduri, Gr. Manu, Emil Teodoru.

Vom vedea ce sórte va avé și acest proiect. Ne îndoim înse, că-l vom vedea vre o dată trecut cu succes prin desbaterile corpurilor legiuitóre, după ce am cetit puternicele(?) argumente aduse în senat de archiereiĭ bisericeĭ ordodoxe române, cu ocasia uneĭ interpelărĭ făcute în acéstă chestie.

Să sperăm, că totuși să va alege ceva.

În postul Pascilor.

— *schiță.* —

Când icónele trecutului să desfac din negura uitărĭi, și plutesc luminóse și curate pe dinaintea ochilor meĭ sîmt un farmec dătător de viață în suflet, și ceva atrăgĕtor, nespus de atrăgĕtor, mĕ duce spre vremile acelea. E așa de bine să-ți poți aminti cu drag de câte ceva din trăita-ți viĕță . . .

. . . . . .

E sară. În casă e linisce. Viĕța scurtă și sbuciumată a focului din sobă e spre sfîrșite. Din când în când se mai ridică câte un caer de flacără vineție, ce palpită lung, par că ar voi să-și lungéscă firul vieții, și apoĭ să stîngă. Mama pregătesce patul copilașilor, carĭ osteniți își duceaŭ mereŭ mâna la ochĭ. Blândețe și bunătate e zugrăvită pe fața mamiĭ.

„Eĭ șoldanilor, dar încă nu v'ați zis rugăciunile, așa vreți să vĕ culcați?" — zise ca copilașilor, carĭ se acățaraŭ de marginile patului, voind să se suie. Eraŭ treĭ: doĭ bălați și o fată. La cuvintele mameĭ se uitară lung unul la altul, părea că să întrébă, de nu și le-aŭ zis? În urmă își plécă privirile rușinați, că aŭ voit să se culce fără să-și facă ruga de séra. Bălații obicinuiaŭ să se róge înaintea icónei „Restigniriĭ", fetița la icóna „Maiciĭ Domnului".

Cu pași înceți și clătinători eĭ merg la locurile sciute, și-și încep rugăciunile. Mama privia fericită la eĭ, cum staŭ cu mânuțele puse cruce, cu nevinovatele lor priviri ridicate la icóne, și cum li să mișcaŭ de drăgălaș buzele în ritmul rugăciunilor sfinte. Își fac câte treĭ crucĭ fie care. Semn că aŭ gătat.

„Nu grăbiți așa, e postul Pascilor, grijiți că mai trebue ceva", le zise mama când vĕdŭ că copilașii se îndréptă către pat. Copiii se întorc érăși la locul lor și încep să facă „închinăciuni". Una, dóuĕ, treĭ, zece . . . . . Le făceaŭ ușor, căcĭ nu trebuiaŭ să se plece de la înălțime mare. De câte orĭ se ridicaŭ își făceaŭ cruce. „Și pentru mine să faceți și pentru tătucu", — le zise lor mama Și eĭ făcură multe, și pentru tata și pentru mama, și pentru toți din casa lor. Fetița era mai mică de cât copilașii. Ea se osteni mai în grabă. Și când vĕdŭ că frații tot mai fac închinăciuni, și ea nu mai póte, erupse într'un plâns amar. Barĕ-mĭ de ar fi tot plânsul din lume ca plânsul acestă!

„Las, nu plânge, pentru tine sînt destule și atâtea", îi zise mama înbunându-o.

„Când vei fi mare, — continuă ea — vei face multe, multe, și pentru tata și pentru mama și pentru toți din casa nóstră."

Copilașii sînt în pat. Mama șede pe un scaun lângă pat și cósă.

„Vedeți, așa e bine, așa-l place lui Dumnezeŭ. Nu se vĕ culcați ca păgânii, fără să vĕ ziceți rugăciunile, și fără să vĕ faceți închinăciuni."

„Dar păgânii nu-și zic rugăciunile — mamă"? — întrebă unul din băeți.

„Vedi bine că nu, că dór de aceea sînt eĭ păgâni, de ce alta?" rĕspunse mama.

„Aceea la care coși așa e că-l ia mea cea de Pascĭ?" întrebă fetița. „Așa puiule; la Pașcĭ o laĭ și laĭ șurța nóuă, și-ți dă mama óuĕ roșiĭ — și Dómne, ce bine va fi la pașcĭ!"

Și ea le spune mai de parte cât e de bun Dumnezeŭ, cum iubesce pe copiĭ ce își zic rugăciunile și își fac închinăciuni în postul Pașcilor. „Și acum culcați-vĕ, dragiĭ meĭ, și veți vedea ce marĭ veți fi diminĕță." Copiĭ adorm cu gândul la óuĕ roșiĭ și că vor vedea eĭ diminĕță, cât aŭ crescut de marĭ. Ér mama cu inima ușurată și cu ochiĭ plinĭ de lacrămĭ de bucurie — își vede mai de parte de lucru, făcênd miĭ și miĭ de planurĭ în venitoriul copiilor sĕĭ.

Ér eĭ trezindu-se diminĕța se mĕsură la locul sciut de lângă ușe, și sînt deplin încredințați că aŭ crescut mult fórte mult.

. . . . . .

Și când privesc acum la copilașiĭ aceștia, abia mĕ mai recunosc în unul din eĭ pe mine cel de acum. Dómne, cum trec aniĭ cum te schimbi. Dar ceva rĕmâne neclintit în tine, acest ceva e sadit în sufletul tĕŭ de către mamă: *credința.*

Alfins.

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinții patriei au terminat cu budgetele ministeriale. Suma tuturor speselor se ridică la frumósa cifră de aprópe nóuě sute cinci zeci și opt de milióne coróne.

Cu ocasiunea desbaterii asupra budgetului ministerialuĭ de finanțe, ministrul Lukács a înaintat dietei un proect, în care e vorbă despre ștergerea timbrelor de pe calendare începênd cu 31 Dec. a. c., pe cum și despre ștergerea tacsei pentru afișurĭ și inserțiunĭ ș. a., ce se va pune în pracsă cu finea luĭ Iunie a. c.

Dieta în 3 l. c. și-a început vacanțele.

Italia. Obstrucțiunea parlamentară și necapacitatea de lucru a corpurilor legislative împreunată cu aceea e la ordinea zilei pretutindenea. În lungul șir al obstrucțiunilor, după Austria vine Italia.

În parlamentul italian de câteva săptĕmânĭ nu se aude alt ceva de cât certe.

Istoria lor își are începutul în rĕscólele întîmplate în 1898 și cu deosebire în rĕscóla din Milano, carea pusă la cale de socialiștĭ și nutrită de ceĭ, ce în urma grelelor dărĭ ajunseră la sapă de lemn, a fost însoțită de vĕrsărĭ de sânge. Guvernul vĕdênd amarele róde ce le produce prea marea libertate de întrunire, a făcut un proiect, care regula întrunirile, băgênd într'însul chiar și întrunirile catolice. Proectul însе trebuia aprobat de parlament, și fiind că prevedea opoziția ce o întîmpina din partea socialiștilor și republicanilor puse clausula, că dacă camera nu va isprăvi cu proectul până la finea luĭ Iunie 1898 proectul numit se va pune în praxă pe calea ordinațiunii regescĭ. Parlamentul s'a închis, timpul a trecut, și proectul s'a promulgat conform clausulei. Dar ce se vedĭ? Curtea de casație ezice, că planul prefăcut în lege ne fiind constituțional, nu are valóre. Prin urmare trĕbuia să trécă din noŭ prin cameră. Venind acum din noŭ pe tapet reforma dreptuluĭ de întrunire, deputații socialiștĭ și republicanĭ s'aŭ opus. Și când un deputat din drépta a făcut un proect despre modificarea regulamêntuluĭ de casă, în care, cerêndu-se votare nominală numaĭ pentru cestiunile de importanța mai mare, ér pentru cele alalte votarea s'ar fi întîmplat prin sculare, se tăia basa obstrucțiunii, acésta a erupt cu o furiă mai mare. Guvernul în aducerea la ordine a opoziției era cu totul neputincios. Argumentele de bună cuvenință și interes al statuluĭ pe socialiștĭ nu-ĭ convingeaŭ. Ar fi disolvat camera dar îĭ era témă, că la alegerĭ socialiștiĭ vor isbuti în număr mai mare. și-ar fi dat abzicerea dar asta însemna învingerea socialiștilor. În fine după multă spargere de cap asupra moduluĭ cum să iésă din încurcătură, presidiul camereĭ, asupra căruia aŭ fost îndreptate celea mai multe reproșurĭ, a abzis. Maioritatea l'a ales din noŭ, și acum scandalele începură a se continua în ediția a dóua, până când opositia părăsind sala, parlamentul i-și luă vacanțele de pașcĭ, așteptând cu toții desfășurarea ulterióră a lucrurilor.

Nu aĭ ce face. Pe cum veĭ sĕra așa veĭ mânca. Guvernului italian, acum ca și în trecut lărgind peste mĕsură dreptul de întrunire îĭ trebuiaŭ elemente carĭ nesciind nicĭ de Dumnezĕŭ nicĭ de rușine, să le pótă folosi în contra bisericiĭ și a preoțimeĭ și étă că acum tocmaĭ fiiĭ predilecțĭ se întorc asupra luĭ, pretinḑend estinderea dreptuluĭ de întrunire pentru orĭ care scop, până la înfiinit.

Transvaal. După multele nenorocirĭ, carĭ în timpul din urmă loviseră pe sĕrmaniĭ Burĭ, zilele trecute sosi scirea despre o altă nefericire, carea încununa pe tóte celea de mai înainte. Era vestea despre mórtea bravuluĭ lor comandant Joubert. Deja de multe septămânĭ nu se mai aŭdise nimica despre acest viteaz. El adecă era morbos. Morbul luĭ a fost causa, pentru carea nefiind el la cârmă, sórtea era așa de maștera peste armele Burilor. El a trecut la odihnă eternă din casa proprie din Pretoria. Ceĭ ce aŭ rĕmas după el îĭ primiră creditatea: lupta pentru independința patrieĭ, și presidentul Krŭger îndată după închiderea ochilor bravuluĭ general, ca să nu se întîmple certe între comandanții subalternĭ, luă în mod provisoriŭ asupra sa comanda supremă. În circulară ce a adresat-o tuturor comandanților, revocându-le în memorie iubirea ardentă și faptele adevĕrat erolce, pe carĭ decedatul le a dus în deplinire pentru binele patrieĭ îĭ îndémnă, ca ținênd pururea înaintea ochilor esemplele luĭ Joubert, să continue lupta pentru a patrieĭ neatêrnare. Ziarele tóte i-și dădură tributul lor de admirațiune și recunoscințe pentru Joubert, și însuși Roberst, generalismul anglez, în scrisorile adresate luĭ Krŭger și familieĭ decedatuluĭ îĭ admiră bravura, căreia numaĭ modul luĭ uman de tractare i-a mai fost egal. După înmormîntarea luĭ Joubert, Krŭger denumi de general suprem aĭ oștilor din Transvaal pe generalul Botha, care până acuma nu o dată s'a arĕtat de cel mai demn succesor al ilustruluĭ sĕŭ antecesor.

Dumnezĕŭ însе nu lasă, ca aĭ sĕĭ să fie ispitiți mai mult de cât pot, pentru aceea, acum când totul părea perdut pentru Burĭ, schimbă sórtea răsboiuluĭ în favorul Burilor. O trupă angleză, carea sub conducerea luĭ Broadwood înainta spre Bloemfontain a fost încunjurată și atăcată de Burĭ, rĕmânênd mai multe sute de Anglezĭ pe câmpul de luptă, ér din partea Burilor abia picând vre-o 7, lăsând 7 tunurĭ și mai multe carĕ cu proviant în mânile cestor din urmă.

Roberts staționéză încă tot în Bloemfontain. Se zicea până mai acuma, că causa întreținerii luĭ atât de îndelungate e organisarea administrațiuneĭ militare din Oranje, dar pe cum spun scirile celea mai próspete, Roberst nu se mișca pentru-că nu se póte mișca. El are lipsă de o mulțime de caĭ pentru transportarea bagajuluĭ și a tunurilor, fiind ceĭ aduși mai înainte estemați cu totul. Mare încurcătură îĭ causéză luĭ Roberts și proviantul pentru soldați. Burii folosindu-se de încurcătura luĭ Roberts, vreŭ să taie comunicațiunea acestuia cu Kimberley, pe care de atâta timp îl asediéză. Ba și avantposturile oștireĭ luĭ Roberts, le aŭ rĕspins Burii în mai multe rînduri.

Corespondințe.

Asociațiunea și școlile

Șimleul Silvaniei, 27 Martie.

Frumósă menire are Asociațiunea, căci lucréză pentru cultura poporuluĭ. Cultura la un popor e aceea ce pentru omul sĕtos e apa curată cristalină, pentru marinar busola, și pentru plântă razele sórelui. Cultura îl ridică pe un popor într'o sferă superióră unde cel de jos numaĭ cu admirațiune și respect cutézĕ a-și înălța ochiĭ. Poporul cult este ideal înaintea unuĭ mai inferior, într'atât, că și eventualele greșelĭ ale aceluia dispar pintre faptele mărețe a unuĭ neam inteligent. Din acestea și alte multe considerațiunĭ Asociațiunea are menire mărĕță.

Însе și Asociațiunea, ca orĭ care instituțiune culturală orĭ filantropică, numaĭ așa își va putea vedé măestósele sale planurĭ realizate, dacă va lucra pe tóte terenele, unde cere lipsa și unde se dă ocasiune să opereze, spre a-și ajunge ținta, ba, terenul unde obsérvă, că va putea ajunge recorduri mai frumóse să-l esploateze chiar și cu concentrarea puterilor sale.

Cele mai potrivite lucrurĭ scopurilor Asociațiunii, ne par nóuĕ: școlile poporalĭ, pe carĭ Asociațiunea nu le îmbrățișează în mĕsura, ce pretinde periclul ce le amenință, — căci, da, vom fi sinceri, trebue să recunóscem, că dintre școlile elementare, mai ales în unele ținuturĭ, cu șasă din zece părți stăm rĕŭ.

„Înalță-ți lata frunte și caută în jur de tine“ a zis înainte de acésta cu o jumătate de veac Andreiŭ Murĕșan în imnul sĕŭ. Să ne uităm și noĭ în jurul nostru și să scrutăm cum stăm în privința instrucțiunii elementare a poporuluĭ nostru? de la care atêrnă învingerea nóstră morală și ajungerea la limanul dorinței naționale, orĭ stagnarea întru progresul pretins de recerințele erei civilizate și a timpuluĭ înaintat. Și ce vedem? Edificiĭ școlare înclinate spre ruină, provederea internă a acelora miserabilă, învĕțătorĭ neplătiți. Nu tóte școlile nóstre sînt în ast fel de stare, însе aicĭ e vorbă, nu de celea mai rarĭ și mai bune, ci de mulțimea acelora, al căror tip intern și estern e înfățișat în colórea de mai sus și ale căror număr întrece pe a celor înfloritóre.

Și la tóte acestea ce remediŭ cércă Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporuluĭ român? Nimic!

În §-ul 2 din statute, unde se defige scopul Asociațiunii, se pune ca scop „înființarea, eventual ajutorarea de școlĭ și internate“ dar a fără de la școla civilă de fete din Sibiŭ, nu sciŭ unde s'ar fi pus în praxă acest scop. Dar óre póte fi un mijloc mai sigur pentru ajungerea scopuluĭ Asociațiunii — care și-a scris pe stégul sĕŭ emblema: literatura română și cultura poporuluĭ român, — de cât școla? Unde se

începe și unde e laboratoriul cultivării poporului, dacă nu în școlă? Noi n'avem puteri și mijlóce să alcătuim Universități, Societăți pentru cultivarea claselor inferióre a poporului, pentru a respândi sciința în popor; saŭ alte instituțiuni cultivătóre la noi unicul emporiŭ al sciințelor, atât pentru tinerime, cât și partea adultă a poporului e școla. Zic și pentru partea adultă, căci o școlă organisată cu un învețător destoinic și provĕdut cu studiŭ de ajuns, pentru a putea îndeplini rolul sĕŭ de crescătoriŭ, scie să afle modalitatea, prin prelegeri, disertațiuni și instrucțiuni publice și private de a provedé poporul din comuna și cercul sĕŭ de activitate cu tóte cunoscințele cele mai necesare.

Urmézĕ decĭ, că dacă Asociațiunea e pentru cultura poporului român, și dacă recunósce și comitetul Avociațiunii însĕmnătatea netăgăduită și ponderositatea școlii ca mijlocul cel mai puternic și natural al cultivării poporale, trebue să-și întórcă privirea cu mai mare interes către acéstă instituțiune.

S'a întîmplat că vre o 2—3 școli fiind primejdia de a se închide și ne mai putênd afla scăpare și mântuire nicĭ într'un chip, aŭ recurs la ajutoriul Asociațiunii, de unde apoĭ, aŭ primit respunsul lipsit de orĭ ce mângăiere că Asociațiunea nu dispune de ast fel de fonduri și ajutóre.

Procedura comitetului Asociațiunii e asemenea cu a unui om, care avênd o casă frumósă, acoperișul îl tot înnoesce, reparézĕ și lustruesce frumos, ferestrile le provede cu cirade lucitóre, dar de partea mai din jos și de fundament n'are grije; acéstă parte o lasă espusă apelor, furtunilor și vênturilor, de se strică ceva aicĭ nu repăréză, până ce în urmă prin desastre și tempestăți fundamentul slăbesce, părețiĭ crépă, și de aicĭ provine ruinarea întregului zid. Asemenea edificiŭ e zidul corpului național al nostru pe care trebue grijit de tóte părțile. Asociațiunea dă stipendiĭ, susține școla civilă de fete, și face alte lucrurĭ carĭ tóte-s frumóse dar nu-s începute de la fundament. Căcĭ sub poporul român nu putem înțelege inteligința studiósă, și fetele, de comun ale ómenilor cărturarĭ, carĭ frecuentézĕ școla susținută de Asociațiune, ci sub numirea poporului român se subînțelege mai ales țerănimea nóstră, care a fost și este fundamentul esistinței naționale, pe care Asociațiunea trebue să o ajute întru progresarea sa culturală căcĭ acesta e scopul și menirea eĭ.

Trebue să recunóscem că starea banală a Asociațiunii n'a ajuns încă la așa grad, ca să pótă ajutora tóte școlile lipsite, dar de aicĭ nu urmézĕ, ca se nu ajute nicĭ una. Cât de înălțători ar fi, când preotul și învețătorul ar putea cu ast fel de cuvinte încuraja și însufleți poporul sĕŭ: Nu vĕ lăsați școla, aședĕmintele și drepturile nósre să ni-le ieà alții din mâna. Dați, faceți! jertfiți pentru școla, unde băeții nostri învață în limba strămoșilor și a némului nostru, pentru care trebue să dăm tot ce putem și avem. Étă aflând despre lipsa nóstră și vĕdênd, că vĕ nisuiți întru a păstra intocmirile pentru înaintarea nóstră ca popor român, și Asociațiunea și domniĭ nostri românĭ ne ajutură pentru susținerea școlii și solvirea plății învețătorescĭ cu 100 cor. Am fi dară ómenĭ slabĭ — dacă nu ne-am nisui și noĭ să ne prețuim și ținem cu scumpĕtate acestea localurĭ sfinte ale nóstre!

Cine cunósce simțĕmîntul poporului nostru scie ce efect ar avé împrejurarea, că el ar observa, că privirile cărturarilor și mai marilor lor sînt țintite spre el, și aceia și cu fapta arată cât de mult ar dori înaintarea lui! . . .

Asociațiunea a fără de aceea, ar trebui să promoveze înaintarea materială și intelectuală a școlilor nóstre elementare și prin despărțĕminte într'un mod mai radical de cât până acuma. Ceea ce se face de presinte că la adunarea generală a despărțĕmîntului se cetesce numĕrul copiilor obligați la școlă, apoĭ acelor carĭ aŭ frecuentat școla și carĭ nu, — nu e destul spre a salva causa învĕțămîntului elementar atât de sguduită. Asociațiunea să denuméscă în fie care despărțĕmînt, dintre membriĭ mai activĭ și cu tragere de inimă aĭ comitetului acelui despărțĕmînt o comisiune școlară de 3—4 membriĭ, carĭ pe teritoriul despărțĕmîntului cu tot devotamentul să îmbrățișéze causa învĕțămîntului din acel ținut. Să se pună în atingere cu poporul, să stea într'ajutorul preotului și învețătorului întru a lumina și capacita poporul la grija, ce trebue să o aibă de școla și biserica sa. Aceștia apoĭ avênd cunoscințe mijlocite despre starea școlilor nóstre, ar puté da informațiuni fidele despre starea lucrului, și așa asociațiunea cum și despărțĕmîntul — voind a face — ar puté afla modalitatea, spre a salva și ridica școlile din starea de acuma.

Alesiŭ Fedorca.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Covaciŭ Florea* l. *Mastei* curator primar gr. cat. din parochia Silimeghiŭ (Selagiŭ) episcopia Gherlei îndemnat prin catechesele preotului sĕŭ din considerațiunea poporului miser și puțin, carĭ din al lor nu a putut să-și cumpere și zidéscă întravilanul și casa parochială, în efluxul iubirei către preotul Ștefan Szabó, protocolar a dăruit gratis un teritoriŭ în preț de 3000 cor. cu casa aflătóre pe acel teritoriŭ, ca să-l intabuleze veĭnic a fi parochial. Rar se daŭ ínime de o atare jertfă, socotind că acest creștin brav are și familie numĕrósă. *Rațiŭ Lica* l. *Ștefan* a ridicat o restignire în cimiteriul pustiŭ. *Dulf Griga* senior o restignire în piațul comunei. *Vasiliŭ Sas* învețător pensionat a cumpĕrat un rênd de vestminte de jale negre pentru înmormîntare. *Pop Flóre* un învĕlitor prețios pe altariŭ. *Alesandru Ciupe* cantor docent local. — Curatoratul bisericiĭ gr. cat. din Palatca, aduce următorilor binefăcĕtorĭ mulțumitele sale cele mai sincere: Vĕduvei *Todorica Peteanu* n. *Pal* care ne-a cumpĕrat o Evangelie în preț de 25 cor., un stichariŭ cu 8 cor., a fără de acea ne-a dăruit un loc de 3 jug. în preț de 600 cor. care după mórtea eĭ va veni în folosul eclesieĭ. Dneĭ *Ana Moldovan* din Sava pentru un rênd de vestminte în preț de 100 cor. Lui *Cămărășan Ioan* și mameĭ sale *Maria* pentru un rênd de vestminte în preț de 80 cor. *Catalinei Popa* cantoriță vĕduvă din Legiu pentru un rênd de vestminte în preț de 60 cor. Lui *Natu Ciotlăușiŭ* și fiul sĕŭ *David* din Legiu care ne-a ajutat la cumpĕrarea clopotelor cu 100 cor. *Elisie Seleușan* și soția 2 praporĭ cu 40 cor. *Popa Dumitru* 4 sfeșnice de aramă cu 8 cor. Tinereĭ fetițe *Maria Gorganu* care din lucrul pălmilor sale a cumpĕrat o față de masă de pânză cerată cu 5 cor. *Antal Gyüri* țigan zidar, un epatrafir de mĕtasă fórte frumos cu 16 cor. *Peteanu Anică* l. *Todor* pentru o față de masă pe prestol de pânză cerată cu 8 cor. Priméscă toți marinimoșii donatorĭ și pe acésta cale cea mai ferbinte mulțumiță, dorindu-le din adêncul sufletului, ca bunul Dumnezeŭ se le resplătéscă și în acésta viață cu zile îndelungate și fericite, ér în cea alaltă viață cu fericire eternă. Palatca la 19 Martie 1900. *Ariton Nicola* adm. par. loc. a Palatcei. *Ioan Olariŭ* curator primariŭ.

Din Archidiecesă. Mâne sâmbătă va fi chirotonit întru preot clericul absolut *Ioan Simu*, dispus capelan la Abrud. dist. Roșia. — *Niculae Pop*, paroch în Șeulia rom. a fost numit paroch în Săcalul de câmpie, distr. Pogăcena — Administratorii parochialĭ *Alimpiŭ Costea*, din Spinĭ, *Vasilie Szmigelski* din Sâncel, *Ioan Trif* din Tăunĭ și *Basiliŭ Călugăr*, din Crăciunelul sup. în distr. Biia, aŭ fost numiți *parochi*. — *Gregoriŭ Pop*, paroch în Stupinĭ, distr. Făgăraș, a fost trecut în deficiență, ér *Iosif Stupinean* cooperator tot acolo, a fost numit paroch. — *Ioan Miclea*, adm. paroch. în Orosfaia, a fost numit paroch în Sân-Mărtinul-deșert.

General român la Burĭ. Conducerea mai de parte a răsboiului a încredințat-o președintele *Krüger* unui consiliŭ suprem de răsboiŭ, constătător din generalii Bota, Schalk, Burger și Erasmus. Despre cel dintîĭ „Epoca" din Bucurescĭ primesce amănunte fórte interesante După informațiunile acesteĭ foĭ, Botha este de origine transilvănean, fiŭ de grănițer român din comuna Inești, comit. Bistrița-Năsĕud. El a fost ofițer în armata austriacă; la 1881 era locotenent cu garnisóna în Agram, unde făcuse datorĭ prea marĭ, așa că a fost nevoit să dimisioneze din armată. A plecat apoĭ la Africa-sudică. Tatăl sĕŭ trăesce încă și e în vrêstă de 73 anĭ. Ultima scrisóre a fiiului către tatăl datézĕ de la 17 Sept. 1897. Cum aflăm, din aceași familie avem și un student stipendist.

Serata literară ținută în sara de 1 April c. a fost cercetată de un fórte numĕros public. S'a distins dș. Bunea prin esecutarea precisă a cântăriĭ „Dor de mare", pe care a trĕbuit s'o biseze și dș. Căpușan prin declamarea cu multă căldură și sentiment a poesieĭ „Ideal" de Coșbuc. Dl. prof. Precup ne-a adus amințe frumóse și interesante scene „din trecut", vorbindu-ne de lucrările mai însĕmnate sevîrșite în ultimiĭ 200 anĭ. Chorul a făcut introducerea („Bună sara") și închierea („Nópte bună") serateĭ. S'aŭ încasat peste 40 cor.

Limba română la gimnasiul din Făgăraș. Ministrul de culte a conces ca începênd cu anul scol. viitor limba română să se propună la gimnasiul de stat din Făgăraș, ca studiŭ facultativ.

„Albina", cel mai vechiŭ institut la credit românesc, a votat și anul acest 200 cor. pentru fondul studenților bolnavi de la gimnasiul din Blaș.

Congregațiunea comitatului Albeĭ-inferióre s'a ținut la 31 Martie n. în sala festivă a magistratului din Aiud. Abia aŭ fost de adunare 70—80 de membri, dintre carĭ românĭ numaĭ 5. Obiectele puse la ordinea zileĭ s'aŭ resolvit aprópe fără discusiune, și de și aŭ fost peste 60 de obiecte, totuși s'aŭ trecut peste ele încă înainte de amédĭ. Obiectul principal al adunăriĭ a fost propunerea comitetului administrativ de a se contrage un împrumut de 221.284 spre a se edifica noul palat administrativ, după ce veche casă comitatensă e deja demolată. În decursul adunăriĭ membri presenți aŭ subscris actul comemorativ, care se va aședa în fundamentul nóueĭ case comitatense acolo se va așeza și un numĕr din ziarul „Unirea".

Necrolog. † *Ioan Cigareanu* prim vicenotar comitatens în pensiune, membru la mai multe corporațiuni etc. după un morb greŭ împărtășit cu ss. Sacramente, a repausat la 1 April în anul al 59-lea al neobositeĭ sale vieți și al 32-lea a fericiteĭ sale căsătoriĭ.

† *Iulian Burlec* fost elev de II cl. gimn în Blaș a repausat la 27 Martie c. acasă în Bărbăteniĭ inf. în vrîstă de 15 anĭ.

Fie-le țĕrîna ușóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

Întroducere.

(Continuare.)

Aŭ nu pentru aceea a dat Dumnezeŭ părinților pricepere mai adîncă, ca se cunóscă adevěratele pericole, ce amenință pe copiiĭ lor și să le arete calea pe care le pot înconjura?

Și óre nu pentru ca părintele să fie conducětorul prunculuĭ pe acéstă cale periculósă a sfințit Dumnezeŭ pe tată de multe orĭ în contra voințeĭ aceluia, așa cât în viéța multor părinți poți afla atarĭ inconsecințe, de carĭ nu scii: să rîdĭ saŭ să plîngĭ?

Cunosc un Domn de omeniă, fórte plăcut și isteț. care însě nu-și folosesce istețimea de cât întru a batjocori cele sfinte. O dată l-am cercetat; pe genunchiĭ luĭ ședea o copilă frumușică ca de 11-12 anĭ, care se pregătia pentru prima cuminecare. O asculta din catechism și chiar când am întrat eŭ, el să încerca să-ĭ esplice, ce-ĭ *misteriul?* și-ĭ spunea, că misterii se află pretutindenia: în natură, în societate, chiar și în om, decĭ nu-ĭ mirare că să află și în Dumnezeŭ. Uimit de priceperea vie, cu carea copila îșĭ învěța lecțiunea, el îmĭ repeta răspunsurile eĭ și câte un avênt nimerit, care așa-țĭ cade de bine să-l audĭ de pe buzele copiilor. Vědênd acestă scenă plăcută me cugetam la *Diderot,* care însu-șĭ îșĭ conducea copila la catechisare in *Saint-Sulpice* [1]) și îĭ esplica fie care întrebare. Mĭ-am adus a minte și de un alt scriitoriŭ. pe care nu-l numesc, căcĭ trăesce, carele sub pedépsă oprise copiilor sěĭ întrarea în chilia de scris, nu cum va să se strice cetiud scrierile sale de pe masă. Eĭ vrea să corumpă lumea; — dar ce vrețĭ. el e tată, nu vrea să corumpă și sufletul ficeĭ sale. O admirabilă contrazicere, ce întîlnim la tot pașul în timpurile nóstre.

Bărbatul fórte a dese orĭ e ușuratec, sceptic, impiŭ, batjocoritor de cele sfinte — *tatăl* e tot de una sfînt; — Dumnezeŭ a voit așa pentru scutirea pruncilor. De aceea trimite Dumnezeŭ în inimile părinților aceea putere neînvinsă. chiar în timpul pericolului. pe cum arată esemplul de mai sus.

Mulțămită decĭ bunătățiĭ dumnezeescĭ!

Orĭ cât aŭ suferit mamele pentru mântuirea vieții pămîntescĭ a fiilor. cu mult mai mult aŭ suferit pentru mântuirea sufletuluĭ. Aŭ suferit pentru rescumpěrarea suferințelor lor; ele s'aŭ aruncat în gura leilor, s'aŭ luptat cu ostile dușmane aŭ petrecut zile, nopți și sěptěmâni întregĭ veghiând lângă copiiĭ lor morboșĭ. fără a mânca. fără a se o odihni, — le-am vědut a dese orĭ. minunându-mě mai mult de puterea, ca de iubirea lor. Ele și-aŭ dat *viéța* pentru fiĭ lor iubițĭ, și ce se dă mai mult? Totuși, — pentru mântuirea sufletuluĭ aŭ dat de miĭ de orĭ mai mult. Pentru că a muri pentru cei iubițĭ, nu-ĭ cel mai mare sacrificiŭ al iubireĭ, nicĭ nu-ĭ sacrificiŭ deplin.

Sacrificarea vieții proprie nu-ĭ sacrificiŭ deplin, nu-ĭ durerea cea mai mare. Martiriul uneĭ mame stă în sacrificarea vieții fiuluĭ eĭ, adecă în prețuirea adevěruluĭ, vîrtuțiĭ, onóreĭ, frumseței adevěrate, a sufletuluĭ și a mântuireĭ vieții vecinice a prunculuĭ, în așa măsură, în cât să fie decisă mai bine a-l vedé mort, de cât a vedé aceste florĭ vestedite și uscate în sufletul luĭ.

Un filosof, nu sciŭ care, punêndu-și întrebarea: „Ce-ĭ omul?“ ne dă acest răspuns sublim: „Omul este o ființă gata a-și da viéța pentru adevěr.“ Mama creștină e o ființă și mai minunată. Ea-ĭ o ființă gata de a da și viéța prunculuĭ sěŭ pentru adevěr; o ființă. carea întru atâta iubesce adevěrul, *dreptatea,* adecă pe Dumnezeŭ, carele locuesce în sufletul prunculuĭ innocent, în cât mai bine voesce să piéră ceea ce e „praf și cenușă“ — trupul, de cât ca Dumnezeŭ să părăséscă altarul. ce Isus și l-a aședat în sanctuariul sufletuluĭ. Ce zic? Ea-ĭ o ființă, care într'un pericol, într'un ces rěŭ, când ar trebui să-și alégă din dóuě: viéța trupéscă saŭ viéța sufletéscă a prunculuĭ sěŭ, nu ar sta nicĭ o clipită la îndoiélă, ci l-ar da mai bine călăuluĭ, pentru că mai bine-ĭ place să-l vědă mort, de cât pětat. Étă o arětare admirabilă, pe care a dat-o Isus Christos lumeĭ prin creșterea mameĭ creștine.

Pentru că în adevěr, abia apăruse Christos pe lume și se aflaŭ mame, carĭ ținêndu-și copilașiĭ în pólă, între sărutărĭ și desmierdărĭ, le repetaŭ învěțătura cea seriósă: „puiul meŭ, mai bucuros a-șĭ vré se te věd *murind,* de cât făcênd un *pěcat de mórte.*“ Și ceea ce zicea mama, — acésta faptură înaltă, — ea și făcea. Spre esemplu, mama celor 3 frațĭ din *Langres,* care întrând în închisórea, unde fiĭ eĭ eraŭ chinuițĭ pentru credință, le săruta lanțurile și mergênd la fie care cu o față strălucitóre, ca o visiune luminósă, îĭ încurăgia cu cuvintele: „Oh! nicĭ unul dintre strămoșiĭ nostri glorioșĭ n'a revěrsat atâta mărire asupra numeluĭ nostru, — câtă onóre neperitóre ne va câștiga mórtea vóstră.“

Asemenea mama sfîntuluĭ *Simphorian* din Autun, când a audit, că fiul eĭ e condamnat pentru Isus Christos la perderea capuluĭ, și că deja îĭ și duc la locul de perdare, tremurând de frică, nu cum va junelui de 16 anĭ să-ĭ pară rěŭ după viéță, alérgă înaintea luĭ și încă de departe îĭ strigă: *„Fiul meŭ, privesce spre ceriŭ! nu-țĭ vor stinge viéța; țĭ-o schimbă numai cu una mai bună.“*

Sfînta *Dionisia,* aprópe de locul de perdare. încurăgia cu privirea pe fiul sěŭ carele se lupta cu mórtea și după ce a espirat l-a luat trupul bătucit de lovițurĭ și l-a înmormîntat între cântecele de bucurie a *creștineĭ* și între gemetele de durere ale *mameĭ.*

Și când privirile și cuvintele-ĭ însuflețitóre nu eraŭ destul pentru a insufla fiuluĭ stătornicie între chinurile eșafodului, — ea s'a aruncat la piciórele luĭ și între rugăciuni și lacrimĭ îl conjura pe iubirea luĭ de mamă să móră cu curaj, — pe cum a făcut mama eroică a *Machabeilor,* carea de și a trăit înainte de Christos, aprinsă de focul iubireĭ, ce El a adus pe pămînt, a rěmas model de tărie sufletéscă pentru mamele creștine. După ce a încurăgiat pe ceĭ 6 feciorĭ la mórte, după ce cu inima durerósă, dar cu fruntea senină a primit de 6 orĭ aceea rană grozavă, ce ĭ-o făcea perderea unuĭ fiŭ, a ajuns la rênd al 7-lea, cel mai tinĕr, *Beniamin* al sěŭ cel de 13 anĭ. Temêndu-se sěrmana, că acesta nu va avé destul curaj a urma fraților sěĭ, se aruncă înaintea luĭ în genunchĭ și arětându-și peptul zise:

„Fiule, fie-țĭ milă de mine, carea în pântece te-am purtat nóuě lunĭ, și țĭ-am dat țîță treĭ anĭ. — Nu te teme de ucigătoriul acesta, ci te fă vrednic de fraților těĭ, primesce mórtea, ca întru aceea-șĭ milă împreună cu frații těĭ să te primesc.“ [1])

Ce a suferit într'un asemenea moment o femee, o mamă, ce sguduire internă a trebuit să sufere *Simphorosa, Felicitas,* și alte atâtea, carĭ le-aŭ imitat, nu se póte descrie, dar se póte vedé, că pentru răsplătirea ăstor mame nu-ĭ prea mult o vecinică viéță de fericire petrecută cu copiiĭ lor în brațe.

Drept că Dumnezeŭ numaĭ fórte rar pretinde atarĭ sacrificiĭ; dar nu-ĭ mai puțin drept, că o mamă, care nu-ĭ gata a sacrifica viéța trupéscă a copiluluĭ sěŭ pentru mântuirea vieții sufletescĭ a aceluia, — nu-ĭ mamă creștină; că o mamă, care nu simte în sîne curagiul de a să arunca între copilul sěŭ și o *crimă,* între fiul sěŭ și o *lașitate,* e o mamă josnică, nevrednică de acest nume măreț.

Dar cum ar și puté peri copilul, dacă mamă-sa mai bine îșĭ va sacrifica tot, ce are, tot timpul seu, puterea sa, viața sa chiar și viéța luĭ, de cât să-l lase a se întina cu pěcate. Furtunile unor timpurĭ depravate îĭ vor puté arunca corabia vieții în cóce și în colo, valurile furibunde îl vor puté amenința cu perire, dar nu va peri nicĭ când. Tot de a una îĭ va rěmâné o ancoră, și sciți, unde-ĭ aceea? — În inima mameĭ sale! — De aceea nu ĭ-o póte nime răpi, nicĭ rumpe.

Un esemplu pětrundětoriŭ veți afla în acésta istoriă, și sper, că nicĭ o mamă nu va fi cetit acésta carte. fără să fi învěțat din ea cum trebue ținută acea ancoră, ca și în tumpurile celeĭ mai furióse tempestățĭ să scape de perire barca ușurică, în care se află fiul sěŭ.

Orĭ cât e de lipsă a aminti mamelor creștine despre puterea dublă, ce aŭ primit-o de la Dumnezeŭ, spre a *cultiva* și a *scuti* sufletul fiilor lor, mai că n'aș fi scris acésta carte, dacă n'ar conține mai mult, de cât aceste dóuě învěțăturĭ. Eŭ am voit să clarific un adevěr mai înalt, să descopěr mamelor un secret așa de însěmnat, dar așa de necunoscut în zilele nóstre, un secret, care-ĭ cea mai sublimă mărire a părinteluĭ creștin și cel mai puternic isvor de ajutoriŭ în aceste zile critice.

---

[1]) Un institut de educațiune în Paris. Trad.

[1]) II. Mac. 7, 27 29.

Nicĭ când nu voĭ ulta emoţiunea, ce am simţit o dată, când am asistat lângă patul de mórte al unui june sĕrman. Eram condus la el de datorinţă saŭ mai bine zis din tragere de inimă. Şi acum vĕd pe tatăl sĕŭ preumblându-se prin chiliă tăcut şi jalnic, cuprins de aceea durere fără lacrimi, ce te chinuie aşa de tare; — par că vĕd pe biétă mamă-sa, carea îngenunchiă lângă pat şi lasă în urmă cale liberă valetelor reţinute în decursul agoniei.

Stăteam lângă ea cu inima sfăşiată de durere, dar tăcut; nu sciam cum să o mângăiŭ, nicĭ nu cutezam a încerca aşa ceva.

Îmĭ aduc a minte, că în tăcerea îndelungată împreunată cu durerile cele mai mari, (ce ar şi puté zice omul atuncĭ?) mĕ întrebam, óre ce taĭnă e acésta, că Dumnezeŭ, care e însă-şĭ bunătatea, permite dureri aşa grozave, şi rănesce aşa de crud o inimă de mamă?

Peste 2 anĭ am primit răspuns la întrebarea mea de atuncĭ, a nume, când am asistat în aceea-şĭ chiliă lângă aceea mamă, care trăgea de mórte tot în acela-şĭ pat; am tresărit audĕnd de pe buzele eĭ, ca un ultim oftat, aceste cuvinte: *„Mĕ duc să-mĭ caut copilul.“*

Luminat atuncĭ în sufletul meŭ, am vĕdut, că cu viéţa din lumea acésta nu se sfârşesce tot. am vĕdut, că dacă Dumnezeŭ desparte câte o dată pe cei carĭ se iubesc, pentru ca să le curăţe sufletul înălţându-l la virtuţĭ mai marĭ, ĕră-şĭ îĭ póte împreuna într'o patriă, unde se vor iubi şi mai mult, fără să se mai despartă vre o dată. Cu mâna tremurândă am închis ochiĭ aceleĭ mame şi de câte orĭ mĕ gândesc la ea şi la fiul eĭ, carĭ s'aŭ mutat de pe pământ şi s'aŭ împreunat în ceriŭ, tot de una mĕ întreb, ce le-a mai rĕmas din durerile, ce aŭ suferit amêndoĭ? De abia o aducere a minte; şi óre şi acésta nu le măresce numaĭ fericirea?

Dar mai este un pat de mórte, în faţa căruia nu cred, să fi lăsat Dumnezeŭ pe mamă neputinciósă. Se presupunem, că o mamă creştină prin mórtea fiuluĭ sĕŭ nu să desparte de el numaĭ pe o zi, pe 2 anĭ, ci îl perde întreg pentru vecĭi vecilor. Închipuiţi-vĕ o mamă credinciósă, care iubesce pe Dumnezeŭ mai pe sus de tóte. care îşĭ vede o dată fiul depărtându-se de Dumnezeŭ, devenind obiect al uneĭ mâniĭ veciníce, şi închipuiţi-vĕ, că în momentul acela critic al grozaveĭ despărţirĭ — ea să nu pótă face nimic pentru a-l mântui....! De o cam dată nu întreb ce zice s. Scriptură; îmĭ întreb înse mintea, bunul simţ, inima şi înainte de tóte inima, care de sigur nu póte fi mai bună de cât a luĭ Dumnezeŭ, — şi răspund cu tótă siguratatea: *Acésta nu se póte!* În faţa uneĭ atarĭ nenorociri Dumnezeŭ nu a putut voi, ca mama să rĕmână neputinciósă. A trebuit să ascundă ceva şi în cel mai frumos şi cel mai divin suflet, în adêncimea sufletuluĭ de mamă: a trebuit să ascundă: un — nu sciŭ ce — un oftat, un gemet, o lacrimă saŭ un suspin, pe care de şi póte nu-l vor afla tóte mamele, pe cum nu fie care mamă ar fi aflat acel strigăt desperat, care a îmblânzit leul din Florenţa, — dar el esistă în inima lor şi va erumpe de acolo, pe cum erumpe tot de una sub farmecul îndoit al iubireĭ de Dumnezeŭ şi de fiŭ — şi de bună samă va mântui sufletul fiuluĭ sĕŭ.

Étă ce cred eŭ!

(Va urma.)

Diverse.

Folosul mărcilor usate. De ună-zi frunzărind prin o revistă germană cetesc pe o parte a învĕlitóriĭ: *Adunaţi mărcile folosite!* Ĕr de altă dată îmĭ spunea un prietin, că zelosul episcop Majláth, a sfătuit şi el pe studenţiĭ din gimnasiĭ, să colecteze mărcile postale usate. Sciam, că se folosesc în un chip óre care, pentru ce scop a nume, nu sciam hotărît. Numĕrul din 3 Aprilie a luĭ „Bud. Hirlap“, publică un lung articlu în acéstă chestie. voĭ estrage ceva din el, pentru ceĭ, carĭ ar vrea ca şi mine să scie, de ce folos sînt mărcile usate?

Étă dar răspunsul: mărcile usate se valorézĕ de o societate de misionarĭ catolicĭ, şi cu preţul lor să răscumpĕră sclaviĭ din Africa centrală şi să întemeiézĕ pentru eĭ sate întregĭ.

Începênd din 1890 s'aŭ adunat spre scopul acesta mai mult ca treĭ sute milióne mărcĭ. Baniĭ, ce se câştigă anual cu vinderea lor, se ridică la suma de treĭ spre zece miĭ cor. Pentru coloniĭ s'aŭ cheltuit până acum 61 miĭ cor. şi s'aŭ fundat în statul Congo 8 sate. În satele acestea câte un părinte misionar face tóte slujbele, el e preot. învĕţător, judecător şi medic. La el alérgă cu toţiĭ în lipsele lor.

Coloniile acestea de negri se conduc ca şi nisce micĭ republicĭ. Grija de căpĕtenie se pune, — după cum se înţelege de alt cum de sine, — pe îmbrăţişarea religiuneĭ creştine şi pe crescerea în poruncile acesteĭ biserici. În chipul acesta din ómeniĭ mai înainte sĕlbateci, se cresc buni creştini catolicĭ. Şi acestea tóte cu ajutoriul mărcilor postalĭ usate.

Societatea acésta are representant şi în Ungaria. pe profesorul Alfred Van Mons din Turoc-Szt-Márton, căruia i-se pot speda orĭ ce feliŭ de mărcĭ, timbre şi cărţi postale ilustrate carĭ aŭ fost folosite. Nu-l de lipsă ca mărcile să se desfacă de pe hârtie, e destul dacă să tale frumos jur în jur.

Étă un mijloc uşor cu care se póte ajunge la resultate marĭ!

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociaţiuniĭ.

Cu o întârdiare de câte va sĕptĕmânĭ, datorită unor greutăţĭ technice, a apărut fasc. 19. a acesteĭ marĭ publicaţiunĭ, cuprinzênd cuvintele Hypochondrium—Ioannovics. Acéstă fascicolă are o extensiune de 114 paginĭ, cu mult peste 1000 articole şi cu numĕróse ilustraţiunĭ de o frumseţă deosebită.

Din vastul şi interesantul cuprins remarcăm o lungă serie de biografiĭ românescĭ (între carĭ Iacob Putneanul şi Iacob Stamati, Avram Iancu, Vas. Ianovicĭ, Iarca, Iarcu, Ienescu, Ieremieviciŭ, Ieromin Ploiesceanul, Ilarion Ep. de Argeş. Iliaşi şi Ilie Domni românĭ, Ioan, Ioanichie, Ioanid, Ioannovics, etc.); apoĭ dintre articolele geografice de interes special românesc: judeţele Ialomiţa, Iaşi, Ilfov şi oraşul Iaşi, un articol mare şi interesant, împodobit cu 10 ilustraţiunĭ de o deosebită frumseţă (Aspectul oraşuluĭ, Mitropolia şi Bis. Treĭ Erarchĭ şi Lipovenéscă, Palatul administrativ, Gara, Universitatea, Liceul naţional şi statuele luĭ Ştefan cel Mare şi Miron Costin). Textul e lucrat de maĭ multĭ autorĭ distinşi, între carĭ Dd. Xenopol, Burada, Dr Tiktin, Titus Cerne şi Dr. Imerwol. Dintre articolele istorice amintim: Iazigĭ, Iliri şi Io de D. Onciul, şi Inscripţiunĭ de Teochari Antonescu. De remarcat maĭ sînt îndeosebi articolele fórte instructive din Igienă, datorite condeiuluĭ competent al Dluĭ Dr Felix, între carĭ: Igiena, Iluminat. Încălzire, Încălţăminte, Închisorĭ, Infecţiune, Înmormîntare, Inoculaţiune, Intoxicaţiune, modul de tractare al acestor articole trece mult peste cadrul unuĭ mic dicţionar enciclopedic, dar cu considerare la utilitatea generală a cunoscinţelor igienice, redacţiunea a fost în drept a le da un loc mai larg. În fine mai amintim dintre articolele mai interesante: Idea. Ideal, Ilusiune de Dragomirescu; Imigrare, Import, Inserate, Comerciul Internaţional de Robin Derescu, Industria de Idieru, Inima cu 4 ilustraţiunĭ de execuţiune artistică; Insecte de Dr Leon. Instrumente musicale de T. Cerne, etc.

Cu fascicola proximă, care va apărĕ peste câte va sĕptĕmânĭ, va fi terminat volumul II. al Enciclopedieĭ. pentru care editura a procurat deja scórţe de legat, carĭ — inclusive trimiterea recomandată — costă 2 cor.. (pentru România fr. 2.50.)

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucuresci)* şi se primesc numaĭ pentru publicaţiunea întrĕgă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

„Amicul progresuluĭ român“ Nrul 2 cu următorul sumar: Regele saltuluĭ, (cu 5 figurĭ). — Luna Februarie, Moravurile animalelor, Ursul. — Propăşirea culturel sfecleĭ de zăhar şi fabricaţiunea zăharuluĭ în România. — Întrebuinţarea laptelui în medicină, Alegerea uneĭ bune vacĭ de lapte, etc. etc. — Fisiologia şi partea aeriană a arborilor. — Găinile de Padua, zise Paduane. — Rolul albineĭ în agricultură. — Păşunatul vitelor în pădurĭ. Calamităţile torenţilor în pădurile particulare. etc. etc. — Despre gravitatea pneumonieĭ la bĕtrânĭ. — Vinul roşu şi vinul alb. — Argintarea sticleĭ cu ajutorul formoluluĭ. — Sfaturĭ casnice. — Varietăţi sciinţifice. — Lectura la noĭ. — Convorbire familiară. — Paginĭ alese: Fantoma, nuvelă; Sora de caritate, nuvelă (Urmare şi fine). — Recreaţiunĭ literale. — Paricidul, roman.

„Convorbirĭ literare“ Nrul 3, Anul 34 1900: St. O. Iosif: Tragedie (traducere din H. Heine). — I. A. Bassarabescu: „Muza Română“ (schiţă). — I. C. Argetoyanu: Asupra ultimelor descoperirĭ din Forum Romanum (studiŭ). — P. Dulfu: Legendă. — N. Iorga: Cum se predă istoria în şcolile nóstre. — I. Bogdan: Istoria Bucureştilor de G. I. Ionnescu-Gion (recensiune). N. Iorga şi Ch.: Notiţe bibliografice.

„Lumina“ e titlul uneĭ reviste bisericescĭ ce a început să apară de la 1 Martie n. sub redacţiunea dluĭ *Dr Eleftherescu* prof. în Bucurescĭ. Scopul acesteĭ reviste este cultura religiósă a clerului şi a poporuluĭ şi mai ales cultivarea elocinţeĭ sacre. Revista va apărĕ o dată pe lună în fascicli şi costă pentru noĭ 6 cor. Fasc. 1. cuprinde pe lângă programa foiĭ un articlu despre importanţa predicărĭ în biserică, apoĭ predicĭ pe Dumineca a III. şia V. din post, pentru sĕrbătórea Buneĭ Vestirĭ şi pe Dumineca Floriilor. La sfârşit e o poesie „Ateilor“ de George Simu. Dorim succese redactoruluĭ în scopul sĕŭ măreţ, observăm înse că hârtia şi tiparul lasă de dorit.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Prețul 2 cor. 40 fil.

Posta Redacțiunii. Dlui *X. Y.* »Productele literarii« le-am primit, sperăm să le folosim, cât de curînd. Mulțumită pentru tóte cele cuprinse în scrisóre. — Clar. *Dr I. A.* în O. după cum vedeți am făcut nota cerută. De ce n'ar fi mai bine, să prelucri Dta acel material, chiar din acest incident? Salutări! — O. D *Vas. T. Déda.* Am primit cu mulțămită; și sînteți achitați până la finea an. 1899. — *Pupfalva.* Am primit cu mulțămită abon. pe 1898 sem. 2-lea și 1899 sem 1. — O D. *Petru O. Curităă.* Am primit cu mulțămită în achitarea anilor 1896 și 1897. În restanță mai rămân 1898 și 1899. — *Ilva mare.* Am primit cu mulțămită pe an. 1898 și 1899. — Rsm. *B. Gherla.* Cu mulțămită primit și achitat pe 1896 și 1897 — *Găbud.* Am primit cu mulțămită pe 1897 sem. 2-lea și 1898 sem. 1. — Am primit și achitat an 1900 de la *Ajton, Huniadóra, H. în Gherla, Sâmbotelec, Valea lungă, Belotinț.* — *Ghilad.* Rămânem cum am fost. Anii 1898 și 1899 sînt achitați. — *Hopârta.* Am primit și anii 1895 și 1896.

Editor și redactor răspundător:
Aurel C. Domșa.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târdie și scorțósă, ce o ară văpselile și lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot șterge cu cârpă udă, fără ca ele să își pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* și *mahagonĭ brun,* carele ca și văpséla de oleiŭ acopere și tot o dată dă și lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ și nóuă. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anterióră șcl.; și

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* și *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete și podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numai lustru, decî nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte orașele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de coloriturĭ și prospecte gratis și franco. La cumpărări să se bage bine de samă la firmă și la marca fabricei, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* și *falsificat* în multe forme și ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea și necorăspundĕtóre scopului.

Franz Christoph

afătorul și singurul fabricant al Christoph-lackului veritabil.

Deposite în:

Blaș: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 2—15

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1899.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat		Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8 50			2.10	pl. Viena . . . . . sos.		1.50	7..0	1 50	6.20
8.30	1.55		5.45	9.15	**Budapesta** . .		7 .0	1.50	7.50	6 20
11.21	3.49	5.10	9.27	11.12	Szolnok	8·30	3.22	11.56	5 3.	3 25
1.88	5.21	8.00	11.33	12 47	P. Ladány . .	5.50	2 54	9 59	5.56	1 12
3.42	6.39	7 [illegible]	1.48	2.11	sos. Oradea-mare . { pl.		11 04	8.48	2.38	11.34
3.58	6.46	12.20	2.06	2.18	pl. { sos.	7 12	10 44	8.38	2.31	11.17
4.38	7.15	1.15	3.03	2.50	Mező-Telegd .	6.11	0 07		2.01	10 42
5.20	7.50	2.21	3.45	3.26	Rév	5.. 6	9.32	7.47	1.34	10 08
5.43		2,57	4.06		Bratca	4 50	9 11			9.50
6.31	8.37	4 00	4.53	4.16	Ciucia	3 30	8 37	7 09	12.52	9.19
7.16	9.08	4.59	5.32	4.52	B.-Huiedin . .	4 58	7 55	6.40	12.20	8 37
8.06		6.13	6.24		Ghârbĕu	3.05	6.51			7 37
8.33	10.08	7.04	6.59	5.55	sos. Cluș . . . . . { pl.	2.20	6.13			7.—
8.50	[illegible] pra.	8.40	2.05	6.11	pl. { sos.			5 23	11 01	7.52
9.07	0·47	9.09	2 52	6.27	Apahida	5.24	4 27		10.46	6 45
10.14	11·11 12.33	10.40	4.45	7.26	Ghiriș	5 02	4.02			6 27
10.44	1 08	11.25	5.38	7.50	Cucerdea . . .	3 37	2 33			9.23
10.56	1.17	11.40	5.57	7.52	Ulióra	3.06	1.58			8.54
11.03	1.25	11.49	6.08		Vîntul de sus .	2 56	1.48			8.49
11.12	1.34	11.59	6.19	8.16	Aiud	2.49	1 41			4 27
11.34	1 59	12.29	6.59	8.32	Teiuș . . . . { pl.	2.41	1 33			4 20
11.52	2.22	12.55	7.31	8.37	sos. pl. { sos	2 17	1.06			3 58
12 24		1.30				1 55	12.41			3 38
12.53		2.07				1.29				8.00
1.14		2.29		9.04	Crăciunel . . .	12 55				3 02
1.45		3 11		9.31	Blaș	12.34				2.36
2.01		3 31		9 43	Micăsasa . . .	11.56				2.16
2.15		3.46		9.45	sos. Copșa-mică . . { pl.	1 .35				7.08
2.33		4 08		9 59	pl. { sos.	11.14				6.56
3.04		4 45		10.33	Mediaș	10.55				6.51
3.40		5.27		10.51	Elisabetopol .	10.24				6.41
3.47		5.47		10.58	Sighișóra . . .	9.45				6.20
4.03		6.. 2		11.12	Hașfaleu . . .	9.35				5 55
5.35		7 58		12 26	Homorod . . .	9 .2				5.46
5.15		8.36		12.58	Ágostonfalva .	7.44				5.3.
6.42		9.09		1 16	Apața	7.02	4.51			4.27
7.16		9.40		1.35	Feldióra . . .	6.37	4.20			3 53
8.—		10.25		2.09	sos. Brașov . . . { pl.	5.58	3 3.			3.37
3.55		11.—		2.19	pl. { sos.	5.08	2 10			3 16
4.40		12.26		3.01	Timiș	9 27				2.45
5.10		1.11		3.31	**Predeal** . . .	8 47		6 58		2.18
11.55		8.15		9.10	sos. București . . pl.	8.20		5 57		1 42
						3..5		5.11		1 12
										9.15

Circulă Vinerea Predeal-Brașov

Copșa-mică—Sibiiu—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.48	11 30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.25	9 32	3.25		12.35
8.57	6.36	12 58	8 50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4 19	7.04	1 40	9.15		4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		sos. pl. Sibiiu . . . . { pl. sos.					tr. m.
4.30	Numai Marța și Vinerea comunică	2				7.33	Circ. Marța și Vinerea		8 57
5.22		2 54		Tălmaciu-m. .		6.45			8 04
6 15		3 59		Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35		sos. Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Marța	9 10	4 20	Mureș-Ludoș	6 48	7.30	Numai Vinerea circulă	
5 03		10.28	5.35	Zau	5 51	6 33		
6.54		12.39	7.11	Tagu-Budatelec	5.—	4.51		9.44
7.52		1.53	Bald	St. Mihaiu de câmpie .		3.42		8.46
8 44		3.01	——	Lechința		2.47		7.43
9 22		3 5	Numai Marța	S.-Măghiăruș	Circ. Marța	2.01		6.52
10 11		4 55		Bistrița		1.16		5 55

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

2 08	8 10	3.11	11 01	pl Cucerdea . . sos.	7.42	2.38	8.35	12.48
3	8.51	3.52	11.31	Ludoș . . .	6.59	1.55	7.42	11.46
3 58	9.40	4 39	12 29	Cipău	6 24	1.19	6.56	11.00
5	10 30	5.29	1.17	sos. { pl.	5 50	12.25	5.50	9 54
5.15	10 42	5 39		pl. Oșorheiu . . { sos.		9.00	5.04	9 35
6.44	12.16	7 17		sos. Regh.-săs . pl.		7.39	3.30	8.05

Ghiriș — Turda

7 33	11	5 —	10 23	**Ghiriș — Turda**	5 05	10 30	2 20	9.12
7.55	11.22	5.22	10.45		4.45	10 10	3.00	8 52

Alba-Iulia—Zlatna.

4 37	9 40	4 36		**Alba-Iulia—Zlatna**		7.22	1.01	6 16
7.28	12.25	7.47				5.—	8.22	3.56

Blaș — Kükülló szög — Sóvárad.

3 25	2 30			Kükülló szög Blaș . . .			5.30	1 30
4 10	3 15			Sân.-Micăuș			9.42	5.19
4.56	3 57			C.-tat de Baltă			10.29	5.50
5.54	4 55			D.-Sâu.-Mărtiu			11.16	6 33
9 30	8 30			Sovarod			11.55	7.15

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului ar hidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pe ntru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 14 April 1900. Numĕrul 15.

Sĕptĕmâna patimilor.

(Al.) „Şi acolo L-aŭ rĕstignit pe El.“

Cuvintele aceste în simplicitatea lor evangelică ne reamintesc sublimul act al Rĕscumpĕrării. Aprópe dóuĕ zecĭ de vécurĭ aŭ trecut de atunci. Suprafaţa pământuluĭ s'a schimbat atât de mult; cetăţi şi popóre s'aŭ prăbuşit din înălţimea măririi în pulbere şi, în locul lor, altele s'aŭ ridicat la apogeul puterii. Generaţiunĭ după generaţiunĭ aŭ vĕdut lumina zilei şi s'aŭ reîntors éră-şi în pământul, din care eraŭ luate...

Şi în faţa acesteĭ schimbări şi nestatorniciĭ a „lucrurilor de mânĭ omenescĭ,“ în butul trecĕtórelor valurĭ ale vremeĭ, tot maĭ strălucitóre, tot maĭ sfîntă se ridică icóna blândului profet nazarinean. Învĕţăturile Luĭ reînoesc faţa pământuluĭ, deştéptă la o nóuă viéţă inimile împetrite, formând basa şi fundamentul civilisaţiunei. Şi cu cât civilisaţiunea voesce a se abate de la învĕţăturile Luĭ şi a-şi crĕĭ independentă drumul înainte, cu atât e silită maĭ mult a-şi recunósce neputinţa şi a se reîntórce, ca fiul cel rĕtăcit, la Tatăl adevĕrateĭ civilisaţiunĭ.

La acest isvor de lumină, gândirea nóstră se înseninéză, inimile nóstre se înduioşéză, fiinţa nóstră întrégă se renasce.

De aceea, biserica în dragostea eĭ pentru ómenĭ, ne pune în tot anul înaintea ochilor dumnezeésca tragedie de pe muntele Golgotheĭ, pentru ca mintea nóstră întunecată de spiritul vremiĭ, să afle éră-şi isvorul dătător de lumină, pentru ca inima nóstră sfăşiată de patimĭ, să afle mângăiere în faţa Rĕstignitului.

Şi lumină şi mângăiere aflăm.

Vedem înaintea ochilor nostri sufletescĭ mulţimea furibundă şi inconşcie scuipându-L şi lovindu-L în faţă pe Acela, care maĭ înainte cu câte va zile era întimpinat cu aclamaţiunĭ de mărire şi rami de oliv — şi înţelegem, cât de puţin preţuesce *aura popularis* a mulţimiĭ, care se schimbă şi se îndóie ca trestia bătută de vînt.

Vedem batjocurile sacrilege, suferinţele Fiuluĭ omuluĭ, şi nu auzim nicĭ un glas de protestare, nicĭ o mână ocrotitóre nu vine în ajutorul Celuĭ ce sufere pe nedreptul, nicĭ Lazar cel înviat din morţi, nicĭ paraliticul ridicat din patul durerilor, nicĭ orbul din nascere, nicĭ Petru... — şi înţelegem, că dacă am făcut vre un bine, să nu aşteptăm *recunoscinţa* ómenilor, nicĭ prietinia lor să nu le-o cerem, când nu le maĭ putem fi de ajutor.

Vedem sfinţenia pălmuită, adevĕrul restignit pe cruce, nevinovăţia scuipată în faţă; privim în jur de noĭ — şi ni-se stringe inima, când astăzĭ ca şi înainte cu dóuĕ miĭ de anĭ, vedem sfinţenia pălmuită, adevĕrul rĕstignit pe cruce, nevinovăţia scuipată în faţă...

Ca o erupţiune de diabolică furie auzim sbierătele mulţimeĭ setóse de sânge: *Rĕstignesce-L! Rĕstignesce-L!* Nu cércă, dacă sângele, ce are să curgă e vinovat de acésta sórtă, nu vrea să îşi aducă a minte de admirarea, cu care î-L privia până atunci, şi e maĭ aplicată a elibera pe tâlharul Varava, de cât pe Cel ce ĭ-a reproşat cu atâta durere şi adevĕr: „Poporul meŭ, ce rĕŭ am făcut ţie?“ Între huiduielĭ şi batjocurĭ silitu-L-aŭ să-şi ĭea crucea pe umĕr şi să o tîrască până pe vîrful Golgotheĭ. Trupul Luĭ slăbit de lovituri şi neodihnă tremura sub povara crucii şi se încovoia. Puterile î-L părăsiaŭ şi cădea sub povara crucii la pământ.

Şi acolo L-aŭ rĕstignit pe El.

Cerul şi-a întunecat seninul albastru, sórele şi-a acoperit faţa de durere, pământul s'a cutremurat de un fior de gróză şi catapitézma bisericiĭ, în dóuĕ s'a rupt...

Alăturea de sfintele patimĭ ale Mântuitoruluĭ, ne aducem a minte de nerecunoscinţa lumiĭ şi de propriile nóstre patimĭ.

O „sĕptĕmână a patimilor“ este viéţa nóstră ca individĭ — o sĕptĕmână a patimilor este, maĭ ales, viéţa nóstră ca popor şi ca biserică.

Papiu-Ilarian a spus un mare adevĕr, când a scris, că istoria némuluĭ nostru este o istorie de patimĭ. Acela-şi

---

Feuilleton.

Revedere.

Când trenul s'a oprit în gară, am simţit încă din uşa cupeului aerul capitaleĭ. Uruitul trăsurilor şi a tramwaielor .... circulaţia neobicinuită de pe strade .... aerul infect, în care negura dimineţiĭ se amesteca cu fumul sutelor de fabricĭ. În sgomotul vavilonic al stradelor, în góna cu care trecătoriĭ grăbiaŭ după afaceri, în amestecul acela arbitrar de interese şi patimĭ, resimţiĭ senzaţia puternică, ce o aveam de câte orĭ reîntorceam de pe vacanţe. Mergeam acasă obosit şi enervat de sgomot şi senzaţiĭ; sĕptĕmâni înainte visam de seninătatea căminului părintesc şi ardeam de dorul liniştiĭ din provinţă. Îmĭ era dor de curăţenia sentimentelor din provinţă, de pretiniĭ meĭ, de satul, unde sufletul meŭ de copil îşĭ plămădise cele dintâĭ visurĭ, aşa de simple, aşa de curate. În caosul vavilonic al capitaleĭ, satul meŭ îmĭ părea ca un vis frumos, şi-mĭ era milă de mine însu-mĭ, când mĕ vedeam lipsit de sĕninătatea acestuĭ vis şi aruncat în mijlocul realităţiĭ celeĭ maĭ amare. În sbuciumul vieţiĭ din capitală, în „lupta pentru esistinţă“, ce o vedeam desfăşurându-se în jur de mine cu furia desnădéjduiriĭ, satul meŭ îmĭ apărea ca un ostrov în întinsul măriĭ, ca o mângăitóre *sancta simplicitas*.

Şi totuşĭ .... a dese orĭ, în vacanţe gândul meŭ sbura, ca atras de o necunoscută putere, spre capitală. Şi când reîntorceam, inima mi se bătea cu putere, un fior de plăcere îmĭ trecea dealungul trupuluĭ, când mĕ vedeam érăşĭ în mijlocul sgomotuluĭ asurditor de pe strade. Vedeam circulaţia neobicinuită, recunosceam rĕceala mutrelor, ce treceaŭ grăbite şi indiferente pe lângă mine şi ... căldura ce o aduceam din satul meŭ, mi se stingea în inimă fără veste. Deveniam şi eŭ rece şi nesimţitor. Simţiam cum inima mea — biéta naivă din provinţă! — încetéză de a maĭ palpita cu căldura de maĭ înainte. Cenuşă şi sgură năpădea focul ce-mĭ ardea în inimă — şi eŭ lăsam să-l năpădéscă, căcĭ ce lipsă aveam de căldură într'un oraş atât de fără inimă, ce lipsă aveam de inimă într'un oraş atât de rece şi nesimţitor?

La gară mĕ aştepta un prietin. Ne cunosceam de pe băncile licéuluĭ. Era o inimă comunicativă şi sinceră, un visător, şi mĭ-e tare drag. Dar e rĕŭ să fiĭ visător în lumea de azĭ, în cât poetul abia a fost îndreptăţit, să întrebe cu atâta emfasă

Unde ni-s entusiaştiĭ, *visătoriĭ*? ...

Entusiasm, visurĭ — poveştĭ frumóse!

La dejun îl ascultam distrat, cum îmĭ vorbea:

— Aşa mĕ cuprinde câte o dată o durere nehotărîtă. Nu maĭ am voe de studiŭ, nu maĭ înţeleg *pentru ce* să maĭ lupt înainte? Când mĕ uit la viéţa mea de până acum, nu aflu alt ceva de cât luptă .... luptă cu studiul şi cu sĕrăcia. Şi când mĕ gândesc, că acésta este cea maĭ frumósă parte din viéţa mea, mĕ prinde aşa o părere de rĕŭ, când vĕd cum trece tinereţa mea, cum trece şi cum n'are să se maĭ întórcă...

Ochiĭ luĭ frumoşĭ străluciaŭ inteligenţĭ şi triştĭ.

Avea dreptate prietinul meŭ. Sînt atât de marĭ ostenelele, atât de mulţĭ sînt luptătoriĭ şi atât de puţinĭ învingĕtoriĭ. Seninul cer al tinereţiĭ e acoperit de grijile studiuluĭ şi ale sĕrăcieĭ, ér când ajungĭ să rĕsbaţĭ de-asupra greutăţilor, visurile tinereţiĭ aŭ sburat pentru tot de una. Bolintinean a

lucru l-am putea susţiné şi faţă cu biserica nóstră, căci evoluţiunea nóstră ca popor, este strîns legată de biserică.

Şi astăzi biserica nóstră sufere.

E singurul loc, ce ne-a rĕmas neprihănit, şi ne dóre inima de durerea eĭ.

Ca o mamă, ce şĭ-a dat şi cea din urmă bucată copilaşilor, privesce cu durere la *şcolile* ridicate şi susţinute de ea, vĕdêndu-le periclitate de a apuca în mânĭ străine.

Cu inima sîngerândă vede apoĭ sĕrăcia în care trăesc *servitorii* eĭ, şi neputêndu însă-şĭ să-ĭ ajute, cu neîncredere şi frică privesce la ajutorul străin, care va lega mânile credincioşilor eĭ servitorĭ şi va rupe legătura de dragoste a turmeĭ şi a păstorilor.

Cu o presimţire sinistră la sórtea viitóre a poporului nostru, vede cum bunăstarea sfinţelor luĭ Dumnezeŭ bisericĭ scade, în proporţie cu zĕlul credinţeĭ, ce se clătină; cum viţiul şi desfrîul ocupă locul castităţiĭ şi credinţeĭ părinţilor nostri.

Alăturea de sfintele patimĭ ale Mântuitoruluĭ, să ne aducem a minte şi de patimile bisericiĭ nóstre. Să ne aducem a minte, că noĭ sîntem causa acestor suferinţe, cu inima nóstră cufundată în pĕcate, cu mintea nóstră amăgită de gânduri egoiste. Noĭ sîntem causa acestor suferinţe şi tot noĭ avem datorinţa de a cerca risipirea lor, de a ne împlini datorinţele nóstre de fiĭ recunoscĕtorĭ.

Căci numaĭ atunci ne vom împărtăşi şi pe maĭ de parte de a bisericiĭ sprijin şi putere, numaĭ atunci vom putea spera în sĕptĕmâna patimilor, slăvita şi binecuvîntată zi a Învierieĭ!

Autonomia catolică. — Înainte cu câte va zile ziarele din capitală, scriind despre lucrările comisiuneĭ autonomice, spuneaŭ, că acestea pot să înainteze acum cu mult maĭ bine, de vreme ce episcopatul gr. cat. român în schimbul unor concesiunĭ, e aplecat a-şĭ retrage proiectul sĕŭ în causa autonomieĭ.

După informaţiunile nóstre nu scim, să fie ceva adevĕr în scirea acésta, şi nicĭ nu cunóscem motivele, carĭ ar fi îndemnat pe Archiereiĭ nostri, să-şi schimbe posiţia de maĭ înainte. Totul ni-se pare a şiretlic, şi acésta din motivul, că unor ziarişti magiarĭ li-s'a părut a fi aflat un puternic argument contra episcopatuluĭ nostru, când îĭ face atenţi, că prin acest protest, eĭ se pun în conflict cu Maestatea Sa, supremul patron al bisericiĭ nóstre. În acela-şĭ timp eĭ uită, că acest protest a fost adresat chiar Maestăţiĭ Sale, cu rugarea, ca să-ĭ scótă pe Românii gr. cat. din autonomia catolică şi să le permită ţinerea unuĭ congres bisericesc, în care să-şi pună eĭ înşi-şĭ basă autonomieĭ proprieĭ.

Asta ar fi posiţia archiereilor nostri, şi starea faptică a lucruluĭ, şi de aceea scirile foilor magiare ne par lipsite de adevĕr.

Ajutul de stat. — În potriva nedrepteĭ împărţirĭ a ajutoruluĭ de stat, am primit spre publicare maĭ multe scrisorĭ. Nu publicăm înse nicĭ una. Noĭ ne-am spus cuvîntul. Nu maĭ vrem să ni se zică, ca anul trecut, că agităm pe acéstă temă. Preoţiĭ se cunosc unul pe cel alalt şi fie care scie să judece, dacă în atare cas s'a *dat ajutor*, orĭ s'aŭ *rĕsplătit serviţiĭ*.

Un lucru relevăm din corĕspundinţele primite. E adecă cea maĭ potrivită ocasiune, ca preoţiĭ să-şi aducă aminte de fondul de salarisare şi fie care să dăruiéscă ceva pentru el.

Anul trecut s'a făcut începutul, cu donaţiunile date la Sinod, cu rĕscumpĕrarea felicitărilor de anul noŭ şi cu baniĭ adunaţi cu ocasia colindatuluĭ, (Tr. Almaş a escelat), fondul s'a ridicat la cifra de 474·20 coróne, depuse deja spre fructificare. Începutul e destul de frumos, pentru ca continuarea să se facă cu multă însufleţire.

Liturgia magiară. — Sînt încă prospete înjurăturile pe carĭ organul luĭ Bánffy le-a adus Mitropolitului nostru şi peste tot întregeĭ biserici greco-catolice române, pentru nesuccesul peregrinajuluĭ rutenilor greco-cat. Se scie, că tótă vina se aruncă asupra Mitropolitului nostru, care ar fi scris la Roma şi Lemberg, spre a pregăti spiritele contra acesteĭ cererĭ.

Am arătat încă atunci, cât de netemeinice sînt aceste învinuirĭ. Azĭ sîntem în posiţie de a comunica cetitorilor nostri, carĭ sînt vederile preoţimeĭ înalte catolice în acéstă cestie.

„Nagyvárad", organul cardin. Schlauch „Bud. Hirlap" şi „Pesti Napló", publică câte un comunicat în afacerea acésta. Ele conglăsuesc în a spune, că s'a isprăvit cu limba liturgică magiară, asta nu va fi nicĭ o dată.

„*Vaticanul nu va permite introducerea limbiĭ magiare ca limbă a serviţiuluĭ divin,* fiind că prin acésta ar pĕcătui în contra unităţiĭ bisericiĭ catolice romane, ceea ce îndeosebĭ trebue s'o aibă în vedere. Altmintrea greco-catoliciĭ de neam magiar şi acum pot să se róge şi să cânte în limba lor maternă, ba în locurĭ, unde credincioşiĭ sînt Ungurĭ, predicatorul e obligat să predice ungurésce. Aşĭ fel din punctul de vedere naţional prin acésta Ungurii pot fi satisfăcuţi, dar *unitatea limbiĭ liturgice nu póte fi stingherită.*

„În ce privesce împrejurarea, că şi greco-catoliciĭ românĭ folosesc limba română ca limbă liturgică, — *nu e deplin lămurit: dacă o folosesc eĭ acésta pe temeiŭ de tot just, orĭ nu?* Când adecă o parte a naţiuniĭ române s'a întors în sînul bisericiĭ romano-

---

scris cu drept cuvînt: „Biétă tinerime! depune la întrarea ta în viéţă visurile tale cele maĭ curate!" . . . . . .

. . . . . .

La universitate tóte le-am aflat, cum le scieam. Aceleaşĭ mutre tinere şi necunoscute, acelaşĭ sgomot pe coridóre, aceeaşĭ lumină galbină de gaz. Chiar şi bĕtrîna vîndĕtóre de pogăcĭ era tot în acelaşĭ unghet, cu ochelariĭ pe nas şi cu corfa de pogăcĭ înaintea eĭ. S'a nitat peste ochelarĭ la mine şi m'a salutat cu: „jó reggelt, tekintetes úr!" Nu m'a recunoscut. Alt cum, de sigur, m'ar fi salutat cu maĭ multă căldură, ca pe vremea când eram seminarist: „kezét csokolom, tisztelendő úr!" Dar cum nu eram în talar, bĕtrâna nu era dătóre să-şi aducă aminte de tóte generaţiile, carĭ s'aŭ împărtăşit „între óre" din pogăcile eĭ.

În scurt eram aprópe érăşĭ obicinuit cu capitala. Numaĭ séra, când lungul şir al felinarelor da oraşuluĭ un aspect feeric, mĕ simţiam străin în marea aceea de lumină.

Mĕ plimbam cu prietinul meŭ pe ţĕrmul Dunărieĭ şi mĕ uitam la trĕmurul valurilor, carĭ reoglindaŭ lumea de pe ţĕrmurĭ în adêncul lor. Şi când treceam pe lângă vre un edificiŭ cu ferestre maĭ jóse, mĕ uitam prin geamurĭ la bieţiĭ ómenĭ, carĭ trăiaŭ în despărţămintele subterane. Miseria era întipărită pe feţele lor palide şi desfigurate. Locuinţele aceste umile şi infecte ale oraşelor marĭ sînt arsenalele, de unde Viţiul şi Anarchia îşĭ inroléză luptătoriĭ. Şi societatea stă cu mânile în sîn, îĭ lasă pe aceştĭ nefericiţi, să dea cu capul de părete, şi pe urmă îĭ închide în temniţi, ca să dea o probă maĭ mult despre nemărginita grije, ce o pórtă bineluĭ de obşte . . .

La un colţ de stradă o fetiţă de vre o doĭ spre zece anĭ îmbiîa trecătorilor gazeta de séra. Cu vóce timidă silabiza din când în când:

— Esti Ujság! . . . Esti Ujság!

Ne-am oprit în faţa eĭ, să ne luăm câte un numĕr. Era frumuşică. Pĕrul îĭ flutura în bătaia vîntuluĭ — un vînt rece — şi bluza bieteĭ vîndĕtóre de gazete era de vară. Icóna eĭ mi-a rĕmas întipărită în minte. Un fel de jale nehotărîtă o împrejmuia, ca un cadru de doliŭ. Vedeam în închipuirea mea sórtea tristă, ce o aştepta pe biéta copilă frumósă şi sĕracă . . . în alt colţ de stradă vîndĕtorul de gazete era o bĕtrână de vre o şepte zecĭ de anĭ. Trĕmurând de frig, stringea convulsiv gazetele, cu privirea pierdută în vag. Abia când i-am cerut gazeta, s'a recules din aiurare, silabizând maşinalicesce:

— Esti Ujság!

Între bĕtrâna acésta cu un picior în grópă şi între copila de doĭ spre zece anĭ aflam o asĕmĕnare fatală. Vedeam deslușit în mintea mea fasele sociale prin care va trece mica vîndĕtóre de jurnale, până va ajunge érăşĭ la ocupaţia cea dintâiŭ: să vîndă érăşĭ jurnale ca bĕtrâna, trĕmurând de frig şi de neputinţa vrîsteĭ în colţurĭ de stradă . . .

Amară e pânea sĕracilor, dar maĭ amară e pânea uneĭ fete sĕrace!

Reflecţiile aceste mĕ posomoriaŭ din ce în ce maĭ mult — sgomotul şi rîsetele vesele ale trecĕtorilor mĕ enervaŭ. Lumina intensivă mĕ făcea şi maĭ trist, îmĭ da sensaţia, ca şi când ómeniĭ, în nepriceperea lor, ar fi luminat în adins oraşul, ca cu atât maĭ tare să se observe hidra cea cu treĭ capete, ce le suge sângele şi viéţa: luxul, miseria, desfrîul!

A, mĭ-am adus aminte de seminar. Mi-e dor să-l vĕd.

În cea alaltă zi am mers, dar pórta era închisă; clericiĭ eraŭ la biserică.

M'am dus şi eŭ.

Câţĭ va băieţĭ de şcólă trecênd pe lângă mine, salutară în cor:

— *Laudetur Iesus Christus!*

Privindu-ĭ, am rĕmas înduioşat. Feţele lor eraŭ aşa de naive, inima lor — va fi fost tot pe atât de naivă, o sciŭ. Mĕ gândiam:

— Lăudaţi-L, băieţĭ, lăudaţi-L până sînteţĭ buni şi nevinovaţĭ, lăudaţi-L până inima vóstră e curată, căci va veni o vreme . . . . va veni vremea, când nu-L veţĭ lăuda maĭ mult!

catolice: Papa le-a dat decret, că nu-i va conturba în vechile lor moravuri. Ér acéstă concesie li-a făcut-o, fiind că era vorba de convertirea unei întregi naţiuni, şi fiind că Scaunul papal are în vedere interesul religionar, mântuirea sufletéscă şi nu politica. Pe temeiul acestei concesiuni folosesc deci Românii greco-catolici limba lor românéscă, ca şi când şi sub schismă ar fi folosit-o; dar că în adevĕr aŭ folosit-o, asta nu este adeverit; se póte, că întrebuinţarea limbii române s'a furişat pur şi simplu în liturgie. Acum, dacă Românii pe temeiŭ cu totul legal întrebuinţéză limba românéscă: din acésta nu urméză, că Scaunul papal să mai îngăduie şi o altă limbă liturgică. Ba chiar şi din punct de vedere naţional magiar trĕbue bine chibzuit, nu e óre mai corect lucru, dacă Papa nu admite acéstă cerere? Căci, dacă greco-catolicilor li-să îngăduie liturgia magiară: acésta ar avé să îmbărbăteze şi pe Slavi, ca să céră şi dînşii introducerea limbii slave, de ceea ce Magiarii numai bucura nu se pot.

„În cercurî greco-catolice magiare se vorbesce a nume că, dacă Papa nu admite liturgia magiară: ei vor rupe-o cu Roma şi se vor constitui în biserică independentă.

„Despre acéstă mişcare Vaticanul nu are cunoştinţă, dar chiar dacă ar avé, — acéstă presiune nu-l va abate de la atitudinea sa. Şi organisarea unei biserici magiare de sine stătătóre n'ar folosi de loc causei magiarismului; fiind că dintre Români fórte puţini s'ar alătura la biserica magiară, ér Rutenii carî progresézā acum pe calea cea mai bună cătră magiarisare: jumĕtate ar rĕmâné la biserica magiară şi cea alaltă jumĕtate ar cădé cu desĕvîrşire jertfă rusificării.

„Cel mai bun lucru e deci, să ne mulţumim cu starea actuală de lucrurî în ce privesce causa liturgiei; vice-versa însĕ numai desaproba putem faptul, că, dacă noi cerem liturgie magiară de la Scaunul papal, Românii greco-catolicî şi greco-orientali vor să pornéscă o contra-mişcare faţă cu cererea acésta şi să conducă o deputaţiune contrară înaintea Papei“.

După cum apare din celea de mai sus, magiarii cércă să îndulcéscă hapul acesta, de alt cum destul de amar, cu observarea, că noi Românii n'am folosi pe dreptul limba românéscă la liturgie. Dar asta nu mai trebue dovedit. Ne miră însĕ, cum de un ziar de care se spune, că e inspirat de un cardinal, nu póte să nu vadă în proiectatul nostru peregrinaj, alt ceva, de cât un act de protestare? Am spus destul de lămurit cu ce scop aranjăm peregrinajul acesta, şi dacă va ajuta Dumnezeŭ, vom arĕta-o şi în faptă, la vremea sa.

Pro domo. — Din incidentul aniversării de 25 ani de la înfiinţarea partidei liberale magiare de astădi, „Magyar Szalon“ s'a adresat câtor-va fruntaşi ai partidei, ca să-şi dea părerea asupra ei şi a politicei sale.

Coloman Tisza, părintele partidului liberal, arată mai întâiŭ cât de greŭ îi vine să se pronunţe despre activitatea de 25 ani a partidei liberale, tocmai dênsului, care a dat impulsul la 1875, ca partida liberală să iasă din fusiunea celor dóuĕ mari partide de atunci. Acésta, zice, a corĕspuns dorinţelor din tótă ţara.

Nu vré să vorbéscă de încercările, ce s'aŭ făcut de atunci încóce pentru unirea partidelor. După fusiune se spera, că faţă cu partida liberală să va forma o partidă conservativă constituţională aşa, ca să se pótă alterna la guvern dóuĕ partide, carî staŭ pe basa legii.

Sub conducerea conservativului baron Paul Szennyei se făcuse o asemenea încercare, dar la alegerile din 1875 aderenţii lui intrară în numĕr fórte mic în dietă şi în urmă îşi depuse şi el mandatul.

După acésta urmară cunoscutele formaţiuni de partidă; conducerea guvernului rĕmase însĕ, necurmat problema partidei liberale . . . (!)

Vorbesce mai departe de marile progrese, ce s'ar fi făcut în 25 de ani sub guvernul liberal. De sigur, zice, s'aŭ întêmplat şi întrelăsări, ba chiar rĕtăciri, dar ómeni eraŭ ceî din fruntea afacerilor. . . Şi încă ce fel de ómeni (!)

Tisza încheie ast fel făcênd alusiune la Széll şi partisanii lui: „Nu voiŭ sĕ ghicesc ce va aduce viitorul. Este însĕ convingerea mea, că pe cât timp acéstă partidă va înainta în direcţiunea urmărită până acum este în interesul statului maghiar să fiă şi să rĕmână compactă. Şi dacă cineva ar admite distrugerea partidei — fie şi numai din nobilă iubire de pace — saŭ dacă fie şi inconscient, orî condus de cele mai bune intenţiuni, ar nisui să slăbéscă legăturile partidei, acela ar comite o mare greşélă. După un vechiŭ paradoxon însĕ, în politică greşala face mai multă pagubă, de cât crimă“.

Revistă politică.

Afaceri interne. Sĕptĕmâna trecută ministrul president magiar şi ceî de la resortul finanţelor, împreună cu colegii lor de la acelea-şi *portofolii* din Austria şi cu ministrii comuni aŭ ţinut un consiliŭ ministerial în care aŭ făcut preliminariul speselor comune pentru anul venitor. Consiliul a ţinut mai multe zile şi s'a terminat Sâmbăta trecută. Pe cum se spunea, causa durateî atât de lungă a consfătuireî amintite sta în neînţelegerile, ce s'ar fi ivit între ministriî de răsboiŭ şi marină şi între ceî alalţi. Ceî dintâiŭ adecă voiaŭ înmulţirea armateî, provederea artilerieî cu tunurî nóuĕ, pe cum şi sporirea floteî, carî tóte sînt împreunate cu sarcinî materiale atât de marî, în cât ţara nu le póte suporta.

Dacă aŭ fost adevĕrate pretensiunile acestea ale ministruluî de răsboiŭ şi a celuî de la marină, atuncî aceştia aŭ trebuit să abstelе de la ele, căcî în conclusul consiliuluî ministerial nu este vorbă despre o înmulţire atât de însemnată a speselor, ridicându-se acestea abia cu 5 milióne coróne mai mult ca în trecut.

În virtutea aceluia-şi conclus, delegaţiunile însărcinate cu statorirea budgetului comun sînt chemate la Budapesta pe 12 Maiŭ.

Austria. În jumĕtatea de din colo a imperiului nostru acuma e sesonul dietelor provinciale.

Cehiî se luptă şi acolo cu elementul germân pretinzênd în continuŭ drepturile, ce le compet cu privire la folosirea limbeî lor la unele auctorităţi. Moraviî se mărginesc mai mult la lucrurî industriale, recercând ministeriul de răsboiŭ, ca comandele militare pentru procurarea tuturor articlilor necesarî pentru armată să se pună în conţelegere directă cu însi-şi producĕtoriî. Mai multă isbândă de cât toţi, a avut pe terenul politic dieta Dalmaţieî, în carea a fost primit un proect de lege în vîrtutea căruia limba oficiósă la autorităţile provinciale e cea croată.

Maestatea Sa Monarchul nostru pe cum scriŭ foile fie din patrie, fie din Germania, pe la începutul luneî venitóre va merge la Berlin ca să reîntórcă visita, ce împĕratul german i-a făcut-o mai anii trecuţi. Cu ocasiunea acésta va asista şi la ceremonia împreunată cu dechiararea de maioren a moştenitoruluî de tron germân.

Împĕratul Wilhelm în o epistolă a sa adresată primariuluî capitaleî sale îl îndémnă să pregătéscă tóte cele de lipsă pentru o démnă primire a înaltuluî şi stimatuluî sĕŭ óspe.

Transvaal. De un timp în cóce începe a scădé din noŭ voia bună a celor din Londra. Scirile, ce le trimite generalissimul Roberts nu mai sînt îmbucurătóre pentru ei. Roberts în loc să raporteze despre învingerî, în cele din urmă dóuĕ sĕptĕmâni a fost silit, ca nu mai puţin de cât de 4 orî să anunţe perderî îndurate de armata angleză. Şi ce e mai trist, e împrejurarea, că tóte perderile sînt în apropierea oraşuluî Bloemfontein, unde se afla Roberts cu grosul armateî sale. Perderile totale ale Anglezilor în ultimele dóuĕ sĕptĕmâni fac numai puţin de 1500 ómeni, lăsând la o parte mulţimea cailor, ce pier în fie care zi, a tunurilor şi a proviantuluî ajuns în mânile inimicilor.

În urma acestor învingerî, Burii aŭ câştigat curaj noŭ şi se pregătesc de

---

Biserica era plină de lume. Cântările sfinte acompaniate de orgă aveaŭ un farmec dătător de viéţă. Altarul ardea în trĕmurul luminelor de ceară. Suspine şi rugăciuni şi fum de tămâie se înalţaŭ spre crucea altaruluî.

Cunosceam aşa de bine crucea aceea şi am rĕmas şi de astă dată cu ochiî pironiţi la chipul Rĕstignitului. Capul încununat cu spini şi înclinat spre umĕr părea, că se clătină . . . pleópele Rĕstignitului se deschid . . . . şi simţesc, că ochiî Luî împăenginiţi mĕ fixéză cu o privire mustrătóre şi blândă. Rĕstignitul — *m'a recunoscut.* În privirea Luî mustrătóre părea a-mî zice:

— Unde aî fost până acum? Ce aî făcut? De ce nu îţî mai aduci aminte de mine? Nu mĕ mai iubescî?

Era atâta mustrare în aceea privire, atâta adevĕr în aceea mustrare! . . .

Şi mi-am acoperit faţa cu mânile — şi am plâns!

Budapesta, 25 Februarie.

Simin.

încunjurarea oraşului Bloemfontein. Roberts vĕdĕndu-se nu peste mult strîmtorat, corpurile de armată, ce erau menite pentru despresurarea oraşului Kimberley, le-a chemat să se împreune cu armata sa.

Nu mai puţin nĕcaz îi causézĕ lui Roberts Burii, cari pentru asigurarea averilor lor, s'au fost dat plaînici. Aceştia la provocarea lui Roberts au depus ce e drept armele, dar ce folos, că acelea erau numai arme vechi, reţinĕnd cele nóuĕ, pentru acuma, când reluându-le să-i pótă face nĕcaz. Ast fel stând lucrul cu Roberts, lăsând la o parte împrejurarea, că nu dispune de cai pentru transportarea tunurilor şi a proviantului, el nu se póte mişca din Bloemfontein, căci în dată ce teritoriul nu mai e ocupat cum se cuvine de soldaţii anglezi, Burii la aparinţă supuşi, se rĕscólă.

Belgiŭ. Sĕptĕmâna trecută prinţul moştenitor al Angliei era să cadă victimă unui atentat. Prinţul sosise la Bruxella, şi voia să-şi continue călătoria spre Copenhaga, când un tinĕr ca de vre o 16 ani se urcă în cupeu şi trage asupra prinţului dóuĕ focuri de revolver. Glónţele n'au nimerit şi atentatorul, care se numesce Sipido, a fost arestat. În dată după atentat s'a svonit, că tot lucrul a fost pus la cale de Burĭ. Instrucţia a dovedit însĕ, că Sipido a lucrat sub influenţa unor tovarăşi mai bĕtrâni, şi că nu s'a dus la gară, de cât cu părere de rĕu. Totul e o nóuă operă de a anarchiştilor. Prinţul de Walles şi-a esprimat dorinţa, ca atentatorului să i-se aplice o pedépsă, cât mai uşóră.

România. În sfârşit s'a adus sentinţa în faimosul proces a lui Hallier contra statului român. Prin acéstă sentinţă statul român e îndatorat să plătéscă fostului antreprenor Hallier suma de 6.223.000 lei, în trei rate.

Prima rată de 1.223.000 lei va fi plătită la pronunţarea sentinţei.

A dóua rată de 2.500.000 va fi plătită după trei luni.

A treia şi ultima rată de 2.500.000 lei va fi plătită după şase luni.

Sentinţa a fost dată cu unanimitatea membrilor tribunalului arbitral. Statul român plătind cele 6.223.000 lei lui Hallier nu va fi dător să-i restitue garanţa de 700.000 lei depusă la începerea lucrărilor, cum nu va fi dător nici să plătéscă lucrările făcute de fostul antreprenor, nici materialul şi instrumentele pe cari statul le-a luat în stăpânire la punerea în regie.

Din suma acésta se vor reţiné 300 mii lei, pe cari Regele Carol i-a fost împrumutat lui Hallier, care era să întrerumpă lucrările din causa lipsei de bani. Cuietanţa originală despre acéstă sumă se află în posesiunea dlui Sturdza, care a publicat-o în ultimele zile. Banii aceştia nu se vor restitui Regelui, de óre ce el i-a destinat deja încă de pe atunci unei instituţiuni de binefacere.

Procesul a avut şi o parte bună. Dl Şuţu, preşedintele tribunalului de arbitri, a dat onorariul sĕu de 24 mii lei societăţii „Carol-Elisabetha“ pentru ajutarea locuitorilor lipsiţi de hrană.

Duminecă liberalii au ţinut o nóuă întrunire de protestare, în potriva guvernului conservator. A venit din nou vorbă de afacerea Hallier, de nóua lege a învĕţământului, de afacerea lui Ghenadie. În vorbirea sa dl Sturdza a spus, că conservatorii trebue delăturaţi pe mai multă vreme, fiind că au degenerat.

Corespondinţe.

O nóuă reuniune de temperanţă.

Tirimia-mare 2/IV 1900.

M. O. Dle Redactor!

Unul din relele capitali, ce bântue poporul nostru de la sate, şi care încetul, dar pe sigur î-l duce la ruina materială şi deruta morală e alcoholismul, ce prin unele locuri e în aşa mĕsură, în cât se pare a fi infiltrat în bietul popor, ér urmele lui se vĕd: familii întregi rĕmân lipite pământului, şi averea lor, ca mânată de urgia unei puteri necunoscute, se duce în mânile cârcimarilor, cari de regulă sînt jidani . . . Averea bietului ţĕran se duce, ér el stă buimac nerĕmânĕndu-i alt ceva, de cât patima beţiei! Tristă e starea faptică, şi ea reclamă sanare cât mai urgentă. Prin unele părţi unde rĕul e mai iminent, cei chemaţi la păstorire pătrunşi de sublimitatea misiunii, de a-şi apĕra turma de rele, au încercat delăturarea desastrului, ce sigur ar fi urmat din neînfrânarea patimei, ce-l stăpînesce pe alcoholist. Despre succesul atâtor încercări s'a scris în mai multe ziare, ér unele sînt fórte recente, în urmarea căreia îmi iau îndrăsnéla să Vĕ rog, ca să daţi publicităţii în preţuita-Vĕ fóe încercarea de a pune stavilă alcoholismului, a părintelui Alesandru *Maior* din Tirimia-mare, care în decurs de 15 ani, de când stă în fruntea acestei comune nu a cruţat muncă fie cât de grea, numai ca turma încredinţată lui să o pótă smulge de sub jugul ruşinos al beţiei.

După o muncă îndelungată de 15 ani, după o muncă cu tendinţa salutară de a deştepta poporul la cunoştinţa demnităţii sale de om, ce prin beţie şi-o calcă în picióre degradându-se la starea de animal, amintitului preot i-a succes ca în 18/I a. c. — în ziua S. Botez — după o predică bine simţită, descriind pe lângă rĕul sufletesc ce-l aştéptă pe beţiv, şi arĕtând în colori cât să póte de vii diferinţa ce e între starea lor materială şi morală de acum, şi între cea anterióră, apoi tractarea din partea jidanului, care cu sdremţele numai venise, ér acum înbuibat din sudórea Românului, după ce îi ia tot, nelăsându-i de cât sufletul în óse — în zîsa bietului ţĕran — îl şi batjocoresce, i-a succes a convinge poporul despre rĕutatea patimei de carea e stăpânit. În aceeaşi zi după amĕdi s'a adunat în şcólă în frunte cu neobositul lor preot, să se sfătuiéscă ce e de făcut?! Aici după o desbatere seriósă a cestiunei luându-se protocol, s'a pus basă unei *reuniuni de temperanţă, pe care apoi l-au subscris 130 de familii.* — E de însemnat, că familii întregi au fost pornit pe povîrnişul alunecos al beţiei.

Începutul greu s'a făcut, ér Românii subscrişi convinşi acum, că contenirea de la beuturi spirituóse numai şi numai spre binele lor propriu e, să şi ţin de hotărîrea şedinţei din 18 Ianuar a. c.

Ei, dar jidanul, căruia prin asta îi scade, ma pot zice îşi pierde venitul, căci 130 de familii e mare sumă, relative, într'un sat, nu s'a oprit în mijlocul căii ci cu obrăznicia înăscută numai némului jidovesc, a încercat corumperea preotului cu bani, ceea ce preotul a respins cu indignare. Vĕdînd, că asta nu îa succes, a recurs la amăgiri, el, care cu puţin înainte cu nerusinare cutezătóre a batjocorit ritul şi religia nóstră, ofere promiţĕnd bis. gr. cat. din Tirimia, carea de alt fel e sĕracă, 80 fl., numai ca prin apucătura asta pe ómeni să-i pótă din noŭ prinde la jugul sĕu, numai ca din noŭ să fie, ceea ce de atâta timp a fost: lipitórea bietului popor . . . Şi nu îa succes. Românii tirimieni, să ţin de hotărîrile luate în frunte cu preotul, ei nu vor mai bé vinars, nu vor mai cumpĕra de la jidan, prin ce se mântuesc pe sine, şi î-şi mântuesc şi familia de la ruină sigură.

Onoraţii D-ni şi fraţi preoţi, în a căror comună domnesc stări triste din causa alcoholismului urmeze-i în privinţa asta părintelui Maior, şi atunci dóră vom ajunge şi noi Românii starea materială, carea o au conpatrioţii nostri saşi, vom ajunge dóră timpul, când nu vom depinde în privinţa materială de atâţa şi atâţa dni perciunaţi, căci poporul tréz fiind va puté mai uşor înfrunta şi delătura cursele. ce zilnic i-se pun din partea lor, căci până când vrăşmaşul travestit folosesce contra ta de armă, slăbiciunea ta proprie, până atunci înaintare nu póte fi, fie asta înaintare morală, fie materială.

Per aspera ad astra!

După cari salutându-Vĕ rĕmân

profund stimător

Unul din cei mai mici.

În causa fondului preoţilor deficienţi.

De pe Tîrnave 5 April n.

În unul din numerii trecuţi ai „Uniriĭ“ un confrate şi-a spus câte va observări juste relative la fondurile, cari mai de aprópe interesézĕ pe preoţi. Îmi însuşesc aceste observări şi constat şi eu, că e fórte regretabil, că noi preoţii nu arĕtăm mai mult interes şi o mai vĕdită bunăvoinţă faţă cu aceste fonduri, cari ar trĕbui să créscă repede la sume enorme, spre a ne putea ajuta pe noi şi familiile nóstre în timpuri de nĕcas.

Anul trecut s'au împlinit zece ani, de când marele Mitropolit Vancea, a pus basă acestui fond, dăruind 5000 fl. ér preoţii de la Mitropolit începĕnd, s'au obligat să solvéscă o taxă fórte neînsĕmnată. În aceşti zece ani primi fondul s'a încincit. Cu tóte aceste însĕ ajutórele date deficienţilor n'au ajuns de cât la 120 fl. anual.

A venit Sinodul din Novembre tr. şi între hotărîrile sale se cuprind şi statutele acestui fond. S'au audit şi atunci glasuri, cari cereau isvóre nóuĕ de venit. S'au şi cercat aceste isvóre şi în § 2 s'au şi specificat. Ele sînt taxele de promoţiune, cari de abia cred să se ridice pe an la 2—3 sute florenĭ, şi taxele anuale de la biserici. Aceste din urmă vor face ceva. Din aceste taxe se

pot spera anual aprópe la 1000 fl. ceea ce tot însémnă ceva.

Dar, pe când s'aŭ aflat acest isvor noŭ de venit, pe atunci s'a deschis uşe largă la cheltueli enorme. S'a enunţat adecă în § 14. că „la cererea proprie se declară de deficient preotul, carele adeverésce, *că a împlinit 45 ani* de la începutul funcţionării sale în serviţiul archidieceseĭ."

Şi aci stă rĕul. Îmĭ aduc a minte, că era cât pe aci, să se decidă, reducerea la 40 anĭ. Ce ar fi fost apoĭ atunci?

Nu vreŭ să bag vină niměruĭ. Cei ce aŭ propus reducerea acésta, aŭ fost cu consideraţie la persóna lor. Într'adevĕr, 45 orĭ 40 anĭ e un serviţiŭ destul de îndelungat. Însĕ îmĭ ieŭ voie a observa, că niciunul dintre aceştia nu s'aŭ gândit, *cât de mare e óre numĕrul preoţilor, carĭ aŭ un serviţiŭ de 45 anĭ şi că în casul, când toţi aceştia şi-ar cere trecerea lor în deficienţă, ce sumă s'ar veni la fie care din eĭ?*

E o mare întrebare acésta şi fórte hotărîtóre.

Étă pentru ce! După statistica ultimuluĭ şematism archidiecesan, numĕrul preoţilor, carĭ aŭ aceştĭ anĭ de serviţiŭ *trec preste 30*. Ce va fi óre dacă toţĭ ar cere să fie numĕraţi între deficienţi? Rĕspunsul e uşor. Eŭ cred, că Preav. Consistor ar trebui să-ĭ trécă, că eĭ ar avea pe partea lor statutele, dar atunci *suma ce s'ar da fie căruia, de abia ar ajunge la 25—30 fl.*

Şi ce am câştigat atunci? Absolut nimic, din contră, am pierdut mult! Pentru aceea am zis, că pe când s'a aflat un isvor noŭ de venit, pe atunci s'a deschis uşe largă la enorme cheltueli. Să sperăm însĕ, că preoţiĭ nostri vor ţinĕ samă de acéstă regretabilă împrejurare, şi în propriul lor interes, vor lucra înainte în sacrul lor oficiŭ, fără de a se cere în deficienţă.

Tîrnăveanul.

Apel.

Cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ, poporul român gr. cat. din Sig şi-a edificat cu 12000 fl., o biserică frumósă, începută din 1896, care sumă a fară de 200 fl. colectaţi, s'a acoperit numaĭ din repartiţia sĕrmanuluĭ popor, maĭ bine zis, se va acoperi numaĭ, de óre ce cu 3,700 fl. sînt datorĭ la banca „Silvania", fiind că în anul rĕŭ 1897 aŭ fost siliţi a recurge după împrumut, ca să pótă termina biserica. Cele 12000 fl. li-a consumat numaĭ edificiul, şi aşa pentru împodobirea esternă şi internă a bisericiĭ şi pentru provederea eĭ cu alte lucrurĭ trebuincióse n'a rĕmas nimic; ca să se facă arunc noŭ pe sermanul popor nu se maĭ póte, căcĭ spesele deja făcute, avênd în vedere aniĭ rĕĭ trecuţi, aŭ stors pe bieţiĭ poporenĭ într'o mĕsură, în cât o vor simţi póte şi peste zece anĭ. Cine cunósce împrejurările materiale şi pămîntul neproductiv din Sig, va judeca de o adevĕrată minune jertfa, ce aŭ adus aceştĭ buniĭ credincioşi.

În aceste împrejurărĭ ne luăm îndrăsnéla cu tótă ardórea a ne adresa cătră Prea stimaţiĭ cetitorĭ, ca să binevoéscă a ne ajutora cu denarul din prisosinţă, ca să ne putem găta Sionul, care lucrare pretinde pe lângă cea maĭ mare cruţare 3000 fl., şi să-l putem în acest an dedica destinaţiuneĭ sale.

Ofertele benevole să se adreseze: „Comitetuluĭ bisericiĭ gr. cat. române în Felső-Szék, p. Magyar Valko, (com. Szilágy)", carĭ se vor publica şi cuita în acest preţuit ziar, ér numele P. T. donatorĭ şi dorinţele lor pie se vor înscrie în pomelnicul sfîntelor liturgiĭ, ce se vor servi zilnic la altarul bisericiĭ ajutorate prin dênşiĭ.

Recomandaţi în intenţiunile nobile şi binevoitóre ale stim. cetitorĭ, cu încredere frăţéscă semnăm.

Sig, 23 Martie 1900.

Laurenţiŭ Sima
preot.

Nicolae Tuns curator. **Vasiliŭ Flonta** jude.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Onoratul *Teodor Borza* paroch în Valdhid, carele a funcţionat ca paroch 23 de anĭ şi a întemeiat parochia gr. cat. a Şaroşuluĭ-Săsesc, a dăruit acesteĭ parochiĭ, un complecs de vie plântată cu viţă americană, în parte şi altoită, pe carele se află o căsuţă frumoşică de piétră şi maĭ mulţĭ pomĭ nobilitaţi, în preţ de 600 coróne, dând voe, a se induce pe numele parochieĭ la cărţile funduarie; cu aceea condiţiune însĕ, ca usufructul să fie a preotuluĭ fungente, carele în schimb, va fi deobligat a celebra anual dóuĕ s. liturgiĭ în memoria testatoreluĭ şi a soţieĭ sale repausate. Acest ofert comitetul parochial l'a primit cu mulţămire şi a decis, că pentru o faptă atât de marinimósă, să i se esprime şi pe calea ziaristică cele maĭ sincere mulţămirĭ, dorindu-l de la Dumnezeŭ ca restul vieţiĭ să-l petrécă fericit. Şaroşul-Săsesc 1 April 1900. În numele comitetuluĭ parochial *Ştefan Secetă* preot gr. cat. — Subscrisul în numele curatoratuluĭ bisericesc gr. cat. din *Açintiş* aduce şi pe calea publicităţiĭ mulţămită cordială credincioşilor din *Açintiş, Arsente Selcudean* şi *Mafteiŭ Stoica,* carĭ aŭ binevoit a cumpĕra pe sama sfinteĭ bisericĭ un rînd de vesminte sĕrbătorescĭ fórte frumóse în preţ de 100 coróne. Bunul Dumnezeŭ să le răsplătéscă acest sacrificiŭ însutit. Açintiş 3 April 1900. *Demetriŭ Metea* paroch gr. cat. — Dna *L. W. D.* rom. cat. vĕdînd lipsa şi sciind sĕrăcia ce domnesce în parochia Ţagşor, a cumpĕrat un rînd de ornate negre în preţ de 45 fl. ca să fie la îngroparea celor morţi. Ér credincioşiĭ *Ioan Mihalce, Tanasie, Pavel şi Aurel Moldovan* cu soţiile şi *Ilisie Ormenişan* aŭ cumpĕrat un rînd de odăjdiĭ bisericescĭ în preţ de 35 fl. Fiind biserica de aicĭ jăfuită, de făptuitorĭ necunoscuţi, *Ficóna Boar şi Todorica Costineş din Dimb şi Susana soţia luĭ Ioan Mihalce* aŭ cumpĕrat câte o faţă de masă de pânză cerată. Pentru carĭ fapte bune şi de imitat li se esprimă mulţumită şi pe acéstă cale. Ceriul să le răsplătéscă însutit. Ţagşor în 11/III 1900. *Virgiliŭ Codarcea* adm. — Subscrisul în numele comitetuluĭ parochial gr. cat. din Vaideiŭ, vin a aduce şi pe acésta cale mulţămita Dluĭ învĕţător *Teodor Pitea* şi soţieĭ sale pentru că aŭ binevoit a cumpĕra un Apostol cu litere latine în preţ de 12 cor. 80 fil. — Luĭ *Mateiŭ Şanta* şi soţieĭ sale pentru o sfîntă Evangelie tot cu litere latine în preţ de 25 cor. — Şi luĭ *Gligor Pop* şi soţieĭ sale pentru un Strașnic cu litere cirile în preţ de 7 cor. 36 fil., dorindu-le, ca darul făcut spre mărirea luĭ Dumnezeŭ, să li-l răsplătéscă după merit. Vaideiŭ la 9 Aprilie 1900. *Alesandru Voda* preot.

Din Archidiecesă. On. *Alesandru Muthu,* adm. paroch. în Adămuş a fost numit paroch în Chirileŭ, districtul protopopesc al Ernotuluĭ. — On. *Ioan Doctor,* a fost numit adm. parochial în Şeulia rom. districtul protopopesc al Ernotuluĭ. — On. *Ioan Muntean* preot disponibil a fost numit adm. parochial în Ibişdorful săsesc. — Clericilor bienalĭ: *Gavril Trénca, Gregoriŭ Oprea, Toma Oprean* şi *Miron Radu* în 7 Aprile li s'a conferit ordul lectoratuluĭ. — On. *Leon Circa,* paroch în Gâmbuţ a fost trecut în statul preoţilor deficienţi.

Dar. Ministerul de culte a dăruit comunităţiĭ gr. cat. din Vinţul de jos 200 cor. pentru renovarea bisericiĭ.

Contele de Gubernatis, marele filoromân italian şi-a serbat la 7 April n. a 60 aniversare a nascerĭĭ şi a 40-a activităţiĭ sale publice. Cu acéstă ocasie s'aŭ făcut la Roma frumóse serbărĭ. S'a constituit şi un comitet de dame, a cărei presidentă de onóre a fost alésă Carmen Sylva. Damele române ĭ-aŭ oferit un obiect de artă; care simboliséză gloria încununând geniul. Din tóte părţile i s'aŭ spedat telegrame de felicitare.

Osman Ghazi. Vitézul general de la Plevna a murit la Constantinopol, în vrîstă de 63 anĭ. Din tóte părţile s'aŭ esprimat condolenţe pentru decedarea luĭ. Ministrul de rĕsboiŭ a Românieĭ a adresat o caldă telegramă de condolenţă guvernuluĭ turcesc. La ordinul sultanuluĭ, decedatuluĭ general i s'a făcut la înmormîntare cea maĭ mare paradă.

De la Academia română. Vinerĭ în 30 Martie n. a fost o nóuă serbare la Academie: distinsul profesor *Constantin Erbicean* şi-a ţinut discursul sĕŭ de recepţiune. Şedinţa a fost şi de astă dată presidată de Maest. Sa Regele Carol împreună cu Alt. Sa Prinţul Ferdinand. Noul membru a vorbit de vieţa şi activitatea protosinghelului Naum Râmniceanul. A răspuns dl D. A. Sturdza, făcênd elogiĭ nouluĭ academician şi accentuând marele folos, ce resultă când biserica şi statul lucră pentru acelaşĭ ideal. În 6 n. a fost ér şedinţă publică, în care membrul Xenopol, a vorbit despre cartea unuĭ magiar Bertha Sándor apărută în franţuzeşte, în care autorul are pretenţia de a lumina publicul european asupra cestieĭ naţionale române. Dl Xenopol a veştejit aserţiunile tendenţiosuluĭ autor, care, de alt cum, şi-a făcut cartea după lucrarea dluĭ Iancsó Benedek, care tractéză acelaşĭ obiect. Disertaţia mult aplaudată a dluĭ Xenopol va fi publicată în franţuzeşte şi nemţeşte, ca să se arete lumiĭ culte pe a cuĭ parte e dreptatea şi adevĕrul, şi spre a se arĕta cum înformézĕ Magiariĭ străinătatea.

Scolastic. Despărţ. Mediaş al Reun. învĕţătorilor gr. cat. îşĭ va ţinea adunarea generală de primăvară în şcóla gr. cat. din Proştea mare, la 29 April n.

Cărţi oprite. Ministrul de interne a detras debitul postal următórelor cărţi: *„Lupta pentru drept"* de Dr R. Ihering, trad. de Păcăţanu, şi apărută la Bucurescĭ, şi cărţiĭ *„Româniĭ la Roma"* în care se descriŭ manifestaţiunile românescĭ la columna Traiană.

O nóuă juncţiune cu România. La 15 Iunie n. se va deschide nóua linie ferată Turnu-Roşu-Bucurescĭ şi ast fel prin acésta se predă comunicaţieĭ o nóuă cale spre România pe valea Oltuluĭ şi prin pasul Turnul-roşu.

Cel maĭ potrivit cadoŭ. Sîntem în preajma unuĭ praznic mare. Vin Paştile. Fie care dintre noĭ va avé de sigur pe cineva, căruia ar dori să-ĭ facă de sĕrbătorĭ ceva cadoŭ. Ce? O întrebare al cărei rĕspuns depinde mult de la situaţia celuĭ ce vrea să dĕe cadoul, dar şi maĭ mult de la gustul aceluĭ cineva, căruia ar dori să îl dĕe. Ér acest gust, fórte adese nu îl nimereştĭ. De aceea, pentru ca să fiĭ sigur, că din partea dorită cadoul va fi bine primit: *fă-ĭ cadoŭ losurĭ de ale loteriei Caseĭ naţionale.* Te costă numaĭ o coróna şi totuşĭ aĭ făcut *cel maĭ potrivit cadoŭ.* Nu aĭ paradat cu bijuteriĭ şi alte marafeturĭ scumpe, carĭ pot eventual să-ţi dĕe testimoniŭ de risipitor, şi aĭ sprijinit şi o întreprindere culturală românéscă.

Mĕsurĭ contra scrierilor imorale în China. Celuĭ ce propagă cărţi cu cuprins imoral i se mĕsură o sută de bâte, ér funcţionariĭ, carĭ permit propagarea ăstor fel de cărţi, sînt pedepsiţi cu destituirea din post. O judecătorie compusă din mandarinĭ are să hotăréscă, dacă o carte este imorală, saŭ nu.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

Întroducere.

(Continuare.)

Așa! Când o mamă a întrebuințat tóte mijlócele pentru convertirea fiuluĭ sĕŭ pĕcătos, tóte sfaturile, mustrările, imputările, și se pare că n'are ce maĭ face, — l-a maĭ rĕmas o putere, una dintre cele maĭ tarĭ: *lacrimile!* Róge-se, plângă, caute în adĕncimea inimeĭ, unde simțĕmîntul de mamă și de creștină se întîlnesc, și scótă de acolo acea lacrimă specială dată de Dumnezeŭ, și fiul eĭ va fi mântuit!

În fie care zi poțĭ vedé tineri, carĭ după ce aŭ abusat de tóte bunătățile tinereților, după o viéță rușinósă și scandalósă, se îndréptă, se renasc óre cum, virtuoșĭ, și pentru ce? — pentru că mama lor a plâns. [1])

Sfînta Scriptură e de acord cu aceste ideĭ mângâitóre. Cetiți în zilele de tristeță istoria nefericiteĭ *Agar,* care eschisă din cortul luĭ *Avram* rătĕcia prin pustie de mână cu fiul sĕŭ, Ismail. La cap o pârlesce arșița sóreluĭ, la picióre o arde năsipul; fiul sĕŭ fript de sete, gemênd, sta se móră înaintea ochilor eĭ. Se oprescе și caută în jur după ajutoriŭ. În jurul sĕŭ cât vede în depărtare, par' că-ĭ numaĭ foc, și nu află nicăiriĭ acel picur de apă, pentru care și-ar da și viața.

Desperată, vĕdênd apropierea morțiĭ își depune copilul sub un palmier și se depărtéză zicênd: „Cel puțin nu mĭ-aĭ vedé copilul murind.“ [2]) Dar când observă, că suspinele copiluluĭ slăbesc tot maĭ mult, (nu era de parte, pentru că de și nu voia să-ĭ vadă mórtea, pe el tot voia să-l vadă), chinuită de durere, nefericita mamă cădŭ în genunchĭ și nu sciŭ ce strigăt desperat trimise până la inima luĭ Dumnezeŭ.... Și în acel moment rĕsare un isvor lângă ea, ca și când Dumnezeŭ ar fi vrut să ne arete, că nu să póte împotrivi durerilor uneĭ mame, care se rógă pentru viața fiuluĭ sĕŭ. Cu cât maĭ sigur o va asculta, când ea va plânge pentru un fiŭ rĕtăcit, pĕcătos, espus morțiĭ, care n'are lĕc, pentru că — n'are sfârșit.

Dar maĭ ales în Testamentul noŭ apare acésta învĕțătură mângâitóre, cu și maĭ multă blândéță și cu o dulcéță nemărginită. Audit-ați vre o dată, că suspinul vre unuĭ tată saŭ a vre uneĭ mame să fi aflat nesimțitóre inima așa de iubitóre a Mântuitoruluĭ? De esemplu, când sutașul vine și-ĭ zice: „Dómne, fiul meŭ e tare morbos“ — ce-ĭ rĕspunde bunul învĕțătoriŭ. „Du te, fiul tĕŭ e sănătos!“ Jair și soția luĭ să arunce plângênd la piciórele Mântuitoriuluĭ, (eĭ îșĭ perduseră o copilă de 12 anĭ, chiar atunci când fata tinĕră trecênd din copilărie la juneță e așa de plăcută). Mântuitoriul mișcat lasă tóte, se duce cu eĭ, întră în casă și prindênd copila de mână o redă maĭceĭ sale.

Adevĕrat, că pe femeea cananeancă o face să aștepte și se arată nepăsătoriŭ față de vorbele eĭ, dar numaĭ ca să scótă un suspin maĭ adênc din sufletul eĭ credincios, și când a rĕsunat acel suspin amestecat cu cuvintele: „Dómne ajută-mĭ!“ Mântuitoriul îĭ zise: „Mamă, mare e credința ta, du te fica ta e sănătósă.“

Cine n'a audit încă istoria mișcătóre a vĕduveĭ din Naim? Ea nicĭ n'a cercetat pe Mântuitoriul, nicĭ nu l-a vĕdut, ea merge după sicriul uniculuĭ sĕŭ fiŭ cu ochiĭ înecați în lacrimĭ. Bunul Isus o vede, se apropie emoționat și oprind cortegiul — îĭ zice: „Nu plânge!“ și îĭ redă fiul reînviat din morțĭ.

Ce a voit Mântuitoriul nostru prin atâtea minunĭ? A voit să pregătéscă pe mame, să-și cunóscă mărĕța putere, ce li-a datu-o; a voit să le învețe a-și afla în inimă acel suspin, căruia nu i-se póte împotrivi; să le spună, că orĭ și cât de sbuciumată ar fi juneța fiilor lor, să nu despereze nicĭ o dată, ci să-ĭ urmăréscă cu lacrimile în ochĭ, să-ĭ întórcă la Dumnezeŭ prin puterea rugăciunilor, suferințelor și a sacrificărilor de sine.

Dar acésta învĕțătură așa e de însemnată și așa de adĕncă a trebuit să o imprime în inimĭ, în cât spre acest scop, esemplele aduse, orĭ cât de mișcătóre ar fi, n'aŭ fost destule. Trebuia o lumină mult maĭ arzĕtóre, carea să aprindă în inimile mamelor flacăra uneĭ speranțe nemărginite, și Dumnezeŭ a datu-o acésta într'un esemplu, pe care lumea nu-l va uita nicĭ când.

Veți vedé în acest esemplu un june crescut de cea maĭ sfîntă dintre mame. În copilărie-l păzit de un ochiŭ veghiătoriŭ, scutit cu fragedime și tot o dată cu tărie; el însu-și avé o minte ageră și o inimă și maĭ escelentă; pe mamă-sa o iubia ferbinte, în cât după o copilărie așa de nevinovată ar fi trebuit să se bucure de o juneță și maĭ inocentă și maĭ fericită. Așa ar fi fost, dacă în crescerea luĭ numaĭ mamă-sa ar fi avut înrîurire. Dar din nenorocire ea era măritată după un nesocotit — nu sciŭ cum să-ĭ zic, alt cum, — un bărbat, care așa puțină grijă are de purtarea morală a fiuluĭ sĕŭ, ca și de a sa proprie, care în decurs de 15 anĭ se jócă după placul sĕŭ despotic cu nevinovăția fiuluĭ sĕŭ și cu o ușurătate destrăbălată îl espune tuturor periculelor. Veți vedé pe sermanul june cum cade din pĕcat în pĕcat, — jertfa cutezanțelor tatâluĭ sĕŭ. De la început el cunósce tóte desfrênările, răpit de fragedimea periculósă a inimeĭ, dintr'o relațiune pĕcătósă nobilitată înse — dacă se póte nobilita pĕcatul — printr'o credință neînfrântă, cade într'alta și maĭ rușinósă, și ast fel petrece 16 anĭ, ajuns din rĕtăcire într'o sclăvie de deplâns.

Apoĭ pe cum de comun corupțiunea inimeĭ se pedepsesce cu întunecarea mințiĭ, — și el îșĭ perde credința copilărieĭ, și după ce abzice de ea în public, — îl vedem bătut în tóte părțile de vênturile diverselor doctrine. La început e răpit de filosofia cea veche, dar se disgusta cu totul de ea, și cu dreptul, pentru că nu-ĭ ofere de cât un teren năsipos, pe care spiritul luĭ cel mare nu póte edifica nimic stătornic. Atunci se aruncă în brațele uneĭ eresiĭ seducĕtóre și próste, în care se sbate neliniștit 9 anĭ de zile. În fine obosit de atâtea sforțărĭ neputincióse, desperat de a maĭ afla adevĕrul, pe care nu încĕtă a-l dori și iubi, cade descurajat trist și bolnav în cel maĭ din urmă abis, în chinurile îndoielilor desevârșite; aprópe așa dară de a-și perde totul: inimă, consciință, geniŭ, și a deveni în loc de sfîntul *Augustin,* un Libanius saŭ cel mult un Symmachus.

Dară minunat lucru! Ajuns până aci, unde totul se pare perdut, îl veți vedé dintr'o dată, că éră ĭea sborul, la început tare încet, ca un vultur rănit, apoĭ maĭ înte și apoĭ salută cu cuvintele celeĭ maĭ sublime oratoriĭ *adevĕrul* aflat, între suspine și lacrimĭ de umilință se închină aceleĭ Frumseți, tot de a una veche și tot de a una nóuă, pe carea așa de târziŭ a cunoscut-o; se ridică apoĭ învingĕtoriŭ din adĕncimile patimilor și a îndoielilor și se înalță în urmă până la cele maĭ înalte culmĭ aie luminеĭ și iubireĭ de Dumnezeŭ.

Dacă veți cerca după causa acesteĭ întórceri uimitóre, dacă îĭ veți întreba pe el însu-și despre acésta, nu veți afla altă causă, de cât rugăciunile, oftările, lacrimile atot puuternice ale mameĭ sale! Pentru că, după ce ea așa l-a cultivat inima, cum altă mamă n'a maĭ cultivat, după ce observând trezirea pasiunilor în sufletul luĭ, ca să-l pótă scuti maĭ ușor a încreștinat pe sócră-sa, a convertit pe bărbatul sĕŭ și ast fel a curățit — de și cam târziŭ — atmosfera stricată din cercul familiar, în care trebuia să-l crésca; după ce în fine l-a urmărit prin *Cartagena,* prin *Roma* și *Milano,* făcênd să-l rĕsune în urechĭ peste tot locul cele maĭ dulcĭ și maĭ pĕtrundĕtóre cuvinte, urmate de faptele uneĭ energiĭ bărbătescĭ; vĕdênd, că tóte-s zădarnice, că fiul eĭ numaĭ ascultă de nimic, ci se cufundă dintr'un abis într'altul, ea se întórce cu tot sufletul la Dumnezeŭ și într'o zi, când pericolul era maĭ aprópe, ca și nefericita Agar, a scos un gemet din inima sa, un țipĕt așa de adĕnc și mișcătoriŭ, în cât Dumnezeŭ nu i-s'a împotrivit, — pe cum nu se va împotrivi nicĭ o dată, — și l-a redat pe fiul sĕŭ.

---

[1]) Ceea ce zic despre mame stă și despre soțiĭ, fice și surorĭ. Vĕ voĭ aduce un esemplu plăcut, ca să pot înrola într'o cruciadă de rugăciuni pe toțĭ ceĭ vrednicĭ de acésta. Cine se nu fi audit despre fraților: Mauriciu și Eugenia de Guérin? Mauriciu ajuns în desfrênările Parisuluĭ, își uitase un timp de Dumnezeŭ și de credința din copilărie. Și ce făcea într'aceea juna sa sorióră? Se ruga tremurând și gemênd pentru el. »Mauriciu« — scrie ea după mórtea luĭ — »cred, că eștĭ în ceriŭ. Așa cred! Simțĕmintele tale religióse și îndurarea luĭ Dumnezeŭ îmĭ inspiră acéstă credință. Dumnezeŭ cel bun și îndurat, iubitoriŭ ca și un părinte, nu se va îndura óre de un fiŭ întors? Oh! aceĭ 3 anĭ cât m'aŭ nĕcăjit! de ĭ-așĭ puté șterge cu lacrimile mele!.... Mĭ-am dat tot pentru tine — continuă ea — ca mama pentru fiul sĕŭ, țĭ-am fost maĭ mult mamă, de cât soră. Adu-țĭ a minte, că m'am aseménat cu Monica, care deplângea pe Augustin, când vorbiam de nĕcasurile suferite pentru sufletul tĕŭ, acest suflet scump cădut în eróre? Cum mĕ rugam luĭ Dumnezeŭ pentru mântuirea ta! Un preot piŭ îmĭ zise: »Fratele Dtale se va întórce!« Oh! el s'a întors, dar éră m'a părăsit, trecênd la ceriŭ, sperez, că la ceriŭ!«

[2]) Genes. c. XXI. v. 16.

Ea a murit de bucurie, lăsând de moştenire tuturor mamelor, carî ar plânge ca ea, secretul, cum să-şî câştige ca şi ea mângăierea.

Acésta e istoria Moniceî, aşa cum o pricep şi voiesc eŭ să o descriŭ, dacă Dumnezeŭ, care mi-a dat idea, se va îndura a-mî binecuvînta şi îndrepta şi péna.

Póte mĕ veţî întreba, că de unde am aflat eŭ datele recerute la compunerea acesteî istoriî? Dară permiteţi-mî să Vĕ întreb şi eŭ, credeţî óre, că Dumnezeŭ de aceea a făcut atarî minunî, ca să le lase în întunerec? De aceea a aprins atarî stele luminóse, ca să le pună sub obroc? Însu-şî Dumnezeŭ s'a îngrijit de istoria Moniceî, însu-şî el a pregătit un istoriograf demn de ea. Şi cine altul a putut fi acela — de nu „fiul atâtor lacrimi?“ Augustin lubia cu foc pe mamă-sa. Neîncetat vorbia de ea. Mai tóte scrierile şi le-a înfrumseţat cu amintirea eî. Ca la 20 de anî după mórtea mameî sale, îmbĕtrânit mai mult de lucru, de cât de greutatea anilor, încărunţit în pocăinţă, a ajuns momentul, când iubirea de Dumnezeŭ a delăturat tóte pedecile şi i-a cuprins inima estirpând din ea orî ce înclinare spre alta iubire; şi chiar nicî atuncî nu-şî póte aduce a minte de mamă-sa, nu-î póte aminti numele fie şi de pe amvon, fără a lacrima. Câte o dată se cufunda cu totul în plăcerile acesteî amintiriî, vorbia credincioşilor sĕî din Hyppo despre ea şi în vorbirile sale pe neaşteptate întreţĕsea a dese cuvinte de o frumseţă aşa de pĕtrundĕtóre, pline de credinţă, pietate şi recunoscinţă fiéscă, în carî îndoit strălucea sublimitatea luî de geniŭ şi sfînt. Totuşî, dóră nicî n'ar trebui să o spun, că el nicăirî nu a vorbit despre mamă-sa, aşa amĕnunţit, cu atâta plăcere şi atâta sentiment, ca în cartea „Mărturisirilor“ sale (Libri Confessionum XIII.). Cu tóte aceste, cetind cartea acésta se póte observa, că el nu spune totul. Un feliŭ de modestie reţine péna luî şi pe unele locurî se vede, că într'adins slăbesce aureola strălucitóre a mameî sale, de témă, că aceea să nu arunce şi spre fruntea luî vre o rază. Dară ceea ce el rĕtace, o presimte inima cetitoriuluî, câte o dată nî-o spune tradiţiunea şi a dese orî biserica în cântările sale.

Biserica, care încă e o mamă şi carea nu póte vorbi cu rĕcélă de fiî sĕî, a celebrat memoria sfinteî Monica, cu o elocinţă aşa de oratorică, cum numaî Mirésa luî Christos póte celebra. Sfinţiî lumeî creştine, doctoriî şi pontificiî, feciórele, scriitoriî şi oratoriî ceî marî — toţî aŭ sĕrbătorit-o în decursul secolilor, cu cuvinte demne de a fi cunoscute.

Eŭ am adunat aceste mărgăritare, ca într'un scrin de juvaeruri şi le ofer astăzî mamelor creştine, în cartea acésta.

De alt cum mĕ grăbesc a declara, că idea acesteî cărţî n'a ieşit din capul meŭ. O datoresc unuî bărbat, căruia şi cu alte multe îî sum dătoriŭ, unuî episcop mare şi sfînt, care mai ales de câţî va anî în cóce a revĕrsat multă lumină şi pace preste viaţa sufletuluî meŭ, care între altele daruri, ce ascund în inimă, m'a învĕţat şi cum să-mî dedic viaţa cultuluî mărireî celeî adevĕrate, carea nu-î alta de cât sfinţenia cea adevĕrată.

Ceî, carî aŭ cetit „Viaţa sfinteî Francisca de Chantal“ n'aŭ lipsă se li-l mai numesc, eî sciŭ, că acest episcop sfînt, aşa de iubit şi mare e S. Francisc de Sales. Studiindu-î operele am fost surprins de devoţiunea, ce o avea el faţă de S. Monica şi de însufleţirea fragedă, ce ea î-a inspirat. Despre acésta veţî afla destule probe şi pe paginile acesteî istoriî. Mai adaug numaî, că cărţile luî pe fie care pagină pomenesc de ea. El a propus de model Dómnelor din lume, femeilor măritate, mamelor şi mai ales acelor mame, carî aŭ câte un Augustin.

Vĕ mai spun încă, că nicî Dneî de Chantal, pe carea el o conducea la perfecţiunea recerută de Dumnezeŭ, nu î-a căutat altă patrónă. Spre Monica îî îndrepta el ochiî în primiî anî aî vĕduvieî, când el voia să o ducă pe calea sfinţenieî, éră ea voia să rĕmână pe calea lumeî. Tot pe Monică î-o punea înaintea ochilor, când voia să o abată de la cugetul de a intra în mănăstire, într'un timp, când copiî eî, orfanî tinerî, nu puteaŭ fi lipsiţî de mamă. Şi óre de lipsă e să vĕ mai spun, că şi mai târdiŭ, când Dna de Chantal vĕdĕnd pe fiul sĕŭ Celse — Benigne într'o juneţă strălucită şi periculósă amestecându-se în prietiniî şi duele, carî o făceaŭ să tremure de gróza pericluluî, ce ameninţa sufletul aceluia, S. Francisc şi mai des îî aducea a minte de Monica? Lângă icóna preacurateî Fecióre donată de el şi aşezată sub „Rĕstignirea Domnuluî“ el doria, ca Dna de Chantal se aşede şi icóna Moniceî, ca să vadă mai a dese orî, măcar în chip, aceea mamă sbuciumată, pe a căreî sîn se odihnia fiul eî mântuit prin lacrimî.

În fine după ce el a trecut de pe pământ şi a lăsat pe venerabila Dómnă de Chantal cu grijea întemeieriî unuî ord şi cu durerile de mamă, într'o zi, când ea era şi mai nĕcăjită ca altă dată — pentru că să vorbia, că fiul eî Celse-Benigne, fórte uşor îşî póte perde capul prin nenorocita sa datină de duel, cum şi l-a perdut ducele de Boutville — într'o zi, zic, când ea era doborîtă de amărăciune, étă îî apare ca şi înviat din morţî s. Francisc de Sales şi o îndémnă să cetéscă viéţa s. Monice. Cel puţin, cum sta ea lângă altariŭ în genunchî, plângĕnd, i-se păru că aude vócea fericitului sĕŭ confessariŭ, care-î zicea: „Cetesce cartea a 8-a din Mărturisirile sfîntuluî Augustin.“ Cetind acele pagine admirabile, unde a vĕdut pe s. Augustin mântuit prin lacrimile maîceî sale, presimţi, că şi ea va puté mântui pe Celse-Bénigne, prin puterea rugăciunilor, lacrimilor şi jertfireî de sine ceea ce s'a şi întîmplat. Dar tóte aceste le veţî vedé pe rînd în decursul acesteî istorisirî.

Fie destul atâta pentru a mĕ esplica de unde mî-a venit idea acesteî cărţî şi pentru a-mî plăti omagiul de recunoscinţă blânduluî şi sfîntuluî episcop, care mî-a inspiratu-o. Dacă s. Francisc prin aceea, că a propus de model pe s. Monica a scutit, a mângăiat şi a întărit la timpul sĕŭ o mulţime de mame jalnice — tot acest esemplu de ce să nu-şî aducă ródele sale şi în ziua de azî? Triste timpurî eraŭ atuncî! Reformaţiunea sfăşiaşe sînul bisericiî. Scandalele se înmulţiaŭ în tótă ziua, apostasiile publice sguduiaŭ credinţa în suflete, tóte mamele tremuraŭ — şi atuncî s. Francisc de Sales, pentru ca să le liniştéscă şi să le mângâie, pentru ca să le învéţe, că nu sînt pericule, pe carî o mamă să nu le pótă delătura de la fiiî lor — le îndémnă zicĕnd:

„Cetiţî viaţa sfinteî Monice! Veţî vedé acolo, cum s'a îngrijit ea de Augustinul sĕŭ, veţî vedé multe lucruri, carî vĕ vor mângâia.“

Lumea de azî nu-î cu mult mai norocósă, ca cea de pe la capetul véculuî al 16-lea; periculele nu-s mai puţin ameninţătóre ca atuncî. Cu principiile aŭ dispărut şi moravurile cele bune. Aerul ce inspiră tinerimea, e îngreunat de sofisme şi de principiile uneî filosofiî false. Viéţa familiară e turburată; légănul copilaşilor nu mai e sigur.

Pe soţiile şi mamele demne de acéstă chemare, nu le-a aşteptat nicî când datorinţe mai marî ca acuma. Concedeţi-mî decî, o mamelor, ca şi eŭ să vĕ zic, dacă nu cu autoritatea, limba dulce şi plăcută a sfîntuluî Francisc de Sales, ceî puţin cu o inimă, carea sîmte şi compătimesce cu durerea vóstră, — să Vĕ zic: „Cetiţî viaţa sfinteî Monice; învĕţaţî de la acéstă soţie, de la acéstă mamă a vĕ *ruga*, a *plânge* ca ea, a *spera* tot de una şi a nu *despera* nicî o dată. Să nu uitaţî nicî când, că astăzî de aceea ameninţă atâtea pericole pe ómeniî tinerî, pentru că nu-s destule lacrimî în ochiî soţielor saŭ mamelor lor.

Orleans, la 1865 în ziua tuturor Sfinţilor.

Emil Bougaud
vicariŭ general de Orleans.

(Va urma.)

Biblioteca Centrală a University Library Cluj

Diverse.

O îngrădire nimerită şi mult mai defensivă ca cea de spinî, e aceea făcută din Agrişe spinóse. Fie care rădăcină, apoî produce în fie care an 4 până la 5 litrurî de fructe.

Recomand cu deosebire acéstă îngrădire pentru grădinî şi livedî. Se aşézá la 4 saŭ 5 metri depărtare tumurlucî de stejar bine arşî şi bine înţepeniţî, pe carî se întind 4 rînduri de sîrmă mai grósă saŭ şi lanţ.

Se plantézá, la 20 până la 30 centimetri depărtare, butaşî de agrişî carî se tae la 10 centimetri de asupra pământuluî şi dacă tulpinele ce cresc se ridică pe sîrmă, după 4 anî, aî o îngrădire de 1 m. 50 ce se acoperă cu agrişe marî şi numĕróse. Acéstă îngrădire nu are defectul de a servi ca refugiŭ omidelor.

*

Oţetarul e otrăvitor. O sumă de persóne plantézá încă acest Ailant, pentru că ... se prinde tot aşa de uşor ca Arţarul Negundo şi cresce tot aşa de repede ca el. În pepiniere nu se mai cultivă oţetarul care n'are nicî o importanţă pentru umbră, frumuseţe şi lemnul sĕŭ e mai prost ca cel de salcie.

Zéma acră şi resinósă, ce e în tóte părţile acestuî oţetar, bun de distrus, e o puternică otravă pentru păsĕrile şi vitele ce î-ar mânca frunzele.

*

Negeiî de pe ţiţele vacilor se stîrpesc când sînt mai lungî legându-î strînşî cu gumă elastică. Când nu-î poţî prinde cu asemenea legăturî, fiind întinşî pe ţiţe, se pot stîrpi ungĕndu-î, în fie care zi, cu *acid acetic* saŭ frecându-î la 3 zile cu vată muiată în *uleiŭ adevĕrat de „cade“*.

*

În potriva insomniei. Mulţi nu pot durmi de grijî etc. În loc de a lua doctoriî adurmitóre, e mai bine a-ţi pune comprese cu apă rece la ceafă. Răcéla are efecte liniştitóre asupra organelor nervóse.

(*„Gazeta Săteanului“*).

Bibliografie.

A apărut:

Revista Ilustrată Enciclopedică „Gazeta Săteanului“, Nr. 4., Anul XVII. cu următoriul sumar: Convorbirî economice. — Să trecem la fapte. — Moldo-Valachia. — Sfaturî medicale: Înfăşatul copilului, Curăţenia copilului. — O rază de lumină. — Cestiî pedagogice: Psichologia experimentală. — Necesitatea aerisăriî locuinţelor animalelor. — Glónţele „Dum-Dum“. — Vitele albe. — Învăţătură practică. — Conjunctivita granulósă (urmare). — Readucerea la viaţă. — Testamentul unuî proprietar-cultivător. — Cronica agricolă. — Sciriî diferite agricole. — Informaţiunî agricole. — Felurimi. — Buletin comercial. — Miscellanea.

Ilustraţiunî: Glónţe „Dum-Dum“ tăete. — Răniî în corpul omenesc făcute de un glónte obicinuit. — Răniî în corpul omenesc făcute de un glónte „Dum-Dum“. — Readucerea la viaţă după $2^1/_2$ óre de mórte aparentă. — Noul trăgător electric pentru readucerea la viaţă. — Acumulatórele trăgătorului. — Trăgătorul sistem de ceasornicărie. — Obiectul de artă oferit de dómnele române dlui de Gubernatis. — Partea glumeţă: După o capitulaţie. — Timbrul Expoziţieî universale din Paris 1900. — Îngrădire de agrişi întinşi pe sîrmă.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legiî nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luî Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşi stil plin de frumseţă, aceeaşî limbă românéscă curată, aceeaşî admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sevîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima săptămână petrecută pe pământ. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruî adevărat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899. pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiî ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteî publicaţiî pentru formarea unuî fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învăţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carî se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiî grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Preţul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leî 20 banî. Editura auctorului.

Sfînta şi Dumnezeéscа
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru
Isus Christos
revădută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatuluî Împărat al Austrieî şi Rege Apostolic al Ungarieî Francisc Ĭosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.
Blaş 1900.
De la sfînta Unire 200.

Posta Redacţiunii. *Un delegat sinodal:* N'am publicat manuscrisul trimis, îţi vom scrie zilele acestea adevăratul motiv, arătându-ţi, care ar fi după vederile nóstre adevărata cale, ce ar trebui urmată. Salutări frăţesci! — On. *I. B.* în *S.* Am făcut pomenire de idea DVóstre. În forma trimisă nu s'a putut. — *Hátszeg.* Am primit cu mulţămită abonamentul pe 1898 semestrul 2-lea şi pe întreg anul 1899. — *Potana* (Aiudului). Am primit cu mulţămită abonamentul pe anul 1895. — *Rusii munţi.* Am primit cu mulţămită abonamentul pe anul 1892. — *Vălcelele bune.* Am primit abonamentul pe anii 1897 şi 1898. — *Karulyfalva.* Am primit cu mulţămită abonamentul pe 1893 şi 1894.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

RCL Cluj / Central University Library Cluj

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiî ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1899.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren mixt	Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8 50			2.10	pl.	Viena . . . . . sos.		1.50	7.20	1.50	6.20
8.30	1.55		5.45	9.15		Budapesta . .		7 10	1.50	7.50	6 20
11.31	3.49	5.10	9.27	11.12		Szolnok	8·30	3.22	11.36	5.52	3.25
1.33	5.21	8.00	11.33	12 47		P. Ladány . .	5.50	12 54	9.59	5.56	1 19
3.42	6.39	7.22	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . { pl. sos.		11.04	8.43	2.38	11.32
3.58	6.46	12.20	2.06	2.18			7 12	10 44	8.38	2.31	11.17
4.38	7.15	1.15	3.03	2.50		Mező-Telegd .	6.21	10 07		2.01	10.42
5.20	7.50	2.21	3.45	3.26		Rév	5.26	9.32	7.47	1.34	10 06
5.43		2.57	4.06			Bratca	4 50	9 11			9.50
6.31	8.37	4.00	4.53	4.16		Ciucia	3.30	8.37	7 09	12.52	9.13
7.16	9.08	4.59	5.32	4.52		B.-Huiedin . .	4 58	7 56	6.40	12.20	8.37
8.06		6.18	6.24			Ghârbĕu . . .	3.05	6.54			7.37
8.33	10.08	7.04	6.59	5.55	sos. pl.	Cluş . . . . . { pl. sos.	2.20	6.13		11 01	7.—
8.50	ir. pra.	8.40	2.05	6.11					5 23	10.46	6 48
9.07	0·47	9 09	2 52	6.27		Apahida	5.24	4 27			6 22
10.14	11·11	10.40	4.45	7.26		Ghiriş	5 02	4.02		9.23	5.13
10.44	12.38	11.25	5.38	7.50		Cucerdea . . .	3 57	2 33		8 54	4.45
10.56	1.08	11.40	5.57	7.52			3.06	1.58		8.49	4.38
11.03	1.17	11.49	6.08			Uióra	2 56	1.48			4.27
11.12	1.25	11.59	6.19	8.16		Vîntul de sus .	2.49	1 41			4 26
11.34	1.54	12.29	6.59	8.34		Aiud	2.41	1 33		8.23	3.53
11.52	1 59	12.55	7.31	8.37	sos. pl.	Teiuş . . . . { pl. sos	2 17	1.06		8 06	3 35
12.24	2.22	1.30					1 55	12.41		8 00	3.02
12.53		2.07				Crăciunel . . .	1.29				2.38
1.14		2 92		9.04		Blaş	12 55			7.34	2.16
1.45		3.11		9.31		Micăsasa . . .	12.34			7.08	1.44
2.01		3.31		9 43			11.58			6.56	1.25
2.15		3 46		9.45	sos. pl.	Copşa-mică . . { pl. sos	11.35			6.54	1.06
2.33		4 08		9 59			11.14			6.41	12.49
3.04		4.45		10.23		Mediaş	10.55			6.20	12.18
3.40		5.27		10.51		Elisabetopol .	10.24			5.53	12.40
3.47		5.47		10.58		Sighişóra . . .	9 45			5.46	11.38
4.03		6.12		11.12		Haşfaléu . . .	9.35			5.34	11.16
5.35		7 58		12 26		Homorod . . .	9.12			4.27	10.03
6.13		8.36		12.58		Ágostonfalva .	7.44			3 58	9.22
6.42		9.09		1 16		Apaţa	7.02	4.51	Circuit Vinerea	3.37	8.58
7.16		9.40		1.35		Feldióra	6.37	4.20		3 16	8.27
8.—		10.25		2.09	sos. pl.	Braşov . . . . { pl. sos.	5.58	3.32		2.45	7.48
5.53		11.—		2.19			5.08	2 10	Predeal-Braşov	2.18	5.20
4.40		12.26		3.01		Timiş	9 27		6.58	1 42	4.14
5.10		1.11		3.31		Predeal . . .	8 47		5.57	1 12	3 32
11.55		8.15		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.	8.20		5.11	9.15	7.45
							3.15			9.30	8 30

Copşa-mică—Sibiiu—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón		Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11 30		7.10	pl.	Copşa mică . sos.	6.25	9 32	3.25	12.35
3.57	6.36	12 58		8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56	11.01
4.19	7.04	1.40		9.15			4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.			sos. pl.	Sibiiu . . . . { pl. sos.				tr. m.
4.30	Numai Marţia şi Vinerea	2.—						7.33	Circ. Marţia şi Vinerea	8.57
5.22		2.54				Tălmaciu-m. .		6.45		8.04
6.15		3 59				Avrig		6 01		7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăras . . . pl.		3.32		4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.10	4 20				Mureş-Ludoş		6.48	7.30	
5 03	10.28	5.35	Numai Marţia			Zau		5 51	6.33	Numai Vinerea circuit
	12.39	7.11				Ţagu-Budatelic		5.—	4.51	9.44
7.52	1.58	Bald				St. Mihaiu de câmpie .			8.42	8.46
8 44	3.02	——				Lechinţa			2.47	7.43
9.22	3.54	Numai Marţia				S.-Măghiăruş		Circ. Marţia	2.01	6.52
10 11	4.55					Bistriţa			1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

2 08	8.10	3.11	11.01		pl.	Cucerdea . . sos.		7.42	2.38	8.35	12.48
3.	8.51	3.52	11.41			Ludoş . . .		6.59	1.55	7.42	11.46
3 58	9.40	4.39	12.29			Cipău		6.24	1.19	6.56	11.00
5	10.30	5.29	1.17		sos. pl.	Oşorheiŭ . . { pl. sos.		5 30	12.25	5.50	9 54
5.15	10 42	5 39							9.00	5.04	9 35
6.44	12.16	7.17			sos.	Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	8.05

Ghiriş — Turda

7 33	11.—	5.—	10.23		**Ghiriş — Turda**		5.05	10.30	2 20	9.12
7.55	11.22	5.22	10.45				4.45	10.10	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9 40	4.36					7.22	1.01	6.16
					Alba-Iulia—Zlatna.				
7.28	12.25	7.47					5.—	8.22	3.60

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.30				Kükülloszög Blaş . . .			5.30	1.30
4 10	3.18				Sân.-Miclăuş			9.42	5.09
4.56	3.57				Cetat.-de-Baltă			10.29	5.50
5.54	4.55				D.-Sân.-Mărtin			11.16	6 32
9.30	8 30				Sovarod			11.55	7.15

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriî încuadraţi cu liniî mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 21 April 1900. Numĕrul 16.

Învierea.

(Al.) *Christos a înviat!*

Acesta este salutul, cu care lumea creştină se întimpină în sfînta zi de astăzi, salut, care cuprinde în sine atâtea mângăieri, atâtea speranţe dătătóre de viéţă.

Chipul blândului profet nazarinean, pe care sfînta biserică ni L-a pus în zilele trecute drept pildă a suferinţelor şi a umilirilor celor mai amare, astăzi apare în plină lumină, încunjurat de gloria nemuririi, cu stindardul biruinţii în sfintele mâni străpunse de cuie.

Străjuitorii, ce Jidovii i-aŭ aşezat, să păzéscă mormîntul sfînt, vĕdĕnd năvala de lumină ce îi năpădise fără veste, vĕdĕnd piétra prăbuşindu-se cu vuet, în butul pecételor, cu carî era întărîtă, aŭ luat-o la fugă trĕmurând de spaimă.

Şi difusiunea aceea de lumină se rĕspândesce din ce în ce mai mult, icóna Mântuitorului se ridică din ce în ce mai sfîntă, şi lumea păgână îşi sfarmă idolii de argint şi aur, închide templele lui Iupiter şi ale Venerei şi în scurt, Crucea Mântuitorului strălucesce de asupra Romei celei de lumi biruitóre ca şi asupra légănului de cultură şi artă antică: Athena.

Atot puternicia dumnezeéscă nu s'ar fi putut validita în mod mai strălucit, de cât făcĕnd din cruce — sĕmnul batjocurei şi a morţii — obiectul veneraţiunei unei lumi întregi.

În viéţa pămîntéscă atât de umilită a Mântuitorului, *Învierea* este punctul cel mai luminos, dacă e permis să facem comparaţiunea acésta. Prin Înviere a comprobat până la evidinţă Dumnezeirea sa, prin Înviere a pus piétra fundamentală a învĕţăturii Lui înălţătóre de suflete, mângăitóre de inimi.

Scris este „acésta este ziua, care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa.“

Să ne bucurăm deci.

Să ne aducem a minte de suferinţele Mântuitorului, şi durerea să ni-o compensăm, gândind la mărita lui Sculare din morţi. Să ne gândim la propria noastră viéţă, la lupta, ce silit sîntem să o purtăm, la durerile şi amarul, ce moştenire ni-s'a lăsat în a lacrimilor vale — şi ideea unei vieţi viitóre, ne va rĕsplăti pentru tóte durerile din viéţă, ne va întări credinţa, dându-ne nóuĕ puteri, când ale nóstre nu mai sînt de ajuns. Să ne aducem a minte, că după sĕptĕmâna patimilor urmézĕ Ziua Învierii, după o viéţă de suferinţe suportate în frica Domnului, viéţa de veci ne va fi rĕsplata. Să ne aducem a minte, că Învierea Domnului este cea mai sigură garanţă a credinţii nóstre, *căci de nu a înviat Christos, deşartă este predicarea nóstră, deşartă este credinţa nóstră . . .*

Să ne bucurăm deci, şi pentru ca bucuria nóstră deplină să fie, să ne aducem a minte, că ori cât de puţin favorabilă ni-se pare starea nóstră de acum, este totuşi o adevĕrată *Înviere,* faţă cu stărea tristă şi decăzută a clerului şi poporului nostru înainte cu dóuĕ sute de ani.

Starea bisericii nóstre înainte cu dóuĕ sute de ani, „sĕptĕmână a patimilor“ era. În cartea celor puternici scris era: „noi lege avem, şi după lege trebue să móră.“ Batjocurită şi neputinciósă, sfînta nóstră biserică — ca un Christos înaintea lui Pilat — era lăsată la discreţiunea Calvinilor. Sbiciuită şi pălmuită era la tot pasul şi nu era cine să o apere, căci slugitorii altarului eraŭ îobagi şi eraŭ fără carte. Cultura clerului de atunci e o pagină de ruşine în istoria nóstră bisericéscă. Îmbărbătaţi de starea decăzută a clerului, duşmanii aŭ aflat cu cale a-şi bate joc de biserică chiar. Pălmuit-o-aŭ şi în haină mohorîtă aŭ îmbrăcat-o.

Superitendentul *calvin* presida sinódele bisericii nóstre; protopopi îl duceaŭ în lectică, în sĕmn de omaj şi supunere. Învĕţăturile otrăvitóre ale calvinismului se strecuraŭ aducĕtóre de mórte, în sanctuarul credinţii strămoşilor nostri. Numĕrate eraŭ zilele bisericii româneşci, numĕrate eraŭ zilele némului . . . . . Străjuitorii lacomi aşteptaŭ cuvîntul din urmă, ca să ne arunce în mormîntul popórelor apuse şi pe noi, căci nu mai aveam păstori, ca să ne apere, nu mai aveam altare neprihănite. ca închinare să aducem, după rênduiélă părinţilor nostri, Stăpânului lumii.

În zilele aceste de greu încărcare, în mijlocul „sĕptĕmânii patimilor“, părinţii nostri încheie unirea cu Roma.

Binecuvîntată şi sfîntă să fie amintirea lor!

Binecuvîntaţi să fie părinţii *Învierii* nóstre!

Binecuvîntaţi să fie acei, ce ne-aŭ legat éră-şi de légănul credinţii şi originii nóstre — Roma. *Putere* s'a vĕrsat în slăbitul trup al némului, *viéţă* s'a dat celui ce destinat era morţii, şi *lumină* s'a dat celui ce orbeca în întunerec . . .

Sentinţa de mórte, ce atîrna de asupra capetelor nóstre, ca o sabie a lui Damocle, s'a şters, şi chemaţi am fost la o nóuă viéţă cei ce perduţi eram vieţii.

Zădarnice aŭ fost aleşuirile Calvinilor, zădarnice sforţările slavismului de a-şi rehabilita puterea de o dată.

Actul sevîrşit de *întregul* cler — inteligînţa nóstră de atunci — nu se putea anula aşa uşor. Magiarii calvini între alte mijlóce, s'aŭ folosit chiar de călugĕrul Visarion, căci nu puteaŭ vedé cu ochi buni pasul spre progres al unui ném robit de vécuri.

Zădarnică muncă!

Le-a succes, cel mult, să ne rupă în dóuĕ, ca să se adevĕréscă încă o dată invidia cu care străinii priviaŭ acest pas spre progres al nostru — şi puterea cuvintelor *divide et impera!*

În faţa sfintei sĕrbători de azi, inimile nóstre se umplu de mângăiere şi bucurie. Cuvine-se, ca în bucuria sĕrbătorii, să ne aducem cu pietate a minte, de părinţii nostri, carî înainte cu 200 de ani aŭ dat un nou impuls vieţii nóstre bisericesci, aprópe de stingere. Cuvine-se, să ne aducem a minte de cei ce aŭ luptat cu greutăţile începutului, noi carî luptăm deja în brazdă, bucurându-ne de rodul ostenelelor lor!

Cu pietate reamintim legătura, ce moştenire ne-aŭ lăsat-o, şi pietatea acésta nu ne-o tulbură nici invidia străinilor, nici cuvintele fraţilor de un sânge, carî află cu cale a critisa acest elementar simţĕmînt de pietate, cu care dătorim părinţilor nostri, conduşi de fericiţii archierei Teofil şi Atanasie.

Acésta este ziua, care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într'însa.

Să ne bucurăm şi noi, să luăm nóuĕ puteri de luptă, salutându-ne cu salutul creştinesc de biruinţă:

— *Christos a înviat!*

Visita de la Berlin. — La 1 Maiŭ n. Maest. Sa Francisc Ĭosif a promis, că va visita pe împĕratul Wilhelm, şi că va lua parte la sĕrbările, ce se vor aranja, cu prilejul declarării de majoren a prinţului moştenitor. După ultimile sciri la acéstă visită vor lua parte şi archiducele Francisc Ferdinand, contele Goluchowski, ş. a. Visitei acesteia i se atribue o mare importanţă politică. E adevĕrat, că motivele ce se aduc spre a sterge coloritul politic, sînt destul de ponderóse, dar totuşi nu sunt îndesulitóre de ajuns, spre a nu da ansa la conjecturi.

Din pricina desastrelor suferite de Anglia în rĕsboiul african, preponderanţa ei a scăḑut aprópe cu totul. Rusia a profitat de nenorocirile acestea, pentru ca să-i ocupe ea terenul. Asta a şi succes mai ales în Asia. Ea nu s'a îndestulit însĕ, cu atâta, ci a început din noŭ a sufla în focul încă nestins din peninsula balcanică şi a-şi ridica nóuĕ pretensiuni faţă de Turcia şi aşi recâştiga perduta popularitate din Bulgaria.

Tripla alianţă a luat la ochi machinaţiunile Rusiei şi s'a pus si ea în mişcare. Şi visita de la Berlin a împĕratului-rege Francisc Ĭosif, e tâlcuită de cercurile politice ca o întărire a triplei alianţă.

Nu putem sci, întru cât sînt basate conjecturile acestea, atâta stă, că Rusia, îndată ce a fost anunţată visita acésta, a început pe tótă linia a bate în retragere şi a vesti că's neadevărate tóte scirile, carĭ spuneaŭ de uneltirĭ rusescĭ în Balcanĭ.

Ne vom convinge în scurt întru cât îs sincere declaraţiunile acestea ale Rusiei de o cam dată e fapt, că Împĕratului nostru i să pregătesce la Berlin o primire splendidă.

Unele ziare de dincolo anunţaŭ zilele trecute, că şi parechia regală din România ar merge la Berlin, cunoscute fiind simpatiile Românieĭ pentru tripla alianţă. Scirea acésta însĕ a fost desminţită în modul cel mai hotărît.

Étă dar, cum neînsĕmnatul, dar vitejescul popor din Africa sudică, a turburat pacea atât de scump susţinută, a bĕtrâneĭ Europa!

Revistă politică.

Afaceri interne. Camerile aŭ vacanţă până la 24 April, când se va încheia sesiunea actuală şi apoĭ se va începe alta, mai bogată póte în legĭ folositóre patrieĭ, de cât cum a fost cea de până aci.

Dar şi până la redeschiderea camerilor înregistrăm: „însănătoşarea“ ministrului Wlassics, care sub decursul desbaterilor budgetului sĕŭ, a stat de parte şi a lăsat pe alţiĭ să-l apere. Altă scire de sensaţie e disgraţiarea luĭ Bánffy la Curte şi darea a fară din posturile mai însemnate a tuturor ómenilor luĭ. Între alţiĭ secretarul de stat la interne Jakabffy Imre, fostul fişpan în Lugoş, va trece la pensie şi în locul luĭ va urma deputatul Gullner Gyula. Se mai vorbesce apoĭ, că chiar şi ministrul de esterne contele Goluchowski încă va demisiona şi în legătură cu demisia acésta vor urma apoĭ o serie întrégă de înlocuirĭ, între carĭ şi banul Croaţieĭ îşĭ va părăsi postul şi va trece la finanţe. Se vede, că vacanţele de sĕrbătorĭ sînt potrivite, ca în decursul lor să se facă tot soiul de combinaţiĭ politice mai mult orĭ mai puţin adevĕrate.

Rusia. Pe când împĕratul rege Francisc Ĭosif merge la Berlin, să visiteze pe împĕratul Germanieĭ, unde se zice, că va merge şi regele Italieĭ, pe atuncĭ Ţarul Niculae se duce de Paschĭ la Moscva. Politica légă şi de călătoria acésta fel de fel de conjecturĭ politice. Vom înregistra şi noĭ unele din ele.

E vorba, că Burĭĭ aŭ adresat Portugalieĭ o scrisóre, în care o provocă să nu mai concédă trupelor angleze, să trécă prin posesiunile sale. Portugalia a rĕspuns, că ea nu face alt ceva, de cât împlinesce convenţia ce a încheiat cu Anglia. La declaraţia acésta rĕspunde acum Rusia. După o scire din Petersburg, Ţarul în înţelegere cu Germania şi Franţa ar fi provocat pe Anglezĭ, să înceteze rĕsboiul african, căcĭ alt cum, şi eĭ vor călca neutralitatea ca şi Portugalia, şi vor trimite o armată în Afganistan. După cum se pare decĭ lucrurile, se vor complica. Ceĭ din jurul Ţarului sînt şi eĭ de părere, că Rusia se o rupă cu Anglia şi să-i calce posesiunile din Asia.

Transvaal. Sórtea armelor se pare, că din noŭ e favoribilă Burilor. După ultimele sciri sosite de pe câmpul de luptă, se anunţă, că Burii ţin împresurată garnisóna angleză din Wepener şi că aŭ reînceput bombardarea oraşului Mafeking, care va trebui să se predeie, de vreme ce din lipsa de proviant în garnisóna de acolo domnesce o fómete grozavă. În timpul din urmă Burii aŭ luat de la Anglezĭ 500 capete de vite; şi aŭ prins o patrulă a regim. Royal-Irish.

În acela-şi timp misiunea transvaaliană visitéză curţile domnitóre din Europa, rugându-le să întrevină pentru încheierea păcii. Acum în urmă aŭ umblat pe la Haga, de unde se telegrafézĕ, că regina Olandeĭ aŭ adresat un autograf Ţaruluĭ, rugându-l să întrevină pentru încetarea rĕsboiului. Se anunţă, că şi Sfinţia Sa Papa a trimis un autograf Angliei în acela-şi scop. Anglia se pare, că nu vrea să scie de pace. Atuncĭ când generalul Cronje s'a predat, Anglezii cereaŭ supunere necondiţionată, ér Burĭĭ, sînt gata să móră cu toţiĭ pentru câştigarea libertăţiĭ. De atuncĭ lucrurile s'aŭ schimbat din noŭ. Roberts stă în Bloemfontein în neactivitate, ér Burĭĭ se adună din tóte părţile şi se întăresc.

Corespondinţe.

Sinódele protopopescĭ.

Din districtul protopopesc al Blaşuluĭ.

Districtul protopopesc al Blaşuluĭ conform decisuluĭ din anul trecut şi-a ţinut sinodul de primăvară în parochia Cenadie la 10 Aprile n.

La 9 óre a. m. se începe serviţiul divin, celebrându-se s.-ta liturgie de cătrĕ şeful tractual M. On. Georgiŭ Bărbat cu asistinţa preoţilor Ştefan Lita din Luncă şi Ĭoan Popa din Cergăul mare, lector Vasiliŭ Dancu din Ţapul.

Respunsurile s'aŭ cântat de cătrĕ corul improvisat al preoţimeĭ tractuale sub conducerea preotuluĭ Vasiliŭ Băcilă din Lodroman. După finirea s.-teĭ liturgiĭ cuminecându-se un numĕr frumos de poporenĭ din Cenadie, s'a rostit predica ocasională de cătrĕ Dionisiŭ Velicea preotul Spătaculuĭ, ascultată cu mult interes de ceĭ presenţi.

După aceea, dimiţindu-se poporul, toţi preoţii se mărturisesc şi imediat se începe şedinţa sinodală în localitatea şcóleĭ gr. cat.

Din programul sinodului cred a fi de interes general scóterea la ivélă a următórelor puncte:

a) S'a constatat spre bucuria tuturor, că mersul învĕţămîntului scolar progresézĕ şi în genere e mulţămitoriŭ.

b) Moralitatea credincioşilor asemenea e mulţămitóre.

De la introducerea odióseĭ căsătoriĭ civile spre mângăiarea tuturor, s'a constatat că, tóte casurile de căsătorie s'aŭ închiat cu binecuvêntarea bisericeĭ.

c) S'a eiectat pe un noŭ period de 5 anĭ taxele la fondul preoţilor deficienţi, statorindu-se 2 parochiĭ de clasa I-mă (Blaşul şi Mihalţul), iară tóte celelalte parochiĭ se aşéḑă în clasa a II-a cerêndu-se acésta espres şi cu mare însufleţire diŭ partea preoţilor, dorind din inimă sporirea cât mai urgentă a numituluĭ fond, cu tóte, că sînt mai mult de 10 parochiĭ, a căror venite după conscrierea din 1896 abia trec peste 100 florenĭ ér 2 nicĭ nu ajung la acéstă sumă.

d) S'a eiectat taxele la fondul esactoratuluĭ cu o suma peste 100 fl.

e) Asemenea la fondul de salarisare al preoţilor, statorindu-se ca fie care parochie să concurgă la numitul fond cu aceea suma cu care contribue la fondul esactoratuluĭ.

f) Se defige parochia Lunca ca loc de intruuire al proximuluĭ sinod, desemnându-se concionator parochul Mănărăḑiĭ Ĭoan Handrea.

L.

Din districtul protop. al Cluşuluĭ.

Conform vechiuluĭ us sinodul protopopesc al distr. Cluş s'a ţinut la 12 April n. în Cluş. Să nasce aci o întrebare, óre nu e mai consult, ca aceste adunărĭ preoţescĭ să se ţină adecă, nu la scaunul protopopesc ci acum în o parochie, acum în alta? Eŭ cred, că e mai bine aşa. Umblând de a rîndul prin tract, preoţiĭ aŭ ocasiune, să se cunóscă unul pe celalat. Parochia, casele parochialĭ, şcóla, biserica. ordinea şi curăţenia, tóte îs de astă dată espuse criticeĭ binevoitóre a fraţilor preotĭ. Chiar şi poporul ar câştiga mult din acéstă împregiurare. Un numĕr aşa mare de preoţi, carĭ cu mare solemnitate slujesc sfînta liturgie, predica ocasională, cântarĭ mai armonióse şi mai frumóse, tóte ar înălţa mai mult pietatea luĭ şi ar déştepta în el sentimente mai bune·

În vorbirea de deschidere protop. Ioan Laslo, pomenesce de marea sĕrbătóre iubilară, de al doilea centenar, de când scoşi din ghiarele nemilóse ale ignoranţeĭ şi neculturei, străinĭ de orĭ ce sentimente maĭ înalte, aprópe inconsciŭ de originea sa. — poporul românesc din acéstă ţară s'a avîntat la maĭ înalte ideale. Îndeamnă pe cât maĭ mulţĭ să ĭeie parte la peregrinajul ce se va aranja cu acésta ocasiune, şi sfătuesce pe preoţi, prin acomodate predicĭ să ferésca poporul de fapte rele şi de păcate.

După cuvîntul de deschidere, se constată numĕrul celor de faţă, apoĭ se votézĕ 60 cor. din fondul şcolastic tractual pentru învĕţătórea din Feiurd şi subsidiul învĕţătorului din Tiurea se ridică la 60 cor. Se face o nóuă clasificare a parochiilor pentru fondul deficienţilor pe un noŭ period de anĭ, şi se constată, că după conscrierea venitelor, nicĭ un preot, respective nicĭ o parochie nu póte fi trecută în cl. I. ci numaĭ în a II şi a III. După aceste alegêndu-se comisiunea care să ĭeie parte la esamenele de vară, se ridică şedinţa.

Un preot.

Noutăţĭ.

Din incidentul sfintelor sĕrbătorĭ a Învierĭĭ Domnului Christos, dorim din inimă tuturor cetitorilor nostri deplină fericire, salutându-ĭ cu vorba veche: ***Christos a înviat!*** *Tot cu acest prilej am mărit fóea nóstră cu patru pagine, dând ast fel 8 pag. de lectură literară şi distractivă.*

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ şi în memoria acestuĭ an iubilar bicentenar pentru biserica gr. cat. se aduce la cunoscinţa publică, că din ofertele benevole a Dlor Cl. Raicŭ, Dr. Bran Eugen. Gavrilă Mărian, Georgiŭ Berghian, Dumitru Tomi, Parfere Suciŭ. Bartolomeiŭ Pop, Mihail Moldovan prim curator, Lucreţia Zavojan, Joiţa Vitez şi a poporenilor: Tanase Naste, Eugenia Borşa, Ioan Tanase, Mărinca Danciŭ, Linca Pavel, Grigore Chiciudean, Bucur Avram, Ioan Milintean, Nechită Corlat, Elie Sianer, Chirilă Ardelean, Simion Colţa, Ioan Oltean, Maria Motes, Iacob Colţa, Ioan Aliman, Simion Aliman, Lucreţia Milintean. Ştefan Huruban, George Naste, Todor Naste, Todor Ciorec, Singar Mihailă, Elie Cioloca, Vasile Ciorec şi Samson Barna toţĭ din Teaca, s'a constituit şi ridicat în Biserica gr. cat. din Teaca un iconostas (frontar) noŭ frumos şi de gust, cu sculpturĭ, aşa cât membriĭ sinodului protopopesc ţinut în 2 April a. c. contemplându-l cu toţiĭ l'aŭ admirat esprimându-se că numaĭ onóre le face contribuitorilor. Numaĭ în Milaşul-mare este iconostas maĭ frumos ca acesta în tot tractul. Prin acésta oferenţilor li se aduce mulţămită şi pe acéstă cale, de óre ce din cassa bisericiĭ acesteĭ parochiĭ fundate numaĭ în 1876 nu s'a putut ridica iconostasul reclamat de ritul S. nóstre bisericĭ. Fie bine primite înaintea luĭ Dumnezeŭ jertfele acestor creştinĭ bine simţitorĭ, pentru că altmintrea nu curând s'ar fi provĕdut biserica cu frontariŭ. *X.* — Subscrisul în numele comitetului parochial gr cat. din Milăşel, viu a aduce şi pe acéstă cale mulţămită credincioşilor Ungur Gregore a Todorichi şi fiul Petru, Ungur Gavril l. Achim, Crăifălean Gavril, Covaciŭ Alexă, Gora Firuca a Onuţului, Covaciŭ Daniloi-e, Covaciŭ Elie. Cişmaş Marcu de la Riciŭ, Grilean Ştefan, Picz Gavril cu Maria Moldovan, Goro Vasilica l. Aron pentru că aŭ binevoit a cumpĕra o sfîntă Evangelie cu litere latine în preţ de 36 fl., dorindu-le, ca darul făcut spre mărirea luĭ Dumnezeŭ, să li-l răsplătéscă după merit. Milăşel 5 April 1900. *Dănilă Harşa* paroch gr. cat.

Săptĕmâna ss. Patimi a fost sĕrbătorită aci cu cuvenita pietate. Eserciţiile spirituale cu clericiĭ seminariali şi cu preoţimea din gremiŭ, le-a ţinut Clar. *Dr Vasiliŭ Suciŭ,* prefect de studiĭ. A vorbit despre: pĕcat, rĕutatea luĭ şi datorinţa de a ne întórce. La aceste eserciţiĭ ţinute Luni şi Marţi aŭ luat parte preoţimea aprópe tótă, în frunte cu Î. P. S. Sa Dl Mitropolit. Joĭ la liturgie s'aŭ conferit lectoratul clericilor din an. III-lea *Niculae S. Aron, Iuliŭ Băleş, Pamfilie Barbu, Iacob C. Domşa, Octavian Florian, Aurel Maxim, Vasilie Micu, Petru Muntean, Petru Sântoma şi Ales. Pop-Şovaroşi.* Tot atuncĭ Escel. Sa Dl Mitropolit a spălat picĭórele la 12 clericĭ, carĭ apoĭ la amézĭ aŭ fost óspeţiĭ sĕĭ, servindu-le însu-şĭ mâncarea şi dându-le frumóse darurĭ. Sara s'aŭ cetit celea 12 ss. Evangeliĭ. Întâia a cetit-o Î. P. S. D. Mitropolit. Vinerĭ sara s'a celebrat serviciul înmormîntării Domnului.

Archiereul bun. Escelenţa Sa *Mihail Pavel,* episcopul dieceseĭ gr. cat. a Orăd.-mari, a dăruit 100 coróne spre a fi împărţite între vĕduvele şi orfaniĭ din S.-Slatina, ér celor treĭ băieţĭ aĭ învĕţătorului le-a donat 20 coróne pentru a-şĭ solvi didactrul.

Episcopul Vaţului. În locul răposatului Constantin Schuster e numit episcop al dieceseĭ romano-catolice a Vaţului contele Carol Csáky.

Scirĭ personale. *Ioan Goste* cleric în seminariul central din Budapesta, a depus cu bun succes esamenul rigoros din studiul biblic şi limbile orientale. Harnicul tinĕr aparţine dieceseĭ de Gherla. Felicitările nóstre!

Generalul Botha totuşi Român? „Liberalul“ din Iaşi dto 15 Aprilie scrie următórele: „D. Pop, funcţionar la serviţiul de tracţiune C. F. R. din Iaşi, a fost coleg de şcólă, la liceul din Năsĕud (Transilvania) cu actualul generalisim al armatelor bure, care este fiŭ de ţĕran român, din comuna Îveştĭ. — D. Pop ne informézĕ că a scris generalului Botha, felicitându-l de rolul frumos ce l-a reservat sórtea, care l-a ales să conducă poporul bur la dobândirea independenţeĭ“.

De la Academia română. Lunĭ s'aŭ ales membri noĭ în locurile vacante din secţia literară, a nume: *Ales. Filippide,* prof. la Iaşi, directorul publicaţiunii „Magnum Etimologiunue“; *Ioan cav. Puscariŭ* autorul colecţiuniĭ „Familiile nobile române“; ér membru corĕspondent s'a ales iubitul nostru poet *George Coşbuc.*

Expoziţia din Paris. De la ziua deschideriĭ lumea dă năvală pe teritoriul expoziţieĭ. După cum se scrie, în prima zi deja s'aŭ vîndut un milion o sută opt spre zece miĭ, şese sute treĭ zecĭ de bilete, a fară de acestea aŭ fost o mulţime de persóne cu întrare liberă şi mulţĭ exposanţĭ. În prima zi biletele aŭ fost de treĭ orĭ aşa de scumpe şi cu tóte aceste s'aŭ vîndut în numĕr aşa de mare. În proporţie cu ultima expoziţie, resultatul primeĭ zi a fost colosal, căcĭ pe vremea aceea în ziua deschideriĭ s'aŭ vîndut numaĭ 333.889 de bilete. A dóua zi de Paştĭ din causa timpului ploios, numĕrul visitatorilor scăzuse; dar cu tóte aceste a fost colosal, toţĭ se grăbeaŭ să se delecteze în lucrurile de artă expuse.

Un noŭ sat românesc în delta Dunărĭĭ. Duminecă în 15 crt. s'a inaugurat un noŭ sat românesc pe delta Dunărĭĭ. Satul a fost numit *Carmen Sylva* şi are 43 familiĭ sătene. Acesta e al patrulea sat românesc înfiinţat până acum. Menirea lor e întărirea elementului românesc în judeţul Tulcea, din Dobrogea.

Concert. Tinerimea română din Făgăraş şi jur va aranja în 24 Aprilie 1900, (a treia zi de sf. Paschi) în sala hotelului „Lauritsch“ o „Producţiune Musicală.“ Venitul curat este destinat pentru clădirea caseĭ vicariale. În fruntea comitetului aranjator e dl deputat Dr. Niculae Şerban.

Eserciţiile reservistilor economi. Ministrul de agricultură Darányi Sándor a notificat municipiilor şi reuniunilor economice, că ministrul comun de rĕsboiŭ în înţelegere cu ministrul de honvezĭ a dispus, ca reservistiĭ economi să fie chemaţi la deprinderĭ de arme în cât se póte pe timpurĭ de acelea, când maĭ uşor vor putè lipsi de la lucrările de câmp (arat, sĕmĕnat, seceriş, etc.)

O înlesnire în călătoria cu trenul. Direcţiunea trenurilor statului a dat zilele acestea o ordonanţă după care, fie care călător, care are bilet pentru zona a XIV-a póte folosi biletul — în timpul prescris — nu numaĭ pentru călătoria sa la staţiunile arătate în bilet, ci la orĭ şi care altă staţiune şi în orĭ ce direcţiune; póte tot odată să călătorésca chiar şi maĭ departe de staţiunea arătată în bilet, dar acésta călătorul trebue să o spună conducătorului saŭ călăuzului înainte de sosirea în staţia însemnată pe bilet. Tot asemenea şi la zonele de la I—XIII biletul se póte de aci încolo folosi în călătoria în orĭ ce direcţie şi la orĭ ce staţiune a trenurilor din patrie; acésta însă călătorul e obligat să o spună tot de una înainte călăuzului respectivului tren. Pe de-asupra preţului biletului, ce-l are omul, nicĭ într'un cas n'are să se maĭ plătéscă nimica. De o dată aflăm, că eventual la 1 Iulie n. va întra în vigóre un noŭ tarif de zone. Cel actual va fi modificat într'acolo, că preţurile pentru zonele I—XIII vor fi maĭ micĭ cu 20 % şi peste tot să vor face XX zone. În schimb pentru scumpirea taxeĭ la nóuĕle zone, se permite, ca călătoria ce s'ar face cu un bilet din zona ultimă să pótă fi întreruptă o dată; de asemenea şi taxa pentru bagaje va fi maĭ moderată ca acum.

Monumentul Hentzi. Cincĭ elevĭ de la şcóla de cadeţĭ, unde e aşedat monumentul Hentzi, aŭ plănuit ca peste nópte să-l arunce în aer. Atentatul a fost descoperit în timpul din urmă ast fel, că unul dintre conjuraţĭ, fiindu-ĭ témă de urmărĭ saŭ avênd remuşcărĭ de consciinţă, a descoperit comandantului planul ce-l aveaŭ. S'a pornit înmediat cercetare, punênd în arest pe tinerĭĭ atentatorĭ.

Avis. Acum, când cu prilejul ss. Sĕrbătorĭ se vor speda în tóte părţile cărţĭ postale ilustrate, ţinem să facem atenţĭ pe cetitorĭĭ nostri, că *ilustratele ce se trimit în Austria vor trebui timbrate cu marcă de 5 fil. ér celea ce se spedézĕ în România şi străinătate cu marcă de 10 fil.* Neobservarea acesteĭ dispositiĭ aduce după sine, că primitorul e silit să plătéscă taxa duplu şi aşa, în loc ca scrisórea nóstră să-ĭ înveselésca, din potrivă îl indispune.

Voiţĭ o superbă garnitură de masă? În vitrina prăvălieĭ Krassovsky din Sibiŭ, str. Cisnădieĭ, atrage admiraţia tuturor passanţilor o admirabilă expoziţie de obiecte, carĭ cu drept cuvînt emulézĕ între olaltă în frumseţă, eleganţă şi valóre de mare preţ. Este expoziţia câştigurilor *loterieĭ* pentru *Casa naţională* a Asociaţiuniĭ nóstre. O mulţime de câştigurĭ în valóre totală de *25.000 coróne.* Între tóte acestea, maĭ mult sînt admirate obiectele carĭ formézĕ câştigul principal (în valóre de *10.000 coróne)* o garnitură de masă cu o jardinieră mare, 2 jardiniere laterale, 2 platourĭ pentru bonbóne, 2 girandole şi un complet serviciŭ de masă pentru 12 persóne, tóte din argint massiv. Voiţĭ acésta superbă garnitură? *Vĕ costă numaĭ o corónă!* Acesta e adecă preţul unuĭ *los la loteria caseĭ naţionale a Asociaţiunii.* Losurĭ se capĕtă la biroul Asociaţiuniĭ, la tóte băncile şi librăriile românescĭ, cum şi la trafice. Sorţirea se va face la 31 Maiŭ în Sibiŭ.

PARTE LITERARĂ.

Invierea.

Pe stradele strîmte ale Ierusalimului totul e în liniște. Agitația ultimelor zile a fost destul de puternică, ca să nu trécă, cu câte va ceasuri de repaus.

Fariseii și cărturarii jidovesci puteau acum în tótă ticna, să odihnéscă în așternuturile lor, pentru că fiul dulgherului din Nazareth, care trei ani de a rîndul le-a tras dungă peste tóte planurile lor, și cu o cutezanță ne mai auditată îi dogenia cu tot prilejul, acum a amuțit. Mormîntul săpat în pétră mărturisesce de mórtea lui, și ostașii romani puși sînt de Pilat, să zădărnicéscă și ultima încercare, prin care învățăceii acestui turburător, ar vrea să dovedéscă, că Galileanul n'a murit, ci a treia zi biruind mórtea, va învia cu mărire.

Ici, colo, prin suburbiile sfinteĭ cetăți zăresci ómeni treziți, dar aceștia sînt nisce săraci și neputincioși, pe cari nime nu-i încréstă. Pe valea Josafatului mai iésă și acum fum din câte un tăciune aprópe stins, și ceĭ ce s'au culcat în jurul focului, încă nu s'au trezit din somnul lor.

Și dacă cu tóte acestea vedi povestind ici colo, câte o grupă de 2—3 bărbați se sci, că ei încă nu sînt deplin dumeriți asupra celor ce s'au întîmplat în Ierusalim în ultimele zile.

— Și ai vĕdut tu cu ochii cum îl schingiuiau?

— Da, am fost martor, când ostașii îl scuipau în față și îi trăgeau pălmi. Și el nu zicea nimic. L-am urmărit până la Golgotha și am vĕdut cum L-au întins pe cruce, cum L-au chinuit restignindu-l și el tăcea.

— Ei, și ce zici tu la tóte acestea?

— Ce se zic? stau mut. Eŭ nu pot pricepe, cum *El* de care se spune, că a făcut atâtea minuni, care a vindecat pe atâța bolnavi și neputincioși, *El,* despre care ucenicii lui spun cu așa convingere, că e Mesia cel promis, *El* se le sufere tóte acestea în tăcere?

— Nedumerit, ca și tine sînt și eŭ. L-am vĕdut la învierea lui Lazar, unde am mers și eŭ cu mulți alții din Ierusalim. Am vĕdut atunci întâia dată pe Învățătorul — toți îl ziceau așa, — l-am vĕdut întristat pentru mórtea prietinului sĕŭ; — și eram lângă el, când a strigat: Lazare ieși afară! Și . . .

— Și acum étă *El* e în mormînt!

— Da, e în grópă, *El,* care a scos din grópă pe ceĭ loviți de puterea morții. *El,* care s'a dovedit așa de a dese mai mult ca un prooroc, care pe acești nesimțitori Judei l'a făcut așa de multe ori să se minuneze de puterea ce l-a dat-o Dumnezeŭ, étă-l azi, zăcênd, ca și un om în mormînt, aprópe părăsit de toți, ca și cum străin ar fi în acest pămînt!

— O, e grozav, e nespus de revoltătóre nerecunoscința ce l-au arĕtat-o acest popor. Noi sîntem străini aici, dar după câte am audit spunêndu-se de el, cât era de blând, cu câtă bunătate grăia tuturor, cu ce dragoste grăbia în ajutorul celor nĕcăjiți și cu câtă răbdare povățuia pe ceĭ ce îl cereau sfatul lui, — nici o dată, n'așĭ fi ridicat glasul meŭ cerênd osênda lui, cum aŭ făcut acești nemernici!

— Eŭ nu mi-am perdut încă nădejdea. Par' că o vóce lăuntrică îmi spune, că Dumnezeŭ nu l-a părăsit cu totul. și veĭ vedé zilele acestea, că va da un sĕmn, va face ceva pentru el.

Și în clipita acésta în față cu acești doi străini, veniți la Ierusalim spre a lua parte la sĕrbătórea Pascilor, — étă un tinĕr cum grăbesce în fugă spre porțile cetății.

— Unde grăbesci prietine? — îl întrébă unul din acești străini.

— Bucurați-vĕ a înviat Domnul! și pe fața lui plină de nevinovăție strălucesc radele unei bucurii așa de mari și așa de sfinte.

— Ce spui? a înviat Isus Nazarineanul cel îngropat de curênd?

— Da, a înviat, veniți cu noi!

— Și ei plecară pe urmele învățăcelului *iubit* și s'aŭ convins.

— A înviat Domnul! — și din mii de mii de pepturi rĕsuna-va în aceste sfinte zile adevĕrul, care face se tresalte pepturile nóstre și acum după dóuĕ zeci de vécuri.

— Bucurați-vĕ, dar, că a înviat Domnul!

A.

La Pasci.

Mai vesel paserile sbóră
Și mai voióse 'n ramuri cântă
Ca de-un mister se înfióră
Cântarea lor, când se avêntă.

Mai limpede isvorul curge
Și murmură mai lin acuma.
El la rĕstóce nu mai muge,
Mai albă-i este astăzi spuma.

Și-a clopotului glas se 'nalță
Nu plângător ca altă dată.
Ci cald și dătător de viață . . .
Natura 'ntrégă-i mai curată.

Și ómeni mulți de serbătóre
Gătiți, păsesc încet pe cale
Spre casă, pe când mândrul sóre
Deschide florile din vale.

Ridênd de drag privesc copiii
La óuĕ roșii și le cércă
Cari îs mai tari? Privind sglobii
Pe babe un suspin le 'nécă.

A! . Pascile , . ca altă dată , .
Te scóla suflete, te 'nalță!
Căci uite Domnul ți s'arată
Să te conducă la viață!

I. Agârbicean.

Dóuĕ mame.

— Legendă de *Henry de Forge.* —

După ce Christos și-a dat sufletul pe crucea, la care l'a pironit nedreptatea ómenilor, după ce a resunat peste Golgota și ultimul tunet al cerului și marea dramă a rĕscumpĕrării s'a sevîrșit, Vergura îndurerată, care a născut sublima victimă, se coboria încet-încet pe Calvar în jos.

Firea și-a reluat înfățoșarea de primăvară; reapărŭ nițel și sórele, un sóre palid care asfința pe creștetele munților înrumeniți.

Vergura Maria s'a reîntors în Ierusalim, cetatea blăstămată, în care s'aŭ realisat atâtea prorocii. Ea mergea spriginită de Ioan, învĕțăcelul Domnului, ca să caute un giulgiŭ de in curat, cu care să înfășure trupul scump fiului sĕŭ. Calea în jos era lungă și tristă. La fie-care pas regăsia amintirea vre unei durerĭ, revedea pe fiul sĕŭ îmbrâncit sub sarcina crucii. De abia se mai tîrîia, muncită de câte lacrimi a vĕrsat.

Apostolul o conducea tăcut. Ei respecta cu pietate acésta nemărginită durere, mai mare ca tóte durerile lumei.

Era frântă inima lui vĕdênd mórtea lui Isus, pe care atâta îl iubia; dar el își reamintia învățăturile lui sfinte, se încredea în cuvintele profeților. scia că Omul-Dumnezeŭ va învia a treia zi și va mântui lumea.

Preacurata Vergură nu mai cuteza să crédă. Ea își simția stinsă credința de mai înainte; dór acum fiul sĕŭ era mort, fiul sĕŭ, copilul blond de óre când, care îi suridea, pe care ea l'a crescut, și care îi făcea tótă fericirea pe acest pămînt. Ea era mama desperată, căreia călăii i aŭ ucis fiul și care plânge, fără să mai scie alt ceva, de cât să plângă. Pe drum trecători numeroși o priviaŭ, dar toți îi respectaŭ durerea; Ea mergea înainte, înconscientă.

Întradevĕr suferia mult; suferia peste puterile sale, și în ochii ei, în ochii femeii, care a născut pe Isus, în ochii fecióreĭ curate, se arĕtă prima óră descurăgiarea.

— Să eșim din acésta mulțime! murmură ea către Ioan. — Așĭ vrea să nu mai vĕd pe nime, așĭ vrea să mĕ odihnesc un moment în linisce și singurătate.

Și își plecă trist capul pe umĕrul învĕțăcelului, care încerca să o mângâie, și să umple el locul fiului perdut.

El arată o altă cărare împrejmuită de trandafiri sĕlbatici. Pe înserate parfumul florilor să înalța simțitor. În jurul acestor dóuĕ ființe îndurerate era tóta poesia zimbitóre a primăverei.

S'aŭ dus în grădina maslinilor, grădina în care Isus venise să se róge în nóptea fatală, grădina unde îi plăcea să petrécă în singurătate. Aci tóte eraŭ pline de amintiri. Arborii, tufișurile, florile, tóte păreaŭ că îți reamintesc ceva despre El. Grădina era pustie. De aci se vedea Ierusalimul tot, cu nenumeratele sale case albe.

Locul acesta e loc de rĕpaus și linisce. Perdută într'o meditațiune durerósă fecióra Maria privia tăcută, în spre cetate. Sufletul ei începù a se potoli. Credința ei reînvia. Inima ei sângera de rana deschisă mai înainte, dar revolta dispărŭ. O vóce internă îi vorbia în suflet; fără îndoială era vócea divinului rĕstignit.

Apostolul se ruga. Se ruga pentru acésta mamă chinuită, pe care acum o iubia, ca pe mama sa.

— Muiere, — zise el — tu ești binecuvîntată între muieri, pentru că durerea ta e cea mai marea între durerĭ...

Și cum se depărtaŭ încetinel, mergênd prin grădină, audiră un neobicinuit sgomot de suspine; un hohot de plânsete și vaiete.

Așa dară nu sînt singuri în grădina maslinilor?

Un glas de femeie se auḑia plângênd într'un mod sfâșietor.

Preacurata fecióră se opri. Era destul să afle că mai sufere cineva ca ea, pentru ca să o cuprindă mila. Ea se aplécă să vadă, și observă în șanțul de lângă drum, în genunchi, o femeie din popor, din Gethsemani. Pĕrul ei era cărunt și obrazul ei stors de lacrimi.

— Ce nĕcaz ai? — întrébă Maria cu blândețe.

— Fiul meŭ mort. — zise femeia gemênd.

Necunoscuta își ridică ochii ei mari, deschiși, speriați și înspăimântători. Mânile ei, cum a stat îmbrâncită de durere, sângeraŭ de petricele și spini; și trĕmuraŭ când le-a ridicat spre fecióra preacurată.

Mama lui Isus se sgudui de un violent fior. Durerea acestei muieri îi reaminti durerea sa proprie și făcu să o resimtă de noŭ și mai vîŭ.

Așa dară ea nu este singura care sufere pe pământ? Durerea sa proprie nu e ast fel de cât un simbol, o învĕțătură dumnezeéscă pentru omenime după cum a fost și martirul lui Isus, Trebue așa dară ca tóte mamele să-și peardă fii lor...

Și privia la nenorocita, care se târâia, în lacrimi, la piciórele ei. Și o privia cu ochi plini de bunătate. Uimită de atâta milă femeia bĕtrână o privia și ea întrebătóre....

— Eŭ sînt mamă, rĕspunse Fecióra, și fiul meŭ a murit pe o cruce....

La cuvîntul „cruce“, necunoscuta și-a întors fața, a început a deveni palidă-verde. Ea borborosi, sacadat:

— Și fiul meŭ a murit ca infam; l'am găsit spânzurat de un arbore, lângă drum.

— E cu putință? — își gândia Fecióra Maria. Suferința sa e prin urmare asemenea mare, și Ioan n'avea drept să zică, cum că durerea ei ar fi fără pereche în lume.

Ce întîlnire stranie a dóuĕ nenorocite, întîlnire care deștéptă atragere reciprocă între aceste dóuĕ surori de lacrimi și miserie.

Pentru fie care cel ce nu mai era între vii a fost unicul fiŭ, ființă scumpă, bărbat în tótă puterea alor 30 ani. Fie care a avut visiunea încruntătóre a unui crucifix, a unui sinucis.

Și Maria, pe lângă tótă durerea sa, deplângea pe acésta nenorocită, pe care nu o mai sustinea nimic, nici credință, nici curaj, și care în aceasta grădină părea părăsită de toți.

— Care este numele fiului tĕŭ? întrébă Fecióra. Voiŭ să-l cunosc pentru a mi-l reaminti în rugăciunile mele, și a mĕ ruga lui Dumnezeŭ pentru el.

Atunci femeia se ridică pe marginea șanțului de drum, și cu fața schimonosită, ca la reamintirea unei visiuni îngrozitóre, zise:

— *Iuda.*

Mama Mântuitorului deveni palidă. Pe fruntea ei trecu o încrețitură, apoi după un moment de tăcere, își întinse spre nenorocita amindóuĕ mânile sale.

— Razămă-te pe mine, mamă nenorocită. Reîntórcete ca și mine, la vatra părăsită. Acolo mai bine putem plânge.

Veni nóptea, o nópte blândă și parfumată de primăvară.

Braț la braț cele dóuĕ femei își luară drumul cătră Ierusalim. Orașul era mort, din depărtare nu se auḑiaŭ de cât câinii rătăciți urlând în pustiŭ printre dealuri, și corbii croncănind de-asupra Golgotei.

Învĕțăcelui Domnului, respectuos față cu aceste dureri ce s'aŭ unit pe un moment a rĕmas singur în grădina maslinilor, ca să se mai róge. Dar mult timp încă, el privia în lumina lunei, cum se depărta mama lui Isus, spriginind cu orațul sĕŭ pe mama lui Iuda.

Trad. **Delacruce.**

Din vremi apuse.

31 Martie, anul 304.

Ce zi minunată!

Suflarea vieții cutreera pământul amorțit. Aerul e móle și blând, și cu căldura lui de primăvară descéptă la viéță natura întrégă. E primăvară în natură, e primăvară în sufletele omenesci — din pĕcat reînviate. — Dar pe când firea întrégă cu atâta drag salută sositul primăverii, pe atunci se pare, că mute sînt ale omenilor glasuri. Nici un cântec de laudă nu sună, nici un cântec de mărire lui Dumnezeŭ-Christos nu se aude din gura omenéscă, că a eșit porunca împĕrătéscă: tot cel ce va mărturisi pe Christos, cu mórte să móră.

Înse scris este: de vor tăcé aceștia, — de a preamări pe Dumnezeŭ, — pietrile vor striga. Și toți se prind în chor și cântă: mărire întru cei de sus lui Dumnezeŭ, pe pământ pace, între ómeni bună învoire. — Dar unde-i pacea și bună învoirea!?

E Vinerea mare.

Natalia, soția centurionului Hadrian, sta dusă pe gânduri, — gânduri de evlavie și de rugă. — Simța sfințénia acestei zile; simța vitregia vremii; simța nedreptatea ómenilor. Îngenunchiată la căpătâiul patului ei se ruga cu crucifixul în mână.

Sufletul ei blând era neliniscit de un vis ce l'a avut. Visase că un vultur luă de pe capul bărbatului ei coifiul și nisce ómeni străini îi puseseră pe cap o cunună de spini. Nu înțelegea taina acestui vis și frica o cuprinsese. După rugăciune își îmbrăcă cu grabă pala-i albastră, își prinse pĕrul pe la tîmple cu o panglică puțin închisă și întră la Hadrian în iatacul lui.

— Salutem impertire domino meo, zise ea cu gingășia unei soții iubitóre, și îi spuse visul ce l'a avut. El mișcat de grija ce i-o purta și de téma ce se vedé pe fața ei, s'a apropiat de ea, și i-a zis uitându-se în ochii ei sĕnini și blânḑi ca și sufletul ei:

— Voi creștinii atâtea visuri aveți! și ce este în visurile vóstre!? Nu fi îngrijată, — mie îmi ajută zeii. — Rĕmâi cu bine, eŭ merg să salut pe Cesarul. — Ea îngândurată s'a uitat lung după dînsul. Presimța, că are să se întîmple ceva. Și fără să se înțélégă simța, că o năpădesc acuși simțiri de fericire, acuși de durere.

— Fiind că ați îndrăsnit să rîdeți de poruncile mele, veți muri cu mórtea cea mai crîncenă. Voi stați îndîrjiți și nu înțelegeți că vĕ pot omori pe toți cu Dumnezeul vostru cu tot. — strigă înfuriat Galerius cătră nisce creștini, carî îndrăsnit'aŭ să preamăréscă pe Christos în cântări.

— Viŭ e Dumnezeul nostru și nebiruit, — îi rĕspunseră creștinii liniscițI. La acest rĕspuns energic și hotărît Galerius să încruntă și mai tare. Negru de mânia ce-l fulgera în ochi urlă turbat cătră Hadrian centurionul, ce sta de pază cu vre o câți va ostași.

— Să-i duci de aci, să-i duci să móră!

Creștinii aŭ fost duși.

Îngândurat pășia Hadrian în fruntea convoiului și era trist, căci în aspra poruncă, ce o dase Cesarul, vedea, că acestor ómeni li să face silă pe nedreptul. Și l'a cuprins un fel de milă de acești nefericiți. Sĕrmanii, lor nu li ĭertat să se róge Dumnezeului lor! — Ĭ-a venit în minte femeea sa, Natalia. Ea are un suflet așa de bun; și toți creștinii trebue să fie așa, — așa buni și iubitori. Da, Dumnezeul lor trebue să fie un Dumnezeŭ bun și iubitor. Bieții de ei, lor nu li ĭertat să-L mărturiséscă! S'a uitat apoi cu milă la ei, să-i vadă cum vin, că auḑise și nisce cântări.

S'a oprit înse uimit, când în loc se-i vadă sdrobiți de durere și de spaima morții vedea pe fețele lor bucurie și fericire. Și eraŭ și vre o câți va copilandri printre ei, carî s'aŭ alăturat pe drum și veniaŭ cântând încet, cântări de mărire lui Dumnezeŭ-Christos. Hadrian a dat poruncă să alunge copii. Și când ostașii aŭ împlinit porunca creștinii le-aŭ strigat:

— Lăsați copii să învețe de la noi a muri pentru Dumnezeŭ!

Hadrian a auḑit aceste cuvinte: ele îi sunaŭ mereŭ în urechi, dar nu înțelegé rostul lor. De ce aŭ grăit așa creștinii? Orî dór Dumnezeul lor doresce acésta; orî vreŭ să-și bată joc de Romani și de zeii lor?! — Sufletul lui se sbăté în întunerec, voia să spargă nóptea și nu putea, — și nu înțelegea pe creștini.

Creștinii, întrebați fiind de judecător, de voesc să se lapede de Dumnezeul lor și să jertféscă zeilor, aŭ rĕspuns cu toții însufleții de o putere de peste fire, că sînt gata a muri pentru Dumnezeul lor.

Hadrian sta mirat uitându-se la ei fără să-i înțélégă, de ce-și doresc aceștia mórtea. — Ce află ei în Dumnezeul lor ca să móră pentru el cu o așa mare bucurie și însuflețire?

Întrebările îl năpădiaŭ mereŭ fără ca mintea lui să pótă da rĕspuns vre unuia. Și să chinuia, că nu putea înțelege procedura creștinilor.

El mor, și pentru ce?! Cine e Dumnezeul lor? ce bine le-a promis de mor cu o așa iubire pentru el?! Și apoi zeii lor — a romanilor, — carî sînt óre ceî adevĕrați? Și nu înțelegea, și-și punea întrebarea: care-i adevĕrul?! — O lumină până acuma nesciută par'că lovesce lin și cu blândețe córdele simțirilor lui. Câte o dată simțirile lui prindeaŭ acéstă tainică lumină și sufletul îi trĕmura în o bucurie neînțĕlésă. — Sufletul lui sbuciumat de îndoeli, acum era aruncat în brațele unei speranțe fericitóre și atunci chipul lui i se înseninа și îi venea să strige în fața judecătorului, că mincinoși sînt zeii lor, călăi sînt romanii, — călăi fără inimă; acum era aruncat în ghiarĕle unei îndoeli și desperări sfâșietóre și atunci i se părea fără înțeles mórtea creștinilor, și de nebunie o ținea. Și-l cuprindea mânia pentru fapta lor.

Dar când privia cu câtă bucurie și cu câtă dragoste primesc aceia mórtea, cât de liniscițI se daŭ înspăimîntătórelor torturi, îl cuprindea din noŭ mila, inima îi bătea cu putere, sîngele i se urca în cap și-i venea

să țipe. Păgân se fi fost și trebuia să te înduioșezĭ. De piétră se-ți fi fost inima și trebuia să ți se înmoie la vederea chinurilor îngrozitóre. Și-i venea să strige în gura mare, îĭ venea să plângă, nu de milă, ci de dragostea cu care muriaŭ creștiniĭ pentru Dumnezeul lor.

Într'aceea copilandri, pe carĭ poruncise să-ĭ alunge, pășesc înaintea judecătorului strigând cu glas înalt:

— Și noĭ sîntem creștiniĭ!

Judecătorul înfuriat peste mĕsură de acéstă îndrăsnéță mărturisire sbiĕră ca scos din fire:

— Și voĭ cânilor veți muri! — Și lasă să fie esecutat numaĭ de cât unul dintre copiĭ. Aŭ fost înspăimîntătóre torturele ce le-a suferit copilul. Și nu zicea nimic, suferea cu o resemnare de ne închipuit. El muri cu zimbetul pe buze, — un zimbet ceresc și fericit.

Și sta Hadrian buimăcit: a fost isbit așa de puternic de întîmplarea acésta, în cât nu-și puté da samă, dacă ceea ce vede e vis orĭ realitate. Și-a luat coifiul de pe cap, s'a șters pe frunte, și sta privind cu ochiĭ în gol fără să înțĕlégă ceva. Nu înțelegea lumina pentru care mor creștiniĭ. O luptă înspăimîntătóre se ridică în pieptul luĭ: lupta vieții cu mórtea, lupta luminiĭ cu întunerecul.

Hadrian palid și emoționat din samă a fară, cu ochiĭ tulburĭ, cu coifiul în mână, cu pașĭ șovăitorĭ s'a apropiat de unul dintre creștini osîndiți la mórte zicêndu-ĭ:

— Juru-te pe Dumnezeul vostru, creștine, învață-mĕ, vorbesce-mĭ despre speranța vóstră, despre Dumnezeul vostru! — Și ĭ-a vorbit creștinul. Ochiĭ luĭ Hadrian la fie care vorbă a creștinuluĭ deveniaŭ tot maĭ curați, își primiaŭ tot maĭ mult sĕninul lor, primiaŭ tot maĭ mult din sĕninătatea ceréscă. Fruntea i se descreția, fața-ĭ primîa timbrul uneĭ îndestulirĭ și a uneĭ fericirĭ. Sufletul luĭ sbuciumat de îndoelĭ începea a înțĕlege.

După ce a ascultat pe creștinĭ și-a ridicat fruntea-ĭ curată cătră cer, — pe fața luĭ se observa umbra uneĭ puternice hotărîrĭ. Ochiĭ îĭ ardeaŭ purtând focul uneĭ vieți nesciute. Cu pașĭ hotărîți s'a apropiat de masa judecătoruluĭ zicêndu-ĭ:

— Scrie și numele meŭ cu a creștinilor!

Judele mirat din samă a fară de vorbele luĭ Hadrian se uită la el întrebător.

— Hadrian, centurionul, creștin?!

— Da, creștin! — îĭ replică Hadrian cu însuflețirea unuĭ apostol și cu curajul unuĭ martir.

Când soția sa, Natalia, audise că el e închis pentru că s'a mărturisit pe sine de creștin, s'a îmbrăcat cu cele maĭ frumóse haine de sĕrbătóre. Cu o bucurie de ne grăit a alergat să-și vadă bărbatul. Și era veselă gândindu-se cum are să o agrăiéscă cu cuvintele de „soră în Christos“. Ea se simța așa de fericită că are să fie femeea unuĭ martir.

Într'aceea Cesarul primind scirea despre Hadrian lăsă să fie eliberat și dus înaintea luĭ. — Ajungênd Natalia la închisóre i s'a spus că bărbatul sĕŭ e liber și că e la Cesarul.

Vestea acésta a lovit'o ca un trăsnet: — ochiĭ i se împăinjinaŭ, rĕsuflarea i se opria în piept, pământul se învîrtea cu ea îĭ veneaŭ amețelĭ.

— Liber, așa dară și-a lăsat legea? — Și s'a grăbit ca nu cum va să se întîlnéscă cu el.

— O, nefericita de mine, eŭ nu sînt vrednică să fiŭ femeea unuĭ martir; — eŭ sînt femeea unuĭ om, care și-a lăpădat credința. — Și a început să plângă plânsul nenorociteĭ. Când însĕ și-a vĕdut bărbatul prins și tîrît înaintea judecătoruluĭ, — că Cesarul demînda-se să i se croiéscă cea maĭ crâncenă mórte, — și-a plecat capul în jos strivită de durerea celeĭ maĭ cumplite remușcărĭ, că și-a osîndit bărbatul pe nedrept. S'a apropiat de el cu mânile întinse să-l cuprindă și căděnd pe pieptul luĭ a erupt în un plâns cu hohot. — Plângea de fericire.

— Fericită femee, tu, care atât de mult ți'aĭ iubit bărbatul în acéstă viéță, tu nu aĭ lipsă să suferĭ cu trupul, ca să câștigĭ cununa martiriuluĭ, — zise Hadrian mișcat până la lacrămĭ de iubirea soțieĭ sale.

— Uite, m'am îmbrăcat de sĕrbătóre, — zise Natalia cu ochiĭ scăldați în lacrămĭ, — azĭ e zi de sĕrbătóre. Eŭ nu vréŭ să te las singur, vréŭ să viŭ cu tine, vréŭ să mor cu tine. Ar fi o rușine pe mine și nu m'ar ĭerta Dumnezeŭ, dacă te-așĭ lăsa singur.

Hadrian plângênd și sărutându-și soția, avênd în ochĭ o lumină ceréscă, strigă:

— Și ea e creștină! Să-ĭ scrieți și numele eĭ.

V. S.

Sĕrbătorile Pascilor în Viena.

Viena, Sĕptĕmâna patimilor, 1900.

Iubite Alesandre.

Deja aĭ doilea an de când nu maĭ sîntem la olaltă la s. Paștĭ. Sciŭ că le petrecĭ maĭ bine ca mine acasă, după ritul nostru și între aĭ tĕi, dar' mângăerea sufletéscă la acestea sĕrbătorĭ nu mi-a lipsit nicĭ mie, căcĭ și după ce ne-am despărțit de muriĭ apĕrătorĭ aĭ seminariuluĭ, până acum încă în tot anul m'-am pregătit pe s. sĕrbătorĭ cu exercițiĭ spirituale, ca cu atât maĭ bine să cuprindă sufletul meŭ, sublimitatea acestor sĕrbătorĭ. Și tocmaĭ așa de fericit mĕ simțiam la óra de adorațiune înaintea s. mormînt din capela curțiĭ ca și maĭ înainte în biserica universității, maĭ aduciți aminte?

Mĭ-ar fi plăcut să fiĭ și tu aicea, să vedĭ cu ce pompă se serbéză în curtea împĕrătéscă sĕptămâna cea mare, cred că te interesézĕ pentru aceea mĕ voiŭ încerca să-ți descriŭ tóte ceremoniele, căcĭ am fost de față.

In Joia mare pe la 8 óre, s'a închis drum spre curte pentru public. Gendarmĭ de curte, ostașĭ pedestri și călărețĭ păzeaŭ întrarea. Numaĭ trăsurile celor chemați puteaŭ trece. Cătră 9 óre veniseră și archiducĭi și se adunară în sala de audiență unde veni și Maestatea Sa. Cortegiul ascepta în sala secretă de consiliŭ. Precis la 9 óre îĭ învită primul marșal de curte F. M. L. Prințul Lichtenstein la biserică aci aŭ asistat cu toțiĭ la predică și la liturgie după care cu toțiĭ s'aŭ dus în sala de ceremoniă. Noĭ (preoți din institutul sublim. Augustineŭ Red.) ne-am dus în procesiune prin diferitele sălĭ de așteptare și printre șirul gardistilor. Întrând în Sala de ceremonie, acésta era deja plină de demnitarĭ, în mijloc era podiŭ pre care era o masă lungă și la acésta masă lungă ședeaŭ 12 bătrânĭ de 1082 de anĭ îmbrăcați într'un port antic germân. Nu e poveste ci adevĕr; eraŭ la olaltă chiar de 1082 de anĭ moșiĭ acestĭ bătrânĭ de 90—92 anĭ. Dinapoia lor era postat corpul diplomatic între eĭ și misionariul negru P. Fernandez. Noĭ ne-am căutat locul cel maĭ bun anume la aripa dréptă (în limbagiul cătănesc) a podiuluĭ unde avea să se posteze și Maestatea Sa. Nicĭ nu ne-am înșelat, că abea am sosit étă și Cortegiul condus de mareșalul prim în pașĭ de paradă care era compus din Ministriĭ, statul de curte și generaliĭ, după eĭ imediat aŭ venit Archiducĭi și în urmă Maestatea Sa. Archiducĭi aŭ stat vis-a-vis de ceĭ 12 bătrânĭ er' Maestatea Sa s'a suit pre podiŭ la aripa dréptă. În sală domnea cea maĭ mare tăcere. În dată întră în sală 12 măsarnicĭ și aprodĭ cortegiațĭ de arcièri și gardiști unguresci, și conduși de Prim măsarnicul F. M. Berzeviczy carĭ aduceaŭ pe 2 table câte 3 plese pentru ceĭ 12 bĕtrânĭ. Maestatea Sa le-a luat pe rînd și le-a pus înaintea bĕtrânilor. Depărtându-se măsarnicĭi. s'aŭ suit archiducii pe podiŭ, și venind 12 gardiști-trabanți cu 12 table aŭ luat mâncările și le-aŭ pus pe table éră gardiștiĭ le-aŭ dus din sală. — Archiducĭi și-aŭ reocupat locul de la început. Acésta s'a repetat de 4 orĭ, până ce s'a servit bĕtrânilor 12 plese. Ce fel de mâncărĭ aŭ fost, nu sciŭ, numaĭ aceea sciŭ, că aŭ fost de post. — La urmă aŭ căpĕtat și o bucată sdravănă de brânză și apoĭ póme. Abia s'aŭ depărtat gardiștiĭ cu ultimele mâncărĭ, étă nisce servitorĭ desfac și duc și masa. Alți 12 servitorĭ aŭ desculțat pe bĕtrânĭ. Un capelan de curte a început Evangelia și când era la cuvintele „Et coepit lavare pedes discipulorum“ a îngenunchiat Maestatea Sa și a început a spĕla și a șterge picĭórele bĕtrânilor. Prelatul benedictin Dr Hauswirth a turnat apa. Spĕlându-și apoĭ mânile se apropiă un țesaurar cu o tasă de argint după care Maestatea Sa a luat pungile, carĭ conțineaŭ câte *30 arginți* (coróne) și le-a acățat după grumadul bĕtrânilor. Cu acesta s'a gătat ceremonia. Equipage de curte aŭ dus pe bĕtrânĭ împreună cu donurile primite, la casa lor.

În *Vinerea patimilor* după ce Maestatea Sa, Archiducĭi și Generaliĭ aŭ adorat și sărutat crucea și Episcopul Mayer a finit liturgia preasfințitelor, ne-am așezat în procesiune. Crucea era înainte, în urma eĭ noĭ 12, după cântărețiĭ curțiĭ cortejiul, asistința, Sanctissimul, căruia îĭ urma Maestatea Sa și Archiducĭi cu luminĭ aprinse. Baldachinul îl ducea 4 oficiaĭi de curte ĕr ciucurile (Quasten) 4 camerarĭ a nume Prințul Thurn-Taxis, Prințul Fürstenberg, Contele Schönborn-Buchhein și Contele Pálffy. Procesiunea mergea prin ambitul „Controlorgang“ spre capela camereĭ (s. Iosif) unde era aședat mormîntul. Întrégă capela era învĕlită în negru. La locul altariuluĭ era un sicriŭ. De-asupra luĭ 2 îngerĭ și o paravană colorată sub un baldachin de catifea roșie închisă. În mijlocul paravaneĭ prin o apertură se vedeaŭ radele aurii, ce încunjuraŭ pedestalul, pe care s'a aședat Sanctissimul luminat de făcliă și luminare electrice aședate după paravană. La treptele altariuluĭ eraŭ dóuĕ făcliĭ de gaz roșu ĕr între acelea un genuncheriŭ pentru noĭ carĭ avém să formăm garda de onóre a Dlui Isus Christos, schimbându-ne la tótă óra. Maestatea Sa s'a depărtat.

Vinerĭ de la 12 până Sâmbătă la 12 s'a deschis capela și pentru public.

Sâmbătă la 4 óre a fost *Invierea*. Curtea era plină de ostașĭ. Numaĭ un drum lat de doĭ metri așternut cu scândurĭ era liber.

Pe aci avea să trécă procesiunea în „Schweizerhof“ și de acolo în capela de curte. În Schweizerhof a fost și puțin public, care aŭ putut întra prin cunoscuți saŭ a avut paciință a se posta acolo încă nainte de a se închide drumul pentru public, adecă pe la 11—12 óre. Pe la $^1/_2$ 4 mergem cu toții spre curte. Aicĭ a fost și fratele *Victor* cu noĭ. Procesiunea a fost minunată pentru coloritul cel variat, care ți se presenta ochilor. Primul grup era a oficialilor de curte în deosebitele lor uniforme de gală. A dóua deputațiune era a nóstră, apoĭ a venit corul și musica de curte, cortegiul și generalii, după acestia asistința cu Sanctissimul, după care Maestatea Sa cu Archiducii. Când s'a pus în mers procesiunea, paza saŭ varda s'a pus în arme strigând de 3 orĭ *Gewer herrraus!* apoĭ tóte dobele și trâmbițele începură să sune; celor 2—3000 de ostași s'a comandat *Habtacht!* și apropiindu-ne de eĭ făceŭ onorurile prescrise, se înțelege nu nóuĕ, ci Sanctissimului și celuĭ ceĭ urmă: Maestății Sale. Corul cânta ér musica sufla dicênd în trimbițile de argint, semnalul maiestății . . . . . Am întrat în capelă, unde a urmat „Te Deum“. O înviere a fost, dar încă una vom mai ținea. Mâne voĭ servi de o cam dată liturgia prea sfințitelor, Victor îmĭ va fi cantor și așa facem lucru *românesc* și în marea străină.

Dar suntem puținĭ uniți ér neuniții de și strigă în fie care zi că le trebue biserică și liturgie românéscă, totuși preferă să mérgă la grecĭ, contra carora se plâng, ca la orĭ care funcțiune sântă îĭ jefuesc și că nicĭ barem la Pascĭ nu-ĭ lasă să cânte *„Christos a înviat“* românesce, de și maioritatea poporenilor lor e română.

Sunt naționaliștĭ cu vorba și când e la faptă sunt greco-orientalĭ, dar da căle am zice noĭ că suntem mai întâĭ catolicĭ apoĭ românĭ, ce ar face cu noĭ?

Ce nu te deciḑĭ să viĭ și tu încóce?. . .

De încheiere îți doresc, ca prin Învierea D-luĭ Christos să reînvii și tu, și să fiĭ érăș „copil bun“ . . .

Sĕrbătorĭ fericite, îți doreșce iubitorul tĕŭ pretin.

Preotul Valeriŭ.

Fără ideal.

Studiile etnopsichologice mai nóuĕ, făcênd analise amănunțite asupra tuturor faselor, prin care a trecut viéța fisică, intelectuală, și politico-socială a popórĕlor, încheie de regulă prin cunoscuta conclusie, că omul e pe calea celuĭ mai nobil idealism. Secolul al XIX a fost pentru omenime un veac de o muncă uriașă, prin care omuĭ îndemnat de strălucitele resultate ale cercetărilor sciințelor naturalĭ, a îndrăsnit cu mintea a scruta și analisa și convingerile, ideile sale erezite.

N'a mai căutat idealul în afară de lumea creată, unde va peste lumile de stele, unde se întâlnesc tóte perfecțiunile în mod absolut în supremul ideal, ci și-a îndreptat privirea în internul seŭ, a petrecut cu atențiune funcțiile minții, a ascultat șóptele inimeĭ și aci a aflat idealul acela, încărcat de tóte atributele perfecțiuneĭ, cu carĭ înzestrase el un ins necunoscut, din o lume necunoscută.

Sistema acésta filosofică întemeiată de *Kant* și respândită de școlile *Feuerbach-Nitsche* prin tóte ramurile vieții publice, a ajuns în deificarea rațiuneĭ, în ridicarea individuluĭ pe piedestatul supremeĭ perfecțiunĭ, până la ridicul. De o dată, omul s'a vezut *el* înzestrat cu tóte acelea atribute, pe care le legase până acuma de numele luĭ Dumnezeŭ.

Positivismul s'a ivit ca o firéscă reacțiune. Dóuĕ estreme — unul a dat naștere celuĭ alalt. Unul a zis: mintea, rațiunea e mai pe sus de tóte. Ea este creatorul tuturor celor esistente, până chiar și a corpuluĭ în care se sălășluiesce, tot ce nu e rațiune e închipuire, halucinație, vis, altul din contră că rațiunea ar fi halucinație și corpul, lumea este — adevĕrul.

Realismul acesta însĕ nu este realismul inconștient al vechilor grecĭ-romanĭ, o copie de pe natură, care descrie lunca cu florĭ, rĕsăritul sórelui, care imitézĕ bolborosul rîurilor și gemetul codruluĭ, ci este o sistemă nóuă filosofică, care să servéscă de basă în tóte acțiunile private și publice ale omenimeĭ. O sistemă nóuă, care a eschis din programul eĭ idealurile în orĭ ce ram al sciinței și literatureĭ, a declarat idealismul de o utopie, ilusie, minciună și stabilindu-și principiile, dogmele sale filosofice, a hrănit cu ele céta acea de ómenĭ, carĭ le-aŭ respândit cu alte mijlóce și sub alte forme în poesie, prosă, pictură, musică. —

Taine, marele codificator al positivismuluĭ modern și tatăl naturalismuluĭ respândit în tóte ramurile de politică, artă și sciință, el însu-și négă tot, ce în ochiĭ omenimeĭ trecea de sublim, nobil, ideal.

Nu mai este imputare morală. Nu este pĕcat, nu este vîrtute. Aŭ fost și sînt acéstea nisce concepte relative, carĭ își capătă sensul de la împrejurărĭ, de la punctul de vedere cum să tractézĕ, și unul și acela-și act póte să fie și pĕcat și vîrtute. Naturalistul nu cunósce nicĭ pĕcat nicĭ vîrtute, precum în genere nu cunósce însușirĭ bune saŭ însușirĭ rele în om, dar cunósce causele acestora și le caută în temperament, în forța imaginativă a fantasieĭ, în celeritatea și calitatea atențiuneĭ, în mărimea și caracterul păsurilor sufletești. Tot de ce se vorbesce că ar fi nobil, ar fi frumos le considerĕ de accidente peste care naturalistul trece la ființă, partea esențială a omuluĭ, la — animal.

Filosofia acésta realistă durere, acésta stăpânește viața publică și privată astăzĭ, viața fără — ideal. Mirare-ĭ, că lumea s'a disgustat, că omul la finea secolului se plictisește, când vede că viața e fără ideal, că literatura și arta se întrec pentru a încununa nebunia și pĕcatul; mirare-ĭ, că omul modern are 2 conștiințĭ, una oficiósă pentru cancelarie, teatru, casină și alta pentru sine?

Când nu este ideal în viéță, când a trăi lupta pentru idealurĭ este egal a te lua la lupta cu morile de vînt, când omul e un simplu obiect, o forță aruncată de patimĭ și împrejurărĭ estreme în voia lor, óre nu urmézĕ de aci o negare hotărîtă a orĭ căruĭ adevĕr absolut?

O îndoiélă generală apasă sufletele. Părerĭ de cele mai contraḑicĕtóre stăpânesc sciințele, raze de cele mai lucitóre, dar rĕcĭ ca suflarea vîntuluĭ de nord sînt menite a încălzi inima și așa înghețată de cinismul filosofieĭ realiste.

Și cu tóte acestea, cu tóte că sociologiĭ esclamă dureros, că societatea ar fi asemenea năieĭ fără cârmă, aruncată în voia întunereculuĭ și a talazurilor, sînt încă și astăzĭ optimiștĭ de aceia, carĭ vĕd un viitor apropiat, când de asupra, pe orisontul sciințelor și artelor ér o să se ivéscă lucéfĕrul idealismuluĭ, carĭ și în romanele luĭ *Flaubert* — despre carĭ zice Sainte Beuve, că sînt asilul femeilor depravate, spitalul morburilor celor maĭ scârbósĕ — în Dandet, a căruĭ scrierĭ și în *Patologie* ar forma o *„pagină vitandă“*, încă vĕd un viitor pentru idealism.

În liberalism, socialism, nationalism vĕd idealurĭ politice de cele mai sublime și proletariuluĭ care strigă după pâne îĭ aruncă iubirea de patrie drept hrană — ér eĭ, campioniĭ acestor idealurĭ știŭ să scótă un principiŭ cu mult mai practic din cuvintele acestea — cape — rape. O constiință dublă și aci, una oficiósă-seriósă, care încarcă de preamărire idealul mulțimeĭ și alta care — esploatézĕ.

Asemenea sîntem în tóte. Omul e ostenit. *Decadența* acésta, ce se manifestézĕ în întréga nóstră viéță publică și privată, renunțarea de a mai lupta pentru idealurĭ, chiar acésta a îndemnat pe uniĭ să spereze într'un viitor idealism. În tóte acțiunile omenescĭ vĕd o pripire, o nehotărîre, o ostenélă, vĕd un disgust față de plăcerile causate de orjiile orfeelor, de frivolitățile muselor moderne și profețesc cu hotărîre, că generațiunile nóue se vor ocupa mai cu dinadinsul de *adevĕr,* vor căuta cu alți ochĭ natura, vor apreția alt cum desfătările din luncă, vor înțelege clipitul stelelor și cântecul privighitóreĭ și vor ceti cu dor *Noul-Testament.*

Vor ceti Noul-Testament căcĭ numaĭ aci vor afla idealul mult căutat cu tóte mijlócele și pe tóte căile escugetate de minte, numaĭ aci își vor afla balsam pentru nelinișstea sufletéscă, își vor afla fericirea — dar până atuncĭ vécul e — *fără ideal.*

Octavian.

Idilă.

E verde, covor e câmpia,
Și florile arată'și vesmîntul.
De farmece plin e pămîntul.
Se 'nalță, rotind, ciocârlia
Cercându'și cuvîntul.

O turmă pe câmp se arată.
E albă, ca spuma de lapte.
Ciobanii 's cu glugile 'n spate,
Eŭ nu știŭ, vĕḑut'am vre-odată
Așa glugi curate.

Măgarĭ astupați de cojóce.
De-abia mai păsind după turmă,
Resar pe câmpie. În urmă,
Un câne, ce vré să se jóce,
Pământul îl scurmă.

Și mieiĭ sburdalnicĭ s'arunc̆ă
În joc nebunatic, și saltă.
De-o caldă plăcere se 'nbată.
Ciobanul de-un spine descurcă
Oița 'ncurcată.

Aprópe-i părĕul ce curge
Cu murmur prin iarbă și cântă.
La gârle cu sgomot s'avêntă
Și cade în spume și fuge,
Și grabnic cuvîntă.

Şi oile beaŭ şi ciobaniĭ,
Şi beaŭ mieluşeiĭ, mióre,
Şi nótinĭ cu córnele 'n fióre.
Tăria, berbecĭĭ văltaniĭ,
Voiesc să'şĭ măsóre.

Eĭ merg, se departă de-olaltă,
Ş'alérgă în gónd nebună
Unul spre altul. Şi sună
Ciocnirea de córne şi saltă
Şi'n codru rĕsună.

De sbierate aerul plin-e.
Mumânile fiiĭ îşĭ chiamă . . ,
Pe ceriurĭ un nor se întramă.
Păstorul îl vede cum vine
Şi'şĭ trage pe seamă . .

Dar nu e nimic! Se desface
Şi fuge de-a sórelui raḑă
Selbaticul nor. Inviaḑă
A mieilor voe şi-ĭ face
De jocurĭ să'şĭ vaḑă.

Pe pajiştea verde, de-o parte,
Doineşte din fluer păstorul.
În doină îngrópă-şi el dorul.
De sunete dulcĭ şi curate
Te umple fiorul.

Şi-ĭ verde, covor e câmpia,
Ér florile arată'şĭ vesmîntul.
De farmece plin e pămîntul,
Se 'nalţă rotind ciocârlia
Cercându'şĭ cuvîntul.

Alfius.

Vînătorul de porcĭ sĕlbaticĭ.

Tot satul e în fierbere. Din moşi-strămoşi, nu s'a mai pomenit atâta nĕcaz şi pagubă câtă face acum o ciurdă de porcĭ sĕlbaticĭ. De merge lucrul tot aşa, când o fi la culeş, ne trezim cu cocenii goli goluţi, să plângeaŭ bieţiĭ sătenii.

Jitariĭ într'o zi ca în alta, vestesc plinĭ de amărăciune, că ĭerĭ aŭ nimicit cucuruzul lui Zurilă, ér azi nópte s'aŭ năpustit peste biata parţea a leliĭ Măgdălina. Primariul ne mai ştiind ce să facă, îĭ scóte a fară trist şi abătut; căcĭ porcilor sĕlbaticĭ nu le póte da de scire prin sunetul dobeĭ şi glasul bóctărului, că întrarea în cucuruz e strict oprită sub pedépsă de 3 zile închisóre la casa satului. Eĭ nu ţin cont de atarĭ poruncĭ primăreştĭ, ci se abat pe la cucuruzĕle ómenilor, când, şi după cum, îĭ sfătuesce rânza lor de dobitóce mâncăcióse.

Nĕcazul se mai mărea şi prin împrejurarea, că în tot satul nu era de cât un singur om cu puşcă. Acesta era Lica Huleanului. Nu-ĭ vorbă, aŭ mai fost avut eĭ şi alţiĭ puşcĭ de celea vechĭ, cu cremene, dar tocmai pe vremea întîmplăriĭ, ce vĕ povestesc, s'a fost introdus darea de arme. Acest noŭ soiŭ de împuţinare fără cale a banilor a pricinuit, că toţĭ sătenii şĭ-aŭ prăpădit puşcile. Unii le-aŭ vîndut la străinĭ, alţiĭ le-aŭ dărăburit. socotind nu fără dreptate, că pentru aşa arme nu se plătesce. să arunce omul câte patru coróne pe an.

Adevĕrat, că mai târdiŭ s'aŭ convins, că şi legea asta e ca cele alalte, cu un pic de rafinărie uşor poţĭ trece peste ea, — şi aŭ început a-şĭ cumpĕra ér puşcĭ şi încă de celea cum se cade, ba chiar şi cu câte 2 ţevĭ. Dar de o cam dată a bună samă în tot satul n'avea puşcă numaĭ badea Lica. Din partea acestuia însĕ ĭepurii şi vulpile puteaŭ durmi liniştite, căcĭ el nu le avea grija.

Dar auḑind şi el de paguba comună şi-a cam ieşit şi el din ţiţiniĭ. Sătenii nu-ĭ dădeaŭ pace cât era ziua, ei într'una îl îndemnaŭ, să lésă numaĭ o dată cu puşca în cucuruz şi nesmintit la prima detunătură va rĕsturna vre o 3—4 măscurencĭ, că dóră atâţa-s, de mişună ca vrabiile în şură. Jitariĭ se băgaŭ şi pe la el în fie care zi, spunêndu-ĭ pe unde aŭ umblat porcii în nóptea trecută. O dată ĭ-aŭ adus vestea că ĭerĭ aŭ fost în cucuruzul popiĭ, şi la nópte de bună samă fac nimica chiar ĭerdaşul luĭ.

Bietul Lica la auḑul acestor vorbe a simţit de-alungul spinăriĭ o răceală ca de ghiaţă. Ĭute şĭ-a tras pe samă, că aci s'a trecut cu gluma şi trebue să facă rînd în neorînduiala asta grozavă.

N'a zis nicĭ o vorbă, dar în capul luĭ şĭ-a făcut deja planul. A hotărît, că în dată ce sfinte sórele, se apucă de un lucru, de care vor pomeni nepoţĭ de nepoţĭ. Jitariĭ s'aŭ depărtat fórte năcăjiţĭ, mai cu samă unul care ĭ-a fost cerut puşca în câte va rînduri, cu gândul să pună el sfârşit obrăsnicieĭ ne mai auḑite a porcilor. Dar badea Lica încă ţinea mult la vorba veche: calul, puşca şi muierea să nu le daĭ pe mână străină.

La apusul sórelui şĭ-a luat ţundra pe umerĭ şi s'a furişat prin grădină către cucuruze. N'a trebuit să mérgă de parte. Cucuruzĕle eraŭ cale de o jumătate de ceas, tocmai pe marginea pădurii. După ce trece omul părăul cel mare de din colo de fînaţ, aude deja sunetul plăcut, ce-l produc frunzele firelor de cucuruz, ce se ating unele de altele la adierea linului vînt de sara.

Ĭerdaşul luĭ se afla cam pe la mijlocul hotarului. În partea de către sat creşteaŭ lângă olaltă câte va tufe de porumbeĭ, carĭ tindeaŭ adăpost sigur vînătoriului isteţ. Lica se uită pe ceriŭ şi din mersul lunii socoteşte, că va fi cam pe la 9. Se retrage între tufele de porumbeĭ şi-şĭ împle puşca.

Omul nededat cu singurătatea ăstor fel de nopţĭ, în câmp, lângă pădure, unde te iritézĕ neîntrerupt câte un sgomot deosĕbit, câte un glas, ce peste zi nu-ţĭ atrage atenţiunea, nu pricepe, prin ce schimbare trece în atarĭ casurĭ şi un creştin cu minte şi inima la loc. În aer se află ceva înăduşitor. Carbonul esalat de plante ţi se lasă pe inimă ca o piétră, liliacul, ce sbóră în jur, pare o fantómă, huhuitul bufniţeĭ îl creḑĭ strigătul după ajutor a unuĭ om ajuns între tâlharĭ.

Lica Huleanului era învĕţat cu acestea, şi totuşĭ nu se simţia chiar bine. El avea acum alt nĕcaz; cu puşca încărcată apărea ca un om fórte periculos şi tot mai mult îl ocupa idea, că el a luat în mână arma ucigaşă cu intenţiune fórte seriósă.

Ce se va şi întîmpla, când vin porcii? Va aştepta, până se adună toţi grămadă. De bună samă se vor scobori prin goliştea cu trifoiŭ. E cam depărtişor până acolo, dar cu atât mai bine, căcĭ mai tare se va împrăştia şiretul, cu care şĭ-a împlut puşca. Apoĭ începe a se socoti, cum o să ţintéscă, cum va trage cocoşul cum . . . . . dar o detunătură puternică despică aerul. Lica era să cadă pe spate. Nefericitul de el, făcea planurile cu cocoşul tras şi din nebăgare de samă, puşca s'a sioboḑit.

Multă vreme nu şĭ-a ştiut da samă de tótă întîmplarea, într'un târdiŭ însĕ şĭ-a venit în fire încărcându-şĭ din noŭ puşca.

Un aşa *pech* ar fi făcut se despereze un vînător de la rótă, căcĭ o detunătură ca cea pomenită trebuia să-ĭ ieĕ orĭ ce năḑejde de reuşită în nóptea aceea. Lica însĕ nu era vînător, deci nu-ĭ putem lua în nume de rĕŭ nepriceperea.

Abia s'a aşeḑat la adăpostul sĕŭ şi cam peste un ceas aude de către pădure un susuit înaduşit.

Aha, vin porcii!

Nu zic, că trebue să se sparie omul de sunetul acesta, dar e lucru cunoscut că vînătoriĭ de sĕrbătóre rar trec peste o situaţie ca acésta, fără un pic de răcélă în spate şi căldură la inimă. E şi ceva cam grozav, când auḑĭ de o dată tăietura vâjâind şi surcelele tinere rumpându-se cu sgomot sub piciórele greóie ale animalului puternic. Din când în când îl auḑi cum rĕsuflă îndesat, apoĭ multă vreme pândeşte cu urechile ascuţite. Găsind câte un burete, îl trece repede prin măsele şi plécă înainte către cucuruz, unde tuleiĭ bine făcuţĭ îl atrag cu putere.

Lica scutură din cap, apoĭ îşĭ ţintesţe privirea în partea din care se aude zuruitul.

Sgomotul mişcăriĭ se aude fórte de aprópe. Póte deosebi fórte bine cum se rump firele de cucuruz sub piciórele porculuĭ. Cine scie ăsta e, cel ce s'a auḑit în pădure orĭ póte a venit din altă parte pe neobservate.

Ceva mai depărtişor se aude un guiţat mai ascuţit, acolo de sigur s'aŭ încăierat vieriĭ. Aŭ dat uniĭ peste alţiĭ, şi unul mai puternic a ţuţurat pe altul mai tinĕr.

Lica înghiţa în sĕc şi se aguiia tot mai tare între porumbeĭ. Puşca ĭ-a devenit fórte incomódă, a lăsat deci încet cocoşul şi a vârît'o sub ţundră. Dar nu-ĭ plăcea nicĭ aşa, căcĭ nu se puté mişca destul de liber.

Se uită în drépta şi în stânga tot mai încordat, până ce o dată nu mai vede nimica de spaimă. În starea acésta guiţatul şi sgomotul produs de porcĭ îĭ părea şi mai îngrozitor. Întreg ţinutul i s'a prefăcut într'un câmp negru, ce se mişcă în continuŭ. Pare că auḑia suspine şi vaiete de suflete năcăjite. Era cât pe aci să încépă a se boci şi el. Dinţiĭ i se băteaŭ în gură şi cine scie, ce i s'ar mai fi întîmplat, de nu-ĭ venia în minte o idee mântuitóre.

Fără cel mai mic sgomot aşéḑă puşca pe ĭarbă, o acopere cu ţundra şi apoĭ scăpat de atâte sdrenţe netrebnice se retrage târâindu-se pe pântece cu multă precauţiune.

Între marĭ chinurĭ percurge o bună bucată de loc cu gróza în spate, că ba acum, ba acum îl observă blăstămaţiĭ de porcĭ. Când a creḑut, că mersul acesta îĭ póte ajunge, s'a ridicat repede în picióre, a luat'o la sănătósa. de era mai să-şĭ frângă grumaziĭ, când a dat să sară părăul.

În ziua următóre vine jitariul şi zice:

— Nu ţĭ-am spus, bade Lică, că vine rîndul la cucuruzul Dtale? Azĭ nópte ţĭ-aŭ făcut porcii ĭerdaşul tot posdărĭ. Poţĭ merge să-ĭ culegĭ încă astăḑĭ.

Lica Huleanului înghite o dată în gol şi clătinând din cap zice: .

— Apoi ce să le faci? dóră n'or sta să piéră de fóme cu cucuruzul dinaintea lor!

B. I.

Surugiul.

„Calea cea mai bună va fi preste Viena şi Orşova. La gara din Leordeni te ascéptă postilionul, de unde în decurs de şése óre ajungi în Vulturesci. Şi acum — călătorie fericită, domnul mieu!"

Cu aceste cuvinte concedia decanul facultăţii teologice pe un bărbat june şi plăpênd, carele, ademenit de un salar anual bun, s'a fost hotărît să mérgă ca instructor la doi băeţi într'un sat din România. Dênsul se şi aşéză într'un cupeu, călétori la Viena, de aci la Orşova şi în sfîrşit se dete jos la gara din Leordeni. Din limba românească nu scia de cât întrebarea: „Unde este posta Domnule?" — estrasă şi aceea dintr'un dicţionar român-germân.

Leordeni, este un sat miserabil, unde cel mai însămnat edificiu era staţiunea căii ferate. Acésta primă impresiune intimida mult pe junele nostru. În cătrău privia — un şes estins, peste care atârna un cer încărcat cu nori de furtună. Şi unde era posta? Nici urmă de dênsa! Numai colo lângă fântâna cu smîc se afla o căruţă, abia atât de mare, cât să cuprindă o singură persónă şi la care erau înhămaţi patru mărţóge mici şi slabe.

Un copilaş sdrenţuros se apropie de dênsul, cerêndu-i, ceva de pomană. Junele îşi bagă mâna în bosunar şi-i dete o monedă de arămă.

„Unde este posta, Domnule?"

„Acolo, domnule!" rĕspunde micuţul arĕtând spre căruţa de lângă fântână. „Mă! Surugiŭ!"

La strigatul acesta se ridică de la pământ, de după cai, o figură ciudată şi-şi frécă ochii umflaţi de somn: este surugiul. Dênsul se apropie cu paşi greoi; pe cap are o pălărie négră de postav, ornată cu nenumĕrate pantlice în tricolor naţional — vênăt galben—roşu; era îmbrăcat cu un costum roşu ca focul, peste care erau aşézate o mulţime de ornamente în formă de spirale stele, cercuri şi alte încolăcituri, ér la mijloc era încins cu un brĕŭ tot aşa de roşu, din care eşa la ivélă un cuţit mare, în forma unui iatagan.

Tinĕrul aprópe fără voe se retrase înapoi: îi veni în minte tot soiul de poveşti despre hoţii din România. Acest surugiŭ este cel mai potrivit căpitan de hoţi, mai fantastic nu-l póte descrie nici cel mai îndrăzneţ romancier.

„Unde este posta, Domnule?" întrébă încă odată, şi érăşi trebui se audă:

„Acolo, Domnule!"

Da, aşa este, de şi nu vrea să o creadă. Dar seful staţiunei îi spuse acelaşi lucru şi acum veni încă şi un birtaş jidan, care-i zise nemţéşce:

„Cum? Pentru-ce se nu fie asta posta? Dacă ţe puĭ întrînsa, în cinci ore ajungi la Vulturesci."

Jidanul vorbesce cu surugiul, acesta ia cufĕrul şi tinĕrul nostru îi urméză cu un suspin adênc. Dênsul se îndésă în căruţa, carea era aşa de mică, încât şi un copil o putea trage după sine. Nu este la acésta căruţă fer nici barem de un gram greutate. Tot ce la alte căruţe se întăresc cu scóbe şi cuie. aci era legat numai cu ştreangurĭ. Deci: călătorie bună!

Surugiul fluieră una, pe când făcea ultimile pregătirĭ de plecare. Îşi vîrî apoi mâna sub scândura cea îngustă, pe care şedea nefericitul sĕŭ pasager cu piciórele adunate, şi scóse afară un pistol vechiŭ. Tinĕruluĭ nostru îi trecură fiorĭ rĕcĭ prin corp, dar postilionul îi predete arma ţinêndu-i o vorbire lungă, din carea el nu pricepu nici o silabă. Din jocul vioiŭ al trăsurilor feţeĭ şi din gesticulaţiunile ciudate ale postilionului el înţelese atâta, că acum dênsul să se apere cum va sci mai bine contra hoţilor şi a lupilor. Cugetându-se la călătoria ce avea s'o facă îndată, tinĕrul se descuragiă cu totul şi acum i-se părea natural, că la acésta căruţă cât o cójă de nucă eraŭ înhămaţi patru caĭ: mântuirea de bună samă nu stetea în iataganul surugiului, nici în pistolul cel vechiŭ, ci singur numai în fuga repede a celor patru caĭ, despre a căror tenacitate înse el se îndoia grozav. Dar surugiul nu-ĭ dete timp pentru observările sale melancolice, căci apropiindu-se încă odată de el şi dându-ĭ în mână capetul unuĭ ştreang scurt, ce era legat de o loitră a căruţeĭ, îi zise: „Ţine-te, domnule, că le daŭ drumul!"

Asta încă n'o înţelese nefericitul; dar vede cum surugiul scóte din brâŭ o codorisce scurtă, la care era aplicată o curea infinit de lungă; vede cum se aruncă pe calul de la oiste; aude încă o dată strigătul: „Ţine-te domnule!" şi apucă cu putere ştreangul: apoi o smâncitură vehementă şi acum, vênătórea draculuĭ începu. Ca un rîs batjocoritor al iadului îi sună prin urechĭ pocnetul biciuluĭ şi strigătul îndelungat al surugiuluĭ: „Haho-o-o!" Pantlicele pălărieĭ fluturaŭ sălbatic, biciul şuera împrejurul capuluĭ, caiĭ găfaiaŭ şi potcóvele lor îĭ aruncaŭ în ochĭ noroiul de pe drum „Haho-o-o-o." Dumnezĕule! veselă călătorie! Şi cum scârţâia şi suspina vechia căruţă, — ca şi când în tot momentul ar trebui să se desfacă în milĭ de sfirmiturĭ!

Cu frica desperăreĭ se ţine de ştreang; dar avea-va óre putere să se ţină cinci óre de-a-rîndul? Imposibil! Dacă acéstă fugă nebună mai duréză o jumătate de cés trebue să cadă jos din căruţă, şi atunci? Ei atunci îl jăfuesc hoţii, saŭ îl mâncă lupiĭ! El strigă la surugiŭ, dar mişelul părea a fi turbat; el nu priveşce înapoi, învîrte biciul, strigă şi merge înainte acum chiar pe lângă o grópă acum prin tufiş, acum prin mijlocul unuĭ părăŭ, aşa că apa îl stropesce pe bietul pasager în faţă. Pĕlăria i-a lunecat deja pe céfă, parapleul póte să-ĭ cadă afară în tot momentul. Cutézătură repede după pălărie, care era să-ĭ pice şi după parapleŭ dar. — — — — — — — — — — —

După patru césurĭ surugiul sosesce la Vulturesci. Boerul Marinescu stetea înaintea porţiĭ moşieĭ sale, dimpreună cu doi copiĭ aĭ seĭ, asceptând curios pe tinĕrul ce l'a chemat din Germania.

„Haho-o-o-o!" Biciul pocnesce şi caiĭ asudaţi intră pe pórtă.

„Ĭancu!" strigă boerul, „unde este domnul cel tinĕr?"

Ĭancu privesce înderăt, apoi se scarpină în cap şi-şi face cruce: „A fost în căruţă, domnule; scie dracul unde a apucat; trebue că a picat din căruţă! Bine că barem cufĕrul îĭ este aci!"

Bătaia ce a mâncat'o surugiul, numaĭ el va ţine-o minte cât va trăi. Boerul puse să prinză alţiĭ caĭ la căruţă şi însoţit de doi călăreţi, Ĭancu porni se caute pe tinĕrul pierdut.

Şi l'aŭ aflat! Era tot acolo unde a căzut din căruţă, atâta numaĭ că de fricâ s'a fost ascuns în cucuruzul de lângă drum, spre a ascepta acolo diminéţa, căci se întuneca deja. Când în liniştea nopţii auzi tropotul cailor şi strigatul repetat: „Haho-o-o-o!" presimţi, că pe el îl căutaŭ. Trĕmurând de fricâ, îşi scóse cu precauţiune capul din cucuruzisce şi fusese mântuit!

— — — — — — — — — — —

„Dar, n'aĭ putut să daĭ un sĕmn luĭ Ĭancu, când aĭ căzut din căruţă?" îl întrébă boerul în diminéţa următóre, de abia putêndu-şĭ stăpâni rîsul: „A trĕbnit să-ţi dea pistolul!"

„Mi-l'a şi dat", rĕspunde tinĕrul, „ca să mĕ apăr contra vre-unuĭ atac."

„Dómne ferésce", rise bĕtrânul domn. „N'aĭ observat că postilionii nostri călătoresc fórte repede?"

Tinĕrul afirmă.

„Trebue deci să sciĭ, că adese orĭ se întîmplă să cadă călĕtorul din căruţă. Pentru a avisa pe surugiu, care nici o dată nu se uite înderăt, trĕbue să descarce pistolul. În timp furtunos, vócea omenéscă e prea slabă pentru a fi auzită de cătră surugiŭ. Asta ar fi trĕbuit să ţi-o spună mişeluĭ de Ĭancu, şi dacă doresci, voiŭ pune să-l mai bată încă o dată?"

„Renunţ la acésta satisfacţie," replică tinĕrul, „pentru că surugiul nu-ĭ vinovat; eŭ nu am priceput ce mi-a spus."

Peste doi aniĭ, când tinĕrul călători la Leordeni spre a să reintórce în patria sa, n'a mai lăsat pistolul din mână, dar nici din căruţă n'a mai picat!

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiţă istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

I.

Nascerea şi familia sfinteĭ Monica. Primiĭ aniĭ aĭ tinereţiĭ. Căsătoria eĭ. Anii 332—353.

Calea, ce duce de la ruinele Cartageneĭ peste vechia *Sicca Veneria,* la ruinele din *Hippo,* trece prin una din cele mai frumóse regiuni ale lumeĭ. Cei vechĭ spuneaŭ minuni despre bogăţia acestuĭ ţinut. Şi într'adevĕr, de şi deşertul în decurs de 12 vécurĭ a astupat cu valurile sale năsipóse isvórĕle de rodire bogată, totuşi după vre o câte va dătăturĭ de sapă aŭ crescut pădurĭ de olivĭ, pomĭ de lămâieriĭ, boschete de trandafirĭ şi vil bogate. Tot aşa de uşor aŭ ieşit la lumină de sub primul strat de năsip mulţime de monumente de artă romană, frag-

mente de statue, columne, sarcofage cu inscripţiuni, — ruine de teatre, scăldi, temple, drumuri romane, tot atâtea rĕmăşiţe ale unei culturi strălucite. Călătorind omul câte va óre prin acest colţ al naturei renăscute, printre aceste resturi ale artelor frumóse, vrênd nevrênd se transpune cu gândul în acea epocă, când feciorelnica natură şi arta îşi împreunaŭ minunile lor — şi sub acest orisont îndepărtat revede în fantasie acel ném de ómeni superbi care prin *Hamilcar, Hanibal* şi *Jugurta* puse pe un timp la îndoiélă norocul Romanilor, şi care mai târziŭ închinându-se luĭ *Isus Christos* şi primind jugul cel dulce al Luĭ, a aruncat de la sine tóte cele alalte jugurĭ şi a dat bisericiĭ pe un Tertulian, un s. Augustin; între vergurĭ şi martirĭ pe s. Perpetua, s. Felicitas şi altele. Sub impresiunea acestor reamintirĭ omul simte că calcă pe un sol roditoriŭ, unde, cum zice Virgiliŭ, spicele nu cresc aşa lute ca ómeniĭ.

Cam pe la calea jumĕtate, nu de parte de vestitul câmp de bătălie, *Zama,* pe dóuĕ coline într'aurite de aurora dimineţiĭ şi adumbrite de tufişurĭ de olivĭ, se vede un sat simplu, pe care Arabiĭ îl numesc *Souk-Arras.* Puţinele luĭ căsuţe albe s'aŭ ridicat pe locul vechiuluĭ oraş roman, *Tagasta,* dar nu ocupă de cât o parte a aceluia. Cela laltă parte, — cu mult mai mare — se estindea pe un platoŭ format din mai multe délurĭ, ce-şĭ scaldă în raḑele sórelui ruinele acoperite pe jumătate cu năsip. Printre aceste ruine cresc o mulţime de tufe adumbrindu-le cu o umbră recorósă.

Sub póla platouluĭ se estinde o câmpie vastă, brăzdată de mai multe părĕuţe, carĭ după ce o răcoresc, dispar în riul Madjerda, Bagradas al Romanilor. În depărtare se vede un ţinut uscat şi nelucrat, sĕmn că ómeniĭ încă nu l-aŭ putut scóte de sub stăpânirea deşĕrtuluĭ. O vastă pădure de stejar îngrădesce cu o verdéţă plăcută întreg tabloul acesta. Din colo-ĭ marea cu liniscea saŭ furtunile eĭ; de aicĭ înse nu se póte vedé.

Aicĭ, între aceste coline necunoscute — pentru că pe lângă tótă frumséţa ţinutuluĭ, nicĭ un scriitoriŭ vechiŭ nu amintesce de Tagasta, dacă nu cum va *Plinius,* care prin câte va cuvinte preţióse face alusiune la superbul ném, ce o locuia, — aicĭ, zic, în acest ţinut plin de sóre şi sĕnin a aşeḑat Dumnezeŭ lĕgănul Sfinteĭ femeĭ, a căreĭ viaţă vreŭ se Vĭ-o povestesc. Par' că Dumnezeŭ cugetând la s. Augustin a ales a nume acest loc pentru mamă-sa. Par' că pentru eĭ a făcut acest platoŭ, ce se ridică ca şi un cuĭb de vultur din sinul şesuluĭ întins. De aceea pare că a aşeḑat aci lĕgănul Moniceĭ, ca să ne arete, că în viéţa uneĭ mame tóte-s rênduite pentru copiiĭ sĕĭ, chiar şi lĕgănul, în care ea îşĭ începe viéţa.

Era la anul 332, după nascerea luĭ Christos; 18 anĭ de când papa Silvestru guverna corabia luĭ *Sân-Petru,* şi 20 de anĭ de când *Constantin,* împĕratul, învingênd pe Maxenţiŭ, a înălţat la tron religiunea creştină. Biserica părăsise catacumbele şi pe cum după o ĭernă lungă primele raḑe ale sóreluĭ de Maiŭ produc în natură o mişcare generală de viéţă, care anunţă, că tóte vor răsări, aşa şi biserica după o umilire şi durere de 3 secoli, se pregătia la o renascere sublimă. În acelaşĭ an, când Monica a vĕḑut pentru prima óră lumina zileĭ în Tagasta, s'a născut şi s. *Ieronim,* în Stridoniul Dalmaţieĭ. Sfîntul Gregoriŭ Nazianzenul atuncĭ era cam de 4 anĭ, s. Vasile cel mare de 3, s. Gregoriŭ Nisenul de 2 anĭ, s Ilariŭ de Poitiers şi s. Martin de la Tours eraŭ ceva-şĭ mai bĕtrânĭ. Martin era în anul al 16-lea şi se pregătia de botez. Ilariŭ aştepta darul preoţieĭ. Nicĭ s. Ambrosiŭ, nicĭ s. Ioan Chrisostom, nicĭ s. Paulin de Nola nu eraŭ încă pe lume, dar tinerele fecióre, cărora Dumnezeŭ le destinase onórea de a le fi lor mame, se pregătiaŭ deja la înalta misiune, de care înse nicĭ presimţirĭ n'aveaŭ. În acésta grupă ilustră numaĭ chiar s. Atanasiŭ ajunse etatea bărbăţieĭ. El, abia de 27 anĭ, ocupă scaunul episcopesc din Alexandria şi petrecŭ aci mai o jumĕtate de secol, purtând neîntrerupt şi neînvins, greutăţile atâtor lupte. Ca şi când Dumnezeŭ pe toţĭ bărbaţiĭ ceĭ marĭ, carĭ ĭ-a dat bisericiĭ sale, ar fi vrut să-ĭ dăruiéscă cu o viéţă îndelungată.

În acea sfînta epocă — dintre *Martirii,* carĭ căḑură jertfă unor persecuţiuni locale, chiar în contra voinţeĭ luĭ Constantin, şi dintre *Doctorii,* carĭ începeaŭ a se ivi cu încetul pe câmpul bisericiĭ; — s'a născut în sinul uneĭ familiĭ creştine, într'o casă de pace, onóre şi virtuţĭ vechĭ, o copilă estraordinară, pe care Dumnezeŭ a ales-o, ca se fie mama celuĭ mai mare *Doctor* al timpuluĭ sĕŭ, a Sfîntuluĭ Augustin. Ea primi numele de *Monica,* pe care până aci nu l-a purtat nicĭ o sfîntă, şi care prin ea a devenit un simbol frumos de mângăiere şi speranţă. Tată-sĕŭ, al căruĭ nume nu se scie, şi mamă-sa, care par' că se chema Facunda, [1]) eraŭ creştinĭ, şi încă creştinĭ evlavioşĭ. [2]) E tare cu greŭ a hotărî rangul lor social. Se pare, că şi eĭ aparţineaŭ uneĭ familiĭ cu trecut glorios, dar cu puţină avere, de carĭ se vĕḑ destule în secoliĭ turburaţĭ aĭ revoluţiunilor. Ţin mulţĭ servitorĭ, dar cu greutate, aŭ frumóse legăturĭ şi rudeniĭ însĕmnate; cu tóte aceste, siliţĭ, orĭ din principiŭ, duc o viéţă retrasă, din ce în ce mai ascunsă. Când cu 20 anĭ înainte, mai întreg oraşul Tagasta a fost atras de noutăţile şismeĭ luĭ *Donat,* acéstă familiă a rĕmas catolică, ceea ce o făcuse şi mai isolată, ér nenorocirea imperiuluĭ îl grăbi ruinarea. Drept, că suirea pe tron a luĭ Constantin şi a Creştinismuluĭ, dede speranţă de alinare acestor familiĭ vechĭ şi bogate din provinciă, jăfuite înse de erariŭ — dar aceea speranţă începŭ să dispară, şi după ce nicĭ Constantin nu isbuti cu încercările sale, ca şi Diocleţian, părinţiĭ Moniceĭ puteaŭ prevedé, că din tótă splendórea străbună ficeĭ lor nu-ĭ vor puté lăsa de cât o amintire şi numele lor strămoşesc. [3])

(Va urma.)

[1]) Facunda saŭ Facundia o numesc tóte cărţile liturgice din ordurile Augustiniane.

[2]) Confess. lib. IV. c. 8.

[3]) Se pot vedé tóte aceste din „Mărturisirile" (Confessionum libri) sfîntuluĭ Augustin şi din alte scrierĭ ale luĭ. Că aveaŭ mulţĭ servitorĭ la curte (lib. IX. cap. 8—9) relaţiunĭ cu familiĭ însĕmnate (lib. IX. c. 10) rudeniĭ nobile şi de rang înalt („Epistolele" Sfîntuluĭ Augustin a 39-a ep.). Însu-şĭ spune, că ĭ-a rĕmas puţină moşie de la părinţĭ („Mărt." lib. II. c. 3) că el e sĕrac din părinţĭ sĕracĭ (Sermo. 356). Veḑĭ bine aceste nu trebuesc luate *ad litteram,* pentru că el aşa zice din modestiă. Mai probabil e, că familia Moniceĭ a fost familie nobilă, dar sĕrăcită prin vitregităţile timpurilor, cum li-se întîmplase tuturor familiilor nobile din timpul acela.

Lumina în cultul dumnezeesc.

Când publicam în „Unirea", de alt cum destul de interesanta diseriaţie a păr. Grapini, un bun medic, dar în acelaşĭ timp un creştin şi mai bun, ne adresézĕ o scrisóre din care ţinem să publicăm unele pasaje de un hotărît interes.

Étă cuvintele iubitului nostru medic

„Articolul din medicina pastorală publicat în „Unirea" nu-mĭ place, sparie prea tare preoţiĭ, apoĭ cine să ajute morbosuluĭ dacă nu preotul şi medicul, încă nicĭ cest din urmă nu este aşa de chemat, de óre ce de multe orĭ nu are credinţă, şi fără de aceea nu póte să esiste caritate.

Decĭ nu e permis ca preotul să se témă. Apoĭ unde vom ajunge dacă băgăm asemene ideĭ în capul preoţilor şi credincioşilor? să ne temem că ne înficiăm prin cuminecare! prin sărutarea icónelor! prin miruit! sărutând mâna preotuluĭ! Nu e permis să nefacem de rîs! Mai ales în fóie bisericéscă nu e cu cale să apară aşa ceva, de óre ce foĭ ateiste apoĭ fórte uşor pot călări pe asemene argumente şi să atace tóte ceremoniile bisericescĭ."

Tot atuncĭ păr. Grapini, a recomandat folosirea în biserică a luminilor de ştearin pentru că nu fac fum. Nu ne-am indentificat cu acésta părere şi am spus încă atuncĭ, că în biserică sînt de a se folosi numaĭ luminele de ceară.

Conform promisiuneĭ făcute revenim azĭ asupra acesteĭ cestiunĭ, cercând să o limpedim difinitiv.

Lumina e în cultul dumnezeesc un simbol aşa de esenţial şi aşa de bogat de însemnare, cât ea nu a putut, să lipséscă nicĭ când în cultul Dumnezĕuluĭ celuĭ adevĕrat. Sciut este, că în cortul mărturieĭ sta un sfeşnic de aur cu şepte braţe, ĕră în biserica luĭ Solomon staŭ zece sfesnice de acestea. Lucrul acesta îl rînduise Dumnezeŭ însu-şĭ, şi de aceea creştiniĭ încă folosiaŭ în adunările sale liturgice luminĭ de candile şi de făcliĭ începênd deja de pe vremea Apostolilor. Usul acesta îl pretindea deja şi numaĭ împrejurarea, că în vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ cultul dumnezeesc şi agapele din causa persecutărilor se ţineaŭ în locurĭ ascunse în timp de nópte. La Fapt. 20, 7 ur. cetim: „Ĕră întru una de sâmbete" saŭ într'o Duminecă „adunându-se învĕţăceiĭ, să frângă pâne" saŭ să celebreze sfînta liturgie. „Pavel vorbia cu eĭ vrênd, să purcédă a dóua zi şi lungi vorba până la mezul nopţiĭ. Şi eraŭ candilele în casa de sus, unde eram adunaţĭ." Scim dóră din istoria bisericéscă şi din biografiile martirilor celor dintâiŭ, de câte orĭ şi cu câtă turbare aŭ răpit împĕraţiĭ romanĭ şi ómeniĭ lor sfintele vase ale creştinilor. Ni-se spune, că împreună cu mărturisirea statornică a luĭ Christos a mai contribuit la mórtea de martir a s. diacon roman Laurenţiŭ şi aceea, că el nu a voit, să estradea lucrurile cele scumpe ale bisericiĭ. Că între lucrurile acestea scumpe aŭ fost şi sfeşnice, ne spune s. Prudenţiŭ din vécul al IV-lea în encomiul sĕŭ despre s. Laurenţiŭ. În encomiul acesta s. Prudenţiŭ introduce pe judecătoriul păgân zicênd sfîntuluĭ Laurenţiŭ:

„Argenteis scyphis ferunt
Fumare sacrum sanguinem,
Auroque nocturnis sacris
Adstare fixos cereos."

Înaintea tabernacululuĭ orĭ şi alăturia de la el ardea o candelă, carea de aceea se şi numesce candelă vecinică orĭ candela luĭ Dumnezeŭ, În timpurile cele turburate

ale persecuţiilor firesce că obiceiul acesta, la bisericile cele mai multe nu putea, să se păzéscă. Dară deja din vécul al IV-lea ne stau la în de mâna mărturiĭ, carĭ adeverésc obiceiul acesta. S. Paulin de Nola istorieşce, [1]) că în biserica sfîntuluĭ Felix din Nola era aplicată o candelă vecinícă:

„Continuum scyphus est argenteus ad usum.“

S. Epifaniŭ încă istorisesce în epistola cătră Ioan din Ierusalim, că trecênd prin orăşelul Arablatha a vĕdut în trécăt o lumină, şi întrebând el, ce loc e acela, i-aŭ rĕspuns, că e o biserică. [2]) În serbătorile cele mai alese candelele acestea se umpleaŭ cu uleŭ de balsam şi cu alte uleurĭ binemirositóre, şi spre acest scop esistaŭ fundaţiunĭ speciale. Pe sama candeleĭ din biserica s. Pavel din Roma Gregoriŭ I a dăruit tot venitul, ce se scotea din apele publice (aqua salviae). [3]) Acest pontifice ne istorisesce o întîmplare minunată, carea e importantă pentru obiectul nostru. Când adecă într'o zi din întîmplare nu a fost în de mână unt de lemn pe sama candelelor, inspectorul Constanţiŭ a umplut candelele cu apă, a pus după obiceiŭ feştilă de papir în mijlocul el şi le-a aprins, şi acestea aŭ ars, în tocmaĭ ca şi cum ar fi fost nutrită cu unt de lemn. [4]) Dacă s. Gregoriŭ grăesce aci despre mai multe candele, de aci nu avem, să conchidem, că lucrul acesta s'a întîmplat în o sĕrbătóre mare, în care ardeaŭ în biserică mai multe candele. Căcĭ şi înaintea altor icóne din biserică lăsaŭ credincioşiĭ evlavioşi de multe orĭ, să se aşeḑe candele, carĭ ardeaŭ neîncetat.

Trecem preste alte mărturisirĭ de ale ss. Părinţi şi de ale sinódelor, carĭ dovedesc vechimea obiceiuluĭ acestuia, şi ne mărginim numaĭ la observarea, că până şi Nestorianiĭ aŭ păzit în chip sever obiceiul acesta, ceea ce se vede din can. 23 al sinodului nestorian din an. 900. [5])

În presara zileĭ Înviării candelele bisericilor se stîngeaŭ şi apoĭ se umpleaŭ cu unt de lemn noŭ, pentru ca după producerea luminiĭ celeĭ nóuĕ să se aprindă din noŭ. [1]) S. Ciril din Ierusalim grăiesce despre solemnitatea acésta în o cuvîntare „De occursu Domini“ şi zice într'însa: „Voioşi să împodobim astăzi candilele ca fiiĭ luminiĭ; luminĭ de céră să aducem luĭ Christos luminiĭ celeĭ adevĕrate, că lumină spre descoperirea nĕmurilor lumiĭ s'a arĕtat; de aceea ca luminĭ din lumină să strălucim maĭ pe sus de neauă, maĭ albĭ de cât laptele, maĭ luminoşi de cât safirul, sburând maĭ pe sus de cât porumbiĭ spre cer, aşa să grăbim în norĭ întru întîmpinarea luĭ Dumnezeŭ.“ [2]) Ĕră Eusebiu scrie despre împĕratul Constantin: „Sfîntul ajun al Pascilor l-a schimbat făcêndu-l ca ziua cea maĭ luminósă aşa, că aceia, carĭ aŭ fost puşĭ pe tréba acésta, aŭ pus stîlpĭ înalţĭ de céră în tótă cetatea, şi făcliĭ luminaŭ tóte locurile aşa că sfîntul ajun se făcu maĭ strălucit de cât lumina zileĭ.“ [3])

(Va urma.)

Diverse.

Legenda despre Crucea Mântuitorului nostru Isus Christos. Crucea Dlui Isus Christos s'a făcut dintr'un arbore fórte minunat; acel arbore l-aŭ aflat Iudeiĭ pe délul Golgoteĭ, în timpul, când după emigrarea lor indelungată în deşert, aŭ ocupat pămîntul promis lor de Iehova.

Acest arbore era maĭ mare şi maĭ frumos între toţĭ ceĭ alalţĭ arborĭ, în cât în tótă Iudea nu se afla altul ca el.

În maĭ multe rênduriĭ aŭ voit a-l tăia. Întâia óră, când s'a fondat Salem; altă dată a ordonat Solomon ca să-l foloséscă la edificarea frumóseĭ biserice a Ierusalimuluĭ; maĭ târziŭ la edificarea bisericiĭ a dóua, a pus să-l taie, dar fiind că în scórţa acestuĭ arbore tóte uneltele cu carĭ voiaŭ a-l tăia se rupeaŭ, l-aŭ lăsat şi i-s'a dat numele de *„neînvins“*.

Poporul zice, că acest arbore a fost arborele vieţiĭ, acesta a înfrumseţat raiul încă înainte de creaţiunea omuluĭ. Apoĭ după ce a venit păcatul în lume şi a cutreerat tot universul, ivindu-se un viscol înfiorător a nimicit totul până şi arborele vieţiĭ, care fiind detunat de un fulger, a căḑut într'un rîŭ. De aicĭ înainte până la anul potopuluĭ, arborele vieţiĭ a fost dus de undele rîuluĭ în cóce şi în colo. Diluviul apoĭ tóte le-a asimilat pe pămînt, dar după ce apele aŭ început a scădea, arborele vieţiĭ a fost aruncat de undele diluviuluĭ pe vîrful Golgoteĭ, unde apoĭ cu timpul a început a da rădăciniĭ şi în fine a cresce până cu timpul s'a făcut mare şi frumos.

Acésta a fost sórta acestuĭ trunchiŭ înegrit şi bĕtrân, care din timpiĭ ceĭ maĭ vechĭ n'a fost atins de nimeniĭ; până ce în fine un industriaş tinĕr făcu crucea Mântuitoruluĭ Isus din acest arbore minunat, necunoscându-i însemnătatea luĭ şi l-a tăiat de tot cu o aşa uşurinţă ca cum ar fi tăiat o nuia de alun.

Cămaşa Mântuitorului nostru Isus Christos. La Evreiĭ vechĭ era datină a purta dóuĕ vestminte una peste alta; o cămaşă care era strînsă pe corp cu o cingĕtóre şi pe de asupra o manta lungă până din jos de genunchĭ. Cămaşa era ţesută rotundă şi nu cusută, ér de asupra era deschisă.

Aşa a fost ţesută şi cămaşa Mântuitoruluĭ Isus. După o tradiţiune veche, cămaşa Mântuitoruluĭ Isus a fost ţesută de chiar Prea curata Fecióră Maria după datina de atunciĭ; căcĭ în vechime torsul şi ţesutul era cea dintâiŭ ocupaţiune a femeilor.

Când aŭ rĕstignit pe Mântuitorul nostru Isus Christos, soldaţiĭ aŭ aruncat sorţĭ asupra cămeşeĭ Mântuitoruluĭ că a cuĭ dintre eĭ se fie, pentru că n'aŭ voit să o bucăţéscă.

Apostoliĭ, carĭ aŭ fost de faţă la rĕstignirea Mântuitoruluĭ, n'aŭ lăsat cămaşa în mânile inimicilor să o profaneze, ci a cumpĕrat-o şi a ţinut-o în ascuns pentru frica inimicilor, până ce în timpul luĭ Constantin cel Mare.

În anul 326 Sfînta Elena, mama luĭ Constantin cel Mare, visitând Palestina, după multă cercetare a aflat crucea, titulatura, cuele şi cămaşa Mântuitoruluĭ nostru Isus Christos.

Sfînta Elena s'a născut în Trier, care în privinţa afacerilor politice şi bisericesc se numia pe atunciĭ a dóua Romă.

Sfînta Elena după întórcerea sa din Palestina a presentat cămaşa Mântuitoruluĭ Isus cetăţiĭ Trier.

În timpurile emigraţiuneĭ popórelor de temere să nu se profaneze orĭ răpéscă, cămaşa a fost ascunsă în catedrala din Trier; dar în ce loc era aşeḑată, nu o scia nimeniĭ; până când în anul 1196 Ion întâiul Archiepiscop ai Trieruluĭ a reînoit catedrala cetăţiĭ, când apoĭ în unul dintre altare s'a aflat cămaşa Mântuitoruluĭ; de unde luându-se în luna Maiŭ acela-şĭ an, spre maĭ mare bucurie şi desfătare a tuturor cetăţenilor, s'aŭ arĕtat la tot poporul şi după acea s'a închis din noŭ în altarul principal.

La 300 de anĭ după aceea, adecă la 1512, la rugarea cesaruluĭ Maximilian I., s'a espus pentru întâia dată cămaşa Mântuitoruluĭ la privirea poporuluĭ. Mulţime de popor s'aŭ adunat atunciĭ, pentru ca să vadă cămaşa Mântuitoruluĭ, convinşi fiind, că prin acésta fac un lucru cuvios şi plăcut înaintea Domnuluĭ.

În anul 1524 a poruncit Pontificele Leo al X. ca tot la şepte anĭ să se espună cămaşa Mântuitoruluĭ Christos la privirea poporuluĭ. Însă după ce în acele timpurĭ aŭ fost turburărĭ înfricoşate, nu s'aŭ espus fără numaĭ în aniĭ 1531, 1545, 1553, 1583 şi 1584.

În timpul rĕsboiuluĭ de 30 de anĭ, cămaşa Mântuitoruluĭ a fost transportată în Colonia; însă după puţin timp ĕră-şĭ fu aşeḑată în Trier, de unde din causa deselor rĕsbóie numaĭ după pacea de la Westfalia la 7 anĭ s'aŭ putut expune la privirea poporuluĭ.

Când Franceziĭ aŭ atacat Trierul, cămaşa Mântuitoruluĭ Isus s'a transportat în Ehrenbreitstein şi acolo s'a şi espus în anul 1734. În anul 1738 din causa rĕsboiuluĭ de 7 anĭ fu dusă înapoĭ în Trier, unde s'a şi expus privireĭ poporuluĭ; de aicĭ la anul 1765 ĕră-şĭ s'a transportat la Ehrenbreitstein, unde din noŭ fu expusă la vederea poporuluĭ.

În anul 1794, când Francesiĭ aŭ ocupat provinciele de la Rin, cămaşa Mântuitoruluĭ a fost dusă în Bamberga; ér în anul 1796 pe timp scurt a fost dus-o în Bohemia. În anul 1803 fu dusă în Augsburg; de unde în 1810 ĕră-şĭ s'a transportat la locul sĕŭ în Trier, şi la rugarea poporuluĭ s'a şi espus.

În anul 1844 un milion de ómeniĭ s'aŭ adunat în Trier ca să vaḑă cămaşa Mântuitoruluĭ; şi la acéstă expoşiţiune a cămăşeĭ, în vederea poporuluĭ s'a întîmplat multe însănătoşerĭ miraculóse.

Maĭ pe urmă s'a espus la 1898, când din noŭ s'aŭ făcut minunĭ.

De atunciĭ în cóce cămaşa Mântuitoruluĭ nostru Isus Christos n'a maĭ fost espusă şi se află în Biserica catedrală din Trier.

(*„Lumina“*).

---

[1]) Natal. XI. v. 467 ed. Mingarellii Rom. 1756

[2]) Usul acesta fórte simbolic de a păstra o candelă pururea aprinsă în bisericile, în carĭ se păstréză s. Eucharistie, se observă până în ziua de astăzi în biserica apusană şi chiar şi în unele bisericĭ rĕsăritene. Sinodul Maroniţilor din Muntele Livanuluĭ ţinut în 1736 P. II. cap. 12. n. 24 hotărésce: »Ubi vero asservatur (Sacrosancta Eucharistia), sit tabernaculum decenter ornatum, et ante ipsum una saltem lampas diu noctuque ardeat.« Collectio Lacensis 1876. T. II. col. 209.

[3]) „Utile iudicavimus eandem massam, quae ad aquas salvias nuncupatur, cum omnibus fundis luminaribus deputare.“ L. II. Regist. Epist. 9. Alte fundaţiunĭ de acestea de la alte bisericĭ v. D'Achery Spicil. şi Martone Ampliss. collect.

[4]) L. I. Dialog: „Quadam die dum in ecclesia (s. Stephani) oleum deesset, predictus Dei famulus (Constantius Mansionarius) lampades ecclesiae implevit aqua atque ex more in medio papyrum posuit; quas allato igne succendit, sicque aqua arsit in lampadibus ac si oleum fuisset.“ O asemenea întîmplare ne istorisesce şi Eusebiŭ despre s. Narcis H. E. L. VI. cap.

[5]) „Placuit Spiritui s. et praecepit, ut si necessaria et minime voluntaria causa exigat, ut sacra mysteria super altari in diem crastinum serventur, eo quod non adsit qui una cum eo, qui mysteria celebravit, eadem sumere valeat, alterum ex duobus fiat: et siquidem christianus inveniatur, qui simul sanquinem amboque mysteria consumat, id faciat, sciens ea quae supersunt ad communionem mysteriorum pertinere. Si autem sanguinem duntaxat sumat, corpus autem propter suam quantitatem consumi nequeat, servetur in diem crastinum super altari curaque eidem adhibeatur, ut lampades coram eo ardeant. T. I. Supplement. concil. col. 1092.

[1]) Despre minunea candeleĭ de la s. mormînt din Ierusalim v. Mamachius T. II Antig. christ. p. 65.

[2]) Cf. Toutée, Admonit. in Oration. de occursu Domini fol. 360. ed Venet.

[3]) Vita Const. L. IV. cap. 22.

Sciri economice.

Curs de pomărit și stupărit în Cugir. Dl învețător dirigent Ioan Muntean din Cugir lângă Orăștie va deschide din 15 Iulie până în 15 August a. c. un curs de pomărit și stupărit, îndeosebi pe sama învețătorilor. Consistórele din Blaș și Lugoș vor recerca pe învețătorii din eparchiile dînșilor să ia parte măcar câte doi din fie care protopopiat. E fórte de dorit, ca la asemenea cursuri să ia parte cât mai mulți învețătorii.

Însoțire pentru evaluarea pómelor și legumelor. Încă cu data de 18 Martie a. c. mai mulți fruntași din comitatul Hunedórei în frunte cu dl fișpan Nic. Bethlen aŭ lansat un apel publicat și în românesce pentru înființarea unei însoțiri sub firma: „Transilvania, însoțire pentru evaluarea și prelucrarea după sistemul fabricilor a pómelor și legumelor, în Deva". Capitalul social e proectat cu 200.000 cor. împărțit în 4000 bilete de participare de câte 50 cor. Scopul însoțirei, după cum se zice în apel, va fi: a evalua pómele de prima calitate, ca producte rudimentare, ér cele alalte póme și soiurile de legume prelucrându-le cu pricepere și după specialități, eventual a organisa esposițiuni și din veniturile acestora a împărți la timp și ocasiune premii mai mici s'aŭ mai mari la producenți. Însoțirea să intenționézĕ a se înființa „ca întreprindere de fabrică, întocmită conform recerințelor technice moderne". În special se aŭ în vedere productele comitatelor Alba-inferiórĕ, Bistriță. Brașov, Hunedóra, Târnave, Mureș-Turda, Turda-Arieș Odorheiŭ. Arad și Caraș-Severin. În comitetul esecutiv să află și dl Dr. Ioan Mihu directorul „Ardelenei" din Orăștiă. Între acționarii subscriși până acum să află 22 de bănci, între cari și institutele române de credit „Crișana" din Brad și „Ardeleana" din Orăștiă.

Bibliografie.

A apărut:

„Lumina", anul I. Nr. 2. revistă bisericéscă pentru elocința amvonului, cultura religiósă a clerului și a poporului. Redactor Dr Elefteresca, prof. cuprinde: Predică pe dumineca Floriilor și pe ziua învierii. Judecata și sentința dată contra Dlui Christos. Legenda Crucii, Cămeșa Mântuitoriului ș. a. Costă pe an 6 cor. apare o dată pe lună.

Povestea Privighetorii, e titlul unei drăgălașe povești compuse de prof. I. Manliu, după minunata poesie „înșirate-mărgărite" de Vas. Alesandri. Broșurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 bani. Se află de vîndut și la Tipografia nóstră.

„Amicul progresului român". Nr. 3. cu următorul cuprins: M. S. Regina Elisabeta (ilustrație) — Luna Martie. — Origina mărțișórelor. — De unde ne vin babele. — Rândunica. — Imitațiunea. Despre antipatiile fisiologice și altele. — Zahărul de Colonia (Zaharina). — Exploatarea rațională în economia agricolă. — Convorbire avicolă. — Curtea de păsĕri. — Lucrările în luna lui Martie. — Moravurile albinelor. — Trebue óre să mai replantăm viile nóstre? — Cerealele și târgul internațional. — Situațiunea și prețul cerealelor. — O nóuă procedură comercială. — Medicină Populară. — Varietăți medicale. — Varietăți agricole. — Convorbiri familiare. — Ouĭ de Pasce. — Nuvelă. — Paricidul, Român criminal de mare sensație.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unui esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști. cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Istoria legii nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele lui Isus. Isus ca profet, 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întâlnim același stil plin de frumseță, aceeași limbă românéscă curată, aceeași admirațiune și încântare pentru faptele mărețe sĕvîrșite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pământ. Și venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinézĕ fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară și fórte folositóre fie cărui adevĕrat creștin.

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Prețul 2 cor. 40 fil.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaș 1899. pag. 180. prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicații ale sale dl autor destinézĕ și venitul acesteĭ publicații pentru formarea unui fond provințial de salarisare a preoților și învețătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor cari se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

G. Coșbuc: **Povestea unei coróne de oțel**, Bucuresci. edit. C. Sfetea, XVII+260. cu o mulțime de ilustrații, prețul 75 cr.

G. Coșbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucuresci, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. prețul 50 cr.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare" de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologi și învețători saŭ pedagogi cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membrii societății de lectură „Inocențiu Micu Clain" a teologilor din Blaș. Edit. societății, pag. 287, prețul 2 coróne.

Posta Redacțiunii. *Turdus*, pe Mureș, *P. L.* în S. și toți cari ni-aŭ scris în causa ajutului: nu publicăm proteste, ultimul nostru cuvînt în acéstă afacere l'am spus. Corĕspondințele acestea și protestele trimise parafrasézĕ aceea ce am spus noi în acéstă afacere. Sîntem mândri, că clerul nostru cunósce lațul ce i se întinde și nu se încântă de mila guvernului. Dumnezeŭ cu noi! — *Muntele Băișórei.* Am primit cu mulțămită abonamentul trimis și s'a achitat anul 1891 semestrul al 2-lea. — *Aiudul superior.* Am primit cu mulțămită, și achitat anul 1897.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1899).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·43	d. a.
„ mixt,	2·18	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2 26	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·41	d. a.	Tren accelerat,	9 05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·20	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren mixt.	11·55	a. m.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ „	7·15	sara	„ „	2.30	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul X. Blaş 28 April 1900. Numĕrul 17.

Epistolă deschisă

cătră Illustritatea Sa **Szabó Jenő**, membru al Caseĭ magnaţilor, preşed. comitetuluĭ regnicolar al magiarilor greco-catolicĭ.

De când s'a început în Ungaria curentul pentru introducerea limbeĭ liturgice magiare pe sama pretinşilor credincioşi magiarĭ greco-catolicĭ, nu o dată „Unirea“ a trebuit să combată scrisele şi proectele Ill. Tale, ca unele, carĭ puteaŭ să aivă în viitor urmărĭ funeste pentru biserica nóstră gr. cat. română. Şi nu o dată, cine scie prin ce foĭ din provinţă, auḑiam că ne-aţi adresat câte un rĕspuns, la care noĭ, dacă nu aveam prietinĭ, carĭ să ne trimită respectivul ziar, nu am fi ajuns nicĭ o dată să rĕspundem. Tot de una însĕ, ţinem să credem, că rĕspunsurile nóstre, aŭ fost demne, atât ce te privesce pe Ill. Ta, cât şi pe noĭ.

În timpul din urmă însĕ, spre marea nóstră mirare, ne vedem de o dată atăcaţi maĭ pătimaş ca orĭ când, şi încărcaţi cu fel de fel de epitete.

Dacă Ill. Ta ţĭ-aĭ lua timp să rĕsfoĭescĭ prin ceĭ zece anĭ de când apare „Unirea“, te-aĭ putea deplin convinge, că nicĭ o dată fóea nóstră n'a fost „magyar faló oláh ujság,“ ci din contră, a lucrat tot de una pentru o înţelegere frăţéscă a magiarilor cu româniĭ.

Îu schimb însĕ, am combătut şovinismul şi am fóst duşmanĭ aĭ renegatismuluĭ, şi am ţinut tot de una, că acestea dóuĕ pĕcate stricĕ fórte mult statuluĭ şi zădărnicesc orĭ ce bună înţĕlegere. Şi ne-am bucurat atunci, când am cetit, că dl ministrul Széll, a declarat, că nu maĭ atunci póte prospera statul, când se vor respecta naţionalităţile împrumutat şi când fie care neconturbată şi nejicnită de nime, se va puté desvolta conform puterilor sale proprii şi firiĭ sale, şi când fie care cetăţan al ţĕriĭ, de orĭ ce naţionalitate şi religie ar fi, de o potrivă se va simţi acasă în patria acésta.

Credeţi-ne Ill. Domnule, că noĭ *nu avem nimic în fond, ca magiarilor greco-catolicĭ să li se concédă liturgia magiară.*

Noĭ ne-am bucurat, când bisericiĭ nóstre s'a permis ca slujba dumnezeéscă să se facă în limba credincioşilor eĭ, şi veselĭ concedem şi altora bucuria acésta. Veselĭ am fi noĭ şi atunci, când magiarilor *neaoşĭ* gr. cat. li s'ar permite să introducă la liturgie limba magiară.

Să ne iertaţi însĕ Il. Dle, când în mişcarea pornită de Dvóstre, noĭ nu vedem întratâta dorul, ca credincioşiĭ magiarĭ gr. cat. să se róge în limba lor, cât maĭ mult o nisuinţă ascunsă de magiarisare. În tótă mişcarea condusă de Dta, noĭ întîlnim şovinismul şi renegatismul atât de urît nóuĕ.

Şi chiar de aceea V'am combătut tot de una şi ne am bucurat, vĕ mărturisim că ne am bucurat, (nu însĕ aşa cum înţelege „Aradi Közlöny“ din 18 crt. şi „Magyar Szó“ de la 21 crt.), când am cetit de fiascul ce aţi suferit la Roma.

S'aŭ dóră se maĭ póte ascunde, că nu *Magiarĭ gr. cat.* aŭ fost peregriniĭ aceia, ci *rutenĭ renegaţi,* când chiar Il. Ta o spuĭ şi o sciŭ toţi, că conducătoriĭ peregrinajuluĭ aŭ fost ceĭ doĭ Episcopĭ rutenĭ? Şi se maĭ póte ascunde aceea, că prin întroducerea limbeĭ liturgice magiare să ţintesce la magiarisarea rutenilor şi la magiarisarea nóstră a Românilor? Se maĭ póte ascunde un lucru, care aşa de adese aŭ fost espres spus în ziarele magiare?

Contăm la demnitatea Ill. Tale de membru al caseĭ magnaţilor, ceea ce ne-a şi îndemnat să vĕ adresăm scrisórea acésta, — şi credem tare, că veţi recunósce temeinicia aserţiunilor nóstre.

Ne supĕră însĕ, când sîntem nevoiţi să cetim, că ne atribuiţi lucrurĭ ce n'am făcut orĭ intenţiunĭ ce n'am avut.

Ill. Ta spuĭ în rĕspunsul ce ni l'aĭ adresat prin „Aradi Közlöny“ (de ce chiar prin acest ziar din provinţă?) că cele publicate de noĭ despre peregrinajul Dvóstre, sînt de aşa „cât uşor s'ar puté crede, că peregrinajul roman s'a terminat cu un fiasco complet“, şi maĭ târziŭ te veḑi adus în posiţia, de nicĭ nu ne maĭ rĕspunḑi nimic, de

Feuilleton.

Poveste . . .

Resleţe gânduri mi-se învêrt prin creer.
Când voiŭ se scriŭ iubita mea poveste . . .

Poveste? . . . Dór de poveştĭ sîntem sătuĭ; ca copiĭ tot cu ele ne petreceam vremea; cu poveştĭ drăguţĕ ne înveselia mama iubitóre; cu mândre basme ne desfăta moşul ţinêndu-ne pe genunchiĭ îngreunaţi de mulţimea anilor; în frumóse poveştĭ treceaŭ lungile sărĭ de iarnă; în doinitóre cântece ca din poveşti, ne adurmea bunica gârbovită de povara vremilor nóuĕ vrĕşmaşe . . .

Ca băeţĭ vedeam lumea aşa de bună, aşa de ademenitóre! . . .

Poveştile auḑite de la moşul sfătos, saŭ de la bunica naivă ne-aŭ sădit în suflet primele emoţiunĭ; ne-aŭ lăsat în fantasie celea dintâiŭ imaginĭ atrăgătóre — răpitóre cu frumseţea lor . . . ne-aŭ întipărit în inima fragedă primele amintirĭ plăcute . . . Şi sînt dulcĭ aceste amintirĭ . . . dulcĭ, căcĭ primele néstre împresiĭ sînt şi ultimile amintirĭ. — Sub farmecul poveştilor din copilărie era firesc, ca lumea din afară să se resfrângă prin creerul nostru ca o lume visată . . . . în frumuseţă — ca o lume din basmele nitate . . .

Şi . . . copilăria a trecut; de ea ne maĭ aducem aminte numaĭ ca de o poveste veche ascultată o dată cu multă dragoste, ér acum apusă în a vremiĭ uĭtare . . . . . .

Despre copilăria nóstră vorbim numaĭ că a fost o dată de mult, când eram băeţĭ.. Ce vremurĭ frumóse . . . ce timpurĭ fericite eraŭ atunci! . . . Şi cum aŭ trecut, ca o flóre la ureche, ca o poveste auḑită ca prin vis, din care nu ne-aŭ maĭ rĕmas de cât o amintire vagă . . o suvenire nelămurită şi totuşĭ dulce . . . induioşĕtor de dulce . . .

Poveste? Dór o poveste a fost tinereţa nóstră întrĕgă . . . o poveste plină de nădejdĭ şi de amăgirĭ . . . Un basm cu feţĭ frumoşĭ . . . cu Zînele măestre . . . cu copile cu ochĭ albaştrĭ şi în şinurĭ cu dragoste albastră . . . O poveste de aur, pe care o ţese creerul omuluĭ idealist, în mintea căruia se reflectă lumea esternă ca o lume din poveştĭ . . . .

O aniĭ tinereţiĭ!! . .

Poveştile, carĭ în copilărie ne interesaŭ numaĭ când ne atingeaŭ naivitatea, carĭ ne mişcaŭ numaĭ dacă eraŭ aměsurat moduluĭ nostru de gândire . . . acum în aniĭ tinereţiĭ iaŭ un farmec deosebit . . . Le pricepem acum rostul fin şi admirabil. Ele acum ne deştéptă curiositatea în un mod maĭ palpabil — ating maĭ sensibil córdele simţitóre ale inimeĭ . . . înfluinţézá maĭ direct asupra închipuireĭ. Şi în urmare — creerul nostru se muncesce să-şĭ croiéscă o lume ideală — ca în poveştĭ. Întêlnind tinĕrul idealist în calea vieţiĭ o zînă cu pĕr blond, cu ochiĭ negriĭ — o zînă ca în poveştĭ — el începe se ţese în fantasia luĭ aprinsă de o dragoste curată firul uneĭ poveştĭ de aur . . .

În povestea tinereţiĭ luĭ El e fĕt frumosul, care se luptă cu leĭ paraleĭ — se bate cu laurĭ şi bălaurĭ . . . trece peste nóuĕ ţĕrĭ şi nóuĕ mărĭ numaĭ să-şĭ pótă câştiga pe [illegible] luĭ, pe Ileana Cosinzeana cu cosiţa aurie . . . din cosiţă flórea-i cântă, nóuĕ împĕrăţiĭ ascultă, . . . Ér Ea e copila de împĕrat, ce vine în zorĭ, să se scalde în cristalinele unde a laculuĭ tremurătoriu . . . La ivirea eĭ florile tóte şi câmpul tot încep un cor îngeresc un cântec, ce străbate până la Fĕt frumos . . .

vreme ce scrisele nóstre sînt „o simplă scornitură". Şi mai mult, chiar şi redacţia acestuĭ ziar, se simte datóre, să-ţi introducă rĕspunsul, cu câte va cuvinte în carĭ declară, că cele scrise de noĭ „de la început până în sfârşit sînt nisce minciunĭ prinse din aer".

Scuzaţi Ill. Dle, dacă ne luăm voe a vĕ atrage binevoitórea luare a minte, asupra simpleĭ împrejurărĭ, că aţi greşit adresa. Tóte admonierile acestea trebuia să le adresaţi ziaruluĭ „Budapesti Hirlap" şi respective dluĭ Kecskoczi Ödön, care a publicat raportul despre peregrinaj în Nr 71 al numituluĭ ziar, de unde noĭ l'am reprodus. Ce am greşit decĭ? ce am minţit şi scornit?

Vedeţi dar, cât de nedrept ne atăcaţi şi cât de mult agitaţi opinia publică contra nóstră?

Că a păţit fiasco peregrinajul? de ce o mai negaţi, o spuĭ şi Ill. Ta, dar o îmbracĭ în frase ademenitóre, cum se îmbracă în zahăr, câte o pilulă amară.

Şi ce sîntem noĭ vina la acéstă derută? Ne mirăm de Dta, care aĭ fost la Roma şi aĭ convenit cu cercurile conducătóre de pe acolo, cum de n'aĭ observat curentul slavofil, ce domnesce în Vatican? N'aĭ băgat de samă, cât de mult sînt înclinate spre Rusia tóte simpatiile, în speranţa unireĭ întregeĭ lumĭ slave cu consursul mareluĭ imperiŭ? Şi ne mirăm, cum de nu te-aĭ gândit, că acestuĭ curent e de a se ascrie fiascul planuluĭ Dvóstre, carĭ ţindeţi la magiarisarea uneĭ marĭ părţĭ din lumea slavă, — şi nu nóuĕ, pe carĭ nime nu ne cetesce în Vatican.

Şi, ne mai luăm voe, a ruga pe Ill. Ta să ne rĕspundĭ, sînt adevĕrate cele ce se scriŭ în „Esti Ujság", în „Budapesti Hirlap" de la 22 crt. şi „Alkotmány", că le aĭ fi zis Dta despre noĭ şi peregrinajul nostru?

E adevĕrat, că Ill. Ta, făcut atent, la cele dóuĕ stégurĭ austriace, pe carĭ cineva le a înfipt de asupra locaŭlui unde mâncaŭ peregrini, aĭ zis, că acele stégurĭ le-aŭ pus româniĭ, ca să vĕ provóce şi ast fel să strice planuluĭ Dvóstre?

Cum aĭ putut veni Dta la idea acésta? şi ce fel de politică austriacă am urmat noĭ, în potrivă Dvóstre?

E adevĕrat mai de parte, că Ill. Ta aĭ audit din cercurĭ bine informate ale Vaticanuluĭ, că peregrinajul nostru e plănuit a nume ca o demonstraţie a peregrinajuluĭ Dvóstre?

Aşteptăm de la un membru al Caseĭ magnaţilor, să fie aşa de loĭal, şi să ne declare hotărît, dacă sînt adevĕrate saŭ nu aceste vorbe? să ne numéscă persónele carĭ i le aŭ spus, saŭ de la carĭ le-a auditt.

Noĭ nu putem să rĕmânem nesimţitorĭ în faţa unor acuse aşa de grave, pe carĭ cu aşa libertate ni le aruncă cineva. Nu putem să cetim zilnic cu acelaşĭ sânge rece, cum pressa magiară, pornind de la ast fel de scornicturĭ, alarméza opinia publică contra nóstră, a bisericiĭ şi neamuluĭ nostru.

Falsitatea acestor aserate apare în plină lumină atuncĭ, când spunem, că proectatul nostru peregrinaj, nicĭ n'a fost macar însinuat la Roma şi plane nicĭ nu se scie încă, dacă să va face orĭ nu, adunase-va orĭ ba aşteptatul numĕr de participanţĭ.

Deplin încredinţat, că Ill. Ta veĭ ţiné samă de scrisele acestea, îţi punem cu plăcere la disposiţie colónele foiĭ nóstre, şi chiar pentru că nu ne vine, să scim legate de numele-ţĭ de magnat ast fel de scornicturĭ, Te rog să facĭ o dată deplină lumină, în acéstă afacere devenită odiósă.

Cu deosĕbită stimă

Blaş la 25 April n. 1900.

Aurel C. Domşa
redactor rĕsp.

Pentru „Telegraful Român". — Din incidentul aparițieĭ opuluĭ „Fragmente din istoria Românilor, de Eudoxiu Baron de Hormuzachi", „Telegraful Român" află de bine a se năpusti asupra nóstră şi asupra serbărilor iubilare, ce sînt în perspectivă. Faptul, că traducerea acestuĭ op s'a publicat de către Academia română, „Tel. Rom." îl esplică drept demonstraţie în contra nóstră. Ĕr cât pentru epitetele cu carĭ ne îngrămădesce — drept cadoŭ de S. Pascĭ — amintim numaĭ câte va rîndurĭ: „În lume sînt ómenĭ bunĭ şi ómenĭ rĕĭ, ómenĭ tarĭ în credinţă şi slabĭ în credinţă, ómenĭ cu caractĕr firm şi ómenĭ *slabĭ de caractĕr* . . . ómenĭ carĭ şĭ-aŭ renegat tot trecutul lor, şĭ-aŭ abandonat legea părinţilor, şĭ-aŭ călcat jurămîntul făcut la altarul Domnuluĭ, şi pentru favoruri lumescĭ, aŭ adoptat altă lege, alte obiceiurĭ; ómenĭ carĭ pentru unele aparente favoruri materiale aŭ spart unitatea naţională a bisericiĭ nóstre române, şi aŭ adus între noĭ blăstĕmul cel mare: scisiunea confesională şi ura între fraţĭ."

Sîntem recunoscĕtorĭ „Tribuneĭ" din Sibiŭ, pentru loialitatea, cu care a protestat în contra acestor erupţiunĭ confesionale, împlinindu-şĭ o datorinţă elementară faţă cu marele public român.

Cât pentru rĕspunsul nostru, acela nu a rĕmas din motive de circumspecţiune, după cum ar crede „Budapesti Hirlap", ci din alte dóuĕ motive: întâiŭ şi mai întâiŭ nu am voit să ne ocupăm cu un articol atât de pătimaş, chiar în numĕrul de Pascĭ, când lumea creştină se bucură, sub impresiunea generóselor ideĭ regenerătóre, şi când chiar „Telegraful Român" avea să spună cu dohovnicéscă evlavie în articolul de fond: „Să lertăm tóte pentru Înviere". Al doilea motiv este, că am rĕmas frapaţi de patima cu care se năpustesce „Telegraful" asupra nóstră, ceea ce e o apariţie neînţelésă în urma pacinicelĭ lui atitudinĭ în timpul din urmă. Înţelegem, dacă sĕrbările nóstre sînt un ghimpe în ochiĭ ungurilor, chiar şi în colónele organuluĭ catolicilor „Magyar Állam", dar nu înţelegem preocuparea şi îngustimea de ideĭ în colónele unuĭ ziar redactat de fraţiĭ de un sânge! Ce ar fi fost dacă am fi scris noĭ în acelaşĭ ton, când biserica ortodoxă avea ceva sĕrbătóre? Am ajuns dóră până acolo în cât să nu putem avea îndrăsnéla de a serba aniversarea Unirĭi cu Roma, ca nu cum va greco-orientaliĭ să se supere? Şi sînt aceştĭ din urmă atât de intoleranţĭ, în cât în faţa uneĭ serbărĭ atât de frumóse a bisericiĭ nóstre, a unuĭ act de recunoscinţă atât de firesc, se tulbură şi erump în înjurăturĭ? Orĭ cum ar sta lucrul, ne-ar durea să ne vedem huiduiţĭ în serbările nóstre de o potrivă de străinĭ ca şi de Românii neuniţĭ. Dacă „Tel. Rom." crede că huiduiturile aceste servesc un interes particular al bisericiĭ ortodoxe, nu are, de cât să continue pe calea apucată.

Ca să rĕmânem strict la obiect însă, nu credem din capul loculuĭ, că Academia română, să fi pulicat opul din cestiune pentru a demonstra în contra sĕrbărilor nóstre. „Tel. Rom." dacă a avut cutezanţa a afirma acésta, ne-ar face un bun serviţiŭ şi nóuă şi Academieĭ, lămurindu-ne dacă *într'adevĕr* despre demonstraţie este vorbă?

Cât pentru istoria luĭ Hormuzachi, am arĕtat cu altă ocasie în colónele foiĭ nóstre, cât de preocupat şi parţial e acest scriitor,

---

Viitorul croit sub împresia acesteĭ poveştĭ din tinereţe ne surîdea în colorĭ adamantine . . .

De pe băncile şcóleĭ *încă,* ne croiam povestea viitoruluĭ . . .

Vremile petrecute pe băncile şcóleĭ!!.. Î-mĭ par une orĭ atât de senine şi orisontul lor atât de albastru, în cât mĕ cuprinde dorul să maĭ fiŭ o dată şcolar . . . Alte orĭ îmĭ par aşa de întunecóse — învălite în o negură de amenirĭ şi impresiĭ neplăcute, de carĭ şi acum cu o témă copilărésca îmĭ-aduc aminte. — Şi totuşĭ . . . Când îţĭ amintescĭ povestea zilelor petrecute pe băncile şcólelor, un fior dulce te cuprinde . . . un entusiasm tinerésc îţĭ înviorézá vinele.

Basmul tinereţiĭ a trecut . . . În adevĕr a trecut póte cea maĭ plăcută poveste ce vom asculta-o cât vom trăĭ . . . a dispărut póte basmul cel maĭ frumos a căruĭ impresiĭ le vom simţi vre o dată . . . Şi din povestea tinereţiĭ ce s'a ales? . . . . D'apoĭ ce să se aléga? aceea ce se alege din fie care poveste. Am ascultat'o cu nespusă iubire, am simţit'o cu dor nemărginit şi acum ne-aŭ maĭ rĕmas din ea impresiile şi amintirile . . . . Da! amintirile . . . Ele sînt, carĭ ne maĭ mângâe — ele sînt, carĭ ne alină păturile sufletuluĭ... ele ne maĭ nutresc speranţele viitoruluĭ . . .

Din povestea de aur a tinereţiĭ aŭ maĭ rĕmas gândurile viitoruluĭ . . . .

Şi nu pot continua maĭ departe, căcĭ pentru mine abia acum — sfîrşindu-se povestea de aur a tinereţiĭ — începe povestea de argint a bărbăţieĭ . . . Eŭ am simţit şi am ascultat numaĭ povestea copilărieĭ mele drăgălaşe şi a tinereţiĭ mele iubite . . . Nu-mĭ doresc o poveste maĭ frumósă, ci numaĭ cum a fost aceea a tinereţiĭ . . . . . .

Cu atrăgătóre basme ne-am petrecut copilăria, făcându-ne palate de spumă în aer, pe carĭ un şăgalnic zefir le-a *derimat*... cu fantastice poveştĭ ne-am nutrit mintea ca tinerĭ, croindu-ne în închipuirea nóstră poetică lumĭ ca din poveştĭ, pe carĭ o singură lovitură a sorţiĭ le-a nimicit . . . . şi . . . . s'a sfîrşit... povestea . . .

B. 1900.

Vior. —

când e vorbă de s. Unire. Şi pentru ca să nu se facă prea mare paradă cu aserţiunea lui Hormuzachi, că maioritatea poporului român n'a primit şi aprobat sfînta unire în 1700, reproducem încă o dată, pagina 305 din partea a II-a din „Cestiuni din dreptul şi istoria bisericii române unite cu Roma.“

Étă-o:

„Faţă cu acéstă aserţiune noi susţinem, că poporul românesc din Transilvania în totalitatea sa a primit şi aprobat sfînta unire la anul acela.

„Adunarea de la 1700 a fost una dintre celea mai numéróse, din câte cunósce istoria nóstră. Acolo aŭ fost de faţă nu numai Mitropolitul şi protopopii, ci şi deputaţii clerului şi câte trei deputaţi din fiesce care sat. Actele ne spun, că aceştia toţi aŭ primit sfînta unire, şi acésta nu aŭ făcut'o fără discusiune, ci după cumpănirea tuturor împrejurărilor, şi după ce toţi s'aŭ convins, că fac un lucru bun pentru némul lor. [1]) Împrejurarea, că nu toţi Românii aŭ fost fisice de faţă, nu invólve în sine, că nu toţi aŭ primit sfînta unire. Nici la adunarea din 1848 nu aŭ fost de faţă toţi Românii, şi cu tóte acestea nimeni nu cutézá, să zică, că hotărîrile acelei adunări nu s'aŭ adus cu consensul întregului popor român. Şi apoi aşi vre, să mi-se arete în istoria popórélor o singură adunare, în care să fi fost fisice de faţă unul fiesce care membru din popor. Aşa ceva este o imposibilitate fisică. Din împrejurarea, că nu toţi cei de faţă aŭ subscris actul unirii, încă nu se póte deduce, că nu toţi aŭ primit unirea, pentru că nici la adunarea din 1848 nu toţi aŭ subscris protocólele luate cu acea ocasiune, şi totuşi nimeni nu póte susţiné, că în acele protocóle nu ar fi fost depusă voinţa tuturor celor de faţă şi a acelora, cari din o causă ori alta nu aŭ putut fi de faţă. Apoi nicăiri, unde să ţin adunări numéróse de popor, cum a fost cea din 1700, nu aŭ subscris toţi cei de faţă şi nu subsris nici în ziua de astăḑi, când se ţin asemenea adunări. Actul uniunii din 1700 a fost subscris de toţi cei chemaţi şi a nume de fruntaşii clerului, cari pe atunci eraŭ singurii conducétori ai poporului românesc, căci alţi cărturari pe atunci nu aveam. Ei de bună samă n'ar fi subscris acest act, dacă n'ar fi scint, că cu ei este întreg poporul, căci ori cât de inferiori în cultură ar fi fost aceî fruntaşi, atât de proşti tot nu ni-i putem închipui, în cât ei înşi-şi să se hotăréscă a face un act, prin care să se espună pericului de a rémâné nisce păstori fără turmă. În fine nici din împrejurarea, că din partea poporului unirea s'a primit prin aclamaţiune, nu putem deduce, că primrea ei nu s'a făcut în chip valid. Óre în ziua de astăzi nu se aduc destule hotărîri prin aclamaţiune? Óre în ziua de astăzi aduce-se în vre o adunare poporală numérósă vre un conclus prin votare secretă ori votare nominală? Nicăiri nu se întîmplă aşa ceva, pentru că este cu neputinţă. Dar că în adunarea din 1700 totalitatea Românilor din Transilvania s'a declarat pentru unire, se vede şi de acolo, că în decurs de mai multe decenii nu se află în Transilvania nici o biserică nenuită constituită în forma sa, şi numai ici şi colea întîmpinăm câte un protest sporadic, ridicat de puţine persóne în contra sfinteî unirî, şi

[1]) Nilles, Symb. I. pag. 246—247.

şi aceste persóne s'aŭ n'aŭ fost Românî, saŭ dacă aŭ fost Românî, eî n'aŭ lucrat în vîrtutea unui impuls primit de la Românî, ci numai ca instrumente ale Grecilor, Magiarilor şi Sêrbilor, ér istoriciî nostri toţi sciŭ şi istorisesc împrejurările şi timpul, când cutare saŭ cutare ţinut s'a rupt de biserica unită, ceea ce s'a întîmplat numai după anul 1740, şi mai vîrtos după ce episcopul Inocenţiŭ Klein a fugit din ţară şi s'a refugiat în Roma.“

De încheiere să şi-o însemne „Tel. Rom.“ că noi nu am atăcat, nici avem de gând să atăcăm pe cineva prin serbările nóstre şi că tóte aceste le-am scris numai *provocaţi* fiind.

Finis Hungariae. Sînt din cale afară amăriţi şoviniştii magiarî pentru nesuccesul de la Roma, şi cu jale privesc cum li s'aŭ dus în vînt, unul din visurile lor cele mai desmierdătóre, şi în amăreala ce le-a cuprins sufletele, vĕḑind că amenințările nu prind în Vatican, aŭ pornit'o pe o temă nóuă, încă ne esploatată: pe nota gelnică a tînguirilor.

Aşa în numĕrul de la 21 April a lui „Magyar Szó“ un anumit *Tiborcz*, începênd ér cu „Unirea“, se acaţă de Escelenţa Sa Michail Pavel, Episcopul Oradeî, acusându-l că valachiséză în massă pe magiariî (?) greco-catolicî din diecesa sa.

„Voiŭ arăta devastarea uimitóre sĕvîrşită în Ungaria de valachime şi de preoţimea înaltă a aceleia cu ajutorul bisericeî catolice valahe“. Aşa-i iubiţi cetitorî, că tesa acésta va trĕbui să deştepte viul interes al cetitorilor şovinisticului „Magyar Szó“? Acesta a şi fost scopul. Autorul şi-a aflat terenul potrivit scopului sĕŭ. Tendinţa i-a fost să înjure pe archireiî ilustri ai bisericiî nóstre şi să aţiţe opinia publică contra lor. Nu puté să şi aleagă alt ziar mai potrivit, de cât organul teribilului Bánffy.

Scriitorul se acaţă de un circulariŭ al Esc. Sale Pavel, în care îndémnă preoţimea din parochiile, unde credincioşii nu sciŭ încă limba serviciului dumnezeesc, ca să propună în scóla copiilor românesce şi în acéstă limbă să facă şi catechesa, căci lucrând alt cum subminézá limba bisericiî strămoşilor nostri.

Pentru acest ordin aşa de natural în sine, scriitorul din „M. Szó“ se tulburá şi arată cum s'aŭ valachisat o mulţime de comune din comitele Szabolcs, Bihor, Arad Csanád, Csongrád şi Szatmár, sub decursul păstorireî Escel. Sale. „Până când prin anii 60 de abia eraŭ în Macăŭ 50 persóne, cari pricepeaŭ limba valahă, acum, numĕrul acelora cari se daŭ de valachi e aprópe de 1500.“ Ér la sfîrşit scriitorul constată cu amărăciune, că în decursul acestor 25. ani „am pierdut aprópe 25 mii magiarî“, din simplul motiv că Românilor conceḑîndu-li-se folosirea limbeî române la serviciul dumnezeesc, prin biserică şi şcólă lăţesc pretutindenea acéstă limbă. Nu uită de altcum nici dl. Tiborcz, să atragă la urmă atenţia cercurilor hotărîtóre asupra cuceririlor ce le face limba şi biserica valachă, şi se provóce pe conaţionalii sei să nu privéscă cu atâta indiferentism lupta pentru limba liturgică magiară, pentru că dacă magiarimea gr. cat. din Szabolcs, Segedin, Csanád, Csongrád şi Szatmár se contopesce cu totul în valachime, putem spune cu tótă îndrăsnéla: „Finis Hungariae!“

La ieremidele acestea, basate adese pe premise false, reflectézá „un preot român gr. cat“ în nrl 95 din „Alkotmány“ arătând, cum prelaţii bisericiî gr. cat. îs înjuraţi pe tóte tonurile, pentru că îşi fac datorinţa, îngrijind de mântuirea credincioşilor lor, şi tótă campania acésta contra lor e pusă la cale de jidoviî de la ziare, cari aŭ în vrăjbit chiar şi pe magiarî numai ca apoi eî să şi pótă face mai bine daraverile.

Pe Archiereiî nostri nu-î vor spăria, sîntem convinşi, insanităţile scriblerilor de la foile jidovite, eî îşi cunosc datorinţele sacrului lor oficiŭ şi vor lucra şi mai departe cu acelea-şi puterî pentru consolidarea sfinteî nóstre biserici greco-catolice române.

Respuns. — Spre a se convinge cetitoriî nostri, cât de mult îs apreţiate de alt cum în presa magiară scrisele foiî banffyste, lăsăm să urmeze aci un răspuns dat acesteî foi de „Budapesti Napló“, organul dluî Szélî. Cerem de alt cum scusele cetitorilor nostri pentru frumuseţa stiluluî în care e redactat acest respuns, şi avertisăm pe domniî de la „M. Szó“, cari ne aŭ aşa de dragî, că noi am tradus aceste şire din „Magyarország“, Acesta spre orientare, în casul, când va începe să înjure.

„Din cotetul ciurdiî de porcî cari se îngraşă la lăturile mareşaluluî de curte, s'a auḑit azi un grohot mai turbat ca de comun. Bravele bestiî îşi tem porcariul, de i s'ar întîmpla ceva, zĕŭ ar peri de fóme. Deci se nisuesc, ca cel ce are de a face cu păstorul lor, să se lupte cu eî. Cu eî căcî eî grohotesc. Cu eî căcî eî scurmă tina cea împuţită. Cu eî, căcî eî sînt porciî, nu porcarul lor. Ér noî spunem porcaruluî, să-şi înveţe ciurda la omenie. El să grijéscă, asupra cuî şi ce grohotesc, şi de cine se frécă cu murdăria lor. Căcî el este acela, care va fi silit să răspundă pentru tóte porciile acesteî ciurḑi murdare. Lumineze-şi deci consumenţi ambiţioşi ai lăturilor sale că eî trebue să se îngraşe şi nu să se făloşéscă. Pentru porcul obraznic porcarul îl lovit în cóste“.

Revistă politică.

Afaceri interne. Parlamentul în 24 l. c. şi-a ţinut prima şedinţă după vacanţele de Paşcî. Cu totul abia a durat vre o 20 minute, în care timp preşedintele camereî a adus la cunoscinţa părinţilor patrieî schimbările, ce s'aŭ făcut în sinul lor, ér ministrul president a răspuns la unele interpelări. Cu şedinţa acésta se va închide periodul al III-lea al sesiunilor, deschiḑându-se cu începutul luî Maiŭ periodul IV. Acest period se va începe cu pertractarea unor proecte de legi, pe cari le vor propune ministriî de agricultură şi comerciŭ. Tot în periodul acesta va cere ministrul de finanţe încuviinţarea unuî împrumut de 120 milióne coróne, pentru esoperarea căruia el a şi intrat în tractative cu banca Rotschild. Titliî, cari se propun pentru aprobarea împrumutuluî sînt diferiţi. Unii spun, că ar fi de lipsă pentru regularea valuteî, alţii, că

suma acésta s'ar recere pentru investirile ce le ar face ministrii de comerciŭ şi cel de finanţe, în fine alţii susţin, că suma amintită trebue pentru acoperirea speselor împreunată cu cina regulată a soldaţilor, pentru a căreĭ efeptuare ministrul de răsboiŭ se luptă din tóte puterile.

Austria. Pertractările de împăcare dintre Cehĭ şi Nemţi aŭ un resultat tare dubiŭ. Sub comisiunea alésă pentru aplanarea diferinţelor în principiŭ s'a înţeles cu privire la unele puncte, dar nu aşa stă lucrul cu privire la specificarea acelora şĭ. Cehiĭ nu sînt îndestuliţi. Fiind că cererile lor nu sînt luate în considerare aşa pe cum doresc eĭ, chiar şi chemaţi fiind, nu vor mai lua parte la conferinţa de împăciuire, ci după unii ar trece simplaminte în opositiă, ér pe cum spun alţiĭ, ar reîncepe cu obstrucţia. Acésta diferinţă de acomodare pentru venitoriŭ provine de acolo, că între Cehiĭ tinerĭ, s'aŭ născut disensiunĭ.

Vĕdênd ministrul Körber, că conferinţa ceho-germană nu duce la nicĭ un scop, a pregătit un proect de lege pentru regularea limbilor. Fóea Cehilor tinerĭ şi crede a sci, care ar fi conţinutul acestuĭ proiect. Pe cum spune numita fóe, proiectul de lege pentru Moravia ar prevedé folosirea mestecată a limbilor cehă şi germână, aşa pe cum era pe timpul ministrului Badeni, ér pentru Bohemia ar crea treĭ teritóre deosebite. Într'unul limba oficiósă ar fi esclusiv cea germană, într'altul esclusiv cea cehă, pe când în al treilea teritoriŭ aceste dóuĕ limbĭ s'ar folosi mestecat. Póte că proiectul acesta devenit lege ar îndestuli părţile răsboinice. Rĕul însé stă acolo, că mulţi trag la îndoiélă fidedemnitatea comunicatuluĭ acestuia.

Italia. Spiritul duşmănos bisericiĭ, fĕtul predilect al Italieĭ de astăzĭ se manifestă tot maĭ bine. Fiind vorbă de esposiţiunea din Paris, guvernul italian va face mustră şi despre şcolilor elementare. În broşura ce va tracta despre ele, apărută în monitoriul oficios al ministrului de instrucţie italian, între altele se zice, că preoţimea cu ocasiunea catechisăriĭ nu întrelasă nicĭ o ocasiune de a infiltra în sufletul tinereĭ generaţiunĭ ideĭ contrare statului. Interpelat asupra acestuĭ fapt, ministrul a declarat, că pasagiul injurios la adresa bisericiĭ a apărut în partea neoficiósă a oficiosuluĭ sĕŭ organ, şi nicĭ nu se va traduce pe franţozesce în broşura, ce se va împărţi la esposiţia din Paris. Timpul va dovedi adevĕrătatea orĭ falsitatea răspunsuluĭ ministerial. O altă manifestare a spiritului antibisericesc a avut loc în senat. Aci ministrul cultelor a presentat un proect de lege pentru reformarea căsătorieĭ civile, care proect căsătoria civilă o apropie în cât va de punctul de vedere catolic al sacramentuluĭ căsătorieĭ. Dar ce să vedĭ, comisiunea senatorilor însărcinată cu esaminarea proectuluĭ l-a respins, propunênd un alt proect, care căsătoria mai tare o desparte de biserică, de cum era în căsătoria civilă italiană de până acum.

Transvaal. Sórtea răsboiuluĭ e încă tot nedecisă. Starea Burilor s'a ameliorat şi cu ameliorarea eĭ s'a rĕutăţit starea Anglezilor. Greutăţi vin peste cepti din urmă tocmaĭ de acolo, unde eĭ cugetaŭ că totul e supus, vreŭ să zic, din partea sud-ostică a Oranjelui. Atunci când Roberts cu mare alaiŭ a întrat în Bloemfontein, cugeta, că cu sudul republicieĭ libere a terminat; când de o dată vede, că Burii atacă oraşul Wepener, care se află în partea de către rĕsărit-méză-zi a Oranjeluĭ. La început credea, că va fi numaĭ o încercare a Burilor, carea însé nu l-ar da mult de gândit, timpul însé a dovedit contrariul. Divisiunea de armată, ce s'a trimis spre despresurarea oraşuluĭ s'a dovedit de nesuficientă, când i s'a trimis a dóua divisiune, după acésta a treia, căreia i-a urmat a patra şi resultatul fu neîndestulitoriŭ. Roberts în telegramele sale adresate ministruluĭ de răsboiŭ cu părere de rĕŭ trebue să spună acestuia acum dispariţia alor zecĭ şi sute de ostaşi, acum tot pe atâţia căduţi orĭ răniţi. Voit-a Roberts în timpul din urmă să părăséscă Bloemfonteinul, dar planul a trebuit să şi-l schimbe vĕdêndu-se încunjurat de tóte părţile.

Nu mai puţin întristătóre veste i-a adus luĭ Roberts comisiunea, ce el a însărcinat-o cu esplorarea situaţiuneĭ oraşuluĭ Pretoria, capitala Transvaalului. Comisiunea acésta i-a referat adecă, că Pretoria e încunjurată cu 5 forturĭ atât de puternice, în cât chiar şi o armată de 300 miĭ de soldaţi numaĭ cu mare greutate o ar puté ocupa.

Într'aceea deputaţiunea Burilor însărcinată cu esoperarea întrevenireĭ curţilor europene în favorul lor, fiind încunoscinţată din partea ministruluĭ de esterne hollandez despre rĕcéla cu care acestea privesc răsboiul, a abzis de planul sĕŭ de a ruga pe Ţarul, împĕratul german şi pe preşedintele Franţeĭ pentru întrevenire. Ast fel stând lucrul tótă nădejdea şi-aŭ pus-o în Statele-Unite din America. Aci are să se întîmple alegerea preşedinteluĭ. Opiniunea publică e pe partea aceluia, care va promite întrepunerea sa pentru încetarea răsboiuluĭ buro-anglez.

Corespondinţe.

Sinódele protopopescĭ.

Sibiŭ, în 24 Aprilie 1900.

Onorată Redacţiune!

Am cetit până acum rapórte despre dóuĕ sinóde protopopescĭ din Archidiecesă, publicate în preţuita nóstră fóe „Unirea". Eŭ aflu că e bine să se publice ast fel de rapórte din tóte centrele secundare ale administraţieĭ nóstre bisericescĭ, ca să scim ce şi cum se lucră în deosebitele părţi ale Archidieceseĭ nóstre. Activitatea mai intensivă, ce se desvóltă în o parte saŭ alta, póte să aibă o înrîurire binefăcătóre asupra unor centre secundare, unde am dori să vedem o lucrare mai viuă. Ast fel de rapórte pot să dee impuls la o lucrare uniformă şi din ce în ce mai potenţată în interesul causelor nóstre publice bisericesc-şcolare; apoĭ mai sînt şi o dovadă, că trăim, că voim să trăim şi să dăm înainte. Acolo unde este activitate. este viaţă, şi un organism bisericesc activ şi vigoros, e o garanţie pentru un viitor mai bun.

Din aceste consideraţiunĭ Vĕ rog să-mĭ permiteţi a Vĕ raporta şi despre sinodul protopopesc al diatrictuluĭ Sibiuluĭ, aceea, ce aflu a fi mai de interes pentru publicul cetitor al „Unireĭ". Voiŭ fi scurt.

Sinodul protopopesc de primăvară al districtuluĭ Sibiuluĭ s'a ţinut ca de regulă la sediul protopopiatuluĭ în 10 April a. c., participând de astă dată şi representanţi mirenĭ din parochiile provĕdute cu şcóle confesionale. Acésta se face la noĭ după o praxă veche tot la treĭ anĭ, când după normele în vigóre, este de a se alege pe un noŭ period de treĭ anĭ senatul şcolar districtual şi a se lua mesurĭ pentru alegerea curatoratelor bisericescĭ şi a senatelor şcolare parochiale, asemenea pe un noŭ period de treĭ anĭ. Sinodul a fost bine cercetat fiind presenţi 29 preoţi şi 12 delegaţi mirenĭ; absenţi aŭ fost numaĭ 4 preoţi. După invocarea Spiritului Sfînt protopopul tractual, P. O. D. Ioan V. Rusu, deschide sinodul prin o vorbire meduósă, în care atinge tóte chestiunile, carĭ agită viaţa nóstră publică bisericéscă şi apoĭ înainte de a se trece la ordinea zileĭ, sinodul cu deosebită însufleţire decide a se subşterne Escelenţieĭ Sale I. P. S. Domn Archiepiscop şi Mitropolit o căldurósă adresă omagială semnată de toţi membri presenţi.

Étă textul adreseĭ:

„Escelenţa Vóstră, Bunul nostru Părinte! Apreţiind situaţiunea gravă, în care după esemplul marilor predecesorĭ aĭ Escelenţieĭ Vóstre, luptaţi cu zel adevĕrat apostolic pentru clenodiile celea mai scumpe ale bisericeĭ nóstre: independenţa şi caracterul eĭ naţional — autonomic, condiţiile sine quibus non ale prosperării sale în mijlocul poporuluĭ român, — Sinodul protopopesc mixt al districtuluĭ Sibiuluĭ ţine să-şi împlinéscă o plăcută datorie, esprimând Escelenţieĭ Vóstre în numele clerului şi poporuluĭ representat prin acest Sinod, simţĕmintele sale de neclintită iubire şi adhesiune fiéscă şi tot o dată repróbă cu adêncă indignaţiune atacurile ne demne la carĭ sînteţi espus tocmaĭ pentru apărarea causeĭ celeĭ sfînte şi marĭ a bisericeĭ nóstre. — Sibiŭ, la 10 April 1900."

Dintre obiectele puse la ordinea zileĭ însĕmn: fixarea taxelor, ce aŭ să le solvéscă bisericile la fondul pentru salarisarea revisoruluĭ archidiecesan pe 1900. cum şi a taxelor, ce aŭ să le solvéscă preoţii pe un period de 5 anĭ la fondul Vancean pentru preoţiĭ deficienţi; publicarea decisiunilor aduse în sinodul archidiecesan din anul trecut privitor la solvirea dărilor publice, la purtarea de protocóle compactate despre şedinţele curatoratelor bisericescĭ şi ale senatelor şcolare parochiale; la visitaţiunea canonică; la combaterea alcoholismuluĭ şi a concubinatelor, la purtarea de protocóle cu conscripţiunea nominală a sufletelor din fie care parochie şi la procedura, ce are să o urmeze forul protopopesc faţă cu persónele bisericescĭ, carĭ vin în conflict cu datorinţele

lor. După acestea s'a cetit raportul oficiului protopopesc despre mișcarea poporațiunii din protopopiat în decursul anului 1899, din care se constată următórele: Numĕrul sufletelor în 34 parochii, aparținătóre protopopiatului Sibiiului, la finea anului 1899 a fost de 18.143; casuri de nascere în 1899 aŭ fost 590 și anume 308 feciori și 282 fete; cununii bisericesci aŭ fost 97; s'a constatat tot o dată și faptul condamnabil, că s'aŭ încheiat în 5 casuri cununii numai înaintea matriculantului civil și anume: 2 în Ghijasa de sus și câte una în Brad, Hamba și Vestem. Casuri de mórte aŭ fost 446; treceri la biserica nóstră 53, ér de la noi la altă confesiune 7. S'a raportat despre activitatea senatelor școlastice parochiale în trecutul expirat (1897—1900), despre frecventarea școlelor, purtarea învĕțătorilor, arĕtarea regulată a absențiilor, progresul dovedit cu elevii, despre propunerea religiunei și moralului. Din rapórtele cetite se relevézĕ activitatea laudabilă desvoltată de senatul școlastic parochial din Calvasĕr și respective de directorul școlar, O. Demetriŭ Deac, unde s'a câștigat o școlă frumósă cu curte, grădină și un pămînt, din al cărui venit se plătesce o parte destul de însemnată a salarului învĕțătoresc și în modul acesta se mai ușurézĕ poporul și alt cum destul de îngreunat. În urma acestor rapórte sinodul decide: a) să se admonieze acei preoți (alt cum puțini), cari ca directori școlari n'aŭ corespuns deplin datorințelor lor; b) rapórtele școlastice pe viitor să se facă tot la trei luni (până acum trebuia să se facă în fie care lună); în aceste rapórte să se arete amenunțit întreg mersul învĕțămêntului; c) catecheții să raportézĕ la fie care semestru despre propunerea religiunei indigitând materia propusă și progresul, ce se face în acest obiect momentos. Din socotelile presentate de cassarul Nic. Togan s'a constatat, că la finea anului 1899 fondul bibliotecei tractuale avea un stat activ de fl. 468.78, iar al doilea, adecă cel școlar tractual de fl. 1153.41. În senatul școlar protopopesc aŭ fost aleși pe un nou period de trei ani din cler: Dionisie Aron, preot în Gurarîului, Ioan Ghișoiŭ, preot în Ocna Sibiului, Nic. Togan, cooper. paroch. în Sibiŭ, Demetriŭ Deac, preot în Calvasĕr: suplenti: Ioan Hulea, preot în Buia, și Dion. Decei, preot în Orlat: dintre mireni: Iuliŭ Bardoși, inspector școlar reg. în retragere; George Maxim de Höchsteuberg, major ces. și reg. în retragere, Basiliŭ Pop de Harșiau, advocat. Romul Simu, învĕțător pens., și Coman Gligor, înv., toți locuitori în Sibiŭ, apoi Nicolaŭ Racoța, medic cerc. în Șeica-mare. Aurel Pintea, învĕț. în Slimnic, și Ioan Stoia, înv. în Orlat. Dispozițiile de luat pentru alegerea curatoratelor bisericesci și a senatelor școl. parochiale, asemenea pe un period de trei ani, cum și celea pentru ținerea examenelor la finea anului școlar 1899/900, s'aŭ lăsat în sarcina presidiului. O vină discusiune a provocat în sinod modul distribuirei ajutorului de stat, care la preoțimea tractuală a produs o generală nemulțămire. Terminându-se tóte acestea, preoții: Ioan Papiŭ din Vestem și Victor Suciŭ din Bîrghiș își cetesc disertațiile, cu cari aŭ fost însărcinați în anul trecut, și sunt ascultați cu plăcere; pentru anul viitor se aleg disertanți preoții: Marian Peculea din Stenea și Ioan Staicu din Șelcăŭ.

În sfîrșit s'aŭ ales confesari în persónele preoților: Paul Popescu din Bórta, Ioan Papiŭ din Vestem și Anania Decei din Hamba, și membri sinodului s'aŭ întrunit în biserică la molitvă și apoi s'aŭ mărturisit creștinesce.

Cu deosebită stimă:

(nt.)

Mai nou.

O scire telegrafică sosită din Budapesta, vestesce, că Maestatea Sa s'a îndurat a completa stalul rĕmas vacant prin mórtea fericitului Elie Vlassa, numind de canonic în Capitlul mitropolitan pe Mon. ***Alesandru Uilăcan*** prof. gimn. în Blaș.

La mulți ani!

Apel. *)

Escelența Sa Dl Ministru de culte și instrucțiunea publică prin scripta din 7 Ianuar a. c. Nro 98045—1899 își arată neîndestulirea Sa față de școla nóstră gr. cat. din Vaidacuta, ca necorĕspunzĕtóre legii.

Drept aceea încă în primăvara a. c. sîntem siliți a face o reparare radicală, eventual a ne edifica școlă din nou ca să o scutim de amenințare și închidere. Considerând însĕ că poporul gr. cat. de aicĭ și de alt mintrelea sĕrac, a edificat în anul 1898—99 case nóuĕ parochiali, grajduri și șură, și aceste tóte numai din repartiție, prin ce a devenit cu totul stors.

Subscrisul constrâns de împrejurări, în numele tuturor credincioșilor gr. cat. din Vaidacuta, apelez la simțul creștinesc al On. Public rugându-l să se îndure a ne veni în ajutor cu filerul lor la renovarea eventual edificarea din nou a școlii nóstre gr. cat.

Orĭ ce ajutor fie cât de bagatel va fi bine primit și ne va încuraja la lucru.

Tóte ofertele să se adreseze la subscrisul în Vaidacuta poșta Nagy-Teremi (Kis-Küküllő megye).

Vaidacuta 3 April 1900.

Augustin Nilca
adm. parochial gr. cat.

*) Tóte ziarele române sînt rugate se publice acest apel.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Comuna bisericéscă gr. cat. din Comlosul mare aduce cea mai căldurósă mulțumită publică Alteței Sale *Mileva Naco ducesă de San Marco* pentru că s'a îndurat a-i ocoli biserica cu grații de fer în preț de peste 2400 fl., — și Domnilor *Teodor* și *Ioan Pascu* proprietari pentru un prapor de mĕtasă în preț de 70 coróne. Comlosul mare, 17 April 1900. *Dr Laurean Luca* paroch-protop. — Subscrisul în numele comitetului parochial gr. cat. din Proscea mare vin a aduce și pe acésta cale mulțumită credincioșului *Pavel Blășan* și soției sale *Anica,* cari aŭ donat o Evangelie cu litere latine în preț de 25 coróne. Dumnezeŭ se le rĕsplătéscă cu plata ceréscă după merit. Proscea mare 16 April 1900. *Ioan Neagoș* paroch gr. cat.

Sĕrbătorile Învierii Domnului și anul acesta aŭ fost serbate într'un chip înălțător de inimi. Duminecă dim. la órele 4. s'a făcut Învierea, la ½ 9. sfînta liturgie și la ¾ 4 d. a. înseratul. La tóte aceste servicii dumnezeesci aŭ pontificat Escel. Sa Mitropolitul cu numerósă asistință. Sfînta Evangelie atât la liturgie cât și la înserat aŭ fost cetită în mai multe limbi. Predica festivă a ținut'o Mitropolitul, cântările liturgice le-a esecutat chorul mixt a prof. Murĕșan. A dóua zi I. P. S. Sa a celebrat la biserica parochială, unde a cântat corul meseriașilor sub conducerea dlui Aug. Gruița, culeg. tipograf. Duminecă la 1 óră a fost prânz la curtea mitropolitană; aŭ fost învitate aprópe 40 persóne: preoțimea gremială tótă.

Din Archidiecesă. Preon. *Iosif Vancea* paroch-protopop în Coșocna, aŭ fost strămutat în aceiași calitate la Oșorheiŭ. — On. *Vasilie F. Saltelechi,* adm. prot. inter. al distr. Murĕș, aŭ fost numit viceprotopop onorar și distins cu brĕŭ roșu.

Răsplată dumnezeéscă. Cetim în „Fóea Tutovei“: O dómnă din Jud. Dorohoi s'a pronunțat în public că ei nu-i trebue biserică pe moșia sa și dar actuala biserică are să o strice. A dóua zi a și murit, așa că nu și-a mai putut pune în lucrare planul. Un domn, rudă cu aceea dómnă, cumpărând o moșie cu biserică pe ea, a stricat biserica. Dumnezeu pe acesta l'a pedepsit mai bine, căci l'a paralisat și trăesce ast fel pedepsindu-se spre a da exemplu și altora.

O nóuă reuniune de temperanță. Ni-se scrie din Țăgșor, distr. Cătina, că adm. parochial de acolo *Virgil Codarcea* a întemeiat cu peste 30 familii o reuniune de temperanță. Felicităm din inimă pe preoții nostri pentru zelul ce desvóltă în direcțiunea acésta, că împlinesc de o dată și hotărîrile repetite a le Sinódelor bisericii nóstre și se dovedesc de adevărați păstori ai credincioșilor lor, îngrijind nu numai de binele lor sufletesc ci și de cel corporal. Mai ales pentru înființarea reuniunilor de temperanță vor fi șicanați de tóte părțile, dar nu se témă, argumentul, că păgubesc statul prin ast fel de reuniuni e fals. Statul nu póte privi nepăsător la ruina cetățenilor, ci din potrivă, trebue să îngrijéscă și promoveze bunăstarea și înflorirea lor materială.

Școlastic. Despărț. *Reghin* al Reuniunii învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesă de Alba Iulia și Făgăraș își va ține adunarea generală în Cașva la 5 Maiŭ n. — Despărț. *Biia* al acelea-și reuniuni își va ține adunarea la 13 Maiŭ n. în Valea-Sasului. — Despărț. *Ardusat—Someș* al reuniunii învĕțătorilor gr. cat. din archidiaconatul Satmar, va ține la 7 Maiŭ n. o adunare festivă în Pomi, în onórea ducentenarului unirei românilor cu biserica Romei. Tot atunci se va da un concert împreunat cu dans în favorul fondului de premiare al învĕțătorilor.

Întunecime de sóre. La 28 Mai Spania va avea parte de un rar fenomen ceresc. Discul lunei va acoperi sórele producând întunecime în ziua mare. Fenomenul va fi vĕzut în Spania 12 minute. În cele alalte părți ale Europei fórte puțin se va vedea din el. Pentru observările astronomice Spania face mari pregătiri, observatoriile astronomice vor fi adjustate cu aparatele trebuincióse pentru mai multe persóne de o dată, se va publica o carte cu tóte resultatele esperiate până acum și vor fi învitați să facă observațiuni mulți eruditi din străinătate.

Necrolog. † *Iosif Ciura* paroch gr. cat. deficient în *Bucium-șesa* și v.-protopop onor. a repausat în Domnul în 26 a l. c. în al 83-lea an al etății și al 60-lea an în servițul Domnului.

† *Ioan Gerasim* jude reg. de tablă a repausat la 20 l. c. în al 58-lea an al vieții și al 27-lea an al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

I.

(Continuare.)

În aceste ideĭ, carĭ umpleaŭ pe atunci lumea de jale și descurăjare, se încercară părinții să introducă și pe fica lor Monica; lor și împrejurărilor timpului e de a se ascrie, că ea așa de timpuriŭ începŭ a disprețui acéstă lume trecétóre și a se interesa cu multă atragere de cele eterne, ceea ce până la mórte îĭ rămase una din cele maĭ frumóse trăsurĭ ale naturelului sĕŭ. [1])

Când Monica vorbesce de prima eĭ educațiune, nu laudă numaĭ zelul mameĭ sale, ci amintesce cu mulțămită și serviții servitóreĭ celeĭ bĕtrâne, căreĭa îĭ fu concredută în copilărie. Acésta a fost și nutritórea tatâluĭ Monicеĭ, ea l-a purtat pe umerĭ, cum fac mamele tinere, carĭ aŭ copiĭ; [2]) și după ce l-a vĕzut mare, și a fost de față și la cununia luĭ, pentru cinstea, ce o avea la eĭ din causa bĕtrâneților și a moravurilor eĭ curate, l-a devenit éră-și servitóre, saŭ maĭ bine a dóua mamă a copiilor luĭ. Harnică, înțeléptă și punctnósă, puțin cam aspră și cerbicósă, dară devotată tinereĭ sale stăpâne, era un adevĕrat tip aĭ acelor servitóre din vechime, pe carĭ creștinismul le-a dat lumeĭ, și carĭ nu-s cele din urmă între creațiunile sale frumóse. Ea veghia cu multă grije lângă lĕgănul, ce cuprindea o ființă destinată a fi așa de sfîntă și preamărită.

Scutită ast fel de orĭ ce pericol, crescută cu atâta grije, nicĭ o plantă n'a produs vre o dată așa de timpuriŭ maĭ multe florĭ și fructe, de cât sfînta nóstră copilă. Era micuță încă și pândia momentul binevenit, când neobservată de nime se ducea singură la biserică, [3]) unde stând într'un ungheț părăsit, cu mânile încleștate și cu ochiĭ plecațĭ afla atâta plăcere a se întreține cu Dumnezeŭ, în cât cu timpul îșĭ uita să se maĭ reîntórcă a casă. Când apoĭ se ducea a casă, sfiicósă și confusă, pentru că a întârziat atâta singură, bĕtrâna servitóre o mustra aspru, îĭ dădea și bătaiă; dar nicĭ bătaia, nicĭ mustrările n'o puteaŭ face să plângă, cu atât maĭ puțin să-și slăbéscă simțemintele de alipire și recunoscință față de nutritórea sa. [4])

Câte o dată, când se juca cu prietinele sale, cât aĭ bate în pălmĭ dispărea și apoĭ o aflaŭ sub un arbore, nemișcată, cufundată în rugăciunĭ, uitându-și de tóte jucăriile. A dese orĭ se scula nóptea, pe ascunse din pat, îngenunchia și cu mânuțele ridicate, cu un zĕl și atențiune prea de timpuriŭ pentru ea-și zicea rugăciunile, ce le învĕțase de la buna sa mamă. [1]) Se póte zice, că Dumnezeŭ vorbindu-i așa intim la inimă, voia să o dedeie încă din copilărie la măestria divină a rugăciunilĭ, de care apoĭ maĭ târziŭ să-și folosi așa de minunat; a și învĕțat-o de timpuriŭ cum se manueze acéstă armă puternică, cu care trebuia să se lupte și să-și câștige victoria cea maĭ strălucită. O altă însușire, ce se ivi încă de pe atunci în inima Monicеĭ era iubirea față de sĕracĭ. [2]) La masă a dese orĭ ascundea câte o bucățică de pâne în sin, și când n'o vedea nime sta la pórtă pândind după vre un sĕrac, căruia se i-o dea. [3]) Dóuĕ felurĭ de sĕracĭ eraŭ maĭ ales preferițĭ înaintea evlavióseĭ nóstre copile: călătoriĭ și morboșiĭ sĕracĭ. Când vedea, că trag călătorĭ către casa ospitală a tatâluĭ sĕŭ, îĭ făcea se șédă pe o bancă și orĭ și cât de micuță era, și cerea pentru sine onórea de a le spăla piciórele. Pe ceĭ morboșĭ îĭ cerceta și le servia tuturor după puterile sale tinere. Monică maĭ escela încă prin blândețe și prin iubirea de pace. Când se juca cu sótele eĭ, era destul să zică o vorbă, ca să împace pe micuțele certărețe. Era așa de pacînică la față, în vorbă și în tótă purtarea eĭ, în cât fără se scie, influința — și asupra celor maĭ bĕtrânĭ. Prin pacînicia sa împăca pe toțĭ. [5])

La aceste daruri supranaturale, prin carĭ fu pregătită la onórea de mamă a unuĭ sfînt, ea maĭ adause și alte virtuți, pe carĭ le câștigase maĭ ales prin îngrijirea deosebită a nutritóreĭ sale.

„Acéstă femeiă bĕtrână — zice Augustin [4]) — înfrênându-o cu o rigóre înțeléptă și învĕțându-o cu multă înțelepciune a dedat-o de timpuriŭ la virtuțĭ.“ A fară de timpul, cât Monica gusta la masa părintéscă, nu-ĭ permitea să bea nicĭ un picur de apă, orĭ și cât ar fi fost de sĕtósă, ca ast fel să se dedeie la cumpĕtare, pocăință, tărie de suflet și abnegațiune, fără de carĭ nu póte esista creștină, nicĭ soție, nicĭ mamă. „Tu aĭ format-o, Dumnezeule meŭ! — esclamă s. Augustin. Nicĭ tatăl sĕŭ, nicĭ mamă-sa nu presimțiaŭ, ce se va alege când va din ea. Dar Tu ĭ-aĭ dat crescere pe încetul într'o casă creștină în frica luĭ Dumnezeŭ, începutul a tótă înțelepciunea.“ [5])

Și cu tóte aceste, în mijlocul strălucireĭ a vîrtuților, carĭ începeaŭ a se nasce în Monică, se vede — nu zic o pétă, dar o umbră de acele, pe carĭ câte o dată Dumnezeŭ le trimite și peste sfinții sĕĭ, ca să-ĭ facă maĭ precauți și maĭ umiliți. Acésta copilă, pe cum e datina la fetele mărișóre, carĭ trebuesc inițiate cu începutul în conducerea caseĭ, trebuia să mérgă în fie care zi în pivniță după vin. „Se întîmpla câte o dată,“ zice s. Augustin, „că după ce umplea cupa, înainte de a turna în sticle, o apropia de buze și gusta din ea, nu din pofta vinuluĭ, pentru că nu-ĭ plăcea, ci maĭ mult din petulanță copilărésca, care îndémnă la lucrurĭ oprite. Dar pe cum cine nu încunjură greșelele micĭ, cade în pĕcate marĭ, așa și ea; gustând în tótă zina din ce în ce maĭ multișor, a ajuns a bé maĭ târziŭ și câte o ulcică aprópe plină. Unde era atunci bĕtrâna eĭ guvernantă atât de înțeléptă și strictă? Și ce léc ar fi ajutat în contra morbuluĭ ascuns cu atâta grije, dacă Tu, Dómne, n'aĭ fi veghiat asupra nóstră? Dómne, care eștĭ de față și când lipsesc părinții și nutritórele, Tu, carele chiar și prin greșelile altora mântuescĭ sufletele, ce aĭ făcut. Tu atunci, o Dumnezeule meŭ!? Cum aĭ lecuit? Cum aĭ vindecat? Așa-ĭ, că prin îngrijirile Tale secrete, Țĭ-aĭ făcut instrument ascuțit și tare din pĕcatul altuĭ suflet și cu o tălătură aĭ delăturat rana veninósă? Certându-se o dată servitórea, [1]) cum se întîmplă a dese orĭ, cu tinĕra sa stăpână, plină de amărăciune a batjocorit-o zicându-ĭ între patru ochĭ: Beutóre! [2]) Atinsă prin acésta, Monica și-a recunoscut greșéla rușinósă, a condamnat-o și s'a cores în dată pentru tot de una.“

Se spune, că și-a propus chiar să nu maĭ bea, de cât apă. Orĭ cum a fost, destul, că pe cum se întîmplă de comun în viéța celor sfinți, acéstă greșélă a avut resultate bune pentru blânda copilă. Acésta ĭ-a stors primele lacrimĭ de pocăință; acésta ĭ-a inspirat spiritul mortificațiuneĭ, a făcut-o umilită și neîncredută în sine și fără de scirea eĭ a învĕțat-o a sta lângă lĕgăn, cea maĭ frumósă și maĭ fragedă ocupațiune, ce era să-ĭ fie concredută óre când.

Într'aceea, pe la 348 saŭ 349, Monica fù martora unuĭ eveniment, care o împlù de bucurie și făcù să se cócă tóte fructele tinereților eĭ frumóse. Pe cum amintisem, Tagasta fù atrasă în eresia și șisma luĭ Donat; 20 de anĭ acéstă eresie țiuu orașul în continue turburărĭ violente. Pe timpul istorisireĭ nóstre aceste turburărĭ, degenerând chiar în jafurĭ și omorurĭ, deveniseră așa de grele și amenințătóre în tóte orașele Africeĭ, în cât împĕrații se vedeaŭ siliți a întreveni cu putere armată. *Constanțiŭ* împĕratul opri prin lege mărturisirea publică a acesteĭ eresiĭ. Un numĕr mare de orașe se rentórseră la credința catolică, între carĭ și Tagasta, și încă cu atâta bucurie sinceră și unanimă, în cât era învederat, că numaĭ frica de violențele ereticilor a împedecat pe cele alalte orașe să nu facă asemenea. Câți va anĭ maĭ târdiŭ, cum zice s. Augustin, în zădar aĭ fi căutat un oraș maĭ fericit și maĭ strîns unit cu biserica romană, de cât Tagasta.

Monică era cam de 16 anĭ, când se împlinise eliberarea norocósă a orașuluĭ sĕŭ natal, apăsat până aci de o partidă fanatică, și vătămată în una din cele maĭ sfinte libertățĭ ale sale, în libertatea religiósă. Fără îndoiélă, că inima eĭ trăsări de însuflețire adîncă și dulce vĕdând acéstă îmbrățoșare a bisericiĭ și a patriĭ sale; și dacă-ĭ adevĕrat, ceea ce mulțĭ cred, că pe timpul acesta primi ea botezul și prima cuminecătură, aceste aŭ trĕbuit să producă în sufletul eĭ emoțiunĭ puternice și înalte, carĭ ĭ-aŭ dat direcțiune neschimbată vieții.

Cu vîrsta i se desvoltară și darurile naturalĭ. Spiritul eĭ drept, înalt și pĕtrundĕtor a primit laudele cele maĭ delicate și maĭ puțin suspecte din partea aceluia, care era maĭ capabil a o judeca și care de bună samă nicĭ pe mamă-sa n'a vrut să o înalțe fără drept.

S. Augustin în maĭ multe locurĭ zice că inteligința Monicеĭ era aprópe de geniŭ, Vom vedé-o maĭ maĭ târdiŭ discutând despre cele maĭ de fruute cestiunĭ filosofice și teologice în societatea sfîntuluĭ Augustin și a soților luĭ, carĭ, după cum spune însuși

---

[1]) S. Augustin ne-a lăsat tare puține amĕnunte din copilăria și tinereța mameĭ sale. Norocul, că tradițiunea suplinesce lipsa. Maĭ ales cărțile liturgice ale ordurilor, carĭ urmézĕ regula sfîntuluĭ Augustin, ordurile canonice, eremiții sfîntuluĭ Augustin, serviții și premonstratenșiĭ ni-aŭ conservat date interesante în cărțile lor, din carĭ se póte cunósce naturelul sfinteĭ Monice.

[2]) »Mărturisirile« lib. IX. c. 8.

[3]) Dum adhuc puella esset, saepe domo parentum se subtrahens, ad ecclesiam fugiebat. Ibi aliquamdiu in angulo permanens, virginales orationes ad Christum fundebat (Breviarium canonicorum Reg. ordinis s. Augustini. Ad primam Noct. lect. I.)

[4]) Dum autem domum tarde rediret, a bajula sua verbarabatur. Et totum ipsa puella patienter portabat. (Bollandistae. 4 Maĭ.)

[1]) Brev. Can. Reg. ad prim. Noct. lectio II.

[2]) Mirum in modum ab infantia secus crevit miseratio. Ita, ut quasi naturali affectu pauperes diligeret (ibidem. lect. II.)

[3]) Saepe panem de mensa in sinu collocabat et de paterna domo fugiens, pauperibus tribuebat (Boll. 4 Maĭ.)

[4]) Brev. Heremiti Di Augustini.

[5]) Mărt. lib. IX. c. 8.

[1]) O servitóre însoția tot de una pe Monica în pivniță, era prin urmare mărturiă greșelelor eĭ. Trad.

[2]) Confess. lib. IX. c. VIII.

Augustin, cugetată, că în mijlocul lor să află un mare bărbat. Acésta inteligență adêncă și rară se observă de timpuriŭ la Monica; ea avea o sete nestêmpĕrată după învĕțătură. Încă de copilă părăsia jocurile prietinelor sale, ca să asculte conversația celor mai bĕtrâni, celor învĕțați și serioși. Mai ales o putea-i vedé ședênd óre întregi la piciórele bunicei sale, o femee venerabilă pentru etatea și credința sa, carea ca contimporană a martirilor însufleția mult pe evlaviósa copilă prin istorisiri mișcătóre și interesante. [1])

La aceste daruri ale minții, pe cari Dumnezeŭ i le-a dat a nume, ca în tótă privința să influințeze asupra lui Augustin, — Monica mai adause altele și mai prețióse: o blândeță neîntrecută, împreunată cu o tărie rară, o linișce pacînică, neschimbată. Caractĕrul ei era statornic și curajios tot o dată, inima ei fragedă și totuși plină de energie atât în iubire, cât și în lucrare. Pe scurt ea avea unul dintre acele naturele bogate, ce rar se vĕd, și în cari cea mai rară armonie se întâlnesce cu cele mai ulmitóre contraste.

Cât despre esterior, — de care vrênd nevrênd întrebăm și când e vorbă de o sfîntă, — e fórte greŭ a satisface pe deplin curiositățiĭ legitime a cetitorilor nostri. Totuși se pare, că era de o statură destul de înaltă și de o frumsĕță rară. Cel puțin pe când era de 18—20 ani, credința, pietatea, modestia, iubirea de Dumnezeŭ și de ómeni, atâta strălucire și farmec i-aŭ împrumutat, în cât unul dintre cei mai însĕmnați biografi ai ei zice, că nu o póte descrie. Se înțelege, despre frumseța sfinților încă se póte zice, ceea ce zice s. scriptură despre pacînicia lor: exsuperat omnem sensum — trece peste tótă firea. [2])

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Dară nu numai la sĕrbătorĭ alese, ci și în tóte zilele, în cari se sevârșiaŭ funcțiunĭ sacre și se ținea s. liturgie, s'a folosit biserica catolică de lumini spre animarea serbării bisericescĭ și spre dovedirea bucuriei spirituale. Tertulian scriind despre agape zice între altele: „După luarea prânzului își spală fiesce carele mânile, se aduc luminile și se provócă óspeții, să cânte o cântare sfîntă, carea o aŭ compus înși-și, orĭ un text din sfînta Scriptură.“ [3]) Adevĕrat că Tertulian grăesce aci despre slujba dumnezeéscă, întru cât ea sa sevârșit nóptea; dară nu în tot de una și pretutindenia aŭ fost credincioșiĭ așa de persecutați, cât să nu fie putut sevârși une oria și pe alocuria și mai ales în timpurĭ de pace slujba dumnezeéscă la lumina zilei. S. Paulin mărturisesce, că în biserică se obicinuiaŭ a se aprinde multe lumini atât ziua cât și nóptea. În poema a 3-a pe ziua s. Felix zice dînsul:

„Clara coronantur densis altaria lychnis
Luminaceratis odolentur odore papyris:
Nocte dieque micant. Sic nox splendorque diei
Fulget et ipsa dies caelesti illustris honore,
Plus micat innumeris lucem geminata lucernis.“

Și tot asemenea și în poema a 11-a:

„ . . . His scyphulis incerta relucent
Lumina, cum fert festa dies.“

S. Paulin nu descrie aci o întîmplare și solemnitate estraordinară, ci o serbare de tot ordinară, care se sevârșia în biserică în zile de sĕrbătóre, și nici nu esagerézá, când grăesce aci despre „lumini nenumĕrate“. Cu mult mai mult zice despre festivitățile acestea Fortunat. El zugrăvesce [1]) ziua Înălțăriĭ Domnului în chipul următoriŭ:

„Undique rapta manu lux cerea provocat astra,
Credas ut stellas ire trahendo comas.
Lacteus hinc vesti color est, hinc lampade fulgor
Ducitur et vario lumine picta dies
Inter candelabros radiabat et ipse sacerdos.“

Dară nimenĭ nu s'a esprimat despre obiceiul acesta mai cu de-adinsul ca s. Ieronim în epistola cătră Ripariŭ, unde combate criticasteria nepotrivită a lui Vigilanțiŭ. Chiar criticasteria acésta a lui Vigilanțiŭ ne e o dovadă nóuă, că obiceiul acesta în biserică a fost general. „Prope ritum gentilium videmus sub praetextu religionis introductum in ecclesias sole adhuc fulgente moles cereorum accendi,“ zice Vigilanțiŭ. Ieronim numesce pe contrariul sĕŭ Dormitanțiŭ pentru sfruntarea și nesciința lui, se provócă la bisericile rĕsăritene și strivesce obiecțiunile criticastrului: „Per totas Orientis ecclesias quando legendum est Evangelium, accenduntur luminaria iam sole rutilante non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum laetitiae demonstrandum.“ S. Isidor de Sevila ne mai spune și un alt motiv, pentru care se folosesce lumina în cultul dumnezeesc al creștinilor: „Ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua în Evangelio legitur: Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem în hunc mundum.“ [2]) Deosebit de frumos se esprimă în privința acésta Micrologŭ [3]): „Iuxta romanum ordinem numquam missam absque lumine celebramus, non utique ad depellendas tenebras, cum sit clara dies, sed potius in typum illius luminis, cuius sacramenta ibi conficimus, sine quo et in meridie palpamus sicut in nocte.“ Usul acesta al luminilor pare a-l certa Lactanțiŭ Firmian, când zice: „Num igitur mentis suae compos putandus est, qui authori et datori luminis candelas ac cereorum lumen offert pro munere?“ [4]) Dară din contextul întreg se vede limpede, că el cu cuvintele acestea cértă pe pâgânĭ, pe cari îĭ combate, că ei aprind luminĭ zeilor sĕĭ, ca și cum ei ar petrece așa zicênd întru întunerec și ar avé lipsă de lumină. Împotriva concipiării acesteia pâgânescĭ a folosirii de luminĭ în cultul dumnezeesc al creștinilor protestézá și s. Ieronim în aceea-și epistolă îndreptată împotriva lui Vigilanțiŭ și respinge de repetite orĭ în chipul sĕŭ energic obicinuit învinuirea, că creștinii prin folosirea acésta a luminilor ar deprinde o superstiție pâgânéscă. Așa scrie el: „Cereos autem non clara luce accendimus, sicut frustra calumniaris, sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus et vigilemus ad lumen, ne caeci tecum dormiamus in tenebris.“ Firesce că cuvintele acestea aŭ, să se înțelégă în sens figurat: „Aprinderea luminilor în bisericile nóstre nu are de a face nimica cu lumina firéscă a zilei, și de aceea învinuirea, ce ne-o faci, e o calumnie fără de nici un temeiŭ. Ci noĭ aprindem luminile pentru întunerecul spiritual, în care petrecem. În întunerecul acesta ne servesce spre mângâiare lumina firéscă ca simbol al luminiĭ revelațiunii: ea are, să ne țină trezi și să ne îndrume la lumina spirituală, pentru ca să nu perim împreună cu tine în întunerecul rătăcirii.“ Tot asemenea aŭ, să se înțelégă și cuvintele, cu cari continuă s. Părinte: „Quod si aliqui propter imperitiam et simplicitatem saecularium hominum vel certe religiosarum foeminarum, de quibus vere possumus dicere: Confiteor, zelum Dei habent, sed non secundum scientiam: hoc pro honore martyrum faciunt; quid inde perdis?“ În cuvintele acestea s. Ieronim nu desapróbă aprinderea de luminĭ în onórea martirilor, ci cértă éră-și numai închipuirea greșită, carea o supune Vigilanțiŭ, éră s. Ieronim o concede numai la câți va ignoranți, ca și cum adecă luminile acelea s'ar aprinde martirilor, pentru ca ei să nu petrécă întru întunerec. Asta se vede și din cuvintele următóre ale dînsului: „Causabantur quondam et apostoli, quod periret unguentum, sed Domini voce correpti sunt; neque enim Christus indigebat unguento, nec martyres lumine cereorum, et tamen illa mulier in honorem Christi hoc faciebat devotioque mentis eius recipitur, et quicunque accendunt cereos secundum fidem, suam habent mercedem dicente apostolo: Unusquisque in sensu suo abundet.“ Mai zice apoi Vigilanțiŭ într'alt loc: „Magnum honorem praebent huismodi homines beatissimis martyribus, quos putant de vilissimis cereolis illustrandos, quos agnus, qui est in medio throni, cum omni ful gore maiestatsi suae ilustrat.“ Desaprobând părerea acésta greșită s. Ieronim totuși recunósce rîvna și intenția céa bună a credincioșilor și respinge cu hotărîre învinuirea, ca și cum credincioșiĭ prin usul acesta ar deprinde idololatrie: „Idololatras appellas huiusmodi homines; non diffiteor omnes nos, qui in Christo credimus, de idololatriae errore venisse; non enim nascimur, sed renascimur Christiani, et quia quondam colebamus idola, nunc Deum colere non debemus, ne simili eum idolis honore venerari? Illud fiebat idolis et idcirco detestandum est, et hoc fit martyribus et ideo recipiendum est; nam et absque martyrum reliquiis per totas Orientis ecclesias, quando legendum est evangelium, accenduntur luminaria iam sole rutilante.“ Acela-și s. Părinte zice în epistola sa cătră Eustachiŭ [1]) despre s. Paula: „Translata Episcoporum manibus et cervicem feretro subicientibus, cum alii Pontifices lampades cereosque praeferrent.“ S. Gregoriŭ din Cesarea într'o cuvîntare face amintire despre un tribun, „care onorase biserica saŭ mai bine pe locuitoriul bisericiĭ și-l îmblânzise aprinzênd în biserică luminĭ“. [2]) Și împĕratul Iustinian rînduise: „Non aliter quempiam de novo ecclesiam aedificare, priusquam definiat mensuram, quam deputat, et luminaria.“ [3])

(Va urma.)

---

[1]) De plurimis claris mulieribus a Fr. Iacobo Philippo Bergonensi Ord. Heremitarum D. Aug. I. vol. in folio 1498 caract. goth.

[2]) Ep. c. Filip. c. 4. v. 7.

[3]) Tert. Apologia.

[1]) L. V. carm. 5.

[2]) Lib. VII. Originum cap. 12.

[3]) Cap. 11.

[4]) Lib. VI. div. instit. cap. 2.

[1]) Epist. 27.

[2]) Surius T. IV.

[3]) Reg. din 527—565. Novella 67. c. II. Cf. Novella 123.

Bibliografie.

A apărut:

Revista Ilustrată Enciclopedică „Gazeta Săteanului“. Anul al XVII-lea, Nr. 5 cu următoriul sumar: O deslușire. — Invasiunea lepreĭ în România. — Ferma de la Herăstrău și îmbunătățirea vitelor. — Despre frigurile palustre. — Lupta contra grindineĭ. — Despre distribuirea alimentelor la animale. — Oftiga combătută prin treĭ metode. — Cercetările la polul sud. — Crescerea paserilor. — Conjunctivita granulósă (urmare). — O propunere contra înzepedirei trenurilor. — Convorbirĭ economice. — Cronica agricolă. — Sciri diferite agricole. — Informațiunĭ agricole. — Buletin comercial. — Bibliografiĭ. — Miscellanea.

Ilustrațiunĭ: Formele Ematozoerului frigurilor palustre (14 figurĭ). — Parapete de arborĭ. — Comparațiune grafică a producțiuneĭ porumbului. — Carta Statelor-Unite arătând principalele State producătóre de porumb. — Partea glumeță: Pânea artificială (11 gravurĭ). — Sórtea războiului.

Povestea Privighetorii, e titlul uneĭ drăgălașe poveștĭ compuse de prof. I. Manliu, după minunata poesie „înșirate-mărgărite“ de Vas. Alesandri. Broșurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 banĭ. Se află de vîndut și la Tipografia nóstră.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelașĭ stil plin de frumseță, aceeașĭ limbă românéscă curată, aceeașĭ admirațiune și încântare pentru faptele măreție săvîrșite de Omul-Dumnezeŭ în ultima săptămână petrecută pe pământ. Și venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară și fórte folositóre fie cărui adevărat creștin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaș 1899, pag. 180, prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicațiĭ ale sale dl autor destinéză și venitul acesteĭ publicațiĭ pentru formarea unuĭ fond provințial de salarisare a preoților și învățătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Prețul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctorului.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare“ de Dr Ioan Ardeleanu, partea I și II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ și învățătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părți.

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revădută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împărat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.**, broșurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Posta redacțiunii.

Preaon. *G. T.* în *A.* Mulțumim pentru servicinl binevoitor ce ni-aĭ făcut. Complimente!

On. *V. P.* în *H.* Am primit manuscrisul, vom vedé. Sîntem recunoscătorĭ pentru scrisórea ce ni-ați adresat. Cu abonamentul nu restați de cât pe an. tr. și pe anul acesta. Salutări cordiale!

Dlui *V. M.* în *B.* Aveți dreptate. Scrisórea din Viena, publicată în numĕrul de Pascĭ, a fost adresată amiculuĭ Alesandru Ciura colaborator intern al foiĭ nóstre.

Uneĭ coriste în *B.* Regretăm, că nu putem publica scrisórea DVóstre, necunoscêndu-Vĕ adevĕratul nume. Pagubă, faceți nisce reflexiĭ așa de adevĕrate!

Dlui *R. S.* în *S.* Cu mirare am observat, că în acela-și timp, în care ne scriĭ, că nu mai poți lucra la noĭ din causă de morb, colaborezĭ la altă fóe. Nu cum va a scrie la »Unirea« (fóe bisericéscă gr. cat.) e incompatibil cu sănătatea ta acum? Ar fi interesant să se scie.

On. *V. C.* în *T.* Statute pentru reuniunile de temperanță se află de vîndare la „Tipografia“ în Sibiiŭ. Adresează-te acolo. La cele alalte întrebărĭ afli răspuns în numĕrul acesta. Te salut!

Uricani. Am primit cu mulțumită și achitat pe anul 1892 sem. 2-lea și 1898 sem. 1-a. Posta am schimbat-o.

M. Ménes. Am primit și achitat aniĭ 1898 și 1899.

Șpălnaca, *Ciunga* și *Gârboviția* am primit și achităm anul 1899.

Revăzel. Am primit și achităm anul 1899 sem. 1-a.

Dlui *Em. Micu*, Belincz, numĕriĭ ceruți vi-s'aŭ espedat încă la 12 Martie n.

Editor și redactor răspundĕtor:

Aurel C. Domșa.

---

(8) 1—1

Publicare de licitare minuendă.

Consistoriul greco-catolic de Alba Iulia și Făgăraș cu reședința în Blaș, prin Ord. sa data din 27 Martie 1900 de sub Nr. 1670 a încuviințat edificarea uneĭ case parochiale nóuă în Almașul mare (comitatul Clușului, cerc. pretor. Hidalmás).

Spesele clădiriĭ sînt preliminate în suma de 2200 fl. v. a. Pe lângă acésta comună bisericéscă va da din al sĕŭ materialul de pétră și cărămida trebuinciósă vecturate la fața locului.

Pentru asigurarea acesteĭ clădiriĭ prin întreprindere se va face la 10 Maiŭ a. c. st. n. la órele 10 a. m. în casa parochială din Almașul mare licitare minuendă publică verbală.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare minuendă vor fi espuse din 25 April 1900 la Oficiul par. gr. cat. din Almașul mare.

Doritoriĭ de a primi lucrarea acésta sînt provocați ca pe terminul sus defipt să se presenteze provĕduți cu vadiŭ de 10% după suma preliminată la locul defipt în persónă. — pe cum a aduce spre depunere și cauțiune de cel puțin 15% din suma de strigare.

Curatoratul gr. cat. din Almașul mare (p. u. Nagy-Almás, gara Bánffy-Hunyad, distr. protop. al Almașului.)

Florian Petran
paroch.

Paul Toda
curat. primar.

Vasiliŭ L. Pop
v.-protopop.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1899).

Soséșc			*Plécă*		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·43	d. a.
„ mixt,	2·18	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·26	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·41	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·20	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren mixt,	11·55	a. m.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ „	7·15	sara	„ „	2.30	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 5 Maiŭ 1900. Numĕrul 18.

Completarea Capitlului mitropolitan.

Scirea dată în ultimul numĕr despre numirea Mon. *Alesandru Vilăcan* de canonic mitrop. a fost confirmată de „Budapesti Közlöny“ din 28 April n.

Étă decretul preaînalt publicat în Nrul 97 al foiĭ oficióse:

Vallás és közoktatásügyi magyar Miniszterem előterjesztésére a gyulafehérvár fogarasi görög szertartásu katholikus főkáptalanban megüresedett királyi alapitványi kanonokságot *Ujlakán Sándor* czimzetes alesperes és balázsfalvi érseki főgymnásiumi tanárnak adományozom.

Kelt Bécsben 1900 évi Április hó 17-én.

Ferencz József s. k.
Dr Wlassics Gyula s. k.

Pe românesce:

La propunerea Ministrului meŭ de culte şi instrucţia publică, conferesc vacantul canonicat de fundaţiune regéscă, din Capitlul gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş, profesoruluĭ de la gimnasiul superior archiepiscopesc din Blaş *Alesandru Vilăcan*, viceprotopop onorar.

Dat Viena la 17 April 1900.

Francisc Iosif m. p.
Dr Wlassics Gyula m. p.

Noul canonic, s'a născut la 1846 în Hărţĕŭ (Maros-Hartzó), şi e fiul fostuluĭ preot de acolo George Ujlaki. A studiat la Oşorheiŭ şi Blaş. Absolvând gimnasiul a fost primit la teologie, după care la an. 1873 a fost numit la gimnasiul din Blaş profesor de sciinţele naturale. La an. 1876 a fost chirotonit preot. În urma legiĭ de instrucţie a fost recunoscut ca profesor ordinar din limba şi literatura magiară şi de istoria naturală. A fară de ocupaţiunile profesoralĭ a lucrat ca membru la Esactorat, în comisiunea scolastică, ca asesor la tribunalul matrimonial pentru Archidiecesă ş. a. Din 1887—1890 a redactat „Fóea scolastică“. A publicat maĭ multe manuale de istoria naturală şi geografie şi a format grădina botanică de lângă gimnasiul din Blaş. La an. 1895 a fost numit viceprotopop onorar şi încă la 1898 a fost propus de canonic.

Invasiunea străinilor.

(X.) Dintre acusele, ce maĭ des le-am audit ridicându-se din gura şoviniştilor asupra némuluĭ nostru şi special asupra băncilor nóstre românescĭ, a fost şi este până în ziua de azĭ, că Româniĭ deposedéză pe magiarĭ, că băncile românescĭ cumpĕră moşiĭ marĭ de la magiarĭ şi apoĭ le împărţesc între românĭ.

Acusa acésta a rĕsunat de nenumĕrate orĭ, publicul magiar a luat tot de banĭ bunĭ. Dar de dovedit n'aŭ dovedit absolut nimic ceĭ ce aŭ ridicat acusele.

Noĭ — drept spunênd — ne-am fi bucurat, dacă ar fi fost ceva adevĕr în acusele şoviniştilor. Nu pentru că am dori a ne înmulţi cu elemente străine; nu pentru că am dori a ne întări în contul altor interese legitime, — ci pentru că într'o asemenea espansiune am fi vĕdut o putere de viéţă atât de mult dorită în poporul nostru, şi pentru că în o asemenea acţiune a băncilor nóstre am fi descoperit în conducĕtorĭ şi ceva ideĭ, ér nu numaĭ simple transancţiunĭ de escompt şi reescompt.

Durere înse, că noĭ nicĭ când n'am aflat întemeiate acusele şoviniştilor. Ceea ce noĭ cu ochiĭ nostri am vĕdut şi zilnic vedem, e, că ţĕraniĭ nostri tocmaĭ aşa sînt de îndatoraţi la băncĭ ca şi ţĕraniĭ magiarĭ, că creditul personal s'a redus la nimic, că azĭ mâne proprietariĭ de pământ ajung a fi arêndaşiĭ băncilor.

Şi când ajunge lucrul la dobă, atuncĭ băncile nóstre tocmaĭ aşa îşi caută interesul lor ca şi cele magiare: cércă să-şi scótă baniĭ elocaţi, şi nu se uită, cine e acela care dă banul. E de mirat? Nu sînt băncile, carĭ aŭ provocat stările aceste şi nicĭ nu aŭ să pórte ele rĕspunderea.

Atâta stă, şi e adevĕrat, că pe cum băncile magiare nu urmăresc o politică óre care în operaţiunile lor, aşa nu urmăresc nicĭ ale nóstre. Merg

---

Feuilleton.

Ĭubileŭ literar.

— O sută de anĭ de la existinţa feuilletonuluĭ. —

Cine a avut ideea de a introduce în gazetărie feuilleton-ul? Cine a avut fericitul gând, de a introduce o rubrică nóuă, în care să nu fie vorbă de politică, ci de ceva maĭ sĕnin şi maĭ binefăcĕtor?

Un Iesuit!

Tótă lumea „civilisată“, — care cunósce pe Iesuiţĭ tot aşa de bine, cum scriitorul acestor rêndurĭ cunósce notabilităţile din Kamtsatka saŭ din Sumatra — va rĕmânea uimită. Cum? Se póte o idee aşa de bună, să isvoréscă din capul unuĭ Iesuit?

Cu tótă uimirea lumeĭ civilisate, trebue să mărturisim, da, se póte. Feuilleton-ul cel dintâiŭ a fost scris de Iesuitul Julien Louis Geoffroy. [1]) Nu ne ocupăm maĭ în detail cu viéţa acestuĭ prim feuilletonist, când scim că el trăia pe vremea, când ordul Iesuit a fost isgonit din Franţa. Ne mărginim a aminti, că la *2 Maiŭ 1800* a apărut în „Débats“ din Berlin primul feuilleton din condeiul luĭ Geoffroy — şi din acest motiv literatura francesă l-a dat titlul „le père du feuilleton“.

Avem motiv să ne bucurăm de acésta aniversare, căcĭ printrînsa s'a deschis calea literatureĭ frumóse, în colónele gazetelor. Avem motiv să ne bucurăm, căcĭ feuilleton-ul e o notă sĕnină în orĭ ce ziar. Dacă cele alalte colóne se umplu cu ştirĭ rĕcĭ, obiective, ce inspiră serióse îngrijirĭ, ales pentru un neam ajuns în o situaţie ca a nóstră, cel puţin feuilleton-ul se verse puţină căldură în inimĭ, cel puţin el se ne înseneze gândirea, cu imaginĭ plăsmuite în mintea — visătorilor.

Visătoriĭ? Unde ni-s entusiaştiĭ, visătoriĭ, trubaduriĭ?

Puţinĭ la numĕr şi puţinĭ la forţe, vom cerca să adunăm şi noĭ un mănunchiŭ de viorele, întru amintirea adurmitului părinte al feuilletonului. Alţiĭ vor da rose şi lilii — noĭ dăm din puţinul nostru un mănunchiŭ de viorele numaĭ. Căcĭ orĭ cât de neînsemnate ar fi viorelele, cetitoriĭ vor primi cu plăcere mănunchiul, căcĭ el e compus din cele maĭ dragĭ florĭ de primăvară . . . .

[1]) Să nu credeţĭ, că „Enciclopedia“ nóstră spune că Geoffroy a fost Iezuit! Pentru Dumnezeŭ! ar fi păcat să laudĭ pe papistaşĭ!

Fără titlu.

Azĭ dimineaţă am întâlnit înaintea farmacieĭ un biet copilaş cu faţa bugetă şi haina sĕrăcăciósă.

Era de vreme. Farmacia încă nu se deschisse.

L'am privit mirat.

Avea ochĭ marĭ şi privirea perdută. Rĕdimat de gardina uşeĭ se uita fix înainte, ca şi cum ar vrea să prindă în negura désă un lucru mult căutat.

Am trecut maĭ de parte.

Când am reînceput preumblarea era tot acolo. Obosit de aşteptare, se aşezase pe trépta de piatră şi-şi lăsase capul pe palmă.

Nu m'am putut opri să nu-I zic ceva.

— Aştepţĭ de mult băiete, de ce nu sunĭ? — şi l-am arĕtat soneria.

N'ajungea să apese. Ĭ-am venit în ajutor.

— Voiescĭ leacurĭ?

tóte pe calea bătută, apoĭ că ce va fi la urmă, la asta nu se gândesc, asta nu le privesce. Faptul e, că pe cum băncile magiare n'aŭ deposedat sistematic şi cu plan pe proprietarii români, ast fel nicĭ băncile nóstre n'aŭ deposedat pe proprietarii magiarĭ. Din contră am puté să ne provocăm chiar şi la esemple, carĭ tocmaĭ contrarul l'ar dovedi despre unele băncĭ de ale nóstre. Recriminările înse nu duc la scop.

Acum remarcăm o nóuă fasă în mersul ideilor. Într'o secţie a „Reuniuneĭ economice regnicolare" din Budapesta, unul dintre scriitoriĭ ceĭ maĭ acreditaţi în materie de economie naţională, Dr Baross János, a ţinut o prelegere despre achisiţiile de imobile, făcute de străinĭ aicĭ la noĭ în ţéră în ultimele decenii, de la anul 1848 în cóce.

Conferenţiarul a arĕtat maĭ întâiŭ, că în tóte statele sînt dispositiĭ legale pentru a regula cumpĕrarea de imobile din partea supuşilor din alte state. Rusia şi România aŭ făcut imposibilă trecerea averilor imobile în mânĭ străine. Singur la noĭ e lăsat în libera voe a orĭ cuĭ, de orĭ unde, ca să cumpere în ţéra acésta moşiĭ, să le esploateze după plac şi apoĭ venitele să le ducă în străinătate şi acolo să le mânce, înbogăţind ast fel alte ţĕrĭ cu venitul scos de la noĭ.

Datele adunate de dl Baross nu sînt deplin esacte, dar şi aşa aproximativ daŭ o icónă îngrozitóre despre ceea ce va ajunge ţéra nóstră, dacă se va continua pe calea apucată. A nume după datele dluĭ Baross în mâna alor 382 proprietarĭ străinĭ se găsesc 1.572.900 jugere catastrale de pământ. Dacă se adaug la aceştĭ 382 proprietarĭ alţĭ 66, aĭ căror proprietăţi nu le-a putut erua esact, atuncĭ aproximativ se póte zice, că în mânile alor 448 proprietarĭ, carĭ nu sînt cetăţenĭ aĭ acesteĭ ţĕrĭ, se află 1.900.000 jugere catastrale, va se zică, în timp de câte va decenii a ajuns în mânĭ străine *a zecea parte* a averilor supuse liberuluĭ schimb din ţéră.

La datele aceste se poftéscă şoviniştiĭ nostri a vorbi. Unde este faţă de datele aceste acţiunea băncilor peste tot, şi maĭ ales a băncilor române?

Satul arde — baba se peptenă.

În ministerul de agricultură se ţin anchete peste anchete, se fac planurĭ de colonisare, se pornesce cruciadă pentru a recuceri ţéra din mâna românilor, şi când colo aprópe *dóuĕ miliône jugere,* cât n'aŭ toţĭ românii din tótă ţéra, aŭ ajuns în mâna alor 400 — jidanĭ, de prin Rusia, România şi maĭ scie Dumnezeŭ de unde.

Şi cine-ĭ de vină?

Apoĭ cine să fie? Veḑĭ bine că numaĭ Românii; cine ar şi puté să fie altul?

Într'aceea bieţiĭ românĭ se ĭeŭ de braţ cu şi maĭ bieţiĭ sĕcuĭ şi se duc în România. Aicĭ nu maĭ rĕsbesc a plăti şi dărĭ şi camete la băncĭ. Şi proprietariĭ din Ardeal trebue să lucre cu tăuţĭ, de carĭ azĭ mâne încă nu vor maĭ căpĕta. Şi rutenii se duc în America, unde acuşĭ vor întemeia episcopie greco-catolică cu limbă liturgică — angleză.

Le vĕd tóte aceste şoviniştiĭ? Le vede domnul Beksics?

Lor le trebue coloniĭ, ca să se pótă îmbogăţi pe spatele coloniştilor. Le trebue încetarea fideĭcomiselor, le trebue secularisarea averilor bisericescĭ?

De ce? Ca să mântuiéscă poporul magiar? Ferit'aĭ Dómne. Ca să aĭbă câţĭ va nemeşĭ decăzuţĭ, carĭ şĭ-aŭ bătut în pintenĭ averile părinţescĭ, ce să vîndă viniturilor din ţĕrĭ străine, carĭ ast fel vor cuceri ţéra, nu cu arme, ci cu banĭ gata.

Dar n'aĭ ce le face.

O fóe, fóea fostuluĭ ministru-president, are cutezanţa a spune, că adevĕrat liberalism e acela, dacă se magiariséză şi se apasă naţionalităţile nemagiare.

Şi unuĭ ast fel de nebun i-se permite a umbla printre ómenĭ, ba i-se dă voie a scrie prin foĭ, în loc de a fi internat pentru tot de una într'o casă de alienaţĭ!

Póte Dumnezeŭ să ajute la o ast fel de ţéră?

Ne bucurăm, că s'a aflat totuşĭ un om, care a demascat puţin rĕul. Şi ne-am bucura şi maĭ mult, dacă vocea nu ĭ-ar fi rĕsunat în pustiŭ.

Autonomia catolică. — La timpul sĕŭ am luat şi noĭ notiţă de aceea, că Episcopatul catolic din Ungaria, a esmis o comisiune de treĭ, care să preciseze posiţia Sa, faţă cu proiectul comisiuniĭ de 27, presentat şi primit în general de congresul autonomic. Zilele acestea comisiunea de treĭ şi-a terminat lucrările. Nu scim întru cât vor fi acceptate orĭ nu de corpul Episcopilor cele espuse în aceea lucrare, scim înse, că Episcopatul nostru şi faţă de lucrarea comisiuneĭ acesteia şĭ-a păstrat atitudinea sa de maĭ înainte, precisată maĭ pe urmă în memorandul adresat de Mitropolitul din Sinodul archidiecesan.

Vom însemna de pildă unele puncte din lucrarea comisiuneĭ. Comisiunea pretinde adecă, ca guvernul să estradee tóte fondurile şi fundaţiunile catolice, pe carĭ acum le administréză el. Cere să se asigure bisericiĭ catolice, cel puţin aceea înrîurinţă asupra academiilor şi şcolilor mediĭ, pe care o are statul catolic transilvan. Fondurile şi fundaţiunile acestea, spune comisiunea, aŭ fost făcute saŭ de bărbaţĭ catolicĭ, saŭ din averĭ catolice, pentru câte un scop curat

---

— Da, mama e bolnavă de mult şi azĭ nópte ĭ-a fost aşa de rĕŭ! — şi trĕmurul voceĭ sale argintiĭ şi un bob de lacrimă ivit de o dată în mariĭ luĭ ochĭ, veneaŭ să steie mărturie de adevĕrătatea celor ce spunea.

În clipa când să se deschidă uşa farmacieĭ, o femee bĕtrână veni să-l ĭeie.

— Nu maĭ trebuesc leacurĭ drăguţule, vin'o acasă.

— Nu maĭ trebuesc? — am întrebat'o eŭ?

— Nu! — şi m'a privit semnificativ. Bietul copil! nu maĭ avea mamă! . . .

A.

Adelais.

„Alésa mea, alésa mea, ce am făcut ţie, saŭ cu ce te-am întristat . . . rĕspunde mie! — Tu m'aĭ lăpădat pe mine, tu maĭ uitat pe mine!"

— „O, Domnul meŭ! o, Dumnezeul meŭ!" . . . . . E nópte. Luna sfiicósă îşĭ trimite pe pământ un potop de raze de aur, ce se prind la învălmăşală cu întunerecul, care stăpânesce firea obosită. Din acest amestec de lumină şi întunerec, în depărtare apare mănăstirea B. Turnul eĭ, ce se pierde în sus, pare o mână întinsă spre rugăciune. Întréga înfăţişare a mănăstireĭ îţĭ face impresia unuĭ suflet evlavios, ce se rógă.

E luptă între întunerec şi lumină, şi e linisce. —

Din boschetul mănăstiriĭ se desprinde încet o umbră, şi cu cât înaintéză cătră mănăstire cu atâta ĭes tot maĭ în vĕz formele eĭ. — E o femee îmbrăcată în negru. Pĕrul strîns la tîmple cu o maramă, e aruncat în unde pe spate. Faţa-ĭ prăvuită de razele luneĭ se pare de tot palidă. Mersul ĭ-e şovăitor, capul plecat puţin spre piept. Întrând în pridvorul mănăstiriĭ ţine pasul cătră icóna Prea Curateĭ, ce se vede în fund, şi carea e luminată de o candelă ce arde de asupra. — Întrările îĭ par cunoscute. Aprópe de icónă paşiĭ îĭ sînt de tot şovăitorĭ, şi trĕmură în tot trupul. Ajunsă în faţa icóneĭ îşĭ ridică puţin ochiĭ spre Fecióra. Ochiĭ eĭ se întîlnesc cu ochiĭ ceĭ de mamă a Prea Curateĭ Mariĭ şi îĭ străbat până în adîncimile sufletuluĭ sbuciumat. Capul îĭ cade pe piept, picióre le nu o maĭ ţin: ea cade în genunchĭ suspinând cu amar. —

Tu suflet pustiit şi inimă sdrobită, ce te aduce de cu suspinele tale conturbĭ liniscea binefăcĕtóre a acestuĭ loc pacînic şi sfînt? Ce durerĭ adusu-te-aŭ la picióre le dătătóreĭ de pace? Tu plângĭ, şi plânsul tĕŭ e aşa de sfăşietor, suspinĭ şi în suspinul tĕŭ îţĭ puĭ inima ta sfăşiată şi durerea ta omorîtóre.

Îşĭ potrivesce mânile cruciş pe piept, se rógă încet, şi trĕmurând se plécă şi-şĭ lipesce buzele arḑĕtóre de póla Prea Curateĭ şi o sărută cu tot focul iubirĭĭ sufletuluĭ eĭ.

Suspinele o înécă, lacrămile îĭ acoper faţa. O dóre amintirea vremeĭ trecute; faptele eĭ îĭ sfăşiă inima fibră de fibră.

— Dómne, unde mĕ voiŭ duce, Dómne!

Ea îşĭ ridică capul fără să-şĭ deschidă ochiĭ — se teme de privirea Mameĭ.

— Sfîntă fecióră . . . . mama mea şi dómna mea, nu mĕ lăsa, ... că greŭ mi-ĭ pĕcatul fórte . . . . necinstit'am iubirea fiuluĭ tĕŭ . . . . ajută-mĭ, că mor de durerea pĕcatuluĭ meŭ . . . . Rógă pe fiul tĕŭ . . . . . mama mea . . . !

Capul şi-l prinde în palme şi-şĭ lasă fruntea jos pe piatra rece şi plânge plânsul pocăinţiĭ fericitóre . . . . . .

. . . . . .

Adelais, Adelais! Şi tóte surorile mirate să năpustesc asupra eĭ să o vadă. Dar ea nu se mişcă, capul şi-l ţine rĕzimat de marginea icóneĭ. Starița o prinde în braţe şi o ridică cu alte surorĭ.

— Adelais, vorbesce-ne Adelais!

Clopotul capeleĭ începu să sune.

— Pierdută a fost şi s'a aflat, — şopti încet starița.

Şi cercaŭ să o mângăe una fie care. La vorbele de mângăere, pieptul eĭ se ridica spasmodic şi erumpând în un acces de hohote abia putu zice:

— Lăsaţi-mĕ să plâng amar, lăsaţi-mĕ şi nu mĕ mângăiaţi?

V. S.

catolic. Guvernul ca atare şi în urma legilor religionare, aduse în timpul din urmă, nu mai ofere destulă garanţă, că va împlini dorinţele şi intenţiunile fundatorilor şi va promova scopurile pentru ajungerea cărora aŭ fost create acele fonduri.

Cererea acésta şi numai singură e destulă, ca să putem spune, că lucrările autonomiei vor fi din noŭ amînate, cine scie până când. Guvernul a declarat deja de mult, că nici vorbă nu póte fi de estradarea fondurilor acestora. Şi acum când comisiunea doresce estradarea lor, nu face alt ceva, de cât voesce să reîncépă pertractările ér de la început.

În zădar se provócă comisiunea la biserica din Ardeal, care îşi administréză ea însaşi fondurile sale. Guvernul nu va ceda. Lui îi mai place să susţină anomalia acésta. În câte rînduri nu s'aŭ cerut şi de Ordinariatul nostru fundaţiunile de aprópe 3 milióne coróne, cari aŭ fost luate în administraţia statului, dar fără nici un resultat.

Un alt punct de divergenţă e şi posiţia ce o le comisiunea de trei contra proiectului de a face loc şi laicilor şi clerului inferior în organismul diecesan. Oposiţia comisiunei e hotărîtă. Biserica e pusă sub conducerea Episcopilor, chiar prin voinţa divină, ei sînt prin urmare résponsabili de tot ce se face şi întîmplă în biserică. Dacă ei sînt résponsabili, urméză de sine, că numai a lor e şi conducerea şi din dreptul acesta ei nu conced nimic niméruí.

După cum e evident, din cele comunicate, comisiunea de trei le o ast fel de posiţie, care nu va fi acceptată nici de guvern, nici de elementul mirean. Şi, de bună samă, va trebui să aşteptăm mult, până se vor putea aplana divergenţele acestea. E fórte probabil deci, că tóte lucrările pentru autonomia catolică vor fi ajunse de sórtea, să le acopere pe multă vreme pravul din archive.

Perfidia lui „Magyar Szó." — În numĕrul precedent al foiĭ nóstre am comunicat în estras atacul incualificabil îndreptat de un „Tiborcz" în „Magyar Szó" asupra Escelenţiei Sale P. S. D. Mihail Pavel, episcopul Oradeĭ-marĭ. La acest atac reflectand un preot gr. cat. în Nr. de la 28 April 1900 a lui „Alkotmany", spre a clarifica opiniunea publică magiară, sedusă prin mistificările din „Magyar Szó", arată, că în diecesa gr. cat. de Oradea-mare prin limba liturgică română nu s'a romanisat nici o comună; chiar din contră, cu tóte că limba liturgică e română, comunele române mai misere şi majorisate, în urma cursului firesc a lucrurilor, aŭ primit limba magiară. „Faţă cu acest fapt fóia mareşalului de curte se provócă la cercularíul Nr. 1759 din 1892 a episcopului Pavel, pe care l'a descris din cartea lui Pituk Béla şi încă cu aceeaşi perfidie, cu care a tradus Pituk pe limba magiară acel circularíŭ. Anume circularíul se începe: „Dispunem, ca în tóte acele parochiĭ, unde poporul nu-şi *vorbesce mai mult* limba bisericeĭ sale". Episcopul presupune, că a vorbit'o, Pituk Béla şi fóia mareşalului traduc: Azokban a parochiákban, a melyekben a nép *még* nem beszél saját egyházi nyelvén. Cuvintele: „Mai mult" = (többé nem), Pituk şi M. Szó le traduk: *még* nem (= încă nu)"

De aci reésă, că „M. Szó" spre a provoca opiniunea publică în contra prelaţilor gr. cat. români, de noŭ recurge la minciuni şi falsificări. Alt cum acésta fóe şi-a mâncat creditul şi la magiari, pe cum se póte deduce din résponsul, ce l'a dat „Budapesti Napló" reprodus şi de alte foĭ magiare, din care şi noi am comunicat un estras în numĕrul trecut.

Sinódele bisericiĭ gr. ort. — În Dumineca Tomeĭ s'aŭ deschis în cele treĭ diecese gr. ort. îndatinatele sinóde anuale.

După rapórtele publicate până acum însĕmnăm câte-va momente, ce ni se par mai însĕmnate, fără de a avé pretenţia, că vrem să ne mestecăm în afacerile bisericescĭ ale fraţilor gr. ort.

Tóte sinódele aŭ fost deschise de episcopiĭ diecesanĭ, afară de cel de la Caransebeş, care e condus de archimandritul *Filaret Musta,* fiind că episcopul Niculae Popea, din causa uneĭ indisposiţiĭ, nu s'a aflat în plăcuta posiţie de se presenta în sinod.

În şedinţa a II a sinodului archidiecesan deputatul Partenie Cosma, a adresat presidiului o interpelare în causa reuteĭ bisericeĭ Sf. Nicolae din Braşov. Presidiul a rĕspuns în şedinţa a III. declarând, că nu are cunoscinţă oficiósă, cum s'a resolvat chestia. Rĕspunsul să ia la cunoscinţă şi tot o dată se primesce şi propunerea dep. Cosma, că atât interpelarea, cât şi rĕspusul să se predele comisiunii organisatóre, spre a studia afacerea şi a face propunere în merit.

După raportul consistoriului archidiecesan sînt 961 preoţi esterni şi 14 în centru. Suflete înt 741.275 cu 4870 mai mult ca în an. 1898 din acestea 30·4 % ştiŭ scrie şi ceti. Dintre 5379, căsătoriĭ încheiate în total, la oficiul politic s'aŭ încheiat 103. Căsătoriĭ mixte aŭ fost 369. Convetuirĭ ilegale 4358, cu 205 maĭ multe ca în 1898. copiĭ ilegitimĭ 25912. În 1899 trecerile la altă biserică aŭ fost mai marĭ cu 53 persóne. Parochiĭ vacante 123, clericĭ inscrişĭ 78, din carĭ numaĭ 14 cu maturitate. Procese matrimoniale terminate cu divorţ 17.

În şedinţa a II. a sinodului aradan, cu ocasiunea verificăriĭ deputaţilor, episcopul a presentat scrisórea prin care dep. Vinc. Babeş depune mandatul din Vinga, de asemenea a fost remarcabil, că dniĭ Gáll şi Mocsonyi şi-aŭ cerut concediŭ pe întrégă durata sinodului, şi că nu s'a presentat nici unul aprópe din partisaniĭ grupăriĭ meţianiste.

La sfîrşitul şedinţiĭ a III. a sinodului aradan Episcopul Goldiş protestéză contra acuseĭ ce i s'a adus, că ar fi influinţat alegerile de deputaţi. De asemenĭ protestéză contra

ÎNCĂ UN ÎUBILEŬ.

— În zilele aceste va fi ĭubileul de o sută de anĭ al feuilleton-ului, — mi-a zis redactorul nostru.

— Eĭ, şi ce am eŭ cu ĭubileul feuilletonului?

— Să scriĭ ceva pentru feuilletonul din numĕrul procsim.

— De ce?

— Fiind că aĭ mai scris şi de altă dată!

Atâta. El s'a dus. Eŭ am rĕmas. Şi cum sînt membru al partidului nostru naţional, dator şi dedat a crede şi a face, ceea ce alţiĭ vĕd de bun. „eŭ înse nu", — m'am pus la masă, ca să scriŭ.

În ciuda provocăriĭ redactorului nostru, ţin să declar şi să constat, că nu-s eŭ, cel ce am scris primul feuilleton. Asta nici nu e posibil: întâiŭ pentru că acuma sînt o sută de anĭ nici nu eram pe lume; apoĭ nici nu scriam pe atunci feuilletóne; şi în urmă chiar de aşĭ fi scris, nu puteam să le public, de óre ce acum sînt o sută de anĭ, foĭ românescĭ nu apăreaŭ, ba dacă îmĭ aduc bine aminte, nu apărea pe atunci nici chiar — „Unirea".

Declar în locul al doilea, că nu de aceea se împlinesce acum un centenar de la aparitiunea primului feuilleton, fiind că noĭ românii cu dóuĕ sute de anĭ înainte de acésta ne-am unit cu biserica Romeĭ, ci fiind că datina de a despărţi foile în planteren şi etaj s'a introdus acum sînt o sută de anĭ.

Că datina asta nu s'a întrodus maĭ întâiŭ la noĭ românii, asta încă trebue s'o declar. Drept dovadă aduc faptul, că ceea ce se scrie în plan-teren orĭ în subteren — cum vĕ place — se numesce „feuilleton". Şi de aici aĭ puté conchide, că până şi nemţii de la francezi aŭ împrumutat „feuilleton"-ul, de óre ce aşa îl numesc şi eĭ în foile lor. Ba până şi „Unirea" pare a recunósce originea gallică a feuilletonului, că alt cum n'ar scrie numele acesta.

Alte foĭ de ale nóstre nu se par a împărtăşi vederile „Unireĭ". Unele la „feuilleton" îl zic „foiţă", altele „foişóră", ba unele îĭ zic „foişor".

Ce se zic eŭ?

Cred că tóte numirile aŭ îndreptăţirea lor. După cum ieĭ lucrul.

„Feuilleton" e bine, că aşa l'aŭ botezat părinţiĭ.

„Foiţă" încă e bine, pentru că orĭ cine scie regulele tipografice, va trebui să scrie pe „foiţe" separate, şi încă nu numai feuilletonul ci şi altele. Apoĭ „foită" e bine, de óre ce de regulă ceea ce să scrie prin feuilletóne, e lucru uşor şi fără mădună, ca „foiţele" orĭ „foişórele" de sugarete.

Nu e rĕŭ nici „foişor". În „foişor" te „plimbĭ cu capul gol", aşa zice cântecul popular. Apoĭ din „capul gol" nu ies ideĭ mănóse. Ast fel de ideĭ ieşite din „capul gol" unde să le puĭ? Vezĭ bine că în „foişor".

Şi tot e bun feuilletonul. Ce-ar fi fără el? Eŭ cred, că ziaristica nu s'ar fi avîntat la desvoltarea sa de azĭ fără feuilleton.

Feuilletonul e menit pentru a cuprinde lectură maĭ uşóră. Nu e gingaş. Primesce tot felul de scrisorĭ: poesie, prosă, poesie în prosă, prosă în poesie, prosă în prosă, poesie în poesie, prosă fără prosă, şi poesie fără poesie.

Feuilletonul deschide calea la începĕtorĭ. Şi cine nu începe, nu póte înainta.

Feuilletonul e şcóla scriitorilor. Toţi scriitoriĭ aŭ să-şi mulţumească feuilletonului fiinţa lor.

Când un scriitor apucă peste linie, se urcă din subteran în etaj, e ca şi fata, care îmbracă maĭ întâiŭ rochia lungă.

Maĭ aduceţi-vĕ aminte, de sentimentele ce clocotiaŭ în pepturile vóstre virginale, când prima óră aţi îmbrăcat rochia lungă? Da de mândria bărbătéscă, ce v'a umflat peptul, când de sub linie v'aţi ridicat şi aţi scris primul articol de fond?

Vĕ aduceţi aminte?

Nu? Eĭ bine, nici eŭ nu-mĭ maĭ aduc aminte. De prima rochie lungă nu-mĭ aduc aminte, de óre ce nu-s femee, şi aşa n'am fost nici fată; de înălţarea peste linie încă nu-mĭ aduc aminte, de óre ce eŭ am păţit'o întors: am scris maĭ întâiŭ articlu de fond, dar atâta a fost de rĕŭ, în cât redactorul numaĭ ca — feuilleton mi-l'a publicat; ast fel eŭ din etaj am ajuns în subteren.

De aceea ĭubilez eŭ acum la ĭubileul feuilletonului.

Argus.

acusel din ziare, şi care a fost înaintată şi la guvern, că adecă ar fi răsbunător şi că în diecesă domnesce anarchie. „Anarchie nu este sub cârmuirea mea, ci în creerii acelora, cari însinuă şi mĕ acusă pe mine şi pe sfetnicii mei". În şed. a IV. abzicerea deputatului Babeş, a fost primită, fără considerare la motivarea renunţării.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Relaţiunile dintre guvernul frances şi biserică sînt tot cele vechi, adecă ostile. Sentinţa, ce s'a fost adus de un tribunal din Paris, prin carea congregaţiunea Assumţioniştilor se declara de desfiinţată, a fost întărită şi de înalta curte de cassaţie. Cu tóte acestea despre esecutarea ei nu se îngrijesce nime. Tot aşa stă lucrul şi cu alte congregaţiuni nerecunoscute de guvernul frances, pe cum şi cu proiectele de legi, pe cari guvernul le a făcut pentru regularea clerului inferior şi superior. Tóte aŭ rĕmas numai pe hârtie, după ce punerea lor în pracsă ar provoca un resens general în întreg poporul, ceea ce nu i-ar conveni guvernului.

Italia. Numĕrul peregrinilor, cari aşa zicênd asediéză Roma, e nesfârşit. Nu este ţĕră catolică, carea să nu fi espedat până acuma unul ori dóuĕ peregrinage. Chiar şi din patrie aŭ plecat până acuma dóuĕ cete de peregrini, dacă aşa le putem numi pe amendóuĕ. Care a fost resultatul primului peregrinagiŭ, ori mai bine zis a deputaţiunei pentru limba liturgică magiară îi cunóscem. A dóua cétă mai numĕrósă ca cea dintâi, căci numĕrul celor, ce mergeaŭ la cetatea eternă se apropia la 1500, dedată cu îngâmfarea, de carea îi vedem plini pe compatrioţii nostri, încă nu a fost îndestulită cu primirea, ce i-a făcut'o S. Părinte. Ei aşteptaŭ să fie primiţi separaţi de alte némuri ale pămîntului şi când la adecă, nu numai, că aŭ trebuit să-şi pună pofta acésta în cuiŭ, ci aŭ trebuit să sufere, ca mai întâi să fie presentaţi Austriacii şi Belgianii şi numai după aceea pii nostri călĕtori. Baremi de ar învĕţă din câte o prelegere practică, cum a fost şi acésta, că lucrurile nu merg după ideile subiective, ce şi le formézĕ cineva, ci după cursul lor natural.

Guvernul italian nesciind cum să-şi mai sature setea nesăturabilă de baniĭ a făcut un paş mai de parte. Prin 1890 a fost secularisat el în unele fundaţiuni pie destinate pentru subvenţionarea celor lipsiţi, cu scopul, ca intenţiunea fundatorilor s'o îndeplinéscă el. Aşa s'a zis, şi zisele aŭ rĕmas zise. O parte din interesele fundaţiunilor s'a dat dat pentru cult, ér restul a întrat în sacul fără fund al guvernului. Acum nici renta anuală destinată pentru cult nu se mai dă. De aci în colo se va adauge şi ea la sumele cele alalte ale fundaţiunilor pie, cari crescênd peste mĕsură, aŭ esplodat.

Fiind vorbă despre visita Monarchului nostru la Berlin, în Italia a reînviat din noŭ cestiunea romană. La întâlnirea celor doi împĕraţi a fost învitat şi regele Umberto. El însĕ, fiind că Monarchul nostru nu i-a reîntors visita, ce i-o făcuse în 1881, a rĕspuns, că nu póte participa, fără va trimite vre un principe italian, ca să-l represinte. Causa pentru carea visita regelui Umberto, făcută la curtea din Viena acum sînt 19 ani a rĕmas fără a fi reînapoiată, e cunoscută. Monarchul nostru ca principe catolic, nu póte nici când să visiteze în Roma pe regele italian, ca pe mai marele Romei, nefiind el domnitoriul legitim al cetăţii eterne. Întâlnirea de la Berlin în modul acesta, a resuscitat din noŭ cestiunea romană atâtea ori declarată de mórtă, dar până acuma tot de a una vie.

Revistă politică.

Afaceri interne. Periodul al treilea din şedinţele dietei deschise în 23 Nov. 1896 cu 30 Apr. a. c. s'a terminat şi tot atunci monarchul prin un autograf al sĕŭ a deschis periodul al IV.

Primul lucru al nóuĕlor sesiuni parlamentare este convocarea delegaţiunilor. Maestatea sa prin scrisori adresate ministrului comun de esterne şi celor doi ministrii presidenţi a şi conchemat delegaţiunile pe 12 l. c. Dificultate va fi numai în jumătatea de din colo a imperiului, unde membri delegaţiunei trebue aleşi, ceea ce se va întîmpla nu fără multă trudă, făcênd Cehii obstrucţie. Chiar şi întrunite delegaţiunile, resultatul lor în stabilirea speselor comune va fi ca problematic, luând în considerare atitudinea ostilă a Cehilor. La cas, când delegaţiunile nu ar puté duce la nici un resultat, spesele comune, pe cari până la finea lui Iunie le a stabilit Monarchul, ar trebui ca tot Maestatea Sa, să le statorésca pe un timp óre care.

O scrisóre.

Scumpă Iléno!

Să-ţi spun, ce ţin despre ilustrate? Recunosc, că întrebarea îţi e fórte actuală. Étă îţi împlinesc dorinţa.

Întru început lucrul după părerea mea a fost fórte bun. Când omul călătoresce, nu-i prea prisosesce vremea, şi aşa nu e mirare, că dacă óre cine scrie din călătorie epistole, acelea sînt de-a rîndul fórte scurte. A inventat dară óre cine ilustratele şi a nume cu ilustraţii de ale obiectelor mai frumóse şi mai de frunte, cari pot să se vadă în fiesce care cetate ori regiune. Călătoriul îşi cumpĕră o ilustrată şi printr'însa dă pe scurt de scire unui prietin, că unde petrece, şi cu o cale îi mai şi arată, cam ce i-a plăcut mai tare în locul, în care petrece. Nu sufere îndoélă, idea a fost fórte bună şi practică.

Dară în sfârşit ce să vedi? Cu nici un lucru nu s'a dovedit ca cu ilustratele, că nu este lucru bun, de care patima omenéscă să nu pótă abusa. Spune-mi, dragă, cum ar puté, să plóuĕ la vreme potrivită şi să se mai facă bucatele, dacă dai la — domnişóre de 10—12 ani de „Ansichtskarten-Album"-uri cu sute de ilustrate sosite la adresa lor de la — domni din clasele inferióre ale gimnasiului? Cred, că direcţiile şcolilor nóstre ar face un bine moral şi naţional, dacă ar cerca, să pună stavilă lucrului acestuia. Nici nu pricep, cum nu le-a venit în gând, să o facă acésta.

Îmi aduc a minte, că óre cine acum sînt câte va luni, luase în batjocură lanţul iniţiat de dl Domşa în favorul internatului de fetiţe din Blaş. Şi acest óre cine în faţa abusului acestuia cu ilustrate, care nu zic mult, dară 10,000 de coróne a bună samă scóte pe an din buzunarele nóstre ale Românilor, — acest óre cine în faţa abusului acestuia tace. Să-i fie de bine tăcerea. Pe semne el încă sufere de ilustratomanie.

Eŭ însĕ îmi aduc a minte, că am cetit în „Unirea", cum pruncii din Germania şi din Franţa colectézĕ din baniĭ sĕĭ de buzunariŭ an de an milióne de mărci şi de franci pentru misiunile catolice de printre păgâni. Şi pe noi ne smintesce idea lanţului dlui Domşa! Ce lucru bun ar fi dacă părinţii români ar îndemna pe pruncii sĕi, ca baniĭ, cari vor, să-i prădeze pe ilustrate, mai bine să-i dea spre scopul urmărit de lanţul dlui Domşa ori spre alt scop tot aşa de bun! Şi pruncilor ar puté, să le premérgă în privinţa acésta cu esemplu chiar şi pruncii cei mari, adecă aceia, cari în cinda zecilor sale de ani, totuşi se cuprind în chip pătimaş cu copilăria acésta.

Sciĭ dară acum părerea mea despre ilustrate. De altmintrea greşesci, dacă-ţi închipuesci, că cu întrebările tale mĕ superi. Aflu eŭ atâta timp, ca să-ţi rĕspund la ele, şi te încredinţez, că îmi faci o plăcere cu întrebările tale. Te sărută a ta

Anuţă.

Precaut, nu glumă!

Judele Cornean are o praxă de 13 ani, ast fel nu-i mirare, că între alte lucruri folositóre, ce le-a învĕţat ca judecătoriŭ, s'a convins şi despre adevĕrătatea proverbului: paza bună încunjură primejdia rea.

El era unul dintre acei rari muritori, cari îşi pun în praxă, ceea ce învaţă din păţania altora, aşa în cât nu se afla om mai precaut ca dînsul pe tot rotogolul pămîntului. Ba îndemna şi pe alţii la precauţiune, când numai i se dădea ocasiune.

Astă vară căpătând concediŭ de şésă sĕptămâni a plecat la băi. Atunci între alte dispuseţiuni *salutare* a pus pe uşa locuinţei sale o hârtie de următorul cuprins:

Toţi am plecat la băi, acasă nu-i nime.

După acésta şi-a început cura în deplină convingere, că prin hârtia amintită, locuinţa dînsului e asigurată în contra ori cărei pacoste din a fară şi din lăuntru.

Dar nu s'a întîmplat, pe cum a plănuit Cornean. Scurt timp după plecarea dînsului trei colibaşi, dând cu ochii de placatul cu pricina, încep a se coti semnificativ. Şi fără a se mai gândi mult, descuie uşa cu o cheie falsă, adună tot, ce pot duce cu sine şi drept mulţămită pentru buna îndrumare, pun şi ei o hârtie lângă a judelui:

Am dus tot, n'a mai rĕmas nimic.

Întorcându-se Cornean de la scăldi s'a convins în pripă, că afişul al doilea spune curatul adevĕr. A fară de mobile nimic nu i-a fost rĕmas în casă.

Colibaşii încă aŭ fost prinşi în scurt timp şi daţi în judecată. Aci se scusaŭ cu aceea, că lor nice prin minte nu le-a trecut, să fure, dar vĕdênd afurisitul acela de afiş, aŭ fost parcă împinşi la hoţie. Judecătoriul — de sine înţeles — i-a condamnat, ţinênd însĕ cont de zicala latină: occasio facit furem, — şi ocasiunea a dat'o Cornean, — ér acestuia i-a dat sfatul colegial, că de altă dată să fie — *mai precaut.*

I. B.

Mulţi sînt de părere, terminând delegaţiunile, parlamentul magiar va fi disolvat la tómnă, ca în modul acesta să se cureţe de clica rămasă încă de pe timpul lui Bánffy. Alţii din contră susţin, că parlamentul actual va rămâné până îi va espira terminul, adecă până în 1901.

În vorbirea-răspuns, ce a ţinut'o ministrul president către deputaţiunea comitatului Timiş, ministrul Széll a dat a se înţelege, că el are de cuget simplificarea administraţiunei, prin ce nu numai că s'ar uşura mult siguraticii cetăţeni, abrogându-se multe din scriptităţiile moderne, fără tot odată s'ar reduce şi numĕrul amploiaţilor, crescut astăzi până la indefinitiv.

Austria. Cestiunea egalei îndreptăţiri a limbei cehe cu cea germână din subcomisiunea conferinţei de împăcare a ajuns şi în dieta provincială. Lucrurile stau tot ca mai înainte. Cehii păstrézĕ şi acum punctul lor de vedere, ér Nemţii se opun. În urma acestei situaţii deputatul ceh, Herold, a promis în dieta Bohemiei în numele soţiilor sĕi de principii, că dacă până în 5 Maiu nu li se va face promisiune în ce privesce restituirea ordonanţelor de limbă ale lui Badeni, îşi vor lua ei însu-şi satisfacere, carea însĕ nu va fi nici pe placul guvernului, nici pe al Nemţilor. Acéstă satisfacţie, pe cum se dă cu socotéla va fi obstrucţia pe tótă linia. Acésta însĕ nu e pe placul celor alalţi slavi din Austria şi în locul prim nu e pe placul Slovenilor, cari promit ruperea lor de către Cehi, când acestia s'ar opune planului de a se mai construi o linie ferată prin patria lor. Polonii încă, cel puţin o parte din ei, vreu să o rupă cu Cehii, pe când cei alalţi, rĕmân solidari, ca să pótă elupta drepturile, cari compet slavismului în Austria.

Din Bucovina se anunţă, că între mai mulţi deputaţi români şi între guvernatorul tĕrii, baronul Bourguinon, s'a stabilit un acord. Una din condiţiunile acestui acord este, ca ziarul „Patria să nu mai facă opositie guvernatorului Bourguinon. Asta ar fi pricina, pentru care tinĕrul deputat, dl Iancu cav. de Flondor s'a retras din direcţia acestui ziar. În schimb înse, în urma acordului între Români şi presidentul ţĕrii, dlui Dr. V. Branişte i-s'a dat permisia să se întórcă érăşi în Bucovina şi să reia direcţia „Patriei".

Transvaal. Nimic nu s'a întimplat mai însemnat în timpul din urmă pe câmpul de luptă. Roberts a trimis, ce e drept mai întrégă armata sa din Bloemfontein, ca să încunjure celea 4—5000 de Buri, ce îi făceau nĕcaz în partea sud-ostică a Orangelui, dar Burii au fost atât de şireţi, în cât au zădărnicit încercările lui Roberts. Ei s'au retras cu toţii întregi, sănătoşi în munţii din apropiere.

Ba după cum s'a adeverit mai târziu, Anglezilor nici aceea nu le a succes, ca să goléscă Natalul de armele Burilor, cari în timpul din urmă s'au refăcut de perderile suferite.

Fondul de salarisare.

În loc de cunună veşteditóre pe cosciugul repaus. Iosif Ciura, paroch în Buciumşésă, On. Ariton Popa a colectat următórele sume, pentru fondul de salarisare al preoţilor archidiecesani:

Ioan M. Muntean, învĕţ.	1	cor.
Dr Ştefan Banfi, medic montan . .	2	„
Ds. Cornelia Chirilă, învĕţ. . . .	2	„
Ioan G. Macaveiu proprietar . . .	4	„
Ioan Macaveiu l. M. „ . . .	4	„
Ales. Macaveiu jun. „ . . .	4	„
Aviron Macaveiu „ . . .	4	„
Nicolae Ionuţ Cióba „ . . .	2	„
Nicol. David l. George „ . . .	2	„
Ales. Macaveiu, cantorul	4	„
Ioan Macaveiu l. Aviron	2	„
Ariton M. Popa	10	„
La olaltă	41	cor.

Noutăţi.

Soiri personale. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor a plecat Mercuri sara la Budapesta, să iele parte la lucrările comisiunii de congruă.

Fără biserică. Mercuri a rĕposat în Zenta fostul deputat dietal Ladislau Szabó, pe care preotul romano-catolic n'a voit să-l îmormînteze, fiind că după întroducerea căsătoriei civile s'a căsătorit a dóua óră şi a trăit viéţă conjugală fără să se fi cununat cu soţia sa conform canónelor bisericii. A trebuit să fie înmormîntat prin preotul reformat.

Pentru George Lazar. În ziua de Sf. George, se va celebra în biserica din Avrig un părăstas pentru primul dascăl al României, pentru George Lazar.

Oraş pustiit de flacări. Ottawa, oraş în America de nord, capitala unei provincii din Canada, a fost aprópe total pustiită de incendiu. Paguba se urcă peste 12 mil. dolari. Mai mult ca 10 mii ómeni au rĕmas fără adăpost, şi mulţi au perit în flacări. Se spune, că focul a fost pus.

Falsificători din bani. Ér s'a dat de urma unei bande de turdeni, cari falsificau banii. De astă dată compania e fórte ramificată. Maşina a fost aflată în Cluş.

Ĕră-şi calendarul. La 1 Maiu n. se va întruni Sf. Sinod al bisericei din România, cu care ocasiune va veni în desbatere şi chestiunea schimbării calendariului. Prevedem, că Ss. Părinţi nu vor accepta întroducerea noului calendar, căci a spus unul din P. Sfinţiţii Archierei, că asta e chestie dogmatică.

Proces de pressă. „Tribunei" i s'au intentat ĕră-şi proces de pressă pentru 7 articlii scrişi în memoria lui Iancu. Răspunderea au luat'o dnii Ioan Scurtu, G. Novacovici şi redacţia.

Procesul fondului Ianou, a trecut şi prin hotărîrea tablei regesci din Cluj. La Alba-Iulia dl Liviu Albini fusese achitat fiind găsit nevinovat, tabla din Cluj înse l'a aflat „vinovat" şi l'a osândit la 10 luni temniţă, pe care înse i-le socotesce împlinite prin cele 14 luni ce le-a stat închis în vremea cercetării.

Serată literară-musicală. Societatea de lectură „Petru Maior" din Budapesta aranjéză azi o *Serată literară-musicală* urmată de dans sub patronajul Ilustrităţii Sale D-lui Dr. Alexandru Mocsonyi cu graţiosul concurs al domnişórelor Virginia Gallu, Clotilda Oltean şi Valeria Popp şi al tinerilor Ernst Lenghel de Bagota şi Iuliu Puşcariu.

Necrolog. † *Clemente Muntean*, paroch în Hepria, distr. Sebeş. a repausat în 20 Martie n. în etate de 68 ani, în al 47-lea an al preoţiei.

Fiei ţĕrîna uşóră!

Spre lumină.

Din necuprinsul haos ne apare
Al zilei domn, lucind de fericire,
Redeşteptând natura c'o privire
Şi focul lui s'aprinde tot mai tare . .

Din dese neguri ţasă luna 'n nópte,
Şi stele mii din întunerec ţasă . . .
Ér în vĕzduh un farmec sfînt se lasă.
Şi din pămînt vin dulci şi calde şópte . .

. . . . . .

Cătră lumină totul se îndréptă,
De întunerec fuge, se 'ngrozeşce . . . .
Sus inimă! Din nópte te deştéptă!

. . . . . .

Nu vedi că vălul negru să 'nteţesce,
Şi acopere bătaia ta curată? . . .
Înprăşcie-l, din nou întineresce!

I. Agârbiceanu.

În alte lumi.

— *Poem în prosă.* —

La pórta raiului, Sfîntul Petru cerca să capaciteze un îngeraş.

— Nu se póte . . . ţi-am spus. Dumnezeu nu îngădnie să te coborî, şi apoi nu sciî tu ce-i acolo, pe pământ.

Şi bietul înger îşi frângea mânile, plângênd.

— Lasă-mĕ, să sciu şi eu ce-i. Aşa aşi dori să vĕd şi eu pământul, să cunosc şi eu ómenii. E aşa de frumos pământul — o stea pierdută în chaosul de astri. Lasă-mĕ şi pe mine.

Sfîntul Petru se înduioşă. Se gândia la amara desilusionare, ce l'ar cuprinde pe bietul îngeraş, când ar cunósce de aprópe pământul, acel astru pribeag, care de de parte străluce ca stea, ér de aprópe e tină şi noroi . . .

Se audi un fâlfâit de aripi. Îngerul morţii aducea un suflet la tronul Dumnezeirii. Şi era curat sufletul acela, mai alb şi mai curat ca marmora de Carara.

Îngeraşul privi uimit la el.

— Vii de pe pământ?

— De pe pământ.

— Şi ce-i acolo?

Sufletul zimbi a durere.

— Lasă . . . de ce să mai sciî şi tu?

— Pentru că voesc să sciu, pentru că voesc . . . te rog!

Şi érăşi începu îngeraşul să-l róge şi să plângă.

Sufletul îl luă şi-l duse în un colţ ascuns şi începu să-i vorbéscă

Din pórta raiului Sfîntul Petru privia cu milă şi dragoste la ei.

Şi cum sufletul începu să povestéscă de durerile şi ticăloşiile lumii pământene, micul îngeraş îşi ascunse faţa în palme şi plânsă — şi plânsă.

Simin.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

I.

(Continuare.)

Acésta frumsétă îĭ era caracteristica și mai pe sus de tótă închipuirea. „Frumsé̦ta drepților — cum zice Psalmistul, — sémănă cu frumsé̦ta bisericilor,“ [1]) ea înalță sufletul la Dumnezeŭ.

Monica își încununa apoĭ farmecele sale cu modestia eĭ amabilă. Părinții eĭ, ca toți părinții, fie aceia cât de credincioși, mândrii de frumsé̦ta ficeĭ lor — nu sciaŭ ce se mai facă spre a o înălța și mai tare. Dar ea refusa, cu o statornicie blândă tóte hainele scumpe și parfumate, în carĭ părinții ar fi voit să o vadă îmbrăcată.

Ea învé̦tase de la doctorii cei marĭ ai Africeĭ, Tertulian și Cyprian, a preț̦ui simplitatea și modestia și a cunósce, cât e de greŭ a conserva sub vestminte luxnóse o inimă mortificată și gata spre orĭ ce sacrificiŭ. Se îmbrăca mai bucuros într'o haină simplă, largă, fără ciucurĭ și fără tiviturĭ, pe cum purtaŭ pe atunci fetele creștine și de carĭ se véd destule în picturile din catacumbe.

Ast fel trecu copilăria Moniceĭ, ca și o aurore frumósă, care prevestesce o zi și mai frumósă. De abia întră în anii juneț̦ii și o și petiră. Părinții s'aŭ și învoit, și prin o dispuseț̦iune necuprinsă a luĭ Dumnezeŭ, acésta june, care aĭ fi crez̦ut, că va păși pe urmele sfinteĭ Agnete și Agata, acésta copilă sfîntă și amabilă, care dacă o dată a rămas în lume, se părea, că cel puț̦in va fi predestinată la o căsătorie fericită — a fost dată unuĭ bărbat, care se părea mai puț̦in vrednic de acésta soț̦ie.

Patriciŭ, cu care acum trebue să facem prima cunoscinț̦ă, s'a născut în Tagasta, și de și originea și légănul luĭ e acoperit de o umbră, ce nicĭ un critic nu o va puté împrăștia, — probabil se ț̦iné de o familie veche și nobilă, încă mai înaltă de cât a Moniceĭ. Așa credeaŭ cel puț̦in scriitoriĭ ceĭ vechĭ, neputênd esplica alt cum acésta căsătorie. De fapt Patriciŭ avea puț̦ină avere, [2]) ér rangul, ce-l ocupa nu era așa înalt, cum cred unii scriitorĭ. Era *curial,* adecă membru al senatuluĭ orășenesc. Acest oficiŭ însé îl puté ocupa orĭ cine, dacă avea 26 jugere de pământ; era tare neînsemnat, mai ales în orașele mai micĭ și pe lângă aceea devenise tare greŭ în urma uneĭ legĭ, cărea obliga pe curialĭ, ca să scótă darea pe résponsabilitatea lor și să suplinéscă din al lor propriŭ, dacă nu se ajungea. De aceea ómenii se feriaŭ de acésta onóre îngrozitóre de curial, mai ales fiind că poporul nu puté plăti, de sérac ce era; ér erariul nesăturabil nu voia să audă de nimic. [3]) Patriciŭ, de și era ruinat în avere, saŭ aprópe de ruină, pe cum eraŭ în timpul acela ceĭ mai mulț̦i curialĭ, se trăgea însé dintr'o familie de o nobilitate veche. Cât despre însușirile luĭ personalĭ, s. Augustin zice, că inima luĭ preț̦uia mai mult, de cât averea luĭ. În urmă s'a și adeverit acésta. Dar aceste însușirĭ bune, pe carĭ le vedem desvoltându-se prin lucrarea delicată a acelui înger, pe care Dumnezeŭ i-l-a dat de soț̦ie, eraŭ nu numaĭ înfundate în adêncimea inimeĭ luĭ, de unde cu greŭ se aretaŭ, dar chiar acoperite și astupate sub nisce năravurĭ fórte triste și rușinóse.

Patriciŭ era păgân, ceea ce însé în mijlocul secoluluĭ al patrălea, în dată după sinodul din Nicea, în timpul, când străluciaŭ: Atanasiŭ, Pavel și Antoniŭ, aréta o nepăsare grozavă față de cele mai momentóse cestiunĭ ale vieț̦iĭ. Cel puț̦in dovedesce o enormă orbie sufletéscă, care fără îndoélă a fost urmarea pasiunilor desfrînate. Și întru adevér amîndóuĕ le aflăm și la Patriciŭ. Atât de nepăsătoriŭ era el în cele religióse, în cât o viéț̦ă familiară petrecută cu o soț̦ie sfîntă în decurs de 18 anĭ de abia l-a putut schimba în cât va. Așa de puț̦ină deosebire făcea între pĕcat și virtute, în cât pentru îndestulirea superbieĭ sale a desé orĭ espunea pericolelor corupț̦iuniĭ pe propriul séŭ fiŭ. Avea un caractér violent, despre care azĭ nicĭ ideă nu-ț̦ poț̦ forma. Petele vinete, ce zilnic apăreaŭ pe fețele damelor cunoscute, saŭ înrudite cu Monica, eraŭ tot atâtea urme ale brutalităț̦iĭ bărbaț̦ilor lor — și acest fapt trist nicĭ că era bătătoriŭ la ochĭ, într'atâta s'a îndătinat în societățile nesimț̦itóre din Africa, pe carĭ spiritul creștinismuluĭ încă nu avuse timp se le străformeze. Și totuși, când se audise, că Monica se va mărita după Patriciŭ, toț̦i s'aŭ cutremurat, pentru că Patriciŭ era și mai vestit de grobian și dur, ce era.

Dar pocalul amărăciunilor era încă numaĭ de jumétate. Pentru a fi cine va demn de Monica, pentru a o ferici și a se ferici prin ea, ar fi trebuit să înț̦elégă aceea sfîntă iubire creștinéscă, ce umplea inima eĭ, — ar fi trebuit să pricépă continența, modestia, frăgeț̦imea, stima împrumutată și tóte acele lucrurĭ alese, carĭ daŭ căsătorieĭ onóre, farmec și sfințenie. Dar viéț̦a de până aci a luĭ Patriciŭ era pétată de o slăbiciune rușinósă, în care durere! îl vedem recădênd în dată după ziua cununieĭ.

Ca să ilustrăm acésta posiț̦ie tristă, amintim, că Monica abia era de 22 anĭ, pe când Patriciŭ numĕra mai mult ca încă o dată atâta.

Nu se póte nega, că diferința de etate, adăugêndu-se la deosebirile însușirilor spirituali, ale inimeĭ, caractĕruluĭ, gustuluĭ și mai ales ale principiilor, — abia aŭ putut lăsa loc visurilor de fericire. Ba din contră tóte — tóte prevestiaŭ numaĭ o tristéț̦ă neîncunjurabilă; o singurătate îngrozitóre a inimiĭ și a minț̦iĭ, ér în urma acesteĭ singurătăț̦ pericole saŭ greșelĭ, — dacă fecióra acésta tinără nu s'ar fi ridicat la un grad atât de înalt al virtuț̦ilor eroice, ca prin aceste să supórte în mod virtuos amărăciunile, se încunjure greșelele, și cine scie? dóră să-și împrăștie întunerecul din jurul séŭ.

Considerând tóte acestea vrênd — nevrênd ne vine să întrebăm, cum de s'aŭ putut hotărî părinții Moniceĭ la o ast fel de căsătorie?

Pentru că în urmă viéț̦a e destul de grea, la ce se o mai îngreunăm de bună voe? Apoĭ natura omenéscă e cu mult mai slabă, de cât să fie lucru consult de a conta la o inimă eroică. A fără de acestea eĭ eraŭ creștinĭ, și încă creștinĭ buni, cum de nu sciaŭ dară, ce paș e pașul la căsătorie? cât de grele sînt lanț̦urile aceleia, dacă ea împreună dóuĕ suflete, carĭ nu-s create unul pentru altul? Cum de nu sciaŭ, că a cununa pe o tinără religióșă cu un bărbat nepăsătoriŭ și raționalist e a o cununa cu róse spinóse, e a o osândi încă în tinerețe la un martiriŭ fără de sfârșit?! Ceĭ din vechime aveaŭ o pedépsă ca acésta; a nume legaŭ pe cel viŭ de un mort, apoĭ așa îĭ închideaŭ în una și aceia-și cameră.

De ar fi cugetat părinț̦iĭ Moniceĭ la tóte acelea, la ce i-ar fi putut învé̦ța credința. — saŭ lipsind acésta, — mintea, esperința saŭ cel puț̦in inima lor, — s'ar fi cutrémurat, și par'că s'ar fi reț̦inut de la sforț̦area uneĭ atarĭ căsătoriĭ. Eŭ nu sciŭ împrejurare, în carea părinț̦iĭ — fie aceia și creștinĭ — așa de ușor s'ar lăsa a fi seduși și orbiț̦i, ca atunci: când e vorbă de măritarea fetelor.

Patriciŭ era păgân, nepăsătoriŭ, om fără principiĭ: nu face nimic! îl va schimba Monica. Era lute și réŭ la fire, dar bun la inimă. Trăia până acum ușuratic, — dar acum nu mai era tinér, și s'a stins focul pasiunilor în el; — apoĭ era de nĕm bun de viț̦ă veche; e om de omenie, loial și cavaler, și . . . ce-ț̦ mai trebue?

Écă așa se légă căsătoriile, va se zică, așa se jertfesc tinerele fete lacrimilor, carĭ cu atâta-s mai amare, cu cât trebue să le verse pe ascuns.

Cât despre Monica probabil, că ea nu avea scire despre lucrurile aceste dureróse. Ea credea mameĭ sale și se încredea în judecata părinteluĭ séŭ. Și — pe cum se întîmplă de a rêndul cu cele mai multe fecióre blânde, — cându-și dădu mâna luĭ Patriciŭ înaintea altariuluĭ împlini mai mult numaĭ un act de supunere fiéscă.

Unii dintre scriitorĭ zic, că sfînta Monica simț̦ia antipatie față de acéstă căsătorie, și că și-a și făcut cu umilință și respect observațiunile sale înaintea părinț̦ilor; după ce însé trebuia să cedeze, de óre ce Dumnezeŭ voia, ca numaĭ prin ispite amare să-și câștige ea onórea de a fi mama unuĭ sfînt Augustin: se mângăia cugetând la binele, ce-l va puté face unuĭ suflet sĕrman și că măritându-se se sacrifică în mod eroic. Atâta însé e sigur, că după ce Monica se ruga mult și în schimb câștiga comorile marĭ ale credinț̦eĭ și ale generosităț̦ii, — pentru că rugăciunea nicĭ o dată nu rĕmâne nerĕsplătită, — nepăsându-l de nimic alta, saŭ fiind gata la tóte, în tótă gloria virtuț̦ilor străluci înaintea altariuluĭ, în cât a mișcat pe toț̦i ceĭ de față. „Cine ni-ar puté spune — esclamă un scriitoriŭ dintre ceĭ vechĭ — cum era fecióra acésta tinără și sfîntă, când stătea acolo înaintea altariuluĭ, ca să depună jurămîntul sfînt, jurămîntul, cu care-și lega apoĭ viéț̦a? Ce sfială sfîntă? Ce frumseț̦ă sufletéscă i-se oglindia pe față? Ce modestiă neasĕmănată!“ [1]) Dar aceste nicĭ nu se pot descrie, ar fi trebuit se le veț̦i!

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Mărturisirile acestea ale scriitorilor celor din vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ le mai întăresc și câte va dintre sinódele mai vechĭ. În sinodul ț̦inut în Cartago pe vremea s. Ciprian, adecă în an. 253, s'a statorit în can. 6: „Acolythus, cum ordinatur ab Episcopo, quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat; sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, ut sciat se

---

[1]) Psalm 143. v. 12.

[2]) »Mărturisirile« lib. II. c. 3.

[3]) Possidius. Viéț̦a sfîntuluĭ Augustin.

[1]) Boll. 4. Maiŭ.

ad accendenda lumina ecclesiae mancipari.“ Pe vremea sinodului icumenic al III-lea ținut la Efes în an. 431 s'a făcut o procesiune mărétă în Constantinopol la biserica sfințitului martir Mochie. Atuncia poporul aflând despre hotărîrea sinodului a recitat și anatimatisarea solemnă a lui Nestoriŭ. [1]) Despre procesiunea acésta cetim următórele: „Toți, atât călugării, cât și poporul, aŭ mers în procesiune la biserica s. martir Mochie. Și céta călugărilor cu făclii de céră vĕdĕnd mulțimea ómenilor, celor ce cântaŭ, a esclamat cu glas mare împotriva vrășmașului lui Christos (împotriva lui Nestoriŭ) . . . .“ În actele sinodului icumenic al IV-lea ținut în Calcedon la an. 451 încă ni-se spune despre o primire solemnă din partea cetății Efesului „cu făclii de céră și cu candile“. [2]) Dóuĕ sinóde ținute în Braga din Spania la an. 563 cap. 7 și la an. 572 can. 2 încă destinézĕ cu prilejul împărțirii averii bisericesci partea ei a treia „reparationi vel luminari ecclesiae“, [3]) și altul ținut tot acolo în an. 675 can. 5 hotărésce: „Ut unusquisque Episcoporum meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem accipiat; nam non levis est ista temeritas, si sine luminariis vel sine sustentatione tamquam domus privata consecretur.“ Cunoscut e și canonul sinodului ținut în Orleans: „Nemo ecclesiam aedificet, antequam praefiniat, quae ad luminaria et custodiam sufficiunt.“

Pentru ca să se pótă nutri mulțimea luminilor și candilelor, credincioșii jertfiaŭ în zile anumite unt de lemn, céră și alte lucruri arĕcióse și binemirositóre. La obiceiul acesta se referesce canonul 2 apostolesc: „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariŭ, fără numaĭ unt de lemn pentru sfînta candilă.“ [4]) Éră în canonul apostolesc al 3-lea se zice: „Să nu se dea voe a aduce alt ceva la altariŭ, a fară de unt de lemn pentru luminări și tĕmâie pe vremea sfinteĭ jertfe.“ S. Atanasiŭ în epistola sa „Ad orthodoxos“ scrie între altele și următórele: Arianiĭ și soții lor păgâni întrând în biserică „unii aŭ răpit tóte cele ce aŭ aflat, alții aŭ împărțit între olaltă, cele ce aŭ depus óre carĭ, o cuantitate mare de vin, carea o aŭ aflat acolo, parte aŭ beut-o, parte aŭ vĕrsat-o, parte aŭ dus-o, untul de lemn cel grijit acolo l-aŭ luat, — sfeșnicele pe loc le-aŭ pus la părete, făcliile de céră *(κηριόλους)* ale bisericiĭ le-aŭ aprins idolilor.“ [5]) S. Evodiŭ, carele a trăit pe o vreme cu s. Augustin, încă ne spune, că peregrinătoriĭ și creștiniĭ evlavioși jertfiaŭ la mormîntul s. Ștefan unt de lemn, făcliĭ de céră și alte obiecte prețióse. Acela-și lucru ni-l spune și s. Paulin despre s. Felix:

„Ast alii pictis accendant lumina ceris
Multiforesque cavis lychnos laquearibus adstent
Ut vibrent tremulaque funalia pendula flammas.“

Și acésta nu s'a întîmplat, numaĭ pentru că o permiteaŭ păstoriĭ răbdând esprimarea acésta a evlavieĭ creștinilor, ci păstoriĭ dimpotrivă pătrunși fiind și eĭ de spiritul evlavieĭ adevĕrate provocaŭ pe credincioși, să o facă acésta cât de des și declaraŭ darurile acestea de lucruri bineplăcute lui Dumnezeŭ. Așa zice bună óră s. Augustin: „Qui possunt, aut cereolos aut oleum, qui in cicindelibus mittatur, exhibeant.“ [1]) Primirea darurilor acestora din partea superiorilor bisericescĭ era cu o cale și un semn al comuniunii bisericescĭ, de care avea parte, cel ce aducea darurile acestea; de la eretici și necredincioși nu era adecă ĭertat, să se priméscă nici unt de lemn nici céră nici alte daruri. [2])

Pe cum am vĕdut deja din citatele de maĭ la deal și maĭ pe urmă din cuvintele s. Atanasiŭ, deja firea lucrului a pretins, ca biserica să pórte grije de gătirea de base diferite pe sama luminiĭ de céră și de unt de lemn. Se folosiaŭ în bisericĭ candele și sfeșnice de tot minunate și gătite cu multă artă. Ele cu o cale constituiaŭ și o podóbă a bisericiĭ. Unele eraŭ de sticlă, altele de metal, de argint și de aur. Une oria atîrnaŭ de lanțurĭ frumóse, [3]) de alte orĭ staŭ în jurul altariului și în anumite locurĭ ale bisericiĭ, de alte orĭ eraŭ întărite de columne, de alte orĭ le purtaŭ acoliții și ceroferariiĭ. Mărturia cea maĭ veche despre lucrul acesta e epistola a II-a a s. Clemente Rom. (91—100) cătră Iacob fratele Domnului. Adevĕrat că părerea comună privesce epistola acésta de pseudepigrafă, dară ea chiar și așa totuși constituesce o mărturie veche creștină, carea între altele ne spune: „Non modo altaris velum, sed et candelabrum, si fuerint vetustate consumpta, cremari debere.“ Am vĕdut maĭ de parte, cum Prudențiŭ întroduce [4]) pe judecătoriul păgân zicênd cătră s. Laurențiŭ despre creștinĭ:

„Argenteis scyphis ferunt
Fumare sacrum sanguinem,
Auroque nocturnis sacris
Adstare fixos cereos.“

S. Paulin în poema a 9-a ne spune, unde atîrnaŭ orĭ eraŭ aședate candelele:

„ . . . Tectoque superne
Pendentes lychni spiris retinentur ahenis,
Et medio in vacuo laxis vaga lumina nutant.
Funibus undantes flammas levis aura fatigat.“

Tot asemenea și în poema a 11-a:

„At medio in spatio fixi laquearibus altis
Pendebant per ahena cavi retinacula lychni.“

Cine nu recunósce în acestea policandrele nóstre, carĭ de-a rîndul atîrnă în mijlocul bisericiĭ? Dară în poema a 3-a grăesce dînsul și despre sfeșnice și candele, carĭ atîrnaŭ în jurul altariului:

„Clara coronantur densis altaria lychnis.“ [1])

Despre sfeșnicele acelea, carĭ se întăriaŭ de columne, scrie Paulin tot așa de frumos:

„ . . . vel circumfixa per omnes
Ordine dimenso quasi candelabra columnas,
Depictas extare gerunt quae cuspide ceras
Lumina ut inclusis reddantur odora papyris.“

Paulin în poemele acestea nu grăesce despre un obiceiŭ nou, care să se fie întrodus numaĭ în zilele luĭ, ci despre un obiceiŭ, care se păzia deja de multă vreme în cultul dumnezeesc al catolicilor. Dóră avem dovedĭ sigure de ale obiceiului acestuia deja de pe vremea persecuțiunilor. În actele proconsulare ale lui Silvan, [2]) la carĭ se provócă deja s. Augustin, [3]) pe lângă potire de aur și de argint, șese urcióre de argint și o cădelniță de argint se maĭ amintesc șepte candele de argint, dóuĕ sfeșnice pentru luminĭ marĭ de céră, șepte base micĭ de candele orĭ lămpașe de aramă cu candelele ținĕtóre de ele, și un spre zece candele de aramă cu lanțurĭ. În ce chip potirele de aur și de argint se țineaŭ de obiceiul cultului dumnezeesc, și chiar de aceea siliaŭ persecutătoriĭ pe creștinĭ, să le dea, așa se țineaŭ de obiceiul acela și sfeșnicele, candelele marĭ și micĭ și lămpașele. Așa numitele cereofala saŭ cereophala aŭ fost probabil nisce sfeșnice, în carĭ se puneaŭ făcliĭ de céră, și carĭ le purtaŭ acoliții în funcțiile sacre. Papa Gregoriŭ I. și Ordo I. Romanus le numesc cereostata și cereostala. [4]) Ceĭ ce le purtaŭ, se numiaŭ cereostatarii. Dară bibliotecariul Anastasiŭ amintesce și cereostata de acelea, carĭ nu se purtaŭ, ci staŭ înaintea móștelor sfinților. El spune despre Papa Ormisda, că a jertfit sfîntului Petru dóuĕ sfeșnice de acestea, carĭ eraŭ de argint și eraŭ grele de 20 de funți. Sfeșnicele acestea grele nu puteaŭ decĭ, să se pórte dintr'un loc într'altul. Asta se vede apoĭ și maĭ limpede din cele ce istorisesce Anastasiŭ despre Papa Vigiliŭ: „Cereostatas argenteas deauratas maiores duas dedit, quae stant usque hodie ante corpus B. Petri Apostoli.“ Și despre Leo III: „Nec non cerostatas ex argento mundissimo stantes iuxta ipsum lectorium.“ A fară de acestea maĭ esistaŭ încă și canthara cerostata, carĭ aveaŭ forma uneĭ mese, pe care puteaŭ, să se întăréscă maĭ multe făcliițe de céră. Despre Papa Silvestru spune Anastasiŭ: „Canthara cerostata 12 arca pens. singula libras tridecim.“ Acestea stăteaŭ acum alături altariului în un anumit rînd, acum jur împrejur de ciboriŭ, în ce chip istorisesce Anastasiŭ despre Leo III: „Fecit super ciborium de altari maiori B. Petro Apostolo canthara maiora 4 ex argento purissimo habentia in medio cereos

---

[1]) Concil. Hardouini T. I. col. 1587.

[2]) Concil. Hardouini T. II. col. 526.

[3]) L. c. T. III. col. 351. 386.

[4]) V. Cotolerii Patr. apost. T. I. fol. 436.

[5]) Op. ed. Maurina Paris. 1698. T. I. p. 114.

[1]) Sermo 215 de tempere.

[2]) Cf. s. Theod. Studit. epist. l. 2. epist. 214. fol. 593. ed. Sirmondi.

[3]) Candelele după forma lor felurită aveaŭ și numirĭ felurite. Cantari, Delphini, Lychnici se numiaŭ candelele de unt de lemn. Sfeșnicele rotunde se numiaŭ Coronae.

[4]) Hymn. in s. Laur. v. 18. ed. Ruinart.

[1]) Obiceiul de a aședa sfeșnice pe altariŭ s'a întrodus numaĭ maĭ târziŭ, probabil numaĭ în vécul al XVI-lea.

[2]) Ed. Baluzius L. II. Miscell. p. 91: Calices duo aurei, item calices sex argentei, urceola sex argentea, cucumellum argenteum, lucernas argenteas septem, cereofala duo, candelas breves aeneas cum lucernis suis septem, item lucernas aeneas undecim cum catenis.

[3]) L. III. c. Crescon. cap. 29.

[4]) V. Mabillon, Mus. ital. T. II. p. 5.

ex argento deauratos etc.“ Actele proconsulare citate mai la deal mai deosebesc de lucernae saŭ candele încă şi candelas breves saŭ lămpaşurĭ micĭ. Esistaŭ adecă dóuĕ felurĭ de lămpaşurĭ. Unele eraŭ mai marĭ şi se aşedaŭ în prăjinĭ, ĕră altele eraŭ mai micĭ şi se purtaŭ în mână de o verigă. Aşa numitele cicindelae eraŭ candele de sticlă, în care lumina nota aşa zicĕnd pe untul de lemn. Venanţiŭ Fortunat zice despre ele:

„Cuius vitrea natat ignis in unda.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“, Nr. 8 cu următorul cuprins: C. Rădulescu-Motru. Menirea partidului conservator. — N. Iorga, Cel dintâĭ anĭ din domnia luĭ Vasile Lupu. — S. Sanielevicĭ, „Înviere“ roman de Tolstoĭ. — Ioan Petrovicĭ, O sărutare (poemă dramatică). — Sextil Puşcariŭ, Diminuţia în limba românéscă. — Emil Staicu, Ultimele perfecţionărĭ în arta navigaţiuneĭ. — Sergiŭ Cujbă, Morala omuluĭ politic. — Dem. Măciuceanu şi T. Dragu, Poveste?.. — Dem. I. Dobrescu, Origina sĕlbatică a nunţilor ţĕrănescĭ. — D. S. Vasiliŭ-Bacăŭ, Istoria Românilor întocmită după un plan cu totul noŭ. — Notiţe bibliografice. — Scrisorĭ de peste munţĭ de I. Iosif Sceopul. — Mişcarea culturală din districtul Gorj de De sub Paring. — Încurajarea industrieĭ ungare. — Societatea studenţimeĭ române din München „Patria“, de Remus P. Iliescu-Negruni. — Din Mehedinţi. — Inaugurarea expoziţieĭ din Paris. — Pascile (poesie) de Dumitru Ţimiraş. — Din vremurĭ de Dem. Gh. Simionescu. — Prinsóre (poesie) de Eug. Ştefănescu. — În somn (poesie) de Ioan Scurtu. — Censura la Paris. — Intermezzo (poesie) de Alex. Zamfirescu. — Stanislav copilul (cântec bĕtrânesc) de St. St. Tuţescu.

„Convorbirĭ literare“ cu următorul cuprins: St. O. Iosif, La cules (poesie). — I. C. Argetoyanu, Asupra ultimelor descoperirĭ din Forum Romanum (studiŭ). — N. Iorga, Un vechiŭ răvaş şi o conspiraţie de de mult. — Florian I. Becescu, În zorĭ; Vis (poesiĭ). — G. Bogdan-Duică, Inelul luĭ Ghighes (tragedie de Fr. Hebbel, traducere), Actul I. — I. Bogdan, Istoria Bucurescilor de G. I. Ionnescu-Gion (recensiune). — Sextil Puşcariŭ, Al şaselea anuar al Seminarului românesc din Lipsca (recensiune). — N. Iorga, I. Valaori şi D. Evolceanu: Cronică şi Bibliografie.

Povestea Privighetorii, e titlul uneĭ drăgălaşe poveştĭ compuse de prof. I. Manliu, după minunata poesie „înşiră-te-mărgărite“ de Vas. Alesandri. Broşurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 banĭ. Se află de vîndut şi la Tipografia nóstră.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşĭ stil plin de frumseţă, aceeaşĭ limbă românéscă curată, aceeaşĭ admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pământ. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creştin.

Sfînta şi Dumnezeéscа
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru
Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

Preţul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangelişti cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Posta redacţiunii.

„Tĕrnăveanul mic“, regretăm, dar nu se póte. Afacerea e odióasă şi apelul Dtale ar rĕmâné fără efectul dorit, ceea ce ar fi în detrimentul causeĭ. Salutare!

D coristă în B. Acum e alt nĕcaz. Neputêndu-ĭ face loc, de cât póte, în numĕrul viitor, şĭ-a perdut actualitatea. Póte vi-se va mai oferi ocasie. Complimente!

„Preotului bĕtrân“: Mulţumită, în numĕrul viitor. După cum cred eŭ, de data viitóre veĭ fi Dta cel dintâiŭ. De nu greşesc, apoĭ e mai preferabil ce a lăsat, de cât ce a luat. Mai scrie-ne şi altă dată.

Doctorului. Cât ce vom dispune de loc, îţi va veni rêndul. Îmĭ pare bine, că ne ajuţi, îţi sîntem recunoscătorĭ. Ceealaltă s'a dat la revisie. Respectuóse complimente!

Dlui *P. C.* în *O.* Scuzaţi de întârziere, în numĕrul viitor de sigur.

On. *S. Z.* în *B.* Primit. Resultatul îl veĭ vedé. Salutărĭ frăţescĭ.

Ujnémet. Cu mulţumită primit şi achitat până la 1-a Iuliŭ 1900.

M. Bĕld, Vălióra şi *Cetate de baltă.* Primit şi achitat pe an. 1899.

Deşani. Primit şi achitat pe an. 1897 sem. 2-lea şi 1898 sem. 1.

G. Cs. Déva. Primit cu mulţumită şi achitat 1898 Octobre—Decembre şi 1899 Ianuar—Martie.

Imbuz. Primit şi achitat an. 1899 Octobre—Decembre.

Căpuşul de Câmpie. Primit cu mulţumită şi achitat anii 1893—1895.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(9) 1—1

Licitare minuendă.

Subscrisul senat bisericesc pe basa planuluĭ şi a devisuluĭ de spese aprobat de Veneratul Consistoriŭ de Gherla cu datul de 31 Martie 1900 Nro 3056, escrie prin acésta licitaţiune minuendă verbală, pe cum şi cu oferte închise, pentru edificarea bisericiĭ celeĭ nóuĕ din Sâniosif şi a nume pe *ziua de 20 Maiŭ a. c. st. n. la 10 óre a. m.* Preţul strigărĭ va fi 21333 coróne 92 banĭ. Planul, devisul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedea în cancelaria oficiuluĭ parochial din Sâniosif p. u. Oláh-Szt-György comitatul Bistriţa-Năsĕud în órele oficióse până la ziua de licitare. Ofertele închise aŭ să se înainteze la adresa oficiuluĭ parochial numit cel mult până în 19 Maiŭ a. c. st. n. la 6 óre sara.

Din şedinţa ţinută la 29 April 1900.

Ştefan Buzilă preot, preşedinte. **Clement Ianul** notariŭ.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllöszög—Blaş.

(valabil din 1 Maiŭ 1900).

Sosésc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuş:*			1. *Cătră Teiuş:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ accelerat,	2·26	nóptea
„ accelerat,	12·28	„	„ personal.	2·52	„
2. *De cătră Copşa:*			2. *Cătră Copşa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ accelerat,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
„ personal,	2·51	„	„ accelerat,	12·29	„
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	12·47	d. m.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	7·15	sara	„ „	2·58	d. a.
„ „	8·25	dim.	„ personal,	9·10	dim.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaş 12 Maiŭ 1900. | Numĕrul 19.

Magiariĭ gr. cat. şi „Unirea“.

Duminecă dim. am primit cu *express,* rĕspunsul Ill. Sale Dlui Szabó Jenŏ. Scrisórea acésta ar fi putut eventual să apară în Nrul trecut al foiĭ nóstre, de n'ar fi fost spedată la ultima postă *Munkács.* Grozav de bine sînt orientaţi dniĭ din comitetul regnicolar al magiarilor gr. cat. cât nicĭ nu sciŭ unde e Blaşul, şi nu-ĭ mirare, că ast fel maĭ comit şi câte o greşală.

Lăsăm să urmeze în traducere fidelă acest rĕspuns, reservând a ne face observările nóstre la sfârşit.

Rĕspuns Preaonorateĭ Redacţiunĭ a „Unirii“.

Preaonorate Domnule Redactor!

Bucuros ne-am dimite în schimb de ideĭ cu „Unirea“, fóea coreligionarilor nostri românĭ greco-catolicĭ, în ceea ce privesce liturgia magiară. Am fi gata a o face acésta, de o parte pentru ca să dovedim, că mişcarea nóstră nicĭ de cât nu involvă gravamine pentru interesele coreligionarilor nostri românĭ, ma în casul, când magiarimeĭ greco-cat. i-s'ar da liturgia magiară, prestigiul unireĭ ar cresce enorm, şi acésta ar aduce şi românilor multe avantagiĭ materiale şi morale. mediate şi inmediate; de altă parte înse şi pentru aceea, ca discuţia asupra mişcăriĭ să o străpunem în presa bisericéscă, singură competentă.

Înse la orĭ ce discuţie cu bun sfârşit se recere primirea sinceră a unuĭ principiŭ fundamental comun, care să fie punct de mânecare pentru partide. Decĭ ca schimbarea nóstră de ideĭ să ajungă la ţînta dorită, ar fi de lipsă, ca şi „Unirea“ să recunóscă un ast fel de principiŭ fundamental, pe care şi noĭ se îl putem numi al nostru.

Preaonorat Domnia-Ta înse, de şi ziciĭ, că în fond nu aĭ nicĭ o escepţiune în contra, ca limba magiarilor greco-cat. neaoşĭ să fie introdusă în cultul divin, cu tóte acestea declarĭ, că ast fel de magiarĭ neaoşĭ nu există, şi întréga nóstră mişcare este numaĭ opera şoviniştilor şi a renegaţilor. Dacă decĭ Preaonorat D.-Ta în contrazicere cu adevĕrul istoric negĭ, că există magiarĭ greco-cat. dacă nu recunoscĭ, că în ţara acésta aprópe dóuĕ sute de miĭ de magiarĭ greco-catolicĭ nu vorbesc altă limbă de cât cea magiară, atuncĭ ne este imposibil a ne dimite în discuţie seriósă. Până când în presa română se afirmă sus şi tare, că magiarĭ greco-cat. nu există, până atuncĭ orĭ ce clarificare împrumutată rĕmâne imposibilă.

Noĭ am dovedit în memorandul adresat Sfîntuluĭ Scaun apostolic, că în patria nóstră tot de una aŭ fost magiarĭ, carĭ aŭ urmat ritul grecesc. Nu am tras la îndoélă, că în magiarimea de rit grecesc s'aŭ contopit în decursul vécurilor slavĭ şi alte elemente. Ne-am provocat la faptul, că comuna Hajdu-Dorog deja pe la mijlocul véculuĭ al XVII-lea numaĭ aşa a putut fi câştigată pentru unire, că s'a pus în prospect cultul divin în limba magiară. Peste tot la lumina scrutăriĭ neoccupate a faptelor, existinţa magiarilor greco-cat. o pot nega numaĭ aceia, carĭ ochĭ aŭ şi nu vĕd, urechĭ aŭ şi nu aud.

Am declarat de nenumĕrate orĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor, că nu servim nicĭ un fel de tendinţe politice; şi în p. V. al programuluĭ nostru, — am arĕtat, că nu voim să ştirbim nicĭ drepturile rutenilor, nicĭ ale românilor, ci, că din potrivă, chiar răzimându-ne pe drepturile lor, ne nisuim a esopera şi recunóscerea dreptuluĭ nostru. Şi atuncĭ când uniĭ aŭ adus înainte, că limba română în biserică e numaĭ un lucru de contrabandă, am declarat, că dacă româniĭ ar fi siliţi să reîntroducă limba slavică veche, noĭ am fi ceĭ dintâĭ, carĭ am protesta împotriva acesteia

Faţă de acestea „Unirea“ nu o dată a scris ast fel de articliĭ batjocoritorĭ în contra nóstră, în cât românii apar azĭ în întrégă presa şi opinia publică magiară ca duşmanĭ pe faţă a causeĭ magiarilor greco-cat.

Unde este decĭ basa comună, pe care am puté tracta unul cu altul?

Noĭ recunóscem cu plăcere existenţa românilor greco-catolicĭ şi dreptul la limba lor. Să recunósceţĭ şi Preaonor. D.-Vóstre existenţa magiarilor greco-cat. şi drepturile limbiĭ lor, şi apoĭ putem începe pertractările pentru asigurarea limitelor. Până atuncĭ înse acésta e cu neputinţă.

Regretăm, că din corespondenţele private a unor foĭ, „Unirea“ a concludat la fiascul peregrinajuluĭ nostru la Roma şi s'a bucurat de acela; cu tóte că mişcarea nóstră nu a făcut fiasco, şi nu are nime nicĭ o causă de a se bucura de acest pretins fiasco. Din articlul luĭ Kecskóczy Ödön nu se póte

---

Feuilleton.

Nevasta mea şi eŭ.

— de Otto Spielberg. —

Eŭ sînt de regulă bine dispus; nevasta mea numaĭ a rare orĭ. Eŭ îmĭ cânt cântecul: „Dómne, cât e de frumósă,“ — nevasta mea se vaietă de durere de cap. De nu-ĭ ud numaĭ de cât un ştergar cu apă rece să-ĭ fac o cataplasmă, saŭ de nu-ĭ rad numaĭ de cât hirean să-ĭ pun în céfă, saŭ cel puţin, de nu o conduc numaĭ de cât la sofă şi să-ĭ adiŭ obrajiĭ, atuncĭ îmĭ spune că-s neajutorit; şi de s'ar întîmpla să-mĭ vină mie când va vre'o durere de cap, atuncĭ aşĭ putea să mĕ prind pe orĭ cât, că şi ea ar face chiar ca mine. Cu aceste îmĭ piere orĭ ce dispositie şi vin în neplăcuta situaţie de a începe cértă cu cine îmĭ cade în cale . . . .

Eŭ iubesc liniscea. Când totul în casă e atât de liniscit, mĕ apucă un sentiment inspirator şi daŭ audienţă gândirilor mele. Nevasta mea înse zice, că de cât s'a măritat după mine, maĭ bine întra într'o mănăstire orĭ împletia cosiţă albă. Cel puţin o dată în patru sĕptămânĭ ar da câte o cină şi şi-ar petrece cu prietinile. O dată în sĕptămână ar veni Reuniunea damelor la ea şi cel puţin de treĭ orĭ pe sĕptămână ar trebui să se ţină gata de a primi visite. Dacă tu — zice ea ascuţit, — vreĭ să te închidĭ ca omida de mĕtasă, atuncĭ o poţĭ face, dar pe mine nu mĕ poţĭ aduce la atâta, — eŭ am lipsă de societăţĭ cu spirit. „Mărinţă, dă-mĭ sticla ta de mirosit mi se face rĕŭ“. — „De ce, rogu-te?“ — „De societăţile tale cele cu spirit, amestecat cu cafea.“ — „O, tu om rĕŭ!“ — Ea nu mi se maĭ arată în ziua aceea.

Ne-am propus, să facem o preumblare. Eŭ, pentru aerul cel bun, aşĭ urca bucuros dealul. Nevasta mea înse zice, că atuncĭ ar trebui să transpire prea tare. De-ĭ ziс: Acésta-ĭ chiar bine pentru tine, atuncĭ îmĭ rĕspunde: „Multele albiturĭ în casă nu-ţĭ plac“. Cu aceea sînt plătit şi-ĭ întind mâna ca un luptaciŭ prisonier . . . . . „drăguţă, n'ar fi bine să vedem şi noĭ o dată ciocârlia sburând şi să o audim cântând prin holde“? — „Acésta o poţĭ face singur, dacă-ţĭ convine — eŭ vreŭ înse să umblu între ómenĭ, că de aceea am eŭ garderoba cea elegantă nu pentru ciocârliile din câmp.“

Şi aşa ne preumblăm apoĭ, conduşĭ de cele maĭ deosebite sentimente. Salutăm pe promenadă . . . . în drépta . . . . în stânga . . . . domnul profesor . . . . dómna profesóră . . . . complimente . . . . plecăciune . . . . salutare . . . .

Nevasta mea e încântată, pe când eŭ tot ard, par'c'am şedut unde va pe urzicĭ. Şi mĕ şi cam înghimpă, căcĭ mĕ cuget, că la adecă, muerile esercită titlul de demnitate maĭ mult de cât bărbaţiĭ, de şi nu aŭ nicĭ un merit la acela. Mĕ cuget maĭ de parte, că adecă titulaturile şi onorurile fac pe muiere mărginită de spirit; că o muiere face adese pe bărbatu-so de rîs, dacă d. e. Exelenţa Sa are o muiere, care-ĭ o gâscă; maĭ de parte, că multe . . . . Aci trebue să încetez, căcĭ nevasta mea mĕ privesce atât de suspect. „Parcă resonezĭ în continuŭ?“ — „Ba nu“. — „Bine-ĭ, bine, vom vorbi maĭ târdiŭ.“

Eŭ iubesc mâncările acre, nevasta mea cele dulcĭ. „Orĭ“ îmĭ declară ea, „trebue să purtăm dóuĕ gospodăriĭ, una după gustul tĕŭ, una după al meŭ, orĭ mâncĭ şi tu ce îţĭ

ceti așa ceva, pentru că de ar fi chiar adevĕrat, (despre ce eŭ însĕ nu am nicĭ o cunoscinţă,) că óre care ceremonier s'a purtat în mod curios cu ocasiunea predărĭĭ memorandului nostru, acésta ar arĕta numaĭ atâta, că fără scirea luĭ s'a întîmplat ceva. Dar nu fără scirea Sfinţiel Sale. Sfinţia Sa a fost orientat despre aceea, că ce fel de vorbire i-se va adresa. Nu a impus oratorului tăcere, pe cum a scris „Unirea", fiind că a sciut bine, pentru ce ne presentăm înaintea Luĭ. Dacă faĭmele „Unirĭĭ" ar fi adevĕrate, întregul nostru comitet nu ar fi fost primit și încărcat cu distincta graţie de care s'a împărtășit.

„Unirea" zice, că românĭĭ n'aŭ întreprins nicĭ un paș pentru a provoca pretinsa isbândă. Asta o recunóscem și noĭ cu adaosul, că nicĭ nu ar fi putut face.

Căcĭ, dacă într'adevĕr acolo domnesce o ast fel de direcţiune slavofilă, pe cum scrĭĭ Preaonor. D.-Ta, atuncĭ interesul comun ar pretinde, ca românĭĭ și magiarĭĭ în contelegere să se siléscă a contrabalansa acest curent, pentru că separat nicĭ românĭĭ, nicĭ magiarĭĭ nu pot veni în considerare.

Alt cum direcţiunea rusofilă ce i-se impută acum Romeĭ, e tare neverosimilă. Roma nicĭ când nu a fugit după un ast fel de car, care nu o aștéptă. În aceea-și mĕsură iubesc acolo tóte naţiunile, cărora aparţin fiĭ credincioșĭ aĭ bisericiĭ. Roma nu stă în serviţul nicĭ uneĭ politice naţionale ultraiste.

Preaonorat D.-Ta aĭ cetit în vre o fóe óre care despre așa numita afacere a stégului. Fapt e, că noĭ am făcut ca stégurile austriace să fie înlocuite cu stégurĭ magiare. Împrejurarea, că cine va a însoţit lucrul acesta cu observărĭ glumeţe, și că declaraţia aceluia mi-se impută mie, să nu Te aducă în confusiune pe Preaonorat D.-Ta. Dór însuţĭ scrĭĭ, că nu eștĭ prietinul mișcărĭĭ nóstre, de ce dar să Te mânĭĭ pentru o glumă rea, pe care în urma urmelor nime nu a luat-o în serios.

Lucru maĭ serios e acela, că un bărbat eclesiastic de rit grecesc din Roma, s'a nisuit a mĕ capacita și cu aceea, că dór și așa viu românĭĭ și vor cere susţinerea nevătĕmată a limbeĭ lor bisericescĭ, demonstrând în contra limbeĭ magiare. Nu sciŭ, că óre cetesc în Roma „Unirea", saŭ nu, dar într'adevĕr, dacă aŭ cetit articlul scris despre peregrinajul proiectat, anevoe vor fi ajuns la o altă conclusiune.

Azĭ scim deja și bucuros recunóscem, că peregrinajul proiectat al românilor nu are nicĭ în clin, nicĭ în mânec cu mișcarea nóstră. Dar și acésta nu din „Unirea" am aflat-o, ci din desavuarea aceea, de care s'a împărtășit „Unirea" din loc competent.

Într'adevĕr tare mi-ar plăce a-l convinge pe coreligionarĭĭ nostri românĭ despre aceea, că mișcarea nóstră nicĭ de cât nu este păgubitóre pentru eĭ și pentru interesele lor. Dar dacă Preaonor. D.-Ta și de aci înainte veĭ vede în noĭ numaĭ rutenĭ „renegaţi," atuncĭ ne este imposibil a pune stavilă furtuneĭ, care erumpe după ast fel de afirmaţiunĭ icĭ colea în presa magiară împotriva preseĭ române.

Pacea nu noĭ o conturbăm.

Am rĕmas cu distinsă stimă

Budapesta 4 Maiŭ 1900.

Comitetul regnicolar al magiarilor catolicĭ de rit grecesc.

Szabó Jenő m. p.
membru al Caseĭ magnaţilor, președinte.

*

Ne bucurăm și noĭ alăturea cu Ill. Sa, că ţine să străpună discuţia „în presa bisericéscă, singură competentă," și promitem, că vom păstra obiectivitatea recerută.

Regretăm însĕ, că deja la început, nu putem recunósce acela-și principiŭ fundamental, comun cu Dsa. Da, noĭ negăm și acum existinţa neaoșilor magiarĭ gr. cat. și nu putem recunósce în unitatea limbiĭ, acela-și caractĕr naţional.

Avem și noĭ în Archidiecesă câte va sute de sĕcuĭ gr. cat., carĭ nu sciŭ limba românéscă, dar pentru aceea cu fală spun, că „én oláh vagyok".

În vestitul Macăŭ, pe care așa de a dese îl pomenesce și Ill. Sa, multă vreme românĭĭ gr. cat. n'aŭ întrat în biserica, în care rutenĭĭ întroduseră cu forţa limba magiară contra voinţeĭ Episcopuluĭ Szilágyi, care din acest motiv le-a și închis biserica dar eĭ o redeschiseră; și cu carĭ a purtat proces până la Roma, unde Rutenĭĭ aŭ fost rĕspinșĭ. Și spre ilustrare afle Dsa, că un ast fel de magiar gr. cat. s'a înfăţișat cu ocasiunea uneĭ înmormîntărĭ, la protopopul renegat și i-a declarat limpede „*esperes úr, a temetésnél az én udvaromban egy szót se énekeljenek magyarul, mert külömben csuffá teszem ott az emberek előtt, én oláh vagyok, nekem oláhul énekeljen!*"

Și credinciosul nu scia românesce, saŭ cel puţin nu scia așa de bine cum scia unguresce, și cu tóte acestea pretensiunea sa a fost fórte categorică.

Dar, ca să mergem maĭ de parte, vorbesc óre Irlandeziĭ altă limbă de cât cea angleză? și cu tóte acestea, nu l-am sfătui pe Ill. Sa să mérgă între eĭ și să le spună că sînt anglezĭ.

Nu maĭ ţină Dsa cu atâta tărie la acéstă basă, pe care însuși a făcut-o să încépă a se clătina, când recunósce, „că în magiarimea de rit grecesc s'aŭ contopit în decursul vécurilor slavĭ și alte elemente." Da, Ill. Dle, s'aŭ contopit multe elemente, așa de multe, cât dacă aĭ încerca să analisezĭ pe aceștĭ „magiarĭ gr. cat." n'aĭ afla între eĭ pe nicĭ unul de viţă curat magiară. Și chiar acésta este adevĕrata pricină, care ne îndémnă pe noĭ, să nu ne plecăm înaintea „scrutării nepreocupate a faptelor," și să nu ne lăsăm a fi orbiţĭ fără trébă de „lumina", care resultă din scrutarea acésta. Credeţi-ne Ill. Dle, că avem și noĭ ochĭ și avem și noĭ urechĭ, pe carĭ le scim folosi fórte bine, pentru destinaţia ce le-a dat-o Dumnezeŭ!

Étă dar, că în butul „prestigiuluĭ unirĭĭ", în ciuda multelor „avantagiĭ materiale și morale, mediate și inmediate", cu tot serviţul ce ni-l oferiţĭ, în casul când în biserica nóstră am fi siliţĭ să reîntroducem limba slavică veche, — noĭ, nu putem să ne punem pe aceia-și basă comună cu Ill. Ta, și vom continua și maĭ de parte a vĕ combate, deplinĭ încredinţaţĭ, că pe partea nóstră e adevĕrul.

Nu putem însĕ să nu ne mirăm, cum de se face pomenire în acéstă scrisóre de reîntroducerea limbeĭ slave

---

pun pe masă eŭ, nevasta ta. Căcĭ nu cred," — zice ea cu voce înălţată, „că eŭ așĭ avea gust de a mĕ împărtăși din acrele tale plăcerĭ". Ast fel am făcut compromisul, că o dată pe lună să mĕ împărtășesc de favoritele mele cele acre, și aceea se întîmplă în ziua, când îĭ daŭ banĭ pentru susţinerea caseĭ. „Vedĭ tu," îmĭ zice ea înfundând în portmoneu cele dóuĕ bancnote de câte o sută de marce, „cum fac eŭ tot pe placul tĕŭ. Nicĭ nu zicĭ nimic? Dar . . . ce se și cred despre tine? (Aci vócea eĭ le un accent tragic). Puteaĭ tu să-ţĭ laĭ o sută de femeĭ și nu aĭ fi nimerit una barĕmĭ, care să fie atât de modestă, ca mine". Eŭ, în loc de rĕspuns, daŭ din cap. „Nu!" strigă ea aprinsă de mânie, „bărbatul acesta-ĭ nesuferibil". Și cu vorbele aceste ĭa o posiţie de teatralistă.

Medicul nĭ-a consultat se mergem la băĭ; eŭ la Karlsbad ca la Baden-Baden. „Dar ambiĭ de o dată nu putem părăsi casa", acésta-ĭ prima eĭ opinie categorică. „Póte să erumpă vre un foc, póte veni o tempestate, — póte fulgere, — póte vre o rumpere de nor, — póte . . . ." „Prea bine," îl întrerump eŭ vorba, „atuncĭ merg eŭ întâiŭ, că așa a spus medicul." — „Mĭ-am închipuit numaĭ de cât, că domnul bărbat va vrea să călătoréscă întâiŭ, și muierea póte rĕmânea singură spre a păzi bordeiul. Fórte bine, minunat chiar! Tot mereŭ învĕţăm a vĕ cunósce pe voĭ bărbaţiĭ, — ah, că eŭ avuĭ nefericirea (aci suspină de se cutrămură) de a mĕ mărita după un așa bărbat! (Aci o pausă și de óre ce eŭ nu ĭ-am rĕspuns nimic, continuă ea:) Tu aĭ fi bun bucuros să te scapĭ de mine? Să vede că trăesc prea mult! Da, ţĭ-ar trebui altă femee tinĕră . . . . ." — „Te rog să tacĭ aceste nu le pot suferi."

Cine a avut ast fel de dispute, acela scie, cum taie în carne viie ast fel de împutărĭ și ce sguduire teribilă pot causa. Și fără de a mĕ cugeta mult, continuaiŭ: „Atuncĭ călătorésce tu la Baden-Baden și până atuncĭ eŭ rĕmân acasă". Cu aceste a încetat furtuna.

De patru zile îmĭ umblă în sus și în jos . . . . ușa caseĭ se deschide tot mereŭ, o dată întră, maĭ croitorésa, maĭ modista, maĭ un comis din prăvălie cu pachete colosale. Chilia de locuit e ca un magazin de vesminte și când eŭ trebui se erump, vĕdînd grămada ce trebuia dusă la tren: „Ar crede omul că tu nu mergĭ la băĭ spre căutarea sănătăţiĭ, ci te muţĭ cu totul," atuncĭ sări aprinsă ca o flacără și mi se postă înainte cu vorbele: „Ce, aĭ voĭ póte să merg la băĭ ca o cerșitóre?" — „Mi se pare" — cutezaiŭ eŭ a observa, — că aicĭ încă nimenea nu te-a ţinut de atare". — „Aci în loc", rĕspunse ea, „aci e cu totul alt ceva, pentru aci vedĭ bine e garderoba destul de bună. Dar cugetă, când voiŭ face preumblările de după amézĭ în pro . . . . . ?" Eŭ mĕ scărpinaiŭ după urechĭ. „Alt cum", adause ea, aceste tóte sînt lucrurĭ care tu ca bărbat nu le pricepĭ și decĭ nu poţĭ judeca asupra lor."

Și apoĭ întorcêndu-se spre croitorésă, îĭ zise clătinând din cap: „Îţi spun, draga mea, cu bărbaţiĭ trebue să aĭ multă răbdare. Nu te mărita în vecĭ!"

Trad. de

Ioan Pop Reteganu.

vechĭ în biserica românéscă? Are acéstă limbă vre un titlu de drept, ca limbă liturgică a bisericiĭ române? Credem, că nu! Dacă cât va timp, Românii copleşiţi de Slavi, slăbiţi din cale a fară, fără ideal şi lipsiţi de energie, aŭ suferit, ca în biserica lor să se introducă ca o adevĕrată contrabandă limba acésta, nu urméză, că eĭ ar fi recunoscut'o vre o dată de limbă a bisericiĭ lor. Şi ast fel şi binevoitorul Dtale serviţiŭ rĕmâne fără mulţumită.

După tóte acestea am puté încheia discuţia, care, după cum susţiĭ Ill. Ta „e cu neputinţă.“ Noĭ negăm hotărît drepturile pretinşilor magiarĭ gr. cat. la limba liturgică magiară, şi repeţim, că pe tótă ceata acestora o considerăm de ceea ce este, de nisce renegaţi, carĭ îşĭ uĭtă trecutul némuluĭ lor, şi carĭ pentru trecĕtóre bunurĭ materiale abzic de naţionalitatea lor.

Şi dacă cu tóte acestea mai continuăm discuţia, e ca să nu lăsăm fără reflexiune ultimele pasaje din acéstă scrisóre — rĕspuns.

Se susţine că dl Kecskóczy a spus minciunĭ. De ce nu l'aţi adus la ordine, căcĭ dór „Bud. Hirlap“ unde a apărut corespondinţa respectivă, nu e un ziar de a dóuă mână?

De asemenea declinĭ de la D.-Ta paternitatea aseratuluĭ cu stégurile austriace. Dar nu-l jicnesce óre pe un membru al caseĭ magnaţilor, când i-se atribue ast fel de „glume rele“, şi nu crede, că e de datorinţa sa să desavueze pe ceĭ ce le-aŭ scornit? Dta, care eştĭ aşa mare catolic. nu trebuia să permiţĭ, ca din ast fel de glume nesărate să se pornéscă o furtună de înjuriĭ la adresa unor catolicĭ ca Dta, trebuia să daĭ de mult lămuririle cuvenite şi să nu maĭ aştepţĭ, să te provocăm noĭ.

Că Sfinţia Sa a oprit pe Episc. Válvi, să nu-şĭ spună oraţia pregătită de a casă, de ce încercaţi de a o maĭ nega, e un lucru de care s'a scris aprópe în tóte ziarele?

Aserţiunea, că românii din a lor parte n'ar fi putut contribui, dacă ar fi voit, la neisbînda peregrinajuluĭ, — o lăsăm fără rĕspuns.

În schimb înse nu putem să nu-ţi facem împutarea, că dacă Ill. Ta eştĭ aşa de convins, că Românii n'ar fi putut face nimic pentru pretinsa neisbândă a peregrinajuluĭ, atuncĭ de ce tot Dvóstre aţi fost aceia, carĭ v'aţi aruncat cu o furie neauditĕ asupra bisericiĭ nóstre, asupra iubituluĭ nostru Mitropolit, asupra bunuluĭ Episcop Pavel, asupra „Unirii“ şi asupra tuturor Românilor? E acésta caritate creştină? ast fel sciţi Dvóstre predica bunaînţelegerea între ceĭ de o lege? aşa lucri Dta, magnat al ţĕriĭ, pentru apĕrarea naţionalităţilor din acéstă patrie?

Trist, fórte trist!

Recunóscem, că e pe partea Ill. Tale dreptatea, când spunĭ, că „Roma nu stă în serviţul nicĭ uneĭ politice naţionale ultraiste.“ Da, aĭ perfectă dreptate, rĕmâne înse neschimbată afirmarea nóstră despre simpatiile rusofile, carĭ la Roma îs în primul plan. Ill. Ta n'aĭ cetit dóră intervievul, pe care Sfinţia Sa l-a avut în timpul din urmă cu un diplomat rus şi cu care ocasie a dat pe faţă acele simpatiĭ?

Se nu creḑi înse, că susţinênd aceste, noĭ am vré să zicem, că Roma nu iubesce în aceea-şĭ mĕsură pe tóte naţiunile. Nu! Chiar iubirea acésta îndémnă pe Sfîntul Scaun, să-şĭ arete deosebita sa simpatie, cătră acele popóre, carĭ sînt maĭ aprópe de biserica catolică şi pe carĭ voesce să le atragă în sinul iubitor al acesteĭ biserici cu ajutorul mareĭ împĕrăţiĭ ruse.

Ar maĭ fi de limpeḑit cestiunea cea într'adevĕr fórte seriósă. Te am rugat, şi repeţim a te ruga, să ne descoperĭ pe acel bărbat, orĭ care ar fi acela, care ţi-a spus, că proĭectatul nostru peregrinaj va fi o demonstraţie contra limbeĭ magiare. Nu scim cu cine aĭ stat Dta de vorbă în Roma, dar facem cea maĭ categorică declaraţie contrară acesteĭ acuse şi stăm cu fruntea ridicată în faţa orĭ cuĭ, care va avé curajul să o susţină acésta publice. Ill. Ta sci cât preţuesce onórea, tot aşa de bine scim şi noĭ şi ca creştinĭ şi ca preoţi. Aşteptăm deci să rupĭ taĭna de pe acest acusă şi să ne numescĭ pe acel „bărbat eclesiastic din Roma“, care a apreţiat aşa de nedrept un lucru, înainte de ce acela s'ar fi făcut, saŭ cel puţin s'ar fi însinuat la locurile competente.

În sfârşit susţiĭ, că personal eştĭ convins, că nu vrem să demonstrăm, dar acésta n'o sci din „Unirea“, pentru că din articliĭ „Unirii“ reésă chiar contrariul.

Te rugăm Ill. Dle în chiar interesul binepriceput al păciĭ şi a buneĭ înţelegerĭ, să ne spuĭ, în carĭ articliĭ aĭ „Unirii“ aĭ cetit aşa ceva, carĭ sînt respectivele pasagiĭ, căcĭ noĭ nu le cunóscem, nicĭ le scim.

Sperăm în sfârşit că Ill. Ta nu veĭ lipsi a ne rĕspunde şi la întrebările aceste, cu aceia-şĭ loĭalitate, ca de data trecută.

Cu deosebită stimă!

Blaş la 8 Maiŭ n. 1900.

Aurel C. Domşa
redactor responsabil.

Ajutoriul de stat în diecesa Lugoşului. — Ministrul de culte şi instrucţia publică, a asignat, — cu ceva maĭ înainte de cât în Archidiecesă, — suma de 18839 fl. ca întregire a venitelor pe 1899. Ca basă de împărţire, — acceptată spre generală îndestulire şi din partea ministrului, — s'a adoptat propunerea Preav. Ordinariat. carele, a întregit, cu puţine escepţiunĭ, venitele preoţilor teologĭ la 550 fl. şi ale moraliştilor la 300 fl. Venitele s'aŭ socotit după fasiunea pentru conscrierea de congruă.

Condiţiunea, de a se vidima cuitele din partea organelor administrative civile, s'a omis şi în schimb s'a făcut concesiunea, ca sumele destinate preoţilor, carĭ într'aceea ar fi repausat, să le pótă ridica ereḑiĭ lor legalĭ. Maĭ înainte acésta trebuia să se céră din cas în cas de la Minister. Pe cât aflăm, baniĭ s'aŭ şi trimis, ca şi în anul trecut, de a dreptul tuturor preoţilor respectivĭ, pe lângă detragerea a 2% în favorul fondurilor diecesane: viduo-orfanal şi al preoţilor deficienţi. — acésta fiind în diecesa Lugoşuluĭ cheia de contribuire din partea preoţilor pentru numitele fonduri.

Ne pare bine, că dl Ministru a făcut concesiunea acésta şi ar fi fost nespus de bine, dacă ea s'ar fi făcut şi Archidieceseĭ.

Sinódele bisericiĭ gr. ort. — Continuăm azĭ raportul despre sinódele bisericiĭ gr. ort.

În şedinţa a V. a sinoduluĭ Archidiecesan, dep. Dr Chirtop, interpeléză presidiul, dacă are cunoscinţă, că unĭi dintre protopopĭ, violéză caractĕrul naţional român al bisericiĭ şi estradaŭ atestate în limbă străină. Mitropolitul declară, că n'are cunoscinţă de aşa ceva, dar va nisui pentru susţinerea dreptuluĭ limbeĭ române. Tot atuncĭ se decide o nóuă arondare a protopopiatelor, cu desfiinţarea protop. Avrig şi Dobra, şi cu contopirea protop. Solnoc în cel al Cetăţiĭ de pétră.

Sinodul archidiecesan după o desbatere maĭ îndelungată a acceptat propunerea comisiuneĭ pentru edificarea catedraleĭ în strada Măcelarilor. De asemenea a primit înaintarea archimandritului *Dr Ilarion Puşcariŭ* la trépta archiereiĭ votându-i un adaus de salar de 1200 cor.

În şedinţa a VI. dep. Dr Ioan Ivan interpeléză în afacerea numiriĭ episcopului romano-catolic de la Alba Iulia de episcop al Transilvanieĭ şi întrébă, dacă are presidiul cunoscinţă oficiósă despre acésta şi ce are de cuget se facă pentru ca prin acésta se nu sufere vaza bisericiĭ nóstre egal îndreptăţite? Presidiul rĕspunde înmediat, că n'are cunoscinţă oficială despre acésta, dar de alt cum pe biserica nóstră numirea atinsă nu o póte jigni, căcĭ mitropolitul ortodox român din patrie este tot o dată şi archiepiscop al bisericiĭ ortodoxe din Transilvania, deci în rang maĭ înalt.

La Arad continuă a se întîmpla scene tot maĭ interesante. În şedinţa a V. venind vorbă despre rehabilitarea păr. Mangra, adv. Rotariŭ a învinuit pe Episcopul, că s'a căciulit pe la Guvern pentru Mangra, ér pe acesta, că prin purtarea sa a dat guvernuluĭ prilej să se amestece în autonomia bisericiĭ. La învinuirea acésta a rĕspuns însuşĭ Episcopul în o lungă şi des aplaudată vorbire, spunênd, că el n'are datină a se căciuli nicĭ în sus, nicĭ în jos. De la guvern a pretins sistarea afacerii care n'a avut nicĭ o dată nicĭ un temeiŭ. A lucrat spre a ridica de sub acusă pe un fiĭ sufletesc, care l-a fost elev, pe pe care îl cunósce de mult, care a lucrat 30 anĭ cu credinţă bisericiĭ sale şi pe care l-a făcut acum protosincel. Afacerea acésta era maĭ să se termine, când a întrevenit la guvern fiĭ destinşĭ, persóne sus puse, carĭ l-aŭ acusat, intrigând în potriva Episcopuluĭ, şi aşa maĭ de parte.

În şedinţele de Joĭ 2 Maiŭ n. când cu raportul afacerilor scolastice, după ce dl deputat Goldiş Vas. aduce elogiĭ dluĭ Ciorogariŭ, a venit vorba şi despre chipul cum s'ar puté ajuta şcolile confesionale prin împreună lucrarea cu gr. cat. Spre acest scop s'a trimis câte o adresă episcopilor nostri de la Lugoş şi Orade. Cel dintâiŭ n'a rĕspuns nimic, ér al doilea, cu subscrierea vicariuluĭ general canonicul Lauran, sfătuiesce în rĕspunsul sĕŭ pe Episcopul Goldiş, „să

trécă cu toţi credincioşii la legea gr. catolică, şi atunci vor înceta tóte neînţelegerile şi greutăţile."

În şedinţa de Sâmbătă în acela-şi Sinod. s'a făcut alegerea Vicarului episcopesc de la Orade. Preacuv. Părinte *Vasile Mangra*, protosincel şi prof. de teologie a primit 30 voturi, fiind 20 bile albe, şi ast fel a fost declarat de ales.

Ca întregire a raportului din numĕrul trecut, aflăm din un fragment a epistolei dlui Babeş, publicat în „Trib. pop.", că dsa şi-a motivat renunţarea şi cu aceea, că „organul publicistic din Arad, mi-a atacat dreptul şi îndreptăţirea de representant al diecesei."

Revistă bisericéscă.

Roma. În ziua Sf. Paşcĕ latine a repausat la mănăstirea passioniştilor Părintele *Vasile Laureri* la vîrsta de 74 anĭ. Repausatul a petrecut în România peste 15 anĭ, ocupând funcţiunile de profesor la Seminar şi tot o dată de Vicar general. El a fost cel dintâiŭ canonic în capitlul din Bucurescĭ. De şi venise la vîrstă înaintată în România, totuşi a învĕţat bine limba română şi tot de una s'a arĕtat cu deosebită dragoste faţă de instituţiunile Bisericii catolice de rit grecesc şi mai ales faţă de Biserica greco-catolică română. Bărbat înzestrat cu o ştiinţă filosofică şi teologică superióră şi tot o dată cu vîrtuţi creştineştĭ fórte rarĭ, prin acestea ca şi prin esteriorul sĕŭ grav, plăcut şi oriental, îţi invoca figura Mareluĭ Vasilie, — impunea stima şi veneraţiunea cea mai mare la toţi câţi ajungeaŭ a-l cunóşte. Fiind încă în Bucurescĭ a publicat un op bine apreţiat asupra calendariului şi dóuĕ catechisme, tóte în limba română. Ill. Sa Dr Demetriŭ Radu, Episcopul Lugoşului, îndeosebĭ a pierdut în persóna Părinteluĭ Laureri un cunoscut şi amic ca şi carele rarĭ se găsesc în zina de azĭ. De pe patul morţiĭ, din Roma unde s'a retras în anul 1896, printr'un confrate al sĕŭ, a trimis Illustrităţiĭ Sale următórele frumóse cuvinte: „scrie Episcopuluĭ, că Sâmbătă în 10 Martie am primit sacrul viatic, şi că cea din urmă cetire ce am făcut-o cu o zi mai înainte, a fost aceea a Pastoraleĭ colective dată de Episcopiĭ Românĭ aĭ Mitropolieĭ Blaşuluĭ şi carea fórte tare mĭ-a plăcut." Ast fel acest Părinte venerabil după o viéţă întrégă petrecută întru deprinderea celor mai alese vîrtuţi creştinescĭ, în urma unuĭ morb îndelungat, a trecut în liniştea Mănăstireĭ la sinul Tatăluĭ ceresc. În vecĭ pomenirea luĭ!

Revistă politică.

Austria. Împăcarea Românilor bucovineni cu presidentul ţĕriĭ aŭ avut de urmare sistarea naţionalisteĭ foĭ „Patria". Deputatul dr Popovicĭ stă de parte de împăcarea acésta. În ce condiţiĭ s'a făcut, lămurit nu se scie. E fapt, atâta că fóea s'a sistat, şi dl Dr V. Branisce s'a reîntors la Braşov. Se pare, că şi de data asta Românii vor fi traşi pe sfóră.

Corespondinţe.

Oradea-Mare, 24 April 1900 n.

M. O. Dle Redactor!

Ziua a dóua a Paştilor, pentru publicul gr. cat. român din Oradea-Mare, a fost o adevĕrată zi de sĕrbătóre. — Pe cum prea bine ştiĭ-Ţi Canonicul Abate şi Vicariul general episcopesc Ilustrissimul şi Reverendissimul Domn *Dr Augustin Lauran*, mai în zilele trecute fu promovat din partea fericitului nostru Părinte Papa *Leone XIII.* la demnitatea de Prelat domestic. Denumirea acésta, care cu tot dreptul póte fi considerată nu numaĭ distincţiune pentru persóna Il. Sale, ci şi pentru diecesa întreagă, a adus în mişcare inimile celor ce se interesézĕ mai viŭ de afacerile nóstre bisericescĭ, şi acésta cu atât mai vîrtos, căcĭ Il. Sa Dr Augustin Lauran este primul prelat domestic din diecesa nóstră.

Primiĭ ceĭ ce l'aŭ gratulat pe noul Prelat — după Esc. Sa Episcopul diecesan, aŭ fost superiorii seminarului domestic şi profesoriĭ preparandieĭ diecesane împreună cu tineretul de sub conducerea lor. (Aci însĕmn că gratulaţiĭ aŭ mai sosit de la Eminenţa Sa Dr L. Schlauch, cardinal; de la Esc. Sa Victor Mihályi, mitropolit; de la Esc. Sa Ioan Szabó, episcop; de la Il. Sa Demetriŭ Radu, episcop; de la Il. Sa Gustav Majláth, episcop etc. etc. parte pe cale telegrafică, parte prin postă). Dar tineretul din ambele institute, a căror Rector, respective Director este noul dignitar, nu s'a îndestulit numaĭ cu atâta, nu s'a îndestulit să-şi manifeste bucuria şi iubirea numaĭ între părepiĭ chiliĭ superiorului, ci a vrut să-şi presente omagiile chiar şi în faţa publicului.

Drept aceea s'a decis ca tineretul institutelor amintite, să aranjeze în onórea Il. Sale o festivă, a dóua zi de S. Paşcĭ.

Publicul era adunat la S. Biserica din Olosig, unde preabunul nostru Archiereŭ venise a asculta Sta Liturgie. După liturgia pontificată de Il. Sa Lauran, înconjurat de asistinţă numerósă, Episcopul veni în Seminar, ca să vază alumniĭ, speranţa viitoruluĭ, să se delecteze în feţele sănătóse ale lor, şi să se întreţină cu eĭ, cum a făcut şi de altă dată, a dóua zi de Paştĭ. — Întru aceste publicul, inteligînţa şi ţăraniĭ împreună cu alumniĭ, se adunaseră într'o sală din etaj a Seminarului, împodobită simplu, dar cu gust. Îţi salta inima de bucurie să veḑĭ adunată flórea românilor Oradanĭ într'un loc şi să veḑĭ pe ţăraniĭ ceĭ simpli cu câtă pietate căutaŭ în laturĭ şi aşteptaŭ, să vadă ce o se fie, cugetaŭ bieţiĭ că aŭ ajuns în raiŭ, căcĭ după conceptul lor atâta frumseţă — am auḑit zicêndu-se — numaĭ în raiŭ se póte.

În fine a succes ca Il. Sa să fie condus în sală. Era o conjuraţie întreagă, în care cea mai mare parte avu — chiar Esc. Sa; în dînsul ne era tótă speranţa, căcĭ fără Esc. Sa nu ştiŭ fost ar fi în stare cineva să-l conducă în public pe noul Prelat şi să-l ţină acolo, ca să asculte laude la adresa Sa! În faţa Episcopului sĕŭ a trebuit să rămână, a trebuit să-şi plece capul înaintea voiĭ luĭ Dumnezeŭ şi a — tineretului.

Se începu festiva după programa următóre:

1. *Marş festiv* (Fr. Tucsek) esecutat prin corul instrumental seminarial şi preparandial.

2. *Proemiu*, rostit de Ioan Papp sen. stud. de cl. VIII gimn.

3. *Imn ocasional* (Fr. Tucsek), predat de corul vocal şi instrumental aĭ ambelor institute.

4. *Odă română* (Dr C. Bulcŭ), declamată de Ioan Lupuţiŭ stud. de VIII cl. gimnasială.

5. *Quartett din Puritani* (Bellini), pe clavir B. Suhajda stud. de cl. IV. gimn.; cu flaută M. Paşcuţiŭ stud. de cl. VIII gimn.; cu violina Al. Csősz abit. prep.; cu cello Fr. Tucsek, prof. de musică.

6. *Odă magiară* (V. Hetco), declamată de Ales. Papp, abit. prep.

7. *Singur vighez*, solo cântat de Mich. Szilágyi abit. prep. şi acompaniat de cor mut.

8. *Odă latină* (G. de Philippis) declamată de Ioan Moldovan stud. de cl. VI gimn.

9. *Salve o Padre* (Aldego) esecutat prin corul vocal şi instrumental sem. şi prep.

10. *Marşul luĭ Piŭ al IX.*, de corul instrumental al ambelor institute.

Îţi creştea inima să vezĭ cum, şi cu câtă însufleţire, s'aŭ predat punctele singuratice. Programa fu esecutată cu cea mai mare rigóre şi cele 10 puncte furĭ predate în decurs de abia o óră. Publicul era încântat, căcĭ nimenea nu-şĭ putea închipui să fie în stare tineretul nostru a procura o ast fel de surprindere, de sigur plăcută, cu atât mai vîrtos, că până acum, luând a fară biserica, nu se produse în public nicĭ când.

Proemiul a stors lacrimĭ din ochiĭ sĕrbătoritului, carĭ póte eraŭ produse de surprinderea ce i sa făcut: Odele şi imnul de sub punctul 3 aŭ fost compuse a nume pentru ocasiunea acésta. Tótă programa a fost esecutată cu cea mai mare promptеţă, şi spre îndestulirea óspeţilor; mai mult plăcu partea musicală şi pe cum am observat, nu numaĭ óspeţiĭ, ci chiar şi Escelenţa Sa a ascultat cu o deosebită atenţiune *Quartettul din Puritani*. La punctul 10 óspeţiĭ nicĭ că voiră să se departă; când să ridică Dr Lauran, şi cu lacrămĭ în ochĭ se adresézĕ Escelenţeĭ Sale Episcopului şi óspeţilor declarând, că dînsul nu a meritat o ast fel de sĕrbătorire, şi cum că Escelenţa Sa este cel ce trebue sĕrbătorit, fiind că El are partea cea mai mare, că fu ridicat la dignitatea de prelat; chiar pentru aceea el dacă avea cunoştinţă despre cele ce se pregătesc, ar fi contramandat; tot o dată înaintea óspeţilor promite Episcopuluĭ sĕŭ fidelitate întru tóte şi sărutând mânile Escelenţeĭ Sale, care de noŭ îĭ gratuléză între strigăte de „să trăiască Escelenţa Sa" „să trăiască Il. Sa", óspeţiĭ începură a părăsi sala.

După festivitate óspeţiĭ toţĭ din noŭ l'aŭ gratulat pe noul prelat, se aranjă un dejun şi apoĭ se depărtară împreună cu Episcopul. Aŭ fost de faţă dintre eclesiasticĭ; Esc. Dnul *Mich. Pavel*, episcop diec., Moise Neşiŭ, canonic, I. Maga, canonic, P. Mihuţiŭ, protopop; Dr Fl. Stan prof. gimn.; Dr I. Ardelean prof. gimn. em.; Dr C. Bulcŭ secr. episc.; P. Popescu prof. de religiune şi limba rom.; G. Darabant act. ep.; — dintre

domnii: Medvigy preș. de consiliŭ; Ath. Marienescŭ, membru al Academiei române jude la Tabla reg.; I. Veress jude tr. în pens.; T. Lazar. adv.; Dr Dem. Kiss, adv.: Dr Cor. Pop, adv.; Dr G. Maté subjude la trib.; Dr A. Lazar, adv.; G. Ciora, cantor; Gavr. Pall, înv.; Gr. Torsan. înv. etc. mai de parte: Dna Mihuțiŭ, dna T. Lazar, dna Kiss, dna Murĕșan. dna O. Pop. dna Máté, dnele T. și A. Lazar, dna Tucsek, vĕd. I. Szabó, dna Popescu. vĕd. Diț, vĕd A. Creț etc. Domnișóre: Gizella și Cornelia Erdélyi, Livia Busilla, Eugenia Fritea, Fabiola Amați, dșóra Páll, Mărióra Papp, Valeria Muth etc. și în fine o mulțime dintre poporenii Olosigului.

Încheiŭ corĕspondința cu aceea speranță, că superioritatea institutelor va afla ocasiune încă mai de multe orĭ preste an să aranjeze ast fel de festivități, pentru ca să aibă și publicul român din Orade un loc, unde să se pótă delecta în artă, și pentru ca și alumnii institutelor amintite să se învețe cu publicitatea. să se deprindă în tot ce e nobil și frumos, să știe representa, și se am și eŭ ce raporta și din Orade. (Aci în paranteze Vĕ șoptesc ca să nu audă nimene. cum că tótă sĕrbarea fu aranjată de M. O. D. Dr *L. Pallady* v.-Rector seminarial, și prin urmare luĭ este a se mulțumi succesul.)

Cu stimă:

P. C.

Anul iubilar.

Recomandăm atențiunii On. nostri cetitorĭ următórea corespundință, în care bravul cler și inteligință din jurul Băiĭ-marĭ, diec. Gherla, face deja pregătirile pentru sĕrbătorirea demnă a anuluĭ iubilar și a centenaruluĭ al doilea al sf. Unirĭ. Dele Dumnezeŭ, ca să aivă câțĭ mai mulțĭ imitatorĭ!

Șișeștĭ 4 Maiŭ 1900.

Onorată Redacțiune!

În 25 Aprile a. c. s'aŭ ținut aicĭ în Șișeștĭ ședința comitetuluĭ central al despărțământuluĭ „Asociațiuneĭ“ pentru comitatul Sătmar.

Cu acéstă ocasiune s'aŭ adunat mulțĭ preoți și mireni, carĭ se interesézĕ de progresul și cultura poporuluĭ român. După terminarea agendelor oficióse ale despărțĕmîntuluĭ, s'aŭ discutat asupra însĕmnătățiĭ speciale a anuluĭ curent. pe cum acésta se relevézĕ din „Epistola Pastorală“ a Episcopatuluĭ nostru venerabil, din provința mitropolitană de Alba-Iulia-Făgăraș.

Era frumos și pătrundĕtor, cum toțĭ cei de față, inteligință și popor, aŭ fost de acord și unanimĭ în părerea. că trebue să dăm și noĭ dovadă lumiĭ despre credința nóstră, despre zelul, ce aŭ avut pururea poporul român în conservarea și desvoltarea simțĕmintelor sale religióse. Sub impresiunea acestor ideĭ s'aŭ și constituit o conferință „ad hoc“ sub conducerea M. O. D. Georgiŭ Șuta protopop-paroch în Moftinul-Mic, și s'aŭ redactat următorul proces verbal.

„Protocol, luat în Șișeștĭ la 25 Aprile 1900. Presenți aŭ fost preoțiĭ și mireniĭ subscrișĭ. Obiectele:

I. Luând de basă și de îndreptar: „Epistola Pastorală“ a Veneratuluĭ Episcopat al provinței mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia-Făgăraș, din 6—18 Ianuarie a. c. Nr. 470, — mitropolitan, — îndemnați de zelul nostru religios, deșteptat prin spiritul ce respiră din aceea „Epistolă Pastorală“, pentru sĕrbătorirea cât maĭ vrednică a acestuĭ an memorabil, am aflat de bine. ca după esemplul credincioșilor din alte națiunĭ catolice, și conform dorinței poporuluĭ nostru credincios:

Să aducem omagiŭ public și solemn Mântuitoruluĭ Nostru Isus Christos. după intențiunea Preafericituluĭ Nostru Părinte Papa Leon XIII, interpretată nóuă prin rostul veneratuluĭ nostru Episcopat.

Asemenea să sĕrbătorim în mod solemn și public aniversarul al dóuĕ-sutelea de la s. nóstră Unire cu Roma.

Cu ocasiunea acestor solemnităț să ne îndemnăm cât maĭ numeroși la participare la pelerinajiul iubilar la Roma, ce se aranjézĕ prin Redacțiunea „Unireĭ“ din Blaș.

II. Ce privește timpul și locul pentru ținerea acestor solemnități:

Conferența „ad hoc“ decide în unanimitate, ca solemnitățile proiectate să se celebreze în Șișeștĭ, în biserica parochială, votivă pentru S. Unire a tuturor Românilor cu S. Scaun Apostolic de Roma. Ĕră timpul se ficsézĕ ast fel:

a) Pentru serbările iubilare ale ducentenaruluĭ S. Unirĭ să fie ziua SS. Apostoli Petru și Pavel, 12 Iuliŭ a. c. st. n.

b) Pentru omagiul solemn de adus Rĕscumpĕrătoruluĭ Nostru Isus Christos, ziua de S. Mărie-Mare, 28 August a. c. st. n.

III. Pentru realisarea acestor resoluțiunĭ pie se adoptézĕ unanim următórele modalități:

a) Să se pregătéscă credincioșiĭ evlavioși la aceste solemnități: prin predicĭ acomodate, prin învățăturĭ, după spiritul „Epistoleĭ Pastorale“;

b) Să se alégă comisiunĭ dintre preoți și mireni pentru aranjarea vrednică a acestor serbărĭ;

c) Să se róge Veneratele Ordinariate diecesane de Oradea-Mare și de Gherla, să binevoiéscă a încuviința și promova aceste solemnități, și să binevoiască a se representa la ele, pe cum să se învite și auctoritățile publice administrative și judecătorești, de pe teritorul comitatelor Sătmar și Solnoc-Doboca.

(Va urma.)

Fondul de salarisare.

În loc de cunună veștedítóre pe cosciugul repaus. Iosif Ciura, paroch în Buciumșésă, s'aŭ primit de la fiĭ seĭ: Alesandru. Simeon și Amalia suma de . . . 20 cor.

Maĭ noŭ.

La încheĭerea foiĭ primim scirea, că Maestatea Sa a numit canonic în Capitlul dieceseĭ de Lugoș pe Preaon. ***Mihaiŭ Gianu***, protopopul Bogșeĭ montane.

Felicitările nóstre!

NOUTĂȚI.

Scirĭ personale. Escel. Sa I. P S. Dn. Mitropolit s'a reintors Sâmbătă dim. de la Budapesta.

Din Archidiecesă. On. *Ioan Blaga,* adm. paroch. în Ghirișul rom. tr. Coșocna și On. *Ioan Săbăduș,* adm. paroch. în Pănade, tr. Bĭia, aŭ fost numițĭ parochĭ.

Întru memoria luĭ George Barițiu s'a celebrat și anul acesta un părăstas în biserica gr. cat. din Sibiŭ. A oficiat protop. I. V. Rusu și capel. Togan. „Tribuna“ folosesce potrivita ocasie, să spună, că la mormîntul acestuĭ mare bărbat, care atâta a lucrat pentru némul sĕŭ, nu este de cât o simplă cruciuliță de lemn.

Concurs la parochie. Pentru completarea parochieĭ Craĭfalăŭ în protop D.-Sân-Mărtin, se escrie concurs cu terminul de 31 Maiŭ n. Beneficiile sînt: Casă parochială de lemn cu 2 chiliĭ, tindă și cămară. Șură nóuă cu 2 despărț. Culină de vară, grânariŭ, celariŭ și un coteț. Porțiunea canonică 7 jug. 307□ cemeteriul vechiŭ și noŭ amêndóuĕ de 2 jug. Lectical de la 76 familiĭ, și venitele stolariĭ îndatinate.

Scolastic. Esamenele de cualificare cu învĕțătorĭ de la scolile poporalĭ din archidiecesă, se vor începe la 1 Iuniŭ n. c. — Despărț. Aiud al reuniunĭ învĕț. archid. își va ține adunarea generală în scóla din Aiud la 18 Maiŭ n. — Despărț Făgăras, în scóla din Cincul mare la 20 Maiŭ n.

Advocat noŭ. La 5 Maiŭ n. a făcut cu succes strălucit censura de advocat la tabla regéscă din Tîrgul-Mureșuluĭ Dl. *Dr. Nicolae Manoiŭ* din Brașov. Îĭ dorim tot asemenea și în viața practică strălucit succes.

Dar. Ministrul de culte și instrucția publică, a dăruit pentru restaurarea bisericiĭ gr. cat. din Vințul inf. frumósa sumă de 1000 fl.

Numaĭ dóuĕ sĕptĕmâni maĭ sînt până la sorțirea câștigurilor loterieĭ pentru *Casa națională* al căreĭ succes depinde de la zelul și vrednicia națională a Românilor, pe care aŭ se și-o dovedéscă și prin sprijinirea acesteĭ mărețe întreprinderĭ culturale românescĭ. Împărțite asupra tuturor Românilor, se recer jertfe minimale de la câte unul, pentru ca întreprinderea să succédă. *Un los à 1 corónă să cumpere fie care Român* și-și va împlini o datorință națională, de la care nimenea nu se póte subtrage fără a greși față cu națiunea sa proprie și nisuințele eĭ spre cultură și înaintare. Losurĭ se capĕtă la biroul „Asociațiunĭ“ în Sibiŭ, la tóte băncile și librăriile românescĭ și la trafice și colecturĭ de prin orașele cu poporație românéscă.

Erupțiunea Vezuvuluĭ. S'aŭ produs din noŭ în cratĕrul Vesuvuluĭ explosiunĭ puternice însoțite de sguduiturĭ frecuente, însĕ ușóre. Cu tóte declarațiunile Observatoruluĭ că nu există vre un pericol eminent, populațiunile din localitățile vecine ale Vesuvuluĭ sînt victimele uneĭ panice marĭ. Multe persóne aŭ petrecut nóptea întrégă pe drumurĭ.

Munkácsy Mihály. La 1 Maiŭ n. c. a murit în sanatoriul de la Endenich l. Bonn, marele pictor magiar Munkácsy. El a fost maĭ întâiŭ ucenic de mĕsar. Ajutat de unĭ și alțiĭ a studiat la Pesta, Viena, München și airea. Celea maĭ celebre picturĭ a le sale sînt tablourile: Christos în fața luĭ Pilat, Christos pe Golgotha și Ecce homo. Osĕmintele luĭ aŭ fost aduse acasă pe spesele statuluĭ.

Necrolog † *Ambrosie Metea,* student în a VII-a clasă gimnasială, a repausat în 4 a luneĭ curente la casa părintéscă din Vereșmort în al 19 an al etățiĭ. Din Blaș aŭ luat parte la înmormântare aprópe toțĭ colegiĭ luĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

II.

Viéța familiei necreștine. Blândeța și paciința Monicei. Dumnezeŭ Mântuitoriul. Prunci Monicei. Creșterea lui Augustin 353—367.

Nu-i nimica mai deplâns, ca primele sĕptĕmâni după o căsătorie rĕŭ nimerită. În fie care zi se nimicesce câte un vis dulce! Ilusiunile se perd una după alta, pe cum se perd frunzĕle veștedite într'o zi de tómnă. Se ivesc grobianităţile și contrarietăţile de caractĕr, divergenţele de naturel, — realitatea gróznică. De nu te-ar susţinè încă credința și iubirea luĭ Dumnezeŭ, de a bună sămă aĭ cădè în desperare.

Monica până acuma trăi într'o casă pacinică creștină. Ea nicĭ că visa despre viéța vre uneĭ familiĭ, a căreĭ cap să nu fie Dumnezeŭ, și unde pasiunile desfrênate să rĕstórne totul, ca un vifor.

Sócră-sa trăia încă și ca și când tóte împrejurările s'ar fi împreunat, ca să-i amăréscă viéța, fù stîlită, să locuiéscă sub un coperiș cu ea. Păgână, ca și Patriciŭ, îĭ sĕmăna atât la naturel, cât și la caractĕr; era o muiere pretensivă, violentă, nu puteaĭ să încăpi de ea, apoĭ mai era și jalusă, dar jalusă ca o sócră.

Servitoriĭ eraŭ de o pănură cu eĭ. Neputêndu-și vărsa mânia față cu dómna cea tinĕră, se apucară să o calumnieze. Ca să câscige plăcerea sócreĭ, îĭ vom vedé cum, clevetesc despre noru-sa. O stare ca acésta e tortură pentru o nevastă de dóuĕ zecĭ și doĭ de anĭ, chiar și atunci, când cu iubire și încredere s'ar puté apropia de inima bărbatuluĭ sĕŭ; cu cât mai mult putem să zicem acésta despre Monica, care din zi în zi vedea mai bine prăpastia ameţitóre, ce o despărţia de Patriciŭ. Acésta nu putea cuprinde nicĭ de cum viéța sfinteĭ sale soţii. De rugăciunile eĭ se uria, elemosinele îĭ păreaŭ peste măsură marĭ. I-se părea lucru bizar, că soţia sa vrea să cerceteze pe sĕracĭ, pe morboșĭ, și că iubia pe sclavĭ. Monica la tot pașul dĕdu de miile de pedecĭ, despre carĭ scrie și Tertulian, și carĭ fiesce căreĭ soţiĭ creștine i-se ivesc în cale, dacă bărbatul eĭ nu-i de religiunea sa.

„Cum va puté șerbi luĭ Dumnezeŭ“ — scrie acest mare observătoriŭ — „o femee creștină, pe lângă bărbatul, carele nu-l adóră pe Acela?! Când ea ar vrea să mérgă la biserică, el îĭ dă întîlnire neîndătinat pe la băĭ; dacă ea vrea să postéscă într'o zi, el aranjéză pe atunci petrecerĭ; dacă ea vrea să mérgă de a casă, servitoriĭ tocmaĭ atunci sînt ocupaţiĭ mai tare. Și óre concede-va bărbatul acesta, ca soţia sa umblând din stradă în stradă, să-și cerceteze confraţiĭ prin casele lor sĕrăcuţe. Suferi-va acela, ca ea să se scóle de nópte pentru a fi de față la solemnităţile Pascilor? Lăsa-o-va eĭ să mérgă la sfînta masă, ce e atât de ponegrită la păgânĭ? Aproba-va el, ca soţia sa să se scobóre în temniţe pentru a săruta ferele mărturilor, și a spĕla piciórele sfinţilor?! Dacă ar trebui se dea ceva la străinĭ saŭ călătorĭ, — cămara, pivniţa, tóte tóte sînt închiate!“ [1])

Acésta era viéță saŭ mai bine: *suferință de tóte zilele a Monicei*. Și ea totuși s'ar fi împĕcat cu sórtea sa, dacă curăţenia inimeĭ nu ĭ-ar fi fost amenințată de pericol. „Dar durere!“ — continuă Tertullian — „óre femeea creștină nu va fi silită de bărbatul păgân la datine păgâne în plăcerĭ? Nu va trebui ea așa să-și foloséscă frumsĕța, ornamentele; așa să-și grijéscă trupul, așa să-și arete iubirea, în cât Dumnezeŭ se nu-ĭ mai binecuvinte?!“ [2])

Tinĕra și nevinovata Monică esperia și vĕdu cu mirare deja în primele zile a căsătorieĭ întréga miserie a uneĭ inimĭ omenescĭ, ce încă nu era atinsă de darul luĭ Isus Christos. — Vĕdu, dar totuși nu-și perdu curajul. În loc să despereze, ca alte multe creștine, saŭ mai ales în loc să părăséscă casa bărbatuluĭ sĕŭ, — pe cum făcu pe atunci nobila romană *Fabiola*, cea măritată după un păgân nelegiuit, de o pănură cu Patriciŭ; Monica înălțându-și sus inima pricepu, că Dumnezeŭ nu de aceea ĭ-a dat acest biet suflet, ca să-l părăséscă, ci din contra, de aceea i l-a concreḑut, ca să se nisuéscă a-l vindeca, a-l întórce și a-l lumina. Și într'adevĕr de ce trébă-ĭ căsătoria, demnitatea, datiurile și legăturile intime a eĭ, dacă nu pentru luminarea împrumutată alor dóuĕ suflete? De ce-ĭ bună iubirea, — iubirea naturală, când Dumnezeŭ o dă, — iubirea supranaturală; pe care nu o denégă nimenuĭ, și care ar trebui să nobiliteze saŭ să suplinéscă iubirea naturală: dacă nu ca să servéscă de facliă luminătóre? Ca acela, care-ĭ luminat, să lumineze și pe acela, care-ĭ în întunerec! și ca pe cum zice Apostolul — cel tare să întăréscă în credință pe cel slab! saŭ ca cel viŭ se învie și pe cel mort! Și dacă ar trebui să sufere, să gémă, să verse lacrimĭ, ba și sânge: ar fi un martir destul de frumos, ca o creștină să se sacrifice de tot pentru eĭ.

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Acestea pot, să ne fie de ajuns, pentru ca să fim convinșĭ, că folosind în cultul dumnezeesc lumină sîntem credincioșĭ bisericiĭ celeĭ vechĭ, carea începênd de pe vremea Apostolilor și în tot de una a folosit lumina în funcţiunile sale liturgice și mai ales în s. liturgie. Am vĕdut și aceea, că folosirea liturgică nu-și are singurul și cel mai de căpetenie temeiŭ al sĕŭ în aceea, că în cultul dumnezeesc al creștinilor celor vechĭ din întîmplare lumina une oria a fost de lipsă, pentru ca să se împrăștie întunerecul fisic și așa să se pótă serba sfintele taĭne, bună óră când cultul dumnezeesc se sevârșia în catacumbe. Luminile de pe altariŭ și din biserică adevĕrat că pot, să ne reamintéscă zilele acelea grele de persecuţiĭ și lupte sângeróse, carĭ siliseră pe creștinĭ, să serbeze sfînta jertfă în timp de nópte orĭ în criptele cele întunecóse ale catacumbelor. Ar greși însĕ acela, care arderea luminilor cu prilejul cultuluĭ dumnezeesc o ar socoti numaĭ de o rĕmășiță a luminăriĭ aceleia, carea cu ocasiĭ de acelea a fost de lipsă spre a împrăștia întunerecul material orĭ numaĭ de un monument istoric, care să ne reamintéscă lucrul acesta. Propria causă, pentru care se folosesce lumina în cultul dumnezeesc, e cu mult mai adâncă, — ea are, să se cerce în armonia, ce esistă între lumină și între firea și esența liturgieĭ, orĭ cu alte cuvinte în aceea, că lumina contribue la ajungerea scopuluĭ, ce-l are liturgia. Lumina contribue adecă mai ales la înfrumsețarea cultuluĭ dumnezeesc și cuprinde într'u sine o simbolică fórte bogată, — ea e o podóbă a cultuluĭ dumnezeesc și tot de o dată și un simbol al taĭnelor religióse celor supranaturale. Însemnarea și menirea acésta mai înaltă a luminiĭ în serviţul dumnezeesc nu póte, să se tragă la îndoélă. O aŭ declarat adecă biserica și creștiniĭ în tóte timpurile în chipul cel mai neîndoios. Deja în cărţile sfinteĭ Scripturĭ ne întîmpină însemnarea simbolică a luminiĭ în variaţiunile cele mai diferite. Sfinţiĭ Părinţi încă ne îndréptă luarea a minte a dese orĭ la însemnarea simbolică cea plină de taĭne, ce o are lumina în folosirea eĭ cea liturgică. Așa am auḑit pe s. Ieronim spunêndu-ne, că la cetirea Evangelieĭ se aprind în ziua mare (sole rutilante) luminĭ, însĕ nicĭ de cum spre a împrăștia întunerecul, ci spre a vĕdi bucuria inimiĭ: „non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum laetitiae demonstrandum.“ S. Paulin din Nola cel de pe o vreme cu s. Augustin, pe cum am auḑit, încă ne spune, că în biserică ard candile cu unt de lemn și făcliĭ de cĕră, pentru ca să lumineze chiar și ziua cu strălucire cerĕscă.

Pentru ca să cunóscem felurita simbolică a luminiĭ, avem, să fim cu luare a minte la însușirile și efectele firescĭ ale eĭ. Originea, firea și lucrarea luminiĭ materiale e pentru noĭ taĭnică și învĕlită în întunerec nepătruns și nescrutabil. Lumina pare mai curênd a fi spirituală de cât materială și de aceea și deprinde o înrîurinţă puternică asupra minţiĭ și inimiĭ: ea lucră asupra minţiĭ și inimiĭ îmbărbătând, însĕninând și învioșând. De aceea o a legat Dumnezeŭ de sóre și de lună și de stele, ca să ne lumineze ziua și nóptea; și dacă sórele e ca și fața cea plină de bunătate a Tatălui celuĭ din cerurĭ, carea o lasă, să strălucéscă preste lume, atuncia luna e asemenea ochiuluĭ uneĭ mame cerescĭ, carele privesce jos la noĭ mângâiând și liniștind, ĕră stelele sînt ca și privirile unor fraţiĭ cerescĭ, carĭ ne îndémnă și ne zoresc, să lăudăm pe Tatăl nostru aĭ tuturor. Luminĭ, carĭ ard în mulţime mare, sînt deja de la fire fórte potrivite, ca să înalţe și să înfrumsețeze serbarea liturgică și să trezéscă în cel de față o dispositie sufletéscă mai înălţată. Lucirea cea blândă, liniștită și taĭnică varsă adecă preste casa și cultul luĭ Dumnezeŭ raze de viață, de bucurie, de sperare, de mângâiare și de fericire. Dintre tóte lucrurile, carĭ putem, să le observăm cu simţurile nóstre, lumina e lucrul cel mai curat, cel mai amabil, cel mai gingaș și mai spiritual. Ea se numesce surisul cerului, podóba pămîntului, bucuria naturiĭ, viața zidirilor, flórea colorilor, dulcéța ochilor și a sufletuluĭ. Așa de bogate sînt precelinţele luminiĭ celeĭ vĕḑute și materiale. Ele fac, ca lumina să fie simbolul cel mai potrivit pentru frumséța și strălucirea, curăţenia și limpeḑimea lumiĭ celeĭ nevĕḑute a spiritului și a graţieĭ. În vreme ce întunerecul este icóna păgâ-

[1]) Tertullian „Ad uxorem“ lib. II. c. 2.

[2]) Tot acolo.

nismului, adecă a nesciinţei, a rătăcirii, a necredinţei, a pĕcătoşeniei, a fărădelegii, a lipsei de mângăiare şi a desperării, pe atuncia lumina trece de simbolul creştinismului, adecă al adevĕrului, al graţiei, al credinţei, al înţelepciunii, al vîrtuţii, al mângăiării şi al fericirii, carî vin din cer şi duc la cer. În sensul acesta, care cuprinde tóte acestea, aŭ, să se înţelĕgă cuvintele Apostolului de la I Petru 2, 9: „Ĕră noi ne-am ales preoţie împĕrătéscă, popor sfînt, poporul înoirii, ca să vestiţi bunătăţile celui ce v'a chemat pe voi dintru întunerec la minunata sa lumină."

Întâiŭ şi mai întâiŭ simboliséză lumina firea şi esenţa dumnezeéscă. „Dumnezeŭ lumină este, şi nicî un întunerec întru dînsul nu este" (I Io. 1, 5). „Întru mărturisire şi în marecuviinţă te-ai îmbrăcat, cel ce te îmbraci întru lumină ca întru un vesmînt" (ps. 103, 2). Împĕratul împĕraţilor şi Domnul domnilor „singur are nemurire şi vieţuesce întru lumină neapropiată" (II Tim. 6, 16). „Tótă darea bună şi tot darul desevârşit de sus este pogorîndu-se de la Tatăl luminilor" (Iac. 1, 17). Dumnezeŭ e lumina cea vecînică şi nezidită, adecă o mare nestrăbătută şi adâncă de adevĕr şi înţelepciune, de dragoste şi sfinţenie, de frumseţă şi fericire, de maiestate şi strălucire. Dumnezeŭ e şi Ziditoriul şi isvorul a tótă lumina materială şi spirituală, firéscă şi preste fire.

(Va urma.)

Economie.

Un cuvînt cu învĕţătorii sătesci.

Escelenta revistă „Gazeta Săteanului" din Bucuresci, publică în Nrul de 20 April v. următorul articlu, pe care îl credem de fórte potrivit şi cu stările nóstre, şi de aceea nicî nu întârziem a-l reproduce. Învĕţătorii nostri, vor sci apreţia folositórele poveţe ce se daŭ în acest articlu şi vor sci să reţină pentru eî partea care îi interesézĕ mai aprópe.

Am auzit dese orî obiectându-se, nóuă ăstor de la „Gazeta Săteanului", că scim să dăm sfaturî frumóse la auz dar grele de împlinit. Nu tot acésta-i şi părerea nóstră, şi de aceea vom analisa în acest articol una din aceste cestii. Aşa de exemplu ni-se zice de propoveduirea ce o facem mereŭ învĕţătorilor de a da exemple practice de gospodărie ţĕrănéscă, că le cerem lucruri prea grele acestor apostoli ai luminei. „Cum?, zic unii, dintr'un miserabil salar de mai puţin de o sută de lei, să mai facă un învĕţător şi model de gospodărie; dar acéstă sumă abia-i ajunge de un traiŭ cânesc". Adevĕrat, vom zice noi, un asemenea salar nu póte ajunge, dacă învĕţătorul voesce a trăi ca la oraş: să-şi cumpere totul de a găta, credĕnd că rolul sĕŭ social e de a da lecţii numai de pe catedră. Noi însă vedem lucrul cu totul din alt punct de vedere şi credem, că învĕţătorul, de în dată ce vine în sat, trebue să aibă cea dintâiŭ grijă a-şi întemeia o mică gospodărie ţĕrănéscă, fie chiar împrumutând asupra lefei. Acésta va fi la început, constând din o vacă de lapte, câte va oi, un cal de muncă, vre o câte va stiubee şi pasĕrî de curte. Pentru tóte acestea nu trebue sume atât de marî, şi cu atât mai mult cu cât banii cheltuiţi îi vor aduce îndoit, scutindu-i de cheltuiéla hranei. Dl Moga arată cum multe grădini ale şcolilor le-a găsit pline de bălării în loc să le fi găsit lucrate.

Nu zicem că nu sînt şi învĕţătorî carî şi-aŭ înţeles rolul lor în sate; dar ĕră-şi nu voim să ne înşelăm singurî, când scim destuî învĕţătorî, carî, fiind prea tinerî şi neexperimentaţi, s'aŭ îndatorit pentru haine şi alte lucruri nu neapĕrat trebuitóre. După noi un învĕţător ar puté fi cel mai bun gospodar din sat, fiind că are marea înlesnire de a avé la îndĕmână o sumă bănéscă hotărîtă, ér hrana şi mare parte din îmbrăcăminte ar trebui să o aibă din productele casnice. După noi învĕţătorul model ar fi o fericire pentru el şi sătenî; căcî ar avé mai întâiŭ el singur belşugul şi ar sluji de exemplu ţĕranilor. Numai de la învĕţător sătenii pot lua model; căcî între gospodăria lor şi a proprietarului orî arendaşului e prea mare deosebire. Învĕţătorul, prin gospodăria sa, ar sluji nu numai de model ţĕranilor, dar ar face şi educaţia practică a copiilor. E azi deplin dovedit că educaţia intelectuală, orî cum am zice cărturărésca, nu trebue să se facă singură, ci împreună cu cea practică. Şi cu atât mai mult, când e vorba de fiii sătenilor şi muncitorilor, e o crimă de a-i face să piardă obişnuinţa de a munci.

Mai repetăm: un învĕţător pĕtruns de rolul sĕŭ trebue să fie şi bun gospodar; să nu crédă, că dacă-i slujbaş, trebue să trăéscă numai din léfă. Casa lui şi şcóla să fie model de curăţenie şi higienă; acareturile pentru vite şi pasĕrî idem; grădina de zarzavat, livada de pomi, prisaca şi tot ce formézĕ mica gospodărie se ademenéscă pe sătenî ca să le imiteze. Vorbele şi sfaturile nóstre pot fi de folos învĕţătorilor, carî sînt ómenî culţi; sătenilor le trebue exemple, trebue să aibă pe cine imita. Nevasta învĕţătorului, dacă e şi ea învĕţătóre, bine, va lucra în aceea-şi direcţie învĕţând pe fete gospodărie omenéscă; ér de nu, tot ea va trebui să fie modelul gospodinei ţĕrance. În casurile orânduite pentru lucrările practice, învĕţătorul îşi va duce elevii la câmp, în grădină şi livadă; îi va deprinde la răsădit şi îngrijit pomiî, la lucratul grădinăriei, la îngrăditul gardului, la reparatul acaretelor de vite, cu un cuvînt la tot ce trebue să formeze un bun gospodar. Se va arĕta cum trebue păstrat gunoiul şi îngrăşat grădina saŭ ogorul; cum trebue alese semînţele bune etc. Se va dovedi cum se îngrijesc vitele şi că o vită bine îngrijită e comóră la casa omului, pe când rĕŭ hrănită, rĕŭ ţinută şi neadăpostită e adevĕrată sĕrăcie. Timp de patru-cinci anî, cât urmézĕ băeţii şi fetele şcóla, va stărui să le sădéscă în suflet, pe lângă alte sentimente frumóse, şi sentimentul ordinei şi bunei stărî materiale, să le întipăréscă în suflet, că prin o muncă sistematică, dînşii vor puté duce vieţă ticnită; să le trezéscă ambiţia spuindu-le că némuriile străine îşi bat joc de nesciinţa nóstră, numindu-ne leneşi şi proşti; şi dacă ţin la numele de Român, atunci să se siléscă a dovedi că-s destul de deşteptî pentru a-şi croi şi eî prin muncă o vieţă mai omenéscă. Când învĕţătorul va fi model de gospodar, ţĕranii vor trimete cu drag copiii la şcólă ca să înveţe, pe lângă carte, şi meşteşugul bunei gospodării.

Să nu credem că într'o gospodărie ţĕrănéscă, aşa cum voim noi, nu se cer iscusinţă şi multe cunoscinţi, pe carî ţĕranii nu le aŭ de unde învĕţa. Orî ce s'ar zice, nu vom crede nicî o dată, că un învĕţător nu-şi póte înjgheba o mică gospodărie, căcî dacă el, care are casă, dese orî pământ şi un venit bănesc regulat, nu ar puté; atunci de unde să pótă ţĕranul?

Noi scim exemple, când ómenî de caractĕr şi economî aŭ început aprópe cu nimic şi aŭ ajuns să-şi formeze un mic avut. Învĕţătorii sînt ómenî tinerî, şi omul la acéstă vrîstă póte face jertfe şi suferi privaţii neînchipuit de marî, ales când îl încăldesce un ideal, ba chiar şi propriul interes. Învĕţătorii să vrea numai şi vor puté, să-şi smulgă din cap nenorocita idee că eî sînt cărturarî şi deci meniţi a trăi din budget. Acéstă nenorocită idee ne duce pe noi Românii de ripă.

Mai mult, sătenii ar avé încredere în sfaturile unui învĕţător plugar şi atât de iscusit gospodar; l'ar socoti ca pe un frate mai mare, pe când aşa sînt plecaţi a-l lua în bătae de joc. Şi la drept, ce încredere să aibă în sfaturile unui om, care nu se póte sfătui mai întâiŭ pe dînsul; care dese orî alérgă la sătean să-i dea o cépă, un oŭ orî o oca de lapte? Ce încredere să aibă într'un om, care învaţă pe copiî anî de zile câte va slove şi-l stingherésce de la trébă, îi desvaţă de muncă, în cât, când vin a casă, cu greŭ s'apucă de lucru? Învĕţătorul ar trebui să fie în sat apostol propoveduitor de solidaritate şi elevii în césurile de lucrări practice să facă unii la alţii clacă pentru grădinărie, curăţirea şi plantarea pomilor, etc. Atunci sătenii n'ar puté zice că învĕţătorul îşi lucrézĕ numai grădina lui cu elevii din şcólă. Ér iarna să-i înveţe cu tot din adinsul micile industrii şi rostul bunei gospodării de pe lângă casă! Dar pentru tóte acestea trebue ca mai întâiŭ să fie însi-şi învĕţătorii buni gospodarî şi buni muncitorî. Dacă ţĕranii din Transilvania sînt mai cuprinşi, pricina e că aŭ fost în contact cu Saşii şi cu Ungurii, carî sînt buni agricultorî şi iscusiţi în ale gospodăriei.

Scim că tóte acestea nu se pot face ca în poveste, dar orî cum, trebue un început. Mărturisim din noŭ, că pentru noi e lucru neînţeles, să stea cine va la ţară şi să cumpere totul ca la târg, ér în grădina şcolii să créscă dudăul şi să se proslăvéscă şerpii şi şopârlele. Câte va hectare de pământ lucrate bine şi o mică gospodărie casnică bine alcătuită, pot da belşug unei familii întregi; dovadă că vin străinî şi trăesc din belşug în acest mod. Pentru noi Românii a fost o adevĕrată nenorocire că prea mulţi şi prea curênd am părăsit agricultura, dar e vreme să recunóscem greşéla. Să învĕţăm carte, iubiţi cetitorî ai „Gazetei Săteanului", dar să nu părăsim pământul şi tóte micile industrii ce se ţin de el; să învĕţăm şi pe alţii a-l cultiva şi a-l iubi, şi numai ast fel vom scăpa de crisă şi de calamităţi şi mai marî, pe carî fatal le aduce nevoia şi sĕrăcia. Să ne învĕţăm, noi în de noi, cât mai e vreme, căcî e vaî de poporul pe care-l învaţă străinii gospodăria.

(„Gazeta Săteanului").

Cursurî de agronomie. Inspectorul scol. din com. Alba inf. notifică, cum că la şcolile agronomice din Ada, Lugoş, Kecskemét, Rimaszombat şi N.-Szt-Miklós se vor ţinĕ de la 1—28 Iuliŭ n.: cursurî gratuite de agronomie, la carî pot lua parte câte 20 învĕţătorî, apoi că de la 2—29 Aug. n. se vor ţinĕ alte cursurî la şcolile înşirate mai sus, cum şi la Pápa, Jászberény, H. M. Vásárhely, Csakóvár, Szt. Imre, Gioagin, Csaba, Karczaşi Szabadka, la carî asemenea pot lua parte tot câte 20 învĕţătorî. Pentru participarea la aceste cursurî va primi fie care ajutor de câte 100 cor. pentru călătorie şi întreţinere. Cei ce doresc să ieie parte, să-şi trimită cererile până la 15 Maiŭ n. inspect. scol. Vor fi preferiţi învĕţătorii, carî n'aŭ mai fost la atarî cursurî şi la şcolile cărora se sperĕ, că se va deschide şcóla de repetiţie agronomică.

„Chiorana" este numele noului institut de credit şi economii, pe care mai mulţi fruntaşi români din părţile Sătmarului aŭ hotărît să-l înfiinţeze în Şomcuta-mare. Spre acest scop fundatorii, în frunte cu dl George Pop de Băsescî şi Andreiŭ Cosma, directorul „Silvaniei", aŭ distribuit în publicul român prospecte şi colî de subscriere cu termin până la 1 Iulie n. „Chiorana" se înfiinţézĕ pe timp de 90 anî, cu capital de 100.000 coróne împărţite 1000 acţii à 100 coróne. La subscriere sînt a se plăti 10% din valórea nominală şi câte 2 cor. de fie care acţie ca spese de fundare. Restul se va plăti în ratele următóre: 10% la 30 zile după adunarea generală constituantă, 10% la 60 zile, ér celalalt rest la provocările direcţiunei, carî însă nu pot urma în rate mai marî de cât 10% şi la terminurî mai scurte de cât dóuĕ lunî.

Un prospect şi cólă de subscriere se află şi la redacţia „Unirii".

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a lui Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum trei sute de ani de *N. Iorga*, preţul 1 leŭ.

Povestea Privighetorii, e titlul unei drăgălaşe poveşti compuse de prof. I. Manliu, după minunata poesie „înşiră-te-mărgărite" de Vas. Alesandri. Broşurica elegant tipărită pe hârtie fină costă 25 bani. Se află de vîndut şi la Tipografia nóstră.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legii nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele lui Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşi stil plin de frumseţă, aceeaşi limbă românéscă curată, aceeaşi admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sevîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima săptămână petrecută pe pământ. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie cărui adevărat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899, pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţii ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţii pentru formarea unui fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Preţul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctorului.

„Ben Hur", de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

În atenţiunea domnilor învĕţătorĭ români.

Aducem la cunoscinţa domnilor învĕţătorĭ de la şcolile poporale, că Înaltul Ministeriŭ reg. ung. de culte şi instrucţiune publică cu datul de 26 Martie 1900 Nro pres. 1070 a aprobat manualul „Geografia pentru şcolile poporale, întocmită pe basa planului ministerial de învĕţămînt, partea primă, pentru clasele III. şi IV. de Vasile Goldiş prof. gimn."

În legătură cu acésta anunţăm pe domniĭ învĕţătorĭ, că tocmaĭ acum a ieşit de sub tipar şi partea a dóua din Geografia dlui Vasile Goldiş.

Ambele părţi se pot procura dé la librăria editóre Cinrcu Braşov, pe cum şi de la tóte librăriile din patrie.

„Istoria diecesei gr. cat. de Oradeamare" de Dr Ioan Ardeleanu, partea I şi II-a se află spre vîndare la auctorul. Oradeamare, Nagy-magyar utcza gör. kath. elemi iskola. Partea I. 80 cr., partea II. 60 cr., ambele 1 fl. 40 cr., 10 cr. porto, pentru teologĭ şi învĕţătorĭ saŭ pedagogĭ cu 1 fl. 10 cr. ambele părţi.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcolilor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898. Preţul 2 cor. 40 fil.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucurescĭ, edit. C. Sfetea, XVIII+287. pag. preţul 50 cr.

Posta redacţiunii.

Dlui *I. B. în K.* Nu putem reflecta la ofertul Dvóstre, nefiind respectiva carte potrivită nóuă

Dlui *I. P. în Bucuresci.* Mulţămită pentru cele trimise, nu scim dacă o vom publica saŭ nu, fiind deja reprodusă de unele din ziarele nóstre. Vĕ rugăm ca articlul promis să ni-l spedaţi la timp. Despre celelalte am dispus după cerere.

Dlui *I. P. R. în R.* Nu putem împlini, de cât alternativa cea mai simplă. Azi am şi dispus să vi se spedeze fóea; mulţămită pentru manuscris. Cele promise le aşteptăm spre a le avé la dispositie în cas de lipsă. Salutare!

Dlui *R. în F.* Inseratul Dtale va apărea în numĕrul viitor, de data asta a sosit prea târziŭ.

Corespondinţele »Din Protop. Dergea« şi »Reghin« »Mulţămită publică« ş. a. a trebuit să rĕmână din lipsa de spaţ. Puţină răbdare.

Felső Sebes (p. N. Sajó). Primit şi achitat an. 1898. Ne rugăm şi pentru 1899.

F. Szivágy. Primit cu mulţămită şi achitat anul 1895 şi 1896.

Válaszut. Primit şi achitat anul 1892 Ianuar—Octobre.

Sevestreni. Cu abonamentul până la finea anului 1899 suntem în regulă. A fost o greşélă. Şedula a rătăcit dela numerul vecin.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 42—1900. (10) 1—1

Licitare minuendă.

Preaveneratul Consistor Mitropolitan gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş prin resoluţiunea de datul de 2 August 1899 sub Nr. 3781 a aprobat planul şi preliminariul nóueĭ biserici din Mureş-Dateş; pentru edificarea căreia se publică licitaţiune minuendă, carea se va ţinĕ la casa parochială din Mureş-Dateş (Comitatul Turda-Arieş, cercul Mureş-Ludoş) *în 27 Maiŭ a. c. la 2 óre p. m.*

Speselę edificăriĭ după devis sînt preliminate în suma de 5813 coróne 52 filerĭ a fară de materialul de cărămidă şi pétră. Concurenţiĭ sînt obligaţi a presenta certificate de aptitudine şi că aŭ esecutat lucrărĭ de asemenea natură, pe cum şi a depune după suma preliminată ca vadiŭ 10% ér după licitaţiune întreprindĕtorul va întregi acest vadiŭ cel puţin la 15% după suma licitată, care se va deţinĕ ca garanţă.

Condiţiunile speciale, devisul şi planul edificăriĭ se pot vedé la oficiul parochial gr. cat. din Mureş-Dateş în fie care zi până la terminul de licitare.

Curatoratul bisericesc gr. cat. din Mureş-Dateş (gara Kutyfalva).

Vasiliŭ Angel
paroch gr. cat.

Cecoa Vasilie
curator primar bisericesc.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţărieĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun*, carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru acea se póte folosi la tot felĭul de podele, vechĭ şi nóue. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóue*, carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóue obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal*, cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850*, e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi astfel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 8—15

Tipografia Seminariului archidiecesan.

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 19 Maiŭ 1900. Numĕrul 20.

2|15 Maiŭ.

(Al.) Trecutul este oglinda viitoruluĭ.

În trecut se reoglindeşce şi se comentézĕ maĭ lămurit istoria unuĭ neam: tóte le înţelegem, tóte le apreţiem obiectiv, când ţinem înaintea ochilor trecutul istoric.

Puţin impórtă dacă trecutul este fericit s'aŭ amar — de o potrivă îĭ vom lua folosul. Din trecutul de nefericirĭ scótem învĕţăturĭ pentru viitor, ér din zilele de bucurii trecute, lumină şi căldură scótem, ca să ne încălzéscă în zile de restrişte, în negura de nesiguranţă a viitoruluĭ . . .

Şi trecutul nostru istoric e aşa de întunecos, în cât punctele luminóse dintr'însul sînt maĭ rare ca stelele cerului acoperit de norĭ. Abia iĕĭ colo câte o licărire slabă spre a lumina un present trist şi un viitor nesigur.

Dar aşa cum e, trecutul este tot de una o carte deschisă pentru a cunósce dintr'însa greşelile şi faptele mărete ale părinţilor nostri, multele suferinţe şi puţinele bucurii, de carĭ aŭ avut parte.

O zi măreaţă — cea maĭ luminósă în trecutul nostru de umiliri — este 2|15 Maiŭ, recte 3|15. E cel dintâiŭ punct luminos după veacurĭ de obidă şi întunerec, cel dintâiŭ sĕmn de viĕţă — o svîrcolire uriéşă, prin care un popor vrea să-şĭ ceară şi el o dată partea luĭ la sórte.

Par'că vedem înaintea ochilor nostri sufletescĭ poporul alergênd din tóte unghiurile ţării, nu îl opresce nicĭ ameninţărĭ, nicĭ bătăĭ, nicĭ sistarea podurilor umblătóre de pe rîurĭ; el trece rîurile cu înotul şi alérgă într'un suflet la adunare . . . Vedem ceĭ 40 de miĭ cu mânile ridicate spre cer, juruind Dumnezeuluĭ neamurilor de a nu maĭ purta jugul sclăvieĭ!

Şi astăzĭ?

Poporul din unghiurile ţăriĭ nu maĭ alérgă la adunărĭ, inteligenţa nu maĭ are zor de a-l convoca, să se adune. Nu maĭ auḑim jurămîntul sfînt a patru zecĭ de miĭ bărbaţĭ, şi urmaşiĭ par-că şi-aŭ *uitat* de vorba părinţilor lor!

Însufleţirea, ce ardea o dată în piepturĭ, pare că s'a stins, şi o apatie a cuprins spiritele, în cât nu maĭ vedem dragoste de luptă, unitate de acţiune, credinţă în puterile nóstre proprii.

Măcar că nu e mult, de când ne mângăĭam cu aparinţa acestor ilusiĭ. Sînt abia câţĭ va anĭ de atuncĭ. Încrederea în puterile nóstre, dragostea şi entusiasmul şi-aŭ fost luat un frumos avênt spre un viitor maĭ fericit. Deasupra capetelor nóstre plana amintirea fericită a părinţilor renaşterii nóstre naţionale. Credeam, că érăşĭ aŭ să se repeţéscă sforţările acele de desrobire politică, carĭ fac atâta cinste unuĭ popor cu aspiraţiĭ de viitor. S'a pornit aşa de frumos începutul, şi când ar fi fost să ne convingem despre destoinicia nóstră politică, s'a spulberat totul, cum visurile se spulberă în zorĭ de zi. S'a spulberat totul, lăsând în urmă trista convicţie că eram prea optimiştĭ în apreţiarea forţelor nóstre.

Însufleţirea şi dragostea de luptă a dispărut, o linişte de ţintirim ne apasă şi ne omóră.

În viéţa neamurilor, ca şi în viéţa individilor nu se daŭ ere staţionare: trebue să mergĭ, înainte, dacă nu voescĭ să fiĭ strivit. Ér noĭ stăm pe loc . . .

Ni se ĭéŭ unul după altul tóte drepturile, ni se împedecă cele maĭ inofensive manifestărĭ ca individualitate etnică — şi răbdăm. Ni se închid şcolile una după alta şi vedem cum se clătină temeliile celor maĭ vechĭ institute culturale ale nóstre — şi stăm şi răbdăm şi asta. Ni se oferesc banĭ străinĭ, cu disconsiderarea autorităţiĭ nóstre bisericescĭ şi îĭ primim — şi ne facem, că nu înţĕlegem lovitura.

Un spirit conciliant şi umilitor ne caracteriséză în tóte mişcările şi capul, ce cu câţĭ va anĭ maĭ înainte ni-l ţiném ridicat cu bărbăţie, azĭ e plecat şi umilit — ca nicĭ o dată.

Şi dacă maĭ avem astăzĭ puterĭ de risipă, le folosim pentru a le consuma în certe şi disensiunĭ interne. Ca la tóte popórĕle, ce staŭ la cele dintâiŭ trepte ale educaţiuniĭ politice, certele interne aŭ un deosebit rol la noĭ. Do-

---

Feuilleton.

Reînviere . . .

Pe negriĭ munţĭ îmĭ port a lene ochiĭ,
Gerósa ĭarnă a fugit călare
Pe Criveţul cumplit . . . în fund de zare . . .
Trecut'a vremea tristă a babeĭ Dochiĭ.

Işĭ jócă raze sórele agale
Pe verdiĭ braḑĭ. Prin crengĭ tremurătóre
Doinesce a primăverii vestitóre —
Şi'n gingaş fluturel îmĭ sbóră 'n cale.

Natura 'ntrégă ca din morţĭ re'nvie . . .
Sub farmecul căldureĭ arḑétóre
Înalţă-şĭ fruntea blând din ĭarbă o flóre:
E ***Lăcrămióra*** ce acum învie . . .

Pădurea desfrunzită înverzesce . . .
De arătóre pluguri plin e câmpul . . .
De veselie saltă tot pământul, —
Şi'nceţ căldura arḑétóre cresce . . . . .
. . . . . .

Reînvie blând nădejdea mea apusă,
Şi'n piept o nóuă dragoste învie, —
Pe care eŭ o 'nchin ĭubito ţie . . .
De ochiul tĕŭ în inimă adusă! . . .

1/14 Maiŭ 1900.

Mărgăritărel. —

Lanţul de scrisorĭ.

„Anuţa“, inteligenta nóstră colaboratóră, a recomandat de-a unăzĭ lanţul de scrisorĭ început în tómna trecută, tuturor, celor stăpâniţĭ din cale a fară de ilustratomanie.

Mĕ simt dator să esprim mulţumitele mele pentru acéstă binevoitóre atenţiune, regret însĕ, că ea a sosit prea târziŭ. Spun „prea târziŭ“, pentru că azĭ, aprópe nu maĭ e nime, cine să adaugă verigĭ nóuĕ la acest lanţ destul de estins prin Transilvania, Ungaria şi Bucovina. Patru marĭ pachete de scrisorĭ, adunate cu grije zi de zi şi număr de număr, dovedesc maĭ bine ca orĭ ce, cât de mult s'a estins acest lanţ.

Resultatul, sînteţĭ curioşĭ să'l sciţĭ? — eĭ bine, resultatul, nicĭ pe de parte nu satisface aşteptările. Cu ziua de 14 Maiŭ c. depunerea făcută la „Patria“ s'a ridicat la cifra de *600 cor.* şi azĭ, de abia maĭ primesc câte o scrisóre pe zi.

În nrl sĕŭ de la 27 Martie c. aşa de bine îngrijitul ziar „România Junĕ“, recomandă idea lanţuluĭ de scrisorĭ, — „boule de neige“ — fulg de nea — traduc eŭ, — ca unul din cele maĭ simple şi maĭ sigure mijlóce de cotizaţie. De aceea şi atrage atenţia celor din comitetul ligiĭ asupra luĭ, spre a-l pune şi eĭ în praxă. În acelaşĭ articlu se află şi următórele şire: „Un preot din Ardeal a întreprins de unăzĭ să adune un fond pentru o şcólă şi *de sigur, că va reuşi.*“

Din întîmplare, n'a reuşit.

La noĭ sînt din nefericire o sută şi una de consideraţiĭ. Uniĭ, n'aŭ continuat lanţul, că îl luaŭ de o prostie, s'aŭ în cel maĭ bun cas, de o copilărie. La alţiĭ li era greŭ să copieze treĭ scrisorĭ şi nicĭ n'aveaŭ cuĭ să le trimită. Uniĭ nu pricepea rostul luĭ, alţiĭ să temeaŭ de o înşelăciune. S'aŭ aflat şi de aceia carĭ spuneaŭ, că să îmbogăţesce

vadă acésta, despre — să nu-i zicem nematuritate — lipsa unuĭ *ideal* comun, care se atragă în jurul luĭ tóte forţele, în faţa căruia se dispară micele interese personale şi de partid.

Unde am ajuns?

Ce speranţe putem lega de viitorul neamuluĭ nostru, dacă presentul e atât de puţin glorios şi trecutul atât de umilit? Ce speranţe putem lega maĭ ales, când ne gândim, că în loc de a continua opera înaintaşilor nostri, ne-am oprit la calea jumătate cu mânile în sîn?

Ziua de 3 Maiŭ a fost maĭ înainte vreme sĕrbătóre naţională, ér astăzi e prilej de tristeţă. Vedem isbitórea deosebire dintre *spiritul de jertfă* al părinţilor nostri şi dintre *spiritul egoist* al nostru, care nu e în stare de a se ridica la acţiunĭ solidare de interes general. Vedem bucuria intipărită pe feţele părinţilor tresăriţi din somnul sclăvieĭ, şi ne cuprind serióse îngrijirĭ, când simţim, că acelaşi somn fatal se pregătesce să-şi întindă de noŭ omorităre aripĭ peste neamul nostru. Vedem sĕrbătórea de o dată schimbată în zi de mustrare: cum *eraŭ* părinţiĭ nostri, şi cum *ar fi să fim* noĭ!

Să nu ne supere aceste constatărĭ.

Orĭ cât de puţin măgulitóre, ne pot fi de mare folos pentru viitor. Căcĭ cunóscerea puterilor şi *slăbiciunilor* propriĭ este cea dintâiŭ cerinţă a unuĭ neam cu aspiraţiĭ de viitor.

Puterile nu ni le cunóscem. Se póte că nicĭ nu avem.

Slăbiciunile înse, da, aceste le recunóscem cel puţin astăzĭ, când e aşa de mare contrastul între trecutul istoric şi — present.

În strălucirea eĭ de luceafăr, 3|15 Maiŭ îşi revarsă lumina asupra nóstră, ca să ne vedem maĭ bine slăbiciunea şi neputinţa.

Înţelegem atuncĭ, că e păcat a ne maĭ amăgi cu frase góle şi avem datorinţă, ca purcedênd din recunóscerea stării nóstre de decadenţă politică, să ne punem pe lucru, până nu-i târziŭ.

Străluceşce deasupra capetelor nóstre, nemuritor luceafăr, arată-ne greşelele şi revarsă în trupurile nóstre amorţite căldura juruinţiĭ părinţilor nostri: „Nu voiŭ încerca să asuprese pe nimenea, *dar nicĭ nu voiŭ suferi să ne asupréscă nimenea!*“

Pentru partidul naţional. — Să scie că guvernul trecut a oprit activitatea partidului naţional, sufocând orĭ ce manifestare a esistinţiĭ luĭ.

Pornind de la atât de mult trimbiţatele principiĭ de dreptate a ministr. Széll. dl Coriolan Bredicean, advocat în Lugoş, a făcut în congregaţia comit. Caraş-Severin următórea propunerea:

„Constituţiunea de Stat lipsită de dreptul libertăţiĭ de întrunire, nu e Constituţiune. Dreptul libertăţiĭ de întrunire a cetăţenilor e recunoscut şi în legile fundamentale ale patrieĭ nóstre.

„Cu tóte acestea guvernul din anul 1894 nesocotind acest postulat elementar al constituţionalismuluĭ, a sugrumat pe calea ordinaţiuneĭ libertatea de întrunire şi în special a lipsit poporul român şi unica partidă politică a acelnia de dreptul de a se întruni şi a funcţiona pe basa organismuluĭ sĕŭ propriŭ. Căcĭ prin amintitele ordinaţiunĭ partidul naţional român şi comitetul aceluiaşĭ s'aŭ desfiinţat, ér convocarea alegĕtorilor saŭ a delegaţilor partidului naţional român s'a decretat de transgresiune, oprită sub pedépsă normată în acele ordinaţiunĭ.

„De óre ce dreptul libertăţiĭ de întrunire e nedespărţit de libertatea cugetăreĭ, gândireĭ, formarea părereĭ, formarea principiilor şi a convingerilor, ér fără aceste libertăţi, Constituţiunea uneĭ ţărĭ e ca trup fără suflet saŭ vorbă góle; maĭ de parte, cassarea acestor libertăţi numaĭ pentru poporul român, e egală cu sdrobirea egalităţiĭ cetăţenilor şi naţionalităţilor: drept aceea susţinerea numitelor ordinaţiunĭ nu e compatibilă nicĭ cu dreptul, nicĭ cu dreptatea, nicĭ cu legea. Guvernul de la anul 1894 s'a dus; ducă-se după el şi călcarea dreptăţeĭ, dreptuluĭ şi a legeĭ.

„Guvernul actual cu mare emfasă a proclamat domnia dreptuluĭ, dreptăţeĭ şi a legeĭ; mĕ ţin decĭ îndreptăţit a reclama revocarea numitelor ordinaţiunĭ. Drept aceea din adevĕrată iubire de libertate şi Constituţiune propun:

„Ca înaltul guvern prin o adresă să fie rugat de către on. congregaţiune a revoca amintitele ordinaţiunĭ, restabilind prin acésta respectarea principiilor din legile fundamentale ale Constituţiuneĭ nóstre, reînviând egalitatea cetăţenilor şi a naţionalităţilor din patrie, redându-le libertatea dreptuluĭ de întrunire şi prin acésta libertatea cugetăreĭ, libertatea principiilor şi a convingereĭ.

Lugoş, 5 Maiŭ 1900.

Cu deosebită stimă:

Coriolan Brediceanu
advocat, membru al congregaţiuneĭ şi membru al partidului naţional român.

Se înţelege că membriĭ românĭ, părtinitorĭ aĭ acesteĭ propuneri aŭ rĕmas în minoritate, primindu-se propunerea comitetuluĭ permanent de a se trece peste ea la ordinea de zi.

Înregistrăm acest cas, ca o espresiune a actualuluĭ sistem de guvernare din Ungaria

---

numaĭ statul, şi ér alţiĭ, carĭ mĕ certaŭ pentru acésta; o domnişóră, m'a certat aspru de tot, ér un domn, amicul S. m'a numit pur şi simplu: trădător naţional şi mi-a dedicat un articlu prim în „Vulturul“. Şi în sfârşit aŭ fost şi de aceia, maĭ ales din societatea înaltă, carĭ nu continuaŭ şi nicĭ nu contribuiaŭ nimic, de vreme ce . . . să vedeţi . . . era vorbă de o instituţie „unită“ . . . Din fericire aŭ fost puţinĭ şi de aceştia.

Cât am putut, am ţinut să daŭ esplicaţiĭ tuturor. Am scris de dóuĕ orĭ în „Familia“ şi o dată în „Tribuna“, plus o mulţime de scrisorĭ private.

În schimb am avut şi mângăierea de a primi o mulţime de incuragierĭ, şi a constata un deosebit interes la unirĭ.

În timpul din urmă, a fără de sumele de carĭ am făcut amintire în ziarele maĭ sus pomenite, am primit de la Dna Filip din Abrud 5 fl. de la Dna Silvia Illyés din Rece Cristur 3 fl. Dna Paulina Mezin din Timişóra 40 mărcĭ à 10 fil. şi de la multe alte dame câte 20 şi 10 mărcĭ. Special, îmĭ împlinesc o prea plăcută datorinţă, aducênd viile mele mulţumite damelor şi domnişórelor din Bucovina, carĭ aŭ îmbrăţoşat acéstă întreprindere cu o deosebită bunăvoinţă. Şi pot afirma, că n'am primit nicĭ o scrisóre din Bucovina, care să nu cuprindă 5—10—20 mărcĭ.

Cu rĕceală a fost primit înse lanţul în România, de unde aşteptam maĭ mult. „La noĭ s'aŭ făcut atâtea abusurĭ cu ast fel de scrisorĭ, şi cu tot feliul de mijlóce, cât lumea s'a desgustat şi nu póte vedé în fapte filantropice alt ceva, de cât un mijloc de escrocherie“, sînt câte va şire din o epistolă adresată mie de Dna Maria Dr Ţurcan din Roman.

Am ţinut să le spun tóte acestea pentru legitimarea mea faţă de toţi aceia carĭ aŭ contribuit cu dragoste pentru idea lanţuluĭ de scrisorĭ. Libelul de depunere îl voiŭ păstra încă cât va timp, până ce voiŭ fi încredinţat, că lanţul s'a închelat definitiv, şi atuncĭ îl voiŭ transpune la destinaţia sa.

A. C. Domşa.

† Iosif Ciura,

paroch gr.-cat. deficient.

Veteranul paroch din Bucium-şésa Iosif Ciura nu maĭ este între ceĭ viĭ. La 26 April a. c. 7 óre a. m. a mers să-şi ĭee rĕsplata meritată de la Acela, la al cărui altar a servit peste 59 de anĭ.

Se cuvine a ne opri puţin asupra vieţiĭ şi activităţiĭ acestuĭ venerabil şi demn preot, acum când nu maĭ póte dice: „n'am meritat“.

Născut în 20 Februar 1817 în Abrud din părinţiĭ Alesandru Ciura şi Marta Morar, primele cunoşcinţe de carte le-a câştigat la casa părintéscă şi la şcóla din Abrud de la 1824—1827. Tatăl sĕŭ notar în decurs de 40 anĭ peste comunele Abrudsat, Bucium, Cărpeniş şi Muşca, cunoscênd aptitudinile fiuluĭ sĕŭ Iosif încă la 1827 la strămutat la şcólele din Blaş unicul şi vigorosul focular de sciinţă românéscă pe acele timpurĭ. La 1835, absolvând tinĕrul Iosif şcólele liceale, cu învoirea părinţilor a întrat în statul clerical, terminând la 1839, tot de a una cu succesul, care prevestia pe bărbatul activ şi modest de maĭ târdiŭ. Abia eşit din seminar i-se şi îmbie ocasiune de a-şi puté folosi cunoscinţele frumóse în munţiĭ carĭ l'aŭ născut. Parochia Bucium-şésa chiar în 1839 rĕmâne vĕduvă prin mórtea primuluĭ eĭ paroch după convertirea din 1809.

Aci se cerea acum maĭ vêrtos un bărbat, înarmat cu credinţă tare şi cu sciinţă seriósă, şi aceste eraŭ în tinĕrul cleric absolut Iosif Ciura.

În Iunie 1840 hirotonindu-l episcopul Leméni, l'a şi trimis în parochie. Deja dintru început avea să se probeze caracterul luĭ preoţesc. Venitele parochiale şi atuncĭ ca şi azĭ eraŭ pe lângă cele 210 fl. mon. conv., stola. Acésta putea să fie un bagatel, când parochia abia acum numĕră 766 suflete. Casă parochială nu era. Ce era să facă tinĕrul Iosif?

Să-şi ĭee crucea sa şi să-i urmeze Luĭ!

Căsătorit din Abrud cu Francisca Tobias, fica protopopuluĭ gr. cat., se decide a locui în Abrud şi aşi administra de acolo parochia, depărtată de $2—2^1/_2$ óre. Acésta ţine aşa de la 1840—1848 iarna şi vara. Calea o făcea zelosul paroch maĭ călare dar maĭ mult pe jos. În Parasemĭ pentru s. mărturisirĭ trĕbuind să rĕmână timp maĭ mult, lua şi merinde.

Religiunea născuților din căsătorii mixte. — Mânecând de un cas concret, unde matriculantul a însemnat de legea reformată pe un născut din tată reformat și mamă catolică, cu tóte că născutul fusese botezat în legea rom.-catolică, ministrul a aprobat procedura matriculantului și a adus hotărîrea, că dacă un preot a botezat și înmatriculat pe vre un individ născut din căsătorie mixtă înainte de introducerea legilor politice bisericesci, acéstă împrejurare nu determină necondiționat religiunea, la care aparține respectivul. În privința acésta e decidétóre esclusiv religiunea părinților, conform §-lui 12. al art. de lege 53. din 1868. Prin urmare, dacă în estrasul matricular al unui nupturient e indicată precis religiunea părinților, acésta are se fie normativă chiar și în casul, când nupturientul declară, că aparține alteĭ contesiuni, fără a puté produce document de trecere religionară. Abatere de la acésta se póte face numaĭ atunci, când în estrasul matricular nu e notată religiunea părinților. În casul acesta are să céră un document valid despre religiunea, la care aparține cel ce se căsătoresce.

Revistă politică.

Austria. Pacea în parlamentul austriac, pe lângă tóte silințele ministrului Körber nu a fost restabilită. Cehii în dată după redeschiderea parlamentului aŭ început cu obstrucția. Eĭ nu sînt îndestuliți cu proiectul de limbă al guvernului, și așa vreŭ să împedece funcționarea mașinăriĭ statului. Propunerile, contrapropunerile și cererile de votare nominală sînt fără sfârșit. Certele și batjocurile sînt la ordinea zileĭ. Abia s'aŭ reținut Cehiĭ de la obstrucție, atunci, când parlamentul imperial a ales membriĭ delegațiuneĭ.

Ministrul fără portofoliu ceh Rezek și-a dat abzicerea, carea numaĭ curaj a însuflat în Cehiĭ tineri. Eĭ în abzicerea lui Rezek véd neînțelegere între membriĭ guvernului cu privire la proiectul de lege pentru regularea limbilor. Proiectul acesta, pe cum ne spun Cehiĭ, nu a fost făcut cu învoirea lui Rezek, pentru aceea nevoind el să ĭea asupra-și responsabilitatea, și-a dat abzicerea.

Delegațiunile în anul acesta s'aŭ întrunit în Budapesta și acum pertractézá budgetul ministeriilor comune pentru anul venitor, care e maĭ mare cu câte va milióne de cât în trecut.

Tot aci se întrunesc și deputațiunile pentru stabilirea cuoteĭ. Cehiĭ ar dori ca proporția să fie 65:35, dar ceĭ alalți voesc să rémână pe lângă proporția stabilită anul trecut 65·6:34·4.

Am amintit în numĕrul trecut de împăcarea Românilor din Bucovina cu presidentul țăriĭ, și am spus, că nu scim condițiile între carĭ s'a făcut împăcarea aceea. Azĭ putem completa notița nóstră. Dep. Călinescu, preș. clubului român din dieta Bucovineĭ, în una din ultimele ședințe a declarat, că representantul guvernului l'a asigurat, că să va ținea samă de pretensiunile Românilor bucovineni în ce privesce desvoltarea lor culturală. „Având în vedere, că raportul comisiuniĭ asupra afacerilor școlare, de fapt e și prevenitor față de dorințele îndreptățite ale Românilor, am onóre a declara — a spus dep. Călinescu, — că ne abținem de la orĭ ce plângere pe teren național-cultural."

Viitorul va arăta până unde vor merge promisiunile aceste, și cât s'a schimbat dl Bourguignon, din mare dușman ce a fost până acum a tuturor desideratelor Românilor din Bucovina. Și maĭ trist ar fi, dacă împăcarea acésta s'ar fi făcut prin măgulirea unor sentimente de ambiție a câtor va deputați bucovineni.

Franța. În atât de mult încercata patrie a sciinții și libertății, pare că érăși vor veni la putere nesce principiĭ maĭ dăunătóre de viéță. Diferitele crise și paname, de care a fost așa de mult sguduită în aniĭ din urmă, aŭ făcut să lésă la suprafață grupul patrioților francezĭ, cu dragoste pentru țară și dorul de emancipare de sub jugul cutropitor al banului jidovesc.

În Paris adecă aŭ fost ordinate alegerile comunale. Din 79. locurĭ „naționaliștiĭ" aŭ fost aleși în 30. la întâia alegere, în alte 30. s'a declarat balotagiŭ. La a dóua alegere aŭ câștigat 19. locurĭ, cu totul dar 49. Succesului acestuia i se atribue mare importanță politică. Se prevĕd de acum înfocate lupte parlamentare. S'aŭ făcut marĭ demonstrațiĭ pentru acest succes înaintea redacțiĭ ziarului antisemit „Libre Parole".

Italia. Redeschidêndu-se parlamentul italian, scenele turbulente și-aŭ reluat cursul. Oposiția vĕdênd, că nu póte birui cu majoritatea parlamentară în ce privesce restrîngerea dreptului de întrunire contemplată de acésta, părăsind me-

---

— Duiósă eraŭ istorisirile lui despre acéstă periodă de păstorire!

Și de ar fi fost un drum bun, dar cine cunósce azĭ comunicația între Abrud și Bucium-șésa, va admira apostolia lui Iosif Ciura în periôda până la 1848.

Vĕdêndu-se el în așa stare umilită bătut'a — cum zicea însuși — pe la tóte dicasteriile să câștige locuință parochială, dar fără resultat, În cele din urmă s'a adresat chiar Maestății Sale Ferdinand, care ĭi acordă „ex speciali gratia" 1000 fl. mon. conv. și lemn din pădurea erarială pentru clădirea caseĭ parochiale în Bucium-șésa. Tocmaĭ pe începutul luptelor pentru libertate din 1848 zelosul paroc se așĕdă în mijlocul poporenilor sĕĭ credincioși. Întru cât ar fi avut el rol în acele lupte, nu se póte constata. Sufletul lui tinĕr și înflăcărat înse era încălțit de mișcările acele epocale. Focul în care îmĭ enara dovedesce acésta.

Iar eroul munților Avram Iancu cu drag trăgea la casa modestă a parochului din Șésa.

Se póte afirma totuși că propriŭ zisa lui păstorire s'a putut începe în regulă numaĭ după aniĭ revoluțiuniĭ. Atunci a putut el să-și vadă de starea turmeĭ sale și a parochieĭ în genere. A urmări pe Iosif Ciura de atunci încóce ca preot, cap de familie ca membru în representanța comuneĭ Bucium și membru al fondului pisetal Roșia-Abrud, póte să fie obiectul unuĭ om care a trăit cu el maĭ mult, nicĭ de cum înse al meŭ.

Veneraținea, ce-ĭ voiŭ păstra în tot de una înse, nu mĕ lasă, ca să nu încerc a scóte din operele, ce se vĕd după el, că cine a fost el întru adevĕr.

Întrat în parochie sĕracă a ajuns s'o vază și avută și înaintată. Azĭ biserica din Bucium-șésa dispune de capitalul frumos de peste 52 miĭ coróne în banĭ gata, și de casă cu intravilanul, spre carĭ orĭ cine ar privi, vede, că un bărbat neobosit a trăit aci peste 52 anĭ.

Edificiul școlar, constătător la venirea lui din o singură încăpere, numĕră azĭ 9 încăperĭ și se ridică falnic în fața bisericiĭ parochiale, vestind trecĕtorilor zelul spre înaintare culturală a poporului gr. cat. din Bucium-șésa, condus cu înțelepciune de fostul sĕŭ paroch. În acest edificiŭ doĭ învĕțătorĭ, deplin cualificați, propun tinerelor mlădițe căile ducĕtóre la lumină și bunăstare. Și sub a cuĭ conducere și îngrijire, ba chiar și jertfe s'aŭ realisat aceste opere mărețe? Cu a neuitatului paroch Iosif Ciura. Dacă s'ar zice din o parte saŭ alta, că la primirea părții de bae de la „Concordia" el nu era aplicat a jertfi puținul capital, ce-l avé biserica, apoĭ judece, că póte nenorocul lui în băĭ l-a făcut să fie timid. După ce înse cu învoirea poporenilor sĕĭ fruntași s'a primit și susținut partea numită de bae, cine a obosit ulterior și a îngrijit fructificarea capitalului, obvenit bisericiĭ? Și pentru sine n'a poftit nimic. Când era să i-se voteze salar anual de 200 fl. din cassa bisericiĭ nu el a zis, că renunță? Écă model de abnegare, căruia trebue să se închine orĭ ce bărfitor! Numaĭ atâta a dorit de la poporul sĕŭ, pe care a fară de vre o 20 inși l'a botezat și l'a învĕțat el calea mântuiriĭ, ca să-ĭ voteze pensiune de 200 fl. la an din Octobre trecut.

Interesul lui față de mersul învĕțământului îl mărturisesc toți, câți s'aŭ abătut pe la școla lui. Până maĭ înainte abia cu 2 anĭ o cerceta regulat în fie care lună 1—2 orĭ și asista la prelegerĭ, sfătuind și mustrând unde se arĕta lipsa.

Dar în timpul, când el trebuia să crésc㠠atâția fiĭ sufletescĭ, îl maĭ așteptaŭ de altă parte și grijile familiare și crescerea fiilor sĕĭ trupescĭ. Și de acésta datorință s'a silit a se achita în mod demn.

Ca membru în representanța comunală și în comitetul fondului pisetal Roșia-Abrud tot de una a representat cu demnitate interesele vitale ale poporului sĕŭ.

În comitetul fondului pisetal a esoperat postul de medic montan secundar pentru Bucium, cu léfă anuală de 1860 coróne, sprijinindu-l în specie colegiĭ sĕĭ din Bucium. Cu mișcările din sînul poporului român îl aflaĭ tot de una în curent până înainte cu un an, când slăbindu-ĭ vederea a fost silit a înceta de la cetit, un lucru lui atât de plăcut. A fost abonent al „Gazeteĭ Transilvanieĭ" de la întemeiarea eĭ și membru ordinar al „Asociațiuniĭ Transilvane" tot de la întemeiarea ei. Despre parochul Ciura se póte afirma, că a trăit învĕțând. Omul, crescut în cirile, a ajuns se adopteze chiar și în ortografie modificările aduse de timp. În cele din urmă începuse a elimina și pe *u* final, ca să țină pas cu timpul și progresele limbiĭ.

Activitatea lui preoțéscă a aflat și recunóscerea Preav. Ordinariat, care în 21 Nov. 1889 l-a distins cu brîŭ roșu și titlul de vice-protopop onorar. Tot Preav. Ord. în 1890 la cererea proprie ĭ-a dat de coperator parochial pe bunul preot și entusiastul naționalist când va Iovu Băbuț, de și post sistemisat de cooperator nu este în Bucium-șésă. După mórtea neașteptată și

todul obstrucţiunei de până acum, a recurs la altul. Deja în prima şedinţă, când ministrul president a început să vorbéscă, oposiţia a început să cânte în cor imnul lui Garibaldi. Deputaţilor oposiţionali le făceaŭ echoŭ galeriile. Preşedintele camerei, vĕdĕndu-şi zădărnicite tóte încercările de a reduce ordinea în sală, a închis şedinţa. Pentru ca deputaţilor din oposiţie să nu li se mai dea ocasiune de a se deprinde în cantări în parlament, guvernul a socotit de sosit timpul ca să disolve parlamentul.

În senat, pe cum am fost spus şi noi la timpul sĕŭ, s'a pertractat proiectul guvernului referitor la modificarea legei despre căsătoria civilă. Planul guvernului era, ca mai întâiŭ să se întîmple căsătoria bisericéscă, ér în decurs de 40 zile de la încheiarea acesteia, atât contrahenţii, cât şi preotul înaintea căruia s'a făcut căsătoria, eraŭ datorĭ, sub pedépsă în bani, să notifice şi conducĕtoriului civil de matricule căsătoria încheiată în faţa bisericiĭ. Comisiunea senatorilor însărcinată cu esaminarea proiectului acestuia, respingêndu-l pe acesta, a făcut altul, în virtutea căruia, căsătoria civilă trebuia să precédă tot de una celei bisericescĭ. În decurs de o săptămână s'a pertractat în senat proiectul guvernului şi în fine a fost primit cu o maioritate de 19 voturĭ.

Spania. Fericita odinióră, dar azĭ nefericita Spanie din noŭ e în ferbere. La instigaţiunea Carliştilor clasele comercianţilor din întrégă Catalonia s'aŭ resculat. Ansă la rĕscóiă le a dat darea prea mare, ce ministrul Dato a impus-o în timpul din urmă. Prăvăliile le aŭ încuiat şi s'aŭ pus cu toţiĭ în grevă. Ba s'aŭ întîmplat şi scene sângeróse între grevişti şi armată. E témă, că greva-revoluţie, să va estinde peste întrégă ţara. Guvernul de alt cum e hotărît a decreta statariul peste provincile turbulente.

Transvaal. Norocul în cele dóuĕ săptămânĭ din urmă a voit să fie érăşi pe partea Anglezilor. Roberts s'a mişcat din Bloemfontein continuându-şĭ calea către nóua capitală a Oranjeluĭ, Kroonstdt. Buriĭ s'aŭ retras de pretutindenea din calea luĭ Roberts. Ba chiar şi garnisóna de 8 miĭ de Burĭ, carea apĕra oraşul încă s'a retras, aşa în cât Roberts fără folosirea armelor a putut intra în Kroonstadt. Folos mare de acésta înse nu a avut, pentru că Buriĭ tóte muniţiunile le aŭ dus cu dînşiĭ, ér preşedintele Oranjeluĭ, Steyn, a declarat oraşul Heilbront, de capitală a republiceĭ, unde s'a retras apoĭ şi el.

O parte a Anglezilor a trecut în Transvaal şi aŭ ocupat oraşul Fourteenstreams, care se află în partea sudvestică a Transvaaluluĭ, nu de parte de graniţă.

După cum spun unele telegrame mai recente, generalissimul Botha, considerând preponderanţa angleză, s'a hotărît a-şĭ retrage tóte trupele din Oranje, în Transvaal, în jurul oraşelor Johannesburg şi Pretoria, lăsând ast fel şi nóua capitală a Oranjeluĭ în mânile Anglezilor. Tot aşa va face şi cu Buriĭ, carĭ sînt încă tot pe teritoriul Natalului.

Deputaţiunea Burilor prevĕdĕnd neisbândă la curţile europene s'a dus în Statele-Unite. Aci cred eĭ să înduplece pe preşedintele Statelor-Unite, ca să intrevină pentru curmarea răsboiului.

Corespondinţe.

Sinódele protopopesci.

Din tractul Dêrgeĭ la 1 Maiŭ n.

Prea Onorată Redacţiune!

Premit că în acest Tract protop. Sinódele, pe cum şi adunările Reun. docentale sînt ambulante; carea datină bună servesce numaĭ spre binele, emulaţiunea şi luminarea poporuluĭ. Vĕdĕnd el clerul adunat, pe învĕţătorĭ şi cu un cuvînt pe conducătoriĭ sĕĭ, serbéză şi el o zi de bucurie. Audind în biserică o S. Liturgiă solemnă, la care asistă maĭ mulţi preoţi, acompaniată de chorul tinerimeĭ; — vĕdĕnd în şcólă desvoltarea uneĭ teme practice, — se edifică, capĕtă curaj şi însufleţire spre causele bisericescĭ şi şcolastice. La noĭ pe basa Decret. Concil. prov. II-lea în tot anul se ţîn 2 sinóde protopopescĭ: unul tómna în Octobre, — şi altul primăvara, tot de una în Joia Floriilor din Postul mare, când convin şi docenţii tractualĭ la olaltă cu preoţimea spre ascultarea Exerciţiilor spirituale şi mărturisirea.

Sinodul de primăvară s'a ţinut în a. c. în parochia *Tihău*. Însĕmn din cele petrecute următórele:

S'aŭ celebrat s. liturgie de către protopopul tract. P. O. Ioan Hăţĕgan cu asist. de 2 preoţi, biserica era plină de credincioşi de ambe sexele. La fine aŭ concionat protopopul. După s. liturgie adunându-se preoţiĭ şi învĕţătoriĭ în şcólă, se deschide şedinţa, şi apoĭ constatându-se ceĭ presenţi, protopopul presintă pe noi preoţi: On. *Demetriŭ Murĕşan* adm. paroch. în Chechiş şi *Dionisiŭ Moldovan* adm. paroch. în Brusturĭ. Parochul Panticeluluĭ O. Aurel Fodor disertéză despre recerinţele uneĭ mărturisirĭ adevĕrate şi sincere, — şi e ascultat cu atenţiune. Se comunică apoĭ decisiunile sinodului archid. din 22—24 Novembre 1899 în părţile maĭ esenţiale, şi maĭ deobligatóre pentru cler, — cum şi Rescrisul Escell. Sale D. Mitrop. pentru omagiile trimise din partea acestuĭ Tract, din incidentul iubileuluĭ de 25 anĭ aĭ Episcopieĭ, şi se primesce de către cler cu mare bucurie. Se presintă raţiunile fondului cultului gr. cat. tractual pe a. 1899 din care se constată, că statul activ cu finea anuluĭ aŭ fost 808 fl. 45 cr. elocaţi la Banca Patriă din Blaş, — şi a căror interese anualĭ se folosesc aşa: că $^1/_3$ din % se adauge la capital şi $^2/_3$ % se cumpĕră cărţi şcol. şi alte recuisite pentru pruncii şcolarĭ maĭ miserĭ.

Membriĭ sinodalĭ revĕzând Raţiociniul îl aprobă.

Presidiul arată, că şcóla din Chichiş în cât e pentru edificiŭ, e ameninţată cu închidere, arată toţi paşiĭ întreprinşi în deşert şi în fine rógă sinodul, să-ĭ voteze din fondul cultului tract. un ajutor de 50 fl.

Membriĭ sinodalĭ nu se învoesc ca să i-se dee ajutor din fond, — ci în corpore se obligă a da fie care preot câte 1 fl. şi docenţiĭ câte 50 cr. spre acest scop, ér docentele de acolo Ştefan Varga în plenul sinodului se obligă a da spre acest scop 20 fl. v. a. din salarul sĕŭ. Presid. atrage atenţiunea corpului docental, — că în tóte lucrurile minuţióse să nu alerge cu suplice şi dilaţionărĭ pe la Inspect. reg. şi pe la Ven. Consistor, — ci se studieze Regul. Şcol. ex 1876 archidiecesan. — şi să-şĭ cunóscă de datorinţă: că dêuşiĭ ca docenţi confesionalĭ staŭ sub jurisdicţ. Senat. Şcol. ca for de I-a Inst. forul al II-lea e protop. şi sen. şcol. protop. şi forul apelativ e V. Consistor, — şi ast fel nu aŭ drept a-şĭ purta oficiŭ separat, ci prin paroch ca director; nicĭ a se folosi de sigile nu le este ĭertat!

Corpul docental ĭ-a spre sciinţă.

După aceste îndeplinindu-se cele alalte puncte: incassarea taxelor, clasificarea parochiilor pentru fond. Deficienţilor ş. a. sinodul se învită la Trestia, alegêndu-se disertant On. Victor Varga.

Cu deosebită stimă!

Un preot maĭ bĕtrân.

Anul iubilar.

Şişeşci 4 Maiŭ 1900.

Onorată Redacţiune!

(Fine.)

IV. Pentru comisiunile pregătitóre se statoresc în maximă următórele:

a) Pentru serbările iubilare ale S. Uniĭ: 1. să fie un discurs festiv în s. biserică, la liturgia solemnă; 2. să se încununeze statuele luĭ Atanasiŭ Anghel şi a Pontificeluĭ suprem de pie memorie Piŭ IX, întemeietorul hierarchieĭ greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş; ţinênd discursurĭ festive la numitele statue. 3. aprecaţiunĭ solemne la icóna Pontificeluĭ suprem Leon XIII, Promotorul S. Unirĭ a bisericilor orientale. 4. să se facă subscriere publică la dóuĕ adrese omagiale de fidelitate, mulţămită şi supunere omagială, către Preafericitul Nostru Părinte Papa Leon XIII; pe cum şi către Maestatea Sa Imperială şi Regală Apostolică, Preagraţiosul nostru Împĕrat şi Rege-Apostolic

---

regretată a luĭ Ĭovu Băbuţ, din noŭ ĭ-a denumit Preav. Ord. cooperator în persóna umilită a subsemnatuluĭ adm. parochial.

Poporul credincios în 20 Febr. 1897 a surprins pe iubitul sĕŭ paroch cu sĕrbările iubileuluĭ sĕŭ de 80 anĭ, ceea ce l-a mişcat nespus de plăcut pe octogenarul iubilant şi cadourile presentate atunci, le-a păstrat ca un preţios omagiŭ al credincioşilor sĕĭ.

Dar étă abia $^1/_2$ an a maĭ fost între noĭ de la pensionarea sa, acela care tuturor ne-a lăsat esemplul abnegării, modestieĭ şi zeluluĭ înflăcărat pentru casa Domnului. Spre sĕrbătorile Învieriĭ Domnului s'a nutrit maĭ pe urmă cu jertfa necruntată a Mieluluĭ dumnezeesc, care de atâtea orĭ a fost tractat de mânile luĭ cu pietate.

În Joĭa după Paschĭ Domnul l-a chemat la sine, ca să-şĭ ĭea rĕsplata faptelor sale, sevârşite spre mărirea Luĭ.

Fie-ĭ memoria în veci neuitată!

Bucium-şésă la 10 Maiŭ 1900.

Ariton M. Popa.

Francisc Iosif I. şi către Înalta Casă Domnitóre Habsburgică, reamintind tóte binefacerile, de carí aŭ fost împărtăşită biserica nóstră greco-catolică şi poporul român prin S. Unire, din graţia S. Scaun Apostolic de Roma şi a Preaînalteĭ Case Domnitóre.

b) Pentru serbările ĭubilare întru omagiŭ Răscumpĕrătorului Nostru Isus Christos: 1. să se ţină discurs festiv la s. liturgie arĕtând însĕmnătatea zileĭ; 2. la finea s. liturgiĭ să se cânte „Canonul de rugăciune către D. N. Isus Christos“, în sensul prescriselor din „Epistola Pastorală.“ 3) în órele postmeridiane să se aranjeze un concert festiv religios, în pavilonul bisericiĭ, cu discursurí, poesiĭ şi musică întru tóte corĕspunzĕtóre cu însĕmnĕtatea şi cu spiritul zileĭ solemne.

Se înţelege de sine, că să va pune tótă îngrijirea, ca credincioşiĭ să se pregătéscă la ambele serbărí prin s. mărturisire, şi prin împărtăşirea evlaviósă cu s. Cuminecătură.

V. Comisiunile pentru pregătirea acestor festivităţi, şi pentru aranjarea lor, ca întru tóte se decurgă conform intenţiunilor Preaînalte ale Pontificeluĭ Suprem şi ale Veneratuluĭ nostru Episcopat, se compun ast fel:

Dintre preoţi să aleg cu aclamaţiune D: Gavriil Lazar de Purcăreţ protopop-paroch în Sanislău; George Şuta, protopop-paroch în Moftinul-mic; Lazar Iernea, prot. on. paroch în Ciomocoz; Alexiŭ Pop, paroch în Săsarí; Alesandru Nuţ, paroch în Lipoŭ; Florian Sălăgian, paroch în Pişcolţ; Aureliŭ Pelle, paroch în Pomí; Ioan Pop, prot. on. paroch în Turţ; Iacob Pop, paroch în Bătarcí; Dr V. Lucaciŭ, paroch în Şişeşcí; George Petrovan, paroch în Prelucí; Demetriŭ Ciontea, paroch în Dumbraviţă; Nicolaŭ Lupan, paroch în Chiuzbaia.

Dintre inteligința mirénă şi popor, se aleg cu aclamamaţiune D: George Pop de Băsescí; Alesandru Pop, jude regesc la Curtea de apel; Augustin Pop, advocat; Gavriil Barbul proprietar; George Achim, director; Alexiŭ Stupar, Teodor Medan, Atanasiŭ Lupan, preşedintele reuniunií înv.; George Dipşe, învĕţător, şi toţi membriĭ senatuluí bisericesc din parochia Şişeşcí şi filialele aparţinĕtóre.

Cetindu-se acest protocol s'aŭ aprobat în tóte şi s'aŭ verificat, predându-se parochuluí nostru Dr V. Lucaciŭ, să-l publice în colónele preţuituluí nostru organ „Unirea“.

D. c. m. s.

George Şuta m. p. protopop-paroch, Gavriil Barbul m. p., George Petrovan m. p., Alexiŭ Stupar m. p., Ioan Dragomir m. p., Alexiŭ Pop m. p., Teodor Medan m. p., Constantin Lucaciŭ m. p., Iuliŭ Şiuraní m. p., Ioan Savanyu m. p., Vasiliŭ Anderco m. p., Demetriŭ Ciontе m. p., Nicolaŭ Lupan m. p., Lupu Botta m. p., Dr V. Lucaciŭ m. p., Dr Ep. Lucaciŭ m. p., G. Abraham m. p., Ioan Bud m. p. etc.“

Cred că fac un bun serviţiŭ causeí religióse a poporuluí nostru, dacă Vĕ rog să binevoiţí a publica în întregitatea sa acest protocol, ca dovadă eclatantă despre zelul şi pietatea clerului şi a poporului nostru, şi cu oftarea sinceră, ca frumósele serbărí proiectate sub egida Veneratuluí nostru Episcopat, se reiesă cu deplin succes, spre mângăierea tuturor.

Corespondentul.

Declaraţiune de aderinţă.

La încheĭerea foiĭ primim următórele şire, cărora cu plăcere le facem loc:

Încântaţi de ideile frumóse desfăşurate în protocolul conferenţeí din Şişeşcí din 25 Aprile a. c. şi publicat în Nrul 19 al preţuiteí nóstre „Unirea“, în causa serbărilor ĭubilare ce se vor ţiné în 12 Iulie şi 28 August st. n. a. c. în biserica parochială din Şişeşcí: Noí subscrişiĭ ne declarăm, că primim întru tóte ideile amintite, ne solidarisăm cu ele, declarăm sincera nóstră adesiune la serbările proiectate, şi promitem cea mai diligentă conlucrare pentru buna lor reuşită.

Onóre şi mărire eternă Mântuitoriuluí Nostru Isus Christos!

Credinţă şi alipire către maica nóstră Roma Apostolică!

Baiesprie 15 Maiŭ 1900.

Atanasiŭ Lupan preş. reun. învĕţ., *George Brătean* înv. în Certedie. *George Dipsie* înv. în Ungurag, *Demetriŭ S. Ardelean* docinte în Negreştí, *Petru Porumb* înv. în Teuţi de sus, *Petru Şirean* învĕţ. în Sin. de jos, *Ştefan Pop* învĕţ., *Gavril Hossu* înv. în Prislop, *Vasiliŭ Achim* înv. în Rencetea.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Poporeanul din Breţc, Ioan Raţ cu soţia sa Ileana, pe lângă alte dăruirí, aŭ cumpĕrat pe sama s. nóstre bisericí de la firma Rétay şi Benedek din Budapesta un rênd de ornate negre cu 89 coróne. Mai mulţi poporení (24 de inşi) alte ornate colorate, tot de la aceaşi firmă cu 130 coróne. La acestea vesminte colorate aŭ contribuit între alţiĭ şi Iohan Haltrich din Reghin 5 fl. Benesch Wilhelm, grădinar din loc 1 fl. şi Gelhäuser Henrich, din loc 50 cr. — Burian George cu soţia Anişca aŭ plătit auritura din noŭ a potiruluí şi patenei cu 28 coróne. Poporeanul Ioan Cremene cu fiul seŭ David aŭ procurat o s. Evangelie, ediţie nóuă cu 25 coróne. Pentru carí fapte marinimóse, li se aduce mulţămită şi pe acéstă cale. Acela pentru a cărui mărire aŭ jertfit, să le resplătéscă însutit. Breţc la 3 Maiŭ 1900. Simeon Zehan preot gr.-cat.

Badea Cârţan. Neobositul călător Badea Cârţan a fost zilele acestea aicí, spre a vedea Blaşul, care „e un foc mare, la care cu toţiĭ ar trebui să venim şi să ne încălzim“. A spus multe şi s'a plâns de multe, Mai ales s'a tânguit, că pe Ţara-Oltuluí scólele confesionale staŭ reŭ de tot; s'a plâns că „nimic nu se mai face, de şi ar trĕbui să ne adunăm şi să arătăm că trăim“.

Pro memoria. Preaon. Dn. Simeon Micu protop. Alba-Iuliei, ne luând stolă pentru înmormîntarea repaus. jude Ioan Gerasim, familia a trimis suma de 12 cor. fondului studenţilor lipsiţi de la gimnasiul din loc.

Scirí personale. *Dl Corneliŭ Bárdosy* fiul dluí inspector şcolar în retragere Iuliŭ Bárdosy (Sibiŭ), depunênd la academia de drepturí din Oradea mare cu succes eminent, esamenul de stat judiciar, va întra ca practicant la auditoratul militar în Viena.

Mare primejdie în reşedinţa episcopéscă din Lugoş. Sub acest titlu publică aprópe tóte foile o notiţă, după care, cineva din cazarma de honvezí a descărcat o puşcă Manlincher, din care glonţul eşind a pătruns în reşedinţa episcopéscă, sfărmând mai multe ferestri de la terassă şi o uşe. Ne fiind nime în apropiere nu s'aŭ întîmplat alte nenorocirí. Dacă scirea e adevĕrată, aducem mulţumite luí Dumnezeŭ. carе a ferit pe Il. Sa Dl Episcop Dr. Dem. Radu, de o mare nenorocire.

3/16 orí 2/15? Nefericitul de calendar vechiŭ ne-a adus în încurcătură, cât nicí nu mai scim, când avem să sĕrbătorim mărĕţa aniversare a luí 3/15 Maiŭ 1848. Cu acest dat nu ne vom mai întâlni nicí o dată, saŭ mai bine zis, aceste cifre nu ni-se vor mai presenta una la braţul celeí alalte. Eí bine, dar atuncí care e aniversara zi? Răspunsul e uşor şi ne mirăm cum de se greşesce cu tóte acestea. Nicí vorbă, în sciinţă ómeniĭ trebuc să fie desbrăcaţi de patimí. Putem fi cât de buní români, dar pentru aceea nu avem să ne ţinem morţiş de **3.** Cifra acésta s'a poticnit, a rĕmas înapoí din mersul vremiĭ şi soţa-i **15.** a făcut paşul mai de parte. Rĕmâne adevĕrata aniversară decí în *2/15 Maiŭ.*

Pentru cinstea naţională. Tot mai mult se apropie ziua tragerií la sorţi a câştigurilor loteriei arangiate de Asociaţiune în folosul *Caseí naţionale,* şi mulţi, fórte mulţi Români, chiar şi de cei cu dare de mână nu şi-aŭ cumpĕrat încă nicí barem un los de acestea. Ni-ar veni cu greŭ a crede, că din nepăsare orí din ne interesare faţă de causele nóstre culturale româneştí, ci dór din uitare. Atragem decí atenţiunea tuturor că până la Ispas (31 Maiŭ, ziua sorţiriĭ) abia mai sînt câteva zile; să grăbéscă decí fie cine a-şi procura barem câte un los de acestea, cu atât mai vĕrtos, că pe lângă şansele de aşi recăpĕta baniĭ póte înmiit prin eventualele câştigurí, sprigineşte tot o dată o frumósă întreprindere culturală, care numaí cinste va face nĕmuluí românesc. *Un los,* după cum se ştie, *costă numaí 1 corónă.* Losurí se mai capĕtă la biroul Asociaţiuneí în Sibiŭ şi eventual încă la câte va băncí şi librăriĭ româneştí.

Mulţămită publică. Prin Ven. Ordinariat de Gherla ni-s'a trimis de la Revdss. Domn vicar din Năsĕud Dr Ioan Pop 12 cor. 10 fil.; din Cheţ şi Bozieş 7 cor. 50 fil.; — apoí cum în Iunie bunul Dumnezeŭ şi Sf. Scaun din Gherla s'aŭ îndurat a pune capĕt uneí nedrepte ridicate contra nevinovatuluí nostru preot Ioan Botean, — poporul în sĕmn de mulţămită către Dumnezeŭ a făcut mai multe darurí pe sama s. bisericí aşa: Solţan Petre cu soţia sa Todosia, Alexa Simion cu soţia un candelabru cu zale aurite, un rînd de vesminte de jale în preţ de 70 coróne. Magnifica Dómnă contesa Katona Elekné pentru superedificatele parochiale lemne de 50 coróne; Felecan Vasile o s. Evangelie cu 26 coróne; Moldovan George mai multe cărţi sfinte în preţ de 20 cor.; Ştefan Boloş cu Grapcina cu soţiile un crucifix şi reparaturí la s. biserică în preţ de 32 cor. 98 fil.; Iacob Moldovan cantor praporí ş. a. în preţ de 56 cor.; George şi Matrona Alexă odăjdiĭ de 26 cor.; Marcian Ion şi Ludovica praporí de 18 cor. *Întrégă massa poporuluí aŭ dăruit 380 cor.* împodobindu-se s. biserică cum n'a mai fost nicí o dată. Despre asta s'a convins Însuşi Escel. Sa Dl Episcop diecesan, Ilustritatea Sa Ioan Papiŭ vicariŭ gen. episcopesc ş. a. — Donatorilor le mulţămim frumos şi le dorim bine de la Dumnezeŭ. Nuşfalĕŭ la 2 Maiŭ 1900. *Comitetul parochial gr. cat. român.*

Necrolog. † Marţi a fost înmormîntat *Ştefan Iozon,* învĕţător dirig. pens. mort în vrîsta de 45 anî. Repausatuluí i-s'aŭ făcut cuvenitele onorurí. Aŭ celebrat 4 preoţi, pontificând direct. prepar. George Muntean Predica a rostit-o prof. prepar. Ioan F. Negruţ. La înmormîntare aŭ luat parte institutul preparandial întreg cu profesoriĭ lor, studenţiĭ din cl. VII. şi VIII. şi alt public distins şi numĕros.

† De la Oraviţa primim întristătórea scire despre mórtea Dneí *Lucreţia Poruţiŭ* n. *Ianza* soţia protopopului gr. cat. Victor Porunţiŭ. Mórtea a răpit-o la 15 Maiŭ n. în al 30-lea an al vieţiĭ după o fericită viaţă conjugală de 12 anî. Trimitem întristatuluí soţ sincerile nóstre condolenţe!

Fie-le ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

II.

(Continuare.)

Augustin, carele descrie acest sublim mod de cugetare a mameĭ sale, merge și maĭ departe cu câte va cuvinte de înțeles profund ne spune și metodul cu care Monica se nisuia să reușéscă în întreprinderea sa de totuluĭ grea. — „Crescută în modestie și înțelepciune, supusă luĭ Dumnezeŭ și părinților, — cât ce ajunse timpul de măritat, ascultă cu mare respect de soțul ce-ĭ fu ales de părinți și fiind că cu dor doria să Ți-l câștige prin frumseța moravurilor sale, carĭ erau ca și o revelațiune a Ta“! [1]) Adecă nu prin vorbe góle, dispute saŭ înfruntărĭ voia ea să îl câștige pe soțul séŭ. Ea vestea virtuțile nu cu cuvinte trecétóre, ci cu fapte. Se nisuia să fie blândă, umilită, răbdătóre, modestă și devotată, pentru că era convinsă, că dacă în loc de a purta adevĕrul numaĭ pe buze, — ceea ce-ĭ maĭ ușor, — îl va succede, să-l și realiseze în viéță: va sosi timpul, când Patriciŭ ne maĭ putênd resista, va primi lumina așa de blândă, modestă și adevĕrată a adevĕruluĭ. Numaĭ cât, pentru ca adevĕrul și virtutea înțeleptă în viéța eĭ să învingă, se cerea timp și o virtute eroică.

Monica se decise și la acésta. Vedea bine slăbiciunea și înfidelitatea bărbatuluĭ séŭ, dar nu zicea nicĭ un cuvințĕl. Suferia și tăcea. [2]) Plângea, când el nu era a casă; dar părêndu-i-se prostie a pretinde de la un om, care nu iubesce pe Dumnezeŭ, să iubéscă o făptură, — se îndestulia cu atâta, că să ruga ferbinte pentru el, cerênd, ca Dumnezeŭ să-ĭ dea credință și iubire de Dumnézeŭ, prin carĭ a nume, omul își câștigă curățeniă. [3])

Tot cu acéstă blândéță, umilință, modestie și iubire adevĕrată tăcea Monica nóstră și pe timpul, când Patriciŭ apucase la mănie. Ce să-ĭ și zicĭ unuia, care nu scie ce face? Ea aștepta până ce se molcomia, și folosindu-se de reîntórsa linisce sufletéscă, și de momentele frăgedimeĭ, — când a nume ómenii firetecĭ, dar bunĭ la inimă, — cum era și Patriciŭ, se nisuiesc a-ĭ împăca pe aceia, carĭ aŭ suferit prin mănia lor: și confidentă, cu mare precauțiune îĭ spunea între patru ochĭ cuvinte deslușitóre, ba une orĭ și mustrătóre, carĭ de-arêndul erau bine primite. [4])

Acest metod al blândeței, acest secret al tăcerii și abnegațiuneĭ, îl recomandă ea tuturor amicelor sale. Când aceste cu față învinețită și batjocorite de grobianitatea bărbaților lor, veniau să se plângă Monicei, ea le înfrunta cu afabilitatea-ĭ îndatinată: „Țineți-vĕ gura!“ Și ele vedeau bine, că are dreptate, căcĭ de și bărbatul eĭ era mai firetec ca toțĭ, totuși el n'a bătut-o nicĭ când. — Patriciŭ răpit de mănia maĭ năvălia când și când asupra muierii sale, să-și răstia către ea, — însе învins de privirea-ĭ blândă, — nu maĭ cuteza alt ceva. [1])

Stând statornicesce și cu paciință pe lângă acest metod, nu numaĭ că l-a domolit pe Patriciŭ, — spre marea mirare a tagastenilor, carĭ îl cunósceau și înainte de căsătorie: ci și ea apărea din ce în ce maĭ frumósă în ochiĭ luĭ. Acéstă blândéță, acéstă fragedime și abnegațiune, ce din zi în zi, ca miĭ de picurĭ se strecuraŭ la inima luĭ Patriciŭ, — pe neobservate așa o influență avu asupra luĭ, în cât nicĭ nu putu până maĭ târziŭ să cuprindă adêncimea acelora. Iubirea luĭ, căcĭ și în mijlocul mâniilor și slăbiciunilor sale o iubia, — pe neobservate se schimba într'un sentiment înalt și nobil. Pentru că iubirea luĭ se îmbrăca cu un feliŭ de onóre, despre care maĭ înainte nicĭ cunoscință nu avea. „În fie care zi — zice Augustin, — ea devenia maĭ frumósă în ochiĭ luĭ, și acésta frumséță născută din virtute începu a-ĭ câștiga iubirea, respectul, chiar admirațiunea bărbatuluĭ séŭ.“ [2])

Și bunul Dumnezeŭ ca să mângăie pe Monica în mijlocul acestor supĕrărĭ și sperărĭ nesigure, să o aducă în maĭ strînsă legătură cu nedemnul Patriciŭ, să-ĭ facă maĭ suferibilă, și chiar plăcută casa în care trebue să sufere așa mult: pentru prima óră o lăsă să guste aceea bucurie, care după sacrificarea întru tóte luĭ Dumnezeŭ e cea maĭ mare fericire pământéscă: ea deveni mamă; și încă în flórea tinereților sale treĭ copilași îĭ îmbrățoșiaŭ grumadul și îĭ răsplătiaŭ cu zimbirĭ dulcĭ lacrimile vĕrsate maĭ înainte.

Pe primul copilaș, cu care o dărui Dumnezeŭ, lumea îl celebréză sub nume de sfîntul Augustin. El se născu la 13 Nov. 354, când ea era de dóuĕ zecĭ și doĭ de anĭ. Se vorbesce, că încă pe timpul stăreĭ binecuvêntate i-s'ar fi arĕtat Monicei minunile, a căror instrument era să fie óre când fiul séŭ, dacă a nume, se va îngriji să rĕmână credincios luĭ Dumnezeŭ. Studiind maĭ profund Confesiunile sfîntuluĭ Augustin, ne întărim în acésta presimțire misterióză, cel puțin rugăciunile și îngrijirile aceste ale Monicei, față de Augustinul eĭ rĕtăcit, speranța eĭ firmă și siguritatea despre întórcerea luĭ avută în decursul întregeĭ sale vieți, nu proveniră de cât din încrederea mare în Dumnezeŭ și iubirea nespusă față de fiul séŭ, — cea ce eŭ sînt gata să cred, și ast fel istoria de față e maĭ pĕtrundĕtóre, și maĭ minunată.

Al doilea copil al Monicei se numia Navigin. Era prunc blând și umilit; nu avu parte nicĭ de viéța sgomotósă, nicĭ de penitința, nicĭ de spiritul înalt al fratelui séŭ; de și nu ajunse la un așa grad înalt de virtute: totuși lăsă după sine în sfînta biserică un nume, cam obscur e drept, dar destul de frumos. Navigin era un june învĕțat, dar fricos, tăcut și bolnăvicios aprópe necontenit, era una dintre figurile demne de compătimire, carĭ trec neobservate prin viéță, ocupându-se maĭ mult cu alțiĭ de cât cu sine însi-și.

Pe cum vom vedé, — în decursul istorisireĭ de vre o dóuĕ-treĭ orĭ apare și el, tot de una lângă Monica, pe carea nu o părăsia nicĭ când, căreia până în capĕt îĭ fu de mângăiare și sprijin, — maĭ ales sub rĕtăcirile triste ale luĭ Augustin. Se pare, că acesta a fost tatăl tinĕruluĭ nepot a luĭ Augustin, cu numele Patriciŭ subdiacon în Hippo, și al celor dóuĕ nepóte ale sfîntuluĭ Doctor, carĭ ca mirese a luĭ Christos, încă în fragedele tinerețe aŭ îmbrăcat vĕlul. Pe cum vedem din acéstă parte Monica avé puțină durere, dar cu atât maĭ mare mângăiare.

Dar nu numaĭ Augustin și Navigin eraŭ fiiĭ Monicei, pe carĭ îĭ concepu atât în trup — pentru viéța pământéscă — cât și în suflet pentru viéța eternă, [1]) pe cum se esprimă în mod mărețŭ Augustin. Ea avé încă și o fată, pe care — cum se zice — o numise *Perpetua*, după numele celeĭ maĭ cunoscute sfinte din Africa, și celeĭ maĭ sĕrbătorite martire din Cartagena. Durere! despre acéstă copilă scim și maĭ puțin, de cât despre Navigin, și de abia ne putem câștiga vre o idee despre trăsurile feței eĭ.

Era evlaviósă, ca mumă-sa, se mărită de timpuriŭ; însе nu peste mult se retrase la Augustin, ca vĕduvă fără copiĭ, unde cum se vede rĕmase până la chirotonisirea aceluia întru episcop, căcĭ „din acest moment, Augustin cum scrie Possidiu, n'a maĭ suferit muiere la casa sa, nicĭ chiar pe soru-sa.“ [2])

După aceea îmbrățoșând viéța călugăréscă, se dedică luĭ Dumnezeŭ. Maĭ târziŭ deveni igumena mănăstireĭ fundate de însu-și Augustiu, și ast fel odorul plăcut a virtuților înalte o însoți, de la lĕgăn până la mormînt; așa cât însu-și fratele séŭ, marele Părinte al bisericii, — o amintesce tot de una ca pe o sfîntă. Memoria eĭ, și a luĭ Navigin o păstrară și o păstréză și azĭ unele altare din Roma și de prin alte locurĭ.

Acésta era familia sfinteĭ Monice. În zădar e tatăl păgân, în zădar se conjură sócra, servitoriĭ și servitórele, de a nimici crescerea creștinéscă: numele celor treĭ copiĭ aĭ Moniceĭ de pe altare strălucesc; ca și când Dumnezeŭ ar voi să ne arete, ce póte face o mamă adevĕrată, chiar și atunci, când e singură, — și ce fericire póte fi pentru un copil, că s'a putut odihni la un sîn plin de iubirea luĭ Dumnezeŭ și a virtuților.

Familia acésta mică, cu care Dumnezeŭ dăruise pe Monica, de și n'ar fi fericit'o pe deplin, cel puțin ar fi mângăiat-o, dacă o durere și maĭ amară, ca cele de până acuma nu i-ar fi conturbat bucuriile, și înveninat viéța. Inima luĭ Patriciŭ începu a fi predominată din ce în ce maĭ mult de pasiunile triste. Nicĭ frumséța de spirit și inimă a soțieĭ sale sfinte, nicĭ puterea și fragedimea iubireĭ sale constatate, nicĭ nascerea celor treĭ prunci, nu-ĭ putură încătușa inima ușoratică, ci, în ciuda lacrimilor și rugăciunilor Moniceĭ, își continuă publice viéța desfrînată. Nu se póte cuprinde cu mintea, cât trebue să sufere în atarĭ împrejurărĭ o femee creștină, o soție, o mamă. Acesta-ĭ martirul sufletuluĭ, — despre care vorbesce și sfîntul Ambrosiŭ, care ascuns în vatra familiară nu-ĭ maĭ puțin înfiorătoriŭ și stricătoriŭ, de cât martirul trupuluĭ.

Dar nimica nu maĭ era, ce ar fi putut împedeca pe Monica în calea începută. Părăsită în flórea tinereței, înșelată de către tatăl copiilor séĭ, când după o căsătorie de patru anĭ abia în al dóuĕ zecĭ și șeptelea an al etățiĭ își vĕdu nimicite speranțele frumóse ale primelor zile: ea și-a duplicat zelul și încrederea în Dumnezeŭ, și fără de a schimba ceva din însușirile sale, adecă din tăcerea, precauțiunea, sperarea blândă și răbdătóre față de bărbatul séŭ, ba perfecționându-le încă: ea își îndréptă tótă nisuința spre crescerea copiilor séĭ.

Fie care mamă își iubesce copiiĭ, dar cine va spune, cum și-ĭ iubesc acele mame, carĭ în căsătorie nu întimpină de cât părăsire și suferințe? Apoĭ dacă secolul în care ele deveniră mame și tot o dată nefericite, — e un secol fără de Dumnezeŭ;

---

[1]) Confess. lib. IX. c. IX.
[2]) Tot acolo.
[3]) Tot acolo.
[4]) Tot acolo.

[1]) Confess. tot acolo.
[2]) Confess. tot acolo.

[1]) Confess. lib. IX. c. IX.
[2]) Possidius XXVI.

dacă mamele presimțesc la nascerea fiilor, că trebue să-i așeḍe în mijlocul unei lumi prăpădite și corupte, cu atât mai periculósă, cu cât părinții nu se nisuiesc a le scuti nevinovăția: cine va puté descrie grijile și îngrijirile lor fragede?!

Asta-i priveliscea, ce ni-se deschide în istorisirea, care ar puté să fie și mai frumósă, dacă a nume nu ar fi ascunse în întunerec tinerețele lui Navigin și sorei sale Perpetua. De și cu regret, să ne despărțim dară de acești doi copii ai Monicei, și să ne întórcem tótă atențiunea asupra légănului și copilăriei lui Augustin.

Mai e de lipsă să o spunem, că Monica se apucase de opera grea a educațiunei deja înainte de ce Augustin ar fi sciut vorbi? Mai mult, se apucase chiar înainte de nascerea lui. Căci în dată ce ea ajunse la cunoscința fericirei, cu care era să o dăruiéscă Dumnezeŭ, s'a recules; și sciind din cărțile sfinte, cari de aci în colo nu le mai depuse din mână, că deja în decursul lunilor lungi în cari băiétul trăesce una și accea-și viéță cu ea, îl póte sfinți și boteza așa zicênd, în iubirea lui Dumnezeŭ, — ea își duplică îngrijirea, pietatea și curățenia inimei, ca ast fel sufletelul acela, care se va forma după al ei suflet, să nu primésscă de cât numai impresiuni curate și sfinte.

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Ceea ce e sórele pe sama lumii materiale, aceea e Dumnezeŭ-Omul pe sama lumii spirituale, pe sama împărăției grației și glorieĭ. El e „lumină din lumină“, „strălucirea măririĭ lui“ Dumnezeŭ Tatăl (Evr. 1, 3), „strălucirea luminiĭ celeĭ vecinice“ (Înțel. 7, 26), „lumină întru luminarea limbilor și mărire poporului Israil“ (Lc. 2. 32), „stea din Iacob“ (IV Moisi 24, 17), „steaua cea strălucitóre de diminéță“ (Apoc. 22. 16), „lumina lumii“ (Io. 12, 46), lumina cerescului Ierusalim (Aproc. 21, 23). Lumina simbolisézā deci mărirea unuia născut din Tatăl și strălucirea acesteĭ măriri cea plină de dar și de adevĕr (Io. 1, 14), carea printr'însul, — prin causatoriul și sevârșitoriul mântuiriĭ, — s'a împărtășit omenimiĭ. În ce chip ângerii și stelele, óstea Domnului, nu sînt de cât reflexul și halna cea strălucită a firiĭ lui celeĭ nevĕḍute, așa nu zugrăvesce nici s. Scriptură chipul descopeririĭ lui și a lucrăriĭ lui celeĭ pline de dar cu nicĭ o icónă mai bucuros de cât cu icóna luminiĭ, și pare a fi nesecată întru a desvĕli érā și érā tot părți nóuĕ de ale icóneĭ aceștia.

Nimica nu ne este mai în de mână de cât a grăi despre lumina adevĕruluĭ. Lumina luminézā ochiĭ și face, să putem vedé lucrurile lumiĭ acesteia; adevĕrul credinței celeĭ sfinte ne arată o lume nóuă mai frumósă, lumea supranaturală, ne face cu putință, să privim în tainele cele mai adâncĭ ale lui Dumnezeŭ, desvĕlesce frumsețile și strălucirile împărăției grației și glorieĭ, carea e nemărginit mai minunată de cât strălucirea și frumséța lumiĭ celeĭ minunate a stelelor. Prin adevĕrul cel revelat luminézā însu-și Dumnezeŭ. „Că Dumnezeŭ, carele a zis, să lumineze dintru întunerec lumina, acela a strălucit în inimile nóstre spre luminarea cunoscinței măririĭ lui Dumnezeŭ în fața lui Isus Christos“ (II Cor. 4, 6). — Tot așa de potrivit simbolisézā lumina și esența și lucrarea grației. Ss. Părinți și numesc grația „lumina lui Dumnezeŭ“. Flacĕra luminiĭ e plină de taină, curată, frumósă, plăcută, strălucitóre, plină de senin și de căldură; grația dumnezeéscă încă e o taină, ea șterge petele sufletului și-i împărtășesce lămurire, frumséță și strălucire. ea umple mintea cu sciință și cu înțelepciune, érā voința cu putere și tărie, și inima cu dragoste și cu bucurie.

Din îmbelșugarea de lumină a lui Christos avem, să scótem, să primim în inima nóstră adevĕrul și darul lui, pentru ca „mărirea Domnului privindu-o spre acela-și chip să ne prefacem din mărire în mărire“ (II Cor. 3, 18) și să fim „lumină întru Domnul“ (Ef. 5, 8), „fiiĭ luminiĭ și fiiĭ zileĭ“ (I Tes. 5, 5). Ast fel lumina e și simbolul adevĕratului învĕțăcel al lui Isus Christos, al învĕțăcelului celui ce umblă întru lumină, pe cum Christos este întru lumină (I Io. 1, 7). Ea este simbolul vieții celeĭ nóuĕ a fiilor lui Dumnezeŭ, carea luminézā întru strălucirea vîrtuții și curățenieĭ. Căci „căile drepților ca lumina luminézā, merg și luminézā, până când se plinesce ziua“ (Pilde 4, 18). Cel ce viețuesce în biserică pururea întru evlavie și curățenie, cel ce caută cele de sus, érā nu cele de pe pământ, acela e ca și o lumină cerésca, și în vreme ce însu-și își păstrézā lumina și strălucirea uneĭ vieți sfinte, cu o cale e și asemenea uneĭ stele, carea arată multora calea la Domnul. — Prin luminĭ aprinse se simbolisézā dintre vîrtuțile creștinescĭ în chipul cel mai frumos mai ales cele treĭ vîrtuți teologice. Limpedimea flacăriĭ simbolisézā credința carea e făclie piciórelor nóstre și lumină cărărilor nóstre (ps. 118, 105). Înălțarea neîncetată a flacăriĭ spre cer e icóna sperăriĭ creștinescĭ, carea caută neîncetat spre cer și-și îndréptă tóte dorirele sale spre bunătățile cele mai pe sus de fire. Căldura flacăriĭ, carea pe încetul mistuesce feștila și céra, simbolisézā dragostea, carea jertfesce serviților lui Dumnezeŭ tóte ale sale, tóte forțele sufletului și trupului sĕŭ. — Flacĕra luminiĭ, carea se înalță liniștită și limpede și caldă, e mai de parte simbolul închinăciunii și evlavieĭ, pe aripile cărora inima se înalță preste cele pământescĭ și odihnesce fericită în sinul lui Dumnezeŭ. — În sfârșit se mai representézā și gloria cerésca prin icóna luminiĭ: lumina cea vecinică și netrecĕtóre lucesce sfinților ceruluĭ. „Celui ce învinge și păzesce până în sfârșit faptele mele, — îĭ voiŭ da lui steaua cea de diminéță“ (Apoc. 2. 28), adecă lumina glorieĭ cerescĭ, vederea fericitóre a lui Dumnezeŭ. Cel ce lapédă de la sine lucrurile întunereculuĭ și se întrarméză cu armele luminiĭ, cel ce cu inimă și minte luminată, înflăcărat de focul sfintuluĭ Spirit și învăpăiat de dorirĭ cerescĭ aduce întru bunătate, dreptate și adevĕr róde de ale luminiĭ, acela după întunerecul cel plin de primejdiĭ al vieții acesteia va ajunge la lumină netrecĕtóre și la serbarea strălucirii vecinice.

Simbolica acésta bogată și plină de sensurĭ îndreptățesce și esplică folosirea cea multă și de multe felurĭ a luminiĭ în liturgia bisericiĭ creștine. Biserica sevârșesce cultul sĕŭ cel dumnezeesc la lucirea de luminĭ. Acésta preste tot va, să spună, că Isus Christos lumina cea adevĕrată e obiectul cultului dumnezeesc al bisericiĭ și causatoriul graței, împărtășirea căreia o mijlocesce biserica mai ales în cultul sĕŭ cel dumnezeesc. Luminile, cele ce ard pe vremea sfinteĭ liturgii, vestesc, că Christos se înfățișézā pe altariŭ ca sórele de grațiĭ cel plin de taină, pentru ca în tóte inimile primitóre să lucéscă lumină și viață, bucurie, mângăiare și binecuvîntare. Luminile, cele ce ard și lucind se mistuesc pe sine, simbolisézā dragostea cea de jertfire de sine a lui Isus, carele de-asupra altariului se dă pe sine însu-și întru mórtea de jertfă cea eucharistică, pentru ca să împărtășéscă ómenilor lumina cea internă a grației și mai pe urmă lumina cea vecinică a vieții celeĭ întru glorie. Luminile cele de pe altariŭ simbolisézā grațiile cele bogate ale jertfeĭ eucharistice, prin carĭ Domnul luminézā sufletele cu cunoscință sfîntă, le umple cu putere mântuitóre și le satură și le recreéză cu bucurie cerésca. Luminile aprinse ne mai provócă, să serbăm și noĭ împreună sfînta jertfă cu căldură vie de evlavie și de dragoste. Vederea acestor luminĭ tainice vor, să trezéscă întru noĭ bucurie și dulcéță sufletéscă liniștită, seriósă și sfîntă. Luminile cele aprinse ne spun, că altariul e vatra cea mai centrală, pe carea arde cu flacără focul dragostiĭ celeĭ dumnezeescĭ, în căldura căruia avem, să afundăm zilnic sermanele nóstre inimi, pentru ca ele să se transformeze în o flacără de dragoste și „să fim nepĕtați și întregi și fiiĭ lui Dumnezeŭ curați în mijlocul némuluĭ celuĭ îndĕrĕtnic și rĕsvrătit, între carĭ să strălucim ca nisce luminători în lume“ (Fil. 2, 15) și prin deprinderea zelósă a vîrtuților să preamărim pe Dumnezeŭ și să îndreptăm și să sfințim pe deaprópele. Așa de simbolică, instructivă și înălțătóre e folosirea liturgică a luminiĭ.

(Va urma.)

Economie.

Apel la frați.

Românii din vechiul și istoricul Chior, pĕtrunși de spiritul timpului, și fiind convinși, că numai așa se pot ferici pe terenul economic, dacă concentrându-și tóte puterile în o societate pe acțiuni se vor ajutora împrumutat pe cum ați făcut și frații lor din alte părți, — aŭ decis să înființeze un institut de credit și economiĭ sub numele *„Chiorana“* cu un capital de 100.000 coróne.

Întru realisarea acestuĭ scop sîntem sprijiniți de unii dintre ceĭ mai distinși fruntași din învecinatul Selagiŭ, carĭ subscriind prospectele ca fundatorĭ, aŭ promis tot ajutorul posibil atât moral, cât și material.

Acești vrednicĭ bărbați sînt Domnul Georgiŭ Pop de Băsescĭ cunoscutul fruntaș al națiuneĭ nóstre, care cam de patru decenii a ostenit și a jertfit mult pentru înaintarea economică și culturală a poporuluĭ român în genere, dar mai ales pentru a românilor din Selăgiŭ. Domnul Andreiŭ Cosma director esecutiv al băncii „Silvania“, sub a cărui conducere înțeléptă și conscientósă, numita bancă a ajuns la o înflorire îmbucurătóre. Domnul Dimitriŭ Suciŭ directorul băncii „Sĕlăgiana“, sub a cărui conducere tinĕra bancă a luat un avênt mult promițĕtor, pe cum și alți bărbați fruntași români din sinul clerului și al mirenilor subscriși în prospect și participanți la consfătuirile nóstre de până acum ținute pentru acest scop.

Terenul pentru proiectata bancă „Chiorană“ este fórte avantagios, pentru că poporațiunea din ținutul Chioruluĭ și jur

este în preponderanță românéscă, și așa peste 100.000 români se pot folosi de favorul proiectatei bănci.

A fară de aceste Șomcuta mare, care este menită se fie sediul „Chioreneĭ“ are o inteligință frumósă, și este acea combinațiune ca se fie ales de director esecutiv la înființinda bancă Domnul Nicolaŭ Nilvan advocat în Șomcuta mare. care ca om de specialitate în afaceri de bancă ne dă tótă garanța atât morală cât și materială, că înființinda bancă va fi condusă cu desteritatea recerută atât în folosul acționarilor cât și a poporuluĭ avisat de a se folosi de acésta bancă.

Lipsa unuĭ ast fel de institut în părțile aceste este de mult simțită, pentru că poporul român din ținutul Chiorului și jur astăzĭ este necesitat a recurge pentru a dobîndi creditele trebuincióse în economia lor de la bănci străine, de unde pentru depărtarea locului contractările împrumuturilor se fac cu multe spese și perdere de timp, ba în unele locurĭ ómenii nostri sînt chiar și șicanați.

Cum că nu s'a înființat maĭ de mult o ast fel de bancă în Șomcuta mare nu atât lipseĭ de energie, se póte atribui ci maĭ ales lipseĭ de solidaritate, care har Domnului acum se manifestă într'o mĕsură îmbucurătóre.

Inițiatoriĭ și fundatoriĭ subscrișĭ în conferința ținută la 16 April 1900 în Șomcuta mare, pentru de a propaga idea înființăriĭ unuĭ institut de credit și economiĭ în Șomcuta mare și pentru promovarea realisăriĭ acestuĭ scop aŭ ales un comitet esecutiv.

Din încredințarea acestuĭ comitet esecutiv noĭ subscrișiĭ cu tot respectul rugăm pe toți Românii, carĭ pórtă la inimă prosperarea și înaintarea poporuluĭ pe terenul economic și cultural, să binevoéscă a ne ajutora la ajungerea scopuluĭ nostru subscriind acțiuni cât de numeróse cu atât mai vîrtos, că *ar fi de dorit ca capitalul social să se ridice la suma de 200.000 coróne.*

Cólele subscrise și baniĭ colectați, în înțelesul prospectuluĭ, pe cum este scris pe dosul aceluia, sînt a se trimite de-a dreptul institutuluĭ de credit și economiĭ „Silvania“ în Șimleul Silvanieĭ (Szilágy-Somlyó).

Putem asigura pe toțiĭ aceĭ preastimați frați, carĭ vor subscrie acțiuni la „Chiorană“ *că în mâni bune și sigure își vor depune o parte din capitalele lor* și tot o dată vor promova și o causă salutară, demnă de îmbrățoșat din partea fie căruĭ român bine simțitor.

Șomcuta mare la 10 Maiŭ 1900.

Ioan Serb
președinte.

Victor Nilvan
notar.

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârșite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga,* prețul 1 leŭ.

„Transilvania“ organul Asociațiuniĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român, Anul XXXI., Nr. IV. cu următoriul cuprins: De la Academia română. (Sesiunea generală din 1900). — Cum se face Istoria ardeleană. de Iosif St. Șulut. — Din literatura geografică a Transilvanieĭ: Scrierile geografice în secl. XIX. (anii 1837—1839), de Silvestru Moldovan. — Documente istorice: Copie din protocolul de circulare al s. biserici din Maidan pe anii 1783 până Iunie 1792. I. Decorarea preoților Iorgovicĭ din Varadia. II. Decorarea preotuluĭ Valuțanu din Calina, de Șofron Liuba. — Sciință, literatură și artă: Bibliografie. — Din literatura străină (repertoriul articolelor de interes românesc din revista „Századok“ anii (1867—1900). — Partea oficială: Proces verbal din 5 April 1900. Ședința ordinară a comitet. central al Asociațiuniĭ. — Din despărțeminte.

„Nóua Revistă Română“ Nr. 9 cu următoriul sumar: Cronica politică: ***. Vechile partide și noile grupărĭ politice (II. Partidul conservator). — Cestiuni sociale: V. R. Piekarsky. Universitățile poporane. — Literatură și Filologie: I. Aureliŭ Candrea. Elementele române în limbile slavice. Okonsky. El și ea (nuvelă). Zamfir C. Arbore. Românii, întemeiătorĭ aĭ civilisațiuniĭ în Rusia. — Note și discuțiunĭ: Colonel P. V. Năsturel. Contribuțiuni în Istoria Bucurescilor; C. Crupenski, „Amintirile“ Regeluĭ Românieĭ. — Mișcarea literară și sciințifică: I. A. Candrea-Hecht. Cours complet de grammaire roumaine; C. Xeni. Opiniunea publică; Ștefan Braborescu. Din romanul uneĭ vieți (nuvele); Simion Fl. Marian. Poesiĭ poporale despre Avram Iancu.

Posta redacțiuniĭ.

On. *I. L. în I.* Nu se póte!

On. *I. S. M. în V. G.* Presupunerea e basată, e aceea-și persónă, pe care o cunoscuĭ o dată. Mĕ bucur de aducere aminte. Scrie câte ceva din părțile acelea. Salutări frățéscĭ.

On. *A. O. în B. ș.* Mulțămită pentru cele trimise. La adunarea din vară nu credem să ne întâlnim. La tot casul însĕ, »Unirea își va avé raportorul sĕŭ special.

Felménes, Basna primit cu mulțămită și achitat pe 1899.

Ghirișul român. Primit și achitat pe 1897 și 1898.

Mármaros-Sziget. Sintem în rând. confundat cu *Falu-Sugatag.*

M. Datos. Pentru inserat am primit și îl achităm. Din abonament Vĕ rugăm barĕm o parte a ni-o trimite acum, avênd multe și marĭ spese.

N. Komlós. Primit și achităm anul 1892 sem. 1.

Turdaș. Tasnád-Szántó și *Poșorta.* Primit cu mulțămită și achităm anul 1898.

T. B. Beiuș. Primit cu mulțămită pe 1900 semestrul al 2-lea.

Ó.-Gyürüs. Primit și achităm anul 1899.

Sz.-Kövesd. Primit și achitat an. 1894.

Gilău. Primit cu mulțămită și achităm anii 1895 până la 1898. Drept quietanță peniru rațiunĭ servesce recipissa postală.

Hamba. Primit și achităm anul 1899.

Zsitt.n. Cu mulțămită primit și achităm anii 1899 și 1900.

A. P. Bánya. Primit și achitat anul 1896 Martie—Decembre, și 1897 Ianuariŭ—August.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(11) 1—3

Anunțiŭ.

În farmacia Dluĭ Remus R. G. Ramonțan se caută un practicant. Tinĕrul, care voesce a ocupa acest post trebue să fie absolut de VI. cl. gimn. saŭ VIII. cl. și maturitatea; la cel dintâiŭ timpul de praxă durézĕ 3 anĭ, ér la cel din urmă 2 anĭ.

Tinĕrul, care e cu VI. cl. gimn. în anul prim are provederea gratuită, în al 2-lea an a fară de provedere 10 coróne baniĭ de buzunariŭ, ĕră în al 3-lea an 20 coróne.

Cel cu VIII. cl. gimn. și maturitatea de la $^{3}/_{4}$ de an are 10 coróne baniĭ de buzunariŭ a fară de provedere. — Cele alalte condițiuni le va primi de la sus numitul farmacist.

Acest post e de a se ocupa de un tinĕr solid și din familie bună, și aicĭ are ocasiunea de a învĕța și limba germână.

Făgăraș, 10 Maiŭ 1900.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târdie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuințăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot șterge cu cârpă udă, fără ca ele să își pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* și *mahagonĭ brun,* carele ca și văpséla de oleiŭ acopere și tot o dată dă și lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ și nóuĕ. El acopere depiin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ șcl.; și

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* și *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Maĭ ales pentru parchete și podine nóuĕ obduse deja cu văpsélă de oleiŭ. Acésta dă uumaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costézĕ 5·90 cr. v. a.

În tóte orașele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorițurĭ și prospecte gratis și franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă și la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* și *falsificat* în multe forme și ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea și necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul și singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaș: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 4—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaş 26 Maiŭ 1900. | Numĕrul 21.

A dóua scrisóre a dluĭ Szabó Jenő.

Ilustrul preşedinte al comitetuluĭ magiarilor greco-catolicĭ, ne-a trimis şi a dóua scrisóre, ca rĕspuns la reflexiunile „Unirii". Şi de data acésta scrisórea a fost adresată la p. u. Munkács, şi a trebuit să întrevină o mână străină, ca să însemne vorba *Erdély*. Sermană patria nóstră! De când vreaŭ domniĭ să te nimicéscă cu totul, dar totuşi nu pot trăi fără tine!

Sperăm, că discuţia să va încheia cu acésta. La rêndul nostru vom fi fórte scurţi.

Dar se dăm cuvîntul dluĭ Szabó:

Rĕspuns la reflexiunile mai nóuĕ ale „Unirii".

Preaonorate Domnule Redactor!

Reflexiunile Preaonor. D.-Tale la rĕspunsul meŭ publicat în Nrul 19 al „Unirii" se împărţesc în dóuĕ părţi: o parte obiectivă şi alta personală. În interesul calmităţiĭ discuţiunii şi a demnităţiĭ causeĭ sfinte, rĕspund înainte de tóte la partea obiectivă a acestor reflexiuni.

Consimţesc cu Preaonor. D.-Ta în aceea, că analogia irlandesilor mutatis mutandis se póte aplica şi la greco-catoliciĭ din Ungaria. Nu póte avé deci nime nicĭ o escepţie, contra părţiĭ aceleia a greco-catolicilor ardeleni, — de alt cum în proporţie neînsĕmnată, — a căreĭ limbă maternă este cea magiară, dar care totuşi în privinţa naţionalităţiĭ se numesce română.

La cea dintâiŭ privire se pare curios, că cine va să numeră la o ast fel de naţionalitate, a căreĭ limbă nu e limba maternă a lui, dar acest cas póte obveni, nu numaĭ la singuraticĭ, ci la comune şi şi la ţinuturĭ întregi. Póte obveni nu numaĭ din causa ureĭ religionare şi de sânge, care despărţesce pe irlandesĭ de englesĭ în butul limbeĭ materne comune, ci din nenumĕrate alte cause, carĭ e de prisos a le înşira aicĭ. În state libere, unde locuesc diferite naţionalităţi la olaltă, de comun limba maternă este criteriul naţionalităţiĭ. Acésta însĕ e numaĭ praesumptio iuris, de care-orĭ care cetăţén se póte lăpĕda, pentru că naţionalitatea e idee politică şi prin urmare principiul corect e, că fie care are dreptul de a aparţine aceleĭ naţionalităţi, de care îl légă sentimentul şi convingerea politică. Acest sentiment şi acésta convingere politică nu se póte erua pe cale statistică şi tocmaĭ pentru aceea sciinţa în tot locul a resolvat cestia ast fel, că în conspectele despre numĕrarea poporuluĭ consecuent se omite rubrica „naţionalitate", şi de comun din limba maternă se trag conclusiuni la naţionalitate, carĭ însĕ în urma celor espuse nu pot avé pretenţia de a fi pe deplin fidedemne.

E clar deci, că analogia irlandesilor fără pedecă să póte aplica la credincioşiĭ gr. cat. ardeleni, a căror numĕr după statistica oficiósă se urcă cam la 70.000 suflete, carĭ cu tóte că limba maternă le e cea magiară, — totuşi se numesc pe sine românĭ, nu numaĭ în ce privesce religiunea, ci şi în ce le privesce naţionalitatea lor. Se póte aplica acésta analogie cu atât mai mult, pentru că dintre aceştiĭ credincioşi greco-cat. ardeleni nicĭ un singur suflet nu s'a alăturat la mişcarea nóstră.

Dar cu ce drept voescĭ Preaonor. D.-Ta a aplica analogia irlandesilor la credincioşiĭ greco-cat., carĭ numĕră vre o 135.000 de suflete, cărora nu numaĭ limba maternă le este cea magiară, ci carĭ alăturându-se la mişcarea nóstră, se profesézĕ expres de magiarĭ?

Pe ce drept şi cui bono?

Preaonor. D.-Ta rĕspundĭ la acésta: „pentru că nu sînt magiarĭ *neaoşi;* strămoşiĭ lor aŭ fost ruteni şi românĭ, prin urmare eĭ sînt — renegaţi." Preaonor. D.-Ta confundĭ aicĭ ideea raseĭ cu ideea naţionalităţiĭ şi aplicĭ necorect espresiunea renegat. Espresiunea de *renegat,* se póte aplica numaĭ la individĭ singuraticĭ, carĭ de azĭ pe mâne îşĭ schimbă naţionalitatea saŭ religiunea. Pe prusienĭ, de şi străbuniĭ lor aŭ fost slavĭ, nu-ĭ putem numi renegaţi. Bulgariĭ de azĭ netăgăduit sînt slavĭ. cu tóte că strămoşiĭ lor îşĭ aŭ obîrşia în aceea-şi tulpină cu magiariĭ. Ma dacă vom primi teoria Preaonor. D.-Tale şi o vom aplica la românĭ, vom vede, că sângele latin a bună sama e maĭ puţin de cât sângele elementelor dacice, tracice, slavice, grecescĭ, albanese, cumanice şi magiare contopite. Dar pentru acésta cine póte nega romanitatea acestuĭ popor, şi cine va numi renegat pe acest popor? În formarea fie căreĭ rase, a fie căruĭ popor asimilarea are importanţă maĭ mare saŭ maĭ mică, şi chiar şi în casul când s'ar puté dovedi, că magiariĭ greco-cat. de azĭ aŭ

Feuilleton.

Întunecimile de sóre.

În 28 Maiŭ a. c. va fi întunecime de sóre. stă scris în călindar. Întunecimea începe la 1 óră şi 12 minute, la 2 óre 14 minute dispare şi cel din urmă petec de sóre, ér la 5 óre 34 minute sórele începe să se arete din noŭ şi la 6 óre 36 minute se vede ér întreg, firesce de vor binevoi şi noriĭ.

Am scris datele aceste după cum le-am găsit în călindar, fără să sciŭ, cum sînt socotite: în timpul zoneĭ mijlociĭ. de carea ne ţinem noĭ. orĭ a alteĭ zone? Vorba aceea: *fines penes auctorem;* s'aŭ pe românesce: dacă nu se va nimeri punct de punct, treaba călindaruluĭ şi a sóreluĭ, amîndoĭ sînt neamurĭ ér în cérta dintre neamurĭ să nu te bagĭ.

Întunecimea se va vedé în America de Nord şi Centrală. în jumĕtatea din Nord a oceanuluĭ Atlantic, în Nord-Vestul Africeĭ, în Europa şi în partea vestică a Asieĭ, dar în părţile nóstre întunecimea va fi numaĭ parţială. Am citat din călindar, pe barba lui. Dar pentru ce tot spun lucrul acesta? Pentru că, de nu mĕ înşel. maĭ anul trecut călindarul ne-a fost spus întunecime de sóre, şi când la adecă sórele nicĭ nu a voit să scie.; ér în tómna era să fie o cădere de stele admirabilă, după alţiĭ chiar avea să se ciocnéscă pămîntul cu o stea, şi la urma urmelor nu s'a întîmplat nicĭ una nicĭ alta. Probabil, că dacă se întîmpla a dóua, nu maĭ vedeam pe cea dintâiŭ, dar cel puţin ne alegeam cu ceva.

Întunecimile de sóre sînt rarĭ. Chiar tinĕr nu maĭ sum nicĭ eŭ, dar întunecime de sóre nu am vĕdut; póte să fi fost pe atunci când simţu-mĭ pentru fenomenele naturiĭ purta încă nădragĭ scurţi. Acuma încă nu am noroc, să fie întunecime totală, şi parţială încă cine scie cum va fi, dacă peste tot va fi. Nu sciŭ cum se face, de întunecimile sînt tot prin Asia, Africa şi Australia, şi chiar dacă se apropie de Europa, de noĭ se feresc ca de foc? Avem noĭ maĭ multă lipsă de lumină ca alţiĭ, orĭ dóră sîntem maĭ luminaţi de cât alţiĭ, în cât razele luminilor nóstre împrăştie până şi întunecimea, ce ar fi să se pună pe sóre? Una din dóuĕ, orĭ nicĭ una.

La întunecimile de sóre, luna se pune între pămînt şi sóre şi îĭ opresce razele. Atâta însĕ nu-ĭ de ajuns, căcĭ prea bine se póte ca luna să fie între pămînt şi sóre şi totuşi să nu fie întunecime. Ce se maĭ recere dară? Se maĭ recere ca luna să fie atât de aprópe de pămînt, în cât umbra să-ĭ ajungă până la el, şi atunci încă numaĭ în locurile acele va fi întunecime unde cade umbra airea, firesce în lipsă de norĭ, sórele va luci în splendórea luĭ întrégă. Voiţĭ să sciţĭ pentru ce în unele locurĭ e întunecime totală, airea numaĭ parţială? Pentru aceea, că umbra încă nu e pretutindenea pe o formă. În unele locurĭ nu ajunge nicĭ o rază de sóre, în cât umbra e grósă saŭ deplină şi întunecimea totală, airea ajung dar numaĭ puţine raze, şi părţile acele din sóre, de unde vin razele aceste, se vĕd, cele alalte nu, ast fel întunecimea e parţială.

Se vede, că noĭ în 28 a l. c. vom ajunge în marginea umbreĭ, acolo unde umbra se subţie, ca încetul pe încetul să facă loc luminel. Luna trece pe deasupra capetelor nóstre maĭ înainte de a o ajunge sórele, în cât umbra cea grósă numită şi plină, cade spre apus, şi numaĭ umbra maĭ subţire, aşa numită *penumbră* ne acopere.

ajuns în rasa magiară curat numaĭ pe calea asimilăriĭ, acésta a bună samă din punct de vedere al sciinţeĭ ar fi o descoperire interesantă, dar faptul în sine nu l-ar schimba câtuşĭ de puţin.

Să nu confundăm decĭ cestiunea originiĭ etnice, nicĭ cu cestiunea naţionalităţiĭ, nicĭ cu a limbeĭ materne. Cea dintâiŭ póte interesa numaĭ sciinţa; pentru stat şi pentru biserică numaĭ naţionalitatea, respective limba maternă póte avé importanţă. Magiariĭ greco-cat. ce e drept pun pond şi pe aceea, ca şi înaintea forulŭi sciinţeĭ să adeveréscă, că începênd din epoca ducilor în tóte timpurile aŭ esistat magiarĭ de ritul grecesc, dar acéstă probare nu o luăm asupră-ne pentru aceea, că ea ar fi necesară fie din punct de vedere religios saŭ politic, ci numaĭ pentru aceea, ca să ne răfuim cu obiecţiunea Preaonor. D.-Tale referitor la acésta. Orĭ ce ar fi înse resultatul scrutărilor: întreb pe ce drept poţĭ pretinde Preaon. D.-Ta de la biserică, ca ea să imprime urmaşilor târziĭ sigilul naţionalităţiĭ eventual părăsite a străbunilor etniciĭ? Căcĭ dór biserica în rîndul prim caută mântuirea sufletelor şi voesce şi are chemarea de a satisface lipselor sufleteşcĭ a credincioşilor. Acestuĭ scop sublim înse nu-ĭ póte satisface, dacă împotriva disciplineĭ bisericiĭ orientale, — care, pe cum se scie, îşĭ sevârşesce cultul în limba în de ajuns înţelésă de popor şi practicabilă — l'ar sili pe vre un popor de rit oriental pentru afirmativiĭ sĕĭ strămoşĭ a se ruga şi a cânta în ast fel de limbă, pe care acest popor nicĭ nu o pricepe, nicĭ nu o póte învĕţa.

Şi cuĭ bono vreaĭ Preaonor. D.-Ta cu tot de adinsul a ne cualifica de rutenĭ pe basa religiuniĭ nóstre? Acésta póte fi în interesul slavilor, dar nu a românilor. După convingerea mea chiar spre scopul apĕrăriĭ împotriva curentuluĭ slavic în preponderanţă schismatic, care tot aşa de mult ameninţă pe românĭ, ca şi pe magiarĭ împăcarea şi ţinerea la olaltă a acestor dóuĕ rase e neîncunjurat de lipsă, şi nicĭ nu e imposibil. Pentru realisarea acesteĭ păcĭ nimenĭ nu ar fi maĭ chemat de cât biserica, şi numaĭ aceea e întrebare, că óre biserica catolică, saŭ cea acatolică să împlinéscă misiunea acésta? Interesul bisericiĭ catolice, în tocmaĭ ca şi interesul statuluĭ, pretinde cea dintâiŭ. Şi pe basa principiuluĭ „si vis pacem, para bellum" chiar cestia liturgieĭ magiare ar puté forma punctul de mânecare a împăcăriĭ. Definiţiunea singur corectă a ideiĭ de naţionalitate desvoltată maĭ în sus, ne dă posibilitatea pentru împăcare. Astfel causa liturgieĭ magiare, care azĭ fără rost causéză românilor atâta amărăciune, ar puté deveni mijlocul păciĭ naţionale şi religióse atât spre binele statuluĭ, cât şi a bisericiĭ catolice.

Atât referitor la partea obiectivă a articoluluĭ D.-Vóstre. Ce privesce partea plină de personalităţi a Preaonor. D.-Tale faţă cu acestea ca óspe învitat mĕ pun sub scutul dreptuluĭ de óspe. Pe archiereul din Roma, care mĭ-a presentat peregrinajul ca demonstraţie împotriva liturgieĭ magiare, nu ar fi lucru cinstit, dar e şi superfluŭ a-l numi, pentru că după articolul „Unirii" reprodus în „Aradi Közlöny" şi apoĭ în numĕrul din 24 Martie a ziaruluĭ „Magyar Állam", cred, că este peste orĭ ce îndoiélă, că respectivul bărbat eclesiastic a stat sub impresiunea comentariilor ce a făcut presa de aicĭ şi din străinătate la articolul amintit al „Unirii".

În numele comitetuluĭ nostru regnicolar în repetite rênduri am rugat presa magiară laĭcă, ca să nu se ocupe cu mişcarea nóstră de caractĕr curat religios, pentru că acésta numaĭ strica ne póte causeĭ. Protestez simplu în contra aceleia, că „Unirea" tot ce numaĭ se publică în foile magiare în contra românilor şi în contra veneraţilor archipăstoriĭ aĭ acelora, îmĭ impută mie de păcat.

Singur maĭ sus amintitul articol al „Unirii", deja în de ajuns reparat din partea forurilor competente, a dat ansă la furtuna ce a isbucnit în presa magiară în contra românilor şi pentru a căreĭ contrabalansare eŭ, încă înainte de ce aşĭ fi cunoscut textul verbal al articoluluĭ „Unirii", în Nrul din 19 Martie a ziaruluĭ „Magyar Állam", am făcut ce am putut face.

Cu distinsă stimă

Budapesta 17 Maiŭ 1900.

Szabó Jenő m. p.

*

Ill. Ta greşeşcĭ, când asemenĭ pe pretinşiĭ magiarĭ greco-catolicĭ, cu bulgariĭ, românĭ şi cele alalte popóre. E fórte adevĕrat, că nicĭ unul din aceste popóre nu se póte lăuda, căném de némul lor aŭ fost numaĭ bulgarĭ, românĭ orĭ alt ceva. Dar acésta nu o póte zice nicĭ un popor despre sine. În fie care s'aŭ asimilat prin un proces care a durat vécurĭ întregĭ, felurite alte némurĭ, cu carĭ aŭ venit în contact. Procesul acesta înse decurge vreme îndelungată şi asimilarea se face pe cale firéscă.

Dă-mĭ voe Ill. Dle să obiecţionez, că nu astfel s'a făcut magiarisarea rutenilor din Ungaria. Toţĭ o scim acésta, de ce aşĭ maĭ repeţi-o eŭ? Să scie, cum acest popor, esploatat fără milă de toţĭ şi din tóte părţile, a ajuns la sapă de lemn, şi-a perdut independenţa şi caractĕrul naţional. Sînt cunoscute apoĭ sforţările feluritelor reuniunĭ de magiarisare, carĭ folosindu-se de acéstă miserie, îĭ colonisézĕ printre magiarĭ, îĭ bagă în şcolĭ magiare şi fac cu un cuvînt tot ce pot, numaĭ să-ĭ contopéscă în naţiunea magiară. Şi eŭ cred, că acésta nu-ĭ asimilare, şi că nicĭ procesul acesta nu e firesc.

Dar luna numaĭ pe încetul acopere sórele, maĭ întâiŭ îĭ acopere partea vestică saŭ despre apus, apoĭ înaintézĕ tot maĭ de parte şi maĭ de parte, până ce acopere rotogolul s'aŭ discul întreg. A nume sórele merge pe bolta cerésc㠹 de la rĕsărit spre apus, luna merge şi ea de la rĕsărit spre apus, dar maĭ încet, în cât sórele o ajunge. Firesce asta e numaĭ la părere, cel puţin astronomiĭ aşa ne spun, că proprie nu sórele şi luna se mişcă de la rĕsărit spre apus, ci pământul se învîrte în jurul osieĭ sale de la apus spre rĕsărit, dar noĭ vedem contrarul. Ér că luna se mişcă maĭ încet, vine de acolo, că ea face o cale în jurul pământuluĭ de la apus spre rĕsărit, pe când sórele nu. Voiţĭ un esemplu? Sîntem pe o naie, şi trecem cu celeritate pe lângă alte dóuĕ năĭ, ce rĕmân în drépta; una vine în aceeaşĭ direcţiune contrară dar stă nemişcată. Trecem pe lângă prima şi fiind că rĕmâne înapoĭ, ni se pare că merge în direcţiune contrară, ér a dóua, la aparinţă, se mişcă şi ea în aceeaşĭ direcţiune, a nume vedem că se apropie de prima.

Umbra vine de la apus spre rĕsărit. Înainte vine penumbra, carea ajunge pe la noĭ şi de aci maĭ de parte până în Asia, pe când umbra plină rĕmâne în Spania şi părţile maĭ apusane. Am şi cetit că astronomiĭ din tóte ţările se gată să mérgă în Spania, ca să studieze interesantul fenomen. Sĕracă Spanie! tot numaĭ de întunecimĭ aĭ tu parte. Acum doĭ anĭ ţi s'a întunecat şi puţintica glorie, ce ţi-a maĭ fost rĕmas, acuma ţi se întunecă sórele. Noroc că cel puţin întunecimea de sóre e trecĕtóre!

Fiind vorbă de Spania şi de întunecime, îmĭ aduc a minte de o întîmplare comică, ce a avut loc în Madrid, sară într'o stradă maĭ laterală. Mareşalul Martinez Campos mergea acasă de la casină, în vestminte civile. La o cotitură de stradă un necunoscut i se isbeşte în faţă apoĭ îşĭ continuă calea maĭ de parte. La Martinez Campos înse îĭ vine suspectă isbitura, îşĭ cércă orologiul de aur, dar ĭea-l dacă aĭ de unde. Ce să facă? Alérgă după necunoscut, îl ĭea de gât şi îĭ sbiéră în urechĭ, că de nu-ĭ dă orologiul, îl sugrumă. Necunoscutul îĭ dă orologiul şi o ĭea la fugă. Când colo ce să vedĭ? Orologiul şi-l află pe masă. Vĕ puteţĭ închipui spaima luĭ! Ce să scie face? Cum se restitue orologiul stăpânuluĭ sĕŭ? Voia să dee un anunţ în ziare, pretinĭĭ înse îl opresc, să nu se facă de rîs înaintea Madriduluĭ întreg. În urmă se hotărésce să încredă descurcarea lucruluĭ unuĭ detectiv privat, căcĭ nu-l lăsa consciinţa să ţină averea altuia. Cum s'a sfârşit lucrul, nu sciŭ, póte nicĭ nu s'a întîmplat, cel puţin nu tocmaĭ aşa pe cum se spune, dar şi ca anecdotă încă e bună. Veţĭ întreba póte, ce legătură are întunecimea de sóre cu pătania luĭ Martinez Campos? De voiţĭ, are legătură destul de aprópe: darul de aşĭ uĭta saŭ cum se maĭ zice une orĭ, de a fi distras, e o întunecime parţială de minte, adecă pe la marginea umbreĭ.

Am cetit descrierĭ de eclipse saŭ întunecimĭ de sóre şi mĭ-ar plăcé să vĕd o întunecime totală în tótă pompa eĭ funebră. Spun că e grandiósă şi pentru ceĭ ce nu sciŭ despre ce e vorba, înspăimêntătóre. Numaĭ cât de multe orĭ vine un învĕliş de norĭ şi îţĭ răpesce partea cea maĭ interesantă a privelischeĭ, când sórele petec de petec îşĭ perde lumina, petec de petec se acopere cu vĕlul negru al morţiĭ.

Îşĭ póte închipui fie cine trema astronomilor. Tinerĭĭ când pentru întâia dată se gată la o petrecere de vară cu joc nu pot fi maĭ îngrijaţĭ de mersul vremiĭ ca astronomiĭ înaintea uneĭ întunecimĭ de sóre. Vĕ închipuiţĭ numaĭ starea lor! De cele maĭ multe orĭ trebue să facă călătoriĭ lungĭ cât jumĕtatea pământuluĭ, une orĭ să străbată prin locurĭ nelocuite, espuşĭ la fel de fel de obosell şi pericule ca la adecă cerul să se acopere de norĭ şi să-ĭ lase în desperare. Ca să nu se espună omul la o păcălélă de acésta, eŭ ţin că e maĭ bine să rĕmână acasă. Să facĭ spese, să îndurĭ obosell şi la urma urmelor să te maĭ facĭ şi de rîs, eŭ cred că nicĭ unuĭ astronom nu i se prea plătesce.

Deosebirea între eclipsele de lună şi de sóre e, că luna în adevĕr să întunecă, pe când sórele luminézĕ ca şi maĭ înainte, de cât lumina nu îĭ póte ajunge la noĭ, bineînţeles în unele locurĭ de pe pământ. De aci deosebirea, că întunecimea de lună e visibilă de o dată şi în tóte locurile unde e nópte, pe când întunecimea de sóre numaĭ în unele locurĭ şi în aceste încă nu de o dată, ci după cum înaintézĕ códa de umbră a luneĭ, de la apus spre rĕsărit. Întunecimea de lună e totală, dacă luna dispare în umbra pământuluĭ, parţială dacă numaĭ cât atinge conul de

Dar nicĭ chiar din faptul aderării la mișcarea pentru liturgia magiară, nu se prea pot zidi castele solide. Ne pare bine, că Ill. Ta recunoscĭ, că din cele 70 miĭ suflete de gr. cat. ardeleni, carĭ nu sciŭ românesce, — „nicĭ un singur suflet nu s'a alăturat la mișcarea" acésta. Și ne bucurăm cu atât mai mult, *cu cât scim sigur, că s'aŭ făcut încercărĭ din partea anumitelor persóne oficióse pentru a-ĭ îndemna și pe eĭ să ve trimită scrisorĭ de aderență.* Din fericire fără succes. De aci se póte conchide, cam cum se va fi lucrat și agitat printre rutenii gr. cat. lăsați în voea sorții și părăsiți de chiar conducĕtoriĭ lor, de partea cea mai mare a preoțimeĭ și chiar a unora dintre Episcopiĭ lor, carĭ pentru ambițiuni personale, sînt nesimțitorĭ de nenorocirile, carĭ se lasă peste credincioșiĭ lor.

Aĭ dreptate Ill. Ta, când spuĭ, că grija cea dintâiŭ a bisericiĭ e mântuirea sufletelor, dar chiar de aceea, nu mestecați politica în biserică, nu turburați credincioșii, și nu-ĭ omorîți din cale a fără cu atâta dragoste, nu mai de dragul uneĭ marĭ națiuni mamagiare! Sforțările acestea din cale a fără sînt acelea, carĭ fac pe toțĭ Românii să privéscă cu neîncredere, și aprópe cu dușmănie, tótă lucrarea Dvóstre. Și de Românĭ nu vĕ dóră așa mult, se vor sci eĭ apĕra în de ajuns contra curentuluĭ slavic, de care spuneți că de o potrivă sînt amenințați și Românii, ca și Magiarii.

Cât ce privesce partea a dóua a scrisoriĭ, constat, că Ill. Ta însuți recunoscĭ, că „Unirea" n'a scris nicĭ o dată, că proiectatul sĕŭ peregrinaj va fi o demonstrație contra peregrinajuluĭ Dvóstre; și pentru aceea abstăm de a-ți maĭ cere, să ne numescĭ numele aceluĭ bărbat ecclesiastic, care ți-a spus aceste vorbe, basat pe comentariile false ale preseĭ.

Și acum aș puté termina și eŭ cu cuvintele:

Pacea nu noĭ o conturbăm!

Cu distinsă stimă!

Blaș 23 Maiŭ n. 1900.

A. C. Domșa.
redactor responsabil.

Împăcarea Românilor din Bucovina. — Temerile nóstre, referitóre la împăcarea Românilor din Bucovina cu baronul Bourguignon, par a fi întărite prin un pasaj ce'l scótem din ziarul poporal „Deșteptarea".

Étă pasaĵul din vorbă:

„Și noĭ dorim pacea în țară și desvoltarea liniștită a poporuluĭ nostru, nu însĕ o pace putredă și fără rost. E putredă pacea încheiată, pentru că îĭ lipsită de tótă temeinicia. Aprópe nimic hotărît și sigur nu ni-se dă, ci se încurcă lucrul cu „dacă" și „dóră" și când ne-om trezi, din puțin vom fi ajunși la nimica tótă. Și e fără rost pacea acésta. Cât timp bar. Bourguignon va rĕmâné în Bucovina, nu póte fi vorba de o pace nefățărită între el și Românĭ. Încrederea dintre noĭ și el de mult a pierit, căcĭ așa ĭ-aŭ fost isprăvile. Prea s'a dat pe partea dușmanilor nostri și prea tare aŭ pus aceștia mâna pe el, de cât să maĭ putem nădĕjdui că își va schimba firea. Cu noĭ a trăit în mare dușmănie. Chiar „împăcarea" făcută cu deputațiĭ dovedește că baronul Bourguignon ni-a fost dușman. De alt fel n'ar fi trebuit să se împace, căcĭ nime nu încheie pace cu cel ce trăește în pace, ci o încheie cu dușmanul. Va să zică dl Bourguignon ne-a fost dușman mare și-și dă acum silință să ne domoléscă. În pactul încheiat cu deputațiĭ românĭ conservatorĭ, ne-a aruncat un os de ros. Națiia a îngenunchiat și-și ascute dinții, ca să guste din binecuvîntările păciĭ. Noĭ însĕ vedem cum se rotește biciul peste capetele celor îngenunchiați și tare ne temem, că cel ce ne-a asuprit până acum, ne va biciui de aicĭ înainte. Dă Dómne să fim prorocĭ mincinoșĭ; dar adevĕr - adevĕr vĕ zicem, că în scurtă vreme vom dovedi, că dușmăniile de maĭ înainte n'aŭ încetat nicĭ cu un fir de pĕr."

Ceea ce dă o strălucire și maĭ vină acesteĭ împăcărĭ e împrejurarea, că furia dluĭ guvernator s'a pornit de astă dată împotriva celeĭ alalte foĭ din Bucovina. „Deșteptarea" de Duminecă a fost confiscată și a trebuit să apară ediția a dóua.

Nu va fi de bună samă cea de pe urmă! Bunătatea celor din fruntea țĕriĭ e . . . nespusă.

„România Junĕ" de azĭ publică o scrisóre din Bucovina, în care se spune, că de și pacea e încheiată, sistemul de prigonire contra Românilor continuă maĭ cinic și maĭ pronunțat, ca orĭ când. Limba română a fost adecă eliminată din școla din Mihalcea și în locu-ĭ a fost introdusă cea rutenă. Acésta e a *19 școlă* care să rutenisézĕ în ultimiĭ anĭ tot în detrimentul poporațiuniĭ române.

Și deputațiĭ Bucovineni se împacă . . . .

Fondul luĭ Iancu. — Tabla regéscă din Cluș revisuind sentința tribunaluluĭ din Alba-Iulia, în afacerea colecteĭ pentru ridicarea unuĭ monument luĭ Iancu, a adus sentința, ca din baniĭ adunați să se confisce numaĭ suma, ce s'a adunat după ordinațiunea ministruluĭ contra colectelor. Guvernul, impacient cum e, n'a maĭ așteptat să audă și hotărîrea forului suprem, ci a ordinat confiscarea banilor. Ast fel decĭ libelul de depunere, aflător în posesiunea Asociațiuniĭ, a trebuit să fie predat poliției din Sibiŭ care l'a înaintat guvernuluĭ. Nu se scie ce va urma după acésta volnicie nóuă. Și casul acesta simtomatic vorbesce destul de limpede despre dragostea cea mare cu care sîntem tractați.

Revistă politică.

Afaceri interne. Aprópe nenumĕratele casurĭ de incompatibilitate, ce se ridică zilnic contra diferiților membriĭ aĭ parlamentuluĭ magiar, începe a pune pe gândurĭ, pe toțĭ aceia, carĭ se interesézĕ de mersul afacerilor publice. Casurile acestea aŭ contribuit și maĭ mult ca până aci, să scadă vaza și autoritatea parlamentuluĭ. Și mereŭ se aud vocĭ prin presa magiară, carĭ cer ministruluĭ Széll, să disólve parlamentul, și se escrie alegerĭ nóuĕ. Mult ne temem însĕ, că nicĭ după viitórele alegerĭ, parlamentul nu va fi cu mult maĭ splendid ca acum. Până dăĭnuesce acest sistem, orĭ ce primenélă, e fără folos.

De aprópe dóuĕ sĕptĕmâni o deputație de bosniecĭ, cer să fie primiți în audiență la Maestatea Sa. Causa, că nu li-s'a acordat audiență, o află unii în aceea, că bosniecii aŭ venit la Maestatea Sa să se plângă de unele și altele.

După ziarele din capitală deputația ar cere, ca Bosnia și Herțegovina, să fie incorporate Ungarieĭ, și să li-se dee și lor parte în viéța legislativă a Ungarieĭ.

Transvaal. Rĕsboiul buro-anglez e pe sfîrșite. Armata angleză a copleșit cu numĕrul pe braviĭ burĭ, carĭ cu tótă vitejia lor în sfîrșit, tot vor trebui să cedeze. Lord Roberts înaintézĕ tot maĭ iute. Zilele acestea a ajuns în Kroonstad, unde va petrece maĭ mult timp, și unde se va întări. Maĭ ales lucră acum anglezii la linia ferată de la Bloemfontein, care a fost aprópe ruinată de burĭ. De alt cum cam așa sînt tóte liniile ferate, podurile, cu un cuvînt tóte mijlócele de comunicație. Roberts încă nu e deplin liniscit în noul sĕŭ centru de operațiuni. Grija de căpetenie o pune în aceea, să zădărnicéscă retragerea burilor spre rĕsărit. Și asta pentru că să teme mult, să nu i se adune în spate și de aci să-l neliniscéscă în continuu. Burii, carĭ vin din Natal, se retrag și eĭ spre rĕsărit, între munții, unde ocupă posiții fórte tarĭ și de unde aŭ de gând, să

---

umbră al pămîntuluĭ, în cât partea dinainte deja iese, când a început să intre partea din urmă. În feiul acesta nu se póte întîmpla, ca în unele locurĭ să se vadă întunecime deplină, airea întunecime parțială, în alte locurĭ éră luna să se vadă întrégă întreguță, cum se întîmplă la sore, și cum se va întîmpla probabil în 28 a l. c.

Se impune întrebarea: pentru ce nu este întunecime de sóre în fie care lună, dóră luna în fie care lună trece printre sóre și pămînt? Rĕspunsul e simplu: luna nu în fie care lună trece prin linia drĕptă, ce s'ar puté duce prin centrul sórelui și al pămîntuluĭ și chiar dacă ar trece, cu ocasiunea treceriĭ póte e atât de de parte în cât umbra nu-ĭ ajunge până la pămînt.

O altă întrebare maĭ grea de resolvit: de unde sciŭ astronomiĭ, când se întâlnesc la un loc tóte condițiunile de lipsă la întunecime, și de unde o sciŭ? De sute și miĭ de anĭ aŭ observat mersul aparent aĭ sórelui și mersul lunei în jurul pămîntuluĭ, în cât pot să-și calculeze înainte cu acuratețĕ, ce positiune vor avé sórele și luna în cutare zi și la cutare óră, cât de lungă va fi umbra lunei și că óre ajunge-va până la pămînt orĭ nu, și dacă va ajunge, pe ce puncte aĭe pămîntuluĭ va cădé. Pentru ceĭ neinițiați în de aceste, lucrul e destul de încurcat, maĭ ales dacă maĭ începi cu terminĭ astronomicĭ, pentru astronomĭ de profesie însĕ, așa se spune, că sînt lucrurĭ de tóte zilele, dóră zic eĭ întunecimile de lună și de sóre și ceĭ vechĭ le sciaŭ calcula înainte.

Multe lucruri s'ar maĭ putea spune referitor la eclipse, dar despre un fenomen, despre care nicĭ nu scim sigur, dacă-l vom vedé saŭ nu, și atâta e încă prea destul.

încunjure pe Buller. Zilele acestea aŭ sdrobit aprópe cu totul o trupă de anglezi, carea făcea recunósceri.

Misiunea bură, care mai în urmă a visitat pe Mac Kinley, — şi-a perdut şi ea orĭ ce nădejde. Presidentul Statelor unite i-a declarat, că nu mai póte face nici o încercare spre a întreveni în favorul păcii. A încercat o dată să fie ales ca arbitriŭ, dar Anglia l'a respins.

În chipul acesta Burii vor fi siliţi să înceteze cât de curund rĕsboiul. După cum se vestesce însĕ, înainte de încetarea ostilităţilor, vor nimici minele de aur de la Johannisburg, ceea ce pentru anglezi va fi o perdere colosală.

Instalarea noului canonic. —

(raport special.)

Duminecă în 20 crt. la órele 8¾ a. m. s'a făcut instalarea noului canonic mitropolitan Rsmul *Alesandru Uilăcan*. Actul instalării l-a îndeplinit Î. P. S. Dn Mitropolit Victor cu obicinuita pompă.

Înainte de începerea stei liturgii Escelenţa Sa, îmbrăcat în mandie şi camilafcă, asistat de ceremonierii *Micu şi Ciura*, şi încunjurat de Revsimii membrii ai Veneratului Capitlu, îmbrăcaţi cu toţii în sfintele odăjdii, — a ocupat loc pe amvon. Noul canonic îmbrăcat şi el în ornatele preoţescĭ, sta în faţa Mitropolitului, în dreptul uşei împĕrătescĭ.

După ce s'aŭ aşedat fie care la locul destinat şi în faţa unui numĕros public, şi a elevilor de la institutele de învĕţĕmînt, Mitropolitul rostesce următórea cuvîntare

Preavenerat Capitlu Mitropolitan!

Dintre cele treĭ canonicate de fundaţiune regiă, carĭ se adauseră Preaveneratului Capitul al acestei biserici catedrale atuncĭ când aceea iu înălţată la trépta de mitropolitană, unul este vacant din 25 Octobre 1896 de când se mută de la noĭ canonicul referendariŭ de piă memoriă Eliă când va Vlassa.

După dreptul cuvenit mitropolitului în sensul celor prescrise în punctul 14 al Constituţiunilor Preaveneratului Capitul Mitropolitan, în 6 Decembre 1896 când am întrodus în demnităţile lor dobîndite prin promoţiune graduală pe veneraţiĭ membriĭ ai Capitului Bobian, de o dată am aşedat în scaunul de referendariŭ după antaietatea proedriei cuvenitului, pe fostul până atuncĭ canonic prebendat de fundaţiune regiă, Revsimul în Christos Frate Ĭosif Hossu.

De óre ce însĕ cu acel prilej rĕmaseră încă neumplute alte dóuĕ stale canonicali de fundaţiune Bobiană, devenite vacante înainte de 25 Octobre 1896, aşa propositiunea ternarie pentru canonicatul prebendat, după drept şi în faptă vacant, a trebuit să o amînăm până la deslegarea causei grave pe atuncĭ pendente, carea s'a fost sulevat în privinţa promoţiunei graduale a canonicilor de fundaţiune Bobiană, pe cum şi în privinţa alegerei, respective a confirmaţiunei preaînalte, în casul când în Capitulul Bobian ar fi vacante de o dată dóuĕ orĭ mai multe canonicate.

Pertractările, ce aŭ decurs în aceste, privinţe îşĭ aflară deslegarea dorită cu resoluţiunea preaînaltă din 9 Octobre 1898, prin carea fu încuvenińtată promoţiunea canonicului teolog la gradul de canonic scholiarcha. fu confirmată alegerea canonicului cancelariŭ, şi s'a luat spre sciinţă alegerea canonicului teolog.

Ast fel întregindu-se Veneratul Capitul Bobian, sosise timpul că să Ne putem îngriji şi de implementul canonicatului de fundaţiune regiă, care mai în urmă devenise vacant.

După ce încă de mai înainte ascultasem în acésta privinţă părerea Preaveneratului Capitul Mitropolitan, presentată Nóuĕ din şedinţa capitulară de dtu 22 Novembre 1896. Nru 77. nu am întârziat a susterne cu dtu 10 Novembre 1898 Nru 5589 propositiunea ternarie.

După ce s'a delăturat şi îndoelile escate în privinţa modului, după care se întîmplă promoţiunea graduală a canonicilor de fundaţiune regiă: Maestatea Sa Cesară şi Apostolică Regéscă Francisc Ĭosif I domnitorinl nostru preaînălţat, după dreptul sĕŭ de patronat suprem peste bisericile catedrale de sub corôna Ungarieĭ, ca restauratorul acesteĭ Venerande Mitropoliĭ, şi ca întemeiatoriul canonicatelor de fundaţiune regiă în Capitulul Mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş, cu resoluţiunea preaînaltă de dtu Viena 17 Aprilie 1900, intimată cu rescriptul Escelenţei Sale a Domnului Ministru Reg. Unguresc de Culte şi instrucţiunea publică de dtu 27 Aprilie 1900 Nr 29336, s'a îndurat Frăţieĭ Tale Mult Onorate Alesandru Uilăcan viceprotopopului onorariŭ şi profesorului de la gimnasiul superior archiepiscopesc din Blaş, a-ĭ conferi canonicatul din fundaţiune regiă care devenise vacant. Ceea ce înţelegem mai lămurit de însuşi preaînaltul decret collaţional, care cetéscă-se!

Aci ceremonierul Ales. Ciura cetesce diploma semnată de Maest. Sa şi ministrul de culte, de dto Viena 17 April 1900. După cetirea acesteia Mitropolitul continuă:

Aceste benigne litere regescĭ collaţionali s'aŭ presentat, cetit şi publicat în şedinţa capitulară din 17 Maiŭ 1900 Nr 66 şi aŭ fost primite cu devoţiune omagială, apoĭ acelaşĭ canonic denumit tot în şedinţa capitulară citată după prescrisele din § 3 Titlu I al Decretelor Sinodului Provincial de Alba Ĭulia şi Făgăraş ţinut în anul 1882. a făcut şi mărturisirea credinţeĭ catolice, după formulariul prescris pentru Orientalĭ, — de o dată la dorinţa espresă din partea Preaveneratului Capitul Mitropolitan, mie mi s'a dat ocasiune plăcută, ca într'acéstă s. zi de dumineca a V-a după SS. Paschĭ, a Samarineneĭ, să întroduc cu solemnitatea îndatinată în gradul dobândit pe canonicul acum constituit, şi aşedêndu-l în locul ce i-se cuvine în chorul acestei sfinte biserici catedrale, să-l fac arĕtat, ca pe cel ce de aci în colo are să cuprindă trépta de demnitate ecclesiastică, conferită luĭ în sensul SS. Canône.

Binevoiesce dară Frate în Christos Mult Onorate Alesandre Uilăcan viceprotopope onorariŭ şi profesor gimnasial, a cuprinde stalul de canonic prebendat, care Ţi l'a dăruit Maestatea Sa Sacratissimă ca unuĭ bărbat destoinic, binemeritat de S. Biserică şi de acéstă Archidiecesă, şi pentru aceste plăcut şi înaintea Maestăţiĭ Sale. — Ostenita-ĭ dóuĕ zecĭ şi şepte de anĭ pe cariera învĕţămîntului, şi desceptând fiĭ poporului ĭ-aĭ întrodus întru cunoscinţa tainelor naturei, ca din perfecţiunile faptelor să se ridice la cunoscinţa făcătoriului, „pentru că cele nevĕdute ale luĭ, de la zidirea lumiĭ din făpture socotindu-se se vĕd, şi vecinică puterea luĭ şi dumnezeirea." (Romani I. 20.) Conducându-ţi învĕţăceiĭ prin împĕrăţiile naturiĭ ĭ-aĭ apărat, ca să nu „mute mărirea luĭ Dumnezeŭ celui nestricător întru asĕmĕnarea chipului omului celui stricător, şi al pasĕrilor şi al celor cu câte patru picióre, şi al celor ce să târâiesc"; (l. c. 23.) din contră vĕdêud şi înţelegêud frumseţa naturiĭ, cunoscêud armonia legilor eĭ, să admire înţelepciunea luĭ Dumnezeŭ şi bunătatea provedinţeĭ divine; privind ceste de acum să se înalţe la dorinţa bunătăţilor celor ce vor se fie, — să se înveţe a-şĭ simţi dependenţa întru tóte de la atot puternicia Creatoreluĭ, ca ceĭ ce înţeleg că „cerurile spun mărirea luĭ Dumnezeŭ, şi facerea mânilor luĭ o vestesce tăria", şi din tinereţe să se dedea a se purta cu fricĭ şi reverinţă filială cătră judecătoriul cel drept, de a cărui mână isbânditóre nimenea nu póte scăpa.

Cu drept cuvînt aŭ socotit înţelepţiĭ că fără de stăruinţa acésta plină de îngrijire, de a cresce teneretul pe cum se cade, deşerte sînt tóte legile, nu sînt de ajuns decretele, şi fără de folos sînt învĕţăturile: acestora aĭ urmat împlinindu-Ţi deregătoria de profesor, învĕţătureĭ aĭ adaus postulatele educaţiuneĭ, că pe carĭ avuseşĭ de aĭ învĕţa, să-ĭ poţi arĕta creştinĭ luminaţi şi următorĭ de fapte bune, carĭ să „se închine luĭ Dumnezeŭ cu spiritul şi cu adevĕrul" S. Ĭoan IV. 24.

Pe lângă incumbenţiele instituţiuneĭ tineretului, nu te-aĭ subtras nicĭ de la ostenéla unor părţi ale administraţiuneĭ ecclesiastice, carea de aci în colo are să-Ţi fie ocupaţiunea de căpetenie: dedat cu stăruinţa încordată în trebile chiemăriĭ, laudele Domnului în cor le veĭ înversta cu referade în Consistor, şi părţile deregătorieĭ speciale în Capitul le veĭ sci mereŭ ale concorda cu obligamintele private ale statuluĭ Frăţieĭ Tale Reverendissime spre carĭ lucrurĭ deapururea să aflĭ dar şi ajutor de sus întru lungime de zile!

Şi acum Preavenerat Capitul Mitropolitan! este cu dreptate să ne bucurăm în Domnul, Frăţiele Vóstre pentru că vedeţi Capitului întregit deplin, şi aţi câştigat soţ noŭ al ostenelelor, — ĕră Noĭ pentru că Ni s'a adaus numĕrul acelora, carĭ după chiemare aŭ să Ne ajute cu simţul luminat şi bogat de esperinţă întru guberniul năiĭ bisericiĭ.

Să şi cade în anul acesta Iubilar de dóuĕ sute de anĭ de la S. Unire cu S. Scaun Apostolic al Romeĭ, că biserica acésta Mitropolitană să se presinte deplină în membriĭ Capitului eĭ, ca să se învrednicéscă a prăsnui cu deplină demnitate o sĕrbătóre de aşa piă reminiscenţă. Şi până atuncĭ binevoiţi Veneraţilor membriĭ aĭ acestuĭ Capitul Mitropolitan a primi din partea sfinteĭ biserici recunoscinţa detorită pentru partea aceea de ostenélă mai multă, carea eraţi până aci siliţi a o purta în locul confratelui, pe care numaĭ azĭ l'aţi putut dobândi. Sciţi că „fie care va lua plata sa după ostenéla sa", (I. Corint. III. 8.) vedeţi şi aceea că „holdele sînt albe spre seceriş acum. Şi cela ce seceră plată ĭea, şi adună róda în viéţa vecinică; că şi cel ce samĕnă să se bucure şi cel ce seceră. Că întru acésta este cuvîntul adevĕrat, că altul este cel ce samĕnă, şi altul cel ce seceră." (S. Ĭoan IV. 35—37.)

Darul ceresc să se reverse cu prisosinţă peste tóte stăruinţele Preaveneratului Capitul,

mai cu sămă și peste cele îndreptate spre a revĕrsa lumina cunoscinței adevĕrului, și spre reforma moravurilor și conservarea disciplinei în cler și în popor, că pe cum prin cuvîntul muerii înțĕlepte din S. Evangelie de azi cetățenii din Sichar ajunseră la cunoscința Mântuitoriului, așa prin lucrul nostru ajutat de binecuvîntare cerĕscă, să putem conserva pe credincioșii nostri întru cunoscința credinței Mântuitoriului, și prin paza preceptelor lui a-l feri de tóte relele și a-l povĕțui la mântuire cu intercesiunea Preacuratei Dómnei Nóstre de Dumnezeŭ Născătórei și pururea Vergurei Maria și ale tuturor Sfinților. Amin.

La sfârșit întreg publicul împreună cu chorul erump în strigăte de „trăiéscă“ și „la mulți ani“.

Noul canonic din locul destinat, rĕspunde alocuțiunei Mitropolitului cu următórea cuvîntare:

Escelentisime Domnule Archiepiscópe și Mitropolite! Preagrațios al Nostru Părinte!

La propunerea Escelenței Vóstre, la recomandarea Înaltului Guvern, Maestatea Sa Sacratisimă s'a îndurat preagrațios a mĕ denumi pe mine canonic de fundațiune regéscă, în stalul devenit vacant, prin mutarea la celea eterne a fostului când va Elie Viasa.

Escelența Vóstră V'ați îndurat preagrațios a îndeplini actul solemn al introducerei mele în acest stal. — Un atare eveniment, ca și cel de azi stîrnesce în inimă deosebite simțĕminte. — Între deosebitele simțĕminte, de cari e pătrunsă inima mea cu ocasiunea instalării mele solemne de canonic al acestei venerande biserici catedrali, cel mai puternic și cel mai vehement este fără îndoiélă simțĕmîntul de mulțumită.

Ocupând dar acest stal după un restimp aprópe de trei decenii, după acésta lungă postată și grea, plinită pe o carieră, ce să zice a fi ingrată, dacă energia nu mi s'a chilăvit de tot, am să dau mulțumită întâiŭ și de aci în colo zilnic Providinței divine, a căreĭ căi sînt nepĕtrunse!

Îndemnat de acest simțĕmînt, cu supunere fiéscă aduc astăzi tributul celei mai profunde mulțumite, carea nu are să o șterg̃ă din peptul meŭ nici ferul, nici focul și nici dintele consumător al timpului, — Maestății Sale gloriosului Împĕrat și Regele nostru apostolic Francisc Iosif I pentru grația arĕtată față de mine, întărindu-mĕ de canonic, urându-i din adîncul inimii mele, că Atotputernicul Dumnezeŭ, împĕratul împĕraților și regele regilor, să-l țină la mulți ani spre binele și fericirea popórĕlor de sub augustul sĕŭ sceptru.

Îndemnat de acest simțĕmînt aduc astăzi tributul celei mai adînci mulțumite Înaltului Guvern regesc Ungurésc al Maestății Sale, pentru bunăvoința arĕtată față de mine, recomandându-mĕ spre întărire.

Îndemnat de acest simțĕmînt, aduc astăzi cu supunere adevĕrat fiéscă tributul celei mai sincere mulțumite Escelenței Vóstre, pentru favorul arĕtat față de mine, punându-mĕ, în conțĕlegere cu Preavenerații membrii capitulari, în candidațiunea ternariă, — pe cum și pentru ostenéla pusă astăzi întru întroducerea mea, urându-vĕ din adîncul inimii mele, ca Providința divină să vĕ lungéscă viéța, să vĕ țină la mulți ani, cu sănătate deplină, pentru ca să puteți sĕrba și iubileul de 50 de ani al Episcopatului și să puteți conduce naia bisericii nóstre la limanul, la portul dorit. — Promit cu acéstă ocasiune, că nu voiŭ cruța nimic, numai și numai să pot satisface datorințelor împreunate cu noul stat, ce cu ajutoriul lui Dumnezeŭ îl încep astăzi, făcêndu-mĕ un sincer, dar sincer și neobosit consilier al Escelenței Vóstre și prin acésta vrednic de grația părintéscă manifestată față de mine.

Și acum fie-mi permis a reaminti că sarcina de profesor fórte mult mi-a ușurat-o iubirea reverențială și recunoscința cu carea am fost întîmpinat în tot de una din partea elevilor meĭ. Sute și mii trebue să fie numĕrul lor, pe cari nu a rare orĭ nĕcăjit în sufletul meŭ, dar tot de una cu bună inimă, m'am nizuit a-i lumina și îndrepta la calea mântuirei, prin alăptarea cu vîrtuțile creștine, prin formarea de caractere firme, atât de necesarie în lumea acésta nestatornică. Li-am arĕtat micuța viorică, de la carea aŭ însușit modestia, umilința; ĭ-am condus la ghiocel, la jacint, la crinul alb, cari nu sufer pete și a căror alb strălucitor, gingaș le-a îndulcit inima la inocință; — ér intuițiunea stejarului, goronului, ĭ-a aplicat a-și păstra cu scumpĕtate, cu tărie, virtuțile câscigate și ast fel a duce în viéța practică caractere firme. —

La intuițiunea crinului focos, fragedul elev a sorbit din splendórea colórei aceluia, curajul de a-și apĕra chiar cu sângele virtutea credinței, la vederea verdeții semperviresnte a bradului nobil, i-s'aŭ dat forțe în vîrtutea speranții și peste tot frumseța naturei, cunóscerea arcanelor ei l'a acumulat cu virtutea iubirei cătră Atotputernicul Creator.

Am dat povețe propunêndu și filologia modernă, cari urmărindu-le, vor să folosésca mult iubitei nóstre patrie.

Mai de parte mĕ simț înemnat a aminti și împrejurarea, că avînd fericirea de a propune într'un șir de ani economia rurală clerului nostru tinĕr; — acestia prin interesul dovedit față de povețele date, mi-a causat multă desfătare în profesura mea.

Pe terenul educațiunii scopul meŭ, ca al unui educător în școlile humanióre, a fost: a nobilita simțĕmîntul, pentru că mult adevĕr zace în zicerea: *„Noblețа obligă.“* — Togmai pentru că seclul nostru este turtit sub povara materialismului, individul crescut la humanióre, trebue să aibă simț nobil, să fie idealist, pentru ca să nu sucumbe sub povara amintită, — și apoi lui totuși îi va rĕmâné un ce, ce-l va îndemna la o viéță laboriósă și prin urmare nu va puté fi nefericit!

Peste tot m'am nisuit a nu ascunde talantul, ce mi s'a dat; — dar sciŭ bine, că al lui Dumnezeŭ este darul, nu din fapte, ca să nu să laude cine va.

În fine mĕ adresez cătră Prea Veneraților membrii capitulari, Reverendisimii Domni Canonici! — Vĕ mulțumesc pentru bunăvoința arĕtată față de mine, mĕ recomând și mai de parte bunăvoinței și dragostei frățescĕ, — Vĕ asecur, că din tóte puterile mele mĕ voiŭ nizui a mĕ face demn de acéstă bunăvoință și dragoste frățéscă, dorindu-Vĕ ani îndelungați și fericiți!

Cu acestea urând tuturor, cari astăzi aŭ participat la instalarea mea, viéță îndelungată, sănătate, îndestulire și fericire, încheiŭ cuvîntarea mea. —

După aceste în mijlocul ovațiunilor credincioșilor, a cântării corului, preoțimea și Archiereul întră în Altar, și se începe sta liturgie celebrată de membrii Veneratului Capitlu.

Raportor.

NOUTĂȚI.

Din diecesa de Lugoș. Prea Onor. *Niculae Nestor,* până acuma administrator al oficiului vicarial din Hațeg a fost numit definitiv de vicar foraneŭ al districtului Hațeg. — Felicitările nóstre! — On. *Avram Socaciŭ,* a fost numit paroch în Iancahida, tract. protop. Torontal.

Promovări. *Ioan Rațiŭ,* profesor la preparandia din Blaș, depunêndu cu deplin succes esamenul din limba română la universitatea din Cluș, aŭ fost promovat azi în 26. de *doctor în filosofie.* — *Iustin Pop,* jurist absolut. fiul protopopului nostru din Luna, a fost promovat tot atunci de *doctor în drepturi.* — Trimitem sincerile nóstre felicitări tinerilor doctori!

În memoria Mitrop. Ioan Vancea. Elevii din seminariul junimei studióse gr. cat. de la gimnasiul din loc. aŭ aranjat Duminecă după st. liturgie o ședință festivă în memoria Mitrop. Vancea, întemeiatorul aceluĭ Internat. Sala unde s'a ținut acéstă ședință era frumos împodobită cu verdéță. În fund era bustul fericitului Mitropolit în mijlocul unui grup de florĭ. La ședință aŭ luat parte o mulțime de public în frunte cu Escel. Sa Mitrop. Victor. Prestațiunile tinerimei în declamări, cântări, musică, aŭ fost, nu se póte mai bine. Luni, ziua Sf. Evang. Ioan, o liturgie festivă s'a ținut în memoria aceluiași mitropolit, la Capela Internatului de fetițe, fundat asemenea de acest mare archiereŭ.

O scriere românéscă apreciată în Germania. În nrl 2 din „Literaturblatt für germanische und romaniche Philologie“, ce apare în Lipsca, și e pusă sub conducerea prof. de universitate Dr Behagel, de la Giessen și Dr Neumann, de la Heidelberg, a apărut o recensiune favorabilă asupra teseĭ de doctorat a dluĭ Dr Elie Daianu „Vocalis nasalis a román nyelvben.“ Felicităm pe dl Dr Dăianu de acéstă onóre, de a fi apreciat în o revistă de specialitate germană!

Federațiunea internațională de studenți „Corda Fratres“, direcțiunea Secției Române. Avênd în vedere apropiarea vacanțelor, toți aceĭ stimați domni, cari aŭ primit apeluri pentru „Corda Fratres“, sînt rugați respectuos a rĕspunde până în primele zile din Iunie st. n. Viena 11 Maiŭ n. 1900. *Lucian Bolcaș.*

Scolastic. Despărț. Pogăcéna al reun. învĕț. archid. își va ține adunarea generală la 30 Maiŭ în Săcalul de câmpie.

Avis. On. *Niculae Suru,* preotul nostru din Secuieŭ, pe basa concesiunii ministeriale, și-a schimbat numele în *Marincașiŭ,* despre ce se avisézà cetitorii nostri.

La loteria pentru Casa națională se va face sorțirea la *31 Maiŭ st. n.* Losuri se capĕtă la biroul Asociațiunii în Sibiŭ și eventual încă la câte va bănci și librării românescĕ. *Un los,* cu care se póte câștiga câștigul principal de pildă, în valóre de 10.000 coróne, *costă numai 1 corónă.*

Necrolog. † *Vasiliu Hossu,* preot în Schiopi, distr. Indol, a repausat la 15 Maiŭ n. în etate de 73 ani în al 47 an al preoției.

† *Isidor Barbu,* preot în Blăjel, distr. Mediaș, a repausat la 22 crt. în al 52 an al etații și 25. al preoției.

Fie-le țĕrîna ușóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

II.

(Continuare.)

Nedumerită, și cu tot dreptul, de datorință, ce trebuia să iae asupra sa își îndreptă ochiĭ cătră ceriŭ, și temêndu-se, că nu va avé destulă lumină și iubire pentru o atare întreprindere, începu, a-și dedica copilul cu tótă intimitatea și încrederea luĭ Dumnezeŭ. „Sfînta Monică“ — zice S. Francisc de Sales, — „încă purtându-l în pântece pe marele Augustin, îl dedică mai de multe orĭ religiunei creștine, în serviținlui mărireĭ luĭ Dumnezeŭ, ceea ce însuși Augustin ne adeverésce, zicênd, că el încă în pântecele mameĭ sale gustă sarea cea bună a luĭ Dumnezeŭ“. [1]) Cuvintele pětrundétóre: „ab utero matris meae“, „din sînul maicеĭ mele“, mai pe fie care pagină a „Mărturisirilor“ sale obvin. Dacă Augustin învĕță a iubi pe Domnul Nostru Isus Christos, dacă avu la inimă o córdă, care tot de una suna pentru Dumnezeŭ și dreptate; dacă în mijlocul rătăcirilor sale, el află acele schinteĭ ale omenieĭ, carĭ nu se pot stînge; dacă luĭ i-a fost în natură gróză de tot, ce e dejositoriŭ, van și trecĕtoriŭ: — tóte, tóte din sînul mameĭ sale — „ab utero matris meae“ — și le-a însușit, pe cum mereŭ amintesce, ca și când ar fi vrut să ne spună, cât de frumóse, sublime, sfinte și înalte cugete și simțĕminte avu maică-sa în decursul acelor 9 lunĭ, cât l'a purtat în sîn.

De abia născut, Monica dispuse să-l ducă la biserică, ca să fie înscris în numĕrul catecumenilor, adecă a acelora, carĭ așteptaŭ botezul; pentru că pe timpul acela nu era datină a boteza în dată după nascere, pe cum ne spun istoriciĭ: Constantin, Theodosiŭ, sf. Ambrosiŭ, sf. Martin, sf. Eusebiŭ și alțiĭ.

Și înainte de ce Isus Christos ar fi luat în posesiune deplină acéstă biserică, carea după ce fu pĕtată pe un moment, mai târziŭ deveni așa de frumósă — îĭ însemnă fruntea cu sĕmnul credinței, îĭ puseră sare pe acele buze, carĭ aveaŭ să fie tâlcuitóre atât de sublime ale credinței. [2])

Nu se pută crede, că o atare mamă să-și nutréscă fiul cu lapte străin. Ea s'ar fi temut, că o influință necunoscută, ordinară, póte chiar pĕcătósă, ar împedeca cursul lucrăriĭ sale, ale căreĭ greutățĭ și de alt fel le cunóscea. — Ținu dară pe Augustin la sînul sĕŭ nenĕtat; acolo gustă el, cea ce atât de frumos numesce „mângâierile laptelui matern.“ — Cu laptele acesta de o dată i-a dat ea să sugă numele și iubirea luĭ Isus, și așt fel el, carele deja în pântecele mameĭ sale primise o impresiune atât de adîncă a credinței, s'a împărtășit și de binecuvêntarea, de a primi deja între bucuriile légănului și o a dóua impresiune, nu mai puțin talnică, dar mai profundă, ca cea dintâiŭ.

Fericit e pruncuțul născut așt fel de o dată, și pentru viĕța pământéscă și pentru cea ceréscă, și carele, venind pe acésta lume, din ochiĭ maicеĭ sale póte ceti credința, castitatea, onestitatea și virtutea.

Acéstă primă fericire a pruncieĭ sale Augustin o descrie în câte va cuvinte pline de farmec: „De unde am venit, o Dumnezeule, la acésta viĕță muritóre saŭ mai bine la acésta mórte vie? Nu sciŭ! Ceea ce sciŭ, e, că venind la acéstă viĕță am fost primit în brațele frăgedimeĭ Tale, pe cum îmĭ spuneaŭ tata și mama, sub a cărei inimă am odihnit cât va timp.“

După aceste cuvinte gingașe el continuă așt fel: „Primit-am și un alt dar: darul de a gusta *dulcĕța laptelui mameĭ*. Binecuvêntat se fiĭ, Dómne, Dumnezeul meŭ, pentru că nu ea-și umplea sînul, ci Tu îmĭ dăruiaĭ prin ea acel nutremênt. Tu mĕ făceaĭ să-l doresc în mĕsura, de care aveam lipsă. Tu făceaĭ pe mama să mi-l dea. Iubirea o îndemna să-mĭ dea fără a mai mĕsura, ceea ce primia de la Tine fără mĕsură și printr'o lege minunată, fericindu-mĕ pe mine și ea se simția fericită. Din acel lapte, pe care eŭ îl sugeam cu atâta plăcere, inima mea și mai fericită sugea cu iubire numele luĭ Isus Christos. Aceste le-am învĕțat mai apoĭ: Pentru că atunci, nemulțămitoriul de mine, ce sciam? Sciam suge și gusta ce e bun; sciam plânge, când îmĭ era rĕŭ. Alt ceva nimic.“ [1])

Orĭ și cât de delicate aŭ fost aceste prime îngrijirĭ ale Monicеĭ eraŭ totuși numaĭ începutul acelor lucrărĭ marĭ, la carĭ se simția chemată de Dumnezeŭ.

Ceea ce era mai de lipsă, era formarea conscienței luĭ Augustin. Se apropia óra, când Augustin în loc de a asculta de învĕțăturile mameĭ, se lua deja după esemplul tatălui sĕŭ, când smuls de la sînul maicеĭ sale se învîrtia printr'o societate cu totul stricată și fórte stricăcióză, din care de sigur n'ar scăpa întreg, sănătos, de cât dacă ar avé o consciență bine întărită.

Monica, pentru ca să-și ajungă acest scop: desvoltarea conscienței fiuluĭ sĕŭ neîncetat îĭ esplica fundamentele mărețe ale credinței, și-l arĕta lumina vie și splendidă a Evangelieĭ luĭ Christos. Printre aceste luminĭ viĭ și strălucite mai ales una voia se i-o dea, ca și o comóră primită de la strămoșĭ: despreținirea celor pământescĭ, disgustul de ceea, ce e mărginit, peritoriŭ, trecĕtoriŭ.

În continuŭ îĭ arĕta cerul și se încerca a săpa în acest micuț suflet acea afundime mare, pe care nimic nu o mai póte umplé. Scim, că i-a succes. Aceea blândeță a inimeĭ, care îĭ scutesce de pasiunĭ, dorul luĭ neliniștit, profund și melancolic, atât de pĕtrundĕtoriŭ, ba și din punct de vedere omenesc, o frumósă trăsetură a sufletului luĭ: acel oftat sublim: „Pentru tine ne-aĭ creat Dómne și neodihnită e inima nóstră, până ce nu va repausa întru Tine,“ — tóte acestea Augustin de pe buzele și din învĕțăturile prime ale mameĭ sale le-a învĕțat.

La acésta descoperire în fie care zi renoită, care avé să introducă profundime în sufletul fiuluĭ sĕŭ, Monica mai adause una, care avé să reverse iubire în inima luĭ.

Nu înceta a-ĭ vorbi despre iubirea luĭ Dumnezeŭ, despre ieslea, în care se născu făcêndu-se sĕrac și sclav pentru noĭ; îĭ vorbia despre crucea, pe care s'a ridicat vĕrsându-și sângele pentru noĭ, pentru ca să ne arete deplina sa iubire. [2]) Să ne închipuim numaĭ cum pută decurge o atare învĕțătură de pe buzele inspirate ale uneĭ sfinte, într'o inimă așa fragedă și iubitóre, ca aluĭ Augustin! Și într'adevĕr pĕtrundĕtóre fu impresiunea, așa în cât Augustin nicĭ între rătăcirile și pasiunile tinereței sale nu putu ulta figura strălucită și mișcătóre a Mântuitoriului Nostru, „care din umilință se pogorî la superbia nóstră.“ — Vom vedé cum depune din mână și cea mai frumósă carte, disgustat, că nu află numele luĭ Isus în ea.

Pentru formarea conscienței fiuluĭ sĕŭ, Monică se încerca a-ĭ insufla tot o dată și gróza de pĕcat și ura față de tot, ce înnegresce și dejosesce sufletul.

Și cu abnegațiunea acelor mame, carĭ și cu umilirea propriă sînt gata așĭ scuti prunciĭ, ea-și mărturisi luĭ și greșelele sale. Îĭ spuse pe larg — de la el scim și noĭ — despre pericolul, în care ajunse Monica în copilărie; despre pivnița, în care se ducea, despre cupa, ce și-o atinse de buze, despre împutarea, ce ĭ-o făcuse servitórea, despre numele de batjocură, ce îl aruncase în față, în fine despre tótă întîmplarea aceea dejositóre; simțindu-se fericită, că prin acésta puté nobilita conscienția fiuluĭ sĕŭ, însuflându-ĭ témă și de pericolele cele maĭ micĭ, și gróză și de greșelele cele mai ușóre.

Așa cultiva Monica mereŭ sufletul luĭ Augustin ținêndu-l pe genunchĭ, povestind cu el, și spunêndu-ĭ pe rênd, după cum i-se dedea ocasiune, despre deșertăciunea lucrurilor pământescĭ, despre iubirea nemărginită a luĭ Dumnezeŭ; despre urîciunea și gróza pĕcatului. În urma urmelor reuși a-l sădi în inimă aceea consciență, de care Augustin nu se mai desbrăca, pe care el se încerca, ce-ĭ drept, a o înăbuși, ca să fie cel puțin liniștit, dacă nu puté fi fericit, dar în zădar, pentru că vócea eĭ îl urmăria pretutindenia, el o purta cu sine, pe cum cerbul rănit își pórtă în cóste săgéta sângerósă. Ea îl mustra neîncetat până în ziua, când învins și pocăit se reîntórce la Dumnezeul légănuluĭ sĕŭ și al mameĭ sale și-ĭ cere ĕră-și pacea curățenia și bucuria, adecă demnitatea sufletului sĕŭ.

O trăsĕtură din prima copilărie aluĭ Augustin ne arată din destul, cât de afund sădi Monica credința și pietatea în sufletul fiuluĭ sĕŭ, de și tatăl luĭ era necredincios; și cât de grea și delicată fu condițiunea Monicеĭ pe lângă tótă prudența și tactul eĭ fin.

Trebue să citĕm câte va șire din *„Mărturisirĭ“*, ca să ne facem o icónă despre acésta:

„Când o dată, ca copil, mĕ cuprinse așa o durere de stomac, în cât era mai pe aci se mor, Tu aĭ vĕdut, Dumnezeul meŭ, căcĭ și atunci eraĭ păzitorul meŭ, cu ce dor al sufletului și cu credință am cerut botezul Christosului Tĕŭ, a Domnului și Dumnezeului meŭ de la pietatea maicеĭ mele și a tuturor, de la biserica Ta.“ [1])

Étă copilul abia de 7—8 anĭ, mai mort de durerile îngrozitóre, el nu se cugetă de cât numaĭ la Dumnezeŭ, la suflet și fericirea eternă.

Mamă-sa e póte și mai admirabilă „Mama mea.“ zice Augustin, „s'a cutremurat până în adêncul inimeĭ sale.“ Și pentru ce? Se temea dóră, să nu-și piérdă fiul? Fără îndoiélă, căcĭ ea era mamă: „dar Tu sciĭ, o Dumnezeul meŭ, — continuă Augustin — că ea cu mai mult dor și cu mai multă iubire voia să mĕ nască pentru ceriŭ — de cum m'a născut pentru lumea acésta. Inima eĭ curată se grăbia să mĕ renască óre-și cum câștigându-mĭ botezul vieții de veci. Ea alerga neliniștită, fugia în colo și în cóce și cu strigăte cerea să mĕ boteze, ca să mĕ curățesc de pĕcate și să Te mărturisesc pe Tine, o Isuse, Mântuitorul meŭ! [2])“

---

[1]) Introduction à la vie devote. III. r. 38. f.

[2]) Confess. lib. I. c. 6.

[1]) Confess. lib. I. c. 6. lib. III. c. 4.

[2]) Confess. lib. I. c. 11.

[1]) Confess. lib. I. c. 11.

[2]) Tot acolo.

Vĕdĕnd acéstă credinţă vie în inima mamei şi a fiului, trebue să ne uiméscă, ce ne spune Augustin mai în colo: „Într'aceste durerile trecură, pericolul dispăru, nime nu gândia mai mult la botez.“ Şi într'adevĕr Augustin numai după 20 ani s'a botezat. Cu tot dreptul ne-am puté mira de acéstă purtare, dacă pe lângă tóte retăcirile fine şi discrete ale lui Augustin, care se feresce a numi pe tatăl sĕu, ca să nu-l blameze — nu am observa aci mâna lui Patriciu. Până când Augustin era în pericol, Patriciu lăsa pe Monica să facă ce vrea. El era fórte nepăsătoriu în suflet faţă de lucrurile religióse, dar se o spunem, era mult mai generos şi mai de onóre, ca să nu vatĕme chiar pe marginea mormîntului libertatea consciinţei fiului sĕu, şi să nu mai măréscă durerea Monicei că-şi perde ficiorul, prin durerea de mii de ori mai amară ca să-l vadă espus a-şi perde mântuirea de vecĭ.

De abia trecu însĕ pericolul şi indiferentul păgân reapăru în Patriciu, şi-şi esprimă voinţa, ca botezul să se amâne pe mai târziu. [1])

Monica nu mai stărui; scia bine, că faţă cu Patriciu n'are la ce mai stărui, şi fiind că şi biserica admitea acésta datină, neputând face nici ea alt cum, tăcu cu supunere.

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Concedem, că canónele bisericii nóstre nu se declară cu privire la materia, cu care să se nutréscă luminile folosite în cultul dumnezeesc. Singurele canóne, carele tractézĕ despre lucrul acesta, sînt can. 2 şi 3 din canónele, cele ce se numesc apostolice. Ele ne spun: „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariu a fără de unt de lemn pe sama sfintei candile.“ „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariu a fără de unt de lemn pe sama luminilor si de tĕmâie pe vremea sfintei jertfe.“ Ne mai spune şi can. 65 următórele: „Cel ce fură céra ori untul de lemn al bisericii, să se escomunice, şi a fără de aceea să solvéscă de cinci ori atâta.“ Însĕ lipsa acésta de canóne nu are să ne turbure de loc. În biserica lui Christos dreptul întemeiat pe obiceiu raţional a avut adecă în tot de una tot aceea-şi putere obligătóre ca şi dreptul cel întemeiat pe canóne. Ĕră din cele ce am spus până acuma, am putut, să ne convingem, că în vécurile sfinţilor Părinţi biserica spre nutrirea luminii, ce o folosise în cultul dumnezeesc s'a servit atât în résărit, cât şi în apus în tot de una numai de céră şi de unt de lemn. Fórte instructive sînt în privinţa acésta, cele ce s'au propus sacrei Congregaţiuni a Riturilor, şi cele ce a hotărît apoi aceea-şi Congregaţiune. Adevĕrat că acestea se referesc la biserica apusană; însĕ ele se întemeiézĕ pe obiceiul tradiţional al bisericii întregi aşa, că noi nici de cum nu putem, să zicem, că ele nu ne-ar privi şi pe noi, adevĕrat că nu ca o lege, dară totuşi ca o reamintire şi esplicare a obiceiului aceluia tradiţional. Ĕtă dară cele esenţiale din propunerile şi hotărîrile acelea:

„— Acum de câţi va ani se gătesc nisce luminĭ, carĭ la înfăţişare sĕmĕnă fórte tare cu cele gătite din céră. A urmat decĭ, că unii s'au îndoit fórte, dacă este iertat a folosi luminile acelea în cultul dumnezeesc şi în funcţiunile bisericescĭ în locul acelora, de carĭ biserica s'a folosit de la începutul sĕu şi până acuma.“ Propunerea înşiră apoi câte va îndoelĭ de acestea, ér apoi continuă:

„Ĕră din documentele acestea se vede limpede, că întrebarea acésta întrégă se reduce la aceea, că óre felul acesta nou de făclii să se sufere, ori dóră mai vîrtos să se oprésca. — Mi-se pare, că-mi caută, să premit óre carĭ lucrurĭ, pentru ca întrebarea însă-şi să se înţelégă bine. Şi a nume mai întâiu are, să se cerceteze, care e materia aceea a lor, din care se gătesc. Le este cunoscut tuturor, că lumiuile acelea, despre carĭ e vorbă,“ adecă luminile de stearină, „se gătesc din unsóre de bou ori de berbece ori de alte animale. — Luminile gătite după inveniia cea nóuă constau din unsóre de animale, carea dacă nu ar fi curăţită de uleu, ar fi seu. — Mi-se pare, că au, să se discuteze următórele dubii:

„I. Dacă a fără de amintitele funcţiunĭ bisericescĭ în cele alalte se póte suferi folosirea luminilor celor nóuĕ?

„II. Dacă şi ce are, să se răspundă archiepiscopului de Calocea, episcopului de Marseille şi altora, carĭ au întrebat acéstă s. Congregaţiune?

„III. Întru cât la I. negativ: Óre fi va de folos, să se publice un decret general de oprire?

„Votul prim. — Din istoria bisericéscă scim, că biserica în tot de una s'a păzit de înoirĭ chiar şi în lucrurile acelea, carĭ privesc disciplina şi riturile cele sfinte, pentru ca să păzéscă întregĭ şi nevătĕmate tradiţiile Părinţilor şi înaintaşilor. Aşi puté, să mĕ provoc la multe esemple, dară ca să nu lungesc vorba, mĕ restrîng la un lucru, care — sĕmĕnă fórte mult cu lucrul, despre care tractăm. Sciţi cu toţii, — că mai înainte de acésta cu câţi va ani s'a vîrît în Roma şi pe airia obiceiul ori mai bine abusul, ca în uneltele cele sfinte atât pe sama preoţilor celor ce slujesc, cât şi pe sama altarelor — să se foloséscă pânză de bumbac în locul celeĭ de in.“ Se reproduc apoi, cele ce în privinţa acesta a hotărît. s. Congregaţiune a riturilor în 15 Maiu 1819 şi a întărit Piu VII, şi a nume: „Spre a desrădăcina abusul acesta, pe care unii se silesc a-l împodobi cu numele de obiceiu, şi-au îndreptat silinţele sale Eminentissimii şi Reverendissimii Părinţi Cardinali puşi spre a păzi riturile sacre; îngrijiţi fiind decĭ, ca ceea ce până în apoi la începuturile bisericii s'a observat în hainele şi uneltele cele sfinte pentru însemnările reale şi mistice, aceea să se susţină, să se restituéscă şi în viitoriu să se păzéscă întru tóte, au declarat şi au decretat, că de la usul cel vechiu să nu se facă abatere cu nici un pretext şi motiv, şi acele-şi haine şi unelte sacre să se gătéscă din in ori din cânepă, ĕră nu din vre-o altă materie, chiar şi dacă ea în privinţa frumseţeĭ, albeţeĭ şi tărieĭ ar fi asemenea cu inul ori cu cânepa ori le-ar întrece chiar.

„Din decretul acesta se vede destul de bine, care a fost causa, pentru care în hainele şi uneltele sacre s'a oprit folosirea bumbacului în locul pânzeĭ ţesute din in ori din cânepă, adecă aceea, că obiceiul acesta s'a introdus deja întru începuturile bisericii, pe cum şi aceea, că el se întemeiézĕ pe însemnări reale şi mistice. Stând o dată lucrul acesta voiu, să cerc, dacă acela-şi lucru are, să se zică şi despre făcliile gătite din céră. Cu privire la vechimea obiceiului să audim pe eruditul Baroniu, care la anul 58 dovedesce, că Iudeii se obicinuiseră a aprinde candile nu numai spre a împrăştia întunerecul nopţii şi spre a da espresie veseliei, ci şi spre a esprima veneraţiunea, şi că obiceiul acesta a trecut apoi de la Iudei în biserica lui Christos. Şi cu tóte că creştinii cei dintâiu póte că folosiseră numai candile de unt de lemn, folosirea făcliilor de céră totuşi e fórte vechiu în tocmai ca şi instituţia acoliţilor, slujba cărora a fost, să pórte făcliĭ de céră aprinse, pe cum bine dovedesce Baroniu. Şi întru adevĕr e lucru constatat, că obiceiul de a aprinde făcliĭ de céră era răspândit atât în résărit cât şi în apus deja pe vremea s. Ieronim.“ Urmézĕ apoi tot cam dovedile acelea istorice, la carĭ ne-am provocat şi noi în cele de mai înainte.

„Ajunge acestea despre vechimea obiceiului de a aprinde făcliĭ de céră. Ĕră ce privesce însemnarea mistică, însemnările acelea simbolice, carĭ scriitorii bisericescĭ şi cunoscĕtorii cei mai buni ai lucrurilor liturgice le găsesc în céră, sînt aşa de minunate, cât pricepem uşor, cele ce zice s. Petru Damiani: „Între cele ce păzesce biserica, unele la privirea cea dintâiu par a fi de rînd şi fără de însemnătate; dară dacă se cercetézĕ în chip mai subtil, se află, că le spriginesce adevĕrul vre uneĭ virtuţi mariĭ.“ [1]) Întru adevĕr Amalarius Fortunatus, carele a murit în anul 814, ne spune, că făcliile de céră simboliséză omenirea lui Christos: „Céra însemnă omenirea lui Christos.“ [2]) Ĕră Fulbertus Carnotensis, carele a trăit în vécul al XI-lea, în cuvîntarea rostită în sĕrbătórea Curăţiriĭ Preacuratei Fecióre (Întimpinarea Domnului) zice: „Vom, să espunem pe scurt, fraţilor, care a fost începutul sĕrbătóreĭ Curăţiriĭ, carea o ţineţi astăzi, şi ce însemnézĕ făcliile acestea de céră, carĭ le aduceţi voi, şi carĭ cu lumina făcliei însemnézĕ dumnezeirea lui Christos, ĕră cu céra trupul lui cel fecioresc, căci albina lucrătórea ceriĭ şi a mieriĭ se nasce fără de împreunare de bărbătuş şi femeiuşe.“ [3]) Ĕră Yvo Carnotensis, pe cum ne spune Benedict XIV, [4]) în cuvîntarea despre Curăţirea Preacuratei Fecióre zice: „în ce chip a primit adecă cu mânile omenirea, dară a cunoscut maiestatea cea din lăuntrul lui, carea cu lumina sa lumina întunerecul păgânătăţii nóstre, aşa fiesce care credincios, care în ziua acésta pórtă céră în mână, aşa o pórtă, cât să facă alusiune la trupul sĕu propriu şi în lumina făcliei să recunóscă lumina aceea, carea luminézĕ întunerecul aerului nostru. Mai adauge, că céra, carea o pórtă astăzi credincioşii în mână, este rodul albinei luat din florĭ bine mirositóre: adecă al animalului fecioresc, sexul căruia, pe cum se cetesce, nici bărbătuşii nu-l

[1]) „Cuprins de o durere mare de stomac, îndemnându-l mamă-sa să se boteze, tatăl sĕu s'a împotrivit şi botezul fu amânat.“ În *„Breviarium sec. rit. almae Eccae. Arosiensis. In festo Sti Aug. II. Lectio ad Mat. I. vol. in 12 fără dat. Aprobarea pórtă datul de 1504.“* În multe locurĭ se află urma acesteĭ tradiţiuni.

[1]) Libro, qui insctribitur „Dominus vobiscum“ c. 17.

[2]) De Eccles. Off. l. I. c. 18.

[3]) Bibl. Patr. Lugd. T. 18. p. 57.

[4]) De fest. B. V. M.

vatemă, nici feţii nu-l frâng, şi aşa dară simbolul pruncului aceluia dumnezeesc, carele nici întru ieşirea sa nu a vătemat întregimea mamei.“ Tot asemenea scrie şi Petrus de Natalibus episcopul Esquilin: „A treia pentru însemnarea mistică atât în cap cât şi în membre. În cap lumina aprinsă însemnéză adecă pe Christos, căci în făclia de céră sînt trei lucruri însemnând alte trei, carî aŭ fost în Christos. Căci céra, carea o gătesc albinile fără de amestecare, însemnéză trupul luĭ Christos cel născut din Fecióră fără de stricăciune, feştila ascunsă în céră însemnéză sufletul cel preacurat ascuns în trup, éră flacăra saŭ lumina însemnéză dumnezeirea, pentru că Dumnezeul nostru e foc mistuitoriŭ. Éră în membre, pentru că prin acésta ne învéţăm, cum avem, să ne curăţim înaintea luĭ Dumnezeŭ, ca adecă să avem credinţă adevărată, fapte bune şi intenţie dréptă.“ [1]) Mai pe scurt esprimă Durandus acela-şi lucru: „Căci potrivit însemnéză făclia de céră pe Christos pentru cele trei, carî sînt într'însa; căci feştila însemnéză sufletul, céra trupul şi lumina dumnezeirea.“ [2]) — Acestea sînt întru adevĕr simbóle preafrumóse, carî înse în făclia gătită din stearină ar dispăré de totuluĭ tot. În ce chip ar puté óre, să se însemneze trupul cel fecioresc al luĭ Christos prin făcliile acelea, despre carî se scie, că sînt gătite din grăsime de porc, de berbece orĭ de boŭ? — De aceea, dacă nu mĕ înşel, acele-şi sînt motivele pentru păstrarea făcliilor de céră, carî aŭ fost şi pentru păstrarea pânzeĭ ţesute din in, adecă folosirea străveche de la începuturile bisericiĭ şi însemnările mistice, carî motive nici de cum nu s'ar adeveri în făcliĭ, dacă ele s'ar găti din stearină.

(Va urma.)

Concurse la premiile Academieĭ.

A. *Premiĭ pentru cărţi publicate.*

I. *Marele premiŭ Năsturel-Herĕscu,* de 12.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orĭ ce natură, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1897 până la 31 Octobre 1900.

II. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut literar, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1900.

III. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţi scrise în limba română, cu cuprins moral de orĭ ce natură, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1900.

IV. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 uneĭ cărţi scrise în limba română, cu conţinut sciinţific, care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1901, saŭ celeĭ maĭ importante invenţiunĭ sciinţifice, făcute de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1901.

V. *Premiul Asociaţiunii Craiovene pentru desvoltarea învĕţământuluĭ public,* de 1500 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune cărţi didactice în limba română dintre cele tipărite de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1902.

VI. *Premiul Hagi-Vasile,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 uneĭ cărţi scrise în limba română şi publicate în timpul de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1905, al cărei cuprins va fi: Istoria comerciului la Românĭ, saŭ starea actuală a comerciului în România, saŭ studiĭ asupra legislaţiuniĭ comerciale în în statul român, saŭ orĭ ce alte subiecte privitóre la comerciul român.

Terminul pentru concurs este până la 31 Octobre 1900. resp. 1901. 2. şi 5.

(Va urma.)

[1]) L. III. cautal. Sanctor. c. 72.

[2]) Ratio divin. off. L. 6. de bened. cereo.

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga,* preţul 1 leŭ.

Buna chiverniseală. Carte pentru toţi întocmită după ideile luĭ Sam. Smiles de Teod. V. Păcăţian. O broşură de 65 pag. format mic, costă 40 banĭ. În ea se daŭ preţióse poveţe despre muncă, sirguinţă, chiverniseală ş. a. Se recomandă cu stăruinţă pentru bibliotecele poporale, fiind scrisă în o limbă priceputăa tuturor. Se află de vîndare la „Tipografia“ în Sibiiŭ.

Ţiganiada saŭ Alexandria aĭ ţigănéscă, o prea frumósă povestire în 12 părţi, scrisă acum 100 anĭ de prea iscusitul Ioan Budai Deleanu, ér acum din noŭ scósă şi pe înţeles întocmită de V. O. Editura Ciurcu. Braşov. 216 pag. preţul 90 banĭ.

Posta redacţiunii.

Clar. D. Dr *I. R.* în *L.* Mulţumim pentru tóte cele comunicate. Să ne maĭ scriĭ şi pe viitor. Am dori din inimă, să primim scrisorĭ din tóte centrele dieceselor nóstre, din tótă provinţa mitropolitană, pentru ca »Unirea« să fie alevea o oglindă a întregiĭ nóstre biserici unite. Ce bine ar fi când ne-ar înţelege, cât maĭ mulţi!

On. *A. M.* în *T. m.* Credeţi-ne, că ast fel de apeluri nu maĭ atunci aŭ sens, dacă se póte spera, că vor afla résunet cât de cât; alt cum rischéză omul, de a fi judecat. De aceea scuză, că nu publicăm şirele Dtale.

Dluĭ *D. S.* în *BP.* Nu se póte.

Rsm. *T. B.* în *S.* Fóia, de care întrebaţi apare regulat, dar e fórte réŭ sprijinită şi sufere mult pentru nesolvirea abonamentelor. Învĕţătoriĭ nostri strigă, că n'aŭ foĭ de specialitate, şi când apare câte una, nu le sprijinesc de loc. La tot casul, acésta numaĭ onóre nu le face.

De la Crasna. Am primit şi achităm aniĭ 1894 şi 1895. Nu schimbăm din ale înaintaşilor; dar nu ne daţi nici uităriĭ, şi amĕsurat promisiunei aşteptăm.

Sĕcalul de munte. Ţagul mare. Primit şi achitat aniĭ 1897 şi 1898.

Orĕştie. Primit şi achităm anul 1900.

Girolt. Primit şi achitat an. 1899. Vĕ rugăm şi pentru ceĭ de maĭ înainte.

Boţariul inferior. Primit şi quietăm pentru ambele, aniĭ 1896 şi 1897.

I. Opr. Dobriţa (România). Am primit în 3 April şi acum. Sînteţi achitat până la 1-a Iuliŭ 1900.

Breb. Primit şi achităm an. 1892.

Ragla. Primit şi achităm an. 1897.

Valea groşilor. Primit şi achităm 1898 sem. 2-lea şi 1900 sem. 1. De cele promise mulţumim. Comuna s'a schimbat.

Ciugudel. Primit şi achitat anul 1899.

Cergăul mic. Sânt-Ioana. Orşova. Primit şi achitat aniĭ 1898 şi 1899.

Galaţi. Sf. Sale P. D. P. Sîntem în rând. Am primit şi achitat până la finea an. 1900.

Farnos. Cu părere de réŭ tipografia nu póte.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să işĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Maĭ ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 5—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 50 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Uniriĭ**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaș 2 Iuniŭ 1900. | Numĕrul 22.

Chestia națională în Ardeal.

Disordinile, ce se petrec în cealaltă parte a monarchieĭ nóstre, aŭ avut ca urmare îngândurarea fraților magiarĭ.

De o vreme în cóce mereŭ daĭ prin foile lor de articliĭ, carĭ cércă să deslege tot maĭ definitiv cestiunea națională din Ardeal și maĭ ales se nisuiesc să găséscă o cale, prin care să se astupe gura valahimeĭ continuŭ turburate.

Magiarisarea, era o dată parola zileĭ. Ea se credea, că va fi mijlocul cel maĭ sigur, care va face să dispară în timp relativ scurt némul nostru de pe plaĭurile și munțiĭ acesteĭ scumpe țĕrĭ, a căreĭ țĕrînă așa de adese a fost udată cu sângele strămoșilor nostri.

N'aŭ trebuit mult timp, până ce s'aŭ convins, că nimic nu se póte face cu acest mijloc. Saŭ cel puțin niciĭ un efect n'are el asupra nóstră.

Cine nu-și aduce a minte de vremile de prigonire, carĭ aŭ urmat după aceea și carĭ par'că niciĭ azĭ n'aŭ încetat? Nu eraŭ destule temnițele statuluĭ și nu eraŭ destul de închepătóre, ca să țină între păreții lor rigiḑi pe ceĭ maĭ harnicĭ și maĭ aleși fiĭ aĭ némuluĭ nostru.

Pare că s'a abandonat și mijlocul acesta, saŭ cel puțin nu se maĭ practică așa en masse și cu așa febrilă activitate ca altă dată. Slabe, cum țin magiariĭ, că sînt vocile nóstre, ele totuși aŭ avut fericirea să fie audite și temnițele să se deschidă. Ministerul Bánffy s'a dus, cu nenumeratele-ĭ fapte de o ne maĭ audită volnicie și ilegalitate. A venit guvernul Széll cu trinitatea sa de: lege, drept și dreptate. Și cu el a început a bate vîntul uneĭ „binevoitóre împăcărĭ," și a încercărilĭ uneĭ apropierĭ între aceste némurĭ, carĭ trebue să vețuéscă la olaltă în acéstă țară.

Nu vrem să discutăm de data asta feluritele încercărĭ de apropiere, niciĭ nu vrem să cercăm întru cât sînt ele sincere saŭ nu, constatăm că ele să fac și se ivesc mereŭ. Niciĭ nu avem să ne pronunțăm asupra oportunității lor, ci vom rĕmâné în a releva o deslegare pacinică a cestiuniĭ naționale din Ardeal.

Soluțiunea acésta nóuă o propune un cutare domn Ürmössy Lajos în „Magyar Nemzet", de unde o reproduce și fóia comitatuluĭ nostru. Am creḑut, că dacă „Közérdek" fóia unuia dintre cele maĭ românescĭ comitate din Ardeal, îl află vrednic să-l reproducă, n'ar fi timp perdut, dacă ne-am ocupa și noĭ cu el.

Cea maĭ de căpetenie cestiune din Ardeal, spune Dsa, care aștéptă o cât maĭ grabnică deslegare, e fără îndoiélă buna convețuire cu naționalitățile. Cestiunea acésta statul singur n'o póte resolvi, are neîncunjurată lipsă de societatea magiară, care din a sa parte îĭ póte da o puternică mână de ajutor în deslegarea eĭ pe cale socială.

Orĭ cât de numĕrósă e populația română a acesteĭ țĕrĭ, cu tóte astea „Româniĭ n'aŭ niciĭ un oraș în Ardeal, de nu cum va vom numi de atare micul Blaș, care are înse un esterior așa de nepretensiv." Partea cea maĭ mare a orașelor sînt în mâna magiarilor, carĭ le-aŭ și împrimat caractĕrul magiar. Sașiĭ nu maĭ aŭ niciĭ eĭ orașe. Mediașul, Reghinul, Sighișóra și Bistrița numaĭ cu numele maĭ sînt orașe săsescĭ, în realitate înse nu. Și firéscă urmare e, că eĭ vor trebui să se contopéscă. La tot casul se vor apropia maĭ bucuroși de magiarĭ. Ultraiștĭ sașĭ niciĭ nu sînt.

După aceste constatărĭ, carĭ ar maĭ puté fi contestate, scriitorul împarte inteligința în „prietină magiarilor și ne prietină." Pe când cea dintâiŭ a dat puține semne de viéță, pe atuncĭ agitatoriĭ sașĭ fac mare larmă prin ziare. De aci vine apoĭ că în presă se presintă sașiĭ ca dușmanĭ aĭ magiarilor, în realitate înse eĭ tind spre magiarĭ.

Se înțelege că vorbind maĭ de parte despre poporul românesc, reeditéză vechiul cântec despre agitatorĭ.

„Niciĭ chiar massa cea imposantă a Românilor nu e așa, cum o presintă ziarele. Și aci conducerea e în mânile claseĭ inteligințe ultraiste, și acésta dă românimeĭ nota antimagiară. Dacă înse clasa inteligintă magiară s'ar mișca, ar puté să câștige definitiv pe poporul românesc pentru națiunea magiară. Și

---

Feuilleton.

Memorieĭ Mitropolitului Vancea. *)

Ne-aĭ fost părinte bun și iubitor,
În inima-Țĭ curată și ferbinte
Ardeaŭ în flacărĭ vecinice și sfinte
Al nostru bine, singurul Tĕŭ dor . . .

Și'n caldul, în mărețul Tĕŭ avênt,
Cu inima bătênd de fericire,
Ne ridicaĭ locaș de adăpostire,
Când mórtea Te răpi de pe pămînt.

Te-am petrecut la lacomul mormînt
Cu ochiĭ 'n lacrimĭ, inima sdrobită . .
Natura 'ntrégă ne părea cernită . . . .
Și clopotul plângea cu glasu-ĭ frînt . .

Și așa Te-aĭ dus prea bunule stăpân . .
E mare taina viețiĭ, nepătrunsă,
În orĭ ce timp și loc stă mórtea ascunsă
Și pașiĭ eĭ neabătuțĭ rĕmân.

Te-aĭ dus, dar ne-aĭ lăsat puternic scut:
Un nume sfânt și mare pe vecie,
Sub paza luĭ orĭ ce furtunĭ să vie,
Nu ne clătim, că-ĭ din granit făcut.

Ér spiritul Tĕŭ bland, ce peste noĭ
In sborul sĕŭ cel lin mereŭ plutesce,
Ne umple de floruri când șoptesce:
„Pe cum eŭ am luptat, luptați și voĭ!"

Și'o altă moscenire ne-aĭ lăsat
Ca ne-abătuțĭ să fim pe-a vieții cale
Tu aĭ lăsat patron „zidiriĭ" Tale,
Pe-al Tĕŭ patron, de glorie 'ncununat.

Patróne sânte: acum din cer, de sus
Ascultă-ne și varsă 'n noĭ putere,
Ca luĭ să iĭ urmăm, și mângăere
Să fim Celuĭ, ce dintre noĭ s'a dus!

I. Agârbicean.

*) Rostită de stud. cl. VIII Eug. Rus, cu ocasia ședinții publice aranjată la 20 Maiŭ n. de eleviĭ Internatuluĭ de băĭeți.

Scrisorĭ de pe drum.

I.

Am promis să scriŭ de pe drum și mĕ țin de vorbă.

Ploua când pornisĕm de acasă. Am zis în dată, că e bun sĕmn: voiŭ fi cu noroc.

Nu fie zis într'un ceas rĕŭ, până acum, când scriŭ aceste rênduri, mĭ-a umblat destul de bine.

Cum nu? M'am întâlnit tot cu domnĭ marĭ; împĕrațĭ, regi, principĭ, regine și princese. Ce să faci? dacă eștĭ domn, nu te poțĭ omorî.

Să înșir pe rînd înaltele personaje, cu carĭ m'am întâlnit, și apoĭ să spună orĭ cine, dacă n'am fost cu noroc.

În Budapesta am întâlnit Joĭ, în 17 Maiŭ, la 6 óre și un sfert diminéța, pe Károly-kőrut, pe Maestatea sa preaînălțatul nostru rege apostolic și împĕrat al Austrieĭ, cum vinea de la Gődőllő și mergea la castelul din Buda, ca să deie audiențele obicinuite în ziua de Joĭ. Nu maĭ puțin de 6 trăsurĭ de curte îl însoțiaŭ, și că aŭ fost trăsurĭ minunate și caĭ minunațĭ, cred că nu va maĭ

societatea magiară și are terenul potrivit, căci ea e factorul dominant în comitate."

Spre a dovedi acéstă aserțiune, dl Ürmőssy ie în rênd fie care comitat, și dovedesce cu cifre numĕrul proprietărilor de pămînt, socotind numaĭ pe ceĭ ce poșed de la 100 jughere în sus.

Autorul nu indică isvorul de unde a luat aceste cifre, e interesant la tot casul să le cunóscă și cetitoriĭ foii nóstre.

Scoțind a fară din acest calcul com. Odorheiŭ, Ciuc și Treĭ-scaune, în cele alalte 12 com. din Ardeal, autorul numĕră 2146 proprietarĭ magiarĭ, față cu 439 românĭ și 101 sașĭ. Pe lângă acésta Românii de și puternicĭ în com. Făgăraș și Hunedóra, totuși nu pot face nimic față cu magiariĭ, carĭ puținiĭ, aŭ cu tóte acestea posesiuni fórte estinse. În chipul acesta *proprietarii magiarĭ n'aŭ de cât să voéscă și pot ușor să tragă tot poporul românesc spre sine.*

Și n'aŭ să-l înspăimînte pe magiarĭ nicĭ aceea, că institutele de credit românescĭ se înmulțesc mereŭ. Ce póte statul în potriva lor, dacă ele sînt făcute pe basă legală? Lucre, — îndémnă scriitorul — lucre societatea nóstră într'acolo, ca să atragă poporul spre băncile magiare, carĭ în proporțiune daŭ banĭ cu maĭ puține procente.

Dl Ürmőssy cércă a mângâia pe conaționaliĭ sĕĭ, să nu se témă, că dóră înmulțirea băncilor românescĭ, s'ar face spre a agita, din contră, ele se înființézĕ spre a da pâne inteligințeĭ române. Spune, maĭ de parte cum tótă tinerimea română studiézĕ jura și apoĭ ne putênd să-și capete toțiĭ subsistință, sînt nevoiți să-și creeze posturĭ. „Educațiunea tinerimeĭ române e maĭ mult unilaterală și cam așa e și a celeĭ magiare."

De aceea ar fi bine, ca tinerimea magiară să fie maĭ cu minte și să începă a se pregăti și pentru alte cariere, nu tot numaĭ pentru cariera de oficial.

După tóte aceste constatărĭ autorul recomandă proprietarilor magiarĭ, ca cea maĭ potrivită cale, pentru împăcarea acestor dóuĕ națiuni: *„îndulcirea"*.

Dsa recomanda claseĭ proprietărilor să ĭea conducerea în comunele maĭ micĭ, să grijéscă de tot ce se face în comună, de spiritul instrucțiuniĭ copiilor, de progresul ce face învĕțătorul în limba magiară, și în punctul acesta să fie de ajutor inspectorilor școlarĭ, carĭ puțin pot face și eĭ pentru instrucția patriotică. Apoĭ la sĕrbătorile naționale, ziua sf. Ștefan și altă dată, proprietarul magiar să țină poporuluĭ vorbirĭ despre însemnătatea zileĭ, se împartă cărți de cetit cu ilustrațiĭ, și să învite la masă pe preot și învĕțător. Special de învĕțător să nu-și uite nicĭ o dată. Și în chipul acesta fórte ușor va puté atrage poporul român și îl va puté face să simtă dragoste și alipire pentru nația magiară. „Căcĭ nu vrem să'l desbrăcăm pe popor de naționalitatea sa, ci vrem numaĭ să-l atragem spre noĭ, ca să ne putem înțelege unul cu cel alalt și să țină strîns cu noĭ, și să nu maĭ considere nația magiară de . . . *străină.*" Ce găgăuți crede dl scriitor, că sînt românĭ. cât și acum, după atâtea triste și dureróse esperințe, eĭ se maĭ pótă fi îmbătați cu frase!

Ăsta ar fi dar planul uneĭ apropieri a magiarilor de românĭ, făcut pe calapodul îndulcirii. Și până la un loc trebue să dăm dreptate scriitoriuluĭ și mult am puté să învĕțăm chiar din desfășurarea acestuĭ plan.

E fórte adevĕrat, că magiariĭ sînt cel maĭ puternic factor în comitate, nu numaĭ pentru că eĭ sînt maĭ marĭ și maĭ mulțĭ proprietarĭ, dar maĭ ales pentru aceea, pentru că noĭ Românii, care avem cea maĭ mare poporație, multă vreme stat-am nepăsătorĭ și am privit fără a ne turbura, cum fraților magiarĭ ocupă posițiile, carĭ după drept ar fi fost ale nóstre. Noĭ, am voit de a una să cucerim Europa, fără a ne gândi, că am lăsat pradă altora comunele și comitatele, de unde ar fi trebuit să începem.

Dacă inteligința de la sate, preot, învĕțător, proprietar de român, s'ar înțelege și ar trăi în bună armonie la olaltă, ar puté face totul în comună. și n'ar trebui să te îngrozescĭ, când veḑĭ cum dispune de poporația întrégă câte un biet de notarăș orĭ fibirĕŭ, cu școlĭ neterminate.

E timpul să pricepem o dată, că la orĭ ce zidire solidă, fundamentul dă tonul. Întărindu-ne în comune, ușor influințăm la comitate și ușor și fără ostenélă ne putem apĕra de orĭ ce amestec ilegal și nedrept.

A-ți apĕra, și respective a-ți validita drepturile de cetățén, nu e agitație și nime nu póte fi timbrat de ultraist. Acest drept ni-l asecura legile statuluĭ.

Se înțelege, că nefăcêndu-o acésta la vremea sa, atunci când am dorĭ să ne asigurăm câte o posiție momentósă. dăm de pedecĭ nespuse. Și atunci când am dori să ne manifestăm de aceea ce sîntem, trebue grozave sforțărĭ.

Aci să ne întórcem tótă atențiunea, și atunci tóte planurile dluĭ Ürmőssy, vor rĕmâné scrise anticuariate.

În un lucru greșesce Dsa, când adecă, crede că preotul și învĕțătorul pot să-și uite total de aspirațiile firescĭ, de némul lor, pentru că dl proprietar cutare l-a poftit la masă Orĭ gândesce, că poporul român, orĭ cât de incult (?) ar fi el, va grăbi la disertațiile patriotice

---

fi lipsă să vĕ spun. Mĕ veți crede și alt fel.

La 2 óre după ameazĭ în aceeași zi eram în Agram. Acolo ér lume, maĭ ales soldați Vĕd că la trenul nostru să maĭ adauge un vagon de lux; vĕd că în jurul unuĭ om îmbrăcat de general să învârte lumea, vĕd că toți să plécă toți i-se închină, și întreb, că cine-l? Mi s'a rĕspuns, că e archiducele Salvator, generalul comandant din Agram, care plécă la Fiume, pentru a inspecționa. Așa a fost, și am călătorit împreună până la Fiume, unde firesce că pe Alteța Sa l'aŭ întîmpinat érăși multă lume.

La 3 óre după ameazĭ, la stațiunea a dóua de la Agram spre Fiume la Zdencina, vedem numaĭ că ni-se opresce trenul. Ce? ce póte fi? întrébă toți speriați. Nu era adecă stațiune de tren accelerat. Conductorul ni-a spus cu o față fórte solemnelă, că așteptăm, ca să trécă trenul regal român, în care călătorésce spre Bucurescĭ de la Abbazia familia regală a Românieĭ. Se póte închipui justa mea interesare. M'am pus la feréstră; gândiam să vĕd ceva. Când colo ca trăsnitul a trecut dinaintea ochilor meĭ o masă vînătă, șuerând, vĕrsând fum și scrum, pufăind, cutrĕmurând pământul. A fost frumosul și elegantul tren vênăt al regeluĭ Carol, la urmă cu un vagon al căilor ferate de stat ungare, în care îl petreceaŭ pe Maestatea Sa doĭ amploiați superiorĭ de la căile ferate ungare. Să afirmă, că în tren ar fi fost regele Carol, regina Elisabeta, principele ereditor Ferdinand cu soția și cu copiĭ. Póte să fi fost, eŭ nu l-am vĕḑut și nicĭ alțiĭ, că și trenul abia l'am vĕḑut: așa a trecut de repede.

Și cu atâta încă n'am isprăvit. În 17 Maiŭ la 3 óre după ameazĭ am sosit în Roma. Ĕră cătră 5 óre când m'am vĕḑut așezat cu cuartirul, pentru că în anul acesta nu e tocmaĭ ușor a te așeza în Roma cu cuartirul. Era dóră la cincĭ ceasurĭ, când am ieșit pe „Corso", orĭ cum s'ar zice în Blaș, pe „strada domnilor", când étă, că vine spre mine o trăsură „Laudau", cu vizitiul îmbrăcat în roșu, și cu doĭ servitorĭ tot în roșu, așezați dinapoĭ: era trăsura reginei Margherita, care mergea la plimbare în Villa Borghese, cu norușa, soția principeluĭ de coróną.

Ca să fiŭ cu desăvârșire între domnĭ marĭ, maĭ amintesc — dacă maĭ e lipsă după ceĭ înșirați, — cum că și aicĭ în Hotel, unde locuiesc. n'am încetat a fi în societate fórte bună. Între óspeți se află principele și principesa Cerami din Genua, principele și principesa De Trabia din Palermo, apoĭ sora ministruluĭ de esterne al Italieĭ.

Vĕd înse, că nu-s lămuriți cetitoriĭ de rîndul noroculuĭ meŭ. A nume n'am spus, că de ce mĭ-a mers bine, dacă am dat tot de domnĭ marĭ.

Am să spun. Apoĭ a fost trĕba așa, că am ajuns și eŭ domn mare. Orĭ dóră a călători cu *tren separat* nu însémnă a fi domn mare? E bine, eŭ am călătorit cu tren separat, și a nume de la Fiume până la portul maritim, unde staŭ vapórĕle, și unde aștepta vaporul Villám pe călătoriĭ ce vin din Budapesta și doresc a merge la Ancona. După ce eŭ am fost din întîmplare unicul călĕtor care doriam a merge cu vaporul la Ancona și după ce călătoriĭ ceĭ alalți s'aŭ dat jos la stația Fiume, ast feĭ pe tren am rĕmas numaĭ eŭ, și așa am călătorit numaĭ eŭ singur, adecă am călătorit cu *tren separat* în sensul cel maĭ strict al cuvîntuluĭ.

Spus'am drept, când am zis, că am fost cu noroc?

Și totuși, ce amar am plătit acest noroc!

De acasă îmĭ făceam planul și închipuire, ce bine voiŭ să dorm pe mare. De un timp nicĭ nu maĭ aveam alt dor, de cât dorul de mare. Când colo ce să veḑĭ! Vaporul ticsit de lume. Nu era atâta loc, să-mĭ așez unde va pălăria. Își póte închipui orĭ cine, că pentru mine cu atât maĭ puțin va fi rĕmas loc, de durmit nu maĭ putea fi nicĭ poveste.

Causa îmbulzeleĭ, era că dóuĕ peregrinajiĭ mergeaŭ la Roma, unul de nemți de pretutindeni, altul al dieceseĭ de Spalato din Dalmația, condus de episcopul diecesan, de patru canonicĭ, și compus din 22 preoți și 68 credincioși, bărbați și femeĭ.

De bucurat m'am bucurat eŭ de a fi întâlnit pe acești bravĭ creștinĭ, dar în nĕcasul de a veghia o nópte, n'am dorit tocmaĭ mult bine la *toți* aceia, carĭ umblă a aranja la peregrinajiĭ.

În fine din necesitate am făcut vîrtute și așa am urmat sfatul bunuluĭ episcop din Alba-Iulia dat peregrinilor magiarĭ: am oferit suferințele călătorieĭ drept rĕsplătire pentru pĕcatele mele. Și m'am ușurat.

Destul că domnia scurtă din Fiume s'a schimbat într'o nópte lungă și nedurmită.

ale proprietaruluĭ şi privind în cărţile cu chipurĭ ce le va primi îşĭ va uĭta cu totul de ce ném e?

Sermane Dle! S'a trecut cu „blidul de linte.“ A trecut vremea când se puteaŭ face lucrurile acestea! Consciinţa naţională nu a perit în sufletele românilor şi nu va peri, ea numaĭ cresce póte. Chiar forţa maioră, pe care guvernul s'a obicĭnuit a o desfăşura tot de una în potriva nóstră, chiar aceea a avut darul de a deşteptа în noĭ sentimentul acesta şi de a-l ţiné pururea treaz. El e convins, că luĭ pururea i-se face nedreptate, chiar pentru că e român şi ceĭ ce-l judecă sînt străine de némul sĕŭ.

Lasă dle Ürmössy, nu te maĭ frĕmânta cu planurĭ de acestea ele sînt zădarnice. Dă-mĭ voe să te fac atent la sórtea coloniştilor de la Şarmaş, cea dintâiŭ colonie magiară făcută printre Românii ardeleni, şi să-ţi aduc a minte, că aşa să trec şi prefac în nimic orĭ ce sforţărĭ nenaturale.

„Apa trece, pietrile rĕmân!“ Apele trec, maĭ curênd orĭ maĭ iute, şi şi dacă curentul maĭ duce câte o pietricică, piétra rĕmâne, căcĭ ea face parte din stânca concrescută cu pământul.

Recunóscem, că e de lipsă o împăcare, o bună convenţuire a naţionalităţilor şi acésta toţĭ o dorim. Nu se póte însе ajunge la ea, de cât pe căĭ cinstite şi legale. Până când Dvóstre vreţĭ să fiţĭ numaĭ stăpânĭ şi noĭ tot supuşĭ, dragoste şi alipire sinceră nu póte fi.

Călĕtoria pe mare însе a fost fórte plăcută. Dintre mulţimea mare de călĕtorĭ numaĭ unuia i-s'a făcut rĕŭ. Şi curios, era un dalmatin, care zilnic umblă pe mare. El bietul a erogat tóte percepţiunile din ziua aceea, şi ar maĭ fi tot erogat, şi când nu maĭ avea ce. Ĭ-am şi dat sfatul să mânânce ceva din traistă, că şi aşa nu-ĭ permis să ducă mâncărĭ şi beuturĭ în Italia şi apoĭ să maĭ şi supĕră bieţiĭ pescuţĭ din mare, vĕdênd că dintr'atâta om ce-ĭ pe naie, numaĭ unul îşĭ aduce a minte şi de eĭ. A rîs croatul meŭ şi i-s'a făcut maĭ bine.

La 6 óre diminéţa am ajuns în Ancona. Am aflat Italia într'o bogăţie de vegetaţie, care te farmecă. Până şi Campania (câmpia) Romană rîdea. vĕdêndu-şĭ frumseţa haineĭ sale. Tibrul, de bucurie că mĕ revede, să făcuse şi maĭ turbure; a vrut sigur să-mĭ arete, că şi el scie ceva, nu numaĭ Têrnava mare. Într-u adevĕr am constatat, că unele sĕmĕnăturĭ inundate nu s'aŭ chiar prea bucurat de visita nedorită.

Roma am găsit'o maĭ frumósă ca orĭ când. Sosind mi-se părea că sosesc acasă după o lungă depărtare. M'a cuprins liniscea, ce o simte năernul după ce ajunge la port, ce o simte mirele, când îşĭ îmbrăţişézĕ mirésa.

Roma = Amor. Literele întors cetite ale numeluĭ *Roma* daŭ cuvîntul *Amor!*

Roma! Iubirea mea! Cu drag te-am revĕdut!

V.

Vorbirea d-luĭ Dr. Popovicĭ în delegaţiunĭ. — În şedinţa plenară a delegaţiunilĭ austriace din Sâmbăta trecută dl Dr. G. Popovicĭ a adus chestia naţională română în legătură cu tripla alianţă şi cu România. Estragem câte va pasage din energicul discurs de netăgăduită valóre politică:

„Care e acum raportul Românilor cu Austria? Românii din Ungaria şĭ-aŭ apărat patria lor ungară cu sângele lor. Ajunge să numim pe românii Ioan Huniade şi Matia Corvin, pentru a caracterisa credinţa şi supunerea lor faţă de stat. De când Ungaria e habsburgică, Românii aŭ luptat de numĕrate-orĭ pentr ideea austriacă, încorporată în dinastie.

„La 1848 s'aŭ sculat ca un singur om pentru a apĕra dinastia, cu tóte că ademenirea pentru mişcărĭ panromâne n'a fost nicĭ o dată maĭ mare, ca în aceste momente de strîmtorare. Sînt cunoscute faptele bravuróse rĕsboinice ale regimentele româneştĭ şi preagraţiósele recunoscinţe împĕrătescĭ. Analog aceeaşĭ a fost şi ţinuta principatelor române de la Dunăre. S'a simţit şi acolo boldul constant de a se face alipire la monarchia nóstră. Principele Mihaiŭ Vitézul a fost aplicat să-şĭ pună ţĕrile sale, pe cum şi Ardealul, cucerit din însărcinarea Împĕratuluĭ, sub suzeranitarea Împĕratuluĭ.

„De când a ajuns independentă, pe lângă tótă desilusionarea ce i-a venit din partea nóstră, România se alipesce tot maĭ mult şi cu maĭ mare credinţă de monarchia nóstră.

„Pentru România, alipirea la triplaalianţă însemnézĕ singurul scut în contra îmbrăţişării omorîtóre a Rusieĭ, O Austrie puternică e pentru România supremul interes de conservare proprie. De aceea, aşa numita irredentă română e o născocire a unuĭ cap fără creerĭ. Anexiuneĭ de teritoriĭ române din Austria, ar trebui să-ĭ premérgă o nimicire a Austrieĭ; ér acésta ar aduce cu sine, cu necesitate matematică, contopirea Românieĭ în valurile rusĕştĭ.

„Raţiunea îĭ opresce pe Românĭ de la ast fel de aspiraţiunĭ de sinucidere; şi că se ţine cont de acésta, garantézĕ înţelepciunea Regeluĭ Carol. Realisarea unuĭ program de mare Românie ar fi posibilă numaĭ ca şi în Austria. Că chestia română va fi deslegată ast fel, că România va deveni parte suverană şi dinasticesce intactă a uneĭ puternice uniunĭ de state, cu centrul la Viena: e convingere a politicianilor românĭ din Austro-Ungaria. Nisuinţele române nu sînt decĭ primejdióse pentru Austria; din contră, ele coincidézĕ cu interesele monarchieĭ.

„Contele Goluchowski a inaugurat o comunicaţie maĭ sinceră, care s'a manifestat în visita M. Sale la Bucurescĭ, şi a contribuit mult la întărirea raporturilor de amiciţie, necesare în interesul bineînţeles al ambelor state.

„Atâta însă nu e deajuns, pentru a prepara unirea intimă, indispensabilă din punct de vedere al misiuniĭ istorice a Austrieĭ.

„Prin o tractare corĕspundĕtóre a conaţionalilor locuitorĭ în Austro-Ungaria trebue să dovedéscă monarchia, că alipirea cătră Austria cuprinde în sine numaĭ favoruri, ér nu ameninţare naţională. În direcţia acésta s'aŭ comis pĕcate marĭ. Sórtea Românilor din Ungaria e curat martiriŭ. Îndeosebĭ de la întroducerea dualismuluĭ, pune naţiunea maghiară cerul şi pământul în mişcare pentru a desnaţionalisa pe Românĭ. Zăharul şi biciul, ademenirĭ şi ameninţărĭ, întregul registru de mijlóce de putere de stat, până la mĕsurile draconice ale baronuluĭ Bánffy: tóte se pun în mişcare pentru a-ĭ despoia de naţionalitatea înăscută.

Încheie apoĭ cu ceea ce zicea o dată Andrásy, — dar în alt înţĕles, făcênd alusiune la pericolul din Nord—Rusia, anume: că „dacă Austro-Ungaria şĭ-ar face profesia de credinţă din esistenţa şi desvoltarea naţională a Românilor sĕĭ, — póte considera de bătută óra, în care în politica din Orient póte să dispună asupra batalióneloru din România ca asupra batalióneloru propriĭ.

Cine provócă antisemitismul? — Nu e vorbă de data asta de splendida biruinţă, repurtată de partida creştină la alegerile comunale din Viena. În Austriă antisemitismul e în flóre. Dacă în Ungaria nu s'a ivit încă destul de pronunţat, e de a se ascrie împrejurărilĭ, că jidovii nu şĭ-aŭ dat pe faţă impertinenţa de care sînt capacĭ. Dar să pare apropiat şi timpul acela, când şi în Ungaria va erumpe antisemitismul, şi mult ne temem, că pornirea acésta să nu fie prea vehementă.

În şedinţa de la 28 Maiŭ a dieteĭ, abatele Molnár a interpelat pe treĭ ministrĭ de o dată, dacă aŭ cunoscinţă, că la universitatea din Pesta, nesce făptuitorĭ necunoscuţĭ aŭ sdrobit crucea de pe chipurile corónei ungare, care e aşezată pe treptele fie cărui etaj. — şi a cerut ca făptuitorii să fie pedepsiţĭ cu tótă rigórea. Ziarele din capitală, se înţelege celea creştine, — spun, că ministr. Széll s'a indignat de acest fapt şi a şi dispus să se facă cercetare, care apoĭ a dovedit adevĕrul interpelaţieĭ. Să nu se uite, că acésta s'a întîmplat, chiar când se vorbea, că universitatea va fi visitată de regele apostolic al regatuluĭ ungar.

Cine provócă la antisemitism, creştiniĭ orĭ jidoviĭ?

Revistă bisericéscă.

Roma. Ziua de 24 l. c. a fost zi de sĕrbătóre pentru biserica catolică. Albumul acelora, carĭ vieţuind în lume aŭ dus o viéţă de îngerĭ în trupurĭ s'a mărit cu 2 nume, Ioan B. De la Salle şi Rita de la Cascia. O mişcare neobicĭnuită nicĭ chiar în anul iubilar se arĕta des de diminéţă pe stradele eterneĭ cetăţi, ce duc la basilica s. Petru. Toţĭ grăbiaŭ să asiste la pe cât de imposanta şi de inimĭ înălţătóre, pe atât de rara ceremonie, la canonizarea sfinţilor. Cordóne de armată italiană ţineaŭ ordinea în piaţa s. Petru, ér soldaţiĭ papalĭ se mărgineaŭ la onorurile de casă în lăuntrul bisericiĭ.

Ceremonia, împreunată cu s. liturgie, carea din delegaţiunea Părinteluĭ nostru Prea Fericit a celebrato Cardinalul decan, pe lângă asistinţa alor vreo 60,000 de ómenĭ, între carĭ jumătate pelegrinĭ, s'a început la 8½ şi a durat până la 1 óră după amézĭ. A fară de celebrarea s. sacrificiŭ liturgic, tóte cele alalte pre-

scrise la canonisarea sfinţilor le a îndeplinit însuşi pontificele, care este deplin sănătos.

În 27 apoĭ acelaşi pontifice a declarat de fericiţi 77 de martirĭ, carĭ şi-aŭ vĕrsat sângele pentru Christos în Tonking şi Cochinchina. Şi la ceremonia acésta aŭ participat, se înţelege cu bilet, vre-o 30 miĭ de ómenĭ.

Revistă politică.

Austria. Mare svon se făcea anul trecut, asupra lozinceĭ Schönererianilor: „Los von Rom". Isbânḑile contemplate din partea luĭ Schönerer, în ce privesce părăsirea bisericeĭ catolice, nu s'aŭ verificat, şi cu dreptul puteam să aşteptăm desfăşurarea ulterióră a lucrurilor. Doriam să vedem, că dacă Vienezii nu aŭ ascultat întru tóte pe Nemţiĭ radicalĭ, nutresc cel puţin simpatie faţă de dinşiĭ. Acésta o puteaŭ eĭ arĕta mai bine la alegerile consilierilor comunalĭ. Aicĭ într'adeyĕr aŭ şi arĕtat cât preţ pun eĭ pe radicaliĭ, carĭ simpatiséză cu protestanţiĭ. Opt consilierĭ le mai lipsesc catolicilor pentru ca să aibă dóuĕ treimĭ din totalitatea consilierilor municipalĭ a capitaleĭ jumătăţiĭ de dincolo a imperiuluĭ nostru.

Ástea fie zise pentru Viena. În ce privesce ţările representate în Reichsrath, acestea sînt tot în ferberea de maĭ înainte. Pacea între elementul germân şi cel slav, nu se póte aduce la cale. Certele din parlamentul austriac în loc să înceteze se potenţiază. Amânat-a guvernul şedinţele Reichsrathuluĭ, când cu o sĕptămână, când cu maĭ puţin numaĭ şi numaĭ, ca departe fiind de o laltă inimiciĭ să se împace. Dar totul fu zădarnic. Abia se întruneaŭ din noŭ şi Cehiĭ din noŭ începeaŭ obstrucţia. Ast fel fiind situaţiunea parlamentară, guvernul e hotărît să disólve camera, ce póte nu peste mult se va şi întîmpla. ca da de cum va din nóuĕle alegerĭ ar eşi elemente maĭ conciliante, cu carĭ să pótă sta de vorbă. Despre absolutism, după uniĭ bărbaţi de stat, nicĭ vorbă nu póte să fie, împedecat fiind acesta de către pactul dualistic.

Belgiŭ. Zilele trecute a fost alegerea deputaţilor pentru parlamentul din Bruxella pe basa noului sistem electoral. Liberaliĭ şi începuserĕ să svonéscă, că acum se va pune capĕt domnieĭ partidului catolic, de o parte, pentru că să iviserĕ neînţelegerĭ chiar în sinul partiduluĭ, de alta pentru că nóul sistem de alegere era în favorul lor. Doriaŭ să ajungă eĭ la putere, ca să fericéscă şi acésta ţară industrială pe cum aŭ fericit pe multe alte, dar dorinţă le-a rĕmas neîmplinită, de astă dată aŭ trebuit să-şi pună pofta în cuiŭ. Căcĭ după cum ne spun telegramele după colóre jidano-liberale, în casul de faţă de tot nesuspecte de favor pentru partidul catolic, alegerile s'aŭ terminat cu aceea, că aŭ reuşit 84 de deputaţi catolicĭ, ér 68 de liberalĭ, socialiştĭ etc. Şi nota bene alegerile acestea s'aŭ întîmplat după noul, pentru opositie favoritoriul, sistem electoral. În vîrtutea sistemuluĭ acestuia voinţa opositieĭ, carea cu alt cuvînt s'ar numi minoritate se póte validita pretutindinia. Acésta se întîmplă aşa, că fiind ţara împărţită în maĭ multe cercurĭ electorale maĭ marĭ, fie care partid îşĭ compune lista designaţilor de deputaţĭ pentru fie care cerc. Dacă apoĭ nicĭ o listă nu întrunesce majoritatea absolută, atúncĭ se leaŭ în considerare numĕrul voturilor, ce le a obţinut fie care listă şi în proporţie cu numĕrul acelora se declară de aleşi după ordine aceia, carĭ sînt puşĭ pe listă. În forma acésta minoritatea din un cerc, care la noĭ nicĭ când nu póte fi luată în considerare, acolo î-şĭ póte validita dreptul.

Transvaal. Răsboiul buro-anglez se póte considera de terminat. Buriĭ deja de maĭ înainte aŭ părăsit asediarea oraşuluĭ Mafeking, ér aceia carĭ luptându-se până acuma în Oranje, s'aŭ retras spre apĕrarea pămîntuluĭ Natal încă şi-aŭ perdut orĭ ce speranţă nu numaĭ de a învinge inimicul, fără şi de a i se opune cu succes. Numĕrul lor s'a redus la abia 10,000 de luptătorĭ, carĭ neputênd ţiné pept faţă cu colosul anglez, se retrag. Iubirea de patrie şi desperarea ĭ-a adus la ultimul, dar tristul plan. Eĭ şi-aŭ propus nimicirea băilor de aur din Transvaal, a căror poşedere a fost ţinta Anglezilor. Abia Angleziĭ vor trece rîul Vaal, şi minele vor esploda. Acésta este cel puţin intenţiunea soldaţilor şi a indigenilor. Spre esecutarea acestuĭ plan, s'a făcut schimbare în persóna inspectoruluĭ suprem de mine. În locul inginerĭuluĭ Klinke a fost pus inginerul Munig, care a şi efeptuit transforările pentru esplodare.

Angleziĭ aŭ trecut peste rîul Vaal, şi acum privirile tuturor sînt îndreptate asupra acelora, ce aŭ să se întîmple la minele avute în aur de la Iohannisburg.

Cu întrarea Anglezilor în Transvaal se spune şi aceea, că regina Angliei va decreta adnexarea Oranjeluĭ la posesiunile angleze din Africa de sud.

Corespondinţe.

Din tractul Reghinuluĭ 1 Maiŭ 1900.

Onorată Redacţiune!

În zilele nóstre, în urma sarcinilor grele, ce are a le suporta poporul, cum sînt diversele dări şi imposite, abia maĭ putem aştepta de la el contribuirĭ şi pentru scopurĭ bisericescĭ şi şcolastice. Cu tóte acestea, spre mângăerea nóstră sufletéscă aflăm, că dacă poporul are conducătorĭ destoinicĭ şi desinteresaţĭ, e gata a jertfi totul, numaĭ să vadă că înaintéză şi nu rĕmâne înapoia altor némurĭ.

O dovadă despre acésta ne dă parochia Breţc din tractul Reghinuluĭ. Parochia acésta era maĭ să fie înghiţită de către majoritatea reformată şi întru tóte preponderantă în aceea comună.

În anul 1896. venind preot On. Simeon Zeban, s'a apucat de lucru cu mult zĕl.

Maĭ întâiŭ s'aŭ renovat casele parochialĭ şi s'aŭ reconstruit parte din noŭ, acoperindu-se cu draniţă şi aducêndu-se în starea de astăzĭ, în care deşi modeste, dar sînt gustóse şi locuibile.

După terminarea caselor parochialĭ în 1897 s'a acoperit din noŭ biserica şi s'a provĕḑut cu 8 ferestĭ luminóse, în cât astăzĭ cu drag ascultă credincioşiĭ s. liturgie în ea.

În anul 1899 a venit rîndul la şcólă. Aci atât spesele, cât şi obstaculele ce aŭ fost de întîmpinat aŭ fost maĭ marĭ. Poporul sĕrac abia maĭ putea contribui, ér eforia şcoliĭ de stat din loc, pe tóte căile umbla să împedece edificarea uneĭ nóuĕ şcoliĭ gr. cat. ca ast fel închiḑêndu-se cea vechĭe, poporenii gr. cat. să fie siliţi a-şĭ trimite pruncii la şcóla de stat.

Dumnezeŭ nu le-a ajutat. În vara anuluĭ 1899 s'a edificat şcólă nóuă întru tóte corespunḑĕtóre şi în 27 August, binecuvêntându-se s'a dat destinaţiunii eĭ.

Tóte acestea îmbunătăţirĭ, aŭ cerut spese de peste 2000 fl., carĭ s'aŭ strîns parte din arunc pe poporul abia de 40 familiĭ supuse la arunc, parte din ajutoriul oferit din partea Prea Veneratuluĭ Consistor. parte din colecte întreprinse pentru biserică la inteligința din Reghin şi între locuitorii din loc.

La acestea se maĭ adauge, că în 1898, s'a pus fundamentul unuĭ magazin de bucate. care astăzĭ numĕră aprópe 100 metrete şi cresce în continuŭ, cu scopul ca din acela cu timpul să se edifice o biserică nóuă de piatră.

Astăzĭ poporul din Breţc este mândru de aşezămintele sale modeste, dar şi maĭ mândru şi maĭ mângăiat sufletesce este păstorul sĕŭ.

Étă dar, ce să póte face aşa zicênd din nimica, acolo unde este abnegaţiune interes adevĕrat faţă de binele şi înaintarea poporuluĭ şi unde preotul este la culmea chemărĭi sale. Servéscă tóte acestea spre mângăiere preotuluĭ aceleĭ parochiĭ, ér altora carĭ se află în parochiĭ maĭ bune şi între condiţiunĭ maĭ favorabile, ca esmplu de imitat.

Cruce.

Săsarĭ la 18 Maiŭ 1900.

M. O. Dle Redactor!

Rog, să binevoiţĭ a da loc în colónele „Unirĭi" următoruluĭ meŭ răport:

Mulţămită publiculuĭ român inteligent pentru părtinirea căldurósă, care ne-a asecurat reuşita petrecerĭi şi concertuluĭ împreunat cu teatru, ce s'a aranjat în Pomĭ la 7 Maiŭ cu ocasiunea adunărĭi ĭubilare a bravilor învĕţătorĭ din despărţămîntul nostru.

Adunarea încă a succes peste asceptare bine, participând aprópe toţĭ membriĭ, mulţĭ domnĭ óspeţĭ şi mulţime de popor. Drept, că preoţime a fost puţină. ba — spre marea mea durere — tractul Ardusatuluĭ numaĭ prin subscrisul a fost representat. — Până atuncĭ numĕroşiĭ Domnĭ óspeţĭ — din marĭ îndepărtărĭ — ne-aŭ făcut bucurie prin presinţa şi interesarea lor. — Şi aci cu plăcere amintesc pe Domniĭ: Dr Vasiliŭ Lucaciŭ,

Gavriil Barbul, Iuliu Şiurani, Constantin Lucaciu. Victor Nyilvan, Ilie Pop, Georgiu Pop, M. O. D. Antoniu Gitta, Pampiliu Ossian, Victor Gitta, Vasiliu Popan şi alţii.

Din adunare s'au trămis telegrame de omagiu Escelenţielor Sale Mitropolitului în Blaş şi Episcopului în Oradea mare cu următorul conţinut:

„Escelenţei Sale Dr Victor Mihályi Archiepiscop în Blaş. Adunarea din Pomi a reuniunii învĕţătorilor din ocasiunea iubileului ducentenar, cu fiĕscă devoţiune trămite omajul sĕu Escelenţei Vóstre, dorindu-Vĕ viaţă îndelungată, cere umilit binecuvîntarea archierĕscă."

„Escelenţei Sale Mihail Pavel Episcop în Nagy-Várad. Adunarea din Pomi din ocasiunea anului iubilar ducentenar cu omajială supunere felicită pe Părintele şi Patronul sĕu şi-i cere umilit binecuvîntarea archierĕscă."

La care am primit următorul părinţĕsc rĕspuns:

„Nru 2464—1900. Onoratului oficiu parochial gr. cat. în Pomi. Domnul Alesiu Pop, preşedintele reuniunii învĕţătorilor din şedinţa ţinută în Pomi, ieri mi-a trămis un telegram, din incidentul iubileului ducentenar al S. Uniri. După ce nu a indicat, unde să i să trămită rĕspunsul, frăţesce recere Oficiul parochial, să binevoiéscă a aduce la cunoscinţa acelui Domn Preşedinte, că Noi omajul docenţilor aceleĭ reuniuni l'am primit cu bucurie părintéscă şi reuniunii îi mulţămim de simţĕmintele călduróse, şi îi dorim de la Dumnezeŭ prosperitate stătornică, din inimă împărtăşind fieşce căruia membru al reuniunii binecuvîntarea Nóstră Archiepiscopéscă. Blaş în 8 Maiŭ st. n. 1900. binevoitoriŭ Victor Mihályi m. p. mitropolit de Alba-Iulia". — Care generósă şi părinţéscă binecuvîntare nespusă bucurie, plăcere şi îmbărbătare va produce în inimile membrilor reuniunii nóstre.

Din raţiociniul primit aséră de la P. O. D. Aureliu Pelle am aflat, că întratele petrecerii aŭ fost: 127 cor. 40 bani ĕră spesele 98 cor. 18 bani, rĕmânĕnd venit curat 29 cor. 22 bani, care sumă s'a depus la cassa bisericii din Săsari, pentru a se alătura „fondului de premiare a învĕţătorilor" care deja dispune de 162 cor. 43 bani capital.

Suprasolvirĭ aŭ făcut următorii domni: Il. Sa Nicolaŭ Uyfalussy 10 cor., Georgiu Achim 5 cor., Michail Ghiriţi 5 cor., Alesandru Steţ 2 cor., Gavriil Barbul 1·50 cor., Ludovic Rorász 2 cor., Victor Nyilvan 1·50 cor., Augustin Dragoş 1·50 cor., Constantin Lucaciu 0·50 cor.

Căror marinimoşi binefăcătorĭ — pe cum şi tuturor Domnilor participanţi — în numele reuniunii nóstre şi pe acéstă cale le esprim cele mai călduróse mulţămirĭ.

Cu deosebită stimă!

Alesiu Pop

paroch, preşedintele despărţământului Ardusat-Someş a reun. inv.

Declaraţiune de aderinţă.

Subscrişii prin aceste ne declarăm că primim întru tóte programul sĕrbărilor iubilare, proiectate pentru Şişeşci în 12 Iulie şi 28 August a. c., şi ne promitem că vom da tot concursul nostru ca acele sĕrbărĭ să reĭasă cât de splendide.

Rugăm pe onorata Red. a preţiuitei nóstre „Unirea", să binevoiéscă a publica acésta declaraţiune a nóstră.

Baiasprie 29 mai 1900.

Michail Demeter paroch coop. *Petru Mihus* înv. în Scridesci. *Petru Botosiu* docente în Şandreşci, *Ioan Botosiu* înv. în Tetişiu. *Petru Porumb Avram Chereches.*

Fondul de salarisare.

Colectaţi cu discul de la credincioşii din Dîmb, distr. protop. Cătina . . . 4 cor.

În tractul protop. al Mediaşului s'aŭ colectat cu discul:

Mediaş	6 cor.	
Şeica mică	8 „	
Aghîrbiciu	2 „	04 fil.
Şola	— „	60 „
	16 „	64 „

Nicolaŭ Solomon, protopopul Ludoşului . . . . . 30 cor. — fil.

Teofil Pop, paroch în Hădăreŭ, tractul Ludoş . . . . . 20 cor. — fil.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul în numele curatoratului bisericesc gr. cat din Igriş vin a aduce şi pe acéstă cale cea mai căldurósă mulţămită publică Stimatului Domn *Béla Tabakovits* sub-notariŭ comunal în Igriş şi soţiei sale Stimabilei Dómne *Matilda,* carĭ din îndemn creştinesc aŭ donat S. Biserici o Evangelie cu litere străbune în preţ de 25 coróne. Dumnezeŭ le rĕsplătéscă nobililor donătorĭ. Igriş, la 26 Maiŭ st. n. 1900 Luca Lupescu paroch gr. cat. — *Ioan Anghel* proprietariŭ în Alba-Iulia a cumpĕrat o S. Evangelie cu litere latine pe sama bisericii nóstre gr. cat. din Hĕpria. Dînsul a mai dăruit multe altele pe sama s. biserici, deci nu putem ca să nu-i aducem şi pe calea acésta mulţămită. Hĕpria, în 24 Maiŭ 1900. Antoniu Filipescu adm. parochial — Dómna *Iuliana Dredeanu* preotésă vid. a binevoit a dărui pentru împodobirea Iconostasului bisericii nóstre 2. icóne pompóse cu rame aurite; Domnişóra *Ana Cartice* a procurat pe sama s. biserici din loc o s. Evangelie ediţia cea nóuă cu 26. coróne; apoi poporana din loc vid. *Anuţa Alec* a dăruit s. biserici un stichariu noŭ frumos lucrat; în fine *Maria Pop* Bicsad a procurat 1. apostolieri noŭ şi a făcut şi alte dăruirĭ pentru s. nóstră biserică în sumă de 20. coróne; pentru carĭ fapte marinimóse acestor mueri pie şi evlavióse li se aduce mulţămită sinceră şi pe acéstă cale. Pronia cerésca se le ţină viaţa încă mulţi şi fericiţi ani, spre a potea aduce încă multe jertfe spe mărirea lui Dumnezeŭ. În numele Antistiei bisericesci din Tîrşolţiu: *Eugeniu Dredean* paroch local.

Din Archidiecesă. On. *Gregoriu Nistor,* adm. paroch. în Solovestru, distr. protop. Reghin, şi On. *Ioan Scridon,* adm. paroch. în Bord, distr. Ernot aŭ fost numiţi *parochi.* — Clericii absoluţi *Emil Pop* şi *Iuliu Bucur,* aŭ fost ordinaţi Duminecă în 27, ca subdiaconi şi Joi, în ziua Sf. Înălţări, ca preoţi. Emil Pop, e dispus de admin. paroch. în Feneşul săs. distr. protop. Cluş, ér Iuliu Bucur în Gâmbuţ, distr. protop. M.-Uióra. — On. *Roman Dêmboiu,* paroch în Sebeş, vicar. Făgăraş, e trecut în deficienţă cu ziua de 1. Iuliu n. a. c.

Numiri. *Sempronie Muntean,* fiul directorului preparandial din Blaş, până acum practicant la tribunalul din Alba Iulia, a fost numit vicenotar tot la acel tribunal. Felicitările nóstre!

Statua Mântuitoriului pe Vezuv. Un comitet compus din cetăţenĭ neapolitani a botărît, să pună pe Vezuv, de-asupra unui erater, numit conul Calderoni, o statuă a *Mântuitoriului.* Papa, care se interesézĕ mult de acest plan, a compus pentru statuă inscripţia următóre: *„Jesu Christo, Deo Restituae per ipsum salutis. Anno MCM. Leo P. P. XIII."*

Esamen rigoros. Aflăm că, clericul din diecesa Gherlei *Iosif Demian,* a trecut în zilele aceste cu frumos succes peste esamenul rigoros din studiul biblic şi limbile orientale, la universitatea din Budapesta.

Directorul şi senatul fundaţiunei Şuluţane sînt convocate la şedinţă pe zilele de 8 şi 9 Iunie n.

De la Academia Română. Cu începerea viitoriului an şcolar 1900—1901 se vor primi 16 eleve în Institutul de fete la Măgurele fundat de Ioan Otteteleşan şi înfiinţat de Academia Română, sub înaltul patronagiŭ al M. S. Regelui, cărora li se vor da, conform dispoşiţiunii testamentare a reposatului fundator, o crescere casnică şi instrucţiunea convenită unei „bune mame de familie, fără pretenţiuni saŭ lux." Cursul va fi de 5 ani, în timpul cărora elevele vor avé tótă întreţinerea în Institut. Sînt admise în Institut copile născute din părinţi români sĕraci, pe deplin sănătóse, carĭ până la 5 August 1900 aŭ împlinit 12, dar încă nu 14 anĭ, aŭ pregătirea ce să dă în şcólele primare din Romănia. Cererile însoţite de act de nascere, act de vaccină, act de paupertate, în care se va arăta şi numĕrul copiilor şi atestat şcolar despre terminarea claselor primare, aŭ să trimită până la 5 August 1900 — la Academia Română (calea Victoriei Nr. 135), pentrn comisiunea fundaţiunii Otteteleşan. Concurentele, carĭ nu sînt din Romănia, se admit fără examen de primire, în vîrtutea atestatelor obţinute în şcólele similare din patria lor, şi aŭ să trimită la Academia Română, tot până la 5 August, cererile însoţite şi de atestat medical.

Scolastic. Ministrul de Culte şi Instrucţiunea publică reg. ung. prin ordinaţiunea de la 14 Ianuarie 1900 Nr. presidial 5276/1899 a aprobat cartea pentru scolile poporale: „A treia carte de cetire pentru copiĭ şi copilele din anul al 3-lea şi al 4-lea de scóla, întocmită de mai mulţi pretini ai şcólei." Se póte procura de la Librăria editóre Ciurcu Braşov pe cum şi de la tóte librăriile din patrie cu preţul de 65 cr. saŭ 1 corónă 30 bani.

Loteria „Casei Naţionale". Comitetul central al Asociaţiunii în şedinţa sa din 29 Maiŭ a. c., considerând, că din causa scurtimii timpului nu s'a putut desface un numĕr atât de mare de bilete, carĭ ar asigura un profit mai însĕmnat pentru „Casa Naţională," pe basa ordinaţiunii Ministrului reg. ung. de finanţe Nr. 40757 din 21 Maiŭ a. c., *a amânat tragerea la sorţi pe 20 Octobre noŭ 1900.* — Bilete se pot Comanda la biroul Asociaţiunii în Sibiu, Str. Morii Nr. 8. — Deposit general pentru România la Dnii C. Steriu & Comp. Bucuresci, Str. Lipscani Nr. 19.

O invenţie importantă. Cea mai nóuă invenţie este telefonograful. Telefonograful este o combinaţie a telefonului cu un fonograf de curênd construit, care permite să se fixeze şi să se păstreze conversaţiile în absenţa destinatorului, aşa în cât la întórcerea sa el să pótă vedé ce conţinea depeşa.

Necrolog. † *Nicolae Maior,* paroch în Vamoş-Odriheiu, distr. protop. al Ibaşfalăului, a repausat la 5 Maiŭ n. în al 57 an al vieţii şi 36 al preoţiei.

† *Dr Nerva Moldovan,* din Blaş, medic în Săvădisla, a murit în Cluş la 30 Maiŭ n. dupĕ un morb greŭ, în al 28-lea an al etăţii şi al 2-lea al fericitei căsătorii. Trimitem condolenţele nóstre familiii repausatului.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

— Schiță istorică-culturală —

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

II.

(Continuare.)

Starea de deplâns a societățiĭ, în care era să păşéscă Augustin, şcolile, în care fură siliți a-l da, cărțile, teatrul, jocurile, de la carĭ era chiar imposibil a-l reține, tóte acestea influințară asupra spiritului şi inimeĭ el, contribuiră şi o îndemnară, ca şi ea se urmeze voinței bărbatului séŭ. Pentru că în urmă, după ce societatea era aşa de adênc coruptă, în cât pentru un om tinér era aprópe imposibil a nu cădé, — de nu cum va se retrăgea în pustie şi refusa să învețe a ceti, pe cum făcuse atunci sîntul Antoniŭ — şi dacă e adevĕrat ceea ce zice sîntul Paul într'un loc, de care se cutremură tóte mamele creştine, că adecă după botez pĕcatele sînt cu mult mai grele, căderile cu mult mai afunde, petele cu mult mai greŭ se pot şterge, — apoĭ pentru ce să grăbéscă cu primirea botezului? De ce să nu reserve darul atot puternic pentru ziua, când Augustin, de cum va ar rĕtăci un timp, s'ar renasce din noŭ în credință şi vîrtute. — „Aşa se cugeta şi mama mea — zice s. Augustin — şi cunoscênd ispitele şi tempestățile pericolelor, la carĭ voiŭ fi inevitabil espus, se mângâia cu cugetul, că în loc de a espune însuşi chipul luĭ Isus Christos, le lasă numaĭ materia fără formă, pe care se va întipări óre când chipul acesta.“ [1])

Numaĭ, cât în dată, ce Monica primi acest plan periculos, la care fu constrinsă de bărbatul séŭ, ea se simți tot o dată îndătorată a veghia şi mai strict, ca în trecut asupra sufletuluĭ fiuluĭ séŭ.

Îndemnată de pericolul, din care abia scăpa Augustin, înveselită şi îmbărbătată de flacăra iubireĭ, ce o observă ardênd în inima luĭ Augustin, s'a decis a nu-l perde nicĭ un minut dinaintea ochilor şi jertfindu-şĭ tot mai mult tristele plăcerĭ lumeséĭ, ea se făcu îngerul păditoriŭ şi provedința luĭ vĕdută.

Lucrarea eĭ însĕ nu se mărgini numaĭ la atâta! Monica începu a-şĭ aplica față de soțul séŭ, față de sócră-sa, consângenĭ şi chiar şi față de servitorĭ, acel metod al blândeței şi al răbdăriĭ, de care făcurăm amintire mai sus, şi încă cu un zel mai ardĕtoriŭ, ca altă dată. Nădejduia că prin acésta i-va desarma pe toți, şi cine scie, póte i-va câştiga de ajutoriŭ în lucrarea sa cea mare.

Înainte de tóte îşĭ câştigă pe sócră-sa. Acésta era o femee sumétă, tirană, care ascultând de vorbele mincinóse a sclavelor s'a mâniat foc pe noră-sa. Monica prin purtarea sa prevenitóre o desarmă. Prejudețele eĭ cu încetul dispărură. „Ea recunoscu falsitatea bârfelelor — zice sf. Augustin — şi fără a-i spune ceva Moniceĭ, vine la Patriciŭ şi-l descopere blăstĕmăția gurilor rele, carĭ turbură pacea căsiĭ. Patriciŭ, care nu scia de giumă, porunci nuiele servitórelor şi după pedépsă, sócra le spune sus şi tare că orĭ care va veni cu vorbe slabe despre noră-sa la ea, se scie, că asta le va fi rĕsplata în tot de una. După aceea, veți bine, nicĭ o sclavă numaĭ cleveti, şi Monica începu a trăi cu sócra-sa într'o plăcere de bunăvoință neturburată.“ [1])

Sclavele la început tăcuseră de frică. — Monica însĕ se silea de a le învĕța să tacă din iubire. Îĭ succése a le câştiga inima şi şi ele o impresurară cu iubire fidelă.

Şi asupra consângenilor şi a vecinilor îşĭ estinse influința binefăcĕtóre. „Şi acest dar mare l-aĭ dăruit şerbitóreĭ Tale, în a căreĭ pântece m'aĭ zidit o Dumnezeul meŭ, Mântuirea mea, darul de a împăca pe cei mânioşĭ şi sfădiți.“ [2])

Şi ast fel cu încetul ea deveni confidentă pentru întrégă vecinătatea, toți veniaŭ la ea să-şĭ spună nĕcasurile. Veniaŭ câte unĭ învăpăiați încă de mânie, ca să-şĭ goléscă înaintea eĭ inima aprinsă de primul foc al vătĕmăriĭ în cuvinte aspre, cam îndătinate între atarĭ împrejurărĭ. Ce făcea ea? Îĭ asculta cu blândeță. — Nime nu se pricepea ca ea la o împăcare domolă şi sigură. Măestria eĭ cea mare sta în tăcere. Tot, ce i-se concredea, se cufunda în sufletul eĭ ca într'o fântână afundă, din care nimic nu mai ese la lumină. Şi dacă şi spunea câte o dată câte un cuvințel despre cele audite, acela era numaĭ pentru ca să aline mânia şi să vindece câte o rană. „Mie însu-mĭ mi-s'ar părĕ neînsemnat acest dar — continuă Augustin — de nu a-şĭ sci din trista esperiență cât de multe-s neînțelegerile din causă, că mulți ómenĭ — nu sciŭ din ce pestilență îngrozitóre a pĕcatelor, ce se lățesce tot mai mult — nu numaĭ că spun celor mânioşĭ vorbele de mânie a contrarilor lor, ci mai adaug eĭ şi vorbe scornite — pe când omul de omenie ar trebui să i-se pară lucru neînsemnat a înmulți şi ațița prin vorbe slabe vrăşmăşiile altora — de aceea să se nisuiéscă a şi împăca atarĭ duşmăniĭ prin vorbe bune, pe cum făcea ea (Monica) învețată fiind de Tine, Dómne, Învĕțătorul eĭ intim în şcóla inimeĭ sale.“ [3])

Cu un cuvênt pacea domnia în jurul eĭ, şi casa eĭ era asemenea acelor sanctuare la a căror întrărĭ străjuesce tăcerea şi carĭ cu pacea lor liniştită împacă pe toțĭ ceĭ, ce îşĭ aduc acolo turburările şi durerile sufletelor lor.

Dar mai ales față de bărbatul séŭ îşĭ validita tótă istețimea sufletuluĭ séŭ frumos, şi puterea manierelor sale minunate El era păgân, ea voia să-l conducă la Dumnezeŭ. El era tată şi ea voia a-l face şi pe el părtaş la lucrarea sa, dar fără scirea luĭ, saŭ cel puțin se nu-ĭ pună pedecĭ.

Augustin a descris cu câte va cuvinte pline de farmec darul şi măiestria fină cu carĭ Monica învinse şi pedecile cele mai grele ale situațiuneĭ sale. — „Atunci zice Augustin — eŭ *credeam,* maĭca *credea* şi tótă casa credea cu noĭ, numaĭ Tata era necredincios.“ Étă icóna uneĭ familiĭ din secolul al IV-a. Durere, acésta e icóna şi a multor familiĭ de astăzĭ!

Dară să ascultăm mai de parte cuvintele luĭ Augustin. Pentru că sînt aşa de frumóse şi drepte! Câtă mângâiere pot da ele unor suflete. „Totuşĭ — continuă Augustin — tatăl meŭ nu puté şterge din inima mea influința covârşitóre a pietățiĭ mameĭ mele şi nu mĕ puté abate, ca să nu cred în *Isus Christos,* pe cum nu credea el.“ [4])

Şi acésta aşa va fi tot de una! Trebuind să alégă între Tatăl séŭ *necredincios* şi între mamă-sa credinciósă, băiétul nu va sta la îndoélă, el va *crede* dimpreună cu mamă-sa.

Sciind Monica, că starea acésta póte să se schimbe mai târziŭ, că pasiunile să vor trezi şi cu înțélă vor răpi pe tinĕrul om, care vede esemplul tatăluĭ séŭ; sciind ea cât de priincioşĭ sînt aniĭ primĭ aĭ copilărieĭ pentru cultivarea inimeĭ, nu mai perdu nicĭ o zi. „Ea mĕ învĕța — zice Augustin. — a pune pe Dumnezeŭ mai pe sus de tóte, mai pe sus şi de tata; a nu asculta de cât de El şi a-l iubi cu o iubire mai pe sus de tóte iubirile. [1])

„E drept — adauge el — că Monica față de bărbatul séŭ era fără mĕsură prevenitóre şi delicată. Îndatorată fiind a-l contrazice şi a i-se împotrivi câte o dată în lucrurile de credință, cu atât mai mare umilință şi blândeță i-se supunea în cele alalte. De şi mai bună ca el, adecă mai luminată la suflet şi mai vîrtósă la inimă, ea se pleca tot de una înaintea luĭ. Cu bucurie şi fericire se numia servitórea luĭ; şi dacă suferia câte ceva pentru aceste abnegațiunĭ, era resplătită prin libertatea câştigată de a planta pe Isus Christos în sufletul fiuluĭ séŭ.“ [2])

Spre acest scop îşĭ folosia tot timpul, spre acésta îşĭ punea tot sufletul; viéța eĭ se cuprindea tot mai mult în aceste dóuĕ cuvinte: *Dumnezeŭ* şi *fiul séŭ.*

Fiul séŭ pe pământ şi Dumnezeŭ în ceruri! A-l cresce pe unul, a contempla pe cel alalt, a-l iubi pe amêndoĭ, — Acésta îĭ era destul! Şi ce l-ar mai fi trebuit pentru o mângâiere deplină?

Durere însĕ, cât de iute se amestecă grijile printre aceste prime bucuriĭ ale uneĭ mame dulcĭ, şi ce scurt e timpul, cât îşĭ ține ea pruncul la sin şi singură şi-l cresce! Abia eşi Augustin din copilăriă şi trebui să se îngrijéscă de studiile luĭ. Monica temêndu-se, ca nu cum va luminându-şi mintea să-ĭ ruineze conscința saŭ să-l strice inima — nu se grăbi a-l despărți de sine. Îl concredu decĭ învĕțătorilor din *Tagasta;* acestia fură chemați a casă, ca sub supraveghiarea eĭ să-l învețe primele elemente ale cunoscințelor.

Omul ar fi credut că un talent aşa de splendid şi de perfect să va arĕta încă în primele instrucțiunĭ ale învĕțătoruluĭ, şi că barĕm cu privire la desvoltarea sufletéscă numaĭ bucurie va face mameĭ sale. — Dar nu fu aşa! Ceea ce arĕta mai întâiŭ, era o lene ne mai pomenită şi un disgust de învĕțătură neînvins. [3])

Gramatica nu-ĭ plăcea nicĭ atâta, a fără de limba latină, ce o învĕțase fără ostenélă aşa zicênd jucându-se, între glumile, gugulirile şi zimbetele lêgănuluĭ; şi limba *punică,* pe care o iubia pentru că era *limba luĭ maternă* şi *limba națiuneĭ sale.* Alt cum avé disgust deplin față de primele elemente ale orĭ căreĭ limbĭ.

Învĕțătoriĭ luĭ vĕdênd bine ce s'ar puté aştepta de la un prunc aşa talentat, când cu amenințărĭ, când cu pedepse se nisuiaŭ a-l îndemna la sîrguință.

Strictĕța acésta însĕ îĭ măria numaĭ gróza de studiŭ, şi ca să încunjure pedepsele, se dădu la minciunĭ şi strengăriĭ mai micĭ, cu carĭ înşela pe tatăl séŭ, mamă sa şi pe învĕțătoriĭ séĭ. [4])

---

[1]) Confess. lib. I. c. 11.

[1]) Confess. lib. IX. c. 9.

[2]) Confess. lib. IX. c. 9.

[3]) Tot acolo.

[4]) Confess. lib. I. c. 11.

[1]) »Illa (mater) satagebat, ut tu mihi pater esses, Deus meus, potius quam ille,« Confess. lib. I. c. 11.

[2]) Tot acolo.

[3]) »Lecțiunile, unde se învĕță a ceti şi a scrie şi a numĕra, îmĭ erau grele şi îmĭ păreau grozave pedepse. »Unu cu unu sînt doĭ; doĭ cu doĭ sînt patru« — îmĭ suna tare urîcios,« Confess. lib. X. c. 13.

[4]) »Înşelând prin nenumĕrate minciunĭ şi pe dascăl şi pe părințiĭ,« Confess. lib. I. c. 20.

Înfricată de acéstă primă rĕutate a fiuluĭ sĕŭ şi observând, că sufletul acesta nobil trebue îndemnat de alt ceva, şi nu de *frică,* Monica îşĭ conduse fiul la „şerbitoriĭ lui Dumnezeŭ“ la „ómenii rugăciunilor,“ [1]) ca acestia să stirpéscă din inima luĭ cu motive maĭ înalte ura, ce avé faţă de învĕţătură. „De la eĭ zice Augustin — am învĕţat a te cunósce pe Tine, o Dumnezeul meŭ, cuprinḑindu-se pe cum puteam, ca pe o fiinţă supremă, care fără a te arĕta simţurilor nóstre, ne poţĭ asculta şi ajuta în nĕcasurile nóstre. Ca prunc Te rugam pe Tine Ajutorul meŭ şi Scăparea mea — şi întru învocarea Ta îmĭ rumpeam şi deslegam nodurile limbeĭ mele şi mĕ rugam cătră Tine, de şi micuţ, dar nu cu puţină căldură, ca să nu fiŭ bătut în şcólă... Şi fiind că nu mĕ ascultai pentru că nu era spre binele meŭ, cu toţiĭ, încă şi părinţiĭ meĭ, carĭ nu-mĭ voiaŭ nimic rĕŭ, rîḑeaŭ de bătaia primită, care atuncĭ era aşa de amară şi grea pentru mine.“

Durere, acésta gróză de învĕţătură nu era unica greşélă a luĭ Augustin. — Se adaugea încă o superbiă, ce se arĕta din când în când pe lângă tótă timiditatea şi retragerea luĭ naturală, apoĭ un dor nepotolit după succese şi laude, împreunat cu o atragere viuă cătră jocurĭ şi plăcerĭ. „Cu miĭ de minciunĭ înşelam pe învĕţătoriĭ — ba şi pe părinţiĭ meĭ, numaĭ să mĕ pot juca, să vĕd comediĭ, şi să pot imita ceea ce vedeam. Ba şi furam câte ceva din cămara părinţilor, saŭ de pe masă, parte din lacomie, parte ca să am ce da copiilor, carĭ îmĭ vindeaŭ mie jucăriile lor, de carĭ şi eĭ se desfătaŭ, dar totuşĭ mi-le vindeaŭ. În jocurĭ, răpit fiind de pofta deşértă a distingerĭĭ îmĭ câştigam a dese cu înşelătorie învingerĭ. Dar totuşĭ ce nu puteam de loc suferi şi de ce infruntam şi maĭ tare pe alţiĭ, dacă îi prindeam, de cât de ceea ce însu-mĭ făceam? Şi dacă prinḑindu-mĕ eram înfruntat, maĭ bine mĕ certam aspru, de cât să mĕ las de vină.“ [2])

Cu un cuvint, sângele ferbinte, păgân, primit de la tatăl sĕŭ Patriciŭ începu a ferbe şi în vinele luĭ.

Ne grăbim înse a adauge că pe lângă tóte defectele aceste maĭ avé şi însuşirĭ bune. Iubia dreptatea, se îngrozia de ruşine. Era bun, simţitoriŭ, iubitoriŭ şi recunoscĕtoriŭ. Avé pornirĭ nobile. De miĭ de orĭ resplătia alipirea celor ce se încredeaŭ în el. Iubia pe mamă-sa. — Tóte aceste însuşirĭ bune şi aplicărĭ rele începură a ferbe în sufletul luĭ la focul prim al juneţeĭ. — Óre ce va să fie din el? Care va învinge, sângele păgân ereḑit de la tatăl sĕŭ, saŭ puterea creştină plantată în inimă de mamă-sa? Dar maĭ ales ce s'ar fi ales din el, dacă deja pe pragul vieţiĭ nu l'ar fi ocupat cu totul o influinţă sfintă şi salutară, şi dacă de o dată cu pericolele nu s'ar fi mărit în fie care zi grija neadurmită şi nu s'ar fi înmulţit şi rugăciunile ferbinţi ale Monicel?

Între atarĭ împrejurărĭ îngrijitóre Monica se vede de o dată nevoită a se despărţi de fiul sĕŭ pentru prima dată. Augustin crescea, éră Tagasta era un orăşel mic, nu avé mijlóce destule pentru crescerea ulterióră a tinĕruluĭ. De altă parte Patriciŭ, mândru de fiul sĕŭ — căcĭ Augustin pe lângă tótă trândăvia şi înstrăinarea de învĕţătură, trecea de un tinĕr de mare speranţă, — s'a decis, ca, pe lângă tótă puţinătatea averiĭ sale, pe lângă tóte părerile de rĕŭ ale Monicel, să nu se retragă de la nicĭ un sacrificiŭ, nicĭ material, nicĭ moral, numaĭ să-ĭ pótă da o crescere conformă talentelor luĭ.

Cam într'o depărtare de 6 óre de Tagasta era un oraş, care pe lângă un gust bun îşĭ maĭ păstrase şi óre care cultură spirituală între părepĭĭ sĕĭ: *Madaura,* locul natal a luĭ Apuleu. [1]) Forul frumos împodobit cu statuele tuturor zeilor era împrejurat de multe şcolĭ de sciinţe. [2])

Aci îşĭ aduse şi lăsă Monica pe fiul sĕŭ, după ce maĭ întâiŭ îl provĕḑu cu tóte sfaturile unei mame şi îşĭ vĕrsă tóte lacrimile, ce le vĕrsă o mamă între atarĭ împrejurărĭ. Numaĭ aceea o maĭ mângăia, că cel puţin nu e chiar de parte de el, şi că la primul pericol îĭ póte alerga întru ajutoriŭ; nicĭ nu se cugetă, că rĕul, de care ea încă în légăn l-a ferit cu atâta grije, a cărui semne înse le-a vĕḑut, va erumpe aşa de curĕnd şi va răni aşa de adênc sufletul fiuluĭ sĕŭ aşa de puţin îndepărtat de ea.

(Va urma.)

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

„La acestea se maĭ adauge încă un motiv, care în lucrurile liturgice e de însemnătatea cea maĭ mare, adecă motivul cuviinţeĭ. Pentru ca să pricepem maĭ bine forţa motivuluĭ acestuia, să ne aducem a minte, că începênd din vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ credincioşiĭ aduceaŭ făcliĭ de cĕră pe sama cultuluĭ dumnezeesc, pe cum se vede din cuvîntarea, carea se ascrie sfîntuluĭ Augustin, şi a cărei auctor a bună samă tórte vechiŭ îndemnând poporul zice: „Qui possunt, aut cereolos aut oleum, quod in cicindelibus mittatur, exhibeant.“ [3]) — Şi cu tóte că aducerile în jertfa liturgică pe încetul aŭ ieşit din obiceiŭ, totuşĭ scim cu toţiĭ, că credincioşiĭ aduc une oria în chip privat până în ziua de astăzĭ făcliĭ de cĕră pe sama cultuluĭ dumnezeesc. Aşa dară cĕra póte, să se privéscă din dóuĕ puncte de vedere: saŭ întru cât e aducerea credincioşilor făcută luĭ Dumnezeŭ, saŭ întru cât se aprinde şi se arde în onórea luĭ Dumnezeŭ şi a sfinţilor. Dară în amîndóuĕ punctele acestea de vedere pretinde mintea, ca dintre diferitele felurĭ de lucrurĭ, din carĭ póte, să se gătéscă lumina, să se alégă celĭ maĭ nobil éră acesta e fără îndoélă cĕra scósă prin lucrarea albinilor din florĭ bine mirositóre, éră nu stearina, carea se dobîndesce din grăsimea animalelor; şi de aceea e de totuluĭ tot necuviincios, ca grăsimea să se ardă întru cultul luĭ Dumnezeŭ. De accea Suarez cercând, din ce materie să fie gătită făclia pe sama jertfeĭ liturgice, zice: „Ecclesiae consuetudinem esse, ut cerea candela accendatur, et hoc servandum; — inferior autem materia nullo modo adhibenda est, ut ex sevo vel simile: est enim valde indecens et ab ecclesiae usu prorsus aliena.“ [4])

„Lucrul acesta e aşa de adevĕrat, cât mulţi scriitorĭ [5]) învaţă, că în casul necesităţiĭ, când nu sînt în de mână făcliĭ de cĕră pe sama jertfeĭ liturgice, are, să se foloséscă maĭ bine candilă de unt de lemn de cât lumină de sĕŭ. Causa cea maĭ puternică a lucruluĭ acestuia e, că şi Evreiĭ aŭ folosit în cultul dumnezeesc unt de lemn din porunca luĭ Dmnezeŭ, şi biserica luĭ Christos încă îl foloseşte pentru maĭ multe însemnărĭ mistice, carĭ le cuprinde untul de lemn, —“

Propositia continuă apoĭ cu aceea, că respinge câte va obiecţiunĭ, între acestea şi obiecţiunea, că cĕra e prea scumpă în asemĕnare cu stearina aşa, că din punctul acesta de vedere ar avé, să se recomande folosirea stearineĭ. Propositia spre a respinge obiecţiunea acésta se mărginesce la atâta, că citéză cuvintele, carĭ archiepiscopul de Calocea le-a scris celuĭ din Zagrabia: „Parsimoniae denique, ubi de decore et magnificentia cultus divini et de gloria Dei promovenda quaestio est, rationem haberi haud convenire res ipsa loquitur.“ Dară noĭ să vedem, cum loquitur res ipsa.

E dreptul bisericiĭ, să rînduéscă tóte, cele ce se ţin de liturgie; datorinţa nóstră e, să împlinim întru ascultare rînduelile eĭ, să supunem judecata nóstră şi pornirile nóstre rînduelilor eĭ celor pururea înţĕlepte. În gătirea şi câştigarea obiectelor liturgice nu aŭ decĭ, să hotăréscă gustul subiectiv, nicĭ placul singuraticilor, nicĭ tónele modeĭ, ci în tot de una aŭ, să se împlinéscă în chip cât se póte de acurat rînduelile şi dorinţele bisericiĭ, tradiţiile şi obiceiurile probate ale praxeĭ bisericescĭ. Biserica doresce şi voesce, ca tóte obiectele, ce se folosesc în cultul dumnezeesc, atât cu privire la materia cât şi cu privire la forma sa să fie cât se póte de desevârşite, adecă să corĕspundă atât pretenţiilor arteĭ creştine cât şi lipselor practice ale liturgieĭ. Materiile, cele ce se folosesc spre scopurĭ de ale cultuluĭ dumnezeesc, aŭ, să fie nu numaĭ veritabile şi solide, ci după putinţă şi preţióse, bogate şi alese. Materieĭ preţióse are apoĭ, să i-se dea şi o formă pe cât de frumósă şi artistică, pe atât de practică şi de corĕspunḑĕtóre scopurilor eĭ celor simbolice.

Dară de ce iubesce óre biserica aşa de tare bună cuviinţa caseĭ luĭ Dumnezeŭ şi locul locaşuluĭ mărirĭĭ luĭ celeĭ euharistice? De ce desfăşură ea óre aşa de bucuros frumseţă, bogăţie şi strălucire în casa luĭ Dumnezeŭ şi în cultul luĭ Dumnezeŭ şi maĭ ales la altariŭ în serbarea preasfinteĭ jertfe? La întrebarea acésta creştinul evlavios nu are lipsă de un rĕspuns lung şi larg. O privire la altariŭ îĭ tâlcuesce tóte lucrurile acestea şi-l convinge, că aşa are, să fie, şi nu póte să fie altmintrea, — o privire la altariŭ, pe care zilnic se pogóră cerul cu maiestatea sa şi cu darul sĕŭ în sfînta liturgie. Taĭnele jertfeĭ euharistice sînt aşa de înalte şi de sfinte şi de dumnezeescĭ, cât spre vrednica lor serbare nicĭ un lucru scump nu e prea scump. Prin scump sângele sĕŭ ne-a rĕscumpĕrat Mielul cel nepĕtat al luĭ Dumnezeŭ; acest sânge mântuitoriŭ a tótă lumea, acest scump preţ de rĕscumpĕrare, cu care aseménându-se tóte lucrurile trecĕtóre şi tóte comorile pământuluĭ se dovedesc ca un nimica, — acest scump sânge, care s'a vĕrsat cu bogăţie îmbelşugată, curge zilnic pe altariŭ şi umple păharul cel de jertfă. Cum s'ar puté decĭ, ca ómenii să nu aducă cu bucurie lucrurile cele maĭ preţióse, maĭ strălucite şi maĭ bogate, carĭ le produce natura şi le creéză arta, pentru ca eĭ printr'însele să serbeze într'un chip cât se póte de vrednic

---

[1]) „Homines rogantes te.“ Nu: »ómenĭĭ carĭ se rógă« cum traduc unĭĭ, ci »ómenĭ dedicaţi rugăciunilor« »ómenĭĭ rugăciunilor« adecă preoţiĭ; căcĭ pe acelea timpurĭ în aceea parte a Africeĭ nu se aflaŭ încă călugărĭ. Trad.

[2]) Confess. lib. I. c. XIX.

[1]) Astăzĭ *Madaurus,* 28 chm. depărtare de *Souk-Arras.* Ptolomeus scrie *Maduros.* Insemnările despre Numidia amintesc de un episcop: *„Mataurensis episcopus“.*

[2]) Epist. sf. Augustin a 16-a.

[3]) Serm. de temp. 215.

[4]) De miss. seu sacrif. Legis novae quaest. 83. disp. 81. sect. 6.

[5]) Suarez de Euch. disp. 81. sect. 6; Reginaldus Prax. for. poenit. l. 29. c. 9. sect. 7. n. 196.; Leand. de Sacram. tract. 8. disp. 7. quaest. 19; Ricc. decis. 213. n. 1. p. 3; Garz. in summa tract. 3. diffic. 8. dub. 3. punct. 1. n. 18; Pontas. dict. cas. consc. verb. miss. 7; Benedict XIV. De fest. B. V. M.

jertfa cea cerească? Sînt dóră prea prețióse aurul și argintul și petrile cele scumpe ale pămîntului spre cultul dumnezeesc cel euharistic, în serbarea căruia fiii bisericii celei luptătóre se întrec cu cetele cele glorióse ale spiritelor celor fericite, cari înaintea scaunului lui Dumnezeŭ și al Mielului cântă în toți vecii câtare nóuă: „Celui ce șede în scaun, și Mielului binecuvîntare și onóre și mărire și putere în vecii vecilor“? (Apoc. 5, 9. 13.) De s'ar deschide cerul, și s'ar înfățișa pe altariŭ Împĕratul măririĭ în strălucire visibilă, cu ce podóbă și bogăție ne-ar căuta. să înzestrăm casa lui Dumnezeŭ, pentru ca să-l primim în chip vrednic! Ĕră împrejurarea aceea, că dînsul pe altariŭ ascunde gloria sa sub formele cele nebăgate în samă ale pânii și vinului și vine și petrece la noi întru ascundere, nebăgare în samă și umilire, împrejurarea acésta a bună samă nu e causă, ca să-l onorăm cu onóre mai puțină; dimpotrivă cu cât să umilesce și se ascunde mai tare îndemnat de dragostea cea față cu noi, cu atât mai rîvnitóre are recunoscința fiilor lui, să se sîrguéscă a împodobi și distinge altarele lui cu lucrurile cele mai dragi și mai prețióse, de cari dispune. Împĕratul măririĭ, carele e nesfârșit de bogat pe scaunul sĕŭ cel ceresc, se pogóră zilnic în forma cea sĕrăcăciósă a pânii, pentru ca să ne îmbogățéscă pe noi cu daruri și să ne binecuvinteze pe noi cu tot felul de bunătăți. Nu ne va îndemna deci óre cu întețire recunoscința, să aducem tóte bogățiile, cari póte, să le adune sĕrăcia nóstră, și cu ele să-i prestăm dînsului în sĕrăcia lui cea euharistică omagiul, care i-se cuvine?

(Va urma.)

Economie.

Curs de stupărit și pomărit. La școla comunală fostă grănițăréscă din Cugir (Kudzsir comit. Hunedórei) se va ținé un curs de stupărit și pomărit pe zilele din 24 Iunie — 7 Iulie a. c. la care să învită toți învĕțătoriĭ români, cari doresc a se perfecționa în acești rami de economie indispensabili pentru poporul nostru și fórte rentabili pentru învĕțători.

Aicĭ se află o stupărie bine întocmită, — nu e lucsósă dar e bogată; pe cum și o grădină de pomi, ce nu lasă nimic de dorit.

Învĕțătoriĭ participanți vor fi încuartirați la școlă și provĕduți cu tóte cele de lipsă spre care scop are de a solvi 1 fl. la zi.

Alte spese nu se mai fac.

La finea cursului învĕțătoriĭ vor fi provĕduți cu atestate valide din partea comitetului școlar.

Doritorii de a lua parte să binevoiéscă a se adresa la subscrisul cel mult până în 18 Iunie a. c.

Se observă. cumcă stațiunea căiĭ ferate pentru Cugir se află pe linia Arad — Teiuș sub numele de Alkenyér, ér posta e în loc (Kudzsir).

Ioan Muntean
inv. dirig.

Concurse la premiile Academiei.

(Continuare.)

B. *Premiĭ pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.*

VII. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 6.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria critică asupra chinezatelor și districtelor autonome românești din Transilvania, Ungaria și Banat, cu privire și la instituțiunea chinezilor din cele alalte țĕri locuite de Români, însoțită în anexe de documente.

VIII. *Premiul Statului Lazăr,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Fauna ichtiologică a României.

IX. *Premiul Anastasie Fĕtu,* de 3.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: Charta agronomică a României.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a lui Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârșite acum trei sute de ani de *N. Iorga,* prețul 1 leŭ.

A apărut Nr. 10 din escelenta publicație **„Nóua Revistă Română“** având următorul bogat sumar:

N. Iorga: Noul spectacol revoluționar spaniol. — A. D. Damianoff: Băncile de emisiune și circulațiunea monetară, (în special Banca Națională Română). — Dr I. Simionescu: Cum stăm cu studiul sciințelor naturale în România. — C. I. Constantinescu: Asupra progresului sciințelor naturale la noi. — H. Sanielevici: Literatura de peste munți. — C. Rădulescu-Motru: În cestiunea „Ligeĭ culturale“. — Recensii: Nicolae Predescu. — „Poeții și artiștiˮ. — (Vasile Alexandri, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Enăchiță Văcărescu, Iancu Văcărescu, Teodor Aman și Nicolae Grigorescu). — Ioan Costin, „Ochĭ căpriiˮ.

Suplimente: Salónele literare la Romani de I. C. — O mică statistică a învĕțămîntului din Archidiecesa Sibiului (Transilvania). — „Revista maritimăˮ. — Moș Dinu Cimpoeru de Emanuel Părăianu. — În catedrală (poesie) de Gh. D. Mugur. — Acum cântă pe alt glas schiță) de Ion Pob Reteganul. — Cântec (poesie) de De la Gîlmec. — Scrisori de peste munți de I. I. S. — Bogăția mea de Grigore Crețescu. — Unde ești (romanță) de I. Petrovici.

Prețul unuĭ exemplar 1 leŭ.

„Convorbiri literare“. Nr. 5, Anul 34, cu următorul cuprins: Lazar Săineanu: Influența orientală asupra limbeĭ și culturei române. — St. O. Iosif: Odă la Civeîrlie. — G. Bogdan-Duică: Inelul lui Ghighes, Actul II. (trad.). — N. Iorga: Cum se predă istoria în școlile nóstre. — Seatil Pușcariŭ: Al 6-lea anuar al seminariului românesc din Lipsca (sfârșit). — N. Iorga și G. Popovici: Cronica.

„Ungaria și iudaismul“. („Magyarország és a zsidóság). cartea ziaristului catolic Petrassevich Géza, despre care mai astă primăvară luaserăm notiță mai lungă, dând și informațiuni asupra conținutului eĭ, a apărut zilele acestea în a dóua ediție. Ceĭ, cari se interesézĕ de cestiunea tractată în acéstă carte și pricep limba magiară, pot să-și o procure de la librăria catolică Szent Gellért din Budapesta (VIII. str. Práter Nr. 44). Costă 3 coróne.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca .

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfinta Unire 200.

Prețul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliști. cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Posta redacțiunii.

De la Rotbav. Am primit celea trimise. »Mama« se va publica cu unele micĭ modificări, cealaltă e prea erotică pentru noi.

Dlui *I. O.* Scrisórea trimisă numai »raport« nu se póte numi; pare mai mult un compliment adus unuĭ coleg. De alt cum pentru ast fel de lucrurĭ adresați ve la „Fóia școlatică“.

On. *S. Z.* în *B.* »Mulțămita publică« va trebui să mai aștepte mult, fiind prea lungă și noi nedispunênd de spat.

Nyir-Adony. Am primit și achitat aniĭ indicați. Ne rugăm să nu se ulte niciĭ ceĭ alalți.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(11) 2—3

Anunțiŭ.

În farmacia Dlui Remus R. G. Ramonțan se caută un practicant. Tinĕrul, care voesce a ocupa acest post trebue să fie absolut de VI. cl. gimn. saŭ VIII. cl. și maturitatea; la cel dintâiŭ timpul de praxă durézĕ 3 aniĭ, ér la cel din urmă 2 aniĭ.

Tinĕrul, care e cu VI. cl. gimn. în anul prim are provederea gratuită, în al 2-lea an a fară de provedere 10 coróne baniĭ de buzunariŭ, ĕră în al 3-lea an 20 coróne.

Ceĭ cu VIII. cl. gimn. și maturitatea de la $^3/_4$ de an are 10 coróne baniĭ de buzunariŭ a fară de provedere. — Cele alalte condițiuni le va primi de la sus numitul farmacist.

Acest post e de a se ocupa de un tinĕr solid și din familie bună, și aicĭ are ocasiunea de a învĕța și limba germână.

Făgăraș, 10 Maiŭ 1900.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 9 Iuniŭ 1900. Numĕrul 23.

„Jos cu crucea!"

(Al.) Strigătul acesta pare a fi tot maĭ puternic, tot maĭ provocător, în proporţie cu scoborîrea nivoului religios-moral al ţĕriĭ.

Sînt abia câţi va anĭ, de când lumea creştină s'a scandalisat când l'a audit pentru întâia óră la noĭ. Cutare jidan cerea, să nu maĭ vadă în sala tribunalelor icóna Rĕstignitului. Î-l jena, pe semne, şi de aceea ar fi dorit să nu-L maĭ vadă acolo. A urmat apoĭ un profesor de la gimnasiul de stat — tot jidan — care şĭ-a esprimat displăcerea pentru icóna Rĕstignitului aşedată în salele de propunere, ca şi când toţĭ elevĭĭ ar fi creştinĭ . . . . . Ér între orgiile din Ös-Budavár, când cu esposiţia milenară, am fost martorĭ la o nóuă batjocură a crucii, când un jidan travestit în haine de călugăr, cu mătăniĭ într'o mână şi cu crucea în alta, trecea călare pe un măgar între hohotele mulţimii . . .

Casul cel maĭ noŭ întrece însе pe cele alalte.

E vorbă de ruperea crucii de pe chipurile corónei ungare, aşedate pe treptele nóuei aripe a universităţiĭ din Budapesta. În treĭ rînduri aŭ fost rupte — şi aŭ fost rupte chiar când era vorbă, ca Domnitorul să visiteze universitatea.

Nu e vorbă numaĭ de insultarea crucii, ci în aceeaşi vreme, făptuitorul necunoscut a insultat coróna ţĕriĭ, a insultat trecutul de glorie al regilor *apostolicĭ* aĭ ţĕriĭ nóstre.

În batjocurirea acestuĭ simbol — simbol al credinţiĭ şi simbol al corónei, — vedem mâna sacrilegă aruncând cu noroiŭ în tot ce avem maĭ scump. Vedem triumful falsuluĭ liberalism, audim rîsul batjocoritor al celor fără Dumnezeŭ, şi involuntar ne trec prin minte scenele grozave ale revoluţiuneĭ franceze. Dar altul era organismul Franţeĭ, şi altul este organismul ţĕriĭ nóstre, ca să pótă scăpa teafĕră din grozăviile acestor scene. Crucea corónei — şi din ce era strîmbă — e ruptă, şi dacă poporaţiunea creştină a ţĕriĭ nu s'ar revolta şi nu ar pretinde pedepsirea făptuitoruluĭ necunoscut, nu ar maĭ fi vrednică să aibă pe coróna ţĕriĭ sĕmnul sfinteĭ crucĭ.

În şedinţa de la 28 Maiŭ a dieteĭ, abatele Molnár a şi interpelat în causă, şi ministrul Széll a dispus să se facă cercetare.

Nu voim să învinuim pe nimenĭ. Nu scim dacă făptuitorul e jidan saŭ creştin — de o potrivă cerem pedépsa cea maĭ aspră prevĕdută în codul penal. Sîntem curioşĭ însе de resultatul cercetăriĭ, sîntem curioşĭ de destoinicia justiţieĭ întru aflarea şi pedepsirea făptuitoruluĭ, când deja până acum, poliţia pare a fi aflat urmele vinovatuluĭ.

Nu-ĭ vorbă, presa jidovită din capitală, cércă a arunca vina pe ştudenţiĭ sêrbĭ. „M. Szó", nu se sfiesce a acusa pe Românĭ, — mânând ast fel apă pe móra şovinismuluĭ. Biete naţionalităţi! La tóte „revoluţiile", la tóte „comploturile", voĭ sînteţĭ de vină, şi dacă cineva rumpe crucea de pe coróna ţărĭĭ, tot numaĭ voĭ şi érăşĭ voĭ sînteţĭ bănuite!

Noĭ nu avem darul profeţieĭ, nicĭ obiceiul de a arunca vina asupra unuia saŭ altuia cu atâta uşurinţă. Constatăm însе, că ţinuta preseĭ jidovite este — ca să nu zicem mult — suspectă. Şi nu credem din capul loculuĭ, că ar puté fi vorbă de ceva demonstraţie *naţională,* căcĭ atuncĭ făptuitorul ar fi insultat *coróna* ér nu crucea de pe dênsa. Nicĭ nu putem accepta părerea acelora, carĭ trec cu atâta uşurinţă peste cas, ca şi când ar fi vorbă de spargerea unor ferestĭ la cutare matador politic. Nu; casul de faţă însémnă maĭ mult. Insulta s'a comis faţă de un simbol, ér simbolul represintă un *principiŭ.* E vorbă de creştinismul atăcat de un duşman *principiar* al luĭ, ateist orĭ jidan, cine va fi, urma va alege.

De cât că, orĭ cât de aspră va fi pedépsa nu ne póte satisface pe deplin, când ne gândim, că ea nu şterge în de ajuns ofensa. Orĭ cât de aspru pedepsit făptuitorul, nu ne asigurézĕ nimenĭ, că nu-şĭ va afla o sută şi o mie de urmaşĭ. Nu ne asigurézĕ nimenĭ, că crucea nu va maĭ fi insultată,

---

Feuilleton.

Mameĭ.

Mĕ cuprinde-un stol de gânduri
Când privesc spre stele sara,
Când aud cum rânduri-rânduri
Vin spre casă lucrătorii,
Osteniţi îşi duc povara
Anilor, ce-ĭ port pe spate —
Când aud venind din codru
Doine dragi, îndepărtate.

Făr' de voe-mi vine 'n minte
Satul meŭ micuţ, din vale,
Şi cu dor mi-aduc a minte
De aĭ meĭ, de biéta mamă,

Mĕ cuprinde atuncĭ o jale,
Un dor vag, să-ĭ fiŭ aprópe.
Ce va fi făcênd acuma?
Cin' va fi de grijĭ s'o scape?

Par'că-o vĕd îngenunchiată
Înaintea Maiceĭ sfinte,
Cum cu inima curată
O implóră, vecinic plânsă,
Cum vrea, să-ĭ aducă 'n minte
Grija de fiu-ĭ cel mare.
Căcĭ ar vrea să'l vadă gata,
„Aşedat" — cu nerăbdare.

Par'că-o vĕd pe prispa caseĭ
Sara adâncită 'n gânduri.
„Aniĭ în pustiŭ maĭ lase-ĭ
De 'nvĕţat, scie el carte
Prea destulă". Şi'ĭ vin rânduri
Ast fel de ideĭ, şi-o dóre
Căcĭ ar vrea, ca să mĕ sciă
„Aşedat", până nu móre.

Par'că-o vĕd cum se gândesce,
Şi se 'ntrĕbă trist în sine:
„Ce maĭ face, cum trăesce,
Cum se simte el p'acolo,
Prin acele ţĕrĭ străine?
Şi voesce să-ĭ maĭ trécă,
Merge 'n curte să-şĭ maĭ uite,
Să-ĭ maĭ trécă jalea sécă.

Dar nu póte — şi se duce
La vecine în poveştĭ, —
Ca urît să n'o apuce.
Dar de geaba, n'are voe,
Căcĭ de mine n'are veştĭ.
Singură nu sciĭ, ce are.
Cât o 'ngrijoréză gândul
La copilul eĭ cel mare!

Dinrotbav.

că într'o bună dimineță nu le va veni în minte câtor va tineri svăpăiați, să sfirtice stindardul universității, când știut este, că stindardul pórtă chipul Maicei Domnului cu Pruncul în brațe. Nu ne asigurézá nimeni, că nu va mai fi insultată crucea — sînt dóră așa de multe cruci la noi: pe biserici, lângă drumuri de țară, în cimitere — în cât ochiul trecătorului póte fi „jenat" de atâtea cruci . . . . . Nu ne asigurézá nimeni, că în țara nóstră — cu trecutul ei creștinesc de o mie de ani — crucea nu va fi insultată ziua, în amiéza mare!

Unde am ajuns!

Gândul nostru se cutrémură, când cércă a pétrunde viitorul. Și se cutrémură cu atât mai mult, cu cât casul revoltător, de care vorbim, și alte multe, cari le prevedem în viitorul apropiat, nu sînt de cât urmările firești ale legilor politico-bisericești.

Pentru ce, mai înainte vreme, nu s'au pomenit ast fel de casuri? pentru ce astăzi sînt la ordinea zilei?

Pentru că e o necesitate ca efectul să urmeze causei, și legilor politico-bisericești să le urmeze scoborîrea simțului religios până la insultarea a tot ce e sfînt: neconfesionalismul și ateismul.

Nu noi am adus aceste legi, nici nu sîntem résponsabili pentru urmările lor fatale și totuși ne dóre inima, când vedem clătindu-se cea mai puternică columnă a țérii nóstre: simțul religios. Dacă lucrurile vor merge așa înainte — și așa sînt pornite să mérgă — va veni o vreme, când crucea nu va mai figura pe coróna țérii — și țara nu va mai figura pe carta geografică . . . .

Pentru Illustritatea Sa Szabó Jenő. — Constatăm cu multă îndestulire, că polemia nóstră cu dl Szabó, a fost urmărită cu atențiune nu numai din partea cetitorilor nostri, ci și din o parte a ziaristicei române. Așa de pildă „Tribuna" a avut amabilitatea a reproduce în colónele sale întrégă discuțiunea, făcêndu-o ast fel cunoscută unui număr și mai mare de cetitori; ér abonenții nostri, nu o dată ne au subministrat prețióse date, cu ajutorul cărora a apărut adevĕrul în o și mai curată lumină.

În rĕspunsul sĕu, publicat în nrl 19 al „Unirii" Ill. Sa scrie între altele, că *„comuna Hajdu-Dorog, deja pe la mijlocul veacului al XVII-lea numai așa a putut fi câștigată pentru unire, că s'a pus în prospect cultul divin în limba magiară."*

La aseratul acesta, un venerabil bĕtrân din acele părți, ne trimite o scrisóre, în care arată, cât de „vii" au fost simpatiile acelea pentru limba magiară.

Sîntem recunoscători din inimă pentru aceste prețióse date și ne grăbim a le publica la acest loc, spre a fi cunoscute tuturor, ca o prețiósă informațiune despre chipul, cum se face istoria la frații magiari:

„Parochia din Dorog a stat în mare parte din Români, și nici, că stă afirmarea Ill. Sale Szabó, care zice, că pentru dragul limbei magiare s'ar fi unit, că aceia tot de una au șciut și au și vorbit românesce. Și în biserică în o strană tot românesce au cântat și în școlă românesce au învĕțat.

„Inspectorul școlar Ioanescu, cam pe la anii 1850—52 mergênd o dată la Dorog, pentru visitarea școlilor, pe câmp a convenit cu un păstor, cu care dându-se în vorbă, i-a zis: *bizon jó uram, mikor én oskolás gyerek voltam igy tanultunk imádkozni: tatál nostru carele eșci în ceriuri* . . . . . și a zis tótă rugăciunea cu cele mai bune accenturi, . . . *de már egészen megváltozott minden,* — apoi i-a spus, că le dau preoți, cu cari neputêndu-se bine înțĕlege, au fost siliți să învețe limba magiară, eliminând și din biserică și din școlă pe cea română. Așa și în alte comune din comit. Szatmár și Szabolcs. În o parochie (numele nedescifrabil) a fost un preot cam pe la 1840 care singur a mărturisit, că fiind dispus acolo, și nesciind limba română, el singur i-a magiarisat, fiind că în diecesa Munkácsului, (de care se țineau pe atunci și Românii, Red.) nu preoții au fost pentru popor, ci poporul pentru preoți. În unele parochii și acum esistă cărți românesci, eu însumi, cam pe la 1850 am vorbit cu primariul din Dorog, (numele nedescifrabil), român adevĕrat, care singur a mărturisit că numai preoții îi magiarisézá, fiind că ei nu sciu românesce."

Credem, că scrisele acestea ale unui venerabil bĕtrân vorbesc destul de chiar, și Ill. Sa Dl Szabó se va convinge, că tot mai mult lésă la iveală, ceea ce așa de mult se impută „magiarilor" gr. cat. că adecă nu de dragul îndestulirii sentimentului religios cer limba liturgică magiară, ci numai și numai spre a spori în mod artificial și forțat numĕrul națiunei, care singură ar dori să stăpânéscă și să esiste în acéstă țară.

Ajutorul de stat în diecesa de Oradea mare. — În nrl de la 6 crt. „Gazeta" publică o scrisóre din diecesa de Orade în causa împărțirei ajutoriului de stat. După corĕspundința aceea, nici preoților din aceea diecesă nu le-a mers mai bine. Toți preoții harnici, iubitori de neamul lor și doritori de înaintarea poporului concredut păstoririi lor, au fost șterși din lista presentată de Vener. Consistor diecesan.

Ceea ce dă însĕ un colorit și mai negru acestui ajutor nefast, e faptul, pomenit în corĕspundința „Gazetei", că adecă preoții miluiți de guvern, umblă cu nasul pe sus, se umflă în pene și țin să dețe lecțiuni de patriotism celor alalți.

Scrisori de pe drum.

II.

Nu-mi trece prin gând să descriu Roma, unde petrec de câte va zile. Atâta s'a scris despre cetatea acésta, în cât mie tot nu mi-ar rĕmâné ceva nou de zis.

Ce e nou în Roma, e că s'a modernisat și ea. Pe strade alérgă tramcarĕ electrice, prin căsi pretutindenea e lumină electrică. Ba — horrendum dictu — până și în Vatican *Loggele* lui Rafaël și salele venerabile ale papilor predecesori sînt luminate cu lumină electrică și personalul aplicat în Vatican nu mai are să urce sutele de trepte, ci e transportat cu un Lift — ascensor idraulic.

Am ajuns și eu în Lift. Un jandarm papal mi-l'a arĕtat și servitorul de la ascensor m'a urcat în dată în al doilea etaj, titulându-mĕ de repetite ori „Eccellenza". Vĕdênd, că în Lift era o inscripție, care opria strict transportul persónelor neaparținĕtóre Vaticanului, l'am interpelat pentru transgresiunea acestei oprelisce. M'a liniscit, zicêndu-mi că sub numirea de „persóne neaparținĕtóre Vaticanului" nu să cuprind episcopii. De aici am conchis, că dînsul în mine vedea un episcop. Eu, vedi bine, nu l'am mai luminat despre erórea în care să găsia: asemenea procedură nu ar fi fost oportună, pentru că a dóua óră nu m'ar mai fi urcat cu ascensorul, și eu ar fi trebuit să urc treptele cele multe, ér pentru dînsul un episcop mai mult ori mai puțin — „tot una face". L'am lăsat deci în credința sa, și ajuns în etajul al doilea, pentru părerea favorabilă, ce și-o formase despre mine, l'am honorat cu o liră nóuă nouță de argint, pentru care generositate mi-a mai zis după olaltă de trei ori „Eccellenza".

Dar să vorbim de Roma, ér nu de mine. Am stat aprópe șése ani aici. Am vĕdut multe lucruri petrecêndu-se. Dar aspectul ce-l ofere Roma în acest an sfînt al iubileului universal, întrece ori ce închipuire.

Tóte trenurile sînt încărcate de peregrini, stradele și pietele mișună de străini, basilicele sînt ticsite, de nu poți străbate într'însele. Până te dedai la sgomotul și la mișcarea acésta neobicinuită, rĕmâi óre cum tălbăcit. Nu-ți poți da sémă, ce s'a întîmplat. Îți vine să credi, că să apropie perirea lumei. Toți alérgă, gesticuléză, să opresc, pornesc, apoi ér să opresc. Vedi tóte porturile, audi tóte limbile: să pare că esci la turnul Vavilonului!

Dacă privesci însĕ mai de aprópe mulțimea acésta, ușor observi în fețele lor o emoțiune neobicinuită, în privirí un entusiasm de peste fire. Ei toți au venit chemați de glasul Părintelui lor, să-l vadă, să-i cĕră binecuvîntarea, să se róge pentru esaltarea și triumful sfintei biserice, celei de la margini până la margini.

Privind mulțimea acésta e cu neputință să nu rĕmâi estasiat și să nu dai laudă celui, pentru că te-ai născut în sînul acelei biserici, care din toți fii lui Adam face o singură familie. Inima pare că-ți cresce, și peptul pare a nu o mai puté cuprinde, când simțescí comunitatea ta cu tóte popórĕle pământului în lupta pentru un scop comun: pentru viéța de vecí. La vederea peregrinilor acestora mi-au venit în minte cuvintele profetului Ageu: „Aceste zice Domnul: Încă o dată voiu clăti cerul și pământul, marea și uscatul. Și voiu clăti tóte popórĕle și va veni cel așteptat de tóte popórĕle, și voiu împlé casa acésta de mărire, zice Domnul atotținĕtoriul." — Cuvintele aceste s'au împlinit în Isus și să împlinesc în biserica catolică din zi în zi, mai cu splendóre însĕ în anul acesta. Și pentru cel ce cércă adevĕrul cu inimă curată, pornirea popórĕlor spre Roma din tóte părțile pământului ar trebui să fie argument de ajuns.

Că priveliscea peregrinilor, pietatea și entusiasmul lor, nu rĕmân fără efect, am vĕdut eu cu ochii mei. În 18 Maiu Sfinția Sa s'a coborît în biserica sfîntului Petru pentru a primi deosebitele peregrinaje, cari în ziua aceea erau în Roma, a nume pe italieni din deosebite diecese, mai ales din Italia de nord, pe portugezi, polonii din provinciile Gnesen și Posen, austriaci și alții, la olaltă preste 40.000 mii. Entusiasmul mulțimii era de nedescris. Plângeau, rideau, să îmbrățișau, cântau, aclamau, aplaudau. Era un moment neîntrecut. Apoi de o dată se făcu linisce. Sfinția Sa se urcă la altar și întonă rugăciunea pentru esaltarea bisericei, pentru stîrpirea ereselor, pentru unirea

Asta e regretabil. Nici un Român n'are lipsă de ast fel de lecţii, cu atât mai puţin un preot. Noi toţi ne iubim patria şi n'avem altă dorinţă, de cât să fim tractaţi legal şi cu aceea-şi bunăvoinţă, cu care sînt tractate şi cele alalte naţionalităţi.

Am luat act de corăspundinţa acésta, că mai mult să fie evidentă parţialitatea cu care guvernul vrea să împartă ajutorul menit să servéscă ca întregire a venitelor preoţescĭ. E dureros, că chiar contrarul iese mai mult la iveală.

Revistă politică.

Italia. Nóuăle alegerĭ pentru parlamentul italian s'aŭ terminat. Maioritatea parlamentară, se înţelege ca tot de una aşa şi acuma este a guvernului. Dintre 508 deputaţi 284 sînt aceia, carĭ jócă pe cum le cântă ministrul Pelloux, ér stânga estremă (socialiştiĭ, republicaniĭ şi anarchiştiĭ) are 86 de representanţi. În comparaţiune cu trecutul socialiştiĭ aŭ câştigat. Cu 20 de mandate li s'a înmulţit numĕrul lor şi nota bene tóte din cercurĭ de acelea, de unde până acum eraŭ recrutaţi deputaţi fidelĭ constituţieĭ, dar în opositie cu guvernul actual şi carĭ în ce privesce apĕrarea socialiştilor aŭ dat mână cu guvernul. Prin imprejurarea, că alegĕtoriĭ constituţionalĭ de până acum aŭ dat voturile lor socialiştilor, vreaŭ să zică, că eĭ nu voesc să conlucre la stirpirea acestora. Semn trist! Dacă guvernul atunci, când opositia era mai neînsemnată nu a putut eşi cu ea la cale, ce va face acum, când aceea s'a împuterit?

China. De cât va timp în marele imperiŭ chinez sînt nóuĕ turburărĭ, îndreptate mai ales în potriva Europenilor. E vorbă de revolta Boxerilor, care, dacă va continua ca până acuma, va face să înregistrăm în cel mai apropiat viitor împărţirea Chineĭ de cătră puterile europene interesate.

Cosiţa chineză nicĭ acum nu se póte împăca cu gândul, ca în ţara lor să mai fie şi ómenĭ albĭ, străinĭ de eĭ după limbă şi după port. Antipatia lor faţă de Europenĭ a mai crescut în timpul din urmă. Causa este, că prin construirea liniilor ferate, eĭ işi vĕd pereclitate interesele personale, pentru aceea ura ce până acum era acoperită cu o spuză de linisce, acum a erupt în flacără.

Pe cum pe la alte oraşe marĭ, aşa şi în Peking, esistă o mulţime de ómenĭ fără căpătâiŭ. Acéstă parte a omenimeĭ, fiind vorbă de Chinezĭ, se chiamă boxerĭ. Aşa i-aŭ poreclit Anglezii, căcĭ fiind fórte sĕracĭ, neavênd altă armă, se bat cu pumniĭ.

Aceştia la început aŭ format societăţi secrete, carĭ de multe orĭ aveaŭ scopul de a apĕra societatea de tâlharĭ. Dar când în fruntea acestor societăţi, tare lăţite în China, ajunge câte un om ambiţios, atuncĭ societăţile schimbându-şi devisa de la început, încep persecuţiunĭ în contra Europenilor, carĭ apoĭ degenerézĕ în măceluri cumplite.

În ultimele zile eĭ aŭ asasinat aprópe de Peking, treĭ familiĭ creştine de Chinezĭ, aŭ atăcat coloniile de Belgianĭ, aŭ nimicit gara de la Feng-Tai, aŭ ars vagóne pline cu marfă, şi aŭ mai făcut multe alte stricăciunĭ.

Guvernul chinez faţă de aceste turburărĭ e cu totul neputincios. Ba din unele fapte s'ar puté deduce mai mult. Boxeriĭ sînt puşĭ la cale şi sînt ajutaţi din partea mandarinilor, carĭ sînt pe partea regineĭ regente. De unde s'ar puté deduce, că însaşi regina este aceea, carea de şi de parte, dar totuşi suflă în focul ce l'aŭ aprins Boxeriĭ în contra Europenilor şi care s'a dovedit mai pe sus de tóte în distrugerea căilor ferate. Conclusia acésta e cu atât mai legitimă, cu cât se scie, că regina regentă uresce din adâncul inimeĭ tot ce e europén' Pentru acésta a făcut ea revoluţie în palat, în urma căreia a picat de pe tron însuşi fiul eĭ.

Spre aşĭ apăra suditiĭ puterile aŭ trimis câte o naie de rĕsboiŭ. Aşa se telegrafézĕ din Taku, că în portul de acolo aŭ sosit câte un vas de rĕsboiŭ englez, francez, italian şi germân.

Transvaal. Sórtea răsboiului încă nu e decisă definitiv, dar cu tóte acestea despre sórtea finală a bătăilor ce dăinuesc acum de 8 luni de zile nu mai încape îndoiélă. Anglezii după întrarea lor în Transvaal s'aŭ apucat de asediarea celuĭ mai însemnat oraş din Africa sudică, a Iohannesburgului, pe care l'aŭ şi ocupat fără multe sforţărĭ, căcĭ Burii s'aŭ retras. Prin ocuparea acestuia, Anglezii pe lângă aceea că aŭ ajuns în posesiunea celor mai avute băĭ în aur din provincia Witwaterrand, aŭ avut şi un însemnat avantagiŭ politic, fiind Iohannesburgul centrul comerciului din întrégă Africa de sud.

Băile de aur de la Iohannesburg, graţie întrepunerii lui Krûger şi Botha, aŭ fost mântuite de destrucţiunea, carea o decretaseră asupra lor secretariul de stat Reitz şi populaţia bură din oraş şi jur.

Fiind vorbă de Iohannesburg nu va fi fără folos pentru cetitoriĭ nostri, să-ĭ facem pe scurt istoria. Oraşul s'a fundat în 30 Septembre 1886, dar cu tóte acestea în 1896 numĕra la 102 miĭ de locuitorĭ, dintre carĭ 50 miĭ aparţineaŭ rasseĭ caucaziane. Înainte de erumperea răsboiului numĕrul locuitorilor se urca la 120 miĭ. Faţa oraşului era îngiezĕ, căcĭ cu puţin întreceaŭ numĕrul de 10 miĭ aceia dintre albĭ, carĭ se ţineaŭ de Burĭ. O mulţime de biserici împodobiaŭ oraşul, pentru tóte confesiunile, la carĭ se mai adaugeaŭ teatrele în numĕr de 6 şi alte edifiicĭ pompóse. Avea şi grădină

---

tuturor, pentru pacea popórĕlor. Apoĭ rosti cu vóce clară, şi puternică „Sit nomen Domini benedictum!“ Din patru zecĭ de miĭ de pepturĭ rĕsună rĕspunsul „Ex hoc nunc et usque in saeculum.“ Şi mulţimea căduu în genunchĭ, ér Sfinţia Sa întors spre mulţime, cu privirea ridicată la ceriŭ, cu faţa înseninată de aureola nemuririĭ, rosti binecuvîntarea: „Benedicat vos omnipotens Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus.“ — Am privit în jur de mine. N'am vĕdut ochĭ uscaţi. Nu voiŭ uita în vecĭ acest moment. — A urmat apoĭ primirea episcopilor şi a capilor de peregrinaj. Apoĭ s'a întors Sfinţia Sa în scaunul sĕŭ, purtat de patru servitorĭ. Şi să reînoiră scenele de la întrare, şi când Sfinţia Sa cu braţele întinse spre mulţime în sĕmn de îmbrăţişare, rostia în continu cuvintele „Addio, addio carĭ!“ era să se strice cordonul şi era pe aci, ca peregrinii în estasul lor să mérgă spre Sfinţia Sa ca să se atingă măcar de tivitura hainelor sale.

Ne-am împrăştiat pe rînd. Sgomotul a încetat. O adîncă emoţiune să făcuse stăpână peste inimile tuturor.

Eŭ din întîmplare ajunsesem a sta lângă ambasadorul rusesc de lângă Quirinal. Mi la arĕtat un cunoscut din Viena. Firesce, că am petrecut cu atenţiune ţinuta şi fisionomia lui. Voiam să-ĭ cetesc din faţă, ce să petrece într'însul. Am vĕdut că e emoţionat peste mĕsură, am vĕdut cum s'a pus în genunchĭ alăturea cu noĭ, am vĕdut cum şi-a făcut cruce la binecuvîntarea Sfinţieĭ Sale, şi am vĕdut cum şi-a şters dóuĕ lacrimĭ din ochĭ. — Ce va fi gândit, ce va fi simţit, nu sciŭ, Dumnezeŭ scie. Cred însă, că gândurile dînsului nu vor fi fost nefavorabile unităţiĭ catolice.

Étă ce impresiunĭ primesce, cel ce vine la Roma în acest an. Şi ca să-şi pótă forma cetitoriĭ o idee despre mulţimea peregrinilor voiŭ spune, că după datele ce le-am câştigat de la comisiunea internaţională pentru primirea peregrinilor, până la finea lui Aprile aŭ sosit cu totul 122 peregrinaje în grupurĭ, ér numĕrul persónelor a fost de 113 miĭ. Dacă adaugem la aceştia peregriniĭ veniţi singuratic, apoĭ ceĭ din luna Maiŭ, sigur că numĕrul să va urca la 150 000.

În zilele aceste aŭ sosit 650 peregrinĭ germânĭ din archidiecesa Köln, 2000 spanioli conduşi de 2 cardinalĭ şi 9 episcopĭ, 1200 germânĭ din Westfalia, 20,000 francezĭ din deosebite diecese, 70 peregrinĭ din diecesa Spalato din Dalmaţia, apoĭ deosebite diecese ale Italieĭ. Francezii aŭ venit în numĕr aşa de mare, pentru ca să asiste la ceremonia canonisării sfîntului Iean-Baptiste de la Salle, fundatorul congregaţiuneĭ şcolilor creştine, care şi el a fost francez.

Despre ceremonia acésta voiŭ vorbi de altă dată mai pe larg, după ce am ajuns în fericita posiţiune de a primi un bilet de întrare şi încă în loc de frunte.

Acum să împodobesce biserica Sfîntului Petru. Preparativele arată, că va fi o sĕrbătóre estraordinară.

Şi ca să termin cu ceea ce am început, a nume cu aceea, că Roma s'a modernisat, voiŭ spune, că la decoraţiunea basilicieĭ Sfîntului Petru, pentru a ridica efectul iluminaţiuneĭ, să va folosi şi lumina electrică. A nume la altarul din fund, numit altarul catedreĭ, gloria din jurul icóneĭ S. Treimĭ, făcute pe sticlă într'o feréstră rotundă, va fi tótă luminată cu lampe electrice de colorĭ deosebite şi cu reflectorĭ electricĭ. Am vĕdut luminarea de probă: a fost ceva feeric.

Étă dar, că luminile de cĕră să înlocuiesc cu lumina electrică. Cine ar fi crezut să ajungem la atât?

Aşa e făcută biserica catolică. Ea tóte invenţiunile geniului omenesc le scie pune în serviţiul religiuneĭ.

Şi mai sînt de aceia, carĭ o acusă cu obscurantism?

V.

zoologică, în care era representată întrégă fauna Africeĭ de sud. Clima e sănătósă, dar Europeniĭ imigraţi totuşĭ sufer din causa schimbărilor repetine ale atmosferei.

După ocuparea Iohannesburgului, Roberts şi-a luat drumul spre Pretoria, capitala Transvaalului. Fiind că Burii prevedeaŭ, că nu pot resista mult timp în contra ataculuĭ, din causa, că Pretoria e încunjurată numaĭ de nisce coline maĭ micĭ, după un consiliŭ de răsboiŭ, la care a fară de Krüger şi Botha aŭ luat parte toţi generaliĭ, aŭ părăsit oraşul şi s'aŭ retras la munţi, de unde voesc eĭ să neliniştéscă armata angleză.

Înainte de ocuparea capitaleĭ Roberts a fost trimis o solie la Botha cu misiunea ca generalissimul Burilor să predea oraşul. Botha însе ĭ-a respuns, că armistiţiŭ voesce, dar de predare nu vre să scie. Dar fiind că la acésta nu s'a învoit Roberts, Botha ĭ-a trimis vorbă, că el părăsesce oraşul împreună cu întrégă armata, rugând pe Roberts, ca să nu maltracteze muerile şi pe ceĭ neputincioşĭ.

Corespondinţe.

Din diecesa de Gherla.

M. St. Dle Redactor!

Scuză, că în vreme ce Dta lucri pentru ca să unescĭ inimile tuturor Românilor gr. cat. de pretutindenea, şi să-l întăriscĭ în dragostea limbeĭ şi legiĭ, aşa de scumpe sufletelor nóstre, eu . . . suferind şi acum, de o îndelungată vreme, bătrân cum sînt, ţin să fac o notă discordantă.

Nu e vorbă de mine, timpul meŭ a trecut. E vorbă de doĭ membriĭ tineri încă a clerului diecesei atât de espuse a Gherleĭ, — carĭ nu bagă în samă primejdia ce mereŭ ne ameninţă, ci se grăbesc aşĭ arăta sciinţa lor scriind câte de tóte în limba magiară.

E mare diecesa nóstră şi de multe părţi şi în multe chipurĭ e atăcată, avem însе şi preoţi destul de destoinicĭ, carĭ o sciŭ apăra. Avem preoţi, carĭ scriŭ şi muncesc chiar şi pe teren literar. Scriŭ însе în limba mameĭ lor, ca să dovedéscă că preoţi românĭ sînt şi pentru credincioşiĭ lor românĭ lucră.

Ast fel de porniriĭ nu maĭ îmbucura ne pot şi eu mândrie umplu inimile nóstre.

Durere, că chiar în acela-şĭ timp, alţiĭ îşĭ trec timpul făcênd literatură . . . . . ungurésca.

De ce acésta?

Ca să arete óre creşterea patriotică de care s'aŭ împărtăşit? Saŭ, ca să-şĭ adune merite pentru timpurĭ maĭ bune?

Altă alternativă nu sciŭ.

Ca să nu se crédă, că vorbesc numaĭ aşa, étă vĕ alătur aci dóuĕ ziare magiare. Articliĭ semnaţi cu cerusă vînétă sînt scrişĭ de preoţi românĭ din diecesa nóstră. Unul e şi subscris . . . . . ér sub pseudominul cel alalt, care arată numele parochieĭ sale, se ascunde preotul . . . . (numele nu le publicăm de data asta Red.)

Vedeţi aceştĭ preoţi, în loc de a lucra în limba poporuluĭ, din a căruĭ prinóse şi prescurĭ se hrănesc, nu se ruşinéză a şi scrie ungurésce şi numele numaĭ ca să pară maĭ patrioticĭ.

Şi aţi băgat de samă ce îĭ scrie redacţia foiĭ unuia din eĭ? „A magyar nyelv és a humor iránti érzéke remélhetőleg az *iskolájában is szép nyomokat hagy maga után.*“

Trist, fórte trist, când preoţi românĭ daŭ ocasie redactorilor ziarelor magiare să esprime ast fel de dorinţe! Şi e şi maĭ trist că sentimentul lor e atât de mult tocit, în cât continuă şi maĭ de parte a lucra pe acéstă cale!

Heĭ, nu ar fi trebuit să sistaţi „Calendariul Uniriĭ“, fórte bun era eĭ pentru toţi *) şi câţi n'aŭ făcut întrebare după el, am observat şi esperiat însu-mĭ! În lipsa luĭ apoĭ, în casele şi familiile preoţilor nostri aŭ întrat . . . tot de celea magiare. Şi cu timpul vor începe ziarele magiare a ocupa chiar locul foilor române.

Omnia jam fient, fierique posse negabam!

Dumnezeŭ cu noĭ! numaĭ singur El ne maĭ ajută şi scapă!

Bătrânul.

Declaraţiune de aderinţă.

Subscrişiĭ, primim întru tóte ideile mărete din protocolul conferinţeĭ din Şişeşcĭ, publicat în Nriĭ 19 şi 20 a preţuiteĭ nóstre „Unirea“. Declarăm: că vom da tot concursul nostru pentru rĕuşita cât maĭ strălucită a serbărilor proiectate. Să se ştie în aceste vremurĭ triste de necredinţă şi indiferentism, că Româniĭ sînt un popor religios şi moral după zisa poetului: *„Legea, limba vorbe sfinte la străbunĭ erau.*

Preamărit să fie în veci dulcele nostru Răscumpărător Isus Christos!

Preamărit să fie în vecĭ, momentul fericit când ne-am reunit cu mama nóstră Roma!

Baiamare 22 Maiŭ 1900.

Constantin Puşcaşiŭ înv. vpreşedintele reuniuniĭ fili Someş, *Alesandru Pop, Ioan Tatar, Romulus Avram* iurist. *Ioan Radeş* comptabil, *Ioan Marcu, Nicolae Ciolte* înv., *Vasiliŭ Achim, Nuţ Crişan, Alesandru Geţiu, Aureliŭ Popa, Ioan Bretan, Petru Nagy.*

Propaganda catolică.

Bucuresci 1 Iuniŭ n. 1900.

Ĭubite Dle Redactor!

De o vreme încóce ziarele nóstre, maĭ ales cele fără de Dumnezeŭ, ér încep a alarma pe cetitoriĭ lor cu propaganda catolică. Se pricepe fórte bine, că nu de dragul ortodoxismuluĭ sbiară aşa de tare, cât maĭ mult spre aşĭ mări tirajul, publicând sciriĭ de sensaţie. De aceea nicĭ, că aşĭ fi crezut de trebuinţă să vĕ scriŭ, de nu cum va acelaşĭ lucru îl vedeam tipărit şi în nrl 4 din „Şcóla şi Biserica“, revistă destul de seriósă şi care tractéză cu băgare de seamă şi pricepere multe cestiuni.

Dacă îmĭ daţi voe voiŭ cerca să schiţez pentru cetitoriĭ foiĭ „Unirea“ în ce stă propaganda catolică.

*) Recunóscem, că am sistat apariţia Calendariului, dar am făcut'o impinşi de deficitul colosal ce l'am avut şi avem cu fóia 20000 cor. abonamente restante, multe din cel dintâiŭ anĭ, nu îndémnă de loc la jertfe nóuĕ. Dar, vom reeda din noŭ Calendariul dacă vom vedea cât de cât sprijin din partea abonenţilor. Noĭ sperăm . . . nădăjduim că n'ar fi în zădar!

În şedinţa senatuluĭ român, ţinută la 31 Martie v. venind în discuţie reforma legiĭ de instrucţie, Episcopul de Râmnic luând cuvîntul, a ţinut un lung discurs, în care între altele face băgător de samă pe ministrul instrucţiĭ asupra primejdiĭ propagandeĭ catolice. „Este un sistem dlor, ce să urmăresce cu multă dibăcie şi stăruinţă, în scopul de a înstrăina încetul cu încetul pe fiĭ şi maĭ ales pe ficeie bisericeĭ nóstre de religiunea lor strămoşéscă“, a spus Preasfinţitul.

În pensionatele străine şi şcolile private nu se predă de loc religia ortodoxă! Şi „un numaĭ, că nu se predă învĕţămîntul religios ortodox copiilor ortodoxĭ, dar se caută chiar a face proseliţi“. Şi continuând vorbitorul spune, cum copiĭ apoĭ „se răcesc de credinţa părinţilor, încetéză de a maĭ merge la biserica lor strămoşéscă şi trec în urmă la confesiunea şcoliĭ unde şĭ-a făcut educaţia“. Şi spre ilustrare Preasf. aduce şi câte va pilde, comunicate de persóne amice. În Iaşĭ „am primit informaţiuni positive, că în adevĕr aŭ fost câte va trecerĭ de la biserica nóstră ortodoxă la confesiunea romano-catolică . . . . La Botoşanĭ maĭ tóte persónele din societatea înaltă sînt catolice, maĭ toţi Miclescĭ, Comanescĭ şi maĭ mulţi alţiĭ s'aŭ catolicit.“ De aceea crede vorbitorul, că dl ministru al cultelor ar face bine să ĭeie „măsurile necesarĭ pentru organisarea învĕţămîntuluĭ religios ortodox, în pensionatele străine din ţară“.

După cum vedeţi Preasfint. Mironescu e fórte îngrijat de propaganda acésta. „Biserica şi Şcóla“ constată, că „pentru prima óră se ridică în parlament vocea unuĭ Archireŭ în o aşa de delicată dar importantă cestiune naţională . . . semn, că episcopatul începe aşĭ cunósce rolul seu aşa de important.

Dl. Tache Ionescu ministr. finanţelor a răspuns încă în aceeaşĭ şedinţă îngrijoratuluĭ archiereŭ. Pe cât de mult ţiné Preasf. Sa să presinte de primejdiósă propaganda acesta pe atât de mult o reduce dl ministru, declarându-o de o simplă „gogoriţă.“ „Rog lumea să se liniştéscă. Nu e în România absolut nicĭ un curent de trecere de la ordodoxism la catolicism.“ Din potrivă, dsa arată chiar contrarul: 600:20. cel mult.

Dl Ionescu îşĭ aduce aminte şi de Dvóstre şi arată că cu tótă propaganda catolică ce s'a făcut în Ungaria . . . „chiar treimea (? Red. U.) care a trecut la Unire şi-a păstrat intact ritul şi de fapt legătura sa cu ortodoxiĭ. Aşa de intimă a rĕmas legătura, — continuă Dsa — încât voĭos merg uniĭ în bisericile celor alalţi. Dacă prin urmare în Transilvania nu póte fi vorba de conversiuni şi de temerĭ de propagandă, dar în ţară la noĭ!“ esclamă dl ministru cu gândul de a vărsa mângăiere şi a aduce linisce în sufletele d-lor senatorĭ ortodoxĭ.

Şi terminând în a răspunde la acésta cestiune ridicată de Episcopul Rîmniculuĭ, dl ministru cu multă finéţă împarte un bobîrnac graţios Episcopatuluĭ ortodox: „Un singur lucru aşĭ vrea să ĭésă bun de acĭ, — şi să mĕ ĭerte P. S. Sa dacă în calitate de laic, dar laic, care am fost pe la ministerul cultelor, îĭ voiŭ da un sfat — aşĭ dori cu acéstă ocasiune, ca propaganda catolică de care ne-a vorbit să fie un stimulent pentru propagandă maĭ mare din partea PP. SS. Lor.“ Şi senatul spune „Monitorul oficial“ a aplaudat.

Ăsta este dar Dle Redactor statul cestiunii.

„Şcóla şi Biserica“, care se simte îndemnată a scrie un prim articlu asupra acesteĭ cestiunĭ, spune, că dl ministru a fost înşelat în aprecierĭ şi ca să o dovedéscă acésta face următórele conotatărĭ:

„Maĭ întâiŭ nu este de loc mic succesul ce l'aŭ avut catoliciĭ între Româniĭ din Transilvania, de óre ce azĭ aprópe un milion şi jumătate suflete gravitéză cătră Roma şi sunt maĭ mult papistaşĭ de cât ortodoxĭ. Cea maĭ nóuă ispravă a scaunuluĭ papal este încercarea de a răpi Autonomia bisericeĭ române din Transilvania, (?! Red. U.) lăsând posibilitatea ca pe scaunul Mitropolieĭ din Blaş şi pe scaunul episcopiilor române unite să vină episcopĭ de alt neam. Nădăjduim, că până la fine biserica rommână unită va scăpa şi de acéstă nóuă năpaste. La cas contrar nu vedem pentru fraţiĭ nostri, de cât a se reîntórce érăşĭ în sinul bisericiĭ ortodoxe fiind siguri că vor găsi braţele deschise şi inimĭ de frate.“ (Merçi! Red. U.)

Eŭ nu cred, că maĭ e de trebuinţă a reflecta ceva la şirele acestea.

Dl ministru greşeşce în spusele sale, ér scriitorul din „Şcóla şi Biserica“ debitéză „cele maĭ prima gogorişe“, cum s'ar zice în limbajul nostru.

Costatăm atâta, şi mergem maĭ departe.

Tot aşa de „înşelat“ a fost dl ministru şi când a spus de conversiunile de la catolicism. Datele căḑute în mânile D-sale „sînt cu totul necomplete . . . . În fapt numĕrul celor convertiţi la catolicism este cu mult maĭ mare de cât se arată.“ şi ceea ce e şi maĭ grozav, e că diferinţa între uniĭ şi alţiĭ între ceĭ viniţi la ortodoxie şi între ceĭ trecuţi la catolicism este neasĕmĕnat maĭ mare.

(Va urma.)

NOUTĂŢĬ.

Aniversare. Maestatea Sa Împĕratul — Rege Francisc Iosif împlinesce la 18 Aug. n. 70. anĭ. Cu ocasiunea acésta se vor face, marĭ serbărĭ în onórea domnitoruluĭ.

Din archidiecesă. On. *Ioan Pantea,* paroch în Rîciŭ, protop. Pogăceleĭ aŭ fost numit viceprotopop onorariŭ. — Teol. abs. *Iacob Popa* a fost numit practicant la oficiul archid.

Distincţiune. Dl *Aron Densuşian,* prof. la universitatea din Iaşi şi dl *Dr Emil Puşcariŭ* secret. gener. al minist. de instrucţie, aŭ fost decoraţi cu „Coróna Românieĭ“ în gradul de ofiţer; ér dl *Dr Emil Pop,* sef de secţie la inst. bacteriologic, a primit acelaşĭ ord. în gradul de cavaler. Sincere felicitărĭ!

Şcirĭ personale. La esamenele de capacitate, carĭ s'aŭ terminat zilele acestea în Bucurescĭ aŭ reuşit următoriĭ ardeleni: *Niculae Mazere,* prof. la Curtea de Argeş, *Cornel Guşailă,* prof. la Brăila, şi *Alesandru Densuşian,* prof. la Galaţi. La aceste esamene, pe carĭ după nóua lege de instrucţie, trĕbuia să le depună profesoriĭ de geografie, s'aŭ înscris 64 candidaţi, din carĭ n'aŭ reuşit de cât 24. — Felicitărĭ bravilor nostri compatrioţi!

Proces de presă. Editorul „Bunuluĭ Econom“ dl I. Mihaiŭ a fost citat pe Sâmbăta trecută la tribunalul din Deva, din causă că a lăsat să se publice între noutăţile zileĭ dóuĕ notiţe de cuprins politic. Aceste notiţe sînt: Proces politic la Baia de Criş şi Curtea cu juraţi la Deva.

Directorul fundaţiuneĭ Şuluţane şi-a început şedinţele azĭ înainte de amézĭ sub presidiul Mitropolituluĭ. A fără de capitularişti aŭ luat parte Ill. Dnĭ *George Pop,* direct. de finanţe în Nyiregyháza, *Iuliŭ Bardoşi,* insp. scol. pens., *Iosif Pop, Ioan Mezei, Ales. Onacĭ* şi *Andreiŭ Frâncu,* juḑi de curie în Budapesta, *Leontin Pop,* jude de tablă pens., *Vasile Hossu,* jude de tablă în Cluş, *Bas. P. Hărşan,* adv. Sibiŭ. *Dr Ales. Pop,* medic arch. Blaş. *Dr Izid. Marcu* secr. mitrop. ca notar şi adv. arch. *Dr Iuliŭ Maniŭ.* Dintre membriĭ Senatuluĭ aŭ sosit Dnĭ: *Patriciŭ Barbu,* adv. în Reghin, *Ioan Simionaş* preş. sedr. orf. Deva. Şedinţele se continuă.

La Sinaia. Curtea regală română, stabilită acum la Sinaia, va fi visitată de archiducele Iosif, care în calitate de general al honvezilor va inspecţiona garnisónele din Transilvania.

La Sarmisegetuza. Sâmbătă în 9. crt, societatea istorică din Bucurescĭ, va face o escursiune la vestita capitală a Daciei, la Grădiştea de azĭ. Conducĕtorul acesteĭ escursiunĭ va fi dl Grig. Tocilescu, prof. la univers. din Bucurescĭ.

Escursiune scĭinţifică. O altă escursiune, scriŭ ziarele de din colo, a făcut dl prof. Mator cu elevĭi şcóleĭ centrale de agricultură de la Ferestrăŭ. Escursioniştiĭ aŭ visitat moşia conteluĭ Nakó, de la Sân-Nicolaul-mare, una din tre cele maĭ frumóse moşiĭ din Bănat. —

Liga culturală. În sĕrbătorile Rusaliloru Liga pentru unitatea culturală a Românilor cu sediul în Bucurescĭ, îşĭ va ţiné congresul anual. În tóte părţile ţĕrii se fac acum alegerile delegaţilor pentru acest congres. Din viul interes ce se manifestă faţă de Ligă se spera o conlucrare solidară spre ajungerea scopurilor mărete ale eĭ. Secţia Bucurescĭ a ales 29 delegaţi între carĭ persóne marcante şi de înaltă posiţie.

Mare nenorocire s'a întîmplat zilele trecute în Budapesta. Mult public năvălind spre un tramvaiŭ electric, a lovit cheia curentuluĭ electric, care a făcut de tramvaiul a plecat fără conducător. La o cotitură a deraiat şi s'a rĕsturnat. Cu acest prilej a omorît 13 şi a rănit grav 9 persóne.

Esamenul de maturitate la gimnasiul nostru s'a ţinut în 1. şi 2 Iunie n. Din partea Consistoriuluĭ a fost trimis comisar Rsmul *Dr Vasile Hossu,* din partea statuluĭ prof. de univers. Magn. D. *Dr Kuncz Elek,* direct. suprem. Succesul esamenuluĭ a fost fórte bun. Din 16 elevĭ ordinarĭ aĭ cl. VIII şi 2. din an. tr. aŭ eşit: cu *eminenţă* 3. *Ioan Hossu, Oct. Florea, Ioan Agîrbicean,* cu *bine* 7. *Ioan Cristian, Emil Degan, Ioan Dicu, Eug. Groze, Nic. Platon, Victor Precup* şi *Eug. Rus,* — cu *suficient: Iul. Aldica, Ioan Bătăcuĭ, Ilie Ghindriş, Iuliu Greinian, Vas. Nistor, Zozim Nuţu, Oct. Popa* şi *Victor Tufan.* La repeţirea esamenuluĭ n'aŭ fost relegat *nicĭ unul.*

Piesă românéscă în „Népszinház“ din Pesta. La 17 c. se va juca în teatrul poporal din Pesta, piesa *„O lecţie“* de Radu Rosetti. Traducerea în ungurésce e făcută de prof. Dr George Alexiciu. După cum se scie directorul de la „Népszinház“ e cunoscutul actor magiar Solymosi Elek. Nu ne îndoim, că piesa va fi bine jucată şi credem, că ar fi potrivit, ca colonia română din capitala ţĕrii să arete tot interesul faţă cu acéstă representaţiune. Căcĭ la tot casul e ceva îmbucurător, că pe scenele teatrelor magiare vine rîndul şi câte uneĭ piese bune, nu tot „Nunta din Vălenĭ“ şi alte de felul acesta, în care românii sînt batjocoriţi. Cum ni-se scrie din Pesta, la acéstă representaţie vor lua parte şi maĭ mulţi óspeţi din România.

Avis. *Poporul* institut de credit şi economiĭ, societate pe acţiĭ în Lugoş şi-a început activitatea în 1 Iuniŭ a. crt. Institutul să ocupă cu tot feliul de afacerĭ de bancă. După depunerĭ făcute de cătră particularĭ institutul solvesce 5%, ér după depuneri de ale fondurilor bisericeşcĭ, şcolastice şi de binefacere $5^1/_2$—6%. Deslușirile de lipsă să daŭ în localitatea institutuluĭ — strada Caranşebeşuluĭ, casa Sztaroszcsik — tótă ziua de la órele 9—12 a. m.

Programul examenelor de la şcóla de fetiţe. I. *Joĭ* în 21 Iunie: 8—10 cl. I—II. din tóte obiectele; 10—12 cl. III—IV. din tóte obiectele; 3—6 cl. V—VI. din tóte obiectele. II. *Vinerĭ* în 22 Iunie: 8—12 cl. VII. Religia, Româna. Magiara. Matematică şi Geografia; 3—6 cl. VIII. Religia, Româna, Magiara, Istoria naturală şi Fisică. III. *Sâmbătă* în 23 Iunie: La órele 8 a. m. conversare în limba magiară şi germână; La órele 4—5 d. p. Musica vocală şi instrumentală. IV. Lucrurile de mână vor fi espuse în tot decursul esamenelor. V. *Duminecă* în 24 Iunie va fi Te Deum, cetirea clasificaţiunilor, împărţirea testimonielor şi premiilor.

Cărţi de premiĭ. De la dl Ioan Pop Reteganul din Retteg se pot procura cele maĭ potrivite premiĭ pentru şcolarĭ, adecă broşurele I. şi II. din scrierea luĭ *„Novele şi Schiţe“.* Ambele la olaltă costă numaĭ 1 cor. 20 fil., şi conţin 7 povestirĭ alese şi moralisătóre.

Concurse la parochiĭ. Cu terminul de 17 Iuniŭ n. se escrie concurs pentru parochia *Şarmaş,* protop. Giurgeŭ. Beneficiĭ: casă, cu treĭ chiliĭ, culină şi cămară. Staule pentru 12 vite. Şură şi şopru. Culină de vară. Grădină. Porţiune canonică 5 jugh. Lectical de la 354 familiĭ câte 2 cor. ér de la 40 câte 1 cor. apoĭ o zi de lucru. Stolariele îndatinate. — Cu terminul de 30 Iuniŭ n. se escrie concurs la parochia *Jara inf.* protop. Indol. Beneficiĭ: casă cu dónĕ încăperĭ, celariŭ, grajd pentru 8 vite şi şură. 25 jugh. 200□° porţiune canonică. Lectical de la 110 fumurĭ o metretă cucuruz şi o zi de lucru. Stolariele îndatinate. — Cu acela-şĭ termin s'a escris concurs şi pentru parochia *Cerghidul mare,* protop. Ernot. Beneficiĭ: casă, grajd, şură, curte şi grădină. 10 jugh. 1149□° porţiune canonică arătoriŭ, 6 jugh. 1094□° fînaţ; De la 40 familiĭ câte o zi de lucru. Stolariile îndatinate.

Petreceri. Reuniunea sodalilor români din Sibiŭ aranjéză Duminecă la 10 Iuniŭ n. o convenire socială împreunată cu cântărĭ şi joc. O parte din venitul curat e destinată fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români din Sibiŭ. — La 11 Iuniŭ n. Reuniunea Pompierilor voluntarĭ din Blaş aranjéză îndatinata petrecere de vară în grădina Comşa din Veza, eventual în otelul Univers din Blaş. — Tinerimea şcolară de la gimnasiul superior gr. cat. din loc, îşĭ va ţiné „Maialul“ Marţĭ în 12 Iuniŭ st. n. cu următorul program: Diminéţa la órele 7 în frunte cu musica se va face escursiune în pădurea „Nişca“; ér séra la 8 să începe dansul în sala de gimnastică a gimnasiuluĭ. Învitărĭ speciali nu să fac. Preţul întrărĭ: de persónă 1 corónă. Venitul curat e destinat pentru biblioteca tinerimeĭ. *Comitetul aranjator.*

Necrolog. † *Ioan Vajda-Voevod sen. de Gârboŭ,* mare proprietar şi virilist al comitatuluĭ Solnoc-Doboca a repausat în 1 a l. c. st. n. după lungĭ şi grele suferinţe în etate de 63 anĭ.

Peste câteva zile un noŭ trist anunţ ne vestesce durerósa scire despre mórtea bunuluĭ român *Dionisiu Vajda-Voevod de Gârboŭ,* mare proprietar, virilist al comitatuluĭ Solnoc-Dobâca, membru în comitetul partiduluĭ naţional, membru pe viaţă al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura română,“ preşedinte al direcţiuniĭ institutuluĭ de credit şi economiĭ „Someşana,“ etc. a repausat după lungĭ şi grele suferinţe, la 4 Iunie n. în etate de 61 anĭ. Trimitem familiĭ repausaţilor cele maĭ sincere condolenţe.

† *Alesandru Comanescu* jude de tabla in pens. a repausat în Cluş la 5 Iuniŭ 1900 la 2 óre a. m. după o suferinţă îndelungată în al 58-lea an al vieţiĭ si 21 an al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

III.

Tinerețea sfîntuluĭ Augustin — Crisa vieții luĭ — Patimile luĭ — Patriciŭ catecumen.

367—370.

„Voĭ să reamintesc păcatele trecutuluĭ și corupțiunea sufletuluĭ meŭ; nu pentru ca să le iubesc, ci ca să te iubesc pe Tine, Dumnezeul meŭ! Căcĭ acum te iubesc, o Dómne, și mișcat de acéstă iubire, cu durere și amărăciune îmĭ aduc a minte, de căile rătăcite ale tinereții mele, ca în acéstă tristă amintire, Tu să-mĭ îndestulescĭ sufletul, cu o dulcéță adevărată, fericită și sigură!“ [1])

Cu aceste umilite și clasice cuvinte începe Augustin a-și descrie trezirea patimilor, stăpânirea lor îngrozitóre, care începuse pe ascuns la a. 368 în *Madaura,* și se arĕta pe față cu doĭ anĭ maĭ târziŭ, la 370—371 în *Tagasta,* ér la 372 se sfârși în *Cartagena,* a nume cu o sclăvie dejositóre de 15 anĭ.

De vrem să scim ce durerĭ torturézĕ câte o dată inima de mamă, să ascultăm érăși cum povestesce Augustin cu oratoria sa începutul, desvoltarea și urmările triste ale acesteĭ crise sufletescĭ.

Augustin era ca de 13—14 anĭ, când venise maĭ întâiŭ în Madaura, pe la a. 367. Nu se scie óre aicĭ a dat primele semne de geniŭ, saŭ dóră în Tagasta; dar sfârșind studiile elementarĭ și cunoscênd isvórele oratorieĭ și ale poesieĭ clasice, sufletul luĭ a trecut prin schimbărĭ gradate. Își perdu răcéla față de studiŭ; cetea pe *Virgil, Homer, Cicero* și *Ovid* și în cetire începu a-ĭ se desvolta geniul. Maĭ ales Virgil a făcut asupra luĭ o impresie de minune, așa în cât povestirile luĭ despre durerile *Didoneĭ,* nu le putea ceti fără lacrimĭ. Dacă îl opreaŭ de la cetirea acesteĭ cărțĭ, pentru sensibilitatea luĭ, plângea, ér dacă la rugările luĭ îĭ permiteaŭ să cetéscă — plângea și maĭ mult. [2]) Sufletul luĭ blând și simțitoriŭ nu se puté despărți de Virgil.

Se pare că Homer nu-ĭ prea plăcea. „Acest povestitoriŭ dulce — zice el — în copilărie îmĭ era amar.“ Nu că dóră Augustin cu spiritul sĕŭ cel mare, n'ar fi observat diferința dintre Virgil și Homer; nu că dóră n'ar fi simțit cu cât e maĭ mare, maĭ natural și maĭ sublim cest din urmă, și că ce inspirățiune și avênt înalt posĕde în tablourile, ce compun opera luĭ, — dar, pe cum însuși ni-o spune, greutatea limbeĭ grecescĭ, îĭ amăria dulcéța povestirilor plăcute, și nu îl lăsa se guste, după cum ar fi voit el, creațiunile îngenióse ale celuĭ maĭ mare poet. [3])

Se póte că sentimentalismul luĭ Virgil nu era așa de adênc, ca al luĭ Homer, dar îĭ plăcea maĭ mult pentru espresiunile luĭ maĭ moderne; orĭ cum, atât în tinerețe cât și maĭ târziŭ Virgil ĭ-a fost favoritul. Pe lângă aceea cetea cu maĭ multă saŭ maĭ puțină plăcere, și pe Terențiŭ, Plant, Ovidiŭ; toțĭ aceștia cu parfumurile îmbĕtătóre ale poesieĭ lor îĭ deschideaŭ sufletul înaintea unor icóne frumóse, ce e drept dar tot o dată și pline de pericole; pentru că, durere, în aceste cupe de aur, nu în puține locurĭ, se află și venin.

Pentru desvoltarea talentuluĭ tinerimiĭ, nu o dată li-se dedea ca tema să traducă în prosa cuvintele înfocate ale Iunoneĭ luĭ Virgil orĭ oftările dureróse ale Didoneĭ luĭ. Cununa o câștiga acela, care scia descrie maĭ viŭ flacăra mâncĭ saŭ plângerile și pasiunile acestor persóne imaginare, acela, care le puté da maĭ multă viéță în colorile cele maĭ viĭ și maĭ naturale și care-și înfrumsețа puterea judecățiĭ și a ideilor și cu o limbă maĭ frumósă.

Învingerea era a luĭ Augustin; acésta se manifesta prin aplausele conșcolarilor și laudele profesorilor sĕĭ. Dar tocmaĭ acestea aŭ fost ruina inocințiĭ sale. Ațițat prin aplause și dornic de a descrie cât maĭ bine pasiunile acestea pĕcătóse, el se nisuia a le și *simți;* și fiind că pasiunile dormitaŭ încă în adâncul inimeĭ sale, el nu se mulțămi cu cetirea singuraticilor poețĭ, carĭ aŭ descris maĭ colorat pasiunile acestea, ci începu a umbla și pe la teatre, ca așa apoĭ să pótă vedé interpretate cu cuvîntul și cu gestul scenele esplicate de cătră profesorĭĭ sĕĭ.

Negreșit, creștinismul în decurs de nóuĕ spre zece vécurĭ a maĭ poleit aceste icóne, și totuși câtă grige și precauțiune e recere și astăzĭ pentru a scuti inimile nevinovate de înrîurirea lor!? D'apoĭ atunci, când nu esistaŭ edițiunĭ emendate, nicĭ profesorĭ creștinĭ, și când teatrele se nisuiaŭ a însufla viéță în scenele propuse de profesorĭ în școlă.

Creștinătatea de abia părăsise catacumbele, încă nu avuse timp să curățéscă cărțile și școlile, și așa crescerea tinerimeĭ se continua într'un mod păgân ca și până aci. Toțĭ se plângeaŭ din causa acésta, dar *moda,* acéstă regină a lumeĭ, triumfa asupra nedumeririlor părinților, căcĭ era maĭ tare, chiar și de cât lacrimile mamelor.

„O! torent nenorocit al datinilor, esclamă Augustin, nu veĭ sĕca tu nicĭ când? Până când veĭ arunca pe fiiĭ Eveĭ în cóce și în colo, pe marea vastă și periculósă, pe care abia o pot trece, chiar și fiiĭ ceĭ însĕmnați cu sĕmnul crucĭĭ? Aŭ dóră nu am cetit eŭ în aceste cărțĭ istoria luĭ Joe, cel tunătoriŭ și totuși adulter? Puterea dumnezeéscă și corupțiunea blăstĕmată în nicĭ un cas nu se pot uni, dar poețiĭ mincinoșĭ aŭ înarmat cu acestea pe un om corupt, ca prin auctoritatea luĭ să ne îndemne la moravurile stricate.“

„Și óre Terențiŭ n'a pus pe bină un tinĕr corupt, îndemnându-l la pĕcate prin esemplul zĕuluĭ suprem? — Un zĕŭ zice tinĕrul, — și încă ce zĕŭ! și-a permis acéstă plăcere; și apoĭ eŭ, un biet muritoriŭ se mĕ rușinez a-l imita? Pentru atarĭ învățături plătesc ómeniĭ; le onoréză cu presența lor în forul public, legea le scutesce, le rĕsplătesce din bunurile publice. Și cine nu observă, că atarĭ cuvinte sînt potrivite numaĭ a face pe om să comită infamii.

„Nu condamn,“ — continuă Augustin cu o judecată și cumpĕnire sănătósă, proprie geniuluĭ, — „nu condamn aceste cuvinte ale poeților și oratorilor. Ele sînt ca și nisce vase bogate și scumpe. Condamn însĕ veninul pĕcatuluĭ ce ni-l întindeaŭ în vin, din aceste cupe de aur, măiestriĭ ceĭ beți: Ba căpĕtam și pedépsă, bătaĭ dacă nu beam dintr'însele, și nu ne era ĭertat măcar a apela la un judecătoriŭ tréz. Și totuși eŭ, Dumnezeul meŭ, înaintea feței căruia îmĭ esaminez trecutul, învĕțam bucuros acele lucrurĭ, — eŭ nenorocitul îmĭ aflam plăcere în ele, — și pentru acésta mĕ numiaŭ un tinĕr de mare speranță!!“ [1])

Ne putem închipui ce influință aveaŭ aceste cărțĭ și piese asupra tinĕruluĭ de tot simțitoriŭ și fraged la inimă, care nebotezat încă, depărtat de mamă-sa, nu avé cine să-l scutéscă între pericolele îngrozitóre, a fără de profesoriĭ sĕĭ, carĭ, pe cum el se esprimă: „eraŭ maĭ beți de cât el însuși.“ — „Nu e mirare dacă acéstă mulțime de nimicurĭ, m'aŭ răpit cu sine, și dacă întors de la Tine m'am dat în partea creaturilor, fiind că conducĕtoriĭ meĭ eraŭ ómeni, carĭ dacă vorbiaŭ despre vre o faptă bună a lor se întîmpla să scap din gură vre un barbarism saŭ vre un cuvînt arhaic eraŭ înfruntați, pe când dacă își povestiaŭ blăstĕmățiile lor desfrînate, dar cu artă de oratorie și cu cuvinte curgetóre eraŭ lăudați și se bucuraŭ de potopul aplauselor! Și eŭ, nenorocitul copil, zăceam pe pragul acesteĭ vieți neordinate, și atarĭ lupte umpleaŭ aniĭ meĭ de învĕțătură.“ [1])

Și într-adevĕr! acest venin în dată începu a se lăți prin vinele luĭ Augustin. În flórea juneții sale, — abia de patru spre zece anĭ — în acéstă periculósă, dar plăcută etate, când inima se deschide, dar se și vestezesce ca o flóre, el era predomnit de o turburare necunoscută până atunci. „Nu doream alt ceva, de cât a *iubi* și a fi *iubit.* Am trecut însĕ, — așa mărturisesce el — peste marginile amiciției. În cât un suflet curat iubesce pe altul. Negurĭ dese se ridicară din tina poftelor trupescĭ și din noroiul tinereții mele, carĭ îmĭ înnourară și întunecară sufletul, ca să nu maĭ pot deosebi seninul curat al iubireĭ legitime de întunerecul desfătărĭĭ trupescĭ. Ambele clocoteaŭ în mine învălmășindu-se și răpindu-mĭ tinerețа fragedă spre țepișul poftelor, ca să mĕ arunce în vîrtejul desfrânărĭĭ.“ [2])

Încetul cu încetul, cele maĭ triste cugete îĭ cuprinseră sufletul. Puterea poftelor pĕcătóse îĭ aținа inima, și fiind că nu era nime, cine să-ĭ scótă aceștĭ spinĭ ele crescură fórte iute și l-aŭ aruncat în cel maĭ mare pericol.

„Încă numaĭ copil“ zice Augustin, „și deja eram înflăcărat de plăcerile pĕcătóse, și nu mĕ rușinam a-mĭ arunca viéța în vîrtejul acelora. Frumsețа sufletuluĭ meŭ se vestezi și eŭ putrĕd înaintea feței Tale, Dumnezeul meŭ, tot maĭ aflam plăcere în mine și căutam să plac și altora.“ [3])

Numaĭ că fiind el din fire fricos și retras, acéstă stare neordinată a sufletuluĭ sĕŭ și-a acoperit-o cu un vĕl așa de gros, în cât nime, nicĭ conșcolariĭ, nicĭ amiciĭ sĕĭ nu străvedeaŭ furtuna ce viscolia în inima luĭ.

Cu tóte acestea succesele luĭ Augustin crescea din zi în zi, se bucura de o înaintare din ce în ce maĭ mare. Sufletul luĭ de și atins în taĭnă de rĕŭ, dar neconsumat încă apăré din zi în zi maĭ frumos. Strălucirea orătorieĭ luĭ începea a-și arĕta raḑĕle și toțĭ, preziceaŭ, că desvoltându-se va întuneca chiar și pe ceĭ maĭ renumițĭ oratorĭ.

Patriciŭ fu răpit la auḑul acestor noutățĭ și se decise, că după ce pe fiul sĕŭ l-a fost trimes din Tagasta la școlile renumite din Madaura, va face tot ce e posibil, ca să-l trimită, dacă nu la *Roma,* căcĭ acésta-ĭ întrecea puterile, cel puțin la *Cartagena,* unde va puté afla școlĭ, profesorĭ, bibliotecĭ, mulțime mare de tinerĭ eminenți, cu un cuvînt tot ce-ĭ era de lipsă pentru desvoltarea sufletéscă.

Din nenorocire însĕ spre a esecuta un atare plan, nu era destul numaĭ o inimă generósă și o spunem verde — o fală așa mare ca a luĭ Patriciŭ. Și fiind că era sĕrac avé lipsă de cruțărĭ și abstinerĭ și maĭ multe și prin urmare de timp îndelungat.

---

[1]) Confess. lib. II. c. 1.
[2]) Confess. lib. I. c. 13.
[3]) Confess. lib. I. c. 14.

[1]) Confess. lib. I. c. 16.

[1]) Confess. lib. I. c. 18—29.
[2]) Confess. lib. II. c. 2—3.
[3]) Confess. lib. II. c. 1, 2—3.

De aceea la finea anului 369, când începură feriile cugeta să-şĭ chieme ficiorul de la Madaura şi să-l ţină a casă un an; într'aceea şĭ-ar câştiga banĭ pentru o călătorie aşa îndepărtată şi costişitóre. Augustin a sosit în Tagasta şi ne putem închipui cu ce bucurie l-a primit mamă-sa.

Vĕdêndu-şĭ ficiorul încununat cu atâtea cununĭ, strălucind de un geniŭ aşa mare, era mândră şi fericită, cum ar fi tot de una o mamă, fie dintre cele mai umilite şi credêndu-l tot inocent ea a depus pe fruntea băiĕtului de 15 anĭ dulce sărutare de la inimă.

Dacă Augustin ar mai fi fost curat şi inocent, saŭ dacă ar fi avut măcar curajul de a descoperi mameĭ sale prima trezire a patimilor sale, acest timp al întrerumperiĭ studiilor l-ar fi fost spre bine, căcĭ ajuns în societatea şi sub influinţa mameĭ sale, ea l-ar fi putut pregăti bine, pentru a înfrunta pericolele din Cartagena; dar din causa stărĭĭ triste a sufletuluĭ sĕŭ, şi din causa şi mai tristeĭ hotărîrĭ, ce luase, de a ascunde din aintea mameĭ sale pasiunile, ce rodeaŭ pe ascuns inima luĭ, nimic n'a fost mai de deplâns pentru el, de cât acéstă întrerupere a studiuluĭ.

Odihna, la care era condamnat fără voe, lipsa de ocupaţiune continuă, fantasările împreunate cu acestea, golul inimeĭ, lenevirea vieţiĭ, tóte trebuiaŭ să se împreune spre a grăbi şi a mări esplosiunea fatală. „În etate de 16 anĭ — zice el [1]) — împrejurările familiare m'aŭ silit, să întrerump studiile şi să staŭ a casă, spiniĭ poftelor necurate, carĭ până atunci îmĭ înţepaŭ inima, aŭ crescut de o dată şi s'aŭ ridicat în tufe dese până sus la cap."

Şi fiind că într'un suflet nimic nu slăbesce gândirea la Dumnezeŭ şi iubirea Luĭ, ca şi patimile, în mĕsura, în care crescea viforul acelora în Augustin, îşĭ perdea şi simţul consciinţeĭ.

„Ca pedépsă a vanităţiĭ mele, zurăitul ferelor robieĭ mele, m'a asurdit la vócea ta o! Dumnezeule. — Şi lipsit de ajutorul puternic şi de tăria puterilor, ce îmĭ veniaŭ de la Tine, mĕ simţiam din ce în ce mai cuprins de focul rĕŭ, mistuitoriŭ. Inima mea era tótă înflăcărată — continuă el într'un stil, ce nicĭ de cum nu se póte imita — clocotea şi spumega de rĕutate. Se scurgea şi esunda în escesele mele. O Dómne! bucuria mea târziĭ, eŭ nu Te ascultam, ci tot mai mult şi mai mult mĕ despărţiam de la Tine." [2])

Ne grăbim a adauge în onórea Moniceĭ, care a cultivat inima luĭ Augustin, şi a cultivat-o aşa de profund, — că în mijlocul tuturor acestor plăcerĭ pĕcătóse Augustin nu era fericit. Cu primele luĭ pĕcate s'a început şi tristéţa luĭ glorióşă. El suferia amar, căuta pacea, căuta fericirea, dar nicĭ plăcere nu afla. Când se treţia ca dintr'un vis, din câte o plăcere pĕcătósă se îngroza de sine însu-şĭ. „Cu amărăciune aĭ amestecat, o Dómne, plăcerile mele oprite, pentru ca să caut mai bine adevĕratele plăcerĭ, în carĭ nu este disgust, nu este amărăciune." [3])

Dar nu voia să-şĭ întórcă privirile de acolo şi trăia şi mai de parte în mijlocul tempestăţilor, într'o dejosire superbă şi într'o decădinţă neliniştită." [4])

(Va urma.)

---

[1]) Confess. lib. II. c. 3.

[2]) Confess. lib. II. c. 2. Et jactabar, et effundebar, et ebuliebam per fornicationes meas.

[3]) Tot acolo.

[4]) Confess. lib. II. c. 2.

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Fine.)

Tot aurul, tótă podóba câmpuluĭ, rotogolul pământuluĭ şi bogăţia luĭ e proprietatea Domnuluĭ, carea o a încredinţat omuluĭ spre folosire. De aceea e cu dreptate, ca omul eră să depună la piciórele Domnuluĭ darurile cele mai bogate şi mai strălucite. Adevĕrat că noĭ putem, să zicem cu Psalmistul: „Domnul meŭ eştĭ tu, că bunătăţile mele nu-ţĭ trebuesc" (ps. 15, 2). Dară pentru noĭ e de lipsă, ca ceea, ce dînsul ne-a dăruit mai întâiŭ, aceea să i-o aducem érăşĭ ca dar şi aşa să prestăm maiestăţiĭ şi stăpânieĭ luĭ tributul de onóre, ce i-se cade, să-ĭ dovedim alipirea şi supunerea, dragostea şi recunoscinţa nóstră, să înmulţim meritele nóstre şi să lucrăm mântuirea nóstră. Căcĭ în ochiĭ milostiviriĭ dumnezeescĭ tóte, cele ce se dedică şi se jertfesc luĭ Dumnezeŭ, tóte aŭ preţul auruluĭ celuĭ mai lămurit, carele va, să ni-l răsplătéscă cu bucuriĭ vecinice atunci, când va fi sosit timpul luĭ cel fericit. În podóba cea bogată a cultuluĭ se vĕdesce evlavia şi spiritul de jertfă, şi întru acestea îşĭ află Dumnezeŭ bunăplăcerea sa. Când Maria în casa Fariseuluĭ a uns piciórele Domnuluĭ cu mir de mult preţ, Isus o a lăudat zicênd: „Că bun lucru a făcut cu mine, — că vĕrsând acésta mirul acesta pe trupul meŭ, spre îngroparea mea l-a făcut" (Mt. 26. 10. 12). După mórte aŭ uns trupul luĭ asemenea cu unsorĭ preţióse. Domnul a voit decĭ, ca trupul luĭ ómeniĭ să-l venereze deja şi în viaţa luĭ cea muritóre; aşa va dînsul şi acuma, ca sfîntul luĭ trup cel euharistic să fie încunjurat cu onóre, locaşul luĭ cel euharistic să fie înzestrat cu podóbă şi strălucire, biserica şi altariul să se îmbrace într'un frumséţă. Însu-şĭ Domnul a promis, că în L. N. va umplé casa luĭ Dumnezeŭ de mărirea sa şi a nume de o mărire neasemĕnat mai mare, de cum a fost cea a bisericiĭ din Ierusalim (Ag. 2, 8 urr.). Dacă decĭ deja poporul luĭ Israil pe vremea luĭ Solomon a jertfit cu bucurie tóte cele ce aŭ fost de lipsă (I Paral. 29, 9. 17), pentru ca să se zidéscă luĭ Iehovah o biserică strălucită, atuncia cu atât mai vîrtos vor avé fiiĭ cei cu dar dăruiţĭ aĭ bisericiĭ creştine, să facă şi să jertféscă tot, pentru ca să preamăréscă după cuviinţă pe Dumnezeul şi Mântuitoriul sĕŭ cel ascuns în sfînta Euharistie, după ce el se pogóră aşa de adânc şi cu atâta îmbelşugare de dragoste şi de dar pe altariul lŏr.

Strălucirea şi bogăţia podóbeĭ cultuluĭ dumnezeesc servesce aşa dară în rîndul cel dintâiŭ spre preamărirea luĭ Dumnezeŭ, éră tot atuncia mai lucréză ea şi zidirea sufletéscă şi mântuirea ómenilor. Dacă cultul luĭ Dumnezeŭ se sevârşesce adecă cu vase şi vesminte preţióse, atuncia sublimitatea şi vrednicia de închinăciune a taĭnelor dumnezeescĭ se înfăţişéză în chip cu mult mai limpede şi mai viŭ înaintea ochilor sufletescĭ aĭ credincioşilor. Ceĭ de faţă se vĕd ridicaţi preste viaţa cea de tóte zilele, umpluţĭ de fricĭ sfîntă şi de venerare faţă cu lucrurile cele cerescĭ, se vĕd dispuşĭ în chip mai sĕrbătoresc şi ziditĭ şi răcoriţĭ într'u sufletele sale. Şi din causa acésta încă serbéză biserica cultul sĕŭ cel dumnezeesc cu o desfăşurare de strălucire mare, pentru ca să trezéscă şi să nutréscă în inimile credincioşilor faţă cu minunatele taĭne ale jertfeĭ luĭ Christos reverinţa cea mai mare, carea numaĭ este cu putinţă. Clădirile cele mai strălucite şi mai bogate sînt bisericile luĭ. Din petri scumpe sînt ridicate altarele luĭ, şi scaunele luĭ, în carĭ şede de-asupra altarelor, sînt lucrărĭ de daltă măiéstră. De aur, argint şi petri scumpe sînt vasele luĭ cele de jertfă. Învĕlitórele luĭ sînt gătite din in curat. În ce chip încunjură curteniĭ pe împĕratul sĕŭ, aşa încunjură aci icónele Sfinţilor pe Christos. Îĭ servesc preoţiĭ şi clericiĭ îmbrăcaţĭ în vesminte de sĕrbătóre, şi le staŭ într'ajutoriŭ strălucirea luminilor, colorile florilor, mirosul tĕmâiĭ şi smirneĭ, armonia cântărilor şi sunetele clopotelor. Aşa a plăcut bisericiĭ în tot de una, să împodobéscă sanctuariul Domnuluĭ cu bogăţie şi strălucire cât se póte de mare. Şi într'aceea de loc nu şĭ-a uĭtat nicĭ de grijea sĕracilor, de bisericile acestea viĭ ale luĭ Christos. Ea scie, că Christos va, ca ómeniĭ să-l dăruéscă şi să-ĭ pórte grijea în fraţiĭ aceştia lipsiţĭ aĭ luĭ. De aceea a înfiinţat biserica fundaţiunĭ evlavióse, institute şi reuniunĭ fără numĕr spre deprinderea a tot felul de lucrărĭ de ale milostenieĭ. Ea scie mai de parte, că un cler evlavios, curat şi învĕţat e podóba cea mai frumósă a caseĭ luĭ Dumnezeŭ, şi de aceea nu se înfrică de nicĭ o jertfă şi de nicĭ o ostenélă, pentru ca să crésc̆ă un atare cler. Dară lucrul cel mai bun şi mai desevârşit este a face una şi a nu lăsa nicĭ cealaltă nefăcută. Aşa lucră biserica: ea nu numaĭ îmbrăţişéză şi grijesce pe Christos cu dragoste într'u sĕraciĭ şi lipsiţiĭ luĭ, ci îl şi onoréză şi-l preamărésce după putinţă în jertfa şi viaţa luĭ cea euharistică. Pe ea o mâncă nu numaĭ rîvna pentru sfinţenia servitorilor eĭ, ci şi rîvna pentru strălucirea caseĭ cultuluĭ eĭ celuĭ dumnezeesc. Credincioşiĭ aduceaŭ în vécurile cele dintâiŭ darurĭ preţióse bisericiĭ spre serviţul altariuluĭ. Dară când sosia o lipsă mare orĭ când vre o persecuţiune ameninţa, că va răpi comorile bisericiĭ, atuncia mariĭ bisericiĭ le împărţiaŭ sĕracilor ca milosteniĭ şi darurĭ de ale dragostiĭ, în ce chip ne spune bună óră istoria martiriuluĭ sfîntuluĭ Laurenţiŭ.

Numaĭ nesciinţa şi nepăsarea religióşă póte decĭ, să învinuéscă biserica cu prădare şi cu esagerare, când vede, cum acésta în tot de una a purtat grije, ca în biserică să lucéscă aurul, şi altariul să fie frumos într'u podóba de petri scumpe. A bună samă nu póte, să se deplângă de ajuns, că durere casa celuĭ Preaînalt de multe orĭ e înzestrată mai misĕr, mai sĕrăcăcios şi mai rĕŭ de cât locaşul servitorilor şi credincioşilor eĭ. Dacă acest lucru se întîmplă din scumpătate, din negrije orĭ din nepăsare, el atuncia e semnul de dispreţ al celuĭ Preasfînt. Dacă óre cine nu are pricepere şi inimă pentru podóba caseĭ luĭ Dumnezeŭ, viaţa luĭ cea religióşă trebne, să fie pipernicită şi răcită. Cela ce hulesce cheltuelile, carĭ se fac spre preamărirea caseĭ şi cultuluĭ luĭ Dumnezeŭ, acela se aseamănă luĭ Iuda. Învĕţăcelul acesta nefericit s'a supĕrat şi s'a smintit, când Maria a uns cu mirul cel de mult preţ capul şi piciórele luĭ Isus. El a zis: „Pentru ce acest mir nu s'a vîndut cu treĭ sute de dinarĭ, şi să se fie dat sĕracilor?" (Io. 12, 5.) Căcĭ aşa a grăit el, nu pentru că dóră de sĕracĭ îĭ era grije luĭ, ci pentru că era fur şi pentru că nu avea nicĭ credinţă nicĭ

dragoste față cu Isus. De-a rîndul se adeverésce, că credincioșii aceia, carî nutresc dragostea deaprópelui cea mai căldurósă și mai activă, aŭ și spiritul de jertfă cel mai cu mână largă și mai voios pentru podóba și bogata înzestrare a caseĭ lui Dumnezeŭ.

Propositia făcută sacreĭ Congregațiuni a Riturilor continuă apoĭ a respinge încă și alte obiecțiunĭ, carĭ se fac usului esclusiv al cereĭ și untului de lemn pentru luminile cultului luĭ Dumnezeŭ.

Și pe temeiul propositieĭ acesteia sacra Congregațiune a adus următórea resoluțiune:

„Resolutionis dubiorum super usu novarum candelarum ex stearina confectarum. Instantibus nonnullis Episcopis permultisque cereorum fabricatoribus cum Reverendissimo Episcopo Massilen. ac referente Emmo ac reverendissimo Cardinale Cosimo de Corsi Ponente rescriptum fuit: Consulantur rubricis. Die 14. Sept. 1843.“

La întrebarea, dacă folosirea luminilor de stearină întrodusă în diecesa de Dijon póte, să se sufere și pe mai de parte, sacra Congregațiune a Riturilor a respuns în 7. Septembre 1850: „Nihil innovetur.“ Nicĭ chiar sĕrăcia bisericilor și prețul cel mare al făcliilor de cĕră nu le socotesce biserica de scuse îndestulitóre. Asta se vede din decretul următoriŭ:

„Rme Domine uti Frater . . . Exponens Amplitudo Tua huic S. Sedi apostolicae in ecclesiis istius dioecesis Carolinopolitanae usum invaluisse candelas adhibendi ex sevo confectas et huic irregulari praxi locum dedisse tum paupertatem earumdem ecclesiarum tum magnum cerae pretium in hisce Americae regionibus a Ssmo D. N. Pio PP. IX. eadem Amplitudo Tua supplicibus votis postulavit, ut attentis expositis rationibus hanc ipsam consuetudinem servari posse permitteret. S. S. audita S. R. C. relatione iussit, ut Amplitudini Tuae communicaretur mentem suam esse, ut curante Amplitudine Tua inductus abusus adhibendi candelas ex sevo eliminetur. Grave itaque ne sit Amplitudini Tuae Sanctitatis Suae mentem, qua par est, prudentia executioni demandare. Romae 10. Dec. 1857.“

Am premis, că e prea adevĕrat, că decisiunile acestea ale sacreĭ Congregațiuni maĭ de aprópe și cu putere de lege se referesc la biserica de ritul latin. Dară am vĕdut și aceea, că decisiunile acestea enunță obiceiul străvechiŭ și pururea păzit nu numaĭ în biserica apusană, ci și în cea rĕsăriténă. Așa dară: „Nihil innovetur.“

Concurse la premiile Academieĭ.

(Continuare.)

X. *Premiul Neuschotz,* de 2.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Expunerea principiilor conducĕtóre ale dreptului public modern al Românieĭ și cercetarea resultatelor aplicațiunii lor de la 1857 până în momentul de față.

XI. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria literaturiĭ române de la Cantemir până la 1821, cu extragerĭ din autoriĭ aceleĭ epoce literare. Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1900.

XII. *Premiul Princesa Alina Știrbeĭ* se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 pentru cea maĭ bună scriere în limba română despre: Principiile morale și creștinescĭ de carĭ trebue să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor.

XIII. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Studiul comparativ asupra dialectelor și sub dialectelor române.

XIV. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Domnia luĭ Ștefan cel Mare.

XV. *Premiul G. San-Marin,* în sumă de 2.000 Leĭ, dimpreună cu procentele acestuĭ fond până la acordarea premiuluĭ (decis. 6 Martie 1895), se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Considerațiunĭ asupra comerciului Românieĭ cu țĕrile străine atât la Orient, cât și la Occident, începênd cu secolul XVI. până în aniĭ din urmă. Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1901.

XVI. *Premiul Statului Lazăr,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compositiunii lor chimice.

XVII. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Alcoolismul în România.

XVIII. *Premiul Neuschotz,* de 2.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Expunerea finanțelor statului român de la 1859 până la 1902, cu o întroducere asupra finanțelor Domniilor Regulamentare. Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1902.

XIX. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 10.000 Leĭ, dimpreună cu procentele acesteĭ sume de la 1891 până la acordarea premiuluĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor.

XX. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Epoca luĭ Mateiŭ Basarab și Vasile Lupu.

XXI. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria poesieĭ lirice la Românĭ până la Alecsandri.

XXII. *Premiul Alexandru Bodescu,* de 1.500 Leĭ dimpreună cu 1.000 Leĭ dăruiți de dl Ioan Kalinderu, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Monografia economică, statistică și socială a uneĭ comune rurale din România și a uneĭ comune rurale românescĭ de peste granță. Monografia situațiuneĭ economice a câte treĭ familiĭ de țĕran, fruntaș, mijlocaș și codaș, luate din cele dóuĕ comune, în total șése familiĭ. Terminul presentăriĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1903.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Geografia pentru școlile poporale partea II. de Vas. Goldiș. prețul 50 fil. Edit. librărieĭ Ciurcu, Brașov.

Posta redacțiunii.

„Mama“ a sosit, îți mulțumim. Nu credĭ, că pentru noĭ ar fi maĭ consult, să-țĭ punĭ un alt pseudonim, eventual literile începătóre ale numeluĭ, ca și altă dată? Salutărĭ cordiale și la revedere, cât de adesel

Dluĭ *X.* Am folosit materialul trimis, am dori însĕ, ca pe viitor să nu lipséscă partea cea maĭ de căpetenie. V'am fi scris în scrisóre privată... dar posta a fost nedescifrabilă. Vĕ rugăm să aveți încredere în noĭ. Așteptăm dar. Multe complimente!

„Epistola către Dumnezeŭ“ a sosit, îțĭ mulțumim. Mult ne temem însĕ, că am maĭ cetit'o unde va. Nu-țĭ aducĭ a minte și DTa?

Asinip. Primit și achitat an. 1896 sem. 2-lea și 1897 sem. 1.

Muntele Băișóreț. Primit și achităm anul 1892 sem. 1.

Gyó-Dămuc. Am primit și achităm pe timpul din 12 Maiŭ 1899 până în 12 Maiŭ 1900.

Várhegy. Am primit și achităm 1898 sem. 2-lea și din 1899 lunile Ianuariŭ—April.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Nr. 316—1900. (12) 1—1

Licitațiune minuendă.

La 17 Iuniŭ st. n. a. c. 3 óre d. a. se va ține la casa parochială gr. cat. din Gyergyó-Szt-Miklós licitațiune minuendă pentru edificarea din piatră a bisericiĭ gr. cat. române, după planul și preliminariul de spese în suma de 4928 coróne 80 filerĭ pe lângă materialul de piatră, var, năsip și 50 bucățĭ lemn de brad, prestat de către comuna bisericéscă.

Condițiunile de licitare pe cum și planul, preliminariul de edificare. se pot vedé la oficiul parochial-protopopesc; celĭ ce doresc a lua parte la acésta licitațiune sînt îndatorați a depune după suma de 4928 coróne 80 filerĭ un vadiŭ de 10% în banĭ gata orĭ hârtiĭ de valóre sigure.

Ofertele presentate în scris și sigilate, până la terminul suprascris să se trimită la adresa oficiuluĭ protopopesc gr. cat. în Gyó-Szt-Miklós, la olaltă cu vadiul amintit. la cas contrar nu se vor lua în considerare.

Gyó-Szt-Miklós la 3 Iuniŭ 1900.

Eliă Câmpean paroch-v.-protopop. — **Dumitru Bârsan** curator primar.

(13) 1—3

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu

specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss“.

Consultațiunĭ de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor.. ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicatiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redactiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul X. Blaş 16 Iuniŭ 1900. Numĕrul 24.

„Congrua“.

(Al.) În 11 a l. c. comisiunea centrală pentru congruă a ţinut o şedinţă, în care s'a raportat despre resultatul subcomisiunilor ei, începênd de la 17 Maiŭ 1899 până la finea luĭ Maiŭ 1900.

Ne interesézĕ şi pe noĭ raportul acesta, căcĭ şi noĭ avem *drept* la întregirea venitelor preoţescĭ — fie aceea din fondul religionar, fie din budgetul ţĕrii.

Ne interesézĕ şi pe noĭ, şi nu împărtăşim nedumerirea „Gazeteĭ“, care nu înţelege, ce aŭ a face fasiunile preoţilor nostri „pe câtă vreme regularea congrueĭ aşa cum a fost pusă la cale presupune contopirea bisericiĭ române unite în biserica catolică ungurescă?“ Fasiunile preoţilor nostri s'aŭ făcut în urma unuĭ ordin ministerial din 1896 şi nu la provocarea comitetuluĭ central; îndreptăţirea la congruă asemenea nu este un favor de la acest comitet şi întregirea venitelor preoţescĭ ni-o putem închipui chiar aşa de posibilă fără acest comitet, ca şi cu dînsul. Mai este dór şi coróna la mijloc . . . .

Nu purtăm decĭ témă de o contopire pe basa acesteĭ congrue din partea autonomieĭ catolice nicĭ nu ne lăpădăm de ea din acest motiv, căcĭ chiar în sinodul de astă tómnă în vreme ce am protestat împotriva autonomieĭ catolice, am enunţat, că în ce privesce ameliorarea stăriĭ preoţimiĭ contăm şi aşteptăm să ni-se dea şi nóuĕ competinţa legală. Căcĭ dacă ameliorarea stăriĭ materiale a cleruluĭ nostru ar fi pendentă de voia „autonomiştilor“, nu credem din capul locului, că şi-ar sfărma capul şi cu parochiile nóstre, câtă vreme provinţa nóstră mitropolitană, în special archidiecesa, e cea mai slab dotată în tótă ţara.

Ne oprim decĭ şi noĭ asupra raportuluĭ amintit, spre a scóte în relief, câte va date statistice interesante.

După acest raport, pentru ca tóte parochiile (romano şi greco-catolice) să aibă un venit anual de 800 fl., s'ar recere suma de 1,253,330 florenĭ. Dintre aceştia pentru archidiecesa de Alba Iulia şi Făgăraş, se recer 429,236 florenĭ 31 crucerĭ, căcĭ tóte cele 707 parochiĭ aŭ lipsă de întregire; pentru diecesa de Lugoş se recer 87.416 fl. 74 cr. avênd lipsă de întregire 156 parochiĭ din suma totală 161; pentru diecesa de Oradeamare se recer 50.458 florinĭ 79 crucerĭ, avênd lipsă de întregire 153 parochiĭ din suma totală 168; pentru diecesa de Gherla se recer 240.016 florenĭ 26 crucerĭ, avênd lipsă de întregire 477 parochiĭ din suma totală 499.

Ast fel stând lucrul, singur provinţa nóstră mitropolitană — spre a avé în fie care parochie dotaţiune de 800 fl. — reclamă un ajutor de peste 800.000 florenĭ.

Pentru ca cetitoriĭ să-şĭ formeze o idee mai clară despre starea materială neasemĕnat mai bună a episcopatelor catolice de rit latin, notăm, că diecesa Strigonuluĭ are lipsă numaĭ de 322 florenĭ 393 crucerĭ; diecesa de Calocea de 34.407 florenĭ 26 crucerĭ; diecesa de Agria reclamă un ajutor de 85.110 florenĭ 92 crucerĭ; diecesa de Zagrabia în fine, un ajutor de abia 4.290 florenĭ 22 crucerĭ.

E isbitóre deosebirea acésta — atâta belşug şi bunăstare de o parte, şi atâta sĕrăcie şi amar de alta!

Şi e încă de parte realisarea acesteĭ înbunătăţirĭ. Restézĕ autenticarea conscrierilor, resolvarea recursurilor ridicate în contra autenticării. Urmézĕ apoĭ apreţiarea bunurilor bisericescĭ cu tóte greutăţile eĭ, în cât resultatul positiv abia îl vor gusta preoţiĭ din generaţiunea nóstră mai tinĕră.

Cu tóte aceste gazetele ungurescĭ ţin să alarmeze lumea, de acésta mare milostenie, ce are să se facă preoţimeĭ valache. „Bud. Hirl.“ de pildă, zice: „Din punct de vedere al statuluĭ, merită atenţiune congrua preoţilor românĭ din Ardeal. Aicĭ, luând a fară pe greco-orientalĭ, sînt aprópe 1200 de staţiunĭ parochiale, dintre carĭ numaĭ 12 nu reclamă ajutor. În Ardeal decĭ, vor ajunge 800.000 florenĭ (saŭ din bunurĭ bisericescĭ, saŭ din vistieria statuluĭ) în mâna acelor preoţĭ, carĭ, cu puţine

---

Feuilleton.

Scrisorĭ de pe drum.

III.

Pentru cel ce se interesézĕ de viéţa generală a bisericiĭ, petrecerea de acum în Roma e preste mĕsură de interesantă. Acum se ofere mai mult ca orĭ când de altă dată ocasiunea, de a cunósce biserica aşa cum ea s'a aclimatisat pe la deosebitele popóre ale lumiĭ. Pentru că nu e leac de esagerăţiune. când să zice, că acum în anul acesta veḑĭ representate în eterna cetate tóte naţiunile pământuluĭ.

Să spun numaĭ ce am vĕḑut eŭ. Am vĕḑut anglezĭ veniţĭ în grupurĭ maĭ micĭ şi singuraticĭ. În prima sară am prânzit la o masă cu un grup de 16 anglezĭ dintre carĭ patru eraŭ preoţĭ.

Am vĕḑut americanĭ din statele unite, veniţĭ maĭ ales câte unul; americanĭ adecă nu se prea leagă unul de altul: lor le place să umble de capul lor.

Am vĕḑut americanĭ din Mexico, din Brasilia şi din cele alalte republice ale Americeĭ de sud. Era un peregrinaj numĕros în frunte cu 12 episcopĭ, pe carĭ ĭ-am vĕḑut în colegiul sud-american, unde îşĭ aveaŭ cuartirul.

Am vĕḑut pe portugesĭ, carĭ în frunte patriarcul lor Neto din Lisbona visitaŭ cu o pietate neîntreuctă cele patru basilice.

Am vĕḑut pe spaniolĭ, tot cu episcopiĭ lor în frunte.

Vĕḑut'am pe dalmatinĭ ér cu episcopul din Spalato în frunte.

Vĕḑut'am pe polonĭĭ din Gnesen-Posen, pe australienĭ. pe germânĭ din mai multe provinciĭ ale Germaniĭ. apoĭ massa imensă de francezĭ şi italianĭ. pe aristocraţiĭ din Austria. între carĭ o archiducesă, pe episcopul Steiner din Alba-regală. pe episcopul din principatul Monaco. pe monseniorele Hornstein, archiepiscopul latin de Bucurescĭ, pe episcopul bulgar Mladinoff. pe patriarchul greco-melchit din Ierusalim Mgr. Geraigiry. pe patriarchul-cardinal din Venezia. pe archiepiscopiĭ-cardinalĭ din Bologna, Torino. Napoli, Milano, Reggio di Calabria. Să maĭ spun. că eram şi eŭ de faţă representând pe românĭ?

Şi vĕḑênd tóte aceste nu e posibil să te subtragĭ de sub impresiunea grandióşă, ce ţĭ-o face unirea armonică a atâtor popóre într'o singură credinţă, într'o singură societate spirituală, în biserică.

Dar dacă privescĭ la tóte popórele aceste şi le considerĭ portul şi năravurile, nu poţĭ să nu trecĭ şi la consideraţiunĭ maĭ vesele.

Să póte zice peste tot, că a treia parte dintre peregrinĭ sînt preoţĭ. Asta e şi fórte natural. Eĭ păstoriĭ aŭ maĭ vîrtos lipsă, ca venind să vĕḑă pe Căpetenia păstorilor, să priméscă nouĕ îndemn la predicarea credinţeĭ şi a pietăţiĭ adevĕrate. Dar apoĭ să veḑĭ varietatea porturilor la preoţiĭ din deosebitele ţărĭ, e într'u adevĕr ceva ce întrece orĭ ce putere alcătuitóre a fantasieĭ. Veḑĭ pe preoţiĭ italienĭ cu talar lung şi pardesiŭ lung ca şi reverenda, până la pământ. Vin apoĭ preoţiĭ din Austria şi Germania. cu pardesiŭ maĭ scurt de cât revereanda. dar totuşĭ lung ceĭ puţin ca să acopere genunchiĭ. Angleziĭ pórtă pardesiŭ peste reverendă în forma preoţilor nostri militarĭ, fără guler, crepat dinapoĭ. Francezĭĭ nu pórtă nimic peste reverendă, ci pórtă brîŭ legat în nod la partea stângă, brîul e cu cănacĭ, ér la pept pórtă un fel de bărbie-servetă tivită cu alb cum

escepţiunĭ, s'aŭ dovedit de ceĭ maĭ apţi întru aţiţarea şi nutrirea mişcărilor naţionale. Orĭ de unde vor primi aceştia congrua, trebue să se ţină evidinţă îndoită, ca ameliorarea stării materiale, să nu favorisezе scopurilor revoluţionare naţionale, ci statuluĭ magiar."

F'óia ungurésсă are dreptate. „Statul magiar" ĭese tot maĭ mult la ivélă şi pe acest teren.

E póte just aşa.

Acel ce te plătesce, are dór dreptul de a-ţĭ cere anumite serviţiĭ pentru plata, ce ţi-o oferă. Şi nu va fi nimeni aşa de naiv, în cât să-şi închipuiéscă o salarisare a preoţimeĭ nóstre din partea statuluĭ, fără ca acesta să nu-şĭ reserve anumite amestece hotărîtóre.

Ar fi bine dacă vom avé a face pe viitor numaĭ cu autonomia catolică, ér nu şi cu tendinţele de omnipotenţă ale oblăduirii lumescĭ. Căcĭ în casul din urmă mult ne temem, că va veni vremea, când ceĭ cu durere de nĕm şi de biserică vor regreta din adêncul inimiĭ situaţia fericită a înaintaşilor în viia Domnuluĭ, carĭ eraŭ sĕracĭ şi nĕcăjiţi, dar neatîrnătorĭ de capriţiile celor de la puterea luméscă, servind cu inimă liniştită la altarul neprihănit. Mult ne temem, că ne vom convinge o dată despre atotputernicia *statificărit*.

Şi va veni o vreme — să nu dea Dumnezeŭ să vie — când şi „Gazeta" va avé ocasiune să se convingă, că temuta „autonomie catolică „ne-a fost un duşman mult maĭ inofensiv, ca „statul magiar" însuşĭ . . .

„Jos cu crucea!" — Ministrul Wlassics a rĕspuns în sfârşit la interpelarea abatelui Molnár, în afacerea crucelor doborîte în repeţite rînduri de pe emblemele de la universitate. Rĕspunsul ministruluĭ e semnificativ şi denótă în de ajuns lipsa de convingere religiósă a ministruluĭ, care ar voi să-ĭ împace şi pe creştinii insultaţi şi pe insultătorul necunoscut. Maĭ întâiŭ a zis, că a dispus strictă cercetare, dar că acésta nu s'a finalisat încă. Admite şi el, că faptul a fost o miserabilitate, a cărei pedepsire guvernul o va face cu tóte mijlócele, ce-ĭ staŭ la îndemână. Nu aprobă, ba înfiéréză chiar împrejurarea, că din afacerea acésta s'a făcut capital politic şi face responsabil pe interpelator pentru rĕspândirea conceptuluĭ primejdios, că mutilarea emblemeĭ ar sta în nex causal cu despoiarea universităţiĭ de caracterul catolic. Wlassics trage la îndoială, că atentatul ar fi fost comis de vre un universitar, şi zise, că nu póte regrete în de ajuns, că se infiltréză prin vorbirĭ, ca ale luĭ Molnár spiritul intoleranţeĭ religionare în inima tinerimiĭ magiare. Face apel, ca cel puţin pe viitor tinerimea să fie scutita de acest spirit şi maĭ bine să nisuéscă cu toţiĭ a pune tinerimea în serviciul „societăţiĭ naţionale magiare unitare".

I. Molnár n'a voit să rĕmână dator cu rĕspunsul. El protestă contra acuseĭ, că în vorbirea luĭ ar fi dat curs liber patimelor. Nu şi-a ridicat cuvîntul numaĭ pentru mutilarea emblemelor, ci şi pentru insultarea crucilor. Acele crucĭ n'aŭ putut sbura de sine de la locul lor, ér în faptul, că ele aŭ fost date jos vede aparitiunea acelui spirit al epocei, care întunecă Ungaria; acest spirit este criminalul principal; este spiritul, care a şters de pe baniĭ ţărĭ simbolul religiuneĭ; a scos crucile din şcóle; a despoiat universitatea de caracterul catolic; propagă de pe catedre principiĭ, de pe carĭ sufletul se înfioréză şi tinde a isgoni tot, ce amintesce despre Dumnezeŭ şi maĭ marĭ. Spiritul acesta nu póte produce alt fel de fructe, de cât mutilare de embleme, atentate contra crucei. — În fine declară, că iea la cunoscinţă rĕspunsul ministruluĭ, dar îl rógă să reîntroducă la universitate acel spirit, care a făcut din naţiunea maghiară un *stat, şi fără de care nu va esista mult.*

Procesele în afacerea Iancu. Se pare, că guvernul Széll e încă tot nehotărît, cum are să facă împăcarea cu Românii: cu sîla, saŭ pe cale pacinică. Nedumerirea acésta o dovedesce fasa nóuă în care a întrat procesul tinerilor, carĭ aŭ dus corôna pe mormîntul de la Ţebea. Judecaţĭ de tribunalul din Deva, tinerii aŭ făcut apel contra sentinţiĭ şi forul superior a dispus o nóuă pertractare pe ziua de 26 Iunie si se va vedé dacă e o crimă a depune o corôună pe un mormînt, şi dacă e pĕcat a te ruga pentru ceĭ morţi.

Reforma administrativă. Una dintre problemele cele maĭ marĭ, ce şi-a luat actualul guvern, e şi reforma administrativă. La timpul seŭ s'a vorbit aşa de mult despre acésta, ca de un lucru menit, să întăréscă şi maĭ mult dorita idee de stat magiar, slăbind şi zădărnicind în acelaşi timp orĭ ce pornire a naţionalităţilor.

Începutul acesteĭ reforme s'a făcut prin presentarea proiectuluĭ despre cursurile administrative comunale.

În înţelesul acestuĭ proiect care de alt cum a fost primit de cameră, cursul nu va dura de cât un an. În semestrul I se va învĕţa purtarea cărţilor funduare, dreptul comercial, cambial şi despre falimente. În al doilea elementul dreptuluĭ financiar, honvedimea, armata, comptabilitatea de stat statistica şi administraţia comunală. Ast fel de cursurĭ s'ar deschide câte 8—10 pe fie care an şi în diferite părţi ale ţărĭ.

---

să pune la copiiĭ micĭ, ca să nu-şi murdăréscă vesmintele; apoĭ reverenda le e cu trenă, códă, orĭ maĭ curat zis pe românesce: cu şlep. Portugesiĭ pórtă reverendă lungă numaĭ până la glesne, de se vĕd pantaloniĭ. Vin apoĭ americaniĭ carĭ nu pórtă nicĭ o reverendă, nicĭ măcar giletă închisă, nicĭ chiar haine negre, ci haine de tot lumescĭ: aĭ crede, că sînt teatraliştĭ. Eĭ de loc nu vor să scie de vorba: Si Romae fueris, romano vivito more.

Apoĭ portul pălărielor! Începênd de la pălăriile în treĭ cornurĭ ale italienilor, carĭ încă sînt de cel puţin zece variaţiunĭ, apoĭ trecênd prin tóte variaţiunile pălăriilor luciĭ de mĕtasă, şi până la tóte formele pălăriilor civile negre, întâlnescĭ tot felul de acopereminte de cap. Într'o zi am vĕdut pe un preot numaĭ cu beretul cel cu treĭ córne, care se folosesce numaĭ în funcţiuni bisericescĭ. Venia cu o carte subsuóră de la calea ferată. Credeam că şĭ-a perdut pălăria, dar după aceea vĕduĭ maĭ mulţĭ, sĕmn că aşa li-e portul. Apoĭ am maĭ vĕdut pe unul cu chipiŭ de mĕtasă, cum să obicinuesce a se purta pe calea ferată, bagsémă a calculat s'o pótă băga uşor în busunar.

Vĕdênd atâta varietate de port în biserica latină, unde tóte sînt prescrise deamĕruntul, mĭ-am adus a minte, că şi la noĭ să intenţionéză a se întroduce o uniformitate în portul preoţesc. M'am gândit, că, nu e vorbă, bine ar fi să fim o dată uniformaţi cu toţiĭ, dar de cât uniformitate ca la latinĭ, maĭ bine să rĕmânem cum am maĭ fost. Eĭ adecă se laudă, că sînt uniformĭ, şi în realitate nu sînt. Noĭ cel puţin cu toţiĭ sîntem uniţi într'aceea, ca să ne îmbrăcăm cum ne taie capul.

Maĭ sînt apoĭ variate şi năravurile. Pe când unii recitaŭ rosariul şi breviariul înaintea bisericiĭ S. Petru, pe alţiĭ i-am vĕdut cu nisce sugări gróse în gură, slobodind la nisce fumurĭ, de gândiaĭ că e ceva fabrică. M'am amestecat printre eĭ şi ĭ-am întrebat că de unde-s? Mĭ-aŭ rĕspuns, că sînt din America de sud. Eĭ fără pipă nu pot trăi, şi să mulţămim luĭ Dumnezeŭ, că nu pipă în biserică.

Interesant e, că pe romanĭ nu-ĭ surprind porturile cele multe şi variate: nicĭ nu încréstă pe un preot, care umblă pe stradă în costum neobicinuit la eĭ. Pentru eĭ nu maĭ e noŭ nimic sub sóre: zilnic aŭ ocasiune a vedé defilând popórêle pământuluĭ. Dar preoţiĭ din deosĕbitele ţărĭ şi naţiuni se miră unii de alţiĭ, şi fiesce care află portul celui alalt de ridicul.

Eram în tramvayul electric şi lângă mine şedea un preot francez din Paris. Era în portul preoţesc al francezilor. Mĕ privi mirat — eram cu çimadă — şi mĕ întrebă, cine-s şi de unde-s. Ĭ-am spus şi ĭl întrebaĭ şi eŭ asemenea. Mĕ întrebă el maĭ de parte, dacă acesta e portul nostru preoţesc. Ĭ-am rĕspuns, că şi acesta. Nu s'a mulţumit cu atâta. Mĭ-a zis cu un fel de ton de imputare, că în Roma de ce nu mĕ îmbrac în costum preoţesc roman. — Îl priviĭ din creştet până în tălpi şi ĭ-am zis: Da DTa de ce nu porţi în Roma costum preoţesc roman? Întrebarea acésta atâta l'a putut surpride pe fratele în Christos, de a roşit până după urechĭ şi n'a maĭ putut zice nimica. Abia despărţindu-ne în „Piaza Venezia" îşi veni în orĭ şi-şĭ ceru scuse, declarând că dînsul nicĭ n'a reflectat, că ar fi îmbrăcat alt fel de cât preoţiĭ din Roma.

În colo francezii sînt peste orĭ ce escepţiune: evlavioşi, inteligenţi, vioĭ, descepţi, prevenitorĭ, culţi, demni. Fără esagerare pot să zic, că eĭ sînt flórea clerului bisericeĭ catolice.

Anglezii sînt tot ca eĭ, şi dacă sînt catolicĭ, şi dacă sînt preoţi: uricioşi, închişi, rĕcĭ, tăcuţi, respingĕtorĭ, egoiştĭ: cu un cuvînt sînt — saşi. Era să mĕ sfădesc cu eĭ, dar o inspiraţie momentană a bunuluĭ umor mĕ făcu scăpat de eĭ.

Spusesem, că într'o sară am prânzit la o masă cu un grup de 16 anglezĭ, dintre carĭ patru eraŭ preoţi. La o masă cu dînşiĭ am ajuns aşa, că în hotelele din Italia e în datină prânzul comun, numit „Table d'Hôte". Se servesc mâncărĭ comune, ca într'o familie, cu aceea deosebire, că se aşéză la masă toţi fără deosĕbire, fără ca unul să cunóscă pe celalalt. E o datină englezéscă prânzul acesta comun, o datină, care îşi are avantajele sale, dar care e şi plictisitóre pentru cel ce nu e dedat. Englezii se aşéză la masă, mâncă sĕrbătoresce, nu vorbesc nicĭ un cuvînt, nicĭ nu se privesc: fie care face ca şi când ar fi singur. Pentru naturelul nostru nu e o asemenea datină. Noĭ carĭ lucrăm zina întrégă, ne bucurăm dacă la mâncare maĭ putem povesti şi ceva-şĭ maĭ libĕr şi lucrurĭ maĭ vesele. Englezul nu vorbesce, ca

Prin aceste cursuri se speră, că în fruntea conducerii comunelor vor ajunge ómeni cu o cualificăţiune mai superióră, de cât cum aŭ azi şi afară de aceia şi practicĕ, carĭ să fie bine orientaţi în cestiunile ce aŭ să deslege.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Comisiunea centrală pentru regularea congruĕ, după ce prin referentul sĕŭ, a făcut raportul asupra conscrierii venitelor parochiilor catolice din patrie, în şedinţa din 11 l. c. a ales o a dóua subcomisiune pentru esaminarea fasiunilor despre beneficiile bisericescĭ mai marĭ. Dar fiind că şi aci dintre conscrierile celor 65 beneficiĭ mai marĭ, multe nu aŭ ţinut cont de formele prescrise, întru cât nu sînt înzestrate cu documintele de lipsă, s'a adus hotărîrea, că mai înainte de ce s'ar lua la esaminare meritórie, să se corégă defectele. Spre scopul acesta comisiunea rógă, prin ministrul de culte, pe toţi beneficiaţiĭ mai marĭ, ca în decurs de 60 de zile, să suplinéscă lipsele, ce li se vor arĕta în conscrierile venitelor, şi după aceea subcomisiunea imediat va purcede la pertractarea acelora.

Roma. Zilele trecute se rĕspândiseră prin ziare scirĭ îngrijitóre cu privire la sănĕtatea Sfinţiei Sale. Dar de morb adevĕrat nicĭ vorbă nu a fost. Totul a stat în aceea, că s. Părinte după ultimele ostenele, pentru etatea-i tare înaintată, pentru dînsul destul de grele, s'a simţit debil şi aşa la consiliul medicilor a trĕbuit să se restaureze. Acum însĕ este din noŭ recreat. Dovadă este împrejurarea, că în 10 a. l. c. s'a scoborît din noŭ în biserica s. Petru, unde îl aştepta pelegrinagiul din Perugia şi încă vre-o alte 30 000 de Romanĭ şi streinĭ. Aci s'a întreţinut cu pelegriniĭ timp de o óră.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Am zis şi noĭ mai deunăzĭ că preţurile pentru zonele de la linia ferată se schimbă şi încă aşa, că pe când preţurile pentru depărtările mijlociĭ vor fi mai moderate, pe atunci cele pentru distanţele mai marĭ se vor mări. Planul acesta se zicea, că se va pune în pracsă cu 1 Iuliŭ a. c. Dar fiind că este o lege, carea prescrie, ca eventualele urcări de preţurĭ de la calea ferată, şi după tarifa cea nóuă acésta se întîmpla în zona 18, 19 şi 20, trebue publicate cu 6 sĕptĕmânĭ mai înainte de întrarea lor în vigóre, tarifa cea nóuă nu s'a putut pune în pracsă cu prima lunĕ pr. venitóre. Zisu-s'a, că inovaţia se va întîmpla cu 1 August, dar acésta încă nu va fi, căci până acum nu s'a făcut nicĭ o pregătire în privinţa acésta. Ba mai mult. Ministrul de comerciŭ nu se arată amic al nóuei reforme. Căci făcêndu-se calculul, după tarifa cea nóuă: cu 6 milióne coróne ar fi mai micĭ venitele la distanţele mijlociĭ, de cum aŭ fost până acum, care sumă nu se va acoperi din urcarea preţurilor pentru zona a 18, 19 şi 20. Aşa stând lucrul, nóua tarifă de o cam dată e luată de la ordinea zilei.

Austria. După puţine, dar agitate şedinţe, parlamentul imperial a fost amânat din noŭ.

Delegaţiunile şi deputaţiunile parlamentare se întruniseră mai sĕptămânile trecute pentru statorirea speselor comune şi a cuotei şi în ambele cestiunĭ ajunseră la înţelgere. Mai trebuia, ca hotărîrile lor să fie primite şi de corpurile legiuitóre. Şi nu puţinĭ chiar credeaŭ, că de astă dată cuota va fi primită din partea parlamentuluĭ austriac. Dar pe cum aŭ dovedit faptele mai de apoĭ, credinţa acestora a fost lipsită de fundament. Cehiĭ, carĭ în unele intervale se arĕtaŭ mai reconciliativĭ, în şedinţele din urmă s'aŭ arĕtat cu totul intransigenţĭ. Eĭ nu numaĭ, că nu aŭ voit să scie nimica de cuotă şi de spesele comune ale monarchieĭ, fără nu voiră să iea în considerare nicĭ proiectul guvernuluĭ referitor la promovarea industrieĭ. Motivul lor a fost şi acum cestiunea limbeĭ. Eĭ adecă promiseră, că nu vor înceta cu obstrucţiunea până când nu se vor restitui ordonanţele de limbă a luĭ Badeni. Capacitările făcute pentru schimbarea propusuluĭ fură zădarnice. Ast feĭ stând lucrul cele alalte partide recurseră la prorogerea şedinţelor, ca la mijloc pentru înfrângerea obstrucţiuneĭ cehe, dar acésta nu s'a adeverit de conducĕtóre la scop. Cându-ĭ, aŭ recurs la înşelăciune. Germaniĭ se sfătuiră între sine, ca să se presinte cu toţiĭ la şedinţă şi dând a se înţelege, că şedinţa se închide, când s'ar fi depărtat deputaţiĭ cehĭ, eĭ să voteze proiectele de legi mai urgente. Dar n'aŭ reuşit. Căci cu tóte că deputaţiĭ cehĭ nu sciură nimca despre planurile Nemţilor, şi aşa mulţi dintre eĭ se depărtasă de la şedinţă, înainte de închiderea eĭ, totuşi rĕmaseră de ajuns pentru ca să pótă susţiné obstrucţiunea, până le-ar fi venit în ajutor soţiĭ. E vorbă de şedinţa din nóptea de 8 spre 9 l. c. Cehiĭ rĕmaşi în sală, vĕdĕnd, că lucrul cu proiectul despre industrie e serios, şi că eĭ nu se pot validita, de cât prin recurgerea la obstrucţia estremă, de o dată începură a produce o larmă asurditóre cu tot feliul de instruminte musicale şi când acestea nu mai puteaŭ presta serviţiŭ, recurs'aŭ la ólele din culină, şi când acestea încă s'aŭ stricat procurat'aŭ éră şi éră instruminte musicale. Ba aŭ şi căutat şi aŭ făcut larmă, în tótă forma numaĭ şi numaĭ ca să nu se pótă face nicĭ o ispravă. Aşa stând lucrul, ministrul president de dóuĕ orĭ în decursul nopţiĭ a mers la Maestatea Sa, ca să întrebe asupra acelora, ce eraŭ de făcut. În fine apăru, după miezul nopţiĭ, în sala deputaţilor şi le spune tuturora, că cu învoirea Monarchuluĭ şedinţele parlamentuluĭ sînt amânate. Cu acésta s'a pus capet faimóseĭ şedinţe, ce se începu Vinerĭ în 8 l. c. la 2 óre p. m.

După amânarea parlamentuluĭ cluburile parlamentare aŭ ţinut şedinţe asupra celor de făcut. Ţinut'aŭ şi Cehiĭ o consfătuire, în care aŭ hotărît, că eĭ obstrucţia nu o vor lăsa, până când adevĕrată egalitate nu li se va da.

Körber din parte-i voesce, ca proiectului de lege pentru egala îndreptăţire a limbilor să-l pună în pracsă cu ajutoriul §-luĭ 14 şi dacă ar afla de conducĕtor la scop, pentru restabilirea vieţiĭ parlamentare, să disólve parlamentul.

Franţa. Cestiunea, care atâtea capete frămîntă în apusul Europeĭ, cestiunea lucrătorilor, şi-a aflat deslegare îndestulitóre atât pentru lucrătoriĭ, cât şi pentru ceĭ alaltĭ cetăţenĭ în Dijon. Aci fiind majoritatea consilierilor municipalĭ socialistă, de anĭ de zile s'a ocupat cu cestiunea lucrătorilor. Deja de prin 1896 consiliul comunal hotărî, ca în budgetul

---

să nu distragă simţurile de la gustarea bucatelor. Eĭ *trăiesc* ca să *mănânce*, noĭ *mâncăm* ca să *trăim*. Eĭ în mâncare vĕd un *scop*, mulţumirea simţurilor, a vieţiĭ animalice şi noĭ în mâncare vedem numaĭ un *mijloc* pentru susţinerea vieţiĭ. Noĭ ca să avem ce mânca *lucrăm;* — pentru ca *eĭ* să pótă mânca şi gusta plăcerile bucatelor, *lucră alţiĭ*.

Étă pentru ce uresc eŭ pe englezĭ şi pentru care pricină era să mĕ încurc cu eĭ. Când adecă mĕ aşezaĭ la masă eĭ nu veniseră încă, decĭ nicĭ n'am sciut cu cine voiŭ fi la o masă. Când aŭ venit şi s'aŭ aşedat şi aŭ început a mĕ esamina cu priviri curióse, vechia antipatie s'a deşteptat în mine. Mi-aŭ adus a minte de acel brav popor din Africa de sud care îşĭ apĕră caminul şi sanctuariul familiar în potriva acestor usurarĭ fără suflet, carĭ îşĭ petrec pururea prin ţărĭ străine aruncând milióne ca copiiĭ cotca, până când în India le per *de fóme* milióne de supuşĭ. Ferbia totul în mine. Îmĭ trebuia o schinteie, ca să mĕ apuc cu gura de eĭ. Şi schinteia sări. Vis-a-vis de mine şedea un englez cu o faţă impertinentă, care mĕ esamina cu monoclul sĕŭ. Vedeam, că voiesce să-şĭ prindă vorbă cu mine. Mĕ gândiam: să nu te pună păcatele să mĕ agrăescĭ.

De ce m'am temut, n'am scăpat. Mĕ întrebă, de ce naţie mĕ ţîn? Era să erumpă tótă amărăciunea din mine. Cu ochĭ schinteiatorĭ îl mĕsurăiŭ. Şi cum, cum nu, involuntar, fără să-mĭ pot da samă, scăpă din gura mea rĕstit şi mănios, rĕspunsul: „Sînt bur!“

Feţele, ce aŭ făcut engleziĭ la auzul acestuĭ cuvînt nu le pot descrie. Visaviul meŭ scăpă monocolul, o miss bĕtrână de la drépta mea scăpă furcuţa din mână, ér un preot de-a stânga mirat şi surprins depuse din mână ziarul „Daily News“, în care tocmaĭ cetia vestea despre cucerirea englezilor de la Mafeking. Pe mine comicul situaţiuneĭ mĕ desarmă, rîdeam în sufletul meŭ cu hohot, dar în a fără dam pe mâniosul. Am continuat prânzul, fără mânie, visaviul meŭ fără monoclu, toţi fără a maĭ grăi un cuvînt.

Din sara aceea n'am maĭ şedut la o masă cu englezii, nicĭ n'am maĭ vorbit cu eĭ. Şedeam la o masă singur, şi eĭ trecênd pe dinaintea meseĭ mele să feriaŭ bine de a se apropia. Portierul îmĭ spuse, că în tótă diminéţa îl întrebaŭ engleziĭ, óre plecat'am, şi dacă nu, când am să plec?

Acum l-am părăsit. Pot să mânânce în pace Ramsteak şi Beefsteak. Sînt sigur însĕ, că memoria mea va trăi într'înşiĭ eternă — dar nu binecuvîntată.

V.

orașului nu sînt de a se lua numaĭ ca subsidiĭ estraordinare sumele, cu carĭ orașul concurgea la ajutorarea lucrătorilor, ce nu-și aflaŭ ocupațiune, ci ca o rubrică constantă. Cându-i se făcu planul, după care lucrătoriĭ aveaŭ să se insoțéscă în camere, ca să le numesc așa, de lucrătorĭ. Acestora le era încredințată îngrijirea de aceia, carĭ nu aflaŭ ocupațiune. Și pentru ca îngrijirea acestora să fi fost cu efect, orașul se obligă, că 3/4 din totalitatea speselor efective împreunate cu susținerea celor lipsiți le va acoperi din al séŭ. În schimb însă pretinse, ca lucrătoriĭ să priméscă lucrul în orĭ ce timp li s'ar îmbia. Cu timpul însă se véḑu, că modalitatea acésta nu conducea la scop, fiind că lucrătoriĭ căḑeaŭ numaĭ pe umeriĭ orașului. Cându-i, s'a făcut un alt plan, și acesta este din anul curent, în vîrtutea căruia camerele lucrătorilor să impună tacse de fie care membru al lor. Orașul din parte-i încă subvenționézá camera dar cu suma, care corĕspunde la suma totală a taxelor membrilor. În planul acesta sînt prevĕḑute maĭ departe și condițiunile, pe lângă carĭ orașul concurge cu al séŭ la ajutorarea membrilor miserĭ aĭ reuniunilor de lucătorĭ din Dijon, pe timpul când aceștia nu capĕtă lucru, pe cum casul, când cassa camereĭ ar fi sĕcată cu totul. În caul acesta, camera póte recurge după ajutor la cassa orașului, dar sub condițiunea, că sumele, ce le-ar primi de acolo să le rebonifice prin mărirea taxeĭ membrilor pentru periodul următor.

China. Rĕscóla boxerilor și cu ea persecuțiunea europenilor iea dimensiunĭ tot maĭ marĭ. Guvernul chinez se arată cu totul impotent întru potolirea rĕscóleĭ. Armata ce el o trimite în contra boxerilor, e rĕspinsă și fugărită. Așa, că representanții statelor europene s'aŭ vĕḑut siliți să țină un consiliŭ comun, unde să desbată asupra mĕsurilor de a se lua pentru asigurarea vieții și averiĭ europenilor. Și fiind că lipsa de trupe europene e urgentă, și dintre statele interesate singură Rusia are armată concentrată în jurul Pekinguluĭ, consulul rusesc a fost însărcinat, ca să dispună întrarea alor vre o 8000 de soldați în Peking.

Faptul acesta nu e bine vĕḑut din partea Angliteĭ, bine sciind, că prin acésta nu ea va fi carea de aci în colo va comanda în China, ci Rusia. Până când ea se ostenesce, ca să despóie de libertatea avută pe un mic, dar brav popor, până atunci obiectul visurilor angleze ajunge în mâniĭ strĕine.

Transvaal. După ocuparea pretorieĭ sciriĭ maĭ însĕmnate de pe câmpul de luptă nu aŭ sosit. Buriĭ s'aŭ retras la munți și anume în provincia muntósă Lijndeburg a căreĭ capitală de acelaș nume, Krüger a declarat-o de capitala Transvaaluluĭ. Aci aŭ făcut eĭ maĭ multe întăriturĭ, aci aŭ transportat eĭ proviant în mare cuantitate, aci socotesc să susțină timp maĭ îndelungat asalturile Anglezilor, dacă ar cerca să-ĭ atace în noul refugiŭ.

În ultimele ciocniriĭ Burilor le-a succes să încunjure și să prindă un batalion de Anglezĭ.

Corespondințe.

Propaganda catolică.

Bucuresci 1 Iuniŭ n. 1900.

Iubite Dle Redactor!

(Fine.)

„Școla și Biserica“ scrie maĭ departe:

„Catoliciĭ convertiți la ortodoxism sînt din stratele cele maĭ de jos: lucrătorĭ, meseriași, ómenĭ ce comptézá puțin în marea mișcare socială, pe când trecerile la catoliciĭ sînt dintre elementele celea maĭ bune, dintre ómeniĭ cu multă vază politică și cu grentate socială, cum e familia Donici membru la Curtea de Apel. Exemplul dat de eĭ e contagios și primejdios. Acésta fiind dar situația cu părere de rĕŭ nu putem avea liniștea sufletéscă recomandată de dl Ministru de finanțe, fiind convinși că nicĭ o dată nu a fost pentru ortodoxie și decĭ pentru liniștea nóstră națională și politică o primejdie maĭ mare de cât acum, de óre ce catoliciĭ nicĭ o dată nu aŭ lucrat cu atâta isteție ca în acest pătrar de secol.“

Ĕtă dar primejdia de care e amenințată populația ortodoxă a Romănieĭ!

„Propagandă catolică“? — eŭ, care trăiesc acum de maĭ mulți ani aci, nu cred să esiste așa ceva în țară. Preoții catolicĭ sciŭ eŭ, nu fac alt ceva de cât își împlinesc misiunea ce li s'a încredințat. „Mergeți în tótă lumea și predicați evangelia la tótă făptura!“ este porunca, care aprópe toți creștinii o sciŭ. Cuvintele acestea sînt „rĕmasul bun“ pe care dl Christos l'a adresat la despărțire apostolilor séĭ. Și dacă preoții ortodoxĭ, începĕnd de la ceĭ maĭ de jos până la Archiereĭ, și-aŭ uitat cu totul, că datorință aŭ să împlinéscă acéstă poruncă a întemeietoriuluĭ bisericeĭ, pricep să se scandalizeze când alții își fac datoria.

Biserica catolică e conscie de divinitatea învĕțătureĭ sale și e pătrunsă de dragostea deaprópeluĭ, de aceea împlinesce un precept al iubireĭ, arătând ómenilor carĭ trăiesc în întunerec calea care duce la lumină.

„În firea omuluĭ este pornirea religióșă“, — a spus ilustrul ministru, și preoțimea ortodoxă a Romănieĭ uită a da hrană trĕbuitóre sufletelor dornice după învĕțătura religióșă.

Să nu se crédă, că prin aceste șire vreaŭ să defaimez preoțimea acesteĭ țărĭ, protestez cu tótă tăria în potriva acesteĭ învinuiriĭ, orĭ din ce parte ar veni, — eŭ fac, țin să fac simple constatărĭ, basate pe scrisele nedesmințite ale foilor de aci.

Cine n'a suris, când a auḑit, că dl Haret, fost ministru al cultelor, laic și Dsa, s'a vĕḑut îndemnat chiar Dsa, să încredințeze o comisie cu facerea uneĭ cărți de predicĭ din care să se cetéscă în bisericĭ Dumineca și în sĕrbătorĭ?

Saŭ credeți că bobîrnăcul administrat Archiereilor de dl Ionescu nu-și va fi avênd și el rostul séŭ?

Să dăm cuvîntul érăși foiĭ care mi-a sugerat idea șirelor mele. „Episcopatul în genere, nu se preocupă de cine va lucră pentru înălțarea bisericiĭ și nu esistă nicĭ un fel de comunitate și continuitate de ideĭ între clerul înalt și clerul de mir“.

Mult aș maĭ putea cita din acéstă fóe, dar mĕ opresc aci. Dacă nu esistă nicĭ un fel de comunitate, nu e mirare că preoțimea și ea e cu totul indiferentă și ast fel încetul cu încetul decăderea țĕranuluĭ român la proporțiĭ îngrozitóre. În maioritatea satelor nóstre necredința bate la pórtă, indiferentismul religios e în tótă plenitudinea sa. Nu maĭ esistă nicĭ un respect, nicĭ o considerație, nu e nimic sfânt. O descompunere a vechilor moravurĭ amenință.

„Am fost și eŭ în Sĕrbătorile ss. Pasci în maĭ multe biserici, — povestesce cineva în „România Junĕ“, escelentul ziar național, — și am rĕmas fórte mâhnit de lipsa de demnitate ce am observat'o în unele din ele. Atitudinea unor preoți, murdăria și sărăcia patentă din biserici, cântările pe nas cu un *a* saŭ *i* saŭ *u* de șepte coți m'aŭ făcut să-mi zic: sînt biserici carĭ desvóltă și înalță sentimentul religios și sînt altele carĭ îl stîrpesc și deschid calea ateismului“ (Nr 122 din 13 April 1900).

Să nu se uite: că asta s'a remarcat în capitala țărĭ și nu în vre un cătun părăsit din munți. Aŭ putut marĭ Domnĭ aĭ țărĭ nóstre să zidéscă lăcașurĭ vrednice, dacă noĭ le dăm cu totul uitărĭ. Archiereiĭ sînt indiferenți, preoții ignoranți, inteligința ateistă și țărănimea și ea le urmézá acestora.

Alătur iubite dle Redactor un articlu de 8 colóne scris de Caragiali, cetesce-l, reprodu-l dacă credĭ, ca să se convingă orĭ cine, că dreptatea și adevĕrul călăuzesc scrisele mele.

Să maĭ pomenesc de vorbirea dlui Pacu ținută la Senat? Să maĭ repet și eŭ gravele acuse aduse de Dsa preoțimeĭ înalte de aci? Nu maĭ aflu de trĕbuință. Mĕ mărginesc a reproduce concluziunile sale: „Sînt eĭ óre, ca păstorĭ aĭ sufletelor vinovați de pustiirea morală în care se găsesce turma lor cuvîntătóre? Cu adîncă amărăciune, dar și cu nestrămutată convingere declar că *da!* Ce se póte imputa clerului bisericeĭ nóstre ortodoxe autocefale române? ĕtă ce: lipsa de abnegație evangelică și de consciință a misiunii sale, negligiarea a unor din cele maĭ fundamentale obligațiunĭ pastorale, prea mare servilism cătră puterea luméscă“.

Eĭ, de ce se fac așa marĭ împutărĭ bisericiĭ catolice, dacă la vederea uneĭ stărĭ așa de grozave alérgă în ajutorul omenimeĭ, care lipsită de orĭ ce sentiment religios, se prăbușesce tot maĭ mult pe povîrnișul fărădelegilor? Póte o biserică, cum e cea catolică privi cu indiferență cum se nimicesc sub ochiĭ eĭ milióne de ómenĭ?

Desfid pe orĭ cine ar îndrăsni să mĕ desmințéscă.

Rĕmâne o ultimă vorbă de spus, că catolicismul adecă, ar amenința naționalitatea nóstră. Dar mĕ mir mult, cum se maĭ și găsesc ómenĭ cu minte, carĭ să maĭ spună ast fel de neadevĕrurĭ patentate! Dar óre nu vedem noĭ aci în capitală pe ceĭ ce cercetézá „dumineca diminĕța frumósa catedrală a Sfîntuluĭ Iosif“? Nu sînt óre între eĭ, după vorba luĭ Caragiali: „bravĭ și cuminți Germanĭ, Francezĭ supțirĭ la minte și nobilĭ Italienĭ, și alte neamurĭ strălucite ale Europeĭ“? Și toți aŭ rĕmas ceea ce s'aŭ născut, și toți se pot ruga în biserica catolică în limba mameĭ lor.

Saŭ dóră e legea ortodoxă maĭ națională? Nu pentru aceea ne-aŭ copleșit óre Grecĭ și Slavĭ și feliurite alte lipitorĭ, căcĭ eram ortodoxĭ? Dar să termin cu câte

va şire din o corĕspundinţă din Macedonia, publicată în „Timpul“:

„Prelaţii greci. monópolisând religia pravoslavnică pentru supuşii otomani, aŭ recurs la clişeul învechit cum că ruga cătră Dumnezeŭ în limba românéscă nu e ascultată. căci El a propovĕduit popórĕlor în grecesce . . . . . La Perlepe, la Magarova la Fiorina şi în alte localităţi aŭ mers şi mai de parte: aŭ refusat Românilor anafora. cuminecătura şi chiar înmormîntarea morţilor“. Şi asta se face de nesce coreligionari. fiind că Românii vreaŭ să se róge în limba lor.

Drept avea un prietin: Daca Românii macedonieni ar fi primit religia catolică cum aŭ făcut ceĭ din Ardeal, de mult ar fi isprăvit cu Grecii din Fanar!

Salutări prietinesci!

Amicul.

Cursul de stupărit şi pomărit.

Publicăm mai la vale programul cursului pe care bravul învĕţător Muntean din Cujir, îl va ţiné din stupărit şi pomărit. aceşti doi rami de căpetenie în economie. După informaţiunile ce avem, la curs vor lua parte şi mai mulţi învĕţători din România. Ar fi fórte de dorit. ca şi de la noi să asiste cât de mulţi învĕţători, pentru ca însuşindu-şi cunoscinţele de lipsă să le pótă lăţi mai de parte în popor, ca un bogat isvor de câştig. Dl învĕţător are una din celea mai mari şi mai bine aranjate stupine şi e provĕdut cu maşinării moderne.

Programul

cursului de stupărit şi pomărit ce se va ţiné la şcóla comunală fostă grăniţĕrésoă din Cujir pe timpul din 24 Iunie — 7 Iulie a. c.

Duminecă 24 Iunie.

1. Ascultarea serviţiului divin. 2. Deschiderea cursului prin învĕţ. I. Muntean. 3. Visite pe la familiele onorabile. 4. După amĕdi escursiune pe délul „Cetate“.

Luni 25.

Prelegeri din stupărit. Fiinţa albinei. descriere amĕnunţită, speciele, organele albinelor şi funcţiunea lor. Scopul şi folosul stupăritului.

Marţi 26.

Coşniţa mobilă cu tóte părţile ei. Avantajiul şi scăderile feluritelor coşniţe, alegerea celei mai bune. Întocmirea stupărieĭ bune.

Mercuri 27.

Instrumentele de lipsă la stupărit modul de întrebuinţare şi alegerea celei mai bune.

Joi 28.

Despre faguri în genere. Faguri naturali şi măiestriţi. Pregătirea fagurilor măiestriţi, aşedarea lor în cadre şi coşniţe. Avantajul lor.

Vineri 29.

Lucrări practice în stupină pe cum: egalisarea stupilor. Ajutorarea lor în cas de lipsă cu miere şi faguri, ajutorarea stupului fără matcă. Înlocuirea matcelor bĕtrâne cu tinere. Împreunarea stupilor, mutarea lor din o coşniţă în alta şi dintr'un loc într'altul. Curăţenia şi temperatura necesară în stupină şi coşniţă.

Sâmbătă 30.

Roi naturali şi măiestriţi, prinderea şi tractarea roilor naturali. Facerea roilor măiestriţi cu matcă şi fără matcă. Avantajiele roilor măiestriţi. Împedecarea roireĭ. Inimicii albinelor şi modul de aĭ delătura orĭ stîrpi.

Duminecă 1 Iulie.

După serviţiul divin repetiri peste cele percurse până acum.

Luni 2.

Prelegeri teoretice şi practice din pomărit. Pomăritul din punct de vedere estetic bun şi folositor. Formarea şi îngrijirea şcolilor de pomi. Tóte modurile de altoire şi tractarea altoilor până la deplină desvoltare. Morburile şi inimicii pomilor. Cunóscerea feluritelor soiuri de póme şi aclimatisarea lor pentru deosebite ţinuturi.

Însemnătatea comerciului de póme.

Marţi 3.

Cultivarea viţeĭ de vie după tóte modurile cunoscute până acum. Sara escursiune la fabrica de fer.

Mercuri 4.

Escursiune pe câmp pentru a cunósce deosebitele plante din carĭ albinele îşĭ culeg fructele lor. Vĕnătóre de stupi prin pădurĭ.

Joi 5.

Culesul de miere şi céră. stórcerea mierei şi cerei prin anumite máşini, pregătirea lor pentru comerciŭ.

Vineri 6.

Aşedarea stupilor pentru iernat. Transportarea lor în depărtări micĭ şi marĭ. Reflexiuni generale despre îngrijirea stupilor peste an.

Sâmbătă 7.

După serviţiul divin — Recapitulaţiunĭ peste întreg materialul propus. După amĕdi: şedinţă festivă, estradarea atestatelor, încheierea cursului. Sara petrecere. Observare: Dăcă timpul va fi nefavoritor, în cât lecţiunile practice nu se vor puté tracta cu deplin succes cursul se va prolungi până în 12 Iulie.

Cujir 13 Iunie 1900.

Ioan Muntean.

NOUTĂŢI.

Sfintele Rusalii aŭ fost sĕrbate cu frumóse ceremonii. carĭ favorisate de un timp frumos. aŭ succes fórte bine. În ziua primă a pontificat I. P. S. Dn Mitropolit. fiind adus de la reşedinţă până la catedrală cu litie. La liturgie a cântat corul clericilor sub conducerea tinĕrului *Camil Negrea,* ér pricésna a fost cântată solo de prof. Papiŭ. După sfînta liturgie s'a făcut procesiune la ţarină stropindu-se holdele cu apă sfinţită. La însĕrat rugăciunile aŭ fost cetite de Escel. Sa şi Rvsmiĭ canonicĭ Dr A. Bunea şi Dr V. Hossu. A dóua zi I. P. S. Dn Mitropolit a celebrat la biserica parochială.

Rugăciunea în scólele din România. Spre a preveni în cât va porni spre ireligiositate a ţinerei generaţiĭ dl ministru Istrati. a hotărît, că diminéţa la întrarea în şcólă să se zică „Tatăl nostru“ la eşire un cântec religios pedagogic, după amiazĭ la întrare ér un cântec religios. ér la eşire rugăciunea: Plinirea tuturor bunătăţilor tu escĭ Dómne! Felicităm pe dl ministru pentru acésta ordinaţiune importantă.

La şcóla de fete a Asociaţiunii examenele se vor începe la 25 Iunie. Încheierea solemnă a anului scolastic va fi Joi în 28 crt.

Examenele de calificare de la Institutul preparandial gr. cat. din loc. Partea scripturistică a decurs în 1. 2, 4 şi 5 Iuniŭ. ér partea verbală în 6. 7, 8 şi 9 Iuniŭ a. c. La aceste examene s'aŭ însinuat cu toţiĭ 65 candidaţi de învĕţători, respective candidate de învĕţătóre. 8 repetenţi şi 57 ordinari, 1 înse a repăşit. La examenele verbale a presidiat Rsmul Dn *Gavrilă Pop,* canonic mitropolitan. ca comisar consistorial. ér din partea guvernului a fost present Spectabilul Dn *Francisc Halmágyi,* inspectorul regesc al comitatului Albeĭ-Inferióre. Succesul examenelor a fost fórte bun, şi anume s'aŭ cualificat 1. *cu distincţiune 1: Ioan Pavel:* 2. *cu laudă 8:* Gizela Vilt n. Turc, Maria Coltor, Silvia Chirilă. Corneliu Lunga. Iuliŭ Colozar Forró, Iuliŭ Gherman, Maxim Oltean, Silviŭ Ţepeş Focşan; 3. *cu bine 10;* 4. *de ajuns 36;* 5. aŭ fost relegaţi pe un an 9.

Directorul fundaţiunei Şuluţane. Senatul adm. aĭ fund. Şuluţane în şedinţa din 9 Iuniŭ cu unanimitate de voturĭ a ales pe periodul 1897—1902 de vice president al Directorului pe Ill. *Iosif Pop;* de membri ordinarĭ aĭ Directorului pe foştiĭ membri suplenţi: 1. *Vasile Pop Hărşan* adv. în Sibiŭ şi 2. *Dr Alesandru Pop* medic arch. în Blaş. ér de membri suplenţi pe Magnificiĭ Domni: 1. *Ioan Simionaş* preşed. sedr. orf. în Deva. 2. *Mateiŭ Nicola* adv. în Abrud, 3. *Patriciŭ Barbu* adv. în Reghin. 4. *Vasile Zehan* adv. în D. Sânmărtin. Locurile de mai sus aŭ devenit vacante prin încetarea din viaţă a fostului vice president Bar. D. Urs. a membrilor ordinarĭ Iosif Hossu vicepresedinte la contabilitatea stat., şi a membrilor suplenţi Iuliŭ Mihályi vice colonel în retragere şi Ioan Gerasim jude reg. de tribunal cu rang de jude de tablă în Alba Iulia.

Manifestaţii antisemite. În Konitz (Germania) a fost aflat înainte cu câte va luni cadavrul unuĭ elev de gimnasiŭ. ucis în împrejurări cu totul misterióse. Creştinii bănuesc pe evreĭ că ar fi comis un omor ritual, din care causă nu numai în Konitz unde aŭ demolat sinagoga, ci şi în împrejurime s'a pornit o adevĕrată revoluţie contra evreilor. Guvernul a trimis trupe pentru suprimarea turburărilor şi a proclamat asupra ţinutului neliniştit starea de asediŭ.

Pentru aniversarea lui Gutenberg. Peste scurtă vreme tipografiĭ din tótă lumea alăturea cu literaţiĭ vor serba a 500 aniversare a nascerii lui Gutenberg. inventatorul tipografieĭ. Progresele făcute pe acest teren sînt felurite şi marĭ. Spre a contribui cu ceva şi la noĭ la mărirea acestor festivităţi comunicăm cetitorilor nostri textul unui product tipografic: e o învitare la nuntă. tipărită în Aiud. capitala comitat. Alba inf.: Domnul N. N. Moistnu fenoniu Domnisiena N. N. Wainnita la ser banea cununiei lonn coseva tinea Dumineca 17/VI. st. n. d. a. la 4 ore in Bisemca greco cotolicha. Dini Galda de jeou. —

Că cu ce se vor alege ceĭ ce aŭ primit ast fel de învitări nu scim. atâta putem asigura pe orĭ cine. că de o sută de orĭ era mai bine, ca nuntaşiĭ să fi trimes pe doĭ prietini de a lor cu frunze la bâtă şi cu plosca în mână, carĭ să învite după străvechiul obiceiŭ: la un păhar de beutură şi la un scaun de şedere. Eraŭ ceĭ puţin priceputi. Şi nu mai era nevoe să-şi cheltuiéscă baniĭ pe ast fel de învitări. carĭ numai pentru iubileul lui Gutenberg orĭ pentru esposiţia din Paris sînt bune.

Concurse la parochii. Concursele la parochiele Şermaş, Iara inf. şi Cerghidul mare publicate în numĕrul trecut al foiĭ nóstre s'a amânat până la 15 Iulie n.

Astra. Despărţĕmîntul *Bistriţa* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ îşĭ va ţiné — adunarea cercuală *Duminecă în 24 Iunie n. 1900* la 3 óre după amiazĭ în Bistriţă în sala de la „Gewerbe-Verein.“

Convocare. *„Fondul pentru înfiinţarea unei şcóle române de fetiţe în Cluş“* îşĭ va ţiné adunarea generală ordinară în 23 Iunie n. la órele 2 post m. în localitatea şcóleĭ gr. cat. din Cluş (strada Jokai Nr. 6).

Necrolog. † *Sebastian Coşbuc,* preot greco-catolic în Hordău (lângă Năsĕud), *tatăl iubitului poet George Coşbuc,* a repausat în 7 a l. c. în etate de 82 anĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

III.

Și dacă în uitarea de Dumnezeŭ n'a aflat *fericire* a aflat cu atât mai puțină *libertate*. Acéstă fantómă briliantă este una dintre acelea, carĭ mai ușor reduc tinerimea, dar' și mai ușor o înșélă.

„Credeam că sînt liber" — zice el — „și nu vedeam, nefericitul de mine, că eŭ însumĭ îmĭ făuresc lanțurile robieĭ. Prin gustarea pretinseĭ mele libertățĭ me înjugam de bună voe într'un greŭ jug de fer, de care nu me mai puteam scăpa, și din zi în zi tot mai strîns me legam cu legăturile rĕsucite ale voințeĭ mele cerbicóse". — „Étă cum era servitutea mareluĭ Augustin — observă *Bossuet* — pe când el se bucura în lume de libertatea rebelilor". [1])

Atuncĭ adese orĭ î-și căuta scăparea în rugăciuni își ridica cătră ceriŭ brațele îngreunate de lanțurile robieĭ. El cerea de la Dumnezeŭ virtute, dar' se temea nu cum va se fie ascultat prea iute. El zicea: „Dómne, dă-mĭ castitate și continență", — dar' îndată adăugea încet: „Nu acum, încă nu acum"! Și ast feliŭ îĭ era fricĭ pĕcătosuluĭ nenorocit că va fi mistuit de acéstă bólă arzĕtóre, dar' se și temea tot o dată nu cum va să se însănătoșeze. Simția că cu slăbirea sa cresce gradat și greutatea corupțiuneĭ, sub care gemea.

Așa de tristă era starea luĭ Augustin în anul al 16-lea. În decurs de 3—4 anĭ tótă lucrarea Monicеĭ fusese nimicită și am rĕmâné nimiciță de atâta decădere dacă nu ĭ-am cunósce causele. *Nepăsarea* în cele religióse a tatăluĭ seŭ, carele fiind fără religiune până atuncĭ, puțin se îngrigia de nevinovăția și moravurile bune ale fiuluĭ seŭ numaĭ să progreseze în studiĭ și să devină orator elocuent; — *nebunia* învĕțătorilor luĭ Augustin carĭ n'aveaŭ altă grije de cât să escite sensibilitatea și fantasia, fără de a fi gândit că acestor puterĭ periculóse, să le pună contrapondurile de lipsă ale rațiuneĭ, conscienței și religiuneĭ; — *cetirea cărților periculóse* și *cercetarea teatrelor*, și mai periculóse, *pretiniile pĕcătóse*, ale căror semne le vedem arĕtându-sĕ și carĭ fără îndoiélă l'aŭ imprejmuit deja; și în urmă se o spunem nu pentru a blama, ci pentru a compătimi pe o mamă pie, care măritându-se după un păgân, nu a putut conduce cum ar fi voit educățiunea fiuluĭ seŭ, ci fórte adese orĭ a trebuit să se supună voinței tiranice a soțuluĭ seŭ: — *lipsa a orĭ ce ajutoriŭ religios*, de care omul tinĕr mai ales la aceasta vrîstă are neapărată trebuința; nicĭ botez, nicĭ miruire, nicĭ mărturisire, nicĭ s. cuminecătură, într'un timp critic când se trezesc patimile, pe carĭ dacă le-ar fi putut învinge, i-ar fi dat ocasiunea uneĭ mărire așa de perfectă și a unuĭ triumf așa de frumos; — ajungênd însĕ patimele ele la putere îĭ dobóră, îl agită în în tot felul și-l aruncă într'un abis adânc. Tóte acestea esplică de ajuns, de ce aŭ fost fără folos ostenelele Monicеĭ, și cum de a putut dura așa puțin o lucrare la care ea a fost ostenită cu atâta zel și îngrijire.

De alt cum se nu credem, că urmele acesteĭ lucrărĭ ar fi perit, pentru că, cea ce lucră Domnezeŭ și mama creștină împreună cu sufletul copiluluĭ nu pere așa iute. Chiar și când vêntul patimelor slăbesce flacăra sfîntă a conscienții, dacă flacăra aceasta a fost aprinsă de o mamă creștină — se póte zice, cu siguranță că ea nu să va stînge nicĭ o dată!

Într'acestea, ca și când bunul Dumnezeŭ care cu blândețe veghia asupra fiuluĭ și a mameĭ sale: ar fi voit ca de o dată să mângâe și pe Monica și să ajute și pe Augustin, dându-ĭ chiar în persóna tatăluĭ seŭ un esemplu, care se-l încuragieze — Patriciŭ a făcut cel dintâiŭ pas cătră religiune și biserică.

Șeptesprezece anĭ trecură de când îșĭ luă de soție pe Monica, și în decurs de 17 anĭ ea nu lăsase să trécă nicĭ o zi fără a lucra cu grije la convĕrtirea bărbatuluĭ seŭ. În acéstă lucrare ea dovedise în continu blândeță, răbdare și acel tact ales ce-l posed adevĕratele creștine. Vorbia puțin, nu prea predica, iubia mult și să ruga neîncetat. Începea a prevedé și a spera întórcerea luĭ. Timpul, care tot de una este pe partea, celor ce sciŭ aștepta, și eĭ ĭ-a venit într' ajutoriŭ. Potolindu-i-se pasiunile, Patriciu începu a simți deșertăciunea idolilor cum și acel farmec dulce al luĭ Isus Christos ce se revĕrsa din inima consórteĭ sale sfinte. Mult timp el se împotrivise și se jura în sine, că nu se va da. Și mai mult timp rĕmăsese ne hotărît, esitând, să facă orĭ să nu facă cea ce îĭ dicta conscienta. Gata une orĭ de a urma, își amâna hotărîrea pe mai târziŭ, dar tot de una cu mare atențiune, nu cum va Monica să observe îndoielile luĭ. Ea cam știa totul, dar' nu zicea nimica, ci își duplica rugăciunile. În cele din urmă adevĕrul învinsĕ și Patriciu declară blândeĭ sale soțiĭ, că este hotărît, a părăsi păgânismul.

Cu ce bucurie primi Monica vestea acésta! Ce fericire pentru ea și numaĭ la gândul, că bărbatul seŭ va deveni creștin, chiar în momentul, când Augustin întrând în al 16-lea an, avea trĕbuință de un păzitor mai trez și mai puternic. Ea mulțămi luĭ Domnezeŭ din tot sufletul seŭ și cu lacrămĭ în ochĭ îl conjura, să întărească hotărîrea luĭ Patriciu și se grăbească ziua, în care să-l vadă înscris în numĕrul Catecumenilor.

Catecumenatul era o pregătire pentru încreștinare. În timpul acela când păgânismul era încă în putere și era de temut o apostasie, ceĭ mai în vrîstă înainte de a fi aduși la sfîntul botez, eraŭ reținuți cât va timp la ușa bisericeĭ, ca să se vadă, óre din deplina lor voiă și nesilițĭ de nime doresc să între; și ca să învețe cele de lipsă despre datorințele cele marĭ, a căror greutate voiaŭ să o ieie asupra lor.

Decis a face acest prim pas, Patricin se duce la biserică să se lapede în public de păgânism și să mărturisească credința creștină. — Monica îl însoțesce saltând de bucurie: Augustin îĭ urmézĕ. Tóte acestea probabil pe la anul 370, cam la începutul păresĕmilor.

Ajuns înaintea altariuluĭ Patriciu îngenunchiă, episcopul îĭ pune mânile pe cap și se rógă luĭ Dumnezeŭ să-l primească între fiĭ sĕĭ. Apoĭ pe frunte-ĭ face semnul crucеĭ luĭ Isus Christos, că întrând în biserică se cinstéscă umilirile Mântuitoriuluĭ, pe buze-ĭ pune sare binecuvêntată, în semnul nestricăciuneĭ inimeĭ creștine pe care trebue se o păzéscă de aci încolo. Din ziua acea numele luĭ e înscris în listele bisericeĭ, și el ocupă loc între catecumenĭ. [1])

Dacă Patriciu făcênd acest pas prim al credințeĭ, ar fi fost decis a face îndată și pe al doilea, adecă a trece repede prin diferitele grade ale catecumenatuluĭ și a primi *botezul* la sĕrbătórea apropiată a Paștilor, nimic n'ar fi lipsit din fericirea Monicеĭ, dar el nu ajunsese încă așa de parte.

Pe timpul acela mulțime de ómenĭ stăteaŭ la pragul creștinismuluĭ; nu maĭ eraŭ *păgâni, pentru că abziseră* de păgânism — dar nu eraŭ încă nicĭ creștinĭ, pentru că deși înscrișĭ între catecumenĭ refusaŭ cu cerbicie primirea botezuluĭ. În zădar le arĕtaŭ Părinții bisericeĭ înconsecința și periculul, la care se espunéŭ, în zădar episcopiĭ le spunéŭ în mil de forme când se apropiaŭ: Bobotéza Domnuluĭ (Epiphania) și Paștile: „Étă zilele marĭ, înșciințați-ve numele și pregătiți-vĕ de botez." — nimic nu-ĭ puté smulge din nepăsare. „Eĭ purtaŭ numele de creștin — dar nu voiaŭ se primească sarcinile luĭ. Nu eraŭ îndatoraț nicĭ la mărturisire, nicĭ la cuminecarea de la Paștĭ, nicĭ la observarea vreuneĭ legĭ bisericescĭ, fiind că nu eraŭ botezațĭ; eĭ însu-și îșĭ desfrênaŭ conscienta cu acea tristă vorbă, ce era la modă atuncĭ: Lăsați-ĭ să pĕcătuéscă! Ce are a face? Dór nu-s botezațĭ!" credênd, că li destul se primească botezul în cĕsul de pe urmă al morțiĭ pentru a se curăți de tóte pĕcatele și a se mântui, așt fel eĭ riscaŭ viața pământéscă și cea venitóre de o dată, în aceasta nădejde.

Fie care secol își are ispitele sale, morburile și pericolele sale. — În secolul al IV-lea acesta era morbul. Mulțime de ómenĭ aŭ perit prin el. [1]) Între alțiĭ și pe Patriciu îl atinse acest morb și el avu lipsă de mult timp, ér Monica de multe rugăciunĭ și lacremĭ, până ce în fine se decise târziŭ, când era mai în brațele morțiĭ a primi s. Botez și a se împăca pe deplin cu Dumnezeŭ. Orĭ și cât de necomplet a fost făcut acest prim pas totuși nu a fost fără bucurie pentru Monica. Patriciu cel puțin nu maĭ era păgân. El se ruga Dumnezeuluĭ celuĭ adevĕrat. El credea în Isus Christos. Și deși nu i s'a dat Monicеĭ să mérgă cu el împreună la masa sfîntă a Domnuluĭ totuși eĭ mergeaŭ la olaltă la biserică, eĭ ascultaŭ cele de întâiŭ rugăciunĭ și învĕțăturĭ, și după 17 anĭ de căsătorie acum simțiaŭ eĭ unire în cugete și în simțirĭ, cu care pentru binele lor — ar fi trebuit să încépă căsătoria lor.

Cetind descrierea acestor scene din vechime fără voiă omul cugetă, la cele ce se petrec înaintea ochilor nostri, în acest secol turburat și confus, care sémănă atât de mult în secolul al IV-lea. Cine dintre noĭ, martorĭ aĭ acelor decăduți, n'a asistat la aceleași reînvierĭ? Cine n'a vĕdut fete pióse dându-și mâna unor indiferenți în ale religiuneĭ și cine se nu-și fi zis plin de îngrijire: Dómne ce va să fie aicĭ?!

Trec 10 anĭ și soțul indiferent face primul pas spre bine. Eĭ încă nu mărturisesce creștinismul prin fapte dar érăși începe a se ruga. Maĭ trec 10 anĭ și étă îl vedem pe calea, aprópe uitată, cătră biserică, pe unde îl conducea odinióră mamă-sa, ca băiét. Și arare orĭ móre fără ca să nu cunóscă, să nu iubéscă și să adóre pe Christos.

---

[1]) Oeuvres completes, ed. Gauthier tome VI. pag. 188.

[1]) Tertulian *De poenitentia*. — S. Ciprian. *Epist.* XIII.

[1]) Acest abus a fost condamnat energic de SS. Părinți, anume de S. Cyprian (*Epist.* XXIV *ad Magn*) S. Grégoriu Nazianzenul (*Orat* XL) S. Ioan Chrisostom (*Homil* XXXIII). Conciliile amenințaŭ cu cele mai aspre pedepse pe ceĭ ce lucraŭ așt fel. Cât de rĕspândit a fost acest abus se póte vedé din colecțiunile cele marĭ de inscripțiunĭ creștine a luĭ Boldetti (p. 807) Bossio (p. 433) Matei (Mus. Veron. p. 180 nr 3) Perret (V, XVI, LXXXI) etc. În acestea se amintesc catecumenĭ de diferită etate: *Fortunatus cathec.* mort în etate de 36 anĭ (Lupi Dissert. I. p. 132); *Perpetuus* de 30 anĭ (Rossi I p. 109); *Inocentius* de 28 a. (Vignoli Vet. inscript. rel. p. 333); *Iunius Bassus* 43 a. (Bossio p. 45); *Stratonica* 55 anĭ (Corsini, Dissert. II post not. Graec.) etc . . . Și de însemnat că cele mai multe din aceste inscripțiunĭ sînt din secl. IV-lea.

O nenorocirea secolului nostru! Că mult timp se recere până ce femeia creştină póte deschide ochiĭ aşa de scumpi aĭ soţuluĭ seŭ, spre primirea uneĭ luminĭ aşa de frumósă! Dar tot o dată, o sublimă şi admirabilă binecuvêntare a secolului nostru! Nu trece zi în care lângă câte un june să nu se apropie câte o junĕ creştină în tocmal ca şi un ânger păzitoriŭ! Numaĭ de nu şi-ar uita de misiunea sa sublimă! De ar sci numaĭ ea, că ea nóte avé putérea ângerilor, dacă va avé paciinţă, fidelitate, înţelepciune, iubire gingaşă şi precaută, modestie şi rugăciune necontenită.

Rolul femeilor creştine zice un şarmant scriitoriŭ se póte semăna cu cel al ângerilor păzitorĭ. Ele pot conduce lumea, rĕmânênd totuşi nevĕzute, ca ângerii.“ [1])

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

I.

Treĭ sĕptĕmânĭ întregĭ am stat în Engyrijeh, capitala vilaetuluĭ asiatic de acelaşi nume şi mĕ pregătiam a-mĭ lua rĕmas bun de la amicul la care am fost găzduit. Acesta era bărbatul ce ocupa cea maĭ înaltă posiţie în acéstă provinţă, adecă Valid Said Caled Paşa, cunoscut şi temut prin stricteţa sa de fer, şi pe carele supuşiĭ sĕĭ l'aŭ supranumit Sert Iumruc, „pumnul cel vîrtos“. În decursul petrecereĭ mele acolo, am luat parte la maĭ multe şedinţe judecătorescĭ unde m'am convins pe deplin, că nu pe nedreptul pórtă acel nume dar fiind că iubirea de dreptate a sa se mărginea câte o dată cu asprimea, dênsul era, chiar pentru aceea, barbatul potrivit pentru greul seŭ oficiu.

Poporaţiunea vilaetuluĭ Engyrijeh (Angora) este fórte amestecată. Sunniţi şi şiiţi, creştinĭ armenĭ şi grecĭ trăesc aci în duşmănie continuă şi nu arare orĭ se întêmplă, că la întrebarea, care credinţă este cea adevĕrată, es cuţitele la iveală. Unde domnesc ast fel de principiĭ contrarie, unde fie care bărbat şi fie care băeţandru pórtă arme la sine şi unde încă nicĭ urmă de cultură la popor nu aflĭ, acolo se înţelege că este lipsă de o mână tare şi adese orĭ aspră, pentru a ţinĕ în frêŭ spiritele nesupuse. Antecesoriĭ luĭ Said Caled Paşa aŭ fost nisce ómenĭ slabĭ, carĭ aŭ venit cu trăgănare şi cu bucurie s'aŭ depărtat érăşi. Atuncĭ sultanul şi-a adus aminte de Said Caled Paşa, vechiul sĕŭ favorit, şi l'a trimis în Asia mică, spre a face acolo ordine. Bĕtrânul a fost feric, aşa dar general de divisie, şi în urma uneĭ rane s'a retras în pensiune, dar cu bucurie urmă el dorinţeĭ padişahuluĭ seŭ şi deja după scurt timp de la începutul noului seŭ oficiu s'aŭ vĕzut ródele activităţiĭ sale. Bâta începu a domni; sute si ér sute căpĕtară bastonada. Cine vĕrsa sânge, acela era spênzurat îndată, ér sub durerile bâteĭ se îmblânzaŭ şi cele maĭ nesupuse spirite, deşi la început numaĭ în aparenţă; ura religiósă rĕmase tot cea vechiă. Paşa era temut, urît, chiar şi în tot timpul cât am petrecut eu la dênsul, n'am aflat o singură persónă, despre care să pot afirma, că ţine la el cu sinceritate.

Faţă cu mine era de o prietinie cu totul neobicinuită. În tótă ziua venia la mine în persónă şi se informa despre bunăstarea mea, ér servitoriĭ sĕĭ eraŭ îndrumaţi a-mĭ împlini momentan orĭ şi ce dorinţă. Îmĭ era permis orĭ şi când a-l cerceta în biuroul seŭ, a vedea şi auzi tot ce se întîmplă acolo. Sara şedeam la olaltă fumând şi conversând despre tóte ce-l interesaŭ. Atuncĭ dênsul nu era retras, cum se obicinuesc a face de alt cum dreperedincioşiĭ musulmanĭ faţă de creştinĭ, ci-mĭ arĕta o încredere, pentru care me putém mândri. Cum am ajuns a fi óspele acestuĭ bărbat şi a fi tratat aşa de amical din partea sa, s'o descriŭ, îmĭ lipsesce spaţul; am trebuit înse s'o amintesc, pentru că alt fel încrederea ce mi-a dat'o şi la despărţire, ar apărea înstrăinătóre.

Puţinele obiecte ce aveam, le-am predat servitorului meŭ, îndrumându-l să înşeueze calul şi să le lege dinderĕt. Apoĭ am mers la paşa, spre a-ĭ mulţămi şi a-mĭ lua rĕmas bun. El scia că asta se va întîmpla, şi era pregătit. În antişambră stăteaŭ doĭ arnăuţĭ, lungĭ ca nisce copacĭ, înarmaţi până în dinţi, carĭ me salutară militărescе şi-mĭ arĕtară că pot merge în biroŭ. Ambele încăperĭ nu eraŭ despărţite prin uşă, ci numaĭ prin o perdea de muselină, ast fel că ceea ce să vorbea într'una, să audă în ceealaltă o împrejurare, ce mie nu-mĭ convenia nicĭ de cum.

Valiul stătea lângă ferésta fără sticlă şi prin graţiile de lemn privia în curte, unde chiar se auzĕaŭ copitele caluluĭ meŭ. El nu-mĭ dete timp de asceptate, îmĭ întrerupse vorbirea de mulţămită cu o mişcare energică a mânĕĭ şi me asigură, că i-ar fi făcut mare plăcere, dacă aşi fi putut rĕmânea timp maĭ îndelungat la dênsul. După alte câte va observărĭ amicale, păşi érăşi lângă ferestră, arĕtă în curte şi zise:

„Îţi vĕd calul, effendi. L'aşi ţinĕ bucuros ca suvenire de la tine. Voescĭ a nu-l vinde?“

(Va urma.)

Concurse la premiile Academieĭ.

(Fine.)

XXIII. *Premiul Statuluĭ Lazăr*, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Starea economică şi socială a Românieĭ actuale.

XXIV. *Premiul Adamachi*, de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Poporul român din Ungaria şi Transilvania de la începutul secolului XVIII. în cóce.

XXV. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celeĭ maĭ bune lucrărĭ scrise în limba română asupra următorului subiect: Istoria vămilor în România de la început şi până în zilele nóstre. Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1904.

XXVI. *Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ* se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 pentru cea maĭ bună scriere în limba română despre: Istoria Românieĭ de la fundarea Daciеĭ până la finele secolului present, pentru usul şi întărirea simţemintelor patriotice ale tuturor cetăţenilor. Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1905.

XXVII. *Premiul Princesa Alina Ştirbeĭ* se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea maĭ bună: Carte de lectură pentru şcolile secundare. Terminul presentărĭĭ manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembre 1909.

Notă. Manuscriptele lucrărilor puse la concursurile premiilor de sub Nriĭ VII—XXVII se vor presenta anonime, purtând o devisă, care va fi reprodusă pe un plic sigilat cuprinzĕnd numele concurentuluĭ. — Academia îşĭ reservă dreptul de a tipări în publicaţiunile sale lucrările ce se vor premia. — Premiile se vor da autorilor numaĭ după tipărirea lucrărilor premiate. — Concurenţiĭ sînt obligaţĭ a arĕta tot de una în scris pentru care anume premiŭ presintă lucrările la concurs.

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiuniĭ.

A apărut fasc. XX, cuprinzĕnd numeróse articole între *Ioanovicĭ—Keman*. Cu acest fascicol se încheie tomul al doilea al acesteĭ valoróse publicaţiunĭ. În acest fascicol încă aflăm o serie de articole de interes special românesc, dintre carĭ amintim: Iobagiŭ (I. St. Şuluţ), Ionescu (biografiĭ), Iorga, Iosif (mitropoliţi). Ipsilante, Isopescul, Istro-Românĭ, Inga, Ivacicovicĭ, Jianu, Jiul, Joreste Junĭ, Junimea, Kalinderu: ĕră dintre celelalte articole remarcăm: Iosif, Irigaţiune, Irlanda, Isabella, Isolarea bolnavilor, Istoria, Isus Christos, Isvor, Italia, Italiana, literatura (M. Strajan), Iupiter, Jancsó B., Japonia, Java, Jertfa Jhering, Joc, Jókai, Jósika, Joubert, Justinian, Kant (Dragomirescu) Karnak, Karthago.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucurescĭ*) şi se primesc numaĭ pentru publicaţiunea întrégă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

Anuarul al III al societăţiĭ pentru crearea unuĭ fond de teatru român pe aniĭ 1899—900 cuprinde maĭ multe date preţióse din viaţa societăţiĭ şi maĭ ales procesele verbalĭ ale adunăriĭ de la Selisce şi disertaţiile ţinute cu acéstă ocasie. Maĭ are biografiile maĭ multor membri fundatorĭ, între carĭ şi a I. P. S. Sale mitrop. Victor Mihályi, Dr Ioan Raţiŭ, Lazar Baldi ş. a. Societatea are 67 membri fundatorĭ, 42 pe viaţă şi 125 ordinarĭ. La 13 Iulie 1899 averea societăţiĭ era de 127,104 fl. 68 cr. —

Posta redacţiunii.

Dlŭ *V. D.* în Sân-Mihaiul deş. »Mulţumita« a sosit, va apăré maĭ târziŭ, căcĭ pentru ast fel de lucrurĭ avem puţin loc.

On. *V.* în *T.* Mulţumită pentru celea comunicate. Rĕspunsul va urma în scrisóre privată.

Dlŭ *L. R.* în *B.* Promisiunea ce ni-o facĭ ne înveselesce. Fratele Al. îţi va scrie szl. Salutărĭ!

On. *B. M. S.* Ne pare nespus de bine, că ţinĭ să sci spălată de pe numele D-tale pata de a-ţĭ negliga limba maternă, de dragul alteia. Constatăm spre liniştea D-tale, că nu eştĭ între celĭ doĭ preoţĭ, de carĭ s'aŭ făcut pomenire în corespundinţa din diecesa de Gherla, publicată în nrul 23.

Petru I. Varadia. Am primit şi achităm an. 1897 sem. 2-lea şi 1898 întreg.

Kizbánya. Primit şi achitat anul 1896.

Jugăstreni. Primit şi achităm an. 1893 şi 1894 Ianuar—August.

Nandra. Primit şi achităm an. 1899 sem. 2-lea şi 1900 sem. 1.

Ibănesci. Primit şi achităm an. 1900.

Mușca. Primit şi achităm aniĭ 1897, 1898 şi 1899.

Lumperd. Primit şi achităm aniĭ 1898 şi 1899.

Minthia Primit şi achităm pe 1894 Sept.—Dec. şi 1895 Ianuar—Februar.

Telechi-Recea. Rĕspuns urmézĕ separat.

Gradisce. Primit şi achităm an. 1899.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

[1]) Ozanam, *Oeuvres complètes*, t. II. p. 93.

(14) 1—1

Convocare.

Subscriitorii de acţii de la *„Ceres“ societate comercială de cereale pe acţii* se învită prin acésta la adunarea generală constituantă ce se va ţiné în 1 Iulie 1900 în Satul nou (Réva-Ujfalu) la 3 óre după amézi în casa institutului de economii şi credit „Sentinela“.

Ordinea zilei:

1. Alegerea preşedintelui, notarului şi a doi bărbaţi de încredere a adunării generale. 2. Constatarea acţionarilor presenţi la adunare. 3. Constatarea capitalului de acţii subscris şi solvit. 4. Stabilirea statutelor. 5. Înfiinţarea societăţii. 6. Presentarea denumirii membrilor de direcţiune denumiţi prin fundatori conform §-lui 183 din legea comercială. 7. Alegerea comitetului de supraveghiare. 8. Absolutoriul fundatorilor. 9. Eventuale propuneri.

Satul nou (Réva-Ujfalu) în 10 Iunie 1900.

Fundatorii.

(13) 2—3

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu

specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss“.

Consultaţiunĭ de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ ş.c.l.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Maĭ ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, deci nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorĭturĭ şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabricei, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspunzĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz John Söhne. (7) 6—15

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50		2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	7.20	1.50	6.30
8.30	2.15	5.45	9.15		Budapesta . .	7.10	1.50	7.50	6 20
11.21	4.15	9.27	11.12		Szolnok	3.22	11.36	5.32	3.25
1.33		11.33	12 47		P. Ladány . .	12 54	9.59	3.56	1.12
3.42		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . { pl.	11.04	8.45	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl.	sos.	10.44		2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07		2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév	9.32		1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca	9.11			9.50
6.31		4.53	4.16		Ciucia	8 37		12.52	9.19
7.16		5.32	4 52		B.-Huiedin . .	7.55		12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕŭ	6.54			7.37
8.33		6 59	5.55	sos.	Cluş . . . . . { pl.	6.13		11.01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl.	sos.	5.24		10.46	6.45
9.07		8.59	6.27		Apahida	5.02			6 27
10.14		10.29	7.26		Ghiriş	3.40		9.23	5.12
10.44		11.16	7.50		Cucerdea . . .	3.11		8 54	4.43
10.56		11.31	7.52			3.04		8.49	4.33
11.03		11.40			Uióra	2.58			4.27
11.12		11.50	8.16		Vinţul de sus .	2.51			4 20
11.34	11.45	12.20	8.32		Aiud	2 29		8.23	3 59
11.52	12.—	12.46	8.37	sos.	Teiuş . . . . . { pl.	2.07	3.18	8.06	3.38
12.24		1.43		pl.	sos.	1.42		8.00	3.02
12.53		2.17			Crăciunel . . .	1.09			2.36
1.02	12.28	2.26	9.04		Blaş-Kükülőszög . .	12.56	2.51	7.34	2.16
1.45		3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11		7.08	1.44
2.01	1.05	3.33	9.43	sos.	Copşa-mică . . { pl.	11.50	2.16	6.56	1.28
2.15		3.48	9.47	pl.	sos.	11.14	2.14	6.50	1.06
2.33	1.07	4.08	10.01		Mediaş . . .	10.55	1.42	6.37	12.42
3.04	1.48	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	1.14	6.16	12.18
3.40	2.08	5.27	10.53	sos.	Sighişóra . . . { pl.	9.45	1.07	5.49	11.40
3.47	2.15	5.43	11.—	pl.	sos.	9.35	12.53	5.42	11.33
4.03	2.29	6.08	11.12		Haşfalĕŭ . . .	9.12		5.28	11.16
5.35	3.31	7.54	12 26		Homorod . . .	7.44	11.54	4.23	10.08
6.13		8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.09		3.50	9.22
6.43	4.16	9.09	1.16		Apaţa	6.38	11.11	3.35	8.58
7.16	4.35	9.40	1.35		Feldióra	5.58		3.15	8.27
8.—	5.07	10.25	2.09	sos.	Braşov . . . . { pl.	5.08	10.26	2.45	7.48
3.55	5.14		2.19	pl.	sos.	9.27	10.14	2.18	5.—
4.40	5.56		3.01		Timiş	8.47	9.36	1.42	4.24
5.10	6.26		3.31		Predeal . . .	8.20	5.40	1.12	3.32
11.55	11.10		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.	3.05	5.11	9.15	7.50

Arad—Teiuş—Predeal

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl.	Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50			Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos.	{ pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			pl.	Sibiŭ . . . . sos.					tr. m.
4.33		2.—						7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54				Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59				Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăraş . . . pl.		5.32			4.25

Numai Marţa şi Vinerea comunică.

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

3.—	9.06	4 25		Mureş-Ludoş	6.49 7.30
5.01	10.29	5.39		Zau	5.52 6.35
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic	4.10 4.54 9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .	3.44 8.46
8 47	8.03			Lechinţa	2.48 7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş	Circ. 2.02 6.52
10 14	4.50			Bistriţa	Marţa 1.16 5.55

Numai Luni, Joi şi Sâmbăta circul.

Blaş—Aiud—Teiuş—Predeal

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

5 16	8.10	9.—	1.40	pl.	Cucerdea . . sos.
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş . . .
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău . . . .
5.34	10.30	11.22	4.32	sos.	{ pl.
5.45	10 42		4.50	pl.	Oşorheiŭ . . { sos.
7.14	12.16		6.19	sos.	Regh.-săs . pl.

7.42	2.38	8.30	12.31		
6.59	1.55	7.37	11.43		
6.24	1.19	6.51	10.39		
5.30	12.25	5.43	9.30		
	8.36	5.04	9.15		
	7.15	3 30	7.54		

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriş — Turda	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36			Alba-Iulia—Zlatna.		7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47					5.—	8.22	3.50

Blaş — Kükülőszög — Sóvárad.

3.25	2.58	9.10		Kükülőszög Blaş . . .	8.25 7.15 12.47
4.10	3.40	9.44		Sân.-Miclăuş	7.46 6.26 12.15
4.54	4.24	10.12		Cetat.-de-Baltă	7.— 5.51 11.47
5.52	5.30	10.47		D.-Sân.-Mărtin	6.13 5.09 11.12
9.30				Sovarod	1.30

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 23 Ţuniŭ 1900. Numĕrul 25.

Învitare de abonament.

Cu 1-a Ţuliŭ a. c. învităm la abonament noŭ, rugându-ne a ne trimite cât mai fără amînare preţul de prenumeraţiune, pentru ca să nu se facă întrerumpere în spedarea foiĭ.

Preţurile rĕmân cele vechi, arĕtate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. domni abonenţi carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoiéscă a grăbi cu trimiterea acestuia, pentru ca să ne putem face şi noi datoria faţă cu tipărirea şi edarea foiĭ. Spre scopul acesta alăturăm la numĕrul de faţă câte o asignaţiune postală.

Administraţiunea.

Academia literară greco-catolică.

(— δ —) Sinodul nostru archidiecesan din 22—24 Novembre 1899 a constatat, că în poporul archidiecesei a început a se lăţi indiferentismul religios, şi ca consecinţa naturală a acestuia nepăsarea faţă de biserică şi instituţiunile ei. Rĕul, ce se constata în Archidiesă credem. că domnesce şi în cele alalte diecese ale provinţeĭ nóstre mitropolitane. Causa luĭ e a se reduce la raporturile, între carĭ trăim noi la olaltă cu atâtea confesiunĭ diverse, ba de vre o câţĭ va anĭ liberalismul ne-a fericit şi cu aconfesionalĭ. Apoĭ spiritul liberal destructiv, care voesce a le nivela tóte şi nu voesce a ţinĕ samă de principiile şi doctrinele nicĭ uneĭ religiunĭ positive, prin şcolile de stat şi comunale, maĭ de parte prin presă şi diverse reuniunĭ ocupa tot maĭ mult teren în tóte straturile sociale, şi nu e mirare, că el molipsesce şi poporul nostru şi-l înstrăinéză de religiunea şi de biserica sa.

Faptul acesta trebue să ne inspire serióse îngrijirĭ. Poporul nostru numaĭ alipireĭ de biserică are de a-şĭ mulţămi conservarea şi desvoltarea sa ca popor român. Şi popóre marĭ şi puternice numaĭ până atunci prosperéză şi înfloresc, până ţin la religiune şi bunele moravurĭ, şi din contra, când se depărtéză de la acestea, aŭ şi apucat pe povĕrnişul degenerărĭĭ şi al decadinţeĭ. Ca esemplu e destul a aminti, că poporul francez, de când conducĕtoriĭ luĭ persecută biserica şi-l înstrăinéză de instituţiunile eĭ, scade la numĕr şi degenerézĕ în mod înspăimântătoriŭ, aşa cât contingentul, ce trebue să-l dea pentru armata, scade şi cu 10.000 de indivizĭ la an.

Aceste sînt urmările funeste „ale emancipareĭ de sub tutela bisericiĭ“ în Franţa. Şi la noĭ indiferentismul religios încă tot asemenea fructe produce. Crimele se înmulţesc şi a dese orĭ criminaliĭ abia aŭ ajuns la anĭ pubertăţiĭ. Contra rĕuluĭ, ce ne ameninţa poporul, numaĭ alipirea de biserică şi instituţiunile eĭ ne póte apĕra, numaĭ cultivarea simţuluĭ religioso-moral ne póte asigura şi pe venitor o desvoltare firéscă şi înflorire. Chiar din acest motiv Sinodul în şedinţa a IV. a luat următorul conclus: *„Pentru cultura religioso-morală a poporuluĭ Veneratul Ordinariat archiepiscopesc se reiaţe cu Veneratele Ordinariate sufragane firul pertractărilor pentru de a înfiinţa Academia literară, care se edeţe scrierĭ de cuprins religios moral.“*

Prin scrierĭ se lăţesc maĭ repede doctrinele false şi inimice credinţeĭ, prin scrierĭ trebue combătute şi paralisate efectele lor stricăcióse „Scriptis scripta opponenda.“ De atarĭ scrierĭ avem lipsă maĭ ales în presente, căcĭ şi la noĭ, graţie jertfelor, ce le aducem pentru şcolĭ, cresce numĕrul celor ce sciŭ ceti şi scrie şi se înmulţesc bibliotecele poporale. Acum dacă poporul nu are scrierĭ bune şi edificătóre, cetesce de carĭ capĕtă, prin urmare de cele rele şi destructive, cu atât maĭ vîrtos, că ele de comun să presintă în formă atragătóre ca romane, novele, poesiĭ şi favoresc mulţumirea poftelor de jos.

Ca să edeie scrierĭ bune, să vină în ajutorul bisericiĭ spre a pune stavilă

Feuilleton.

Lăpuşnénul.

E iad de 'ntuneric a fară.
Furtuna cumplit clocoteşce,
Şi plóia în giamurĭ isbeşce
Cu picurĭ puternicĭ. De-a sară
Şi vîntul vuesce.

Lăpuşnénul cu pĕrul vîlvoiŭ,
Şi galbin ca mórtea la faţă:
„Pe zidurĭ, pe zidurĭ s'acaţă,
„Lipsiţi-ĭ ostaşilor, voĭ,
„De-a dóua viaţă!“

— „Nu-ĭ nime, te-aşadă stăpâne.
„E plóia ce 'n giamurĭ lovesce.“ —
Bĕtrânul călugăr voesce
Să-l scape de témă. — „Heĭ câne!
„Ascultă, privesce!

„Boeriĭ's! Cum vin cu turbare
„Spre mine . . . Schelete ce sună,
„Şi capete n'aŭ . . . şi nebună
„Luceşce-le arma . . . Maĭ tare
„Spre mine s'adună!“

— „Nu-ĭ nime — a vîntuluĭ şópte“
— „Hah vulpe! Tu ţi-i-le parte
„Căcĭ tu ĭ-aĭ chemat!“ . . . Şi s'abate
În patu-ĭ . . . Ş'un câne în nópte
Tot urlă de parte.

Furtuna mereŭ se'nteţesce,
Maĭ repede alérgă şi vîntul.
Şi plin e de gróză pămîntul . . .
Tot fulgeră 'n nópte, trăsnesce . . .
Deschis e mormîntul.

„Cu lunurĭ de mórte veniţ'aŭ
„Spancioc şi cu Stroicĭ să darme
„Măreţu'mĭ palat, şi să'mĭ sfarme
„Viaţa . . . Cu dînsiĭ porniţ'aŭ
„Şi Lehiĭ cu arme!“

Ş'un trăznet cădŭ pe aprópe
Urlând în nebună vuire —
Lăpuşnénul îşĭ ĭésă din fire:
„— Eĭ vreaŭ ca de viŭ să mĕ 'ngrópe
— Din ĭaduri simţire!“

— „E trăznetul, dómne, te culcă.“
— „Vĕduţ'am pe Stroicĭ. — Tacĭ câne
„Şi nu îmĭ maĭ zice stăpâne,
„Venia ca în vis o nălucă
„Cu gânduri păgâne.“

. . . . . .

Dar noriĭ alungaţi's de vînturĭ
Seninul din noŭ se arată,
Şi stelele tóte. Curată
Ş'a nopţiĭ regină. Ér cânturĭ
De buhe încétă.

Lăpuşnénul adórme. În casă
Pătrunde a lunĭĭ lumină . . .
Şi étă spre patu-ĭ se 'nchină
Vitéz înarmat: „Să ne ĭésă
„Învingere plină!“

la lăţirea rĕului, a cultiva sentimentul religios şi moral şi alipirea de instituţiunile nóstre bisericesci — mai chemată ar fi Academia contemplată de Sinodul archididiecesan.

Ea póte să întrunéscă şi grupeze în sinul sĕŭ puterile capabile de muncă spirituală şi să le dea o direcţiune sănătósă. Căci nu trebue a perde din vedere, cum că mulţi bărbaţi destoinici numai de aceea nu scriŭ nimica, fiind că nu-i îndémnă nime, ĕră alţii, alt cum cu iubire faţă de biserica nóstră, în urma împrejurările între carî aŭ fost educaţi, nu aŭ concepte chiare despre principiile creştine şi atitudinea corect bisericéscă, ce trebue să o observe fie care credincios atât în viaţa privată, cât şi în variele raporturi ale vieţii publice; şi de aci provine apoi că nu o dată deşi póte înconsciĭ, vin în contrazicere cu doctrina şi legile bisericii.

Academia literară e chemată a eda şi divulga scrierile bune în popor şi după putinţă a remunera şi încuraja pe scriitorĭ. Mai de parte a esercia o controlă sănătósă asupra tuturor productelor literare din punct de vedere religioso-moral; care critică numai salutară póte fi literaturei nóstre. Prin o atare activitate a Academiei s'ar da avênt unui curent literar sănătos şi princios intereselor nóstre bisericesci şi naţionale şi poporul s'ar emancipa de sub aşa numita „opiniune publică" modernă, îndiferentă faţă de religiune şi biserică.

Momentul cel mai oportun pentru resuscitarea pertractărilor relative la înfiinţarea Academiei literare greco-catolice, credem noi, că ar fi timpul celebrării conciliului provincial din anul acesta. Atunci întrunindu-se la Blaş cei mai competenţi bărbaţi din întréga provinţa nóstră bisericéscă greco-catolică de Alba Iulia şi Făgăraş prin consfătuirĭ împrumutate uşor vor puté afla modalitatea de a înfiinţa cât mai curênd acésta Academiă, nu numai ca o instituţiune imperios reclamată de interesele nóstre bisericescĭ, ci şi ca un monument vrednic de memoria serbării aniversare de 200 anĭ de la s. Unire. Înfiinţată o dată Academia literară nu ne îndoim, că clerul, înteligința mirenă şi poporul nostru îi va da concursul sĕŭ, ca să-şi pótă împlini misiunea salutară spre binele şi înflorirea sfintei nóstre biserice şi a némului românesc.

Sĕlbatic se scólă, rĕsbate,
S'aruncă din patu-i — furtună —
Loveşce în aer . . . S'adună,
Şi sare ca tigrul . . . Se sbate
Furia-i nebună.

Călugărul — pétră rĕmâne —
Cu cine să luptă pe mórte?
Nu-i nime în casă . . . „Ce sórte
„Amară avut'ai stăpâne . . .
. . . „Perdutu'le-ai tóte!" . . .

I. Agârbiceanu.

Ales. Lăpuşnénul, alungat de pe tronul Moldovei, îl reocupă a dóua óră cu ajutorul Turcilor. De data acésta face ne mai pomenite cruzimi, uciqind 47 boerĭ, Spancioc şi Stroicĭ scapă la Leşi. Mai târziŭ se îmbolnăvesce fórte grav de lungóre şi are dese visiuni.

Tot pentru Ill. Sa Szabó Jenő. — Cetitorilor nostri le e recentă încă în memorie polemia ce am purtat cu Ill. Sa Szabó, pentru liturgia magiară. O scim cu toţii cum DSa să lapădă de orĭ ce agitaţie şi cum îşi spală mâinile declarând, că totul să face din curată dragoste şi alipire faţă de religiune, eschisă fiind orĭ ce politică. În unul din numerii trecuţi am relevat unele din apucăturile acelea, carĭ aŭ dat lumii, ca pe un deus ex machina, pe magiarii gr. cat. Azi, un ilustru fiŭ al bisericii nóstre ne descopere nóuĕ apucătorĭ. Aşteptăm să vedem pe dl Szabó cum se va sci spăla de acéstă acusă, care îl apasă aşa de greŭ.

Ĕtă dar unele pasage din scrisórea primită:

„ . . . . Este cunoscut urbi et orbi, că comisiunea regnicolară, a asa numiţilor gr. cat. magiarĭ, pentru pregătirea introduceriĭ limbei magiare în biserica gr. cat. rutenă, are de preşedinte pe dl Szabó Jenő. Membriĭ acesteĭ comisiunĭ, în frunte cu preşedintele lor, în tóte colţurile Ungariei şi a Transilvaniei, unde nu mai speréză a găsi, recércă pe amicii de principiŭ, pentru scopul acţiunei întreprinse . . . . . Pe aceştĭ agenţi îi află cu înlesnire în şirurile funcţiunarilor publicĭ, carĭ vînéză graţia cercnurilor conducĕtóre a vieţii publice, şi prin asta bunăstarea materială . . . .

„Asemenea recercare, — provocare tipărită, cu subscrierea dlui preşedinte Szabó Jenő a sosit sĕpĕmânile trecute şi la preşedintele de senat a tableĭ regescĭ din Oradea mare, *în care să cere aderenţă la acţiune şi apărare în contra ataculuĭ românesc, faţă de preş. Szabó.*

După ce ni se spune, cum acest domn preşedinte, rutean şi el, a întrodus limba magiară în bisericuţa ruteană din Oradea, şi cum în înţelegere cu celalalţi funcţionarĭ aparţinătorĭ bisericeĭ rutene, a silit moralminte pe cantor, să cânte unguresce la serviciul dumnezeesc, continuă „ér bieţii poporenĭ, carĭ ar mai ţiné la limba lor trebue să tacă, şi să se aplece voinţiĭ marilor domnĭ carĭ chivernisesc justiţia ţăriĭ. În ast fel de împrejurărĭ a adunat prin curatorul bisericeĭ 30 de subscrierĭ la provocarea tipărită" ....

Ce zice la aceste dl Szabó? Ce face dl ministru de justiţie? Nu crede, că e de datorinţa sa a demânda funcţionarilor seĭ, să încete a mai fi agenţi provocătorĭ politicĭ, carĭ aţiţă şi conturbă spirilele credincioşilor în biserică, unde tóte patimile şi pornirile ar trebui să încete?

Cărţile imorale la noĭ. — În şedinţa dieteĭ din 16 a l. c. abatele Molnár, unul din matadoriĭ partideĭ poporale a adus pe tapet cestiunea cărţilor imorale. Este în de obşte cunoscut desastrul moral, ce îl póte pricinui cetirea astor fel de cărţi, mai ales când ele apucă în mâna tineretului neorientat. Abatele Molnár a cerut de la ministru, să se îngrijéscă mai de aprópe, ca în bibliotecile gimnasiilor, şi peste tot în mâniile tinerimeĭ să nu mai ajungă cărţi de cuprins imoral Pentru ca ministrul să se convingă despre acest trist adevĕr, începe a cita din mai multe scrierĭ de atare natură. Şi-a întrerupt înse citatele, mărturisind, că nu mai póte continua, de cât în casul, când publicul ar părăsi galeria.

S'a restrins deci numai la dóuĕ opurĭ, *carĭ figuréză ca ediţii şcolare.* Ĕtă, ce a cetit abatele Molnár din aceste opurĭ:

Chiar la începutul unuĭ roman se vorbesce de o societate secretă, în ale căreia statute se cuprind următórele dispositiuni (cetesce)

1) „A aţiţa la rĕsvrătire pe unele contra celor alalte, confesiunile, partidele, şi naţionalităţile. 2) A vesti despre prelaţi, că duc viéţă imorală, ér despre călugărĭ şi călugăriţe a rĕspândi în public anecdote frivole. 3) În interesul scopului de mai sus a întroduce în mănăstirile de călugărĭ fete îmbrăcate în haine bărbătescĭ, ér în cele de călugăriţe tinerĭ îmbrăcaţi în haine femeescĭ. 4) A acusa pe luteranĭ cu negarea lui Christos. 5) A vesti despre Jidanĭ că sĕvîrşesc omoruri rituale. 6) A scăpa cu ajutor de martorĭ falşi pe aceia dintre membriĭ societăţiĭ, carĭ aŭ ajuns pe mâniile justiţieĭ . . . . . " şi multe alte dispositiĭ, pe carĭ caractĕrul foiĭ nóstre nu ne permite să le reproducem.

Doctrine de felul acesta se află încă vre o 21 în statutele faimóseĭ societăţi. „Un tinĕr, urmaş al unuĭ nume istoric, voesce — spune Molnár — să între în acéstă societate. I-se cetesc statutele amintite şi-l provócă sa să le subscrie şi apoi i-se zice: „păşesce cu călcâiul asupra sfinteĭ asime (înţĕlege asima, ce se folosesce la rom. catolicĭ în Eucharistie), care pórtă însemnul luĭ *Agnus Dei,* împlântă ace în corpul format din cĕră a luĭ Christos".

Î-şi póte închipui orĭ cine efectele desastróse, ce ast fel de scrierĭ pornografice pot să producă în tinerele mlădiţe. Şi opurile aceste figuréză ca ediţiĭ şcolare!

Ministrul Wlassics nu a fost de faţă la interpelare. Sîntem dornicĭ, să audim, ce va rĕspunde dl ministru al cultelor şi instrucţiĭ la aceste, şi cum va sci, să escuze negligenţa ce se observă faţă cu productele literare la noĭ în ţară.

Interview cu un boxer. — Acum când rĕscóla boxerilor din China atrage atenţiunea lumiĭ asupra lor, credem a nu fi fără interes declaraţiunile acestuĭ fiŭ al Orientuluĭ apărute în „Daily Expres". Dedaţi cum sîntem a privi cultura nóstră apusană, ca unicul far de civilisaţie, vom afla în cuvintele luĭ isbitóre adevĕruri, carĭ să ne convingă în de ajuns, că civilisaţia nóstră e defectuósă, şi că în multe privinţe cea orientală stă la un nivoŭ mai sĕnin şi mai fericitor. Omitem sîngur pasajul, în care boxerul se descarcă asupra misionarilor „carĭ aŭ venit la ei cu o religie, ce datéză de ierĭ" şi cu care nu

se pot împéca nicĭ chiar din motivul, că religia lor e mai veche. În colo tóte cuvintele luĭ sînt pe cât de adevĕrate, pe atât de rușinătóre pentru nesațiul și egoismul culturiĭ nóstre din apus.

Europenii — zice Boxerul — consideră cestiunile chinese din propriul lor punct de vedere, fără a se ocupa de al nostru.

Civilisațiunea occidentală este pentru noĭ ca un burete, ce a crescut peste nópte. Ea nu se datézĕ, de cât de ierĭ, pe când civilisațiunea chinesă derivă de miĭ de anĭ; noĭ ne privim pe noĭ că fiind înaintea vóstră cu cel puțin 2000 de anĭ.

Și noĭ am avut vînătórea nóstră după banĭ, ambițiunea nóstră de putere, viața nóstră agitată, invențiunile nóstre — praf de pușcă, imprimeria și altele — dar noĭ am trăit destul de lung *pentru a înțelege, că tóte lucrurile acestea nu sînt în esență necesare.*

Noĭ avurăm periódele de îndoelĭ, de fanatism și de neînțelegerĭ, noĭ avurăm martiriĭ nostri și intoleranța nóstră, ca și voĭ popóre occidentale. *Dar noĭ am învĕțat, ce e înțelepciunea și fericirea.* Pasiunile și ambițiunile nóstre aŭ făcut loc unei dorințe mai calme, aceea de a fi fericiți; religiunea nóstră e redusă la o filosofie a vieții, a căreia escelență e probată printr'o esperiență de 2000 de anĭ.

Și voĭ, popóre occidentale, ne veniți acum cu ceea ce voĭ numiți ideile vóstre nóuĕ. Voĭ ne aduceți religiunea vóstră, un simplu copilaș de 1900 de anĭ. Voĭ ne invitați să construim drumurĭ de fier, să ducem o viață cu tótă iuțala vaporului. Voĭ voiți să fabricați manufacturĭ, să ne lipsiți de artele nóstre frumóse.

Protestăm contra acésta. *Voim să fim lăsați a trăi după obiceiul nostru.* Noĭ voim să ne bucurăm de frumsețea țăriĭ nóstre și de fructele esperinței nóstre. Și voĭ ne refusați acésta, amenințând de a vĕ face stăpânĭ pe porturile, pe orașele și pe teritoriul nostru.

Étă de ce noĭ, Boxeriĭ, după reflecsiunĭ serióse, ne-am decis, că singura manieră de a ne scăpa de voĭ este, de a vĕ ucide. Noĭ nu sîntem ómenĭ cruntĭ, nu sîntem tâlharĭ. Dar orĭ ce argument e nefolositor. Tótă persvadarea e imposibilă, noĭ vom face zădarnic apelĭ la sentimentul vostru de justiție.

Dacă am dori drumurile vóstre de fier și mașinele vóstre, le-am puté cumpĕra, dar n'avem trebuință de ele. Ne-am învĕțat să trăim fără ele, și voĭ voiți să ne forțați a le cumpĕra. Este acésta just?

Ni-se reprosézĕ, că n'avem armată. *Noĭ am încetat de a fi soldați, de când ne-am civilisat. Rĕsboiul este o barbarie.*

S'aŭ făcut dóuĕ zecĭ de invasiunĭ în China, dar ce s'a întîmplat? Năvălitoriĭ domnit'aŭ eĭ pe Chinesĭ? Nu! Ceĭ cuceriți aŭ absorbit pe cuceritorĭ. Toți aŭ devenit Chinesĭ. Jidoviĭ, carĭ aŭ venit la noĭ, aŭ fost absorbiți de rassa nóstră, fapt unic în istorie.

Tot ce vĕ desbină, politică, religiune, ambițiunĭ private, necesitatea de espansiune, alergarea după aur, precupețiе teritorială, noĭ nu cunóscem nimic din tóte acestea în China. Viața nóstră e pacinică, fiind că noĭ voim înainte de tóte să fim fericiți. Nu ne turburați fericirea nóstră!

Revistă politică.

Afaceri interne. În sĕptĕmâna acésta a fost ultima ședință a dieteĭ. Prin hotărîrea unanimă a dieteĭ — la propunerea președintelui — se amână sesiunile până în 8 Octobre n. În acésta ultimă ședință, Széll a declarat, că guvernul nu are de gând să presinte proiecte nóuĕ de legĭ. Ar fi de desbătut cel mult proiectul cuoteĭ, dar după ce sesiunea „Reichsrath"-uluĭ s'a închis, retrage proiectul, declarând, că asupra cuoteĭ va decide coróna.

A pomenit apoĭ de budgetul, ce va avé să-l desbată dieta din tómna viitóre. N'a amintit însĕ nicĭ cu un cuvînt, că ar avé de gând să facă alegerĭ nóuĕ dietale. Nu vrea pe semne di prim-ministru să agite înainte spiritele . . .

România. Curtea regală a României a fost atinsă de o durerósă lovitură. Princesa *Iosefina de Hohenzollern,* mama regelui Carol, a încetat din viață la Sigmaringen, Marți în 19 crt. în vrîstă de 87 anĭ.

Princesa Iosefină a fost o femeie cultă și a avut o deosĕbită afecțiune pentru România. Sînt încă viĭ în mințile Românilor cuvintele adresate luĭ Ion Brațian, cu ocasiunea chemăriĭ pe tronul României a prințuluĭ Carol: „Prefer, ca fiul meŭ să fie aruncat de pe tron de armele străine și să fie susținut de voința națiunei, de cât, contra voinții națiunii să fie adus pe tron de armele străine!" Ea a fost tot de una de o evlavie fără margini, și acest prețios dar a trecut și la augustul sĕŭ fiŭ, care e unul din ceĭ mai piĭ credincioși a biserice catolice. Viața eĭ ca soție și ca mamă a fost liniscită, însași fiind lipsită de orĭ ce ĭ-ar înstrăina inimile celor din jurul sĕŭ. Regele Carol a avut tot de una o deosebită atențiune și respect față cu mamă sa și îĭ împărtășia cu o specială dragoste tóte durerile și fericirea sa.

Marți sara, Regele, însoțit de Principele Ferdinand a plecat la Sigmaringen.

Transvaal. Pacea încă nu s'a încheiat și de va erumpe, după cum se prevede, rĕsboiul contra Chineĭ, braviĭ Burĭ se vor mai susține multă vreme. La luptă deschisă nu se lăsa, ci se retrag mereŭ în munți, de unde năvălesc la ocasiunea potrivită asupra Englezilor pricinuindu-le marĭ pierderĭ. Acum în urmă le-aŭ succes trupelor din Transvaal, să se unéscă cu celea din Oranj și să opereze împreună contra Englezilor.

China. Revoluția boxerilor a luat proporții atât de îngrigitóre, în cât rĕsboiul e deja inevitabil. Mai multe depeșe anunță, că între fortărețele Chineze de la Taku s'a încins o luptă crâncenă și în urmă aŭ fost ocupate de trupele străine. Acésta însémnă rĕsboiŭ între puterĭ și China. Admiralul Seymour, care a plecat cu 1700 ómenĭ spre Peking, a fost silit să se reîntórcă spre Tien-Cin. Ast fel trupele europene numaĭ cu forța îșĭ vor putea face drum spre Peking, unde ambasadorul se află în stare fórte critică.

„Times" din Londra publică o telegramă cu data de 15 l. c. din Peking de următorul cuprins: Erĭ sĕră a isbucnit o revoltă seriósă anti-strĕină. Câte va din cele mai frumóse edificiĭ din partea rĕsăriténă a Pekingului aŭ fost prefăcute în cenușe și sute de creștinĭ indigenĭ și ómenĭ în serviciul străinilor aŭ fost uciși și măcelăriți în jurul palatului împĕrătesc. A fost o nópte grozavă pentru toți străiniĭ. Boxeriĭ aŭ prefăcut în cenușă domul catolic, minunatul edificiŭ al misiuneĭ londonese, casa misionarilor americanĭ și tóte acele edificiĭ, în care locuiaŭ funcționarĭ de vămurĭ. Stradele din Peking, spun alte scirĭ, sînt acoperite de cadavrele străinilor uciși.

O telegramă din Londra de la 14 Iunie, confirmă scirea, că tóte legațiunile europene din Peking aŭ fost atacate de Chinesĭ. Atacul însĕ a fost respins cu ajutorul unui tun Maxim al micei trupe austro-ungare, care a făcut serviciŭ escelent.

Din Berlin se telegrafézĕ, că după scirile mai nóuĕ ambasadorul german Ketteler ar fi fost ucis cu loviturĭ de sabiă.

Sub impresiunea scirilor etra-ordinar de grave, puterile negociézĕ între ele asupra chipului de a păși grabnic și cu energiă în China. Necesitatea primă e, să fie trimise la China trupe cât de numĕróse. Germania va trimite în curĕnd 5500 soldați, carĭ pot păși imediat în acțiune. Între Berlin și capitalele europene se urmézĕ un viŭ schimb de note telegrafice.

În cât pentru părerea, ce domnesce la Londra, o telegramă din capitala englesă spune, că Anglia n'a făcut până acum nicĭ o încercare de a negocia deosebit cu Rusia. Anglia nisuesce serios a resolva crisa din China prin acțiunea comună a puterilor; ea doresce în primul rând susținerea stărilor actuale în imperiul chines și va urma și pe viitor politica acțiuneĭ comune a puterilor.

După ultimele scirĭ împĕrătésa vĕduvă a declarat, că toți europeniĭ trebue alungați din China. De aceea se crede că puterile interesate vor desfășura o mai mare forță contra boxerilor și respective contra imperiului chinez. Față cu cele patru sute milióne, cât e numĕrul total al chinezilor, puterile aŭ până acum armată de tot neînsĕmnată. În timpul din urmă Rusia și apoĭ Japania aŭ promis că vor mobilisa trupe întregĭ. America încă aŭ dispus să plece 5000 ostași la Tien-Cin. Monarchia nóstră încă a dat ordin ca regimentul de infanterie, staționat acum în Triest, să plece spre China.

Corespondinţe.

Coloniştiĭ de pe Câmpie.

— *Iunie 15.*

Domnule Redactor!

Publică te rog aceste câte va şire, ce ţi le scriŭ în grabă, fiind pe cale.

Îmĭ aduc aminte, ce lucru mare se făcea maĭ acum câţi va anĭ, când statul cumpĕrând moşia de la Şermaş a adus pe ea coloniştĭ magiarĭ.

Coloniştĭ magiarĭ în mijlocul câmpieĭ Ardealuluĭ, e ceva rişcat. Pe atunciĭ însĕ era în flóre pornirea spre magiarisarea a tot ce e românesc. Se credea, că e destul, ca în o comună, cum e şi Şermaşul mare, să aduciĭ câţi va ciangăĭ, pentru ca în câţi va anĭ niciĭ urmă să nu maĭ fie de românĭ şi de limba nóstră. Ce primiriĭ să făceaŭ coloniştilor, cu ce alaiŭ eraŭ purtaţi prin oraşele pe unde treceaŭ cum îĭ ospĕtaŭ, şi cum priviaŭ cu toţiĭ la eĭ, ca la cuceritoriĭ acesteĭ frumóse ţărĭ, pe care n'a putut'o nimiciĭ şuvóie de limbĭ şi neamurĭ barbare, ne cum câte va familiĭ de magiarĭ!

M'am întâlnit de-ună-zĭ în gara din Şermăşeĭ cu maĭ multe familiĭ: bărbaţi, femeĭ, copiĭ de magiarĭ, îmbrăcaţi în portul din Ungaria. Avênd să aştept încă mult sosirea trenuluĭ m'am pus în vorbă cu eĭ.

Se plângeaŭ nespus de tare. N'aşĭ puté reproduce tot ce mĭ-aŭ spus aceştĭ bieţi ómenĭ în amărăciunea lor, fără ca să mĕ tem, că v'aşĭ pune în posiţia neplăcută de a face cunoscinţă cu procurorul.

Povesteaŭ, că aŭ venit din comitatul Vesprem la 1894 căcĭ liĭ se spunea, că vor fi aşeḑaţĭ în un adevĕrat Canaan. „Am plecat, căcĭ eram dornicĭ de bunăstare şi doream fericirea familiilor nóstre; — ne-am vîndut tot ce bĭată aveam acolo, ne-am despărţit de prietinĭ şi rudenĭ, spre a ajunge cerşitorĭ!“ . . . . Nu se póte să rĕmâĭ nesimţitor în faţa uneĭ tânguirĭ aşa de dureróse!

Din causa anilor rĕĭ, carĭ aŭ fost pe aci, acum în urmă, 28 familiĭ, nu numaĭ că nu şĭ-aŭ putut plăti amortisările faţă de stat, ci şĭ-aŭ mâncat şi toţĭ banĭĭ gata, pe carĭ ĭ-aŭ adus de acasă. Isprăvindu-şĭ lucrul câmpuluĭ, în decurs de 10 zile statul le-a vîndut în dobă tot ce biată maĭ aveaŭ pe lângă casă. Vite, unelte, masă, pat, tot cu un cuvînt s'aŭ dus din mila celor ce ĭ-aŭ adus aicĭ. Maĭ mult de 10 familiĭ aŭ ajuns în estremă miserie, aŭ fost scóse a fară din casă, numaĭ cu ce aveaŭ pe eĭ, avisate a trăi din mila Românilor.

Multe laude aduceaŭ unuĭ negutător român, care cumpĕra vitele aprópe pe nimic şi apoĭ le vindea la tîrgurĭ, şi plătsul li-l da ér lor . . .

Ajutaţĭ în chipul acesta de aceia, pe carĭ aŭ venit să-ĭ contopéscă în marea magiară şi maĭ primind banĭ şi de pe acasă, din patria lor, pot acum să părăséscă Canaanul, care pentru eĭ s'a făcut o ţară de nenorocire.

Bieţiĭ coloniştĭ vor fi avut dreptate şi eĭ, dar se prea póte, că s'aŭ lăsat să fie ademeniţĭ de primirile ce liĭ s'aŭ făcut la sosire, şi aŭ început să crédă, că aievea, tot aşa le va merge pe aci: vor mânca şi bea, fără de a maĭ munci. Şi astfel aŭ ajuns la ruina inevitabilă.

Dacă statul ar fi şi Românilor „mumă“, le-ar fi împărţit lor pămîntul acesta. — dar se vede, că pentru eĭ e . . . . . alt ceva.

— *l.*

Sinod şi Iubileŭ.

Sĕplac la 16 Iuniŭ 1900.

Prea Onorată Redacţiune!

De un şir de anĭ am luat sarcina de raportor a conferenţelor nóstre preoţescĭ şi colónele preţuiteĭ „Unirea“ îmĭ sînt martore, cum am împlinit angajamentul luat asupră-mĭ.

Şi de astă dată vin a raporta preţuiteĭ „Unirea“ despre conferinţa de primăvară a tractuluĭ Gherleĭ, cu atât maĭ virtos, că acuma cu acésta conferinţă a fost împreunat Iubileul de 40 anĭ aĭ preoţieĭ a Prea On. Domn protopop tractual *Alesandru Leményi*.

Conferinţa a fost convocată pe a 3-a zi de Rusaliĭ adecă 12 Iuniŭ a. c. în Gherla. Des de diminéţă încep a sosi trăsurile, carĭ aduceau pe preoţiĭ tractualĭ. La órele 8 a. m. preoţiĭ presenţĭ se mărturisesc. La 8 şi ½ óre se începe s. liturgiă pontificată de protopopul Iubilante şi asistat de preoţiĭ presenţĭ. Sub decursul mânecatuluĭ. Iubilantele este cufundat în rugăciuni pietóse. Este pregătirea pentru s. liturgie de mulţămită luĭ Dumnezeŭ, care l-a învrednicit de acésta sĕrbare. Feţele preoţilor aşişderea arĕtaŭ seriositatea şi maiestatea momentuluĭ. Cântările s. liturgiĭ le execută cu acorduri armonice corul preparanḑilor sub conducerea domnuluĭ profesor Vasiliŭ Suciŭ. În s. biserică era public numĕros, poporenĭ din Gherla, inteligiuţă din loc, rudeniĭ de aĭ Iubilantelui şi maĭ mulţĭ onoraţiarĭ.

Predica a ţinut-o preotul din Girolt Niculae Tincu. El a vorbit despre dignitatea oficiuluĭ preoţesc în asemenare cu oficiul triplu al Mântuitoruluĭ nostru Isus Christos de profet, preot şi judecător şi cu cuvinte calde arĕtă vrednicia preotului, care cu credinţă, Iubire şi devotament servesce altarului sfînt acuma de 40 anĭ.

Ér la finea s. liturgiĭ preotul din Sĕplac Ioan Sónea în numele clerului tractual oferesce Iubilantelui ca suvenire a Iubileului sĕŭ de 40 anĭ al preoţieĭ o cruce de masă cu piedestal de bronz, carele pe lăturea din front pórtă cina cea maĭ de pe urmă, ér pe feţele laterali gravate numele preoţilor tractualĭ, carĭ oferesc crucea, şi pe lăturea din fund: Souvenire luĭ Alesandru Leményi, de la preoţiĭ tractualĭ la Iubileul de 40 anĭ, 1900.

În cuvêntarea ocasională, cu carea însoţesce predarea obiectului de suvenire, vorbitorul arată sublimitatea dar tot de o dată şi greutatea oficiuluĭ preoţesc şi rĕsplata, ce o póte aştepta preotul, cel ce îşĭ împlinisce chemarea sa consciinţios, putênd zice cu s. apostol Paul II. cătră Timot. IV. 7—8:

„Luptă bună m'am luptat, cursul l-am plinit, credinţa o am păzit şi acuma aştept cununa dreptăţiĭ, carea mĭ-o va da mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecător.“ Face pe scurt biografia Iubilantelui şi în fine îl rógă să priméscă crucea ca un sĕmn al stimeĭ şi veneraţiuneĭ din partea clerului tractual şi îĭ oferă, ca Iubirea Celuia ce s'a restignit pe lemnul crucieĭ pentru mântuirea lumeĭ şi abnegarea de sine, ce o simboliséză crucea, să-l călăuzéscă şi maĭ de parte în calea vieţiĭ. Apoĭ îĭ felicitéză şi-ĭ doresce anĭ fericiţĭ dimpreună cu P. O. Dómnă soţiă.

Emoţionat şi surprins venerabilul Iubilante primi crucea oferită cu mânĭ tremurânde şi cu vóce înecată în plânsŭ mulţămi în cuvinte calde clerului sĕŭ tractual pentru acest sĕmn de Iubire şi promite, că până Dumnezeŭ îl va ţinĕ în viaţă să va nisui să se facă vrednic de Iubirea clerului tractual.

Ieşind din s. biserică şi întrunindu-ne în casă parochială, la locuinţa Iubilantelui, preotul din Crasna, M. On. Aureliŭ Petruca, întîmpină pe Iubilantele cu o adresă de felicitare subscrisă de numĕroşĭ poporenĭ din parochia Crasna şi filia Horvat-Petenea. Sînt foştiĭ fiĭ sufletescĭ aĭ venerabiluluĭ Iubilante, pe carĭ îĭ păstori în anĭĭ ceĭ dintâĭ aĭ preoţieĭ sale în curs de 14 anĭ şi carĭ şi astăzi după 26 anĭ îşĭ aduc a minte de părintele lor sufletesc, cu deosebire ţîn a releva din acéstă adresă amintirea, ce o fac Crasneniĭ, că Iubilantelui aŭ să-ĭ mulţămescă, că astăzĭ în Crasna este biserică şi şcólă românéscă. Căcĭ la mergerea sa în aceea parochiă, biserica era o ruină, ér prunciĭ de şcóla nu sciaŭ românesce. Iubilantele este, care a pus biserica şi şcóla în rênd, şi căruia i-se póte mulţămi conservarea poporului din Crasna ca popor român.

Împresionat până la lacrimĭ de atâta dovadă de Iubire, Iubilantele mulţămesce preotului, care din aşa depărtare considerabilă nu a pregetat a veni şi a aduce salutul fiilor, carĭ de atâta timp nu aŭ dat uităriĭ pe părintele lor sufletesc. Le trimite mulţămita sa şi salutul sĕŭ.

În decursul luăriĭ dejunului sosiră maĭ multe telegrame de felicitare la adresa Iubilantelui.

După dejun urmă conferinţa, carea se ţinu în biserică, se deschise şi decurse în modul îndatinat.

Dintre hotărîrile acesteĭ conferinţe ca maĭ de moment ţin a releva dóuĕ:

Una, ca se fie rugat Prea Ven. Ordinariat a generalisa praxa în tótă diecesă, ca preoţiĭ când duc viaticul la ceĭ morboşĭ, spre a arĕta poporului cu câtă reverinţă are să se pórte cătră cele sfinte, să ĭea în grumazĭ epitrachilul, dacă pentru greutăţile locului şi împractibilitatea drumului nu pot merge în plin ornat bisericesc.

Alta ca Prea Veneratul Ordinariat să fie rugat a întreveni la şeful comitatului Solnoc-Doboca să dea ordinaţiune subalternilor, ca în comune pe primarĭ, juraţi, partidele interesate, carĭ aŭ de lucru cu oficianţiĭ matriculeĭ civile în causa de înregistrărĭ de căsătoriĭ, pe cum şi cu alte lucrurĭ, să nu-ĭ ocupe în duminecĭ şi sĕrbătorĭ chiar pe timpul serviţului divin, pe cum se întîmplă aceea astăzĭ, că mulţĭ credincioşĭ sînt împedecaţĭ chiar prin oficianţiĭ civilĭ de la eserciarea cultului divin, trebuind a se presenta chiar atuncĭ înaintea oficiuluĭ stăreĭ civile, spre a închia căsătoria civilă saŭ a duce darea şi altele.

Terminându-se conferința. Iubilantele ne-a întrunit la masa sa ospitală, la care a fară de preoți ca óspeți ocupară loc: Spectatul Domu Alesandru Nemeș jude regesc în pens. dl Alesandru Ancean, jude regesc în loc, domnul Iosif Leményi proprietar în Bonțiș, domnul Farago notar cercual și alții. éră dintre Dómne amintesc pe Dómna Cosma, soția domnului Andreiŭ Cosma, directorul „Silvaniei" în Șimleu și proprietar mare în Supurul de sus, și pe Dómna Farago, ambele ca fiice adoptive, pe carî le-aŭ crescut venerabilul iubilante cu prea stimata sa soție, și carî spre onórea lor fie zis, ca fiice nobile în simțeminte și împodobite cu frumósa flóre a recunoscinței în inima lor, aŭ alergat din depărtare considerabilă, ca să se împărtășéscă în bucuria părinților adoptivi și educătorî.

În decursul prânzului s'aŭ ridicat mai multe toaste. Primul de către iubilante în onórea și sănătatea Episcopului diecesan. Al doilea din partea lui Ioan Sonea preot în Seplac în onórea și sănătatea venerabilelui iubilante și a Prea Onoratei Dómne soție. Al treilea și al patrulea în onórea și sănătatea domnilor judi Alesandru Nemeș și Ancean a dómnei Cosma ș. a.

Așa decurse festivitatea iubileului și conferința clerului din tractul Gherlei.

Cu conscința liniștită și îndestulită că ne-am împlinit o datorință fiéscă către șeful nostru tractual, către un venerabil preot și meritat fiŭ al națiunei ne-am despărțit de iubilantele recomêndați rugăciunilor lui prețióse, ca Dumnezeŭ să ne învrednicéscă și pe noi de asemene iubileŭ.

Cu tótă stima:

Ioan Sonea
preot gr. cat.

NOUTĂȚI.

Promoțiune. *Iuliŭ Codarcea* fiul protopopului Artemiŭ Codarcea din Turda, depunênd cu deplin succes esamenul din studiile farmaceutice, a fost promovat la 18 Iuniŭ n. de magistru farmacist. — Felicitări bravului tinér!

Hymen. *Valeriŭ Rus* cler. abs. și *Lucreția Pantea*, anunță cununia lor, care se va ține în Riciul de câmpie la 15 Iulie n.

Societatea pentru fond de teatru român își va ține adunarea generală anul acesta la Abrud în zilele de 22 Iuliŭ și urm.

Astra. După cum aflăm din „Transilvania", adunarea generală a Asociațiunii se va ține la 9 și 10 Sept. n. la Băile Herculane. Pentru înlesnirea participării unui public cât mai numéros se va cerca a se esopera de la locurile competente o reducere a biletelor de călătorie cum și pentru închiriarea unui vapor special pentru o escursiune pe Dunăre între Kazan, Orșova, Adakaleh și Turn-Severin.

Adunarea estraordinară a congregațiunei comitatului Alba infer. e convocată pe Sâmbătă în 30 Iunie n. În program e pusă între altele și alegerea unui al patrulea vice notar. N'ar fi óre și just și ecuitabil, ca acest post să se încredințeze unui român, cunoscută fiind maioritatea precumpănitóre a Românilor din acest comitat? Mult ne temem însă, că acest post nu pentru noi s'a creat.

Noul comitet al Ligei. Joi sara s'a întrunit noul comitet al Ligei pentru a se constitui. După cum ni se scrie, întrunirea a durat de la órele 9—11 nóptea. De la ședință a lipsit dl V. A. Urechiă dintre membri, și dniî Vanciu și Rădulescu-Motru, dintre censorî. După o îndelungată discuție s'a făcut următórea alegere: Președinte: V. A. Urechiă; vicepreședinte: Grigore Ștefănescu; cassar: St. Perițeanu-Buzĕŭ; secretarî: A. Florescu și P. Cantilli. Membri: M. Vlădescu, V. Ursianu, Aurel C. Popovici și P. Zlotescu. Censorî sînt aleșî, după cum se știe, C. Rădulescu-Motru, G. Adamescu și Anton Vancin.

O carte iubilară. În amintirea centenariului al II al St. Unirî, s'a decis între altele, ca fie care Ordinariat să publice un șematism istoric al dieceseî sale. Ziile acestea ni s'a trimis cel dintâi șematism iubilar: e al dieceseî de Orade, și aîevea e o carte festivă. Tipărită cu multă îngrijire șematismul are în frunte istoria dieceseî de Orade, scrisă de Ill. Sa canonicul Dr Augustin Lauran. O mulțime de acte și documente complețéză acest istoric și îi daŭ o netăgăduită însemnătate. Așa pomenim scrisórea Papii Grigoriu IX din 1234, în care amintesce de românii schismatici, apoi definiția sinod. Florentin în causa unirii, bula papeî Inocențiu XIII alui Piu VI actul sf. Unirî și altele. Pe lângă aceea șematismul cuprinde portretele Episcopilor diecesani, și a institutelor de învățământ. La sfîrșit e adaus indicele persónelor cu date biografice. Așa cum se presintă acéstă carte e fórte prețiósă și dacă și celealalte diecese vor publica asemenea șematisme, vom avé una dintre cele mai frumóse amintirî ale acestui iubileŭ.

Progrese în telegrafie. Am remarcat de unăzî o perfecționare a telefonului, ér de astă dată înregistrăm un însemnat progres a telegrafului. Doi ingineri din Pesta-aŭ inventat un aparat telegrafic, cu care se pot transmite pe óră 80 mii cuvinte și încă nu prin semnele îndatinate, ci cu litere latine cursive.

Piesa teatrală românéscă de care am scris în un numĕr trecut, că să va juca la Budapesta, — după cum cetim în ziarele din capitală, — a avut un deplin succes. La representarea eî a luat parte mult public inteligent câți va ziariștî din România și chiar autorul eî Radu Rosetti. Autorului i s'aŭ predat o cunună de laurî. Dl Solymosi va veni cu trupa sa și prin Ardeal și a anunțat deja că la 3 Iulie va juca în Sibiiŭ, representând și „A lecke."

Taxa de timbru ce se cerea până acum de fie care inserat, publicat prin ziare orî prin placate, cu ziua de 1 Iulie n. încetéză. De asemenea s'a șters și timbru de 6 cr. ce se lua pentru calendare.

Mătalul studenților gimnasiali din Blaș s'a ținut la 12 Iunie n. Diminéța la ½8 studenții în sunetul dobeî și cu stégul aŭ plecat în escursiune la pădurea Nișca. Acolo și-aŭ petrecut în cântărî până după amédî, când în fața unui numéros public, constătător mai ales din profesorî cu familiile lor, aŭ început emulațiunea în feliurite producțiunî. Aŭ fost premiați: pentru declamare: Petru Suciŭ, cl. VII cu 5 cor. Nic. Ciura, cl. VII cu 2 cor. pentru cant: I. Groza, cl. VII cu 5 cor. și Virgil Muntean ca conducĕtor al corului cu 6 cor. La saltul în lățime a câștigat premiul de câte 3 cor. Dem. Ganea, cl. V. și Jo. Beșcherî, cl. VII. la saltul cu ruda la înălime: Io. Șepețian și Io. Beșcherî câte 2 cor. La trêntă aŭ fost premiați: G. Grecu, cl. VII, cu 3 cor. Greg. Cetean, cu 2 cor. și Gregoriu Moldovan și Victor Ciato cu câte 1 cor. Pentru dans a fost premiat Liviu Dumitrean cu 2 cor. Suma de 37 cor. a fost colectată de prof. Precup de la prietinii tinerimeî și alte persóne distinse din loc. La 7 studenții s'aŭ reîntors éră acasă. Sara la 8 s'a început petrecerea cu dans în frumos împodobita sală de gimnastică. Chipul animat și vesel în care aŭ decurs tóte aceste frumóse petreceri ale tinerimei, fără ca însĕ să fie uitată demnitatea de studenți, au făcut o bună ipresiune în toți ceî presenți. Petrecerea cu dans a ținut până diminéța la 3.

Esamenele la gimnasiul din loc s'aŭ început în sĕptĕmâna acésta Joi înainte de amiazî cu *cantul* și limba *francesă*. După amiazî la 3 óre a fost esamenul de *musică* în sala de gimnastică. A asistat și Escelența Sa împreună cu mai mulți membrii ai Preav. Capitlu, asemenea numĕróse dame și domnî din elita Blașului. Esamenul a avut un succes desevîrșit. Când am asistat la prestațiunile orchestreî din anul trecut, credeam că nu o să mai avem pe viitor așa orchestră, depărtându-se aprópe toți membriî eî. Esamenul din ăst an ne-a convins pe deplin, că téma nóstră a fost zădarnică și că dl profesor *Murĕșanu* a sciut să se îngrijéscă de o sucrescență, care să ne delecteze și să ne satisfacă pe deplin. — Esamenele din studiile ordinare s'aŭ început Vinerî, și vor dura până Marți în 26 a l. c.

Concurse. Pentru parochia vacantă a *Coșocneî*, împreunată cu Oficiul protopopesc se escrie concurs cu terminul de 15 Iulie n. Beneficiile parochiali: Fond intern cu grădină de pomi și legumi. Casă cu 3 încăperi, culină, lemnărie, grânariŭ etc. Porțiunea canonică 66 jug. 715 org. □ o zi de lucru de la 160 familiî. Salariŭ anual 210 fl. și stolele îndatinate. Beneficiile protopopescî: salariiî 120 fl. subvenție 40 fl. și celealalte venite protopopescî. — Cu același dat se escrie concurs pentru ocuparea parochieî. *Blăjel*, protop. Mediaș. Beneficiî: Casă parochială cu 3 odăi, șură, grajdurî, cămară, șopru, grădină de pomi. Porțiunea canonică 18 jug. 1045° arătoriŭ și 6 jug. 1100° cositoriŭ. Venitele stolare îndatinate.

Pensiuni pentru vĕduve protopopese. Din fundațiunea Șuluțană sînt de împărțit 3 pensiuni de câte 300 fl. pentru vĕduvele acelor protopopî carî aŭ fost în oficiŭ în unul din orașele mai de frunte din Transilvania, aparținĕtóre Archidieceseî. — Terminul concursului e 25 Iuliŭ n. Cererile sînt de a se adresa Preav. Capitlu Mitropolitan în Blaș.

Mulțămită publică. După muncă de 8 anî de când funghez ca învĕțător la școla gr. cat. din Sân-Mihaiul deșert, aparț. tract. protop. gr. cat. al Dêrgeî mĕ bucur că mî-a succes a crește o tinerime iubitóre de carte și înaintare. Și ca se pot tinde acesteî tinerime și pe venitor ajutor întru a se perfecționa prin cetirea de cărți folositóre; m'am decis a face un apel către unii bărbați cu dragoste de înaintarea poporului nostru, ca să albă bunătate a mĕ sprijini întru formarea uneî *bibliotecî poporale*, în comuna nóstră. Și glasul meŭ rugator n'a sunat în pustie! S'aŭ aflat bărbați, carî mai de parte ne-a încurăjat spre muncă dărnind pentru biblioteca nóstră unele cărți, și a nume: Spect. Domn Andreiŭ Todoran din Gherla, ne-a donat: „Povestile Bănatului" de G. Cătană, în 3 tomurî. „Românul în sat și la óste" de I. P. Reteganul. „Felicitări" de G. Simu. „Buchetul" de I. P. Reteganul. „Moș Toma Bădicean", „Fiul Bucătereseî", „Văcărelul", „Diana", „Vlad hoțul", „Însurătórea sórelui" tóte de Domețiŭ Dogariŭ. Stimatul Domn Ioan Pop Reteganul ni-a donat: „Novele și Schițe" vol. I. — On. Librăriă Ciurc, din Brașov cărticica: „Pacală". — M. O. D. Ioan Andreiŭ, preot gr. cat. în Sân-Mihaiul deșert a donat: „Duch muscălesc" trad. de membriî soc. de lectură „Inoc. M. Clain", „Estras din îndrumarea pentru glóte" edit. oficiósă. „Strigóica" din fantasiile lui Nic. Gogol. „Rătăcirile lui Odysseŭ", „Filoctete" tragedie în 5 acte de Sim. P. Simon. „Isvórele deșerturilor", „Calea perdută", „Casele din colț", „Poesii" de V. R. Buticescu. „Catechism" pentru școlile pop. gr. cat. „Dialogul Țiganului cu S.-Petru la pórta raiului" de A. B. Velchereanul. În chipul acesta am pus basă uneî bibliotecî, care ne vom nisui din an în an a o îmbogăți, pentru a avé poporul în decursul ierneî lecturî folositóre și edificătóre de spirit. — Pentru carî darurî, tuturor marinimoșilor donători, li-se esprimă pe acésta cale mulțămita și recunoscința din partea subscrisului. Sân-Mihaiul deșert la 12 Iuniŭ 1900. *Vasiliă Dumitraș* învĕțător gr. cat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

IV.

Furtunile pasiunilor. — Monica observă pericolul. — Ținuta eĭ. — Augustin în Cartagena. — Augustin se departă. — Patriciŭ se apropie de Dumnezeŭ. — Mórtea luĭ Patriciŭ.

370—372.

Ce impresiune vor fi făcut asupra luĭ Augustin lucrurile acum enarate? Nu scim, dar e probabil, că nu l-aŭ făcut nicĭ o impresiune, pentru că sînt momente, când ómenilĭ ochĭ aŭ, — cum zice profetul — și totuși nu vĕd. Atâta e sigur, că impresiunea ce l-ar fi făcut la nicĭ un cas n'a fost așa de puternică, ca să fi putut înfrêna pasiunile luĭ Augustin.

Întru adevĕr, în acela-și moment când Monica își redobândesce soțul, ea își perde fiul. Alinarea pasiunilor îl reîntorc pe bĕtrânul, trecĭrea lor turbată îl răpesc pe junele sĕŭ fiŭ. Augustin era din ce în ce mai mistuit de ele.

Te înfiorĭ cetind *Confesiunile* luĭ Augustin, aceste pagine ale mărturisireĭ celeĭ mai sincere și elocuente, în carĭ eĭ, — ca și un medic isteț, care observă pas de pas decursul bóleĭ — descrie și analiséza întinderea necontenită a foculuĭ sĕlbatic, aprins în inima sa, și cu gróză te întrebĭ ce se va alege, nu de vîrtutea luĭ, — căcĭ durere! acea de mult a perit, — dar ce se va alege de spiritul luĭ, de inima luĭ, de caractĕrul luĭ, ba chiar și de geniul luĭ? Pentru că la focul acesta pustiitoriŭ, care aduce ast fel de perderĭ ireparabile, se pot aplica cuvintele luĭ *Job:* „E foc mistuitoriŭ până la nimicire, pustiitorul a tótă generațiunea“ [1])

Ruinéză sănătatea, seacă inima, stînge lumina mințiĭ. Avîntul iubirĭĭ curate, poesia plăpândă a juneței, entusiasmul tinerețiĭ, simțul nemărginituluĭ, puterile viitóre ale judecățiĭ bărbătescĭ, focul geniuluĭ aprins și ațîțat de un sentimentalism gingaș, tóte, tóte se perd înainte, și cine nu scie, că dintre tóte puterile acestea slăbite mai întâiŭ se stîng: iubirea cătră Dumnezeŭ și deaprópele, pietatea și amiciția și, că inima, o plantă așa fragedă, se nimicesce mai curênd, de cât geniul? [2])

Așa dar era lipsă de un nou ajutoriŭ mai puternic. Și fiind că nicĭ vócea luĭ Dumnezeŭ, nicĭ esemplul părintelui sĕŭ, nicĭ pacea vetreĭ părintescĭ, nicĭ odorul sacru al vîrtuților mameĭ sale, nu l-aŭ putut scuti pe Augustin, se cerea să rĕsune în urechia junelui fiusturat aceea vóce, care singură mai puté face ceva atuncĭ, când tóte cele alalte nu mai puteaŭ face nimica. Monica trebuia să fie informată, pentru că Augustin a reușit să-ĭ deștepte ilusiunĭ și mamă-sa, ca și alte mame, carĭ nu vreaŭ să scie despre viținle fiilor lor, era cu totul liniștită credêndu-l încă tot băiét.

Patriciŭ făcu lumină. Sînt lucrurĭ, pe carĭ ochiul tatâluĭ le observă, mai curênd și mai bine de cât al mameĭ.

Tatăl întors la calea cea bună, numaĭ de ierĭ alaltă ierĭ, ușuratic încă, bucurându-se de crescerea și desvoltarea feciorului sĕŭ cu mult mai mult, de cât s'ar teme, că acela își póte perde nevinovăția, — vine într'o zi și plin de bucurie spune piel sale soțiĭ, că Augustin a ajuns la gradul bărbățieĭ. El era veselĭ, vĕdêndu-se deja moș cu nepoțĭ.

Primele cuvinte deja aŭ iritat nespus de tare pe Monica. Tótă liniștea, tótă bucuria eĭ de până aci îĭ era în gândul, că Augustinul eĭ e încă un băiét. Că el ar fi devenit deja bărbat, că pasiunile i-s'ar fi trezit, saŭ póte că îĭ stăpânesc deja inima, că inocința luĭ ar fi în pericol, tóte acestea aŭ aruncat-o în o neliniște torturătóre. „Tată meŭ“ — zice Augustin — era numaĭ catecumen, și încă de puțin timp, nu e mirare, dacă cugetele luĭ nu se înălțaŭ la lucrurĭ mai sublime.“ Dar Monica era deja înaintată în pietate. „În inima maiceĭ mele începu-și Dómne a-ți edifica, biserica Ta și începutul locuinței Tale sfinte. Pentru aceea ea s'a înfricat și înspăimîntat, cugetând la pericolele, ce mĕ amenințaŭ.“ [1])

O! emoțiune pie a Moniceĭ, o neliniște în adevĕr sublimă și divină, care facĭ pe mamă, să-și uite de crescerea frumseței și de desvoltarea puteriĭ fiuluĭ sĕŭ, și se cugete numaĭ la nevinovația luĭ, har Domnuluĭ, tu nicĭ în zilele nóstre triste n'aĭ dispărut cu totul, ci și acum mișcĭ încă simțĕmintele alor nenumĕrate mame creștine!

Monica a vorbit dar cu Augustin și orĭ din mărturisirea-l proprie, orĭ din inspirațiunea inimeĭ sale de mamă, cunoscênd corupțiunea sufletéscă a fiuluĭ sĕŭ, prin emoțiunea și lacrimile sale l-a arĕtat, ce cugetă ea despre deplorabila stare sufletéscă a luĭ.

De multe orĭ retrăgêndu-se cu el la preumblări îĭ vorbia despre Dumnezeŭ, despre credința copilărieĭ sale, despre fericirea și demnitatea inimelor curate, despre urîciunea pĕcatuluĭ și gróza, cu care trebue să ne întórcem de cătră el. Dar orĭ cât de pĕtrundĕtóre și mișcătóre eraŭ cuvintele eĭ, — cuvinte cum numaĭ din inima de mamă pot isvorĭ, mai ales dacă aceea inimă e plină de credință și presimte pericolul fiuluĭ sĕŭ: totuși eraŭ cuvinte, pe care Auggustin nu le mai înțelegea. Ele se furișaŭ pe lângă inima luĭ, dar nu pĕtrundeaŭ în ea. Și fiind că nu voia să-ĭ contrazică, începu a o încunjura. Privirea îngrijată și pĕtrundĕtóre a Moniceĭ îl gena.

Zile întregĭ vîna „vagabundând singur, alungat de miĭ de patimĭ, ce pot irita pe un tinĕr de 16 anĭ; aruncat din sfera simțĕmintelor celor mai nobile și a visurilor celor mai frumóse în brațele gândurilor triviali și spurcate, el era asemenea uneĭ corăbie, ce nu se mai póte guverna, ci în mijlocul Oceanuluĭ este aruncată în sus și în jos de vînturĭ pe valurile înfuriate.“ [2])

Când nu mergea la vînat își petrecea timpul cu prietinĭĭ sĕĭ, în conversațiunĭ și cu jocurĭ nedemne de el.

„Ce e mai urît, de cât a fura? Cuĭ l-am ierta-o acésta? Nicĭ celuĭ lipsit, care e silit la aceea. Dar nicĭ furul nu sufere bucuros pe alt fur. Și eŭ. — zice Augustin, — totuși am voit să fur, și am și furat, nu dóră, că m'ar fi silit lipsa, ci numaĭ din ura dreptățiĭ și din blăstĕmăție.

„Pentru că am furat de acele lucrurĭ, de carĭ am avut și eŭ în abundanță, și încă cu mult mai bune. Nicĭ nu lucrul furat îmĭ trebuiă mie, ci însuși furtul și pĕcatul.

„Aprópe de viia nóstră era un mĕr, încărcat de mere. Ne-am vorbit câțiĭ va strengarĭ cutezanțĭ, ca să le doborîm și să le furăm nóptea târziŭ, căcĭ după o datină nebună până la aceea vreme ne jucam prin curțĭ. Ne-am furișat acolo și despoiând pomul, ne-am încărcat bine de póme, nu ca să le mâncăm, ci să le' aruncăm la porcĭ; numaĭ pentru aceea, că aflam plăcere în lucrul oprit.“ [1])

A fară de ast fel de petulanțe ale unor băieți spulberați, despre ce nicĭ nu am face amintire, dacă nu tocmaĭ acésta ĭ-ar fi dat luĭ Augustin prilejul de a să avênta la nisce profunde și sublime discuțiunĭ filosofice despre rĕutatea omuluĭ, care comite rĕul pentru rĕŭ, și la nisce și maĭ mĕduóse meditațiunĭ morale despre pericolele tovarășiilor rele, ce seduc la pĕcate, la carĭ omul singur nicĭ n'ar cugeta, se mai adauseră, durere! jocurĭ și conversațiunĭ tot așa de pĕcătóse.

„Când amicĭĭ meĭ se făliaŭ cu blăstemățiile lor, și apoĭ cu atât mai vîrtos se făliaŭ, cu cât eraŭ acele mai spurcate, îmĭ era rușine, că nu sînt așa de stricat ca eĭ și mĕ înțeleptam în pĕcat, nu numaĭ ca să gust plăcerea pĕcatuluĭ, făcêndu-l, ci și, ca să fiŭ lăudat, că l'am făcut.“

„Și óre ce e mai demn de batjocură, de cât pĕcatul, și eŭ, ca să nu fiŭ batjocorit, mĕ făceam și mai pĕcătos. Și dacă nu făceam ceva, cu ce să fiŭ asemenea celor alalțiĭ blăstĕmațiĭ, mĕ prefăceam, că am făcut ceea ce nu am făcut, ca nu cumva să apar cu atât mai de desprețuit, cu cât eram mai nevinovat, și cu atât mai mișel, cu cât eram mai curat.“

„Ĕtă cu ce ortacĭ vagabundam eŭ prin ulițele Babilonuluĭ și cum mĕ tăvăliam în noroiul acelora.“ [2])

Nu e greŭ a urmări cu atențiune nĕcasurile crescênde ale Moniceĭ.

Ea nu se îndestuli a-și încredința neliniștile sale luĭ Dumnezeŭ prin rugăciunĭ ferbințĭ, ci necontenit face să rĕsune în urechile fiuluĭ sĕŭ cele mai de lipsă sfaturĭ, și după espresiunea luĭ Augustin — cele mai pĕtrundĕtóre și energice cuvinte.

O dată ea chémă pe Augustin la o parte și cu multă îngrijire, „îmĭ aduc încă bine a minte“ — zice el — „mĕ conjura, să-mĭ păstrez curățénia, și dacă n'aș avé destulă putere a-mĭ păzi în inimă acésta frumósă vîrtute, să o respectez cel puțin în inimile altora, și mai ales să nu vatĕm prin escesele mele pacea, unirea și onórea familiior.“ [3])

Dar cât de repede se desvóltă pasiunile într'un suflet și cât de grabnic îl stăpânesc!

Ĕtă acest june amabil, de un spirit așa înalt, de o inimă așa nobilă, care avé o mamă atât de bună, pe care el cu o iubire adevĕrată așa de gingaș o iubia, de abia-ĭ atins de pasiunĭ, și el nu mai ascultă de mamă-sa, saŭ ce și vorbesc? începe a o desprețui.

„Cuvintele blânde ale mameĭ mele le țineam drept flécurĭ femeescĭ, carĭ ar fi fost rușine să le ascult.“

„În persóna eĭ pe Tine Te disprețuiam o Dómne, eŭ fiul eĭ, eŭ fiul șerbitóreĭ Tale, eŭ șerbul tĕŭ!“ [4])

În ziua aceea a căduț vĕlul de pe ochiĭ Moniceĭ — de cum va a mai fost vre un vĕl pe ochiĭ eĭ — și a cunoscut prima dată durerea cea mare a uneĭ mame. Câte lacrimĭ va fi vĕrsat, ce sfaturĭ energice va fi dat fiuluĭ sĕŭ pĕcătos! Cât de zelos se va fi rugat, ca însuși Dumnezeŭ să mân-

---

[1]) Job 31. 12.

[2]) Vedĭ: P. Gratry. Connaisance de l'âme, saŭ frumósa conferință a luĭ Lacordaire „Despre Castitate“.

[1]) Confess. lib. II. c. 3.

[2]) *De Quantitate animae,* cap. XXI.

[1]) Confess. lib. II. c. 4.

[2]) Confess. lib. II. c. 3.

[3]) Tot acolo.

[4]) Confess. lib. II. c. 3.

tnéscă şi să grijéscă pe fiul acesta, pe care mamă-sa nu mai scie cum să-l scutéscă.

Şi totuşi, când după 25 de ani Augustin meditéză asupra atitudinei mamei sale în împrejurările acestea critice şi însémnă tóte sfaturile, rugăciunile, lacrimile şi veghierile ei, cu un cuvînt tóte, câte le-am amintit, el aşa cugetă, — că mamă-sa totu-şi n'a făcut totul pentru mântuirea sufletului fiului séu. Trebuia să rumpă, să frângă totul şi mai bine să sacrifice chiar şi studiile şi viitorul fiului séu, de cât să-l lase, să mérgă pe o cale, unde avé să-şi găséscă perderea sufletului.

„Maica mea" — zice el — „ce e drept îngrijată m'a admoniat să-mi păstrez nevinovăţia, dar după cele ce-mi zise tata, nu era destul să taie numai instinctele păcătóse, a căror vehementă o prevedea. Pasiunile, — ce numai acum se născeaŭ — trebuia să le înfrêne cu orî ce preţ, trebuia să mĕ însóre în dată în Tagasta. Dar despre mijlocul acesta nu s'a îngrijit, temêndu-se, nu cum va legăturile aceste să-mi strice viitorul; nu viitoriu-mi veĕnic, pe care-l spera pia mea mamă de la Dumnezeŭ, ci viitoriul meŭ literar, pentru care şi Patriciŭ şi Monica eraŭ fórte îngrijiţi; *el*, pentru că uitându-şi de Tine Dumnezeule, visa despre gloria deşértă a fiului séu; *ea*, pentru că departe de a crede, că studiile aceste m'ar împedeca, le privia mai mult ca nisce trepte, pe carî se mĕ înalţ la Tine. Şi aşa mĕ puteam juca nepedepsit, puteam alerga neînfrînat în cătrăŭ numai mĕ răpiaŭ pasiunile mele turbate." [1])

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

I.

(Continuare.)

Deşi nu eram în bunăstare, totuşi i l'aşi fi oferit bucuros ca dar, dacă aceasta n'ar fi fost o îndrăsnélă prea mare; de aceea rĕspunsei:

„Tu o doresci. Defige însuţi preţul. Eŭ îmi voiŭ cumpĕra altul."

„Asta nu e de lipsă. Aci îţi daŭ un tenbih (poruncă în scris), pe care dacă-l veĭ arĕta orî şi unde, veĭ căpĕta, dimpreună cu însoţitoriĭ tĕi, caĭ înşeuaţi, locuinţă, mâncare şi tóte ce vĕ trebuesc, fără de nicî o plată. Această scrisóre n'are valóre numai în vilaetul meŭ, ci şi în Adanah şi Haleb. Afară de aceea veĭ trece pe la diferite triburî arabe, de la carî pentru un preţ bagatel îţi veĭ puté cumpĕra un cal mai bun de cât acesta."

„Cu însoţitoriĭ mei, ziceĭ? Eŭ călătoresc singur."

„Ba nu. Ceĭ doĭ arnăuţi, pe carî i-aĭ vĕdut afară, aŭ poruncă să te conducă până la graniţa provinţeĭ mele şi a să îngrijî de tine; caiĭ lor sunt deja înşeuaţi şi pe séma ta încă este unul gata. În Jacşah Chan, Baltşic saŭ în Denec Maden vĕ puteţi lua alţi caĭ, după cum îţi va plăcea. Îţi mulţămesc pentru permisiunea, ca să defig însumi preţul. Am prevĕdut'o şi aşa am pus baniĭ în această pungă. Ia-o şi o pune bine."

Cu aceste îmi întinse o pungă mică de mĕtasă şi tot o dată îmi dete şi documentul despre care a fost vorbit. După-ce ambele le-am băgat în buzunar, mulţămindu-i, el continuă:

„Şi acum te-aşi ruga pentru un lucru, pe carele sciŭ că bucuros mi-l veĭ împlini, de şi prin acela te silesc să te abaţi din drum. Tu voescî ca mai întâiŭ să mergi la Caisarijeh, şi ast fel ar trebui să trecî peste Sofular şi Mugiur; eŭ însĕ am în Urumgili un amic vechiŭ, cărnia aşi dori să-i trimit o solie, prin tine. Voi-re-aĭ să o facî?"

„Fórte bucuros!"

„Aşa dar îţi voiŭ spune cum stă lucrul, ca să sciĭ, că-i veĭ fi binevenit, de şi dînsul trăesce tare isolat şi mai cu samă este un mare inimic al creştinilor. El a fost Mir Alaĭ (colonel) în armata mareluĭ sultan, a luptat cu mult eroism sub steagul profetului şi în urmă s'a retras cu onóre din activitate, însĕ pensiunea nu şi-a primit'o nicî o dată. De şi a cerut'o mai de multe orî, rugăciunea nu i-a fost ascultată, de óre ce avea de a face cu sfetnicî de aĭ sultanului, carî nu eraŭ ómenî cinstiţi. Pensiunea a fost plătită în Stambul timp de 15 anî, dar n'a ajuns în mâna luĭ. Când eŭ am devenit valiŭ în Engyrijeh, să adresă cătră mine, ér eŭ am cercetat cu deamĕruntul tot lucrul şi am făcut arĕtare directă la sultan. Erî sară a sosit resoluţiunea: imediat să plătesc colonelului pensiunea de pe 15 anî, dinpreună cu interesele. Dacă acéstă poruncă ar fi sosit alaltăerî, aşi fi putut da baniĭ fiului séu, carele a fost la mine; acum însĕ aşi dori să mĕ folosesc de ocasiunea călĕtorieĭ tale la Caisarijeh şi te întreb deci, dacă voescî să-mi facî plăcerea, a duce baniĭ amicului şi cameradului meŭ de răsboiŭ?"

„Bucuros, dacă voescî a mi-o încredinţa."

„În mâna ta sînt mai siguri de cât în taşca uneĭ stafete înarmate. Colonelul se numesce Osman Bei şi nu locuesce chiar în oraşul Urumgili, ci în apropierea sa. El este mai cunoscut sub numele de Abdal (eremitul) şi când te veĭ informa despre locuinţa sa, te veĭ folosi de acest nume. Dacă veĭ putea, să ascundi că eştî creştin, de óre ce el urĕsce adînc pe aderenţiĭ credinţeĭ tale şi are motiv, pentru ce; crucea i-a adus cea mai mare nefericire ce o póte suferi un bărbat şi un părinte, şi eŭ nu numai pentru aceştî baniĭ te trimit la dînsul, ci şi pentru că am învĕţat a te cunósce şi cred acum, că póte îţi va succede să-i îndulcescî suferinţa, de óre ce eştî dotat de la natură cu un limbaj, care, dacă voescî, pĕtrunde adênc la inimă."

„Îmi este permis a întreba despre causa suferinţeĭ sale?"

„Dacă dînsul voesce, ca s'o sciĭ, atunci ţi-va spune-o singur; eŭ nicî de de parte nu voesc a atinge această rană a amicului meŭ. Să înţelege, că dacă aude, că tu eştî creştin, atunci nu veĭ afla nimic; de aceea vedi de ţine lucrul ascuns. Îţi daŭ acest sfat şi pentru aceea, pentru că chiar acum este timpul, când peregriniĭ de la Mecca din acest ţinut se adună spre a merge cătră Damasc. Acesta este un timp de iritaţiune religiósă şi de óre ce tu în tóte satele şi pe tóte drumurile veĭ întâlni ast fel de ómenî, veĭ lucra înţelepţesce, dacă nu le veĭ descoperi, că eştî de altă credinţă."

Era ciudat de bună samă, că acest înalt oficial mĕ făcea atent, să mĕ păzesc de aceştî musulmani, la carî însuşi aparţinea, şi totuşi mai bucuros îmi încredinţă mie pensiunea colonelului, carea de bună samă făcea o sumă destul de măricică, — de cât unui curier islamitic. Întâlnirea cu peregriniĭ nu-mi făcea nicî o grije; mai mult mĕ preocupa aceea, că arnăuţiĭ ce steteaŭ a fară aŭ auzit întrégă conversaţiunea nóstră şi ast fel sciaŭ şi aceea, că purtam la mine o sumă mare de banî. Eĭ eraŭ soldaţi, unul On Başi (caporal) şi cel alalt un ceauş (sergent) şi după sens european meritaŭ încredere; dar arnăutul este hoţ din naştere şi tot de una, chiar şi când e sub steag, este aplicat spre fapte volnice. A fară de aceea, chiar arnăutul păgân este cel mai musulman între musulmani, şi de aceea nu-mi prea convenia, ca chiar în acest timp al peregrinăriĭ şi când eŭ aveam la mine o sumă mare de banî, să fiŭ însoţit mai multe ziie şi nopţi de aceştî doĭ blăstĕmaţi cu priviri întunecate. Am împărtăşit gândul meŭ mudirului, cu vóce încetă, ér el îmi rĕspunse:

„N'aĭ să porţi nicî o grije; îl voiŭ constrînge să jóre şi jurămîntul lor le este aşa de sfânt, în cât nicî într'un cas nu-l vor călca."

Cu tótă asigurarea acésta, cuvintele mele avură urmarea, că de aci înainte el nu mai vorbia aşa tare; baniĭ încă îi numĕră aşa de cu precauţiune, în cât a fară nu se putea audi nimic. Baniĭ eraŭ băgaţi într'o curea tare din piele, pe care aveam să o leg în jurul corpuluĭ meŭ, sub vestă. Acésta am trĕbuit să o fac în presenţa sa. Dînsul chemă apoi înăuntru pe arnăuţi, ca să mĕ dea în grija lor. Eĭ trebuiră să se jóre pe profet, că în tot timpul cât le voiŭ fi încredinţat lor, să vor îngriji atât de siguranţa mea, cât şi de a lor. Acésta mĕ liniscì; de şi îi ţineam apţi de orî şi ce faptă, nu credeam însĕ, că vor călca un ast fel de jurămînt.

După aceste valiul mĕ petrecu până în curte şi rĕmase aci până am eşit pe pórtă, o onóre, de care sigur numai arare orî a avut parte cineva.

„Allah să te însoţéscă şi să te ocrotéscă!" strigă el după mine, de şi în ochiĭ séi eŭ eram un necredincios. El nu presimţa, ca şi mine, cât de curênd voiŭ avea lipsă de scutul luĭ Allah.

În dată ce eşirăm din oraş, am aflat, cât de marî mohamedanî eraŭ ambiĭ meĭ arnăuţi. Abia lăsarăm ultima casă în urma nóstră, ei să coborîră de pe caĭ şi ceaušul îmi zise:

„Effendi, permite ca să ne zicem rugăciunea de călĕtorie! Orî şi care credincios adevĕrat întreprinde o ast fel de călĕtorie numai în timpul rugăciuniĭ de după amédî; noi am plecat însĕ deja înainte de amédî. De óre ce tu eştî un creştin, ast fel nu sciĭ, că prin aceea am încărcat asupra nóstră mânia luĭ Allah; acum trebue să-l împlăcăm prin rugăciune."

Eĭ îşi desfăcură şabracele (coperte de şea), ca să le folosească de tapete pentru rugăciune, o folosinţă pe care încă nicî o dată n'am observat'o, îngenunchiară şi, întorşi cu faţa spre Mecca, îşi făcură rugăciunea, închinându-se de nenumĕrate orî. O făceaŭ ei acésta din pietate, saŭ dóră vroiaŭ să-mi arete chiar la începutul călĕtorieĭ, că mĕ trataŭ, ce e drept, ca pe încredinţatul lor, dar totuşi ca pe un giaur? Ca soldaţi eraŭ supuşi disciplineĭ şi ast fel nu eraŭ obicinuiţi a pleca la drum numai în timpul rugăciuniĭ de după amédî. Regulele militare pretind a dese orî o încunjurare a datinelor esterne religióse.

(Va urma.)

[1]) Confess. t. a.

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“. Nr. 11., Vol. 1. cu următorul sumar: A. D. Damianoff. Băncile de emisiune şi circulaţiunea monetară (în special Banca naţională Română). — Ovid Densuşan. Asupra unei poesii a lui Iancu Văcărescu. — Haralamb G. Lecca, În somn (poesie). — Petru V. Haneş, Alecu Russo. — Ioan Pop Reteganul, Ursónea granciului. — Lazăr Şăineanu, Nastratin Hogea. — Th. D. Speranţă. Asupra jocului de căluşerĭ. — Ştefan I. Răsnovanu, Psihologia artistului dramatic (Anchetă asupra artiştilor de la Teatru naţional). — Aurel Iorgulescu, Stoguri blonde (poeme în prozâ). — Artur Stavri, Pe acela-şi drum (poesii). — Raymond Manigot de Cacérés. Bucarest (Souvenirs d'un parisien, roman contemporain). — Notiţe bibliografice. — Societatea teosofică şi scopul eĭ. — Academia magiară. — Mişcarea antialcoolistă la noĭ. — Discursul dlui Dr Popovici în delegaţiunile austriace. — O nóuă expediţie a lui Nansen. — Reînoirea Asieĭ. — Ziua de 10 Maiŭ (cuvîntare ţinută la serbarea şcolară din 10 Maiŭ 1900 a liceului „Petru Rareş“ din Piatra-N.) de M. G. Vernescu. — Trotuarele mişcătóre la Expoziţia din Paris. — Din Metafisica poporului român (credinţe poporane) de St. St. Tuţescu. — „Enciclopedia română“. — Revista maritimă. — Sfîntă lună, fii-mĭ mărturie (poveste din popor) de Ioan Pop-Reteganul. — Vijelie şi senin (poesie) de Ioan Scurtu. — Cântec (poesie) de Brânduşă. — Doĭ beţivĭ (dramă într'un act şi un tablou) de Ioan T. Neagu. — Eram de parte (poesie) de Ioan Petrovici. — Tot atât (poesie) de Eug. Ştefănescu.

„Revista ilustrată“. Nr. I. II., Anul III. 1900. Fóie enciclopedică literarară, apare de dóuĕ orĭ pe lună, publicând frumóse ilustraţii din viaţa poporului mai ales, cum şi articliĭ buniĭ şi folositorĭ. Redact. Ioan Baciŭ. Costă pe an cor. 12. Numerii aceştia cuprind portretul lui G. Bariţ. Câmpenii (vedere) Biser. românéscă din Lipova. Muntele Francisc Iosif I. ş. a. Apoĭ articliĭ în prosă şi poesie de G. Simu, V. B. Muntenescu, Reteganul, Emilian, M. Aegea, Sceopul, Ant. Popp, etc.

„Gazeta Săteanului“ Nr. 8. şi 9., Anul XVII. cu un sumar variat, bine ales şi bogat. Informaţii preţióse din sfera economică. Ilustraţiĭ de tótă frumseţa, ca nóua varietate de smeură „superlativă“, şi caisul „souvenir d' Amic“.

Scurta Istorie a lui Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum trei sute de ani de *N. Iorga*, preţul 1 leŭ.

Posta redacţiunii.

On. *Ioan Petriţor*, preot gr. cat. în Rimeţ. Sînteţi în rătăcire. »Bětrânul« nu v'a înţeles pe Dvóstre. Dar şi de alt cum, e cu mult mai inteligent, de cât să nu pricépă şi să nu scie face deosebire între scris şi scris. Aţi scris în »M. Állam« contra chipului cum se împarte ajutorului de stat şi a-ţi apărat biserica şi némul? — fórte bine, v'aţi împlinit datoria! Dar puteţi să faceţi acela-şi lucru scriind de pildă chiar în »Unirea«, căci, tot sciŭ compatrioţiĭ nostri atâta românesce, cât se ne pricépă scris, el e. Prea multa îndeletnicire cu limbile străine, te face să capeţi dragoste faţă de ele în paguba limbeĭ materne. Şi urmările sînt desastróse şi cunoscute tuturor. Cetesce încă o dată ce a zis redacţia de la o fóie magiară colaboratorului sĕŭ, şi apoĭ judecă, dacă n'a avut »Bětránul« drept să se revólte şi dacă n'avem şi noĭ drept să pretindem de la Dvóstre, să vorbiţi şi scrieţi românesce mai mult, ca în trecut! Credem că sîntem deplin înţeleşi! şi că nu păcătuim nicĭ contra »bunăvoinţiĭ«, nicĭ contra »simţului de dreptate« nepublicând răspunsul Dvóstre, care şi de alt cum e prea pătimaş scris. La revedere de altă dată!

On. *Corn. Darabant* în Firean şi *Sever Groze* în Manic, — respunsul va urma în scrisóre privată. —

Dlui *X. în O. m.* Mulţămită pentru celea comunicate. După cum vedeţi am folosit-o. Ne pare nespus de bine, când vedem cu câtă bărbăţie grăbesc toţi fiĭ sântei nóstre biserici într'o apărarea celei mai scumpe odóre: legea şi limba. Am fi veseli dacă ne-aţi scrie cât de adese. Complimente! —

Cib. Primit şi achităm pe an. 1895 Ian—Octobre. Aşteptăm şi restul.

Naprade. Am primit cu mulţămită 7 (pro 9 cor.) Greşula de calcul sperăm a se îndrepta cu altă ocasiune.

Acintiş şi Băiuţ. Primit şi achităm an. 1900.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(13) 3—3

Med. Univ.

Dr. Romulus L. Crăciunu
specialist pentru morburile interne

Karlsbad, Alte Wiese „Strauss“.

Consultaţiunĭ de la 1 Maiŭ — 15 Octobre a. c.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1900.

Budapesta—Predeal — Arad—Teiuş—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50		2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	7.20	1.50	6.30
8.30	2.15	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7 10	1.50	7.50	6 20
11.21	4.15	9.27	11.12		Szolnok	3.22	11.36	5.32	3.28
1.33		11.33	12 47		P. Ladány ..	12 54	9.59	3.56	1.12
3.42		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	8.43	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl.	Oradea-mare . sos.	10.44		2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07		2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév	9.32		1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca	9.11			9.50
6.31		4.53	4.16		Ciucia	8.37		12.52	9.19
7.16		5.32	4 52		B.-Huiedin ..	7 55		12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕŭ	6.54			7.37
8.33		6.59	5.55	sos.	Cluş ..... pl.	6.13		11.01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl.	Cluş ..... sos.	5.24		10.46	6.45
9.07		8.59	6.27		Apahida	5.02			6 27
10.14		10.29	7.26		Ghiriş	3.40		9.23	5.12
10.44		11.16	7.50		Cucerdea ...	3.11		8.54	4.43
10.56		11.31	7.52			3.04		8.49	4.33
11.03		11.40			Uióra	2.58			4.27
11.12		11.50	8.16		Vinţul de sus .	2.51			4 20
11.34	11.45	12.20	8.32		Aiud	2 29		8.23	3.59
11.52	12.—	12.46	8.37	sos.	Teiuş ..... pl.	2.07	3.18	8.06	3.38
12.24		1.43		pl.	Teiuş ..... sos.	1.42		8.00	3.02
12.53		2.17			Crăciunel ...	1.09			2.36
1.02	12.28	2.26	9.04		Blaş-Kükülőszög . .	12.56	2.51	7.34	2.16
1.45		3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11		7.08	1.44
2.01	1.05	3.33	9.43	sos.	Copşa-mică . pl.	11.50	2.16	6.56	1.25
2.15		3.48	9.47	pl.	Copşa-mică . sos.	11.14	2.14	6.50	1.06
2.38	1.07	4.08	10.01		Mediaş ...	10.55	1.42	6.37	12.49
3.04	1.48	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	1.14	6.16	12.18
3.40	2.08	5.27	10.53	sos.	Sighişóra ... pl.	9.45	1.07	5.49	11.40
3.47	2.15	5.43	11.—	pl.	Sighişóra ... sos.	9.35	12.53	5.42	11.33
4.03	2.29	6.05	11.12		Haşfalĕŭ ...	9.12		5.28	11.16
5.35	3.31	7.54	12 26		Homorod ...	7.44	11.54	4.23	10.03
6.13		8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03		3.50	9.22
6.43	4.16	9.09	1.16		Apaţa	6.38	11.11	3.35	8.58
7.16	4.35	9.40	1.35		Feldióra	5.58		3.15	8.27
8.—	5.07	10.25	2.09	sos.	Braşov .... pl.	5.08	10.26	2.45	7.48
3.55	5.14		2.19	pl.	Braşov .... sos.	9.27	10.14	2.18	5.—
4.40	5 56		3.01		Timiş	8.47	9.36	1.42	4.24
5.10	6.26		3.31		**Predeal** ...	8.20	5.40	1.12	3.32
11.55	11.10		9.10	sos.	Bucuresci ... pl.	3.05	5.11	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş — Mureş-Ludoş—Bistriţa.

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10		pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. Sibiiu .... pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			pl. Sibiiu .... sos.			Circ. Marţa şi Vinerea		tr. m.
4.33	Numai Marţi şi Vinerea comunică	2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăraş ... pl.		3.32			4.25
4.—	9.06	4.25			Mureş-Ludoş		6.49	7.30		
5.01	10.29	5.39			Zau		5.52	6.35		Sâmbăta comun.
6.57	12.48	7.19			Ţagu-Budatelic		4.10	4.54		9.44
7.55	1.55				St. Mihaiu de câmpie .			3.44		8.46
8 47	3.02	Numai Marţa comun			Lechinţa		—	2.48		7.43
9.24	3.52				S.-Măghiăruş		Circ. Marţa	2.02		6.52
10 14	4.55				Bistriţa			1.16		5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	1.40	pl.	Cucerdea .. sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş ...	6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău	6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32	sos.	Oşorheiŭ .. pl.	5 30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		4.50	pl.	Oşorheiŭ .. sos.		8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19	sos.	Regh.-sás . pl.		7.15	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			**Alba-Iulia—Zlatna.**	5.—	8.22	3.50

Blaş — Kükülłőszög — Sóvárad.

3.25	2.58	9.10			Kükülłőszög Blaş . . .	8.25	7.15	12.47
4.10	3.40	9.44			Sân.-Miclăuş	7.46	6.26	12.15
4.54	4.24	10.12			Cetat.-de-Baltă	7.—	5.51	11.47
5.52	5.30	10.47			D.-Sân.-Mărtin	6.13	5.09	11.12
9.30					Sovarod		1.30	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 30 Ţuniŭ 1900. | Numĕrul 26.

Învitare de abonament.

Cu 1-a Ţuliŭ a. c. învităm la abonament noŭ, rugându-ne a ne trimite cât mai fără amînare preţul de prenumeraţiune, pentru ca să nu se facă întrerumpere în spedarea foiĭ.

Preţurile rĕmân cele vechi, arĕtate în fruntea foiĭ.

Tot o dată rugăm pe P. T. domnĭ abonenţi carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoiéscă a grăbi cu trimiterea acestuia, pentru ca să ne putem face şi noĭ datoria faţă cu tipărirea şi edarea foiĭ.

Administraţiunea.

Tendinţe perverse.

(Z.) Esercitiul limbeĭ nóstre, desvoltarea nóstră naţională şi culturală este asigurată prin legĭ fundamentale, garanţionale ale ţĕriĭ.

Urméză deci prea natural, că tóte tendinţele, tóte manifestaţiunile nóstre carĭ în mod legal şi firesc tind la desvoltarea limbeĭ, la asigurarea fiinţeĭ nóstre românescĭ şi la întărirea cultureĭ nóstre naţionale nu numaĭ că sînt legale, dar trebue să stea sub paza şi ocrotirea binevoitóre a puteriĭ de stat de o potrivă cu tendinţele şi manifestaţiunile de aceea-şĭ natură a elementuluĭ magiar din ţĕră.

Zi de zi avem însĕ prilej să constatăm cu adâncă durere şi amărăciune, că nu s'aŭ adus legile, ca să se ţină ci ca să fim amăgiţi, şi că nu să face mĕsură drĕptă pentru noĭ şi în bine şi în rĕŭ.

Nesfârşit este numĕrul neîndreptăţirilor ce îndurăm. Ne lipsesce şi timpul şi prilejul, ba chiar şi voia ca tóte să le enarăm. — Vedem prea bine, că timpul tînguirilor a trecut!

Prea făţişă, prea isbitóre este însĕ lovitura ce treĭ fiĭ aĭ némuluĭ românesc aŭ primit de la ocârmuitoriĭ ţĕriĭ, singur pentru că sînt românĭ, prea plin este sufletul nostru cu amărăciune şi nu putem fără amintire să lăsăm durerea ce simţim şi fără înfierare neîndreptăţirea ce resimţim.

Ce s'a întîmplat?

Un procuror uĭtat de sine, cu ocasiunea unuĭ proces de natură pur juridică-penală, atacă şi ponegresce într'un mod ne maĭ pomenit de temerar memoria celuĭ maĭ curat şi slăvit eroŭ românesc. În mijlocul generaleĭ şi înălţătóreĭ mişcărĭ urmate acesteĭ temerare vătĕmărĭ a demnităţiĭ şi consciinţeĭ nóstre naţionale, treĭ tinerĭ românĭ universitarĭ, îndemnaţi de sfîntul foc al iubiriĭ de nĕm şi de admiraţia tradiţiunilor naţionale, urmaţi de consimţĕmîntul întreguluĭ popor român, aŭ cinstit memoria eroului vĕtămat cu o cunună, ce aŭ depus în mod solemn pe mormîntul nemuritoruluĭ eroŭ.

Şi guvernul „împăciuitor" ce a făcut? A pedepsit dóră pe procurorul neom? Nu! A dat póte satisfacţie celor 3 milióne românĭ, cetăţenĭ aĭ patrieĭ, vĕtămaţi în cele maĭ sfinte sentimente ale lor? Nu! Tóte aceste nu le-a făcut pe cum trebuia să le facă, ci a pedepsit pe ceĭ treĭ bravĭ tinerĭ românĭ cu cea maĭ aspră pedépsă ce unuĭ student i-se póte da.

Îmĭ daŭ tótă silinţa, ca să tractez acest incident calm, cu sânge rece, considerând acésta nedrĕptă făptuire din tóte punctele de vedere, cu cât maĭ mult mĕ ocup însĕ de ea, cu atât maĭ nedrĕptă, maĭ draconică şi rĕsbunătóre o vĕd.

Étă de ce?

Depunênd osîndiţiĭ tinerĭ românĭ cununa pe mormîntul nemuritoriuluĭ Ţancu, momentan aŭ fost chemaţĭ la judele învestigător. Aŭ fost ascultaţĭ şi maltractaţĭ în maĭ multe rênduri şi pe urmă duşĭ înaintea bariereĭ judecătorieĭ din Baia-de-Cris şi osêndiţĭ. Ministrul pe *basa acuseĭ penale* a întrodus însuşĭ cercetare disciplinară contra lor, şi cu grabă febrilă a adus — pornind bine însemnat din actele judecătorieĭ penale-sdrobitóre — sentinţă în contra lor.

Ce se întîmplă însĕ?

Feuilleton.

De ducă.

— Icóne. —

. . . A sunat
Gornistul de plecare.
Coşbuc.

Érăşĭ sînt pline de lume ulicele Blaşuluĭ.

Părinţiĭ aŭ venit să-şĭ ducă copiiĭ acasă; anul şcolar e sfîrşit.

Şi dónĕ luniĭ de zile stradele vor fi pustiĭ, dóuĕ luni de zile catedrala nu va maĭ fi plină.

Se risipesc — cum paserile călĕtóre se risipesc tómna. Se duc acasă, să maĭ rĕsufle, să-şĭ iea nóuĕ puterĭ, ca după dóuĕ luni, să încépa érăşĭ da capo.

Şi cu eĭ se duce căldura şi poesia şi tinereţa . . .

Aŭ început copilele din internat.

Rîndunicele acestea deja de Duminecă nu maĭ ciripesc pe la noĭ. Le vedeaĭ pe stradă fericite de a se putea plimba în libĕr şi de aveaĭ vre-o afacere grabnică trecênd pe lângă uşa internatuluĭ, audiaĭ cum se sărută prietinile cele bune:

— Servus dragă. Sa-mĭ scriĭ . . .

— Scriŭ, scriŭ. Servus, drăguţă.

Şi icĭ colo, cu tótă bucuria ce le stăpânia, vedeaĭ strălucind câte o lacrimă.

O fericite, de milĭ de orĭ fericite lacrime de bacfiş!

*

În catedrală.

Acordurile sfintelor cântărĭ ating tremurătóre boltiturile: „Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ" . . .

Laudă şi închinare se aduce Stăpânuluĭ lumiĭ, că ne-a învrednicit să terminăm încă un an de muncă. Icĭ-colo vedĭ şi câte un străin — părinţĭ de aĭ copiilor — cum abia stăpânindu-şĭ emoţia privesce la mulţimea tinerilor din catedrală. În vălmăşagul capetelor tinere el deosebeşce unul maĭ cunoscut, maĭ iubit de cât tóte: Copilul luĭ. Şi când îl vede cu un paş maĭ aprópe de ţintă, inima i-se înduoşézĕ, şi alăturea de vócele tinere, murmură şi el cuvintele de mulţămită şi laudă:

„Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ" . .

*

Înaintea gimnasuluĭ e lume.

Studenţiĭ ies cu testimónele în busunar, icĭ colo vedĭ câte un premiat cu faţa triumfătóre. În deosebĭ unul din prima gimnasială mĕ atrage. N'am vĕzut nicĭ când o espresiune maĭ fericită. Când gloriosul Caesar a scris Romeĭ „veni, vidi, vici!", n'a putut avea o espresie maĭ triumfătóre. Şi ĭ-mĭ vine aşa o dragoste şi o milă.

Mi-e drag băiatul, când îl vĕd cu ce zor îşi începe drumul spre lumină — şi mi-e milă de el, când me gândesc, că nu ştie bietul, cât de lung şi de obositor e acest drum al luminiĭ.

Nu ştie, că de ar şci, ar arunca cărţile, să nu le maĭ vadă . . .

*

— Unde mergĭ, măĭ copile?

— Acasă!

Ştiam eŭ că acasă merge, dar voiam să aud cuvîntul din gura luĭ, cu accentul acela de negrăită fericire copilărésc.

Acasă!

În cuvîntul ăsta se cuprinde un poem întreg: cea maĭ frumósă pagină din viéţă. Acasă cerul e maĭ senin, ómeniĭ sînt maĭ buniĭ, lumea e maĭ alt cum. Acasă e légănul

Tribunalul din Deva, ca for apelatoric la propunerea însuşĭ a procurorului nimicesce întrĕga procedură a judecătorieĭ din Baia de Criş împreună cu sentinţa adusă şi prin acésta eo ipso declară de nebasată şi greşită acusa de până acum, învestigarea şi întregul demers al afaccreĭ. Va să zică cel maĭ competent for a nimicit basa pe care ministrul a adus judecata sa din cale a fară aspră şi pripită.

E evident deci, că din punct de vedere ĭuridic şi disciplinar sentinţa adusă de ministru este nu numaĭ înjustă, ci chiar absurdă.

Din punct de vedere politic înse este nu numaĭ absurdă ci şi ilegală.

Naţionalitatea nóstră este asigurată prin legĭ fundamentale pe cum maĭ înainte am accentuat, decĭ asigurate trebue să fie şi asigurate sînt prin acela-şĭ legĭ tóte însuşirile, tóte părţile constitutive ale naţionalităţiĭ nóstre.

Ce formézĕ naţionalitatea? Comunitatea limbeĭ, a sentimentelor a tradiţiunilor, identitatea pornirilor, aspiraţiunilor şi a modulŭi de gândire.

Asigurată fiind naţionalitatea nóstră asigurate trebue să fie şi asigurate sînt: limba nóstră maternă, întregitatea sentimentelor şi *sfinţenia tradiţiunilor* nóstre.

Urmézĕ decĭ prea firesc, că cel ce vatĕmă tradiţiunile nóstre de pedépsă e vrednic înaintea legiĭ, şi cel ce apĕră tradiţiunile nóstre de laudă înaintea ómenilor de bine.

Pedepsit trebuia decĭ acel procuror, care din loc oficios a vătĕmat naţionalitatea nóstră, vătĕmând tradiţiunile şi sentimentele nóstre şi distinşi trebuia să fie prin generala şi neconturbata recunoscinţă aceĭ treĭ tinerĭ românĭ, carĭ satisfacţiă aŭ cerut şi dat mithiculuĭ eroŭ al tradiţiunilor nóstre naţionale.

Dar dl Ministru alt fel s'a gândit şi alt fel a făptuit şi triste vor fi urmările făptureĭ sale.

Bine să fim înţeleşi.

Basa fiesce căreĭ comunităţi este simţul de demnitate şi tăria morală a membrilor eĭ; basa fiesce căruĭ stat de drept este încrederea în legĭ. şi în esecutarea lor şi echitatea ocârmuitorilor ţĕriĭ.

Sentinţa adusă din partea dluĭ Ministru arată peste orĭ ce îndoiélă, că nu doresce cultivarea demnităţiĭ în inimile fiilor românĭ aĭ patrieĭ nóstre, căcĭ pedepsesce pe aceia, carĭ să revóltă în contra atentatuluĭ sevârşit direct în contra demnităţiĭ nóstre naţionale; ne dovedesce că nu doresce întărîrea simţuluĭ moral, căcĭ urmăresce cu aspre mijlóce pe aceia carĭ ţin a apĕra întegritatea internuluĭ lor atăcat cu nespusă vehemenţă; ne arată, că nu are de gând a întări în noĭ încrederea în legĭ, căcĭ înşiş le disconsideră şi că nu ţine la echitatea ocârmuitorilor ţĕriĭ căcĭ până când la cetăţeniĭ magiar li-se daŭ din visteria statuluĭ şi cu mijlóce publice, procurate şi din sudorile nóstre imense ajutóre pentru preamărirea eroilor lor de orĭ ce provenienţă, calibru şi caractĕr, până atuncĭ pe noĭ Românii ne pedepsesce şi atuncĭ, când modest — prea modest şi în mod legal, sĕrbătorim pe cel maĭ curat, cel maĭ nobil şi leal i chiar şi de inimiciĭ nostriĭ recunoscut eroŭ!

Mult ar trebui să ne mirăm vĕdênd perversitatea acestora, dacă nu am cunósce din nenumĕrate şi triste esperinţele *sistemul,* căreia avem să atribuim acésta nóuă nedreptate, acésta nóuă oprimare.

Judecata adusă celor treĭ tinerĭ românĭ este fĕtul monstruos al sistemuluĭ actual de guvernare, săturat de tendenţe perverse, şi ea este eclatantă dovadă a ridicoluluĭ principiŭ de guvernare, ce culminézĕ în esclusivismul de rassă.

Ne dóre, dar nu surprinde; ne umple de nóuĕ îngrijirĭ, dar nu ne descurăjază acest sistem.

Credem neclintit în ordinea ethică a lumeĭ, şi până când noĭ dreptate, eĭ volnicie, noĭ libertate eĭ sclăvie, noĭ libertate naţională, eĭ oprimare voesc, nu ne îndoim un moment că biruitorĭ vom fi.

Insultarea crucii. — Spuneam încă la început, că nu avem multă nădejde, că ministrul de culte să dea creştinilor satisfacţie pentru insulta adusă cruceĭ de pe emblema ţării.

Şi bine spuneam.

Pe semne e un lucru prea *neînsemnat* crucea, ca dl ministru de culte să-şi sfarme capul cu atarĭ nimicurĭ. Dacă era vorbă de ceva „agitaţie naţională" ştim de sigur, că s'ar fi aflat vinovaţĭ cu dróia, dar fiind vorbă *numaĭ* de cruce — la ce să se facă atâta sfară în ţară? . . . .

Satisfacţie nu s'a dat, şi ceĭ ce şi-aŭ bătut joc de cruce până acum, vor cerca prilej, să o batjocorésca şi de aci înainte.

Pot să o batjocurésca, căcĭ dór trăim în ţară creştină, al căreĭ cap încoronat pórtă epitetul de „apostolic" . . .

Căsătoria moştenitoruluĭ de tron. — După tragicul sfîrşit al fostuluĭ moştenitor de tron Rudolf, presumptivul erede al tronuluĭ glorios al Habsburgilor a rĕmas să fie archiducele Francisc Ferdinand.

Aci înse s'a ivit o nóuă pedecă. Archiducele nu vrea să abzică cu nicĭ un preţ de căsătoria sa cu contesa Chotek. Faima acésta aşa de multe orĭ publicată prin ziare, a fost mereŭ desmințită, de şi eraŭ unĭĭ, carĭ o

---

celor dintĕĭ visurĭ, celor maĭ dulcĭ şi maĭ curate emoţiĭ.

Şi vine apoĭ spoiéla civilisaţieĭ şi ilusie de ilusie ne cere, ilusie de ilusie ne omóră — şi se spulberă visul nevinovăţieĭ ca şi când n'a fi fost . . .

*

La staţie.

În vălmăşagul calĕtorilor vedĭ feţe tinere şi inteligente. Desagiĭ şi cuferile — catrafusele — sînt postate pe peron. Prin câte un unghet retras, vedĭ câte un „minorum gentium" cum se ultă cu grige în tóte părţile, apoĭ scóte din busunar o „jenige" şi o aprinde.

Ce fericire să fumezĭ o „jenige", când sensaţia plăcerĭĭ oprite întrece pe ceea a nicotinuluĭ . . .

Uruitul trenuluĭ s'aude deja. Sună signalul. O mişcare maĭ vie în mulţime, şi îĭ vĕd cum se aşadă în cupee, îmbulzindu-se şi împingêndu-se neastimpĕraţĭ. Şi abia urcaţĭ, se îngrămădesc la geam, chipie şi pălării şi batiste flutură în vînt. —

— Servus! Servus! De pe peron rĕspund colegiĭ rĕmaşĭ — Servu-u-u-s!

Şi în cele dintâiŭ cadenţe ale locomotiveĭ care porneşce, îĭ aud cum cântă:

Eŭ mĕ duc, Blaşul rĕmâne . . .

*

Privesc în urma trenuluĭ şi îmĭ gândesc câte speranţe câte bucurĭĭ duce eĭ.

Şi me transpun éraş în mijlocul lor, le aud par'că glumele şi chiotele şi îĭ vĕd pe ceĭ maĭ mărişorĭ cu câtă siguranţă aŭ să „sufle" la Teiuş un păhar de bere . . .

Şi în atmosfera aceea de bucurie, de o dată mĕ pomenesc serios şi trist. În un colţ al cupeului, par-că vĕd o faţă posomorită. Nu ride şi nu glumeşce şi nu fumézĕ. Ochiĭ aŭ o espresie de témă nehotărită . . . sînt tulburĭ . . . se gândeşce la ostenelele şi la speranţele tată-sĕŭ, carĭ tóte se vor spulbera, când îĭ va arĕta testimoniŭ. Buzele îĭ tremură şi ochiul stîng i-se bate cu putere. Aude cum camăraziĭ luĭ vorbesc sgomotoşĭ, croind planurĭ şi viitorurĭ. Şi nu înţelege cuvintele lor, numaĭ la inimă simte o greutate, care îĭ opreşce respirarea. Şi, ca să nu îĭ vadă ceĭ alalţĭ se întórce cătră geam, îşĭ ascunde faţa în palme şi plânge . . .

Vae victis!

Simin.

Mama.

de Minna Canth.

Undele Paijentuluĭ spre Assea se scălda în umbra brădetuluĭ secular. Atâta maestate în aceştĭ arborĭ marĭ şi pururea verdĭ. Rădăcinile lor străbat afund în sînul rece al pămîntuluĭ, ér vîrfurile lor îşĭ rup cale spre ceriul vineţiŭ. Se pare că vreaŭ să amintéscă ómenilor de calea lor din acéstă lume a miseriilor spre seninătatea pacinică a sferilor cereştĭ. Când vîntul, fiul pribeag al lumeĭ, tulbură pacea şi liniştea pădurĭĭ, în sînul eĭ din freamĕtul frunzelor tinere şi vorbăreţe se nasc şópte tainice şi brazĭĭ fără vers, atuncĭ încep a povesti. Eĭ spun ce aŭ vĕdut cu anĭ înainte de acésta, ce le-a povestit şi valurile laculuĭ. Ascultaţĭ numaĭ! glasul lor e siuistru, vuetul ramurilor e un amestec al ţipetuluĭ de mórte cu chiotele vesele de nuntaşĭ, freamĕtul fruzelor de nădejdĭ apuse şi credinţe reînviate. Ascultaţĭ numaĭ ce povestesc!

* * *

Era o zi de tómnă. Lacul clocotea furios sub sbiciuirile vîntuluĭ. Aşa de gróznic lărmuia cotitura laculuĭ unde se înfundaŭ şi valurile şi vîntul. Stîncile, ce-şĭ scuturaŭ cóma de spuma undelor năprasnice, se păreaŭ mórtea cu cósa în mână, ce-şĭ aştéptă jertfa. Pe ceriul atât de blând şi plăcut altă dată norĭĭ se frămîntaŭ şi une orĭ se desprindeaŭ cu atâta cutezanţă că înlemneaĭ de témă că lĭ să prăbuşesc pe cap. Natura întreagă era la banchetul morţiĭ, singur luntrea de pe valurile laculuĭ se părea că vrea să se departe de acest banchet. O luntre era jocul valurilor şi în mijlocul eĭ o femee palidă de gróza morţiĭ, îşĭ strîngea la pept copilul înfăşiat. La cârmă bărbatul pleoscăia valurile cu singura lopată ce-ĭ maĭ rĕmase. Cu ochiĭ sticliţĭ privea ţĕrmurul depărtat . . . . „La mal scóte-ne Dómne! Îndurăte spre noĭ Dumnezeule stăpânitor al apelor şi vînturilor." Un val se ridică în urmă luntreĭ, o ajunge, după el al doilea, aicĭ e şi al treilea, ce îngróapă şi luntre şi ómenĭ. Un singur ţipet şi-a făcut cale prin vuetul valurilor, vîrtejul cărora a înghiţit pe cârmaciul soţ şi tată. Dar acelaşĭ val ce a îngropat pe cârmaciŭ a scos la ţĕrmure pe mamă şi fiŭ. Cu la-

susţineaŭ cu tărie. Acum în urmă foile din Viena anunţă, că în 28 Iunie n. Archiducele va face jurămîntul solemn în Burg, prin care renunţă la dreptul moşteniriĭ tronuluĭ pentru succesoriĭ sĕĭ din căsătoria cu contesa Chotek. În chipul acesta Franc. Ferdinand ocupă şi tronul şi nicĭ nu abzice de contesa, care e de nascere boemă şi a fost născută la 1868 în Stutgart, unde tatăl sĕŭ era trimis Austro-ungar.

Maestatea Sa şĭ-a dat deja de mult învoirea la căsătoria acésta, care se va şi întîmpla în anul acesta.

În era dreptăţiĭ. — Cetitorilor nostri li e cunoscut resensul ce a produs în cercurile tinerimeĭ universitare prigonirea celor treĭ tinerĭ, carĭ aŭ depus o cunună pe mormîntul marelui eroŭ de la Ţebea. Ministrul de culte a ţinut să înfrice tinerimea, credînd, că în chipul acesta va puté omorî în ea orĭ sentiment naţional. Şi acum în préjma noului proces de la Deva, a dat probe netăgăduite de fericita eră a dreptăţiĭ, de care se bucură Româniĭ în acéstă ţară. Studentul în drept *George Novacovici* a fost eliminat de la tóte şcólele superióre din Ungaria, cu adausul, că orĭ ce diplomă câştigată în străinătate e nevalidă în Ungaria, saŭ cu alte cuvinte îl esiléză din patrie, căcĭ ce alt sens póte să aivă acéstă aspră sentinţă? Tot dl ministru a eliminat de la universitatea din Cluş, cu perderea ultimuluĭ semestru, pe studenţiĭ: *Cor. Steer, Ioan Scurtu, Ioan Moga, juriştĭ, şi Leonida Domide,* medicinist. Bagsamă dl Wlassics a voit să spună tribunaluluĭ de la Deva, cum are să judece, pentru ca judecata adusă, să fie pe placul sĕŭ.

Despre procesul ţinut în 27 Iunie n. la Deva „Tribuna" publică următorul raport telegrafic.

Procesul contra tinerilor Scurtu, Novacovicĭ şi Steer, pentru încununarea mormîntuluĭ luĭ Iancu, s'a început azĭ la tribunal la órele 8. Present fórte mult public, Românĭ şi străinĭ; multe dame din Deva, Orăştie etc. E de faţă: o deputaţie a Moţilor din Vidra; nepotul luĭ Iancu, deputaţia tinerilor universitarĭ din Cluş şi Pesta, preoţime, numĕros popor.

Pertractarea a fost scurtă. Procurorul cere nimicirea întregului proces şi intentarea unuĭ noŭ proces de agitaţie, contra luĭ Scurtu şi Novacovicĭ pentru discursurile rostite în Ţebea.

Tribunalul decide nimicirea procedurilĭ de până acum şi transpune actele judelui instructor pentru noul proces. Cununa rĕmâne confiscată, pe lângă tóte protestările apĕrătorilor. S'aŭ făcut frumóse manifestaţiĭ din partea damelor şi Moţilor. Plóie de florĭ; s'aŭ ţinut discursurĭ şi s'a intonat „Deşteaptă-te Române".

În chestia naţională. — Aşa de schimbătóre e lumea acésta şi aşa de neaşteptate lucrurĭ aduce ziua de mâne, cât adese în nóua transformare nu maĭ recunóscem vechile lucrurĭ şi maĭ ales persónele de ierĭ.

Cine şĭ-ar fi gândit o dată, ca Tisza, faimosul sdobitor de o dată îşĭ va întórce mantaua şi din renumita clică tiszaistă va face o grupare politică, care va lucra pentru împăcarea naţionalităţilor atât de urgisite o dată?

Semnalul acesteĭ schimbărĭ de atitudine, a fost dat cu ocasia instalărĭĭ episcopuluĭ Goldiş. Atuncĭ zingătul păharĕlor de şampanie ţiné acordul cuvintelor de împăcare, pe carĭ Tisza fiul le adresa ultraiştilor românĭ.

Încă nu e limpedită în de ajuns situaţia. Şi nu se scie încă, ce a îndemnat pe fraţiĭ de la Arad, să se entusiasmeze aşa mult de vorbirea oratoruluĭ magiar: şampania, cuvintele dulcĭ, orĭ prospectele unuĭ viitor maĭ fericit. Atâta e fapt, că casul acesta a surprins mult pe toţĭ Româniĭ de pretutindenĭ.

Azĭ Tisza Pista, a ţinut un noŭ discurs, la Orade, cercul electoral al marelui ganef, şi Vicariul Mangra, a ţinut să ieie şi el parte la aceea adunare, zice-se în urma posiţiĭ însemnate ce ocupă acum.

Ce a zis în general dl Tisza fiul? A combătut înăsprirea din cale a fară a raporturilor dintre naţiunea magiară şi naţionalităţi şi în acelaşĭ timp a spus cu fală, că a sprijinit la vremea sa guvernul Bánffy.

Nu sciŭ dacă póte cineva să maĭ afle ceva nădejde de împăcare în aceste declaraţiĭ. Fiul aceluia care a persecutat o dată atât de mult naţionalităţile, care acum laudă guvernul luĭ Bánffy, nu póte trece în ochiĭ nicĭ unuĭ român cu minte de un promotor a împăcărĭĭ cu magiarĭĭ. Nu e de lipsă credem, să facem şi noĭ elogiĭ guvernuluĭ Bánffy, cunoscut fiind tuturor sistemul cu care a voit să guverneze. Satrapul de la Solnoc-Doboca, care nu ţiné în samă nicĭ o lege, ci numaĭ forţa, ajuns la guvern ast fel a voit să ocârmuiéscă. Şi Tisza îl laudă şi o samă din Românĭ speră în un viitor maĭ bun!

În definitiv tótă dreptatea o are „Egyetértés" când amintind de vorbirea de la Orade îl declară pe Tisza de nesincer, de un om, care a voit să-şĭ facă reclam.

Întrigile „magiarilor" gr. catolicĭ. — Rînd pe rînd sperăm să ĭésă la lumină tóte întrigile ce se fac de magiarĭĭ gr. cat. pentru dobîndirea liturgieĭ magiare. Încetul cu încetul se va dovedi, că ceĭ puşĭ în fruntea acesteĭ mişcărĭ de o aşa mare însĕmnătate politică ce eĭ înşişĭ îĭ atribue, — numaĭ de dragul mântuirĭĭ sufletelor nu s'aŭ sdrobit, cât maĭ mult de dorul magiarisărĭĭ uneĭ însemnate părţĭ a locuitorilor din acéstă patrie. Ca dovadă la acésta ne servesc următórele:

„B. Hirlap" în nrl sĕŭ de la 26 crt. sub titlul „Rusia şi liturgia magiară" co'mentézĕ un articlu apărut în ziarul rusesc

---

crimile ochilor îĭ spăla faţa învineţită, prin focul sărutărilor voia să tórne viaţă în buzele rĕcite. „Dumnezeule stăpânitorul cerurilor, îndurate de fiul meŭ, aibĭ milă şi nu-l lăsa să adórmă cu suflet păgân. E în cale spre reînvierea apeĭ tale, spre focul miruluĭ tĕŭ. Stăpâne îndurate şi fă să móră cu suflet creştin." Ceriul a ascultat ruga mameĭ îndurerate. Buzele rĕcite şi faţa vineţită încep a să colora, sub forma căldurilĭ se arată viaţă. Deschisuşi-aŭ ochiĭ carĭ nu aveaŭ să-şĭ maĭ vadă pe al lor părinte.

* * *

Aŭ trecut 20 de anĭ de când mama şi fiul botezat s'aŭ lutors cu luntrea pe apele Paijentuluĭ la casa fără stăpîn. Acum nu era zi de tómnă, ci o sară blândă de vară frumósă. Frumos luceşte, colo între stele, luna, stăpîna nopţiĭ, a lene i-se resfrîng razele pe undele liniscite ale Paijentuluĭ.

Spre Ristizella plutesc nuntaşiĭ veselĭ. În frunte luntrea mirilor, maĭ mare şi maĭ împodobită de cât a tuturor cu ramurĭ de mestécăn şi florĭ de vară. Cântece de dragoste şi fericire se amestecă cu sunetul lopeţilor. Singur luntrea mirilor înaintéză fără cântece şi chiote. Cu ochĭ caldĭ îşĭ priveste mirele voinic mireasa crescută în freamĕtul pădureĭ şi scaldată în spuma Paijentuluĭ. „O scumpă şi singura mea viaţă", şoptea mirele în spasmele estasuluĭ „Dragostea inimiĭ mele, Dumnezeŭ te aduce în casa mea în noul tĕŭ locaş. Binecuvîntă fiĭ tu şi dragostea ta!"

Femeia nordului cu sfială îşĭ plécă ochiĭ, de zimbetul fericireĭ i se roşise obrazi albĭ. În faţa mirilor şedea mama, aceiaşĭ mamă de acum 20 anĭ. Privirea, perdută în visele amintireĭ la feciorul întreg, mare şi sănătos, stăpînul fericireĭ şi-a comorilor tinereştĭ. Spre rugăciune îşĭ împreună mânile, la ceriŭ se înalţă rugările minţiĭ, privirile învăluie chipul mirilor. Realitatea din noŭ apare, se vede singură şi uitată de ceĭ ce ţĕs vecinica poveste a dragosteĭ fericite dar invidia nu află loc în inima mameĭ.

* * *

Aŭ trecut anĭ la mijloc, şi aceeaşĭ luntre mare, o întîlnim din noŭ pe apele lacului Paijente. Tăcuţĭ sînt vîşlaşiĭ fără florĭ şi cununĭ e luntrea, în mijlocul căreia stă sicriul cernit, şi lângă el o singură femee. Prin văile încreţiturilor alunecaŭ lacrimile dureriĭ, picurĭ marĭ şi rarĭ se opreaŭ pe valul argintiŭ al sicriuluĭ. Bĕtrîna mamă îşĭ plânge bucuria şi nădejdea vieţiĭ, sprijinul zilelor de năcaz. — „Dumnezeule de ce ĭ-aĭ rupt aşa curênd firul vieţiĭ, peste amiaza vieţiĭ de ce nu l'aĭ lăsat să treacă. De eştĭ Dumnezeul iubireĭ şi îndurărĭĭ, în faptele tale de ce atâta rĕŭ?!" Privirile desnăjduite nu maĭ cercaŭ spre cerinl duşman, rătăceaŭ fără ţintă în depărtarea câmpiilor tomnatice. De sub genele cărunte curgeaŭ mereŭ lacrimile făcênd lac pe faţa micuţuluĭ din braţe. De plóia lacrimilor ferbinţĭ s'a trezit micul adormit, bunica nicĭ nu l-ar fi băgat în samă dacă mânuţele scóse din faşie nu le-ar fi ridicat în sus, ca şi cum ar vrea să arete spre ceriŭ. Mânuţele miculuĭ orfan aŭ deşteptat'o din visul dureriĭ păgâne, spre ceriŭ şi copilul îşĭ pĕrîndă privirile — din noŭ se aprinde credinţa şi desnădejdea în inima-ĭ sdrobită. Cu drag îşĭ leagănă nepotul pe braţe.

— „Comóra inimeĭ mele, tu aĭ arĕtat bunicel pĕcătóse ţînta vieţiĭ. Spre ceriŭ areţĭ? Da! acolo unde singur încetéză lupta şi năcazul, acolo e patria nóstră, acolo e bunicul, acolo călătoresce şi tatăl tĕŭ. Înaintea Domnuluĭ te duc, prin apa şi dorul spiritului sfînt să ajungĭ moşnean ceriurilor, şi eŭ nefericita am murmurat în potriva celuĭ de sus, că ţatăluĭ tĕŭ ĭ-aŭ deschis deja porţile fericireĭ pentru care toţĭ ne pregătim. O! eŭ nesocotita!"

O adiere blândă alintă frunzele pădureĭ îngălbinite.

Se pare că în murmurul pădureĭ vrea să pórte peste văĭ, câmpiĭ şi dealurĭ, rugarea mameĭ îndurerată şi pocăită.

Mărire ţie Dómne, cel ce aĭ schimbat mórtea în viaţă.

L. R.

„Sviet“. Constată adecă, că și fóia rusésca e de convingerea nóstră, că Scaunul apostolic, de dragul Rusiei a refusat magiarilor liturgia în aceea limbă. În acelaș timp însă magiarii gr. cat. nu se vor pierde în marea calvină, ci vor trece la ortodoxie, care e mai aprópe de ei, de cât calvinismul. Și spre ilustrare arată, cum o parte a greco-catolicilor din Ungaria, carî aŭ emigrat în America, trecênd la ortodoxie, aŭ primit de la Sinodul din Petersburg concesiune pentru introducerea limbei magiare în cultul divin.

„E limpede — continuă B. H. — că aci stăm în fața unei interesante trăsăturî de șach a căreî fond politic fără îndoială, nasce în noî gândul, că dacă magiarii gr. cat. s'ar reîntórce la schismă, se prevede că pilda acésta a lor va fi urmată și de rutenii din Ungaria și Galiția, ceea ce ar avé de urmare împingerea (kitolás) sferii rusescî până la Tisa.“

Și apoi termină cu amenințarea: „E timpul, ca atât guvernul magiar, cât și ministerul de esterne să ieie posițiie în acéstă cestiune, nu pentru ca să facă din ea cestiune politică, ci pentru ca adevěratele lipse sufletescî, să nu se jertfescă politicei. Și să o facă acésta, până încă nu-i târziŭ!“

Nu trebue să fie cineva politician de prima forță, ca să vadă în articiul acesta spiritul comitetului central al magiarilor gr. cat. Și e copilărésca din cale a fară amenințarea, că magiarii gr. cat. să vor întórce la schismă, — și e neserios gândul, că de frica acesteî amenințărî Scaunul apostolic, care nu s'a plecat înaintea consideraților politice, va începe a trěmura sub presiunea ce i se face și va reveni asupra hotărîrilor sale anterióre, conlucrând la magiarisarea credincioșilor sěi de aicî.

Vorbirea unuî principe. — Marele principe de Oldenburg August Frideric, ocupând în zilele trecute tronul tată-sěŭ, a ținut o vorbire, care servesce spre lauda luî, și ar face laudă orî cărui cap încoronat. Étă ce a zis principele despre posiția sa și a supușilor sěi.

— Domnilor! Vréŭ să vě fac cunoscut, cum pricep eŭ posiția mea. Mai întâiŭ de tóte mě privesc ca stând în serviciul cetățenilor patriei mele și Vě rog și pe DVóstră să lucrați cu mine împreună pentru popor. Căcî funcționariî sînt pentru public, ér nu întors. Am cea mai mare încredere față de funcționariî mei. Domnilor! vréŭ să vě spun îndeosebî, că-mî place vorba deschisă și Vě rog să vorbiți tot de una cu mine așa cum gândiți, chiar dacă pentru mine ar fi neplăcut. Apoi, că voiŭ lucra tot de una așa, e altă cestiune. Nu pot să împlinesc dorința fie cărnia, vréŭ însă ca cel puțin să ascult pe fie care. Funcționariî să trăéscă între public și apropiându-se de el să-i cunóscă mai bine dorințele. Domnilor! Eŭ în viitor a dese orî voiŭ merge prin țară și mě voiŭ bucura fórte mult, dacă ómenii vor veni la mine. Îmî veți puté face bucurie cu vre o flóre saŭ cunună, dar nu doresc să-mî faceți primirî și sěrbătorirî deosebite. Asta nu mi se cuvine, nicî nu doresc să cheltuiți pentru așa ceva. Dacă voiŭ primi florî, e destulă bucuriă pentru mine.“

Cetind acésta vorbire, ne vine în minte purtarea bruscă a funcționarilor de la noî, păradele de primire și risipele de banî, ce se fac la noî din aruncurî comunale când călětorésce vre un ministru saŭ vre un deputat — și ne gândim cât de de parte stă civilisația din Ungaria, pe lângă cea din Germania.

Revistă politică.

Austria. Căsătoria moștenitorului de tron, de care facem amintire la alt loc al foiî nóstre invólvă în sine jurămîntul, că pentru soția sa și copiî sěi renunță la tóte prerogativele, ce le-ar compete ca membriî ai familiei domnitóre.

Jurămîntul acesta l'a depus moștenitorul ierî. Căsătoria va fi morganatică. Legile ungare nu cunosc ast fel de căsătorie, dar în cele austriace se prevede „matrimonium ad morganaticum“, sub ce se înțelege, că soția de rang inferior soțuluî și copiî din acéstă căsătorie sînt eschiși de la rangul soțului, respective al tatăluî. Ca urmare a căsătorieî morganatice, contesa Chotek nu va fi încoronată, nu va avé nicî un rol la curte, ér copiî nu vor fi Archiducî, ci din timp în timp li se vor da titli după moșiile pe carî li-le va dona tatăl lor. Timpul și locul cununieî nu se știe încă sigur; se zice însă, că actul cununieî se va sevîrși în 4 orî 5 Iulie în Reichstadt. Locuința nóueî părechî va fi în Viena, în palatul Belvedere, pe Wieden.

Cu privire la dreptul de succesiune la tron Sancțiunea pragmatică în §-iî 3 și 4 aî art. I. dispune, că Rege al Ungarieî are să fie Domnul încoronat al provințelor ereditare austriace, conform ordineî de primogenitură, ér §-iî 5, 6, și 7 aî art. II. enunțând, că drept de moștenire la coróna Ungarieî aŭ urmașiî lui Carol III. (VI.), Iosif I. și Leopold I.: dispun necondițional, că aceștia trebue să fie din căsătorie legală, de religie rom.-cat. și Archiducî austriacî ereditarî. Legile de casă ale Habsburgilor însă pretinzênd de la moștenitorî să fie din căsătorie de rang egal, urmașiî Archiducelui Francisc Ferdinand nu vor fi Archiducî ereditarî, și ast fel nu vor avé drept de moștenire nicî la tronul ungar, de și dreptul public ungar nu cunóște căsătorie morganatică și nicî căsătorie de rang egal nu statuéză ca condițiie pentru îndreptățirea la moștenire.

România. Înmormîntarea mameî regelui Carol s'a sěvîrșit în Joia trecută (22 a l. c.) în Sigmaringen.

Ceremonia s'a efectat în cea mai adâncă tăcere. Carul mortuar era urmat de M. S. Regele, de întréga Augustă familie, de suite și de locuitoriî orașului. Atât ridicarea cât și depunerea în biserică a corpuluî aŭ fost însoțite de rugăciunî făcute de clerul catolic din localitate.

Vineri, 9 Iunie, la órele 8 diminéța, a avut loc, la biserică, un serviciŭ divin, la care a asistat întréga Augustă familie; apoi biserica a rěmas deschisă până sara, pentru a permite publicului să defileze pe dinaintea catafalcului.

Atât pe drum, cât și la Sigmaringen, Regele a primit un fórte mare numěr de telegrame de condolență, între carî din partea tuturor Suveranilor din Europa.

Președința consiliului de ministri publică următórele:

„M. S. Regele, primind cu ocasia durerósei perderî ce a încercat prin încetarea din viață a A. S. R. Principesei Mume, Iosefina de Hohenzollern, nenumărate dovezî de simpatie din partea tuturor autorităților eclesiastice, civile și militare, pe cum și din partea unuî mare numěr de persóne private, carî prin telegrame și scrisorî s'aŭ grăbit a aduce mângâiere inimeî Sale întristate, a însărcinat pe d. președinte al consiliului să exprime tuturor cele mai viuî mulțumirî și a le arěta cât de neprețuite sînt pentru El, în aceste momente, sentimentele de iubire și devotament ce Țara I-a manifestat.“

China. Pe cum era de prevědut războiul a erupt în tótă forma. Admiralul englez Seymour a sosit la Peking, luând sub scutul seŭ pe representanții puterilor străine. Guvernul chinez a permis, ca representanții diplomaticî să se depărteze din Peking. Acésta însémnă, că *China a declarat războiŭ puterilor străine.*

Vasul de războiŭ englez „Terrible“ a sosit în Sanghaî cu o putere armată de 800 soldați și alți 200 vênători, și a restabilit legătura dintre trupele germane, rusești și americane.

Nicî chinezii nu se lasă însă pe jos. O știre sosită din Sanghai vestesce, că în jurul Pekingului se află în lagěr 360.000 soldați chinezi.

Conflictul e inevitabil.

Se vestesce chiar, că în apropiere de Tientsin, chinezii aŭ întins Rușilor cursă, uciděnd 180 de ruși și luându-le tunurile și muniția. Aŭ căḑut cu acest prilej și o mulțime de americanî.

O nóuă carte iubilară.

Blaș 26 Iunie n.

Am înregistrat în Nrul trecut apariția șematismului diecesei de Orade, publicat cu prilejul anuluî iubilar, azî anunțăm cu bucurie apariția unuî op de o și mai mare valóre. E o scriere din domeniul istoriei și pórtă titula: *„Din istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein (1728—1751) de Dr Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Anul Domnuluî 1900. De la s. Unire 200. Blaș. Tipografia seminariuluî archid. gr. cat.“*

Chiar pentru că ținem să relevăm importanța de care e vrednică cartea Dluî canonic Bunea, și să remarcăm meritele ce dsa și-a câștigat prin acésta publicație, ne vom ocupa la acest loc de ea, spre a nu fi trecută cu vederea de cetitoriî nostri.

Plângerea îndreptățită ce adese o audim, e că literatura istorică la românii din Transilvania și Ungaria, nu numai că nu face nicî un progres, ci din contră este negligiată aprópe cu totul.

Mulţi însă dintre cei ce constată lucrul acesta. nu se gândesc póte, cât de greŭ este azi a scrie studii istorice despre Românii din ţările corónei ungare.

Căci pe când în ţările românesci de din colo de Carpaţi, s'aŭ adunat şi publicat o mulţime de documente, cari pot servi de basă la scrierea istoriei. pe atunci documentele despre stările politice, religióse şi culturali. sociale şi economice ale nóstre, din vécurile trecute sînt mai tóte împrăştiate şi îngropate în numĕrósele archive de la Viena până la Braşov.

A scóte la ivélă documentele şi a le aranja, pentru de a puté afla firul istoriei. este o muncă anevoiósă, nu numai pentru că pretinde de la cel ce le caută şi studiézĕ cunoscinţa cel puţin a limbilor latină, germână. magiară. italiană şi franceză. ci şi pentru că nu avem ómeni cari să fie în stare a acoperi cheltuelile împreunate cu ast fel de studii.

Étă pentru ce sînt rare la noi cărţile de istorie scrise pe basa documentelor! Étă pentru ce cu bucurie salutăm apariţia acestei cărţi, un prea frumos şi preţios omaj adus anului iubilar!

Căci acéstă carte nu este numai o compilaţie din numĕrósele scrieri publicate până acum despre Klein şi epoca lui, ci este o scriere independentă, care aprópe fie care pagină şi-o întemeiézĕ pe un mare numĕr de documente inedite scóse din archivele din Blaş, Sibiŭ, Alba Iulia. Oradea mare, Budapesta şi Viena.

Multe din aceste documente importante sînt publicate în însuşi textul voluminosului op (27 cóle 8° mare, pag. 423) saŭ în traducere românéscă saŭ în estras fidel. Din aceste documente cetitorul primesce impresia imediată a gândirilor, aspiraţiunilor şi sentimentelor. cari aŭ agitat pe străbunii nostri din epoca cea plină de lupte a nemuritoriului Episcop. Alte documente sînt publicate în notele textului saŭ în „Adausul“ cărţii. Tóte aceste sînt fórte interesante, ér cetitorul, care póte nu pricepe limbile străine. în cari sînt publicate, este cu prisos despăgubit prin cetirea naraţiunii, care întrégă se basézĕ pe aceste acte preţióse. ce acum apar mai întâiŭ la lumină.

Din notele cărţii vedem. că a fără de documentele publicate aŭ mai stat şi multe altele la dispoziţia autorului, care. pe cum aflăm, nu mai pentru aceea nu le-a tipărit şi pe acestea, ca opul sĕŭ să nu se facă prea voluminos şi ast fel împrennat cu prea mare cheltuială pentru autor şi inacesibil pentru publicul cetitor.

La tot casul e ceva regretabil, că scriitorii nostri. sînt siliţi a ţiné samă şi de ast fel de consideraţii şi că pururea sînt stăpâniţi de téma. că nu numai nu li-se résplătesce ostenéla, ci şi că nu-şi vor puté reprimi măcar cheltuielile tiparului şi a studiilor făcute.

Noi însĕ sîntem convinşi: că scrierea dlui Dr Aug. Bunea va avé trecere şi ast fel Dsa va fi adus curĕnd în posiţia de a scóte o a dóuă ediţie, dar mai ales se va simţi încurajat a îmbogăţi literatura nóstră şi cu alte scrieri de valóre din sfera istoriei bisericii şi a poporului român, cari în aşa de strînsă legătură staŭ una cu cealaltă.

Luptele grandióse ale Episc. Klein pentru emanciparea politică a poporului român şi pentru întemeiarea vestitelor şi binefăcĕtórelor instituţiuni religióse şi culturale din Blaş, — suferinţele lui în 7 ani de exil dureros şi sfârşitul lui tragic, sînt lucruri de cari ori ce Român cărturar se intereséză. cu atât mai vîrtos, că nicăiri nu le va găsi aşa pe larg. temeinic şi frumos desfăşurate, ca în cartea dlui Bunea.

O mulţime de date greşite din publicaţiunile anterióre le aflăm rectificate în cartea acésta de valóre. Lacune mari din viaţa episc. Klein le găsim umplute. Capitole întregi ne desvĕlesc evenimente cu totul necunoscute până acum. Cei ce se luptă pentru drepturile politice ale poporului român se vor însufleţi şi întări, vĕdĕnd energia, bărbăţia şi perseveranţa cu care a luptat Klein.

Cei ce urmăresc cu interes desfăşurarea nisuinţelor seculare ale poporului român, vor rĕmâné frapaţi aflând din cartea acésta, că Clerul român întrunit în Sinodul din Sibiŭ la 15 Maiŭ 1748 a pretins pentru poporul nostru acelea-şi drepturi politice, pe cari 40 mii Românî le-aŭ reclamat în aceea-şi zi, însă după 100 ani, pe „câmpul libertăţii“ din Blaş.

Cei ce se îndeletnicesc cu studiul raporturilor etnice din Transilvania, vor preţui mult acésta carte, care ne presintă cea mai veche conscripţie a poporaţiunii române şi a averii publice bisericesci, de care dispunea poporului român la 1733.

Ér pentru doritorii de a cunósce mai adĕnc istoria bisericii române din Transilvania cartea acésta presintă un deosebit interes. Chiar şi pentru biserica gr. ort. găsim date şi documente cu totul necunoscute până acum, cari aruncă multă lumină asupra stării aceleĭ biserici din prima jumĕtate a vécului trecut.

Dar nu voim să relevăm tóte calităţile escelente ale scrierii dlui Dr Bunea, care, repeţim, e un distins omaj iubileului sf. Unirî, şi o recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri şi sperăm, că nu va lipsi din nicî o bibliotecă parochială şi de pe masa nicî unuia dintre cărturarii nostri.

Opul se póte procura de la autorul în Blaş (Balázsfalva) şi costă 2 fl. adecă 4 cor. ér pentru România 5 lei. În raport cu mărimea şi valórea opului. preţul e neînsemnat. A—a.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Simţĕmîntul de adoraţiune. de gratitudine şi dependinţă, cu care omul datoresce lui Dumnezeŭ, de la care vine tótă darea cea bună şi tot darul desevîrşit, desceptat cu zel la timp şi nutrit cu prudinţă. e isvorul nesĕcat al acelor sacrificii a căror mărime pune în uimire întreaga lume necredincióşă. Esemplu de un atare sacrificiŭ avem în credincioşii parochiei gr. cat. din loc, cari pe lângă suportarea greutăţilor ţării din zi în zi crescĕnde şi pe lângă susţinerea unei şcoli confesionale cu doi învĕţători cualificaţi, numai din repartiţiuni, motivaţi de venerata pastorală a Înaltului Cor Episcopesc al provinţei nóstre bisericesci emanată în 6/18 Ianuariŭ a. c. Nro 470 din incidentul iubileului de 1900 ani de la nascerea Mântuitoriului lumii şi de 200 ani de la unirea nóstră bisericéscă cu Roma, s'aŭ vĕdut îndemaţi a perpetua amintirea acestor mari evenemínte prin un noŭ sacrificiŭ, contribuind la adunarea unei sume de 477 coróne pentru procurarea utensilielor necesari la sacrificiul liturgic şi pentru frumseţa bisericii şi şcolii. Când aduc acest lucru la cunoscinţă publică, mĕ rog tot o dată, să binevoiţi a publica numele contribuitorilor marinimoşi cum şi suma donată pentru a fi de pildă acelora, cari vĕdĕnd nu vĕd, audiud nu aud şi inimă avĕnd nu vréŭ să înţĕlégă nenumĕratele lipse de cari sînt împresurate bisericile şi şcolile nóstre de pretutindenea. Aceştia sînt: 1. N. N. care a contribuit 150 coróne 82 filerî pentru procurarea unui potir cu cupa şi discosul de argint întraurite. 2. Huza Ioachim jude comunal 147 coróne 92 filerî pentru un tabernacul. 3. Rus Gavril şi Pol Cosma 44 coróne 82 filerî pentru o cruce întraurită. 4. Maier Simion, Husariŭ Artemiŭ. Dodiţă Gregoriŭ şi Roşca Niculae 44 coróne 82 filerî pentru un evangeliariŭ cu litere latine. 5. Pâncă Teodor cu fiul sĕŭ Pavel 26 coróne pentru un prapor. 6. Vultur George a Sandutuî şi Vultur Susana măritată Vlad Ioan 18 coróne 82 filerî pentru 2 feşnice de altariŭ. 7) Vlad Gregoriŭ. Bodan Axente şi vĕduva Hintea Veronica 11 coróne 80 filerî pentru o steluţă copie şi linguriţă tóte întraurite. 8) Învĕţători Mihail Dĕmian şi Pol Emanoil cu pruncii scolari şi părinţii acestora 27 coróne pentru imaginea restigniriî şi a Prea Curatei Vergure Maria spre frumseţa salelor de învĕţămênt. 9) Bernaczki Pavel 3 coróne pentru o măsăriţă cerata şi 10) Rus Anişca măritată Vlad Gregoriŭ 2 coróne pentru o altă măsăriţă de bumbac. Cari obiecte tóte dominecă în 24 a curenteî saŭ binecuvîntat cu solemnitate şi s'aŭ dat destinaţiunii lor spre bucuria parochienilor şi mângâierea marinimoşilor donatori, cărora li-se implora de la Dumnezeŭ prosperare pământéscă şi mântuirea eternă. Băla 28 Iuniŭ 1900. Adm. par.

Sfinţire de şcólă. În 12 Iuniŭ u. s'a sfinţit frumósa şcólă gr. cat. din Ciocman, zidită cu cheltuiala Rsm. canonic de Gherla *Ioan Ilieş,* fost mai înainte paroch acolo. La sfinţire a luat parte Rsm. Ioan Papiŭ preposit capitular, preş. reun. învĕţătorilor din jurul Gherieî, care îşi ţiné adunarea generală în numita comună.

Cunună eternă. Senatul şcolastic din Tohanul vechiŭ a trimis suma de 12 coróne pentru *„fondul studenţilor miseri în cas de morb“* de la gimnasiul superior gr.-cat. din Blaş. drept „cunună eternă“ depusă pe mormîntul decedatului Ştefan Iozon. fost învĕţătoriŭ diriginte în Tohanul v. şi repausat în Blaş. Senatului şcol. i-se aduce mulţumiri în numele tinerimeî studióse gimnasiale.

Lui Tudor Vladimirescu. În zina sf. Apostoli se va desveli la Tîrgul-Jiŭ cu marî solemnităţi frumósa statuă ridicată vitézului Tudor Vladimiresc, care a pus pe gróza eteria grecéscă.

Johann Gutenberg. În zilele de 23—26 Iunie u. s'aŭ sĕrbătorit la Mainz a 500. aniversară a nascerii lui Johanu Geinsfleisch, inventatorul tipografieî. Averea şi munca. jertfite de Gutenberg până se póte ajunge la ceva resultat mai îmbucurător, aŭ fost răsplătite în de ajuns de meritele netăgăduite ce şi le-a câştigat pentru promovarea culturel. Meritul special a lui Gutenberg stă în aceia. că el a inventat sistemul literelor mobile metalice. ceea ce e un imens progres. cunoscute fiind greutăţile nespuse ce eraŭ mai înainte prin tipărirea cu planşe de lemn gravate. Oraşul Mainz la 1839 şi Strassburgul la 1840 aŭ ridicat câte o statuă în amintirea părinteluî tipografieî.

Serată musicală. Reuniunea de cântări din Năsĕud învită la serata musicală care se va aranja în Năsĕud Dumineca în 1 Iuliŭ st. n. 1900 în sala de gimnastică de la gimnasiŭ. Venitul curat e destinat în favorul fonduluî reuniunii. *Program:* 1. „Stupul de albine“, marş cor mixt. aranjat de Emil Ştefănuţiŭ. 2. „Nuî dreptate nuî,“ cor duplu de G. Dima. 3. „Poet şi ţĕran,“ uvetură de Er. Suppé. cântată la pian de d-şóra Estela M. Luchi. 4. „Ziua eternă.“ cor duplu de E. Ştefănuţiŭ. 5. „Sulamith,“ operată de Davidsohn, cântată pe violină de Alex. Rus. acompaniat la pian de d-şóra Lucretia Moisil. 6. „Logojana.“ cor mixt de I. Vidu. 7. Sóre cu ploie. Comedie într'un act de Iosif Vulcan.

Erată. Poesia „Lăpuşnénul“ publicată în numĕrul trecut e: imitaţie, ceea ce din greşală a rĕmas afară.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

IV.

(Continuare.)

Étă cum vorbesce Augustin despre mamă-sa; pentru că ea la prima erumpere a patimilor fiuluĭ sĕŭ, plângea numaĭ și ofta zice numaĭ încet „progresa ea pe calea vîrtuțiĭ.“ [1]) Dar atunci Dóme sfinte, ce să zicem noĭ, despre atâtea mame creștine, carĭ sînt așa de slabe față de copiiĭ lor, carĭ nu vreŭ să le védă greșelele, le escusă așa de ușor vițiile și nu pricep, că cea dintâiŭ datorință a mamelor, după ce aŭ trezit în inima pruncilor sĕĭ consciința, este să o și apere, scutéscă și păstreze cu orĭ ce preț.

Într'acestea părinții cruțătorĭ l-aŭ adunat luĭ Augustin baniĭ de lipsă pentru continuarea studiilor. Patriciŭ urgita plecarea. Monica însă era plină de îngrijirĭ, pentru că scia de o parte, că Augustin trebue scos din viéța monotónă, lenevósă și periculósă din Tagastă, dar de altă parte se temea să-l trimită singur așa de parte, într'un oraș așa de corupt, cum era Cartagena. Dar în urmă trebui să cedeze și ea voințeĭ luĭ Patriciŭ. Plină de grijĭ, dar totuși mângâiată de cugetul, că sciințele maĭ înalte póte vor face pe Augustin să uîte de pasiunile sale înfocate, la finea anuluĭ 370, adecă în timpul, când se începeaŭ școlile ea îl conduse la Cartagena.

Istoria nu ne spune, ce lacrimĭ v'a fi vĕrsat Monica, ce sfaturĭ blânde, dar energice îĭ va fi dat luĭ Augustin, să-și păzéscă curățenia și să-și păstreze credința. — cu ce emoțiune să va fi despărțit de fiul sĕŭ între atarĭ împrejurărĭ, dar tóte acestea ușor ni-le putem închipui.

Cartagena reedificată în epoca cea maĭ strălucită a culturei romane era prin avuția și splendórea sa una dintre cele maĭ de frunte cetățĭ ale imperiuluĭ. Nu o întrecea nicĭ Antiochia, nicĭ Alexandria. Maĭ tinără, de cât acestea avé aspectul uneĭ cetățĭ nóuĕ, ceea ce nu le prea place inteliginților, dar cu atât maĭ tare poporuluĭ. Avé un port frumos, de curênd edificat de August, cu malurĭ largĭ, avé strade lungĭ, drepte, aerisate, răcorite de fântânĭ săritóre, pline de lume. Una dintre acestea — strada ceréscă — era plină de biericĭ. Alta — strada bancherilor — strălucia de aur și marmor. Ceva-și maĭ de parte eraŭ fabricile de ștofe scumpe, piețele de bucate, de póme și de vite; bursele și cassele de schimb și tot vuletul unuĭ oraș de industrie și comerciŭ; acolo trăia spiritul antic cartaginean. Dar pe lângă acestea Cartagena n'a negles nicĭ sciințele. Și fiind că spiritul și gustul eĭ era maĭ mult *latin,* de cât *grecesc,* înclina maĭ mult spre *apus,* de cât spre *résărit.* Ast fel deveni piața și focularul culturei romane, pe cum era Antiochia și maĭ ales Alexandria a celeĭ grecescĭ.

[1]) Confess. t. a.

Școlile eĭ, carĭ se cunósceaŭ de pe vĕlul alb, ce fâlfâia la porțĭ, eraŭ cercetate și vestite. Se propunea în ele gramatica, retorica și filosofia. Aicĭ se aduna tinerimea din tótă Africa, o tinerime talentată, dar ușoratică, nedisciplinată și desfrênată, care azĭ aplauda pe câte un profesor, mâne năvălia în școlă cu sbierăturĭ și din mânie, orĭ petulanță sfĕrma totul. Corifeiĭ dătătorĭ de ton, ceĭ maĭ turbulenți și maĭ eleganți, își câștigară o polecră de care se fâliaŭ. Se numiaŭ, și eraŭ numiți: *eversores* — adecă: *răsturnătorĭ, lărmuitorĭ,* . . . . .

În Cartagena dimpreună cu sciința ținea pas și artă. În teatre se reproduceaŭ cap'd'operele grecescĭ și cele maĭ frumóse producte ale dramaturgieĭ romane. Dar nu era îndestulită numaĭ cu dramele luĭ Terențiu, Euripide, Sofocle și Plaut. Maĭ adause jocurile de *circus,* luptele fiĕrĕlor și a gladiatorilor, așa de tare poftia poporuluĭ aceste joculĭ, și așa de marĭ eraŭ rĕmășagurile junimeĭ în decursul luptelor acestora, în cât maĭ tóte spectacolele se sfârșiaŭ cu înjurăturĭ și bătăĭ, nu a rare orĭ cu rĕscólă. Din aceste puține cuvinte putem judeca, cum a putut fi și cum trebue să fie starea morală a unuĭ atare oraș. În privința acésta Cartagena rivalisa cu Roma; cu acésta am spus totul.

Ast fel era orașul, în care sosise junele de 17 anĭ, înzestrat cu o fantasie vie, mistuit de pasiunile nu de mult trezite, care privia, ca la un vis frumos, la pocalul fărmecat, despre care inima luĭ jura că e plin de fericire, și pe care voia să-l goléscă până în fund. Ce eraŭ periclele Madaureĭ față de ispitele Cartageneĭ? Și dacă a căduț nevinovatul Augustin așa de timpuriŭ în Madaura, ce era să-l aștepte pe acel Augustin, care în Cartagena întra deja pĕcătos?

Presentarea luĭ în școlă a produs mare sensație. Vorbia maĭ multe limbĭ, avé un talent special pentru filosofie și metafisică, avé aplicare la studiŭ, avé sentiment pentru poesie și bun gust în tóte artele frumóse; și maĭ ales dispunea de o elocință naturală, ce curgea ușor din spiritul sĕŭ înalt și iubitoriŭ. Colegiĭ, chiar și profesoriĭ sĕĭ îl admiraŭ și toțĭ preziceaŭ, că el va fi fala tribunaluluĭ Cartagenean.

Un farmec special împrumuta sfiéla și retragerea acea modestă, pe care și-o păstrase și între succesele cele maĭ marĭ. Era reservat și timid. Nu se producea bucuros în public. Pe fața luĭ din zi în zi maĭ frumósă se reoglindia acea espresiune candidă a sinceritățiĭ, care așa de bine le șede geniilor marĭ și care e sĕmnul sigur și soțul nedespărțit al talentuluĭ adevĕrat. De atare îl țineaŭ ómeniĭ, dar el ne mărturisesce în tótă umilința, că în internul sĕŭ era de totuluĭ altul; că visa numaĭ de glorie, că privia cu ambițiune la edificiul tribunaluluĭ și sub vĕlul modestieĭ naive, ce-ĭ era în natură îl ascundea un suflet tot maĭ îmbĕtat de amor propriŭ.

„Când învĕțam retorica, eram primul între colegiĭ meĭ, ceea ce m'a împlut de o superbie veselă și m'a făcut îngâmfat. Și totuși, Tu sciĭ, o Dómne, că eram maĭ retras, de cât ceĭ alaițĭ și mĕ rețineam de la nebuniile colegilor meĭ carĭ se numiaŭ *eversores* adecă *pustiitorĭ, răsturnătorĭ.*

„Simțiam chiar un fel de rușine nerușinată, că nu-s și eŭ asemenea lor. Cu tóte că trăiam între eĭ și mĕ delectam une orĭ în pretinia lor, totuși mĕ îngroziam de purtarea lor, de petulanța acea vătĕmătóre și insultătóre, cu care batjocuriaŭ sinceritatea celor neesperți și străinĭ, și din confusiunea acelora își făceaŭ obiect de rîs al blăstĕmățiilor lor. În ast fel de societate am învĕțat eŭ în tinerĕță retorică, îndemnat de o ambițiune nefericită și condamnabilă, ce se nutria din vanitate.“ [1])

Dar orĭ cât de puternică să fi fost ambițiunea și vanitatea acésta a luĭ Augustin, era totuși cea maĭ ușóră rană a luĭ. Inima luĭ era însă maĭ morbósă de cât spiritul. După prima violență a pasiunilor, ce aŭ erupt încă în Tagasta cu o forță așa de înspăimîntătóre, a urmat o descurăjare bolnavă, póte și maĭ îngrozitóre. Sufletul luĭ, fără de Dumnezeŭ, lipsit de nutrĕmînt, doria ceva, ce să-l îndestuléscă, dar acest *ceva* necunoscut și dorit îĭ lipsia, și el nu scia unde să-l afle. O neliniște deosebită îĭ tortura sufletul. Aprópe consumat de dorurĭ vagĭ, nehotărîte, fără obiect și fără marginĭ, el ajunsese la acel moment primejdios, ce premerge și fórte a dese orĭ prevestesce căderile cele maĭ înfricoșate.

„Încă nu iubiam, dar doriam să iubesc, și mistuit de dorul acesta căutam obiect pasiunilor mele. Cercam dragostea și încunjuram căile sigure și fără de curse.“

Cu o profundime admirabilă continuă apoĭ: „inima mea lăcomia, fiind gólă de Tine, Dumnezeul meŭ, și totuși nu lipsa acésta mĕ flămânda pe mine. Nu doriam hrană sufletéscă nestricată, nu dóră, că aș fi fost sătul, ci cu cât eram maĭ flămând, cu atât maĭ vîrtos mĕ îngrețoșam. Și sufletul meŭ morbos, acoperit de rane, miser, se lupta cu sine însu-și, și-și cerșia de la creaturĭ alinarea ranelor sale.

„Doriam să iubesc și să fiŭ iubit, cercând maĭ cu de adins plăcerile trupuluĭ.“ [2])

Augustin era sĕrac, necunoscut, și ast fel aprópe perdut în vuetul mareluĭ oraș, dar era tinĕr, plăcut, fin și elegant. [3]) Cum dar să nu se încurce nefericitul, maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ, în aceea mreajă, în care el așa de mult doria să fie prins.

Teatrul, pe care, în dată ce sosi în Cartagena începu a-l cerceta cu pasiunea-i îndatinată pentru atarĭ plăcerĭ, îl aruncă cu totul în abis. Înzestrat cu o fantasie vie și sensibil așa de mult, în cât îĭ venia să plângă cetind câte un vers frumos, saŭ auḑind despre vre un sacrificiŭ, inspirat de iubire, teatrul a înrîurit asupra luĭ cu un farmec iresistibil. Mĕ răpiaŭ producțiunile teatrale cele pline de icónele mizerieĭ mele și de nutrementul foculuĭ poftelor mele.“ [4])

Sufletul luĭ era așa de răpit de aceste frumseți și se însufleția așa de tare la vederea acestor sacrificiĭ, în cât cu tot de adinsul căuta și în fară de teatru ocasiunea să iubéscă și să fie iubit, să se sacrifice în tocmaĭ, cum vedé aceste sacrificiĭ predate în teatru.

Durere! atarĭ ocasiunĭ căuta el și în biserică, căcĭ la început maĭ umbla și acolo. De comun era de față la s. Liturgie, dar numaĭ cu trupul, fiind că el și la biserică ducea cu sine aceea-și inimă pătimașă, aceea-și ochĭ schinteitorĭ de pasiune, și nu căuta, de cât obiect corĕspunḑĕtoriŭ poftelor sale arḑĕtóre. Într'o zi, nu sciŭ ce i-s'a întîmplat, saŭ ce plan fără de lege l-a adus la biserică, saŭ ce pedépsă a luĭ Dumnezeŭ îl ajunse? El însuși numaĭ cu câte va cuvinte nehotărîte ni-o spune: „Chiar și în sĕrbătorile Tale solemne, între părețiĭ bisericiĭ Tale cutezat-am a dori pĕcatul și a mĕ ocupa cu culegerea fructelor morții. De aceea m'aĭ și amenințat cu pedepse grele, o Dumnezeule mult îndurate, dar totuși nu pe cum aș fi meritat, o Scăparea mea de inimicii ceĭ grozavĭ, între carĭ m'am aruncat cu fală, depărtându-mĕ de Tine și

[1]) Confess. lib. III. c. 3—4.
[2]) Confess. lib. III. c. 1.
[3]) Tot acolo.
[4]) Confess. lib. III. c. 2.

iubind căile mele, ér nu ale Tale, iubind libertatea sclavului desertor.“ [1])

Unii scriitori cred, că Augustin chiar în biserică lângă altariŭ, într'o sĕrbătóre mare, a aflat, ceea ce căutase cu dor atâta timp. Orĭ cum s'a întîmplat, ruina deplină a lui n'a întârziat mult. „Am căḑut în laţul, a cărui prinsonier doriam să fiŭ“ — zice el însuşi. — „Dar Tu câtă fiere nu mi-ai amestecat în dulcéţa aceea, o Dumnezeule mult îndurate. Am fost iubit şi m'am învăluit în cursele plăcerilor secrete, bucuros m'am lăsat să fiŭ legat cu legăturile dureróse, ca să fiŭ bătut cu drugiĭ de fer arḑĕtorĭ aĭ jalnsieĭ aĭ suspiţiunilor, temerilor şi certelor.“ [2])

Cine a fost aceea fată tinĕră, care uităndu-şi de Dumnezeŭ pentru Augustin, pe cum şi Augustin îşi uită de Dumnezeŭ pentru ea, timp de 15 anĭ ţinu încătuşată o inimă ca a lui, care-i urmăresce pe uscat şi pe mare, în Tagasta şi Cartagena, în Roma şi Milano, şi nu-l părăsesce, de cât în momentul întórcereĭ aceluia, şi încă şi atunci numaĭ între lacrimĭ dese, şi carea în fine, ca să se întórcă şi ea, întră într'o mănăstire şi se dedică lui Dumnezeŭ — nu se scie!

Augustin îĭ retace numele cu o gingăşie fină. Ea trece ca o figură sub vĕl prin istoria acésta.

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

I.

(Continuare.)

Î-am lăsat în voia lor să se róge, fără a maĭ zice nicĭ un cuvînt, şi, ca adevĕrat necredincios, mĕ folosiĭ de timpul liber, cercetând tenbihul ce l'am căpĕtat de la valiŭ. Pe basa acesteĭ scrisorĭ, în tot locul puteam pretinde orĭ şi ce trebue unui curier al sultanuluĭ; să înţelege că acésta îmĭ era nespus de plăcut. Curiositatea mĕ făcu să desfac şi punga cea micĭ, în care se afla preţul calului meŭ. Acesta a fost un animal de tot ordinar şi în pungă se afla o sumă de vre o opt orĭ maĭ mare de cât preţuia el. Valiul un-l putea folosi pentru sine şi era evident, că numaĭ pentru aceea l'a cumpĕrat, ca pe calea acésta să-mĭ pótă face un dar. Nicĭ nu mĭ-a plesnit prin minte, ca să mĕ mănĭŭ peutru aceea.

Când după zece minute rugăciunea fu isprăvită, plecarăm maĭ de parte. Arnăuţiĭ eraŭ fórte tăcuţi şi retraşi faţă cu mine. Eĭ numaĭ atunci îmĭ vorbiaŭ, dacă-ĭ întrebăm, şi şi atunci îmĭ dădeaŭ rĕspunsurĭ fórte scurte. Când conversaŭ la olaltă, nu vorbiaŭ în limba turcéscă saŭ arabă, ci se folosiaŭ de dialectul lor mireditic, din care eŭ abia înţĕlegeam vre o 30 cuvinte. Eĭ călăriaŭ, după întîmplare, înaintea saŭ îndĕrĕtul meŭ, fără a se interesa de persóna mea; ér când la amĕḑi ne-am oprit într'un sat şi am cerut de mâncare de la muchtar (judele), eĭ vroiaŭ să se arunce asupra bucatelor, ca şi când eŭ nicĭ n'aşĭ esista, saŭ n'aşĭ mulţumi şi cu ceea ce ar fi rĕmas după eĭ. Ceaşul luă, fără a-ĭ păsa de mine, vasul din mâna muchtarului, se aşeḑă jos lângă cameradul sĕŭ şi-şĭ întinse deja degetele, spre a lua din bucate; atuncĭ, fără a zice ceva, le luaĭ vasul, mĕ retraseĭ de o parte, şeḑuĭ jos, îl puseĭ între genunchĭ, scoseĭ lingura din brâŭ şi începuĭ a mânca.

„Effendi, acéstă mâncare e şi a nóstră?“ strigă ceaşul mănios.

„Aşteptaţi!“ rĕspunseiŭ eŭ scurt şi mâncând maĭ de parte.

„Noĭ sîntem moslemĭ credincioşi şi nu ne este permis a gusta ceea ce rĕmâne de la un creştin!“

„Eŭ însĕ sum un creştin credincios, carele bucuros v'aşĭ chema să mâncaţĭ cu mine la masă, dacă a-ţi fi oficerĭ, Said Caled Paşa, amicul meŭ va demandat ca voĭ să-mĭ fiţĭ supuşĭ, şi nu eŭ vóuĕ. Asta s'a sciţi!“

Eĭ tăcură şi merseră în casă, spre a-şĭ cere altă mâncare, dar de aci înainte se ţinură şi maĭ retraşĭ faţă de mine. În Iachşa Chan, unde rĕmasĕrăm preste nópte, din momentul, când ne-am coborît de pe caĭ, nu ĭ-am maĭ vĕḑut până în diminéţa următóre, când am plecat maĭ de parte. Pentru scut n'aveam trebuinţă de eĭ; mĕ puteam apĕra şi singur, şi maĭ bine făceam dacă nu-ĭ luam de fel cu mine, maĭ cu samă după ce în acéstă zi observaĭ, că în tot locul unde ne opriam, mĕ descoperiaŭ că sum creştin. Acésta putea să aibă urmărĭ neplăcute pentru mine, acum, în timpul peregrinajului.

În Iachşa Chan am căpĕtat caĭ odihniţĭ; pentru mâne îmĭ trebuiaŭ ĕrăşĭ alţiĭ, după ce călĕtoria de azĭ a fost fórte ostenitóre, fiind că numaĭ târḑiŭ sara am ajuns preste Baltsyc în Pasakŏi. De óre ce aberătorilor meĭ nu le veni în minte a să îngrijĭ pentru mine, am chemat însumĭ pe birtaş, spre aĭ spune dorinţele mele. Când vĕḑu documentul valiului, se scărpină confus după urechie şi zise:

„Mâncare puteţĭ avea, dar mĕ îndoesc, că veţĭ afla caĭ. Aci este deja un effendi, care încă poşede un tenbih de la valiŭ; el încă a comandat deja caĭ.“

„Câţi?“

„Doĭ.“

„Mie-mĭ trebuesc treĭ. Atâţa de sigur veĭ putea găsi.“

„Voiŭ cerca; el însĕ de sigur va lua pe ceĭ doĭ maĭ buni, fiind că a sosit înaintea ta. El este un bun cunoscător de caĭ, pentru că din tenbihul sĕŭ am vĕḑut, că este Chyseacdar-ul (măestru de staul) din Malatijeh.“

Am întrat în casă, spre a mĕ înţĕlege cu acest effendi, şi aci aflaĭ pe un june turc, de o înfăţişare seriósă, carele din întîmplare încă vroia a merge la Caisarijeh şi era învoit a face acel drum împreună cu mine. Atâta a fost totul, ce am vorbit la olaltă, de óre ce dînsul era tare tăcut şi retras, ér eŭ eram aşa de ostenit, în cât după ce mâncaĭ câte va bucăturĭ, m'am culcat imediat.

În diminéţa următóre, arnăuţiĭ meĭ nu eraŭ nicăirĭ. Birtaşul mĭ-a spus, că eĭ aŭ luat ceĭ maĭ buni doĭ caĭ şi aŭ plecat. Am crezut, că ţineaŭ sub demnitatea lor mohamedană, să mĕ însoţéscă maĭ de parte; spre mirarea mea însĕ am aflat, că dînşiĭ nu s'aŭ reîntors la Engyrijeh, ci aŭ purces înainte pe drumul apucat de noĭ. Asta mĕ punea pe grijĭ; eĭ sciaŭ, că am baniĭ la mine, şi ast fel mĭ-am propus, să fiŭ precaut.

Pentru astăzĭ, ţinta mea de călătorie era Boghaslajan, la ceea ce Chysracdar-ul încă era învoit. Noĭ aveam, ce e drept, treĭ caĭ, dar nu eraŭ de nicĭ o treabă; mie îmĭ trebuia numaĭ unul, luĭ însĕ doĭ, de óre ce avea cu sine şi bagaj. Îmĭ plăcea de el, căcĭ cunoscea bine drumul, dar alt folos n'aveam de societatea luĭ, de óre ce astăzĭ era tocmaĭ aşa de tăcut, ca şi erĭ sară. Am observat, că pe sub ascuns mĕ privia scrutător, dar că faţa luĭ n'avea espresiune duşmănósă. Să părea că ar dori să vorbéscă maĭ intim cu mine, dar un motiv óre-şi care îl reţinea de a o face.

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. III. c. 3.
[2]) Confess. lib. III. c. 1.

Psihologia poporului român.

Bucuresci, Iunie 1900.

Domnule,

Vĕ rugăm a ne onora cu rĕspunsul Domniei-vóstre la întrebările puse în următorul cestionar privitor la psihologia poporului român.

G. Coşbuc, Aug. Demetriescu, O. Densuşanu, C. Rădulescu-Motru.

Cestionar privitor la psihologia poporului român.

Folosul cestionarelor este de netăgăduit pentru limpezirea multor probleme sociale. Prin aceste cestionare se provócă rĕspunsurĭ, carĭ, dacă nu daŭ însă-şi soluţiunea definitivă a problemeĭ, constituesc totuşi documente importante de informaţiune pentru cel ce caută o asemenea soluţiune. În special revistele englezescĭ aŭ sciut profita cu mult succes de acest mijloc de cercetare. În aniĭ trecuţi, una dintre cele maĭ rĕspândite reviste englezescĭ a cestionat asupra cărţilor carĭ ar trebui cetite de fiesce om cult şi rĕspunsurile ce le-a primit de la persónele eĭ corespondente, — persóne aparţinênd tuturor stratelor societăţiĭ, de la principele de Coróna şi până la cel din urmă clergyman, — a impresionat adânc pe toţi cugetătoriĭ, carĭ se preocupă de problema culturel moderne.

Experinţa cestionarelor în orĭ ce cas nu póte strica întru nimic — şi de aceea o încercăm şi noĭ asupra problemeĭ anunţate maĭ sus. Nu ne facem de alt fel ilusiunea să credem că vom avé acela-şĭ succes ca revistele englezescĭ. Publicul englez e de multă vreme deprins cu asemenea experinţe. Apoĭ dînsul are şi convingerea că în înţelegerea cestiunilor sociale progresul nu se póte realisa de cât prin o colaboraţiune reciprocă între opiniunea tuturor şi judecata individuală a omului specialist, convingere rodnică pentru sciinţă, şi pe care din nefericire o vedem puţin rĕspândită în publicul nostru. — Să sperăm însĕ că să vor găsi şi la noĭ persóne în numĕr suficient, carĭ fără témă de a se vedé întrate în „gura lumiĭ“, ne vor arĕta sincer părerile lor asupra psihologieĭ poporului românesc.

Étă acum şi cestionarul pe care îl adresăm tuturor acelora cărora le vor cadé în mâna aceste rînduri.

I. **Care operă literară, după părerea d-vóstră, exprimă maĭ bine firea şi aspiraţiunile némului românesc?**

II. **Care e trăsătura dominantă în firea românului?**

III. **Carĭ sînt calităţile şi defectele ce deosebesc naţionalitatea română de cele alalte naţionalităţi?**

(La acéstă întrebare am prefera să avem, în loc de apreţierĭ abstracte, istorisirea unuĭ fapt precis luat din experinţa d-vóstră şi în care să se vadă deosebirea de purtare între Român şi Magiar, saŭ Rus saŭ Evreŭ, saŭ Grec, etc.)

IV. **Care fapt istoric a scos până acum maĭ bine la ivélă calităţile saŭ defectele némului românesc?**

Adresăm acest cestionar tuturor acelora carĭ cunosc saŭ se interesézĕ de psichologia poporuluĭ românesc, fără deosebire de clasă şi de naţionalitate. Primim cu recunoscinţă opiniunea fie căruia. Singura condiţiune ce punem este ca opiniunea să fie sinceră.

Rĕspunsurile la tóte, saŭ la câte va din întrebările de maĭ sus, le vom publica treptat, pe mĕsură ce ne vor sosi, în „Nóua Revistă Română“ suplimentul I (cu începere de la 15 Iunie 1900). Cele scrise într'o limbă străină, vor fi traduse.

Rugăm pe corespondenţiĭ nostri să indice tot de o dată în josul semnăturiĭ lor:

1. Localitatea în care aŭ adunat observaţiunile.

2. Vîrsta şi profesiunea.

Rĕspunsurile vor trebui să fie adresate către „Nóua Revistă Română“ Pasagiul Român 20. Bucurescĭ.

Bibliografie.

„Amicul progresuluĭ român“ Nr. 5. cu următorul cuprins:

Din scrierile M. S. Reginei Elisabeta, Nóptea de anul noŭ. — Luna Maiŭ. — O revoluţie în Telegrafie. — Agricultura Industrială. — Alegerea animalelor de Speţă bovină. — Crescerea şi dresarea vitelor de muncă. — Bólele pomilor cu fruct simburos. — Crescerea şi nutrirea puilor. — Stupul. — Lucrările în stupărie în Maiŭ. — Obiceiurile după datine ai stuparilor ruşi de pe ţĕrmurile Măreĭ albe. — Plugurile sulfuróse. — Întrebuinţarea sulfurului de carbon disolvat în apă. — Sulfocarbonatul de potasiŭ contra filoxereĭ. — Consiliĭ pentru toţi şi reţete folositóre. — Sfaturĭ: Somnul în drumul de fer. — Invenţiunĭ nouĭ. — Din Tisa la Balcanĭ. Poesie, închinată M. S. Carol I. Regele Românieĭ. — Convorbirĭ familiare. Viciul. — Paginĭ alese. Mersim! să hie de suflet reposatului. (Istorie jalnică). — Paricidul, Roman original de mare sensaţie.

Posta redacţiunii.

On. *X. Y.* Regretăm, că n'am putut publica corespondinţa Dtale, de óre ce vorbesce de atâtea lucrurĭ, dar fără să le înşire în ordine, şi fără să deştepte interesul cetitorilor. Rugăm pe toţi, cel ce ţin sĕ ne scrie, să spună ceea ce vor în cuvinte puţine şi limpede: scurt şi bine.

On. *I. F. în Z.* Zilele acestea veţĭ primi un prospect definitiv al pelegrinajuluĭ.

Casina rom. în *O.* Primit şi achităm an. 1898 sem. 1. Ultima plătire a fost în 2 Ianuar 1898 pe semestrul al 2-lea din 1897. În an. 1899 nu s'a trimis nimic. Deci restézĕ 1898 sem. 2-lea an. 1899 întreg şi 1900 până acum.

Sicĭu. Primit cu mulţămită şi achităm anii 1895 sem. 2 până în 1898 sem. 1.

Vedres Ábrány. Primit şi achităm 1897 april decembre şi 189[illegible] până în 1 Augusŭ,

Jucul nobil. Primit şi achitat anul 1899 sem. 2-le şi 1900 sem. 1.

M. Lápos. Primit cu mulţămită şi achităm anii 1892 până la finea 1894.

Secadate. Primit şi achităm anul 1900.

Ploscabaia. În restanţă e numaĭ anul 1900.

R. M. Numerii, ce Vĕ lipsesc se vor căuta, şi pe carĭ i-vom avé, Vi-I trimitem. Un an (1897) Vi-l achităm, după cum doriţi. Observăm însĕ, că ultima plătire a fost în 20 Ianuarĭ 1896, şi aşa pe venitor maĭ sînt în restanţă anii 1898, 1899 şi anul curent.

Igriş. Primit şi achităm anul 1892 april decembre, 1893 şi 1894 Ianuar—marte.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

384 v. szám (15) 1—1
1900.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1899. évi V. 336. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Arszenie Freczilla és társai ellen 540 kor. — fil. s jár. erejéig 1899. évi Junius hó 10-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2012 kor. — fillérre becsült, és pedig Arszenie Freczilliánál: 2 kancza és 1 tehén; Fogarasán Juliannánál: 4 drb 4 éves ökör. 4 drb 2 éves tulokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1900. évi V. 215/5. számu végzése folytán 540 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1897. évi Augustus hó 4-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen biróilag már megállapitott költségek erejéig Tűrben alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1900. évi Julius hó 3-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1900. évi Junius hó 16-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50		2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	7.20	1.50	6.30
8.30	2.15	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	1.50	7.50	6 20
11.21	4.15	9.27	11.12		Szolnok	3.22	11.36	5.32	3.25
1.33		11.33	12 47		P. Ladány ..	12 54	9.59	3.56	1 12
3.42		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	8.43	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl.	Oradea-mare . sos.	10.44		2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mezö-Telegd .	10.07		2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév	9.32		1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca	9.11			9.50
6.31		4.53	4.16		Ciucia	8.37		12.52	9.19
7.16		5.32	4 52		B.-Huiedin ..	7 55		12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕŭ	6.54			7.37
8.33		6 59	5.55	sos.	Cluş ..... pl.	6.13		11 01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl.	Cluş ..... sos.	5.24		10.46	6.45
9.07		8.59	6.27		Apahida	5.02			6 27
10.14		10.29	7.26		Ghiriş	3.40		9.23	5.12
10.44		11.16	7.50		Cucerdea ...	3.11		8 54	4.48
10.56		11.31	7.52			3.04		8.49	4.33
11.03		11.40			Uióra	2.58			4.27
11.12		11.50	8.16		Vinţul de sus .	2.51			4 20
11.54	11.45	12.20	8.32		Aiud	2.29		8.23	3 59
[illegible]	12.—	12.46	8.37	sos.	Teiuş ..... pl.	2.07	3.18	8.06	3 38
12.24		1.43		pl.	Teiuş ..... sos.	1.42		8 00	3.02
12.53		2.17			Crăciunel ...	1.09			2.36
1.02	12.28	2.26	9.04		Blaş-Küküllőszög . .	12.56	2.51	7.34	2.16
1.45		3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11		7.08	1.44
2.01	1.05	5.33	9.43	sos.	Copşa-mică . pl.	11.50	2.16	6.56	1.25
2.15		3.48	9.47	pl.	Copşa-mică . sos.	11.14	2.14	6.50	1.06
2.33	1.07	4.08	10.01		Mediaş ...	10.55	1.42	6.37	12.49
3.04	1.43	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	1.14	6.16	12.18
3.40	2.08	5.27	10.53	sos.	Sighişóra ... pl.	9.45	1.07	5.49	11.40
3.47	2.15	5.43	11.—	pl.	Sighişóra ... sos.	9.35	12.53	5.42	11.33
4.03	2.29	6.08	11.12		Haşfaléŭ ...	9.12		5.28	11.16
5.35	3.31	7.54	12 26		Homorod ...	7.44	11.54	4.23	10.03
6.15		8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03		3.50	9.22
6.43	4.16	9.09	1.16		Apaţa	6.38	11.11	3.35	8.58
7.16	4.35	9.40	1.35		Feldióra	5.58		3.15	8.27
8.—	5.07	10.25	2.09	sos.	Braşov .... pl.	5.08	10.26	2.45	7.48
3.55	5.14		2.19	pl.	Braşov .... sos.	9.27	10.14	2.18	5.—
4.40	5 56		3.01		Timiş	8.47	9.36	1.42	4.24
5.10	6.26		3.31		**Predeal** ...	8.20	5.40	1.12	3.32
11.55	11.10		9.10	sos.	Bucurescĭ ... pl.	3.05	5.11	9.15	7.50

Arad—Teiuş—Predeal

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl.	Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50			Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos.	Sibiiu .... pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			pl.	Sibiiu .... sos.					tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comunicŭ	2.—						7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8 57
5.23		2.54				Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59				Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăraş ... pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	Numai Luni Joia şi Sâmbăta comun.	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30		
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35		
6.57		12.48	7.19		Tagu-Budatelic		4.10	4.54	Numai Luni, Joia şi Sâmbăta	9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44		8.46
8 47		3.02	Numaĭ Marţa comun		Lechinţa			2.48		7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruş		Circ. Marţa	2.02	Numaĭ Luni	6.52
10 14		4.55			Bistriţa			1.16		5 55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	1.40		Cucerdea .. sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.21	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32	sos.	Oşorheiŭ .. pl.		5.30	12.25	5.48	9.30
5.45	10 42		4.50	pl.	Oşorheiŭ .. sos.			8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19	sos.	Regh.-săs . pl.			7.15	3 30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriş — Turda	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			Alba-Iulia—Zlatna.		5.—	8.22	3.50

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.58	9.10			Kükülloszög Blaş ...		8.25	7.15	12.47
4.10	3.40	9.44			Sân.-Miclăuş		7.46	6.26	12.15
4.54	4.24	10.12			Cetat.-de-Baltă.		7.—	5.51	11.47
5.52	5.30	10.47			D.-Sân.-Mărtin		6.13	5.09	11.12
9.30					Sovarod			1.30	

Notă: *Órele* însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu liniĭ maĭ negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 7 Iulie 1900. Numĕrul 27.

La încheierea anului scolastic.

Porţile institutelor de învĕţămînt s'aŭ închis éră-şi pe cât va timp, pentru ca după dóuĕ luni să se redeschidă şi să priméscă pe toţi aceia, cari sînt dornici de învĕţătură.

Ce bine ar fi, când aĭevea toţi, cari merg la şcólă, ar face lucrul acesta împinşi de dorul de a învĕţa, de a-şi împodobi sufletul cu preţióse podóbe.

Câţi însĕ nu aŭ în inima lor nicĭ o atragere spre şcólă, nicĭ o simpatie, ci din contră aversiune şi ură.

Încă nu a sosit timpul acela, ca némul nostru să simtă deşteptându-se în el dorul de şcólă ca o lipsă firéscă, pe care imperios să cerce a o delătura. Nu vreaŭ să susţin, că dóră în noĭ nu ar fi pornirea spre progres, ci am de gând să pomenesc, că la noĭ, în multe locurĭ şcóla e socotită ca o sarcină, ca o greutate, pe care bucuros ar delătura-o orĭ cine de pe umerĭ, nu maĭ să pótă. În câte locurĭ salarul învĕţătoresc numaĭ cu greŭ se încassézĕ, şi şi atunci cu un vĕdit resens, pentru că poporul ţĕran, n'a ajuns durere, încă la cunóscerea binefăcĕtórelor resultate ale învĕţăturiĭ.

Va trebui de sigur, să maĭ trécă câte va generaţiĭ, pentru ca în mintea ţĕranuluĭ nostru, să fie deplin limpedĭtă chestia importanţiĭ ce o are învĕţătura. Cinicul „că aşa mi-am pomenit" face de datele statistice, ne arată în permanenţă acela-şi numĕr de analfabeţi.

Vor fi avênd de bună samă şi alte popóre un numĕr de nesciutorĭ de carte, dar în proporţie numĕrul alor nostri e destul de îngrijitor.

Poporul nostru are să lupte cu atâtea miseriĭ, la tot pasul i-se pun atâtea pedecĭ în cale, cât nu e mirare, că işĭ maĭ şi perde gustul de muncă şi luptă. Ar trebui însĕ, ca ceĭ ce sînt aprópe de el, să-l lumineze şi să scótă chiar din miseriile acestea nóuĕ motive, cari să-l îndemne la o maĭ sirguinciósă cercetare a şcoliĭ.

În câte locurĭ chiar şi azĭ, ţĕranul maĭ preferă să-şi trimită copiiĭ la vite, cu oile orĭ cu caprele, de cât să-l ducă la şcólă. Şi e de obşte cunoscut, că în dată ce începe primăvara, şcolile poporalĭ se despopuléză, s'a isprăvit cu învĕţătura şi bietul învĕţător trebue să se gândéscă la esamene, din vreme, dacă nu vrea să rĕmână cu părecĭiĭ.

E evident, că în chipul acesta nu înaintăm în învĕţătură, ţĕranul rĕmâne nesatisfăcut de cunoscinţele ce şi le-aŭ însuşit copilul sĕŭ şi învĕţătorul trebue să-şi audă în multe locurĭ vorbe aspre, că a mâncat baniĭ pe nimic.

Copiiĭ carĭ ast fel trec prin cele şése despărţĕminte ale şcolilor poporalĭ, isprăvindu-le işĭ vor închipui, că aŭ scăpat de o nesuferită osîndă, fugi-vor de carte şi póte nicĭ o dată nu vor prinde cartea, orĭ péna, de cât dóră să-şi pună subscrierea pe câte un cambiŭ.

Cam acesta e resultatul final al cursuluĭ şcolastic. Şi resultatul acesta numaĭ mângăietor nu e.

De aceea credem, că ceĭ chemaţĭ, dragostea şcolĭĭ şi câştigarea de cunoscinţe cu sĕptĕmâni înainte să cerce a o sădi în inimile copiilor şi a părinţilor. Ar tebui, ca preoţiĭ sătenĭ cu sĕptĕmâni înainte să predice poporuluĭ sĕŭ credincios despre folósele de nepreţuit ale învĕţăturiĭ, să le arete cu doveḑĭ de nediscutat, că numaĭ prin carte putem ajunge la bunăstare. Şi economul şi simplul ţĕran aŭ lipsă să scie scrie şi ceti spre a fi feriţi de multe şicane şi neplăceriĭ. Învaţe pe ţĕran, că nu toţi ne-am născut să fim „domnĭ". Şi dacă fiul cutăruia nu face prea marĭ progrese în sciinţă, nu e nevoe să-l ieie în dată de la şcólă, nu tuturor li-s'aŭ împărţit talanţiĭ în o formă. De la cel ce puţin a primit, puţin se va cere. Deschise sînt şi alte cariere. Dar în sfârşit câte va clase primare nu strică niměruĭ.

La rîndul sĕŭ învĕţătorul e dător să arete copiilor, că el nu pentru plată slujesce, ci pentru ca lor să le împartă preţiósele cunoscinţe, ce le dă cartea. Învaţe-ĭ dragostea deném, limbă şi lege şi fie sigur, că orĭ cât de nedesvoltată e încă inteligenţa miculuĭ băiat, cu drag işĭ va aduce a minte de povaţele binevoitóre, ce le-a primit

---

Feuilleton.

Epistolă cătră bunul Dumnezeŭ.

de Paul Victor.

Era aprópe întunerec în chilia copiilor. Numaĭ la feréstră se vedeaŭ colorile argintiĭ. Luna plină lumina instelata nópte de Iarnă; lumina eĭ se juca tremurând prin geamurile ferestreĭ.

Copiiĭ şedeaŭ strînşĭ împreună în unguerul lor favorit, unde era de tot întunerec. Sofia işĭ pusese capul pe pieptul Lineĭ. Aţipeaŭ amândóuă.

— Lină, dragă, nu tot plânge.

— Dar sĕrmana mamă!

— Da, sĕrmana mamă! — Dar spunemĭ, dacă móre mama, nu ajunge în cer?

— Firesce! Toţĭ ómeniĭ buniĭ merg în cer.

— Şi noĭ?

— De sigur. Dar numaĭ după ce vom fi bĕtrânĭ. Atunci va întreba bunul Dumnezeŭ pe îngerul nostru păzitor. dacă sîntem vrednicĭ orĭ ba; şi dacă îngerul va zice că sîntem vrednicĭ atunci ne iasă să întrăm în cer.

— O, de am fi şi noĭ marĭ!

— De ce?

— Atunci am rĕmâné tot cu mama.

— Aceea-l drept. Dar tata?

— Eĭ ar trebui să vină cu noĭ.

— Aceea tot n'ar putea-o face. Că atunci morboşiĭ luĭ nu s'ar maĭ însănătoşa.

— Da — atunci veḑĭ bine nu se póte. Copiiĭ tăcurĭ. Tata întră încet în chilia lor.

— Sînteţĭ în pat? întrebă el încet. Lina zări şi eşi înainte:

— E maĭ bine mameĭ?

— Ea dórme acum; acesta e un semn bun. Culcaţi-vĕ dragiiĭ meĭ colo în pătuţ. Mina va aduce o lampă. Aceea va arde tótă nóptea, să o am la îndemână, în cas de mĭ-ar trebui. — Unde e Sofia?

— Aci, tată.

— Vino, drăguţă, zi-mĭ nópte, bună. Copila-şi încleştă mânuţele de grumaziĭ tatăluĭ eĭ.

— Ni-ĭ aşa de urît, tată, maĭ rĕmâĭ o leacă cu noĭ.

— Nu pot, drăguţă; dar de s'ar trezi mama —! Fiţĭ numaĭ în pace. N'are să vĕ fie nicĭ o fricá. Culcaţi-vĕ frumuşeĭ în pat; şi până nu adormiţĭ rugaţi-vĕ bunuluĭ Dumnezeŭ să se însănătoşeze mama vóstră. — Tóte vor fi bune.

Mina aduse lampa. Când vĕḑu tata feţele cele plânse ale copilelor, îl năpădiră şi pe el lacrimile. El se aplecă spre ele şi le sărută.

— Nópte bună, drăguţele tati . . . . . N'aveţĭ ce plânge. Culcaţi-vĕ şi dormiţĭ. Mâne dóră vor fi tóte bune. — Mină aşa-ĭ că dta culcĭ pe drăguţele tatii? Nópte bună!

Tatăl se grăbi în chilia bolnaveĭ, spre a se putea predomni. Dar când vĕḑu faţa cea palidă a soţieĭ sale şi trăsurile durereĭ în jurul gureĭ sale, îl podidiră lacrămile cât ciuroiŭ mergeaŭ pe bărbă la vale.

Era aprópe de miedul nopţiĭ. Lumina luneĭ, amestecată cu ceea a lampeĭ, daŭ odăiĭ în care dormiaŭ copiiĭ o înfăţişare fantastică. Lucrurile aruncaŭ umbre lungĭ care se prelungeaŭ în mod uriaş pe învălişul paturilor. Patul Lineĭ strălucea în lumină fantastică. Ea stătea cu ochiĭ deschişĭ.

— Tu nu te-aĭ maĭ culcat, Sofie? întrebă ea repede, când audi o mişcare în partea întunecată a odăiĭ.

— Eŭ nu pot durmi, rĕspunse o vóce plângătóre. Tot la mama mĕ gândesc.

în scólă. În punctul acesta credem că face mai puţin. Dacă tinerile mlădite de timpuriŭ ar fi dedate să nutréscă o viuă şi neclătită veneraţie pentru legea în care s'aŭ născut, dacă vor fi învĕţate să-şĭ iubéscă némul şi limba în care s'aŭ născut, n'ar trebui să dăm faţă azĭ, cu atâţia indiferenţi în privinţa religiunii şi cu atâţia slabĭ de ângerĭ şi desertorĭ în privinţa naţională. Şi sentimentele sfinte sădite în inimile tatălui şi a mameĭ se vor transpune în chip firesc în generaţiile viitóre şi se vor înmulţi, şi dragostea de carte şi învĕţătură va cresce în mod simţitor.

Din Bucovina. — Sórtea fraţilor nostri din Bucovina de parte de a se îmbunătăţi din zi în zi se face tot mai rea. Sĕracĭ şi fără vlagă Rutenii din Ungaria, nu saméně cu ceĭ din Bucovina. Acolo se vede, staŭ în privinţa materială mai bine ca aci, căcĭ aŭ dorinţĭ de cucerire. Uniţi cu ceĭ de la guvern, aŭ un singur dor, o singură nisuinţă: nimicirea Românilor. Mai puţin resistent, cu mai multă dragoste faţă de némurĭ şi limbĭ străine, Românul din Bucovina e pradă dată pe mânile nemilóse a dluĭ Bourguignon, care în butul tuturor fasinelor tot mai stă în calitate de guvernor al Bucovineĭ.

Persecuţiile de tot felul, pedepsirea studenţimeĭ române, espulsarea fraţilor Branisce, preterarea Românilor de la ocuparea celor mai bune slujbe, şi ridicarea ostentativă a tuturor duşmanilor românilor, — par a nu fi destule mijlóce contra fraţilor nostri de acolo.

În timpul din urmă aŭ aflat nóue mijlóce: rutenisarea şcolilor şi publicarea unuĭ ziar guvernamental în limba română.

În fruntea acestuĭ ziar, care e subvenţionat de guvernul local, staŭ Românii oportunişti: Mustatza şi Lupu, ér în calitate de colaboratorĭ sînt angajaţĭ mai mulţĭ funcţionarĭ.

Misiunea acestuĭ organ de publicitate, chemat să ocupe terenul părăsit de „Patria", va fi: să cufunde şi mai mult pe Românĭ în indiferentismul de care sînt stăpâniţĭ, să omóre în eĭ orĭ ce sentiment al conscĭinţeĭ naţionale, ca ast fel încetul cu încetul să mântuéscă Bucovina de elementul românesc.

Planul acesta nu credem să se pótă duce la îndeplinire. Se vor mai găsi în Bucovina Românĭ de sentimente mai bune, carĭ vor zădărnici, şi contrabalansa aceste nisuinţe duşmánose. Se sperăm că dl Popovicĭ şi amicĭĭ sĕĭ de principiĭ vor ieşi din reserva, ce şĭ-aŭ impus, când cu încheĭerea pactuluĭ, şi vor reîncepe lupta, carea o dată se încinsese peste întrégă Bucovina.

A te apĕra şi lupta contra celuĭ ce vrea să te scótă din casa părinţéscă, şi de la vatra străbună, e o datorie sfîntă, pe care fraţiĭ din Bucovina, nu credem să o fi uĭtat. E timpul să apuce şi eĭ acelea-şĭ arme, ce se folosesc contra lor.

Ĕră-şĭ „Magyar Szó". — Ĕră e vorbă de fóea teribiluluĭ paşe de la Dobâca, chiar acum în sesonul crastaveţilor, fără îndoiélă de aceea, pentru că va fi isprăvit un lucru teribil, colosal putem zice. Ce să-l facĭ? căldurile aŭ început să fie caniculare şi sub razele ferbinţĭ ale sórelui, câte bazaconiĭ nu se pot face!

„M. Szó" de ierĭ publică un lung articlu în care între alte gugumăniĭ mai e şi acela, că numaĭ puţin de cât 40 deputaţi românĭ vor întra în dietă la viitórele alegerĭ. Mitropolitul Meţianu ar fi stabilit definitiv înţelegerea cu ministr. Széll. În sensul acesteia Românii de o cam dată nu vor părăsi pasivitatea, ci la alegerĭ vor candida singuratice persóne în locurile stabilite mai înainte. Eşiţĭ din urnă nu vor forma o grupare nóuă politică, ci vor da concursul lor guvernuluĭ Széll.

Asta e scirea luĭ „M. Szó" scósă din cel mai acreditat isvor.

Cine scie, dacă nu va fi totuşĭ ceva adevĕr în aceste combinaţiĭ caniculariĭ; câte nu aĭ să păţescĭ în viaţă.

Persecuţiunea în contra creştinilor din China. — În împĕrăţia ceriuluĭ se petrec lucrurĭ de ale iaduluĭ. Góna pornită în contra streinilor, va să zică în contra acelora, carĭ î-şĭ păstraŭ portul şi obiceiurile europene, a trecut marginile. Bieţiĭ misionarĭ, carĭ numaĭ ca să pótă aduce la cunoscinţa adevĕratuluĭ Dumnezeŭ pe poporul chinez, şĭ-aŭ schimbat portul şi vorba, s'aŭ făcut tuturor tóte, numaĭ ca să-l câştige luĭ Christos, aŭ ajuns de obiect al persecuţiuneĭ. Se susţine, că persecuţiunea în contra lor a fost pusă la cale de China oficiósă orĭ cel puţin de împĕrătésa regentă. Orĭ cine va fi instigătoriul, atâta e sigur, că numaĭ sîmţ uman nu póte avé, dacă e în stare să sumuţe mulţimea în contra acestor ingerĭ păzitorĭ aĭ omenimiĭ, carĭ lăsându-şĭ casa şi tot ce aŭ avut mai drag pe pămînt, s'aŭ dus în China, ca acolo cu lacremile în ochĭ să ştérgă lacrimile de pe feţele atâtor nenorociţĭ şi să créscă atâtea fragede creaturĭ de părinţĭ părăsite.

Nu se scie cât de marĭ vor fi dimensiunile sângerósei persecuţiunĭ îndreptate în contra misionarilor. Dar póte că nicĭ nu se va sci curînd, graţie dispositiilor chineze, carĭ pe cât se opun ca să nu între ceva nou în ţara lor, pe atâta nu permit ca să iésă de la eĭ vre-o veste. Dovadă ne póte fi uciderea ambasadoruluĭ german Ketteler întîmplată pe stradele Pekinguluĭ în 18 l. tr., care abia după dóuĕ sĕptămâni a putut fi cunoscută în depărtata-ĭ şi de el representata patrie.

Germania, pe cum cetim, se şi pregătesce să rĕsbune mórtea bravuluĭ sĕŭ fiŭ. Cu ea, pe cum se spune va păşi alăturea şi Franţa şi deja mai înainte a luat mĕsurile de lipsă Rusia.

Baremĭ de s'ar adeveri vestile şi planurile făcute de s'ar pune în pracsă, ca aşa să pótă străbate mai uşor în imperiul chinez lumina adevĕruluĭ, şi bietul popor chinez, astăzĭ stors şi aţîţat de nemilosiĭ maudariniĭ să ajungă sub conducerea pacînică a evangelieĭ.

Absolutismul în Austria. — În Austria cu 1 Iulie a întrat absolutismul, dacă nu de drept, cel puţin de fapt orĭ mai bine zis spiritul absolutismuluĭ. Monarchul a împuternicit guvernul, ca din 1 Iulie până în 31 Decembre să pótă aduna dările, dându-ĭ tot o dată plenipotonţă, ca pentru satisfacerea lipselor urgente să pótă contrage un împrumut de 50 milióne de coróne. Până aci nu e nimic de zis, căcĭ tóte acestea sînt prevĕzute în vestitul § 14. Spiritul absolutismuluĭ se vede airea. Maestatea Sa a dispus adecă, ca fundurile de învestire încă să se sporéscă. Şi asta e, pe cum spun juriştiĭ, spiritul absolutismuluĭ, nefiind aşa ceva prevĕzut în mai sus amintitul § 14

Titulul pe basa căruia s'a făcut ultima dispositiune e necesitatea. Şi acesta e şi titul legitim. Căcĭ dóră nu va pretinde nime ca de dragul unor mâncărimĭ, de multe orĭ personale ale unor deputaţi, orĭ fie chiar şi juste naţionale, mânile Monarchuluĭ, în lipsa parlamentuluĭ capabil de lucru, să-ĭ fie legate, ca el să nu pótă veni în ajutoriul industrieĭ orĭ al comercĭuluĭ. Deputaţiĭ certe-se orĭ dacă vreŭ bată-se în parlament, căcĭ eĭ şi aşa nu perd nimica, dat fiind că ĭ-şĭ capĕtă lĕfa, dar de bunăstarea materială a cetăţenilor încă trebue să se îngrijéscă cineva, dacă nu ceĭ aleşĭ, atuncĭ Cel de la Dl chemat.

Dare pe bursă. — Mare supărare a copleşit întreg Israilul din patrie. De mult creatul şi tot de atât de mult urgisitul proect de lege despre supunerea burseĭ la dare, s'a făcut lege. Ministrul de finanţe în privinţa acésta a dat o instrucţiune cătră tóte oficiile subalterne. În instrucţiune ministrul spune, că nóua lege va întra în vigóre cu 1 August a. c. notificându-le tot o dată şi hârtiile, carĭ cad sub dare. Prin legea acésta opiniunea publică s'a liniştit, căcĭ a vĕdut că egalitatea buciumată pretotindenea s'a pus în pracsă, dacă nu în tot, cel puţin în parte.

Pe când înse legea amintită a împăcat pe uniĭ, pe atuncĭ a scos din sărite pe alţiĭ. Aceştia s'aŭ indignat vedênd, că cu apucă-

---

— Şi eŭ. Te-aĭ rugat tu bunuluĭ Dumnezeŭ?

— M'am rugat de treĭ orĭ dar, par că Dumnezeŭ nu mĕ aude.

— De ce?

— Fiind că tot îmĭ e atât de urît.

— Bunul Dumnezeŭ aude tóte.

— Póte că nu mai póte nicĭ el ajuta mameĭ.

— Ba — da! El póte tot, ce voesce.

— Haĭ să-l rugăm amêndóuĕ de o dată. Atuncĭ póte că nĭ-a asculta.

— Da — dar mie mĭ-a plesnit ceva mai bun prin minte. — Haĭ să-ĭ scriem!

— Dar eŭ nu sciŭ scrie.

— Ba tu sciĭ, dacă ţĭ-oiŭ purta eŭ mâna, sciĭ cum ţĭ-o-a purtat mama, la onomastica tati.

— Atuncĭ pot. Dar sciĭ tu, unde locuesce bunul Dumnezeŭ?

— D'apoĭ în ceriŭ!

— Merge acolo posta?

— Eŭ nu cred.

— Atuncĭ cum facem.

— Să scriem mai întâiŭ epistola, apoĭ vom mai cugeta!

Copilele se sculară încet şi căutară cele de lipsă.

— Aĭ tu, Lina, o cólă de hârtie de epistole?

(Va urma.)

turile lor nu aŭ ajns la nimica. Zădarnice aŭ fost sfaturile finanţierilor plătiţi orĭ interesaţi de a nu se pune dare pe bursă. În rîs aŭ fost luate motivele, cu carĭ eĭ se încercaŭ să abată opiniunea publică de la justa pretensiune, că dacă unii sînt obligaţi să dea statului percente din câştigul lor, alţii să nu fie esemptĭ de la obligaţiunea aceea. Şi într'adevĕr e ridicul a spune, ca să nu se pună dare pe bursă, căcĭ şi aşa câştigul statului din ea nu ar fi mare, când statul a pus, şi eĭ o ţin justă, dare pe pușcĭ şi vinderea cărţilor de joc, unde câştigul e şi maĭ mic.

Căsătoriile morganatice în Casa de Habsburg. — Unele ziare din incidentul căsătorieĭ morganatice a Alteţeĭ Sale Archiducele Francisc Ferdinand aŭ început să publice şirul căsătoriilor întîmplate în augusta nóstră casă domnitóre, în carĭ unul dintre mirĭ era de condiţiune socială maĭ de jos. Înregistrăm şi noĭ pe urma lor căsătoriile acestea încheiate între persóne după nascere de condiţiune neegală.

Primul din casa Habsburgică, care a încheiat căsătoriă morganatică a fost archiducele Ferdinand, fiul luĭ Ferdinand I. Acela răpit de frumseţa Filipineĭ Welzer, fica unuĭ senator din Augsburg, pe lângă tótă opreliştea tatăluĭ sĕŭ, în 1548 a fidanţat-o, ér în 1557 a încheiat cu ea căsătorie clandestină. Căsătoria acésta archiducele Ferdinand tot de una a recunoscut-o de validă, lumea însĕ nu a sciut nimica despre dînsa până după mórtea luĭ Ferdinand I. Copiĭ născuţi din căsătoria acésta, Ferdinand numaĭ atunceĭ ĭ-a declarat de îndreptăţiţi la tron, când s'ar fi stîns toţi membriĭ bărbăteşcĭ aĭ caseĭ de Habsburg. Viaţă fericită a dus Ferdinand timp de 23 aniĭ, până la mórtea acesteia întîmplată în fortăreţa Ambras în 1580 în ziua aniversară a logodneĭ. Întru amintirea Filipineĭ archiducele a bătut medaliĭ cu chipul eĭ, carĭ se pot vedé şi astăzĭ în palatul Schönbrunn.

Doĭ fiĭ aŭ rĕmas din căsătoria archiducelui Ferdinand cu Filipina: Andreiŭ şi Carol. Primul a păşit pe cariera preoţéscă, ér al doilea a fost întemeietoriul familieĭ baroneşcĭ de Hohenberg, stinse în 1782.

Al doilea cas este din seclul trecut. Maria Leopoldina în etate de 19 aniĭ a fost dată după durul şi bĕtrânul de 71 aniĭ Carol Teodor principele electoral din Bavaria. După mórtea luĭ (1799), Maria Leopoldina s'a căsătorit cu contele Ludovic Arco. Copilul născut din căsătoria acésta, regele Maximilian din motive diplomatice l'a declarat de nepot aĭ luĭ Carol Teodor, dar principésa nu s'a învoit. De aci se trag familiile Arco Steppberg şi Arco Zinneberg.

Urméză Maria Luiza soţia luĭ Napoleon I, carea maĭ târziŭ s'a mĕritat după contele Adam Neipperg şi după mórtea acestuia după Bombeles, care rĕmânênd vĕduv, 9 aniĭ de zile a jelit pe Maria Luiza.

Vine apoĭ căsătoria archiducelui Ioan întîmplată în 1827 cu fica postarului din Ausse. Ana Ploch, carea maĭ târziŭ a devenit contésa Meran. Din căsătoria maĭ de pe urmă s'a născut Ioan Meran fostul membru al caseĭ magnaţilor din Viena.

O altă căsătorie morganatică a fost a archiducelui Enric cu teatralista din Graz Leopoldina Hoffmann, carĭ aŭ fost depărtaţi din imperiŭ, dar aŭ dus o viaţă fericită până la mórtea întîmplată acum sînt doĭ aniĭ.

În timpurile maĭ nóuĕ a făcut sensaţie căsătoria archiducelui Iosif Salvator cu cântăreţa Laura Stubel, carĭ însĕ aŭ trecut la cele eterne.

În fine e cunoscuta căsătoria archiduceseĭ Gizella, cu baronul Otto Seefrid.

Revistă politică.

Austria. Căsătoria moştenitoruluĭ de tron cu contesa Chotek e fapt împlinit. Archiducele a depus jurămîntul de abdicare a descendenţilor sĕĭ, de la moştenirea corónеĭ. A fost de faţă la acest act solemn Maestatea Sa, toţi archiduciĭ maĭoreni şi ministri.

În ziua cununieĭ a apărut în fóea oficiósă rescriptul preaînalt, prin care contesa Sofia Chotek e numită princésă de Hohenberg, şi cu acest titlu va fi numită pe viitor atât ea, cât şi descendenţiĭ sĕĭ.

Cununia a decurs în mod simplu şi în cerc familiar la castelul din Reichstadt, proprietatea vĕd. archiducese Maria Teresia.

România. Ajunşi liberĭ din bunăvoinţa Românilor, carĭ şi-aŭ vĕrsat sângele pe pămînt străin, Bulgariĭ ţin cu tótă ocasia să-şi arete recunoscinţa lor. Ne putênd dintr'o dată să se scape de suzeranitatea Turcieĭ, s'a format în Bulgaria un comitet, cu menirea să ţină în continuă agitaţie pe compatrioţiĭ lor şi să cerce tot posibilul, ca cel puţin Macedonia să fie a Bulgarieĭ. Neîndestuliţi nicĭ cu aceea, că Turcia nicĭ nu bagă în samă agitaţiile ce acest comitet face în Balcanĭ şi de témă să nu fie întrecuţi de Românĭ, carĭ locuĭesc în numĕr frumos acéstă ţară, comitetul de agitaţie s'a întors asupra Românilor făcênd formale agresiuni asupra lor spre a stórce baniĭ pentru scopurile lor. Membri acestuĭ comitet umblă din prăvălie în prăvălie şi cer baniĭ de la neguţătoriĭ românĭ, amenințându-i cu tot felul de lucruri, şi persecuţia acésta nu se întîmplă numaĭ în provinţe, ci chiar în capitala Bulgarieĭ, sub ochiĭ poliţieĭ, carea, cu tóte demersurile Românilor, totuşi nu face nimic pentru siguranţa lor, fiind şi eĭ părtaşi în acţiunile comitetuluĭ de agitaţie.

Franţa. Lupta ce era până acum între cetăţeniĭ monarchieĭ şi ceĭ republicanĭ a trecut la ofiţerime şi guvern. Noul ministru de răsboiŭ André a dat adecă o ordinaţiune în vîrtutea căreia toţi aceĭ ofiţerĭ aĭ statuluĭ maĭor, carĭ nutresc simţĕminte naţionaliste-monarchiste eraŭ transpuşi la trupe şi în locul lor aŭ fost puşi alţiĭ, carĭ până acum serviaŭ la trupe, dar carĭ aŭ simţeminte republicane. Ordinaţiuneĭ acesteia s'a opus şeful statuluĭ maĭor Delanne, care a dat o contra-ordinaţiune. Într'însa Delanne dispune ofiţerilor, ca desconsiderând dispositiunea ministruluĭ, fie care să rĕmână la locul sĕŭ. Conflictul decĭ e gată. Statul maĭor aĭ ofiţerilor nu se supune ministruluĭ de răsboiŭ.

Focul, ce a erupt acum îşi are originea de la alegerea luĭ André de ministru de răsboiŭ. Delanne deja de atuncĭ şi-a dat abzicerea, dar nu a fost primită. Diferinţa aşa dar de principiĭ şi neînţelegerea esistaŭ deja. Ea a maĭ fost potenţată prin faptul, că ministrul de răsboiŭ a înfierat, cu ocasiunea uneĭ adunărĭ provinciale atitudinea statuluĭ maĭor ofiţeresc. Ca nu apendice la desaprobarea acésta a fost maĭ sus pomenita ordinaţiune a luĭ André, şi asta a fost de ajuns, pentru ca focul ce era sub spuză să erumpă în flăcărĭ.

Finnlanda. Fiind atrase atenţiunile tuturor asupra evenimentelor din estremul Orient, nu se maĭ gândesce nime la biéta Finnlandă şi la sórtea eĭ. Un ucaz al Ţarului emanat maĭ zilele trecute, merge maĭ de parte pe calea rusificării îndreptate în contra Finnlandezilor. Ţarul adecă deja maĭ înainte denumise o comisiune, cu scopul ca acésta să facă unele proecte de legĭ referitóre la folosirea limbeĭ rusescĭ în Finnlanda. Comisiunea şi-a împlinit misiunea, şi Ţarul prin ucazul de maĭ sus, a întărit proiectele de legĭ, ce ĭi s'aŭ presentat.

În vîrtutea ucazuluĭ, începênd cu prima Octobre secreteria de stat a Finnlandeĭ, oficiul finnlandez de paşapórte din Petersburg, cancelaria guvernatoruluĭ tóte agendele lor aŭ să le împlinéscă în limba ruséscă. Tot cu acelaşi dat are să se foloséscă esclusiv de limba ruséscă şi ministeriul de agricultură al Finnlandeĭ în tóte relaţiunile sale cu Ţarul şi cu guvernatorul. Se dispune maĭ de parte, ca cu 1 Ianuariŭ 1903 tóte despărţĕmintele senatuluĭ, a fară de despărţĕmîntul justiţieĭ în tóte afacerile sale, atât verbale cât şi scripturistice, să se foloséscă numaĭ de limba ruséscă. În fine maĭ dispune Ţarul, ca de la 1 Ianuarie 1905 în colo, tóte oficiile subalterne atât cu guvernatorul cât şi cu senatul să comunice esclusiv în limba ruséscă. Ar maĭ trebui, ca să se dispună folosirea esclusivă a limbeĭ rusescĭ şi în comerciŭ, şi atuncĭ rusificarea Finnlandezilor ar fi ferfectă.

Corespondinţe.

Academia literară gr. cat.

Sĕlagiŭ 28 Iuniŭ, 1900 (an iubil.)

»Orĭ care ar fi sfîrşitul luptеĭ.
Să staĭ luptând, căcĭ eştĭ dator«. (G. Coşbuc.)

E un lucru de toţi cunoscut, de ceĭ ce voiesc şi priceput, că fără cultură eştĭ rĕmas de lumea esternă şi că prin urmare şi dintre popórĕ numaĭ acela póte conta la un viitor óre care, numaĭ acela e îndreptăţit a ocupa loc în areopagul celor alalte popórĕ, care î-şi pune nĕsuinţa şi luptă pentru cultură, pentru cultura, ce se recere din partea civilisaţiuniĭ timpuluĭ modern. Cel ce vrea să fie desconsiderat, despreţuit, neluat în sémă de către străinĭ, acela n'are alt ceva de făcut, de cât

să-şi petrécă viaţa în dulcea (?) trândăvie, n'are să fie alterat de progresele uriaşe, ce ni-se presîntă din zi în zi, ci privind cu nepăsare la tóte, rămâne indiferent; ba póte câte o dată deşteptându-i-se conscinţa egoistică, saŭ mai bine zis: o parte nobilă a inimii sale, cu o abnegaţiune teatralistică esclamă: *noi nu putem face nimic!* Îl întrébă mai de parte, că pentru ce nu? şi-ţi va rĕspunde fără şovăire, cu deplină convingere isvorîtă din molul indiferentismului, că: sîntem sĕraci, desconsideraţi, *nu putem face, nu putem lucra,* ba şi când am încerca ceva, nu ne vom ajunge scopul. O părere acésta de mulţi acceptată şi practisată. Căci de! e lucru mai comod a sta şi a odihni, de cât a lucra şi a lupta. Cuvintele Rĕscumpĕrătoriului: „rógă-te şi lucră" sînt interpretate fals, căci sînt aplicate numai la ego-ul privat, la interesele personale, un imperiŭ încunjurat cu mur chinez, prin care nu póte şi nici străbate idea sublimă a interesului, binelui public. *Nu putem* ruina acest zîd?! *Nu ne putem* ridica la nivoul culturei generale?! *Nu putem* face progres?! *Nu putem* concentra într'un punct real ideile civilisaţiunei basate pe principiile milenare ale creştinismului?! *Nu, căci nu voim, nu luptăm spre acest scop!*

Mulţi sînt de părerea, că puţină învĕţătură formézĕ complexul culturei, că doctrinele însuşite pe băncile şcolii îi îndreptăţesc a se înşira între matadorii culturei, presupunênd despre sine une ori prea mult, şi nici de cât nu cugetă a se perfecţiona, căci *nu póte,* saŭ găsesce de superfluŭ a-şi pune ostenéla în atare causă. Baremi că în fine are să se convingă cu desevârşire despre greşala formată din judecata arbitrară a sa, căci a luat în considerare numai *o persónă,* ba în cele mai multe casuri numai unele părţi ale persónei sale: saŭ numai cele mentale, saŭ numai cele aparţinĕtóre inimei, saŭ cele fisice, saŭ — în cele mai multe casuri — partea materială. Şi aci am ajuns la un punct cardinal al personalităţii omului cu referinţă la cele esterne. Şi nu e lucru estraordinar. Inima — acest focular şi isvor a tuturor simţĕmintelor — încălduită de razĕle frumóse ale doctrinei creştinesci te îndémnă, ér mintea î-ţi dictézĕ imperative, ca să meditezi cu minuţiositate asupra tuturor împrejurărilor; puterile fisice î-ţi oferă teren vast pentru a te perfecţiona în ale sciinţei, ér cele materiale î-ţi strigă un puternic şi nealterabil „veto". Ca să poţi ajunge scopul dorit, ca nimică pedecă să nu ţi-se pună în cale, aï să-ţi concentrezi tóte forţele: inimă şi minte, puteri fisice şi materiale într'un singur focular: nĕsuinţa nealterată spre progres.

Dureros însĕ, că acéstă concentrare împreunată cu nenumĕrate şi îndelungate lupte, ce se desfăşură pe campania personalităţei, în cele mai multe casuri sufere naufragiŭ. Causa?!? Uşor de înţĕles! . . . *Lipsa energiei în lupta cu sine însuşi şi lipsa speranţei într'un resultat folositor binelui public.* Şi una şi alta calitate negativă ne servesce ca pedecă în ajungerea scopului sublim: „Pentru Dumnezeŭ, Biserică şi neam."

În micimea sufletului nostru, sub presiunea împrejurărilor esterióre, copleşiţi de miseriile stărei nóstre uităm de îndemnul sîncer clar şi resolut al poetului:

»O luptă-i viaţa; deci de luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.«
. . . . . .
»Ori care ar fi sfîrşitul luptei,
Să stai luptând, căci eşci dator.« (G. Coşbuc.)

* * *

În Nrul 25 al „Unirei" (prim articlul) se vorbesce despre decisul Sinodului Archidiecesan din anul trecut, în care se proiectézĕ înfiinţarea unei *„Academie literare greco-catolice"* cu scop de a introduce între poporul cetitor cărţi de cuprins moral creştinesc. Am cetit decisul şi am rĕmas frapat! Şi e mirare acésta?! E mirare, că te cuprinde în tot întregul un fior plăcut, inima e copleşită de sentimente de admiraţiune, când vedi idealul tuturor apropiindu-se de realitate şi vedi pornită acţiunea în interesul salutei Bisericei?! E mirare, dacă vedi deschidêndu-se un atare isvor de cultură, din care curge apa cristalină a moralei Rĕscumpĕrătoriului nostru dulce, lieurese picurii aurii a credinţei viie într'un viitor mai bun.

»Ori care ar fi sfîrşitul luptei,«
Noi stăm luptând, luptăm cu dor.

Ar putĕ óre să se mai găsască o fiinţă, carea avênd chemarea sfîntă şi sublimă de a servi Altariului D-lui, n'ar concentra cele patru puteri ale sale: mintea, inima, corpul, banul întru mărirea lui Dumnezĕŭ în acest an de îndoită însĕmnătate?! Va avé óre inimicul estern — fie spiritual, fie material — influinţă asupra vre unui membru din clerul provinţei nóstre, să-l seducă într'atâta, cât să nege îndreptăţirea atarei instituţii, să obiecţioneze înfiinţarea acelei academii, să-şi uite de tóte cele sfinte şi să stea nepăsător în faţa unei lucrări de o însemnătate necalculabilă pentru noi, pentru poporul Român?! O eu nu cred! nu pot nici barĕm presupune. Şi decă cei ce cu o falĕ ipocrită aŭ îndrăsnéla a se gera de apărătorii poporului nu vor lua act de acest plan salutar, noi nu avem să perdem curagiul. Nu, căci în luptă solidară, pe basa principiilor eterne şi neschimbate ale mireseî lui Christos, în speranţa unui viitor frumos vom procede la acţiune, care ne presentă un aspect admirabil: Crucea glorificată în mijlocul ceteî credincióse încununată cu auoreola gloriei şi fericirei ceresci. Şi apoi mai încolo . . . Oh! ce visiune minunată! Vĕd poporul credincios apĕrat de veninul omorîtor al lumei stricate, îl vĕd cum preamărésce pe Dumnezeŭ, şi vĕd cum clerul Român gr. cat. stă în fruntea falangei învingătóre frunteaî încununată cu cununa neperitóre a eroismului şi zice şi el cu mândrie străbună:

„Trăiesc acei ce vreŭ să lupte;
Ér cei fricoşi sĕ plângă şi mor" (G. Coşbuc).

* * *

Inima nóstră doresce cu ardóre aceea instituţie şi nu póte fi om creştin, încă şi dacă nu e preot, care să nu o spriginéscă din rĕsputeri. Un centru acesta, care are de scop a întruni scânteile ce se aprind în focolariul şciinţii şi culturii celor chemaţi, ca apoi să le transpună în inima poporului Român, unde vor arde şi vor încălzi. De căldura lor inima nobilă a credinciosului se va nobilita mai mult, la razĕle lor i-sĕ va lumina mintea şi apoi va esclama cu bucurie: „Părinţi am Dómne, părinţi buni, resplătesce-le"! —

Măgureanul.

Serbări iubilare.

Conform Preaînalteî intenţiuni a gloriosului nostru Pontifice Papa *Leon XIII* manifestată nóuĕ prin graiul apostolic al veneratului nostru Episcopat, în *„Epistola Pastorală"* din Blaş 6—8 Ianuarie 1900. Nr. 470 mitropolitan, şi după dorinţa generală a clerului şi poporului credincios din aceste părţi, cu plăcere vĕ aducem la cunoscinţă, că la biserica parochială din Şişeşci, votivă pentru S. Unire a tuturor Romanilor cu S. Scaun Apostolic de Roma, în 12 Iuliŭ şi 28 August a. c. st. n. se vor aranja festivităţi iubilare, cu programul aicî stabilit, care s'aŭ susternut şi la Preaveneratele Ordinariate diecesane din Oradea Mare şi Gherla, de unde aşteptăm tot sprijinul moral pentru reeşirea cât mai splendidă a acestor serbări, întru Mărirea lui Dumnezeŭ, şi spre înălţarea simţului religios al poporului nostru credincios.

PROGRAMUL:

Serbărilor iubilare de la biserica din Şişeşci
Votiva pentru s. Unire a tuturor Românilor cu S. Scaun Apostolic din Roma.

I.

Pentru ziua de 12 iuliŭ 1900.

Serbătorirea aniversarului ducentenar a s. nóstre Unirĭ cu S. Scaun Apostolic de Roma.

a) În 9. 10. 11 Iuliŭ, pregătirea credincioşilor prin s. mărturisire şi s. cumineeătură, prin învĕţături acomodate, la s. liturgie şi la însĕrat în formă de misiuni, şi primirea procesiunilor pie, şi a peregrinilor, carî vin la acéstă sĕrbătóre iubilară;

b) În 12 Iuliŭ la 9 óre diminéţa Misa solemnă;

c) Discurs festiv ocasional;

d) Încununarea statuelor lui Atanasiŭ Anghel, primul episcop al s. Unirĭ, şi a lui Piŭ IX de p. m. întemeietorul hierarchieî greco-catolice române din Alba Iulia-Făgăraş;

e) Aprecaţiunĭ solemne întru onórea gloriosului nostru Pontifice *Leon XIII.,* promotorul s. Unirĭ a bisericilor disidente;

f) După terminarea ceremoniilor sacre religióse, la masa de onóre, pregătită pe platoul din faţa bisericeî, se va face subscrierea publică alor dóuĕ adrese omagiale de fidelitate şi de supunere. Una cătră preafericitul nostru Părinte Papa Leon XIII, esprimând neclintita nóstră alipire cătră S. Scaun Apostolic, şi mulţămind Preasfinţiei Sale pentru părinţésca solicitudine specială faţă de bisericile orientale.

A dóua cătră Maestatea Sa Preagraţiosul Nostru Împĕrat şi Rege apostolic Francisc Iosif I. mulţămind pentru tóte binefacerile, ce le-aŭ primit s. nóstră biserică de la Înalta Casă Habsburgică, şi în special de la Maestatea Sa.

II.

Pentru ziua de 28 august 1900.

Hramul bisericii din Şişeşci. Omagiŭ public şi sĕrbătoresc întru onórea şi preamărirea Rĕscumpĕrătoruluĭ Nostru Isus Christos.

a) În 25, 26, 27 august pregătirea credincioşilor prin s. mărturisire şi s. cumineeătură, prin învĕţăturĭ acomodate, la s. liturgie şi la însĕrat, în formă de misiunĭ, şi primirea procesiunilor evlavióse şi a peregrinilor, carĭ vin la acéstă, sĕrbătóre iubilară;

b) În 28 august la 9 óre din zi Misă solemnă;

c) Discurs festiv ocasional, în care se arată însĕmnătatea zileî;

d) Cântarea „Canonului de rugăciune cătră D. N. Isus Christos."

c) În órele de după amézăzi şedinţă festivă religiósă în pavilonul bisericii, cu un discurs ocasional, cu poesii şi cântări întru onórea Răscumpărătorului Nostru Isus Christos.

Pentru Comitetul constituit spre aranjarea serbărilor Iubilare de la Biserica din Şişeşci: *Gavril Lazar de Purcăreţ* protopop-paroch în Sanislau. *Georgiu Şuta* protopop-paroch în Moftinuluiu. *Alesandru Nuţ* protopop onorar, paroch în Lipou. *Dionisiu Bran* protopop onorar, paroch în Ardusat. *Alexiu Pop* paroch în Săsarî. *Avram Breban* paroch în Mocira. *Nicolau Lupan* paroch în Chiuzbaia. *Georgiu Petrovan* paroch în Prelucî. *Demetriu Ceontea* paroch în Dambruviţa. *Juliu Şurani* paroch în Şurdeşcî. *Constantin Lucaciu* paroch în Jojib. *Ioan Savanyu* capelan în Şişeşcî. *Dr Epaminonda Lucaciu* preot. *Dr Vasiliu Lucaciu* paroch în Şişeşcî. *George Papp de Băşeşti* mare proprietar. *Gavril Barbul* proprietar. *George Achim* directorul „Sătmărenei.“ *Alesandru Steţ* advocat. *Vasiliu Achim* proprietar. *Teodor Medan* înv. pens. proprietar. *Atanasiu Lupan* preş. reun. înv. *Georgiu Dipşe* înv. în Unguraş. *Alexiu Stupar* comptabil la „Riureana.“ *Vasiliu Baban* înv. în Şişeşcî. *Danil Andreica, Jov Ciora, Jacob Filip, Georgiu Andreica, Ioan Butica, Vasiliu Cinege, Daniel Cinege, Ioan Abraham, Chiril Breban, Gavril Bele, Theodor Pricop, Theodor Sălăgian, Atanasiu Fêt, Michail Fêt,* membrii senatului din Şişeşcî şi filiale.

Raport general

al

Societăţii de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ pe anul şcolastic 1899/900.

A. Partea generală.

Tóte progresele, tóte invenţiunile geniale ale omenimei din vécuri înmormîntat arată în modul cel mai învederat, că azi nu puterea, nu forţa brutată, ci instrucţiunea, culturală, saŭ mai bine zis sciinţa adevĕrată e aceea putere, carea e în stare să susţină un popor.

Dar sciinţa nu mai avênd de basă credinţa, adevĕrul etern, póte să fie folositóre omenimii. Şi cine sunt óre chemaţi să indice spirituluî scrutător direcţiunea ce trebue să urmeze pentru-ca productele obţinute să pótă în adevĕr servi prin promovarea binelui spiritual omenimii? A cui e datorinţa de a se îngriji, ca desvoltarea sciinţifică să nu apuce pe cale greşită, ca adevĕrul, dreptatea, frumosul şi bunul etern să formeze celea patru columne, pe carî trebue să se clădéscă templul înţelepciunii pe care-l ridică spiritul omenesc întru prea mărirea lui Dumnezeŭ? — A bisericii; a servitorilor, ei carî ca să pótă face acésta, trebue ca ei înşişi, să fie versaţi în sciinţa sacră, iar de alta parte să fie în curent şi cu desvoltarea sciinţelor profane. Se poftesce dară de la preot sciinţă şi o continuă nisuinţa de a se perfecţiona în cultura sciinţifică, căci fără de acésta nu va fi în stare să-şi afirme şi susţină posiţia în societate — şi nu va fi în stare să facă tot ce se aştéptă de la dênsul, — din motivul, că statul preoţesc are să îndeplinéscă o lucrare universală.

Preotul are să fie învĕţător, povăţuitor şi conducĕtor pe calea mântuirii, din care causă nu e de ajuns să aibă numai atâtea cunoscinţe cât să pótă instrua pe ceî din clasa mai de jos a poporului, ci el trebue ss steie pe aceea trépta a culturii spirituali, cât să-şi pótă afirma şi susţiné locul cuvenit şi în cercurile mai înalte, unde mai des dă preste prejudiţii, indiferentism religios, scepticism orî formală necredinţă.

Cum va puté un preot să alunge întunerecul nesciinţii, când dênsul nu are lumina sciinţii. Statul sacerdotal este cel mai distins şi mai escelent dintre tóte staturile aşa cât aceia, carî aŭ întrat în acest stat trebe să se destingă în sciinţă — trebe să întrécă pe membrii din alte staturi. — Sublimă e misiunea preoţilor, de a învĕţa pe popórĕ adevĕrurile celea mai înalte, şi a le conduce pe calea mântuirii. Înse acésta nu pot să o facă dacă nu se vor intrarma cu tóte sciinţele necesare, căci numai poseclênd ei acestea vor puté să fie, ce trebue să fie *„lumina lumii şi sarea pământului“*.

Dar pe cum nimic în lumea acésta nu vine dea gata — aşa nicî sciinţa. Sciinţa se câştigă prin muncă. — prima condiţie a esistinţei nóstre.

Puterea individuală şi naţională atîrna de la muncă. Şi întradevĕr aşa e — căci numai atunci e asigurată esistinţa unui popor, — când fiii ei se trudesc şi muncesc pentru sciinţă. —

Calea pe carea se póte câştiga sciinţa sînt societăţile scienţifice şi culturale. Şi aievea omul nu póte esercita nicî un fel de vêrtute fiind singur, nu póte să-şi arete înalta sa valóre morală, — de cât numai în societate. Tóte virtuţile tóte insuşirile nobile şi frumóse nu si le póte desvolta de cât prin raporturile sale cu ceî alalţi ómeni. Numai uniţi pot ei să înainteze în cultură şi sciinţă, factori de la carî atîrnă fericirea pămêntéscă a unui popor.

Înaintaşii nostri conscii de greutatea misiunei lor, deja înainte de acésta cu 36 de ani, întemeiat-aŭ o societate literară — prin carea să-şi câştige cunoscinţe în toţi ramii sciinţelor — ca ast fel să pótă fi păstorî buni turmei încredinţânde lor spre pastorire. Muncit-aŭ, ostenit-aŭ cu dragoste şi zeî înaintaşii nostri ca societatea *„Inocenţiu Micu Clain“* să iea un sbor frumos, înfloritor, întru ajungerea scopului urmărit.

Adaugênd şi noi o zală la lanţul celor 35 de ani ai esistinţei societăţi nóstre, acuma la finea anului, ni-se impune datorinţa de a da socótă despre munca nóstră de un an. Lucrat-am destul, împlinitune-am datorinţa? — Nu sîntem noi chemaţi a ne dechiera. — A pronunţa o judecată obiectivă este greŭ, şi cu deosebire asupra faptelor propriî; Presentăm decî în celea ce urméză, istoricul anului administrativ, 1899—900, registrul faptelor nóstre.

În decursul anului espirat societatea a ţinut cu totul 10 şedinţe anume: 3 ordinare 2 estra-ordinare 3 literare; dintre carî una festivă — 1 constituantă şi 1 generală. În acestea s'aŭ pertractat şi resolvat tóte afacerile societăţii. Nu vom înşira tóte lucrările societăţii ci numai celea mai momentóse.

Noul comitet ales în şedinţa constituantă a anului trecut s'a completat prin alegerea lui *Eugen Pop Pecurar teol. an I* de notar al şedinţelor şi prin alegerea lui *Iuliu Tatar teol. an. I.* de scriitor al foii. *„Furnica“* Înse comitetul ast fel completat n'a remas până în sfârşit, căci în a dóua şedinţa administrativă devenind vacant oficiul de secretar prin abzicerea lui Emil C. Andreşan teol. an. IV; cu portarea acestui oficiŭ fu încredinţat *Ioan N. Crişan teol. an. IV.*

În prima şedinţă ordinară se hotărésce ca din incidentul sinodului archidiecesan din 22 Novembre 1899 să se ţină o şedinţă festivă. Stabilindu-se programul în 24 Nov. 1899 s'a şi ţinut şedinţa, la carea a luat parte tot ce are Blajul mai ales şi mai distins şi un număr frumos de prea onoraţi dnî protopopi şi preoţi veniţi aicî din incidentul acestui sinod. Ér întru cât a reuşit acésta şedinţă dovadă a fost satisfacerea tuturor acelora, carî aŭ luat parte la ea pe cum şi diferitele rapórte de prin foi.

Alegerea noului comitet pe anul administrativ 1900—901 s'a întêmplat în şedinţa constituantă din 8 Maiŭ anul curent pe cum urméză: president *Petru Sântoma* teol. an. III; vicepres. *Sever Ion. Frăţilă,* teol. an. II; secretar *Iacob C. Domşa* teol. an. III; cassar *Valeriŭ Vérv* teol. an. II; controlor *Traian German* teol. an. I; archivar *Carol Ignat* teol. an. II; bibliotecar *Nicolae Ticaciŭ* teol. an. I; remânênd oficiul de notar a se completa în Octobre dintre fiitorii teologi de anul I. Tot în acéstă şedinţă se alege comisia menită cu scrontarea activităţii comitetului desvoltată în decursul anului. (Va urma.)

NOUTĂŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Credinciósa gr. cat. *Gafia Jusco* vĕduva lui Ştefan când va Balea din Jeud „Marmaţia“ din îndemnul piŭ şi nobil, a cumpĕrat un rênd de vestminte albe, pe sama s. biserici din filia Statióra, cu 100 coróne. Pentru acéstă faptă creştinéscă i-se aduce mulţămită şi pe acéstă cale. Dumnezeŭ să-i dea pentru celea pămîntescî, celea cerescî şi darul sĕŭ. Glod la 27 Iunie 1900. *Georgiŭ Birlea* preotul Glodului şi filia Statióra.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru naţional român îşi va ţiné *adunarea sa generală* din ăst an în opidul Abrud (com. Alba-inferióră) în zilele de Duminecă şi Luni în 22 şi 23 Iulie st. n. a. c. În ziua primă Duminecă, va fi cetirea diferitelor rapórte, alegerea comisiunilor pentru esaminarea acelora şi cetirea de discursurî corĕspundĕtóre scopului societăţii orî de altă materie literară. În ziua a dóua Luni, vor fi rapórtele comisiunilor alese în ziua precedentă şi se va decide locul şi ziua adunării generale pentru anul 1901.

Iubileul dlui Ureche. Întru amintirea iubileului literar de 50 anî, Românii transilvăneni vor oferi bĕtrânului luptător Vasile Al. Ureche un prea frumos album, în fruntea căruia iubitul nostru poet George Coşbuc a scris o poesie — dedicaţie. Ne alăturăm şi noî din tótă inima la manifestarile de iubire şi admiraţie pentru neobositul scriitor şi luptător politic.

Şcolile române din Braşov serbézá a 50 aniversare a înfiinţării gimnasiului. Acéstă serbare iubilară va avé un caracter mai mult şcolastic şi va decurge cu puţin sgomot în zilele de 9—12 Iulie n. În zilele prime va fi esposiţie şcolară, în II. părástas festiv pentru intemeiatorii şi binefăcătorii şi profesorii gimnasiului, sara conduct cu lampióne şi iluminarea gimnasiului. Va vorbi un student şi va răspunde directorul. Joi serviciŭ divin, premierea elevilor distinşi şi cântarea unei poesii ocasionale compusă pentru chor mixt, solo de tenor şi orchestră.

Cancelarie advocaţială. *Dr Ioan Chereches* advocat, şi-a deschis cancelărie advocaţială în Deş (Deés).

Învitare la prenumeraţiune. Nu e mirare, dacă atât ceî buni cât şi ceî rĕî se ocupă cu căsătoria: aceia, ca de timpuriŭ să pregătéscă pe căsătorinzi la o căsătoriă sfîntă, carea e basa fericirii timporalî şi eterne ba şi a societăţii omenescî, ér aceştia chiar din contră întrodue căsătoria civilă obligătóre şi urmările ei divorţul, de şi căsătaria civilă din punct de vedere creştinesc e numai o curviă legală. Decî fórte la tîmp e un roman, plane istoric, care să dea prin esemplu înviare, îndrumare căsătorinzilor la contragerea unei căsătorii fericite. Atare e romanul: *Florina* saŭ *Logodiţii din Prato* roman istoric din secl. XVI., unul dintre cele mai frumóse ce aŭ apărut mai de curênd în literatura italiană. L-am tradus şi pe cum cred, Ou. public cetitor va găsi bucuriă curată, când îl va ceti şi va concepe ideî sublime. Va sta din 7—8 cóle tipărite 8⁰ mic. Preţul de prenumĕrare e 80 fileri şi porto postal. Se póte prenumĕra la Stim. Redacţiune „Unirea“, „Revista Ilustrată“ şi la Ofic. par. din Drighiu (Detrehem p. u. Sz. Nagyfalu). Cum se vor însinua atâţia prenumeranţi, în cât să se acopere spesele tiparului, se va scóte la lumină. Sperând părtinire căldurósă cu stimă sum. Drighin 1 Iulie 1900. Serv. plecat: *Dr Iuliŭ Dragoş* adm. act. loc.

Şcolastic. Adunarea generală a învĕţătorilor români selagieni îşi va ţiné adunarea generală la 22. Iuliu n. în Ér-Kávás. După adunare va urma petrecere cu dans în favorul şcoleî gr. cat.

Petrecere de vară. Tinerimea română din Blaş va aranja Duminecă în 15 Iuliŭ o petrecere de vară în grădina „Comşa“ din Veza. Venitul curat e destinat pentru fondul „Reuniunii Pompierilor Voluntarî.“

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

IV.

(Continuare.)

Fórte probabil, că Augustin a ascuns, cât a putut înaintea mameĭ sale acest nume și încă cu mai multă grije, de cât relațiunile, ce-ĭ legară viéța de ea, relațiunĭ pe carĭ nicĭ rugăciunile, nicĭ lacrimile mameĭ sale nu l-aŭ putut face să le rumpă. În scurt timp însé el a trebuit să descopere acest secret trist, căcĭ la an. 372 deveni tatăl unuĭ prunc, a eminentuluĭ *Adeodat,* pe care maĭ târziŭ în zilele pocăinței sale nu-l maĭ numia, de cât „pruncul pĕcatelor“, atunci însé, în zilele pasiunilor, în primul estas al norocului sĕŭ trist îl numia: *Adeodatus,* adecă: *Dat de la Dumnezeŭ.* „Așa era viéța mea de atunci, o Dumnezeul meŭ, oftézĕ S. Augustin — dacă ea se póte numi viéță“. [1])

Scirea despre decădința fiuluĭ sĕŭ așa de tare a mișcat-o pe Monica, în cât era în periclu să-și piérdă viéța. Plângea neîncetat, ziua și nóptea, abia-și putea ascunde lacrimile înaintea publicului.

Câte o dată ridicându-se din locul rugăciunilor sale, orĭ întorcêndu-se a casă de la s. liturgie, locul unde îngenunchia rĕmânea scăldat de lacrimile el.

Biserica latină serbézĕ la 4 Maiŭ memoria s. Monice. Ziua acésta s'ar puté numi: „sĕrbătórea lacrimilor uneĭ mame creștine.“ Și cu deosebire acestea le sĕrbătorésce biserică, să audim numaĭ cum:

Antifonul I: [2]) »Neîntrerupt a plâns și s'a rugat mama pentru fiul sĕŭ, prin care a frânt Dumnezeŭ capul celor rĕĭ.«

Antifonul II: »Fericită-l maica, căreia, rugându-se neîncetat pentru mântuirea fiuluĭ sĕŭ, i-s'a împlinit dorința. Aĭ ascultat-o Dómne și n'aĭ desprețuit lacrimile el, a căror curgere a udat pământul.«

Antifonul III: »Étă acésta e vĕduva, care a plâns întru adevĕr, care a vĕrsat lacrimĭ amare pentru fiul sĕŭ.«

Antifonul IV: »Rîurile lacrimilor și-aŭ ridicat, Dómne, — prin acéstă maĭcă sfîntă, — rîurile lacrimilor și-aŭ ridicat vócea lor.«

Antifonul V: »Plâns-a fără mĕsură acéstă maĭcă nemângâiată.«

Étă de ce-ĭ zic eŭ: „sĕrbătórea lacrimilor Monicel“, pentru că așa se continuă întréga slujba zilel, care ne face să vedem în maĭca acésta o durere, ca și care istoria bisericéscă nu e în stare a ne maĭ arĕta, — pe cum vom vedé maĭ detaĭat în decursul povestirel.

Un singur lucru mângâia pe Monica în durerea el cea mare, a nume, că nu plângea singură. Patriciŭ în dată ce se uni cu ea în credință, se uni și în lacrime. E drept, că numaĭ pe încetul s'a apropiat de Dumnezeŭ, pentru că a și fost tare de parte de el, dar în dată ce a început a crede, viéța morală încă a aprins rădăcinĭ adêncĭ în inima luĭ.

[1]) Confess. lib. III. c. 2.

[2]) Brev. Rom. Aug. 4 Maji.

Biserica amintesce în rugăciunile sale liturgice din acéstă zi, [1]) — ceea ce întărésce și Augustin — [2]), că atât întórcerea luĭ Patriciŭ, cât și ceea a luĭ Augustin e de a se atribui lacrimilor și rugăciunilor Monicel. Acéstă întórcere trebue s'o ascriem farmeculuĭ vîrtuților el, carĭ cresceaŭ treptat, frumseței el cerescĭ, paciinței, blândeței, sacrificărilor de sine, iubirĭ umilite, statornice și curate, care neîncetat se înălța la ceriŭ pentru mântuirea soțuluĭ sĕŭ. Tóte însușirile acestea formaŭ în jurul luĭ Patriciŭ o atmosferă, din care și fără voe acela a inspirat aerul credinței. Întrupându-se în cine va ast fel tot ce e bun, frumos și drept, acela își câștigă un farmec atât de plăcut și neînvins, în cât nimenea nu i-se póte împotrivi, orĭ fugi, ci i-se supune. Patriciŭ spre norocirea luĭ s'a supus. Pe neobservate se îmblânzia din an în an. Cu deosebire de un timp s'a schimbat de tot. Sfînta taĭnă a botezuluĭ, la a cărui primire se pregătia și-a aruncat înainte rădele-ĭ binefăcĕtóre; Patriciŭ a recunoscut prețul sufletuluĭ curat și farmecul blândeței. Amintirea trecutuluĭ îl supĕra, și se nisuia să-și facă soția, ca să ulte durerea adêncă, ce i-o causase. [3])

E un prilej al inimel, că un picur de iubire șterge durerea uneĭ vieți întregĭ. Monica a adunat acești picurĭ scumpĭ și inimile lor după o legătură de 17 anĭ aŭ fost unite prin aceea fragedă și sublimă atingere, pe care fórte bine o descrie un scriitoriŭ modern: . . . . . .

„Când aprinde cine va în inima unuĭa lumina, la care acesta își recunósce decădința morală și se ridică din ea, acésta vindecare mărétă a morții, care póte că ar fi durat în vecĭ, umple câte o dată acele dóuĕ suflete de o nespusă simpatiă, ce se nasce din fericirea dată și primită.“ [4])

Patriciŭ și Monica aŭ simțit acésta atragere nobilă, înainte de a se despărți; frăgedimea unuia față de sufletul mântuit, și recunoscința celuĭ alalt față de sufletul scump și nobil, care l-a mântuit de rĕŭ, l-aŭ unit pe marginea mormîntuluĭ într'o alipire, ce se părea a nu fi din lumea acésta.

Împrejurările maĭ detailate ale morții luĭ Patriciŭ ni-s necunoscute. Căd̨ênd cătră finea an. 371 la pat și presimțind că morbul acesta îl va duce în mormînt, a cerut și primit botezul cu mare zel și devoțiune, după care dormi în pace, ca un creștin, îmbărbătat fiind de ângerul dat luĭ de Dumnezeŭ, ca soție, care prin blândeța, paciiuța, frăgedimea și sacrificarea sa eroică l-a condus la Dumnezeŭ, de care el s'a fost depărtat așa de tare.

Să ne închipuim cu 17 anĭ maĭ înainte, când Patriciŭ a luat de soție pe Monica; — nobleța, marinimia, sinceritatea, și frăgedimea, — căcĭ avea ceva din tóte acestea, — așa de adênc eraŭ astupate în inima luĭ, în cât nicĭ un ochiŭ omenesc, nicĭ chiar ochiul luĭ propriŭ nu le ar fi putut observa. Superbia, ura, indiferentismul și patima rĕutăciósă își discutaŭ domnia asupra luĭ. Dar influința nobilă pe încetul le-a schimbat tóte acestea. Patimele nemernice s'aŭ retras în fundul sufletuluĭ; însușirile frumóse aŭ eșit din umbră și s'aŭ arĕtat la suprafață. Lumina triumfă asupra tuturor, și în momentul morții luĭ îĭ umplu ultima privire recunoscĕtóre și fericită de o aureolă lucitóre.

[1]) »Sfințesce, Dómne, cu binecuvîntarea ta cea bogată aceste darurĭ, carĭ ți le oferim în sĕrbătórea s. Monice, carea ți-a câștigat ție pe Patriciŭ soțul el, prin rugăciunĭ și lacrimĭ.« Missa s. Monicae 4 Maji. Missale Rom. Aug. Secr.

[2]) Confess. lib. IX. c. 9.

[3]) Confess. lib. IX. c. 9.

[4]) *Le P. Lacordaire,* Sainte Madeleine.

Monica era martoră acestor scene, plângênd de bucurie și de durere. — Uitând asprimea luĭ și neplăcerile, ce i-le-a causat, plângea, că-l perde chiar acum, când a început a gusta din bucuriele iubirĭ luĭ, și mângâindu-se cu speranța revederĭ venitóre, i-a pregătit mormîntul, lăsând și pentru sine un loc lângă a bărbatuluĭ sĕŭ, ca o dată să pótă odihni în liniște lângă acela, a cărui suflet l-a trezit la o viéță nóuă. [1])

Ast fel a mângâiat Dumnezeŭ pe șerbitórea sa, și n'a lăsat să o cuprindă de tot durerea, ce i-aŭ causat-o rĕtăcirile fiuluĭ sĕŭ. Pe cum progresa Augustin în rĕŭ, așa înainta Patriciŭ spre bine.

Pe când Augustin începu a se depărta de Dumnezeŭ, făcêndu-se sclav plăcerilor teatralĭ, și patimilor, Patriciŭ se apropia din ce în ce de Dumnezeŭ și a fost primit între catechumenĭ.

Când Augustin, nebăgând în samă sfaturile, rugăciunile și lacrimile mameĭ sale, lânceda în lanțurile unuĭ amor pĕcătos, și deja în vrĕstă de 18 anĭ își necinsti fruntea cu numele — în forma acésta rușinos — de tată, Patriciŭ ceruse botezul și spĕlându-și viéța în apele pocăinței, mori creștinesce.

Ceea ce vedem la începutul acesteĭ istoriĭ, vom vedé până în capĕt. Monica pe lângă durerĭ, tot de una avea și câte o mângâiere.

Dumnezeŭ îĭ era datoriŭ cu acésta, fiind că durerile eĭ numaĭ pentru aceea aŭ fost atât de nemĕsurate, pentru că și credința eĭ a fost mare, și asemenea și pe Augustinul sĕŭ numaĭ pentru aceea l-a deplâns atât de mult, pentru că și pe Dumnezeŭ l-a iubit peste mĕsură.

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. IX. c. 11.

Afurisitul.

De Carl May.

I.

(Continuare.)

Astăzĭ se vedeaŭ semne maĭ multe de cât în cele dóuĕ zile precedente, că ne apropiam de timpul pelegrinărel. Trecurăm pe lângă multe grupe de mohamedanĭ, carĭ mergeaŭ cătră locul de adunare din acéstă provință. Eŭ salutam în tot locul, însé nu repetam obicinuitele lor cuvinte de salut. Mĕ mira, că soțul meŭ să purta întocmaĭ ca și mine. Nicĭ o dată nu l'am auzit strigând obicinuitul „Allah hu“.“ Acéstă purtare a nóstră bărbațiĭ o aflaŭ de ireligiósă și eĭ s'ar fi acățat bucuros de noĭ, dacă n'am fi trecut repede pe lângă eĭ. O dată însé, era pe la amédĭ, mi-a bătut la ochĭ purtarea unuĭ bărbat, care încă aparținea uneĭ grupe maĭ micĭ de peregrinĭ, pe care o întâlnirăm. Când acesta zări pe șotul meŭ, scuipă de repețite orĭ și strigă cu vóce puternică:

„Es sabbi, es sabbi! Vedeți-l? Scuipați-l! Trageți jos de pe cal pe renegatul, care s'a lăpĕdat de Allah și de profet. Afurisit să fie sufletul sĕŭ!“

Însoțitoriĭ acestuĭ bărbat începură a striga și eĭ și voiră să urmeze provocăriĭ sale; chysracdar-ul însé dete sbiciŭ cailor sĕĭ, ér eŭ încă-l urmaiŭ cu aceeași repejune,

în timp ce în urma nóstră mereŭ să audiaŭ urletele: „Afurisit să-i fie sufletul, afurisit să-i fie sufletul!“ După ce ne-am depărtat de peregrinĭ, soţul meŭ moderă mersul cailor şi cu o vóce confusă îmĭ zise:

„Effendi, trebue să ne despărţim, pentru că, după cum veḑĭ, presenţa mea póte fi periculósă pentru tine.“

„Cum aşa? Pentru ce te vatĕmă aceştĭ ómenĭ?“

„Pentru că se cred în drept a o face. Eŭ am fost musulman, acum însĕ sum creştin, un creştin catolic, ceea ce aicĭ este maĭ periculos de cât a fi creştin grec orĭ armean. Aşa, acum o sciĭ; decĭ, scuipă-mĕ şi tu!“

„Asta n'o voiŭ face. Ar trebui să mĕ scuip pe mine însumĭ, pentru că şi eŭ sum un creştin.“

Atunci el se ridică repede în şea, mĕ privi cu ochĭ veselĭ şi strigă;

„Tu, creştin? Şi eŭ te ţineam de un mare adorator al profetuluĭ, pentru că asară spuneaĭ că voescĭ a cerceta pe Abdal Osman Bei. Acest bărbat nu vorbesce cu nicĭ un creştin.“

„Ceea ce am eŭ a-ĭ spune este un ast fel de lucru, în cât de sigur va vorbi cu mine.“

„Atunci, lucrul ce aĭ să i-l comunicĭ, trebue să fie fórte bun. Asară, când te-am vĕḑut, mĭ-aĭ plăcut în dată. Dacă aşĭ fi sciut că eştĭ creştin, m'aşĭ fi purtat alt cum către tine. Fi bun şi ertă-mĭ, effendi!“

Cu aceste îmĭ întinse mâna; eŭ ĭ-o strinseiŭ şi-ĭ respunseiŭ:

„Şi tu mĭ-aĭ plăcut, şi voiŭ rĕmânea lângă tine, dacă permiţĭ. Lasă pe ómenii aceştia să înjure! Eĭ nu ne pot ajunge de cât numaĭ cu vorbele lor, carĭ nu sînt periculóse. Dar fiind că amintescĭ pe Abdal Osman Bei — îl cunoscĭ póte?“

El se uită jos înaintea sa şi apoĭ strigă:

„Dacă-l cunosc! Este tatăl meŭ.“

„Cum! Aşa dar tu eştĭ acela, care a fost la valiŭ?“

„Da. Valiul este un amic al tatăluĭ meŭ, şi mĕ iubesce şi pe mine, de şi e supĕrat că m'am lăpĕdat de religiunea musulmană. O, effendi, ce fericit am devenit prin religiunea cea sfîntă, şi totuşi cât de nefericit, din causa durereĭ ce am trebuit să causez părinţilor meĭ! Nu-ţi poţi închipui!“

„Înţĕleg. Tatăl tĕŭ este cel maĭ strict şi zelos adorator al islamuluĭ. ér tu, unicul sĕŭ fiŭ, te-aĭ lăpĕdat de coran. Le cunosc amĕndouĕ, biblia şi coranul, lumina dătătóre de viaţă a creştinismuluĭ şi focul arḑĕtor al învĕţăturilor luĭ Mohamed; cunosc şi inima omenéscă şi înţĕleg, pentru ce tatăl tĕŭ te-a alungat de la casă.“

„Nu numaĭ că m'a alungat, ci m'a — afurisit. Aĭ auḑit dóră, cum aceştĭ ómenĭ mĕ numiaŭ *es sabbi,* afurisitul!“

El era un bărbat forte în caractĕr, şi totuşi ochiĭ îĭ eraŭ plinĭ cu lacrimĭ, când continuă:

„Şi nimic, nimic nu-l póte împăca, de cât reîntórcerea mea la învĕţăturile rĕtăcite ale islamuluĭ; acésta însĕ îmĭ este peste putinţă!“

„Da, rĕmâĭ credincios! Tatăl ceresc stă cu mult maĭ pe sus, de cât cel trupesc; iubirea dumnezeéscă îţi va înlocui pe cea pămîntéscă, pe carea aĭ perdut'o.“

„Am perdut'o şi totuşĭ am câştigat. Iubirea tată-meŭ s'a prefăcut în ură şi blăstĕm; în schimb am câştigat altă iubire şi acésta a fost, carea m'a condus la credinţa cea adevĕrată. Îmĭ permiţĭ a-ţi spune, cum s'a întîmplat acésta?

„Te asigur, că mĕ intereséză fórte mult.“

„Află dar, că eŭ, ca şi tatăl meŭ, am fost oficer. Numele tată-meŭ şi amiciţia luĭ Said Caled Paşa contribuiră, ca avansamentul meŭ să fie grabnic. Eram de 24 anĭ, când am devenit Col agassy (căpitan) de dragonĭ în Caisarijeh. Serviciul mĕ conduse în casa consulului frances, un catolic; am vĕḑut pe fiică-sa, am iubit'o, am revenit, am găsit iubire reciprocă şi prin aceea am fost condus la adevĕrul credinţeĭ creştinescĭ. Te rog, a nu pretinde, să fiŭ maĭ desluşit! A fost un timp greŭ, împreunat cu desperare şi lupte, cu fericire şi cu cele maĭ grozave durerĭ. Iubirea mĭ-a fost conducĕtórea, ér convingerea razĕmul meŭ, la care ţineam cu putere. Nu din simpatie pentru iubita mea am părăsit vechea mea credinţă, ci fiind că m'am convins pe deplin, că nu drumul luĭ Mohamed, ci al luĭ Christus duce la Allah şi la cer. Tatăl-meŭ m'a alungat şi afurisit; a trebuit să mĕ depărtez; mirésa însĕ mĭ-a rĕmas fidelă, ér consulul mĭ-a promis mâna ficeĭ sale, în dată ce am căpĕtat altă ocupaţiune sigură, în locul celeĭ perdute. M'am trudit lunĭ întregĭ, dar din tóte părţile apostatul, es sabbi, afurisitul, eram respins. Atunci în sfîrşit m'am adresat către Said Caled Paşa, patronul meŭ de odinióră, carele într'aceea deveni valiŭ în Engyrijeh. Acesta era supĕrat pe mine şi nu-mĭ putea ierta rĕtăcirea mea, dar mĕ iubea încă şi ast fel mĕ chemă la sine. Acum vin de la dînsul şi am în busunar denumirea de chysracdar în Malatijeh. Acéstă herghelie renumită nu zace de parte de aci, dar totuşi în altă provinţă; aşa dar n'am a mĕ maĭ teme de inimiciţiile de până acum şi cu tóte acestea sum în apropierea tatăluĭ meŭ, spre a putĕ folosi orĭ ce ocasiune, pentru a mĕ împăca cu dînsul. Dumnezeŭ să binecuvinteze pe valiŭ; el e un bărbat strict, dar un amic fidel şi adevĕrat!“

„Da, aşa este; căcĭ dóră de aceea m'a însărcinat, să vorbesc cu tatăl tĕŭ pentru tine, şi, dacă e cu putinţă, să-l înduplec la împăcare?“

„Este adevĕrat că a făcut'o acésta?“

„Da, şi dacă permiţĭ, o voiŭ face bucuros“.

„Maĭ bine dă-ĭ pace, effendi! Încercarea nu-ţi va reuşi, din contră, maĭ mult póte să strice. Da, dacă n'aĭ fi creştin! Ca sol al valiuluĭ, te va primi la sine, de şi de alt cum nu primesce pe nicĭ un străin; dar în dată ce află, că eştĭ creştin, te alungă cu câniĭ.“

„De asta nu mĕ tem, de óre ce îĭ aduc o veste îmbucurătóre, după care de 15 anĭ a aşteptat în zădar.“

„De 15 anĭ? La urmă va fi vorbă despre pensiunea sa?“

„Da, ĭ-a fost acordată şi acum întrégă suma, dimpreună cu interesele, e la mine, pentru a ĭ-o preda.“

„Ce fericire, ce fericire mare! Tatăl meŭ nu numaĭ pentru aceea a devenit eremit şi inimic al ómenilor, căcĭ i-s'a denegat solvirea pensiuneĭ, ci fiind că dînsul este aşa de sĕrac, în cât abia póte trăi fără pensiune. În timpul cât am fost în serviciŭ, salarul meŭ îl împărţam la olaltă. Da, acum cred şi eŭ, că-ĭ veĭ fi binevenit şi că veĭ puté cuteza să-ĭ amintescĭ despre mine. Déa Dumnezeă, să aĭ succes?“

„'Mĭ vine un gând. N'ar fi óre maĭ bine, dacă tu însuţi ĭ-aĭ duce baniĭ?“

„Nu, nu! Eĭ nu ĭar primi. Tu trebue să-ĭ ducĭ, tu, nu eŭ. Una însĕ o pot face, a mĕ ţinĕ adecă în apropiere, pentru că la cas când ţi-ar sucede încercarea, să mĕ poţi chema în dată.“

„Sciĭ vre un loc potrivit pentru asta?“

„Da; ţi-l voiŭ arĕta maĭ înainte. Ce bine este că ne-am întâluit, effendi! Se póte că voiŭ duce miresei mele nu numaĭ scirea, că am căpătat un post noŭ, ci şi aceea, că m'am împăcat cu tatăl meŭ. Nu sciŭ, effendi, cum să-ţi mulţămesc! Amiciţia mea îţi este asigurată, până ce voiŭ trăi!“

„În schimb îţi ofer şi eŭ pe a mea, de şi după ce o dată ne-am despărţit, anevoe ne vom maĭ revedea. Patria mea este prea departată de aci!“

„Unde?“

„În Alemannia, unde tu de sigur nu veĭ veni nicĭ o dată; cu tóte acestea însĕ, suvenirea ce ţi-o păstrez, va fi tot de una plăcută pentru mine.“

De aci în colo, se înţĕlege, ne petreceam cu totul alt fel de cât până acum. El desvoltă o vioiciune, pentru un turc cu totul miraculósă, şi-mĭ enară în scurt timp întreg decursul vieţiĭ sale. Durere, că petrecerea nóstră suferea câte o dată întreruperĭ uricióse. Cu cât ne apropiam maĭ mult de Boghaslajan, cu atâta întâlneam maĭ mulţĭ ómenĭ, carĭ îl cunosceaŭ, şi de óre ce aceia eraŭ numaĭ mohamedanĭ peregrinĭ, aşa dară mohamedanĭ fanaticĭ, el avea să sufere cele maĭ ticălóse insulte şi a dese orĭ părăsiam drumul, mergênd peste câmpurĭ; spre a scăpa de dînsele. Birtaşul din Boghaslajan refusă chiar, a-ĭ da sălaş şi numaĭ după ce maĭ de multe orĭ ĭ-am arĕtat tenbihul valiuluĭ, de care se vedea că duce frică, — s'a înduplecat a ne găzdui şi a ne da de mâncare, ér pe diminéţa următóre să ne câştige treĭ caĭ noĭ.

(Va urma.)

Economie.

Ceva despre roitul stupilor. Un amic îmĭ scrie: că roiul prim, după ce cu multe înţĕpăturĭ l'a băgat în coşniţă raţională, a dóua zi s'a ca maĭ dus, fără rĕmas bun. Spre orientare amicului şi altora, din praxa-mĭ de stupariŭ le notific: că roiul prim, nu mi-s'a dus nicĭ o dată, pentru că l-am băgat tot de una în coşniţă curată, fără mult fum, şi cât am putut cu cruţare, pe încetul, nu cu graba, pentru că forţându-l prea tare, ca orĭ şi ce veţuitóre, se sparie şi fuge. Fórte puturósă ar trebui să fie coşniţa ca să fugă roiul prim. Peste tot e obiceiŭ rĕŭ a stropi coşniţa cu lapte, miere, orĭ alte cele, pentru că laptele se serbezesce şi stupul fuge, ér de miere une orĭ se agitézĕ peste mĕsură de tare, şi érĕ-şĭ fuge. — De comun fug stupiĭ împreunaţi. E cunoscut obiceiul stupilor, că de vor roi 2 orĭ treĭ de o dată, orĭ curênd după olaltă, se aşézĕ

unul peste altul. Şi apoĭ nu numaĭ că e greŭ a-ĭ despărţi, dară nicĭ nu e consult, pentru că se slăbesc. Aceştĭ stupĭ împreunaţĭ a dóua orĭ a treia zi fug, pentru că mateele presimţênd că a fară de una, le aştéptă mórtea, fug. Că óre va fugi orĭ nu stupul, se póte cunósce fórte uşor. Dacă e liniştit şi lucră, nu va fugi; dar dacă albinele staŭ grămadă la urdiniş ca amorţite şi nu lucră, va fugi. Ca să nu fugă, trebue să-ĭ dăm un fagure cu clocitură próspétă din alt stup. În acest cas sigur nu va fugi. Une orĭ îşĭ omóră reciproc tóte mateele saŭ de a fost numaĭ un roiŭ şi acela prim, prin óre care întîmplare cu ocasiunea prinderiĭ şi a mutăriĭ ĭ-a perit matca, în acest cas stupul e fórte neliniştit şi albinele umblă în cóce şi în colo pe din a fară de coşniţă. Un fagure cu clocitură próspétă de la alt stup, îl liniştesce în dată, şi apoĭ îşĭ cresce el altă matcă.

Încă ceva: Ceĭ ce aŭ fagurĭ vechĭ, îĭ pot da roilor cu fórte bun succes. Dar de le dă cine va roilor numaĭ o parte fagurĭ vechĭ, ér altă parte fagurĭ noĭ artificialĭ, pe ceĭ vechĭ să-ĭ pună în fondul coşniţeĭ, şi pe ceĭ noĭ de cătră feréstră. Pentru că stupul nu lucră nimic în ceĭ noĭ, până are de ajuns de ceĭ vechĭ, şi apoĭ omul când e tómnă se înşélă, cugetând că sînt toţĭ plinĭ până în fund şi ceĭ noĭ, pe când de fapt sînt plinĭ numaĭ ceĭ vechĭ, şi ast fel se póte întîmpla, ca stupul să rămână fără miere şi peste ĭérnă să piéră.

Roşia montană 28 Iuniŭ 1900.

Ioan Maior
paroch.

Bibliografie.

A apărut:

Călătoriile Patriarchuluĭ Macarie de Antiochia în ţările române. 1653—1658. Taxă pentru licenţa în istorie de Emilia Cioran pag. 269. Bucurescĭ 1900. Lucrare, făcută pe basa notiţelor publicate de Paul de Alep archidiaconul Patriarchuluĭ, scrise întâiŭ în limba arabă şi traduse apoĭ în englezesce. Dna Cioran autóra acestuĭ studiŭ e născută în Transilvania. în Rĕşinarĭ.

„Lumina“ Nro 4., Anul I. red. şi propr. Dr Elefterescu. prof. în Bucurescĭ. Cuprinde predicĭ pentru Dumineca a II. după Rusaliĭ şi pentru sĕrbătórea sf. Apostolĭ Petru şi Pavel, apoĭ studiĭ din viaţa pastorală, poesiĭ, maxime, ş. a.

XIV. Programă a şcoliĭ civile de fete cu internat şi drept de publicitate a „Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ din Sibiŭ, pe anul scol. 1899/1900 publicată de Dr Vas. Bologa, director. Sibiŭ 1900, cuprinde: apercepţiunea învĕţământuluĭ de Dr V. Bologa, discursurĭ şi sciriĭ şcolare.

„Nóua Revistă Română“ Nr. 12, Vol. 1. cu următorul sumar:

Constantin I. Moteanu, Situaţia finanţară şi datoria publică. — A. D. Damianoff, Băncile de emisiune şi circulaţiunea monetară (În special Banca Naţională Română). — Ioan Pop-Reteganul. Firuţa Nuţuluĭ (nuvelă). — Sim. Fl. Marian, Musca rea. — Dr Birman, Despre timiditate. — T. Duţescu-Duţu. Poesia nóstră populară. — Dr Zosin, Substratul patologic în pesimismul contimporan. — Aurel Onicul, Dreptul administrativ român (de Dr George Popovicĭ). — Ioan Socaciŭ, Ideĭ fundamentale în Economia politică şi o nóuă teorie sociologică. — S. Ordeanu, Eminescu pesimist, profet şi economist. — Notiţe bibliografice. — Cestionar privitor la psichologia poporuluĭ român de G. Coşbuc, Aug. Demetriescu. O. Densuşan, C. Rădulescu-Motru. — Cântecele haiducescĭ de Filip Drugescu. — Expoziţia de tablouri în marele palat de cristal din München de Ulpiŭ Traian Mihaiŭ. — Clopotele de Du Midi. — Piuţaşul (poesie) de D. G. Mugur. — Pensionariĭ de I. D. Manolache. — Primăvara (pastel) de Paul St. Ionescu. — Cincinat Pavelea (fantesiĭ) de I. I. Sceopul.

Posta redacţiunii.

Dluĭ *I. P. R.* Am luat act de scrisórea Dtale şi am şi dispus conform acelor cuprinse acolo. Salutare!

On. *B. M. S.* Ne pare bine, că urmăriţĭ cu atenţiune deosebită scrisele nóstre. Credeţi-ne, că dorim maĭ mult, ca orĭ cine, ca »Unirea« să fie fóea în care să se întâlnéscă româniĭ gr. cat. de pretutindenea. De aceea publicăm bucuros scrisorĭ din tóte părţile Provinţeĭ mitropolitane, de asemenea tot soiŭ de sciriĭ bisericescĭ şi scolastice. Complimentele nóstre!

On. *I. H.* în *G.* Am primit, vĕ vom avisa în scurtă vreme despre hotărîrea ce am luat faţă de manuscrisul Dvóstre.

On. *C. D.* în *T.* Regretăm, dar nu vĕ putem împlini cererea. »Calendariul Uniriĭ« va reapăré cu un asemenea cuprins ca şi Almanachul contemplat de Dta. Pagubă, că se împart puterile de lucru.

Cernescĭ. Primit şi achităm anul 1897.

Zalha. Primit pe 1899 sem. 2-lea.

M. Ny. Orade. Achitat până la finea an. 1900.

Girolt. Primit pe 1900 sem. 1.

A. B. Gherla. Primit cu mulţămită şi achităm aniĭ 1898 şi 1899.

Aiud. Primit. Restanţă nu e nimic.

Alsó-ujfalu. Primit şi achităm an. 1899.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

A apărut:

Din Istoria Românilor.

Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein
(1728 — 1751)
de
Dr Augustin Bunea
canonic mitrop.

Anul Domnuluĭ
1900.
De la s. Unire
200.

form. 8⁰ mare XVI + 822 pag.

preţul 2 fl. + 15 cr. porto.

Se póte procura de la autorul saŭ de la Tipografia seminarială din Blaş.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olei. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagoni brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Maĭ ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărări să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz Iohn Sŏhne. (7) 7—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 14 Iulie 1900. Numĕrul 28.

Limba de propunere în şcolile poporale elementare de stat.

(— r —) Pe cum este cunoscut în anii din urmă s'a ridicat multe şcolĭ poporale de stat în comune românescĭ şi continuă a se ridica atarĭ şcolĭ chiar şi acolo, unde se află deja şcólă confesională românéscă corespundĕtóre legiĭ. Noĭ din principiŭ sîntem în contra ridicărĭĭ şcolilor poporale de stat, nu numaĭ pentru că ele ţîntesc la nimicirea şcolilor nóstre confesionale şi e un lucs pentru stat a ridica şcolĭ acolo, unde esistând de cele confesionale, cele de stat sînt superflue, ci şi pentru că şcolile de stat, fiind de la firea lor interconfesionale, cresc o generaţiune saturată cu indiferentismul religios, periculos de o potrivă pentru biserică şi stat. Dreptul de a ridica şcolĭ de stat însĕ compete regimului, şi de şi noĭ nu-l putem împedeca în exercerea acestuĭ drept, totuşi ca cetăţenĭ, carĭ suportăm sarcinile publice, avem dreptul de a pretinde, ca guvernul când înfiinţézĕ şcolĭ elementare de stat în comunele nóstre, să ţină cont de dispuseţiunile legiĭ şi recerinţele didactice în ceea ce privesce limba de propunere.

Cum că e o recerinţă didactică a instrua pe pruncii de la şcolile elementare în limba lor maternă, nu credem să o tragă la îndoélă niciĭ un om cu minte, cu atât maĭ puţin un pedagog. Ce privesce legea despre instrucţiunea poporală elementară Articlul de lege XXXVIII. din 1868 în §. 58 dispune, ca: „Fie care elev să-şĭ priméscă instrucţiunea în limba maternă, în cât acésta limbă e una din limbile obicĭnuite în comună“ („Minden növendék anyanyelvén nyerje az oktatást, a mennyiben ez a nyelv a községben divatozó nyelvek egyike.“) Deci şi din raţiunĭ didactice şi pe basa legiĭ avem dreptul de a pretinde, ca în şcolile de stat, ce se ridică în comunele nóstre românescĭ, limba de propunere să fie cea românéscă; tóte studiile să se propună şcolarilor românĭ în limba română. Dacă guvernele de maĭ înainte aŭ desconsiderat dispuseţiunile legiĭ în privinţa limbeĭ de propunere, cu dreptul s'ar aştepta să le respecteze guvernul actual, al cărui şef în continuŭ pórtă pe buze cuvintele frumóse de „lege, drept şi dreptate.“

Da, pórtă şeful guvernuluĭ pe buze numaĭ „legea, dreptul şi dreptatea,“ căcĭ în realitate domnesce întru tóte starea de maĭ înainte, şi justele şi equitabilele postulate ale naţionalităţilor nemagiare, în ce privesce îndreptăţirea limbeĭ lor în şcolile poporale de stat şi acum se desconsideră ca şi maĭ înainte. Căcĭ areteni-se câte şcolĭ cu limba de propunere românéscă susţine statul? Cum satisface regimul dispuseţiunilĭ din §. 17 al articoluluĭ de lege XLIV. din 1868?

Ce e maĭ mult pe cum sîntem informaţi; sînt şi inspectorĭ reg. de şcolĭ, carĭ saŭ la îndrumărĭ primite de la guvern, orĭ dóră ca să-şĭ câştige „merite patriotice“ pretind de la preoţiĭ nostri, carĭ catechiséză în şcolile elementare de stat, că chiar şi studiul religiuneĭ să-l propună în limba magiară. Abstragênd de la împrejurarea că inspectoriĭ de şcolĭ nu pot tracta pe preoţiĭ nostrĭ ca pe nescarĭ dascălĭ aĭ şcoliĭ de stat, ar trebui să scie aceĭ domnĭ inspectorĭ, cum că în sensul §-luĭ 57 al legiĭ despre instrucţiunea poporală şi a ordinaţiuneĭ ministeruluĭ r. u. de culte şi instrucţiunea publică de datul 26 August 1877 Nr. 21,678 dreptul de a se îngriji de propunerea religiuneĭ şi a moraleĭ şi în şcolile de stat şi comunale compete singur respectivelor confesiunĭ şi că dreptul de a determina: ce, cât şi cum să se propună în singuraticele clase, respective despărţĕminte ale şcoliĭ poporale, se ţine de cercul de competinţă al Ordinariatuluĭ diecesan. Ordinariatul diecesan are să determine manualele de catechism şi limba de propunere, care la noĭ numaĭ limba nóstră liturgică, adecă cea română are să fie. Deci pretensiunile contrare legiĭ trebue rĕspinse cu energie.

Dar nu avem să ne mirăm mult de pretensiunile contrare legiĭ în ce privesce limba de propunere, după ce numaĭ orbul nu vede, că scopul principal al şcolilor poporale de stat este lăţirea limbeĭ magiare între naţionalităţile nemagiare şi prin acésta magiarisarea acestora. Sciindu-o noĭ acésta de o parte să pretindem cu tótă

Feuilleton.

Epistolă către bunul Dumnezeŭ.

de Paul Victor.

(Fine.)

— Am, sciĭ tu ceea cu margini aurite.
— Aşa-ĭ dar . . . .
— Ce?
— Aceea-ĭ pentru învĕţătórea.
— Nu-ĭ nimic. Bunul Dumnezeŭ e întâiŭ. Apoĭ Mina ne cumpĕră alta nóuă, dacă vom ruga-o.
— Ce vreĭ tu să scriĭ?

Lina aşezĕ cóla cum se cade şi-şĭ luă condeiul şi cerneala de a îndemână. Apoĭ se aşedă la masă, unde ardea lampa. Sofia o privi curiósă.

„Iubite Dumnezeule!“ Începu Lina a scrie. „Tu aĭ uitat póte, că buna nóstră mamă e atât de bolnavă. Că Tu de sigur eştĭ fórte învăluit. De aceea te rog, dacă nu poţĭ veni tu însuţĭ, trimite la mama pe unul din bunii tĕi îngerĭ. Acela de sigur o póte însănătoşa. Noĭ locuim singurĭ în casă, chiar lângă rîŭ. Şi eŭ şi soru-mea Sofia te rugăm tare, ajută iubiteĭ nóstre mame. Şi Sofica scrie. Eŭ i port mâna. Rĕmâĭ sănătos, iubite Dumnezeule. Te sărută a Ta Lina:

— Acésta e o epistolă lungă, zise Sofia.
— Acum viĭ tu la rînd. Aşadă-te şi adă mâna în cóce. Ce vreĭ tu să scriĭ?
— Eŭ nu sciŭ — ajută-mĭ tu o leacă.
— Ba Io nu. Cugetă tu singură.
— Putem scrie: Eŭ mĕ numesc Sofica şi sînt soră cu Lina şi te rog din inimă să ajuţĭ la buna nóstră mamă?
— Firesce: Aşa dară: „Eŭ — mĕ — numesc — Sofica — şi — sînt — soră — cu Lina şi:

Cu trudă le succese a pune pe hârtie cuvintele. Sofica, vedĭ bine, tare anevoie îşĭ putea mişca mâna, după cum ĭ-o purta Lina, dar în fine gătară.

— Acum subscriere.
— Cu o mie de salutărĭ şi sărutărĭ iubita ta Sofica. Aşa:
— D'apoĭ fie. Aşa, acum lasă-mĕ la masă.

Lina împătură cu atenţiune cóla cea cu margini aurii şi o băgă în covertă, pe care scrise cu litere marĭ:

„Iubitului Dumnezeŭ în ceriŭ.“

După o mică cugetare maĭ zice Lina: „S'ar fi cuvenit să trimitem ceva bunului Dumnezeŭ. Ce zicĭ tu?

— Un present? Dar acela trebue să fie fórte frumos.
— Alt ceva nicĭ nu se plătesce. Óre ce ĭ-am puté trimite? Să mĕ cuget o leacă.
— Tu —
— Nu mĕ conturba!
— Óre —
— Dar taci o leacă! —
— Eŭ sciŭ ce
— Şi eŭ —
— Eŭ cred —
— Să trimitem —
— Păpuşa —
— Nóstră —
— Ce-a mare
— Nóuă.
— Da, păpuşa cea frumósă.
— Să ĭ-o trimetem.
— Eŭ o aduc.
— Aceea de sigur va primi-o.

Eŭ o pachetez numaĭ de cât.

Maĭ putem scrie în epistolă: „Sperăm că îţĭ place presentul nostru.“

Sofica făcu semn din cap. Ea cu greŭ se despărţia de jucăreile ei.

ocasiunea respectarea legii, dară de altă să și lucrăm și să jertfim cu mai mare zel pentru conservarea și înmulțirea școlilor nóstre confesionale, în care își află scut și se cultivă limba nóstră românéscă și legea nóstră creștinéscă. Unde avem deja școla nóstră în comună, să ne trimitem pruncii numai la acésta; éră unde împrejurile aduc cu sine, ca să ne trimitem pruncii la școlă străină, să ne îngrijim, ca cel puțin mângăitórele și salutarele învețături ale religiunei nóstre, să le priméscă în dulcea nóstră limbă românéscă.

Și dacă guvernul în școlile porale, pe carî și din sudórea nóstră le ridică în mijlocul nostru, nu voesce să țină cont de rațiunî didactice, nicî de dispusețiunî de ale legii în privința limbeî de propunere, ci urmăresce scopurî politice, cel puțin cât putem, să-i asecurăm înșine limbeî nóstre și în școlî un cerc de influință cât se póte mai estins. Și posteritatea ne va binecuvînta, că i-am păstrat cele mai scumpe clenodii: limba și legea.

Persecuțiunea din China. — Persecuțiunile sângeróse îndreptate în contra europenilor și creștinilor din China ieaŭ dimensiunî tot mai marî. Barbariile, ce acești furioși asiaticî le comit nu numai asupra bărbaților europenî orî creștinilor indigenî, ci și asupra muerilor și copiilor acelora, ba chiar și asupra cadavrelor, sînt ne mai auḑite. Un fior te cuprinde și când numai te cugeți la torturile, ce le-a inventat ura învechită în contra creștinismuluî, pe carî trebue să le sufere martirii luî Christos.

Persecuțiunile din timpul mai noŭ în contra creștinilor și-aŭ luat începutul cu anul 1856, când Chinezii aŭ ucis pe un misionar anglez. Ca să rĕsbune mórtea conaționaluluî sĕŭ, admiralul de pe atuncî al Angliei Seymour, cu câteva mii de marinarî cercă să cuceréscă unele porturî din China. Ostenelele luî înse fură zădarnice. Abia după doî anî în 1858, le a succs Anglezilor uniți cu francezii, să ocupe întăriturile de la Taeu. Guvernul chinez în urma acestor învingerî a încheiat pace la Tiencin. În vîrtutea acesteia China concedea intrare liberă tuturor misionarilor, dar în apĕrare nu i-a luat, cu tóte că în masa poporuluî ardea ura în contra dracilor străinî, pe cum numiaŭ ei europenii. Ba încă mai mult. Înșiși bărbații de frunte ai Chinezilor începură să divulge fel de fel de scornirî despre misionarî, pe cum făceaŭ odinióră păgânii din Roma, carî îi acusaŭ pe creștinî, că omóră copiî, pe carî apoi îi mâncă în adunările lor. Chinezii tot cam în direcțiunea acésta aŭ lățit acusa. Eî, auḑind ceva, dar necunoscênd misteriul s. eucharistiĭ, aŭ început să calumnieze pe creștinii de acolo cu aceea, că sapă mormintele, din carî scot ósele morților, din carî apoi fac o beutură, din carca se împărtășesc cu toții la adunările lor. Pentru ca calumnia să ajungă la culme, un mandarin din Hunan a scris și o carte despre „făcăturile drăcescî" ale creștinilor. Și pentru ca cartea să fie înțelésă și de cei ce nu sciaŭ carte, a provĕḑut-o cu chipurî acomodate, și a divulgat-o în milióne de esemplare. Ura ce și până acum esista în contra creștinilor, de aci în colo s'a potențat și mai tare. Viața misionarilor și a fiilor lor sufletescî din China nu era sigură nicî pentru un singur moment. Sângele creștinilor, dacă se vĕrsa, nu era rĕsbunat, cu tóte că ucigașii eraŭ cunoscuți. Așa s'a întîmplat cu misionarul Villiamson lângă Tiencin.

La anul, canalia din Tiencin încă a pornit o persecuțiune și a nume în contra călugărițelor. Mănăstirea acestora a fost ocupată și dărîmată, ér ele torturate până la mórte. Un strigăt de durere a străbătut atuncî întrĕgă Europa, și statele culte europene aŭ cerut satisfacere. Guvernul chinez, temêndu-se de armele creștine s'a vĕḑut silit să plătéscă o însemnată sumă de banî și să condamne la mórte pe făptuitoriî de mórte. Dar ce folos! Căcî în presara esecutăriî, a dat un banchet în onórea lor, și în ziua următóre i-a îmbrăcat în haine de sĕrbătóre și așa i-a dus la locul de perḑare. Cadavrele lor le aŭ înmormîntat cu mare pompă. În forma acésta, guvernul chinez de o parte a scos ochiî puterilor europene, ér de alta a preamărit pe omorîtoriî de creștinî.

Mai târziŭ în 1884 admiralul flotei sudice chineze, a dat un edict, în care se spunea, că China nu e responsabilă pentru pagubele ce le face poporul în detrimentul creștinilor. Atâta a fost de ajuns, pentru ca bisericile catolice și cele protestante pe cum și casele creștinilor să fie dărîmate. Faptul acesta s'a repețit mai de multe orî până la anul 1890. Consulul german de pe atuncî constatase, că fărădelegile sînt puse la cale din partea guvernului, ba chiar și poporul spunea, că el la mandatul împĕratuluî nimicesce tótă suflarea de creștin.

În 1893 apoi începe persecuțiunea în orășelul Sungpu. Wilkinson și Johanson, misionarî svedezi, aŭ fost victimile persecuțiuneî acesteia. Eî vĕḑêndu-și casa asediată s'aŭ urcat pe coperiș, și de aci aŭ trecut pe coperișul caseî vecine (fiind căsile lângă o laită), de aci pe a treia și așa mai de parte până în capul stradeî. Aci vedênd, că nu mai e tip de scăpare, s'aŭ aruncat în mijlocul mulțimeî furióse, carea i-a tăiat tot bucățele. La pertractarea ce a urmat după fapta sângerósă, autorul moral al aceleia, un mandarin, î-și petrecea înaintea judiilor mai umplêndu-și din când în când pipa cu opiu. S'a adus sentința, carea se termina în modul următor: „În acelaș timp sînt vinovați toți aceia carî aŭ adus aicia pe streinî. Căcî dacă nu i-ar fi adus, aceia nu ar fi venit. Și dacă nu ar fi venit, nu i-ar fi ucis. Pe eî! Prindeți pe toți aceia, carî aŭ legături cu streinii." În urma acesteî sentințe, creștinii indigenî aŭ fost prinși și torturați. La acestea a mai adaus vice-regele provincieî Sungpu, o înțelepciune démnă de cosița luî: „Voiŭ da eŭ pildă tuturor locuitorilor din acéstă provință, în cât le va trece voia de a se împretini cu misionarii."

Mai apoi în 1896 în Fasan nu de parte de Kutsang s'a format o sectă vegetarină, carea a început cértă cu creștinii indigenî. Lucrul a mers așa de departe, în cât guvernatorul a trebuit să céră putere armată de la vice-regele. Dar acesta abia i-a trimes de mustră vre-o câți-va soldați. Vedênd Stewart, superiorul misiuneî, tractarea și apărarea maștera, de carea sînt împărtășiți, a început să facă colectă de la creștinii și streinii, ce eraŭ acolo, ca așa să pótă chema cu efect armata într'ajutor. Abia înțeleseră despre acésta vegetariniî și în dată formară o óste formidabilă, cu carea în 1 August atăcară stabilimentul misiuneî. Edificiul a fost distrus până în fundamînt, ceî 10 membrii aî misiunii măcelăriți, cadavrele lor arse, dóuĕ muerî și mai mulți copiî decapitați.

Mai pe urmă doî misionarî germânî aŭ murit mórte de martir în 1897. Pentru perderea lor, Germania a primit portul Kiao-Ciau.

Acum unde și câți creștinî aŭ trebuit să sufere pentru Christos, nu se scie. Atâta stă, că sângele curge părae și cursul rîurilor e împedecat de cadavre. Persecuțiunea se va termina, căcî azî mâne nu va mai fi nicî un drac de strein, în limba boxerilor.

Pentru ca să rĕsbune mórtea creștinilor din China, puterile marî europene s'aŭ învoit ca fie care să trimită un anumit numĕr de soldați. Rusia s'a angajat, că va trimite 100,000 de ostași. Tot pe atâția va espeda și Japonia. Germania, Franța și Anglia câte 20,000. Monarchia nóstră ca să

— Așa, acum ar fi gata. Dar cum să-i trimetem scrisórea?

— Óre să o punem pe părcanul ferestreî! Da de și-a lua-o de acolo?

— Cine scie? — Eŭ cuget să facem alt cum.

— Cum?

— Tu ieaî epistola și păpușa. Eŭ duc lampa. Mergem încet. Dar tare încet, auḑi tu?

— Unde?

— Veî vedé tu.

Fetițele se strecurară până ajunseră la treptele podului. Aci urcară treptele.

— Vaĭ, Liună.

— Tacĭ — ce e?

— Eŭ mĕ tem.

— Próstă mai poți fi. Dar tacĭ că în dată gătăm. Cămara cea largă li se deschise. Prin crepăturile dintre țigle privia luna și stelele la copile. În adêncime murmura rîul în mod misterios.

Lina puse lampa jos și merse cu epistola la ferestra podului, care era deschisă. Un moment privi afară în nópte; luna și stelele se oglindaŭ în rîŭ.

Tăcênd își împreună mânile spre rugăciune. Soru-sa o urmă. Apoi aruncă epistola și păpușa în adêncime.

Mai priviră o dată spre ceriŭ. Apoi înturnară lin în chiliuța lor. Nu mai cutezaŭ să vorbéscă. Se culcară emoționate cum eraŭ. Visul cu realitatea se părândară în capul lor și adormiră liniscite.

Orologiul din turn bătu miezul nopții. Luna își trimitea razele sale argințiĭ peste pămînt și se oglinda în rîul, care cu un murmur lin ducea epistola și presentul — la bunul Dumnezeŭ. — — — — — — —

Mama-și va căpĕta érăși sănătatea, se ridică din morbul eî cel greŭ.

Când merseră surorile prima dată la patul eî, le străluceaŭ ochiî de bucurie.

— Veḑi, zise Sofica încet, a primit epistola nóstră.

Trad. de

I. P. R.

apere, pe cel vre-o 60 de supuşi austro-ungari din China şi ca să-şi mențină rangul de mare putere, ne fiind mai de aprópe interesată, ar fi trimis şi ea, pe cum se svonea, o nae de résboiŭ şi dóuĕ regimente de infanteriă cu artileria de lipsă. Dar fiind că trupele, ce le ar fi trimis monarchia nóstră numai după dóuĕ luni ar fi sosit la destinațiune, şi de altmintrea puterile vecine cu China pot isprăvi şi fără noi, planul de a se trimite încă o nae şi 2 regimente, a fost abandonat.

Ungaria nimicită. — Acum când puterile europene se ocupă în taină cu dismembrarea Chineĭ, tocmai acum a voit sórtea fatală să se întîmple şi nimicirea Ungarieĭ. Vestea la început ne părea incredibilă, bine sciind, că „Valachii agitatori în contra statului magiar“ aŭ fost îmblânditi, ér cele alalte naționalități încă sînt pe pace. Faptele însĕ, în contra cărora non datur argumentum ne aŭ dovedit mai clar de cât lumina sórelui, că necredința nóstră a fost lipsită de orĭ ce basă. Da! Ungaria e nimicită. Aşa ne spune cel puțin o fóe magiară, în ale patriotismului archipatriotică. Étă pe scurt istoria cutezatului şi a statului întregitate nimicitoriului atentat.

În Buzĕŭ s'a zidit pe sama regimentului nr. 8, ce staționéză acolo o capelă. Capela acésta nu de mult a şi fost sfințită de episcopul acelui oraş, fiind de față şi delegatul ministeriului de résboiŭ. Până aci nu e nimica. Periclul stă acolo, că pe păretele drept al capeleĭ, lângă altar, se vede pictat regele Carol, care ține în mână o hartă, pe carea e desemnată Daco-România visată de Românii ultraişti. Periclul se mai agravéză prin aceea, că numita hartă, orĭ să zicem mai bine pictură, a fost făcută la comanda regimentului. Şi chipul are o atare înfățoşare, în cât el tot de a una aduce a minte ostaşilor, ca să nu se lase până atunci, când părțile acelea ale Daco-Românieĭ, carĭ astăzĭ aparțin Ungarieĭ, nu vor fi încorporate Românieĭ.

Agitațiunea decĭ esistă şi încă aşa de puternică în cât e imposibilă resistința. Agitatorul trebue dĕlăturat. Şi într'adevĕr numita fóe şi atrage atențiunea ministrului de esterne, ca să tragă în judecată pe agitator. Sentința, pe cum ne spune, e sigură. Va fi luat din mijlocul mediului în care se află şi va fi osîndit la carcer de stat pe viĕță. Osînda nu-şi va face-o însĕ nicĭ la Vaț nicĭ la Seghedin, ci în România.

Pe când pictura din Buzĕŭ agitéză în contra părților locuite de Românĭ ale Ungarieĭ, pe atunci Nemții atențéză în contra capitaleĭ. Pare că-i făcătură. Cu cât se apasă mai tare, că numele primului oraş al țării nóstre e Budapest, cu atât mai dese sînt epistolele adresate la Ofen-Pesth. Trebuiaŭ decĭ luate măsurĭ şi în contra atentatului acestuia. Şi ceĭ mai inventioşi patrioți le aŭ şi inventat. Epistolele adresate la Ofen-Pesth trebuiaŭ renapoiate pur şi simplu la locul espedăreĭ, fiind locul destinațiuneĭ lor în Ungaria, necunoscut. Mijlocul acesta însĕ a fost prea pripit şi apoĭ e sciut, că graba strică trĕba. Consultată a nume fiind direcțiunea postelor, a rĕspuns în cestiunea acésta, că epistolele orĭ mărfurile adresate ca mai sus, nu pot fi rĕspinse, căcĭ uniunea postală pretinde, ca lucrurile postale să fie înmânate cu cea mai mare punctuositate posibilă; ér postariĭ, ce va să zică Ofen-Pesth, o sciŭ prea bine. De altmintrea în catalogul internațional al postelor pe lângă numele de Budapest se mai află şi cel de Ofen-Pesth. În direcția acésta decĭ, trebuia pusă pofta în cuiŭ.

Primul nesucces pe patrioții notrii nu ĭ-a înmuiat. Bătutu-şi-aŭ din noŭ capul, şi aflataŭ un noŭ espedient, drept că mai greŭ de cât primul, pentru că recere şi conlucrarea cetățenilor.

Étă-l: Ministrul de comerciŭ să dispună, ca să fie tot de una la dispositie nisce fașiĭ cu inscripția: „Adresatul din pricina loculuĭ necorect, nu o primesce.“ Postarul din parte-şi încă să însemne, că el şi-a făcut datorința, şi apoĭ epistola să o rederive. În forma acésta rĕmân şi cu capra şi cu varza. Aŭ satisfăcut pretensiunilor internaționale ale uniuneĭ postale şi aŭ îndestulit şi îngâmfarea.

Pe tine geniŭ patriotic te lăudăm şi pe tine iscusit în conservarea unității statului te mărturisim.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Din incidentul aniversăriĭ a 900-a de la încreştinarea Magiarilor, episcopatul catolic de rit latin din patrie, a decretat un iubileŭ. Cu statorirea programului şi cu pregătirea celor de lipsă a fost însărcinată o comisiune. Dară nicĭ unii, nicĭ alții Ungaria oficiósă nu aŭ învitat-o la serbărĭ. Urmarea a fost, că de la ministeriul de interne s'a dat o circulară cătră tóte oficiile supuse luĭ, în carea se interzice ca oficialiĭ să participe în corpore la numitele serbărĭ. La un anumit numĕr de oficialĭ însĕ li se permite să ia parte la iubileŭ, dar ca persóne private, fiind că serbările de mai sus sînt de un caractĕr esclusiv bisericesc, ér statul ca atare la aşa ceva nu póte participa.

Sêrbii din parte-le ar dori să-şi țină sinodul îndatinat, dar asta nu o pot, fiind că patriarchul Brancovicĭ nu ar puté să presideze la sinod, trebuind să se desbată într'însul cestiunĭ ce ating persóna luĭ. De aceea patriarchul a propus ministrului de interne Széll, ca la sinod să presideze mitropolitul din Belgrad. La asta însĕ de loc nu se învoesce ministrul. Sêrbii sînt curioşi să vadă cum se va termina afacerea, căcĭ după legile esistente, patriarchul lor, pentru acusele ce sînt ridicate în contra luĭ, mai întâiŭ ar trebui judecat de forul civil şi numai după aceea de cel bisericesc.

Revistă politică.

Austria. Parlamentul imperial la tómnă se va conchema din noŭ ca să se cerce încă o dată împăcarea naționalităților. Guvernul îşi va retrage proectul de lege, ce l'a făcut cu privire la egala îndreptățire a limbilor.

Ómenii singuraticĭ însĕ şi până atunci î-şi frămîntă capul asupra modului de împăcare. Nu de mult a apărut o fóe volantă, în care contele Coudenhove, unul dintre membrii conducătorĭ ai aristocrației cehe î-şi espune vederile. După dînsul în Austro-Ungaria numai atunci póte fi pace, când tóte popórele eĭ vor fi obligate ca să învețe o limbă, pentru tóte indiferentă, limbă carea pentru ele va fi internațională. Pentru aşa ceva el află de mai acomodată limba ruséscă. Prin acésta nu numai că s'ar pune capet pentru tot de una certelor de limbă, fără s'ar îngropa pentru vecie şi panslavismul. Aşa ne spune cel puțin autorul. Se înțelege, că ceĭ ce până acum aŭ fost dedați ca să nu învețe limbă streină, cu hohote aŭ primit propunerea conteluluĭ.

Transvaal. Sciri de ceva valóre în timpul din urmă, nu aŭ sosit. Burii s'aŭ retras la munți şi din când în când se mai ciocnesc cu trupe mai micĭ de Anglezĭ. Fiind vorbă de pace, carea nu peste mult trĕbue să urmeze, Burii numai condițiunilor, pe carĭ le va statori un tribunal internațional, se vor supune. Armata lor acum s'a redus la 13,000, pe când a Anglezilor fără 30 miĭ e de 300 miĭ. Deputațiunea, ce Burii aŭ trimis-o pe la curțile din Europa, zilele acestea a ajuns la Paris. La gara de aci îi aştepta Grebauval președintele consiliului comunal, contele Villebois, Morenii, Treille, Guerin şi câți-va senatorĭ. Vorbirĭ aci nu s'aŭ ținut, fără deputațiunea a fost învitată, ca mai târziŭ să se presenteze la casa orașuluĭ. Burii în calea, ce-l conducea la cuartir aŭ fost primiți cu marĭ ovațiunĭ.

Presentându-se Marți deputația Burilor la casa orașuluĭ, aŭ fost întimpinați de președintele Grebauval cu o vorbire, în care acesta lăudă eroismul Burilor, prin care aŭ pus în uimire întrégă Europa. Aŭ mai vorbit pentru armata bură şi pentru președinții celor dóuĕ republice.

China. Ciocnirile dintre boxerii uniți cu armata chineză şi dintre trupele europene s'aŭ început. Teatrul trupelor e jurul orașuluĭ Tiencin. Atât în prima luptă, ce aŭ avut-o Rușii şi Japoneziĭ cu Chinezii, cât şi în a dóua, ce aŭ susținut-o Rușii singuri, Chinezii aŭ fost bătuți. Dar învingerile acestea ale Rușilor respective ale Japonezilor ĭ-a costat marĭ perderĭ, rĕmânênd pe câmpul de luptă mai mulți Ruşĭ de cât Chinezĭ. Asta se esplică aşa, că Chinezii încă sînt provĕduți cu arme de sistemul cel mai próspet, ce se observă cu deosebire la tunurĭ. Tunurile europene de calibru mai mic abia încep a opera, şi îndată sînt reduse la tăcere din partea celor chineze. Se speréză, că sosind trupe ausiliare nóuĕ, Europenilor le va succede să ajungă în stăpânirea Tiencinului

Fiind vorbă despre atitudinea Chineĭ oficióse cu privire la vĕrsările de sânge, veştile sosite de acolo ne spun că s'a ținut un consiliŭ de ministrĭ. Într'însul Ĭunglu, la a căruĭ părere s'a adus şi împĕrătesa regentă, a susținut reprimarea rĕscóleĭ boxerilor. Prințul Tuan însĕ a anunțat, că el la aceea nicĭ o dată nu se învoesce şi ca părinte al moştenitoruluĭ de tron trebue să se îngrijéscă de asigurarea tronului pentru fiul

sĕŭ. El e de părere, ca streinii să fie esterminaţi cu toţii. Consiliul s'a disolvat, rĕmânênd învingĕtóre partida revoluţionară. „Jos cu streinii" erau cuvintele ce rĕsunau de pe buzele tuturor. Revoluţionarii apoi pe împĕrătésa regentă şi pe împĕratul i-au constrins să iea venin.

Rĕmânênd ast fel revoluţionarii la putere, primul pas ai lui Tuan a fost, ca să scrie la vice-regii din China, cerênd de la ei armată în contra streinilor. Unii s'au supus noului stapân, ér alţii rĕmân în reservă.

Corespondinţe.

De ale şcolilor nóstre.

Tot românul, cu dor de némul sĕŭ, se interesézĕ deosebit de starea şcolilor nóstre. De aceea ne facem o plăcută datorinţă şi credem, că un serviţiŭ cetitorilor nostri ocupându-ne la acest loc de *„Programa gimnasiului superior gr.-cat. din Blaş"* pe anul şcolastic 1899/1900 apărută în tipografia seminarului gr.-cat.

Disertaţiunea îndatinată lipsesce; în schimb avem însĕ o *cronică* de 16 pagine. Aicĭ se înregistrézĕ perderea zelosului profesor Ciriac B. Groze, † 21 Sept. 1899. Cuvîntarea funebrală a profesorului Aron Deac, publicată în mare parte, conţine date biografice de interes pentru istoria şcolilor din Blaş. Cuvîntul de adio rostit de prof. A. Viciu la mormîntul colegului decedat, clasic ca fond şi ca formă, este cunoscut cetitorilor nostri din Nr. 39—1899 al Unirii.

Din schimbările intrevenite în corpul profesoral relevăm faptul, că profesorul de gimnastică Ioan E. Prodan la cererea proprie a fost absolvat şi catedra dînsului s'a provĕdut mai întâiŭ prin inteligentul cleric absolut Oct. Prie, subprefect la internatul Vancean, ér din 21 Maiŭ a. c. a ocupat'o érăşi bărbat de specialitate, clericul Ioan Băgăian, cualificat la Budapesta. — Denumirea profesorului de naturale şi l. magiară: Alesandru Uilăcan de canonic, este cunoscută cetitorilor nostri. —

Din rubrica: *Inspecţiunea,* estragem cu bucurie faptul, că Directorul şcol. suprem din Cluş Kuncz, cu ocasiunea visitării făcute în 3—7 Novembre a. tr. a aflat, că multe din propunerile profesorilor nostri sînt *de model* cu privire la metod şi peste tot a constatat *„că institutul este pe calea progresului contínu"*.

Sub rubrica: *Igiena,* raportul constată, că peste tot starea sanitară a studenţilor a fost mulţumitóre. Morburi epidemice şi contagióse n'au fost între tinerime. S'au întîmplat totuşi 6 casuri de mórte şi a nume au murit, la casele părinţescĭ 3 şcolari din clasa II A. 1 din II B., 1 din clasa IV şi 1 din cl. VII-a.

Sub rubrica: *Esamenele,* aflăm, că Ex. S. Î. P. S. Domn Mitropolit Dr Victor Mihályi a asistat la esamenul din *religiune* al octavanilor. A rĕspuns fie care şcolar şi în fine Esc. Sa şi-a esprimat mulţumirea cu gradul cunoscinţelor constatate în acel esamen.

Din titlul *„I Statul personal"* estragem următórele: pe lângă Directorul gimnasiului, care a propus matematica în clasa VII, au funcţionat 12 profesori gimnasiali şi 3 de la s. teologiă ca profesori de religiune.

Studii *estraordinare* şi *facultative* au propus: Aron Papiŭ, *cantul bis.;* Alesiŭ Viciŭ, limba *francesă;* Iacob Murĕşan, *musica;* I. E. Prodan, respective Oct. Prie şi Ioan Băgăian *gimnastica.*

Elevii de altă religiune şi-au avut catecheţii sĕi.

Din titlul *„II Planul de învĕţămînt"* pe an. şcol. 1899/1900. interesant este a constata, că studiul *religiunei* are câte 2 óre la sĕptămână în întreg gimnasiul; limba *română* în clasele I-II câte 4, ér în cele alalte câte 3 óre la sĕptĕmână; limba *magiară* are cu o óră mai mult de cât româna: în cl. I-a (5 óre); limba *latină* are câte 5 óre în clasele I, III—VII, în II 6, ér în VIII 4 óre la sĕptĕmână; limba *grécă* (elină) începe în cl. V-a cu 4 óre, în cele următóre câte 3 óre; limba *germână* începe în cl. III şi continuă până în cl. VII cu câte 3, ér în clasa VIII-a cu 2 óre; *Istoria* are câte 3 óre în clasele III—VI şi VIII; ér în clasa VII (geografia politică) 2 óre; studiul *geografiei* s'a despărţit de *naturală* în clasa I şi avură ambele câte 2 óre; *geografia* s'a continuat împreună cu *naturală* în cl. II-a 4 óre; *geografia fisică* în cl. III 2 óre; *istoria naturală* în cl. IV—V câte 2, ér în VI-a câte 3 óre. *Fisica* esperimentală se propune în clasele VII—VIII câte 4 óre; *matematica* în I—VII câte 3 óre, în VIII-a câte 2 óre; *geometria desemnativă* în cl. I—IV câte 2 óre; *propedentica filosofică* (Logica şi psichologia) în cl. VIII câte 2 óre. Studiile estraordinare: *Cantul bisericesc* în câte 1 óră la sĕptĕmână; *gimnastica* în câte 2 óre, *caligrafia* în cl. I—II câte 1 óră; limba *francesă* ca studiŭ *facultativ* celor ce s'au însinuat de bună voie în *trei cursuri* câte o óră la sĕptĕmână (cu şcolarii din clasele IV—VIII).

Programa conţine sub punct B planul de lecţiune pentru fie care clasă; C planul pentru instrucţiunea în gimnastică.

Sub titlul: *„III Augmentarea colecţiunilor."* A) *biblioteca* gimnasiului s'a înmulţit în mod însemnat parte prin cumpĕrare de cărţi mai scumpe şi de erudiţiune, parte prin generóse donaţiuni de la Academia română, de la autori şi editori. Frumósă şi de valóre bibliotecă a testat fericitul în Domnul Alesandru Filip, când va advocat în Abrud. Catalogul aceleia se publică în Raportul gimnasiului pe pag. 39—43. *Foi periodice* s'au procurat: românescĭ 5, magiare 6, germână 1. B) *Biblioteca tinerimei* gimnasiale s'a înmulţit prin *cumpĕrare* cu opuri române şi magiare; prin *donaţiuni* de la Academia română şi de la privaţi aşa cât numita bibliotecă are pentru clasele superióre 2274 opuri în 2308 vol. Reviste au avut 6, tóte gratuit. Un tabloŭ arată circulaţiunea cărţilor în clasele V—VIII din care resultă, că în an. şcol. deja espirat s'au cetit cu 1396 mai multe cărţi de cât în an. trecut. Semne, că gustul de cetire cresce. Şcolarii din clasele inferióre îşi au bibliotecele lor pentru fie care clasă; conducerea şi grija acestora este concredută profesorilor de clase.

La pag. 48—49 a Programei cetim raport despre activitatea societăţii de lectură a tinerimei. Membri ei sînt şcolarii din clasele VII—VIII. În anul acesta au fost 33 membri. Activitatea şi-au desvoltat'o în 26 şedinţe; *8 literari, 8 critisătóre, 9 administrative* şi *una festivă* la „Trei-sfinţi" (sĕrbătórea Patronilor gimnasiului) cu program bogat şi variat. Societatea are avere de 903 cor. 72 fil. Programa arată mulţirea mijlócelor de intuiţiune din tóte museele, din grădina botanică, cum şi cele procurate în sala de musică şi de gimnastică. Pretutindene constatăm progres.

La pagina 51. se publică datele mai însemnate ale *Observatorului meteorologic* de sub conducerea profesorului de fisică şi matematică Emiliu Viciŭ. —

Titlul *„IV Ajutóre"* conţine A. Conspectul studenţilor stipendiaţi (cu burse) 59 la numĕr, carĭ la olaltă au avut ajutor în sumă de cor. 8046.

În special din fundaţiunea				*„Bab"*	1	şcol.
„	„	„	„	*„Báldi"*	1	„
„	„	„	„	*„Braia George"*	4	„
„	„	„	„	*„cerc. Orăstie"*	1	„
„	„	„	„	*„T. Ciparíu"*	5	„
„	„	„	„	*„Micu Alesandru*	1	„
„	„	„	„	*„Mold. Parteniŭ"*	1	„
„	„	„	„	*„Ioan F. Negruţ"*	1	„
„	„	„	„	*„Pop Bota"*	1	„
„	„	„	„	*„Ramanczai"*	6	„
„	„	„	„	*„Rudolf"*	13	„
„	„	„	„	*„Şuluţ"*	8	„
„	„	„	„	*„Bar. Ursu"*	8	„
„	„	„	„	*„Vancea"*	8	„

Şcolarii buni s'au împărtăşit şi din alte ajutóre premii cu ocasiunea maialului şcolarilor, când s'au distribuit 37 coróne între şcolarii, carĭ au emulat şi s'au distins în *declamări, cântări, gimnastică,* şi *joc* (românesc). — Cu ocasiunea cetirii clasificăţiunilor s'au împărţit premii: cărţi de şcólă în preţ de 600 cor. din fondul premiilor. A mai trimis şi Ministrul de culte 3 cărţi de premii, a donat prof. A. Viciŭ 2 şi Tipografia „Aurora" 4 cărţi. —

Din *beneficiul de pâne* s'au împărţit tot la 5 zile câte o pâne („ţîpăi") la 182 şcolari cu escepţiunea celor din Seminariul tinerimei gr. cat.

În *„Seminariul junimii române gr.cat. studióse"* (internatul Vancean) au fost adăpostiţi 118 studenţi gimnasiali, dintre carĭ ont (8) inşi au fost alumni ai fundaţiunii Vanceane, 8 stipendişti ai fundaţiunii Br. David Ursu, ér 11 din alte fundaţiuni, —

Alumni seminariului s'au mai deprins şi în *declamări, musică, cântări,* formând un *cor* de patru voci şi *orchestră.* Ca resultat al acestor deprinderi private se înregistrézĕ 2 producţiuni în cerc restrîns, la 26 Novembre şi 4 Martie, apoi o festivitate frumósă în 20 Maiŭ în amintirea fundatorului Dr. Ioan Vancea de Butésa, când-va Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulie şi Făgăraş. p. E.) *„Fondul pentru ajutorarea şcolarilor miseri în cas de morb"* a spesat în an. şcol. espirat suma de 431 cor. 79 fileri. Ajutórele acestui fond au fost 200 cor. de la „Albina" institut de credit şi de economii din Sibiŭ; din *venitul balului de la trei-sfinţi,* din contribuiri şi suprasolviri la acesta, aşa cât suma venitelor a fost 416 cor. 93 fil.

Fundaţiune nóuă s'a intemeiat din laudabila iniţiativă a corpului profesoral întru perpetuarea amintirii repausatului profesor Ciriac Basiliŭ Groze. Fundaţiunea pórtă numele decedatului fost profesor în şir de 28 ani. Scopul fundaţiunei a) ca din venitele ei să se celebreze câte o s. liturgie în 21 Septembre, a fie cărui an, pentru repausul sufletului fostului profesor Groze b) să se ajutoreze cu vestminte şcolarĭ miserĭ, Starea fundaţiunii de presinte este: cor. 189.76. —

Premii în vestminte de 60 coróne a dat preotul gr. or. Vasile Craşovan din Babşa, întru amintirea fiuluĭ sĕŭ Laurian student în clasa V-a repausat în 18 Iuniŭ a. c. Conform dorinţiĭ donatoruluĭ s'a dat ajutoriŭ unuĭ şcolar gr. cat. şi unuĭ gr. or. —

Esamenul de maturitate ordinariŭ în an. şcol. 1899/1900 a succes ca nicĭ odată. S'aŭ însinuat 18 inşĭ şi aŭ eşit: 3 maturĭ cu *eminenţă*, 7 maturĭ cu *bine* şi 8 *maturĭ* = 18.

Din Titlul *VI. Date statistice* estragem: înscrişi aŭ fost în decursul anuluĭ 470 şcol., aŭ rĕmas până în fine 446, aŭ făcut esamen privat 8, dintre carĭ dóue fetiţe: Deac Cornelia şi Viciŭ Lucia, ambele din studiile claseĭ a III-a. După confesiune aŭ fost: greco-catolicĭ 350, rom. catolicĭ 3, gr. or. 99, israeliţi 2. După naţionalitate: aŭ fost *magiarĭ* 4, *germân* 1, ceĭ alalţi toţi *românĭ*. Aŭ vorbit şi l. magiară 285; ér *numaĭ l. română:* 158 şcolarĭ.

Din loc (Blaş)	aŭ	cercetat	gimn.	29
„ Alba infer.	„	„	„	127
„ Din alte comitate	„	„	„	294
„ din România	„	„	„	4

Progresul: „eminenţi aŭ fost 22, cu nota *„eminent“ şi bun“* 74, *suficient* 256, *un nesuficient* 72, cu *2 nesuficienţi* aŭ fost 6, cu maĭ mulţi 24. *Purtarea morală „bună“* avură 366, *„legală“* 79, *„puţin legală“* 1, *eleminat* a fost 1, adecă Zachariă David cl. V-a (v. pag. 14)

Din aceste date statistice şi din estrasele de maĭ sus tot omul nepreocupat se póte convinge, că Gimnasiul nostru acum în anul 146-lea al esistinţeĭ „şcólelor din Blaş“ pe dreptul se bucură de un bun nume şi este cercetat de fiĭ de românĭ din cele maĭ estreme puncte ale ţăreĭ, ma chiar din statul vecin. Dovadă, că Direcţiunea şi Corpul profesoral, conscĭi de chiemarea lor staŭ la post ca sentinele fidele. O cât de meritată ni-se pare şi acum cântarea, cam vechiă: (cine o maĭ scie?)

„Blasule ţie naţiunea
„Îţi aduce salutare!
„Salutare românimea,!
„În cultură 'naintare!“

Ave!

Seminariul Vancean de băeţi.

1. Părinţiĭ, carĭ voiesc să-şi aşeze băeţiĭ pe an. scol. 1900/1901 în seminariul junimeĭ române greco-catolice de la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş, prin acésta sînt avisaţi, că terminul concursuluĭ de primire este 15 August st. n. a. c. Cererile de primire sînt a se adresa Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan din Blaş, şi ce privesce pe băeţiĭ, carĭ în anul scol. trecut, nu aŭ fost elevĭ aĭ Seminariuluĭ tinerimiĭ aŭ să fie instruate cu *estras de botez, testimoniŭ de pe anul scol. trecut şi atestat de vaccinare.* În cerere părinţiĭ saŭ îngrijitoriĭ aŭ să-şi însemne locuinţa şi posta ultimă cu acurateţă şi *să declare, că cunosc deplin tóte condiţiunile şi se obligă a le împlini pe tóte.*

2. *Pentru elevĭ, carĭ trĕbue să fie şcolarĭ ordinarĭ aĭ gimnasiuluĭ nostru, sînt a se plăti:* 4 fl. taxă de înscriere, 120 fl. pentru cuartir, vipt, luminat, încălţit, spălat şi în cas de lipsă medic şi medicină, 1 fl. taxă de scaldă, 3 fl. taxă pentru întăritul schimburilor (călcatul rufelor), aşa dară cu totul 128 fl., la an. Taxa de înscriere, de scaldă şi de întăritul schimburilor are să se plătéscă tótă de o dată cu ocasiunea înscrierĭ. Suma de 120 fl. în 2 respective 4 rate anticipative, ast fel că în 1 Septembre cu ocasiunea presentărĭ sînt a se plăti cel puţin 38 fl. respective 35 fl. În cas de 2 rate, rata a 2-a se va plăti în 1 Februar, în cas de 4 rate, rata a 2-a se va plăti în 15 Novembre, rata a 3-a în 1 Februar, rata a 4-a în 15 April. Sumele aceste sînt atât de micĭ în cât numaĭ primindu-le regulat şi anticipative se póte satisface atâtor trebuinţe, câte sînt cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Alt fel rectorul va fi silit să dimită pe elevĭ, aĭ căror părinţi saŭ îngrijitorĭ nu-şi vor solvi ratele la timpul sĕŭ.

3. *Elevĭ vor avé să aducă cu sine:*

a) 4 părechĭ de schimburĭ de pânză saŭ de giolgiŭ bune;

b) cel puţin 4 batiste;

c) 2 părechĭ de încălţăminte şi cel puţin 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ de obiele;

d) 1 saltea (sac de paie) şi 2 lipidee (cearceafurĭ) de pus pe saltea;

e) 2 perinĭ şi 4 feţe (de perinĭ);

f) 1 ţol saŭ plapomă şi 2 lipidee de plapomă;

g) 2 lipidee albe de giolgiŭ pentru coperirea patuluĭ (de lână şi colorate nu sînt bune, căcĭ nu se póte ajunge uniformitate);

h) 1 cuţit, 1 furculiţă, 1 lingură de metal 1 păhar şi cel puţin 3 servete;

i) 1 perie de vestminte şi 3 pentru încălţăminte;

i) cel puţin 3 ştergare şi 2 peptenĭ unul des şi unul rar.

4. *Elevĭi vor avé provisiune întrégă şi anume:*

a) Locuinţă în sale marĭ sănĕtóse, luminóse şi provĕdute cu tóte cele de lipsă;

b) Vipt întreg adecă dejun, prânz şi cină.

La dejun vor avé lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 felurĭ de mâncărĭ, la cină 1—2 felurĭ. La prânz în zile de dulce va fi supă de carne, carne cu sos şi mâncare grósă cu carne, eventual zamă acră cu carne şi mâncare grósă cu carne saŭ friptură cu garnitură, ér în zile de post supă de legume şi mâncare grósă, orĭ apoĭ mâncare grósă de legume şi mâncărĭ făcute cu brânză, lapte orĭ óuĕ. La cină în zile de dulce va fi friptură saŭ mâncare grósă cu carne, în zile de post mâncărĭ făcute cu lapte, brânză orĭ óuĕ.

c) Spălatul eventual şi întăritul schimburilor;

d) Luminatul în timpul recerut;

e) Încălţitul în timp de iarnă;

f) În cas de lipsă medic, medicină şi îngrijirea de lipsă;

g) Scaldă caldă în timpul iernii amĕsurat prescriselor igieniĭ;

A fară de aceea superioritatea se va îngriji, ca eleviĭ pe lângă controla de lipsă să fie şi ajutoraţi în studiare.

5. Părinţiĭ în decursul anuluĭ şcol. să nu trimită la adresa saŭ la mâna elevilor banĭ, ci banii să vină la adresa superiorităţiĭ, carea se va îngriji să le procure recuisitele de şcólă cărţile şi cele alalte, ce le sînt de lipsă. Asemenea nicĭ mâncărĭ să nu le trimită, căcĭ seminariul îĭ provede cu cele de lipsă. *Mâncările, ce părinţiĭ cu tóte acestea le-ar trimite fiilor sĕĭ, se vor împărţi între toţi elevii, în cas de cantitate maĭ mică între conşcolariĭ respectivuluĭ saŭ respectivilor elevĭ.*

6. Părinţiĭ sînt avisaţi, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fiiĭ lor sînt răspundĕtorĭ, şi vor avé să le rebonifice. De sine se înţelege, că pentru lucrurile şi obiectele, ce se strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nicĭ o desdăunare.

7. Elevii se vor presenta în 1 Sept. st. n. înaintea superiorităţiĭ seminariale însoţiţi de părinţiĭ saŭ îngrijitoriĭ lor, unde aceştia vor plăti taxele de lipsă si vor da în samă obiectele şi lucrurile elevilor şi li se va designa mobiliarul destinat spre folosinţa elevilor.

Blaş în 11 Iuliŭ 1900.

Emiliŭ Viciŭ
rector al Seminariuluĭ
Vancean de băeţi.

NOUTĂŢĬ.

Antichităţi din fundul mării. Săptĕmâna trecută cufundariĭ grecĭ aŭ scos din fundul mării lângă insula Paxos antichităţi de fórte mare valóre. Înainte cu 200 de anĭ o corabie încărcată cu preţióse obiecte de artă din anticitate, în cale spre Veneţia se cufundase în apropiere de insula Paxos. Aceste sînt comorile scóse săptĕmâna trecută şi destinate pentru museul din Athena.

Avis. Comitetul de încuartirare din Abrud, rógă pe toţi aceĭ P. T! domnĭ, carĭ doresc să ieă parte la adunarea societăţi pentru fondul de teatru român, ce se va ţinĕ acolo în 22 şi 23 Iulie, să se însinue la preşedintele comitetuluĭ Dr Laurenţiŭ Pop advocat în Abrud până în 15 l. c., ca să se pótă acomoda atât în ce privesce încuartirarea, cât şi participarea la banchet a óspeţilor.

Institutul preparandial gr. cat. din loc a încheiat anul şcolastic Sâmbătă în 23 Iunie a. c. Încheiarea anuluĭ şcolastic s'a făcut în sala de gimnastică în presenţa Înalt. Preasfinţieĭ sale Domnuluĭ Mitropolit Dr. *Victor Mihalyi* de Apşa. După rugăciunea de laudă adusă în Catedrală şi după vorbirea Reverendissimuluĭ Domn *Georgiŭ Muntean,* directorul Institutuluĭ, s'aŭ cetit clasificările. Şi anume Mult On. Domn *Ioan F. Nregruţ,* prof. de clasă în curs III raportéză, că în cursul sĕŭ s'aŭ inmatriculat 36 elevĭ, dintre carĭ aŭ obţinut clasă generală *eminenţie:* 14; clasă generală primă 21; ér unul a rĕmas neexaminat, — care, când scriam şirurile acestea deja odichnia în Domnul. — După aceea Spectatul Domn Dr. *Ioan Raţiŭ,* prof. de clasă în curs II raportéză că în cursul II s'aŭ inmatriculat 27, dintre carĭ aŭ obţinut clasă generală *eminenţie:* 7; clasă generală primă 18, iar 2 aŭ deşertat în decursul anuluĭ. — Mult On. Domn *Aurel P. Bota,* prof. de clasă în cursul I raportéză, că în cursul sĕŭ s'aŭ inmatriculat 54 inşĭ, dintre carĭ aŭ obţinut clasă generală *eminenţie:* 15; clasă generală primă 27, 9 aŭ fost relegaţi pe 3 luni, respective pe un an; 1 a murit şi 2 aŭ desertat. — De o dată cu cetirea clasificărilor s'aŭ împărţit şi premiĭ în valóre de 100 cor. din „fondul de premiĭ“, ér din „fundaţiunea Petru Solomon“ s'aŭ premiat pentru operate de conţinut pedagogic *Ioan Axente* elev în cursul III cu 10 cor., *Dumitru Gafton* elev în anul III cu 8 cor. şi *Ioan Fleşer* în cursul I cu 6 cor. — Premergênd acestea Escelenţa Sa Domnul Mitropolit a ţinut o vorbire căldurósă, în care a mulţămit direcţiuneĭ şi corpuluĭ profesoral pentru înţelépta conducere a institutuluĭ şi pentru frumosul proges şi a dat poveţe celor absoluţi, cum să-şi împlinéscă oficiul cu dragoste şi cu acurateţă. După care vorbire s'a încheiat solemnitatea.

Apel. *M. O. Iuliŭ Montani* protop. gr. cat. şi *O. Emanoil Beşa* par. gr. or. în Zlatna apeléză la toţi românii de bine din munţii apuseni, să grăbéscă întru întîmpinarea comitetuluĭ societăţiĭ pentru fondul de teatru român, care va sosi în 21 Iuliŭ la amiazĭ în gara din Zlatna. Cu dragoste frăţéscă apeléză maĭ de parte la toţi românii sprijinitorĭ aĭ culturei naţionale, ca după putinţă să se înscrie de membriĭ.

Numĕrul străinilor in China. Conform uneĭ statistice pe anii 1898—99 în China se aflaŭ 17.193 străini şi 933 firme comerciale străine. După naţionalitate eraŭ în 1899: 2335 americanĭ, 2562 englezĭ, 1134 germanĭ, 1183 francezĭ, 106 olandezĭ, 120 danezĭ, 448 spaniolĭ, şvedienĭ şi norvegienĭ 244, 1621 ruşi, 90 austriacĭ şi ungarĭ, 124 italienĭ, 2440 japonezĭ, 1423 portugezĭ, 71 de alte naţionalităţi. Aceste cifre nu cuprind şi numĕrul străinilor carĭ locuesc pe teritoriĭ luate în arêndă de puterile străine.

Serată literară musicală. Tinerimea academică română din Blaş a ţinut Joĭ în 12 Iulie pr. tr. o bine cercetată serată literară musicală. Succesul, graţie dibăcieĭ preşedinteluĭ Iac. Murĕşan şi numĕrosuluĭ comitet, a satisfăcut pe deplin aşteptările publiculuĭ. Venitul curat a fost destinat în favorul casineĭ române din loc.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

V.

Vĕduva Monica. Marile eĭ sacrificiĭ pentru crescerea luĭ Augustin. — Romanian îĭ vine într'ajutoriŭ. — În mijlocul durerilor celor marĭ, plină de speranță observă prima nisuință a luĭ Augustin spre a afla adevĕrul.

372—375.

Cel dintâiŭ lucru încredințat eĭ de Dumnezeŭ, Monica l-a împlinit așa dară în decurs de 17 anĭ plinĭ de nĕcasurĭ. De și partea cronologică a acesteĭ istoriĭ e ceva-și cam întunecósă, totuși istoriciĭ unanim pun mórtea luĭ Patriciŭ pe an. 371, când Monica era cam de 39 de anĭ.

În viĕța sfinților observăm, că maĭ fie care mulere sfîntă a trăit maĭ mult de cât bărbatul sĕŭ, așa s. Monica, s. Paula, s. Elisabeta, s. Hedviga, s. Chantal, fericita Maria de l'Incarnation și multe altele. Ele întră în legăturile căsătorieĭ, maĭ numaĭ, ca să trécă prin ele; — gustă și bucuriile maĭ mult numaĭ, ca să arete cum ar trebui să le guste lumea cu sfințenie; apoĭ Dumnezeŭ frânge și rumpe tot împrejurul lor, ca și când ar fi jalus și ar vre, ca numaĭ El să posédă atarĭ inimĭ marĭ, și prin durerea dată în sĕmn de distingere să le ușureze câștigarea aceleĭ frumsețe spirituale, la care în căsătorie așa de rar ar puté ajunge. Pare că cu cât aŭ fost maĭ fericite, cu atât maĭ sigur aŭ fost alese, să ajungă de timpuriŭ la vĕduvie. Pentru esemplu s. Elisabeta a fost numaĭ de 20 de anĭ, s. Hedviga de 23, s. Chantal de 29 de anĭ, când le-a nimicit Dumnezeŭ fericirea curată a vieții familiare.

Monica, ce e drept numaĭ în etate aprópe de 40 de anĭ a devenit vĕduvă, dar Dumnezeŭ n'a așteptat până atunci cu cununa de spinĭ. Din viĕța conjugală ea n'a cunoscut de cât numaĭ durerile, pe carĭ vĕduvia timpurie abia i le-ar maĭ fi putut mări.

În dată ce muri Patriciŭ și Monica și-a și luat un avênt maĭ mare. Aspirățiunile sufletuluĭ eĭ, împedecate și suprimate în căsătorie, devenite însă acum libere, s'aŭ ridicat cu o iuțélă mare la culmea vîrtuților eroice.

Nu se scie primit'a ea din mânile episcopuluĭ de Tagasta vĕlul sfințit și vestmîntul vĕduvieĭ, cu carĭ biserica onora pe acelea, carĭ se obligaŭ, că vor trăi până la mórte în vĕduvie și carĭ, ca persóne dedicate luĭ Dumnezeŭ, împlineaŭ diverse serviții însemnate în biserică. [1])

Póte că pentru aceea n'a întrat în servițul bisericiĭ, ca fiind libĕră să pótă ajuta maĭ ușor fiuluĭ sĕŭ, care avea atâta lipsă de ajutoriŭ.

Atâta însă e sigur, că credinciósă memorieĭ bărbatuluĭ sĕŭ, ea a jurat în inima sa a nu maĭ face nicĭ o legătură de căsătorie și că restul vieții și l-a dedicat luĭ Dumnezeŭ. Ni-o spune s. Augustin, care în câte va trăsăturĭ ne dă icóna mameĭ sale din acel timp: „Era o vĕduvă curată și trézĕ, darnică față de sĕracĭ, ascultătóre și gata de a servi sfinților Tĕĭ, în tótă ziua ducea darurĭ la altariŭ, mergea în fie care zi de dóuĕ orĭ la biserică, diminéța și sara, dar nu ca să audă veștile bábescĭ, ci să asculte cuvîntul Tĕŭ și Tu să audĭ rugăciunea eĭ. [1])

Consacrarea se întîmpla în sacristie, și nu în biserică. Respectiva vĕduvă aparținea bisericiĭ, și biserica era dătóre să se îngrijéscă de susținerea eĭ. Cu tóte acestea epitafiile unora ne arată, că nu s'aŭ folosit de acest drept: *ecclesiam nunquam,* — saŭ *nihil gravavit* — nicĭ o dată și cu nimica n'a îngreunat biserica (Marchi Monum. del' Art. crist. p. 8.) Dătorința lor era să cerceteze pe morboșĭ, să instrueze pe catechumene etc. Cei ce nu cunosc desciplina vechĭ a bisericiĭ cetesc cu surprindere epitafiĭ ca aceste: *„vidua sedit“* — a ședut cu vĕduvă 20, 30 și maĭ mulțĭ anĭ. „Veneriginae matri, viduae, quae sedit vidua LX annos.“ Mameĭ vĕduve Venerigina, care a ședut ca vĕduvă 60 de anĭ. (Marini, Iscriz. Alban p. 195 Asemenea pe un fragment de piétră Boldetti p. 452): „vidua sedit.“ Espresiunile acestea țintesc la catedrele, de pe carĭ vĕduvele propuneaŭ catecumenelor — și fără îndoélă multe din acele catedre, ce se vĕd și astăzĭ prin catacombe aŭ fost destinate pentru ele. — (L. Martini: Dictionaire des antiquités chretiennes). Însă acéstă ocupațiune a dispărut maĭ de tot pe timpul, când trăia Monica; în schimb vĕduvele se deprindeaŭ în fapte bune după cum le recomanda episcopul, când le binecuvênta vestmîntul de vĕduvie.

Cu un cuvînt Monica era una dintre vĕduvele, despre carĭ Bossuet zice, că fiind adevĕrate vĕduve fără ajutoriŭ, se scobóră óre-și cum în mormîntul bărbaților lor, în rĕmășițele lor scumpe își îngrópă tótă dragostea pămîntéscă, disgustate de cele lumescĭ, se întorc din tótă inima către Isus Christos noul lor Mire. [2])

La acest doliŭ cu care ea a rĕmas credinciósă memorieĭ bărbatuluĭ sĕŭ, fapt cu atât maĭ pĕtrundĕtoriŭ, cu cât Patriciŭ l-a causat maĭ multe durerĭ, s'a maĭ adaus un alt doliŭ, care de și n'a fost așa de îndelungat, totuși a fost maĭ dureros, ca cel dintâiŭ, a nume doliul mameĭ, care vede perirea fiuluĭ sĕŭ și nu póte face alt ceva pentru scăparea luĭ, de cât să se róge și să se sacrifice pentru el. Ast fel ca lacrimile și rugăciunile eĭ să pótă ține rost cu periclul, ce amenința pe Augustin, s'a retras cu totul în singurătate, unde și-a sacrificat tótă viéța pentru mângâierea tuturor celor sermanĭ și pentru iubirea curată și generósă a luĭ Dumnezeŭ.

N'a iubit ea nicĭ o dată bunurile lumeĭ acesteia și deja ca copilă a desprețuit vanitatea și pompa. Începênd însă din ziua acésta a abzis cu totul de lume și s'a îmbrăcat în simplicitatea aceea strictă, ce caracterisézĕ pe femeile, despre carĭ zice s. Paul, că sînt *adevĕrate vĕduve.* [3])

Trăit'a cu cea maĭ mare competare, abia mânca câte ceva. Postia fórte des, în cât nimenĭ n'a putut-o imita, de și epoca eĭ se caracterisézĕ prin esercițiul eroic al mortificăriĭ trupuluĭ. Când din întîmplare nu ajuna p. es. în sĕrbătorĭ, nu se punea la masă fără a ofta; și lua din mâncare, așa numaĭ ca dintr'o medicină amară. [1]) Gândurile la rĕtăcirile fiuluĭ sĕŭ și la patimile Mântuitoriuluĭ Nostru Isus Christos nu-ĭ permiteaŭ la masă nicĭ o veselie.

Conversarea îĭ era dulce, nevinovată, umilită și sinceră, pĕtrunsă de spiritul luĭ Isus Christos. Mult timp după mórtea eĭ își aduceaŭ ómenii a minte, că în fie care cuvînt al eĭ se oglindia lumina credințeĭ. [2])

Tot de una iubia pe sĕracĭ. Acésta l-a fost pasiunea principală a vieții. Deja ca copilă se simția fericită, când așteptând călătoriĭ le spĕla piciórele, saŭ întrând în casele morboșilor le servia cu ceva. Căsătoria eĭ nefericită l-a împedecat iubirea acésta, dar n'a putut-o stînge, ba i-a și mărit-o. În tocmaĭ ca și rîul, căruia îĭ împedecă cursul, dar nu-ĭ astupă isvorul. Pentru aceea în dată ce a devenit vĕduvă și prin urmare libĕră, rîul umflat în decurs de 17 anĭ și-a făcut cale prin o erumpere mărĕță.

Nu s'a îndestulit cu nutrirea morboșilor, ci ea însă-și îĭ îngrijia, le lega cu oleŭ ranele gretóse, le săruta cu reverință, le neteția și le uda cu lacrimile sale. Și sĕraciĭ răniți nu o maĭ numiaŭ maica, ci servitórea lor. Numirea primă arată numaĭ iubirea și bunătatea eĭ, a dóua arată eroismul sufletesc, serviciile umilite, carĭ le-a luat asupra sa din iubire către sĕracĭ. [3])

Încă de copilă împărțise în clase mulțimea cea mare a sĕracilor, întristaților și a morboșilor, pe carĭ îĭ iubia din inimă; acésta împărțire a păstrat-o și după ce a devenit vĕduvă. [4])

Cu deosebire atuncĭ se simția maĭ fericită, când putea îngriji de morboșĭ, orĭ în casele lor, orĭ în spitale [5]); căcĭ s'aŭ fost ridicat spitale în însu-și imperiul roman spre marea luĭ mirare; — și până când biserica le-a provĕdut cu mulțimea de surorĭ ale caritățiĭ, carĭ apar un fenomen și maĭ minunat ca spitalele; — Dumnezeŭ a vĕrsat în inima fie căreĭ femee creștine simțĕmîntul datorinței de a îngriji de bolnavĭ, ĕr biserica a încredințat acest serviciŭ cu deosebire vĕduvelor, carĭ în órele statorite, fie ziua, fie nóptea se perândaŭ neîncetat lângă morboșĭ. Monica era fórte zelósă în împlinirea acestuĭ oficiŭ, petrecea óre întregĭ la patuĭ morboșilor și se bucura, că póte servi Mântuitoruluĭ Isus Christos în persóna acestor sĕrmanĭ. [6])

La acest lucru frumos și vrednic de cinste Monica a maĭ adaus unul, care în timpul acela era și maĭ de lipsă, și pe care episcopiĭ l-aŭ și recomandat creștinilor, maĭ ales însă vĕduvelor, a nume înmormîntarea morților. Biserica a voit să însufle óre care reverință fragedă credincioșilor față de rĕmășițele pămîntescĭ ale celor morțĭ, dar la acéstă reverință nimic n'a dispus inimile maĭ mult, ca faptul, că damele maĭ însemnate, patricienele nobile și elegante, spĕlaŭ trupurile sĕracilor și sclavilor morțĭ,

---

[1]) Biserica încă din timpurile vechĭ a ridicat vĕduva la un stat sfințit luĭ Dumnezeŭ, ca astfel să le asigure stima și scutirea. — S. Ieronim numesce vĕduvia al 2-lea stat al virginității (Ep. XXVI); — Regulele și formalitățile acesteĭ consacrărĭ eraŭ statorite mult înainte de el.

[1]) Confess. lib. V. c. IX.

[2]) Bossuet, Oraison funèbre de la princesse palatine; et Lettres de piété et de direction, lettre LXXXIII.

[3]) I. Timot. V. 3.

[1]) Boll. 4 Maiŭ.

[2]) »Nun quam verbum saeculare .... sed in omnibus verbis suit et factis semper Christum nominabat.« (Boll. 4 Maiŭ.)

[3]) Tot acolo.

[4]) Confess. lib. V. c. 9; lib. IX. c. 9; lib. IX. c. 13.

[5]) Spitalele acestea numite — *nosocomia,* carĭ s'aŭ ridicat sub Constantin cel mare (pentru că biserica până atuncĭ fiind împedecată a se îngriji maĭ bine de ceĭ morboșĭ, se îngrijea de eĭ în casele private ale lor prin diaconĭ saŭ vĕduve consacrate luĭ Dumnezeŭ) nu semănaŭ cu spitalele nóstre spațióse, în carĭ se pótă cura morboșiĭ la olaltă, ci eraŭ nisce căsuțe — *domunculae* — și fie care morb își avé chilia luĭ separată. (Procopius. De aed. Just. t. t. c. II; Hist. Bysant. tom. III; Gregoriŭ Nazianzenul mats III.) vedĭ escelentul op a luĭ Martini: Dictionaire de. antiquités chrétiennes.

[6]) Die noctuque infirmos visitabat.... (Martini: Dictionaire des antiquités chrétiennes.)

le învĕliaŭ în joljurĭ de cele aromate şi câte o dată îĭ înmormîntaŭ în vestmintele lor cele maĭ frumóse. [1])

Monica a urmat acestor esemple strălucite. Pe cel ce îl îngrijia până era morbos, după mórte îşĭ reţinea şi onórea de a-l înmormînta. Ea îl spĕla cu mânile sale, îl învĕlia într'un linţoliŭ, şi fiind că acest serviţiŭ nu-l putea presta lui Isus Christos, se simţia fericită, că îl póte face unuia dintr'aĭ lui Christos. Îl petrecea până la mormînt şi în fine dispunea rugăciunĭ pentru mântuirea sufletuluĭ lui. [2])

Încă şi maĭ multă iubire, zel şi sacrificare de sine a arĕtat într'un serviţiŭ şi maĭ plăcut, de cât aceste dóuĕ, adecă în îngrijirea copiilor orfanĭ, carĭ eraŭ espuşi a-şĭ perde credinţa, neputêndu-o învĕţa pe genunchiĭ mamelor lor. Monica a luat asupra sa şi sarcina acésta, de a înlocui pe mamele acelora. Ea îĭ crescea ca pe copiiĭ sĕĭ, pe câte unul îl lua la casa sa şi-l nutria la masa sa.

Cine să nu vadă aicĭ inspiraţiunea mărĕţă a uneĭ mame, a uneĭ mame pline de durere? Ea reda lui Dumnezeŭ pe aceştĭ copiĭ, ca şi Dumnezeŭ să-l redea eĭ pe Augustinul sĕŭ. Ea sădia credinţă, iubire şi consciinţă în aceste inimĭ fragede, ca şi Dumnezeŭ să păstreze credinţa, consciinţa, vîrtutea şi să măréscă iubirea faţă de dînsul în inima fiuluĭ eĭ. [3])

Dar lucrul cel maĭ frumos, cel maĭ de lipsă, cel maĭ delicat, care îl făcea din tótă inima, şi pentru care Dumnezeŭ a preparat-o în mod deosebit, ajutându-o cu putere cerésc㠖 era mângăiarea vĕduvelor şi a femeilor măritate. [4]) Căcĭ vaĭ! pe cele vĕduve le maĭ mângâiaŭ şi alţiĭ, dar cine cugeta să maĭ mângâie şi pe cele măritate?! Şi cine ar lua asupra-şĭ acéstă sarcină?!

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

(Continuare.)

II.

Nu din grije pentru bunăstarea nóstră, ci din considerare pentru sine şi liniştea caseĭ sale ne făcu birtaşul atenţĭ, că ar fi consult, dacă nu ne-am arĕta celor alalţĭ óspeţĭ. El spunea, că odaia ar fi plină cu peregrinĭ, carĭ vor rĕmâné aci peste nópte, şi ast fel ne conduse în dosul căsiĭ, într'un spaţiŭ încunjurat de patru zidurĭ de lut, ruinate, pe care el îl numia Gŭlistan, grădină de florĭ. Aci se afla un tufiş de iasmin, aprópe uscat, un arbore de lămâe, veşted, şi — last, not least — un trandafir cu doĭ bobocĭ. Un colţ al acesteĭ grădine era isolat printr'o pânză vechiă, petecită şi trebue că representa un cort, o filigorie, orĭ alt ceva asemenea. Într'alt colţ era crescută atâta érbă, în cât un epure de casă o mânca în cincĭ minute. Asta dar era o grădină de florĭ turcéscă.

„Aci trebue să durmiţĭ, dacă voiţĭ a rĕmâné neconturbaţĭ“ observă birtaşul arĕtând spre pânză. „Vĕ voiŭ aduce aicĭ bagajul vostru şi apoĭ vĕ voiŭ aprovisiona cu mâncare şi apă.“

După scurt timp birtaşul aduse lucrurile soţuluĭ meŭ, ale mele eraŭ la mine, şi apoĭ mâncarea. Acésta consta dintr'o turtă uscată şi vêrtósă, unsă cu uleŭ rânced. Într'un urcior fără tórtă ne aduse apă. Pe când ne presenta aceste delicatese, el zise cu o vóce importantă:

„Să vĕ bucuraţĭ, că v'am adus aci! Chiar acum aŭ întrebat érăşĭ arnăuţiĭ despre voĭ.“

„Carĭ arnăuţĭ?“ întrebaiŭ eŭ.

„Ceĭ carĭ aŭ sosit aci azĭ după amézĭ. Îndată după sosirea lor, aŭ întrebat de voĭ, maĭ cu samă de tine,“ adause el, întorcêndu-se catră mine. „Eĭ ziceaŭ, să nu te primesc, căcĭ tu aĭ fi un creştin şi vreaĭ să te lipescĭ de peregrinĭ, pentru-ca să observĭ datinile nóstre sfinte şi apoĭ să-ţĭ baţĭ joc de ele.“

„Este adevĕrat că sum creştin; dar tocmaĭ pentru aceea n'am a face nimic cu datinile sfinte ale vóstre. Aĭ spus arnăuţilor că am sosit?“

„Încă nu.“

„Nicĭ să n'o facĭ! Îndată-ce veĭ flecări, te voiŭ arĕta valiuluĭ, carele mĕ protegéză. Unde se află arnăuţiĭ?“

„În staulul cailor, chiar din dărăt, unde zace nutreţul.“

„Aşa dar eĭ s'aŭ ascuns?“

„Da.“

„Nu este asta o dovadă, că eĭ vreaŭ să facă vre-o blăstămăţie?“

„Nu, căcĭ eĭ aŭ spus, că sînt trimişĭ în urma vóstră, ca să vĕ supravegheze şi, la cas de lipsă să vĕ aresteze.“

„Asta e o minciună colosală, pentru-că despre soţul meŭ eĭ nu sciŭ nimic; după cum poţĭ vedé din tenchih, eĭ aŭ fost obligaţĭ din partea valiului, ca să mĕ servéscă. Eĭ aŭ preferit însĕ a mĕ părăsi şi sper că vom afla causa. Aşa dar nu le spune nimic despre presenţa nóstră aci, căcĭ altminterĭ poţĭ pica sub pedépsă. Caiĭ comandaţĭ să fie aci, de óre-ce vom pleca tare de diminéţă.“

Birtaşul se depărtă. Nu că dóră îmĭ era frică; nicĭ prin minte nu-mĭ trecea a fugi dinaintea arnăuţilor, însĕ, după cele ce-mĭ presupuneam maĭ înainte şi după cele ce le-am auḑit érăşĭ, doream să scap cât maĭ curênd de baniĭ ce aveam la mine. De aceea voiam a pleca desdediminéţă.

Cu tótă incomoditatea loculuĭ nostru de odihnă, ne-am trezit maĭ târziŭ de cât cum intenţionam. Sórele era deja sus, ér din renumita nóstră grădină de florĭ noĭ auḑiam sgomotul şi vocile peregrinilor ce se pregăteaŭ de plecare. De óre ce din causa chysracdarului nu puteam să ne arĕtăm, am aşteptat până să făcu linişte, apoĭ merserăm în curte. Primiĭ ómenĭ ce i-am zărit aci, eraŭ ceĭ doĭ arnăuţĭ, carĭ stăteaŭ sub pórta deschisă şi priviaŭ în direcţiunea dincătrăŭ ne aşteptaŭ pe noĭ, deşi cu anevoe se putea cugeta cineva, ca noĭ să sosim pe timpul acesta.

„Uite-l, colo,“ observă soţul meŭ. „Să ne retragem érăşĭ în grădină?“

„Ba. Se póte ca eĭ să stea acolo maĭ multe óre, şi dacă am vrea să aşteptăm până ce vor pleca, am perde prea mult timp. Şi apoĭ, fiind că acum e ziuă, nu împórtă dacă ne vĕd saŭ ba.“

Ast fel decĭ trecurăm peste curte către casă. Eĭ ne auḑiră paşiĭ şi întorcêndu-se, încremeniră la vederea nóstră. Sergentul făcù o mişcare repede spre a se depărta şi a se ascunde afară pintre cele alalte case; eŭ însĕ însĕ îĭ strigaiŭ:

„Staĭ! Unde vreaĭ să mergĭ? Nu sciĭ că te ţiĭ de noĭ?“

El sĕ întórse şi sĕ apropiă încet. Pe faţa luĭ se putea vedé încăpăţinare întunecată. Caporalul îĭ urmă, spre aĭ fi în ajutor la apĕrare.

„Aţĭ plecat puţin la preumblare, fără a cere permisiune de la noĭ,“ ziseĭ eŭ. „Said Caled Paşa vĕ va arĕta, dacă puteţĭ face fără pedépsă o ast fel de faptă.“

„Spune-i-o!“ rĕspunse sergentul.

„Da, voiŭ şi face-o!“

„Curênd însĕ, căcĭ de nu, póte să fie prea târziŭ!“

„Mĕ voiŭ şi îngriji, ca să nu intrevină ceva, prin care să scăpaţĭ fără de pedépsă.“

„Fă ce vreaĭ, nu ne privesce. Noĭ nu însoţim pe nicĭ un giaur, şi tu n'aĭ să ne poruncescĭ. Tu mergĭ unde vreĭ, şi noĭ încă facem ce vrem.“

„Eŭ voiŭ face, se înţelege, ce voiŭ vrea; dar că şi vóuĕ vĕ va succede acésta, este altă întrebare. Aşĭ puté să vĕ ieaŭ caiĭ, pentru-că aceia aŭ fost recuiraţĭ de mine; vĕ las însĕ de voia vóstră şi doresc, ca să nu vĕ faceţĭ un lucru şi maĭ rĕŭ, tot pe sama vóstră.“

Dacă eĭ ar fi fost isteţĭ, ar fi înţĕles, ce intenţionam. M'am întors de către eĭ şi am întrat în casă, spre a căuta pe birtaş. Acesta apărù îndată şi ne spuse că are pe sama nóstră alţĭ caĭ în staul. Ne-am beut cafeaua şi apoĭ am mers în staul spre a vedé caiĭ.

Eraŭ treĭ, dar după-ce i-am observat maĭ de aprópe, am vĕḑut, că numaĭ unul era odihnit; ceĭ alalţĭ doĭ eraŭ aceia, cu carĭ arnăuţiĭ s'aŭ depărtat pe sub ascuns de la noĭ. Informându-mĕ imediat, am aflat, că în timpul când noĭ ne-am beut cafeaua, ceĭ doĭ blăstămaţĭ aŭ plecat. Eĭ aŭ luat cu sine caiĭ ceĭ buniĭ, lăsându-ne pe ceĭ ostenitĭ, pe carĭ eram siliţĭ aĭ lua, de óre ce în acest sat nu se aflaŭ alţiĭ. Asta însĕ nu era nefericire mare, fiind că astăzĭ voiam a ajunge numaĭ până în Urumgili, unde puteam merge în cincĭ ceasurĭ.

Drumul conducea pe lângă un riuleţ lateral al Tarleĭ; înaintea nóstră era câmp liber. Când chysracdarul îmĭ spuse, că maĭ târziŭ vom avé să trecem printr'o pădure mare şi désă, eŭ îĭ rĕspunseĭ:

„Atunci trebue să fim tare atenţĭ, căcĭ desigur acolo s'aŭ ascuns arnăuţiĭ nostriĭ.“

„S'aŭ ascuns! Spre ce scop?“

„Ca să ne ucidă.“

„Să ne ucidă? Vorbescĭ serios, effendi?“

„Da.“

„Aşa dar, pe ceĭ carĭ trebue să te păzéscă tu îĭ ţiĭ de ucigaşĭ?“

„Da, hoţĭ şi ucigaşĭ. Până acum nu ţ'am spus nimic; acum însĕ, când, după părerea mea, se apropie resolvirea cestiunii, trebue să-ţĭ descoper totul. Arnăuţiĭ aŭ fost de faţă, când valiul a vorbit de baniĭ tatĕŭ şi eĭ sciŭ, că-ĭ am la mine. O ast fel de sumă póte să seducă şi pe alţĭ ómenĭ maĭ cinstiţĭ de cum se obicinuese a fi arnăuţiĭ.“

(Va urma.)

---

[1]) Aug. de Civit. Dei l. XII. c. 13; Lactant. Just. div. l. VI; Tertul. Apol. XLII; Eusebius Hist. eccl. VII, XVI.

[2]) Boll. 4 Maji.

[3]) Tot acolo.

[4]) Tot acolo (viduas et maritatas consolari.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare“. Nr. 6., Anul 34. cu următorul sumar: St. O. Iosif. Traduceri din H. Heine. — I. A. Bassarabescu. Don Bazil. — E. Hodoș. Mirza. — V. Babeș, Tuberculoza și combaterea ei în România. — Lazăr Șăineanu. Influența orientală asupra limbei și culturei române. — N. Iorga. Cum se predă istoria în școlile nóstre (sfârșit). — Ștefan Orășanu, Octav George Lecca, Familiile boerești române. — I. Bogdan, Bibliografie.

Episcopul Ioan Inocențiu Klein. În marea secetă literară de la noi, în care numai a rare ori apare câte o lucrare seriósă de valóre, simțim o deosebită plăcere când putem să anunțăm, că cine va a publicat o carte bună. Un ast fel de prilejiu ni-se ofere acuma, primind din Blaș un volum intitulat: „Din istoria Românilor. *Episcopul Ioan Inocențiu Klein* (1728—1751) de dr. Augustin Bunea. canonic mitropolitan“. Episcopul Klein este cea mai de frunte figură istorică a bisericii gr. cat. române. Ridicat în scaunul episcopesc, fără să-și fi terminat cursul teologic. ca prin o inspirațiune dumnezeéscă, el și-a început activitatea în folosul bisericii și națiunii sale încă înainte de a se fi instalat. Ér după ce și-a ocupat scaunul, a devenit un adevĕrat apostol al némului sĕu. căci tóte stăruințele sale desvoltate în folosul credinței se revĕrsaŭ asupra națiunii întregi. Seria de gravamene și mulțimea de cereri ce têlcuia la locurile mai înalte, priviaŭ progresul obștesc românesc. Se póte zice fără exagerare. că istoria Românilor din Transilvania nu se póte scrie fără de a face și biografia episcopului Klein. În deosebi sînt mari meritele sale privitóre la ridicarea Blașului, care pe atunci. ne spune autorul, nu era de cât un sat calvinesc și unguresc, situat din jos de castel. unde acuma se află reședința archiepiscopéscă. Pe unde astăzi este piața orașului, biserica și zidirile din apropierea acestora. se afla o livadă numită unguresce „lórét“ și curtea economică a dominiului apafian. Episcopul Klein este așa dară întemeietorul orașului Blaș. El croi frumósa cvadratură a pieței din apropierea castelului. El designă locul pentru catedrală și mănăstire pe punctul cel mai înalt al colinei. pe care zace Blașul și de unde se deschide o superbă privelisce în sus până în munții Făgărașului și în jos până în Munții Apuseni. El chemă locuitori din tóte părțile Transilvaniei spre a împopora noul oraș. care avea să fie reședință episcopéscă pentru tóte timpurile. Dl dr. Augustin Bunea ne descrie cu colori vii. întemeiat pe documinte și cercetări. unele nóue. tótă activitatea mareluĭ episcop. care a devenit în urmă unul din martirii nostri și a murit la Roma. O bună limbă românéscă. ortografie fonetică și un tipar frumos sînt vestmîntul în care se presintă lucrarea apărută din Tipografia seminaruluĭ archidiecesan gr. cat. („Familia“ Nro 26 de la 25 Iuniŭ 1900.)

În editura librăriei *W. Krafft* din Sibiŭ a apărut și se află de vînzare la tóte librăriile **Dicționarul român-german** de *Sab. Pop. Barcianu*, revidat și complectat de profesorul *Dr D. P. Barcianu*. Ediția a III-a. 750 pag. în 8⁰ cu litere petit în 2 colóne. Prețul: broș. cor. 6.—, și legat în ½ franz cor. 7.60.

Acesta este unul dintre cele mai bune și mai cunoscute dicționare românescĭ pentru limba germână.

Ediținnea presentă e mai completă și mai înavuțită ca cele anterióre, în deosebi ținênd samă de starea desvoltăreĭ presente a limbeĭ românescĭ, el este de un folos neprețuit pentru cei ce vor a-și însuși limba germână.

Esecutarea tipografieĭ și formatul de asemenea îl recomandă în tótă privința.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Sfînta și Dumnezeésca
EVANGELIE
a Domnului și Dumnezeului nostru
Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.,** broșurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table. cu ceĭ patru Evangeliști cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor. carĭ se vor dori.

Posta redacțiunii.

Cerghidul mic. Am primit și achităm anul 1898. Ca quietanță servesce recepisa postală.

I. M. în *Z.* Din lipsa de spaț nu s'a putut de cât așa.

Dr L. P. în *A.* Locul nu ne a permis, ca să facem mai mult.

Simișna. Am primit cu mulțămită și achităm an. 1898 sem. 2-lea și 1899 sem. 1. Mai restéză 1899 sem. 2-lea și 1900 sem. 1.

G. J. Orade. Scusați; nu lipsa de credit a fost causa Este ceva eróre la posta. Binevoiți a ne notifica numerii, ce Vĕ lipsesc.

Tușin. Primit cu mulțămită și achităm anul 1899. În restanță mai e anul 1900 până acum.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(16) 1—2

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 31 Iulie n. la postul de învĕțătóre de la școla comunală din Tohanul vechiŭ. Salariŭ: 600 coróne, 4 stînjini lemne. ¼ jugĕr grădină și locuință corespundĕtóre în natură.

Cererĭ instruate cu tóte documentele de lipsă sînt a se adresa senatuluĭ școlastic comunal din Tohanul vechiŭ (Ó Tohán) Cttul Făgăraș.

Tohanul vechiŭ 11 Iulie 1900.

Moise Brumboiŭ
președinte.

Demetriŭ Pop
secretariŭ.

---

540 v. szám (17) 1—1
1900.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1900 évi V. 174. számu végzése következtében Dr. Schwarz Jenő aradi ügyvéd által képviselt Weisz Mór és fiai czég javára Goldstein Wilmos ellen 504 kor. 56 fil. s jár. erejéig 1900. évi Junius hó 1-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 640 kor. 55 fillérre becsült vegyes bolti árucziklkek. és házi butorokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1900. évi V. 174/2. számu végzése folytán 504 kor. 56 fil. tőkekövetelés. ennek 1899. évi Január hó 1-sŏ napjától járó 5% kamatai. és eddig összesen 93 kor. 40 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1900. évi Julius hó 20-ik napjának délelötti 8 órája határidőül kitüzetik és abhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett. a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1900. évi Julius hó 5-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

A apărut:

Din Istoria Românilor.

Episcopul Ioan Inocențiu Klein
(1728 — 1751)
de
Dr Augustin Bunea
canonic mitrop.

Anul Domnului
1900.
De la s. Unire
200.

form. 8⁰ mare XVI + 822 pag.

prețul 2 fl. + 15 cr. porto.

Se póte procura de la autorul saŭ de la Tipografia seminarială din Blaș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 21 Iulie 1900. Numĕrul 29.

Teatru român.

(Al.) Adunarea, ce se va ţiné mâne în Abrud e de o importanţă netăgăduită.

De o vreme în cóce atât adunările generale ale „Asociaţiunii“, cât şi cele ale „societăţii pentru crearea unui fond de teatru român“ sînt din ce în ce mai cercetate.

Public distins alégă din tóte părţile, gazete umplu colóne întregi cu descrierea festivităţilor şi a sĕrbărilor aranjate din acest prilej.

La tot casul numai bucura ne putem, când facem constatarea acésta. Bucurie sinceră ne stăpânesce, când pe orisontul atât de întunecat al némului nostru vedem licărind câte o rază de lumină şi de bucurie . . .

Şi la licărire acestei mângăitóre lumini uităm pe o clipă tot ce am suferit şi suferim, şi gândul ni-se perde în un viitor fericit — mai fericit ca trecutul, mai fericit ca presentul. . .

Când zi de zi tot mai strîmtă e zarea vieţii nóstre naţionale; când cele mai inofensive mişcări ale nóstre sînt privite cu ochi de Argus şi sugrumate încă în germine; când rînd pe rînd ni-se închid cărările — avem încă mângăierea, dulcea mângăiere a *mişcărilor culturale,* cari ne sînt permise şi nóuĕ din mila stăpânirii.

De aceea îndoită este dragostea cu care alérgă Românimea la ast fel de adunări, îndoit este interesul, cu care cei ce nu participă, cetesc cele petrecute acolo.

Din depărtate colţuri de ţară se întîlnesc în un singur loc acelea-şi aspiraţiuni. aceleaşi bucurii, aceleaşi dureri, şi frate cu frate se înţelege şi frate cu frate se strînge la sin. . .

Micile daraveri şi susceptibilităţi rĕmân uitate şi toţi cuprinşi de măreţia *ideei,* pentru care se luptă, uităm pe o clipă, că sîntem atât de obicinuiţi a face scisiuni pe terenul social şi politic . . .

Uităm pe o clipă totul — tóte scisiunile caracteristice unui popor începĕtor — şi înaintea nóstră planézĕ în tótă măreţia sa idealul: cultura poporului român.

Pentru ce în viéţa socială sîntem divisaţi atât de mult, pentru ce politicesce sîntem mai mult divisaţi? Pentru ce nu observăm desastrul, ce fatal urméză din aceste divisări intrerne?

În viéţa de tóte zilele nu ne dăm sémă, dar zilele de sĕrbători — cum e şi ziua de mâne — ne aduc a minte de tóte aceste. În faţa măretului ideal al *culturii* poporului român, vedem şi înţelegem mai bine ca orî când, cât de mult ar trebui să lucrăm şi cât de puţin ar trebui să ne hârţuim şi să ne certăm de aci în colo.

Ţinta mărétă a culturii ne zace tuturor la inimă, de ce dar realisarea ei întârzie atâta?

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ are rol de frunte în apropiatul viitor al culturii nóstre naţionale.

Am vĕdut adunările ei generale din anii trecuţi şi credem, că adunarea din Abrud ne va lăsa aceea-şi impresie de mângăiere şi mândrie; scim că fondul de care dispune societatea este considerabil — peste 100 de mii; am vĕdut câţi va numeri din „Biblioteca teatrală“ şi înţelegem, că *începutul* s'a făcut deja.

Urméză ca societatea să fie sprijinită din ce în ce mai călduros. pentru ca acest început, să devină o activitate rodnică. binecuvêntată în ogorul părăginit al culturii nóstre naţionale.

Teatru este şi el o şcólă. O şcólă în care adevĕrul se propune în haina frumosului, care nobilitézĕ, îndréptă, şi distrage.

Ne avem şi noi durerile nóstre, ne avem aspiraţiunile, bucuriile, greşelile, sperantele nóstre.

Ne lipsesc numai scriitori, ne lipsesce teatru, unde aceste să le vedem ca întrupate, să ne emoţionăm de bucurii. să rîdem de greşeli, şi să plângem alăturea cu eroul sdrobit, căci a nóstră este durerea lui . . .

E vremea să înţelegem o dată, că teatrele străine — orî cât de perfecte de alt cum — nu ne pot satisface pe deplin, căci nu pentru *noi* sînt ridicate, ci pentru lumea mare. Şi lumea mare, orî cât de cultă ar fi, nu ne înţelege

---

Feuilleton.

De pe ţara Haţĕgului.

Iată-mĕ pe cele mai frumóse şi mai romantice ţinuturi ale patriei nóstre pe ţara Haţĕgului în satul Grădiste reşedinţa de odinióră a glorioşilor nostri străbuni.

Binecuvîntaţi şi prea mărite să fiţi voi urme sfinte a marilor mirei străbuni din grandiosul şi superbul nostru trecut. de cătră o înfocată strănepótă a vóstră. ce în mândria ei de românca vine cu pietate să sărute ţĕrîna paşilor vostri!

Mĕ întrebaţi cum am ajuns pe aicî?

Profitând de binevoitórea învitare a Dlui protopop al Grădistei. cum şi a ficei Dsale Lucreţia, am plecat cu fetiţa Aurelia. eleva Internatului de fetiţe zicênd un lung şi dureros adio Blaşului. Şi am pornit în larga lume cu inimile pline de jalea unor desmoşteniţi, pe cari nu-i regretă nimenea.

Pe tren făcurăm gură cu conductorul ca nişte cive. ce-şi respectă drepturile pentru îndesuiala, în care ne vîrîse şi apoi satisfăcute de învingere moţăirăm câte va ceasuri odichnite într'un cupeŭ comod. Dar trenul trebue schimbat la Teiuş şi Piski. Ce incomod! Pachetele nóstre sînt multe şi mĕrunte. Dar las că va trece. Punem vot. că altă dată. când vom călători nu mai luăm calabalic cu noi.

În fine scăpăm de tren. Iată-ne în trăsură. Ce admirabil să deschide valea Haţĕgului cu frumoşii ei munţi acoperiţi cu păduri de brad! Şi par'că audiam cum Retezatul declamézĕ cu hotărîre maiestósă:

Să spună Retezatul acel asil de pace
De-a fost românul trândav în vemuri de răsboiŭ.

Acasă ne aştéptă dómna protopopésă cu un prânz gustos. după care mergem se visităm minunăţiile satului.

Întâiŭ la Amfiteatru. dar aci nu se da nicî o representaţie, totul e în ruină. se vĕd numai urmele logelor şi arena de luptă. Domnul Tocilescu şi ceî alalţi savanţi. cred. că se vor pricepe mai bine la archeologie de cât noi şi le vor studia mai cu pricepere, Ne mulţămirăm numai cu a-le încunjura în lung şi lat dar cu precauţiune mare. căci fórte uşor îţi poţi frânge gâtul în cele vre o 50 de gropi pătrate. rombice şi paralelograme.

De icî mergem la scăldători, dar şi acestea s'aŭ ruinat şi apa a sĕcat; nu se mai póte nimic distinge. Acum la mosaic. Acesta îmi place mai bine. E un loc de un metru pătrat acoperit de o colibă. Să vede a fi fost padimentul vre unui salon împărătesc. Acum e proprietatea unei ţĕrance, fiind în curtea ei. Întrăm în colibă îl spălăm şi îl ştergem curat. Sînt figuri simetrice din pietricele mĕrunte albe şi albastre. Luăm dóuĕ de suvenire, una albă şi una albastră, ba dóuĕ albastre, că-mi place colórea.

Apoi mergem la o familie se vedem un vultur aflat de curênd. E lucrat fórte fin, pagubă însă că-i lipsesce ciocul şi un picior. La altă familie e de admirat un corp de femee de o gingăşie fără pereche. asemenea îi lipseşte capul. Mai bine păstraţi sînt leii de la casele parochiali. Dar nită. că şi eŭ sînt plină de noroc. În timpul de când petrec aicî s'a aflat o tablă de granit. în care sînt sculptaţi trei zĕi, mi se pare Mars,

lipsele și aspirațiile cum *noĭ* ni le înțelegem.

E vremea să înțelegem, că teatrele străine, în care credința și morala sînt adese luate în batjocură nu sînt pentru noĭ, când noĭ avem lipsă arĝĕtóre de entusiasm și de credință.

E vremea să înțelegem, că teatru e o cerință, ce se impune orĭ cărui ném cu aspirații de viitor.

În prejma adunării din Abrud, salutăm cu tótă căldura pe ceĭ adunați sub flamura Thalieĭ române, dorind ca acésta reuniune culturală — acest noŭ tovarăș de luptă — să între cât maĭ curênd în brézdă.

Putere și isbêndândă îĭ dorim, în marea și dificila operă a culturiĭ naționale!

Colecta pentru monumentul lui Iancu. După cum anunță „Keleti Értesitő“ comitetul de colectare s'a adresat ministrului de interne să-ĭ restitue banii confiscați spre a-ĭ puté retrimite fie cărui contribuitor. Cererea acésta înse n'a fost ascultată. Ministrul a rĕspuns, că nu póte restitui banii, de vreme ce cercetarea contra membrilor comitetului încă de aci înainte se va dispune.

Nu pricepem ce rost aŭ trăgănările acestea, atâta se pare sigur, că guvernul însuși nu scie ce se maĭ facă în acéstă afacere, ci tot încurcă cu ordinațiunile.

Propaganda catolică. Ca un fel de rĕspuns la corĕspundința publicată de noĭ în doĭ numerĭ de maĭ înainte, aflăm în „Apărarea națională“ următorul articol, pe care îl reproducem de și nu sîntem de acord întru tóte cu cele cuprinse în el. Nu facem de astă dată nicĭ un comentar, cetitoriĭ nostri nepreocupați vor afla conclusiunea cea corectă.

„Sînt uniĭ din amiciĭ nostri, carĭ ne observă, că lupta nóstră contra propagandeĭ catolice, are inconvenientul de a jigni sentimentele fraților nostri români din Ungaria, carĭ sînt uniți cu religia catolică. Credem că aceia carĭ ne adue acéstă învinuire, se înșeală.

„Noĭ n'am considerat nicĭ o dată pe românii uniți, pe greco-catolicii, ca catolicĭ adevĕrați, ci i-am crezut și îĭ credem ca ortodoxĭ, cu tótă mica deosebire de dogme, carĭ există între eĭ, carĭ aŭ admis dóuĕ treĭ amĕnunte de dogme catolice, și noĭ, carĭ n'am admis nicĭ una.

„Când acest ziar a început campania sa contra propagandeĭ catolice în România, am arătat încă de la început, că nu deosebirea mică de dogme, adecă de unele amănunte de forme, fac deosebirea mare dintre bisericile ortodoxă și cea catolică, și că nu acéstă deosebire de dogme ne face să combatem propaganda catolică la noĭ în țară. Am spus că între biserica catolică și bisericile ortodoxe, este acéstă deosebire mare, că bisericile ortodoxe sînt biserici naționale, și că biserica catolică este o biserică cosmopolită, cu pretenție de a fi universală, și că clerul bisericeĭ catolice este o armată în mâna Papeĭ de la Roma și ese din cadrele națiunilor printre carĭ traește. În altă ordine de ideĭ, am stabilit o altă deosebire între bisericile ortodoxă româna și cea catolică, și care este: spiritul de toleranță, blândețea celeĭ ortodoxe, și intoleranța spăimîntătóre și cruĝimea celeĭ catolice, care a însîngerat paginile istorieĭ și a turburat conștiința omenéscă. Bisericile ortodoxe și biserica românéscă n'aŭ în trecutul lor nicĭ inchisițiunea, nicĭ rugiĭ aprinși pe pieţele orașelor, nicĭ torturile infame, nicĭ masacrurile celebre ale istorieĭ popórĕlor catolice, nicĭ răsbóele religióse. Ea n'a persecutat libera gândire și n'are pe conștiință nicĭ rugul marelui gânditor Bruno, nicĭ rugul inspirateĭ fecióre de la Orleans.

„Românésca și toleranta biserică românéscă a plâns cu vremile de jale ale românilor și conducĕtoriĭ sĕĭ aŭ fost tot de una apărătoriĭ naționalității române și aĭ suferirilor săraculuĭ. Mănăstirile nóstre aŭ fost adevĕrate centre de cultură românéscă și asile pentru toți ceĭ nenorociți.

„Aceste deosebiri, între biserica catolică și biserica ortodoxă, le-a păstrat biserica greco-catolică a românilor uniți, și, cu tóte că legată de scaunul de la Roma și sub disciplina Papeĭ, clerul sĕŭ a rĕmas românesc și concepția acesteĭ biserici a rĕmas națională. Și sîntem siguri că conducĕtoriĭ bisericeĭ române unite ar fi tot așa de aprigĭ luptători contra uneĭ propagande curat catolice, cum ar fi și clerul bisericeĭ ortodoxe din Ungaria și cum sîntem și noĭ, organ al apĕrăriĭ naționale și al bisericiĭ nóstre naționale.

„Între românii ortodoxĭ și românii greco-catoliciĭ, este deplină unitate de sentimente și de credință. Amêndóuĕ bisericile nóstre sînt naționale și în amêndóuĕ rĕsună în cântări și rugăciuni limba românéscă.

„Când combatem catolicismul și propaganda luĭ, nu atingem decĭ credințele fraților nostri greco-catoliciĭ de peste munți, ci apărăm *tocmaĭ* unitatea și caractĕrul particular și național al tuturor bisericilor românești.

„Ceeea ce a făcut tăria poporului nostru în genere și a Românieĭ actuale în particular, a fost deplina unitate între conștiința națională și conștiința religiósă. Acéstă unitate noĭ nu voim s'o perdem, căcĭ ar fi să perdem cea maĭ esențială condiție de tărie și de traĭ a românilor; căcĭ conștiința nóstră religiósă, împărțită și tulburată, ar tulbura și conștiința nóstră națională, ar sgudui ființa nóstră etnică.

„Iacă de ce voim a rĕmâne toți fiiĭ patrieĭ, de la Dorohoĭ la Mehedinți și de la Carpați la Dunăre, creștini ortodoxĭ, așa cum

---

Diana și Jupiter. Și acésta înse ruptă de pe la mijloc.

În sat nu maĭ avem nimic de vĕdut.

Acum o luăm pe munții.

Sus la Groșianu!

Sîntem o societate veselă. Plecărăm des de diminéță, cu purcel fript, cu puĭ și alte bunătățĭ în traistă. Sus tot maĭ sus. Sórele începe a se aprinde. E un adevĕrat supliciu pe Copos în sus, unde nu e nicĭ o tufă. Mĭ-am adus aminte de o „Călătorie din Tanger la munțiĭ Udras.“ Étă o baltă. Ce să ne facem de căldură? Cum să bem Dumnezeule din nomol! Haid să ne înmuiem batistele cu nomol. Sîntem curat arabĭ. Rîdem unul pe cheltuiala celuĭ alalt. Dar uită, că unul nu voește să se facă negru. La el copiĭ. Și l'am spoit, ca să fim cu toțiĭ egalĭ. Dar din ce suim ne apropiem de vegetațiune. Să încep admirabile pădurĭ de brad de un verde aprópe negru. Un balsam dătător de viață. Étă un isvor, împĕratul tuturor isvórĕlor. Ne spălăm sub umbra unor nucĭ secularĭ la marginea drumuluĭ. Mie mi se pregătește o cunună de laurĭ dintr'o ramură tinĕră de nuc și mi să pune cu solemnitate pe cap. Cum mĕ maĭ umflu în pene, Dómne!

Sus copiĭ! Nu vĕ daţi. Maĭ avem ca un ceas până în vîrful Groșianuluĭ! Cândilă maĭ zi din fluer a bradului încetinat. Zi ce-ți place. Și el ne horește:

Ĭo 'ntr'un sat, badea într'un sat:
Ce maĭ dor împrăștiat.

A trecut de mult de amĕdĭ și noĭ sîntem tot pe drum. Ne facem buchete splendide de florĭ de munte de un miros hrănitor de inimĭ. Eŭ admir niște floricele crem cu petale fragede, aŭ miros dulce, cum n'am maĭ simțit în viața mea.

Dar cerul să întunecă. Acum e negru ca pământul. Începe un vînt. Întâiŭ ne rĕcorește și noĭ zicem, că e un cavaler, ce ne adie cu evantaiul, dar nu maĭ slăbește în zădar îĭ zicem „merci“, să insbucnește de tot, începe a scóte bradiĭ din rădăcină. Dumnezeule nu ne lăsa! Plóuă, parcă varsă cu ciubĕrul. Tunete și fulgere. Începem a plânge. N'avem nicĭ un adăpost.

— Ce trĕmurĭ așa dșóră Ileană? Ce fricósă eștĭ! Dacă vĕ prăpădim, ne prăpădim cu toțiĭ!

— Dar eŭ vreaŭ să trăesc!

Eŭ, atât de pesimistă, eŭ, ce n'am avut nicĭ atâtea clipe fericite în viață câte degete am la o mână, mĕ acăț de cliómbele de brad și mĕ rog luĭ Dumnezeŭ să-mĭ lase să trăesc. Nu maĭ credeți pesimiștițor, ce zic, că nu li-e dragă viața!

La stână copiĭ! E colo după deal. Întrăm în coliba bacilor și ne uscăm. Mâncăm caș și urdă și bem lapte próspet de óie.

— Dșóra asta de unde-ĭ? Întreabă un bacĭ.

— Din Roma mică, rĕspunde un domn.

— De parte-ĭ de Roma mare, întreabă bietul om în naivitatea sa.

— Ca de icĭ Hațĕgul, îĭ rĕspunde același domn glumeț.

— Îĭ ceva maĭ de parte, zic eŭ.

— Așa-ĭ că aĭ fost și în Roma mare, mĕ întreabă bunul om.

— N'am fost, dar mĕ duc în Septembre, dacă ajută Dumnezeŭ.

Zăpada e grósă pe munți. Ne facem bulgărĭ și ne batem ca în dricul iernii.

Pe la 5 ceasurĭ plecăm spre casă și abia ajungem la 11 nóptea. Un drum de 12 ceasurĭ pe jos în colo și în cóce. Nicĭ nu știusem, că sînt așa de voinică, să-l pot face cu așa ușurință.

Alaltăierĭ am fost la cetatea Colții. Tot noĭ ceĭ vechĭ plus cu unul noŭ. Trecurăm printr'un câmp de fragĭ. Întâiŭ întrarăm în vechea mănăstire. Aicĭ ți se împlinește orĭ ce dorință, la care ținĭ. Toți aŭ câte o dorință și și-o rostesc cu evlavie în gând. Ce bine, că am și eŭ o dorință. Să mĕ credeți, că până acum n'am dorit nimic, de frică că mi se va împlini ce aș fi dorit și mie nu mi să părea nimic pe lume demn a dori. Eŭ am fost cea maĭ fericită ființă pe lume și nime nu știa nimic. Căcĭ să mĕ înțelegeți, dacă am dorit, ceva a fost pentru altiĭ și nimic pentru mine. Astăzĭ am și eŭ o dorință și încă fierbinte, îmĭ pare rĕŭ, că n'am termometru să constat câte gradurĭ maĭ lipsesc până la punctul fierberiĭ, și mĭ-o esprim cu pietate timidă, dar să vĕ spun drept nicĭ acésta nu-ĭ pentru mine, înse din

aŭ fost strămoşiĭ nostri şi vechiĭ fundatorĭ aĭ ţărĭĭ nóstre, străluciţiĭ şi mariĭ Basarabĭ.

„Iacă de ce vom combate cu hotărîre orĭ ce încercare de propagandă catolică la noĭ şi între noĭ.“

Iubileul gimnasiuluĭ de la Braşov. — Săptămâna trecută s'a serbat la Braşov iubileul de 50 anĭ a gimnasiuluĭ român ortodox de acolo. De şi serbările acestea eraŭ ţinute să fie mai mult serbătorĭ şcolare, totuşĭ românimea de pretutindenea a luat parte la ele, spre a dovedi bunul nume, cel aŭ aceste şcolĭ înaintea tuturor Românilor şi însămnătatea cea mare culturală, pe care aceste institute aŭ avut tot de una în viaţa nóstră.

Regretăm, că spaţul nu ne permite să facem o mai lungă dare de samă despre festivităţile de la Braşov, ne mărginim decĭ a reproduce următorul raport din nrl 146 al „Gazeteĭ“.

„N'aŭ fost zădarnice pregătirile marĭ, ce le-a făcut corpul profesoral de la gimnasiul român gr. or. din Braşov pentru serbarea iubileuluĭ de 50 de anĭ a gimnasiuluĭ nostru, căcĭ succesul serbărilor a întrecut tóte aşteptările.

Întâia plăcută surprisă, ce i s'a făcut în decursul serbărĭĭ publiculuĭ, a fost interesanta esposiţiă şcolară din edificiul gimnasiuluĭ. Patru sale eraŭ pline de diferitele obiecte ale colecţiunilor preţióse scientifice, ce le posede gimnasiul din domeniul mineralogieĭ, ornitologieĭ, botaniceĭ etc. şi o colecţiune de tablourĭ şi desemnurĭ ale şcolarilor.

Mercurĭ a fost ziua parastasuluĭ pentru întemeiătorĭĭ şi binefăcătorĭĭ răposaţĭ aĭ şcolilor. Toţĭ şcolariĭ se presentară în biserica Sfuĭ Niculae cu buchete şi cununĭ de florĭ în mână şi după ce se oficiă un parastas festiv şi se rosti un discurs festiv din partea dluĭ profesor Dr. Ioş. Blaga, tinerĭĭ se împărţiră în treĭ grupurĭ sub conducerea profesorilor lor şi plecară în cele treĭ cimitere române: de la biserica Sfuĭ Nicolae, din Braşov-cetate şi de pe Tocile, unde la mormintele binefăcătorilor se făcu amintirea lor şi se depuseră cununĭ pe fie care mormînt.

Sara a fost mare conduct de torţe şi lampióne. Un conduct de 200 studenţĭ cu torţe şi alţĭ 200 cu lampióne traversă în frunte cu musica orăşenéscă din Prund şi veni înaintea gimnasiuluĭ strălucit luminat şi împodobit cu verdeţă. Aicĭ vorbi un student, în numele tinerimeĭ, căruia îĭ răspunse dl director Oniţiu dând frumóse poveţe şcolarilor. Manifestaţia se încheiă printr'o cântare a coruluĭ şcolarilor dirigeat de prof. de musică G. Dima.

În ziua de Sf. Petru şi Pavel s'a ţinut un pompos serviciŭ divin în biserica Sf. Nicolae, după care a urmat festivitatea iubilară în sala cea împodobită a gimnasiuluĭ român. Discursurile şi cântările audite aci aŭ mişcat tóte inimele.

Maĭ întâiŭ a vorbit preşedintele Eforieĭ şcolare, dl protopop Vas. Voina, care arătând însemnătatea zileĭ a deschis festivitatea. În dată după acésta a urmat o cântare festivă a coruluĭ şcolarilor, pe carĭ îţĭ era drag să-i vedĭ stând pe un podiu înalt în fruntea saleĭ, la spatele lor era aşedată orchestra. La un semn dat de dirigentul, dl G. Dima, corul a întonat o frumósă cantată a nume compusă în onórea zileĭ de dl Dima. Corul a interpretat în lucrarea dluĭ Dima în mod înălţător tóte gândirile şi simţirile depuse în textul cantateĭ, scris de dl prof. A. Bârseanu.“

Încetând corul, dl director gimn. rosti discurs un ocasional, care a fost ascultat şi a fost repetit întrerupt de aplausele publiculuĭ. În fine a vorbit archimandritul, Dl Dr. Il. Puşcariŭ, ca representat al Mitropolituluĭ.

„O rugăciune a coruluĭ a încheiat fastivitatea, a căreia amintire va rămâné păstrată mult timp în inimile nóstre.

În a fară de festivităţile şcolare, s'a maĭ arangiat, în legătură cu ele, o veselă masă comună la casa de tir de sub „Têmpa“, ér sara un concert al Reuniuneĭ române de gimnastică şi de cântărĭ.“

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Apropiându-se nóuele alegerĭ parlamentarĭ presa magiară se ocupa viŭ cu atitudinea Românilor. Ea că de comun face distingere între elementele moderate şi ultraiste. Cu ceste din urmă, representate prin presă şi fiscalĭ, politicĭĭ magiarĭ nu staŭ de vorbă. Cu moderaţiĭ românĭ însă, dacă e a se da creḑĕmînt preseĭ, guvernul ar încheia bucuros pact, lăsând ca în cercurile românescĭ însе-şĭ alegătorĭĭ să-şĭ pună candidaţĭ oficioşĭ la alegerile dietale. Ceĭ aleşĭ, se înţelege de la sine, ar întra în partidul guvernamental, încheiând pact cu guvernul, cum aŭ încheiat la timpul sĕŭ Saşiĭ cu Bánffy. Noĭ credem, că până când ceĭ de la putere nu-şĭ vor schimba sistemul de a tracta cu naţionalităţile nemagiare, pace adevĕrat între Românĭ şi guvern nu póte fi.

Austria. Dóuĕ marĭ cestiunĭ preocupă opiniunea publică şi pe politicianiĭ autriacĭ: cestiunea dreptuluĭ, ce aŭ limbile în provinţele cu poporaţiune mixtă şi cestiunea instrucţiunea poporale. În cea dintâiŭ naţionalităţile negermâne şi în special Cehiĭ pretind şi vor se forţeze respectarea drepturilor cuvenite limbeĭ lor, în a dóua poporaţiunea creştină amărîtă de fructele instrucţiuneĭ în spirit liberal, poftésce să se aducă din noŭ şcolile elementare sub ocrotirea şi dispunerea bisericiĭ. După ce parlamentul şi dietele provinciale de anĭ de zile se sbat în zădar spre a deslega amintitele cestiunĭ, Monarchul a chemat la Ischl pe ministrul president şi de interne Körber şi pe cel de culte şi instrucţiunea publică Hartl spre a afla vre un espedient potrivit de a pune capet turburărilor din Austria. Din cele precedenţi judecând abia se crede, că va fi fost dl Körber maĭ fericit la Ischl de cât antecesoriĭ sĕĭ în ce privesce restabilirea păcĭĭ interne a Austrieĭ.

Franţa. Ziua de 14 Iuliŭ şi anul acesta s'a serbat cu pompă. Presidentul republicieĭ Loubet după amézĭ s'a dus la revista de la Longchamps. Mulţimea l-a aclamat, un individ însе a strigat, mórte luĭ Loubet. Alt cum naţionaliştiĭ sînt cătrăniţĭ şi asupra luĭ Loubet pentru că şi-a dat consensul, ca guvernul se delăture din statul maioral armateĭ maĭ mulţĭ ofiţerĭ distinşi, spre a ocupa locul lor cu creature filosemitice.

România. Fusionarea partiduluĭ junimist cu partidul conservator se póte considera ca fapt îndeplinit. În urma fusionărĭĭ actualul minister conservator s'a retras, spre a da loc altuia, în care se fie representaţĭ şi junimiştiĭ. Noul minister conservator probabil va fi presidat de dl Petru Carp; dl Gh. Gr. Cantacuzino nu va maĭ primi portofoliŭ, ci va rĕmâné numaĭ şef recunoscut de toţĭ aĭ partiduluĭ conservator. Se crede că venind dl Carp la cârmă prin personalitatea sa şi legăturile, ce le are în străinătate, va ridica creditul ţărĭĭ şi o va scóte din crisa economică şi finanţală, în care se află.

Evreiĭ ne maĭ putênd trăi în ţară, o părăsesc cu sutele, calumniindu-o în presa lor din străinătate.

Transvaal. În timpul din urmă se pare, că din noŭ le suride Burilor norocul. Pe cum se raportézĕ din Pretoria, eĭ aŭ raportat asupra armateĭ anglesă o strălucită învingere la Nitrals, o posiţie strategică favorabilă, situată cam 18 mile de la Pretoria, lângă punctul unde calea străbate fluviul Crocodil. Din acest punct armata anglesă după luptă de o zi a fost alungată cu perderĭ cam de 100 morţĭ şi maĭ mulţĭ răniţĭ. E de observat, că ocuparea posiţieĭ Nitrals de către Burĭ taie comunicaţia dintre lordul Roberts şi generalul Baden Powell, care se află în districtul Rustenburg. Se susţine, că lordul Roberts ar fi de maĭ multă vreme morbos, şi între dînsul şi lordul Kitschener ar domni neînţelegerĭ. Buriĭ îngreunézĕ comunicaţia anglesilor tăiend firele telegrafice şi stricând drumurile.

China. Scirile, ce vin din estremul Orient sînt tot maĭ triste. Nu maĭ încape îndoéla, că ambasadoriĭ şi toţĭ europeniĭ din Peking aŭ fost fost măcelăriţĭ, probabil în 30 Iuniŭ orĭ 1 Iuliŭ; asemenea aŭ fost ucişĭ maĭ multe miĭ de chinezĭ

---

realisarea eĭ ar resulta ceva, ce m'ar ferici şi încânta fórte mult.

Ne urcarăm apoĭ pe cetatea, despre care circulă atâtea legende frumóse. Astă dată nu-mĭ permite timpul şi nicĭ spaţul a vi le povesti.

Sînt niste ruine splendide. Se vede a fi fost o fortăréţă de prima forţă. Muriĭ porţiĭ sînt tarĭ şi să ţin încă bine. Privelişte din vîrful eĭ e însе de o frumseţă uimitóre. Munţiĭ sînt aşa de deşĭ şi atât de frumoşĭ arangiaţĭ în cât privindu-le piscurile apropiate de cer, nu poţĭ să nu-ţĭ deschidĭ inima spre Dumnezeŭ şi să-i mulţămeştĭ, că a creat atâtea frumseţĭ şi te face părtaşe de a le vedé şi a te desfăta de ele.

Mâne mergem la Densuş, să admirăm o biserică de pe timpul Romanilor.

La revedere!

Ileana.

încreştinaţi. Revoluţiunea ĭea dimensiune mai mari pe zi ce merge. Se anunţă, că trei guvernatori chinezi s'aŭ declarat pentru prinţul Tuan şi în contra străinilor. Spre a împedeca comunicaţia trupelor rusesci cu Rusia, Chinezii strică telegrafui şi căile ferate. În China e mare inversşunare contra Ruşilor, se susţine, că China a declarat războiŭ formal Rusiei. Ruşii aŭ fost provocaţi se părăséscă provinţa Mandgiuria şi alte provinţe chineze. ba o cétă de Chinezi aŭ năvălit în Siberia ruséscă şi aŭ atacat oraşul rusesc Blagovescesc.

Mai multe mii de Boxeri înaintéză spre portul angiez Wei-hai-wei. Asaltul făcut de Chinezi asupra Tien-Tsin-ului din noŭ a fost respins de cătră trupele aliate la 10 Iul., nu e însă sperare, ca aliaţii se pótă resista timp îndelungat Boxerilor fanatisaţi, cu atât mai virtos nu, că între aliaţi s'a început rivalitile, că óre care se aibă comanda supremă. Dintre aliaţi până acum mai mari perderi aŭ avut Ruşii şi Ĭaponezii.

Corespondinţe.

Anul iubilar.

Am anunţiat la timpul seŭ pregătirile, ce le-aŭ făcut bravul cler şi inteligința din jurul Băiĭ mari pentru démna serbare a anului iubilar, dară, pe cum să vede din corespondenţa, ce urméză mai jos, aceste serbări, destinate spre a deştenta şi nutri în poporul creştin sentimente religióse, al întări în credinţă şi alipire cătră sânta biserica şi prin acésta a-l face nu numai, mai plăcut înaintea lu Dumnezĕŭ, ci tot o dată şi mai conscin de detorinţiile sale faţă cu deaprópele şi chiar faţă cu statul, aŭ fost împedecată cu forţa brută. Anume la a cuĭ ordin a păşit la mijloc gendermeria, ca se împedece adunarea credincioşilor în Şişeşci pe ziua de Sân-Petru, nu ni se spune; s'a întâmplat acésta de sigur la ordin mai înalt. La atare ordin ne puteam astepta mai ales acum, când liberalismul dominant la noi despreţuesce tot ce e creştinesc şi desconsidera instituţiunile bisericeşci, când chiar nicĭ sânta cruce de pe sacra corónă a Sfîntului Ştefan nu e cruţată, ci frîntă şi aruncată. Denunţăm lumiĭ culte împedecarea brutală a serbărilor religióse planuite la Şişeşci, protestăm în contra opririĭ lor şi nu ne îndoim, că iniţiatorii serbărilor vor fi arătat faptul guvernului lor diecesan, ca acesta cu auctoritatea sa să intrevină spre a se respecta dreptul bisericiĭ de a aranja serbări religióse. Lăsăm se urmeze corĕspondinţa:

Şişeşci 16 Iuliŭ 1900.

Onorată Redacţiune!

A-Ţi fost aşa de binevoitori şi gentili de a petrece cu atenţiune seriósă mişcarea intensivă religiósă din aceasta provinţie frumósă, ce s'aŭ manifestat în causa serbăriĭ, pe cât să póte, după modestele nóstre puteri, mai vrednică, a acestuĭ an de treĭ ori însemnat, preste alţi ani ce decurg în viaţă omenimiĭ. Anume Ven. Nostru episcopat, în epistola Pastorală din Blaş 1—18 Ian. 1900, Nr. 470 metrop., pe lângă aceea că la pag. 7, ne pune în prospectiva o pastorală comună, „Când vi să va comunica, cum am hotărît Noi, Archiereiĭ vostri, să serbăm amintirea actuluĭ celuĭ mare al S. Unirĭ sevêrşite înainte cu dóuĕ sute de anĭ," la pag. 8 ne esortéză: „Afară de acésta fie care parochie să facă şi alte lucrurĭ bune şi salutare întru amintirea mareluĭ eveniment a S. Unirĭ, şi în privinţa aceasta consultându-se fraţii parochi cu iubiţiĭ nostri credincioşi vor afla, după împregiurările locale ca ce este mai potrivit să se facă nu numaĭ întru amintirea sf. Unirĭ, ci de o dată şi pentru prosperarea S. biserici şi a instituţiunilor sale culturale din respectivele comune."

Îndemnaţi şi incuregaţi de aceste cuvinte şi sfaturi părinteşci, era natural că parochul şi credincioşiĭ din Şişeşci şi filiale chiar „După împregiurările locale" avênd în mijlocul lor măreaţa biserică parochială, votivă pentru S. Unire a tuturor Românilor, să cugete şi să plănuiască „Lucrurĭ bune şi salutare întru amintirea mareluĭ eveniment a S. Unirĭ," pe cum acele lucrurĭ bune şi salutare s-aŭ aflat espresiune în programul publicat. Şi era lucru natural şi frumos chiar din puterea împregiurărilor locale că serbările aceste iubilare să aibă un lustru special prin participarea clerului şi a credincioşilor din tot ţinutul acesta. Fapt este, că la sfinţirea unuĭ clopot saŭ a uneĭ cruci, să nicĭ nu amintesc de actul sfinţiriĭ uneĭ biserici se adună cler şi popor dintr'un ţinut întreg, cu cât mai virtos trebue să aibă loc acésta participare întru amintirea mareluĭ eveniment a S. Unirĭ." aşa cler şi popor ne am coadunat la şedinţa festivă şi la serbările sociale, aranjato de reuniunea filială a învĕţătorilor din comitatul Satumare diecesa Orădană, întru amintirea S. Unirĭ, în comuna Pomĭ la 7 Maiŭ a. c.

După ce a-ţi binevoit a publica toţi paşiĭ făcuţi referitori la serbările iubilare de la biserica din Şişeşci sum convins că acuma Ve-ţi pofti cu tot dreptul, ca despre succesul lor să ve informez.

Succes strălucit! care măresce gloria acestuĭ popor într'adevĕr de martir, carele de şese anĭ nu póte serbători Hramul bisericiĭ sale; serbătórea S. S. Apostoliĭ Petru şi Pavel; serbarea Nascerii Vergurei!!!

Estimp o nóuă glorie s'a adus, căci şi acum a fost aflat vrednic a suferi batjocură pentru numele cel sfânt al Domnului!

Mulţime de gendarmĭ ca în aniĭ trecuţi aşa şi acuma aŭ asediat biserica şi comuna, tóte drumurile şi cărările ce duc *în sat, şi la biserică*, la comunele învecinate şi oraşele Baia-mare şi Baia-sprie.

Asediul a început cu patru zile înainte de ziua serbării, adecă din 8 Iuliu st. n. şi a durat până la 12 a. l. după amează.

Cinci zile aŭ tăcut clopotele, carĭ ar fi trĕbuit să vestéscă credincioşilor chemare la funcţiunile sacre; cinci zile porţile bisericiĭ, prin carĭ ar fi trĕbuit să între procesiunile evlavióse, nu s'aŭ deschis!

Secuestrat a fost însuşi parochul, fiind opriţi şi impedecaţi chiar şi poporeni din fiiliale a veni la biserica lor proprie parochială şi la parochul lor.

În sat o tăcere ca într'un mormîntar!

Eacă On. Redac., cum am petrecut frumósele zile, destinate pentru serbarea amintiriĭ mareluĭ eveniment ducentenar al unirii nóstre cu mama Roma!

Dumnezĕŭ să mângăe pe acest popor martir, ale cărui suferinţe se pot asămăna cu suferinţele creştinilor din vécurile prime al creştinităţiĭ, cărora asemenea nu le era iertat a să ruga luĭ Dumnezĕŭ în bisericĭ, ci erau constrinşi a se ascunde dinaintea violenţelor şi armelor puterĭ publice, duşmane. Fiindcă serbările proiectate eraŭ espresiunea dorinţiĭ generale a clerului şi a poporului credincios din acésta provincie, şi toţi cu dor ferbinte aşteptaŭ să pótă da espesiune solemnă simţemintelor religióse în aceste timpurĭ nefaste: cu nedescriptibilă durere şi indignaţiune să vede lipsit de dreptul sacru al libertăţiĭ cuitului divin.

Corep.

Visitaţie canonică.

Din încredinţarea Escel. Sale Dlui Mitropolit. Rsm. canonic *Dr Vasile Hossu* a făcut visitaţie canonică în district. protop. al Giurgeului. Delegatul archiepiscopesc a fost însoţit de redactorul foiĭ nóstre.

Joi în 5 crt. sosind la gara din Székely-Udvarhely a fost întimpinat de notarul tractual On. *Ales. D. Donescu,* paroch în Vasiáb La marginea tractului, sub munţiĭ Libanuiui, i-a ieşit într-u întimpinare MOn. *Elie Câmpean,* v.-protopop împreună cu curatorii biseriĭ din Gyó-Szt.-Miklós.

Vineri dim. s'a început visitaţia la oficiul parochial şi protopopesc din Szt. Miklós, după terminarea căruia, s'a pus piatra fundamentală la biserica gr. cat. Actul religios l-a îndeplinit delegatul în presenţa unuĭ numĕros public. Un act comemorativ a fost aşedat în piatra unghiulară. În dată după acésta a plecat la Tulgheş, unde a sosit în după améza aceleĭ zile, fiind salutat de veteranul octogenar *Mihaiŭ Dobrean,* paroch şi v.-prot. onorar.

Sâmbătă în 7 crt. delegatul a celebrat sfîntă liturgie în Bilbor, după care a făcut visitaţia. În aceea-şi zi după amézi a celebrat înserătul la Corbu. După înserat parochul *Ioan Dobrean,* salută cu multă căldură pe delegat, care e viŭ aclamat de mulţimea credincioşilor adunaţi. Adaug aci, că cu acest prilej credincioşii *Dumitru Pacu* şi *Ilie Lombar,* aŭ dăruit steĭ biserici câte un ornat sacru în preţ de 120 cor.

În ziua următóre delegatul archiepisc, a fost invitat să celebreze sta liturgie în biserica din Tulgheş. A asistat la acéstă liturgie v.-prot. Câmpean, preotul Dobrean din Corb, ér ca diacon A. C. Domşa. La sfârşitul sf. liturgiĭ Rsm. domn canonic Dr Vas. Hossu a ţinut o preafrumósă predică despre credinţă, şi apoĭ aŭ ieşit în procesiune la cripta familiĭ Dobrean, unde a cetit deslegările morţilor.

Din incidentul acesteĭ visite, credincioşul Ioan Bota cu soţia-sa Ana Ţepeş şi fica-sa Ioana, aŭ cumpĕrat un ornat sacru preoţesc pentru sta biserică din Tulgheş.

Tot în ziua aceea s'aŭ visitat comunele bisericeşci: Telec, Valea-Jidanului, Bicaz şi Dămuc.

La întrarea în Telec, delegatuiui i-s'aŭ făcut o primire din celea mai frumóse. Un banderiŭ din vre o 50 călăreţi, în frunte cu dl comerciant George Grecu, o mulţime de trăsuri şi numĕros popor a întimpinat pe cel ce venia în numele Domnului. Dl notar *Urziceanu* a rostit un escelent cuvînt de binevenitare. A pomenit, de visita făcută de episcopul de fericită amintire Ioan Leményi, apoĭ de repaus. Ales. Micu, pe atunci vicar la Făgăraş şi a terminat, asigurând pe delegat de dragostea şi alipirea, ce credincioşiĭ

acestuĭ ţinut de la graniţa Ardéluluĭ. o aŭ faţă de Escel. Sa Mitropolitul şi de credinţa strămoşéscă. Emoţionat de acéstă manifestare delegatul mulţumesce de primirea. ce se face, nu dînsuluĭ. ci aceluia pe care el îl representă. şi asigură pe ceĭ de fată. că va duce cele maĭ preţióse amintirĭ din aceste părţi.

Întră apoĭ în biserica din Telec, unde e salutat de parochul local Aurel Raţ. După cântarea Doxologieĭ se îndeplineşce visita şi apoĭ însoţit de o mare parte din ceĭ ce l-aŭ întimpinat. plécă spre Valea-Jidanuluĭ. trecênd prin frumósele porţĭ. ridicate în onórea sa. La cea dintâiŭ pórtă e salutat de comerc. *Grecu,* ér la a dóua de adm. paroch. *Pompeiŭ Butnar.* Întrând în sf. biserică celebrézā înserатul şi apoĭ îndeplinind visitarea parochieĭ plécă maĭ de parte. Tot aci delegatul archiepisc. a fost întimpinat de dl silvicultor *Emil Solomon,* de pe domeniul Corónei din Bicazul român şi păr. *Corugescu,* preot gr. ort. pe domeniul statuluĭ. Visita celor alalte dóuĕ comune, din causa comunicátiunii anevoióse a trebuit să se facă maĭ în grabă. De şi era spre înserat întrând în biserica din Bicaz, unde se adunase mult popor. delegatul le adreséză câte va cuvinte de mângâiere.

Miercurĭ în 11 crt s'a visitat parochia *Varviz* şi *Şermaş,* ér Joĭ d a. parochia *Vaslab.* De şi trebuind să se facă abatere de la program. din causa ploilor. carĭ aŭ umflat apele. totuşi credincioşiĭ din Vaşlab aŭ pregătit o frumósă primire delegatuluĭ. Până la casa parochială strade era plantată cu brazĭ şi florĭ. ér ajunşi aci parochul local *Ales. D. Donescu* ţinĕ un cald cuvênt de bineventare. la care rĕspunde dl canonic Dr Hossu. O bună impresiune a făcut asupra dluĭ delegat tipurile aşa de românescĭ ale credincioşilor din acéstă comună şi maĭ ales frumosul port naţional şi acésta. cu atât maĭ mult. cu cât de tóte părţile sînt încunjuraţi de străinĭ.

În ziua următóre a fost visitată parochia *Cs.-Szt.-Domokos* şi *Cs. Szépviz.* În acéstă din urmă matur. Ales. Victor Gergely salută pe dl delegat. Şi aci fac efect. împunătórele figurĭ ale ţĕranilor din Lövész.

Ultima visită s'a făcut în parochia Ghimeş. o puternică comună la frontiera ţĕriĭ. La sosire delegatul e întimpinat la uşa bisericiĭ de octogenarul paroch *Gavriil Ciobotar,* viceprot. onor. îmbrăcat în sf. odăjdiĭ. ţinênd în mânĭ crucea şi evangelia.

Şi aci. ca în tot locul, unde numaĭ s'a putut. delegatul archiepisc a ţinut o frumósă vorbire credincioşilor, adunaţi la sf. biserică.

Sîntem siguri, că dl delegat a dus celea maĭ bune impresiĭ din acest district protopopesc, condus cu multă pricepere de harnicul viceprot. Elia Câmpean, ajutat de preoţi deştepţi şi sîrguincioşi întru promovarea măririi luĭ Dumnezeŭ şi bunăstarea credincioşilor.

Nu maĭ puţin binefăcĕtóre urmărĭ va avé visitaţia acésta asupra credincioşilor, carĭ prin cuvintele dluĭ delegat aŭ fost îndemnaţi să ţină cu statornicie la sf. biserică şi preoţiĭ lor.

Ar fi de dorit, ca ast fel de visitărĭ să se facă. cât maĭ adese.

Raportor.

Publicare de concurs.

Până la zina de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetiţe din Blaş.*

Condiţiunile primiriĭ sînt:

1. Pentru o elevă sînt de a se plăti pe un an scolastic 120 fl. solvibilĭ în dóuĕ saŭ cel mult patru rate anticipative. pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 3 fl. pentru elevele din clasele elementare şi de 6 fl. pentru cele din clasele superióre, apoĭ 1 fl. pe an pentru bae. Elevele, carĭ vor învăţa limba franceză orĭ musica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vor trebui să pórte vesminte uniforme. se va solvi 14—18 fl. după etatea fie căreia. Uniforma acésta. care se pregătesce în internat. constă din dóuă şurte în formă de rochie. 2 pălăriĭ. — una de ĭérnă şi alta de vară. — şi din o toaletă.

3. La intrarea în internat fie care elevă va trebui să fie provĕdută cu: *6 cămeşi, 6 camisóne, 6 pantaloni, 1 fustă de ĭérnă, 6 servete, 12 batiste, 6 parechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 perie de dinţi, 1 perie de cap, 2 perĭi de încălţăminte, 1 plapomă, 2 pepteni. 1 saiteu de lână, 2 perinĭ, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spălat şi 6 ştergare.*

Obiectele acestea aŭ să fie marcate cu numele eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va primi:

1. Instrucţiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare şi VII—VIII superióre. educaţiune religioso-morală şi deprinderĭ în conversaţiune magiară şi germână.

2. Locuinţă în etejul institutuluĭ în sale marĭ. sănătóse şi luminóse provĕdute cu mobiliarul necesar.

3. Vipt întreg şi a nume; a) la dejun cafea cu lapte. b) la amĕzĭ 3 plese. Dumineca şi în sĕrbătorĭ. 4. c) la cină dóuĕ plese.

4. Spĕlat, luminat şi încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucţiune în fert. spălat, călcatul cu ferul. coptul pânĭ, tors, ţesut, curăţit, grădinărit, crĕit, ducerea socotelelor economieĭ de casă. conservatul şi aşedatul legumelor şi victualelor preste ĭérnă, îngrăşatul animalelor, prăsirea şi ţinerea galiţelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez. testimoniŭ de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea eleveĭ atestat de vaccinare şi revaccinare.

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratului Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş,* alăturându-se la fie care o marcă de 40 fil. pentru spedarea francată a resoluţiunii. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicĭ elevele. carĭ aŭ maĭ fost în Internat.

Direcţiunea Internatuluĭ de fetiţe.

†

Petru cavaler Ioanette.

La încheierea numĕruluĭ trecut am primit trista scire despre mórtea unuĭ bărbat, care în tăcere şi fără sgomot a lucrat pentru ridicarea şi ajutarea neamuluĭ sĕŭ.

El móre la 8 crt. n. în vrîstă de 89 anĭ, petrecuţi în muncă şi ostenelĭ. dar amintirea sa va rĕmânea vecinică pentru că el şi-a perpetuat'o prin acte maĭ durabile de cât arama. Înmormîntarea s'a făcut în 11 Iuliŭ. Oficiul funebral l'a îndeplinit Preaon. Iuliŭ Montani. protopopul Roşieĭ. ca delegat din partea Escelenţeĭ Sale Î. P. S. D Mitropolit Dr Victor Mihályi. ca se pontifice şi se ţină predica funebrală. Dl Montani o fost asistat de preoţiĭ Al. Papiŭ şi Romul Marcu din Bistra şi Iosif Arieşan din Ceotegea şi de preotul local din Câmpenĭ. Cântările funebrali le-a esecutat corul din Bistra condus de capelanul Petru Simu.

Dăm în următórele câte va note din viaţa luĭ. aşa cum le aflăm în „Enciclopedia română".

Ioanette, Petre, cavaler, filantrop român, n. 1811 în Câmpenĭ. A studiat la Blaş filosofia. Ca învĕţător a instruat în anĭ 1841—2 şi pe Avram Iancu. În 1848 a fost chiemat de Iancu să susţină ordinea pe timpul revoluţiuniĭ. După revoluţie a fost numit oficial la judecătoria din Alba-Iulia. apoĭ la Aiud. Câmpenĭ şi Abrud. ér 1855 notar în Vidra de sus, la 1862 adjunct pretorial, apoĭ pretor până la 1882. când s'a retras în viata privată. trăind în Câmpenĭ. La 1883 a fost decorat cu crucea de aur pentru merite. devenind cavaler al ordiniuluĭ Francisc Iosif I. La 1884 a depus la capitlul gr. cat. din Blaş un capital fundaţional de 5000 fl.. a căruĭ destinaţiune se va sci numaĭ din testament, ér pentru şcóla gr.-cat. din Câmpenĭ a făcut o alta fundaţiune.

Odihnéscă în pace!

NOUTĂŢĬ.

Din Archidiecesă Rsm. *Dr. Victor Szmigelski* canonic mitrop. e numit director estern la Internatul de fetiţe din Blaş.

Concurs la stipendiile teologice, preparandiale şi gimnasiale din diecesa Lugoşuluĭ s'a escris concurs cu terminul de 13 August n. 1900 a nume: a) stipendie teologice, b) 5 stipendiĭ preparandiale a 105 fl. pentru Oradea mare şi eventual alte stipendiĭ gimnasialĭ din fundaţiunea Nicolaŭ Braia şi din fundaţiunea Jova Popovicĭ. Recurenţiĭ în sensul cercularuluĭ episcopesc de dto 2 Iuliŭ 1900 Nr. 1496/900 aŭ să-şĭ susţérnă recursele la Ordinariatul episcopesc de Lugoş pe calea oficiuluĭ protopopesc districtual instruându-le cu estras de botez, testimoniŭ despre studiile făcute şi alte documente. Recurenţiĭ la stipendiile teologice şi preparandialĭ vor trebui să se presente în persónă înaintea consistoriuluĭ episcopesc de Lugoş în 9 Aug. n. a. c.

Concurse. Cu terminul de 10 Aug. n. 1900 s'a escris concurs la următórele staţiunĭ docentale din diecesa Lugoşuluĭ: 1. *Secaş* în protopopiatul Bogşeĭ, 2. *Jitin* în protop. Oraviţeĭ. 3. *Petromanĭ* în protop. Ciacoveĭ, 4. *Ruda-baia* în protop. Halmaginuluĭ, 5. *Rîu-demorĭ* în protop. Ulpieĭ Traiane (Grădisce), 6. *Silaş* în protop. Buziaşuluĭ, 7. *Vişag* în prot. Vermeşuluĭ, 8. *Clopotiva* în protop. Ulpieĭ Traiane (Gradisce), 9. *Paroşenĭ* în protop. Jiuluĭ, 10. *Ticvaniŭ mic* în protop. Oraviţeĭ, 11. *Siget* în protop. Ciacoveĭ, 12. *Ghilad* în protop. Ciacoveĭ, 13. *Romos* în protop. Cudşirului, 14. *Uricanĭ* în protop. Jiuluĭ. La staţiunile de sub Nr. 4, 7, 10 şi 12 recursele se adreséză Ordinariatuluĭ pe calea oficiuluĭ protopopesc, ĕră la cele de sub Nr. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 13 şi 14 respectivuluĭ oficiŭ protopopesc.

Necrolog. † *Ioan Câmpian* preot în Groşĭ diecesa de Gherla, a repausat la 6 crt. în anul al 61-lea al etăţiĭ şi al 32-lea al preoţieĭ.

† *Iuliŭ Aranyosi* rigorosant în dreptură după un morb îndelungat, împărtăşit cu cele sacre şi-a dat sufletul în mânile Creatoruluĭ în 12 l. c. 4 la óre a. m. în al 26-lea an al etăţiĭ.

† *Ana Dr. Dăian n. Totoian* după îndelungate suferinţe de mamă, provedută cu sfintele taine şi-a dat blândul suflet în mânile Creatoruluĭ în Chişfalĕŭ (l. Alba-Iulia) în 17 Iul. la órele 6 sara, în anul al 28-lea al vieţiĭ şi al 4-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ. O jelesce soţul Dr. Elie Dăian, candidat de prof. cu fiĭ sĕĭ Ioachim Leo şi Lucia Monica şi numĕroşiĭ consîngenĭ.

† *Emilia Moldovan* născ. Cupcea, şi-a dat blândul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ Miercurĭ în 11 Iulie 1900 la 6 óre diminéţa în etate de 24 anĭ şi în al 8-lea an al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

† *Leontina Darvaş* din Blaş, a repausat Dumineca în 8 Iuliŭ n. în vrîstă de 21 anĭ. Repausata a fost cassiera la Societatea „Consum" de aci.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Afurisitul.

De Carl May.

II.

(Continuare.)

„Mĕ înspăimêntĭ! Așa dar nu pentru-că noĭ sîntem creștinĭ, ci din causa banilor să se fi depărtat de noĭ?“

„Desigur.“

„Eĭ însĕ vor fi primit instrucțiunĭ de la Said Caled Pașa, și de óre ce sunt soldați, fie care nesupunere li se va socoti duplu.“

„În cât privesce aceasta, eĭ aŭ trebuit să jóre că-și vor îndeplini obligamentul; dar dacă îmĭ aduc bine aminte, acel jurămênt sĕ putea înțĕlege duplu. Eĭ aŭ jurat că până ce le voiŭ fi încredințat lor. se vor îngriji atât pentru siguranța mea. cât și pentru a lor. Dar, fiind că eĭ s'aŭ despărțit de noĭ, nu le maĭ sum — după cum cred eĭ — încredințat și ast fel sĕ țin deslegați de promisiunea lor.“

„Asta este o presupunere, pe care cu anevoe o împărtășesc. Eĭ sînt dóră persóne de încredere.“

„Că ce încredere merită. aŭ arĕtat-o în destul. Dacă ar fi intenționat numaĭ să se scape de noĭ. atunci s'ar fi putut reîntórce la Engyrijeh și acolo să spună, că eŭ l-am trimis înapoĭ. Pentru ce dară aŭ călătorit maĭ de parte, și ce e maĭ însemnat, pentru ce s'aŭ ținut eĭ tot de una înaintea, și nu înapoia nóstră? Sum pe deplin convins, că eĭ țintesc la banĭ.“

„Permite-mĭ încă o observare. Eĭ sînt apĕrătoriĭ tĕĭ, așa dară trebue să fie lângă tine. Dacă ți-se întîmplă ceva, atunci prepusul valiului trebue în dată să se îndrepte asupra lor. Aceea și eĭ o vor sci prea bine.“

„Dar, cugetă-te, că le staŭ la îndemână o mulțime de scuse. Am fost atacat. fiind că ĭ-am trimis înapoĭ. A fară de asta. suma ce o am la mine formézĕ pentru acești ómenĭ, chiar și dacă o împărțesc între sine, o avere. Eĭ nicĭ nu s'ar maĭ reîntórce în serviciŭ, ci ar merge unde-va. unde nu li-s'ar da de urmă, ceea ce în acest sultanat estins ar fi o ușurătate. Tu poțĭ să te îndoescĭ; eŭ însĕ sum convins. că presupunerea mea nu mĕ înșală.“

„Atunci trebue să vedem ca să ne ferim din calea lor, effendi!“

„Este alt drum, care să conducă la Urumgili?“

„De aci nu, dar putem călări la drépta spre Hagi Bectaș și la apoĭ la calea jumĕtate să ne reîntórcem prin pădurĭ și peste délurĭ.“

„La asta nu mĕ învoesc. Cât ar dura acest încunjur?“

„Am ajunge la ținta nóstră numaĭ sara.“

„Așa dară să perdem o jumĕtate de zi? Pentru acești blăstĕmați de bună samă nu. Mergem maĭ de parte.“

„Dar dacă eĭ în adevĕr ne vor păzi în pădure! Se vede că numaĭ cu tine aŭ de lucru, însĕ vor trebui să mĕ ucidă și pe mine. pentru că alt cum ĭ-așĭ denunța.“

„Tu aĭ fost ofițer, și ast fel cred că nu cunoscĭ frica!“

„E adevĕrat, că nu-mĭ e fricĕ, n'așĭ vrea însĕ să fiŭ ușuratic. Contra glonțuluĭ unuĭ ucigaș ascuns în pădure nicĭ eroismul cel maĭ mare nu te póte scuti.“

„Asta o sciŭ și de aceea nu pretind eroism. Ajunge puțină precauțiune.“

„Îți spune precauțiunea, unde-ĭ ascuns ucigașul, ca să-l poțĭ încunjura?“

„Da. N'avea grije! În ast fel de lucrurĭ eŭ posed maĭ multă esperiință, de cum credĭ. Esaminézĕ drumul, pe care înaintăm! Pămîntul este móle și pórtă tóte urmele ce celor aŭ mers azĭ diminéță pe el. Maĭ deslușit însĕ se vĕd urmele de potcóve ale celor doĭ cal. Până când vedem aceste urme, sîntem în siguranță, căcĭ înainte ca arnăuții să se pună la pândă, eĭ trebue să-și abată caiĭ din drum. spre a-ĭ ascunde.“

„Tu parĭ a avé ochĭ maĭ agerĭ de cât mine, căcĭ eŭ nu pot deosebi urmele călăreților de cele ale pedestrilor. Dar orĭ și cum este periculos a-ĭ urmări.“

„Nicidecum. Când ajungem în pădure, tu rĕmâĭ o bucată de drum înderĕptul meŭ și ast fel eștĭ sigur; de cele alalte mĕ voiŭ îngriji eŭ.“

Nu-mĭ închipuiam, că ar fi laș, însĕ totuși am trebuit să insist mult până l-am putut face să se încrédă în siguranța nóstră și să-mĭ urmeze maĭ de parte. Să nu crédă cine va că esista un drum bătut; era o cărare, carea cu timpul a fost bătucită ad libitum; puteaĭ să te feréscĭ în drépta orĭ orĭ în stênga. după cum voiaĭ. Maĭ târziŭ acéstă cărare deveni maĭ îngustă și maĭ pronunțată, pentru că acum conducea prin pădure.

Alăturea cu noĭ aveam rîulețul, în urma căruia pămîntul deveni tot maĭ umed. Urmele potcóvelor se vedeaŭ tot maĭ deslușit. Eŭ mĕ opriĭ și scoborêndu-mĕ jos de pe cal, mĭ-am descins brîul și l-am legat de gâtul caluluĭ; apoĭ am înțepenit scărița de cingătórea șeneĭ și mĕ urcaiŭ éră-și. După ce am predat chysracdar-uluĭ pușca mea, carea mĕ împedeca, l-am provocat să-mĭ urmeze, dar numaĭ încet. El voiea să céră óreșĭ carĭ deslușirĭ, dar nu l-am lăsat timp.

„Lucrul principal era, să aflu locul unde steteaŭ ascunși arnăuții, fără ca să fiŭ espus. Trebuia decĭ să călăresc după obiceiul indianilor, ast fel că corpul caluluĭ să scutéscă pe al meŭ. Pe partea de cătră rîuleț de bună samă că nu eraŭ ascunși blăstĕmațiĭ; de aceea de laturea acésta îmĭ vîrîiŭ brațul în brîul meŭ de la gâtul caluluĭ, ér de ceealaltă latură piciorul în scărița cea înțepenită. Ast fel zăceam cu o îndoitură a genunchiuluĭ pe șea, pe când cel alalt picior atîrna în aer; ținêndu-mĕ de brîŭ, așa dar de gâtul caluluĭ, eŭ nu maĭ zăceam pe el, ci spênzuram de o parte a sa. Acéstă procedură nu prea conveni caluluĭ, dar la urmă trebui să se supună. Pornit o dată, era ușor de condus.

Fără a privi în drépta orĭ în stînga, eŭ îmĭ țineam ochiĭ ațintiți spre pămînt, ca să nu scap nicĭ o urmă din vedere. Arnăuțiĭ înaintară încet, ca să nu ajungă pe peregrinĭĭ ce mergeaŭ înaintea lor și de óre ce din Boghalajan noĭ am plecat în dată după eĭ, așa nu eram de parte de dênșiĭ, și era de prevĕdut, că în curênd îmĭ voiŭ ajunge scopul.

Calul meŭ galopa, ceea ce pentru posiția mea era mersul cel maĭ acomodat. Capul mi-l țineam sub gâtul calului și vedeam deslușit urmele. De o dată aceste ferirĕ din drum și conduceaŭ printre arborĭ. Sciam destul, îmĭ întórseiŭ calul și călăriŭ înapoĭ. Tot o dată audiĭ nu de parte de unde m'am reîntors. un strigĕt scurt. Ceĭ doĭ arnăuți ascunși acolo aŭ vĕdut pe călărețul ciudat, dar nu m'aŭ recunoscut.

Ajungênd la chisracdar, l-am spus, că am găsit ascunzĕtórea arnăuților. Acum era ușor să o încunjurăm. Trecurăm peste rîuleț, a cărui apă nu era adêncă; aci ne coborîrăm, și scutiți de arborĭ, conduserăm caiĭ prin pădure, cale de vre o jumĕtate de óră. Asigurați fiind, că am lăsat în urma nóstră locul cel periculos, ne îndreptarăm érăși cătră drumul de peste rîuleț, trecurăm apa și în curênd eșirăm din pădure. De óre ce soțul meŭ n'a vĕdut de fel pe arnăuțĭ, el nicĭ acum nu era convins. că eĭ într'adevĕr ne voiaŭ rĕul. De aci în colo călătorirăm printr'un ținut deluros, icĭ colea întrerupt prin pădurici și poienĭ. Icĭ colea vedeam alăturea nóstră câte un sătuleț, câte o casă singuratică, ne ferirăm înse a trece prin sate. Chysracdar-ul maĭ bucuros făcea încunjur; pe aci era cunoscut și nu voia să fie insultat. Se înțelege. că nu tóte întâlnirile se puteaŭ încunjura, și atunci tot de una era ceva atac de vorbe; din fericire însĕ iuțimea cailor nostri tot de una ne scăpa.

La fie care întâlnire. sĕrmanul meŭ camerad trebuia să audă; „Es sabbi, es sabbi — afurisitul, afurisitul! Scuipați-l; dați cu petri în el; smânciți-l de pe cal! Allah să-l coudamne; Allah să-l ardă; Allah să-l nimicească!“

Cu cât înaintam maĭ de parte, cu atât maĭ mulțĭ ómenĭ vedeam și cu atât păreaŭ a merge la Caisarijeh. unde. cum am vĕdut maĭ târziiŭ, să adunaŭ toți peregrinii din acest ținut estins, ca apoĭ împreună se mérgă preste Antitaurus. Vaĭ de acela care avea nefericirea ca printr'o faptă orĭ vorbă nesocotită să vateme simțul religios al acestor ómenĭ! Cine nu este mohamedan, maĭ bine rĕmâne ascuns între zidurile caseĭ sale, și într'adevĕr nicĭ o singură persónă n'am vĕdut, carea, după îmbrăcăminte orĭ după alte semne, să pótă fi recunoscută, că este creștin.

Grupele de peregrinĭ deveniră în sfîrșit așa de numĕróse, în cât aprópe nu maĭ puteaĭ feri dinaintea lor. Eĭ cu toțiĭ vroiaŭ maĭ întâiŭ să mérgă la Urumgili, pentru ca să treacă cu luntrea preste rîul Chizil Irmac, carele ne despărția de Caisarijeh. N'am vĕdut nicĭ un singur călăreț între eĭ, un semn evident, că aveam înaintea nóstră chiar drojdiile, carĭ ușor puteaŭ fi aduse în fierbere. Cel mult să vedea icĭ colea unul mânând un amărît de măgar, carele trebuia să-ĭ ducă bagajul cel săracăcios.

Era trecut de amédĭ, când am vĕdut înaintea nóstră primul pământ arat și sĕmĕnat. De după gărdurĭ și grupe de pomĭ să înalță un edificiŭ de țiglă ciudat. carele trebuia să represinte un minaret. Ne aflam în apropiere de Urumgili.

La dreapta nóstră, cam doĭ chilometri de la oraș, am vĕdut o grupă de stejarĭ. Sub aceia stetea, lângă oliv și mure, o căsuță, încunjurată jur împrejur cu zid. Chysracdar-ul arĕtă spre casă și zise:

„Acolo locuesce tatăl meŭ, eremitul. Printre câmpurĭ de tutun și safran poțĭ ajunge ușor la dînsul. Dacă din întîmplare ar fi deschisă pórta, să te fereștĭ a întra în curte. Câniĭ te-ar sfâșia. Maĭ bine veĭ suna clopoțĕlul de lângă pórtă.“

„Bine! Dar până atunci unde rĕmâĭ tu?“

„Eŭ voiŭ merge la pădurea ce se vede colo dinderĕt. Dacă după amĕdĭ veĭ avea lipsă de mine, mĕ veĭ chema; te voiŭ vedea venind. Dacă nu atunci voiŭ crede că aĭ rĕmas peste nópte ca óspe al tată meŭ și atunci îțĭ voiŭ da alte semne despre mine.“

„Dar, tu n'aĭ de mâncare, și nemergênd în oraș, va trebui să flămânzescĭ.“

„Aș merge la mireasa mea, dacă orașul n'ar fi plin de peregrinĭ, carĭ m'ar insulta. Pe sară maĭ ușor voiŭ putea îndrăzni s'o fac. Nu voiŭ flămîndi, pentru că pe câmpurĭ cresc pepenĭ destuĭ. cu carĭ mĕ pot sătura. Dumnezeŭ să-țĭ ajute!“

El îmĭ strînse mâna și călări spre pădure; eŭ îmĭ îndreptaiŭ calul printre câmpurĭ, ca să ajung la casă.

Acésta jăcea singuratică în arșița sórelui; corónele arborilor carĭ priviaŭ preste zid. aveaŭ frunzele atĕrnânde. Acest zid era tare gros și fórte înalt. În partea dinainte se afla o pórtă de lemn, încuiată. Lângă pórtă era un clopoțel cu ciocan. Am sunat, și imediat să auzĭ din colo de zid o lătrătură furiósă a maĭ multor cânĭ, carea dură vre o cinci minute și numaĭ la strigătul unei vocĭ omenescĭ încetă. Apoĭ aceeași vóce, era femeéscă, mĕ întrebă, ce doresc.

„Acasă-l Osman Bei, colonelul de odinióră?“ rĕspunsĕiŭ eŭ.

„Cine eștĭ tu?“

„Un trimis al amiculuĭ sĕŭ Said Caled Pașa, valiul din Engyrijeh.“

„Aștéptă!“

M'am coborit de pe cal și așteptaiŭ trecu o jumĕtate de óră. M'am aședat în érbă și buruenile de lângă pórtă și maĭ trecu încă o jumĕtate de óră. Am sunat érășĭ. Aceeași lătrătură și apoĭ aceeași vóce:

„Cine-l a fară?“

„Încă tot trimisul valiului.“

„Aștéptă!“

M'am aședat érășĭ și am așteptat o óră, dóuĕ, treĭ óre întregĭ. Atunci printre câmpurĭ vĕduiŭ venind cătră casă un bĕtrân amărît, îmbrăcat numaĭ în sdremțe murdare. Se opri înaintea mea, mĕ privi întunecat și străpungĕtor, dar nu zise nimic.

„Te țiĭ de casa acésta?“ întrebaiŭ.

El dete din cap afirmativ.

„Colonelul este acasă?“

El clătină din cap negativ.

„Am să vorbesc cu dînsul. Unde se află?“

Érășĭ o clătinare din cap.

„Îĭ aduc banĭ — multĭ banĭ!“

Abia am scăpat din gură acest cuvînt vrăjit și bĕtrâuul strigă:

„Banĭ, multĭ banĭ? Aștéptă, fiul meŭ, aștéptă numaĭ puțin, tu favorit a luĭ Allah, tu sol al fericireĭ! Îl voiŭ aduce în dată. El se află în oraș, spre a ținea vorbirĭ sfinte peregrinilor. El este superiorul secteĭ „Ceoc Cheschinler“-ilor (a celor fórte strictĭ, de tot strictĭ:) și este obligat, ca dimpreună cu fraților ordului sĕŭ să înalțe entusiasmul credincioșilor pentru călătoria cea sfîntă.“

El se depărtă în grabă.

„Cât am să maĭ aștept?“ strigaiŭ în urma sa.

„Numaĭ puține minute, fórte puține,“ rĕspunse el, și dispăru, așa-l era de grabă. Da, banul iutesce piciórele.

Așa dar eremitul era superiorul mohamedanilor de tot strictĭ. Atunci aveam de lucru cu un om fórte fanatic. Lacomia sa nu era maĭ mică de cât pietatea. de óre ce pe când credeam că bĕtrânul va fi ajuns la oraș, îl vĕduiŭ pe ambiĭ deja venind în cóce.

Colonelul putea numĕra vre o 65 de anĭ. era înalt și bine făcut, ér fața sa avea o espresiune severă, ascetică și tot o dată îndrăzneață. El mĕ observă câte va momente, apoĭ zise:

„Aduceĭ banĭ? Dă-l în cóce! De la cine-s?“

„De la Said Caled Pașa.“

„Ah. un dar pentru fraților ordului meŭ. Dă-l în cóce!“

Și-și întinse mâna.

„Nu e dar, ci alt ceva.“

„Atunci spune, ce e!“

„Nu aci. Aș dorĭ să isprăvesc acéstă afacere în locuința ta.“

„Asta nu merge, căcĭ eŭ nu primesc la mine pe nicĭ un străin.“

„Îmĭ pare rĕŭ. Trimisul valiului din Engyrijeh nu este un bărbat, pe carele să-l întorcĭ numaĭ de la pórtă, ca pe un cerșitor. Voiŭ pleca.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A anărut:

Conferențele pedagogice ale corpului profesoral de la institutele din Brașov, de Virgil Oniț. Brașov 1900. Un prețios volum de 262 pag. cuprinzând a fară de conferențele pedagogice, maĭ multe portrete de ale profesorilor și întemeietorilor școliĭ, biografiile prof. decedațĭ: Nic. Popovicĭ, Ioan Lăpĕdatu, Dr Vas. Glodariŭ ș. a.

Carte de cântece pentru tinerimea școlară de ambe sexele, de Ión Dariu, cu multe ilustrații, Brașov 1900, ediț. H. Zeidner, 168 pag., prețul 50 fil.

Anuarul XXXVI. al gimnasiuluĭ mare public român de religiunea gr.-orient. din Brașov, al școliĭ reale și al școlilor centrale primare pe *anul iubilar* 1899—1900, al 50-lea an școlar al gimnasiuluĭ. Publicat de V. Onițiŭ director. Brașov 1900.

Este un volum frumos și bogat. carele pe lângă datele școlare ale anuluĭ, maĭ cuprinde *istoricul* și *programa generală* a serbărilor iubilare din ăst an și un estras din *istoricul înființării* școlilor centrale române din Brașov.

Felicităm pe fraților nostri de frumósele succese și dorim, ca frumósele exemple date de braviĭ românĭ aĭ Brașovuluĭ, se afle cât maĭ mulțĭ imitatorĭ în tóte unghiurile locuite de românĭ.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaș. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Prețul 2 cor. 40 fil.

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. 399 pag. prețul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. prețul 3 cor. 40 fil. Și în tomul al doilea apărut acum întâlnim același stil plin de frumseță. aceeași limbă românéscă curată, aceeași admirațiune și încântare pentru faptele mărețe sĕvîrșite de Omul-Dumnezeŭ în ultima săptĕmână petrecută pe pământ. Și venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară și fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creștin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaș 1899. pag. 180. prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicațiĭ ale sale dl autor destinéză și venitul acesteĭ publicațiĭ pentru formarea unuĭ fond provințial de salarisare a preoților și învĕțătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie. dar póte fi de folos și celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., prețul broșurat 1 fl. 45 cr. Blaș. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru

Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfinta Unire 200.

Prețul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.**, broșurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table. cu cel patru Evangeliști. cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Posta redacțiuniĭ.

On. *A. V.* în *H.* Nu s'a putut maĭ pe lung, de cât așa.

Din Rothav. Am dispus să Vi-se trimită câte va esemplare. Celealalte nu se pot. Țineți-vĕ rugăm cont de caractĕrul foiĭ nóstre.

Rvrs. *Niculae Nestor*, Hațeg; Mon. *Sever Groze*, Manic, — *Ioachim Frenț*, Zabrau, — Am primit anticipațiile pentru peligrinaj. Dumnezeŭ se ajute.

On. *N. T.* în *S.* În numĕrul viitor. Salutare!

On. *I. S.* in *P.* Vom vedé dacă se póte.

Dluĭ *I. M.* in *C.* Nu se póte așa pe lung. Binevoițĭ a ne scrie un raport la închierea cursuluĭ.

Dluĭ *I. C.* Am primit, va urma în alt numĕr.

Bĕtrânul întinerit. Am primit, vĕ mulțumim. Redactorul nostru lipsind de acasă rĕspunsul a întârziat. În forma actuală nu credem să se pótă. Vom face ceva. Complimente!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(16) 2—2

Concurs.

Se escrie concurs cu termin de 31 Iulie n. la postul de învĕţătóre de la şcóla comunală din Tohanul vechiŭ. Salariŭ: 600 coróne, 4 stînjinĭ lemne. ¼ jugĕr grădină şi locuinţă corespundĕtóre în natură.

Cererĭ instruate cu tóte documentele de lipsă sînt a se adresa senatuluĭ şcolastic comunal din Tohanul vechiŭ (Ó Tohán) Cttul Făgăraş.

Tohanul vechiŭ 11 Iulie 1900.

Moise Brumboiŭ preşedinte. **Demetriŭ Pop** secretariŭ.

Nr. 3442—1900. (18) 1—2

Concurs.

Din fundaţiunea fericitului Mitropolit Dr Ioan Vancea, numita *„Seminarium junimei române greco-catolice studióse în Blas“* aŭ devenit vacante 2 stipendie, folosire de gimnasiştiĭ Octavian Florea, care a absolvat cursul gimnasial depunênd esamenul de maturitate şi de Augustin Bárdosi, gimnasist de a IV. clasă, care din un studiŭ a obţinut calcul nesuficient. Pentru conferirea acestora se deschide concurs sub următórele condiţiuni:

1. Stipendiul de 200 cor. se compută în quotă de întreţinere în Seminariul junimeĭ“ a respectivuluĭ alumn (Lit. fund. §. 3).

2. La stipendiŭ pot concurge tinerĭ studioşi în gimnasiul din Blaş, născuţi din părinţi credincioşi ai archidiecesei greco-catolice de Aiba Iulia şi Făgăraş, saŭ de origine consângenĭ orĭ afinĭ ai fundatoruluĭ, chiar şi dacă acestia ar fi domiciliaţi airea, dară fiiĭ lor vor studia în Blaş (Lit. fund. §. 1).

3. Consângenii fundatoruluĭ aŭ preferinţă, apoĭ „Caeteris paribus“ fiĭ de preoţi archidiecesanĭ, — carĭ înse vor fi maĭ bunĭ între toţi, se vor primi chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilor din clasa cea maĭ de jos (Lit. fund. §. 5).

4. De óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăşi numaĭ alumnĭ de aĭ Seminariuluĭ junimeĭ, urmézĕ de sine, că acel tinĕr care din cause sanitare, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visitărĭĭ medicale, care se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în Seminarul junimeĭ, acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi eventual cu atestat de consângenitate orĭ afinitate.

6 Concursele trebue să între la acest Consistoriŭ cel mult până în 12 August. n. 1900.

Conform dispuseţiuniĭ fundatoruluĭ stipendiile acestea se vor conferi în şedinţa Veneratuluĭ Consistoriŭ plenariŭ archidiecesan, care se va ţiné în 2/15 August 1900, când se va întîmpla şi primirea elevilor seminarialĭ pe lângă taxa de întreţinere prescrisă.

La Consistorul acesta plenariŭ conform §-luĭ 20. din Literile fundaţionale, convocăm prin acésta pe toţi protopopiĭ, vice-protopopiĭ şi administratoriĭ protopopescĭ aĭ Archidieceseĭ.

Blaş din sedinţa consistorială ţinută în 14/1 Iuliŭ 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 24—1900. (19) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de al III-lea învĕţătoriŭ la şcóla confess. gr. cat. din acésta parochie se escrie concurs cu terminul până la 12 August a. c. st. n. inclusive. Emolumintele sînt 600 coróne bani de quartir etc.

Petentul are să-şi dovedéscă, că e deplin cualificat pentru şcolile elementarĭ confess. gr. cat. şi din limba magiară conform legiĭ, că are purtare morală neesceptionabilă, şi dacă a maĭ servit ca învĕţător, documentele referitóre. Se recere între altele să fie *bun cânterĕţ* spre a conduce corul, spre care scop are a se presenta în o Duminecă saŭ sĕrbătóre până la espirarea terminuluĭ de sus. spre a arĕta proba de cant în biserică.

Documentele are să le susternă la acest presidiŭ.

Rodna nóuă la 8 Iulie 1900.

Presidele: **Ilarion Filipoiŭ** paroch gr. cat.
Secretarul: **Pamfiliŭ Grapini** preot gr. cat.

540 v. szám 1900. (20) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1900. évi V. 174. számu végzése következtében Dr. Schwarz Jenő aradi ügyvéd által képviselt Weisz Mór és fiai javára Goldstein Wilmos ellen 504 kor. 56 fil. s jár. erejéig 1900 évi Junius hó 1-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 640 kor. 55 fillérre becsült vegyes bolti áruczikkek, és házi butorokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1900. évi V. 174/2. számu végzése folytán 504 kor. 56 fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Január hó 1-ső napjától járó 5% kamatai, és eddig összesen 101 kor. 6 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1900. évi Julius hó 30-ik napjának délelőtti 8 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1900. évi Julius hó 20-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

A apărut:

Din Istoria Românilor.

Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein
(1728 — 1751)
de
Dr Augustin Bunea
canonic mitrop.

Anul Domnuluĭ
1900.
De la s. Unire
200.

form. 8° mare XVI + 822 pag.

preţul 2 fl. + 15 cr. porto.

Se póte procura de la autorul saŭ de la Tipografia seminarială din Blaş.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllöszög—Blaş.

(valabil din 1 Maiŭ 1900).

Sosèsc			*Plécă*		
1. *De către Teiuş:*			1. *Către Teiuş:*		
Tren accelerat.	9·04	dim.	Tren mixt.	12·58	d. a.
„ mixt.	2·26	d. a.	„ accelerat.	7·35	sara
„ personal.	1·02	nóptea	„ accelerat.	2·26	nóptea
„ accelerat.	12·28	„	„ personal.	2·52	„
2. *De către Copşa:*			2. *Către Copşa:*		
Tren mixt.	12·56	d. a.	Tren accelerat.	9·05	dim.
„ accelerat.	7·34	sara	„ mixt.	2·28	d. a.
„ accelerat.	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
„ personal.	2·51	„	„ accelerat.	12·29	„
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal.	12·47	d. m.	Tren mixt.	3·25	nóptea
„ mixt.	7·15	sara	„ „	2·58	d. a.
„ „	8·25	dim.	„ personal.	9·10	dim.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 28 Iulie 1900. Numĕrul 30.

Convocarea Sinodului Provincial.

Nr. 3827—1900.

Victor Mihályi de Apşa

din îndurarea luĭ Dumnezeŭ şi graţia S. Scaun Apostolic al Romeĭ Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş, Prelat domestic şi asistente la soliul Pontificiŭ, Doctor de s. Teologiă

Veneratului Cler şi Credinciosului Popor al archidieceseĭ de Alba-Iulia şi Făgăraş

Salute şi Binecuvêntare archipăstorésc㠹!

Din îndemnul sĕrbătóreĭ zileĭ aniversare de dóuĕ sute de anĭ, de când părinţiĭ nostri, conduşĭ de Spiritul Sfînt, sub păstorirea antecessoruluĭ nostru de fericită amintire Atanasiŭ I Anghel, Mitropolitul de Alba-Iulia reînnodară legătura S. Unirĭ cu Scaunul Apostolic al Romeĭ: în bună înţĕlegere cu Episcopiĭ comprovincialĭ, am hotărît a conchiema sinod provincial, pe cum în sensul decretuluĭ din cap III titlu III al Sinoduluĭ provincial de Alba-Iulia şi Făgăraş din anul 1872, cu dtul de azĭ şi numĕrul present l'am şi conchiemat pe 5|18 Septembre 1900 la mitropoliă în Blaş.

Aceste aducêndu-le la cunoscinţa Veneratuluĭ Cler archidiecesan îl recercăm în Domnul, ca dimpreună cu poporul credintios să nu pregete a-şĭ uni cu noĭ rugăciunile către Părintele îndurărilor, ca să ne învrednicim a prăsnui în pace aceea sĕrbătóre, a dobândi darurile, într'a cărora speranţă ne unim în Sinod, ca prin cele ce vom găsi de deţĕrmurit, să preamarim pe Domnul Dumnezeŭ şi mântuitoriul nostru Isus Christos, împreună cu cel fără de început al luĭ Părinte, cu preasfîntul şi bunul şi de viaţă făcătoriul Spiritul Luĭ.

Dispunem drept aceea, ca din 3|16 Septembre 1900 începênd, până în ziua când se va termina Sinodul provincial, toţĭ preoţiĭ archidiecesanĭ, carĭ vor celebra S. Liturgiă, a) la s. proscomediă să pună o părticea a nume, pentru ca să dobândim ajutor divin preste lucrările Sinoduluĭ provincial, b) s. Liturgiă să o încépă cântând „Împerate ceresc mângaitoriule“, ca în ziua de Rusalie.

„Darul Domnuluĭ nostru Isus Christos şi ĭubirea luĭ Dumnezeŭ Tatăl, şi împărtăşirea Spiritului Sfînt să fie cu voĭ cu toţĭ“ Amin!

Dat în curţile reşedinţeĭ Nóstre mitropolitane din Blaş la 13|26 Iuniŭ 1900.

Feuilleton.

Din literatura magiară.

Pentru ca cetitoriĭ nostri să-şĭ facă idee, despre chipul *amabil*, în care ziaristica magiară ne presintă cetitorilor ungurĭ, *chiar şi în rubrica destinată literaturiĭ frumóse*, dăm în traducere fidelă următorul feuilleton apărut în „Budapesti Hirlap“ de la 11 a l. c. — feuilleton eşit din condeiul „scriitoruluĭ“ Sas István.

Oláhok.

I.

Dumitru Ievricĭ a scos deja ceĭ doĭ mânzĭ din grajd. Ĭ-a legat la căruţă, apoĭ stând lângă nevastă-sa se delecta în privirea lor.

Se maĭ uită o dată, că pus-a destul fên în căruţă, şi numaĭ după ce s'a suit şi a pus în rênduiélă depleiele, zise muieri-sa

— Să porţĭ grije de tóte, Mărie!

— Port, Dumitre!

Era sară, când eşi pe pórtă. Ţinea strîns frînele fugarilor, ca să nu se ostenéscă mânziĭ din urmă. Eraŭ negriĭ amîndoĭ; raza sórelui se resfrângea strălucitóre în pĕrul lor neted, sclipicios.

De ceealaltă parte a drumuluĭ Vasilie Gorcov trecea grăbit.

— Unde mergĭ, Dumitre?

— Me duc la oraş.

— Ce să facĭ la oraş?

— Să vînd mânziĭ la têrg.

— Du-te numaĭ, du-te!

Vasilie Gorcov se opri privind în urma căruţiĭ, până dispăru la cotitura drumuluĭ. Apoĭ ridică băţul şi ameninţă.

II.

Vorbeaŭ câte o dată, dar de un an de zile craŭ duşmanĭ de mórte. Amêndoĭ voiseră, să ĭea de nevastă pe frumósa Maria Milos, o dată s'aŭ şi bătut în crişmă pentru ea. Nicĭ Vasilie nu era slab, dar Dumitru era totuşĭ maĭ sdravăn; l-a aruncat pe Vasilie prin feréstă în uliţă. De atunci schiopătéză.

Inima Marieĭ a ales pe Dumitru, s'a şi măritat după el. Măcar că bĕtrânul Milos ar fi voit maĭ bucuros pe Vasilie. Nicĭ acum nu îl vede cu ochĭ buni, şi de aceea Dumitru ĭ-a zis, să nu-ĭ maĭ calce în casă.

De atuncĭ Vasilie vedea numaĭ arare-orĭ pe Maria. În zile de sĕrbătóre o aştepta în uşa bisericiĭ, s'o vadă venind în haina eĭ foşnitóre de mĕtasă. Ĭ-şĭ uită de rugăciune, când se uită cât e de înaltă şi cât e de subţire peste mijloc. Faţa eĭ par'că sînt doĭ trandafirĭ şi din ochiĭ eĭ negriĭ străluceşce flacăra sîngeluĭ aprins.

Atunci tótă ziua e mânios, mistuit de dorul pĕcătos. Vinarsul îl ameţeşce şi maĭ tare. Se aşĕză pe laviţa dinaintea crişmeĭ şi strigă răguşit, că Dumitru va muri. Va muri de mâna luĭ.

Dar când se desmeticeşce, devine tăcut. Ĭ-e frică de omul acela mare şi puternic, O dată ĭ-a simţit puterea; nicĭ nu maĭ cutézā să-ĭ ĭése în cale. Dar pentru aceea — gândea el — îĭ va da luĭ. Aştéptă numaĭ ocasiunea potrivită, să-şĭ rĕsbune pentru tóte.

III.

Vasilie merse maĭ de parte către crişmă. Banĭ nu avea, ĭ-a prăpădit toţĭ. Dar întră totuşĭ. Se aşĕză la masă şi ceru vinars.

Un cuvînt către învĕţătorii nostri.

De o vreme în cóce cercularele mitropolitane nu cuprind aprópe nimic alt ceva de cât concurse la staţiuni învĕţătorescĭ vacante. Şi dacă cine va şĭ-ar lua ostenéla să facă un mic studiŭ, ar ajunge sîntem siguri, la conclusiunea, că aprópe în fie care an aceia-şĭ învĕţătorĭ aŭ abzis de staţiunile avute. Şi nu e mic numĕrul acestora, dimpotrivă e destul de respectabil.

Nu trebue, ca cine va să fie pedagog de prima forţă, pentru ca să pricépă, că o ast fel de schimbare continuă e numaĭ în paguba învĕţămîntuluĭ. Şi maĭ mult încă, ea desilusionézĕ şi maĭ tare pe ţĕran faţă cu binefacerile şcoliĭ, îĭ ĭea şi puţina atragere faţă cu un aşeḑĕmînt, de care el ar trebui să fie legat chiar aşa ca de biserică, cunoscute fiind neajunsele de carĭ e lovit cel ce n'are carte.

Fără de a voi să supĕrăm corpul învĕţătoresc, care are tóte simpatiile nóstre, nu putem să nu facem constatarea, că eĭ însişĭ, învĕţătoriĭ sînt aceia, carĭ lucră în potriva consolidăriĭ şi bună stăriĭ lor.

Nu vorbesc de a rostul, am date sigure, carĭ mĕ întăresc în acéstă convicţiune.

Cu diploma de cualificaţie în ordine, nicĭ un învĕţător nu credem, că va rĕmâné fără de post, dacă nu cum va el n'ar voi să ocupe vre unul. Orĭ care ar fi apoĭ comuna în care se aşeḑă, salarul sĕŭ şi-l capĕtă, fără de consideraţie la aceea, că óre face saŭ nu ceva spor.

S'ar păré, că e prea cutezată afirmaţia acésta, dar o repeţim. Învĕţătoriĭ sînt puşi sub scutul legiĭ şi persónele de la administraţie le staŭ bucuros la dispositie.

Că prin ast fel de încassărĭ volnice să supĕră saŭ nu credincioşiĭ, să întăresce saŭ nu posiţia învĕţătoruluĭ, asta e altă chestie. Faptul e că organele guvernuluĭ ajută, ca învĕţătoriĭ să-şĭ priméscă salarul prescris, fie chiar şi pe calea esecuţiuniĭ.

Dacă salarul acesta, în butul tuturor sforţărilor nu póte încurge, sĕmn evident, că e lipsă de ajutor de la stat, şi statul până acum dă bucuros subvenţiĭ. Că de ce e aşa de liberal, viitorul apropiat o va arĕta. Şi ne temem, că nu aşa cum ne-ar conveni nóuă.

Dacă prin ast fel de mĕsurĭ coercitive, poporul se îndârgesce şi devine duşman al şcoliĭ confesionale, nu se prăpădesce lumea, inspectorul scolastic cu pretorul sînt gata să facă şcólă comunală.

Dacă prin ast fel de mijlóce învĕţătorul în loc de a-şĭ câştiga simpatiile poporuluĭ şi-l face contrar, în loc de a deştepta în eĭ rîvna după învĕţătura şi dragostea pentru înaintarea şcoliĭ şi-ĭ înstrăinézĕ. în loc de aşĭ întări positia în cutare comună, se face nesuferit, — vina ér eĭ o pórtă. dar acésta învĕţătoriĭ nicĭ o dată nu vreaŭ să o recunóscă.

Partea cea maĭ însemnată a învĕţătorimiĭ uĭtă, că nu pentru aceea a studiat preparandia, pentru ca să aibă din ce se trăiéscă, ci pentru ca să créscă şi înveţe tinerile generaţiĭ. Şi acésta o pot face orĭ unde, maĭ bine în comune rĕmase înapoĭ, de cât în celea înaintate.

Am avut ocasie să vedem învĕţătorĭ harnicĭ şi distinşĭ, carĭ se simţaŭ fericiţĭ în cele maĭ misere comune, pentru că îşĭ pricepeaŭ cum se cuvine chemarea lor, — şi în schimb, să audim, că cutare individ, trecut cu greŭ peste esamene, nu póte trăi nicĭ în cele maĭ înfloritóre sate. Şi acésta? pentru că nu grijeaŭ într'atâta de cercetarea regulată a prelecţiunilor, cât maĭ mult de incassarea punctuósă a salaruluĭ, ca să nu maĭ pomenim de multe altele.

Cum va progresa ast fel învĕţământul, cum va învĕţa ţĕranul nepriceput să ĭubéscă şcóla şi să jertféscă pentru ea, cum vom ajunge pe urmele Danemarceĭ, să nu maĭ avem analfabeţi? — Dumnezeŭ o scie, noĭ nu vedem lumină în viitor, ci întunerec.

Dar o altă pricină maĭ e şi aceea, că învĕţătoriĭ, — ca şi cum ar învĕţa la şcólă, — în cele maĭ multe locurĭ, încă de la început se pun în conflict cu preoţiĭ locali. Privesc peste umĕr la eĭ, rîd de împrejurarea că eĭ li-s directorĭ, — pentru că îĭ ţin de fórte nepriceputĭ în arcanele pedagogieĭ, — şi maĭ ĭute alérgă la pretor orĭ inspector, de cât la preot orĭ protopop.

Statul ĭ-a luat sub scutul sĕŭ şi eĭ o sciŭ acesta, nu pricep înse, că prin acésta guvernul chiar vrea să măréscă ruptura dintre preot şi învĕţător, ca apoĭ el se tragă folosul. În chipul acesta, în loc ca acestĭ doĭ însemnaţi factorĭ aĭ înaintăriĭ poporuluĭ să lucre mână în mână, ajutorându-se împrumutat, sînt desbinaţi şi staŭ ca duşmanĭ unul în faţa celuĭ alalt.

Sînt din cale a fară triste aceste constatărĭ, dar ele sînt reale.

Şi cuvîntul ce am dori să-l spunem învĕţătorilor nostri, pe care eĭ de alt cum ar trebui să-l scie încă de când eraŭ pedagogĭ, cuvîntul acesta e, ca învĕţătoriĭ să nisuiéscă a-şĭ cunósce cât maĭ mult chemarea lor, să o scie cât maĭ bine, să vadă situaţia ce némul nostru o are între actualele împrejurărĭ şi să nisuiéscă din rĕsputerĭ, nu a grămădi neajunsurĭ asupra capuluĭ luĭ, ci a limpezi orisontul şi a alunga noriĭ ce vreaŭ să-ĭ răpéscă şi slaba rază de sóre, ce le luminézĕ!

În crişmă era o femeie urîtă şi bĕtrână; părea că se uită tot de una la vîrful nasuluĭ.

— Aĭ banĭ, Vasilie?

— Oĭ avea mâne!

— No, atunceĭ şi vinars capeţĭ numaĭ mâne.

El nu zise nimic. Ştiea, că în zădar ar vorbi. Se uită aiurit la cea alaltă masă. Acolo eraŭ glăgĭ cu vinars aşeḑate una lângă alta.

Era sara târzie când întrebă încă o dată.

— Apoĭ nu-mĭ daĭ vinars?

— Dacă aĭ banĭ, îţĭ daŭ.

Vasilie păşi la masa cea alaltă, ridică glaja cea maĭ mare şi o isbi între cele alalte. Apoĭ fără să maĭ zică ceva, eşi a fară.

Audia blăstemele bĕtraneĭ şi în a treia uliţă.

IV.

Vasilie şedea de mult pe marginea şanţuluĭ înaintea căsiĭ luĭ Dumitru. În o feréstă ardea un opaiţ; cerca să afle, ce să însemne acésta. De sigur aştéptă pe cineva şi opaiţul arată, că bărbatul nu-ĭ acasa.

De o data îşĭ ridică capul; privi de alungul uliţiĭ cu ochiĭ luĭ ceĭ ageri. Nu vedea pe nimenĭ, dar audia lămurit paşĭ. Sunaŭ din ce în ce maĭ aprópe.

Era un om înalt; era lângă gard, când îl zări, dar nu-ĭ putu observa faţa. Când ajunse la pórtă. se uită cu grije în tóte părţile, apoĭ se strecură în curte.

Vasilie se uita în urma luĭ cu ochĭ holbaţĭ, audi că cineva bate la feréstă. Era beat de bucurie, că pe Dumitru îl înşélă nevasta; apoĭ îl apucă mânie năprasnică, că de ce nu îl înşélă cu el.

Se ridică şi începu să fugă. Alergă dealungul uliţiĭ, apoĭ se întórse spre drumul de ţară şi alergă maĭ de parte schiopătând către oraş. Înaintea luĭ şi în urma luĭ zuraiaŭ trăsurĭ. Unele eraŭ prea de parte, ér cele din urmă, nu voia să le aştepte. Nu se opri până în oraş; era grăbit avea să se răfuiéscă cu Dumitru şi cu muierea luĭ . . . . .

V.

Ştiea, unde să-l caute pe Dumitru. Nu de mult a fost şi el la târg; a vêndut un minz. La aflat în crişma de la capu satului, în şopru, durmind lângă căruţă, învĕlit în ţundră.

Vasilie poposi o ţiră, căcĭ în fuga cea mare i-se opri rĕsuflu. Apoĭ îl clătină pe Dumitru.

— Dumitre!

— Ce-ĭ?

Se ridică şi se privirĕ.

— Tu eştĭ, Vasilie?

— Eŭ Dumitre.

— Ce vreĭ?

— Te înşélă nevasta.

Dumitru îl apucă de braţ.

— Minţĭ, Vasilie.

— Nu mintesc.

— Aĭ vĕḑut?

— Vĕḑut.

— Te omor, de mintescĭ.

— Omóră-mĕ.

Ĭute gătirĕ căruţa, căcĭ şi Vasilie îĭ ajută la prins. Încet şi cu grije mână Dumitru prin pórta crişmeĭ, dar când eşi la drum striga isbind cu biciul în caĭ.

Aşa a smâncit căruţa, în cât Vasilie se rĕsturnă peste cap. Câte un câne le tăia drumul cu lătratul urît, dar ceĭ doĭ fugarĭ alergaŭ în ruptul capuluĭ, spuma cădea de pe eĭ grămadă.

Eraŭ înaintea bisericiĭ, când Dumitru trase puţin frînele. Nu voia, să se ştie şi acasă, că sosesţe. Ceĭ doĭ caĭ câḑură în genunchĭ în urma isbiturĭĭ, ruda se rupse în dóuĕ cu o părăitură puternică.

Era acasă. Vasilie se cobori din trăsură. Dumitru merse fără sgomot în lăuntru; tóte uşile eraŭ deschise.

Nóuĕ persecuţii. După pertractarea de la Deva, în afacerea Iancu, s'a făcut o escursiune la Hunedóra. Escursioniştilor li s'aŭ făcut o primire spontană. Primitoriĭ aveaŭ însе o mică cocardă naţională la butonieră. Pentru acéstă transgresiune aŭ fost traşi în cercetare nu mai puţin de 11 persóne, între carĭ şi Dna Elena Hossu din Deva. Zilele acestea acusaţiĭ aŭ fost ascultaţi la căpitanul de poliţie. Ca apĕrător a funcţionat bravul advocat Dr Aurel Vlad din Hunedóra. Acusaţiĭ aŭ fost pedepsiţi ast fel: 1 cu 15 zile închisóre şi 200 cor. pedépsă, 3 cu 10 zile şi 100 cor., 4 cu 5 zile şi 50 cor. ér dna Hossu şi încă 2 domnĭ aŭ fost achitaţi. Se înţelege că tótă ascultarea a stat din proteste şi ridicularisărĭ. carĭ aŭ adus pe căpitan în confusie. Contra sentinţiĭ s'a dat apelată.

Széll şi catoliciĭ magiarĭ. Anul acesta catoliciĭ magiarĭ sĕrbătoresc a 900 aniversare a încreştinărĭĭ lor şi respective a întemeierĭĭ regatului creştin. Spre scopul acesta episcopatul în frunte cu primatele pregătesc marĭ serbărĭ. Un fişpan ar fi întrebat pe ministrul de interne, dacă sînt de a se împodobi cu acest prilej şi edificiile publice, la ce ministrul Széll a rĕspus cu un ordin confidenţial adresat fişpanilor. Ordinul a ajuns în ziare şi toţi strigă contra lui Széll pentru că recomândă autorităţilor să nu se amestece în aceste serbărĭ carĭ sînt de caractĕr curat catolic.

Spăriat de atacurile acestea ministrul declară ordinul de aporif de şi el e publicat în tóte ziarele şi ca să o documenteze a votat suma de 5000 coróne ajutor de stat pentru punerea în stare bună a căilor de comunicaţie spre Strigon şi a dispus ca în zilele de 14 şi 15 Aug. să nu se ieie vamă la podul de peste Dunăre.

Foile opoziţionale îşi rîd de ministrul Széll şi de încurcătura în care a ajuns prin acest ordin, de care acum se ruşinéză.

Revistă politică.

România. Sâmbăta trecută s'a făcut în mod solemn fusionarea partidului junimist cu cel conservator, întărindu-se ast fel poziţia noului guvern, care e compus ast fel: *P. P. Carp,* preşedinte şi la finanţe, *Titu Maiorescu,* justiţie, *Ales. Marghiloman,* esterne, *Iacob Lahovari,* rĕsboiŭ, *Const. Olanescu,* interne, *Ioan C. Grădişteanu,* lucrărĭ publice, *Const. C. Arion,* culte şi *Nic. Filipescu* la domeniĭ. Gener. Manu, fost ministru va trece probabil în opoziţie, fiind duşman al fusiunei ér dl Tache Ionnscu n'a voit de loc să între în noul minister, cu tóte încercările ce s'aŭ făcut.

Actualul minister, care a venit la putere, din causa perderiĭ creditului ţărĭĭ, va contrage încă în primele zile un împrumut de 30 milióne, ce i s'aŭ pus în prospect de bancherĭĭ din Berlin, şi ast fel va regula în cât va desechilibrul pricinuit de crisa economică.

Sêrbia. S'ar părea că domnitoriĭ sînt cuprinşi de mânia căsătoriilor romantice. Scirea cea mai de sensaţie e, că tinĕrul rege al Sêrbiei a dat o proclamaţie cătră poporul sĕŭ, în care îi anunţă, că s'a logodit cu dna Draga Masin, fostă damă de onóre a reginei Natalia. Regele Alesandru e de 25 anĭ, ér mirésa de 42 anĭ. Orĭ şi cât de mult laudă regele în proclamaţie familia miresei sale, a cărei membri aŭ luptat pentru ridicarea dinastiei Óbrenovicĭ, totuşi cercurile oficióse aŭ rĕmas rĕci. Guvernul a demisionat, regele Milan de asemenea a abzis din demnitatea de generalisim al armatei. Amĕndóuĕ dimisionările aŭ fost primite, cu tóte acestea s'aŭ aflat ómenĭ, carĭ se compună un noŭ minister.

Se scrie, că Maiest. Sa Francisc Ĭosif a dat ordin, ca ataşatul militar austro-ungar să-şĭ ocupe locul sĕŭ la Belgrad, spre a urmări cu atenţiune desvoltarea lucrurilor.

China. Ultimele scirĭ primite de pe câmpul de rĕsboiŭ, vestesc, că Tien-Ţinul a fost ocupat de armata internaţională. Chinezii aŭ părăsit cetatea şi locurile din jur.

În acelaşi timp se anunţă, că contrar scirilor de mai înainte, toţi ministriĭ străinĭ se află în viaţă, protejaţi şi îngrijiţi de curte şi deplin sănătoşi, a fară de ambasadorul german, care, se scie, a fost asasinat de rĕsvrătiţi. Pentru acéstă faptă, s'a ordonat pedepsirea severă a rebeliĭlor, ér, după cum scrie „Le Temps", împĕratul Chinei şĭ-a esprimat telegrafice condolenţele sale împĕratului Germaniei, comunicându-i de o dată mĕsurile ce a luat şi dând espresiune speranţei, că relaţiile dintre Germania şi China nu vor fi întrerupte pentru acest incident regretabil.

Pentru apĕrarea sudiţilor sĕĭ din China, America a dispus trimiterea unei armate de 4000 soldaţi, ér Rusia a proclamat starea de rĕsboiŭ în districtele sale din Siberia, mărginaşe cu China, carĭ sînt mereŭ prădate de rĕsculaţi.

Corespondinţe.

Întroducerea noului canonic.

*Lugoş 4 Iulie 1900. *)*

Duminecă în 1 Iulie st. n. a. c. s'a făcut cu solemnitatea obicinuită întroducerea noului canonic capitular, a Rvrs. *Mihaiŭ Gianu,* fost paroch-protopop în Bogşa germână.

După sfârşitul sfinteĭ Liturgiĭ, celebrată de cătră membriĭ Vener. Capitlu, la care a asistat un public mai numĕros ca de obiceiŭ, ér cântările bisericescĭ le-a esecutat corul condus de învĕţătorul Ĭosif Micleŭ, Il Sa Dl Episcop Dr Demetriŭ Radu, îmbrăcat în mandie şi camilafcă şi cu cârja pastorală în mână, a amintit prin cuvinte alese memoria Ilustruluĭ canonic abate şi filantrop Andreiŭ când va Liviŭ, prin a cărui mórte a devenit vacant stalul de canonic lector, care complinindu-se prin promovarea graduală din tómna trecută, a rĕmas vacant ultimul stal, cel al canonicului prebendat.

Il. Sa a demândat apoĭ să se cetéscă Preaînalta diplomă regéscă de denumire a On. M. Gianu, căruia P. S. Sa ĭ-a adresat apoĭ o frumósă vorbire arĕtând meritele însemnate, pe carĭ în decurs de aprópe 40 de anĭ de păstorire sufletéscă şi le-a câştigat pentru propagarea s. Unirĭ în aceste părţi; merite neperitóre prin carĭ vrednic s'a făcut de încrederea Il. Sale a Dlui Episcop şi de graţia Maiestăţiĭ Sale, carele prin Preaînalta denumire l'a ridicat la acéstă demnitate. Sfârşindu-şĭ Il. Sa vorbirea publicul present a făcut ovaţiunĭ acum întrodusului canonic ér corul asemenea a întonat de treĭ orĭ imnul: „Să trăiéscă întru mulţĭ anĭ! Terminându-se şi acesta Rvrs. Gianu şĭ-a ocupat locul destinat demnităţiĭ sale, apoĭ venind în mijlocul bisericiĭ pe amvon, viŭ emoţionat, a mulţămit M. S. Augustuluĭ Patron care l-a denumit, Înaltului guvern şi Il. Sale Dluĭ Episcop carĭ l-aŭ recomândat şi propus spre denumire, promiţindu-le în acela-şĭ timp fidelitate, supunere şi devotament; salutând apoĭ prin câte va cuvinte pe confraţiĭ sĕŭ Il. şi Rvrs. canonicĭ pe cum şi pe toţi ceĭ presenţi la acea solemnitate, între aclamaţiunile tuturor şĭ-a reocupat stalul.

*) Întârziată din causa îngrămădirei de material

Sîngele i-se urcă în cap când întră în chilie. Vasilie nu mintise; audia respirarea greóe a bărbatului. Somnul îl era adênc, nicĭ nu simţia că o mână îi atinge faţa pĕrósă, apoĭ se încléştă în grumazul luĭ, strângêndu-l cu o strîngere de mórte.

*

Dumitru şedea lângă masă şi aştepta zorile; atuncĭ va isprăvi şi cŭ nevasta. Nu va omorî-o de o dată, ci maĭ întâiŭ o va arde cu fier roşu, şi o va tăia bucăţi cu cuţitul.

Se lumina de ziuă, când Maria deschise ochiĭ. Se spăimêntă, când vĕdu pe bărbatu-sĕŭ stând pe laviţă. Ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ, când vorbi.

— Nu te mânia, Dumitre . . . . . era aşa de flămênd . . . . . aşa de obosit, sĕracul . . . . .

Numaĭ atuncĭ privi Dumitru spre pat. Bĕtrânul Milos (socru-sĕŭ) zăcea acolo mort, cu ochiĭ eşiţi din orbite.

Luĭ V. A. Urechiă.*)

„Ridică-te să scuturĭ ce te apasă!
Voinţa 'nvinge tot: de o aĭ în tine
Tu nu te temĭ de rĕŭ, de greŭ nu-ţĭ pasă.
Urca-vom şi alte scărĭ, de chin maĭ pline
Nimic aŭ fost pe câte le-am urcat:
De mĕ 'nţeleg, urmézĕ-mĕ pe mine!"

Virgil aşa pe Dante l-a învĕţat. —
Bĕtrâne al meŭ, Te vĕd cu din adinsul
Că Tu ne-aĭ fost Virgil ce ne-a 'ndemnat

Să vrem şi să muncim! Tu nedeprinsul
A sta pe loc, aĭ alergat ca norul
Cu rodnicele-ĭ ploĭ, pe 'ntreg cuprinsul

Latinilor, şi ne-aĭ vestit poporul.
Oţĕl ne-aĭ spus şi Tu pe spada care
Ni-o va 'nvĕrti Achil ciruitorul!

Şi eată avêntul vechĭ din noŭ rĕsare;
Vrăjiţi de vechiul duh, de fala veche
Es tineriĭ eroĭ, se 'nşiră-'n zare:
Cuvêntul 'i-a născut! Al Tĕŭ Urechiă!

*) Poesia acésta a fost scrisă în Albumul pe care românii din Ardeal i-l'aŭ presentat bĕtrânului scriitor la Iubileulŭi sĕŭ literar de o jumĕtate veac. Aflăm de odată că M. S. Regele Carol I-a conferit cu acest prilej marea cruce a ordinului *„Coróna Românieĭ."*

Dăm câte va date din viața nouluĭ canonic. Rvrs. Mihaiŭ Gianu s'a născut la anul 1834 în Bogșa. Gimnasiul l-a studiat în Oradea mare ér s. teologia la s. Barbara în Viena. În 1864 căsătorindu-se a fost chirotonit și denumit de paroch-protopop în Bogșa, unde a petrecut până la denumirea sa de canonic. Ca conducĕtor a oficiuluĭ s'a ostenit cu zel ardent pentru propagarea și întărirea s. Uniri în aceste părți espuse ale s. nóstre biserici și prin stăruitórea luĭ conlucrare mai multe parochii, parte s'aŭ întors la s. Unire, parte s'aŭ sistemisat și consolidat. Pentru tóte aceste acum la bĕtrânețe și-a primit vrednica rĕsplată.

Adunarea pentru fond de teatru român.

— Raport special. —

Abrud, Iulie 1900.

Zilele de 22 și 23 a l. c. aŭ fost adevĕrate zile de sĕsbătóre pentru Românii din Munți-Apuseni. Comitetul societățiĭ pentru crearea unuĭ fond de teatru român și-a ținut aiecĭ adunarea generală, după 25 de anĭ, de la ultima sa adunare în Munți. Sâmbătă sara, inteligința din Abrud a eșit întru întîmpinarea óspeților la hotarul comuneĭ Bucium-Cerbu, unde se ridicase o pórtă de triumf cu inscripția „Bine aț venit!“

Eraŭ vre o 14 trăsurĭ pentru comitet, óspeți și Abrudenĭ. În frunțea trăsurilor s'aŭ postat vre o treĭ zecĭ călărețĭ în haine naționale. Bubuiturile trĕscurilor anunțaŭ înainte celor de a casă sosirea óspeților.

A urmat sara de cunoștință, la care aŭ participat peste 300 persóne. Am remarcat, că aprópe tóte centrele nóstre eraŭ representate; aŭ sosit óspeți din depărtărĭ considerabile.

Ședința primă.

Duminecă, în 22 a l. c. s'a ținut ședința întâiŭ.

Presidentul, dl *Iosif Vulcan* a ținut un preafrumos discurs de deschidere, relevând însemnătatea *idealismuluĭ* pentru un popor atât de persecutat, cum sîntem noĭ.

După deschiderea ședinței președintele e salutat din partea abrudenilor prin rostul dluĭ Dr. Laurențiu Pop, apoĭ în numele „Astreĭ“ de cătră dl Dr. Vasile Preda, și în numele reuniuneĭ femeilor române de cătră v. protopopul onorar Alesandru Ciura.

După aceea s'aŭ ales diferitele comisiunĭ pentru esaminarea rapórtelor, înscrierea de membriĭ noĭ etc.

La sfîrșitul ședinței Dr. Branișce a ținut o frumósă disertație despre influința drameĭ asupra dispositieĭ sufletescĭ a omuluĭ,

Banchet — Concert.

La órele 2 a fost banchetul festiv.

Din seria toastelor, abstrăgând de cele în onórea președinteluĭ, a óspeților etc. relevez cu deosebire frumósa vorbire a studentuluĭ în drept Ioan Scurtu pentru doĭ fostĭ tribunĭ (Andreica și Aiudean) carĭ eraŭ de față, și al profesorulnĭ Vasile Goldiș pentru Româniĭ din Munți.

Séra a fost apoĭ Concert, a căruĭ succes a fost splendid, în cel mai strălucit sens al cuvîntuluĭ. Abrudenĭ aŭ adus marĭ jertfe materiale, ca să procure óspeților o sară de adevĕrată plăcere artistică.

Era de față Corul luĭ *Dima*, pe cum și treĭ dintre distinsele nóstre forțe artistice dșórele *Valeria Pop, Adelina Piso* și *Virginia Gall*.

A descrie mai amĕnunțit succesul acestuĭ Concert e cu neputință. Trebue ca să fie cineva present, ca să înțelégă, că ast fel de prestațiunĭ pot fi admirate, simțite, dar descrise nu.

După Concert a urmat dans.

Sala cea mare a otelului „Detunata“ a fost prea de tot mică, spre a ne cuprinde pe toți. Era o îndesuială, cum n'aŭ mai vĕdut numaĭ la Adunarea „Astreĭ“ din Blaș.

Cu tóte aceste petrecerea a durat până în zorĭ de zi.

Parastasul.

Luni, în 23 a. l. c. s'a celebrat serviciŭ divin în biserica gr. cat. ridicându-se parastas pentru odihna sufletelor repausaților membriĭ aĭ societățiĭ. Aŭ servit preoții Alesandru Ciura, Isidor Butnariŭ și Ioan Simu.

Ședința a dóua.

La órele 10½ se începe ședința a dóua.

După verificarea protocoluluĭ, urmézĕ raportul referenților comisiunilor.

Dintre acestea e de amintit ca un titlu de onóre pentru Munți — cuvintele dluĭ Vulcan — raportul încasărilor. În favorul fondului s'aŭ încassat din Abrud și jur *peste 4800 coróne*.

Laudă și onóre Munților, carĭ aŭ întrecut succesul tuturor adunărilor de până acum.

S'a dat apoĭ cetire telegramelor și scrisorilor de felicitare, ce aŭ sosit aprópe din tóte ținuturile locuite de Românĭ. La invitarea inteligințeĭ din Șimleul-Silvanieĭ adunarea primește de loc pentru adunarea generală viitóre *Șimleul-Silvanieĭ*.

După terminuarea rapórtelor, presedintele Vulcan emoționat până la lacrimĭ își ia adio de la Munteni și de la Munți, mulțămindu-le pentru căldura și dragostea românéscă, cu care aŭ fost întîmpinați.

Cuvintele dluĭ Vulcan aŭ făcut o impresiune adîncă.

Cu acésta s'a terminat partea oficială a adunării. În zilele următóre sînt proiectate escursiunĭ la Detunata, băile din Roșia, ghețariul din Scărișóra, etc.

Când scriŭ aceste rîndurĭ óspeții se află la Detunata.

*

Adunarea din Abrud, abstrăgând de la strălucitul succes material a avut o mulțime de momente înălțătóre atât pentru străinĭ, cât și pentru Munteni.

Vedeaĭ în ochiĭ tuturor mândria în fața unuĭ atât de desevîrșit succes. Vedeaĭ inimile încăldite de frumósă manifestație națională.

Străinĭ din depărtărĭ considerabile nu aŭ cruțat ostenele, ca să se pótă presenta, și Munteniĭ nu aŭ cruțat ostenele și spese, ca să le pótă face o primire vrednică.

Relevez și eŭ aceea ce spunea „Unirea“ în primul sĕŭ, că adunările *culturale* devin din ce în ce mai cercetate și mai demne.

Și e esplicabilă apariția asta de alt cum îmbucurătóre căcĭ pe cele alalte terene de activitate ni se pun bețe în róte, pas de pas.

Ne-a rĕmas terenul *cultural:* Să ne însuflețim măcar de acésta căcĭ: „atât ne-a mai rĕmas!“

Riporter.

Raport general

al

Societățiĭ de lectură „Inocențiu Micu Clain“ pe anul școlastic 1899/900.

(Fine.)

B. Partea specială.

Averea societățiĭ o formézĕ: biblioteca, cassa și publicațiunile societățiĭ.

I. Biblioteca.

1. Cărțile.

Având spese cu noul op *„Tragedia Calvaruluĭ“* edat de societatea nóstră, nu s'a putut lua în budgetul anuluĭ 1899—1900 niciĭ o sumă pentru procurarea de cărțĭ. Pe lângă tóte aceste pedecĭ biblioteca nóstră s'a înmulțit și în anul acesta, parte prin cumpĕrare, parte prin generóse donațiunĭ cu 108 opurĭ în 128 tomurĭ 129 vol. 4 fascicolĭ 2 broșurĭ 1 fragment 2 manuscrise, așa în cât de presinte numĕră 2281 opurĭ cu 2898 tom. 2862 vol. 2 fragmente 161 fascicolĭ 30 broș. 2 manuscrise și 8 charte.

Cu cea mai vie recunoscință, cu cea mai mare mulțămită înregistrăm numele acelor P. S. Dni și institute scientifice carĭ aŭ contribuit la înmulțirea bibliotecĭ societățiĭ.

		Opurĭ	Vol.	Frag.	Man
1.	Academia Română . .	11	22	—	—
2.	Academia Magiară . .	49	61	—	—
3.	Spect. Dn Iuliŭ Bardoși insp. reg.	20	20	1	2
4.	Revdss. Dn Dr Victor Szmigelski	2	2	—	—
5.	Dr Elefteresçu prof. .	2	3	—	—
6.	Demetriŭ Bardoși . . .	1	1	—	—
7.	Vasile Sinciŭ pres. soc.	1	1	—	—
8.	Dr Ioan Rațiu profesor	1	1	—	—
9.	Constantin Pap	1	1	—	—
10	Iosif I. Sceopul	1	1	—	—
11.	Bányai Jenő	1	1	—	—
12.	Nicolaŭ Galea preot .	4	4	—	—
13.	Direct. gimn. din Blaș	1	1	—	—
14.	Camil Sext Negrea teol.	1	1	—	—
15.	Ioan Vidu	2	2	—	—
16.	Soc. „Petru Maior“ .	1	1	—	—
17.	Soc. teol. rom.-cat. din Nyitra	1	1	—	—
	Suma	100	129	1	2

2. Ziare, periodice și reviste.

a) donate:

1.	Din Blaș . . .	„Unirea“.	
2.	„ „ . . .	„Fóia școlastică“.	
3.	„ Sibiŭ . . .	„Tribuna“.	
4.	„ „ . . .	„Transilvania“.	
5.	„ „ . . .	„Telegraful român“	
6.	„ Bucuresci	„Economia națională“.	
7.	„ „	„Albina“.	
8.	„ „	„Jurnalul soc. agricole“.	
9.	„ „	„Convorbirĭ literare“. *)	
10.	„ Brașov . .	„Gazeta Transilvanieĭ“.	
11.	„ Budapesta	„Alkotmány“.	
12.	„ „	„Akademiai Értesitő“.	
13.	„ Iași	„Archiva“.	
14.	„ Oradea M.	„Familia“.	
15.	„ „	„Vulturul“.	
16.	„ Caransebeș	„Fóia diecesană“.	
17.	„ Viena . .	„Katolisches Vereinsblatt“.	

*) Venită până la un timp.

b) cumpĕrate:

18.	„ Sibiŭ . . .	„Enciclopedia română“.

Onoratele redacțiunĭ, carĭ aŭ binevoit a ne gratifica ziarele sînt rugate a primi și pe acésta cale mulțămitele nóstre celea mai adîncĭ, rugându-le a avé și pe viitor aceeași bunăvoință față de societatea nóstră.

II. Cassa.

Statul activ cu finea anuluĭ trecut a fost: 2393·76 cor.

Bilanț:

Percepțiunĭ în decursul an. curent	2459·98 cor.
Erogațiunĭ „ „ „ „	1919·54 „
rĕmân banĭ gata	540·44 „

Statul activ:

În obligațiunĭ nóuĕ	754·77 cor.
În obligațiunĭ vechĭ	169·70 „
Depuși la „Patria“ cu libel Nr 1278	210·12 „
„ „ „ „ „ Nr 1448	441·32 „
Competințe pentru publicațiunile societățiĭ	54·— „
Banĭ gata	540·44 „
Suma totală	2170·35 „

Comparând statul activ de la finea anuluĭ trecut cu cel de la finea anuluĭ present, resultă un scădĕmînt de 225·41 cor.

III. Archiva.

În archivă se cuprind tóte actele referitóre la societate de la întemeierea eĭ și până azĭ.

Tot archivariul administréză şi publicaţiunile societăţii nóstre înmulţite fiind prin edarea noului op *„Tragedia calvarului“*. Din publicaţiuni se mai află.

1. Epistole către un preot tinér p. I. . . . . 214 es. à) 75 cr.
2. Epistole către un preot tinér p. II. . . . . 461 „ à) 75 „
3. Tragedia Calvarului broşurate . . . . . 405 „ à) 1 fl. —
4. Tragedia Calvarului legata în lux . . . . 180 „ à) —
5. Pregătire la mórte broş. 148 „ à) 80 „
6. „ „ „ în lux 50 „ à) 1 fl 50 „
7. „ „ „ „ catifea 1 „ à) —
8. Duch muscălesc . . . 204 „ à) 10 „

Cei carî dorese să aibă unul dintre aceste opurî sînt rugaţi a se adresa la „Societatea de lectură Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaş (Balázsfalva) alăturând la comande şi spesele portului postal.

Cam acésta ar fi ceea ce am făcut, ceea ce am lucrat în decursul anului curent pentru prosperarea şi înaintarea societăţii nóstre. De şi venitul curat al societăţii constă mai numaĭ din puţinele cotisaţii ale membrilor, totuşi pe noi ne îmbucură faptul, că averea soc. cu tot ce are: bibliotecă, cassă, archiv, ajunge la frumósa sumă de 22.000 cor.

Unde este luse sciinţa şi cultura, carea şi-aŭ câştigat'o membriĭ societăţii?

Măreţ este scopul urmărit de *„Societatea Inocenţiu Micu Clain,“* — dar fiind că spre ajungerea lui trebue capital material, apelăm la inimile generóse ale tuturor Românilor, doritorî de a avé un cler cult şi destoinic spre a puté fi la culmea chemării sale.

Apelăm cu deosebire la Veneratul nostru cler, care a fost şi el o dată hrănit de acésta mana spirituală a Societăţii nóstre. Apelăm la inimele generóse ale acelora, carî cunosc din Istoria bisericéscă a Românilor, ce póte face un cler cult, deşteptu şi provĕdut cu arma sciinţii; apelăm mai vîrtos acum, când fondul soc. nóstre prin edarea noului op *„Tragedia Calvarului“* scădĕnd în mod destul de simţitor, avem lipsă de sprijinul generóselor inimi românescĭ.

Blaş la 22 Maiŭ 1900.

Vasile Suciŭ
preşed.

Ioan Crişan
secret. soc.

Programul

Serbăriĭ iubilare a ducentenarului s. Unirĭ, ce se va ţiné la mănăstirea Strembeĭ întemeiată la anul 1679.

I.

Pentru ziua de 27 August st. n. a. c.

1. Adunarea pelerinilor veniţi din diferitele părţi, la s. mănăstire.

2. La 3 óre p. m. convenirea preoţimeĭ gr. cat. presente la casa parochială a mănăstireĭ.

3. După alocuţiunea îndatinată către popor ce o va ţiné P. on. protop. Ioan Hăţegan din Dêrgea, — întreg poporul adunat se pune în ordine bună, şi în frunte cu preoţimea se duc în procesiune şi în sunetul clopotelor, până la altarul stabil de la „crucea mănăstireĭ“ unde se va face servitul Acaftistului către Domnul Isus Christos şi Paraclisul P. S. Născătóre de Dumnezeŭ.

4. Sfârşindu-se aceste rugăciunĭ întreg poporul merge la biserica mănăstireĭ, unde se va oficia înserătul, după care se cetesc peste popor rugăciunile de la mărturisirea pĕcatelor.

5. Preoţimea aşedată în diferite locurî va administra sf. sacrament al mărturisirii, ér la o masă din mijlocul grădiniĭ alţi 7 preoţi vor administra Taina s. Maslu.

6. În timpul până ce preoţimea, mărturisesce şi face s. ungere, — poporul încunjură jur în jur s. mănăstire, între cântece melodióse şi în sunetul clopotelor, orî se închină Icóneĭ P. Curateĭ Vergure Maria.

Pentru ziua de 28 August st. n. a. c.

7. La 2½ óre după medul nopţii se oficiéză sf. liturgie în s. Mănăstire prin 3 preoţi, şi tot atuncĭ se cuminecă câţi numaĭ pot încăpea şi sînt pregătiţi.

8. La 8 óre dim. se ţine sta liturgie solemnă sub cerîŭ, la Altarul de la Cruce, şi după terminarea ei, se face sfinţirea cea mică a apeĭ.

9. După acésta se va ţiné discursul festiv ocasional despre însemnătatea zileĭ, apoĭ va urma sărutarea s. Crucĭ şi stropirea poporului cu apă sfinţită.

10. Întrunirea preoţimeĭ şi a inteligenţeĭ adunate la o masă comună, cu care ocasie se va esprima omajul de supunere şi de fidelitate către mai marii nostri.

11. Înserătul zileĭ servit prin administratorul mănăstireĭ On. Elie Şerban.

Dêrgea la 16 Iulie 1900.

Ioan Hăţegan
protopopul tractuale.

Nr. 39/1899—900.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţemîntului Blaş al „Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român“, se convócă pe ziua de ***5 August*** n. a. c. în ***Sâncel*** la órele 10 a. m. cu următoriul:

Program:

1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Alegerea alor dóue comisiuni: pentru censurarea raportului şi înscrierea de membrii noi. 4. Disertaţiune. 5. Statorirea loculuĭ unde se va ţinea viitórea adunare generală. 6. Alegerea alor doĭ delegaţi la adunarea generală de la Băile Herculane. 7. Completarea comitetului prin alegerea unuĭ membru şi a biroului prin alegerea notariului. 8. Propuneri. 9. Închierea adunării.

La acésta adunare, care se va ţinea în biserica din Sâncel, se învită toţi membriĭ Asociaţiunii şi toţi ceĭ ce doresc progresul poporului român.

Spre orientare însĕmnăm aci, că de acest despărţĕmînt se ţin următórele comune:

Din cercul pretorial al Blaşului: Mihalţ, Obregea Bucerdea-grânósă, Cisteiul-român, Crăciunel, Blaş, Cinfud Tiur, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul mic, Cergăul mare, Beşinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roşia-de-Secaş, Ţapu, Şoroştin, Broştenĭ, —

Din cercul pretorial al Aiudului: Peţelca, Căpud, Mişcreac, Ocnişóra, Ulfalău, Têmpăhaza, Sâncraiu.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spinu, Bia, Valea-sasului, Sân-Miclăuş, Şona, Bălcaciu, Jidvel, Chesler Tăunĭ, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususĕu, Glogoveţ.

Şi provisor şi **despărţ. Uióra.**

Blaş, din şedinţă comitetului ţinută la 26 Iuliu 1900.

Ioan German
director.

Aurel C. Domşa
secretar.

†

Antoniu Vestemean.

Veneratul Capitul Mitropolitan érăşi e în doliu. Rev. Dn *Antoniu Vestemean* a repausat Luni la 23. crt. în Sibiu în vrîstă de 83 ani, în al 56. an al preoţieĭ. Repausatul s'a născut la 14/1 1818, în Vestem, unde a şi dispus să fie îngropat. A studiat în Vestem, Sibiu, şi Cluş. A ascultat apoĭ teologia în seminariul din Blaş după absolvarea căreia la 1844, a fost chirotonit de preot şi dispus în Vestem. La 1852 a trecut la parochia Sibiu, când a fost decorat de Maĭes. Sa cu crucea de argint cu coróna. Mai tîrziu a fost numit profesor de limba română la gimnasiul de stat din Sibiu. După înfiinţarea Asociaţiunii a funcţionat ca secretariu al II. până la 1862, când a fost numit canonic de fundaţiune regie. În calitate de canonic a fost numit profesor la teologie şi apoĭ rector la Seminar. Puţin timp a fost şi secretar al mitropolitului Şuluţ. Mai târziu a fost director şi profesor la gimnas. În 1891, s'a retras la Sibiu, unde a petrecut până la mórte. La îngroparea dinsului vener. capitul a fost representat prin canoniciĭ Dr. Vict. Szmigelski şi Ales. Uilăcan.

Fie-i ţĕrîna uşóră!

NOUTĂŢI.

Dar preaînalt. Maestatea sa s'a îndurat a dărui 200 cor. din casseta privată pentru acoperirea speselor cu edificarea nóueĭ biserici gr.-cat. din Îancahida, din diecesa de Lugoş.

Din archidiecesă. On. *Ioan Bucur* adm. paroch. în Sân-Georgiul de Câmpie, a fost numit paroch.

Din diecesa de Lugoş. Il. Sa Dl Episcop *Dr Demetriu Radu* în 3 l. c. a plecat la Slatina (Maramurĕş) unde va fi óspele Escel. Sale Michail Pavel Episcopul Oradeĭ marĭ şi va petrece acolo până prin 10 August a. c. — M. On. D. *Georgiŭ Popoviciŭ* protopopul-paroch al Lugoşului şi Cl. D. *Dr Iacob Radu*, vicenotar consistorial aŭ fost numiţi asesorî ordinarî la Vener. Tribunal matrimonial de I-a Iustanţă al dieceseĭ Lugoşului. — În 17 Iunie st. n. Dumineca tuturor sfinţilor teologilor absoluţi de Pesta *Vasile Lohan şi Iustin Bora* li s'a conferit tonsura clericală şi lectoratul.

Stipendiŭ pentru studiul medicinei. Societatea Transilvania din Bucurescĭ publică concurs pentru ziua de 27 Sept. n. crt. spre a acorda un stipendiŭ de 800 leĭ anual pentru un ascultător a studiului medicinii la una din facultăţile din Ungaria. Documentele: despre depunerea esamenului de maturitate, de sănătate şi paupertate, sînt de a se trimite pe adresa societăţii str. Morfeŭ nrl. 12.

Publicare de concurs. Pentru primirea în internatul „Pavelian“ de fetiţe, din Beiuş se escrie concurs. Condiţiunile de primire sînt: Pentru o elevă sînt a se plăti pe un an scolastic pentru provisiune şi uniformă 150 fl. solvibilĭ în 2 saŭ 4 rate anticipative. Taxa de înscriere 2 fl. Didactru pentru elevele de la şcóla civilă 6 fl., pentru şcóla elementară 2 fl. 95 cr. Însinuările pentru stipendiste să se adreseze până la 1 August st. n. la Preaveneratul ordinariat gr. cat. diecesan de Oradea-mare, ér pentru solvente, până la 15 August st. n. la Direcţiunea internatului în Beiuş. La cererile pentru primirea acelor eleve, care nu aŭ fost încă în internat sînt a se alătura: estras de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată, atestat medical, atestat de vaccinare şi revaccinare; acele eleve, care aŭ fost deja în internat, aŭ se alăture numaĭ testimoniul scolastic, nefiind dispensate niciĭ ele de la înaintarea cererilor de primire. Cu informaţiuni mai detailate servesce Direcţiunea internatului. *Direcţiunea internatului de fetiţe.*

Pohod na Sibir! S'a sfîrşit şi cu aceste vorbe, de carî trĕmuraŭ toţi cetăţenii marelui imperiŭ rusesc. După cum se telegrafĕză din Petersburg ţarul Niculae a dat un ucaz, prin care desfiinţézá pedépsa, de a mai trimite pe osîndiţiĭ orî bănuiţiĭ politicĭ la Siberia. Se înţelege, că scirea acésta a produs nespusă bucurie în tótă ţara.

Adunări şi petreceri. La 2 Aug. n. se va ţiné în Sanislaŭ adunarea despărţ. Sătmărean al Asociaţiunii, cum şi adunarea generală a reun. învĕţătorilor gr. cat. din părţile sătmărene. Sara va fi concert şi petrecere cu dans. — La 5 Aug. va fi o producţie declamatorică-musicală în Sâncel aranjată de inteligința de acolo cu concursul choriştilor plugarî. — La 12 Aug. se va ţiné în Turda veche adunarea cercuală a despărţ. Turda, al Asoc. Trans.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

V.

(Continuare.)

Nicĭ o rana nu e maĭ durerósă, nicĭ una nu-ĭ maĭ secretă. de cât acésta! Inima este sfăşiată de durere şi buzele totuşĭ trebue să surídă. Esistă atâtea vetre familiarĭ, pe carĭ n'a ars nicĭ o dată focul iubireĭ! Şi câte sînt încă şi maĭ triste, în carĭ focul acesta n'a licurit, de cât un moment, şi carĭ acum nu ascund, de cât o nepăsare rece, uĭtare şi abandonare . . . nisce cărbunĭ stînşĭ! Câte suflete învidiate de ochiul mulţimeĭ nu pórtă în inima lor rane dureróse, fără lecuire şi fără mângăiere?

Tóte acestea le scia Monica din esperienţa proprie! Pentru vindecarea acestor rane şĭ-a pus tóte puterile blândeţeĭ şi a frăgedimeĭ, tot spiritul sĕŭ adênc şi luminos. Nisuinţa ĭ-a fost încoronată de cel maĭ strălucit succes. Étă a dóua faptă a iubiriĭ, care a umplut viéţa Moniceĭ! Şi fiind că şi eserciarea iubiriĭ de aprópelue e ostenitóre (dacă se ostenesce omul de plăceri, cum să nu se ostenéscă şi de jertfirea de sine) neîncetat căuta recreare şi întărire la isvornl nesĕcat al iubiriĭ şi al jertfeĭ, adecă la Domnul Nostru Isus Christos, care e de faţă în sfîntul altariŭ.

Orĭ cine ar fi întrat în biserica din Tagasta sara orĭ diminéţa, ar fi putut vedé pe Monica cufundată în rugăciune, îngenunchiând nemişcată, póte tot în acela-şĭ unghet, ce şi l-a ales încă de când era copilă; pe faţa eĭ frumósă, palidă şi scăldată în lacrimĭ strălucia espresiunea viuă a credinţeĭ şi iubireĭ de Dumnezeŭ. De regulă mergea la biserică de dóuĕ orĭ pe zi — a fară de liturgie, de la care nu lipsia nicĭ o dată, — şi acolo petrecea óre întregĭ în rugăciune. În acest timp nicĭ când nu-ĭ lipsiaŭ din mână cărţile sfinte, maĭ ales Psaltirea, pe care o uda cu lacrimile sale. [1])

Cu devoţiune fragedă venera memoria sfinţilor şi maĭ ales a martirilor. De multe orĭ peregrina la mormintele lor, saŭ la locurile strălucite prin faptele lor eroice. La sĕrbătorile sfinţilor după datina de pe atuncĭ ducea la altarul lor corfa sa cu pâne, vin şi cărnurĭ, le punea pe mormîntul lor, şi după ce gusta din mâncărĭ (în timpurile acele prin acest act significaŭ în cât va comunicarea meritelor şi vîrtuţilor sfinţilor), restul îl împărţia între sĕracĭ. Încunjura înse cu multă precauţiune abusurile ajunse pe atuncĭ la modă, carĭ începură a profana acésta datină veche şi a-ĭ pregăti ştergerea. Când aducea corfa plină cu darurĭ de poménă, o punea pe mormîntul martirilor şi împărţia tot, pe cum spune s. Augustin, nereţinênd pentru sine maĭ mult de cât câţĭ-va picurĭ de vin amestecat cu apă, cât pretindea cultul memorieĭ sfinţilor. Şi dacă se serba în o zi aniversarea maĭ multor martirĭ, şi atuncĭ numaĭ o sticluţă cu vin purta pe la tóte mormintele gustând din acéstă beutură dimprenună cu aĭ sĕĭ, de óre ce ea nu căuta plăcerea, ci pietatea. [2])

[1]) Confess. lib. V. c. 9. şi Boll. 4 Maji.
[2]) Confess. lib. VI. c. 2.

În tótă diminéţa era de faţă la s. liturgie şi se cumineca cu multă pietate; de aceea fie la masa sfîntă, fie în rugăciunile sale, Dumnezeŭ a încărcat-o cu darurile cele maĭ frumóse.

Înainte de tóte ea avea darul de a vĕrsa lacrimĭ. De multe orĭ era răpită în estas, maĭ ales în sĕrbătorile, când biserica celebra aniversarea zilelor marĭ ale mântuireĭ nóstre. Dar între tóte misteriile, patimele Domnului pĕtrundeaŭ şi îĭ înălţaŭ maĭ mult sufletul; cugetul la mórtea Dluĭ Nostru Isus Christos pe cruce, îĭ causa o durere nespusă şi nesuportabilă. [1])

În deosebĭ într'o zi, când medita în biserică asupra misteriului rĕscumpĕrariĭ şi se încerca a cuprinde mulţimea nemésurată a binefacerilor, ce isvoresc din *Patima* Mântuitorului, i-a umplut Dumnezeŭ sufletul de o abundanţă de lumină şi de iubire aşa de mare, şi ochiĭ de un aşa rîŭ de lacrimĭ în cât, ca să ascundă graţia acésta a ieşit din biserică aprópe ameţită. Dar era târziŭ. Lacrimele-ĭ curgeaŭ părâŭ. Ceĭ ce o vĕdură se apropiară de ea încercând s'o mângâie, credênd, că plânge de supĕrare, — dar ce mângâiere ar puté întinde în atarĭ momente creaturile? Inima eĭ chiar primi atuncĭ o rană adêncă, rane de acele pe carĭ le causéză iubirea luĭ Dumnezeŭ în inimile vrednice de ea; lacrimele i-se înmulţiaŭ zi de zi şi nu maĭ sĕcaŭ. [2])

Acesta e unicul cas în feiul sĕŭ din acésta parte a vieţiĭ Moniceĭ. care n'a fost acoperit de vĕlul uitării. Dar şi acesta singur ce orisont larg ne deschide, ce vîrtuţi şi ce strînsă legătură cu Dumnezeŭ ne arată?!

Cu durere regretăm, că nu cunóscem maĭ amĕnunţit singuraticele părţi ale uneĭ vieţi, care a trebuit să fie atât de frumósă. Alt cum în decursul istorisireĭ vom avé ocasiunea a ne esprima regretul acesta. Căcĭ p. es. ce scim despre blândéţa Moniceĭ? Unde aflăm amĕnuntele mortificăţiuneĭ şi pocăinţeĭ, carĭ trebue, că eraŭ minunate în zilele rĕtăcirilor marĭ ale fiuluĭ sĕŭ? Unde sînt esemplele, ce ni-ar arĕta dispreţul eĭ faţă de cele lumescĭ şi abnegaţiunea de sine? Saŭ vîrtuţile eĭ maĭ umilite din cercul familiar? Unde sînt trăsurile eroice ale iubireĭ faţă de de-aprópele? Maĭ că ne vine zice, că Dumnezeŭ a nume a voit să ascundă dinaintea ochilor nostri pe fecióra, soţia. şerbitórea sĕracilor, pe cea maĭ mult meditătóre femee nevoind să ni-o arete. de cât numaĭ ca *mamă*.

Orĭ ce ispită pe ea o întăria numaĭ. Cea maĭ mare dintre acestea a fost mórtea luĭ Patriciŭ. El avea puţină avere, căcĭ pe cum scim numaĭ între lipsele cele maĭ marĭ s'a putut îngriji de fiuĭ sĕŭ.

Pe lângă aceea el spesa maĭ mult de cât câştiga şi în urmare Monica a fost lăsată în o stare fórte încurcată. Cât pentru sine Monica nu se temea de jertfe. Iubia sĕrăcia; sfinţiĭ preferesc sĕrăcia, la care aŭ ajuns din vina altora, celeia, la care aŭ ajuns din vina lor proprie; dar Monica maĭ era şi mamă, şi nu voia să îngreuneze şi pe fiuĭ sĕŭ cu lipsele, ce-ĭ apĕsaŭ umerilĭ. Pe lângă aceea era un pericol nespus a întrerumpe studiile luĭ Augustin şi ast fel a-ĭ nimici viitorul, a-ĭ corumpe inima şi mintea prin viaţa cea leneşe şi monotónă din Tagasta. Ca să pótă încunjura acésta, Monica era gata spre orĭ ce sacrificiŭ.

Augustin şĭ-a realisat, ba şĭ-a întrecut chiar tóte speranţele nutrite în juneţa sa strălucită.

Renumele câştigat prin studiile sale literarĭ era nimic pe lângă succesele, cu carĭ îĭ încununaseră studiile sale filosofice. Începuse a se observa, că darul luĭ principal nu stă în oratoria luĭ clasică, nicĭ în iscusinţa sa alésă. dar nicĭ în spiritul sĕŭ atât de afabil, fin şi plăcut.

Pe lângă facultăţile acestea spirituale, carĭ încă de timpuriŭ s'aŭ observat în el, a maĭ ieşit în urmă la ivélă încă un dar predomnitoriŭ, care cu strălucirea sa a întunecat tóte celelalte; şi chiar la anul 372, când Monica tremura de fricâ, că nu va puté desevârşi educaţiunea luĭ Augustin. apăru de o dată cu o strălucire minunată acest dar. Étă cum: Pe când el se ocupa încă cu literatura profesorul luĭ de retorică în maĭ multe rênduri lăudase cartea luĭ Aristotel, înritulată: *„Categoriĭ“* ca o carte plină de profundime, pe care omul nu o póte înţelege de cât din esplicarea celor maĭ esperţi magistri şi numaĭ prin desemnarea figurilor în năsip, pentru că acestea delătură obscuritătile metafisice ale lucrurilor. Nerăbdător de a cunósce aceste lucrurĭ estraordinare, şi neputând aştepta timpul, când i-le vor esplica alţiĭ, a început a le ceti şi studia singur. Spre marea luĭ mirare nu află în ele nicĭ o greutate. Percurse cu cea maĭ mare uşurinţă tesele cele maĭ grele, aşa în cât din esplicarea lor în şcólă n'a maĭ învĕţat nimic nou, de cât ceea ce el singur pricepuse maĭ înainte pe deplin. Cu aceea-şĭ uşurinţă şi fără nici un ajutoriŭ străin percurse el şi cărţile de dialectică, geometrie, matematică şi musică. N'a aflat în ele nicĭ o greutate şi numaĭ atuncĭ observa dificultăţile, când îl ruga cine va să-ĭ esplice câte ceva, ce nu pricepea; căcĭ atuncĭ uimit observă. că şi ceĭ maĭ talentaţi tinerĭ cu câtă greutate pĕtrund lucrul, şi că şi dintre ceĭ maĭ geniali puţinĭ sînt, carĭ l-ar puté imita fie şi numaĭ pe de parte. [1]) Încă în etate de 19 anĭ se prevedea, că Augustin va posede óre când, nu numaĭ ochiĭ ageriĭ aĭ vulturului, pentru carĭ nicĭ o lumină nu-ĭ prea orbitóre, ci şi sborul luĭ puternic pentru care nicĭ un munte nu-ĭ prea înalt. De o dată cu geniul ĭ-a apărut şi frumseţa sufletului. caracĕruluĭ şi a inimeĭ luĭ. Locul cerbicoşieĭ şi a capriţiilor copilăreşcĭ l-a ocupat o blândeţă plăcută. Din ce în ce devenia maĭ retras şi maĭ modest. Despreţuia onorurile şi renumele strălucit. Încunjura convenirile spulberate ale conşcolarilor, era serios, consciŭ de demnitatea sa şi recunoscĕtoriŭ faţă de binefăcĕtoriĭ sĕĭ. Şi pe cum în suflet avea o însuşire predomnitóre aşa şi în inimă avea un dar predominant, un isvor nesĕcat de cea maĭ profundă blândeţă. Începeaŭ a se vedé trăsurile feţeĭ sale, fisionomia luĭ. întreg esteriorul luĭ. şi a se cunósce ce formă va avea acel vas preţios, în care va locui un spirit aşa de mare.

Nu era înalt de statură — căcĭ abia trecea peste mărimea mijlocie — avea un temperament intensiv, delicat şi nervos. cum se observă de comun la sufletele alese. — pe cum se esprimă s. Gregoriŭ Nazianzenul. Avea o piele fină şi transparentă, o privire pĕtrundĕtóre, dar blândă şi liniştită. — lucind de simţibilitate şi frăgedime. Vocea debilă, gâtlejul delicat şi peptul slăbuţ. dispus spre inflamaţiunĭ, arĕtaŭ un om făcut maĭ mult pentru contemplaţiune, de cât pentru oratorie, maĭ bun pentru a sfătui, de cât a demânda, menit maĭ mult să converseze în mod plăcut, intim şi convingĕtoriŭ în cercul restrîns al amicilor, de cât să ţină vorbirĭ oratorice în adunărĭ sgomotóse. În fine întrĕgă ţinuta luĭ era de tot elegantă şi nobilă. [2])

(Va urma.)

[1]) Boll. 4 Maji (crucem ejus in corde ejus infixit et passionem).
[2]) Boll. 4 Maji.

[1]) Confess. lib. IV. c. 16.
[2]) Aşa e depins Augustin într'un portret vechiŭ păstrat în Milan, care-l representă pe el ca tinĕr, când propunea retorica în acel oraş cu câţĭ va anĭ înainte de întórcerea sa. Un critic renumit zice: »Augustin e depins în un vestmînt numit „manichea“ şi care pe timpul acela era la modă cel puţin în Africa, în croitură nu diferesce mult de vestmîntul usitat şi acum în orient. Colórea îĭ e brună roşiă, aşa e şi în faţă, privirea pĕtrundĕtóre, dar tot o dată blândă şi gânditóre. Ţinuta mărĕţă şi nobilă. De alt cum tóte scrierile luĭ îl presenta ast fel.

Afurisitul.

De Carl May.

II.

(Continuare.)

Mĕ urcam pe cal, fără ca el să mĕ împedece, şi apoi adaoseiŭ:

„Este vorbă despre pensiunea ta, carea trebuia să o primeseĭ acum. Rĕmâĭ cu bine!“

„Staĭ!“ strigă el, aruncându-şi mâna la frîul calului. „Pensiunea mea? Coborâ-te şi vină în lăuntru; nu te pot lăsa să pleci.“

M'am coborît. El deschise pórta, întră în curte şi strigă câte va cuvinte celor treĭ câni uriaşi ce stăteaŭ aci la pândă şi carĭ apoĭ se retraseră. Bĕtrânul îmĭ luă calul, ér eŭ cu domnul sĕŭ am mers în casă, carea era aşa de sĕrăcios aranjată, în cât nicĭ nu merita numirea de casă. Odaia în care am întrat avé o unică mobilă, şi a nume un tapet vechiŭ, pe care ne aşedarăm noĭ.

Vĕdênd acéstă sĕrăcie, nu m'am mirat de bucuria ce-l copleşi pe eremit, când ĭ-am numĕrat pensiunea de pe 15 anĭ, cu interese cu tot. El inota în plăcere, alérgă a fără să încunosciinţeze pe soţia sa, şi se reîntórse apoĭ să-mĭ spună că sum óspele sĕŭ şi că trebue să merg cu dînsul în oraş, spre a lua parte la festivitatea primireĭ grupelor singuratice de peregrinĭ şi la sfinţirea stégului celuĭ sfînt.

Acesta se înţelege că nu era acel stég renumit, care în tot anul era espedat la Mecca, pe o cămilă albă, însĕ totuşĭ am primit să-l însoţesc.

Se înţelege că maĭ întâiŭ de tóte am fost oşĕtat în grabă cu ce aŭ avut maĭ bun în casă, lapte şi câte va fructe. În acel timp colonelul mĕ încărcă cu tótă amiciţia posibilă unuĭ ast feĭ de inimic al ómenilor; adecă maĭ cu nimica. Numaĭ un moment a lăsat să i-se vadă bucuria; acum ĕră-şĭ era posomorit. Despre o conversaţie nu era nicĭ vorbă, şi ast feĭ nicĭ nu mĕ puteam gândi să-ĭ amintesc ceva despre fiul sĕŭ. Nicĭ jumĕtate nu eram sătul şi am trebuit să plec cu dênsul la oraş.

Primirea grupelor de peregrinĭ consta în un urlet răguşit de Allah, ér despre sfinţirea stéguluĭ „sfînt“, maĭ bine voiŭ tăcé. Aceştĭ ómenĭ adecă eraŭ aprópe turbaţĭ de entusiasmul religios; eĭ strigaŭ ca tigriĭ, se răniaŭ, ca să-şĭ jertféscă profetuluĭ sângele lor şi făceaŭ atâtea alte nebuniĭ, în cât la vederea lor mĕ cuprinse o grĕţă. De aceea m'am bucurat, când către sară colonelul mĕ chémă a casă să cinăm. Nu credeam că îmĭ va succede să pot lucra ceva în favorul fiuluĭ sĕŭ. Abstragênd de la aceea, că avé inimă de pétră, el era un islamit aşa de încarnat, în cât numaĭ într'un cas fórte estraordinar puteam să mĕ cuget, că-l va ĭerta. Cu tóte acestea însĕ eram firm decis, ca după cină, saŭ şi în decursul aceleia, să-mĭ încerc norocul. Peste aşteptare însĕ, acéstă cestiune trebuia să se resolve încă înainte de cină.

Când am întrat pe pórtă, câniĭ ér aŭ trebuit alungaţĭ, ca să nu mĕ muşte. Luna era rĕsărită şi ast feĭ mĭ-am vĕdut calul, cum păşcea sub arborĭ. Şéua şi frîul atîrnaŭ de un cuiŭ în păretele caseĭ. Colonelul mĕ conduse în aceea-şĭ odae, în care am maĭ fost şi se depărtă apoĭ, probabil ca să vadă, dacă soţia sa a gătat cina. Abia s'a depărtat, şi în direcţiunea în care a mers el se iscă o cértă teribilă. Ĭ-am recunoscut vocea; urla ca un nebun. Nu înţelegeam sensul vorbelor sale; maĭ respicat auḑiam însĕ tot numaĭ cuvintele sabbi, afurisit şi înjurătura des repetită: Allah parcealamah, ceea ce însemnéză „Dumnezeŭ te sdrobéscă!“

După cum am aflat maĭ târziŭ, fiul sĕŭ m'a aşteptat cu nerăbdare şi când se întunecă, nu s'a maĭ putut stăpâni. A venit aci, şi cunoscênd mecanismul porţiĭ, o deschise. Ca fiŭ al caseĭ, nu ducea frică de câni. Fiind că tatăl sĕŭ şi eŭ lipsiam de a casă, el merse la mamă-sa, unde acum îl găsi tatăl sĕŭ, care năvăli asupra luĭ cu pumniĭ, îl trânti de pământ şi-l lovia, înjurând şi blăstĕmând. Mama voia să reţină pe turbatul, fu însĕ aruncată într'un colţ al odaeĭ cu aşa o putere, în cât rĕmase acolo jăcênd şi văerându-se. Fiul se smânci în sus, spre a se apĕra contra tatăluĭ sĕŭ; atunci acesta aşa se înfuriă, în cât smânci o puşcă încărcată de pe părete şi o îndreptă asupra fiuluĭ sĕŭ. El ar fi puşcat de bună samă, dacă din fericire fiul sĕŭ n'ar fi vĕḑut, că cu un om aşa de turbat nu se póte înţelege, şi nu ar fi fugit a fară. Ca să ésă din casă, el trebuia să trécă prin odaia în care mĕ aflam eŭ. În fugă mĕ zări şi se opri. Deja veni tatăl sĕŭ cu puşca în mână şi o îndreptă din noŭ asupra luĭ. Eŭ sărĭ şi loviĭ la o parte ţevea; puşcătura detună şi glonţul, trecênd chiar pe lângă capul fiuluĭ, se vîrî în părete.

„Ce facĭ, nefericitule!“ îĭ strigaĭ eŭ. „Vreaĭ să-ţi uciḑi pe copilul tĕŭ propriŭ?“

„Tacĭ!“ se resti el. „Pentru ce mĕ împedeci, să pedepsesc pe acest apostat, acest câne, care s'a lăpĕdat de către Allah, acest perdut şi afurisit, carele nu maĭ are se aştepte alt ceva, de cât ĭadul cu tóte chinurile sale!“

„El este fiul tĕŭ!“

„Allah se mĕ ĭerte, că-ĭ sum tată! Dar de unde sci tu acésta? Îl cunoscĭ dóră?“

„Da, am călătorit la olaltă maĭ multe zile.“

„Aşa dar sciaĭ, că el să află aci şi că voesce se vină la mine?“

„Da.“

„Şi nu mĭ-aĭ spus-o! Aşa dar el ţĭ-a ascuns, că a devenit un giaur, un câne de creştin?“

„Nu, mĭ-a spus-o.“

„Şi nu l-aĭ scuipat, nu l-aĭ alungat la dracul şi la îngerĭi cei rĕĭ?“

Când îmĭ puse aceste întrebărĭ, el stetea aplecat înainte spre mine şi părea că voia să mĕ aprindă cu ochiĭ sĕĭ fulgerătorĭ. El să afla într'o stare, care-l făcea apt de orĭ ce faptă violentă şi cu tóte acestea ĭ-am răspuns liniştit:

„Cum aşĭ fi putut face acest lucru, când eŭ însumĭ sum un creştin?“

„Tu — — tu — tu un creştin?“ Aceste cuvinte păreaŭ a nu voi să-ĭ ésă din gură; ochiĭ i-se măriră şi faţa i-se făcu roşie întunecată, pe când el, şuerând ca un şerpe, continuă: „Şi aĭ îndrăznit a veni la mine, pe carele îl numesc eremitul, la mine, carele sum superiorul celor „de tot strictĭ“? Aĭ fost cu mine la sfinţirea stéguluĭ — — — a fară cu voĭ, eşiţĭ în dată!“

El nu aştepta, să urmăm acesteĭ provocărĭ, ci fugi a fară, trecênd pe lângă noĭ. Auḑiam, cum chémă câniĭ.

„Apĕră-te, pentru Dumnezeŭ!“ îmĭ striga fiul sĕŭ spăriat, scoţêndu-şĭ cuţitul. „Dacă aceştĭ dracĭ sînt asmuţaţĭ asupra nóstră, eĭ nu mĕ cruţă nicĭ pe mine.“

Şi într'adevĕr, bĕtrânul asmuţă câniĭ asupra nóstră; ĭ-am auḑit venind şi abia am avut timp să-mĭ ĭaŭ puşca ce era atîrnată de părete. Acum câniĭ ceĭ uriaşĭ năvăliră în lăuntru, toţĭ treĭ, unul după altul. Nu maĭ aveam timp de cugetat; pe ceĭ dintâiŭ doĭ ĭ-am puşcat, ér la al treilea ĭ-am sdrobit capul cu patul pusciĭ. Acum apăru bĕtrânul şi vĕḑênd câniĭ morţĭ, năvăli asupra mea. Trebuia să mĕ apĕr de el ca şi de un nebun periculos, decĭ ĭ-am aplicat cu patul puscĭĭ o lovitură la cap, carea îl aşternu de pământ, ca şi pe cânele sĕŭ. Din apoia nóstră se auḑi un ţipet dureros. Era soţia colonelului, carea grăbi aci auḑênd puşcăturile. Eĭ nu-ĭ era permis să-şĭ arete faţa descoperită unuĭ străin; de aceea am ĭeşit a fară, am înşenat calul şi aşteptam să vină chysracdar-ul. După scurt timp acesta veni şi-mĭ zise:

„Am liniştit pe mama. Tatăl meŭ nu este rănit, ci numaĭ leşinat. Trebue să ne depărtăm, până ce nu se trezesce.“

El deschise pórta şi mĕ conduse către oraş la un loc, unde trebuia să aştept după dînsul, căcĭ el avé să mérgă să-şĭ aducă calul. După reîntórcerea sa călărirăm la oraş, pentru ca din colo de el să apucăm în drumul spre Caisarijeh. Înainte de a ajunge la primele case, trecurăm pe lângă doĭ călăreţĭ, carĭ steteaŭ în drum şi carĭ la apropierea nóstră feriră în lăturĭ, aşa că noĭ nu ĭ-am putut observa, mie însĕ totuşĭ mi s'a părut, că ar fi arnăuţiĭ nostri.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcolilor medie edat de *Dr Vasile Hossu*. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul 2 cor. 40 fil.

Istoria legiĭ nóue de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag. preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşĭ stil plin de frumseţă, aceeaşĭ limbă românéscă curată, aceeaşĭ admiraţiune şi încântare pentru faptele măreţe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pământ. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fondului provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaş 1899, pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericii grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariului archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Preţul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 baniĭ. Editura auctorului.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Sfînta şi Dumnezeéska
EVANGELIE
a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

Preţul unuĭ esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Posta redacţiunii.

Dlui *G. P. B.* în *P.* »O zi de vară« n'ar fi rea, dar e aşa de negrijit scrisă. Începe rĕŭ, continuă frumos, frase netede, vorbe poetice, şi apoĭ ér scapĕtă. Maĭ încercaţi, dar puneţi maĭ multă grije pe stil, neteziţi frazele şi alegeţi cuvintele, ca să esprime perfect ceea ce doriţi. Şi . . . nu scrieţi pe amêndouĕ feţele, nicĭ aşa de îndesat, cât să nu se pótă îndrepta câte ceva.

Din rotbav. Nu se póte. Partea literară ni e provĕdută cu material de ajuns, ér poesiile sînt prea erotice, şi . . . prea slabe, adevĕrate compositiĭ de licean. De alt cum cercaţi la foile de zi, póte să vi-le publice.

Dlor *corespondenţi.* Mulţumite pentru celea împărtăşite, se vor publica tóte pe rînd, după cum dispunem de spaţ. Recunóscem, că am fi prea bucuroşi să scótem fóea de dóuĕ orĭ pe sĕptĕmână cel puţin, dacă . . . o singură condiţie . . . dacă abonenţi ar plăti regulat. Grăbéscă decĭ cu toţiĭ a trimite sumele ce datoresc, ca să nu maĭ fie abonamente restante şi atuncĭ vom satisface şi acestei dorinţe.

On. *J. S.* în *P.* Am cetit cu luare a minte articlul trimis, dar nu aflăm de bine publicarea luĭ. Dvóstre vĕ basaţi pe nisce premise nesigure, carĭ aŭ vĕdut lumina tiparuluĭ în un ziar, de a cărui bună credinţă, înşi-ve vĕ îndoiţi. Se maĭ aşteptăm, până vom sci ceva maĭ sigur. Publicarea scrisoriĭ Dvóstre, ar puté eventual se alvă urmărĭ neaşteptate pentru noĭ, făcêndu-ni-se imputarea, că ne îmbulzim, numaĭ când audim, o şoptă. Ce va fi când ni-se face o formală învitare? Sperăm, că ne veţi maĭ scrie, câte ceva din părţile acele, despre carĭ nu scim nimic, ca şi cum am fi în altă lume. Salutare!

Al. Nu ţi-s'a putut face pe voie, de vreme ce manuscrisul a sosit prea târziŭ şi eŭ am fost absent. Elsa şi Edda sînt provocaţi să se presinte la începutul anuluĭ. Câte va »impresii« primi-vom? Servus!

Dlui *E. V. D.* în *V.* Poesiile trimise nu pot fi publicate. Sufer de multe defecte. Metrul maĭ ales e aşa de puţin îngrijit şi versurile aşa de greoĭe şi nearmonice. Dar şi de alt cum recunoscĭ însuţi, că-s-primele încercărĭ în poesie.«

Mineiu. Sîntem în rînd; achitat până la finea an. 1900.

Ilenĭ. Achitat pe 1900. Numĕrul va merge.

Hollód. Primit pe 1900 sem. 1.

Heşdate. Am primit şi achităm anul 1898.

Bobota. Primit cu mulţămită pe 1900 sem. 1.

Şomcuta mare, Hidig şi *Resighea* primit cu mulţămită.

Sumurduc, Tămâia. Primit şi achităm aniĭ 1898 şi 1899.

Măgura. Primit şi achităm anul 1897.

H.-Lápos. Primit şi achităm anul 1892.

Ortelec. Primit. Sîntem în rînd. Nriĭ Vi-s'aŭ spedat.

Odorheiŭ. Am primit. Ne rugăm a Vĕ îngriji şi pentru celealalte parochiĭ, după cum ne-a fost înţelesul.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 3442—1900. (18) 2—2

Concurs.

Din fundaţiunea fericitului Mitropolit Dr Ioan Vancea, numita *„Seminarium junimeĭ române greco-catolice studióse în Blaş“* aŭ devenit vacante 2 stipendie, folosite de gimnasiştiĭ Octavian Florea, care a absolvat cursul gimnasial depunênd esamenul de maturitate şi de Augustin Bárdosi, gimnasist de a IV. clasă, care din un studiŭ a obţinut calcul nesuficient. Pentru conferirea acestora se deschide concurs sub următórele condiţiuni:

1. Stipendiul de 200 cor. se compută în quotă de întreţinere în Seminariul junimeĭ“ a respectivuluĭ alumn (Lit. fund. §. 3).

2. La stipendiŭ pot concurge tinerii studioşi în gimnasiul din Blaş, născuţi din părinţi credincioşi aĭ archidiecesei greco-catolice de Alba Iulia şi Făgăraş, saŭ de origine consângeni orĭ afinĭ aĭ fundatoruluĭ, chiar şi dacă acestia ar fi domiciliaţi airea, dară fiiĭ lor vor studia în Blaş (Lit. fund. §. 1).

3. Consângenii fundatoruluĭ aŭ preferinţă, apoĭ „Caeteris paribus“ fiĭ de preoţi archidiecesani. — carĭ însĕ vor fi maĭ buni între toţi, se vor primi chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilor din clasa cea maĭ de jos (Lit. fund. §. 5).

4. De óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăşi numaĭ alumnĭ de aĭ Seminariului junimeĭ, urmĕză de sine, că acel tinĕr care din cause sanitare, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visitării medicale, care se face la începutul anuluĭ scolastic, nu va fi primit în Seminarul junimeĭ, acela nu se va puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi eventual cu atestat de consângenitate orĭ afinitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistoriŭ cel mult până în 12 August. n. 1900.

Conform dispuseţiuniĭ fundatoruluĭ stipendiile acestea se vor conferi în şedinţa Veneratului Consistoriŭ plenariŭ archidiecesan, care se va ţinè în 2/15 August 1900. când se va întîmpla şi primirea elevilor seminarialĭ pe lângă taxa de întreţinere prescrisă.

La Consistorul acesta plenariŭ conform §-luĭ 20. din Literile fundaţionale, convocăm prin acésta pe toţi protopopiĭ, vice-protopopiĭ şi administratoriĭ protopopescĭ aĭ Archidieceseĭ.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 14/1 Iuliŭ 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 24—1900. (19) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de al III-lea învĕţătoriŭ la şcóla confess. gr. cat. din acésta parochie se escrie concurs cu terminul până la 12 August a. c. st. n. inclusive. Emolumintele sînt 600 coróne baniĭ de quartir etc.

Petentul are să-şi dovedéscă, că e deplin cualificat pentru şcolile elementarĭ confess. gr. cat. şi din limba magiară conform legiĭ, că are purtare morală necescepţionabilă, şi dacă a maĭ servit ca învĕţător, documentele referitóre. Se recere între altele să fie *bun cânteréţ* spre a conduce corul, spre care scop are a se presenta în o Duminecă saŭ sĕrbătóre până la espirarea terminuluĭ de sus, spre a arĕta proba de cant în biserică.

Documentele are să le susternă la acest presidiŭ.

Rodna nóuă la 8 Iulie 1900.

Presidele: **Ilarion Filipoiŭ** paroch gr. cat.

Secretarul: **Pamfiliŭ Grapini** preot gr. cat.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere depliu tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Maĭ ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant aĭ Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 8 - 15

Tipografia Seminariului archidieecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 4 August 1900. Numĕrul 31.

Anarchismul.

— r. — Încă un cap încoronat a căḑut jertfa furieĭ anarchiste. Regele Italieĭ Umberto a fost ucis Luni de lucrătorul anarchist Bresci. Firea omenéscă se cutrĕmură la auḑul uneĭ crime atât de oribile, ér limbeĭ îĭ lipsesc cuvintele spre a reproba de a ajuns pĕcatul strigătoriŭ la ceriŭ al uciderii de om. Este înfiorătóre crima uciderii comisa faţă de orĭ ce om, fiind că unul fie care are drept la viaţa sa, dar e şi maĭ grozavă, când acel om a fost un rege, a fost unsul Domnuluĭ, căcĭ în numele luĭ Dumnezeŭ domnesc regiĭ şi împĕrăţesc împĕraţiĭ. Nu le este ĭertat supuşilor a ucide, nicĭ chiar pe tiran, dară nefericitul de Bresci a ucis pe un rege bland şi nobil, căruia ĭ-a zăcut la inimă fericirea poporuluĭ sĕŭ. L'a ucis pe regele Umberto, chiar când el urmând impulsuluĭ de a îndemna pe cetăţenĭ la lucrurĭ nobile a creḑut, că împlinesce o datorinţă patriotică, participând la serbările gimnastice din Monza. Arma ucigaşe a luĭ Bresci a făcut să sângere de durere inima familieĭ regale italiene, a umplut de amărăciune inima fraţilor italienĭ şi a provocat o nespusă indignare şi durere în fie care creştin adevĕrat şi om cu minte sănătósă şi inimă simţitóre.

Arma ucigaşe a luĭ Bresci póte să aḑucă în mare crisă patria sa şi póte să aibă pentru ea cele maĭ funeste urmărĭ!

Dar ce-ĭ pasă de tóte aceste luĭ Bresci, el e anarchist, şi anarchistul nu voesce să scie nicĭ de Dumnezeŭ, nicĭ de patrie, e de o potrivă inimic bisericiĭ, ca şi statuluĭ; anarchismul ţintesce la resturnarea şi nimicirea ordinuluĭ social modern, el vre să introducă aşeḑĕminte nóue, în care să fie egalitate deplină şi libertate fără marginĭ, dreptul de proprietate să fiă şters şi nicĭ o lege să nu maĭ esiste: nicĭ dumnezeéscă nicĭ omenéscă, ci se lucre şi se facă fie care, ce-ĭ convine. Aceste tendenţe nu pot să ducă de cât la desfiinţarea societăţiĭ omenescĭ şi sĕlbătĕcire, la stingerea omenimeĭ şi nimicirea eĭ completă. Spre esecutarea planuluĭ infernal anarchiştiĭ sînt bine organisaţi şi disciplinaţi, ţin congrese în cetăţile maĭ marĭ ale apusuluĭ, aŭ o presă puternică, care în limba francesă, italiană, spaniolă, anglesă şi germână profeséză şi glorifică principiile anarchiste şi provócă pe soţiĭ de principiĭ la punerea lor în practică.

Ce privesce mijlócele anarchistiĭ nu sînt nicĭ de cum scrupuloşĭ, eĭ numaĭ să-şĭ ajungă scopul, provócă revoluţiunĭ şi răsbóie civile, fanatiséză pe cetăţenĭ, ca să se scalde uniĭ în sângele celor alalţĭ. Unde poporul nu se pleca doctrinelor anarchiste orĭ forţa armată sugrumă agitaţiunile lor, acolo anarchismul recurge la asasinĭ, prin pumnal, plumb, dinamit şi alte mijlóce ucigătóre şi distrugătóre. Furia luĭ se îndréptă asupra regilor, ministrilor, proprietarilor marĭ, cu un cuvînt asupra acelora, pe care, eĭ îĭ cred de susţinĕtorĭ aĭ instituţiunilor religióse, sociale şi politice din timpul nostru. De aci se esplica desele atentate asupra domnitorilor şi a persónelor de posiţie înaltă şi cu influinţă în mersul afacerilor publice din stat. Nefericitul Bresci însuşĭ mărturisesce, că regele Umberto nu ĭ-a făcut nimic, ci l-a ucis fiind că susţine instituţiunĭ, carĭ nu se unesc cu principiile anarchiste, a trebuit să móră regele Umberto, fiind că a fost rege. Bresci ca şi Luccheni, Angiolitto, Caserio, Ravachol, Vailland şi alţiĭ sînt instrumente, carĭ esecută orbesce ordinele organisatorilor anarchismuluĭ.

Spiritul anarchist, care se manifestă în diferite forme de nesupunere, greve, revoluţiunĭ, etc. se lăţesce în zilele nóstre cu mare repeḑiune. Germenele luĭ este în liberalism, care predică lapădarea de religiune, ignorarea bisericiĭ, suveranitatea poporuluĭ şi deplina mulţămire pămîntéscă, şi fiind că acestea sub domnirea sistemuluĭ numit liberal nu se ajung în nicĭ un stat, ci din contră, omenimea e divisată în dóuĕ tabere marĭ, de o parte staŭ capitaliştiĭ, carĭ domnesc în toţĭ ramiĭ vieţeĭ publice şi private şi înnótă în abundanţă, éră de altă stă mulţimea, pe care o esploatéză fără milă şi compătimire, cufundată în cea maĭ négră miseriă. Anarchismul cérca ca prin mijlóce violente să nimicéscă instituţiunile esistente şi să întroducă altele, în carĭ să se realiseze pretinsa

---

Feuilleton.

Istoria unuĭ galbin.

Cu câţĭ va anĭ înainte de revoluţia din 1789, într'o sară de ĭarnă umedă şi norósă, un copil mic, vînḑĕtor de ace se aşeḑă cu cortul sĕŭ pe bulevardul Parisuluĭ.

Pe timpul acela acéstă parte a Parisuluĭ nu era aşa de splendidă, pe cum este azĭ, în dată ce apunea sórele, preumblătoriĭ se răriaŭ abia se puteaŭ vedea icĭ colo câte unul, ér lumina palidă a felinaruluĭ, ce-l aprinse micul neguţător, abia maĭ atrăgea câte un curios.

Copilul nĕcăjindu-se pentru singurătatea acésta, nu afla nimic maĭ potrivit, cu ce se atragă atenţiunea trecĕtorilor, de cât să cânte câte un cântec, ce-l trecea prin minte, dar pentru aceea nu-şĭ uita de a întreţeze printre strofele cânteculuĭ lauda mărfurilor sale.

Prin apucătura acésta vînduse deja vre o câte va sute de ace, dar câştigul era aşa de mic, în cât abia îşĭ plătia lumina, şi aicĭ într'adevĕr se putea zice, că nicĭ jocul nu i-se plătesce. Dar pentru aceea el nu despera şi continua cântarea, lăudând din când în când acele sale.

Un tiner, bogat la îmbrăcăminte, se apropie de el rîḑênd şi zise: „Cânţĭ fals, băete!"

— Firesce! căcĭ n'am primit leţiĭ de musică de la magistrul dtale, — rĕspunse cântăreţul întrerupt.

Rĕspunsul îl făcu pe străin să ridă maĭ tare.

— Cum te chiamă? — îl întrebă străinul.

— August.

— August?! apoĭ?

— Alt nume n'am.

— Cum aşa? Dară n'aĭ nicĭ tată, nicĭ mamă?

— Eŭ nu cunosc pe nime a fară de o femee bĕtrână, care mĕ îngrijesce, şi care mĕ bate grozav, dacă n'am vîndut destule ace.

— Şi în sara acésta încă te va bate? — întrebă străinul cu interesare.

— Hm! Acésta tare uşor se póte întîmpla — rĕspunse copilul cu o mimică drăguţă — dacă dta veĭ spori mult vorbă, şi nu-mĭ-aĭ da pace, ca să-mĭ laud marfa.

Şi continuă cu strigătul, ca să-şĭ adune cumpĕrătorĭ, dar se părea, că s'aŭ conjurat contra luĭ, căcĭ nime nu venea să cumpere. Tinĕrul observă nĕcasul copiluluĭ, dintr'o privire mănióşă. Gustav impacient şi cu un fel de mustrare îĭ zise:

— Domnul meŭ, aĭ adus nefericire asupra mea!

— Dar — zise necunoscutul — pentru ce nu-mĭ recomânḑĭ şi mie marfa?

— Fiind că — rĕspunse Gustav cu un fel de astuţime, privind la îmbrăcămintea pompósă a străinuluĭ — nu se vede, pe Dta, ca însuţĭ ţĭ-aĭ cârpi pantaloniĭ.

— Tot una! Étă, dă-mĭ şi mie ace pentru acesta.

Gustav tinde mâna şi la lumina slabă a felinaruluĭ vede un Luisdor.

— Primesce cortul meŭ întreg — zise cu voe — şi încă îţĭ rĕmân dator de treĭ orĭ atâta.

— Ţine-le tóte — rĕspunse străinul adunând în jurul sĕŭ mantaua — şi nisuiesce, să nu maĭ cânţĭ fals.

— Domnul meŭ — zise el — dta eştĭ întemeetorul noroculuĭ meŭ. Spune-mĭ te rog numele, ca să aflu maĭ târziŭ pe binefăcĕtorul meŭ.

libertate şi bunurĭ, carĭ le predică liberalismul.

Anarchismul are teren de tot priincios în Italia, fiind că dóră nicăirĭ nu este aşa marcant contrastul dintre capitalism şi pauperism. Şi érăşĭ nicăirĭ nu e biserica persecutată aşa sistematice şi capul eĭ batjocorit în tótă formă, ca în Italia. Persecutarea bisericiĭ a avut de urmare firéscă sĕlbăticirea moravurilor în popor. La acésta aŭ lucrat fórte mult consilieriĭ regeluĭ Umberto şi sistemul de guvernare liberal constituţional, care légă mâna regilor, de a nu póte guverna după inima lor, şi-ĭ fac odioşĭ poporuluĭ, pentru aberaţiunile câte unuĭ ministru orĭ despotismul, ce-l esercită asupra mulţimeĭ câte o clică politică din ţară, care servesce numaĭ intereselor sale private în destrimentul binelueĭ public.

Anarchiştĭ se află în tóte statele, unde aŭ străbătut sĕmênţa aşa numituluĭ liberalism. Puterile europene aŭ luat şi vor lua cele maĭ severe mijlóce poliţialĭ spre a persecuta pe anarchiştĭ şi stĕrpi anarchismul; aceste mijlóce însĕ şi până acum s'aŭ dovedit de insuficiente. Vor fi póte osindiţĭ la carcer şi la mórte maĭ mulţĭ anarchiştĭ, sistemul însĕ rĕmâne şi aderenţiĭ i-se înmulţesc. Unicul remediŭ este reîntórcerea societăţiĭ la principiile religiuneĭ creştine, care dă tărie spre a suporta greutăţile şi neajunsurile vieţiĭ, care inclină la blândéţă pe regiĭ şi guvernatoriĭ poporuluĭ şi la obedienţă pe subalternĭ, făcênd să sune la urechile şi se străbată la inima lor cuvintele Domnuluĭ: „Prin mine domnesc regiĭ; . . . prin mine împĕrăţesc principiĭ.“ (Prov. 8, 15, 16). şi „Tot sufletul să se supună puterilor celor maĭ înalte, că nu este putere, fără numaĭ de la Dumnezeŭ“ (Rom. 13, 1).

Fără reîntórcerea la aceste principiĭ, societatea va merge cu paşĭ repedĭ spre ruină şi decadinţă şi întreite forţe vor trebui, spre a o readuce la o stare maĭ bună.

Asasinatul regelui Italieĭ. Duminecă sara, când regele Umberto, se reîntorcea de la o producţiune a gimnasticilor ţinută în Monza, în momentul când s'a aşedat în trăsură, un anarchist a tras asupra luĭ treĭ focurĭ de revolver şi l'a omorît. La prima detunătură regele s'a ridicat, dar după a dóua a recădut fiind lovit în inimă. Ajuns la palat, a murit. Regele a sosit în Monza la 9 şi 30 min. după 2 óre era deja mort. Regina Margherita a ameţit la audul acesteĭ triste sciriĭ, ér prinţul de Neapol, unicul fiŭ al nefericitului rege, e dus în călătorie maĭ lungă. Zdrobitórea scire despre atentatul sevîrşit contra tatăluĭ seŭ l'a audit la Pireu, de unde voĭa, să mérgă la Montenegro. Repede a plecat spre Antivari şi zilele acestea va fi la Roma, unde va depune jurămîntul pe constituţie.

După ultimele sciriĭ numele atentatoruluĭ e Gaetano Bresci, e de 31. anĭ născut în Prato, aprópe de Firenze, de profesiune pălărier orĭ împletitor de mătasă.

Înfierăm în alt loc al foiĭ nóstre acest act neleginit şi sacrileg sĕvîrşit de anarchistĭ, ne mărginim aci a da câte va note din viaţa regeluĭ mort si a celuĭ viŭ.

Regele Umberto s'a născut în Turin la 1844. a fost fiul regeluĭ Victor Emanoel. Încă ca tiner de 15 anĭ a luat parte la rĕsboiul din 1859. unde s'a distins cu curajul şi bărbăţia, ce a dovedit. În rĕsboiul din 1866. a luat parte în lupta de la Custozza, unde după cum se scie, cu tótă vitejia italienilor, aceştia aŭ fost bătuţĭ de austriacĭ. La 1868 s'a căsătorit cu verişóră sa, Margherita, care era de o frumseţă împunătóre. La 1878 după mórtea tatăluĭ sĕŭ, a ocupat tronul. Fiind că Franţa la 1881. a luat în posesiune pe neaşteptate Tunisul, la care Italia se gândea de mult. a rupt'o cu prietinia Franţeĭ şi s'a alăturat la tripla aliaţă. Umberto era un rege tare popular, el ţinea mult la dragostea poporuluĭ şi se încredea în el. Popularitatea acésta si-a câştigăt'o maĭ ales prin partea ce-a luat, când cu cutremurul de pămînt de la Casamiciola din 1893. Cu tóte acestea poporul italian, aşa de accesibil pentru tot felul de ideĭ, a preţuit rĕŭ încrederea acésta a regeluĭ şi de dónă orĭ a atentat la viaţa luĭ, în 1878. Rassanante şi în 1897. Acciarito. Domnia regeluĭ Umberto a fost neliniştită în ultimiĭ doĭ anĭ, prin turburările de tot soĭul făcute de anarchistĭ şi republicanĭ. Starea desechilibrată a finanţelor ţărĭĭ şi miseria négră, ce domnesce în unele părţĭ a le Italieĭ, aŭ influinţat mult, ca cu tóte mĕsurile draconice ce s'aŭ luat, ideile perverse ale anarchistilor şi socialiştilor să afle tot maĭ multă primire în minţile Italienilor. Şi regele móre acum, ca jertfă al acestor idei.

Fiul seŭ *Victor Emanuel* de Neapol s'a născut la 1869. Bolnăvicios şi slab de constituţie, s'a desvoltat ca fisic tare încet. e de o fire seriósă şi închisă. Încolo, se zice că e de un caractĕr solid şi e inteligent, nemulţămit cu stările politice şi sociale a le patrieĭ sale. S'a căsătorit la 1896. cu frumósa fică Elena, a prinţuluĭ de Montenegro.

Viitorul va dovedi ce calităţĭ are. De o cam dată presentul e pentru el destul de îngrijitor şi îĭ va trebui multă pricepere şi mult noroc, ca să aducă în bună rînduială stările aprópe insuportabile a le Italieĭ, pe carĭ multe din ele le-a causat prea mare alipire de tripla alianţă.

Sfinţia Sa Papa Leo a fost cel dintâiŭ care şi-a esprimat condolenţele sale regineĭ. Când cardinalul Rampolla ĭ-a comunicat în zina următóre la 6 óre dim. trista scire, a esclamat: O, bietul om; o, biéta familie; şi la órele 7. a servit o s. liturgie pentru sufletul luĭ.

De alt cum din tóte părţile s'aŭ esprimat profunda durere pentru miserabilul atentat sevîrşit asupra regeluĭ Umberto.

Cadavrul regeluĭ va fi adus la Roma şi aşedat spre vecînică odihnă în Panteon.

Jidoviĭ rătăcitorĭ. România cu o populaţiune de circa 6 milióne locuitorĭ are la 26.000 jidani, aşa cât în ce privesce numĕrul jidanilor ocupă locul al patrulea între ţĕrile lumiĭ întregi. întrecêndu-o numaĭ Rusia, Austria şi Ungaria; ba în proporţiune cu numĕrul populaţiuneĭ regatul Românieĭ ocupă locul prim în ce privesce mulţimea jidanilor, carĭ trăesc pe teritoriul sĕŭ. Liberalitatea Românieĭ a mers până acolo, că a

---

— Acésta e de prisos — rĕspunse străinul, vrînd a pleca maĭ de parte, dar Gustav rĕmase constant şi-l rugă cu mânile împreunate.

— Marquisul Saint-Germain — zise tinĕrul străin şi se depărtă grabnic.

Copilul rĕmase câte va momente nemişcat şi liniştit, ca şi când s'ar forţa să-şi graveze bine în memorie numele acesta. Apoĭ îşi luă corfa de nuele şi se departă de pe bulevard, şoptind în sine: „mĭ-oĭ aduce a minte!“

* * *

După 20 de anĭ marquisul Saint-Germain, pe care atât de nobil şi atât de vesel îl vĕdurăm, se reîntorcea din exil. Acest timp de 20 de anĭ a fost grozav pentru dînsul, — l'a schimbat tare şi l'a îmbătrînit. Rentors în Franţa, el, care o dată era stăpânul atâtor moşiĭ, acum se vedea lipsit de tóte; sub revoluţie tóte bunurile i s'aŭ vîndut. Ĭ-a maĭ rĕmas încă, ce e drept, o mică moşióră, ce ar fi putut-o recâştiga pe calea legiĭ, dar a purta procese era prea greŭ pentru dînsul, care dispunea de mijlóce atât de modeste, în cât de multe orĭ şi de cele necesare era silit a se lipsi.

De jaba se adresă către amiciĭ sĕĭ, pe carĭ o dată îĭ ajutase; ĭ-aŭ promis multe, dar nimic nu ĭ-aŭ împlinit.

Într'o zi şedea trist în lăcaşul sĕŭ sĕrăcăcios, când de o dată se opri o trăsură domnéscă înaintea caseĭ şi un necunoscut tinĕr, care de pe îmbrăcăminte se vedea a fi fórte avut. bătu la uşa luĭ. El însuşi trebui să deschidă, căci şi cel maĭ de pe urmă servitor şi-l dimisă. Necunoscutul întră, după ce se încredinţase, că acela, cu cine vorbesce este într'adevĕr Saint-Germain, şi privi atent la marquis.

— Domnul meŭ, eŭ sciŭ, că aĭ mare lipsă de banĭ pentru un proces, de la care îţĭ atîrnă fericirea viitoruluĭ. Eŭ îs unul din ceĭ maĭ bogaţĭ negustătorĭ aĭ Parisului, şi pun la dispoziţia dtale, tótă averea mea.

— Domnul meŭ, — rĕspunse marquisul în marea sa mirare — nu sciŭ, cum m'am făcut vrednic de căldurosul interes, ce-l areţĭ faţă de mine.

— Pe mine mĕ chiamă Gustav — grăi străinul — îţĭ aducĭ aminte de mine?

Saint-Germain îşi rechemă în [illegible] cutul. Întîmplarea de pe bulevard se şterse cu totul din memoria sa. Atunci negustătorul îĭ aduse a minte istoria Luisdoruluĭ, care i l'a fost dat ca milă miculuĭ negustător ambulat.

— Acéstă milă — continuă — mĭ-a adus, domnul meŭ, fructe frumóse. Cu aceea, ce am primit din marinimositatea dtale, am început un noŭ negoţ, cu mult maĭ fructificător, de cât cel dintâiŭ. Apoĭ din folosul, ce am primit de acolo, tot maĭ mult mĭ-am mărit cercul negoţuluĭ meŭ. Prin muncă şi perseveranţă am ajuns la cel maĭ splendid noroc. Primesce, domnul meŭ, serviciile mele, căci tot ce am, mulţămesc acelueĭ bărbat nobil, care mĭ-a dat mijloc, să pot eşi din miserie.

Marquisul a primit, şi ĕră ajunse în posesiunea acelor moşiĭ, carĭ încă nu eraŭ vîndute.

Şi familia sa azĭ ĕră e bogată şi strălucită, pe cum odinióră era, şi acésta mulţumită: — galbinuluĭ dat miculuĭ negustător.

să o invadeze tot felul de jidovi rĕtăcitorĭ, veniţi din diversele părţi ale lumiĭ fără mijlóce de subsistinţă. Acest element de Evreĭ a devenit o adevĕrată plagă pe cetăţeniĭ români. I-aŭ ocupat oraşele maĭ ales în Moldova şi prin morala lor a demoralisat şi deposedat poporaţiunea creştină autochtonă. Desastrele inundăreĭ din partea jidanilor emigratorĭ saŭ simţit maĭ ales în anul acesta. când în urma rĕcólteĭ slabe din anul trecut trece ţara prin o grea criza economică şi finanţială. Poporul românesc sufere crisa cu pacienţă creştinéscă, nu aşa Evreimea. Jidoviĭ după sĕrăcirea poporuluĭ nu maĭ pot trăi din sudórea luĭ; întreprinderile lor îndatinate stagnéză, maĭ ales că statul a ridicat contribuţia pe alcohol şi pórtă o controlă maĭ severă asupra crişmăritului.

După ce pe calea acésta Jidaniĭ nu-şĭ maĭ pot validita ca până acum capabilitatea şi isteţimea de a esploata pe creştinĭ, o parte mare din eĭ în lipsa mijlócelor de subsistenţă s'aŭ hotărît a părăsi ţara. Statul român nu e tiran ca faraonii Egiptuluĭ să ţină cu sila pe Evreĭ, le dă voe de a emigra în cătrăŭ le place. ba ce e maĭ mult în scopul acesta le-a pus gratuit la dispoziţiune trenurile şi năile sale şi le eliberézā fără taxă paşapórte pentru străinătate. Tóte aceste favoruri le face la jidoviĭ rătăcitorĭ, carĭ nu sînt supuşi români, nu prestézā serviţiu militar şi alte sarcinĭ. ce zac pe umerii cetăţenilor români. Cu tóte liberalitatea acésta România e insultată de presa jidovită din străinătate, în deosebĭ de presa liberală magiară. Acésta impută Românieĭ barbarie pentru persecutarea şi tractarea neumană cu cetăţenii sĕĭ israiliţi. Dară imputarea e nefondată. fiind că ceĭ vre o 5—6 miĭ de emigranţi nu sînt cetăţenĭ români. ér că îĭ persecută cine va, nicĭ înşişĭ emigranţiĭ nu zic. Secretarul de stat Gullner în societate cu fruntaşiĭ Evreĭ din Budapesta aŭ cercetat caravana de emigranţĭ staţionată acolo. şi din gura emigranţilor aŭ auḑit că nu-ĭ persecută nime în România.

Pentru ce emigrézā dară? Emigrézā Evreiĭ din România (şi nu Evreiĭ „românĭ“ căcĭ atarĭ nu esistă, de cât în creeriĭ unor ziariştĭ magiarĭ,) fiind că în România numaĭ pot trăi sĕrăcind poporul. fiind că eĭ cred a afla în alte ţărĭ teren maĭ priincios pentru ca să-şĭ validiteze, „capabilitatea şi inventiositatea“ de a câştiga mijlóce de subsistinţă, fiind că mulţĭ din eĭ sînt Sioniştĭ, carĭ cred, că vor întemeia în Canada împĕrăţia luĭ Israil, fiind că alianţa israelită universală ĭ-a îndemnat să emigreze, promiţêndu-le transport pe spesele sale, pe lângă aceea la staţiunile căilor ferate victuale de la coreligionarĭ. Alianţa israelită însе nu şĭ-a ţinut cuvîntul, după ce a vĕḑut numĕrul considerabil al emigranţilor a declarat, că va transporta în America numaĭ bărbaţĭ sub 40 de anĭ, nu însе şi femeĭ, prunci şi bĕtrânĭ; ĕră pe ceĭ alaltĭ ĭ-aŭ rĕspins representanţiĭ din Viena a alianţeĭ israelitate, la al căror ajutor aŭ cautat.

Dară nu numaĭ lipsa de mijlóce, ci şi altă pedecă maĭ mare întimpină emigrarea. Nicĭ o ţară din lume nu voesce să priméscă pe evreiĭ din România, America numaĭ dacă dovedesc, că aŭ cu ce trăi îĭ lasă să desbarce pe teritorul sĕŭ; Holanda nicĭ nu-ĭ primesce pe năile sale chiar şi dacă plătesc bilet pentru America, de óre ce se teme, că nefiind primiţi acolo trebue să-ĭ aducă gratuit în dĕrĕpt şi pot să-ĭ facă şi alte neplăceri. Din Berlin sînt emigranţi retrimişi la Viena, de aci la Budapesta, şi din Budapesta transportaţi gratuit şi sub pază poliţanéscă spre România. Din acésta atitudine a statelor faţă de emigranţi apare destul de evident, din ce elemente se compun eĭ. Tótă lumea până şi Ungaria, unde Jidoviĭ aŭ influinţa deciḑĕtóre în afacerĭ publice şi unde presa, care formézā opiniunea publică e în mâna lor, până şi Ungaria se apară de eĭ ca de ciumă, nu le permite să pună piciorul pe pămînt ungar, ci numaĭ ca să fie alimentaţi închişĭ în tren ca şi în o menagerie. Din Ungaria emigrézā în fie care an zecĭ de miĭ de cetăţenĭ, carĭ îşĭ află primire în străinătate, locul acesta ar trebui suplenit cu elemente nóuĕ aplicate a veni la noĭ, dară de Jidanĭ sîntem sătuĭ. aceştia nu ne trebuesc. în acest punct sînt de acord tóte naţionalităţile şi partidele politice de la noĭ; căcĭ unde inundézā Jidaniĭ de acolo trebue să emigreze nu peste mult vechia poporaţiune, cum se întîmpla de presente în Nordul Ungarieĭ. Că România voesce a se elibera de acele elemente, carĭ sînt o plagă pentru poporaţiunea sa, aflăm de un lucru fórte natural. şi ne mirăm numaĭ că reprimesce în sinul sĕŭ pe aceĭ Jidovĭ rĕtăcitorĭ, carĭ aŭ emigrat o dată dară s'aŭ reîntorşĭ din noŭ în ţară.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Ministrul de culte a dat ordin, ca pe viitor să nu se maĭ începă în şcolĭ prelecţiunile cu rugăciune, spre a nu vĕtăma sentimentul pruncilor necatolicĭ orĭ necreştinŭ.

Ordinul dluĭ ministru e chiar potrivit cu asasinarea regeluĭ Italieĭ. E fórte bine să fie stîrpit orĭ ce sentiment religios din inimile tinerelor generaţiĭ, ca acel cinism remarcat aşa de mult în asasinul Bresci, aceea lipsă de orĭ ce remuşcare în faţa faptelor nelegiuite, să fie principala lor însuşire. Se vede că Franţa n'a ajuns să cunóscă încă deplin mâna luĭ Dumnezeŭ!

Revistă politică.

Afaceri interne. Vacanţele parlamentare le folosesc diferitele partide spre a se întări şi a se pregăti în faţa nóuele alegerĭ parlamentare, carĭ vor urma la primăvară.

Până acum cel maĭ mare zel îl desvóltă partida poporală, care ţine mereŭ adunărĭ în deosebitele părţi ale ţărĭĭ, desvoltându-şĭ programul şi câştigând aderenţi noĭ. Partida poporală crede să aibă după nóuele alegerĭ 70—80 deputaţĭ. Spre a puté maĭ bine lucra în acésta direcţiune, abatele Molnár, preşedintele partideĭ, a abzis din oficiul de paroch în Komorn.

Mare sfară a făcut în pressă visita luĭ Horanszky, la Széil. Fostul şef al partideĭ luĭ Apponyi, e vorbă să priméscă un portfoliŭ în actualul guvern, şi a nume cel al internelor. Contra acesteĭ intrărĭ ar fi numaĭ ministrul Fejérváry, care la vremea sa a fost aspru atăcat de Horanszky.

Un însĕmnat numĕr de deputaţĭ şi magnaţĭ aŭ plecat la Paris, spre a fi de faţă la lucrările conferenţeĭ interparlamentare pentru pace. Dintre românĭ, după ziarele magiare, sînt presenţĭ magnatul Gáll şi deputatul Făşie.

România. Familia regală a Românieĭ a fost ajunsă de o nóuă durere. Tatăl princeseĭ Maria, A. S. R. Ducele de Saxa-Coburg-Gotha a murit repentin la Roznau, lovit de apoplexie. Ducele făcuse cât va timp cură la Băile-herculane, îmbolnăvindu-se grav a mers la Viena, spre a fi cercetat de medicĭ. De acolo a plecat spre casă tot bolnav.

Ducele Alfred este al doilea fiŭ al reginеĭ Victoria din Anglia şi a fost născut la 1844, s'a căsătorit cu unica fică a împĕratuluĭ Alexandru al Rusieĭ, şi din acésta căsătorie a avut un fecior şi patru fete. Princesa Maria e cea maĭ mare.

Transvaal. Mareşalul Roberts a făcut încercarea de a împresura trupele generaluluĭ Botha — dar încercarea n'a succes. Amărît de acest nesucces, s'a reîntors la Pretoria şi a sistat de o cam dată înaintarea contra Burilor.

În acela-şĭ timp generalul bur Delarey a ocupat Rustenburg, unde stă acum închis Baden-Powel. Colonelul anglez Pickman a fost silit să se retragă, fiind că trupa luĭ nu era destul de tare.

China. Aprópe nimic noŭ. Scirile de azĭ se desmînţesc mâne, în cât nu scĭ, căreia să-ĭ daĭ credĕmînt.

Despre mórtea, respective omorîrea ambasadorilor, azĭ nu se maĭ îndoiesce nime. Împĕratul Wilhelm a şi zis soldaţilor destinaţi pentru China, că să nu facă prinsonerĭ, Germania n'are lipsă de eĭ. Să ucidă fără cruţare tot ce le cade în mână, ca nicĭ 10 anĭ să nu maĭ cuteze Chinezĭĭ a privi spre Germania.

Monarchia nóstră n'a trimis soldaţĭ în China, ci numaĭ câte va vapóre, carĭ în cas de lipsă pot să coopereze alături de cele alalte puterĭ.

După ultimele scirĭ, prinţul Tuan cel maĭ mare duşman al Europenilor, ar fi fost ucis şi Boxerĭĭ s'aŭ desfăcut în dóuĕ tabere, dintre carĭ a luĭ Tuan a fost bătută crâncen. Representanţiĭ puterilor ar fi pe drum spre Tiencin.

În faţa multelor primejdiĭ şi nenorocirĭ, carĭ vin maĭ ales asupra misiunilor catolice şi a frumóselor şi preţióselor aşeḑăminte, ridicate de acestea pentru propagarea religiunĭĭ catolice, Sf. Sa Papa Leo a adresat Cardinaluluĭ-Vicar al misiunilor următórea scrisóre:

Domnule Cardinal, Crudele evenimente ce se succed în China, deosebit de aceea că ne străbat sufletul cu o mare durere, din pricina atâtuĭ sânge omenesc vĕrsat, ne maĭ ţin îngrijaţi de sórtea vicariatelor apostolice de acolo şi de primejdiile misionarilor şi creştinilor, espuşi la cele maĭ cumplite încercărĭ şi chiar la sacrificiul vieţiĭ.

Spre a obţiné îndurarea Dumnezeéscă pentru acele nenorocite populaţii, scim că Colegiul propagandeĭ şi cele alalte ordine religióse române aŭ început rugăciunĭ comune, chiar de la prima scire a desastruluĭ.

Astăzĭ, mărindu-se primejdia şi neliniştea, credem necesar ca cetatea nóstră să ĭea parte maĭ activă la aceste rugăciunĭ. Prin urmare, viua nóstră dorinţă, dle Cardinal, este să reamintiţĭ tuturor comunităţilor necesitatea de a adresa umile rugăciunĭ către A-tot-puternicul, pentru ca el să inspire tuturor gândirĭ de concordie şi de pace, şi să pue ast fel capĕt ruinelor şi măcelurilor.

Şi pentru ca aceste rugăciunĭ, pe carĭ le solicităm în favórea fraţilor nostri depărtaţĭ, să fie maĭ cu folos, dăm tuturor şi din tótă inima binecuvintarea apostolică.

Misionariĭ catolicĭ sînt în China în numĕr de 759.

Corespondinţe.

Afacerĭ şcolastice.

Sibiŭ, în 15 Iulie 1900.

Onorată Redacţiune!

În 29 Iunie a. c. şi-a ţinut aicĭ senatul şcolar protopopesc al districtuluĭ Sibiuluĭ şedinţa sa ordinară, sub presidiuluĭ P. O. Domn protopop Ioan V. Rusu, în care s'a ocupat cu starea învĕţămîntuluĭ poporal şi cu resultatele obţinute pe acest teren în decursul anuluĭ şcolar 1899/900. Şedinţa a fost bine cercetată din partea membrilor, dovadă că să intereséză de causa instrucţiunĭĭ poporale; aŭ luat parte din cler preoţiĭ: Dionisiŭ Aron din Gurarîuluĭ, Nicolaŭ Togan din Sibiŭ, Demetriŭ Deac din Calvasĕr, Dionisiŭ P. Decei din Orlat şi Ioan Hulea din Buia; dintre membri mireniĭ dniĭ: George Maxim de Hŏchstenberg, major, Basiliŭ P. de Hărşanu, advocat, Iuliŭ Bardosy, inspector şcolar reg. în pens., Nicolaŭ Racoţa, medic cerc. în Şeica-mare, Romul Simu, învĕţător pens. din Sibiŭ, Coman Gligor, învĕţător în Sibiŭ şi notar al senatuluĭ şcol. districtual, şi Ioan Stoia, învĕţător în Orlat.

Ţin a fi de interes pentru publicul cetitor al foiĭ nóstre „Unirea“ datele maĭ importante, ce mi le-am culeş din actele oficiale supuse la desbatere în aceea şedinţă, şi de aceea îmĭ ĭaŭ voe a Vi le împărtăşi în cele următóre:

În anul şcolar 1899/900 aŭ funcţionat în protopopiatul Sibiuluĭ 19 şcolĭ confes. gr.-cat., cu una maĭ mult de cât în anul şcolar premergĕtor; s'a deschis adecă în Ludoşul-mare o nóuă şcólă gr. cat., din causă că maioritatea gr. or. de acolo a eschis pe pruncii nostri de la frecuentarea şcoliĭ gr. or.; instrucţiunea a provĕdut-o aicĭ în anul şcolar expirat cooperatorul paroch. Alexiŭ Staicu, în mod gratuit, pentru care merită laudă. La cele 19 şcolĭ confes. aŭ funcţionat 19 învĕţătorĭ şi o instructóră pentru lucrul de mână (Sibiŭ); dintre aceştia 12 inşi aŭ fost provĕduţĭ cu diplomă de cualificaţiune în regulă. În parochiile cele maĭ marĭ şi maĭ compacte: Orlat, Vestem şi Racoviţa există şcóle comunale, cu maĭ mulţĭ învĕţătorĭ (Orlat 4, Vestem 3, Racoviţa 3). Edificiĭ şcolare din material solid există în 15 parochiĭ, în alte 2 parochiĭ se fac pregătirĭ pentru a se zidi şcolĭ nóue. Ajutóre de la stat primesc şcolile din: Brad, Caşolţ, Gurarîuluĭ, Şaldorf, Şelcăŭ, Şura-mică, Slimnic, Stenea şi Vizocna.

Numĕrul total al pruncilor aflătorĭ în etatea de şcólă în protopopiatul întreg (34 parochiĭ) a fost în anul şcolar expirat: 2898, cu 200 maĭ mulţĭ de cât în anul şcolar premergĕtor; din numĕrul de 2898 aŭ fost: ficiorĭ 1489, fete 1409; în special pruncĭ de la 6—12 anĭ aŭ fost: ficiorĭ 1101, fete 1024; de la 12—15 anĭ: ficiorĭ 388, fete 385. Dintre pruncii obligaţi la şcóla de tóte zilele, aŭ frecuentat şcóla confes. gr. cat.: ficiorĭ 499, fete 408; dintre ceĭ de repetiţiune aŭ frecuentat şcóla confes.: ficiorĭ 117, fete 107; alte şcolĭ (comunale, gr. or. şi de stat) aŭ cercetat: ficiorĭ 515, fete 429; prin urmare din numĕrul total de 2898, aŭ frecuentat şcóla 2075, n'aŭ cercetat-o decĭ 823 şi a nume 452 dintre ceĭ de tóte zilele şi 371 dintre ceĭ de repetiţie.

Resultatul examenelor ţinute cu finea anuluĭ şcolar 1899/900 denótă preste tot un progres *îndestulitor*, ér în special în singuraticele parochiĭ s'a dovedit următorul progres şi a nume: *laudabil* în Gurarîuluĭ (învĕţător Dionisiŭ Dancea), Sibiŭ (înv. Coman Gligor), Slimnic (înv. Aurel Pintea) şi Vizocna (înv. Manase Ciungariŭ); *bun* în Alămor (înv. Samoilă Florea), Bórta (înv. Dumitru Bleoca), Calvasĕr (înv. Dumitru Vişa) şi Şeica-mare (înv. Ioan Vintilă): *mulţămitor* în Brad (înv. Nicolae Iftenie Urs) şi Şelcăŭ (înv. Dionisiŭ Guşeilă Negrea); *suficient* în Armeni (înv. Nicolae Neamţu), Buia (înv. Nicolae Boer), Hamba (înv. Nicolae Paştiŭ) şi Ghişasa-desus (înv. Alexandru Părduţ); *de mijloc destulitor* în Caşolţ (înv. Ioan Dancu); *slab* în Şaldorf, de unde înv. Victor Oprea a pribegit în România prin Martie a. c., lăsând şcóla în grijea Domnuluĭ, şi *nesuficient* în Stenea (înv. Nicolae Petrescu) şi Şura-mică (înv. Leonte Comaromi).

Senatul şcolar a luat decisiunĭ corĕspundĕtóre pentru îndreptarea defectelor constatate în mersul învĕţămîntuluĭ poporal.

Tot cu asta ocasiune îmĭ ĭaŭ voe a Vĕ împărtăşi câte va date şi cu privire la tinerimea gr. cat., care a cercetat diversele institute de învĕţămînt din Sibiŭ. În anul şcolar 1899/900 aŭ cercetat diferitele şcolĭ elem. de aicĭ şi maĭ ales cea de stat 49 băeţi; şcolile medii 76, între carĭ 65 inşi gimnasiul de stat. Fetiţe gr. cat. aŭ fost la şcolile elem. 21, ér la cele civile (şcóla civilă a „Asociaţiunii“, civilă de stat şi civilă ev.-aug) 23. Învĕţăceĭ de meserie, carĭ aŭ cercetat parte şcóla industrială de stat, deschisă în tómna anuluĭ trecut, parte şcóla industrială comunală săséscă, aŭ fost în total 51; întrégă tinerimea gr. cat. de la diferitele şcolĭ de aicĭ, a fără de şcóla gr. cat. în anul şcolar 1899/900 dă decĭ cifra de 220. Tuturor acestor elevĭ şi eleve li s'a propus studiul religiunii în mod sistematic din partea catechetuluĭ Nicolaŭ Togan, ér în postul ss. Paşcĭ s'aŭ mărturisit şi cuminecat creştinesce prin catechetul lor. Examenele din studiul religiunii s'aŭ ţinut cu elevii şi elevele diferitelor şcolĭ sub presidiul P. O. Domn protopop, Ioan V. Rusu, în 9, 15 şi 25 Iunie a. c. Examenul din cantul bisericesc cu elevii de la şcolile elem. şi medii s'a ţinut maĭ înainte adecă în 8 Iunie a. c. sub presidiul catechetuluĭ. Cantul bisericesc s'a propus acestor tinerimĭ din partea învĕţătoruluĭ gr. cat. local, Coman Gligor, care a format cu tinerimea cor în 2 voci, cântând acesta la serviţiul divin în tóte Duminecile, a fără de vacanţele şcolare.

Cu cea maĭ deosebită stimă:

(nt.)

Condiţiunĭ de primire în şcóla civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiŭ şi în internatul aceleia.

În clasa I a şcolei civile de fete se primesc elevele:

a) carĭ dovedesc prin atestat de botez, că aŭ împlinit cel puţin vêrsta de 9 anĭ;

b) carĭ dovedesc prin atestat şcolar, că aŭ absolvat cu succes IV clase elementare (poporale saŭ primare), că sînt bine orientate în materialul de învĕţămênt prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În cele alalte clase ale şcoleĭ civile de fete se primesc eleve, carĭ dovedesc prin atestat şcolar, că aŭ absolvat cu succes vre o clasă premergĕtóre de la altă şcólă de categoria şcoleĭ civile.

În lipsa unuĭ ast fel de atestat, saŭ pe lângă atestat de pe clasa V şi VI de la şcólă elementară-poporală, primirea în orĭ care clasă a şcoleĭ civile, ce corespunde vêrsteĭ eleveĭ, se póte face numaĭ pe basa unuĭ examen de primire depus cu succes înaintea corpuluĭ profesoral al şcoleĭ, în sensul ordinaţiuniĭ ministeriuluĭ regesc-ungar de culte şi instrucţiunea publică, dto 11 August 1887. Nr 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, carĭ se înmatriculéză pentru prima dată la şcóla nóstră, aŭ se producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.

În cursul complementar (supletoriŭ), împreunat cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii, în sensul §. 6 din statutul de organisare al şcoleĭ, se primesc eleve, carĭ aŭ absolvat cele patru clase ale şcoliĭ civile. Să pot însĕ primi şi eleve, carĭ aŭ absolvat cu calculĭ bunĭ numaĭ dónĕ clase civile, dacă aŭ trecut de 15 anĭ şi sînt împedecate a absolva tóte cele patru clase civile. Elevele absolvate de patru clase civile, pot face examene private de pe cursurile pedagogice, în termine anumite la institutul pedagogic din Blaş saŭ Sibiŭ.

Înscrierile pentru anul şcolar 1900/1901 se pot face din 1—6 Septembre 1900, stilul nouŭ.

Examenele de emendare se ţin în 2 Septembre 1900 st n. la 8 óre a. m., cu elevele, carĭ s'aŭ însinuat la direcţiune în terminul prescris.

În 5 Septembre 1900 st. n. la 8 óre a. m. se vor ţinea examenele de primire, ér în 6 Septembre se vor începe prelegerile regulat.

Didactru e 4 cor. (2 fl.) pe lună, şi pentru elevele, ce se inscriŭ prima dată la acésta şcólă, o taxă de înmatriculare de 4 cor. (2 fl.), solvită o dată pentru tot de una. Acelaşĭ didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, carĭ voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale şcoleĭ civile, saŭ ale şcoleĭ elementare a reuniunii femeilor române aŭ să fie însinuate de timpuriŭ la direcţiunea şcoleĭ înainte de începutul anuluĭ şcolar, pentru ca să se pótă face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatuluĭ e **400. cor. (200 fl.)** [1]) pe an plătiţĭ înainte în dóuĕ saŭ cel mult în patru rate. Spesele pentru cărţile trebuincióse, pentru materialul de scris, de desemn şi lucru de mână, nu sînt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pórtă separat

[1]) Se observă, că pentru înlesnirea adăpostirii elevelor în internatul şcoleĭ, On. Comitet al Asociaţiunii a redus taxa întreţinerii de la 500 cor. la 400 cor. pe an.

de părinți, pe cum și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte. pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în fórte-piano sînt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce să ie órele singură, se compută la 2 óre pe săptămână taxa de 18 cor. (9 fl.) [1]) pe lună; dacă 2 eleve împreună iau instrucțiune în aceeași óră. taxa se compută la 2 óre pe săptămână cu 9 cor. (4 fl. 50 cr.) [1]) de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ie órele singură, se compută la 2 óre pe săptămână taxa de 12 cor. (6 fl.) [1]) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeași óră. taxa se compută la 2 óre pe săptămână. cu 6 cor. (3 fl.) [1]) pe lună de elevă.

Instrucțiune din limba franceză. câte 2 óre pe săptămână, se compută pe lună cu 2 cor. (1 fl.) de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumóse. în nemijlocită apropiere de parcul orașului. și e provĕdut cu aquaduct. baie. lumină electrică. etc. în cât ofere cele mai bune condiții higienice.

Elevele din internat. a fară de școlă. aŭ în fie care zi anumite óre de conversațiune în limba franceză. magiară si germână după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunea sub conducerea și cu ajutorul directórei. al profesorilor și guvernantelor.

Elevele. carî voiesc să fie primite în internat. mai aŭ să aducă cu sine: un covorel de pat. 2 perini. 4 fețe de perini. o plapomă saŭ țol de coperit. 4 ciarșafurî (lințoluri. lepedee). 6 ștergare. apoi perie de dinți. săpun și 2 pepteni. carî tóte rĕmân proprietatea eleveî. A fară de acestea schimburile de trup saŭ albiturile. câte ½ duzină din fie care. ciorapi și fuste de colóre închisă și batiste (marămi) câte 1 duzină 1 parapleŭ (cort) și încălțăminte trebuinciósă. Cât pentru toalete nóue. părinții și tutorii sînt sfătuiți a nu face de acestea pentru copilele lor. căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne. acele toalete se fac aicî cu prețurî moderate. prin îngrijirea direcțiunii internatului. Strîns de uniformă se țin: o haină. 2 surțe în forma unei haine. o pălărie de vară și una de iarnă. carî necondiționat aŭ să se facă aicî și carî peste tot vor costa cam 30—40 cor. (16—22 fl.)

De la direcțiunea școlei se póte primi prin postă: „Statutul de organisare“ și „Regulamentul intern“ al școlei. „Regulamentul pentru cursul complementar“. „Planul de învĕțămînt“ și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice. private. suplenitorii și de emendare“. à 10 cr. exemplariul. De la direcțiune se póte primi pentru 2 cor. (1 fl.) și „Monografia“ școlei. în care pe lângă istoricul institutului. se află descris edificiul școlei și al internatului în tóte amĕnuntele.

Direcțiunea școlei civile de fete a Asociațiunii.

Sibiŭ în August 1900.

Elena Petrascu
directóra internatului.

Dr. Vasile Bologa
directorul școlii

Avis.

Înscrierile la institutul preparandial archiepiscopesc greco-catolic din Blaș și școla de aplicație pentru anul școlastic 1900/1901 se vor începe în 1 și țin până inclusive în 4 Septembre n. 1900.

De la elevii carî vor să fie susceputi pe cursul prim preparandial, în înțelesul §-lui 86 din articlul de lege XXXVIII de la anul 1868. se recére: să fie trecuți de 15 anî; să fie corporalminte bine desvoltați; să aibe auz musical; să fie absoluți de 4 clase gimnasiali. respective 4 clase civile orî reali și să solvéscă didactru de 20 coróne statorit de Preaveneratul Consistoriŭ mitropolitan, pe cum și o corónă pentru bibliotecă și una eventual pentru program.

Aceî elevi. carî vor dovedi cu estras matricular de botez. că împlinesc recerința legală de etate; cu testimoniŭ medical că corporalminte sînt bine desvoltați și deplin sănătoși. și cu testimoniŭ școlastic că sînt destul de pregătiți pentru cursul preparandial: se suscep.

Preferiți vor fi aceia. carî pe lângă condițiunile de mai sus sciŭ și limba magiară.

De la elevii, carî vor să fie susceputi în I Clasă a școlei de aplicație de pe lângă institutul preparandial. se recere: să fie împlinit anul al 6-lea al etății; să fie sănătoși de plin; să producă estras matricular de botez și că-s altoiți de vĕrsat; să solvéscă 12 coróne didactru și 30 filerî taxă la fondul regnicolar de pensiune a învĕțătorilor.

Se observă, că după ce institutul preparandial a închiriat un local în piață în care se pot instala 30 elevi, aceia dintre eî. carî vor a fi susceputi în el ca interniști, aŭ de a solvi la lună câte 6 coróne va se zică 60 coróne la an. Pentru care sumă respectivii elevi vor fi proveduți cu *cuartir, încălțit, luminat, spălat;* pe cum și cu *pregătitul mâncărilor,* se înțelege, că din articliî singuraticilor elevi.

Didactrul. atât elevii preparandiali, cât și ceî din școla de aplicație, îi solvesc în dată cu ocasiunea înscrierilor; éră plata la internat se respunde la finea fie cărei luni începĕnd cu luna lui Septembre.

Acestea le aduce la cunoșcință interesaților.

Direcțiunea institutului preparandial și a școlei de aplicație.

Blaș în 26 Iuliŭ 1900.

G. Muntean
director.

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Femeile din Sâncel spre a contribui în cât va la eternisarea anului al 200-lea de la S. Unire, aŭ întemeiat „Reuniunea femeilor române greco-catolice din parochia Sâncelului pentru împodobirea bisericiî“. Statutele reuniunii sînt aprobate prin Prea Veneratul Consistor Mitropolitan. Abia sînt 4 luni de la înființare și reuniunea numĕră deja 44 membrii (femeî și bărbați) cu un capital de peste 200 coróne. Ca o dovadă. că reuniunea de noŭ înființată își cunósce chemarea mărĕță. adunarea generală din Martie a. c. a decis aranjarea unei tombole spre scopul ridicării iconostasului. ér comitetul reuniunii a luat asupra-și sarcina plăcută să cerșéscă de la femeile de aicî. Până acuma s'aŭ promis peste 170 obiecte constătătóre în parte preponderantă din țesĕturî de casă și lucruri de mână femeescî, unele tare frumóse și de preț. — Curatoratul bisericiî din Casonul mare își esprimă și pe acésta cale, mulțumita sa sîrguinciosului domn preot local *Artemiŭ Boeriŭ,* care nu a cruțat oboséla nicî de astă dată de a colecta de la poporenii sĕi suma de 123 cor. 70 fil. cu carî s'a procurat un preafrumos luster de bronz. decorat cu sticle. Casonul-mare la 20 Iuliŭ 1900. *Ioan G. Costi* curator primar.

Din diecesa de Lugoș. În diecesa Lugoșului, după raportul inspect. școlar Rssm. Dn. *Ioan Boroș,* sînt 83. școli confesionale gr. cat. la carî funcționéză 85 docenți. Numĕrul copiilor obligați a frecventa școla aŭ fost an. tr. școl. de 13094. din aceștia aŭ cercetat școlele confesionale 7467. ér scolî sràine 4296. — La parochia *Bucova,* distr. protop. Ulpiă-Traiană se escrie concurs cu termin de 15. Aug. n. Venitele. după conscrierea de congruă sînt calculate în 565.62 cor.

Hymen. *Ioan Oltean* teolog abs. student în drepturi și *Otilia Bărbulescu* în 12 August st. n. 1900 la órele 3 p. m. își serbézá cununia în biserica gr. cat. din Băla.

Henri Lasserre. Un nume credem, destul de cunoscut cetitorilor nostri și tuturor acelora carî aŭ cetit minunile Preacurateî Fecióre de la Lourdes. Lasserre a murit zilele trecute în patria sa natală având etatea de 62 anî. După terminarea studiilor a luat la Paris licența în drept. Părăsi însĕ cariera de iurist și se făcu ziarist. În scurt însĕ își pierdu vederea și deveni aprópe orb. Pe atunci se vorbea mult despre apariția Madonei la Lourdes. De și nu dădea nicî un credĕmînt minunilor, ce se sevîrșiaŭ în fie care zi aprópe, sfătuit de bărbați ca Freycinet și ne mai sperând nimic de la medicî. carî abziseră de a-l mai putea vindeca, el merse la Lourdes și avu fericirea de așî recăpăta vederea în un chip miraculos. Ca mulțumită el scrise istoria Madonei de la Lourdes, cu atâta căldură și frumseță. cât deveni celebră. Cartea sa a fost tradusă în tóte limbile și ridică mult reputația autorului eî.

Decorat. Dl *Augustin Berianu,* din Cujir. fost elev al școlilor de aci și de present șef de regie la domeniul corónei Borca (România) a fost decorat cu „Serviciul credincios“ cl. I. în aur. — Felicitări sincere!

Concert. Tinerimea română academică din Sĕlagiŭ arangeză Duminecă în 12 Aug. n. un concert în Baia-mare, sub patronajul Il. Dn. George Pop de Băsescî, Ds Adelina Piso și Valeria Pop și dl. Wilh. Șorban își vor da prețiosul lor concurs. Venitul curat e destinat pentru ajutarea universarilor lipsiți.

Adunări și petreceri. Despărțĕmîntul Mociŭ al Asociațiunii își va ține adunarea generală la 12 Aug. n. în școla română gr. ort. din Mociŭ. Sara va fi petrecere în beneficiul despărțĕmîntului. — Tot în 12 Aug. n. va fi o petrecere de vară în Benic în favorul bisericiî gr. cat. de acolo.

Dare de samă și mulțămită. Cu ocasiunea adunării comitetului „Astrei“ din despărțĕmîntul nostru. ținută în Șișeșcî, pentru premiarea alor 4 fetițe de învĕțătorî. diletante la concertul adunării iubilare din Pomî, am început a colecta și am colectat până la finea luneî Iuniŭ de la următoriî Domnî: Georgiŭ Șuta 2 cor.. Dr V. Lucaciŭ 1 cor., Dómna Lucaciŭ 1 cor., Maria Barbul 1 cor.. Gavril Barbul 1 cor.. Demetriŭ Ciontea 60 banî, Bărsan 2 cor., A. Pop 2 cor., G. Petrovan 1 cor., Dragomir 1 cor., Stupar 1 cor., T. Medan 1 cor.. C. Lucaciŭ 100 banî, Vasiliŭ Anderco 1 cor., Alesandru Pop 2 cor., Ioan Rad 2 cor., Vasiliŭ Varna 1 cor., Iuliŭ Fülep 1 cor., Aurel Șimon 1 cor., Alesandru Pop 1 cor., Andreiŭ Pop 50 banî. Ioan Mets 50 banî. Nabrocsri Iosif 50 banî. Ștefan Cherecheș 80 banî. I. T. 1 cor., Dr Harácsek 2 cor., Pocol de Lozna 3 cor., N. Kiss 1 cor. Suma colectată este: 33·90 cor., din care sa folosit pentru cumpĕrarea donurilor — nu de lucs — 29·52 cor. rĕmânênd banî gata: 4·38 cor., carea sumă s'a alăturat fondului de premiare a învĕțătorilor. Primésc binefăcătoriî contribuenți mulțămita mea fierbinte. ce li-o aduc și pe calea publicității! Săsarî 17 Iuliŭ 1900. *Aurelia Pop.*

Erată. Concursul pentru postul de învĕțător în Rodna nóuă. publicat în nriî 29 și 30 e de a se rectifica în chipul următor: Emolumintele sînt 600 cor. salar anual. solvit în rate lunarî anticipative din fondul școlastic conf. gr. cat. și 60 cor. banî de cuartir.

Necrolog. † *Ana Căpușan n. Cordoș* soția not. cerc. din Dretea a repausat la 31 Iulie n. în al 51-lea an al etății și al 33-lea al fericiteî căsătorii.

Odihnéscă în pace!

[1]) Din care sumă 2 cor. (1 fl.) se contézá pe lună institutului, pentru susținerea fortepianelor în stare bună.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

V.

(Continuare.)

De ar fi fost Monica o damă plină de ideĭ lumescĭ, un geniŭ desvoltat așa de timpuriŭ și așa de strălucit, ca acela al fiuluĭ sĕŭ, ar fi înălțat-o și-ar fi umplut-o de mândrie. — dar sub aceste învĕlițurĭ frumóse ea a observat în dată valurile îngrozitóre a pasiunilor, rana, care crescea treptat din zi în zi, a vĕdut conscința unuĭ suflet nemuritoriŭ, a sufletuluĭ fiuluĭ sĕŭ iubit, pornit spre perire. Priveliștea acésta a trasĭpeste tóte celelalte un vĕl de doliŭ. Maĭ tare o durea, că de o dată cu virtutea, chiar și credința dispărea din sufletul fiuluĭ sĕŭ. Întunerecul, ce s'a născut în sufletul luĭ, (căcĭ tot de una acolo se nasce) a erupt cu putere și ĭ-a copleșit tóte facultățile. Se puté prezice, că perdêndu-și virtuțile, îșĭ va perde cu ele de o dată și credința; de alt cum nu maĭ trebuia nicĭ o prezicere. Din primul abis în dată s'a rostogolit în al doilea și perirea virtuților a fost urmată în curênd de perderea credinței. „Vaĭ!“ zice el însu-și, „ce folos mĭ-aŭ adus istețimea mea și agerimea mințiĭ mele, cu care pĕtrundeam tóte sciințele și singur pricepeam și cele maĭ profunde și maĭ încurcate cărțĭ, fără ajutorul cuiva; dacă am cădut în cele maĭ îngrozitóre escese și într'o nepăsare așa de rușinósă față de cele ale pietățiĭ.“

„Saŭ ceĭ simpli, și carĭ eraŭ mai greoĭ la minte, n'aŭ fost eĭ óre maĭ fericiți prin faptul, că n'aŭ sburat, ca mine, ci stând în cuĭbul sfinteĭ tale biserici așteptaŭ în pace timpul, când le vor cresce aripile?“ [1])

Monica vedea cu fiorĭ crescerea acestuĭ rĕŭ grozav, dar nu-și perdea speranța. Avea credință în Dumnezeŭ, credință în sufletul cel mare și adênc al luĭ Augustin, în mintea luĭ sănătósă și puternică și în speranța, că sciința éră-și îl va conduce la Dumnezeŭ. Étă de ce ea maĭ bine s'a decis la orĭ ce jertfă, de cât să întrerumpă studiile luĭ Augustin.

Era aplicată la orĭ ce lipsă și chin, numaĭ să-l pótă ținea și maĭ de parte în Cartagena. Dar ce isvor de ajutor póte câștiga o muiere sĕracă trăgêndu-și chiar și bucăturile de la gură? Monica suferia cu resignațiune și în tăcere durerea acésta, ca și altele multe, când Romanian, un amic de aĭ luĭ Patriciŭ, nobil din Tagasta, numele căruia omenimea întrégă îl păstrézĕ cu recunoscință. — observând îngrijorările Moniceĭ ĭ-a oferit cu multă frăgedime și cruțare spesele necesarĭ, ca Augustin să-și pótă termina studiile.

Romanian era fórte avut, dar sentimentele nobile ale inimeĭ, modul luĭ de cugetare și finețea luĭ împreunată o cultură frumósă, prețuia maĭ mult, de cât tótă averea luĭ. [2])

El a recunoscut geniul luĭ Augustin, și ca acesta să-și pótă absolva studiile maĭ ușor ĭa oferit locuință în casa sa din Cartagena.

Alt cum tot de una e bine a-țĭ deobliga atarĭ inimĭ, ca a luĭ Augustin. Pe fie care pagină a scrierilor sale aflăm cuvintele de recunoscință: „O Romaniane! cum să-țĭ mulțămesc pentru bunătatea ta, căcĭ nu cu puțin îțĭ datoresc! Când eŭ m'am dus tinĕr și sĕrac, ca să-mĭ continuŭ studiile într'un oraș depărtat, aŭ nu tu țĭ-aĭ deschis casa, punga, și ce e maĭ mult, inima înaintea mea? Și când eram cuprins de durerea perderiĭ tatăluĭ meŭ, óre nu tu m'aĭ mângăiat prin amiciția ta, nu tu m'aĭ întărit prin sfaturile tale și m'aĭ ajutat cu banii tĕĭ? Da! În Tagasta orășelul nostru prin bunătatea, amiciția și primirea în familia ta m'aĭ ridicat într'un rang cu tine.“ [1])

Acéstă marinimositate a pĕtruns pe Monica și maĭ tare de cât pe Augustin. Ea ĭ-a păstrat în inimă o recunoscință perpetuă, și fiind că și Romanian a avut un copil cu numele Licențiŭ. Monica l-a îngrijit în tinereța luĭ periculósă cu atragerea cea maĭ fragedă, cu iubirea cea maĭ prevĕdĕtóre și jalusă. Se putea vedea, că suplinesce locul de mamă lângă Licențiŭ, spre a-ĭ mulțămi luĭ Romanian, care a fost ca al doilea tată luĭ Augustin.

Augustin și-a continuat studiile, la carĭ alt cum mamă-sa îĭ îndemna în continuŭ, sprijinit fiind de ajutorul binevenit; libĕr de focul patimilor, care se potolise puțin în relațiunea pĕcătósă, ce-ĭ ține sufletul în cătușĭ, înțintenat fiind la ideĭ maĭ înalte prin sguduirea causată prin mórtea luĭ Patriciŭ, tatăluĭ sĕŭ, pentru că de și era cuprins de pĕcat, un suflet ca a luĭ n'a putut să nu priméscă aceea învĕțătură a virtuțiĭ și a nemuririeĭ, ce ĭ-o dedea mormêntul tatăluĭ sĕŭ.

Acésta muiere bravă îndemnase pe fiul sĕŭ la isvorul filosofieĭ vechĭ și sub pretextul cultivăriĭ stiluluĭ, îĭ îmbărbăta neîncetat, ca nu cum va spiritul luĭ se amorțéscă, — pentru că ea prevedea, că sciința va causa întórcerea fiuluĭ sĕŭ, și pentru că era convinsă în sine, că tot ce înalță sufletul, îl apropie de Dumnezeŭ, și pentru că ea a fost cu mult maĭ precaută, de cât se pună în mânile luĭ Augustin cărțile sfinte, în carĭ inima luĭ sdrobită de pasiunĭ n'ar fi aflat nicĭ o bucurie, saŭ scrierile apologeților creștinĭ, pe carĭ credința luĭ debilitată și așa nu le-ar fi înțeles. [2])

Îndemnat de mamă-sa, condus de geniul sĕŭ propriŭ, ce doria să se avênte maĭ sus de studiile luĭ, carĭ îl atrăgeaŭ la monumentele filosofieĭ vechĭ, a apucat în mână cartea luĭ Cicero întitulată: *„Hortensius“*. Marele orator esplică și esaminézĕ în cartea acésta tóte sistemele filosofice și le clarifică cu mintea luĭ cea agerĕ. Sdrobesce pe toți sofiștiĭ, carĭ aŭ compromis și batjocorit renumele filosofieĭ adevĕrate cu subtilitățile lor netrebnice, dejosindu-o până la mesteșug. Cicero se reîntórse la tradițiile luĭ Plato și Socrate, și ca să preamăréscă filosofia cea maĭ nobilă, care deslégă sufletul de cele pământescĭ și-l înalță la Dumnezeŭ, și despre care Socrate zice însuflețit: „a filosofa însémnă să înveți a muri“. — de pe buzele sale revĕrsa cuvinte de oratorie, înțelepciune și armonie.

Cicero e unul dintre aceĭ 3 - 4 ómenĭ, carĭ aŭ vorbit maĭ frumos pe pământ, adecă carĭ și-aŭ îmbrăcat ideile lor mărețe în cuvintele cele maĭ frumóse, căcĭ oratoria nu-ĭ alt ceva, de cât rĕsunetul spiritului răpit de ceea ce e bun și frumos. Rĕsunetul acesta la Cicero e atât de splendid și așa de uĭmitor, în cât lumea nu-l póte de cât admira; dar sub vestmêntul cel frumos se ascunde un spirit și maĭ mare și maĭ profund și maĭ strălucit, și maĭ armonic.

Cartea acésta a răpit și pe Augustin. Cugetele luĭ legate de pământ de o dată s'aŭ înălțat. Desprețuia iumea, averea, ambițiunea, succesul, renumele, începu a-și îndrepta tóte cugetele cătră Dumnezeŭ. „Cartea acésta — zice el „mĭ-a renoit sufletul. A dat altă direcție dorințelor și aspirațiunilor mele. Tótă speranța cea deșértă a amuțit pentru mine și cu un zel de necredut doriam filosofia nemuritóre; — m'am sculat, să mĕ întorc la Tine, o Dumnezeule.“ [1])

De ar fi cuprins curentul acesta sufletul luĭ Augustin cu un an maĭ înainte, cine scie, ce s'ar fi întîmplat? Póte că ĭ-ar fi mișcat aripile, amorțite numaĭ, și el ar fi aflat din noŭ calea cătră adevĕr; dar în an. 373, puțin după cele enarate maĭ sus, sufletul luĭ încătușat nu maĭ era libĕr. Pentru că nu numaĭ Evangeliul, ci și Plato, a cărui interprete era Cicero, zice, că părintele luminei e *Binele;* că sufletul, ce tinde la Dumnezeŭ trebue să posédă iubire, că curentul acesta, pe care el îl numesce sborul sufletuluĭ pornesce dintr'o basă morală: care e curățenia inimeĭ; și în fine, că sufletul își întăresce aripile numaĭ prin eserciarea virtuților. [2])

Augustin de și n'a avut destul curaj, ca să învingă pedecile acestea și prin urmare sufletul luĭ nu s'a putut avênta la înălțime cu tótă puterea, totuși a căutat din tótă inima sa înțelepciunea. „Cum ardeam, o Dómne, cum ardeam de dorul de a sbura de la cele pământescĭ la Tine! . . . . . Totuși numaĭ de aceea îmĭ plăcea cartea acésta (Hortensius), pentru că nu mĕ îndemna la cutare saŭ cutare sectă, ci mĕ îmbărbăta să caut și să iubesc numaĭ înțelepciunea, orĭ unde s'ar afla aceea, și aflând-o s'o reținu și s'o îmbrățoșez cu tărie.“ [3])

În decurs de câte va lunĭ era ca și cuprins de frigurĭ; acésta a fost prima crisă maĭ însemnată ce a întimpinat-o el în cercarea adevĕruluĭ.

Acésta și alte dóuĕ cause, rĕcirĕ pe încetul în Augustin nisuința ferbinte după înțĕlepciunea cea veche. În câte va lunĭ consuma așa zicênd tóte sistemele, ce le-a propus filosofia despre Dumnezeŭ, spirit și lume. — Dar curênd observă cât de nesigure sînt tóte și se descuragiă. Augustin, ca toțĭ ómenĭ, cerca adevĕrul, doria o lumină, plină, sigură și neschimbată; dar nu află, de cât — nisce licurirĭ, nisce părerĭ schimbăcióse. Nimic perfect, nimic determinat, nimic sigur!

Totul depindea de la ómenĭ singuraticĭ, saŭ maĭ bine de la sine însuși, căcĭ el era constrîns să caute în acest chaos al filosofieĭ adevĕrul esprimat de unul saŭ de altul, și apoĭ ceea ce afla să alégă și din ceea ce alegea să facă un întreg și ast fel să-și fie și-și și învĕțătoriŭ și critic.

Augustin încercă acésta, dar ceea ce azĭ i-se părea adevĕr, mâne dispărea în întuneree, fie care zi de studiŭ îĭ aducea o lumină nóuă, dar și îndoeli nóue. Aruncat ast fel în cóce și în colo în fie care zi credea, că a aflat deja adevĕrul, că-l posede și îmbrățoșézĕ, dar curênd trebue să observe, că acela încă nu-ĭ adevĕrul, ci numaĭ o umbră, numaĭ o aparență; și el asemenea unuĭ om fript de sete, pe care îl îmbiă cu un pocal aprópe gol, începu a să convinge, că orĭ nu află adevĕrul, saŭ cel puțin nu în mĕsura, de care avé el lipsă.

O a dóua causă a făcut pe Augustin să părăséscă de tot studiile acestea. Afla în ele multe adevĕrurĭ minunate despre Dumnezeŭ, suflet, infinit, bun, frumos, adevĕr și despre ordinea din lume; dar ceea ce e maĭ frumos între tóte — pe Isus Christos nu-l afla. „Singur numaĭ aceea mĕ reține în

---

[1]) Confess. lib. IV. c. 26.
[2]) Aug.: Contra Acad. lib. I. c. 1; lib. II. c. 1 și 3.

[1]) Contra Acad. lib. II. c. 2.
[2]) Confess. lib. II. c. 4.

[1]) Confess. lib. III. c. 4.
[2]) Gratry: De la connaissance de Dieu, t. I. ch. II. Théodicée de Platon 51 p.
[3]) Confess. lib. III. c. 4.

înflăcărarea mea așa de mare, că numele lui Christos nu era acolo, pentru că acest nume din îndurarea Ta. Dómne, acest nume al Fiiului Téü, Mântuitoriului meü, inima mea tinéră încă cu laptele mameï l-a supt și păstrat; și ceea ce era fără acest nume, orï și cât ar fi fost de scienţific, poleit și adevĕrat, nu mĕ răpia de tot.“ [1])

Fără numele acesta o córdă a inimeï lui tot de una rĕmâné neatinsă. Și care era aceea córdă așa de rebelnică? Cetitoriul va gâci de sigur! Aceea, pe care mamă-sa o atinse deja în légăn și care sfinţită și preamărită prin aceea atingere creștină a rĕmas nesimţitóre la orï ce altă atingere, și nu se mișca, de cât de amintirea dulcelui nume: *Isus Christos*.

Sub influința acestor impresiuni, cuprins de dorul adevĕrateï înțelepciuni și convins, că nu o póte afla acolo, unde nu-ï și numele lui Isus Christos, — Augustin deschide s. scriptură. Numaï cât durere! dacă nu s'a întors la Dumnezeü pe cărarea arĕtată de Plato, cu atât maï puţin s'a putut întórce prin calea lui Isus Christos! Ca să pótă cine va gusta Evangeliul, trebue să aïbă un spirit umilit, o inimă curată și liniștită. Spiritul superb nu-ï demn; inima turburată nu-ï în stare să înțelégă misteriile cuprinse acolo. Așa și Augustin a cetit abia câte va șire și a aruncat-o la o parte. „Am deschis s. Scriptură.“ — zice el, — „și étă, ce am aflat: Un edificiü, în care ceï superbï nicï când nu vor întra; întrarea în el strîmtă, ambiturile nemĕsurate și misterióse; dar eü n'am putut întra în el, și de plecat încă nu m'am plecat, ca să pot întra.“

„O atuncï nu cugetam, nicï nu simţiam despre s. Scriptură, ca acum, nicï n'am ţinut-o démnă s'o comparez cu demnitatea scrierilor lui Cicero . . . . . Dar aceea s. Scriptură cresce cu ceï micï, eü înse nu voiam să fiü mic, și umflat de superbie mi-se părea, că sînt mare.“ [2])

Încă și maï umilit ni-o mărturisesce în alt loc: „Vĕ vorbesc ca unul, care am fost óre când înșelat, fiind că prima dată, când ca june, m'am apropiat de s. Scriptură, condus fiind maï mult de agerimea disputelor, de cât de pietatea sufletului, ce caută adevĕrul, — prin moravurile mele stricate, însu-mï mï-am închis ușa dinaintea Domnului meü.“ [3])

Admirabil lucru! care singur ar puté proba originea divină a s. Scripturï. Nicï spiritul, nicï sciința, nicï geniul, nicï studiul pasionat n'a fost nicï când de ajuns pentru a pĕtrunde misteriile profunde și fragede ale creștinismului. Tot de una a trebuit să se împreune cu acelea umilința, curăţenia inimeï, iubirea, și maï ales iubirea. Acésta se póte esplica fórte ușor, a nume pentru că misteriile acestea sînt misteriile iubireï, prin urmare și ale umilinţeï și ale curăţenieï inimeï și ale sacrificiului.

Alt cum se așteptaţï până va pĕtrunde și în inima lui Augustin o schinteiă din virtuţile acestea frumóse, și atuncï veţï vedé, că cartea, ce azï o închide, ca neînțelésă, mâne o va deschide éră-și, și șirele prime, ce i-vor cădé în ochï i-vor scóte rîurï de lacrimï, carï maï mult de cât geniul sĕü îï vor face numele nemuritoriü; acel timp înse e de parte, — trebue se așteptăm mult până atuncï.

Esaminând pe Augustin, când era de 19 anï, fórte ușor se puté observa, că nu să va întórce curênd la credința cea adevĕrată, fiind că spre scopul acesta trebuia să-și recâștige curăţenia inimeï, să rumpă legătura pĕcătósă, ce-ï ţinea viéţa în cătușï, la ceea ce-ï lipsia înse curajul. Tot o dată se puté prevedé, că nicï la păgânism nu se va reîntórce, nicï la filosofia curat păgână, căcï acestea sînt vêrtejurï, în carï un suflet crescut de o mamă creștină nu póte cădé, și dacă în aceste rĕtăcirï vagabunde l-ar captiva pe un timp óre care o eresiă, aceea nu póte fi alta, de cât una, în care se află numele lui Isus Christos; dar fără crucea luï, una care ar lumina în splendórea evangeliului, fără de a-l obliga și la sacrificiile acestuia. Întru adevĕr așa s'a și întîmplat!

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. III. c. 4.
[2]) Confess. lib. III. c. 5.
[3]) Sermo 65. De diversis c. 5.

Afurisitul.

De Carl May.

(Continuare)

III.

Chysracdar-ul într'adevĕr s'a săturat cu pepenï. Eü înse eram flămînd și ast fel în dată ce am ajuns în oraș, am mers la unicul brutar ce esista aci, ca să-mï cumpĕr ceva de ale mâncării. După aceea ne continuarăm călĕtoria, căcï soţul meü se înțelege că nu voia să rĕmână timp maï îndelungat în Urumgili.

Eü așï fi voit bucuros ca peste nópte să dorm a fară, pe câmp; el înse îmï propuse să mergem direct până la Caisarijeh, de óre ce pe aci era cunoscut în tóte părţile și ast fel ar voi să înconjure neplăcerile, ér eü, din considerare pentru el, m'am învoit.

Drumul făcea șése milurï, cam lung pentru caiï nostri, carï alt cum în nóptea acésta aveaü lipsă de odihnă, și, după cum am amintit deja, conducea peste rîul Chizil Irmac, unde trebuia să folosim luntrea.

Când am ajuns la rîü, luntrașul era trezit. Lângă ţĕrm ardea un foc mare, de óre ce tótă nóptea veniaü peregrinï, carï trebuiaü trecuţï dincolo. Alţiï zăceaü lângă rîü în grupe, așteptând diminéța. Noï ne urcarăm în luntre, dimpreună cu alţï câţï va peregrinï și luntrașul chïar vroia să plece, când unul dintre eï strigă:

„Staţï! Vroiţï a vătĕma pe Allah și pe profetul, călĕtorind împreună cu es sabbi, cu afurisitul? Uite-l aci în mijlocul vostru! Allah să-l condamne!“

Toţï se retraseră de lângă el, uniï îl chiar scuipară, și se întórserá la ţĕrm. Numaï arĕtând tenbihul meü și plătindu-ï un bacșiș gras, am putut îndupleca pe luntraș să ne trécă la cel alalt ţĕrm. El ne-a asigurat, că luntrea va trebui spălată și curăţită prin rugăciunï și sentinţe din coran, până ce se va maï urca érăși într'însa un moslem credincios. Acéstă scenă a fost tare neplăcută, maï târziü avea să ne fie de folos.

De óre ce luna plutia pe cerul senin, călĕtoria nocturnă n'a fost grea; înse din causa luminei ce o împrăscia luna, chysracdar-ul a fost recunoscut de cătră maï mulţï peregrinï, pe carï i-am ajuns. Atuncï tot de una am trebuit să audim obicinuitele înjurăturï și blăstĕmurï; până la Caisarijeh înse n'am maï pătit nimic alt ceva, demn de amintit.

Era târziü înainte de amézï, când am ajuns în acest oraș, aședat la pólele munteluï Argiș. Orașul acesta este fundat din timpurï străbune și în vechime se numia Mazaca, ér maï târziü Caesarea ad Argaeum montem și este cel maï renumit dintre orașele, carï pórtă numele de Caesarea. Mitropolitul grec, care maï târziü a residat aci, purta titlul de Hypertinorum hypertinus et totius Orientis exarchus. Orașul are strade fórte înguste și murdare, am vĕdut înse totușï câte va case bine edificate, între carï pe aceea, în carea locuia consulul francez, unde să înțĕlege că ne-am și oprit.

Chysracdar-ul m'a asigurat, că voiü fi primit ca un cunoscut vechiü, saü ca un amic bun și chiar așa s'a și întîmplat. Consulul, un mare neguțător, era un bărbat piü, serios și tare binevoitor, soția sa o damă amicabilă și fórte plăcută, ér fiica sa o adevĕrată frumseță și de o bunătate și blândeță rară.

Să înțĕlege că maï întâiü de tóte ï-am descris pățania nóstră de erï; am prânzit apoï bine, ér după aceea am trebuit să ne culcăm, de óre ce tótă nóptea am călĕtorit. Chysracdar-ul era vesel, căcï avênd el acum post noü, consulul ï-a promis, că azï saü mâne vor defige ziua cununiï.

Eü am adurmit tare înte, în curênd înse am fost trezit prin un sgomot infernal ce se iscă dinaintea caseï. A trebuit să se întîmple ceva cu totul estraordinar. M'am sculat, ca să mĕ informez, și chiar voiam a eși pe ușă, când consulul năvăli înlăuntru și zise speriat:

„Te-aï trezit deja? Asta e bine! Cugetă, vroesc se vĕ aresteze, pe Dta și pe ginerele meü! A fară staü politiștiï și o mulţime de popor.“

„Arestaţï? Pentru ce?“ întrebaiü eü.

„Eï zic, că azï nópte aţï spart casa eremituluï, l'aţï jefuit și l'aţï rănit chiar. Erï a primit banï mulţï, pe carï Dta ï-aï furat. El te-a urmărit până aci și te-a denunţat cadiului.“

„Așa! E fórte interesant! Maï întâiü îï aduc baniï dintr'o depărtare de patru zecï milurï geografice, și apoï îï sparg casa, pentru a-ï fura?“

„Da, este o absurditate, pentru Dta înse, o absurditate tare seriósă și periculósă!“

„Cum așa?“

„Asta o întrebï Dta, monsieur? Da, Dta te basezï pe aceea, că eștï străin și că eü sum consul! Eü pot denega estradarea Dtale; asta e adevĕrat; dar cugetă, că ne aflăm în timpul peregrinajului. Atuncï mohamedanul este nesocotit. Sute de peregrinï se află în oraș; eï sînt împrăsciaţï pe tóte stradele și piaţele. Dacă în acéstă massă ușor aprinděciósă să arunca numaï o schintee cât de micá, se nasce un foc, al cărui efect nicï nu se póte calcula“.

„Eü cred, că a patra parte din locuitoriï de aci este creștină?“

„Da, înse armenï, carï sînt maï marï contrarï catolicilor, de cât mohamedaniï. De câte orï aceștï armenï n'aü conturbat serviciul nostru divin, pe care trebuia să-l ţinem aprópe pe sub ascuns; de câte orï aü amenințat că ne vor aprinde mica nóstră capelă. Pe dênșiï nu ne putem basa de fel. Îţï mărturisesc, că mĕ aflu în cea maï mare perplesitate!“

„Carea se va fini fórte curênd de óre ce eü n'am intenţiunea ca presóna mea să-ţï causeze greutăţi. Maï întâiü de tóte spune-mï numaï una. Poţï să denegï estradarea chysracdar-uluï?“

„Nu; el este supus turc.“

„Bine, atuncï estradézá-ne pur și simplu!“

„Asta o zicï dta, pentru că nu cunoscï pericolul în care te afli. Audï?“

El mĕ făcu atent la sgomotul de a fară. Eü audiü strigênd:

„Es sabbi, es sabbi! Christianlar dyșary, dyșary Christianlar — afurisitul, afurisitul! Creștiniï a fară, a fară cu creștiniï!“

(Va urma.)

Bibliografie.

Valorósa lucrare a dlui canonic Bunea: „Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein“, a fost până acuma recomandată spre procurare pentru bibliotecele parochialĭ din Archidiecesă şi diecesa de Lugoş. Étă cercularele respective:

Nr. 3384—1900.

Am primit opul „Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein“, cea mai nóuă lucrare istoriografică a Reverendissimuluĭ canonic scolastic mitropolitan Dr Augustin Bunea, şi am aflat, că lucrarea acésta esauriézā mai bine de cât orĭ care alta istoria mareluĭ Nostru antecesor şi îmbie o icónă cât se póte de desevîrşită a stărilĭ, în care se afla biserica nóstră şi némul nostru în zilele numituluĭ archiereŭ. Deplinirea i-o împărtăşesc lucrărilĭ acesteia mai ales multele documente istorice până acuma încă nepublicate. Nu putem decĭ, se nu dorim, ca lucrarea acésta să fie cetită de toţĭ, ceĭ ce aŭ datorinţă şi dorinţă de a cunósce trecutul bisericiĭ nóstre, şi de aceea o recomandăm Veneratuluĭ Cler archidiecesan spre procurare pe sama bibliotecilor tractuale şi parochiale. Opul se póte procura de la însu-şĭ auctorul orĭ de la Librăria seminarială din Blaş cu preţul de 4 cor. + 30 fil. porto postal.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 3 Iulie 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 1516—1900.

Reverendissimul Dr Augustin Bunea canonic mitropolitan în Blaş, a scos de sub tipar o scriere de mare valóre istorică întitulată: „Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein (1728—1751). Anul Domnuluĭ 1900. De la s. Unire 200. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan gr. cat.“ Acéstă carte, după cum se vede din însă-şĭ titula eĭ, tractézā despre viaţa mareluĭ Episcop Klein şi aprópe în întregimea eĭ se basézā pe un mare numĕr de documente înedite carĭ ilustrézā într'un chip frumos, temeinic şi pe larg viaţa şi activitatea aceluĭ archiereŭ. Fiind apoĭ acesta scriere şi un distins omaj iubileuluĭ s. Unirĭ o recomandăm cu tótă căldura Ven. Cler şi tuturor celor ce se interesézā de istoria sfinteĭ nóstre biserici şi concedem tot o dată ca unde biserica dispune de capitale, acela-şĭ op să se pótă procura pentru biblioteca parochială şi din cassa bisericiĭ.

Opul se póte procura de la autorul în Blaş şi costă 2 fl. adecă 4 cor.

Lugoş, 9 Iulie 1900.

Episcop ***Demetriŭ Radu***

A apărut:

„Convorbirĭ literare“ Nr. 7, Anul 34 (1900), avênd următorul sumar: St. O. Iosif: Traduceri din H. Heine. L. Şăineanu: Influenţa orientală asupra limbeĭ şi culturei române. N. Volenti: Manda; Éră plângi? (poesiĭ). G. Bogdan-Duică: Inelul luĭ Ghighes, (tragedie de H. Heble, trad.) act. III. I. Bogdan: Câte va scrierĭ de economie politică. N. Jorga: Cronica: I. Bogdan: Bibliografie.

Posta redacţiunii.

On. *I. C.* în *A.* Ast fel de lucrurĭ publicăm, când ni se comunică de oficiul competent. Numirea Dtale nu ni s'a notificat încă şi noĭ nu sîntem fóia oficiósă să scim tóte. La cele alalte nu reflectăm, nu se ţin de noĭ. Regretăm că ne faceţĭ imputare de rea voinţă.

On. *N. P.* în *R.* Cât ce permite spaţul.

Dlui *Ioachim Pop*, învĕţător în Feneşul sās. »Unirea« n'a fugit nicĭ o dată de discuţiĭ. Dacă Dta ţinĭ să reflectezĭ la articlul din numĕrul trecut scrie cuviincios, şi publicăm bucuros, aşa cum aĭ scris. »Reflesiunile« trimise, nu credem să le publice nicĭ o fóie. Articolele nepublicabile se aruncă în corfă.

Dneĭ *Elena Lazar n. Thoma, Terezia Butean, Iuliana Kruma,* Sanislo, — On. *Şofroniŭ Oltean,* Rechitova, — *Ioan Micşa,* Steiŭ, — *D. R. Cordescu,* Fofeldea, — *Mich. Mureşian,* Resighea, — *Ioachim Totoian şi Dna,* Chişfalăŭ, — am primit, şi v'am prenotat.

P. G. în *R.* Retipărirea costă acum mult, fiind că textul s'a împărţit. Trebuia atunci când se începuse publicarea. Salutare!

Editor şi redactor respundĕtor:
Aurel C. Domşa.

170 szám (21) 1—1
1900.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 1883. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Dokolin Filip és társai ellen 1176 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Április hó 17-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1480 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Dokolin Filipnél: házi butorok és kukoricza; Lácz Augustinnál: 2 drb ökör és 10 drb juh nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1900. évi V. 61/2. számu végzése folytán 1176 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Május hó 19-ik napjától járó 6% kamatai, $^1/_8$% váltó dij és eddig összesen 148 kor. 30 fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Mikeszászán 1900. évi Augusztus hó 16-án d. e. 11 óra, Kis Ikiodon leendő eszközlésére 1900. évi Augusztus hó 16-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1900. évi Julius hó 8-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

188 szám (22) 1—1
1900.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 3347. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Roznstein Lázár és társai ellen 116 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Május hó 22-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 880 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Dokolin Filipnél: házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 1900. évi V. 90/2. számu végzése folytán 116 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Junius hó 21-ik napjától járó 6% kamatai, $^1/_8$% váltó dij és eddig összesen 88 kor. 86 fillér ban bíróilag már megállapitott költségek erejéig Mikeszászán alperes lakásán leendő eszközlésére 1900. évi Augustus hó 16-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1900. évi Julius hó 8-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să işĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórā şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de coloriturĭ şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 9—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 11 August 1900. Numĕrul 32.

Ungaria oficială.

(Al.) Zilele de 14—15 August şi următóre sînt zile de sĕrbătóre pentru ungurimea catolică, respective creştină din patrie.

Vor fi festivităţi religióse, Te Deum, espunerea móştelor Sfîntului Ştefan, vorbiri rostite de episcopi întru amintirea *încreştinării Ungurilor înainte cu 900 de ani.*

Nu ne privesc mai de aprópe serbările aceste, căci despre încreştinarea Ungurilor este vorbă, şi numai ei aŭ motiv de a sĕrbători după merit aniversarea.

Nu ne-aŭ privit nici serbările milenare din anii trecuţi — nu aveam motiv de a sĕrbători nici atunci — dar ca simplii spectatori, trebue să constatăm, că e mai înălţătóre aniversarea încreştinării, de cât a năvălirii în patrie.

Şi totuşi ce alai, ce „magnum áldomás fecere“ la mileniu — şi ce puţină însufleţire vedem când e vorbă de aniversarea celui mai însemnat act din viéţa culturală a Ungurilor.

Protestanţii (ca şi când ei nu ar fi creştini) nu se însufleţesc pentru serbări, de óre ce, zic ei, sînt numai nisce serbări „confesionale“ a catolicilor.

Ungaria oficială nu participă la serbări.

Un ordin ministerial „intim“ dă îndrumări în acésta privinţă, spunênd că pe edificiile de stat nu se vor arbora stindarde din acest prilej; oficiile nu-şi vor trimite representanţi la serbări; scurt: Ungaria oficială nu serbézĕ.

În presa magiară catolică s'a discutat mult acest „ordin intim.“ Aŭ venit apoi foile guvernului şi aŭ tocmit şi aŭ întortocat lucrul; dar fapt e, că ordinul s'a dat şi că în înţelesul lui Ungaria oficială nu va lua parte la nici un fel de serbare.

Nu ne privesc serbările ca atari, dar ne privesce faptul, că Ungaria oficială se retrage de la ele. Ne privesce faptul, că guvernul ţării nu vrea să scie de aniversarea încreştinării ţării.

E o nóuă dovadă acésta a decadenţei religióse, o nóuă dovadă despre indiferentismul religios al Ungariei oficiale.

Şi în acésta nóuă dovadă vedem triumful falsului liberalism, vedem încă o dată înaintea ochilor nostri sufletesci crucile rupte de pe coróna ţării, audim rîsul batjocoritor al celor fără Dumnezeŭ . . .

Şi falsul liberalism îşi întinde tot mai mult vĕlul asupra ţării nóstre, simţĕmîntul religios se cobóră din ce în ce, şi de o dată cu el credinţa, dragostea de ţară . . .

Am vĕdut încă în anii trecuţi primele mişcări socialiste în ţară; basele credinţii poporului se clătină, starea lui materială esploatată de acela-şi fals liberalism e aprópe ruinată. şi cine va fi în stare să-l mai ţină în frîŭ, când desperarea îi pune în mână arma omorităre?

Dóră gendarmii?

Da, acestia îl vor face să amuţéscă pentru o vreme, dar rĕul nu va fi sanat, nemulţămirea îşi va urma calea ei în tăcere, şi când poporul nu va mai avé nici un picur de credinţă, nu-i va mai păsa de gendarmi, căci nu-i va mai păsa nici de viaţă. . . .

În anii trecuţi, când cu turburările socialiste, Bánffy cel cu gendarmii, a rugat în scris pe mai mulţi preoţi, să vorbéscă poporului de pe amvon. combătênd mişcările începute şi aducêndu-l éră-şi la supunere.

Sînt buni şi preoţii de ceva, ales când guvernul are lipsă să liniştéscă poporul!

Dar dacă lucrurile vor merge aşa înainte, dacă însu-şi guvernul subsapă convingerea şi credinţa — să nu se mire Ungaria oficială, dacă în o bună diminéţă poporul nu va mai voi să asculte de nimeni.

Vor fi zădarnice atunci opintirile de a sprijini ruina societăţii, când temeliile ei ani de-arêndul aŭ fost sistematic slăbite.

Nu este putere, fără numai de la Dumnezeŭ, şi atunci când Dumnezeŭ nu mai e recunoscut de cei de la putere — stăm în faţa unui desastru identic cu cel al revoluţiunii franceze

Feuilleton.

Tot de pe ţara Haţĕgului.

În foiţa mea de pe urmă am zis „la revedere“ şi acum sînt silită să mĕ presint de noŭ înaintea dragilor mei cetitori, dacă vreaŭ să trec de ou de parolă.

Vĕ promisesem, mi se pare, să vĕ scriŭ despre bisericuţa din Densuş şi cu multă plăcere o fac acésta. Şi dacă simţescĭ ca român orĭ româncă adevĕrată necesitatea unui vechiŭ document al originei tale, atunci îţi recomând să întri în acest străvechiŭ locaş de pietate şi când veĭ ceti pe unul dintre stâlpiĭ interni numele „Longinus“, fostul general legendar a lui Traian, nu se póte să nu te emoţionezĭ până la lacrimi, să nu te simţeşcĭ cutrĕmurat de acésta descoperire preţiósă şi să nu te închinĭ marelui Dumnezeŭ rugându-te pentru fericirea şi viitorul neamului tĕŭ de origine atât de strălucită. Numai o dată mai fusesem aşa de emoţionată de-mĭ trĕmurau mânile şi piciórele. Şi atunci tot pentru o descoperire.

Da iubiţi cetitorĭ, bisericuţa acésta de pe deal, ce încă din depărtare impune prin stilul ei original, este mausoleul eroului general a lui Traian, cântat în epopee, care ajungênd în prinsórea dacilor, a preferit în mândria sa mórtea, de cât să-şi tradeze patria dusmanului ţării sale.

Se ţine încă destul de bine. Şi ce coincidenţă! Preot român face serviţiŭ dumnezeesc în acest mausoleu, şi românii înalţă rugăciuni pentru sufletul lui. Aprópe de 2000 anĭ se păstrézĕ acest mic locaş scump nóuĕ până la cea mai mică petricică şi fir de năsip, căci ele dacă ar putea vorbi, ne-ar spune întrégă istoria neamului nostru.

De o dată cu noi cercetară Densuşul şi o şcólă de fete superióră săsască, sub conducerea unei profesóre şi a unui profesor. Eraŭ la 20 de eleve, ele aveaŭ în programă Grădiştea, Densuşul şi Petroşenii, se mai opriră apoi şi în Orăştie şi Călan. Timpul le era de aşa împărţit în cât pentru biserică abia le venia câte va secunde şi cu tóte aceste în sat voiaŭ să odihnéscă un ceas. Şi eŭ abia mĭ-am putut reţinea un zimbet, când le-a zis profesorul:

— Aţi vĕdut biserica acésta, ce să zice a fi de pe timpul romanilor, eŭ înse nu pot afirma, cu tótă siguritatea, de óre ce, fiind profesor de istoria naturală, nu mĕ pricep la de acestea, — şi acum putem pleca (?!)

Fetele înse gălăgióse şi curióse de fire se resfirară prin biserică şi vĕdênd ceata nóstră cercetând încântată şi plină de admirare tóte colţurile, mĕ rugară pe mine să le daŭ vre o esplicaţie. Mai întâiŭ le-am condus la stîlpul cu inscripţia din care mai deslusit se cetea „Longinus“ într'un singur şir — şi le-am zis:

— Nu mĕ îndoesc, că ştiţi cine a fost?

Ele căscară întâiŭ ochiĭ marii, apoi îĭ plecară în pămînt. Sĕmn evident că nu ştiaŭ.

Profesóra le scusa zicând că la ei să propune fórte puţin din istoria romanilor.

Le esplicaĭ pe scurt adăogând:

— Trebue să ne plecăm capul înaintea acestui nume.

Bietul profesor, neînţelegând alegoria vorbelor mele, maşinalicesce făcu un compliment până la pămînt înaintea zidului.

Ni se aduse apoi o peană şi un călimar să ne inducem numele într'un album, ce să păstrézĕ de amintire pe o mĕsuţă în biserică. Zărirăm câte va nume cunoscute între carĭ şi o mulţime de blăşeni. Mĕ bucurai fórte mult de acésta neaşteptată re-

Zădarnică e góna după anarchiști, zădarnice sînt arestările capilor mișcăriĭ socialiste.

Socialiștĭ și anarchiștĭ vor esista tot de una, câtă vreme chiar guvernele însă-și mână apa pe móra lor și e numaĭ cestiune de timp, ca desastrul să se presinte în întréga luĭ grozăvie.

Va fi târziŭ atunceĭ să maĭ liniștescĭ massele — prea târziŭ!

*

Încă o dată: nu ne privesc maĭ de aprópe sĕrbările acestea, dar faptul că Ungaria oficială nu vrea să scie de ele, ne privesce și ne umple de îngrijirĭ pentru viitorul țăriĭ nóstre!

O nóuă volnicie. — Parcă îți și vine greŭ să-ți maĭ aducĭ a minte de vorbele luĭ Széll. Ți-ĭ silă că acelaș ministru care a fanfaronat o dată cu nisce vorbe de un înțeles așa de sublim, care a spus, că cu venirea luĭ la putere va începe o nóuă eră, o eră de dreptate, de adevĕr și legalitate, — acelaș ministru dă voe ca în țara pusă sub cârmuirea sa să se întîmple, aprópe zi de zi, cele maĭ marĭ ilegalități. Și totuș! e așa.

O lungă scrisóre ce primim la închierea foiĭ, ne vestesce de o nóuă volnicie. Estragem datele maĭ principale.

După cum s'a anunțat prin ziare, despărțĕmîntul Sătmar al Asociațiuneĭ avea să-și țină adunarea cercuală la 2 Aug. n. în Sanislaŭ, o dată cu reuniunea învĕțătorilor gr. cat. din acele părți. Adunarea avé să fie urmată de petrecere cu dans.

La timpul sĕŭ, și încă maĭ de vreme s'aŭ făcut cuvenitele însinuărĭ. Nu s'a dispus nimic până în ziua ultimă, atunceĭ păr. Șuta primesce de la pretor avisul, că nu póte permite ținerea adunăriĭ, de vreme ce tot atunceĭ se va ține și adunarea învĕțătorilor, și va fi o prea mare aglomerare de popor și dl pretor se teme de conflicte între Românĭ și Magiarĭ, pentru carĭ nu póte lua respunderea și nicĭ nu póte concentra forță armată.

Din aceste motive atât de ridicole și fără niciun fir de dreptate în ele, a fost oprită atât adunarea despărțĕmîntului, cât și petrecerea. Ca să se arete maĭ sfătos de cât subalternul sĕŭ, protopretorul spune în hotărîrea sa, că nu e pus în învitător, că din venit nu vor beneficia și unĭĭ din membriĭ reuniuneĭ și așa maĭ de parte, o mulțime de fleacurĭ, și vorbe fără rost numaĭ spre a zădărnici o manifestare demnă a bravilor Românĭ din acele părți.

„O nespusă indignare ne-a cuprins pe toți" încheie corespondentul nostru, „vĕdĕnd cum ni se pun bețe în róte spre a nu ne putea vedea de lucrările nóstre culturale, de înaintarea nóstră și de tot ce ar trebui să facem spre a ne consolida maĭ bine ca Românĭ și a ne apĕra dulcea nóstră limbă strămoșéscă în mijlocul neamurilor străine, carĭ ne încunjură."

Cu mult nĕcas apoĭ petrecerea s'a conces, se înțĕlege pe lângă asistință de gendarmĭ.

Nu pricepem de loc, ce rost pot avea acestea șicanărĭ fără de samă și cum se pot opri adunările uneĭ societăți culturale a le căreĭ statute sînt aprobate de locurile competente!

Dar se vede, ca trăim în vremea fraselor. Frații magiarĭ ar dori să se împace cu noĭ prin frase, dar ținĕnd să ne oprime în acelaș timp prin fel de fel de volniciĭ, numaĭ să omóre în noĭ orĭ ce sentiment național.

Cu greŭ se va face așa împăcarea și dl Apponyi se face ridicol cu propunerile sale la congresul păciĭ.

Faceți dlor pace și linisce acasă în țara nóstră și după aceea mergeți și vorbiți airea!

Atentatul politic de la Bucurescĭ. — Ziarele de din colo ne vestesc de un mișelesc atentat sevîrșit asupra unuĭ harnic profesor *Ștefan Michăilean* de origine din Macedonia. Asasinul e un bulgar și el a comis fapta din motive de ordine politică și maĭ ales pentru că numitul profesor era director la „Peninsula Balcanică", care luptă din rĕsputerĭ în favorul fraților nostri din Balcanĭ și contra intrigilor bulgărescĭ.

Dar se dăm cuvîntul ziaruluĭ guvernamental „Timpul":

Un asasinat înfiorător, care a emoționat adênc Capitala, s'a sevîrșit alaltă sară. Profesorul Ștefan Michăilean, directorul ziaruluĭ sĕptĕmânal Peninsula Balcanică, a fost ucis cu un glonț de revolver de un tinĕr bulgar, a nume Stoian Dumitrof.

Din cercetările făcute până acum resultă că ne aflăm în fața uneĭ crime politice.

Ștefan Michăilean, român macedonean, patriot entusiast, ca director al Peninsuleĭ Balcanice n'a încetat de a lupta pentru causa română din Macedonia.

Tocmaĭ acésta se vede că a înarmat mâna asasinuluĭ care a crezut că omorînd pe Michăilean va aduce un serviciŭ însemnat comitetuluĭ macedonean din Sofia. Nu știm încă dacă asasinul a procedat, singur din propriul sĕŭ imbold, saŭ dacă a fost instrumentul unuĭ complot. Lucrul se va lămuri, fără îndoială.

Ceea ce e revoltător, e faptul că patrioții români sînt expuși a cădea victimele dușmanilor causelor nóstre în propria nóstră țară, în chiar inima Regatuluĭ. Afiliații comitetuluĭ macedonean din Sofia aŭ adoptat pumnalul și revolvĕrul ca argument politic contra conaționalilor lor carĭ îĭ jenézĕ. E barbar, dar îĭ privește, întru cât își reguléză socotelile între eĭ cu acéstă armă. A lovĭ însĕ în patrioții nostri în chiar capitala nóstră, acésta e prea mult.

O pedeapsă exemplară pentru acela care a rĕpus viața luĭ Ștefan Michăilean e prima datorie. Dar acésta nu e de ajuns. Trebuesc mĕsurĭ de poliție, riguróse și repezĭ, pentru a feri teritoriul românesc de presența indivizilor carĭ, abuzînd de ospitalitatea nóstră, compromit bunul renume al țăriĭ, și merg

---

vedere. Érăși mĕ vĕdŭ silită să daŭ o esplicație sașilor, că publicul vizitător e rugat călduros să binevoiéscă a contribui cu ceva pentru îngrijirea bisericuței. Vĕdŭ că acésta nu le prea convenia, căcĭ în parantesă, sasul nu e darnic, cum știți DVóstră.

O fetiță întrebă în naivitatea eĭ, dacă călimarul încă e de pe timpul romanilor.

Vedeam, că acum să grăbesc. Începură a da ordin pe șoptite. Dar noĭ îĭ înțeleserăm. Voiaŭ să plece înaintea nóstră fiind un praf teribil pe drum. Dar îĭ păcălirăm. Până când eĭ trimeteaŭ servitoriĭ să pună în rînd trăsurile, noĭ ne scoborîrăm în persónă și punêndu-ne în rînd lucrurile, grăbirăm pe Cândilă al nostru și étă-ne gata de plecare.

Fețele lor, carĭ maĭ înainte să rotunziră de bucuria învingeriĭ, acum să lungiră de păcăleală. Noĭ îĭ salutarăm cu amabilitate, aruncându-le priviri triumfătóre. Eĭ nu ne rĕspunseră cu aceiaș politeță, dar românul e bun și îngăduitor de fire și îĭ scusarăm.

Maĭ făcurăm o escursiune la Rîul-mare. Érăși un drum pe jos de 5 ceasurĭ în colo și 5 în cóce. Eram acum turiștĭ în tótă forma. Arși de sóre, nu ne maĭ cunoșteam, cu tălpile gróse și degetele umflate. Aicĭ făcurăm o baie rece de câte va minute. O apă lată și limpede ca cristalul. Pietrile verdĭ și roșiĭ pe fund eraŭ ca tot atâtea smaragde și rubine în strălucirea razelor de sóre. Apoĭ ne așezarăm pe țĕrmure ascultând murmurul apeĭ dintre niște sălciĭ. Mi se părea șópta unuĭ om, prin ochiĭ căruia poți ceti până în fundul inimiĭ sale și în a căruĭ vorbă te poți încrede tótă viața. De ce sînt așa de rare caracterele limpedĭ și sînt așa de dese apele turburĭ pe lumea asta?

Acum eram frânte de oboseală. În Clopotiva întrarăm în procesiune la părintele Nicolescu și ne plânserăm de oboseală. Dînsul ne puse cu amabilitate trăsura la dispositie. Bucuria nóstră!

În cele alalte zile făcurăm numaĭ plimbărĭ pe câmp. Într'o zi începea a să însĕra și noĭ eram într'o considerabilă depărtare de sat. Vedem o trăsură pe drumul țăriĭ și ne făcurăm planul să o oprim. Dar ne preveni cine va. Era tinĕrul doctor al Grădiștiĭ, care ne învită cu multă complesanță în limba statuluĭ, că dacă n'avem nimic în contra să ne urcăm în trăsură. Parcă noĭ nu o doriam tot acésta! Ce admirabil se póte fantasa sara în trăsură pe rĕcóre și lună!

În fine sosi ziua să plec. Era a treia óră, că fixam ziua plecăriĭ, de astă dată irevocabil.

Adio Retezatule și voĭ frumoș munțĭ aĭ Grădiștieĭ, Clopotiveĭ și Riuluĭ-de-morĭ. Vĕ rog să nu mĕ uitați! E atât de trist să nu se gândéscă la tine, ceĭ pe carĭ îĭ iubești! Și de regulă, ceĭ pe carĭ îĭ iubim cu atâta ardóre nu ne înțeleg. O, și iubirea, ce nu-ĭ reciprocă te face să fugĭ, dacă nu te omóră, pribegind în larga lume și umblând din loc în loc, ca un om fără noroc.

Ziua din urmă o petrecuĭ în Hațĕg. După amiaza trecu fórte revede și amusantă în familia Dluĭ advocat Bontescu, într'un cerc de tinerĭ inteligenți și fórte plăcuți. Mĭ-am petrecut așa de bine în acele câte va ceasurĭ.

Din oraș până la gara Hațeg ne ploua mĕrunțĕl. Țara Hațĕguluĭ era acoperită de ceață. Și nu știŭ era de jalea inimiĭ mele, orĭ eraŭ lacrimile munților și a arborilor printre carĭ visasem dóuă sĕptămânĭ și carĭ acum la plecare póte mĕ regretaŭ.

Ileana.

Monument părinților Mitropolitului Șuluț.

Abrud, August 1900.

Duminecă în 5 a l. c. a avut loc în cimiterul greco-catolic de aicĭ sfințirea monumentului, ce s'a ridicat la mormîntul părinților și a fratelui mitropolitului Șuluț de binecuvîntată aducere a minte.

Actul sfințiriĭ a fost dus în deplinire de către preoții din loc *Alesandru Ciura* și *Ioan Simu*, în presența unuĭ public numĕros și distins.

Am vĕdut între ceĭ de față *știpendiști* de aĭ decedatului Mecenate; am vĕdut *foști* știpendiști, carĭ astădĭ sînt lamura inteligințiĭ nóstre.

Eraŭ de față rudeniile mitropolitului, familiile Șterca-Șuluț din Abrud.

După ce monumentul a fost stropit cu apă sfințită, s'a ridicat un *părăstas* pentru odihna sufletéscă a decedaților părinți și respective frate aĭ fericitului Episcop, maĭ târziŭ Mitropolit Șuluț.

chiar cu îndrăsneala până a ne ucide în propria nóstră casă.

Ştefan Michăilean lasă o soţie neconsolată şi o copiliţă fără nicĭ un sprijin, şi fără mijlóce. E de prisos, credem, să indicăm că e o datorie pentru ţară, să nu fie lăsată în mizerie familia entusiastului şi aprigului luptător al causeĭ române, care a fost Ştefan Michăilean.

Étă împrejurările între carĭ s'a sĕvîrşit acest atentat revoltător:

Michăilean se întorcea pe la 11½ sara acasă împreună cu dna Michăilean şi cu fetiţa sa, de la dl Dimitriu, din strada Ţepeş-Vodă Nro. 31. Pe când Michăilean trecea prin strada Liniştei, colţ cu strada Ianculuĭ, se audi de o dată o detunătură de revolver. Michăilean şovăi puţin simţindu-se rănit, puse mâna la piept şi strigând „m'aŭ omorît!“ putu să alerge până în pórta caseĭ sale din strada Ianculuĭ unde căđu jos. Soţia şi fica rănitului s'aŭ spĕriat şi aŭ început să ţipe dând alarma.

Audiudu-se ţipete, lumea alergă să vadă ce este şi câţi va sergenţi anunţară imediat pe inspectorul de serviciŭ d. Sava Grigorescu despre cele întîmplate şi poliţia. Sosiră peste câte va minute la faţa loculuĭ inspectorul de serviciŭ, şeful siguranţeĭ şi comandantul sergenţilor. Constatându-se crima, Michăilean fu trimis la spitalul Colţea, dar până acolo încetă din viaţă. Ultimele luĭ cuvinte aŭ fost „m'aŭ omorît Bulgarii!“. Se începură imediat cercetările pentru prinderea asasinuluĭ şi stradele de prin apropiere fură păzite de o companie de sergenţi pentru ca asasinul să nu pótă scăpa.

La câţi va paşi de locul unde Michăilean a fost împuşcat se găsi o pălărie care, nu mai încăpea nicĭ o îndoială, era a asasinuluĭ. Se ordonă imediat ca orĭ cine va fi găsit fără pălărie să fie arestat.

D. D. Dobrescu, prefectul poliţieĭ, înştiinţat de fiorosul asasinat, sosi şi dsa la locul crimeĭ şi conduse în persónă cercetările pentru prinderea omorîtorului.

Monumentul în înălţime de vre o doĭ metrĭ e de marmoră şi pórtă următórea inscripţie:

Alesandru Şterca
Şuluţ de Cărpiniş.
prim epitrop † 2/9 1821
şi soţia Rafila *† 26/5 1822*
Părinţii Mitropolitului.

Ioan, *prim epitrop*
controlor span. reg.
fratele
Mitropolitului † 28/5 1858
şi soţia Anna *† 18/7 1851.*

În aceeaşi zi — după cât am înţeles — s'ar fi sfinţit şi în *Bistra* monumentul ridicat întru amintirea *soţieĭ* Mitropolitului.

Bucurie, bucurie
Vorbă frumósă 'n pustie . . .

Solemnitatea actuluĭ, publicul distins, ce a luat parte, lacrimile ce am vĕđut strălucind în ochiĭ multor presenţi — tóte aceste dovedesc pietatea şi dragostea cu care Abrudenii ştiŭ să păstreze amintirea mareluĭ Mitropolit.

Eram stăpâniţi de emoţie sfîntă în clipele acele şi eram fericiţi la cugetul, că marele Archiereŭ a eşit din sînul Munţilor — din Abrud.

Semper honor nomenque tuum, laudesque manebunt!

Alexandru.

Asasinul fu descoperit ascuns între niştе scândurĭ la o bină în construcţiune în strada Ianculuĭ, a unuĭ d. Ploeştean. El era fără pălărie şi se prefăcea că dórme.

I se luă imediat un scurt interogatoriŭ şi declară cu sânge rece că el este asasinul şi nu-şi ascundea părea de bine când a audit că Michăilean a încetat din viaţă şi că glonţul revolveruluĭ a înemerit bine. A declarat apoĭ că se numeşte Stoian Dimitroff şi că este de fel din Usküb (Macedonia). Neîntrebat a declarat că n'are complicĭ şi că a omorît pe Michăilean numaĭ pentru faptul că ducea o campanie înverşunată în contra Bulgarilor prin gazeta luĭ Peninsula Balcanică.

Revistă politică.

Din Patrie. În lipsa altor afaceri ministriĭ şi alte personalităţi politice peregrinézĕ la Ratot, moşia premieruluĭ Széll. Între alţiĭ aŭ fost acolo şi ministrul Körber. Se spune, că scopul acestor visite e de a se afla un mijloc, cu care s'ar puté deplin linişti spiritele destul de turburate din Austria. Dacă nu se va puté ajunge la un resultat şi actualul minister austriac va trebui să se retragă. Maestatea Sa doresce să se pună capet turburărilor din Austria. Se svonesce că Cehiĭ vor absta de la obstrucţie, şi vor lăsa ca desbaterile să-şi facă cursul lor normal.

Franţa. În anul acesta conferenţa interparlamentară pentru pace şi-a ţinut şedinţele la Paris. Puţin s'a putut face şi de data asta; atâta, că s'aŭ esprimat regrete, că lupta din Africa sudică nu s'aŭ putut evita şi că să continuă încă.

Tot acolo se va ţiné şi un congres internaţional al studenţilor. Tinerimea nóstră universitară va fi representată prin dl Ioan Scurtu.

Un atentat a fost încercat zilele trecute contra şachuluĭ Persieĭ, care petrece la esposiţia din Paris. N'a succes însĕ. Şachul a prins pe atentator în momentul, când voia să tragă cu revolvĕrul, l'a pălmuit şi apoĭ l'a dat pe mâna poliţieĭ. Se zice că o ceată întrégă de anarchiştĭ aŭ plecat din America spre Europa, cu gândul să omóre pe toţi domnitoriĭ.

Italia. Trupul nefericituluĭ rege Umberto va fi transportat la Roma şi înmormîntat în Panteon. Până să se ajungă la acest resultat a trebuit mult, de óre ce regina Margherita doria fórte mult ca înmormîntarea să se facă în cripta regilor de Savoia, de la Superga lângă Turin.

Amîndóuĕ camerele aŭ fost convocate de urgenţă. S'aŭ ţinut elogióse discursurĭ asupra regeluĭ Umberto şi s'aŭ decis să i-se ridice un monument. Deputaţiĭ socialiştĭ şi republicanĭ aŭ ţinut să declare, că sînt contra asasinăriĭ regilor, aŭ fost însĕ adese întreruptĭ.

A făcut mare sensaţie ordinul Sf. Sale ca adecă întreg clerul să ĭea parte la funeraliile ce se vor face în Italia cu ocasiunea acésta.

Regele Victor Emanuel a adresat o proclamaţie către popor, în care vorbesce cu multă căldură despre tatăl sĕŭ numindu-l părintele patrieĭ. Declară că va apăra cu tóte puterile sale libertatea popoporuluĭ şi instituţiunile monarchice.

Regina vĕduva e nemângăiată. Ea a compus în durerea sa o dulósă rugăciune, pe care a trimis-o episcopuluĭ de Cremona să o revadă şi să permită ca să fie recitată de credincioşi. În urma ordinuluĭ Papeĭ episcopul a satisfăcut cereriĭ regineĭ.

La înmormîntare vor fi representate tóte statele. Archiducele Rainer va representa pe Maestatea Sa. Guvernul Românieĭ va fi representat prin trimisul sĕŭ pe lângă curtea italiană dl Alesandru Catargiu. Regele Carol a încredinţat pe dl ministru de răsboiŭ generalul Jac. Lahovari să-l represinte. Trimişilor români li-s'aŭ făcut frumósă primire, cunoscute fiind viile simpatiĭ pe carĭ regele asasinat le-a păstrat tot de una Românieĭ. Ziarele de din colo publică lungi articliĭ, din carĭ apare tot maĭ mult acéstă dragoste.

Sêrbia. Cununia regeluĭ Alesandru s'a sevîrşit Duminecă în Belgrad. Nu s'a întîmplat nicĭ un incident orĭ turburare, cum preziceaŭ membri guvernuluĭ retras, din contră o mare mulţime de ómenĭ aŭ făcut părechiĭ regale sgomotóse ovaţiunĭ. La banchetul dat cu acest prilej, representantul Rusieĭ a închinat maĭ întâiŭ în onórea mirilor. O amnestie generală s'a dat prinsonerilor politicĭ. Aŭ fost eliberaţi între alţiĭ fostul ministru Tausanovics. Aceste amnestiĭ aŭ darul de a închide gura celor nemulţămiţi şi a face pe rege fórte poporal.

Transvaal. Burĭ încă tot continuă răsboiul. Lordul Roberts, după cum a declarat deja, nu cutézĕ să ĭese din Pretoria căcĭ în dată are pe Burĭ în spate. La lupte deschise nu se lasă. Cât ce daŭ de englezĭ, îĭ atacă din cóste orĭ vin pe urma lor de le răpesc proviantul, cât zile de-a rîndul n'aŭ ce mânca. Zilele acestea Burĭ aŭ reocupat Springs, unde e un bogat teren de cărbunĭ de piatră. La Vryburg încă s'aŭ vĕđut cete de burĭ, sosiţi de sigur cu scopul, să întrerupă comunicaţia trenuluĭ de sud.

China. După ultimele sciri răsboiul între trupele aliate decurge. Sórtea ambasadorilor e încă nesigură. Ceea ce se agită acum maĭ mult e scirea că Li-Hung-Ciang s'ar fi sinucis. Li era singurul chinez de la care se spera ceva îmbunătăţire a sorţiĭ creştinilor şi peste tot a Europenilor. Acum în urmă a fost numit vicerege în Pecili şi trimis să parlamenteze cu consulii pentru împedecarea înaintăriĭ trupelor aliate. Se crede de alt cum, că scirea despre sinucidere e falsă, spre a aduce în confusiune pe aliaţi.

Ţinutul dintre Tiencin şi Peking e inundat, spre a împedeca înaintarea trupelor.

Corespondințe.

Adunarea cercuală a despărț. Blaș al Asociațiuniĭ.

— raport special. —

6 Aug. n. 1900.

Duminecă s'a ținut în Sâncel adunarea cercuală a despărț. Blaș al Asociațiuniĭ.

Sâncelul e o comună mare românéscă lângă Blaș, cu aprópe 2 miĭ loc. ómeni robuștĭ, bine făcuțĭ, are biserică frumósă și scólă bună cu doĭ învețători, dar și un al treilea ar avea destuĭ elevĭ.

Duminecă dim. la 8 óre câți va membriĭ din comitet, carĭ aŭ ținut să ieie parte și la serviciul dumnezeesc aŭ sosit în Sâncel, împreună cu maĭ mulți óspeți veniți cu trenul de pe Târnavă.

La întrarea în comuna comitetuluĭ i s'a pregătit o frumósă primire. O mare pórtă de ramĭ verdĭ era ridicată în cale, avênd în față inscripția: Bine ați venit! Atât înainte, cât și de cea parte a porții până la întrarea în biserică, era un lung cordon de țăranĭ îmbrăcați în curate și frumóse vesminte de sărbătóre.

Chiar lângă pórtă era chorul plugarilor, care întona salutul frățesc: La mulți anĭ! În numele poporațiuniĭ salută membriĭ comitetuluĭ harnicul învețător *Teod. Pănăzan,* dorind ca lucrările comitetuluĭ să fie urmate de bogate fructe. Rĕspunde directorul Mon. *Ioan German,* prof. în Blaș.

Însoțiți apoĭ de aclamările celor de față se îndréptă spre sânta biserică, unde dl provisor al domiu. semin, *Ioan Marele* binevintéză óspeții în numele antistieĭ bisericescĭ. Rĕspunḑind dl director, în sunetul clopotelor întrăm cu toțiĭ în sfînta biserică spre a lua parte la sfînta liturgie, care a fost pontificată de directorul despărțĕmîntuluĭ asistat de *George Bărbat,* viceprot. Blașuluĭ, *A. C. Domșa,* secret. despărț. și *I. Brut Micu,* ofic. consist. Cântările liturgieĭ le aŭ esecutat corul plugarilor și învețătoriĭ.

După cetirea evangeliĭ dl canonic *Dr Vasile Hossu,* rostesce o preafrumósă cuvêntare, vorbind despre milă și datorința nóstră de a ajuta pe ceĭ sĕracĭ, de a înainta bunele și folositórele aședăminte. „Nime nu póte zice: n'am de unde da, că și eŭ sînt sĕrac. Pentru lucrurile bune și folositóre orĭ cine are de unde da, fără teamă, că va ajunge la sapă de lemn. Eŭ n'am audit, ca cineva să fi sărăcit, pentru că a dat pentru biserică și scólă, dar în schimb cu toțiĭ scim, că sînt ómenĭ, carĭ aŭ ajuns la sapă de lemn prin cărți, beutură și lene!“

Vorbirea a fost ascultată cu multă luare aminte de numĕrosul public, care umplea marea biserică, până la cel din urmă loc.

Puțin după terminarea serviciuluĭ dumnezeesc s'a ținut ședința tot în biserică. Un numĕr însĕmnat de inteligință de prin apropiatele comune se adunasĕ. Corurile eraŭ ocupate de țĕranĭ, de asemenea câte va strane în biserică.

Dl director deschidind adunarea, vorbesce despre importanța culturiĭ și câștigarea eĭ prin limba națională. Rĕspunde dl paroch local *Vasile Smigelschi,* tălmăcind însĕmnătatea sĕrbăriĭ de azĭ pentru Sâncel și importanța eĭ pentru poporul țĕran și terminâ dorind comitetuluĭ deplin succes.

Raportul comitetuluĭ a fost scurt. Nu s'aŭ pomenit de cât câte va date, carĭ nu puteaŭ să se omită, tot ce s'aŭ spus maĭ mult, aŭ fost unele prețióse povețe, carĭ pot promova maĭ cu înlesnire progresele culturalĭ în poporațiunea de la sate.

De aceea și comisiunea alésă pentru censurarea raportuluĭ, constatând zelul desvoltat întru înaintarea culturiĭ și lățirea eĭ prin cele maĭ ascunse comune, n'a făcut de cât nimerita propunere atuncĭ, când a cerut comitetuluĭ să presinte la viitórele adunărĭ generalĭ un tabloŭ despre toțĭ ceĭ ce sciŭ scrie și ceti din tóte comunele carĭ aparțin despărțĕmîntuluĭ, adaugênd apoĭ, că la timpul sĕŭ învĕtătoriĭ din comunele unde se va vădi progres să fie premiați.

Membriĭ comisiuniĭ aŭ fost Dniĭ *Basiliŭ Rațiŭ,* rector semin. *George Bărbat,* viceprot. și *Gavril Precup,* prof.

Maĭ relevăm din raport grija deosebită ce se pórtă bibliotecelor poporale. S'aŭ spesat pentru augmentarea lor *71 fl.* despărțĕmîntul are 10 bibliotecĭ poporalĭ, una i s'a luat prin nóua arondare. Și de nóua arondare a fost vorbă, adunarea cercuală a aflat'o de nepotrivită referințelor și împrejurărilor locale.

După raport aŭ urmat dóue disertățiĭ: despre educație, a dluĭ *German,* și despre grâŭ, a prof. *Negruțiŭ.* Amêndóuĕ, deși maĭ ales cea din urmă, tractată maĭ pe lung, aŭ fost ascultate cu un viŭ interes de publicul țĕran; se sperăm, că și acésta disertație a dluĭ Negruțiŭ va fi tipărită și împărțită gratuit printre poporul țĕran din răionul despărțĕmîntuluĭ. Ea ar fi o nóuă și prețiósă dovadă, despre chipul cum lucră acest comitet pentru realisarea scopurilor Asociațiuniĭ și lățirea eĭ printre țăranĭ.

Fiind timpul înaintat punctele celelalte și de maĭ puțină importanță s'aŭ pertractat maĭ scurt.

Delegați la adunarea de la Băile Herculane aŭ fost aleși membriĭ *Dr Vas. Hossu și Artim. Blășan.* Alegerea loculuĭ viitóreĭ adunărĭ s'a încredințat comitetuluĭ. Întregirea comitetuluĭ și abzicerea secretariuluĭ s'aŭ amânat pe anul viitor.

Ceva noŭ am observat de data asta, deși s'a ales comisiunea pentru incasarea de taxe, ea, n'a făcut ca altă dată să se așede la o masă și apoĭ se provóce pe unul și pe celalalt să deie ceva pentru asociațiune, ci în urma îndrumărilor comitetuluĭ, și-a amânat îndeplinirea misiuneĭ eĭ până după ședință, ér de la popor nu s'a cerut nicĭ un crucer, lăsându-se acesta în grija agenturiĭ din comună.

Ast fel poporul, lipsit chiar în acest timp, nicĭ n'a fost silit să contribue, nicĭ n'a fost genat, că nu póte contribui.

După cât am aflat s'aŭ înscris 4 membriĭ noiĭ și s'aŭ încasat de la alțiĭ taxe vechĭ aprópe de 100 fl. membriĭ în comisiunea de inscriere aŭ fost: *Vas. Smigelschi, Ios. Lita* și *Ioan Maior.*

A venit locul banchetuluĭ bine aranjat în localitatea școleĭ, unde se înțelege s'aŭ ținut îndatinatele toaste, ér sara la 6. s'a dat producția declamatorică musicală cu următorul program: 1. Cuvênt de deschidere de *Vas. Smigelschi.* 2. *Voĭ sălciĭ triste,* chor bărbătesc de Teodorescu 3. *Rugămintea din urmă,* poesie de Coșbuc, decl. de Ĭ. S. Frățilă, 4. *Ce faci Ioană,* chor micst de G. Dima. 5. *Doină,* solo de P. Pepelea, țĕran. 6. *Uită mamă,* chor bărbătesc de Dima. 7. *La oglindă,* poesie de G. Coșbuc declamată de D-șóra Mariți Marele. 8. *Zis'a badea,* chor micst de Musicescu. 9. *Mulți anĭ,* chor bărbătesc de Iacob Murĕșan.

Succesul acesteĭ producțiuniĭ a fost cât se póte de bun.

În cuvîntarea sa dl Smigelschi tractéză în liniamente generale despre folosul însoțirilor și arată câte nu se pot ajunge prin ele, și drept conclusiune îndémnă poporul la îmbrățoșarea tovărășiilor.

D-șóra *Mariți Marele,* îmbrăcată în un frumos costum național, a făcut nespus efect declamând „La oglindă“ de Coșbuc. Dsa a fost viŭ aplaudată.

De asemenea a secerat aplause țĕranul *Petru Pepelea,* prin Doina cântată solo. S'a dovedit și de data asta că doina e scósă din inima Românuluĭ, atât drag, atâta gele, atâtea sentimente eraŭ pusă în acéstă cântare; aclamat de public a maĭ cântat câteva strofe din Dragă Bucovină, cu acela-și deosebit efect.

Celelalte puncte încă aŭ fost bine succese, special chorul bărbătesc a fost fórte bun, când ne gândim maĭ ales, că să prepară în cântările pe note de abia de o jumĕtate an. Merit netăgăduit revine dluĭ *Emil Vlassa,* care cu un zel neînfrânt, cu multă paciință și pricepere a înstruat pe tinerĭi plugarĭ în cântarea pe note. Tot se póte cu țăranul, numaĭ dragoste să fie, să nu lipséscă bunăvoința și zelul.

După terminarea producțiuniĭ dl German a lăudat pe coriști și pe dl Vlassa și în fața publiculuĭ a lăsat să se împartă ca premiĭ în banĭ 45 cor. și o mulțime de cărți pentru popor. Premiile acestea aŭ fost pusă la dispositie din partea Comitetuluĭ.

A urmat apoĭ dansul. Publicul era acum fórte numeros, Palida lună care clipia tainic printre frunzișul verde, variile și coloratele luminĭ ale lampelor venețiane, razele pline de înțeles ale ochilor tinerĭ, aŭ făcut ca veselia și jocul să țină până la 5. când sórele era deja sus și a împrăsciat pe toți.

Adunarea cercuală a despărțĕmêntuluĭ Blaș al Asociațiuniĭ, ținută la Sâncel, se numĕră cu dreptul între cele dintâiŭ, ea va avé resultate frumóse sîntem siguri și mulți nu o vor uita-o în curund.

Cetitórele curióse ale „Unirii“ ar dori să cetéscă acum un șir întreg de nume de a le dómnelor și domnișórelor, dar nu se póte . . . subscrisul era . . somnoros.

Raportor.

Românĭ și comunele săsescĭ.

Lechința săséscă, Diecesa Gherlei.

Se nu ne ducem în trecutul depărtat, se privim numaĭ înapoia alor câte va decenii și vom vedé și ne vom mira de micul numĕr ce-l da poporul român prin orașele Ardealuluĭ. Țara nóstră cu orașe străine, e ceva ce la prima privire se pare straniŭ, se pare că forța nóstră de resistință e de tot slabă. Că

lucrul nu stă așa, ne-o dovedesce istoria celor mai multe orașe, unde se spune apriat, că românii au fost dați a fară din orașe de frică că prea să înmulțesc copleșind poporul baștinaș. — Așa era atuncĭ. — Astăzĭ însĕ avem drept de a ne aședa în orașe. Și de când avem acest drept năvălim orașele prinqênd putere pe tóte terenele permise de legea liberalismului.

Elementul ce prinde rădăcinĭ prin orașe e un element viguros și plin de viață. — El se ridică și cresce ca fĕtul din poveștĭ, pe lângă tóte piedecile ce în cale i se pun.

Erĭ eraŭ vre o dóuĕ familiĭ de păstorĭ, astăzĭ sînt zecĭ de familiĭ rînduite în societăți avênd biserică și școlă de model (cum sînt bună óră Bistrițanii și Tecanii.) Erĭ eraŭ servitorĭ azĭ însĕ sînt domnĭ și stăpânĭ pe lucrul mânilor lor.

Așa se ridică și românii din Lechința săséscă, unde mai deunăzĭ numaĭ, dór vre o dóuĕ familiĭ de păstorĭ de eraŭ. — Astăzĭ însĕ avem mai multe familiĭ române, carĭ cu tótă însuflețirea ce o pretinde o causă așa de nobilă, lucrând din rĕsputerĭ, ridicatu-s'aŭ o biserică. Întru acéstă nisuință mai pe sus de laudă ajutațĭ aŭ fost de Bistrițenĭ, în frunte avênd pe zelosul protopop Silași. — Mult i-a ajutat și cu fapta preotul Harineĭ C. Negruț, care e denumit de administrator al Lechinței.

Îndemnați de acéstă faptă frumósă a românilor din Lechința, pusu-s'aŭ în gând și românii din Sângeorgiul-săsesc să-și clădéscă și eĭ o biserică după cât îĭ vor lăsa puterile lor, și după cât va da inima de creștin și de român a celor din jur. — Eĭ aŭ umblat a strînge milă; dar mila strînsă, cu ceea ce aŭ eĭ, încă nu li de ajuns ca să-și pótă sfirși biserica, pentru care rîvnesc atât de mult.

Concursul material și moral și l'a dat și jurul atât Lechințenilor cât și Sângeorgenilor dar, durere, nu așa cum ar fi pretins o causă atât de nobilă și sfîntă. S'aŭ oferit și se ofer atâtea ocasiunĭ jurului ca să ajute pe acești creștinĭ, a lupta cu atâta abnegație pentru mărirea caseĭ Domnului, dar... nu s'a cam folosit, nu s'a cam însuflețit. —

Aduceți-vĕ a minte, noĭ sîntem un popor asuprit și batjocorit și dacă noĭ nu ne vom ajuta, dacă nu ne vom însufleți pentru cause de la carĭ atîrnă viața nóstră — căcĭ biserica e viața nóstră — dacă milă și dragoste de noĭ înșine nu vom avé, cum vom puté pretinde atunci respectul străinilor. — Ar fi un lucru necreștinesc, ca să nu zic josnic, dacă nu am da ajutorul nostru acestor bunĭ creștinĭ și adevĕrațĭ românĭ, carĭ luptă cu atâta zĕl ca să-și câștige o posiție de respectat, și să se ridice pe același nivoŭ cultural pe care staŭ conlocuitoriĭ lor străinĭ.

Eĭ sînt sĕracĭ, că dór numaĭ ieri s'aŭ ridicat, dar sînt însuflețițĭ, credință tare avênd în bine.

Sĕracĭ fiind eĭ, se-ĭ ajutăm cu drag, cacĭ luptă pentru mărirea bisericiĭ nóstre. Se nu-ĭ uităm, că ne uităm pe noĭ. Se nu uităm, că binele lor e binele nostru, și învingerea lor e învingerea nóstră.

De aĭ dóuĕ haine, una o dă celuĭ ce nu are. —

Vicus.

Nr. 14—1900.

Concurs.

Comitetul „Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaș" escrie concurs la 12 ajutóre, a nume 6 de câte 60 coróne și 6 de câte 40 coróne, cu *terminul de 15 Septembre st. n. a. c.*

Îndreptățite la concurs sînt elevele române, carĭ cercetéză școla de fetițe gr. cat. din Blaș.

Cererile provĕdute cu carte de botez, testimoniŭ scolastic și atestat de paupertate, să se adreseze presidenteĭ Reuniuniĭ, până la terminul mai sus indicat.

Din ședința Comitetului „Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaș" ținută la 7 Iunie 1900.

Aurelia n. **Solomon** presidentă. **Dr A. Chețian** secretar.

NOUTĂȚĬ.

Din Archidiecesă. On. *Virgil Codarcea,* adm. paroch în Țăgșor, a fost numit paroch în Șermaș, distr. Giurgeŭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Dl *Vasiliŭ Pop* venerabil octogenar credincios din filia Moiad a parochieĭ Hidig, din tractul protopopesc a Ipuluĭ, — diecesa Gherleĭ, — în sĕmn de omagiŭ cătră s. biserică a Domnului Nostru Isus Christos și din fericita ocasiune a iubileului de 200 anĭ a unireĭ cu biserica Romeĭ și a anuluĭ sfînt, și pentru a fi vrednic a să împărtăși de indulgința plenară concesă de Sfinția Sa Pontificele Roman a procurat un ornat bisericesc complet, din catifea de mătasă négră fórte fină în preț de 100 coróne, care în ziua de sĕrbătórea Nașcerii S. Ioan a fost sfințit cu frumósă solemnitate. Prestigiul acestuĭ act la înălțat împrejurarea, că acest ornat s'a gătit în atelierul de vestminte bisericescĭ din Blaș, și s'a prelucrat cu o deosebită îngrijire; mai ales a câștigat îndestulirea tuturor finețа materieĭ, care de la alte ateliere nu s'ar fi putut procura nicĭ aprocsimativ cu acel preț întru adevĕr moderat. Recomandăm călduros părtinirea Atelieruluĭ din Blaș. *A. Vicaș,* preot gr. cat. — Pentru mai multe utensiliĭ la biserica gr. cat. de Poceiŭ, și a nume: pentru trupul luĭ Christos pe Vinerea mare, pentru aurirea de noŭ a unuĭ potir, uneĭ steluțe, dóuĕ discóse, pentru cumpărarea uneĭ lance nóuĕ la proscomedie, pentru dóuĕ epatrafire negre și pentru facerea unuĭ scriu, în care să se țină ornatele bisericescĭ a contribuit următoriĭ: vĕduva luĭ Ioan Seres: *Iuliana Magyar* 64 coróne, *Nicolaŭ Klincse* și soția sa *Iuliana Balázs* 30 coróne, *Michail Kecskés* și soția sa *Ana Bokor* 20 cor., *Ioan Széles* tin. și soția sa *Maria Goros* 16 cor., *Petru Csősz* 14 cor., *Ioan Kurta* sen. și soția sa *Floriana Széles* 10 cor. în suma 154 coróne și *Petru Kozma* cu soția sa *Ana Balázs* a procurat o Evangelie cu litere latine, legată frumos în pele roșie, cu prețul de 25 coróne. Priméscă binefăcĕtoriĭ și pe calea acésta mulțumita cea mai căldurósă. *Iuliŭ Szabó* paroch.

Hymen. *Liviŭ Vârvoniŭ* cleric din diecesa Lugoșuluĭ, și Dșóra *Cornelia Itul,* se vor căsători Duminecă în 12 crt.

Numire. *Romul Preșia,* subjude la judecătoria din Șimleŭ, a fost numit jude de tribunal la Alba Iulia.

De la Asociațiune. Comitetul central al Asociațiuniĭ în ședința de la 5 Iuliŭ n. urma raportuluĭ comiuneĭ censurătóre a decis premiarea următórelor scrierĭ: „Povestirĭ din viața țĕranilor" de Ioan Pop Reteganul și „Legiuirea țĕriĭ nóstre" de Dr Victor Onișor. „Povestirile" dluĭ Reteganul se vor publica în broșurĭ de câte 4 cóle format 8° mic.

Producțiunĭ teatrale. Tinerimea studióșă din *Șeica mare* va aranja la 12 Aug. n. c. o producțiune teatrală împreunată cu dans. Venitul curat e destinat bibliotecii școlare. Se vor juca piesele: „Un om buclucaș" și „Otravă femeiéscă", apoĭ declamare și cântărĭ. — Tot atuncĭ va aranja și tinerimea studióșă din *Șinca-veche* o producțiune teatrală în favorul școliĭ din loc. Se va declama: „La oglindă" de Coșbuc și se va juca piesa „Doĭ morțĭ viĭ" de Alesandri. Dansul nu va lipsi de nicăirĭ.

Un noŭ sat românesc în Delta Dunărĭi. Prin sîrguința dluĭ prefect al județuluĭ Tulcea, dl Ioan Nenițescu s'a înființat un noŭ sat românesc în delta Dunărĭi. Satul se numesce Floriile, e aprópe de satul Carmen-Sylva, și e al nóualea din câte s'aŭ înființat până acum.

Avis. În convictul din Sighet a Asociațiuniĭ pentru cultura poporuluĭ român din Maramurĕș pe anul școlar venitor se primesc câțĭ va studenți și pe lângă plata de 300 cor. pe anul scol. A se adresa la Tit Bud vicar și directorul convictuluĭ.

Reuniune de lectură. Poporenii din comuna Poceiŭ (com Bihor) sub presidiul parochuluĭ local *O. D. Iuliŭ Szabó* aŭ înființat o societate de lectură cu numele „Concordia", carea — după ce i sa aprobat statutele din partea înaltuluĭ ministeriŭ de interne — în ziua Sfinților Apostolĭ Petru și Pavel a. c. și-a început activitarea. După discursul însuflețitor de deschidere a dluĭ președinte, învĕțătoriĭ locali aŭ declamat dóuĕ poesiĭ acomodate, anume Alesandru Murĕșan: „Cântec contemporan" de Iustin Popfiŭ și Petru D. Kardos: „Nu desperați" de Iosif Vulcan. Poporul a fost fórte încântat, și s'a vĕdut, că e cuprins de bucurie mare. Așa scim că asta e unica societate de acest soiŭ în acel jur. Înainte acest fapt e vrednic de urmat!

Românii și Maghiarii la Paris. Într'o ședință din sĕptămîna trecută a congresului internațional de istorie, ce s'a ținut la Paris, dl A. Xenopol profesor univ. la Iași, a ținut o admirabilă conferință: l'hypothèse dans l'histoire, (hipotesa în istorie) susținînd continuitatea românilor în Dacia Traiană. Îndată s'aŭ ridicat doĭ istoriografi, ungurĭ, ovreĭ de origină, anume Láncz Gyula și Darvai Móricz, care timp de dóuĕ óre aŭ căutat să dovedéscă, că românii nu sînt de origină romană, ci sunt o adunătură de bulgarĭ, grecĭ, țigani, etc. După acésta discuție toțĭ congresiștiĭ aŭ felicitat pe dl A. Xenopol, ear pe istografiĭ ungurĭ i-aŭ ignorat în mod ostentativ.

Furtună. O mare furtună s'a descărcat Joĭ d. a. asupra nóstră. Pe la $^3/_4$ 3. a început o ploĭe pe neașteptate din ce în ce tot mai tare, ér pe la 3. a căqut grindină multă și désă cât acoperea cu o albă pătură pămîntul. Grindina n'a fost mai mare ca óuĕle de vrabie, și așa puțină pagubă va fi făcut la cucuruze. Puținele póme ce aŭ fost le-a doborît la pămînt și strugurii de prin grădiuĭ i-a sdrobit și rupt.

Dare de samă și mulțumită publică. La petrecerea aranjată de tinerimea română din Blaș la 15/VII a. c. în favorul reuniuniĭ pompierilor voluntarĭ aŭ încurs cor. 88·80 fil. din suma acésta substrăgêndu-se cheltuielile documentate de cor. 65·60 fil. aŭ rĕmas un *venit curat de cor. 23·20 fil.* care a și fost transpus caseĭ numiteĭ reuniuni. Aŭ suprasolvit cu acéstă ocasie dl Simonffy Alajos 2 cor.; dniĭ Mendl H., Bretter M., Dr Eug. Solomon, Traian Streza și ds. Maria Furnea, câte 1 cor.; dniĭ Toth A. și Bartogh Gy. câte 40 fil. pentru a li-se aduce și pe acéstă cale mulțumită sinceră. *Aranjerii.*

Necrolog. † *Barbu Elena n. Grecu* soția dluĭ adv. Patriciŭ Barbu din Reghin, după un morb îndelungat și greŭ de inimă, provĕzută cu sfintele sacramente și-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ Sâmbătă în 4 August st. n. la 6. óre d. a. în al 51. an al etățiĭ și 29. al fericiteĭ căsătoriĭ. Trimitem sincerile nóstre condoliințe întristatuluĭ soț.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

VI.

Augustin între Manicheĭ. — Energia Moniceĭ. — Visiunea. — Copilul lacrimilor.

374—377.

Pe timpul acela o învĕțătură falsă predomina spiritele. Originea eĭ, — care e fórte vechiă, nu se póte determina precis. Este o amestecătură a religiunilor Persilor, Chaldeilor și Egiptenilor, carĭ s'aŭ mestecat maĭ înainte între sine, după învingerile luĭ Alesandru cel Mare și espedițiunile Romanilor în Asia, s'a contopit cu filosofia grecéscă. Cine a făcut acésta amestecătură? — nu scia nime, și nimenuĭ nu-ĭ păsa de ea. Se vorbia, că un Arab óre care, cu numele *Scytian,* cu o sută și maĭ bine de anĭ înainte s'ar fi ocupat cu ea în timpul sĕŭ liber, și ne cugetându-se la viitoriŭ, a lăsat-o ca moștenire amiculuĭ sĕŭ *Terebint;* că acesta după maĭ multe încercărĭ zădarnice, la mórtea sa a lăsat-o uneĭ vĕduve avute, care singură ĭ-a crezut luĭ, de aceea a și făcut-o moștenitóre; că acéstă vĕduvă fără de prunc după mórtea sa lăsă de moștenire acésta sistemă, ascunsă în decurs de o sută de anĭ, și atât de renumită, unuĭ sclav cu numele *Manes,* pe care l'a fost adoptat și crescut; tóte acestea însc nu schimbă întru nimic esența lucruluĭ. Că óre *Manes* a aflat acésta învĕțătură falsă, saŭ o a ereditat de la alt cineva e un lucru cu totul irelevant. Sigur e însc că Manes a propagat-o. El ĭ-a dat inspirățiunea, ce dă putere ideiĭ, el ĭ-a dat forma, în care a apărut. El a împrăștiat-o în lume și încă în dóuĕ rînduri. Prima dată în formă curat păgână, dar fără succes. Manes s'a convins, că creștinismul e cu mult maĭ tare, de cât ca o atare sistemă nebăgată în samă să fie ascultată; a început așa dară a studia Evangeliul și cu mână măiéstră mestecându-o cu învĕțăturile orientuluĭ și apusuluĭ, a stătorit definitiv renumita sistemă, pe care aŭ desprețuit tóte timpurile, pe care o aŭ persecutat împĕrațiĭ, fără a o puté nimici, și care în evul mediŭ și-a ridicat érăși capul și chiar atunci amenința Europa maĭ tare, când creștinismul era la culmea puterii sale. Atunci aŭ și îngropat-o — dar póte, că maĭ trăiesce încă și acuma unde va. Pentru că cine va sta bun, că în zilele nóstre nu sînt societăți secrete, carĭ își trag originea fără de întrerumpere chiar de la Manes?

În curênd se vorbia, că Augustin s'ar fi încurcat în legăturile eresieĭ celeĭ maĭ ridicole, celeĭ maĭ puțin plăcute și celeĭ maĭ contrare minții sănătóse. [1]) Cu tot dreptul zicem așa, pentru că nimic maĭ ridicol, de cât a presupune dóuĕ isvóră eterne, unul al binelui, cel alalt al rĕuluĭ, a presupune doĭ zeĭ, doĭ inimicĭ neîmpĕcațĭ, carĭ se luptă spre a se puté nimici unul pe altul? Póte fi maĭ mare nebunie de cât a afirma, că omul are dóuĕ suflete: unul, care-l îndémnă la bine, altul, care-l silesce la rĕŭ? Póte fi o nebunie, o imoralitate maĭ mare ca acésta?

[1]) Tillemont. Hist. eccl. lib. XIII. p. 18.

Nu e consult a spune în gura mare, că pe om îl trage spre rĕŭ o silă neînconjurabilă, pentru că e de temut, că va salta de bucurie, sciindu-se liber de legăturile voințeĭ libere și a responsabilității, — e de temut, că stricăciunea sa nemărginită va umple lumea de gróză. Acésta era esența învĕțătureĭ luĭ Manes, de și s'a fost ferit a o spune apriat. Numaĭ singur adevĕrul, sciindu-se frumos n'are lipsă de vĕl. Erórea din contră și-l împrumută de la timpul, în care se nasce, de la ideile și pasiunile ómenilor, ca să nu fie vĕdută, cum este în realitate.

Dacă cunóscem modul de cugetare și starea socială din secl. IV. nu e greŭ a spune, de unde se trage farmecul netăgăduit ce l'a eserciat eresia luĭ Manes.

Nu cu mult înainte dede creștinismul o nóuă direcțiune plină de viéță minții, care fiind ostenită de cercetarea cestiunilor profunde, pe carĭ nu le puté resolva, se cufundase în nepăsare, saŭ își petrecea cu o filosofie falsă. Spiritul omenesc întinerit și întărit prin lumina plină de viéță a creștinismuluĭ, a sulevat éră-și tóte acele cestiunĭ, cu carĭ omenirea nu va înceta nicĭ când a se ocupa: cestiunile despre Dumnezeŭ, suflet, căderea în pĕcat, despre lupta binelui și a rĕuluĭ, viitorul lumeĭ, trimful definitiv al adevĕruluĭ. În scopul de a rĕspunde la acestea întrebărĭ s'aŭ născut și pĕrîndat o mulțime de sisteme, care de care maĭ pestriță, care de care maĭ ascunsă și maĭ periculósă; și din nicĭ una n'a lipsit idea vechiă a Orientuluĭ despre lupta celor dóue isvóre, învĕțătura luĭ Pitagora despre căderea sufletuluĭ, și a luĭ Plato despre curățirea inimeĭ; va să zică tóte tradițiunile apusuluĭ și a rĕsăritului unite și armonisate óre-și cum cu numele luĭ Isus Christos. Maĭ ales sistema cea maĭ nóuă aluĭ Manes, compusă după norma Evangeliuluĭ, în continuŭ vorbesce despre Isus Christos. Fundamentul, rădĕcinile dătătóre de viéță ale sistemeĭ acesteia eraŭ: venirea luĭ Messia, încarnarea, rĕscumpĕrarea prin cruce, luminarea sufletuluĭ prin Spiritul Sfînt, vedĭ bine că tóte după metoda luĭ Manes.

Alăturea cu cestiunile eterne despre Dumnezeŭ, despre suflet, sistema acésta a maĭ îmbrățișat și cestiunĭ temporale, cestiunĭ sociale însemnate. E drept, că lumea și suferia atunci, ca nicĭ o dată, și ast fel o învĕțătură, care ar fi fost nepĕsătóre în mijlocul durerilor și nu ar fi promis balsam vindecătoriŭ, nu ar fi fost în stare a cuceri nicĭ un suflet. Manicheismul anunța renoirea lumeĭ, îmbunătățirea perfectă a legilor, a moravurilor și instituțiunilor, promitea renascere imediată și deplină prin venirea apropiată a Spiritului Sfînt. Acésta învĕțătură, fără îndoiélă, e cam misteriósă, și în zilele de azĭ pe puținĭ i-ar puté înșela, însc s'a nimerit de minune cu acel timp, care de la ómenĭ numaĭ spera nimic, și în care lumea descurăjată la vederea sbuciumărilor zădarnice ale împĕraților creștinĭ, carĭ nu aŭ putut arĕta maĭ mare succes de cât aŭ arĕtat împĕrațiĭ păgânĭ, a simțit că singur numaĭ Dumnezeŭ o póte mântui din pericol.

Așa era manicheismul. Cuprinsul filosofieĭ și teologieĭ, a religiuneĭ și a riturilor, înfrumsețat cu prospectul apropiat al uneĭ renascerĭ depline a societății omenescĭ. Fără îndoiélă, că din ideile acestea puțin concordante lipsia legătura logică. Dar óre logica guvernézĕ lumea și óre ea o pasionézĕ? E sigur, că manicheismul era un chaos plin de nebunii, dar nebunii amestecate cu ideĭ sublime; aspirațiunĭ înalte și urmărĭ rușinóse; scopurĭ cerescĭ și mijlóce imposibile; cu un cuvînt o învălmășélă din tóte, ce póte fermeca naturelul tineretuluĭ inconsecuent și cutezătoriŭ. Arĕtați tinerimeĭ o idee mărĕță, un scop generos și veți vedé, că va lupta orbesce pentru el fără a-l pricepe; înghițind chiar o mare de absurdități.

Adaugeți la acésta putere atractivă a manicheismuluĭ maĭ atițătóre și seducetórele introduceri gradate și misterióse, pentru că manicheismul era o societate secretă. Învĕțăturile sale se comunicaŭ adictilor prin cuvinte numaĭ de jumĕtate esprimate și succesiv. Ast fel spiritul îngrijorat își suprima orĭ ce nedumeririĭ, ce i-se ivia, sperând o clarificare maĭ târziŭ, și așteptând momentul când se va puté bucura în splendórea deplină a uneĭ revelațiuni perfecte. Ast fel se făcea cu putință, ca corupțiunea blăstĕmată, care întina acésta sectă, era acoperită de un vĕl, care se ridica numaĭ pe încetul. Nu acésta era însc cursa cea din urmă a manicheismuluĭ. Întroducêndu-se gradat în misteriile sectei omul nu se lipsia de independența rațiuneĭ, e drept, dar nu era nicĭ o auctoritate, care se o guverneze. Auctoritatea strictă și înfiorătóre a bisericiĭ, pe cum zicea atunci Augustin, era desprețuită și lăpĕdată. Fie care credea, ce voia. Principiul libereĭ cercetărĭ era stabilit ast fel ca dogmă cu o mie de anĭ înainte de Luther.

Ce maĭ lipsia pentru a seduce pe un tinĕr ostenit de jugul auctorității și îmbĕtat de puterea rațiuneĭ sale? [1]) un tinĕr, ce e drept, dornic de adevĕr, dar care nu voia să afle adevĕrul de cât cu puterile sale [2]) un tinĕr, care însĕta după deslegarea marilor probleme, dar nu pricepea, că acelea nu se pot deslega fără Isus Christos, [3]) un tinĕr mistuit de focul pasiunilor, ar fi salutat cu bucurie învĕțătura, care l'ar fi scăpat de greutatea părerii de rĕŭ și de mustrările conscințeĭ. [4]) De aci vine puterea înșelătóre prin care Augustin a căduț. Biserica nu-l scuti, pentru că n'a ascultat de ea; nicĭ nu cerea sfaturile mameĭ sale iubitóre, ci ascunzêndu-se dinaintea eĭ s'a lăpĕdat de credința copilărieĭ sale și s'a înscris între aderenții acesteĭ eresiĭ. Acesta era primul pas spre eresie.

Să ne oprim pe un moment și să mĕsurăm calea lungă percursă de Augustin, înainte de ce ar fi împlinit 20 de anĭ. Nicĭ cu cugetul nu o putem mĕsura fără înfiorare. O cât de repede este cursul pasiunilor și cât de îngroziторiŭ. Augustin încă în etate de 16 anĭ simte pasiunile pĕcătóse clocotind în sufletul sĕŭ, și ei nu le stînge — ele cresc. În etate de 19 anĭ inima luĭ e legată, starea sa pĕcătósă de părinte îl ține în catenele sale și în decurs de 15 anĭ lâncezesce în cele maĭ miserabile și maĭ rușinóse situațiunĭ, carĭ îĭ înveninézĕ viéța. Și când inima i-se corumpe și mintea i-se întunecă, întunecimea se lățesce, credința-ĭ adórme. El cércă adevĕrul, dar nevĕzêndu-l în biserică, pentru că numaĭ celor curați la inimă li-se arĕtă, se aruncă orbiș în noroiul uneĭ eresiĭ próste, în care se sbate deplorabil în decurs de 9 anĭ. Încă nu e de 20 de anĭ și deja e legat cu dóuĕ lanțurĭ: muierea nelegiuită și învĕțătura imorală și falsă. „O Împĕrate eterne a vécurilor“ zice Bossuet [5]) „étă ce preferesce Augustin: étă ce-ĭ orbesce sufletul luĭ cel mare, așa întunecă pasiunile spiritul, așa amorțesc ele inima.“

(Va urma.)

[1]) De utilitate credendi c. I. p. 35.

[2]) Confess. lib. III. cap. 6.

[3]) Confess. lib. III. cap. IV.

[4]) Confess. lib. III. cap. VII. și VIII.

[5]) Oraison funébre de la princesse Palatine.

O carte rituală rară.

Mulţime de cărţi bisericesci în l. română s'aŭ tipărit în Ardeal, cum se scie, sub influinţa proselitismului protestant. Cele mai periculóse dintr'însele aŭ eşit în Belgrad (Alba-Iulia) din tipografia românéscă a principilor. Între cărţile impregnate de eresuri de ale reformaţilor autorul anonim al tractatului: „de ortu, progressu, conversione valachorum etc. (Ciparių: acte şi fragm. 1—20) la pag. 12—13, citézá:

„Septime. *Breviarium* anno 1696 Cibinii impressum, in cujus dedicatione leguntur ad Rsm. et Deo dilectissimum dominum Theophilum Metropolitam Albae-Iuliae, Vadensem, Maramarosiensem et Silvasiensem etc.“ Fericitul Ciparių în „Adnotationes“ la pag. 20 l. c. p. g) face observarea: *„Hunc librum non vidi“*, şi acésta este cartea, de care ne ocupăm aicî. Dacă nici repausatul mare scrutătoriŭ după cărţi vechi T. Ciparių, n'a cunoscut'o: că zice: *non vidi*, n'am vĕdut'o, atuncî este, de sigur, fórte rară. Ast fel nu va fi de prisos să o cunóscem mai de aprópe. Titlul cărţii este: *Ceasloveţŭ*, care are întru sin: Slujbele de nópte şi de zi. Subt biruinţa puternicului şi înecununatului: *Iosifŭ* Leopoldŭ, Craiul Budii, şi ţărăi ungureşti şi Ardialului. Tipăritu-s'aŭ în vestita cetate a Sibiiului. Anii Domnului: 1696. Pe pag. 2-a începe: „Cuvănt Înainte“ (dedicaţie) „cătră Prea osfinţitul şi în Dumnezeŭ luminatul Kyr: *Theofil Mitropolitul* Belgradului şi a Vadului şi a Maramorăsului şi a Silvaşului iproci. De la Domnul Is. Chrs. pace sufletéscă şi trupáscă viaţă nărocită pohtesc sfinţii tale, ca părintelui nostru în Domnul Christos.“ Urmézá (pe 5 pag. şi mai bine) o disertaţiune despre nisuinţa sslor părinţi *„ca să întrămeze* sfînta biserică“ *şi* cum *aŭ înfrămsĕţat* cu psalmi. Esplică cele 7 laude apoi încheiá: „că sfînta biserică cu aceste 7 laude în tóte zilele *să înfrămsĕţuză* şi se laudă Dumnezeŭ. De care lucru vĕdĕnd sfinţia ta: acésta carte, ce se chiamă: *Ceasoslov*, din limba slovenéscă izvodit pe limba românéscă, n'aî cruţat cheltuiala, pe acest lucru dumnezeesc împreună şi cu a Cinstitului Protopop George Dăianul, ce dintru îndemnarea şi cu blagoslovenia sfinţiei tale aî scos pe înţĕlesul şi celor neînţĕlegĕtori. Pentru care Domnul Dumnezeŭ să *dilească* pe sfinţia ta, pe lauda numelui Sfinţiei Sale, şi mai marî lucrurî să poţi isprăvi *spre întrămarea* bisericii şi a creştinilor, Amin. Al sfinţiei tale în Domnul Christos, pururea slujitor: Pop Kyriac Tipograful. Moldo: ispravnicŭ De totŭ.

Şi „sunt quaedam oracula vatum“ (Ov.) preotul Ciriac, tipograful, urase Mitropolitului: ca mai marî lucrurî să pótă îndeplini „spre întrămarea biserichi şi a creştinilor“ şi fu acesta archiepiscopul de binecuvîntată memoriă, care în sinodul cel mare ţinut la Belgrad în luna lui Februariŭ 1697 *El* şi *tot clerul „bisericii românesci“* din Ardeal şi din părţile ţării Ungurescî luî împreunate aŭ hotărît *cu o inimă*, ca să se întórcă „în sînul sfinteî maice biserici romano-catolicescî şi *érăşi* să ne unim cu ea.“

Un archiepiscop care la începutul anului următoriŭ a primit s. Unire cu Roma, n'a putut tipări carte rituală periculósă, cum o vede anonimul citat mai sus. Noî credem chiar contrariul. Cartea se edă sub domnia împĕratului Leopold. Traducĕtorii în epilog dechiară, că pe cum aŭ aflat în izvod, aşa aŭ dat şi în tipariŭ, va să zică aŭ tradus fidel, ce aŭ aflat în orologiul cel slavonesc. Reproducem epilogul:

„Pretine Pravoslavnice Cetitoriŭ, cu umilinţă te rugăm: unde veî afla nescare grĕşurî în lucrul acesta al nostru, în slove, în cuvinte, să nu blastĕmi: ce cu blândeţe îndreptézá şi pliniaşte, sĕvaî pe cât am putut, cu nevoinţă am lucrat, şi pe cum am aflat în izvod, aşa am dat şi în tipariŭ. Ce te rugăm iartă, ca şi tu să dobîndeştî ertăciune de la Domnul nostru Isus Christos, al căruia dar şi milă şi noî îl rugăm să fie cu tine pururea.“

Iubitoriî de ostenélă. Pop Kyriac. G. i Tip. şi Avraam Archidiacon.

Am cetit simbolul credinţeî (fóia 24-a) *„mărturia credinţeî drepte“*, şi n'am aflat nicî o abatere, ma încă la fóia 25-a revers, după cuvintele: *care de la părintele* este adaus cu péna, scrisóre cu cirile: *şi de la fiul*. Rugăciunile steî Cuminecăturî le-am aflat nealterate; asemenea Canonul Paştilor ş. a.

Din punct de vedere formal. Popa Cyriac Tipograful în prefaţiune se dovedesce *moldovan* şi de nu s'ar fi suscris ca atare. Are graiul provincial al Cronicarilor, ca d. e. *pohtesc*, pohta. Gramatica şi sintaxa n'are ceva particular, ci împărtăşesce erorile altor publicaţiunî traduse din slavonie, ca „gudecă *lor*“ (pe eî). Asemenea împărtăşesc solecismiî şi archaismiî. Relevăm conjunctivii cu conjuncţiunea *ca să:* „ca să invie Dĕŭ, ca să pîae cum pîare . . . *Aşa ca să pîară* păcătoşii . . . . . iară *direptii* să se veseléscă“ ş. a.

„Am *cerşut*“, *puşî* (am pus) *dişî* (am dis) îmî *aduşî* (mî-am adus).

În ortografia: amestecă sunetul â cu ă, d. e. fură, noastrâ, s'aŭ pogorătŭ ş. a.

Lexicale: „s'aŭ **împeliţat** din Duchul sfînt şi din Măria fecióarâ **s'au omenit**.“ „*Nedestoinic* (nevrednic, nedemn) aceia, *pre* care 'l va afla *lenindu-sĕ* (= lenevindu-se) vorba: *despuitoare*“ (passim) *„surumanii“*: fericiţi surumanii sufletescî (= ceî sĕracî cu spiritul); *sĕvaî* (v. cit. Epilog.) = macar că. — *Septevrie, Octovrie, Dekevrie, Ghenuarie, Fevruarie, Aprilie, Avgust*, cele alalte ca astădî. —

Uniciune: (pag. 96) „când împărţîa limbile de foc, într'o *uniciune* pre toţi chîemă,“ *ţinerea* = puterea: „sĕ mânec şi sĕ măresc *ţinerea* ta“ . . .

În *ortoepie* aflăm pronunţa dialectală: păînea (pânea), giudecătoriul, agiută ş. a.

Reproducem în transciere: „Când te pogorăşi *cătră* moarte, viaţa cea fără de moarte, atuncî iadul omorîşi cu strălucirea dmnezĕirii; iară, când *învisĕşi pre* ceî morţi din cele de desupt, (atuncî) toate puterile cele cereştî strigă ţie dătătoriule de viaţă, Chrse doamne, *mărire* ţie.“ —

„Chrs *învisĕ* din morţi şi cu moartea sa călcă *pre* moarte, şi celora ce era (= erau) în gropi viaţă le dăruî.“ —

Termin acésta scurtă recensiune mulţumind Clrsmului Domn Dr Vasile Suciŭ, profesor de s. teologiă, care avu amabilitatea de a-mî împrumuta cartea.

Ave.

Afurisitul.

De Carl May.

III.

(Continuare.)

Era periculos. Dacă apucam în mânile acesteî plebe agitate, nu eram siguri de viaţă.

Pentru aceea întrebaiŭ: „Are casa Dtale numaî o eşire?“

„Ba nu. Prin grădină se póte ajunge într'o stradă dosnică.“

„Şi câţi poliţiştî a trimis cadiul?“

„Şése.“

„Atuncî treî dintr'înşiî să ne însoţéscă prin grădină, ér ceî alaiţi treî să liniştéscă mulţimea, spunêndu-le, că noî ne aflăm deja la cadiu.“

„Da, aşa va merge, monsieur! Şi ca nu cum va să credî, că vreaŭ să vĕ părăsesc, vĕ voiŭ însoţi la cadiu.“

„Fórte bine, monsieur! Nevinovăţia nóstră în tot casul trebue să iésă la iveală, dar se póte prea uşor, ca să am lipsă de sprijinul Dtale.“

Dóuĕ minute mai târziŭ, consulul, eŭ şi chysracdarul, însoţiţi de treî poliţiştî, trecurăm prin grădină şi prin câte va strade puţin populate spre locuinţa cadiului, în carea întraram érăşi prin o uşă dosnică. Tóte obiectele ce-mî aparţineaŭ mie, le aveam la mine, chiar şi puşca cu dóuĕ umpluturî. Am fost conduşi peste o curte spaţiósă, în carea se aflaŭ o mulţime de ómenî. Astăzi era zi de judecată, şi în orient este obiceiŭ a asista la pertractărî judecătorescî, a asculta sentinţele judiilor şi a privi la esecutările momentane ale acestora. După aceea întrarăm într'un apartament mai mare, care forma cabinetul de oficiŭ şi de lucru a cadiului. Acesta era aci; nimenî nu se afla la dînsul.

Representantul justiţieî mareluî sultan era un turc gros cu o faţă binevoitóre. El bineventă pe consul, stringêndu-î mâna şi arĕtând pe un sortiment de pipe umplute cu tutun, carî eraŭ aşedate pe un tapet, lângă un vas cu cărbuni aprinşi. Pe chysracdar, ca apostat, părea că nicî nu-l vede. Pe mine însĕ mĕ observă cu deamĕruntul şi apoi zise:

„Dacă tu aî furat banii, atuncî mai bine spune-o în dată; eŭ totuşi o voiŭ afla!“

În loc de rĕspuns î-am înmânuat tenbihul meŭ, şi m'am aşedat lângă consul, pentru a-mî aprinde, ca şi acesta, o pipă. Acéstă purtare a mea, cum şi cuprinsul tenbihului, aduserá pe cadiŭ în perplesitate. El îşi frecă mai întâiŭ fruntea, apoi nasul; după aceea se scărpină după ureche şi zise:

„Acest lucru se înţelege, că stă alt cum, de cum îmî închipuiam! Nu?“

„Se póte“, î-am rĕspuns. „Cum ţi-l'aî închipuit?“

„Că tu eştî blăstĕmatul.“

„Da atuncî se înţelege că era tare simplu. Mai întâiŭ eŭ căpĕtam o bătae strasnică şi apoi eram închis câţi va anî. Durere însĕ, că nu eŭ sum acest blăstĕmat, şi apoi, fiind că eŭ sum un german, acéstă afacere trebuia să se pertracteze înaintea altor autorităţi, şi nu aci.“

„Ieri însă aĭ fost la Osman Bei, care a fost colonel şi pe care-l numesc eremitul?“

„Da. Ĭ-am dus banii ce mi-i-a încredinţat Said Caled Paşa.“

„Povestesce-mĭ, când aĭ sosit şi aĭ plecat de la dînsul şi ce s'a întîmplat cât aĭ stat acolo!“

(Va urma.)

Bibliografie.

Continuăm azĭ cu aprecierile făcute cărţiĭ dluĭ canonic Dr Augustin Bunea. Din ele ĭesă tot maĭ mult la ivélă importanţa de netăgăduit a acesteĭ valoróse scrieriĭ. Recensiunea ce publicăm acum a apărut în Nrul 7 al foiĭ „Transilvania“ şi a fost reprodusă şi în escelentul ziar „România Junĕ“ din Bucuresci în nrl 224 de la 25 Iulie v.

Din istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein (1728—1751), de *Dr Augustin Bunea,* canonic mitropolitan. Anul Domnuluĭ 1900. De la s. Unire 200. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan gr. cat. Un volum de XVI+422 pag. 8° mare. Preţul 4 cor. Pentru străinătate 5 leĭ.

Înregistrăm o lucrare nóuă şi de mare importanţă pe câmpul aşa de steril al istoriografieĭ române de din cóce de Carpaţi, care va fi salutată de sigur cu bucurie de tot Românul de bine. Cartea Dluĭ Bunea e la noĭ neîndoios una din cele maĭ valoróse lucrări pe terenul istoric de la apariţia monumentaleĭ opere a fericitului George Bariţiŭ în cóce. Las că însă-şi personalitatea episcopuluĭ Klein, eroul tragedieĭ, aşa zicĕnd, — căcĭ ce este alta viaţa luĭ Klein, de cât un mic act din marea tragedie seculară a poporuluĭ român din Transilvania? — trebue să deştepte interesul orĭ căruĭ român faţă cu cartea Dluĭ Bunea, dar trebue să-ĭ fim recunoscătorĭ autoruluĭ pentru munca depusă în acéstă lucrare, scrisă, cum însuşĭ mărturisesce, „nu numaĭ pe urma operelor şi documentelor inedite din archivele din Blaş, Oradea mare, Sibiŭ, Budapesta şi Viena“, despre ce se póte convinge cetitorul cu prisosinţă.

„Noĭ — zice autorul la încheierea studiuluĭ sĕŭ — le-am descris (evenimentele) fidel aşa, pe cum ni-le înfăţişézĕ documentele contimporane, şi în cele maĭ multe casurĭ nu am făcut alt ceva, de cât am reprodus cuvintele acelora, carĭ aŭ produs evenimentele, saŭ aŭ simţit efectele lor, voind a transpune pe cetitor în lumea nisuinţelor, gândirilor şi simţĕmintelor, carĭ aŭ agitat poporul românesc timp de 23 anĭ în epoca episcopuluĭ Inocenţiŭ Klein“. Avem decĭ înaintea nóstră o lucrare pusă pe adevĕratele eĭ base, în care autorul rĕmâne strict pe terenul obiectivităţiĭ istorice, şi străin de orĭ ce tendenţă, scóte în relief din acte şi documente contimporane, culese cu multă ostenélă, sforţările uriaşe, ce le-a făcut în secl. XVIII între miĭ de miseriĭ Klein, nemuritorul episcop, pentru ridicarea poporuluĭ român din starea helotică ruşinătóre, în care era ţinut de clasele privilegiate. Şi ce plină de învĕţăturĭ este acésta carte pentru noĭ şi ca biserică şi ca naţiune! Dacă se zice, că „historia est magistra vitae“, acésta maximă o putem aplica cu deosebire la istoria plină de momente emoţionante a epoceĭ martiruluĭ episcop, ce ni-o presintă Dl Bunea în cartea sa, pe care o cetescĭ cu interes din ce în ce crescênd şi terminându-o, simţescĭ că fără veste ţi-s'a furişat o lacrimă în ochĭ.

Autorul îşĭ împarte lucrarea sa în 18 capitole. Un adaus cuprinzênd 11 documente (pag. 275—419) complectézĕ acésta lucrare valorósă. Aceste documente, în limba latină şi câte va în cea italiană, le-a scos autorul din: archiva statuluĭ din Budapesta şi Viena, a episcopieĭ latine din Alba Iuliia şi cea mitropolitană din Blaş. O mulţime de documente din archiva mitrop. din Blaş, din cea episcopéscă de la Oradea mare, etc. de carĭ s'a servit autorul, sînt citate în textul lucrăriĭ. Bun serviciŭ a făcut autoruluĭ maĭ ales colecţiunea de documente a luĭ Ludovic de Rosenfeld: „Valachische Union“, aflătóre în biblioteca „Brukenthal“ din Sibiŭ, pe care se întemeiézĕ o însemnată parte din acésta lucrare. Cu acest aparat bogat, autorul a fost în posiţie să pótă îndrepta maĭ multe greşeli, străcorate în alte lucrări anterióre, privitóre la epoca atât de agitată a episcopuluĭ Klein, desvĕlindu-ne tot o dată multe lucruri nóuĕ necunoscute până acum. Dintre documentele „adaus“ remarcăm conscripţia Românilor din Transilvania de la 1733, făcută de episcopul Klein, publicată aşa cum se află aceea în archiva mitropolitană din Blaş. Acésta conscripţie cuprinde date nóuĕ cu privire la starea bisericéscă a românilor din acel timp, fiind indicate într'însa şi casele parochiale şi bisericile, unde erau, cum şi pămînturile bisericesci, ceea ce în aceea-şi conscripţie, publicată la noĭ în „Transilvania“ din 1898, nu găsim. Maĭ relevăm apoĭ interesantul document scos din archiva statuluĭ ungar, în care se cuprind plângerile clerului şi poporuluĭ român de la remarcabila dată: 15 Maiŭ 1748.

Limbajul, în care vorbesce autorul, îl cunóscem din alte scrieri ale sale: lămurit, precis, demn şi maĭ pe sus de tóte românesc.

Cât pentru execuţiunea technică, cartea ni-se presintă într'un exterior plăcut, hârtie bună, tipar curat şi frumos.

Dacă autorul prin lucrarea sa meritósă a credut să înlesnéscă studiul epoceĭ, în care s'a pornit mişcarea nóstră de renascere, noĭ ţinem, că scopul şi l-a ajuns pe deplin, şi trebue să mărturisim, că cartea sa este un adevĕrat isvor de lumină intensivă pentru acele timpurĭ, prea puţin studiate până acum.

(nt.)

A apărut:

„Revista Ilustrată“, a preotuluĭ I. Baciŭ din Şoimuş, Nr. 5—6, aducând următorul sumar: „Un suflet pocăit“ (novelă) de G. Simu, „Martiriĭ de la Sebastia“, poesie de Enea Pop Bota, „Caractĕrul“, comedie într'un act de I. Niţu Pop, „Gratomanie“, „Strigoiĭ“, Epigrame şi sciri. Ilustraţiuni: membriĭ Academieĭ franceze, o Româncă din jurul Sibiuluĭ, protopopul Moise Boceşan, tip de porturĭ româneseĭ de pe Mureş şi din Săcal etc. „Rev. Ilustrată“ apare în Şoimuş de dóuĕ orĭ pe lună şi costă 12 coróne la an.

Posta redacţiunii.

Unul din munţi. Am primit; în numĕrul viitor. Salutare!

B. M. S. Mulţumită pentru scrisóre, va urma în curund.

Dinrotbav. Poesiile aŭ sosit, vom vedé dacă să pot publica saŭ nu.

On. *Iosif Stupinean*, Lunca-cerniĭ, sinteţi prenotat.

On. *Mihail Pop*, Valea-Delşiĭ, asemenea.

Dluĭ *I. P. în F.* Manuscrisul Dtale a trecut de mult în corfă, cu greŭ i se maĭ póte afla »ubicaţiunea.« Marca trimisă vĕ stă la dispotiţie.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(23) 1—1

Escriere de concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de a 2-a învĕţătóre la şcóla Reuniuniĭ femeilor române din Abrud, prin acésta se escrie concurs cu terminul de *20 August st. n. a. c.* pe lângă salariŭ anual de 600 coróne solvite în rate lunarie anticipative, cuartir liber în edificiul şcolĭ şi lemne pentru încălzit.

Cererile provĕdute cu estras de botez, document de cualificaţiune eventual şi cu atestat despre purtarea oficiuluĭ de până acum, sînt a se înainta subscriseĭ presidente. De la Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat şi jur.

Abrud la 5 August 1900.

Anna Filip
presidentă.

Alesandru Ciura
secretariŭ.

(24) 1—1

Licitaţiune minuendă.

Prin scripta sa din 5 Maiŭ a. c. Nr. 2274—1900. Prea Veneratul Consistoriŭ Mitropolitan gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş a aprobat planul şi preliminariul nóueĭ biserici din Sânmărtinul-sărat; pentru edificarea căreia se publică licitaţiune minuendă, carea se va ţinĕ la casa parochială din Sânmărtinul-sărat (comitatul Turda-Arieş, cercul Vinţul de sus) în 19 August la 1 óră p. m.

Spesele edificăriĭ după devis sînt preliminate în sumă de 5813 coróne şi 52 filerĭ a fără de materialul de cărămidă şi piétră. Concurenţiĭ sînt obligaţi a presta certificate de aptitudine şi că aŭ esecutat lucrări de asemenea natură, pe cum şi a depune după suma preliminată ca vadiŭ 10%; ér după licitaţiune întreprindĕtorul va întregi acest vadiŭ cel puţin la 15% după suma licitată, care se va deţinĕ ca garanţă.

Condiţiunile speciale, devisul şi planul edificăriĭ se pot vedé la oficiul parochial gr. cat. din Sânmărtinul-sărat în fie care zi până la terminul de licitare.

Curatoratul bisericiĭ gr. cat. din Sânmărtinul-sărat, (gara Csucs).

Elia Hirian
cooper. gr. cat.

Macra George
curator prim. bis.

161 szám
1900.

(25) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1899. évi 4401. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Borza Simion és társai ellen 138 kor. — fil. s jár. erejéig 1899. évi Julius hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 892 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Borza Stefánnál: 2 tehén; Borza Simionnál: 9 juh, 10 kalangya buza és 2 bivaly; Muntean Stefánnál: 2 drb ló nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1900. évi V. 93/4. számu végzése folytán 138 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Március hó 23-ik napjától járó 6% kamatai, $^1/_8$% váltó dij és eddig összesen 90 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Tatárlakán alperesek lakásán leendő eszközlésére 1900. évi Augustus hó 21-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Keit Hosszuaszón 1900. évi Julius hó 8-ik napján.

Dózsa Sámuel,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 18 August 1900. Numĕrul 33.

La începutul anului şcolastic.

(mb) Se apropie tómna şi cu ea începutul unui nou an şcolastic. Dulce înfiorare cuprinde inimile tinerilor şcolari, ei de pe acum îşi numĕră zilele câte le mai aŭ de stat acasă. Se cugetă la óra despărţirii. la lungimea anului şcolar, la studiile grele şi ceĭ mai mulţi se cugetă la multe lipse, ce vor îndura în străini, din causa sărăcieĭ părinţilor.

Vedem de altă parte pe părinţi tot atât, ba chiar cu mult mai serioşi şi îngrijiţi. căci dór părinţiĭ pórtă jugul cel mai greŭ. Vremurile sînt grele, baniĭ se fac anevoie, trebuinţele sînt legion şi viitoriul, pe cât de de parte, pe atât şi de nesigur.

Şi ce mai viitor póte spera Românul în acéstă a luĭ scumpă patrie?

Cu tóte acestea Românul, din mintea căruia nu póte eşi nobila ambiţiune de aşi vedé şi el pe fiul sĕŭ înaintat, se luptă cu sute de nevoi şi nu se lasă. Mulţi părinţi zic: „cum se rĕmân acum de ruşine, cum se las pe fiul meŭ după doi-treĭ anĭ de carte să rĕmână de batjocură, când vĕd prinderea luĭ la carte şi frumósa luĭ purtare?“

Şi aŭ drept părinţiĭ români când aşa judecă.

De cât că stadiul acesta este în care părinţiĭ şi tinerii şcolari aŭ lipsă de binevoitóre poveţe.

Se nu ne fie greŭ, se nu ne temem de critică şi supărare ulterióră din partea părinţilor orĭ a fiilor, ci dând mână de ajutor ca să triumfeze idea cea bună, cu toţiĭ, carĭ sîntem a fară de vîrtejul amoruluĭ părintesc, se stăruim a îndrepta tinerimea nóstră pe calea cea bună.

E constatat că societatea română, în actualul stadiŭ de progres, nu întrunesce condiţiunile uneĭ sănătóse desvoltărĭ.

Până ce Românul nu va fi în poziţia de *a trăi în lume fără de ajutoriul străinilor,* adevărată stare sănătósă în desvoltarea nóstră nu este. Lipsa e, ca noi toţi, unii pe alţiĭ să ne răzimăm, un corp bine închiegat să formăm. Cum? Aşa că din sinul nostru să avem plugarĭ — de ceea ce slavă Dluĭ nu ne putem plânge — măestriĭ, comercianţi şi clasă inteligentă bine închegată, conscie de datorinţa sa.

De present corpul naţiuneĭ române e triunchiat. Meseriaşi comercianţi n'avem aprópe de loc, saŭ dacă avem ceva e numĕr disparent faţă de marea mulţime română. În lipsa acestuĭ element, Românul în vecĭ va fi subjugat economicesce. Baniĭ câştigaţi fie pe bucate, fie pe lucru, fie pe vite — acestea sînt aprópe singurele resurse — nu staŭ la noĭ, ci trec la chimirul meseriaşilor şi târgoveţilor străinĭ, carĭ chiar şi când ne sînt binevoitorĭ, — ca corbiĭ ceĭ albĭ, — pe noĭ nu ne ajutoră cu nimic, instituţiunile nóstre nu le sprijinesc, binele neamuluĭ nostru nicĭ într'un fel nu-l promovézĕ.

Cum se dăm piept cu nevoile viitoriuluĭ din ce în ce maĭ marĭ şi maĭ multe? Cum ne vom emancipa de tutoratul străinilor?

Singura cale de mântuire este, ca noĭ fie chiar din pământ şi cu orĭ ce jertfe, să creăm ce s'a întrelăsat până acum: *clasa de mijloc.*

Avem elemente *din ce,* avem teren *unde,* singur numaĭ voinţa, să nu ne lipséscă. Clasa acésta nu pretinde de la noĭ a fară de sprijin material şi moral nimic, dar ea însaşi pentru neamul român e chestie de existenţă. De aceea nu putem fi mulţămiţi cu încercările sporadice ce se fac icĭ colo în acest sens. Spre a ne vedea puşi pe calea cea bună lipsa cere, ca întrégă societatea română şi maĭ ales inteligenţa nóstră, nimic să nu cruţe îndemnând, sfătuind ajutorând moral şi materialminte, tinerimea nóstră şi pe părinţi şi *premergând însaşi cu exemple,* ca în masse să fie îmbrăţişate meseriile şi comerciul.

Responsabilĭ sînt apoĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a naţiuneĭ române toţi aceia, carĭ până acum şi de aci înainte vor fi puşi să se îngrijéscă a da acesteĭ tinere clase o bună direcţie — preoţi, catecheţi, privaţi — nu cum va în valurile perdărei să se precipiteze, după cum cu durere vedem că până acum în multe locurĭ s'a întîmplat — înstrăinându-se meseriaşiĭ şi comercianţiĭ nostri de biserica, limba şi legea nóstră.

Feuilleton.

Suflete negre.

A sunat deja de multişor, să ne suim în tren. Bucuria mea, că rĕmân singur singurel în un despărţĕmînt. M'am întins comod pe divan cu gândul, că acum o să suplinesc în tihnă somnul nesomn de astă nópte. Mi-am închis şi ochiĭ, când de o dată un foşnet de fuste mĕ face atent, că numĕrul ilusiilor perdute mi-a crescut cu unul. Adecă o venerabilă matróna cu dóuĕ gingaşe domnişóre grăbesc în despărţĕmîntul. în care mĕ aflam eŭ. După dînsele un hamal cu vre o zece pachete, unele maĭ marĭ, altele maĭ micĭ.

Le-am luat în revisie pe furiş, căcĭ nu eram hotărit, ce să fac. Să mĕ scol, atunci am gătat'o cu durmitul, ér eŭ nu aveam voe, să mĕ arĕt rupt de obosală în familia, la care am plecat. Cel ce dórme, nu-l obligat la atâta etichetă; eŭ dorm, cel puţin aşa cred dînsele, am rĕmas decĭ în poziţia de la început.

Cele treĭ dame merg la fereastă şi o lasă în jos.

— Pa scumpelor! La revedere. — zice mama. — Sper, că la vară ne reîntórceţi visita.

Va să zică, le-a petrecut cine va la gară.

— Numaĭ să putem. Şti bine, că Niculae e învĕţat cu scăldile de la Basna. — rĕspunde un glas de femeie.

— Barem acum o dată póte rĕmâne Basna. — adauge fata cea maĭ mare. — Scăldi bune sînt şi la noi.

— Aşa-i Mărinucă, că veniţi? — întrĕbă cea maĭ tinĕră. — Cât de bine ni-am petrece!

— Vom vede, scumpa mea. — rĕspunde un glas melodios de fată. — Aceea nu depinde de la mine. —

— Apoĭ se vĕ rĕmânem datóre pentru multele plăcerĭ, ce ni-aţi făcut în aceste dóuĕ sĕptămâni? Şi cum să vĕ rĕsplătim incomoditatea, ce v'aŭ causat atâta timp?

— Te rog. nu maĭ aminti lucrurile acestea. Şti tu bine, cât de mult vĕ iubim. Noĭ ni-am simţit fórte fericite, că v'am ştiut în casa nóstră.

Între acestea trenul să pune în mişcare. Încă câte va cuvinte măgulitóre, apoĭ fâlfâiturĭ discrete de batiste din partea dómnelor din cupeŭ. În sfîrşit se aşĕdă liniştite pe cea parte a despărţĕmîntuluĭ. a cărui intern încep a-l esamina fugitiv.

Trăgêndu-mĭ chipiul pe ochĭ aşteptam fără genare desfăşurarea lucrului. Sum sigur, că nu cetiaŭ îndrumările afişate pentru călătorĭ, nicĭ nu cercaŭ bunătatea ventilatórelor, căcĭ pe mine mĕ priviaŭ cu niste ochĭ cam puţin discreţi.

— Dórme? — întrebă încetişor mamică.

— A bună samă, căcĭ alt cum n'ar fi atât de necioplit, să rĕmână aşa în faţa unor dame. — rĕspunde o fată.

Respiram regulat, ca unul care dórme şi mĕ făceam, că nu ştiŭ nimica. Dacă-s prost, cel puţin să am privilegiul de a durmi în presenţa damelor.

— Slavă Domnuluĭ, că aŭ trecut şi acestea dóuĕ sĕptămâni. — începe mamica. — Să maĭ fi stat dóuĕ zile. plesniam de nĕcaz.

— De ce, mamică?

— Nu pot suferi ómenii, carĭ aşa să obrăsnicesc cu averea lor, cum face şi Mali.

— Adevĕrat! Să vede cât pe colo, că sînt niste parveniţi. Maĭ că nu ni-aŭ scos ochiĭ, ca să observăm şi asta şi ceea şi cele alalte.

Acțiunea acésta se fie de așa, cât unul fie care să se simtă fericit dacă póte ceva contribui și ajuta la resolvirea cât mai favorabilă a ei.

De altă parte vedem — de alt fel cu mare mulțămire și mângăere sufletéscă — cum școlile medii române și străine pe de a întregul, se împopuléză din an în an mai bine cu tineri români, dintre carii unii se luptă cu extremă miserie, dar nu se lasă. N'am avé de ce să ne temem, constatând acest lucru, dacă în proporție cu numĕrul acestora, am afla tineri români aplicați și la măestrii și la comerciŭ, dar nu aflăm. Tinerii nostri la meserii și la comerciŭ nu se aplică în numĕr nici suficient. Vina este a părinților mai întâiŭ. Ne fiind în posiție de a cunósce mersul lucrurilor în general, în cele mai multe casuri nici nu se lasă a fi capacitați și povățuiți de ómeni cunoscĕtori și binevoitori, ba se cred chiar nedreptățiți, când sînt îndemnați a-și da fii la meserii. Așa ei merg înainte spesând și risipind pe la școli averea cu tineri, carii nu fac nici o ispravă. Mĕ dispensez a demostra cu fapte imensa rătăcire și — sărăcire — ce urmézĕ de aci. Da! se mérgă la școli și se învețe cei buni, dar cei mediocrii și slăbuți, se facă un lucru de o mie de ori mai potrivit talenților primiți: se învețe măestrii și comerciŭ. Prin acésta vor cruța averea și fericirea părinților lor și-și vor întemeia ei înșiși mai de grab și mai temeinică fericire. Avem până acum destui domni, destui aspiranți la posturi plătite bine, ér paralele nóstre și ale domnilor și ale plugarilor trec în punga străinilor și a dușmanilor nostri.

Se nu perdem curajul. Ce nu s'a făcut până acum, se facem de aci înainte — lăsând de o parte prejudițiĭ și considerațiuni, și umĕr la umĕr se punem, și cu sfatul, dar mai vîrtos cu fapta, se dăm directivă sănătósă crescereĭ și aplicăreĭ tinerimeĭ nóstre. Se înființăm ajutóre pentru îndemnul acesteĭ clase, se ne interesăm de tineretul aședat la măestri și prăvălii cu gingășenie părintéscă — prin ce vom asigura dragostea lor pentru neamul român, ér noi numai așa ne vom scăpa de responsabilitatea ce avem față cu viitoriul națiuniĭ române.

Deci, părinți iubiți, alegeți pe fii vostri ceĭ exemplari, și îi dați la școli ér pe ceĭ buni, mijlocii și codași, dați-i la măestrie și la comerciŭ. Prin acésta părinții se îngrădesc de primejdia unor amare decepțiuni, ce de regulă vin la urmă, și de altă parte, aplicând pe fii vostri la locul potrivit, pe lângă că-i faceți fericiți pe ei, prin fapta vóstră sprijiniți înaintarea neamuluĭ nostru și desrobirea luĭ economică.

Neastîmpărații. — Frații de la „Telegraful român“ nu se simt bine, dacă nu ne atacă mereŭ, pe noi, pe uniați, bagsamă spre a arĕta lumiĭ dragostea ce ne-o pórtă și cât îs de toleranți. Dar dacă câți va „ștreberi“ cred că prin ast fel de procedură, pot să-și ajungă scopurile lor personali, nu le stricăm voia, noi ținem să ne păstrăm și pe mai de parte bunul cumpĕt, încrestând înse pe rĕvaș tot ce ne adresézĕ în acest an iubilar.

Étă de alt cum de ce e vorbă:

„Tribuna“ a publicat o serie de articliĭ intitulați „Drepturile nóstre“ în carĭ, între altele pomenesce, ca de ceva prea cunoscut, că programul nostru național să deriva de la unirea cu biserica Romeĭ, de când Românii aŭ făcut un însĕmnat progres atât pe terenul polic, cât și pe cel cultural.

„Telegrafuluĭ“ îĭ vine rĕŭ orĭ de câte orĭ se pomenesc folósele cele marĭ ale Unireĭ cu Roma și de la aceea nu se póte stîmpĕra să nu scrie ceva în potrivă, cercând zădarnic să reducă importanța acestuĭ act mărețŭ.

În Nrul de la 9 August n. serie:

Superficialitate în istorie. „Tribuna“ se ocupă în o serie de articoli sub titlul Drepturile nóstre cu istoricul programuluĭ politic național al Românilor, a cărui origine ar data de la unația încheiată cu Roma acum 200 de anĭ de mitropolitul Atanasie.

N'aŭ cerut Românii nicĭ când nimic de la Magiarĭ, zice scriitorul articolilor, dar aŭ cerut de la Domnitorul țĕriĭ. Aŭ făcut contract la anul 1700 cu Casa domnitóre, ca să priméscă cele patru puncte de pricină cu Roma, în schimbul cărora Împĕratul Leopold a pus în vedere Românilor tóte favorurile, ce le-aŭ credincioșiĭ bisericiĭ papistașe. Era doriuța împĕratuluĭ să ajute Românilor, și scopul nu l-a fost unirea cu orĭ ce preț cu Roma, ceea ce se vede din diploma dto 12 Decembre 1699 (cunoscută și până acum) în care se zice, că Românii aŭ voie de a se uni cu orĭ care din religiunile recepte ale Ardealuluĭ (rom.-cat., luterană, calvină saŭ unitară) saŭ de a rĕmânea în statul religiuniĭ lor.

Peste tot observăm, că scriitorul acestuĭ istoric nu are cunoscințe temeinice a istorieĭ nóstre bisericescĭ, și așa o discuție mai minuțiósă nicĭ nu se impune.

Până azĭ cunósceam un program național de la 1848, ba mai sciam și de o petiție de la 1790 pentru dobîndirea drepturilor politice pe sama Românilor, dar acum mișcați de spiritul pietățiĭ față de antecesoriĭ de la 1700, ceĭ de la „Tribuna“ se vĕd îndemnați a le cresta și meritul unuĭ program național. Ca și cum înainte de 1700 Românii n'ar fi cerut nicĭ când îmbunătățiriĭ și scutințe din partea Domnitorilor. Dovadă sînt mai multe diplome date din partea Domnitorilor, prin care asiguraŭ drepturile confiscate ale Românilor din diferite ținuturĭ.

Cursa, ce li-s'a întins Românilor înainte cu 200 de anĭ cu diferite promisiuni carĭ aŭ rĕmas neîmplinite, a fost mai fin țesută de cât, ca să pótă resista unele spirite șovăitóre.

Diploma de mai sus n'a fost dată de dragul nostru, ci pentru ochiĭ staturilor ardelene, carĭ fie care în parte se nisuia, ca pe Românĭ să-ĭ atragă la religia lor. Se scie că Leopold voia cu orĭ ce preț întărirea catolicismuluĭ în Ungaria de aceea a dat pe

---

— Ce lipsă a fost, să pună la masă atâta argintărie și atâtea rênduri de vase în decurs de dóuĕ sĕptămâni. Și atâta flóre, cine a mai vĕdut, în fie care zi?

— Apoĭ nu-ĭ curios, că la friptura de galiță fie care căpĕta câte un pocal de Asti?

La acestea adauge fata cea mai mică într'un ton batjocoritoriŭ:

— Pe mine m'a pus în uimire feliul de vorbire al tinerilor, carĭ să învîrt în societatea dneĭ Mali. În viața mea n'am auțit un așa ton confident, ba pot zice obrasnic, cum își permit tinerii aceia cu fetele.

— Te bufnește rîsul, — zise mama' — când vedĭ, că și Mărinca și Tini aŭ chiliĭ separate. Și cum se fălesc cu ele! Fie care și-a aragiat odaia după gustul sĕŭ, una în vinĕt, cea alaltă în alb. Fie care intră în apartamentul sĕŭ formându-și curte separată din adoratoriĭ sĕĭ. Să te mirĭ, că nu ține fie care și câte un jour fix.

— Apoĭ nu-ĭ destul, ce fac până acum? Nenea Niculae își adună pretiniĭ mai bĕtrânĭ la câte o partie de calabrias în fie care Marți după amiazĭ. Mali primește óspeți în tótă Dumineca. Mărinca și Tini în fie care sĕptămână țin câte un jour fix pentru discutarea veștilor curente. Numai atâta ar mai trebui, ca și Iules să-și adune cunoscuțiĭ sĕĭ, ca comedia să fie perfectă.

— Iules? — replică fata mai mare, — fanfaronul acela neblejnic? Până trăesc îmĭ pare rĕŭ de timpul, ce l'am prăpădit în societatea luĭ. Închipuiți-vĕ, dragile mele, îmĭ făcea curte cu atâta vehemență, de m'am scandalisat. Credea amărîtul, că mĕ prinde în mreje. O dată mi-a sărutat pĕrul pe furiș și trăgêndu-l la rĕspundere nega, de stai să credi, că nicĭ în jurul meŭ n'a fost. Dar pentru aceea se știe el, că mĕ mărit mai curênd, de cât surorile luĭ cele chistrue.

— Drept vorbind, trebue să recunóștem, că amêndóuĕ mai aŭ lipsă de câți va Kgr. de săpun „Pompadour“, — adauge cu multă satisfacție cea mai tinĕră.

— Apoĭ se și-o însemne bine macar cine, că pe voi nu curênd vĕ întrece cine va, — zice mamica. — Și la petrecerea de la „Univers“ voĭ ați fost celea mai prima. Nicĭ o domnișóră n'a dansat atâta și nu și-a petrecut așa drăguț ca voĭ . . . . . .

Auțind conversația acésta teribilă, involuntar mi-a venit în minte epigrama luĭ Giordano despre sufletul negru:

Un câne ĭ-a mușcat
Mânile
Și a murit, turbat
Cânele!

Căcĭ întru adevĕr feliul de vorbire a acestor coconițe m'a făcut, să încremenesc. De somn nicĭ vorbă. Clocotia sângele în mine de nĕcaș și mânie, că acestea damicele pline de venin, după ce și-aŭ petrecut dóuĕ sĕptămâni în cea mai dragă dispositie, în chipul acesta calcă în picióre cele mai elementare sentimente de recunoștință.

Combinând după numele Mali și Niculae, după surorile Mărinca și Tini, în dată mĭ-a venit în minte, că aci e vorbă de familia luĭ Niculae Tomescu, una dintre celea mai cinstite familiĭ din orașul B . . . . . La dînșiĭ se adună ómenii nu numai pentru așĭ împle bine pântecele, ci mai vîrtos, ca să-și petrécă plăcut câte va momente. — Știind acestea m'am nĕcăjit și mai mult și m'am decis, să pun capĕt obrăsnicieĭ fără margini a acestor dame. Mĭ-am mișcat brațul drept, ca și când acum m'aș trezi.

— Fiți liniștite, — șoptește mama. — S'a trezit omul nostru.

Tóte treĭ aŭ tăcut și priviaŭ la mine cu óre care încordare. Eŭ ca să simulez și mai bine, m'am întins o dată sdravĕn, ca omul ce alevea se trezește din somn. Apoĭ de o dată sar sus și mĕ arĕt fórte surprins, că a fară de mine mai este cine va în despărțĕmînt.

— Scusele mele, stimate dómne, n'am știut, că mai sînt și alte persóne în cupeŭ, căcĭ alt cum . . . . . Vĕ rog, iertați-mĭ necomplesanța asta, dar am fost în credința, că sum de tot singur.

— O, mĕ rog, rĕspunde mama aruncându-mĭ o privire, ce m'a pătruns până la óse.

M'am apropiat de feréstă și priviam la câmpia frumósă, ce rĕmânea în urma nóstra gândindu-mĕ adânc asupra unuĭ lucru. Apoĭ mĕ întorc ĕră cătră damicelele din cupeŭ și observând un buchet de florĭ, ce se afla între fete, zic:

de altă parte ordine pentru promovarea unaţiei cu tóte mijlócele şi mai ales prin acordarea îmbunătăţirilor promise, carî însă nu s'aŭ realisat. Tot aşa ar putea cine va atunci afirma, că şi principele Rákoczy tot din dragoste faţă de poporul român, a dis us să fie tradus în limba românéscă catechismul în care eraŭ vîrîte învĕţăturî calvinescî.

Mai multă sciinţă şi mai puţine conjecturî!

Fiind că, după cum am spus, n'avem de gând să întrăm în polemiî chiar cu „Telegraful", reproducem aci rĕspunsul „Tribunei", în redacţia căreia nu scim să se afle nicî un unit, care să fie inspirat acest rĕspuns.

Istorie — confesională. Ortodoxilor de la „Telegraful Român" nu le place, că în articolele *„Drepturile nóstre"* dăm importanţă politică-naţională unirii bisericî române cu Roma, şi că de la acest act însemnat derivăm renascerea nóstră politică şi formarea programului nostru naţional. Lucru natural; fiind că cei de la „Telegraful Român" consideră unirea ca act de tradare, pe cum pentru ei tradare era şi visita de astă primăvară a Mitropolitului Meţianu la Blaş, lucru despre care vorbiaŭ pe atunci cu mare indignare, firesce, după culise. Vor avé deci dreptate aceştî „savanţi", carî se cutremură când aud chiar şi numai pomenindu-se de unire, că istoria lor, plină de patimi confesionale, n'o cunóscem. În istoria naţională să ne dea voe însă să fim şi noi cei puţin atât de tarî ca şi ei; şi să ne dea voe să ne provocăm la o autoritate în materie de istorie, la Bariţiŭ, care încă consideră unirea de act de înaltă politică a caseî domnitóre, sevârşit în scopul de a-şî asigura dominaţiunea în Ardeal. Vor scusa deci cei de la „Telegraful Român" slăbiciunea ce o avem pentru Bariţiŭ; şi ne vor permite să rĕmânem şi mai de parte pe lângă părerile luî Bariţiŭ, fiind acesta o autoritate recunoscută şi mult mai cunoscută de cât *„savantul" domn Voileanu.*

— Scusaţi-mĕ încă o dată şi nu socotiţî de o indiscreţiune întrebarea, ce V'o fac, neplăcere însă n'aş voi să vĕ causez. În sfîrşit eŭ sum un necunoscut, care póte nicî când n'are să mai deie faţă cu Dvóstră. Buchetul, ce-l vĕd între drăgălaşele domnişóre, nu e făcut de dl Iuliŭ Tomescu? E întocmit din florile predilecte şi după gustul dînsului.

— Vĕ este cunoscut? — întrebă fata cea mai mare.

— Da, mi pretinul cel mai bun, dar de câte va zile abia l'am vĕdut. După cum am înţĕles a fost condamnat să ţină de urît niştе rudenii, ce le-aŭ stat pe cap vre o câte va sĕptămânî.

La vorbele acestea a urmat o tăcere perfectă — pe un moment.

— Dóră vi s'a plâns, — întrebă mama cu un glas, ce denota cât de bine mânia, ce clocotia în dînsa.

— Mie nu mi s'a plâns, dar veştî de acestea curĕnd se străcură printre pretinî. Ba am mai auḑit, că era să-î pună în grumazî şi o gâscuţă de la sate. Norocul luî însă, că fiind isteţ a ştiut să încungiure laţul, ce i s'a întins.

— Ce căldură-î în cupeul ăsta zice mama şi repede trece în coridor. Fetele după ea.

Adevĕrat, că am fost *scandalos,* dar scris este, că Dumnezeŭ nu bate cu bâta.

R. V.

Aparîţiunî triste. — De un timp în cóce aŭ început a fi şi la noî la modă sinuciderile. Nu cercăm causa care provócă ast fel de hotărîrî nesocotite, constatăm, că ele sînt nisce aparîţiunî triste la poporul nostru. Dedaţi a ne numi un popor cu frica luî Dumnezeŭ, cu inima plină de dragostea credinţiî, sinuciderile desmint acestea frumóse însuşirî. Dacă credinţa în Dumnezeŭ ar fi fost viuă în inimile acestor tinerî, eî n'ar fi recurs la arma omorîtóre. Orî cât de grele ar fi fost nĕcasurile şi nenorocirile carî î-aŭ ajuns, credinţa în Dumnezeŭ le-ar fi dat putere şi curaj, ca să resiste acestor durerî, le-ar fi întărit puterile, ca să nu se prăbuşéscă sub greutatea lor. Ce ar fi dacă toţi câţî aŭ fost ajunşî de durerî, şî-ar fi pus capĕt vieţiî? unde ar fi atunci eroiî, carî să lupte bărbătesce cu nĕcasurile, să le biruéscă şi apoî să-şî înalţe triumfătorî fruntea? Ce atracţie ar avé viaţa, dacă tóte ni-s'ar pune de a găta înainte şi n'ar trebui să luptăm spre a le câştiga? Unde ar fi atunci acel sentiment dulce ce-l simţi, vĕḑându-te trecut prin primejdiî după marî sforţărî? La noî, popor vînjos, vestit pentru proverbiala-î răbdare, nu s'a pomenit de sinuciderî şi încă de treî sinuciderî în un singur an. Mai în primăvară se sinucide la Bucurescî fiul unuî profesor din Braşov, înrudit cu cele mai distinse familiî, un tinĕr deştept, cu frumóse însuşirî. — sĕptĕmâna trecută la Abrud, un ţurist, trecut prin atâtea nĕcasurî îşî curmă viaţa cu un glonţ, ér zilele trecute la Sibiŭ, un alt tinĕr distins, bine situat, cu viitor, recurge la acela-şî mijloc şi nu lasă după sine nicî o urmă, care să-î legitimeze acest pas.

Sînt lucrurî fórte triste, şi în acest vĕc al corupţiunii şi a pornirilor perverse, avem cu toţiî datorinţa, să păşim cu tótă energia contra lor, făcênd să dispară cât mai curund aceste îngrijitóre simptóme de la némul nostru, care are lipsă de forţe cât de numĕróse şi mai pe sus de tóte de caractere tarî.

Încă o volnicie. La închierea numĕrului trecut ni s'a anunţat o nóuă volnicie, care aruncă în o şi mai tristă umbră procedura guvernului faţă cu naţionalităţile de aci şi special faţă cu noî Românii. Volniciile acestea, carî se ţin lanţ, ne întăresc şi mai mult în convicţia, că nicî vorbă nu póte fi de o îndreptare spre bine, din potrivă sistemul de oprimare continuă cu aceeaşi respingĕtóre rĕutate ca mai înainte.

Am vestit şi noî, că în Baia-mare avea să se ţină un concert sub patronajul dluî George Pop de Băşescî. Concertul a fot oprit sub motivul, că învitările aŭ fost făcute numai în limba română, prin ce s'a făcut demonstraţie, aşa cât cetăţenimea din Baia-mare iritată de acésta, uşor ar putea erumpe în o contra demostraţie cu urmărî mai serióse. Se teme de alt cum dl primar, că atât concertul, cât şi petrecerea cu danş, va degenera în o demonstraţie contra ideiî de stat magiar, cu atât mai mult, cu cât dintre convocătoriî petrecerii nu e cunoscut de cât dl Pop de Băşescî, dar şi acésta numai întru cât vreme îndelungată a fost în temniţa de stat pentru demonstraţiile sale naţionaliste.

Opreliştea acésta se înţelege, că a iritat nespus de mult pe toţi. S'aŭ făcut în dată protest la dl ministru de interne, cel cu dreptatea, dar, Dsa n'a binevoit a rĕspunde Pentru aceea însĕ petrecerea totuşi s'a ţinut în Hideaga, aprópe de Baia-mare, şi atât concertul, cât şi petrecerea a avut un succes fórte mare.

Nu mai adaugem nimic. Cetitoriî nostri vor sci apreţia acésta procedură a guvernului şi îî vor da titulatura ce o meritá.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie. Serbările aniversării a 900 anî de la încreştinarea Magiarilor s'aŭ început la Strigon cu mare pompă. Aŭ luat parte archid. Frideric, de la Poşon, ca representantul Maiestăţiî Sale, ministriî Széll, Wlassics, Plosz, Lukács şi Daránvi, din episcopiî nostri aŭ fost de faţă P. P. S. S. Dr Ioan Szabó şi Dr Dem. Radu. Cu prilejul acestor serbărî s'a desvĕlit la Strigon statua Sf. Treimi, ér Sfinţia Sa Papa a conferit la toţi membriî capitularî titula de prelaţi papalî. Publicul care a fost la Strigon în zilele acestea a fost inmens. Serbările se vor continua la Pesta în ziua Sf. Ştefan.

La serbările acestea vor lua parte toţi episcopiî nostri. Escelenţa Sa Dl Mitropolit va pleca la Pesta Sâmbătă sara, fiind însoţit de secretarul sĕŭ Dr Isidor Marcu.

În prejma acestor serbărî móre *Dr Steiner Fülöp* episcopul catolic de Strigon. Născut la 1839 e ordinat la 1863 ca preot, nu mult după aceea ajunge profesor de teologie la Győr şi de dreptul bisericesc la academia de drepturî de acolo, ér la 1868 director de studiî în Augustineu. În 1882 a fost numit canonic şi în 1890 episcop în Alba regală. Steiner era mare orator şi catolic fórte bun, el era spiritualul familiî archiducelui Iosif. La vremea sa a făcut mare opositie legilor bisericescî ale luî Csáky şi mai mult ca orî cine a lucrat la formarea partidului poporal catolic, care acum pune pe gândurî pe liberalî. Cu prilejul iubileului Steiner aŭ voit să aranjeze marî festivităţî la Alba Regală, prima episcopie catolică. Tot el era să ţină cuvîntarea festivă în Pesta cu ocasiunea zileî de Sf. Ştefan.

Perderea luî va fi adênc simţită de întrégă biserica catolică din Ungaria. Steiner a fost de la început un membru distins a bisericiî luptătóre, care a respins tot de una cu bărbăţie atacurile guvernelor liberale şi francmasonice. Nicăirî dóră nu e aşa de tristă posiţia bisericiî catolice ca în Ungaria. Steiner a sciut-o acésta şi de aceea a luptat aşa mult pentru ridicarea ei. Presa jidovéscă, care peste tot locul vrea, ca ea să fie cea mai patriotică, a suspiţionat adese pe Steiner şi încă fórte grav, dar toţi ceî ce l-aŭ cunoscut mai de aprópe, l-aŭ iubit şi preţuit aşa de mult, cum nu e alt prelat în Ungaria. De aceea e şi aşa de mare durerea pentru perderea luî şi general regretul. La 15. mii de ómenî aŭ luat parte la înmormîntare.

Fie-î ţĕrîna uşóră!

Revistă politică.

Italia. După înmormîntarea regelui Umberto, care a fost de o pompă plină de tristeță, noul rege Victor Emanuel III a depus jurămîntul pe constituție. Vineri în 10 crt. a primit misiunile străine, cari aŭ luat parte la înmormîntare. Tuturora regele le-a adresat cuvinte de mulțumită. Generalului Lahovari, suveranul i-a amintit cu viuă plăcere de amiciția ce esistă între Români și Italieni și l-a decorat cu marele cordon al ordinului Sf. Mauriciu și Sf. Lazar. Discursul rostit de rege cu ocasia depunerii jurămîntului a avut un deosebit succes. Tóte ziarele sînt pline de cuvinte elogióse pentru noul rege. Manifestații neîndatinate s'aŭ făcut cu acest prilej în parlament și în oraș.

Tóte ziarele publică scirea, că după înmormîntare regina Margherita însoțită de Maria Pia, în cel mai strict incognito, a visitat pe Sfinția Sa în Vatican. Regina vĕduvă a plecat apoi la Venezia.

În amintirea tatălui sĕŭ, regele a dăruit 100 mii lire pentru sĕracii din Roma și 50 mii pentru cei din Turin.

România. Spiritele continuă și acum a fi agitate pentru mișelescul atentat sevârșit asupra prof. Mihăilean. La energica reclamațiune a agentului diplomatic din Sofia, guvernul bulgar s'a declarat gata a proceda contra comitetului macedonean dacă i-se vor presenta dovedi de complicitate.

Instrucțiunea acestei afaceri se continuă cu mult zel. Până acum s'a constatat, că Mihăilean a fost ucis din ordinul comitetului revoluționar bulgar din Sofia, care are mai multe afiliațiuni în România.

Se zice, că Sarafoff, președintele acestui comitet, aflând de reușita asasinatului a dat un banchet de 30 persóne, unde s'aŭ ridicat toaste pentru glorificarea asasinilor.

Și în timp ce opinia publică din România e așa de mult agitată din causa acestor lucruri, agentul Bulgariei din Bucuresci a plecat în concediŭ la Carlsbad.

După ultime sciri atât România cât și Bulgaria ar fi luat mĕsuri de mobilisare, în vederea unui conflict serios care ar putea să isbugnéscă între aceste dóuĕ state. Guvernul României va trimite atât Turciei, ca putere suzerană a Bulgariei, cât și celor alalte puteri din Europa o notă bine lămurită și amănunțită asupra asasinăreĭ lui Ștefan Mihăilean și asupra apucăturilor comitetului macedonean bulgar.

De pe câmpul de rĕsboiŭ. Din orient se depeșéză, că trupele aliate aŭ avut mai multe ciocniri cu chinezii, pe cari i-aŭ respins. Óstea internațională e aprópe de Peking.

În Transvaal telegramele vestesc nóuĕ biruințe reportate asupra Burilor. Un ofițer superior sosit însĕ de pe câmpul de rĕsboiŭ, spune, că Anglezii tot de una ascund adevĕrul și esagerézĕ lucrurile. El crede că la sfîrșit totuși vor învinge Burii.

Corespondințe.

Străinii și noi.

Marginea Câmpiei 25 Iulie 1900.

Mult On. Dle Redactor!

»Mult e dulce și frumósă limba, ce-o vorbim.« (Sion.)

Dragostea și atragerea străinilor față de limba și cultul nostru bisericesc se manifestézĕ zi de zi și încă în așa mĕsură, în cât dacă ar fi petrecut inițiatorul liturgiei mag. Sz. J. barĕm 1—2 luni într'un sat cu locuitori de religiune și naționalitate diferită, cred că nici n'ar mai fi început opul sĕŭ gigantic, numai de dragul câtor va familii din comitatele Ung și Szabolcs, după cum s'a esprimat un bărbat născut și crescut rutean.

Dar ce să-i faci? Ilustritatea sa a crezut, că va fi destul să deie alarmă și-și va afla aderenți cu ridicata în tóte unghiurile „fericitei Ungarii"; unde a ajuns? s'a vĕzut; ér acum provocat, ca să-și arete laurii câștigați cu zecile de mii, vĕrsați din casseta-i proprie, s'a silit să o facă acésta, dar nu i-a succes și totuși o mai susține și azi, din causa, că nu să lasă a fi convins de argumentele partidei contrare, ori dóră din causa puținătății acelora.

Cred deci Mult On. Dle Redactor, că voiŭ face un bun serviciŭ — de și polemia începută s'a sîrșit — comunicându-vĕ dóuĕ casuri, cari de și nu o dată obvin în comune mixte, sînt vreduice de notat, în cât din ele apare evident atragerea și alipirea străinilor de limba și instituțiunile nostre bisericesci și de cari, eŭ cred, că dacă s'ar interesa omul, în câte va luni ar pute colecta mai multe ca subscrierile Ilustrității Sale Sz. J. Étă deci casurile:

În comuna Berchieș se presintă la preotul local un țĕran magiar născut, dar nu crescut — căci de și își cunósțe și afirmă originea, totuși nici un cuvînt nu știe din limba-i maternă; de religiune e rom. cat. ér femeia-i este ev. reformată, care asemenea nu știe, de cât l. română. Cum s'a întîmplat, făcutu-s'a óre trecerea la religiunea catolică, când s'aŭ cununat, cu siguranță nu se știe, verosimil însĕ, că nu; destul, că copiĭ născuți aŭ urmat religiune diferită: ficiorii a tatălui, ér fetele a mamei.

Dar ce să vedi? Din doi părinți de religiune rom. cat. și ev. ref. se nasc copiĭ gr. cat.

Acum voind respectivul țĕran să-și mărite o fată, cere „Atestat de botez". Căutându-se în „Matricula" se află, că fata e aicĭ botezată, dar spre mirarea nóstră, în religiunea ev. ref. Vĕdĕndu-o acésta On. D. preot, comunică lucrul țĕranului, cu adausul, că din causa acésta nu o póte cununa (de notat, că fata se mărită după un român gr. cat.) la ce omul din cestiune amărît rĕspunde: „Cum se póte asta Dle părinte? eŭ în casa mea nu cunosc altă lege, a fară de cea românéscă (înțelege religia gr. cat. rom.) noi nici nu știm altă limbă, copiĭ mei își fac cruce și zic „Tatăl nostru" românesce și nici nu vreŭ să știŭ de altă lege în casa mea; dacă Dta nu vrei să o cununi la biserica, în care eŭ și copiĭ mei umblăm, nici la altă biserică nu o cunun, fără numai la Dl notarăș."

Un alt cas dór și mai interesant s'a întîmplat nu de mult în comuna învecinată Snatul de sus, a cărei locuitori sînt fórte diferiți, în preponderanță însĕ sînt români gr. cat. și mag. unitari.

Un țĕran magiar fruntaș, avĕnd un membru în familie greŭ morbos, a recurs la ajutorul bisericii nóstre, chemând 7 preoți români, ca să-i administreze s. sacrament al Ungerei de pe urmă. Preoții chemați la ziua fixată se și presintă la casa morbosului, a fară de preotul local, care era morbos; nu știaŭ însĕ, că respectivul nu a însinuat și primit concesiune spre acest scop de la preotul sĕŭ, deci spre mirarea lor, abia s'aŭ coadunat și primesc provocare de la părintele unitar, ca să nu cuteze a se amesteca în afacerile lui și că imediat să-i părăséscă credinciosul, căci la din contră, cu gendarmii îl va scóte și din sat. La acésta proprietarul indignat merge la preot să-i deie concesiunea necesară, dar fără resultat: preotul a rĕmas neînduplicat; atunci țĕranul venind acasă își ia doi martori și mergĕnd din noŭ la preot, dechiară, că el după ce e deplin convins, că legea românéscă e adevĕrată și că accea îl póte mântui de nĕcaz, ér părintele sĕŭ, nu numai, că nu-l ajută, dar îi denégă și ajutorul de la alții, repășesce din sinul bisericii sale. Vĕdĕnd preotul unitar și crezĕnd că-și va putĕ mulcomi credinciosul, cerĕndu-și scuzele de la preoții români le permite, ca nu numai la casa morbosului, dar de e așa datina se poftéscă în biserica lui să administreze s. sacrament. Era însĕ târziŭ; credinciosul sĕŭ și-a fost însinuat repășirea, ér preoții români aŭ aflat un alt „modus in rebus": duc adecă pe morbos în biserica rom. gr. cat. și acolo îl administrézĕ s. sacrament, după ce acolo nimenea nu-i putea conturba.

Étă deci Mult On. Dle Redactor, cum își știu și iubesc magiarii din părțile nóstre limba și cum își țin religiunea și cultul lor dumnezeesc: limba nu și-o știu saŭ fórte rĕŭ, religiunea și-o țin până ce daŭ peste ceva pacoste; în dată ce însĕ ajung la nĕcaz, recurg la ajutorul s. nóstre biserici: dând prescuri saŭ primind ss. sacramente. Preotul une orĭ cu forța se silește așĭ reținea credinciosul, ér el, de cât să se lipséscă de aceste, mai bine se lapădă de religiunea-i străbună, îmbrățosând aceea, în care crede și e convins că-l póte ajuta și mântui.

Am zis deja la început, că nu sînt casuri rari, nu, căci mai ales de natura celui din urmă, se pot aduce cât de multe; după ce însĕ spațul unui ziar nu-mi permite așa ceva, ma, mai multe — póte — ar fi și de prisos, mĕ voiŭ mărgini pe lângă cele espuse, voind a arĕta prin ele, că, pe cum în alte ținuturi mixte, așa și în marginea Câmpiei nóstre, nu Românii sînt, cari se lapădă de limba și religiunea lor, ci străinii o fac acésta; nu la îndemnul și însistința óre cui, ci din îndemnul propriŭ, ba, de multe orĭ în contra voinței conducĕtorilor și păstorilor lor.

Nu cerce deci domnii de la stăpânire a despoia pe Români de tesaurul cel mai scump și ultimul din tóte, ce le-a mai rĕmas: limba și datinele străbune, nu, căci în zădar vor fi tóte încercările și nisuințele lor, până ce acest popor — de și de secoli împilat — va fi conscĭŭ de originea și chemarea sa; nu nefericéscă părinții patriei o mulțime de familii magiare, omorîndu-le cu dragostea, ce o manifestézĕ prin colonisări, nu ca să-i

fericéscă pe el, ci să-l nefericéscă pe aceia, în cóstele cărora îl adúc; nu Românii vor perde, ci mai vîrtos aceia, pentru cari se varsă sume enorme din visteria statului — pe cum arată casul din Şîărmaşul de Câmpie. Întórcă-şi mai bine grija spre aceea, ca înbunătăţind sórtea tuturor popórélor conlocuitóre, să nu-şi piardă înşişi din numĕrul acelora, cari ieri-alaltă-ieri şi-aŭ serbat existinţa de 1000 ani pe frumósele plaiuri ale Ungariei.

Aceste am aflat de bine a Vi le comunica, după cari am rĕmas

stimător:

Ic.

Convocare.

În înţelesul §-lui 25 din statutele Reuniunii învĕţătorilor greco-catolici din Archidiecesa gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş şi a conclusului luat în şedinţa din 12 Iuniŭ 1900 a comitetului central al Reuniunii p. 5., — adunarea generala se va ţinea în 18 şi următórele zile a-le lunei Septembre n. 1900, la care, în sensul §-lui 26 al statutelor, se convócă: a) membri comitetului central, b) oficialii fie cărui despărţĕmênt.

Programul:

1.) Asistarea în corpore la serviţul divin, —

2.) Deschiderea adunării prin preşedinte, —

3.) Prelegere practică cu elevii din şcóla de aplicaţie, — care se va ţinea de profesorul aceleia dl. Petru Ungurean, —

4.) Raportul general al comitetului central despre activitatea Reuniunii în decursul anului de gestiune, —

5.) Esmiterea comisiunilor pentru censurarea raportului general şi a raţiunilor, —

6.) Raportul cassariului, etc. —

7.) Raportul comitetului redacţional al Fóii şcolastice, —

8.) Raportul membrilor însărcinaţi de comitetul central cu urmărirea opurilor apărute atât în literatura nóstră, cât şi în cele străine, cari se ocupă cu învĕţămîntul primar, —

9.) Desbaterea propunerilor întrate la comitetul central cu 15 zile înainte de adunarea generală şi

10.) Alegerea unei comisiunŭ constătătóre din 3 membri pentru verificarea procesului verbal.

Blaş în 14 August 1900,

Georgiŭ Muntean
preşedinte.

Nicolaŭ Pop
secret. II

Nr. 496—1900.

Convocare.

În sensul §§-lor 23 şi 26 din statutele *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“* se convócă

adunarea generală ordinară

a Asociaţiunii la *Băile-Herculane*, pe zilele 9 şi 10 Septembre st. noŭ 1900, pe lângă următorul

Program:

Şedinţa I.

Duminecă în 9 Septembre st. n. 1900 la 11 óre înainte de amiază.

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Constatarea delegaţilor presenţi.
3. Raport despre activitatea comitetului central în anul espirat.
4. Alegerea comisiunilor:
   a) pentru examinarea raportului general;
   b) pentru examinarea raţiociniului pe anul 1899 şi a proiectului de budget pentru pentru anul 1901:
   c) pentru studiarea proectului de regulament despre înfiinţarea secţiunilor sciinţifice şi literare, înaintat spre aprobare;
   d) pentru înscrierea de membri şi încasarea taxelor.
5. Propuneri eventuale.

Şedinţa II,

Luni în 10 Septembre st. n.' 1900 la 10 óre înainte de ameazi.

Ordinea de zi:

1. Rapórtele comisiunilor exmise în şedinţa primă.
2. Propunerea relativ la inactivarea secţiunilor sciinţifice şi literare.
3. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
4. Dispositiunĭ pentru verificarea proceselor verbale.
5. Închiderea adunării generale.

*

Disertaţiunile se vor ceti în o şedinţă specială, ce se va ţiné Dumineca în 9 Septembre n. la órele 3 p. m.

Se observă, că eventualele disertaţiunĭ şi propuneri aŭ să fie presentate în scris presidiului Asociaţiunii (în Sibiŭ, Strada-Morii Nr. 8) cu 8 zile ér eventualele interpelaţiunĭ cu 3 zile înainte de adunarea generală.

Din şedinţa comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută în Sibiŭ la 9 August 1900.

I. M. Moldovan m. p.,
preşedinte.

Nicolaŭ Togan m. p.,
notar.

Avis.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ îşi va ţiné adunarea generală în anul acesta în Băile Herculane în zilele de 9 şi 10 Septembre n. Comitetul ce s'a instituit pentru aranjarea festivităţilor împreunate cu acésta adunare are onóre a încunoscinţă pe P. T. Public, doritoriŭ de a participa la adunare despre următórele:

1. Primirea oficială a comitetului central la gara Băilor Herculane se va face Sâmbătă în 8 Septembre la óra 1 d. a. Programa detaiată despre decursul adunării se va publica mai târziŭ.

2. Taxa de odae cu un pat pe zi este de la 1—5 cor. De fie care pat separat 80 fil. Pentru lumina electrică se plăteşte 10% din taxa camerei. Serviciul de persónă 30 fil. de 2 persóne 60 fil. de mai multe persóne dintr'o odae 1 corónă.

3. Toţi óspeţii veniţi la adunare vor avea la 3 restaurante reducere de 25% din preţul mâncărilor.

4. Taxa unei birje pentru 4 persóne de la gară până la Băile Herculane este 2 coróne.

5. Óspeţii veniţi la adunare vor beneficia de aceste favoruri şi după adunare orî cât timp ar petrece în băi.

6. Pentru bilete de călătorie şi incortelare cu preţurĭ reduse, pe cum şi pentru participare la escursiunĭ a se adresa Domnului Dr George Vuia medic balnear în Herkulesfürdő cel mult până la 31 August st. n. Ofertele în banĭ şi taxele de membru sînt a se trimite casarului Dl N. Nestorovici tot acolo.

Băile Herculane 10 August 1900.

Pentru comitet:

Ilie Curescu
v.-pr.

Dr Petru Barbu
secretar.

NOUTĂŢI.

Mâne întrĕgă ţara serbézĕ cu multă bucurie aniversarea a 70 a nascerii Maiestăţii Sale Împĕratului-Rege Francisc Iosif I. Luăm parte şi noi la acéstă veselie generală dorind din inimă Augustului Cap al monarchiei austro-ungare viaţă îndelungată şi fericită spre bună starea şi înflorirea popórélor de sub sceptrul Seŭ. La mulţi ani!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. În ziua Sfinţilor Apostoli, hramul bisericii nóstre, când am serbat şi amintirea ducentenariului sf. Unirĭ, dl notar cercual *Ioan Vassiu* şi soţia sa *Roma Victoria n. Lucaciŭ* ne-a dăruit o sf. Evangelie ediţia nóuă, în preţ de 110 cor. Pentru acéstă faptă, subscrisul, în numele curatoratului, aduc viile mele mulţumite donatorilor, poftindu-le de la Dumnezeŭ viaţă lungă şi fericită. Merişor, diec. Lugoşului, *Isidor Saturu*, preot gr. cat.

Din archidiecesă. *Gerasim Vana*, absolut al seminariului central din Budapesta, a fost numit subprefect la convictul de băieţi din Blaş.

Consistoriul plenar. Pe Mercurĭ în 15 crt. a fost convocat consistoriul plenar archidiecesan. A fără de membrii din centru, aŭ mai luat parte la şedinţă protopopii: *Dem. Cutean, Iuliŭ Montani şi Dr. Seb. P. Radu şi viceprot. George Bărbat, Ioan Horşia şi Stef. Sándor.* În acest consistor aŭ fost primiţi în internatul de băieţi 110. din 139. concurenţi. concursul la internatul de fetiţe a rĕmas deschis. În seminariul teologic aŭ fost primiţi 22. tineri, din acestia *Ioan Aghîrbicean*, destinat pentru seminariul central din Budapesta, ér *Iuliu Moldovan*, pentru colegiul din Roma. — Tot atunci s'aŭ declarat de vacante 33 stipandii din diferitele fonduri arhidiecesane, pentru ocuparea cărora s'a deschis concurs până la ziua de 12 Sept. n. —

Sfinţire de biserică. Curatoratul bisericei gr. cat. din Cheşeiŭ împreună cu poporul român al parochiei învită la serbările sfinţirii bisericii ce se vor ţiné la 2 Sept. n. Tot atunci va fi petrecere cu dans aranjată de tinerimea academică română din jur sub patronajul Dluĭ Dr Teodor Mihali şi Dnei Viorica Mihali. Venitul curat e destinat pentru biserica gr. cat. din loc.

Hymen. *Alesandru A. Moldovan*, cleric abs. şi *Paulina Cheresteş*, îşi vor serba la 28 Aug. n. cununia lor în biserica gr. cat. din V.-Sântióna.

Procese de pressă. De o dată şi „Tribuna“ şi „Fóia poporului“ aŭ procese de pressă, Redactorul Dl Andreiŭ Balteş a fost citat pe 17 crt. pentru „Tribuna“ şi pe 22 pentru „Fóia poporului“. Să vede, că trăim în era nóuă.

Şcólă românéscă în Istria. Dieta provincială a adoptat propunerea de a se ridica o şcólă românéscă în Susneviţa, dar cu limba de propunere germână. La tot casul ar fi de dorit, să fie numit învĕţător un ast fel de individ, care poşede perfect limba românéscă, atât dialectul istrian, cât şi cel dunărean, căcĭ alt cum succesul şcóleĭ va fi nul.

Convocare. Despărţ. Mediaş al Asociaţiunii îşi va ţiné adunarea cercuală în Mediaş la 2 Sept. n. Tot în aceea zi se va ţiné şi adunarea generală a Reuniunei femeilor române din Mediaş în acelaşi local.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

— Schiță istorică-culturală —

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

VI.

Se pare, că la 374 a întrat Augustin în noviţiatul manicheismuluĭ. Vom vedé maĭ târziŭ, că din ce causă nu s'a ridicat nicĭ o dată maĭ sus, şi pentru ce n'a ajuns gradul aleşilor saŭ a preoţilor acesteĭ eresiĭ. De o cam dată însémnăm numaĭ atâta, că în acésta sectă el aduse cu sine zélul, sinceritatea şi pasiunea ce o avea tot de una în căutarea adevĕruluĭ, însuşirĭ carĭ de altmintrea numaĭ spre onóre şi mântuire îĭ puteaŭ servi în mijlocul erorilor ce-l încunjuraŭ. A devenit apostolul manicheismuluĭ, lăţindu-l în cercul sĕŭ. Pe catolicĭ îĭ provoca la dispute, pe carĭ aceia le primiaŭ şi carĭ spre nenorocirea luĭ se finiaŭ tot de una cu gloria luĭ, drept aceea acest succes ĭ-a făcut inima şi maĭ încreḑută şi în urmă ĭ-a aruncat-o în periclul cel maĭ mare a ereticilor, în vîrtejul nesupuneriĭ şi a cerbicoşieĭ. [1])

E superfluŭ a spune, că Augustin nicăirĭ nu a culeş atâtea victime, ca între amiciĭ şi conşcolariĭ sĕĭ. [2]) În scurt timp s'a alăturat la el acel cerc frumos al amicilor sĕĭ, pe care şi l-a făcut atât de credincios prin delicateţa sufletuluĭ, farmecul escelent a inteligenţiĭ şi a conversaţieĭ şi prin alipirea sa înfocată. Pe Romanian îl cunóscem deja; maĭ târziŭ vom cunósce pe rênd şi pe ceĭ alalţĭ amicĭ aĭ sĕĭ: pe blândul şi nevinovatul Alimpiu, pe tinĕrul Nebridiŭ ceĭ de un naturel minunat şi pe Honorat, pe care şi amintirea adevĕruluĭ îl făcea să trăsară. O! cu ce căldură ĭ-a maĭ ĭubit Augustin şi cu ce cuvinte frumóse se esprima despre fericirea traiuluĭ din societatea lor „Flecărilĭ, rîsete, prevenirĭ împrumutate şi binevoitóre, lecţiunĭ plăcute, glumirĭ împreună şi respectărĭ împrumutate, câte o dată puţină diferinţă de ideĭ, fără de nicĭ o ură, ca şi când omul se sfarmă cu sine însu-şĭ şi care contrarietate maĭ mult înfromsĕţéză înţelegerea continuă, instrucţiĭ împrumutate, dorul nesuportabil după ceĭ depărtaţĭ, primirea voiósă a celor sosiţĭ, unirea spiritelor, contopirea lor prin atarĭ şi alte asemenea espresiunĭ ale inimeĭ ĭubite şi ĭubitóre prin tot atâtea schinteĭ înflăcărate, carĭ se arată prin ochĭ, limbă, buze şi prin miĭ de gugulirĭ.“ [3])

Étă ce inimă avé Augustin! Ĭubia mult şi asemenea era mult ĭubit, el esercia asupra amicilor sĕĭ o putere aşa de mare în cât ceĭ maĭ mulţĭ aŭ părăsit cu el Africa şi ĭ-aŭ urmat la Roma, Milan, Ostia şi pretutindenia. Dacă îl cunóscea o dată cine va, nu maĭ putea trăi fără de el. Cum să nu-ĭ fi putut seduce aşa dară şi la erére? Şi durere, aceia maĭ toţĭ aŭ căḑut: Alimpiu, Honorat, Nebridiŭ, însuşi Romanian şi încă un alt june amic de aĭ sĕĭ, a cărui nume e necunoscut, şi a cărui mórte a stors numaĭ de cât cele maĭ ferbinţĭ lacrimĭ din ochiĭ luĭ Augustin.

Monica vigila, urmăria pe fiul sĕŭ, cu o atenţiune mult maĭ mare, de cât ca acela să fi putut ascunde dinaintea eĭ ceva mişcare sufletéscă a sa. Ochiul mameĭ sale deja observase, că în inima luĭ Augustin după învingerea pasiunilor a urmat decădinţa credinţiĭ, dar într'un timp era plină de speranţă, căcĭ prin cetirea luĭ Hortensiŭ s'a trezit éră-şi în sufletul fiuluĭ sĕŭ ĭubirea de adevĕr şi disgustul de lume, totuşi disprețul, cu care Augustin a aruncat de la sine Scriptura, încrederea îngânfată în sine, însuşi despreţuirea auctorităţiĭ bisericeşcĭ, aŭ umplut-o de cea maĭ mare îngrijire, presimţênd o nóuă crisă. Crescerea pasiunilor sĕlbatice în inima luĭ Augustin o urmăria cu atenţiune, ca şi mama, care stând pe ţĕrmure, vede pe fiul sĕŭ în mijlocul valurilor fiorósă şi aude, că vîntrelele să sfîrtică, lanţul ancorel să rumpe, prevede naufragiul inevitabil: sub greutatea neputinţiĭ sale se cufundă în durerea s'a neměsurată.

Dar cine ar putea descrie durerea şi uimirea Moniceĭ, când după atâţia paşĭ greşiţĭ aude pe neaşteptate, că Augustin şĭ-a negat publice credinţa; când familiile luĭ Alimpiŭ, Romanian şi a aceluĭ tinĕr amic maĭ sus amintit, tóte din Tagasta, îĭ vorbiaŭ între lacrimĭ despre zélul şi încăpăţinarea, cu care fiul eĭ se alipia de o eresie.

Augustin cércă o asemĕnare, cu care să pótă face înţelésă durerea mameĭ sale şi după ce în miĭ de chipurĭ repeţesce, că lacrimile mameĭ sale nu-ĭ dedeaŭ linişte, nu-ĭ dedeaŭ pace, că în abundanţa lor sĕmănaŭ cu un rîŭ, că acele aŭ umplut tot pământul; nemulţămit cu aceste asemĕnărĭ nepotrivite, caută altele maĭ bune, şi nu află alt ceva de cât durerea mameĭ, care şĭ-a perdut pe unicul sĕŭ fiŭ. „Mama mea, serva Ta credinciósă m'a deplâns pe mine maĭ teribil, de cât cum plâng mamele la cosciugul copiilor lor. Pentru că credinţa sufletéscă a eĭ, care o primise de la Tine, m'a vĕḑut mort.“ [1])

Monica însé auḑênd acésta veste înfiorătóre nu s'a mulţămit numaĭ cu lacrimile. Acestea aŭ putut fi de ajuns atuncĭ, când luĭ Augustin îĭ era numaĭ inima morbósă, dar consciinţa-ĭ tot maĭ trăia între ruinele aceleia şi splendórea credinţeĭ lumina ca o raḑă în sufletul luĭ şi până când Monica maĭ putea spera, dar apoĭ acum, când Augustin nu numaĭ că vĕtăma pe Dumnezeŭ prin crimele sale, ci rumpêndu-se de Isus Christos şi biserica Luĭ l'a şi negat, — lacrimile nu-ĭ maĭ puteaŭ fi de ajuns. A sosit óra, în care pentru mântuirea fiuluĭ sĕŭ trebuia să se foloséscă de tótă puterea, cu care a înarmat Dumnezeŭ pe o mamă.

Cu începutul feriilor Augustin s'a reîntors în Tagasta. Monica a aşteptat sosirea fiuluĭ sĕŭ, ca să se convingă în persónă despre apostasia aceluia, fiind că tot nu putea crede, că Augustin să pótă comite un pĕcat atât de infam, şi ca tóte mamele, spera în contra speranţeĭ.

Când însé ilusiunea a dispărut şi Augustin s'a reîntors în casa părinţéscă, ca un apostat îngâmfat, după primul cuvînt eretic, ce-ĭ scăpa din gură, — o, datorinţă grozavă a mamelor creştine! — Monica indignată, încă şi maĭ greŭ vătĕmată l'a atăcat în dată. Ea s'a simţit vătĕmată în cel maĭ gingaş şi maĭ profund simţĕmînt al inimeĭ sale. Ĭubirea sa faţă de Dumnezeŭ, alipirea de Biserică, gingăşia sa faţă de fiul sĕŭ rĕtăcit, frica că-l va perde pe vecie şi gróza de pĕcat, se uniră în sufletul eĭ şi o răpiră spre cea maĭ frumósă faptă a energieĭ creştinesci, spre o faptă fără părechiă în istoria sfinţilor. Monica l'a alungat de la casa sa, ĭ-a spus verde, că nu-l va suferi nicĭ la masa, nicĭ la casa sa, şi blăstĕmând blăstĕmăţia, cu care a dat mână, plină de acea mânie sublimă, care o mână atotputernică o dă mameĭ, a demândat ca să-ĭ părăséscă casa şi maĭ mult să nu-şĭ maĭ pună acolo piciorul. O atare poruncă nu póte fi neascultată. Augustin s'a dus cu capul plecat la Romanian.[1]) Acésta, fără îndoiélă, e o necesitate crudă. Şi multe mame, de nu le-ar veni Dumnezeŭ imediat în ajutoriŭ, după o atare durere nu ar maĭ trăi nicĭ un moment. Ast fel a fost şi starea Moniceĭ. Simţia că inima ĭ-s'a sdrobit de tot. Dar nu maĭ când Augustin a părăsit-o, a simţit ea într'adevĕr, cât de tare îl ĭubesce, şi că nicĭ o zi nu póte trăi fără de el: sentimentul de mamă éră-şĭ ĭ-s'a trezit în inimă, căḑû în genunchĭ, lăsă curs liber lacrimilor şi se rógă luĭ Dumnezeŭ pentru ajutoriŭ. [2])

Dumnezeŭ o ascultă, pentru că puţin maĭ târziŭ, probabil în nóptea acesteĭ zile grozave, când după atâta ostenéliă a aţipit pe un moment, ĭ-s'a arĕtat o visiune, care o linişti puţin şĭ-ĭ redede speranţa.

I-se părea, zice Augustin, că stă pe o scândură îngustă, şi de ea se apropiă un june încunjurat de lumină, zimbind vesel, pe când ea era tristă şi nĕcăjită. Junele o întrebă despre causa dureriĭ şi a lacrimilor sale, voind a o instrua, pe cum se îndatina şi nu a învĕţa de la ea.

Mama mea îĭ spuse, că e nĕcăjită pentru perderea fiuluĭ sĕŭ; la ce junele o îmbărbătă şi o admoniă, să privéscă şi să vaḑă, că unde e ea, acolo-s şi eŭ. Şi când mama mea după acésta admoniare a privit în jur, m'a vĕḑut şi pe mine lângă ea pe scândura cea îngustă. „De la cine vine acest vis, cu care o aĭ mângâiat pe ea“ esclamă Augustin „de la cine-şĭ aŭ originea tóte acestea, dacă nu de la Tine, care ĭ-aĭ ascultat rugăciunile inimeĭ sale?“ [3])

Ca inspirată a alergat Monica la Romanian, a căutat pe fiul sĕŭ şi ĭ-a enarat, ce a visat. În lacrimile eĭ lucia bucurie, Augustin a cunoscut sinceritatea mameĭ sale, a ascultat serios enararea visuluĭ, şi îmediat a început a-l interpreta în favorul sĕŭ. După părerea sa visiunea însémnă, că óre când va şi Monica va fi acolo, unde se află el. „Nu, nu aşa, rĕspunse sfînta mamă, — tinĕrul nu a zis: Unde e el, acolo eşcĭ şi tu, ci unde eştĭ tu, acolo e şi el.“ [4]) Plină de speranţă şi în convingerea, că Dumnezeŭ îĭ va reda pe Augustin, după ce l-a deplâns destul şi acusându-se pe sine cu umilinţă, că nu se scie ruga şi sacrifica de ajuns, şĭ-a revocat porunca cea durerósă pentru ambiĭ, şi fiuluĭ sĕŭ érăşĭ ĭ-a dat loc în casa şi la masa sa.

Tóte aceste s'aŭ întîmplat prin Septembre anul 374. Nu mult după aceea Augustin, împliniud studiile, a părăsit Cartagena. Înainte însé de ce ar fi fost aplicat la judecătorie, unde îl îndruma dorinţa şi capacitatea sa, éră-şĭ s'a reîntors în Tagasta, unde a deschis un curs public de gramatică. [5])

Dar durere, Augustin nu s'a reîntors numaĭ singur, şi de şi Monica şĭ-a revocat porunca, totuşi cu o astfel de suită nu s'a putut aşeḑa şi locui la mamă-sa; a primit aşa dară ofertul marinimos a luĭ Romanian, şi pe timpul, cât a instruat în Tagasta, s'a aşeḑat în una din căsile aceluia. Maĭ mult însé petrecea la Monica, pentru că atâta îl ĭubia, în cât îĭ causa durere, dacă şi numaĭ într'o zi nu-l putea vedea! De altmintrea Augustin în ciuda pasiunilor şi a eresieĭ sale perţenace, — era ceĭ maĭ delicat, ceĭ maĭ ascultătoriŭ şi ceĭ maĭ respectuos fiŭ.

Între eĭ nu s'a întîmplat nicĭ o dată sfadă, pentru că ambiĭ o încunjuraŭ cu mare

---

[1]) De duabus animabus c. IX.

[2]) Aug. ad Prosperum et Hilarium lib. II. cap. XV. Confess. lib. IV. cap. I. şi lib. III. cap. 12.

[3]) Confess. lib. IV. cap. 8.

[1]) Confess. lib. III. cap. 9.

[1]) Augustin: Contra Acad. lib. II. c 2.

[2]) Confess. lib. III. cap. 9.

[3]) Tot acolo.

[4]) Tot acolo.

[5]) Possidius, Augustini vita.

grije. Augustin din respect față de mamă-sa, Monica pentru că acesta-i era principiul, și pentru că cu deosebire față cu fiul sĕŭ spera mai mult de la rugăciuni, de cât de la dispute sciințifice. „Până când eŭ mĕ tăvăliam în tina ladului și în întunerecul minciunii“ zice Augustin, „acésta vĕduvă curată, pie și trézĕ, așa cum îți place Ție Dumnezeul meŭ! în speranța sa neînfrântă, în plângeri și suspine neostenită, nu înceta a se ruga pentru mine cu lacrimi în tótă óra. Rugăciunea eĭ a ajuns ce e drept înaintea feței Tale, dar pe mine (fiind că nu sosise încă óra mântuirii) m'ai lăsat a mĕ tăvăli în tină și a pipăi și mai de parte prin întunerec.“ [1])

Dar deși Monica s'a reținut de la orĭ ce dispută temêndu-se în umilința sa, că n'ar putea învinge pe fiul sĕŭ, și nevrênd în inima sa fragedă a-l vĕtăma fără de motiv, totuși ea cerceta ómenĭ de aceia, despre carĭ credea, că cu puterea auctorității și a sciinței lor vor puté influința asupra spiritului fiului sĕŭ; îĭ cerceta și ruga cu cel mai mare zel, ca să încépă dispută cu Augustin, și să-i convingă despre adevĕrul și frumseța credinței catolice.

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

III.

(Continuare.)

Am făcut o descriere detaiată. La sfîrșitul acesteia am amintit pe ceĭ doĭ călărețĭ ce i-am vĕdut lângă Urumgili și carĭ credeam că eraŭ ceĭ doĭ arnăuți. M'a ascultat cu atențiune, a cetit încă o dată tenbihul, apoĭ zise:

„Povestirea ta și acest tenbih documentézĕ totul. Un bărbat, căruia valiul din Engyrijeh îĭ încredințézĕ o sumă așa mare de banĭ, nu póte fi blăstĕmat. Voiŭ chema pe eremitul.“

El făcu sĕmn unuia dintre polițiștiĭ ce ne însoțiră. Acesta se depărtă și după câte va minute aduse cu sine pe colonelul. La vederea nóstră să repeți maĭ întâiŭ asupra fiului sĕŭ. îĭ lovi în față cu mâna drépta — stânga era legată — și strîgă:

„Afurisitule, apostatule, câne, care jefuescĭ pe tatăl tĕŭ! Allah se te zdrobească! În cóce cu banĭ meĭ! Unde-ĭ aveți? Ĭ-ați împărțit între voĭ!“

Apoĭ sări spre mine, se opri dinaintea mea și arĕtându-mĭ pumnul, strigă:

„Trădătorule, mincinosule, ucigașule, în dată se spuĭ, unde-s banĭ, căcĭ de nu, s'a isprăvit cu tine! A fără staŭ sute de peregrini, carĭ, dacă nu mărturisescĭ, te vor sfășia!“

Se înțelege că nu i-am rĕspus; în locul meŭ îl apostrofă cadiul:

„Liniștește-te, cap sĕc! Acest effendi este un învĕțat renumit din Franchistan, dar nu hoț. El posede încrederea renumitului nostru Said Caled Pașa, și nicĭ prin minte nu-ĭ trece, a se atinga de piastriĭ tĕĭ!“

„El este; o sciŭ sigur!“ rĕspunse furibundul. „A vroit să mĕ pușce, m'a nimerit însĕ numaĭ la braț. Glonțul mĭ-a trecut prin carne și s'a oprit în părete; l'am adus cu mine. Și încă ceva maĭ am, a nume un martor, carele póte documenta, că acest câne creștin din Franchistan a avut în buzunar o mulțime de banĭ, carĭ aŭ fost aĭ meĭ.“

Cadiul îĭ sĭli să descrie încă o dată faptul, în presența nóstră. Un ceas după depărtarea nóstră, el merse la culcare, după ce maĭ întâiŭ numĕră banĭ înaintea soției sale și îĭ aședă într'o cassetă. Acésta cassetă era aședată între el și soția sa, pe tapetul de durmit. Puțin după ce a adormit, a fost trezit prin un sgomot; el pipăi după cassetă și atuncĭ prinse brațul unuĭ bărbat, care vroia să fure casseta. Se născu o luptă, cu care ocasiune se dovedi că eraŭ doĭ hoțĭ. Unul fugi cu casseta; celalalt ținea pe bĕtrânul, fugi apoĭ și el, ĕr când se simți urmărit, cu un glonț de pistol răni pe colonel, reținêndu-l ast fel de la urmărire. Hoțiĭ de bună samă aŭ sărit peste zid și prin gratiile ferestreĭ l'aŭ vĕdut numĕrând banii. Ușile caseĭ n'aveaŭ zaurĭ; ca să pótă întra înlăuntru, aŭ trebuit să ucidă câniĭ.

Eremitul arĕtă glonțul turtit; era un glonț de pistol, dar nicĭ eŭ nicĭ chysracdar-ul n'aveam pistóle. Martorul era peregrinul acela, care ne-a insultat la luntre. Spusele sale în loc de a ne strica, ne-aŭ fost folositóre, căcĭ prin acele documentarăm, că pe timpul jefuirii eram deja de mult din colo de rĭŭ. Cu tóte acestea bĕtrânul rĕmase pe lângă părerea sa. El jura, că noĭ sîntem hoțiĭ, cadiul însĕ îl provocă să se depărteze. Când însĕ el cu tóte acestea continuă a mĕ insulta, cadiul îl amenință cu arest și cu bastonada, dacă maĭ scóte încă numaĭ un cuvînt vătĕmător contra mea; de aceea acum îșĭ descărcă tótă mânia numaĭ asupra fiului sĕŭ, pe carele cadiul nu-l apĕra; acest din urmă nu grăi nicĭ un cuvînt chysracdar-uluĭ; pentru el, mohamedanul strict credincios, „afurisitul“ nicĭ nu esista.

„Sabbi blăstĕmat, aĭ jefuit și furat pe tatăl tĕŭ!“ strigă bĕtrânul, lovind în față pe fiul sĕŭ și scuipându-l. „Allah parcealamah — Allah să te zdrobéscă. Nu sciŭ, dacă voiŭ avea parte de cer, căcĭ tu eștĭ fiul meŭ și mĭ-aĭ răpit fericirea vieții eterne și deliciile paradisului. Satana să te înghită!“

În modul acesta îl înjură timp maĭ îndelungat. Chysracdar-ul era arestat și nu-ĭ era permis a se depărta; ca fiŭ nu vroia să atace pe tatăl sĕŭ și ast fel trebuia să sufere tóte insultele acestuia. Cadiul nu întrevenia; din contră îĭ causa bucurie pedeapsa ce trebuia să supórte apostatul. Pentru mine însĕ era prea mult. Mĕ ridicaiŭ și vîrîndu-mĕ între tată și fiŭ, strigaiŭ celuĭ dintâiŭ:

„Acum tacĭ! Tóte lucrurile cu carĭ învinovățescĭ pe fiul tĕŭ, să referesc și la mine. Orĭ vroescĭ să cer ajutor de la cadiŭ, carele este silit să mĕ asculte?“

Acésta avu efect. El se întórse de către fiul sĕŭ spre mine și rĕspunse:

„Da, aci trebue să tac, pentru că ochiĭ justiției sînt orbiți; dar Allah va judeca între mine și între voĭ, și încă astăzĭ. Allah parcealamah — Allah să vĕ zdrobéscă!“

După aceste să depărtă, și încă la timp potrivit, de óre ce cadiul se simția tare vătĕmat prin ultimile sale cuvinte, însĕ îl lăsă totuși să mérgă, fără de al pedepsi. Cadiul îșĭ ținu de datorință să-și ceară scuzele că ne-a conturbat, și o făcu acésta într'un mod așa de oriental, în cât numaĭ după o óră am fost concediați.

Într'aceea eremitul făcu tot posibilul ca se atițe mulțimea din a fară, contra nóstră. Când păsirăm în curte, am fost primiți cu înjurăturĭ. Nu puteam cuteza să eșim pe pórta dinainte; sgomotul de a fară ne spunea, ce ne aștéptă. De aceea ne întórserăm înapoĭ spre ușa prin care am întrat înlăuntru. Am și ajuns la ea; dar mulțimea agitată din curte să ținea în urma nóstră și când eșirăm în strada din dos, vĕdurăm la drépta o grupă care ne aștepta și venia asupra nóstră cu un sgomot oribil. În frunte eraŭ — ambiĭ meĭ arnăuți! La stânga calea era liberă. Am fugit în direcțiunea acésta, pentru că evident, trebuia să ne refugiăm, dacă nu vroiam a fi uciși.

„Opriți pe necredincioșiĭ, afurisiții!“ striga plebea ce năvălia în urma nóstră. În curênd ne întîmpină o a dóua grupă; atuncĭ ferirăm cu grabă într'o stradă laterală și tot ast fel, persecutoriĭ după noĭ, până ce în fine totuși ne succese aĭ duce în rătăcire. Atuncĭ ne-am oprit, spre a rĕsufla. Ne aflam în capĕtul sudic al orașului, locuitoriĭ căruia, după strigătul ce audiam în tóte părțile, steteaŭ cu toțiĭ gata, să ne prindă.

„E imposibil, ca să vĕ reîntórceți,“ zise consulul. „Urcați-vĕ sus la capelă; acolo sînteți în siguranță. Vĕ voiŭ însciința, când să veniți de acolo. În oraș este rĕscólă formală și duc gróză pentru ceĭ alaiți catolicĭ. Voiŭ încerca să ajung acasă, spre aĭ avisa.“

Așa dar ne-am despărțit; eŭ și chysracdar-ul, carele cunoscea cu deamĕruntul împrejurimile orașului, ne urcarăm pe munte în sus, unde după tufișurile ce steteaŭ acolo aflarăm scut sigur.

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. III. cap. 11.

Posta redacțiunii.

On. *mb.* Am primit, vĕ mulțumim.

On. *V. C. în S.* Pentru așa ceva adresează-te la Tipografia „Aurora“ în Gherla. Salutărĭ frățescĭ.

Confratelui din B. Mulțumită pentru celea împărtășite. Am cetit și noĭ în „Magyar Szó“ articlul despre iubileul unirii, dar nu merită să ne ocupăm cu el. Sînt atâtea minciunĭ, atâtea prostiĭ, cât mult ne mirăm, cum de autorul luĭ nu e internat în ospiciul de pe Lipotmezŏ. E regretabil, că în chipul acesta să trage pe sfóră opiniunea publică magiară și că nu să află nicĭ un magiar cu minte, care se aducă la ordine pe ast fel de înșelătorĭ. Salutare!

On. *Enea P. Bota*, Șard, *George Trăila* Timișóra, V'am prenotat.

On. *I. T. în C.* Ziua nu s'a statorit încă definitiv.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(26) 1—3

Anunț.

Un orologer (ciasornicar) român cu cualificațiune specială de monteur pentru orologiŭ de turn, capĕtă cuartir gratuit într'o casă cu curte și grădină a bisericiĭ catedrale mitropolitane gr. cat. din Blaș, numaĭ pe lângă condițiunea de a trage, curăți și îngriji orologiul din turnul aceleĭ biserici. Casa este într'o stradă principală. Sînt preferiți reflectanțiĭ de religiunea gr. cat. Cererile provĕdute cu atestat de botez și de conduită, sînt de a se așterne la Consistoriul archiepiscopesc din Blaș, până în 15 Sept. 1900.

Din ședința consistoriului archiepiscopesc gr. cat. din Blaș, ținută în 11 August 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș.

Nr. 4298—1900. (27) 1—3

Escriere de concurs.

Până la 12 Septembre n. 1900 se escrie concurs pentru următórele stipendie din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

Un stipendiŭ de 800 cor. folosit de Ioan Băgăian, candidat de profesor. Stipendiul e destinat pentru tineriĭ, carĭ învaţă dreptul orĭ medicina la o universitate din a fară de patrie; *dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de iuristul absolut Corneliŭ Bardoşy şi de iuristul Ioan Moga, care a repausat, amêndóuĕ destinate pentru iurişti la universitatea din Cluş; *dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor.* folosite de gimnasiştii absoluţi Ioan Agârbicean şi Iuliŭ Moldovan, destinate pentru gimnasişti în clasele superióre; şi *un stipendiŭ de 120 cor.* destinat pentru gimnasişti din clasele inferióre, folosit de cadetul absolut Victor Domşa.

Doritorii de a obţiné vre unul din stipendiile de mai sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

1. Că sînt romînĭ gr. cat. miserĭ, născuţi în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

3. dintre concurenţi vor avé preferinţă, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

4. Concurenţiĭ să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical, şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor continua studiile în anul scol. 1900/1901.

II. *Din fundaţiunea Vancea „Cassa archidiecesană".*

Un stipendiŭ de 200 cor. destinat pentru gimnasişti; *treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane. Stipendiile din „Cassa archidiecesană" se conferesc numaĭ pe anul scol. 1900/1901.

III. *Din fundaţiunea „Ciparĭŭ".*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugeniŭ Groze; şi *un stipendiŭ de 100 cor.* folosit de gimnasistul Leonte Ciparĭŭ, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea David Br. Urs.*

Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de gimnasiştiĭ Ioan Dileriŭ, Ioan Aureliŭ Marilă şi Georgiŭ Pandrea. Concurenţiĭ aŭ se dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuţi în una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Huniadóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănătoşĭ, cu atestat de frecuentare, că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş, că aŭ purtare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputĭ în Seminariul junimeĭ gr. cat. române din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Papfalvi".*

Un stipendiŭ de 240 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Pop. Cererile aŭ să fie instruite, în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Turţa".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Aureliŭ Tarţa, carele n'a dovedit, că ce progres a făcut în anul scol. 1899/1900. Cererile să se întrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Negruţiŭ".*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de studentul în technică Ioan F. Negruţ, care a renunţat la acest stipendiŭ. Cererile aŭ să fie întruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Ioan Voicu, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştiei".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Vasilie Mircea Vaidean, care nu şĭ-a legitimat progresul. La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ studenţi romînĭ gr. cat., carĭ frecuentéză gimnasiul român gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţi în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştiei şi a nume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţi, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudşir, Jeledinţi, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pischinţi Repaş, Romos, Romoşel, Şebişelul vechiŭ, Sĕreca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Vajda".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Vasiliŭ Muste, care nu şi-a legitimat progresul. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea Ramonţai.*

Patru stipendiĭ de câte 630 cor. folosite de technicul George Voda, iuristul Onoriŭ Crucin şi candidatul de profesor Emil Sabo, carĭ şĭ-aŭ terminat studiile, şi de technicul Ioan Nistor, care nu şĭ-a legitimat progresul; *treĭ stipendiĭ de câte 168 cor.* folosite de iuristul Nicolaŭ Pop, medicinistul Augustin Leményi şi farmacistul Iuliŭ Codarcea; *dóuĕ stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiştiĭ absoluţi Ioan Irimiaş şi Corneliŭ Andrea. Cererile să se întrueze în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XII. *Din fundaţiunea „Bobiană".*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor. folosite de iuristul Augustin Mircea şi de gimnasistul Aurel Maior, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „Klein".*

Un stipendiŭ de 360 cor. folosit de iuristul Nicolaŭ Vlaicu, care nu şĭ-a legitimat progresul; şi *un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Turcu, care a absolvat Academia comercială din Gratz. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş, din şedinţa consistoriuluĭ archiepiscopesc de Alba Iulia şi Făgăraş ţinută la 15 August 1900.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepĭlăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţărilĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să işĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de coloriturĭ şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 10—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 25 August 1900. Numĕrul 34.

Sĕrbătórea Sf. Ştefan.

—r— Ocârmuitorii nostri liberali, cari nesocotesc serbarea dumineciĭ şi a sĕrbătorilor bisericescĭ, aŭ introdus şi sĕrbătorĭ civilĭ. Între sĕrbătorile acestea e şi ziua sfîntuluĭ Ştefan, regele Ungarieĭ, a cărui memoriă o celebrézăbiserica catolică în 20 August st. n.

Noĭ ca creştinĭ şi catolicĭ, deşi am venerat şi venerăm pe s. Ştefan, ca pe sfînt al bisericiĭ catolice, zi festivă în biserică nu i-am pus, nicĭ serviţiŭ divin după ritul nostru nu i-am compus. Venerăm pe s. Ştefan, pentru că biserica catolică în considerarea virtuţilor luĭ escelente l'a introdus în catalogul sfinţilor, ca pe un creştin virtuos nu numaĭ în viaţa sa privată, ci care a validat principiile creştine şi în viaţa publică. S. Ştefan cu zel neobosit a lucrat pentru propagarea şi consolidarea bisericiĭ, a căreĭ învĕţăturĭ salutărĭ i-aŭ servit de normativ în guvernare şi pe a căreĭ principiĭ a fundat regatul sĕŭ. Papa, ca la un protector al bisericiĭ, i-a dat pe lângă coróna regală şi titula de rege apostolic învestindu-l cu drepturĭ şi prerogative cum nu a avut şi nu are nicĭ un alt principe catolic de pe suprafaţa pămîntuluĭ. S. Ştefan ca rege creştin nu a pus numaĭ de basă a regatuluĭ sĕŭ creştinismul, ci preceptul dreptăţiĭ şi al iubireĭ creştinescĭ l'a împlinit faţă de toţĭ cetăţeniĭ fără osebire de limbă şi origine etnică. Principiul luĭ era: „*Regnum unius linguae imbecile ac fragile.*“ A voit s. Ştefan, ca popórele supuse sceptruluĭ sĕŭ, unul fie care să se desvólte conform geniuluĭ sĕŭ, să-şĭ păstreze limba şi datinele sale întacte, şi chiar în acéstă respectare şi conservare a individualităţiĭ etnice, a privit el tăria regatuluĭ fundat de dînsul. Şi în adevĕr, contra turcilor, tătarilor şi altor inimicĭ esternĭ aŭ luptat împreună fiiĭ patrieĭ fără osebire de limbă, şi toţĭ aŭ concurs după starea şi posiţia lor la conservarea şi consolidarea statuluĭ. Şi óre cum se pórtă ocârmuitoriĭ nostri, carĭ aŭ decretat ziua sfîntuluĭ Ştefan, de sĕrbătóre civilă, naţională? óre urmézăeĭ principiile şi modul de guvernare ale aceluĭ rege mare şi înţĕlept? Durere, rĕspunsul numaĭ negativ póte fi.

Aceĭ carĭ aŭ decretat ziua sfîntuluĭ Ştefan de sĕrbătóre regnicolară s'aŭ abătut cu totul de la spiritul, de care era condus s. Ştefan. S. Ştefan a fost protector al bisericiĭ, aceia despoietoriĭ eĭ de drepturile şi prerogativele sale seculare. Regimul sfîntuluĭ Ştefan a lucrat pentru ştergerea păgânismuluĭ şi lăţirea bisericiĭ creştine catolice, regimul de acum lucră la umilirea bisericiĭ, care a fundat şi susţinut statul şi sub masca de libertate religionară deschide pórtă largă şi asecură drept de încetăţénire tuturor eresielor şi chiar apostosieĭ de la credinţă şi păgânismuluĭ.

Maĭ de parte în locul iubireĭ creştinescĭ şi respectarea individualităţiĭ popórelor, regimul constituţional a introdus ura de rasă între naţionalităţi şi şovinismul detestabil, care tinde a contopi în naţionalitatea magiară pe celealalte naţionalităţi din ţară; acest şovinism, străin cu totul de spiritul sfîntuluĭ Ştefan, provócă cérta, ură şi desbinare între cetăţenĭ, şi în loc de o nobilă emulaţiune în vîrtuţile patriotice, face pe fiiĭ aceleia-şĭ patrie să-şĭ consume forţele luptând între sine, ce nu póte să ducă la consolidarea, ci numaĭ la ruina statuluĭ nostru de la firea sa poliglot, „Regnum unius linquae imbecile ac fragile.“

Ceĭ ce aŭ decretat ziua sfîntuluĭ Ştefan de sĕrbătóre pentru ţara întrégă, éră în pracsă îi desconsideră principiile şi lucră chiar în direcţiune contrară intenţiunilor luĭ, nu pot zice, că nutresc pietate faţă de întemeiătoriul regatuluĭ creştin şi poliglot, ci din contră comit o mare împietate cătră memoria acestuia încercând să despóie statul de caractĕrul sĕŭ originar de stat creştin şi poliglot. Subjugarea bisericiĭ catolice şi oprimarea naţionalităţilor nemagiare, ce se urmézăsistematice din partea guvernelor liberale de la noĭ, sînt o desavuare continuă a principiilor sfîntuluĭ Ştefan, o împietate faţă de memoria luĭ.

În anul acesta ziua sfîntuluĭ Ştefan s'a celebrat în Budapesta cu solemnitate deosebită din partea bisericiĭ catolice, din motivul că cu acésta sĕrbătóre s'a

---

Feuilleton.

Pe Olimp.

— legendă de Sinkievicz —

Era o nópte de primăvară liniscită, luminósă şi plină de miros de florĭ şi róuă. Luna plină lumina de asupra Olimpuluĭ şi în lumina sa vîrfulmunteluĭ acoperit cu neuă lucea în o zare posomorîtă. Jos în vale grupele întunecate de brad tremuraŭ uşor de cântecul privighitórelor, plin de durere, suspin, strigăt şi jurăminte. Şi aceste sunete tainice se revĕrsaŭ ca tonurile flauteĭ şi fluerelor. treceaŭ înainte, se scurgeaŭ ca picuri marĭ de róuă şi murmuraŭ ca isvórele. Câte o dată amuţiaŭ, şi apoĭ urma o linisce, cât ţi se părea, că auzĭ cum curge peste cóstele munţilor neua topită de adierea zefiruluĭ din luna Maiŭ.

Era într'adevĕr o admirabilă nópte de primăvară.

În o ast fel de nópte veni Petru şi Paul, şi aşedîndu-se pe un tron format din stîncĭ, aduserăjudecată asupra vechilor zeităţĭ. Capetele lor eraŭ încunjurate de aureole strălucitóre, care le lumina pletele cărunte, sprincenele adunate şi trăsăturile aspre ale feţei. În umbra pădureĭ sta uitată şi tremurând ceata zeilor aşteptând sentinţa de nimicire.

Petru făcŭ un semn. Atunci din grupa zeilor se desfăcu Zeus, adunătorul de norĭ, mare şi puternic şi acum, şi păşi în faţa apostoluluĭ. Părea că e cioplit de mâna luĭ Phidias din un bloc de marmură, învechit înse şi înegrit. Bĕtrânul vultur se tĕrâia la picióreleluĭ, obosit şi cu aripile frânte. Fulgerul luneca stîns din mâna bĕtrânuluĭ tată a zeilor şi ómenilor.

Când păşi înaintea Apostoluluĭ conscienţa puterei străvechi îl umflă peptu-i puternic. El îşĭ ridică capul şi îşĭ aţinti spre faţa pescariuluĭ ochiĭ luĭ divinĭ şi strălucitorĭ, plinĭ de superbie şi mânie. aşa de înfiorătorĭ ca fulgerul. Olimpul s'a cutremurat, cum se cutremura o dată de puterea luĭ; pădurile s'aŭ îngrozit, a amuţit glasul privighetórelor şi luna, care trecea peste câmpia de neuă, a paliđit. Vulturul cu ciocul turtit maĭ sberă o dată. pentru cea din urmă óră, fulgerul străluci, începu a şerpuĭ amenințător la picióreleluĭ sĕŭ şi apoĭ îşĭ ridică sfârâind capul sĕŭ ascuţit, întocmaĭ ca un şerpe pregătit spre o muşcătură veninósă. Petru înse călcă în picióre ziczacul de foc şi întors spre adunătorul de norĭ îĭ zise: „Fiĭ blăstămat şi osândit pe vecĭ!“ În clipita acésta Joe paliđi şi dispăru în afundime.

Înaintea luĭ Petru veni acum Poseidon cu buclele-i negre, întunecat ca nóptea, şi avênd în mâna tridentul ştirbat. „Tu nu veĭ stârni maĭ mult furtunele — îĭ zice apostolul — ci veĭ fi steaua mariĭ, conducênd în liniştitele porturĭ luntrile rătăcite“. Se auđi un strigăt de durere şi apoĭ şi Poseidon dispăru în nópte.

Atunci se ivi zeul cu arcul de argint şi cu lira; el porni spre sfântul bărbat însoţit de nóuĕ muse, carĭ se asemînaŭ unor statuĭ de o lucire albă. Musele stăteaŭ înaintea judecătoriuluĭ pline de fricĭ, împetrite, fără suflare şi fără nădejde în inimă. Zeul se adresă cătră Petru, începênd aĭ vorbi cu o vóce aşa de dulce ca musica: „Nu mĕ omori stăpâne! apără-mĕ şi fă să reînviu! Eu îs flórea sufletuluĭ omenesc, fericirea şi dorul lor spre Dumnezeŭ. Tu sciĭ o Dómne,

combinat și aniversariul de 900 ani de la încreștinarea ungurilor. A nume cu deosebită ceremoniă, s'a dus mâna drépță a sfîntuluĭ Ștefan din capela aulică până în biserica Matia din Buda și în dĕrĕpt. La acésta ceremonie aŭ participat în ornate sacre episcopatul catolic de ambele riturĭ, asistând Alteța Sa archiducele Ĭosif ca representant al Maiestățiĭ Sale regeluĭ, auctoritățile civile și militarĭ și alțĭ dignitarĭ înalțĭ.

Prin acésta participare s'a dat serbăriĭ catolice caractĕr regnicolar, și érăși sĕrbătóreĭ regnicolarie caractĕr catolic.

Barem de ar fi armonia manifestată la serbarea de la 20 August începutul uneĭ ereĭ nóue, în care se domnéscă principiile creștinescĭ, principiul dreptuluĭ și al dreptateĭ, de carĭ a fost condus s. Ștefan, ca toți cetățeniĭ să se simtă mișcați aĭ sĕrbători memoria, nu numaĭ prin solemnități civile și esterne, ci cu adevĕrată pietate; convinși fiind, că în regatul sĕŭ li-e garantată legea și limba.

Meetingul de protestare din Bucurescĭ. — Din inițiativa unuĭ comitet de studenți s'a ținut Duminecă la Bucurescĭ un mare meeting de protestare contra Bulgarilor, carĭ atacă pe Românĭ în propria lor țară. Acest meeting a succes fórte bine. Peste 40 mil de cetățeni aŭ luat parte la el, protestând în un chip demn de o națiune cultă și civilisată cum sînt Româniĭ.

Societățile și publicul s'a adunat în grădina Cișmigiŭ

La órele 3 și jumĕtate se formézĕ cortegiul spre a merge la Dacia.

Eșind din grădina Cișmigiŭ impozantul cortegiŭ străbate bulevardul Elisabeta, calea Victorieĭ și străda Carol până la piața Sf. Anton.

Miile și miile de ómenĭ, carĭ formaŭ cortegiul, strigaŭ: „Jos asasiniĭ! trăiéscă România!“ Pe tot parcursul comunicațiunea trăsurilor și a tramvailor a fost întreruptă. Lumea de pe la ferestre și balcóne aclama în tot timpul trecereĭ cortegiuluĭ.

Când cortegiul a ajuns în piața Sf. Anton sala Dacia era literalmente plină.

La órele 4 se începe întrunirea în sală.

În urma propunereĭ unuĭ student d. Eliad, socrul regretatuluĭ Ștef. Mihăileanu, este aclamat președinte.

D. Eliad cu ochiĭ plinĭ de lacrămĭ, mulțumesce în câte va cuvinte pentru acéstă onóre ce i s'a făcut.

Iaŭ rînd pe rînd cuvîntul dniĭ C. Brăescu, Victor Arteni, Take Policrat, dra Olga Ionescu, deputatul I. Brătescu, deputatul Aurel Iliescu, sculptorul Bălăcescu carĭ înfiereză în terminĭ energicĭ purtarea mișeléscă a Bulgarilor față de noĭ Româniĭ.

Se cetește apoĭ o protestare a Albanezilor din Capitală în contra Bulgarilor.

De óre ce nicĭ un sfert din public nu putea încăpea în sală, s'a mai ținut cuvîntărĭ și în grădina Dacia, sub președința dluĭ D. Butculescu. Aŭ vorbit și aci dniĭ Luca Rusu, Victor Arteni, C. Naum, Spireanu, C. Docea, Urzică, Frîncu, deputatul I. Brătescu, carĭ de asemenea aŭ arĕtat sĕlbătecia Bulgarilor.

Ambele întruniri aŭ votat o moțiune prin care se înfiereză atitudinea Bulgarilor, se apróbă purtarea guvernuluĭ român, se denunță Europeĭ sĕlbaticiĭ carĭ aŭ turbat liniștea Românieĭ și se învită presa să deschiză liste de subscripțiune pentru ridicarea bustuluĭ luĭ Mihăileanu.

S'aŭ cetit numĕróse telegrame de aderare la resoluțiunile meetinguluĭ.

Întrunirile terminându-se, s'a format cortegiul pentru procesiune cu muzica în frunte. În urale nesfârșite și în strigăte de: „Jos asasiniĭ!“ cortegiul percurge stradele Bărățieĭ, Lipscanĭ, Calea Victorieĭ, Bulevardul Academieĭ și strada Regală.

Cortegiul merge în fața palatuluĭ. Aicĭ tótă lumea cântă „Trăiéscă Regele!“ cu capetele descoperite, ér d. Take Policrat dintr'o trăsură pronunță câte va cuvinte.

Manifestația este impunătóre.

Apoĭ în aceași ordine, imensul cortegiŭ străbate stradele Academieĭ și Regală; calea Victorieĭ și ajunge în fața Ligeĭ, strada Nóuă.

Aicĭ studentul Brăescu spune că s'a trimes M. S. Regeluĭ la Sinaia o telegramă comunicându-se Suveranuluĭ măreața întrunire ținută în Capitală și dorința poporuluĭ de a se obține satisfacție de la Bulgarĭ.

Cortegiul din noŭ se pune după aceea în mișcare și se oprește în fața statueĭ erouluĭ de la Călugăreni.

Aŭ vorbit aicĭ dniĭ Arteni, Spireanu și Popa George.

O vóce din mulțime strigă:

— La Mihăileanu a casă!

Înaintea locuinței luĭ Mihăileanu vorbesc dniĭ C. Brăescu. D. Butculescu, deputat și N. Burlănescu-Alin, consolând nefericita soție a regretatuluĭ patriot.

De aicĭ mulțimea se risipise în liniște.

Aflăm că sculptorul Bălăcescu s'a oferit a face gratuit o statuă pentru Ștefan Mihăileanu.

Secretarul particular al regeluĭ Carol încă a luat parte la manifestație și și-a făcut notițe de discursurile ținute.

Între acestea instrucția se continuă cu mult succes, descoperindu-se zi de zi lucrurĭ nóuĕ și făcêndu-se numĕróse arestărĭ de Bulgarĭ. Spiritele în poporația română sînt fórte agitate și nu o dată poți ceti în ziarele de din colo glasurĭ carĭ cer rĕsboiul cu insistință spre a rĕsbuna asasinarea luĭ Mihăileanu. E sigur că armata română e cu mult maĭ superióră celeĭ bulgare, maĭ disciplinată și maĭ bravă, dar cine știe ce resultate ar avea acel rĕsboiŭ și ce complicațiunĭ s'ar putea nasce de aci.

În ultimul moment aflăm în „Timpul“ următorul comunicat:

După maĭ multe zile de așteptare, guvernul Principatuluĭ vecin s'a decis în fine să rĕspundă agentuluĭ nostru diplomatic din Sofia, la ultima notă ce i-a remis în urma ordinelor guvernuluĭ nostru.

Rĕspunsul de acum al guvernuluĭ princiar este maĭ conciliant.

Guvernul princiar informézĕ pe d. Mișu că în urma noteĭ guvernuluĭ român, parchetul din Sofia a fost însărcinat de a urmări pe toți aceia carĭ s'aŭ făcut culpabilĭ de șantagiĭ criminale, extorcând banĭ de la supușiĭ românĭ din Sofia.

Nota maĭ adaogă că guvernul princiar a făcut în tot de una tot ce i-a stat în putință pentru a păstra cele maĭ cordiale relațiunĭ cu România.

Vom vedé.

Fiascul studenților magiarĭ la Paris. — Între multele congrese ținute anul acesta la Paris, după cum am amintit, s'a ținut și un congres al studenților de la școlile superióre. Tinerimea nóstră universitară a representat-o stud. Ioan Scurtu, ér din România a fost maĭ mulțĭ studenți. Cu acest prilej tinerimea magiară a suferit un adevĕrat fiasc, a cărui mărime apare de

---

că nicĭ când nu va ajunge cântarea la ceriŭ dacă i se taie aripile. Vĕ conjur deci pe voĭ bărbațĭ sfinți, nu omorîți cântecul!“

Urmă o clipă de tăcere. Petru își ridică ochiĭ spre stele, Paul își rădimă mâna pe mânuncliiul sabieĭ și căd̆ù pe gânduri. Se ridică apoĭ repede, făcù liniscit semnul crucii peste capul strălucitor al cântărețuluĭ și zise: „trăesce cântare!“ și după cuvintele acestea Apollo se așéd̆ă la piciórele Apostoluluĭ — și nóptea se părea maĭ clară flórea de liliac mirosia maĭ tare, isvórele murmuraŭ maĭ amicabil și musele se adunară la olaltă ca un stol de porumbĭ, și tremurând încă de frică, începură să cânte lin, dar în un chip neîndatinat până acum în Olimp: „Sub paza și apărarea ta alergăm o sfîntă de Dumnezeŭ născĕtóre . . . nu rușina tânguirea nóstră . . . o Dómna nóstră și apără-ne de tot rĕul!“ Și cântecul lor se audia peste câmpiĭ ca și cântarea uneĭ cete de călugărițe evlavióse și caste.

Rînd pe rînd veniră și alțĭ zeĭ. Între alțiĭ sosiră și bachanțiĭ, destrămați, împodobiți cu iederă și viță de vie și armați cu çitere și thyrsus. Eĭ apărură strigând ca nesce desfrînați, căd̆uți în desperare și . . . dispărură în abis.

Acum se presintă înaintea Apostolilor o altă zeitate mărĕță și superbă. Fără de a fi întrebată și fără de a maĭ aștepta după sentință, avêud pe buze un suris despreț̆uitor, ea zise: „Eŭ îs Pallas Athena. Nu ve cer să mĭ dați viață, pentru că însa-mĭ sînt numaĭ o înșelăciune. Odyseŭ m'a onorat, căcĭ era bĕtrân, Telemach pentru că era un băiat imberb. Voĭ nu-mĭ puteți lua nemurirea, pentru că: am fost o umbră trecătóre, sînt și acum o umbră și umbră am să rĕmân pe vecie!“ *)

Apoĭ veni rîndul *Eĭ*, celeĭ maĭ frumóse, care era cinstită maĭ mult de cât toțĭ. Ea se apropie dulce, demnă și cu fața inundată de lacrimĭ. Inima i se bătea în sinu-ĭ alb ca neaua, cum se bate uneĭ păsĕruicĭ spăriate și buzele îĭ trĕmuraŭ ca ale unuĭ copil, ce se teme de o pedépsă aspră. Căd̆ù la piciórele apostolilor își desfăcù brațele și strigă plină de frică și umilință: „Sînt vinovată și păcătósă! dar, sînt fericirea ómenilor. Ĭerta-ți-mĕ! Fie vĕ milă de mine, căcĭ sînt fericirea ómenilor!“ Vocea eĭ era întreruptă de suspine și sughițurĭ. Petru privi plin de milă spre ea și își puse mâna-ĭ de moșneag pe păru-ĭ auriŭ. Paul se aplécă spre o tufă de crinĭ, rupse o flóre și atingênd cu ea pe cea îngenunchiată îĭ zise: „Fiĭ totdeuna așa de curată ca flórea acésta . . . și apoĭ trăesce, tu fericirea ómenilor!“

Atuncĭ începu a se lumina de ziuă. Noriĭ se înroșiră de razele auroreĭ, — și privighetorile își încetară cântecul. Ciocârliile, prigórele și cizii, ridicându-se în aer și scuturându-și de pe ele róua, începură cântecul de dimineață. Pământul se trezi surid̆ind și vesel, căcĭ nu a fost lipsit de *cântare și fericire* . . .

A.

*) Pallas Athena e socotită aci ca aceea care protege sciința perversa, rea și rătăcirile.

acolo, că multe din ziarele magiare l'aŭ publicat, ne mai putênd să ascundă adevĕrul.

Dăm câte va estrase şi noĭ din acest comunicat, spre a se convinge cetitoriĭ nostri, cum s'aŭ dus în vînt multele sute, pe carĭ guvernul le-a pus la dispoziţia delegaţilor magiarĭ spre a sdrobi pe studenţiĭ românĭ.

„La congresul studenţilor din Paris tinerimea magiară a îndurat o urîtă înfrângere. Ar fi păcat să se tăinuéscă lucrul . . . Românii, pe lângă o conducere unitară, aŭ figurat în congres ca grupare organisată, pe când Magiariĭ, fără solidaritate, s'aŭ purtat în mod contrazicĕtor. Românii vorbesc escelent limba franceză, între Magiarĭ nu s'a găsit nicĭ unul, care să fi putut ţiné vorbire în limba franceză. Românii aŭ votat tot de una uniform. Magiariĭ înse divisaţi, o parte aşa, altă parte alt fel. Şi nu o dată s'a întîmplat, că — necunoscênd limba franceză şi neavênd conducere — aŭ aplaudat resultatul uneĭ votărĭ, contra căreia la votare aŭ luat poziţie, — ceea ce a produs o opinie fórte ciudată la conducerea congresului.

„Este important din punct de vedere politic, că reuniunile studenţescĭ valahe din Oradea-mare, Cluş şi Lugoş aŭ format în congres un grup cu reuniunile studenţescĭ din România, ba ca preşedinte al grupului, aşa dară ca unul din vicepreşedinţiĭ congresului, aŭ ales pe ascultătorul de la universitatea din Cluş Scurtu. În urma acésta pe studenţiĭ din România l-a representat oficial în congres un cetăţén ungar, şi dimpotrivă, preşedintele grupului român a representat tot dată şi reuniunile studenţescĭ din Ungaria.

„În contra acesteĭ alegerĭ delegaţiĭ magiarĭ aŭ rĕspuns cu strigărĭ de „a bas!“ cu lărmuire şi cu a bate în băncĭ. La asta înse unul din delegaţiĭ românĭ a observat, cu o fină ironie, să nu poftéscă domniĭ a sbiera, ci să poftéscă a merge la tribună şi a veni cu argumente. Rĕspunsul din partea Magiarilor a fost muţenia generală.

. . . . . .

„Dară destoinicia Românilor a câştigat simpatiile congresului şi ale conducerii acestuia pentru causa română. Preşedintele congresului Effisio Ciglio-Tos, de pildă, a închis una din şedinţele congresului cu declararea, că membriĭ congresului nu consideră pe Românĭ numaĭ ca nisce amicĭ, ci chiar ca fraţi.

„Studenţiĭ magiarĭ nu pot privi declararea acésta ca o victorie, cum le place a vesti. Într'adevĕr, viitorul congres studenţesc trebue să-l pregătéscă şi să-l organiseze studenţiĭ magiarĭ cu totul alt fel.“

O constatare preţiósă. — Din prilejul mişeleseului atentat sevârşit asupra prof. Mihăilean, fórte bine redactatul ziar bucureştean „România Junĕ“ şi-a dat samă în o serie de articliĭ de posiţia Românilor din peninsula balcanică şi de suferinţele ce aŭ să îndure de la Bulgarĭ şi Grecĭ. În Nrul din 8 Aug. n. vorbind despre prigonirea din partea Grecilor şi grecisarea sutelor de Românĭ face următórea constătătóre fórte preţiósă, pe care ţinem să o publicăm şi în colónele foiĭ nóstre spre a nu fi dată uităriĭ. „Prin *biserică* şi şcólă Greciĭ aŭ putut desnaţionalisa sate, oraşe, ba chiar şi ţinuturĭ întregĭ. Aşa la 1802 populaţia din Zagor, la vest de Janina era valahă. Atuncĭ s'a desnaţionalisat 52 comune. Un călugăr, Papa Cosma, considerat de Grecĭ drept sfînt, a cutreerat tóte aceste comune *ajurisind limba valahă şi pe aceĭ carĭ o vor mai vorbi, propagând, că numaĭ limba grecéscă este aceea care îĭ mai place luĭ Dumnezeŭ.* Şi astăzĭ se vĕd urme, că locuitoriĭ acelor sate n'aŭ fost Grecĭ, căcĭ vorbesc o limbă amestecată cu cuvinte românescĭ. Tot ast fel se desnaţionalisară şi mulţi Albanezĭ **şi tot rĕul acesta este a se atribui religiĭ ortodoxe.**

Recomandăm acéstă frasă tuturor acelora carĭ staŭ să-şi deia capul pe aceea, că singură numaĭ biserica ortodoxă póte să conserve naţionalitatea unuĭ popor.

Revistă politică.

România. Se anunţă din Viena că în 29. va sosi acolo regele Carol şi regina Elisabeta, în cel mai strict incognito şi vor lua cuartir la otel. A dóua zi regele va face o visită Mălest. Sale la Ischl ér regina va merge la Wied. În aceiaşi zi după amiazĭ regele va visita şi pe princesa Maria Elisabeta la Traunkirchen, de unde reîntorcêndu-se la Ischl, în 31. îşi va continua călătoria mai de parte la băile de la Ragatz.

Transvaal. Din Transvaal se vestiaŭ ierĭ lucrurĭ marĭ. O telegramă din Lorenzo-Marques vestia adecă o strălucită birunţă a generalului De Wett asupra Englezilor: era vorba că 4000 de Englezĭ ar fi fost făcuţi prisonerĭ şi generalul Baden-Powell ar fi fost somat să se predea. Până în momentul acesta scirea n'a fost confirmată. Chiar de ar rĕmânea o apucătură de bursă, e fapt constatat că Burii să ţin încă cu mult curaj şi atacă tot mereŭ trupele duşmane, pricinuindu-le marĭ pierderĭ.

Misiunea transvaaliană a ajuns la Petersburg, a fost primită cu multă însufleţire. Atâta înse şi nimic mai mult. Marile puterĭ sînt ocupate acum cu mântuirea creştinilor din China, uitând că în acelaşi timp mulţi alţi creştinĭ din sudul Africeĭ îs prigoniţi de Englezĭ.

China. De pe celalalt câmp de rĕsboiŭ se vestesce că armatele aliate aŭ ocupat Pechingul şi aŭ eliberat pe ambasadoriĭ carĭ s'aŭ aflat totuşi în viaţă. Împĕrătésa mamă şi împĕratul Chineĭ aŭ fugit din capitală şi sînt la depărtare de 60 mile de Peching. Cavaleria japoneză îĭ urmăresce. Se anunţă că Chinezii vĕdênd, că armata internaţională va intra în capitală aŭ început din noŭ a bombarda ambasadele, cu gândul să omóre pe toţi străinii aflătorĭ acolo. Acest plan n'a succes. Porţile Pechingului aŭ fost cucerite pe rînd, întâia de Ruşi, cealaltă de japonezĭ, anglezĭ şi americanĭ. Japonezii aŭ pătruns în palatul imperial şi aŭ arborat de a supra luĭ stindardele trupelor aliate. Se anunţă că vice-regele Li-hung-ciang ar avea misiunea să încheie pacea. De alt cum Mareşalul Waldersee numit generalisimul armatelor aliate, a plecat spre câmpul de rĕsboiŭ. Cele alalte puterĭ vor numi câte un membru în statul seŭ major.

Corespondinţe.

Preoţimea de sub patronatul erarial.

Munţiĭ Apuseni, August 1900.

Onorată Redacţiune!

Pentru a ilustra încă cu o dovadă concretă graţiósă oblăduire a înalteĭ stăpânirĭ, permiteţi-mĭ să revin la odiósa cestiune a subsidiilor personale (személyhez kötött és bár mikor visszavonható pénz segély) acordate mai în aniĭ trecuţi preoţimeĭ de sub patronatul erarial din munţiĭ apuseni. De óre ce înse puţinĭ îĭ cunosc, şi chiar şi aicĭ în munţĭ sînt preoţĭ carĭ nu-i cunosc istoricul, étă-l pe scurt.

Încă înainte de acésta cu 10 anĭ, s'a ridicat congrua preoţimeĭ *romano-catolice* de sub patronatul erarial din părţile acestea la minimul de 700 fl. Dar nu prin subsidiŭ, nicĭ în formă interimală, ci definitiv, ridicându-li-se salariile la sume corespundetóre. Preoţimea nóstră simţindu-se pe aceiaşi bază de drept ca şi romano-catoliciĭ, a fost destul de naivă să spereze, că de va cere, acelaşĭ stăpân va fi cu asemenea considerare şi faţă de eĭ. S'a cerut dară, nu înse pe sub mână şi în ascuns, ci prin mijlocirea forurilor competente. După multe peripeţiĭ şi trăgănărĭ înaltul patron a şi dat, înse ce? nu dotaţiune, ci subsidiŭ cualificat prin cuvintele incise în parentesa de mai sus. Că înaltul patron nu a ţinut cont de ecuitatea faţă de preoţimea ambelor riturĭ, e evident: dar cât de colo se vedea, că dl. ministru mai are şi altă intenţie, pentru că dotaţiunea întregită *în formă de subsidiŭ personal,* pe lângă că era fórte arbitrar şi înjust asignată, era fórte precariă. Dlui ministru îĭ trebue servi, instrumente publice nu preoţĭ. Cum că acesta i'a fost scopul, a dovedit'o anul următor: 1897. În al doilea an adecă dl ministru nu s'a mai îndurat de toţi preoţiĭ de sub patronat, ci numaĭ de unii, şi mai arbitrar. Ma ce e mai mult, ceĭ lăsaţi afară, în bona fide atât a lor cât a oficialilor de la oficiul montan, că subsidiul e definitiv, până la un contra ordin, îşi şi ridicaseră jumătate competinţa, când colo se trezĕsc numaĭ, că sînt provocaţi să restitue suma ridicată. Apoĭ dăĭ la hal şi învîrtire pe la tóte forurile, până ce dl ministru, din considerare faţă de suboficiali seĭ, carĭ nu l-aŭ priceput ordinul, s'a milostivit a nu lua de grumazĭ pe preoţĭ, ci i-a lăsat cu sumele ridicate. În aniĭ 1898 şi 1899 cu puţină variaţie li s'a asignat preoţilor subsidiele acestea, numaĭ unora şi tot numaĭ în aceiaşi formă. Dar în aceştĭ aniĭ din urmă, zicese, că ministrul ar fi fost molestat şi cu rugărĭ făcute pe cale privată.

Pe lângă tóte cele de mai sus înse dl ministru, s'a convins, că cu puţine esepţiuni, dar cu acestea mijlóce la preoţîmea din munţĭ nu îşi va ajunge scopul. Atuncĭ a întors carta, şi şi-a făcut planul, că pe ceĭ de milostivit, afla-şi-va dînsul modul de aĭ milostivi, dar pe celalalţĭ, după ce prin momirĭ nu-ĭ póte ademeni, să-ĭ ţină dară în frâŭ prin micĭ tiranĭ din comunele lor propriĭ. Aşa pe când maĭ nainte toţi îşi ridicaŭ salariile de câte 210 fl. respective 157 fl. 50 cr. de la oficiile montane Abrud şi Zlatna, cu începerea anuluĭ curent a dispus, ca fiesce care preot să îşi ridice salariul prin mişlo-

cirea oficialului erarial din comuna sa, respective a resortului dominal de carele se ţine comuna sa. Şicanările acestor tirani mici şi fudulî până la gréţă sînt fără sfîrşît. Dispositiunea e de aşa că în 20 a lunei să fie cuietanţele înăintate. De te duci cu cuietanţia în 19. nu ţi-o primesce că e prea de timpuriŭ, în 21. nu. că e prea târdiŭ; ear dacă nu-ţi dă banii până prin jumĕtatea lunei, nu aî cui te plânge. căci boleriul nu póte sta acasă în o anumită zi pentru popiî valachi. Firește celor cu, „kezeit csokolom“ ... le merge altcum: „... tessék helyet foglalni kedves főtisztelendő uram.“ — În general însĕ preoţiî din munţi pe lângă tóte ademenirile şi şicanăriile, rĕmân tot cum aŭ fost, şi escepţiunle sînt numaî escepţiunî. În anul curente până acum subsidiile personale nu saŭ asignat încă nimĕruî, chiar nice escepţiunilor. — Dar orî se vor asigna orî nu, preoţimea din munţî tot nu va îngenunchia nicî odată, mai bine ne vom creşte copiî pe la şcoliî depărtate, aşa cum laŭ crescut şi înaintaşiî nostri, cărându-le de aci merindea cu desagi în spate la Blaş, Sibiŭ, Cluş şi alte locurî.

Unul din munţi.

Din Sĕlagiŭ.

5 August, 1900.

Onorată Redacţiune!

Semne bune.

Pe plaiurile mănóse, în câmpurile roditóre ale inimiî Românilor Sĕlăgenî în acest an am avut un seceriş dintre cele maî bogate; sĕmînţa cerésc㠎 a iubiriî a tot ce e bun şi frumos, ne-a dat o recóltă atât de frumósă, cât amintirea aceleia trebue să o păstrăm pentru viitoriul, care din zi în zi ni se presintă tot maî negru; schinteia aprinsă de strămoşiî nostri în foculariul credinţeî, limbeî şi culturei poporuluî Român ne-a presintat în acest an aspect feeric, care ne-a umplut de o bucurie suprapămînteană, vĕdĕnd şi convingĕndu-ne necontestabil. *că trăim şi vom trăi şi în viitor*. Am vĕdut îmbrăţoşându-se cu drag trinitatea Românuluî: credinţa, limba şi cultura în mijlocul şi cu participarea factorilor principalî: cler, inteligintă mireană şi popor într'un singur focolariŭ, acel al iubireî de neam. Acéstă serbare pentru mult timp memorabilă a decurs în comuna Sîg (Cttul Sĕlagiŭ), ér îmbrăţoşarea celor treî părţi ale trinităţiî nóstre s'a manifestat prin sfinţirea nóueî Biserice din aceea comună, adunarea generală a Despărţĕmîntuluî Sĕlagiŭ-Chiorean al Asociaţiuneî şi adunarea generală a Reuniuneî Femeilor Române Sĕlăgene, tóte treî serbate în aceeaşî comună în ziua s. Profet Ilie 2 Aug. n. a. c. Fie-mî permis a vĕ raporta pe scurt despre decurgerea acelor festivităţî.

Biserica cea nóuă.

Biserica e una dintre cele maî pompóse; un edificiŭ solid, spaţios şi frumos ornat. Când o vedî din depărtare şi din apropiere şi maî vîrtos întrând în ea, te convingî numaî de cât, că întri în „casa Domnuluî“, în „casa mărireî luî Dumnezeŭ.“ Edificarea s'a finit încă în 1897, ér zugrăvirea şi împodobirea internă estimp sub păstorirea preotuluî *Laurenţiŭ Sima*. Edificiul a costat 20.000 coróne, ér pictura internă, esecutată cu adevĕrată artă de S. Clima — pictor cu nume bun din Baia-mare — 900 cor. Ornamentura şi instruirea din lăuntru în parte absolută constă din donaţiunî; aşa instruirea altariuluî, un tabernacul şi crucifix, 6 praporiî fórte frumoşî de mĕtasă grea. potir, câte va icóne pentru iconostas, un baldachin de mĕtasă albă etc. le-a primit parte de la „Reuniunea Altariuluî“ din Budapesta, parte din Linz, parte de la Biserica lat. din Eőssi şcl. Tóte ne spun despre zĕlul preotuluî actual L. Sima pentru mărirea luî Dumnezeŭ, frumseţa caseî Domnuluî şi folosul material şi moral al poporuluî credincios.

Binecuvîntarea.

Solemnitatea însaşî s'a începu la órele 7 diminéţa. Mult maî înainte cete-cete de popor se adunaŭ din satele din pregiur, şi chiar din comune maî îndepărtate. În numĕr frumos s'a presentat şi clerul şi inteligința mireană. Pot afirma cu siguritate, că numĕrul poporuluî present a ajuns cifra de 5000. Gendarmî — graţie îngrijireî părintescî a domnieî de azî — încă aŭ fost în numĕr de 10., ceea ce a fost cu desevîrşire superfluu, căci nicî un incident — fie acela cât de neînsemnat — nu a conturbat solemnitatea, liniscea generală şi siguranţa publică. Actul binecuvîntăreî Bisericeî l'a îndeplinit Rdiss. Dn Vicar al Sĕlagiuluî Alimpiŭ Barbuloviciŭ cu asistinţa alor 12 preoţi din diferite părţi ale acestuî ţinut. După sfinţirea apeî a urmat încungiurarea Bisericeî în sunetul clopotelor, premergĕndu-î acesteia o parenesă rostită de Pontificante, ér evangeliile prescrise a fost cetite de 4 preoţi în decursul procesiuneî cu faţa către cele patru părţi ale lumeî. După acésta a urmat numaî de cât s. Liturgie ér cântările a fost esecutate de corul tinerimeî din Sĕlagiŭ (missa luî G. Dima) sub conducerea harniculuî A. Fedorca învĕţător în Şimleul-Silvanieî. La finea s. Liturgiî Pontificantele Rdiss. Dn A. Barbuloviciŭ, a rostit o cuvĕntare, care a fost adevĕrată artă a oratoriei din tóte punctele de vedere, ceea ce s'a manifestat în atenţiunea neobicinuită generală, în impresiunea adîncă ce a făcut asupra celor presenţi şi în lacrĕmile — tot atâtea mărgăritare nepreţuite — ce se vedeaŭ lucind în ochiî ascultătorilor. Impresiunea acesteî vorbirî se vedea în feţele parochienilor ce străluceaŭ de mândrie, că aŭ o aşa Biserică, de altă parte în suspinurî dureróse — eşite din pepturile acelor, carî şi azî măresc pe Dumnezeŭ în nişce bisericuţe scunde şi slabe. Dee Dumnezeŭ să se împlinéscă dorinţele atât de sincere a oratoruluî: de a puté vedé în curĕnd în tóte parochiile Bisericî demne de a fi numite: „lăcaşurile Domnuluî.“

Adunarea generală a Reuniuneî.

La órele 11½ Spect. Dómnă *Mariu Cosma* ca presidentă a deschis adunarea „Reuniuniî femeilor Române Sĕlăgene“ prin o vorbire fórte frumósă. Desbaterile — a decurs cât să póte de solem şi cu demnitate, o împregiurare acésta, care ne arata lămurit, că cultura femeiî Române e pe nivoul perfecţiuneî. S'a referat despre agendele Reuniuneî, între carî ocupă un loc de mare însemnătate şcóla de fetiţe susţinută din partea Reuniuneî în Şimleul-Silvanieî; apoî s'a făcut diferite propuneri, între carî e de o însemnătate principală aceea de a promova progresul în lucrurile de mână la ţĕrancele nóstre după modalitatea Reuniuneî femeilor din comitatul Hunedórei. Apoî s'a ales, respective reales, comitetul pe un noŭ period de 3 anî.

Adunarea generală a despărţ.

După aceea a urmat adunarea despărţĕmîntuluî Sĕlagiŭ-Chiorean al Asociaţiuneî, deschisă prin Rdiss. Domn *Alimpiŭ Barbuloviciŭ* ca preşedinte prin o escelentă vorbire. Secretariul Mon. Dn *Augustin Vicaş* referéză despre activitatea despărţĕmîntuluî cu o îngrijire deosebită; raportul a fost lucrat cu mult zĕl şi muncă. Din acest raport, ca un lucru cardinal, amintesc înfiinţarea bibliotecei poporale, care şi până acum constă din mai multe opurî bune şi în scurt se va completa. Ca bibliotecar a fost ales cu aclamaţiune zelosul şi neobositul bărbat: *G. Trif* profesor în pensiune. Urméză apoî celealalte puncte ale programuluî, şi se stabilesce ca loc pentru adunarea pe anul viitor comuna Cuceŭ, unde îşî va ţiné adunarea sa şi Reuniunea femeilor, în fine se ridică şedinţă între aclamaţiunile viî ale celor presenţi.

Închiere.

La órele 3 p. m. a fost *Banchetul*, la care a participat peste o sută de persóne şi la 7½ sara s'a început *petrecerea cu dans* aranjată de tinerimea Sĕlăgeană, care a durat până în zorî de zi.

Étă, Onorată Redacţiune, decurgerea solemnităţiî din 2 Aug. étă cum bietul Român apăsat de sórtea grea îşî ştie face câte o sĕrbătóre, unde convenind bărbaţî şi femeî din diferite unghiurî să-şi maî împărtăşéscă reciproc durerile şi doririle sale, să se îmbărbăteze împrumutat pentru lupta grea a vieţiî, ce are a o suporta. Laudă bărbaţilor conducĕtorî — carî nu în speranţa vre uneî rĕsplătirî pămîntescî, ci conduşî de iubirea ardentă către neamul sĕŭ — ne daŭ ocasiune a ne oţĕli puterile în apĕrarea clenodiilor strămoşeşcî şi a ne perfecţiona în cultură, acest criteriŭ a subsistinţeî unuî popor! Rĕsplata vóstră e recunoşcinţa neamuluî şi cununa de laurî, ce o pune pe capurile vóstre adumbrite de spiritul civilisaţiuneî — Geniul neamuluî Român! —

Măgureanul.

NOUTĂŢI.

Întru mărirea luî Dumnezeŭ. Câţî va credincioşî, vĕdĕnd lipsele cu carî are să lupte biserica nóstră, aŭ dat dovadă despre sentimentul religios şi spiritul lor de jertfă, contribuind fie care cu câte 20 cor. la colecta, ce am deschis-o pentru procurarea a 2 praporiî. Şi a nume dnele: Ana Popescu, Ema Szögyényi, Mileva Zeillinger, Maria Cosp̧enda; dniî: Bela Szögyényi notar cerc., Vasile Lăria vice-notar, Francisc Gedeon adjunct-notar, după acea următorî economi: Ioan Durăin, Ioan Achim Rusu Constantin Cosp̧enda curatorî bisericescî, Ioachim Musteţiŭ, Ioachim Chêrloabă, Ioan Roşu, Iacob Vêzoc, Axente Ţăran, Petru Pascu, Ioachim Durăin, Ioachim Têrziŭ, Ioan Musteţiŭ, Ioan Chêrloabă. La olaltă 490 cor. Pentru carî jertfe mărinimóse, subscrisul îmî ţin de plăcută datorinţă a le aduce şi pe acéstă cale mulţumita mea fierbinte. Provedinţa divină să le lungéscă şi fericéscă viaţa, ca încă multe jertfe să pótă aduce întru mărirea luî Dumnezeŭ. Ramna în 31 Iulie 1900. *Nicolae Popescu* preot gr. cat.

— Subscrisul şi pe calea acésta vin a aduce în numele curatoratului bisericesc, mulţămită acelor credincioşi creştini, carî aŭ binevoit a contribui la înfrumseţarea şi repararea s. biserici din comuna nóstră în decursul anului 1900: Teodor Muntean cu soţia Titiana Mihăşan un rînd de ornate bisericesc în preţ de 100 coróne; On. Dn Iuliŭ Pop paroch locale 50 cor.. Mihailă Barb jude com. 48 cor. 60 fil., Moïsă Bozdog curator 40 cor.. Macaveiŭ Bozdog 44 cor.. Teodor Uram 2 cor. 20 fil., George Trif şi Elia Popa câte 1 cor. 80 fil., Filon Bozdog colector 1 cor. 60 fil.. Filon Bozdog fiu. şi Ioan Muntean câte 1 cor. 20 fil.. Teodor Cucierdian. Alexa Rus, Gavrilă Ciorgă, Vasilie Ciorgă, Alexă Bozdog. Teodor Muntean şi Ioan Panloviciŭ câte 1 cor. Pe lângă acestia aŭ mai contribuit mai mulţi câte 40 fil. şi câte 20 fil. în sumă de 9 cor. 70 fil. Dea bunul Dumnezeŭ ca să le resplătéscă însuţit ceea ce aŭ dat pentru biserică. Urca de Câmpie la 21 August 1900. În numele curatoratului bisericesc gr. cat. *George Trif* curatorator primar.

Ziua nascerii Maiestăţii Sale Împăratului-Rege *Francisc Iosif I* a fost sĕrbătorită cu deosebită pompă. Sfînta liturgie a fost pontificată de Escel. Sa Dl Mitropolit cu asistinţă numĕrósă. La sfîrşit s'aŭ cetit rugăciunile prescrise din Euchologiŭ şi s'aŭ cântat imnul poporal. La serviciul dumnezeesc aŭ asistat tóte corporaţiunile preoţescĭ şi civile. La órele 12. preoţimea şi inteligința gremială s'a presentat la Escel. Sa şi prin graiul dlui preposit *I. M. Moldovan* l'a rugat să transmită Maiestăţii Sale omagiale felicitărĭ la aniversarea de 70 a nascerii sale, asecurându-l de alipirea pe care i-o păstrăm şi ca cetăţenĭ fidelĭ şi ca fiĭ credincioşi aĭ bisericeĭ unite, care are de a mulţămi gloriósei case de Habsburg esistinţa sa. La prânz Escel. Sa a învitat 70. persóne preoţi şi civilĭ şi a închinat pentru îndelunga viaţă a Maiestăţii Sale, între viile aclamaţiunĭ ale mesenilor.

Din Archidiecesă. Joĭ în 23. crt. aŭ fost ordinaţi ca diaconĭ şi Duminecă vor fi chirotoniţi întru preoţi clericiĭ absoluţi: *Vasile Urzică, Valer Rus, Basil Mureşan şi Trăian Hădărean.*

Din diecesa Lugoşului. *Concurse la staţiunĭ cantor-docentale.* Se escrie concurs cu terminul de 10 Sept. n. pentru completarea următórelor staţiunĭ cantor-docentale: I. *S. Nicolaul mare,* prot. Torontalului (în N.-Komlós) cu emolumintele: Salar anual 600 cor. Lemne focalĭ. Pauşal scripturistic 10 cor. Spese pentru conferinţele învĕţătorescĭ 20 cor. Cuartir. II. *Chizdia,* prot. Timişórei (în Arad) cu emolumintele: Salar anual cantor-docental 623 cor. 4 fil. Cuartir. Pauşal pentru adunarea reuniunii învĕţătorescĭ 10 cor. III. *Clopodia,* prot. Varadiei (în N.-Tikvány p. Kákova) cu emolumintele: Salar anual cantor-docental în banĭ gata 600 cor. Lemne focalĭ. Cuartir. IV. *Grădişte,* prot. Ulpieĭ Traiane (în H.-Várhely) cu emolumintele: Salar anual 600 cor. Lemne. pădurea şcolii cu un venit anual de 16 cor. Cuartir. V. *Hittiaş,* prot. Buziaşului (în Silha) cu emolumintele: Din fondul religionar 160 cor. Ajutoriu de stat 640 cor. Lemne. Locuinţă în natură cu 2 încăperĭ. Grădina şcolii. În lipsa cuartirului în natură, ca cens cuarterial 80 cor. Pauşal scripturistic 6 cor., pentru participare la adunarea generală a reuniunii învĕţătorescĭ 16 cor. NB. Recursele pentru acéstă staţiune să se trimită Ordinariatului. ér pentru celealalte recurenţi aŭ să-şi înainteze recursele la oficiile protopopescĭ respective. *Concurse la parochii.* Cu terminul de 15 Sept. n. se curentézĕ: parochia *Ploscabaia,* prot. Huniadóra. Emoluminte împreunate cuacest beneficiŭ parochial după conscrierea de congruă ex 1896 daŭ suma anuală de 337 fl. 88 cr. Parochia *Ghelar,* din prot. Huniadóra. Acest beneficiŭ parochial aduce un venit anual de 363 fl. 90 cr. Doritoriĭ de a obţinĕ acest beneficiŭ îşĭ vor compune recursele lor în limba magiară îndreptate cătră Înalt Minister de finanţe provĕdute cu absolutoriŭ teologic, atestat despre serviţiul în funcţiunile bisericescĭ de până aci, atestat despre conduita morală şi oficiósă. Recursele ast fel compuse şi cu timbru provĕdute se vor trimite Ordinariatului. Recursele sosite după terminul mai sus statorit nu se vor lua în considerare.

Hymen. *Valeria Veturia Coşbuc* şi *Panteleimon Zagrai* teolog abs. anunţă cununia lor, care se va celebra la 30 crt. în biserica gr. cat. din Leş. — *Mariţi Pop* şi *Alesandru Gligor* anunţă cununia lor, ce se va celebra Duminecă în 2 Septembre n. în biserica gr. cat. din Bandul de Câmpie.

Avansări în armata comună. După terminarea cursurilor. aŭ fost numiţi sublocotenenţi între alţiĭ şi următoriĭ elevĭ militarĭ români absolvenţi din academia militară teresiană din Wiener-Neustadt: Victor Negrea în reg. de inf. Nr. 43. şi Alexandru Pop reg. inf. Nr. 33; din academia technică (geniŭ) din Viena: Victor Comşa la batalionul 3 de pionerĭ. ér din şcólele de cadeţi următoriĭ aspiranţi de ofiţer: Octavian Popa Radu în reg. inf. 37, Victor Domşa în reg. inf. 61, Vasiliŭ Popiţeanu reg. int. 31, Rudolf Petru reg. inf. 12. Virgil Madincea reg. inf. 50, Eliă Obsenicea reg. inf. 66, Virgil Desimou reg. inf. 63. Ovid. Gerasim reg. inf. 61 şi Vasiliŭ Aleman reg. inf. 87,

Sĕrbărĭ iubilare. Sĕrbătorile aniversării de 200. anĭ de la Sf. Unire se vor începe la 28. crt. În ziua de Adormirea Născătórei de Dumnezeŭ Escelenţa Sa Dl Mitropolit însoţit de doĭ canonicĭ, de secretarul seŭ, cum şi de alte persóne, va celebra sta liturgie în biserica din Alba-Iulia — Maieriĭ, unde e şi mormîntul Mitropolitului Atanasie Angel de Ciugud. sub care s'a făcut actul măreţ al Unirii. Escelenţa Sa va pleca din Blaş cu trăsura şi sara va întórce ĕră-şi la reşedinţă. — Dorim din inimă iubitului nostru Archiereŭ tot ajutorul lui Dumnezeŭ, spre a duce la bun sfîrşit acéstă faptă menită să ridice şi întăréscă sta nóstră Biserică!.

Catolicii din China. De bună samă e de interes să se scie numĕrul catolicilor din marele imperiŭ chinez. Curiosităţii acesteia face destul un ziar francez, care spune, că în China sînt 40. vicariate şi aprópe 700 miĭ credincioşi.

România şi esposiţia de la Paris. Comisarul general al României la esposiţia de la Paris a avisat guvernul seŭ, că esponenţilor români li s'aŭ conferit 1100 recompense, 45. marĭ premiĭ, 220 medaliĭ, 360 medaliĭ de argint, 320. de bronz şi 180. menţiunĭ onorabile. Dl D. Olanescu, comisarul României a fost decorat de preşedintele Loubet cu *legiunea de onóre* în gradul de mare ofiţer.

Astra. Adunarea generală anuală a despărţĕmîntului XXVI-lea al „Asociaţiunei“ se va ţinĕ la 26 August n. a. c. la 3 óre p. m. în şcóla gr. cat. din *Reghinul-săsesc.* Ér la 2 Sept. n. se va ţinĕ adunarea generală a despărţ. Făgăraş în *Vad.*

Petrecerĭ. Marţi la 15/28 crt. Inteligința română din Giurgeŭ va aranja o petrecere de vară în şcóla gr. cat. din comuna Corbu (Gyó-Holló) venitul curat e în favorul bisericiĭ române din Gyó-Szt-Miklós şi a şcóleĭ gr. cat. din Corbu. — Tot atuncĭ tinerimea română din Zlatna va aranja o producţiune teatrală împreunată cu declamaţiunĭ. Venitul curat e destinat spre folosul celor 2 bisericĭ române din loc.

Apel. Presidiul despărţămîntului „Făgăraş“ al reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba-Iulia şi Făgăraş, apelézĕ la marinimositatea On. public român, la toţi sprijinitoriĭ progresului cultural, să binevoéscă a dona pe sama bibliotecii acestui despărţĕmînt: cărţi, foĭ, reviste ş. a. Preţuitele donaţiunĭ să se trimită la adrésa bibliotecariului Andreiŭ Stroia înv. gr. cat. în Făgăraşiŭ, carĭ donaţiunĭ se vor cuita cu mulţumită pe cale ziaristică. Şinca veche 15 August 1900. *Ioan Pop* preşedintele desp.

Scolastic. Din un anunţ al direcţiunii gimnasiale aflăm, că pe viitorul an scolastic la gimnasiul din loc nu se vor mai deschide clase paralele. Atragem deci asupra acestui avis atenţiunea celor ce vor să vină la şcolile nóstre.

Cărţi postale ilustrate. În editura nóstră aŭ apărut cărţi postale ilustrate, carĭ represintă vederĭ din Blaş. Bucata se vinde cu 4 fil. se află de vîndut la Tipografia semin. din loc.

Dare de samă şi mulţumită publică. La petrecerea de vară din Murĕş-Sântana aranjată la 5 Aug. a. c. cu ocasiunea adunării despărţĕmîntului Oşorhei al „Asociaţiunii“ în favorul nou edificatei bisericĭ române gr. cat. aŭ incurs cor. 132·80 fill. din suma acésta substrăgêndu-sĕ spesele documentate de cor 91·90 fill. aŭ rĕmas un *venit curat de cor. 40·90 fill.,* care sumă a şi fost transpusă curatoratului bisericesc. Cu ăcésta ocasiune aŭ suprasolvit: Dl Emil Cormoş 4 cor. dl Mic Maneguţ cor. 3·80 fill. dl Aron Suciŭ cor. 2·80 fill. dl G. Murĕşan cor. 1·80 fill. dniĭ Petru Suciŭ. Ioan Man şi Ioan Cişmaş câte 1 cor. 60 fill. dl Ştef. Rus 1 cor. 40. fill. dl Vas. Saltelechi, Ioan Bĕrsan şi Ioan Murĕşan, câte 1 cor. 20 fill. dl Vasile Tătar 1 cor. dniĭ Elie Lup Farkas şi Part. Duca câte 80 fill dl Mih. Bucşia şi Val. Rus câte 60 fill. dniĭ Dem. Caliman şi Laur. Tăgonel câte 40 fill. pentru ce li se aduce şi pe acéstă cale mulţumită sinceră. Kebele-Szt-Iván la 16 Aug. 1900. pentru comitetul aranjator *Vasile Tătar* adm. par. gr.-cat.— La producţiunea dată de choriştiĭ plugarĭ din Sâncel cu ocasia adunării generalĭ a despărţĕmîntului Blaş al Asociaţiunii ţinută acolo la 5 August n. cum şi cu ocasia petrecerii de vară împreunată cu aceea s'a încassat 197 coróne şi 60 fileri, s'aŭ spesat 109 cor. 58 fil., a resultat venit curat de 88 coróne şi 02 fileri, din care sumă jumĕtate, adecă 44 cor. 02 fil. s'a administrat Mon. Comitet al despărţĕmîntului XI. Blaş al Asociaţiunii, ér jumĕtate adecă 44 coróne s'a reţinut pentru fondul choriştilor plugarĭ din Sâncel. La venitul petrecerii şi concertului aŭ binevoit a suprasolvi Dniĭ: Traian Erdélyi 60 fill., George Bărbat 4 cor., Iuliŭ Karşai şi George Vancea 3 cor., Ioan German 2 cor., Ioan F. Negruţiŭ Vasile Suciŭ Ioan Moldovan, Ilie Mircea, Petru Rusan, Ilariŭ Vlad, Dr Alcs. Pop, Octaviŭ Smigelschi. On. Dna Carolina Horşa, Diomid Truţa, Ilie Surdu, Dr Vasile Hossu, Dr Victor Szmigelschi, câte 1 cor., Binevoéscă toţi prea stimaţi Domni a primi pe calea acésta mulţămită căldurósă pentru marinimósele contribuiri. Ear Mon. Comitet al despărţemêntului Blaş al Asociaţiunii, care cu mâna largă a împărţit choriştilor plugarĭ din Sâncel concertanţi spre încurajare ca premiĭ numĕróse cărţi folositóre şi instructive pentru tinerime, ear banĭ în sumă de 46 coróne, i-se esprimă cea mai sinceră mulţămită publică. Pentru comitetul aranjator şi în numele choriştilor plugarĭ din Sâncel. Sâncel la 20 August n. 1900. *Vasile Smigelschi* paroch şi preşedinte *Teodor Păndzan* cassarul coriştilor şi înv. primar.

† **Dr Iacob Brĕnduşian** advocat. După o suferinţă nemărginit de grea. de 4 sĕptămâni, fiind provĕdut cu sfintele taine, a încetat din viaţă în etate de 75 anĭ azĭ Joĭ la 10 ¾ óre sara. Osemintele scumpului şi neuitatului mort, se vor transporta din casa familiară în cimiterul comun pentru repaus veĉnic Sâmbătă 25 l. c. după amiazĭ la 2 ½ óre.

Necrolog. † *Georgiŭ Botta* preot gr. cat. în Jood, a repausat în 14. August st. n. a. c. în etate de 45 anĭ şi 18 anĭ a preoţiĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

(Continuare.)

VI.

Într'o zi îĭ veni la cunoscință, că a sosit în Tagasta un episcop venerabil și învețat, a cărui nume însе tradiția nu ni l'a păstrat. Acest episcop cunóscea din fundament sfînta Scriptură și adevărurile creștine și mai înainte și el fusese manicheŭ. Împrejurarea din urmă a mărit numaĭ bucuria Monicеĭ și de aceea tremurând de speranță, a cercetat pe episcopul, cu firma credință, că visiunea i-se va împlini. Ĭ-a enarat rătăcirile luĭ Augustin și l'a rugat să-l stea într'ajutoriŭ.

Însе căruntul episcop, care avé mai mare pracsă în aprețiarea ómenilor și în judecarea spiritelor (I. Cor. 12. 10.) de cât în sciință, nu a ascultat-o pentru că zise el n'a sosit încă momentul binevenit: Augustin ca credincios noŭ a acesteĭ învățături false, plin de prejudiciĭ și vanitate, încă nu póte fi înduplecat: „Lasă-l în drumul sĕŭ. — zicea espertul episcop — tu însе te rógă pentru el.“ Spre consolarea Monicеĭ. care-l asculta cu lacrimĭ în ochĭ. ĭ-a enarat istoria vieții sale. Că el încă a fost atras în copilărie la Manicheĭ. chiar prin mamă-sa. fiind ea sedusă de aceia. a căror cărți nu numaĭ că le-a cetit, ci le-a și descris, și étă că apoĭ, fără ca cine va să se fi disputat cu el. saŭ să-l fi combătut, fără de nicĭ o influință esternă, a cunoscut de sine uriținnea acesteĭ secte și a și părăsit-o. „Tot așa și fiul tĕŭ va cunósce de sine blăstĕmăția acesteĭ eresiĭ.“ [1])

„Și când cu tóte acestea, — continuă Augustin, — mama mea nu s'a liniștit, ci cu atât mai tare cerea cu stăruință. plângea și să văeta înaintea luĭ, ca numaĭ și numaĭ se convină cu mine și să-mĭ vorbéscă. episcopul, — urîndu-se de atâta insistință a îndrumat-o cu cuvintele: *„Dute, dute, e cu neputință să péră fiul atâtor lacrimĭ!“* [2])

Aceste cuvinte aŭ străbătut până în adâncul inimeĭ sale. părea. că aŭ venit din ceriŭ, pentru mângăierea eĭ. și pentru mângăierea tuturor mamelor, carĭ vor fi când va în starea eĭ. Pe cât ne va concede timpul, spațul și paciința cetitorilor, ne vom încerca a arĕta pe scurt, cât lumină, mângăiere și învățătură profundă să ascunde în aceste cuvinte frumóse: *„E cu neputință să péră fiul atâtor lacrimĭ.“* După părerea nóstră cuvintele bĕtrânuluĭ episcop aŭ dóuĕ înțelesurĭ.

Acestea. înainte de tóte cuprind o ideă isvorită din credință. o cugetare, care privesce afund în bunătatea, frageđimea. îndurarea și iubirea nemărginită a luĭ Dumnezeŭ, și care deduce cu siguranță. că Dumnezeŭ să aplécă cu iubire fragedă spre cel ce sufere, plânge și în genunchĭ îl chémă într'ajutoriŭ. Cuvintele aceste arată, că dacă omul póte mișca pe altul prin rugăciunile sale, — e cu neputință ca să nu póță mișca și pe Dumnezeŭ! Acestea mai de parte ne spun, că deși în zilele amare pere rugăciunea de pe buzele ómenilor, va mai fi totuși o rugăciune, care nu va înceta nicĭ o dată, rugăciunea mameĭ, care-și deplânge copilul, și de și vor urma zile tot mai triste, în carĭ Dumnezeŭ a jurat în mănia sa, că nu va asculta rugăciunile omuluĭ, tot vor mai fi lacrimĭ, pe carĭ le va primi grațios, lacrimile mameĭ vĕrsate pentru pericolul sufletesc al fiuluĭ sĕŭ. — Mai spun aceste cuvinte, că dacă Dumnezeŭ nu ascultă acésta rugăciune, rugăciunea cea mai curată, cea mai neobosită. cea mai desinteresată, cea mai pĕtrundĕtóre și cutez a zice cea mai sublimă; dacă ar rĕmânea nesimțitor la un atare țipet de durere, care pe cum am vĕdut a mișcat și féra sĕlbatică; atunci Dumnezeŭ nu are inimă, nu are simț! Dar apoĭ în acest cas cum ar puté fi el acea Ființă mare și bună, în care tot mai sperăm, chiar și atunci. când nu mai avem ce spera.

Deci mamelor, nu acusați ceriul, dacă fiul vostru a alunecat pe cărări rele! Acusați-vĕ pe voĭ înși-ve! Bateți-vĕ propriile pepturĭ! Plângeți, că n'ați sciut plânge de ajuns! Dar fiți convinse, că fiiĭ vostri rĕtăciți să vor reîntórce la voĭ în ziua, în care ați plinit mĕsura lacrimilor, ce se recere pentru mântuirea unuĭ fiŭ.

Acesta e primul înțeles a renumitelor cuvinte: *„E cu neputință să péră fiul atâtor lacrimĭ.“* După părerea nóstră însе cuvinte mai conțin încă o ideă profundă și frumósă. Ni-o spune mai mult cunoscĕtoriul vieții morale, de cât teologul; nu ni-o spune teologul, care cunósce pe Dumnezeŭ, ci omul esperinței, care a studiat sufletul cu cuvintele: *„E cu neputință să péră fiul atâtor lacrimĭ,“* s'ar puté traduce și așa: „E cu neputință, ca copilul uneĭ atarĭ mame să péră.“

Ca și cum căruntul episcop la vederea acesteĭ mame sdrobite de durere, — ar fi vorbit în sine astfel: „E cu neputință, că o mamă, care atât de amar deplânge pe fiul sĕŭ rĕtăcit, să nu scape sufletul aceluia de stricăciunea deplină; e cu neputință, ca să nu-l fi dat aceluia baremĭ o schinteiă din sacrul foc, ce o consumă; e cu neputință, ca credința, gróza de pĕcat și iubirea curată și ferbinte a mameĭ față de Dumnezeŭ, să nu fi străbătut cu puterea-l balsamată până în adâncimea inimeĭ fiuluĭ sĕŭ, unde pasiunile n'aŭ putut de sigur străbate!

Fără îndoiélă tinĕrul póte rĕtăci pe un timp óre care, focul tinereții și periculosul spirit al timpuluĭ îl pot răpi cu sine; dar și dacă ar uita credința légănuluĭ sĕŭ, chiar și dacă ar nega pe Dumnezeul mameĭ sale și s'ar despărți de acela; voĭ, mamelor nu desperați! focul e ascuns sub cenușă, săgéta e încă tot în rană. Consciința formată de mâna mameĭ creștine. păzesce sub lava înfocată a patimilor învățătura mameĭ, sigilul nesters al credinței; asemenea unuĭ vas frumos de alabastru, care fiind mai înainte plin de balsam prețios chiar și de o mie de orĭ folosit spre alte scopurĭ, tot mai păstrézĕ încă acel miros plăcut.

Asta vor se zică cuvintele frumóse și profunde a bĕtrânuluĭ episcop.

Monica se întórse a casă cufundată în gândurĭ; și pe cum câte o dată cu ultima rază a sórelui furtuna se liniștesce și vîntul încétă, — așa și cuvintele simple ale bĕtrânuluĭ. și visiunea amintită aŭ liniștit-o, ĭ-aŭ redat speranța.

Dumnezeŭ ĭ-a mai dat Monicеĭ și alte semne, despre carĭ Augustin crede, că nu trebue să ni-le spună. pe cum zice: „Tu nu o aĭ putut înșela în visiunile și rĕspunsurile tale, atât în cele *amintite,* cât și în cele *neamintite,* la carĭ ea păstrându-le fidel în inima sa, și rugându-se neîncetat se provoca ca la garanțiile Tale.“ [1])

VII.

Rĕmășițele foculuĭ sacru. — Faustus. — Primul efect a lacrimilor materne. — Augustin părăsesce Manicheismul.

377—383.

Dacă voim să ne convingem despre adevĕrul cuvintelor bĕtrânuluĭ episcop, n'avem lipsă de alt ceva, de cât să esaminăm pe Augustin între periclele tinereții și în prima înferbințélă a pasiunilor sale.

Mintea și inima tinĕruluĭ, ce e drept s'a înstrăinat de către Dumnezeŭ, dar nu-ĭ eraŭ inimice Luĭ. Din crețele cele mai ascunse ale consciinței sale tot mai luminaŭ încă rĕmășițele foculuĭ divin. Credința a dispărut din sufletul luĭ, dar ĭ-aŭ mai rĕmas totuși onórea, stima. sublimitatea și fragedimea cugetărilĭ. iubirea adevĕruluĭ și óre care simț de rușine, carĭ în mijlocul pasiunilor îl apĕrau ca un balsam de corupțiune totală. După s. Francisc de Sales acestea însușirĭ sufletescĭ serviaŭ luĭ Dumnezeŭ de cârlig. cu ajutorul căruia să-l pótă prinde pe Augustin în timpul potrivit, și să-l mântuéscă din apă. [1]) .

Vorbim mult despre rĕtăcirile luĭ Augustin, trebue însе să-ĭ pricepem starea sufletéscă și nu ni e ĭertat a-ĭ esplica falș cuvintele, pe carĭ i le-a pus pe buze umilința. Inima luĭ, — fără îndoiélă — a fost fórte stricată și cu deosebire îĭ era morbósă voința, dar nu s'a cufundat nicĭ când în acele escese, de unde mai că nu este reîntórcere și unde dimpreună cu consciința se nimicesce total simțul de onóre. fidelitatea și alipirea. Se alipia cu o credință nefrântă către muma luĭ Adeodat [2]) și către copilul de atâtea orĭ deplâns în cartea *Mărturisirilor,* pe care tatăl abia de nóuĕ spre zece anĭ. — după esemplul celor mai mulțĭ soțĭ tinerĭ de aĭ sĕĭ. — fórte ușor ar fi putut a nu-ĭ recunósce. el însе chiar din contră s'a decis la lucrul cel mai nemulțămitoriŭ, care-ĭ strica viitorul, îĭ ostenia ingeniul. a nume, că stând pe partea iubiților sĕĭ. să le câștige cele de lipsă. „Demnitatea sufletuluĭ sĕŭ, observă fórte nimerit Villeman, și-a păstrat-o și în mijlocul pasiunilor, pentru carĭ și-a făcut șie-și a dese orĭ imputărĭ.“ [3])

Fără îndoiélă în dată ce ĭ-s'a bolnăvit inima, i-se bolnăvi și spiritul, — numaĭ cât acesta n'a fost atât de stricat ca aceea. S'a dat cu totul eresieĭ manicheilor. o a lățit pretutindenea, a devenit apostolul aceleia între consângeniĭ și cunoscuțiĭ sĕĭ. numaĭ pentru că era convins despre adevĕrul eĭ. „O Adevĕr, Adevĕr, cum te-am dorit din adâncul sufletuluĭ. — pe când ómeniĭ în jurul meŭ usurpaŭ fără întrerumpere numele tĕŭ în vorbire și scriere. Mie, celuĭ flămând, care doriam a mĕ umplé de tine mĭ-aŭ dat în locul tĕŭ sórele și luna. — fășturile tale mărețe, dar totuși numaĭ fășturĭ de ale tale, și nu pe tine! Voiaŭ să mĕ nutréscă cu fantóme splendide. — dar eŭ, o dreptate! însĕtoșam și flămânđiam numaĭ după tine, în care nu se află schimbare, ma nicĭ umbra schimbărĭ.“ (Jac. 1. 17). [4])

Și mai de parte: „În lipsa și dorința ferbinte a adevĕruluĭ, pe Tine Dómne, — Ție ĭmĭ mărturisesc greșelile mele, cel ce te-aĭ îndurat spre mine, încă până a nu ți-le mărturisi, — pe Tine, Dómne, te-am cântat, nu prin înțelesul mințiĭ, ci prin pofte trupescĭ, pe când Tu eștĭ mai ascuns de cât secretele cele mai afunde ale inimeĭ mele, și mai pe sus de ceriurĭ.“ [5]) Étă acestea

---

[1]) Confess. lib. III. cap. 12.

[2]) Tot acolo.

[1]) Confess. lib. V. cap. 9.

[1]) Traité de l'amour de Dieu.

[2]) Confess. lib. IV. cap. II.

[3]) Tableau de l' Eloquence chrétiennean IV-e siecle pag. 378.

[4]) Confess. lib. III. cap. 6.

[5]) Confess. lib. III. cap. 6.

le-a observat Dumnezeŭ în ascunḑişurile conscinţii lui Augustin! El ce e drept se alipia de eresie, dară proprie ei nu îubia şi nu cerca, de cât adevĕrul.

Peste sufletul lui domina superbia. Simţia în sine aripile şi ochii de vulturi. Doria să se ridice, să lumineze, să strălucéscă. Era nebunul glorieĭ. Iubia aplausele în teatru. ma încă şi laurii câştigaţi prin întrecerile publice de poesie şi oratorie îl escitaŭ îngeniul. Înse pentru ca să-şi pótă încununa fruntea cu lauri, nici péna nu-şi o a vîndut, nici consciinţa nu-şi o a tradat. şi nici viaţa nu-şi o a necinstit. „Cu o ocasiune venindu-mi voie a emula în poesie pe binâ, m'a întrebat un augur, că ce-i voiŭ da ca să înving. Eŭ înse l-am rĕspins ofertul cu dispreţ.“ [1])

Cu tóte aceste premiul l-a câştigat, şi cam pe la anul 378 proconsulul Vindician l-a încununat fruntea cu lauri în teatrul îndesuit de lume.

Tot acésta omenie, tot acésta sublimitate a cugetului şi-o a manifestat el şi ca profesor de gramatică şi oratorie. Pe acele timpuri sciinţa sublimă a oratorieĭ a fost decăḑută fórte tare. Acéstă artă însemnată, — care numai atunci póte străluci în deplina sa splendóre, dacă stă pe fundamentul duplu a moraleĭ curate şi a ingeniului, prin filosofii cei falşi a fost trasă, aruncată în prăpăstie démnă de compătimit. Pentru unii devenise jucăreia, pentru alţii comerciŭ, pentru toţi măiestrie.

Acésta privelisce l'a revoltat pe Augustin. S'a cugetat deci, ca oratoria să o facă ceea ce a fost: organ necoruptibil a adevĕruluĭ de atâtea orĭ sacrificat şi călcat în picióre, organ necoruptibil a virtuţii, dreptului şi a meritului, şi din asta causă pe tinerii încreḑuţi lui numai la acéstă chemare a voit să-i pregătéscă.

(Va urma.)

Afurisitul.

De Carl May.

III.

(Fine.)

Muntele Argiş, la póla căruia jace Caisarijeh, este un vulcan măreţ, dar stins, cu despicături repeḑi şi sĕlbatice, şi al cărui cratere se înalţă până la regiunile zăpeḑii. Era o potecă îngustă, piezişă, dar bine bătucită aceea, pe carea soţul meŭ mĕ conducea în sus. Spre a încunjura stâncile, trebuia să ferim când la drépta, când la stânga şi de o dată ne oprirăm dinaintea unui mic edificiŭ de lemn, care stetea pe colţul uneĭ stânci, în formă de amvon. Acésta era capela, în carea puţinii catolici din oraş obicinuiaŭ aşi face rugăciunile. Înainte şi la drépta mergea ţepiş la vale; în stânga era o crepătură de stâncă, carea era aprópe coperită prin nisce tufişurĭ înalte şi dese. Chysrachdar-ul îşi vîrî mâna prin unul din aceste tufişurĭ şi trase de o şfóră, ce era ascunsă acolo. După cum am vĕḑut, de capĕtul sforeĭ era legată o scândură de vre o trei metri, pe carea el o aşeḑă peste crepătură. Aşi fel se formă o punte, cu ajutorul căreia trecurăm din colo. El trase scândura după noi şi zise:

„Aşa! Acum nimeni nu póte veni la noi şi ne aflăm în siguranţă. Numai doi ómeni cunosc acéstă ascunḑĕtóre, adecă eŭ şi mireasa mea; puntea de scândură am inventat'o eŭ, şi aci este locul, unde ea m'a introdus în adevĕrul sfinteĭ religiuni.“

Ne-am aşeḑat pe marginea stânceĭ. Chiar dedesubtul nostru zăcea oraşul. Vedeam, cum ómenii mişunaŭ pe strade, ca furnicile. Agitaţia părea că a mai crescut. La drépta nóstră, din colo de crepătură, era capela. La prima privire vĕḑuiŭ, că aceea avea o posiţiune fórte periculósă. Colţul pe care stetea, avea despicăturĭ multe şi părea că începe a se măcina. El putea suporta capela cea mică, era întrebare înse, dacă putea să supórte şi o mulţime mai mare de ómeni. Când am făcut pe chysracdar atent la acestea, el zise, că şi el a avut acelaşi gând, dar s'a dedat cu acéstă privelisce periculósă. În acelaşi timp auḑirăm voci din colo de crepătură. Privirăm printre tufişurĭ şi vĕḑurăm apărând — persecutorii nostri, eremitul, ceĭ doi arnăuţi şi mulţi alţii, carĭ se îmbulziaŭ. Eram în rătĕcire; ei totuşi nu ne-aŭ perdut urma. Şciaŭ, că ne-am urcat aci şi în curênd împlură capela şi spaţiul dinaintea eĭ. Dacă ne aflaŭ, eram perduţi; nu ne vĕḑură înse şi din causa acésta înfuriindu-se, aŭ dat foc la capelă. Chiuind şi înjurând steteaŭ aci, privind la flacările focului. Acum vĕḑuiŭ o despicătură îngustă, pe care mai înainte n'am observat'o, în stânca pe care steteaŭ ei; aceea deveni tot mai largă, tot mai largă — stânca să desfăcu. Uitând de posiţiunea nóstră, am strigat cu vóce tare, spre a-i avisa, dar deja priviam în gol; stânca era dispărută, dimpreună cu capela şi cu toţi ómenii ce se aflaŭ acolo. Un moment mai târziŭ auḑirăm jos în adâncime un pocnet, ca şi când întreg muntele s'ar fi prăbuşit. Cysracdar-ul sări în sus, îşi acoperi faţa cu mânile şi strigă:

„Tată, tată! Dumnezeŭ a judecat, şi încă îngrozitor!“

El vroia să se cobóre; l'am reţinut. Nimic nu se putea mântui, pentru că la acéstă adâncime, de sigur toţi ómenii ce se aflaŭ pe stâncă, eraŭ zdrobiţi; numai pe noi aveam a ne mântui, şi acésta o puteam face numai dacă rĕmâneam aci ascunşi.

Cele ce urmară, nu pot fi descrise. Vedeam, ce se întîmpla dedesubt. Toţi locuitorii oraşului păreaŭ a fi adunaţi la piciorul pâreteluĭ de stâncă, spre a scóte dintre sfărmăturĭ cadavrele. Şoţul meŭ să afla într'o stare nedescriptibilă. Către sară auḑirăm o vóce femeéscă, carea îl striga pe nume. Ĭ-am rĕspuns şi ne coborîrăm după sunetul voceĭ. Era mireasa lui, carea vĕḑându-l, se aruncă suspinĕnd în braţele sale. Se înţelege, că toţi credeaŭ, că şi noi ne-am prăbuşit în adêncime. Cadiul încă a eşit şi el conducea lucrările. Mulţi dintre morţi nu eraŭ de recunoscut. Când şi ceĭ doi arnăuţi fură scoşi dintre ruine, cadiul îşi aduse a minte de prepusul meŭ şi demândă să li-se cerceteze vestmintele şi buzunarele. Baniĭ aŭ fost aflaţi la dênşiĭ; nevinovăţia nóstră deci era documentată. Cu tóte acestea nu-mi părea consult, a ne arĕta, pentru că fanatismul de sigur era de aceea părere, că noi, de şi nevinovaţi, totuşi eram causa, că aŭ murit atâţa ómeni. Corpul eremitului încă fu aflat, dar într'o stare înspăimîntătóre. A fost transportat în locuinţa consulului.

Tinĕra damă merse îndĕrĕt, spre a spune părinţilor sĕĭ, că noi sîntem scăpaţi. După ce întunecă, veni însuşi consulul, să ne ducă la sine. Am ajuns neobservaţi în locuinţa sa. Chisracdar-ul vroia înainte de tóte să vaḑă pe tatăl sĕŭ şi eŭ îl însoţii în odaia, unde zăcea mortul.

„Allah parcealamah — Allah să te zdrobéscă!“ Acésta era înjurătura des repetită a bĕtrânului; acum el însuşi zăcea aci zdrobit. Nici o parte a corpului sĕŭ n'a rĕmas nerănită! „Allah va judeca între mine şi între voi, şi încă astăzi!“ a zis el. Cu ce acurateţă înfricoşătóre s'aŭ împlinit aceste cuvinte ale sale! Allah a judecat! —

Voiţi se sciţi, ce s'a întîmplat mai de parte? În sara următóre, la lumina luneĭ, „superiorul celor de tot stricţi“ a fost înmormîntat — — de catolici; un trimis călare a adus pe soţia sa. Fiul sĕŭ şi astăzi este chysracdar în Malatijeh, care herghelie sub dînsul a ajuns la renume mare. Miressa lui l-a rĕmas aceea ce l-a fost tot de una — lumina sórelui sĕŭ. Fericire şi binecuvîntare zace asupra a tot ce lucréză el şi de mult este uitat urîtul nume, care stă la începutul şi la sfîrşitul acesteĭ naraţiuni: es sabbi, afurisitul. — — —

[1]) Confess. lib IV. cap. 2.

Bibliografie.

A apărut:

„Útmutatás a must és bor okszerű kezelésére“ („Îndreptar pentru manuarea raţională a mustului şi a vinului“) de Dr *Csanády Gusztáv*. Budapesta 1899 pag. 176, 16°. Preţul 40 filerĭ. — Cartea acésta este de mare folos pentru proprietariĭ de vii mai micĭ. În stil simplu, clar şi poporal sînt predate aicĭ tóte cunoscinţele acelea, de carĭ aŭ lipsă proprietariĭ de vin la manuarea vinurilor şi la valórea lor. Ea conţine şi dispositiunile art. de lege XXIII. din 1893 referitor la vinurile false, carĭ fórte mult pot interesa pe proprietariĭ de vin. De aceea ar fi de dorit, ca să se rĕspândéscă în cercurĭ cât se póte mai marĭ. Spre scopul acesta Înaltul Ministeriŭ reg. ung. de agricultură, din a cărui încredinţare a şi apărut cartea, a dispus, ca tuturor preoţilor şi învĕţătorilor poporalĭ, carĭ s'ar adresa pentru acéstă carte, să li-se trimită gratis. Deci o recomandăm tuturor preoţilor şi învĕţătorilor.

Posta redacţiunii.

Poesiile *Făr' de milă* şi *Dragoste de ţară* nu se pot publica.

Corespondenţilor nostri. Repeţim rugarea scrieţi-ne scurt şi cuprinḑĕtor, alt cum cele trimise vor ajunge târziŭ la tipar orĭ chiar de loc.

Clar. *Dr I. Ard. în O. m.* În scurt vom rĕspunde la scrisórea trimisă, comunicându-vĕ atunci şi hotărîrea luată. Salutare!

Mon. *Ioan Hăţĕgan*, Dergea şi On. *Ilie Şerban*, Fizeş sinteţi prenotaţi.

Petelea, Feneşul săsesc. Primit şi achităm pe 1899.

Valea groşilor. Primit şi achităm totul până la finea an. curent (1900).

Madarász. Primit şi achităm an. 1899 semestrul 2-lea şi 1900 sem. 1.

Cehalul român. Primit şi achităm anul 1897.

Dumbravița (Felsőbánya). Primit şi achităm an. 1899 sem. 1.

Măhaciŭ. Primit şi achităm anii 1896 şi 1897.

Blagea. Primit şi achitat 1900 sem. 1.

Ponor (p- Puj). Primit şi achitat până la finea an. 1900.

Bucerdea vinósă. În 19/3 a. c. am primit 12 coróne, prin carĭ s'a achitat anul 1897. În restanţă mai sînt anii 1898, 1899 şi 1900.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

(26) 2—3

Anunț.

Un orologer (ciasornicar) român cu cualificațiune specială de monteur pentru orologiŭ de turn, capĕtă cuartir gratuit într'o casă cu curte și grădină a bisericiĭ catedrale mitropolitane gr. cat. din Blaș, numaĭ pe lângă condițiunea de a trage, curăți și îngriji orologiul din turnul aceleĭ biserici. Casa este într'o stradă principală. Sînt preferiți reflectanții de religiunea gr. cat. Cererile provĕdute cu atestat de botez și de conduită, sînt de a se așterne la Consistoriul archiepiscopesc din Blaș, pânâ în 15 Sept. 1900.

Din ședința consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. din Blaș, ținută în 11 August 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Nr. 4298—1900. (27) 2—3

Escriere de concurs.

Până la 12 Septembre n. 1900 se escrie concurs pentru următórele stipendie din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea Șuluțană.*

Un stipendiŭ de 800 cor. folosit de Ioan Băgăian, candidat de profesor. Stipendiul e destinat pentru tinerii, carĭ învață dreptul orĭ medicina la o universitate din a fară de patrie; *dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de iuristul absolut Corneliŭ Bardoșy și de iuristul Ioan Moga, care a repausat, amêndóuĕ destinate pentru iuriștĭ la universitatea din Cluș; *dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor.* folosite de gimnasiștii absoluți Ioan Agârbicean și Iuliŭ Moldovan, destinate pentru gimnasiști în clasele superióre; și *un stipendiŭ de 120 cor.* destinat pentru gimnasiștĭ din clasele inferióre, folosit de cadetul absolut Victor Domșa.

Doritorii de a obține vre unul din stipendiile de mai sus, aŭ să întrunéscă următórele condițiuni:

1. Că sînt români gr. cat. miserĭ, născuți în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminență;

3. dintre concurenți vor avé preferință, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

4. Concurenții să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical, și să numéscă expres institutul, la care și unde vor continua studiile în anul scol. 1900/1901.

II. *Din fundațiunea Vancea „Cassa archidiecesană".*

Un stipendiŭ de 200 cor. destinat pentru gimnasiștĭ; *treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaș orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane. Stipendiile din „Cassa archidiecesană" se conferesc numaĭ pe anul scol. 1900/1901.

III. *Din fundațiunea „Ciparĭŭ".*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugeniŭ Groze; și *dóuĕ stipendiĭ de 100 cor.* unul folosit de Ambrosiŭ Metea, care a repausat și unul folosit de gimnasistul Leonte Ciparĭŭ, care nu și-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundațiunea David Br. Urs.*

Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de gimnasiștiĭ Ioan Ților, Ioan Aureliŭ Marilă și Georgiŭ Pandrea. Concurenții aŭ se dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuți în una din comunele arondate în comitatele Făgăraș, Sibiŭ și Huniadóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănătoșĭ, cu atestat de frecuentare, că sînt școlarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaș, că aŭ purtare morală bună și fac progres în studiĭ, și că sînt saŭ pot fi susceputĭ în Seminariul junimeĭ gr. cat. române din Blaș.

V. *Din fundațiunea „Papfalvi".*

Un stipendiŭ de 240 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Pop. Cererile aŭ să fie instruite, în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. *Din fundațiunea „Tarța".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Aureliŭ Tarța, carele n'a dovedit, că ce progres a făcut în anul scol. 1899/1900. Cererile să se intrueze ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. *Din fundațiunea „Negruțiŭ".*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de studentul în technică Ioan F. Negruț, care a renunțat la acest stipendiŭ. Cererile aŭ să fie intruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VIII. *Din fundațiunea „Partenie Moldovan".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Ioan Voicu, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IX. *Din fundațiunea „Cercul Orăștieĭ".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Vasilie Mircea Vaidean, care nu și-a legitimat progresul. La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ studenți români gr. cat., carĭ frecuentézĕ gimnasiul român gr. cat. din Blaș orĭ vre o academie de drepturĭ și sînt născuți în vre una din comunele următóre ale cercului Orăștieĭ și a nume: Șibot, Orăștióra de jos, Balomir, Binținți, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăștióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolișul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudșir, Jeledinți, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pischinți Repaș, Romos, Romoșel, Șebișelul vechiŭ, Sĕreca, Tămășésca, Tărtăria, Turdaș, Turmaș, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

X. *Din fundațiunea „Vajda".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Vasiliŭ Muste, care nu și-a legitimat progresul. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XI. *Din fundațiunea Ramonțai.*

Patru stipendiĭ de câte 630 cor. folosite de technicul George Voda, iuristul Onoriŭ Crucin și candidatul de profesor Emil Sabo, carĭ și-aŭ terminat studiile, și de technicul Ioan Nistor, care nu și-a legitimat progresul; *treĭ stipendiĭ de câte 168 cor.* folosite de iuristul Nicolaŭ Pop, medicinistul Augustin Leményi și farmacistul Iuliŭ Codarcea; *dóuĕ stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiștiĭ absoluți Ioan Irimiaș și Corneliŭ Andrea. Cererile să se intrueze în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XII. *Din fundațiunea „Bobiană".*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor. folosite de iuristul Augustin Mircea și de gimnasistul Aurel Maior, carĭ nu și-aŭ legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIII. *Din fundațiunea „Klein".*

Un stipendiŭ de 360 cor. folosit de iuristul Nicolaŭ Vlaicu, care nu și-a legitimat progresul; și *un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Turcu, care a absolvat Academia comercială din Gratz. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș, din ședința consistoriuluĭ archiepiscopesc de Alba Iulia și Făgăraș ținută la 15 August 1900.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târdie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuințăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot șterge cu cârpă udă, fără ca ele să își pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* și *mahagonĭ brun,* carele ca și văpséla de oleiŭ acopere și tot o dată dă și lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ și nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ șcl.; și

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* și *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete și podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costézĕ 5·90 cr. v. a.

În tóte orașele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorițurĭ și prospecte gratis și franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă și la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* și *falsificat* în multe forme și ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea și necorespundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul și singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaș: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 11—15

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. | Blaș 1 Septembre 1900. | Numĕrul 35.

Serbările ĭubilare ale sfinteĭ Uniri.

Preludiul.

Blaș, 29 Aug. n.

S'a făcut începutul sĕrbărilor ĭubilare consacrate întru pomenirea sfinteĭ Uniri. La Alba-Ĭulia, sediul vecheĭ mitropolii românescĭ, pe acest pămînt clasic, martor al atâtor marĭ evenimente glorióse ce aŭ ilustrat paginile istorieĭ naționale, am vĕdut desfășurându-se deja preludiul serieĭ de manifestațiunĭ, pe carĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ a le închina voim comemorării importantuluĭ act istoric, care s'a sevârșit înainte cu dóuĕ sute de anĭ în sinul bisericiĭ și némuluĭ românesc.

Frumos și demn a fost acest modest preludiŭ, care a făcut începutul ĭubileuluĭ ducentenar.

Inspirat de motive sfinte și sevârșit cu sfințenie nicĭ că putea fi alt fel. Succesul era de prevĕdut Cu tóte acestea decursul pióselor manifestațiunĭ de la Alba-Ĭulia ne umplu inima de bucurie, și nădejdĭ frumóse ne daŭ pentru viitor.

Ilustrul cap al bisericiĭ nóstre unite cu Roma, dorind a-și împlini o sfîntă datorie către antecesorul sĕŭ de pie aducere a minte, care a asistat la légănul de renascere a bisericiĭ române, a alergat la biserica sfinteĭ mănăstirĭ de la Bĕlgrad, ca acolo, lângă mormîntul luĭ *Athanasie Anghel* să se róge: pentru odihna sufletuluĭ mareluĭ Archiereŭ, pentru pacea a tótă lumea, pentru bunăstarea sfintelor luĭ Dumnezeŭ biserică și pentru unirea tuturor.

Dorința acésta a Înaltpreasfințituluĭ Mitropolit al nostru a fost înțelésă și resimțită de toțĭ fiiĭ sĕĭ credincioșĭ, de toțĭ Românii cu bun simț creștinesc. Hotărîrea bunuluĭ archiereŭ a fost primită cu deosebită bucurie mai ales de frații nostri de la Alba-Ĭulia. carĭ într'un mod laudabil s'aŭ grăbit să pregătéscă o primire vrednică ĭubituluĭ Părinte Archipăstoriŭ. S'aŭ *grăbit*, în înțelesul literal al cuvîntuluĭ, pentru că după împrejurărĭ totul s'a făcut în cea mai mare pripă. S'ar puté zice că totul a fost o manifestațiune spontană, o isbucnire firéscă a sentimentelor celor mai nobile. Dragostea de biserică și ném, veneratiunea sfinteĭ Uniri cu Roma. bunăînțelegerea frățéscă între noĭ toțĭ, dorul de bine și tóte sentimentele inspirate de geniul bun al némuluĭ. s'aŭ contopit în inimile fraților, carĭ în orașul Albeĭ-Ĭulie aŭ întîmpinat și aŭ salutat cu elan de însuflețire sosirea Mitropolituluĭ de la Blaș.

Acest moment este pentru noĭ toțĭ cu atât mai mulțumitor. că a fost resultatul uneĭ spontane manifestațiunĭ, care s'ar puté zice, că nicĭ nu s'a pregătit, ci de la sine a rĕsărit din unanimitatea tuturor, spre mulțumirea tuturor și fără supĕrarea nimenuĭ.

Acest fapt dovedesce și el ceea ce de alt cum ținem să se știe, și ceea ce de noŭ ținem a declara.

Sĕrbările ce conducĕtoriĭ bisericiĭ române greco-catolice intenționéză a închina aniversariuluĭ sfinteĭ Uniri, nu însamnă alt ceva, de cât că voim să ne împlinim datorința ce simțim a o avé către Dumnezeŭ și către noĭ înșine, către biserica nóstră și către poporul românesc.

Vrem să mulțumim Dumnezeuluĭ părinților nostri, pentru că ne-a scutit cu brațul seŭ în decursul veacurilor grele ce am percurs și a îndreptat de la noĭ atentatele celor ce voiaŭ să ne repună, ba și loviturile ce ne-au dat spre binele nostru le-a întors.

Vrem să rugăm pe Tatăl Sfânt, ca și pe viitor să ne învrednicéscă de scutul sĕŭ tare, și să reverse preste noĭ toțĭ bogăția harurilor sale cerești, cu ajutorul cărora să putem trece cu vrednicie pragul veaculuĭ al dóuĕ-zecilea al Mântuireĭ, și să încheiem cu mângăiere veacul al doilea al Unireĭ.

Vrem să arătăm mai de parte, că sîntem conștiĭ de datorințele ce pietatea ni-le impune nóuĕ, urmașilor, față cu antecesoriĭ de acum dóuĕ sute de anĭ. Datorințele acestea sînt de înaltă ordine morală; nime nu se póte sustrage de sub obligămîntul lor, cu atât mai puțin am puté, orĭ am voi, a ne sustrage noĭ, cărora împlinirea acestor sfinte datorințe ne procură nu numaĭ o scumpă mulțumire sufletească. ci constitue cu adevĕrat mândria nóstră

Părinții nostri de la 1700, preoții de acum dóue sute de anĭ, în frunte cu archiereul lor, aŭ încheiat un act de absolută importanță pentru biserica nóstră și pentru neamul românesc.

În punctul de vedere bisericesc pasul lor a fost condus de înalte considerațiunĭ spirituale. „Considerând — nestatornicia vieții omenești și nemurirea sufletuluĭ, . . . am încheiat . . . . . din îndemnul luĭ Dumnezeŭ, unirea . . .“ Ast fel vorbise venerabiliĭ părinți aĭ mareluĭ sobor de la 4 Sept. 1700; dar în consecvențele sale, grație providinței dumnezeești, acest pas a devenit de fórte mare importanță și în ce privește situația politică națională a întreg poporuluĭ românesc.

În acel vestit act noĭ simțim tainica intrevenire a providinței divine, sîmțîm inspirațiunea geniuluĭ gintei latine, care perzindu-ne de sub scutul seŭ pe un timp, ne-a rechemat prin vocea bisericeĭ la vechea vatră a latinității, la Roma eternă; simțim și constatăm prevederea fericită a conducĕtorilor poporuluĭ nostru, carĭ în cele mai dificile situațiĭ aŭ știut să alégă calea cea mai bună spre mântuirea marilor interese, ce representaŭ.

Din punct de vedere politic constatăm. că și atuncĭ, ca și acum, și în tot deuna în trecut părinții nostri saŭ declarat pentru legitimitate, pentru tron și binele patrieĭ, și aŭ respins intrigile partideĭ revoluționare, care țintea la schimbarea stărilor legitime, resturnând tronul familieĭ domnitóre și stabilind o nóuă domnie, nu numaĭ străină nóuĕ, ci curat dușmană intereselor nóstre, atât celor religióse bisericești, cât și celor naționale românești.

Nota acésta inherentă caracteruluĭ nostru național: *loialitatea* și respectul *legitimității*, a fost și a rĕmas tradițională în poporul românesc, și accentuarea eĭ astăzĭ nu póte să supere de cât pe dușmaniĭ nostri, cărora le place a ne presenta ca „reĭ patrioți“, pentru ca să pótă motiva nedreptele lor persecuțiunĭ.

Peste tóte acestea ținem să se scie, că dragostea frățéscă, și solidaritatea culturală națională sînt principiile nóstre conducĕtóre. Nu să amărîm pe frați, ci să-ĭ îndulcim vrem. În cumpenirea obiectivă și drĕptă a evenimentuluĭ, ce prăznuim. credem să aflăm puncte de întîlnire și frăție, ér nu de desbinare și ură. Prin respect reciproc, împreunat cu o sinceră ĭubire de ném sperăm să vedem delăturate tóte miseriile, pe carĭ numaĭ ura, rĕutatea și

fanatismul din străinĭ cultivat le-aŭ creat, şi ţine să le perpetue, în paguba nóstră a tuturor şi în folosul contrarilor.

Animaţi de aceste sentimente şi mulţumiţi de resultatul constatat la Alba Ĭulia, ne place a crede că tóte nedumeririle de la fraţi şi nefraţi. faţă cu ĭubileul Unireĭ vor dispăré, şi serbările începute, vor continua a decurge, demne frumóse însufleţite şi însufleţitóre, spre mândria şi cinstea numeluĭ românesc.

* * *

Lăsăm acum să urmeze raportul nostru special.

Serbările de la Alba-Iulia.

Plecarea.

Marţĭ dim. Escelenţa Sa Î. P. S. Dn Mitropolit, ţinênd să împlinéscă o datorinţă de sfîntă pietate faţă de memoria întâiuluĭ mitropolit unit, a plecat cu trăsura la Alba-Ĭulia, însoţit de prof. de cant *Aron Papiŭ*.

Pe tot parcursul drumuluĭ Mitropolitul a fost obiectul celeĭ maĭ sincere manifestaţiunĭ de ĭubire din partea credincioşilor sĕĭ, prin a căror comune a trecut.

De abia ieşit din Blaş, la marginea comuneĭ Bucerdea, poporul cu praporĭ şi avênd în mijloc pe parochul *Nic. Medeşian* îmbrăcat în sfintele odăjdiĭ aclamézĕ viŭ pe ĭubitul Archiereŭ. Viceprot. Blaşuluĭ *George Bărbat* însoţesce de aci înainte pe Mitropolitul, care trecea prin protopopiatul sĕŭ. Ajuns în comuna Crăciunel, poporul întreg e înşirat dealungul drumuluĭ, sub conducerea parochuluĭ *Nic. Laţiŭ*. Acelaşĭ lucru se repeţesce în Cisteiŭ unde eraŭ preoţiĭ *Max. Hulea, Teod. Abrudan şi Art. Blăşan* din Obrege, şi toţĭ copiĭ de şcólă sub conducerea învĕţătoruluĭ. La marginea de din cóce a podului de peste Mureş se aflaŭ credincioşiĭ din Mihalţ conduşĭ de preotul *George Pop*, ér din colo câte va sute de credincioşĭ din Teuş, din carĭ mulţĭ ţin să însoţéscă pe Mitropolit până la Alba Ĭulia. La Coşlar e de faţă preotul *Filip Poşar*, ér la Sântimbru preotul *Clem. Papiŭ*. Tot aci e ridicată şi o pórtă de crengĭ verdĭ. Numĕrul celor ce însoţesc pe Archiereul nostru cresce mereŭ. La marginea cetăţiĭ Albeĭ-Ĭulie protopopul *S. Micu* îĭ adresézĕ un cald cuvînt de bineventare. După rĕspunsul Mitropolituluĭ, care e surprins de aceste primirĭ spontane, senatorul *Şardi*, îl bineventézĕ în numele oraşuluĭ. Rĕspunḑind Î. P. S. Sa pune la dispositia senatoruluĭ 200 coróne spre a fi împărţite sĕracilor din Alba Ĭulia.

Sosirea.

În sunetul clopotelor celor dóuĕ bisericĭ Archiereul întră în oraş însoţit de astă dată de un lung şir de trăsurĭ. Aprópe de biserica din Maĭerĭ e ridicată o frumósă pórtă de triumf, ce pórtă în front inscripţia: *Bine aţĭ venit*. Aci parochul *Luca* îĭ adresézĕ câte va cuvinte, la carĭ rĕspunḑind Esc. Sa se îndreptă spre biserică, pe a căreĭ pórtă de întrare se cetesc cuvintele: *„Leagănul Sfinteĭ Unirĭ."* Întîmpinat de preoţiĭ celebranţi, Mitropolitul ĭa mandia şi camilafca şi întră în sfînta Biserică spre a celebra liturgia ĭubilară. Frumósa şi bine îngrijita bisericuţă se umplé în dată de credincioşĭ.

Sfînta Liturgie.

Asistat de can. *Dr Vas. Hossu*, prot. *Micu şi Bărbat*, secret. *Dr Isid. Marcu*, preoţiĭ *Luca şi Frâncu*, diaconiĭ *I. Brut Micu şi A. C. Domşa*, Escelenţa începe sta liturgie. Cântările le esecută profesoriĭ de cant *Ionaş şi Papiŭ*. Căldura în biserică e aprópe insuportabilă, dar bunul Mitropolit, pare că nu simte obosélă. După cetirea sfinteĭ Evangelii, se începe predica. Regretăm aşa de mult că nu sîntem în posiţia de a publica acele vorbe pline de dragoste şi de învĕţătură, pe carĭ Mitrop. Mihályi le-a adresat celor câte va miĭ de ómenĭ, carĭ se îngrămădiră, ca măcar pe la ferestĭ se audă şi se vadă pe ĭubitul lor Archiereŭ. Ne vom nisui a da câte va schiţe palide din cuvîntarea acésta, aşa după cum le maĭ putem compune din memorie.

Mănecând de la măreţia sĕrbătóreĭ, adormirea Maiceĭ Domnuluĭ, archiereul arată meritele preacurateĭ Vergure pentru neamul omenesc şi relevézĕ demnitatea ce ea revarsă asupra femeiĭ creştine. Trece la temelia societăţiĭ, familia, şi aratĕ cum căsătoria creştină este basa eĭ. Isus Christos â restituit vechea unitate a căsătorieĭ, statorind *unitatea* eĭ; insistă asupra indisolubilităţiĭ căsătorieĭ. şi arată cu esemple şi cu învĕţături din viaţă şi cărţile sfinte cum trebue să fie traiul în căsătorie, ca familia să prospereze.

Partea acésta a cuvîntăreĭ ţinută de alt fel într'un limbaj curat poporal şi cu o claritate magistrală, a fost cu adevĕrat cuvînt pastoral. A urmat apoĭ a dóua parte, potrivită la serbarea ĭubilară, şi ast fel întrégă predica s'a prefăcut într'un frumos *cuvînt festiv* în onórea mitropolituluĭ *Athanasiŭ* şi a sfinteĭ *Unirĭ*.

Printr'o genială comparaţie tóte principiile stabilite în partea primă ilustrul orator le-a aplicat la *biserică*, şi la *Unire*, prin care s'a restituit vechea demnitate a bisericiĭ românéştĭ. Atanasiŭ a făcut aceĭ mare pas condus de intenţiunĭ sfinte, „considerând nemurirea sufletuluĭ" şi din „îndemnul luĭ Dumnezeŭ." Eĭ a fost reîntemeietorul vecheĭ unităţĭ a bisericiĭ române cu vechea biserică apostolică şi cu scaunul Romeĭ. Eĭ este părintele familieĭ, aĭ căreĭ fiĭ sîntem cu toţiĭ. Azĭ celebrăm pomenirea luĭ, mulţumim luĭ Dumnezeŭ pentru ajutorul de până acum, cerem şi pe viitor scutul braţuluĭ sĕŭ puternic, ca urmaşilor *familieĭ* nóstre să lăsăm şi noĭ nume bun şi respectat.

Bogăţia de învĕţătorĭ, claritate în espunere, o genială concepţiune concentrică, în marĭ dimensiunĭ, aŭ caracterisat acésta cuvîntare care a făcut profundă impresiune.

De o dată liniscea sfîntă şi pietatea cu care acéstă mulţime asculta cuvintele Mitropolituluĭ, e conturbată. Se aude un murmur, Mitropolitul îşĭ întrerumpe cuvîntarea, ochiĭ tuturor se îndréptă spre uşe, prin mijlocul bisericeĭ se deschide o stradă şi apare figura Episcopuluĭ latin al Ardealuluĭ, a conteluĭ *Majláth*, însoţit de capelanul sĕŭ personal *Toldalaghi*. Tinĕrul şi zelosul archiereŭ e îmbrăcat în semi-ornat. El vine înaintea altaruluĭ cu paşĭ sigurĭ, se închină Mitropolituluĭ, sărută crucea şi evangelia, cu pietate şi apoĭ îşĭ ocupă locul destinat.

Feuilleton.

Aclimatisare

(de A. Theinert. Traducere din germână.)

Patru sute de anĭ faţă de întréga durată din istoria de desvoltare a planetuluĭ nostru sînt numaĭ o fracţiune disparent de mică, dar în acest period relativ aşa de scurt s'aŭ îndeplinit evoluţiunĭ uimitóre pe faţa pămîntuluĭ.

Înainte de a. 1492 America aparţinea esclusiv rasseĭ roşiĭ. Nicĭ un alb, nicĭ un negru, nu pusese picior stabil pe continentul vestic. Cal, vită cornută (boŭ), óie şi porc, grâŭ, urez, acolo eraŭ încă necunoscute. Păduri imense acopereaŭ solul, carele astăzĭ e brăsdat de pluguri. Acolo unde o mulţime activă de ómenĭ împopulézĕ stradele şi piaţele oraşelor marĭ, se furişa ursul şi ĭaguarul, ér pe preeriele estinse se învîrteaŭ cu miile turmele de bisonĭ.

Asemenea schimbărĭ s'aŭ întîmplat şi pe continentul nostru, însĕ maĭ pe încetul, maĭ succesive, cât abia aŭ fost observate de multe generaţiunĭ, ce s'aŭ succedat.

Maĭ nemijlocit, maĭ repentin de cât peste America a venit schimbarea peste Australia. Abia aŭ trecut o sută de anĭ de când s'a fondat în Sydney prima colonie şi încă la început maĭ numaĭ din coloniştĭ forţaţĭ, din criminalĭ, pe carĭ Anglia îĭ mutase pe acel depărtat colţ de pămînt. Nicăirĭ în Nóua-Holandă (Australia) nu aĭ fi putut afla maĭ înainte nicĭ măcar o colibă, nicăirĭ nicĭ măcar o urmă pătrată de sol cultivat. Indigeniĭ (autochtonii) negri în desvoltarea lor abia începuseră să se ridice preste bestiĭ şi puţiniĭ representanţĭ maĭ marĭ a faunelĭ aparţineaŭ unor forme, carĭ în cele alalte continente periseră de mult şi sînt neacomodate spre domesticire.

America, Australia şi Nóua-Seelanda aŭ de a mulţămi însĕmnătatea lor ca ţărĭ culturalĭ capacităţiĭ de aclimatisare, sub care înţelegem facultatea aceea a omuluĭ — în prima linie a omuluĭ de viţa anglo-germanică — şi a diferitelor animale şi plante, carĭ în economia omuluĭ jócă rolă însemnată, de a se acomoda lute şi uşor în împrejurimĭ neîndatinate şi a le imprima acestora caracterul dorit.

Popórĕle de rassa latină începênd de la Roma veche, aŭ făcut relativ puţin în direcţiunea aclimatisăreĭ. Supremaţia Spanieĭ peste mărĭ şi peste ţările noŭ descoperite nu a înaintat aclimatisarea în mod esenţial, şi până în ziua de astăzĭ aparţinĕtoriĭ acestor popórĕ sînt rĕĭ saŭ luându-l în modul cel maĭ favorabil mediocri colonisatorĭ.

Colonistul consciŭ de scopul sĕŭ nu doresce a se maĭ reîntórce în patria sa de cât póte în trécăt. El în ţara nóuă î-şĭ întocmesce lucrurile spre a rĕmânea tot de una acolo. El voesce să elupte cea maĭ estinsă libertate personală, absolută independenţă pentru sine, pentru copiĭ şi copiĭ copiilor sĕĭ.

Din asemenea aluat aŭ fost frĕmîntaţĭ „sgallerĭ [1])" americanĭ, carĭ la finea secl. al

[1]) »Sgaller« (engl.) în statele libere nord-americane sînt coloniştiĭ carĭ se aşĕză pe o bucată de pămînt pustiŭ, fără de a o fi câştigat prin cumpĕrare. Acésta pracsă a contribuit mult la cultivarea repede a statelor acelora, de óre ce ómeni fără stare materială fundaŭ colonii în regiunĭ tare de parte în internul ţărĭ, unde colonisarea pe calea comună numaĭ târziŭ

Părăstasul.

După sfîrşitul stei liturgii întreg publicul, cu praporii în frunte şi în sunetul clopotelor, merg în procesiune la mormîntul lui Atanasiŭ, întâiul mitropolit unit. Grópa e frumos îngrigită şi plantată cu flori frumóse. Monumentul de marmură, ridicat de marele mitropolit Dr Vancea are următórea inscripţie *„Peregrine! stăi aicĭ şi veneréză osemintele Apostolului Românilor Atanasiŭ I Angel nascut in Ciugud lângă Bĕlgrad, carele la 22 Januariŭ 1698 consacrat de Archiepiscop şi Mitropolit a continuat actul Sânteĭ unirĭ cu S. Biserică Romană inceput de Teofil antecessoriul seŭ, şi l'a complenit în Sinodul mare celebrat la 4 Septembre 1700, după aceea cu Mitropolit unit şi-a gubernat Biserica Sa cu zel apostolic până la anul 1714, când plin de merite pentru Sânta Unire şi Biserică pentru naţiune şi patrie repausând în Domnul fu înmormêntat aicĭ, unde îşĭ aşteptă gloriósa înviere“*. Pe el sînt aşedate treĭ cununĭ de florĭ naturale. Pe cea din mijloc se cetesce pe pantlică cuvintele *Nemuritoriului Mitropolit Atanasiŭ întemeiatorul S. Unirĭ. Spre eternă memoriă. Credincioşiĭ bisericeĭ gr. cat. Alba-Iulia-Maierĭ 1900.*

Aci în faţa acestuĭ monument, la care cu drag prives ochiĭ tuturor credincioşilor, se face slujba părăstasuluĭ, binecuvintarea coliveĭ şi deslegările morţilor. Episcopul Májláth asistă până în sfîrşit la tóte acestea rugăciunĭ, ceea ce a făcut o impresiune deosebit de măgulitóre pentru tinĕrul Episcop, care prin energia cu care îşĭ apără biserica sa şi zelul cu care o îngrijesce, şi a câştigat admiraţiunea tuturor.

Terminându-se şi aceste rugăciunĭ de o sfîntă doĭoşie, Î. P. S. Dn. Mitropolit împarte anafora. Cu acest prilej s'a vĕdut apoĭ cât de mare a fost numĕrul celor carĭ aŭ grăbit să salute pe bunul lor Archiereŭ, care a venit să se închine memorieĭ marelui seŭ înaintaş. Împărţirea anaforeĭ a durat maĭ mult de un ceas. Aŭ fost de faţă credincioşiĭ de prin tóte satele din jur.

După liturgie.

Retrăgându-se la casa parochială, după puţină recreare, Mitropolitul face şi visitaţie canonică, revĕdînd hârtiele oficióse ale parochieĭ. Cu acest prilej *dăruesce ambelor biserici din Maierĭ şi Lipoveni câte 200 cor.* După aceste face maĭ multe visite prin oraş cercetând maĭ ales pe credincioşiĭ seĭ, cărora le adresează câte un cuvînt de mângăiere şi îmbărbătare.

Reîntors acasă primesce omagiul preoţimeĭ carĭ era maĭ ales din prot. Alba-Iulieĭ, apoĭ pe curatoratele bisericescĭ din Alba Iulia, pe căpit. Musteţ, doctorul Teodorescu. prof. Prodan ş. a.

Banchetul.

La 2 óre se ţine un banchet în sala cea mare a otelului Hungaria. Ĭeŭ parte la 90. persóne, aprópe numaĭ credincioşi gr. cat. *nicĭ un străin.* Dintre româniĭ gr. ort. sînt de faţă adv. *Fulea,* fraţiĭ *Cirlea Ioan şi Iosif,* şi *Oniţ,* cond. Concordieĭ. Mitropolitul a dorit anume ca acésta zi să o petrécă în mijlocul credincioşilor seĭ.

Primul toast l'a ridicat Mitropolitul pentru Sf. Sa pontificele Papa Leon XIII gloriosul cap al bisericiĭ, şi pentru Maĭest. Sa Împĕratul-Rege Franciscu Iosif I. Toastul a fost ascultat în picióre, de asemenea şi imnul poporal pe care l'a cântat după aceea musica. Aŭ maĭ vorbit, can. Hossu, prot. Micu, adv. Velican, secret. Marcu, prof. Prodan, învĕţ. Muntean. întrepr. Mărginean. Remarcăm toastul dluĭ canonic dr Hossu, care a relevat multe din împrejurările între carĭ s'aŭ făcut înainte de 200 anĭ măreţul act al sfinteĭ Unirĭ.

Dl canonic a zis cam următórele:

Escelenţa Vóstră Înaltpreasfinţite Domnule Mitropolit! Stimaţĭ Meseniĭ!

„Peregrine opresce-te aicĭ şi veneréză osĕmintele Apostolului Românilor Atanasiŭ Anghel I.“ Cuvintele aceste a lăsat nemuritoriul Antecesor al Escelenţeĭ Tale Dr Ioan Vancea, să fie gravate pe pétra acelui mormînt, în jurul căruia azĭ ne-am adunat. Ne-am oprit milĭ de peregrinĭ în frunte cu Escelenţa Ta şi am depus o cunună de pióse rugăciunĭ pe acel sfînt mormînt, în care îşĭ aştéptă învierea gloriósă una dintre cele maĭ mărete figurĭ ale neamuluĭ nostru.

Dacă indiviziĭ aŭ cuvînt a-şĭ aduce a minte în fiesce care an de aniversarea nascerilor lor, care însĕmnă o pétră miliară în călătoria lor spre vecinicul liman, cu atât maĭ virtos are datorinţă un popor a să opri la aniversarea de dóuĕ sute de anĭ a unuĭ eveniment, de la care o nóuă epocă îşĭ ié începutul.

Nu am de gând să polemisez cu nimenea; — nu voiŭ să vatĕm sentimentele nimĕnuĭ; — cred însĕ a putea constata împreună cu ceĭ maĭ competenţĭ bărbaţĭ aĭ neamuluĭ nostru, că încheierea sfinteĭ Unirĭ cu Biserica Mamă, a Romeĭ celeĭ vechĭ, a fost un eveniment tot atât de important pentru fiinta nóstră ca popor, ca şi descălecarea din străbuna patrie în acéstă preafrumósă nóuă patrie.

Că înainte de dóuĕ sute anĭ ce eram — o scim prea bine cu toţiĭ. Biserica românéscă încetase şi cu dênsa era pecetluită şi sórtea poporuluĭ românesc.

Dóuĕ tabere stăteaŭ atuncĭ faţă în faţă: Dinastia Habsburgilor şi catolicismul de o parte, de altă parte calvinismul şi tendinţa de-a da fiinţă uneĭ nóuĕ dinastiĭ naţionale.

Timpurile eraŭ fórte grele şi cumpĕna succesuluĭ părea a înclina pe ceştĭ din urmă.

Între asemenea dóuĕ tabere eraŭ puşĭ înaintaşiĭ nostrĭ.

Eĭ aveaŭ să alégă între a perde totul: lege şi limbă; orĭ între a mântui ceea ce să maĭ putea.

18-lea şi la începutul secl. al 19-lea aŭ străbătut ca pionirĭ aĭ civilisaţiuneĭ în ţinuturile sĕlbatice; şi bărbaţĭ de aceeaşĭ rassă, însufleţiţĭ de acelaşĭ spirit, în zilele nóstre continuă opul acesta în mĕsură mult maĭ mare şi cu mijlóce mult maĭ eficace de cât aceĭ antecesorĭ, carĭ îl începuserĕ în butul celor maĭ colosalĭ pedece.

Mână în mână cu colonisarea ómenilor saŭ lăţit în colonii şi cele maĭ însemnate animale de casă şi producte de câmp de la noĭ. În cadrul acesteĭ întreţinerĭ nu mĕ voiŭ ocupa însĕ cu schimbările pline de binecuvîntare, carĭ s'aŭ produs prin acésta în economia popórĕlor cu respect la materiĭ de nutrire şi de folosinţă; din contră, prin unele esemple voiŭ să arĕt, că cronica aclimatisăreĭ are în privinţa acésta de înregistrat şi unele resultate rele, ma chiar desastróse.

Ĭepurele de casă pentru carnea şi pelea sa îl prăsesc ómenii în Europa icĭ şi colea în mĕsură mare, şi cine pricepe lucrul cum se cade, póte conta la un câştig frumuşel. Una dintre cele maĭ estinse colonii de ĭepurĭ se află în comitatul Norfolk din Anglia. Colonia acésta cuprinde cam o mie de jugere de pământ aprópe fără nicĭ un preţ şi neacomodat pentru alte scopurĭ economice, şi totuşi în calcul mediŭ aduce un venit curat de 15,000 francĭ pe an. Acésta împrejurare a îndemnat pe uniĭ speculanţĭ a face o încercare şi în Australia. Eĭ aŭ importat acolo ĭepurĭ de casă, şi acestora le-aŭ mers aşa de bine şi s'aŭ sporit aşa de fabulos, în cât spre esemplu în periodul de la 1875—1884 s'aŭ putut vinde 55 milióne de peĭ.

Acesta se pare un resultat splendid, din nefericire însĕ lucrul îşĭ are şi partea sa inversă şi întunecósă. Aceştĭ roditorĭ aŭ devenit o plagă pentru ţară şi prăsirea lor deja de mult nu se maĭ póte controla. Sute de miĭ de jugere de pământ acomodat pentru păşunat l'aŭ ruinat. Numaĭ în colonia Victoria aŭ perit indirect prin ĭepurĭ de casă preste dóuĕ milióne de oĭ. Încercat-aŭ ómenii tóte mijlócele posibile spre a pune stavilă lăţireĭ lor: Nevĕstuicĭ şi dihorĭ fost-aŭ duşĭ din Europa acolo şi lăsaţĭ liberĭ, întocmaĭ ĭepurĭ de casă rĭloşĭ, în speranţă, că vor înfiicia coloniĭ întregĭ de consângenĭ de aĭ lor sĕlbaticĭ. Baccilul ciumeĭ găinilor şi diferite veninurĭ cu amestecăturĭ aŭ fost preserate pe distanţiĭ estinse, chĭeltuitu-s'aŭ sume enórme pe împletiturĭ dese de drot carĭ aŭ fost aşedate afund în pământ şi câte va urme deasupra lui, crucişĭ curmezişĭ pe sute şi sute de milurĭ, autorităţile plătesc premiĭ pentru uciderea şi nimicirea acestor animale; s'aŭ ajutat însĕ fórte puţin.

O altă apucătură greşită în privinţa aclimatisăreĭ s'a făcut cu vrabiile.

În ostul statelor unite din America nordică se ivesc cu deosebire dóuĕ specĭi de omide ca marĭ stricătóre a pomilor. Una, numită în termin popular: „Cancer-worm“, sĕmĕnă cu omidele pĕrósă de la noĭ, alta aparţine familieĭ „geometridae“.

Cam cu 30 de anĭ maĭ înainte de asta venirĕ naturalişti americanĭ la ideia, de a importa vrabiĭ din Europa, despre carĭ se scie dóră, că în timpul puiatului îşĭ nutresc puiĭ maĭ numaĭ esclusiv cu insecte. O mie de vrabiĭ aŭ fost importate din Anglia, şi timpul sosireĭ lor în America a fost regulat aşa, cât primul period de clocire a paserilor concădea cu ivirea în massă a ambelor specĭi de omide.

Vrabia obrasnică numaĭ de cât se naturalisă în patria străină, dar a se ocupa cu culegerea omidelor, spre care scop o duserĕ acolo, nicĭ prin minte nu-ĭ trecu. În puţinĭ anĭ némul acesta se înmulţi aşa de de tare, în cât paserile micĭ indigene, între carĭ multe eraŭ esprese prăpăditóre de insecte, în multe locurĭ trebuiră să ieie lumea în cap. Astăzĭ „Yankeiĭ“ nu puţin ar da, să pótă scăpa de óspele salutat cu atâta bucurie, carele însĕ colo dincolo în marea republică a devenit vegetarian din principiŭ şi şi face grele pagube în culturile de bucate de póme şi de legumĭ. Ţigănósa şi nerusinata pasere e pusă formal sub interdict şi anatemă.

Asemenea esperinţe aŭ făcut şi Australianiĭ şi Neuseelandesiĭ cu importarea vrabiilor.

---

ar fi pĕtruns. Recunoscêndu-se avantagiul acestora, statele prin legĭ aşa numite de peremţiune s'aŭ nizuit a scuti pe atarĭ coloniştĭ în posesiunea ţinuturilor ocupate de eĭ în mod volnic. Deja în 1808 apăru în Massachusetts o lege în urma căreia se póte câştiga drept de proprietate asupra unuĭ pământ prin folosirea aceluia în restimp de 40 de anĭ.

Şi adunatu-s'aŭ părinţiĭ nostri cu archiereul lor, cu protopopiĭ şi preoţiĭ, cu bĕtrâniĭ şi fruntaşiĭ lor. Şi aceĭ ómenĭ, pe carĭ multora le place a-ĭ presenta de ignoranţi, s'aŭ decis pentru îmbrăţişarea Sfinteĭ Unirĭ, şi pentru legitimitatea domnieĭ în casa de Habsburg, fără a se contopi, fără a jertfi, fie din ritul şi disciplina bisericeĭ lor, fie din autonomia lor, fie din caractĕrul lor de popor autochton.

Ast feĭ am vĕdut înşine, că prin unire s'aŭ deschis porţile şcolilor mai înainte închise înaintea fiilor neamuluĭ nostru; că razele religieĭ luĭ Christos aŭ străbătut minţile şi aŭ încălzit inimile; că poporul nostru a ajuns a se cunósce de membru în marea familie a ginteĭ latine, care „e regină într'ale lumiĭ ginte marĭ"; că am ajuns a cunósce înaltele destinurĭ ce în concertul popórĕlor culte ne este reservat.

Unirea ne-a arĕtat originea şi destinul nostru; — ne-a învĕţat a ne cunósce drepturile şi datorinţele; ne-a descoperit obligămintele faţă de dinastie, faţă de patrie şi faţă de concetăţeniĭ nostri. Unirea zĕmislită sub sĕmnul adevĕruluĭ şi al legitimităţiĭ, s'a dovedit şi în desvoltarea sa de mai târziŭ scut deopotrivă tare al fiinţeĭ nóstre de neam, pe cum şi a patrieĭ nóstre mume.

Cuvenitu-s'a deci, ca acum când inaugurăm serbările aniversare de dóuĕ sute anĭ de la sevîrşirea mareluĭ eveniment, maĭ întâiŭ să alergăm la mormîntul sfînt al mareluĭ Atanasie!

Escelenţa Ta aĭ înţeles, că tóte serbările n'ar fi avut rost, dacă nu se începeaŭ cu omajul de pietate adus pe mormîntul Întemeietoriuluĭ Sfinteĭ Unirĭ. Aĭ alergat la leagănul mitropolieĭ, şi aĭ împletit acea neperitóre cunună de evlavióse rugăminte, ce azĭ din florile simţĕmintelor nóstre celor maĭ gingaşe am depus'o pe mormîntul sfinţit al primuluĭ nostru mitropolit.

Primesce mulţumitele bisericeĭ pentru acest act pios. Clerul şi poporul îţĭ va fi recunoscĕtor şi în rugăciunile sale va alătura numele Escelenţeĭ Tale la numele nemuritoriuluĭ Atanasie.

Dumnezeŭ să Te trăiéscă Escelenţă! Să-ţĭ deie neturburată domnie! Să-ţĭ deie viaţă îndelungată! Să-ţĭ deie, să vezĭ biserica nóstră înfloritóre! Să vezi Sionul nostru strălucind cu glorie, pentru a Domnuluĭ mărire, pentru a nóstră fericire, şi pentru al patrieĭ onor.

Întru mulţi anĭ!

Toastul acesta a fost fórte viŭ aplaudat din partea tuturor mesenilor.

Reintórcerea.

La 5. óre d. a. Escelenţa Sa deplin îndestulit de cele petrecute la Alba-Iulia se reintórce érăşi la Reşedinţa Sa însoţit de secretarul sĕŭ *Dr Marcu*.

Raportor.

Scandalul de la Şişeşcĭ. — În vreme ce la Alba-Iulia serbările iubilare, de şi făcute spontan, aŭ fost aşa de înălţătóre, la Şişeşcĭ s'aŭ întîmplat şi de data acésta lucrurĭ, carĭ sînt adevĕrate scandale şi trebue să îngrijoreze pe orĭ cine.

Asupra acestuĭ scandal, primim din acele părţi o corespondinţă maĭ lungă, din care estragem câte va pasagiĭ.

. . . . . .

„E ziua serbăriĭ Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ; e ziua serbăriĭ marĭ, aranjate în Şişeşcĭ, a „Omajuluĭ solemn întru onórea Domnuluĭ Nostru Isus Christos." Vĕ aşteptaţĭ la o corespondinţă, în care se Vĕ descriŭ mulţimea evlaviósă, care din depărtărĭ venind în procesiune, cântând laudele Domnuluĭ şi a Maĭceĭ sfinte, este primită cu sunetele clopotelor, cu bucurie şi iubire creştinéscă.

La noĭ nu e aşa! Clopotele sînt înlocuite cu armele gendarmilor; cântărĭ religióse şi vorbe de salutare nu se aud . . . ."

„E lucru trist! Indiferentismul, ireligiositatea se propagă în inteligenţă şi în popor. Vĕ spun sincer înse că mult mĕ mir, şi mulţumesc luĭ Dumnezeŭ din inimă, că încă n'a perit de tot simţul de religiune în popor, acum când tóte puterile lucrézĕ spre nimicirea acestuĭ sentiment, care ne-a conservat de vécurĭ viaţa naţională. Chipul înse cum sîntem apăraţĭ în potriva acelui puhoiŭ, care ne ameninţă cu cutropire ne îngrozesce şi îngrijorézĕ. Ar trebui luptat, din vreme şi stîrpită cangrena care infectézĕ întreg trupul bisericiĭ nóstre! Se póte face acésta şi trebue chiar să fim mântuiţĭ de ea. Dacă se neglijézĕ vindecarea, nu aŭ să se plângă de efectele-ĭ desastróse.

„Cine lucră la noĭ pentru stîrpirea aceestuĭ rĕŭ? nime! Aşa trebue să presupunem pentru că e revoltător să nu te poţĭ ruga în biserica ta în o zi aşa de mărită, cum e şi sĕrbătórea Sfinteĭ Mariĭ marĭ!

„Dacă părintele Lucaciŭ e de vină la tóte acestea, ieĭe-l la rĕspundere, dar nu se atingă de biserică şi de religiunea poporuluĭ credincios . . ."

Indignaţiunea corespondentuluĭ nostru e fórte justă şi celea ce s'aŭ întîmplat la Şişeşcĭ aŭ produs resens chiar şi în ziarele magiare.

„Alkotmány" de pildă publică următórea corespondinţă:

„Româniĭ greco-catolicĭ din Ungaria vor serba în a dóua jumĕtate a luneĭ luĭ Septembre a. c. evenimentul acela de mare însemnătate, care i-a readus pe eĭ în sinul bisericiĭ catolice şi ĭ-a îndreptat spre un viitoriŭ maĭ frumos. Sĕrbătórea acésta aniversară aşa dară este chemată a-ĭ consolida pe Româniĭ gr. catolicĭ în sfînta Unire, căreia direct, ce e drept, numaĭ românimea din Ungaria, dar indirect întrégă românimea póte să-ĭ mulţuméscă fórte mult. Dar sĕrbătórea acésta aniversară maĭ are încă şi menirea aceea, ca să întăréscă legătura iubireĭ frăţescĭ dintre românimea catolică şi magiarimea catolică, să promoveze încrederea reciprocă conturbată de atâtea orĭ prin diferitele curente politice.

Între Românĭ şi este spiritul acesta şi în ce privesce frăţietatea, asupra magiarimeĭ catolice a făcut bună impresiune împrejurarea aceea, că la centenarul al nóuelea, la ziua sfîntuluĭ Ştefan prelaţiĭ românĭ catolicĭ aŭ fost presenţĭ în numĕr complet. *Şi în urma urmelor, — şi acésta nu o putĕm accentua în de ajuns, — nicĭ când n'a fost maĭ mare lipsă, ca să accentuăm maĭ tare fiinţa unitară şi tăria vie a bisericiĭ catolice şi ca să aducem maĭ aprópe românimea catolică de magiarimea catolică, ca şi chiar acum.*

Sistemul liberal, care lucră sub firma legiĭ, a dreptuluĭ şi a dreptăţiĭ este aplicat a conturba în tot felul şi spiritul acesta sĕrbătoresc, parte din cause politice, parte din nesciinţă. Opera acésta a sa deja o a şi început, şi încă unde o ar fi putut începe airea, de cât în Şişeşcĭ.

Lucrul stă aşa, că la sĕrbătórea sfinţilor Apostoli Petru şi Paul, ca la o sĕrbătóre principală a bisericiĭ gr. catolice, în Şişeşcĭ, respective în otaruĭ Şişeşcilor a întrat o companie întrégă de gendarmĭ, şi cu forţa armelor nu numaĭ aŭ împedecat, ca peregriniĭ din împrejurime să mérgă acolo, ci aŭ pus pedecĭ, că în însă-şi biserica din Şişeşcĭ să se pótă celebra serviţul divin pentru însişĭ credincioşiĭ şişeşcenĭ. Gendarmiĭ aŭ stat pază la uşa bisericiĭ închise împedecând cu forţa armelor orĭ ce întrare în biserică. *După cât sciŭ, pe 28 a luneĭ curente, la sfînta Mărie a greco-catolicilor érĕ sînt ordonaţĭ acolo gendarmiĭ, ca să împedece cu arma atât sfînta liturgie, cât şi orĭ ce convenire de orĭ şi ce categorie.* Acésta nu numaĭ în ăst an e aşa, ci *maĭ mult de cincĭ anĭ* s'a întîmplat tot aşa. Pentru greco-catoliciĭ din Şişeşcĭ aşa dară deprinderea religiuneĭ lor proprie înaintea ochilor guvernuluĭ nostru propriŭ bisericesc într'o mare sĕrbătóre este împedecată contra legiĭ, cu forţă brachială, de şi pe cum sîntem informaţĭ, *Papa a declarat biserica de la Şişeşcĭ de biserică votivă*, şi în aceste dóuĕ zile celora, carĭ presentându-se în biserica acésta, se mărturisesc şi cuminecă şi se rógă după intenţiunea bisericiĭ, ie-a dat indulginţă deplină.

Fiind că după legile nóstre, deprinderea religiuneĭ gr. cat. în Ungaria este liberă, urmézĕ, că administraţia de stat, când opresce în zilele amintite cu arma deprinderea religiuneĭ pentru credincioşiĭ din Şişeşcĭ şi

---

Se maĭ amintim aicĭ şi un cas fără de noroc despre aclimatisare cu plântele.

O familie din Scoţia, voind a se aşeda în Australia duse cu sine în nóua patrie într'un ol şi un scăiete, flórea lor naţională. Coloniştiĭ scoţianĭ domiciliaţĭ deja acolo, salutară cu chiot de bucurie iubita emblemă un ospĕţ fu aranjat în onórea eĭ şi fie care participant voiă să aibă semĕnţă din acésta plantă. Urmarea a fost, că în decurs de câţĭ-va anĭ scăeţiĭ umplură teritoriĭ estinse din pămêntul făcut cultivabil cu multă trudă şi-l prefăcură din noŭ în pustietăţĭ, în butul tuturor încordărilor de a împedeca estinderea lor.

Un resultat curios a scos la ivélă în Nóua-Seelendă întroducerea oilor.

În grupa cea mare de insule se află un soiŭ specific de papagalĭ cu cĭocul lung, „nestor notabilis", numit în termin popular „Kio". Ca şi alţĭ papagalĭ aşa şi Kio din timpurĭ imemorabile şĭ'a luat nutrimentul din regnul plantelor, astăzĭ înse sunt carnivore hotărîte, veritabile paserĭ răpitóre. Cătră finea anilor şase-zecĭ s'a făcut observarea că Kio s'a îndatinat a face visite oilor belite şi acăţate în liber, cu intenţia de a scóte cu ciocul şi a consuma untura de pe rĕrunchĭ. Aceste hoţiĭ ale paserilor ar maĭ fi potut fi încă trecute cu vederea; dar în curînd ele începură operaţiuni la olle viĭ. Cu unghiile se acăţaŭ în lâna oilor şi cu cĭocurile lor tarĭ rupeaŭ pelea şi carnea victimelor alese, până-ce daŭ de untura dorită. Kio cea maĭ înainte de tot inocentă şi în număr mare lăţită preste acele insule deveni în scurt timp un blăstĕm preste prăsitoriĭ de oĭ, şi ómeniĭ îş daŭ tótă silinţa de a o estirpa.

Pentru celea multe carĭ le-am dat noĭ nóuĕlor continente, am primit şi noĭ ceva ca resplată. Din Australia ce e drept, maĭ nimic de însemnĕtate, din America din potrivă tăbacul, cartofiĭ şi cucuruzul. Animale sugătóre din America şi Australia pentru scopurĭ întru adevĕr practice în Europa nu sunt aclimatisate, ér dintre paserĭ ar fi de a se numi curca, care acum e aşa de acasă la noĭ ca şi galiţele comune.

Nicu.

pentru alții toți, comite apert vătămare de lege, — ruinéză autoritatea religiunei, periclitéză sfînta Unire și produce un cas precedent extra-ordinar periculos. care consistă în aceea, că *a asculta sfînta liturgie a se împărtăși în sfintele sacramente și în îndulgință deplină numai atunci și numai acolo póte fi iertat, unde și când statul acésta nu o vede de lipsă a o împedeca.*

De unde îndrăsnim a face atenți pe confrații nostri de rit latin, ca să-și aducă a minte, că ceea ce a succes în Șișesci, și airea va succede.

Care este causa la procedura acésta a guvernului? Causa acésta este singur-singurel individualitatea politică a preotului din Șișesci *Dr Vasile Lucaciu.*

Drul Lucaciu a făcut multe lucruri periculóse în viața sa. A scris mult, a vorbit și mai multe, a agitat în interesul politicei naționale federalistice. Că ce voesce propriaminte și care-i este programa, aceea pe lângă tóte rolurile sale clar și categoric nici azi nu se póte sci, după ce și partidul național român încă l-a spart așa ca partidul astăzi mai mult lui Lucaciu, de cât lui Bánffy póte mulțămi stricăciunea sa.

Coloman Széll însé așa află de bine, ca poporul în an în 2, zi în dóuě zile, în interesul ideei de stat magiare trebue isolat de omul acesta, și prin acésta „patria este salvată.“ Scopul fóei nóstre la nici un cas nu este apărarea Druluĭ Lucaciu ca politician, ér că noi măcar numai un cuvînt să fi pronunțat când va spre apărarea erorilor politice și exagerărilor representate de el, aceea numai calumniatorĭ cu suflete negre o pot afirma.

Cu tóte aceste însé, și acésta nu spre apărarea luĭ Lucaciu, care face politică, ci spre descoperirea precendentelui periculos început de stat, sîntem siliți a declara, că procedura statului în causa acésta scandalósă cu persecutarea politică în contra luĭ Lucaciu absolute este imposibil de a se motiva. Căci dóră guvernul dispune de o mie de modalități, ca să împedece, ca nu cum va să se pótă întîmpla orĭ ce manifestație de orĭ ce colorit politic. Programa sĕrbărilor și tóte vorbirile ce se țin acolo însuși guvernul bisericesc de la Gherla prealabil le póte revidea, ér autoritatea politică póte controla în mĕsură deplină și petrecerea îndatinată cu ocasiunea aceea, ba încă îĭ póte nega chiar concesiunea. Dar *de unde își ĭea dreptul guvernul luĭ Széll,* ca să împedece cu gendarmiĭ ținerea sfinteĭ liturgiĭ? În țară sînt fórte mulți preoți de aceĭa, nu numaĭ românĭ, ci și magiarĭ, a căror rol politic nu place guvernului. Fie-ne permis deci a întreba pe dl Coloman Széll: nu are alte mijlóce pentru controlarea activității politice a acestor preoți, de cât numaĭ aceea, ca să calce în picióre cu gendarmiĭ libertatea religiunei?

Dar avem un cuvînt, chiar în interesul sfinteĭ Unirĭ și a religieĭ gr. catolice și cătră dl Dr Lucaciu. Dacă óre cine, așa el bine scie, ce amărăciune produce dispositiunea acésta a guvernului nu numaĭ în Șișesci, ci și în a fară de Șișesci. Fórte bine póte sci, că amărăciunea acésta póte periclita sfînta Unire apărată de dînsul cu atât de mare foc, compromite guvernul bisericesc și provócă cea maĭ mare și maĭ îndepărtată neîncredere contra bisericiĭ române gr. catolice și contra credincioșilor aceleia. Dacă vede, și trebue să vadă, că la un rĕŭ atât de mare singur singurel persóna luĭ este causa, de ce nu deduce de aicĭ urmările? Orĭ e preot, orĭ nu e preot. Dacă nu e preot, nu are loc acolo, și dacă e preot, atunci are datorință morală, ca în interesul sfinteĭ Unirĭ, în interesul religieĭ catolice să dea garanție deplină guvernului, că sĕrbătorile de la Șișesci nu se vor esploata spre nici un scop politic. Așa scim și credem, că în direcțiunea acésta înaintea guvernului singur cuvîntul de onóre al luĭ Lucaciu încă ar fi destulă garanție. Căci dacă guvernul și pe lângă promisiunea categorică al luĭ Lucaciu încă ar lăsa să se repetéscă scandalurile de la Șișesci, atunci ar fi clar înaintea tuturor, că cu scandalurile acestea guvernul *alte scopurĭ are.* După părerea nóstră așa dară cheia pentru resolvirea cestiuneĭ în prima ordine este în mâna Druluĭ Lucaciu, dar repetit trebue să accentuăm, că guvernul bisericesc de la Gherla chiar în interesul sfinteĭ Unirĭ în anul iubilar tóte trebue să le facă, ca scandalurile de la Șișescĭ carĭ vatĕmă adênc biserica gr. catolică, pentru tot de una să se sfârșéscă.“

Insultarea crucii. — Neputința celor de la putere față de colosul jidovesc, care ĭ-a sugrumat, se dovedește mai ales cu succesivele insultării ale crucei.

Se scie, că la universitatea din Pesta aŭ fost sdrobite crucile de pe emblema Ungarieĭ, fără ca atentatoriĭ să fie descoperiți. La Agria, în ziua stuluĭ Ștefan, rabinul de acolo a dat ordin, ca de pe emblemă să fie delăturată crucea și inlocuită cu steua jidovéscă, acelaș lucru s'a repetit la Pécs, fără ca cineva să fi putut aduce la ordine acéstă impertinență jidovéscă.

Și acésta se întîmplă în Ungaria, regatul pus sub patronajul sfinteĭ Fecióre și în anul al 900. de la încreștinare! Étă unde duce dorul nesăturat de a înmulți némul magiar cu tot soiul de parveniți și lăpădături din alte țărĭ! Ar fi timpul suprem să se facă o dată ordine.

---

†

Dr. Iacob Brĕndușan.

advocat.

Regretatul advocat mort la 23 Aug. n. a fost înmormêntat Sâmbătă la 25 Aug. luând parte la acéstă tristă festivitate tótă inteligința blășană, fără deosebire de naționalitate, în frunte cu In. P. S. On. Mitropolit. Slujba bisericéscă a fost sevîrșită de vprot. *George Bărbat* și preoții *Iuliu Nistor* și *A. C. Domșa.* Dl Bărbat a rostit și vorbirea funebrală ér la grópă adv. arch. *Dr Iuliu Maniŭ* a adresat un cuvînt de adio.

Dăm în următórele câte va date din viața repausatului.

D. I. Brĕndușan s'a născut în Apa (com. Sătmar) la 16 Oct. 1825. Studiile elementare le-a făcut în Sătmar, gimnasiul în Oradea mare, studiile iuridice în Budapesta. După terminarea studielor a fost ca concipient la advocatul Haica din Arad. La 1861 a fost numit fiscal comitatens în Baia-de-Criș și advocat privat. La 1862 s'a însurat luând de soție pe Cleopatra Muntean din Cuvin. La 1869 a fost numit advocat archid. în Blașiŭ. Ca Iurium inspector a funcționat până la anul 1867. Brĕndușan era un advocat zelos și conscienționos și bun creștin.

Odihnéscă în pace!

NOUTAȚĬ.

Sciri personale. *Dr Elie Dăianu* a fost numit profesor suplent la Seminariul teologic, *Emil Sabo* profesor suplent la Gimnasiul archiepiscopesc din Blaș. *Teodor Vandor,* prof. la școla elevilor de meseriĭ e numit prof. la preparandie și școla super. de fete în locul prof. *Dr Ioan Rațiŭ,* care e trecut la gimnas și de odată numit prefect la internatul de băieți. — Felicitările nóstre!

Fundațiune. Dna vĕd. protopopésă *Maria Hossu,* a depus la Ven. Capitlu din Blaș suma de 3000. cor. ca fundațiune pentru biserica și parochul din M. Oșorheiŭ, în amintirea repausatului seŭ bărbat Vasile Hossu, fost protopop la Oșorheiŭ.

Distincțiuni. Profesorii gimnasialĭ *Ioan German* și *Niculae Popescu,* după un îndelungat și conscienționos serviciŭ de 30 anĭ la gimnasiul nostru, cu ziua de 1. Septembre n. aŭ fost pensionați și cu acest prilej li s'aŭ conferit, în semn de distincțiune titula de *protopopĭ onorarĭ.* Acceea-și distincțiune s'a conferit și Directoruluĭ preparandial *George Muntean.* Felicitările nóstre!

A. S. I. și R. Archiducele Iosif în Lugoș. În 28 l. c. Ilustritatea Sa Dr Demetriŭ Radu a avut deosebita fericire de a găzdui în reședința sa pe A. S. I. și R. Archiducele Iosif care a venit în Lugoș pentru a inspecta trupele divisieĭ II de honvedĭ concentrate la manevre în jurul acestuĭ oraș A. S. însoțit de cătră generalul de divisie Bella Coloman, locot. colonelul Iosif Braun, căpitanii de husarĭ Bela Vaszary și br. Stefan Vécsey a sosit în 27 c. la 10½ óre sara și a durmit în vagonul seŭ de durmit în gară iar a dóua zi diminéța la 7 óre a mers la manevre de unde la 12 óre a venit direct la reședința episcopéscă. La 1 óră d. a. Ill. Sa a dat în onórea Înaltuluĭ óspe un prânz la care afară de A. S. cu suita, aŭ mai fost învitați generalii și oficerii superiorĭ aflătorĭ la manevre și șefiĭ autorităților locale cu totul 30 persóne. După prânz toți ceĭ de față aŭ trecut în grădina episcopéscă unde A. S. a făcut cercle agrăind pe toți ceĭ presenți. La 6¼ Înaltul óspe și suita sa aŭ plecat cu trenul cătră Budapesta.

Sĕrbărĭ iubilare. După cum am anunțat la 28 Aug. s'aŭ ținut frumóse serbărĭ la mănăst. Strêmba. În Nrul viitor vom publica un raport detaiat, până atunci comunicăm, că harnicul protopop *Ioan Hățegan* a colectat 40 cor. pentru fondul subsidiar al preoților. Felicităm pe dl protopop de acésta idee fericită și am dori ca ea să fie urmat cât mai adese.

Hymen. *Ioan Mărginean* teolog absolut și *Ana Silași* anunță cununia lor, ce se va celebra Joĭ în 6 Septembre a. c. st. n. la 4 óre p. m. în capela episcopéscă gr.-cat. din Gherla.

Concert. De sară dl și dna *Albertoni* vor da un concert italian în sala otelului Univers din Blaș Venitul acestuĭ concert e destinat pentru canalisarea stradeĭ nóuĕ de lângă calea ferată. Sîntem recunoscătorĭ pentru acéstă bunăvoință și nu ne îndoim că ea va fi întîmpinată cu dragostea ce o merită.

Convocare. În sensul legăturiĭ colegialĭ de dto 23 Iunie 1895, toți absolvenții facultății teologice de Blaș, eventual Budapesta din anul 1895 se convócă la întâlnirea ce va avea loc în Blaș la 18 Septembre st. n. 1900. Cu dragoste sĕ învită la acésta întrunire și abiturienții de la gimnasiul superior din Blaș, de pre anul 1891, cărora, la cerere pe cale privată li-se pot da orĭ ce deslușirĭ în respectul convenirii chestionate. Pata n. p. Kolozs. *Mih. Hodarnĕŭ* paroch gr. cat. — Pe acelaș termin convocăm și noĭ pe absolvenții din 1888. a gimnasiuluĭ din Blaș. *Dr Elie Dăian. I. Br. Micu.*

Timbrarea cărților postale în strĕinătate. Direcțiunea poștelor din Austria deja de mai multe orĭ a avertisat pe cea din Ungaria, că cărțile postale, ce sosesc acolo nu sunt timbrate de ajuns. Pentru orientarea publicului vom aminti, că în strĕinătate taxa uneĭ epistole simple este 25 banĭ și a uneĭ cărți postale 10 banĭ. Pentru România taxa uneĭ epistole până la 15 grame este 25 banĭ, ér în comunicația limitrofă (partea Transilvaniei până la Murĕș și comit. Bistrița-Năseud) este 10 banĭ, pentru o carte postală taxa e 10 banĭ. Pentru Austria, Bosnia-Hertegovina, Germania, Sêrbia și Muntenegru taxa uneĭ epistole simple este 10 banĭ, ér a uneĭ cărți postale 5 banĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

VII.

(Continuare.)

Ast fel vedem pe Augustin cel de dóuĕ zecĭ și doĭ de anĭ în reţéua rătăcireĭ, înșelat de un amor pĕcătos, înstrăinat de cătră credinţă, năvălind cătră prăpăstie, dar încă tot ornat cu rĕmășiţele frumóse ale acelor calităţĭ, pe carĭ i le-a sădit mamă-sa în inimă, pe când era încă în légăn; vedem urmele sublimităţiĭ, demnităţiĭ, frăgedimeĭ, sacrificărĭ de sine, fidelităţiĭ și în urmă a tuturor virtuţilor, carĭ, ce e drept nu escusă greșelele, dar implóră ĭertare pentru cel pĕcătos, pe care apoĭ fórte des o și câștigă. „O Dómne. Tu scĭĭ, cât de tare am voit ca să am învĕţăceĭ buni în înţelesul adevĕrat. Tu Dómne aĭ vĕdut sclipindu-mĭ credinţa între norĭĭ ceĭ groșĭ de fum, ce o înconjuraŭ, când rătăciam pe căĭ alunecóse.“ [1])

Într'acestea Monica aruncată prin pasiunile și greșelile copilului sĕŭ în cea maĭ cumplită desnădejduire, alipindu-se cu căldură și de umbra cea maĭ slabă a binelui, care apăruse în sufletul fiuluĭ sĕŭ: și-a câștigat probă nóuă și maĭ sigură de cât cele de până acum, că în inima fiuluĭ sĕŭ tot maĭ sînt rĕmășiţe din sacrul foc.

Mórtea neașteptată a unuĭ amic tinĕr atâtea lacrimĭ a stors din ochiĭ luĭ Augustin, în cât cunoscĕtoriĭ inimilor omenescĭ aŭ putut esperia apriat, că inima luĭ nu póte fi încă de tot stricată. Pentru că pasiunile omóră inima simţitóre și nime nu e maĭ puţin simţitoriŭ, faţă de bucuriile simple și dulcĭ, curate și fragede ale amiciţieĭ, de cât acela, care s'a dat cu totul amorului pĕcătos.

„Când am propus pentru prima óră retorica în locul meŭ natal,“ — zice Augustin — „mĭ-am câștigat un amic tinĕr contimporan vesel și coleg de studiĭ plăcut. La olaltă am umblat la șcólă, la olaltă ne jucam, dar ceea ce ne unia pe noĭ atuncĭ n'a fost amiciţiă strînsă, pentru că, o Dumnezeul meŭ, numaĭ aceea póte fi amiciţiă adevĕrată, pe care Tu o efectuescĭ între ceĭ, ce se alipesc de Tine cu ĭubirea, ce Spiritul sînt a vĕrsat în inimile lor.“ (Rom. 5. 5.) [2])

Acestea le zice Augustin în cartea Mărturisirilor ca episcop *bĕtrân,* și după aceea îĭ dă cuvîntul *tinĕruluĭ* Augustin, care continuă ast fel: „Și totuși acĕstă amiciţie nutrită prin căldura simţĕmîntuluĭ comun mie mĭ-a fost nespus de dulce. Pentru că încă și de la credinţa adevĕrată, pe care nu o avea încă de tot în posesiunea inimeĭ sale, l-am atras la fabule superstiţióse și stricăcióse, pentru carĭ atât de amar m'a deplâns maica mea. Rătăcia și el împreună cu mine, și sufletul meŭ nu putea trăi fără de el.“ [3])

Acĕsta amiciţiă a durat un an, când apoĭ morbul periculos o nimici. Consumat de frigurĭ zăcea tinĕrul amic pe patul suferinţelor, de pe fruntea luĭ curgeaŭ sudorĭ rĕcĭ, precedând și prevestind óra cea de pe urmă. Fiind perdută tótă speranţa însănătoșăriĭ, pe tinĕrul morbos îl botezară fără de scirea luĭ, pentru că după esemplul coetanilor sĕĭ tinerĭ și el era numaĭ catecumen. Pe Augustin nu l'a neliniștit, botezul, la care fu martor, fiind convins, că picăturile de apă vĕrsate pe corpul amicului sĕŭ, nu vor fi în stare a nimici din inima aceluia modul de cugetare, care el însuși i l-a sădit. „În dată ce am putut vorbi cu el“ — zice Augustin, — „ceea ce se întîmplă în dată ce morbosul fu în stare să vorbéscă, pentru că viaţa nóstră într'atâta s'a fost contopit în cât eŭ nicĭ că i-am părăsit vre o dată patul, am și început cu rîsetele nóstre cugetând, că și el va rîde de botezul primit fără de scirea sa, despre care lucru într'aceea el și fu informat. Dar m'a rĕspins cu dispreţ ca și pe un inimic, și provocându-se la amiciţia nóstră cu o libertate admirabilă pretinse, ca să mĕ reţin de la atarĭ vorbe.“ [1])

Augustin s'a înspăimîntat, dar s'a reţinut până la însănătoșarea luĭ. Dumnezeŭ însе a decis, să mântuéscă pe tinĕrul din pericolul amenințătoriŭ, căcĭ după câte va zile, chiar în absenţa luĭ Augustin, érăși l-aŭ atăcat frigurile și-l răpiră dintre ceĭ viĭ.

Ce durere îl cuprinse pe Augustin, când reîntorcêndu-se nu și-a maĭ aflat amicul în viéţă, câte lacrimĭ a vĕrsat, ce doliŭ adânc și nemângâiat l-a cuprins, nicĭ cugeta n'am putĕ, dacă spre mângâierea sa nu le-ar enara el însuși. „Durerea perderiĭ mĭ-a întunecat inima, orĭ în cătrăŭ priviam, nu vedeam de cât mórte. Patria mea îmĭ era esil și casa părintéscă tortură îngrozitóre. Tóte a căror bucurie o împărtășiam cu el, acuma îmĭ deveniră o tortură neměsurată. Ochiĭ meĭ îl căutaŭ pretutindenia, în zădar însе. Urîam tóte, pentru că el lipsia din tóte și pentru că nu-mĭ zicea nimenea, „étă el vine.“ cum ziceaŭ până era în viaţă, și lipsia de a casă.“ [2])

Maĭcă-sa în zădar s'a nisuit a-l mângâia și amiciĭ sĕĭ în zădar voiaŭ să-l distragă, ci fiind că simţul religios nu ĭ-a micșorat greutatea durerĭĭ. — s'a frânt sub povara cea mare: „Eram agitat, suspinam, plângeam, mĕ turburam, n'aveam stare, n'aveam liniște. Consciinţa și inima-mĭ eraŭ sângerate și sdrobite, nu voia să rĕmână la mine și nu sciam unde să mĭ-o pun. Nicĭ dumbravele plăcute, nicĭ jocul și cântările, locurile parfumate, nicĭ óspeţele, plăcerile căsiĭ și a mesiĭ, nicĭ sciinţa și poesia, nu eraŭ în stare a mĕ distrage. Mĕ îngroziam de tóte, chiar și de lumină, și tot ce nu era amicul meŭ, îmĭ era nefolositoriŭ și urît, a fără de suspine și lacrimĭ, pentru că numaĭ acestea îmĭ maĭ dădeaŭ ceva mângâiere. [3])

Maĭ târziŭ Augustin nu a putut nicĭ vieţui în cetatea, unde murise amicul sĕŭ. Stradele pe carĭ vagabundaŭ când va la olaltă, locurile publice unde conveniseră de atâtea orĭ, căsile, tot atâtea mărturiĭ ale studiilor, jocurilor amiciţieĭ lor curate și intime, îĭ deveniră urîte.

Și când oraşul îșĭ continua și maĭ de parte viaţa îndătinată, când tot maĭ era comerciŭ și ómenii tot maĭ umblaŭ în cóce și în colo, — Augustin se mira că cum de după mórtea amicului sĕŭ maĭ póte trăi încă cine va. „Mĕ miram, că ceĭ alalţi muritorĭ tot maĭ trăiesc încă și după mórtea aceluia, pe care l'am ĭubit ca pe un nemuritoriŭ; și încă tot maĭ tare mĕ miram, că eŭ, care l-am fost luĭ al doilea eŭ, tot maĭ trăiesc încă și după mórtea aceluia. Are drept poetul, când pe amicul sĕŭ îl numesce: jumĕtatea sufletuluĭ sĕŭ. [4]) Simţiam și eŭ, că sufletul luĭ și sufletul meŭ era un suflet în dóuĕ corpurĭ. Îmĭ uriam viaţa, și nu voiam să trăiesc maĭ de parte cu sufletul de jumĕtate.“ [1])

Sănătatea luĭ Augustin era deja în pericol; o durere ascunsă îĭ consuma sufletul, zilele și-le petrecea în lacrimĭ și în nelucrare. Din acĕstă stare trebuia scos cu orĭ ce preţ, deci l'aŭ sfătuit, ca părăsind Tagasta să se reîntórcă în Cartagena. Augustin consimţi în speranţă, că schimbarea loculuĭ, sgomotul marelui oraș, ocupăţiunile multe, ce-l așteptaŭ acolo, îĭ vor liniști în cât va durerea. [2])

Călătoria acĕsta a desfăcut din noŭ balsamul vindecătoriŭ de pe ranele Moniceĭ. De și s'a învoit, ca Augustin să se depărteze, pentru că îĭ era pusă în joc sănătatea, totuși a neliniștit-o în mod estraordinar împrejurarea, că Augustin avea să se reîntórcă chiar în Cartagena. Dóră acolo și-a perdut nevinovăţia și credinţa. Se putea deci teme, că acolo se vor nimici total din sufletul fiuluĭ sĕŭ și ultimele rĕmășiţe ale bunului, și ultimele rĕmășiţe ale focului sacru, carĭ până aci rĕul le cruţase?

Noroc însе, că durerea e o șcólă sublimă, cu deosebire pentru spiritele cele marĭ. Augustin s'a reîntors în Cartagena, dar nu întors; de acĕsta era încă de parte, încă nu era mântuit de farmecul cel dulce și înșelătoriŭ al pasiunilor, ci din contră — se pare, — că cugete vane de glorie l'aŭ îndemnat să se reîntórcă în Cartagena. [3]) Dar pe atuncĭ începuse a se convinge despre vanitatea lumeĭ. Pe buzele luĭ se aședasă plângerea luĭ Job, și a și început cântecul sublim și jalnic, care îndréptă pe om, de și ĭ-a cântat numaĭ primele note.

Acest cântec constă din dóuĕ părţi. Partea primă e de tot tristă. Tóte sînt trecĕtóre, tóte sînt veștede, tóte se uscă de pe buzele acelora, carĭ doresc, se bea, să se restaureze. Acĕsta e partea primă. Acĕsta a început-o Augustin cu lacrimĭ, după ce s'a reîntors în Cartagena. „Orĭ în cătrăŭ se întórce inima omuluĭ, și orĭ cât de frumóse sînt tóte, în carĭ voiesce a se desfăta a fără de Tine, — nu află de cât durere. Pentru că fără de Tine Creaturile Tale ar deveni nimica. Se nasc și se nimicesc: născêndu-se încep a vieţui, cresc ca să se perfecţioneze și fiind perfecte îmbĕtrânesc și pier, pentru că tóte se învechesc și tóte pier. Așa dar când se nasc și se nisuiesc ca să fie, cu cât cresc maĭ repede ca să fie, cu atât maĭ tare se grăbesc ca să nu fie. . . . .

O Dumnezeule nu lăsa, ca se mi-se lipéscă de acelea inima mea prin simţurile corpuluĭ, pentru că acelea séc, și inima, care ĭubesce, rĕmâne sfășiată. Sufletul cércă în ele rĕpaus, fiind că le ĭubesce, dar nu află, fiind că sînt nestătornice și trecĕtóre și cine le póte urmări?“ [4])

Acĕsta e partea primă a cânteculuĭ trist. Sufletului îĭ cade bine, dacă cunósce și numaĭ atâta din el, și póte privi lumea, cu o privire așa de durerósă. Cu cât îĭ cade însе maĭ bine, când ridicându-se maĭ sus în partea a dóua a cânteculuĭ, locul durerĭĭ îl ocupă bucuria! Da! într'adevĕr tóte se depărtéză, pentru ca să pótă înverdi din noŭ, tóte per, pentru ca să se renască și să se schimbe. Așa fel a cântat Augustin cu puterea ceréscă a oratorieĭ sale, cu câţi va anĭ maĭ târziŭ, când întors, botezat, ridicat pe trépta cea maĭ înaltă a ĭubireĭ dumnezeescĭ și-a cunoscut chemarea sublimă a vieţiĭ. „O sufletul meŭ! pentru ce urmezĭ nebunesce corpului? Maĭ bine să-ţĭ urmeze el ţie. Tot ce cunoscĭ prin trup, e numaĭ o părticea a întregului frumos,

---

[1]) Confess. l. IV. c. 2.
[2]) Confess. lib. IV. cap. 4.
[3]) Tot acolo.

[1]) Tot acolo.
[2]) Tot acolo.
[3]) Confess. lib. IV. cap. 7.
[4]) Horat. Carmen c. 1. od. 3.

[1]) Confess. lib. IV. cap. 6.
[2]) Possidius. Vita Sti Augustini c. I.
[3]) Aug. Contra Academ. lib. II. c. 2.
[4]) Confess. lib. IV. cap. 10.

pe care tu nu-l cunoscĭ, şi te delectezĭ şi în acésta părticea. O dacă aĭ cunósce întregul; dacă Dumnezeŭ din pedépsă nu te ar fi degrădat la privirea părticelelor, cu ce nerăbdare aĭ dori, ca să trécă, ceea ce esistă ca să poţĭ vedé întregul! Pentru că şi când vorbim, vorbim cu ajutorul corpuluĭ, şi de sigur nu voim, ca cuvintele să se opréscă pe buze, ci din contră, ca să vină lute unul după altul şi să auḑim tot. Aşa stăm şi cu lucrurile, carĭ la olaltă, dorim ca să trécă, ca cu atât maĭ în grabă, să putem gusta însuşĭ totul, pentru că dacă sînt frumóse părţile singuratice, întregul e şi maĭ admirabil.“ [1])

(Va urma.)

Din practica vieţiĭ pastorale.

— *reflexiunĭ.* —

La interesanta conferinţă a dluĭ Grapini îmĭ permit a face unele observărĭ.

Nu mĕ îndoĭesc că preţiósele inviaţiunĭ date de Dsa preoţimeĭ, dacă vor fi cetite cu atenţiunea meritată, vor fi de un netăgăduit folos. Atâta numaĭ, că Dsa ca nemedic a făcut unele afirmaţiunĭ, carĭ se abat puţin de la basa, pe carĭ ar trebui să steie. Eŭ rectific aceste neînsemnate greşelĭ, pentru ca cu atât maĭ mult să fie urmată de mănóse róde activitatea preoţimeĭ nóstre, spre întărirea credinţiĭ, prosperitatea sfinteĭ bisericĭ şi mântuirea sufletéscă a credincioşilor.

Rog pe onor. cetitorĭ să nu caute la *forma* în care se presintă scrisele mele, un medic are puţin timp să se ocupe şi cu de acestea. — cerce *fondul* şi fie convinşĭ, că ceea ce am scris, e basat pe o praxă îndelungată şi pe serióse studiĭ.

Referitor la convenirea cu muerile isterice declarate, pe cum peste tot cu muerile aĭ căror natură nu o cunósce preotul, e consult să observe preotul óreşĭ cum o pupublicitate, adecă să aibă în apropiere martorĭ despre carĭ să aibă cunoscinţă şi pacienţă, pentru că aşa nu se va lăsa condusă de pornirile eĭ isterice.

La nascerĭ nu e tocmaĭ grea posiţia preotuluĭ, dacă are ca ajutor un medic cu principiĭ catolice, de óre ce atuncea nu póte fi vorbă de perderea unuĭ suflet, ne fiind prescris că numaĭ capul să póte boteza, botezul se póte administra pe orĭ care parte a trupuluĭ, eventual şi în internul mameĭ.

După principiile catolice, pe cum şi a maĭ multor medicĭ renumiţĭ, nu este nime îndreptăţit a pretinde sacrificarea vieţiĭ altuia pentru a scăpa viaţa proprie, numaĭ viaţa proprie o póte omul jertfi pentru a scăpa pe altul de mórte.

Decĭ dacă medicul fără de principiĭ catolice ar propune sacrificarea fĕtuluĭ, are preotul să se opună. [2]) Alt cum tóte operaţiunile fiind periculóse preotul va consola muerile împovorate, le va insufla paciinţă şi curagiŭ şi le va capacita că înainte de nascere să se împace cu Dumnezeŭ, că vor suferi maĭ uşor durerile facereĭ.

[1]) Confess. lib. IV. cap. 11.

[2]) A fără de cesarotomiă care nu umblă acuma cu pericul aşa de mare ca maĭ de mult, maĭ este simfisotomia, care aşa zicĕnd nicĭ aşa periculósă nu este pentru mamă, ca estragerea fĕtuluĭ după craniotomiă adecă după omorirea luĭ.

Stă fără îndoială că preotul are lipsă de cunosciinţe medicale maĭ ales înse de cele igienice, pentru aceea aŭ introdus biserica studiul medicineĭ pastorale. Numaĭ că după părerea mea rolul preotuluĭ e şi maĭ mult ca al mediculuĭ „de nihil nocere“ adecă să împedece folosirea de lucrurĭ carĭ stricĕ de sigur, de cât acela de a păşi activ ca medic. În casul acesta ar putea sa vină în posiţiĭ fórte neplăcute. Pentru că, spre a pute fi activ în curarea morburilor să recere o cunoscinţă nu superficială a natureĭ morbuluĭ şi al morbosuluĭ de óre ce, nu morbul se curéză ci morbosul.

Numaĭ la întîmplărĭ nenorocóse îşĭ póte preotul permite de a păşi activ pentru că în acel cas este tot dînsul deobligat a da ajutor deaprópeluĭ sĕŭ, şi în tot casul dacă preotul a învĕţat medicina pastorală, va ave ideĭ maĭ bune despre modul cum putem să ajutăm în aceste casurĭ.

La ceĭ carĭ nu rĕsuflă, procedura cea maĭ simplă este de a prinde cu o cârpă limba luĭ, apoĭ a trage de ea în tact de 10—15 orĭ în minut, lăsându-o şi éră scoţêndu-o fără ca să o lăsăm din mână.

La ceĭ spânzuraţĭ lucrul întâiŭ e tăierea funeĭ, apoĭ procedura cu trasul limbeĭ.

La vulnerărĭ maĭ uşóre e destulă apa rece, dară la cele maĭ marĭ trebue să observăm modul cum curge sângele, dacă curge sângele continuŭ atuncea apasăm în jos de rană cu degetul maĭ tare până aflăm un punct unde dacă apăsăm încétă curgerea de sânge; pe acel loc apoĭ punem o petricică învăluită în un petec curat şi legăm cu o faşie maĭ lată când apoĭ petricica apasă vîna din care curge sângele.

Dacă înse sângele curge bătând atuncea căutăm în sus de rană unde apoĭ degetul va afla arteria care apăsată nu va maĭ sângera, şi pe locul acela punem legătura sus descrisă.

Peste tot la vulnerărĭ să ţinem înaintea ochilor că nimica murdar să nu ajungă în atingere cu rana, decĭ să ne ferim de scame, de lască al căror curăţănie e tot de una dubiă, ci numaĭ compresse curate şi apă curată se folosim.

La frânturĭ de óse se nu ne nisuim a pune ósele la loc, căcĭ procedura aceea şi pentru un om espert e împrennată cu greutăţĭ şi causéză durerĭ grósnice morbosuluĭ, ci primul ajutor este de a încunjura membrul frânt cu prăştilă saŭ cu alt ceva carĭ vin legate în jurul membruluĭ, ca acela să nu se pótă îndoi, adecă avem să inmobilisăm osul frânt, prin ce vom scăpa pe morbosul de durerĭ groznice, până la momentul când va veni medicul pricepĕtor.

La înveninărĭ lucrul prim e de a promova vărsatul prin gâdilirea laringeĭ cu o peană. Dacă înveninarea s'a causat prin acide dăm var subţiat cu apă, lapte, dacă s'a causat cu leşie dăm oţĕt.

Aprinderea vinarsuluĭ e poveste. Lucrul adevĕrat e o înveninare cu alcohol. Nu sciŭ cum póte veni óre cine la idea de a da must de cal unuĭ om să bee. Dăm cafă négră, aer curat, încălḑim piciórele şi punem apă rece pe cap până vine medicul.

Ca preservativ contra bólelor nu e destul să se stropéscă pe sine şi pe aĭ sĕĭ pe cum şi casa cu carbol, căcĭ aceea face numaĭ putóre şi nu folosesce nimica. Aborele aşa de diluat al carbolului nu scutesce de nimica.

E maĭ consult să aibă preotul o reverénd̆ă cu patrafir şi carte a nume pentru căutarea morboşilor carĭ sufer de cutare morb infeţios, cu acele numaĭ la acest soiŭ de morboşĭ se mérgă, dacă vine acasă în dată se le lapede, se le pună la sóre şi la aer, ar fi bine să fie din materie care se póte spăla, ca să se spele din când în când, şi acele numaĭ dacă a fost spălate să le ducă în casă, să se dedee preotul a nu umeḑi degetele cu limba pentru a întórce foile cărţi.

Apoĭ să se spele preotul în dată, dacă póte să se scalde. În acest mod se va feri maĭ lute de cât stropind casa cu carbol.

Membriĭ familieĭ să nu vină în atingere cu ceĭ din căsile infectate, şi se aeriseze casa după ce a eşit cel suspect.

Pericolul la înmormîntărĭ nu e aşa de mare dacă preotul va dispune să se pună acoperişul pe sicriŭ.

La case unde a murit óre cine în urma unuĭ morb infecţios, nu este permis prin lege a să ţine priveghiŭ şi pomene, decĭ preotul numaĭ la înălţimea chemăreĭ va sta, dacă nu va participa la asemenea ocasiunĭ.

Peste tot spălarea bună cât de désă a mânilor şi a trupuluĭ întreg cu săpun, e maĭ spre folos de cât orĭ şi ce altă procedură spre a se scuti de inficiare.

Eventual spălarea gureĭ cu apă sărată pe cum şi tragerea acesteĭ ape în nărĭ póte să fie de folos.

(Va urma.)

Posta redacţiunii.

Simin. Te mirĭ, că »Ţarinele« aşa de frumóse din munţĭ nu sînt puse pe note. Dacă aĭ rĕsfoi prin »Musa« profesoruluĭ Murĕşan le-aĭ găsi în colecţia din 1888 culese de Dr Borza. Afacerea cea alaltă s'a resolvit favorabil. Îţĭ vom scrie zilele acestea. Te salut!

mb. »Excelsior« a apărut deja tradus în românesce şi aşa nu o putem publica, dacă voiţĭ să traduceţĭ ceva, alegeţĭ bucăţĭ potrivite foiĭ nóstre.

On. *V. D.* Regretăm că nu putem publica acum articlul Dtale. Nu ne-am apuca ér de polemiĭ. Póte va fi potrivit de altă dată.

On. *George Muntean*, Gilad, *Elie Gordon*, Bidicĭ, v'am prenotat.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

(28) 1—2

Publicare de concurs.

La internatul Pavelian de fete din Beiuş împreunat cu şcóla civilă se escrie concurs pentru *un post de guvernantă.*

Emolumintele sînt; soluţiunea anuală de 400 coróne, cuartir şi întreţinere în internat. Are drept la 2 cuincuenale de câte 100 coróne. — Petiţiunile instruite cu carte de botez, testimoniŭ de cualificaţiune, despre anterióra aplicaţie, sînt de a se înainta la Rectoratul Internatuluĭ de fete în Beiuş până la 7 Septembre a. c. st. n. Se pretinde ca să scie perfect croitul albiturilor şi hainelor, va fi preferită aceea care va poşede şi limba germână, şi va produce atestat despre absolvarea cursuluĭ de lucru de mână.

(26) 3—3

Anunţ.

Un orologer (ciasornicar) român cu calificaţiune specială de monteur pentru orologiŭ de turn, capétă cuartir gratuit într'o casă cu curte şi grădină a biserice catedrale mitropolitane gr. cat. din Blaş, numaĭ pe lângă condiţiunea de a trage, curăţi şi îngriji orologiul din turnul aceleĭ biserieĭ. Casa este într'o stradă principală. Sînt preferiţi reflectanţiĭ de religiunea gr. cat. Cererile provĕdute cu atestat de botez şi de conduită, sînt de a se aşterne la Consistoriul archiepiscopesc din Blaş, până în 15 Sept. 1900.

Din şedinţa consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. din Blaş, ţinută în 11 August 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 4298—1900. (27) 3—3

Escriere de concurs.

Până la 12 Septembre n. 1900 se escrie concurs pentru următórele stipendie din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea Şuluţană.*

Un stipendiŭ de 800 cor. folosit de Ioan Băgăian, candidat de profesor. Stipendiul e destinat pentru tinerii, carĭ învaţă dreptul orĭ medicina la o universitate din a fară de patrie; *dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de ĭuristul absolut Corneliŭ Bardoşy şi de ĭuristul Ioan Moga, care a repausat, amêndóuĕ destinate pentru ĭuriştĭ la universitatea din Cluş; *dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor.* folosite de gimnasiştii absoluţi Ioan Agârbicean şi Iuliŭ Moldovan, destinate pentru gimnasiştĭ în clasele superióre; şi *un stipendiŭ de 120 cor.* destinat pentru gimnasiştĭ din clasele inferióre, folosit de cadetul absolut Victor Domşa.

Doritorii de a obţiné vre unul din stipendiile de mai sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

1. Că sînt români gr. cat. miserĭ, născuţi în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţă;

3. dintre concurenţi vor avé preferinţă, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

4. Concurenţiĭ să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical, şi să numéscă expres institutul, la care şi unde vor continua studiile în anul scol. 1900/1901.

II. *Din fundaţiunea Vancea „Cassa archidiecesană".*

Un stipendiŭ de 200 cor. destinat pentru gimnasiştĭ; *treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaş orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane. Stipendiile din „Cassa archidiecesană" se conferesc numaĭ pe anul scol. 1900/1901.

III. *Din fundaţiunea „Ciparĭŭ".*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugeniŭ Groze; şi *dóuĕ stipendiĭ de 100 cor.* unul folosit de Ambrosiŭ Metea, care a repausat şi unul folosit de gimnasistul Leonte Ciparĭŭ, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea David Br. Urs.*

Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de gimnasiştiĭ Ioan Ţileriŭ, Ioan Aureliŭ Marilă şi Georgiŭ Pandrea. Concurenţiĭ aŭ se dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuţi în una din comunele arondate în comitatele Făgăraş, Sibiŭ şi Huniadóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănătoşi, cu atestat de frecuentare, că sînt şcolarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaş, că aŭ purtare morală bună şi fac progres în studiĭ, şi că sînt saŭ pot fi susceputi în Seminariul junimeĭ gr. cat. române din Blaş.

V. *Din fundaţiunea „Papfalvi".*

Un stipendiŭ de 240 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Pop. Cererile aŭ să fie instruite, în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Turţa".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de ĭuristul Aureliŭ Tarţa, carele n'a dovedit, că ce progres a făcut în anul scol. 1899/1900. Cererile să se intrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Negruţiŭ".*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de studentul în technică Ioan F. Negruţ, care a renunţat la acest stipendiŭ. Cererile aŭ să fie intruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Partenie Moldovan".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Ioan Voicu, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştieĭ".*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Vasilie Mircea Vaidean, care nu şĭ-a legitimat progresul. La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ studenţi români gr. cat., carĭ frecuentézĕ gimnasiul român gr. cat. din Blaş orĭ vre o academie de drepturĭ şi sînt născuţi în vre una din comunele următóre ale cercului Orăştieĭ şi a nume: Şibot, Orăştióra de jos, Balomir, Binţinţi, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăştióra de sus, Grid, Ghiaimar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolişul mic, Totia mică, Costeşcĭ, Cudşir, Jeleţinţi, Ludescĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petriniŭ, Pischinţi, Repaş, Romos, Romoşel, Şebişelul vechiŭ, Sĕreca, Tămăşésca, Tărtăria, Turdaş, Turmaş, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Vajda".*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de ĭuristul Vasiliŭ Muste, care nu şĭ-a legitimat progresul. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea Ramonţai.*

Patru stipendiĭ de câte 630 cor. folosite de technicul George Voda, ĭuristul Onoriŭ Crucin şi candidatul de profesor Emil Sabo, carĭ şĭ-aŭ terminat studiile, şi de technicul Ioan Nistor, care nu şĭ-a legitimat progresul; *treĭ stipendiĭ de câte 168 cor.* folosite de ĭuristul Nicolaŭ Pop, medicinistul Augustin Leményi şi farmacistul Iuliŭ Codarcea; *dóuĕ stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiştiĭ absoluţi Ioan Irimiaş şi Corneliŭ Andrea. Cererile să se intrueze în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XII. *Din fundaţiunea „Bobiană".*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor. folosite de ĭuristul Augustin Mircea şi de gimnasistul Aurel Maior, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „Klein".*

Un stipendiŭ de 360 cor. folosit de ĭuristul Nicolaŭ Vlaicu, care nu şĭ-a legitimat progresul; şi *un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Turcu, care a absolvat Academia comercială din Gratz. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş, din şedinţa consistoriuluĭ archiepiscopesc de Alba Iulia şi Făgăraş ţinută la 15 August 1900.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţărieĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, deci nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de semă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspunzĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz John Söhne. (7) 12—15

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 8 Septembre 1900. | Numĕrul 36.

Serbările ĭubilare ale sfinteĭ Uniriĭ.

Serbările de la Blaş.

După Alba-Ĭulia e rîndul Blaşuluĭ, unde marele Episcop Inocenţiŭ Micu Clain şi-a strămutat scaunul reşedinţiĭ sale.

E rîndul Blaşuluĭ să sĕrbătoréscă, pentru că aci a fost teatrul celor maĭ însemnate evenimente, petrecute acum de 200 anĭ în viaţa poporuluĭ român. Sediul atâtor aşeḑĕminte culturalĭ, cum nu e alt oraş în Transilvania, Blaşul nu póte rĕmânea în umbră, când vorbă e de un act măreţ, căruia are de a-ĭ mulţumi fiinţa sa.

Cea maĭ de samă inteligenţă românéscă a ieşit din aceste şcolĭ, carĭ aŭ dovedit tot de una urmările binefăcĕtóre ale sf. Uniriĭ. De aci s'aŭ împrăştiat în tóte părţile locuite de Românĭ razele de viaţă dătătóre ale adevĕrateĭ culturĭ şi aci aŭ crescut şi petrecut ceĭ maĭ strălucitĭ bărbaţĭ aĭ némuluĭ nostru, carĭ prin sciinţa şi erudiţiunea lor şĭ-aŭ asigurat prin vécurĭ nume neperitóre.

Şirul măreţelor institute carĭ podóbe sînt Blaşuluĭ, mărturisesc cu glas puternic despre dărnicia şi dragostea de neam a vlădicilor românĭ uniţĭ şi până atuncĭ, până când din aceste va maĭ rĕmâné măcar o neînsemnată pietricică, până atuncĭ nime nu ne va puté convinge, că greşit ar fi fost paşul strămoşilor nostrĭ, carĭ înainte cu 200 anĭ ne-aŭ redat bisericeĭ aceleia, de care numaĭ pisma şi rĕutatea bizantină ne-aŭ rupt.

Spre Blaş ţintesc acum ochiĭ tuturor Românilor de bine, căcĭ acest oraş mic în sine, dar mare prin importanţa sa, a fost o puternică redută, spre care s'a îndreptat cele maĭ primejdióse ghiulele ale contrarilor nostri.

Întăriţi însĕ prin credinţa sfîntă, care ne légă de Roma, leagănul neamuluĭ nostru, norocoşĭ am stat în potrivă orĭ căruĭ atac.

Şi azĭ, chemat e Blaşul să aducă mulţumita sa acelora carĭ fiinţă ĭ-aŭ dat, — chemate sînt aceste numĕróse aşeḑĕminte culturalĭ, să se închine memoriĭ celor ce le-aŭ zidit, — chemaţĭ sînt toţĭ ceĭ crescuţĭ în aceste şcolĭ, ceĭ nutriţĭ cu pânea Episcopuluĭ Maior, ceĭ ajutaţĭ cu baniĭ fericiţilor Archiereĭ Bob şi Şuluţ, ceĭ adăpostiţĭ în institutele mareluĭ Mitropolit Vancea, toţĭ aceia carĭ Blaşuluĭ aŭ să mulţuméscă ceea ce sînt, chemaţĭ sînt să dovedéscă lumiĭ recunoscinţa lor.

Dar credincioşĭ povéţelor creştinescĭ, nu în serbărĭ pline de sgomot ne vom arăta recunoscinţa nóstră, ci în pióse rugăciunĭ, ce vom înălţa la tronul Mareluĭ Dumnezeŭ.

Archiereĭ, preoţĭ şi mirenĭ, tinerĭ şi bĕtrânĭ, bărbaţĭ şi femeĭ, inteligenţă şi popor sus se ridicăm inimile nóstre, spre Dumnezeul, care de dóuĕ vécurĭ ne-a ocrotit biserica nóstră în mijlocul celor maĭ marĭ primejdiĭ. Luĭ să-ĭ mulţumim de tot ce sîntem, căcĭ braţul Luĭ cel puternic scut ne-a fost şi apărare.

*

Programul serbărilor ce se vor ţinĕ la Blaş cu acest prilej e următorul:

1. *Lunĭ 17 Sept. n.* Întrunirea membrilor Sinoduluĭ provincial în şedinţă pregătitóre. Sara la 7. óre iluminarea oraşuluĭ şi a institutelor de învĕţămînt şi conduct cu torţe.

2. *Marţĭ 18 Sept. n.* Diminéţa la 8½. óre liturgie solemnă, pontificată de Î. P. S. Dn Mitropolit cu asistinţa P. P. S. S. Dnĭ Episcopĭ sufraganĭ şi a membrilor sinoduluĭ. Va cânta chorul mixt al prof. Murĕşan. După cetirea sfinteĭ Evangelii Escelenţa Sa Mitropolitul va rosti cuvîntul festiv. — La órele 1. d. a. prânz de gală la curtea mitrop. — Sara la 8½. óre concert în sala de gimnastică sub conducerea prof. Murĕşan şi cu concursul maĭ multor artiştĭ. Programul detaiat se va publica în numĕrul viitor. —

3. *Mercurĭ 19 Sept. n.* Diminéţa la 8. óre liturgie pontificată de unul dintre P. P. S. S. Dnĭ Archiereĭ cu numĕrósă asistinţă. Va cânta chorul profesoruluĭ Murĕşan. — Sesiunna I-ă a Sinoduluĭ. — La órele 10½. Şedinţa literară festivă a tuturor institutelor de învĕţămînt din Blaş. Programul se va publica în numĕrul viitor. — După prânz şi eventual zilele următóre continuarea şedinţelor Sinoduluĭ.

Orĭ de câte orĭ va servi sta liturgie, câte unul din P. P. S. S. Dnĭ Archiereĭ, va cânta chorul prof. Murĕşan.

Pentru aranjarea serbărilor s'a ales un comitet, care va îngriji şi de încuartirarea óspeţilor.

Serbările de la Mân. Strêmba.

De o dată cu festivităţile de la Alba Ĭulia, centrul de odinióră al Mitropoliĭ, în un colţ estrem al Archidieceseĭ, la o veche mănăstire, s'aŭ ţinut frumóse serbărĭ.

Mănăstirea Strêmba, unde s'aŭ făcut aceste serbărĭ e aşeḑată în parochia Fizeş, tract. protop. al Dêrgeĭ.

Fundarea aceşteĭ s. mănăstirĭ se pierde în epoca de tristă memorie a bisericiĭ românescĭ, şi numaĭ inscripţia de pe clopotul cel mic al eĭ, spune că ar esista din anul 1679, şi ast fel de pe timpul mitropolitului Varlaam. La anul 1700. a trecut şi ea cu personalul eĭ (3 călugărĭ) la S. Unire.

Cel din urmă călugăr aŭ fost Ieromonachul Samoilă Dragşin din Petrovoselo, român gr. cat. carele maĭ târziŭ, pe la 1872 s'a retras la mănăstirea Hîrşova din Basarabia.

De atuncĭ a adurmit spiritul religios, a amuţit clopotele, şi abia locuitoriĭ vecinĭ, maĭ deschideaŭ uşile steĭ mănăstirĭ. La 1882. protop. Hăţĕgan spre a ridica mănăstirea la vaḑa de odinióră, a dat întâiul circulariŭ prin care învită pe credincioşĭ la peregrinaj, pe ziua de Stă-Măria-mare. Învitarea sa a fost ascultată şi an de an numĕrul peregrinilor crescea mereŭ. Anul acesta numĕrul celor ce s'aŭ adunat aci a fost de maĭ multe miĭ, carĭ pe lângă dorul de a se închina luĭ Dumnezeŭ şi de a cere întrevenirea Sf. Fecióre, grăbiră aci, spre a sĕrbători împreună aniversarea de 200 anĭ de la Unirea cu scaunul Romeĭ.

Sĕrbătórea se începu la 27. Aug. n. când poporul adunat în numĕr de aprópe 1300. porni în procesiune la altariul de la S. Cruce în dealul mănăstiriĭ şi acolo s'aŭ oficiat de cătră protopopul tractual şi preoţime, rugăciunea Acaftistul cătră Dn Isus Christos şi Paraclisul P. S. Născătóre de Dumnezeŭ.

Încă fiind acolo una după alta sosiau nóuă cete de peregrinĭ. Amintesc aci grupul de peregrinĭ din Bucium, condus de teologul de a. IV-lea în Blaș Maxim Aurel, carele pe jos, și în reverendă a venit în fruntea credincioșilor din depărtare de 30 klm.

După terminarea rugăciuneĭ s'aŭ întors ér cu procesiune la Mănăstire și s'aŭ serbat Inseratul zileĭ, după care s'a cetit rugăciunea mărturisireĭ pĕcatelor peste întreg poporul, și s'aŭ început mărturisirea prin 9 preoțĭ; alțiĭ încunjuraŭ mânăstirea cu cântărĭ de pietate, și alțiĭ se rugaŭ în mânăstire și sărutaŭ S. Icónă.

Pe la 8 óre sara, numĕrul celor sosițĭ era fórte mare. Eraŭ din Mărgăŭ, Scărișóra, Chioar, din comitatele Solnoc-Dobâca și Cluș.

De față era pe lângă protopopul tractual preoțiĭ din protopopiatul Dêrgea, protopopiĭ *Vasilie Lad. Pop* al Almașuluĭ și *Vasilie Pop* al Cristolțuluĭ mare, și maĭ mulțĭ alțĭ preoțĭ din Archidiecesă și diecesa Gherleĭ.

Mărturisirea a ținut până la 12 óre din nópte, în care restimp convóiele de popor, feciorĭ și fete, tinerĭ și bĕtrânĭ încunjuraŭ mânăstirea între cântece piĭ, și în sunetul clopotelor.

Pe la 6 óre p. m. s'aŭ oficiat 1-ul maslu peste 100—120 morboșĭ.

La 3 óre după miezul nopțiĭ saŭ servit liturgia în S. Mânăstire prin 4 preoțĭ, la finea căreia s'aŭ cuminecat până la 1000 ómenĭ.

În revĕrsatul zileĭ de 28 Aug., pe la $^1/_2$4 óre alțĭ 9 preoțĭ serviaŭ maslu peste 80—100 bolnavĭ, carĭ sosiră la Mânăstire în decursul nopțiĭ, după care a urmat mărturisirea și servirea la al III-lea maslu! În revĕrsatul zileĭ aŭ început a sosi peregrinĭĭ din satele vecine.

La $^1/_2$9 óre a. m. s'aŭ început S. Liturgie oficiată prin 24 preoțĭ și 2 lectorĭ.

La liturgie, aŭ cântat chorul din Ascileulmare condus de Simeon Pop, cu asistența docenților și a altor tinerĭ ștudenți. Nu putem uita Cuminecariul: Ochiul inimiĭ mele, cântat atât de melodios și frumos de filosoful abs. Aurel Popoviciŭ din Dâncu, apoĭ cântarea: Sfînt, Sfînt de la S. Liturgiă cântat ér de tot frumos de Vasilie Mica din Someș-Odorheiŭ.

La finea S. Liturgiĭ, s'a făcut sfințirea apeĭ, și s'a ținut predică frumósă despre folosul și însĕmnătatea S. Rugăciunĭ prin protop. Vasilie Pop din Cristolțul mic și după finirea acesteia, altă predică prin protopopul tractual, *despre însĕmnătatea ducentenaruluĭ S. Unirĭ*. A urmat apoĭ stropirea cu apă și sărutarea S. Crucĭ.

Spre eternisarea actuluĭ memorabil, cu datul de azĭ s'aŭ spedat din ofertele adunate:

I.	La fondul de salarisare a preoților archidiecesanĭ gr. cat. din Mitropolia Alba-Iulie	40 cor.
II.	Pentru edificânda biserică din Cs. Gorbo	20 cor.
III.	Pentru biserica din Ciucea . .	10 cor.
IV.	La fundul Icóneĭ mânăst. . . . (eloc. în Economul în Cluș)	60 cor.
V.	Pentru Inst. surdo-muților în Cluș	6 cor.
VI.	Pentru arșiĭ din Fizeșiŭ	10 cor.
	în suma	140 cor.

Și apoĭ ne-am reîntors cu toțiĭ la ale nóstre, plinĭ de convicțiunea, că vitregimea timpurilor n'a putut estirpa evlavia din inimile credincioșilor și că afund gravată e în pepturile lor credința nestrămutată în învĕțătura Dluĭ Christos și în alipirea de scaunul Romeĭ, care ne reamintesce de originea nóstră romană.

Peregrinul.

Veștĭ bune din Bucovina. — Pactul încheiat de frațiĭ bucovinenĭ cu bar. Bourguignon, începe deja a fi părăsit. Era de prevĕdut încă de pe atunci, că totul nu e de cât o tragere pe sfóră a Românilor. Guvernatorul nu avea alt ceva de gând, de cât să astupe gurile deputaților românĭ din Reichsrath, carĭ strigaŭ în potriva ilegalităților comise de el față de elementul românesc și pentru spriginirea Rutenilor. Încetarea lupteĭ conduse atunci cu atâta bărbăție de „Patria", noĭ cești de aci am privit-o ca o retragere lașe de pe câmpul de luptă, și celea câte va promisiunĭ, pe carĭ le pomenia dep. Ciuntuleac, se vedeaŭ cât de colo, că-s numaĭ nisce vorbe góle.

De la încheierea acestuĭ pact și până azĭ, frațiĭ din Bucovina s'aŭ deșteptat din lânceḑala, de care aŭ fost stăpâniți, și acum putem înregistra din noŭ o veste îmbucurătóre.

Maĭ mulțĭ bărbați de încredere aĭ românilor din Bucovina, aŭ format un noŭ partid politic, sub numirea de partidul poporal național și cu scopul să lupte pentru dobândirea drepturilor poporuluĭ român din Bucovina pe tóte terenele vieții publice. De organ de publicitate și-aŭ ales „Deșteptarea" singura fóie românéscă, care din acest prilej va apăré de aci înainte de dóuĕ orĭ pe săptĕmână. Guvernul atât de binevoitor a dluĭ Bourguignon a și început a-și arăta dragostea pentru acésta formațiune politică. „Deșteptarea" e mereŭ confișcată, aprópe în toțĭ articliĭ sĕĭ.

Sîntem veselĭ de acésta hotărîre a fraților din Bucovina și dorim ca lupta începută să o ducă cu deplin curaj până în sfârșit.

Magiariĭ la Paris. — În ziarul „Ujság" din Cluș, dl Ioan Scurtu publică o lungă scrisóre despre fiascul tineremeĭ magiare la congresul studenților ținut la Paris. Cum dl Scurtu a fost representantul studențimeĭ nóstre la acel congres, e în posiția de a cunósce maĭ bine lucrurile și se vede, că redacția de la „Ujság" doria și ea să se facă o dată lumină în acesta chestie, despre care studenții trimiși cu baniĭ guvernuluĭ, aŭ spus minunĭ. Dl Scurtu înșiră pe rînd tóte înfrângerile suferite de magiarĭ, ceea ce se înțelege a pricinuit mare zarnă printre tinerimea patriotică. Doĭ din tinerĭĭ magiarĭ pomeniți în acésta scrisóre réspund, dar scurt și conglăsuind în a cere întrevenirea forțeĭ publice și a ministruluĭ.

Slabă dovadă contrară! Dar de alt cum tot cam așa se lămurésce adevĕrul în acéstă fericită patrie!

Feuilleton.

O nóuă reuniune.

— *palavre.* —

De ce nu?

Azĭ orĭ unde se ține ceva adunare de daĭ Dómne, preste tot locul se face cât de cât vorbă de reuniunĭ și tovărășiĭ nóuĕ.

De ce n'am începe și noĭ să formăm o reuniune nóuĕ?

* * *

E fórte adevĕrat, că nicĭ o dată nu e maĭ greŭ să fiĭ redactor, de cât vara, în așa numitul seson al crastaveților acri. Atunci, toțĭ te părăsesc și colaboratorĭ și ideĭ. Colaboratoriĭ prefer să se scalde în undele rĕcĭ ale Oltuluĭ, orĭ se fantaseze de ochĭ iubițĭ la umbra pădurilor, de cât să-ți scrie câte-va șire pentru fóie.

Ideile, dacă maĭ aĭ și de acele, nu ți-se arată să le daĭ baniĭ scumpĭ, e prea din cale afară cald și pe căldură nu umblă nime, nicĭ măcar ideile. Dar din fericire sesonul acela a trecut, și a trecut bine.

Buriĭ aŭ avut bunul sîmț să nu înceteze rĕsboiul, boxeriĭ îndemnați de aceia-și pornire fericită s'aŭ revoltat, aŭ luat la ochĭ pe bieții creștinĭ, aŭ făcut zarvă mare . . . . . și aŭ umplut colónele foilor cu scirĭ sensaționale, carĭ se desmințiaŭ mâne, spre a se adeveri poimâne. În anul acesta nu o foie sĕptĕmânală, dar una de zi aĭ fi putut redacta și încă cu neîntrecut succes.

După sesonul crastaveților, urmézĕ alt seson, căruia din nefericire nu i s'a pus încă nume, dar, care merită. El formézĕ o epocă de transiție, de la repaus absolut la activitate.

Nefericirea stă însĕ în aceea, că transițiile acestea tot de una îs anevoióse.

Unul nu-și află peana, care să scrie singură, altul nu-și póte aduna ideile carĭ s'aŭ dedat să hoinăréscă, un al treilea n'a venit în curent încă cu mersul politiceĭ, și în urmă te treḑeșcĭ, că tot tu trebue să scriĭ și maĭ departe, pretiniĭ teĭ nu-ți daŭ nicĭ un ajutor.

Ce se facĭ? manuscris nu-ĭ, ideĭ ca în palmă, copilul de la tipografie e la spate. Și de te-aĭ afla măcar în Bucovina: ce frumos ar sta de alungul subliniel vorba: confiscat. Eĭ, s'a confiscat „foița" și pace, n'are să-ți facă nime împutărĭ. Așa însĕ ... e criză. Dar, se scie că crizele nu plac. Ómeniĭ s'ar mântui de ele. Să ne mântuim, dar cum?

A! idea mântuitóre e sosită!

Óre n'ar fi bine să încep o reuniune nóuĕ? — zic unuĭ prietin, care mĕ compătimesce, că n'am material pentru foiță.

— O reuniune nóuĕ? cum nu! noutățile deștéptă tot de una curiositatea și dacă aĭ deșteptat curiositate aĭ făcut primul pas și încă norocos.

Am ascultat de prietin, am apucat peana și am pus pe hârtie titlul acestor șire: *O nóuă reuniune.* Am cetit o dată acestea treĭ vorbe și apoĭ am adaus cu litere micĭ nepretențiosul: *palavre.* Cine scie ce va eși și din asta și dacă aĭ cam sfeclit-o, vorba aceasta te scapă: dar, bine frate, nu veḑĭ că-s numaĭ nesce palavre! și e bine ĕră-și!

* * *

Revistă politică.

Austria. În vreme ce toţi bărbaţii politicĭ folosesc vacanţele spre a se recrea şi spre a aduna forţe nóuĕ guvernul Körber umblă în tóte părţile şi şi sfarmă capul, cum ar puté aranja un modus vivendi în vederea convocăriĭ corpurilor legiuitóre. Tot ce a întreprins până acum l-aŭ convins şi mai mult, că viitórea legislatură va fi tot aşa de sgomotósă ca şi cea trecută. De aceea se spune, că va propune Maiestăţiĭ Sale ultimul mijloc: disolvarea Reichsrathuluĭ şi încuviinţarea de alegerĭ nóuĕ. În chipul acesta speră să pótă face ceva, alt cum nu-ĭ rĕmâne alt ceva, de cât să plece pe urmele guvernele anterióre. Într'un ast fel de cas, mai multe şanse de reuşită ar avea principele Liechtenstein, membru al partideĭ clericale conservatóre, căruia îĭ va succede, chiar şi fără disolvarea parlamentuluĭ să facă o apropiere între partidul poporal catolic şi antisemiţi, avênd pe partea sa sprijinul deputaţilor naţionali.

România. Conflictul romano-bulgar ţine şi acum în agitaţiune tot mai febrilă întrégă opiniunea publică din România. Instrucţia se continuă cu mult zel şi zi de zi ĭes la iveală lucrurĭ de o deosebită importanţă. Aşa între altele s'a aflat o scrisóre a luĭ Sarafoff preşedintele comitetuluĭ revoluţionar din Sofia, prin care îndeamnă pe un bulgar din Bucurescĭ să asasineze pe regele Carol, prin ce s'ar nasce complicaţiunĭ şi s'ar putea apoĭ uşor anexa Macedonia. Scrisórea asta împreună cu multe alte hârtiĭ compromiţĕtóre pentru înalte personajiĭ bulgare, se păstréză cu mare grije. S'aŭ luat copiĭ spre a fi arătate împĕratuluĭ-rege Francisc Iosif şi Wilhelm. În urma acestora judecătorul Florescu a dat ordin pentru arestarea luĭ Sarafoff, ér ministrul de externe al Bulgarieĭ a făcut o nóuă deciaraţie dluĭ Mişu, agentul Românieĭ la Sofia, ca guvernul princiar este decis a începe urmăriri în contra membrilor comitetuluĭ revoluţionar, pe basa ordonanţeĭ judecătoruluĭ de instrucţie şi a hârtiilor găsite.

Acésta declaraţie însémnă o nóuă umilire a guvernuluĭ bulgar şi se aduce în legătură cu un comunicat semioficios, după care atât guvernul Rusieĭ, cât şi ministrul de esterne austro-ungar ar fi împărtăşit guvernuluĭ bulgar, că nu vor tolera să se nască complicaţiunĭ în Balcani şi de aceea îndémnă guvernul princiar să se grăbéscă a da Românieĭ cea mai completă satisfacţie.

În Sofia lucrurile staŭ cu totul altcum. Prinţul Ferdinand se teme să vie acasă, guvernul e neputincios şi comitetul revoluţionar îşĭ face neconturbat daraverile. Şi chiar în acelaşĭ timp cu nota dluĭ Nacievicĭ se vestesce din Sofia, că comitetul a ţinut o şedinţă în care luându-se spre cunoscinţă nota acésta, Sarafoff a asigurat pe ceĭ de faţă, că din tot lucrnl acesta nu se va alege nimic. De aceea guvernul Românieĭ va cere nóuĕ garanţiĭ că justiţia îşĭ va îndeplini chemarea. Agentul român a fost încredinţat să vegheze de aprópe mersul justiţieĭ bulgare.

Ca ceva semnificativ se vestesce de la Bucurescĭ, că trimisul bulgar s'a plâns contra celuĭ turcesc, care ostentantiv se pórtă cu duşmănie contra luĭ, şi a cerut să i se esopereze rechemarea.

China. După ce trupele aliate aŭ eliberat pe trimişiĭ lor din Peking, era de prevĕdut, că puterile vor începe a părăsi scopul comun şi a lucra fie care în propriul eĭ interes.

Japania şi Englitera aŭ ocupat fie care câte un port, ce-l credeaŭ de mai potrivit intereselor lor. Celealalte puterĭ aŭ rĕmas surprinse de acest fapt şi de abia trezite din prima surprindere Rusia le-a pricinuit una şi mai mare. Ea propune adecă: retragerea armatelor din Peching spre a face posibilă reîntórcerea împĕrăteseĭ şi a curţiĭ domnitóre şi începerea tractativelor de pace.

Germania mai ales a primit cu un vĕdit resens propunerea Rusieĭ. După discursurile rĕsbunĕtóre ale impĕratuluĭ Wilhelm, propunerea cade ca un trăsnit din sĕnin.

Până acum numaĭ Franţa s'a declarat pe partea Rusieĭ, şi ea încă numaĭ din motivul, că e aliată eĭ, încolo propunerea acésta chiar aşa a surprins-o şi pe ea ca şi pe celealalte puterĭ. Celealalte guverne nu s'aŭ declarat încă, cu tótele aştéptă să audă declaraţia Germanieĭ, ca mai aprópe interesată în China, prin asasinarea ambasadoruluĭ Ketteler. Se pare, că Rusia va fi nevoită să-şi revadă încă o dată propunerea, de vreme ce aşa cum a făcut-o în loc să aducă pace, va da ansă la neînţelegerĭ.

Chiar şi în Peching se consideră totul ca un act de laşitate, acum când Boxerĭĭ continuă a umplea de grijĭ pe Europenĭ prin turburările din Şanghaĭ.

Se comentéză mult faptul, că chiar în acest timp Ţarul a decorat pe presidentul Loubet cu ordul sf. Andreiŭ însoţit de o scrisóre autografă, în care se spune că alianţa franco-rusă e mai puternică acum ca orĭ când altă dată şi se dă espresiune speranţeĭ, că Franţa va lucra tot de una în bună înţelegere cu Rusia. Din partea sa ţarul asigură naţiunea franceză de simpatiile sale şi ale ţarevneĭ.

Scrisórea acésta a contribuit mai mult ca orĭ ce, ca Franţa să accepteze propoşiţiile aliateĭ sale şi să le declare ca resultatul programuluĭ hotărît în comun de cabinetele din St. Petersburg şi Paris.

Mult ne temem, că puterile pornite în China spre a face pace, vor conturba chiar şi subredă pace din Europa, susţinută de alt cum cu atâtea sforţărĭ.

Transvaal. O luptă hotărîtóre a avut loc la Belfast. Buriĭ fiind alungaţi generalul Roberts a publicat o proclamaţie prin care declară că a anexat republica transvaaliană la marele imperiŭ britanic. Ast fel acum în sudul Africeĭ nu maĭ esistă nicĭ republica Orangeluĭ nicĭ cea din Transvaal. Resboiul însĕ nu va fi terminat. Buriĭ se retrag tot spre meazănópte şi ocupă posiţiĭ aprópe inespugnabile şi de acolo vor nelinisci şi mai departe pe Englezĭ, cărora rĕsboiul acesta le-a costat enorme sume de banĭ.

După cum se şi anunţă deja generalul Buller a avut o ciocnire cu gener. Botha, care a ţinut tótă ziua. Armata engleză a scăpat numaĭ cu sosirea nopţiĭ lăsând printre stâncĭ o mulţime de răniţi. De altă parte chiar Roberts raportéză, că în jurul Johannisburguluĭ aŭ apărut mai multe cete de burĭ comandate de generalul De Wett, despre care nu de mult se scornise că a fost alungat în Oranj şi că a murit.

Se vede dar, că luptele acesta de guerilla vor continua şi mai departe a nelinisci pe englezĭ, pricinuindu-le marĭ pierderĭ.

Aşa dar o nóuă reuniune. O ghiciţi? Nu cred, deşi dacă va-ţi roti privirea în jur de voĭ, aţi afla îndată scopul acesteĭ reuniunĭ.

Uitaţi, acesta strănută întruna, celalalt tuşesce, al treilea de abia spune o vorbă, al patrulea mereŭ îşĭ . . . . dar nu ne impórtă ce face al patrulea, destul că cu toţiĭ suferim de guturaĭ.

A! aşadară o reuniune în potriva guturaiuluĭ.

Sciĭ, că escĭ caraghios!

Dar nicĭ vorbă: eŭ vreaŭ o reuniune *contra salutatuluĭ cu pălăria*. Da, da! contra sa-lu-ta-tu-luĭ prin ri-di-ca-rea pă-lă-riĭ. Uite toţi prietiniĭ acestia aŭ căpătat guturaiŭ salutând prin ridicarea pălărieĭ. Şi de ce lipsă? Par că n'aĭ putea tot aşa de bine să-ţi ridicĭ numaĭ degetele şi să spuĭ din gură salutul trĕbuincios.

E şi prost obiceiŭ. Ceĭ maĭ mulţĭ carĭ îşĭ ridică pălăria nu spun o singură vorbă. Ce vor fi gândit în inima lor n'am plăcere să sciŭ.

Să facem decĭ o reuniune a acelora, carĭ salută fără de aşĭ ridica pălăria.

Idea nu e nóuă. Acum când sîntem ceĭ maĭ mulţĭ rĕciţi, am crezut, că nu e rĕŭ să o ventilez din noŭ.

Dacă vreţi sint gata şi statutele, vi le pot spune:

§. 1. Toţi membriĭ reuniuneĭ se obligă a nu mai saluta prin ridicarea pălărieĭ, ci numaĭ prin ridicarea degetelor, de asemenea nicĭ nu aştéptă să fie salutaţi în alt chip.

§. 2. Ceĭ ce vor lucra în potrivă, să se pedepséscă ca 10 fileriĭ în favorul colecteĭ cruceriuluĭ.

Şi-ĭ gata! Nu trĕbue preşedinte, un secretar, cassar, nu nimic. Un singur lucru. Am ruga direcţia casseĭ centrale să facă la stradă o apertură, cum e la postă bună óră, în care toţi ceĭ ce vor lucra în potriva acestor ştatute să şi pótă arunca pedépsa.

Ce bine ar fi! Cilindrul cutăruĭ nu ar mai fi scos din formă. Pălăria sistem bur a celuialalt va fi tot aşa de frumósă, nicĭ o urmă de murdărie n'ar mai fi pe marginile pălărieĭ celuialalt, tóte ar fi în cea mai bună ordine. N'ar mai fi guturaĭ şi batistele nóstre şi-ar păstra curăţenia frumósă şi albă. Şi . . . . . colónele sublinieĭ sînt pline, „foiţa“ e gata şi eŭ scăpat de încurcătură.

Belgiŭ. Bĕtrânul rege a Belgiuluĭ are de gând să abzică de tron în favorul conteluĭ de Flandra, care încă va abzice apoĭ şi tronul va reveni fiuluĭ sĕŭ prinţul Albert. Săturat de nĕcasurile ce ĭ-aŭ pricinuit domnia, regele s'ar retrage în o vilă ce chiar acum şĭ-o zidesce, ér o mare parte a anuluĭ ar călători pe mare.

Turcia. Zilele acestea Sultanul şĭ-a serbat aniversara a 25-a a suireĭ sale pe tron. Misiunile estraordinare pe carĭ aprópe fie care stat le-a trimis la Constantinopol, scrisorile autografe orĭ telegramele domnitorilor trimise din acest prilej, aŭ întărit tot maĭ mult convicţia, că a trecut timpul, când împărţirea imperiuluĭ turcesc se considera ca cestiune de timp. Faţă cu unele state atât de neputincióse din peninsula balcanică, susţinerea Turcieĭ e o necesitate.

Cum spun ziarele de din colo ministruluĭ Marghiloman şi suiteĭ sale i-s'a făcut una din cele maĭ strălucite primiriĭ. Cu acéstă ocasie dsa s'a convins de viile simpatiĭ ce România are în Stambul, şi pe care toţĭ ómeniĭ politicĭ aĭ Turcieĭ o arătă regatuluĭ vecin în conflictul bulgăresc. Se asigură, că o strălucită satisfacţie se va da Românieĭ; maĭ mult încă se vorbesce chiar de o convenţie militară româno-turcă.

Corespondinţe.

După serbărĭ.

Alba Iulia 4 Sept. n.

Stăm şi acum sub impresiunea serbărilor măreţe sevârşite aci întru amintirea sf. Unirĭ. Şi multă vreme viŭ va rĕmâné în minţile nóstre tabloul înălţător de inimĭ, care ne pune înaintea ochilor pe Mitropolitul Victor călcând pe drum de florĭ spre sfînta Mănăstire a Bĕlgraduluĭ, unde zac osemintele înaintaşuluĭ sĕŭ Atanasiŭ, întâiul Mitropolit unit. Multă vreme zidurile miceĭ bisericuţe vor păstra cu sfinţenie glasurile de rugăciune ce s'aŭ înălţat la tronul veciniculuĭ Dumnezeŭ, pentru mântuirea nóstră, pentru ca dragostea, pacea şi unirea să-şĭ afle statornic sălaş în mijlocul nostru. Multă vreme ne vom simţi pătrunşĭ de un sfînt fior, aducêndu-ne a minte de acele multe miĭ de ómenĭ, carĭ aŭ alergat aci, spre a dovedi alipirea lor către sf. biserică şi dragostea către ilustrul cap al bisericiĭ nóstre.

Special pentru noĭ româniĭ din Alba Iulia manifestaţia făcută Esc. Sale Mitropolituluĭ Victor, deşi aprópe spontană, totuşĭ are o netăgăduită însemnătate.

A mers vestea, că dóră nicăirĭ nu trăiesc maĭ despărechiaţĭ Româniĭ, ca tocmaĭ aci, unde maĭ ales ar trebui să fie uniţĭ şi tarĭ, spre a se apăra în potriva puhoiuluĭ cutropitor a străinilor. Avem patru parochiĭ, şcolĭ confesionale, institut de credit, câte va prăvăliĭ românescĭ, dar lipsesce cimentul, care să ne adune spre o ţintă şi scop comun, lucrăm fie care în cătrăŭ ne trage capul şi ast fel saŭ nu prosperăm de loc, saŭ tare încet.

La serbările din 28 Aug. o parte a inteligenţeĭ române ne-am trezit de o dată solidarĭ, lucrând împreună cu îndoite puterĭ. Şi toţĭ ceĭ cu inimă curată ne-am înveselit.

Meritul revine tinĕruluĭ doctor *Alesandru Fodor,* care maĭ mult ca orĭ cine a luptat din rĕsputerĭ, ca să dispară dintre noĭ neînţelegerea şi ca pace să se facă.

Sîntem veselĭ de acest început mult promiţĕtor şi dorim din inimă, ca acéstă lucrare bună să nu se opréscă aci, ci să mérgă maĭ de parte, spre onórea nóstră. E vremea să ne dăm bine samă, de posiţia ce ocupăm şi să ne grăbim a ne întinde cu dragoste mâna la o frăţéscă şi unitară lucrare.

Deie Dumnezeŭ ca presenţa Mitropolituluĭ Victor şi preţiósele sale cuvinte, să ne fie de un îndemn la unire şi dragoste şi munca druluĭ Fodor să ajungă cât maĭ curênd la dorita ţintă.

De închiere adaug, că Sp. Dnă *Victoria Dr Erdélyi* din Orăştie a adus şi depus pe mormîntul Mitropolituluĭ Atanasie o preafrumósă cunună de roze, care cŭ ocasiunea serbărilor a atras atenţia tuturor. Felicităm pe Dna Erdélyi de acest act de pie aducere aminte.

— ***grad.***

De pe sate.

— *5 Sept. n.*

Orĭ de câte orĭ e vorba să se facă ceva pentru poporul ţĕran, tot de una aceia carĭ maĭ întâiŭ chemaţĭ sînt să deie mână de ajutor, sînt preoţiĭ şi învĕţătoriĭ.

Prin nemijlocita atingere în care trăiesc aceştĭ doĭ factorĭ cu poporul de la sate, aŭ cea maĭ mare posibilitate de a înfiltra în eĭ sentimente bune şi folositóre, regule de viaţă, dragostea de biserică şi neam.

Durere însе, că în acéstă lucrare maĭ adese orĭ se găsesc indivizĭ ignoranţĭ, carĭ le pun bețe în róte, le zădărnicesc orĭ ce activitate şi maĭ mult încă. strică cu reutatea lor, tot aceea ce preotul şi învĕţătorul cu muncă plină de ostenélă, ţin să facă. Ómeniĭ aceştia sînt maĭ rĕĭ, ca orĭ ce. Cu eĭ nu poţĭ discuta, nu le poţĭ dovedi soliditatea principiilor tale căcĭ n'aŭ inteligenţa necesară ca să te pricépă.

Din nefericire şi în comuna Velţ se află un ast fel de individ, care sub titlu că ocupă o funcţie în aceea comună, cércă să-şĭ validiteze tot de una vederile sale, fie acele orĭ cât de perverse. Zădarnice sînt tóte ostenelele harniculuĭ preot din aceea comună, notarul Moldovan îndeamnă poporul să nu-l asculte, şi din potrivă îl silesce la tot felul de lucrurĭ contrare învĕţăturilor creştinescĭ. Faţă cu ast fel de indivizĭ n'aĭ cuĭ să te plângĭ, eĭ sînt susţinuţĭ de ceĭ maĭ marĭ, pentru că lucrarea lor duce la ruinarea şi nimicirea poporuluĭ şi asta e un ideal al duşmanilor nostri.

Am adus acest cas trist numaĭ spre a dovedi, că dacă noĭ ceĭ de la sate nu putem lucra pentru deşteptarea poporuluĭ şi afară de biserică şi şcóla, adese nu indolenţa nóstră e pricină, ci aceste fapturĭ pe carĭ Dumnezeŭ, par'că înadins le trimite asupra capuluĭ nostru.

Şi eŭ cred, că dacă aşa nĕcasurĭ avem noĭ, cu ómeniĭ nostri, cât de mult vor trebui să lupte alţiĭ cu străinĭ!

Tîrnăveanul.

Avis.

P. T. Domniĭ carĭ voesc să asiste la serbările, ce se vor aranja în Blaş, din incidentul iubileuluĭ ducentenar al Sf. Unirĭ, binevoiéscă a se adresa în causa cuartiruluĭ Mon. *Aron Papiŭ,* asesor consit. cel mult până la 15 Sept. n.

Comitetul aranjator.

Convocare.

Subscrişiĭ, din încredinţarea colegilor nostri, convócăm pe toţĭ foştiĭ conşcolarĭ carĭ aŭ făcut esamenul de maturitate la gimnasiul din Blaş în anul 1888, la o întâlnire frăţască aicĭ în Blaş pe 18 Septembre n. 1900.

Reamintind tuturor colegilor nostri devisa drapeluluĭ sub care ne-am grupat înainte cu 12 anĭ, devisă care sună:

„Prin şcólă la lumină.
Prin lumină la unire
Prin unire la tărie şi mărire"

îĭ rugăm pe toţĭ conform legăturеĭ nóstre de atunci, să nu întrelase acest bun prilej de întâlnire pentru a renoi vechile legăturĭ de prietenie, a ne da samă de ce am făcut până acum şi a ne înţelege cum am putea în acest an iubilar să realisăm măcar o părticică din devisa program — ce ne-am ales înainte cu 12 anĭ.

Blaş, 1 Septembre n. 1900.

Dr George I. Anca, medic.	**Iuniŭ B. Micu,** ofic. consistorial.
Dr Elie Dăianu, profesor.	**Cornelĭŭ Teaha,** adm. protopopesc.

Nr. 556—1900.

Concurs.

Pentru ocuparea unuĭ post de învĕţătóre pentru lucrul de mână la şcóla civilă de fete a Asociaţiuniĭ se publică concurs.

Doritórele de a ocupa acest post aŭ să presente următórele documente:

a) atestat de botez;

b) document despre cualificaţiunea cerută prin legea statuluĭ pentru ocuparea posturilor de învĕţătóre la şcólele civile;

c) o arătare despre studiile pregătitóre şi despre ocupaţiunea de până acum;

d) un atestat despre cunoscinţa în teorie şi în praxă a lucruluĭ de mână femeiesc;

e) să dovedéscă, că vorbesce bine românesce şi unguresce, eventual şi nemţesce.

Vor fi preferite acele concurete, carĭ aŭ cualificaţie din óre care categorie de studiĭ, îndeosebĭ din grupul limbilor.

Învĕţătórea suplentă primesce o remuneraţie anuală de 600 coróne, solvită în rate lunare anticipative, şi întrégă întreţinerea în internat.

Învĕţătórea angajată va avea să dee directóreĭ mână de ajutor la agendele internatuluĭ. Postul este de a se ocupa cu 1 Octobre a. c.

Concursele sînt a se înainta până la 20 Septembre a. c.

Din şedinţa comitetuluĭ central al Asociaţiuniĭ, ţinută în Sibiŭ la 3 Sept. 1900.

Dr Il. Puşcariŭ Vicepreşed.	**Dr Beu** secr. II.

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Bunul credincios: *Dumitru Giurgiŭ cu soția sa Oprița* în sĕmn de omagiŭ cătră s. biserică și din fericita ocasiune a iubileului de 200 ani a unirei cu biserica Romei și a anului celui sfînt, aŭ dărnit bisericei nóstre o sfîntă Evangelie frumos ornamentată și solid compactată în preț de 200 cor. Pentru acéstă faptă marinimósă în numele curatoratului aduc donatorilor căldurósele mele mulțumite, rugând pe prea bunul Dumnezeŭ să le îndelungéscă firul vieții cu zile fericite. În legătură cu acésta se aduce laudă și mulțumită și Domnului Î. Domșa compactor de cărți în Blaș pentru silința arĕtată în compactarea acestei sf. Evangelie lucrată cu multă sîrguință și iscusință. Valea Dêlșii, tractul protopopesc al Ulpiei-Traiane, diecesa Lugoșului. *Michail Pop* preot gr. cat.

Din archidiecesă. *Vasile Urzică* preot noŭ ordinat a fost dispus admin. parochial în Blășel, distr. Mediaș, — *Valer Rus* în Țăgșor, distr. Cătina, — *Basil Murĕșan* în Hășmaș, distr. Indol și *Traian Hădărean* în V. Cămăraș, distr. Coșocna.

Scirĭ personale. Dl preposit *Ioan M. Moldovan* a plecat Mercurĭ sara la Băile-Herculane, spre a conduce adunarea generală a Asociațiunii.

Sfințire de biserică. Dumineca trecută s'a binecuvîntat frumósa biserică din Cășeiŭ, diecesa Gherlei, care a costat aprópe 15000 fl. Actul binecuvîntării l-a sevîrșit delegatul episcopesc, canonicul *Ioan Georgiŭ*, asistat de protopopul tractual *Ioan Goron* și prof. *Dr Ales. Ghețe*. Biserica este pompósă și meritul ridicării ei revine zelosului preot *Ilie Centea* și harnicului popor din Cășeiŭ, carĭ n'aŭ cruțat nimic spre a edifica un vrednic locaș lui Dumnezeŭ. A fost de față multă lume de pe valea Someșului.

Aniversarea morții lui Vasile Alesandri. Marți la 4. crt. s'aŭ împlinit 10 anĭ de la mórtea dulcelui poet de la Mircescĭ, a lui Vas. Alesandri. Din acest prilej dl Vulcan redactorul „Familiei" din Orade, a avut fericita ideea de a consacra un numĕr întreg memoriĭ nemuritoriului poet, publicând pe lîngă portretul lui, mai multe scrisorĭ inedite, și articliĭ referitorĭ la activitatea-i literară.

Asociațiunea la Băile-Herculane. Programul adunării generale și al festivităților organisate de Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român la 9 și 10 Septembre n. este următorul: 1. Duminecă la órele 11 diminéța se va oficia un serviciŭ divin cu chemarea Duhului Sfînt la biserica gr. or. din Băile-Herculane, după care va urma deschiderea adunării. 2. După amiazĭ, la óra 3, se vor ceti diferite disertațiunĭ, în sala teatrului, de cătră d. dr. Vuia și d. Patriciŭ Drăgălina, profesor. Subiectul acestor disertații va fi privitor la istoria băilor Herculane, și la istoria Bănatului. După acéstă lectură, vor avea loc în grădina Maierhof jocurĭ populare la carĭ vor participa mii de țăranĭ din Bănat. Un comitet de dómne va premia costumele cele mai frumóse, și se vor dărui participanților țăranĭ 1000 scrierĭ populare. 3. Sara, la 9 óre, se va da în sala de cură un concert de admirabilul cor din Lugoș, condus de măestrul Vidu ajutat de domnișórele Virginia Galli și Dora Vuia. La acest concert își va da concursul și muzica regimentului 33 din Arad. 4. Luni la 10 óre diminéța va fi ultima ședință a Asociațiunei; la 2 óre se va da un banchet, ér sara la 9 óre, un bal splendid în folosul Asociațiunei. Marți se vor face escursiunĭ cu vaporul pe Dunăre, de la Orșova în sus până la Cazane, și în jos până la Turnu-Severin. Escursioniștiĭ vor rĕmânea nóptea în Severin.

Hymen. *Niculae Racoviță*n cleric abs. anunță căsătoria sa cu dșóra *Anuța Blașiŭ*, ce se va ține la 16 Sept. n. în biserica gr. cat. din Șeușa sĕc.

Concertul italian din 1 Sept. n. aranjat de dl și dna Albertoni a întrecut tóte așteptările. Dna Albertoni cu vocea sa sonoră, clară, plină și cu un registru estins, atât în Racconto din Cavalleria Rusticana, cât și în Serenata de Milleli, a sciut să ne arete adevĕrata artă a musicei italiane. Dsa a fost rechemată după fie care bucată și la aclamările publicului a cântat piese a fară de program. Sigu. Albertoni ca pianist și componist ne-a dovedit o desteritate de un musician rumegat. Nu mai puțin a plăcut dl Vancea Ioan ca declamator. Acest concert a avut un venit curat de 140 cor. carĭ s'aŭ depus la Patria în favorul regulării stradei celei nóue. Aŭ suprasolvit cu acest prilej Rev. Dr Hossu cor. 2·40, dl Simonffy A. cor. 2. dl G. Vancea 80 fil. și dl Emil Sabo 40 fil. Ținem să mulțumim și noĭ dlui și dnei Albertoni, carĭ prin acest concert ne-aŭ procurat nu numai câte va momente de deliciŭ, ci aŭ realisat și un venit în favorul orașului nostru. Fie ca pretutindenea Dlor să fie întîmpinați cu dragostea și simpatia ce aŭ aflat-o la noĭ!

Convenire colegială. Subscrișiĭ prin acésta ne luăm libertate a conchema *convenirea colegială*, ce va avea loc la *17 Septembre st. n. a. c. în Blaș.* — la care convenire sînt rugați a participa — conform votului dat — toți învĕțătoriĭ, carĭ în anul școl. 1895/6 aŭ absolvat cursul pedagogic la institutul preparandial gr. cat. din Blaș. N. B. Duminecă în 16 Sept. la 6 óre p. m. consfătuire prealabilă. *Teodor Stoia* înv. dir. în Vestem. *Ioan Pampu* înv. prim. în A.-Iulia.

Ciuma. Grozavul flagel s'a încuibat în orașul Glaskow din Irlanda și amenință, ca de acolo să se lățéscă în Europa. Spania care are mai mult de a face cu acest oraș a dispus carantină pe tóte năile ce vin din portul de la Glaskow. Numĕrul bolnavilor tratați în spital este de 13 acel a casurilor suspecte de 103.

Înscrierile la gimnasiul nostru s'aŭ încheiat cu următorul resultat: aŭ fost primiți în cl. I. 68., cl. II. 68., cl. III. 68., cl. IV. 48., cl. V. 56., cl. VI. 66., cl. VII. 51., cl. VIII. 38., în total 463. elevĭ, cu 7. mai puținĭ ca în an. tr. de și clasele paralele acum sînt cassate.

Grózнic incendiŭ. În 22 August a. c. la 5 óre d. a. escându-se un foc în comuna nóstră, din pricina unor prunci rĕŭ crescuți, și ajutat fiind focul de un vînt puternic, a prefăcut în cenușe 75 de edificiĭ economice și 44 de locuințe, peste tot 119 edificiĭ. E cu atât mai dureros, căci chiar în timpul acesta și-aŭ fost adunat economiĭ tóte cele trebuincióse peste an, ma nice nu apucaseră să îmblătéscă, și asigurați numai 16 proprietarĭ aŭ fost. Trebue să verse omul lacrimi vĕdĕnd 55 de familiĭ, la carĭ le-aŭ ars tot, cu 6—7 copiĭ stând golĭ și flămânzĭ pe sub pomiĭ pârliți de prin grădiniĭ. E drept că s'aŭ aflat numai de cât inimi nobile, carĭ momentan aŭ sărit în ajutorul nenorociților, pe cum: marele proprietar din Gelmariŭ Berivai János, dl notar din Jibot Fridman Livius și comunele învecinate, trimeținđ pâne și banĭ spre a fi împărțiți la nenorociți. în numele cărora le esprim mulțumită și pe acéstă cale, până se va face o socótă generală. Acest ajutoriŭ deși însĕmnat totuși a fost puțin pentru atâța nenorociți. Subscrisul din aceste cause în numele nenorociților vin a mĕ ruga de Prea Onorata Redacțiune să binevoéscă a publica un „apel" cătră toți creștinii binevoitorĭ, să contribue cu fileriul lor în favorul sus numiților nenorociți. Contribuirile marinimóse rog să se trimita la adresa „Comitetul de caritate" în Vaidei u. p. Szászváros. *Iosif Popoviciŭ* preot gr. cat.

Episcopiĭ române gr. ort. „Magyarország" de azi publică o telegramă din Sibiŭ de cuprinsul, că consistoriul mitropolitan a hotărît să propună congresului bisericesc înființarea alor treĭ Episcopate nóue în Ardeal și părțile ungurene.

Întreprindere laudabilă. Dl *Vas. C. Osvada* a aranjat la Sibiŭ o agenție comercială. Scopul principal al acestei agenții e să împretinéscă poporul cu afacerile de negoț și industrie, să câștige nóue isvóre de venit pentru țăranĭ, dar mai ales să rĕspândéscă cusĕturile și portul românesc. Felicităm pe dl Osvada, de acest început vrednic de tótă lauda și dorim ca munca să fie încasată cu deplin succes.

Dare de sămă și mulțămită publică. Venitul petrecerii aranjate în favorul școlii din Șinca a fost de 24 florenĭ și 18 cr. v. a. Suprasolvirĭ și oferte marinimóse am primit de la următoriĭ P. T. Domnĭ: Iuliŭ Dombradi pretor Șercaia 40 cr., Vitállyos Schnell comerciante Șercaia 1 fl., George Herseni student absolut Hĕrsenĭ 40 cr., Ioan Fĕtu înv. Comana inf. 40 cr., Ioan Gavrilă vice notar Hĕrsenĭ 40 cr., Rősner Mihály veterinar Șercaia 40 cr., Simsi Lazar comerciante Șinca veche 50 cr., Tămaș Pop cancelist not. Comana inf. 40 cr., Sabin Grădină comerciante Făgăraș 40 cr., Dimitrie Bărbat preot Șercaița 20 cr., George Bărbat înv. pens. Șercăița 10 cr., Iosif Popa meseriaș Șinca veche 20 cr. Primĕsc toți aceștĭ marinimoșĭ domnĭ și pe calea acésta, sincera mulțămită. Șinca vechie 24 August 1900. Pentru comitetul aranjator *Ion Pop* înv. dirig. cassar.

Mulțămită publică. Cu ocasiunea petrecerei de vară aranjată de inteligința română din Benic la 12 Aug. st. n. a. c. ca din venitul aceleia să se pună basa la un fond. pentru cumpĕrarea unui clopot mare la sfînta biserică gr. cat., aŭ binevoit a ne onora cu suprasolviri următoriĭ st. domnĭ: Greg. Sêrb preot Teuș 2 cor., Iac. Muntean înv., Gavrilă Rațiŭ propr., Î. Duma propr. câte 1 cor., Ștefan Pop stud. 30 fil., A. Pataki înv. Mihalț 2 cor., Valeriŭ Dăian not., F. Boțan preot Bărăbanț, Enea Barb propr. Cricăŭ câte 1 cor., Virg. Stanciŭ cleric Straja 20 fil., Aug. Marcu cleric abs. Dumitra 20 fil., Eug. Pĕcurar cleric 40 fil., Nic. Berghian cleric, Aur. Pĕcurar stud., Nic. Frățilă înv. câte 20 fil., A. I. Pĕcurar stud. 19 fil. din Tür, Isidor Raica preot Galda sup., Patriciŭ Marcu preot Tĕŭ câte 2 cor., V. Mediețan propr. Buc. grânósă. S. Andreiŭ subnot. Sântimbru câte 1 cor., D. Chirilă, S. Chirilă câte 4 cor. din Lacrăm, Midu Truța Sâncel 1 cor., Sim. Marcu preot 40 fil., Dion. Dancea înv. 30 fil. din Gârbova inf., N. Moldovan contab. 60 fil., Ioan Bota propr., Ioan Rusan propr. câte 1 cor., Petru Nicóră 2 cor. din Alba Iulia, Î. Repede morar 40 fil. din Mesentea, Reinbold Olivér 10 cor., Atila Sereș 5 cor., Teofil Frâncu, Hathazy Ferencz, A. Mastiel, Rem Cristea jude, Amos Frâncu preot, Aron Bĕțĕcul not. cerc., Nic. Bĕțĕcul înv., Petru Pascu, G. Spatăcean înv. câte 2 cor., Ioan Bĕțĕcul cleric, Î. Stan, Laur. Frâncu, D. Truța și Klein Mor câte 1 corónă toți din Benic, cărora și pe acésră cale li se esprimă căldurósă mulțumită. În numele comitetului *George Spătăcean*. — Subscrișiĭ în numele credincioșilor gr. cat. din Ciucea ne ținem de plăcută datorință a esprima cea mai căldurósă mulțămită On. preoțimi participante la serbările iubilare de la Mânăstirea Strîmbeĭ — în special Prea On. Domn protopop Ioan Hățegan, — pentru marinimosul ofert de 10 coróne, colectat în favorul bisericii nóstre. Ciucea la 6 Sept. 1900. *Iuliŭ Truța* adm. paroch., *Brudască Tódor* curator prim.

Necrolog. Tinĕrul profesor de la gimsiul din loc Emil Sabo, a fost lovit de nemărginita durere de așĭ pierde pe tatăl sĕŭ *Gregoriŭ Sabo*, paroch în Aiton, mort în 6 crt. în al 56. an al etății și 31. al preoției. — Sincere condolențe iubitului nostru prietin!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VII.

(Continuare.)

Privirea acésta mângâie durerea, acésta susține sufletul între schimbarea continuă a lucrurilor. Fericit este cel, ce privesce lucrurile din o așa înălțime, — și se delectéză saŭ cel puțin să mângâie în trecerea acelora. Dar pe timpul istorieĭ nóstre triste Augustin nu s'a fost ridicat încă la o așa înălțime. De pe buzele sale numaĭ plângerile resunaŭ. Și-a ridicat, ce e drept, ochiĭ spre ceriŭ, dar L'a aflat gol; n'a vĕdut în el alt ceva de cât fantóme, carĭ nu-l puteaŭ mângâia. Ce a putut așa dară face alt ceva, de cât că orbesce să-și caute distracție și uĭtare în sciință. Augustin a probat-o, a luat péna în mână și a scris primul sĕŭ op.

Obiectul acestuĭ op arată, că ideile luĭ Augustin pe timpul acesta își luaseră o direcțiune maĭ înaltă, și că pasiunea sa să liniștise în cât va. El a voit să scrie un studiŭ despre frumos. Ce iubesce fiesce care din noĭ, dacă nu frumosul? Ce caută tinĕrul în visurile sale, cu ce se ocupă bĕtrânul cufundat în vremile trecute? Ce cerem de la natură, de la ceriŭ, de la mare, de la munțiĭ giganticĭ, de la ómenĭ, de la artă? În cătrăŭ țintesc puterile nóstre? Óre nu frumosul e centrul dorințelor nóstre? Dar apoĭ ce e frumosul? Și Augustin din tradițiile luĭ Plato și Cicero, și din ideile frumóse, ce-ĭ umpluseră sufletul, definesce, descrie, desvóltă cu deamĕruntul, că ce e frumosul?

Acésta carte, pe care și astăzĭ am ceti-o cu plăcere, de óre ce ne-ar presenta spiritul luĭ Augustin în prima-ĭ înflorire și ar arunca lumină peste inima unuĭ tinĕr de 24 anĭ, n'a fost cetită de nime cu atâta căldură ca de S. Monica; și putem crede, judecând după cuvintele luĭ Augustin, că îĭ causa bucurie și mângâiere.

Nu conținea nimic ce ar fi vĕtămat credința mameĭ sale saŭ l'ar fi tradat de un sectar preocupat, care în anii de maĭ înainte s'a nisuit a ruina și în alțiĭ credința pe care el însuși o perduse. Și probabil, că frumseța stiluluĭ, sublimitatea cugetărilor și puritatea simțemintelor aŭ întărit presimțirea în inima de mamă adânc prevĕdĕtóre, că un spirit ca și a luĭ Augustin nu va puté rĕmâné pentru tot de una depărtat de Dumnezeŭ, care singur îĭ putea îndestuli aspirațiunea. Însе în punctul acesta nu putem face de cât numaĭ coniecturĭ, de óre ce secliĭ trecuți nu ne-aŭ păstrat acésta carte.

Acésta primă încercare a uneĭ elocințe erumpĕnde a dispărut, pe cum dispare roșéța auroreĭ — prevestitórea rĕsăritului de sóre — când acesta lucesce în tótă splendórea sa pe ceriŭ.

A fară de cultivarea poesieĭ și a artelor frumóse Augustin s'a ocupat a dese orĭ — ba putem zice că în tótă viața sa — și cu sciințe maĭ serióse, dar tot așa de frumóse, ca și cele amintite, pe cum: cu cultivarea sciințelor matematice, astronomice și naturalĭ, pe carĭ le studia cu o pasiune îndătinată. Spre resolvarea cestiunilor grele și-a încordat tóte puterile minței sale luminate. Cu deosebire îl delecta armonia dintre matematică și artele frumóse și relațiunea dintre musică și poesie. Maĭ târziŭ acésta relațiune a esplicat-o fórte original și temeĭnic făcêndu-și interesante și mărindu-și studiile cu considerațiunĭ generalĭ scóse cu deosebire din filosofie. Ast fel Augustin prin cultivarea artelor frumóse, a poesieĭ, astronomieĭ și sciințelor naturalĭ s'a ridicat de pe trĕptă pe trĕptă până la Dumnezeŭ, pe care l'a cunoscut după metodul spiritelor marĭ în fundamentul, centrul și culmea tuturor lucrurilor și în acésta privință nime nu l-a ajuns. Curiósă, însе ușor se póte esplica împrejurarea, — ce aproba presimțirea mameĭ sale, care după cum scim în continuŭ îndemna pe fiul sĕŭ la sciință maĭ înaltă, încredințată fiind, că aceea îĭ va conduce la Dumnezeŭ — că adecă Augustin tocmaĭ prin cultivarea sciințelor maĭ ales naturalĭ și matematice a început a se îndoi despre adevĕrul Manicheismului și a simți neliniște în consciință. Ĕtă cum se întîmplă!

Manes — nu să scie din ce causă — la învĕțăturile sale despre Dumnezeŭ și suflet, carĭ fără îndoélă eraŭ greșite. Însе arĕtaŭ resolvarea maĭ nóuă a întrebăreĭ eterne despre destinațiunea omului, a adaus o mulțime de însemnărĭ despre *solstițiŭ* (întórcerea sórelui) și întunecimea de sóre și lună, și pe aceste pe cum tóte cele alalte învĕțăturĭ, deși le-a scos din autorĭ fórte vechĭ, le-a numit: *revelațiune divină*. Însе fiind că era neespert în aceste sciințe, sistemul sĕŭ greșit nu în un singur punct, conținea lucrurĭ combătute pe basa observărilor celor maĭ acurate și a descoperirilor celor maĭ nóuĕ a astronomilor Romanĭ. Augustin cetind aceste lucrurĭ întru atâta se revóltă, în cât abia își veni în fire. Cine-ĭ putu inspira atâta cutezanță să vorbéscă despre un lucru pe care nu-l cunósce? Ce încredere poțĭ avé în un atare om? Dacă greșesce atât de tare în lucrurĭ ce se pot controla, cum să-ĭ credĭ, că spune adevĕrul în atarĭ lucrurĭ, carĭ trec peste miute? [1]) Îndemnat pe basa acesteĭ descoperirĭ la o scrutare maĭ profundă, în dată ce s'a ocupat maĭ serios cu învĕțăturile luĭ Manes vĕdu că acelea sînt pline de contrazicerĭ.

A fară de acésta inima luĭ Augustin o maĭ răni și un anumit Helpidiŭ, care călătorind cu puțin maĭ înainte prin Cartagena în vorbirile sale publice, a atăcat Manicheismul desvĕlind contrazicerile aceluia cu sine însuși și cu Scriptura Testamentuluĭ vechiŭ și nouŭ.

Acésta rană la început nicĭ că a luat-o în samă, acum însе după esperința sa făcută de o dată o simți din nouŭ și căd̨u într'o mare îndoélă. [2])

Trecuseră 5 anĭ de când Augustin s'a fost întors de la filosofia vechă păgână, care ĭ-a servit numaĭ de o basă nestatornică și pe care nu putea edifica ceva durabil, și étă astăzĭ, când pătimesce și are lipsă de un loc de repaus sigur, pe care să-și pună capul — dacă trebue să pătiméscă pe acest pământ — de o dată, învĕțăturile luĭ Manes se întunecă dinaintea luĭ. El spera, că aci va afla o lumină stătornică și sigură de care avea atâta lipsă; dar étă spiritul începe a dubita și vermele neliniștireĭ îĭ róde inima.

Ca să spunem adevĕrul curat și să lămurim acel lucru secret, pe care îl numim suflet, maĭ adaugem că nu numaĭ partea cea maĭ nobilă a natureĭ luĭ Augustin doria ferbinte adevĕrul, siguranța și pacea, ci acésta dorință avé și un isvor maĭ dejositoriŭ și nerușinat.

Augustin se simția bine în brațele acesteĭ eresiĭ comóde, pentru că nu-ĭ împedeca pasiunile și și doria să-ĭ rĕmână credincios. Neliniștit fiind de începuturile acesteĭ nesiguranțe, pe care nu doria a o maĭ mări și temêndu-se de recăderea în acele îndoielĭ, carĭ ĭ-aŭ causat atâtea durerĭ, ceru sfat de la capiĭ Manicheilor. Însе în zădar strimtoria cu întrebările cele maĭ chiare și maĭ esențiale pe ceĭ ce figuraŭ ca capiĭ și învĕțațiĭ secteĭ. — nime nu-ĭ pot da deslușirea cerută. Pe cât eraŭ de isteți și buni de gură în combaterea învĕțătureĭ contrare, pe atât eraŭ de debilĭ când trebuiaŭ să-și apere învĕțătura lor. Semĕnaŭ — așa zice el — cu aceĭ vênătorĭ isteți, carĭ își așĕdă cursele în jurul fântâneĭ și ca să înșele pasĕrile însĕtate sécă și astupă cu frundă tóte cele alalte isvóre. Ast fel Manicheiĭ credeaŭ, că aŭ făcut destul resturnând sistemele contrarie.

Acéstă procedură póte succede față de spiritele simple. Mintea luĭ Augustin însе era cu mult maĭ ageră de cât să nu fi observat slăbiciunea acesteĭ secte. — Ast fel sufletul luĭ începu a se neliniști și a suferi, de óre ce sĕtos de adevĕrul nemărginit, singur corĕspundĕtoriŭ dorințelor sale, nu a aflat de cât supositiĭ deșerte. Atunci el făcu încercărĭ nóuĕ, strimtori din nouŭ pe Manicheĭ, își repeți din nouŭ întrebările, fără însе de a primi vre un rĕspuns, care să-ĭ fi redat liniștea sufletéscă.

Pentru ca să-l liniștéscă și să-l înduplece óre cum va la răbdare, Manicheiĭ îĭ anunțară, că nu peste mult va sosi un episcop de al lor cu numele, *Faust* — un bărbat fórte învĕțat, care pe cum spuneaŭ eĭ îĭ va combate tóte obiecțiunile, îĭ va resfira tóte îngrijirile și va revĕrsa lumină și peste lucrurile cele maĭ secrete. Augustin primi cu bucurie acésta scire, pentru că nimic nu doria maĭ mult de cât ca să se întăréscă în eresia, care nu-l împedeca pasiunile și care alinându-ĭ setea de adevĕr, de câțiva anĭ i-a câștigat o liniște aparentă, însе plăcută, de care nu s'ar fi despărțit bucuros. [1])

Aceste agitațiunĭ interne ale luĭ Augustin — firesce, n'aŭ putut rĕmâné neobservate de ochiul veghiătoriŭ al Moniceĭ. Cu fericire urmăria ea starea sufletéscă a fiuluĭ sĕŭ. Ca orĭ ce mamă aplicată fiind la speranță și plină de încredere în *visul* sĕŭ și în cuvintele căruntuluĭ episcop, în dată ce vĕdu pe fiul sĕŭ neliniștit și nehotărît credea, că s'a întors; ea alérgă la altariŭ cu o inimă, în care încrederea părea a fi învins pe un moment îngrijorarea. — Când auḍi însе despre venirea luĭ *Faust* și despre farmecul neînvins al acestuĭ om periculos — din nouŭ începu a tremura. Lăsând curs liber lacrimilor și retrăgêndu-se în cea maĭ sĕlbatică singurătate, își duplică rugăciunile și abnegațiunile, și aștepta ca o mamă îngrijată, care simțesce, că e vorbă despre viéța saŭ mórtea fiuluĭ sĕŭ.

În urmă sosi Faust; renumele îl prevenise. Îl glorificaŭ nu numaĭ ca pe un orator strălucit, ci și ca pe om de caracter nobil și frumos, care se sacrifică adevĕrului propoveduit de el. Își părăsi pe tatăl sĕŭ, mamă-sa, soție, copiĭ și patrie spre a-și dedica viéța opereĭ grele a apostolatuluĭ. Despreținând tesaurĭ se îndestuli cu pânea de tóte zilele și nu se îngrijia de ziua de mâne; era sĕrman, blând și iubitor de pace; avea o inimă curată și un spirit înălțat și nobil; se simția fericit, că póte suferi și muri pentru dreptate. [2]) Cel puțin așa vorbiaŭ despre el; de și în urmă se vĕdu, că nu-ĭ tocmaĭ așa. Fiind însе că atunci nu sciaŭ, renumele duplu, de orator și om virtuos adună o mulțime de ascultătorĭ în jurul amvonuluĭ luĭ Faust.

Augustin, care apăru între ceĭ dintâiŭ, fu răpit. Istețimea și vioĭciunea spiritului luĭ Faust, întorseturile norocóse pe carĭ le

---

[1]) Confess. lib. V. cap. 5.

[2]) Confess. lib. V. cap. 11.

[1]) Confess. lib. V. cap. 7. De utilitate credendi c. III.

[2]) August. In Faustum lib. I. c. I. și lib. X. c. V. Confess. lib. V. 3 și 7.

folosia, ţinuta modestă şi mărétă şi frumseţa limbeĭ, îl fármecară. „Mĕ desfătam împreună cu mulţi alţiĭ în vorbirea lui, ba îl lăudam maĭ mult de cât alţiĭ şi-l glorificam.“ [1])

Niciĭ chiar maĭ târziŭ, când a audit vorbirea frumósă curată şi modulătóre a sfîntului Ambrosiŭ, nu a putut uĭta pe Faust. „Mĕ desfĕta vorbirea atrăgĕtóre a luĭ Ambrosiŭ, care de şi era maĭ instructivă totuşĭ nu era aşa atrăgĕtóre şi recreatóre ca a luĭ Faust.“ [2])

Pericolul era ameninţătoriŭ, din norocire înse Monica îl preveni prin rugăciunĭ. După prima impresiune orbitóre, care însoţesce tot de una orĭ ce vorbire oratorică, Augustin începu a medita şi a scruta. Prima luĭ observare era, că Faust nu învĕţă nimic noŭ. „Am ascultat un om elocuent şi plăcut, care fiecăria acelea-şĭ poveştĭ îndatinate; şi le spunea cu un farmec mult maĭ mare de cât toţi ceĭ alalţi soţĭ aĭ sĕĭ. Înse ce-ţĭ foloseşce la stêmpĕrarea seteĭ întinderea graţiósă a unuĭ pocal preţios, dar gol?“ [3])

Vorbirea luĭ Faust era cu mult maĭ strălucită de cât a celor alalţi manicheĭ, înse nu era cu nimic maĭ întemeiată. El manua cu îndemânare cestiunile cele maĭ grele, înse niciĭ el nu le deslega maĭ bine, şi când geniul agitat şi striimtorat de o mare neliniştire vedea, că Faust orĭ de câte orĭ ajunge la acele întrebărĭ, carĭ torturaŭ sufletul luĭ — cu oratorie saŭ încunjură cu isteţime întrebările saŭ rĕspundea cu frase góle — atunciĭ abia îşĭ putea învinge iritaţiunea şi nerăbdarea. Voia să întrerumpă pe orator, ca să chiarifice problema cea grea şi să dea un rĕspuns precis, care chiar fără de frumseţă de limbă şi fără farmec să pună capĕt îndoielilor, ce-l cuprindeaŭ. Fiind înse că şi atunciĭ ca şi acum nu era ĭertat a conturba prin obiecţiunĭ predările publice, Augustin ruga pe amiciĭ sĕĭ să-l mijlocéscă o convorbire privată cu Faust.

(Va urma.)

Din practica vieţiĭ pastorale.

— *reflexiunĭ.* —

(Fine.)

Şi maĭ bine ne putem curăţi corpul de materiile infecţióse carĭ eventual s'ar fi arĕtat pe suprafaţa corpuluĭ, dacă spălăm, după spălatul cu săpun, mânile şi faţa cu şpirt şi apoĭ ĕră cu apă.

Preotul să nu fie niciŏ dată cu frica în sîn, de óre ce, el ca om desvoltat e maĭ puţin înclinat spre înficiare, deciĭ se nu să feréscă de morbos ca acela să pótă observa frica preotuluĭ, de óre ce va face impresiune fórte rea asupra morbosuluĭ.

Numaĭ în cas dacă preotul însuşĭ e morbos atuncia să aibă maĭ multă grije şi să ţină tare înaintea ochilor curăţenia, de óre ce fiind morbos e maĭ aplicat corpul de a da cortel germenilor infecţioşĭ.

Dacă putrezirea corpuluĭ a înaintat, preotul trebue să pretindă acoperirea cosciguluĭ, căciĭ aşa nu va fi mirosul de tot greŭ, apoĭ maĭ trebue să înfluinţeze şi aceea ca morţiĭ să nu se ţină maĭ mult de 36 de óre. [4])

[1]) Confess. lib. V. c. 6.

[2]) Confess. lib. V. c. 13.

[3]) Confess. lib. V. c. 7.

[4]) Ceĭ carĭ aŭ murit în urma unuĭ morb infecţios trebue să fie îngropaţĭ în timp de 24 de óre. Astuparea coscingului în aceste casurĭ trebue să se facă în dată.

Peste tot priveghiarea morţilor în modul cum să face la noĭ e ceva inmoral în privinţa asta trebue să deştepte preotul poporul.

Tămâia adecă rĕşina care mirósă plăcut, cu cumpĕt folosită, nu e stricăciósă sănătăţiĭ, tot aşa niciĭ rĕşina de brad. Apoĭ şi fumul desinficiéză în cât va. Dacă înse nu să foloseşce jar deja aprins bine, ci pe jumătate aprins, se eliberéză oxyd de carbon care apoĭ e otrăvicios. Deciĭ niciĭ când să nu se aducă în biserică cărbune care nu s'a transformat bine în jar, şi să nu se aprindă cărbunele în biserică cu lumină, căciĭ ajungênd părticelele din lumină la jar va desvolta gazurĭ carĭ vor fi nu numaĭ neplăcute la miros, ci vor fi şi nesănĕtóse.

Referitor la luminĭ observ, că orĭ şi ce lumină în care arderea e neperfectă rĕspândesce fum şi putóre, fie aceĭa de sĕŭ, ştearină, ceară, saŭ fie chiar oleul cel maĭ curat. Maĭ curată, maĭ frumósă lumină dă ceara de stup curată şi dacă feştila e bine pregătită nu se simte numaĭ un miros óre care de miere aromatică. Falsificările înse aŭ mers aşa de parte în cât şi în loc de ceară de stup se vinde acuma altă materie care mirósă greŭ şi arde cu fum. Causa mirosuluĭ greŭ al luminilor de ceară sînt şi decorările luminelĭ cu figurĭ făcute din ceară colorată. Colorile aceste nu ard, câte va din ele sînt otrăvicióse, maĭ ales cele verdĭ, topinduse ceara acestor figurĭ, ajung colorile la feştilă şi orĭ şi cine póte să observe, că atuncia lumina în dată începe să ardă cu fum!

Deciĭ numaĭ luminĭ de ceară albită de sóre să folosim şi fără de decoraţiĭ colorate. Maĭ bine maĭ micĭ din ceară curată de cât marĭ carĭ mirósă greŭ. Dară după credinţa nóstră — Dumnezeŭ nu la mărimea darului ci la inima dăruitoruluĭ se uită.

Maĭ amintesc aceea că preotul să fie cu multă grije la curăţenia bisericeĭ, aceea să se măture, şi a nume vara împrăsciind érbă verde măruntă, érna prav de firez ud, aceste vor face să nu fie prav, care apoĭ să se aşeḑe pe tóte lucrurile bisericescĭ. Câte o dată să se ştérgă părepĭĭ, scaunele, icónele şi tóte de prav şi de păienginĭ.

Obiectele de materiĭ carĭ nu se pot spăla să se aşeze la sóre, să se bată ca să lese pravul din ele şi să se svînte la sóre; tot aşa în zile frumóse cu sóre să se aeriseze bisericile ca tóte să se pótă svînta, adecă să se pórte grije de casa Domnuluĭ barĕm atâta, câtă purtăm de locuinţele nóstre.

Ómeniĭ se fie făcuţĭ atenţĭ ca să nu scuipe pe podele pentru că, nu numaĭ e periculos pentru sănătatea creştinilor pravul mestecat cu părticele de scuipat, ci şi îngenunchind mânjesce vestmintele altora.

Tot aşa ar fi cu cale, că în uşa bisericeĭ să se pună o rogojină de care se pótă creştiniĭ să-şĭ ştérgă călţuniĭ lor înainte de a întra în biserică.

Conclusiunea mea este: Dacă preotul va grĭji de curăţenia bisericiĭ, a vestmintelor şi obiectelor bisericescĭ, dacă va observa el însuşĭ curăţenia cea maĭ mare, va fi făcut tot ce póte omul să facă spre a fi scutit de infecţiunĭ. Lucrul ulterior îl va face voia luĭ Dumnezeŭ.

După părerea mea, un preot care ar da semn de prea mare temă de infecţiune cu ocasiunea împlinireĭ datorinţeĭ proprie, s'ar face de ris şi ar da esemplu fórte rĕŭ creştinilor.

Dee esemplu bun preotul prin tótă purtarea luĭ, observând, dar nu esagerând legile igieneĭ şi va avea bucuria de a cultiva credincioşiĭ încredinţaţĭ păstorireĭ sale.

Doctorul.

Bibliografie.

Asupra cărţiĭ dluĭ canonic Dr Augustin Bunea aflăm în „Nóua Revistă Română“ din Bucuresci, Nrl 15 de la 1 August următórea dare de samă, căreia cu plăcere îĭ facem loc, spre a se vedé, cât de favorabilă e apreţiată acéstă valorósă scriere şi la fraţiĭ de din colo.

Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein de *Dr Augustin Bunea.* — Secolul al XVIII-lea este unul din cele maĭ agitate ale istorieĭ românilor de peste munţĭ. Este secolul naşcerii luptelor conscience, secolul în care ardeleniĭ întâia óră încep o luptă după un program din ce în ce tot maĭ bine definit. Dar acest secol este şi secolul certelor religióse, carĭ semănaseră atâta ură şi neînţelegere între ardeleni, despărţiţĭ în dóuĕ tabere: uniţĭ şi ortodoxĭ. Época cea maĭ însemnată a acestuĭ secol este epoca episcopuluĭ Ioan Inocenţiŭ Klein, care timp de 23 de anĭ a luptat pentru câştigarea drepturilor politice, pentru câştigarea drepturilor promise în 1699 şi 1701. În epoca luĭ Inocenţiŭ Micu Klein a început mişcarea politică, religióşă, culturală şi socială, care în parte dureză şi azĭ, mişcare, a căreĭ cea dintâiŭ jertfă a fost însuşĭ episcopul Klein.

Episcopul Klein este figura cea maĭ mărétă din şirul episcopilor uniţĭ, este luptătorul neînfricoşat care întâia óră a concretisat programul luptelor naţionale din Transilvania.

Episcopul Klein cerea de la dieta şi guvernul transilvănean, de la împĕratul Austrieĭ, drepturile promise poporuluĭ român prin diploma luĭ Leopold I. de la 19 Martie 1701. În diploma acésta se zicea, că bisericile şi persónele bisericescĭ unite cu Roma se învestesc cu tóte privilegiile şi scutirile bisericiĭ catolice.

În articolul III. al acesteĭ diplome se zicea „că ţĕranii (lobagiĭ) dacă trec la unire să fie socotiţĭ între staturile ţĕriĭ, să fie consideraţi capabilĭ de beneficiile patrieĭ, să fie puşĭ sub scutul legilor şi trataţi ca fiĭ aĭ patrieĭ. Preoţiĭ să fie scutiţĭ de lobăgie şi nimenĭ să nu-ĭ siléscă la robote.“

În art. 8 se promitea înfiinţarea şcolilor române.

Episcopul Klein s'a luptat în tótă viaţa sa ca poporul şi clerul român să nu maĭ fie expus batjocurilor şi nedreptăţilor ce i-se fac în contra dreptuluĭ natural şi divin, dar maĭ ales în contra dispoşiţiilor cuprinse în diploma II. Leopoldină. „Plângerile episcopuluĭ se reduceaŭ la acéstă diplomă şi în esenţă aveaŭ acest cuprins: Preoţiĭ uniţĭ nu se bucură de privilegiile clerului catolic. Sînt siliţĭ să plătéscă zecimĭ până şi preoţilor luteranĭ şi calvinĭ. Eĭ în loc să capete gratuit sarea pe care româniĭ o sapă şi o transpórtă pe uscat şi pe apă, pe cum capĕtă preoţiĭ altor confesiunĭ, nu sînt scutiţĭ de vama de pod şi de piaţă. Credincioşilor uniţĭ, în loc să li se permită a da zecime preoţilor lor uniţĭ, sînt siliţĭ a le da preoţilor de altă confesiune, chiar şi în comune unde nu se află niciŏ un luteran orĭ reformat, a fără de preoţiĭ acestor confesiunĭ. În loc să se înfiinţeze şcóle pentru Românĭ, domniĭ (de pămînt) opresc de la învĕţătură nu numaĭ pe fiĭ lobagilor, ci şi pe aĭ preoţilor, de şi după lege tuturor fiilor patrieĭ este permisă cercetarea şcólelor. Românilor nu li se permite să-şĭ clădéscă bisericĭ. Guvernul ar vrea să împuţineze numĕrul preoţilor uniţĭ,

așa că în comune mai mari să fie cel mult doi, ér în celelalte numai câte unul, de și acésta este cu neputință după ritul grecesc, mai virtos dacă se consideră că preoții uniți, lipsiți de ori ce fel de beneficii, de zecime, de quarte (pătrare de zecime), de agrii și fînațe, sînt siliți să-și câștige pânea cu lucrul mânilor lor, și așt fel trebue să se îngrijéscă nu numai de binele spiritual al credincioșilor, ci și de existența lor proprie. Fiilor națiunii române este oprit a se îndeletnici cu măiestriile și cu ori ce fel de industrie, nu se primesc în nici o breaslă, nu se aplică în funcțiuni publice, n'au drept de a cumpěra și de a moșteni, nu li se permite să-și planteze vițe, și să-și cultive grădini, pe cele plantate și cultivate li le strică alții: n'au nici un drept la păduri și la ape, ci numai să fie încărcați cu nóuă și nóuă taxe, așa în cât de parte de a fi considerați ca fii ai patriei nu sînt nici tolerați."

Pentru înlăturarea acestor rele, 11 ani a luptat în dieta Transilvaniei „unde era martirisat și batjocorit de aceia ce se îmbuibaŭ în drepturi și privilegii și cu dispreț căutaŭ la clerul și poporul român". Cererile eraŭ amînate de pe o zi pe alta și când staturile țării eraŭ silite să se declare, rěspundeaŭ: „Episcopul cere lucruri pe cari nimenea nu le-a mai cerut de la strămoșii nostrii, cere aceea ce atacă în gradul cel mai mare privilegiile și scutirile cele mai vechi dobîndite de la regi și principi: cere aceea ce rěstórnă din temelie drepturile și libertățile avute până acum în pace din partea națiunilor patriei; cere aceea ce faptice sgudue și turbură întreg sistemul acestei țări conservat până acum în ordine bună atât în cele religióse, cât și în cele politice și economice; în fine cere aceea ce clerului și plebei valache după firea ei prea bine cunoscută, nu i-se cuvine nici o dată. La aceste cereri ne mai audite și fórte momentóse ale episcopului nóuă staturilor cari am venit la acésta dietă, nu ne este iertat a rěspunde, ne fiind noi de loc autorisați și pregătiți a ne declara într'o cestiune atât de importantă și neașteptată căci trebue să ne sfătuim cu ai nostri acasă înainte de a ceda domnului Episcop și valachilor sěi drepturile nóstre câștigate cu sîngele strămoșilor nóstri. Și noi sperăm că augusta Curte nu va lua în nume de rěŭ, că amînăm declarațiunea nóstră meritórie în acésta causă."

Prin lupta acésta își atrăsese mânia tuturor cari eraŭ interesați ca poporul român să nu se emancipeze din sclăvia politică și religiósă. Toți se temeaŭ de acest bărbat energic, că prin unirea religiósă cu Roma va câștiga de la curtea din Viena ca Românii să fie declarați de a 4-a națiune politică. Ast fel dușmanii poporului român și-aŭ pus în gând să nimicească pe acest bărbat neînfricoșat ce spunea că dacă va fi nevoe și sîngele și-l va da pentru poporul sěŭ.

Împěrăteasa Maria Teresia ținea mult la unirea Românilor. Dușmanii lui Klein aŭ început a intriga la curtea din Viena și a-l presinta împěrătesei ca pe un om care lucréză la nimicirea uniunei Românilor, ca pe un răsvrătitor și trădător de patrie.

În urma acestor acuzări a fost chemat la Viena. Aici printr'un intrigant trimes de dușmanii sěi, a fost îndemnat să fugă la Roma, căci împěrăteasa are de gând să-l arunce în pușcărie pe viață. Prin fuga la Roma a perdut cu totul grația împěrătesei.

De la 1744 trăi esilat în Roma unde și muri la 1751.

În exilul de la Roma suferi multe neajunsuri și miserii; în multe rînduri trebui să cerșéscă pentru susținerea unui traiŭ nefericit.

A fost bărbat epocal și chiar faptul acesta a îndemnat pe mulți istorici să se ocupe cu faptele și viața lui, dar cu tóte acestea rěmăsese mult material ne exploatat și ascuns prin archive. Dl Dr A. Bunea publică o nóuă istorie a acestui mare episcop, mai bine zis o nóuă istorie a epocei lui Klein, a frămîntărilor politice și bisericesci dintre anii 1728—1751. Scrierea dlui dr A. Bunea este o scriere de adevěrată valóre istorică bazată pe multe documente noi, descoperite de autor prin archivele de la Blaș, Oradea-Mare, Alba-Iulia, Sibiŭ, Budapesta și Viena. Autorul se silesce cu multă bună-voință „a rectifica o mulțime de greșeli strecurate în publicațiile anterióre" și fără îndoială, că lucrarea sa „umple multe lacune, desvălue evenimente și lucruri interesante". Lucrarea acésta nu e o scriere apologetică, ci o simplă povestire a faptelor și evenimentelor; vederile autorului sînt espuse cu o deosebită precisiune și moderație și se pare că se perd în glasul documentelor ce să urmézā conform desfășurării evenimentelor. Nu e o sciere de fraze, în care părerile se susțin prin măestria logicei, ci este o scriere adevěrat istorică în care vorbesc documentele, studiate cu mult zel. Între multele documente înedite ce întrebuințéză este și întâia statistică a Românilor: Registrum universorum in Trannia sacerdotum et incolarum Valachicorum", care registru conține conscripția Românilor din Transilvania făcută la anul 1733 de episcopul Klein.

Acéstă interesantă statistică a fost descoperită de dl George Bogdan Duică, în biblioteca Brackenthal din Sibiŭ, și a fost publicată în Transilvania, revista Asociației din Sibiŭ. Exemplarul aflat de dl G. Bogdan și publicat în Transilvania nu conține tóte datele originalului, care s'a păstrat mai bine în exemplarul aflat de dl Dr A. Bunea în archiva Blașului.

Acest exemplar, pe lângă datele exemplarului aflat de dl Bogdan, mai cuprinde și date „relative la casele parochiale, la biserici, la fînațe și agrii bisericesci, cari se aflaŭ la 1733 în fie care comună".

După statistica lui Klein la 1733, numěrul Românilor din Transilvania se ridică la 85,857 de familii. Românii aveaŭ 2.256 preoți uniți și 486 preoți neuniți.

Posta redacțiunii.

Păr. *M.* în Bacăŭ. Mulțumită pentru celea trimise, nu discutăm, relevăm însă marea descoperire a ziarului »Ap. naț.« după care dl Christos ar fi fost român neunit. De ați sci cât se bucură de asta frații de la »Tel. Rom.« Salutare!

Kő-frinkfalva. Primit și achităm anii 1894, 1895 și 1896.

Ér-Hatvan. Primit și achitat anul 1899.

Minthia. Primit și achitat anul 1895 lunile Martie până la finea August.

Dr G. Tr. Bistrița. Primit și achitat an. 1894 lunile Ianuariŭ până la finea Octobre.

Istrău. Primit și achitat până la finea an. 1900.

Dr D. K. Orade. Primit și achitat anii 1892 și 1893.

Editor și redactor rěspundětor:
Aurel C. Domșa.

(28) 2—2

Publicare de concurs.

La internatul Pavelian de fete din Beiuș împreunat cu școla civilă se escrie concurs pentru *un post de guvernantă.*

Emolumintele sînt; soluțiunea anuală de 400 coróne, cuartir și întreținere în internat. Are drept la 2 cuincuenale de câte 100 coróne. — Petițiunile instruite cu carte de botez, testimoniŭ de cualificațiune, despre anterióra aplicație, sînt de a se înainta la Rectoratul Internatului de fete în Beiuș până la 7 Septembre a. c. st. n. Se pretinde ca să scie perfect croitul albiturilor și halnelor, va fi preferită aceea care va posěde și limba germână, și va produce atestat despre absolvarea cursului de lucru de mână.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târdie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. A fară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot șterge cu cârpă udă, fără ca elc să își pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* și *mahagoni brun*, carele ca și văpséla de oleiŭ, acopere și tot o dată dă și lustru: pentru aceea se póte folosi la tot felul de podele, vechi și nóuě. El acopere deplin tot felul de pete, văpsitura anterióră șcl.; și

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* și *parchete nóuě*, carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete și podine nóuě obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numai lustru, deci nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal*, cam 35 mtr.□ (2 chilii mijlocii) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte orașele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri și prospecte gratis și franco. La cumpărări să se bage bine de samă la firmă și la marca fabricei, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850*, e *imitat* și *falsificat* în multe forme și ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea și necorěspundětóre scopului.

Franz Christoph

aflătorul și singurul fabricant al Christoph-lackului veritabil.

Deposite în:

Blaș: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz John Söhne. (7) 13—15

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 15 Septembre 1900. | Numĕrul 37.

Serbările ĭubilare ale sfinteĭ Uniri.

De prin veacuri...

Clopotele tuturor bisericilor unite vor resuna într'o zi, de o dată în întrégă mitropolia, şi cu un glas vor vesti lumeĭ, că este zi de sĕrbătóre, şi vor mărturisi despre unirea cea sinceră şi neclintită, despre unirea cea sfîntă a Românilor cu Roma.

În curênd sĕrbătóre mare vom serba cu toţiĭ, cu inimile ridicate la Dumnezeŭ şi cu gândul la Roma, la Blaş, la trecut, la present şi viitor. Lumea mare de ideĭ ce se légă de *unire* va cuprinde pe de a întregul sufletele nóstre şi inima tótă ne vom lăsa-o pĕtrunsă de sentimentele ce se deştéptă la idea *sfinteĭ Uniri*.....

* * *

Sfîntă Unire! Ce lume frumósă de ideĭ şi sentimente deschizĭ tu omuluĭ gânditor, creştinuluĭ credincios, Românuluĭ cu dor de bine.

Sfîntă Unire! Tu cuprindĭ gloria trecutuluĭ nostru, tu eştĭ garanţia presentuluĭ, tu eştĭ nădejdea viitoruluĭ nostru.

Sfîntă Unire! Coborĭ în inimile nóstre! contopesce-ne pe toţi într'un gând şi o simţire; fă să dispară dintre noĭ tótă ura şi reutatea străină şi lasă ca în frăţéscă dragoste să vieţuim cu toţiĭ, ca fraţi, spre mărirea Domnuluĭ, spre binele neamuluĭ, spre fala şi cinstea nóstră.

Fică a ceriuluĭ, *unirea tuturor* revarsă din înălţimi harurile tale ceresci şi picură în inimile nóstre picurĭĭ: ĭubiriĭ, credinţeĭ şi speranţeĭ...!

* * *

Sfîntă Unire, — tu eştĭ mândria trecutuluĭ nostru! Cu facla strălucireĭ tale luminéză cărările secolilor de întunerec ce a petrecut neamul românesc... La lumina ta vĕd cărările luĭ şi simţesc taĭnicele păşirĭ ale istoriculuĭ destin.

Fiul luĭ Dumnezeŭ se cobóră din ceriŭ, ca întreg neamul omenesc pământean să-l ridice la vrednicia de fiŭ al luĭ Dumnezeŭ. Peste obidita omenime resare o nóuă lumină şi o nóuă lume începe a se desfăşura din chaosul nenorocirilor, ce aŭ cutropit pământul. Isus Nazarineanul întemeiéză imperiul sĕŭ pe pământ, portal al împĕrăţieĭ ceresci. Biserica creştină, *una, sfîntă, universală* şi *apostolică* se întemeiéză. Isus, întemeietorul, cu sângele sĕŭ sigiléză actul înfiinţării eĭ, şi cu minunile dumnezeireĭ sale încununéză sfinţenia eĭ. Ca să fie *una,* cum Dumnezeŭ e unul, şi *sfîntă* cum Dumnezeŭ e sfînt, şi *universală,* cum al tuturor tată este Dumnezeŭ, şi *apostolică,* cum apostol a fost întemeietorul eĭ, şi învĕţăceiĭ luĭ...

Şi ce se întîmplă? Cel maĭ ales dintre apostolĭ, Petru, care temeiŭ a fost ales bisericiĭ, ca stânca, pe care niciĭ porţile iadului să nu o pótă frânge, şi care principe al apostolilor a fost pus, şi păstor peste oile şi mieluşeĭ luĭ Isus Christos — Petru cel zelos, ficiorul de pescar printr'o taĭnică dispoziţie divină alérgă la Roma, ca reşedinţa sa şi sediul sĕŭ să-l pună în mijlocul unuĭ neam puternic, robust şi genial, dar păgân şi îngâmfat până la pĕcat. *Roma,* centrul lumeĭ de atuncĭ, leagănul şi gloria *ginteĭ latine,* este proclamată drept centru al bisericiĭ luĭ Dumnezeŭ!

Împĕraţiĭ fanaticĭ prigonesc pe apostolĭ, persecută pe creştinĭ pe pământ şi pe sub pământ; ferelor îĭ aruncă pradă, flacărilor nutremînt îĭ daŭ şi morţiĭ îĭ jertfesc în miĭ de chipurĭ. Cu tóte acestea creştiniĭ luĭ Petru persistă aşĭ ridica acolo tronul, a zidi acolo altarele de jertfă Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ, care îĭ va mântui! Şi *Roma cea păgână,* prigonitórea luĭ Dumnezeŭ, devine *Roma creştină,* primogenita fică a bisericiĭ luĭ Isus. În schimbul pĕcatelor eĭ darurile cele maĭ alese ale Domnuluĭ se revarsă peste ea. Şi ce se maĭ întîmplă? Destinul istorieĭ, providinţa divină, din fica bisericiĭ o face *mama ginteĭ latine.* Şi:

> Latina gintă e regină
> Într'ale lumeĭ ginte marĭ.
> Ea pórtă 'n *frunte* o stea divină
> *Lucind prin timpiĭ secularĭ...*

Tronul principeluĭ apostolilor, devenit centrul bisericiĭ universale, în spiritul Roman, adecă în spiritul civilisaţieĭ şi cultureĭ devine o stea divină a omenimeĭ întregĭ, prin toţi secoliĭ, până în zilele nóstre.

Sîntem fiiĭ acesteĭ regine, şi după sânge, şi după credinţă. E peste îndoiélă, că nu numaĭ originea neamuluĭ ci şi semînţa creştinismuluĭ de la ea l'am primit. Dacă istoria e tăcută în privinţa asta, limba nóstră e destul de elocuentă. *„Crucea" sfînta din „biserică",* mărturisesce în fie care *„Dumineca"* — despre adevĕrul acesta, ce-l resimţim, într'un mod taĭnic. Credinţa nóstră se vestesce în tótă lumea; în tot pământul a eşit vestirea nóstră pân' la marginile lumeĭ aŭ străbătut graiurile nóstre....

Şi totuşĭ — ah fatal destin al istorieĭ! — totuşĭ, cum ne-am despărţit de mama care ne-a născut, ne-a botezat, ne-a crescut şi ne-a învĕţat adevĕrurile cruceĭ?

Cum de ne-am înstrăinat aşa de mult de la sinul eĭ?

Întunerec şi neştiinţă . . . ! Un neam străin, rival şi duşman al străbunilor nostri, saturat de o ură puternică de rasă, pe care spiritul blând al luĭ Isus nu l'a putut modera, ne cum estirpa, ridicatu-s'a cu îngâmfare, contra glorieĭ de Dumnezeŭ cinstite a Romeĭ, şi creatu-şĭ-a şie-şĭ o *nóuă Romă,* ca să nu fie supus Romanilor latinĭ. Şi noĭ, pribegĭ coloniĭ aĭ Romeĭ, avut'am norocirea să rătăcim în societatea unor barbarĭ duşmanĭ aĭ Romeĭ şi prietinĭ aĭ duşmanilor eĭ, şi — la intrigile perfide ale greculuĭ *Fotie,* prin fatala legătură cu mongoliciĭ *Bulgarĭ,* ne-am despărţit de lumina vetreĭ străbune şi ne-am cufundat în întunerecul mareĭ străinătăţĭ.

Şi a urmat apoĭ perderea nóstră, care era să fie perzarea nóstră. Aprópe o mie de anĭ am rătăcit prin întunerec. Numele străbun ni-l'am perdut, şi numaĭ o poreclă meschină ne-a maĭ rĕmas în faţa lumiĭ. Din *Românĭ* am devenit *Valachĭ.*

În bisericile nóstre s'a întrodus graiul străin, şi în loc de *mărirea luĭ Dumnezeŭ* am cântat *slava blagocistivilor duhovnicĭ aĭ pravoslavniceĭ Ţărigradului.*

Gloria nóstră ni-s'a făcut de hulă; şi în loc de a maĭ zice cu mândrie, ca Sfîntul Apostol: *Civis romanus sum,* ne ocărîam duşmaniĭ cu titlul nostru de mărire, zicêndu-le: *látină păgână!*

Limba nóstră s'a îmbrăcat în haină străină, viaţa publică ni-s'a schimbat la faţă, am devenit străinĭ în casa proprie, străinĭ nóuĕ înşine, străinĭ sufletuluĭ nostru.

Şterşi din cartea neamurilor era să fim şterşi şi din cartea vieţii — dacă Dumnezeŭ, întru bunătatea sa nemărginită faţă cu ceĭ rătăciţi, nu s'ar fi îndurat de noĭ. Că n'a voit mórtea nóstră, a pĕcătoşilor, ci să ne întórcem, şi să fim viĭ.

* * *

Destinul istorieĭ a luat o altă întorsătură. După ce am suferit jugul străin, şi în biserică şi a casă, şi în credinţă, şi în graiŭ, după ce şi păgâna semilună ne-a umilit, dar a ne repune nu a isbutit, căcĭ prin eroĭ am dat dovezĭ, că tradiţia *centurionilor* de la Golgotha nu s'a stîns în neamul nostru, ci el tot maĭ produce *ostaşi* aĭ luĭ *Christos* — „Miles Christi" — Dumnezeul îndurărilor ne-a ridicat prin suferinţe şi probe la aceea înălţime istorică din care se întrezărim de noŭ strălucirea Romeĭ, lumina urbeĭ eterne şi materne.

Un ordin împĕrătesc despre numĕrarea poporuluĭ a făcut, ca Isus Christos să se întrupeze ca om în Nazareth; şi un ordin împĕrătesc asupra confesiunilor diferite din ţară a făcut, ca din Alba-Ĭulia să zărească Românii de noŭ lumina Romeĭ, care le-a fost dat, în vremurĭ şi originea, şi credinţa, şi onórea şi numele ce-l pórtă. Când umilinţa era maĭ mare, când însaşĭ *eresia* a înjugat *ortodoxia* credinţeĭ ce ne-a desbinat, când ast fel *desbinarea a dóua* a pălmuit în modul cel maĭ înjositor pe cea *dintâiŭ*, — va să zică produsul *ureĭ teutonice* contra Românilor, a umilit maĭ crunt produsul *ureĭ greceştĭ* contra Romeĭ — atunci, tocmaĭ atunci Dumnezeŭ a deschis ochiĭ străbunilor nostri amăriţi în sufletul lor, ca să-şĭ vadă rătăcirea şi să revină cu gândul, şi „socotind maĭ cu de-a dinsul cele ce sînt ale luĭ Dumnezeŭ" . . . . să facă unirea cu biserica Romeĭ.

Dóuĕ sute de anĭ sînt de atunci. Multe din ilusiile marĭ deşteptate atunci în inimile Românilor, formézĕ şi azĭ ţinta nóstră. Dar şi maĭ multe sînt acele, carĭ realisate deja formézĕ trecutul nostru, fala nóstră. Ridicarea unde am ajuns s'a făcut pe treptele începute acum 200 anĭ. Redeşteptarea nóstră naţională, întrégă lumea de ideĭ ce sbate azĭ sufletele românescĭ, — datézĕ de atunci. Începuturile culturei naţionale românescĭ coincid cu *începuturile Unireĭ* cu Roma . . . .

Pentru că sîntem numaĭ la începuturĭ! Ce sînt 200 de anĭ în viaţa unuĭ popor, care-şĭ mĕsură vîrsta cu 2 milenĭi? Şi ce sînt 2 milióne într'un neam de 10 milióne?

Începutul a fost greŭ. Duşmaniĭ seculariĭ aŭ fost şi sînt neadurmiţĭ, neobosiţĭ. Dar în zădar! Începutul s'a făcut; Dumnezeŭ l'a făcut. Calea s'a arĕtat. Proba s'a făcut. Succesele sînt mulţumitóre. Ochiĭ luminaţi vĕd azĭ în cătrăŭ este menirea românismuluĭ, unde sînt prietiniĭ, unde duşmaniĭ luĭ. Opera începută se va continua.

Nu vom face proselitism cu forţa. Nu! Ştim noĭ, că aceste sînt lucrurĭ pe care nu ómeniĭ le fac, nu ómeniĭ le pot face. Dumnezeŭ le-a făcut, Dumnezeŭ le va face. Simţim înse, că Dumnezeŭ este cu noĭ, şi mâna luĭ Dumnezeŭ conduce lucrurile, în desvoltarea lor, spre ţinta, care a stat înainte cu 200 anĭ în vedere părinţilor şi strămoşilor nostri.

Se mulţumim Dumnezeuluĭ părinţilor nostri pentru tóte câte a făcut nóuĕ, şi se-l rugăm din inimă, ca să ne păzéscă şi maĭ de parte cu braţul sĕŭ tare.

Nepĕtrunse, dar minunate sînt căile Domnuluĭ! Dragoste frăţéscă să avem, credinţa să o ţinem tare şi nădejdea să nu ni-o perdem. Căcĭ Domnul este cu noĭ şi atunci de cine ne vom teme.

O *sfîntă Unire!* Tu înalţĭ şi sfinţeştĭ inimile nóstre. Salutat să fie numele tĕŭ şi mărit în vecĭ!

Programul serbărilor. După cum am vestit deja, serbările aniversare de 200 anĭ de la sf. Unire, se vor începe în Blaş Lunĭ d. a. când vor suna clopotele bisericelor din loc şi apoĭ va porni conductul în sunetul musicelĭ, traversând strada lungă, strada tipografieĭ, piaţul şi oprindu-se la reşedinţa mitropolitană. Marţĭ sara va fi un splendid concert. Cu acéstă ocasie se va esecuta de cornl format din inteligința locală, oratoriul *Ilie,* după cuvintele vechiuluĭ testament, de F. Mendelssohn şi *Brumărelul,* baladă populară de Ĭac. Murĕşan. Dşóra Elisa Bodocan va declama un *Imn religios* şi Dna Emilia Albertoni, operistă din Milano, va cânta *Stabat mater* de Rossini. Tot atunci se va esecuta şi terzetul *Serenada* de I. Murĕşan pentru sopran, tenor şi bass. Dşóra *Olivia Bardoşi,* care a promis preţiosul concurs, va cânta pe pian *Craiul codruluĭ* de F. Liszt şi *Cimpoiul* de I. Murĕşan.

După concert va urma petrecere cu joc în sala otelului Univers.

A dóua zi, Mercurĭ, se va ţinĕ şedinţa festivă a institutelor de învĕţămînt din loc. Programul şedinţiĭ e următorul:

1. Marş festiv, orchestra tinerimeĭ studióse.
2. Disertaţiune asupra Unirii, de Iacob C. Domşa cleric an. IV.
3. „Carii pre Cheruvimi", cu solo bariton, de I. Murĕşan, chorul teologilor seminarialĭ.
4. Odă ocasională, poesie de I. Agârbicean, declamată de Nic. Ciura. stud. cl. VIII.
5. „Vîntul suflă de la ost," chorul studenţilor.
6. Omul frumos, de Andreiŭ Murĕşan, decl. de I. Dop, preparand curs. III.
7. „În pămînt," de I. Murĕşan, chorul elevilor preparandialĭ.
8. Rugăciunea, de G. Alexandrescu, decl. de Maria Nistor, elevă cl. VIII.
9. Tancred, ouvertură de G. Rossini, orchestra studenţilor.
10. Odă, de C. Negruzzi, decl. de Andreiŭ Murĕşan, elev cl. IV. normală.
11. Marş final, orchestra tinerimeĭ.

Tot o dată aflăm cu bucurie, că la liturgia solemnă să va esecuta pricésna: „Ochiul inimiĭ mele," escelenta compositie a prof. Mureşan, în 3 choruri, 12 vocĭ.

În provincia mitropolitană serbările se vor face în 29 şi 30 Sept. n.

Sâmbătă în 16/29, Septembre a. c. în tóte bisericile parochiale şi filiale după înserat se vor trage clopotele timp de o jumĕtate de óră.

Duminecă în 17/30 Septembre (în bisericele filiale în Dumineca următóre) se va ţinĕ sta liturgie commemorativă, în cursul căreia, după Evanghelie, se va ceti şi esplica Epistola pastorală a Episcopatuluĭ, după aceea la eşirea cu darurile se vor pomeni în Domnul adormiţiĭ Mitropoliţi Teofil şi Atanasiŭ, şi în fine după rugăciune Amvonuluĭ se va cânta Doxologia cea mare.

La s. liturgie commemorativă se vor învita şi autorităţile locale, ér poporuluĭ credincios se va vesti de maĭ înainte ţinerea aceleia.

La sinodul provincial vor lua parte următoriĭ:

I. *Din Archidiecesă:*

1. Esc. Sa Mitropol. Victor.
2. I. M. Moldovan, prep. capit.
3. Dr Ioan Raţiŭ, canonic.
4. Sim. P. Mateiŭ, „
5. Ĭos. Hossu, „
6. Dr Aug. Bunea, „
7. Dr. Vas. Hossu, „
8. Basiliŭ Raţiŭ, rector semin.
9. Ĭac. Macaveiŭ, vicariŭ Făgăraş.
10. Nic. Solomon, protop. Ludoş.
11. Dr Isid. Marcu, secret. mitrop.

II. *Din diecesa Orădiĭ:*

1. Esc. Sa Episc. Mihaiŭ Pavel.
2. Aug. Lauran, canonic.
3. Moise Neş, „
4. Ioan Butean. dir. gimn. Beiuş.
5. Dr Felician Bran, archidiac. Careĭ.

III. *Din diecesa Gherleĭ:*

1. Esc. Sa Episc. Dr Ioan Szabó.
2. Ioan Papiŭ, preposit.
3. Ioan Georgiŭ, canonic.
4. Alimpiŭ Barbulovicĭ, vicar, Şimleŭ.
5. Tit Bud, Sighet.
6. Vasile Pordea secretar episcopesc.

IV. *Din diecesa Lugoşuluĭ:*

1. Ill. Sa Episc. Dr Dem. Radu.
2. Ben. Densuşian, canonic.
3. Ioan Boroş, „
4. Nic. Nestor, vicar, Haţĕg.
5. George Telescu, protop. Arad.
6. Ĭuliŭ Raţiŭ, „ Orăştie.

Vicariul Naseudului Dr Ioan Pop. bolnav fiind, nu va putea lua parte.

Revistă politică.

Austria. În sfîrşit lucrurile aŭ ajuns la punctul ultim: Maiestatea Sa a disolvat parlamentul austriac. În şedinţa premergĕtóre să zice, că dintre toţi ministriĭ numaĭ cel polonez ar fi fost contra disolvăriĭ, şi acésta din motivul, ca poloniĭ îşĭ tem mandatele.

Ca esplicare a acesteĭ disolvări se aduce împregiurarea, că din pricina multelor frecărĭ din parlament, popórele din Austria aŭ avut să sufere mult, maĭ ales în privinţa enomică, comercială şi industrială. De treĭ anĭ nu s'a putut compune un buget controlat de parlament. Aceste considerante, aŭ reclamat imperios disolvarea actualuluĭ Reichsrath.

Nóuĕle alegerĭ se crede că nu vor fi înainte de zilele ultime alu Decembre şi până ce s'ar face dispositiunĭ pentru alte alegerĭ, guvernul îndémnă pe alegĕtorĭ să grijéscă bine pe cine vor candida, ca să nu ajungă, în parlament, de cât ómenĭĭ, carĭ se intereséză de binele şi progresul poporuluĭ.

În Bucovina aŭ reînceput prigonirile Românilor. Din ziua când „Deşteptarea" a fost declarată de fóie a partidului naţional e şicanată fără cruţare. Numĕrul ultim are mai mult spaţiŭ alb decât negru, toţĭ articliĭ aŭ fost confiscaţĭ, rĕmânĕnd ici colo câte-va şire. Se vede că Bourguignon şi-a pus de gând să facă se înceteze şi „Deşteptarea." Ar fi prea mult acésta şi nu ne îndoim, că fraţiĭ din Bucovina nu se vor lăsa să fie total oprimaţĭ, ci îşi vor reclama drepturile.

România. Instrucţia îşĭ continuă cercetările. Bulgariĭ duşĭ la parchet, ca implicaţĭ în un complot, aŭ recunoscut, că s'a decretat mórtea regeluĭ Carol şi Alesandru. În urmarea acesteĭ preţióse coustatărĭ se aştéptă cu nerăbdare ordonanţa dluĭ judecător Florescu. De alt cum parchetul de Ilfov a şi deschis acţiune publică contra luĭ Sarafoff, Davidoff şi Bogdanoff pentru complot contra Regeluĭ.

În Bulgaria ferberea e mare Sarafoff agită în tóte părţile, amenińţând România cu nimicire. Conflictele de la graniţă se repeţesc.

Guvernul Românieĭ a avisat puterile semnatare a congresuluĭ de la Berlin de faptul, că Bulgaria îşĭ întăreşce forturile. În România, deşi tinerimea pregătesce un mare meeting în care se céră declararea inmediată a rĕsboiuluĭ totuşĭ din causa criseĭ nu se doresce rĕsboiul, ci se speră, că totul să va regula pe cale pacĭnică.

De alt cum ministrul de externe a plecat în concediŭ la Carlsbad şi reîntórcerea părechiĭ regale nu se aştéptă de cât pe 20 crt.

Din Sofia se telegraféză, că prinţul Ferdinand va sosi acolo Joĭ, venind din Constantinopol. Se va vedé ce întorsătură vor lua lucrurile. Mult nu se speră de la principe, fiind încunjurat cu persóne, carĭ sînt membriĭ în comitetul revoluţionar.

Corespondinţe.

Rĕsboiŭ şi apĕrare.

Bucureşti, 6 Sept. n. 1900.

Ĭubite Domnule Redactor!

E fórte seriósă situaţia politică aicĭ la Bucureştĭ, şi peste tot în Orient. Între Bucureştĭ şi Sofia — maĭ trebue să vĭ-o spun? — sînt cele maĭ încordate relaţiunĭ, dacă maĭ póte fi vorbă aci de „relaţiunĭ". Tóte acestea le cunóşteţĭ din ziare, şi sînt sigur că şi la Dvóstrĕ, pe *Tîrnave* şi *Murĕş* se priveşte cu interes crescênd desfăşurarea lucrurilor. De aceea n'ar fi de lipsă să vĕ informez eŭ. Nicĭ nu am de cuget. Ceea ce mĕ face de astă dată să vĕ scriŭ, e ca să vĕ arĕt o notă maĭ veselă, de cât notele ce să schimbă acum între cabinetele diplomatice.

E vorbă tot de Bulgarĭ şi de alţĭ „Bulgăroĭ cu ceafă grósă", adecă încăpăţinaţĭ, nu numaĭ în „credinţele" şi „cunoştinţele" lor mărginite, ci şi în rĕutatea lor, nu maĭ puţin bulgărésca.

Istoria ne arată că Bulgariĭ nicĭ când n'aŭ fost buni faţă cu românimea. Tot ce are românismul de la eĭ, este: afabetul cirilic, limba slavică în biserică, şi desbinarea bisericeĭ române de biserica Romeĭ, şi aruncarea eĭ în braţele Bizanţuluĭ, în ghiarele Slavismuluĭ şi ale Fanarioţilor.

Ca să nu par a face aserţiunĭ riscate şi nedovedite, — cum tocmaĭ fac unĭĭ buni şi „naţionaţişti" românĭ, la carĕ mĕ gândesc momentan — mĕ provoc la dóuĕ dintre cele maĭ nóuĕ publicaţiunĭ, făcute de doĭ dintre ceĭ maĭ apreţiaţĭ profesorĭ aĭ universităţiĭ din Bucureştĭ. Luaţĭ vĕ rog, a mână frumosul volum, oferit de „Omagiŭ", ilustruluĭ nostru bărbat „Luĭ Titu Maiorescu," deschideţĭ la paginile 585 şi 620 şi veţĭ găsi dovedile în valorosiĭ articolĭ:

1. De la cine şi când aŭ împrumutat Româniĭ alfabetul cirilic de *I. Bogdan.*

2. Papa Formosul în tradiţia nóstră istorică de *D. Onciul.*

Conclusia articoluluĭ dovedit al profesoruluĭ *Onciul* este:

„În asemenea legăturĭ cu **Bulgariĭ,** *Românii din Dacia, ca şi ceĭ din dreapta Dunărĭĭ, din cuprinsul imperiuluĭ, aŭ împărţit cu eĭ sórtea în stat şi biserică.* **Prin Bulgarĭ şi o dată cu dînşiĭ, noĭ am fost despărţiţi de biserica romană;** *de la dînşiĭ am primit* **limba slavonă în biserică şi stat,** *care domină apoĭ viaţa nóstră intelectuală până în secolul XVII.* **Aşa ne-a fost fatalul destin al istoriei."**

Ast fel stând lucrul, şi dată fiind situaţia nóstră momentană cu Bulgariĭ, veţĭ înţelege, Domnule Redactor, cât de hazlie surprindere mi-aŭ făcut niştе articolĭ ce am cetit de curînd în de altfeĭ valorosul şi naţionalistul ziar: *Apĕrarea Naţională* sub titlul nu maĭ puţin naţional: *„Biserica naţională."*

E imposibil să nu riḑĭ, fie şi cu îndulośare, cetind aceştĭ articolĭ. Pentru că rar s'a maĭ vĕḑut atâta ignoranţă paradând cu atâta legeritate. Rar am maĭ vĕḑut „naţionalism" à outrance, atât de deplasat ca la autorul acestor articolĭ. Cine ştie ce ilustru necunoscut va fi, pentru că, nu iscăleşte „cinstitul sĕŭ nume", de sigur din modestie, o vîrtute care caracterisézĕ pe toţĭ fanaticiĭ temerarĭ şi ignoranţĭ.

În articoliĭ aceştia — nu alt ceva — dar se face un complot cu adevĕrat bulgăresc, pentru a atenta la pacea şi bunăînţelegerea dintre Româniĭ de aicĭ şi fraţiĭ lor din Transilvania; pentru a nimici relaţiunile bune ce esistă între cele dóuĕ bisericĭ ale Românilor de peste Carpaţĭ, şi a produce în toţĭ Româniĭ credinţa că fraţiĭ lor, carĭ susţin legătura de unire în credinţă cu biserica Romeĭ, încheiată acum 200 anĭ, sînt — nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puţin, — niştе sceleraţĭ agenţĭ de desnaţionalisare şi propagatorĭ aĭ cosmopolitismuluĭ omorîtor!

Auḑiţĭ Dvóstrĕ, carĭ vĕ ocupaţĭ cu serbarea ĭubileuluĭ sfinteĭ unirĭ cu mama Romă? Urmaşiĭ luĭ Clain, Şincai şi Petru Maior, nu înţelegeţĭ voĭ, că v'aţĭ desnaţionalisaţĭ? Nu pricepeţĭ voĭ, învĕţăceiĭ şi aderenţiĭ şcoleĭ latiniste, deşteptătoriĭ ideiĭ naţionale şi campioniĭ neobosiţĭ aĭ românismuluĭ, nu pricepeţĭ, că sînteţĭ cosmopolitĭ!

Vedeţĭ, sînteţĭ de compătimit, voĭ lătine papistaşe, ce sînteţĭ, că aţĭ reîncheiat cu Roma legăturĭ, pe carĭ numaĭ Bulgariĭ v'aŭ făcut pe strămoşiĭ vostri să le rumpă întru neştiinţă de dragul grecului ambiţios de Fotie!

Dar nu maĭ rîdeţĭ de prostia şi rĕutatea ignoranţeĭ bizantine. Maĭ bine ascultaţĭ şi — apoĭ maĭ rîdeţĭ'dacă aveţĭ poftă. — Étă ce scrie „naţionalistul" teolog în „Apĕrarea Naţională":

1. »Isus Christos a întemeiat o biserică *universală, liberală* şi *naţională.* (Nu observaţĭ contradicţia »universală« cu »naţională«, ci constataţĭ cu autorul necunoscut, că Christos a fost, probabil român naţional liberal.)

2. „Biserica romano-catolică, papismul, este o biserică cosmopolită« (va se zică e un fel de »Alianţă israelită« care face campania duşmănósă contra Românieĭ, şi arangéză emigrărĭ de ovreĭ. Bag sémă de aceea catoliciĭ francezĭ aŭ fost aşa de simpaticĭ causeĭ luĭ Dreyfuss şi evreismuluĭ cosmopolit peste tot.)

3. „. . . să nu crédă ceĭ din România că dacă Româniĭ ungurenĭ gr.-cat. în România se daŭ de ceĭ maĭ ultraiştĭ naţionalĭ, şi aicĭ sînt aşa. Se daŭ până îşĭ pot aduna grăunţe, ér apoĭ îşĭ urmăresc interesele proselitismuluĭ cosmopolit papistaş« (Fără comentar!)

4. „Tot aşa nu există şi nicĭ nu *póte* să existe unitate de sentimente şi credinţă între Româniĭ gr.-ort. şi ceĭ gr.-cat. Este (totuşĭ este? —) unitate de sentimente în cestiunile naţionale; dar şi aicĭ, în urma cosmopolitismuluĭ papistaş introdus în biserica unită, prin primirea doctrinelor papismuluĭ desnaţionalisator adese orĭ sîntem conturbaţĭ . . . (de pildă?) — Decĭ nu este adevărat că amîndóuă bisericile nóstre sînt *naţionale."* (Óre »cultul divin şi afacerile administrative« — cum însuşĭ ceriĭ — nu se sevîrşesc în amîndóuă în »limba poporului.« ?)

Nu maĭ continuez cu citaţiile, căcĭ ar trĕbui să reproduc aprópe întregĭ articoliĭ din *„Apĕrarea Naţională".* Dacă voiţĭ însă să cunóşteţĭ maĭ detailat cum se aruncă vrajba între fraţĭ, şi cum se lucră în favorul şi în direcţiunea Bulgarilor, cereţĭ de la redacţia numituluĭ ziar numeriĭ din vorbă.

Scusaţĭ, dacă v'am conturbat seninătatea sentimentelor generóse şi înalte, ce vĕḑ că vĕ ocupă în prejma mareluĭ aniversar aĭ unireĭ cu Roma, şi primiţĭ de la mine o frătéscă şi sinceră salutare.

Tótă lumea cultă şi cu vederĭ clare priveşte cu respect şi dragoste biserica română unită cu Roma Dacă se maĭ ivesc în publicitate şi vocĭ, ca cea a necunoscutuluĭ din „Ap. Naţ". e pentru că Bulgăroiĭ de ceĭ cu céfa şi pielea grósă tot se maĭ găsesc pe aicĭ.

Apoĭ în timpurile acestea de *resboiŭ* se vede că nicĭ „Apĕrarea" nu se póte *apĕra* destul de eĭ. *)

Amicul

---

*) Am esitat cu publicarea acesteĭ scrisorĭ, cu tóte că ne vine dintr'o parte fórte preţuită. Nu voiam însе să conturbăm — fie şi indirect — serbările ce ne preocupă pe toţĭ şi bunele raporturĭ dintre fraţĭ vedem însе cu durere, că articolul nenorocit, de care e vorbă, să reproduce întreg şi cu mare aparat şi în *„Telegraful român,"* organul metropolieĭ din Sibiŭ. Maĭ mult avem indiciĭ că autorul articoluluĭ e un membru al cleruluĭ aceleĭ mitropolĭĭ; va ĭse zică ardelean denunţă pe ardeleni fraţilor lor din România, într'un mod condamnabil. Regretăm fórte mult acest supĕrător incident. Credeam, că vom fi lipsiţĭ de ast fel de simptóme — ceĭ puţin în timpul ĭubileuluĭ nostru. Dacă fraţiĭ neuniţĭ nu pot să ne manifeste dragoste, la aniversarea unuĭ eveniment istoric ca acésta aĭ bisericiĭ nóstre, bună cuviinţa ar cere ca ceĭ puţin să nu ne supere. O încrestăm şi trecem înainte. *Blasphemant, quod ignorant.*

La Blaș!

Țéra Bârseĭ 12 Septembre.

Cetatea mareluĭ archiereŭ-martir, *Inocenție Micu Klein,* Blașul, leagănul redeșteptării întregeĭ națiuni române se pregătesce de mare sĕrbătóre. Ea în culmea mărireĭ la care s'a avîntat în 200 anĭ, în ochiĭ nostri e ca muntele cel sfînt pe care s'a ridicat casa Domnuluĭ. Ea este Ierusalimul nostru. Sudorĭ de sânge a vĕrsat întemeiătorul eĭ, archiereul-martir Inocențiŭ Micu Klein punêndu-ĭ solidă temelie, pe care nicĭ vîntul nicĭ apa să nu o pótă strica; cu sudorĭ de sânge vĕrsate de entusiaștiĭ capĭ aĭ bisericiĭ nóstre române gr. catolice, vrednicĭ urmașĭ, pe cum și de ceĭ maĭ luminați fiĭ aĭ neamuluĭ nostru și-a adaus odor după odor și azĭ împune nu prin splendórea bulevardelor sale, nu prin sgomotul asurditórelor orașe mercantile, ci prin focularele de cultură solidă națională română, prin multele-ĭ școlĭ de tot soĭul.

În liniște evlaviósă își desfășură tăria sciinței și cresce națiuneĭ române fiĭ entusiaștĭ.

Cu modestia-ĭ înăscută dar și cu conscia-ĭ gravitate ne-a dat de veste că anul acesta se cade să sĕrbătorim.

Și la acéstă veste noĭ ceĭ de de parte — ca și ceĭ de aprópe — fiĭ crescuți în atmosfera pacînicei nóstre mame metropole, aruncați acum în vîrtejul valurilor lumescĭ, luptând cu zecĭ de nevoĭ, noĭ toți carĭ lumină am primit din lumina eĭ, suflet din sufletul eĭ, putere din nemărginita-ĭ forță, de bucurie am trăsărit, fața ni-s'a înviorat și cu inima svêcnindă ne întórcem privirea spre ea, mărească nóstră maică metropolă, și maĭ înainte de ce și cu trupul, cu sufletul sburăm peste văĭ și culmĭ la ea și ĭi zicem: **„Bine te am găsit.“** Tu eștĭ mama care ne-aĭ născut, tu ne eștĭ puterea, tu mărirea, fiĭ de o mie de orĭ binecuvîntată cetate sfîntă!

Înainte cu 200 anĭ s'aŭ adunat strămoșiĭ nostri din tóte plaiurile și văile pămîntuluĭ nostru străbun la Alba-Iulia făcênd s. Unire, aprinzênd în inima oropsituluĭ neam român flacăra vieții și a culturiĭ; după 200 de anĭ ne vom aduna noĭ la Blaș să binecuvîntăm și să întărim de noŭ sfînta legătură și pentru sufletele tuturor marĭ antecesorĭ, carĭ s'aŭ ostenit atuncĭ să vărsăm rugăciunĭ de mulțămită înaintea luĭ Dumnezeŭ.

Frațĭ Românĭ și fiĭ aĭ bisericiĭ nóstre!

Lăsați la o parte ocupațiunile și daraverile zilnice.

Veniți cu toțiĭ, ceĭ de departe și ceĭ de aprópe, veniți la Blaș, la dulcea nóstră mamă, la Ierusalimul nostru să ne închinăm să ne întărim pentru lupta vieții căci de multă tărie avem lipsă în viitor.

Veniți să vedem pe bunĭ nostri archiereĭ, pe capiĭ bisericiĭ nóstre, să le cerem binecuvêntarea și să-ĭ încredințăm de fiésca nóstră alipire, să dăm prinos de rugăciune pe mormintele întemeĭetorilor culturei române, veniți să ne întărim cu virtuțile lor marĭ, veniți să ne strângem și noĭ între noĭ mânile cu frățéscă iubire, și cu căldura tinereților nóstre.

Să mergem la Blaș, să facem acéstă neînsemnată jertfă pentru mărirea Prea Sfinteĭ Treimĭ patrona Mitropolieĭ nóstre și pentru propria nóstră întărire. Mama nóstră o cere, se-o ascultăm!

y.

NOUTĂȚĬ.

Numĕrul de față apare numaĭ pe patru paginĭ, vom da înse în schimb un numĕr festiv, maĭ mare, ca de comun.

Din archidiecesă. On. *Ioan Lucaciŭ,* adm. paroch. în Karácsonfalva, a fost numit paroch în Iara inf. districtul protopopesc al Indoluluĭ.

Ĭubileŭ. Bĕtrânul episcop Strossmayer de la Diákovár și-a serbat zilele aceste ĭubileul de 50 anĭ al preoției. Din acest incident aŭ fost acolo splendide festivități vrednice de încărunțitul Episcop, care a luptat atât de mult pentru biserica și neamul sĕŭ.

Adunarea ganerală a Asociațiunii. Împedecați de a lua parte la adunarea generală a Asociațiunii, ținută Duminecă și Luni la Băile-Herculane, dămdupă ziarele nóstre următorul scurt raport, reservându-ne a publica în un viitor numĕr bine simțitul cuvînt de deschidere al dluĭ president Rsmul Ioan M. Moldovan. Ședințele s'aŭ ținut în spațiósa sală a teatruluĭ. A luat parte un numĕros public din tóte ținuturile locuite de Românĭ. La cuvîntul de deschidere a presidenteluĭ răspunde protopresb. *Andreiŭ Ghidiŭ,* directorul despărț. Caransebeș salutând comitetul central și special pe venerabilul președinte. De asemenea salută adunarea domnul *Iosif Vulcan* în numele societății de teatru și dl *George Ioandrea* în numele reuniunii învĕțătorilor din diecesa Caransebeșuluĭ. După alegerea comisiilor se presintă propunerea dluĭ *G. Ardelean* pentru înființarea uneĭ secțiĭ numismatice, apoĭ propunerea dluĭ *Vuia* pentru ca Asociațiunea să ajute școlile și să întemeieze bibliotecĭ poporalĭ. Propunerea a fost întregită de dl *G. Pop de Băsescĭ,* care cere anumit să se ajute școla din Lăpușul-unguresc. Să înțelege că o vie discuție s'a încins în jurul acesteĭ propuneri. Urmarea a fost, că aŭ întrat în buget 2000 cor. spre acest scop. Tot în acéstă ședință se anunță, că dl *Patr. Barbu* din Reghin donéză pentru casa națională 2000 cor. în amintirea soției sale, de asemenea se maĭ primesc și alte donațiunĭ. După amézĭ a fost ședință literară, în decursul căreia dl *dr Vuia* a cetit o interesantă disertație despre Băile-Herculane și dl *Iuliŭ Vuia* despre protopresb. Tomicĭ. A urmat apoĭ o petrecere poporală, cu care ocasie s'aŭ distribuit femeilor carĭ aveaŭ cele maĭ frumóse costume premiĭ de 3. 2 și 1 galbin, ér țeranilor peste 1000 cărți. Sara a fost concert dat de reuniunea de musică din Lugoș, cu concursul dșórelor *Virginia Gall* și *Dora Vuia.* Succesul a fost splendid. — Luni a urmat ședința a dóua cu raportele comisiunilor. Remarcăm hotărîrea pentru înființarea secțiunilor sciințifice și literarĭ. În aceste secțiunĭ, constătătóre din câte 5 membriĭ aŭ fost aleși și blășeniĭ: *Dr Aug. Bunea,* în secția istorică. *Dr Vasile Hossu,* în secția școlară și *Emil Viciŭ* în secția sciințelor naturalĭ. Viitórea adunare generală a fost învitată să se țină la *Lipova.* După ședință a urmat banchetul. Sara a fost bal, ér în ziua următóre escursiunĭ la Adah-Kaleh, Porțile-de-fer și Turn-Severin. Frații din România aŭ primit fórte bine pe escursioniștĭ, carĭ aŭ rĕmas acolo ziua întrégă.

De ale anarchiștilor. Ómenii fără de Dumnezeŭ nu maĭ cunosc margini în rĕutatea lor. Se anunță, că regina Wilhelmina a Olandeĭ a fost amenințată de anarchiștĭ. De asemenea Sf. Sa Papa Leo și regina Margherita.

Vifor cumplit a bântuit Sâmbăta trecută în portul Galveston în America, care a fost aprópe total nimicit. Apa mărĭĭ a inundat teritor de 8 Klm. Miĭ de cadavre zac pe țermurĭĭ mărĭĭ. Opt vapóre aŭ suferit naufragiŭ, și un tren a fost rĕsturnat de pe șine, maĭ multe miĭ de case aŭ fost demolate. Guvernul Statelor-unite a dispus să se facă barace și trimită bucate pentru nenorociți.

Dare de samă. Comitetul, carele a aranjat festivitățile cu ocasiunea adunăriĭ generale a Societățiĭ pentru crearea unuĭ fond de teatru român“ ce și-a ținut ședințele în 22 și 23 Iulie a. c. la Abrud; își ține de datorință a presenta onor. public următorul rațiociniŭ: 1. Venitul concertuluĭ dat la 22 Iulie face 895 cor. 20 fil. 2. Venitul de la representațiunea teatrală ținută la 23 Iulie face 325 cor. 3. Contribuirĭ de la diferite corporațiunĭ în scopul aranjăriĭ festivităților 360 cor. 4. Contribuirĭ de la diferite persóne din abrud, tot spre acel scop 307 cor. 90 fil. Suma tuturor venitelor 1888 cor. 10 fil. Cheltuelile avute, represintă tot acéstă sumă. În fine comitetul își esprimă și pe calea acésta mulțumirile sale măestruluĭ de musică dluĭ prof. George Dima și diletanților carĭ s'aŭ produs la concertul din 22 Iulie, pe cum și domnișórelor Virginia Gall, Valeria Pop și Adelina Piso, apoĭ dluĭ Vasile Popoviciŭ și tuturor Dómnelor, Domnișórelor și Domnilor carĭ prin participarea activă la concert și la representațiunea teatrală din 23 Iulie, aŭ contribuit în mod însemnat la reușita splendidă a acelor festivități. Din ședința comitetuluĭ ținută la 1 Septembre 1900. *Petru Popoviciŭ* președinte și *Iosif Gomboș* secretar.

Bibliografie.

A apărut:

Nóua Revistă Română, cu următoriul sumar: N. Iorga. — Sacrificiul unuĭ rege. Chestiunea israelită: Th. Mommsen W. T. Stead. G. Clemenceaŭ Henry Fouquier. C. R. Motru. — Filosofia luĭ Houston Stewart Chamberlain asupra raselor. Artur Gorovei. — Suflet de mamă (novelă). Ioan Pop-Reteganul. — Bietul Istode (novelă). Mitru Pasculuĭ (novelă). Petru V. Haneș — Din operile literare ale luĭ A. Russo. Sim. Fl. Marian. — Din datinile și credințele Românilor despre insecte. I. Nădejde. Trac să fie dreptul nostru consuetudinar? (Răspuns d-luĭ P. Negulescu). N. Xenopol. — Câteva cuvinte asupra criticeĭ „Principiilor fundamentale ale istorieĭ“. Mișcarea literară și sciințifică.

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporuluĭ român“, de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociațiunii.

A apărut fasc. XXI, cuprinzênd numĕróse articole între Kemet—Libellaticĭ, este întâiul fascicol din vol. III al acesteĭ valoróse publicațiunĭ. În acest fascicol încă aflăm o serie de articole de interes special românesc.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* (deposit general pentru România: *E. Storck, Bucurescĭ)* și se primesc numaĭ pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

Posta redacțiunii.

Dluĭ *I. M. în V.* N'avem plăcere să discutăm acum lucrurĭ așa de odióse. Dacă Dta vreĭ să te spelĭ de pata ce te mânjește, rectifică scrisele „Tribuneĭ,“ și de veĭ putea, facem și noĭ cuvenita rectificare.

Kardó. Primit și achităm din restanță 12 cor.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. | Blaș 18 Septembre 1900. | Numĕrul 38.

Venerabili Fratri

Victori

Archiepiscopo Alba-Iulien. et Fagarasien.

Leo P. P. XIII.

Venerabilis Frater salutem et Apostolicam benedictionem. —

Merito quidem te gregemque tuum percipere laetitiam videmus ob saeculum alterum proxime implendum ex quo maiores nostri cum Romana Sede inivere concordiam. Nam tum ipsum factum coniunctionis vestrae Nobiscum, tum singularis constantia qua toto superiore in voluntate dataque fide gens vestra permansit, benignissime nobiscum egisse Deum ostendit portenditque in posterum acturum. — Opportune autem, ad comunem augendam incunditatem, benevolentiam commemoratis, qua Romani Pontifices nationem vestram iugiter sunt prosequunt. Etenim ab Inocentis XIII ad Nos usque, nunquam profecto est desitum, uti benefecta in vos cummulare, ita experiri omnia quae vestrae Ecclesiae splendori et utilitati forent. Auctae Episcoporum sedes: adprobatae Synodi: Fogarasiensis civitas archiepiscopali honore donata: alumnis de gente vestra locus in Urbamanus Collegio datus. Pergite igitur in Romanae Sedis tutela esse et quam proxime celebritatem habituri estis ita vos confirmet, ut de Rumenorum populo id semper praedicetur, quod Apostolicus Nuntius annus MDCCCLXVIII a Decessorem Nostrum perscribebat: Eum nempe catholici dogmatis esse retinentissimum et Romanae Catedrae amantissimum. Id vero ut cedat, addatur laetitiae vestrae Apostolica benedictio, quam auspicem divinorum munerum Rumenis catholicis universis paterno offectu impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Augusti anno MCM. Pontificatus nostri vicesimo tertio.

Leo P. P. XIII.

În românesce:

Îndreptățită aflăm bucuria Ta și a turmeĭ tale pentru apropiata împlinire a secululuĭ al II. de când Părinții vostri aŭ închiat Unirea cu Scaunul Romeĭ. De óre ce atât faptul însuși al uniuneĭ Vóstre cu Noĭ, cât și deosebita statornicie din tot timpul trecut în propusul și în credința jurată a ginții vóstre dovedesce, că îndurare a făcut Dumnezeŭ cu voĭ și prevestesce, că tot acésta o va face El și în viitor. Ér ca bucuria generală să fie și maĭ mare, cu drept cuvînt reamintiți bunăvoința ce pururea aŭ arătat'o pontificiĭ romanĭ față de națiunea nóstră. Și într'adevĕr, de la Inocențiŭ XIII până la Noĭ, eĭ nicĭ o dată n'aŭ încetat a vĕ întinde mulțime de binefacerĭ, pe cum și a încerca tóte ce ar fi spre strălucirea și folosul bisericiĭ vóstre. Înmulțituvi-s'aŭ scaunele episcopescĭ: întăritu-vi-s'aŭ Sinódele: împodobitu-s'a Scaunul Făgărașuluĭ cu demnitatea de Mitropolie, fiilor neamuluĭ vostru datu-s'aŭ loc în Colegiul Urbanian. Stăruiți așa dar a Vĕ ocroti și în viitor sub scutul Scaunuluĭ Roman, ér sĕrbătórea ce în curund o veți ținea, așa se vĕ întăréscă pe voĭ în cât de pururia cu laudă să se vestéscă despre Poporul Român aceea ce Nunțiul Apostolic scria predecesoruluĭ nostru în anul MDCCCLXVIII: Acest popor ține fórte la credința catolică și mult îubesce, catedra romană. Ér pentru împlinirea acestora adaugĕ-se la bucuria vóstră binecuvîntarea Nóstră Apostolică, care drept arvună a darurilor dumnezeescĭ, cu părintéscă dragoste o împărtășim tuturor Românilor catolicĭ.

Dat în Roma la S. Petru în VIII August anul MCM. al pontificatuluĭ Nostru anul al dóuĕ zĕcĭ și treilea.

Sfînta Unire

Cuvînt Sfînt, de o însemnare nemărginită, de o putere divină, de un efect surprinḑător!

Împlinitu-s'aŭ întru tine rugăciunea Mântuitoriuluĭ: *„Ca toţi să fie una, pe cum Tu, Părinte, întru mine şi eŭ întru tine, ca şi eĭ întru noĭ una să fie, ca lumea să creadă, că tu maĭ trimis.“*

Tu aĭ sfârmat cătuşile calvinismuluĭ, care pe archiereĭ îĭ umilia, degrada şi schinjuia, pe preoţi îĭ despoia de puterea dumnezeéscă, pe popor de credinţa adevĕrată şi legea sfîntă, bisericile de sfintele taine, casele de binecuvîntările religiuniĭ, cărţile sfinte de învĕţăturile sfinţilor părinţi, mânăstirile de călugări evlavioşi, munţiĭ, văile şi câmpiile de resunetul dulceluĭ graiŭ românesc.

La auḑul tĕŭ, marele Archiereŭ Atanasiŭ îngrijat de viitoriul bisericeĭ şi poporuluĭ, chemă în cetatea Albeĭ-Iulieĭ pe protopopi şi fruntaşiĭ cleruluĭ şi aĭ naţiuniĭ române într'o adunare grandiósă, cum de veacurĭ nu se maĭ pomenise între Românĭ, şi ridicându-şĭ cu toţiĭ ochiĭ spre cer, primiră inspiraţiunea dumnezeéscă, că mântuirea sufletelor nu şĭ-o pot asigura, de cât în biserica universală a Romeĭ, că legea, limba, datinele şi obiceiurile străbune, carĭ constituiaŭ fiinţa neamuluĭ, nu şi le pot păstra maĭ de parte de cât în legătură cu leagănul originiĭ nóstre latine, şi sub scutul glorióseĭ dinastiĭ catolice a Habsburgilor.

Puterea ta neînvinsă, în dată după apariţiunea ta, a deschis unuĭ popor ferecat în lanţurile jobăgieĭ, impins şi ţinut cu forţa în abisul ignoranţeĭ, socotit incapabil de cultură şi pribeag pe moşia sa străbună, porţile locaşurilor de şciinţă înaltă, de morală curată, de virtuţi creştine, de caractere firme. Roma primesce cu învăpăiată iubire la sinul sĕŭ de mamă pe fiiĭ îndepărtaţi aĭ Carpaţilor, îĭ nutresce cu laptele doctrinelor sacre şi profane, îĭ pasce cu vederea monumentelor de glorie străbună, le inspiră virtutea romană, şi-ĭ trimite apostolĭ spre a recuceri plaiurile şi câmpiile vecheĭ Dacie, însălbătăcite de órdele barbare, pentru credinţă adevĕrată, pentru cultură latină, pentru civilisaţiuea apusană şi pentru un viitor strălucit neamuluĭ românesc. Şi Roma este ajutată în acéstă lucrare nepreţuită de focularele catolice de sciinţă şi lumină din tótă monarchia Habsburgilor.

Tu ne-aĭ descoperit prin acéstă pleiadă de apostolĭ luminaţi trecutul nostru, ne-aĭ redeşteptat consciinţa latinităţiĭ nóstre, ne-aĭ arĕtat destinul nostru, mare şi glorios!

În locul Archiereilor de odinióră, plecaţi până la dejosire, laşi până la lăpĕdarea dogmelor creştine, obscurĭ până la pierirea numeluĭ lor, morţi fără a lăsa urme binecuvîntate în calea vieţiĭ lor, datu-ne-aĭ Archipăstorĭ, după inima luĭ Christos, carĭ neînfricaţi caută în ochiĭ celor puternicĭ, apĕră drepturile naţiuniĭ şi ale bisericiĭ, chiar şi faţă cu ceĭ de o credinţă cu eĭ, se scobóră din strălucirea tronuluĭ archieresc, mor în miseriă cumplită şi exil amar maĭ bucuros, de cât să-şĭ tradeze legea şi neamul, duréză monumente neperitóre de cultură şi religiositate, trăiesc viaţă de pusnicĭ „cu legumĭ şi uleiŭ“, pentru ca să pótă hrăni la şcólă pe fiiĭ poporuluĭ „cu pâne şi fiertură“, întemeiéză fundaţiuni grandióse pentru ceĭ ce setoşĭ alérgă la palatele muselor, străbat până în cele maĭ inacessibile locaşurĭ ale credincioşilor spre a le predica evangelia luĭ Christos, şi mor lăsând un nume, care din veac în veac se rostesce de un popor întreg cu pietate şi recunoscinţă.

Tu aĭ dat unuĭ popor, care nu-şĭ cunoscea menirea sa în acéstă patrie, un program naţional mare şi sublim, când prin Archiereul tĕŭ Inocenţie aĭ strigat puternic, că poporul român trebue să fie recunoscut de a patra naţiune politică şi când prin graiul dulce şi fermecător a luĭ Bărnuţiŭ ĭ-aĭ proclamat „independenţa naţională“ pe câmpul libertăţiĭ.

Dar vaĭ! atuncĭ când acest program era aprópe de punctul să se realiseze înainte de acésta cu 150 anĭ, în contra ta, Unire sfîntă, Cuvînt sfînt! ridicatus'aŭ puternicii lumiĭ acesteia, întocmaĭ ca odinióră în potriva Cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi te-aŭ hulit, şi te-aŭ batjocorit, înfipt'aŭ pumnalul în sînul tĕŭ, ca să pótă smulge dintrînsul o parte însemnată a poporuluĭ românesc, şi nu s'aŭ odihnit „domniĭ şi diregĕtoriĭ“ carĭ se temeaŭ, că nu vor maĭ puté esploata un popor, niciĭ Archiereiĭ sĕrbescĭ aĭ Carloviţuluĭ, carĭ voiaŭ să se hrănéscă din cruntele sudorĭ ale Românilor, niciĭ Greciĭ fătarnicĭ, carĭ de mult se dedaseră a despoia şi suge agoniséla Românuluĭ, niciĭ Calviniĭ, carĭ scăpaŭ prada din mână, — nu s'aŭ odihnit, până ce n'aŭ aruncat între fraţiĭ de o credinţă şi de un sânge neghina urieĭ şi a pismeĭ rĕutate, şi ĭ-aŭ desbinat în dóuĕ tabere duşmănóse, pentru ca în mijlocul luptelor fratricide, să se pótă zădărnici realisarea mareluĭ şi sublimuluĭ program naţional, care s'a prăbuşit de o dată cu căderea representanteluĭ Sĕŭ, mareluĭ Inocenţiŭ.

Dar tu, sfîntă Unire! aĭ rĕmas şi maĭ de parte mamă plină de iubire şi pentru fiiĭ tĕĭ credincioşi şi pentru ceĭ ce amăgiţi te-aŭ părăsit!

Chiar în momentul când urgia între fraţi se deslănţuise cu maĭ mare violenţă, aĭ deschis şcolile din Blaş, carĭ de un veac şi jumĕtate, ca un far luminos, în continuŭ şĭ-aŭ revĕrsat razele de cultură şi de viĭ sentimente naţionale, nu numaĭ peste fiiĭ tĕĭ, ci şi peste ceialalţi fiiĭ aĭ poporuluĭ românesc, din cóce şi din colo de Carpaţi, şi încă într'un timp, când din colo spiritul infect al fanarioţilor era să îmbrace în vĕlul întunereculuĭ şi al morţiĭ, tot ce putea reaminti esistinţa unuĭ stat român pe malul mănos al Dunăriĭ.

Tu aĭ dat nu numaĭ fiilor tĕĭ credincioşi, ci tuturor Românilor pe ceĭ treĭ luceafĕrĭ, carĭ viŭ strălucesc şi astăzĭ pe firmamentul literaturеĭ române: Şincaĭ, Maior şi Clain. Tu aĭ desbrăcat limba românéscă de haina, ce ĭ-aŭ impus'o Bulgariĭ şi aĭ îmbrăcat'o érăşi în vesmîntul pompos al popórelor latine. Tu aĭ promovat tóte sciinţele şi aĭ împins locaşurile eĭ până la Beiuş pe plaiurile Bihoruluĭ, carĭ dominéză valea noroióseĭ Tisa. Tu aĭ înfiinţat ziaristica română prin leviţiĭ tĕĭ: George Bariţiŭ şi Iacob Murĕşan. Tu ne-aĭ dat pe Cipariŭ, părintele filologieĭ române.

Aĭ tĕĭ fiĭ aŭ ţinut pururea sus şi nepĕtat stindardul naţional. Al tĕŭ bard a fost Andreiŭ Murĕşan, care a vĕrsat în „Deşteptă-te Române“ tóte durerile, tóte aspiraţiunile neamuluĭ românesc. Al tĕŭ apostol a fost Pumnul redeşteptătorul Bucovinenilor. Aĭ tĕĭ solĭ providenţialĭ aŭ fost toţi aceĭ nenumĕraţi bărbaţi, carĭ aŭ vestit şi propagat în Muntenia şi Moldova ideea românismuluĭ şi cu braţele lor vînjóse şi capul lor luminat, aŭ ajutat la ridicarea mărеţuluĭ edificiŭ al culturеĭ române şi al statuluĭ român.

Celor ce te-aŭ părăsit şi hulesc cu vorbe urîte învĕţate de la Sĕrbĭ şi Greciĭ, spune-le, o Sfîntă Unire! fără sfială, că fără de tine niciĭ biserica lor nu ar fi ceea ce este. Spune-le, că în şcólele tale aŭ crescut şi aŭ învĕţat a fi Românĭ, ceĭ maĭ mulţi din bărbaţiĭ lor distinşi. Spune-le, că ceĭ ce aŭ sulevat ideea înfiinţărіĭ şcólelor din Braşov, din Blaş aŭ dus'o; că clericiĭ Blaşuluĭ, Bariţiŭ şi Murĕşan, aŭ fost ceĭ dintâiŭ învĕţătorĭ aĭ Braşovenilor şi că mintea lor luminată şi inima lor nobilă. îşĭ aŭ partea de frunte, întru înfiinţarea mărеţelor institute de la pólele Têmpeĭ. Spune-le, că un fiŭ al tĕŭ, Frâncu, a alergat în Zarand, din comună în comună, pentru a le aduna capitalul de lipsă la înfiinţarea gimnasiuluĭ lor din Brad. Spune-le, că dacă biserica lor ar fi lipsită de contactul intim şi neîntrerupt cu tine, dacă nu s'ar fi resimţit şi nu s'ar resimţi şi astăzĭ întrînsa influinţa spiritului tĕŭ binefăcător, ea ar fi un factor cultural şi moral de maĭ puţină valóre, de cât este biserica din Bucovina. pe care o cutropesce slavismul, pe lângă tóte averile eĭ colosale, moştenite de la domniĭ Moldoveĭ, de cât cea din Basarabia, înecată de rusism, de cât cea din Macedonia, sugrumată de grecism, şi chiar de cât cea din România, care sub nisce forme góle şi la aparenţă splendide, nu póte ascunde neputinţa sa de a-şĭ împlini chemarea, ce ar trebui să o aibă pe terenul religios, moral, cultural şi social, şi care într'o catastrófă, póte s'ar înhăma la carul panrusismuluĭ, pe cum odinióră a fost propagatórea şi ocrotitórea bulgaro-slavismuluĭ.

Ţie îŢĭ aducem, o Sfîntă Unire! omagiul recunoscinţeĭ pentru binefacerile, ce în curs de dóuĕ veacurĭ cu prisosinţă le-aĭ revĕrsat asupra poporuluĭ românesc.

Dr Augustin Bunea.

La Blaș

Unde blondele Târnave își dau mână de surori
Să mĕ duc mi se doresce inima a dese ori,
Să cânt gloria strĕbună, să sărut țărina sfîntă
Care scumpă îmi rĕmâne ori cât vremea se frământă.

Și vĕd Blașul. Colo 'n vale, nemișcat. O sentinelă
Ce 'n decurs de veacuri grele stă la postul eĭ fidelă.
Luna plină, aurie, varsă-și blândele eĭ raze
Peste Blaș, par'că straje ține peste a nóstră scumpă pază.

Jur de jurul mânăstirii nóptea umbrele mărețe
Se adun și staŭ de vorbă. Par-că aud a lor povețe.
Și-a lor sfaturi tânguióse ce rĕsună line blând
Pentru ori cine le ascultă în al sufletului gând.

Și 'ntr'o mare de lumtnă ce feerică rĕsare,
Vĕd icóne minunate cum se 'nșiră 'ncet în zare,
Într'o dulce fantasie sufletul mi-se cufundă
Și a trecutului isvóre se pornesc, încet, redundă . . . .

Un castel domnesc apare, sombru, trist și fioros.
Curtea-i plină de argățime, și stăpânul sângeros
Dă poruncĭ în dreapta 'n stângu. Ér la pórtă un bĕtrân
Alb la pĕr, cu barbă albă, stă cu mânile pe sîn

Așteptând să-și ia pedeapsa, ce 'ngâmfatul va croi,
Pentru că a îndrăsnit să-și țină legea, într'o Vinerĭ a posti,
Lângă el se îngrămădește ceata de argați sĕcuĭ
Gata să-l întindă în curte înaintea Domnului . . . .

N'auziți prin vremi cărunte, cel bĕtrân cum prorocesce?
Sub lovirile barbare, el plângênd așa grăesce:
— „Dómne! fă ca locu — acesta de supliciŭ și de sânge
Să devină focularul neamului român ce plânge."

Glasul i se înécă 'n lacrămĭ și în suspinele-i amare
Dară ceriu-i primi jertfa, și din lacrĕmĭ ne rĕsare
Blașul, sórcle națiuneĭ, ce 'ncălzesce și lumină
Un popor întreg ce 'n lanțurĭ și 'ntunerec greŭ suspină.

Șincaĭ, Clain și Petru Maior treĭ luceferĭ de o dată
Ne rĕsar mărețĭ din negurĭ, lucind cale 'ndepărtată
Eĭ anunță din înălțimea ce rĕsună lumiĭ 'ntregĭ
Că Românul are nume de la Zeĭ și de la Regĭ.

Și la glasul lor puternic, la vestirea lor de îngerĭ
Un popor întreg trĕsare din durere și din plângerĭ,
Și-și 'nalță încă o dată fruntea 'n juru-i cu mândrie —
Ca să vadă ce a fost când va și ce are ca să fie!

E tăcerea cea mai sfântă peste câmpul Libertății.
Pe o tribună un om se suie . . . Val vîrtejul tempestății
Par că începe, schinteiézĕ, fulgerĕ pe cer și tună —
Dumnezeŭ eternul pare că vorbesce pe tribună.

E Bărnuț! Al libertății înger mare și profet
Propovĕduește și crează al națiunii nóstre drept,
Și 'nțelept alcătuesce crezul, ce ni-l face lege,
Mântuireĭ nóstre 'n lume, calea ce avem a merge.

Cine-a reunit Moldova, Muntenia, spuneți cine?
Tot Bărnuț, cu aĭ luĭ apostolĭ, orĭ să zic Blașul maĭ bine.
Și în frumósa Bucovină cine-a alergat pribeag
Aron Pumnul, despicase negura cu al sĕŭ toiag;

Și'n Bihorul cel poetic, în duiósa Silvanie
Samoil Vulcan se duce, și cu 'naltă măestrie
A sciut să redeșcepte viața, gloria strĕbună
Împletind vieții sale neperitóre cunună.

Dar tăcere! aud un cântec care chiar și morți 'nvie
Și Românii audindu-l se trezesc din ȋobăgie . . .
„Murĕșan scutură lanțul cu a luĭ vóce ruginită
Rupe córde de aramă cu o mână amorțită." —

Și-aluĭ cântec sfarmă jugul de amar și de robie
Și o viață nóuă 'n suflet și în inime re'nvie
În cât lumea se uimesce când se vede față 'n față
Cu un popor ce-și cere drepturĭ și a luĭ parte de viață.

Priviți colo, se cobóră un țĕran cu avereа 'ntreagă:
Un copil duce de mână și pe umerĭ o desagă —
Șesprăzece anĭ în urmă trece pe aceeași cărare
Ca să-și readucă pruncul ce acuma, ĭată-l, mare!

Nalt și mândru e ficiorul, tatăluĭ mărĕță fală.
Peste blânda luĭ privire jócă o rază triumfală
De gândire, de lumină sufletéscă ce pĕtrunde
Tóte tainele 'ncurcate ce trecutul le ascunde.

E Cipariul, fala nóstră și a științelor mândrie.
Blașul l'a creat națiunei, ca să fie mărturie
Cu geniul luĭ cel mare, secolilor venitorĭ —
Câte darurĭ și lumine sîntem Blașuluĭ datorĭ!

Ah, unde sînt acestea umbre, nume marĭ și legendare
Murĕșan, Cipar și Bariț, crainicĭ de redesceptare
Șincaĭ, Clain și Petru Maior, Papiŭ, Iancu și Bărnuț
Sava martirul profetul, și cu alțiĭ încă mulțĭ?

Dorm cu toțiĭ 'n vecinicie somnul cel sfînt al dreptățiĭ
Și-alor suflete planézĕ și azĭ în Câmpul Libertățiĭ
Și din geniul lor cel mare, și din sufletele lor
Blașul ține aprins și astăzĭ farul de conducĕtor.

De aceea Blașul este pentru 'ntregul neam mândrie
Ca și Roma cea eternă, el etern trebue să fie
Propășind în re'nvierea strămoșeșcilor virtuți
Vecĭnic el va tot strălуce, ca și 'n timpiĭ dispăruți.

Blașule! atâta jertfă aĭ adus tu la altar
Și-aĭ păzit focul cel sacru, al națiuneĭ focular
În cât astăzĭ românimea ți se 'nchină cu adorare
Și din patru părți de lume îți trimite salutare.

O! rĕmâĭ ce-aĭ fost de-apururi, Sóre, Far conducĕtor,
Blașule! unind trecutul cu mărețul viitor,
Să aĭ parte tot de laurĭ și de gloriĭ ce tot cresc —
Revărsându-ți strălucirea peste neamul Românesc.

Preotul ***Vasile Berbecar Muntenescu.***

La 18 Septembre st. n. 1900.

Dacă pe Românĭ nu i-ar atrage la Roma numele, care-l pórtă şi limba, ce o vorbesc, ar fi de ajuns ca să-ĭ pótă atrage, — pe cum a zis un vechiŭ scriitor, — Columna luĭ Traian, care ridicată acolo — păstréză de 1794 de anĭ şi anunţă memoria faptelor luĭ, de când a străplântat coloniile romane în pământul Daciei, unde locuiesc până astădĭ, — la finea secluluĭ XIX, — păstrându-şĭ datinile, numele şi limba între grele împrejurărĭ, în cât s'a părut unora că maĭ mult s'ar fi luptat pentru acésta, de cât pentru viaţă.

Este însе în Roma a fară de columna luĭ Traian şi alt monument, carele, — pe cum are destinul de a atrage la cetatea eternă inimile popórelor de pe pământ, aşa a ţinut în vie atenţiune şi pe coloniile luĭ Traian din orientul Europeĭ — acesta este „*columna fidei*“, primatul bisericiĭ universale în Pontificile Roman, Păstoriul suprem şi Părintele tuturor credincioşilor din lume.

Cum că urmaşiĭ Românilor aŭ stat în continuă legătură a credinţiĭ cu acest Părinte începênd de la Marele Constantin, prin decursul seculilor, pe timpul celor VII conciliĭ ecumenice din rĕsărit până la Foţiŭ (886), la Michaiŭ Celulariu (1054) şi până la sinodul florentin (1439) atestéză Istoria martora timpurilor, şi dovedesc monumentele necontestabile; nicĭ nu detrage împrejurarea maĭ de aprópe din patria nóstră, — unde sĕrbăm astăzĭ, — că în seclul X ar fi adus Iuliŭ de la Constantinopol pe leroteŭ, pentru că legătura între scaunul Pontificiŭ şi între unele părţĭ locuite de Românĭ, nu s'a întrerupt, nu a încetat, ci s'a continuat şi în seculiĭ următorĭ atât înainte cât şi după conciliul florentin. Paşĭ şi încercărĭ de a întreţinea legătura în acele părţĭ, unde exista unirea şi a o consolida, pe unde încă nu era lăţită, arată istoria şi ar fi multe dovedile, câte s'ar putea produce.

Din aceste consideraţiunĭ, nu fără de cuvînt s'ar putea zice, că legătura unireĭ Românilor cu Roma — deşi parţială, — nu a fost nicĭ când de tot întreruptă şi prin urmare sĕrbarea jubilară de astăzĭ se póte considera nu numaĭ ca jubileŭ ducentenariŭ al sfinteĭ Unirĭ, ci şi ca sĕrbătóre jubilară de 200 de anĭ de la restaurarea şi consolidarea legăturеĭ de credinţă, întrerupte în parte la Florenţia în urma nisuinţĕlor luĭ Marcu Efesin şi a ascelilor luĭ, restaurate la Alba-Iulia şi confirmate sub Atanasiŭ.

A fost şi este de mare însĕmnătate acel eveniment pentru catolicism în genere, fiind biserica Românilor gr.-cat. propugnaculul credinţiĭ în orientul Europeĭ (v. oriens catholicus), ér pentru Românĭ a avut şi în trecut, are şi acuma misiunea specială, carea firesce şi-o va împlini cu timpul. dacă poporul român cruţat de împrejurărĭ va fi considerat şi tractat după merit, şi avênd *Teofili* şi *Atanasii* ca ceĭ de la finea secluluĭ XVII le va sta tuturor la inima: *in dubiis libertas, in necessariis veritas, in rebus fidei unitas in omnibus charitas.*

Ioan Papiŭ.

În cele ce se ţin de credinţă, avem să consultăm biserica Romeĭ, catedra S. Petru. Sciŭ, că pe acceea pétră a edificat Christos biserica sa. Ér ceĭ ce nu sînt în unire cu acéstă biserică, peri-vor în valurile rătăcireĭ, ca şi ceĭ ce nu aŭ fost în arca luĭ Noe, pe timpul diluviului.

Blaş 16 Sept. 1900.

Dr Ĭ. Raţiu
canonic metrop.

Alesandru Papiŭ Ilarian
stipendiat din Blaş.

Bărbatul de o rară însufleţire, care şi-a jertfit viaţa pentru elucubrarea *istorieĭ românilor* (I—II) şi a desgropat *„tesaur de monumente“* preţióse: *Alexandru Pop (Papiŭ Ilarian)* a studiat în Blaş anul I de filosofie; aşa dar şi Papiŭ Ilarian a fost unul din eleviĭ şcólelor din Blaş, Maĭ mult. O scrisóre ce o publicăm maĭ la vale, ne conduse să aflăm că a fost stipendist, probabil, la studiile juridice în Viena, de unde trecu la *Padua* (nu *Pavia,* cum greşit se scrie în unele manuale de istoria limbeĭ şi literaturеĭ române) şi acolo a luat doctoratul în drept

Scrisórea, de care amintim, o aflaĭ între cărţile repausatuluĭ Vasile Pop, fost paroch al Budiuluĭ de câmpie, — cumnat luĭ Papiŭ, — căruia este şi adresată epistola următóre, [1])

Blasiu 23/24 Ian. 1853.

Onorate Domnule!

Aci-ti tramit 30 Rh. m. c. din banii cei adunati din Istoria cumnatu-to si amicului meu A. Papiu, cari ti-au fostu promisu pentru unu scopu public; acesti bani mi i-au datu spre a ti-i tramite Dumnitale Onor. Domn. Rect. Nic. Manu, in urma epistolei de la Alesandru a sera sosite. — Cu asta posta a tramisu mai multoru privati si ênsusi Episcopului o epistola, in care respunde la unele dificultati in causa stramutarei stipendiului la Padua, cari se scii — fâr de a le impartasi cuiva — că in absentia Episcopului Maria Sa Papfalvi le-au fostu facutu-le. Credemu că vor cadè [2]) si va capeta stipendiulu si in Pandua; altramente e sanatos — noi inca ne aflamu bine si ve poftim serbatori fericite.

30 Rh. m c.

Ioan Faur m. p.
profesor.

Biografiĭ [3]) nu spun, de unde avŭ Papiŭ mijlóccle de a să susţine în Viena şi în Padua, după ce el în 1848 rămase orfan de tată, ĭar mamăsa preutésă vĕduvă săracă. Consângeniĭ mi-aŭ spus că Papiŭ s'a bucurat de ajutóre *private.* Sĕ nu fi sciut óre, că în Viena avŭ stipendiĭ? Cât şi de unde? Nu maĭ comentăm epistola atât de clară. Prin publicarea eĭ am dorit, să se facă maĭ multă lumină asupra *Blaşului istoric.*

A. Viciŭ.

[1]) mănţinem ortografia autoriului.

[2]) dificultăţile.

[3]) dintre carĭ unĭĭ *nu sciŭ nici anul morţiĭ* luĭ Papiŭ, ci scriŭ în manuale *(edit. II-a !!)* că a murit în 1879 (!) l d. 1877.

Ĭarna.

Vîjie vîntul p'afară cumplit, —
Ninge zi — nópte, tot câmpu-ĭ albit.
Scunda căscióră cu 'ngusţiĭ păreţĭ
Stă troĭenită de tot sub nămeţi.

Lângă căminul pustiŭ, fără foc,
Mama, copiiĭ, lipsiţĭ de noroc,
Galbenĭ la faţă de fóme şi ger:
Plâng îndreptându-şĭ privirea spre cer...

Voĭ, ce 'n palate luxóse şedeţĭ,
Făr' să vĕ pese de vînt şi nămeţĭ:
Fie-vĕ milă de ceĭ carĭ mor
Ĭarna de frig prin bordeĭele lor!

Bucureşcĭ, 1900.

P. Dulfu.

Frumósă mişcare a fost uniunea Românilor!

Fără paşul acesta remarcabil, noĭ nu am avé astăzĭ maĭ multă cultură de cât Bulgariĭ. Şi încă maĭ mult! . . . Înainte de unire nu se învăţa în şcoliĭ de cât a ceti, a scrie, a calcula. Apoĭ se maĭ învĕţaŭ de rost psalmiĭ, césurile, cântările liturgice. Tótă instrucţiunea Românilor se mărginia la acésta. Nicĭ o idee de geografie, de gramatică, de istorie. de sciinţe esacte, de filosofie. După ce s'a îndeplinit Uniunea, se trimiteaŭ tinĕriĭ românĭ la Roma, în colegiul de la Propaganda. Acolo eĭ aŭ învĕţat, nu a deveni catolicĭ, ci a redeveni Românĭ. Eĭ se renasc ca Latinĭ! Monumentele, cărţile, manuscriptele, limba italiană chiar şi cea de rînd, îĭ învaţă, că eĭ se ţin de o rasă superióră şi că şi-ar puté cultiva limba maĭ ca şi Italianiĭ, maĭ bine de cât Ruşiĭ şi Bulgariĭ. Fără Uniune noĭ nu aveam pe Şincai, nicĭ pe P. Maior, nicĭ acea pleiadă de ómenĭ devotaţĭ, de Apostolĭ aĭ Românismuluĭ. Uniţiĭ sînt aceia, carĭ ne-aŭ dat primele cărţĭ de învĕţămînt laĭc, europén, apusén, latin. După ce Uniţiĭ aŭ compus cărţile şi deschis şcolile, şi neuniţiĭ aŭ profitat de învĕţămîntul naţional. Şincai a deschis ochiĭ tuturor Românilor; dar dacă el ar fi rĕmas pravoslavnic. nu ar fi învĕţat de cât să tragă clopotele şi să cânte cu un glas slobodit pe nas vecernia după obiceiul Grecilor. Şincai nu s'a format de cât în Roma. Dacă Uniţiĭ nu ne-ar fi deschis ochiĭ pentru a putea contempla civilisaţiunea latină, póte că am fi fost înghiţiţĭ de Muscalĭ. Kievul este antipodul Rusieĭ. Facă-se un Român Musulman, dacă-ĭ place; însе recunóscă partea mare ce a avut'o Uniunea la renascerea naţionalităţiĭ române. Étă ce cuget eŭ despre ea. . . .“

M. G. Obedenariŭ.

Tăria nóstră din noĭ.

Credeul mieŭ este: Spre a ne susţinea şi apĕra naţiunea şi credinţa nóstră românéscă contra atacurilor înverşunate ale inimicilor carĭ ne încunjură, avem lipsă de următórele arme de luptă:

1. Zel şi iubire neînfrântă cătră biserica nóstră românéscă şi instituţiunile eĭ.

În ale credinţeĭ şi disciplineĭ nóstre bisericesci, cu nicĭ un preţ să nu ne lăsăm amăgiţi de sfaturile sirenice şi donurile danaice ale contrarilor nostri pronunţaţi.

2. Muncă şi diligenţă neobosită pe tóte terenele vieţii nóstre morali şi materiali, de óre-ce: un popor moralminte bine întărit şi materialminte bine situat, póte să înfrunte cu succes de isbândă tóte uneltirile inimiculuĭ rĕutăcios.

3. Jertfă morală şi materială pentru promovarea intereselor nóstre culturali, de credinţă, sciinţă, artă şi meseriĭ.

Cu aceste arme provĕduţi şi întăriţi — „nec portae inferi praevalebunt contra nos“.

Lugoş, 10 Septembre 1900.

B. Densuşan,
canonic.

Convingerea mea profundă este, că naţiunea română, ca o sentinelă a civilisaţiuneĭ latine în Orientul Europeĭ, numaĭ în unire intimă religiósă cu Roma Eternă, îşĭ va împlini înalta sa misiune.

Din ruinele migraţiuneĭ popórĕlor, din corupţiunea morală a fanariotismuluĭ grecesc, din năvala umilitóre a slavismuluĭ bulgaro-sêrbesc, şi din ispitele protestantismuluĭ magiar: aŭ ieşit la ivélă, mândră şi cuceritóre, nobila fiică a Romeĭ, salutând prin graiul nemuritoruluĭ Ioaniţiŭ pe fraţiĭ sĕĭ latini, în persónă venerabilă a Pontificeluĭ Roman Inocenţiŭ II, „Nos genere et sanguine Romani“, ér prin faptul S. Uniri încheiat sub Marele Atanasiŭ Anghel s'aŭ început realisarea sfatuluĭ providenţial: „sicut sanguine, estote et fide Romani“.

Ast fel se întîlnesc în cursul veacurilor dispositiunile provedinţeĭ asupra neamuluĭ românesc. Şi astăzĭ, prin rostul iubituluĭ nostru Părinte Archiereŭ cu numele simbolic: *Victor,* putem însĕmna o dată epocală în cursul vieţii nóstre pline de lupte grele, pe cum şi de strălucite triumfurĭ.

Sĕrbarea iubilară, ducentenarul S. Uniri să ne reamintéscă originea nóstră gloriósă, clarificată, nobilitată, prin apropierea străbunilor nostri de isvorul nesĕcat al adevĕruluĭ representat prin Catedra infalibilă a S. Petru, a Pontificilor Romanĭ. S. Unire a tuturor Românilor cu S. Scaun Apostolic de Roma, va fi sĕmnul biruinţeĭ desĕvîrşite şi cununa eternă a aspiraţiunilor nóstre naţionale.

Iubirea intimă pentru biserica mea, pentru neamul meŭ, îmĭ dictéza aceste cuvinte, şi fericit mĕ simţesc, că le pot comunica fraţilor meĭ Românĭ.

Şişescĭ 12 Septembre 1900.

Dr. Vasile Lucaciŭ
parochul Şişeşcilor.

MEDITARE.

Dómne, frumósă e lumea, frumósă şi desfătătóre — pentru cel ce are ochĭ să o vadă şi minte să înţĕlégă!

Ceriul cu stelele, vĕzduhul cu tainele luĭ, revĕrsatul zorilor, sórele cald şi strălucitor, sistemul şi ordinea în tóte o vecînică minune, o minune démnă de un atotputernic creator.

Şi sub ceriul instelat, ca sub un cort iluminat şi nemărginit — pămîntul, împelşugat şi împodobit de însuşi Dumnezeŭ.

Priviţi lumea asta frumósă şi o admiraţi!

Se revarsă zorile, — şi se desfăşură tabloul, un tabloŭ dumnezeesc. Codrul cu umbrele, crângul cu isvórĕle, pădurea cu frunza şi câmpul cu florile. Albinile şi fluturiĭ, vêntul verĭ şi mirósele — un vis, un deliciŭ, un farmec.

Şi se înalţă sórele, mare şi măĭestos, şi varsă lumină de aur pe pămînt. Şi se începe concertul, concertul vieţiĭ. — Adierea Zefiruluĭ, şóptele isvórĕlor, ciripitul pasĕrilor, fluerul păstoruluĭ şi doina fetelor, dulce şi doiósă, — un concert maĭestos, o armonie divină. — Tot pămîntul ride şi strălucesce. — o grădină mare şi pompósă, o grădină desfătătóre, o grădină în care veḑĭ cu ochiĭ desfăşurându-se procesul şi taina vieţii — grădina luĭ Dumnezeŭ.

Şi omul — domn şi stăpân în ea. Domn şi stăpân, înzĕstrat cu simţirĭ, a vedea, a înţelege şi a cunósce. — Ales, frumos şi deştept, cu darurĭ şi aspiraţiunĭ înalte, dumnezeescĭ — dorul să dorim, speranţa să sperăm, credinţa să credem, şi dragoste să iubim.

Dómne, frumósă e lumea asta, pentru cel ce are ochĭ să o vadă şi minte să înţĕlégă.

V. R. Buticescu.

Documente preţióse.

I.

Dl Dr Ioan Ardelean nĭ-a pus la dispositie pentru numĕrul festiv un act fórte interesant despre vestitul „suplex libellus Valachorum“ de la 1791. Este o epistolă a Episcopuluĭ Bob cătră Episcopul unit din Orade Ignatiŭ Dărăbant în care se arată ce sórte a avut în dieta transilvanieĭ cererea amintită a Românilor. Ceĭ ce vor asĕmăna argumentele perfide cu carĭ staturile transilvanieĭ la 1744.*) respingeaŭ cererile Episc. Klein în privinţa recunóscerii naţiunii române ca a patra naţiune politică, cu apucăturile viclene de carĭ se folosia dieta de la 1791. tot în acésta causă, se vor convinge, că procedura nedréptă faţă de Românĭ a fost în tóte timpurile aceiaşĭ.

*) V. Dr Aug. Bunea: Episc Ĭ. I. Klein.

Illustrissime ac Revnssime Domine Episcope! uti Frater Colendissme!

His novalibus inservire volui Illmae. ac Rssmae Dni Vestrae 1-o Quod Diaeta Nostra cum 9-na currentis finem sortita sit. quae per 8. mensium spacium duravit, nec mirum. Siquidem negotia magna, et gravia fuerint, coeterum pacate dederimus nos etiam Valachi Transilvani utpote Clerus, Status Militaris, Nobilitas, et Cives unum Memoriale, Suae Majestati Sacratissimae, aliud vero nomine Cleri Uniti, utrumque a Sua Majestate missum est ad Iltos SStus et Ordines Transilvaniae et publice perlectum, datum fuit utrumque ad Deputationem ut suam opinionem daret, data fuit Deputationis opinio Itis statibus ibidemque perlecta, quae huius tenoris est; Valachos esse partim Romanorum Colonias, partim ex adjacentibus provinciis profugos. Status autem horum talis est, aliqui habitant in Comitatibus et illi partim sunt Nobiles, partim libertini, partim Coloni. Nobiles eadem praerogativa gaudent qua Nobiles Ungari, libertini in locis liberis habitantes utpote oppidis eadem libertate gaudent qua Hungari libertini et Cives, partim Coloni et illi eodem modo tractantur qua Coloni Ungari aut alii, alii habitant in terra Siculica, et illi plerumque sunt Coloni sub aliorum jurisdictione degentes, illi tractantur prouti Siculi Coloni, aliqui habitant in terra Saxonica, horum Conditio deterior est quam Saxonum, nam instar subditorum, aut inquilinorum tractantur, quanquam vi citati in memoriali etiam Andreani aequali jure cum Saxonibus vivere deberent, hic potius laesos esse se conqueri possunt valachi, minus vero in Comitatibus, ad hoc respónderunt Saxones, se non esse alienos quo Valachos bonis Conditionibus recipiant, in sui gremium, hoc tamen modo fieri non posse ex eo, quod illi pauci sunt hic deputati, sed soluta Diaeta consultabunt cum reliquis, et planum elaborabunt qualiter et recipi et cultura Valachorum ibidem degentium procurari possit et ad futuram Diaetam adferent. *de Clero;* Cleri uniti privilegia ne in minimo quidem disputantur, *de non Unitis* Non Uniti juxta patriae leges et quoad nationem, et quoad religionem sunt tolerati, illos recipere status non possunt, sed in conformitate legum libero suae religionis exercitio vivant. Ut autem Valachi recipiantur et 4-tam nationem constituant, fieri non posse, cum sit contra systhema hujus Principatus, sed cui se e quatuor religionibus univerint ejus privilegiis vivant, praeterea popas valachicos esse multis superstitionibus imbutos, qui plebem iisdem imbuunt, esse praeterea male versatos, pro intertentione danda Dni possessores non se obligant, atque ideo portionem canonicam etiam adiment, interteneantur a suis auditoribus, praeterea declaratum est, Cleri Uniti et vel maxime Clericorum intertentionem in Seminariis esse nimis sumptuosam et delicatam, fiet itaque planum quomodo Clerici alentur, ne a stiva avocentur et pro futura Diaeta praeparabitur, quomodo Valachi cultivari possint, pariter fiet planum, haec est decisio, et responsum ad utrumque memoriale, non quidem ad literam, sed ad sensum, hac modalitate respondent Iti Status Suae Majestati, instar novalium volui Dni Vestrae Illmae scribere, reliqua quae universam patriam tangunt in articulis sunt redacta. Suae Majestati quantocius submittenda, Deputatio

etiam ascendet Viennam pro impetranda faciliori confirmatione Articulorum et petitorum.

Ego etiam his diebus movebo Balasfalvam per Dei Gratiam utcumque sanus fui. Sua Excellentia Generalis a Rall indigena factus sub finem Diaetae, his me favoribus comendans persevero

Illmae ac Rsmae Dnis Vestrae

Claudiopoli 11. Augusti 1791.

ad obsequia paratus
Eppus Ioannes m. p.

Ér în traducere românéscă:

Illustrissime și Reverendissime Domnule Episcop! ca Preavenerat Frate!

Am voit să servesc Illustrității și Reverendissimeĭ Dvóstre cu noutățile următóre: 1-iŭ că dieta nóstră în a 9-a a luneĭ curente fu disolvată, după ce a durat 8 luni de zile, și nicĭ nu e mirare, de óre ce acolo se desbătură afacerĭ interesante și de mare pond; de alt cum și noĭ Româniĭ Transilvaneni, adecă: Clerul, statul militar, nobilimea și cetățeniĭ în terminĭ blîndĭ am înaintat Măiestății Sale Sacratissime un Memorand, ér deosebit un alt memorand în numele Clerului unit. Ambele aceste memorande fură trimise de cătră Maiestatea Sa la staturile și ordinile Transilvanieĭ. și fură cetite în public, după aceea ambele s'aŭ dat la o comisiune pentru esaminare și pentru ca să-și dee opiniunea asupra lor. Comisiunea și-a și dat părerea și fu și ceită, carea a fost de cuprinsul următoriŭ: „Că Valachiĭ sînt parte coloniele Romanilor, parte refugiațĭ din Provinciele vecine. Starea lor este acésta: uniĭ locuesc în comitate, și aceia sînt parte nobilĭ, parte libertinĭ, parte jobagĭ. Nobiliĭ se bucură tot de acele drepturĭ, de carĭ se bucura nobiliĭ Ungurĭ; libertiniĭ, carĭ locuesc în locurĭ libere, cum ar fi în orașe, tot de asemenea libertăți se bucura ca libertiniĭ și cetățeniĭ Ungurĭ și ca alțĭ cetățeni; ér Iobajiĭ tot asemenea sînt tractațĭ ca Iobajiĭ Ungurĭ saŭ ca alțiĭ. Ear alțiĭ locuesc în pămînturile sĕcuieștĭ, și aceia în mare parte sînt jobagĭ și trăesc sub domnia altora, și aceia sînt tractațĭ ca jobagiĭ Sĕcuĭ, Uniĭ locuiesc în pămînturile Săsĕștĭ, starea acestora e maĭ grea, ca a Saxonilor, fiind-că sînt tractațĭ ca supușĭ și inquiliniĭ, deși în virtutea diplomeĭ Andreane, — citate și în Memorand, — ar trebui să se bucure de asemenea drepturĭ ca a Saxonilor, aicĭ se pot plînge Româniĭ că sînt mai stirbiți în drepturile lor, ear nu în Comitate, la ce respunseră Saxonii: că eĭ nu-s în contră, ca pe Românĭ să-ĭ priméscă în sinul lor sub condițiuniĭ anumite, însе acésta acum nu se póte face din causa, că deputațiĭ lor aicĭ sînt puținiĭ, însе după închiderea Dieteĭ se vor sfătui și cu ceĭ alalțĭ și vor lucra un plan, cum se fie primiți și în ce mod s'ar putea promova cultura la Românii aflătorĭ între eĭ, și că acel plan îl vor așterne Dieteĭ procsime; *față de cler:* Privilegiele cleruluĭ unit nicĭ de cât nu se trag la îndoială; *față de neuniți:* Neuniții conform legilor țărĭ, atât în ce privesce naționalitatea, cât și religiunea lor sînt numaĭ toleraț și pe eĭ staturile nu-ĭ póte accepta, ci conform legilor să se foloséscă de exercițiul liber al religiuneĭ lor. Ca însе Românĭ să fie primiți și să formeze a patra națiune, aceea nu se póte întîmpla, de óre ce acésta ar fi în contra sistemuluĭ acestuĭ Principat, ci dacă se vor delătura la una dintre cele patru religiunĭ, se vor bucura de privilegiele aceleia; a fără de ceea preoțiĭ valachĭ sînt fórte superstițioși și acestea superstițiuni le propagă și în popor, a fără de aceea aŭ năravurĭ. Domniĭ de pămînturĭ pentru întreținerea lor nu se deobligă și pentru aceea și porțiunea canonică o vor lua de la dênșiĭ, de susținerea lor îngrijéscă-se credincioșiĭ lor; a fără de aceea s'a enunțat: că susținerea Cleruluĭ unit, și în special a Clericilor prin Seminarie e prea costișitóre și delicată; se va prelucra așa dară un plan cum să se crésca Clericiĭ, ca să nu se desveță de córnele plugului, și acela se va presenta dieteĭ procsime, asemenea se va prelucra un alt plan, cum să se promoveze cultura între Românĭ; acésta e decisiunea și réspunsul la ambele memorande, însе nu din cuvînt în cuvînt, ci numaĭ la înțeles. Dieta în acest sens va scrie Maiestății Sale. Aceste ca noutate am voit să le scriŭ Illustrității Vóstre, celealalte ce ating întrégă țara, sînt redigeate în articoliĭ și acelea sînt de a se trimite Maiestății Sale.

Va merge și o deputațiune la Viena pentru esoperarea maĭ ușóră a ratificăriĭ articilor și a cererilor.

În zilele aceste și eŭ mĕ voiŭ reîntórce la Blaș, din darul luĭ Dumnezeŭ am fos destul de sănetos, la finea dieteĭ Escelența Sa Generalul a Rall s'a indigenat.

Cu aceste bunăvoințelor recomandat rĕmân:

Al Illustrității și Reverendissimeĭ Dvóstre

Cluș 11 Aug. 1791.

Spre serviție gata
Ep. Ioan m. p.
(Illustrității Sale Ignațiŭ Darabanth).

II.

Ce merite marĭ are biserica unită pentru eliminarea literilor cirile din literatura română o dovedesce epistola canonicului unit din Oradea Ioan Corneli de dto 14 Oct. 1815 adresată Episcopuluĭ Vulcan.

Acéstă scrisóre este interesantă nu numaĭ pentru că ne presintă chipul în care se scria pe atunci cu litere străbune, ci și pentru că conține date fórte interesante despre Petru Maior, dicționariul de la Buda despre vestitul Bojadși și despre încercările ce le-aŭ făcut tót deuna Greciĭ, Bulgariĭ și Sêrbiĭ ortodoxĭ de a ne împedeca întru eliminarea caracterelor cirile.

Prĕluminate, si Prémărite Domne Episcope! Domne, și al meu Presul mie Grațiosissime!

Domnul Revisor Maior, cu adûncă precepere si isquusită ânvețătură infrumsețiatu si spre apararea, si polirea Nației, si limbei Nostre de totŭ fiendŭ învâpóetu si aprênsŭ, ar dori, si cu nèsque cuvênte pon' aquum adeveratŭ nomaĭ la ceĭ literați, si ânvêțiați Români cunoscute, a completá Lexiconul, si a înbogați limba, si a luminá Nația Nóstrâ, quarea intru esprimarea unorŭ lucrurĭ pon' aquum è sâracá si lipsită de terminĭ espressivi, și a le face prin Lexicon (bene tâlmâcêndusc) de comunŭ, si intrebuințiâtóre, si lumei Românesci inquiĕtŭ prin schóle cunoscute; Quarele si pon' aquum insuși mi le au indegetatŭ, si spusŭ qua se le bagŭ, si se le vîrescŭ in Lexicon: ci fiendŭ quô Domniâ Sua este omul Typografiei, si n'are spre acéa dela Marirea Tua plenîpotênțiâ, â și aduce amente (qua celŭ pâțitu) quô 'i póte edice quineva, quô ce au făcutŭ acéa fôrde scire Marirei Tuale, deci m'au comissŭ, qua acestŭ frumosŭ si bunŭ al sŭu cugetŭ, spre folosul, si luminarea Națieĭ si a limbei nóstre îndreptatŭ, se 'l facŭ Marirei Tuale cunoscutŭ si se dobândescŭ spre acéa grațiósa învoire, si milostivul consensŭ, si respunsŭ, pentru quarele prin acésta umilitá insciêntiâtóre a mea scrisóre cu detornicâ plecare mê si rogŭ, si întru adênsŭ supplicŭ Preluminatei Mârirei Tuale.

Nu grâiescu eu aici despre numele Scienților, Mâiestriilor Țêrilor, Cetâților, Țeilor pâgânesci, s. a.; nu despre Titulile si Cortesiile cele politicesci Latine, cu quare quasi cu ale suale Banațénii, vréu se dicŭ, Aradénii Nostri deplenŭ si fôrî néque o sfiélâ se intrebuênțiezâ, néque de terminii cei technicesci, quárii fôrî îndoențiâ toți trabue se intre in Lexicon, quô fôrî acéa n'ajunge multŭ Lexiconul; ci grâescu despre alte cuvente, de quare au fost lipsâ pôn' aquum in limba Nostrâ, qua se ne putemu respicá bene si frumos; quô, prequum ne bucurâmu noi, dache gâsimu in vreunŭ unghiŭ a Țêrei, sĕu in vreunŭ dialectŭ a limbei Nóstre ceva cuvêntu frumosŭ, si curatŭ românescŭ, așie și celor viitori, si de cultura Națieĭ iubitorĭ nepoți fôrî prigonire ânche le va pârĕ bene aflându in Lexicon spre folosirea cĕ de comunŭ, si desteptarea Nației spre cuviosul traiŭ, de cei iubitori de polirea limbei puse esquusite, si spre esplicarea a totŭ obiectul frumóse, lâmurite, si espressive cuvênte.

Nu despre terminii, si cuvêntele technicesci, dicŭ, nu: quô dela Vienna ne au trâmisŭ ânche si cuvêntele qua se le bâgâmu in Lexicon: de la Aradŭ plane ne rógâ qua se punemŭ in Lexicon tóte cuvêntele Scientielor, si terminii technicesci, ba ânche tocma dela Mariatheresiopolu din Bânatŭ, Latini Ritus omu de cinste au scris inquóce, si se rógâ se nu crucemŭ cuvintele céle de lipsă și frumóse Latinesci a le românĭ, si a le scrie in Lexicon, qua se pótâ scóte din cârțile suale cu ajutoriul Lexiconului cuvêntele cele Slovenesci: de quarele, in quâtŭ putemŭ, si noi ne ferimŭ; inse cele ce sûnt aquum incetățite (civitate donata) pôné ce s'orŭ ânvêțiá, si ințelége de toți bene si celle nouá, le țênemŭ, si le punem in Lexicon, trâgêndu, quare putemŭ, de la cuvinte Lâtinesci, sĕu Românesci, prin deimpreuna lôcuire cu domniitorii strâmosii nostri Romani dedemult, Slavii le au luat si le au imprumutatŭ dela Românĭ.

Și fiind quô Lexiconul, nu e carte bericésca, sĕu Religionarie, si despre credintiâ, ci carte politicéscâ, si vistieria cuvêntelor limbei, spre folosul celor ce orŭ vré se ânvéțe limba nóstrâ, si spre polirea limbei fâcutâ, n'are nêmine de a se scândâlisí intr'insul, quô nu sûnt alte celle intr'insul fôrî cuvénte, si vorbe neconstruite, quare nu se ating de lége, sĕu de dogme, neque altŭ queva opritŭ continescu intru sine; apoi de nu place cuiva vreunŭ cuvêntŭ, iée (tierce T. Dni) altul Synonimu, sĕu de asémene insemnare, quô va aflá.

Celui inteleptu, si iubitoriu de cultura Nației, êi va pare bene fórte de ivéla acestui de multŭ, si de mulți doritu in limba românéscâ opus folositoriŭ, mai alesŭ, quô cu inalta buna voire, si marĭ sumturi a Mârirei Tuale se lucrâ, se indréptâ, se mai deplênesce, si descrie, se se typârescâ cu literile céle stramosesci, si proprii românesci; si n'a face qua neiubitul de ghênte românéscâ Grecŭ inturquitŭ Patriarchul de la Constantinopolŭ,

quarele veḑêndu gramatica lui Boiadsi, unui Românŭ Transdanubianŭ din Vienna typâritâ cu litere Românesci (Latinesci), adunând seborŭ din Greco-Serbuleti, l'au aforisitŭ si de trei ori aforî in publicul Cetatiei anathema i-au strigatŭ, prequum elŭ insuşi mai in susŭ numitul Boiadsi, fiêndu quô are vinee aici, veniendŭ in ḑilele aquéste in quôce la culesŭ, ne au povestitŭ, quô i-au scrisŭ unŭ cunoscutŭ bunŭ voitoriŭ din Constantinopolŭ; de unde dice, quô unii greci din Vienna se terescŭ, si fugŭ de el, qua de unŭ excomunicatu. Asie nu voescu Grecii si Serbii cultura, si perfectia limbei, si fericirea Natiei nóstre, ci o pismuescŭ, o impedicâ si o stricâ, unde potŭ.

Mai multŭ, Imperatul Alexandru è omu altmêntre istetiu, si galantŭ, însé totuşi, mai in susŭ pomenitul Boiadsi legândŭ dóâ exemplare din Gramatica sua frumosŭ, au fâcutu cu una presentu Imperatului Alexandru, cu alta Craiului Borussilor. Imperatul Alexandru deschiḑêndŭ cartea, si vêḑêndŭ, quô è typâritâ cu litere lâtinesci, n'aveţi voi Românii slove, ḑicêndŭ cu neplâcere, de typâriti âsié, i au datŭ cartea inapoi; insè Craiul Borussilor, qua quum s'ar bucura de acéa, voiosŭ o au primitŭ, si pre author cu frumosŭ darŭ l'au cinstitŭ. Asié se cunoscu toti pomii, din fructuri, ce forî de pomi sûnt.

Prin acéste Pârintescei Graţiei Mârirei Tuale cu fiésca plecare comêndatŭ, sârutândŭ sântâ Drépta Mârirei Tuale, cu detornicâ ascultare intru afundâ Veneraţie remânŭ A Marirei Tuale

Buda, 14-a 8-vrie ann: 1815.

préumilitŭ servitoriŭ

Ioannŭ Corneli m. p.
a cath. gr. biserici din O. M. canonicu chartophilax.

Ba si Românii Transdanubiani, maguar quô limba lor è plinâ de cuvênte grecesci, si mai toţi sciu bine sêrbésce, totuşi ânche poftescŭ aşi despurcá limba de cuvênte strâine, si nu le placu cele grecesci si sêrbesci, numai cêle adevêrate din lâtinie românesci.

NB. Luându ponemu ceva cuvêntu, séu terminŭ, quare nu è popularŭ in Lexiconŭ, totdéuna cu prefaţie: *Cuvêntŭ gramaticescu, — Scholasticescŭ, Juridicescŭ* il punemŭ, qua sê se scie, quô prostilor, si necârturarilor nu e cunoscutŭ deplênŭ si familiarŭ, ci nomai celor ânvéţâţi.

„Voi muri".

Chemarea Apostolilor a fost înfrîngerea păgânismuluĭ, învingerea judaismuluĭ şi zidirea Bisericeĭ universalĭ pe ruinele acestora, ca ea să fie apoĭ omenimeĭ călăuză către fericirea luméscă şi ceréscă.

Când Apostolii îşi începură gréua şi spinósa misiune de propagatorĭ aĭ creştinismuluĭ, tótă lumea era cufundată în păgânismul cel maĭ cras, cu escepţiunea Jidovilor. Religiunea păgână ca product al păcatuluĭ şi poftelor celor maĭ ordinarĭ cu o miie de braţe a fost în stare să strîngă la sine pre omul necapabil de a se lupta în contra pasiunilor sale desfrînate. Religiunea a îndestulit tóte înclinările desfrînate ale omuluĭ din Roma păgână, ea linguşîa de o dată superbia şi sensualitatea. Cultul păgân era împreunat cu cele maĭ josnice delicii omenescĭ şi corespunde din destul şi sentimentuluĭ şi lipselor religióse, pentru că zeiĭ păgânĭ nu aŭ fost alt ceva, de cât personificarea vieţiĭ crude naturalĭ. Aşa a fost—pe cum ne arată istoria—la Babilonenĭ, Assirienĭ, Grecĭ şi Românĭ, când acestia se aflaŭ pe povârnisul decăderei moralĭ.

Pentru o ast fel de lume, creştinismul apare ca ceva de tot noŭ, ne maĭ auḑit şi necuprins de păgânĭ şi acela de a dreptul şi necondiţiunat pretindea credinţă şi umilire înaintea crucii. Păgânul nutrea în sine ură nedumerită faţă cu Dumnezĕŭ cel rĕstignit, pentru că alt cum nicĭ nu-şĭ póte închipui pe Dumnezĕŭ, de cât pompos şi strălucitor. Rĕstignirea era pedeapsa celor maĭ marĭ făcĕtorĭ de rele, şi apoĭ a grăi Românilor despre un Dumnezĕŭ rĕstignit, era absurd, era curată nebunie. Faţă de cultul păgân, ce nutrea puternic sensualitatea omuluĭ, religiunea creştină pare un lucru greoĭ şi necuprins, căcĭ nu făcea promisiunĭ pentru plăcerile desfrînate ale vieţiĭ. Faţă cu preoţiĭ păgânĭ, în fruntea cărora sta însuşĭ Împĕratul roman şi în timpul acela, când gustul fin, sciinţele şi artele îşi ajunseră culmea, vestitoriĭ religiuneĭ creştine eraŭ priviţi ca barbariĭ ceĭ meĭ urgisiţi eraŭ Jidoviĭ, prin urmare şi Apostoliĭ.

Limba acestora, viaţa şi înfăţişarea lor, datinele şi moravurile lor, cualificaţia lor era cu mult maĭ inferióră, ca a Romanilor, carĭ primiaŭ instrucţiune de la filosofĭ şi artistĭ. Apostoliĭ eraŭ acusaţi cu *ateism* şi se zicea despre eĭ, că sînt ceĭ maĭ marĭ făcĕtorĭ de rele, carĭ ţin conveniri secrete şi ţes conjuraţiunĭ periculóse contra statuluĭ. Crucea trebue să triumfeze într'un timp, când Roma păgână stăpânea lumea şi când tótă puterea luméscă era concentrată în puternicile eĭ mânĭ, când opurile filosofilor, oratorilor, poetilor, istoricilor aveaŭ mare trecere înaintea mareluĭ public roman. Un om a avut misiunea să dea pept cu acésta lume păgână, să o frângă, să o sdrobéscă, să o nimicéscă, să o supună fără cruţare creştinismuluĭ.

Cine a fost acel om cutezător?...

Tótă lumea s'a conjurat contra luĭ: minte şi inimă, intelect şi sensualitate, materie şi spirit, tóte . . . tóte începură a să lupta cu înverşunare până la desperare contra aceluĭ om. Luptatu-s'a în contra luĭ însu-şĭ împĕratul, puternicul împĕrat roman, care s'a vĕḑut ameninţat şi periclitat din temeliĭ în puterea şi demnitatea de *pontifex maximus* (capul cultuluĭ păgân); luptatu-saŭ contra luĭ ţărĭ singuratice, guvernatorĭ carĭ îşĭ temeaŭ posiţiunea faţă cu poporul; luptatu-saŭ puternicii preoţĭ păgânĭ, a căror esistenţă mult-puţin depindea de la păgânĭ; luptatu-saŭ în contra luĭ şcólele filosofice în frunte cu Celsus, Philostrat, Lucian, Iulian etc. Şi când în faţa acestuĭ bărbat armele sciinţeĭ se adeveriră de neputincióse, când critica fŭ silită să amuţéscă, atuncĭ ura păgână trage sabia în contra aceluĭ om şi a soţilor sĕĭ de principiĭ şi cu o furie turbată varsă sânge nevinovat şi nimiceşte, milióne de creştinĭ timp de 300 de anĭ. Şi cine ésă învingător strălucit din acéstă luptă uriaşă? Omul. . .

Cine e acel om?!

În al 2-lea an al domnieĭ împĕratuluĭ Claudiŭ (42 an. d. Chr.) pe drumul *via Appia* un om călătoreşte spre Roma. Ce va fi simţit în inima sa acest om simplu, când la prima privire vede Roma cu palatele-ĭ pompóse, tîmplele-ĭ strălucitóre, statuele-ĭ imposante, sgomotul ameţitor al stradelor? Ce a voit acest bărbat în Roma, în cloaca căreia se străcura tótă murdăria lumeĭ inmoralĭ de pe acel timp? A vrut el distracţiunĭ, pâne, ranguri, onoruri orĭ graţia împĕratuluĭ?

Departe!

A voit să cuceréscă Roma, provinciile, munţiĭ şi mările, imperiul, tóte popórele, lumea întrégă! Dar se pare, că el e numaĭ un singur om fără cea maĭ mică vază şi autoritate? Da, el...

Cine e temerarul? Să maĭ aşteptăm.

„Spune-mĭ peregrine — se adresézĕ un cetăţan roman către omul nostru — ce aĭ să isprăveştĭ în Roma?

„Eŭ de aceea am venit, — rĕspunde peregrinul, — ca să dĕrîm şi rĕstorn idoliĭ vostri şi, să împlânt Crucea pe altarele lor."

„Minunat! Dar spune-mĭ de unde viĭ şi unde-ţĭ este patria?"

„Eŭ aparţin aceleĭ naţiunĭ, carea voĭ Romaniĭ o urîţi şi persecutaţi; eŭ sînt Jidov" — rĕspunde călĕtorul.

„Dar póte eştĭ descedentul uneĭ semiţiĭ renumite şi puternice?"

„Nu. Priveşte acel pescar de la marginea riuluĭ, aceea este şi a mea măiestrie. Aur şi argint nu am."

„Dar, de când ţi-aĭ părăsit măiestria aşa că aĭ cercetat şcólele filosofice şi te-aĭ deprins în ştiinţa eloquenţieĭ?"

„Nu, din tóte acestea nu sciŭ nimica."

„Aşa dară admirabilă trebue să fie veneraţiunea Dumnezĕuluĭ, că fără ştiinţă şi oratorie poţĭ cuceri ómeniĭ!"

„Nu, — îĭ rĕspunse străinul. — Eŭ predic pe un atare Dumnezĕŭ, pe care ómeniĭ între doĭ tâlharĭ l'aŭ rĕstignit ca pe un făcător de rele."

„Şi ce ne predicĭ despre un ast fel de Dumnezĕŭ?"

„Predic aceea învĕţătură, ce nebunie este înaintea sumeţilor şi dechiară resbel păcatuluĭ în onórea căruia têmple s'aŭ ridicat în acésta cetate."

„Apoĭ aicĭ în Roma voeştĭ a predica tu atarĭ învĕţăturĭ?"

„Nu numaĭ aicĭ, ci preste tot pământul."

„Până când?"

„Până la sfîrşitul veacurilor, — fŭ rĕspunsul străinuluĭ."

„Dară negreşit veĭ fi având puternicĭ sprijinitorĭ la esecutarea planuluĭ tĕŭ: pe înţelepţĭ, nobilĭ, avuţĭ, ma póte chiar şi pe împĕratul?"

„Celor avuţĭ le daŭ sfatul, să-şĭ despreţuiéscă averea; celor înţelepţĭ, să se supună jugului credinţeĭ; împĕratuluĭ în faţă îĭ voĭ spune, să înceteze de a maĭ figura ca suprem cap al religiuneĭ."

Atuncĭ Romanul stă uĭmit de cutezanţa ne maĭ auḑită a străinuluĭ şi-ĭ maĭ adresézĕ acestuia încă o întrebare:

„Dar aceea totuşĭ o veĭ vedé-o şi tu, că toţĭ se vor revolta în contra ta, şi apoĭ ce veĭ face?"

„Voĭ muri" — zise peregrinul cu resoluţie şi solemnitate admirabilă.

Cu acésta interesantul dialog se sfîrşiĭ.

Cine a fost acel bărbat neînfricat, care a declarat cu atâta tărie sufletéscă, că va

zdrobi Roma păgână şi va întemeia Roma creştină, cetatea eternă?

Nime altul, de cât *apostolul Petru*, către care a zis Christos: *„Tu eşti Petru şi pe acésta pétră voi zidi Biserica mea, şi porţile Iadului nu o vor birui pe ea.“*

Cu acésta Biserică întemeiată pe neclătita credinţă a lui Petru apostolul şi neînvinsă de puterile duşmane s'a *reunit* după lungă despărţire biserica română orientală a Ardealului acum sînt 200 ani în frunte cu marele mitropolit Atanasiŭ.

Importanţa acestui glorios act istoric şi urmările lui binecuvîntate pentru neamul românesc tăgădui nu se pot.

Inspiraţi de acéstă *S. Unire* cu Roma, eternă a suferit esiliŭ marele episcop I. Clain, aŭ obosit şi lucrat cu inimă românéscă şi zel neadormit Petru Paul Aron, Gregoriŭ Maior, Ioan Bob, Alesandru Şuluţ, marele Vancea, şi lucră de present cu cel mai înfocat şi nobil zel actualul mitropolit Victor.

Unirea cu Biserica Romei însemnéză conservarea şi progresul poporului român, căci „Porţile Iadului nu o vor învinge pe ea“ şi Biserica unită în aceeaşi credinţă sfîntă cu Roma n'are să să témă de învingere saŭ nimicire.

Rémânea-vom deci în *veci nedesliptiţi de Biserica Romei* şi dacă se va recere vom lupta până la mórte pentru S. Unire.

„Voi muri“.

Murĕş-Uióra în 12 Septembre 1900.

Dr. Sebastian P. Radu
protopop.

Observări

la seria cronologică a Archiepiscopilor de Alba-Iulia şi a episcopilor sufraganĭ.

Înainte de asta cu 45 anĭ, cu privire la biserica română înainte de unire, autorul opului *„Acte şi fragmente“* bine a observat, că „ierarchia aceleia în cea mai mare parte e *obscură*“, că „seria Archiepiscopilor de Alba-Iulia este *necompletă* şi *nesigură*“, éră urma despre *sufraganiĭ lor* a rĕmas numai în *titlul* unor Archiepiscopi, fără de a se sci măcar de numele episcopilor, carĭ aŭ şedut mai înainte pe acele scaune, şi încă din cause parte pentru că acele episcopiĭ cu mult mai înainte de unire ar fi încetat, parte pentru că lipsesc orĭ ce documente istorice faţă de acele episcopiĭ [1].“

Cugetat-am drept aceea, că cu prilejul sĕrbării iubilare de 200 anĭ a s. uniri în biserica nóstră română, pe basa cercetărilor făcute şi a documentelor publicate mie cunoscute, să contribuĭ la lămurirea trecutului istoric al bisericeĭ române, respective al ierarchieĭ aceleia, şi anumit în aceea direcţiune ca să *numesc* cu numele pe aceĭ archiereĭ carĭ fie ca Archiepiscopĭ, fie ca Episcopĭ sufraganĭ, în anumite timpurĭ aŭ guvernat biserica română, dar numele cărora până aci nu ocure, nicĭ în seria cronologică până aci cunoscută a Archiepiscopilor, — nici a Episcopilor sufraganĭ aĭ acelora; şi ast fel după putinţă să se întregéscă orĭ să se corégă aceaşi serie a Archiereilor.

[1]) „Acte şi Fragmente“ p. XI. XIII. — Schematismus v. cleri Fogarasiensis pro 1842 p. XI.

I.

Istoricul Alesandu *Márki* în opul sĕŭ *„Aradmegye és Arad sz. kir. város Monographiaja [1])“*, tractând despre biserica română într'altele comemoréză că:

a) principele Sigismund Bathory cu d. 6 Febr. 1585 de episcop *transilvan* l'a denumit pe un anumit: *Spiridion [2])*.

b) cu 43 zile după denumirea luĭ *Spiridion*, adecă cu d. 20 Martie 1585, tot acelaşi principe, pe Egumenul *Ioan* îl denumeşte de superintendentele bisericeĭ române [3]). Adauge însă tot atuncĭ, că numitul *Spiridion* cu d. 23 Iunie 1607 şi din partea principeluĭ Sigismund Rakoczi se întăreşte în episcopia, despre care încă şi la 29 Aprile 1608 se face amintire ca despre episcop român transilvan [4]).

După ce în seria Archiepiscopilor propusă în „Acte şi Fragmente“ între anĭ 1580—1595, adecă între archiereiĭ *Ghenadie* şi *Ioan de Prislop* alt archiereŭ nu ocură, şi despre Ioan se afirmă că ar fi guvernat până la 1599 [5]).

După ce între anĭ 1605—1609 pe basa croniceĭ sinchronice din Braşov se propune a fi fost Archiereŭ unul cu numele *Teoctist*, pe când din decretul luĭ Sig. Rakoczi de d. 15 Ian. 1608 se cunósce, că la acel an a fost un archiereŭ român cu numele: *Sava* şi aşa pentru anĭ 1585 am avea doĭ archiereĭ adecă pe *Ioan* şi *Spiridion*, pentru anul 1597 pe *Dositeŭ* [6]), ér pentru 1607 chiar treĭ, adecă pe *Spiridion*, *Sava* şi *Teoctist* [7]):

se póte deci întreba, că dacă numiţiĭ archiereĭ *toţi* aŭ fost: *Archiepiscopi de Alba Iulia*, cum să se pótă statori seria cronologică a acelora? Éră dacă nu aŭ fost toţi Archiepiscopi, carĭ dintre aceia aŭ fost archiepiscopi, şi carĭ numai episcopĭ sufraganĭ, şi unde aŭ avut reşedinţa?

Dacă s'ar accepta că sus numiţiĭ archiereĭ toţi aŭ fost Archiepiscopĭ cu reşedinţa în Alba-Iulia (Belgrad), la acest cas seria cronologică a acelora aproximative ast fel s'ar putea propune:

1) *Spiridion* din 6 Febr. — 20 Martie 1585, deci abia vre-o 43 zile.

2) *Ioan Egumenul*, — dacă e identic cu Ioan de Prislop, — din 20 Martie 1585 până în 23 Iunie 1607.

3) *Spiridion* érăşi din 23 Iunie 1607 până cam la 1609.

Pe lângă seria acésta ast fel propusă pentru anĭ 1606—1609 tot ne-ar mai rĕmânea doĭ archiereĭ, anume: *Sava* şi *Teoctist* pe carĭ nu i-am putea înşira în seria de mai sus, — şi tot atuncĭ ar resta ca să se constateze identitatea Egumenului *Ioan* cu *Ioan de Prislop* amintit în decretul luĭ Sigismund Bátory de d. 4 Iunie 1595.

În faţa acesteĭ serie cronologice confuse afirm, că numiţiĭ archiereĭ nu pot să fie toţi archiepiscopĭ de Alba-Iulia, ci unĭĭ dintre aceia sînt de a se considera ca episcopĭ sufraganĭ.

E bine! dară în restimpul de 24 anĭ (1585—1609) carĭ dintre ceĭ 7 archiereĭ numiţĭ sînt de a se considera ca episcopĭ sufraganĭ, óre numaĭ *Ioan de Prislop* şi *Teoctist* propuşi în „Acte“, *Ioan III* după cronologia luĭ Klein şi *Dositeŭ*, éră *Ioan Egumenul*, *Spiridion* şi *Sava* ca episcopĭ sufraganĭ orĭ dóră seria propusă în „Acte“ are să sufere schimbare ca aceea, că *Ioan de Prislop*, are să fie sterş din acea serie, şi să se suplinéscă cu alţi archiereĭ.

Deslegarea *definitivă* a acestor întrebărĭ de o cam dată este imposibilă. Combinaţiunea mea este acésta:

Din seria cronologică a Archiepiscopilor propusă în „Acte şi Fragmente“ şi în citatul Schematism., Ioan de Prislop ar fi să se omită, şi ca succesor a luĭ *Ghenadie* să se suscépă *Spiridion* pe timpul de la 1585—1609, orĭ dóră pe timp şi mai îndelungat.

Motive:

1) Despre *Spiridion* ca episcop *transilvan* al bisericelor române avem dóuĕ decrete, unul de denumire de la Sigismund Báthory de d. 5 Febr. 1585, altul de nóuă confirmare de la Sigismund Rakoczi de d. 23 Iunie 1607. A fară de acésta este dovedit că acela la 24 Aprilie 1608 era încă tot episcop.

Nu putem însă tot asemenea afirma despre *Ioan de Prislop*, — despre episcopia căruia nu ne sînt cunoscute atarĭ decrete.

Dară, dacă pentru *Ioan de Prislop* lipsesc atarĭ documente, totuşi pentru dînsul se face provocare:

a) la decretul principeluĭ Sigism. Báthory — deci tot la acela care denumise şi pe Spiridion — prin care Vlădiculuĭ săbórelor române din Ardeal. Ioan de Prislop i-se dă facultate de a putea aduna taxa de 1 fl. de la preoţiĭ săbórelor române în biruinţa *cetăţii Făgăraş* cum şi în alte părţi ale ţăreĭ nóstre a Ardealuluĭ, din *obiceiŭ bĕtrân* de la toţi popiĭ românescĭ sub puterea luĭ s'a sucuit a lua din aĭ în an florenul [1]).

Documentul acesta strîns interpretat după opiniunea mea numaĭ aceea ar dovedi, că acel archiereŭ, a fară de bisericele ţinĕtóre de teritorul *cetăţii Făgăraş*, mai avea sub puterea sa şi alte biserici române din alte părţi ale ţăriĭ Ardealuluĭ, care din obiceiŭ bĕtrân solveaŭ cercalatul de 1 fl., — nu adevereşte însă hotărît şi aceea, că *Ioan de Prislop* ar fi fost Archiepiscop, respective vlădic de Alba-Iulia, şi încă din anul 1585, ca şi Spiridon.

Sub espresiunea *„alte părţi ale ţăriĭ“* se póte înţelege orĭ cercul jurisdicţiuneĭ episcopeşti diecesane a respectivuluĭ, orĭ aceea se refereşte la espresiunea de *„datină observată“*, şi în alte diecese românescĭ ale ţĕreĭ, éră cuvintele: *„preoţiĭ de sub puterea luĭ“* dovedesc, că nu toţi preoţiĭ Ardealuluĭ aŭ fost sub iurisdicţiunea aceluia, ci acele cuvinte indirecte confirmă că a mai fost teritor, unde preoţiĭ aŭ stat sub puterea altuĭ archiereŭ român.

b) alt argument pentru archiepiscopia luĭ Ioan de Prislop se propune împrejurarea că pe toiagul archiepiscopesc (?) de argint, donat de *Mihaiŭ Voda* ce óre când se păstra între clenodiile episcopeşti, era semnat numele aceluĭ archiereŭ. Acest argument însă nu mi-se pare a fi destul de comprobător. Pentru că: mai întâiŭ prin descrierea detaiată a aceluĭ toiag, ar trebui constatat, că acela

[1]) Arad 1895.
[2]) Lib. Reg. Sig. Bathory 259/a.
[3]) Lib. Reg. 298/b, 299/a.
[4]) Lib. Reg. 116—12/a.
[5]) Pag. VII—VIII.
[6]) Schematismul citat p. VIII.
[7]) După Klein pentru an 1602 ar fi un Ioan III.

[1]) Cronica românilor de G. Şincaĭ anul 1596 in Acte p. 192.

într'adevĕr a fost al luĭ Ioan de Prislop ca: *Archiepiscop* şi nu este suficient numaĭ simplaminte a accepta, că după ce pe acel toiag era semnat numele luĭ *Ioan de Prislop,* şi că acela óre când a fost între clenodiile archiereştĭ ale Metropolieĭ de Alba-Iulia, acel Ioan ar fi fost chiar archiepiscop. Acel toiag a putut să ajungă între clenodiile Metropolieĭ şi pe altă cale, de es. după încetarea episcopieĭ sufragane, Archiereul căreia va fi fost Ioan de Prislop.

Este apoĭ bătător la ochĭ că deşi *Dumitrie* (Napragyi) episcop rom.-cat. la 1602 face raport detaiat la împĕratul Rudolf despre afacerile din Transilvania şi în deosebĭ vorbeşte despre românĭ şi despre mănăstirea română din Alba-Iulia, nicĭ cu un cuvînt nu aminteşte despre Metropolitul român de es. Ioan de Prislop, din contră aflăm că sub domnirea luĭ Mihaiŭ Vitézul peste Transilvania pe la 1600 la curtea luĭ din Alba-Iulia se afla un Archiepiscop de *Trnova* [1]), care cred că nu va fi fost Ioan de Prislop.

c) Cu privire la Archieria luĭ Ioan de Prislop maĭ uşor a-şĭ accepta că, după ce mănăstirea *Prislopuluĭ* de Silvaş din districtul Haţegului întemeiată în vécul al 14-lea prin călugĕrul *Nicodim din Prilep* [2]), şi edificată respective restaurată la anul 1580 prin Safira fica luĭ Moise domnuluĭ din România, ca şi o *archimandriă* a fost reşedinţa episcopilor sufraganĭ aĭ Metropolieĭ de Alba-Iulia [3]), — după ce acel *Ioan* se supranumesce *de Prislop,* acela aieve a fost numaĭ episcop sufragan cu reşedinţa în mănăstirea Prislopuluĭ ĕră nu Archiepiscop de Alba-Iulia. Sigismund Báthory a putut să dea aceluia jurisdicţiune şi peste districtul Făgăraşuluĭ din care district Principele Apafy Mich. de es. şi la 1662 numaĭ partea de *dincóce de Olt* se lasă sub puterea Metropolitului *Sava Brancoviciŭ,* (1656—1680) pe când partea dincolo de Olt o supune sub jurisdicţiunea Metropolitului emerit *Daniil* [4]).

e) În urmă, pe *Ioan de Prislop* îl consider identic cu Ioan, carele în decretul sĕŭ de denumire se numesce *„Egumen“* care denumire nimerit se póte aplica la Ioan de Prislop unde drept cu puţin înainte cam la 1580 s'a restaurat mânăstirea, egumenul căreia a putut fi numitul Ioan [5]),

Dacă însĕ combinaţiunea acésta nu s'ar puté accepta şi *Ioan de Prislop* are să cuprindă loc în seria Archiepiscopilor, atunci pe basa documentelor maĭ sus comemorate seria Archiepiscopilor s'ar maĭ putea combina şi în chipul următor: după *Ghenade* a urmat *Spiridion* din 6 Febr. 1585 — 20 Martie 1585.

Ioan de Prislop saŭ Egumenul din 1585—1599.

Teoctist pe la anul 1605.

Spiridion a dóua óră de la 23 Iuniŭ 1607—1609. Apoĭ se fi urmat

Dositeiŭ

[1]) Cfr. documentele de d. 29 Martie şi 17 Octobre 1600.

[2]) „Civitas Serbiae olim celeberima regumque sedes“, unde la 1258- 1277 se amintesc locuitorĭ românĭ. Cfr. Iiricek „Geschichte der Bulgaren“ pag. 218, Haşdeŭ „Istoria critică“ Fasc. II.

[3]) Şematismul Diec. Lug. 1891 p. 10.

[4]) Lib. Reg. XXVI. 172—9, XXVII 420—1 şi 406—7.

[5]) Se póte că acesta e *Ioan III* din seria Archiepiscopilor, propusă de Klein. „Acte şi Fragm.“ p. XIII.

II.

După cum s'a arĕtat maĭ sus *Spiridion* a fost episcop *transilvan* între aniĭ 1607—1609 şi póte maĭ încolo. Dară tot la anul 1608 se pomenesce un Archiereŭ al anumitelor bisericĭ ale Românilor de pe teritorul transilvan cu numele *Sava* [1]). Să întrebă decĭ că fost-a şi acesta Archiepiscop de Belgrad (Alba-Iulia) orĭ episcop sufragan?

Faţă cu acest archiereŭ, încă sînt opiniunĭ diverse. Aşa:

a) *G. Şincaĭ* în „cronica Românilor“ şi *Petru Maior* în „Istoria biser.“ la an. 1608 nu face amintire de *Sava* Archiepiscop de Alba-Iulia, ci pe un *Sava II* Brancoviciŭ îl pomenesce la 1659—1680, şi despre care afirmă a fi identic cu Sava Bribicenusis (de Bistra) amintit în actul chirotonireĭ episcopuluĭ *Partenia* de la Muncaciŭ (1651).

b) În *„Acte şi Fragmente“* de o parte afirmă că Sava I Brancoviciŭ a fost Archiepiscop între 1656—1680, pe atuncĭ de altă parte în *„Archivul“* sĕŭ din 1870 publicând citata diplomă luĭ Racoczi, d. 15 Ian. 1608, în notă la aceea îşĭ esprimă părerea că *Sava Vlădicul* amintit în acea diplomă este un nume noŭ în seria *Archiepiscopilor* de Alba-Iulia divers de *Sava Brancoviciŭ.* Adauge apoĭ, că „datele aceste contrase cum vor să se încheapă, e anevoie a se pricepe“.

c) *Tincu Velea* în „Istoria biser.“ din 1865 afirmă că la 1600 a fost un metropolit în *Boroş-Ineŭ* cu numele *Sava,* care de frica Turcilor cu tot poporul a fugit în Transilvania, unde după mórtea Metropolituluĭ *Daniil* la 1618 s'a făcut Metropolit.

d) *Puşcariŭ* în „Date istorice“ scriind despre familia Brancovics (pag. 126), afirmă că Sava Brancoviciŭ maĭ întâiŭ episcop la Boros-Ienŏ, s'a făcut Metropolit la Alba-Iulia (1656—1680) decĭ identifică pe Sava de la 1608 cu cel din aniĭ 1656—1680.

e) *G. Bariţiŭ* în opul sĕŭ „Părţĭ alese din Istoria Transil.“ citând diploma luĭ Racoczi din 1608, de óre ce comuna *Vajdafalva* amintită în aceea o cércă în Făgăraş, indirecte crede că acel Sava va fi fost Archiepiscop de Ala-Iulia.

În faţa acestor opiniunĭ diverse după cum la 1894 pe larg am demustrat în „Unirea“ susţin că Sava *vlădicul* comemorat în decretul citat din 1608 nu a fost Archiepiscop de Alba-Iulia, nicĭ este de a se confunda cu Sava Brancoviciŭ de la aniĭ 1656—1680, ci acela a fost episcop sufragan peste bisericile române şi sĕrbeştĭ din ţinutul dintre Criş şi Mureş, cu reşedinţa în Boros-Ienŏ şi în Lipova, unde cum că şi maĭ târziŭ adecă între aniĭ 1642—1685, a fost *Episcop* român să cunóşte din următórele:

a) Principele *G. Racoczi II* cu d. 15 Decembre 1648 notificând comitatului Zarand, că pe *Petru Concsay* din Ciuciŭ [2]) l'a întărit în *seniorатul românesc* guvernat prin antecesorul sĕŭ cu nevrednicie, şi ĭ-a promis că îl va apĕra în contra înfestărilor **Vlădicului** şi ale altora, punêndu-ĭ condiţiunĭ drept ca şi cele puse la 1652 protopopuluĭ român calvinisat *Petrascu,* din Maramureş şi archiereuluĭ Ilie Orest (1660—1642).

[1]) Decretul luĭ Sig. Racoczi d. 15 Ian. 1608.

[2]) Ciuciŭ cu castel la 1610 a fost a familieĭ Nic. Segyey, — maĭ înainte a familieĭ Betlen.

b) Predicatoriul calvinesc *Toma Kisfalvy* din Ineŭ şi *Andreiŭ Hunyadi* seniorul tractuluĭ Bihareĭ cu d. 16 Oct. 1685 se rógă de principele trnnsilvan ca locul de alegere a episcopuluĭ (calvinesc) să-l pună în Szilágy-Somlyó ĕră nu în *Baia-mare.* Şi apoĭ maĭ adaug, că de óre ce şi până acĭ tot principele i-a ocrotit în contra infestărilor străinilor şi ale **Vlădicilor,** şi acum la dînsul recurg [1]).

Sub infestările *Vlădicilor* sînt de a se înţelege nisuinţele acelora puse în contra tendinţelor de proselitism calvinesc şi român din părţile Orădiĭ şi în teritorul între Criş şi Mureş, pentru ilustrarea căruia servéscă scrierea principeluĭ Racoczi din 1648 maĭ sus citat, unde notifică că nouluĭ senior român calvinisat Petru Csucsay i-a pus condiţiunĭ că „Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ să vestéscă în limba română şi să facă ca şi preoţiĭ subalternĭ să vestéscă. Tot acésta să urmeze şi cu *Catechismul* (care drept la acel an l'a edat românesce Stefan Fogarasy) şi că bobónele cele multe ce până aci le-a observat la botez şi la încheierea căsătoriilor să le părăséscă, despărţirĭ de căsătorie fără ştirea superintendentuluĭ ungurese-ortodox să nu facă, să ţină rînduelele principeluĭ în acest respect înainte de 5 aniĭ date. În tóte afacerile să asculte de episcopul ortodox-unguresc. Şi de óre ce fărădelegile în tot locul a început a se lăţi, principele a conces aceluĭ senior ca să pótă visita bisericile de sub jurisdicţiunea sa, şi după diregătoria sa, după datina de până aci să facă învitaţiunile. Lasă preoţilor de sub jurisdicţiunea aceluĭ senior ca sub pedépsa perderiĭ beneficiuluĭ, pe acela să-l recunóscă de protopopul lor şi să-ĭ dea cuvenita ascultare [2]).

III.

În seria cronologică a Archiepiscopilor propusă în „Acte şi Fragmente“ după Ilie Orest (1641—1643) se pune *Simeon Stefan.* Numitul istoric Marki însĕ aminteşte că principele transilvanieĭ G. Racoczi I, la 1642 a poftit de la *noul vlădică român* cu numele *„Miloviţiŭ“* ca să facă ca preoţiĭ de sub jurisdicţiunea sa să se lase de birbitelirea (birbitelés) în limba strĕină.

Aşa dară între aniĭ 1640—43 am avea doĭ Archiereĭ românĭ, pe *Ilie Orest* la 1641 şi pe *Miloviţiu* din 1642.

Dacă s'ar admite că aceia ambiĭ aŭ fost Archiepiscopĭ de Alba-Iulia atuncĭ seria cronologică a acelor Archiepiscopĭ s'ar întregi astfel:

După *Genadiŭ* mort la 1640 ar fi urmat *Orest* 1641—1642. când a fost depus, după acesta a urmat *Miloviţiŭ* 1642—1643. Acésta întregire ar fi admisibilă dacă în decretul luĭ G. Racoczi I din 1643 nu s'ar zice că antecesorul luĭ *Stefan Simonic* a fost *Elia Iorest.*

Drept aceea sîntem siliţi a afirma că Episcopul *Miloviţiŭ* din 1642 va fi fost episcop sufragan érăşĭ din părţile între Criş şi Mureş ca următoriul luĭ Longin Brancoviciŭ, care la 1640 din causa forţelor calvinismuluĭ a abzis şi a trecut în România.

[1]) Török emlek, IX, 101—2.

[2]) Lib. Reg. XXIV, 43/a—44/a, unde după cum afirmă Marki Sándor şi faţă de alte ţinuturĭ să fac tot asemenea dispositiunĭ.

IV.

Tot în „Acte şi Fragmente“ se propune ca Archiepiscop *Paul Turdaşi* la anul 1569 [1]).

În posesiunea bisericeĭ gr.-cat. din comuna Turdaş districtul protopopesc al Orăştieĭ se află un Triod tipărit în Tergovişte la 1749. În acest Triod pe pag. 77—96 pe marginea foilor se află scris cu litere următoriul document:

„Să se ştie, cum că la an. 1582 de la Christos, biserica de la Turdaş din Cósta care încă de la Daci rămase românilor a fost sub stăpânirea *Episcopuluĭ* **Alexa Turdas** împreună cu tóte pămînturile de la câmp. Dându-se apoĭ dintre noĭ, dintre români calvinĭ *Ion Baldea* cuĭ i s'a dat apoĭ nume unguresc: *Satmári Iános, Dumitru Zeledinţan,* care după aceea s'a numit *Lozsadi Demeter, Gruia Petru,* care cu acest nume a şi rămas şi *Capruţ Adam*, ce s'a numit *Kapronay Adam* împreună cu femeile lor şi copiĭ cu numĕrul 26 de suflete, Craiul Ardealuluĭ Măria Sa George Racoczi la an. 1652 ni-aŭ luat biserica cu pămînturile de la câmp dinpreună şi aŭ dat calvinilor, ce saŭ numit maĭ sus, pentru care multă vrajbă am avut cu eĭ, ci neputênd prididi am fost siliţi a ne face altă biserică şi aceea de noŭ care am lipit-o cu pămînt şi am văruit-o. În Turdaş mensa Cirişer la anu 1655 Grigorie Vlad m. p. paroch Turdaşuluĭ, Darabant Lazar, (. . . . rupt nelegibil), Baldea Alesandru, Todor Onu, Lula Adam, Todor I. (nelegibil) Muntean Petru, Vlad Adam, Roman Dumitru, titoriĭ bisericeĭ [2]).

Combinând acest document cu nota luĭ Sam. Klein publicată în „Acte şi Fragmente“ pag. 272 se constată că:

a) adevĕrul celor scrise despre *Paul Thordoşi* episcopul românilor, că adecă, acela într'adevĕr silit de persecuţiunile proselitismuluĭ calvinesc, ca unul care n'a voit să îmbrăţişeze secta calvină, a trebuit să abzică de episcopie şi să trécă în România.

b) că dacă episcopul *Paul Thordoşi* în seria Archiepiscopilor are să cuprindă loc pentru anul 1569, atuncĭ *Alexa Thurdaş,* orĭ este de a se suscepe în aceeaşĭ serie între *Ghenadiŭ* şi *Ioan* de Prislop. respective Spiridion, adecă între aniĭ 1582—1585, orĭ să se zică că Alexa Thurdas a fost episcop sufragan de es. în Fel-Dyod (Gioagiul-de-sus) Cfr. diploma Isabeleĭ din 1557 pentru episcopul Cristofor), saŭ de la Prislop.

V.

Auctorul *Ios. Lad. Pic* în opul sĕŭ *„Über die Abstammung de Rumänen* [3]), tractând despre biserica română, respective despre Metropolia aceleia, spre a demustra, că aceea biserică a avut Archiepiscop, pe basa celor cuprinse în colecţiunea heveneşiană (XXIV — 227) aminteşce pe un anumit *Abrahamus Pap ecclesiarum in Transilvania valachicalium Archiepiscopus“,* fără a indigita anul guvernăriĭ, orĭ reşedinţa aceluia. Neputênd până aci a scruta în amintita colecţiune, nicĭ că pot stabili, că óre acel episcop, la ce an ar fi de a se suscepe în seria Archiepiscopilor de Alba-Iulia.

[1]) Pag. XIV şi 272.

[2]) Comunicat de către On. Dem. Iancu paroch în Turdaş.

[3]) Pag. 219 not. 25.

VI.

Despre Archiepiscopul **Daniil,** în „Acte şi Fragmente“ cu positivitate nu s'a statorit aniĭ guvernăriĭ. Faţă cu acela este să se întregéscă, că fu denumit la 1651 [1]), şi că prin diploma luĭ Apafy de d. Micola 23 Aprile 1662 data luĭ Sava Brancovics, — pe credincioşiĭ ceĭ dincolo de Olt i-a lăsat sub jurisdicţiunea episcopuluĭ Daniil [2]).

VII.

Cam din vécul al 17-lea începênd în titula archiepiscopilor de Alba-Iulia se află susceptă şi numirea episcopiilor sufragane ca a *Vaduluĭ, Aradului, Satmaruluĭ, Maramureşuluĭ, Silvaşuluĭ şi Făgărasuluĭ,* fără ca până aci să se cunóscă după nume archereiĭ acelor episcopiĭ (Cfr. Dalteria de la Ghenadiŭ dto 4 Dec. 1628, noul Testam. tipărit la mandatul luĭ F. Racoczi).

La expoziţia milenară a Ungarieĭ din 1896, de către capitulul, respective Episcopia rom.-cat. transilvane din Alba-Iulia, a fost espusă o icónă a s. Nicolaŭ, depinsă, respective încisă pe o tablă de aramă orĭ de argint în formatul uneĭ table de evangelier: Icóna aceea represintă pe s. Nicolaŭ în ornat archieresc înfrumseţat cu petriĭ scumpe, ţinênd s. evangelie.

În partea superióră a icóneĭ era inscripţiunea cu cirile: Svti Nicol. Is. Xtos Maria. Sub icónă în limba slavică cu cirile era inscripţiunea: *„Molba Ababgia Episcopa Anastasia O Vadu O Ugroch. Nicorasia icona Zato Zaft. M. M. E. I“.*

Trimis-am acésta inscrţiune în deosebite locurĭ ca să se traducă în limba mie cunoscută. dară deslegare deplină nu am primit, din causă că unele cuvinte ale aceleĭ inscripţiunĭ ar fi contrase ce nu se pot deplin tălcui. Dară toţi aŭ afirmat că este vorbă de episcopul Atanasie a Vaduluĭ unguresc, orĭ al Ungurilor, şi că Vato va fi scurtare din Veliato — veacul. — Cuvîntul „Molba“ în loc de „Molitva“ ar însemna rugăţiunea, — saŭ după *Cuvioşiă* după cum se întituléză „Pop Gábor de O város“ într'o scrisóre a Vlădiculuĭ Inocenţiŭ Klein de datul Gherla la 30 Decembre 1747.

Orĭ ce sens să aibă aşa dar inscripţiunea citată, aceea fără îndoélă dovedeşte că a esistat episcopia sufragană a Uaduluĭ în fruntea căruia a stat ca Episcop *Atanasie* pe timpul ce ne-ar indica cifrele: M. M. E. I. când acele s'ar descifra.

Éră cum că reşedinţa episcopieĭ Vaduluĭ a fost: Vadul de lângă *Deeş,* acésta după informaţiunile primite încă la 1897 de la oficiul parochial din Bogata-română, dovedesc următórele:

a) Numirile unor părţi din hotarul comuneĭ că: „rîtul Vlădiceĭ“ „fântâna Vlădiceĭ“ — locul ce se estinde în jurul déluluĭ numit: „Cetăţeaua“ se numesce al Vlădiculuĭ.

b) bĕtrâniĭ din comuna Bogata-română spun ca tradiţiune că strămoşiĭ lor aŭ fost iobajiĭ Vlădiculuĭ din Vad unde umblaŭ şi la biserică.

c) Biserica de peatră edificată în stil gotic, din Vaad este fórte veche, căcĭ nime din popor nu ştie nicĭ când s'a zidit, nicĭ că afară de aceea ar fi esistat o altă biserică de es. de lemn. În lăuntrul bisericeĭ, în apropiere atât în partea demézăzi cât şi cea de méză-nópte, în părete sînt tăiate câte dóuĕ locurĭ de şedut, despre carĭ se crede a fi fost scaunele călugărilor sfetnicĭ aĭ episcopuluĭ.

[1]) Lib. Rog. XXVI 127—9.

[2]) Lib. Reg. XXVII, 420—1 şi 407—8.

Archeologul repausat Carol Torma, care la anul 1876 a cercetat şi comuna Vaad şi acolo a luat notiţe despre nescarĭ inscripţiunĭ vechĭ romane aflătóre şi în biserica din Vaad a afirmat, că acea biserică s'ar fi edificat cam la începutul véculuĭ al XVI-lea.

d) Episcopia Vaduluĭ va fi avut şi dominiŭ, care l'a ocupat familia Kornis, însĕ, tot a maĭ lăsat pe sama bisericiĭ 200 jug. carĭ în urma comasăriĭ din 1845 s'a nimicit.

În cele de sus am împărtăşit cele ce mi-aŭ fost cunoscute cu privire la seria cronologică a Archiepiscopilor de Alba-Iulia şi a episcopiilor sufragane. Dea bunul Dumnezeŭ ca bărbaţiĭ de şciinţă a-ĭ bisericeĭ române să pună cât maĭ mare pond pe scrutarea trecutuluĭ istoric al ierarchieĭ aceleĭ biserici, de care în bună parte este legat şi trecutul istoric al poporuluĭ românesc supus aceleĭ biserici.

Ioan Boroş
canonic.

Echouri de peste Munţi.

Craiova 31 Aug. 1900.

Iubite Domnule Domşa.

Neavênd timp se scriŭ, nicĭ să viŭ, ca să laŭ de aprópe parte la serbarea aniversăriĭ ce pregătiţi, salut din depărtare Blaşul, cum cred că face cu acéstă ocasiune fie care bun român. Pentru că Blaşul, graţie unirii. a fost légănul deşteptăriĭ naţionale. Salut cu veneraţiune umbrele marilor prelaţi, Inocenţiŭ Micul şi Petru P. Aron carĭ aŭ ridicat acolo primele şcóle româneşti. de unde aŭ eşit nemuritoriĭ apostolĭ aĭ românismuluĭ, G. Şincai, P. Maior, S. Micul, maĭ apoĭ S. Bărnuţ, Bariţ, Mureşan, ş. a. Şi cu o îndoită iubire trebue să salute acele clasice locurĭ toţi aceia carĭ, ca şi mine, ca şi noĭ, aŭ petrecut acolo aniĭ fericiţi aĭ copilărieĭ şi adolescenţiĭ şi şi-aŭ încălzit sufletul la lumina ştiinţeĭ şi a măreţelor suveniriĭ, de carĭ este atât de bogat modestul orăşel al Tîrnavelor.

M. Străjan.

„O singură scânteuţă maĭ licuréză printre negurele cerului şi asemene lucéferului despre zi se apropia de noĭ . . . . Pe când la noĭ nu maĭ esist de cât vre-o dóuĕ-treĭ bucherniţe grecescĭ, din colo de munţĭ înfloriaŭ şcolile adevĕrat române din Blaş.“ . . . . „Originea şcolilor Tranne nu datéză maĭ în apoĭ de mijlocul secl. al 18. Dar cu cât începutul lor este maĭ în cóce, cu atât fruptele, ce aŭ adus ginteĭ întregĭ, sînt maĭ mântuitóre pentru generalitatea naţiuneĭ“.

„Prin uniune se deschide o nóuă eră pentru cultivarea românilor Transilvaniĭ“.

„Ioan Micul (adecă întemeiătorul Blaşuluĭ episcopul Inocenţiŭ Clain) este primul fundatoriŭ al culturieĭ Transilvane“.

La p. 113. descriênd avîntul şcolilor din Blaş încheiă: „renumele liceuluĭ din Blaş cresce vĕdênd cu ochiĭ, viaţă şi lumină rĕsărind în tóte părţile. Părea, că geniul vecheĭ Rome se scólă din mormîntul saŭ secolariŭ spre a maĭ insufla o dată coloniile luĭ Traian“.

Misail.

O D Ă

LA IUBILEUL DUCENTENARIŬ AL SF. UNIRĬ CU ROMA.

Urla sĕlbatic marea; mereŭ crescea furtuna
Noianul cel de apă 'n adêncurĭ sbuciumându'l
Prin nourĭ greĭ și negri a dispărut și luna . . .
O nópte grea domnesce . . . În creerĭ dórme gândul
Și numaĭ spaima morțiĭ se svêrcole într'una.

Pe valurĭ să zărésce o naie aprópe frântă . . .
Și vênturile 'n cóste o lovesc cu-a lor furie . . .
Din val în val, sĕrmana, cu gróză se avêntă,
Cârmaciul stă la cârmă. Cu vorba-ĭ argintie
O rugăciune 'nalță spre cer, o rugă sfîntă.

Un vînt cumplit o bate spre-o parte-a măriĭ 'ntinse,
Ér altu 'ntr'altă parte o 'npinge și o mână.
Și valul de sub dînsa, cu lăcomie-aprinsă
Vrea s'o înghită lacom . . . Pornirea-ĭ e păgână . . .
Și pórta négră a morțiĭ 'nainte-ĭ stă deschisă.

Și sfînta rugăciune spre ceriurĭ se înalță;
Atâta foc e 'ntr'însa, ș'atâta 'nduioșare —
Cât inima de sloĭurĭ cu focu-ĭ o desghiață;
Ér ochiĭ-ĭ ard în lacrimĭ. S'aprinde tot maĭ tare
Ferbintea, sfînta rugĭ spre-a lumilor viață.

În zărĭ atuncĭ — o Dómne, ce mare ți-e puterea —
Un caier de lumină în orisont s'arată
Și vine cătră mare. Acésta'ți este vrerea
Și voia ta, stăpâne, în tóte se arată! . . .
Lumina vine, cresce . . . Și cresce mângăerea.

Pe naia sbuciumată. Un înger din lumină
Rĕsare, vine-aprópe, aripile'și întinde
Cârmaciuluĭ deasupra. Privirea-ĭ e senină
Și 'n ea un foc de viață se pare că s'aprinde
Și brațele 'și întinde cârmaciuluĭ: „O vină!“

Cu patimă îl strînge la pept, și înc'odată
Ș'o vorbă, numaĭ una, putu atuncĭ să zică,
*Și vorba asta sfîntă fu **„Roma“** . . . . E salvată*
Corabia de-acuma. Perit-a orĭ ce frică . . . . .
Spre Roma nóstră veche, corabia se 'ndreaptă.

Ș'apoĭ de a Cetățiĭ eterne, naie tare
Legatu-sa a nóstră corabie sdrobită. —
E mult de-atuncĭ, doĭ secoli! Și este tot maĭ mare
*Încrederea în asta **unire** mult dorită*
Și nu maĭ purtăm frică de a măriĭ turburare.

Voit-a Provedința, căcĭ ea ne pórtă-n samă,
Să fim legațĭ cu Roma, cu mama nóstră dragă
Prin neam și prin credință. Ér azĭ pe noĭ ne chiamă
A nóstre inimĭ pline de o forță nóuă, întreagă,
Ca să serbăm doĭ secolĭ de luptă fără teumă.

I. Agârbicean.

Unirea credinței—cerênd.

Ne rugăm în sfînta liturgie zilnic „pentru unirea tuturor“. Cerem de la Dumnezeŭ „unirea credinței“. Dară atâta nu e de ajuns, ci în tot de una să ne aducem a minte de cuvintele: „Ora et labora.“ Să nu ne temem de învinuirea, că deprindem proselitismul, — prinderea de proseliți ne e poruncită, ne-a poruncit-o cuvîntul Mântuitoriului și esemplul Apostolilor.

Sîntem decĭ datorĭ, să deprindem proselitism pentru adevĕrul creștin, care e numaĭ unul. Dară în lucrul acesta să ne ferim a folosi arme lumescĭ și să folosim numaĭ armele adevĕrului și darului lui Christos.

În special biserica nóstră românéscă își are în privința acésta misiunea sa specială. În împlinirea misiuniĭ acesteia avem, să cercăm a delătura cu arma dragostiĭ în rîndul cel dîntâiŭ pedecile acelea, carĭ numaĭ par a se împotrivi unirĭ credinței și se folosesc numaĭ ca pretexturĭ spre a susține între Românĭ desbinarea credinței. Avem să arĕtăm, că diferințele, ce esistă între biserica apusană și cea rĕsăritĕnă, sînt în partea cea maĭ mare numaĭ la părere.

Așa esistă între cele dóuĕ biserici bună óră diferința în chipul de a se însemna cu semnul crucii. Apusaniĭ duc mâna maĭ întâiŭ la umĕrul cel stîng și după aceea la cel drept, pe când rĕsăriteniĭ o duc maĭ întâiŭ la cel drept și după aceea la cel stîng. La diferința acésta firesce că încă s'aŭ provocat, ceĭ ce spre a susține desbinarea religiósă dintre apus și rĕsărit s'aŭ folosit până și de mijlocul acela, că cu o mână și-aŭ neteđit bărbile, ĕră cu cealaltă aŭ cercat în zădar, să neteđéscă bărbile preoților apusanĭ celor rașĭ. Și totuși diferința aceea nicĭ nu e diferință, ci dimpotrivă e o manifestare a unității. Avem numaĭ să asemĕnăm formulele, cu carĭ însoțesc Latiniĭ și Greciĭ însemnarea cu semnul sfintei crucĭ. Greciĭ zic: τοῦ ἁγίου Πνεύματος, pe când Latiniĭ: „Spiritus sancti.“ E decĭ învederat, că topica grecéscă și latinéscă a hotărît, ca greciĭ să pună mâna pe inimă maĭ pe urmă, când rostesc cuvîntul *Πνεύματος*, ĕră Latiniĭ să o pună pe inimă maĭ întâiŭ, când rostesc cuvîntul "Spiritus.“

Așă ar puté, să se delăture partea cea maĭ mare a diferințelor acelora așa, că maĭ pe urmă ar rĕmâné numaĭ — primatul episcopuluĭ de Roma și indissolubilitatea căsătorieĭ. Ĕră de delăturarea acestor dóuĕ diferințe se va îngrigi apoĭ darul sfîntuluĭ Spirit, carele tóte le plinesce.

Dr V. Szmigelski
canonic.

Cugetărĭ și meditărĭ.

Vanitatea la femeĭ e: dracul împeliță!

Fiĭ sincer cu deaproapele tĕŭ, — ș'apoĭ iă-te la fugă, băiete!

„Zorzóne“ lumeĭ — — și-o stăpânescĭ!

Nimic nu-ĭ maĭ desastros în urmărĭ, ca naĭvitatea femeiĭ cu minte!

Mila, cruțarea, e arma femeiéscă, care adese se rĕsbună.

Sigilul de autenticitate pentru amor e — — jalusia!

Cu cât cineva e maĭ neputincios, cu atât se întărîtă maĭ rĕŭ!

Nicĭ-când amicul nu va fi atât de generos ca inimicul.

Beiuș IX. 1900.

Viora din Bihor.

Biserica din Șișești, votivă pentru S. Unire a tuturor Românilor.

Șișești! Ce nume! Câte suveniri plăcute și mari! dar câte dureri și câte suferințe nu cuprinde în sine acest nume!

Șișești, nu poți pronunța, fără să-ți aduci aminte de biserica pompósă, zidită ca prin minune, prin concursul poporului Român, ca monument veciniс de iubire față de mama Roma, căci e dedicată „ex voto pro s. unione omnium Romanorum".

Acésta este unica biserică dedicată lui Dumnezĕŭ pentru sfînta unire a tuturor Românilor, nu numai, ci este cea mai frumósă biserică de care noi Românii ne putem făli.

Stilul e roman, și în cât s'a putut s'a ținut de planul bisericei Sf. Petru din Roma făcut de Michelangelo; așa în cât cu tot dreptul, putem considera acésta biserică ca un tesaur, ca un model de architectură.

Planul fú conceput de parochul local Dr. Vasile Lucaciŭ și executat cu conlucrarea On. Domn Alexiŭ Berinde.

La acest edificiŭ monumental, numai românі aŭ lucrat și aŭ dat dovezi, ce póte face Românul!

De când lumea, o idee mare, un cuget sfînt cu greŭ s'aŭ putut realisa! Așa și acésta mărétă clădire, numai prin multe greutăți s'a putut aduce până la starea actuală, și a o sevîrși deplin, nu fú cu putință, din causa vitregimei timpurilor, pentru pisma, rĕutatea și persecuțiunea ómenilor fără de lege.

Durere te cuprinde, când vedi cum acésta clădire nu póte fi sevîrșită cum ar pofti măretul edificiŭ. Causa o știți.

Dumnezĕŭ însă va umili și de aicî în colo inimicii Sĕi, și mărétа clădire va fi decorată cum stilul recere, mai iute saŭ mai târziŭ, dar va fi, pentru că idea care o represintă, idea s. unirî cu Roma Apostolică, are în sine farmecul biruinței, și cu cât astăzi sînt mai grele pedecile, cu atât mai eclatantă va fi învingerea cugetului mare.

Apostolatul acesteî ideî întrupate în biserica mărétă din Șișești, trebue să-și aibă fasele sale, de inimicî și de persecuțiune, ca să aibă îndreptățirea de a vesti generațiunilor viitóre, vîrtutea constanței, tăria credinței și isbânda iubireî.

Dee ceriul ca votul poporului Român exprimat prin acésta s. biserică, până la cel mai apropiat an iubilar, să fie împlinit.

Mama Roma să ne priméscă pre toți fiî sĕi Românî sub aripile sale binecuvîntate.

Șișești 12 Sept. 1900.

Dr. Epam. Lucaciŭ.

Din istoria bisericéscă a Maramurĕșului înainte și după sfînta Unire.

Despre viața bisericéscă a Românilor din Maramurĕș — care în alte locurî e isvorul cel mai avut a evenimentelor istorice până la secIul al 17-lea avem date puține.

Atâta este sigur cum că în veacul al 15-lea în acest comitat deja a fost organisată biserica rĕsăriteană.

Acésta se adeverésce din documentele și diplomele nobilitare în carî se face amintire despre preoții românî de pe acele timpurî.

Ast fel într'un document din 1386 se espune cum că în Giulescî a fost preot un Mirizlo.

Acel Mirizlo a fost fiul luî Jula (Gyula) fiul luî Dragoș strămoșul familieî Rednic, din care a fost mulți preoți; de unde o creangă a familieî și-aŭ luat numele de Pop. Urmașiî luî Mirizlo a fost preoții Ioan și Teodor, apoî prota Lupu pe la 1660—1698; căruia i-aŭ urmat Basiliŭ Rednic frate dulce cu Episcopul Atanasiŭ Rednic, ast fel apare deci, că în Giulescî a fost preoți continuŭ din viața nobilă a luî Jula.

În anul 1428 se amintesc ca preoți a Apșeî de mijloc, Costa și Bolota; ér în anul 1445 preotul Nicolaŭ din Vișeŭ.

Regele Mathia cu ordinațiunea din 1479 la rugarea Mitropolituluî din Alba Iulia, pe preoții românî din Maramurĕș i-aŭ absolvit de la orî și ce soiŭ de contribuțiune, documentând regele și cu acésta iubirea sa cătră neamul sĕŭ românesc. (Valachos Presbyteros graecam fidem tenentes).

În genere preoții de pe acele timpurî eraŭ din classa proprietarilor și a nobililor, și și astăzi nobilii românî din Maramurĕș cu drag își daŭ prunciî la cariera preoțéscă. Ast fel în trecut a fost doî protopopî din familia Mihályi, mai mulți preoți tot din aceia familiă, și și azî sînt preoți, consângenî a familieî de Mihályi.

Din conscripția parochiilor române și rutene din Maramurĕș efeptuită în 1774 apare cum că parochiile române s'aŭ înființat în timpurî vechî și în dată după inpopularea comunelor. În aceea conscripția mai despre tóte parochiile române se scrie: „Parochia mater statim cum inpopulatione Pagi erecta" „ab antiquo erecta" „annis incertis erecta" „Memoriam humanam excedente tempore erecta" etc.

Și din diplomele câte le avem se vede că deja începênd de la an. 1345 comunele române se dedeaŭ ca donațiunî unor bărbați binemeritați de patrie și de religiune, a căror strănepoți românî și azi trăiesc.

Dintr'o diplomă regéscă din 1213 apare că în Maramurĕș a fost și loc acreditat, — deci dacă a fost loc acreditat pentru păstrarea diplomelor deja în an. 1213 e sigur, că a trebuit se aibă și ce păstra. — Diplomele a fost cea mai mare parte a românilor și în parte a ungurilor, de órece în diplomele câte le avem de arĕndul apar numele familiilor române și azi esistente.

Apoî este sciut cum că Balitia voda (Bale voda) și Dragmeșter în anii 1373—1402 aŭ fost comiți supremi aî Maramurĕșului, și în anul 1391 aŭ fundat Mănăstirea s. Archangelî Mihail de la Peri, când va parochie română, azi rutenă.

În acea Mănăstire a residiat la început Episcopiî Maramurĕșului, ér după ce Mihail Apafy le-a secularisat, s'aŭ mutat în Bârsana. (Episcopul belico samintit de Șincai, Episcopul Serafim) în Biserica-albă. (Episcopul Stoica, Dositeu) în Husd-Baranya și în Moiseiŭ (Episcopul Miron Pop). — Constantin Brancovan Domn al Munteniel (1668—1714) a dăruit Mănăstireî de la Biserica-albă un potir cu inscripția.

Episcopia română din Maramurĕș a sustat aprópe 300 de anî, fiind sub iurisdicțiunea Episcopuluî de la Belgrad, tóte aceste documentézĕ cum că aicî a esistat ab-antiquo viață bisericéscă.

Pe timpul unireî Românilor cu s. biserică de la Roma în Maramurĕș a fost Episcop Iosif Stoica (1692—1711).

Dĕnsul așa se vede că n'a primit s. Unirea, pe cum n'aŭ primit nicî urmașul luî Dositheŭ Theodoroviciŭ (1720—1734).

Însă Episcopiî de la Muncaciŭ (Rusiî s'aŭ unit în 1646) ca uniți aŭ influințat, ca rutenii și romanii, carî se țineaŭ de episcopia din Maramurĕș să priméscă sfînta Unirea.

Ast fel Episcopul Iosif Hodermarszky (1707—1715) de la Muncaciŭ în anul 1707 a trimis în Maramurĕș, pe frate-sĕŭ Procopiŭ, un călugăr învĕțat, ca să îndemne pe aceia carî aŭ rĕmas credincioși episcopilor din Maramurĕș la primirea s Unirî.

De aicî apare cum că Unirea deja era făcută, însă o parte a poporuluî ținea încă la Episcopiî Maramurĕșuluî, de carî cu greŭ s'aŭ putut despărți, parte pentru s'aŭ dedat cu dĕnșiî, parte că a fost consângenî de a poporuluî.

În actul și decretul s. Unire din 1700 se espune cum că la acel act solemn a fost de față din Maramurĕș Archidiaconul Ilie din Saldobis, cu 9 preoți, Luca din Szelis cu 9 preoți și Vasiliŭ din Komlis cu 41 preoți.

Pe acele timpurî Maramurĕșul bisericesce era împărțit în Iarașul de sus (archidiaconatul de sus) Iarașul de jos, și Iarașul Caseuluî adecă protopopiatul Caseuluî.

Și sub iurisdicțiunea acelor protopopi s'aŭ ținut parochiî române, dar și rutene până la dismembrarea diecesei Gherleî de cea a Muncaciuluî.

De multe orî s'aŭ discutat întrebarea cum că aceî protopopî din Maramurĕș óre fost'aŭ românî saŭ rutenî, și cum că carî sînt comunele Szelis și Komlis; — căcî Saldobisiul nu puté veni sub întrebare. Adecă comuna Saldobos esistă și astăzi între Hust și Teceŭ, și e parochiă rutenă.

Archidiaconul Ilie din Saldobis a putut să fie protopopul Iarașuluî de dios, adecă a protopopiatuluî Sigetuluî, de care în trecut s'aŭ ținut și parochiî române și și rutene, și ast fel dĕnsul chiar dacă s'a ținut de diecesa Muncaciuluî a putut să ieie parte la actul s. Unire, cu 9 preoți românî din Iarașul de jos; însă probabil că a fost român, de órece abia se póte crede cum că rutenii să fie mers la Alba-Iulia, când acolo a fost conchemat clerul român.

Mai grea este de resolvit întrebarea locuinței protopiilor din Selis și Romlis.

În Maramurĕș avem o comună românéscă cu nume Săliscea, dar aceia nu se numesce Selis, ci Seliscea; ér cum că Selis să fie Seleușul (N. Szőllös) abia se póte crede, de óre ce ținutul Seleușuluî este rutén și este situat aprópe de Saldobis; drept aceia cuget, cum că protopopul Luca a fost de pe apa Izei din Selis, adecă Seliscea, și subscriind actul sf. Unire a putut scurta numele comuneî, saŭ póte că i-aŭ rĕmas în péna — cum se zice vre o dóuĕ treî litere. Luca a putut să fie protopopul Iarașuluî de sus, de care s'aŭ ținut apa Izei și a Viseuluî.

Ar veni să se resolveze întrebarea cu numele Romlis (saŭ Komlis).

Unii cugetă a afla în acel nume Comloșul. Comune cu atarî numirî se află în Ugocia și în Bereg. — Dar deși prin acele

comitate maioritatea poporului este rutenă, totuşi a putut să fie pe acele timpuri şi români, de órece multe comune române s'aŭ rutenizat sub ocârmuirea Muncaciului.

Un preot învĕţat ruten mi-a scris, cum că Romlis póte să fie Roni-lis saŭ Roni-lyisz adecă Rona-de-sus, în care comună azi locuesc rutenĭ, dar când va atât Rona-de-sus, cât şi Rona-de-jos aŭ fost comune române. — Rona-de-dios şi azĭ e parochie română.

Póte dară că prota Basiliŭ a scris numele comunei rusesce Ronilis, şi s'a cetit Romlis, dar a putut locui şi în Comloşul din Bereg şi dacă a avut popularitate a putut aduna 41 preoţi români din Maramurĕş.

Ér dacă a fost protopop în Rona-de-sus, atunci a putut aduna pe preoţii din acel ţinut şi de pe apele Mara, Caseu şi şi pe alţii din jurul Sigetului eventual şi de pe Iza.

În acel timp în Maramurĕş a esistat vre o 12 parochii cu 2 biserici şi câte cu 2—3 preoţi, şi aŭ fost şi vre o 6 mănăstirĭ, şi ast fel a putut fi în Maramurĕş vre o 100 de preoţi români, din carĭ a putut să mérgă la actul s. Unirĭ 59 inşi.

Dar pe acele timpurĭ sub numele de Maramurĕş înţelegêndu-se şi ţinuturile din Ugocia, Bereg, Sabolciŭ, Bihor, aŭ putut să fie preoţii şi din acele ţinuturĭ.

Cum că episcopiĭ români din Maramurĕş şi după actul s. Unirĭ aŭ fost schismaticĭ apare dintr'o ordinaţiune emanată a Sinodului ţinut în 1728 la Cluş-Mănăştur, unde s'a decis cum că să fie recercat Guvernul ca să oprescă pe Dositeŭ Episcopul schismatic din Maramurĕş să nu sfinţéscă de preoţi pe ceĭ veniţi din Transilvania.

Dositeŭ s'a depărtat din Maramurĕş în 1734 ducêndu cu sine în Moldova documentele sale, şi póte a Mănăstirilor, căcĭ şi documentul despre Mănăstirea din Peri s'a aflat în Moldova.

După depărtarea lui Dositeŭ, românii din Maramurĕş a fost ocârmuiţi bisericesce prin vicariĭ din Siget, între carĭ vre o treĭ a fos şi români.

Poporul a primit s. Unirea şi nu s'aŭ mai audit ca să trécă la neunire nicĭ un suflet din Maramurĕş; — şi unit este acest popor şi astăzĭ, şi unit va fi pentru tot de una, căcĭ vede şi simţesce binefacerile sfinteĭ Unire.

Ar trebui să scriŭ o carte întrégă despre binefacerile acele ale sfinteĭ Unirĭ, va veni póte timpul şi la aceea, — de astă dată mĕ mărginesc a însemna aci, că sub influinţa Unirĭ s'a înfiinţat Asociaţiunea pentru cultura poporului român din Maramurĕş şi convictul din Siget, pentru care s'aŭ cheltuit peste 80 miĭ cor. şi din care aŭ ieşit fórte mulţi tinerĭ bravĭ: preoţi şi docenţi.

Şi acum încheiŭ dorind mulţi anĭ Escel. Sa Mitropolitului Victor, născut pe aceste ţinuturĭ ca şi înaintaşul sĕŭ Rednic, fie-ne un puternic scut şi apĕrător, spre care tot de una Maramurĕşul să privéscă cu admiraţiune!

Sighet 11 Sept. 1900.

Tit Bud
vicariul Maramurĕşului.

Blaşul.

Blaşul acest *însemnat şi binecuvîntat focariŭ . . .*, ca centru vechiŭ şi *însemnat de cultură românéscă*, începe a revĕrsa binefacerile luminei asupra poporului român, cu urcarea marelui prelat providenţial Inocenţiŭ Ioan Micul pe tronul Mitropoliei, urmată în anul 1729. Strămutându-se la 1738 scaunul Mitropoliei la Blaş, piosul principe al Bisericiĭ române, de eternă memorie, a pus temeile instituţiunelor de cultură şi învĕţătură pentru prea iubitul sĕŭ popor românesc pe care păstorindul, l-a cultivat sufletul, inima şi mintea spre a luvĕţa să cunóscă, din ce neam mare şi strălucit este!

„Buna sórte, geniul românismului a dispus, ca să-l urmeze în scaunul, pe care l-a ilustrat nemuritorul prelat, meritoşi păstorĭ, demn de acest nume şi marele lor predecesor. Sub scutul unor urmaşi, pătrunşi de sacra misiune a apostolatului, ca păstorĭ sufletescĭ şi ca Românĭ, cum eraŭ: P. Aron, Rednic, Gr. Maior, Ioan Bob, Al. Şeica Şuluţ, Ioan Vancea, — demn emul al marelui prelat Vulcan, — nu putea să nu se conserve, să nu se măréscă şi întindă acele binefăcĕtóre instituţiuni aşezate pe temeliĭ sănĕtóse, carĭ aŭ dat némului românesc bărbaţi luminaţi, dascălĭ strălucitĭ, deşteptătorĭ ai conscienţeĭ naţionale. Se pare, că Providinţa nu şi-a întors faţa de la martirul popor românesc, făcênd să se urce pe acel ilustru tron mitropolitan nobilul, eruditul prelat Dr Victor Mihályi, membru onorar al Academieĭ române;

„În Blaş esistă actualminte, pe lângă instituţiunile de învĕţământ superior: liceal, teologic şi pedagogic, mai multe reuniuni naţionale, culturale şi economice cum între altele este: Reuniunea femeilor române în scop cultural şi filantropic; reuniunea de comsum, unica în Ardeal, institutul naţional de credit; tipografia archidiecesană. — Oraşul Blaş şi împrejurimea sînt împopulate în absolută maioritate de românĭ.

„Pe câmpul libertăţiĭ, de pe câmpia Blaşului, ni-s'a redat, la 1848 în ziua memorabilă de 3/15 Maiŭ, sacrul cuvînt „libertate“, care fusese dispărut din vocabularul limbiĭ nóstre, fiica mărĕţă a Romei sempiterne!

„La început era Cuvîntul, — după zisa Evangelistului din ziua învierii, — la Dumnezeŭ, şi Dumnezeŭ era Cuvîntul, pe care nil'am redat noi înşine în acel moment solemn de deşteptare şi de înviare datorite în mare parte instituţiunilor de cultură naţională din Blaş,

Generaţiunii presente şi viitóre încumbă sarcina de a-l păstra neprihănit ca o revelaţiune sacră a Dumezeirii şi ca un scut al naţionalităţii.

Vasilie Maniŭ.

Repriviri în trecut.

Înainte cu 200 anĭ plaiurile şi văile acesteĭ mândre şi de Dumnezeŭ binecuvîntate ţărĭ, ca şi astăzĭ eraŭ locuite în covîrşitóre maioritate de poporul român. Şi ce deosebire între atunci şi acum. Suferit în a lui ţară bietul român este singa josnică a celor mai marĭ.

Tabloul acelor vremĭ ni să presintă în în cele mai cernite colorĭ. Obosît şi sdrobit este românul de atunci, sufletul lui nobil este năbuşit de povóra nĕcasurilor. Voioşia i-a dispărut de pe faţă şi par că o neîncrederĭ insuflă tot ce îl încunjură. Boierii îi cer braţul şi róda, stăpânirea, banul şi fiĭ. Nicăirĭ nu află mângâiere. Naţiile privilegiate să înbuibă în plăcerĭ, ele aŭ oraşe înfloritóre; satele lor sînt împodobite cu bisericĭ pompóse şi cu şcolĭ. Fiiĭ lor să bucură de lumina binefăcĕtóre a sciinţiĭ; aĭ românilor sînt eschişi şi opriţi. Ei aŭ preoţi luminaţi, carĭ îi îndrumă spre bine. Românul e redus la miserie; satele lui aŭ aspectul unor bordee sărăcăcióse, bisericile durate din lemn abia să ridică peste coperişele scunde. De şcolĭ nicĭ poménă. Preoţimea e ignorantă şi superstiţióşă, archiereiĭ aserviţi principiilor şi domnilor. Nicăirĭ nu găsesce dreptate. Străinul s'a vîrît şi în biserică, preotul îl întîmpină cu „blagosloveniĭ,“ ér în loc de „tatăl nostru“ „Ot ce naşă ia nebesa.“ — Singurul alin e vatra-i părinţască, unde îşĭ varsă amarul în duiósele doine.

Că nu curge ceea vale
Să mĕ pot spăla de jale!
Că nu curge cel isvor
Să mĕ pot spăla de dor!
Macar în cătrăŭ pornesc,
Jelea dorul găsesc;
Macar în cătrăŭ oiŭ mere
Mere-oiŭ tot cu dor şi jale;
Jelea ţi dorul m'ajunge.
Dorule, parcă sciĭ; de mereŭ la mine viĭ;
Tu jale, parcă veḑi, de mereŭ la mine şeḑi!

Étă oglinda dispositiĭeĭ sufletescĭ a Românului de pe acele vremurĭ.

Pe atunci Blajul nostru se reducea la câte va case iobăgescĭ de ale principelui Apaffi. Pe locul cruceĭ de pe castelul metropolitan de astăzĭ sta cocoşul protestant. — Între naţiile privilegiate decurg înfricoşate lupte religióse. Fie care dintre confesiunile recepte vrea să se întăréscă. Românii sînt luaţi la ochĭ, li se fac ademeniriĭ; toţi vrĕŭ să-l câştige.

Între atarĭ ispite, Românii din Ardél sătul de rĕŭ şi geloşi de binele compatrioţilor sĕĭ, sînt inspiraţi de idea fericită ca să se unéscă cu biserica catolică, cea mai veche şi cultă, a cărui légăn este Roma, obîrşia némului românesc.

Era în 30 Septembre 1700. Alba-Iulia este în haină de sĕrbătóre. Românii din tóte unghiurile Ardélului în acésta zi sînt cu gândurile spre fortăréţa lui Carol al VI. Aicĭ şaŭ trimis dînşiĭ preoţii, representanţiĭ firescĭ, ca să subscrie un act de mare valóre în istoria némului românesc. — Episcopul Atanasie Anghel i-a chemat şi la a luĭ blând glas aŭ alergat 54 protopopi şi 1563 preoţi.

Actul unirii se subscrie; şi cu dînsul se pecetluesce preludiul unei epoce mai fericite pentru Românii ardeleni.

Împĕratul Austrieĭ Leopold, sub a cărui stăpânire a ajuns Ardélul la 1688, acórdă drepturĭ Românilor uniţi primindu-i în rîndul cetăţenilor Transilvanieĭ. Din acel moment li se deschid luminele învĕţăturiĭ, de care eraŭ atât de setoşi. Tinerĭ deşteptĭ cercetézĕ şcólele înalte din Sâmbăta-mare, Tyrnavia şi Cluj, ér mai târziŭ li să face posibilitatea de a ajunge în institutul de „Propaganda fide“ din Roma şi în Pazmaneul din Viena.

Pe scaunul episcopesc ajung archiereĭ cucernicĭ şi înzestraţi cu sciinţa apusului. Din şirul acestor marĭ prelaţi apare ca şi un meteor figura simpatică a lui Inocenţiu-Micu-Klein.

Étă păstorul mare, care viaţa şa pus'o pentru turma sa. Fără pareche în istoria

bisericiĭ nóstre luptă cu curaj nefrânt pentru câştigarea drepturilor Românilor. Noĭ ăştĭ de astăz nice nu sîntem capacĭ să ne dăm samă de luptele ce le-a purtat acest mare archiereŭ.

El avu curajul să se presinte în mijlocul staturilor ţării alcătuite din o nobilime îngâmfată şi despotică, şi aicĭ cere cu vorba şi în scris: ca fiiĭ preoţilor să nu fie tractaţi ca şerbi de către stăpânii moşiilor. Românii uniţi să fie primiţi în tóte funcţiunile bisericescĭ şi civile după chipul celoralalte naţiunĭ ale Ardélului; episcopul unit al Făgăraşului să iea parte ca membru în dieta Transilvaniei şi nobilii a celor regiunĭ în numĕr de vre-o şepte sute să aibă dreptul a fi numiţi în diregătoriile superióre, pe cum în capitanatele ţinutale în Făgăraş şi chiar şi la treĭ scaune judecătorescĭ în tribunalele regescĭ: ca treĭ mirenĭ şi treĭ clericĭ uniţi desĕmnaţi de metropolitul, să ia parte în dieta Transilvaniei şi să se pedepséscă cu amendă de 100 fl. îndepărtarea intenţionată a copiilor de Românĭ de la şcólele ţĕriĭ. Xenop. Ist. Rom. 216 p.

Cererile acestea aŭ fost uleŭ pe joc. În loc de încuviinţare dieta rĕspunde că „plebea română, de şi şezătóre în ţară din vremurĭ vechĭ, atât din pricina constituţieĭ sale fisice, cât şi din cea a tendinţelor sale şi încă din alte motive mai puternice nu ar fi vrednică a fi înzestrată cu privilegiĭ naţionale.“ Xenop. Ist. Rom. 217.

Klein este întemeetorul Blajuluĭ de astăzĭ, unde mutându-şi scaunul metropolitan înfiinţéză seminariul pentru crescerea şi învĕţarea copiilor săracĭ. Sub păstorirea luĭ démnă clerul român unit întrunit în sobor la Blaj în ziua de 26 Ianuar 1738 să ofere de bună voie să contribue cu 25 miĭ florenĭ la cheltuelile pentru clădirea mănăstireĭ şi a şcóleĭ.

Astfel fură puse temeliile strălucitei şi rodniceĭ şcóle din Blaj, care însă nu să deschisă de cât în 1754. —

Românii zilnic să deştéptă, cărmaciul lor însă, care luptă pentru drept este luat la gónă amară şi sub presiunea puterii volnice ia drumul esiliului merge în Roma, unde îşĭ sfârşesce zilele, deplâns de tótă suflarea românéscă. Dar sĕmînţa bună aruncată de marele archiereŭ, încoltesce şi din dînsa să ridică arborele falnic al culturei Române din Ardél, care până în ziua de ăstăz împarte fructele sale binefĕcĕtóre peste obştea românéscă, adumbrind sub a sa umbră tinerile vlăstare ale némuluĭ românesc.

Tronul episcopesc este ocupat de demnĭ urmaşĭ, carĭ cu mână largă jertfesc pe altarul bisericiĭ şi a şcóleĭ. Sub Petru Paul Aron în 1754 să deschide prin rescript împĕrătesc, cursul învĕţătorilor la seminariul din Blaj, unde în curund să adunară peste 300 învĕţăceĭ din carĭ se ridică o clasă de preoţi vrednicĭ, carĭ propagără în mijlocul turmeĭ cuvîntătóre cele bune şi plăcute luĭ Dumnezeŭ.

Din numărul necontenit al Românilor ce începuse să se dedeie învĕţăturilor de la o vreme să alégă niştе capete mai deosebite, carĭ aŭ să reverse asupra poporuluĭ lor róde le sciinţelor adunate de eĭ. Şi acele capete mai deosebite îşĭ aflară espresiunea în Samuil Micul, Gheorghe Şincai şi Petru Maior. Primul studiéză în Viena, ér celalalţĭ doĭ în Roma.

Toţi sînt cu minte alésă, în toţi palpitéză cea mai caldă inimă românéscă şi prin scrierile lor devin fruntaşiĭ culturei române din Ardél.

Dorul de aşi vedé némul luminat îl îndémnă la muncă titanică. Klein scóte prima gramatică românéscă la 1780 cu litere latine; Şincai ne relevéză în „Cronica“ sa an cu an întîmplările vieţiĭ poporuluĭ român de pe vremile Dacilor până în acele în care el trăia; ér Petru Maior în „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ susţine cu tărie continuitatea Românilor în Dacia. Istoria luĭ Petru Maior este o a duóa scriptură în mânile Românilor cărturarĭ. „Pe la anul 1831, Dr Ramonţai o-da tinerilor studenţi din Cluj să o cetéscă; entusiasmaţi eĭ o traduceaŭ chiar şi în ungurésce, tinerii să înferbîntaŭ, spune Dl Bariţiŭ, „de cele ce li se descoperia din acea carte ca dintr'un oracol despre originea şi de tot trecutul naţiunii române.“ G. B. Duica. Petru Maior 48 p.

Inteligenţele lor marĭ aŭ înţeles, că limba şi istoria sînt factoriĭ dătătorĭ de viéţă pentru orĭ careném. De limbă şi istoria poporuluĭ românesc sînt preocupaţi şi dînşiĭ în tótă viéţa lor literară. Eĭ cércă în tot chipul să scótă în relief originea română a poporuluĭ român, contestată de străinĭ şi în entusiasmul lor de multe orĭ desconsideră limitele sciinţiĭ, numaĭ ca să triumféză. Prin arĕtarea trecutuluĭ glorios eĭ intenţionaŭ îmbărbătarea şi ambiţionarea poporuluĭ român. Ast fel Petru Maior spune în precuvîntarea Istorieĭ pentru începutul Românilor în Dacia, că „văzênd Românii din ce viţă strălucită sînt prăsiţi toţi să se îndemne strămoşilor sĕĭ întru omenie şi bună cuviinţă a le urma.“ Şincai esclamă în maĭ multe locurĭ ale cronicei sale, cum „némul românesc, uitându-şi viţa şi sĕmânţa, geme subjugul altor némurĭ.“ Tot aşa şi Samoil Klein în întroducerea la Istoria Românilor spune că: mult este a fi născut Român, cum învĕţăm de la însuşi Pavel apostolul, carele macar că era din sĕmânţă Jidov, tot se laudă şi cinste îşĭ ţine, că încă cu numirea este născut Român, şi cu adevĕrat a se nasce din sânge român mult este.“

Aceea gamă să aude şi în studiile lor de limbă. Delăturarea e tot ce e străin din limbă şi apropierea în formă cât maĭ multe de l. latină. În chipul acesta dînşiĭ devin iniţiatoriĭ aşa numiteĭ *„şcóle latiniste.“*

Toţi scriitoriĭ Ardealuluĭ, ce le urmézăţin cu sfinţenie la dogmele literarĭ a celor treĭ corifeĭ.

Vécul al 8-lea se terminăpentru Românii Ardealuluĭ cu un frumos activ la bilanţul culturiĭ române.

Blaşul şi'a câştigat titlul de drept în istoria culturiĭ românescĭ.

Aicĭ, în răsărit
Vlăstarul, fiŭ al Romeĭ, stejar a devenit,
Şi Istrul moştenesce al Tibruluĭ renume.
Se 'nalţă o nóuă Romă, renaşte o nóuă lume.

Progresul este vĕdit pe tóte căile, şcólele s'aŭ înmulţit considerabil. Idea naţională este losinca în tot ce se scrie. Şi sub acest curent îşĭ face intrarea sĕrbătorésca vécul al XIX. Cu o frumósă pleiadă de scriitorĭ, între carĭ amintim pe: Ţichindeal gură de aur, al cărui credeŭ este: „să fim noĭ toţi Românii una; nu este nicĭ Grec saŭ latin, unit saŭ, neunit; una trebue să fie naţia românéscă! Mintea mărită naţie daco-românéscă în Moldova, în Ardeal şi ţara românéscă; mintea, când te veĭ lumina cu învĕţătură, cu luminatele fapte bune te veĭ uni, mai alésă naţie pe pământ nu va fi înaintea ta.“ Budai-Delean cu a sa Ţiganiadă, plină de umor şi satiră; Vasile Aron şi Ioan Barac cu „Istoria prea frumosuluĭ Arghir şi a prea frumóseĭ Elena.“

»Te visai mişcând din buză,
O prea drăgălaşă musă!
Versŭ glas îngeresc din gură,
Care inimile fură,
Fură şi le amăgesce,
După ce le îndulceşte;

îşi începe cântecul popularul scriitor.

Rĕstîmpul de la 1840—1860 este perióda cea mai strălucită a şcóleĭ latiniste. Acum se produc opere de mare valóre atât pe tĕrîmul istoriei, cât şi a limbeĭ naţionale. În epoca acésta scrie Andreiŭ Murĕşan, autorul cunoscuteĭ poesiĭ „Deştéptăte Române.“ Timoteiŭ Ciparĭŭ, învĕţatul canonic din Blaş, leaderul şcóliĭ latiniste. El a desgropat arcanele limbiĭ şi a pus basă la studiul istoric a l române. Simion Bărnuţiŭ, vestitul orator de la 1848 cu ocasiunea mărețeĭ adunărĭ de pe câmpul libertăţiĭ, Treboniŭ Laurian, autorul multor opere istorice şi linguistice. Papiŭ Ilarian biograful luĭ Şincai şi Ioan Maiorescu, care cel dintâiŭ s'a ocupat cu dialectul Românilor istrianĭ în al sĕŭ „Itinerar în Istria.“ George Bariţ şi Iacob Murĕşan sînt întemeetoriĭ preseĭ, scoţênd Gazeta de Transilvania şi Fóia pentru minte, inimă şi literatură.

Étă-ne în faţa uneĭ puternice falange de scriitorĭ, carĭ cu desinteresare muncesc pe tóte tĕrîmurile pentru binele şi deşteptarea neamuluĭ românesc. Ideile lor trec Carpaţiĭ şi provócă o mişcare culturală puternică în principate cât şi în Bucovina.

Ardeleniĭ sînt copiĭ resfăţaţi aĭ Românilor, cuvîntul lor străbate în tóte stratele; şi aŭ o bună parte la întemeierea celeĭ înalte instituţiunĭ culturalĭ române, a Academieĭ Române, a căreĭ prim vicepresident este un fiŭ al Blaşuluĭ, învĕţatul canonic Ciparĭŭ.

Tot ce s'a amintit în acéstă reprivire este opera Blaşuluĭ cu biserica şi şcólele sale.

Vechiul gimnasiŭ, care a adăpostit pe toţi bărbaţiĭ nostri de valóre; este mărturia cea maĭ viuă a cultureĭ din trecut, la a cărui umerĭ nóua aripă ridicată de urmaşi, are nobila chemare să créscă generaţia veaculuĭ în care am întrat.

În faţa acestuĭ trecut, plin de cel mai pur idealism, noĭ cei de astăzĭ trebue să fim cu cel mai adânc respect şi acum când sĕrbătorim aniversarea de 200 anĭ a renascerii nóstre culturalĭ cuvine-se să ne înspirăm de idealul sacru al întemeetorilor numeluĭ Blaşuluĭ şi ca uniĭ carĭ am hărăzit bunurile lor, să punem vot, că vom lucra la ridicarea acestuĭ centru românesc, ca şi despre noĭ acuşi la un noŭ centenar, să potă vorbi istoria cuvinte de laudă.

Prof G. Precup.

„Şi dacă greco-orientalii se fălesc, că biserica lor e biserica strămoşilor nostri, greco-catoliciĭ se pot făli, că biserica lor e leagănul culturiĭ nóstre moderne.

„Sînt acum o sută optdĕcĭ şi nóuĕ de anĭ Românii din Ardeal aŭ primit unirea, pentru că sperau, să fie maĭ îngrădiţi ca maĭ

înainte şi mai ocrotiţi în lucrarea lor culturală. Şi ori ce ar dice ómenii preocupaţi, biserica română greco-catolică a şi fost o mai bună îngrădire pentru noi şi s'a susţinut tocmai prin înrîurirea ei culturală.

„Timp de 150 ani într'însa a fost centrul vieţii nóstre naţionale, şi dându-ne aprigi luptători şi neîntrecuţi propagatori de cultură naţională, ea şi-a câştigat mari titluri la iubirea tuturor Românilor şi susţinători călduroşi ţi printre ceî ce nu sînt fiî ei. Căci prea mare ar fi preocupaţiunea nóstră, dacă am uita vre o dată lungul şir de ómeni înzestraţi cu mari vrednicii, pe cari ni-i a dat biserica greco-catolică, şi partea, pe carea a avut-o biserica acésta în lucrarea redeşteptării nóstre naţionale.“

Ioan Slavici.

Bisericile din Galaţi.

„Episcopii de ritul grec fără scirea patronilor să nu pótă face visitaţiune prin moşia nimĕruĭ“, aşa sună articlul de lege 13 al dietei din Mediaş. ţinută în Decembre al anului 1588, la care articlu mult preţuitul nostru bărbat George Bariţiŭ, la pag. 133 a opului sĕŭ. „Părţi alese din Istoria Transilvaniei“, face următoriul comentar:

„Atâta le trebuia aristocraţilor feudalî şi patricianilor saşî (adecă le trebuia articlul sus citat. I. P. R.) pentru ca să ia la fugă pe metropolit orî vre-un episcop românesc, de câte orî ar fi plecat în vre-o visitaţiune canonică.“

Când am ajuns cu cetirea opului la pag. 133, îmî veni în minte ceea ce voî a vă spune.

Mi s'a întêmplat anume că, înainte de asta cu 24 anî, dăscălind în ţéra Haţegului, sĕ calc în lungiş şi'n curmeziş mai tot pămîntul, care în gura poporului este numit Ţara Haţegului, partea cea mai istorică a scumpului nostru Ardeal. Peatuncî eram tinĕr şi uşor, puţin îmî păsa de o cale cum e cea din Vălcelele-rele până la Călan orî Haţeg, până la Măceŭ orî Demsuş, până la Ulpia Traiană orî Rîŭ-de-morî etc. Ér când dăscăliam în Baru-mare, pe timpul rĕsboiului ruso-turc, la care aŭ luat parte şi fraţiî nostri de peste munţi, mai în tótă ziua, după patru óre, mergeam la postă în Puiŭ după „Gazeta Transilvaniei“ şi „Observatoriul“. Din Baru-mare, când aveam vreme, mergeam la Cetatea-Boli, la Petroşenî, la Rîubărbat, Rîualb, Băescî, Ponor şi prin alte locurî. Ér când eram dascăl în Bouţar, umblăi pe jos cât e din Bouţarî până în Caranşebeş, spre Bănat, ér spre Ardeal percurseî tótă ţara Haţegului, cu deosebire la nedee. — O dată am condus la Demsuş şi Grădiscea pe Dl. Th. Burada din Iaşi. — Îmî plăcea să umblu şi să adun cântece de ale poporului nostru; mult mĕ desfătam, când dam de câte un moşneag să-mî mai spună şi lucrurî înţelepte din vremile trecute, carî deşi nu sînt scrise, ni-se păstrézĕ din vĕc, din tată în fiŭ şi din fiŭ în nepot şi strănepot. Întêlniam adese câte un om, care scia să-mî spună din ce pricină se numesce délul, muntele, rîul, satul cutare aşa şi nu altcum; ér eŭ însemnam bine cele auḑite şi cand aveam vreme le scriam să nu le uît. Când mergeam de la Baru-mare la Haţeg totdéuna îmî venea să mĕ mir de ce sînt adecă în Galaţi, dóuĕ biserici lângă olaltă, pe o formă de marî, de lungî de înalte, tot în un stil, amêndóuĕ de pétră şi pusă lângă olaltă, dóră loc de un stânjin de este gol între ele; una părăsită, ér alta folosită de locuitoriî aceleî comune, carî sunt Românî de legea unită. Şi am întrebat eŭ pe unul şi pe altul de ce staŭ acelea dóuĕ biserici aşa? de ce nu li-a fost ómenilor destul cu o biserică? De ce şi-aŭ făcut chetuială cu dóuĕ? de ce... de ce ... ĕră de ce? Şi pe câţi întrebam, atâtea rĕspunsurî căpătăm, ceî mai mulţi însĕ se plătiaŭ de mine cu: mai şciŭ io? că nu-s din Galaţi. — Nu eşti din Galaţi — cugetam o dată, după ce nescine'mî dete acel rĕspuns, las că oî merge eŭ o dată la Galaţi, anume numai la Galaţi, acolo apoî s'a afla dóră cineva, care să mĕ scótă din nedumerire.

În véra anului 1877 mĕ duc la nedee la Galaţi, nu atât ca sĕ vĕd nedee, ci mai mult ca să aflu, de ce aŭ Galăţeniî dóuĕ biserici pe o formă. Cum întrai în Galaţi, mergênd din Baru-mare prin Puiŭ, adecă de la méză-zi spre méză-nópte. în mâna stângă vĕḑuî un castel mare cu parter sus şi cu o ridicătură, dar îngrădit calicesce, curtea plină de troscoţel, şi el, adecă castelul, locuit de liliecî. În curtea cea mare a castelului eraŭ câteva cară şi pe fie care car câte o bute de vin orî vinars. Mĕ uitaî la castel cu jale şi merseî ată la biserică adecă la biserici. — Şi le aflaî — după cum mai zisei, — una ca alta întru tóte, numai cât una părăsită, ér alta folosită. Bucuros aşi fi întrebat pe cineva despre pricina stărei acelor dóuĕ biserici una lângă alta, dar cine să stea acum de vorbă cu mine despre biserici, când hora la nedee se juca în vre-o zece locurî, ĕră pe lângă carĕle cu beutură şi prin şetrele cu turte şi cu mâncărî nu mai încăpea lumea. Tineretul era la horă, bărbaţiî şi muierile se ospĕtaŭ şi-şi ospĕtaŭ neamurile şi prietiniî sosiţi din satele vecine, băieţiî şi băietele staŭ în prejma jocului şi nu lăsaŭ nicî un pont de al junilor neobservat, ca mâne-poimâne, când li-o veni rândul să scie şi eî face întocmaî. Aşa-şi hĕrezesce Românul datinele! Rar de vedeaî vre-o babă vreun moşnég, care să nu fie învĕluit cu trebile nedeeî.

Întêmplarea însĕ mĕ duse pe o ulicióră unde dăduî de un moşnég bĕtrân, culcat pe pajistea de lângă pórtă şi cu pipa stînsă în gură. Omul ăsta e bolnav, orî că n'are banî să facă şi el ce fac alţi ómeni în o drăguţă de zi, cum e Nedeea, gândiî în mine, şi apropiindu-mĕ de el, îî dăduî bună ziua. — Mulţam d-tale, d-şorule, îmî zise moşnégul, luând căciula din cap şi pipa din gură.

— D'apoî cum moşule, dumneata nu mergî la voie bună? -îl întrebaî eŭ.

— Dusu-m'am, domnişorule, şi eŭ când m'am putut, dar acu de vre-o câţiva anî aşa bolesc, cum mĕ veḑi de abia me mişc ca şerpele de icî colea; nicî mor, nicî trăesc. Încă vara mai este cum este dar iarna mi gróză, că numai după cuptor zac; m'o ajuns slăbia bĕtrâneţelor.

— De câţî anî îî fi, moşule?

— E! că oiŭ fi bĕtrân, că în resmeliţă aveam fecior aşa de mare, de l'aŭ dus cătană la Ungurî; voiŭ fi mai mare de optzecî de anî.

Eŭ nu me mai depărtaî de moşnég, îî dăduî o ţigară, care o fumă cu mare gust, apoî îl întrebaiŭ:

— Moşule, d-ta trĕbue că sciî de ce aŭ făcut ómenii d-vóstre dóuĕ biserici lângă olaltă, apoî pe una aŭ lăsat'o să se părăséscă.

— D'apoî sciŭ şi eŭ după cum am auḑit din bĕtrânî. Eî spuneaŭ aşa, că mai întâiŭ aŭ făcut numai una, cea părăsită. Şi aŭ făcut'o tot satul la olaltă, că toţî eraŭ de o lege moşiî nostri. După ce a fost însĕ biserica gata, s'aŭ socotit nyemnyişiî (nobiliî, boerî) de la noî, ca eî să se facă ungurî după legea unguréscă şi aşa eî, unu-doî, câţî aŭ fost, că mulţî n'aŭ fost nicî când în Galaţi, s'aŭ pus şi aŭ oprit pe românî de la biserică, zicând, căîî a lor; aŭ vrut adecă se facă din ea biserică unguréscă, cu tóte că eî nu eraŭ, cum ziseî, decât unu-doî, cu copiî lor, carî sĕ lăpădaseră de lege românéscă. Românii însĕ nu lăsară, se puseră în pîră cu nyemnyişiî, ba făcură cărţi tocmai la vlădiciă la Blaş, ca adecă vlădica să îasă la faţa locului şi să hotăréscă, dacă îî cu dreptul ca din biserică românéscă să facă eî cu haboca (cu puterea) biserică păgânéscă şi calvinéscă.

Şi a eşit vlădica Aron de la Blaş la faţa locului, şi într'o Duminecă a slujit slujbă dumnezeéscă în biserica nóstră. Ér nyemnyişiî aŭ auḑit, că-l vlădicul la biserică şi aŭ mers şi eî în biserică cu pipele aprinse bate-l dómne de păgânî! — şi când aŭ întrat, chiar eşia vlădica din altar cu evangelia în mână.

Şi nyemnyişiî eraŭ cu pălăriele pe cap şi cu pipele aprinse şi cum aŭ vĕḑut pe vlădicul eşind cu evangelia, şi-aŭ scos cămişele (ţevile) din pipe şi lovit'aŭ cu ele pe vlădicul zicĕnd: Eşi câne de Român afară din biserică, că astaî nyemnyişască nu românéscă. *)

Ér vlădicul vĕḑind atâta hulă de la păgânî, eşit'aŭ afară cu vanghelia în mână şi cu norodul după el, şi îngenunchiat'aŭ în ograda bisericiî cu vanghelia în mână şi norodul în giurul luî şi rugatu-s'aŭ cu glas mare: Dă Dómne, că nyemnyiş în Galaţi şi de a trăi — dar să nu móră nicî unul. Apoî aŭ blăstĕmat în gura mare şi aŭ zis: blăstămat şi mişel să fiă cel ce ar mai merge la rugă în biserica asta, unde am răbdat eŭ ocară; pustiă să fiă până n'a rĕmâné din ea nicî piatră pe piatră; nimenî să nu cuteze nicî a o repara, dar nicî a lua ceva din ea, ba nicî să nu mai între în ea nimenî!

Şi aşa a fost după cum a zis vlădica; blăstĕmul luî s'a prins, că curtea cea mare domnéscă mai mult stă gólă şi pustiă, locaş liliecilor şi buhelor; nyemnyiş la noî nu ţinem minte să fi murit nicî unul. De trăit mai cercaŭ uniî să trăiéscă aicî la noî, dar zice că cum se muta în curţi, căpăta călcătură — Dómne apĕră şi petrile! — şi îndată părăsia Galaţul, se muta la Şerel şi pe airea, destul, că mormînt nyemnyişesc în progadea bisericiî nóstre nu este, nicî alt undeva în sat. Apoî Românii ajutoraţi de vlădicul Aron, că aşa spuneaŭ

*) De însemnat este, că nobiliî din comitatul Hunedórei, românî de origine, până mai ierî-alaltăierî nu ziceaŭ că-s Ungurî, dar nicî Românî; Românî numiaŭ şi numesc pe foştiî iobagî, ér eî se zic a fi *nyemnyişi* (nobiliî) şi mai mult nicî azî nu scie prostimea. I. P. R.

bětrânii, că chiema pe vlădicul de atunci al Blașului, și mai mult ajutorați de Dumnezeŭ drăguțul, își făcură astalaltă biserică, în care face popa slujbă până în ziua de astăzi, și este întru tóte ca cea părăsită; ér cea părăsită nici nu o închis'o nimeni, ci așa rěmase deschisă, după cum fiu când alungră nyemnyișii pe vlădică afară și tot ce fiu în ea se strică pe rînd, că numai porcii și alte dobitóce o cercetaŭ, dar noi Românii nu, mult dóră de să duc în ea prunci nepriceputi după pui de pasěre, dar om cu minte nu întră în ea.

— Hm! hm! făcui eŭ; ér moșnégul se uita lung la mine, apoi crezând că póte și ĭo's calvin, dă a se reculege și zise: se fiă cu ĭertăciune, domnișorule, eŭ nu jor că a fost chiar așa, fără vedĭ d-ta, prostimea așa vorbesce și așa am apucat vorbindu-se, că dóră ea nu mai scie trebile așa bine ca cărturarii, fără povestesce în nepriceperea ei, cum o taie capul și cum aude din alții.

— Eŭ pricep pe moșnégul, — deci ĭi ziseĭ: multe din celea ce le spune prostimea sînt mai adevěrate de cât celea de pe scrisóre, moșule.

— O fi, domnișorule, că prostimea spune numi ce aude și ea nu se pricepe la făurirea așa numitelor minciuni cu stempel, de care numai cărturarii le pot croi, că de! sînt învěțați și aŭ și vreme mai multă de cât noi.

Mai întinseĭ moșnégului o țigară și-l mai întrebaĭ unele altele din copilăria lui. Între altele îl întrebaiŭ ca cum de nyemnyișul acela dacă a fost numai unul singur orĭ chiar doi, cum a vrut el să-și țină biserică, avut'ar fi cu ce ținea popă ș. a.? La ce'mi rěspunse moșnégul:

— Hm, domnișorule, dacă el, cum aud din bětrâni, a zis așa: că el se învoesce să rěmână biserica a tuturor, el nu s'a băscăși (separa) de eĭ, dar eĭ (Românii) să se dee la legea ungurěscă cum s'a dat și el, atunci va aduce el popă de legea ungurěscă și biserica a fi a tuturora, dar aĭ nostri n'aŭ vrut să-și lase legea, din care pricină — cum mai ziseĭ — i-aŭ scos din biserică cu pe popă și cu pe vlădică cu tot, ér biserica se făcu hăram, cum este până astăzi.

— D'apoĭ cum, moșule, el de unde a fost venit aicĭ în Galați, n'aĭ audit?

— Da de unde să vină. El fiu de aicĭ de la noi. O fost nyemiș cum îs și Băesceniĭ, Riualbeniĭ, Băreiĭ Liveșeniĭ și alții, dar el, fiind mai bogat, s'o îmbrăcat în haine vinete și umbla la marcaliș cu domniĭ, apoi bag samă s'a dat de tot la legea ungurěscă, dar multe sate nyimeșe aŭ rěmas tot în legea românéscă, cum sunt Zeicanii, Rîu-alb, Silvașu, Sălaș, Baiescĭ, Baru-mare și altele, dar apoi unele familiĭ nyemeșescĭ, carĭ aŭ fost mai avute, s'aŭ făcut din român ce eraŭ Unguri așa sunt Ponorenul din Ponor (azĭ Ponory), Puianul din Puiu (adĭ Puj), Bălaș din Rîubărbat (azĭ Balázs), Mărěscu și Mărilă din Densuș (azĭ Mara), Părěscu din Silvaș (azĭ Para), Cândescu din Reia (azĭ Kendefi), Păgânu din Bretea (azĭ Pogány); Macrea din Luncani (azĭ Makrai), Bărcean de la Bârcea (azĭ Barcsai), Badea din Rîualb (Bágyá), Turnea din Grădisce (azĭ Tornya) și alții; toți domniĭ din Țara Hațěgului și din varmegia Hinedórei aŭ fost o dată Românĭ, chiar și Nopcea, domnul cel mare, dar azĭ toți sînt Unguri, cum e și Densișor din Livade, a căruĭ tată fiu popă românesc în Livade și fratele căruia și azĭ este Român, drept că nyemiș; fratele lui este Densișor Peter căprariu.

— Eĭ bine, moșule, de unde le sciĭ dta așa de bine?

— Eŭ, domnișorule, eŭ pot să le sciŭ, că sînt bětrân, și am pățit multe, apoi o dată n'am fost tufă; ci om căutat ca un popă.

Când voiam a mai pune întrebări sciutorului moșnég, mě pomenii la spate cu părintele Suciu, care mě duse la domnia sa la veseliă, de unde apoĭ merserăm la horă, la Nedee.

Cum o audiĭ, așa vĭ-o spuseĭ, fără adaus orĭ scădĕmînt, de cât că nu putuĭ întocmai reproduce frumosul limbagiu al moșnégului, care, ca toți Românii din aceea vale, vorbea mult mai frumos românesce de cât unii profesorĭ de ceĭ marĭ din zilele nóstre.

(Scrisă în Rodna veche în ziua de Crăciunul Românilor 1889)

Ioan Pop Reteganul
dascăl.

Icóne.

E mult de atunci!

Une orĭ mi se pare că sînt anĭ, anĭ mulți, și-mĭ închid ochiĭ, ca să-mĭ aduc mai bine a minte.

A spus un mare adevěr poetul când a zis, că viața numai atunci e frumósă, când o privescĭ cu ochiĭ închiși.

Atunci věd în adîncul sufletului meŭ palate de mărgăritare și de coral — valurile vremiĭ le-aŭ nămolit și le-aŭ cutropit, sěracile!

Věd zidurile ocrotitóre ale seminariului, aud sgomotul vesel al colegilor meĭ, risetul clar al nevinovățieĭ . . . . Și de o dată se face liniște, clopoțělul a sunat de cină și toți se ridică își împreună mânile spre rugăciune:

— Angelus Domini . . .

Mě věd pe mine însu-mĭ în mijlocul lor, rugându-mě cu mânĭ încrucișate; mě věd pe mine însu-mĭ bun și fericit cum eram o dată — cum astăzi nu sînt!

Atunci fruntea mi se întunecă, inima mě dóre și îndoiosat mě întreb

Unde-s șirurile clare din viață-mĭ? . . .

Nu mai sînt.

Șirurile clare de o dată sînt turburĭ și murdare azi . . . Din curate și neatinse cum eraŭ, mě pomenesc, că sînt împrăștiate, pe alocurea șterse.

Încerc să le adun și nu isbutesc.

Clipele fericite se asamănă pasěrilor călětóre: sboră în alte țărĭ mai calde. De cât că, rîndunicile érăși ne vin primăvara, dar fericirea pierdută nu mai revine, singur numai amintirea eĭ.

Înșiruiți-vě, scumpe icóne, mi-e dor de voĭ, mi-e dor de mine însu-mĭ din alte vremurĭ!

Între ziduri.

— Și nu glumescĭ, te ducĭ în seminar?
— Nu glumesc!
— Nu cred.
— Și pentru ce nu credĭ?
— Pentru că... pentru că nu-ĭ de tine!

Eraŭ spuse în glumă vorbele prietinului meŭ și abia târziŭ m'am convins, ca el a spus adevěrul.

Adese orĭ, când stam îngenunchiat, cu fața îngropată în palme, când sunetele orgeĭ și fumul de tămîie me ridicaŭ în sfere de lumină și de credință, ca o scăpărare de fulger îmĭ viniaŭ în minte cuvintele: Nu-ĭ de tine! Nu-ĭ de tine!

Vedeam altarul tremurând în flacăra luminilor de ceară, crucea strălucind de asupra-ĭ — vecĭnicul simbol al dragosteĭ și al jertfeĭ — și înțelegeam în adîncul sufletului meŭ, că prea e curat altarul, prea e sfântă jertfa, de cât mânile mele s'o profaneze vre o dată. „Nu pun mâna mea cea păcătósă“ . . .

Când pentru întiia dată m'am vědut închis între ziduri, cu tóte că eram obicĭnuit cu ele de prin internate, eram indispus și desilusionat. Eraŭ așa de vaste coridórele — și sunaŭ a gol și a pustiŭ . . .

Alt cum visasěm eŭ viața înainte cu câteva lunĭ!

Par'că me věd înaintea gimnasiului cu chipiul dat pe ceafă, zimbind vieții și viitorului cu căldura celor șepte-spre-zece anĭ.

Acum viața nu-mĭ mai zimbia, nicĭ eŭ nu mai zimbiam vieții . . .

Într'o diminéță ductorul a spus, să nu mai țin oglindă la mine, căci asta e sěmn de vanitate; prefectul mi-a ținut o vorbă de jumětate de ceas pentru că m'a vědut în grădină cu pălăria dată pe ceafă; și érăși ductorul cu un zimbet, ce mi se părea silit mi-a spus să nu mai ĭes așa curînd din capelă. Să nu ĭes așa curînd — și me dureaŭ genuchiĭ și cotele, de nu mai puteam!

Mě sîmțiam umilit de atâtea lecții și în internul meŭ protesta cu indignare mândria năbușită a „studentului absolut.“

Adese orĭ sara, când eram singur pe coridor, mě furișam la geam și priviam în lume.

Ce frumósă era lumea!

Lumina electrică — o întensivă lumină de lună — sgomotul trecětorilor și al tramwaielor, îmĭ daŭ o priveliște caleidoscopică.

Vedeam valurile vieții — suprafața scăldată în lumină — și nu-mĭ dam sama, că acésta suprafață strălucită acopere un adînc de miserii și ticăloșii.

Părechĭ-părechĭ treceaŭ pe dinainte-mĭ, și eŭ le vedeam scăldate în lumină, libere, fericite. Auziam cântecul sirenic al vieții, și stam legat ca un al doilea Odisseŭ și nu puteam să-l ascult mai de aprópe.

Și cântecul acesta îmĭ suna în auz pretutindeni, în museŭ, în capelă, la universitate, în dormitor.

Sara înainte de a adurmi, urmăriam sgomotul vieții din afară. Și sgomotul se audia tot mai slab, ca pulsul unui bolnav, care móre.

Și adurmiam . . . visul îmĭ vrăji viața în culorĭ de lumină. O, ce frumósă e viața în visele din seminariŭ!

Starea acésta de indisposiție și desilusionare, n'a durat însě mult.

La cea dintîĭ spovedanie, la cele dintîĭ lacrimi, ce le-am vĕrsat sub patrafir, visările deșerte și ambiția de „student absolut“ s'aŭ spulberat.

Îmĭ era ca și când un foc binefăcětor mi s'ar fi aprins în inimă — și în zarea luĭ vedeam o altă viață cu alte orisonurĭ și alt ideal.

Icóna blândului profet nazarinéan îmi apăru de o dată luminată şi senină, ca în nopţi de vară visătórea lună.

„Iubiţi-vĕ unul pe altul!“

Cuvintele acéste — singur cuvintele aceste — esprimă adevĕrata filosofie a vieţii. Iubiţi ceĭ marĭ şi puternicĭ, iubiţi ceĭ micĭ şi umiliţi, iubiţi cu toţii!

Hăşdĕu a scris: Iubirea omuluĭ celuĭ maĭ incult, destul să fie iubire, vorbesce tot deauna maĭ frumos, de cât gura unuĭ geniŭ, care nu te bagă în sémă.“

Sub acéstă lumină privită viéţa, ea trece cadrele strîmte ale eului egoist; veţiuim în inimile altora, după cum alţiĭ veţuesc în inima nóstră.

A iubi . . . a iubi ca ceĭ simpli — a zis Demetrescu.

Da, numaĭ ceĭ simpli stiŭ să iubéscă cu adevĕrat, fără reserve: estote simplices sicut columbae!

Spoiéla civilisaţieĭ a încărcat prea tare sufletul omuluĭ, încât pentru iubire, abia l-a rĕmas loc. Astăzĭ când mĕsurăm cu precisiune rotaţiunea luĭ Iupiter şi a luĭ Marte, când ştim numĕrul vulcanilor stinşĭ din lună, când tainele naturiĭ se desvĕlesc din ce în ce maĭ mult în faţa progreselor sciinţiĭ, ultăm cea maĭ sfântă taină a naturiĭ: iubirea.

Da, numaĭ ceĭ simpli stiŭ să iubescă cu adevĕrat; numaĭ ceĭ simpli sînt cu adevĕrat fericiţi!

Nu maĭ doriam acum să ĭes dintre ziduri.

Eram fericit lângă masa mea adîncit în cetire şi în reverii, eram fericit în capelă îngenunuchiat, cu privirea aţintită la chipul Rĕstignitului.

Zimbetul batjocoritor al trecĕtorilor de pe stradă nu me altera, alusiunile obscene mĕ lăsaŭ rece. O singură dată mi s'a suit sângele în cap, când pe ţĕrmul Dunăriĭ un pioner al culturiĭ moderne a scuipat pe reverenda soţuluĭ meŭ de plimbare:

— Are noroc că-s în reverédă, că aşa ĭ-aş trage o palmă . . .

L'am luat de braţ să-l liniştesc; simţiam cum tremură.

Pe când am ajuns acasă, eram érăşĭ liniştiţi.

Chipul Rĕstignitului ne zimbia cu un fel de milă, ca şi când ne-ar fi zis: „De vĕ uresce pe voĭ lumea, sciţi că pe mine maĭ înainte de cât pe voĭ m'a urît.“

Nu maĭ mergeam la geam şi nu maĭ învidiam trecĕtórea fericire a trecĕtorilor.

Eram pe deplin încredinţat că fericirea adevĕrată residă în *inima* omuluĭ şi nu în averĭ — nu în deşerte visurĭ de mărire, saŭ — ca să citez pe Schopenhauer — eram convins că fericirea omuluĭ consistă în aceea ce omul *este,* ear nu în aceea ce *are,* saŭ *representă* în ochiĭ lumiĭ.

Nu maĭ doriam acum să ĭes dintre zidurĭ; îmĭ eraŭ dragĭ. Rĕceala lor de maĭ înainte se schimbase într'o căldură binefăcĕtóre. Căldura cu dragostea colegilor, cărţile de studiŭ, rugăciunile — căldura era propria mea inimă.

N'am maĭ întîlnit de atuncĭ în viaţă căldura aceea şi sînt pe deplin convins, că n'am s'o maĭ întîlnesc nicĭ o dată.

Simin.

Catedrala Sfinteĭ Treimĭ.

În ziua acésta mărĕţă, când rugăciunile pióse ale venerabililor nostri archiereĭ la cer se înalţă în comună glăsuire pentru a bisericeĭ nóstre mărire şi pentru al némuluĭ mântuire, când boltele Sfinteĭ mănăstirĭ din Blaş, rĕsună de imnurile de laudă ale fruntaşilor cleruluĭ şi poporuluĭ din întréga nóstră provinciă bisericéscă, aflu a fi potrivit, să împărtăşesc unele date despre „Catedrala Sfinteĭ Treimĭ din Blaş“. martoră a atâtor evenimente glorióse, carĭ tóte formézĕ toţi atâţa titliĭ de glorie pentru sfînta nóstră Unire cu biserica Romeĭ

Infiinţarea Catedraleĭ din Blaş datézĕ de o dată cu înfiinţarea mănăstiriĭ şi cu strămutarea scaunuluĭ episcopesc de la Făgăraş la Blaş.

E lucru de obsce cunoscut, că vechea catedrală românéscă din Alba-Iulia împreună cu reşedinţa metropolitană, aŭ fost derimate sub domnia luĭ Carol VI, care a lăsat, ca pe locul acela, unde alt cum să află şi reşedinţa principilor Ardealuluĭ şi alte edificiĭ, să se construéscă cetatea Albeĭ-Iulia, în forma în care esistă şi până în ziua de azĭ. Catedrala din Alba-Iulia, după cum atestézĕ scriitoriĭ contimporanĭ şi după cum dovedesc unele rĕmăşiţe de columne aflătóre la actuala mănăstire din Maieriĭ Albeĭ-Iulie, a fost o clădire pompósă.

Impĕratul Carol VI s'a obligat a desdăuna paguba causată prin derimarea bisericeĭ catedrale şi a reşedinţeĭ şi de atuncĭ a destinat pentru episcopia nóstră şi dominiul de la Blaş.

Luarea în posesiune a dominiuluĭ de la Blaş s'a întîmplat înse numaĭ la anul 1737.

Incă sub Episcopul Ioan Giurgiŭ Pataki s'a conceput idee, de a înfiinţa în Făgăraş o mănăstire de călugărĭ basilianĭ, a uneĭ reşedinţe episcopescĭ şi a uneĭ catedrale. Pe la anul 1722 s'a şi început a să aduna materialul de lipsă pentru clădirĭ, dar apoĭ nu s'a realisat idea clădirilor, materialul s'a întrebuinţat la clădirile de pe dominiul de la Sâmbăta de jos.

Urmând fericituluĭ Ioan Giurgiŭ în scaunul episcopesc nemuritoriul Inocenţiu Micu şi strămutându-se reşedinţa episcopéscă de la Făgăraş la Blaş s'aŭ reînceput pertractările pentru edificarea mănăstireĭ de călugărĭ şi a Catedraleĭ. Étă ce scrie Dr. Bunea despre lucrul acesta în cartea sa: *Episcopul I. I. Klein* pag. 14—15. La stăruinţa episcopuluĭ Klein, împĕratul prin decretul aulic din 17 Novembre 1732 dispune ca din baniĭ, carĭ s'aŭ adunat din venitele dominielor episcopescĭ pe timpul cât a stat scaunul episcopesc vacant după mórtea episcopuluĭ Giurgiŭ, 3000 fl. să se dee episcopuluĭ Klein spre a-şĭ coperi cheltuielile, ce le avuse cu susţinerea sa în mănăstirea sântuluĭ Nicolaŭ din Muncaciŭ, şi pentru alte trebuinţe ale luĭ înainte de a întra în beneficiul episcopesc; 580 fl. 18¾ cruceri să se învestéscă în fondul instruct al dominiilor episcopescĭ, 533 fl. 57 cr. să se întrebuinţeze la repararea bisericeĭ catedrale din Făgăraş, ér 4299 fl. 29⅝ cr. să se administreze la Cassa statuluĭ (officium solutorium) din Viena până când vor cresce la o sumă suficientă pentru clădirea mănăstiriĭ şi reşedinţeĭ. La suma din urmă împĕratul pe lângă suma de 400 fl. anticipată pentru clădirea reşedinţeĭ, maĭ asignă de la erar încă 3600 fl v. a. Tot la suma de 4299 fl. 29⅝ cr. împĕratul dispune maĭ târziŭ să se adaugă şi averea repausatuluĭ episcop de la Calocea şi a episcopuluĭ de la Orade contele Csáky, pe cum şi venitele intarcalare ale acestor scaune episcopescĭ.

In Ianuar 1733 se pregăti şi un preliminar de spese, în sensul căruia mănăstirea şi reşedinţa episcopéscă proiectată în Făgăraş avea să cóste 44,433 fl. 36 cr.

Pentru zidirea cât maĭ grabnică a mănăstiriĭ şi a reşedinţeĭ stărui episcopul şi în persónă la împĕratul, când în jumĕtatea a dóua a anuluĭ 1734 şi în prima jumĕtate a anuluĭ 1735 petrecu a dóua óră timp îndelungat şi cu marĭ cheltueli în Viena. Cu ocasiunea acésta s'a abondonat cu totul idea de a se înfiinţa mănăstire şi a se zidi reşedinţă episcopéscă în Făgăraş, căcĭ episcopul la sfatul fiscaluluĭ ţăriĭ (procuroruluĭ general) Petru Dobra, care era Român, a cerut dela împĕratul să se schimbe dominiul episcopesc de la Gherla şi Sâmbăta de jos cu dominiul de la Blaş. Acest dominiu era şi maĭ mare şi maĭ proventuos, de cât cel de la Gherla şi Sâmbăta, şi pe lângă acestea era situat ceva maĭ la centrul dieceseĭ vaste a Făgăraşuluĭ, şi prin urmare maĭ potrivit pentru reşedinţă episcopéscă, pentru mănăstire de călugărĭ, seminar şi şcóle.

. . . . . Dominiul de la Blaş s'a dat episcopieĭ românilor uniţi prin contractul încheiat cu camera aulică regéscă la 31 August 1736 în Blaş şi ratificat în Sibiiŭ la 24 Septembre 1736. In posesiunea faptică a acestuĭ dominiŭ episcopul întră în Maiŭ 1737, şi tot atuncĭ îşĭ mută reşedinţa la Blaş. Indată să

reluă apoi firul pertractărilor pentru mănăstire, seminar, *biserica catedrală* și reședința episcopéscă în Blaș. Camera aulică ceru, ca și clerul unit să contribuéscă cu o sumă anumită spre scopul acesta. Episcopul, la sfatul Nunțiului apostolic din Viena și altor patroni zeloși, în 24 Ianuar 1738 adună clerul în sinod la Blaș spre a se sfătui asupra acestui lucru important. Toți cei de față ca representanți a-i clerului și a-i națiunii se obligară, că deși sînt împresurați de mii de miserii, totuși chiar dacă ar trebui să-și vîndă și ce aŭ, vor contribui în cinci ani 25.000 fl. pentru o operă atât de salutară. . . .

În urma acestui ofert s'a încheiat în Viena contractul din 30 Martie 1738, prin care architectul curții împerătesci Ioan Martinelli s'a obligat a edifica în Blaș mănăstirea cu seminar de băeți, reședința și *biserica catedrală* (fără adjustare internă, clopote, orologiŭ și fără de cele 3 porți mari de la intrare) pentru suma de 61.00 fl.; ér în 21 August 1738 urmă diploma împerătéscă, prin care domeniul Blașiului s'a dat episcopiei și mănăstirii din Blaș.

Episcopul Klein avu fericirea de a vedea numai începutul zidirei mănăstirei căci din 1745 a trebuit să petréca tot în Roma până la mórtea sa. De la 1747 lucrările aŭ progresat repede. In 1748 biserica catedrală, afară de templă era și zugrăvită. Pictura acésta a costat 4850 fl. plătiți de erariŭ. In 1749 tot edificiul bisericei era gata, pe cum arată inscripțiunea de pe frontul ei. Dar fiind că têmpla nu a fost zugrăvită deplin până în 1765, numai în anul acesta a început a se ținea în biserică cultul divin.

Episcopul Inocențiu Micul abia a putut vedea începutul zidirei Catedralei atât de mult dorite de dînsul. Zidirea începută pe timpul episcopului Inocențiu s'a continuat, dar servițiul dumnezeesc a început a se celebra în nóua catedrală abia în anul prim de păstorire al episcopului Atanasie Rednic, adecă în anul 1765, va se zică succesorul episcopului Inocențiu fericitul Petru Paul Aron n'a avut fericirea de a potea împlini funcțiunile archierești în Catedrala începută sub antecesorul sĕŭ.

Terenul orĭ defectul în zidire aŭ pricinuit, de în scurt după terminarea zidirei aŭ început a se ivi în zidul catedralei crepături periculóse, așa cât în scurt s'a impus o reparare radicală a bisericei. O inscripție aședată pe frontul catedralei, mai târziŭ de episcopul Leményi mutată pe frontul actual, ne vestesce fasele de până aicĭ ale catedralei Sfintei Treimi. *)

Din inscripția acésta literile mari compusă la olaltă dau anii arătați la margine cu numeri arabi, anume anul 1749 al întemeierii și anul 1779 al restaurării sub episcopia lui Grigorie Maior. Întru adevĕr literile mari din cele trei șiruri dinainte dau următórea cifră: DDCCCCCLLLLXVVVVVIIIIIIII orĭ prescurtat MDCCXXXXIX = 1749; ér cele din ultimele trei șire dau cefra: DDDCCLVVVVIIIIIIII orĭ mai scurt MDCCLXXIX = 1779.

În forma primită cu ocasiunea restaurării intîmplate sub episcopia fericitului Grigorie Maior a rĕmas catedrala Sfintei Treimi până pe timpul episcopului Ioan Leményi. Atunci forma bisericii se deosebia mult de cea de azi. În locul facadei împunătóre de azi, era numai o façadă în lărgimea năii, și în locul celor dóuĕ turnuri elegante era un singur turn. Icóna de atunci a bisericii o găsim în unele cărți bisericesci mai vechi p. e. în Catavasierul 1835.

De pe timpul acela aŭ rĕmas în biserică iconostasul și coloritura cupolii. Pictorul a fost din Arad, cu numele Stenetzy. E adevĕrat, că pictura, mai ales a cupolii, lasă fórte mult de dorit, dar așezarea icónelor pe iconostas e întru tóte conformă prescrierilor ritului nostru. Așa deasupra găsim în mijloc Sfînta Cruce cu rĕstignirea și cu instrumentele patimilor; alăturea de-a stînga stă Maica Domnului și cu Învĕțăcelul, pe care îl iubia Isus. În rîndul al doilea de sub cruce, sînt așezați Profeții cu profeția lor în mână, arătând la mijloc spre cel ce avea să vină, spre Isus. În al doilea rînd sub Sfînta cruce se înșiră Apostolii în mijloc cu Maica Domnului; ér în al treilea vin icónele sĕrbătorilor Domnului și ale Preacuratei. Lângă ușĭ găsim icónele împerătesci. Domnul Christos ca archiereŭ, Maica Domnului, Hramul bisericii, adeca Sfînta Treime în chipul celor trei îngeri, ce s'aŭ arătat lui Avram, Sfîntul Ioan Botezătorul, Sfîntul Niculae, Sfîntul Vasile Marele. Pe ușile laterale sînt zugrăviți Sfinții Proto-diaconi: Ștefan și Laurențiu; pe ușa din mijloc și în partea din jos a iconostasului mai sînt icóne simbolice, icónele asceților și altele.

Schimbare radicală în forma catedralei, s'a făcut sub episcopul de fericită amintire Ioan Leményi. Deja episcopul Ioan Babb se ocupă cu idea de-a străforma Catedrala, anume de a-o mări. Într'adevĕr necesitatea de a mări biserica se impunea, pentru că școlile Blașului din an în an atrăgeaŭ tot mai multă tinerime și catedrala veche se dovedise nesuficiente, pentru a încăpe pe toți tinerii.

Episcopului Ioan Leményi i-a fost reservată gloria, de a mări, împrumseța și străforma Catedrala Sfintei Treimi. El a lungit naia bisericii cu mai bine de cinci stânjini, a adaus cele dóuĕ turnuri, cari în eleganța lor abia aŭ păreche în Transilvania, a făcut balustrada spațiósă dinaintea Catedralei, a adaus chorurile și sacristiile laterale și a amplificat Sfîntul Altar, făcêndu-i o absidă în care a așezat tronul archieresc. Prin străformările acestea, cari aŭ mistuit o avere, nu numai s'a mărit Catedrala, făcêndu-se suficientă pentru lipsele institutelor culturale din Blaș și și nu numai a câștigat din punct de vedere al grandiosității sale, ci s'a adaptat și mai mult prescrierilor ritului nostru. Cu adevĕrat balustrada e o parte esențială a bisericilor orientale, întru cât adecă suplinesce vestibulul numit grecesce *πρόναον;* tot parte esențială este și tinda muierilor de sub chor, suplinind partea acésta, ceea ce grecesce se numésce *Νάρθηξ*. În fine indispensabil e în fiesce care altar și Scaunul episcopesc din absidă, representând Scaunul împerătesc și de o dată archieresc al lui Christos, înaintea căruia vom avé a ne înfățișa cu toții — (Goar, Euchologion pag. 10—11.)

Cu un cuvînt străformările făcute de episcopul Leményi aŭ ridicat nespus măreția catedralei din Blaș, care ca clădire, cu boltele sale maiestóse, va remâné pururea o podóbă a architecturei romanice și va vesti înalta cultură a acelui episcop așa pe nedreptul osîndit de către unii dintre scriitorii nostri.

Străformările făcute de fericitul episcop Leményi le eterniséză o inscripție așezată pe frontul bisericii, pe cele dóuĕ columne de la întrare Étă inscripția:

AVGENS
SACELLISTVR
RIBVSAVESTIPA
VITIOANNESDELEMENY
PRAESVLFOGARASIENSIS

Și aci literile mari dau anul; anume MDCLLLLVVVVVIIIIIII orĭ mai pe scurt MDCCCXXXVII—1837, care an să vede scris și pe amêndóuĕ turnuri.

De la episcopul Leményi încóce schimbări mai însĕmnate nu s'aŭ mai făcut la Catedrală.

Fericitul mitropolit Vancea a colorat interiorul pe spesele sale pentru suma de 3000 fl. alte lucrări mai însĕmnate nu s'aŭ făcut, de cât lucrări curente de conservare. Ast fel de lucrări s'aŭ făcut mai ales la anul 1883, când biserica jur în prejur a fost încunjurată cu pietrii până la înălțime de un metru. La anul 1898 jur împrejur s'a bătut cu petrii spațiul dintre catedrală gimnas și seminar. În anul acesta balustrada a trĕbuit să se clădéscă din noŭ, și părețiĭ aŭ trĕbuit să se mântuéscă de umezélă cu aplicarea de cement și de asphalt. În altar la masa Proscomediei, în locul icónei „Pogorîrea de pe cruce“ făcute de reposatul preot Nic.

*) Étă inscripția, așa precum să găsesce și azĭ:

CAROLO SEXTO GENITORE ELVSQVE FILIA
17 THERESIA AVGVSTIS 49
BASILICA HAECCE CATHEDRALIS FVNDABATVR
DEIN THERESIA GENITRICE FILIOQVE
17 IOSEPHO SECVNDO REGNANTIBVS 79
SEDENTE GREGORIO RESTAVRATA.

Raicu din Șinca-vechie, s'a așezat o icónă nóuă, depinsă de cunoscutul nostru pictor, profesorul Octavie Szmigelsky.

Pentru a completa opera mărétă începută de fericitul episcop Leményi, ar trebui, ca biserica provĕzându-sĕ cu ferestĭ nóuĕ și restaurându-se unde mai e lipsă, să se colorésc̆ă după stilul bizantin curat de o mână pricepută. Pregătirile în direcțiunea acésta sînt făcute. Remâne reservat actualului nostru Mitropolit, ca să ducă la bun sfîrșit opera înaintașilor sĕĭ. Atunci catedrala din Blaș va fi vrednic locaș alu Dumnezeŭ, și alăturea cu numele de „Catedrala Sfintei Treimi" va poté să pórte cu fală și numele de „Catedrala Sfintei Unirĭ."

De închiere adaug, că în păretele de lângă scaunul cel mare archieresc, la ordinul Sinodului archidiecesan din anul 1899, s'a așezat o lespede comemorativă de granit belgian, încadrată cu granit sur ardelenesc. *)

Dr Vasile Hossu

Unire și reunire.

Cestiunea unirei nóstre cu Roma — căreĭ intenționezĭ, domnule redactor, a închina, în sĕmn de omaj numĕrul festiv, la care mĕ invițĭ a contribui cu ceva — cestiunea unirei nóstre sfinte cu biserica apostolică romană, mai întimpină și acum, după dóuĕ sute de anĭ, multă dușmănie, multă rĕutate chiar, la unĭĭ dintre fraților de altă confesiune. Curios, că acești frați, încércă acum să combată Unirea cu argumente politice.

Se vede, că își dau și eĭ samă de slăbiciunea posițieĭ ce aŭ pe terenul teologic, de aceea recurg, spre nenorocirea lor, la terenul politic, și rischează aserțiuni și mai hasardate de cât cele obicinuite de eĭ în polemice cu caracter teologic, — dacă felul cum se tratéză la noĭ acésta cestiune merită peste tot numele onorabil de »polemică teologică.« — Într'adevĕr, dacă cestiunea Unirei este puternică, inespugnabilă, pe terenul teologic, ea nu este mai puțin tare pe terenul politic și cultural.

Nu voiŭ să fac studiŭ pe tema acésta.

Aŭ făcut deja alțiĭ, mai competenți; dar îndemnat de unele apariții publicistice mai nóuĕ, voiŭ lăsa să urmeze aci unele *apropouri* fugitive, carĭ nu strică să fie relevate și meditate.

În ce raport stă: unirea nóstră cu Roma și idea națională? Concordéză ele, orĭ își dau în capete? Se ajută, orĭ se slăbesc?

Fie care om cu minte va rĕspunde că Unirea cu Roma concordéză perfect cu idea națională română. Ea este în parte *efusul* ideiĭ naționale, ĕr în parte *mama* și *cultivătórea* mareĭ ideĭ, care azĭ ocupă și preocupă tóte mințile și inimile românescĭ.

Se crede că idea națională este de origine recentă. Se zice adese că datéză de la începutul véculuĭ al 19-lea. Adevĕrul e că idea națională e mai veche decât creștinismul. Isus Christos a găsit'o între ómenĭ, a consfințit-o și a nobilitat-o prin învĕțăturile sale, prin viața sa pămîntéscă.

Se mai zice, că biserica catolică, prin faptul că e *universală*, ar fi cosmopolită, internațională și — desnaționalisătóre. Așa se susținea de curînd într'o fóe românéscă. Dar ast fel formulată aserțiunea este absurdă. Pentru că o instituțiune care ne ar desnaționalisa pe noĭ, Românĭ, și ne-ar face Unguri, cum susține autorul cu pricină — nu ar fi o instituție cosmopolită, internațională, ci — magiară. Ĕr a zice că biserica catolică e magiară e absurd. Tot așa de absurd este a zice că biserica catolică ar fi internațională, în înțelesul că ar nesocoti idea de naționalitate, câtă vreme vedem, că în tóte statele europene biserica catolică ĭea înfățoșarea uneĭ biserici naționale, ba acolo unde ovreismul internațional și alte curente cosmopolite păsesc mai agresiv, acolo tocmai biserica formézĕ cel mai puternic element conservativ al tradițiilor și sentimentelor naționale. Fapt ce s'a dovedit din noŭ, în ultimiĭ ani, la Francezĭ.

De aceea cred că alt ceva vrea să zică creștinul nostru din vorbă . . Eĭ vrea să zică, că biserica catolică nu e o biserică *națională*, cum ar fi de pildă biserica națională ortodoxă română din Ungaria și Transilvania. Negreșit nu se potrivesce comparația între aceste dóuĕ biserici. Dar eĭ o fac, și de aceea o citez.

Distingem. Biserica catolică, adecă biserica universală, tocmai fiind că e universală, prin firea eĭ, nu póte fi esclusivistă națională. Ea trebue să cuprindă pe toțĭ ómenii din lume, carĭ fiiĭ lui Dumnezeŭ fiind toți, fără deosebire sînt chemați a fi moșteni aĭ împĕrățieĭ cerescĭ.

Religiunea creștină norméză raportul dintre om și Dumnezeŭ, dintre făptura inteligentă și creatorul sĕŭ. Prin urmare ea trebue să fie întocmită pentru toțĭ ómenii din tóte locurile și din tóte timpurile. Isus în acest scop a întemeiat religiunea sa și a organisat biserica sa. Prin urmare biserica creștină dintru început și prin însăși firea sa este și trebue să fie universală. Ea nu eschide pe nime, nu este a niměnuĭ separat Pe toți îĭ îmbrățoșéză și pe toțĭ îĭ primesce, ba îĭ învită, la sînul sĕŭ de mamă.

Cum însĕ din voința lui Dumnezeŭ sînt diferite limbĭ, diferite rasse, diferite neamurĭ și popóre, biserica tuturor în limba lor le propoveduesce adevĕrul, care e unul și etern. Ea păstrându-și unitatea consacră esistența limbilor, a națiunilor tot odată. Ba prin propagarea legiĭ divine despre iubirea deaprópeluĭ, iubirea tuturor ómenilor, ea nobilitézĕ iubirea de neam.

De fapt biserica n'a desnaționalisat nicĭ un popor, pe multe însĕ ea le-a scos la lumină și la viață prin opera sa fericitóre, civilisătóre.

Va să zică biserica nu a fost și nu e dușmană ideiĭ naționale, din contră a cultivat-o și nobilitat-o. În schimb iuse biserica a avut să sufere mult, fórte mult din pricina ideiĭ naționale, care nu numai de ĭerĭ de alaltĕrĭ, ci de când e lumea a avut mare influință asupra omenimeĭ. Istoria ne arată câte greutățĭ a întimpinat creștinismul în primele secole din pricina, că păgânismul, și tóte credințele deșerte ce dominaŭ spiritele înainte de venirea Mântuitoruluĭ, îmbrăcaseră un caracter propriŭ național. Câte piedecĭ n'aŭ pus credințele și obiceiurile acelea „naționale" propagăriĭ adevĕrurilor creștine!

Chiar și mai târziŭ, după lățirea creștinismuluĭ, biserica a avut să sufere în însuși sînul sĕŭ multe neorînduieli și desbinărĭ pe urma ideiĭ naționale.

E dovedit că chiar în primiĭ secolĭ multe din eresiile, ce s'aŭ ivit, în sînul bisericiĭ aŭ luat caracter național, și diferitele partide carĭ se combăteaŭ pe diferențe teologice, în pornirea lor eraŭ mânate de antagonism orĭ ură națională De pildă *Eutichianismul* saŭ *monofisismul* din veacul al V-lea, care susținea că în Isus, Dumnezeŭ-Omul, era o singură natură. Acésta eresie cunoscută mai târziŭ și sub numele de *iacobinism*, care a dat ansă la vestitul conciliabul efesin, numit *latrocininium efesinum*, tâlhăria din Efes, în care »sinod« sfinții părinți sinodali fură ciomăgiți, unii chiar »turtiți«, — a avut apoi ca urmare asasinate de patriarchi, și o serie de turburărĭ sedițióse ce aŭ neliniștit timp îndelungat o mare parte din Orient. — Tóte aceste lupte, la aparență *dogmatice*, aŭ avut, după dovedile istorice cele mai nóuĕ, un caracter *politic pronunțat național*.

Diferențele teologice aŭ fost numai preteste și prilejurĭ pentru isbucnirea urilor înrădăcinate ce esistaŭ între *bizantini* și *egipteni*, între *Constantinopol* și *Alexandria*. Într'adevĕr numai ura puternică de rassă, care însoțesce cum vedem pretutindenia, idea națională, ca o dovadă a gradului eĭ de influență, esplică violența estraordinară ce însoțiaŭ luptele acelea, pretinse dogmatice, carĭ se urmaŭ asupra unor diferențe subtile, în nisce chestiuni trauscendentale. [1])

Asemenea fenomen istoric ne arată și alte desbinărĭ marĭ, ce aŭ urmat în sînul bisericiĭ creștine. Se scie acum, că *marea desbinare* între biserica *occidentală* și cea *orientală* a urmat din motive politice și etnice naționale. Punctele dogmatice de deosebire aŭ fost căutate mai târziŭ, a nume numai pentru a acoperi adevĕratele motive și a înfățoșa între haină bisericéscă deosebirea, care provenia din sorginte cu totul de altă natură. La temelia acesteĭ desbinărĭ stă ura moștenită din timpuri vechĭ a Grecilor contra Romeĭ și a latinilor, ură care este continuarea antagonismuluĭ acut ce esista încă înainte de era creștină între anticiĭ Grecĭ și Romanĭ. La acésta s'aŭ mai adaus apoĭ împrejurările politice, carĭ aŭ făcut din Constantinopol centrul imperiuluĭ roman, și — în urmă — ambițiunile vanitosuluĭ *Foție*.

Tot așa se esplică și marea desbinare apusană, așa numita reformațiune aluĭ *Luther*. Ceea ce se spune despre corupțiunea moravurilor în biserică, a fost numai prilej, ca să isbucnéscă violent, într'o formă proprie, ura aceea millenară, care esista între Germanĭ și Romanĭ încă pe vremea lui *Arminius*, *Iuliŭ Caesar*, etc., — ură care s'a perpetuat, în ciuda întregeĭ civilizațiuni până în zilele nóstre. Ultima eĭ isbucnire teribilă s'a vĕdut la 1870, în răsboiul numit și *„franco-tentonic"*. [2])

După cum în secolul al V-lea sub titlul monofisitismului se lupta ura între Bizanț și Alexandria, așĭ fel mai târziŭ sub alte preteste teologice s'a resboit ura dintre Grecĭ și Romanĭ, și ura din Germanĭ și Romanĭ. Și biserica s'a desbinat — pentru că Dumnezeŭ a lăsat, ca Petru, principele apostolilor să-și alégă *Roma* de reședință, și în urma acestuĭ fapt biserica, în înfățoșerile sale esterne, să ĭea în câtva un caracter roman și latin. Splendórea acesteĭ *„stele divine"*, care cum cântă Alexandri, strălucesce în fruntea *gintelĭ latine*, multor popóre le-a genat privirea și multe urĭ a deșteptat contra Romeĭ eterne. Și până în ziua de astăzĭ se póte observa efectul acesteĭ urĭ nebune. În Europa de fapt catolice sînt cu deosebire națiunile latine, protestantice sînt cele germane și ortodoxe elementul grec, respective slavic, care a avut legăturĭ cu Grecii.

În fața acestei situații istorice normative ni-se pare un adevĕrat *paradox istoric* și etnic, că Românii, asemenea popor latin, să nu aparție bisericiĭ Romeĭ, ci celeĭ a Bizanțuluĭ.

În cât pentru trecut presumpțiunea istorică e că Românii aŭ primit din Roma nu numai originea neamuluĭ lor, ci și creștinismul. Presumpțiunea acésta e astăzĭ verificată nu numai prin date istorice ci și prin filologie. Astăzĭ se póte susține, nu numai că biserica Românilor a fost în unire cu Scaunul Romeĭ, ci că chiar limba latinéscă a domuit în bisericile nóstre înainte de desbinarea provocată de *Foție*.

Jirecek ne dă documente despre un s. Teofilact, care a »curățit Bulgaria de eresia romană« și apoĭ . . . »a indemnat pe împĕratul *Asan* să mérgă în *Vlachia* să o supună și s'o curățéscă de eresia romană (rimskaja eres) care pe atuncia domnia în Vlachia. Și așa *Asan* a mers de a supus *amîndouĕ Vlachiile* sub stăpânirea sa și *a poruncit Vlachilor*, care pe atuncia *citea în limba latinéscă*, să lapede *legea romană* și să nu citéscă în *limba romană*, ci în cea *bulgăréscă*; și a poruncit, *care va ceti în limba română, să i-se taie limba!* [3]) (Vorba cea românéscă: »taie popa limba.«)

Chiar și în poesia nóstră poporală se găsesc urme despre timpul când popa românesc scia *latinesce*.[4])

De alt fel orĭ cum ar fi fost limba liturgică, latinéscă orĭ românéscă, e fapt dovedit acum, de dl *D. Onciul*, profesor de istorie la universitatea din Bucurescĭ, [5]) că Românii aŭ fost în legătură bise-

---

[1]) Vedĭ în revista din Roma: **Bessarione**, — publicazione periodica di studi orientali. An. I., 1897 nr. 10, — articolul: *Bizanzio ed Alessandria* nella storia del giacobitismo; §. 1. *Ció che nascondeva il giacobitismo.*

[2]) Citez în privința asta un pasaj al savantuluĭ articol, din *Bessarione:*

»Come nella evoluzione del protestantesimo entrò un movimento etnico politico delle genti *teutoniche* contro le *latine*, . . . così nel giacobitismo si scorge chiaramente delineato un movimento di popoli *hamo-semiti* pei quali le due grandi capitale decadute *Alessandria* ed *Antiochia*, simboleggiavano la sopita, non estinta, *nazionalità* — contro lèllenismo bizantino rappresentato allora dalla corte, dal patriarchio, dalla città del Bosforo.«

»Essi intuivano per istinto la *questione nazionale* in ogni cosa, che tocasse direttamente il loro patriarcato. Così la lotta . . . . benchè avesse l'aspetto di una contesa di precedenza e d'influenza ecclesiastica, pure fu sentita da ambo le parti come un' *episodio nazionale* . . . .; lèlemento chauvin dell Egitto, sotto la bandiera monofisita, si lanciò furibondo nella lotta contro *lèllenismo*. (*Bessarione* a. I. 1897. pag. 687 și 691.)

[3]) *D. Onciul:* Originile principatelor române. Buc. 1899. pag. 166.

[4]) De pildă: Este carte lătinéscă,
Puneți ca să vi-o citéscă!
De nu sciți, ca de cărbune
Vĕ feriți mâna a pune;
Și chemați popa să vie
Că el lătinesce scie . . . .

Din: *Poesii populare* — orații de nuntă — culese de *G. D. Teodorescu*, pag 171.

[5]) Vedĭ: *D Onciul: Papa Formosus* în tradiția nóstră istorică, în volumul *„Lui Titu Maiorescu omaj"* Buc. 1900. pag. 620—631.

---

*) Lespedea are următórea inscripție:

CLERVL . ARCHIDIECESEI . GRECO-CATOLICE . ROMÂNE
DE . ALB'A-IVLIA . SI . FAGARASIV
ADVNAT . ÎN . SINOD . LA . SÂNT'A . METROPOLIA
ÎN . DIV'A . DE . 22 . NOVEMBRE . 1899
REAMINTESCE . INOIREA . LEGATVREI . DE . CREDINTIA . SI . DRAGOSTE
CV . SCAVNVL . FERICITVLVI . APOSTOL . PETRV
MVLTIAMESCE . MARELVI . DVMNEDIEV . PENTRV . BINEFACERILE . PRIMITE
SI . PENTRV . SCVTVL . DAT . SIONVLVI . ROMÂNESC
MARTVRISESCE . CREDINTI'A . PARINTILOR
SIGILÂNDV-O . CV . PECETEA . SVFERINTIELOR . DE . DÓVE . SVTE . ANI
IVRVESCE . ALIPIRE . NESTRAMVTATA
CATRA . BISERIC'A . MAMA . A . ROMEI . CELEI . VECHI
INTRE . MARGINILE . ASIEDIEMINTELOR . APOSTOLICE
ALE . RESARITVLVI.

ricéscă cu Roma până cătră sfârşitul veculuĭ al IX-lea, când în urma strinseĭ alianţe ce o aveaŭ Româniĭ cu *Bulgariĭ*, s'aŭ desfăcut de Roma, de dragul aliaţilor *Bulgariĭ*, cariĭ în schimb le-aŭ dat alfabetul cirilic şi le-aŭ introdus în biserică limba slavonă. Vechea tradiţie poporală românéscă păstrată în *Cronica anonimă a Moldoveĭ*, scrisă pe la începutul veculuĭ al 16-lea, sub Ştefan cel Mare, este o admirabilă dovadă în privinţa acésta. Publicată de prof. universitar *Ioan Bogdan* [1]) cu un studiŭ competent, şi utilisată apoĭ şi de distinsul prof. *D. Onciul* în volumul amintit, ea merită tótă atenţiunea nóstră.

După aceste studiĭ, cariĭ nu pot fi bănuite de parţialitate orĭ preocupaţiuni »papistaşe«, cetitorul remâne cuprins de duioşie, vĕdĕnd care ne-a fost *»fatalul destin al istoriei«*, cum se esprimă, cu un un fel de regret, dl Onciul.

Într'adevĕr e grozav de supĕrător, mai ales în zilele acestea ale conflictului româno-bulgar, sĕ constaţĭ, că dacă ne am rupt de la sînul matern al Romeĭ, şi ne-am aruncat în braţele polipului bizantin care nea stors sângele vieţiĭ naţionale şi era sĕ ne sugă şi sufletul din óse, — pricina ultimă, imediată sînt aceiaşĭ *Bulgariĭ* cariĭ neaŭ desbrăcat limba de haina eĭ originală, şi ne-aŭ băgat'o în *potcoave*, pe urmă ne-aŭ scos-o din biserică şi din afacerile de stat şi aŭ înlocuit'o cu limba slavică. Ba chiar şi nisuinţele fireştĭ şi frumóse ale Împeratului *Ioaniţă* de a reîncopcia vechile legăturĭ cu Roma şi a întemeia un imperiŭ român independent, s'aŭ lovit şi s'aŭ zădărnicit de Bulgariĭ.

În contra destinuluĭ şi a faptuluĭ istoric e târzie însă şi zădarnică acum orĭ ce apelaţie. Trebue să luăm stările aşa cum sunt, cum s'aŭ desvoltat, şi sĕ tragem din ele învĕţătură pentru viitor.

Mângâetor e în tot cesul faptul, că orĭ prin câte vitregităţĭ şi rătăcirĭ a trecut biserica poporuluĭ nostru ea şi-a păstrat totuşĭ caracterul naţional în sînul némuluĭ românesc.

Biserica nóstră din Ardeal şi ţara Unguréscă, după secolĭ de suferinţe, şi după ce a ajuns în nóue şi grele impasurĭ, a ştiut sĕ se afle, şi a ales aşa de cu minte atuncĭ când în faţa diplomeĭ leopoldine trebuia sĕ aleagă, încât a îmbrăţoşat *unirea cu Roma*, păstrând formele, ritul şi obiceiurile strămoşeştĭ, ale rĕsăritului, pe cariĭ şi le-a însuşit în decursul vecurilor. *A fost un act providenţial actul de la 1700.* În urma luĭ ceaţa ce ne-a puso pe ochĭ întunerecul vecurilor trecute a dispărut pe încetul şi am început a ne recunóste trecutul, originea, némurĭ şi menirea.

Greşala făcută în legătură cu Bulgariĭ s'a reparat înainte cu 200 anĭ măcar în parte, şi ast fel *unirea* nóstră a fost o adevĕrată *reunire*. Reunire cu maica nóstră, care ne-a născut trupeşte şi sufleteşte, prin sânge şi credinţă. Reunire cu fraţiĭ de o credinţă şi de un neam. Reunire cu *Apusul* care înainte cu atâtea vecurĭ ne-a fost trimis în *Orient* ca sĕ fim aperatorĭ aĭ civilisaţieĭ contra năvălitorilor barbarĭ, şi apostolĭ aĭ ideilor creştine în mijlocul păgânismuluĭ de multe feliurĭ.

Folosul cultural ce l'am avut din această renoită legătură cu urbea eternă, renaşterea ce a urmat în sînul neamuluĭ pe tóte terenele, ne compénsézĕ abundant pentru perderea, mult relevată de uniĭ, pricinuită de despărţirea nóstră în dóuĕ tabere confesionale

Întru apreţiarea acesteĭ *despărţiriĭ* sĕ nu se uite că atuncĭ, la 1700, toţĭ *Românii* de sub domnia Habsburgilor s'aŭ *unit*. Că părinţiĭ nostri ast fel aŭ şi contemplat *Unirea*, ca un *act al tutururor Românilor*. Că dacă mai târziŭ uniĭ saŭ desfăcut de unire aceasta se datoreşte intrigilor duşmane, ér nu acţiuneĭ constie a Românilor.

În cele din urmă — împăcându-ne şi cu destinul fatal al acesteĭ despărţirĭ în dóuĕ — trebue să constatăm că rĕul efectiv nu urméză de aci ci din rĕutatea ómenilor, şi aţitările duşmanilor, cariĭ tendenţios aŭ cultivat, şi cultivă ura, între fraţiĭ ca sĕ-ĭ pótă esploata şi stăpâni mai uşor.

În colo norocul nostru a fost, că şi în mijlocul încurcăturilor şi rătăcirilor, am ştiut cu toţiĭ să păstrăm românismul bisericiĭ nóstre. Uniţiĭ şi neuniţiĭ, cu toţiĭ aŭ căutat să menţină şi să cultive în biserică şi prin biserica lor spiritul naţional. Uniĭ conservând, alţiĭ reînviind şi cultivând vechile virtuţi. Şi astăzĭ, când ambele bisericĭ staŭ pe un nivou considerabil cultural, când în faţa lumeĭ politice numaĭ sînt privilegiĭ deoparte şi restricţiuni de alta ci ambele pe o formă sînt românescĭ şi egale şi pe o formă cu ochĭ duşmănoşi privite de duşmanĭ; — astăzĭ zic mai mult ca orĭ şi când trebue să dispară dintre fraţiĭ reutatea, şi spiritul frăţietăţiĭ să-ĭ inspire pe toţĭ, respectându-se reciproc.

Atuncĭ, în locul rĕuluĭ *desbinăriĭ* ar veni binele *tăriĭ*, ce-l dă unirea, după cuvîntul poetuluĭ: unde-s doĭ puterea creşte şi duşmanul nu sporesce.

De acésta sîntem încă de parte, e drept. Cultura nóstră e încă prea superficială, prea disparată şi şi prea puţin conscie de menirea sa, de cât ca să putem aştepta realisarea în curênd a acesteĭ dorinţe.

Cu bună voinţă însĕ şi cu zel tóte se pot. Când locul tradiţiilor tenebróse îl va ocupa lumina adevĕruluĭ istoric; când locul sectarismuluĭ confesional, de multe orĭ lipsit de orĭ ce spirit religios, îl va ocupa adevĕrul luminat aĭ religiuneĭ creştine, ér locul posăriĭ de naţionalist îl va ocupa o sinceră şi intensivă iubire de neam, atuncĭ: *da*. Atuncĭ vom puté zice că rĕul desbinăriĭ a dispărut.

Blaş, Septembre 1900.

Dr. E. Băianu.

Dor de ţară.

Cu fruntea razimată de geamul rece a ferestriĭ, bĕtrânul privesce în negura depărtăriĭ.

Prin fumul ce se ridică în sus, el vede cum se desprinde un tablou, care înseninézĕ faţa-ĭ încreţită de atâtea durerĭ. Un suris plin de fericire trece preste buzele-ĭ aprópe fără viaţă şi o rază aprinsă lucesce pe o clipă în ochiĭ seĭ îmbĕtrâniţĭ.

El întrezăresce privind spre rĕsărit câmpiile mănóse ale ţăriĭ sale, feţele sănătóse ale ţĕranilor muncitorĭ. vede casa sa. biserica. scolile. ómeniĭ. îl zăresce pe toţĭ pe cariĭ ĭ-a lăsat o dată în nesce vremurĭ aşa de viscolóse şi apoĭ nu l-a maĭ revĕdut.

Ce schimbare!

O dată. stăpân şi domn. părinte iubitor al atâtor fiĭ credincioşĭ. cum muncea el pentru mărirea luĭ Dumnezeŭ şi pentru a neamuluĭ seŭ propăşire! Cât de tare ardea în peptul sĕŭ dragostea a lor seĭ, nisuinţa spre bine, dorul spre progres şi înaintare.

Ér azĭ, străin în ţară străină, străin pentru aceĭ cu cariĭ zilnic se întâlnesce. şi cariĭ cu toţiĭ îşĭ vĕd de grijele lor şi nu pricep durerea ce lăcaş statornic şi a făcut în pieptul luĭ.

Luptând pentru a neamuluĭ sĕŭ libertate, e lipsit însuşĭ de libĕrtate şi e rĕŭ priceput şi înţeles chiar de muiţĭ din ceĭ maĭ de aprópe aĭ seĭ.

Prigonit de duşmanĭ. calumniat de aĭ sĕĭ, cedând puteri. care nu vrea să ştie de nimic, bĕtrânul Episcop a trĕbuit să se retragă aci. în mijlocul acestor călugărĭ, departe de pământul drag sufletuluĭ sĕŭ. Aci trebue să şi înece el tóte durerile şi dorurile tóte ale inimiĭ sale lovescu-se de zidul rigid al celor patru părețĭ, cariĭ nimic nu sînt şi nimic nu pricep din oftările ce ies din pieptul plin de amar . . .

El plânge . . . şi lacrima ce curge în nopţĭ de însomnie pe faţa-sa par că arde şi lasă nóuĕ brazde pe chipu-ĭ blând.

De ce trĕbue să petrécă el aci în nelucrare, când tot de una dornic eră de muncă şi osteneală? de ce să steie el aci în pământ străin. între munţiĭ înpăduriţĭ aĭ patriĭ de pe văile verdĭ şi câmpiele mănóse. poporul sĕŭ sufere apăsat şi obodit?

De ce? de ce? . . . . . .

Şi în sfârşit adórme cu gândul departe la aĭ seĭ . . .

Dar étă în zorĭ de ziuă, el zăresce în glastrul din ferestră un craĭnic drag care spune de ţara sa; o plantă mică îşĭ ridică capul din pământ şi nisuesce tot maĭ sus spre a sórelui lumină şi căldură.

Bĕtrânul e veseĺ. De atâta vreme azĭ pentru întâia dată sufletul sĕŭ uită de durerile esiliuluĭ şi salută cu drag firul de cucuruz, care îĭ reamintesce câmpiele bogate din nefericitul Ardeal. El îl îngrijeste cu drag şi tresaltă de bucurie vĕdîndu-l cum prosperézĕ şi creşte . . .

O, sfîntă dragoste de ţară de ce nu încolţescĭ tu afund în pepturile fiilor neamuluĭ românesc? de ce nu-ĭ împedecĭ tu, să nu-şĭ părăséscă ţara asta, a căreĭ ţĕrină a fost udată, de sângele atâtor eroĭ? şi a căreĭ fie care ţinut martor a fost la atâtea fapte vitejescĭ? fie care măgură şi fie care deal povesti ne póte de ceĭ ce aŭ murit veseĺĭ pentru a ţăriĭ iubire. pentru libertatea pământuluĭ scump şi dragostea vetriĭ părintescĭ

Bĕtrânul e Episcopul Lemeni, care a trĕbuit să abzică de Episcopie şi să se retragă în Viena, unde petrecu în o mănăstire de călugărĭ până la mórtea sa, pururea ardînd de dorul sfânt al ţăriĭ sale.

Blaş 17 Sept. 1900.

A. C. Domşa.

Serbările Unireĭ.

Blaş, 18 Sept. n. 1900.

S'aŭ început serbările iubilare. Blaşul a îmbrăcat vestmînt sĕrbătoresc, ca să priméscă pe ilustrii óspeţĭ, ce aŭ sosit. să facă aicĭ, în mitropolia nóstră, omaj sfinteĭ Unirĭ.

De Sâmbăta deja aŭ început a sosi óspeţĭ la Blaş. Cel dintâiŭ dintre Archiereĭ. a sosit cel maĭ tinĕr. episcopul Lugoşuluĭ. Ilustritatea Sa Dr *D. Radu*. I-s'a făcut o primire căldurósă. Luni aŭ sosit pe rînd: Esc. Sa *Mihail Pavel*, de la Oradea-mare, cu o mare suită; apoĭ Il. Sa Episcopul Gherleĭ, *Ioan Szabó*. O plăcută surprindere a făcut sosirea episcopuluĭ zelos al Albeĭ-Iulie. Ilustr. Sa contele *Majláth Gustav*.

Toţĭ Archiereiĭ aŭ descius la curtea mitropolitană. a fară de episcopul Lugoşuluĭ, care este óspele revs. domn canonic Dr *V. Hossu*. Capitulul mitropolitan şi-a făcut onorurile înaintea înalţilor archiereĭ.

Până vom da raport detaĭlat, însemnăm că conductul şi iluminaţia a reuşit fórte bine. Archiereiĭ aŭ fost salutaţĭ de medicul Dr *Pop*, prin următorul discurs:

Înaltĭ Preasfinţiţi optsprezece veacurĭ sînt de când din eterna cetate mândre legiuni aŭ fost trimise ca sentinelă la porţile orientuluĭ: Roiul negru al popórĕlor migratore însĕ sparge aceste porţi şi acuilele romane sînt sdrobite de copitele hordelor neînfrînate. Sĕlbaticiĭ curg ca păcatul, rĕstórnă imperiĭ nimicesc prin sabie şi foc frumósele cetăţĭ şi civilisaţiunea a miĭ de anĭ este inmicită.

Colonia romană. se credea pustiită, ştersă de pe faţa pământuluĭ. Providenţa divină însĕ în locul legiunilor dispărute l-aŭ dat o armată de apĕrare cu mult maĭ puternică, care fără săgeţi înveninate, fără arme sdrobitóre şi fără tunurĭ nimicitóre ci numaĭ sub steagul blând al Sf. Crucĭ şi cu puterea evangelieĭ o a condus prin întunerecul timpuluĭ. Preoţimea, acésta falangă sacră inarmată numaĭ cu credinţa creştinéscă şi iubirea de neam aŭ sciut să-şĭ apere turma încredinţată, aŭ sciut prin urgia vremurilor de grea încercare să păstreze cu scumpĕtate limba şi datinele străbune.

O naţiune reînviată anunţa acum 200 anĭ bĕtrâneĭ Rome esistinţa sa şi prin zala Steĭ uniri restabilesce legătura între mamă şi fică.

O lumină dulce şi feerică se revarsă peste tótă românimea. Un popor tinĕr şi dornic de lucru se scólă în diminéţa vieţiĭ. Archiereĭ iluştri cariĭ providenţial de arîndul aŭ condus corabia steĭ nóstre bisericĭ, aŭ şters lacrimile şi miseriile veacurilor trecute Prin aşedămintele şi instituţiunile lor culturale aŭ deslipit un popor întreg de glia seculară. Prin numĕrul cel mare de fundaţiunĭ aŭ uşurat grijile a miĭ de părinţi. Un popor helot în scurtă vreme aŭ fost prefăcut într'un neam apt de orĭ ce cultură Din un câmp plin de polomidă aŭ făcut o frumósă grădină, din o şură dominală aŭ făcut un oraş mândru cu superbe institute.

Preabuni şi sfinţi Părinţi, constatând aceste cu veselă inimă implorăm bunătatea şi ajutorul Înaltuluĭ Creator, ca Naia sf. Nóstre bisericĭ condusă de nemuritoriĭ cârmacĭ înzestrându-o cu putérnice panţere să o puteţĭ mulţĭ anĭ cârmui spre limanul dorit.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 26 Septembre 1900. Numĕrul 39.

Aniversarea S. Uniri.

(x). Mărețe, impunĕtóre, mișcătóre și înălțătóre aŭ fost sĕrbările ducentenare ale sfinteĭ Uniri.

Aŭ fost mărețe, pentru că ceĭ maĭ distinșĭ fiĭ aĭ bisericiĭ nóstre s'aŭ adunat în Blaș, ca aicĭ la centrul mitropolieĭ, sub boltele cutezate ale Templuluĭ Unirii, să mulțăméscă luĭ Dumnezeŭ pentru marele dar al credinții adevĕrate, de care înainte cu dóuĕ veacurĭ pe părinții lor ĭ-a învrednicit. Și dacă nicĭ n'a fost estraordinar numĕrul celor veniți la sĕrbări, totuși putem constata, că tóte părțile patrieĭ locuite de fiĭ aĭ bisericiĭ nóstre aŭ fost representate. Vĕzut-am într'adevĕr representat mănosul Bănat, șesurile întinse ale Tiseĭ, văile romantice ale Maramurĕșuluĭ, piscurile umbróse ale munților Biharieĭ, văile Crișurilor, Sătmarul, Sĕlagiul, Bârgaele, Someșul, Câmpia-ardealuluĭ, valea Murĕșuluĭ, Tĕrnavele, țara Bârseĭ și a luĭ Negru Vodă, și fiiĭ Ineuluĭ cu drag și-aŭ dat mâna cu fiiĭ Paringuluĭ și a Retezatuluĭ.

Aŭ fost împunătóre aceste sĕrbări pentru că la altarul, unde acum dóuĕ veacurĭ abia un archiereŭ, supus și acela superintendentuluĭ calvin, putea să se róge pentru istovitul sĕŭ popor, acum ședzut-aŭ patru archiereĭ, cântând „Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ," pentru că mărire a dat poporuluĭ sĕŭ, pentru că și poporuluĭ românesc datu-ĭa loc de onóre „într'ale lumiĭ ginte marĭ."

Aŭ fost mișcătóre sĕrbările sfinteĭ Uniri. Orĭ dóră a rĕmas vre-un ochiŭ uscat, când la întrarea cea mare după „Fericirĭ", a vĕzut ceĭ patru archiereĭ, încunjurați de 22 preoți în ornate, cum ne provocaŭ „să ne închinăm și să cădem la Christos"! Orĭ când a vĕzut pe mitropolit vestind măririle Unirii de pe amvonul cel mare, avênd înaintea sa obștea bisericiĭ nóstre? Orĭ când a rĕsunat cântarea neîntrecută a meșteruluĭ Murĕșan: „nu trece cu vederea puțîna mea suspinare"? Orĭ când a vĕzut pe eleviĭ sfinteĭ Uniri, emulând întru a preamări pe Tatăl îndurărilor, pe Fiul adevĕruluĭ și pe Spiritul Unirii? Orĭ când a vĕzut și auzit pe învățăiatul archiereŭ al Lugoșuluĭ, elev vrednic și el al școlilor sfinteĭ Uniri, aducênd din un pept plin de dragostea luĭ Dumnezeŭ și a neamuluĭ, aducênd mulțămită mitropolituluĭ în numele tuturor ce s'aŭ adăpat din isvórĕle cristaline ale școlilor din Blaș? Cine a rĕmas rece, cine atunci nu s'a entusiasmat, cine atunci n'a făcut propus, de a trăi și muri pentru sfînta Unire, acela e trist fiŭ al perzăriĭ. Dar de aceia nu aŭ fost în Blaș, că nicĭ nu puteaŭ să fie. Lucruri imposibile natura nu nasce.

Și aŭ fost înălțătóre sĕrbările sfinteĭ Uniri? Orĭ dóră a fost cineva, care n'a simțit o adâncă sguduitură în tótă ființa sa, când Venerabilul mitropolit la finea vorbireĭ sale, cu vóce înecată în lacrimĭ, lacrimĭ de fericire, lacrimĭ de iubire, de recunoscință, a dat cetire scrisoriĭ primite de la corifeul apostolilor, de la capul creștinătății, care și El de pe înălțimea scaunuluĭ sĕŭ s'a pogorît la noĭ, ca impreună cu noĭ să se bucure, ca în năcazurile nóstre să ne spună un cuvînt de mângăiere, să ne laude stătornicia nóstră din trecut, să ne îndemne a fi neînfricați și în viitor, și să ne asigure de ocrotirea sa puternică.

E estraordinară importanța scrisoriĭ pontificie pentru noĭ și pentru biserica nóstră. Ea a dat sĕrbărilor nóstre un lustru și o splendóre, care le-a înălțat la un adevĕrat eveniment în istoria bisericiĭ nóstre.

Bine să ne însemnăm, că acésta e *prima scrisóre* ce Sfinția Sa o adreséză proprio motu și *direct* bisericiĭ nóstre. Primit-am și până acum scrisorĭ, dar acelea eraŭ date în numele Papeĭ prin subalterniĭ curieĭ. De astă dată este Sfinția Sa însuși, care El direct se îndréptă mitropolituluĭ, și prin dînsul episcopilor, și prin dînșiĭ tuturor fiilor bisericiĭ nóstre. Faptul acesta dovedesce, că Sfîntul Scaun recunósce, afirmă și susține autonomia ierarchică și independența bisericiĭ nóstre de cătră orĭ ce altă biserică.

În scrisóre Sfinția Sa relevéză individualitatea etnică a poporuluĭ nostru, reamintindu-se bunăvoința, ce Pontificiĭ Romanĭ pururea aŭ dovedit-o față de *„națiunea"* nóstră. Faptul acesta e dovadă, că Sfîntul Scaun respectéză drepturile nóstre etnice, și este arvună, că nicĭ când, între nicĭ un fel de împrejurări nu va permite, ca biserica să fie folosită de mijloc pentru a ne desbrăca de caractĕrul nostru național.

N'am avut dreptate de a fi mândri de scrisórea acésta și de a ne simți înălțați la suflet cătră Dumnezeŭ, care de atâta cinste ne-a învrednicit?

Fie dar lăudată și în etern binecuvîntată memoria Părinților, carĭ între multele restriște ale vieții, de o sĕrbătóre așa de mărétă vrednicĭ ne-aŭ făcut.

Și să lăudăm Pronia dumnezeéscă, pentru că a întocmit ast fel lucrurile, ca noĭ, chiar noĭ ceĭ de acum, să vedem, ceea ce alțiĭ nenumărați a vedea ar fi dorit, să-ĭ vedem gloria bisericiĭ nóstre și gloriosul eĭ destin!

Sfîntă Unire, binecuvintată să fiĭ!

Unirea și instrucțiunea tinerimeĭ.

La anul 1700 româniĭ din Transilvania și Ungaria nu aveaŭ nicĭ o singură școla, nu se pomenesce la eĭ nicĭ un singur dascăl. Tótă instrucțiunea se vede a fi stat într'aceea, că preoțiĭ și cântărețiĭ vor fi învĕțat pe fiiĭ și nepoțiĭ sĕĭ a ceti în Psaltire și alte cărți bisericescĭ, — ca să-ĭ pótă avea de succesorĭ.

Dară instrucțiunea acésta fără îndoiélă a fost tare mărginită. Vor fi fost și preoți de aceia, carĭ nu sciaŭ ceti, cum se cade; — ĕră cântărețiĭ, carĭ plinesc întrégă slujba, — fără să cunóscă o buche macar — sînt și azĭ.

Biserica română, îndată ce s'a unit cu Roma, a îmbrățișat cu căldură causa instrucțiuniĭ tinerimeĭ și s'a cugetat la procurarea mijlócelor, din carĭ se-ĭ pótă prinde rostul.

Mitropolitul Atanasiŭ în anul 1701 a arătat la Curte, că Clerul dînsuluĭ în bătăile cu Turciĭ a prestat miliției împĕrătescĭ bucate, nutreț ș. a. în valóre de 35.000 florenĭ unguresci și a cerut restituirea acesteĭ sume.

Banii acestia aŭ fost destinați pentru ridicarea uneĭ școle în Alba-Iulia, unde era pe atunci reședința Mitropolituluĭ.

Ceĭ dintâiŭ 20—30 de anĭ s'aŭ consumat în lupte grele, ce aŭ bântuit Transilvania, din causă că reformațiĭ, unitariĭ, luteraniĭ, o dată cu capul nu voiaŭ să se plece sub domnia caseĭ habsburgice, și ca să aibă ajutor în contra eĭ, aduseseră asupra țării tótă furia și urgia armelor turcescĭ.

Tot eĭ se stângineaŭ să stîrpéscă și biserica unită, pentru că într'însa vedeaŭ crescênd un razim puternic pentru domnia caseĭ habsburgice.

Decĭ valmajéla acestor lupte, nu a fost priinciósă pentru desvoltarea instrucțiuniĭ în biserica nóstră.

Dar biserica nóstră a ținut în vedere hotărîrea sa de a înființa școle, și după ce Turciĭ aŭ fost depărtați, și unirea eĭ cu biserica Romeĭ a câștigat

stabilitate prin așezarea scaunului episcopesc la Blaș, s'a apucat de zidirea școlilor de aicĭ.

Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein a pus temeiul prin câștigarea Blașului, ĕră succesorii sĕĭ s'aŭ întrecut unii cu alții întru desvoltarea școlilor înființate într'însul și ocrotirea tinerimeĭ studióse.

Cu jertfe marĭ s'aŭ ridicat primele școlĭ din Blaș și s'aŭ ridicat așa, în cât și acum după 150 de anĭ rĕspund pretensiunilor: sînt solide, largĭ, luminóse și sănĕtóse.

Apoĭ s'aŭ apucat de *„deschiderea învĕțăturilor și chivernisirea într'însele a celor lipsiți“* cum zice episcopul Petru Pavel Aaron în edictul sĕŭ de la 11 Octobre 1754, prin care face cunoscută înaugurarea școlilor din Blaș.

Episcopul Aron s'a îngrijit, ca școlariĭ săracĭ și bunĭ să fie ajutați cu pâne, fiertură, la început o dată pe zi, apoĭ de dóuĕ orĭ. El a zîdit o casă frumósă anume pentru adăpostirea tinerimeĭ studióse, care casă la anul 1758 era gata și stă până azĭ, acésta este zidirea cu etaj de la pórta curții mitropolitane, — ĕră la mórtea sa tot ce avea, a lăsat tinerimeĭ studióse.

Episcopul Grigorie Maior a întemeiat beneficiul de pâne pentrn 200 și maĭ bine școlarĭ, — ĕră mitropolitul Ioan Vancea a ridicat dóuĕ internate: unul pentru 120 tinerĭ, altul pentru 60 copile.

Nu este aci locul a spune în detaiŭ tótă crescerea și sporirea institutelor de învĕțămînt din Blaș. Fie de ajuns a constata, că pe întindere de vre-o 10 jugĕre catastrale, unde odinióră se trieraŭ bucatele luĭ M. Apafi, principele Transilvanieĭ, carele după tradițiune presenta mitropolituluĭ român cânilĭ sĕĭ, ca să-ĭ boteze: astăzĭ cu fală se înalță deosebite școlĭ române, întru carĭ peste 700 de tinerĭ sug nectarul sciințelor și primesc educațiune religiósă-morală, în spiritul cel bun al părinților nostri.

Nu este aci locul a spune cu vorbe multe binele, ce aŭ produs școlile acestea pentru românimea întrégă, fiind ele în timp de peste o sută de anĭ singurul far românesc în tótă Transilvania și Ungaria: este de ajuns a cita cuvintele luĭ *Eliad,* carele înainte de 1848 visitând Blașul și școlile luĭ, când a ajuns înaintea școlilor, unde se propunea filosofia, și-a desvălit capul și a strigat: *„de aicĭ a rĕsărit sórele românilor“!*

Ioan M. Moldovan.

Éca sĭ rogarea unui mic gramatic, ca să fia ajutat de episcopul Aaron sĭ resoluțiunea primită de la acesta. (Cererea și resoluțiunea sînt scrise cu cirile.)

Prea osfintite sĭ prea luminate Dmne Dmne mie milostivu Stapânu iproci.

Viindu sĭ eu aice la scólele mării tale meau datu Dzeu gându sĭ pofta spre invetiatura latinesca pentru care lipsa sĭ fiindu cà săntu sĭ departe șim este cu anevoe, a me puté chivernisi cu mare umilintia me rogu mării tale cá se te milostivesci a me primi sĭ pre mine in numerulu celoru alalti in Șeminariumul mării tale.

A mării tale mai micu sĭ plecatu f. in tóta vreme sĭ pururé rugatoriŭ pentru măria ta

Petrus Ionaș m. p.

(Resoluțiune). Carii or incăpe acolo, trebue se fie cu calculuș cu buna marturíe sĭ de bună nădejde, despre carele tóte va ave grije preacĭ. prefectu, 1 Novem. 1758.

P. Pavel.

Sĕrbătorile ĭubilare.

În sfârșit sĕrbătorile ĭubilare ale sf. Unirĭ aŭ sosit.

Micul nostru oraș a început așĭ schimba fața. Cu neastîmpăr așteptam cu toțiĭ sosirea acelor, carĭ aveaŭ să deíe lustru acestor zile de neuitată aducere a minte, carĭ să ridice măreția acestor serbărĭ aniversare prin ființa lor de față. Cu dor așteptam cu toțiĭ sosirea ĭubiților nostri Archiereĭ.

Sosirea.

Cel dintâiŭ sosit a fost Preasf. Episcop al Lugoșuluĭ Illustr. Sa *Dr Dem. Radu.* Fiŭ al Ardealuluĭ, născut pe țĕrmiĭ bogați ai Murĕșuluĭ, crescut la isvorul nesecat de învĕțătură al școlilor din Blaș, Preasfinția Sa cu drag vine la noĭ și și cu maĭ multă dragoste îl aștéptă și primesc aicĭ toți. Sâmbătă d. a. cu trenul de 2½ a sosit, fiind însoțit de *Dr Iacob Radu* archiv. consist. La gară grăbiră înaintea Ill. Sale canonicii Dr Bunea și Dr Hossu. apoĭ Dr Marcu, Dr Dăianu, Dr Rațiŭ, A. C. Domșa ș. a. Dl canonic Dr Bunea îĭ adresézà un cald cuvînt de bineventare, după care mulțumind și suindu-se în trăsură se îndréptă spre locuința dluĭ canonic Dr Hossu, unde fusese încuartirat.

Duminecă nóptea spre Luni a sosit de la Orade Escel. Sa Episcopul *Pavel,* însoțit de o numĕrósă suită, domnĭ și dame, preoți și civilĭ.

Luni cu trenul de diminéță a sosit un mare numĕr de óspeți străinĭ, din tóte părțile, pe unde își întinde aripile sale binefăcĕtóre Mitropolia de Alba-Iulia. Trenul de după amézi ne-aŭ adus pe Escel. Sa Episcopul *Dr Ioan Szabó* și Ill. Episcop al Ardealuluĭ contele *Majláth Gusztáv Károly,* însoțiți de delegații capitulelor și de alți preoți distinși. Un mare numĕr de Blășenĭ mersĕră întru întimpinarea acestor óspeți ilustri.

Și acum Blașul era fericit, el adunase între zidurile sale pe toțiĭ Venerabiliĭ capĭ aĭ acestei sfinte Mitropolii, pe toți trimiși capitulelor, pe toți membriĭ distinși aĭ preoțimeĭ înalte, adunase pe toți fiiĭ sĕĭ, sosiți de pe depărtate ținuturĭ, pentru ca cu o inimă și cu o simțire să aducă mulțumită Proniei dumnezeescĭ, carĭ de dóuĕ veacurĭ a păzit biserica nóstră și a ridicat'o la înălțimea culturiĭ și sciințiĭ, de unde cu drag își întinde brațele sale spre toți aceia, carĭ grăbesc spre sinul eĭ ĭubitor.

Conductul cu torțe.

Începutul solemn al sĕrbărilor s'a făcut prin conductul cu torțe și iluminarea orașuluĭ Blaș, acest stătornic representant al Unirii, care eĭ are a-și mulțumi întrégă esistință. Și ce potrivită simbolisare a devenit conductul și iluminarea! . . . .

S'a lăsat încet sĕră peste văile *Têrnavelor,* ce-și daŭ mâna de surorĭ, în sĕmn de Unire. O sară lină de tómnă, cu cer senin și instelat, cu blândă recóre dulce, și cu tot farmecul obicĭnuit al serilor de tómnă atât de mult cântate de poeți.

Ceva neplăcut era totuși și în acésta frumósă sară. Era întunerec! Întunerec, cum era pe vremurile triste în mijlocul poporuluĭ nostru asuprit. Și întunerecul e neplăcut chiar și în frumósele sărĭ de tómnă. Dar n'a ținut mult întunerecul. S'aŭ dat signale cu trésculile din piața luĭ *Inocențiŭ Clain.* Și la sĕmnul dat isvóre de lumină începură a rĕsări icĭ cólea, în tocmaĭ cum la sărutul de mamă al *Romeĭ* lumină a început a se revĕrsa peste nația nóstră cea renăscută acum 200 anĭ . . .

Încetul cu încetul lumina crescea. Piața începea a se zări din noŭ. Resăria, din întunerec întreg orașul, în tocmaĭ cum a resărit pe rînd la stăruința martiruluĭ archiereŭ, întemeietorul sĕŭ. Rîurĭ de lumină se porniaŭ din isvóre și în curînd o mare de lumină inundă orășelul, cel cu mare nume. Stelele pe ceriŭ păreaŭ că să retrag cu modestie în fața acesteĭ luminĭ intensive.

Catedrala domina întreg jurul. Se va fi vĕdut de sigur de la mare distanță cum rĕspândesce rîul sĕŭ de raze. Ca un luceafĕr era ea printre cele alalte zidirĭ iluminate.

Pe frontispiciul măreț al catedraleĭ treĭ figurĭ uriașe se zăreaŭ în mijlocul luminei, transparente, radióse, carĭ te transpun într'o înaltă lume de ideĭ.

Ți-se părea, ca părintele creștinătățiĭ, Leon al XIII., cel cu nume mare, a venit să prăznuiéscă cu noĭ marele aniversar. Blând, radios, spiritualisat ca o figură din ceea lume, el pare ca binecuvîntă mulțimea din piață, Blașul întreg și românimea tótă. Și pare că audĭ ruga luĭ:

Dómne, Dómne, caută din ceriŭ și vezĭ și cercetézà via acésta, care a zidit'o drépta Ta.

„Lumen de Coelo“, pare că a descins din înălțimĭ, ca să ne vadă și să ne binecuvînte în presara zileĭ ce ne va deschide un noŭ secol de *unire cu Roma,* un noŭ veac de concordie și legătură sfîntă cu scaunul luĭ Petru, stânca bisericiĭ, scutul și tăria nóstră, nădejdea strămoșilor și mângăierea nepoților. *Lumen de coelo* a resărit pe orisontul nostru

Coborĭ în jos Luceafĕr blând
Alunecând pe o rază
Pĕtrunde în suflet și în gând
. . . . . .
Și viața-mĭ luminézà! . . .

În jurul figureĭ bunuluĭ părinte, la aceea-și înălțime, planézà în foc și lumină figura luĭ *Atanasie,* nemuritorul Păstor, care a cutezat să spargă ghiața ce s'a pus între maică și fica eĭ, care a cutezat să dărîme zidul despărțitor, durat de rĕutatea și ura perfidieĭ grecescĭ . . . .

Ĕr de cea parte se ridica la aceea-și înălțime luminósa figură a urmașuluĭ vrednic: *Victor,* cel cu nume prorocitor de învingere asupra tuturor primejdiilor și dușmanilor amenințătorĭ.

Frumos iluminate sînt institutele din jurul mănăstireĭ: *Seminariul teologic,* cu multele sale ferești revarsă blândă și clară lumină: *lumina luĭ Christos, care luminézà tuturor.* Asemenea frumos luminate sînt gimnasiul, internatul de fetițe, casa societățiĭ de Consum, și altele.

„Consumul“ scóte în lumină dóuĕ devise naționale, care nu se pot releva îndestul, pentru ca toți să fie luminați de adevĕrul lor:

1. *Uniți să fim în cugete*
   Uniți în Dumnezeŭ!

(E cuvîntul luĭ Alexandri), și

2. *Prin unire la putere și mărire!*

Înaintând pe rîndul „Consumuluĭ“ privirile ni-se opresc la „casa centrală archidiecesană“, care este drept față în față cu mănăstirea. Cele dóuĕ marĭ ferești sînt

artistic iluminate prin transparenți. Aci se scot la lumină cu gingășie momentele serbării:

1700	1900
Mitropolitul	Mitropolitul
Atanasie.	*Victor.*

Și aceste nume înecununate deasupra cu insignițile de archiereu, ér din jos îmbrăcate în laurĭ și frunze de stejariŭ, jócă în colorile tricoloruluĭ național. Va să zică lumina ce se revarsă în isvóre de atâtea colorĭ ne vorbesc un limbaj fórte elocuent și poetic colorat.

De alt fel nu vedĭ în tótă piața o singură casă unde să nu resară florĭ de lumină în ferestrĭ. Chiar și străiniĭ de alt neam și altă lege, aŭ ținut să serbeze cu Blașul de astă dată, bine simțind, că serbarea acésta e serbarea lumineĭ și a unireĭ în cugete și în Dumnezeŭ.

Și pe cum e în piață, așa e pe tóte stradele. Până și în așa numita „republică“ saŭ „strada Unirĭi“, care a resărit în ultimiĭ 2 anĭ de alungul căiĭ ferate pe partea din colo, îndigitând direcțiunea Blașuluĭ noŭ, chiar și aci, în partea cea fără sgomot, résar lumini prin ferești vestind de sĕrbătóre.

Semnalele cu treascurĭ se repetesc din când în când și echourĭ lungĭ se întind pe văile Têrnavelor. În fine la órele 7 clopotele catedraleĭ intonéză un puternic imn undulant, plin de tărie petrundĕtóre. Pare că e rugăciunea universuluĭ cătră Creatorul sĕŭ.

La acest semnal solemn din capetul cel mai din jos al orașuluĭ se pornește conductul cu torțe. Treĭ sute de facle ard acum în mânile a treĭ sute de tinerĭ, elevĭ aĭ Blașuluĭ, cetățenĭ de aci, și din tótă mitropolia, meseriașĭ și țeranĭ. Capela națională din Bratelĭ, intonéză Marșul luĭ Mihaĭ. și ceĭ treĭ sute de tinerĭ se înșiră în dóuĕ colóne pe strada cea lungă. Sînt dóuĕ șirégurĭ mândre. carĭ înaintéză măreț, vărsînd lumină în urma lor.

Conductul percurge strada cea lungă care ofere un aspect admirabil. Pare că vine un mare beliduce ca să între triumfalnic în piața Blașuluĭ. Musica cântă, tineriĭ aclaméză, publicul réspunde cu urale și clopotele catedraleĭ redundă larg cu glasul lor plin peste întrégă valea. E așa de solemn și de pĕtrunzĕtor momentul.

Dar o adevĕrată emoțiune cuprinde pe toțĭ când conductul ajunge în piață. Tótă piața Blașuluĭ care la 1848 a cuprins miile de Românĭ din întreg Ardealul, este în lumină, și plină de sgomot, de cântecul pios al clopotelor, de acordurile triumfalnice ale musiceĭ și de isbucnitórele urale, ale celor carĭ sînt răpițĭ și eĭ de tabloul ce singur îl fac.

După ce aŭ dat rótă piațeĭ, purtătoriĭ de facle se îndréptă spre castelul mitropolitan, aclamând necontenit pe Mitropolitul și pe Archiereĭ.

Omaj Archiereilor.

La pórta castelului este împrovisată o mare estradă infrumsețată cu covórĕ. Aci aștéptă Mitropolitul, însoțit de toțĭ Episcopiĭ: Escel. Sa Mihail Pavel. Escel. Sa Dr Ioan Szabo și Il. Sa Dr Radu. E aci și episcopul Albeĭ-Iulie contele Majláth, și în jur o mare asistență de canoniciĭ și prelațĭ — Tótă strada e îndesuită de lume, și de abia conductul îșĭ póte face loc ca să se înșire în ordine.

Musica încetéză E liniște, conturbată numaĭ de murmurul înăbușit al publiculuĭ. Sînt solemne clipite.

Pe tribuna așezată în fața Archiereilor se ridică falnic un bărbat înalt și voinic. Mândru îșĭ rotește privirea sa în jur, și răpit de solemnitatea momentuluĭ începe un discurs superb, care ne electriséză pe toțĭ.

În semiumbra brăzdată de fășiĭ luminóse pare că ne aflăm pe scena unuĭ cinematograf și oratorul măĭestru descriind poetic ne proiectéză înaintea ochilor scene mărețe din istoria neamuluĭ . . .

Vedem șirégul mândrelor coloniĭ traiane înaintând sub conducerea superbelor acvile romane spre orient . . .

Vedem cum trec cutropitóre hórdele barbare, năvălind din Asia și nimicind tot ce le pică în cale . . .

Plantațiunea Romiĭ e sguduită în temeliĭ, aprópe nimicită.

Dar când pericolul era maĭ mare Dumnezeŭ îșĭ aduce aminte de neamul românesc și îl chiamă la sine cu dragoste și bunătate.

Cetitoriĭ nostri cunosc deja escelenta cuvîntare a d-luĭ Pop, am comunicat-o în numĕrul festiv.

La cuvîntul avîntat al d-luĭ Dr Pop a rĕspuns I. P. Sa Mitropolitul Victor.

Escelența Sa a relevat în vorbirea sa motivele bucurieĭ de care sînt cuprinșĭ toțĭ cu acest prilej. A acentuat că religiunea este elementul nutrit al virtuțiĭ de a conserva însușirile cele bune, obiceiurile și tradițiunile părinților. A scos la iveală meritul unirii nóstre cu Roma, și într'un limbaj verde poporal a făcut istoricul acestuĭ mare act arătând în ce și în cât ne-am legat cu Biserica Romiĭ și cu casa domnitóre de Habsburg.

Sfînta unire, zicea Mitropolitul Mihályi, prin renoirea credințiĭ, a fost un puternic moment pentru renașterea poporuluĭ român. Acéstă legătură cu sfânta cetate a Romiĭ n'a fost un act dictat de interese materiale ci act purces din credință, din convingerea dictată de vechea legătură cu cetatea neamuluĭ nostru. Drept aceea într'un punct aĭ aceleĭ sfinte legăturĭ cu Roma din 7 Oct. 1698 se zice, că părinții aceluĭ sinod de bunăvoe renoesc legătura de credință cu Roma și în urmarea acestei legăturĭ . . . . poporul român desmoștenit de drepturĭ, constrîns să plătéscă zăciuală confesiilor dominante, s'a făcut părtaș de tóte acele privilegiurĭ pe carĭ le aveaŭ credincioșiĭ bisericiĭ rom.-catolice. În urma acesteia poporul scăpat din greutatea întunereculuĭ a vĕdut revărsându-se asupra luĭ lumină cerésca.

Cu vóce înaltă Esc. Sa încheie aclamând pe Papa, pe Împĕratul-Rege și poporul românesc.

Nesfîrșite urale rĕspund la aclamările bunuluĭ Archiereŭ. Musica întónă apoĭ de noŭ marșul ca conductul să se retragă spre piață. În momentul acela însĕ o nóuă figură apare la tribună. Este un tinĕr universitar român, dl *Ioan Giurgiŭ,* de la universitatea din Cluj. Vorbește în numele întregiĭ tinerimĭ universitare române fără deosebire de confesiune. După o poetică și avîntată introducere face elogiĭ frumóse mareluĭ act al unirii, care ne-a scos de la întunerec la lumină, din amorțală la viață și din servitute la demnitatea de om, cetățan și creștin.

Se închina providențiĭ divine pentru că ne-a condus la acest pas, reunindu-ne cu Roma, mama nóstră, isvorul luminiĭ și a progresuluĭ. Intonéză un adevĕrat imn de laudă luĭ D-zeŭ, strigând: Osana! Osana Celuĭ dintru înălțime, și admirând bunătatea luĭ.

În sfîrșit aclaméză pe Archiereĭ.

După acest discurs, cam prea lung pentru acest prilej, dar nu lipsit de ideĭ originale, musica a început de noŭ marșul, și conductul s'a pornit spre piață aclamând *Blașul* și *Unirea.* Percurgênd strada otelului conductul a eșit pe strada lungă, întors pe strada cea mică ear în piață, faclele s'aŭ așezat în dóuĕ marĭ grămeĭ și în jurul flăcărilor s'aŭ încins o mândră și frumósă horă.

Luminele s'aŭ stîns, rînd pe rînd; faclele s'aŭ topit într'o mare bobotae, trésurile aŭ amuțit și istoricul orășel și-a reluat tradițiunala sa liniște.

Sara de cunoștință.

La Hotelul *Univers* însĕ a început érăși sgomot maĭ mare ca de obiceiŭ. Aci s'a strîns un public maĭ mare. Ceĭ maĭ mulțĭ aŭ rĕmas pe la cuartirele lor, maĭ ales membriĭ sinodului provincial.

Printre ceĭ de față eraŭ óspeți aleși sosiți la Blaș, nu chiemați prin act oficios ci îndemnați numaĭ de șópta sufletuluĭ lor, mânați de dorul de a vedea Blașul, de a vedea biserica nóstră serbătorind și de a participa cu trup și suflet la acésta mare serbătóre bisericéscă națională. Eraŭ maĭ ales bărbați independenți, preoți și mireni dar maĭ ales preoți și eraŭ representate maĭ tóte colțurile pămîntuluĭ locuit de Românĭ. Din Ugocia, de la isvórele Tiseĭ, ca și din Bănat, de la colțul Dunării, ca și de pe Olt, de lângă Brașov, de pe Murĕș, din Câmpie și Secuime. Eraŭ Gherlenĭ, Orădenĭ și Lugojenĭ, Ungurenĭ și Bănățenĭ, Ardelenĭ Crișenĭ și Maramureșenĭ!

Rar s'aŭ maĭ vĕzut întruniri așa de interesante. Se deosebia în sală o masă, la care se întâlniseră toțĭ colegiĭ de scólă, uniĭ cu soțiile lor. Sînt dóuĕ grupurĭ, maturisanțiĭ din 1898. și ceĭ din 1891. Câte vor fi povestit eĭ revĕdêndu-se după 9—12 anĭ, ușor ne putem închipui.

Buna dispositie creștea din ce în ce. Se încep toaste. Apostoli de la marginĭ salută metropola, salută *Blașul,* sórele nostru, care ne încălzește, ne luminéză. Se închină pentru toțĭ și pentru tóte, ... chiar și pentru *redactorĭ.*

Și așa, între vorbe bune și câte un păhar de prietinie și veselie sara de cunostință — închinată sfinteĭ Unirĭ s'a cam lungit pân la mez-de-nópte.

5/18 Septembre.

Fi binecuvîntată mărită și sfîntă zi! Tu ne readucĭ în minte ceea ce strămoșiĭ nostri aŭ făcut înainte cu 200 anĭ; un trecut de suferințe ne povestescĭ tu, cărora însĕ prin tine capet s'a pus. Înaintea ta nóptea sclavieĭ sufletescĭ și trupescĭ ținea sub cruda-ĭ stăpânire neamul nostru, omorînd în el orĭ ce pornire spre înaintare, ér tu, cu razele culturiĭ pornite de la Roma, împrăștiat'aĭ întunecimea, rupt'aĭ lanțurile sclavieĭ și arătat'aĭ Românilor ținta spre care să-șĭ îndrepte privirea și pașiĭ, adusule-aĭ a minte de timpiĭ de glorie și mărire a ginteĭ latine și aprins'aĭ în pepturile lor schinteia aprópe stînsă după fapte marĭ. Numaĭ de la tine poporul nostru a maĭ reînceput a trăi, alt cum mort era să fie, perdut în privința politică și religiósă. Mărită să fi și binecuvîntată sfîntă zi!

Azĭ când piața și stradele Blașuluĭ pline sînt de óspeți, de străinĭ, veniți să sĕrbătorésca amintirea aceșteĭ neuitate zile, un sóre plin de splendóre străluce asupra istoriculuĭ oraș, făcênd un cadru de aur acestuĭ tablou deșteptător de sentimente dătătóre de viață.

Cine ar putea să ordineze aceea bogăție de gândirĭ și de sentimente carĭ se deștéptă în peptul nostru și a fie căruĭ român cu inimă curată în acésta zi atât de memorabilă, când ilustriĭ Archiereĭ aĭ bisericiĭ nostri adunatu-s'aŭ la centrul Mitropoliceĭ să prăsnuiéscă a dóua sută aniversare a unirii nóstre cu Roma?

Sunete de treascurĭ vestesc din zorĭ de ziuă sĕrbătórea de azĭ, un drum de ierbă verde, împrejmuit de amêndóuĕ părțile cu ramurĭ verdĭ, duce de la catedrală la reședința mitropolitană.

La 8 óre dim. se dă semnalul începeriĭ sfinteĭ liturgiĭ. De abia se deschid ușile bisericiĭ și publicul năvălesce în lăuntru. La $8^1/_2$ óre preoțimea plécă după archiereĭ. În scurt se reîntórce în sunet de clopote, cântărĭ și aclamațiĭ.

În frunte merge un lector cu crucea mitropolitană, asistat de doi acoliți cu luminile aprinse. După aceea teologii seminariali 2 cu 2 — preoții presenți, apoi canoniștii și teologii Sinodului, după aceea notarii și secretarii Sinodului, urmați de protonotarii Sinodului și superiorul mănăstirei sf. Treimi. și deputații capitlului de la Alba-Iulia. Diaconii cu dicherion și tricherion și cu cădelnițe. Capitulul mitropolitan in corpore îmbrăcat în ornate sacre, peoții carî concelebréză s. liturgia. Episcopii în mandia și camilafcă, însoțiți de Ill. Sa Episcopul Majláth, în urmă Mitropolitul cu crucea în mână.

Intrând în biserică chorul cântă „Împĕrate ceriurilor". Episc. Majláth ocupă scaunul episcopesc, ér canonicii scaunele canonicali.

Biserica curățită și renovată are o aparință sĕrbătorĕscă. Razele de sóre o umplu de lumină și zecĭ de luminĭ ard prin sfeșnice. Fumul de tămâie se înalță spre înălțime. Pân ce Archiereii își fac rugăciunile, ochiĭ tuturor sînt atrași în dóuĕ direcții.

Pe părețele din drépta, imediat lângă tronul mitropolitan, e tabla de marmură, așezată în părete la ordinul sinodului archidiecesan. Inscripția de aur pe fond negru, apare așa de bine. cât se póte ceti de departe. Textul classic și lapidar impune tuturor. El e o reînoire a legăturii de acum 200 anĭ făcută cu biserica Romei vechĭ și susținută cu dragoste și credință și întărită cu pecetea nenumĕratelor suferințe. La cetirea acestei inscripții te simți reînoit. Simți că sufletul ți-se umple de mângăiere, sciindu-te în legătură cu scaunul fericitului Petru și simți cum prin vinele-ți aprópe moleșite prin atâtea desilusiĭ, de care a avut parte neamul nostru, străbate un noŭ curent de curajiŭ și îmbărbătare avênd scutul marelui Dumnezeŭ.

Ceea ce mai atrage luarea a minte e un splendid covor țĕsut de femeile Maramurĕșane și așezat acum pe zidul chorului celui mare, față în față cu iconostasul.

Nu cred, că a fost cineva care privind acest covor să nu fi rĕmas frapat de ceea ce póte face femeia țăranului român.

Covorul e lung de 7 și lat de 5·30 m. e din lână de oĭ și a fost țĕsut de 12 femeĭ maramureșene sub conducerea inteligenței și drăgălașei domnișóre Sofia Mihályi, fica dlui deputat Petru Mihályi. El represintă o cetate cu zidurĭ marĭ, pe lângă care curg treĭ rîurĭ. De asupra cetățiĭ stă un vultur uriaș cu aripile întinse. Desemnul a fost făcut de dl prof. Szmigelski, ér țĕsătura e așa de măiestrit și admirabil esecutată, cât nicĭ nu-ți vine să crezĭ că așa ceva póte să fie făcut cu rĕsboiul. Varietatea aceea de colorĭ, feliuritele figurĭ din desemn. cadrul, cetatea cu zidurile eĭ, cele treĭ rîurĭ. dar mai ales uriașul vultur sînt de o asemĕnare uimitóre.

Cu viuă plăcere aŭ privit cu toții acéstă lucrare artistică, conglăsuind în a aduce laude domnișóreĭ Mihályi și țĕsătórelor dibace.

Covorul, care la orĭ ce esposiție ar fi câștigat unul din întâiele premiĭ, va fi espus câtva timp în Siget, spre a fi admirat și de străinĭ și apoĭ retrimis la Blaș, dăruit fiind bisericiĭ catedrale.

Ne grăbim și noĭ a aduce tributul nostru de admirațiune măiestrii neîntrecute a femeilor române maramurĕșene.

Sta liturgie în acéstă zi a fost servită de 16 preoți și 4 archiereĭ, asistați de 2 preoți-diaconi și 10 clericĭ. A fost o slujbă dumnezecéscă cum rar se dă omului să vadă.

Evangelia zileĭ de azĭ a fost de un cuprins semnificativ. Era de la Mateiŭ XXIII 37 și povestea admonierile ce Fiul lui Dumnezeŭ făcea Cărturarilor fățarnicĭ, carĭ vreaŭ să înșele pe toți. A rĕsunat așa de profund cuvîntul Scripturiĭ: „Ierusalime, Ierusalime . . . . . , de câte orĭ am vrut să adun fiiĭ tĕĭ, în ce chip adună găina puiĭ sĕĭ sub aripi. . . . . și nu ați vrut!" Se părea o vóce din alte lumĭ adresată neamului românesc. O. de ar asculta-o aceia, cărora le sună! . . .

După cetirea sfintei Evangelii Esc. Sa Mitropolitul Victor a rostit de pe tron cuvîntul fesiv, care a fost ascultat cu încordată atențiune. Apoĭ a cetit însuși în l. latină scrisórea Sf. Sale a Papeĭ, ér Dl canonic Dr Hossu, în traducere românéscă

Reproducem acéstă scrisóre atât de prețiósă pentru însemnătatea-ĭ istorică și din motivul. că în numĕrul trecut s'a strĕcurat în grabă câteva erorĭ.

Venerabili Fratri

Victori

Archiepiscopo Alba-Iuliens. et Fagarasiens.

Leo P. P. XIII.

Venerabilis Frater salutem et Apostolicam benedictionem.

Merito quidem te gregemque tuum percipere laetitiam videmus ob saeculum alterum proxime impiendum ex quo maiores vestri cum Romana Sede inivere concordiam. Nam tum ipsum factum coniunctionis vestrae Nobiscum. tum singularis constantia qua toto superiore tempore in voluntate dataque fide gens vestra permansit, benignissime vobiscum egisse Deum ostendit portenditque in posterum acturum. — Opportune autem, ad communem augendam incunditatem, benevolentiam commemoratis, qua Romani Pontifices nationem vestram iugiter sunt prosequuti. Etenim ab Inocentio XIII ad Nos usque, nunquam profecto est desitum, uti benefacta in vos cumulare, ita experiri omnia quae vestrae Ecclesiae splendori et utilitate forent. Auctae Episcoporum sedes: adprobatae Synodi: Fogarasiensis civitas archiepiscopali honore donata: alumnis de gente vestra locus in Urbaniano Collegio datus. Pergite igitur in Romanae Sedis tutela esse, et quam proxime celebritatem habituri estis ita vos confirmet, ut de Rumenorum populo id semper praedicetur, quod Apostolicus Nuntius anno MDCCCLXVIII ad Decessorem Nostrum perscribebat: Eum nempe catholici dogmatis esse retinentissimum et Romanae Cathedrae amantissimum. Id vero ut cedat, addatur laetitiae vestrae Apostolica benedictio, quam auspicem divinorum munerum Rumenis catholicis universis paterno affectu impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Augusti anno MCM. Pontificatus nostri vicessimo tertio.

Leo P. P. XIII.

În românesce:

Venerabilului Frate

Victor

Archiepiscop de Alba-Iulia și Făgăraș.

Leo P. P. XIII.

Venerabilului Frate salutare și binecuvîntare Apostolică.

Îndreptățită aflăm bucuria Ta și a turmeĭ tale pentru apropiata împlinire a secluluĭ al II. de când Părinții vostri aŭ închiat Unirea cu Scaunul Romeĭ. De óre ce atât faptul însuși al uniuneĭ Vóstre cu Noĭ, cât și deosebita statornicie din tot timpul trecut în propusul și în credința jurată a ginții vóstre, dovedesce. că îndurare a făcut Dumnezeŭ cu voĭ și prevestesce, că tot acésta o va face El și în viitor. Ér ca bucuria generală să fie și mai mare, cu drept cuvînt reamintiți bunăvoința ce pururea aŭ arătat-o pontificiĭ romani față de națiunea vóstră. Și într'adevĕr, de la Inocențiŭ XIII până la Noĭ, eĭ nicĭ o dată n'aŭ încetat a vĕ întinde mulțime de binefacerĭ, pe cum și a încerca tóte ce ar fi spre strălucirea și folosul bisericiĭ vóstre. Înmulțituvi-s'aŭ scaunele episcopescĭ: întărituvi-s'aŭ Sinódele: împodobitu-s'a Scaunul Făgărașului cu demnitatea de Mitropolie. fiilor neamului vostru datu-s'aŭ loc în Colegiul Urbanian. Stăruiți așa dar a Vĕ ocroti și în viitor sub scutul Scaunului Roman, ér sĕrbătórea ce în curund o veți ținea, așa se vĕ întărescă pe voĭ, în cât de pururea cu laudă să se vestescă despre Poporul Român aceea ce Nunțiul Apostolic scria Predecesorului nostru în anul MDCCCLXVIII: Acest popor ține fórte la credința catolică și mult iubesce Catedra Romană. Ér pentru împlinirea acestora adaugĕ-se la bucuria vóstră binecuvîntarea Nóstră Apostolică. care drept arvună a darurilor dumnezeescĭ, cu părintéscă dragoste o împărtășim tuturor Românilor catolicĭ.

Dat în Roma la S. Petru în VIII August anul MCM. al Pontificatului Nostru anul al dóuĕ-zĕcĭ-și-treilea.

La urmă a împărtășit binecuvîntarea Pontificelui, pe care toți cei de față aŭ primit-o în genunchĭ. Între viĭ aclamări și urale Escelența Sa scohóră treptele tronului și continuă sta litnrgie.

Sîntem în plăcuta posiție de a putea publica în întregime cuvîntarea Esc. Sale, nu schițăm decĭ nimic din cuprinsul eĭ.

Ce se ține de cântările bisericescĭ ele aŭ ridicat și mai mult solemnitatea acesteĭ zile. Escelentul chor al valorosului nostru profesor de musică, s'aŭ ținut și de astă dată la nivoul sĕŭ înalt. Culmea cântărilor bisericescĭ a fost neîntrecutul cuminecar *„Ochiul inimiĭ mele"*, unde treĭ chorurĭ de peste 100 persóne se întreceaŭ în frumósele și melodiósele accente ale minunateĭ compositiĭ. Fie care cuvînt a textului își are esprimarea în cântare în un ast fel de chip admirabil, cât una fără de cealaltă nu se pot par'că închipui. Și așa cred, că nu esagerez când clasez acéstă compositie ca cea mai escelentă cântare bisericéscă originală. Esecutarea acesteĭ pricesne a răpit sufletele ascultătorilor și a umplut inima fie căruia cu adevĕrată evlavie. Laudă dluĭ conducător și componist și onóre cântăreților luĭ.

La 11½ procesiunea se îndreptă érăși spre curtea mitropolitană în aceiași ordine, ca la început. Tinerimea studióșă înșiruită de la catedrală până la reședință, și mulțimea publicului adunat, aclamă viŭ pe Archiereĭ.

Prânzul la Curte.

La órele 1. Escel. Sa Mitropolitul a întrunit la masa sa cam 60 persóne: Archiereĭ, membriĭ sinodalĭ și uniĭ inteligenți carĭ aŭ luat parte la aceste sĕrbărĭ. Diutre persónele oficióse eraŭ de față vicecomitele Csató, protopretorul și subjudele din loc.

Un tablóŭ frumos se desvĕlia înaintea ochilor: reverendĭ roșiĭ și violete, se mestecaŭ printre talarele negre, încinse cu brîŭ roșu orĭ împodobite cu paliĭ lungĭ roși saŭ violete printre carĭ apareaŭ icĭ colo fracul orĭ redingota négră a cutăruĭ civil. Preoți cu fața rasă se perdeaŭ printre chipurile celor cu barbe orientalĭ, orĭ încărunțite de anĭ și grigĭ.

Primul toast la acéstă masă veselă l'a ridicat Mitropolitul în limba latină pentru Sfinția Sa Pontificele și în limba românéscă pentru Împĕratul-Rege Francisc Iosif. Escel. sa a pomenit de multele binefacerĭ. pe carĭ le-a avut biserica de la acestea dóuĕ capete încoronate.

A închinat apoĭ Escel. Sa Pavel pentru Mitropolitul Victor, capul iubit al Provinciĭ Mitropolitane, dorindu-ĭ de la Dumnezeŭ încă mulțĭ anĭ, ca să conducă biserica unită cu aceea-și înțĕlepciune ca și în trecut.

Escel. Sa Episcop Szabo toastéză în limba magiară pentru guvern și Escel. Sa Mitropolitul în aceeași limbă pentru ilustrul Episcop al Ardealuluĭ contele Majláth. Ovațiunile la adresa tinĕruluĭ episcop se păreaŭ nesfîrșite. De abia într'un târziŭ făcêndu-se linisce póte să ridice păharul în sănătatea Mitropolitului și Archiereilor. Cuvintele sale curgeaŭ lin și cu gravitate. Spune de dragostea cu care a grăbit să vină la Blaș spre a lua parte la sĕrbările iubilare. Prin unire nu ne-am apropiat numaĭ în privința

religiósă. ci s'aŭ strîns şi mai mult legătura de fraţi spre a lucra în armonie şi bună înţelegere spre consolidarea statului Sf. Ştefan, care ne este patrie comună. Ovaţiunile de la început, reîncep şi să continuă cu entusiasm.

Se ridică apoi învăpăiatul Episcop Dr. Radu, şi într'un lung discurs îşi arată admiraţiunea sa pentru viaţa bogată de fapte umanitare a Escel. Sale Episcopului Pavel. În focul discursului Ill. Sa îşi ie capuţiul de pe cap şi'l pune în sêmn de închinare înaintea Escel. Sale Pavel, care şedea în faţă cu dînsul.

A spus un vechiŭ cronicar. zice între altele vorbitorul, că nu vremile sînt subt om, ci bietul om sub vremi. Şi Escel. Ta aï dat de minciună aceste vorbe, căci de când eştï în fruntea dieceseï de Orade, aï făcut atâtea lucruri măreţe, cum nime altul în vremi îndelungate. Să te ţină Dumnezeŭ încă multă vreme, ca să-ţi poţï duce la îndeplinire tóte planurile măreţe ce le aï.

Urarele nesfîrşite acoper ultimele cuvinte pline de foc ale Episcopului de la Lugoş.

Mai toastéză dl canonic Bunea pentru Episcopiï Szabo şi Radu. şi dl. canonic Dr. Hossu. pentru vice comitele Csato. Respunqind vice comitele mulţămesce şi închină pentru Archiereï.

După aceste masa se ridică şi Episc. Majláth se gată de drum. Până la satul Crăciunel e însoţit de Episc. Radu. canonicul Dr Hossu. redactorul nostru şi Ioan Maior prov. domin.

Prânzul la Seminar.

Pentru toţi onoraţiorii. carï n'aŭ mai putut fi învitaţi la masa mitropolituluï în curte, s'a dat prânz tot din munificenţa Esc. Sale la Seminar. Masa. mare cât numai se putea, s'a întins în refectorul Seminariului. Eraŭ cam 120—150 persône, în frunte cu Rev. *Bas. Raţiŭ* rector seminarial.

Firesce că şi aci s'aŭ ridicat mai multe toaste, oficióse şi neoficióse, care de care mai avîntate şi mai frumóse.

Rectorul *B. Raţiŭ,* salutând óspeţiï, carï aŭ alergat din tóte părţile provincieï mitropolitane, ca să serbeze aniversarul ducentenar al Unirii, închină pentru corul archiereilor, în frunte cu Mitropolitul Mihályi de Apşa.

Protopopul *Hăţegan,* din Dêrgea. închină pentru Esc. Sa şi pentru Rectorul seminariului Revs. B. Raţiŭ.

Păr. *Constantin Lucaciŭ,* paroch în Ţojîb, diec. Gherliï ţine un avîntat toast întru preamărirea Unirii. A dorit cu dor să vadă Roma, şi a vĕzut-o. Uimire la cuprins vĕzênd că pe vîrful columniï luï Trăian. în Roma este statua stuluï *Petru.*

Ĕtă simbolul Unirii nóstre esclamă oratorul, şi făcênd elogiï călduróse străbunilor, carï ne-aŭ readus la mama nóstră Roma, închină pentru dragostea între fraţi. ca să putem continua cu succes opera străbunilor de acum 200 anï.

Vas. Podóbă, directorul *Economuluï* în Cluj. arată importanţa *Unirii* pe tóte terenele vieţii. şi urézĕ ca *Unirea* şi *bunăînţelegerea* — de care atâta lipsă avem — să revină în sinul poporuluï nostru. mai ales în mijlocul societăţii române de la oraşe.

Prof. *Aron Deac* închină pentru clerul din provincia mitropolitană, care munceşte cu zel în via Domnuluï.

Păr. *Moise Brumboi* toastéză pentru profesorï.

Prof. *Dr Ioan Sâmpălean* mulţămeşte în numele profesorilor şi celebréză memoria mareluï *Inocenţiu Clain,* pe care îl propune de model tuturor.

La dorinţa generală ia cuvîntul d-l *Dr E. Dăianu,* noul profesor al facultăţiï teologice. şi prin un iarg şi frumos discurs ridică spiritele la consideraţiuni mai înalte. Sîntem în pragul vĕculuï al treilea al Unirii. al 20-lea al ereï creştine. Se cuvine să ne ridicăm la înălţimea unuï secol. Se ne dăm sama ce a fost unirea, şi cu ce program întrăm în veacul al III-lea al eï. Ca act providenţial unirea o înţelegem tot mai bine, din ce înaintăm în timp, ca şi concepţiunile geniale ale poeţilor; de abia generaţiunilor mai târziï li se relevéză întregul şi adevĕratul lor înţeles.

Astăzi privim unirea, nu ca un paş spre favoruri materiale şi câştigarea de drepturi, ci ca o intimă legătură de iubire şi concordie, între noi şi mama Romă. Azi simţim pe deplin însemnătatea *sfinteï Uniri.* Ea este mândria nóstră. Dar ea ne impune şi datorinţe marï în mijlocul neamuluï, şi să nu ne tot mândrim cu faptele din trecut ale antecesorilor. ci se căutăm a lucra ca să lăsăm şi noï urmaşilor fapte, cum ne-aŭ lăsat antecesoriï.

Propune oratorul spre meditare ideea: cum ne aflăm, în pragul veaculuï al 3-lea şi cu ce program întrăm în el.

Dr Al. Pop, medic în Blaş, aminteşte ca un punct de program pentru viitor: constituţionalism în biserică, pentru ca şi laicii să aibă loc şi rol în afacerile bisericeştï.

Mai toastéză dl. *Ioan Prodan,* raportor al *Tribuniï,* si apoi masa se ridică la 4 óre.

Concertul.

Deja înainte de 7, pe când era statorit începutul concertuluï, marea sală de gimnastică era plină de un public ales. Toţi membri sinodalï a fară de Esc. Sa Episcopul Szabó, care era bolnav, la órele 7¼ eraŭ presenţi. Întrarea lor în sală a fost întîmpinată de viile aclamaţiuni ale numĕrosuluï public. În dată după ce ilustriï Archiereï aŭ ocupat locurile destinate lor, distinsul nostru profesor de musică suï pedestalul în unanime aclamaţiuni şi viŭ aplaudat de ceï presenţi. Se începu frumosul şi greul oratoriŭ *Elie* de Mendelssohn. Atenţiunea tuturor era încordată şi armoniósele accente ale cântăriï eraŭ urmărite cu viŭ interes. Bravul şi disciplinatul chor aŭ sciut să se achite de greaua problemă cu o acurateţă şi nuanţare, care a stors admiraţiunea publicului, şi a nume motivul principal a fost scos ast fel, că greaua „fugă" din acéstă cap de operă a luï Mendelssohn a fost esecutată ast fel. cât n'a mai lăsat nimic de dorit. Şi dacă ar fi să dorim ceva, e ca să avem dosebita plăcere de a auzi odată acest escelent oratoriŭ în tótă întregimea sa. Pricepem că dorinţa nóstră este póte greŭ de împlinit, după ce în Blaş nu e nicï reuniune de cântări şi prof. Mureşan nu dispune de cântăreţï permanenţi, ci numai de ocasie, cu tóte acestea ne place să credem, că Dsa nu va întârzia multă vreme a face destul acesteï dorinţe.

Punctul al doilea a fost declamarea „imnuluï religios" de către dş. *Elisa Bodocan.* Şi de data asta dşóra declamatóre n'a lăsat nimic de dorit prin voce şi predare.

„Serenada", nóua compositie a învitatuluï nostru prof. de musică, a fost esecutată de dna *Albertoni* dniï *Dr. Solomon* şi *Aur. Popovici.* Întreţesătura melodieï acestuï terzet este atât de plină de armonie, încât parcă veqï trecându-ţi pe din aintea ochilor dulciï aniï aï tinereţiï, când prin cântare vreï să esprimï abundenţa de sentimente delicate, ce-ţi umplu inima. Frumósa voce a dneï Albertoni, cu tóte că avea să se lupte cu greutăţile uneï limbï străine, fiind dnia-sa italiană, a sciut să tălmăcéscă adevĕratul sentiment al cântăriï, ajutorată fiind de tenoristul dn Solomon cu tenorul luï dulce şi de basul atât de melodios şi plin al clericului Popovici. Cunoscută pianistă dş. *Olivia Bardoşi* în piesele „Craiul codruluï" şi „Cimpoiul" ne-a delectat cu cunoscuta-ï agilitate şi pricepere, carï publicul le-a apreţiat prin îndelungate aplause.

„Ave Maria" o compositie nóuă a dluï *A. Albertoni* făcută din incidentul ducentenariul sf. Unirï şi dedicată Escel. Sale Mitropolitului Victor, a fost predată de dna Lia Albertoni cu admirabilul eï sopran cum numai de la o fică, de sub ceriul senin a Italieï o putem aştepta.

La nesfîrşitele aplause ale publicului dsa a respuns cântând un cântec italian liric.

Ultimul punct al programeï a fost balada poporală „Brumărelul", compositia artistului nostru naţional, a dluï Mureşan. Dibăcia de a esprima poesiile poporale prin arta musiceï, aşa credem, că îï asecura Dsale primul loc între puţiniï nostri componisti, carï îşi dedică activitatea în acéstă direcţiune. Balada „Brumărelul" orï şi cât de artistic este aranjată pe musică, firul conducător a rĕmas cu tóte aceste accentul melodios al musiceï poporale. Şi în punctul acesta zace tótă forţa de compositor a dluï Mureşan. Orï cât de artistic ar fi îmbrăcămîntul în care dsa presintă publicului aceste frumóse cântări, sentimentul naţional tot deauna prevaléză. Solurile din acésta baladă esecutate de dna *Corn. Deac* şi dl *Ioan Chirilă* într'un chip atât de desevîrşit, ne-aŭ întărit şi mai mult în convicţiunea esprimată mai sus. Piesa viŭ aclamată a trĕbuit să fie bisată. Şi deşi programul a fost eshauriat, publicul adênc împresionat, parcă nu mai voia să se departe şi ar fi dorit ca mereŭ să tot asculte dulcile şi pătrunqĕtórele accente pline de armonie şi sentiment ale iubiteï nóstre musiceï poporali. Multă dreptate a avut cel ce a zis. că în musică trăiesce un popor, căci până atunci, până când prin văile acesteï ţărï vor rĕsuna dulcile melodiï poporali, nu ne e témă că va peri iubitul nostru popor.

După concert a urmat petrecerea cu joc în marea sală a otelului Univers, care s'a dovedit de astă dată, că nu meritä epitetul de „mare" când e vorbă de aşa petrecerï. Cu tótă îmbulzala jocul a fost animat şi vesel şi a ţinut până târziŭ.

Venitul curat de peste 200 fl. realisat din încasările de la concert şi petrecere sînt destinate pentru cumpărarea unuï pian pentru casina română din Blaş, care aşqată acum în cea mai frumósă casă din piaţă, avînd la dispositie mai multe chiliï cu mobilarul trĕbuincios, este un adevărat local de distracţie onestă pentru publicul românesc din Blaş şi jur.

Şedinţa festivă.

Mercurï la órele 11 a. m. s'aŭ ţinut în sala de gimnastică şedinţa festivă aranjată de tóte institutele de învĕţămînt din Blaş în onórea Sf. Unirï.

Era ceva înălţător de inimï vĕqind cum eleviï tuturor institutelor din loc. începênd de la teologï până la eleviï şcoleï poporale, aduc tributul recunosciinţii lor actuluï măreţ sĕvîrşit înainte cu 200 anï.

A fost de regretat, că din causa timpuluï înaintat a trĕbuit să rĕmână disertaţia despre Unire a clericuluï IV-nit Iacob C. Domşa, sperăm înse să o publicăm. cât ce ne va permite spaţul. Rĕmânênd disertaţia, clericilor nu le-a mai rĕmas de cât chorul „Cariï pe cheruvimï."

Studenţii din gimnas aŭ avut un cor „Vîntul suflă de la ost" şi declamarea Odeï scrisă de tinĕrul I. Aghîrbicean şi publicată în numĕrul trecut al foiï nóstre.

Elevilor preparandialï le-a revenit declamarea poesiï „Omul frumos" de Murĕşan şi corul „În pămînt".

Maria Nistor elevă în cl. VIII a şcoleï de fetiţe a declamat „Rugăciune" de Alexandrescu, ér Andreï Murĕşan, elev în cl. IV a şcoleï poporali poesia „Odă" de C. Negruzzi.

Afară de aceea orchestra studenţilor a mai cântat greaua uvertură, „Tancred" de Rossini.

Punctele din program aŭ fost esecutate aşa de precis, cât s'a părut tótă şedinţa o nobilă emulaţiune a elevilor institutelor nóstre întru a cânta laudele sf. Unirï, şi ne-ar fi fórte cu greŭ să scótem la ivélă care bucată a fost ceea mai desĕvîrşită.

Dovadă viuă despre acésta, póte servi admirabila scenă ce s'aŭ petrecut la sfîrşitul acesteï şedinţe. Când toţi eraŭ gata de

plecare, când orchestra era să începă primele acorduri ale marşului final, înaintea Mitropolitului păşesce de toţi iubitul Episcop al Lugoşului şi adênc emoţionat şi însufleţit de celea auḑite, aduce mulţumite bunului nostru Mitropolit. „N'am putut să înec în mine sentimentele ce mĕ copleşesc şi mi-ar fi crepat inima dacă aşi fi tăcut şi nu mi-aşi fi ridicat glasul meŭ slab, eŭ cel mai mic, care încă sînt elev al acestor şcóle, ca să aduc în numele acestei tinerimi mulţumita mea Escel. Tale, capul acestor institute folositóre, din carî aŭ ieşit atâţia bărbaţi renumiţi. În locul acesta unde sîntem acum, înainte cu 200 anî era o pustietate gólă. Şi azi În. Prea Sfinţite Dómne se ridică aceste mărețe institute, fala bisericii nóstre şi a neamului românesc.“ Şi continuând mai de parte acest şir de ideî, relevézá într'o avîntată vorbire meritele neperitóre ce le-a avut Roma în desvoltarea şi progresul nostru cultural.

A fost acésta o scenă aşa de măréță şi admirabilă, cum nu condeiul meŭ neputincios, dar nicî o pénă orî cât de măiéstră n'ar fi putut să o reproducă şi redele prin vorbe fără viaţă. Toţi stăteaŭ cu inimile strînse şi lacrimi de emoţiune luceaŭ ca nesce preţióse mărgăritare în ochiî tuturor.

Impresiunea ce a lăsat cuvintele Episcopului Radu în inimile auḑitoriului nu se pot descrie. Uralele şi aclamările eraŭ aşa de puternice şi unanime, cât ţi-se părea că e o furtună ce bate valurile mişcătóre ale mării şi le ridică la înălţimi ameţitóre şi apoi le isbesce de ţĕrmiî stîncoşi.

Şi cu acésta sĕrbările iubilare şi-aŭ luat sfîrşitul.

Sîntem departe de a fi reprodus tóte scenele mişcătóre, ce aŭ avut loc în Blaş în aceste 2—3 zile. Ar fi trĕbuit să nu fim ómenî, să nu avem şi noî inimă, că nu ne lăsăm duşi de povoiul sentimentelor, cât adese ne perdeam cu totul şi nu mai ţineam samă de nimic ce se întîmplă în giur de noî. Dar cetitorul indulgent va fi cu considerare la aceste şi va ierta neputinţa nóstră, măreţia acestor sĕrbărî neuitate stăpânire a pus pe sufletele tuturor acelora, carî le aŭ vĕḑut desfăşurându-se.

Termin cu dulcele poet al unirii:

Uniţi să fim în cugete
Uniţi în Dumnezeŭ!

Rap.

Cuvîntarea Mitropolitului.

„Ierusalime! de câte orî am vrut să adun fiiî tĕi, în ce tip adună găina puiî sĕi subt aripî, şi nu aî vrut.“ S. Mateiŭ XXIII 37.

Ne învaţă Apostolul că Mântuitoriul nostru „voesce ca toţi ómenii să se mântuéscă şi la cunoscinţa adevĕrului să vină“; [1])

Dumnezeŭ doresce să ne facă părtaşi aî mărireî sale, însĕ acésta mărire voiesce ca să ni-o déa ca premiul virtuţiî nóstre, ca resplată ostenelelor purtate pentru sfînt numele lui; el „nu ne aŭ pus pe noî spre măniă, ci spre dobândirea mântuiriî,“ [2]) şi cursul vieţiî nóstre spirituale l'a întogmit ast fel, cât dobândirea mântuiriî să nu fie nicî tótă a nóstră stăruinţă, nicî tótă a lui. Ci pe cum ne învaţă S. Ioan Gură-de-aur „Dumnezeŭ voiesce ca noî nicî să nu ne lenevim, de aceea în trebile mântuiriî nóstre nu le lucră el însuşi tóte, dară nicî să nu ne trufim, şi de aceea nu a lăsat tóte singur în sarcina nóstră.“ [3])

El trimite în cele din lăuntru ale nóstre darul luminei cerescî, ca să ne fie cu putinţă a ne mântui, şi cu minunate chiemărî ne îndémnă spre îndreptare; „chiamă de pretutindenea spre mustrare, zice S. Augustin, chiamă de pretutindenea spre pocăinţă, chiamă prin facerile de bine ale făpturiî, chiamă prin cetitoriul, chiamă prin tâlcuitoriul, chiamă prin cugetele cele mai ascunse, chiamă prin loviturile pedepsiî, chiamă prin misericordia mângăitoriî.“ [4])

Éră ca să ajungem la cunoscinţa adevĕrului, şi ast fel, să potem scăpa de judecata focului geniî, pe cum spusese odiniórá celor din Ierusalim, grăise după veacurî şi către părinţiî nostriî „Pentru aceea étă eŭ trimit către voî Prorocî, şi înţelepţi şi cărturarî.“ [5]) Dară ca să nu cugete că trimişiî eraŭ să venia la dînşiî cu arme egomotóse, éră nu cu sabia cuvêntului carea se-î cucerésca spre ascultare cuvêntătórie, adause numai de cât: „şi dintre dînşiî veţi bate la sobórele vóstre, şi-î veţi goni din cetate în cetate.“

Dóuĕ sute de anî se împlinesc în momentul acesta, de când în mânăstirea Preasfintei Treimi din Alba-Iulia, la auḑul atot Clerului şi a mulţimiî poporului românesc din Ardél şi părţile rĕsunară cuvintele de imputare părintéscă rostite de către Mântuitoriul asupra cetăţiî, carea nu a cunoscut vremea cercetăriî eî; o rază de lumină cerésca va fi planat atunci peste minţile acelei obsce creştinescî, şi îndemnaţi de căldura darului suprafiresc, cu inimi pline de mângăiere vor fi rĕspuns acelei chiemărî dumnezeescî: Dómne! étă am cunoscut şi noî, şi în ziua acésta a nóstră, cele ce sunt către pacea nóstră. [6])

Se cuvine Crestinilor! să ne oprim puţinel a socoti cu deadinsul mai de cu samă dóuĕ adevĕrurî, întâi: că părinţiî nostriî adunaţi, acum se împlinesc dóuĕ sute de anî, aŭ cunoscut că de la Dumnezeŭ li s'a trimis lor archiepiscopul Atanasie ca să aducă la sfîrşit bun pertractările începute sub Mitropolitul Teofil, şi continuate necurmat din Februariŭ 1697; a dóua: că părinţiî nostriî aŭ urmat dictatului consciinţiî creştinescî, când ascultară de glasul archiereului lor, şi primiră Sfînta Unire cu S. Scaun Apostolic al Romeî. Vĕ rog să mĕ ascultaţi!

I.

Cartea de mărturie, prin carea părinţiî nostriî Vlădica, protopopiî şi popiî bisericelor românescî din sinodul ţînut în Alba-Iulia în 7 Octobre 1698 daŭ de scire ţăriî Ardealului, că din bună voia lor să unesc cu biserica Romeî cea catolicéscă, şi să mărturisesc a fi mădularile cesteî biserice sfinte catolicéscă a Romiî: întăritare ca aceea stârnise în ţară, cât mitropolitul Atanasiŭ în 16 Novembre 1698 se vĕḑu silit a scrie Cardinalului Leopold Kollonich, archiepiscopului Strigonului, Principelui primate al Ungarieî, Supremului şi Secretariului Cancelar, şi Consiliarului intim al Mălestăţiî Sale rogându-l să scrie generalului Rabutin, comandantelui trupelor împĕrătescî din Ardeal, ca să se îndure a apăra Clerul românesc de insultele adversarilor.

Întru scutinţa drepturilor bisericiî românescî Împĕratul Romanilor şi coronat Rege Apostolic al Ungariî Leopold I, după prerogativa-î de Rege al Ungarieî, în 16 Februar 1699 dede diploma în care dechiară a fi cu dreptate să nu fie lipsiţi de dreptul lor acela„ pe carî una şi acea-şi credinţă şi caritate l-aŭ legat în unitatea aceleia-şi S. Biserici catolice, ca pe fiiî ascultătorî aî acelea-şi S. Biserici catolice îî încălzesce la acela-şi sîn. În urmă subt acela-şi cap ca pe mădulările acelui-a-şi trup îî face viî, şi prin urmare îî arată capaci într'asemenea mĕsură de favorul cel dumnezeesc ca şi de cel omenesc.

De aceea înţelegând că gintea valachilor din Ardeal şi părţile aduexe începe a se întórce la unire şi la sînul S. Bisericî a Romiî, dechiară că atât bisericele şi persónele bisericescî, cât şi lucrurile sacre ale Uniţilor de ritul grecesc din Ardeal şi părţile, trĕbue să se bucure de aceea-şi immunitate eclesiastică, de care indult şi privilegiî din prescrisele sfintelor Canóne, şi din învoirea domnitorilor, în faptă se folosesc şi se bucură bisericele, persónele bisericescî şi lucrurile credincioşilor de ritul latin aî sfintei Bisericî a Romiî: în urmă adauge sancţiunea, prin carea voiesce a asecura valóre favorului dat prin diplomă.

Actul acesta cesareŭ şi regesc fu publicat în dieta ţinută la Alba-Iulia în 8 Septembre 1699, şi atunci nu l-a contrazis nimenea.

Înse dieta şi guvernul în 3 Octobre 1699 trimit Cardinalului Kollonich resoluţiunea gubernială din 26 Septembre 1699 dată în trebile preoţilor românescî, şi se rógă de cardinal, ca să apróbe aceea resoluţiune „ca pe unicul firmament al liniscii atât politice, cât şi spiritualî a celor patru religiunî recepte şi a tótă gintea Ardelenéscă.“ [7]) Cele şepte puncte ale resoluţiuniî, şi instrucţiunea dată comisarilor, carî aveaŭ să iésă în tóte satele, nu cunosc sfinte canóne, nu admit jurisdicţiune archierésca, nu considera imunităţi şi scutinţe de a Clerului.

Archiepiscopul Atanasie din preună cu Sinodul seŭ într'acea-şi zi de 26 Septembre 1699 şi éră-şi în 30 Septembre întrepuse protest, şi se apără de cele cuprinse în resoluţiunea gubernială; — carea cu tóte că modificată esenţial cu ḑtu 7 Februar 1700 fu întărită şi de către Cardinalul Kollonich.

Ast fel diploma din 16 Februar 1699, dată în spriginul drepturilor bisericiî nóstre, nu numai suferi restricţiuni contrare intenţiuniî şi textului eî, ci dede ocasiune contrarilor la porniri de acele asupra Veneratului Cler românesc, de carî acesta înainte de ce ar fi dat acea memorabilă carte de mărturie şi înainte de ce ar fi sosit diploma, nu păţise nicî o dată.

Într'acea Dositheŭ patriarchul Ierusalimului, care venise în ţara Bârsei să adune elemosină, se sculă cu asprime asupra metropolitului Atanasiŭ; se aflară şi de aceia, carî în repetite rânduri puseră la cale delaţiuni trimise la Curtea imperială asupra lui Atanasiŭ. — Éră aversiunea staturilor ţăriî contra Clerului românesc, restituit prin diplomă în drepturile ce i-se cuvin în înţelesul ss. Canóne, acésta aversiune îşi află motivul legal în sistema celor patru religiunî recepte,

---

[1]) I. Timot. II 4.
[2]) I. Tessalon. V 9.
[3]) Homilia 60 ad pop.
[4]) În Psalm. CII.
[5]) S. Mateiŭ XXIII. 34.
[6]) S. Luca XIX 42.
[7]) veḑi Nicol. Nilles S. I. Symbolae L. II. pag. 234.

după care biserica catolică era receptă numaĭ în parte, cât să nu-şĭ pótă avea Episcopul eĭ, ci numaĭ vicar. De unde guvernul ţăriĭ prin decretul din 30 Iulie 1697, sub stémetul liniscеĭ patrieĭ, alungase în esiliŭ pe Episcopul Transilvan Andreĭ Ilyés denumit de cătră regele apostolic. [8]).

Înţelegem de aicĭ, că pentru ce eraŭ siliţĭ părinţiĭ nostri, ca parte paciscente, a stipula încă în 7 Octobre 1698, între condiţiunile Sfinteĭ Unirĭ acea cautelă neobicĭnuită între ceĭ ce se împacă: „şi pe cinstitul Vlădic al nostru Atanasie nime până în mórtea Sfinţieĭ Sale să n'aibă putere a'l clătĭ din scaunul Sfinţieĭ Sale."

Aceste împrejurărĭ grele îndémnă pe Atanasiŭ să adune la Alba-Iulia pe 4 Septembre 1700 sinod mare, la care se înfăţişară 54 protopopĭ, fie care cu juratul lor şi cu câte doĭ preoţĭ deputaţĭ din fie care protopopiat, şi cu mulţĭ alţĭ preoţĭ şi mirenĭ din întreg Ardealul şi din părţile adnexe. După pertractărĭ cuvenite gravităţiĭ causeĭ în 5 Septembre 1700 veniră la înţĕlegere comună, şi manifestul, conform în esenţia celuĭ din 7 Oetobre 1697, îl subscriseră Mitropolitul, fie care protopop înaintea juratuluĭ sĕŭ, a doĭ comisarĭ preoţĭ, şi a treĭ deputaţĭ bĕtrânĭ din fie care sat în numele districtuluĭ întreg. [9]).

După ce Mitropolitul prin visitaţiune canonică făcută în partea considerabilă a Ardealuluĭ, îşĭ câştigase de maĭ înainte cunoscinţă despre starea bisericiĭ sale, tot în acelaşĭ Sinod la 14 Septembre 1700 promulgă decrete disciplinarĭ în 28 puncte de cea maĭ mare importanţă pentru cultul dumnezĕesc după prescrisele bisericiĭ grecescĭ, pentru binele Clerului şi al poporuluĭ credincios.

Acelaşĭ Mitropolit înţelegêndu-se cu comandantul general al trupelor împĕrătescĭ, în butul desmîntărilor de tot feliul pornite din partea adversarilor, se încinse spre călĕtorie cătră Viena, unde ajunse în 5 Februar 1701. În conferinţele ţinute sub presidiul Cardinaluluĭ Kollonich propuse cele opt postulate ale Veneratuluĭ Cler formulate în Sinod, carĭ fără greutate fură admise din partea auleĭ imperiale, — în urma căror conferinţe Atanasie amĕsurat legilor Ardealuluĭ primĭ diploma de confirmaţiune regie în demnitatea sa de archiereŭ, şi cu datul 19 Martie 1701 fu spedată şi diploma a dóua despre imunitatea şi drepurile bisericiĭ românescĭ unite.

Reîntors în patrie Mitropolitul Atanasiŭ în 25 Iunie 1701 fu instalat de cătră comisarul regesc conte Ştefan Apor de Altorja tesaurariul ţăriĭ; eraŭ de faţă baronul Haller presidentele guvernuluĭ, patru comiţĭ supremĭ şi alţĭ notabilĭ ecclesiasticĭ şi mirenĭ din staturile catolice. Veniră la aceea solemnitate toţĭ protopopiĭ şi peste o mie de preoţĭ, şi din palaţul tesaurarial cu procesiune conduseră pe Atanasie la biserica metropolitană a Prea Sfinteĭ Treimĭ de Alba-Iulia, unde între aplausele Clerului şi ale poporuluĭ credincios, în butul tumultuluĭ încercat a se înscena la uşile mănăstireĭ, fură publicate diplomele preaînalte, spre mângăierea nespusă a credincioşilor adunaţĭ atuncĭ la Alba-Iulia în numĕr ca acela, cât după părerea unanima a celor de faţă, atâta mulţime de popor de maĭ multe veacurĭ nu se maĭ adunase acolo.

Atanasiŭ timp îndelungat cârmuise biserica românéscă din Ardeal şi după ce fu instalat; ci pe cum aduce cu sine chemarea de archiereŭ, formele legalĭ împlinite dovedesc numaĭ, că întratul în staulul oilor a fost legiuit, dară luptele întru apărarea turmeĭ necurmat sînt de a se purta; şi ferice de eĭ! că Clerul maĭ în fie care an adunat la Sinod, nu s'a smintit de adversităţile archiereuluĭ sĕŭ, ci l'a ajutat mereŭ, şi credincioşiĭ cu grele ispite strîmtoraţĭ, statornicĭ aŭ rĕmas întru ascultarea archiereuluĭ lor, pentru că sciaŭ învĕţătura apostoluluĭ „că se cădea aceluia, care pe mulţĭ fiĭ la mărire a adus, pe începătorul mântuiriĭ lor prin patime a'l face desĕvîrşit." [10]).

II.

Fiiĭ bisericiĭ românescĭ din Ardeal şi părţile adnexe cucernicĭ ascultară de glasul părinteluĭ Mitropolit Atanasiŭ, că'l cunósceaŭ de om drept şi cu inimă pentru binele bisericiĭ şi al neamuluĭ românesc, că să luptă pentru drepturĭ şi pentru celealalte condiţiunĭ de esistenţă ale bisericiĭ românescĭ; eĭ vedĕŭ din tóte împrejurările, că pe acest archiereŭ în causa cea mare a S. Unirĭ îl conduce intenţiunea cea maĭ curată, după cum el însuşĭ le spusese apriat în enciclica dată credincioşilor în anul 1700 prin cuvintele „După ce plăcu proniеĭ dumnezĕescĭ a mĕ alege pe mine nevrednicul şi netrebnicul servul sĕŭ, şi a mĕ pune archipăstor bisericiĭ sale acestela, nu m'am lipit de trup şi de sânge, ci cugetând cele ce sînt ale luĭ Dumnezeŭ, eram îngrijat a pasce cu cuvîntul adevĕruluĭ, şi cu credinţa întrégă, curată şi mântuitóre pe fiiĭ luĭ Dumnezeŭ şi împreună moşteniĭ luĭ Christos: drept aceea împreună cu alţĭ mulţĭ ne-am sfătuit, cum am putea aduce la sfîrşit lucrul salutar început de antecesorul nostru de bună pomenire." [11]).

Credincioşiĭ acesteĭ bisericĭ cunósceaŭ de ajuns gravitatea situaţiuniĭ generale a ţăriĭ, urmată de acolo că staturile îşĭ aleseră de domnitoriŭ pe tinĕrul principe Mihaiŭ Apafi al II-lea, care numaĭ în 7 Septembre 1701 abzise de principat, [12]) va se zică la anul după ce s'a închiat s. Unire.

Cunósceaŭ şi relele ce băntuiaŭ tóte straturile societăţiĭ, carĭ dederă prilej răsboiuluĭ civil purtat cu succese învîrstate de la 1703 până la 1711, tocmaĭ sub timpul păstorireĭ luĭ Atanasiŭ care prin urmare întimpina cele maĭ marĭ greutăţĭ de a procura valóre drepturilor câştigate.

Cu tóte aceste dinşiĭ se alipiră de păstorul cel bun, şi încrederea şĭ-o aşedară în providenţa luĭ Dumnezeŭ, resoluţĭ a suferi tóte cele ce pătira pentru numele luĭ cel sfînt. Eĭ urmară într'acésta dictatul consciinţeĭ lor celeĭ luminate, de óre ce cunósceaŭ de ajuns, că controversia cea înverşunată, carea dede prilej bisericiĭ grecescĭ a se rupe de cătră biserică catolică, a fost de a mĕruntul cercetată, desbătută, şi spre mângăerea tuturor deslegată pentru tóte timpurile în decretul s. Unirĭ, promulgat în Sinodul Ecumenic de la Florenţa la anul 1439, ca în forul deplin competent; sciaŭ şi aceea că definiţiunile sinoduluĭ ecumenic, cele aduse în cause de ale credinţeĭ şi de ale moraluluĭ, obligă în consciinţă pe toţĭ creştinĭĭ. — Dară eĭ cu atât maĭ liniştit şi fără mustrare potură închia unire bisericéscă cu s. Scaun apostolic al Romeĭ, cu cât însuşĭ conceptul uniuneĭ este garanţă deplină, că biserica nóstră românéscă de ritul grecesc şi în s. Unire are de a-şĭ păstra natura, calitatea, constituţiunea, drepturile şi privilegiile eĭ conform ss. Canóne, pe cum acésta fu apriat stipulat şi în decretul Sinoduluĭ de la Florenţa.

III.

Credinţa cu care părinţiĭ nostri îmbrăţoşară s. Unire, şi statornicia cu carea fiiĭ lor de dóuĕ vécurĭ o mărturisesc, o apără, o întăresc până în ziua de azĭ, — aceste providenţă divină le-a resplătit cu libertatea de carea se bucura în zilele nóstre şi biserica românilor uniţĭ; spiritul părinteluĭ nostru şi al mareluĭ archiereŭ Atanasiŭ, pomenirea căruia cu pietate o reînpróspetăm azĭ la dóuĕ sute de anĭ, paremi-se că să îndréptă într'acésta sfîntă adunare cătră fiesce carele dintre noĭ cu cuvintele Domnuluĭ: „Amin grăesc vóuĕ, că mulţĭ prorocĭ şi drepţĭ aŭ dorit să vadă cele ce vedeţĭ voĭ, şi n'aŭ vĕdut." [13])

Că vĕ puteţĭ zidi biserici, locuinţe pentru preoţĭ, şcolĭ de tot felul, atuncĭ când vĕ place, şi acolo unde doriţĭ, aŭ nu este acésta una dintre libertăţile cele maĭ preţióse de carĭ se bucura cetăţeniĭ unuĭ stat de drept?

Că averile bisericilor, ale şcolilor, ale fondurilor vóstre staŭ sub scutul legiĭ, şi nimenea nechemat nu se póte atinge de ele nepedepsit; că comunităţile vóstre bisericescĭ nu maĭ pot fi constrinse a purta sarcinile comunelor bisericescĭ de altă religiune; că persónele vóstre şi a celor ce se ţin de casa vóstră sînt aparate de asupririĭ nelegale, de năvălirĭ violente, de agresiunĭ damnificătóre în averĭ private şi în numele vostru cel bun: aŭ nu este acésta consciinţa mângăitóre a securităţiĭ publice şi private în persóne şi în averĭ?

Că persónele vóstre bisericescĭ pot să stea subordinate maĭ marilor lor celor rênduiţĭ în sensul aşedemintelor bisericescĭ; că a le trage la rĕspuns numaĭ archiereul lor este îndreptăţit; şi că corpurile ecclesiastice atât cele deliberante, cât şi cele judecătorescĭ neîmpedecat pot să-şĭ vadă de chemare, aŭ nu este acésta imunitate ecclesiastică?

Veneratul Cler în postulatul al V presentat auleĭ împĕrătescĭ în 1701 oferise suma de 36.000 florenĭ ungaricalĭ, ce i-se cuvinea în preţul bucatelor, date în grânariul împĕrătesc pe timpul ultimuluĭ rĕsboiŭ cu Turciĭ, ca din cametile aceluĭ capital să se ţină şcóle în Alba-Iulia pentru tinerimea română; aŭ nu se cuvine să vĕ închinaţĭ proniеĭ dumnezĕescĭ, carea în urma donaţiuniĭ fundaţionalĭ, cu care v'a miluit Regele apostolic ca patron, şi în urmă înţelepteĭ chivernisirĭ ce aŭ dovedit în tótă vremea archiereiĭ vostri, v'aŭ câştigat mijlocire ca astăzĭ pe fie care an să aveţĭ de unde întórce spre trĕbuinţele acesteĭ Venerande Mitropoliĭ, şi ale aşedemintelor de lângă dînsa, sume îndoit maĭ marĭ, de cât cum era acel capital, cu

---

[8]) Vezĭ Az erdélyi katholikus bizotság hatásköréről. 8-o Gyulavehérvár 1876 pag. 6.

[9]) Vezĭ Acte Sinodalĭ de Ioan M. Moldovan tom II Blaş 1872 pag. 115.

[10]) Evreĭ II 10.

[11]) Fóia pentru minte etc. 1862 Nr 23.

[12]) Acsádi Ignácz Magyarország története pag. 528.

[13]) S. Mateiŭ XIII. 17.

rară credință oferit preînaltului tron în folosul patriei?

Aceste și altele multe cari înșive bine le sciți, că vi le întinde S. Biserică, îndemne-vă să stați cu statornicie în credință către prea înaltul tron al Regelui Apostolic, căruia eu fuseï credincios în vremuri fórte grele și cu îndoiélă.

Éră bisérica vóstră, pe cum făcurați pân aci, susțineți-o cu tăriă, și cu bună creștinătate carea are „făgăduința vieții cestei de acum și aceleï venitóre.“ [14])

Ca de închiere lăsați să vĕ spun cu Înțĕleptul: „Ascultați fii învĕțătura părinteluï și luați aminte să cunósceți sciința. Că dar bun dăruesc vóuĕ, legea mea să nu o părăsiți. Că și eu am fost ascultător tătâne meu, și iubit înaintea feții maïcei mele. Cari mĕ învața și zicea, să se întăréscă cuvêntul nostru în inima ta, păzesce poruncile, și nu le uïta.“ [15])

Pacea mea o dau vóuĕ! éră binecuvêntarea să o primiți de la Părintele Păstorilor, de la următoriul sfîntului, mărituluï, întru-tot-lăudatului și maï marelui Apostolilor Petru; pe părinții vostri eu ï-am reîntors la împărtășirea S. Scaun Apostolic, a vóstră este mărirea că vĕdutul cap al bisericiï vĕ cunósce, și cu căldură părintéscă vĕ binecuvîntă.

Unirea credinții și împărtășirea Spirituluï sfînt cerșind, pe noï înșine și unul pe altul, și tótă viața nóstră luï Christos Dumnezeŭ se o dăm! Amin.

Al treilea Sinod provincial.

De o dată cu sĕrbările iubilare s'aŭ ținut aicï al treilea Sinod provincial. Celea dintâiŭ dóuĕ sinóde s'aŭ ținut sub fericitul Mitropolit Vancea, la 1872 și 1882 și în ele s'aŭ adus legï folositóre pentru biserica nóstră. Sinodul de acum a fost convocat maï ales spre a comemora actul măreț al Sf. Uniri, și eventual a aduce și alte decrete, a căror lipsă se simte.

Prima ședință prosinodală s'a ținut Luni la 17 Sept. la órele 4 d. a. când adunându-se toți ceï chemați în sala consistorială și fiind Archiereiï îmbrăcați în patrachir, mandie și camilafcă, ér preoții în ornatul lor, după ce Mitropolitul a deschis ședința s'aŭ ales oficialiï Sinodului: judiï, promotoriï, secretariï, notariï, teologiï, canoniștiï și măïestrul ceremoniilor. După aceste ceï presenți și-aŭ presentat documentele credenționale. S'aŭ constatat că sînt de față toți ceï învitați afară de vicarul Năsĕudului și superiorul mănăstireï de la Bicsad. Lista celor chemați am publicat-o în un numĕr trecut, e de a se adauge la ceï înșirați acolo Cuviosia Sa Părintele Ieromonach *Dămian Elie Domșa*.

Mercuri dim. după celebrarea Sfinteï liturgiï prin Escel. Sa Episcopul Pavel, s'a ținut întâia sesiune publică, în care s'a publicat decretele deja aduse despre deschiderea Sinodului, mărturisirea credinții, modul viețuiriï pe timpul Sinodului, decretul de a nu prejudeca și de a nu se depărta înainte de terminare.

Azi Mercuri la órele 7. s'a ținut liturgie solemnă pontificată de Escelența Sa Mitropolitul cu asistința alor 12 preoți, representate fiind tóte diecesele.

La 9 ½ va fi a dóua și ultima ședință publică, în care se vor publica decretele aduse în congregațiunile ținute în zilele trecute.

Decretele aduse se vor înainta Sf. Scaun Apostolic al Romeï spre aprobare, după care se vor publica în tótă Provincia.

Aflăm că în ziua de 18. crt. s'a spedat o telegramă (latinesce) omagială Sfinții Sale și una (românesce) Măïestății Sale.

Sfinția Sa a rĕspuns telegrafice prin cardinalul Rampolla.

Azi cu trenul de amiază a plecat Escel. Lor Episc. Pavel și Szabó, și membriï sinodali din diecesele lor; zilele aceste se vor depărta și ceïalalți, rĕmânênd Blașul cu amintirile trecutului.

[14]) I Timoteŭ IV 8.

[15]) Pildele luï Solomon IV 1—4.

Echouri.

Mulți din ceï ce n'aŭ putut lua parte la sĕrbările ducentenariului Unireï, prin adrese și telegrame și-aŭ esprimat omagiul lor.

Publicăm din cele multe, dóuĕ sosite la adrese nóstră.

Redacțiunea „Unirea.“

În numele parochieï și protopopiatului Sibiiului salutăm cu însuflețire serbătorirea comemorativă a sfintei Unirï în centrul Mitropolieï.

Rusu
protopop.

Togan
cooperator.

*

Escelența Ta!

În lupta pentru neatîrnarea nóstră bisericéscă, când tot maï multe sînt pedecile și tot maï mulți sînt dușmaniï, o zi de sĕrbătóre are îndoit farmec și îndoită mângăitóre putere.

De aceea astăzi, când toți fiiï bisericiï nóstre serbézĕ, când tóte aspirațiunile credincioșilor se aștern la treptele tronuluï mitropolitan; studenții universitarï greco-catolicï ne transpunem sufletesce în mijlocul bucurieï generale, ne închinăm memorieï marelui Atanasie, înșiruindu-ne cu dragoste și devotament în jurul tronuluï neprihănit al vrednicilor luï urmași.

Al Escelenției Tale

Budapesta, 16 Septembre 1900.

Alesandru Ciura, teol. abs., stud. fil. *Octavian Prie*, teol. abs., stud. fil. *Octavian Furnea*, stud. iurist. *Ioan F. Negruțiu*, stud. inginer. *Victor Nemeș de Alamor*, stud. iur. *Aur. Oprea*, stud. în drept. *Silviu Marcu*, stud. tehnic. *Ioan Christian* stud. med. *Emil Surdu*, stud. iur. *Nicolaŭ Stanciu*, stud. inginer. *Victor Gael*, stud. în drept. *Alesandru Pĕrva*, stud. în drept. *Florian A. Mureșian*, stud. des. *Leonida Domide*, stud. med. *Augustin Maior*, stud tehn. *Zacharie German*, stud. fil. *Flaviu C. Domșa*, stud. în arte. *Basil Ciura*, stud. iur.

Nr. 52—1900
R. Î.

Convocare.

Din incidentul aniversăriï iubileuluï de 200 anï al S. Unirï, prin acésta convocăm la Lugoș pe 7 Octobre st. n. 1900 Adunarea Generală colectivă festivă a Reuniunilor învĕțătorilor români gr. cat. din ținutul Lugoșuluï și al Hațĕguluï cu următorul:

Program:
(Duminecă 7 Octobre a. m.)

1. Participare în corpore la s. liturgie pontificală, ce o va celebra Ilustr. Sa dl. Episcop diecesan în Biserica Catedr. la 9. óre.

2. După sfîrșitul s-teï liturgiï, deschiderea Ședinței în Biserica Catedrală.

3. Manifestul de Comemorare al actuluï iubilar al S. Unirï.

4. Rapórte despre activitatea Comitetelor reuniunilor în anul trecut și estradarea acelora la comisiunile alegânde spre a esamina aceste rapórte.

5. Prânz comun (banchet).

Ședința II.
(la 4 óre p. m.)

6. Cetirea istoriculuï ambelor reuniuni.

7. Raportele comisiunilor esmise pentru esaminarea rapórtelor generale.

8. Alegerea oficialilor și restaurarea comitetuluï Reuniuniï învĕțătorilor rom. gr. cat. din Ținutul Lugoșuluï pe periodul 1901—1903.

9. Propuneri eventuale.

10. La cas că timpul va permite o lecțiune practică insinuată.

Observăm că în acéstă zi va fi prânz comun (banchet) cu 2 cor. cuverta, éră sara Concert cu cooperarea corurilor din Lugoș, Oravița și Ticvaniul-mare.

Despre încortelare s'aŭ luat dispositiï. Membriï sînt prin urmare rugați a se insinua până în 4 Octobre n. la presidentul Comitetuluï aranjator M. On. D. *George Popovici* protopop gr. cat. în Lugoș, că participă la adunare și la prânz. — Dorim și așteptăm ca fie care membru al Reuniuniï să și ĭea parte la acéstă adunare festivă.

Lugoș—Hațeg la 12 Septembre 1900.

Ioan Boroș
canonic.

Nicolaŭ Nestor
vicariŭ.

Conspectul

cheltuielilor și venitelor avute cu ocasiunea concertuluï și a petreceriï cu joc din 18 Sept. 1900.

Încassări aŭ fost de . . .	1056	cor. 42	fil.
suprasolviri: Nic. Racoța	2	„ —	„
Suma . . .	1058	„ 42	„
Cheltuieli documentate . .	658	„ 22	„
Venit curat . . .	400	„ 20	„

adecă patru sute coróne și 20 fil.

Blaș în 25 Sept. 1900.

Gavriil Precup. ***Iac. Murĕșan.***

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
ERDÉLYI

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 6 Octobre 1900. Numĕrul 40.

Papa şi Unirea nóstră.

Din ce ne îndepărtăm mai mult de serbarea iubilară ce am celebrat şi din ce ni-se aleg şi ni-se cern impresiunile, rĕmânênd să ne stăpânéscă numai cele mai puternice, dintr'aceea observăm tot mai bine importanţa ce o are scrisórea apostolică a Sfinţiei Sale *Papa Leo* al XIII. adresată Venerabilului séu frate, *Victor*, Archiepiscopul şi Mitropolitul nostru.

Era o scenă solemnă în catedrala din Blaş, când Mitropolitul nostru, sfârşind cuvîntarea sa festivă, ca o încununare a argumentelor sale frumóse a scos şi a ridicat în mâni epistola scrisă pe pergament şi învĕlnită după vechiul obiceiu, provĕdută cu sigilul sfîntului Petru, şi desfăcêndu-o a anunţat cu fata radiósă, ca o veste mare de bucurie, că a sosit scrisóre de la Sfinţia Sa Părintele nostru Papa Leo al XIII., iscălită de mâna proprie.

O sensaţie de plăcere a trecut de sigur prin inima fie căruí credincios şi mândrie legitimă va fi resimţit de sigur fie care din ceí de fată audînd şi vĕdênd cum suveranul lumeí spirituale, unicul suveran în al căruí imperiu sórele nu maí apune niciodată, participă la bucuria nóstră şi vine cu spiritul în mijlocul nostru, ca să ne salute, să ne spună cuvinte părinţescí de laudă şi să ne oferéscă şi pe viitor scutul séu puternic.

Şi cu drept cuvînt ne-am simţit mândri de acésta înaltă atenţiune. Pentru că Papa de la Roma, deşi lipsit de puterea luméscă, dispune şi astăzi de o putere aşa de mare, în cât nime în lume nu-i se póte aseména. Pentru că în deosebi actualul Papă, Leo al XIII., atât în vîrtutea posiţieí sale, cât şi în vîrtutea marilor sale calităţi personale are înaintea tuturor potentaţilor din lume o autoritate recunoscută chiar şi de duşmani.

Cu drept cuvînt ne-am simţit şi mângăiaţi, putênd să constatăm, că la serbarea nóstră, care avea un caractĕr aşa de nobil, pacînic, cultural şi moral, a participat cu spiritul şi representantul uneí puterí universale, cum este Papa, pe când atâtea „puterí" micí, apropiate, şi moralicesce chiar obligate, aŭ ţinut să-şi arete numaí nepăsarea lor órbă, dacă nu chiar ura şi a pismeí lor rĕutate...

Se cuvine decí ca să relevăm din noŭ acest important moment al serbărilor nóstre: *scrisórea apostolică a Papeí Leo*.

Se nimeresc şi aci cuvintele frumóse ale Părinteluí de la Roma, scrise tocmaí din acest prilej cătră noí:

»Ér ca bucuria generală să fie şi maí mare, cu drept cuvînt reamintiţi *bunăvoinţa* ce pururea aŭ arĕtat'o Pontificiĭ romanĭ fată de *naţiunea vóstră*«

Într-adevĕr cade-se să ne aducem a minte de acésta *bunăvoinţă*.

În tot decursul veacurilor eí ne-aŭ privit cu bunăvoinţă, chiar şi atuncí, când noí îí priviam prin prisma ureí fanatice grecescí. Pe când necunoscuţi eram în lume, şi chiar şi eroiĭ ne eraŭ porecliţi cu batjocură, pe atuncí Papiĭ ceí marí şi cu vederí maí largí ne trimiteaŭ cuvinte de încurajare.

Uniĭ ne chemaŭ să revenim la sinul matern al Romeí, ca să fim Români, pe cum după sânge aşa şi după credinţă *(sicut sanguine estote et fide Romani)*.

Alţiĭ eroilor marí aĭ Românismuluí, carí s'aŭ pus zid de apĕrare în calea năvalnicilor musulmanĭ, ce ameninţaŭ apusul cu civilisaţiunea sa creştină, le trimiteaŭ cuvinte de laudă şi îmbărbătare numindu-í *„ostaşí aĭ luí Christos"*.

Şi érăşí alţiĭ reprimindu-ne cu drag la sinul unităţiĭ, de care ne despărţiseră timpurile vitrege şi vecinií duşmănoşi „niciodată n'aŭ încetat a ne întinde mulţime de binefacerí, pe cum şi a încerca tóte ce ar fi spre strălucirea şi folosul bisericiĭ nóstre."

Astăzi în casurí de grea încercare bărbaţiĭ nostri prigoniţi aŭ un loc de scăpare între fraţi. *Inocenţiŭ Micu Clain* însă, când s'a vĕdut repus de intrigile duşmane, carí l'aŭ disgraţiat şi l'aŭ espus perireí cu tótă nevinovăţia sa, — n'a avut alt loc de scăpare şi de scutire, de cât *Roma*, Roma Papilor! Acest singur fapt încă ilustrézĕ din destul importanţa Romeí pentru noí. Dar de atuncí în cóce câte fapte de acest fel s'aŭ maí pe-

---

Feuilleton.

Discursul de deschidere

rostit de Rsml dn preposit Ioan M. Moldovan, preşedintele Asociaţiunií, la adunarea generală de la Băile-Herculane.

Onorată adunare generală!

Înainte de tóte mĕ simţesc dator a împărtăşi salutare frăţéscă Românilor din acest ţinut şi a le mulţămi: pentru că însufleţiţi de scopurile ce urmărim, ne-aŭ adus în regiunea acésta, pe cât de frumósă, pe atât de însemnată în istoria naţiunií nóstre.

Pentru că, ce Român va pune piciorul séu pe pământul sacru al acestuí ţinut, fără să-şi aducă aminte, că strămoşiĭ nostri, când aŭ purtat peste Dunăre acuilele lor victorióse pe aicí aŭ făcut primele cuceriri. De pe aicí aŭ trecut munţiĭ, acel zid de apĕrare, acea grandiósă cetate, ce făcea să crească virtutea sĕlbatică a duşmanilor, de carí pe atuncí tremuraŭ tóte popórĕle din jur. Pe aicí, chiar şi în loc, se află deosebite monumente din epoca descălecărií şi a înrădăcinărií neamuluí nostru în acéstă ţară aşa depărtată de sînul călduros al mameí nóstre, — ér în apropiere se află unul grandios, pe care în 18 secolí nu l'aŭ putut învinge şi dărâma niciodată valurile Dunărií, niciodată tempestăţile aerului, şi chiar nicí rĕutatatea omenéscă, ce într-o turbarea sa sfarmă şi cutropesce maí cumplit de cât puterile naturel brute.

Decí, fie salutaţi cu iubire şi mulţămire fraţiĭ din acest ţinut, carí învitându-ne în mijlocul lor, ne deteră ocasiune de a ne reîmprospeta suveniriĭ atât de dulcí şi a ne încălzi prin focul sacru al lor!

Onorată adunare generală!

Este frumos şi măreţ scopul ce urmăreşce societatea nóstră: pentru că ea tinde a deştepta şi a desvolta în poporul nostru iubirea de neam, iubirea de limbă şi cultura nóstră. — este a face, ca toţi fiiĭ naţiunií nóstre, aşedaţi în regiunile rĕsăritene ale Ungarieí — fără nicí o căutare la numirile locale de Hăţeganí, Ardelení, Maramurĕşení, Ungurení, Bănăţení, — bucuroşi să recunóscă domnia legăturií comune care o formézĕ limba nóstră dulce şi datinile crezite de la strămoşí, este a face, ca toţi fiiĭ neamuluí nostru să împreune forţele lor cele maí bune spre a cultiva într-u sine înşişí şi într-u toţi aĭ nostri aceste odóre preţióse şi spre a le apĕra ca lumina ochiuluí.

Nisuind a împlini acéstă misiune, „Asociaţiunea" nóstră spre serbarea adunărií sale generale descalecă acum într'o regiune, acum într'alta; pórtă lumina sa mică în acest secol al luminilor marí, pentru ca cel puţin — din apropiere să pótă fi vĕdută şi apreciată de ceí interesaţi de-adreptul în causă, şi acestora să le dee impuls de a lucra pentru realisarea scopuluí dorit. Pórtă o lumină mică, ce vĕdêndu-o ceí ce staŭ afară de cercurile strînse ale nóstre, pe carí înse una din legăturile de ordine maí înaltă aşa de strîns îí împreună cu noí, să cunóscă şi scopul nostru aflător în armonie deplină cu binele comun, şi puritatea mijlócelor de carí ne folosim.

Prin activitatea stăruitóre, onorată adunare generală, în acestí aprópe 40 de anî am ajuns acolo, că puţine colţurí locuite de Românî se află în largul Ungarieí, de carí nu s'a apropiat acéstă instituţie binefăcĕtóre a nóstră — şi maí puţine încă — puteare-am

trecut! Multe le cunóscem, multe sînt ascunse încă în acte secrete, dar vor eși la lumină cu timpul.

Temelia autonomiei nóstre este consfințită de *Piŭ* al IX., restauratorul Mitropoliei nóstre, care ne-a scos de sub supunerea primatului de Strigon, ne-a întemeiat provincia mitropolitană, cu dóuĕ nóue diecese îmbogățită, și ne-a făcut liberi și independenți de orî care altă biserică din țară. Tóte acestea *„spre mângăierea și folosul Românilor"*, cum însuși Papa zice în Bulla *„Ecclesiam Christi"*.

Ér cât pentru eluptarea acesteĭ autonomiĭ și organisarea eĭ, deosebită de alte biserici, *Leo* al XIII. ne face un bun augur prin cuvintele sale:

„Stăruiți așa dară a Vĕ ocroti și în viitor sub scutul Scaunului roman", care „de la Inocențiŭ al XIII și până la Noi, nicî o dată n'a încetat a Vĕ întinde mulțime de binefaceri, pe cum și a încerca tóte ce ar fi spre *strălucirea* și *folosul bisericiĭ vóstre.*"

Din scrisórea acésta, care va rĕmâné un act memorabil în istoria nóstră mai relevăm, de încheiere, un fapt. Papa Leo XIII., reamintind actul al căruĭ aniversar îl prăznuirăm, îl preciséză cu următórele cuvinte significante:

„Merito quidem te gregemque tuum percipere laetitiam videmus ob saeculum alterum proxime implendum ex quo *maiores vestri cum Romana Sede inivere concordiam.*"

Va să zică străbunii nostri s'aŭ *pus de acord* cu scaunul Romeĭ, aŭ încetat dușmănia contra luĭ și aŭ făcut *bună înțelegere, concordie,* cu el.

Étă o nóuă și frumósă determinare a *Unireĭ!*

Am făcut concordie cu Roma. De ce am fi și ținut să se perpetue *discordia,* pe care nu *noi* am provocat'o, și la care *noi,* fiĭ aĭ Romeĭ, mai puțin motiv aveam de cât orî cine în lume? *„Maiores vestri inivere concordiam"* — zice marele și luminatul Pontifice. Fie ca și aci din noŭ să se ilustreze adevĕrul cuvintelor străbune: *Concordia res parvae crescunt!* — „spre mângăierea și folosul Românilor."

Consecința festivităților iubilare din Blaș.

1. Fiesce care eres formal se póte cualifica de pĕcat *contra Spiritului Sfînt,* carele nu se va ierta „nicî întru acest veac, nicî în cel ce va se fie" (Mth. XII. 32). Și pĕcatul contra Spiritului Sfînt se numesce așa, pentru că să comite din *maliție,* carea este de altmintrelea opusă *bunătățiĭ,* carea i-se atribuesce Spiritului Sfînt, pe cum Tatălui i-se atribuesce *puterea* orî *tăria,* ĕră Fiului i-se atribuesce *înțelepciunea.* — Nu ne putem nicî închipui mai mare *maliție* de cât aceea, când cineva i-se împotrivesce *adevĕrului cunoscut.* Și póte fi óre adevĕr mai cunoscut de cât acela, carele se basézĕ pe auctoritatea luĭ Dumnezeŭ, carele ca însaș înțelepciunea nu póte fi în rĕtăcire, ĕră ca însăș sfințenia nu ne póte seduce pe noĭ? De aicî, caracteristica *eresului* este chiar *pertinacia,* cu carea ereticul formal se opune morții *revelațiuniĭ dumnezeescî,* vrĕnd să restórne ast fel însaș auctoritatea luĭ Dumnezeŭ.

2. Grecii *pneumatomachi* nu s'aŭ îndestulit numai cu aceea, că răzimați pe auctoritatea Împĕraților sĕi Constantinopolitani, și încreduți într'aceea, că le staŭ la spate patronul atât de violenți și tari, s'aŭ încercat a rĕsturna tótă ordinea hierarchică ce o a așezat Domnul nostru Isus Christos în sfînta sa biserică, prin aceea că aŭ denegat supunerea datorită și prestată prin un s. Athanasiŭ, prin un s. Vasiliŭ cel mare, prin un s. Gregoriŭ Nazianzen, prin un s. Ioan Guradeaur și prin toți ss. Părinți aĭ bisericiĭ orientalî înaintea schismeĭ, vicariului luĭ Christos, Pontificelui roman, ca următoriŭ al s. Petru și ast fel ca centru al unității catolice; și neîndestulindu-se nicî cu aceea, că după resturnarea presumptivă a auctorității bisericescî supreme, auctoritatea acésta, sub același scut al Împĕraților bizantinî, s'aŭ încercat a și-o însuși Episcopiĭ Constantinopolitani, numindu-se pe sine de *Patriarchi ecumenici,* din simplul motiv că „Constantinopolis est *nova Roma*"; ér despre altă parte sciind bine, că biserica e asistată totuș și informată de Spiritul Sfînt, carele este „Spiritul adevĕrului" (Ioan XIV. 17), dar perdênd din vedere, că „Domnul risipesce sfaturile neamurilor și defaimă gândurile boerilor" (Ps. XXXII. 10): spre a asecura stabilitate stărilor hierarchice inaugurate prin ambițiunea și spiritul lor de nesubordinațiune, orbiți de patimă, aŭ pornit resbel chiar și persónei dumnezeescî a Spiritului Sfînt, negându-i în butul revelațiuniĭ și a credinței sfinților părinți, purcederea de la Tatăl și de la Fiul, ca dintr'un principiŭ. Prin ce Grecii pneumatomachi, cu o aroganță ne mai pomenită, s'aŭ obtrus de *corectorî aĭ revelațiuniĭ,* pe lângă tóte că Apostolul neamurilor esclamă uimit: „O adêncul bogăției și al înțelepciuniĭ și al sciinței luĭ Dumnezeŭ. Cât sînt de necuprinse judecățile luĭ, și neurmate căile luĭ" (Rom. XI. 33) și apoi întrebă: „Că cine a cunoscut gândul Domnului, saŭ cine s'a făcut luĭ sfetnic?" (Rom. XI. 34).

3. Și fiind că o crimă ca acésta, n'a putut rĕmânea nepedepsită: nu e mirare, că abia trecură 14 anî de la consumarea prin Marcu Efesin a *schismeĭ grecescî,* adecă în 1453, Constantinopolul a căḑut în mâna Turcilor chiar la Rusalii, în însăș sĕrbătórea pogorîrii Spiritului Sfînt, pe carele îl insultară Grecii blasfemi. Și de atunci în cóce, de asupra bisericiĭ profanate a *s. Sophiĭ,* numită așa de la *înțelepciunea increată,* căreia îi era închinată, în locul simbolului rescumpĕrăriĭ; spre ocara lumiĭ, până în ziua de astăzi, stă inarborată *semiluna;* ér grecii, împreună cu patriarchiĭ lor, cărora li-s'a părut prea greŭ jugul *cel bun* a luĭ Christos și sarcina luĭ *cea ușóră* (Mth. XI. 30), gem sub *jugul turcesc,* cu atât mai rușinos, cu cât e mai onorific a atêrna de la Persóna Sacră a *Vicariului luĭ Christos,* de cât de la un *Turc* nebotezat, scris fiind că „tot cel ce se înalță smeriseva" (Luc. XVIII. 14). — Așa s'a adeverit și aci acecea amenințare a Domnului: „că să va lua de la voĭ împĕrăția luĭ Dumnezeŭ, și să va da neamului, *care va face rodurile eĭ*" (Mth. XXI. 43).

4. După mórtea luĭ Fotie, șepte-sprezece patriarchi Constantinopolitani, aŭ mai păstrat încă comuniunea cu Scaunul apostolic al Romeĭ. Și în acest interval de timp, pe cum și mai înainte de Fotie, nu sufere îndoiélă, că și Românii de sub patriarchatul Constantinopolitan, și-aŭ lucrat mântuirea *în aceiași corabie.* Dar după nefericitul naufragiŭ, aŭ simțit și Românii tótă vigórea aceleĭ sentințe a Domnului: „Bate voiŭ păstoriul și se vor risipi oile" (Marc. XIV. 27. Cfr. Zachar. XIII. 7), pentru că veninduși în orî din amorțală letargică a veacurilor petrecută în țéra stérpă a desbinăriĭ grecescî, se pomeniră numai, — nicî eĭ nu sciaŭ cum, — rupți de sînul aceleĭ biserici singur mântuitóre a „Dumnezeului celui viŭ", carea este „stîlp, și întărire adevĕrului" (I. Tim. III. 15). Deveniră adecă și Românii victima perfidieĭ grecescî, scris fiind, că „Cu cel ales, ales veĭ fi, și cu cel înderĕtnic te veĭ înderĕtnici" (II. Impĕr. XXII. 27).

---

zice nicî unul, fie cât de retras, — în care să nu se simtă rodurile mișcăriĭ produse de ea.

Bărbați însuflețiți pentru înaintarea culturei nóstre, cu zel vrednic de tótă lauda aŭ îmbrățișat acéstă causă sfîntă a poporului român. Și étă acum vedem înființate la 50 despărțeminte, carî ca tot atâtea arterii duc și multiplică mișcarea nóstră culturală. Este de dorit însĕ, că centre de aceste să fie înzecit mai multe, pentru ca ele să fie mai accesibile și aflându-se în apropiere să pótă desvolta activitate mai frumósă. Chiar pentru aceea stăruința nóstră trebue să fie îndreptată spre formarea lor, pe unde lipsesc, și înmulțirea lor pe unde s'aŭ format deja, până vom ajunge acolo, ca organismul nostru să se întindă și să se ramifice și prin cele mai ascunse și mai depărtate cătune locuite de Români, și pe tot locul să opereze lățirea culturei nóstre naționale. Numai așa vom fi în stare a susținea și apĕra aceea ce ne este atât de scump: individualitatea nóstră națională.

Ca mijloc fórte folositor aŭ despărțemintele nóstre, între altele multe, bibliotecile ambulante, spre a căror recomandare nu putem avea cuvinte de ajuns. Prin ele se subministréză poporului lectură sănĕtósă, morală și scutită de veninul principiilor ce tind a surpa basele societății civile și ale religiunii. Este mare puterea acestor biblioteci, pentru că prin ele poporul nostru, gratuit saŭ pe un preț bagatel, devine în posițiune de a gusta lectură variată și a desvolta în direcțiune bună simțĕmintele ascunse în pieptul sĕŭ. Succesul acesteĭ lecturi, dacă este bine alésă, e fórte sigur și desĕvîrșit; pentru că ea nu are de a lupta cu alt dușman de cât cu negure ce întunecă mintea și inima. Se învinge dușmanul acesta, — simțĕmintele bune cresc și se întăresc.

Prin cărți de felul acesta, dacă e bine controlată, se ajută fórte mult formarea caracterelor tari între cele bune, pe carî nicî lipsa estremă, nicî prisosurile îmbuibate să nu le pótă abate de la calea virtuții și a moralității.

Să lucrăm cu toții, fie care după cele mai bune puteri ale sale, ca „Asociațiunea" nóstră să créscă și să înfloréscă!

Cu acésta declar adunarea generală deschisă.

5. După câte va veacuri însе, petrecute ast fel în întunerecul schismei, din îndurarea nemărginită a lui Dumnezeŭ, în urmă a sosit timpul, când un noŭ Apostol al neamului nostru, înspirat de Spiritul lui Dumnezeŭ, le-a intonat strămoşilor nostri de binecuvîntată memorie: „că este ceasul ca să ne deşteptăm noi din somn“ (Rom. XIII. 11). Şi glasul lui a fost ca glasul *eficace* al unui al doilea premergătoriŭ, carele striga în pustie: „Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările lui“ (Mth. III. 3), pentru că Românii ast fel deşteptaţi la o viéţă nóuă, nu numai că n'aŭ refusat învitarea ce li-se făcea, ci prin stăruinţele neobosite ale Archiepiscopului Athanasiŭ, în 5 Sept. 1700 adunaţi la Alba-Iulia în Sinod: „Considerând — pe cum sună Manifestul edat — nestatornicia vieţii omenesci şi nemurirea sufletului (de care trebue să avem cea mai mare grije din tóte)“, şi restaurând „liberi şi de bună voe din îndemnul lui Dumnezeŭ Unirea cu biserica romano-catolică“: s'aŭ întors érăşi la aceea credinţă străbună, carea o profetaŭ deja Romanii şi în zilele sfîntului Pavel Apostolul, de óre ce Apostolul, în epistola sa cătră Romani, scrie, că: „Credinţa vóstră se vestesce în tótă lumea“ (Rom. I. 8). Şi aniversarea de 200 ani a acestui act binecuvîntat de Dumnezeŭ, a fost centrul festivităţilor de mai de unăzi în Blaş, şi pe tot teritoriul Provinciei Mitropolitane greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş.

6. Folósele sfintei Uniri nu le trag la îndoiélă nici chiar contrarii aceleia. Toţi recunosc aceea „Că (ni-) a făcut (nóuĕ) mărire cel puternic, şi sfînt numele lui“ (Luc. I. 49). — Bine zice Psalmistul, că „Trimite-vei Duchul tĕŭ, şi se vor zidi, şi vei innoi faţa pămîntului“ (Ps. CIII. 31), pentru că prin s. Unire, cu lucrarea supranaturală şi plină de unctiune cerească a Spiritului Sfînt, chiar că „s'a innoit faţa pămîntului“ locuită de Români.

7. Şi dacă totuşi, nu toţi Românii aŭ primit Unirea cu aceea biserică, în sînul căreia un s. Athanasiŭ, un s. Vasiliŭ cel mare, un s. Gregoriŭ Nazianzen, un s. Ioan Chrisostom, şi toţi sfinţii Părinţi ai bisericii orientali aŭ devenit portenţii sfinţeniei şi ai înţelepciunii dumnezeeschi: cine ne va puté opri pe noi, că dând mulţămita lui Dumnezeŭ pentru acest mare dar al s. Uniri, şi eschemând cu Psalmistul, că „Cine este Dumnezeŭ mare ca Dumnezeul nostru: tu eştî Dumnezeŭ carele faci minuni. Cunoscută ai făcut întru noróde puterea ta, *mântuit-ai cu braţul tĕŭ pe norodul tĕŭ*“ (Ps. LXXVI. 13—14), să nu ne întărim în propusul de a ne lucra mântuirea în sînul aceleĭ biserici, ai căreĭ fală sînt toţi aceştî doctori şi sfinţi Părinţi orientali, dintre carî *nici unul n'a fost neunit*, de óre ce toţi aŭ trăit cu veacuri mai înainte de ce s'ar fi vîrît *neunirea* în lume, în cât tuturor acelora, carî onorând pe aceştî sfinţi marî, totuşi nu le urmézĕ esemplul din privinţa *aparţinerii* şi a *comuniunii* cu s. Scaun Apostolic al Romeĭ, ca unora, carî nu se ţin de religiunea lor, cu drept cuvînt li-se pot aplica cuvintele Domnului, că „norodul acesta cu buzele mĕ cinstesce, éră inima lor de parte este de la mine“ (Marc. VII. 6).

8. Cu aceste impresiuni aŭ părăsit Blaşul toţi aceia, carî aŭ participat acolo mai de curênd la festivităţile iubilare ale s. Uniri. Şi ce póte fi mai natural, de cât ca noi, cei îndreptăţiţi a cânta la s. Liturgiă, că „Vĕdut-am lumina cea adevĕrată, luat-am Spiritul cel ceresc, aflat-am credinţa cea adevĕrată“, bine sciind că Dumnezeŭ vrea „ca să se mântuiéscă toţi ómenii, *şi să vină la cunoscinţa adevĕrului*“ (I. Tim. II. 4), să dorim, ca şi confraţii nostri de un sânge, aflători a fără de sînul acesteĭ biserice, făcêndu-se şi eî părtaşi acelor bunătăţi, de carî noi ne bucurăm deja, prin întrarea lor succesivă în sînul aceleiaşi bisericĭ, derimându-se păretele ce încă ne tot desparte, să contribuiéscă şi eî la validitarea aceleĭ economii a mântuireĭ, carea pune în prevedere, că „va fi o turmă şi un păstoriŭ“ (Ioan X. 16), cu atât mai vîrtos, pentru că, dacă o dată e adevĕrat aceea, că s. Unire e factorul principal al culturei adevĕrate şi formali: acesteia (culturei adevĕrate şi formali) îi staŭ în cale toţi aceia, carî în inima lor nutresc simţeminte contrare orî chiar ostile sfintei Uniri.

Dr. Augustin Lauran.

Serbări iubilare.

La Oradea mare.

Duminecă la 30 Sept. n. s'aŭ ţinut serbările iubilare în catedrala din Oradea-mare, fiind de faţă un public distins. S'a cântat cu acéstă ocasiune doxologia cea mare şi cetit pastorala comună a Epicopilor.

La Lugoş.

La 7 Oct. n. se va sĕrbători aniversarea ducentenară a Sf. Uniri în catedrala din Lugoş. Pe 8 Oct. s'a convocat consistorul plenar tot întru amintirea acestui act măreţ.

La Sibiŭ.

Frumos s'a sĕrbătorit iubileul de 200. şi în biserica din Sibiŭ. Étă ce raportézĕ „Tribuna“.

Liturgia comemorativă din incidentul iubileului de 200 ani ai sfintei uniri, anunţată din vreme s'a celebrat în biserica greco-catolică din Sibiŭ Duminecă, în 30 Septembre a. c. de reverendisimul domn protopop *Iaan V. Rusu,* asistat de preoţii *Arseniŭ Bunea* şi *Nicolaŭ Togan.* Biserica a fost fórte frumos decorată. Pe frontispiciŭ era anul 200 făcut admirabil din girlande de flori naturale, pe jos verdeaţă şi pe de laturi arbori. A luat parte întrégă tinerimea şcolară gr. cat. de la gimnasiul de stat sub conducerea profesorilor Dr. Szöcs şi Petény, cea de la şcóla elementară de stat sub conducerea directorului Bob şi a profesorului Hess, iar elevele gr.-cat. din internatul „Asociaţiunii“ sub conducerea directórii d-şóra Elena Petraşcu. Magistratul a fost representat prin căpitanul de poliţie Simonis, comitatul prin amploiaţii Creţiŭ, Brennerberg, Steflea şi Schieb. Asemenea aŭ fost representate şi alte autorităţi locale, apoi membrele comitetului Reuniunii femeilor române gr.-cat. în frunte cu dómna presidentă, membrii comitetului bisericesc Harşan, Dănilă etc... şi alţi mulţi inteligenţi. A cântat corul tinerimii gimnasiale sub conducerea învĕţătorului Coman şi Romul Simu, cel din urmă a cântat solo o pricésnă fórte frumósă.

După cetirea sf. evangelii dl. protopop a ţinut cuvêntarea festivă, în care a arĕtat tóte binefacerile ce le-a revĕrsat sf unire asupra poporului românesc, iar domnul capelan N. Togan după o potrivită introducere, a cetit o parte însemnată din pastorala Veneratului episcopat al bisericii române unite adresată clerului şi poporului credincios, rĕmânênd ca celelalte părţi din pastorală în urma dispoziţiunilor mai înalte să se cetéscă în Duminecile următóre.

Laudă şi recunoscinţă se cuvine dlui protopop şi capelanului sĕŭ carî aŭ ştiut să aranjeze ast fel lucrurile ca aceste sĕrbări să înalţe chiar şi a străinilor inimi.

Telegramele.

Ne împlinim azi o plăcută datorinţă comunicând cetitorilor nostri telegramele omagiali trimise cu ocasiunea serbărilor Sfinţii Sale Pontificelui Leo XIII şi Măiestăţii Sale.

Telegrama adresată Vicariului lui Christos e de următorul cuprins:

Nr. 4880—1900.

Emo Cardinali Rampolla Roma.

Ecclesiasticae Provinciae Albajuliensis et Fogarasiensis Metropolita et Episcopi in Synodum provincialem Balázsfalvae congregati alterum ab inita Sancta Unione expletum celebrantes saeculum insignium ab Apostolica sede perpetuo obtentorum beneficiorum memores ad pedes Beatissimi Patris humiliter provolvuntur ac suorum omniumque unitorum Rumenorum nomine gratissimo animo inconcussae fidelitatis, filialis devotionis atque summae venerationis sensa pandunt, Apostolicam efflagitantes Benedictionem.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscopus et Metropolita
Alba-Juliensis et Fogarasiensis.

Măiestăţii Sale s'aŭ telegrafat următórele:

Nr. 4881—1900.

Preaînalteĭ Cancelarie de Cabinet a Maiestăţii Sale ces. şi reg. apostolice

Viena.

Mitropolitul, Episcopii şi membrii legalminte convocaţi ai provinciei bisericesci greco-catolice de Alba-Iulia şi Făgăraş, adunaţi în Blaş la sĕrbătorirea aniversării de dóuĕ sute ani de la unirea nóstră cu biserica catolică, reamintesc cu inima plină de recunoscinţă, că binefacerile credinţei celeĭ adevĕrate după Dumnezeŭ aŭ să le mulţuméscă protecţiunii şi sprijinului înalteĭ Case Domnitóre. Drept aceea cu omaj subdital se presintă înaintea tronului apostolic al Maiestăţii Sale, pentru a da espresiune gratitudineĭ lor eterne şi fidelităţii nestrămutate, rugând pe Maiestatea Sa, să se îndure a împărtăşi provincia bisericéscă greco-catolică de Alba-Iulia şi Făgăraş şi în viitor de graţia şi patrociniul Sĕŭ preaînalt.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de
Alba-Iulia şi Făgăraş.

Rĕspunsul Sfinţiĭ Sale.

Joĭ sara în 20 Sept. a sosit rĕspunsul cardinalului Rampolla.

Ĕtă textual acest rĕspuns preagraţios.

Emo Archiepiscopo Mihályi Balázsfalva.

Communia devotionis sensa quae Episcopi huius Provinciae professi sunt Beatissimus Pater grato animo excipiens synodo vestrae secunda quaeque adprecatur et apostolicam Benedictionem amantissime impertit.

M. card. Rampolla.

De la Malestatea Sa n'a sosit încă rĕspunsul.

Vocĭ de presă.

Din articliĭ apăruţi în ziarele magiare reproducem celea publicate în numĕrul de la 20 Sept. n. a luĭ *„Közérdek“*, fóea comitatului nostru.

„(T. B.) *Sĕrbătórea bisericiĭ greco-catolice.* Abia s'a sfârşit domnia principilor naţionalĭ ardeleni, şi una dintre cele dintâiŭ preocupaţiuni a guvernuluĭ vienes, pe lângă organisarea politică a provincieĭ, a fost causele religióse. Atenţiune deosebită a început a-ĭ da poporuluĭ român, care în mijlocul furtunelor seculare s'a estins repede prin comunele, din carĭ s'aŭ pustiit Magiariĭ şi prin munţiĭ scutiţĭ de devastaţiuni, şi care în urma moduluĭ sĕŭ de traiŭ şi a pretensiunilor sale fórte modeste putêndu-se mişca uşor, mai uşor a şi putut încunjura pustiirile estirpătóre. Asupra acestuĭ popor, care urmând exemplul popórelor balcanice în urma influinţeĭ grecescĭ a mărturisit religiunea greco-orientală neadmisă în Ardeal între religiunile recepte, puţină influinţă a putut avé nisuinţa principilor Gavril Bethlen şi George Rákoczy I., ca să se alăture la vre o religiune receptă şi prin acésta să se facă părtaş drepturilor cetăţenescĭ a locuitorilor magiarĭ, sĕcuĭ şi saşĭ. Causa o putem afla mai cu samă în răsboirea continuă, care dădea fórte puţin timp pentru regularea afacerilor interne... Căcĭ dór şi în veacul următor, al XVIII., care, — făcênd escepţiune de la rĕscóla luĭ Francisc Rákoczy, — a fost neasĕmănat mai liniştit de cât cele alalte, numaĭ după pertractărĭ lungĭ, şi cu deosebire în urma ostenelelor entusiaste a Iesuituluĭ Gavril Hevenesi şi a soţilor sĕĭ, între alţiĭ a luĭ Paul Baranyai, protopop în Alba-Iulia, s'a putut ajunge la atâta, că episcopul Atanasie şi protopopiĭ sĕĭ aŭ declarat în 30 Sept. 1699, că nu aŭ de gând a se alătura la altă religiune de cât numaĭ la cea romano-catolică. Aceste ostenelĭ aŭ şi avut resultat. Atanasiŭ a fost consacrat de episcop unit în Viena, şi când în 1700 a sosit la Alba-Iulia, — reşedinţa sa de atuncĭ — Ştefan Apor l'a primit cu mare pompă şi între serbărĭ l'a instalat de episcop al tuturor Românilor din Ardeal.

Dóuĕ sute anĭ aŭ trecut de atuncĭ şi biserica greco-catolică română luând parte şi în binele şi în rĕul acesteĭ ţărĭ, s'a desvoltat în continuŭ. Apogeul desvoltării şi a progresuluĭ sĕŭ şi l'a ajuns în ceĭ din urmă 50 de anĭ, cu deosebire sub era constituţională în mĕsura, în care a putut progresa pe terenul cultural şi al bunăstării materiale.

Aniversarea unirii de dóuĕ veacurĭ cu biserica romano-cat. a serbat-o în Blaş începênd din 18 Sept. cu marĭ solemnităţi Dr. Victor Mihályi archiepiscop şi mitropolit, chorul episcopilor şi preoţimea, în ale căreĭ şirurĭ cunóscem adevĕrate somităţi. Salutăm cu acésta ocasiune din inimă pe confraţiĭ nostri şi dorim ca eĭ să fie cu trup cu suflet fiĭ credincioşi şi zeloşi aĭ patrieĭ magiare, în sinul căreia trăiesc şi se desvóltă“.

Vom continua a publica în numĕrul viitor rapórtele primite despre decursul serbărilor în localităţile maĭ însĕmnate, cum şi articlul din „Alkotmány“.

Constatărĭ preţióse. — Fóia de la Arad scriind în nriĭ 175 şi 176. despre „curentele confesionale“ carĭ ar fi domnind între Românĭ, face următórele preţióse constatărĭ, pe carĭ le publicăm fără comentariŭ: „Esistă un curent în frumosul regat român, care tinde a strica acéstă armonie, (armonia între românism şi ortodoxism, carĭ „se întregesc reciproc şi alcătuesc o singură şi nedespărţită noţiune“. Red. Un.) acordând anume ortodoxismuluĭ drept de superioritate faţă de românism. Curentul acesta s'a pornit cam de pe timpul detronării vinovatuluĭ mitropolit Ghenadie. Imediat după acest fapt s'a constituit la Bucureştĭ o societate secretă, numită „societatea pentru ocrotirea şi unirea tuturor ortodoxilor din Europa“. Acéstă societate, compusă din elementele claselor inferióre, este fanatisată de ideĭ absolut protivnice ideiĭ românismuluĭ. Societatea fiind secretă nu se ştie în ce direcţie se ramifică activitatea eĭ pentru „înfrăţirea tuturor ortodoxilor“.

Şi apoĭ maĭ la vale: „Vrăşmaşiĭ imediaţĭ aĭ nĕmuluĭ nostru sunt popórele slave, tóte ortodoxe. Prin înrudirea lor religiósă întreţin legăturĭ secrete cu poporaţiunea Românieĭ. Ţĕranul român şi astăzĭ încă visază tot Muscal. Rubla muscălĕscă şi astăzĭ îşĭ are rolul sĕŭ în regatul român. Ast fel că între cercurile conducĕtóre politice şi între o parte a poporuluĭ esistă părerĭ diametral opuse în direcţie politică. Pericolul e decĭ destul de evident, şi cu cât propaganda panortodoxă va fi mai mare, cu atât destinele Românieĭ sunt maĭ ameninţate. Şi astfel ortodoxismul militant póte ajunge în oposiţie directă cu românismul.“

Acestea le spune „Tribuna poporuluĭ“ şi dacă *noĭ* le-am fi zis, ni s'ar fi imputat, că criticăm „în mod absolut insolent religia oficială a statuluĭ român“.

Pentru colorile naţionale. — În congregaţia comitatuluĭ Braşov membrul Dr Aurel Mureşianu, direct. „Gazeteĭ“, a adresat vicecomiteluĭ o energică interpelare, în causa prigoniriĭ colorilor naţionalĭ, carĭ formézĕ o parte întregitóre a costumuluĭ ţărănesc român.

Interpelarea a fost rostită românesce cu tóte acestea spre a fi maĭ bine înţĕlésă interpelatorul a voit să o redeie pe scurt şi în limba germână, se auḑiră vocĭ înse, carĭ afirmaŭ că aŭ înţĕles, numaĭ fişpanul cerea ca dl Mureşianu să-ĭ tălmăcéscă cuvintele. Acesta nu s'a simţit îndatorat să o facă şi aşa tălmăcirea s'a făcut din partea protonotaruluĭ.

Vicecomitele declară, că nu póte rĕspunde, de óre ce n'are cunoscinţă de casurile înşirate de interpelant, promite că să va înforma şi apoĭ va rĕspunde în viitórea şedinţă.

Rĕspunsul vice-comiteluĭ a fost luat la cunoscinţă.

Revistă politică.

România. M. S. regele a semnat la castelul Weinburg decretul de convocare a camerelor în sesiune estraordinară pe ziua de 25 Septembre. Mesagiul de tron la deschiderea sesiunel va fi fórte scurt, şi asupra luĭ nu se va face nicĭ o discuţie.

În afacerea asasinării luĭ Mihailean, şi a altor asasinate politice din ţĕră dl Ioan Florescu judecător de instrucţie, a terminat ordonanţa definitivă şi a înaintat-o dluĭ ministru de justiţie

Face sensaţie o scrisóre ce a primit-o dl Ioan Florescu, prin care se susţine, că ex-regele Milan al Sĕrbieĭ, ar fi părtaş şi el la complotul pus la cale de Bulgarĭ, în contra regeluĭ Alesandru.

În zilele acestea ex-regele a fost prin Bucurescĭ, afirmativ să facă să dispară scrisórea atât de compromiţătóre pentru el, din dosarul actelor.

Dacă complicitatea luĭ Milan la acel complot se va adeveri — se pot aştepta lucruri de mare sensaţie.

China. Tulburările în China continuă încă şi acum.

Împĕratul Chineĭ a telegrafat împĕratuluĭ Wilhelm al Germanieĭ, că a dispus ca pe mormîntul ambasadoruluĭ Ketteler să se facă libaţiunĭ şi autorităţile vor face tot posibilul, ca osemintele luĭ Ketteler, să fie transportate cât maĭ curênd în Germania. Tot odată promite, ca ucigaşiĭ şi toţĭ vinovaţiĭ vor fi aspru pedepsiţĭ.

Împĕratul Wilhelm a rĕspuns, că nu e îndestulit cu promisiunea, ci pretinde ca aceia săşĭ fie pedepsiţĭ cât maĭ curênd. Germania pretinde ca pedépsa acésta să se facă înainte de a se începe pertractările de pace.

După celea maĭ nóuĕ telegrame, Germania, Franţa şi Rusia s'ar fi înţĕles, ca înainte de a începe pertractările de pace, să îndrume pe ambasadorĭ să compună lista vinovaţilor, carĭ trebuesc pedepsiţĭ.

De altă parte se telegrafézĕ, că mareşalul Waldersee, are să lupte cu marĭ greutăţĭ, de óre ce oficeriĭ puterilor străine, numaĭ pe câmpul de răsboiŭ îl recunosc de conducător şi-ĭ daŭ ascultarea cuvenită.

Se vestesce că Rusia şi America aŭ dat ordin pentru retragerea trupelor.

Corespondințe.

Sfințire de biserică.

Din părțile Baiei-Mari 1900 Oct. 20.

Onorată Redacțiune!

În 16 l. c. s'a binecuvîntat biserica parochială gr. cat. din *Mocira* distr. protopopesc a Baiei-Mari prin Rev. Dn *Ștefan Bilț* protopop tractual, cu asistința mai multor preoți din diecesa Gherlei și a Oradei-Mare. Cuvîntul festiv l'a rostit părintele Lucaciu parochul Șișeștilor, cu elocința luĭ binecunoscută. La finea steĭ Liturgiĭ Dnl protopop, a enumerat din prilejul anuluĭ sfînt datorințele nóstre de supunere, iubire și alipire cătră sfîntul scaun apostolic al Romeĭ, cerênd de la Atotputernicul îndelungată viață și sănătate Preasfinției Sale Pontificeluĭ nostru Papa Leone XIII; apoĭ a esplicat credincioșilor iubileul ducentenar a sf. Unirĭ arătând însemnătatea luĭ în viața poporuluĭ românesc și a pomenit și de sinodul provincial, ce se va celebra zilele acestea, pentru comemorarea sfinteĭ Unirĭ, — și în sfîrșit a urat cu cuvinte călduróse și pătrundétóre de la Preaînduratul Dumnezeu, Părintele luminilor grația sa cerească asupra sfîntuluĭ sinod, dorind și Episcopatuluĭ român unit, în frunte cu Veneratul sĕŭ cap a Provincieĭ Mitropolitane, sănătate și viață îndelungată și fericită; la carĭ corul a intonat: „Mulți ani!“

După servirea ceremoniilor sacre bisericescĭ tótă inteligența presentă s'a adunat la casa parochială, unde ne-a făcut o preafrumósă surprindere atențiunea gingașe a preastimatelor domnișóre, carĭ în numele fetelor române, aŭ onorat și distins pe vrednicul și binemeritatul paroch local M. O. D. Avram Breban cu un frumos buchet de florĭ, de care atêrna o prea frumósă frunză treicoloră. După aceea a urmat prânzul la masa ospitală a parochuluĭ local, cu care ocasie s'a ridicat frumóse toaste din partea Rev. D. protopop Bilț, părintele Lucaciu, G. Pascha, Alesiu Pop, parochul local A. Breban, Gavril Barbul mare posesor din Mocira, care în cea mai bună armonie și înțelegere cu parochul local a ostenit mult în causa renovăreĭ bisericeĭ. așa că póte servi ca model la alțĭ domnĭ posesorĭ civilĭ din alte locurĭ, carĭ durere, sînt și se află destuĭ, — onóre escepțiunilor, — că nu numaĭ se pórtă față de cele bisericescĭ și statul preoțesc cu rĕceală și indiferentism, dar chiar și cu sentimente dușmănóse. Și numaĭ atuncĭ și așa putem propaga cu succes interesele bisericescĭ și naționale românescĭ. când inteligința nóstră laică în bună înțelegere, armonia și iubire sinceră cu statul preoțesc, daŭ mâna și pun umerĭ la olaltă între tóte împrejurările vieții și față de orĭ ce uneltirĭ și atacurĭ dușmănóse și ostile provenite din șovinismul urît și ura de rasă.

Frumósa sărbătóre a sfințiriĭ bisericiĭ a încoronat'o hotărîrea unanimă a tuturor celor de față, de a trimite Escelenței Sale Î. P. S. Dn Mitropolit, ca la capul Provinceĭ Nóstre Mitropolitane, din prilejul conciliuluĭ provincial următórea telegramă: „Preasfințituluĭ Domn Dr Victor Mihályi Archiepiscop-Mitropolit Balázsfalva. — Clerul și credincioșiĭ coadunați la sfințirea bisericiĭ renovate în Mocira, din incidentul Sinoduluĭ Provincial și a iubileuluĭ ducentenar al S. Unirĭ, presentéză iubire fiéscă și ascultare Veneratuluĭ Cap a Provincieĭ Mitropolitane, asecurând credință și alipire nestrămută, cerênd archierésca binecuvîntare. Ștefan Bilț protopop, Avram Breban preot local, Dr Vasiliu Lucaciu, Alesiu Pop, Ștefan Chereches, Romul Marchiș, George Pascha, Demetriu Ciorte, Emanuil Câmpian, Nicolaŭ Breban, Michail Demeter, Ioan Bohățel, Dr Epaminonda Lucaciu, Alesandru Breban preoți. Gavriil Barbul, Dr Teofil Dragoș advocat, Nicolaŭ Chiș, Romul Avram, Gavriil Barbul iun., Niculaŭ Barbul, Aurelia Pop n. Nuț, Maria Barbul n. Lucaciu, Linca Bohățel n. Pop. Elisabeta Demeter n. Leményi, Paulina Serbac măr. Lucaciu, Maria Barbul măr. Chiș, Serena Câmpian n. Anderkó, Tulia Lucaciu, Veturia Nuț, Cornelia Câmpian m. p.“

După aceste ne-am depărtat cu impresia suvenirilor plăcute de la o sfințire de biserică unită românéscă, dorind zelosuluĭ paroch local să-și afle multă mângăiere sufletéscă în păstorirea fiilor sĕĭ spirituali.

„Un preot.“

NOUTĂȚĬ.

Ziua onomastică a Maĭestății Sale a fost serbată în Blaș prin o liturgie festivă celebrată de corpul profesoral în frunte cu directorul. Aŭ luat parte elevii tuturor institutelor de învățămînt.

Din archidiecesă. On. *Ieroteiu Crișan,* adm. paroch. în Abafaia, district. protop. a Reghinuluĭ. și *Valeriu Rus,* adm. paroch. în Tothaza, distr. protop. al Coșocneĭ, aŭ fost numiți *parochi.*

Monumentul luĭ Ioan C. Brățian. Zilele acestea se va deschide la Bucurescĭ esposiția proiectelor pentru monumentul luĭ Ioan C. Brațian. Acela care se va afla din partea juriuluĭ maĭ corespunzător se va premia. Suma destinată pentru acoperirea cheltuĭelelor e adunată deja prin subscripție. Maĭest. Sa Regele Carol a dăruit 25000 leĭ.

Biblioteca poporală a Asociațiunii. Am primit nrl. 1 din scrierile poporale premiate și publicate de Asociațiune. Numĕrul acesta cuprinde 4 „Povestirĭ“ de Ioan Pop Reteganul scósĕ „din viața țăranilor românĭ“. Broșura de 60 pag. hârtie fină albă și tipar curat, se presintă destul de bine, atâta i se póte dóră imputa, ca formatul e prea lat, și ast fel pare prea mare pentru ast fel de publicații. Încolo dorim ca Asociațiunea să mérgă cât de departe, publicând cât maĭ mulțĭ numerĭ, carĭ sperăm că vor fi lățiți cât maĭ mult printre popor fiind și ieftinĭ, numaĭ cu 20 banĭ.

Constituiri *Societatea de lectură* a tinerimeĭ gimnasiale din loc s'a constituit pe anul școlastic 1900—1901 în următorul mod: Președinte: Nicolaŭ Ciura, stud. cl. VIII; secretar: Petru Suciu, stud. cl. VIII; bibliotecar: Emiliu Pop, stud. cl. VIII; controlor: Iosif Bogdan, stud. cl. VIII; notar: Quintiliu A. Viciu, stud. cl. VII; vice-bibliotecar: George Grec, stud. cl. VII; cassar: Simion Dragomir, stud. cl. VII. În comisiunea pentru censurarea operatelor aŭ fost aleși; Nicolaŭ Marcu, stud. cl. VIII; Romul Muntean, stud. cl. VIII; Vasiliu L. Pop. stud. cl. VIII; Petru Comes, stud. cl. VII; Vasiliu Debu, stud. cl. VII și Eugeniu Sâmpetrean. stud. cl. VII. — *Societatea de lectură a pedagogilor din Blaș* și-a ținut prima ședință în 24 Septembre a. c. și s'a constituit în următorul mod: De conducător al societății a fost proclamat M. O. D. prof. Ioan F. Negruțiu. S'a ales apoĭ Președinte: George Moldovan. Notar: Emiliu V. Miclea: Redactor al fóieĭ „Speranța“ Isidor Dopp. Bibliotecar: Ioan Todoran. Archivar: Nicolaŭ Truța. Controlor: Ioan Boer. Membriĭ colaboratorĭ: Ioan Stănilă, Alesandru Pop și Ioan Vodă, pedagogĭ cursul al III-lea. Tot colaboratorĭ aŭ fost aleși; Valeriu Iozon, Nicolaŭ Sandu, pedag. c. II și Aug. Sandu, ped. c. I. Cassar: Gregoriu Baciu, ped. c. II. Vice-bibliotecar: Ioan Bessu, ped c. II.

Serată la Casină. Cu prilejul sĕrbărilor iubilare s'a făcut și inaugurarea casineĭ române, aședată acum în un cuartir spațios și frumos din piață. A luat parte un public distins, între carĭ Escel. Sa Mitropolitul, Ill. Sa Episcopul Radu, și maĭ mulțĭ membriĭ sinodali. După cuvîntul de salutare a dluĭ președ. Dr. Aug. Bunea, și rĕspunsul Mitropolituluĭ Victor, a urmat serata aranjată cu acest prilej. Dna Albertoni, care a binevoit așĭ da prețiosul concurs, ne a delectat cu admirabila-ĭ cântare. A declamat apoĭ dș. Sântion poesia „Voichița luĭ Ștefan“ de Coșbuc, ér dș. Elena Muntean a cântat la pian „Capriciu F. minor“, ambele domnișóre aŭ secerat multe aplause. La sfârșit amintim frumósele choruri: „Trecu-ĭ valea“ — „Dorul meu“ — și „Nelcă neĭculiță“ așa de precis esecutate.

Concert. „Reuniunile învĕțătorilor rom. gr. cat. din ținutul Lugoșuluĭ și al Hațeguluĭ“ cu ocasiunea țineriĭ adunăriĭ lor generale comune-festive în Lugoș aranjéză cu concursul corurilor vocale române din Lugoș, Oravița și Ticvaniul mare, Duminecă la 7 Octobre n. a. c., în sala hotelului „Regele Ungarieĭ“ din Lugoș un Concert împreunat cu petrecere cu dans, cu următorul program: 1. J. Vorobchievicĭ: *„Mănăstirea Putna“* (cor bărb.), cântată de corul „Concordia“ din Oravița. 2. A. Podolean: *„Stema Romeĭ triumfale“* imn festiv (cor bărb.), executat de corul „Armonia“ din Ticvaniul mare. 3. J. Vidu: *„Cântec de primăvară“* executat de corul vocal român gr. cat. din Lugoș. 4. B. Julian: *„Romana“*, cadril național cu cor mut și solĭ. executat de corul din Ticvaniul mare. 5. C. G. Porumbescu: *„Cadrile“* (cor bărb.), executat de corul din Oravița. 6. G. Musicescu: *„Imn“* (Copiĭ aĭ patrieĭ iubite), cor mixt, executat de corul din Lugoș. 7. C. R. Karrasz: *„Astăzĭ e ziua de sĕrbătóre“* (cor bărb.) executat „en masse“ de tóte corurile. Venitul curat este destinat pentru fondul reuniunilor.

Concurse. Pentru dobîndirea stipendiilor din fundațiunea Vicariuluĭ Köszeghy se escrie concurs cu termin până la 15 Octobre st. n. Pot concurge iuriști și studenți gimnasialĭ românĭ, de origine nobilă, din Maramurĕș. La recurse sînt a se alătura: Carte de botez, atestat despre originea nobilă și testimoniul din anul școlar trecut. Recursele sînt a se trimite la Tit Bud vicariul Maramurĕșuluĭ.

Avis. Începem în numĕrul de față cu publicarea pastoraleĭ dată de ilustrul Episcopat al Provinceĭ nóstre din prilejul serbărilor ducentenariuluĭ sfinteĭ Unirĭ. Pastorala e un interesant și prețios document istoric, care spune în o frumósă limbă românéscă tóte fasele prin carĭ a trecut sf. Unire. O recomandăm atențiuniĭ cetitorilor nostri.

Invitare. Duminecă la 7 Octobre a. c. se vor înaugura nóuĕle edificiĭ a caselor parochiale și a școleĭ confes. gr. cat din Șoimuș. Cu acésta ocasiune „Caritatea“ reuniune pentru ajutorarea bisericilor și școlelor sărace își va ține adunarea sa generală în biserica gr. cat. de aicĭ. Sara va urma concert și petrecere.

Lanțul de scrisorĭ. Redactorul foiĭ nóstre a înaintat Preav. Consistor Archidiecesan un libel de depunere despre 635 cor. colectați prin „lanțul de scrisorĭ.“ Suma acésta a fost dată pentru Internatul de fetițe din Blaș.

Suveniriĭ de la serbărĭ. Fotograful Sinberger din Făgăraș a pregătit un preafrumos portret al Escelenției Sale Dluĭ Mitropolit. Ceĭ ce doresc să aivă acest suvenir de la serbările iubilare pot să se adreseze numituluĭ fotograf, trimițîndu-ĭ 2 cor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VII.

(Continuare.)

Ocasiune i-se dădù fórte ușor și Augustin la prima cercetare îșĭ arĕtă una dintre îndoielile, carĭ până acum îĭ nelinișteaŭ spiritul. Atunceĭ numaĭ se convinse el, că Faust nu e filosof, după cum presupunea. El nu se ocupa de cât cu literatura frumósă, dar niceĭ pe acest teren nu și-a câștigat cunoscințe profunde. Cetise câte-va vorbirĭ de ale luĭ Cicero, cetise câte-va tractate de ale luĭ Seneca, cetise câțĭ-va poețĭ și operile latinescĭ maĭ frumóse ale eresieĭ. Și fiind că neîncetat se deprinse în vorbire și era înzestrat cu darul natural al oratorieĭ, vorbirea luĭ avea un farmec deosebit, dar nimic alt ceva. Acésta visită descurăgiă fórte mult pe Augustin. Atât de tare aștepta și doria pacea și étă! unica mângăiere a vieții sale dispăru chiar în momentul când și-a întins mâna după ea.

Maĭ făcu o probă; și anume: cercetând pe Faust cu câte va zile maĭ târziŭ vorbirĭ cu totul despre alt obiect, care nu taie în sfera filosofieĭ, ci a altor sciințe. Amintiserăm că ceea ce conturbă maĭ întâiŭ pe Augustin fu diferința ce esista între tesele scientifice, maĭ ales matematice ale luĭ Manes și între observările cele maĭ precise ale astronomilor romanĭ. Manicheiĭ nu-ĭ putură lumina, ci tot deuna-ĭ promiteaŭ, că Faust îl va lumina pe deplin în privința acésta. Deci Augustin cercetă pe Faust cu maĭ multă încredere. Acesta însĕ îndată la primul cuvînt se escusă și din modestie încunjură rĕspunsul. „Nu se ținea de aceĭ fanfaroni, zice Augustin, carĭ mĕ torturaŭ ce e drept cu învĕțăturile de până acum, însĕ nu spuneaŭ nimic rațional. Faust era circumspect și modest, și deși era orb față de Dumnezeŭ, totuși nu era neprecaut față de sine. Își recunoscu nesciința și nu se rușină a mărturisi acésta. În general își cunóscea nesciința și niceĭ nu voia se ajungă prin dispute temerarĭ în positiĭ, din care să nu se pótă scăpa saŭ reîntórce ușor. Étă de ce îmĭ plăcea maĭ mult.“ [1])

Conduita acésta aluĭ Faust mări respectul luĭ Augustin față de el, dar îl și desamăgi de tot. [2])

Tot o dată s'a maĭ convins Augustin despre un lucru, anume, că dacă bărbatul pe care Manicheiĭ îl glorificaŭ până la ceriurĭ și despre care anunțaŭ, că e o ființă divină trimisă, ca să învețe adevĕrul, nu póte să-ĭ împrăștie luĭ îndoielile, nime nu i le va puté împrăștia. [3])

„Începând din ziua aceea tótă silința mea de a înainta în acésta sectă încetă și deși nu voiam să mĕ separez cu totul de eĭ, m'am hotărît ca în lipsa uneĭ învĕțăturĭ maĭ bune să rĕmân pe lângă acésta până când vre o inspirațiune maĭ nóuă mĕ va îmbărbăta, ca să aleg altă maĭ bună. Și ast fel Faust, care pentru mulțĭ era mórte, fără a sci și fără a vré începu a mĕ scăpa din prinsórea în care căḑusem.“ [4])

[1]) Confess. lib. V. cap. 7.

[2]) Tot acelo.

[3]) De utilitate credendi c. III.

[4]) Confess. lib. V. cap. 7.

Și óre cuĭ putea să mulțăméscă resultatul norocos al acesteĭ conversațiuni, la părere periculósă? Inima luĭ Augustin, recunoscĕtóre și cu acésta ocasiune ca tot deuna se grăbesce a ni-o spune: „Mânile tale, o Dumnezeul meŭ, n'aŭ părăsit sufletul meŭ pentru că mama mea Ți-a sacrificat pentru mine din sângele inimeĭ sale, vĕrsând rîuri de lacrimi, ziua și nóptea.“ [1])

Să nu trecem cu vederea espresiunile luĭ Augustin, carĭ devin cu atât maĭ energice, cu cât înaintăm în biografia Moniceĭ, pentru că acestea nu maĭ eraŭ lacrimile ce le vĕrsa acésta mamă fără samĕn în primele zile ale rătăcireĭ fiuluĭ sĕŭ, ci eraŭ lacrimĭ de sânge; întru atâta era de sfâșiată și chinuită inima eĭ, gândindu-se la pericolul amenințătoriŭ pentru Augustin!

Ast fel se fini crisa manicheică, cea de 9 anĭ — al doilea pericol în care căḑu Augustin cercând adevĕrul — și cu tóte că avem puține date despre ținuta démnă de admirat a Moniceĭ în decursul acestor 9 anĭ inspăimîntătorĭ, totuși ne putem forma o icónă destul de perfectă despre eà.

La început prin energia sa sfîntă — după cum am amintit — feri pe fiul sĕŭ de pericolul ce-l amenința alungându-l de la sine și interzicêndu-ĭ de a maĭ veni înaintea ochilor eĭ.

Maĭ târziŭ prin lacrimĭ nesecate, admonițiuni și sfaturĭ neîntrerupte prin bărbațĭ renumițĭ, doctorĭ și episcopĭ, pe carĭ îĭ rógă să steie în vorbă cu fiul sĕŭ, prin umilință, abnegațiune și penitință oferită neîntrerupt pentru el luĭ Dumnezeŭ, l-a scutit de ruina totală ce-l amenința în decursul crisei. — În fine după ce și-a scăpat fiul la începutul crisei și l-a scutit în tot decursul aceleia, l-a apĕrat și maĭ energic în óra pericolului celuĭ maĭ mare ridicând din inima-ĭ de mamă rugăciuni și maĭ simțitóre, și țipete și maĭ dureróse, pe carĭ însuși Augustin nu le póte descrie, și pe carĭ le asamĕnă cu sângele ce curge din o inimă rănită.

Étă o descoperire neasemĕnată, că ce *póte* face o mamă. Étă o învĕțătură elocventă, că ce *trebue să facă* o mamă!

De alt cum Monica nu mult s'a bucurat de resultatul câștigat cu lacrimĭ scumpe, pentru că într'acea primi de la Augustin o epistolă, care îĭ puse inima la nóuĕ torturĭ. În urma acesteia ea s'a pregătit pentru probe și maĭ grele, și cu un curaj și maĭ mare.

Augustin încă tot nu era să se întórcă la Dumnezeŭ, ba din acésta crisă sufletéscă căḑu într'alta cu mult maĭ periculósă, din care éră-și l-a eliberat buna sa mamă, firesce pe lângă o pietate maĭ mare, rugăciuni și abnegațiuni maĭ infocate și pe lângă o atare iubire față de Dumnezeŭ și fiul sĕŭ, care a atins culmea acestuĭ nobil *sentiment*.

VIII.

Călătoria luĭ Augustin la Roma. — Bóla luĭ. — O nóuă crisă. — Desperarea luĭ. — Puterea eficace a lacrimilor de mamă. — Augustin în Milan. — Monica pornesce după fiul sĕŭ.

383—385.

Augustin scrise mameĭ sale că s'a hotărît a părăsi Cartagena și că se va stabili la Roma; că amiciĭ sĕĭ deja de mult îl îndémnă la acésta și îĭ profețesc un noroc și glorie mare în cetatea eternă; că fără îndoiélă el nu este indiferent față de acéstă speranță, însĕ acesta nu era unicul, niceĭ adevĕratul motiv al călătorieĭ sale; s'a urît de purtarea grosolană și insolentă a învĕțăceilor sĕĭ din Cartagena și spera, că în Roma își va câștiga învĕțăceĭ maĭ atenți, maĭ respectuoși și maĭ zeloși față de studiile sale favorite: filosofia și literatura frumósă. [1]) Deși abia ar fi putut aduce motive maĭ nobile pentru acest pas, totuși inima Moniceĭ fŭ cuprinsă de gróză cetind acésta scrisóre. Eĭ ĭ-a fost tot de una greŭ a se despărți de fiul sĕŭ; ea niceĭ când nu a fost așa de parte de eĭ, în cât se nu-ĭ pótă în grabă alerga într'ajutoriŭ în orĭ ce pericol; dar că el să se ducă la Roma, acésta niceĭ când nu ĭ-a trecut prin minte, și nu se putea gândi la acésta fără a nu se înfiora.

Într'adevĕr, pe atunceĭ Roma încă n'a fost trecut prin schimbarea, care urmă maĭ târziŭ. Încă nu era locul plăcut — plin de monumente sfinte și domurĭ liniștite, în care omul se duce spre a uĭta de lume, și a-și paște sufletul între suvenirile și sentimentele, pe carĭ numaĭ acolo le potĭ afla.

Pentru o creștină și pentru o sfîntă din secolul IV. Roma nu era alt ceva de cât o prigonitóre dușmană luĭ Dumnezeŭ; locul de unde ieșiră edictele, carĭ aŭ făcut să curgă rîuri de sânge și să se jertféscă milióne de martirĭ; cuibul, unde s'a refugiat păgânimea persecutată acum de 50 anĭ din tóte părțile și unde îșĭ maĭ ținea încă domnia; vatra, în care tot maĭ fâlfâia încă flacăra desfrêuluĭ, a moravurilor corupte, a treatrelor urîte și a jocurilor pĕcătóse. Ieronim era pe aci să pățéscă naufragiŭ în Roma și țipetele de îngrijare și spaimă stórse din sufletul tortnrat al celuĭ maĭ mare eroŭ al singurătățiĭ, la reamintirea adunărilor periculóse din acest oraș eraŭ încă în próspĕtă memoriă credincioșilor creștinĭ.

Vĕ puteți închipui neliniștea Moniceĭ. Dacă Augustin ar fi fost chiar sfînt cu spiritul, și curat la inimă, neatins, blând și piŭ, mamă-sa totuși s'ar fi sgnduit de temerĭ. Dar să-l vadă ea pornind spre Roma așa, cu credința stînsă, cu spiritul clătinat de vîntul orĭ cărei doctrine, cu sufletul corupt de patimĭ, — acésta i-se părea, ca și când l'ar vedé aruncându-se în abisul perireĭ. Monica, se decise numaĭ de cât. Având darul de a se hotărî în dată și putere de a-și realisa planurile, fără a le maĭ schimba, decise, că saŭ Augustin nu va merge la Roma, saŭ de va merge, și ea îl va însoți și nu-l va părăs' în mijlocul pericolului, la care fiul sĕŭ își espune sufletul.

De acésta Augustin n'a ținut sémă El voia să mérgă singur. El nu maĭ avea acum frăgedimea aceea a inimeĭ, când omul nu se simte fericit de cât sub îngrijirea mameĭ. Și el nu ajunse încă niceĭ la acea a dóua vêrstă a vieții, când vĕḑând anii ce aŭ trecut peste capul acela încărunțit și venerabil, ne maĭ cutezând a-și face ilusiĭ de viitor și voind să se desfăteze în restul acesteĭ vieți așa de plăcute, simte rĕsărind în sine o iubire nóuă, care se ridică în sufletul sĕŭ la un fel de cult față cu mamă-sa.

Augustin era de 30 anĭ; o etate de tot ingrată pentru a înțelege o atare simțire divină. Inima a desbrăcat simplicitatea sa, dar tot e fórte simțitóre. Augustin cel tinĕr, liber și cutezant, care de abia înțelege viața și totuși voesce să o guste, nu vede în mamă-sa de cât o pedecă și deși o iubesce cu frăgedime, se decide a merge la Roma fără de ea.

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. V. cap. 7.

[1]) Confess. lib. V. cap. 8.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia Iubileului ducentenar al Sf. Uniri cu biserica Romei.

Veneratului Cler și Iubitului Popor credincios din Provincia metropolitană gr. cat. română de Alba-Iulia și Făgăraș Dar și Mântuire de la Dumnezeŭ și Binecuvîntarea Nóstră Archierésc!

Părinții nostri la anul 1698 în Sinodul ținut în Alba-Iulia sub Metropolitul Atanasie, continuând lucrările începute mai înainte pentru unirea Bisericei românesci cu Scaunul Apostolic al Sfîntului Petru, aŭ dat următórea *Carte de Mărturie:*

Noi mai în jos scrișii Vlădica, Protopopii și Popii Bisericilor românesci dăm în scire tuturor cărora se cuvine, mai vîrtos țării Ardealului.

Judecând schimbarea acestei lumi înșelătóre și nestarea și neperirea sufletelor, căruia în mĕsură mai mare trebue a fi de cât tóte, din bună voia nóstră ne unim cu Biserica Romei cea Catolicéscă, și ne mărturisim a fi mădulările cestei Biserici Sfinte Catolicéscă a Romei prin céstă carte de mărturie a nóstră, și cu acelea Privilegiomuri voim să trăim cum trăesc mădulările și popii acestei Biserici Sfinte, pe cum Înălția Sa Împĕratul și Coronatul Craiul nostru în milostenia decretumului Înălției sale ne face părtași, care milă a Înălției sale ne vrînd a o lăpăda, cum se cade credincioșilor Înălției sale, acéstă carte de mărturie și Înălției sale și țării Ardealului o dăm înainte, pentru care mai mare tărie dăm și scrisorile mânilor nóstre. S'aŭ dat în Belgrad în anii Domnului 1698 în 7 zile a lui Octobre.

Prin acéstă atât de însĕmnată Carte de mărturie, repetită de nou, și mai pe urmă întărită în Sinodul cel mare tot în Alba-Iulia ținut la 5 Septembre 1700, în presența și cu colucrarea a 54 Protopopi, 1563 Preoți și și de față fiind câte trei aleși din fie care sat, Mitropolitul Atanasie în numele sĕŭ, al clerului și al națiunei române, punênd piatra fundamentală a mărețului edificiŭ spiritual al Sfintei Uniri, a încheiat definitiv și pentru tóte timpurile legătura credinței, în supunere hierarchică și canonică, cu Sfînta Biserică a Romei celei vechi.

În 5 Septembre 1900, după călindarul vechiŭ, se împlinesc așa dar dóuĕ sute de ani de la sĕvîrșirea acestuĭ eveniment epocal și atât de fericit și de fericitor pentru Biserica nóstră.

Chemați de Provedința dumnezeéscă a conduce destinele acestei Biserici, a susținea și continua mărĕța operă a străbunilor nostri, tocmai în timpul, în care cade aniversarea ei de dóuĕ sute de ani, Noi, o, Prealubiților Nostri Frați și Fii, fără de a lipsi datorințelor nóstre, n'am putea rĕmânea în tăcere și a nu ne ridica glasul rugăciunei spre a da laudă Tatălui ceresc, și a nu vĕ îndemna și pe voi, ca așișderea să faceți și împreună cu Noi să sĕrbătoriți, și dacă nu prin strălucirea podóbelor sgomotóse ale lumei, dar cu spiritul întru tótă căldura inimilor vóstre, un eveniment așa de însĕmnat pentru noi toți. Iar pentru ca însuflețirea vóstră să se pótă desfășura cu tótă vrednicia, amĕsurat încredințării, ce v'am făcut'o prin Epistola Nóstră Pastorală, dată în Sĕrbătórea cea mare a Arătărei luminate a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Christos din anul curgĕtor, — în cele ce urmézĕ vĕ vom opri gândirile asupra Sfintei Uniri în sine însași ca și întru prețiosele sale urmări, dovedite cu îmbelșugare în cursul celor dóuĕ sute de ani, ce se încheie de la realisarea ei. Și darul Domnului, a tóte povățuitor, sprijinéscă cuvîntul Nostru, și mai vîrtos ncălzéscă inimile vostre, ca să-l primiți și acuma cu dragostea aceea ce ne însufletésce pe noi, dragoste isvorită din datorințele sacrului Nostru ministeriŭ, ca și din nețĕrmuritul devotament ce ne silim a-l cultiva cu scumpĕtate în piepturile Nóstre față de binele vostru sufletesc, față de prosperitatea Bisericei nóstre și de apărarea și promovarea instituțiunilor sale.

I.

Profetul Isaia, căutând preste veacuri înainte la Biserica lui Isus Christos din noul Testament, a exclamat răpit de admirațiune: *„Că va fi în zilele cele de apoi arătat muntele Domnului și casa lui Dumnezeŭ pe vîrful munților să va înălța mai pe sus de dealuri, și vor veni la dînsul tóte neamurile și vor merge neamuri multe și vor zice: Veniți să ne suim în muntele Domnului și în casa Dumnezeului lui Iacob, și ne va spune nóuĕ calea sa și vom merge pe dînsa, că din Sion va eși legea, și cuvîntul Domnului din Ierusalim*[1]). Prin acéstă minunată figură, Profetul cu o singură privire ni-a arătat strălucirile de căpetenie ale Bisericei lui Christos: după mărimea originei sale cerescĭ, după însĕmnătatea scopului intemeierii sale, ca și după înălțimea și tăria învățăturilor sale, dînsa cu mărire te ridică preste tóte instituțiunile pămîntescĭ, și cu neasĕmĕnată mândrie stă deasupra orĭ cărei înțelepciuni omenescĭ, întocmai cum stă și se ridică piscul unuĭ munte peste vîrfurile dealurilor din jurul sĕŭ. Ast fel în cât, pe cum cela ce asupra muntelui oștiri ar îndrepta, spre el întinzîndu-și arcul și săgĕta și tóte instrumentele răsboinice, — muntelui însuși stricăciune nu i-ar ști face, ci cu ale sale puteri zădărnicite, silit ar fi a se depărta de la el: chiar așa și aceia ce în contra Bisericiĭ s'aŭ năpustit, pe ea a o vătăma n'aŭ putut, ci rușinați numai aŭ rĕmas prin loviturile celor slabi și neputincioși, Domnul pentru acestia răsboind[2]). La muntele Domnului, continŭă Profetul, vor veni tóte neamurile, ca, după îndelungată rĕtăcire prin întunerecul erorilor ce acoperise pămîntul, vederea lor, iluminată de strălucirile legiĭ sfinte ieșite din Sion, să se pótă desfăta de frumsețele priveliștei, ce de acolo se întinde spre nemărginitele hotare ale fericitei vecinicii. Și la acéstă sfîntă casă a Dumnezeului lui Iacob vor alerga neamuri multe, ca, printre nĕcasurile și amărăciunile pribejirei din lumea trecătóre, să-și afle odihnă sufletelor lor, și întărite de cuvîntul vieții pornit din Ierusalim, să se bucure de mângăierile ce ni-le-a câștigat Fiul sĕŭ prin dumnezeésca rĕscumpărare de pe cruce. Și vor alerga dar la biserica lui Christos neamurile tóte și vor veni la ea neamuri multe, căci dînsa, propovĕduind Evangelia la tótă făptura, va spune și va arăta lor calea, pe care ele vor ajunge la țînta croită zilelor lor; da, la biserica lui Christos, pentru că Sionul spiritual este tocmai dînsa, în carea împĕrat s'a pus de Dumnezeŭ Tatăl Christos, și carea lățită în tot pămîntul este unica biserica catolică. [3])

Tóte aceste însușiri și strălucirĭ ale bisericiĭ lui Christos, și carĭ în același timp sînt și semnele învederate spre a cunósce și deosebi, noi le mărturisim în simbolul credinței când zicem: Cred . . . întru *una, sfîntă, catolică și apostolică biserică.* După rîndul mărturisirei nóstre și după importanța lucrului, locul dintâiŭ și de căpetenie între aceste însușiri ale bisericiĭ lui Christos îl cuprinde *unitatea* ei, ca și rădăcina celor alalte, carĭ fără de aceea nicĭ a se închipui după dreptate nu este cu putință.

Biserica cea adevĕrată a lui Christos este așadar *una.* Și într'adevĕr. Numirile de: muntele Domnului; casa Dumnezeului lui Iacob; apoi celelalte mai vîrtos din noul Testament, ca: împĕrăția ceriului; cetatea, carea deasupra muntelui stând nu se póte ascunde; [1]) casa lui Dumnezeŭ, carea este biserica Dumnezeului celui viŭ; [2]) turma lui Christos; [3]) trupul lui Christos, [4]) și alte asemenea numirĭ date bisericiĭ lui Christos, pe cum și însăși firea ei de a fi centrul de înfrățire al tuturor neamurilor: tóte acestea de la întâia vedere lămurit ne arată unitatea ei.

Acéstă strînsă și nedespărțită unitate a bisericiĭ, mai întâiŭ și mai pe sus de tóte se arătă prin unitatea credinței. — Mântuitorul nostru Isus Christos, încredințând slujba Evangeliei ucenicilor sĕĭ, li-a poruncit lor, ca mergênd în tótă lumea să învețe tóte popórĕle, — învățându-i pe ei *tóte,* adecă nu numai unele, ci tóte, câte le-a poruncit lor. Sub greutatea acestei porunci, sfîntul Pavel în Epistola cătră Efeseni, nu numai că stăruesce, ca și în tótă apostolia sa, pentru unitatea credinței, ci ne spune și motivul pentru care trebue să stea aceea în biserică, scriind lor, ba chiar rugându-i să se siléscă a păzi unirea Spiritului întru legătura păcii, de vreme ce: *Un Domn, o credință, un botez; Un Dumnezeŭ și Tatăl tuturor, care este peste tóte, și prin tóte și întru noi toți.* [5]) Unul și același Dumnezeŭ Tatăl este așa dar, carele prin Profeți, și mai ales prin Fiul sĕŭ ne-a descoperit nóuĕ adevĕrurile sfintei religiuni, ca noi să le credem și cu fiéscă supunere să le ținem. Dacă însĕ adevĕrurile acestea tóte se întemeiézĕ pe auctoritatea lui Dumnezeŭ, atunci de la sine urmézĕ, că noi trebue să ținem și să mărturisim tóte câte ni le-a descoperit; așa în cât, dacă din acelea noi am trage la îndoială, orĭ am nega și numai unul, credința nóstră, prin faptul însuși, ar înceta de a fi dumnezeéscă și mântuitóre; pentru că în casul acela, motivul care ne-ar îndupleca pe noi să credem și să urmăm adevĕrurile ast fel alese, în realitate n'ar mai fi auctoritatea lui Dumnezeŭ, ci judecata nóstră proprie, supusă rĕtăcirilor și înșelăciunei. Drept aceea pe urma Apostolilor, la Ss. Părinți nicĭ o îngrijire nu găsim mai mare, de cum este aceea de a apăra unitatea credinței, fără de care cu neputință este a plăcea lui Dumnezeŭ. Credința adevĕrată, și carea tot o dată este și caracterul trupului, adecă a bisericiĭ lui Christos, după cum scrie sfîntul Ireneŭ, noi o avem de la Apostoli prin tradițiunea bisericiĭ de pretutindenea, întrĕgă ajungênd ea până la noi, fără de a admite adaugere saŭ scădere. [6]) La rîndul sĕŭ apoi biserica nicĭ o dată n'a suferit nicĭ cea mai mică abatere de la învățăturile credinței moștenite, ci tot deuna fără de cruțare a osîndit și a eschis de la sinul sĕŭ ca pe eretici, pe toți ceia ce aŭ păsit înainte cu învățăturĭ străine, saŭ n'aŭ voit să cunóscă și să mărturiséscă tóte, câte dînsa le-a propus spre mărturisire. De la cel dintâiŭ până la cel din urmă Sinod ecumenic, biserica, cu o stăruință de fer, și neclătinată chiar nicĭ de téma de a vedea alt cum desbinându-se ținuturĭ întregĭ de la sinul sĕŭ, — pururea și-a închiat hotărîrile prin sentință de anatemă, rostită asupra tuturor celor ce n'ar crede și n'ar simți, cum crede și simte sfînta lui Dumnezeŭ și Apostolica biserică. Ĕr sfînta biserică a făcut acésta după cuvîntul sfîntului Pavel cătră Galateni: *Ci măcar noi saŭ ânger din ceriŭ de vĕ va vesti vóuĕ afară de ceea ce am binevestit vóuĕ, anatemă să fie.* [7])

În dumnezeésca vorbire ținută ucenicilor în sara mai înainte de Patimile sale, Isus Christos s'a rugat Tatălui ceresc zicênd: *Părinte sfînte, păzesce-i pe ei în numele tĕŭ, pe carĭ i-ai dat mie, ca să fie una pe cum și noi. — Ĕr nu pentru acestia numai mĕ rog, ci și pentru ceĭ ce vor crede prin cuvîntul lor întru mine. Ca toți să fie una, pe cum tu*

---

[1]) Isaia 2, 2.
[2]) Chrysost. in Isai. cap. 2.
[3]) Optat. Milev. *De Schism. Donatist.* lib. 3. n. 2.

[1]) Mat. 5, 14.
[2]) Tim. 3, 15.
[3]) Luc. 12, 32.
[4]) I. Cor. 12, 27.
[5]) Efes. 4. 5.
[6]) Adv. haeres. l. 4. c. 63.
[7]) Gal. 1, 8.

Părinte întru mine şi eŭ întru tine, ca şi ei întru noi una să fie, ca lumea să crédă, că tu m'aĭ trimis. [1]) Prin urmare, ucenicii Domnului şi cei ce în cursul veacurilor ar fi crezut prin propovĕduirea lor întru el, adecă toţi credincioşii creştini, ast fel aveaŭ să mărturiséscă credinţa, în cât să formeze tot odată un singur corp, o singură societate, a cărei strînsă unitate trebue să fie unul dintre semnele cele mai învederate despre cerésca misiune a dumnezeeschiului sĕŭ întemeietor: *Ca lumea să crédă, că tu m'aĭ trimis.* Pentru ilustrarea acestei strinse unităţi sociale a creştinismului Sfîntul Pavel se foloseşte de asĕmănarea trupului omenesc. Pe cum mulţimea membrelor trupului nostru, diversitatea formaţiunei şi posiţiunei lor, ca şi osebirea funcţiunilor, ce le sĕvîrşesc prin indentitatea unuia şi aceluia-şi suflet ce tuturora viaţă le dă, şi prin orînduiala lor, constituesc acea harmonică unitate, ce se numesce întregimea trupului şi individualitatea omului: ast fel şi în religiunea creştinéscă, din tótă mulţimea ómenilor înzestraţi cu osebirile cele mai feliurite, prin lucrarea unuia şi aceluiaşi Spirit al lui Christos, se închégă aceea unică şi nedespărţită societate, ce se numesce Biserica şi trupul de taină al lui Christos: *Er voĭ sînteţi trupul luĭ Christos* [2]*): pentru că printr'un Spirit noĭ toţi într'un trup ne-am botezat* [3]) Capul acestuĭ trup de taină este Christos însuşi: *Christos cap Bisericeĭ* [4]). În chipul acela însc, în care pentru sfinţirea sufletelor nevĕdute a orînduit elementele vĕdute ale ss. Taine, Isus Chrisos pentru menţinerea unităţii sociale a trupului sĕŭ mistic saŭ de taină, pentru ocârmuirea ómenilor credincioşi luĭ, *a dat pe unii Apostoli, pe alţii profeţi, pe alţii Evangelişti, pe alţii păstori şi învăţători, spre sĕvîrşirea sfinţilor, la lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupului luĭ Christos, până ce vom ajunge toţi la unirea credinţeĭ şi a cunoscinţeĭ Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ* [5]).

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“ Nr. 18., Vol. 2. cu următorul sumar: Cronica politică: C. R.-Motru, Cât costă pe ţară politică antisemită. — Cestiunea israelită: Anatole Leroy Beaulieŭ, W. Wundt, Dr. Max Nordaŭ, Dr. Karl Lueger. — G. Ionescu, Spicuiri din trecutul tipografieĭ, cu privire mai ales la ţările locuite de Românĭ. — N. Iorga, Aron Densuşan. — Petru V. Haneş, Din operile luĭ A. Russo: „Piatra Teiului“. — C. I. Constantinescu, Mână rea (nuvelă). N. Vaschide, Cercetări experimentale asupra imaginaţiunii creatice la copil. — M. G. Vernescu, Câte va observaţiunĭ asupra studiului limbeĭ franceze în şcoliie nóstre secundare. — Mişcarea literară şi sciinţifică: C. Diaconovich, Raport despre producţiunea literară din Transilvania. — Gr. P. Olănescu, Apparition et disparition de l' Agio en Roumanie. — C. Th. Codrescu, Un vis de amor (operă lirică într'un act). — Suplimentul I.: Cestionar privitor la psichologia poporului român. — Liga femeilor pentru desarmarea internaţională, discursul d-neĭ Smara la primul congres internaţional al Uniuneĭ femeilor. — Repertoriul teatrului naţional pe stagiunea 1900—1901. — Şcolile de adulţi. — Suplimentul II.: „Lustige Weiber von Windsor“ de C. I. Apriel. — Neunburg de Gh. D. Mugur. — Portretele de I. D. Manolache. — Cântece din Oltenia culese de D. Drăghicescu şi T. Dragu. — Pentru prima óră de P. Hîncu.

Teodor V. Păcăţian: **Istoria politiceĭ,** după sir Fr. Pollock, Sibiŭ 1900. pg. 203. 8° mic, preţul 1. cor. Cărticica acésta e un studiŭ asupra originei politiceĭ şi a scrutăriĭ sciinţifice în filosofia greacă.

Dr. Josef Gratzinger: **Magnetoterapia saŭ vindecarea bólelor prin magnetism,** cu 22. heliogravurĭ. Bucurescĭ 1900 pag. 115. preţul 1 Leŭ 50.

Ioan Georgescu: **Legendar economic pentru şcólele economice de repetiţiune şi adulţi,** Blaş 1900. 8° mare pag. 162. preţul 80 fil. Împărţit în 20 părţi şi tractând pe rînd tot materialul recerut prin noul plan pentru şcóiele economice de repetiţiune, acest legendar se recomandă prin sine însuşi fórte mult şi póte fi folosit cu delin succes.

Ioan Pop Reteganul: **Pilde şi sfaturĭ,** Gherla 1900 pag. 159. preţul 60 fil. Acéstă broşură cuprinde 23 de bucăţi pilde şi sfaturĭ, scrise anume pentru înţĕlesul ţĕranului. Mai bine succese sînt pildele şi după părerea nóstră şi mai potrivite, pentru că poporul mai bine învaţă din păţania altuia de cât ascultând sfaturĭ. Cartea dluĭ Reteganul e fórte recomandabilă pentru bibliotecele poporalĭ. Sîntem sigur că va fi şi cetită cu tótă luarea aminte.

Cuvinte din Şişeşci. Epistolă deschisă adresată de păr. Dr. Vas. Lucaciŭ dluĭ ministru pres. Coloman Széll, în causa opreliştiĭ sĕrbărilor din Şişeşci de la ziua de Sân-Petru şi Sântă-Mărią.

Prof. Dr. Iosif Blaga: **Discurs comemorativ,** ţinut cu ocasia iubileuluĭ de 50 anĭ al gimnasuluĭ din Braşov pentru fundatoriĭ şi binefăcĕtoriĭ gimnasiului.

Prof. Dr. Iosif Blaga: **Din estetica tragicului,** polemică cu dl Dr Ghiţă Pop retipărire din „Transilvania“. Sibiŭ 1900. pag. 32. E o interesantă polemică cu dl Dr. Pop, care acusă pe dl Blaga, că în studiul sĕŭ asupra drameĭ a profesat nesce teoriĭ învechite şi defectuóse. Dl Blaga respinge acusele acestea, aducând pilde din scriitoriĭ renumiţi.

Anuarul I al Reuniunii sodalilor români din Sibiŭ, pag. 130. preţul 1 cor. 40. baniĭ. Anuarul acesta e o preţiósă publicaţie despre harnica reuniune de sodalĭ din Sibiŭ, care esistă acum de 32 anĭ şi cu neobosite puterĭ lucră pentru întărirea şi consolidarea elementuluĭ românese în Sibiŭ. Anuarul cuprinde şi portretele luĭ *Nic. Cristea,* întemeietorul reuniuniĭ, *Andreiŭ bar. de Şaguna, Nic. Popea,* şi *Ant. Bechnitz,* patroniĭ şi binefăcĕtoriĭ reuniuniĭ şi a tipogr. *Nic. Sintion,* primul membru onorar pe rată.

Posta redacţiunii.

Alsó-Bajom. Am primit şi quietăm aniĭ 1896 şi 1897. Drept quietanţă servesce şi e primită recepisa postală.

Romeo. Va urma. Te salut!

I. P. R. în *R.* A dóua nu o putem folosi.

Dr. *St. C.* Va urma mai târziŭ, neputênd intra în numĕrul festiv.

Enea. Mai târziŭ. N'am avut timp nici s'o cetim. Salutare!

On. *C. D.* în *T.* — *Peregrinul* Prea târziŭ pentru numĕrul acesta. Vor urma în cel venitor.

Notar cl ad hoc. Chestiunea banilor e încă nelimpezită. S'ar putea nasce neînţelegeri. Mai aşteptăm. —

Dluĭ *V. S.* în *B.* Am dispus, se vor speda zilele acestea.

Editor şi redactor rĕspunzĕtor:
Aurel C. Domşa.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepĭlăcut* cum şi uscarea târdie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot şterge cu cârpă udă, fără ca ele să îşĭ pérdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* şi *mahagonĭ brun,* carele ca şi văpséla de oleiŭ acopere şi tot o dată dă şi lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechĭ şi nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anterióră şcl.; şi

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* şi *parchete nóuĕ,* carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete şi podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numaĭ lustru, decĭ nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal,* cam 35 mtr.□ (2 chilĭ mijlocĭ) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte oraşele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorĭurĭ şi prospecte gratis şi franco. La cumpărărĭ să se bage bine de samă la firmă şi la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850,* e *imitat* şi *falsificat* în multe forme şi ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea şi necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul şi singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaş: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 14—15

[1]) Ioan 17, 11.
[2]) I Cor. 12, 27.
[3]) I Cor. 12, 13.
[4]) Efes. 5, 23.
[5]) Efes. 4, 11.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. Blaş 13 Octobre 1900. Numĕrul 41.

După serbări.

Măreţele serbări ĭubilare începute la Blaş s'aŭ terminat la Lugoş.

Cea mai tinĕră fică a Provinciei mitropolitane a ţinut să încheie ea ceea ce s'a început la centrul mitropoliei. Şi raportul special ce primim de la Lugoş ne descrie cu deamĕruntul cât de splendide şi înălţătóre de inimi aŭ fost sĕrbătorile aranjate colo de parte în mijlocul mănosului Bănat.

Şi sîntem mândri de succesul acestor serbări, şi inima nóstră cu devoţiune se plécă înaintea Preabunului Dumnezeŭ, de la care vine tot binele şi tótă darea cea bună.

Mărturisit'a cu sinceritate credinţa părinţilor nostri şi cu suferinţe de dóuĕ sute ani pecetluit'a biserica nóstră alipirea sa nestrămutată şi fidelă faţă de scaunul fericitului Apostol Petru.

Manifestaţiile de la Blaş şi de la Lugoş şi cu un cuvînt din întrégă Provincia, sînt însĕ cea mai puternică chezăşie, că suferinţele şi nĕcazurile acestor 200 ani, în loc să slăbéscă credinţa. aŭ întărit'o, şi aŭ făcut ca urmaşii de azi, tot cu mai multă alipire şi dragoste să fie cătră biserica mamă a Romei celei vechi, de care rĕutatea străinilor ne-aŭ rupt.

Şi am putea acum în linişte şi cu multă mângăĭere sufletéscă să închiem acéstă pagină frumos împodobită din istoria bisericii române unite, căci inima nóstră e deplin îndestulită, de celea ce s'aŭ sĕvîrşit acum.

Am putea să reamintim cu drag de aceste zile de sĕrbătóre, căci cu satisfacţie putem spune, că azi resultatele Unirii sînt recunoscute şi apreţiate de toţi Românii de bine de pretutindenea.

Am putea să le facem acestea, dacă nisce aparitiuni dusmănóse, n'ar fi ţinut să ne turbure seninătatea acestor serbări.

Organele bisericii neunite aŭ ţinut să ne arete şi de data asta, câtă dragoste aŭ faţă de noi. Ómenii mici de suflet, n'aŭ putut să-şi înfrîne pornirile aplecate spre dusmănie, şi aŭ crĕdut, să ne turbure serbările cu scrisele lor pline de venin.

N'am aşteptat să serbeze împreună cu noi, deşi ar fi putut să-o facă, — şi nu ni-am fi supĕrat, dacă n'ar fi scris nimic de sĕrbătorile nóstre, cum nici n'aŭ scris, — dar am fi dorit să se înfrîne măcar acum, când biserica nóstră neprovocător, a crĕdut să reamintéscă un act, care fiinţă i-a dat şi cultură şi propăşire a adus neamului românesc întreg.

Nu avem intenţie să discutăm acum cu ómeni, cari ignoréză istoria contimpurană şi vorbesc de trecutul depărtat, ţinem însĕ să accentuăm, că scalpelul nemilos al istoriei va desface taĭnele cele mai ascunse şi va lăsa ca lumina să strălucéscă în cele mai întunecate cestiuni.

De zece ani, de când esistă fóea nóstră, n'am făcut alt ceva, de cât am luptat cu neobosélă contra falsificătorilor istoriei, cari aŭ crĕdut, că nime nu mai póte să le rĕspundă şi că a sosit timpul, când minciuna va fi preconisată ca dogmă. Cetitorul inteligent, care ne-a urmărit pe câmpul de luptă s'a putut convinge, că nici odată nu ne-am reîntors nevictorioşi.

Bătuţi aci acasă, acele suflete pline de venin, n'aŭ putut rĕmânea multă vreme liniştite.

N'aŭ fost destul, că cu graiul viŭ ne descriaŭ în cele mai negre colori fraţilor de din colo, aŭ mers mai de parte şi aŭ publicat în ziarele din România cele mai infame calumnii la adresa bisericii nóstre, pe cari apoi ér ei, le reproduc în foile lor, ca marfă importată de din colo.

Acéstă manoperă însĕ nu prinde. Se vor fi găsit nu-i vorbă, câţi-va ca şi ei. cari vor da crezĕmînt acelor bârfele, clasa cultă care a venit în atingere cu ai nostri, sciŭ că Românii uniţi cari trec Carpaţii, nu cércă să turbure pacea scump câştigată, a celor de acolo. În faţa celor inteligenţi procedura asta a organelor bisericii neunite e clasată de sigur, după vrednicia ce o merită.

Ca să rĕspundem acestor calumnii ar trebui să reeditĕm încă odată tóte cele scrise în cele dóuĕ volume de „Chestiuni“, căci şi de data asta, se repetesc aceleaşi frase tocite, cari de atâtea ori aŭ fost reduse la adevĕrata lor valóre. Dar de ce am mai pierde timpul şi aşa atât de scump?

Încrestăm tóte atacurile, pe cari biserica neunită prin organele sale le-a îndreptat împotriva nóstră, şi vom continua a lucra şi mai departe cu aceeaşi rîvnă, ca şi în trecut, pentru întărirea şi consolidarea sfintei Uniri în mijlocul poporului român, deplin încredinţaţi, că numai ast fel vom putea să abatem, de asupra capului nostru, urmările desastróse ale desbinării de sinul iubitor al sfintei biserici romane. Vom merge înainte cu paşi siguri, sciind Sionul românesc sub scutul mareluĭ Dumnezeŭ.

Serbări ĭubilare.

Bucium-şésă.

Serbările întru amintirea neuĭtatului act al sf. Unirĭ aŭ decurs aci ast fel:

În 9 Sept. (dumineca 13. d. Rus.) s'a pus părticea pentru Mitropolitul Atanasiŭ şi s'a amintit la ieşirea cu darurile. La finea liturgiei s'a cântat Canonul de rugăciune cătră Domnul Nostru Isus Christos, apoi cu un glas s'a primit propusul de a comanda un prapor cu vre-o 300 cor., pe care să se eternisceze comemorarea sfintei Unirĭ prin cuvintele: „Anul 1900, de la s. Unire 200.“

În 11 Sept. (Tăĭerea cap. s. Ioan) la s. liturgie s'aŭ amintit toţi Mitropoliţii şi Episcopii de Alba-Iulia şi Făgăraş repausaţi, ér sara după însĕrat s'a recitat în biserică Acatistul Preasfintei Născĕtóre de Dumnezeŭ, ca în s. Parasemi.

În 16 Sept. (dum. 14. d. Rus.) s'a servit părăstaş pentru Mitrop. Atanasiŭ, pomenindu-se la darurĭ din noŭ toţi archiereii repausaţi.

În 30 Sept. s'aŭ esecutat cele prescrise în ultima pastorală, rĕmânênd să se continue cetirea şi esplicarea pastoralei în duminecile şi sĕrbătorile următóre. — *Verax.*

Catalina-Dorna.

Încă la 28 Aug. c. în ziua sf. Mării Mari, s'a vestit poporului adunat la serbările de la Mâu. Strêmbă, ca închierea serbărilor se va face la biserica din Catalina-Dorna în ziua Înălţării Steĭ Crucĭ, când se va aduce mulţămită luĭ Dumnezeŭ pentru multele darurĭ revĕrsate peste biserica română gr. cat. şi peste neamul românesc.

Glasul păstoruluĭ a fost ascultat. În ziua mult dorită credincioşiĭ, favorisaţi de o zi frumósă, sosiaŭ din tóte părţile sub conducerea preoţilor şi în sunete de armonióse cântări.

După tradiţie încă înainte cu patru sute a ani esistat aci o mânăstire călugărésca închinată Steĭ Catarina, dar a fost dĕrîmată de Turcĭ şi Tatari, cât nu i-se mai cunosc de cât ruinele. La îndemnul protopopului tractual şi al preotului Mihali din Sotelec, după multe lupte, le-aŭ succes credincioşilor să şi

procure edificiul bisericesc de lemn din Deș și să'l ajusteze și aranjeze după lipsele lor.

Era o zi frumósă și senină în 27 Sept. La órele ½ 8 dim. s'a început utrenia, după sfîrșitul căreia, protopopul Hățegan însoțit de 9. preoți, cantori, învățători și popor mult, ieșind din altar aŭ încunjurat biserica de trei ori, cetind 12 Evangelii, apoi mergênd la altariul improvisat aŭ celebrat sta liturgie, cântând chorul de la Dêrgea și Ascileul-mare. Erau ca la 1000 ómeni. Predica ocasională, despre sêrbătórea Steĭ Crucĭ, a ținut'o parochul din Rece-Cristur, On. Ioan Deac, ér protop. Hățegan a vorbit despre s. Unire și fasele prin carĭ a trecut în aceste dóuĕ sute anĭ.

O mare mângâiere și îndestulire sufletéscă se cetia pe fețele tuturor celor de față.

Tot cu ocasia acésta s'a făcut sfințirea apeĭ, s'a stropit poporul cu apă sfințită și s'aŭ servit masiu peste 120 bolnavĭ.

În favorul sfinteĭ bisericĭ s'aŭ colectat 54 cor. Afară de credincioșiĭ gr.-cat. aŭ asistat la acéstă serbare și mulțĭ străinĭ din Panticeŭ. — *Peregrinul.*

Ghișasa-de-sus.

La 7 Oct. n. s'a celebrat în biserica de aicĭ liturgie comemorativă pentru ducentenariul sf. Unirĭ. Dl capelan din Sibiŭ *Nic. Togan* a ținut să se presinte însuși în comuna sa natală, ca împreună cu parochul local Valeriŭ Stoian să îndeplinéscă acéstă sfîntă ceremonie. Spațiósa biserică era plină până la cel din urmă loc. Cuvîntarea festivă a ținut'o dl Togan. Dsa a descris în cele maĭ viĭ colorĭ, starea tristă a neamuluĭ românesc înainte de sf. Unire, a spus de miseriile și nĕcazurile ce a trebuit să îndure. Spusă pe înțelesul tuturor, cuvîntarea acésta a stors lacrimĭ din ochiĭ celor presenți și acéstă solemnitate multă vreme va rĕmânea neuitată. — *Călĕtorul.*

Tîrșolț, diec. Gherleĭ.

Esplicând poporenilor meĭ credincioșĭ marea însemnătate a sfinteĭ nóstre Unirĭ cu Roma: leagănul neamuluĭ și a credinței nóstre strămoșescĭ, și că chiar azĭ serbăm aniversarea de 200 anĭ a acelui act, pe cât de glorios, pe atât și de important și binefăcĕtor pentru progresul religioso-moral și cultural al nostru, fiĭ credincioșĭ a falniceĭ Rome; s'a pornit o viuă mișcare în sinul poporului credincioșĭ, spre a da semne de profundă mulțămire fiéscă Proniei ceresc, că ne-a învrednicit a ajunge și a sĕrbători acéstă epocală și memorabilă aniversare. Așa s'aŭ și grăbit a subscrie o cólă pentru procurarea unuĭ clopot, pe care se figureze memorabilele cuvinte: „200 anĭ de la sfînta nóstră Unire cu Roma"; ér următoriĭ poporenĭ: Mihail Fane, Ioan Tincu, Grigoriŭ Isac, Vasiliŭ Dobie, Marica Coț, Marie Rus, Parasca Bura și Marica Isac aŭ și cumpĕrat momentan un rênd de vesminte pompóse bisericescĭ pentru sfînta nóstră biserică locală în preț de 80 coróne, întru amintirea glorióseĭ aniversărĭ a ducentenarului sfinteĭ nóstre Unirĭ cu Roma. Semne îmbucurătóre, că poporul nostru ține cu credință și cu tărie la legea sa strămoșéscă, erĕditĕ de la leagănul nostru: Roma. Rog provedința dumnezeéscă să-și reverse asupra acestor credincioșĭ piĭ binecuvîntările sale cele îmbelșugate cu al sĕŭ dar și cu a sa iubire de ómeni acum, pururea și în secliĭ seclilor. Amin. — *Eugeniŭ Dredeșu* preot local.

Voci de presă.

Sĕrbătórea Românilor catolicĭ. De pe buzĕle a maĭ mult de cât un milion de greco-catolicĭ a rĕsunat azĭ cântarea de bucurie a preamăririeĭ și *s.* mulțămiteĭ pentru grația cea mare a provedinței divine, că acum sînt 200 de anĭ, după atâtea lupte și suferințe i-a condus înderĕt în aceea comunitate spirituală cu biserica română, fără de care nu este progres sigur, nu este viață religiósă internă, și cultură adevĕrată. În Blaș s'a adunat sinodul provincial a bisericeĭ române gr. cat., în care acéstă biserică de o parte face mărturisire solemnă despre aceea, că în legătură tare și nefrântă cu biserica română vrea să-și asigure progresul în viitor, de altă parte vrea să aducă decisiuni folositóre. a căror ducere în deplinire va aduce cu sine întărirea și propagarea s. Unirĭ.

Sora, biserica catolică de rit latin privesce la acest iubileŭ ducentenar cu cea mai deplină simpatie, pentru că hotărît e convinsă, că aceea ce întăresce biserica gr. cat. servesce nu numaĭ spre binele întregiĭ bisericĭ catolice, ci promovézĕ și binele Ungarieĭ creștine.

Iubileze decĭ și vestéscă învingerea strălucită a credinței adevĕrate, a culturei sublime și a puterii morale a Romeĭ. Iubileze, căcĭ dór plâns'aŭ și suferit'aŭ în decurs de secoliĭ fórte mult. Iubileze, căcĭ aceea ce aŭ Românii în cultură, literatură și artă, de la Roma aŭ, de la credința catolică aŭ primit.

Ce trecut trist a fost acela, căruia unirea din Blaș declarată la anul 1700 i-a pus capĕtul! Românii sub influința slavismului căduț în schisma orientală, aŭ ajuns și ei în acéstă schismă tristă. Numaĭ cuvinte singuratice ale limbeĭ române arată, că poporul acesta a urmat cândva ritul latin. Cu schisma aŭ încetat tóte. Călugărĭ slavĭ și preoți ambulanți s'aŭ îngrijit de cele sufletescĭ ale poporului. Cu litere slavice aŭ scris aceia, carĭ peste tot aŭ sciut scrie și serviciul divin încă s'a făcut în limba slavă, neînțelésă de niciun român. De predicĭ nicĭ vorbă, de școlă nicĭ veste n'a fost. Biserica orientală de rit slavic în decurs de veacurĭ nu a făcut nimic, chiar nimic pentru cultura popórĕlor

Feuilleton.

MAMEĬ.

Ce suspinĭ vĕdêndu-mĭ fața galbină și istovită?
Mamă dragă, pentru mine numaĭ plânge de acum,
Tot atăta-ĭ .... suferința pentru mine e ursită
De tovarăș pe-a vieții colțuros și rece drum!

Tu mĕ vedĭ cum nóptea-'ntrégă, gârbovit, plecat spre masă,
Scriŭ mereŭ muncit de gândurĭ, nesfârșitele veghierĭ
Mĕ slăbesc, și neliniștea vecĭnic inima-mĭ apasă
Carea năbușit se sbate în noianul de durerĭ.

A ta inimă de mamă mistuesce-se de milă,
Și alăturea cu mine suferi póte și maĭ mult —
Tu mĕ mângâĭ iubitóre, mie par'că-mĭ este silă
Mângâierea ta de mamă s'o pricep și s'o ascult!

Căcĭ sub ghiarele durerii și simțirea-ĭ amorțită ....
Pe un orb îl dóre dacă de lumină îĭ vorbescĭ —
Mamă dragă! pentru mine tu suspinĭ nefericită,
Pentru sórtea mea amară lacrimĭ scumpe risipescĭ.

Și așĭ vrea să-mĭ uĭt durerea, barem când sum lângă tine,
Ca să nu sciĭ cum trăiesce copilașul tĕŭ iubit —
Și să-mĭ pot închide-'n suflet nesfârșitele suspine,
Ca să-ți fătăresc o! mamă, că-s voios și fericit!

Dar nu pot .... mi-s tulburĭ ochiĭ, stînși de plâns și de veghiere
Și pe buza-mĭ ofilită zimbetul e ca străin,
Și 'n zădar maĭ cerc o clipă de liniște .... mângâiere
Nu găsesc .... pieri și dînsa în o mare de venin!

. . . . . .

Dar acuma simt o clipă ce mĕ chiamă cătră tine,
Par'că așĭ simți azĭ lipsa dulce-a sfinteĭ mângâieriĭ,
Ostenite mi-se curmă năbușitele suspine,
Potolite par'că-s astăzĭ valurile de durerĭ!

Și zimbesc, deși a sîlă — zimbetul ironic pare —
Și's voios, deși durerea stăpânesce-mĕ și azĭ —
Mamă dragă, ... mamă dragă .... curmă lunga-ți supĕrare,
Și înseninĕză dragă îndureratul tĕŭ obraz!

Ștergeți ochiĭ numaĭ plânge, lacrimele tale sfinte
Picură pe al meŭ suflet și maĭ multe suferințĭ —
Uită! ĕră-și sînt copilul de demult, blând și cu minte,
Pe obrazi-mĭ stînși depune mamă sărutărĭ ferbințĭ.

Liniștesce-mĭ sbuciumatul suflet ce-'n durerĭ se sbate,
Spune-mĭ ĕră-și sfinte basme din viața de copil,
O! revócă-mĭ ér în minte dulcĭ nimicurĭ ce-s uĭtate,
Ca să-mĭ pară azĭ viața ca și-atuncea, un idil!!

Ca să uĭt de mine însu-mĭ și de-a traiul povóră
Ce apasă ani-mĭ tinerĭ, ca un lanț cumplit și greŭ —
Mamă dragă! vreaŭ trecutul să-l trăiesc o clipă ĕră:
O! desmeardă și sărută până-ți poți copilul tĕŭ!!

Emil Sabo.

slavice încredințate el. Așa fel nici pentru cultivarea Românilor nu a putut face nimic memorabil. Numai poveștile române, miturile semipăgâne și semicreștine și poesia populară au susținut limba română și conscința națională. În veacul al 16. s'a aruncat reformațiunea asupra acestui popor, dar nu ca să-l convertéscă cu blândețe. ci ca și mai mult să-l umilésca, să-l nimicésca. Preoții români duceau pe superitendenți calvini pe umeri în sinódele bisericesci. ca să presideze, și au fost timpuri, când halducii domnilor luau pe rînd culinele lobagilor români în fie care zi de post, și unde se ferbeau mâncări de post, rĕsturnau ólele. Lucrurile au ajuns până acolo, că au încorporat pe Români la confesiunea „reformată" în înțelesul adevĕrat al cuvîntului, suferindu-le de o cam dată icónele, crucile și ceremoniile serviciului divin.

Când apoi „toleranța" protestantă și-a ajuns culmea, și oprimarea spirituală a românilor a trecut orî ce marginî, a venit s. unire, care a condus pe români către un viitor mai frumos, mai fericit. După olaltă s'au ivit preoții, călugării și profesorii escelent cualificați în Roma, Agria, Oradeamare, Strigon, în Viena și în alte seminarii latine, cari cu dor ferbinte, cu zel înflăcărat și cu energie îndoită s'au apucat de cultivarea poporului. Și acest popor a înțĕles ce vreau cu el și îndată ce credința și cultura catolică l-a deschis ochii sufletesci, cu rîvnă fanatică și-a jertfit cei din urmă fierî pe altarul culturei.

Numai acela, care a vĕdut deja vre un român plângênd amar, pentru că nu a putut cumpĕra copilului sĕu carte și opinci. ca să-i pótă trimite la școlă, scie apreția rîvna acestui popor, cu care până în ziua de azi se silesce a să ridica din desolațiunea tristă. Acéstă rîvnă s'a estins apoi și asupra românilor rĕmași în schismă, a trecut în România și în Moldova, așa în cât cultura română mediat sau imediat, până acum tóte are a le mulțămi s. Unirî.

În acésta muncă mare și grea deosebit merit are ordul Iesuiților, și binecuvîntată să fie și terîna acelor Iesuiți, cari au ostenit pentru realisarea unirii, cum și a acelora, cari au întărit, au grijit și au apĕrat cu mână de foc acéstă sfîntă unire, pentru că sfîntă și folositóre este lucrarea, ce au sevârșit cu atâta jertfire de sine, și luptându-se cu atâtea presupuneri false și calumnii ingrate. Servéscă de satisfacție aceste șire ordului pentru multele invective, ce li-s'au adus din partea dușmanilor români și magiari ai sfintei unirî.

Se cuvine deci, tare se cuvine ca Românii gr. cat. să lubileze în decursul întregului an. Măcar de nu s'ar conturba acest sfînt lubileu prin nici un incident. prin nici o disonanță! Măcar de ar suplini decisiunile sinodali tot ce s'a neglijat și de ar asigura bisericei române gr. cat. puterea, progres și pace!

Căci de îndreptat sînt fórte multe. Potențarea vieții creștinesci, a disciplinei și consciinței preoțimii seculare este o necesitate neamânată. Tot acésta o zicem despre învĕțătorii poporali. Reîntemeierea ordului basilitan. s'au eventual întemeierea unui ord de tot nou prin contragerea pusă în prospect a parochiilor devine o necesitate indispensabilă. Pentru promovarea crescerii femeilor e lipsă indispensabilă de înființarea mănăstirilor pentru călugărițe gr. cat. Uniformarea ceremoniilor și regularea cântărilor bisericesci, cum și întemeierea unei societăți literare române gr. cat., edarea unui ziar cotidian sînt interese tot atât de neamînate ale acestei biserici, pe cât sînt de marî jertfele, ce sînt a se aduce pentru ele. Afară de acestea trĕbue împedecat cu tóte mijlócele, ca cineva, fie chiar și cu intențiune bună, să facă din acéstă biserică obiectul odiului sau a persecuțiunii politice prin aceea, că confundând religiunea cu politica și viceversa să estradee poporul indiferentismului în ale credinții și influinței distrugĕtóre a diferitelor curente politice.

Idealul nostru este o Ungarie creștină puternică, cu popórĕle sale întărite în credința creștină și în moravuri curate și concrescute în lubirea de patrie. Noi toți formăm un trup, o națiune politică, dar ca acésta națiune să fie una, tare și puternică, e neapărat de lipsă, ca popórĕle, cari o formézĕ, să fie tari, religióse și credincióse tradițiunilor strămoșesci. În atare trĕbue prefăcut și poporul român din Ungaria și acésta o póte face numai biserica română gr. cat. Dar dacă ea însăși va fi slăbită prin influința indiferentismului și a curentelor politice, va fi incapabilă a-și duce în deplinire marea operă.

De aci vine, că noi cu tótă căldura sufletului nostru catolic cerem ajutorul Spiritului Sfînt pentru biserica română greco-catolică de rit grecesc, care cu tótă pompa posibilă își serbézĕ ziua nascerii. — *„Alkotmány"*.

Serbările lubilare din Lugoș.

(Raport special.)

După frumósele serbări de la Blaș, la cari cu bucurie și însuflețire au luat parte, pe lângă toți archiereii sfintei nóstre biserici, un număr însemnat de preoți și credincioși; serbări demne de mărimea faptului întru pomenirea căruia s'au făcut și despre a căror strălucită decurgere cetit'am cu mângâiere în colónele prețuitei „Unirea"; clerul și credincioșii acestei de Dumnezeŭ păzite diecese a Lugoșului cu dor au dorit sosirea zilei de 7 Octobre a. c., în care în urma dispositiunilor mai înalte avea a se sĕrbători aici, în centrul diecesei lubileul de 200 anî al memorabilului fapt al unirei nóstre cu Roma. Căci deși acésta diecesă este cea mai mică și mai tinĕră dintre diecesele provinciei nóstre mitropolitane și în părțile banatice unirea nu se póte mândri cu un trecut chiar de 200 anî, ba în unele părți e cu mult mai recentă, fiî acestei diecese nu sînt înapoia fraților din celealalte diecese în alipirea față de credința catolică și dragostea către catedra s. Petru și eterna Roma leagănul credinței și a neamului nostru. Dovadă despre acésta sînt serbările strălucite ce s'au ținut în Lugoș și despre cari îmi ieau voe a raporta în următórele:

Sosirea óspeților.

De Sâmbătă diminéța au început a sosi cu trăsurile și cu trenul óspeți din tóte părțile dieceseî. Între cei sosiți au fost: Prea Onor. N. Nestor vicariul Hațegului, Mon. Dnî protopopi: Ioan Pop, Huniadóra; I. Rat, Orăștie; A. P. Bociat, Grădiște; A. Blășan, Săcărîmb; Const. Pop adm. prot., Baia-de-Criș; Dr. L. Luca protop., Comloș, cu familia; V. Poruț protop, Oravița; Dem. Rusu protop., Varadia; Corn. Teaha adm. prot., Liget, cu familia. Pe lângă acestia au mai sosit aprópe 50 preoți, dintre cari mulți cu familiile apoi vre-o 45 învĕțători și numĕroși credincioși. Este de însemnat. că numĕrul preoților veniți cu acésta ocasiune la Lugoș face $^1/_3$ parte din numĕrul tuturor preoților dieceseî, cu tóte că dênșii nu au fost avisați directe. nici învitați la serbările lubilare, ci numai protopopii și asesorii consistoriali. Cu tóte acestea venit'au mulți, unii din depărtări marî, de pe câmpiile Bănatului și din munții Ardealului. ca cu toții împreună să sĕrbătorim lubileul reîntórcerei nóstre la sinul mamei lubitóre, de la care pe neamul nostru îl depărtase vitregia timpurilor și perfidia greco-bulgară așa zicênd fără scirea și învoirea lui.

Conductul cu torțe.

Mulți dintre óspeți abia sosiți pe la cuartirele lor s'au grăbit către școla gr. cat. de băeți, ca să însoțéscă conductul cu torțe aranjat pentru ridicarea solemnității serbării lubilare și pentru ca cetățenii uniți din Lugoș și cei sosiți din afară, să-și arete simțemintele de lubire fiéscă față de Ilustrul Archiereŭ P. S. S. Dr. D. Radu a cărui inimă părintéscă a fost de sigur cuprinsă de nespusă bucurie vĕdênd adunați în jurul sĕu atâția fii devotați.

Peste frumoșelul oraș de pe malurile Timișului s'a lăsat o nópte frumósă de tómnă, o nópte plăcută luminată de mândra lună, carea strălucea în tótă a sa plină lumină pe cerul senin. În strălucirile lunei se resfăția turnul bisericii catedrale cu balustrada din spre vîrful lui, iluminată de dóuĕ sute de lumiuțe. Pe frontispiciŭ de-asupra pórtei principale sta un transparent cu ghirlandă de stejar purtând inscripțiunea 1700—1900 în numerî roșii festivi.

Alte decorațiuni sau steaguri de orî ce fel cu desevîrșire au lipsit, nefiind nici obiceiul de a se pune atarî lucruri pe bisericile nóstre.

Stradele orașului carî de altă dată se liniștesc așa de curênd, începeau a fi tot mai impopulate și mai sgomotóse, căci sunetul clopotelor catedralei și iluminarea frumósă a turnului bisericii catedrale și a reședinței episcopesci prevesteau, că are să se întîmple ceva, că o manifestație *„unită"* să va face. De o dată sunetul clopotelor încetézĕ, ér bubuitul trésurilor vestesc plecarea conductului. care străbătênd piața cea mare și trecênd peste podul Timișului se apropia încet și maestos către reședința episcopéscă carea înota într'o mare de lumină, avênd balconul și tóte ferestrile iluminate de aprópe 150 luminî. Conductul era precedat de musica pompierilor din loc, apoi urmau torțele și corurile din Oravița, Ticvaniul-mare cu stindardele, și cel din Lugoș, purtând lampióne toți coriștii cum și un număr însemnat de cetățeni. Ajuns conductul înaintea reședinței episcopesci, în piața artileriei, carea era îndesuită de publicul adunat, în jurul tribunei improvisate s'au înșirat corurile și au cântat, cele din Oravița și Ticvaniul-mare câte un imn ocasional, apoi Dl Dr. Aurel Vălean, advocat în Lugoș, urcând tribuna cu însuflețire și avînt oratoric a rostit o preafrumósă cuvîntare.

Vorbirea Dluî Vălean.

Ĕtă ce a zis tinĕrul și simpaticul orator:

Illustrissime și Preasfințite Dómne!

„Pătrunși de însemnătatea evenimentului măiestos și înălțător, că Provedința divină ne-a ajutat să ajungem aniversarea de 200 anî a sfintei nóstre Unirî cu Roma: însuflețiți și în inimile nóstre plinî de bucurie, am venit și ne-am adunat Preasfințite Dómne, ca și în chipul acesta să dăm dovadă despre alipirea nestrămutată ce o avem și o cultivăm

cu scumpĕtate cătră sfînta nóstră biserică, şi cătră binefăcătórele sale instituţiuni şi la culme este mândria nóstră, căci prin acésta tot odată pútem aduce un prinos de fie cât de mică, dar sinceră recunoscinţă, faţă de memoria binecuvîntată a Părinţilor nostri de la anul 1700.

Şi aŭ venit cu acest gând curat din tóte părţile diecesei: preoţi, mireni, domni şi plugari; mici şi mari: aci sînt vestitorii binefacerilor Evangeliei din largul câmp al dieceseĭ Lugoşuluĭ; aci sînt şi purtătorii faclielor de lumină şi de cultură în mijlocul ĭubit poporuluĭ nostru, membrii celor dóuĕ reuniuni învĕţătorescĭ diecesane; ér ceia ce a veni nu aŭ putut, vĕ asigurăm Preasfinţite Dómne, că şi eĭ cu toţii sînt aicĭ între noĭ, după ce şi în pepturile lor numaĭ unul şi acelaşĭ gând bate, şi numaĭ unul şi acelaşĭ spirit arde: gândul şi spiritul, care a însufleţit pe aĭ nostriĭ buni Părinţi şi care şi pe noĭ pe toţi ne însufleţesce.

Aicĭ sîntem aşa dar toţi credincioşii din diecesa Lugoşului, pusă acuma sub ocărmuirea înţeleptă a Ilustrităţiĭ Tale. Şi în momentul acesta atât de sĕrbătoresc şi de spirite înălţător, numaĭ un gând avem, numaĭ o dorinţă nutrim, numaĭ o puternică convingere simţim între ale nóstre pepturĭ înflăcărate: convingerea sacră, că biserica nóstră, pe cum în trecut, şi în deosebĭ, pe cum de la reîntórcerea sa la sinul glorióseĭ sale mame de pe ţĕrmuriĭ Tibrului, astfel şi în viitor, va fi pururea la înălţimea misiuneĭ sale, vĕrsând cu îmbelşugare darul Domnului şi tot odată mângăierile şi binefacerile cultureĭ creştinescĭ peste inimile fiilor sĕĭ.

Şi ca să-şĭ pótă împlini biserica nóstră misiunea acésta, rugăm pe Atotputernicul, ca conducătorilor eĭ, Apostolilor lui Christos în sinul poporuluĭ nostru, să le dea puterea şi tăria sufletéscă spre o a puté conduce în direcţiunea croită măreţeĭ sale destinaţiuni.

Să trăiţi Ilustrissime Domnule Episcop la mulţi aniĭ spre înflorirea bisericiĭ nóstre şi neamuluĭ nostru românesc!"

În decursul vorbireĭ oratorul adese orĭ a fost întrerupt prin entusiastele strigărĭ de „să trăéscă" ale miilor de manifestanţi, ér cuvintele din urmă aŭ fost total înăduşite de aclamările şi uralele celor presenţi la adresa Il. S. Dluĭ Episcop, care a ascultat vorbirea din balconul reşedinţeĭ încunjurat de membriĭ Vener. Capitlu.

Rĕspunsul Episcopuluĭ.

După încetarea sgomotóselor aclamărĭ, ce aŭ acoperit frumósa vorbire a Dluĭ Vălean, corul din Ticvaniul-mare întonéză, „mulţi aniĭ." Apoĭ întîmpinat de nesfîrşite aclamaţiuni, P. S. Domn Episcop Dr. Radu cu o puternică vóce, ce de la înălţimea balconuluĭ se respândesce în mod farmecător peste miile de ascultătorĭ, rĕspunde printr'o magistrală cuvîntare, mereŭ întreruptă de strigările entusiasmuluĭ general. Din vorbirea Il. Sale am culeş următórele: „Credinţa vóstră, o Romaniĭ, se vestesce în tótă lumea. Astfel a salutat s. Pavel pe cetăţeniĭ Romeĭ din vechime şi astfel vĕ salut şi eŭ mulţămitor pe voĭ, o aĭ Romeĭ fiĭ în sĕrbătóre. — Sentimentul de recunoscinţă cătră Părinţi şi străbuni pentru glorióse faptele lor, s'a socotit pururea de una dintre cele maĭ marĭ datorinţe, de una dintre cele maĭ frumóse podóbe pentru fiĭ şi urmaşiĭ lor. Manifestarea acestuĭ sentiment nobil cătră memoria Părinţilor nostriĭ, de la anul 1700 cu atât maĭ tare ni-se impune nóuĕ celor de acuma, cu cât actul sĕvârşit atunci de eĭ, a fost şi a rĕmas un act epocal, un eveniment măreţ şi strălucit, un isvor bogat şi nesecat de cele maĭ marĭ binefacerĭ pentru biserica română şi peste tot, pentru neamul românesc.

După amară pribejire de veacurĭ în pustiul suferinţelor şi al umilireĭ, mila Domnuluĭ cea din veac şi până în veac, maĭ tare făcêndu-se atuncia peste aĭ nostriĭ Părinţi, îndemnatu-s'aŭ dêuşiĭ cu cea maĭ mare înşufleţire a se reîntórce şi a reînoi legăturile sacre cu sfînta catolicéscă biserică a Romeĭ, pe lângă păstrarea aşeđĕmintelor lor orientale, moştenite din vechime. Ér prin acésta fericită reîntórcere, carea tot odată era şi reîntórcerea fiuluĭ pribeag de atâta timp la sinul dulce al puternicei sale mame, peste capul plecat, umilit şi de a vremilor greutate gârbovit al Părinţilor nostriĭ, s'a vĕrsat belşugul mângăiereĭ, s'a întins strălucirea demnităţiĭ de sine şi a curajuluĭ tărie, putinţă s'a dat lor de aşĭ ridica fruntea cu mărire, de a-şĭ dobîndi dreptul de cetăţenie între naţiunile civilisate, şi de a se porni, de a se avînta pe căile cultureĭ şi ale progresuluĭ apusan.

Sfînta Unire, prin care s'aŭ vĕrsat aceste mângăierĭ şi în desimea întunereculuĭ s'aŭ tăiat şi s'aŭ deschis aceste căĭ luminate, pururea şi-a dat silinţa de a sprijini şi promova pe tóte terenele o lucrare atât de bine începută sub auspiciile sale, pentru renascerea şi fericirea poporuluĭ românesc: ér cum că acésta o va face şi în viitor cu aceea-şĭ sîrguinţă şi căldură, garanţă este nu numaĭ gloriosul sĕŭ trecut de dóuĕ sute de aniĭ, ci şi spiritul adevĕruluĭ de viaţă dătător ce planéză peste ea.

Când venerăm însĕ memoria Părinţilor nostriĭ şi sĕrbătorésca manifestare de recunoscinţă dăm faţă de eĭ, când cu atâta pietate şi ĭubire ne dovedim nestrămutata alipire cătră Scaunul Apostolic al sf. Petru, atunci noĭ nu maĭ puţină pietate, recunoscinţă şi omagială supunere nutrim faţă de Înaltul Tron regesc apostolic al Ungarieĭ, stăpânit de Regiĭ glorioşi din Augusta Casă Domnitóre de Habsburg, prin a căror graţie şi protecţiune s'a închiat s. Unire şi fără de încetare s'a ajutorat şi sprijinit întru desvoltarea sa până la noĭ, şi în deosebĭ la culme sînt tóte aceste ale nóstre calde sentimente, faţă de cela ce de o jumĕtate de veac cu atâta glorie şi mărire stăpânesce acelaşĭ Tron preaînalt al scumpeĭ nóstre patrie, faţă de Maĭest. Sa Împĕratul şi Regele nostru Apostolic Francisc Iosif I. prin a cărui bunăvoinţă, graţie, favor şi clemenţă restaurându-se Mitropolia greco-catolică română de Alba-Iulia şi Făgăraş, s'a întemeiat şi acésta de Dumnezeŭ, păzită diecesă a Lugoşului.

Libere să lăsăm aşadar ale nóstre pepturĭ, ca în momentul serbătoresc al S. Unirĭ, în mod deosebit şi într'un singur şi nedespărţit glas, din ele să resune cu tărie strigatul recunoscătorilor fiĭ şi supuşĭ. Preafericitul Părintele nostru Papa Leo şi Preaînălţatul şi Preagraţiosul nostru Rege Apostolic Francisc Iosif I. întru mulţi aniĭ să trăiéscă!"

Şi puternica aclamare rostită cu energia, cu căldura şi cu mişcătórea pătrundere ce caracterisézĕ pe ĭubitul Archiereŭ în cuvêntările sale, se pierde şi se cufundă întru strigatele şi întru aplausele însufleţite ale mulţimeĭ răpite în entusiasmul ce rar se vede şi rar se aude. Corul de la biserica catedrală gr. cat. din Lugoş, întonéză după aceea cu plăcută şi admirată măĭestrie un cântec, şi conductul se pune în mişcare şi făcând încunjurarea piaţuluĭ celuĭ mare, în a cărui mijloc se ridică cu mărire pompósă catedrala, se opreşte în faţa eĭ. Atunci cele treĭ coruri reunite, urmate de imensa mulţime produc o priveliştе asişderea de inimi înălţătóre. Eraŭ fiĭ şi cetăţeniĭ bisericeĭ catedrale, carĭ de la mirele ĭubit al acesteĭa, vin şi înalţă înaintea eĭ prinosul glasurilor lor armonióse Tatăluĭ ceresc, pentru darul ce l'a vĕrsat preste Părinţiĭ lor şi preste eĭ, căci s'a îndurat aĭ readuce la credinţa cea adevĕrată, la unitatea bisericiĭ Fiuluĭ sĕŭ, la luminata cale a mântuireĭ de veci.

După ce în chipul acesta a pus strălucită cunună manifestăriĭ publice şi de cel maĭ mare succes din presara serbătorireĭ ĭubileuluĭ S. Unirĭ, conductul imposant s'a reîntors în curtea şcóleĭ, de unde a plecat şi apoĭ în taĭnica linişte a nopţiĭ deja înaintate, s'a împrăştiat, lăsând în urma sa o amintire dintre cele maĭ plăcute şi pe deplin vrednică de măreţa serbătóre.

Duminecă 7 Octobre.

În 7 zile a luĭ Octobre, anul Domnuluĭ 1698 s'a dat istorica Carte de mărturie a Părinţilor nostr, carea formézĕ unul dintre preludiile cele maĭ marĭ ale actuluĭ definitiv de la 1700, şi carea cu atâta pietate s'a pus în fruntea memorabileĭ epistole pastorale pentru ĭubileul s. Unirĭ, dată de episcopatul Provincieĭ nóstre mitropolitane. Printr'o fericită coincidenţă în 7 zile ale luĭ Octobre se desfăşură la catedrala din Lugoş festivitatea sacră a aceluiaşĭ ĭubileŭ. Ajuns la punctul culminant al acesteĭ festivităţĭ, la descrierea celor petrecute în aceea zi mult dorită, zi sfîntă, măréţă şi memorabilă, maĭ mult ca orĭ şi când neputinciósă îmĭ vĕd mâna mea întru a descrie cele ce cu ochiĭ le-am vĕđut, cu urechile le-am auzit şi cu inima le-am simţit. Cu greŭ îmĭ va succede întru adevĕr a descrie entusiasmul şi însufleţirea, splendórea şi strălucirea acesteĭ zile memorabile, în carea Lugoşul a fost martorul uneĭ manifestărĭ *„unite"*, cum póte nu s'a maĭ vĕzut, de când lumina adevĕrateĭ credinţe a strălucit maĭ frumos ca mândrul sóre în acéstă vechie cetate a Bănatuluĭ. În acéstă strălucită şi neuitată zi, arăt-aŭ fiiĭ dieceseĭ Lugoşuluĭ că, de şi puţinĭ în aceste părţi, să ştiŭ însufleţi şi dovedi ştiŭ a da despre tăria credinţeĭ lor şi despre neţărmurita ĭubire faţă de sfînta nóstră biserică.

Martor am fost şi la festivităţile din Blaş, şi puternice fórte eraŭ emoţiunile mele, pentru cele ce acolo s'aŭ întîmplat, una însĕ din capul locului trebue să mărturisesc, sigur fiind că desmînţire nu voiŭ primi, şi anume aceea, că entusiasmul şi însufleţirea de la Lugoş, póte anume pentru că s'a petrecut la centrul acesteĭ tinere diecese şi oraşul e situat ca şi într'o insulă a s. Unirĭ, cu nimica, dar absolut cu nimica n'a rĕmas maĭ pe jos de entusiasmul de la Blaş, ba încă, după a multor părere, spre a spune tot ce-mĭ stă la inimă, însufleţirea nóstră şi maĭ mare a fost.

Deşteptaţi des de dimineţă prin puternicile salve ale treascurilor cetăţeniĭ şi străiniĭ, preoţi, învĕţătorĭ, domni şi ţăreni, îmbrăcaţi în haine de sĕrbătóre, se îndreptaŭ spre biserica catedrală împodobită cu frunză verde şi frumos decorată pe din lăuntru.

Încă înainte de 8 óre preoţiĭ încep a se îmbrăca în odăjdiile sacre şi mulţimea adunată începe a se înşira ca să mérgă în procesiune să aducă pe Archiereŭ de la reşedinţa sa la s. Biserică.

La 8 ¼ óre procesiunea plécă. Înainte mergeaŭ băeţiĭ ministranţi, îmbrăcaţi în haine frumóse cu ripidile şi luminarile; urmézĕ praporiĭ, apoĭ chorurile din Oraviţa şi Ticvaniul-mare cu stindardele lor şi cel din Lugoş; după chorurĭ aprópe 50 docenţi şi vre o 20 preoţi câte doĭ cu doĭ; în urmă 2 diaconi cu dicherin, tricheriu şi cu cădelniţele. 26 preoţi şi 4 canoniciĭ îmbrăcaţi în odăjdiĭ carĭ de carĭ maĭ frumóse şi maĭ strălucitóre. După preoţi venia un numĕr fórte însemnat de credincioşi din Lugoş şi jur.

În sunetul măestos şi sĕrbătoresc al clopotelor procesiunea sosesce la reşedinţa episcopéscă, unde preoţiĭ se urcă în reşedinţă, ducênd mandia şi camilafca, cu carĭ îmbrăcându-se Archiereul se scobóră şi este întîmpinat de chorul din Lugoş prin cântarea: *Iată preotul mare,* apoĭ procesiunea se pornesce încet spre biserica catedrală, însoţită de cântările chorurilor din Oraviţa şi Ticvaniŭ. Stradele, pe unde a trecut procesiunea măestósă şi strălucită eraŭ în desate de un public fórte numĕros. Noĭ eram veseli şi mândri, ér străiniĭ, carĭ nu maĭ vĕđuseră un asemenea lucru, rĕmâneaŭ uimiţi şi admiraŭ priveliştea încântătóre ce o presinta şirul cel lung al preoţilor îmbrăcaţi în ornatele cele grave şi strălucitóre de diferite colorĭ.

La 8 ¾ ore procesiunea a întrat în biserică, unde îndată s'a cântat: *Împĕratul ceriurilor,* apoĭ s'a început s. liturgie, la care pe lângă un public fórte numĕros care a a împlut literalminte vasta catedrală aŭ asistat

și căpeteniile auctorităților locale anume: parochul rom. cat. Pataki M. cu 2 preoți; vicecomitele Fialka Károly cu cei dintâi funcționari comitatensi; vicecolonelii Dragoș și Fabritius, maiorul Mărginean și alți vre o 10 oficeri; președintele tribunalului Péczely Fr. cu aprópe întreg corpul judecătoresc; primarul orașului Arpád Márşovszky cu magistratul; căpitanul poliției Prohászka ș. a. Cântările liturgice le-aŭ cântat fórte bine alternativ cele trei chorurĭ mai adeseorĭ amintite.

Discursul festiv al Episcopului.

După cetirea s. Evangelii, cei 32 preoți concelebranți, doi cu doi ésă din altar și se postézĕ în 2 șiruri de la iconostas până departe în naia bisericii. P. S. Domn Episcop în deplin ornat pontifical eșind asemenea din altar, în mâna stângă cu cârja pastorală, urcă treptele tronului episcopesc și după ce aruncă o privire de salutare peste imensa mulțime, de care literalminte e ticsită spațiósa biserică, începe cuvîntarea festivă. Mare ar fi fost mângâierea mea și póte și a cetitorilor, dacă mi-ar fi fost cu putință a procura și a reproduce aci textul întreg al acesteĭ cuvîntărĭ. În lipsa acestuia voiŭ da după memorie o scurtă schiță.

Plecând de la cuvintele sfîntului Paul *„Un domn, o credință, un botez“*, Prea S. S. constatézĕ strălucirile, folósele și binefacerile *unirii* în tóte și peste tóte ființele, lucrurile și instituțiunile, atât în lumea sensibilă ca și în cea morală, în sînul popórelor, al națiunilor și al familiei, pe cum și în sciință și artă, în industria liniștită ca si în mijlocul sgomotului armelor de pe câmpul de rĕsboiŭ. Unirea este ceea ce în tóte și prin tóte ne înfățișézĕ icóna pururea la distanță infinită, dar totuși mai apropiată a aceleĭ veĭnice unități, prin care cele treĭ persóne din s. Treime constitue o singură natură dumnezeéscă, un singur Atotputernic Dumnezeŭ. Ei bine, se întrébă, cu putință ar fi óre, ca să lipséscă unirea și unitatea în dumnezeésca operă a lui Isus Christos, adecă în biserica sa întemeiată anume pentru fericirea și înfrățire neamului omenesc? Și ast fel, după ce pe scurt, dar cât să póte de precis și de lămurit, demustră unitatea bisericeĭ, arată că centrul acesteĭ unități este scaunul s. Petru. — Neamul românesc chiar de la începutul formațiuniĭ sale, a stat în legătura credinței și a supuneriĭ hierarchice către acel scaun preglorios. Greutățile vremurilor înse și apoi uneltirile luĭ Fotie, Cerularie și ale luĭ Marcu din Efes, ca și fără de veste, vin și aruncă amărăciunile durerii și desimea întunereculuĭ peste biserica românéscă. Nu va arăta înse întinderea acestor amărăciuni, nu va măsura desimea acestuĭ întunerec și nu va înșira niciĭ celelalte calamități, ce cu atâta tărie se năpustiseră din alta parte mai târziŭ asupra bisericeĭ nóstre, pentru că acum este zi de bucurie, ziua luminată în care sĕrbătorim renascerea gloriósă a acesteĭ biserici. După o strălucită schițare a folóselor s. Unirĭ ast fel închiată de aĭ nostri părinți, apropiindu-se de sfîrșitul prediceĭ, învață clerul și poporul la renoirea mărturisireĭ sfinteĭ credințe, la apărarea drepturilor bisericeĭ nóstre, la sprijinirea instituțiunilor eĭ și la celebrarea cu pietate a memorieĭ părinților nostri. Apoi adresându-se în deosebi către membriĭ Veneratuluĭ Cler, printr'o căldurăsă eshortațiune îĭ îndémnă pe toți, să stăruéscă prin tăria glasuluĭ rugăciunilor lor, întru a face violență ceriului, ca mila și darul Domnului să vină cu îmbelșugare peste fiiĭ bisericiĭ nóstre și peste noi toți, ca ast fel prețiósa moștenire primită de la aĭ nostri părinți, să o putem păzi și cultiva pururea cu deplină sirguință: și viŭ este Domnul, că o vom și păzi cu scumpĕtate întrégă și nestirbită, până când o vom lăsa la rîndul nostru, cu cea mai alésă mângâiere urmașilor nostri spre mai de parte veĭnică păzire.

Pe urmă, ca drept cunună a cuvîntăriĭ, dă cetire epistoleĭ trimise de Pontificele Leon XIII prin mitropolitul nostru Victor întregiĭ bisericeĭ greco-catolice române din incidentul acestuĭ strălucit iubileŭ.

Înfățișarea împunétóre a P. S. Sale, bogăția regulată a gesturilor, limbagiul frumos și ales românesc, dicțiunea însuflețită și pătrundétóre, apoi înălțimea ideilor, urmate în fir neîntrerupt și prin carĭ tóte, de mult a dovedit că știe captiva plăcerea ascultătorilor, aŭ făcut de și cu acésta mare și solemnă ocasiune P. S. Sa a sĕcerat un succes desĕvîrșit. S'a vedit acésta, laudă Domnuluĭ nu numaĭ din atențiunea adêncă, încordată și nemișcată a numĕrosuluĭ public, pe cum și din plăcerea ce se vedea din fețele tuturora, ci și din viuele aclamațiunĭ, prin carĭ mai de multe orĭ a fost întrerupt în decursul cuvîntăriĭ.

Incunjurarea Bisericiĭ.

Terminându-se s. liturgie Archiereul cu preoții concelebranți încep Doxologia cea mare și apoi îndată ies cu toții afară și precedați de cele treĭ chorurĭ reunite și urmați de imensul public, fac între sunetele clopotelor încunjurarea bisericiĭ. În dreptul altaruluĭ măréța procesiune se oprește, clopotele tac și Episcopul cetește s. Evangelie de la Mateiŭ cap 16. unde Mântuitoriul nostru Isus Christos promite stuluĭ Petru primatul prin neperitórele cuvinte: Tu eștĭ Petru și pe acéstă pitră voĭ zidi biserica mea etc. Procesiunea se pune de noŭ în mișcare până ce ajunge înaintea porții principale a bisericiĭ, unde Episcopul de pe trepte întors spre poporul ce împlé piața, cu glas asemenea mare, cetește frumósa rugăciune din Euchologiŭ: La împăcarea dușmănieĭ. Idea de a se încunjura biserica cântând doxologia a fost nespus de bine nimerită, pentru că ast fel s'a dat o nóuă priveliște dintre cele mai admirabile carea tot o dată a fost și o nóuă elocuență și până la lacrămi mișcatóre dovadă despre puterea de viață a s. Unirĭ în mijlocul Banatuluĭ.

Adunarea Reuniunilor învățătorescĭ.

După ce s'a terminat încunjurarea bisericiĭ și publicul s'a depărtat, tot în biserică s'aŭ ținut cele dóuĕ Reuniunĭ învățătorescĭ gr. cat. din ținutul Hațĕguluĭ și al Lugoșuluĭ adunarea generală comună, convocată din prilejul sfîntuluĭ iubileŭ. Spre scopul acesta presidenții și notariĭ Reuniunilor s'aŭ adus la reședința episcopéscă de aŭ chiemat la adunare pe Ill. S. Domnul Episcop, patronul aceloraș Reuniunĭ.

P. S. S. a fost primit cu aclamațiunĭ, apoi ocupând presidiul a fost întîmpinat prin frumóse și calde cuvinte de către On. Ioan Boroș canonic și președinte al Reuniuniĭ din ținutul Lugoșuluĭ. P. S. S. Domnul Episcop deschide ședința festivă, arătând însemnătatea s. Unirĭ pentru școlele poporalĭ.

Să cetește apoi apostolul general despre starea reuniunilor și se aleg comisiunilor. După acestea Ill. S. Domnul Episcop se depărta, éarăși viŭ aclamat, ér adunarea își continuă lucrările mai departe.

Banchetul.

La 1 óră a fost banchet în sala cea mare a hotelului „Regele Ungarieĭ“ la care aŭ luat parte 150 persóne. Aŭ fost de față Ill. S. Domnul Episcop Dr. D. Radu Ill. S. Petru Pop, vicar general Rss. canonicĭ. B. Densușan și I. Boroș apoi mulțĭ protopopĭ, asesorĭ consisorialĭ, preoțĭ, învățătorĭ, mirenĭ, domnĭ și țĕrenĭ și o cunună frumósă de dómne și domnișóre. Dintre persónele oficióse aŭ luat parte: vicecomitele Fialka, președintele tribunalului Péczely, protonotariul comitatens Issekucz, primariul Varzsovszki și capitanul de poliție Prohászka etc.

Primul toast a rostit Ill. S. Dr. D. Radu în limba română pentru P. S. S. Pontificele Roman și Ill. Sa Împĕratul-Rege Francisc Iosif I.

Aŭ mai toastat apoi Ill. Petru Pop pentru guvern și mai târziŭ pentru Rss. I. Boroș inspectorul scul-diecesan și pentru cel de stat. Rss. Ioan Boroș pentru Ill. S. Dl. Episcop și îndată pentru protopopul George Popovici, pentru primariul Varzsovszky, ér acesta, fórte aplaudat, în limba română pentru óspeții sosiți în Lugoș cu acésta ocasiune; Dr. Isidor Pop pentru presidenții celor 2 reuniuni învĕțătorescĭ.

Protopopul Ulpieĭ-Traiane a P. Bociat într'un avêntat toast reamintesce gloria strămoșilor carĭ aŭ sădit poporul român în Dacia și de o dată aŭ adus creștinismul din Roma, cu carea prin unire aŭ închiat din noŭ legăturile de credință și dragoste. Apoi presintă Ill. Sale Domnuluĭ Episcop omagiile credincioșilor din tractul Ulpieĭ-Traiane (Grădiște) în care se află atâtea urme a așezăriĭ și petrecerii legiunilor române în scumpa țară a Ardealuluĭ.

Aŭ mai vorbit apoi: protopopul Poruț din Oravița pentru femeia română și parochul din Ghilad G. Muntean pentru țĕranul român și cu aceste s'a terminat animatul banchet.

După banchet reuniunile, docenților aŭ continuat ședința ér sara la órele 8 ½ s'a început:

Concertul.

În măsură fórte însemnată aŭ contribuit la ridicarea splendóreĭ serbărĭ iubilare concertul dat de chorurile vocale bărbătescĭ din Oravița și Ticvaniul-mare și de cel micst din Lugoș, concert a cărui reușită a întrecut tóte așteptările.

Sala cea mare a hotelului „Regele Ungarieĭ“, unde a avut loc concertul, încă de pe la órele 8 era plină de lume. Aŭ fost de față pe lângă Ill. S. Dl Episcop Dr. D. Radu, șefiĭ auctorităților administrative și orășĕnescĭ, mulțĭ inteligenți români și străinĭ din loc și toțĭ óspeții, așa în cât mulțĭ nu aŭ încheput în sala concertuluĭ ci aŭ stat în cea de alăturea.

Singuraticele puncte ale programului pe care l'am publicat și noĭ în numĕrul trecut, aŭ fost esecutate de tóte treĭ chorurile cu precisiune și măestrie.

Corul din Oravița, — cel care în 1895 la adunarea „Astră“ din Lugoș a câștigat primul premiŭ, — sub conducerea bravuluĭ învĕțător *Ioan Bogdan*, a dovedit și de astă dată, că nu numaĭ s'a mențiuut la înălțimea sa, ci și acea că încă a progresat mult.

Vóce puternică a baritonistuluĭ Alexă Toc în „Mănăstirea Putnă“ de Vorobchievicĭ, a fost admirată de toți, ĭar tenoristul George Măgurean cu glasul seŭ melodis, în „Cadsile“ de Porumbescu a încoronat succesul acestuĭ cor de țĕranĭ, care nóuĕ nea causat nespusă bucurie, ĭar înaintea străinilor mândrie ne-a făcut. A și fost corul acesta fórte aplaudat, și mai ales după piesa a dóua, aplausele și ovațiunile păreaŭ a nu se mai sfîrși, așa în cât corul a trebuit să mai cânte încă dóuĕ piese asemenea fórte aplandate.

Dl. Bogdan póte fi mândru cu corul seŭ ĭar noi numaĭ bucura ne potem în mĕsura cea mai mare, că din sinul poporuluĭ nostru vedem că se ridică niște talente artistice de o așa mare valóre.

Frumos succes a avut asemenea și corul bărbătesc din Ticvanul mare — care la adunarea „Astreĭ“ din 1893 a câștigat premiul al treilea, — condus de învĕțătoriul *Iuliu Birou*. Mai ales piesa: „Romana“ de B. Iulian, în care s'a distins bassistul Iosif Stoina, a fost cântată fórte bine și a fost îndelung aplaudată, cât a trebuit să se repețască.

Deosebit de mare laudă merită și corul micst gr. cat. din Lugoș, condus de Dl. învĕțător *Iosif Micleŭ* care deși abia de 10

lună instruéză acest cor, a dat dovadă, că mergând pe calea apucată în scurtă vreme, corul nostru va ajunge la un nivel fórte înalt. În deosebí „Imnul“ (Copiĭ aĭ patrieĭ iubite) de Musirescu, a plăcut fórte mult şi a fost frenetic aplaudat. Fiind corul rechiemat a cântat de dóuĕ orĭ frumosul cântec: „Tricolorul“.

Meritatele aplause sacĕrate de tinărul nostru chor, pe când sînt o răsplată, sînt tot o dată şi o încurajare pentru cor şi conducĕtor, ca să păşéscă înainte cu paşĭ resoluţĭ pe calea perfecţiunii!

Concertul s'a terminat la órele 10 1/2 prin piesa: Astăzĭ e ziua de sĕrbătóre, — esecutată de tóte treĭ chorurile.

După concert a urmat dansul care a ţinut în cea maĭ mare veselie până în zorĭ.

Venitul resultat din concert este destinat pentru sporirea fondurilor celor dóuĕ reuniunĭ docentalĭ.

(Va urma.)

Vocĭ de presă.

Fóia „Südungarischer Bote“ din 11. Oct. publică următórele despre serbările acestea:

„Ĭubileul ducentenar al Unirĭi, a cărui serbare se începuse în Blaş, s'a serbat în zilele trecute şi aci în Lugoş în chip de tot solemn. Preoţimea gr. catolică a dieceseĭ de Lugoş, toţĭ dignitarĭi eĭ maĭ înaltĭ, învĕţătorimea ţinĕtóre de confesiunea acésta şi un numĕr fórte mare de credincioşĭ din popor s'aŭ adunat la serbarea acésta, carea a decurs în chip sfînt, strălucit. Începutul serbărĭĭ l'a făcut sâmbătă sara o serenadă imposantă de torţe şi lampióne întru onórea episcopuluĭ diecesan Dr. Demetriŭ Radu, la care aŭ luat parte învĕţătorimea şi reuniunile de cântărĭ din Oraviţa, Ticvanul mare şi Lugoş şi o mulţime nenumĕrată de ómenĭ. După ce conductul se oprise înaintea palatuluĭ episcopesc, se arĕtă pe balconul reşedinţeĭ sale episcopul Radu, aclamat fiind în chip furtunos de adunare şi încunjurat fiind de numĕroşĭ dignitarĭ bisericescĭ, şi apoĭ reuniunile de cântărĭ esecutară maĭ multe cântărĭ. În pausă advocatul Dr. Aurel Vălean urcă tribuna făcută a nume spre acest scop şi îndreptă episcopuluĭ o cuvîntare de sălutare avîntată şi însufleţită, întreruptă de repetite orĭ de aprobărĭ furtunóse. La acésta a răspuns Ilustritatea Sa cu o cuvîntare bogată de ideĭ şi purtată de o elocuenţă răpitóre, în care a sĕrbătorit însemnătatea festivităţiĭ şi a unirĭĭ cu Roma, şi care s'a sfîrşit cu o rugăciune mişcătóre pentru bună starea Regeluĭ şi a Papeĭ. Duminecă înainte de ameazĭ s'a ţinut serviţ dumnezeesc de mulţămită, la care aŭ adus pe episcop toţĭ dignitarĭĭ bisericescĭ şi credincioşiĭ, carĭ petreceŭ aci. Conductul până la palatul episcopesc şi încă şi maĭ mult în apoĭ la biserică, la care se adause şi episcopul în ornat bisericesc deplin şi strălucit şi încunjurat de preoţimea îmbrăcată asemenea în ornat deplin, îmbia o priveliste frumósă şi răpitóre, ca şi care abia se va maĭ fi vĕdut în Lugoş. La serviţul dumnezeesc s'aŭ înfăţişat în biserică şi fruntaşiĭ tuturor oficiilor civile şi militare din Lugoş. Liturgia o a celebrat episcopul Radu însu-şĭ cu asistinţa tuturor protopopilor celor de faţă. Cuvîntarea festivă, un capó d'operă de retorică bisericéscă, o a rostit asemenea Ilustritatea Sa. După liturgie a fost recepţie mare la episcopul, şi la 1 óră s'a ţinut în otelul „Regele Ungarieĭ“ banchetul festiv, la care aŭ luat parte şi vicecomitele Fialka, preşedintele tribunaluluĭ Péczely şi altc multe notabilităţĭ civile şi militare. Sara aŭ aranjat reuniunile de cântărĭ din Lugoş, Oraviţa şi Ticvanul-mare un concert fórte reuşit, care se înşiră între cele maĭ alese, ce de multă vreme s'aŭ dat în Lugoş. Reuniunile concertante aŭ fost încărcate de aplausele publiculuĭ fórte numĕros. Concertul a fost urmat de o petrecere cu joc, care a ţinut publicul până în zorĭ de zi. Luni înainte de amézĭ s'a ţinut sub presidiul episcopuluĭ o şedinţă plenară a consistoruluĭ, în care aŭ fost pertractate afacerĭ interne ale dieceseĭ. La amézĭ a fost prânz la episcopul, la care aŭ fost chemaţĭ 40 dignitarĭ bisericescĭ.

NOUTĂŢĬ.

Din diecesa de Lugoş. Cu prilejul ĭubileuluĭ s. Unirĭ Ill. S. Dr. D. Radu în conţelegere cu Vener. Consistor a făcut următórele promoţiunĭ şi distincţiunĭ, M. On. *Ioan Butean* director gimnas. şi *Ales. Gora* directorul internatului povelian de fetiţe diu Beiuş aŭ fost numiţĭ asesorĭ consistorialĭ. M. On. Dr. *L. Luca* adm. protop. în Comloş; *N. Bolboca* adm. protop. în Vermeş şi *Victor Poruţ* adm. prot în Oraviţa, aŭ fost numiţĭ protopopĭ actualĭ. Cl. D. Dr. *Daniil Fireza* notar şi Dr. *Iacob Radu* vicenotar consist. M. On. Domnĭ *Aurel Lechim* paroch în Budiuţ, *G. Morar* paroch în Isgan, *I. Dregicĭ* paroch în Cudşir, *Const. Pop* adm. protop. al Halmagiuluĭ paroch în Baia-de-Criş. *Corneliŭ Teaha* adm. protop. al Ciacovei şi al parochieĭ Liget, aŭ fost numiţĭ asesorĭ consistorialĭ actualĭ, cu distincţiunea de a purta brîŭ roşu. Mon. *Dem. Teaha* paroch în Chizdia şi *Ioachim Crişeŭ* paroch în Zorlenţul mare şi asesor consist. aŭ fost distinşĭ cu brîŭ roşu.

Dar preaînalt. Măĭestatea Sa s'a îndurat a dărui 200 cor. din casseta sa privată pentru edificarea bisericiĭ gr. cat. din Spinĭ.

Anul şcolastic la seminarul teologic s'a început Vinerĭ în 5 crt. cu sta liturgie, împreunată cu învocarea Spiritului Sfînt; la liturgia acésta s'aŭ cuminecat toţĭ clericiĭ. Numĕrul total al alumnilor e de 54. din acestia în an. I. 21. în al II. 14. în al III. 9. şi în al IV. 10. Din acestia 8. aparţin dieceseĭ de Lugoş.

Constituire. Societatea bisericéscă-literară „Alexi-Şincai“ a teologilor gr. cat. din Gherla, s'a constituit pe an. şcol. 1900—1. în modul următor: preşedinte: Ĭuliŭ Morar cl. IV., secretar: Ioan Tarţa cl. III., v.-preşedinte: George Mesaros cl. IV., bibliotecar: Victor Criste cl. III., cassar: Teodor Cherebeţ cl. III., controlor: Ciril Dumbrava cl. IV., notar: Ioan Fărcaş cl. II., archivar: Victor Steţ cl. II.

Deschiderea anului şcolastic în institutul sublim din Viena. Joĭ în 4. l. c. după „Veni saucte“ şi s. liturgie celebrată în biserica s. Augustin la 10 óre a. m. de Ilustr. Episcop Dr. Mayer, Rectorul Institutului, s'a ţinut deschiderea solemnă a anului şcolastic. Amintim cumcă în Institutul sublim al s. Augustin din Viena sunt 26 preoţĭ. dintre carĭ după teritor sunt 8 din Ungaria şi 18 din Austria, după rit 7 grecĭ şi 19 latinĭ, ĭar dintre ceĭ 8 din Ungara sunt 2 Românĭ.

Societatea „Tinerimeĭ Române“ din Bucuresci şi-a inaugurat cu deosebită solemnitate, sesiunea conferinţelor în al XXIV-lea an de existinţă. Asisistenţa era fórte numĕrósă. A luat parte şi distinsul academician d. B. P. Hasdeŭ şi savantul profesor d. Gr. G. Tocilescu. Cel dintêiŭ a luat cuvêntul d. N. Dimitrescu, preşedintele societăţiĭ, care a arătat activitatea din trecut a societăţiĭ, şi programul eĭ pentru viitor. D. Gr. G. Tocilescu a ţinut apoĭ o conferinţă despre „Românismul în Dunărea de Jos.“ Eruditul nostru profesor şi istoric a arĕtat dovezile istorice netăgăduite asupra românismuluĭ în Dobrogea. Frontieria românismuluĭ nu se opreşte la Dunăre, ci în Balcanĭ, şi totul ne dovedeşte acésta. Vorbind de Dobrogea, d. Tocilescu, după ce relevă dovezile unice găsite şi carĭ arată că a fost şi este o cetate românéscă, zice că există un mic popor vecin, care nitând binefacerile de la Plevna caută să ne încalce, chiar prin asasinate în mijlocul Capitaleĭ. Lor să le răspundem, nu prin tunurĭ, dacă nu ne provócă prin tunurĭ, ci prin cultură. Dar dacă vor voi să încalce scumpa nóstră Dobroge, apoĭ se va mişca Traian, se vor trezi vitejiĭ morţĭ pentru municipiul lor, se va deştepta Ştefan cel Mare vor scóte săbiile Mihaiŭ-Vitézul şi Vodă Carol. Distinsul conferenţiar a fost viŭ aplaudat. Şedinţa s'a terminat la órele 11.

Ultimele cuvinte ale luĭ Bismarck. După cum afirmă prof. Oncken, Bismark fostul cancelar de fier, ar fi rostit următórele ultime cuvinte: Bunule Dómne, cred, ajută necredinţiĭ mele şi primesce-mĕ în împĕrăţia ceréscă.

Expositia de vite. Harnica reuniune română de agricultură din comit. Sibiŭ va aranja Duminecă la 4. Nov. n. 1900 în Mercurea a XI esposiţie de vite, împărţind premiĭ în suma de 200 cor. Exposiţia se va mărgini la vite cornute cu escepţia caprelor.

Codificarea căsĕtorieĭ moştenitorului de tron. În una din şedinţele din urmă, a camereĭ ungare, ministru preşedinte Széll a presentat proiectul de lege despre codificarea declaraţiuneĭ ce a făcut-o moştenitorul de tron archiducele *Francisc Ferdinand*, cu ocasiunea căsĕtorieĭ sale. Proiectul a fost dat comisiuneĭ iustiţiare.

Hier în loc de jelen. În zilele acestea s'a ţinut la Turocz-Sz.-Mărtin adunarea de controlă. Unul din reservistiĭ honvezĭ a răspuns la apelul nominal cu „hier“ în loc de „jelen“. Reservistul a fost pedepsit cu arest de 6 zile.

Şahul Persieĭ s'a reîntors din călĕtoria ce a făcut'o prin Sêrbia, Bulgaria şi Constantinopol érăşĭ în Budapesta, unde de astă dată petrece incognito. Din causa acésta nu i-s'a făcut primire oficială.

Loteria „Caseĭ naţionale“. (Museul naţional al Românilor din Transilvania). 1 câştig principal în valóre de 10.000 coróne; 1 câştig principal în valóre de 3000 coróne; 3 câştigurĭ principale în valóre de câte 1000 cor. etc. etc. etc., la olaltă 219 câştigurĭ în valóre totală de *25.000 coróne*. Tragerea la sorţĭ se va face irevocabil la *20 Octobre 1900 st. n. Un bilet de loterie 1 coróná*. Bilete de loterie se pot comanda cu mandat postal la biroul „Asociaţiunii“ din Sibiŭ (Nagyszeben) strada Morĭ nr. 8. Pentru România: Deposit general la C. Sterin & Comp., Bucuresci. str. Lipscani 19.

Bancnote defectuóse. Banca austro-ungară publică un regulament pentru scimbarea nóuelor bancnote de 20 coróne ce nu se pot întrebuinţa. Pentru bancnotele şterse banca dă altele nóuĕ. Dacă bancnota e scrisă orĭ mânjită, se schimbă pe lângă rebonificare de 10 banĭ (fileri). Dacă lipsesce vre-un colţ al bancnoteĭ se plătesce 20 banĭ.

Concert. Reuniunea sodailor românĭ din Sibiŭ învită la Concertul împreunat cu teatru şi joc, ce se se va aranja Duminecă, în 14 Octobre n. 1900 în sala cea mare de la „Gesellschaftshaus“. Se va preda piesa „Rusaliile“ de Vasile Alesandri. O parte a eventualului venit curat este destinată fondului pentru cumpărarea uneĭ case cu hală de vîndare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Dar el nu se prea grăbia și pe când se pregătia de călătorie, tocmaĭ atunci Monica sosi fără de veste. Primind ea scirea despre propusul fiuluĭ sĕŭ se grăbi la Cartagena și hotărîtă a-l împedeca cu orĭ ce preț. îĭ sări în grumazĭ, cuprinḑându-l în brațe cu căldură și cu lacrimĭ în ochiĭ îl conjură să nu se ducă, saŭ cel puțin se o ducă și pe ea cu sine. Atâta tărie era în rugarea sfinteĭ Monice, în cât Augustin — nesciind cum se scape și pătruns de alt cum și el de durerea mameĭ sale, pe care o iubia atât de ferbinte — îĭ promise, că nu va părăsi Africa. [1]) Numaĭ cât el continua pregătirile în secret și după ce sosi timpul plecăriĭ, rógă pe mamă-sa să-ĭ dea voe a însoți pe un amic de al sĕŭ, (cu care își plănuise călătoria), până la corabie, repetându-și promisiunea, că el nu se va duce, ci în dată ce va pleca amicul sĕŭ, se va reîntórce. „Am înșelat cu minciună pe mama mea, o atare mamă — esclama Augustin — și tu Dumnezeul meŭ și acest păcat mi-l'aĭ iertat.“ [2])

Minținḑ ast ſel pe mamă-sa Augustin credea, că ea va rĕmâné în oraș și îl va lăsa ca să însoțéscă singur pe amicul sĕŭ până la port. Ea însĕ nu îl părăsi, ci urmărindu-ĭ pașiĭ, merse cu el până la țĕrmurul măriĭ.

Înserase. Marea mișcată de o furtună se liniștise cu încetul, ér puterea undelor scăḑênde se înfrângea de stâncile țĕrmuruluĭ. Vîntul ce sufla din spre mare aruncase tóte bărcile la țĕrmure — ér naia, pe care voiaŭ să călătorésca Augustin și amicul sĕŭ era ancorată și pândia numaĭ schimbarea vîntuluĭ, ca încordându-și vetrelele să părăsésca portul.

Într'aceea așteptând schimbarea vîntuluĭ, după cum sperau că va fi, încă de cu séră Augustin și amicul sĕŭ se preumblaŭ pe țĕrmure în sus și în jos, încurcațĭ fiind amîndoĭ de acésta insistință a sfinteĭ femeĭ. Într'aceea timpul trecea; și cea din urmă rază de lumină dispăru. Nóptea se întunecase de tot. Fiind că vîntul nu se schimba, Augustin și amicul sĕŭ începură a spune cu glas înalt, că naia nu póte pleca în aceea nópte și că trebue să se întórcă să se odihnéscă; maĭ ales Monica, care era de tot sdrobită de obosélă și emoțiuni. În urma rugărilor luĭ Augustin, după ce din noŭ îĭ promise, că nu va părăsi Africa, Monica într'adevĕr se reîntórse să odihnéscă nițel.

La țĕrmurĭ, nu de parte de naia, pe care vîntul nefavoritoriŭ o reținea, era o capelă dedicată sfîntuluĭ Cyprian, renumitul episcop al Cartageneĭ. Și astăzĭ se pot vedé ruinele eĭ. Sfînta Monica se învoi să se retragă în aceea capelă, de óre ce în neliniștea sa avé maĭ mare lipsă de rugăciune de cât de somn. Aci petrecu ea nóptea între lacrimĭ și rugăciunĭ. [3]) „Și ce cerea ea de la Tine, o Dumnezeul meŭ, vĕrsând atâtea lacrimĭ?“ — întrébă Augustin.

„Te conjura, Dómne, ca să nu-mĭ permiți aceea călătorie. Dar Tu, Dómne privindu-ne de maĭ sus și voind să împlinescĭ adevĕratul eĭ dor nu ĭ-aĭ ascultat rugămintea de atunci, ca prin călătoria mea în Italia, unde aveam să mĕ întorc la credință, să-ĭ mijlocescĭ tocmaĭ ceea ce era unicul obiect al rugăciunilor eĭ zilnice.“ [1])

Vîntul în decursul nopțiĭ într'adevĕr s'a și schimbat; aŭ întins vîntrelele, aŭ ridicat ancorele și Augustin stând pe partea dinainte a naiĭ și țintindu-și ochiĭ spre mica capelă, unde se ruga iubita sa mamă — încă înainte de primele raze ale auroreĭ vĕḑu dispărênd încetul cu încetul pămîntul patrieĭ sale, țĕrmuriĭ Africeĭ. În zorĭ, când Monica ieșind din capelă află portul deșert, căcĭ naĭa dispăruse, era maĭ să nebunéscă de durere. [2]) Ea rĕtăci în sus și în jos pe țĕrmurul mărei și o umplu de tânguirile sale. Își acusa fiul, și se plângea luĭ Dumnezeŭ, că nu ĭ-a ascultat rugămintele. Ar fi vrut să afle vre-o naiă ca să-l ajungă pe Augustin, căcĭ fără de ea póte să piéră în cele valurĭ ale măriĭ, și cugetându-se la lumea și maĭ viforósă, în carea avea să între el peste câte va zile nu-și maĭ putu stăpâni durerea ce o cuprinse.

„Ca tuturor mamelor, zice Augustin — ba și maĭ mult eĭ îĭ plăcea să fim împreună; nu scia ce bucurie îĭ va câștiga prin absența mea, de aceea plângea și se văieta cu suspinurĭ, căutând pe cel ce între suspinurĭ l'a născut.“ [3])

Slăbită în urmă și acoperită de șirole de lacrimĭ, acusând de mii de orĭ minciunile și crudelitatea fiuluĭ sĕŭ — neavênd mijlóce ca să-l urmeze pe mare, — „ea se reîntórce în Thagasta, ca acolo să-și verse rîurile de lacrimĭ, cu carĭ își însemna în fie care zi locul unde se ruga pentru mine.“ [4])

Augustin a ajuns în Roma probabil în luna luĭ Septembre, a. 383, în timpul feriilor. Fără îndoiélă e interesant a scĭ ce impresiune a făcut asupra luĭ acest mare oraș. Roma pe atunci tot maĭ strălucia în pompa sa de demult. Barbariĭ încă n'o devastaseră, ér timpul numaĭ într'o atâta schimbase aceste petrĭ și monumente, — într'o cât le-a văpsit cu acea colóre de aur și bronz, ce le mărésce numaĭ frumseța. Cu dóuĕ zecĭ de anĭ maĭ înainte un tinĕr dalmatin, aprópe semibarbar — s. Ieronim, — adênc mișcat a petrecut între aceste zidurĭ, rĕtăcind fără întrerumpere de la Capitolin până la Pantheon, de la Colosseu până la mausoleul împĕratuluĭ Adrian; recitând în for din Cicero și coborându-se cu amiciĭ sĕĭ în catacumbe, unde îĭ veni pe buze versul luĭ Virgil:

»Luctus ubique, pavor et plurima mortis imago«
Pretutindenia jale și grózĕ, și-a morțiĭ icónă . . .

. . . . . .

Óre și Augustin a făcut asemenea? Sufletul luĭ nu era așa de înflăcărat ca al luĭ Ieronim, dar maĭ fin, maĭ delicat și fórte simțitor. Aceste monumente mărețe de sub cerul albastru al Italieĭ, — acuaductele, bisericile, palatele, arcurile de triumf, tot atâtea mărturiĭ încă și maĭ marĭ ale puteriĭ și măririĭ omenescĭ; acésta câmpiă plină de ruine și morminte, mărturiĭ încă și maĭ marĭ ale deșertățiuneĭ omenescĭ, aŭ trebuit să impresioneze adânc sufletul luĭ. Și dacă e drept, că cu cât cineva e maĭ trist, cu atâta maĭ bucuros petrece pe aceste locurĭ, unde pămîntul e frămîntat cu cenușa neamuluĭ omenesc: Augustin a trebuit să simtă aicĭ o plăcere nespus de mare. Totuși, anul petrecut aicĭ a fost pentru el un an amar. Puțina credință, ce îĭ maĭ rĕmasese încă dispăru: părticea de părticea căḑu aceea din sufletul luĭ, pe cum cad frunḑele veștezite într'o zi de tómnă, spre a fi aruncate de vînt în cóce și în colo. . . . Cu tot pașul ce-l făcea în eterna cetate se desbrăca tot maĭ mult de credință.

În Roma se încuartirase la un manicheŭ, la care avea o recomandație, pentru că deși nu maĭ credea în adevĕrul învĕțătureĭ lor totuși nu o rupse de tot cu acésta eresie. Orĭ pentru că a trăit maĭ intim cu eĭ, orĭ pentru că nu și-a descoperit îndoielile înaintea lor, Manicheiĭ aŭ fost maĭ puțin precauți față cu dînsul și ast fel Augustin a putut vedé lămurit ceea ce în Cartagena presupunea numaĭ: imoralitatea cea maĭ grețósă, cele maĭ scandalóse óspețe, o corupțiune, care — destul de curios lucru — crescea gradat cu inițiarea maĭ înaltă în misteriile lor de credință și cu demnitățile, ce le ocupaŭ. Însĕ ceea ce ĭ-a deschis luĭ Augustin ochiĭ pe deplin în acésta corupțiune, purcedea din învĕțătura cea maĭ secretă a magistruluĭ și era justificată prin îndrumările cele maĭ confidențiale ale luĭ. Sufletu-ĭ onest s'a resolvat și s'a jurat, că pe venitoriŭ va rupe tóte relațiunile cu învĕțăceiĭ luĭ Manes. [1])

Mare pas fu acesta; și așa se vede că luĭ nu ĭ-a maĭ rĕmas alt ceva, de cât să-și îndrepte ochiĭ cătră biserica catolică, și să-și céră de acolo adevĕrul, în deșert căutat airea. Dacă ar fi făcut-o Augustin acésta probabil, că ar fi scurtat mult din durerósa cale, ce avu să o percurgă până ajunse la adevĕr.

Biserica strălucia atunci într'o lumină frumósă, întreruptă de puțină umbră, atâta cât Dumnezeŭ și asupra Mireseĭ sale permite în zilele de esil, numaĭ pentru a ne proba pe noĭ. În viéța preoților și a credincioșilor se putea observa icĭ-colea câte o pétă, de care cel fără Dumnezeŭ se îndatinéză a ride, cel credincioș a plânge. Dar pe lângă umbra aceea, ce splendidă lumină strălucea pe departe!!!

Cel ce ocârmnia barca luĭ St-Petru, era bărbat sfînt și mare, sfîntul *Damas,* ér secretarul luĭ era *Ieronim,* despre a cărui însuflețire și greșelĭ am amintit maĭ sus. Înfrînat prin penitență și străformat prin iubirea luĭ Dumnezeŭ, el a început a umplea biserica cu strălucirea elocinței sale. Chiar cu un an înainte de călătoria luĭ Augustin la Roma, Pontificele a fost conchemat acolo un consiliŭ general, pentru desbaterea unor chestiunĭ, ce preocupaŭ atunci spiritele. Cu acésta ocasiune episcopiĭ celĭ maĭ renumiți aĭ creștinătățiĭ s'aŭ adunat în Roma: s. Ambrosiŭ din Milan, s. Epifaniŭ din Cipru, s. Valerian din Aguilea, Paulin Antiochianul și mulțiĭ alțiĭ bĕtrânĭ renumițiĭ pentru virtuțile lor. Augustin așa dară ajungênd în Roma, a putut să vadă aceea splendidă dovadă a umilității, a catolicității și a neschimbăriĭ bisericiĭ, pe care Dumnezeŭ numaĭ de 18 orĭ a dăruit-o bisericiĭ sale. [2])

Și din alt punct de vedere biserica romană oferi un spectacol și maĭ bun spre a mișca inima luĭ Augustin. Virginitatea și caritatea, aceste dóuĕ surorĭ carĭ într'una și aceeași zi s'aŭ născut pe muntele Calvarieĭ, continuaŭ a percurge lumea tótă ținêndu-se de mână și presărând rose și crinĭ în urma lor. Chiar în Roma urmașiĭ Scipionilor și a Grachilor, a Camililor, a Marcelilor, deschiseră mulțime de spitale și chiar tinerele lor fice nobile serviaŭ morboșilor, legându-le ranele, sărutându-le piciórele, silind ast fel lumea ulmită să recunóscă *adevĕrul în iubire.*

(Va urma.)

---

[1]) Confess. lib. V. c. VIII.
[2]) Tot acolo.
[3]) Tot acolo.

[1]) Confess. l. V. c. VIII.
[2]) Tot acolo.
[3]) Tot acolo.
[4]) Tot acolo.

[1]) De moribus Manichaeorum c. XIX. și XX.
[2]) 18. Consiliĭ universalĭ.

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare“ Nr. 9., anul 34. ci următorul sumar: St. O. Iosif: La pândă (poesie). — G. Bogdan-Duică: Inelul lu Ghighes, act. IV. (trad. din Fr. Hebbel. — C. Giurescu: Câteva cuvinte asupra vechei cronologii românesci (studiŭ). — G. Bogdan-Duică: Despre Gr. Alexandrescu (studiŭ). — Florian I. Becescu: Mierloiul (poesie). — I. B. Hétrat: Moș Petrea (poesie). — L. Șăinean: Influența orientală asupra limbei și culturei române. — St. Orășan: Frédéric Damé, Historie de la Romanie contemporaine (recensiune).

Datinile Românilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaș 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil. și se recomandă mai ales studenților din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărț. Blaș al asociațiunii.

Istoria naturală în usul claselor inferióre ale școlelor medii, după Dr. Sterényi H. tradusă de prof. Vas. Dumbravă și Victor Borlan. Tom. I. pentru cl. I. cu 113 ilustrații. Beiuș 1900, pag. 146. costă 2 cor, 40 fil. Materialul e împărțit pe anutimpuri: tómna, ierna și primăvara. Limba e bună, ilustrățile frumóse, cu tóte acestea prețul ne pare prea mare pentru o carte de școlă.

A apărut și se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi, Blaș 1899. pag. 180, prețul 2 cor. Ca și de la cele alalte publicații ale sale dl autor destinéză și venitul acestei publicații pentru formarea unui fond provințial de salarisare a preoților și învețătorilor. Manualul e destinat pentru facultățile de teologie, dar póte fi de folos și celor cari se ocupă cu studiul sf. Scripturi.

Sfînta și Dumnezeéscа

EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos

revědută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș Dr Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unui esemplariŭ costă crudo: **8 fl. 50 cr.**, broșurat **8 fl. 65 cr.**, ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Din public. *)

O chestie aplanată.

Onorată Redacțiune! În prețuitul ziar *„Tribuna“* Nr. 177 a. c. sub titlul „Voci din public“ notarul Ioan Moldovan din Velț, în desperațiunea sa înșiră câte verzi-uscate despre mine și despre învețător numai spre a se purifica pe sine și spre a ne ponegri pe noi, cari însĕ tóte sînt calumnii maliții cu scopul vĕdit de a seduce on. public. Nici nu vreaŭ să le înșir tóte și cele afirmate de dînsul a le aduce la adevĕrata lor valóre, căci cred, că din aci alăturatul *„Proces verbal“* on. public cetitor va ști din ce causă a comis tóte acestea. Mĕ rog deci a publica acéstă reflexiune dimpreună cu *„Procesul verbal“* ca încheiere a discuțiunilor. Velț, în 4 Octobre n. 1900.

Ioan Muntean
coop. par. gr. cat.

Proces verbal,

luat în afacerea ivită între On. Domn Ioan Muntean, cooperator parochial gr. cat. în Velț și între Spectatul Domn Ioan Moldovan, notar cercual în Velț, în oficiul protopopesc în D.-S.-Mărtin, la 29 Septembre n. 1900, presenți fiind subscrișii.

Domnul Ioan Muntean, cooperator parochial gr. cat. în Velț în urma ofenseĭ, ce a primit din partea dlui Ioan Moldovan, notar cercual în Velț, la 31 August 1900 în oficiul protopretorial, a însinuat acusă penală înaintea judecătorieĭ competente, în urma căreia s'a defipt termin de pertractare pe ziua de astăzi.

Înainte de a întra la pertractare făcêndu-se încercări de împăciuire, domnul Ioan Muntean s'a arătat cu generositate aplecat a face pace dându-i-se deplină satisfacțiune.

Dl Ioan Moldovan e gata a da deplină satisfacțiune dlui Ioan Muntean, făcând următórea declarațiune:

„Eŭ, Ioan Moldovan, notar cercual în Velț, prin acésta declar și recunosc că am greșit în contra dlui Ioan Muntean, cooperator parochial gr. cat. în Velț, ce regret din inimă și pentru care faptă a mea îmĭ cer scuse de la dl. Ioan Muntean, promițênd pentru viitor fața de dînsul o comportare pe deplin corĕspundĕtóre posițieĭ și ființeĭ sale pe deplin onorabilă și mĕ oblig a da pentru biserica gr. cat. din Velț suma de 100, adecă o sută coróne și ca sĕmn extern a regretelor mele, învoit fiind tot o dată ca acéstă declarațiune a mea să se publice fără contrazicere și pe spesele mele în „Unirea“ din Blaș și în „Tribuna“ din Sibiiŭ.

Domnul Ioan Muntean îndemnat de simț creștinesc și dorința de pace primesce declarația de mai sus ca satisfacțiune și iertându-l pe domnul Ioan Moldovan, prin acésta consideră incidentul ca finit.

După aceste cetindu-se presentul protocol, s'a primit întru tóte și subscris de cei presenți.

Dat ca mai sus.

Laurențiŭ Pascu m. p. adm. protop. gr. cat.; *Simion Căluțiŭ* m. p., advocat; *Dr. Iuliŭ Maniŭ* m. p., adv. archid.; *Vasiliŭ B. Muntenescu* m. p., preot; *Ioan Moldovan* m. p., not. cercual; *Ioan Muntean* m. p., cooperator greco-catotolic.

Pentru autenția copieĭ:

D.-S.-Mărtin, la 3 Octobre 1900.

Laurențiŭ Pascu
adm. prot. gr. cat.

*) Pentru cele publicate în rubrica acésta redacțiunea nu e responsabilă.

Posta redacțiunii.

Dr. G. M. Buc. Nu anunțăm de cât cărțile ce ni-se trimit.

Din rotbac. Durere! nu se póte!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Cu veritabilul

Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut* cum și uscarea târdie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de oleĭ. A fară de acestea modul întrebuințăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. Podelele văpsite se pot șterge cu cârpă udă, fără ca ele să își pĕrdă ceva din lustru. — Se deosebesce:

Christoph-lack colorat, *brunet gălbiŭ* și *mahagonĭ brun*, carele ca și văpséla de oleiŭ acopere și tot o dată dă și lustru: pentru aceea se póte folosi la tot feliul de podele, vechi și nóuĕ. El acopere deplin tot feliul de pete, văpsitura anteriórĕ șcl.; și

Christoph-lack curat (necolorat), *pentru podele* și *parchete nóuĕ*, carele dă singur lustru. Mai ales pentru parchete și podine nóuĕ obduse deja cu văpséla de oleiŭ. Acésta dă numai lustru, deci nu astupă mustrele de lemn.

1. *Colli postal*, cam 35 mtr.□ (2 chilii mijlocii) costéză 5·90 cr. v. a.

În tóte orașele, unde să află deposite, comandele directe se fac la aceste; probe de colorituri și prospecte gratis și franco. La cumpărări să se bage bine de samă la firmă și la marca fabriceĭ, fiind că *fabricatul* acesta *existent de la 1850, e imitat* și *falsificat* în multe forme și ast fel se aduce în comerciŭ, de o calitate de tot rea și necorĕspundĕtóre scopuluĭ.

Franz Christoph

aflătorul și singurul fabricant al Christoph-lackuluĭ veritabil.

Deposite în:

Blaș: la Ludovic Schuller
Aiud: „ I. Kindl
Sibiiŭ: „ Franz Iohn Söhne. (7) 15—15

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. Blaş 20 Octobre 1900. Numĕrul 42.

Dreptate.

În sfîrşit s'a făcut o dată şi Românilor dreptate.

Poporul nostru, cel mai străvechiŭ locuitor pe aceste ţinuturi, ce le locuĭesce şi azi, a fost considerat mai tot-dea-una de stăpânitoriĭ ce s'aŭ perîndat, ca un neam bun de esploatat.

El a lucrat pămîntul, de multe orĭ steril, ca să facă banĭ, cu carĭ se plătéscă darea mare, — şi-a crescut cu multe neajunse copiiĭ, ca să-ĭ sacrifice pentru apărarea patrieĭ, — a trecut adese în ţĕrĭ străine, a muncit din greŭ, ca să trimită banĭ celor rĕmaşi acasă şi să-şĭ achite datorinţele faţă cu stat.

Şi în schimb?

Cine mai doresce să audă rĕspunsul? Noĭ îl scim cu toţiĭ. În schimb, ca să nu vorbim de alte acuse, i se aruncă în faţă că e slab patriot, trădător chiar.

Ţĕranul de rînd alăturea cu inteligentul eraŭ timbraţi într'o formă.

Într'o formă era trădător ţĕranul, scos afară de pe la judecătoriĭ şi batjocorit, că nu scie limba oficiósă, ca şi inteligentul preterat şi respins din tóte slujbele statuluĭ, pentru că mai ţinea la neamul din care s'a născut.

Şi mai mult, orĭ de câte orĭ plângerile nóstre treceaŭ graniţele ţĕriĭ, şi orĭ de câte orĭ, câte un diplomat milos, cerea esplicaţiĭ pentru tractarea, de care eram împărtăşiţi, tot-dea-una acésta acusă răutăciósă era chemată să esplice mĕsurile aspre puse la cale în potriva nóstră.

Şi reclamările nóstre nime nu le audĭa, dar nicĭ nu avea cine să le asculte.

Acum, la sfîrşitul veaculuĭ al XIX ni se face o dată dreptate.

Étă cum!

În Corniareva, o comună în Banat, com. Caraş-Severin, nisce ingineriĭ mĕsuraŭ izlazurile. Fricoşi şi pătiţi cu ast fel de regulărĭ, câţiva ţĕrenĭ cer esplicaţiĭ. Ingineriĭ îĭ trimit la notar, notarul la ingineriĭ, pân' ce în sfîrşit, sub cuvînt, că pot să se nască turburărĭ, se aduc gendarmĭ, carĭ şi împuşcă câţiva din eĭ. Casul acesta a dat ziarelor ungurescĭ material bun.

Special „Magyar Szó," fóia luĭ Bánffy, a întrecut şi de data asta pe toţi cu scorniturile sale. Nicĭ mai mult, nicĭ mai puţin, de cât revóltă, pusă la cale de urmaşiĭ luĭ Iancu, veniţi din Ardeal, spre a pune capet tirănieĭ magiarilor. Şi scriind înainte pe acest calapod, „M. Szó" a debitat la adresa Românilor un şir de calumniĭ şi minciunĭ ne mai pomenite.

Dar, i s'a înfundat!

Congregaţia comitatuluĭ, întrunită înainte cu o săptămână la Lugoş, s'a ocupat şi de minciunile foiĭ bánffyste. Însuşi vicecomitele şi-a ţinut de datorinţă „a lua posiţie şi a da espresiune scandalisăriĭ sale faţă cu aceste acusaţiunĭ cu totul nebasate şi desminţite prin datele cercetăriĭ sevârşite" şi a propus, ca congregaţia să respingă din oficiŭ scrisele ziaruluĭ „M. Szó," din motivul, că în comitat nu esistă nicĭ un fel de turburărĭ de naţionalităţĭ şi că prin ast fel de scornirĭ se vatămă „în modul cel mai grav sentimentul poporaţiuneĭ române a acestuĭ comitat, dovedit tot dea-una ca patriotic." Raportul vicecomiteluĭ, după chiar estrasul protocolar publicat, a fost primit unanim şi congregaţia a respins cu indignare acusaţiunea, că turburările acestea şĭ-ar avé motivele sale în sentimentele nepatriotice şi infidele ale locuitorilor românĭ aĭ comitatuluĭ Caraş-Severin. — Propunerea acésta a fost apoĭ întregită în sensul, că comuna Corniareva să fie provocată a intenta proces de pressă ziaruluĭ „M. Szó" şi că procuroruluĭ să i se atragă atenţiunea asupra acestor articliĭ, prin carĭ se agită în potriva naţionalităţiĭ române.

Propunerile aceste primite unanim, ne-aŭ surprins. Atâta abnegare şi curaj din partea celor din fruntea comitatuluĭ Caraş, n'am aşteptat. Urma va alege însă, dacă acéstă dreptate ce se face o dată şi poporuluĭ românesc, e pornită din motive sincere şi că scutul, pe care organele guvernuluĭ îl daŭ poporuluĭ nostru, e oferit cu dragostea, cu care de altcum datorinţa ar avé să o facă.

Dacă aşa va fi, noĭ vom fi ceĭ dintâĭ, carĭ ne vom bucura de acéstă întórcere spre bine.

Feuilleton.

Gânduri de tómnă.

Aşa îmĭ sînt de dragĭ sările de tómnă, frunzele îngălbinite şi rĕcorosul aer, — iubesc aşa de mult melancolia atrăgătóre a acestuĭ anutimp, ce saměnă unuĭ om ce-şĭ ĭea adio de la lume. Cu maiestatea-ĭ gravă orisontul purpuriŭ îmĭ alintă sufletul, mĕ atrage, mĕ transpórtă în depărtare, în lumea viselor plăcute, — de parte peste marginile pămîntuluĭ, acolo unde totul e mai curat şi mai dulce, unde virtutea e mai frumósă, mai sigură şi fără prihană. . . .

O! aşa de dulce şi mângăetor e a-ţĭ transpune sufletul acolo peste massa de norĭ — între strălucitórele stele.

Privesc estasiat cerul senin; cu o vie credinţă, cu speranţă întăritóre, cu un ferbinte dor mĕ daŭ pradă aripelor închipuireĭ, carĭ mĕ duc sus, tot mai sus spre o lume taĭnică şi ferită, — unde în o dulce armonie vieţuesc toţĭ, unde nu e nicĭ îngratitudine, nicĭ pizmă, nicĭ pĕcat . . .

Ér melancolicul cânt de adio aĭ pasĕrilor, purpurul sórelui ce apune. şişăitul taĭnic aĭ frunzelor, şóptele de iubire a zefiruluĭ şăgalnic, — îmĭ sînt tovarăşĭ de drum . . .

Şi cum, gândirea îmĭ plutesce în eteruri mi-se pare că vin cu mine şi frumseţile naturiĭ tóte, — vin şi ele ca să scape de aerul rĕŭ şi infect trecênd în o lume mai curată şi mai fericită, în lumea idealelor unde binefacerea cu mulţămită e resplătită, meritul cu recunoscinţă, vîrtutea cu laudă şi iubirea cu ferbinte dragoste.

Aceea lume e de tine, natură mărĕţă şi strălucitóre! . .

Căcĭ în acest cuĭb de pizmă şi de ură plin, sublima-ţĭ armonie nime nu o admira, şi dacă cine va totuşĭ rĕmâne încântat de tine, acela e un nevrednic, care în faţă te admiră, ér de dos te rîde.

Vină! vină să sburăm spre orisontul magic şi fermecător şi înapoĭ să nu ne mai întórcem; căcĭ acolo lacrimile nevinovaţilor nu curg, geamĕtul tânguitor aĭ celor flămînzĭ nu s'aude, nu s'aude strigătul de fală aĭ lăudăroşilor, nu s'aude sarcasmul muşcător aĭ ateilor; acolo nu-ĭ nedreptate, nu-ĭ pĕcat . . . Sbóră sus, tot mai sus şi nu lăsa aci nimic din splendórea-ţĭ strălucitóre! Adă cu tine cântul desfătător, odorul ce ne învióră simţurile, adă cu tine şi pădurile rĕcoritóre cu mândrele lor frumseţĭ; închide în cornul bineeuvîntat aĭ tĕŭ tot, tot ce e bun şi nobil ca să rĕmână pe pămînt singur omul pradă pustiireĭ . . .

Să nu te înduplece oftările şi lacrimile făţarnice ce le vor vĕrsa după tine aĭ tĕĭ copiĭ, fiiĭ desmoşteniţĭ aĭ idealuluĭ. Fi neîndurătóre! Aşa-ĭ că dacă lumea sufletéscă a pruncului e stricată, singurul mijloc de îndreptare e rugămintea şi admonierea? Însă aci trebue un biciŭ, un biciŭ aspru şi nemilos, un biciŭ aĭ luĭ Dumnezeŭ, căcĭ altcum vor rîde ómeniĭ de a ta slăbiciune.

Tu, scumpă şi încântătóre natură, eştĭ vistierul şi crescătórea gingaşă a omenimeĭ. Ce pĕcat că n'o înţeleg, orĭ că nu vor s'o înţelégă eĭ — acésta. În tóte ale tale e puterea luĭ Dumnezeŭ şi a luĭ bunătate, şi nu e nime, care se pótă ceti arcanele tale, nu e nicĭ unul, care să pótă descifra cartea ta plină de îndreptătóre şi fericitóre înţĕlepciunĭ şi învĕţăturĭ.

A lor inimĭ depravate, recĭ şi nesimţitóre să nu le mai mângăie cântecu-ţĭ jalnic.

Noĭ și Bulgarii.

Am pomenit adese în timpul din urmă de „Papa Formosus“ a dluĭ prof. universitar D. Onciul, publicat în „Luĭ Titu Maiorescu, Omaj.“

Însemnătatea acestuĭ studiŭ pentru istoria bisericeĭ nóstre ne îndémnă să-l reproducem în întregime, atrăgênd asupra-ĭ atenţiunea cetitorilor nostri.

Cronica anonimă a Moldoveĭ, scrisă pe la începutul secoluluĭ XVI, unde se sfîrșește cu mórtea luĭ Ștefan cel Mare (1504), conţine o tradiţie despre originea Românilor, care presintă un deosebit interes din mai multe puncte de vedere. Între alte elemente mitice, acéstă tradiţie păstréză și o vagă amintire despre vechile nóstre legături cu biserica romană, despre care în celelalte cronice ale nóstre nu se află urmă vĕdită. Dóră numaĭ că enigmaticul pasagiŭ din cronica anonimă a ţĕriĭ românescĭ despre „pravoslavniciĭ românĭ, carĭ s'aŭ despărţit de romanĭ“ [1]) ar fi de interpretat în înţelesul tradiţieĭ moldovĕnescĭ.

Dacă tradiţia din cronica anonimă a Moldoveĭ nu s'a perpetuat în cronicile nóstre posterióre, este pentru că acéstă cronică a fost, chiar de la fiinţarea eĭ, înstrăinată de ţéră. Ea nu s'a păstrat de cât în o compilaţiune ruséscă de cronice, făcută pe la sfîrșitul secoluluĭ XVI și cunoscută sub numele de „Voskresenskaja lĕtopisĭ“. [2]) Capitolul 13 al acesteĭ compilaţiunĭ, cu titlul: „Povestire pe scurt despre domniĭ moldovĕnescĭ de când s'aŭ început ţéra Moldoveĭ“, este cronica moldovenéscă ce ne ocupă. Sub numele de *cronica anonimă* ea fost publicată din noŭ, după ediţia cronicei Voskresenskaja, de D. Ioan Bogdan, [3]) cu traducere română și cu un studiŭ asupra eĭ, unde se arată provenienţa eĭ moldovenéscă. În Rusia, acéstă cronică a venit, probabil, cu ocasia căsătorieĭ domniţeĭ Elena, fiica luĭ Ștefan cel Mare, cu principele Ivan Ivanovicĭ, fiul mareluĭ principe Ivan III al Moscoveĭ. Ast fel ea a ajuns să fie încorporată în cronica ruséscă, căreia datorim păstrarea eĭ.

Tradiţia despre originea Românilor, așa cum o dă cronica anonimă, pare a nu fi fost fixată prin scrisóre în o altă cronică a ţĕriĭ cunoscută cronicarilor posteriorĭ, căcĭ ea nu s'a perpetuat în istoriografia nóstră. Înse ea a continuat să existe, maĭ mult saŭ maĭ puţin modificată, cel puţin ca tradiţie orală. Unele elemente ale eĭ se găsesc în cronica luĭ Ureche [4]) și la Miron Costin, [5]) cum și în versiune maĭ alterată (luată, cum să pretinde, „din un letopiseţ ungurésc“), în interpolaţiunile copiatorilor luĭ Ureche. [6]) Dar tóte aceste fragmente din tradiţia cronicei anonime se rapórtă numaĭ la originea română a Moldovenilor și descălecatul lor, fără nicĭ o alusie la legăturile de odinióră cu biserica romană. Singură cronica anonimă, cu tradiţia eĭ maĭ veche și maĭ întrégă, păstréză o reminiscenţă cu privire la acest din urmă fapt.

Étă cuprinsul esenţial al tradiţieĭ în chestiune.

Doĭ fraţĭ creștinĭ, Roman și Vlachata, fugind de góna ereticilor asupra creștinilor, aŭ venit la locul ce să chiamă Vechiul-Râm (= Roma) și și-aŭ zididit o cetate, după numele lor Roman, și aŭ trăit acolo, eĭ și neamul lor, până când Formos papa a trecut de la pravoslavie la lătinie. După despărţirea legiĭ luĭ Christos, Latiniĭ și-aŭ zidit o nóuă cetate și ĭ-aŭ pus numele Noul-Râm, ér Râmleniĭ vechĭ n'aŭ voit să trécă la lătinie, și de atuncĭ eĭ aŭ fost mereŭ în luptă cu Latiniĭ până în domnia luĭ Vladislav craiul ungurésc. În zilele luĭ Vladislav năvălind Tătariĭ în ţéra Unguréscă, craiul a trimis la Râm, la împĕratul și la papa și la Râmleniĭ vechĭ, să-l vie în ajutor. Atuncĭ s'aŭ unit Râmleniĭ noĭ cu Râmleniĭ vechĭ și aŭ venit în ajutor craiuluĭ Vladislav. Ér Râmleniĭ noĭ aŭ sfătuit în taină pe craiul Vladislav să trimită pe Râmleniĭ vechĭ înaintea tuturor celoralalţĭ ómenĭ în potriva Tătarilor, că dóră vor peri cu toţiĭ în luptă. Și s'aŭ dat apoĭ luptă mare între Vladislav craiul ungurésc și între Tătarĭ; și maĭ întâiŭ de toţĭ aŭ întrat în luptă Râmleniĭ vechĭ, după eĭ Unguriĭ și Râmleniĭ cei de legea lătinéscă, și aŭ bătut pe Tătarĭ maĭ întâiŭ Râmleniĭ vechĭ, apoĭ Unguriĭ și Râmleniĭ noĭ. Vladislav craiul fórte s'a bucurat de acéstă biruinţă, ér pe Râmleniĭ vechĭ ĭ-aŭ cinstit și miluit fórte pentru vitejia lor; și le-aŭ descoperit lor vicleniа Râmlenilor noĭ și ĭ-aŭ chemat în ţéra luĭ, ca să nu se maĭ înla Râm și să péră de mâna Râmlenilor noĭ. Eĭ le-a dat lor pământ în Maramurĕș, între apele Moreșuluĭ și Tiseĭ, locul ce se chiémă Cris, [7]) și așa s'aŭ așeḑat acolo Romleniĭ de trăiesc până astăzĭ. [8])

Apoĭ urméză cunoscuta tradiţie despre descălecatul luĭ Dragoș din Maramurĕș, pus în domnia aceluiașĭ craiŭ Vladislav.

Cât despre Vladislav (saŭ Laslăŭ = ung. László) craiul ungurésc, în al cărui timp și tradiţie cunoscută luĭ Miron Costin pune descălecatul luĭ Dragoș în Moldova, este cert că nu avem a face cu un rege contemporan cu faptul relatat. Rĕsboiul luĭ cu Tătariĭ, la care ĭaŭ parte „Râmleniĭ“, se rapórtă negreșit la expediţia făcută de oștile regeluĭ Ludovic I (1342—1382) al Ungarieĭ, pe la începutul domnieĭ acestuia, în contra Tătarilor din Moldova, care expediţie victoriósă a avut de urmare retragerea Tătarilor de la hotarĕle Ungarieĭ și întemeierea principatuluĭ Moldovĕnesc prin Românii din Maramurĕș. O legendă unguréscă, constatată deja în secolul XV ca interpolaţiune în o cronică ungurésca la rĕsboiul luĭ Ludovic cu Tătariĭ, atribue învingerea repurtată în acéstă expediţie unuĭ miracul al luĭ Ladislaŭ cel sfînt (rege al Ungarieĭ la 1077—1095), care

[1]) Istoria ţĕriĭ românescĭ, ed. *Ioanid*. Bucureștĭ 1859. pag. I.

[2]) Polnoe subranie russkich lĕtopiseĭ, t. VII. St. Petersburg 1856.

[3]) Vechile cronice moldovĕnescĭ până la Ureche. Bucureștĭ 1891.

[4]) *Cogălnicean*, Cronicele Românieĭ I, 131—133.

[5]) *Cogălnicean*, Cron. Românieĭ I, 30. *V. A. Urechia*, Miron Costin II, 102. *Bogdan*, Cronice inedite atingĕtóre de istoria Românilor, pag. 160

[6]) *Cogălnicean*, Cron. Rom. I, 377 squ.

[7]) Înţelesul acestuĭ pasagiŭ corupt nu póte fi de cât: *în Maramurĕș și pe apele Murĕșuluĭ, Tiseĭ și Crișuluĭ*. Cf. cronica anonimă a ţĕriĭ românescĭ, care zice că românii aŭ descălecat »în ţéra unguréscă pe apa Oltuluĭ și pe apa Murĕșuluĭ și pe apa Tiseĭ, ajungênd și până la Maramorĕș«. Ed. *Ioanid*, pag. 1. ed. *Bălcescu-Laurean*, Magazin istoric pentru Dacia IV, 231.

[8]) *Bogdan*, Vechile cronice moldovenescĭ, pag. 185 squ.

Vócea-ţi virgină și curată nu e pentru eĭ, căcĭ în a lor inimĭ rĕsună echoul sarcastic a diavoluluĭ și servitorilor luĭ.

Cautăţĭ o lume maĭ bună, unde de la tine vor înţelege și vor învĕţa ce e *a iubi*.

Vină cu mine în lumea închipuireĭ, și ajunsă o dată acolo, privind din înălţimile vĕzduhuluĭ la împĕrăţia-ţi de odinióră, veĭ vedea cât de rĕŭ și întunecate aŭ rĕmas tóte, sburând tu dintre ele. . .

Îs afară . . . Tolănit pe ĭérba verde, admir apusul încet și sigur al sóreluĭ. Privirea-mĭ pribegesce printre ramurile bătute de vînt. Ér frunzele galbine și vestezite așa de cu jînd să uită spre pământ, voind să se róge pentru ceva; póte pentru a recăpĕta érăși puterea și viĕţa de odinióră.

În liniștitul aer paserile, poeţiĭ desmerdaţĭ aĭ naturiĭ, în melodióse tonurĭ cântă un cânt de adio. Vócea uneia e lină și înduioșătóre ca un plâns domol întrerupt de adêncĭ oftărĭ; alta umple aerul cu rîḑĕtóre fluerăturĭ, alta în un timbru dulce și pătrunḑĕtor își revĕrsă dorul tot. Și cântă, așa de răpitor cântă, cu o intimitate și profunḑime așa de sinceră, cu un sentiment așa de captivant, în cât să pare omuluĭ că și inima li-se rupe de dor și drag. . . .

Dómne, ce fericit e acela, care în fermecătorul cântec află o alinătóre mângâiere și o dulce bucurie!

Și chiar acum, când căldura binefăcĕtóre a sóreluĭ scade, când aerul rece și-a început opera distrugătóre, chiar acum când totul îţĭ însuflă o tristeţă tomnatică — O Dómne, acum chiar lași să ne părăséscă chipu-ţi binecuvêntat — natura cu frumseţile eĭ aducătóre de viĕţă. Și nu lași altă amintire aci de cât vîntul plângător, a cărui vuĭet sinistru ca și când ar ieși din fundul adêncului — ne îngrozesce.

Unde? În cătrăŭ mergĭ? Dóră spre palatul de cristal din lumea închipuireĭ; saŭ sătulă de miseriile lumeĭ îţĭ ieaĭ calea spre lumea curată a gândireĭ mele?

Nu! ascultă melacolicul meŭ vers, rĕmâĭ te rog! Uite! Aicĭ peste semi-luminatele taĭne ale sciinţeĭ e întins cadavrul unuĭ prunc orfan, și n'are cine-l plângă sermanul deși e nevinovat și curat ca a primăveriĭ picur de róuă.

Acolo o cerșitóre bĕtrână caută odihnă, dar nu are unde să-și plece capul, deși ar merita un așternut de palmieriĭ căcĭ în viaţă-l luceafărul conducător ĭ-a fost *iubirea*.

Din cóce în o temniţă négră, un bărbat sufere; sufere de și fruntea luĭ ar trebui să fie încununată cu laurĭ, căcĭ pentru simţul de dreptate lumea realistă l'a eschis din sinul eĭ.

Sute și miĭ vor plânge și vor suspina după tine, căcĭ așa de durerósă e despărţirea, dacă ne gândim că trebue să ne despărţim de ce am avut maĭ scump și maĭ iubit — de tine natură grandióșă și strălucitóre!

. . . Ér frunzele cad, cad într'una, pică fără încetare . . .

O frunză de plop e răpită de vînt.

Unde o duce el óre? . . .

Ér mĕ daŭ pradă închipuireĭ, da dacă mĕ va duce acolo, unde-l viĕţă fără mórte, unde vecinic va înflori în suflet a primăveriĭ mirositóre flóre.

Deja simţesc pe obraz sărutul ferbinte a rĕsărituluĭ din cea lume, deja aud sunetul până la suflet pĕtrunḑĕtor al trimbiţeĭ în care cea dintâiŭ ciocârlie va sufla cântul desfătător al deșteptărieĭ.

Duceţi-vĕ voĭ podóbe vestejite, trimeteţĭ ușorĭĭ fulgĭ de neauă, eŭ și în aceea vĕd o lume de florĭ, o mare de mărgăritarele, căcĭ vecinic îmĭ va rĕsuna în ureche cuvîntul plin de nădejde și de adevĕr:

„Toţĭ ómenĭĭ vor învia“!!!

Prelucrată de

Iac. C. Domșa.

din mormînt ar fi venit în ajutor creştinilor în contra Tătarilor. hotărînd ast fel birunința.[9]) Deci în fond, tradiția nóstră, înfluențată de legenda unguréscă, are în vedere mai ales întemeierea principatului Moldovei în urma aceleĭ expediții în contra Tătarilor.

În legătură cu acest fond istoric, tradiția întemeierii mai caută se explice, în mod etiologic. originea română și religia ortodoxă a românilor, cum și numele lor. Pentru esplicarea faptelor date — *numele, limba, religia* — s'a inventat, pe temeiul unei vage amintiri despre originea română, narațiune despre frații *Roman* și *Vlachata*, ca străbuni eponimi ai *Românilor* saŭ *Vlachilor*, și despre urmașii lor care păstréză în Roma, în luptă cu latinii, vechia lor credință ortodoxă, până la aședarea lor în părțile ungurene. pusă prin anacronism în acelaș timp cu întemeierea principatului Moldovei. Nu mai insistăm asupra lipsei totale de fond istoric în acest mit ast fel format.

Dar tradiția ne dă și un nume istoric: este *Formos papa,* în a cărui vreme urmașii lui Roman și Vlachata, adecă Românii s'aŭ despărțit de Latini, saŭ — cum zice ea — Latinii saŭ „Râmlenii noi“ de Români saŭ „Râmlenii vechi.“ Acest element istoric merită o deosebită atenție ca tradiție națională.

Papa Formosus (891 — 896) stă. în adevĕr. în raport atât de apropiat cu faptul despărțirii nóstre de biserica romană, căreia aparțineam dintru început, în cât amintirea lui în tradiția nóstră dă acesteia o neașteptată valóre istorică. Să vedem deci care aŭ fost legăturile nóstre cu biserica romană până la despărțire, și ce rol are papa Formosus cu privire la desfacerea acestor legături.

Întrebarea ce se impune aici înainte de tóte este: când și cum am primit noi creștinismul. După unii, Românii s'aŭ născut creștini; după alții. Românii ar fi primit creștinismul de la Slavi. Părerea din urmă, întemeiată pe esistența limbei slavone în biserica nóstră, trebue definitiv înlăturată pe temeiul fără greș al limbei românești. Terminologia creștină de origine latină, cu modificările proprii foneticei românești, pune mai pe sus de orî ce îndoiélă, că Românii aŭ primit creștinismul în formă latină.[10])

Acest adevĕr incontestabil este chiar unul din argumentele principale ale adversarilor continuității nóstre în Dacia lui Traian, care susțin că Românii n'aŭ putut primi creștinismul roman, de cât în peninsula balcanică. Căci afară de o frasă mai mult retorică în o scriere polemică a lui Tertulian (pe la 200), care spune că „numele lui Christos domnește chiar între neamurile Sarmaților, Dacilor, Germanilor și Scyților“,[11]) nicĭ o mărturie nu esistă despre răspândirea creștinismului în Dacia pe timpul dominațiunii romane, când nóua lege era încă aprig persecutată în imperiŭ. Abia după recunóscerea creștinismului în imperiul roman sub Constantin cel Mare, când Dacia lui Traian nu mai făcea parte din imperiŭ, Românii s'ar fi putut face creștini. În acel timp însă creștinismul român în formă latină nu s'a putut desvolta de cât în provinciile romane din sudul Dunării.

(Va urma.)

[9]) Chronicon Dubnicense, ed. *Florianus,* Historiae Hungaricae fontes domestici III, 152. Cf. Zur Geschichte der Rumänen in Marmarosch, Romänische Revue, Viena 1890, și Originile principatelor Române, Bucureștĭ 1899, pag. 96 squ., unde am dat analisa acestei părți a tradiției, cu privire la descălecatul lui Dragoș.

[10]) Probele pentru acésta sînt arĕtate mai ales la: *Tomaschek,* Zur Runde der Haemus-Halbinsel (din Sitzungsberichte der k. Akademie der Wissenschaften Ph.-hist. Cl. XCIX), Viena 1882, pag. 52. squ.; *Chițu,* Cuvinte creștine în limba română, Columna lui Traian 1882, pag. 452 squ. 1883, pag. 82 squ; *Șăineanu,* Încercare asupra semasiologiei limbei române Bucureștĭ 1887, pag. 28 squ.

[11]) Adversus Judaeos cap. VII. *Migne,* Patrologia latina II, 650.

Serbările iubilare din Lugoș.

(Fine.)

Consistoriul plenar.

Luni în 8 Octobre s'a ținut consistor plenar, la care sub presidiul Ill. Sale Dlui Episcop, aŭ luat parte 4 canonici, 12 protopopi și 7 asesori consistoriali. Ill. Sa deschidênd consistorul, relevéză însemnătatea zilei care a motivat convocarea acestui consistor și mulțămesce clerului, reuniunei docenților și tuturor celor ce aŭ contribuit la strălucitul succes al serbărei zilei de ieri; apoi toți cei de față sculându-se, cu mare pietate și viŭ emoționați, reînoiesc profesiunea credinței părinților nostri de la 1700.

Ill. Sa dă unele deslucirî și informațiunî asupra însemnatelor chestiunî a autonomiei și a congruei. și după aceea se purcede la cetirea rapórtelor: advocatului diecesan despre stadiul proceselor fundaționalî; raportul casseĭ centrale diecesane, despre starea fondurilor diecesane cu finea anului 1899; raportul statistic despre starea diecesei ș. a.

Prânzul festiv.

După terminarea ședinței consistoriului plenar, la órele 1 p. m. a avut loc un prânz festiv la curtea episcopéscă, la care aŭ fost invitați membrii Vener. Capitlu, toți protopopii, asesorii consistoriali, preoții cari nu plecaseră încă din Lugoș. dirigenții celor trei chorurî. pe cum și vre-o câți va fruntași greco-catolici.

În decursul prânzului P. S. Domn Episcop pe deplin îndestulit de strălucita și imposanta reușită a festivităților iubilare, cu ochii scăldați în lacrimi. mulțămesce membrilor Vener. Capitlu și Clerului pentru marea însuflețire cu care și-aŭ dat concursul lor la celebrarea acestor festivități. Apoi cu cea mai mare mângăiere a inimei sale constată, ca pe cum la 1700 protopopii și preoții români din cele mai depărtate colțurî ale țĕriî aŭ alergat, trecênd peste o mulțime de greutăți, împrejurul archiereului lor, spre a croi o sórte mai bună bisericeĭ străbune, ast fel și acum, e drept în numĕr mai mic, după ce și în loc de un singur Archiereŭ din darul Domnului, patru avem, mișcați de același gând fericit și condus de același spiririt puternic, protopopii și preoții din estremitățile acestei întinse diecese aŭ venit și s'aŭ grupat împrejurul archiereului lor, ca toți într'o simțire, dovadă să dăm lumiî prin sĕrbătorirea memorieî părinților nostri, despre dragostea nu mai puțin înflăcărată, despre interesarea nu mai puțin viuă, ce cu nespusă mândrie o nutrim și ne silim a o cultiva într'ale nóstre piepturi, față de prosperarea și înflorirea bisericeĭ nóstre greco-catolice române.

P. S. Sale îi răspunde Ill. Sa Domnul Petru Pop, vicar general, apoi vorbesc și alții și masa se ridică.

Închiere.

Însemn aicî de închiere, că venitul curat al concertului a fost 400 de coróne. și că în pausa balului 12 feciorî din Ticvaniu-mare, îmbrăcați în frumos costum românesc, aŭ jucat cu mare precisiune jocurile naționale *călușeriul și bătuta.* Jocurile aŭ fost admirate de mulți străinî, ér călușeriî aŭ fost fórte viŭ aplaudați.

Trecut-aŭ așa dară și aceste serbătorî strălucite a căror amintire pururea nestérsă va rĕmâné din mintea și inima celor ce aŭ avut fericirea de a fi de față la acelea. Manifestarea puternică a credinței și a alipirei față de s. nóstră biserică, ce s'a desfășurat cu aceea ocasiune, este nu numai o nespusă mângăiere pentru inimile nóstre, ci tot o dată ne întărește în speranța și credința, că până ce aceeași s. biserică ast fel de fiî are, tot mai puternică și mai gloriósă va fi spre a iubitului nostru popor românesc bine și fericire.

Revistă bisericéscă.

Roma. Se dă ca sigur faptul, că la cel mai apropiat consistor va fi creat cardinal între alții și msgr. Taliani, nunțiul apostolic din Viena, care va fi apoi înlocuit prin msgr. Sambacetti, din München. Taliani, după cum se scie, e bolnav de mai mult timp.

Austria. Iubileul bĕtrânului episcop de la Diákovár a avut ca urmare un aspru dorgator dat archiepiscopului Stadler de la Serajevo. În o vorbire rostită cu ocasia acésta, Stadler ar fi făcut politică croată. Malestatea Sa l'a admoniat pentru acésta. După serbările de la Diákovár archiepiscopul a mers la Roma, unde prin primirea ce i-s'a făcut, se afirma că s'a desavuat Curtea din Viena. De aci apoi a început a se ventila prin ziare, că între Curtea imperială și Vatican ar esista raporturî fórte încordate, și că contele Revertera, ambasadorul de la Vatican, va fi revocat „Osservatore romano“, organul Vaticanului, face sfîrșit acestor pretinse încordărî. Sfinția Sa nu se amestecă în afacerile interne ale nicĭ unui stat, și primind bine pe Stadler, s'a făcut aceea ce se face cu orî care episcop, fiind bine primiți cu toții.

Revistă politică.

Afaceri interne. Între obiectele ce vor fi desbătute în actuala sesiune va fi și înarticularea căsătorieî moștenitorului de tron Franz-Ferdinand cu contesa Chotek. Ziarele Kossuthiste scriŭ de pe acum contra acestui proiect de lege. „Egyetértés“ de pildă, spune, că partida Kossuthista nu scie de căsătoriî morganatice și puțin o impórtă, dacă așa ceva se împacă orî nu cu legea de casă a habsburgilor. Peste tot acest proiect, zic eĭ, e o ilegalitate, care dacă ar ajunge să fie înarticulat ca lege ar fi fórte primejdios. Fóea Kossuthistă ĭea posiție fórte hotărîtă contra acesteĭ inarticulărî.

Luni a fost primit proiectul de lege a ministrului Hegedüs despre voiajorii comerciali, prin care se reguléză comandele de negoţ şi industrie. Un singur deputat a fost contra acestui proiect de lege, atât de mult reclamat din partea comercianţilor cinstiţi.

România. O fórte bună impresie a făcut declaraţia dlui Pallade, un membru marcant al opoziţiei liberale, relativ la aderarea liberalilor spre a scăpa ţara de criza economică ce bântue şi acum. Declaraţia dlui Pallade, că, dacă guvernul va face economii, el nu va avé aderenţi mai sinceri, de cât în liberali, a dovedit, că acest partid scie ce datorinţe are, atunci, când ţéra trece prin grele încercări, ca şi acum, când se impun cele mai întinse economii, şi se cer cele mai mari jertfe spre a fi uşurate finanţele statului. Strălucita cuvîntare a dlui Pallade a deslănţuit ropote de aplause în sinul maioritáţii.

Ministrul Marghiloman a fost zilele trecute la Viena, unde după o lungă întrevedere cu contele Goluchowski, a fost primit de Maiestatea Sa. În acésta audienţă, politica Românieï a fost mult lăudată de Împĕratul, care a felicitat pe ministru pentru aplanarea conflictului bulgăresc. La sfîrşitul visiteï dl Marghiloman a fost decorat de Maiestatea Sa „spre a onora politica înţeléptă a României."

China. După cum se scie Împĕratul chinez s'a declarat gata să deie satisfacţia cerută de nota germană. O conferinţă a delegaţilor puterilor interesate a constatat însé, că e vorbă de o tragere pe sfóră. Principalii agitatori ai boxerilor lipsesc de pe lista celor ce aŭ să fie pedepsiţi; mai de parte, pedepsele nu sînt de gravitatea cerută. Conferenţa a remonstrat şi a cerut înasprirea pedepselor şi esecutarea lor în faţa uneï delegaţiuni a representanţilor puterilor străine.

Transvaal. La 12 Octobre c. s'a împlinit un an, de când a isbucnit acest rĕsboiŭ, care a aruncat o pată neştérsă asupra Anglezilor, atât de mult lăudaţi pentru principiile lor liberale. Un an a trecut, dar rĕsboiul n'a luat sfîrşit. Burii n'aŭ încetat ostilităţile. Şi acum trupele engleze întimpină aprópe la tot paşul, cete de burï, carï îï atacă fără cruţare.

Din o scrisóre publicată de un africander în ziarul „Times", apare evident, că poporaţiunea republicelor din sudul Africeï nu se va linişti aşa uşor. „Nicï odată noï africanderiï din Transvaal, Orange şi Cap, nu vom renunţa la aspiraţiunile pentru independenţă. Dacă n'am isbutit pentru moment de a vĕ isgoni din Africa, . . . dacă sîntem condamnaţi să rĕmânem un timp óre care sub drapelul englez, putem să ne pregătim chiar de pe acum pentru ziua, când vom fi în mĕsură să ajutăm pe duşmaniï nostri."

După însăşi rapórtele lordului Roberts, engleziï cu ocasia unor ciocniri avute cu Burii, aŭ suferit perderi însemnate.

Corespondinţe.

Dorim calendare bune!

Aflându-ne pe pragul unui noŭ sezon de redactări calendaristice, aflu de indispensabilă accentuarea îndreptăriï pentru venitórele calendare.

Când o fac acésta, mai ales în firul controverselor petrecute şi relative la schimbarea stilară a calendarelor nóstre, trebue se anticipez, că la asta nicï de cum nu mĕ îndémnă „motive dogmatice", ci pur şi simplu „binele" poporului nostru şi „reputăţiunea" editorilor de calendare.

În decursul anului curent adecă, lăsând la o parte pe ceï morţi (de mortuis nihil nisi bene), după suferirea desastrului cronologic din partea calendarului Iulian, în mijlocul poporului nostru s'aŭ ivit atâtea complicaţiuni şi daune în timp şi materie, în cât dacă doftoriï calendarelor nóstre nu vor afla şi prescrie recepte infalibile pentru calendarele edate, apoï eŭ din parte-mï prevestesc o carantină generală şi cât se póte de trainică calendarelor nóstre românescï.

Înţeleg mai ales *„cronologia târgurilor."*

Trecênd adecă peste împrejurarea tragico-comică, că notariï şi juziï comunalï cu ocasiunea rĕtăcirilor de târguri, emanate din calendarele nóstre (mai ales fiindu-le eschise venitele din cedulele de vite) trag aspre şi grele afurisenii asupra calendarelor românescï, — dar apoï a te uita, cum economul îşi mână vitele la târg cu 3—4 zile înainte de a se începe, saŭ apoï cum merge cu una saŭ dóuĕ zile prea târziŭ, şi se întórnă cu necîntitul propus de a dicta sentinţă de mórte calendarului sĕŭ şi cu o pagubă considerabilă în timp şi materie, — asta la tot casul te scóte din amorţélă.

Scăderea calendarelor nóstre cu privire la târgurile de vite şi de ţéră în anul curent a fost generală, de óre ce zilele de târguri din ţéra nóstră în relaţiune cu stilul vechiŭ s'aŭ schimbat, ér cele din calendarele românescï n'aŭ voit să se schimbe.

Altă eróre generală a fost şi este, că unele din calendarele nóstre procurându-şi datele necesare pentru târguri de la locurï necompetente, aŭ greşit mereŭ şi aŭ făcut să greşéscă şi mai amar cetitoriï.

Erorile speciale sînt mai multe.

Unele calendare adecă însemnă târgurile o dată după „ziua", o dată după „începutul" târgurilor, ceea ce constitue motiv de confusiune. Eróreа acésta ar putea fi bine îndreptată aşa, că terminul de târguri să se însemne tot de-auna cu „ziua". Ast fel apoï poporul s'ar putea orienta în mod precis, de óre ce bine scie, că aprópe tóte târgurile se încep cu 3 zile înainte de „ziuă." Ér dacă voiesce a se conforma după „ziua" de târg, acésta în calendar ar putea-o afla esact.

Alte calendare însemnă târgurile acum după stilul vechiŭ, acum după cel noŭ, ceea ce dă ansă la o confusiune şi mai mare. Scăderea acésta ar putea fi îndreptată numai aşa, dacă „ziua" de târguri s'ar însemna precis cu „ziua stilului noŭ" şi numai în parantese ziua stilului vechiŭ, de óre ce numai în casul acesta s'ar putea orienta poporul aşa, pe cum în sensul ordinaţiunilor şi a modificărilor ministeriali s'aŭ conces şi s'aŭ anunţat acele târguri, ér de altă parte totuşi calendariul ritului nostru ar puté indica precis ziua corĕspunzĕtóre.

Alte calendare însemnă multe târguri după sĕrbătorile apusene. Împrejurarea acésta ĕră dă ansă la complicaţiuni, de óre ce poporului nostru saŭ îï sînt necunoscute aceste serbări, saŭ apoï le confundă cu ale nóstre, căutându-le şi neafiându-le în şirul acestora. Erórea acésta ar fi bine emendată aşa, ca tóte târgurile să se însemne cu indicarea numerică şi precisă a „zilei" de târg, în sensul alineatului precedent.

Cumcă calendarele nóstre conţin şi alte scăderi, saŭ că omit lucruri folositóre în hatârul unor nefolositóre, asta nu e lucru vechiŭ. La punctul acesta încă e de dorit deci, ca pe venitor în decursul redactăriï de calendare, întru tóte să se aibă în vedere bunăstarea economică a luï, aşa în cât din tóte paginile se pótă trage ceva folos.

Din noŭ şi cât se póte de accentuat trebue să mai repeţesc, că fiind indicarea târgurilor prin calendare prima şi cea mai momentósă grijă economică pentru poporul nostru, care profesézĕ aprópe esclusiv singurul comerciŭ de vite, stimaţiï nostriï editorï de calendare se binevoéscă a pune un pond deosebit pe procurarea datelor la *„compunerea cronologieï de târguri,"* dacă voiesc se facă bine real şi să le trécă calendarele. La din contră poporul nostru cu zimbet de dispreţ va trece pe dinaintea librăriilor şi va zice: „Calendarele nóstre românescï ne fac capul calendar, punga gólă şi vremea perdută. Să le foloséscă ceï ce le-aŭ făcut!" — O spun din vastă esperinţă.

În colo aşa cred, ca edarea de calendare nicï nu póte se aibă alt sens, de cât ca poporului să foloséscă şi poporul să le şi cumpere. Inteligința în cea mai mare parte îşi are calendarele sale de specialitate, şi editoriï fórte puţin pot conta la sprijinul elï. Prin urmare dacă calendarele sînt menite poporului, apoï pentru el să se şi facă. *)

Romaeo.

Visitaţiune canonică.

Din diecesa Orăḑii-marï 19 Oct. 1900.

Cu plăcere vin a vĕ raporta despre visitaţiunea sĕvîrşită în zilele trecute prin Magnificul Domn *Moise Nyeş,* canonic de Oradea-mare.

Magnificul Domn canonic în 13 a. l. c. cu trenul de de diminéţa a sosit în Ardusat, însoţit de Rssimul Dr. Felician Bran, Archidiaconul părţilor Sătmărene. La gară l'a aşteptat fruntaşii poporului cu parochul local, carele ï-a adresat câteva cuvinte de salutare.

---

*) Orï cine va afla de drépтă cererea dlui corespondent, dar, să nu se ulte, că n'aï de unde primi o cronologie exactă a târgurilor. Rĕului s'ar putea ajuta mai bine aşa, dacă tóte datele false şi greşite din calendare s'ar notifica editoriï pe câte o corespondinţă, în chipul acesta s'ar face ceva, alt cum plângerï peste plângerï. — Red. „Unirii".

„Nu datina, nici datorința, ci singur onórea și iubirea cătră persóna mult prețuită a Magnificenției Vóstre, ne-aŭ îndemnat a veni la acest loc, spre a Vĕ întîmpina îndată după sosirea în mijlocul nostru. Deie ceriul, ca să Vĕ aflați bine între noĭ. Vĕ dorim ca bunul Dumnezeŭ mulți anĭ se Vĕ trăiéscă!“ Magnificul Domn canonic mulțămesce pentru buna primire, și zice că dênsul cu bucurie a primit porunca Escelentissimuluĭ Domn Episcop de a cerceta pe credincioșiĭ din părțile acestea, căcĭ acésta e sĕmnul celui mai învederat al dragosteĭ ce păstrézĕ părintele bun cătră fiiĭ sĕĭ

După amiazĭ a visitat parochiile: Ardusat, Buzeștĭ, Tamaia și Farcașa. În 14 a. l. c. adecă Duminecă, a celebrat s. liturgie comemorativă a s. Unirĭ. Popor imens a participat la serviții divin nu numaĭ din Ardusat, ci și din parochiile vecine, așa în cât și cimitirul a fost îndesuit de credincioșĭ, deși timpul era nefavorabil. După „Credeŭ“ Magnificul Domn canonic a ținut predică, esplicând epistolele pastorale din acest an sfînt și iubilar. Rar avem ocasiune de a ne îndulci de oratoria unuĭ bărbat ecclesiastic ca Magnificența Sa Domnul canonic Moise Nyeș. Stilul luĭ ușor, predarea sa nemăiestrită, vócea luĭ sonoră, argumentele poternice, cu un cuvînt totalitatea calităților unuĭ adevĕrat orator a făcut, ca cel de față să fie cuprinșĭ de o emoțiune sacră, și ca lacrimĭ să zărim lucind în ochiĭ bărbaților trecuți și oțĕliți în luptele vieței.

Îndată după s. Liturgia a primit visita clerului districtual de Ardusat, și după ameazĭ a continuat visitarea parochielor Borlescĭ, Pomĭ, Vîșmort și Borhid.

O suvenire dulce va fi pentru noĭ visitațiunea dluĭ canonic, și am dori să-l vedem cât de adese în mijlocul nostru.

D. R.

Nr. 18—1900.

Convocare.

„Reuniunea Femeilor Române greco-catolice din Blaș,“ Duminecă în 28 Octobre a. c. la 4 óre p. m. își va ținé *adunarea generală* în sala cea mare a Casineĭ române din loc. La acésta adunare se învită cu tótă stima toți membriĭ și binevoitoriĭ Reuniuniĭ.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportul Comitetului.
3. Raportul comisiuniĭ despre averea fundațiunilor „Ana Vlassa n. Poruțiŭ“ și „Leontina F. Negruțiŭ.“
4. Proiectul de budget pe anul 1901.
5. Alegerea comisiunilor a) pentru censurarea raportuluĭ de sub p. 2; b) pentru censurarea raportuluĭ de sub p. 3 și a proiectuluĭ de sub p. 4; c) pentru inscrierea membrilor noĭ și incasarea taxelor de la membri.
6. Rapórtele și propunerile comisiunilor esmise.
7. Eventuale propuneri.
8. Verificarea procesuluĭ verbal.
9. Închiderea adunăriĭ.

Blaș. din ședința Comitetuluĭ „Reuniuniĭ Femeilor Române greco-catolice din Blaș“ ținută la 30 Septembre 1900.

A. n. Solomon presidentă. **Dr. A. Chetian** secretar.

NOUTĂȚI.

Sciri personale. Dl *Dr. Aurel Vlad* advocat, anunță că și-a deschis cancelaria în Deva str. principală Nr. 38. Deși tinĕr dl. Vlad, e recunoscut ca unul dintre ceĭ mai buni iuriști, îl recomandăm cetitorilor nostri.

Sfințire de biserică. Inteligența română din Borșa învită la sfințirea de biserică împreunată cu concert și petrecere cu dans, ce se va ținé în 21 Octobre st. n. a. c. Patronii petrecerii: Sp. Domn Dr. Aurel Isac și st. dómnă din Cluș. Prețul întrăriĭ la concert și petrecere 2 coróne de persónă. Suprasolviri în favorul bisericiĭ se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

De la Năsĕud. O nóuă volnicie se vestesce, un noŭ atentat s'a pus la cale, contra acestuĭ gimnas, ridicat din baniĭ, celor ce între grele împrejurări și timpuri critice și aŭ jertfit viața pentru tron. Étă ce ni se scrie din o parte competentă. Profesorul de sciințele naturalĭ, trĕbuind să-și céră din motive de sănătate concediŭ pe un timp mai îndelungat, órele luĭ aŭ rĕmas să fie făcute de celalalți profesorĭ. Directorul suprem Kuncz Elek din Cluș, a trimis înse la Năsĕud, pe un tinĕr român, absolut de filosofie cu titlu de profesor substitut. Nu pricepem, cu ce putere face dl Kuncz ast fel de numiriĭ. Noĭ scim, că școlele grănițărescĭ de la Năsĕud, aŭ statut și orĭ ce numire de profesor trebue să se facă pe basa celor statorite acolo. Și nu credem ca dl Kuncz să fie investit cu ast fel de drepturĭ de satrap.

Secția naționalităților. Foile din capitală anunță, că pe lângă ministerul de interne s'a înființat o secție polițială sub numirea „állam rendöriügy osztály.“ Menirea acesteĭ secții, e să controleze acțiunea naționalităților. Care va se zică, nu s'aŭ șters chiar de tot vestita secție a naționalităților.

Adunări învĕțătorescĭ. Reuniunea învățătorilor gr. cat. „Mariana“ din vicariatul Rodneĭ și protopiatele Bistriței și Budaculuĭ-român, își va ținé adunarea generală la 21. și 22. Octobre c. în sala școleĭ din Rodna veche. În 21 crt. se va ținé tot acolo o petrecere cu joc în favorul reuniuniĭ. — Despărț. Făgăraș al reun. învĕț. archid. își va ținé la 28 Oct. n. adunarea generală în Șercaia.

Dar prințului Carol. Cu ocasia aniversăriĭ a 7. a nascerii sale, principele Carol al Românieĭ, a primit ca dar din partea Sf. Sinod o prea frumósă carte de rugăciunĭ, a căreĭ ornamentație în aur a fost făcută la Viena. O delegație a Sf. Sinod, avênd în frunte pe Mitropolitul Primat a presentat acest dar miculuĭ Principe, care luând cartea a deschis'o la început și a cetit cu glas tare de la început până în sfîrșit „Tatăl nostru.“ Cartea acésta e legată în aur smălțuit, legătura făcută la Viena costă 7500 de leĭ. Pe coperte sînt 10 sfinți, 5 pe una 5 pe alta, lucrați în aur și în stil bizantin. Pe prima copertă, sus, este o cruce cu inscripția: „In hoc vince,“ iar la mijloc este Sf. George, patronul armateĭ române. Tot pe prima copertă se află inscripția „Sf. Sinod Principeluĭ Carol,“ iar pe coperta a dóua: „În al șeptelea an al vrĕsteĭ, 1900.“ Cartea este o frumósă operă de artă.

Constituirea secțiunilor Asociațiuniĭ pentru literatura română și cultura poporuluĭ român s'a făcut în Sibiŭ, dumineca trecută, în sala festivă a școliĭ civile de fete a Asociațiuniĭ. Presenți aŭ fost aprópe toți ceĭ aleși de adunarea generală de la Băile Herculane, între carĭ șése membri aĭ Academieĭ Române, avênd între sine pe octogenarul Florian Porcius, venit de la Rodna-veche, granița Bucovineĭ, spre a lua parte la acest act important al vieții nóstre culturale. Președintele Asociațiuniĭ, Rds. dn Ĭ. M. Moldovan, a deschis ședința la órele 5 după amézĭ, prin o cuvîntare scurtă, la care a rĕspuns Iosif Vulcan accentuând însemnătatea momentuluĭ pentru progresul Asociațiuniĭ și al cultureĭ nóstre în general și promițênd tot concursul din partea membrilor aleșĭ. S'a constatat apoĭ că din ceĭ aleșĭ dniĭ dr. D. P. Barcianu, Dimitrie Comșa și Grigorie Maior n'aŭ primit alegerea; ér dl Iosif Balan, care a primit, nu s'a presintat. De demisiunĭ s'a luat act și locurile vacante se vor suplini prin alegerĭ nóne. După aceste, secțiunile s'aŭ constituit ast fel; secțiunea literară, președinte dr. At. M. Marienescu, vice-președinte Iosif Vulcan, referent dr. Iosif Blaga, sediul Brașov; secțiunea istorică, președinte Vincențiŭ Babeș, vicepreședinte Iosif Sterca Șuluț, referent Vasile Goldiș, sediul Sibiŭ; secțiunea sciințelor, preș. Fl. Porcius, v. preș. dr. G. Vuia, referent Ars. Vlaicu, sediul Rodna-vechie; secțiunea școlară, președinte dr. Vas. Hossu, vice-președinte Grigore Pletos, referent dr. I. Stroia, sediul Blaș; secțiunea economică, președinte Parteniŭ Cosma, (vicepreședinte se va alege mai târziŭ, fiind un loc vacant), referent dr. Ioan Mihu, sediul Sibiŭ. Discutându-se apoĭ chestiunea publicăriĭ organuluĭ literar al Asociațiuniĭ, s'a primit propunerea dluĭ Virgil Onițiŭ, ca secțiunea literară să fie însărcinată cu presintarea unuĭ proiect despre modalitățile de editare a organuluĭ Asociațiuniĭ și proiectul să se presinte în proxima ședință plenară a secțiunilor; ér până atuncĭ organul Asociațiuniĭ să continue a apărea în forma sa actuală. Prim-secretarul dr. Cornel Diaconovich s'a însărcinat a face un regulament pentru desbaterile interne ale ședințelor plenare.

În afacerea reuniunilor de temperanță. Crișmariĭ jidanĭ vĕdându-se în primejdie prin lățirea tot mai mult a reuniunilor de temperanță printre țeraniĭ, aŭ început a iscodi fel de fel de mijlóce, cum l-ar putea abate de la cuvîntul dat. După cum scrie preotul Hârsan din Chimitelnicul-de-câmpie, jidanii de acolo aŭ început a da țeranilor gratis vinars fórte bun numaĭ ca să-l pótă atrage iar în crișmă. Și fiind că asta o făceaŭ mai ales Dumineca și în zile de sĕrbătóre, păr. Hârșan, a cerut întâiŭ protopretoruluĭ, apoĭ vicecomitelui să poruncéscă închiderea crișmelor pe timpul s. liturgiĭ, și asta cu provocare la §47. art. de lege XL din 18 79. Și i-a succes, ca în numitele zile să fie crișmele închise până la órele 2. d. p. Atragem luarea aminte a fraților preoți asupra acestuĭ cas, avisându-l să se foloséscă de remediul paragrafului citat de păr. Hârșan.

Mulțumită publică. În comuna Loznamare încă în 22 Aug. st. n. a. c. a fost un incendiŭ grózнic, cu care ocasiune 20 case și 56 superidificate s'aŭ prefăcut în cenușă și ast fel 20 familiĭ — 108 suflete, aŭ rĕmas fĕr de nimic, în cea maĭ deplorabilă stare. Acestor nenorociți bătuți de sórte le-a venit în ajutor fostul ministru a latere *Baronul Samuil Jojika,* care a dat din pădurea sa din apropiere lemne pentru edificiĭ în preț de 800 coróne și 40 coróne baniĭ gata, pentru care ofert marinimos în numele nenorociților concrezuți păstorireĭ mele, îmĭ esprim cea maĭ adêncă mulțumită. Ofertele banalĭ în favorul acestor nenorociți sînt a se trimite la subscrisul oficiŭ parochial. Lozna-mare, (posta Kucsulát) la 14 Oct. 1900. Pachomiu Pop preot gr. cat.

Din un raport. E vorbă de deschiderea congresuluĭ din Sibiŭ Étă un pasaj din raportul uneĭ foĭ oficióse a bisericiĭ neunite: „Și cum de printre grilajul scund al foișoruluĭ raze de priviri fermecătóre eraŭ îndreptate spre incintă (acolo era „o frumósă cunună de dame și domnișóre“), *magnetul lor atrage în sus numĕrósĕ ochiri din partea „sfinților părinți“* Unele par' că ar grăi de mângâierea ce o simte părintele vĕzându-și în flóre fiĭ și ficele, altele de bucuria fratelui la vederea surorei, *iar altele . . .* “ Fără comentar! Ghicéscă cetitoriĭ nostri ce vor fi grăit celelalte priviri a „sfinților părinți.“

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Și pe cum sufletele perfecte ridicându-se din acéstă lume tristă, prin focul credinței și al blândeților lor, în continuŭ doresc a-și afla un conducător, care se le ajute în sborul lor mai înalt, ast fel și aceste ființe demne de admirat, *Fabiola, Paula, Eustochiŭ, Marcella* se grupézĕ în jurul sfîntuluĭ Ieronim, care le esplică s. Scriptură și le umple de lumină, ce în inimile lor să prefacă tot deuna în sacrificiĭ, devotament și tot felul de abnegațiuni. [1])

Dacă Augustin s'ar fi îndurat a-și întórce și el privirile spre acéstă privelisce, fără îndoiélă și sufletul luĭ ar fi fost răpit. Dară sînt timpurĭ, când sufletul nu ĭea în sémă nimica, și sînt timpurĭ, când ochiul să uĭtă și inima nimic nu observă. Augustin întru atâta a fost de convins că biserica catolică învéță despre Dumnezeŭ și om absurdităților, carĭ cu mintea omenéscă nu se pot cuprinde și carĭ înădușesc geniul, — în cât nicĭ nu ĭ-a venit în minte să mai privéscă și în partea acésta. [2]) Și deși câte odată se ivia în sufletul luĭ deschis idea să converseze cu vreun învĕțat al bisericiĭ romane, care ĭ-ar puté esplica adevĕrata învĕțătură, totuși nu s'a nĕsuit să o facă, fie pentru că el însuși a ținut de nefolositóre acéstă conversare, fie pentru o ascunsă și instinctivă gróză de lumina adevĕrată și de sacrificiile, carĭ stau în legătură cu dînsa. [3])

Convins prin aceste prejudițiĭ, că biserica catolică, nu posĕde adevĕrul; sciind din propria sa esperiență, că nicĭ învĕțătura luĭ Manes nu îl posĕde, și în fine aducêndu-și aminte că în scrierile filosofilor în deșert l'a căutat, și că nicĭ când nu a găsit în ele pace sigură: Augustin în urmă a început a se *îndoi* de tóte, și zicêndu-și cu amar, că adevĕrul e numaĭ vis — a întrat în școla filosofilor *academicĭ*, carĭ învĕțaŭ că nimic nu e sigur și cert în lume.

Curiósă miseriă a sufletuluĭ omenesc! Étă geniul cel maĭ strălucit, spiritul cel maĭ pĕtrundĕtor, cel maĭ 'estins și cel maĭ activ, care într'un lung șir de anĭ se ostenesce întru căutarea adevĕruluĭ, și după ce, ca o naiă fără cârmă e aruncat în cóce și în colo, de tóte vînturile și de tóte valurile, finesce prin a-și aduna aripile și desperézĕ de a maĭ afla adevĕrul!

Totul e îndoios, totul e nesigur! De nicăirĭ nu se înseninézĕ, ironiă și batjocură rĕsună din tot locul! Acésta e perina, pe care Augustin voia să-și odihnéscă capul ostenit și să-și închidă ochiĭ desperați. „Et nunc reges intelligite!“ — *Și acum regilor înțelegeți* — (Psalm. 2. 10). Acum voĭ Regĭ aĭ minților omenescĭ înțelegeți, și voĭ toți carĭ căutați lumina adevĕruluĭ învĕțați!

Nu sciŭ dacă sînt ómenĭ, carĭ se pótă durmi pe perina dubietățiĭ, se pótă durmi un somnul dulce și liniștit, ce recreézĕ corpul ostenit, ci măcar acel somn amar și agitat, pe care Dumnezeŭ nu îl denégă nicĭ celuĭ maĭ mare pĕcătos. Dacă sînt e sigur că Augustin nu se ținea de acest fel de ómenĭ!

[1]) L. Lagrange: Histoire de saint Paule.
[2]) Conf. l. V. c. X.
[3]) Conf. l. V. c. XI.

Spiritul luĭ era cu mult maĭ înalt și inima luĭ, deși pĕtată, totuși nu era așa de coruptă, ca să-și fi găsit plăcere întru întunerec. Nicĭ distracțiile Romeĭ, nicĭ plăcerile spirituale, de carĭ avea parte, nicĭ succesele ce ĭi încoronaŭ ostenelele, nu ĭ-aŭ putut împrăștia neliniștea sufletuluĭ; tristéță adâncă îl mistuia și în tocmaĭ ca morbosul, care nicăirĭ nu-și află stare, plin de amărăciune se reîntórse obosit, la un pat, ce nu era gătit, tocmaĭ pentru el.

Nu peste mult îl prinseră frigurile; un morb ferbinte îl chinuia, drept fruct al nelinișteĭ sale, ĕră peste câteva zile viĕța ĭi ajunse în pericol. „Eram maĭ mort — zice Augustin — mergeam spre mormînt, îngreunat de sarcina pĕcatelor mele comise în contra luĭ Dumnezeŭ, în contra mea și în contra de aprópeluĭ meŭ, apoĭ de greutatea pĕcatuluĭ original, de care încă nu mĕ scăpasem prin botez.“ Ceea ce mări încă pericolul era, că nicĭ nu a cugetat să-și întórcă măcar privirea rugătóre către ceriŭ. Cu 22 anĭ înainte de acésta, ca copil mic sub paza uneĭ mame creștine și-a uĭtat de durerile sugrumătóre, și și-a întors privirea spre suflet și eternitate. Și acum, ca june, aprópe perdut în labirintul cetățiĭ marĭ, departe de privirile scutitóre a iubiteĭ sale mame, acușĭ-acușĭ el móre fără părere de rĕŭ, fără de rugăciune și fără de preot, fără de Christos și Dumnezeŭ, ba ce e ma mult e aprópe să móră cu sarcasmul pe buze și cu înpietatea în inimă. „Eŭ nu ceream botezul într'un pericol așa de mare — zice el — și nu numaĭ că nu mĕ gândiam la botez, ci rîdeam și îmĭ băteam joc de el.“ „O Dumnezeul meŭ, — adauge maĭ de parte, — unde așĭ fi ajuns dacă așĭ fi murit atunci. În foc, între torturĭ, amĕsurat faptelor mele, după rînduiéla neschimbată a provedinței tale.“ [1]) Spre norocirea luĭ rĕul a încetat, frigurile pe încetul l-aŭ trecut, puterile i-s'aŭ reîntors, și nu peste mult Augustin trecu peste orĭ ce pericol.

Augustin, care cu spiritul sĕŭ cel mare și adêncit tot de una cerceta după causele lucrurilor și-a pus și întrebarea: óre pentru ce l-a scăpat Dumnezeŭ din pericol, și că óre când el pe marginea mormîntuluĭ însulta pe Dumnezeŭ, ce mână va fi reținut mănia luĭ Dumnezeŭ, care acușĭ-acușĭ era să-l lovéscă? Și în acest cas, ca și de altă dată, el nu a hesitat a mărturisi clar, că acésta numaĭ mameĭ sale o póte mulțămi. „Iubita mea mamă nu scia, că-s morbos, dară pentru aceea neîncetat s'a rugat pentru mine.“ — „Pentru că nicĭ când nu putu spune din destul“, esclamă el cu puterea elocinței sale, „cât m'a iubit ea și cu cât maĭ mare *grije* m'a născut după suflet, de cât după trup.“ [2]) Și apoĭ adauge aceste cuvinte dintre cele maĭ oratorice, ce aŭ erupt de pe buzele omenescĭ sau maĭ bine din inimă omenéscă: „dar Tu, Dumnezeul meŭ n'aĭ permis, ca eŭ să mor într'o stare așa de tristă, pentru că dacă mórtea mea, — o mórte vecinică, ar fi ajuns la cunoscința mameĭ mele, ĭ-ar fi rănit inima, în cât nicĭ când nu s'ar maĭ fi vindecat.“ [3])

Se zice, că o mamă nu póte fi mângăiată de perderea fiuluĭ sĕŭ. În inima eĭ, în adêncul internuluĭ eĭ este ceva, ce se sfășiă pentru tot deuna și rĕmâne acolo durerea, care timpul nu o vindecă, și de care cu nicĭ o mângăiere nu te potĭ apropia. Dar ce va fi atunci, când o mamă creștină își vede fiul murind în fărădelege și pĕcat? Să ne închipuim numaĭ un atare suflet sfînt, care și numaĭ la vederea uneĭ crucĭ sau a unuĭ altar să înflăcărézĕ de credință și iubire, și care, ca mamă trebue să vadă, că fiul sĕŭ, fiul pântecelui sĕŭ, partea cea maĭ bună a sufletuluĭ sĕŭ să departă pentru tot deuna de la Dumnezeŭ. „Nu, nu, — zice Augustin, — o atare rană în inima mameĭ mele nicĭ când nu s'ar fi vindecat.“

„De altcum, — continuă el cu ton înălțat, — unde ar fi atâtea rugăciunĭ ferbinți și neîncetate, dacă nu la Tine, Dumnezeule. Aŭ dóră, Tu, Dumnezeul îndurăreĭ, poți să desprețuescĭ *inima înfrântă și umilită* [1]) a vĕduveĭ caste și deștepte, care a dat în abundanță elemosină, care pe sfinții tĕĭ ĭ-a onorat și în fie care zi a luat parte la sacrificiul altaruluĭ tĕŭ?... Poți óre să desprețuiescĭ lacrimile acesteĭ vĕduve, prin carĭ nu a cerut de la Tine aur, argint sau alt lucru trecĕtor, ci mântuirea fiuluĭ sĕŭ? Aĭ fi putut óre să o respingĭ fără nicĭ un ajutor? Nu, Dómne! Tu aĭ sprijinit'o, aĭ ascultat'o și după eterna-ți hotărîre aĭ continuat lucrul spre binele meŭ.“ [2])

Augustin după cum am amintit în adevĕr s'a vindecat numaĭ de cât, și a continuat studiile și cercetările sale prin cărți, școlĭ și monumentele Romeĭ. Dară nicĭ credința, nicĭ bucuria sufletuluĭ sĕŭ nu s'a maĭ reîntors și continuând a se îndoi de tóte și convins tot maĭ tare, că pe acéstă lume nu e nimic sigur, s'a hotărît a nu se maĭ ocupa maĭ mult cu întrebărĭ sciințifice, și s'a cufundat în o durere și maĭ adâncă, de cât cele de până acum.

Urîtul ĭ-a mărit numaĭ acéstă durere. Augustin deschise în Roma o școlă publică. Dară pe lângă tótă mărimea talentuluĭ sĕŭ nu a putut strînge în juru-ĭ de cât puținiĭ învĕțăceĭ, nu prea zeloși. — Neplăcerile la carĭ nu se așteptase, ĭ-aŭ vĕtămat adênc frumosul sĕŭ suflet și în fine s'a disgustat cu totul de catedră. [3])

Se îndoia de Dumnezeŭ, începu a se îndoi și de ómenĭ! Ce tortură acésta pentru un spirit, și maĭ ales pentru o inimă ca a luĭ Augustin?!

Era pe aci să despereze de tot, când étă se audi, că în *Milan* a devenit vacantă catedra de retorică. Acéstă condițiune ĭ-ar fi plăcut. Profesorul recunoscut și plătit de oraș nu atîrna de grația tinerimeĭ nestătornice și petulante, ci se bucura de auctoritate, de bunăstare, și ce e maĭ mult, de libertate. — Acéstă catedră era de mare importanță, maĭ ales de când împĕratul, alegêndu-și Milanul de reședință, l'a ridicat la rangul de nóuă capitală a lumeĭ. Augustin ceru acéstă catedră și după ce a depus cu succes strălucit esamenul public înaintea renumituluĭ *Simmach*, prefectul Romeĭ, o a și câștigat. Mângăiat în cât va de acéstă onóre, încredêndu-se într'un venitor maĭ bun, dară desperând și maĭ mult de adevĕr, a grăbit la Milan cu aceea hotărîre, că nu să va ocupa maĭ mult cu cercetarea adevĕruluĭ, ci talentul sĕŭ rar de aiĕ în colo, și-l va consacra esclusiv studiuluĭ frumosuluĭ formal. [4])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. V. c. IX.
[2]) Confess. l. V. c. 2 et 9.
[3]) Confess. l. V. c. 9.

[1]) Psalm. 50.
[2]) Confess. l. V. c. 9.
[3]) Confess. l. V. c. 12.
[4]) Confess. l. V. c. 13.

Pastorala

adresată Cleruluĭ şi poporuluĭ Provinciei metropolitane cu ocasia Iubileuluĭ ducentenar al Sf. Unirĭ cu biserica Romei.

(Continuare.)

Peste toţi Apostolii, păstorii şi învĕţătorii înse, Isus Christos, pentru păzirea unităţii ast fel întemeiată în Biserica sa, a promis Apostolului Petru primatul, atunci când a zis lui: *Tu eştĭ Petru şi pe acésta piatră voiŭ zidi Biserica mea şi porţile iadului nu o vor învinge pe ea. Şi voiŭ da ţie cheile împĕrăţiei ceriurilor: şi orĭ ce vei lega pe pământ, va fi legat şi în ceriurĭ, şi orĭ ce vei deslega pe pământ va fi deslegat şi în ceriurĭ* [1]). Acésta promisiune împlinindu-o Domnul, a pus pe Petru mai mare păstor al Bisericei, atunci, când după gloriósa învierea sa din morţi, l-a încredinţat lui fără de nicĭ o restrîngere păstorirea turmei cuvîntătóre creştine, zicênd lui: *Pasce mieluşeiĭ mieĭ, pasce oile mele* [2]) pe cum şi atunci, când după ce l-a spus lui, că în mod deosebit s'a rugat pentru el, ca credinţa lui să nu scadă, l'a însărcinat să întărĕscă pe fraţiĭ sĕĭ în credinţă [3]). În virtutea acestor prerogative deosebite, S-tul Petru a fost pus în Biserică de Christos, Principe al Apostolatului [4]); Cel mai mare între Apostolĭ [5]); Cel mai tare şi mai mare peste Apostolĭ, principele şi patronul tuturora [6]) Principe al Apostolilor, Columna Bisericeĭ [7]); Capul Apostolilor [8]); Principele corului Apostolic, gura şi culmea ucenicilor, Capul şi Păstorul Bisericeĭ, Columna Bisericeĭ, întărirea credinţeĭ, fundamentul mărturisireĭ şi pescariul lumeĭ întregĭ [9]). Pe urma acestor numirĭ, date S-tului Petru de o potrivă de Ss. Părinţi din Răsărit şi din Apus, în deosebĭ Biserica Răsăritului pe acelaşi Apostol, în cântările sale neîncetat îl măresce, ca pe cela ce este corifeul Apostolilor, temelia de piatră a Bisericeĭ, fundamentul credinţeĭ, principele Apostolilor, prefectul şi presidele Bisericeĭ, piatra de temelie de mare preţ în margineaânghiului Mântuitoriului, mai marele păstor al oilor celor cuvîntătóre, şi altele, căcĭ nesfîrşit ar fi şirul, dacă am aduce înainte tóte laudele de felul acesta, date de Biserică mareluĭ sĕŭ principe şi cap vĕdut. Motivul, pentru care Christos a pus pe Petru de cap vĕdut al Bisericeĭ, fórte frumos ni-l esplică S-tul Ciprian, acolo unde zice: Pe Petru îşĭ zidesce Christos Biserica sa, şi lui îĭ încredinţézĕ păstorirea oilor sale, — spre a arăta unitatea eĭ, cu auctoritatea sa a dispus, ca originea aceleiaşi unităţi de la unul să se începă, şi Primatul se dă lui Petru, ca să se arete, că una este Biserica lui Christos şi una şi Catedra. Cine se împotrivesce Bisericeĭ, cine părăsesce Catedra lui Petru, pe carele zidită este Biserica, maĭ crede el, că se află în Biserică? [10])

Credinţa cea adevĕrată, aşedată de Christos în Biserica sa, ca şi în sicriul legeĭ sale este principiul faptelor celor bune, prin carĭ Domnul cu al sĕŭ dar pururea ajutorând, sufletul omului se sfinţesce şi plăcut se face înaintea lui Dumnezeŭ. Prin urmare, Biserica este, şi o credem sfîntă nu numaĭ pentru că Sfînt este întemeietoriul eĭ, sfînt îĭ este scopul, sfinte învĕţăturile şi mijlócele date spre ajungerea scopului, ci şi pentru că sfinţiĭ şi plăcuţiĭ înaintea lui Dumezeŭ se fac toţi fiiĭ sĕĭ, ceia ce prin credinţă curată păzĕsc întru tóte poruncile din legea Domnului. De unde şi zice S-tul Pavel: *Christos a iubit Biserica şi pe sine s'a dat pentru dînsa ca pe ea să o sfinţéscă, curăţindu-o cu spălare, de apă prin cuvînt, ca să pună înainte pe ea lui-şi mărită Biserică, care nu are întinăciune saŭ sbârcire saŭ alt ceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă şi fără de prihană* [1]).

Dându-se înse Christos pe sine pentru Biserica sa, adecă întinzêndu-şi mânile pe cruce, a chemat la sinul sĕŭ mântuitor pe toţi urmaşiĭ lui Adam, şi le-a zis lor prin graiul Apostolului sĕŭ, că toţi fiĭ ai lui Dumnezeŭ sînt prin credinţă, *nu este judeŭ, nicĭ elin, nu este rob, nicĭ slobod, nu este parte bărbătéscă, nicĭ femeiéscă, că voĭ toţi unul sînteţi întru Christos Isus* [2]). După ce aşa dar Dumnezeŭ voesce ca toţi oamenii să se mântuéscă şi la cunoscinţa adevĕrului să vină [3]), şi acésta numaĭ prin biserica lui Christos se întîmplă, până întru atâta, în cât ceĭ ce trec din lume cu totul în afară de dînsa, faţă de a lor mântuire sînt ca şi ceĭ ce afară din corabia lui Noe aflându-se, aŭ perit: de la sine urmézĕ, că biserica este ast fel întogmită, în cât binefacerile sale trebue să şi-le întindă la tótă omenimea din tóte locurile şi din tóte timpurile. În virtutea acesteĭ însuşirĭ, biserica, îndată după pogorîrea Spiritului sfînt peste Apostolĭ, începe a trece hotarĕle Palestineĭ, lărgindu-şi locul cortului sĕŭ, întinzîndu-şi pieile corturilor sale, lungindu-şi funiile sale şi pociumpiĭ sĕĭ înţepenindu-ĭ [4]); pétra despicată fără de mână din munte, rostogolindu-se peste împĕrăţiile lumeseĭ, nu întârzie a cresce şi a împlea tot pământul [5]); şi în dată ce a răsărit mărirea Domnului peste Ierusalim, porţile sale s'aŭ deschis, ziua şi nóptea nu s'aŭ maĭ închis, ca să între puterea neamurilor şi împĕraţiĭ lor, spre a se închina toţi la urmele piciórelor lui [6]): aşa în cât deja S-tul Pavel a putut zice despre vestitoriĭ Evangelieĭ, că în tot pământul a eşit vestirea şi la marginile lumiĭ graiurile lor [7]). De la însuşirea acésta de a se lăţi şi de a fi lăţită în tot pământul, biserica lui Christos se numesce catolică.

Ér fiind că biserica avea să se lăţéscă nu numaĭ în tóte locurile, ci şi peste tóte timpurile, slujba apostoleĭ n'a putut înceta cu mórtea Apostolilor, ci de fapt a rĕmas şi a trecut în preţiósă moştenire la ceĭ ce aŭ urmat în locul lor, adecă la episcopiĭ, aleşi prin punerea mânilor lor, şi aşişderea puşi de Spriritul sfînt, ca să păstorésca biserica lui Dumnezeŭ, care o a câştigat cu sângele sĕŭ [8]). Legătura neîntreruptă dintre episcopĭ şi Apostolĭ, succesiunea legiuită a acelora de la aceştia, şi prin care se susţine şi se dovedesce identitatea uneia şi aceleiaşi misiuni apostolice, ceea ce numim apostolicitatea bisericiĭ. — Maĭ pe scurt, unitatea credinţiĭ şi a organismului constitue firea unică şi nedespărţită a bisericiĭ; strîns'a legătură cu capul sĕŭ Christos, prin lucrarea unuia şi aceluia-şĭ Spirit Sfînt, îĭ formézĕ sanctitatea, ér identitatea eĭ în tóte locurile îĭ dovedesce catolicitatea, — după cum aceeaşi identitate în tóte timpurile, îĭ constitue, formézĕ, şi-l dovedesce apostolicitatea.

Dar unde şi care este acéstă sfîntă biserică, după ce omul vrăjmaş s'a încercat a sĕmăna neghină în agrul lui Christos, după ce eresiĭ, schisme şi secte fără număr s'aŭ străduit a-ĭ sfăşia sînul şi a-ĭ întuneca mărirea? — Cumcă în mijlocul tuturor acestor tempestăţi adevĕrata biserică a lui Christos a rĕmas neschimbată, aşa cum a eşit din mânile întemeietoruluĭ sĕŭ, este un adevĕr absolut sigur şi ridicat maĭ pe sus de orĭ ce îndoiélă, garanţă fiind însuşĭ neperitor cuvîntul lui îndreptat ucenicilor sĕĭ: *Şi iată eŭ cu voĭ sînt în tóte zilele până în sfîrşitul veaculuĭ* [1]). Deşi observă S-tul Ambrosiŭ, valurile turburate şi asprimea vigeliilor celor maĭ marĭ se lubesc adeseorĭ în cóstele acesteĭ năĭ sfinte, ea totuşi de naufragiŭ şi de scufundare pururea scutită va rĕmânĕ; pentru că în arborul eĭ, adecă în cruce, înălţat este Christos, la cârma eĭ stă Tatăl şi prora ĭ-o păzesce Paraclitul Spirit, de vreme ce ceĭ doîsprezece luntraşĭ o conduc la portul liniştit printre strîmtorile înguste ale lumiĭ trecătóre [2]).

Unde şi care este aşa dar adevĕrata biserică a lui Christos? — Unde este Petru, rĕspunde érăşi s. Ambrosiŭ, acolo este biserica [3]). Mărturisînd noĭ cu s. Ireneŭ, credinţa şi ţinênd tradiţiunea bisericiĭ din Roma, ca aceleĭ maĭ marĭ şi maĭ vechĭ, fundată de prea străluciţiĭ Apostolĭ Petru şi Pavel, — prin aceea noĭ confundăm pe toţi ceĭ ce în orĭ ce chip, fie din placul lor, fie din mândrie deşértă, fie din orbire, saŭ din rea credinţă învaţă peste ceea ce de cuviinţă este. *Pentru că biserica acésta, din causa întâietăţiĭ sale maĭ de frunte* (propter potiorem principalitatem), *şi în care se păstréză tradiţiunea apostolică din partea tuturora, — de lipsă este să se adune fie care biserică, va se zică toţi ceĭ credincioşi din orĭ ce loc* [4]). După tóte acestea şi alte nenumĕrate mărturisirĭ ale ss. Părinţi din rĕsărit şi din apus, noĭ nu vom înşira acilea şi laudele cele marĭ şi frumóse cuprinse în cărţile rituale din rĕsărit maĭ cu samă, şi prin carĭ pe Papa de la Roma îl mărim drept Părintele părinţilor, capul tuturor episcopilor şi Învĕţătorul credinţeĭ adevĕrate şi nepĕtate; pentru că aceste laude fără de încetare rĕsună din pepturile nóstre, acolo înaintea altarului dumnezeesc, unde amar este tuturor celor ce adevĕrul nu l'ar grăi, şi calea Evangelieĭ nu o ar arăta întru deplina sinceritate a inimilor lor! Atât este înse strălucirea adevĕrului, în cât spre a-l cuprinde şi urma, omul nepreocupat de gânduri străine n'ar avea de cât să arunce o privire peste ceea ce şi acuma mereŭ se presintă ochilor sĕĭ. Ba, biserica Romeĭ strălucesce maĭ întâiŭ prin admirabila unitate a credinţiĭ dumnezeescĭ: fiiĭ sĕĭ, deşi împrăştiaţi în tóte colţurile pământului, eĭ totuşi în diferite limbĭ, în diferite forme, riturĭ, ceremoniĭ şi obiceiurĭ, mărturisesc numaĭ una şi aceea-şĭ credinţă sfîntă. Instituţiunile sale sfinte sînt o şcólă viuă, în care se cultivă virtuţile cele maĭ frumóse, se provĕduesce o morală curată până la osîndirea viţiurilor celor maĭ micĭ, şi se deprinde dragostea lui Christos cătră deaprópele în tóte direcţiunile şi pentru tóte suferinţele neamului omenesc: o şcólă gloriósă, din care necontenit ésă orĭ spre a înmulţi céta celor ce bine plăcuţĭ sînt înaintea lui Dumnezeŭ. Fără numĕr sînt apoi aceia din fiiĭ sĕĭ, carĭ, după sfatul Domnului, lăsând casă şi fraţi şi surorĭ, tată şi mamă, femeie şi feciorĭ şi holdele părintescĭ [5]) pentru numele sĕŭ, zilnic plécă cu binecuvîntarea apostolică până la marginile pământului şi până la insulele depărtate, spre a duce popórĕlor barbare şi sĕlbatice fericita noutate a Evangelieĭ lui Christos. În mijloctul acesteĭ unităţi de credinţă, ce stă lăţită şi carea mereŭ se lăţesce, ca fundament al unităţiĭ, ca păzitor al întregităţiĭ sale, ca inel de legare a veacurilor ce trec, ca centru nemişcat al tuturora, în biserica Romeĭ cu mărire şi cu tărie pururea întinerită se înalţă Catedra, Scaunul apostolic al s. Petru, spre care la un singur cuvînt sacru pornit din Vatican, cu ochiĭ nostri înşişĭ vedem alergând, petrecuţĭ de însufleţirea celor de acasă, miĭ şi sute de miĭ de oamenĭ din tóte colţurile pământului, spre a aduce acolo într'o singură gândire şi printr'o singură batere a inimilor lor, laudă şi mărire lui Dumnezeŭ, spre a venera mormintele principilor Apostolilor, spre a se bucura de vederea feţiĭ obştescului lor Parinte, — ér prin tóte acestea a da, la sfîrşitul veaculuĭ al nouĕsprezecelea, aşa de

---

[1]) Math. 16, 18.
[2]) Ioan 21, 15.
[3]) Luc. 22, 32.
[4]) Hilar. Pictav. *In Matth 6.*
[5]) Cyril. Hieros. *Catheches 2.*
[6]) Euseb. Caes. *Hist. Eccl. l. II. c. 2.*
[7]) Gregor. Naz. *Carmen de se ipso.*
[8]) Gregor. Nys. *Serm. 2 de Steph.*
[9]) Chrysostom. *Hom. 88 in Ioan. Oratio 8 ad. Iud.*
[10]) *De Unitate Ecclesiae. c. 4.*

[1]) Efes. 5, 25.
[2]) Gal. 3, 28.
[3]) I. Tim. 2, 4.
[4]) Isai. 54, 2.
[5]) Dan. 2, 27.
[6]) Isai. 60, 11.
[7]) Rom. 10, 18.
[8]) Act. Ap. 20, 28.

[1]) Mat. 28, 20.
[2]) Libr. de Salom. c. 4.
[3]) De Sacram. l. 3. c. 7.
[4]) Adv. haeres. Lic. V. c. 3.
[5]) Marc. 10, 29.

vestit prin materialismul sĕŭ, minunata privelişte a fiilor lui Dumnezeŭ, cari dovedesc lumiĭ că mântuire nu este de cât în numele lui Isus Christos, şi că în pustiul necredinţiĭ mai tare ca orĭ şi când stă inespugnabila cetăţuie a catolicismului, pe al cărei frontispiciŭ întipăriţ'aŭ Atotputernicul nestrămutatul cuvînt: *Porţile iadului nu o vor învinge pe ea!*

Acésta este aşa dar sfînta catolică şi apostolică biserică, instituită de Isus Christos pentru mântuirea neamului omenesc. Acésta este casa Dumnezeului lui Iacob, în carea şi prin care, după vechia profeţie a lui Malachie, se preamăresce numele Domnului întru neamurĭ de la rĕsăritul sórelui până la apus. în tot locul aducêndu-se tămâie numelui sĕŭ şi jertfă curată, că mare este numele sĕŭ întru neamurĭ [1]). Acésta este puternica împĕrăţie. în care de la mare până la mare şi de la rîurĭ până la marginile lumiĭ Domnul va domni, şi înaintea lui vor cădea etiopenii şi vrăjmaşiĭ lui ţĕrîna vor linge. şi se vor închina lui tóte împĕrăţiile pămîntului şi tóte neamurile vor slugi lui [2]).

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Antropomorfisme şi antiantropomorfisme în limba română, de Niculae Sulica. Studiŭ literar reprodus din „Gazeta", form. 8° mic, 95 pag., preţul 80 bani.

[1]) Malach. 1, 11.
[2]) Ps. 71, 9.

Îndreptar pentru ortografia română, Gherla 1899. Un scurt îndreptar ortografic pe basa proiectului ortografic al Academieĭ, de Vas. Dumbravă, prof. Beiuş. Pag. 20., preţul 24 bani.

Călindarul poporului pe 1901. Anul XVI. Sibiŭ, edit. „Tipografiei", pag. 159 plus înseratele, preţul 40 bani. Primul şi cel mai bun călindar pentru popor. Are şi de astă dată o mulţime de ilustraţiĭ frumos esecutate, articliĭ literarĭ, poesiĭ şi „rĕvaşul" de pe anul espirat. Ca noutate are un şematism al aşeţĕmintelor românescĭ din patrie: bisericile, şcolile, reuniunile, băncile, însoţirile ş. a. Îl recomandăm cu tótă încrederea.

Datinile Romanilor de la înmormîntărĭ în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntărĭ. Costă 20 fil şi se recomandă mai ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiunii.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

Scurta Istorie a lui Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga*, preţul 1 leŭ.

Posta redacţiunii.

P. P. A sosit târziŭ pentru numĕrul acesta, va urma în cel viitor.

On. *A. S.* în *O.* Vĕ rugăm puţină răbdare.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5252—1900. (29) 1—2

Escriere de concurs.

Din fundaţiunea *„Baldi"* devenind vacant un stipendiŭ de 160 coróne pe anul scol. 1900/1901, prin acésta escriem concurs la acela cu terminul de 30 Octobre n. 1900. pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. Suplicanţiĭ aŭ să dovedéscă, că sînt şcolarĭ *gimnasişti, născuţi din părinţi gr. cat. pe teritoriul actualului comitat al Cluşului (Coşocneĭ).*

2. Suplicanţiĭ se alăture la concursele lor: atestat de botez, testimoniŭ de pe clasa gimnasială, ce aŭ percurs-o în anul scol. 1899/1900., testimoniŭ de frecuentare, atestat de paupertate, atestat medical.

3. Suplicele aŭ să se adreseze la subscrisul Consistor.

Blaş, din şedinţa Consistoriului archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 13 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.		Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
6.30		5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	7.50	6.20
11.21		9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.26
1.33		11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12
3.42		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl.		sos.	10.44	2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31		4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16		5.31	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕu		6.54		7.37
8.33		6.59	5.55	sos.	Cluş	pl.	6.13	11.01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl.		sos.	5.24	10.46	6.45
9.07		8.59	6.27		Apahida		5.02		6.27
10.14		10.29	7.26		Ghiriş		3.40	9.23	5.12
10.44		11.16	7.50	sos.	Cucerdea	pl.	3.11	8.54	4.48
10.56		11.31	7.52	pl.		sos.	3.04	8.49	4.33
11.03		11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12		11.50			Vinţul de sus		2.51		4.20
11.34		12.20	8.16		Aiud		2.29	8.23	3.59
11.52		12.46	8.32	sos.	Teiuş	pl.	2.07	8.06	3.38
12.24		1.43	8.37	pl.		sos.	1.42	8.00	3.02
12.58		2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02		2.26	9.05		Blaş-Küküllőszög		12.56	7.34	2.16
1.45		3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01		3.33	9.43	sos.	Copşa-mică	pl.	11.50	6.56	1.25
2.15		3.48	9.47	pl.		sos.	11.14	6.50	1.06
2.33		4.08	10.01		Mediaş		10.55	6.37	12.49
3.04		4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40		5.27	10.53	sos.	Sighişóra	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47		5.43	11.—	pl.		sos.	9.35	5.42	11.33
4.03		6.08	11.12		Haşfalĕu		9.12	5.28	11.16
5.35		7.54	12.26		Homorod		7.44	4.28	10.03
6.13		8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43		9.09	1.16		Apaţa		6.38	3.35	8.57
7.16		9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—		10.25	2.09	sos.	Braşov	pl.	5.08	2.45	7.48
3.55			2.19	pl.		sos.	9.27	2.18	5.—
4.40			3.01		Timiş		8.47	1.42	4.24
5.10			3.31		**Predeal**		8.20	1.12	3.32
11.55			9.10	sos.	Bucuresci	pl.	3.05	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl.	Copşa mică	sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50			Ocna		5.07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos.	Sibiiu	pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.			pl.		sos.					tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea	2.—							7.33		Circ. Marţa şi Vinerea	8.57
5.23		2.54				Tălmaciu-m.			6.45			8.04
6.15		3.59				Avrig			6.01			7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăraş	pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	Numai Luni, Joia şi Sâmbăta comun.	9.06	4.25		Mureş-Ludoş			6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39		Zau			5.52	6.36	
6.57		12.48	7.19		Ţagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie				3.44	8.46
8.47	Numai Marţa comun	3.02			Lechinţa			Circ. Marţi şi Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruş				2.02	6.52
10.14		4.55			Bistriţa				1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

3.16	8.10	9.—	1.40		pl.	Cucerdea	sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32			Ludoş		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29			Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos.	Oşorheiŭ	pl.	5.50	12.25	5.45	9.30
5.45	10.42		4.50		pl.		sos.		8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos.	Regh.-săs	pl.		7.15	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**		7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27			6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36			**Alba-Iulia—Zlatna.**			7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47						5.—	8.32	3.50

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48				Kükülloszög-Blaş			10.23		6.50	
4.10	3.30				Sân.-Miclăuş			9.43		6.15	
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă			9.07		5.38	
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtiu			8.25		5.—	
9.30	3.59				Sóvárad			4.45		1.20	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 27 Octobre 1900. | Numĕrul 43.

Cuceriri.

Mai mult ca alte neamuri, fraţii magiari sufer de mania de a cuceri pentru naţiunea lor popórĕle conlocuitóre, pe cari contopindu-le se ajungă cu timpul la idealul atât de mult dorit, de a esista aci o singură naţiune: marea naţiune magiară.

O parte însemnată a legilor, aduse în deceniul ultim, n'aŭ alt scop, de cât se uşureze tot mai mult ajungerea acestui ideal, chiar cu vătămarea şi ştirbirea drepturilor celor alalte naţiuni, cari ar trebui să fie egal îndreptăţite. Frasa acésta înse de egal îndreptăţit, de mult nu mai are nici un rost, căci nime nu vrea să scie, că sînt sub coróna Stului Ştefan şi alte popóre, cari aŭ titlu de drept la îngrigire şi sprigin din partea stăpânirii.

Un cas recent ne întăresce şi mai mult în convingerea acésta.

E vorba că la Abrud, capitala munţilor apuseni, să se ridice un gimnas, de o cam dată inferior. Se înţelege, că după ce statul îl va ridica, caractĕrul lui nu póte fi altul de cât magiar.

Aşa raţionéză toţi, pentru că am spus mai înainte, că statul numai a magiarilor grije o are şi numai interesele lor cércă să le promoveze.

O deputaţie din acele părţi a început deja a face visitele pe la factorii dătători de ton, şi ziarele magiare, luând notiţă de acésta, se întrec în a lua partea deputaţiunii şi a cere guvernului să nu întârzie cu ridicarea gimnasiului, căci pentru Abrud acésta e o chestie nu întru atât culturală, cât mai ales naţională. Elementul magiar aşa de puternic aci prin anii 60, acum e în decadenţă. Posiţiile perdute de ei le-aŭ ocupat alţii şi a le recuceri nu e cu neputinţă, dar e anevoios. Averile magiarilor aŭ apucat în alte mâni, cari numai de promovarea culturii magiare nu se îngrijesc, şi în chipul acesta cultura acésta a fost împinsă tot mai îndĕrĕt, „făcênd loc unei alte culturi naţionale, care azi întru atâta a înaintat, cât a ales Abrudul de locul, unde să se ridice cu timpul primul şi singurul teatru. (?) Şi dacă se va întîmpla acésta, şi dacă societatea magiară nu va face nimic pentru salvarea culturii propriĭ, faptul acesta va fi ultima lovitură de graţie dată caractĕrului magiar acestui oraş, şi de aceea că Abrudul a fost odată magiar, nu se va sci de cât în poveşti."

E frumósă ieremiada acésta şi de bună samă guvernul nu va putea să o asculte nepăsător. Nu vor trece ani mulţi şi dorinţa magiarilor se va împlini. Şi ridicat odată gimnasiul se va începe şi a dóua operă, munca de contopire a elementului românesc în naţiunea magiară. Căci proprie ăsta e şi motivul de căpetenie, care a dat impuls acestei cereri.

După ultima statistică, în Abrud şi cele 8 comune, cari alcătuiesc cercul Roşia sînt 23361 locuitori, din acestia 2789 sînt magiari şi 266 străini, adecă cu totul ceva preste 3000, în acelaşi timp românii sînt peste 26 mii. O ţĕră cu mult mai înaintată în privinţa culturală ar trebui să fim, dacă putem să ridicăm gimnasii şi pentru trei mii de locuitori. Dar nu de acésta e vorbă. E vecinicul motiv de cucerire, e dorul de a câştiga pentru ei poporul acestor munţi, pe unde a rĕsunat mai adese dorul de libertate.

„Munţii nostri aur pórtă, noi cerşim din pórtă 'n pórtă," e tristul cântec al bietului Moţ desmoştenit, care bate câmpiile Ardealului, purtându-şi în spate marfa de câţiva zloţi. Dar de acestia nime nu se îngrijesce. Las să cerşéscă nepoţii lui Horea şi a lui Iancu, sórtea lor nime nu le-o pórtă; să sufere, ca să se stîngă în peptul lor germenul de vitejii şi fapte mari. O singură cale le stă deschisă spre fericire: cultura şi contopirea în marea magiară, atunci şi pentru ei va rĕsări sórele bunei stări, alt cum nu!

De ce să se îngrijoreze guvernul de sórtea celor 26 mii de români? ei aŭ aprópe gimnasiul de la Brad, — spun foile magiare. Da, îl, aŭ, dar numai ei pot spune, cu câte jertfe l'aŭ ridicat şi cu cât nĕcaz îl susţin. Şi ce a dat guvernul pentru susţinerea lui? Se rĕspundă aceia, cari atât de binevoitor îl cred pe guvern. Se rĕspundă aceia cari, pe când laudă pe guvern pentru liberalitatea sa, pe atuncia aplaudă pe secuii din Háromszék pentru că cer revisuirea legii de naţionalităţi.

Feuilleton.

Bĕtrânul visitiŭ.

(de Jacques Normand.)

— 19—20! În tocmai!

Roger numĕra la masa bancei „Credit Lyonais" a 20 notă de 1000 franci. Acesta era un cas norocos, neaşteptat. Unul din losurile sale fusese tras şi 20,000 de franci eraŭ câştigaţi dintr'una.

Proverbiul vechiŭ: „apele mici se scurg în cele mari" se adeverise şi aici; căci Roger era bogat, şi acest câştig, căduţ ca din ceriŭ, era un noroc mai mult. Dar 20,000 de franci îi primesce omul totuşi bucuros, ori îi trebue ori ba. Şi Roger luă micul pachetaş de bancnote şi îl virî cu sinceră mulţămire în buzunariul din lăuntru al vestei sale, tocmai la inimă, salută fugitiv pe cassariŭ şi părăsi banca.

Ca adevĕrat parisian avea bucurie întru a bate stradele, până ce ajunse în urmă la colţul ministerului de marină. Aici se opri şi-şi scóse orologiul.

„Cinci minute până la 12."

Îngrijat se uită peste piaţa „de la Concorde", carea zăcea ca friptă în arşiţa sórelui. Peste acest foculariŭ larg trebuia să trécă, apoi încă peste „Champs Elysées" până să ajungă în fine în raionul „Arc de Triomphe", la casa sa.

Un fiacăr deschis trecea. El îl chemă, se sui şi se aşedă pe perina de pĕle sbîrcită de arşiţa sórelui şi aşa de caldă, în cât credea, că să aprinde sub ea. Îşi spuse adresa şi calul porni într'un tropot aşa de mereŭ, în cât mai numai cât nu mergea în pas.

La suire Roger nu se uitase la trăsură. Acum înse băgă de samă, că e un coş hârbuit, plecat într'o parte, care abia se mai ţine pe róte. O lampă lipsia cu totul. cea alaltă era legată cu ată. Calul corespundea trăsurei. De la visitiŭ vedea la început numai un spate mare, încovăiat, de la care spânzura dónĕ códe dintr'o livrée ponosită. Talia era strinsă numai cu un singur bumb. Capul era acoperit de o pălărie mare de pĕle văpsuită negru, de forma unui horneţ de cuptor, de sub care se iveaŭ nisce suviţe albe de pĕr. În stînga de la acésta figură, ca o unghiţă de pescariŭ, părăsită atîrna sbiciul, plin de tristéţă.

Femeia sa îl aştepta la dejun. Blând şi paţient de la natură, la început Roger se mângăia în speranţa nesigură, că cu timpul calul totuşi va prinde paşi mai repedi, aducêndu-şi a minte de proverbiul latin: „crescit eundo"; dar din acésta se alese nimic chiar şi după ce ajunse la punctul cel mai înalt al stradei.

Atunci îşi perdu răbdarea.

„Dar te rog, visitiule, ceva mai tare!"

„Pe năduful acesta? Vreai dóră să-mi omor calul?"

Aceste cuvinte le zise într'un chip curtenitoriŭ, cordial, cu o vóce slabă şi plină de milă.

Roger era o natură generósă. Se interesa de ómenii de posiţie modestă şi se întreţinea bucuros cu ei, căci ei îi deschideaŭ o lume nóuă şi putea să înveţe de la ei mai mult, de cât de la semenii sĕi, cari mai toţi se nimereaŭ în acelaşi şablon şi pe cari îi cunóscea saŭ prea bine, saŭ prea puţin spre a se simţi atras cătră ei. De astă dată el simţi multă atragere cătră acest brav visitiŭ. Lui nu-i mai păsa acum dacă

Şi bine fac în sfârşit. De ce ar mai şi sta legea de naţionalităţi, când şi aşa nime nu îşi sparge capul cu esecutarea ei. Căci dacă şi l'ar sparge, guvernul ar trebui să scie că datorinţă are să ridice gimnas românesc pentru zecile de mii de locuitori români, şi să nu asculte numai de cererile câtorva oficiali magiari din acele părţi, cari nu cultura o doresc, cât mai mult mânaţi sînt de dorul după cuceriri.

Acte sinodali. — Ca răspuns la frumósa scrisóre, trimisă de Sfinţia Sa Mitropolitului Victor, la aniversarea ducentenară a sfinteĭ Unirĭ, Părinţii sinodului i-au adresat cu dto 26/13 Septembre 1900 următórea scrisóre omagială subscrisă de toţi.

Preafericite Părinte!

Literile apostolice, cu cari, urmând îndemnului îngrijireĭ apostolice Te-ai îndurat a ne mângâia şi binecuvînta de ună-zi, cu ocasiunea împlinireĭ seculului al doilea, de când părinţii nostri aŭ reîncopciat sf. Uniune cu biserica romană, ne-aŭ înveselit cu atât mai vîrtos pe noi şi pe credincioşii nostri, întru cât, prin acele ni-s'a dat tuturor o nóuă şi strălucită dovadă a osebiteĭ bunăvoinţe, ce Pontificii romani o aŭ faţă de noi şi faţă de naţiunea nóstră. Preafericite Părinte! de când părinţii nostri înainte de acésta cu dóuĕ veacuri după un interval îndelungat de desbinare şi de plâns cu sângeróse lacrimi, aŭ încheiat unirea cu scaunul roman, neamul acesta ascultător al Românilor, convins fiind, spre a ne folosi de cuvintele Sf. Tale pronunţate cu altă ocasiune, că „dar mai mare nu se póte da de la Dumnezeŭ, nici ómenilor singuratici, nici statelor, de cât acela, ca din îndurarea Luĭ să priméscă adevĕrul catolic şi primindu-l cu statornicie să-l păstreze," — şi alipit către Pontificii romani, nu numai cu legăturile sângelui, ci şi cu comunitatea credinţii, — a început a străluci prin virtuţi mai înainte necunoscute, pe cum şi prin o civilisaţiune nóuă. De aceea noi intrând în al treilea veac de la restaurarea Sf. Unirĭ şi spre a celebra cu vrednicie memoria unuĭ eveniment aşa de însemnat, întruniţi în Sinod provincial la Blaş, la scaunul archiepiscopesc şi mitropolitan de Alba-Iulia şi Făgăraş al Românilor de ritul grec, de bucuria cea mare de care sîntem stăpâniţi, îndemnaţi ne simţim, pentru bunăvoinţa acésta deosebită şi părintéscă faţă de noi, proşternuţi înaintea Sf. Tale se aducem mulţumita nóstră cea mai adâncă, şi imitând esemplul salutar al părinţilor nostri, adunaţi în ziua de 5 Sept. v. 1700 cu archiepiscopul de atunci Atanasiŭ în Sinod mare la Alba-Iulia, să ne mărturisim de membriĭ sf. maice biserice catolice, sub ascultarea Pontificilor romani, admiţind, mărturisind şi credĕnd tóte câte le admite, mărturisesce şi crede aceea sfîntă biserică romană.

Tot cu acéstă ocasiune sîntem în plăcuta posiţie de a comunica cetitorilor nostri şi răspunsul Maĭestăţii Sale dat la adresa trimisă cu ocasia serbărilor ĭubilare.

Magyar kir. vallás és közoktatásügyi Minister. 3995. eln. szám.

Méltóságos Érsek, Metropolita Ur!

A Felség személye körüli minister ur Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége kabineti irodájának f. hó 20-án 4. sz. a kelt közleménye alapján arra kért föl, hogy a gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegyének Méltóságod táviratában foglalt hódolo nyilvánításáért Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének a legmagasabb köszönetét kifejezzem. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását. — Budapesten, 1900 Október hó 1-én. A minister meghagyásából: Molnár sk. ministeri tanácsos, elnöki titkár.

Méltóságos és Főtisztelendő Dr. Mihályi Viktor gyulafehérvári gör. kath. érsek és metropolita úrnak. Balázsfalván.

Congresul bisericii gr. ort. — Sâmbătă s'a încheiat la Sibiŭ congresul bisericiĭ gr. ort. Remarcăm din celea petrecute acolo, interpelaţia dep. Cosma în afacerea renteĭ şcólele de la Braşov. După o întroducere istorică asupra statuluĭ chestiunii dl Part. Cosma întrebă pe Mitropolit, dacă e adevărat că s'a complanat acésta afacere şi dacă e adevărat că din capitalul dat ca despăgăbire s'a înfiinţat o fundaţiune, depusă şi administrată de Ministeriul de culte. şi că biserica Stuluĭ Nicolae din Braşov, care primesce interesele acesteĭ fundaţiuni e obligată să deie socoteli documentate în fie care an despre chipul cum folosesce aceĭ banĭ, şi dacă în sfîrşit s'a comunicat textul aceleĭ învoieli internaţionale cu Consistoriul şi biserica proprietară?

Mitropolitul a cerut timp de gândire. În şedinţa de Vineri a răspuns, că complanarea s'a făcut şi că e adevărat că averea fundaţiuniĭ e depusă la cassa statuluĭ, că să administréză acolo şi că pe calea consistoriuluĭ să daŭ samă de banĭ. Actul de complanare între celea dóuĕ guverne însе, spune că nu l'a primit.

Interpelantul la răspunsul spre sciinţă şi constată, că nefiind afacerea finalisată nu póte propune începerea paşilor pentru sanarea ranelor causate autonomieĭ,

Congresul acceptéză aceste vederĭ şi la şi el răspunsul spre sciinţă.

Altă chestiune importantă a fost hotărîrea pentru înfiinţarea alor treĭ episcopiĭ nóuĕ.

În şedinţa din 18 crt. comisia organisătóre prin referentul sĕŭ dl Cosma, după ce a pertractat raportul Consistoriuluĭ a propus următórele: Congresul decide înfiinţarea a treĭ eparchiĭ nóuĕ pe teritoriul mitropolieĭ, şi anume: una cu reşedinţa în Timişóra, alta în Oradea şi a treia în Cluş. În acest scop însărcinéză Consistoriul mitropolitan să elaboreze un plan esact şi detăiat asupra moduluĭ şi condiţiunilor de realisare practică a celor treĭ eparchiĭ, arătând mij-

---

soţia-sa va deveni împacientă; nu, dacă dejunul va trebui să steie mai mult la foe, ca altă dată. Nu putea dóră să nenorocéscă calul bietuluĭ om.

„Aşa dară mână cum vreĭ, numai să ajungem odată!"

Între visitiŭ şi óspele sĕŭ, — dacă pe căldura acésta tropică e ĭertată espresiunea, — se frânse ghiaţa. Visitiul se întórse mai de tot spre óspe, ca să pótă răspunde mai bine şi în posiţia acésta se începu următórea conversare:

„Un zăduf nebun, ca şi când am fi la Senegal!"

„Aĭ fost DTa la Senegal?"

„D'apoĭ firesce, dóră d'aĭa sum Breton din St. Malo, şi am servit ca marinar."

„Şi acum eştĭ visitiŭ?"

„Deja din 1855."

Trăsura ajunsese pe ridicătura, unde se află vechiul palat industrial. Visitiul arătă cu sbiciul spre acela.

„Acolo a fost exposiţia în 1855. Atunci făceam noi încă bune daravere. Cea din 1867 încă a mai mers, în 1878 încă n'a fost rĕŭ, dar în 1889 nu se mai putea face nimic."

„Eŭ credeam din contră ....."

„Concurenţa Domnule, a avut câştigul! Aŭ fost prea multe omnibuse şi tramvaĭurĭ. Cu deosebire aceste! Vaĭ, la ómeniĭ, cari le-aŭ scornit aceste, ar trebui să li-se taie capul! Şi acum mai vin încă şi cu rotiţele lor şi cu automobilele!"

„De câţi anĭ veĭ fi DTa?"

„Mĕ apropiŭ de al 74-lea."

Roger, — care era în deplină vigóre şi n'avea de cât 35 anĭ şi pe lângă accea putea duce o viéţă fără de grijĭ şi fericită, simţi o adâncă compătimire faţă de sórtea acestuĭ moşnég sdruncinat de anĭ, carele şi acum mai era constrins să lucre.

Trăsura trecuse de raionul exposiţieĭ. Calul prinse la paşĭ, căci calea începuse a să pleca la vale.

După o pausă bătrânul începu éră-şĭ:

„E o căldură cât aĭ putea căpĕta insolaţie!" — Luă pălăria de pe cap, o puse lângă sine pe capră şi scoţind o năframă mare vĕrgată, obosit şi slăbit îşĭ şterse fruntea arĝĕtóre, acoperită de sudorĭ ca bobul de marĭ.

„Şi pentru ce nu porţĭ pălărie de paie?" întrebă Roger.

„Ţ'oĭ spune Domnule! din respect către clienţi. Sînt între eĭ uniĭ, carĭ nu vĕd bucuros acésta. Nu mai de mult de cât ierĭ, îmĭ pusesem o pălărie de paie, de tot nóuă, care mĕ costase multĭ banĭ, era cu părenţĭ latĭ şi cu petele, cam aşa cum pórtă pescariĭ.

Pălăria era aĭevea ceva „aparte" şi de tot uşóră. — Destul, că vine colo un servitor şi mĕ duce la „Rue Marbeuf". Ajung acolo, servitorul firesce în trăsură, căci aşa li năravul, când se pot preumbla fără să plătéscă. — O cuconiţă mică, frumuşică, aştepta deja în uşă.

„Ce-ĭ asta? — zise ea rece servitoruluĭ — Un visitiŭ cu pălărie de paie? Ĭosife, sciĭ dóră bine, că eŭ aşa ceva nu pot suferi!"

Un ast fel de gărgăun îĭ întrase cuconiţeĭ în cap. Ce poţĭ face la aşa ceva? Servitorul bombăni încet câte-va sudălmĭ şi-mĭ dede 15 sous, pentru că îmĭ perdusem calea până acolo."

„Eĭ, pentru ce te plângĭ adecă?" zise Roger rîdĕnd. „Cinci saŭ şese clienţĭ de acestia pe zi — şi DTa facĭ daraverĭ splendide fără a obosi calul."

Sĕrmanul moşnég nu înţelese gluma.

„Nu, asta nu merge, pe clienţĭ nu trebue să-ĭ supere omul!" şi încetinel îşĭ puse éră pălăria négră pe cap.

Prin cuvintele acestea visitiul câştigase deplin simpatia luĭ Roger. Acesta mai era încă unul din soiul acelora, carĭ nu aveaŭ nimic comun cu tinerĭĭ visitiĭ moderni, carĭ cu mustĕţa resucită şi cu ţigareta în gură paradéză pe capră cu picĭórele peste olaltă.

„Adunatu-ţ'aĭ DTa ceva cel puţin pentru bătrâneţe? Că dóră nu poţĭ tot într'una să lucrezĭ!"

(Va urma.)

lócele şi garanţiile de înfiinţare şi susţinere. Acest plan să-l subştérnă proximului congres.

După o îndelungată şi vină desbatere, congresul a primit întru tóte propunerea comisiunii.

Cătră un nou ideal. — Reacţiunea contra ideilor positiviste şi materialiste în chestiuni de religie, începe a-şi arăta ródele sale binefăcétóre chiar şi la fraţii din România. Reîntórcerea la sentimentele religióse e cea mai sigură garanţie, că un nou ideal începe a încolţi în inimile ómenilor de din colo cari doresc sincer progres şi cultură. De multă vreme pe marca primului rege al României stăteau frumósele cuvinte „Nihil sine Deo“, dar nu era cine să le cetéscă şi cetindu-le să le sîmtă şi pună în practică. În chipul acesta prăbuşirea morală era de o imperativă necesitate.

De o vreme în cóce înse reîntórcerea acésta spre isvorul curat al învăţăturilor religiunii creştine ésă tot mai mult în primul plan. Şi azi cu bucurie salutăm apariţia foii „Apostolul“, înfiinţată chiar cu acéstă menire şi pusă sub redacţia unui comitet compus din ceî mai talentaţi bărbaţi eclesiasticî.

Din lungul program lăsăm să urmeze câte va pasagii. Cetitorii nostri se vor alătura la noi în bunele speranţe ce punem în acésta fóie.

Să dăm cuvîntul comitetului de redacţie:

Ce vrem? Un vînt puternic de idealism a început de la o vreme să bată în apusul Europei.

După un timp atât de îndelungat, în în care „necredinţa savantă“ şi ironia volteriană treceaŭ drept semnul dinstictiv al superiorităţii intelectuale, o reacţiune simţitóre începe să se producă, în sensul concepţiunilor idealiste.

În ştiinţă, în artă şi în literatură, în politică chiar, idealismul renaşte ca o protestare energică şi fecundă, în potriva spiritului îngust imprimat în tóte direcţiunile cugetării contemporane de filosofia antichreştină a véculuî XVIII.

Doctrina positivistă, acéstă „religiune a materiei“, pentru care în afară de ceea ce experienţa constată şi sîmţurile ne dovedesc, nu póte să mai existe nimic, începe să pérdă pe fie ce zi din terenul câştigat, pentru a face loc credinţii iresistibile într'o causă invisibilă, superióră şi regulătóre a întregului univers.

Numĕrul din ce în ce mai considerabil al gânditorilor din Apus, carî aŭ sfĕrmat urma orî căreî îndoelî şi aŭ primit acéstă mîntuitóre credinţă precum şi numĕrul, nu mai puţin considerabil, al celor carî, şovăitorî încă, încércă să afle în doctrine exotice orî straniî isvorul după care tînjesc sufletele lor însetate de lumină şi de adevăr, dovedeşte, pentru ceî carî pot şi vor să înţălégă, că omenirea, neîndestulată de cultul deprimant al materieî, începe să dea sĕmnul uneî fericite întórcerî la ideile marî şi sĕnătóse din care s'a hrănit, cu atîta înviorătóre dragoste, dealungul vécurilor apusĕ.

Şi întórcerea acésta nu va întîrzia de a deveni complectă şi definitivă. Şovăitoriî, carî caută airea pacea şi mulţămirea sufletului, vor vedea, în cele din urmă, că aceea ce în van sperá să afle în altă parte o pot găsi, la îndemînă şi din belşug, în divina învĕţătură a Mîntuitorului.

Creştinismul póte îndestula prin grandiósa luî concepţiune trĕbuinţa metafisică a celuî mai mare cugetător, a unui Blaise Pascal, pe cum o îndestulézá şi pe a celuî mai umil şi mai simplu dintrĕ muritorî.

Cât despre înălţimea luî morală, „Predica de pe munte“ stă şi astăzî, pe cum va sta de a pururî, nu numaî ca culmea etică, ce l-a fost vre-o dată îngăduit umanităţiî să întrezărésca, dar şi ca isvorul nesĕcat, din care veclnic vor curge infinite aplicaţiunî.

După nóuĕsprezece vécurî de la apariţiunea eî. într'un colţ depărtat şi obscur al Palestinei, doctrina care a preschimbat lumea din temelii, îmbunătăţind pe individ şi perfecţionând speţa, rămîne tot ţărmul binecuvîntat al mîntuinţeî nóstre.

„Luaţi jugul meŭ preste voî, — grăia divinul Mîntuitor al lumiî — şi vĕ învĕţaţi de la mine, că sînt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă pentru sufletele vóstre; că jugul meŭ este bun şi sarcina mea uşóră.“

Veac după veac să strecóră şi să perde în neantul trecutului şi jugul divin nu se clinteşte. Tot mai blînd şi mai cuprinzĕtor împresóră el grumazul uriaş al creştinătăţii, căcî sub dulcea luî povară inimile se rĕcoresc, mintile se limpezesc sufletul se avîntă în regiunile senine ale Idealului“.

Noi şi Bulgarii.

(Continuare.)

În adevĕr, în provinciile dunărene ale imperiului roman de la Constantin în cóce, biserica creştină, cu limbă latină, se găseşte în stare de înflorire până la aşedarea Slavilor pe la începutul secolului VII. Episcopiî din aceste părţi scriaŭ latinesce, aicî evangelia luî Christos se predica latinesce, căcî populaţiunea era romanică. [1]) Diecesa *Daciei* (compusă din provinciile: Dacia ripensis, Dacia mediterana, Dardania cu Moesia superior, Praevalitana şi o parte din Macedonia), ca şi diecesa *Macedoniei* (Macedonia, Thesalia, Epir, Achaia, Creta), ambele formând prefectura *Illyricum*, era sub jurisdicţiunea scaunului patriarchal al Romeî, Patriarchul de Constantinopol nu avea în Europa, de cât Thracia cu Moesia inferióră şi Scythia (= Dobrogea). În Illyricum, patriarchul Romeî avé ca vicar al sĕŭ pe archiepiscopul de Thesalonic, constatat în acéstă calitate, fără întrerumpere, din secolul IV până în secolul VI. [2]) Când împĕratul Iustinian înfiinţéză, în locul sĕŭ natal (Tauresium) în Dacia Aureliană, archiepiscopatul Primeî Iustiniane (535), el supune acestuî archiepiscopat latin şi subordinat Romeî, provinciile: Dacia mediteranea, Dacia ripensis, Mysia secunda (= inferior), Dardania, Praevalitana, Macedonia secunda, partea Pannonieî pe la Sirmium, împreună cu câteva puncte din nordul Dunării, cuprinse în fortificaţiunile dunărene. (Novella XI.) Vicariatul patriarchal al Romeî în Illyricum trece apoî la archiepiscopul Primeî Iustiniane, care esercită acéstă funcţiune până la desfiinţarea archiepiscopatului în secolul VII. [3]) Aşa continuă să prospereze biserica romană în provinciile dunărene ale imperiului până la începutul secolului VII, când invasiunea Slavilor face să dispară archiepiscopatul Primeî Iustiniane, cu celelalte episcopate latine luî subordinate din părţile ocupate de păgânî.

În urmă, creştinii din aceste părţi atârnă érăşi de archiepiscopatul de Thesalonic, care continuă a fi sub jurisdicţiunea Romeî. [4]) Pe timpul luptelor iconoclastice (726—842), Illyricul byzantin se desfăcu de Roma, după ce împĕratul Leon III Isaurul îl puse (733) sub jurisdicţiunea patriarchatului Constantinopolitan. [5]) Dar acéstă mĕsură nu avé sancţiune canonică şi n'a fost recunoscută de papa. Întru cât ea a putut să aibă atunci vre-o urmare şi pentru ţĕrile dunărene ocupate de Slavî şi Bulgarî, dependente de archiepiscopatul de Thessalonic ca părţi ale vechiului Illyricum, nu putem şti în lipsă de mărturiî istorice. Înse este cert că Roma n'a renunţat la dreptul sĕŭ de jurisdicţiune în aceste părţi. Încă în anul 860, papa Nicolae I orânduesţe pe archiepiscopul de Thessalonic — *„more vetere“* — ca vicar al scaunului din Roma în provinciile Illyriculuî: „Epir, Macedonia, Thessalia, Achaia, Dacia ripensis, Dacia Mediteranea, Moesia, Dardania, Praevalitana“. [6]) Patru anî în urmă se face creştinarea Bulgarilor (864), care a hotărît apoî şi sórtea bisericeî nóstre.

Pe timpul de înflorire a bisericeî romane în sudul Dunării, creştinismul se propagă de acolo, cu zelul ce-l caracterisézá în primele secole, şi în nordul fluviului. Aşa s'aŭ încreştinat Goţii din Dacia, lucru care nu póte să fi rĕmas fără influenţă şi asupra elementului indigen de sub stăpânirea lor. Aşa s'aŭ făcut şi creştinii dintre Hunî (prin care trebue se înţelegem mai ales neamurî supuse stăpânirii acestora), menţionaţi la scriitorî contemporanî pe la începutul secolului V. [7])

Propagarea creştinismului în nordul Dunării a urmat parte prin contactul neîntrerupt cu provincialii creştinî din imperiul roman, parte prin nenumĕraţii captivî romanî aduşi din imperiu. Despre propaganda făcută aicî de captivii romanî avem mărturiî directe. Viaţa s. Dimitrie de la Thessalonic (în cartea II a miraculelor, scrisă pe la începutul secolului IX) arată fórte lămurit că numĕroşiî captivî transportaţi „peste Dunăre“ de Avarî, din provinciile dunărene ale imperiului roman, aŭ respândit credinţa creştină între neamurile supuse Avarilor, aşa în cât în secolul VII există în aceste părţi, după spusele eî, „un popor creştin fórte numĕros şi mare“. [8]) Este remarcabil că chiar în Thessalonic, de care archiepiscopat atârna pe atunci creştinii din părţile dunărene, se avea ştire despre acésta. Din altă parte aflăm, că pe la începutul secolului IX, şi captivii transportaţi de Bulgarî în nordul Dunării (*εἰς Βουλγαρίαν ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ*) fac o vie propagandă creştină, care începu să atragă chiar şi pe Bulgarî. [9])

Propagatoriî creştinismului în părţile dincóce de Dunăre fiind mai ales din provinciile cu episcopate latine şi supuse Romeî, este învederat că eî l'aŭ respândit în formă latină. Şi dacă Slavii din Pannonia şi peninsula balcanică aŭ primit, sub influenţa bisericeî romane din Illyricum, primele elemente creştine în formă latină, cum arată unele cuvinte creştine de origine romană în limba lor, [10]) cu atât mai mult Românii din Dacia, de aceeaşi limbă cu fraţii lor creştinî din imperiu.

(Va urma).

---

[1]) Cf. *Jung*, Die romanischen Landschafte des römischen Reiches. Innsbruck 1881, pag, 374. *Jireček*, Geschichte der Bulgaren. Prag. 1876. pag. 66.

[2]) *Jaffé*, Regesta Pontificum Romanorum. Lipsiae 1888 (ed. II.) tom. I, pag. 37—108. t. II. p. 733. a. 369—520.

[3]) *Jaffé* l, p. 151—208. a. 591—602.

[4]) *Jaffé* I. p. 223. a 625. V. 231. a 649.

[5]) *Le Quien*, Oriens Christianus I, 96—97.

[6]) *Migne*, Patr. lat. XIX, 773. *Jaffé* I, 343.

[7]) Hieron. 107. *Migne*, Patr. lat. XXII, 870. Orosius VII, 41. *Migne*, Patr. lat. XXXI, 1168.

[8]) *Migne*, Patrologia graeca CXVI, 1361 squ.

[9]) *Stritter*, Memoriae populorum olim ad Danubium incolentium, II, 553—558. 563 squ.

[10]) *Miklosich*, Die christliche Terminologie der slavischen Sprachen. Denkschriften der k. Akademie der Wissenschaften. Ph.-hist. Cl. XXIV. Viena 1876.

Revistă politică.

Din Patrie. Comisiunea judiciară a dietei ungare, a sfârşit desbaterea asupra proiectului despre înarticularea în lege a căsătoriei moştenitoriului de tron, primindu-l în general şi în special. Zilele acestea va fi discutat în plenul dietei.

În congregaţiunea comitatului Trei scaune, mai în zilele trecute secuii aŭ decis să ceară revisuirea legii de naţionalităţi. Tot o dată s'aŭ hotărît să trimită acest conclus al lor la tóte congregaţiunile comitatense.

Austria. În Austria tóte partidele se pregătesc pentru lupta electorală. Alegerile se vor face la sfârşitul lunei lui Decembre şi începutul lui Ianuar. Tóte partidele ţin conferenţă în care îşi precisézá ţinuta.

De curênd aŭ ţinut şi partidul progresiştilor germani, o conferenţă în care presidentul în vorbirea de deschidere, a accentuat necesitatea lupteĭ ce tóte partidele germane trebue să o pórte în potriva Cehilor. Conchiḑênd din acestea, putem proroci cu siguranţă, că şi „Reichsrathul"-ul viitor va fi ca şi în trecut, necapace de muncă seriósă, căci de o înţelegere între cehi şi germani, nici vorbă nu póte fi.

Germania. În Germania în locul lui Hohenlohe, a fost numit de cancelar al imperiului contele Bülow, care şi până acum, a arĕtat succese frumóse pe terenul politiceĭ esterne. Retragerea lui Hohenlohe n'a fost provocată de consideraţii politice, el s'a retras din motivul că era deja bĕtrân şi slăbit. Bülow a fost felicitat de Împĕratul-Rege al nostru. şi de toţi domnitorii cărora împĕratul Wilhelm le-a notificat numirea lui Bülow. Se zice că convenţiunea dintre Anglia şi Germania în chestia chineză ar fi opera lui Bülow.

România. Parlamentul din România, convocat în sesiune estraordinară, terminându-şi lucrările, a fost închis.

În mesagiul de tron se esprimă mulţumită deputaţilor, carî în timpul verii ocupaţi fiind, totuşi aŭ sacrificat interesele lor private, binelui de obşte, contribuind ast fel la îmbunătăţirea situaţiuneĭ financiare a ţĕriĭ.

În afacerea asasinilor lui Mihăilean, curtea de apel, a relegat judecarea causeĭ la curtea cu juraţi a tribunalului de Ilfov (Bucurescĭ).

Acusat e şi Boris Surafow, president al comitetului macedo-bulgar. Pertractarea se va începe în 14 Nov. st. n. şi probabil va dura mai multe zile.

China. Mare sensaţie a făcut în lumea diplomatică convenţia încheiată între Germania şi Anglia în chestiunea chineză. Ambe puterile se obligă să nu cuprindă teritor chinez, şi să-şi apare imprutat interesele în China.

Convenţia acésta a surprins cu deosebire pe Rusia şi Franţa. Austria şi Italia se vor alătura la convenţie, fiind că fac parte din tripla alianţă. Statele-Unite, încă aŭ declarat că primesc principiile convenţiuneĭ.

De o cam dată pertractările de pace în Peking aŭ fost amânate. Se zice că generalul Waldersee, ar fi declarat că consideră rĕsboiul din China de sfârşit şi aştéptă a fi rechemat.

Corespondinţe.

Sfinţire de biserică.

Oarda de sus 16 Oct. 1900.

Despre o sută anĭ de grele încercărĭ mărturisea o modestă bisericuţă, ridicată în comuna nóstră, vorbea despre sfînta nóstră legătură cu Roma. Furtunile veaculuĭ o sguduise din temeliĭ şi piosiĭ nostri credincioşi mai că nu mai aveaŭ unde să se întrunéscă, spre a preamări pe Cel de sus. Ridicarea uneĭ nóuĕ bisericĭ era zilnicul oftat al fie căruia. Rugăciunea şi munca ne-a ajutat. De abia sînt patru luni de când am delăturat ultimele remăşiţe ale vecheĭ nóstre bisericĭ, şi în locul eĭ s'a ridicat o frumósă şi destul de spaţiósă biserică de piatră. Mic cu mare şi-a dat obolul pentru ridicarea acesteĭ bisericĭ şi între toţi atât cu sfatul cât şi cu însemnatul ajutor material a premers Iubitul nostru jude comunal şi curator primar *Artemie Stoia.*

Duminecă în 14 Octobre, zi de îndoită sĕrbătóre a fost pentru credincioşiĭ nostri. De îndoită sĕrbătóre, fiind că ne-a fost dat a primi în sinul nostru pe Mon. dn Alesandru Dobrescu, încredinţatul Escelenţiĭ Sale pentru sĕvîrşirea actuluĭ sfinţireĭ bisericiĭ şi fiind că cu acésta ocasie am putut sĕrbători în nóua nóstră biserică ducentenarul sfinteĭ nóstre unirĭ. Spaţiósa şi bine îngrijita curte a bisericiĭ era plină de lume de aicĭ din comună, din Alba-Iulia şi alte sate. Asistat de On. domn Ioan Bitea, parochul Cutuluĭ, Ioan Pop parochul Daieĭ şi parochul local Avram Stoian, dl Alesandru Dobrescu începe actul sfinţireĭ.

Cântările le conduce învĕţătorul din Cut. Apa fiind deja sfinţită se încunjură biserica, se cetesc Evangeliile şi se stropesce biserica cu apa sfinţită. Continuându-se apoi serviţiul divin, după cetirea sfinteĭ evangeliĭ dl vice-protopop lăsând să se cetéscă prin preotul Bitea, scrisórea Escel. Sale prin care împărtăşesce binecuvîntarea sa tuturor credincioşilor, ţine o frumósă şi instructivă predică. Arată cum trebue păzită sfînta nóstră credinţă către biserica mamă. deslueşesce datorinţele credincioşilor şi mulţumesce tuturor acelora, carî aŭ contribuit la ridicarea sfîntuluĭ locaş dumnezeesc.

Se cetesce apoi lista binefăcĕtorilor între carî merită amintire judele Artemie Stoia, Ioan Pleşa, notar, Irimie Opriţa, Niculaŭ Rus ziditorul bisericiĭ, Ioan Bota din Alba-Iulia şi Basiliŭ Hăţegan notar şi alţiĭ. Dl Protopop află ocasia acésta de binevenită ca să espună, după cetirea listeĭ donatorilor, într'o frumósă vorbire, binefacerile ce le-a revĕrsat asupra nóstră sfînta nóstră unire cu Roma, scutul puternic ce ni-l'a dat tot deuna biserica apostolului Petra şi renoita asigurare, chiar acuma, cu ocasia Iubileului, despre via interesare ce ni-o pórtă sfîntul Părinte capul vĕḑut al bisericiĭ nóstre. . . . .

La eşirea cu darurile a fost amintit şi Mitropol. Atanasiŭ.

Cătră amézĭ actul sfinţireĭ fiind terminat, poporul mulţumesce călduros dlui Protopop, care cu mult zel şi abnegaţiune lucră la ridicarea morală şi materială a credincioşilor din tractul sĕŭ.

Deşi în condiţiuni materiale fórte modeste, preotul local întrunesce în şi mai modesta sa locuinţă pe preoţiĭ celebranţi, fruntaşiĭ comuneĭ şi pe străiniĭ veniţi să asiste la actul sfinţireĭ.

În decursul prânzului dl Dobrescu ridică glasul sĕŭ spre a esprima omagiile sale Escelenţiĭ Sale, prealuminatului archipăstor al sfinteĭ nóstre bisericĭ şi îĭ doresce mulţĭ fericiţi anĭ de păstorire, spre preamărirea lui Dumnezeŭ şi prosperarea poporului nostru. Preotul local salută pe delegatul Escel. Sale şi a Prea vener. Consistor, dorindu-l să pótă sfinţi încă multe biserici şi mulţumindu-l pentru sfatul şi stăruinţa neobosită cu care a urmărit de la început ridicarea bisericiĭ. Dl notar Hăţegan salută preoţiĭ pentru zelul şi lucrarea îndreptată spre crescerea şi luminarea poporului nostru. Parochul Ioan Bitea a adus meritate laude şi mulţumite întreprinḑĕtorului Niculaŭ Rus, care nu numai că a sĕvîrşit zidirea frumósă şi trainică a bisericiĭ pentru o plată de tot modestă, dar a mai dăruit din al sĕŭ propriŭ sfînta cruce de la altar pe cum şi alte lucrurĭ. . . .

Tot în decursul meseĭ óspeţiĭ aŭ fost surprinşi cu dóuĕ telegrame.

Doĭ buni creştinĭ originarĭ de aicĭ, dar depărtaţi, a nume: George Stoian, şef de staţie în Buzĕŭ şi Nicolaŭ Dreghicĭ, funcţionar în Becicherecul-mare îşi arĕtară dragostea faţă de neamul lor trimiţênd, cel dintâiŭ pe lângă o căldurósă salutare 100 francĭ, ér al doilea 20 coróne spre scopurile sfinteĭ bisericĭ. Donatoriĭ aŭ fost viŭ aclamaţi.

Spre închiere notez, că comuna nóstră bisericéscă numĕră la 60 de familiĭ. Ómeniĭ sînt sirguincioşi şi moralĭ. Fie, ca toţi credincioşiĭ nostri să urmeze frumósa pildă ce o dă judele comunal dl Artemie Stoia, acest fruntaş al comuneĭ, care atât faţă de sfînta biserică îşi cunósce datorinţele, dar şi faţă de popor, servindu-i ca esemplu în lucrarea raţională a pămîntului, în conducerea economicĭ şi alte celea.

Dumnezeŭ să ne ajute, să putem saluta începutul ducentenarului al treilea al reuniriĭ nóstre şi cu o şcólă frumósă, ceea ce cu ajutorul Celui de sus şi al ómenilor doritorĭ de înaintare, sperăm mult.

A. S.

Conferinţă preoţéscă.

Tr. Surduc, diec. Gherla.

Preoţiĭ tractului Surduc, conform decisiuneĭ aduse în conferinţa de primăvară şi-aŭ ţinut conferinţa de tómnă la 30 Septembre st. n. a. c. în parochia Surduc, cu care ocasiune şi-aŭ manifestat omagiul şi recunoscinţa pentru binefacerile, ce în decurs de doĭ secoli le-a revărsat s. Unire asupra poporului românesc.

La acésta conferința, aŭ fost presenți următorii Domni preoți tractuali: M. On D. *Vasiliŭ Pop,* adm. of. protopop a tr. Surdueului și preot în Cristolțel. *Pachomiŭ Pop,* notar tractual și preot în Lozna-mare. *Gavril Popoviciŭ,* preot în Briglez. *Daniil Rus,* preot în G.-Muncel. *Ioan Pocol,* preot în Buzaș. *Iulian Ancean,* preot în Surduc. *Nicolaŭ Popoviciŭ,* preot în Solomon. *Alecsandru Florian,* preot în Prelucî și *Iacob Marga,* preot în Zalha.

Aŭ mai participat ca óspeți din tract. Ciocmanului: *Tit Trif,* preot în Ciocman și din tr. Napradei *Demetriŭ Sav,* preot în Poiniță.

În ziua sus amintită la 7 óre diminéța, s'a celebrat s. Liturgie commemorativă, pontificând dl protopop Vasiliŭ Pop cu asistința preoților tractuali. La ieșirea cu darurile s'a pomenit Papa Piu al IX restauratorul provinciei mitropolitane și în Domnul adormiții: Teofil și Atanasie, întemeietorii s. Uniri. După rugăciunea Amvonului s'a cântat prin preoții celebranți Doxologia cea mare și s'aŭ cetit și rugăciunile de la litie. La finea s. Liturgii, Ioan Pocol preot în Buzaș, a ținut vorbirea ocasională, arătând binefacerile ce le-a revérsat s. Unire asupra poporului românesc. Vorbirea a fost ascultată cu încordată atențiune de către auditorî. La serviciul divin a participat poporul credincios din Surduc și jur și inteligința din loc în număr complet.

După s. liturgie s'a început conferința.

Din protocolul conferinței aflu cu scop a comunica în estras punctele mai însemnate și decisiunile aduse prin membrii conferinței.

M. O. D. Vasiliŭ Pop, adm. of. prot. ca president al conferinței, prin o cuvîntare festivă și fórte acomodată ziléi de astăzi, în nex cu serbările ducentenare ale s. Unirî, arată fórte frumos însușirile și strălucirile bisericeî celeî adevărate a lui Christos, preamărind pe întemeietorii s. Unirî Teofil și Atanasie și urmașii glorioși în scaunele acelora și face deducțiune la efectele folositóre provenite prin s. Unire pe terenul bisericesc, cultural și național.

Conducerea protocolului conferinței se concrede notarului tractual Pachomiŭ Pop.

Înainte de tóte preoții tractului Surduc întruniți în conferință, cu ocasiunea acestor serbărî iubilare, își esprimă la protocol neţérmuritul lor devotament, fidelitate și supunere omagială față de Escel. Sa Dr. Ioan Szabó Episc. diecesan.

După aceea Iacob Marga, preot în Zalha își cetesce disertația „Iubileul de 200 ani al s. Unirî", care a fost ascultată cu multă atențiune.

Venind la ordinea ziléi propunerile. Pachomiŭ Pop, preot în Lozna-mare propune conferinței, să se róge Veneratul Ordinariat, ca să facă pașii necesarî și se esopereze de la În. Ministeriŭ de culte și instr. publică ca ajutul de stat, ce se distribuesce preoților illegal să se concrédă exclusive Vener. Ordinariat spre distribuire legală între preoți și în cât va fi posibil luând de basă venitele statorite prin comisiunea censurătóre de congruă, cu atât mai vîrtos, că În. Ministeriŭ considerând mai mult la ținuta politică și patronagiul unor individi cu influență și mai mult la informațiunile sinistre ale subalternilor séi, nu privesce nicî de cum meritele pe terenul bisericesc al preoților, nicî venitele debile parochialî și alte circumstățiî basate ale acestora, — și ast fel se întîmplă, că unor preoți li-se asignéză o sumă enórmă, altora o sumă fórte bagatelă — pentru care nicî nu merită să se mânjéscă cu acest ajut — și altora nu li-se asignéză chiar nimic, ba ce e mai mult, acest ajutor de comun se acórdă unor preoți-moraliști în stare materială bună și fără familie, pe când unii teologi absoluți și meritați pe cariera preotéscă și cu familie grea nu capétă nimic.

Conferința unanim află fórte la loc propunerea acésta, apróbă tóte motivele indicate și primesce propunerea, rógă dar pe Preaveneratul Ordinariat, ca conform procedurei din diecesa Lugoșului să se concrédă și în diecesa nóstră exclusive Vener. Ordinariat distribuirea ajutului de stat.

Pachomiŭ Pop propune conferinței mai departe, să se róge Veneratul Ordinariat, ca să atragă atențiunea clerului diecesan față de Literile dimisoriale, ce se edaŭ prin preotul mireluî, când sponsul încheie Sacramentul Căsătorieî cu sponsă din altă comună, de óre ce se întîmplă, cu deosebire în tractele vecine, că preotul mireseî — unde se îndeplinesce actul cununieî — nu pretinde de la mire Litere dimisoriale, ci îl cunună simpliciter pe basa adeverinței de la matriculantul civil, ceea ce e fórte mare greșélă, cu atât mai vîrtos, că între miri pot subversa impedimente canonice, carî opresc s. taină a cununieî și carî legea civilă nu le cunósce; și mirele póte merge la cununie nemărturisit și necuminecat, și considerând că legile și ordinațiunile bisericescî și după întroducerea căsătorieî civile aŭ rémas nestrămutate și neatinse rógă pe membrii conferinței să priméscă propunerea acésta.

Conferința primesce propunerea acésta și rógă pe Veneratul Ordinariat ca prin un cercular către clerul din întréga diecesă, să reîmpróspete în memorie datorința preoților față de Literile dimisoriale.

Iacob Marga aduce pe tapet diversitatea stolelor și propune să se róge Veneratul Ordinariat să facă pașii necesarî ca să se întroducă uniformitatea și egalitatea în tóte parochiile față de competințele stolarî.

Pertactându-se apoi și alte chestiuni venite la ordinea ziléi, se decide în urmă ca conferința venitóre de primăvara să se țină în Zalha. Presidele propune că pe venitor nu după ss. Pascî să se țină conferința de primăvară, ci în Postul Paresemilor, care timp e mai acomodat și pentru preoții tractuali de a se putea mărturisi.

Membrii conferinței apróbă propunerea. De concionator la conferința venitóre se alege Nicolaŭ Popoviciŭ și de disertante Alecsandru Florian.

Din încrederea conferinței:

Pachomiŭ Pop
notar tractual.

NOUTĂȚI.

Din Archidiecesă. Rsm. Dr. *Aug. Bunea* can. mitrop. a fost numit inspector școlastic archid. — On. *Vasile Urzică,* a fost absolvat de la admin. parochieî Blășel și numit cooperator în Varviz, tr. Giurgeŭ.

Faptă nobilă. Primim următórele șire: „Prea onorată redacțiune! Vé rog să bine voiți a inregistra noul act de pietate creștinéscă sévîrșit de Alteța Sa Dna Mileva Naco ducésă de San Marco. Numita ducésă s'a îndurat adecă a-mî întinde mână de ajutor la împuținarea concubinatelor, provédînd cu îmbrăcăminte de sérbătóre pe ceî ce de scusă aduceaŭ miseria, și suportând spesele recerute la procurarea documintelor prescrisé de legile civile bisericescî. Ast fel în decursul acestuî aŭ s'aŭ cununat 12 párechi gr. cat. cu spele Alteței sale. Pe lângă aceea prin ordinul séŭ, ca în funcțiune orî în serviciŭ la dominiul dênseî să nu pótă fi nime aplicat dacă e concubinar, a dat îndemn a să căsători pe lege și alți concubinarî. Ar mai fi de dorit ca la nicî o comună politică să nu pótă fi aplicați concubinarî publicî. Atuncî mai lute s'ar trezi în ómenî resimțul și disprețul către acest viț." Comlosul-mare la 23 Octobre 1900. *Dr. Laurean Luca* protop.

Constituirî. Societatea „Inocențiŭ M. Clain" a teologilor românî gr. cat. din Blaș s'a constituit pe anul societar 1900/901 în modul următor: president Petru Sântoma, teolog an. IV; — vicepresident Ioan Sever Frățilă, teol. an. III; — secretar Iacob C. Domșa, teol. an. IV; — cassar Valer Vêrv, teol. an. III; — controlor Trăian German, teol. an. II; — archivar Carol Ignat. teol. an. III; — bibliotecar Niculaŭ Ticaciŭ, teol. an II; — notar Iulian Aldica, teol. an. I. Membri în comisia supra-critisătóre: Aron S. Niculaŭ, teol. an. IV; Octavian Popa, teol. an. I.

Școlastic. Adunarea generală a despărț. Mediaș a reun. învéț. archid. se va ține la 8. Nov. n. c. în *Mórdeș.*

„România-Jună" valorosul ziar național independent, ce apărea la Bucurescî, anunță în nrl 299. de la 9 Oct. v. că își va întrerumpe de o cam dată apariția proprobabil până pe la 15. Nov. spre a să organisa din nou. — Regretăm fórte mult chiar și suspendarea provisoră a apariției acestuî escelent ziar, care a întrecut prin felul cum a fost redactat tóte ziarele fraților de din colo. Îî dorim din inimă cât mai neîntârziată apariție.

Congregația de tómnă a comitatului Alba-infer. e convocată pe 30. Oct. în Aiud. La ordinea ziléi 57. puncte, multe de un deosébit interes și pentru românî.

Loteria caseî naționale s'a tras la 20 crt. În numérul viitor vom publica lista numerilor ieșiți. Și până atuncî spunem, că suma de 10,000 cor. a căđut asupra nrului 28621. care a fost proprietatea Asociațiunii.

Gimnas la Abrud. Prin munții apusenî s'aŭ pus la cale o mișcare patriotică, cu scopul, să se esopereze înființarea unui gimnas de stat în Abrud. Mișcarea a fost inițiată de cercurile oficialilor magiarî, carî cer acum și aderarea românilor. Zilele acestea o deputație constătătóre din 12 persóne, între carî probabil sînt și doî românî, aŭ fost la comitele suprem și vicecomitele comitatului Alba inf. De la Aiud aŭ plecat la Pesta unde se vor presenta la ministrul de culte, de finanțe și de comerciŭ, rugându-se pentru sprijin.

De la Sinod. În vitrina librărieî nóstre se pot vedea zilnic câteva tablourî frumos esecutate, fotografiate cu ocasia Sinodului. Unul din tablourile acestea represintă pe membrii Sinodului postați înaintea reședințiî mitropolitane, în front Mitropolitul încunjurat de P. P. S. S. Archiereî și la spate celalalți membrii. Tabloul acesta are dóuĕ variante. Altul înfățișéză pe Mitropolitul, Episc. Pavel și Radu, venind de la biserică, și alta pe Ep. Szabó cu Dr Marcu în trăsură, amêndóuĕ sînt fotografiî momentane. Celea dintâiŭ se pot procura à 3 fl., ér celealalte à 1 fl. Se mai vede tot acolo fotografia escelentă a Esc. Sale. Mitropolitul are pe cap camilafca și în mână cârja pastorală. Costă și acésta 1 fl.

Necrolog. O telegramă scurtă din Roma, anunță mórtea msgn. *Iosif Sembratovicî,* fost episcop gr. cat. de Lemberg.

† *Ioan Pop* asesor consistorial, protopop onorar, parochul Odoreului și preot iubilar, a repausat în 23 c. în etate de 91 ani, în anul al 64-lea al preoției.

În vecî amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

VIII.

(Continuare.)

Între acestea înse pe Monica nimic nu o maĭ reținea. Orĭ pentru că în epistolele ultime ale luĭ Augustin s'a reoglindat tare tristeța sufletuluĭ luĭ, orĭ pentru că Monica în propria-ĭ inimă de mamă a presimțit oftările tăĭnuite ale inimeĭ fiuluĭ sĕŭ: ea s'a hotărît să călătorésca la el. Lungă călătorie și urîcióșă! A trebuit să trécă peste tótă marea mediterană, a trebuit să-și părăsésca patria, casa, datinile și fiind că era sĕracă, cine scie nu a trebuit să-și vîndă și puținul, ce-l avea, ca să-și acopere spesele de călătorie? Dară este óre sacrificiŭ, care se reține cândva pe o mamă, cu deosebire dacă acéstă mamă e o sfîntă?

Monica la anul 385 îmbarcă, probabil tocmaĭ în acela-și port, unde fiul sĕŭ o părăsise cu 5 aniĭ înainte de acésta, și dacă a avut timp fără îndoiélă s'a și rugat în mica capelă a sfîntuluĭ Ciprian, unde petrecuse atunci o nópte așa de durerósă. De sigur s'a rugat luĭ Dumnezeŭ să-ĭ concédă a-și maĭ vedé o dată fiul și ce-ĭ maĭ mult a-l puté mângâia și întórce.

La început se părea, că Dumnezeŭ nu ar voi, să-ĭ facă parte de bucuria revederiĭ fiuluĭ sĕŭ. Pentru că abia perdu din vedere țĕrmurul Africeĭ și erupse o furtună îngrozitóre. Marea era rĕscobolită până în fund, valurĭ amenințătóre se aruncaŭ asupra năiĭ și o isbiaŭ cu vuĭet sĕlbatic. Întreg echipajul tremura. Chiar și matroziĭ s'aŭ înfiorat, numaĭ Monica nu se temea. Cum? Puté-s'ar, să piéră ea înainte de a-și revedé fiul? Împedeca-o-ar óre Dumnezeŭ în convîrtirea luĭ Augustin? Ea vedea bine, simția chiar în adêncul inimeĭ sale de mamă, în sufletul sĕŭ creștinesc și sfînt, că acésta e cu neputință! Stând ast fel pe podul năiĭ, liniștită și sigură îmbărbăta pe matroziĭ și le spunea într'un ton, ce pĕtrundea inima fie căruia, că furtuna nu peste mult va înceta, și că vor ajunge norocoșĭ la țĕrmure. Și întru adevĕr, — vîntul nu peste mult se liniști și când se împrăștiară noriiĭ, eĭ vĕdură țĕrmuriĭ seninĭ aĭ Italieĭ. [1])

Monica în dată grăbi la Roma. Ardea de dorul de a îmbrățoșa pe fiul sĕŭ și de a-ĭ cunósce starea sufletéscă. Dar închipuiți-vĕ mărimea dureriĭ eĭ! Sosind în Roma, pe Augustin nu-l află, el călătorise deja la Milan.

Trebue să presupunem, că Monica a încunjurat fără voie epistola Augustin, în care o încunoscința despre plecarea sa, pentru că e imposibil a admite, că un fiŭ, care atât de delicat își iubia pe mamă-sa să nu o fi înșciințat despre acéstă intențiune a sa, ba e probabil, că chiar epistolele pline de tristeță, desperare și nehotărîre ale luĭ Augustin, în carĭ comunică mameĭ sale, că nu voiesce să rĕmână maĭ mult în Roma, că și-a închis școla și că se mută în Milan, e probabil zic, că acestea epistole mișcând adênc sufletul Moniceĭ o aŭ înduplecat și la plecarea așa de grabnică.

Afacerea de la Milan fu cam pripită. Augustin a fost plecat lute într'acolo, — după ce a înșciințat pe scurt pe mamă-sa despre starea lucrului, fără să-ĭ fi trecut prin minte, că dóră mamă-sa ar vrea să vină după el, cu atât maĭ puțin, că dóră a și plecat deja.

Orĭ cât de tare o descuragia pe Monica pedeca neașteptată, ea îndată a fost gata cu nóua-ĭ hotărîre. Milanul zace în o depărtare de 200 de mile de la Roma și calea conduce peste munțiĭ Apeniniĭ, dar ce-ĭ asta pe lângă calea înc'odată așa de lungă pe o mare furtunósă? Plecă decĭ plină de dor, însoțită între ostenelele acesteĭ marĭ călătoriĭ de credința neclătită, că-și va revedé fiul și îl va întórce la Dumnezeŭ.

Pentru a fi cineva pĕtruns de o credință așa de tare e destul a fi mamă și a iubi pe Dumnezeŭ maĭ pe sus de tóte. În casul acesta însu-și Dumnezeŭ a mărit credința în inima femeiĭ demne de admirat, ca nimic să nu o pótă împedeca. Pentru că ea era de lipsă să fie lângă fiul sĕŭ! Augustin ajunse în crisa cea maĭ mare, ce premerge renascerii spre credință, era gata a-și rĕscumpĕra fericirea credinței prin o agoniă cu mult maĭ durerósă, de cât cele de până acum. Într'un timp ca acesta Monica nu putea lipsi, ea trebuia să dea fiuluĭ sĕŭ ultimul și cel maĭ de căpetenie ajutor.

După atâția aniĭ de temere, neliniște și de lacrimĭ, Dumnezeŭ în fine a hotărît, că va mângâia pe șerbitórea sa. Étă pentru ce o a condus în Milan, chiar în óră, când Augustin se ridica din întunecime, ca să între în lumină. Mult a suferit ea pentru fiul sĕŭ, a fost decĭ démnă să fie de față și la reînvierea și mărirea luĭ.

IX.

Crisa ultimă. — Prăpastia cea maĭ adêncă. — Monica chiémă în ajutoriŭ pe s. Ambrosie și își duplică zelul.

384—386.

Într'acestea Augustin ajunse în Milan și în periculósa stare sufletéscă descrisă în capitlul precedent își ocupă catedra de retorică. El căuta adevĕrul pretutindeni, dar nu îl află nicăiriĭ, îl iubia încă, dar desperă de aflarea luĭ și ajunse la convingerea desperată, că: acela e cel maĭ înțelept, — care dubitéză de tóte. Și acéstă e prăpastia cea din urmă, cu mult maĭ adêncă de cât cele alalte, cu mult maĭ întunecată și maĭ puțin vrednică de el, în care totuși s'a sbătut doĭ aniĭ întregĭ, și din care, spre marea luĭ norocire eși creștin; pentru că dacă nu reușia ast fel, s'ar fi dobitocit de tot. Și tocmaĭ pentru că el atunci era în pericolele cele maĭ marĭ, a trimis Dumnezeŭ la dênsul pe Monica, ca să-ĭ ajute întru a afla calea adevĕruluĭ.

Dar orĭ și cât de necesară fu pentru Augustin presența mameĭ sale, în acest moment critic ea singură nu-ĭ putea fi destul. Inima mameĭ constă din curățenie, fragedime și energiă, — și totuși cutez a zice, că ea nu este nicĭ destul de tare, nicĭ destul de curată, ca să-și pótă renasce fiiĭ spre lumina cea cerésca. La acéstă lucrare divină se recere un suflet, care prin consacrare a primit o maĭ mare putere de viéță și de reînviere.

Ceea ce începe mama prin lacrimile sale, îndeplinesce preotul prin autoritatea și sângele luĭ Isus Christos. Și cu cât s'a cufundat maĭ adênc în prăpastiă, cel ce trebue scăpat, cu o atât maĭ delicată îngrijire alege Dumnezeŭ pe mama creștină și pe preot, carĭ împreună trebue să conlucre la acéstă vindecare sublimă. Étă, din ce causă, Dumnezeŭ după ce a dat luĭ Augustin pe sfînta Monică, a dispus spre bincle luĭ tot atunci și pe sfîntul Ambrosie.

Acest sfînt episcop par'că anume a fost creat, ca să înțelégă starea sufletéscă a acestuĭ tinĕr neliniștit, trist și înflăcărat, care pe o formă era gata: a *înflori* saŭ a *vesteзi*, după cum ar fi fost influințat. Ambrosiŭ și-a petrecut tinerița în lume, între miĭ de greutățiĭ și studiiĭ: în acésta convenia el cu Augustin. Apoĭ și el s'a fost dedicat studiuluĭ oratorieĭ, și de tinĕr își eluptă un renume strălucit la tribunal: acésta e a dóua trăsură comună cu Augustin. În fine și dînsul, fiul uneĭ mame creștine, asemenea luĭ Augustin, până peste 30 de aniĭ a fost un simplu catechumen; cu tóte acestea trebue să ne grăbim a spune, că Ambrosiŭ ca catechumen n'a avut parte nicĭ de îndoielile, nicĭ de escesele, nicĭ de rătăcirile luĭ Augustin. Și dóră tocmaĭ acésta a mărit simpatia lor. Fiind că pentru a te alipi cu blândeță de o inimă pĕcătósă, pentru a simți adênc și cu gingășiă turburările dureróse ale unuĭ suflet, e bine, câte odată e *maĭ* bine, a fi trăit tot deuna în seninătate, în lumină și în pace sufletéscă. Ast fel aceste dóuĕ vieți până la vîrsta de 30 aniĭ aveaŭ o minunată asemĕnare întru tóte, afară de pĕcat. Atunci înse o întîmplare neprevĕdută schimbă de odată cursul vieții luĭ Ambrosiŭ. Scaunul episcopesc din Milan devenise vacant. La alegere se luptaŭ dóuĕ partide și încă cu atâta foc, în cât alegerea s'ar fi putut termina cu vĕrsare de sânge. Ambrosiŭ, ca prefect al orașuluĭ se presenta în biserică spre a susține ordinea. Pe când el vorbesce către popor cu o elocință ulmitóre, se aude de odată o vóce de copil strigând: *„Ambrosiŭ episcop! Ambrosiŭ episcop!“* Cuvintele acestea nevinovate păreaŭ că sînt venite din ceriŭ. Se auḍiră nesfârșite aprobărĭ — și cele dóuĕ partide se învoiră a-l pune pe Ambrosiŭ de episcop în Milan.

Ast fel Ambrosiŭ carele până aci era numaĭ catechumen se hotezĕ, și după ce petrecu opt zile în singurătate, în rugăciuni și lacrimĭ, fu chirotonit maĭ întâiŭ de preot, după aceea imediat la 7 Decembre anul 374 de episcop. [1]) Ca și o flóre care nu așteptă de cât ultima rază de sóre ca să-și reverse tot parfumul sĕŭ, ast fel și Ambrosiŭ numaĭ în urma efectuluĭ ce l'a produs consacrarea sa de episcop s'a desvoltat pe deplin. Toți tesauriĭ inimeĭ sale nobile eșiră la lumină. Era *episcop* și tot odată și *bărbat de stat*, se ocupa și cu sufletele și cu afacerile statuluĭ; trăia în lume ca aceleia să-ĭ câștige pace; trăia onóreĭ ca să-ĭ câștige respect și înaintea principilor desfrênațĭ; se închidea óre întregĭ cu pĕcătoșiĭ, pe carĭ îĭ moia cu lacrimile sale; regilor le trimitea interpelărĭ aspre și cutezătóre, compunea cântece de o melodiă curată, răpitóre pentru vergurele consacrate luĭ Dumnezeŭ; el era omul tuturora fără deosebire de vrîstă saŭ stare, în orĭ ce nĕcas s'ar fi aflat, cu orĭ ce vîrtute ar fi fost înzestrat cineva. Era episcop după placul luĭ Dumnezeŭ, și lumea de atunci a fost fericită că l'a aflat.

Tóte acestea înse-s numaĭ preludiul vieții luĭ. Crescĕnd din zi în zi în sfințeniă el se pregătia pentru dóuĕ fapte neprevĕdute, pentru carĭ esclusiv póte l'a înălțat Dumnezeŭ atât de sus, și carĭ aveaŭ să-ĭ încunune fruntea cu o aureolă neperitóre.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. l. VI. c. 1.

[1]) Și biserica nóstră serbézĕ, la 7 Dec. amintirea sfîntuluĭ Ambrosiŭ. Étă »condacul« acelei zile: »Cu dumnezeescĭ învĕțaturĭ strălucind aĭ întunecat înșelăciunea luĭ Ariŭ, cunoscĕtoriule sfinte și pastoriule Ambrosie: că minunĭ făcênd cu puterea Spiritului, feliurĭ de patimĭ arĕtat aĭ vindecat, Părinte cuvióse: rógă pe Christos Dumnezeŭ să se mântuiéscă sufletele nóstre.« *Traducĕt.*

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia Iubileului ducentenar al Sf. Uniri cu biserica Romei.

(Continuare.)

II.

Vĕdut-am, o, preaiubiților nostri frați și fii, cari sînt strălucirile bisericei lui Christos, și unde și care este adevĕrata sa biserică, și audit-am din profetul Isaia, că la acĕstă sfîntă biserică, la muntele Domnului vor alerga tóte neamurile pămîntului. Ei bine, printre aceste neamuri de Dumnezeŭ binecuvîntate, a fost și scump neamul nostru românesc, chiar de la începutul colonisării și așezării sale prin împĕratul Traian pe aceste plaiuri întinse și frumóse, — după cum fac mărturie mai multe urme istorice, cari ni-au rĕmas despre acelea vremuri depărtate.

Cât pentru raporturile hierarchice bisericesci ale românilor, așișderea nu lipsesc documente, din cari știm, că ei aŭ stat nu numai în legătură cu scaunul sfîntului Petru, ca unii ce aparțineaŭ la unitatea bisericei lui Christos, ci chiar și sub respectul iurisdicțiunii parochiale se aflaŭ în dependență de ei, la început prin mijlocirea archiepiscopului din Tesalonica, apoi prin a celui din Prima-Iustiniana, mai târziŭ Ochrida — cari amĕndoi aŭ fost tot odată și Vicarii ai Sfîntului Scaun Apostolic al Romei. Din causa deselor invasiuni ale barbarilor însĕ, pe cum și din causa depărtării de Roma, aceste raporturi ale bisericei românesci cu Scaunul Sfîntului Petru n'aŭ putut avea acele resultate dorite, ce cu siguranță le-ar fi avut în alte împrejurări mai bune. Pe cum în celelalte privințe, așa și în cele bisericesci invasiunile barbare cu îmbelșugare aŭ împrăștiat tóte amărăciunile pustiirii peste instituțiunile sacre ale strămoșilor nostri. Ast fel sfîntul Ieronim din veacul al patrulea după ce ne spune, că eraŭ mai bine de dóuĕzeci de ani de când curgea prin aceste invasiuni sângele roman în ținuturile nóstre, adauge, că să prindeaŭ episcopii, să ucideaŭ preoții, să dărîmaŭ bisericile și altarele lui Christos se schimbaŭ în ieslea cailor, să împrăștiaŭ móștele martirilor, și pretutindenea să vedeaŭ înfiorătóre urme de durere, de gémĕt și de mórte [1]). Pe lângă acestea, ridicându-se Patriarchia din Constantinopol, biserica românilor pe încetul și pe nesimțite ajunge a se vedea scósă din legătura hierarchică-patriarchală cătră Roma, spre a fi supusă noului patriarchat de pe țĕrmurii Bosforului. Dacă pe scaunul, împodobit o dată cu atâta glorie și mărire de bărbați ca Ioan Gură-de-aur și Gregorie Nazianzenul, ar fi urmat tot Archierei și Patriarchi pururea conduși de Spiritul Domnului, aceea schimbare n'ar fi cuprins în sine nimica rĕŭ pentru biserica românéscă, deși legătura hierarchică dintâiŭ era mai potrivită cu tradițiunile poporului sĕŭ. Cu timpul însĕ printre urmașii lui Ioan Gură-de-aur și împrejurul lor s'aŭ ivit alt fel de ómeni, stăpâniți de spiritul împărecherii, contrar spiritului Domnului, cari sub fel și fel de preteste neîntemeiate, aŭ cufundat Orientul, și în consecință funestă și biserica românilor, întru durerósa și deplorabila schismă saŭ desbinare de biserica Romei. Acésta s'a întîmplat în mod definitiv în veacul al unsprezecelea prin nesocotita lucrare a Patriarchului din Constantinopol, cu numele Michail Cerularie, căruia trist ajutor i-s'a făcut Leon Archiepiscopul Ochridei, de unde mai de aprópe atârnaŭ și bisericile românilor. Nenorocirea causată prin îndeplinita schismă bisericilor orientale, a fost fórte mare, ba cea mai mare dintre tóte câte pot atinge o biserică particulară; pentru că prin aceea ele se rump de unitatea esențială și nedespărțită a bisericei lui Christos, și rupte fiind de trunchiul lor firesc, ne spune s. Ciprian ce sórte le rĕmâne, acolo, unde ne arată mai întâiŭ cum se împacă unitatea bisericei cu diversitatea riturilor: Multe sînt razele sórelui, scrie dênsul, dar lumina una este; multe sînt ramurile arborelui, dar unul este trunchiul prins cu tăria rădăcinilor sale de pămînt; și dintr'o singură sorginte curg mai multe rîuleție, îmbelșugare arătând prin mulțimea lor, dar unitatea le rĕmâne după al lor început. Desparte razele de sóre și lumina pe ele nu le va urma; taie ramura din arbore, și ea uscată va fi; abate rîulețele de la sorginte, și ele uscate se vor afla [1]). Pentru aceea s. Pavel, în numele Domnului nostru Isus Christos, a rugat pe creștinii din Corint ca să nu fie întru ei împărecheri [2]); ér la ss. părinți necruțată este condemnarea peste toți cei ce s'ar încerca a rumpe cămașa cea necusută a lui Christos, peste toți cei ce s'ar desbina de la unitatea bisericei lui. — Constatând gravitatea unei asemenea calamități pentru o biserică particulară, noi îndreptățită socotim tot odată părerea istoricilor nostri bisericesci, după care, desbinarea strămoșilor nostri de centrul unității creștine, a fost mai mult numai materială, de cât formală; de óre ce nici o urmă nu ne-a rĕmas despre aceea, că ei ar fi luat parte activă la îndeplinirea lucrării lui Cerularie, ci întrĕga desbinare și-a întins întunecatele sale umbre peste biserica lor fără de veste, și mai mult numai prin vitregia timpurilor, de cât prin conlucrarea lor. Ori cum ar fi fost însĕ, faptul este dureros, că din aceeași sorginte amară o mulțime de alte nenorociri aŭ mai isvorît și aŭ trecut peste ai nostri străbuni. Este sarcina istoricilor nostri a arĕta mai de aprópe întinderea și mărimea acestor nenorociri. Atâta însĕ vom aminti și noi ca în trécăt, că de vreme ce elementul latin din apus, sub conducerea și influența Romei creștine se ridică din ruinele decadenței și se avêntă spre o nóuă viață mai robustă, mai sănătósă și spre o civilisațiune mai strălucită și mai temeinică de cât tóte celelalte vechi, — pe atunci același element latin, străplântat în Orient, ori dispare, ori în anumite timpuri abia dă semne de viață prin glasul durerii, ce pare că se aude repetind cu Psalmistul: Înstrĕinat am fost fraților mei și nemernic fiilor maicii mele! [3]). Ca și cum ar fi presîmțit așa dar aceste calamități, unii episcopi de ai latinilor din Orient, ast fel s'aŭ plâns pe la mijlocul veacului al șeselea cătră Papa Bonifaciŭ II: „Silința grecilor este, ca să ne supună pe noi nenorociții bisericei cetății împĕrătesci; pentru cari tóte tânguindu-ne ziua și nóptea vărsăm lacrămi Domnului Christos, și ne rugăm pentru bătrînețele nóstre, să nu suferiți, ca să fim dați în mânile lor" [4]).

Făcutu-s'aŭ în cursul vremurilor mai multe încercări pentru reunirea bisericilor, și prin aceea pentru îndreptarea și încetarea calamităților desbinării, atât în genere din partea Orientalilor, cât și în deosebi din partea românilor, ér Pontifiicii romani necontenit s'aŭ străduit a încuragia și sprigini aceste încercări salutare, de fapt însĕ resultate statornicite numai în mĕsuri fórte restrînse s'aŭ vĕdut. Cea mai însemnată dintre tóte aceste încercări a fost ceea ce s'a făcut în Sinodul ecumenic de la Florența, încheiat la anul 1439, și la care 'a luat parte și a subscris decretul de Unire și Dămian mitropolitul Moldovei, însoțit de protopopul Constantin. Deși nici unirea sevîrșită acolo, după cele mai amenunțite discusiuni și în mijlocul celei mai mari însuflețiri a părinților din apus si din rĕsărit, n'a avut dorita sórte a statornicie, totuși decretul de Unire adus de acest sinod a rĕmas și este de cea mai mare importanță, ca unul carele de atunci în cóce a format și formézĕ temeiul tuturor tratativelor de unire a părinților nostri. Prin acest decret se definesc cele patru puncte dogmatice, în cari orientalii eraŭ desbinați de apuseni, și spre a face amintire deosebită, privitor la primatul Pontificelui Roman se hotărésce, că dênsul este următorul stului Petru, Principelui Apostolilor, adevĕratul Vicar al lui Christos și Capul întregii Biserici, Părintele și Învĕțătorul tuturor creștinilor, și că lui în persóna fericitului Petru de D. N. Isus Christos i-s'a dat deplina putere de a pasce, de a conduce și de a ocârmui biserica întrĕgă, după cum se cuprinde și în actele sinódelor și în ss. canóne. După aceea, tot în legătură cu acest punct dogmatic, se stabilesce ordinea Patriarchilor din Orient, avênd cel din Constantinopol locul al doilea după Pontificele Dimian, și apoi se adauge că aŭ să rĕmână salvate tóte privilegiile și drepturile acelora, adecă ale Orientalilor.

După veacuri întregi de amară pribegire a bisericei românesci, îndeosebi din părțile nóstre, carea mai de aprópe ne interesézĕ, de la centrul unității creștine, și tot odată de la leagănul națiunei române, providința dumnezeéscă, tocmai când aceeași biserică era mai tare amenințată de pericolul de a i-se schimba chiar firea și forma sa orientală, s'a îndurat a vĕrsa mai mult lumina darului peste dênsa, a-i întinde ajutor și a o îndrepta iarăși pe calea mântuirii, readucêndu-o la unitatea bisericei lui Christos.

Ajungênd în adevĕr la anul 1690 Ardealul sub stăpânirea preagloriósei Case, domnitóre de Habsburg împĕratul Leopold, mișcat de iubire înflăcărată pentru mărirea bisericei lui Christos, și tot odată vrênd a ușura și sórtea românilor și a preoților, mai virtos prin mijlocirea cardinalului Leopold de Kollonich și a părinților din societatea lui Isus, — le dădu să înțelégă, că de fapt grația împĕrătéscă să va vĕrsa peste ei, dacă s'ar îndupleca a primi unirea cu biserica catolică. Cunoscênd dar mitropolitul Teofil nobilele intenții împĕrătesci, în Sinodul ținut în Alba-Iulia în luna lui Februar 1697, după ce a arătat lipsurile, nĕcasurile și persecuțiunile bisericei românesci, ér pe de o altă parte după ce a espus folósele Unirii și și-a făcut reservele pentru păstrarea rituluĭ și a disciplinei orientale, la olaltă cu clerul adunat a adus carte de mărturie, în care zic: „cu o inimă am așezat, ca să ne întórcem în sînul sfintei maice biserici romano-catolice, și érăși să ne unim cu ea, tóte acele primindu-le, mărturisindu-le și crezêndu-le, cari ea le primesce, le mărturisesce și le crede. Și mai întâiŭ mărturisim acele patru puncturi, în care până acum neam împărechiat:

a) Cunóscem, cumcă Papa de la Roma este cap vĕdut a tótă biserica lui Christos, carea peste tótă lumea e lățită;

b) Mărturisîm, cumcă afara de ceriŭ, scaunul celor fericiți, și afară de iad, temnița celor osêndiți, al treilea loc este, în care sufletele cele ce încă nu sînt curățite, se țin și curățesc;

c) Cumcă pânea azimă este destulă materie a cinei Domnului și a jertfei liturgice, nu ne îndoim;

d) Credem, cumcă Duhul sfînt a treia față în Treime, de la Tatăl și de la Fiul purcede. Și primim, mărturisim și credem tóte celelalte, care sfînta Maică biserică romano-catolică primesce, mărturisesce și crede". — Tot odată Mitropolitul cu Sinodul aŭ formulat și punctele de rugare cătră Împĕratul pentru estinderea privilegiilor, de cari se bucuraŭ preoții religiunilor recepte din Ardeal, și la preoții românesci. După publicarea decretului de unire, ceia ce nu vedeaŭ cu ochi buni renascerea bisericei nóstre pe cum și întărirea catolicismului, mișcat'aŭ tóte pietrile pentru zădărnicirea întregii lucrări. Acésta a fost causa, de actul de sub Mitropolitul Teofil a trebuit să se reînnoéscă sub următoriul sĕŭ Atanasie prin cărțile de mărturie ale Sinódelor de la 1698 și 1700.

(Va urma.)

---

[1]) In Epitaphio Nepotiani.

[1]) De Unitate Eccles. n. 5.
[2]) 1 Cor. I, 10.
[3]) Ps. 68, 9.
[4]) Baron. a. 531.

Bibliografie.

A apărut:

Gramatica română, pentru şcólele primare de Ioan Petran, Partea II pentru cl. IV Arad 1900. preţul 60 b.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiu Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900, Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţii politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein. şi pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézá de istoria bisericéscă, ci tuturor, cari voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însé că mai vêrtos din nicí o bilioteca parochială nu ar trébui să lipséscă.

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil şi se recomandă mai ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiunii.

Posta redacţiunii.

Frate mic. Mulţumită. Va apărea în numĕrul cel mai apropiat.

On. *S. B. în C. l. n.* Nu sĕ póte, e lipsită de orí ce interes pentru cetitorii nostri.

Preao. *Dr. L. L. în C.* Am primit, vĕ mulţumim.

On. *T. R. în M.* Vom publica un apel, dar se nu vĕ faceţi mari sperauţe, nu credem să ajungeţi la ceva. Mai mult în scrisóre. Salutare!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5252—1900. (29) 2—2

Escriere de concurs.

Din fundaţiunea *„Baldi"* devenind vacant un stipendiŭ de 160 coróne pe anul scol. 1900/1901, prin acésta escriem concurs la acela cu terminul de 30 Octobre n. 1900. pe lângă următórele condiţiuni:

1. Suplicanţii aŭ să dovedéscă, că sînt şcolari *gimnasişti, născuţi din părinţi gr. cat. pe teritoriul actualului comitat al Gluşului (Coşocnei).*

2. Suplicanţii se alăture la concursele lor: atestat de botez. testimoniŭ de pe clasa gimnasială, ce aŭ percurs-o în anul scol. 1899/1900., testimoniŭ de frecuentare, atestat de paupertate. atestat medical.

3. Suplicele aŭ să se adreseze la subscrisul Consistor.

Blaş, din şedinţa Consistoriului archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 13 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 5444—1900. (30) 1—3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 340 coróne din fundaţiunea fericitului canonic *Elie Vlassa* se escrie prin acésta concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următórele condiţiuni:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numai elevi, ci şi eleve la vre o şcólă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferinţă aŭ, — pe lângă orí ce calcul din studii, întru cât aceia este cel puţin suficient, — consângenii piului fundator, ér în locul al doilea fiii de preoţi archidiecesani.

3. Concurenţii aŭ să alăture la cereri: atestat de botez. atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul. testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1899/1900, testimoniŭ de frecuentare pe anul scol. curent, şi eventual şi testimoniŭ de paupertate. întru cât ei nu sînt înrudiţi cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest Consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa Consistoriului archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 20 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.		Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena ... sos.	1.50	1.50	6.20
8.30		5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50	6 20
11.21		9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.28
1.33		11.38	12.47		P. Ladány ..	12.54	3.56	1.12
3.42		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl.	Oradea-mare . sos.	10.44	2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31		4.52	4.16		Cincia	8.37	12.52	9.19
7.16		5.31	4.52		B.-Huiedin ..	7.54	12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33		6.59	5.55	sos.	Cluş ..... pl.	6.13	11.01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl.	Cluş ..... sos.	5.24	10.46	6.45
9.07		8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14		10.29	7.26		Ghiriş	3.40	9.23	5.12
10.44		11.16	7.50	sos.	Cucerdea ... pl.	3.11	8.54	4.43
10.56		11.31	7.52	pl.	Cucerdea ... sos.	3.04	8.49	4.38
11.08		11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12		11.50			Vinţul de sus .	2.51		4.20
11.34		12.20	8.16		Aiud	2.29	8.23	3.59
11.52		12.46	8.32	sos.	Teiuş ..... pl.	2.07	8.06	3.38
12.24		1.43	8.37	pl.	Teiuş ..... sos.	1.42	8.00	3.02
12.53		2.17			Crăciunel ...	1.09		2.36
1.02		2.26	9.05		Blaş-Küküllőszög . .	12.56	7.34	2.16
1.45		3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11	7.08	1.44
2.01		3.33	9.43	sos.	Copşa-mică . . pl.	11.50	6.56	1.25
2.15		3.48	9.47	pl.	Copşa-mică . . sos.	11.14	6.50	1.06
2.33		4.08	10.01		Mediaş ...	10.55	6.37	12.49
3.04		4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40		5.27	10.53	sos.	Sighişóra ... pl.	9.45	5.49	11.40
3.47		5.43	11.—	pl.	Sighişóra ... sos.	9.35	5.42	11.33
4.03		6.08	11.12		Haşfaléĕ ...	9.12	5.28	11.16
5.35		7.54	12.26		Homorod ...	7.44	4.23	10.03
6.13		8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43		9.09	1.16		Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16		9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—		10.25	2.09	sos.	Braşov ... pl.	5.08	2.45	7.48
8.55			2.19	pl.	Braşov ... sos.	9.27	2.18	5.—
4.40			3.01		Timiş	8.47	1.42	4.24
5.10			3.31		**Predeal** ...	8.20	1.12	3.32
11.55			9.10	sos.	Bucurescĭ ... pl.	3.05	9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.		Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10			pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.56	12 58	8.50			Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15			Sibiiu .... pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.				sos. pl. Sibiiu .... sos.					tr. m.
4.33	Numai Marţa şi Vinerea comunică.	2.—						7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54				Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59				Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35				sos. Făgăraş ... pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	Numai Sâmbĕta comună, Joia şi Dumineca.	9.06	4.25			Mureş-Ludoş			6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39			Zau			5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19			Ţagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55		1.55				St. Mihaiu de câmpie .				3.44	8.46
8 47	Numai Marţa comun	3.02				Lechinţa			Circ.	2.48	7.43
9.24		3.52				S.-Măghiăruş			Marţi şi Vineri	2.02	6.52
10.14		4.55				Bistriţa				1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsésc.

3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea .. sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. pl. Oşorheiŭ .. pl.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		4.50		sos. pl. Oşorheiŭ .. sos.			8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.			7.15	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			**Alba-Iulia—Zlatna.**		5.—	8.22	3.50

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48				Kükülloszög-Blaş ...		10.23	6.50
4.10	3.30				Sân.-Miclăuş		9.43	6.15
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă		9 07	5 38
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25	5.—
9.30	8.59				Sóvárad		4.45	1.20

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 3 Novembre 1900. Numĕrul 44.

„Psaltichia.“

Archiereii din România sînt preocupaţi éră-şi de o chestiune, care atrage asupra „sfîntuluĭ sinod“ şi atenţiunea opiniunei publice. Din Bucuresci ni-se trimite un numĕr de ziar („Época“) în care savantul profesor de la *Iaşi*, dl *A. D. Xenopol* publică un articol semnificativ, cu titlul următor: *„Chestiunea nóueĭ notaţiunĭ a Psaltichieĭ în sf. Sinod.“*

Care este pe scurt „Chestiunea *Psaltichieĭ*,“ menită azĭ a preocupa opinia publică? Étă de ce e vorbă.

Dl *Gavril Musicescu*, directorul coruluĭ mitropolieĭ din Iaşi, al cărui nume este cunoscut şi pe la noĭ, în conţelegere cu reposatul archiereŭ erudit *Melchisedec*, a transcris cântările bisericescĭ orientale pe notele musiceĭ moderne. Cărţile sale, cuprinzĕnd diferite cântărĭ, aŭ fost aprobate de sinodul Românieĭ şi întroduse în tóte şcolile din ţĕră, — afară de seminariĭ, unde a rĕmas ca manual de cântare *psaltichia* cu notele sale cele vechĭ, de origine persiană, note pe carĭ fórte puţinĭ le maĭ cunosc, şi ceĭ ce le cunosc le interpretézĕ în diferite chipurĭ, şi le cântă, prin urmare, în feliurite moduri.

Compositorul Musicescu, se întîmplă de ceru de la ministerul cultelor, ca să întroducă cărţile sale şi în Seminariĭ, pentru că ar uşura cu 50% instrucţia musicală şi cantul, şi s'ar întroduce o precisiune şi uniformitate în cântărĭ. Cererea s'a transpus sinoduluĭ spre opinare. Aci a provocat apoĭ pe neaşteptate o discuţie lungă şi înfocată, în şedinţa din 25 Maiŭ 1899. *)

Anume comisiunea sinoduluĭ a presentat cererea dluĭ Musicescu, ca şi când ar tinde la *înlocuirea Psaltichieĭ* cu musica occidentală, şi ar voi ast fel să *catoliciseze* biserica română din regat.... Firesce întreg sinodul cu escepţiunea unuĭ singur vot, s'a pronunţat *contra*. Musicescu însĕ, a cărui intenţiune a fost intervertită, nu s'a mulţămit cu acest conclus, şi chestiunea va veni se vede, din noŭ înaintea sinoduluĭ, care tocmaĭ s'a întrunit zilele trecute.

Pe noĭ nu ne-ar privi chestiunea, cum ea este pusă de dl Musicescu, pentru că la noĭ, atât în biserica gr. cat. cât şi în cea gr. or. de abia va maĭ fi cineva, care să cunóscă notele persiane ale Psaltichieĭ. Cântările se învaţă numaĭ din gură în gură, orĭ după notele lineare ale musiceĭ occidentale.

Aşa însĕ, cum s'a „desvoltat“ chestiunea în sinod devine interesantă. Pentru că scóte din noŭ la ivélă caracteristica tristă a bisericiĭ orientale, de când ea e despărţită de centrul bisericiĭ luĭ Christos.

De când cu nenorocita desbinare, în care şi poporul românesc a fost împins prin fatala legătură cu *Bulgarii*, — carĭ azĭ ne-ar stînge pe toţi într'o lingură de apă, dacă ar puté — de când cu schisma grecilor, biata biserică orientală şi-a perdut încetul cu încetul tot sucul vieţiĭ, s'a veştezit ca o creangă desfăcută de trupină, şi dacă a maĭ păstrat formele esterne din trecut, n'a maĭ fost în stare să producă nicĭ măcar florĭ, ne cum fructe dătătóre de viaţă.

Încetul cu încetul s'a bizantinit, s'a împetrit în forme, şi tângesce şi azĭ o viaţă tristă fără nicĭ un rol, fără de a puté da pept cu problemele timpuluĭ maĭ noŭ.

Perzînd cuprinsul cel preţios, biserica orientală s'a preocupat şi se preocupă şi azĭ maĭ ales numaĭ de formele esterne. Negligênd cestiunii marĭ şi esenţiale ea se arată tare în chestiunĭ neesenţiale, în formele góle şi fără importanţă deosebită, credĕnd că cu formele esterne póte acoperi golul intern.

Biserica catolică, cu organisaţia eĭ sublimă, a sciut şi a putut în tot de una să distingă, în chestiunile ce i-s'aŭ impus esenţialul de accidental, şi a sciut să se conducă spre progres, acomodându-se cu liberalitate frumósă în lucrurile neesenţiale şi mutabile, ţinênd, conservând şi desvoltând cu tărie ceea ce este esenţial şi imutabil.

De aceea în biserica catolică este viaţă, vitalitate şi progres. Pe când în Rĕsărit pare că disordinile formézĕ ordinea, ér „viaţa“ se manifestă numaĭ în hărţueli interne şi rivalităţi personale neměsurate, ne maĭ vorbind de „progres“,

*) Vedĭ broşura: *„Întimpinare* la raportul comisiuneĭ sf. sinod, discutat în şed. de la 25 Maiŭ 1899, relativ la înlocuirea semnelor Psaltichieĭ prin notaţiunea lineară“, — de *G. Musicescu*, Iaşi, 1900. Aci se publică întrégă desbaterea.

Feuilleton.

Bĕtrânul visitiŭ.

(de Jacques Normand.)

(Fine.)

Domnul acesta mare se interesézĕ de tine, cugetă bĕtrânul. Se întórse şi maĭ tare spre el, şi maĭ aruncând din când în când ochiĭ spre cal, enară tóte păţaniile sale cu naivitate mişcătóre proprie ómenilor sĕracĭ, cărora istoria mică a vieţiĭ lor proprie le este maĭ momentósă de cât întrégă istoria universală. Roger pricepea din istorisire, cât de des o maĭ spusese bĕtrânul la camerad de aĭ sĕĭ, saŭ cuĭ numaĭ voia să o asculte, cu ocasiunea umblăriĭ pe trotoare saŭ pe la prânduri în vre o ospĕtărie.

„Că óre agonisitu-mĭ-am ceva? Da! Domnule, eŭ tot de una am fost activ şi cruţătoriŭ, mult dacă maĭ beam când şi când câte vre un păhar dóuĕ de bere şi acésta o maĭ fac încă şi acum, se înţelege, după ce mĭ-am isprăvit lucrul. Dar sciĭ DTa, aşa merge treaba când nu are omul noroc, şi eŭ unul nu am noroc, şi nu l'am avut nicĭ o dată. Şi ceĭ 15,000 de francĭ aĭ mĭeĭ, da 15,000, tótă agonisala mea, a rĕmas la Panama până la cel din urmă sou. Unĭĭ zic, că n'ar fi trebuit să-mĭ depun baniĭ ast fel, ci ar fi trebuit să cumpĕr hârtiĭ sigure şi bune, carĭ ar fi adus ce-ĭ drept maĭ puţin, dar cu atât maĭ sigure ar fi fost. Însĕ, Dómne sfinte, aşa ceva póte face omul, dacă e bogat şi are multe hârtiĭ. Când aĭ însĕ puţin, atunci vrĕĭ să tragĭ după baniĭ tĕĭ cât maĭ mult, şi aşa deviĭ neprecaut. N'am fost numaĭ eŭ, care a păţit aşa. Nu-ĭ drept? Dar acésta pe mine nu mĕ mângâe. Lucrul cel maĭ rĕŭ e, că m'a ajuns acésta la bĕtrâneţe, când credeam, că mĕ voiŭ puté pune la odihnă. Acum dar va să zică, éră trebue să mĕ pun pe lucru. . . . Câştig atâta, cât să trăesc, cât ajunge de pe o zi pe alta. Acésta tot aşa va merge, până ce se va puté.“

„N'aĭ DTa familie?“

„Soţia mi mórtă deja de zece anĭ. Era cusătóre. Apoĭ am maĭ avut încă dóuĕ fete. Cea maĭ mare se măritase. Şi ea a murit. Era croitorésă. De cea alaltă nu vorbesc bucuros. Maĭ întâiŭ a fost florărésă. De zece anĭ nu am maĭ audit de ea, nicĭ nu maĭ sciŭ de maĭ trăesce.“

„Aşa dar eştĭ singur de tot?“

„Singur, singurel, Domnule! Frumos nu e acésta, dar apoĭ, sciĭ, n'am noroc. Sfinte Dómne, ce căldură! Potĭ căpĕta insolaţiune!“

Şi sĕrmanul om ér îşĭ luă pălăria din cap şi-şĭ şterse fruntea din noŭ.

Într'acestea ajunse trăsura pe délul câmpielor elisеice şi coti în strada de Presbourg. Roger se uita în tóte părţile. Vedea cum în cumplita arşiţa a sóreluĭ o mulţime de ómenĭ activĭ unduléză pe stradă în sus şi în jos. Eraŭ comis, meseriaşĭ, oficialĭ, cu un cuvînt de aceia, carĭ peste vară trebue să rĕmână în Paris şi sînt necesitaţĭ a-şĭ împlini ocupaţiunea zilnică, orĭ ninge, orĭ îĭ frige arşiţa sóreluĭ din luna luĭ cuptoriŭ.

În „rue de Berri“ trecură pe lângă un şir de lucrătorĭ, carĭ renovaŭ pardoséla de lemn. Cu cămaşa desfăcută, cu grumadiĭ şi braţele pline de funingine şi de sudorĭ lucraŭ şi acestia la munca lor ostenicióşă.

care nu se vedesce de cât în ura și fanatismul cu care privesce și tratéză tot ce este catolic, orĭ *pare* a fi catolic.

Introducerea *literilor latine* la poporul nostru nu s'a putut face, fără ca bisantinismul bisericiĭ orientale să nu se împotrivéscă, și fără ca archiereiĭ ortodoxĭ să nu „afuriséscă" nisuințele nobile ale fiilor luminați aĭ bisericiĭ nóstre, carĭ nu făceaŭ de cât se scuture jugul pe care *Bulgariĭ* l'aŭ impus limbeĭ nóstre românescĭ, ca să acopere cu o haină străină și „ortodoxă" originea latină a neamuluĭ românesc, origine ce-ĭ reamintia de *Roma*.

Până la atâta merseră în ura și fanatismul grecesc, infiltrat în biserica acésta, în cât numele nostru de glorie și de vecinícă mândrie să-l preschimbe în cuvînt urgisit de hulă: *„latină"*, *„latină păgână"*.

Ura acésta împedeca literile latine ca să-și reocupe locul în oglinda sufletéscă a poporuluĭ românesc. Ura acésta le împedecă și azĭ în Macedonia și în Basarabia, unde Românul are a face cu ceĭ maĭ tipicĭ representanți aĭ orientalismuluĭ: cu Grecii, Bulgarii și Rușii.

Introducerea *călindariuluĭ gregorian* la poporul nostru se isbesce de aceea-și pedecă. Se susține maĭ cu drag un călindar greșit, care ne pune cu 13 zile maĭ târziŭ de cât întrégă lumea civilisată, numaĭ pentru că călindariul corectat este legat de numele unuĭ Papă. — Și noĭ Românii, carĭ ne lăudăm cu numele nostru, cu latinitatea nóstră, și cu mama *Roma*, noĭ pretinșĭ civilisați și civilisătorĭ, ținem la ura acésta próstă, îndreptată în cele din urmă contra ființeĭ nóstre, și ne angajem să susținem causa obscurantismuluĭ fanatic față cu causa drépță a culturei celeĭ adevĕrate.

În tocmaĭ este acum și cu *Psaltichia*. Se face comóră sfintă „națională" din opera învechită a unor grecĭ orĭ Persĭ. Se face chestie de dogmă dintr'o chestie secundară, neesențială de formă. Așa face cel puțin „sfîntul Sinod" al Românieĭ, autoritatea supremă bisericéscă din regatul Românieĭ.

Se schimbă chestiunea numaĭ pentru a o puté combate. Și o combat numaĭ de témă de a nu fi cumva catolisați..!

Întru adevĕr pe șubrede base trebue să stea biserica acésta, a căreĭ esistență ar puté fi amenințată de nisce semne de scriere, de nisce note musicale, orĭ de nisce reforme calendaristice!

Dar n'aĭ ce face! Asta este firea bisericiĭ orientale de când s'a desfăcut de centrul adevĕrat al bisericiĭ. Așa a fost în trecut, așa e acum. Este însă imposibil ca să maĭ dureze mult absurdă poziție în care se găsesce românismul-generos, luminat, dornic de adevĕr și progres — și ținênd totuși la o aberațiune care îl pune într'o lume de ideĭ contrară luminеĭ, contrară progresuluĭ, contrară întregeĭ luĭ ființe de popor latin și dornic de viață. Imposibil să nu se observe, maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ, că în viața nóstră a fost, este și va fi o continuă anomalie faptul ținerii la schisma grecéscă.

Incidentul caracteristic cu Psaltichia luĭ Musicescu o dovesce, în tocmaĭ cum o dovedesce întreg trecutul neamuluĭ românesc.

Episcopiile neunite. — Am spus-o și noĭ, că la congresul național bisericesc, a fraților neuniți, între altele s'a făcut din partea dluĭ Partenie Cosma o interpelare în causa renteĭ școlilor de la Brașov, și s'a hotărît înființarea alor 3 episcopiĭ nóuĕ.

Se vede însă că mulți, dintre frații neuniți sînt neîndestuliți cu lucrurile congresuluĭ, și cu deosebire ceĭ grupați în jurul „Tribuneĭ poporuluĭ" nicĭ nu tăinuĭesc neîndestulirea acésta.

Maĭ mulți fruntași aĭ bisericiĭ neunite, carĭ până acum s'aŭ rostit în ziare în causa noŭ înființăndelor episcopiĭ — susțin că episcopiile vor rĕmâné un pium desiderium — și nu vor fi realisate nicĭ când.

În unul din numeriĭ din urmă a foiĭ de la Arad, dl Vasilie Goldiș, profesor la Brașov, publică un articol, în care se ocupă cu chestia episcopiilor.

Între altele scrie, că e curios lucru, că lipsa celor treĭ episcopiĭ, nu s'a simțit nicăirĭ în sinul poporuluĭ drept credincios, ci numaĭ în sinul consistoriuluĭ mitropolitan, pentru că poporul dacă ar fi simțit lipsa episcopiilor, ar fi petiționat la congres. Zice maĭ de parte, că între împrejurările actuale, înființarea celor treĭ episcopiĭ, pentru poporul românesc neunit, ar aduce *slăbire* nu întărire.

Nóuele mitropoliĭ ar avea să se înființeze orĭ din baniĭ statuluĭ, orĭ din baniĭ episcopiilor esistente. În casul din urmă, în loc de treĭ episcopiĭ tarĭ — ar avea 6 episcopiĭ slabe.

În faptul că la casul înființăriĭ episcopiilor, neuniții ar avea 6 prelați în Casa magnaților, autorul nu vede nicĭ un folos, *pentru că e convins cĭ șederea episcopilor neuniți în parlamentul țĕriĭ, nu este de nicĭ un folos.*

Ziarele magiare încă aŭ luat act despre decisiunea congresuluĭ, în causa episcopiilor. Jancsó Benedek în un articol publicat în „Budapesti Hirlap" zice între altele, că guvernul nu are nimic în contra înființăriĭ nóuĕlor episcopiĭ — din contră va contribui chiar și din vistieria statuluĭ pentru acest scop măreț și binecuvîntat. Numaĭ cât înființarea acestor episcopiĭ nóuĕ, nu se va putea face de cât cu *revisuirea statutuluĭ organic, care de alt fel vatĕmă întogmirile bisericiĭ rĕsăritene, fiind în contrazicere vĕdită cu Pravila, pentru că Șaguna a furișat în el instituțiunile și spiritul protestantismuluĭ.*

Într'un colț spoiaŭ nisce zidarĭ pe nisce schele un zid alb, a cărui lumină orbitóre le vătĕma ochiĭ. Ceva maĭ de parte o bĕtrână încovoiată de anĭ trăgea o căruță cu legumĭ.

Spectacolul acesta de muncă omenéscă, care la asemenea temperatură era o tortură, m'a putea deveni chiar periculósă, trecu pe dinaintea ochilor luĭ Roger. Din întîmplare el era numaĭ un spectator norocos. El se putea lipsi și de atarĭ încordărĭ și de pericolele împreunate cu acestea. Răzimat de perinele trăsureĭ trecu pe lângă acésta trudire, sigur, că acasă îl aștéptă un dejun gustos, beuturĭ recorite în apă și o țigară bună, după carĭ putea să-și țină „siesta" sa neconturbat.

Privirea la aceștĭ ómenĭ muncitorĭ ar trebui să pună pe cugete și pe un om maĭ tare la inimă de cât pe Roger cel atât de bun. Cuvintele „egalitate și frățietate" staŭ săpate pe totindenea pe monumentele publice. Aŭ aceste numaĭ atâta însemnătate cât și visurile? Póte că! Dar dacă nu póte ajunge omul la óre care țîntă, însémnă acésta, ca să nu încerce a se apropria batăr de ea? Nu este óre chiar datorința celor ce staŭ de asupra a da mână de ajutor sĕracilor de desupt? A depărta unĭ spinĭ pe lângă carĭ duce calea viețiĭ lor?

Până când se ocupase Roger cu ast fel de sentimente filantropice, calul tropotise încetul cu încetul maĭ de parte și în fine visitiul se opri înaintea caseĭ îndicate. Roger își scóse portmoneul. Voia să-ĭ dea bravuluĭ bĕtrân un bacșiș mare. Dar óre era acésta tot, ce putea el face, ce trebuia să facă? El simția la pept apĕsarea lină a bancnotelor, ce le primise numaĭ acuma de la bancă. Ce să începă cu acéstă sumă, care întîmplarea numaĭ așa ĭ-o aruncase în pólă? O parte din ea o va depune óre cum va, ér restul îl va întrebuința pentru óre care plăcere a sa și a soțieĭ sale, póte că numaĭ pentru a-și satisface un capriciŭ costisitoriŭ, pentru ceva superfluŭ.

Și atâța ómenĭ, maĭ așa zicênd maĭoritatea lor abia aŭ cele maĭ necesarĭ pentru viéță. Ceĭ maĭ tinerĭ se puteaŭ ceĭ puțin mișca și lucra. Dar ce să facă acest visitiŭ încovĕiat de anĭ, carele devenise victima uneĭ fatalităț atât de rele? Cât de mare era totuși deosebirea între sórtea acestuĭ venerabil moșneag și a sa!

Atarĭ cugete crucișaŭ ca un fulger mintea luĭ Roger și o captivaŭ cu totul. El scia acum, ce are de făcut. Repede vîrî portmoneul, care îl avea deja în mânĭ, ér-și în busunariŭ, scóse din vestă pachetul de bancnote și întinse visitiuluĭ o notă de 1000 de francĭ.

„Aicĭ pentru trăsură. Păstréză-o întrégă, că te sciŭ, că n'aĭ baniĭ!"

Bĕtrânul se uĭtă uĭmit la dînsul fără să-l înțelégă și gângăvi: „Dar, Măria-Ta, grațióse Domnule!"

„Ci ĭe-o numaĭ, că ț'o daŭ bucuros, din inimă!"

Visitiul se uĭtă înlemnit la dînsul, roși și maĭ tare ca maĭ înainte și întinse mâna tremurătóre după baniĭ. De odată — fost-aŭ influența căldureĭ saŭ urmarea surprinderiĭ celeĭ marĭ — deveni roșu ca focul, apoĭ ér-și palid ca mórtea, buzele-ĭ se mișcaŭ, dar cuvintele ĭ-se înecară în gâtlegiŭ. Sbiciul îĭ scăpă din mână și el căḑu cu brațele întinse, ca lovit.

„Visitiule — visitiule!"

Servitoriĭ atrași de sgomot grăbiră și îĭ steteră luĭ Roger în ajutor spre a aduce pe om ér-și la viéță. A fost dus într'o apotecă din apropiere dar tóte ostenelele a fost deșerte. Omul rĕmase mort.

„După cum îmĭ spusese", povestea Roger unuĭ amic, „sermanul om era cu totul singur și vrednic de interesare. Ceĭ 1000 de francĭ ĭ-am dat sĕracilor, mĭ-ar fi maĭ plăcut, dacă ĭ-ar fi putut folosi el. Dar nu — stéua sa nenorocită ĭ-a lucit până în momentul din urmă. Afară de acésta nu pot scăpa de sentimentul, că póte că eŭ am fost causa morțiĭ luĭ."

„Dară, nebunie," replica cel alalt, „sórele l'a ucis."

„Era într'u adevĕr cumplit de cald."

„Altmintrea când voiŭ maĭ da unuĭ visitiŭ 1000 de francĭ ca bacșiș, va trebui să ardă sórele cu mult maĭ tare, de acésta fiĭ sigur!"

Nicu.

Guvernul magiar își va ține de datorință, a da mână de ajutor episcopilor neuniți, pentru ca la revisuirea statutului organic, să-și scape biserica din cătușele protestantismului antirĕsăritean.

Bunăvoința acésta a guvernului i-a pus pe frații neuniți pe gânduri, și póte chiar de aceea așa ostentativ critică hotărîrea congresului, adusă de alteum în unanimitate.

Dacă e se credem celor ce se scriŭ în ziarele magiare, însuși vicariul Vas. Mangra s'a declarat hotărît în potriva lor, zicĕnd că de o cam dată școlile poporale ar trebui înființate și susținute.

Gimnasul de la Abrud. — În afacerea acésta despre care am pomenit în primul din numĕrul trecut, primim din Abrud o lungă scrisóre, din care estragem câteva pasagii semnificative: „Încă în vară magistratul orașului Abrud a decis să róge pe Ministrul de culte pentru ridicarea unui gimnas inferior de stat în Abrud, care fapt ar „promova cultura (?) nu numai a Abrudului, ci și a júrului sĕŭ.“ Acest decis încă atunci în grabă s'a înaintat Ministerului de culte și la „Emke“ în Cluș. Societatea din urmă a și desbătut într'o ședință a comitetului sĕŭ afacerea ridicării gimnasiului în Abrud, aprobând idea . . . . .

În urmă magistratul amintit stând și în fața acestei *aprobări* ce decide? Se róge pretura Roșiei, ca prin ordinul sĕŭ să dispună convocarea representanților din comunele mai mari din jurul Abrudului — ca Roșia, Buciumul ș. a. — și în acele adunări de representanță să se supună deliberării planul Abrudenilor cu gimnasul de stat, tot o dată acele representanțe să alégă câte doi delegați, cari împreună cu ai Abrudului să compună o deputație pe la Min. de culte etc. în causa despomenitului gimnasiŭ. Zis, făcut! Așa aŭ ajuns vestiții fii a lui Horea și Iancu într'o căldare cu Ungurii lui Hatvani!

Și ce e de mirat? Că nu *acestia* pórtă vina! Românii n'aŭ vrut se înțelégă cursa, ce li-se pune. Ei s'aŭ înhămat la carul perirĕi cu și fără reserve.

Representanța comunei Bucium a cerut în conclusul sĕŭ gimnasiŭ „pe basa legii despre naționalități din 1868.“

În cât mai numĕră ceva și acésta paravană próstă las să judece alții. Pe hârtie așa s'a pus, dar încolo se zicea fără remușcări: „de nu vom adera ne dăm numai un atestat al simplicității nóstre“; „cultura n'are naționalitate“; „ni-ar arăta cu degetul pe noi Românii cei proști, cari ne ferim de sciință“: „scim, că românesc nu ne vor da, să primim din dóuĕ rele — a nu fi de loc ori a fi de stat — pe cel mai mic.“

Pot fi mândrii Abrudenii, că cuvîntul lor nu numai pe Românii de acolo îi plécă, ci și jurul!

Ér inteligența nóstră din Abrud ar fi trĕbuit să supună chestia din vorbă unei desbateri dacă nu în ziaristică, apoi cel puțin unei conferințe a cărturarilor din munți.

N'aŭ făcut'o, deși ei singuri puteaŭ sci de mișcare de la începutul ei. Să vede ce capitală a muntenitor e Abrudul! . . . . Cea mai crudă ironie!

Le mai trebuia și ungurilor din Abrud se-și adune câți-va ómeni cu carte mai liberi, ca să fie Abrudul o nimica în sens strict pentru Români. Vor avea acum! . . . “

Mult am dori ca chestiunea acésta să nu fie dată uitării și mereŭ să se ocupe cu ea cei chemați, căci, numai indolenții nóstre e de a se atribui multe din greutățile ce ni s'aŭ pus pe umeri. În vreme ce noi stăm în neactivitate, alții ne apucă pe dinainte și cuceresc posiții, pe cari de loc saŭ fórte cu greŭ le mai putem recuceri. Așteptăm de la inteligința destul de numĕrósă din Munți, mai mult interes față de causele, cari pot se aivă urmări desastróse pentru noi.

Rușii și Grecii — Rușii aŭ înființat în timpul mai nou o societate mare, cu scop de a lucra în Palestina, aranjând pelerinaje la locurile sfinte, edificând claustre, școli și ospicii. Ast fel de societăți esistă de mai de mult și la alte popóre, numai cât societatea rusésca urmăresce scopuri politice. Marele scop politic, pentru care societatea rusésca din Palestina este numai un instrument, ni-l arată un scriitor rus, *Soloview*, care zice: Scopul Rusiei este să resólve chestiunea orientală. De aceea mohamedanismul trebue scos din Europa și Asia mică. Sultanul trebue trimis la Mekka orĭ Medina. Acésta însĕ e numai o pregătire pentru restituirea unității religióse a Orientului, lucru la care e chemat poporul rusesc, ca unicul purtător al ortodoxiei curate. Heghemonia patriarchatului grecesc din Constantinopol — zice Soloview — s'a învechit, și-a trăit traiul. Protectoratul francez de asememea a *trăit*. Rușii aŭ să se înstăpânéscă în Palestina, asupra patriarchiei din Ierusalim, ca centru „al unității religióse din Orient“ . . .

În calea planului rusesc staŭ Grecii. De aceea scriitorĭ ruși, ca Lebedew, Uspenski, Sminow scriŭ grozĕveniĭ despre decadența bisericei grecești. Zic că alegerile de patriarch în Ierusalim se fac cu simonie. Ér clerul de rînd jefuesce pe credincioși. „Aprópe că trebue să ne rușinăm de comunitatea credinței cu Grecii“, — esclamă Soloview.

De la Brașov. — De câte va zile „Gazeta“ publică scirĭ neliniscitóre relative la scólele românesci. Din celea ce se pot ceti mai ales printre șire, apare că din causa modului resolvirii rentelor din Brașov sînt dóuĕ partide, cari sînt înverșunate una contra celei alalte. Urmarea acestor încordări e de o cam dată, că subsidiul de 400 cor. dat de bogata biserică de la Sf. Niculae pentru masa studenților, s'a subtras, și că harnicul și destoinicul director gimnasial Virgil Oniț, a abzis din postul sĕŭ. Scirile acestea regretabile și triste sîntem siguri, că vor fi atins neplăcut pe toți Români de bine, și ar fi fórte de dorit, ca cestiunile personale, să nu trécă marginile, făcĕnd să sufere instituțiunĭ de un interes public.

Noi și Bulgarii.

(Continuare.)

Dar în Dacia, aceste prime radăcini creștine s'aŭ mai întărit și prin o admigrare română din sudul Dunării, urmată după aședarea Slavilor și Bulgarilor în țările dunărene ale peninsulei balcanice, până atunci locuite de populațiune romanică. Fără a mai insista asupra acestei admigrări, fórte probabilă din mai multe considerațiuni istorice, ca și linguistice, [1]) voiŭ să relevez aicĭ numai că, după o interpretare mai de mult admisă în istoriografia nóstră, ea se află indicată și în tradiția cronicei anonime a țĕrii românesci. Voind să arete „de când aŭ descălecat pravoslavnicii creștini“ în țara românéscă, cronica nóstră spune că: „dintâiŭ Românii cari s'aŭ despărțit de Romani și aŭ pribegit spre miază-nópte, trecĕnd apa Dunării, aŭ descălecat la Turnul-Severinului până la apa Oltului, alții în țéra Ungurésca pe apa Oltului și pe apa Morĕșului și pe apa Tisei, ajungĕnd și până la Maramorĕș.“ [2]) Prin alusia la despărțirea „pravoslavnicilor“ Români de Romani, tradiția din cronica țĕrii românesci se atinge cu mai sus expusa tradiție din cronica anonimă a Moldovei. Și una și alta păstrézĕ ast fel o vagă amintire despre vechile nóstre legături cu Roma, probabil mai mult cele bisericesci, întreținute până în secolul IX, de cât cele politice, rupte mai de mult.

Este bine înteles că Românii din nordul Dunării, la care mângăierea evangeliei venise de la frații lor din miază-zi, aŭ rĕmas în óre cari legături bisericesci cu aceștia și, prin dînșii, cu biserica romană. Aceste legături vor fi continuat, întru cât ele mai puteaŭ fi întreținute, și după desființarea episcopatelor romane din Illyricul latin prin invasiunea Slavilor și Bulgarilor, părți dependente apoi de archiepiscopatul de Thessalonic subordinat Romei.

În așa stare bisericéscă se afla, după cât putem vedea din indicile istorice adunate până acum, Românii creștini la miază-nópte și la miază-zi de Dunăre, când se făcu încreștinarea Bulgarilor în anul 864.

Părerea greșită că Bulgarii aŭ fost creștinați de apostolii Slavilor, Metodie și Ciril, este acum definitiv înlăturată. Pe atunci, acești misionari creștini din Thessalonic eraŭ în Moravia, unde fusese trimeși în anul 862, la cererea ducelui morav Rastislav, spre a creștina pe Moravi. Creștinarea Bulgarilor este opera regelui lor Boris (852—888), care primi creștinismul din motive politice și sub influință byzantină. În urma unui rĕsboiŭ cu Byzantinii, el se botezĕ, împreună cu mai mulți boieri ai sĕi, chiar în locul tratărilor de pace, pe la sfârșitul anului 864, și primi ca creștin numele împĕratului Mihail, care asistă ca naș. Întors acasă, Boris impune poporului sĕŭ nóua lege și oprimă cu forța opositia păgână. [3])

În imperiul lui Boris există însĕ, ca populațiunea supusă, și creștini vechi. Numai cu patru ani înainte de creștinarea lui, am vĕzut că Moesia, Dacia (Aureliană) și Dardania, țĕri cuprinse în imperiul bulgar, sînt arĕtate ca fiind bisericește dependente de Roma.

Probabil sub influența acestor vechi legături cu biserica romană ale creștinilor din imperiul bulgar, Boris trimete în vara anului 866, soli la papa Nicolae I. Solii venirĕ la Roma spre a cere (în 106 întrebări) instrucțiuni cum trebue să-și întocmească

---

[1]) Argumentele pentru acésta admigrare le-am expus în Convorbiri Literare XIX (1885), 424 squ. 590 squ. și în Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 1887, Ergänzungsband II, 277 squ. Cf. Originile Principatelor Române, pag. 10 squ.

[2]) Ed. *Ioanid*, pag. I, cu care concordă și tóte manuscriptele cunoscute ale cronicei.

[3]) *Golubinski*, op. cit. p. 22 squ. *Jirecek*, op. cit. p. 150 sub.

traiul ca creştinĭ, pe cum şi un patriarch pentru Bulgaria. Papa rĕspunse evasiv cu privire la numirea patriarchuluĭ, consimţînd a trimete de o cam dată numaĭ episcopĭ carĭ să cerceteze starea lucrurilor în ţĕră. El trimise, încă în acelaşĭ an, pe episcopiĭ Paul şi Formosus, cu maĭ mulţĭ preoţĭ şi cu cele necesare pentru cult, spre a organisa biserica bulgară. Episcopiĭ aduseră luĭ Boris şi o scrisóre a papeĭ cu instrucţiunile cerute.[1])

(Va urma).

Serbărĭ iubilare.

Vocĭ de pressă.

În numĕrul ultim al valorósei „Nóua revistă română“ din Bucurescĭ cetim următórele apreţierĭ asupra iubileuluĭ ducentenar al s. Unirĭ, publicate în fruntea suplimentuluĭ I:

Iubileul de 200 anĭ al bisericiĭ unite. Româniĭ uniţĭ de peste munţĭ aŭ sĕrbătorit în Blaş la 6—7 Septembre iubileul de 200 de anĭ aĭ bisericeĭ lor. Urmările bune ale Unirĭĭ nimenĭ nu le póte nega. Dacă nu era Unirea de la 1700, atunceĭ ardeleniĭ prea uşor se puteaŭ perde în biserica ungurilor calvinĭ. saŭ civilisaţia lor era înapoiată cel puţin cu un secol. Prin biserica unită s'a introdus şcóla la românii de peste munţĭ. prin ea s'a început şi cultul naţionalismuluĭ. Prin ea s'aŭ deschis tinerilor românĭ şcolile apusuluĭ civilisat, şcolile Vienneĭ şi ale Romeĭ. În Roma tinerii ardeleni învĕţând a cunósce trecutul şi originea poporuluĭ nostru, la reîntórcerea în patrie, însufleţiţi de monumentele vremilor glorióse ale Romeĭ, se hotărĕaŭ să fie apostolii neamuluĭ lor oropsit şi întunecat. Reîntorşĭ în patrie aŭ fost adevăraţĭ apostolĭ aĭ şcóleĭ şi cultureĭ naţionale. Este adevĕrat, că Unirea a făcut din veacul al 8-lea un veac de crîncene lupte confesionale pentru românii de peste munţĭ; un veac de lupte, carĭ nu aŭ adus mórte ci viéţă, cristalisând dóuĕ confesiunĭ, carĭ bine e să trăiéscă luptând ambele cu aceeaşĭ căldură pentru idealul comun. Veleităţile pe chestia confesională ce încep a transpira din nou, în vremile din urmă, nu aduc serviciŭ nicĭ uneia din cele dóuĕ biserici ale românilor ardeleni, ci numaĭ duşmanilor şi aceste veleităţĭ nu le putem atribui confesiunilor, ci singuraticilor credincioşi, carĭ nu-şĭ pricep chemarea, nu înţeleg spiritul şi lipsele timpuluĭ.

Serbările din Blaş aranjate în amintirea Unirĭĭ de la 1700, aŭ fost împunătóre fiind de faţă pe lângă mitropolit si ceĭ treĭ episcopĭ, tot ce are maĭ distins clerul unit. A fost variat programul acestor serbărĭ, dar însemnătatea lor practică o constitue *sinodul provincial,* ce s'a ţinut cu ocasia acésta. Hotărîrile acestuĭ sinod provincial — care este al III-lea al bisericiĭ unite — nu sînt cunoscute până acuma; considerând împrejurările grave, în carĭ trăiesce biserica unită; considerând că şi în cele dóuĕ sinóde de maĭ înainte s'aŭ adus hotărîrĭ de cea maĭ mare valóre pentru şcólă şi biserică, putem crede că marĭ şi patriotice sînt hotărîrile şi ale acestuĭ sinod provincial.

[1]) Vita Nicolai I. *Migne,* Patr. lat. CXXVIII, 1374. Nicolai papae I epistolae et decreta, ibid. CXIX, 978 squ. 1016 squ. *Jaffé* I, 360.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Marţĭ s'a început în dietă discuţia asupra proiectuluĭ despre înarticularea căsătorieĭ moştenitoruluĭ de tron.

După cum am vestit deja, cu mult înainte, Kossutiştiĭ aŭ luat posiţie contra proiectuluĭ Cel dintâiŭ a vorbit însuşi Kossuth Fer. declarând în numele partiduluĭ, că nu votézĕ proiectul ne recunoscênd căsătoriĭ morganatice; după legile ungare nu esistă de cât soţie legitimă, şi ast fel moştenitorul nu póte să renunţe la drepturile soţiĭ respective copiilor sĕĭ.

Nu încape îndoială, că magiariĭ se însinuă prin discusiunile acestea, în bunăvoinţa viitóreĭ regine, vrênd să-ĭ stórcă legitimitatea la moştenirea tronuluĭ.

Actuala sesiune a dieteĭ se va închide în curund. Maĭ e de desbătut numaĭ bugetul, şi sesiunea se va închide, începêndu-se a cincea şi ultima.

Germania. În şedinţa din urmă a consiliuluĭ federal noul cancelar şĭ-a desfăşurat programul.

Bülow a zis că el vede tăria imperiuluĭ în buna înţelegere dintre guvernele statelor federale. Se va nisui decĭ să susţină acéstă încredere, şi va merge pe calea arĕtată de primul sĕŭ antecesor Bismarck.

Representanţiĭ statelor federale, ĭ-aŭ promis succursul lor, esprimându-ĭ deplină încredere.

România. Ziarele din România ne aduc ştirea, despre neliniştea ce domneşte acolo între popor.

E vorbă de aplicarea nouluĭ impositpe ţuică (5 banĭ de grad). Poporul în celea maĭ multe locurĭ se opune cu înverşunare agenţilor fiscalĭ, esmişi pentru incasarea taxelor. În comuna Buda din judeţul Rîmniculuĭ-Sărat, a trebuit să lasă la faţa loculuĭ miliţia şi gendarmeria.

Poporul înfuriat ĭ-a atăcat şi pe aceştia. Căpitanul trupeĭ a fost rănit greŭ de resvrătiţĭ, la ce ostaşiĭ aŭ puşcat în mulţime. Vre o 7—8 ţĕranĭ aŭ căzut morţĭ, şi mulţĭ sînt răniţĭ. Tulburările continuă şi sînt generale.

Bulgaria. Sobrania Bulgarieĭ a fost deschisă în 28 Octobre. În mesagiul de deschidere, principele Ferdinand constată că raporturile cu cele alalte state sînt bune.

Cu privire la conflictul dintre România şi Bulgaria, mesagiul de tron îşĭ esprimă nădejdea, că în curând i se va pune capĕt prin loialitatea şi înţelepciunea guvernuluĭ bulgar.

Transvaal. Bătrânul Krüger preşedintele Transvaaluluĭ, a plecat pe la curţile europene ca să cĕră intervenirea capetelor incoronate pentru încheierea păcĭĭ. Buriĭ însĕ nu sînt încă învinşĭ. Eĭ cutrieră şi acum în cete marĭ munţiĭ Transvaaluluĭ, şi zilnic sosesc ştirĭ despre ciocnirĭ sângeróse între burĭ şi englesĭ, în carĭ englesiĭ sufer pierderĭ marĭ.

Se afirmă că buriĭ aŭ încă sub arme ca la 15,000 ostaşi. Pe când Krüger a plecat spre Europa, Anglia spre aşĭ indica punctul eĭ de vedere, a proclamat anectarea Transvaaluluĭ, la Anglia.

China. Încurcăturile în China continuă. Ambasadoriĭ puterilor din Peking pretind pedepsirea cu mórte a tuturor acelora, carĭ aŭ figurat ca şefĭ aĭ rĕscóleĭ. Între aceştia sînt mulţĭ din familiĭ princiare.

De alt cum pertractările de pace continuă. Ziarele chineze, comunică până şi condiţiunile păcĭĭ carĭ ar fi: Despăgubire de 4 milióne. Vămile pentru tea se fie manipulete de străinĭ. Principele Tuan se fie osîndit la închisóre pe viaţă. Împĕratul să se reîntórcă la Peking. Oprirea inportuluĭ de arme pentru China, şi drept de domiciliare pentru streinĭ în întreg imperiul. Se afirmă că Li-Hung-Ciang ar fi declarat condiţiile acestea de acceptabile.

Rusia şi Franţa încă nu s'aŭ rostit referitor la convenţia Anglo-germână.

Corespondinţe.

Urmările legilor poreclite politico-bisericescĭ.

Din Mărginime 20 Oct. 1900.

Când s'aŭ făurit acestea nefericite legĭ, mare parte din confesiunile, carĭ formézĕ popórele ţĕrĭĭ nóstre, aŭ fost lovite în cel maĭ scump simţĕmînt religioso-moral, basa fie cărui stat doritor de a fi mare şi puternic.

Strigatul nostru de durere şi îngrijorare pentru viitor, atunceĭ n'a fost băgat în samă de părinţiĭ patrieĭ, de bărbaţiĭ modernĭ, carĭ aŭ voit a ciopli (sua verba) şi instituţiunile luĭ Dumnezeŭ-omul, sfintele taĭne, căcĭ prea învechite li-se păreaŭ acestea pentru statul modern jidovit: Ungaria apostolică cu patronul eĭ sfîntă fecióră Maria!

Eĭ şĭ-aŭ ajuns scopul, căcĭ într'adevĕr Ungaria este şi va deveni din ce în ce tot maĭ modernă în inveniuniĭ de pĕcate nóuĕ şi îngrozitóre.

Vaĭ însĕ, de acel stat, unde fel şi fel de pĕcate prind rădăcină şi rod la inima poporuluĭ, căcĭ prin acésta se slăbesce fundamentul moral, pe carele trebue să fie zidit întreg edificiul statuluĭ.

Ast fel de legĭ pot fi bune pentru ţĕrĭ maĭ civilisate cu popóre, carĭ staŭ la un nivel de cultură maĭ înalt, nu însĕ pentru ţĕra nóstră, care lasă încă mult de dorit în multe privinţe . . . .

Până la anul 1895 — cifră nefastă pe paginile istorieĭ ţĕrĭĭ nóstre — cuvintele de pe amvon şi din convorbirile de tóte zilele ale preotuluĭ cu credincioşiĭ sĕĭ, chiar şi dojenitóre să fi fost, eraŭ ascultate cu drag şi rĕul unora se îndrepta orĭ împedeca de a deveni epidemic pentru mulţime. Azĭ însĕ, vorbele păstoriuluĭ sufletesc — fie acestea cât de dulcĭ şi puternice aŭ devenit „glasul celuĭ ce strigă în pustie,“ nu să maĭ leagă, căcĭ „noĭ lege avem — zice poporul — şi

legea nóstră ne permite ca să ne jertfim moralul şi numele bun pe altarul plăcerilor sensuală şi bunurilor vremelnice."

Da. convieţuirile ilegale şi concubinatele s'aŭ înmulţit şi se înmulţesc pe zi ce mergem, căci cuvintele servitorului altarului nu mai folosesc, éră puterea organelor politice, chemată şi rugată a nume a face ordine, se arată nepăsătóre saŭ chiar neputinciósă, şi urmarea e: bărbaţi, capi de familiă îşi alungă pe strade femeile lor, carî cu un copilaş de mână şi altul în braţe, de frica bătăilor şi tiranisărilor apucă lumea în cap, muncind din greŭ, pentru amara bucătură de mâne saŭ chiar trăind şi ea mai apoi după dorinţele lumiĭ, ca pĕcătósă între pĕcătoşi, îşi uită de copiĭ şi Dumnezeŭ. ca şi bărbatul eĭ, carele deja a dóua zi. vieţuesce cu alta spre scandalul semenilor sĕĭ.

Saŭ femeia îşi părăsesce bărbatul sĕŭ fără inimă şi lăsând pe vatra caseĭ copilaşiĭ mititeĭ, se duce la cel mai tare, unde fără ruşine de ómenĭ şi frică de Dumnezeŭ, trăesc în vĕzul tuturor ca bărbat şi femeie!

Vaĭ de ast fel de familiĭ, vaĭ şi amar de ast fel de copiĭ cu o aşa crescere! Aci nu mai ajută nuiĕua învĕţătorului nici cuvintele blânde ale preotului!

Şi ce se zicem despre mulţimea astor fel de casurĭ ivite între junĭ şi fecióre? Trist tabloŭ pentru un şi mai trist viitor al patrieĭ nóstre!

Ér isvorul tuturor acestor rele sînt căsătoriile încheiate numaĭ înaintea matriculantelui civil, carĭ încă se înmulţesc din zi în zi. Şi să-mi spună cineva: mai póte fi vorba în sinul astor fel de familiĭ de religiositate şi moral. când atât de puţin pond se pune pe sfinţenia actului religios, saŭ nu se pune de loc?!

Voiŭ'aŭ ceĭ puternicĭ a deslipi şi înstrăina pe popor de către preot-conducătoriul sĕŭ natural, mângăitoriul în nĕcasurile lor celea multe şi de multe feliurĭ — „batevoiŭ păstoriul şi să vor risipi oile turmeĭ."

Ĭ-aŭ micşorat păstoriului sufletesc puterea şi atracţiunea magnetică de până acum a cuvintelor luĭ, aŭ bătut păstoriul şi turma fuge—fuge de staulul sfînt, de biserică, căci teamă îĭ este de moral, religiositate şi principiile mântuitóre!

Óre nu acolo, unde şi-aŭ aflat nascerea, unde s'aŭ faurit fĕtul acestor rele, isvórele atâtor pĕcate desastruóse, să póte el şi înăduşi, sugruma?

Noĭ le vom sta într'ajutor tuturor celor carĭ doresc acésta serios!

Videant consules!

Frate mic.

NOUTĂŢĬ.

Din Archidiecesă. Rsmul Dn. canonic *Dr. Augustin Bunea* a fost numit president la Tribunalul matrimonial pentru Archidiecesă şi Director la Reuniunea archid. de asigurare contra incendiului.

Scirĭ personale. *Dr. Valer Morariu,* cand. de adv. în Arad a depus în 24, 25, şi 26 Octobre censura de adv. la tabla regéscă din M. Oşorheiŭ „summa cum laude."

Un prelat generos. Archiepiscopul Samassa din Agria, a dăruit fondului de pensiune a preoţilor sĕĭ suma de 10 miĭ coróne, ér reuniunii femeilor din com. Heves ér 10 miĭ pentru susţinerea orfanotrofiului.

Sfinţire de biserică. Am primit: Învitare la Sfinţirea bisericiĭ gr. cat. din Valdhid carea se va sĕrba în ziua de 4 Novembre st. n. prin Reverendissimul Domn Dr. Vasile Hossu canonic mitropolitan ca delegat al Escelenţieĭ Sale Domnului Dr. Victor Mihályi de Apşa Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Ĭulia. Tot atunci tinerimea din loc va aranja o producţiune teatrală. Se vor preda piesele: „Şeţătóre de la sate" de T. Borza şi „Vistavoinul Marcu", de T. Alexi. Venitul curat va fi pentru biserică.

Serbările din Borşa. Frumósele serbărĭ aranjate în Borşa, cu ocasiunea sfinţirii bisericiĭ celeĭ nóuĕ, aŭ succes peste aşteptare. Actul sfinţiriĭ l'a îndeplinit canonicul *Ioan Georgiŭ,* ca delegat al Escelenţiĭ Sale Dlui Episcop Szabo. A asistat vicariul Şimleului *Alimpiŭ Barbulovici,* protop. *Lemenyi,* amîndoĭ fostĭ preoţi în Borşa, şi mulţi alţi preoţi din împrejurime. Cuvîntul de adio la despărţirea de vechia biserică, l-a rostit vicariul Barbulovici, ér cuvîntarea festivă dl canonic Georgiŭ. La banchet s'aŭ ţinut frumóse vorbirĭ. Se relevéză cuvîntul spus de dl adv. Isac, patronul serbăriĭ. Sara s'a produs chorul ţĕranilor, ér universitariĭ din Cluş aŭ dat un bine succes concert. A urmat petrecere cu danş. — Numĕrul celor ce aŭ luat parte la sfinţirea bisericeĭ se urcă la dóuĕ miĭ. Frumósa biserică costă 20. miĭ fl. Idea zidiriĭ a fost dată de Rsm. Barbulovici, prot. Leményi a adunat fondurile necesare, ér actualul paroch Bochiş, a terminat'o. Cu multă laudă se pomenesce numele dluĭ Bochiş, care însuşi a zugrăvit biserica, lucrând gratuit un an de zile. Asemenea merită recunoscinţă dl br. Bánffy Ernŏ, care a dat materialul necesar şi a cumpĕrat şi dóuĕ clopote. — *Coresp.*

Reuniunea Femeilor române din Blaş şi-aŭ ţinut Duminecă d. a. a 20. adunare generală. care a fost binişor cercetată. În cuvîntul de deschidere Dna Presidentă vorbesce despre curentul pentru emanciparea femeilor. E contra emancipăriĭ moderne şi constată că cercul de activitate al femeiĭ e frumos precisat de legea creştină, şi că numaĭ în spirit creştinesc lucrând, póte fi femeia folositóre societăţiĭ. S'a raportat apoĭ despre activitatea reuniuniĭ, despre manipularea celor dóuĕ fundaţiuni ce se administréză de reuniune şi s'a presentat proiectul de buget pe an. viitor. Însĕmnăm, că de present reuniunea are 124 membriĭ, din carĭ mulţi îs în restanţă cu taxele; f. Vlassa are un capital de 557·26 cor. şi a distribuit premiĭ elevelor de la şcóla de fete 24 c. — f. Negruţ, are avere 849·78 c. şi a dat copilelor sĕrace în cărţi şi material pentru lucru de mână 41·07 c. Proiectul de buget prevede şi pe viitor 400 c. ajutor elevelor şcoliĭ din Blaş. Comisia de înscriere a incassat Cor. 130. membriĭ noi s'aŭ înscris Dna Sabina Popescu din Reghin cu taxa de 40 c. şi dl Dr. Iuliŭ Maniŭ cu 60 c. ér membriĭ ajutătorĭ dniĭ Emil Sabo şi Aurel Ciato. — Pentru distragerea membrilor sĕĭ în lungile sĕrĭ de iarnă, reuniunea împreună cu Casina, va relua firul Seratelor literarĭ. De închiere însemnăm că averea acesteĭ reuniuni folositóre e aprópe de 9000 cor.

De la Reuniunea femeilor române din Mediaş. După raportul înaintat adunăriĭ generale din 2 Sept. 1900. averea reuniuniĭ a fost de: 1. numĕrar c. 3030. 92 fil. 2 În obligaţiuni şi cambiĭ c. 13623. 4. fil. 3. Starea depuneriĭ la institutul „Albina" c. 96. 4. Mobiliar în valóre de c. 210. 5. acţiĭ Concordia c. 408. 6. Spese restit c. 52. total cor. 17.419. 96 fil.

Congregaţia de tómnă a comitatului nostru ţinută Marţa trecută, a fost slab cercetată. Românĭ aŭ fost puţinĭ, mai mulţi din Blaş. S'aŭ discutat mai ales afaceri administrative şi de puţin interes. Din celea hotărîte, amintim decisiunea unanimă de a respinge învitarea, ca baniĭ orfanilor să se depună la „Hitelszövetkezet" din Pesta şi ordinarea nóuĕlor alegerĭ pe 28 Nov. pentru locurile vacante de membriĭ în congregaţie. Sînt cincĭ locurĭ vacante, în cercul Abrud, Aiud, Alba-Iulia, Ighiŭ şi Uióra. Din raportul despre edificarea caseĭ comitatului însĕmnăm, că edificarea e terminată şi întrégă zidirea costă aprópe 140 miĭ fl. În comitetul permanent, în locul Rsm. Ioan M. Moldovan, care a abzis, s'a ales Rsmul Dr Vas. Hossu. Adunarea s'a terminat la órele 2 d. a.

Mare nenorocire se vestesce din America. În New-York a esplodat fabrica chemică, omorînd 200 de lucrătorĭ sub ruinele sale.

Necrolog. † *Alesandru Velican* advocat, subjude reg. în pensiune. membru în direcţiunea institutului „Iulia", membru ordinar al Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român etc. după un morb scurt împărtăşit cu sfintele taine şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriului Duminecă la órele 1/2 3 a. m. în anul 62 al vieţiĭ şi al 27 al fericiteĭ sale căsătoriĭ. La înmormîntarea regretatului advocat a luat parte un numĕros şi distins public. A servit Rsmul canonic Dr Vasile Hossu asistat de protop. Micu. parochul Luca şi diaconiĭ preoţi A. C. Domşa şi Ioach. Totoian.

În veci amintirea lui!

Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român.

Lista tragerii la sorţi

a

LOTERIEĬ CASEĬ NAŢIONALE.

7/20 Octobre 1900.

(Câştigurile se vor ridica cel mult până la 20 Decembre 1900).

Aŭ câştigat obiecte în valóre de:

10.000 coróne: Nr. 28621.

3.000 coróne: Nr. 2558.

Câte 1.000 coróne: Nriĭ 13705 93605.

Câte 500 coróne: Nriĭ 3381 15236 35321 60579 67693

Câte 200 coróne: Nriĭ 5798 8645 11819 27760 41385 43617 44147 66283 86509 87983.

Câte 100 coróne: Nriĭ 4386 4929 9868 23790 35856 40744 46851 64713 95542 97029.

Câte 75 coróne: Nriĭ 2174 23188 43474 46350 52206 53185 54016 59396 62146 62966 64660 65354 66750 66971 74184 82361 85055 92543 94478 99150.

Câte 50 coróne: Nriĭ 7334 11651 12079 12203 14482 17389 17658 30667 33488 36780 37560 42430 46959 57986 76252 79079 85996 90044 93732 99376.

Câte 20 coróne: Nriĭ 429 2439 2879 5278 6411 7183 13952 14097 15361 22820 23867 25001 26027 28877 28998 32690 39516 43064 43178 52285 54593 55388 58755 59114 60371 60899 64111 65217 67817 67854 68055 69009 72351 73768 78683 83757 86061 86103 87375 89357 89735 90399 91222 91530 92106 93026 94811 98611 99461 99730.

Câte 10 coróne: Nriĭ 12 2040 2102 2913 5318 5394 6468 7046 7118 7132 8383 8970 9420 9680 11012 12735 12748 13579 13931 14108 14307 15816 22277 23599 23882 23948 24554 24563 25084 25522 26015 26808 27662 28316 28926 32519 32901 36241 36556 38673 39490 39828 42386 42458 42681 42917 42970 43118 43313 44443 44541 45900 47677 48661 49671 50068 50484 54039 55456 55978 58589 60143 63973 64895 65736 66397 67528 69332 69769 70675 73491 73693 74804 75182 76362 76498 77741 78131 79238 79525 80793 81566 82045 82087 82203 82535 83395 84631 85848 88040 90869 93701 94006 94762 97203 97299 97314 97391 97923 99310.

Biroul Loteriei.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

IX.

(Continuare.)

Cine să nu fi auḑit de acea scenă admirabilă, când episcopul Ambrosie a oprit în ușa catedraleĭ pe împĕratul *Teodosie,* mângit de sângele Tessalonicenilor? Împĕratul de alt cum era demn de episcopul, și faptele ambilor, una ca și alta de frumóse — vor rĕmâné în etern neuitate, trecênd ca o brézdă lungă de onóre în decursul secolilor. De altcum orĭ și câtă putere aŭ avut atunceĭ cuvintele luĭ, el a pronunțat și altă dată nisce cuvinte, carĭ și maĭ mult aŭ servit spre mărirea luĭ Dumnezeŭ.

Să intrăm în locuința sfîntuluĭ episcop. Să urmăm pe tinĕrul, care chiar acum intră la episcopul. Să ascultăm cuvintele, ce rĕsuna blând de pe buzele luĭ Ambrosie. Acestea sînt cuvintele, carĭ aŭ *făcut* pe sfîntul Augustin, — acestea aŭ dat bisericiĭ pe cel maĭ mare dintre *Doctoriĭ* eĭ.

Lucrul cel dintâiŭ al luĭ Augustin în Milan a fost, visita la s. Ambrosie. Era dător cu acéstă visită fiind că era chemat la un oficiŭ public în acelaș oraș cu episcopul. De altă parte și o atragere maĭ înaltă îl conducea la el. „E ceva tare momentos pentru un tinĕr“ — zice un scriitor înțelept — „visita primă la bărbațĭ, carĭ sînt maĭ bĕtrânĭ de cât el, carĭ ĭ-aŭ premers în viéță, cu deosebire dacă la pragul caseĭ acelora străjuesce mărirea. [1]) D'apoĭ dacă cu mărirea se maĭ împreună și sfințenia viețiĭ: dóuĕ *aureole* de odată! [2])

„Sosind în Milan — scrie Augustin — cercetaĭ pe episcopul Ambrosie, pe șerbitorul tĕŭ zelos, al cărui renume a umplut întreg pămîntul. Orb fiind eŭ, Tu m'aĭ condus la el, Dómne, ca el să-mĭ deschidă ochiĭ și să mĕ conducă la Tine. Ca și un părinte bun m'a primit acest bărbat venerabil; cu o iubire démnă de un episcop a binevoit a-mĭ zice, că se bucură de venirea mea în Milan. — Din ziua acésta îl iubiam, ce e drept la început nu ca pe cel ce predică adevĕrul Tĕŭ, pentru că de adevĕr desperasem a-l maĭ afla în biserica Ta, ci îl iubiam ca pe un binevoitor aĭ meŭ.“ [3])

După ce îl visită pe Ambrosie la el acasă, doria să-l auḑă și în public. Episcopul predica în dumineci poporuluĭ. Esplica sfînta scriptură cu o simplicitate nobilă, evitând disputele, ér coloritul sciențific îl — înlocuia cu esemple ingenióse și fine, prin carĭ ehiar și cele maĭ grele și întunecóse locurĭ din sfînta scriptură le chiarifica. Nimic nu se nimeria așa de bine cu inima rănită și bolnavă a luĭ Augustin, ca și aceste cuvinte atât de blânde, nobile, plăcute și mărețe; gustându-le frumseța și farmecul nesfîrșit, nu cugeta, ba nicĭ prin minte nu-ĭ trecea, că nisce cuvinte atât de moĭ se producă rane atât de adîncĭ în suflet.

Abia ascultase însĕ pe Ambrosie și observă deja, că rana inimeĭ sale se mărise. Îndoielile, ce maĭ avea cu privire la manicheism dispărură. Și cele din urmă rĕmășițe ale acesteĭ credințe se șterseră din sufletul luĭ. Observa deșertațiunea credinței sale de până aci, și fiind tot de una convins, fără de a fi cercetat vre odată, — că adevĕrul nu-l în biserica catolică, despera de a-l maĭ puté afla undeva.

Dar ce să facă acum? Să disprețuiéscă tóte învĕțăturile? Să nu maĭ se ocupe de *fond,* numaĭ de *forma* esternă, de stil, colorit, de artă? — Numaĭ în aceste maĭ credea.

„Étă unde am ajuns! — zice Augustin — m'am rostogolit în cel maĭ afund abis: în abisul desperăriĭ de adevĕr. Mĕ îndoiam de tóte și nu credeam să maĭ pot afla calea viețiĭ.“ [1]) „Numaĭ modul de predare al vorbiriloŕ mĕ interesa ér cu conținutul nu-mĭ băteam capul, ba îl disprețuiam.“ [2]) „Nimic nu mĕ maĭ mișca, de cât arta oratorică — unica iubire, ce trăia în sufletul meŭ, printre ruinele celor alalte iubirĭ.“ [3]) Cu un cuvînt Augustin era pe aci să devină un sofist, un „bun de gură“, un vînătoriŭ de antitese, de frase și vorbe góle.

Așa dară nu numaĭ sufletul și conșciința, ci chiar și mintea, și geniul, îĭ era în pericol sigur.

Chiar atunceĭ sosi Monica. Din împrejurările, pe carĭ le amintirăm maĭ înainte ușor ne putem închipui, că cum a putut fi întâlnirea unuĭ atare fiŭ cu o atare mamă. Omul nicĭ când nu simțesce așa de bine afecțiunile curate și profunde ale legăturilor familiarĭ, ca și când e în nĕcaz și supĕrare. Augustin era nĕcăjit, Monica supĕrată. Celea dóuĕ suflete se uniră într'o îmbrățoșare lungă — și lacrimile lor se contopiră. Când putură grăi, Augustin se grăbi să mângâie pe mamă-sa, spunêndu-ĭ că eĭ numaĭ e manicheŭ: fiind că plângênd, Monica de sigur a aruncat priviriĭ lungĭ și îngrijorate asupra fiuluĭ sĕŭ. . . . .

Augustin cugeta, că la vestea acésta mamă-sa va trăsări de bucurie.

Dar nu fu așa!

Monica nu se părea nicĭ surprinsă, nicĭ fericită.

Nu surprinsă, pentru că de ce să se fi surprins? Că Augustin nu a aruncat ancora într'un loc așa năsipos și nestătornic pe cum era miserabila eresie a luĭ Manes? La acésta Monica se aștepta de mult. Nu fericită, pentru că ea nu se îndestulia cu atâta, că fiul sĕŭ nu maĭ ține la învĕțăturile cele false; ea spera maĭ mult de la lacrimile sale. Dorința eĭ era, ca Augustin să devină creștin catolic, piŭ și zelos; de acestea avea lipsă și Augustin, și ea era ca sigură, că acestea se vor și întîmpla. Ast fel că îĭ spuse și luĭ Augustin, că vrea și tare dorește să se facă catolic, — și unindu-și în suflet presimțirile de mamă și prevederile sigure de sfîntă, îl asigura tare și de repețite orĭ, că înainte de a muri ea îl va vedé convertit la adevĕr. Augustin clătina din cap, dar nu rĕspunse de cât prin un suris amar. — Îndoindu-se de tóte și desperând de adevĕr eĭ se decise. după cum amintirăm a nu se maĭ ocupa cu cestiuni scienție-doctrinalĭ. [4])

În inima Monicel însĕ chiar acésta aduse speranța.

Cu mult maĭ bine îșĭ cunóscea ea fiul, de cât să crédă, că o ast fel de golătate ĭ-ar puté umplé inima. Scia bine, că Augustin e făcut pentru a *crede* și a *iubi.* Și vĕḑêndu-l ast fel aruncat în prăpastia scepticismuluĭ ca și într'un naufragiŭ pe mare, fără nicĭ o scândură de scăpare, ea înțelese că a sosit începutul crisel celeĭ marĭ și că după ce îl va fi aruncat pe un scurt timp în cele maĭ marĭ strimtorĭ — chiar acésta crisă îĭ va conduce érăși la calea vieții. Mângâiată ast fel, dar tremurând încă, se decise a nu pierde nicĭ o clipită și a-și duplica rugăciunile, sacrificiile zelul cel piŭ și sfînt — ca Dumnezeŭ să scurteze acest moment îngrozitoriŭ și să grăbéscă ziua întórceriĭ fiuluĭ sĕŭ. [1])

De aceea, după îmbrățoșarea fiuluĭ sĕŭ, primul eĭ cuget fu să cerceteze pe s. Ambrosie. Scia deja, că el a aruncat pe Augustin în acésta crisă. Se grăbia decĭ să-ĭ mulțămescă pentru acésta, să vadă ce cugetă el despre Augustin, să-ĭ concrédă luĭ nelinișterile, temerile, presimțirile și speranțele sale, și să-l róge și maĭ mult încă de cât pe bĕtrânul episcop din Thagasta, ca să se pună în relațiuni cât se póte de intime cu fiul eĭ, ca sufletul Augustinuluĭ sĕŭ să-l încreștineze cât maĭ de grabă.

Ambrosie pĕtruns de bucurie primi pe Monica. Nu se putea sătura de a privi la mama. pe fața căreia iubirea luĭ Dumnezeŭ și grigea pentru copilul sĕŭ rătăcit făcură brezde așa de venerabile. Așa și-a imprimat-o în suflet în cât maĭ mult nu o putu uĭta. De câte orĭ se întîlnia cu Augustin tot de una îl felicita pentru că Dumnezeŭ l-a dăruit cu o așa mamă. [2])

De altă parte și mama era pĕtrunsă până la lacrĕmĭ înaintea aceluia, de la care spera întórcerea fiuluĭ sĕŭ, și a cărui prime cuvinte îl aruncară pe Augustin într'o stare așa de înfiorătóre, dar norocósă. Pietatea, blândeța, sciința și modestia episcopuluĭ sfînt o răpiră cu totul și măriră speranțele eĭ. Monica îșĭ deschise inima înaintea luĭ și din ziua primă i-se arĕta cu acea atragere intimă și profundă, cu care o mamă în tot deuna se va alipi de șerbul luĭ Dumnezeŭ, care conduce, care scutesce, mântuesce, ce e maĭ mult: *întórce* ér la Dumnezeŭ sufletul fiuluĭ sĕŭ. [3]) Nu putem sta la îndoiélă, că luĭ și-a concredut Monica și îngrigirea conșcienței sale proprii și că acest mare bărbat, care o parte a vieții și-a petrecut-o ascultând mărturisirile pĕcătoșilor și plângênd cu eĭ împreună, — nu ar fi avut și mângâerea de a-ĭ fi fost conducĕtoriul vieții sufletescĭ, cât timp a petrecut în Milan. Cuĭ și-ar fi și putut concrede Monica maĭ bine sufletul, de cât aceluia, despre care ea presupunea — a fi ales de Dumnezeŭ a nume pentru mântuirea fiuluĭ sĕŭ.

Din ce și consta viața Monicel în acest timp? Numaĭ un gând și o grige avea: să se róge pentru fiul sĕŭ, să plângă pentru el, și prin puterea lacrimilor sale să-l conducă la Dumnezeŭ. Dacă se maĭ îngrigesce și de sufletul sĕŭ propriŭ, dacă cu o jalusiă tot maĭ delicată veghiéză și asupra celor maĭ neînsemnate cugete ale sale, dacă din zi în zi devine maĭ umilită, maĭ retrasă, — pare că tóte le face numaĭ în interesul fiuluĭ sĕŭ: pentru ca rugăciunile să-ĭ fie maĭ curate, și unindu-și inima tot maĭ intim cu Dumnezeŭ, cu atât maĭ sigur să pótă scóte din ea un țipet, care să-l misce pe Dumnezeŭ.

Cine ar fi putut pricepe maĭ bine ca Ambrosie starea unuĭ atare suflet, și cine l-ar fi putut conduce, cum trebuia, maĭ bine de cât el?

(Va urma.)

---

[1]) Părintele Lacordaire, în: Notice sur Frédéric Ozanam.

[2]) Confess. c. V. c. 13.

[3]) Visita luĭ Augustin la episcopul Ambrosie, cel sfînt și renumit; liniștea blândă a unuia și agitația turburată a celuĭ alalt; acéstă stea ce stă să apună în lumină, și cealaltă stea cu mult maĭ mare, care încă n'a rĕsărit de tot din umbră — e o scenă, dintre cele maĭ uimitóre, și solemnele și mĭ-ar plăcé să o vĕd tractată de penelul unuĭ mare artist.

[1]) Confess. l. II. c. 1. c. 2.
[2]) Confess. l. V. c. 13.
[3]) Confess. l. V. c. 14.
[4]) Confess. l. VI. c. 1.

[1]) Confess. l. VI. c. 1.
[2]) Confess. l. VI. c. 2.
[3]) Confess. l. VI. c. 1.

Pastorala

adresată Cleruluĭ şi poporuluĭ Provinciеĭ metropolitane cu ocasia Iubileuluĭ ducentenar al Sf. Uniрĭ cu biserica Romeĭ.

(Continuare.)

Prin aceste cărţi de mărturie identice tóte în esenţa lor, Părinţii nostri aşa dar, judecând schimbarea acesteĭ lumi înşelătóre şi nestarea, şi neperirea sufletuluĭ, căruia în mĕsură maĭ mare trebue a fi de cât tóte, din bună voia lor s'aŭ unit cu Biserica Romeĭ cea Catolicéscă, şi mărturisîndu-se mădulările eĭ, s'aŭ reîntors tot o dată, la sînul puterniceĭ lor Mame.

După cele ce le-am înşirat maĭ sus despre însuşirile Bisericeĭ celeĭ adevĕrate a luĭ Christos, singură de suflete mântuitóre, şi după cele ce ni-le-aŭ spus Ss. Părinţi despre enorma calamitate a schismeĭ, a declinăriĭ de la aceeaşĭ Biserică, uşor fórte ne este nóuĕ a cuprinde acuma întru tótă întinderea sa însĕmnătatea dogmatică a Sfinteĭ Uniрĭ, încheiată de aĭ nostri Părinţi cu una şi aceeaşĭ a luĭ Christos Sfîntă Catolică şi Apostolică Biserică. Şi într'adevĕr, din ramură frântă, ce era prin schismă, Biserica nóstră s'a ultoit de nóŭ în maslinul cel bun, şi părtaşă s'a făcut rădăciniĭ şi grăsimiĭ luĭ [1]); din mlădiţa tăiată, ce era, prin unitatea credinţeĭ şi prin Spiritul luĭ Christos s'a prins érăşĭ în viţă, ca ródă multă să aducă [2]); din rază despărţită de sóre, s'a făcut focular de nesĕcată lumină şi căldură; şi din riuleţiŭ abătut de la sorgintea sa, a devenit riŭ întreg de apă curgătóre în viaţa de veci [3]).

Unitatea Bisericeĭ luĭ Christos, nu numaĭ că nu esclude osebirea formelor exterióre, ce se manifestéză prin ceremoniĭ, prin cântărĭ, prin obiceiurĭ diverse, adecă prin totalitatea lucrurilor din carĭ se alcătuesc feliuritele tradiţiunĭ şi riturĭ sacre; ci din contră dênsa, Mirésa cea nepĕtată a luĭ Christos, chiar prin mulţimea şi varietatea acelora îşĭ dovedesce strălucirile frumseţeĭ sale, amĕsurat cuvêntuluĭ sacru, atât de bine potrivit eĭ: Înainte a stătut împĕrătésa de-a drépta ta în haină aurită îmbrăcată împodobită [4]). Pentru aceea, orĭ de câte orĭ în Sinódele ecumenice saŭ în documentele eşite de la Roma, s'a tractat despre unirea bisericilor orientale, tot de una s'a accentuat în mod hotărît, că aceea are să se întîmple pe lângă observarea neatinsă a riturilor, a disciplineĭ şi a drepturilor proprie ale orientalilor, după întregimea şi puritatea ce aŭ avut'o ele înainte de desbinare, va se zică îndreptându-se numaĭ înnoirile, ce s'ar fi introdus maĭ târdiŭ, întru cât ar cuprinde în sine erorĭ necompatibile cu unitatea credinţeĭ. Din mulţimea unor ast fel de acte şi după ce despre cel maĭ însemnat emanat de la Conciliul florentin am vorbit maĭ sus, — vom aminti numaĭ dóuĕ, din carĭ cel dintâiŭ s'a trimis de-a dreptul Episcopatuluĭ Bisericeĭ nóstre, şi în care cetim: Sanctitatea Sa Pontificele Piŭ IX n'a încetat de a împărţi favorurĭ uniţilor, cerênd numaĭ un singur lucru, şi a nume depărtarea erorilor, dar ritul oriental să rĕmână nevĕtămat, şi disciplina, ce o ţineaŭ Orientaliĭ înainte de desbinare, ca ceea ce se razimă pe veneratele lor liturgiĭ şi pe prescripţiunile rituale să se pădéscă cu tótă sfinţenia. Pentru că nu cu altă intenţiune a instituit numitul Pontifice nóua Provinciă bisericéscă de Alba-Iulia, fără numaĭ cu mandatul hotărît, ca forma şi administraţiunea aceleia să se ţină după ritul şi disciplina Bisericeĭ orientale, ca tot o dată, îndemnaţi de un asemenea esemplu, prin darul Domnuluĭ, şi disidenţiĭ înşişĭ să se înduplece maĭ uşor la îmbrăţişarea unităţiĭ catolice [1]). Al doilea document, ca maĭ próspet, cuprinde de sine următórele asigurărĭ date orientalilor de Pontificele Leon XIII: Niciĭ n'aveţi a vĕ îndoi, că pentru aceea, — pentru trecerea la s. Unire, — Noĭ s'aŭ următoriĭ nostri vom face vre o stîrbire în drepturile vóstre, în privilegiurile patriarcale, în obiceiurile rituale ale orĭ şi căreĭ biserici. Pentru că acésta a fost şi va fi tot de una tradiţiunea Scaunuluĭ Apostolic ca nu în puţină mĕsură să concurgă la păstrarea obiceiurilor şi a moravurilor orĭ căruĭ popor. Restabilindu-se aşa dar unirea vóstră cu noĭ, bisericile vóstre, cu darul Domnuluĭ de minune vor câştiga în mărire şi podóbă [2]). Lucrat'aŭ aşa dar chiar după spiritul tradiţiunilor S-tuluĭ Scaun Apostolic Părinţii nostri, atunci când, la finea actuluĭ de Unire din 1698, aŭ adaus clausula pentru păzirea nestirbită a rituluĭ, a disciplineĭ şi a drepturilor Bisericeĭ nóstre. Podóba şi mărirea prevestită din partea Sfîntuluĭ Scaun Apostolic bisericilor, ce se reîntorc la unitatea sa. Biserica nóstră a şi dobîndit'o în mărime crescêndă până la noĭ. Pentru că scăpând prin făcuta Unire de greutatea juguluĭ desbinăriĭ, ca şi de pericolele din partea celor ce de la muntele Domnuluĭ şi maĭ tare se depărtară de cât Cerularie şi urmaşiĭ sĕĭ, Biserica nóstră în dată a început a porni pe căile propăşiriĭ în tóte direcţiunile deschise activităţiĭ sale pe pămînt.

După cum le era şi chiemarea şi datorinţa, ceĭ dintâiŭ carĭ s'aŭ pus în fruntea acesteĭ mişcări de propăşire, aŭ fost urmaşiĭ glorioşi aĭ luĭ Teofil şi Atanasie pe scaunul archieresc a Bisericeĭ nóstre. Ceĭ dintâiŭ dintre aceia, Ioan Pataki, bărbat cu înaltă cruditiune teologică, se străduesce şi obţine de la Carol VI domeniile fiscale de la Gherla şi Sâmbăta de jos din ţinutul Făgăraşuluĭ pentru întreţinerea meseĭ episcopesci. Prin acésta Episcopul a ajuns în situaţie de a putea representa maĭ bine demnitatea posiţiuneĭ sale, şi de a puté sprigini şi materialicesce desvoltarea instituţiunilor bisericescĭ şi culturale, ér de pe umeriĭ clerului şi aĭ poporuluĭ, şi alt cum destul de îngreunaţi, s'a luat sarcina de a contribui la susţinerea archiereuluĭ sĕŭ. Zelul de care s'a înflăcărat apoĭ „bunul şi milostivul părinte al naţieĭ românesci", ajunge până acolo, în cât „gata se arăta a-şi vĕrsa ziua şi nóptea sângele şi sudorile pentru mantuirea iubiteĭ sale naţiuni românesci". Mórtea sa, întîmplată prea de timpuriŭ, l'a împedecat însĕ de la îndeplinirea tuturor acestor nobile intenţiuni, ce le avea pentru binele poporuluĭ sĕŭ.

Inocenţiŭ Klein, următorul luĭ Pataki, mijloceesce de la Împĕratul Carol VI schimbarea dominielor fiscale de la Gherla şi Sâmbăta de jos cu domeniul fiscal de la Blaş unde ca la centru maĭ potrivit strămută Reşedinţa episcopéscă aşĕdêndu-o în Castelul de odinióră al Principilor Ardealuluĭ. Cu ajutoriul venitelor maĭ marĭ ale acestuĭ domeniŭ apoĭ, pe cum şi cu sprijinul filerilor întinşi din partea Clerului cu ardorea vĕduveĭ din Evangelie, se pun temeliile mănăstireĭ basilitilor, a Bisericeĭ catedrale şi a şcólelor din giurul eĭ: prin carĭ tóte, locul acela unde maĭ înainte era întinsă aria domnéscă, în scurtă vreme se va schimba într'o altă arie mult maĭ preţiósă, în care harnicĭ muncitorĭ pe întrecute vor alege şi curăţi grăuntele culturеĭ din paiele şi din neghina ignoranţeĭ.

Misiunea Bisericeĭ luĭ Christos nu se restringe esclusiv numaĭ la lucrarea mântuireĭ de veci a sufletelor, ci, ca o instituţiune socială ce este în mijlocul omenimeĭ, pe căĭ pacînice, şi dând pururea ceea ce este a Chesariuluĭ, chesariuluĭ — tinde şi la procurarea binelui temporal şi chiar la uşurarea sorţiĭ materiale a credincioşilor sĕĭ. În cunoştiinţa acestora Episcopul Klein, cu însufleţire se interesézĕ şi din tóte puterile stăruesce pentru schimbarea în maĭ bine a condiţiuneĭ de viaţă a masseĭ poporuluĭ sĕŭ, ţinut înapoĭ prin greutatea vremilor ca şi prin sistemele economice şi sociale ale vechiuluĭ feudalism. Ca „adevĕratul părinte al românilor: dênsul, face paşiĭ de lipsă în dieta ţĕreĭ, şi de la Gloriósa Împĕrătéssă Maria Teresia obţine însemnata resoluţiune preaînaltă, înarticulată apoĭ în parte şi în lege [1]), ca Româniĭ să nu se socotéscă maĭ mult numaĭ ca suferiţi, ci ca fiiĭ aĭ patrieĭ comune, pentru a căreĭ apărare, mărire şi înflorire eĭ îşĭ vĕrsaŭ sângele, îşĭ încordaŭ puterile şi îşĭ jertfeaŭ agoniséla sudórei feţeĭ lor, întocmaĭ după cum fac şi în timpul nostru. Ast feĭ, paşiĭ întreprinşi spre îmbunătăţirea sorţiĭ cetăţenescĭ a poporuluĭ românesc, prin ridicarea luĭ la posiţia şi la folosul de o potrivă aĭ drepturilor publice, de carĭ se bucuraŭ concetăţeniĭ patrieĭ comune; îndrumarea luĭ spre căile civilisaţiuneĭ apusane, şi peste tot renaşterea şi întărirea conştiinţeĭ în pieptul sĕŭ despre demnitatea originеĭ sale romane, — începute tóte şi necontenit împinse înainte prin S. Unire a bună samă, că formézĕ încă una din strălucitele podóbe, cu carĭ acésta are dreptul de a se mândri în faţa aceluiaşĭ iubit popor.

Silit de împregiurărĭ a-şi părăsi în vigórea vêrsteĭ sale lucrările întreprinse cu atâta zel şi după concepţiunĭ aşa de marĭ, Episcopul Inocenţiŭ, le-a lăsat urmaşilor sĕĭ spre maĭ de parte îndeplinire. Lung ar fi acuma firul cuvintelor nóstre, dacă am sta să urmărim maĭ de aprópe operele, vredniciile şi ostenelile apostolice ale tuturor acestor Archiereĭ pe cum şi ale celor ce la Orade, la Gherla şi la Lugoş aŭ condus destinele Bisericeĭ nóstre de la Episcopul Klein şi până la noĭ. Privirea fugitivă asupra unor puncte maĭ culminate spre carĭ s'aŭ concentrat sforţările activităţiĭ lor, va fi de ajuns spre a putea aprecia rodnicia păstoriреĭ lor.

La început, şi maĭ ales prin Sinodul cel mare de la 1700, poporul român din Ardeal şi din părţile adnexe peste tot trecuse la Unire. Curênd însă inimiciĭ Unireĭ, de acasă şi din a fară, în fel şi fel de chip rĕuşiră a face multă pustiire în câmpul sĕŭ. Pentru aceea Archiereiĭ nostri, după ce la centrul dieceselor pórtă sarcinile zileĭ prin împlinirea funcţiunilor sacre, prin regularea şi supraveghierea administraţiuneĭ, prin cultivarea şi susţinerea rapórtelor de lipsă cu celelalte auctorităţi, prin formularea rugămintelor către Capul statuluĭ şi către dieta ţĕreĭ, ca şi prin desele călătoriĭ întreprinse pentru resolvarea acelora, — fără de a ţinea samă de povara anilor, ce în genere le apasă umeriĭ, s'aŭ de neregularitatea drumurilor şi a pericolelor împreunate, pleacă în mijlocul poporuluĭ până prin ţinuturile cele maĭ depărtate, spre a propovĕdui înşişĭ cuvîntul Domnuluĭ, spre a îmbărbăta pe ceĭ tarĭ, spre a întări pe ceĭ slabĭ, spre a întórce pe ceĭ ademeniţi de glasul nóueĭ desbinărĭ, şi spre a cere peste toţi darul ceresc de la Cela ce bun este spre ceĭ nemulţămitorĭ şi rĕĭ [2]), şi carele sórele sĕŭ îl rĕsare peste ceĭ rĕĭ şi peste ceĭ bunĭ şi plóuă peste ceĭ drepţi şi peste ceĭ nedrepţi [3]).

Adevĕrat este că apostolicescile lor ostenelĭ nu să vĕd încununate pretutindenea întru tótă întinderea lor şi după tóte aşteptările dorite, dar bunii Părinţi aĭ poporuluĭ iubit se reîntorc liniştiţi la Scaunele lor, bine ştiind, că nu-ĭ scurtată mâna Domnuluĭ, şi că dînsul întru nemărginită îndurarea sa, la vreme potrivită va da creşterea [4]), făcênd să se împlinéscă zilnica rugăciune, prin care la înfricoşatul sĕŭ altar se cere de toţi unirea tuturor bisericilor, încetarea despreunărilor lor, unirea credinţeĭ şi împărtăşirea Spiritului Sfînt.

(Va urma.)

---

[1]) Rom. 11, 17.
[2]) Ioan 15, 8.
[3]) Ioan 4, 14.
[4]) Ps. 44, 10.

[1]) Instruct. S. C. de Prop. fid. ad Archiep. Alb. Iul. et Fog. dto 28 Iuni 1858.
[2]) Enciel. *Praeclara gratulationis.*

[1]) Art. V din 1743.
[2]) Luc. 6, 35.
[3]) Mat. 5, 45.
[4]) I Cor. 3, 7.

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“, Nr. 20., Vol. 2. cu următorul sumar: Chestiunea israelită: A. Esmein. Henry Fouquier. P. Cauwés, Charles Richet. — C. R.-Motru, Un nou ziar, un bun curent. — Ioan Măgură, Meetinguri. — Const. Al. Ionescu, Încercări de psihologie etnologică. — Artur Goroveĭ, Asupra literaturiĭ nóstre populare. — Ioan Adam. Nenoroc (nuvelă). — S. Fl. Marian. Bonzariul, Striga. (Din datinele și credințele Românilor despre insecte). — N. Iorga, Cum face dl Gr. Tocilescu „ediția a dóua a operelor sale. — Ștefan I. Răsnovanu, Psihologia artistului dramatic. — Ilie Bărbulescu, O îndreptare paleografico-istorică. — Ion Kalinderu. Portul bărbeĭ și părului la Romani. — Haralamb G. Lecca. Sexta (versuri). Suplimentul I.: Iubileul de 200 de ani al bisericiĭ unite. — Din Bucovina. — Condițiunea străinilor în țéra românéscă din vremurile cele mai vechi până la 1717, de Const. V. Obedeanu. — Complotul contra M. S. Regelui Carol I. de Em. Miclescu. — Evoluția socialismului. Suplimentul II.: Omul situațieĭ de C. I. Apriel. — Elegie (poesie) de C. Văideanu. — Între foștĭ prietinĭ (scrisóre) de I. D. Manolache. — Ruine (poesie) de A. d'Yris. — Sănătate Dómne! de Gr. Crețescu. — Résboiul de P. T. Coandă. — Concertul Wolfstahl.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice. religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că maĭ vêrtos din nicĭ o biliotecă parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaș 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil și se recomandă maĭ ales studenților din clasele superióre. O parte din venitul curat. dl autor l'a destinat despărț. Blaș al Asociațiuniĭ.

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârșite acum treĭ sute de ani de *N. Iorga*, prețul 1 leŭ.

Posta redacțiunii.

Dsale Dluĭ *I. P.* în *B.* Am primit ziarele trimise. Cu *A.* sîntem în relație de schimb. Așteptăm cu nerăbdare celea promise. Mulțumită pentru viul interes ce ne arătațĭ. Vĕ rugăm să ne avisațĭ tot deuna când veț afla ceva referitor la noĭ. Multe salutărĭ!

Dsale Dluĭ *L. R.* în *B.* Mulțumită. Gândesce-te și altă dată la noĭ. Salutărĭ frățescĭ!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Nr. 5444 – 1900. (80) 2–3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 340 coróne din fundațiunea fericitului canonic *Elie Vlassa* se escrie prin acésta concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următórele condițiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci și eleve la vre o școlă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferință aŭ, — pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puțin suficient, — consângeniĭ piuluĭ fundator, ér în locul al doilea fiiĭ de preoțĭ archidiecesanĭ.

3. Concurenții aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez. atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1899/1900, testimoniŭ de frecuentare pe anul scol. curent, și eventual și testimoniŭ de paupertate, întru cât eĭ nu sînt înrudițĭ cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest Consistor până la terminul indicat.

Blaș, din ședința Consistoriului archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în 20 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta . .	7.10	7.50	6.20
11.21	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány . .	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18		Mező-Telegd .	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.45	4.06			Cincia	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		B.-Huiedin . .	8.37	12.52	9.19
7.16	5.31	4.52		Ghârbĕŭ	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Cluș . . . . . pl. sos.	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos. pl.		6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11		Apahida	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Ghiriș	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Cucerdea . . . pl. sos.	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.		3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52		Uióra	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Vinţul de sus .	2.58		4.27
11.12	11.50			Aiud	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Teiuș . . . . . pl. sos.	2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.		2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37		Crăciunel . . .	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Blaș-Kükülőszög . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.05		Micăsasa . . .	12.56	7.34	2.16
1.45	3.14	9.31		Copșa-mică . . pl. sos.	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.		11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47		Mediaș . . .	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Elisabetopol .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Sighișóra . . . pl. sos.	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.		9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—		Hașfaléŭ . . .	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.12		Homorod . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.54	12 26		Ágostonfalva .	7.44	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Apața	7.09	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Feldióra	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Brașov . . . . pl. sos.	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.		5.08	2.45	7.48
3.55		2.19		Timiș	9.27	2.18	5.—
4.40		3.01		Predeal . . .	8.47	1.42	4.24
5.10		3.31			8.20	1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.	3.05	9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. pl. Sibiiu . . . . pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33	Numai Marția și Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Sâmbăta comun.	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vinerĭ	2.48	7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10.14		4.55			Bistrița			1.16	5.55

Circul. Luni și Joia

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea . . sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. pl. Oșorheiŭ . . pl. sos.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		4.50					8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.			7.15	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriș — Turda	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47			Alba-Iulia—Zlatna.		5.—	8.22	3.50

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48				Kükülloszög-Blaș . . .		10.23		6.50
4.10	3.30				Sân.-Miclăuș		9.43		6.15
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă		9 07		5.38
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25		5.—
9.30	8.59				Sóvárad		4.45		1.20

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ maĭ negre însemnéză orele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. | Blaş 10 Novembre 1900. | Numĕrul 45.

†

ŞTEFAN MOLDOVAN.

(1813—1900.)

Diecesa Lugoşuluĭ este în doliŭ; nestorul sĕŭ, venerabilul preposit Ştefan Moldovan, după o viaţă îndelungată şi bogată în merite pentru biserica şi neamul nostru, s'a dus să-şĭ ĭea rĕsplata ostenelelor sale multe şi marĭ, carĭ în vecĭ neuĭtată ĭĭ vor păstra memoria.

Prepositul capitular şi Prelatul pontificiŭ Ştefan Moldovan a repausat în Domnul Duminecă în 4 Novembre a. c. la 10½ óre séra în etate de 88 anĭ după un morb îndelungat, suferit cu rară răbdare creştinéscă şi în decursul căruia în repeţite rînduri a primit cu evlavie ss. Sacramente ale muribunḑilor.

Biografia repausatuluĭ o schiţăm în următórele:

Născut în 1 August 1813 în comuna Çicud cott. Turda-Arieş, clasele primare şi gimnasialĭ le-a absolvat în Cluş ér filosofia şi teologia în Blaş. În anii 1837 şi 1838 a fost profesor de matematică la gimnas. La 1838. a fost chirotonit preot şi dispus de paroch în Ghiriş şi adm. protop. al tractului Beiuluĭ, unde stătu până în 1847 când fu dispus de paroch şi adm. protop. în Mediaş. În 1848 fiind cunoscut ca bun român şi om destoinic, comitetul naţional român l'a numit de vice-prefect peste prefectura Mediaşuluĭ, ér Baronul Ant. Puchner de adlatus din partea Românilor pe lângă Locoţiitoriul suprem de comite al cottuluĭ Cetăţiĭ de baltă Carol Comendo; în care calitate a stat până în 18 Ianuar 1849 când a trebuit să se refugieze în România ca să-şĭ scape viaţa de urgia rebeliloru lui Bem.

În decursul cholereĭ din 1849 îl aflăm la locul sĕŭ de păstor al credincioşilor din Mediaş, dintre carĭ mulţĭ aŭ fost răpiţĭ de înfricoşata bólă, aşa în cât, după cum însuşĭ repausatul zice, numaĭ din militariĭ Reg. II. de la Năsĕud a îngropat 82 şi a administrat ss. Sacramente ca la o mie de bolnavĭ.

Episcopul noŭ denumit Şuluţ, apreţiind virtuţile şi calităţile alese ale protopopuluĭ Ştefan Moldovan în an. 1852 l'a numit vicar foraneŭ la Haţeg, al căruĭ district pe atunci se compunea din 83 comunităţĭ cu filiale cu tot.

Ca vicar foraneŭ a fost neobosit întru a lumina şi povăţui poporul prin cuvinte înţelepte şi sfaturĭ luminate. Spre scopul acesta a visitat de maĭ multe orĭ întreg vicariatul şi despre acésta visitaţiune a lăsat o descriere amenunţită şi preţiósă a comunelor şi bisericilor din districtul vicarial.

Şi fiind că în tot vicariatul nu era atunci nicĭ o şcólă elementară a fără de cea grăniţărésca din Haţeg, pentru a se puté deschide şcolĭ, cu aprobarea auctorităţilor civile, a deschis în Haţeg un curs preparandial, din care apoĭ eşind maĭ mulţĭ tinerĭ capabilĭ de a instrua pruncii s'aŭ deschis maĭ multe şcolĭ.

Aceste merite l'aŭ învrednicit ca la înfiinţarea capitululuĭ bisericĭ catedrale din Lugoş să fie numit de canonic lector, ceea ce s'a întîmplat în 15 Ianuarie 1857 ér în 30 Nov. 1859 a fost numit Preposit capitular.

La propunerea fericitului episcop Ioan Oltean S. S. Pontificele Piŭ IX. în 11 Oct. 1871 l'a numit Prelat domestic.

Repausatul a fost şi Vicar general episcopesc de la anul 1875—1884 când a renunţat.

Încă de tinĕr s'a ocupat mult cu studiarea istorieĭ poporuluĭ român, pe care l'a iubit fórte mult. Cu mare sîrguinţă a decopiat din diplomatarul vestituluĭ învĕţat magiar Contele Iosif Kemény o mulţime de documente însemnate privitóre la istoria românilor, pe carĭ în partea cea maĭ mare le-a publicat în fóia „Transilvania“ din anii 1871—1873.

Adormitul în Domnul Preposit, a fost un preot fórte evlaviavios şi prin afabilitatea şi bunătatea luĭ proverbială şi-a câştigat stima şi iubirea tuturor, celor ce aveaŭ fericirea de a se întreţiné cu dînsul cât de puţin.

Cu tóte că a avut să susţină şi ajute o familie mare, repausatul a lăsat maĭ multe legate pie şi fundaţiunĭ culturale şi filantropice în suma de 9000 coróne.

Înmormîntarea a fost imposantă. În faţa unuĭ public fórte numĕros a pontificat Ill. S. Dl. Episcop Dr. Radu asistat de 4 canonicĭ, 4 preoţĭ şi 2 diaconĭ, ér cântările funebralĭ le-a cântat corul bisericiĭ catedrale. După ce s'a sfîrşit prohodul Ill. Sa Dl. Episcop a ţinut o fórte frumósă şi mişcătóre oraţiune funebră, în care a schiţat meritele acestuĭ vrednic bărbat, care a lăsat în urma luĭ un gol, ce cu greŭ se va umplé.

La mormînt Dl. Coriolan Bredicean prin o cuvîntare alésă a relevat meritele naţionalĭ ale repausatuluĭ, care a fost pururea alăturĭ de marĭĭ luptătorĭ pentru liberarea, înălţarea şi luminarea poporuluĭ român.

În vecĭ amintirea luĭ!

Feuilleton.

Contra! — Recontra!

Sara de 30 Octobre a. c. a devenit fórte însemnată pentru pretiniĭ Trulean şi Trulescu. De alt cum amintita zi a produs o mişcare febrilă între toţĭ óspeţiĭ băştinaşĭ aĭ cafeneleĭ dluĭ Micescu. Atunci adecă era să fie o sară de adio a de toţĭ iubituluĭ cafegiŭ, căcĭ în ultima luneĭ avea să predee localul unuĭ noŭ venit, căruia îĭ dorim sănătate şi multă voe bună!

Dar să venim la obiect. Toţĭ óspeţiĭ regulaţĭ s'aŭ maĭ adunat o dată în cafenea, ca să-şĭ facă o sară plăcută, sciind, că nu curând vor avea ocasiune, să maĭ convină atât de familiar într'un local public. S'a aşedat fie care la locul sĕŭ cunoscut la un păhar de beutură, la o mică partie de calabrias şi la alte ocupaţiunĭ folositóre pungiĭ şi sănătăţiĭ.

Masa din colţul sud-ostic aŭ ocupat-o duiĭ Trulean şi Trulescu dimpreună cu oficiosul Micescu. Pretiniĭ ca aceştiĭ doĭ nu se aflaŭ în întreg oraşul. Chiar şi vestiţiĭ Castor şi Pollux se pot ascunde cu pretinia lor pe lângă legătura strînsă, ce esistă între Trulean şi Trulescu. Căcĭ dóră aceştia locuiaŭ într'o odae, umblaŭ la acelaşĭ hotel, cercetaŭ aceeaşĭ cafană, ba-şĭ împărţiaŭ şi ultima bucătură, — când n'aveaŭ ce mânca. Şi de o dată acésta iubire cu adevĕrat de model s'a schimbat în o ură démnă de o coconiţă bĕtrână. Causa acesteĭ schimbărĭ repentine nu a fost cine şti ce diferinţă de părerĭ politice, nice vre-o manipulaţie financiară neĭertată din partea unuia, ci un nefericit de „opt de ghindă.“ Acesta adecă avea privilegiul de a fi adutul obicĭnuit în o partie de calabrias începută cu mare încredere.

Partia era fórte interesantă. A fost „luat“ Micescu. Trulescu i-a „isbit“ o „contra“. Micescu cam cu sfială a „riscat“ o „recontră“. Cu ocasia acésta stimatul Trulean, care de astă dată era partnerul luĭ Trulescu, a jucat aşa de scandalos, de meritä să-l eternisăm. Norocul luĭ, că asta s'a întîmplat în ţéra nóstră, unde libertatea personală e atât de respectată, căcĭ într'alt loc ar fi fost condamnat la muncă zilnică. Greşéla cea maĭ mare însĕ a comis'o la „ştichiul“ penultim Maĭ avea în mână optul de ghindă şi crăiţa de roşu. Tótă partia depindea de la „ieşitul“ acesta. Trulean a priceput fórte bine, că „acum e acum“. Chiar de aceea punea mâna când pe o carte, când pe cecalaltă. Chibiţiĭ luĭ Micescu zimbeaŭ miliţios îndemnându-l cu banalele „nu asta“ cealaltă.

„Ioan! te rog, comandă-mĭ o cină, zice apăsat Micescu, dar nu grăbi tare, că până se gândesce fratele Trulea, maĭ este vreme berechet.“

Ér necuratul de Trulescu adauge năcăjit, că el pleacă să se radă.

Atins fórte neplăcut de pişcăturile acestea a partnerilor, Trulean pune mâna pe optul de ghindă şi-l trântesce răstit pe masă.

„Vaĭ, că nu ţĭ-a perit viţa“ răcnesce Trulescu ca un leŭ rănit de mórte, apoĭ i-a stat glasul, ochiĭ i-s'aŭ împainginit, capul şi-l'a lăsat pe piept. Numaĭ atâta timp i-a maĭ rĕmas, că pe optul de ghindă să pună mâna, pe care cu satisfacţie şi fără pic de genare „a pus“ Micescu colopul.

„L'a lovit guta!“ strigă chibiţiĭ. Ioan îĭ aruncă repede o sticlă cu apă în grumazĭ, că dóră îi va trece maĭ curând. Într'un

De ale nóstre.

În sinodul archidiecesan ţinut în Novembre anul trecut, s'aŭ decretat nóuĕle statute ale fonduluĭ preoţilor deficienţi. Statutele acestea se deosebesc de celea de maĭ înainte, pentru că de data acésta, pe lângă venitele din trecut s'aŭ adaus şi unele nóuĕ. Aşa de pildă s'aŭ specificat cuantul taxelor de promovare şi denumire, începênd cu Mitropolitul şi terminând cu cooperatorul parochial, s'aŭ ridicat taxele, ce aŭ să le solvéscă preoţiĭ, şi în sfârşit s'aŭ pus la contribuire şi bisericile, cu cuota aceea, ce o solvesc fondului pentru esactorat. Tóte dispositiile acestor statute aŭ întrat în valóre la 1 Novembre n. 1900.

Înfiinţată cu menirea de a contribui din a sa parte la promovarea intereselor preoţimeĭ nóstre, fóea nóstră, ţine şi de data acésta, a-şi spune cuvîntul sĕŭ în chiar folosul preoţimeĭ de la sate.

Plângerea aprópe generală a fraţilor preoţi este, că puţin s'a făcut pentru timpul când vor ajunge în deficienţă şi şi maĭ puţin pentru asecurarea familiilor lor.

Considerată în tesă generală, plângerea acésta e basată. Dacă o vom supune însе la o analisă maĭ amĕnunţită, cestiunea va primi o altă faţă.

Dar se precisăm.

Fondul pentru preoţiĭ deficienţi s'a întemeiat de abia la 1889 cu suma de 5000 fl. dăruiţi de fericitul Mitrop. Vancea. În primiĭ zece anĭ capitalul a crescut la suma de peste 26 miĭ fl. ér suma de pensiune a crescut de la 90 la 120 fl. pentru preoţi, şi de 180 fl. pentru un vice-protopop. Taxele solvite de preoţi împreună cu gremialiştĭ (Mitropolitul, canoniciĭ, feliuriţiĭ funcţionarĭ ş. a.) de abia aŭ trecut peste 2200 fl. şi din acestia însе numaĭ $^1/_5$ aŭ rĕmas în fond ceĭalalţĭ s'aŭ dat, în sensul dispositiilor statutare, la fondul vĕduvelor şi orfanilor de preoţi. E evident decĭ, că crescerea acestuĭ fond e anevoiósă. Dacă considerăm însе, că în Archidiecesă sînt aprópe 700 preoţi, atuncĭ suma de 3 fl. ce se vine în termin mediŭ pentru fie care, e din cale afară neînsemnată. Se maĭ adaugem că şi taxa acésta aşa de mică se plătesce fórte neregulat. După ultimele socotelĭ ale acestuĭ fond restanţele treceaŭ peste 2700 fl. şi cu tóte acestea aŭ fost ajutaţi 11 preoţi cu câte 120 fl. şi un viceprotopop cu 180 fl. anual. E mică suma acésta, dar e cu atât maĭ mare indolenţa preoţilor. Miseriile cu carĭ aŭ să lupte eĭ pe sate le scim şi le cunóscem, nu cunóscem însе motivele, carĭ îĭ îndémnă să fie duşmanĭ lor înşişĭ.

Dar pentru ca să ni-se facă imputare, că judecăm prea aspru vom presenta date nóuĕ.

Fondul vĕduvelor înfiinţat cu zecĭ de anĭ înainte, la 1838. a ajuns la o cifră cu mult maĭ considerabilă. Circulariul mitropolitan din 24 Faur a. c. ni-l arată în frumósa cifră de peste 160 miĭ fl. Nici cifra acésta nu e însе îndestulitóre pentru archidiecesa nóstră, şi preoţimea are tótă dreptatea să se îngrijoreze în faţa viitoruluĭ.

La început taxele ce se solviaŭ pentru augmentarea acestuĭ fond, eraŭ neînsemnate. De la 1889 preoţiĭ nu maĭ plătesc nimic pentru acest fond, ci din *taxele solvite* la fondul deficienţilor se trec anual cam 1000 fl. Pe lângă acestea, clericiĭ carĭ nu se căsătoresc cu fete de preoţi solvesc 100 eventual 200 fl. o taxă fórte justă şi ecuitabilă, şi ar trebui să maĭ încurgă venitele intercalare din parochiĭ, dar acéstă dispositie statură nu s'a esecutat. Am spus că îs juste taxele de căsătorie, maĭ adaugem, că ele îs şi folositóre. În primiĭ 10 anĭ de când s'a luat acéstă dispositie, taxele încasate aŭ fost de 8900 fl. după împrejurările nóstre o sumă destul de mare. În ultimul an s'aŭ distribuit ajutóre în suma de 6372 fl. (cerc. Nr. 1253—900) la nu maĭ puţin de cât 141 vĕduve şi 107. orfanĭ. Suma ce s'a dat uneĭ vĕduve a fost de 36 fl. şi a unuĭ orfan de 18 fl.

Când cetescĭ cifrele acestea, făr de voe o amărăciune te cuprinde. După anĭ munciţi în nespuse nĕcasurĭ, adese în parochiĭ miserabile, atuncĭ când familia îşĭ perde cel maĭ puternic sprijin, o biată preotésă primesce drept pensie 36 fl. şi un biet orfan, făr de tată şi mamă 18 fl. Sînt grozav de insuportabile stările acestea, şi multe zecĭ de anĭ va trĕbui să contribue preoţiĭ nostri, ca în faţa morţiĭ, văḑind în jurul patuluĭ familia numĕrósă, inima lor să nu se strîngă de durere.

Dar e cunoscută tuturor vorba „ajută-te însuţi şi şi Dumnezeŭ te va ajuta!“ Pân ce alţiĭ se vor îngriji de sórtea preoţimeĭ nóstre, datorinţă are să se îngrigéscă ea maĭ întâiŭ.

Cu regret trebue să constatăm, că în punctul acesta preoţimea are o ţinută neesplicabilă.

---

târziŭ se trezesce Trulescu şi aruncând luĭ Trulean o privire despreţuitóre îa zis numaĭ atâta:

„Ce miserie! Să ieşĭ cu adut în contră partneruluĭ!“

De sine înţeles jocul a rĕmas într'atâta. Ér stimaţiĭ nedespărţiţĭ s'aŭ sculat frumoşel de pe scaune şi aŭ plecat către casă. Trulean ruşinat de ştichiul greşit, Trulescu năcăjit pentru recontra perdută.

Până acasă n'aŭ schimbat nicĭ o vorbă. Chiar şi acolo aŭ început să se desbrace în tăcere numaĭ Trulescu, când dă să se pună în pat maĭ repeţeşte o dată cuvintele din cafenea:

„Ce scandal! Cine a maĭ vĕḑut să ieşĭ cu adut în contra partneruluĭ!“

Apoĭ trăgându-şĭ plapoma pe urechĭ în scurt a adormit. Dar să nu invidieze nime somnul luĭ Trulescu. Jocul de cărţi l'a ţinut în agitaţie continuă si în pat, aşa cât visa tot contre şi recontre. Odată numaĭ se aude un glas cam înăduşit de către patul luĭ Trulescu:

„Ne maĭ pomenit! Să iésă el cu adut în contra partneruluĭ!“

Trulean remuşcat de consciinţă încă n'a fost adormit. Auḑind cuvintele luĭ Trulescu îl replică cam amenințător:

„Maĭ taci o dată frate Ghiurco! şi dă-mĭ pace, că de mĕ tulbur, nu va fi bine de de unul din noĭ!“

După acestea liniştea întreruptă şĭ-a reluat domeniul, dar numaĭ pentru scurt timp, căcĭ preste vre-o câteva minute ér se aude din partea de către Trulescu:

„Halal de aşa partner! Cine a maĭ vĕḑut, să iésă cu adut contra partneruluĭ sĕŭ!“

La auḑul acestora a urmat. ce a trebuit se urmeze — catastrofa. Trulean a devenit furios şi apucând un păpuc îl aruncă cu „forţă majoră“ spre Trulescu.

O detunatură înfundată şi inmediat un strigăt cumplit a fost efectul păpucului aruncat, căcĭ din întîmplare el a nimerit tocmaĭ nasul luĭ Trulescu.

Nu maĭ întindem vorbe cu enararea jalniceĭ dureri a celuĭ ce în braţele luĭ Morfeŭ se află. Ne ajunge să constatăm după fasiuniie martorilor oculari, că nasul luĭ Trulescu în urma loviturii căpĕtate şi-a mărit volumul în aşa măsură, de nicĭ astăzĭ, aprópe dóuĕ săptĕmânĭ de la pacoste nu şĭ-a căpĕtat forma originală.

Judele Ainzan, către care s'a adresat Trulescu, l'a ascultat compătimindu-i din inimă.

„Să mĕ credeţĭ dle jude, că nicĭ fiind omul treaz nu se simte aşa bine, când îl atingĭ cu un păpuc, dar apoĭ când dórme somnul celor dreptĭ şi blânḑĭ?“

„Apoĭ spune drept dle Trulescu, aĭ chiar durmit dta, când ţi-s'a întîmplat nenorocirea?“ întrébă judele.

„Fireşte c'am durmit!“

„Cu greŭ aş crede, că dóră dta de dóuĕ orĭ aĭ repetit acelea cuvinte nefaste că-ĭ o măgărie colosală, să ieşe cineva cu adut în contra partneruluĭ sĕŭ.“

„Şi dóră nu-ĭ măgărie? Trebue să-ĭ taĭ mâna la acela, care la o recontră aşa „problematică“ iésă cu adut contra partneruluĭ.“

„Ér cel ce-şĭ nâcăjeşte pretinul şi nóptea, replică Trulean, meritä să-ĭ arunce omul în cap nu unul fără amêndoĭ păpucĭi.“

„În sfîrşit de vină sînt eŭ, că am visat despre nefericitul de opt de ghindă!“

„Azĭ-mâne ne vom trezi, că te-aĭ schimbat în porc. după ce visezĭ atâta ghindă! Maĭ bine să fi visat, că eştĭ fericitul posesor alor câteva miĭ de jughĕre de pămînt, orĭ că este al tĕŭ losul Nr. 28621 de la loteria Caseĭ naţionale. orĭ în sfîrşit, că te-aĭ însurat luând de nevastă o fată tinĕră, frumósă, inteligentă. din familie bună şi cu zestre respectabilă. Tóte acestea m'ar fi îmbucurat şi pe mine, ér ţie nu-ţĭ pricinuiam încurcătura asta.“

„Să umble omul cu opincĭ de fier şi cu bâtă de oţĕl şi n'ar afla un om cu tine. Tu sóţă, Gligore nicĭ acum nu vreĭ să recunoscĭ, că aĭ comis o greşélă cumplită ieşind cu optul de ghindă.“

„Eŭ să nu recunosc? auḑĭ acolo! Da zis'am eŭ cândva, că atuncĭ n'am jucat scandalos?“

„Vedeţĭ, dle jude, acesta-ĭ lucrul de căpetenie.“

„Care?“

„Că fratele Trulean recunósce, că ieşind cu optul de ghindă a jucat miserabil. Asta pentru mine e o satisfacţie completă. De aceea frate Gligore, te iert şi să rĕmânem şi de aci înainte cum am fost: ceĭ maĭ bunĭ pretinĭ. Complimentele nóstre dle jude!“

„Mĭ-a părut fórte bine. Salutare!“

B. I.

După cum am observat mai sus, taxele restante la fondul deficienților cu finea lui 1899. aŭ fost de 2742 fl. dacă acestea ar fi fost plătite peste 1800 fl. ar fi trecut la f. vĕduvelor și peste 1400 fl. s'ar fi adaus la suma destinată spre împărțire. Dar restanțiile aceste vor mai cresce. —

Conform hotărîrilor sinodului trecut, urma să se facă o nóuă clasificare a taxelor. Natural era, ca preoții să nisuéscă a ridica aceste taxe și de bună voe a se înscrie la o taxă mai mare, — cea mai mare fiind de 8 fl. — După informațiile nóstre lucrul s'a întîmplat întors, și pe viitor, de și taxele s'aŭ schimbat din 2. 3. 5 fl. la 4- 6. 8 fl. e teamă, că nu să vor încasa nici 2000 fl. anual.

Tot amĕsurat acestor hotărîri s'aŭ supus și bisericile la o contribuire, încolo fórte neînsemnată, — în total de vre-o 1000 fl. Cu tóte acestea înse preoțimea nóstră nu-și dă silința ca acéstă neînsemnată sumă să fie solvită la timp și înaintată fondului respectiv.

De contribuiri benevole, donațiuni ș. a. nici nu mai încape vorba.

De aceea e la tótă întimplarea destul de curiósă ținută preoțimei nóstre, care în același timp în care se lamentéză, că nime nu-i dă mână de ajutor, ea însași stă cu palma strînsă. Se pare că a trecut cu totul vremile de entusiasm și însuflețire, timpurile de jerfire, — și preoțimea nóstră atât de gata spre sĕvîrșirea de fapte mari și umanitare, azi e stăpânită de un singur gând, cuprinsă de o singură așteptare: de a fi miluită de străini.

Amar se înșală; străinul nu-ți dă nimic, fără ca mai întâiŭ să nu-ți ieie. Și preoțimea nóstră nimic nu póte da, nu póte să se lipséscă de nimic.

Pentru „Telegraful". Organul din Sibiŭ a bisericei neunite în în nrul de la 1 Nov. n. se scólă în capul nostru din chiar sĕnin. E supĕrat adecă, pentru ce ziarele magiare n'aŭ salutat cu frenesie înființarea celor trei episcopate nóuĕ. Dar ce avem noi cu cele ce se scriŭ în foile străine? În afacerile interne ale bisericiĭ neunite nu ne amestecăm, ca organ de publicitate avem înse libertatea de a înregistra actele publice. Și atâta am făcut. N'am scris nimic mai mult, căci sîntem sătui de polemiile înfructuóse cu cei de la „Telegraful", carî aŭ tristul obiceiŭ de a afirma celea mai grozave lucruri, fără ca să și poftéscă a le documenta. Un lucru nu pricepem. Pentru ce domnii din redacția organului mitropoliei nu se năpăstuiesc asupra foiĭ de la Arad, asupra vicarului Mangra, a profesorului Goldiș și a tuturor acelora, carî aŭ luat posiție hotărîtă în potriva decisiunii unanime (!) a congresului de la Sibiŭ? De ce? E trist într'adevĕr, când frații neuniți nu-și pot îneca pornirile pătimașe și îi jienesce ori ce manifestare a bisericei nóstre, pe a cărei steag e scris cea mai frumósă vorbă *„unire."*

Se deștéptă Rutenii.!? Ziarele magiare sînt pline de furie, că la Ungvár s'a ridicat o vóce de protest în contra magiarisăriĭ Rutenilor și contra întroducerii limbei magiare ca limbă liturgică. Vócea acésta a resunat într'o fóie redactată de membrii societățiĭ stului Basiliu din Ungvár. În acel articlu se combate acțiunea comitetului presidat de dl. *Szabó Jenő,* ca o acțiune *„heretică, schismatică, cu tendențe de magiarisare."* Așa reiésă dintr'un articol al lui *Bud. Hírlap,* care se ocupă cu manifestația profesorilor ruteni, fără a reproduce textual cuvintele lor.

Nu ne facem marî ilusiĭ din acest, de alt fel re cabil act. Episcopiĭ ruteni sînt prea mult angajați la carul politicei de magiarisare, de cât ca să se pótă reculege și să-și cunóscă greșéla comisă. Înregistrăm însă un bun sĕmn protestul rutenilor din Ungvar.

Noi și Bulgarii.

(Fine.)

Cu preoții latini se introduse în Bulgaria și ritul latin, ér preoții greci fură scoși din țéră. Era atunci un moment ce ar fi avut să hotăréscă istoria elementului latin în Rĕsărit cu totul alt fel de cât s'a desvoltat în urmă. Dar organisațiunea latină a bisericiĭ bulgare nu ținu de cât patru ani (866—870).

După mórtea papei Nicolae (867) se ivi o disensiune între următorul sĕŭ Adrian II și regele bulgar. Boris cercă cu insistență numirea episcopului Formosus ca archiepiscop al Bulgarieĭ. Papa se opunea la acéstă numire, din motiv că Formosus era episcop de Porto, ér transferarea de la un scaun episcopal la altul era oprită de sinóde. Înse Boris nu voia să cedeze de loc. Când papa trimese în Bulgaria pe subdiaconul Silivestru, designat ca archiepiscop (869), Boris îl trimese imediat *(„magna sub velocitate")* înapoi, cerĕnd din noŭ pe Formosus. Adversariĭ lui Formosus îl acusă în urmă că el ar fi legat pe regele bulgar cu „teribile jurăminte" să nu priméscă alt archiepiscop de cât pe dînsul cât timp va fi în viață. [1]) Dar faptul că Boris, în cele din urmă, cere ca archiepiscop saŭ pe Formosus, saŭ pe diaconul Marinus, deasemenea neadmis de papa, pare să nu confirme acéstă acusare. Neînțelegerile pentru numirea archiepiscopului, în care episcopul Formosus, devenit apoi papă (891—896), are rolul principal. aŭ avut de urmare desfacerea lui Boris de Roma și întórcerea lui la biserica grecéscă (870). [2])

În legătură cu acest eveniment istoric trebue să înțelegem pe *„Formos papa"* (singurul cu acest nume) din cronica anonimă a Moldoveĭ. Din punctul de vedere al ortodoxieĭ, ea îl face să trécă „de la pravoslavie la lătinie", ast fel interpretând știrea că prin dînsul s'a făcut despărțirea bisericéscă între „Râmlenii vechi" saŭ Români și „Râmlenii noi" saŭ Latini. Dacă în tradiția nóstră numele lui Formosus, păstrat în asemenea înțeles, s'a întipărit atât de durabil (negreșit numai sub influență bisericéscă), este pentru că desfacerea lui Boris de Roma, din causa acestui episcop, coincide cu marea schismă întîmplată chiar pe atunci în biserica creștină, cum și cu despărțirea de biserica romană a Românilor, cuprinși pe atunci, aprópe în totalitatea lor, în imperiul bulgar cu țĕrile dependente.

De la schisma provocată prin alegerea anticanonică a lui Fotie ca patriarch de Constantinopol (857), nerecunoscut de papa, datézĕ mai ales desbinarea între biserica romană și cea greacă, care urméză a se afirma și după înlăturarea schismeĭ prin destituirea lui Fotie (867). Rivalitatea pentru jurisdicțiunea patriarchală asupra Bulgarieĭ era, între altele, una din causele principale ale desuniriĭ ce continuă între ambele biserici.

Împĕratul Vasile I, voind să înlăture schisma bisericéscă. în dată ce veni la domnie (867), destitui pe Fotie și convocă un sinod ecumenic la Constantinopol, ținut în 869—870. Spre sfârșitul sinodului veniră la Constantinopol soli bulgari, cu întrebarea: căruĭ scaun patriarchal are să aparțină Bulgaria, celui din Roma, saŭ celui din Constantinopol. Boris, nemulțumit de refusul papeĭ în chestiunea archiepiscopului cerut, a fost îndemnat la acest pas și prin demersurile politiceĭ byzantine făcute pe lângă dînsul.

Trei zile după închiderea sinodului, împĕratul convocă un congres bisericesc care să decidă asupra întrebăriĭ puse de Bulgari. La conferență luară parte, afară de soliĭ bulgari, numai patriarchul Constantinopolului și legații celor alalte patriarchii (Alexandria, Antiochia, Ierusalim și Roma). După mai multe desbateri, representanții patriarchiilor orientale hotărîră, ca arbitri între Constantinopol și Roma, că Bulgaria are să aparțină patriarchului de Constantinopol. Motivul invocat era politic: fiind că Bulgaria fusese mai înainte o parte a imperiului byzantin, ea urméză să fie sub jurisdicțiunea patriarchală a scaunului Constantinopolitan. [1])

Acest mod de a vedea se întemeia pe politica bisericéscă a împĕraților byzantini de la Leon Isaurul încóce. al cărei principiŭ era că jurisdicțiunea în provinciile imperiului se cuvine patriarchului din Constantinopol. Împĕratul Vasile, urmând după acest principiŭ, ținea să stabiléscă, pe cum în Illyricul byzantin, așa și în Bulgaria înstrăinată imperiului și cuprinsă în vechiul Illyricum, jurisdicțiunea Constantinopolului. Tendența politică cu privire la Bulgaria, pretinsă ca parte a imperiului, este aparentă. Implicit era cuprinsă și afirmarea dreptului de jurisdicțiune în Illyricul bizantin, supus patriarchatului Constantinopolitan de Leon Isaurul, unde papa cercase din noŭ să exercite vechiul drept de jurisdicțiune prin numirea archiepiscopului de Thessalonic ca vicar al sĕŭ.

Conduși de aceste vederi ale politiceĭ imperiale, părinții orientali, după cât arată expunerea desbaterilor congresului, n'aŭ invocat ca motiv pentru hotărîrea dată, față cu drepturile reclamate de legații Romeĭ, nici faptul creștinăriĭ Bulgarilor prin Byzantini, nici faptul că Bulgaria rĕsăriteană (Scythia

---

[1]) Iohannis papae VIII epistolae et decreta. *Migne,* Patr. lat. CXXVI, 676. *Dümmler,* Auxilius und Vulgarius. Quellen und Forschungen zur Geschichte des Papstthums. Leipzig 1866. pag. 157: Acta synodalia de Formoso episcopo.

[2]) Vita Nicolai, l. c. 1375. Vita Adriani II. *Migne,* Patr. lat. CXXVIII, 1395. *Jaffé* I, 367. 368. 372.

[1]) Vita Adriani, l. c. 1391 squ. Anastasii praefatio in synodum VIII. *Migne,* Patr. lat. CXXIX, 20 squ. Cf. *Hergenröther,* Photius Patriarch von Constantinopol. Leipzig 1867. II, 150 squ.

și Moesia inferióră înainte de a fi supusă Primeĭ Iustiniane) aparținea maĭ dintâiŭ scaunuluĭ din Constantinopol; eĭ deducea un titlu de drept bisericesc maĭ cu sămă din dominațiunea anterióră a imperiuluĭ byzantin în Bulgaria.

Legații papeĭ protestară în contra acestuĭ principiŭ, înadmisibil din punctul lor de vedere. Eĭ invocară, pe lângă ultima supunere a Bulgarilor sub jurisdicțiunea Romeĭ, maĭ ales drepturile canonice ale scaunuluĭ pontifical în Illyricum: Dardania, Dacia și „cele alalte părți de lângă Dunăre“ *(atque ceterae regiones juxta Istrum fluvium sitae)*, ca și cele alalte provinciĭ ale Illyriculuĭ, aŭ fost — cum susțin Latiniĭ în acest conflict — „de la început și tot de una“ sub jurisdicțiunea pontificilor romanĭ. [1]) Cu tóte aceste argumente irefutabile (cu restricțiunea relativă la Moesia inferióră și Scythia), hotărîrea congresuluĭ fu menținută.

Încă în acelașĭ an, patriarchul numi un archiepiscop pentru Bulgaria, cu rangul dintâiŭ după patriarch. Cu acéstă resolvire a cestiuniĭ, Boris era satisfăcut și se întórse la biserica grecéscă. Preoțiĭ latinĭ fură siliți să părăséscă țéra, și cu dînșiĭ se scóse ritul grec. Demersurile papeĭ Adrian II și ale succesoruluĭ sĕŭ Ioan VIII pe lângă împĕratul și patriarchul, cum și pe lângă Boris, reclamând dreptul de jurisdicțiune al scaunuluĭ pontifical — *„ut antiqua scripta demonstrant“* — și interzicênd Grecilor orĭ și ce amestec în biserica bulgară, [2]) remaseră fără resultat.

Cătră sfârșitul domnieĭ luĭ Boris, ritul grec fu înlocuit cu ritul slavon, adus din Moravia, patria liturgieĭ slave. Discipuliĭ luĭ Metodie, după mórtea învĕțătoruluĭ lor (885), prigoniți de preoțiĭ latinĭ pentru limba națională ce o propagă în biserică, aŭ căutat refugiu în Bulgaria, unde Boris îĭ primi cu multă afecțiune și le deschise câmpul de activitate pentru propaganda lor. [3]) Ast fel Bulgaria deveni în curând centrul principal pentru respândirea ritului slav în țĕrile vecine.

De imperiul luĭ Boris atârna aprópe tótă Dacia Traiană (Țara Românéscă, Ardealul și părțile rĕsăritene ale Ungarieĭ), cu voevodate și cnezate dependente de imperiul bulgar. Stăpânirea bulgară asupra acestor părți (în formă de suzeranitate) până la cucerirea unguréscă și parte până la desființarea imperiuluĭ (1018), adeverită prin maĭ multe mărturiĭ și indiciĭ istorice, este netăgăduită, afară dór de cine nu vrea să înțelégă istoria nóstră. Încă după venirea Ungurilor se menține, până în timpul luĭ Ștefan cel Sfînt, un ducat zis „bulgăresc“ (dependent de imperiul bulgar) în Ardeal [4]) și un alt ducat în Bănat, care din urmă este arĕtat în dependență bisericéscă de episcopul bulgar din Vidin [5]), ambele cucerite și desființate de Ștefan pe la 1003. De acelașĭ fel se pare că era și vechiul bănat al Basarabilor din Oltenia, cunoscut tradițieĭ nóstre din cronica anonimă a Țĕriĭ Românești.

[1]) Vita Adriani, l. c. 1391 squ. Anastatii praefatio, l. c. 19. 21.

[2]) *Jaffé* I, 374—421. a. 871—882.

[3]) *Jirecek*, op. cit. p. 158 squ.

[4]) Simonis de Keza Gesta Hungarorum, ed. *Florianus* II, 77. Chronicon pictum, ibid. II, 140, Chronicon Dubnicense, ibid. III, 44 squ. ş. a. Cf. Documente privitóre la istoria Românilor I, 20: document unguresc din a. 1231, unde se face amintire despre vechea stăpânire bulgară în acéstă parte.

[5]) Vita Sti Gerardi, ed *Endlicher*, Monumenta Arpadiana, pag. 214 squ.

În asemenea legăturĭ cu Bulgariĭ, Româniĭ din Dacia, ca și ceĭ din dreapta Dunărieĭ din cuprinsul imperiuluĭ bulgar, aŭ împărțit cu eĭ sórtea în stat și biserică. Prin Bulgarĭ și o dată cu dînșiĭ, noĭ am fost despărțiți de biserica romană; de la dînșiĭ am primit limba slavonă în biserică și stat, care domină apoĭ viața nóstră intelectuală până în secolul XVII. Așa ne-a fost fatalul destin al istorieĭ.

Tradiția nóstră cu „Formos papa“, în a cărui vreme „pravoslavniciĭ Românĭ s'aŭ despărțit de Romanĭ“, confirmă în mod surprinzător aceste deducțiunĭ din mărturiile istorice.

D. Onciul.

Revistă politică.

Afaceri interne. În dietă se continuă desbaterile asupra proiectuluĭ de inarticulare în lege a căsătorieĭ moștenitoriuluĭ de tron. Opoziția, cu deosebire koșuthiști, atacă vehement proiectul. Discuția va ține încă maĭ multe zile.

După cum anunță organul semi oficios „Budapesti Tudosító“ — în 6 l. c. s'a ținut în Pesta un consiliŭ de ministriĭ la care aŭ luat parte și Kallay ministru comun de finanțe, și Körber ministru president austriac, în causa linieĭ ferate ce are să se edifice în Bosnia.

Se afirmă că ministriĭ aŭ ajuns la înțelegere deplină. Pentru acoperirea cheltuelilor se va contracta un împrumut, în contul Bosnieĭ.

Franța. În zilele acestea a avut loc desvălirea monumentuluĭ luĭ Carnot în Lyon, unde a fost omorît fostul president al Franțeĭ. Cu ocasiunea acésta s'aŭ făcut marĭ solemnități, la carĭ a luat parte și presidentul Loubet. Din acest prilej Țarul a adresat luĭ Loubet o căldurósă telegramă, amintind rolul ce l'a avut Carnot, în legarea alianțeĭ dintre Franța și Rusia. Loubet i-a răspuns Țaruluĭ mulțămindu-i în numele Franțeĭ pentru acéstă nóuă dovadă de simpatie.

Spania. Carliștiĭ din Spania érăși s'aŭ pus în mișcare, voind să insceneze o rĕscólă în tótă țara. Încercarea însă nu a succes. Șefiĭ rĕsculaților s'aŭ refugiat peste graniță, ér trupele aŭ fost risipite de ostași. Liniștea e restabilită aprópe peste tot locul.

China. Tratativele de pace decurg. Li-Hung-Ciang s'a adresat la vice-regi și guvernorĭ cu întrebarea, că sînt aplicați a lua garanție pentru sumele ce puterile europene le pretind ca despăgubire?

Prințul Tuan, care era să fie condamnat la închisóre pe viață, a fugit din China. Li-Hng-Ciang a rugat pe representanțiĭ puterilor, să amâne esecutarea vinovaților cât va timp, probabil cu scopul, ca ast fel rînd pe rînd toți ceĭ condamnați se pótă scăpa cu fuga.

Statele-Unite. Acum decurg în Statele-Unite, alegerile membrilor, carĭ vor avea drept la alegerea presidentuluĭ republiceĭ, ce se va face în 6 Decembre.

Sînt doĭ carĭ aspiréză la postul de president, fostul president *Mac-Kinley*, și *Bryan*. La alegerĭ partida luĭ Bryan a fost învinsă cu desevârșire. Din partida luĭ Mac-Kinley aŭ reușit 292, pe când din partida luĭ Bryan, numaĭ 155. Alegerea luĭ Mac-Kinley se póte dar considera ca sigură, pentru că spre a fi ales, se recer numaĭ 224 voturĭ, carĭ fac maĭoritatea absolută. El însă are asigurate 292 voturĭ.

Corespondințe.

Sfințire de biserică.

— Raport special. —

Valhid în 6 Nov. 1900.

Duminecă în 4 Nov. st. n. comuna Valhid a avut o frumósă zi de sĕrbătóre, pentru că în ziua acésta s'a sfințit biserica gr. cat. de aicĭ.

Comuna Valhid e în mare parte locuită de Sașĭ. Româniĭ sînt în minoritate. Cu tóte acestea credincioșilor nostri, în frunte cu neobositul preot *Teodor Borza*, le-a succes, după multe jertfe, așĭ edifica o biserică frumósă, care le póte servi spre fală.

Representantul Escelenței Sale a fost Rev. domn canonic *Dr. Vasile Hossu*, asistat de dl profesor *Nicolaŭ Ionaș*.

Sosiți la gara din Ibașfalĕŭ, aŭ fost întimpinați de protopopul local Câmpean și de advocatul Dr. Ladai. După o scurtă vorbire de bineventare ținută din partea dluĭ protopop Câmpean, óspeții s'aŭ urcat în trăsurĭ, plecând spre Valhid.

La hotarele comuneĭ óspeții aŭ fost întimpinați cu o vorbire românéscă din partea notarului. Din partea primaruluĭ aŭ fost salutați nemțesce. Rev. domn Dr. Hossu, a rĕspuns în frumóse cuvinte notaruluĭ în limba română, ér primaruluĭ nemțesce. Apoĭ avênd în frunte un banderiŭ de călărețiĭ aŭ plecat maĭ de parte. În capul comuneĭ lângă un frumos arc festiv, preotul local îmbrăcat în ornate bisericescĭ, a întimpinat pe delegatul Iubituluĭ nostru Mitropolit. De aicĭ conductul s'a dus la biserică unde s'a servit inseratul.

Duminecă, pe un timp admirabil de frumos, s'a început în nóua biserică servițul divin. A pontificat Rev. domn canonic *Dr. Vasile Hossu* asistat de 4 preoți. Dl canonic Hossu a ținut o preafrumósă cuvîntare, în care a vorbit despre însemnătatea bisericiĭ, și a împărtășit poporuluĭ binecuvîntarea Escel. Sale Mitropolituluĭ, pentru zelul lor creștinesc.

Cântările liturgice le-a esecutat parte dl profesor Nicolaŭ Ionaș, frumos și melodios, cum numaĭ dsa le scie cânta, parte corul compus din fete, ficiorĭ și bărbați, bine și frumos instruați de cătră preotul local.

După servițul divin s'a dat un banchet în casa ospitală a notaruluĭ, de la care nu aŭ lipsit toastele frumóse și însuflețitóre. Séra s'a dat o producțiune teatrală. S'a

jucat piesa „Sezătórea“ compusă a nume pentru popor de dl preot local Borza și „Vistavoiul Marcu“ de T. Alexi.

Dl Borza merită tótă lauda pentru zelul desvoltat cu tótă etatea Dsale înaintată. După producție a urmat dans, care a ținut până în zorî de zi.

Valhidenii pot fi mândri, că dacă le-a ajutat Dumnezeŭ de aŭ zidit o biserică frumósă, apoi și sĕrbările sfințirei acestei biserici, aŭ fost frumóse și înălțătóre de inimî.

Rap.

Apel.*)

Pe malul stîng al Murĕșului, în comitatul Albei-inf. între orașele Teuș și Aiud, e aședată comuna *Lŏrinț*. Locuitorii sînt în mare majoritate magiari, români puțini.

Din moși-strămoși ne rĕmase la marginea satului o mică biserică de lemn și scânduri.

Bătută de ploi și vênturi, lemnele s'aŭ putrĕdit si aŭ perdut orî ce soliditate și acum biserica stă gata să se prăbușéscă. Slujba dumnezeésca nu se mai face în ea, și un locaș comun unde să ne adunăm și să ne ridicăm rugciunile la Dumnezeŭ în dulcea limbă maternă, nu avem; — să mergem în biserica reformată, nu ne lasă inima.

În acéstă strîmtóre, împintenați de sfaturile binevoitóre ale dlui paroch Teodor Radu din Mișcreac, a cărui filie e Lŏrințul, avênd și un alt loc în comună fórte acomodat pentru biserică, — am pus umĕr la umĕr, — deși fórte puține umere — și ni-am procurat materialul de lipsă: piatră și cărămidă, și l'am și aședat deja în locul hotărît pentru zidirea bisericii, cu bunul gând, ca la primăvară să ne apucăm de zidire. Dar pe lângă voința nóstră să mai recer și cheltuieli, bani, pe carî n'avem de unde să-i facem, căci sîntem puțini și sĕraci.

Apelăm decî prin acésta la bunăvoința mareluî public românesc, rugându-l să ne ajute, ca și noi să ne putem ridica un lăcaș a lui Dumnezeŭ, în jurul căruia să ne strîngem cu toții. Biserica a păzit de veacurî neamul nostru contra tuturor ispitelor dușmanilor nostri și în ea vrem să ne scutim și pe viitor.

Eventualele daruri rugăm să se trimită la adresa *George Vlasa*, curator primar în Szt.-Lŏrincz, posta N.-Enyed.

Cu deosebită stimă!

Lŏrinț la 1 Nov. 1900.

George Vlasa
curator primar.

Ioan German
propr.

Nr. 578—1900.

Concurs.

De la „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ conform concisului Nr. 236 din 25 Octobre a. c. cu începutul anului școlar 1900—1901 este de conferit:

Un stipendiŭ de 120 coróne pe an din fundațiunea „I. Roman“, destinat pentru studenții de gimnasiŭ orî școle reale.

Cererile pentru acest stipendiŭ să se înainteze comitetului central al Asociațiunii în Sibiŭ (Strada Morii Nr. 8) până la 20 Novembre a. c., provĕdute cu următórele documente:

a) atestat de botoz;

b) testimoniŭ școlar pe anul 1900—1901;

c) atestat de paupertate.

Cererile întrate după terminu nu se vor considera.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în

Sibiŭ la 25 Octobre 1900.

Dr. Il. Pușcariŭ
vice-preș.

Dr. Beu
secr. II.

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ioan Csonta dimpreună cu soția lui, fostî poporenî gr. or. din Ferihaza trecênd în anul 1900 la religiunea gr. cat., a donat pe sama bisericii gr. cat. din Ferihaza un prapor elegant ér pentru cimitir un teritor aprópe de sat de 400 org.□ De o dată cu acest bine credincios a trecut în Ferihaza de la gr. or. la s. unire 11. familiî. — Din partea oficiului parochial gr. cat. din Szent-Erzsébeth donațiunea acésta se primeste în numele Domnului și prin fóca „Unirea“ în public li se mulțumește. *Ioan Sandor* preot greco-catolic. — Dl Ioan Bereș oficial la magistratul orăș. din Cluș dimpreună cu Stim. Sa socie Susana născ. Venczel a dăruit școleî nóstre un clopoțel frumos și corĕspundĕtor în preț de 20 cor. Pentru acéstă faptă marinimósă, în numele senatului școlastic aduc donatorilor și pe acéstă cale sincerile mele mulțumite. Tritul de sus 1900. *Nicolaŭ P. Rațiŭ* paroch gr. cat.

Din Archidieceséă. Duminecă în 4 Nov. n. aŭ fost hirotoniți întru diaconi și Joi în 8 crt. întru preoți: *Ioan Fodor*, prof. gimn. în Blaș. — *Nicolaŭ Racoviță*n, destinat de admin. parochial în Schiopi-Măgura distr. Indol; — *Valer Maior*, la Șoroștin, distr. Blaș; — *Alesandru A. Moldovan*, la Blășel, distr. Mediaș și *Eugen Balint*, la Sânmărtinul-deș. distr. Turda.

Hymen. *Augustin Marcu* cler. abs. și *Eufemia Caian*, anunță cununia lor, ce se va celebra la 18 Nov. n. în Roșia-montană. — *Ioan Pop* cleric absolut și *Veturia Dan*, se vor cununa la același dat în biserica gr. cat. din Ciucmandru. Felicitările nóstre!

Jurămîntul recruților români din Viena și Laxenburg lângă Viena. Joi în 1 Nov. a. c. recruții înrolați în astă tómnă, aŭ depus jurămîntul militar obicinuit. Actului depunerii jurămîntului i-a preces în curtea casarmei Rudolf (Rossauer Kaserne) din Viena, și o alocuție în limba românéscă din partea preotului Archidiecesei nóstre: Victor Macaveiŭ, membru al Institutului s. Augustin. — Ér în Laxenburg i-a preces o liturgie românéscă, cu predică, celebrată în capela castelului, de preotul diec. Lugoșului Tr. Val-Frenț, și la care a luat parte întrégă garnisóna detașată, după care a urmat câte o alocuție în limbele română, germană și magiară din partea dlui Frenț și a comandantelui garnisónei, dl căpitan Nestor Onciu — și apoi jurămîntul. — Observăm că de present se află staționate în Viena dóuĕ regimente aprópe curat românescî, reg. Nr. 62, în mare maioritate gr. cat. (de la Vașarheiŭ) și Nr. 43, de la Caransebeș. Puțini români se mai află apoi și la celelalte arme (dragonî, tunarî etc.) Ar fi fórte de dorit, ca pentru soldații aceștia să fie dispus un preot în garnisóna Vienei; dnii Frenț și Macaveiŭ cu greŭ le vor puté face tóte serviciile religióse.

Concertul italian. Duminecă sara dl. și dna Albertoni a aranjat un concert de adio în favorul Casinei și a fondului studenților sĕracî. Programul concertului a fost compus din celea mai alese piese de Verdi, Rossini, Beriot etc. și pe lângă acestea dóuĕ compositii originale a dlui Albertoni. Am avut ocasie să vorbim de prestațiunile musicalî a dlui și dnei Albertoni, de data acésta cu plăcere constatăm, că și concertul de Duminecă, a fost la înălțimea succesului. În *Aida* de Verdi, și aria celebra *Stabat mater* de Rossini mai ales, Dna *Lia Albertoni* prin vócea-i sonoră și metalică a electrisat publicul present, care par că ar fi tot ascultat'o. Rechemată adese dna Albertoni a cântat și alte piese afară de program. Ér dl *Albertoni* ca compositor și pianist dovedesce o interpretare, care leagă strîns musica cu poesia. Fórte norocósă alegere a fost concursul dlor Dr. *Solomon și Aurel Popovici* amêndoi talente musicalî, carî și-aŭ sciut fórte bine achita rolurile încredințate, fiind viŭ aplaudați. Publicul present în frunte cu Î. P. S. Sa Mitropolitul Victor, prepositul Moldovan ș. a. s'aŭ depărtat deplin satisfăcut. Dorim dlui și dnei Albertoni celea mai splendide succese în toura artistică ce aŭ de gând să întreprindă.

Pentru internatul de fetițe. M. On. *Dem. Chișerian*, capelan în Făgăraș, a dăruit 40 coróne pentru internatul de fetițe de aci. Vivant secuentes! — Domnișóra *Adela Manolescu* din Bucurescî, a binevoit a trimite la redactorul foiî nóstre 20 es. din frumósa-i compositie „*Visul Carpaților*“, nocturnă, compusă pentru piano și dedicată Ligeî române, cu menirea, ca suma ce se va incassa din vîndarea acesteî piese să se transpună Internatului de fetițe. Înregistrăm cu multă bucurie nobila faptă a Dșóreî Manolescu avisând pe cetitoriî iubitorî de musică, aî foiî nóstre, că prețul unuî exemplar e de 1 cor. 60 baniî, spedat pe postă.

Frecuența școlelor din Blaș. Pe anul școl. 1900 s'aŭ înscris la gimnas 463 elevi la preparandie 101 elevi, la școla de aplicație 60 elevi, la școla de fetițe 124 eleve, la seminarul teologic 54 elevi, la școla elevilor de meseriî 45 elevi în total numĕrul celor ce frecuentézĕ școlele Blașului e de **847.** Din aceștia, clericii sînt adăpostiți gratuit în seminar, unde primesc de tóte; în internatul de băieți locuiesc 110 studenți, solvind 240 cor. anual; în cel de fetițe 60 eleve, plătind aceiași taxă; în internatul preparandial locuiesc 31 elevi, solvind pentru cuartir, luminat și încălțit 60 cor. ér elevii de meseriî primesc instrucția și cărțile gratuit.

Școlastic. Despărțemîntul Reghin al reuniuniî învĕțătorilor archidiecesanî își va ține adunarea generală la 24 Nov. n. în comuna *Bresc.* — Despărț. Murĕș al aceleiași reuniuni își va ține adunarea în *Săbad* la 20 Novembre n.

Constituire. Societatea de lectură „Petru Maior“ din Budapesta și-a ales următorul *Comitet:* Președinte: Victor Păcală, teolog abs. și stud. phil.; vice-președinte: Virgil V. Moisil, stud. med.; secretar: George C. Lăbonțiŭ, stud. jur.; cassar: Ștefan Borcan, stud. jur.; controlor: Victor Mandeal, stud. technic; notar: Ilie Minea, stud. phil. și Constantin Moga, stud. jur.; bibliotecar: George Noaghea, stud. phil.; vice-bibliotecar: George Lupșa, stud. technic; econom: Antoniŭ Bălaciŭ, stud. jur. *Comisia literară.* Președinte: Iosif Enescu, teol. abs. și stud. phil.; referent: Dionisie Stoica, stud. phil.; membriî: Silviŭ Christea, stud. techn.; Ilie Gropșan, stud. jur.; Ilie Minea, stud. phil.; Emil Tișca, stud. acad. orient. *Comisia supraveghetóre.* Ștefan Bărbucean, stud. med.; Gavriil Lungu, stud. techn.; Vasile Maxim, stud. technic.

Dóuĕ antiteze. Cetim în „Tribuna poporului“ Nr. 198. „E interesant a se ști pe de altă parte, că milionara biserică a plătit zilele trecute mitropolitului Mețian, pentru că a sfințit biserica Sfîntul Nicolae (Brașov) a cărei pictură fusese renovată, suma de **5000 coróne.** Pentru o zi de serviciŭ 5000 coróne!“ În același timp, aceeași biserică a detras suma de 400 cor. dată pentru masa studenților. Fără comentar!

Necrolog. † *Ioan C. Moldovan*, paroch gr. cat. român de Nyir-Adon v.-archidiaconul districtului Vasad, asesor consistorial etc. a repausat la 6 Nov. a. c. la 12 óre în anul al 76-lea al vieții, 49 al preoției și a fericitei sale căsătorii.

În vecî amintirea lui!

*) Foile românescî sînt rugate a lua notițe de acest apel.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

IX.

(Continuare.)

Maĭ amintim, că orĭ cât de tinĕră era Monica, numaĭ doĭ anĭ maĭ avea din viața acésta pămîntéscă, ceĭ maĭ frumoșĭ doĭ anĭ, în decursul cărora sufletul — după cum vedem în vi[illegible] tuturor sfinților — produce repede cele maĭ frumóse fructe. Provedința divină a hotărît ca Monica ceĭ din urmă doĭ anĭ să-și petrécă sub supraveghiarea și conducerea celuĭ maĭ mare spiritual al timpuluĭ sĕŭ. Dumnezeŭ adese orĭ dispune ast fel.

Dacă vre un suflet s'a desvoltat în singurătate și timpul înflorireĭ i-a sosit, Dumnezeŭ îl conduce în apropierea aceluĭ conducĕtor spiritual pe care în secret i-l'a pregătit și l'a chemat anume, ca să îndeplinéscă lucrarea mărĕță.

După ce făcu cunoscință cu sfîntul episcop al Milanuluĭ, Monica se nisuia să facă cât maĭ intime relațiunile dintre s. Ambrosie și fiul eĭ. Când cerceta pe Ambrosie, adese orĭ ducea și pe Augustin cu sine. De maĭ multe orĭ îl trimitea și singur la episcopul sub diferite pretexte, la părere, ca să-l întrebe în afaceriĭ, ce o interesaŭ pe ea, întru adevĕr înse, pentru ca el să aibă ocasiune de a da în vorbă cu episcopul. Într'o zi, spre esemplu, nu scia trebue óre se postéscă saŭ nu? — Era Sâmbăta — când în Africa postiaŭ, în Milan înse nu. Se întreba acum, dătóre-i ea să urmeze datina cea din Thagasta, saŭ cea din Milan? Veḑĭ bine și ea l'ar fi putut întreba; zelul piŭ și inventios al mameĭ află înse de bine a-l trimite pe Augustin, și el primi acel rĕspuns renumit: „Urmațĭ datina bisericiĭ de care vĕ țineț. Dacă sînteț în Roma postiți după datina bisericiĭ din Roma, ér dacă sînteți în Milan *nu* postiți când biserica din Milan *nu* postesce.“

O întîmplare de altă natură din timpul acesta arată cât de bine a împreunat Monica iubirea fiuluĭ sĕŭ cu stima, ascultarea profundă și gingașa supunere față de s. Ambrosie. În biserica din Africa era datină ca în sĕrbătorile martirilor, credincioșiĭ să ducă la altarele consacrate lor — colacĭ, pâne și vin. Aceste daruri le puneaŭ pe mormintele sfinților și după aceea o parte o împărțiaŭ între sĕracĭ, ér din ce rĕmânea se împărtășiaŭ eĭ. (Agape) După ideile creștinătățiĭ antice, cum amintirăm deja, acésta era un fel de împărtășire în meritele și viața sfîntuluĭ.

În prima zi de sĕrbătóre, ce o petrecu Monica în Milan — se duse de diminéță la biserică cu o corfă încărcată de daruri în mână, — după cum se îndatina în Africa. De o dată înse, chiar când să între, portariul i-se pune în cale și nu vrea să o lasă în biserică.

Ambrosie, temêndu-se de abusurile, ce începură a se ivi și a întuneca acéstă datină, așa de frumósă și cinstită în sine, a fost șters-o și portariul avea ordin să opréscă pe orĭ cine ar vré să maĭ țină la ea.

Monica nu scia despre ordinațiunea Episcopuluĭ și ast fel oprirea atât de dură și publică la ușa bisericiĭ, în mod tare neplăcut o va fi atins. Pe fața eĭ înse nicĭ o urmă de mânie saŭ nĕcas nu se vedea. „Ea abzise cu tótă inima de acésta datină și în locul corfeĭ încărcate cu fructele pămîntuluĭ ea ducea la mormintele martirilor o inimă plină de rugăciune și de voturĭ curate.“ „Dar nicĭ sĕracĭĭ nu perdură nimic; ea le dedea, ce putea, acasă; și în locul fructelor pămîntescĭ, cu carĭ s'ar fi putut nutri la mormintele sfinților, ea primia nutremînt ceresc, cuminecându-se cu trupul Mântuitoriuluĭ, ale cărui patimĭ imitându-le martiriĭ pe sine însiși se sacrificară și dobîndiră coróna cerésc㠓 [1])

Étă cât era ea de ascultătóre! „Așa mi-se pare totuși — scrie maĭ de parte s. Augustin — că mamă-mea abia ar fi putut abzice de acésta datină, dacă ar fi fost oprită de alt cineva, pe care nu-l iubia atâta ca pe Ambrosie; pe el înse îl iubia mult, ca pe instrumentul mântuireĭ mele. Ambrosie asemenea o stima mult pe mamă-mea pentru viața eĭ cea esemplară, pentru cercetarea continuă a sfinteĭ bisericĭ și pentru zelul eĭ evlavios întru fapte bune. Adese orĭ o premăria înaintea mea și mĕ felicita, că am așa o mamă. Dar nu scia, — adauge Augustin cu umilință, — că ce fiŭ are ea în mine.“ . . .

De altcum atunci, când între s. Ambrosie și Monica se născură aceste legăturĭ sufletescĭ, Dumnezeŭ tóte le-a dispus așa, ca nu numaĭ inima mameĭ, ci și a fiuluĭ să se aprindă de un nobil entusiasm pentru sfîntul episcop. Ambrosie ajunse deja acel moment al vieții, când sufletul mare devine sublim, și când valurile persecuțiunilor și ale calumnieĭ mugind în jurul luĭ nu fac, de cât să-ĭ releveze și maĭ bine marinimositatea și maiestatea luĭ adevĕrată.

Împĕrătésa *Iustina,* care câți-va anĭ maĭ înainte făcuse greșéla de aduse în Milan o mică cétă de curteniĭ, carĭ toțĭ eraŭ *arienĭ* — și apoĭ comise greșéla și maĭ mare că se lăsa a fi condusă de acésta minoritate turbulentă, — ajunse așa de parte, în cât la anul 385, cu puțin înainte de Paștĭ, demândă luĭ Ambrosiŭ în numele fiuluĭ sĕŭ minoren *Valentinian,* ca să dea curtenilor eĭ arienĭ una dintre bisericile ocupate de catolicĭ, anume: orĭ *basilica Portia,* ce era afară de cetate, orĭ basilica cea nóuă, adecă aceea, în carea se îndatina Ambrosie a îndeplini cultul divin și care era catedrala orașuluĭ.

Episcopul refusă și cu o nobilă mândrie trimise împĕrătesceĭ respuns, că nu e demn de un preot a-și vinde biserica. Prin aceste cuvinte și prin acest refus el se vĕḑu de o dată espus urgieĭ uneĭ femeĭ, atotputernice și capabilă de tóte. Împĕrătésa trimise ostașĭ să ocupe basilica Portia; asemenea și biserica, în care se află episcopul fu încunjurată de ostășime. Dar fiind că întreg poporul ținea cu Ambrosie, ostașiĭ nu cutezară să între în biserică, ci se retraseră la basilica Portia, unde-ĭ urmă și o parte a poporuluĭ înfuriat. În decurs de câte-va zile întreg Milanul ferbea ca într'un rĕsboiŭ civil.

În decursul acestuĭ timp Ambrosie nu părăsi biserica; ci acum se ruga dinaintea altariuluĭ, cerênd luĭ Dumnezeŭ cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ, ca pentru el să nu se verse sângele nicĭ barĕm a unuĭ singur om; acum mulcomia poporul, esplicând sfînta scriptură de pe amvon, și îndemnându-l la pace și la respectarea legilor; acum vorbia în modul cel maĭ strălucit, și cu cuvintele cele maĭ energice despre libertatea consciinței, și despre libertatea bisericiĭ, care este patria, scăparea și mama credincioșilor.

Oficialilor de curte și tribunilor carĭ îl provocaŭ să predea fără amânare basilica zicênd, că aceea, ca tóte cele din țĕră, e a împĕratuluĭ, ast fel le rĕspundea:

„Dacă ar pretinde împĕratul ce e al meŭ, nu l-aș denega, de și tot ce am e al sĕracilor. Dar ce e a luĭ Dumnezeŭ, nu-ĭ al meŭ!

„Vĕ trebue averea mea? — Luați-mĭ-o! Vĕ trebue viața mea? — Étă-mĕ, aci-s!

„Vreț să mĕ aruncați în fiere, să mĕ duceț la perḑare? — Mĕ bucur, și eŭ nu voiŭ aduna poporul în jurul meŭ, ca să mĕ apere; și nu mĕ voiŭ ruga înaintea altarului spre a-mĭ mântui viața! — Ci maĭ bucuros voiŭ să mor pentru altariŭ!“

Eunuchuluĭ *Calligon,* camerar suprem, care îl amenința cu cuvintele:

„Tu desprețuiescĭ pe Valentinian: eŭ îți voiŭ tăia capul!“ — Ambrosie îĭ rĕspunse cu o mândrie și maĭ mare, și cu adevĕrat nobilă bărbăție, ast fel:

„Dea Dumnezeŭ să-ți poți împlini amenințarea: eŭ voiŭ suferi-o ca un *episcop,* ér tu veĭ esecuta-o ca un *eunuch.*“

Oficierilor împĕrătescĭ, carĭ vĕḑênd mulțimea înfuriată și temêndu-se, de vre o rĕscólă îl rugară să-și liniștéscă poporul, ast fel le rĕspunse:

„Eŭ numaĭ atâta pot face ca să nu-l agitez. Când înse poporul este agitat numaĭ Dumnezeŭ îl maĭ póte liniști.“

Și fiind că eĭ se iritară pentru acest rĕspuns, numindu-l tiran, care ar abusa de influința sa asupra poporuluĭ, ca să rĕstórne tronul luĭ Valentinian, — el le rĕspunse surîḑênd: „Oh! oh! Maxim nu zice că eŭ a-și fi tiranul luĭ Valentinian, ci se plânge, că eŭ l'am reținut, când Maxim a voit să năvăléscă în Italia.“

Și într'adevĕr, când *Maxim,* lăcomind la coróna luĭ Valentinian a trecut Alpiĭ în Italia, Ambrosie a fost ceĭ ce grăbi a lua sub scutul sĕŭ interesele copiluluĭ orfan și a le apĕra.

„De altcum — continua Ambrosie — dacă eŭ sînt tiran, de ce nu mĕ bateț? Eŭ n'am altă armă, de cât curajul de a mĕ espune. Sînt gata să mor. Dar Dumnezeŭ mĕ ferésc㠓 vênd moștenirea Domnuluĭ Nostru Isus Christos moștenirea antecesorilor meĭ. Moștenirea sfîntuluĭ Dionisie, care a murit în esiliŭ pentru credință, a sfîntuluĭ Eustorgiŭ confesorul, a luĭ Myrocle și a tuturor episcopilor sfinți, părinții meĭ, *Eŭ daŭ împĕratuluĭ, ce este al împĕratuluĭ, și luĭ Dumnezeŭ, ce este al luĭ Dumnezeŭ.*“

Și ca să arete, că vrea să fie ascultător, ziua-nóptea își ținea porțile deschise și tot de una ședea în chilia sa îndatinată, gata de a merge în esiliŭ saŭ în prinsóre, după cum i-s'ar porunci.

Mișcată de acéstă ținută nobilă și virtuósă, împĕrătésa *Iustina* cedă, dar numaĭ pe un timp. În curênd ea urḑi un noŭ complot plin de vicleniă. Anume un învĕțat arian luă pe neașteptate titlul de *episcop* al Milanuluĭ și după ce Ambrosie refusa a se presenta înaintea judecătorieĭ esmisă de împĕrătésă și menită a judeca între el și rivalul sĕŭ, judecătoria îl condamnă la esiliŭ ca pe un usurpator, și trimise ostașĭ, ca să-l prinḑă și să-l scótă afară din Italia.

Ca și maĭ înainte bărbatul sfînt să refugiă și acum în catedrală și într'adevĕr era un aspect sublim de a vedé în sanctuariul bisericiĭ pe acest bĕtrân representant al tuturor drepturilor consciinței, nearmat și totuși neînvins, ér afară la ușa bisericiĭ furiile neputincióse ale atotputerniciei nimicite. Poporul de altcum nu părăsia biserica, se aduna credincios în jurul episcopuluĭ sĕŭ; chiar și nóptea o petrecea acolo înarmat de pază. [1])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. VI. c. 2.

[1]) Bisericile din timpul acela eraŭ încunjurate de maĭ multe edificiĭ, foișóre, chiliĭ, sale și grădinĭ; de aci se esplică cum a putut petrece poporul maĭ multe zile și nopți înarmat. Eraŭ locurĭ, unde puteaŭ mânca și durmi.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia iubileului ducentenar al Sf. Unirî cu biserica Romei.

(Continuare.)

Ca efect al împlinirei în parte a acestei rugăciuni, ca resultat al consolidărei și lățirei S-tei Unirî, la anul 1777 se înființéză Scaunul episcopesc greco-catolic român la Oradea-mare, de unde prin spiritul de jertfire apostolică, prin ostenelile așișderea încordate și necruțate ale Archiereilor sêi, fără de întârdiare pornesce nobila întrecere pe tóte terenele cu Scaunul lui Teofil și Atanasie. Ér ceva mai târdiu se simte necesitatea de a se reorganisa hierarchia întregei nóstre Biserici, și sosit se ține timpul de a pune cunună viŭ strălucitóre tuturor podóbelor sale. Și ast fel, la locul întâiŭ după stăruințele înțelepte ale Episcopului Erdelyi de la Oradea-mare, în urma tractativelor de lipsă dintre Viena și Roma, Maestatea Sa Preagrațiosul nostru Împĕrat și Rege Apostolic Francisc Iosif I., Patronul întregei Biserici catolicee din țĕrile Corónei Sfîntului Ștefan, la 12 Decembre 1850 reactivând Mitropolia gr. cat. de Alba-Iulia, o încungiură tot o dată cu alte dóuĕ episcopii, cu Scaunele în Gherla și în Lugoș. Din Bulla pontificie de canonisare apostolică a acestei preaînsemnate opere de reorganisare, și care document constitutue fundamentul canonic al Bisericei nóstre și al drepturilor ei, de lipsă aflăm, ca la un moment așa de solemn să estragem următórele:

„Spre mărirea lui Dumnezeŭ, ast fel Pontificele Piŭ IX, spre întărirea și lățirea religiunei catolice, pe cum și spre mângâierea și folosul Românilor, din îndemn propriŭ, știință sigură și după matură precumpănire, dintru deplina Nóstră putere și cu Auctoritatea Apostolică. Diecesa Făgărașului din Transilvania, carea încă de la înființarea ei până în zilele acestea a fost supusă jurisdicțiunei mitropolitane a Archiepiscopului de Strigon, după consimțĕmêntul aceluiași Mitropolit, o despărțim și o scótem de sub puterea acestuia și din supunerea cătră el, așa în cât Archiereii catolici uniți de ritul grecesc ai acelei diecese, pe cum și tóte bisericile, orașele, opidele, satele, parochiile, filialele, mănăstirile, institutele de orî ce fel atât bisericesci cât și laice și călugărescî de orî ce ord ce ar esista în aceea diecesă, în urmă tóte persónele de ambele secse, de orî ce grad și condițiune, asemenea pentru tot de una să fie esempte și scóse de sub jurisdicțiunea și de sub orî ce altă putere și prerogativă jurisdicțională a Mitropolitului de Strigon, căruia mai înainte îi eraŭ supuse. Pe lângă acésta, diecesa Orădii-marî, carea de la înființarea ei asemenea a fost supusă jurisdicțiunei aceluî Archiereŭ al Strigonului, cu consimțĕmîntul aceluiași Mitropolit, ast fel o subtragem și o scótem de sub puterea și jurisdicțiunea lui, în cât nu numai Archiereii catolici uniți de ritul grecesc ai Orădii-marî, ci și tóte bisericile, orașele, opidele, satele, parochiile, filialele, mănăstirile și institutele de orî ce fel ale acelei diecese, — tóte și singuraticele persóne de ambele secse de orî ce grad și condițiune, în urmă tot ce esistă în aceea, asemenea pentru tot de una să fie despărțiți și subtrase de la vechia jurisdicțiune și superioritate a Archiepiscopului de Strigon. În urmarea acestora, teritoriele, atât ale dieceselor Orădii-marî și a Făgărașului, cât și ale celor înființate din partea Nóstră, adecă a Lugoșului și a Gherlei dimpreună cu orașele, opidele, satele și parochiile cu tóte cele aparținĕtóre, așișderea *pentru tot de una cu aceeași Auctoritate Apostolică le constituim și ridicăm în Provincie bisericéscă greco-catolică unită de limbă Română, și ast fel formând unicul Scaun Archiepiscopesc și Mitropolitan de Făgăraș al Românilor catolici uniți de ritul grecesc* . . . . Ér acestei nóuĕ Biserici Mitropolitane de Făgăraș, cu aceeași Auctoritate Apostolică îi alipim și-i dăm asemenea pentru tot de una ca sufraganee atât Biserica episcopală a Orădii-marî din Ungaria, cât și Bisericile episcopale de noŭ înființate din partea Nóstră, adecă a Lugoșului și a Gherlei dimpreună cu teritóriele, cu locuitorii și cu tóte cele aparținĕtóre, ast fel în cât sus numitele Biserici episcopale aŭ să fie supuse în legătura dragostei Mitropolitului de Făgăraș după vremurî, ascultând de el amĕsurat ritului lor. Și ca să nu piară pomenirea faptului, că cel mai de pe urmă Mitropolit de Alba-Iulia saŭ Alba Carolină, dimpreună cu credincioșii eparchiei sale de la schismă s'a întors la adevĕrata credință catolică, și sufletul și l'a dat lui Dumnezeŭ în unitate și în supunere față de Scaunul Apostolic al Romei, după cum arată monumentele istorice, în mod special concedem și permitem, că toți cei ce în viitor vor fi Archiereî greco-catolici uniți de Făgăraș, să pótă și să aibă dreptul de a purta liber în tóte și în singuraticele lor acte numele și titlul de Archiepiscop de Făgăraș și Alba-Iulia [1])."

În vîrtutea acestuî mare document pontificiŭ așa dară, în esența sa inarticulat mai târdiu și în legile fundamentale ale patriei nóstre, prin Auctoritatea Apostolică s'a restituit Bisericei nóstre demnitatea mitropolitană, și s'a pus capĕt dependenței acesteia de Scaunul mitropolitan și primațial al Strigonului. Și în acelaș timp, prin aceeași Auctoritate Apostolică, diecesele de noŭ înființate a Gherlei și a Lugoșului, la olaltă cu cele dóuĕ, a Făgărașului și a Orădii, s'aŭ constituit și închegat întru una singură și nedespărțită Provincie bisericéscă autonómă și independentă de la jurisdicțiunea orî cărei alte provincie bisericescî, atârnând ca singur și inmediat de la S. Scaun Apostolic al Romei [2]): dependență gloriósă, prin care Biserica nóstră, parte întregitóre făcêndu-se Bisericei celei adevĕrate, asigurată își are atât garanța drepturilor și privilegielor sale proprie, cât și minunata fecunditate a Miresei lui Christos în tot felul de opere salutare.

Decórea Bisericilor Catedrale, mulțimea și greutatea afacerilor publice diecesane, pe cum și administrarea diferitelor fonduri și fundațiune, aŭ reclamat necesitatea de a se înființa și la noi pe lângă Scaunele episcopescî Senatele așa numite Capitule de Canonicî. Din care causă deja în Bulla de preconisare a întâiului urmaș al mitropolitului Atanasie, s'a pus în prospect înființarea Capitulului catedral. Episcopul Klein însĕ a socotit a fire mai bine să se înființeze Mănăstirea de la Sfînta Treime din Blaș, carea a și ajuns în curênd la mare înflorire. Resultatul definitiv în acéstă privință a fost, că pe lângă mănăstire, Episcopul Bob din al sĕŭ a înființat Capitulul, aprópe în acelaș timp, în care la olaltă cu Episcopia se înființase cel de la Orade, după cum tot la olaltă cu Episcopiile s'aŭ înființat apoi și la Lugoș și la Gherla. Seria bărbaților ilustri și bine cunoscuți, carî și-aŭ urmat în aceste corporațiunî, prin sine însaș este cea mai luminată dovadă despre importanța lor.

Pentru formarea de lucrătorî iscusiți în via Domnului, pentru ridicarea nimbului cultural al clerului nostru, S. Unire, grație érăși munificenței Casei domnitóre și a Pontificelui Roman, deschide în zilele Episcopului Klein lungul șir al tinerilor, carî, însetați după cultura creștinéscă din Apus, alérgă cu dor mai vîrtos la școlele Romei și a Vienei, de unde întorși acasă cu bogăția științelor sacre și profane devin aleși și prețioși luminătorî ai poporului, de vreme ce susțin cu căldură și cu multă iscusință lupta literară cu aceî învețați străinî, carî atăcaseră originea latină a părinților lor; și acésta luptă strălucită se pornesce togmai pe atunci, pe când în alte părți românescî școla grecéscă, cu spiritul, cu influența și cu tendințele sale era la culmea înfloriref.

Mult mai bogat era însă secerișul, de cât să fie de ajuns numĕrul acestor lucrătorî evangelicî, formați și pregătiți în școlele teologice ale Apusului saŭ în seminarele latine din patrie. Deci Episcopul Aron, după ideia deja concepută, deschide în Blaș Seminariul teologic pentru creșterea clerului și mai de aprópe chiemat a purta sarcina ministeriului sacru în parochiî; ér cu timpul spre acelaș scop se deschide Seminariŭ și în Gherla. Au de an din aceste instituțiunî superióre ĭesă și plécă în mijlocul poporului cete întregî de tinerî bine instruați și aprinși de zelul apostolic de a se jertfi pentru mântuirea sufletelor, pentru înțelépta și părintésca păstorire a credincioșilor lor. Binefacerile datorite acestor instituțiunî nu se pot prețui: și numai acela le va ști aprecia în cât va cu dreptate, carele și-ar ĭna ostenéla nu numai de a asĕmăna gradul de cultură a preoților nostri de mai înainte și de după S. Unire, ci de a pune în cumpănă și starea morală și culturală, unde se ridică poporul sub conducerea unor ast fel de păstorî, al căror spirit de jertfă, de abnegațiune și de muncă apostolică nicî când nu se va putea în de ajuns admira.

De când Mântuitoriul a dat poruncă ucenicilor sêi ca să mérgă în tótă lumea și să învețe tóte popórĕle, Biserica sa sfîntă și-a priceput chiemarea de a rĕspândi lumina învĕțămîntului peste massa poporului, ascultător cuvintelor sale. În dată ce a eșit din catacombe și și-a putut întinde corturile sacre la lumina zilei, ea n'a întrelăsat a se îngriji, ca la umbra și sub aripele acelora, fiî poporului să-și găsescă adăpostul de lipsă spre a se putea crește din fragedă pruncie în frica Domnului, începutul a tótă înțelepciunea, ca și întru cultivarea științelor omenescî. Din modestele școle ridicate împreginrul bisericilor și al mănăstirilor din Apus se desvóltă apoi renumitele Universități din evul de mijloc, carî pun basele culturei de mai târdiu.

Condus de spiritul acestei marî chiemărî, Episcopul Petru Pavel Aron deschide școlele Blașului prin următórele cuvinte, până la lacrămî mișcătóre: „Lângă Mănăstire și lângă Seminariŭ, neîncurmată școlă de obște va fi tuturor de tótă vêrsta, de cetanie, de cântare și de scrisóre, nicî o plată de la ucenicî așteptându-se, numai într'însele care va vrea după rînduiala celui mai mare, spre aceea samă pus, să se chiverniséscă". Spre a cuprinde după cuviință importanța acestor școle, ce se completéză în mod treptat, față de desvoltarea, ba chiar față de formațiunea culturală a némului românesc; spre a descrie zĕlul, ardórea și însuflețirea desfășurate printr'însele pentru studiarea învĕțăturilor creștinescî, pentru afirmarea și întărirea ideilor și a sentimentelor despre latinitatea nóstră, pentru cultivarea limbei și curățirea ei de elementele îngreunătóre ale slavismului și grecismului; spre a arĕta, aprecia și determina firea, rostul și proporțiile acelei imense lucrărî ce din zorî de zi o desvóltă dascălii pe întrecute cu aî lor ucenicî: ar trebui să urmărim pas de pas activitatea acestor școle de un veac și jumătate, și să înșirăm meritele a mii de bărbați culți scoși de ele din mijlocul poporului, adecă ar trebui să compunem orî să frundărim aprópe în întregimea sa istoricul deșteptărei și al progresului cultural, la care a ajuns acest popor.

Crescut în tradițiunile Blașului, și pus la cârma dieceseî greco-catolice de Oradea-mare, Episcopul Samoil Vulcan, mișcat de acelaș spiriț puternic al S-tei Unirî ce planéză de la început peste Scaunul episcopesc de pe țĕrmurii Crișului, pune temelii școlelor de acelaș fel la póiele munților Bihorului. Și în scurtă vreme Beiușul dă la întrecere cu Blașul: acolo, ca și aicî, sĕmênța arun-

---

[1]) Bulla *„Ecclesiam Christi"* dto 26 Novembre 1853.

[2]) Concil. Prov. I de Alba-Iulia și Făgăraș. Titl. II. Cap III.

cată cade în pămînt bun, rădăcini prinde și desvoltându-se, roduri multe și frumóse ea aduce; acolo, ca și aici, din tóte părțile alérgă fii poporului spre a se chivernisi, spre a se educa și forma în pietatea creștinéscă, în fidelitatate cătră Înaltul Tron, în iubirea de patrie, în spiritul virtuților cetățenescĭ; acolo, ca și aicĭ, călĕtorul în ziua de azĭ cu bucurie găsesce locul și cu prisos are prilegiul de a trăsări de mângăiere în sufletul sĕŭ la contemplarea măreților Institute culturale de tot felul, ridicate și susținute prin dărnicia și învĕpăiata iubire de biserică și de neam a Archiereilor Sfinteĭ Unirĭ.

Mai târdiŭ după timp, dar tot sub aceleași inspirațiuni și pentru împlinirea aceleiași misiuni culturale, prin dărnicia și însuflețire: răniților români, se deschid, și apoĭ, cu binecuvîntarea Episcopului Ioan Vancea, se complectézĕ școlele grănițerescĭ din Năsăud, și iaŭ avêntul de înflorire, c servat la cele alalte ale lor surorĭ de sub scutul Sfinteĭ Unirĭ. — Ér pe lângă Institutele aceste centrale mai marĭ, afară în parochiĭ se ridică o mulțime de școle mai micĭ pentru învĕțămîntul poporal.

Pentru dotațiunea clerului aplicat în parochiĭ, din grația preaînaltă, se taie porțiuni canonice din teritoriile comunale, și în unele părți se aplacidéză și salare fiese. După aceea, se înființézĕ fonduri diecesane pentru ajutorarea preoților ajunși în neputință de a mai servi, pe cum și pentru mângăierea vĕduvelor și a orfanilor de preoți. Alăturea apoĭ cu aceste fonduri, bunii Archierei, după ce în viață fiind „ușa deschisă și-aŭ ținut'o tuturor“ [1]) celor lipsiți și apăsați de amarul zilei, — după ce aŭ dat ființă la o mulțime de fundațiuni pentru sprijinirea tinerilor la învĕțaturi mai înalte, ca și pentru acoperirea multor lipsuri diecesane, — despărțindu-se de iubită turma lor, grație înțeleptelor cruțări și economisiri, rĕmasul bun și-l'aŭ luat prin cuvintele milostivireĭ creștinescĭ, rostite de eĭ pe întrecute cu Episcopul Ioan Bob: Tótă averea mea o las clerului meŭ, adecă sĕracilor [2]).

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

După comasare. — *Povețe practice pentru întocmirea gospodărieĭ în moșiile micĭ comasate* — de Isidor Blaga, este titlul uneĭ prețióse broșurĭ de peste 50 paginĭ, apărută acum în Orăștie, la „Minerva“. Face începutul uneĭ nóue bibliotecĭ poporale, numită: *Biblioteca Bunului Econom.* E scrisă după o broșură nemțéscă, a pastorului luteran, sas, Johan Lander, și e de bun folos. O recomandăm.

A apărut în editura lui **W. Krafft** în Sibiiŭ:

„Amicul Poporului“, calendar ilustrat pe anul 1901, întocmit de I. Popovicĭ. Acest calendar pentru familie iese acum în al 41-lea an, o cetate care și ea dovedesce bunătatea acestui calendar, care mai ales în anii din urmă a adus însemnate îmbunătățiri și a devenit în adevĕr amic al tuturor familiilor, în carĭ a intrat. „Amicul Poporului“ aduce articole și poesiĭ originale de cei mai buni autorĭ români contimporani, mai de parte informațiuni, notițe instructive și povețe, pe cum și o cronică a evenimentelor mai însemnate din ultimul an. Articolele sînt bogat ilustrate, ca în niciĭ un calendar românesc. „Șematismul statistic al Românilor din Ungaria“ ne arată că într'un tablou starea culturală, economică, etc. a Românilor din patrie.

Din cuprins remarcăm următórele:

Mormîntul lui Cain, poesie de Ciru Oeconomu. — Biografia mitropolitului Victor Mihályi de Apșa; cu portret. — Zarva de la Paraipan, legendă istorică de V. A. Urechiă. — Lângă Rahova, poesie de Haralamb G. Lecca. — Vilva, povestire din munții apuseni de Maria Cioban. — Cercuitorul, poesie de Maria Cioban. — George Lazar, cu ilustrațiune. — Despre tuberculosă. — Aron Densușianu. — Un domnitor model. — Istoria Burilor, cu multe ilustrațiuni. — Cronica anului, bogat ilustrată. — Calendar perpetuu. — Șematism statistic al Românilor din Ungaria. — Vre-o 10 alte articole instructive, etc.

Prețul 60 fil., cu trimiterea francată 70 fil.

„Posnașul“, cunoscutul calendar umoristic ilustrat pe 1901, anul VI. De astă dată Posnașul are un cuprins mai bogat și glume de prima calitate cu mulțime de gravurĭ și caricaturĭ excelent reușite. Cine vrea să-și facă voie bună, să cumpere „Posnașul“, care costă numai 50 fil., cu trimiterea francată 60 fil.

„Calendarul Săteanului“ pe anul 1901, e cel mai ieftin calendar românesc, menit pentru popor și orĭ ce om sciutor de carte, are cuprins instructiv cu multe ilustrațiuni și costă numai 25 fil., cu trimiterea francată 30 fil.

„Calendarul ciril“ pe anul de obște 1901, anul CIX. Calendar cu litere cirile (mai înainte editura lui Ciosius), oferă și celor ce nu cunosc litere latine o lectură frumósă și instructivă, și costă 40 fil., cu trimiterea francată 45 fil.

Nr. 10. din Revista **„Convorbirĭ Literare“**, anul 34/1900. cu următorul sumar: G. Bogdan-Duică, Inelul lui Ghighes, act. V. (trad. din Fr. Hebbel.) — G. Bogdan-Duică, Despre Grigorie Alexandrescu (studiŭ.) — I. Bărbulescu, Calvinismul și începutul d'a se scri românesce (studiŭ.) — Lazăr Șăineanu, Influența orientală asupra limbeĭ și cultureĭ române. — N. Iorga, Dóuĕ scrisorĭ românescĭ ale lui George Ștefan. — Ștefan Orășanu, Frederic Dame, Histoire de la Roumanie contemporaine (recensiune.)

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900. Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că mai vêrtos din niciĭ o biliotecă parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Sourta Istorie a lui Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârșite acum treĭ sute de ani de *N. Iorga,* prețul 1 leŭ.

Posta redacțiunii.

Simin. Primit tot, fi sigur, *V.* îl veĭ avé. Salutărĭ prietinescĭ! Când va fi terminat ciclul vom continua.

Dlui *Iosif Popa,* Timișóra. »Bibl. pentru toți« a trecut de mult de la Müller la Stork și de acolo la Alcalay, (calea Victoriei 37). Aŭ apărut 179 numerĭ. Directorul acestei publicațiĭ e acum Artur Stavri.

Iacob. Sosit la timp, chiar voiam să-ți scriŭ. Mulțumesc. Servus!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

(31) 1—1

Licitare minuendă.

Prea ven. Ordin. Episcopesc gr. cat. de Lugoș prin resoluțiunea de datul de 14 Iuliŭ a. c. sub Nr. 1568 a aprobat planul și preliminariul renovăriĭ bisericiĭ și a turnului acoperit cu tinichea din Silvașul-infer., pentru renovarea căreia se publică licitațiune minuendă, carea se va ține la casa parochială din Silvașul-infer., Alsó-Szilvás, cottul Hunyad, vicariatul Hátszeg, (depărtare de la Hațeg 6 km.) *în 16 Decembre st. n. 1900 la 2 óre p. m.*

Spesele renovăriĭ după devis sînt preliminate în suma de 2854 coróne 2 fil.

Concurenții sînt obligați a presenta certificate de aptitudine și că aŭ esecutat lucrărĭ de asemenea natură, pe cum și a depune după suma preliminată ca vadiŭ 10%, ér după licitațiune întreprindĕtorul va întregi acest vadiŭ cel puțin la 15% după suma licitată, care se va deține ca garanță.

Condițiunile speciale, devisul și planul renovăriĭ se pot vedé la oficiul parochial gr. cat. din Silvașul-infer. în fie care zi până la terminul de licitare; (la dorință se pot da informațiuni și în scris).

Curatoratul bisericesc gr. cat. Silvașul-infer., Alsó-Szilvas, u. p. *Hátszeg,* (gara Váralya-Hátszeg.)

Ladislaŭ Nandra paroch gr. cat. — ***Prip Ianoșel*** curator.

Nr. 5444—1900. (30) 3—3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 340 coróne din fundațiunea fericitului canonic *Elie Vlassa* se escrie prin acésta concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următórele condițiuni:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numai elevĭ, ci și eleve la vre o școlă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferință aŭ, — pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puțin suficient, — consângeniĭ piului fundator, ér în locul al doilea fiiĭ de preoți archidiecesani.

3. Concurenții aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez, atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1899/1900, testimoniŭ de frecuentare pe anul scol. curent. și eventual și testimoniŭ de paupertate, întru cât eĭ nu sînt înrudiți cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se înainteze la acest Consistor până la terminul indicat.

Blaș, din ședința Consistoriului archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș ținută în 20 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

[1]) Acte și Frag. p. 29.
[2]) Acte și Frag. p. 32.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. Blaş 17 Novembre 1900. Numĕrul 46.

În pragul veaculuĭ.

(ε) S'aŭ plinit dóuĕ luni de la serbarea iubilară a sfinteĭ „Uniri". Icĭcolea s'aŭ mai celebrat serbări şi se vor mai celebra; dar actul principal al iubileuluĭ, serbarea de la Blaş şi conciliul provincial, aŭ trecut deja de dóuĕ luni. Sîntem în pragul veaculuĭ al treilea de la S. Unire; sîntem la pragul veaculuĭ al 20-lea al creştinismuluĭ.

Cum ne găsim în acest moment? Cum stăm în culmea acesteĭ clipite istorice? Sîntem óre şi la culmea misiuneĭ nóstre? La culmea datorieĭ nóstre?

Étă întrebări ce ni-se impun, şi trebue să i-se impună fie cărui suflet inteligent.

Înainte de serbări şi în tot decursul lor ne-am îndreptat gândurile cu deosebire la trecut. Acum trebue să ne gândim la viitor. Ochiĭ sufletuluĭ nostru aŭ privit până acum la faptele înaintaşilor nostri; acum trebue să ne îndreptăm privirile la faptele nóstre, dacă avem fapte. Adevĕrat că trecutul ne deslueşesce presentul, dar pe present să întemeiéză viitorul.

Înaintaşiĭ nostri, deşi aŭ trăit între împrejurări mai grele, aŭ dispus de mijlóce mai slabe, şi aŭ avut să lupte cu tóte greutăţile speciale ale începutuluĭ, totuşi aŭ făptuit fapte mărețe. Ce făptuim înse noĭ? Ce vom făptui, ca să ne facem vrednicĭ urmaşi aĭ lor, ca şi urmaşiĭ nostri să găséscă ceva de amintit, ceva de lăudat la noĭ?

Étă o întrebare în faţa căreia rĕmânem perplecşi!

Nu sciŭ cum, dar situaţia în care ne găsim, felul cum ne presentăm, cum lucrăm şi procedăm, nu pare mulţumitor. Energia antecesorilor, ale căror laude ne sînt necontenit pe buze, ne lipsesce. Stăruinţa, zelul, perseverenţa lor, nu o cunóscem de cât din istorie. O scim espune în discursuri, o scim lăuda, dar nu o scim imita. Şi asta rĕspunde!

Şi întru adevĕr nu avem nicĭ un drept să odihnim pe laurii trecutuluĭ, căcĭ aceia nu sînt laurii nostri. De la noĭ se va cere seamă de faptele nóstre, ér nu de ale grosilor bărbaţi din trecut aĭ bisericiĭ nóstre. Şi va cere seamă despre faptele nóstre istoria, care nu confundă persónele şi timpurile, şi va cere seamă preadreptul Judecător, care tóte le scie.

Cu ce vom sta înainte? Atâtea probleme marĭ se impun încă bisericiĭ nóstre pentru a-şi asigura esistenţa; atâtea probleme pentru a-şi împlini chemarea generală, ca biserică vie în mijlocul unor timpurĭ primejdióse; atâtea probleme pentru a-şi împlini misiunea specială în mijlocul neamuluĭ românesc, aicĭ în pragul Orientuluĭ, desfăcut spre dauna causeĭ creştinismuluĭ, de către centrul cel viŭ şi de viaţă dătător al bisericiĭ luĭ Christos! Şi cum stăm în faţa atâtor şi unor aşa de marĭ probleme?

Întrebe-se fie care şi rĕspundă în consciinţa sa?

Aŭ nu i-se pare că tângim, în loc să trăim? Că dormităm în loc să veghem; că tândălim în loc să lucrăm?

Nespus de larg e câmpul agendelor, şi lucrătoriĭ sînt — *rari nantes in gurgite vaste*.

Interese de viaţă reclamă de la noĭ abnegaţiune, muncă îndoită, energie şi însufleţire, şi pare că nicĭ nu auḑim reclamaţiunile timpuluĭ. Ca să relevăm un singur punct din şirul cel lung, ne întrebăm cum stăm noĭ, cu *Unirea*, cu acest unic organ de publicitate al bisericiĭ nóstre?

De un deceniŭ întreg ea represintă glasul opiniuneĭ publice a bisericiĭ nóstre.

De un deceniŭ ea a veghiat necontenit ca o sentinelă, vecĭnic trează, admoniind, deşteptând, alarmând, când a fost de lipsă, apĕrând când lipsă era de apĕrare, şi combătênd neîncetat pentru drepturile sfinte ale bisericiĭ şi ale poporuluĭ.

Conscĭi de importanţa preseĭ în timpurile nóstre, şi de necesitatea uneĭ prese creştine şi cinstite, am făcut tot posibilul după puterile nóstre ca să rĕspundem tuturor aşteptărilor legitime. Eĭ bine; dar cum am fost, cum *sîntem* sprijiniţi de marele public, de credincioşiĭ, de chiar preoţiĭ bisericiĭ nóstre?

Feuilleton.

Studente universitare.

— *Palavre* —

de

C.

„Überhaupt" nu pricep, ce caută muierile estea la universitate.

Este setea de sciinţă, care le dă impulsul, saŭ lupta esistinţiĭ, saŭ ambiţia rĕŭ pricepută a emancipării?

Orĭ care ar fi motivul, presenţa femeilor la universitate e o aberaţiune, o caricatură *secesionistă*.

*

Să mĕ esplic.

Cum nu mĕ pricep la dueluri, trebue să precisez lucru, din capul locului, nu cum va vr'o colegă mai extravagantă să-mĭ trimită secundanţiĭ. Ce-aşĭ face eŭ în casul acela? Aşĭ spune secundanţilor: „d-lor eŭ sînt teolog şi ca atare nu duelez *din principiŭ*". Dar vorba e, că la dueluri nu se pune pond pe „principiĭ". Ar trebui să aleg între alternativa: duelezĭ saŭ ba? Se înţelege, aşĭ rĕspunde hotărît: ba. Şi urmarea ar fi, că colegă-mea mĭ-ar trage nisce pălmĭ în mijlocul străḑiĭ „Andrássi", pe urmă m'ar declara de „discualificat" prin jurnale.

Şi o dată discualificat, s'a isprăvit cu viitorul pe lumea asta, ba póte şi pe ceealaltă. Întâiŭ şi mai întâiŭ, când m'aşĭ întâlni pe uliţă cu un pretin şĭ-ar întórce privirea în altă parte. Aşĭ merge să-ĭ întind mâna; m'ar respinge brusc: „nu se póte frate, eştĭ discualificat." Mĭ-aşĭ isprăvi studiile, aşĭ merge să ocup vr'un post, şi vĕd înainte, cum vor da din umerĭ toţĭ directoriĭ: „regret, prietine, eştĭ discualificat." Pe urmă, dacă aşĭ vrea să mĕ însor, frumósele vor face ochĭ micĭ, mĕ vor mĕsura din creştet până în tălpĭ şi mĕ vor întreba în batjocură: „e drept, că d-ta eştĭ discualificat?" Mĭ-aşĭ lua refugiŭ la literatură; aşĭ scrie şi érăşĭ aşĭ scrie. Par'că vĕd de acum, ce frumos aşĭ scrie atunci *cătrănit* şi disgustat de lume. Ce folos, domnule! Redactoriĭ, carĭ până erĭ-alaltăerĭ mĕ aflaŭ „talentat" şi „simpatic", nu vor lua asupra lor odiu, să publice lucrările unuĭ discualificat. Voĭ întra atunci într'un claustru. Mĕ voĭ pocăi tótă viaţa şi voiŭ trece în cealaltă lume cu sufletul curat.

Din pórta raiuluĭ voiŭ fi dat înderĕt, cu vorbele: „N'am ce-ţĭ face, fiule, în raiŭ nu poţĭ întra, dacă eştĭ discualificat". . .

*

Să precisez dară, ca să nu mĕ încurc în dueluri.

Declar din capul locului, că nu sînt duşman al emancipăriĭ femeilor — *în principiŭ*. Subliniez cuvîntul, de óre ce este una a primi ceva „în principiŭ", şi alta a-l primi de fapt. În principiŭ avem d. e. trecut naţional-istoric, „viitor de aur", ideal naţional. Da, în principiŭ ... mĭ-ar plăcea să le vĕd înse negru pe alb. În principiŭ Europa e ţéra culturiĭ şi a liberalismuluĭ; şi bietul Krüger în mijlocul acesteĭ lumĭ culte, nu află nicĭ un cap încoronat, care să îndrăsnéscă a pune stavilă, celeĭ mai marĭ ticăloşiĭ a veaculuĭ. Şi veacul rĕmâne veacul luminiĭ, în vreme ce braviĭ burĭ mor cu blăstĕm pe buze, şi cu caldă dragoste de ţéră, în inimă.

Dacă nu ne-ar fi rușine de rușinea ce o constituesc zecile de mii de restanțe, le-am arĕta posiție de posiție; am arĕta cât de mulți sînt chiar și preoți, carĭ nu cetesc fóea nóstră; am arĕta cât de minimal de puțini sînt laicii carĭ o cetesc, și cât de disproporționat de mulți sînt cetitoriĭ, carĭ nu o plătesc, deși o primesc.

S'a cerut de mai multe orĭ de la noĭ, pe cale privată și prin concluse din adunărĭ însuflețite, să facem ca *Unirea* să apară mai des. Cum n'am face noĭ acest lucru? Cu câtă dragoste nu am munci noĭ, ca să ĭese Unirea de 3 orĭ pe sĕptĕmână, orĭ chiar în fie care zi. Că dór o provincie mitropolitană, care are patru archiereĭ, aprópe 30 canonicĭ, peste 100 protopopĭ și aprópe 1500 preoți, ar trebui să aĭbă măcar un jurnal. Da!

Numaĭ cât sîntem noĭ de vină, dacă ⅓ dintre preoți nu cetesc fóea bisericiĭ lor? Sîntem noĭ de vină, dacă nici ⅓ dintre ceĭ ce o cetesc nu ĭși plătesc abonamentul?

Nu, întru adevĕr, orĭ sîntem prea sĕracĭ, orĭ sîntem prea nepăsătorĭ de comorile spiritului, de bunurile nóstre morale, de interesele nóstre înalte.

Cerceteze unul fie care și judece óre cum sîntem? Noĭ însĕ relevăm faptele carĭ ne presentă într'o lumină așa de tristă la începutul veaculuĭ al III-lea de la Unire și al XX. de la Mântuire.

Credem că e necesar ca fie care să se gândéscă la aceste miseriĭ, și se lucre, să contribue la lucrarea de lipsă pentru delăturarea lor.

Și miseria relevată de noĭ este numaĭ una din cele multe. Cu toțiĭ trebue decĭ să recunóscem, că nu e demn de noĭ, nu e demn de biserica nóstră, ca ast fel să trecem pragul veaculuĭ ce vine.

Serbărĭ iubilare. — Zilele de 7 și 8 Novembre a. c. aŭ fost zile de sĕrbătóre pentru parochiele din Bicaz, căcĭ în acelea dóuĕ zile s'aŭ petrecut acolo însemnate lucrurĭ. și anume:

În 7 Nov. s'a ținut în Bicaz Sinodul protopopesc de tómnă și adunarea reuniuneĭ învĕțătorilor din acest tract.

Pe la órele 8 diminĕță preoțiĭ tractualĭ concentrați fiind deja lângă altarul Domnuluĭ, s'a început serviciul divin pontificând M. O. D. Protopopul tractual.

Cântările liturgice le-a esecutat corul învĕțătorilor frumos și potrivit spre marea îndestulire a numĕroșilor poporenĭ veniți anume la biserică. După frumósa cuvêntare ținută la finea liturgieĭ de zelosul protopop, preoțiĭ aŭ mers la casa parochială, ĕr învĕțătoriĭ la școlă, pertractându-și fie care în cea maĭ bună ordine punctele din program.

Ĕr în 8 Nov. s'a ținut în Valea-Jidanuluĭ festivități iubilare a aniversărĭĭ de 200 anĭ a s. Unirĭ cu Roma. La 8 óre s'a început serviciul divin ascultat de numĕrosul popor adunat nu numaĭ din cele 4 comune ale Bicazuluĭ și jur, dar chiar și din Moldova. În numĕrul viitor vom publica un raport mai amĕnunțit.

Spre un nou ideal. — Cetim în nrul ultim din „Apostolul“ următórea scire, pe care ne grăbim a o reprodnce:

Vinerea trecută. *D. Paulescu,* doctor în medicină și în sciințele naturale din Paris, și-a inaugurat cursul de fisiologie la facultatea de medicină din Capitală, înaintea unui numeros auditoriŭ, compus din studenți și intelectuali. Dsa după ce a expus, într'o splendidă cuvîntare, deosebirile fundamentale între chimie și fisiologie, arătând cum cea dintâiŭ se mulțumesce cu causele imediate, pe când cea dea dóua caută causele finale ale fenomenelor, a terminat declarând că vecĭnic causa causelor va rĕmâné necunoscută și că cu cât cineva va aprofunda maĭ mult tainele sciinței, cu atât existența uneĭ forțe impeerióse și conscĭente, a luĭ Dumnezeŭ, rĕsare maĭ evidentă în mintea omenéscă.

D. Paulescu e unul din ceĭ maĭ strălucițĭ elevĭ aĭ universității din Paris, unde a studiat timp de doĭ-spre-zece anĭ. Cu atât maĭ mult decĭ afirmațiunile d-sale meritaŭ să fie relevate de ziarul nostru.

Revistă politică.

Afaceri interne. În sfîrșit proiectul de lege despre înarticularea căsătorieĭ moștenitoruluĭ de tron, a fost primit în dietă. Szilágyi, a combătut pe toțĭ oratoriĭ opoziției. Se și svonesce, că pentru atitudinea avută cu acest prilej, nu peste mult va fi numit ministru de interne. Cu ocasia desbaterilor un conflict s'a iscat între Kossuthiștiĭ Ugron și Polónyi. Cel dintâiŭ a vorbit pentru, ĕr al doilea contra.

O fóĭe din Viena, pretinde a fi bine informată, când anunță că archiducele Fraz-Ferdinand va abzice de tron în favorul frate-s'o archiducele Otto și acesta apoĭ în favorul fiuluĭ sĕŭ mai mare.

România. În 12 Nov. n. s'a început la Bucurescĭ pertractarea procesuluĭ asasinilor bulgarĭ. O viuă interesare se arată din partea publicului. O mulțime de ziare străine sînt representate. Bulgaria a trimis dóuĕ persóne de posiție înaltă din corpul judiciar, a fară de aceea mai multe notabilități bulgare aŭ venit la Bucurescĭ. A făcut o nespusă sensație decorarea judelui de instrucție T. Florescu cu „Stéua Românieĭ“. Acéstă meritată rĕsplată a fost aprobată de toțĭ.

Rĕscóla printre țĕranĭ din causa impositului pe țuică încă nicĭ acuma nu s'a potolit. Zilnic se vestesc turburărĭ din maĭ multe județe. Pretutindenea a trebuit să intrevină miliția. În unele locurĭ aŭ fost și ciocnirĭ sângeróse.

În principiŭ, repet, nu sînt dușman al emancipăriĭ feministe.

Dar totuși . . . a sĕră eram la biblioteca universității. Și cum îmĭ plimbam privirea asupra cetitorilor, observ și o cetitóre. Eraŭ peste o sută de universitarĭ și o singură universitară.

Și nu sciŭ cum, așa mĭ-a venit o milă și un disgust.

Ce caută fata asta aicĭ?

Mĕ gândiam, dacă sala bibliotecieĭ ar fi plină de fete și a-și avea și eŭ dreptul să fiŭ acolo, *eŭ nu m'așĭ duce.* Nu m'așĭ duce, căcĭ m'așĭ gena.

Și universitara aceea de la masă, nu se genézĕ între o sută de tinerĭ!

Aripile de flutur încep așĭ perde pravul lor de aur . . .

*

Mai zilele trecute savantul profesor de grecéscă esplica un vițiu de aluĭ Aristofane. Dta, dragă cetitoriule, de sigur sciĭ, că vițiurile luĭ Aristofane sînt cam . . . cum să spun . . . nu pentru damicele. Și esplica profesorul și făcea haz, de odată își ridică privirea și esclamă „sperez că nu sînt și dșóre de față.“

Și eraŭ dóuĕ!

A urmat un rîs năbușit și bietul profesor a rĕmas confus și genat.

Dar în urma urmeĭ nu profesorul, ci Aristofane era de vină. Dar adecă nicĭ Aristofane.

Ce sciea el sĕracul înainte, că peste atâtea sute de anĭ, dóuĕ studente universitare se vor scandalisa de vițiurile luĭ? Ĕl credea, că scrie pe sama universitarilor . . .

*

Nu vreaŭ, ca femeia, să fie sclavă. Nicĭ nu vreaŭ, că dacă e sĕracă, să se bucure de o va lua nu sciŭ cine — nu!

E destul de larg cercul eĭ de activitate, își póte câștiga subsistință cinstită, pe multe căĭ.

De ce să vie dar la universitate?

De ce?

Avem studente la facultatea filosofică și la medicină.

Despre mediciniste nicĭ nu vorbesc. Dacă dșórele nu se genézĕ de lucrurile, ce le *vĕd* acolo, eŭ mĕ genez să le *scriŭ.*

Să vorbim decĭ despre filosofițe? Ce voesc mnealor cu universitatea? Să fie profesóre? Eĭ bine, unde? La școle superióre de fete?

Poftéscă și profesoréscă. N'am nimic în contra. De cât pentru trĕba asta, nu e de lipsă să sue treptele de marmoră ale universității. Sînt dór alte institute de cualificare.

Dar nu; mnealor nu voesc să fie profesóre la școle de fete ci la *gimnasiĭ de* fete.

Aicĭ sînt deja dóuĕ. Vor urma și altele. Se va cresce o generație feminină cu Salustiĭ și cu Horațiĭ, cu logaritmi și cu trigonometri sferice.

Vor năvăli cu dróia la universitățĭ — nu trec zece anĭ și numĕrul ascultătórelor va egala pe cel al ascultătorilor, orĭ îl va întrece.

Și se va întórce mașina lumiĭ . . .

Gingașele urmașe ale Eveĭ, vor umbla sgomotóse pe uliți cu bastóne și cu „boxere“. Sĕra vor merge la bere, apoĭ la câte un caputiner.

Și de se vor întîlni cu vre un biet filosofter, îl vor mĕsura din crescet până în tălpĭ cu un zimbet de superioritate.

Și filosofterul va avea la rîndul luĭ același zimbet amar — desprețuitor.

Candidul foc al vergurelor Vestale, candela pîlpăitóre a iubiriĭ, se va stinge . . .

Aripile de flutur și-aŭ pierdut praful lor de aur . . .

Vĕlul de poesie, ce învĕluia ca o taĭnă dulce ființa femeiĭ va fi sfîrticat, și femeia va apărĕ ca o simplă ființă, care póte să nu-ți fie indiferentă, dar de iubit nu o veĭ iubi-o!

Pustiĭ și góle vor fi inimile; cea din urmă scînteie de iubire s'a stins; vatra conjugala e părăsită, leagănele sînt aruncate în foc.

Și cel din urmă poet liric — după ce va fi esauriat tot restul erotic din lume — va muri de fóme . . .

*

Spania. Tendinţele Carliştilor nu sînt împreunate chiar cu succes. Guvernul s'a îngrijit, ca acţiunile lor revoluţionare să fie nimicite. Şi acum înşi-şĭ Carliştiĭ se plâng de lipsa solidarităţiĭ. Anume Don Carlos într'o epistolă, ce a adresat-o generalului carlist Moore, i-şĭ esprimă nemulţămirea asupra faptuluĭ, că mulţi dintre aderenţiĭ sĕĭ, aŭ desconsiderat cu totul îndrumările, ce el le-a dat cu respect la atitudinea, ce trebuia observată faţă de guvernul spaniol. Dar cu tóte că în parte să vede părăsit de aĭ sĕĭ. el totuşĭ nu va abzice de pretensiunile sale la tronul Spanieĭ. Perirea Spanieĭ nu o doresce. De aceea nicĭ nu sfătuesce o revoluţiune formală pentru că uşor s'ar puté întîmpla să se amestece puterile europene, prin ce ar perde şi el şi Spania.

Nu va fi fără interes, ca acum, când puterea Carliştilor pe cum s'ar păré, înclină spre apunere, să-ĭ facem pe scurt istoricul.

Primul Carlist a fost Don Carlos, care a decedat în Triest în 1855. El a fost auctorul războiuluĭ civil spaniol de pe la anĭ 1830. Partidul şi l-a format din nobilime şi preoţime. Fiul acestuia de asemenea Don Carlos, aşişderea a înscenat o revoluţiune în 1872, carea a durat 4 anĭ, dar fără resultat. Carliştiĭ (Bourboniĭ) de altmintrea trăesc învrăjbiţi unii cu alţiĭ, dar totuşi atuncĭ, când ceva periclu ameninţă Spania, orĭ semnele neîndestuliriĭ se arată în ţéră, se împacă şi cu acţiune comună încep a resvrăti poporul, prin adicţiĭ lor ce petrec în patrie, fiind eĭ esilaţi şi de presinte în Veneţia. Dar resvrătirile lor, nu conduc la resultat. pentru că le lipsesc banii şi prudinţa de lipsă. Ast fel de resvrătirĭ aŭ înscenat eĭ cu ocasiunea nefericitului războiŭ american-spaniol, şi în decursul veriĭ trecute, când locuitoriĭ eraŭ neîndestuliţi din causa dărilor O resvrătire maĭ ameninţătóre înscenară pe la jumătatea luĭ Octobre şi a nume în Catalonia, unde poporaţiunea o ţineaŭ în continuă agitaţie. Scopul înse nicĭ atuncĭ nu şi l'aŭ ajuns, căcĭ guvernul pe unele dintre persónele suspecte le-a prins, ér pe altele le-a pus sub pază. Abia a maĭ rĕmas o trupă de 800—1000 de Carlişti în Catalonia, carea până acum nu s'a supus armateĭ regescĭ. Dar nicĭ aceştia nu vor puté face nimica, pentru că, guvernul a întărit garnisónele de acolo cu vre o 10,000 ostaşi şi armata din întrégă ţéra e gata de mobilisare.

Anglia. Ciocnirĭ maĭ micĭ între Anglezĭ şi Burĭ se întîmplă maĭ în fie care zi. Învingĕtorĭ de regulă ies ceĭ dintâiŭ, dar cu tóte acestea, Burĭĭ nu voiesc să se dea învinşi. Eĭ sînt hotăriţi de a continua lupta pentru independenţă chiar şi în casul când puţiniĭ generalĭ, ce-ĭ maĭ aŭ ar cădea în prinsóre.

Anglezĭĭ de altă parte, pe cum se póte deduce din un discurs, ce l'a ţinut lordul Salisbury, se simţesc tare mulţămiţi cu reuşita războiuluĭ. Se înţĕlege, că eĭ judecă numaĭ învingerea fisică, lăsând la o parte aspra critică, căreia sînt supuşi şi perderile însemnate, ce aŭ trebuit să le îndure în decursul războiuluĭ. Acestea, pe cum reiese din foile oficióse ale Anglezilor sînt enorme, perdênd eĭ cu totul 46,026 oficerĭ, sub-oficerĭ şi soldaţi simpli. Şi a nume peste 3000 persóne aŭ căḑut în luptă, peste 1000. aŭ murit în urma ranelor primite, peste 6000 aŭ perit în morburĭ, ér restul a căḑut în prinsóre orĭ aŭ fost espedaţi acasă ca invaliḑi.

Consulul Burilor, Leyds, din parte-şĭ s'a pus în tractative cu guvernele Franţeĭ, Holandeĭ şi Belgiuluĭ cu privire la modul în care are să fie primit Krüger. Cu toţiĭ sînt de acord, că luĭ Krüger, să i-se facă onorurile, ce s'aŭ îndătinat a se face domnitorilor, când aceştia călătoresc incognito.

Sînt caracteristice condamnările, ce clubul politic irlandez le face la adresa Anglezilor, în o adresă de aderinţă, ce a trimis-o luĭ Krüger. Într'însa Anglezĭĭ sînt dechieraţi de nisce ómenĭ, carĭ de simţul umanitar nu voesc să scie, carĭ tóte le comit fie chiar şi în contra principiilor elementare ale dreptuluĭ natural numaĭ să-şi pótă ajunge scopul lor mârşav, aurul. Eĭ încă laudă atitudinea Burilor.

China. În China guvernul chinez se împotrivesce încă de a împlini pretensiunile europenilor cu privire la pedepsirea acelora, carĭ urzitorĭ aŭ fost aĭ rĕscóleĭ boxerilor. Guvernul abia se învoesce, ca unul orĭ altul dintre matadoriĭ rĕscóleĭ să fie esilat. Rĕscóla de altmintrelea nu a fost sufocată pretutindenea. Cete de boxerĭ înarmaţi maĭ sînt şi acum, dar ele sînt învinse din partea aliaţilor europenĭ.

Familia imperială din parte-şĭ a declarat, că nu să va reîntórce în Peking până când palatul imperial va fi ocupat de trupele străine. Împĕratul a dat ordin ca să se pună în rînd palatul din Teng-cin, unde are de cuget să-şi străpună reşedinţa pe cât va timp. Împreună cu împĕratul va merge şi o armată de 16,000 soldaţi chinezĭ.

După ultimele sciriĭ ambasadoriĭ puterilor interesate aŭ stabilit punctuaţiunile păciĭ. Conform acestora China va fi obligată să decapiteze pe 11 şefĭ de a Boxerilor, să demoleze fortăreţele de pe malul Pecili, să ridice un monument br Ketteler şi un prinţ împĕrătesc se mérgă în persónă în Germania şi se ducă scrisórea prin care se cer scuse. Pe lângă acésta să plătéscă despăgubirile de rĕsboiŭ, să se amoveze oficialiĭ duşmănoşĭ străinilor ş. a.

Corespondinţe.

„Monstrul“ concubinatelor.

De pe Târnave 14 Nov. n.

În multe chipurĭ şi cu diferite ocasiunĭ s'a scris — durere. că nu s'a discutat — prin colónele „Unirii“ nóstre chestiunea concubinatelor, atribuind esistinţa acestuĭ monstru acum uneĭ cause, acum unuĭ efect. Dar despre adevĕratele motive şi despre armele infalibile întru strivirea luĭ s'a trecut cu vederea în mod atât de superficial, în cât de loc nu e mirare, dacă astăzĭ rĕsună tot numaĭ lamentările istorice asupra grózeĭ şi fioruluĭ ce însuflă acest monstru. Metodul sigur de vînătóre asupra concubinatelor — mi-se pare — intenţionat saŭ neintenţionat, e dat cu totul la o parte.

Înaintea mea la tot casul e fórte nostimă aserţiunea unuĭ saŭ altuĭ preot, că aprópe tótă causa şi întregul efect al esistinţeĭ concubinatelor ar fi: acum legile politico-bisericescĭ, acum notarăşul saŭ birăul, acum semidocţiĭ imoralĭ. Aserţiunea acésta — după priceperea mea — e nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puţin, de cât o completă sindejosire pentru orĭ şi care preot. Am fi ajuns adecă acolo, ca esercitarea potestăţiĭ spirituale să atârne cu totul de la fiiĭ potestăţiĭ lumescĭ, şi că fără de încuviinţarea lor prealabilă un preot nu póte să misce aprópe nicĭ un paş. Să cuvintezĭ în forma asta în faţa unuĭ preot, ar sta să te despreţuéscă în vecĭ. Şi cu tot dreptul. Dar atuncĭ pentru ce totuşi lamentézĭ despre pedecile unuĭ saŭ altuĭ fiŭ lumesc întru stârpirea cutăruĭ viţiŭ? — Un paradox acesta cât un uriaş!

De admis este, că preoţimea în esercitiul conscienţios şi legal aĭ păstoririĭ sale adese orĭ devine împedecat de cătră persóne vrăşmaşe instituţiunilor bisericescĭ. Dar óre pedecile acestea nu aŭ esistat încă, de la începutul apostolieĭ creştinescĭ? Óre pedecile acestea sînt ele de aşa natură, în cât să nu se pótă delătura? Merită aceste pedecĭ jăluirĭ şi tânguirĭ din partea preoţilor devotaţi cariereĭ lor? Óre pigmeiĭ vrăşmaşĭ aĭ moralităţiĭ publice sînt eĭ vredniciĭ de a fi temuţi prin organele nóstre de publicitate? — Nu cred, ci afirm în mod resolut, că maĭ mare pedecă conţine procedura unuĭ preot atuncĭ, când acesta primindu-şĭ lecticalul şi stola de la un concubin, trece cu vederea viéţa-ĭ destrăbălată, şi numaĭ atuncĭ îl maĭ admoniézĭ, dacă concubinul a cutezat să întârzie cu prestaţiunea ferdeliĭ şi a banilor. Urmarea firéscă a acesteĭ procedurĭ apoĭ nu

---

Dta, drăgălaşă cetitóre, vĕd că te cam încruntĭ.

Să nu te superĭ. crede-mĕ. sînt tare îndurerat, când mĕ gândesc la mórtea celuĭ din urmă poet liric.

Ce va fi din cel din urmă critic? Ce va mai róde?

Îmĭ veĭ spune. că tot ce scriŭ eŭ aicĭ e esagerare.

Şi veĭ voi?să mĕ capacitezĭ, că studentele matale aŭ venit la universitate din sete de sciinţă.

Se póte . . .

De cât că gurile rele spun, că dintre filosoferiţele din anul trecut una şi-a întrerupt studiile.

Cum? Pentru ce?

Pentru că s'a măritat.

S'a măritat. drăgălaşă cetitóre, a lăsat universitatea. a lăsat savanţiĭ şi „setea de sciinţă“. le-a lăsat tóte. — mint szent Pál az oláhokat . . în legea âluia.

Budapesta, Novemvrie.

póte să fie alta, de cât amăgirea deplină a concubinului. că „dacă popa îşĭ capětă ce i-se cuvine, apoĭ sciŭ că am pace.“ Asta decĭ meritä jăluire, ér nu alte mofturĭ. De ilustrarea aserţiunei mele însě cel puţin de astă dată mě rog, să fiŭ dispensat.

După reflecsiunile acestea generale fie-mĭ permis a analisa în câte-va trăsăturĭ chestiunea concubinatelor şi a trage din ea conclusiunea logică şi nefăţărită.

Înainte de tóte concubinatele se nasc saŭ se produc acolo, unde ele află teren prielnic pentru producerea şi permanenţa lor. Unde terenul potrivit nu esistă. acolo în urma legilor firescĭ concubinatele nu pot nicĭ să încolţéscă, fie ele sămĕnate de vre-o mână orĭ şi cât de măiéstră.

Motivele principalĭ ale concubinatelor sînt dóuĕ. şi anume: 1. Lipsa totală de respect faţă de biserică şi preot. şi 2. Lipsa de spese împreunate cu cununia. saŭ în cele mai multe casurĭ: nefericitul propus de a încunjura aceste spese. Vor fi ele şi alte motive. dar a le considera mai de aprópe nu se plătesce cu atât mai virtos, cu cât chiar o sută să esiste. tóte se învîrt în jurul celor dóuĕ capitale. Întreb acum pe orĭ şi care stimat cetitor neinteresat. că în aceste dóuĕ motive principalĭ óre figura păstoruluĭ sufletesc nu se reflectéză ea în tótă întregitatea şi în colorĭ cât se póte de marcante? Ba da, chiar şi cel preocupat va afla-o. Când poporénul nu respectéză instituţiunea şi persóna eclesiastică. preotul se ivesce. Când poporénul se hotărésce a trăi o viéţă concubină, fără de a reflecta la auctoritatea preotuluĭ ca primul representant bisericesc în parochie, ér preotul ni-se arată. Pentru ce? — pentru că zelul şi gravitatea păstoruluĭ sufletesc în persóna cutăruĭ preot lipsesce cu totul saŭ în parte. Când un poporén miser lipsit de orĭ şi ce mijloc material. în mod sincer e silit să devieze de la propusul sĕŭ de a se cununa în mod legal. tot preotul e de vină. Şi în urmă, când poporénul din nepăsare voiesce a încunjura spesele. o face tot în lipsa cinsteĭ faţă de legea sa creştinéscă. şi aci ĕrăşĭ preotul e de faţă. Pentru ce? — pentru că miseria nicĭ nu o considerä. de cum s-o ocrotéscă, ér negligenţa şi indiferentismul cras nu le sbicuiesce cu mijlócele disponibile şi legale.

Asta e regula generală. Ca escepţiune însě póte să obvină casul, că deşi nu lipsesce óre care zel şi devotament la un preot, totuşĭ fie în urma obiceiuluĭ învechit, fie din cerbicoşia unuĭ poporén, saŭ din altă causă, cutare concubin nu se supune legilor eclesiastice. În casul acesta preotul totuşĭ mai dispune de mijlóce. Prea bine trebue să scim adecă, că o antiste comunală conscie de demnitatea oficiuluĭ eĭ. e vrednică de a fi respectată şi din partea preotuluĭ, şi încă fără de a se jigni interesele bine pricepute. Când cinstea reciprocă dintre preot şi antistea comunală esistă în realitate. nu se póte ivi casul, ca preotul să nu devină ocrotit în agendele sale, dacă în genere reflectéză saŭ e silit a reflecta la sprijinul acesta. Dacă însě aceea antiste în butul loĭalităţiĭ preotuluĭ se pune pe picior de vrăşmăşie şi preotul e desconsiderat în aşteptările sale basate — ceea ce în casul normalităţiĭ de inteligenţă a preotuluĭ rar póte să obvină — atunci nu restéză alt mijloc, de cât ca concubinul în urma dispuseţiunilor mai înalte bisericescĭ, să fie eschis de la orĭ şi ce împărtăşire saŭ legătură bisericéscă, ér preotul însuşĭ să despreţuiéscă bagatela prestaţiune a unuĭ concubinar, şi în casul acesta nu póte să întrevină cas de decepţiune.

În privinţa acésta fie-mĭ permis a reproduce un cas concret, care deşi nu s'a estins până la estrem, totuşi póte servi drept ilustrare. În cutare parochie adecă e numit un preot nou, care ca primă impresiune întîmpină unsprĕzece concubinate. Înainte de aşĭ ocupa parochia, atrage atenţiunea curatoruluĭ primar. ca pe concubinĭ să-ĭ admonieze să se cunune, căci la din contră se va folosi de tóte mijlócele. pe carĭ i-le întinde legea. Cumcă ce felĭ de mijlóce vor fi fost şi acele. nicĭ preotul însuşĭ nu va fi putut da samă momentan. Destul însě. că i-a amenińţat cel puţin. Când apoĭ acel preot şĭ-a ocupat oficiul. treĭ concubinĭ dintre cei mai cu prindere s'aŭ cununat în prima duminecă. şi ast felĭ i-a mai rĕmas opt. În dumineca venitóre preotul predică despre dobitocia concubinatuluĭ şi despre urmările luĭ funeste, ceea ce a avut de resultat, că în decurs de o jumĕtate de an s'aŭ cununat alţĭ cinci concubinĭ. Aŭ mai rĕmas decĭ treĭ, a căror posiţie pe lângă tótă cerbicoşia, a fost mai complicată. Acestia s'aŭ citat înaintea comitetuluĭ bisericesc. aŭ fost dojeniţĭ şi amenińţaţĭ cu pedepse, însě fără de resultatul dorit. Atunci preotul recurge la ajutorul antistieĭ comunale. carea în primul moment pe basa lipseĭ de legĭ a hesitat a se amesteca, dar după a dóua insistinţă notarul comunal, deşi străin de legea nóstră, a declarat, că „pentru susţinerea moralităţiĭ şi a ordineĭ publice aflăm noĭ orĭ şi când paragrafĭ!“ Şi în decurs de un an şi jumĕtate, din aceea parochie, concubinatele în numĕr de unsprĕzece, s'aŭ făcut nevĕdute. Aşa dară nu a fost de lipsă a recurge la mijlócele cele mai estreme. şi totuşĭ s'a obţinut resultatul dorit. Firesce, la asta se recere zel şi energie bărbătéscă, apoĭ jertfă cel puţin parţială din partea protopopuluĭ şi a preotuluĭ, ér nu tânguire şi jăluire. Atunci apoĭ dispare neputinţa.

Cumcă „monstru“ se pot numi concubinatele în tóte direcţiunile şi urmările lor, fie destul a aminti, că până când acest viţiŭ destructiv e fórte lipicios, nu numai în parochia respectivă, ci şi pentru parochiile vecine, până atunci indiferentismul faţă de stîrpirea luĭ aduce cu sine totala descompunere şi ruinare a disciplineĭ şi în genere a moralităţiĭ în sinul poporuluĭ nostru. Atunci apoĭ ceĭ răspundĕtorĭ nu vor avé odihnă nicĭ în mormînt, căcĭ prea crasă e nepăsarea faţă de acéstă otravă omorîtore.

Ca remediu infalibil în contra iviriĭ de concubinate sînt nespus de bune statutele reuniunilor pentru susţinerea moralităţiĭ la tinerime şi adulţĭ. Prin aceste s'ar preveni cu succes sigur chiar şi conceperea de concubinate. Acestea încă cóstă ostenélă şi dificultăţĭ. dar ce nu póte să producă paza necontenită a păstoruluĭ celuĭ bun?

În fine se descoper şi mai în concret îndemnul meŭ de a scrie despre monstrul concubinatelor. Vor fi trecut póte doĭ anĭ de când prin colónele „Unirii“ am cetit, că „într'o comună frumósă românéscă din jurul Blaşuluĭ numĕrul concubinatelor acuşi întrece pe cel al căsătoriilor legiuite.“ Curios fiind a cunósce acésta comună, deşi cam mărit, am aflat tristul adevĕr. Şi de atunci în cóce ce felĭ de măsurĭ s'aŭ luat în contra anomalieĭ detestabile? Preotul dórme . . . , concubiniĭ se resfăţéză. Şi ce face colegul sĕŭ vecin. unde bâjbăe şi alte rele? — El strigă în contra la toţĭ şi tóte . . . , ér concubiniĭ şi disordinea merg înainte.

Nu legile politico-bisericescĭ, nu ómeniĭ pórtă culpa rĕuluĭ acestuia, ci acela. care în loc de a priveghia peste turma sa se aruncă în braţele luĭ Morfeŭ!

În colo sperez, că scriind deschis, nu supĕr pe nimenea.

Romeo.

Cestiunea stolelor.

Diecesa Gherleĭ, Novembre 1900.

Ne sînt încă viĭ în memorie suvenirile dulcĭ şi sfinte ale serbărilor iubileuluĭ unireĭ nóstre cu Roma şi în credinţă, pe cum eram şi după sânge. „Sicut sanquine estote et fide Romani.“

Tóte aŭ fost un tribut demn de acelea umbre venerande, o dovadă viuă despre pietatea cu care sciŭ fiiĭ onora faptele marĭ ale strămoşilor.

Tóte aŭ atins în mod plăcut córdele inimelor nóstre şi ne-aŭ electrisat tótă fiinţa, revocându-ne în memorie trecutul nostru, cu tóte fasele vieţiĭ nóstre bisericeşti şi naţionalĭ, trăgându-ne tot o dată atenţiunea la viitoriŭ.

Este fapt netăgăduit, că unirea. atât din punct de vedere religios. cât şi naţional. a fost pentru noĭ lumina cultureĭ prin înfiinţarea de şcolĭ. şi ast felĭ a făcut accesibilă învĕţătura şi pentru poporul român cel nĕcăjit şi dosĕdit, care era oprit cu forţa de la învĕţătură şi era ţinut în cea mai órbă nesciinţă, pentru a putea fi mai lesne esploatat.

Unirea a rupt legăturile nefaste în carĭ ne ţinea rĕutatea veacurilor şi noĭ am început a ne cunósce originea, neamul şi menirea.

Unirea ne-a înzĕstrat cu bărbaţĭ eruditĭ aprinşĭ de iubirea de neam şi biserică.

Chiar preoţiĭ, a căror cultură mai înainte se reducea la scrierea şi cetirea slabă cu cirile şi la cunoscinţa unor cântărĭ, sînt înlocuiţĭ cu bărbaţĭ deplin cualificaţĭ, amĕsurat pretensiunilor timpuluĭ modern. Aci însě dăm de un rĕŭ, pe care încă nu l'a sanat pe deplin unirea, ci sanarea luĭ este şi acum un pium desiderium.

E vorbă de dotaţiunea sĕrăcăciósă a preoţimeĭ. Pe când se pune tótă silinţa spre a să crească şi trimite în via Domnuluĭ un cler cult şi după inima luĭ Isus — ceea ce numaĭ spre laudă ne póte servi — pe atunci se uită mai de tot, că aceştĭ bărbaţĭ cea mai mare parte cu familiĭ numĕróse, aŭ lipsă de dotaţiune mai conformă cu cualificaţiunea şi posiţia lor socială, cu carĭ sĕrăcia apostolilor nu e de loc compatibilă.

Este óre proporţie între 16 anĭ de pregătire şi niştе venite, carĭ afară de Marmaţia, Sĕlagiŭ şi districtul Năsĕudului, în cele mai multe locurĭ vaccilézä între 100—200 şi 300 florenĭ, de carĭ s'aŭ usat neşte preoţĭ carĭ în câte va lunĭ erau gata cu pregătirea teologică, din carĭ sîntem astrînşĭ a trăi şi noĭ şi familia, fără a fi iertat a le modifica, căcĭ dóră sînt inviolabile?

Unde va fi preotul căruia să nu-i scadă zelul şi abnegaţiunea, de care trebue să fie însufleţit în împlinirea misiunei sale, când are să se lupte cu miseria şi se vede mai slab dotat, de cât cel din urmă oficiant, care îşi primeşte la prima leafa lunară, fără a fi espus şicanelor cui va?

Pentru ce nu se spune preotului cu ocasiunea denumirei, cari îi vor fi stolele, saŭ dacă acésta nu se face, pentru ce nu e împuternicit ca să şi le croéscă însuşi?

Şciŭ poporeni, cari vĕdĕnd că noul preot nu e împuternicit din partea mai marilor la ceva stole fixe, aŭ început a scăriţa şi din ceea ce aŭ dat fostului preot moralist.

Până când tot aşa?

Dacă protopopii ar avea îndrumare, ca la introducerea preoţilor noi să spună poporenilor hotărît, cari sînt stolele pe cari le va primi noul preot pentru îndeplinirea diverselor funcţiuni şi nu ar grăi numai cum „ar fi bine şi se cuvine se daţi“, pe cari vorbe poporul nu dă nimic, căci ei numai de silă dă bucuros, atunci de sigur nu am merge înderĕpt ca racul, chiar acum, când am serbat iubileul progresului pe terenul bisericesc şi naţional.

„Venit summa dies et ineluctabile tempus“, care strigă, că dacă cei competenţi voesc a fi drepţi şi nu voesc a să face culpabili de un pĕcat atât de mare, pe care până acum nu l'aŭ emendat, atunci saŭ să ridice şi salariele preoţilor pe cum aŭ ridicat anii pregătirei lor, saŭ atunci să se reducă şi anii de pregătire, ca să corĕspundă cu salariul.

Acésta ce e drept nu ar conveni cu iubileul unirei, dar tot aşa de puţin convine a face din bărbaţi absoluţi de şcólele medii şi academii, economi de rînd şi a le designa sĕrăcia ca frate de cruce.

Eŭ aşa şciŭ, ba acésta o întăreşte şi Mântuitoriul când zice „că cel ce slujeşte altariului de acolo trebue să trăéscă“ dar onest.

Ba Mântuitoriul mai dă şi aceea povaţa apostolilor, că nici traistă — adecă mâncare — să nu-şi ĭee pe cale, căci ca nişte servi a lui Dumnezeŭ trebue să priméscă de la omeni, când vor avé lipsă. Astăzi însĕ nu putem face chiar aşa, de óre ce poporul aşteptă, că cel ce le va fi preot să mérgă cu bună traistă şi în loc să pretindă de la ei competinţa cu care-i dătoresc, poftesc ca preotul să le deie lor, căci numai atunci îl consideră de preot de omenie, alt cum nu.

Şciŭ un cas, din cele multe, când un preot noŭ denumit, pretinzĕndu-şi prin curator, competinţa sa de la un credincios, i sa rĕspuns că „aşa de flămînd e popa nost?“

Aşa cuget că, un circulariŭ către întrégă diecesa, însoţit de o schemă stolară corĕspunzĕtóre, pe basa căreia protopopii se ridice stolele în fie care sat la o formă, ér unde sînt destul de ridicate să le apróbe, ar fi o necesitate imperiósă, şi eŭ cred că nu abusez, când în numele tuturor fraţilor cari pórtă greutatea şi zăduful zilei, atrag binevoitórea atenţiune a Ordinariatului la sanarea acestui rĕŭ.

Camil.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Subscrisul în numele bisericii parochiale gr. cat. din Petroşeni, aduce recunoscĕtórea mea mulţămită On. Fraţi preoţi districtuali, cari şi acum ca şi altă dată aŭ dat concursul lor întru ajutorarea sfintei nóstre biserici de aici lipsită de isvóre de venit.

În luna Martie pentru împodobirea internă a bisericii am lansat un apel către On. Fraţi preoţi districtuali, ca după putinţă să lucre în parochiile lor pentru dobîndirea de ajutóre; acest apel a şi avut următorul îmbucurător suces:

1.	*Câmpului-Neag*, colectant: Ştef. Berinde preot . . .	9 c.	60 fil.
2.	*H.-Uricani*, colectant: Nic. Zugrav preot	42 „	— „
3.	*Barbateni*, colectant: M. Ianc jude com.	13 „	— „
4	*Lupeni*, colectant: Ioan Todoran preot	31 „	40 „
5.	*Lupeni*, colectant: G. Şandru învĕţ.	27 „	40 „
6.	*Vulcan*, colectant: Ios. Matyasovszky notar	34 „	— „
7.	*Merişor*, colectant: Isidor Saturn preot	14 „	— „
8.	*Petros*, colectant: Ioan Bora preot	71 „	— „
9.	*Ponor*, colectant: Lazar Chirian preot	7 „	— „
10.	*Valea-Lupului*, colectant: Nic. Voin preot	18 „	— „
11.	*Riubarbat*, colectant: Draghici Alic preot	77 „	— „
12	*Galaţ*, colectant: Ioan Suciŭ preot	4 „	— „
13.	*Bar*, colectant: Petru Voin preot	62 „	— „
	Suma totală =	410 „	40 „

Fie-le deci primită jertfa înaintea Tronului dumnezeesc.

Petroşeni la 5 Novembre 1900.

Cu stimă:

Ştefan Radic
protopopul Jiului.

Convocator.

Societatea pentru înfiinţarea unei şcoli de fete române în Oradea-mare îşi va ţiné adunarea generală în Oradea-mare la 8 Decembre st. n. după amĕzi la 3 óre, în localul institutului „Bihoreana“ cu următórea programă:

1. Preşedintele deschide adunarea.
2. Se va alege un secretar pentru redactarea procesului verbal al adunării.
3. Cassarul va face raport despre progresul Societăţii şi în special despre starea fondului ei.
4. Se va alege o comisiune de trei care să esamineze raportul cassarului şi să facă raport adunării.
5. Se va alege o comisiune de trei la care se vor înscrie membrii noi şi la care se vor plăti taxele de membrii, avênd comisiunea a raporta adunării.
6. Propuneri eventuale.
7. Alegerea preşedintelui, vicepreşedintelui şi a comitetului societăţii pe trei ani următori.
8. Se va defige locul şi timpul viitórei adunări generale.
9. Preşedintele va închide adunarea.

Invităm la acésta adunare pe toţi membrii Societăţii, pe cum şi pe aceia cari doresc a fi atari.

Oradea-mare 7 Nov. 1900.

Teodor Kővary
preşedinte.

N. Zigre
cassar şi substitut secretar.

NOUTAŢI.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pii credincioşi gr. cat. din Chiheriul-superior Sandu Cioloca cu soţia sa Fira, în sĕmn de omagiŭ şi iubire creştinéscă către sfînta nóstră biserică, din incidentul anului iubilar de 200 ani a sfintei uniri cu biserica Romei din prisosinţa lor aŭ dăruit sfintei nóstre biserici un rînd de vesminte preoţesci de atlas în flori, fórte frumóse*) în preţ de 60 cor. Comunitatea nóstră bisericéscă primesce cu mulţămită vesmintele dăruite în numele Domnului. Deci pentru acésta faptă adevărat creştinéscă, în numele curatoratului şi întregii nóstre comunităţi bisericesci aduc piilor donatori şi pe acésta cale sincerile mele mulţumite, ca rĕsplătindu-le fapta creştinéscă însutit şi scriindu-o aceea în cartea vieţii de veci, firul vieţii lor să-l lungéscă întru mulţi ani fericiţi. Petelea la 15 Novembre 1900. *Gregoriŭ Ilia*, preot greco-catolic.

Din Archidiecesă. *Vasile Gruia*, adm. paroch. în Miraşlăŭ a fost numit în aceeaşi calitate la Cisteiul-unguresc.

Scirĭ personale. Escel. Sa Î. P. S. Dn. Mitropolit a plecat Joi séra la Budapesta, spre a lua parte la şedinţele din casa magnaţilor. — Dl. *Demetriŭ Onciul* a fost ales decan al facultăţii de litere din Bucuresci.

Advocaţi noi. Dr. *Valer Morariŭ*, şi-a deschis cancelaria advocaţială în Lipova, ér Dr. *Andreiŭ Ilie* în Tinca.

Sfinţire de biserică. Am primit învitare la sfinţirea bisericii greco-catolice din Gârbova-de-jos, ce se va sevîrşi Duminecă în 12/25 Novembre 1900 de către Escelenţia Sa Prealuminatul şi Preasfinţitul Dn. Dr. Victor Mihályi de Apşa, Archiepiscopul şi Mitropolitul gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş. După S. Liturgie va fi masă comună, ér séra va fi producţie declamatorică-teatrală. Se vor preda: „Duşmancele“ de G. Coşbuc, „Rusaliile“ de V. Alesandri şi „Ţiganul“ monolog. După producţie urmézĕ dans.

Serată literară-musicală. Universitarii români din Cluş învită cu tótă onórea la serata literară-musicală împreunată cu dans, ce se va aranja în 22 Nov. st. n. 1900 în sala hotelului „Central“. Venitul curat e destinat în favorul „Casinei române“ din loc. N. B. Marinimósele contribuiri să se adreseze Dini M. Dobrean, cassar. „Malom utcza 5-dik szám.“

Închiderea esposiţiei. Luni în 11 crt. séra la 10 s'a închis marea esposiţie universală din Paris. Un tun aşedat în turnul Eiffel a vestit acest act, dând salve. 55 mii de persóne aŭ visitat esposiţia.

Convocări. Adunarea generală a despărţĕmîntului Sătmăreau al Asociaţiunii se va ţiné la 21 Nov. n. în Piskolt. — Fondul pentru înfiinţarea unei şcóle române de fetiţe din Cluş îşi va ţiné adunarea generală în 24 Nov. în localităţile şcólei gr. cat.

Omor ritual. Zilele acestea s'a sfîrşit sensaţionalul proces ţinut în Pisek, din Galiţia, în care era acusat un Jidov, că a omorît dóuĕ fete creştine, spre a le lua sângele. După ascultarea martorilor, juraţii aŭ aflat vinovat pe un cutare Hilsner şi în consecinţă l'aŭ osĕndit la mórte prin streang.

Grâul român. Direcţia căilor ferate române a început clasificarea grâului din ţéră după metóda americană. Datele sînt fórte favorabile României. Greutatea grâului produs în 1890 a fost în termin mediŭ de 81·3 Klgr. cu doi Klgr. mai mult ca grâul american şi unguresc. De asemenea bunătatea făinii întrece cu mult orĭ ce altă făină. Special grâul moldovenesc e bogat în amil şi protein. Din tóte datele acestea resultă, după chiar mărturisirea lui „Bud. Hirlap“ că grâul românesc nu e preţuit după cum meritá, dovedit fiind, că din acesta să póte pregăti cea mai bună pâne.

*) Ornatele n'aŭ fost procurate de la Atelierul din Blaş.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

IX.

(Continuare.)

Acésta stare de asediŭ ținu 8—9 zile, aprópe de Pascile anuluĭ 386. Atunci Ambrosie, pentru a petrece în mod sfînt órele lungi, introduse cântarea *psalmilor* în bisericile din Milan, după cum era datina în *Orient,* și de atunci s'a respândit acéstă datină peste tot și în Apus.

Ca să fie și óre care varietate în cântări, el află de bine a mai întrețese printre *psalmĭ* și câte un *imn,* compus de el anume pentru acésta ocasiune. Aceste imnurĭ întru atâta însuflețiră poporul în cât inimiciĭ luĭ ziceaŭ, că a fermecat poporul prin cântecele sale vrăjitorescĭ. [1])

Cele mai multe dintre aceste imnurĭ aŭ rĕmas până în ziua de astăzi. Nime nu ar presupune că acelea ar fi fost improvisate între zingănitul armelor, în larma mulțimeĭ neliniștite, de cătră un bărbat, care diminéță nu scia óre peste zi nu va trebui să plece în esiliŭ saŭ la închisóre. Atâta dulcéță gingașie, sublimitate și curățenie s'aŭ împreunat în ele.

Étă spre esemplu imnul zorilor:

De cât zorirea dimineții
Mai iute, Dómne, ne-am sculat,
Ca să cântăm, *Viața vieții,*
Mărirea Ta neîncetat.
O! Dă-ne, Sfinte, óre când-va
În ceriŭ noĭ să-ți putem cânta,
În corul îngeresc, curat.

Rĕsaĭ, o *Sóre* 'n strălucire,
O adorată, dulce *Stea,*
Ce faci o zi de fericire
Din viéță-ne de a pururea!
În ochiĭ noștĭ lucéscă 'n raḑe,
În inimĭ, fă, cu foc să arḑă,
O Dómne, tot iubirea Ta!

Ca 'n pace, fără de pĕcate
Să împlinim și acéstă zi,
Cu limbă, ochĭ și mânĭ curate
A Ta 'ndurare ne-a păzi.
Nevinovații și-'n înfrênare,
Sub jugu-ți dulce, pe-a Ta cale
Conduși de minte vom porni.

Pe *Dătătoriul* de lumină
Să-l lăudăm până trăim;
Pân'-ce prin mórte-o să ne vină
Eterna *ziuă,* ce dorim,
Ce n'are „zorĭ", ci-l tot „amézĕ".
Lucind în veciĭ aceea-și rază,
»Apus« în veciĭ nu mai zărim. *)

Étă începutul și mai farmecătoriŭ al altuĭ imn de diminéță:

Lucéfĕrul dulce, al zorilor crainic,
Vestesce, că sórele 'ndată-a sosi. —
De frică și spaimă fug umbrele jalnic . . .
— Rĕsaĭ-ne 'n suflet, o vino mai grabnic,
Curată și castă a *Ceriului* zi! *)

Étă acum un imn despre nópte! Dacă considerăm starea poesieĭ de pe atunci, și vedem totuși cât de tinĕră și vióiă se nevérsă ea de pe buzele acestuĭ bĕtrân încărunțit, par'că simțim óre-și cum farmecul, ce trebue, că strălucia din tótă ființa sfîntuluĭ episcop:

Când somnul domnesce în blânda natură
În lanțurĭ el légă a lucruluĭ sórte;
Dar' cântecul liber, *Lumină purpură,*
La *Tine* se 'nalță prin liniștĭ de nópte.

Cuvintele prime ale zilĭĭ 'ncepute
La Tin' să se 'nalțe, o bune Părinte,
Și ultima rază a zilei trecute,
Ca și aurora, Te binecuvinte!

La Tine ne-'ntórcem, *Isvor* de 'ndurare,
Să speli al nost' suflet de orĭ-ce pĕcate.
Versând aicĭ lacremĭ, cântându-ți cântare,
Condu-ne în ceriurĭ, ceresc *Împĕrate!* *)

*) Traduse de **E. Dăianu.**

[1]) »Hymnorum quoque meorum carminibus deceptum populum ferunt.« *Ambrosii opuscul. de Spiritu Sancto,* in Epist. 31.

De altcum într'aceste imnurĭ nicăirĭ nu se află alusiune la turburările între carĭ s'aŭ compus, dacă nu cum va în următórea strofă:

Înaintea Ta așternem,
Grigĭ, nĕcasurĭ, fricĭ, jale,
Îți mărturisim a nóstre
Negre crime și pĕcate,
Implorăm cu rîu de lacrimĭ
Grațiósa ta 'ndurare
Nu mai Tu 'n a Ta mânia,
Bun Părinte nu ne bate. **)

Numaĭ din adêncul unuĭ suflet sublim, care să scie predomni, pot isvori atarĭ armoniĭ în mijlocul uneĭ ferberĭ revoluționare. Dar și poporul primi aceste imnurĭ cu atâta însuflețire, în cât ziua-nóptea le cânta și electrisat de ele, cerea să móră dimpreună cu Episcopul sĕŭ. Din când în când cântarea înceta la dorința luĭ Ambrosie. Atunci se suia pe amvon și inima luĭ mișcată și recunoscĕtóre afla accente și cuvinte ne mai audite până atunci — pentru însuflețirea și mulțămirea poporuluĭ atât de credincios.

Tóte aceste se întîmplară în aniĭ 385 și 386, adecă pe când și Augustin era în Milan ca profesor. Și óre un june, ce e drept de parte de credință adevĕrată, dar simțitor pentru oratoriă, poesiă, onóre, pentru demnitatea sufletuluĭ și drepturile eterne ale conscințeĭ și libertățiĭ, cum ar fi putut rĕmâné nemișcat la acésta priveliște? Cum să nu fi trăsărit el în inimă vĕḑênd pe acest bĕtrân venerabil, care mai bine se espune în mod generos violențeĭ puternicilor, de cât să-și tradeze datorința; — vĕḑênd pe acest bĕtrân neînvins, deși nearmat, recompensat, ca de regulă, prin aplausele tuturor, ale căror aplause merită a fi dorite.

„Acolo era și mama, — scrie s. Augustin. — serbitórea ta, care lua parte între ceĭ dintâĭ la tóte veghierile și restristele, trăind cu totul rugăciunilor. Chiar și eŭ, deși încă nu eram încălḑit de căldura spiritului tĕŭ, Dómne, fuĭ răpit de turburarea orașuluĭ întreg." [1]) Mărirea morală, ce-l încunjura pe Ambrosie ca și cu o aureolă, îl răpi și pe Augustin. „Pe Ambrosie îl țineam fericit, după modul de cugetare al lumeĭ, ca pe omul pe care atâtea persóne puternice îl stimézĕ. Numaĭ celibatul luĭ mi-se părea de nesuferit. Dar nicĭ ideile, nicĭ presimțire nu aveam de speranțele, ce-l nutriaŭ pe el; de triumfurile luĭ în lupta contra mărirriĭ celeĭ înșelătóre, de mângâierile luĭ în nĕcasurĭ; de farmecul șóptelor secrete din fundul inimeĭ luĭ, de bucuriile mântuitóre, ce le gusta *din* pânea și *cu* pânea ta, Dumnezeul meŭ!"

Cât despre s. Monica îndeșert m'așĭ încerca să descriŭ de ce bucuriă sublimă tresăria inima eĭ, când își vĕḑu pe părintele sĕŭ sufletesc, de la care aștepta și mântuirea fiuluĭ sĕŭ, glorificat, ca *erou* și ca *sfînt.* Ea se apropia de amvonul luĭ Ambrosiŭ, pândia cuvintele de pe buzele luĭ și după mărturisirea sfîntuluĭ Augustin își lua mare parte din grijile și durerile bisericiĭ. Ea trăia numaĭ pentru Dumnezeŭ. Și aci sub ochiĭ sfîntuluĭ episcop, în acésta mare de lumină, între aceste cântărĭ și însuflețirĭ, între aceste miresme cerescĭ, în sfera șóptelor Dumnezeescĕ ea înainta cu pașĭ marĭ spre perfecțiune. Credința, iubirea, speranțele tarĭ și încrederea în Dumnezeŭ străluciaŭ pe fața eĭ. Se putea ușor vedé, că a sosit óra fecundității celeĭ marĭ.

) Trad. de **Ioan L. Hossu.

[1]) Confess. l. IX. c. 7.

X.

Rugăciunĭ ascultate. — Primele rațe de lumină în sufletul luĭ Augustin. — Planul luĭ Ambrosie. — Furtuna.

385—386.

Monica nu s'a îndestulit să ducă pe fiul sĕŭ în visită la episcopul Ambrosie, ci s'a nizuit, ca el să mérgă cu dînsa tot de una și la predicele episcopuluĭ. Acésta nicĭ nu era cu greŭ, pentru că Augustin se desfĕta în elocvența luĭ Ambrosie. Deja înainte de sosirea iubiteĭ sale mame l'a ascultat de mai multe orĭ.

În Milan încă și astăzĭ se arată amvonul de marmoră, de pe care vorbia sfîntul episcop cătră popor, și pe care în decursul anilor 385 și 386 așa zicĕnd nicĭ când nu a pășit, fără ca să nu fi vĕḑut înaintea sa pe Monica și lângă dînsa pe „copilul lacrimilor". Dar dacă Augustin însoția pe iubita sa mamă la predicele luĭ Ambrosie, ar fi trebuit, ca să mérgă cu aceea dispositiune, ce se recere pentru ca cuvîntul luĭ Dumnezeŭ să pĕtrundă la inimă. Durere însĕ, Augustin mergea acolo numaĭ ca un critic curios, și nu ca învĕțăcel.

„Îl ascultam cu multă stăruință când vorbia cătră popor, dar nu cu intențiunea cuvenită, ci numaĭ ca să vĕḑ, că óre predică mai frumos saŭ mai puțin frumos de cum se vorbia. Cu atențiune încordată îĭ ascultam cuvintele, dar numaĭ forma esternă a vorbireĭ mĕ interesa, și nebătêndu-mi de loc capul cu conținutul, îl desprețuiam." [1])

Étă cum asculta Augustin cuvintele luĭ Ambrosie, și cu tóte că nu împlini nicĭ o condițiune, ce se recere, pentru ca lumina dumnezeéscă să pĕtrundă în suflet, ea totuși pĕtrunse și încă așa de lin, aprópe pe neobservate.

„Nu umblam să învĕț *ce zicea,* ci să ascult numaĭ *cum vorbia.* Însĕ cu cuvintele plăcute îmĭ pĕtrunse în inimă și conținutul desprețuit fiind că acestea nu se pot despărți. Și când cu inima deschisă gustam dulcéța vorbireĭ, întra și adevĕrul aceleia, dar numaĭ pe încetul." [2])

Sub farmecul acelor cuvinte Augustin începu a se ridica puțin, dar și el însuși abia o observă, așa de blândă și nesimțită fu prima rază de lumină, ce pĕtrunse în sufletul luĭ. „Începuĭ a observa că și acésta învĕțătură se póte apĕra și vĕḑul, că nu e lucru cutezat a mărturisi credința catolică, în favorul căreia, din greșélă, credeam, că nimic nu se póte zice contra obiecțiunilor manicheice." [3])

Acésta fu prima rază de lumină, pe care și mai bine o descrie în următórele: „Îmĭ plăcea tare să ascult pe Ambrosie și cu tóte că nu sciam óre adevĕrate-s spusele luĭ, cel puțin nu spunea nimic, ce nu s'ar fi părut imposibil. — Îmĭ mustram desperarea, mai ales însĕ părerea, după care credeam, că nime nu se póte opune celor, ce lapĕdă și batjocoresc *Legea* și *Profețiĭ.*" [4])

Și apoĭ: „Eram sigur, că de și nu am aflat, cum că biserica acésta vestesce adevĕrul, totuși am aflat, că ea nu învĕță lucrurĭ de acelea, de carĭ o acusam eŭ. Pentru aceea m'am cam încurcat, dar ér mĭ-am venit în fire și m'am bucurat, Dumnezeul meŭ, că unica Ta biserică, corpul unicului **Tĕŭ Fiŭ**, în al căreia sin încă din copilăriă am cunoscut numele luĭ Christos, — nu învĕță glume copilărescĭ." [5])

(Va urma.)

[1]) Confess. l. V. c. 13.
[2]) Confess. l. V. c. 14.
[3]) Tot acolo.
[4]) Tot acolo.
[5]) Confess. l. VI. c. 4.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia Iubileului ducentenar al Sf. Unirî cu biserica Romei.

(Fine.)

Nobila și creștinésca inițiativă dată de Archiereii nostri n'a întârdiat a deștepta rîvna beneficenței publice și întru inimele credincioșilor lor, dintre carî mulți s'aŭ îndeplecat a spori cu avutul lor numĕrul fundațiunilor diecesane. Ceia ce cunosc greutățile materiale ale poporului nostru, și mai vîrtos ceia ce chiar și în timpul nostru își datoresc posițiunile în clasele inteligente, în parte mare ajutórelor primite din aceste fundațiuni, într'un glas cu mulțimea tinerilor necontenit susținuți și sprijiniți pe la școle, din aceleași nesĕcate isvóre, sîntem siguri că prin sentimentele pietății recunoscĕtóre la rîndul lor știŭ spune binefacerile S. Unirî!

Pe cum așa dar în alte părți, ast fel și la noi putem constata, că Biserica cea adevĕrată, de și după firea sa țintesce de a dreptul la mântuirea sufletelor și la fericirea de veci din ceriŭ, ea totuși aduce și pe terenul lucrurilor temporale folóse atât de multe și atât de marî, cât mai multe și mai marî n'ar putea aduce nicî atunci, când în prima linie și mai cu samă ar fi instituită spre paza fericirei pămîntesci. [1])

Dret aceea, o, Preaiubiților Nostri Frați și Fiî, din tóte cele ce le-am înșirat până acilea, dat vĕ este, și credem cu prisosință, a cuprinde în orî ce privință marea însemnĕtate a Sfintei Unirî, încheiată de aî nostri Părinți; și noŭ prilegiŭ vi-se oferesce tot o dată spre a simți întru inimile vóstre o curată și cea mai alésă mângâiere, că printr'însa voî sînteți membri și fiî din fiii adevĕratei Biserici a lui Isus Christos; și prin urmare dreptul îl aveți de a vĕ mândri înaintea orî și cui, că pe cum după al vostru sânge și nume, ast fel și după a vóstră credință, cu adevĕrat frați sînteți aî acelor Romanî, despre carî Sfîntul Pavel așișderea cu mângâiere scria: *Credința vóstră se vestesce în tótă lumea* [2])!

Dar pentru că mândria vóstră să fie bine plăcută înaintea lui Dumnezeŭ și cu folos mântuirei de veci a sufletelor vóstre, nu întrelăsați a vĕ sili din tóte puterile, spriginite de darul cel ceresc, carele nicî o dată nu lipsesce celui ce face totul cât în putința sa este, — ca credința vóstră să fie o credință viuă, ce se vedesce prin strălucirea faptelor celor bune, o credință tare și pururea neînvinsă de ispitirile, de ademenirile saŭ de folósele vremelnice ale lumei înșĕlătóre. Apoi, fiind că împlinirea legei este dragostea [3]), stăruiți asemenea fără de încetare, ca întru inimile vóstre din ce în ce mai tare să arză focul dragostei lui Dumnezeŭ, nedespărțită de dragostea deaprópelui. Și stăruiți în chipul acesta, ca ceea ce știți de la S-tul Grigorie Marele, că inima nóstră este al Domnului altar, în care se poruncesce să arză foc neîncetat, și că ast fel de lipsă este ca din aceeași inimă neîntrerupt să se înalțe către Domnul flacĕra dragostei [4]). Arzĕnd acéstă flacĕră sfîntă întru voi, luminați vor fi pașii vostri, și veți putea umbla în căile Domnului scutiți de întunerecul pĕcatului, ér în piepturile vóstre vor crește și se vor desvolta virtuțile cele mai frumóse; pentru că dragostea acésta, după S-tul Pavel, îndelung rabdă, se milostivesce, nu pismuesce, nu se sumețesce, nu se trufesce, nu se pórtă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărîtă nu gândesce rĕul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevĕr; tóte le sufere, tóte le crede, tóte le speréză, tóte le rabdă [1]). Cununa tuturor acestor virtuți alese apoi, de vreme ce pe pămînt va forma neîntrecuta podóbă a vieții vóstre creștinesci, în ceriŭ asigurată vĕ va face bucuria și fericirea veșnicei împĕrății a Aceluia ce pe noi atât ne-a iubit, în cât s'a dat pe sine singur preț de rĕscumpĕrare pentru toți [2]).

Ér când ast fel vĕ îndemnăm spre deprinderea tuturor virtuților creștinesci, spre statornică, neclătinată și adevĕrat sinceră alipire către Sfînta Unire, ca și spre apărarea cu scumpĕtate și sprijinirea cu tărie a instituțiunilor ei: în Domnul cu stăruință vĕ chiemăm și rugându-vĕ pe voi vĕ rugăm, să uniți glasurile vóstre recunoscĕtóre la glasul Archiereilor vostri, pentru ca acuma la împlinirea a dóuĕ sute anî de la încheierea mărețului act al Sfintei Unirî, noi toți, într'o adevĕrată unire, să reînoim mărturisirea credinței Părinților nostri, să promitem la rîndul nostru neclătinată alipire către Scaunul Apostolic al Sfîntului Petru și fiéscă ascultare Următorului sĕŭ și Vicariului D. N. Isus Christos pe pămînt Preafericitului și Preasfințitului nostru Părinte Papa de la Roma. După aceea, manifestare érăși solemnă să dăm neștermuritului nostru devotament, fidelității și supunerei nóstre omagiale, moștenire așișderea de la aî nostri Părinți, față de Augusta Casă Domnitóre de Habsburg - Lotaringia, față de Înaltul Tron, față de Cela ce cu atâta mărire îl stăpânesce acuma, Maiestatea Sa Preagloriosul nostru Împĕrat și Rege Apostolic Francisc Iosif I. prin a cărora mijlocire s'a încheiat Sfînta Unire și fără de întrerumpere s'a spriginit și ajutorat întru desvoltarea sa până la noi. Apoi, cu viuă pietate binecuvêntând memoria Părinților nostri, mulțămită ferbinte să aducem Tatălui ceresc, căci de atâta bunătate pe ei și pe noi a ne învrednici cu milostivire s'a îndurat. Și ast fel, la culmea însuflețirei nóstre libere să lăsăm ale nóstre inimi întru a repeți după Părinții Sinodului ecumenic de la Florența pentru făcuta Unire: Veseléscă-se ceriurile și bucure-se pământul, căci s'a dărîmat de la mijloc părețele despărțitor dintre Biserica apusénă și cea rĕsăriténă, și pacea și unirea s'a reîntors și de noŭ s'a ivit în piatra unghiulară Christos, carele din amêndóuĕ una a făcut, împreunând amêndoî părețiî cu puternica legătură a dragostei și a pácei, și închegând și susținĕnd legătura veșnicei unități, și după norul îndelungatei întristări, și după înfiorătórea și neplăcuta negură a neînțĕlegerei de atâta timp, peste toți a strălucit sĕninul sóre al doriteî Unirî. — — Ție se cuvine lauda, ție mărirea și închinăciunea Christóse isvorul îndurărilor, ție celuia ce atâtea bunătăți aî întins Miresei tale, Catolicescei Biserici, și minunile milostivirei tale arĕtate ni-le-aî făcut nóuĕ celor de acuma, ca toți să vestéscă minunile tale [3])!

O, da! Preaiubiților Nostri Frați și Fiî, din ale nóstre vesele piepturi cu atât mai tare trebue să isbucnéscă aceste sentimente de laudă, de preamărire, de fiéscă recunoștință, cu cât nóuĕ celor de acuma darul ni-s'a dat de a sĕrbători nu numai încheierea acestei Unirî sfinte, ci și tăria și vigórea esistenței sale după o viață de dóuĕ sute anî, și putință ni-s'a întins nu numai de a admira frumsețea unui sóre în podóba rĕsăritului sĕŭ pe orisontul de atâtea veacurî întunecat cu negurile durerósei desbinărî, ci chiar de a-l vedea strălucind de sus și vĕrsând cu nesecată prisosință binefacerile razelor sale peste un întreg popor, peste credinciosul popor al Provinciei nóstre mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș.

Ér pentru ca manifestarea acestor scumpe sentimente ce ne încălzesc inimile să se întîmple după tótă vrednicia și potrivit cu însemnătatea momentului, pe de o parte vĕ facem cunoscut, că Noi, aî vostri Archierei după timp, în ziua iubilară de 5/18 Septembre, anul curgĕtor, întruniți în Blaș la Sfînta Mitropolie la al III-a Conciliŭ provincial, la Altarul sfînt mulțămită aducênd Tatălui Ceresc, binecuvêntările dumnezeescului sĕŭ dar peste voi toți cu fiéscă umilință vom implora. Ér pe de o altă parte dispunem tuturor purtătorilor oficielor parochiale de pe terîtoriul Provinciei nóstre mitropolitane:

1. Sâmbătă în 16/29 Septembre a. c. în tóte bisericile parochiale și filiale după Însĕrat se vor trage clopotele timp de o jumĕtate de óră.

2. Duminecă în 17/30 Septembre (în bisericile filiale în Dumineca următóre) se va ține S. Liturgie commemorativă, în cursul căreia după Evangelie se va ceti și esplica Epistola Nóstră Pastorală presentă; după aceea la eșirea cu Darurile se vor pomeni în Domnul adormiții Mitropoliții Teofil și Atanasie; și în fine după rugăciunea Amvonului se va cânta Doxologia cea mare. Întru cât cetirea și esplicarea Epistolei Pastorale nu s'ar puté face atuncia pe întregul ei, — acésta se va continua până la sfîrșit în Duminecele următóre.

3. La s. Liturgie commemorativă se vor învita și auctoritățile locale, ér poporului credincios se va vesti de mai înainte ținerea aceleia.

Alergați așa dar cu toții, o, Preaiubiților Nostri credincioși, cu deosebire în aceea zi mare împregiurul altarului dumnezeesc, unde Părinții nostri pururea și-aŭ găsit adăpost, mângâiere și mântuire printre greutățile vieții trecĕtóre, și acolo, unind rugăciunile vóstre la glasurile sacre ale Preoților vostri, și ferbinte mulțămită Domnului aducênd, cereți într-o sinceritatea inimelor vóstre, ca bogăția darului sĕŭ ceresc să spriginéscă și în a treia sută de la S. Unire, și în cele alalte fără de numĕr ce vor urma, Biserica nóstră, pentru ca ea să-și pótă împlini tot de una în liniște și în pace înalta sa misiune de a lucra mântuirea sufletelor și de a vĕrsa cu prisosință binefacerile culturei creștinesci peste voi și peste aî vostri urmași din neam în neam.

Darul Domnului nostru Isus Christos să fie cu voi cu toți.

Unirea credinței și împărtășirea Spiritului Sfînt cerênd, pe noi înșine, și unul pe altul și tótă viĕța nóstră lui Christos Dumnezeŭ să o dăm! Amin.

Dat în Blaș la Sfînta Mitropolie în 5/18 Septembre 1900.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Michail Pavel m. p.
Episcopul Oradei-Marî.

Ioan Szabó m. p.
Episcopul Gherlei.

Demetriŭ Radu m. p.
Episcopul Lugoșului.

---

[1]) Leo III. Encicl. *Immortale Dei.*
[2]) Rom. 1. 8.
[3]) Rom. 13. 10.
[4]) Libr. 25 Moral. c. 7.

[1]) I. Cor. 13. 4.
[2]) I. Tim. 2. 6.
[3]) Decret. Union.

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“, Nr. 21. cu următorul sumar: C. R.-Motru, Amânarea ori cărei soluțiuni în cestiunea israelită. — Sextil Pușcariu, Arta aplicată. — Crăsescu Basarabeanu, Séptemâna patimilor (nuvelă). — Kean, Jean Lecomte de Nouy. — Em. Grigorovitza, Românismele în dialectul german al Sașilor din Transilvania. — N. Iorga, Dóuĕ hotărîrĭ domnescĭ tipărite din secolul al XVIII-lea. Mișcarea literară și științifică: Haralamb G. Lecca. Suprema Forță (piesă în patru acte). — Nicolae Sulică, Antropomorfisme și antiantropomorfisme în limba română. — Const. Gh. Damaschin, Visurĭ spulberate (versurĭ). — Notițe bibliografice. Suplimentul I.: Revista revistelor. — O propunere de anchetă. — Viitorul congres al petroliștilor în România. Suplimentul II.: O Duminecă la țară (nuvelă) de Victor Bogdănescu. — Căsnicie (poesie) de Du Midi. — Singurătate (poesie) de Zoe. — Ocnașiĭ (nuvelă) de M. Rusu.

Datinile Romanilor de la înmormîntări în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaș 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntări. Costă 20 fil. și se recomandă mai ales studenților din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărț. Blaș al Asociațiunii.

Posta redacțiunii.

Idealist în B. Idealismul e vecin cu desperarea. Nu stăm așa de rĕŭ. Până acum cam 1000 cor. după acoperirea speselor pe lângă aceea, că mai sînt esemplare, carĭ se vor vinde pe rînd. E adevĕrat, că în privința acésta avem lipsă de »școlire«, dară materialul, care să se »școléscă«, e destul de bun, și așa nu avem, să desperăm. Scusă, că de astă dată nu putem folosi manuscrisul trimis.

Énea. Se va promova dór în numĕrul viitor. Salutărĭ cordiale!

Victor. Calendariul Uniriĭ nu va puté apăra nicĭ anul acesta. Datoriile sînt așa de marĭ, cât nu putem să le mai înmulțim. Dacă regretați Dvóstre, noĭ de sigur.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Aŭ apărut și se pot comanda de la Tipografia *„Aurora“* din Gherla—Szamosujvár:

Almanachul Preotului Român
pe anul 1901.

Prețul unuĭ esemplar *60 fil.*, spedat prin postă franco *70 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco numaĭ *3 cor. 20 fil.*

Calendarul „Auroreĭ“ pe anul 1901.

Prețul unuĭ esemplar *50 fil.*, spedat prin postă franco *60 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco *2 cor. 70 fil.*

(32) 1—3

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Cântat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 miliône borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ dubie, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic, repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmoĭe și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerĭ** după primirea prețului. La comande mai marĭ scădĕmînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atențiune fie care borcan, ce pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cel carĭ n-aŭ avut la îndemână, să se ferescă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **coma direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)

(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 1—25

Veritabila **pomadă englesă pentru conservarea pieleĭ și săpunul „Borax“ al Druluĭ Iosif Kriegl,**

(înainte)

(după)

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel mai renumit mijloc de curățire a pieleĭ. O dosă de pomadă și un săpun »Borax«, să spedéză pentru **3 coróne 30 filerĭ,** după înaintarea prețului.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmînt convenabil.

Veritabila **pomadă engleză „Tannochichinin“ a Druluĭ Iosif Kriegl,**

(înainte)

(după)

împiedecă căderea și încărunțeala timpurie a părului și a barbeĭ, și ajută creșterea lor. O dosă costă, anticipând prețul, **3 coróne.**

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnațiunile postale să se adreseze la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmînt convenabil.

RCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 24 Novembre 1900. | Numĕrul 47.

Epistola enciclică
a preasfinţitului Domnului nostru
Leo Papa XIII.
Despre
Isus Christos
Rĕscumpĕrătoriul.

Venerabililor Fraţi Patriarchi, Primaţi. Archiepiscopi, Episcopi şi celor alalţi Ordinari, carĭ petrec în pace şi comuniune cu Scaunul Apostolesc.

Leo PP. XIII.
Venerabilĭ Fraţi!

Mântuire şi binecuvîntare apostolésc㠆!

De şi căutând în viitoriŭ nu putem, să nu fim îngrijaţi, ba avem cause nu puţine şi nicĭ uşóre de a fi cuprinşi de temerĭ, de vreme ce atât în raporturile cele private, cât şi în cele publice esistă rele atât de multe şi aşa de înrădăcinate: sfârşitul acesta al véculuĭ totuşĭ din darul luĭ Dumnezeŭ pare a fi născut óre care sperare şi mângâiare. Nimenia să nu nutréscă adecă părerea, că reîmprospetarea gândului la bunurile sufletului şi trezirea rîvneĭ spre credinţa şi evlavia creştinéscă nu ar avé nicĭ o importanţă pentru binele public: éră semne destul de învederate mărturisesc, că în timpul din urmă chiar vîrtuţile acestea la mulţĭ se trezesc din noŭ orĭ se întăresc. Căcĭ étă în ciuda ademenirilor lumiĭ şi în ciuda atâtor sminteleĭ carĭ împresóră evlavia, totuşĭ la un singur cuvînt al Pontificeluĭ s'aŭ adunat de pretutindenia mulţimĭ dese la Roma la pragurile sfinţilor Apostolĭ, atât cetăţenĭ cât şi străinĭ deprind pe faţă religia, şi avênd încredere în indulginţa, ce o a îmbiat biserica, folosesc mai cu rîvnă mijlócele, cu carĭ se dobîndesce mântuirea cea veclnică. Şi cine să nu fie mişcat de evlavia acésta mai înv㠆păiată ca de obiceiŭ faţă cu Mântuitoriul némuluĭ omenesc, carea o véd toţĭ înaintea ochilor? Uşor putem socotĭ de vrednic de vremile cele mai bune ale creştinătăţiĭ focul acesta al inimiĭ atâtor miĭ de ómenĭ, carĭ de la rĕsăritul sórelui până la apus cu un gând şi cu o inimă salută şi laudă numele luĭ Isus Christos. Şi o de ar urma după flăcările acestea aşa zicênd isbucnitóre ale religieĭ strămoşescĭ un foc mare, şi de ar mişca pilda acésta escelentă a multora şi pe ceĭ alalţi pe toţi! Căcĭ de ce are timpul nostru lipsă aşa de mare ca de aceea, ca în state să se înoéscă pretutindenia caractérul creştinesc şi vechile vîrtuţĭ? Acela e rĕul, că alţiĭ şi a nume fórte mulţĭ îşĭ astupă urechile, şi nu aud acelea, la carĭ îi îndémnă o ast fel de înoire a evlavieĭ. Şi totuşĭ „de ar sci darul luĭ Dumnezeŭ“, de ar socotĭ, că nimica nu póte, să de mai rĕŭ, de cât a se fi lăpĕdat de Mântuitoriul lumiĭ, şi de a fi părăsit moravurile şi instituţiile creştinescĭ, a bună samă s'ar trezi şi eĭ, schimbându-şĭ calea ar grăbi, să scape de perirea sigură. — Éră acum a apĕra pe pământ şi a lărgi împĕrăţia Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi a se sili prin împărtăşirea binefacerilor dumnezeescĭ, ca ómeniĭ să se mântuéscă, e slujba aşa de mare şi aşa de proprie a bisericiĭ, cât în partea cea mai mare în lucrarea acésta îşĭ are temeiul tótă auctoritatea şi puterea eĭ. Aşa ni-se pare că noĭ până în ziua de astăzĭ spre acésta Ne-am silit din tóte puteriile în administrarea cea atât de grea şi plină de grijĭ a Pontificatuluĭ; éră pentru voĭ, venerabilĭ Fraţi, e a bună samă un lucru obicinuit, ba chiar de tóte zilele, ca gândurile şi grijile vóstre cele mai de frunte să le dedicaţi aceluia-şĭ lucru cu Noĭ. Dară amîndoĭ conform împrejurărilor timpuluĭ avem, să ne silim spre lucrurĭ mai marĭ, şi mai ales cu prilejul anuluĭ sfînt să propagăm mai tare cunoscinţa şi dragostea luĭ Isus Christos, învĕţând, sfătuind, îndemnând, ca dóră se va puté audi glasul nostru. Avem înaintea ochilor nu întru atâta pe aceia, carĭ s'aŭ obicinuit a primi cu urechĭ bucuróse învĕţăturile creştine, cât mai vîrtos pe aceia toţĭ, carĭ sînt cu mult mai miserĭ, carĭ îşĭ păstréză numele de creştinĭ, dară îşĭ petrec viaţa fără de credinţă şi fără de dragostea luĭ Christos. Mai ales de aceştia Ne e milă; mai ales pe aceştia am dori, să-ĭ facem, să ĭea a minte, ce fac şi unde vor ajunge.

A nu fi cunoscut pe Isus Christos nicĭ o dată şi în nicĭ un chip, e nefericirea cea mai mare, dară ea cel puţin nu sufere de cerbicie şi de nerecunoscinţă; a-l respinge înse şi a-l ulta, după ce l-a cunoscut, e o tărădelege aşa de négră şi nebună, cât pare a fi cu neputinţă, ca om să o pótă sevârşi. El e adecă causa primă şi isvorul tuturor bunătăţilor; şi némul omenesc pe cum fără de binefacerea luĭ Christos nu a putut, să se mântuéscă, în tocmaĭ aşa nu póte nicĭ să se conserveze fără de puterea luĭ. „Întru nime altul nu este mântuire, pentru că nicĭ un nume altul sub cer nu este dat ómenilor, întru care trebue să ne mântuim noĭ.“ [1]) Óre popórĕle acelea, cărora le lipsesce lumina creştinismuluĭ, nu învaţă destul de limpede cu esemplul sĕŭ, cum e viaţa muritorilor, de unde lipsesce Isus, „puterea luĭ Dumnezeŭ, şi înţelepciunea luĭ Dumnezeŭ“, carea e moralitatea lor, care sfârşitul lor? Cel ce-şĭ aduce a minte câtu-şĭ de puţin de orbirea lor de minte, de stricăciunea lor de fire, de grozăveniile superstiţiilor şi poftelor lor, pe cum le zugrăvesce s. Pavel, [2]) acela a bună samă se va simţi mişcat de milă şi de îngrozire de o dată. — Ómeniĭ de-a rîndul sciŭ lucrurile, cele ce le amintim aci, dară nu le cumpĕnesc şi nu le socotesc ómeniĭ toţĭ. Căcĭ nu ar înstrăina măreţia, nu ar bolnăvicioşi lenea pe atâţia, dacă amintirea s'ar cuprinde mai mult cu binefacerile dumnezeescĭ, şi dacă mintea ar socoti mai des aceea, că din ce stare a scos Christos pe om, şi la ce stare l-a înălţat. Lipsit fiind de moştenire şi pribeag fiind, némul omenesc se răpia în decurs de atâtea vécurĭ spre perire, fiind el încâlcit în relele acelea înfricoşate şi în alte rele, carĭ le născuse pĕcatul strămoşilor, şi acestea nu putu, să le vindece nicĭ un ajutoriŭ omenesc, până când s'a arĕtat Christos Domnul, pogorîndu-se ca Mântuitoriŭ din cer. Dóră pe dînsul îl promisese Dumnezeŭ însu-şĭ la începutul lumiĭ ca pe învingĕtoriul şi biruitoriul „şerpeluĭ“, şi de atuncĭ vécurile următóre aŭ căutat spre sosirea luĭ cu aşteptarea încordată a doririĭ. Multă vreme şi limpede aŭ prevestit cuvintele sfinţilor profeţi, că pe dînsul se întemeiéză tótă sperarea; ba şi schimbările de sórte, faptele, instituţiile, legile, ceremoniile, jertfele unuĭ popor ales încă aŭ însemnat mai înainte lămurit şi limpede, că némul omenesc va dobîndi mântuire desevârşită şi absolută întru acela, despre care se zicea, că va fi preot şi tot de o dată şi jertfă de împăcare, recâştigătoriul libertăţiĭ omenescĭ, domnul păciĭ, învĕţătoriul tuturor némurilor, întemeiătoriul uneĭ împĕrăţiĭ, carea va rĕmâné în timpurĭ veclnice. Numirile, icónele şi profeţiile acestea de multe felurĭ, dară carĭ în faptă se uniaŭ, însemnaŭ pe acel unul, carele pentru preamarea sa iubire, cu carea ne-a iubit pe noĭ, avea, să se dea óre când pentru mântuirea nóstră. Şi întru adevĕr când a sosit timpul de plinire a sfatuluĭ dumnezeesc, unul născut Fiul luĭ Dumnezeŭ om făcêndu-se a satisfăcut cu sângele sĕŭ în chipul cel mai bogat maiestăţiĭ vătĕmate a Tatăluĭ, şi şi-a câştigat şie-şĭ némul omenesc cel rĕscumpĕrat cu un preţ aşa de mare. „Nu cu argint saŭ cu aur, carĭ se strică, v'aţi scăpat, — ci cu scump sângele ca al unuĭ miel nevinovat şi nespurcat al luĭ Christos.“ [1]) În acest chip pe toţĭ ómeniĭ, carĭ eraŭ supuşĭ puteriĭ şi împĕrăţieĭ luĭ, deja şi pentru că el este şi ziditoriul şi ţiitoriul tuturor, i-a câştigat din noŭ pe sama sa rĕscumpĕrându-i cu adevĕrat şi în sens propriŭ. „Nu sînteţĭ aĭ vostri, că sînteţĭ cumpĕraţi cu preţ.“ [2]) Aşa dară tóte le-a restaurat Dumnezeŭ în Christos. „Taina voiĭ sale după bună plăcerea sa, carea mai înainte o a pus întru el, spre isprăvnicia plinirĭ vremilor, ca tóte să le întemeieze întru Christos.“ [3]) Pe loc ce a rupt Isus scrisórea de datorie, carea era împotriva nóstră, pironindu-o pe cruce, în dată a încetat mânia cea cerésc㠆, legăturile robieĭ celeĭ vechĭ s'aŭ deslegat némuluĭ omenesc celuĭ turburat şi rătăcitoriŭ, s'a redobîndit dragostea luĭ Dumnezeŭ, s'a redat graţia, s'a deschis din noŭ întrarea la fericirea cea veclnică, şi s'a redat dreptul şi s'aŭ îmbiat mijlócele de a ajunge la ea. Atunci a omuĭ ca deşteptat dintr'un somn lung şi aducĕtoriŭ de mórte a vĕdut lumina adevĕruluĭ cea dorită şi cercată în zădar în decurs de atâtea vécurĭ, şi a cunoscut mai ales aceea, că el e născut spre bunătăţĭ cu mult mai înalte şi mai strălucite, de cum sînt bunătăţile acelea frângăcióse şi trecĕtóre, carĭ le bagă în samă sensurile, şi la carĭ îşĭ îndrepta mai înainte gândurile şi grijile sale, şi că acésta e preste tot menirea vieţiĭ omenescĭ, acésta e legea cea mai înaltă, la acésta aŭ, să se îndrepte tóte ca la scopul sĕŭ, ca noĭ pe cum am purces de la Dumnezeŭ, aşa să ne şi întórcem óre când la Dumnezeŭ. Zidită din noŭ pe începutul şi temeiul acesta a înviat consciinţa dignităţiĭ omenescĭ, pepturile aŭ primit întru sine sentimentul legăturiĭ frăţescĭ a tuturor, apoĭ drepturile şi datorinţele, ceea

[1]) Fapt. 4, 12.
[2]) Rom. 1.

[1]) I Petr. 1, 18 ur.
[2]) I Cor. 6, 19 ur.
[3]) Ef. 1, 9 ur.

ce urma de la sine, parte s'aŭ adus la desevârşire, parte s'aŭ rînduit din noŭ, şi tot de o dată s'aŭ trezit şi vîrtuţi de acelea, de carî nicî o filosofie a celor vechî nu ar fi putut nicî măcar să-şi închipuéscă. În urma acestora gâudirea, lucrarea, moravurile aŭ pornit pe altă cale, şi după ce cunoscinţa Rĕscumpĕrătoriului s'a propagat în tóte părţile, şi după ce vîrtutea ei, carea alungă nesciinţa şi vitiile cele vechi, a pătruns prin vinele cele mai din lăuntru ale statelor, atuncî a urmat schimbarea aceea a lucrurilor, carea născută din civilisaţia creştină a némurilor, a schimbat din temeiŭ faţa pămîntului.

În reamintirea lucrurilor acestora, venerabilî Fraţi, se cuprinde o veselie nemărginită, şi de o dată şi un îndemn fórte puternic, a nume spre aceea, ca după putinţă din tótă inima să mulţămim dumnezeesculuî Mântuitoriŭ şi să purtăm grije, ca şi alţiî să-i mulţăméscă.

Pe noî adevĕrat că vechimea ne depărtéză de originea şi începutul mântuiriî restituite; dară ce are acésta de a face, când vîrtutea rĕscumpĕrariî e vecînică, şi când binefacerile eî rĕmân vecinice şi nemuritóre? Cel ce a restaurat o dată firea cea stricată prin pĕcat, acela-şi o păzesce şi o va păzi în vecî: „S'a dat preţ de rĕscumpĕrare pentru toţi.[1]) Întru Christos toţi vor învia.[2]) Şi împĕrăţieî luî nu va fi sfârşit.“[3]) Aşa dară din sfatul cel vecînic al luî Dumnezeŭ mântuirea tótă, atât a singuraticilor, cât şi a totalităţii, e aşedată în Christos Isus; cei ce îl părăsesc pe dînsul, chiar prin acésta ca singuratici îşi dobîndesc cu furie órbă perirea, şi în aceea-şi vreme, întru cât le e cu putinţă mai fac şi ca societatea omenéscă să cadă din noŭ în aceea-şi massă de nefericire şi miserie, carea Rĕscumpĕrătoriul o delăturase cu mila sa cea iubitóre.

(Va urma.)

Catolicii şi protestanţii în Franţa. — Organul ligiî patrioţilor din Franţa, a cerut părerile mai multor bărbaţi însemnaţi şi scriitorî distinşi asupra chestiuniî, dacă e de preferit spiritul protestant în filosofie, politică, moravurî literatură şi artă spiritului catolicismuluî.

Din respunsurile sosite la scurtul chestionar, dăm după „Apostolul“ scrisele marelui critic Paul Bourget:

„În ceea ce privesce fondul ancheteî, adecă valórea comparativă a protestantismuluî şi a catolicismuluî pentru viitorul Franţeî, îmî pare că acéstă discuţiune e dominată de cuvîntul celebru şi pururea adevĕrat: „În Franţa, nu e destulă religiune ca să putem face dóuĕ“. Experienţa confirmă acéstă formulă în chipul cel mai indiscutabil. Casul Francesuluî născut catolic şi care se face protestant e extrem de rar, atât de rar în cât e socialminte neglijabil. Se póte afirma, că de o sută de anî, pentru un Francez, a înceta să fie catolic, însemnéză în tot de-una a înceta să fie creştin. Fiţi siguri, că ceî carî gândesc să ne „protestantiseze“ ţéra, cunosc fórte bine acéstă lege a mentalităţiî naţionale, şi dacă întrebuinţéză formula acésta, o fac din causa prudenţeî şi pentru ca să nu proclame prea brutal adevăratul lor proiect, care este să descreştineze naţiunea. Experienţa de asemenea ne-a demonstrat că pentru un popor modern, a înceta să fie creştin, însemnéză a redeveni barbar, de cea mai rea dintre barbariî, aceea a decadenţelor. E în privinţa acésta o pagină elocventă în Taine, pe care toţi cetitoriî o cunosc. Convins de adevĕrul definitiv demonstrat de acest măestru puţin suspect de prejudecăţi clericale, consider din parte-mî, că a atăca catolicismul însémnă a contribui, vrênd-nevrênd, la decadenţa ţĕriî. Prin urmare, a apăra acelaşi catolicism, însémnă aşi îndeplini o datorie cetăţenéscă“.

Nu mai puţin interesante sînt celelalte rĕspunsurî. Am aflat, că e destul să-l dăm acesta, căcî póte oferi destul material de gândit, celor ce vreaŭ să mediteze în care biserică e viaţă, lumină şi progres. . . .

Pentru „Telegraful.“ — Nu e de mult de când organul din Sibiŭ al bisericiî neunite, a scris un fulminant articlu de fond, în care a arătat, că România e din cale afară liberală şi toleréză prea multe în celea religióse. Toleréză mai ales — asta era ţinta „Telegrafuluî, — pe „uniaţiî“ din Ardeal, carî după ce se căpătuesc, „batjocoresc religia statuluî român.“ Am priceput, că se atrăgea atenţia şi asupra nóstră, din causa uneî lungî corespondinţe din Bucurescî, în care cu citate din foile de din colo, se arăta în tótă nuditatea lipsa de credinţă a păturiî aşa zise culte şi lăţirea indiferentismuluî în chiar archiereiî bisericiî ortodoxe.

Azî avem satisfacţia de a ceti în „Apostolul“ noul organ bisericesc, redactat cu atâta pricepere, — o bucată literară a distinsuluî scriitor Caragiale, în care să satiriséză în un chip muşcător, liberiî cugetătorî din România. Articlul acesta a apărut de mult în o altă fóie, şi o mână amică ne spedase încă atuncî o „tăietură“ de ziar. Azî vĕdêndu-l reprodus în „Apostolul,“ întrebăm pe ceî de la „Telegraful“, dacă a fost mai aspră corespondinţa nóstră, de cât acest articlu, şi dacă am spus noî ceva mai mult, de cât se spune în articlul dluî Caragiale? Nu găsesc dlor, că se batjocoresce, prin acéstă critică deamnă, religia statuluî român? Sîntem dornicî să le audim din noŭ strigătul de alarmă.

Nu o vor face, căcî nu le dă mâna.

Dacă cuminţiî redactorî aî „Apostolului“ s'aŭ vĕdut îndemnaţi a reproduce acest articlu, e că sînt convinşi că critica ce se face prin el, „liber-cugetătorilor“ din România e potrivită, şi dlor doresc înaintarea poporului şi zeléză întru a-l porni spre un măreţ ideal. — pe când cei de la Sibiŭ nu vreaŭ, de cât zizanie şi cértă între fraţi.

Sperăm, că cu timpul ómeniî de bun simţ vor începe a-î cunósce şi încunjura.

„Rĕsvrătiţi şi rĕsvrătitorî“. — Sub acest titlu un ziar din România vorbind despre revoltele ţĕrănescî din urma — provocate contra contribuţieî pe ţuică — lasă a se înţelege că ar fi fost puse la cale de o mână lungă, de agenţiî Rusieî. Aceste ca şi alte revolte din trecut, înscenate de iconariî şi jugănariî ruşi ar avé *„pregătitorî,* carî frămîntă spiritele cu *răbdare de vrăşmaş hotărît.“* . . . Ci că „Panslavismul veghiéză“ . . .

E cu atât mai interesant acest articol, — care mai mult lasă să se întrevadă, de cât spune, — că apare într'un ziar, care face apĕrarea naţională sub devisa „Românism“ şi — *„ortodoxism“!*

Românism, e firesc, şi înţelegem, dar *ortodoxism?* Nu e óre acésta devisa şi arma „rĕsvrătitorilor“ carî veghiéză şi *„frămîntă spiritele cu răbdare de vrăşmaş hotărît“?!*

[1]) I Tim. 2, 6.
[2]) I Cor. 15, 22.
[3]) Luc. 1, 33.

Feuilleton.

Sublocotenentul

— Umoresc de F. Boigobey. —

Acelea aŭ fost frumóse vremurî. Tocmaî ajunsesem sublocotenent şi aveam dóuĕ zecî de miî francî datorie. A face datorie de dóuĕ zecî de miî de francî în timpul petrecerii alor doî anî în şcóla de cavalerie, e cam mare măiestrie. Dar, Dómne sfinte, eram tinĕr, şi era lucru aşa de amusant, a aranja prin stradele Saumur-uluî, la lumina de torţe, alergărî de cal saŭ a arunca pe fereastră afară tăcâmurile după câte un supeu luculic.

Aveam un unchiŭ pe care trebuia să'l moştenesc şi era fórte bogat — dar solid, solid ca o păpuşă. Datoriile mele îmî amăreaŭ viaţa şi el nu şi-ar fi deschis mâna ca să mi le plătéscă . . . . Din motivul acesta, cum şi pentru a mĕ scăpa mai uşor de creditorî, după eşirea din scóla militară, îmî înaintaî rugarea pentru a fi tranferat la trupa de Chasseurs d'Afrique, ceea ce mi se şi încuviinţă. Aicî mĕ simţeam bine de tot.

Pe timpul acela îşi petrecea omul minunat în Algir. Cale de dóuĕ ceasurî numaî de la pórta Bab-Azoun începeaŭ deja puştile să faca gălăgiă — cum se zice pe aicî — şi acéstă conversare dura câte o dată de dimineţa până sara, când ne întorceam érăşi la Café de la Perle . . . . . Astăzî trece pe aicî un drum ferat . . . . Dumneavóstră dóră ştiţi . . . . Stă cincî minute, poftiţi sus, gata! . . . Brr, da plicticos mai e asta . . . . . Eŭ trălam în cartierul Mustapha, fericit şi fără de grigî, ca peştele în apă. Aşa ţinú acésta timp de şase sĕptĕmânî. Dar într'o zi frumósă, primiî o epistolă de la un advocat din Algir, carele îmî scria, să-l cercetez, de vreme ce are să tracteze cu mine asupra unor afacerî . . . . Eŭ cunoşteam aceste apucăturî şi la moment bănuiî o cursă; cu tóte acestea însĕ, totuşi m'am dus. Advocatul acesta locuia în Rue des Lothophages, şi-l chiemă Pur. Eŭ îl poreclii de la prima vedere: Purcel, de şi am vĕdut, că acésta îl făcea să se supere pe mine; mie însĕ îmî făcea mult haz.

Veţi fi gâcit, că, bunul om avea la mână obligaţiunile mele din Saumur, şi că era însărcinat să le incasseze. Convorbirea nóstră luă în dată de la început o întorsătură interesantă. El mĕ ameninţă, că va lăsa să mĕ închidă în închisórea pentru datornicî, şi eŭ îî replicaî, cu cel mai rece sânge posibil, că, îl voî străpunge cu sabia în casul că ar' îndrăsni să-mi aducă judecătoria pe cap. Apoî m'am depărtat. Pe când mĕ aflam încă pe trepte, el îmî strigă în urmă, că, pentru purtarea mea va face arĕtare la colonelul. Şi porcul de câne a şi făcut'o într'adevĕr. Din fericire, colonelul meŭ era un camerad brav, care i rĕspunse ridicând din umerî: „Da eŭ nu pot face nimica în lucru, dar lasă să-l închidă, dacă te încumeţi . . . .“, şi pe mine mĕ transferă încă în aceaşi zi, la un detaşament din escadronul al treilea, carele tăbărea pe ţĕrmurele rîuluî Oued-el-Eloq, saŭ óiul lipitórelor. Ajuns acolo, firesce că-mi eraŭ indiferente tóte obligăţiunile, toţi sucitoriî de drepturî şi tóte închisorile pentru dătornicî din lume. Întreg şesul, jur împrejur era ocupat de sĕmînţa Hadjou, şi pentru ca să ajungă la mine, trebuia să facă acest monsieur Purcel, mai întâiŭ cunoştinţa domnilor Beduinî, cu carî, după cum se scie, nu prea era de glumit.

Timp de o lună mi-am petrecut acolo de tot minunat. Cantinul mameî Champoreau

„Mişcare funestă"? — Sub titlul acesta o fóie bucovineană a adus zilele trecute scirea, că ar fi vorbă ca credincioşii români dintr'un suburbiŭ al capitalei Cernăuţi, să treacă la *unire,* din óre carĭ pricinĭ personale. . . . Multe ziare de aicĭ şi de peste munţi s'aŭ grăbit să reproducă, îngrijorate, articolul foiĭ din Cernăuţi, ca şi când ar fi vorbă de cine scie ce *pericol.* Noĭ nu credem în temeiul scireĭ aceleia; credem însă, că dacă scirea ar fi seriósă, şi pornirea ar avé ca isvor o matură cumpenire a lucrurilor, ea nu ar fi funestă, ci fórte norocósă. Pericolul adevĕrat pentru fraţiĭ bucovineni este „ortodoxismul", care-i duce în braţele mortale ale slavismuluĭ. Pornirea fără seamĕn tristă, în urma căreia massele poporuluĭ ţĕran se *rutenisézĕ,* acésta şi numaĭ acésta e *mişcare funestă.*

La acésta să se gândéscă patrioţiĭ românĭ din Bucovina şi patrioticele ziare românescĭ; contra acesteĭ mişcărĭ să deie alarm, ér nu contra *unireĭ.* Căcĭ *unirea* duce la Roma, la românism luminat şi intensiv, duce la viaţă conscie naţională. Pe când ortodoxismul duce — după cum trista realitate arată — la desnaţionalisare, la *rutenisare „en masse".*

Serbările iubilare de la Beiuş.

— Raport special —

Beiuş 22 Nov. n.

Frumósele şi înălţătórele serbărĭ iubilare începute la Blaş s'aŭ continuat la Lugoş şi s'aŭ terminat în Beiuş.

Atotputernicul Dumnezeŭ este piétra unghiulară a istorieĭ lumiĭ. El, Dumnezeul popórălor, când civilisaţiunea antică sub greutatea pĕcatelor şi sub loviturile barbarilor nemiloşĭ cade şi se nimiceşte, atunci în foişórele creştinismuluĭ botezat în scalda de sânge a persecuţiunilor rînd pe rînd chiamă la sine popórĕle lumiĭ. Dumnezeŭ permite, ca isvorul ideilor şi al principiilor marĭ se isbucnéscă din sînul poporuluĭ francez. El da poporuluĭ român talentul gândiriĭ şi al sciinţeĭ profunde; El inspiră fantasia poporuluĭ italian, care ajunge de primul măiestru al artelor frumóse; El conduce corabia luĭ Columb, ca popórĕ nóuĕ se caute, pe carĭ să le aducă la lumina crucĭĭ, apoĭ dimpreună cu Columb trimite Şpania şi Portugalia ca să ducă civilisaţiunea Europeĭ de cea parte a mareluĭ Ocean. El, Dumnezeul măririĭ da tărie, curaj şi însufleţire preoţilor, carĭ trimişĭ din Roma aduc la creştinism poporul galic şi pe cel angles; trimite pe S. Bonifaciu de apostol la germanĭ, pe S. Ştefan regele la naţiunea magiară ér pe Metod şi Cyril la ceaslovă. Tóte aceste popórĕ de o dată cu credinţa catolică primesce cultura şi civilisaţiunea sub a căror influenţă să îngrădésc cu marĭ puternicĭ de apărare, cu biserici şi cu şcóle, pe carĭ înplântă s. cruce şi lângă cruce stégul naţional.

Tóte aceste strămutărĭ şi ferberĭ de ideĭ şi principiĭ împrenună cu muţimea instituţiunilor nóuĕ produc o fórte mare schimbare, produc ţĕrĭ şi state nóuĕ, aşedate şi întărite pe nóuĕ şi puternice base. Spiritul societăţiĭ omenescĭ să portifică cu o nóuă putere până aci necunoscută, cu puterea iubiriĭ evangelice, şi acésta putere, acest spirit creştinesc pătrunde în inimile naţiunilor pe care le încălduesce şi întăresce, le asigură aşedemintele culturalĭ şi le dă speranţă într'un viitor maĭ strălucit şi maĭ fericit.

Şi până ce rînd pe rînd se petrec tóte acestea în mijlocul naţiunilor din Europa, până atunci unde era poporul românesc? — unde era şi ce viaţă ducea? Atâta ştim din istorie, că era şi el în Europa şi că era un popor creştin. Aşa e, că poporul român aşedat pe frumósele plaiurĭ ale patrieĭ nóstre străbune, de sine se înţelege că a venit în contact cu popórĕle carĭ eraŭ aicĭ, cărora nu le plăea nicĭ de cum unitatea nóstră în religiunea strămună, în religiunea catolică. Ne-aŭ şi dat apoĭ pe noĭ străiniĭ când pe mâna grecismuluĭ, când pe a slavismuluĭ, când pe a calvinismuluĭ şi secli de-a rîndul am gemut în cătuşele robieĭ ale acestor popórĕ, până ce înainte de asta cu 200 de anĭ s'aŭ întâlnit dispuseţiunile Provedinţeĭ divine şi asupra nóstră. Voinţa Atotputerniculuĭ Dumnezeŭ a fost aceea, care l'a inspirat pe Mitropolitul Atanasiŭ să decreteze Unirea românilor cu biserica Romeĭ. Opera dătătóre de viaţă, o operă fericitóre şi civilisare a fost acésta.

Sfînta Unire e sentinela, care de vécurĭ stă la postul eĭ măreţ. Ceriul mi-a primit jertfa şi în locul lacrămilor ce curgeaŭ şiróie mi-a adus razele sórelui al reînvieriĭ, ce încălduesce şi luminéză un popor ce în lanţurĭ şi în întunerec greŭ suspina. Aşa că pe drept cuvînt putem zice cu psalmistul: Tu Dómne aĭ frînt lanţurile mele, Ţie-ţi aduc jertfa laudeĭ."

Jertfa laudeĭ şi a gratitudineĭ am adus întréga provinţă mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş acum cu prilejul iubileuluĭ ducentenar al s. Unirĭ. A premers cu serbările iubilare Blaşul, a continuat Lugoşul şi a sfîrşit Beiuşul. Mângăiere sufletéscă şi înălţare de inimĭ ni-aŭ produs serbările din Blaş şi Lugoş nu maĭ puţin şi ni-a mângăiat şi înălţat şi cele din Beiuş, despre a căror decurgere voiŭ să le raportez maĭ pe scurt:

Pregătirile.

Bărbaţiĭ puşĭ în fruntea institutelor culturalĭ din Beiuş abia cu 2 sĕptĕmânĭ înainte de asta aŭ luat hotărîrĭ, că iubileul s. Unirĭ să se serbeze aicĭ în ziua sfinţilor Archangelĭ Mihail şi Gavril fiind ziua acésta tot o dată şi ziua onomastică a Escel. Sale Domnuluĭ Episcop diecesan. După Blaş, Beiuşul este acel loc, unde razele strălucitóre ale s. Unirĭ în mod maĭ mânos şi-a revărsat darul şi binefacerile sale. Aicĭ începĕnd de la anul 1828 până în present sute şi miĭ de tinerĭ românĭ s'aŭ înarmat cu armele sciinţeĭ, cultureĭ şi civilisaţiuneĭ. Toţĭ aceĭ tinerĭ ajungĕnd în viaţa publică aŭ sciut, sciŭ şi vor sci cu ce sînt datorĭ sf. Unirĭ şi dacă nu vor să scie acésta, atunci de sigur că vor cădé în păcatul uricios al ingratitudineĭ.

Luate o dată hotărîrile de pregătire atât tinerĭĭ studioşĭ de la gimnas, cât şi fetiţele de la Internatul Pavelean cu multă rîvnă aŭ învĕţat şi esercitat maĭ multe piese alese pentru şedinţa festivă aranjată în presérazileĭ D. Archangelĭ Mihail şi Gavril (20 Novembre).

Înainte de ce aşĭ raporta despre succesul concertuluĭ imposant am să notez şi despre onórea şi fericirea de care s'aŭ împărtăşit tineretul studios şi publicul iubilant beiuşan prin aceea, că aŭ luat parte la festivităţĭ următorĭĭ dignitarĭ bisericescĭ:

---

era bine provĕdut cu de tóte ce numaĭ îţi puteaĭ închipui. Eŭ mĕ interesam tot aşa de puţin de Purcel, ca şi de cea dintâiŭ părechie de ciobote ce am rupt, şi nu mĭ-aşĭ fi schimbat postul cu acela al unuĭ Pair din Franţa, de carĭ se maĭ afla încă pe atunci, vre o câţĭ va. Într'o diminéţă pe când tocmaĭ sfîrşisem eŭ dejunul, în cortul, care ne servia de prânditor, unul din ómenĭĭ nostri năvăli în lăuntru, repede ca o săgeată, cu ştirea, că, Hadjou-iĭ ar fi ocupat şoseaua şi aŭ făcut prinsoner pe un oficer.

„Pe un oficer," strigă căpitanul nostru, „daţĭ repede semnalul de încălecare, în cinci minute escadronul trebue să fie pe cal!" Şi încingându-şi sabia întrebă pe soldat: „Este sigur un Oficer acela pe care l'aŭ prins afurisiţiĭ de arabĭ?"

„Să trăiţĭ căpitane, eŭ cred că e un oficer, el pórtă cel puţin o uniformă, dar póte să fie şi un oficial de tribunal."

„Un oficial de tribunal? La dracu, de ce nu aĭ spus'o acésta în dată de la început. Atunci nu voiŭ risca viaţa ómenilor meĭ spre a mântui pielea acestui scriitoraş. Descălecaţĭ ficiorĭ, noĭ nu vom călări!"

Ficiorĭĭ nostri descălecară riqînd. Eŭ încă am ris, de şi în mine încolţise din neplăcutul prepus, că în celea din urmă, tótă treaba póte să mĕ privéscă pe mine. Să fi fost óre Pur în vestmîntul sĕŭ oficios? Dar ce, dór nu-şi va risca omul acela viaţa pentru ca să mĕ aresteze pe mine?

Îngrijirea mea a fost dispărut cu totul în diminéţa următóre. Cătră sfîrşitul luĭ April, garnisóna părăsi Algirul spre a întreprinde o espediţie în contra Hadjouilor. Noĭ aveam ordin de a-ĭ lovi din tóte părţile şi ne concentrarăm la tîrguşorul Coleak. De acolo începĕnd totul se făcu în cea maĭ perfectă linisce şi ne succese a surprinde sĕmînţia în castrul eĭ. Noĭ uciserăm vre-o cinci-zecĭ de ómenĭ şi luarăm ca pradă treĭ miĭ de berbecĭ, treĭ-zecĭ de cămile şi o mulţime de cătărĭ. O bătaie făimósă! Eŭ, care nu maĭ vĕdusem încă nicĭ când astfel de lucrurĭ, mĕ uitam cu interes viŭ la acest împestriţat dir-mir, de după neaşteptatul nostru atac. De odată se apropie de mine unul din arabiĭ făcuţĭ prinsonerĭ şi plin de supunere îmĭ strînse mâna închinându-se de nenumĕrate orĭ. Era mic, gras, purta barbă plină şi stufósă, pe cap un turban soios, şi era îmbrăcat cu un burnus sdrĕmţuros. Eŭ primiĭ semnele luĭ de supunere cu o mândrie neşpusă. Abia maĭ târziŭ, îmĭ zise el într'o franţuzéscă fluentă: „Nu mĕ maĭ cunoscĭ domnule subiocotenent?"

„Nu, scie deavolul," rĕspunseĭ eŭ nimit, „şi totuşĭ . . . . ."

„Nu-ţĭ aducĭ DTa aminte, că m'aĭ cercetat în Algir? Rue des Lothopages, treapta primă."

„Purcel!" esclamaĭ eŭ ca şi lovit de trăsnet. Da, era purcel, purcelul meŭ cel ce sta aicĭ înaintea mea, în pitorescul sĕŭ costum! „DTa vreĭ să mĕ deţiĭ?" ziseĭ eŭ cu glasul trĕmurând de surprindere.

„Oh, Domnule sublocotenent, eŭ însumĭ am fost prins de mişeiĭ aceia."

„De cine?"

„De Hadjou-iĭ."

„Dar când? Unde?"

„Înainte cu dóuĕ lunĭ, fiind pe cale către dumneata!"

„Aşa dară totuşĭ DTa aĭ fost oficerul acela?"

„Nu te supĕra pe mine domnule sublocotenent, creditoriĭ DTale din Saumur mi-aŭ promis o mie de talerĭ pentru casul că mi-ar fi succes . . . . ."

„Să-mĭ rupĭ grumazul, vreĭ să ziciĭ? Eŭ te iert, purcelule, dar de acum să nu maĭ faciĭ prostiĭ!"

„Oh, domnule sublecotenent, chiar şi când aş voi n'aş maĭ puté întreprinde nimic în contra DTale. Blăstămaţiĭ aceia de arabĭ, mi-aŭ luat tóte hârtiile şi şi-aŭ aprins pipele cu ele."

„Ce, obligaţiunile mele?"

„Tóte aŭ fost arse! Chiar şi pe mine m'aŭ despoiat până la cămaşă şi mi-aŭ dat sdremţele acestea.

Sĕrmanul om îşĭ desfăcu burnusul, şi-l vĕdu în costumul protopărinteluĭ nostru Adam. Afară de acestea, Hadjou-iĭ l'aŭ

Escel. Sa D. *Episcop diecesan,* Ill. Sa D. Episcop *Dem. Radu,* Ill. Sa Dr. *Augustin Laurean,* Magnif. D. canonicĭ *Moise Neşiŭ şi Artemiŭ Sarkady.*

Şedinţa festivă.

Programul şedinţeĭ aranjate cu acest prilej de tinerimea studiósă a fost următorul:

1. a) „Imn Pontificiŭ“ de Haffer esec. de corul elevelor gimn.

b) „Imnul Archiereuluĭ“ esecutat de corul elevelor.

2. „Cuvînt de deschidere“ rostit de E. V. Moldvan cl. VIII. gimn.

3. „Rigoletto“ de Verdi pe violină cu acompaniare de pian, esec. de Elisa Nemeş de Alamor elevă în cl. I. civ.

4. a) „Cătră şcolarĭ“, poesie de I. Boiŭ. declam. de Teodor Bar, elev în clasa III. normală.

b) „Patria mea“. poesie de I. Macavei declam. de Georgiŭ Kővary elev în clasa IV. normală.

5. „În natură“. de Costescu. esec. de corul tinerimeĭ stud. gimn.

6. „Imn“. de S. P. Dessean, poesie declam. de Mărióra Ardelean elevă în clasa II. civilă.

7. Poutpori din „Somnambula“ de * * * esec. de orchestra tinerimeĭ stud. gimn.

8. „Salamon álma“, poesie de Reviczky Gy. declam. de Desideriu Filepp stud. cl. VIII. gimn.

9. „Viorele“ de Spindler şi „Horă“ de Porumbescu, pian esec. de Valeria Ştefănică elevă în cl. III. civilă.

10. „Triumful Sionuluĭ“, de Abt. cor vocal esec. de eleve.

11. „Das Glasgemälde“ poesie de C. Schmidt declam. de Mărióra Balint elevă în clasa IV. civilă.

12. „Doină“. de Costescu esec. de corul tinerilor gimn.

13. „Odă la iubileul ducentenar al S. Unirĭ cu Roma“. de I. Agârbicean. decl. de I. Budó cl. VIII. gimn.

14. Concert „La rîul Babilonuluĭ“ de * * * cor mixt esec. de corul tinerimeĭ stud. gimn. şi al elevelor de la şcóla civilă.

15. „Cuvînt de închiere“. rostit de Mărióra Bónyi elevă în cl. IV. civilă.

16. „Mulţĭ anĭ“. de Musicescu. cor mixt.

17. „Marşul Burilor“ esec. de orchestra tinerimeĭ studióse

(Va urma.)

---

mai şi tetovat, el avea sórele în spate, ér pe pântece o sentinţă din coran . . . . .

De atunci aŭ trecut patru-zeci de anĭ, dar şi astăzi încă mĕ scutur în tot de-una de rîs, când mĕ gândesc la acestea. Pe vremea aceea, când braviĭ Hadjou-ĭ, mĕ mântuiră într'un chip aşa simplu de creditorii mei, eram vesel de fericita întîmplare, şi nu mĕ gândeam la plătire de loc. Mai târziŭ însĕ, după ce moştenii de la unchiul meŭ, mĕ achitaĭ de datoriĭ, plătindu-le până într'un fiér, cu camete cu tot. Pe sĕrmanul Purcel, încă l'am despăgubit din prisosinţă pentru neplăcuta sa aventură.

Astăzi am dóuĕ-zeci şi cinci de lupte în dĕrĕptul meŭ, sînt general de brigadă, decorat cu crucea legiuniĭ de onóre. Dar, să mĕ iee nu sciŭ cine, dacă nu sînt momente, în carĭ aş dori să mai fiŭ încă sublocotenentul acela desmerdat, pe care Purcel, îl persecuta cu obligaţiunile sale până în pustie . . . . . .

Enea Pop Bota.

Revistă bisericéscă.

Roma. „Germanieĭ“ din Berlin i-se raportéză din Roma: Ziua Consistoriuluĭ încă nu e statorită, dară va fi în jumătatea a dóua a luĭ Decembre. De altmintrea că în anul acesta se va ţinĕ un Consistoriŭ, nu sufere indoélă, căcĭ pe ceĭ treĭ legaţi Cardinalĭ, carĭ vor sevârşi închiderea solemnă a porţilor sfinte de la cele treĭ basilice din cetate, are Sfinţia Sa, să-ĭ numéscă în un Consistoriŭ. În Consistoriul acesta a bună samă se vor crea şi Cardinalĭ noĭ. Deunăzĭ a grăit pressa din noŭ despre intenţia Papeĭ Leo XIII de a continua în anul ce vine sinodul ecumenic din 1870. Dacă maĭ multe foĭ declară intenţia acésta a sfîntuluĭ Părinte ca „de tot părăsită“ orĭ chiar şi ca „una, carea nicĭ o dată nu a esistat“, declararea acésta nu corĕspunde adevĕruluĭ faptic. Pe la începutul luĭ Iunie din anul acesta esistase intenţia acésta şi fuse şi discutată mult. Ce se va fi hotărît, vom afla dóră maĭ târziŭ.

Revistă politică.

Germania. Zilele trecute s'a deschis parlamentul german. În discursul de deschidere împĕratul Wilhelm face istoricul turburărilor din China şi spune, că nesuferind amânare lipsa ajutoriuluĭ, ce o aveaŭ Europenii stabiliţi acolo, în contra atacurilor chineze, cărora eraŭ espuşĭ, nu s'a putut conchema parlamentul imperial. Împĕratul de altmintrea, fiind că în China a fost vorbă de reputaţia numeluĭ german şi de bunăstarea supuşilor germanĭ, e sigur, că parlamentul va aproba mĕsurile ce s'aŭ luat cu privire la restabilirea păcĭ în China şi va vota guvernuluĭ creditul necesar pentru acoperirea speselor împreunate cu espediţiunea.

În prima şedinţă apoĭ, noul cancelar Bülow cerênd votarea creditului din partea parlamentului, împrăştie acusările, ce s'aŭ ridicat asupra Germanieĭ din causa turburărilor din China. Mulţĭ, zice el, turburările din China le-aŭ atribuit faptuluĭ, că Nemţiĭ aŭ ocupat oraşul Kian-Cian şi că ar umbla după dismembrarea Chineĭ. Acestea nu sînt adevĕrate, zice cancelarul, pentru că şi alte naţiunĭ aŭ maĭ ocupat şi totuşĭ pentru acésta nu sînt făcute responsabile. Causa turburărilor e de a se atribui fanatismuluĭ chinez. Puterile, spune maĭ de parte el, sînt de acord nu numaĭ întru sufocarea totală a rĕscóleĭ, ci şi la aceea, ca pe venitoriŭ rĕscóla boxerilor să fie imposibilă.

Sêrbia. Neînţelegerile dintre regele Sêrbieĭ Alesandru şi dintre Milan par că se apropie de sfârşit. De intermediator al păcĭ s'a pus consulul român din Roma Catargiŭ, care e în legătură familiară cu regele Alesandru. Ca să-l impace Catargiŭ a mers la Belgrad. Aci s'a înţeles maĭ întâiŭ cu familia regală asupra punctelor de împăcare. După statorirea acestora regele a trimis pe adjutantul sĕŭ Petrovicĭ la ex-regele Milan ca să-ĭ notifice condiţiunile, pe lângă carĭ regele e învoit de a se împăca cu Milan. Condiţiunile acestea primite şi din partea luĭ Milan se cuprind în următórele 4 puncte. Înainte de tóte regele Alesandru e obligat să mijlocéscă de la scupcină pe sama ex-regeluĭ Milan un apanagiŭ de 500 000 frcĭ la an. în locul celuĭ de 300.000 frcs, ce l'a avut în trecut. Apanagiul acesta apoĭ trebue să fie recunoscut prin lege. Regele Alesandru în locul al doilea promite, că tatălui sĕŭ Alesandru îl va da stima cuvenită şi în dată ce vor permite împrejurările îl va lăsa să se întórcă în Sêrbia. Maĭ de parte s'aŭ înţeles, ca Milan să nu maĭ fie obligat a petrece numaĭ pe teritoriul Austro-Ungarieĭ. ci să pótă merge şi la Paris, ba dacă scupcina va primi condiţiunile să se pótă aşeza şi în Italia. Ex-regele Milan din parte-ĭ permite familieĭ regescĭ, că dacă va voi să pótă petrece în castelul din Nis, care e proprietatea luĭ.

Transvaal. Pe cum s'ar vedé din scirile ziaristice Krüger cu ocasiunea sosirii sale în Marsilia s'ar bucura de o primire internaţională grandiósă. Până acum 55 de primarĭ de aĭ oraşelor francese şi-aŭ anunţat sosirea lor, pe cum şi 1506 comitete de ale Burilor din Franţa, Belgiŭ, Holanda, Germania şi Rusia.

În Paris încă s'aŭ făcut pregătirĭ pentru primirea luĭ Krüger. Solemnităţile, ce vor avé loc atuncĭ nu vor fi cu caractĕr oficios, fiind ele puse la cale din partea catolicilor şi a monarchiştilor. Guvernul francez va lua o atitudine cu totul neutrală faţă de Krüger, ba putem zice maĭ mult duşmănósă, întru câl a dat ordin auctorităţilor poliţenescĭ din Marsilia ca să nu permită manifestărĭ sgomotóse în favorul luĭ Krüger.

Corespondinţe.

Serbările din Giurgeŭ

— corespundinţă particulară. —

Giurgeŭ 19 Nov. 1900.

Încă în Sinodul protopopesc de la 5 Aprile a. c. ţinut în Gyó-Szt.-Miklos, s'a decis ca Sinodul de tómnă să se ţină în una din parochiile maĭ de munte şi curate românesci, alegându-se parochia Bicazul; asemenea docenţiĭ poporalĭ în adunarea de la 29 Maiŭ a. c. aŭ ales pentru proxima adunare a despărţămîntuluĭ tot acéstă parochie.

Din acéstă consideraţiune la iniţiativa M. On. Elie Câmpean vprotopop tractual, inteligenţa română din cele 4 parochiĭ a comuneĭ politice Bicaz preoţi, învĕţătorĭ, oficialĭ administrativĭ, comercianţi şi economĭ, în urma întrunireĭ ţinute în parochia centrală: Valea Jidanuluĭ la 19 Octobre n. a. c. în unanimitate aŭ decis; ca cu ocasionnev hramuluĭ S. Dumitru al acesteĭ biserice, să se ţină tot o dată şi serbările înbilare în onórea S. Unirĭ. Aŭ fost înălţătóre de inimĭ aceste

convenirĭ sĕrbătorescĭ din 7 Novembre n. în Bicaz unde ţinêndu-se sinodul protopopesc şi adunarea docenţilor, sa început tot o dată şi preludiul serbărilor iubilare în parochia vecină din graniţa alor 2 Regate.

Cu tot timpul nefavorabil şi greutăţile aprópe de neînvins, preste munţi şi văĭ, pe căĭ impracticabile din depărtărĭ marĭ, aŭ alergat tinerĭ, bĕtrânĭ, dintre care nu a lipsit nicĭ nestorul preoţimeĭ, — în etate de 86 anĭ, venerabilul Michail Dobrean parochul Tulgheşuluĭ şi vprotopop onorar, martorul ocular al celor maĭ însemnate evenimente din istoria contimporană a acestuĭ popor, vrednic de o sórte maĭ bună, în fruntea căruia şi de presente luptă cu interes vrednic şi laudabil în un punct din cele maĭ expuse şi grele. Sinodului ĭ-a premers serviţiul divin. Cântările aŭ fost esecutate de corul docenţilor, — participând popor numĕros. — După predica ţinută de către vprotopopul pontificante, acomodată şi edificătóre pentru toţi, s'a ţinut Sinodul protopopesc după un program bine stabilit, pertractându-se agende în interesul disciplineĭ şi administrăreĭ regulate pe cum şi în interesul moralităţeĭ, luminăreĭ şi bunăstăreĭ poporului, luându-se în considerare observările şi cele esperiate cu ocasiunea visitaţiuneĭ canonice. Asemenea succesă a fost şi adunarea docentală, deşi aŭ trebuit să aibă în vedere că staŭ sub sabia luĭ Damocle.

Trecêndu peste partea neoficiósă care a urmat în aceeaş zi la ospitala masă a parochului local Simeon Cotta, a simpaticului şi tot de una la toţi gata spre serviciŭ cooperator Ioan Cotta, pe cum şi a docentelui Ioan Cândea, carĭ s'aŭ întrecut a şi arăta iubirea către colegi, mĕ simţesc îndatorat a raporta despre succesul frumos al serbărilor din 8 Novembre n. la care aŭ participat întrégă poporaţiunea din cele 4 văĭ: Telecul, Valea-Jidanului Bicazul şi Ivanăşul-Dămucul, — fără deosebire de confesiune şi naţionalitate, în numĕr de câte-va miĭ, între carĭ numĕroşi şi din vecinul Regat. După serbările sublime din biserica parochială a Valeĭ-Jidanului, care de astă dată s'a arătat prea mică pentru a cuprinde un public aşa numĕros, pontificând M. On. v.-protopop tractual cu asistinţa preoţimeĭ presente, sevîrşindu-se tóte ceremoniile pretinse cu demnitatea şi solemnitatea posibilă conform prescriselor rituali grecescĭ şi frumóselor obiceĭnuirĭ străbune din acestĭ munţĭ. După prânzul comun la masa zelosului şi meritatului preot Pompeiŭ Butnariŭ, care a fost sufletul acesteĭ manifestaţiunĭ şi prin jertfele aduse, a contribuit maĭ mult ca orĭ şi care, la reuşita bună. — s'a început partea a dóua a serbăriĭ.

Pe câud mulţimea de popor afara sub cerul liber, însufleţită prin vorbirea acomodată, a M. On. v.-protopop, şi-a început petrecerea sa poporală, pe atunci inteligința numĕrósă, înaite de începerea şedinţeĭ festive — literare în şcóla confesională, la 6 óre d. a. a decis, să se espedeze 2 adrese de omagiŭ alipire şi recunoscinţă, una subscrisă de către ceĭ maĭ însemnaţi factorĭ şi conducĕtorĭ din acest ţinut, la care s'aŭ asociat şi câţi-va de peste graniţă, s'a spedat Reverendissimului canonic capitular Dr. Vasile Hosu şi prin acésta, Înalt Preasfiţituluĭ Mitropolit. Ér a dóua subscrisă de un comitet s'a spedat redacţieĭ de la „Unirea.“ Étă acésta telegramă: *„Din incidentul sinodului protopopesc de tómnă şi a adunăriĭ reuniuneĭ docentalĭ, a convenirĭi nóstre la hramul sf. Dumitru, pe cum şi a iubileuluĭ sfinteĭ Unirĭ, vĕ asigurăm de devotamentul şi aderinţa nóstră. Câmpean, Donescu, Trimbiţaş, Precup.“*

Din maĭ multe consideraţiunĭ dintre cele 13 puncte ale programului, s'aŭ putut esecuta numaĭ 9 maĭ însemnate: 1. „Românaşul“ cântat în cor. 2. „Cuvîntare ocasională istorico-literară“ de E. Câmpean. 3. „Suspină“ cântată în cor. 4. „Declamărĭ şi dialogurĭ“ acomodate de către şcolariĭ din Dămuc şi Telec. 5 „Românie“ cântată în cor. 6. „Comóra“ de A. Pan. decl. de V. Trimbiţaş docente. 7. „Căiugărul“ cântat pe violină şi vóce de către I. Hurubeanu docente acompaniat de E. Comanescu docente. 8. „Rugăciunea“ de V. Alesandri, declamată de către S. Focşa Ţepeş docente. 9. „Cuvînt de închiere“ de către Pompeiŭ Butnariŭ preot.

E de prisos a aminti, cumcă publicul întreg a rĕmas de plin mulţămit cu acésta producţie literară, cu un scop atât de frumos şi material atât de folositor, adecă: procurarea de recvisite pentru şcolariĭ miserĭ de la cele 4 şcoli din parochiile Bicazului. A urmat dansul, care a ţinut până în zorĭ, depărtându-se toţi de plin mulţămiţi, în frunte cu binemeritatul notar Ioan Urzicean, primul oficial administrativ român din acest comitat, care şi cu acéstă ocasiune, a documentat, că ştie apreţia folóseie s. Unirĭ şi aşa a şi spriginit acésta culturală manifestaţiune a connaţionalilor sĕĭ, care a încălţit inimile şi a confraţilor de din colo de hotar, carĭ s'aŭ convins cu acésta ocasiune despre misiunea sublimă a s. Unirĭ la poporul român. Asemenea meritĕ recunoscinţă şi spectatul d. Alesandru Precup directorul institutului de credit din acea comună, care ca fost docente gr. cat. a documentat interesul cuvenit şi a prestat tot ajutoriul recerut.

Finesc acéstă corespondinţă cu cuvintele citate de raportorul Câmpean la deschiderea şedinţeĭ festive şi rostite de fericitul Domn Vajda, cu ocasia instalăriĭ primilor canonicĭ bobianĭ: „a căutat maĭ târziŭ bunul Dumnezeŭ la mişelul stat al cleruluĭ şi a neamuluĭ care era cu fórte greŭ întunerec al nesciinţeĭ acoperit cu milă înainte şi la începutul veaculuĭ trecut aŭ slobozit razele milostivireĭ sale, adecă aŭ deşteptat bărbaţĭ spre întórcerea norodului spre maĭ bine“ — ceea ce s'a împlinit cu deosebire la Românii din acestĭ munţĭ.

Sentinela.

NOUTĂŢĬ.

Sciri personale. Escel. Sa În. P. Sfinţ. Dn Mitropolit *Dr Victor Mihályi de Apşa* a sosit Joi diminéţa, cu trenul accelerat de la Pesta, unde a fost primit de Maiestatea Sa în audienţă particulară.

Din Archidiecesă. On. *Pompeiŭ Butnariŭ*, admin. paroch. în Valea-Jidanului, districtul protopopesc al Giurgeului, a fost numit paroch.

Întru amintirea decedateĭ împĕrătesereginе Elisabeta eleviĭ institutelor nóstre de învĕţământ aŭ luat parte Luni dim. la liturgia celebrată în biserica catedrală de profesoriĭ de la gimnas. La 8 óre prof. Dr. Ioan Raţiŭ, a ţinut tinerimeĭ adunate în sala de gimnastică o frumósă cuvîntare despre împĕr.-regină Elisabeta.

Ziua SSlor Mihaiĭ şi Gavriĭ, onomastică a Escelenţieĭ Sale bunuluĭ episcop de Orade, *Mihail Pavel* a fost zi de mare sĕrbătóre pentru fraţiĭ din diecesa orădană şi maĭ ales pentru ceĭ din Beiuş. Serbarea zileĭ onomastice a bunuluĭ părinte episcop a fost împreunată încă cu serbările iubilare în onórea *sfinteĭ Unirĭ*. După cum ni-s'a telegrafat încă Mercurĭ serbările aŭ reuşit splendid. Vom raporta detailat despre decursul acestor frumóse serbărĭ. Notăm aicĭ că din Blaş s'a trimis Mercurĭ la adresa bunuluĭ archiereŭ o telegramă de felicitare şi de salutare serbărilor acoperită cu multe şi distinse iscălituri. — Ne asociem şi noĭ la urările de bine ce toţĭ credincioşiĭ bisericeĭ nóstre şi toţi binesimţitoriĭ românĭ fac pentru sănătatea şi îndelunga viaţă a Episcopuluĭ de Oradea-Mare Escelenţia Sa *Mihail Pavel*.

Sfinţirea bisericiĭ din Gârbova se face mâne, Duminecă. Esc. Sa Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi* a plecat la Gârbova cu trăsura azĭ Sâmbătă, însoţit de dl canonic *Dr. Aug. Bunea*. Încă ierĭ a plecat o parte din suita Esc. Sale, între carĭ: Dnul canonic *Dr. Vas. Hossu*, secr. mitr. *Dr. I. Marcu*, profesorii de cant *Nic. Ionoş* şi *Aron Papiŭ*, redactorul nostru *A. C. Domşa*, *I. B. Micu*, şi maĭ mulţĭ clericĭ.

Sfinţire de biserică. Duminecă va fi sfinţirea bisericeĭ din Gyó-Szt.-Miklos, tractul Giurgeuluĭ. Delegat e harnicul viceprotopop Elie Câmpean.

Revs. D Dr Aug. Bunea, a presentat valorosul sĕŭ op despre *„Inocenţiŭ Micu Klein“*, *Academieĭ Române* pentru premiul *Eliade-Rădulescu*, de 5000 de leĭ. Cetitoriĭ nostri ştiŭ că întreaga presă română a apreciat favorabil, şi cu drept cuvînt, opul valoros al distinsuluĭ nostru canonic mitropolitan.

Hymen. *Emil Andreşan*, cleric abs. şi *Anastasia Huza* anunţă cununia lor, ce se va celebra Duminecă în 25 Novembre st. n. 1900 la órele 2 d. a. în biserica gr. cat. din Băla.

Scolastic. Adunarea generală a despărţ. Aiud a Reun. învĕţătorilor archid. se va ţinè Duminecă la 25 Nov. în *Gârbova*, — ér a despărţ. Pogăcéua la 11 Dec. n. în *Băla*.

Modest, nu-i vorbă! În sesiunea sa generală din 1901 *Academia română* va avè se decérnă şi marele premiŭ „Năsturel-Herescu“ de 12000 leĭ, destinat uneĭ cărţi în limba română, cu cuprins de *„orĭ ce natură“* care se va judeca maĭ vrednică printre cele publicate de la 1 Ian. 1897—31 Oct. 1900. La acest premiŭ aflăm că s'a presentat şi broşurica preotuluĭ Bontilă, intitulată: „Reflexiuni la operile dluĭ membru academic M. Faye din Paris, dlui Laparent, profesor la universit-tea catolică . . . etc“ Abstrăgêndu de la cuprinsul broşureĭ, ea nu are atâtea pagini câte *miĭ de leĭ* are premiul „Năsturel-Herescu“. Modestul autor al broşureĭ va fi gândit, că n'are a face volumul, ci cuprinsul, care póte fi „de orĭ ce natură“ . . . Cine cunósce broşura înse nu îşĭ va puté reţinè rîsul aflând despre acest fapt.

Necrolog. † *Simeon Oros* advocat în în Şimleŭ, membru ordinar al Asociaţiunĭ şi membru comitatens, a repausat după un morb greŭ şi îndelungat la 15 Nov. n. în anul 59. al vieţĭi şi al 28. a căsătorieĭ sale.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Conceptul și sfera infalibilității Pontificelui Roman.

Este una dintre *caracteristicele* cele mai proprie ale contrarilor sfinteĭ nóstre Religiuni, că, de câte orĭ e vorbă despre vre-o așa învățătură a Bisericiĭ catolice, carea dînșiĭ saŭ nu vreŭ să o pricépă, saŭ, din divergința *principiilor fundamentali*, nu sînt în stare a o pricepe: *ce nu înțeleg, defaimă*. „Quod ignorant, blasphemant.“

Așa sîntem și cu „infalibilitatea“ Pontificelui Roman. — „Quod ignorant, blasphemant.“

Când anume e vorbă despre acest „articlu dogmatic“ al credinței catolice, cei mai mulți dintre contrarii nostri: încă nicĭ aceea nu o sciŭ, că despre ce e propriaminte vorbă atunci, când aude pomenindu-se „infalibilitatea“ Pontificelui Roman; și totuși, eĭ se simt îndreptățiți a discredita prin cele mai temerare invective și conjecturĭ, credința în aceea Biserică, carea este „Stêlp și întărire adevĕrului“ (I. Tim. III. 15).

Nicĭ nu-mĭ e scopul a le demustra *acestor* preocupați, vrednicĭ de compătimire, adevĕrul acesteĭ „dogme“ a Bisericiĭ, pentru că, spre a să puté convinge uniĭ ca și *acestia*, despre acest adevĕr, ar fi necesar a să aduce respectivii mai înainte de tóte la acele *principii*, al căror *corolariŭ* formézĕ acela; pe când, sub anumite respecte, și despre *acestia* se póte zice, că: „Dacă pe Moïsi, și pe proorocĭ nu ascultă, măcar de s'ar și scula cineva din morți, nu vor crede“ (Luc. XVI. 31), și pentru că: „În sufletul cel viclén nu va întra înțelepciunea“ (Sap. I. 4), și în urmă, pentru că sînt unele lucrurĭ, despre carĭ și însuși Domnul Christos zice: „Că aĭ ascuns aceste de ceĭ înțelepți, și înțelegĕtorĭ, și le-aĭ descoperit pruncilor“ (Math. XI. 25).

Ĕră creștiniĭ ceĭ adevĕrați, ca lăptați, nutriți, încălziți și crescuți la sînul Sfinteĭ Maĭcel Biserice, și față de acésta „dogmă“ sînt așa dispuși, ca și învĕțăceiĭ luĭ Pythagora, carĭ pe cum scrie Origene (L. I. contra Celsum, n. 7) aŭ fost cu atâta reverință și încredere către învĕțătorul lor, în cât, și dacă din întîmplare n'ar fi cuprins perfect ceva dintre cele propuse printr'însul, totuși le-aŭ primit tóte de banĭ buni de la dînsul, din acel singur motiv, că „El a spus-o“ („Ipse dixit.“) — Din aceea încredere necondițională anume, ce-ĭ păstrézĕ și-ĭ prestézĕ Bisericiĭ fiiĭ sĕĭ ceĭ credincioșĭ, încă și „a priori“ țin dînșiĭ de un ce paradox și absurd aci, ca Biserica, să le póte propune lor, ca „Articlu de credință“, așa ceva, ce *sciința omenéscă* ar fi în stare să o combată și să o restórne.

Și într'un adevĕr, „infalibilitatea“ Pontificelui Roman, minții ilustrate cu lumina „credinței“, i-se înfățișézĕ, că un adevĕr „dogmatic“ atât de limpede, în cât, spre a-ĭ pĕtrunde *adevĕrul:* credincioșului *nefățărit*, îĭ este destul, a-ĭ cunósce și numaĭ *conceptul*.

Alteum, când Biserica învĕță, că Pontificele Roman, ca Vicar al luĭ Christos pe pămînt „în afacerĭ de credință și de morală este *infalibil*“; prin aceea, că „infalibilitatea“ acésta o restringe *numaĭ* la afacerile „credinței“ și ale „moraleĭ“: esprimă apriat, că *obiectul* acesteĭ „infalibilității“, nu póte fi de cât numaĭ „depositul revelațiunii“, adecă acea „revelațiune dumnezeéscă“, al căreĭ custode fidel, interprete autentic și „depositariŭ esclusiv“, alteum încă, este aceea Sfînta Biserică asistată de Spiritul Sfînt, despre care un s. Augustin a zis, că: „Ego vero Evangelio non crederem, nisi me catholicae Ecclesiae commoveret authoritas“, saŭ pe românesce: „Eŭ nu la-și da credĕmînt nicĭ chiar Evangelieĭ, dacă nu mĕ ar întări într'aceea auctoritatea Bisericiĭ catolice“ (Lib. contra epist. Manichaei cap. II. Opp. edit. 1616. T. VI. pag. 42), care singură este chemată *a preserva și scuti de corupțiune* și textul sfintelor Scripturĭ. — Și așa, dacă „dogmeĭ *infalibilității*“ am vrea să-ĭ dăm espresiuni într'un limbagiŭ, cât s'ar puté de *poporal*, ar fi destul să enunțăm simplaminte, că: De câte orĭ Pontificele Roman *osândesce* vre-o învĕțătură, *ca contrară revelațiuniĭ*, orĭ învĕțăturiĭ luĭ Christos, aceea nesmintit, necontestabil trebue să fie „contrară revelațiuniĭ“ și respective învĕțăturiĭ luĭ Christos; ĕră de câte orĭ *dechiară*, că acésta, orĭ aceea învĕțătură, este învĕțătura luĭ Christos, cuprinsă *în depositul revelațiuniĭ:* aceea-și nesmintit, necontestabil, este învĕțătura *genuină* a luĭ Christos, cuprinsă în depositul revelațiuniĭ, adecă saŭ în *s. Scriptură*, saŭ în *Tradițiune*.

Dar într'acésta numaĭ acela s'ar puté sminti, care n'are *nicĭ o convingere religiósă;* pentru că acela, al cărui nedumeriri orĭ dubietăți, în cele de ale „credinței“ și de ale „moraleĭ“, n'ar fi în stare să le resfire nicĭ chiar *sancțiunea* orĭ *verdictul* „auctorităților bisericescĭ *supreme*“: ar avé așa concept și despre „Biserică“, despre acésta mirésă a luĭ Christos, — care și-a agonisit șie-și cu scump sângele sĕŭ „Ca să pună înainte pe ea, luĭ — și mărită Biserică, care nu are intinăciune, *nicĭ sbêrcire, saŭ alt ceva de acest fel*, ci ca să fie sfîntă și fără prihană“ (Efes. V. 27), — ca și cum *adevĕrul* nu s'ar puté găsi sigur, și fără tótă îndoiéla, nicĭ chiar în sinul aceleia. Dar cel ce nu privesce Biserica, ca pe *depositara* revelațiuniĭ și respective a învĕțăturiĭ luĭ Christos: acela, orĭ ce se albă, — numaĭ convingere religiósă catolică nu va avé.

Acest „concept“ al „infalibilității“ ni-l dă și constituțiunea dogmatică „Pastor alternus“ a Conciliului Ecumenic Vatican, în care (c. IV.) cetim, că: „Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis Oecumenicis Conciliis, aut explorata Ecclesiae per orbem dispersae sententia, nunc per Synodos particulares, nunc aliis, quae divina suppeditabat providentia, adhibitis auxiliis, *ea tenenda definiverunt quae Sacris Scripturis et apostolicis traditionibus consentanea Deo adjutore cognoverunt*“ (Românesce: „Pontificiĭ Romani, amĕsurat timpurilor și împrejurărilor, când conchemând Concilii ecumenice, orĭ esplorând simțul Bisericiĭ lățite peste suprafața pământuluĭ, când prin Sinóde particulare, când prin alte mijlóce ce le-a submințistrat provedința dumnezeéscă, *acele le-a decretat de ținut, carĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ le-a aflat de conform Sfintelor Scripturĭ și tradițiunilor apostolice.*“) — Tot acel „concept“ îl confirmă, din aceea-și constituțiune dogmatică, și următórele: „Neque enim Petri successoribus Spiritus s. promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacerent, *sed ut eo assistente traditam per Apostolos revelationem, seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent*“ (Românesce: „Nu pentru aceea li-s'a promis următorilor luĭ Petru Spiritul Sfînt, ca prin revelațiunea acelnia să descopere vre-o învĕțătură nóuă, *ci, ca prin asistința aceluia, să păzéscă cu sfințenie și să espună fidel revelațiunea moștenită de la Apostolĭ, adecă depositul credinței.*“) — Când dară Pontificiĭ Romanĭ, punêndu-și în cumpenă auctoritatea infalibilă, își îndeplinesc sacra lor misiune apostolică de *învĕțătorĭ:* nu făuresc eĭ *dogme nóue*, pentru că nu să fac eĭ părtașiĭ uneĭ „revelațiuni nóuĕ“, ci păzésc numaĭ „depositul credinței“, ca o moștenire sacră, care „cu asistința Spiritului Sfînt“ *preservătóre de orĭ ce eróre*, o interpretézĕ corect.

Însă, dacă stă acésta: să cadă óre a fără de sfera „infalibilității pontificie“ tóte instituțiunile omenescĭ, peste tot lucrurile lumescĭ, și în particular legislațiunea civilă și politică?

Nu sufere îndoiélă, că în cât pentru însă-și „starea faptică“ a lucrărilor omenescĭ și a evenimentelor lumescĭ, ca și carĭ nu formézĕ obiectul „depositul revelațiuniĭ“, prin informațiuni sinistre, ca sedus, póte să ajungă la convingere greșită, și Pontificele; și așa însă-și „starea faptică“ a evenimentelor lumescĭ, ca atarĭ, nicĭ nu póte forma obiectul „infalibilității“ despre care vorbim. — Dar nicĭ aceea nu sufere îndoiélă, că orĭ ce faptă omenéscă, orĭ ce lege civilă, și orĭ ce direcțiune politică, să póte esamina și din punctul de vedere *dogmatico-moral*, în cât însă-și „fapta“ se póte confronta cu principiile *dogmatico-moralĭ*, și așa se póte statori și *conformitatea* aceleia cu acele principiĭ, orĭ *diformitatea* aceleia de la principiile dogmatico-moralĭ — Dacă dară este cineva în lume, carele să se póte simți îndreptățit a rosti o „ast fel“ de judecată: nu sufere îndoiélă, că „stante veritate facti“, între toți, mai îndreptățit va fi, a o face acésta Pontificele Roman, ca auctoritatea „dogmatico-morală“ supremă și *infalibilă*. — Prin urmare, dacă Pontificele Roman cu auctoritatea sa supremă ar osândi saŭ vre-o societate secretă, saŭ vre-o lege civilă, saŭ vre-o direcțiune politică, ca contrare învĕțăturilor „dogmatico-moralĭ“ ale „depositului revelațiuniĭ“: tot acele, din subordinațiunea datorită auctorității *infalibile* a Pontificelui în tóte cele ce se țin de „credință“ și de „morală“, am fi datorĭ a le osândi și noĭ; ĕră instituțiunile, dispusețiunile, legile, statutele ș. c. l. întărite cu sancțiunea aceleia-și auctorități supreme, ca conforme principiilor „dogmatico-moralĭ“ ale „depositului revelațiuniĭ“: și noĭ am fi datorĭ a le venera, ca fără nicĭ o îndoiélă și într'adevĕr conforme acelora-și principiŭ.

Nu este dară acel product al „arbitriuluĭ liber“, nu este aceea faptă omenéscă, provenitóre „din deliberațiune liberă“, și ast fel capace de „imputabilitate morală“, și prin urmare din punct de vedere dogmatico-moral cualificabilă orĭ de „bună“, orĭ de „rea“, carea „stante veritate facti“, presupunêndu adecă, că lucrul s'a întîmplat așa, orĭ așa, și nu altmintrelea, Pontificele Roman să nu le póte judeca *infalibil*, orĭ de *conforme*, orĭ de *diforme* principiilor dogmatico-moralĭ ale depositului revelațiuniĭ.

Fără de acésta nicĭ „dogma“ *infalibilității* n'ar avé nicĭ o însĕmnătate *practică;* pentru că dacă în Biserica luĭ Christos n'ar fi un așa „for“, care să controleze *auctoritativ* modul validitării principiilor religioso-moralĭ ale Bisericiĭ: ar fi pace și de viĕța religioso-morală, care își află espresiunea chiar în *aplicarea practică corectă* a principiilor *religioso-moralĭ*.

Din acest punct de vedere a mânecat și Conciliul ecumenic Vatican, când în constituțiunea sa dogmatică citată, necesitatea imperativă a „definițiunii dogmatice“ referitóre la infalibilitatea din cestiune o motivézĕ așa: „At vero, cum hac ipsa aetate, qua salutifera apostolici muneris **efficacia** vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius *auctoritati* obtrectant: necessarium omnino esse censemus, praerogativam quam Unigenitus Dei Filius cum summo pastorali officio conjungere dignatus est, solemniter assere“ (Românesce: „Dar fiind că chiar și în acest veac, când este atât de necesară **eficacia** salutiferă a chemăriĭ apostolice, nu puțini să află și de aceia, carĭ îĭ defaimă *auctoritatea:* aflăm de totuluĭ necesariŭ, a afirma solemn aceea prerogativă, carea Unulnăscut Fiŭ a luĭ Dumnezeŭ s'a îndurat a o împreuna cu oficiul pastoral suprem.“)

Se póte dară aduce în rătăcire Pontificele Roman față de scopurile anumite ale cutăriĭ societăți. Dar „stante veritate facti“, presupunêndu adecă, că societatea aceea într'adevĕr are acel scop, ce i-se atribuesce, și nu altul: Pontificele Roman, din punct de vedere „dogmatico-moral“, o póte saŭ aproba, saŭ reproba aceea, ca *infalibil* saŭ conformă, saŭ contrară învĕțăturiĭ luĭ Christos. — Asișderea, Pontificele Roman, prin informațiuni sinistre, să póte aduce în rĕtăcire față de mĕsurile ce le-ar fi luat în ceva lucru vre-o legislațiune, saŭ altă óre

care jurisdicțiune fie lumésc㠫 fie chiar și bisericésc㠫. Dar „stante veritate facti“, presupunênd adec㠫, c㠫 mĕsurile acelea, fie prin vre-o jurisdicțiune lumésc㠫 orĭ biseric㠫scă s'aŭ luat aievea așa pe cum i-s'aŭ adus la cunoscință și nu altmintrelea: Pontificele Roman, din punct de vedere „dogmatico-moral“, póte pronunța mĕsurile acelea, ca saŭ *infalibil* conforme, saŭ *infalibil* contrare „depositului revelațiunii“. — În urmă ca s㠫 se omită altele, Pontificele Roman, prin informațiuni sinistre, se póte aduce în rătăcire și cu privire la esistința cutĕrui curent politic. Dar „stante veritate facti“, presupunênd adec㠫, c㠫 acel curent politic aievea esiste: Pontificele Roman, din punct de vedere dogmatico-moral, întru validitarea auctorităților sale *infalibile,* în tótă lumea va fi cel mai competent, a se pronunția *auctoritativ* asupra acelui curent, prin aprobarea orĭ timbrarea aceluia-și, pe cum *asistat de Spiritul Sfînt,* îi va judeca saŭ de conform saŭ de diform învĕțăturiĭ lui Christos, al cărei custode și depositariŭ fidel este s. Maică Biserică.

Fiind că înse, sentințele orĭ verdicturile Pontificelui Roman, fie chiar și în afaceri de ale „credinței“ și ale „moralei“, numai atunci se socotesc de *infalibile,* când Pontificele „ex Cathedra loquitur“ („vorbesce din Catedră“): întru întregirea acestor discusiuni ar fi de a se staveri și aceea, că óre, când și vorbesce dară Pontificele „ex Cathedra?“

Însuși cuvîntul „Cathedra“ ce e drept, simbolisézã destul de chiar *„auctoritatea doctrinală“;* și ast fel ne cum „opiniunea de specialitate“ seriósă a orĭ cărui „specialist“ consultat prin noĭ, ca a unei „auctorități“ recunoscute, are înaintea nóstra un „pond“ și „nimb“ deosebit și așa ne și gerăm față de dînsul, ca și învĕțăceiĭ lui Pythagora față de învĕțătorul lor, pentru că „opiniunea lui de specialitate“, orĭ de câte orĭ este în stare să ne liniștéscă și numai din acel singur motiv, pentru că „Ipse dixit“: așa și „auctorităților doctrinale“ recunoscute, i-se deferesce stima și omagiul cuvenit pe totindenea în lume. Aŭ dóră chiar „auctoritatea doctrinală“ a Pontificelui Roman ar avé să formeze escepțiune de la acéstă regulă generală? . . . Apoĭ, *auctoritatea doctrinală* a Pontificelui Roman este cu atât mai imposantórã și respectabilă, cu cât e mai sublim „obiectul“ față de carele se validitézã aceea și cu cât e mai vast „cercul de jurisdicțiune“ la carele se estinde. — În persóna lui s. Petru — al cărui următor este — Pontificelui Roman i-a promis Christos că îl va constitui de *fundament al Bisericĭi sale,* și că i-va da *cheile împĕrăției ceriurilor,* când a zis: „Tu eștĭ Petru, și *pe acéstă pĕtră voiŭ edifica biserica mea* și porțile iadului nu o vor birui pe ea. *Și voiŭ da ție cheile împĕrăției ceriurilor,* și orĭ ce vei lega pe pămînt va fi legat și în ceriŭ“ (Mth. 18—19) Și ce i-a *promis,* i-a și *conferit* apoĭ, când constituindu-i de *pastoriŭ* universal al turmei sale mistice, i-a zis: „Pasce mielușeiĭ mei . . . Pasce oile mele“ (Ioan XI. 15—16). Apoĭ în persóna lui s. Petru și la Pontificiĭ Romani se referesc acele cuvinte ale Domnului: „Ér eŭ mĕ am rugat pentru tine, *să nu scadă credința ta:* și tu óre când întorcêndu-te, *întărește pe frații tĕi*“ (Luc. XXII. 32). Privilegiŭ acesta, de carele se bucură Pontificele Roman, *ca Vicariŭ al Aceluia,* despre carele stă scris: „Cere de la mine: și voiŭ da ție neamurile mostenirea ta și biruința ta marginile pămîntului“ (Ps. II. 6); „Și va domni de la mare până la mare, și de la rîurĭ până la marginile lumiĭ . . . Și se vor închina lui tóte împĕrățiile pămîntului, și tóte neamurile vor sluji lui“ (Ps. LXXI 8—11).

Dar că totuși, când vorbesce Pontificele „ex Cathedra“, ni-o spune Constituțiunea dogmatică de mai sus, după cele citate deja, adaugênd nemijlocit, că *atunci:* „cum omnium christianorum Pastoris ac Doctoris munere fungitur“, când adec㠫 Pontificele Roman „funghéză ca Pastoriŭ și Doctor al tuturor creștinilor“. Dar fiind că Pontificele funghéză ca Pastoriŭ și Doctor al tuturor creștinilor, de câte orĭ ca Cap vĕdut al Bisericiĭ universale, ridicându-și graiul sĕŭ apostolic, saŭ îndrépt㠫 vre-o „Enciclică“ cătră lumea întrég㠫, saŭ prin „Constituțiunile“ sale apostolice îndreptézã vre o direcțiune *de urmat,* saŭ în „Alocuțiunile“ sale solemne timbrézã orĭ osândesce câte ceva, saŭ în casuri concrete ocurente, cu auctoritatea sa apostolică compunênd diferințele de părerĭ, pune capĕt disputelor ce s'ar fi ivit ș. c. l.: e lucru evident, că în tóte acestea, și în miĭ și miĭ de casuri analóge, din privința *credinței* și a *moralei* creștinesci, se validitézã tot de una prerogativa *infalibilității* Pontificelui Roman.

Ceea ce nicĭ că s'ar puté închipui alt cum. Pentru că *auctorității bisericesc㠫 supreme,* chiar pentru că e *supremă,* — și de la care prin urmare nu se póte apela că la for superior, nicĭ măcar la Conciliul ecumenic, carele încă în auctoritatea Pontificelui, carele *il întărește,* 'și află tot razemul auctorității sale, — sînt datorĭ a i-se supune nu numai toți credincioșii, dar tot odată și toți Episcopiĭ, necondițional. Și fiind că la „eres“ și la „pĕcat“, în consciință nime nu póte fi obligat: e evident, că Pontificele Roman, *în interesul espus,* vorbind din Catedră, trebue să fie infalibil, cu atât mai vîrtos, pentru că alt cum rugaciunea lui Christos ca „să nu-i scadă credința“ (Luc. XXII. 32) nu numai că n'ar fi *eficace,* ci în loc să „întărésc㠫 pe frații sĕi“ (Loc. cit.), cu auctoritatea sa supremă *ar chiar trage după sine în rătăcire întrégă Biserica,* începênd de a mai fi Biserică: „Stêlp și întărire adevĕrului“ (I. Tim. III. 15); ceea ce ar fi contrariŭ promisiunilor lui Christos, carele a promis *indefectibilitate* Bisericiĭ, nu numai din privința perdurării aceleia cu aceea-și constitutiune și organism, ci și din privința învĕțăturilor sale, până la sfârșitul veacurilor; scris fiind că: „Ceriul și pămîntul vor trece: ér㠫 cuvintele mele nu vor trece“ (Mth. XXIV. 35).

Din ce apoĭ urmézã, că decisiunile „ex Cathedra“ ale Pontificilor Romani, ca espressive ale *depositului revelațiunii,* carele se reoglindézã într'acelea, neputênd forma obiect de „revisiune“, pentru aceea sînt „irreformabile“, pentru că adevĕrul *decretat* o dată de *cuprins* în depositul revelațiunii, nu se póte *decreta* ér㠫și de *necuprins* acolo. Necatornicia în principiĭ fiind caracteristica sectelor heterodoxe, carĭ se lasă a fi purtate „de tot vîntul învĕțăturiĭ“ (Eph. IV. 14). Pentru aceea și Apostolul îi reflectézã pe învĕțăcelul sĕŭ Timoteiŭ, scriindu-i: „Lucrul cel încredințat ție păzesce-l, depărtându-te de glasurile deșerte cele spurcate, și de vorbele cele protivnice ale sciinței celei cu nume mincinos. Cu carea unii lăudându-se în credință aŭ rĕtăcit“ (I. Tim. VI 20—21). Ér㠫 într'alt loc scrie Apostolul: „Ci măcar și noĭ saŭ înger din ceriŭ de va propovĕdui vóuĕ a fară de ce am propovĕduit vóuĕ: să fie anathemă“ (Galat. I 8).

Adec㠫: **„Petrus per Leonem locutus est!“** Așa aŭ esclamat Părinții Conciliului ecumenic de la Calcedonia (Act. II. apud Labbaeum Collect. Conc. T. IV. col. 1235). — Ér㠫 s. Ambrosiŭ zice: **„Ubi Petrus, ibi Ecclesia!“** (în Ps. 40. n. 30. Opp. T. I. P. I. col. 1134).

Dr. Augustin Lauran.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

Astfel se schimbă pe încetul spiritul lui Augustin. Cu surprindere a esperiat din zi în zi tot mai mult, ca biserica catolică nu-l cum o credu-se el. Anumite locurĭ ale stei Scripturi, carĭ până aci i-se păreaŭ absurde, acum îi apăreaŭ chiar la înțeles, chiar frumóse și sublime. Anumite dogme, de carĭ el rîdea saŭ se revolta, Biserica nu le-a învĕțat, ci din contră ea învĕța cu totului alt ceva. Multe din obiecțiunile luĭ zădarnice și-aŭ perdut tot temeiul. Rușindu-se a recunoscut, fiind el drept la suflet, că până acum el a atăcat nu Biserica cea adevĕrată, ci o biserică închipuită numai în fantasia luĭ. „Cu bucurie m'am rușinat, că în decurs de atâția anĭ, eŭ am lătrat nu contra credinței catolice, ci contra născocirilor cugetelor mele.“ [1]) După acésta ră㠫 de lumină așa de blândă și lină urmă alta mai vie și de tot strălucitóre.

Ascultând Augustin pe Ambrosie, fu îndemnat să studieze procedura catolicilor în cercetarea adevĕrului.

Resultatul l'a surprins. Catoliciĭ pretind o credință supusă în atarĭ lucrurĭ, carĭ nu se pot cuprinde cu mintea omenésc㠫. Înse chiar acesta e fundamentul credinții: a recunósce, că sînt o mulțime de lucrurĭ, pe carĭ mintea omenésc㠫 nicĭ de cum nu le póte surprinde, și mărturisind mărginirea rațiunii și a priceperii, a te pleca înaintea auctorității. Augustin îndată observă, că acésta procedură a credinții catolice e cu mult mai modestă și mai sinceră de cât a ereticilor. Pentru că aceia nu vorbesc de cât de libertate, de evidență, de pricepere și de dreptul absolut de a scruta și esamina tot, „carĭ pe lângă promisiunea temerarie a sciinței rîd de cei lesne credători, și totuși pretind credință pentru cele mai absurde și mai fabulóse lucrurĭ, fiind că nu se pot demonstra.“ [2]) Și Augustin numai contrazicere și ambițiune află la eĭ.

Și nu numai că recunoscu procedura catolicilor de mai modestă și mai sinceră, dar cu tóte că încredut în puterile minții sale nu fu atras de acest metod, totuși a aflat din acela adevĕrul, saŭ cel puțin o harmonie admirabilă cu natura omenésc㠫. Sĕ-l ascultăm numai mai departe și împreună cu dînsul încetul cu încetul să ajungem la lumină.

„Am început — zice el — a observa, că eŭ cred nenumĕrate lucrurĭ, pe carĭ nu le-am vĕdut, nicĭ nu am fost de față când s'aŭ întîmplat, multe întîmplărĭ în istoria popórelor, multe lucrurĭ despre locurĭ și cetățĭ, pe carĭ nu le-am vĕdut; fapte, despre carĭ mĭ-aŭ vorbit amicĭĭ meĭ, medicĭĭ și mulțĭ alțĭĭ, — și pe carĭ dacă nu le-am crede, nu am puté trăi în lume. Și în fine cum așĭ puté crede cu atâta tărie, din ce părinți sînt născut, ceea ce eŭ nu pot ști, de nu aș crede celor ce-mĭ spun.“ [3]) Așa dară, dacă nicĭ un fel de viață, nicĭ viața simțurilor, nicĭ a spiritului, nicĭ a inimeĭ, nicĭ viața socială, nu póte susta fără de credința, adec㠫 nu póte fi fără de a te liniști în cuvîntul primit cu încredere, — și dacă credință este încântarea și necesitatea vieții omenesc㠫 — pentru ce să nu nótă fi ea și legea, onórea și fericirea vieții dumnedeesc㠫?

Dacă omul, care vine în lume învéță de la mamă-sa, de la tatăl sĕŭ, de la familia sa și de la secolul, în care trăiesce, pentru ce să nu învețe și de la Dumnezeŭ? Și dacă într'adevĕr Dumnezeŭ instruiéză pe om — ce póte face acesta alt ceva, de cât ca să asculte pe Dumnezeŭ, sĕ-l crédă și să se încrédă în El, și așt fel să așede religiunea pe aceeași basă pe care stă familia, amiciția și tóte acele afecțiuni nobile și sfinte, carĭ se nutresc din devotament, abnegațiune și încredere.

(Va urma.)

Posta redacțiunii.

Frate mic. Am primit amêndouĕ scrisorile. Vor urma. În numĕrul acesta nu s'a putut. Salutare!

[1]) Confes. l. VI. c. 3.
[2]) Confes. l. VI. c. V.
[3]) Confes. l. VI. c. V.

Dluĭ *D. F.* în *B.* Ne pare fórte rĕŭ, dar nu se póte. Nicĭ a zecea parte din cetitoriĭ nostri nu ar pricepe-o. Dacă ar fi fost românesce . . . .

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Aŭ apărut şi se pot comanda de la Tipografia *„Aurora“* din Gherla—Szamos-ujvár:

Almanachul Preotuluĭ Român
pe anul 1901.

Preţul unuĭ esemplar *60 fil.*, spedat prin postă franco *70 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco numaĭ *3 cor. 20 fil.*

Calendarul „Auroreĭ“ pe anul 1901.

Preţul unuĭ esemplar *50 fil.*, spedat prin postă franco *60 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco *2 cor. 70 fil.*

(32) 2—3

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 1 - 52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latúre prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. şi maĭ jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea maĭ bună medicină de casă, cea maĭ căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Cântat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel maĭ renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instructiune şi cu sumarul tuturor depositelor din dune **1 coróna 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ),** de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; rĕcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmóie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin impunsecturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producţie anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot înconjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferescă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 2—25

Veritabilul

sirup zagorian pentru piept,

îl folosesc atât bărbaţiĭ cât şi copiiĭ, ca pe un remediŭ plăcut contra tuturor bólelor de piept, contra tuseĭ convulsive, contra înăduşeleĭ, a gâfâireĭ (rĕsuflare grea), a catarrhuluĭ de piept şi a flegmeĭ. O sticlă, anticipând preţul costă 3 coróne 30 filerĭ. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Grijiţi la capsula de metal şi firma tiparită pe dop: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.**

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine
ale apotecaruluĭ A. Thierry,

sînt cel maĭ sigur şi veritabil mijloc nutritor şi sangifer, contra anemieĭ, lipseĭ de sânge şi morburilor consequente. Pastilele acestea uşor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carĭ irită nerviĭ stomacalĭ şi aŭ un efect ameţitor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantuluĭ şi costă după anticiparea preţuluĭ, **4 coróne,** spedată franco. Adresa:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Tipografia Seminariuluĭ archidieccsan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 1 Decembre 1900. | Numĕrul 48.

†

DR. ÎOAN RAŢIŬ

1841—1900.

Veneratul Capitlu mitropolitan a îndurat o nóuă şi durerósă perdere. Unul dintre membriĭ luĭ ceĭ maĭ distinşi, a ieşit din sinul luĭ şi a trecut la vecinicie, spre a fi încununat de dreptul Judecător cu nevestejita cunună a mărirĭi. Canonicul lector *Dr. Ioan Raţiŭ,* a repausat pe neaşteptate Marţi séra la órele 6½ după o scurtă, dar durerósă bólă de rărunchĭ.

Împodobit cu frumóse însuşirĭ, regretatul s'a distins încă ca tinĕr prin inteligința sa, prin o neobosită activitate, dar maĭ ales prin cunoscinţele sale preţióse din domeniul dreptuluĭ bisericesc. Şi darurile acestea aŭ fost, carĭ l'aŭ ridicat încă la vrista de 38 anĭ în şirul canonicilor bobianĭ, de carĭ acum se desparte.

Lăsăm să urmeze câteva date biografice:

Dr. Ioan Raţiŭ, s'a născut în comuna Alecuş, în ziua de 30 Septembre 1841 din părinţi economĭ. Studiile le-a făcut în Blaş. După depunerea esamenuluĭ de maturitate a fost trimis la cursul teologic de la universitatea din Viena, ca alumn al seminariuluĭ de la s. Barbara. Ca teolog în cursul al patrulea a depus rigorosul din studiul biblic. După terminarea cursuluĭ teologic s'a reîntors acasă, dar a fost retrimis, ca să depună şi celealalte rigoróse din studiile teologice. În 1864 a fost chirotonit preot în Viena prin mitropolitul rutean din Lemberg, Dr. Litwinowicz. În 1 August 1868 fu promovat la gradul de doctor în sciinţele teologice. În anul şcolastic următor a funcţionat ca profesor de dreptul şi istoria bisericéscă la seminariul archidiecesan şi ca profesor de religiune la gimnasiul superior din Blaş. Tot în acelaşĭ an a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanţă pentru archidiecesă, ér în anul următor 1869 fisc consistorial; în 1872 asesor la esactoratul archidiecesan. În anul 1871 a lucrat împreună cu actualul mitropolit, atunci secretar mitropolitan, la schemele pentru primul Conciliŭ Provincial, celebrat în zilele 5—14 Maiŭ 1872. În anul 1875 fu numit asesor consistorial, în 1877 protopop onorar, ér în 1878 secretar mitropolitan. În 16 August 1879 fu ales canonic teolog, şi la 1 Novembre numit rector seminarial, în care calitate a stat nóuĕ anĭ. La anul 1882 a pregătit pentru Conciliul Provincial II schemele despre instrucţiunea în causele matrimoniale şi procedura în causele criminale şi civile, şi a participat la acel Conciliŭ în calitate de canonist, purtând şi oficiul de secretar primar. A funcţionat maĭ mulţĭ anĭ ca administrator al fundaţiunĭĭ Şuluţane şi curator a bisericĭĭ catedrale. A desfăşurat o bogată activitate literară, publicând „Principiile fundamentalĭ şi specialĭ ale religiunĭĭ creştine", dóuĕ manuale pentru gimnasiĭ; — „Etica creştină", — „Despre matrimoniŭ, impedimente şi precedura cu respect la praxa vigentă în provincia mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia"; — şi „Instituţiunile dreptuluĭ bisericesc" pentru seminariĭ. A fost treĭ anĭ redactor al „Foiĭ bisericescĭ şi şcolastice" pentru partea bisericéscă.

Epistola enciclică

a preasfinţitului Domnuluĭ nostru Leo Papa XIII.

Despre

Isus Christos Rĕscumpĕrătoriul.

Venerabililor Fraţi Patriarchĭ, Primaţi, Archiepiscopĭ, Episcopĭ şi celor alalţĭ Ordinarĭ, carĭ petrec în pace şi comuniune cu Scaunul Apostolesc.

Leo PP. XIII.

Venerabilĭ Fraţiĭ!

Mântuire şi binecuvîntare apostoléscă!

(Continuare.)

Căcĭ tot maĭ tare se răpesc de la ţînta dorită aceia, carĭ aŭ pornit pe căĭ rătăcite. Tot asemenea caută, ca întunerec să cuprindă minţile, şi spiritele să nebunéscă de o rĕutate miseră a părerilor, dacă se respinge lumina cea curată şi veritabilă a adevĕrului. Ĕră câtă sperare de însănătoşare le rĕmâne acelora, carĭ părăsesc începutul şi isvorul vieţiĭ? Ĕră acum calea, adevĕrul şi viaţa este singur Christos. „Eŭ sînt calea, şi adevĕrul, şi viaţa;" [1]) aşa că dacă s'a nebăgat în samă dînsul, se perd acelea treĭ principiĭ, carĭ sînt de lipsă tuturor spre mântuire.

Este óre de lipsă, să se maĭ dovedéscă, ceea ce ne spune cu de-adinsul însă-şĭ firea lucruluĭ, şi ceea ce chiar şi în prisosinţa cea maĭ mare a bunătăţilor trecĕtóre simţesce fiesce cine întru sine însu-şĭ, că adecă afară de Dumnezeŭ nu este nimica, în ce voinţa omenéscă să pótă odihni în chip absolut şi în tótă privinţa? Întru adevĕr scopul pe sama omuluĭ e Dumnezeŭ, şi tótă viaţa acésta, carea o petrec ómeniĭ pe pământ, e în chipul cel maĭ adevĕrat asemĕnarea şi icóna uneĭ călătoriĭ. Ĕră acum „calea" pe sama nóstră e Christos, de óre ce din curgerea acésta trecĕtóre, carea e maĭ ales aşa de ostenicióşă şi aşa de primejdióşă, nu putem, să ajungem la Dumnezeŭ bunul cel maĭ înalt şi maĭ de pe urmă în niciŭ chip, fără numaĭ dacă ne-o dă şi ne povĕţuesce Christos. „Nimenia nu vine la Tatăl, fără numaĭ prin mine." [1]) Cum aşa numaĭ printr'însul? A nume în rîndul cel dintâiŭ şi maĭ ales prin graţia luĭ; acésta înse ar fi deşértă în om, dacă s'ar nebăga în samă poruncile şi legile luĭ. Căcĭ după ce Isus Christos a dobîndit mântuirea, a fost de lipsă, ca el să lase legea sa, ca ea să fie scutitórea şi apĕrătórea némuluĭ omenesc, adecă să guverneze pe ómenĭ aşa, cât eĭ întorcêndu-se de la rĕutatea vieţiĭ să se siléscă cu siguranţă la Dumnezeul sĕŭ. „Mergênd învĕţaţĭ tóte némurile, — învĕţându-i, să păzéscă tóte, câte v'am poruncit vóuĕ. [2]) Poruncile mele le păziţĭ." [3]) Din acestea avem, să învĕţăm, că în mărturisirea religieĭ creştine lucrul cel maĭ de frunte şi neapĕrat de lipsă e acela, ca omul să asculte de poruncile luĭ Isus Christos, şi ca să supună voinţa sa luĭ ca domnuluĭ şi împĕratuluĭ celuĭ maĭ înalt. Lucrul acesta e mare şi a dese orĭ pretinde ostenélă multă şi silinţă şi stătornicie aprigă. Căcĭ de şi din darul Rĕscumpĕrătoriuluĭ firea omenéscă e reparată, totuşĭ în fiesce care din noĭ a rĕmas óre care bolnăviciosie, slăbiciune şi stricăciune. Deosebite pofte trag pe om în tóte părţile, şi momirile lucrurilor esterne uşor împing sufletul, să urmeze, ceea ce îĭ place, ĕră nu ceea ce a poruncit Christos. Dară dimpotrivă totuşĭ avem, să ne silim, şi din rĕsputerĭ să ne împotrivim poftelor „spre ascultarea luĭ Christos", căcĭ acestea, de cum va nu se supun minţiĭ, se fac stăpâne preste om, şi răpindu-l întreg de la Christos îl fac şie-şĭ rob. „Ómeniĭ stricaţĭ la minte şi rĕĭ în ale credinţeĭ nu pot, să nu fie robĭ, — eĭ sînt adecă robĭ la treĭ pofte, a nume saŭ plăcerĭĭ, saŭ superbieĭ, saŭ pofteĭ ochilor." [4]) Şi în lupta acésta fiesce cine are, să fie dispus aşa, cât pentru Christos să fie gata a lua asupră-şĭ şi neplăcerĭ şi nĕcasurĭ. E greŭ a respinge acestea, carĭ ademenesc şi momesc aşa de tare; e greŭ şi obositoriŭ, ca omul de dragul voinţeĭ şi poruncĭĭ Domnuluĭ Christos să despreţuéscă acelea, carĭ se socotesc a fi bunătăţile trupuluĭ şi ale noroculuĭ; şi totuşĭ omuluĭ creştin îĭ caută, să fie răbdătoriŭ şi viteaz în suferire, dacă va, să-şĭ trăéscă în chip creştinesc viaţa, ce i-s'a dat. Dóră ne-am uĭtat, că mĕdulările căruĭ trup şi căruĭ cap sîntem? Cu bucurie a luat asupră-şĭ crucea acela, carele ne-a poruncit, să ne lăpĕdăm de noĭ înşi-ne. Dară de la dispositia aceea a sufletuluĭ, carea o am amintit, atîrnă însă-şĭ dignitatea firiĭ omenescĭ. Căcĭ ceea ce a dese orĭ chiar şi înţelepciunea celor vechĭ a socotit-o de lucru bun, adecă a-şĭ porunci şie-şĭ şi a face, ca partea maĭ de jos a sufletuluĭ să asculte de partea maĭ înaltă, aceea niciŭ de

[1]) Ioan. 14, 6.

[1]) Ioan. 14, 6.
[2]) Mt. 28, 19 ur.
[3]) Ioan. 14, 15.
[4]) S. Aug. De vera rel. 37.

cum nu e smerirea voinţeĭ frânte, ci maĭ vîrtos o vîrtute nobilă, carea se potrivesce de minune raţiunii şi e maĭ ales vrednică de om. — De altmintrea a suferi şi pătimi multe e sórtea omuluĭ. Omul în tocmaĭ aşa de puţin póte, să-şi clădéscă o viaţă liberă de durere şi plină de fericire, pe cât de puţin póte, să nimicéscă sfaturile luĭ Dumnezeŭ Ziditoriuluĭ sĕŭ, carele a voit, ca urmările vineĭ strămoşescĭ să rĕmână perpetue. Urméză decĭ, că nu avem, să aşteptăm sfârşitul durerilĭ aci pe pământ, ci avem, să ne întărim sufletul, ca să rabde durerea; acésta ne învaţă adecă, să sperăm cu siguranţă bunătăţile cele marĭ. Christos nu a promis adecă fericirea cerésc㠹 cea vecinică bogăţiilor orĭ vieţiĭ maĭ plăcute, nicĭ onorurilor orĭ puteriĭ, ci răbdăriĭ şi lacrimilor, silinţeĭ spre dreptate şi inimiĭ curate.

Din aceste uşor putem în sfârşit, să înţelegem, ce póte, să se spereze de la greşéla şi superbia acelora, carĭ despreţuind puterea împĕrătéscă a Rĕscumpĕratoriuluĭ aşédă pe om de-asupra tuturor lucrurilor şi susţin, că firea omenéscă are, să împĕrăţéscă în tótă privinţa şi preste tóte lucrurile, de şi eĭ nu pot, nu numaĭ să ajungă la împĕrăţia acésta, ci nicĭ măcar să determine, de ce fel este ea. Împĕrăţia luĭ Isus Christos îşĭ primesce puterea şi forma de la dragostea dumnezeéscă: a iubi întru sfinţenie şi în chip bine rînduit, acesta e temeiul şi cuprinsul eĭ. Din acésta se derivă în chip neapĕrat următórele: a păzi nevătĕmate datorinţele, a nu detrage nimica din dreptul altuia, a socoti cele omenescĭ de maĭ de rînd de cât cele cerescĭ, a preferi dragostea luĭ Dumnezeŭ tuturor lucrurilor. Ĕră împĕrăţia acésta a omuluĭ, carele saŭ respinge pe Christos pe faţă, saŭ nu are grije de aceea, ca să-l recunóscă, tótă se întemeiéză pe iubirea de sine, e lipsită de dragoste, şi nu va, să onoreze pe Dumnezeŭ. Împĕrăţéscă omul, asta i-se permite prin Isus Christos, dară acésta o facă în chipul acela, în care singur póte, să o facă, adecă aşa, ca maĭ pe sus de tóte să servéscă luĭ Dumnezeŭ, şi în chip religios să-şi ĭea din legea luĭ îndreptariul şi chipul traiuluĭ.

Ĕră de lege a luĭ Christos socotim nu numaĭ poruncile morale naturale, orĭ acelea, carĭ ceĭ vechĭ le primisĕră de la Dumnezeŭ, carĭ Isus Christos adevĕrat că le-a făcut desevârşite şi le-a înălţat limpedindu-le, esplicându-le şi întărindu-le, ci şi cecalaltă învĕţătură a luĭ, şi tóte lucrurile singuratice rînduite de dînsul. Cel maĭ de frunte din lucrurile acestea e a bună samă biserica; ba între lucrurile rînduite de Christos nu se numĕră nicĭ unul, carele nu l-ar cuprinde acésta. A voit maĭ de parte, ca în slujba bisericiĭ, carea o a întemeiat în chip aşa de eminent, să se continue în perpetuŭ oficiul, carele i-l a dat luĭ Tatăl; şi fiind că de o parte eĭ ĭ-a încredinţat tóte mijlócele de mântuire a ómenilor, de altă parte a poruncit în chipul cel maĭ grav, ca ómeniĭ să i-se supună eĭ, ca şi cum i-s'ar supune luĭ însu-şĭ, şi să-şĭ dea tótă silinţa de a se încredinţa în tótă viaţa povĕţuiriĭ eĭ: „Cel ce vĕ ascultă pe voĭ, pe mine mĕ ascultă, şi cel ce se lapădă de voĭ, de mine se lapădă.“ [1]) De aceea numaĭ la biserică aŭ ómeniĭ, să cerce legea luĭ Christos, şi de aceea calea pe sama omuluĭ e Christos şi tot asemenea şi biserica: acela prin sine însu-şĭ şi din firea sa, ĕră acésta, pentru că i-s'a încredinţat oficiul şi i-s'a împărtăşit puterea spre lucrul acesta. De aceea orĭ carĭ vor, să ajungă la mântuire osebiţi de biserică, umblă pe cale înşelătóre şi înzădar se silesc.

Ĕră care e în lucrul acesta condiţia ómenilor singuraticĭ, aprópe aceea-şĭ e şi condiţia împĕrăţiilor: e adecă de lipsă, ca şi sfârşitul acestora să fie perirea, dacă se abat de la „cale“. Fiul luĭ Dumnezeŭ, Ziditoriul şi tot de o dată Rĕscumpĕratoriul firiĭ omenescĭ, e împĕratul şi domnul rotogoluluĭ pământuluĭ, şi are puterea cea maĭ înaltă atât preste ómeniĭ singuraticĭ, cât şi preste societăţile lor. „Şi împĕrăţia şi puterea şi mărirea împĕraţilor celor de sub cer s'a dat sfinţilor celuĭ preaînalt, şi împĕrăţia luĭ e împĕrăţie vecinică, şi tóte stăpânirile vor servi luĭ. [1]) Ĕră eŭ sînt pus împĕrat de dînsul — Şi voiŭ da ţie nemurile moştenirea ta, şi biruinţa ta marginile pământuluĭ.“ [2]) Aşa dară e de lipsă, ca în societatea omenéscă să aibă valóre legea luĭ Christos aşa, ca ea să fie povĕţuitórea şi învĕţătórea nu numaĭ a vieţiĭ private, ci şi a celeĭ publice. Şi fiind că lucrul acesta l-a rînduit şi l-a poruncit chiar Dumnezeŭ, şi fiind că nimenia nu póte, să i-se împotrivéscă fără de a fi pedepsit, de aceea rĕŭ se pórtă grije de împĕrăţie, orĭ unde nu se are faţă cu instituţiile creştine respectul, care li-se cuvine. Dacă se delătură Isus, se jerfesce şi însă-şĭ raţiunea omenéscă lipsită fiind de scutirea şi lumina cea maĭ mare; atunci uşor se întunecă şi însă-şi idea causeĭ aceleia, carea dată fiind de Dumnezeŭ a născut societatea publică, şi carea constă maĭ ales în aceea, ca cu ajutoriul însoţiriĭ civile civiĭ să dobîndéscă binele natural, însă întru tóte în conformitate cu binele acela cel maĭ desevârşit şi perpetuŭ şi cel maĭ înalt, carele e maĭ pe sus de fire. Dacă confusia lucrurilor a cuprins minţile, atunci pornesc pe cale greşită atât ceĭ ce ascultă, cât şi ceĭ ce împĕrătesc; căcĭ le lipsesce aceea, ce să urmeze, şi pe ce să se întemeieze.

În ce chip e lucru nefericit şi aducĕtoriŭ de perire a rătăci de la cale, în tocmaĭ aşa şi a părăsi adevĕrul. Ĕră „adevĕrul“ cel dintâiŭ şi absolut şi esenţial e Christos, carele e Cuvîntul luĭ Dumnezeŭ cel de o fiinţă şi împreună vecinic cu Tatăl, una fiind cu Tatăl. „Eŭ sînt calea, şi adevĕrul.“ De aceea dacă raţiunea omenéscă cércă adevĕrul, atunci maĭ pe sus de tóte ascultă de Isus Christos şi odihnéscă sigură în învĕţătura luĭ, căcĭ prin glasul luĭ Christos grăesce însu-şi adevĕrul. — Sînt nenumĕrate feluri de sciinţă, în cercetarea şi tractarea cărora facultatea minţiĭ omenescĭ póte, să se misce liber ca pe câmpul sĕŭ propriŭ şi fórte larg, şi a nume nu numaĭ aşa, că firea o permite acésta, ci aşa, că o chiar pretinde. E însă o nedreptate şi contrariŭ firiĭ, dacă mintea nu va, să se păzéscă între hotarĕle sale, şi lăpădând modestia datorită respinge auctoritatea de învĕţătoriŭ a luĭ Christos. Învĕţătura aceea, de la care atîrnă mântuirea nóstră a tuturor, tractéză aprópe tótă despre Dumnezeŭ şi despre lucruri dumnezeescĭ, şi nu înţelepciunea vre unuĭ om o a născut, ci Fiul luĭ Dumnezeŭ o a scos şi o a primit tótă de la însu-şĭ Tatăl: „Cuvintele, carĭ mi-le-aĭ dat mie, le-am dat lor.“ [3]) Eĭ de aceea îĭ cantă, să cuprindă maĭ multe, carĭ adevĕrat că nu se împotrivesc raţiunii, căcĭ acésta nicĭ de cum nu se póte, dară de acelea, înălţimea cărora noĭ în tocmaĭ aşa de puţin putem, să o ajungem cu gândirea nóstră, pe cât de puţin putem, să cuprindem esenţa luĭ Dumnezeŭ. Dar dacă deja în sfera naturiĭ sînt atâtea lucruri ascunse, carĭ nicĭ o sîrguinţă omenéscă nu póte, să le esplice, şi asupra cărora totuşi nicĭ un om cu minte sănătósă nu îndrăznesce, să se îndoéscă, atunci numaĭ ceĭ ce abuséză de voea liberă, numaĭ aceia pot, să nu sufere, că sînt lucruri, carĭ se înalţă preste natura întrégă, a căror eseuţă nu e cu putinţă a o cunósce. A nu voi dogme e tot una cu a nu voi religia creştină. Mintea are, să se plece cu smerenie „spre ascultarea luĭ Christos“ aşa, cât să fie aşa zicênd róba maiestăţiĭ şi stăpânieĭ luĭ: „Robim tótă mintea spre ascultarea luĭ Christos.“ [4]) Acésta e întru adevĕr ascultarea, carea va Christos, să i-se prestea, şi pe dreptul o va, căcĭ el e Dumnezeŭ şi aşa dară singur are stăpânia cea maĭ înaltă în ce chip preste voinţa omuluĭ, în tocmaĭ aşa şi preste înţelegerea luĭ. Dară când omul servesce luĭ Christos Domnul cu înţelegerea, acésta nicĭ de cum nu o face în chip servil, ci într'un chip fórte potrivit atât raţiunii, cât şi dignităţiĭ luĭ celeĭ înăscute. Căcĭ el se supune de bună voe nu stăpânieĭ vre unuĭ om, ci stăpânieĭ Ziditoriuluĭ sĕŭ şi a luĭ Dumnezeŭ împĕratuluĭ tuturor, căruia îĭ este supus deja şi prin legea firiĭ, şi nicĭ nu se lasă a fi legat prin părerea vre unuĭ învĕţătoriŭ omenesc, ci prin adevĕrul cel vecinic şi neschimbat. Aşa dobîndesce el şi bunul firesc al minţiĭ şi libertatea de o dată. Căcĭ adevĕrul acela, carele purcede de la oficiul luĭ Christos de învĕţătoriŭ, ne îmbie cunoscinţă limpede despre cualitatea şi preţul fiesce căruĭ lucru, şi dacă omul înzestrat cu cunoscinţa acésta ascultă de adevĕrul, carele l-a auḑit, atunci nu se supune pe sine lucrurilor, ci lucrurile şi-le supune şie-şĭ, nicĭ nu supune raţiunea poftei, ci pofta o supune raţiunii, şi abătênd de la sine robia cea maĭ rea a pĕcatuluĭ şi a greşelelor se va înălţa la libertatea cea maĭ strălucită: „Veţĭ cunósce adevĕrul, şi adevĕrul vĕ va slobodi pe voĭ.“ [1])

(Va urma.)

Neputincioşi. — Măreţele şi înălţătórele serbărĭ ale iubileuluĭ sf. Unirĭ, se vede, că pricinuesc visurĭ rele fraţilor neuniţi. Aprópe de prin August, organele de publicitate de la Caransebeş şi Arad, îndópă pe cetitoriĭ lor cu articliĭ contra Unirii. Spre a se dovedi însĕ, cât îs de neputincioşi, nu fac alt ceva, de cât reproduc scrieri contra unirii, carĭ de mult îs reduse la adevĕrata lor valóre; paie, aşa de îmbiătite, cât de abia se maĭ ţin de olaltă. Dar . . . era să greşesc, fóia dluĭ Mangra, publică totuşi ceva fórte . . . grozav: o predică rostită la 1875 de preotul Petre Truţa din Cricău, „cu prilejul unor *tentative* (?!) din partea gr. catolică de a ademeni la Unire pe credincioşiĭ bisericeĭ sale.“

Predica acésta de vre-o sută şire tipar, ar fi fost pagubă să fie dată uitării, ca a sdrobit cu totul pe bieţiĭ „Uniaţi“. O, Sancta simplicitas! . . .

Sinódele protopopescĭ. — Primim o lungă corespondinţă, în care un preot se plânge de chipul, cum decurg sinódele în districtul sĕŭ protopopesc. Nu ne-ar veni să credem dacă n'am sci pe cel ce ni-a scris, de un om cu frumósă inteligінţă. Desbaterile sînt absolutistice, protopopul dă cuvînt cuĭ voesce, permite discuţia numaĭ asupra acelor puncte, carĭ îĭ convin şi peste tot se pórtă cu preoţiĭ sĕĭ cum nu se cade.

Trist, când se află ast fel de indivizi, carĭ nu-şĭ pricep datorinţele împreunate cu oficiul lor, şi când nu lasă, ca adunările saŭ conferinţele preoţescĭ să se avînte la înălţimea la care ar trebui. Acolo e locul, ca preoţiĭ să-şĭ împărtăşéscă unul altuia nĕcazurile, ca cu toţiĭ împreună să se sfătuiéscă asupra mijlócelor, carĭ maĭ bine duc la lecuirea relelor şi ca unul pe celalalt să se mângâie, ajute şi îmbărbăteze.

Ce să-ĭ facĭ? sînt ómenĭ, carĭ nu le pricep acestea şi carĭ cer, ca propunerile la sinóde să se facă cu zile înainte, ca şi cum ar fi vorbă de răsturnarea lumiĭ!

E trist!

---

[1]) Lc. 10, 16.

[1]) Dan. 7, 27.
[2]) Ps. 2.
[3]) Ĭo. 17. 8.
[4]) II Cor. 10, 5.

[1]) Ĭo. 8, 32.

Indiferentism păcătos. — Tot de una e păcătos indiferentismul, dar mai ales pentru noi, Românii, e un rĕŭ, care are urmări fórte funeste tot de una. Stăm aşa de rĕŭ în tóte privinţele, şi aşa de nesigure sînt posiţiile ce ni-le-am câştigat, aşa de slab întărite, cât dacă nu sîntem tot de una trezi şi cu ochii în patru, perdem în o zi, ceea ce am câştigat după trudă de ani. Şi mai ales grije trebue să avem de şcóle. Preotul şi învĕţătoriul să steie neadormiţi la posturile lor şi fie care să-şi îndeplinéscă cu conscienţă şi tragere de inimă deregătoria sa, căci altcum uşor le perdem.

Un cas ce ni-s'a comunicat zilele acestea ne umple de multă amărăciune. E vorbă de şcóla din Grebenişul-de-câmpie, asupra căreia şi-aŭ pus duşmanii neamului nostru ochii, ca să ne-o nimicéscă.

Comună compactă românéscă cu peste o mie de locuitori români greco-catolici şi vre-o câte-va familii de magiari. De dragul acestora dl ministru de culte e gata să ridice o şcólă de stat. Ca să nu pară nebasată dragostea acésta, are lipsă de 65 copii şcolari, dornici de a să îndopa de razele învĕţăturii magiare. Şi fiind că atâţa copii de magiari nu sînt, s'a pornit o góna după credincioşii nostri spre a-şi însinua copiii la şcóla de stat. Pretorul a poruncit notariului, şi acesta a luat pe primariul comunal, un român de alt fel cu stare, care îndată şi-a însinuat copiii sĕi. Góna se urméză. Ispititorii umblă din casă în casă, şi cu fel de fel de momele, cércă să apuce pe nesciutorii ţĕrani în mrejele lor.

Ne umple de amărăciune faptul, când scim, că în Grebeniş este preot inteligent, este un mare proprietar român cu pregătiri academice, care s'a dovedit tot de una, că are multă grije pentru sórtea poporului, — ce fac acestia? Cum nu luminéză poporul asupra curseĭ ce i-se pregătesce? Ce face protopopul districtului Pogăcéua? are cunoscinţă de periclul ce ameninţă şcóla nóstră, şi prin şcólă pe credincioşii români?

Ne-am bucura când periclul, ce ni-l comunică corespondentul nostru, nu ar fi aşa de mare şi când grijile nóstre ar fi nebasate, dar şi mai mult ne-ar părea bine, când toţi ceĭ chemaţi şi-ar face datoria şi ar arăta tot interesul posibil faţă de bietul ţĕran, pe care ceĭ fără inimă îl duc la perire.

Serbările iubilare de la Beiuş.

— Raport special —

Beiuş 22 Nov. n.

(Fine.)

Timpul mi-a fost prea scurt, pentru ca să Vĕ fi putut refera în prima mea scrisóre despre reuşita splendidă a şedinţii aranjate în sala de gimnastică a gimnasiului. Vin decî acum a Vĕ face un raport mai detăiat.

Ca preludiŭ la cuvîntul de deschidere, directorul gimnas. a rostit o vorbire, în care ni-a reîmprospetat în memorie şi ni-a desvălit icóna trecutului plin de vijelii. Regret, că n'am la mână vorbirea frumósă şi aprofundată ca să vi-o trimit în întregime, mĕ voiŭ încerca însе să o schiţez aşa pe cum mi-am păstrat'o în memorie.

Vorbirea direct. Butean.

O stea de la sud-occident s'a ivit în orient. — Stéua strălucea cu lumina sórelui şi încălţia ca şi când razele sale ar fi fost smulse chiar din sóre. Scriaŭ 101, 105. de atunci până azi 18 secli. Ce frumósă era pe atunci viaţa, ce fructe rĕsăriaŭ din ţelina adusă la viaţă de lumina şi căldura îmbelşugată, rĕspândită de stéua miraculósă! . . . Trecut'aŭ însе vremuri! scriaŭ 275. — Lumina steleĭ admirate începu a să păli şi căldura-i scădea din ce în ce tot mai tare. Ce s'a întîmplat?! . . . Nori greĭ întunecaţi se încovoiaŭ în atmosferă, nori ca nisce smeĭ uriaşi amenințând cu perdere totală. Stéua binecuvîntării a dispărut, viaţa părea că ni să ciuntă; întunerec s'a făcut, ce nu-l puteam pătrunde — eram aprópe de perire. Par că n'a fost o stea veritabilă ruptă din sóre, ci numai un meteor care ne-a orbit cu lumina sa, până în urmă a căduț şi s'a stîns. — Fie şi aşa! dar unde-i cel puţin să ne consolăm privindu-i. Dar nu-i, a dispărut. — Scriaŭ tot seclul al III. şi aşa în şir până la mijlocul secol. al XIV când din mijlocul acestuĭ seclu se aprind felinare, la a căror lumină cu o febrilă muncă aŭ căutat după meteorul ascuns; căutat'aŭ prin crepături, prin pescerĭ şi prin vizuniĭ, dar în zădar, că lumina palidă a felinarelor n'a putut străbate întunerecul infernal.

Se aprind felinare cu luminĭ însutite, cu luminĭ mai limpedĭ şi mai tarĭ cu ajutorul cărora aŭ căutat pretutindenĭ doĭ secli şi jumătate de-a rîndul, dar nu-i stea, — nu-i meteor nicăiri.

Era seclul al XVII spre scăpătat . . . în prejma desperării. Un glas se aude din vĕzduh, glasul redeşteptării, — care deslănţue, — desamorţesce, . . . reînvie. Nu cercaţi în laturi, nu în adâncuri după meteorul fără viaţă! Priviţi pe firmamentul ceriului, acolo e stéua vóstră fixă şi mândră în etern.

Şi scris-aŭ (anul) 1700! anul sfinteĭ Unirĭ cu mama nóstră . . . cu biserica Romeĭ . . . de atunci şi până azi doĭ secliĭ trecură. Norii greĭ întunecoşi, de o dată încep a să subţia în cĕţă . . . O licurire încă tot palidă, — dar pe firmament se observă conturele uneĭ stele, ce samănă atât de mult cu cea din vremile de demult. Ce minune s'a întîmplat? . . . . Norii greĭ întunecoşi, subţiaţi deja în cĕţă aŭ dispărut. Firmamentul străluce în deplina sa splendóre. . . . Şi în mijloc . . . zărescî o stea . . . . o stea ruptă din sóre, ale căreĭ raze revarsă lumină, lumină şi căldură peste pământul de secliĭ amorţit. — Natura reînvie, ţelina dă fructe din ce în ce tot mai îmbelşugate; dovadă ne sînt recóltele mănóse carĭ s'aŭ perîndat din aniĭ 1735—1895. Da! . . . nădejde avem de un viitor şi încă de un viitor ferice şi strălucit. Şi acum daŭ cuvîntul . . . las să glăsuéscă vlăstarele plăpânde, — carĭ se nutresc din isvórele nesecate, — alimentate de lumina şi căldura aceleĭ stele miraculóse, care străluce fixă şi mândră în etern pe bolta ceriului . . . Stéua Sfinteĭ Unirĭ!

Cuvîntul de deschidere.

Talentatul tinĕr *V. E. Moldovan* stud. de cl. VIII gimn. a rostit cam următórele: Noi iubilăm! Iubilând ne veselim. Iubilând, sufletele nóstre se avântă, se desmaterialiséză şi se proştern la treptele tronului divinităţiĭ . . . Sĕrbătorim şi aducem jertfă pentru sufletele strămoşilor nostri, acelor strămoşi, carĭ aŭ suferit din causa orbieĭ altora şi a luminieĭ lor. Cât de de parte am ajuns noi popor împilat în un interval de doĭ secli . . . Azi, — nu sîntem noi óre poporul póte cel mai eroŭ în credinţă în Europa? Şi nu e glorie acésta? Acel Român, care ar dori să schimbe cu orĭ care din popórĕle Europeĭ, — acela nu e Român, căci înzecit e mai preţiósă cultura nóstră mai mică, dar în desvoltare sub binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ, de cât sciinţa fără Dumnezeŭ a altor ginţi.

Însе acum 200 de anĭ nu era aşa; cufundat într'un tartar nemărginit, poporul nostru desaspera. Sub scutul falseĭ religiuni, cnuta ne silea a ne pretera limba, a ne uita tradiţiile. Sub acelaşi scut fanariotismul nesaţios esploata secolĭ de-a rîndul averea, sângele, puterea şi răbdarea nóstră . . . . . Ajunşi pe drumurĭ, — când forţa nu ne mai remase ne pun calvinii curse, îndulcindu-ne spre a ne da peireĭ!

Era chaos şi nenorocire! Dar când mai mare era lipsa, când mai amenințător era pericolul Dumnezeŭ îşi întórce îndurarea sa spre noi. Luminéză mintea conducĕtorilor nostri şi le arată calea mântuiriĭ. Alege esenţa naţiuniĭ, o cristalisézâ, făcênd un frumos candelabru, în care o lumină eternă aprinde. Ĕr episcopii nostri îşi întorc privirea spre aceea lumină strigând: „Ĕtă mântuirea"! Şi ca şi conduşi de o stea, urmară în faptele lor calea arĕtată de acéstă lumină.

Candelabrul e Roma, lumina din el e succesorul S. Petru, Pontificele roman. Teofil şi Atanasiŭ sub inspiraţie divină efeptuesc marea operă a mântuiriĭ neamului românesc, conduşi fiind de lumina Romeĭ! De atunci sînt 200 de anĭ. Neamul a înflorit, s'a întărit şi şi-a asigurat viitoriul. Azi biserica nóstră stă falnică între celealalte, spre lauda luĭ Dumnezeŭ, — sub conducere înţeleptă şi spre prosperare ducĕtóre, căci lumina nu s'a stins. . . . . În fine în cuvinte alese şi pătrunzĕtóre aduce uralele sincere ale tinerimeĭ Archiereilor presenţi, destinaţi de Provedinţă de a purta conducerea bisericeĭ nóstre în acest timp îubilar; predă în numele elevilor, Patronului institutelor, tributul modest al recunoscinţeĭ şi gratitudineĭ, şi esprimă dorinţa tuturora, ca bunul Dumnezeŭ să-l trăiéscă la mulţi fericiţi anĭ împreună cu Ilustrul sĕŭ óspe.

Impresiuni de la Şedinţă.

Constatăm cu plăcere, că sub durata şedinţii festive am vĕdut manifestându-se un entusiasm, care a înălţat tóte inimile. Entusiasmul a fost opera tinerimeĭ stud. şi a elevelor de la internatul „Pavelean" împreunat cu şcólă civilă. Nicî o dată n'a fost în Beiuş un concert atât de reuşit. Pe noi ceĭ mai în vrîstă ne înveselesce, că vedem în urma nóstră o generaţie destoînică şi plină de viĕţă.

Programa de cuprins în mare parte religios a oferit publiculuĭ multe momente înălţătóre şi plăcerĭ neuitate. Debutanţii s'aŭ achitat pe deplin de însărcinarea dată, şi fie care a scos în relief frumseţele poesiilor, ceea ce a stîrnit torente de aplause.

În deosebi ne-a încântat piesa: *„La rîul Babilonului"*, în care se varsă tótă inima şi tótă simţirea psalmistuluĭ, care a fost cântată cu atâta artă, cu atâta dulcĕţă şi pĕtrundere, în cât n'a rĕmas nime fără emoţiunî adâncî. Un entusiasm nemărginit a cuprins pe toţi, care s'a manifestat prin lacrime în ochî şi prin ovaţiunî nesfîrşite.

Atunci, când atât elevelor, cât şi tinerilor studenţi le aducem tributul recunoscinţeĭ nu putem retăcea nicî meritul acelora, carĭ aŭ ostenit în conducere şi aranjare. Între carĭ locul prim îl ocupă dşóra Cornelia Nicola, profesóră la şcóla civilă de fete, care cu multă dibăcie, cu mare zel şi pricepere a instruat şi condus corul; nu mai puţin merită laudă dşóra directóră O. Stolojan şi profesorul I. Busiţa. Mai în colo trebue să constatăm, că aplausele furtunóse, cu carĭ aŭ fost acoperite prestaţiunile frumóse, aŭ fost tribut de recunoscinţă din partea publiculuĭ însufleţit şi pentru conducĕtorii destoinicî.

Cuvîntul de închidere.

Un mărgăritar drăgălaş al acestuĭ concert a fost şi cuvîntarea de încheiare rostită de M. Bónyi, elevă în clasa IV. civ., din care încheiare reproduc următórele:

„Doriţi să vedeţi un tablou încântător din icóna fermecătóre a renascerii nóstre? Priviţi la şcólele şi internatele acestea, la bisericele împodobite, la operele şi binefacerile Escelenţei Sale a Părintelui nostru Episcop Mihail Pavel în diecesa tótă; la talentele deşteptate, la suferinţele alinate, la lacrimile şterse; priviţi la concepţiunea sublimă şi démnă de admirat, cum el cu iubirea Sa de neam şi patrie chiamă băieţii şi ficele, orfanii şi orfanele neamului séu la sine în numele Domnului binecuvîntă acésta moştenire a poporului séu, ca cu armele credinţei, deşteptării şi virtuţilor să lupte pentru un viitor mai bun.

Şi ce fericita coincidenţă aci: succesele Unirii şi faptele mărete a le Escelenţei Sale! Iubileul Unirei şi onomastica Escelenţei Sale! În faţa acestui tablou azi torentul sentimentelor de mulţămită, pietate şi admiraţiune îmi înnécă vorbele, mě inspir, să ne inspirăm cu toţii de veneraţiunea adâncă faţă de Părinţii nostri, faţă de Escelenţa Sa; ne însufleţim pentru fericirea şi viitorul neamului nostru şi strigăm cu o inimă: Să trăiéscă Sfinţia Sa Pontificele Roman, trăiéscă Escelenţa Sa, trăiéscă Maiestatea Sa domnitorul, strigăm şi noi „Veseléscă-se ceriurile şi bucure-se pământul!“

Cuvîntarea Episc. Dr. Demetriŭ Radu.

La sfîrsitul concertului Ilustritatea Sa D. Dr. Demetriŭ Radu, Episcopului Lugoşului cu vóce sonóră, cu obicînuita-i eloquenţă şi eleganţă, în mijlocul unui entusiasm nemărginit a rostit o cuvîntare, ca şi care numai Ilustritatea Sa scie să rostéscă. Mi-ar fi servit de o mare mângăiere şi plăcere şi cred, că nu mai puţin cetitorilor, dacă aşi putea aci reproduce textul întreg al acestei clasice cuvîntări. Dar fiindu-mi cu neputinţă aşa ceva, mě voiŭ încerca a face după notele ce le-am luat o scurtă schiţă.

Festivităţile iubilare a le Sfintei Unirĭ. — zise P. S. Sa — ţinute în lungul şi în largul Provinciei greco-catolice române de Alba-Iulia şi Făgăraş, şi în deosebi strălucirea, prin care acelea s'aŭ petrecut în Blaş, la centrul Mitropoliei şi la sînul celei mai tinere, din ficele acesteia de pe ţĕrmurii Timişului, cu drept cuvînt aŭ umplut de cea mai alésă bucurie inimile credincioşilor nostri. Sub impresiunea acestor măreţe festivităţi, Biserica nóstră şi la locul întâiŭ Venerata Diecesă greco-catolică de Oradea-Mare, Vě sînt, Preasfinţite Dómne, cu cea mai mare recunoscinţă, căci V'aţi îndurat a da prilegiul, ca entusiasmul aceloraşi festivităţi să se desfăşure şi la acest centru, ba voiŭ zice în acésta, a dóua capitală culturală, a Sfintei Unirĭ. Îndreptăţite şi legiuite aŭ fost şi sînt Domnilor bucuriile Iubileului nostru, pentru că cu cât ne oprim mai des gândirea asupra măreţului act de la 1700, cu cât străbatem mai de aprópe fie starea durerósă, la care ajunsese Biserica românéscă prin fatala desbinare de la centrul glorios, pus de Christos în Biserica Sa, fie apoi lungul şir al binefacerilor de tot felul, ce s'a început o dată cu fericita reîntórcere la sfînta unitate şi în acelaşi timp la leagănul originei şi tradiţiunilor neamului românesc: cu atâta apreţiăm mai bine importanţa actului însuşi, şi cu atâta mai tare cuprinse ne simţim inimile de mândrie, de mângăiere, de evlaviósă veneraţiune cătră memoria Părinţilor nostri şi de nestrămutată alipire şi iubire cătră Sfînta Unire şi cătră instituţiunile sale. Nu voiŭ schiţa, Preasfinţite Dómne nici felul, intinderea şi mărimea amărăciunilor acelei stări dureróse a Bisericii nóstre de mai înainte de Sfînta Unire, nu voiŭ descrie suferinţele acelei îndelungate pribegiri, în carĭ Românul rupt din legăturile de iubire a le îndoit scupei sale mame, apĕsat de umilire şi aprópe strivit de nĕcasurĭ, silit a se vedea îndreptându-şi gândul chiar fără de voie spre veşnica Romă, a suspina şi el întru sfăşiata inima sa: La rîul Babilonului am şedut şi am plâns, când mi-am adus aminte de Sion!

Dar nu voiŭ schiţa şi arĕta nici mulţimea acelor binefacerĭ, nu voiŭ descrie şi mĕsura nici puterea acelor raze strălucitóre, ce s'aŭ revĕrsat mereŭ de dóuĕ sute de anĭ, ca şi dintr'un sóre minunat, din Sfînta Unire peste Biserică, peste o parte însemnată, ba chiar până de parte peste întreg neamul românesc; pentru că şi acilea despre tóte aceste dovadă, mult mai luminată, de cum ar sci eşi din graiul meŭ, sînt însaşi pompósele instituţiunĭ, prin carĭ Sfînta Unire a împopulat întinsa pustietate de mai înainte de la póiele bĕtrânului Bihor; dovadă sînt cetele nenumĕrate a le fiilor poporului românesc, carĭ deja de un veac aŭ plecat de aicĭ cu mintea îmbogăţită cu tesaurii culturiĭ, cu inima înflăcărată de virtuţile creştinescĭ şi cu întrégă fiinţa lor străbătută de dorul de a munci, de a luptă şi de a se jertfi pentru gloria Tronului, pentru fericirea naţiunei şi a scumpei lor patriĭ străbune; dovadă sînt chiar şi cele ce noi acuma cu aĭ nostri ochĭ le-am vĕdut, cu ale nóstre urechĭ le-am audit şi cu ale nóstre inimĭ le-am simţit, privind, ascultând şi contemplând aceste tinere odrasle sădite şi ele aci spre a cultiva şi forma întru aceleaşi marĭ virtuţi religióse şi cetăţenescĭ. — Şi aţi fost o, Voi scumpe odrasle a le bisericei şi neamului cu adevĕrat binecuvîntate, căci încredinţate v'aţi vĕdut îngrijirei, iubirei şi ocârmuirei unui mare grădinar, unui păstor înţĕlept şi Părinte preabun, trimis de Dumnezeŭ în acésta parte, a vieţ sale tocmai pe atunci, pe când mai tare se părea ameninţată de înţelenire.

Ajuns aci, Domnilor, şi după ce am constatat succesul deplin al acestei festivităţi, silă neînduplecată se face ochiului meŭ să privéscă drept în faţa acestui grădinar, părinte şi păstor fără sĕmĕn, şi datorinţă nestrămutată se impune cuvîntului meŭ, să-i aduc prinos de veneraţiune, nu numai pentru că este ziua numelui sĕŭ, ci mai vîrtos, pentru că sĕrbătorind S. Unire, cu cuviinţă, ba chiar necesar este, să salutăm, să lăudăm, să venerăm pe unul dintre ceĭ mai marĭ bărbaţi aĭ aceleiaşi Unirĭ Sfinte. — Aci oratorul în mijlocul celor mai strălucite ovaţiunĭ din partea tinerimei şi a numĕrosului public de faţă şi al căror entusiasm cu neputinţă îmi este a-l reproduce pe hârtie, înşiră în cuvinte alese meritele E. Sale Episcopului Mihail Pavel, „al căruĭ nume cu mărire crescêndă va fi şi atunci, când înălţimea falniciloŕ vostri munţi va dispărea, şi atunci când murmurul Crişurilor vóstre va înceta şi atunci şi până atunci — şi timpurĭ fără de capĕt înaintea mea eŭ vĕd, — până când va bate ultima suflare în peptul românesc: Mulţi anĭ!“ Sunetul orchestrei, repetind şi întonând acésta salutare, se pierde între aclamaţiunile sgomotóse a le publicului, carĭ nu vor să înceteze, pe când Archiereiĭ se depărtéză.

Iluminarea.

Încă sub durata acestei festive şedinţe s'aŭ aprins luminele la ferestrile gimnasiului şi internatului. În fiesce care feréstră eraŭ câte 12—16 luminĭ, carĭ formaŭ o figură în formă de piramidă; tóte aceste împreună cu transparentele frumóse din fruntea institutelor presentaŭ un aspect feeric, ceea ce a atras la stradă şi pe ceĭ ce ascunşi, ca în visuini şedeaŭ. Un public imens undula pe stradele Beiuşului şi cu admirare privia iluminarea aranjată cu gust şi cu o invenţiune surprindĕtóre. Invenţiunea s'a manifestat mai vîrtos la transparente şi a nume: În ferestrile din mijlocul edificiului vechiŭ „Vulcanian“ strălucea un transparent mare cu inscripţiunea: 1828 *Samuil Vulcan,* în cele din mijlocul edificiului noŭ gimnasial era un alt transparent, ce purta inscripţiunea: 1888. *Mihail Pavel.* În feréstra ultimă din partea drépta a etagiului era un al treilea transparent, ce purta tiara pontificială şi inscripţiunea: 1700., ĕr cel din partea stângă avea mitra episcopéscă şi an. 1900. De asupra uşiĭ internatului se afla alt transparent cu inscripţiunea: Mihail Pavel. 1891. adecă anul deschiderei institutului. Tóte aceste aŭ fost construite şi împodobite cu gust fin. Asemenea a fost splendid luminat şi internatul de fetiţe împreunat cu şcólă civilă şi casele a mai multor credincioşi.

Ziua Ss. Mihail şi Gavril (21 Nov.)

Pe la 8 óre diminéţa cetăţenii şi străinii îmbrăcaţi în haine de sĕrbătóre, cu evlavie şi bucurie se îndreptaŭ spre biserică, unde la 9 óre 14 preoţi îmbrăcaţi în odăjdiile sacre în frunte cu doi canonici între sunetele maiestóse a le clopotelor pornesc întru întîmpinarea Archiereilor. Sosesc archiereiĭ, şi credincioşii cu inima plină de evlavie aştéptă să vadă, ce nici când în Beiuş nu s'a mai vĕdut: Celebrarea S. Liturgii de doi Episcopi.

La 9 şi ¼ s'a început S. Liturgie cu întonarea cântăriĭ: Împĕrate ceresc . . . . . la care a asistat un public atât de numĕros de nu încăpea în biserică, aşa că mulţi, carĭ aŭ venit ceva mai târziŭ aŭ fost necesitaţi să se reîntórcă de la uşa bisericiĭ. Cântările S. liturgii le-aŭ esecutat corul elevelor Internatului Pavelean şi cel al tinerimei studióse. —

Predica festivă.

După recitarea „Credeu“-luĭ Ilustritatea Sa Dr. Augustin Lauran urcă Amvonul, şi începe predica festivă. Şchiţez din memorie.

Scrutaţi căile Domnului şi aflându-le pe acele umblaţi — cam cu aceste cuvinte începe oratorul, şi apoi continuă cam ast fel: Christos a venit în lume ca să mântuiéscă, ce a fost perit. Cât a ostenit, cât a suferit El pentru ca ómeniĭ să nu pĕră, ci să crédă şi credĕnd să aibă viéţă veşnică! „Cel ce va crede şi se va boteza, mântuise-va, ĕră cel ce nu va crede, osîndise-va.“ Şi acésta credinţă mântuitóre, care este depusă în Biserica luĭ Christos, şi fără de care „e cu neputinţă a plăce luĭ Dumnezeŭ“, este una şi numai una, căci Apostolul o zice acésta: „Un Domn, o credinţă, nu botez.“ Credinţa acésta trebue să o ţină dară toţi, carĭ vreŭ să se mântuiéscă. Serbăm aniversarea de 200. a reîmbrăţoşăriĭ credinţei acestei unice mântuitóre, întîmpiându-se acéstă reîmbrăţoşare în anul 1700. prin reîntórcerea nóstră la sinul Maicei Biserici, la sinul Bisericiĭ romane, care este Biserica luĭ Christos. Unirea acésta a nóstră, de care aşa tare se tem mulţi, starea nóstră unită cu Biserica Romei, nu este ceva sectă, ceva credinţă nóuă, ea este numai reîmprospetarea reînoirea şi continuarea adecă susţinerea legăturilor acelora sfinte de unire, carĭ de la început tot de una aŭ fost în Biserica luĭ Christos şi aŭ esistat între rĕsăriteni şi apuseni. Despre acésta unire sfîntă ne vorbesce nóua s. Scriptură, ne conving Ss. Părinţi aĭ Bisericiĭ nóstre, ma chiar şi cărţile nóstre rituale, în carĭ se conţine şi se esprimă tótă credinţa Bisericiĭ şi preafrumos se reoglindéză unirea în credinţă a apusului şi a rĕsăritului. Écă ce zice s. Luca în Faptele Apostolilor despre primiĭ credincioşi: „eraŭ o inimă şi un suflet.“ Ah! esclamă oratorul — ce sînt credincioşiĭ azi! Una sîntem noi fiiĭ aceleia-şi naţiuni? oriĭ barĕm cetăţenii aceluia-şi oraş? oriĭ cel puţin de multe oriĭ chiar şi numai membriĭ aceleia-şi familiĭ, una sînt? O inimă şi un suflet? Bărbatul e catolic, soţia protestantă oriĭ schismatică, saŭ întors; apoi copiiĭ de altă religiune, ĕră fetele de alta . . . ce crede unul, celalalt négă; o inimă şi un suflet sînt aceştĭ creştinĭ? . . .

Credincioşiĭ din rĕsărit aŭ fost una cu ceĭ din apus, Greciĭ cu Romaniĭ, de óre ce eĭ să numesc fraţi în Christos . . . îşi trimit salutări frăţescĭ uniĭ la alţiĭ. Însuşi s Paul spune chiar, că numai o credinţă a fost între eĭ aceea adecă, care se vestisă Romanilor: „Credinţa vóstră (a Romanilor) se vestesce în tótă lumea.“

SS. Părinţi ai Bisericii nóstre aşişderea aŭ trăit în comuniunea Bisericii romane. Dacă ei sînt sfinţi, a bună samă aŭ umblat pe căile Diuĭ, credinţa lor a fost bună, drept aceea trebue dară şi noĭ să o ţinem trebue să trăim în comuniunea Bisericii romane, ca şi ei.

Cărţile rituale ale Bisericii nóstre încă acésta unitate şi frăţietate o arată. Pe cum apusenii veneréză pe sfinţii Bisericii nóstre, în toemaĭ aşa şi Biserica nóstră veneréză pe sfinţii apuseni. Cărţile nóstre rituale conţin o mulţime de sfinţi de ai Bisericii latine. Diferinţa ritului nu conturbă unitatea credinţei. S. Paul nu a zis că un rit, ci o credinţă, etc.

După ce a demnsirat fórte frumos unitatea în credinţă a Bisericii apusene şi résăritene espune oratorul pe scurt causa desbinăriĭ prin Foţiŭ, reînoirea aceleia prin Cerulariŭ. Vorbesce despre unirea din Conciliul Florentin, despre agitarea luĭ Marc Ephesin contra unireĭ, despre călcarea perfidă a credinţeĭ jurate în Florenţa şi despre pedépsa luĭ Dumnezeŭ, care s'a slobodit asupra Grecilor chiar în sérbătórea s. Spirit prin căderea Constantinopoleĭ în mânile păgânilor. Trece apoĭ la unirea nóstră din 1700 şi după ce descrie pe scurt starea deplorabilă a poporuluĭ nostru înainte de unire, zice cam următórele: De cine dar se întrebăm noĭ că óre bună e unirea nóstră cu Roma saŭ ba? De cine vom întreba noĭ cărările Domnuluĭ? De la cine vom cere noĭ sfat? Dóră de la un Ariŭ, un Nestor . . . un Photiŭ, Cerulariŭ, Marc Ephesin de la un Luther, Calvin, Melanchton ori Zwingli? De la acestia vom întreba noĭ, că cum e maĭ bine a trăi: în unirea Bisericiĭ luĭ Christos, saŭ a fără de aceea? De la acestia, carĭ toţi aŭ trăit şi murit a fără de Biserica luĭ Dumnezeŭ? şi nu pe aceia să-ĭ întrebăm despre adevĕr, despre cărările Domnuluĭ, carĭ trăind în comuniunea Bisericiĭ romane aŭ devenit sfinţi? Aşa cred, că da, pe aceia să-ĭ întrebăm carĭ aŭ trăit şi murit ca sfinţi . . .

Se provócă apoĭ oratorul la folósele sfinteĭ unirĭ în genere pentru noĭ Românii, apoĭ zice: eŭ vóuĕ beiuşenilor nu am ce vĕ vorbi mult despre folósele unireĭ. Tot ce vedeţi voĭ aicĭ în Beiuş, măreţ şi sfînt, bun şi folositor, e fruptul sfinteĭ unirĭ. Dacă n'ar fi fost unirea, n'ar fi dóră aicĭ gimnas, căcĭ n'ar fi fost un *Vulcan*, care să-l întemeieze, n'ar fi fost un *Pavel*, care să facă atâta pentru susţinerea luĭ. Dacă n'ar fi fost unirea, n'am avé pe Episcopul Mihail Pavel, care tóte aceste le-a fundat, le susţine şi care pentru cultura nóstră a făcut maĭ mult, ca toţi antecesoriĭ sĕĭ de la Oradea-mare într'o sută de anĭ. (Aicĭ la rostirea numeluĭ: *Pavel*, sună un „să trăiéscă“ puternic, care s'a maĭ repetit încă odată la adresa Episcopuluĭ.)

Provocându-se în fine oratorul la epistola pastorală a episcopilor nostri, care în mod sciinţific şi pe larg descrie folósele sfinteĭ unirĭ, îndémnă publicul la alipire cât maĭ caldă şi sinceră faţă de credinţa nóstră, căcĭ ea este mama tuturor virtuţilor, este isvorul deşteptăriĭ şi întregului nostru progres.

Prânzul festiv.

La 1 óră d. a. Escel. Sa Dl Episcop a întrunit la masa sa ospitală 40 persóne. Aicĭ s'aŭ rostit multe şi frumóse toaste şi anume: Escel. Sa M. Pavel a toastat pentru *Pontificele Leo al XIII.*, pentru *Maĭestatea Sa gloriosul rege* Francisc Iosif I. şi pentru Ilustrul sĕŭ óspe Dr. Demetriŭ Radu. Ilustritatea Sa *Dr. Demetriŭ Radu* pentru *Episcopul M. Pavel*, Ilustr. Sa Dr. Augustin Lauran pentru Guvernul ţĕriĭ, protopopul Aug. Antal pentru Episcopul Lugoşuluĭ şi directorul I. Butean pentru membriĭ capitlelor gr. cat. şi în specie pentru ceĭ din capitlul orădan. S'a maĭ toastat pentru Corpul profesoral, pentru femeia română, pentru popor şi în fine protopopul Aug. Antal şi-a adus omagiile sale şi ale oficianţilor dominalĭ Escel. D. Episcop. Tóte toastele aŭ fost la nivelul corespundĕtór momentelor festive, aŭ fost înălţătóre de inimĭ, însufleţitóre şi spuse cu o predare plină de vîrvă.

Representaţiunea teatrală.

Séra, în a dóua zi a festivităţilor, la órele 7 şi ½ tot în sala de gimnastică, în presenţa Archiereilor şi a unuĭ public imens, care abia cu greŭ încăpea în sala spaţiósă, dşórele: Ela Farkas, Friderica Erdélyi şi Sabina Andru, apoĭ tinerĭi studioşi: V. E. Moldovan, Traian Sfârlea şi Cor. Man aŭ predat o scurtă piesă teatrală de V. Alexandri.

Domnişórele diletante şi tinerii diletanţi fie care şi-a interpretat rolul cu mult sentiment şi curaj, cu o înfaţişare distinsă şi cu o desteritate ce dovedia inteligenţă, ce le face cinste. Sub durata representaţiuneĭ teatralĭ gimnasiul din noŭ a fost luminat în mod splendid, ca în séra precedentă.

După sfîrşirea teatruluĭ urmă dans în sala cea mare a gimnasiuluĭ, unde petrecerea veselă şi de mult public cercetată ţinu până diminéţă la 5 óre.

Festivităţile Sfinteĭ Unirĭ din Beiuş aŭ reuşit strălucit atât din punct de vedere religios, cât şi din punct de vedere cultural. Un noŭ succes este acesta pe terenul religioso-cultural românesc.

Înalta presenţă şi conlucrarea Archiereilor şi a membrilor capitularĭ daŭ dovadă despre însufleţirea, zelul, îngrijirea şi viul interes, ce îl aŭ faţă de s. maĭcă biserică şi faţă de poporul încredinţat spre păstorire. Festivităţile musicale-teatrale daŭ dovadă de o cultură avîntată.

Peste tot putem zice cu mândrie, că succesul acestor festivităţi aŭ lăsat impresiuni pentru timpurĭ maĭ lungĭ, ne-aŭ îndemnat şi încurăjat la zel şi muncă şi în viitor.

Onórea, ce compete aranjatorilor şi diletanţilor, se revarsă asupra şcolilor din Beiuş şi asupra întreguluĭ neam românesc.

Tiron.

Revistă bisericéscă.

Roma. În 21 l. c. Sfinţia Sa Papa Leo XIII. a primit în biserica s. Petru 11 miĭ de peregrinĭ italienĭ, la carĭ s'aŭ maĭ adaus peregrinii străinĭ, carĭ petreceaŭ în Roma şi abaţiĭ Benedictinilor.

În zilele acestea sînt primiţi în audienţă şi catolicii din România conduşi înaintea Sfinţieĭ Sale de către episcopul catolic de Iaşi Msgr. Jaquet.

Revistă politică.

România. Procesul început în contra complotuluĭ bulgar, s'a terminat. Asasinul Dimitroff şi Ilieff aŭ fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, unii la muncă silnică de câte 20 anĭ, ér alţiĭ la perderea libĕrtăţiĭ. Dintre conjuraţiĭ în contra vieţiĭ regeluĭ Carol, Bogdanoff a fost condamnat la perderea libertăţiĭ pe 10 anĭ, ér Alexoff, Peteff şi Dimitroff la o pedépsă banală de 10,000 frcs în solidum. Aŭ fost contumaţaţi 5 inşi şi condamnaţi la muncă silnică, din acestia Boris Sarafoff la muncă silnică pe viaţă. A fără de aceea, pe ceĭ vinovaţi în asasinul luĭ Mihaileanu l-a maĭ pedepsit cu 10.000 frcs, ca despăgubire pentru familia asasinatuluĭ.

După cum scriŭ ziarele de din colo, de ună-zi s'a încercat un atentat mişelesc contra fiuluĭ luĭ Mihaileanu student de liceŭ. Băĭatul a putut scăpa numaĭ graţie agilităţiĭ sale. Asasinul îl aştepta la un colţ de stradă să-l tóce în cap cu o ghiógă ţintuită. Băĭatul ferindu-se a rĕmas nevătĕmat şi fugind s'a refugiat în casa unuĭ amic de al familiiĭ.

În acela-şi timp aflăm, că dl Em. Miclescu, prim-procuror, a fost decorat cu „Stéua României“ în gradul de oficer.

Italia. În parlamentul italian zilele trecute a fost desbaterea cu privire la budgetul ministrului de răsboiŭ. Considerând finanţele sdruncinate ale statuluĭ, deputaţiĭ socialişti aŭ propus reducerea cheltuelilor armateĭ cu 100 milióne frcs. şi în modul acesta şi reducerea corpurilor de armată de la 12 la 8, dar n'aŭ isbutit. De planul lor însă nu s'aŭ lăsat. Aŭ făcut o a dóua propunere despre sistarea judecătoriilor militare. Şi cu propunerea acésta, cu tóte că guvernul a luat posiţie în favorul acelora, aŭ învins. Câştig mare material prin învingerea socialiştilor nu este. Ceea ce totuşi resultă e, că situaţia guvernuluĭ italian se clătină.

Franţa. Demnul preşedinte al Transvaaluluĭ, Paul Krüger, în 22 l. c. la 11 óre a. m. a călcat pe pămînt francez. Aicĭ, la Marsilia, îl aşteptaŭ o mulţime de delegaţiunĭ, între carĭ era şi deputaţiunea Burilor în frunte cu agentul Leyds, apoĭ o mulţime de cetăţenĭ şi maĭ mulţi ziarişti francezĭ şi străinĭ. La vorbirile de bineventare, Krüger, între aplause generale, espune starea deplorabilă, în carea se află patria luĭ şi barbariile, ce trebue să le îndure muierile şi copiiĭ Burilor din partea soldaţilor anglezĭ. Dar cu tóte acestea Burii nu perd curajul, convinşi fiind, că causa lor e dréptă şi că Dumnezeŭ le va ajuta. Pe urmă adause Krüger, că el şi poporul sĕŭ, până acum nu aŭ dorit alt ceva de cât un tribunal internaţional, şi acum încă bucuros s'ar supune sentinţeĭ unuĭ tribunal ales. De aci a trimis Krüger o depeşă preşedintelui Loubet.

După o petrecere de o zi, părăsind Marsilia se duse la Paris, unde simpatiile Francezilor se arĕtară din noŭ şi cu o forţă maĭ mare. La gară îl aşteptaŭ vicepreşedintele senatuluĭ, representantul consiliuluĭ comunal şi prefectul judeţuluĭ. Pe lângă eĭ era o mulţime imensă de popor. De la gară, însoţit de vice-preşedintele senatuluĭ a tras la hotelul Scribe, unde ovaţiunile s'aŭ reînceput şi nicĭ n'aŭ voit să încete, până când a eşit pe balcon şi a mulţumit.

De aci a mers însoţit de vicepreşedintele senatuluĭ şi al consiliuluĭ comunal la preşedintele republicieĭ Loubet, unde a fost de faţă şi ministrul de esterne. Aci l'aŭ primit cu ceremoniile prescrise suveranilor străinĭ. Loubet i-a reîntors visita la hotelul Scribe.

În ziua următóre, a fost învitat Krüger la palatul consiliuluĭ comunal, unde s'aŭ ţinut vorbirĭ în onórea luĭ şi a Burilor şi i-s'aŭ făcut sgomotóse manifestaţiunĭ de simpatie.

Corespondinţe.

Sfinţirea bisericeĭ din Dateş.

— *29 Nov. n. c.*

Onorată Redacţiune!

Comuna M.-Dateş situată pe malul drept al Murĕşuluĭ de 28 anĭ n'a avut biserică, unde să se celebreze sfînta liturgie. De un şir lung de anĭ, la stăruinţa Preaon. Dn protopop s'a făcut dese încercărĭ şi s'aŭ ţinut multe şedinţe generale în comună, pentru a se afla şi crea isvórĕle de venit din carĭ să se pótă ridica edificiul bisericeĭ mult dorit de întrégă comunitatea; dar împărecherile şi neînţelegerile tot de una a nimicit bunele intenţiunĭ a zelosuluĭ protopop. După maĭ multe consultărĭ ale curatoratuluĭ bisericesc, comunicate în şedinţele generale estraordinare ţinute sub presidiul parochuluĭ local, care a suferit atacurile şi împutările aruncate în faţă în acésta şedinţă, i-a succes a uni întreg poporul şi a concepe idea de a crea isvórĕ nóuĕ de venit s. biserice, din carĭ să se pótă acoperi spesele edificărĭ; şi anumit: din porţiunea canonică a dat bisericeĭ un teritor de un jugĕr pentru esploatarea de petriş cu 1000 coróne; ér din locul bisericiĭ ½ jugĕr cu 400 cor. pe lângă acésta sumă s'a maĭ adaus o repartiţiune pe popor de 1674 cor. Acesta idee fiind acceptată în şedinţele generale estra-ordinare a poporuluĭ credincios din M.-Dateş şi subşternute şi aprobate de cătră forurile superióre eclesiastice competente, s'a pus în lucrare edificarea bisericeĭ de mult dorită. Materialul de cărămidă şi piétră pe cum şi planul şi preliminarul de edificare, fiind procurat de 4 — 5 anĭ a înlesnit edificarea bisericeĭ.

Cu aprobarea prea înaltă a Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan în 31 Iulie 1900 s'a pus pe lângă ceremoniile rituluĭ nostru piétra fundamentală la edificiul sfinteĭ bisericĭ.

În 25 Novembre a. c. s'a sfinţit şi deschis nóua casă de rugăciune a poporuluĭ credincios. Actul sfinţirii l'a îndeplinit Preaon. Dn protopop *Nicolaŭ Solomon,* ca delegat din partea Prea Veneratuluĭ Consistor Mitropolitan, asistat de 6 preoţi şi 2 diaconĭ. Cântările liturgice le-a esecutat chorul din M. Ludoş compus din fetiţele şi băieţiĭ de şcólă, sub conducerea bravuluĭ învĕţător *Vasile Morariŭ.*

Biserica a fost îndesuită de public fórte numĕros din comună şi depărtare. După finirea s. liturgiĭ Preaon. Dn Protopop împărtăşind poporuluĭ credincios din comună binecuvîntarea Escelenţieĭ Sale Prea Înaltuluĭ Archiereŭ şi bucuria nespusă de mare a acestuia, a arătat în o prea frumósă şi bine acomodată cuvîntare, după modul de vorbire al aceluiaşĭ vrednic bărbat, necesitatea sionuluĭ, şi la sfîrşitul acesteĭ cuvîntărĭ emoţionat de bucurie cu lacrămile în ochĭ, mulţamesce poporuluĭ credincios pentru jertfele aduse la ridicarea acesteĭ sfinte case, îĭ întăresce în credinţă şi implóră graţia divină peste credincioşĭ.

După serviţiul divin s'a dat un veseĭ banchet la casa parochială.

Prea Onoratul Domn protopop a ţinut un toast în sănătateă şi onórea Escelenţeĭ Sale. Parochul Boer şi preotul loculuĭ, pe cum şi alţĭ preoţĭ cu ocasiunea de faţă a ţinut maĭ multe toaste ocasionale însufleţitóre.

Aşa s'a sfârşit sĕrbătórea de mult dorită a poporuluĭ nostru credincios.

Laudă şi mulţumită blândeluĭ şi neobosituluĭ preot Vasilie Angel, care cu ajutorul Atot-puterniculuĭ a putut se sevîrşéscă acest act măreţ.

Ioan Catona
inv. gr. cat.

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Szabo Jula născută Kerekes din Turda a donat s. bisericĭ din Copand 120 cor. Simion Ilie a Vasilichi a donat 30 decalitre cucuruz. — Ioan Vana notariŭ în Albac, fiŭ de preot născut în Copand, a cumpĕrat un agru sĕmănat cu cucuruz cu 29 c. ca din bucate să se facă un *„fond a şcóleĭ“*. — Dna Contesă Károlyi Sándor mare proprietară în Copand ajută noul edificiŭ a şcóleĭ cu 400 cor. Dr. Eugen Pătăcean advocat cu soţia, cumpĕră o carte cu păreţĭ într'auriţĭ şi soliḑĭ, care se va numi *Carte de aur* şi unde vor fi scrişĭ toţĭ binefăcĕtoriĭ şi donatoriĭ bisericeĭ şi şcóleĭ. — Primariul George Kiss, advocat decorat de Maiestatea Sa cu crucea de argint pentru merite aduce S. Evangelie cu litere latine. Mendel Lazar a cinstit s. biserică cu 20 c. şi Szabó István cu 20 c. Tuturor acestor binefăcĕtorĭ curatoratul le aduce şi pe acésta cale mulţămită. Copand 29 Novembre 1900. Ioan Pătăcean, preot român gr. cat.

Din Archidiecesă. M. On. *Teodor Fodor,* admin. protop. inter. al Aĭudului, a fost numit vice-protopop onorar.

Înmormîntarea regretatuluĭ canonic Dr. Ioan Raţiŭ s'a îndeplinit Joĭ d. a. A luat parte lume multă, cu tot timpul rece şi neguros. Ceremoniile funebralĭ le-a sevîrşit Escelenţa Sa Mitropolitul, asistat de toţĭ canonicĭĭ, de prof. emer. Ioan German, şi de lectorĭĭ Brut Micu şi Iacob Popa. Cosciugul a fost adus la biserica catedrală prin lungul cordon de studenţĭ, preparandĭ, elevele şcóleĭ de fetiţe şi clericiĭ seminariaĭĭ. Cuvîntarea funebrală a rostit-o dl canonic Dr. V. Szmigelski, vorbind despre judecata particulară şi grija ce trebue s-o avem faţă de suflet. A cântat apoĭ chorul teologilor „Plâng şi mĕ tânguiesc“ a prof. Murĕşan, cu aşa precesiune şi aşa de doios, cât a pĕtruns inimile tuturor celor de faţă, şi apoĭ cosciugul a fost aşeḑat pe carul funebru, tras de patru caĭ, şi precedat de eleviĭ institutelor de învĕţămînt şi de numĕrosul public s'a îndreptat spre cemeteriul comun, spre a aşeḑa trupul rĕcit la odihna de veci.

Sfinţire de biserică. Cu tot timpul nefavorabil, frumósele serbărĭ, aranjate cu prilejul sfinţiriĭ bisericeĭ din Gârbova de cătră Escelenţa Sa, aŭ succes fórte bine. Din pricina îmbulzĕliĭ de material numaĭ în numĕrul viitor vom putea publica raportul amĕnunţit.

Ajutóre de stat sistate. Seminariul gr. cat. de băeţĭ din Oradea-mare, fundat de împĕratul şi regele Leopol, primia un ajutor de 2000 coróne; tot atâta primia şi fondul de preoţĭ deficienţĭ. După cum se scrie guvernul a sistat acest ajutor.

Concurse. Până la 20 Dec. n. se escrie concurs pentru ocuparea staţiuneĭ docentale din Belióra, comuna politică Poccaga-de-sus, districtul Indol. Emolumintele sînt: din repartiţie 200 c. de la stat 400 c. cuartir, grădină şi lemne.

Desvĕlirea bustuluĭ luĭ C. Exarcu la Ateneul din Bucuresci. În sĕptĕmâna trecută s'a inaugurat în curtea Ateneuluĭ din Bucuresci bustul luĭ Exarcu, prin o solemnitate frumósă. Aŭ asistat dniĭ C. C. Arion, ministrul instrucţiuniĭ publice, dniĭ V. A. Urechiă, P. S. Aurelian, Gr. G. Tocilescu şi alţiĭ, un public numĕros. Serbarea s'a început prin imnul regal întonat de musica militară; apoĭ a apărut la tribună dl T. G. Djuvara, care a ţinut un discurs arătând că stăruinţeĭ luĭ Exarcu se datoresce ridicarea măreţuluĭ palat al Ateneuluĭ. După aceea a vorbit ministrul C. C. Arion, aducêndu călduróse elogiĭ luĭ Exarcu. A maĭ vorbit dl Cantilli din partea Ligeĭ culturale române, dl Dervis din partea coloniei albaneze din capitală, dl C. Naum din partea societăţiĭ macedo-române, aducêndu omagiĭ memorieĭ luĭ Exarcu, care asemenea a fost macedo-român, apoĭ dna Smara a căreĭ cuvîntare a fermecat întreg auditorul. În urmă a luat cuvîntul dl V. A. Urechiă şi bustul s'a desvĕlit cântându-se „Deşteptă-te Române!“

Monumentul Pompierilor. Întru amintirea pompierilor români căḑuţĭ la 1848 pe dealul Spireĭ, în Bucuresci în lupta cu turciĭ, se va ridica un monument numit „Gloria Românieĭ“. Inaugurarea luĭ se va face în zilele acestea.

Contra alcoolului. Ministrul de rĕsboiŭ al Francieĭ a interzis vinderea pe maĭ departe a beuturilor spirituóse în cantinele casarmelor. Ordinul e fórte strict şi în el se preciséză anumit, că pe viitor în cantine nu se pot vinde de cât beuturĭ fermentate, ca: vin, bere, foĭuritele musturĭ, apoĭ cafea, ceaiŭ, şocoladă şi altele, carĭ nu conţin alcool.

Pentru internatul de fetiţe. On. *Ioan Szabó,* preot gr. cat în Csenger-Ujfalŭ, diec. Gherleĭ, a dăruit 10 cor. Internatuluĭ de fetiţe din Blaş.

Numĕrătórea poporaţiuneĭ. La începutul anuluĭ viitor se va face numĕrătórea poporaţiuneĭ. În sensul legiĭ, învĕţătoriĭ sînt obligaţĭ a primi sarcina de comisarĭ, dacă vor fi numiţĭ. Preaven. Consistor mitrop. facultéză pe învĕţătoriĭ carĭ vor fi numiţĭ să nu ţină prelegerĭ în decurs de 6 zile, cât vor fi ocupaţĭ, dar în schimb le dispune, ca conscrierea poporaţiuniĭ să o facă cu consciinţă drépta şi după adevĕr.

Iubileul universităţiĭ din Cernăuţĭ. În anul şcolar curent, universitatea din Cernăuţĭ întră în al doilea pătrar de secol al înfiinţării sale. Acésta aniversare iubilară se va serba mâne Duminecă în 2 Decembre u. în mod solemn. La órele 9 diminéţă va fi serviciŭ divin în biserica rom. cat.; la 10 în biserica ortodoxă; la 11 şedinţă festivă în sala sinodală a reşedinţeĭ mitropolitane.

Convocare. În urma însărcinărĭ primite prin scrisórea Comitetuluĭ central al „Asociaţiuniĭ“ Nr. 547 din 8 Novembre a. c., convoc prin acestea *adunarea cercuală a despărţemîntuluĭ „Cluş“* al asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român pe ziua de *12 Decembre n. 1900* la órele 3 p. m. în localităţile Casineĭ române din Cluş. *Ordinea zileĭ:* 1. Deschiderea şedinţeĭ şi presentarea mandatuluĭ delegatuluĭ. 2. presentarea demisiuniĭ comitetuluĭ cercual. 3. alegerea comitetuluĭ cercual. 4. închiderea şedinţeĭ. La acéstă adunare generală se învită toţĭ membriĭ fundatorĭ, pe viéţă, ordinarĭ, ajutătorĭ şi onorarĭ aĭ Asociaţiuniĭ cu domiciliul pe teritoriul despărţemîntuluĭ „Cluş“ (oraşele Cluş şi Cojocna), şi cercurile administrative Cluş, Nadăş şi Gilău. Sibiŭ, în 29 Novembre 1900. *Dr. C. Diaconovich,* ca delegat al Comitetuluĭ central

Necrolog. † *Paul Itul,* preot gr. cat. în Sălaşul-superior, a repausat la 22 crt. în al 68 an al etăţiĭ şi al 45 al preoţieĭ. La înmormîntarea sa a participat vicariul Haţĕguluĭ Preaon. Nicolaŭ Nestor, asistat maĭ mulţĭ preoţĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

Așa vorbesce Augustin, și dacă nu am cunósce inima luĭ fragedă și plină de sentimente, am trebui să credem că lângă el simțim și rĕsuflarea mameĭ sale; pentru că ast fel, și așa zicĕnd în acésta lumină apare religiunea înaintea femeiĭ creștine. Aceste lucrurĭ obscure și nespuse, misterióse și sublime, pe carĭ se basézĕ totul, femeia nu le studiézĕ, nu le analisézĕ; ea le *simte*. Și pentru ca sĕ-și formeze aceste intuițiunĭ chiare și adâncĭ — ea nu are lipsă de geniu, de minte, ci n'are de cât sĕ asculte de inima sa.

Mânecând din acest adevĕr fundamental, descoperit saŭ ereditat, Augustin cu puterea sa de a scruta și cu acea logică a sa, carĭ eraŭ cele maĭ însemnate daruri ale marelui sĕŭ spirit a descoperit un întreg isvor de lumină. „Presupunĕnd — zice el în sine — că Dumnezeŭ a vorbit cătră om, óre ce caracter propriŭ a trebuit sĕ aibă acésta vorbire? De sigur un caracter deosebit de cel al vorbiriĭ omenescĭ. Omul e mic, mărginit, mărginit de timp și spaț; așa e și cuvîntul luĭ. Din contră Dumnezeŭ e nemărginit, etern, cuprinzĕnd în sine tot timpul, tot locul și pe tot omul: ast fel trebue sĕ fie și cuvîntul luĭ.“ După aceea Augustin deschide cărțile sfinte, carĭ sînt în posesiunea Bisericiĭ catolice, și carĭ — după învĕțătura eĭ — conțin cuvîntul adevĕrat al luĭ Dumnezeŭ, așa pe cum a rĕsunat el în decursul secolilor.

Augustin fu surprins vĕdĕnd că conținutul acestor cărțĭ, nicĭ de cum nu sĕmĕnă cu ceea ce învĕțase el până acum, deși studiase atâtea alte cărțĭ; el observă în acestea (sfintele scripturĭ) un cuvînt vechiŭ ca și lumea, universal ca și spațul, un cuvînt, ce e una cu adevĕrul, *sfînt* ca virtutea, neschimbăcios și neschimbat, deși tot de-una a fost atăcat; un cuvînt de o productivitate minunată de o înaltă frumseță morală, așa, cât n'a putut proveni de cât de la unspirit etern, universal, neschimbat, atotputernic, sfînt, adecă de la Dumnezeŭ.

Dar ceea ce maĭ mult l'a surprins este armonia acestuĭ cuvînt cu sufletul omenesc, o armonie așa de adâncă și frumósă, în cât nu póte proveni de cât de la Cel, ce a creat sufletul omenesc. „Auctoritatea sfinteĭ scripturĭ cu atât maĭ mult mi-s'a părut venerabilă și maĭ demnă de o credință sfîntă, că maĭ ușor o pot ceti toțĭ, păstrându-și totuși sublimitatea secretuluĭ sĕŭ pentru mințile maĭ agere, maĭ pricepute. Ea se presintă tuturor cu cuvintele cele maĭ clare, într'o limbă de rînd și ușóră, dar încórdă și spiritul celor maĭ genialĭ, și cu pricepere maĭ adâncă. Așa cât deși primesce pe toțĭ în sinul sĕŭ popular, totuși prin sublimitatea sa pe puținĭ îĭ trece la Tine. Dumnezeul meŭ, puținĭ, dar totuși cu mult maĭ mulțĭ — de cât, dacă n'ar străluci cu atâta auctoritate, saŭ n'ar primi cu atâta umilință sfîntă popórele la sinul sĕŭ.“ [1])

Maĭ adaugĕnd el și acésta ultimă notă caracteristică la celelalte, încetul cu încetul începe a vedé cum biserica catolică se ridică din umbră și apare înaintea privirilor luĭ fermecate cu scopul eĭ măreț și fără sĕmĕn. O vede îmbrățoșind, ca și Dumnezeŭ tóte timpurile, tóte locurile, și ce-i maĭ frumos, tóte sufletele, nutrind cu adevĕr luminat, și încă cu unul și acela-și adevĕr, pe ceĭ marĭ și pe ceĭ micĭ, pe învĕțațĭ și pe neînvĕțațĭ, pe vulturĭ și pe porumbĭ; acésta în deosebire de sistemele filosofice și de sectele religióse, carĭ sînt tot de una mărginite, restrinse, localĭ, ca și spiritul omenesc, care le-a născocit. Unele din acestea, întocmite de nisce spirite înalte, nu le pricepe poporul, altele făcute de popor sînt desprețuite de ceĭ maĭ învĕțațĭ. În fine tóte îșĭ pórtă în sine caracterul slăbiciuneĭ și neputinței de a cuprinde tóte timpurile, tóte locurile și maĭ ales tóte sufletele.

„Am cugetat asupra acestora — esclamă Augustin — „și Tu, Dómne mĭ-aĭ ajutat. Am oftat și mĕ aĭ ascultat. Mĕ am aruncat în aceste valurĭ și Tu mĕ-aĭ îndreptat. Am rătĕcit încă pe calea cea largă a lumeĭ și Tu nu mĕ-aĭ părăsit.“ [1])

Aceste puncte de vedere, așa de nóuĕ pentru el și așa de plăcute, l'aŭ încântat pe Augustin, fără înse a-l întórce. De acolo, că religiunea catolică póte înfrânge cu argumente raționabile obiecțiunile contrarilor, și că ea arată celuĭ ce o studiézĕ anumite semne caracteristice de frumseță morală, — pentru el încă nu urma, că ea ar fi religiunea cea *adevĕrată;* — pentru el urma numaĭ că ea e o învĕțătură frumósă, rațională, chiar sublimă, — apĕrată de spirite marĭ și credută de suflete, despre a căror sinceritate nu se putea îndoi, cum era Monica și Ambrosie, — prin urmare o religiune demnă de a fi studiată cu grije și tractată cu respect. Acéstă stare sufletéscă el și-o espune în câte va cuvinte minunate, cu carĭ fórte nimerit descrie tot odată starea tuturor celor asemenea luĭ.

„Religiunea catolică, — zice Augustin, atunci nu mi-se maĭ părea învinsă, — dar nicĭ învingĕtóre.“ [2])

Din acésta zi începĕnd, dispăru ironia de pe buzele luĭ, disprețul eșĭ din inima luĭ — primul paș cătră lumină fu făcut. „M'am decis, să rĕmân catechumen în biserica catolică unde m'aŭ condus părinții meĭ, până când vre-o rază sigură îmĭ va lumina calea.“ [3])

Acésta rază așteptată de Augustin s'ar fi putut ușor afla, dacă ar fi împărtășit cuĭva turburările sufletuluĭ sĕŭ.

Dar pe cum morbosuĭ, carele a trecut prin mânile unor medicĭ rĕĭ, se teme și de medicul cel bun așa și Augustin s'a reținut a-și deschide sufletul, a-și spune îndoielile și a-și căuta medicină.

Un singur om ar fi putut cere și câștiga încrederea luĭ Augustin, — și acesta era sfîntul Ambrosie. Lucru curios înse. — Ambrosie par'că nicĭ nu ar fi cugetat la acésta. Maĭ că trebue să credem că el nicĭ nu presimția măcar în ce turburărĭ și anxietățĭ se află junele, pe care îl iubia și care asemenea îl iubia pe el. „Nicĭ el nu cunóscea ferberea sufletuluĭ meŭ și vîrtejul ce mĕ amenința. Pentru că n'am fost putut întreba de dînsul ceea ce voiam, și cum voiam, fiind că m'a împedecat mulțimea mare de popor, care în continuŭ avea de lucru cu el, căcĭ el îĭ mângâia pe ómenĭ în tóte lipsele lor. Când nu era ocupat cu afacerĭ de acestea, ceea ce rar se întîmpla, de abia îĭ rĕmânea timp să-și recreeze trupul cu mâncare, saŭ sufletul cu cetire.“ Dar cum să înțelegem ceea ce zice Augustin, că Ambrosiŭ nu cunoscea starea sufletéscă a junelui, cu care așa de adese orĭ venia în atingere, și pe care îl cunóscea tot orașul pentru oficiul ce îl purta și pentru renumele luĭ cel mare. Și chiar dacă ar fi fost așa, — ce a făcut Monica? Nu a convenit ea adese-orĭ cu Ambrosie? Și despre ce îĭ vorbia acésta mamă nemângâiată, dacă nu despre fiul sĕŭ Augustin, despre acel suflet plin de grijĭ și turburărĭ, care îĭ era unica preocupațiune a vieții? Și atunci cum de un episcop așa de espert, zelos și cu mare auctoritate, nu s'a încercat să câștige pentru Dumnezeŭ pe junele, care avea să-ĭ fie odată spre mare mărire?

Augustin zice, că era fórte ocupat! Dar ce ocupațiune maĭ nobilă, maĭ strălucită, maĭ plăcută înaintea luĭ Dumnezeŭ și maĭ demnă de un episcop, de cât a lumina în lucrurĭ de credință pe un june, care doresce ferbinte acésta lumină, și care prin întórcerea sa putea să devină o gloriă mare și un stîlp puternic al întregeĭ biserici catolice?

Și totuși Ambrosie nu numaĭ nu căuta acéstă ocasiune, ci cu cea maĭ mare grije o încunjura în fie care zi. Trebue să citĕm aicĭ o pagină din Augustin. (Conf. l. VI. c. 3) în care, ca într'o iconiță vedem, cum se ridică pe un fond într'aurit figura frumósă a luĭ Ambrosie, cu liniștea și sĕninătatea credinței luĭ, ér lângă el tinĕrul Augustin neliniștit și turburat îl privesce tăcut, îl admiră, dar nu cutézĕ să-l agrăiéscă.

„De multe orĭ, când ne duceam la Ambrosiŭ — pentru că la dînsul putea întra orĭ cine și nu era datină a se anunța — îl vedeam cetind, în sine, alt cum nicĭ odată. Și stând și așteptând ast fel timp îndelungat în tăcere (pentru că cine ar fi cutezat să conturbe pe cetitoriul așa adâncit) ne depărtam cugetând, că nicĭ dînsul nu doresce a-și perde cu altĭi puținul timp, ce-ĭ rĕmânea liber de afacerile străine spre recrearea sufletuluĭ sĕŭ — și că póte de aceea cetesce așa numaĭ în sine, ca nu cumva audîndu-l cineva și neînțelegĕnd acela vre-un loc maĭ greŭ — să trebue să-ĭ esplice, saŭ să vorbéscă de vre-o cestiune maĭ grea și ast fel să nu pótă ceti cât și-a propus pentru un anumit timp — cu tóte că, póte, și maĭ ales de aceea cetia numaĭ în sine, ca să-și cruțe vócea, căcĭ ușor răgușia. De alt cum din orĭ ce causă o făcea, bine făcea acel bărbat.“ [1])

Cuvintele din urmă ale luĭ Augustin arétă destul cât de mult respecta el pe Ambrosiŭ, și cât de ușor ĭ-ar fi putut ajuta acest sfînt episcop, cerĕndu-ĭ încrederea și rĕspunzĕndu-ĭ la îndoielile luĭ. Ambrosiŭ înse par'că nu-și bătea capul cu de acestea. „N'am avut nicĭ o ocasiune bună a întreba de un oracol așa sfînt al Tĕŭ, despre celea ce doriam, numaĭ când îl întrebam pe scurt, despre lucrurĭ maĭ mĕrunte. Ferberea sufletuluĭ meŭ turburat înse doria o ocasiune, când el liber de tóte să se ocupe numaĭ cu mine, — și eŭ, să-mĭ deschid inima înaintea luĭ. Dar așa nu-l aflam nicĭ o dată.“ [2])

Fără îndoială aci este un mister la mijloc! Când cu zece anĭ maĭ înainte Monica ruga cu neastĕmpĕr pe un episcop din Africa să se deie în dispută cu fiul eĭ, sfîntul episcop îĭ rĕspunse: „La ce?“ — Ér când ea îl ruga și maĭ de parte cu lacrimĭ în ochĭ, îĭ zise: „Du-te, du-te! E imposibil să piéră fiul atâtor lacrimĭ.“ Aceea-și tractică o urma acum și sfîntul Ambrosiŭ. Îndoielile luĭ Augustin nu-ĭ eraŭ necunoscute, el înse nu voia să se dispute. Pentru că într'adevĕr pe cine aŭ întors vre-o dată disputele? Augustin era fălos cu mintea și puterea admirabilă a spiritului sĕŭ. A fară de acestea era fórte tare în dialectică, fórte bun de dispute. O obiecțiune nu prea bine deslegată, saŭ care i-se părea luĭ nedeslegată, — un argument, la care nu i-s'ar fi dat un rĕspuns îndestulitor, l'ar fi întărit numaĭ în îndoielile luĭ, s'ar fi întărit numaĭ maĭ tare în părerea, că nicĭ biserica catolică nu posede adevĕrul în mĕsură maĭ mare de cât sectele religióse și sistemele filosofice, a căror golĕtate o cunóscea deja.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. l. VI. c. 5.

[1]) Confess. l. VI. c. 6.

[2]) Non victa, sed nondum victrix. (Lib. V. c. 14).

[3]) Tot acolo.

[1]) Tot acolo.

[2]) Tot acolo.

Posta redacțiunii.

Dlui *A. R.* în *S.* Mulțumită. Ai putea să ne scri când și când. Salutare.

On. *V. T. F.* în *V.* De ce mă crezi așa rău? Atunci nu s'a putut alt cum, căci nu era spațiu. De celealalte în epistolă.

Dlui *L. R.* în *B.* A sosit, dar, durere! nu scotem »Almanachul«, pentru că nu avem de cât datorii și încă mari. Celea trimise le vom folosi de altă dată. O »corespundință« pentru noi, ai putea scrie când și când. Sîntem veseli de reînsănătoșare.

Sirius. Pentru astă dată, nu s'a putut, vom vedé în numerii viitori. Mai avem deja o scrisóre în acéstă afacere.

Editor și redactor respundétor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Desfacere totală

Aduc cu onóre la cunoscința P. T. Public din loc și jur, că din incidentul morții conducătoriului filialei mele de aicî. voiu desface cu orî ce preț tótă marfa de modă pentru dame și domni ce se află în deposit. Învit deci pe P. T. Public să grăbéscă așî cumpěra din vreme articlii de carî are trěbuință.

Cu tótă stima
Székelyhidy János.

(35) 1—4

Aŭ apărut și se pot comanda de la Tipografia *„Aurora“* din Gherla—Szamosujvár:

Almanachul Preotului Român pe anul 1901.

Prețul unuî esemplar *60 fil.*, spedat prin postă franco *70 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco numaî *3 cor. 20 fil.*

Calendarul „Aurorei“ pe anul 1901.

Prețul unuî esemplar *50 fil.*, spedat prin postă franco *60 fil.*, — 6 esemplare comandate de odată costă spedate franco *2 cor. 70 fil.*

(32) 3—3

Digestivul
Apotecarului A. Thierry,

este un prav universal, **veritabil englez,** pentru mistuire și apetit. Neîntrecut la orî ce bóle de stomac, face apetit și ajută mistuirea. Fie care cutie pórtă subscrierea fabricantului și costă, anticipând suma. **3 coróne** spedat franco. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luî

(34) 2 - 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustárî de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

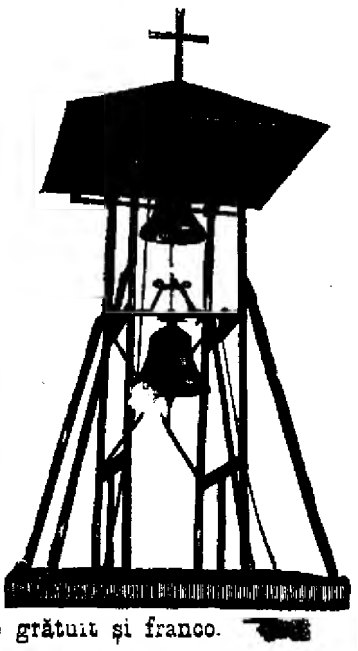

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orî premiate, carî aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuî clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturî ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țerile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaî cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provědută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micî s'aŭ 6 marî duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 corónă 40 filerî.** — **Se espedéză numaî pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunî),** de o putere și efect miraculos. Face orî ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anî și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anî, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă orî ce fel de rane și arsurî. Înmoie și curăță tóte ranele provědute prin impunseturî. O dosă spedată franco costă **1 corónă 80 filerî** după primirea prețului. La comande mai marî scădămînt.

Producție annuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei carî n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărî saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 3—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 8 Decembre 1900. Numĕrul 49.

Epistola enciclică
a preasfinţitului Domnului nostru Leo Papa XIII.
Despre
Isus Christos
Rĕscumpĕrătoriul.

Venerabililor Fraţi Patriarchi, Primaţi. Archiepiscopi, Episcopi şi celor alalţi Ordinari, carî petrec în pace şi comuniune cu Scaunul Apostolesc.

Leo PP. XIII.

Venerabilî Fraţi!

Mântuire şi binecuvîntare apostolésc㠆

(Fine.)

Se vede decî limpede, că aceia, mintea cărora respinge stăpânirea lui Christos, se rĕscólă cu voinţă cerbicósă împotriva lui Dumnezeŭ. Însc scoşi fiind de sub puterea lui Dumnezeŭ, ei de aceea totuşi nu vor fi mai liberi: ei cad sub vre o putere omenéscă; căci de-a rîndul îşi aleg pe óre cine, de care să asculte, căruia să i-se supună, învĕţătura căruia să o urmeze. Ei afară de aceea mintea sa osebită de la împărtăşirea lucrurilor celor dumnezeescî şi-o strîmtorese în un cerc mai ângust de sciinţă, şi chiar şi la lucrurile acelea, carî le cunosc prin raţiune, vor ajunge mai puţin pregătiţi spre progres. Sînt adecă în firea lucrurilor nu puţine puncte, spre cuprinderea şi luminarea cărora învĕţătura dumnezeéscă contribuesce fórte mult. Şi nu a rare orî pedepsesce Dumnezeŭ sumeţia aşa. că îi lasă, să nu vadă adevĕrul. ca ei să se pedpséscă chiar în aceea, în ce aŭ pĕcătuit. Din amîndóuĕ causele acestea a dese orî se póte vedé. cum ómenî înzestraţi cu facultăţi spirituale eminente şi cu erudiţie mare totuşi în scrutarea naturii ajung la resultate aşa de absurde, cât nime n'a rătăcit mai rĕŭ de cât ei.

Nu sufere decî nicî o îndoélă, că în viaţa creştinéscă înţelegerea are, să se supună tótă şi pe deplin auctorităţii lui Dumnezeŭ. Dacă prin aceea. că raţiunea se subordinézĕ auctorităţii, sumeţia aceea a spiritului, carea deprinde o putere aşa de mare asupra nóstră, se simţesce restrînsă şi în cât va vătĕmată, acésta e cu o dovadă mai mult, că în creştin are. să fie mare nu numai stăpânirea voinţei, ci şi cea a minţii. Şi acésta să o ţea în socotinţă aceia, carî în religiunea creştină îşi închipuesc şi ar dori o normă de gândire şi de lucrare, a căreî poruncî să fie mai elastice, şi carea fiind cu mult mai îngăduitóre faţă cu firea omenéscă să pretindă de la noi saŭ nicî o stăpânire saŭ numai o stăpânire mai puţintea. Ómenii aceştia nu pricep destul de bine esenţa credinţei şi a instituţiunilor creştine; ei nu vĕd. ca pretutindenia ne întîmpină „Crucea“ ca pildă a vieţii şi ca flamură vecînică pe sama tuturor acelora. carî vor, să fie învĕţăceii lui Christos nu numai după nume, ci întru adevĕr şi cu faptele.

A fi viaţă se cuvine numai lui Dumnezeŭ. Tóte cele alalte fiinţe se împărtăşesc în viaţă, dară nu sînt viaţă. Éră din toţi veciî şi după firea sa este „viaţa“ Christos, în ce chip e dînsul şi adevĕrul, pentru că el e Dumnezeŭ din Dumnezeŭ. De la dînsul ca de la isvorul cel mai de pe urmă şi mai înalt s'a vĕrsat şi se va vĕrsa neîncetat în lume tótă viaţa; tóte, cele ce sînt, sînt printr'însul, tóte cele ce viézĕ. viézĕ printr'însul, pentru că „tóte“ prin Cuvîntul „s'aŭ făcut, şi fără de dînsul nimic nu s'a făcut, ce s'a făcut“. — Şi acésta are, să se înţelégă despre viaţa cea din natură; dară o viaţă cu mult mai bună şi mai înaltă am amintit deja mai la deal, carea a purces din bunătatea lui Christos, adecă viaţa darului, a căreî sfârşit nespus de fericit e viaţa măririi. la care aŭ. să se îndrepte tóte gândirile şi lucrările. În aceea constă tótă esenţa învĕţăturii şi legilor creştine, ca „din pĕcate scăpând. să vieţuim cu dreptate“, [1]) adecă întru vîrtute şi sfinţenie, în carea constă viaţa morală în legătură cu sperarea cea de tot neîndoită întru fericirea vecînică. Însc cu adevĕrat şi în chip propriŭ şi potrivit spre mântuire dreptatea nu se nutresce cu nicî un alt lucru, fără numai cu credinţa creştină. „Dreptul din credinţă va fi viŭ. [2]) Fără de credinţă nu este cu putinţă a plăcé lui Dumnezeŭ“ [3]) Aşa dară urzitoriul, părintele şi nutritoriul credinţei Isus Christos însu-şi este acela, carele păzesce şi susţine în noi viaţa morală, şi acésta o face mai ales prin mijlocirea bisericii; căci dînsul după sfatul sĕŭ cel preabun şi preaînţelept i-a încredinţat acesteia spre adminstrare mijlócele, carî să nască viaţa, despre care grăim, şi dacă o aŭ născut, să o păzéscă, éră dacă s'a stins, să o înoéscă. Puterea creatóre şi păzitóre a vîrtuţilor celor spre mântuire se stirpesce decî dacă învĕţătura moravurilor se despărţesce de credinţa cea dumnezeéscă. şi întru adevĕr aceia, carî vor, ca moravurile să se îndrepte spre onestitate singur numai prin învĕţătura raţiunii, lipsesc pe om de dignitatea cea mai mare, şi spre primejduirea lui cea mai mare îl aruncă din viaţa cea supranaturală jos la cea naturală. Nu că dóră omul nu ar puté, să cunóscă mai multe poruncî de ale firii şi să le păzéscă cum se cade, ci chiar şi dacă le-ar cunósce tóte şi le-ar păzi fără de nicî o greşélă în tótă viaţa, ceea ce fără de ajutoriul darului Rĕscumpĕrătoriului nu póte, să o facă, totuşi lipsit fiind de credinţă înzădar ar spera mântuirea cea vecînică. „De nu va rĕmâné cine va întru mine. se va scóte afară ca mlădiţa, şi se va usca, şi o vor aduna, şi o vor băga în foc, şi va arde. [4]) Cel ce nu va crede, osîndi-se va.“ [5]) În sfârşit avem înaintea ochilor fórte multe doveqî, carî ne arată, cât de mare e preţul onestităţii acesteia despreţuitóre de credinţa dumnezeéscă. dacă se privesce numai ea de ea, şi ce fel de róde aduce ea. Cum se face. că pe lângă o silinţă aşa de mare de a întemeia şi de a adauge binele public statele totuşi slăbesc din zi în zi tot mai mult şi sînt aprópe bolnave în lucrurî aşa de multe şi de însemnătate aşa de mare? Adevĕrat că ómenii susţin, că societatea civilă îşi este şie-şi de ajuns, că ei póte, să-i mérgă bine şi fără de scutul instituţiilor creştine. şi că ea póte, să-şi ajungă scopul şi numai cu silinţa sa. De aceea preferesc administrarea numai lumésc㠆 a lucrurilor publice aşa, că în administrarea statelor şi în viaţa publică a popórĕlor se vĕd din zi în zi tot mai puţine urme de ale religiei strămoşescî. Dară ei nu bagă destul de bine în samă, că ce fac. Căci dacă se delătură sancţiunea dumnezeéscă a binelui şi rĕului, nu se póte, ca legile să nu fie lipsite de auctoritatea cea mai de frunte, şi dreptatea să se cutropéscă. éră acestea dóuĕ sînt legăturile cele mai tarî şi mai de lipsă ale însoţirii civile. Tot asemenea dacă se delătură o dată sperarea şi aşteptarea bunurilor netrecĕtóre. atunci e în de mână pofta însetoşată a celor trecĕtóre. şi fiesce care om se va sili din rĕsputerî, să tragă la sine dintr'însele, câte numai va puté. De aci urmézĕ apoi rîvnirea, pisma, ura, apoi sfaturî de cele mai fărădelege, silinţa de a arunca la pământ orî ce putere de a guverna, şi silinţe destructive nebune. Nu esistă pace în afară, nicî siguranţă înlăuntru, şi viaţa comună o fac hîdă fărădelegile.

Pe lângă o luptă aşa de mare a patimilor şi pe lângă o primejdie aşa de mare avem orî să ne temem de perirea cea mai înfricoşată orî să cercăm de timpuriŭ un mijloc potrivit de îndreptare. A ţiné în frîŭ pe criminali, a lucra spre îndreptarea morală a poporului şi a stîrni fricî de fărădelegî prin prevedere legală e bine şi de lipsă, însc acestea singure nu conduc la scop. Din un punct de vedere mai înalt are, să se cerce îndreptarea popórĕlor; are, să se cheme întru ajutoriŭ o putere mai mare de cât cea omenéscă, o putere. carea să pătrundă în lăuntrul spiritelor, să le readucă la conscliinţa datorinţei şi ast fel să le facă mai bune, adecă chiar aceea-şi putere. carea scăpase deja o dată lumea de perire, pe când ea fuse cuprinsă de rele cu mult mai marî. Să se delăture pedecile şi să se facă, să învie şi să se întăréscă în stat spiritul creştin, şi statul se va însănătoşa. Va înceta pe încet lupta claselor mai de jos cu cele mai înalte, şi prin respect împrumutat vor dobîndi temeiŭ tare drepturile împrumutate. Dacă vor asculta de Christos, atunci atât cei bogaţi cât şi cei sĕracî îşi vor păzi datorinţa; vor simţi. că unii aŭ. să păzéscă dreptatea şi dragostea. éră cei alalţi stăpânirea de sine şi înfrînarea, dacă vor, să se mântuéscă. Însoţirea casnică se va întemeia bine sub scutul temerii celei bune de Dumnezeŭ, carele dă poruncî şi opreliştî. şi tot în acela-şi chip vor ajunge în popor la putere poruncile acelea, carî le poruncesce deja firea însă-şi, adecă poruncile, că e cu drept, ca ómenii să respecteze puterea legitimă şi să asculte de legi, şi că ei să nu facă rĕsvrătirî şi conjuraţiunî. În acest chip unde legea creştină rînduesce tóte, şi unde acesteia nu i-se pune nicî o pedecă, acolo se va păzi de la sine rîndul statorit de provedinţa dumnezeéscă, şi dintr'însul va odrăsli si-

[1]) I Petr. 2, 24.
[2]) Gal. 3, 11.
[3]) Evr. 11, 6.
[4]) Ĭo. 15. 6.
[5]) Mr. 16, 16.

guranța și bunăstarea. Binele public pretinde deci, ca ómenii să se întórcă la acela, de la care ar fi căutat, să nu se depărteze nici o dată, la acela, care e calea și adevĕrul și viața, și a nume nu numai singuraticii, ci preste tot societatea omenéscă. În acésta are, să se așeḑe din nou Christos Domnul ca întru birninţa sa, și are, să se facă, ca viața aceea, carea a purces de la dînsul, să o primésca întru sine toți membrii și tóte părțile statului, poruncile și opreliștile legilor, instituțiunile publice, școlile, dreptul matrimonial și familiar, casele bogaților și lucrătoriile muncitorilor. Și nime să nu trécă cu vederea, că de la acésta atîrnă civilisația popórĕlor cea așa de mult dorită, căci acésta o nutresc nu întru atâta bunătățile și plăcerile cele trupesci, cât mai vîrtos cele ale spiritului, carî sînt moravurile cele vrednice de laudă și deprinderea vîrtuților.

Cei mai mulți sînt înstrăinați de Isus Christos mai mult din nesciință de cât din rea voință. Fórte mulți sînt adecă aceia, carî își aleg de obiect al studiului sĕŭ pe om și lumea, ér fórte puțini, carî își aleg pe Fiul lui Dumnezeŭ. În rîndul cel dintâiŭ are deci, ca sciința să alunge nesciința, pentru ca Christos să nu se respingă orî despreţuésca ca un necunoscut. Pe toți creștinii din tótă lumea îi rugăm cu de-adinsul să-și dea tótă silința, ca după putință să cunóscă pe Rĕscumpĕrătorul sĕŭ; că dacă vor căuta la el cu minte sinceră și cu judecată sănătósă, atunci vor cunósce, că nimica nu póte, să fie mai bun de cât legea lui, nimica mai dumnezeesc de cât învĕțătura lui. Spre acest scop va fi de ajutoriŭ fórte mare auctoritatea și silința vóstră, Venerabilî Frați, pe cum și rîvna și sirguința Clerului întreg. Să priviți de partea cea mai de frunte a oficiului vostru, ca să săpați în suflete idea adevĕrată și așa zicênd icóna lui Isus Christos, să aruncați lumină preste dragostea, binefacerile și rînduelile lui, și anume în scris și cu graiul, în școlile de prunci, în gimnasii, în adunări, orî unde vi-se îmbie prilej. De acelea, carî se numesc drepturile omului, mulțimea a audit destule: audă în sfârșit óre ce și despre drepturile lui Dumnezeŭ. Prilej bun spre acésta, pe cum am spus deja, îmbie deja rîvna cea dréptă trezită la mulți, și mai ales dragostea acésta față cu Rĕscumpĕrătoriul cea dovedită prin atâtea feluri de demonstrațiuni, carea, dacă asta e voea lui Dumnezeŭ, o vom da véculuĭ următoriŭ ca presemn al unui timp mai bun. E însĕ vorbă de un lucru, care nu este iertat a se spera de airea, fără numai de la darul lui Dumnezeŭ. și de aceea să cercăm cu de-adinsul, ca prin rîvnă comună și prin rugăciuni neîncetate să plecăm pe Atotputernicul Dumnezeŭ spre milă, ca să nu lase, să pĕră aceia, pe carî i-a scăpat vĕrsând sângele sĕŭ: caute cu milă la timpul nostru, carele adevĕrat că a pĕcătuit mult, dară în schimb spre espiare a și suferit multe necasuri, și îmbrățișând întru dragoste pe ómenii tuturor popórĕlor și tuturor némurilor să-și aducă a minte de cuvintele acestea ale sale: „Eŭ de mĕ voiŭ înălța de pe pămînt, pe toți îi voiŭ trage la mine.“ [1])

Ca chizeșie a darurilor lui Dumnezeŭ, și ca dovadă a bunăvoinței Nóstre părintesci, Venerabilî Frați, împărtășim în Domnul Clerului și poporului nostru întru dragoste binecuvîntarea Apostolésca.

Dat în Roma la s. Petru în 1 Novembre 1900, anul al dóuĕ zeci și treilea al Pontificatului nostru.

Leo PP. XIII.

Recatolisirea universității din Budapesta. — „Germania“ din Berlin i-se raportéză în 28 Nov. din Budapesta următórele: „În ședința ultimă a facultății iuridice de la universitatea din Budapesta, s'a pertractat, sub presidiul decanului Dr Mariska o afacere, carea stă în legătură cu ceea ce s'a întîmplat astă primăvară, adecă cu spurcarea crucii de pe mai multe coróne ale statului, carî sînt aplicate pe clădirea cea nóuă a universității. Din prilejul întîmplării acesteia, carea de altmintrea nici până în ziua de astăzi nu e limpedită, întru cât privesce urzitorii ei, tinerimea universitară creștină într'un memorand a îndreptat către ministrul cultelor și instrucției Dr Wlassits recercarea, ca pe calea senatului universitar să pórte la universitate grije de scutirea energică a crucii, și a făcut propunerea, ca crucea să se aplice în tóte localitățile universității. Cererea acésta a tinerimii universitare ministrul cultelor Dr Wlassits o a transpus facultății iuridice a universității de aici spre dare de părere. Referentul facultății a fost profesorul sciințelor politice Dr Csonka. Pe basa raportului s'au primit deci în ședința amintită la început următórele propuneri: Neluându-se în considerație cererea tinerimii universitare se aplică crucea în sala festivă și de consiliŭ a universității și se folosesce la promoțiile de doctorî, pe cum și la prestările de jurămînt. Dispositia acésta își are originea în organisația universității din Budapesta, și ea așa s'a observat începênd de la Maria Teresia și până în timpul mai nou, când singuraticî rectorî au delăturat pe încet crucea fără conclusul senatului și fără permisie ministerială. Facultatea iuridică s'a pronunțat mai de parte pentru restaurarea stării de drept celeĭ de mai înainte și conform acesteia a propus, să se restaureze oficiul de predicator universitar și intituirea unei catedre pentru etica creștină. În ședința accea a facultății iuridice a ajuns pe tapet și serbarea centenarului al nóuĕlea al catolicismului în Ungaria, și facultatea a hotărît, ca anul acesta așa de memorabil în istoria Ungariei să-l celebreze a nume într'o ședință festivă.“

Firesce că lucrurile acestea orî cel puțin cea mai mare parte a lor vor rĕmâné de o cam dată pia desideria. Ele și multe altele póte că se vor realisa, când universitarii creștini se vor dovedi mai apoi și în viața publică nu numai de antisemiți, ci de creștini.

[1]) Io. 12, 32.

Revistă politică.

Din Patrie. Parlamentul se ocupă cu desbaterea bugetului în general și cu alegerea de custode al corónei. La demnitatea acésta în o ședință comună a magnaților și a deputaților a fost ridicat prin aclamațiune contele Széchenyi Béla.

Feuilleton.

Primul congres austriac contra sclavagiului.

Divinorum divinissimum cooperari ad salutem animorum.

I.

Însuflețită de acestea cuvinte, scrise pe steagul ei, sodalitatea s. Petru Claver a conchemat pe zilele 20, 21 și 22 Novembre primul congres austriac antiesclavagist în Viena. Decursul acestuĭ congres a fost imposant și vrednic de mărĕța ideiă întru a cărei serviciŭ s'a angajat între altele și sodalitatea s. Petru Claver. Ideia este: eliberarea negrilor din Africa, eliberarea trupéscă din cătușele înfricoșateĭ robiĭ prin nimicirea sclăviei și eliberarea sufletéscă din cătușele, din lanțurile și de sub puterea celui rĕŭ, prin încreștinarea lor.

Aceleași ființe ca și noi, înzestrate cu aceleași însușiri, cu aceleași capacități naturale ca și noi, carî ca și noi aŭ un suflet nemuritor și cu destinație pentru fericirea de veci; pentru carî chiar ca și pentru noi și-a vĕrsat prețiosul sĕŭ sînge Mântuitoriul lumeĭ, astăzi, la sfârșitul veaculuĭ luminei zac înca în întunerec; întunerec orb, negru, fără o rază luminósă de libertate, și mai ales fără a cunósce raza dătătóre de viĕță a adevĕrateĭ credințe. Întru adevĕr îl cuprinde pe om un fel de disgust amar, un fel de revóltă sufletéscă prea îndreptățită când se gândesce la acest înfiorător anachronism al timpului nostru.

Prima ședință a congresului s'a început Marți în 20 l. c. séra la 7 óre; ședință de constituire și bineventare. Dr. Mioni din Triest, președintele comitetului aranjator, salută pe ceĭ presenți propunênd apoi de președinte al congresului pe contele Knefstein, de vice-preș. I. pe Prelatul Dr. Fischer-Colbrie vice-preș. II. Contele Fr. Harrach, notarî preoții Krubic și Albert. Urmézĕ salutările vice-primariului Neumayr în numele poporului vienez, și a altor representanți episcopescî și a unor misionarî presenți. În urmă vorbesce Dr. Fischer - Colbrie, espunênd pe larg istoria mișcăriĭ antisclavice, a căreĭ început concade cu începutul bisericeĭ creștine. Întemeietoriul acesteĭ biserici a poruncit: să iubescĭ pe deaprópele tĕŭ, ca pe tine însuți, și pe temelia iubiriĭ stă biserica până azi.

Adevĕrata iubire a deaprópelui și adevĕrata egalitate universală abia cu creștinismul și-a luat începutul pe pămînt. Nu cum-va sciința orî cultura, saŭ póte filosofiĭ grecî orî juriști romani aŭ rupt lanțurile sclăviei? Nu, nici decum, ci singur numai adevĕrul predicat de biserica creștină. Filosofiĭ grecî clasificaŭ de pildă uneltele de lucru în unelte neveţuitóre (plug, car) și în veţuitóre d. e. boŭ, *sclav*, cal etc. ér marii juriști romani, starea acésta nedreptă a sclavilor o sancționaŭ cu sacrosanctele lor formule de drept.

Biserica însĕ prin rostul apostolului neamurilor vestesce căderea zidului de despărțire dintre popor și popor, dintre bogat și sĕrac, dintre libĕr și sclav. Nu este întru Christos Grec și Barbar, libĕr saŭ rob, ci toți sîntem frați! Ér principele apostolilor, s. Petru aduce aminte credincioșilor, că omul este de un preț neměsurat: prețul lui nu este aur orî argint, ci sîngele rĕscumpĕrător al Fiului omenesc.

În principiŭ dară biserica deja la începutul eĭ a desființat sclavagiul, și de 19 veacurĭ lucră în continuŭ pentru desființarea faptică a aceluia. Cum a lucrat, va spune un singur esemplu: La începutul veaculuĭ al 2-lea se convîrtesce prefectul Romeĭ, s. Hermes. În ziua de Pascĭ când fu botezat dimpreună cu întréga familie și cu toți sclavii sĕĭ, la toți aceștĭ sclavĭ în numĕr de 1250 le-a redat libertatea provĕḑêndu-i cu tóte cele de lipsă de a putea trăi ca liberi.

Ilustrul vorbitor amintesce apoi lucrările singuraticelor veacurĭ în contra sclavagiului și se oprésce ceva mai mult la apostolul sclavilor la s. Petru Claver. Când după descoperirea Americeĭ, comerciul cu sclavii luase un avînt din cele mai teribile

În provinţă apoi, patrioţii nostri s'aŭ ocupat cu serbări în onórea poetului Vörösmarty — din incidentul aniversării a suta de la nascerea lui. Locul serbărilor a fost Alba-regală, la acestea a luat parte şi guvernul. Aŭ fost însе serbări în mĕsură mai mică şi prin alte oraşe şi mai ales pe la institute culturale.

Italia. Italienii s'aŭ pus pe lucru şi încă cu mare zel. Ba zelul lor e aşa de mare, de acum de un timp în cóce parlamentului nu-i mai sînt de ajuns zilele de muncă lăsate de Dumnezeŭ. Se ţin şedinţe şi Dumineca. Motivul e ura, ce guvernul o are faţă de biserică. În şedinţe, se înţelege, mai mult ca ori ce rĕsună cuvintele de patrie şi rege. Cu finanţele mult nu-şi bat capul. Adecă éră să zic tot şi-l bat, căci se nisuesc, ca să le rĕmână un plus de câte va milióne. Mai mult nu se póte, după ce contingentul armatei nu se póte reduce, căci atunci Italia ar pica din rangul de mare putere.

Mai pregătesce guvernul un proiect pentru resolvare cestiunei sociale şi va lua mĕsuri pentru estirparea anarchiştilor, dovedindu-se cele de până acum de nesuficiente.

Că ajunge-va la resultat, venitorul va dovedi. Atâta e sigur, că cel ce subsapă auctoritatea altora, nu-şi va puté ţiné nici pe a sa.

Transvaal. Bĕtrânul president Krüger a părăsit Franţa. A fost bine primit pretutindenia, cu ovaţiuni l'aŭ întimpinat în tóte părţile Franţei, pe unde numai a umblat. Simpatiile, ce le-aŭ manifestat Francezii i-aŭ prins bine neînfrîntului preşedinte, l'aŭ făcut să uite pe câte va clipe starea tristă a patriei, în fruntea căreia stă, dar în fine aŭ fost numai simpatii manifestate prin vorbe, ori cel mult prin nisce serbări puse la cale în onórea lui. Iniţiativă în favorul Burilor nu s'a luat. Tot ce a primit de la guvernul francez a fost încredinţarea, că guvernul francez nu va pune pedecĭ, dacă vre un stat s'ar angaja de mijlocitor al păcii între Buri şi Anglezi. Ba dacă va fi cu putinţă va şi secunda o atare mijlocire. Ăsta a fost tot resultatul petrecerii lui Krüger în Franţa. Dar şi acesta a fost de ajuns pentru ca să-i însufle curaj pentru causa, ce o represintă.

Iniţiativa de mijlocitoriŭ al păcii, spera Krüger, că o va lua făimosul iubitor de dreptate împĕrat al Germaniei. Mare i-a fost însе lovitura, când călĕtorind spre Berlin, pe cale, în Köln, primi scirea, că împĕratul Wilhelm nu póte să-l priméscă.

Faptul acesta se esplică în mai multe multe forme. Póte că cea mai probabilă va fi, că Germania nu voesce să se strice cu Anglia, cu carea este de acord în chestiunea chineză, cu atât mai vîrtos, că Anglia de la începutul răsboiului a declarat de inimică ori ce putere, carea ar lua în apĕrare pe Buri.

Ast fel stând lucrul, Krüger îşi va cerca norocul la curtea din Hollanda. Póte că Hollandezii să se şi întrepună pentru Buri din causa legăturilor de sânge, ce le aŭ cu dinşii.

În Transvaal apoi s'aŭ făcut modificări. Generalissimul Roberts a părăsit câmpul de luptă, ér locul lui l'a ocupat generalul Kitchener, vestit prin cruĭmile sale din Egipt. La propunerea lui, guvernul anglez va decreta starea de asediŭ pentru provinţele Burilor, ca aşa să-i înfrice pe aceştia de la continuarea lupteĭ. Pentru ca să-şi motiveze planul, guvernul anglez, a recurs la minciună, că suveranitatea Angliei în Africa sudică e ameninţată acum mai mult ca ori când. Burii s'aŭ recules, spun Anglezii, şi o armată de 30,000 de ómeni s'a arĕtat prin ţinuturile ocupate de Anglezi. Ba mai mult. Purtarea Burilor din Transvaal, rĕscólă şi pe cetăţenii pacinici din ţara Cap. F. de lipsă deci, conclud Anglezii, pentru restabilirea liniştei publice, că să se proscrie şi esecute toţi aceia, carii continuă a se purta în mod duşmănos faţă de Anglia.

Mĕsurile de teróre ce se vor lua în republicele Africeĭ de sud şi decretul de adnexare a Oranjelui şi Transvaalului, care probabil se va şi promulga zilele acestea cu ocasiunea deschiderii parlamentului anglez, vor face să dispară pe un timp óre care nu numai republicele Oranje şi Transvaal, ci chiar şi bravul popor bur.

Sfinţirea bisericeĭ din Gârbova-inf.

— raport special —

Nimic nu va perpetua aşa bine şi într'un mod demn serbările iubilare ale sf. Unirĭ. de cât bisericile şi şcólele ridicate în acest an aniversar. Lucrul acesta a fost priceput de ceĭ competenţi şi ca urmare putem nota faptul, că nici într'un an nu s'aŭ făcut atâtea sfinţirĭ de biserici, câte în acesta. Dintre tóte cea mai pompósă a fost sfinţirea bisericeĭ din *Gârbova-inf.* districtul protopopesc al Aiudului. Comuna acésta fiind aprópe de Blaş — cel mult treĭ óre cu trăsura. — sfinţirea eĭ a sevîrşit-o însuşi Î. P. S. Mitropolit Victor.

Spre a putea îndeplini tote ceremoniile prescrise la consecrarea bisericelor, iubitul Archiereŭ a plecat din Blaş cu trăsura Sâmbătă în 24 Nov. la órele 11 a. m. în-

---

biserica trimise între alţii şi pe Petru Claver, ca apostol al sĕŭ. care timp de 40 ani, zi de zi, a aşteptat corabiile cu sclavi în portul din Cartagena, lucrând în spiritul bisericeĭ catolice: legând şi turnând oleiŭ pe ranele sufletului.

Câtă diferinţă între biserica catolică care cu mai puţină vorbă tot de una a *lucrat* pentru libertatea omului. şi între marii frazeologi ai revoluţiuneĭ franceze, carĭ abia la sfîrşitul veaculuĭ al 18-lea vestesc cu vorba drepturile omuluĭ esecutându-le însе cu *gillotina!*

Vorbitoriul revine la timpurile nóstre, vorbesce de opera cardinalului Lavigerie, de mişcarea ce o produse în Europa. mişcare al cărei echoŭ este şi primul congres austriac antisclavic, a cărui menire este de a face cunoscute acestea stări necompatibile cu demnitatea de om, nedemne de începutul veaculuĭ al 20-lea; de a câştiga pretiní mişcăriĭ antisclavice. de a procura nóuĕ mijlóce şi de a desăvîrşi armonia şi sistemul ce trebue să domnéscă între feliuritele întreprinderĭ ce servesc acelueşi scop: uşurarea sorţii negrilor din Africa.

Zilele următóre ale congresului, Mercurĭ şi Joi s'a lucrat în secţiuni. Secţiunea I-ă sub presidiul prelatului Dr. Fischer-Colbrie a avut ca obiect: Caritea creştină în serviciul misiunilor. cu 4 referenţi între carĭ şi contésa Ledóhowska conducĕtórea şi fundatórea sodalităţii s. Petru Claver. şi a dóua având de obiect: Propaganda creştină în serviciul misiunilor cu 3 referenţi sub presidiul ceremoniarului din Prag Hrubic.

Înteresarea pentru lucrările congresului a fost fórte mare. Misionarii presenţi aŭ luat adese cuvîntul pentru ca să zugrăvéscă greutăţile. cu carĭ aŭ a lupta. şi să espună lipsele ce le aŭ. ca să deştepte interesul şi atenţiunea publicului şi ca să fie de ajutor întru căutarea mijlócelor mai potrivite pentru ajungerea scopului. Lucrărilor le-a premers în fie care zi câte o liturgie solemnă.

Joi în 22 l. c. séra s'a ţinut şedinţa festivă de încheiere în una din cele mai mari sale ale Vieneĭ (Grosser Musik-vereinsaal). La acésta şedinţă aŭ luat parte peste 4 mil de persóne.

Referentul general Dr. Mioni presintă raportul asupra lucrărilor congresului. resoluţiunile fură primite în întregime. Ele cuprindeaŭ mai ales: Însemnătatea rugăciuneĭ întru a câştiga darul lui Dumnezeŭ atât pentru convertirea africanilor, cât şi pentru întărirea şi înmulţirea misionarilor, necesitatea propagandeĭ prin adunări, conferinţe, congrese şi publicaţiuni; spriginirea foilor şi broşurelor edate de societăţile de misiuni, sprijinirea banală a misiunilor, în urmă se esprimă recunoscinţă sodalităţii st. Petru Claver care a aranjat congresul. recomandându-o publicului pentru sprigin şi tot o dată o rógă a convoca mai de multe ori atarĭ congrese.

După Dr. Mioni a mai vorbit episcopul misionar Pellet din Benin (Africa) şi alţi misionarĭ, mai apoi contésa Ledóchowska istorisesce începutul sodalităţii s. Petru Claver şi resultatele la carĭ aŭ ajuns, putênd trimite spre scopurĭ de misiuni în Africa, în timp de 6 ani de când sînt, 150 mii florenĭ, declarând în urmă, că la dorinţa congresului va fi gata a conchema peste vre-o 2—3 ani alt congres antisclavic probabil în Luzern (Elveţia). Între vorbirĭ a cântat escelent corul bisericeĭ gr. cat. s. Barbara. fiind admirat de toţi.

În urmă preşedintele contele Knefstein mulţămesce archiduceselor presente AA. Lor Maria Josefa, Maria Terezia şi Elisabeta pe cum şi Episcopilor şi Misionarilor, prelaţilor, preoţilor şi publicului present, pentru participare la congres, apoi aclamézĕ pe Pontificele şi pe Maiestatea Sa, ér splendidul cor de la s. Barbara întonézĕ himnul papal şi împĕrătesc, după carĭ preşedintele încheie congresul cu cuvintele: Laude-se Isus Christos.

Mĕ va acusa cine-va că am retăcut lucrul principal . . . . Mĕ grăbesc dar să declar, că banchet nu a fost.

Într'adevĕr, ce bine ar fi, dacă ar mai lipsi câte o dată şi din programul adunărilor nóstre punctul principal „Banchet“. oferindu-se plusul în bani şi chiar şi în energia morală. ce se cheltuiesce cu banchetele, spre scopul respectiveĭ adunărĭ. — Dar aşa ne-am pomenit!

(Va urma.)

soţit de Rsmul canonic Dr. Augustin Bunea. Suita Escelenţiei Sale a plecat încă Vineri la amiazi spre a pune în rînduială tóte celea de lipsă.

Sâmbătă la ½ 2 d. a. clopotele bisericei din Gârbova şi sunetele de treascuri vesteau sosirea înaltului óspe. Cu tot timpul nefavorabil, o mulţime de credincioşi din satele vecine se adunase în Gârbova, ér bravii locuitori din acésta comună aşteptau îmbrăcaţi în haine sărbătoresci pe ilustrul cap al bisericei nóstre. În capul comunei Gârbova, Mitropolitul a fost salutat de notarul *Roşian*, căruia-a adresat un cald cuvînt de bineventare. Plecând înainte a intrat în curtea şcólei pe sub o pórtă de triumf din frunze de brad cu inscripţia „Bine aţi venit!“ Aci îl aşteptau preoţii îmbrăcaţi în sfintele odăjdii, cari îi presentară spre sărutare crucea si evangelia şi parochul *Simion Marcu* îl salută în numele parochiei. Luând mandia şi camilafca Mitropolitul viu emoţionat respunde, că a grăbit să vină la sfinţirea acestei sfinte biserici, căci a ţinut să esprime în persónă cuvinte de laudă şi mulţumită credincioşilor din acésta parochie, cari deşi puţini la numér, totuşi punênd crucer lângă crucer, aŭ cruţat o sumă frumósă din care a ridicat o casă vrednică marelui Dumnezeŭ. Cuvintele Mitropolitului sincere şi pornite din o iubitóre inimă de Archipăstor aŭ stors lacrămi din inimile poporului adunat în mare numér. Era mângâierea de a fi făcut un lucru bun şi bucuria de a vedea în mijlocul lor pe Preotul cel mare, care nu s'a uitat la timpul nepretinesc, ci a grăbit să-şi împlinéscă datorinţa sa cu zel apostolic. Între aclamaţiile fără sfîrşit ale mulţimei, care crescea mereŭ, aŭ intrat în frumósa biserică, unde s'a început serviciul consecrării împreunat cu înserătul cu litie şi mânecatul. Turnându-se mastix pe piciorul de piétră s'a aşezat masa ér de piétră şi s'aŭ uns cu mir columnele şi păreţii bisericei.

Biserica, care a fost zidită de întreprinzétorul Oltean din Blaş, e de tótă frumseţa; aşezată pe o înălţime şi avênd în immediată apropiere casa parochială şi şcóla ofere o priveliste înălţătóre de inimi, par că spune în limba-i tainică, că numai prin şcólă şi biserică, putem să ne desfacem de lanţurile întunereculuĭ şi să ne ducem sus la Dumnezeŭ. Pe păretele din fundul altaruluĭ e o lespede comemorativă din marmură sură, care are următórea inscripţie, încrustată în litere de aur:

„Acésta biserică s'a zidit la anul 1900, ér de la s. Unire 200, Sfinţită prin Escelenţa Sa Dr. Victor Mihályi de Apsa, Archiepiscop şi Mitropolit, fiind preot Simion Marcu, jude Militon Mărian, curatorĭ: Ioan Stan, George Mărian, Simion Dancea, Ioan Stan, Gerasim Mateica, Vasile Ţarca, Petru Sêrb, Parteniŭ Stan, Atanasiŭ Dregiciŭ, învĕţător Ioan Sêrb.“

Ceremonia de Sâmbătă a ţinut până aprópe de órele 5. După serviciŭ Escelenţa Sa întorcêndu-se la casa parochială a conferit admin. interimal al Oficiuluĭ protopopesc M. On. *Teodor Fodor* distincţiunea de viceprotopop onorar şi apoĭ a primit pe protopretorul cercului Aiud, dl Szász József, care încă sosise întru întimpinarea sa. Fiind că în ziua acésta biserica nóstră serba amintirea sf. martir Victor, tótă preoţimea de faţă împreună cu curatorii din Gârbova şi alţi ţerani fruntaşi, s'aŭ presentat Escel. Sale spre a-i esprima felicitările lor. După ce prof. *Jonaş* a cântat frumosul condac al sfîntuluĭ martir, dl canonic *Dr. Bunea* îi tălmăcesce în alese cuvinte sentimentele de bucurie de cari sînt toţi cuprinşi cu acest prilej, dorindu-i să fie tot de una „stea luminósă“ pentru biserica şi poporul românesc. Mitropolitul mulţumesce de acéstă surprindere şi îi pare bine că onomastica sa s'a nimerit s-o serbeze aici. Promite, că va lucra tot de una pentru fericirea credincioşilor séi. Atât vorbirea dluĭ Bunea, cât şi réspunsul Mitropolitului, a fost acoperit de lungile aclamări ale celor de faţă.

Duminecă în 25 Nov. sfînta liturgie s'a început la órele 8 Înainte de ce ar fi început sfînta slujbă Escel. Sa a visitat cancelaria parochială. La serviciul dumnezeesc aŭ concelebrat canonicii *Dr. Buneu şi Dr. Hossu*, secr. mitrop. *Dr. Isidor Marcu*, viceprotop. *Teodor Fodor*, adm. protop. *Laurenţiŭ Pascu* din D.-Sân-Mărtin, parochiĭ *Teodor Radu*, Mişcreac *Aurel Pascu*, Aiudul-sup. şi *Simion Marcu*, din loc. şi diaconiĭ *Brut Micu*, ceremoniar mitrop. şi *A. C. Domşa*, redactorul nostru. Cântările le-aŭ esecutat prof. *Jonaş şi Papiŭ* ajutaţi de câţi-va clerici din Blaş, preoţi, învĕţători şi cantori din jur. După cântarea „Sfinte Dumnezeule“ toţi aŭ ieşit şi în frunte cu praporii în mâni cu luminî aprinse şi în sunet de clopote aŭ încunjurat de treĭ orî biserica şi apoĭ oprindu-se înaintea uşeĭ, după cetirea rugăciunilor prescrise Archiereul a lovit de treĭ orî cu crucea în uşa închisă, zicênd psalmul: „Deschideţi boieri porţile vóstre!“ după a treia lovitură se deschid uşile şi întră cu toţiĭ în sfînta biserică, şi Mitropolitul aşéză pe masa stului altar în cutie de pleŭ moştele stlor Felix, Felicissimus şi Justin şi actul comemorativ, pe care mai înainte porunci să fie cetit poporului adunat. Cutia se astupă cu mastix şi apoĭ se aşéză de asupra acoperemîntul de piétră, se unge masa cu stui mir, apoĭ se acopere şi se continuă sta liturgie. După cetirea Evangelieĭ dumineceĭ, cum şi a aceliа de la consecrarea bisericeĭ, Esc. Sa ţine poporului o lungă vorbire plină de învĕţături folositóre şi necesare. Le esplică între altele însemnătatea ceremoniilor sevîrşite sub ochiĭ lor, laudă încă o dată pe Gârboveni pentru hărnicia lor şi termină împărţind tuturor binecuvîntarea. La sfîrşitul liturgieĭ se servesc câte-va părăstase şi se cetesc rugăciunile de deslegare pentru morţi şi apoĭ Mitropolitul împarte anaforă. Împărţirea anaforeĭ a ţinut treĭ sferturi de óră, deşi nu aŭ venit toţi să ieie anaforă. Când s'a terminat serviciul eraŭ aprópe 1 óră. Numĕrul celor adunaţi la acésta festivitatate se póte socoti după dreptate peste o mie, deşi după cum am pomenit, timpul fusese nefavorabil. Pe lângă popor eraŭ de faţă inteligința de prin împrejurime, şi o mulţime de preoţi şi învĕţători.

După puţină pausă Escel. Sa a primit preoţimea din Tr. Aiud, condusă de admin. prot. Teodor Fodor, — inteligenţa laică condusă de dl advocat Dr. Emil Gerasim, pe învĕţători ş. a. La 2. a fost banchet, la care aŭ luat parte 90 persóne.

La acest banchet primul toast l-a ridicat Escel. Sa pentru Sfinţia Sa Pontificele şi Maestatea Sa Împĕratul-rege Francisc Josif. Un remarcabil şi însufleţitor toast a ţinut Rssmul Dr. Vas. Hossu pentru Escel. Sa Mitropolitul. Cuvintele pline de entusiasm, cu cari elocventul şi de toţi iubitul canonic le-a adresat Archiereuluĭ ilustru al bisericeĭ nóstre, aŭ deşteptat în inimile tuturora valuri de sentimente încălţite de o neclătită dragoste şi alipire faţă de cel ce pus a fost de voia luĭ Dumnezeŭ să conducă la ţinta fericireĭ pe toţi fiiĭ bisericeĭ sale. Bogăţia acésta de sentimente aŭ isbuguit năvalnic, când oratorul a terminat prea frumosul sĕŭ toast. Aclamările pentru Mitropolitul Victor nu mai voiaŭ să înceteze, se repeţiaŭ érăşi şi érăşi. A închinat apoĭ dl Dr. Bunea pentru representantul administraţieĭ dl prim pretor Szász, care a mulţumit în alese şi bine simţite cuvinte. Dl Fodor a beut în sănătatea canonicilor Dr. Bunea şi Hossu, dl Pascu a ridicat păharul în sănătatea admin. protop. şi pentru parochul local, ér dl advocat Gerasim pentru curatoratul şi poporul din Gârbova; a mai vorbit şi Dr. Marcu pentru întreprinzétorul zidireĭ dl Oltean.

După sfîrşitul banchetuluĭ Î. P. S. Dn. Mitropolit a primit curatoratul, care i-a esprimat adêncele sale mulţumite pentru că a binevoit a le consecra biserica, şi apoĭ însoţit tot de dl canonic Bunea a reîntors la reşedinţa sa viŭ aclamat de mulţimea poporuluĭ.

Sara a fost producţie teatrală. S'aŭ jucat cu mult succes „Rusaliile“ şi s'aŭ declamat „Dujmancele“ de Coşbuc şi s'a predat monologul „Ţiganul“. După producţie a urmat danş, care a ţinut până în zorî.

Terminând acest raport nu putem să lăsam neamintit meritul, pe care şi l'a câştigat la vremea sa adormitul preot Sim. Pascu, care cu un zel fără obosială aduna crucerii câştigaţi şi îi depunea la „Patria“ din Blaş. De asemenea merită recunoscinţă dl paroch Marcu, neobositul notar Roşian, judele Marian şi curatoratul George Marian, cari aŭ contribuit mult la ridicarea acestor mărete solemnităţi. De închiere adaugem, că harnicii Gârboveni pe lângă suma de 8000 fl. daţi în bani gata pentru zidirea bisericeĭ, frumóselor case parochiali şi repararea şcólei, aŭ mai dat tot materialul necesar: piatră, cărămidă, var, năsip, lemne, apă, transport şi multe altele cari computate în bani trec peste 4000 fl. pe lângă acésta şi-aŭ comandat la firma Rétay din Pesta şi iconostasul cu 750 fl.

Fie ca pilda lor de zel şi jertfă pentru casa Domnuluĭ se afle cât mai mulţi imitatorî. Şi dacă eî, de abia 500 şi ceva, cu bună înţelegere şi dragoste aŭ ridicat asemenea clădirî frumóse, alţii în mai bună stare şi mai numeroşi, mai mult se facă.

Rap.

Post script. Aflăm că Escelenţa Sa Mitrop. Victor a trimis bisericeĭ din Gârbova o cruce fórte frumósă sculptată în lemn şi încadrată în argint, — acésta întru amintirea consacrării bisericeĭ.

Laudă, onóre şi mărire distinsuluĭ nostru Archiereŭ.

Corespondinţe.

Sinóde protopopesci.

B. 3 Dec. 1900.

Onorată Redacţiune!

La 29 Nov. a. c. s'a ţinut în Abrud sinodul de tómnă al tractuluĭ Roşieĭ-montane, ca de obiceiŭ împreună cu conferinţa învĕţătorilor. De şi conform programelor eraŭ să se pertracteze numaĭ agende curente administrative, totuşi împrejurările esterne aŭ adus pe tapet şi chestiuni mai importante de interes general. În sinod, cu provocare la comunicatele „Unirii“, s'a adus conclusul, ca să fie rugat Preaven. Ordinariat a comunica clerului *cu numele* pe restanţierii la fondul „Vancean“ al preoţilor deficienţi, ca să se scie unde stagnéză afacerea acésta vitală pentru noi. Sperăm, că dorinţa acésta a nóstră, ca membri la fondul numit, va fi ascultată cu atât mai vîrtos, căci e în interesul netăgăduit al causeĭ. Tot în sinodul acesta s'a pus basa bibliotecii tractuale, comandate fiind deja cărţi în preţ de 120 cor. din cele alese de comisiunea de 5 a preoţilor tractuali.

În conferinţa învĕţătorilor s'a accentuat lipsa unuĭ zel mai înflăcărat din partea tuturor membrilor şi s'a iniţiat causa uneĭ bibliotecî de specialitate. Merită atenţiune deosebită în tot de una cuvîntările de deschidere a presidentului acestui despărţĕmînt, ca compuse cu frumóse pregătirî şi pline de mĕdnă.

În colo e de remarcat absenţa învĕţătorilor de la prândul comun, ce altă dată n'a fost. A fost de faţă numaĭ unul. Causa Dlor înainte şi peste tóte!

La revedere pe primăvară în Roşia cu o dosă mai bună de ideî regenerătóre.

Verax.

La cestiunea „concubinatelor.“

Din Mărginime 20 Nov. 1900.

Luĭ „Romeo“ de pe Têrnave nu-ĭ plac continuele lamentărĭ despre starea faptică a lucrurilor în ceea ce privesce concubinatele Dsale, nu-ĭ plac, ci optimist fiind, mai voesce a fi și infalibil în găsirea de mijlóce pentru stirpirea lor nu numai, dar se încércă a face responsabilĭ pe preoțĭ, cărora le spune verde, că tolerând ast fel de pécate, nu pot fi la culmea împliniriĭ oficiuluĭ lor, ba că nu-și cunosc chemarea!

Aprob pe „Romeo“ atunci, când voesce a pune pe tapet monstrul concubinatelor, ca scărmănându-l cu toțiĭ, care din ce parte póte și e fórte, să-l estirpăm diutre credincioșiĭ, între carĭ și-a meșterit cuibul desastros; îl aprob atunci, când dă sfatul, că nu e bine, ca preotul — om inteligent fiind — să trăéscă în vrăjmășie și rea armonie cu notariul satului, căci împreună multe bune pot face. Așa este!

Numaĭ cât stimabilul „Romeo“ aci e mai mult idealist de cât realist. Vederĭ largĭ și idealiste sînt tot de una de respectat, dar să nu se uite: când, unde și cum se pot acelea validita?

Isvorul concubinatelor, susțin și acum, sînt legile politico-bisericescĭ și nicĭ de cum neinteresarea ascunsă sub posta de câștig, nepriceperea orĭ chiar lipsa de devotament a preotuluĭ.

Eŭ presupun, că fie care preot își cunósce greutatea chiemăriĭ sale sublime și își știe prețui oficiul în care să află și decĭ tot de una e la înălțimea împliniriĭ datorințelor sale sacre.

Casurĭ escepționale, fórte sporadice, vor fi, dar acelea nu trag mult în cumpănă!

Pedecĭ sînt, nu puține, la implinirea datorințelor unui preot, póte azĭ mai multe ca în trecut, ne luptăm cu curaj în tóte direcțiile, căcĭ dór acésta e chiemareanóstră, o scim noĭ fórte bine, dle Romeo, dar dacă nu din tóte luptele eșim învingĕtorĭ: óre al nostru e păcatul? meritămu noĭ, ca se ni-se împute în dată lipsă de devotament?

Apoĭ când observă bietul preot, că cutare orĭ cutare piedecă, pe lângă cea mai mare bunăvoință și ostenélă, nu-ĭ succede a o delătura și în nĕcazul sĕŭ începe a lamenta, a să plânge cătră frațiĭ asceptând mângăiere orĭ sfat: óre paradox e acesta și sindejosire?!

Eŭ zic că nicĭ una, nicĭ alta, ci o sinamăgire, căcĭ în loc de îmbărbătare curg învinuiriĭ și imputărĭ care de care mai nebasată.

Eŭ cred, că nu pe ast fel de căĭ să îndréptă rĕul deja esistent, ci prin aceea, că stând la sfat uniĭ cu alțiĭ ca fraților, ne consultăm asupra leaculuĭ, prin care s'ar putea el vindeca!

Acolo, unde domnesce *totala* lipsă de respect față de biserică și preot, nu numaĭ concubinatele — dle Romeo — ci chiar și cel mai îngrozitor păcat monstrul înfiorător al societățiĭ omenescĭ, *anarchismul* își póte face cuib!

Dómne feresce de ast fel de casurĭ și eŭ cred și îndrăsnesc a susținea, că ast fel de parochiĭ cu ast fel de credincioșĭ și preot nu esistă în întréga provincia mitropolitană gr. cat.

Apoĭ, că vre un preot pentru câțiva florenĭ sau 2—3 ferdele de bucate nu cununa sau chiar trece cu vederea pe ceĭ carĭ trăesc în concubinat, acésta încă nu-mĭ prea vine a o crede, căcĭ fie care păstor sufletesc, știind că are de a face cu țĕranuĭ nepricepătorĭ, știe și aceea, că prin o ast fel de procedură numaĭ șieșĭ și-ar crea greutățĭ în parochie, ér pe viitor acestea casurĭ s'ar înmulți căcĭ: esempla trahunt.

Nu aceste sînt motivele *principale* ale concubinatelor, nu, ci nefericitele legĭ politico-bisericescĭ. Să produc însă și eŭ numaĭ un cas concret.

Cunosc o parochie cu un preot harnic, care în dumineci și sĕrbătorĭ, apoĭ în tóte posturile de preste an predică poporuluĭ sĕŭ cu un adevĕrat zel apostolic, cu autoritățile civile e prietin, ér cu poporul trăiesce în bună armonie și cu tóte aestea sînt șepte concubinate!

A predicat preotul în biserică despre acestea păcate, în convorbirile sale private a dojenit cu blândeță pe ceĭ păcătoșĭ, a făcut pașiĭ de lipsă în acéstă causă la primăria locală, ba chiar și la pretorele cercual și totuși celea șepte concubinate și azĭ esistă.

Da, esistă pe lângă tot zelul și jertfa preotuluĭ local și a protopopuluĭ tractual, carele încă mult a lucrat și lucră azĭ la asigurarea moraluluĭ credincioșilor din tractul sĕŭ atât în sinóde, cât și cu ocasiunea visitațiunilor canonice!

S'aŭ făcut legile politico-bisericescĭ, dar atunci nu s'aŭ îngrijit stăpânitoriĭ nostri de croirea și a altor legĭ, carĭ să împiedece orĭ pedepséscă urmăririle funeste a celor de întâiŭ.

Étă scuza celor păcătoșĭ și a celor, carĭ posedând puterea esecutivă nu o pot aplica în casurĭ de concubinate. Concubinagiĭ trăesc în credința, că atunci, când vor fi *serios* provocați a să desface, iute și în grabă se vor duce la matriculant și vor isprăvi cu el ușor celea de isprăvit. Până atunci însă nime n'are drept a le conturba fericirea, căcĭ dór relațiunea între eĭ este: ca ceea dintre stăpân și servitóre orĭ viceversa! Étă ușițile, de carĭ se folosesc acești rafinați!

Până când nu s'aŭ zĕmislit legile politico-bisericescĭ, preotul în ast fel de casurĭ recurgea după ajutor la organele politice și acestea împrăștiaŭ pe ceĭ păcătoșĭ cu puterea brachială. Azĭ însă a trecut acelea dispositiuni învechite și trăim o lume modernă, unde și păcatele trebuesc modernisate!

Decĭ nu preotul, carele și așa are datorință destul de grea: a veghia cu ochĭ de Argus asupra moravurilor credincioșilor sĕĭ, a fi focul nestingibil al credincioșilor sĕĭ, ca și cel de pe vetrele Vestalelor romane, de unde lumină se împrăștie prin cuvînt și fapte; ci fĕtul legilor politico-bisericescĭ, *care acolo, unde s'a născut ar trebui el și înădușit și sugrumat!*

Nu prin învinuiriĭ și imputărĭ nedrepte am puté pune capĕt concubinatelor, ci *prin o procedură uniformă* cât de rigorósă a tuturor factorilor competenți, a preoților, întru împiedecarea și stirpirea lor.

La acésta să ne gândim cu toțiĭ și în direcțiunea acésta să discutăm.

Frate mic.

NOUTĂȚĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Domnul Sonu Pop-Florian, proprietar în Șomoștelnic, cu stimata soție, aŭ cumpĕrat pentru biserica nóstră un rênd complet de ornate bisericescĭ în preț de 160 coróne. Subscrisul în numele poporuluĭ credincios aduc cea mai ferbinte mulțumită acestei familiĭ marinimóse, carea tot de una și-a făcut datorința creștinéscă când a fost vorba despre binele bisericiĭ. Dumnezeŭ să le resplătéscă, pentru acésta faptă démnă de imitat. Șomoștelnic anul 1900. *Petru Cristea* preot gr. cat. — Binecredincioșiĭ Ioan Neaga și Anisia Pop aŭ cumpĕrat pe sama bisericiĭ din Cățĕlul-român un rênd de vestminte bisericescĭ în preț de 90 coróne. Dumnezeŭ să le fie mult îndurat, binecuvîntându-ie înzecit rodul ostenelelor sale! În numele curatorimeĭ. Cățĕlul-român la 4 Dec. 1900. *Grațian Flonta* preot gr. cat.

Din Archidiecesă. Rsmul canonic *Dr. Vasile Hossu,* a fost numit curator al bisericiĭ catedrale din Blaș.

Serată literară. Duminecă se vor inaugura seratele literarĭ ale Casineĭ române. Va ține conferență dl Dr. Augustin Bunea despre un steag românesc de 144 anĭ.

Sfințirea bisericiĭ din Veneția-infer. Duminecă în 25 Nov. n. s'a sfințit biserica renovată din Veneția-inf. A pontificat dl Vicariŭ Iacob P. Macaveiŭ cu o numĕrósă asistință. Din o lungă corespondință, ce primim, relevăm, că multe merite și-a câștigat cu radicala renovare a acestei biserici dl prim-pretor pens. *Iacob Popeniciŭ,* care a desvoltat mult zel și mult a jertfit până s'a ajuns la acest resultat. Cu multă recunoscință e pomenit și dl rector seminarial *Basiliŭ Rațiŭ,* fostul vicar al Făgărașului, care pe lângă insistință, îmbărbătare și prețióse sfaturĭ, a dăruit și banĭ pentru acésta biserică. „Étă dar, un viŭ esemplu, despre aceea ce póte face poporul nostru și între împrejurărĭ vitrege și chiar cu mijlóce de tot modeste, dacă are conducĕtorĭ cu tragere de inimă!“ — încheie corespondentul.

Pro memoria. Abiturienții gimnasiuluĭ din Blaș de la 1879, întruniți în numĕr de opt la Blaș, în 18 Septembre n. 1900, întru aducere aminte de iubiții lor colegĭ rĕposați: George Muntean fost subjude regesc, Alesandru Augur fost vice-protopop, Ioan Habor fost preot și Ioan Mărginean fost medicinist, — aŭ dăruit în favorul f. Vancean pentru ajutorarea preoților deficienți și f. subsidiar al clerului, în părți egali, sumuliță de 55 (cinci zecĭ și cinci) coróne; și în specie: Nicolaŭ Nestor vicar Hațeg 25 coróne. Ioan Stoica vice-protopop Pogacéua 10 cor., Elie Câmpean vice-protopop Gyergyó-Szt.-Miklos 5 cor., Ștefan Lita paroch Lunca 4 cor., Iosif Lita paroch Iclod 4 cor., Constantin Rus paroch Posmuș 3 cor., Ioan Pop senior paroch Cergăul mare 2 cor. și Ioan Pop jun. paroch Cuștelnic 2 cor. Acéstă învoire, să aduce și pe acéstă cale la cunoscința și celor alalți 11 colegĭ absenți de la numită convenire, din carĭ patru aflătorĭ în România, ca avênd voe, să se pótă asocia și eĭ la acest dar, spre care scop cu dragoste colegială sînt rugați și prin acésta. — *Notarul ad hoc.*

De Ss. Sĕrbători, direcțiunea posteĭ își repetĕsce rugarea, ca publicul să fie cu tótă grija la spedarea pachetelor, să le trimită învelite în pânză, hârtie grósă orĭ lădĭ și cutiĭ anume pregătite, să le lege bine cu spargă, a cărei capete să le sigileze bine cu ceară. Adresa să fie precis scrisă, însĕmnând la orașe mai marĭ strada și numĕrul caseĭ. E de dorit, ca și în lăuntru pachetuluĭ să se pună adresa, ca pentru casul, când s'ar strica saŭ rumpe embalagiul să se scie cuĭ e de a se preda pachetul.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

De altcum, dacă ĭ-ar fi și învins mintea óre predatu-și-ar fi și inima? Plato zice, că binele este Tatăl adevĕrulŭi și că sufletul numaĭ prin virtute îșĭ póte desface aripile. Sfîntul Ambrosie scia tóte acestea maĭ bine de cât Plato. Și dacă înaintea luĭ nu a fost necunoscută neliniștea sufletuluĭ luĭ Augustin, maĭ puțin îĭ va fi evitat atențiunea rătĕcirea inimeĭ acestuia. Femeia aceea, care în decurs de patru-spre-zece anĭ abătu inima luĭ Augustin de la Dumnezeŭ, — îl însoțise și în Milan. Eĭ trăia și aci într'o legătură de pĕcat public cu ea. Ce folosesce între atarĭ împrejurări disputa? Nu era óre cu mult maĭ bine a se ruga și a cere de la Dumnezeŭ, ca să-și recucerĕscă acésta inimă, — și a aștepta timpul, când lacrimile Moniceĭ vor să pregătéscă în inima luĭ Augustin acea furtună, contra căreia să nu se maĭ pótă opune?

Acesta era planul luĭ Ambrosie. Susținênd astfel relațiunile bune cu Augustin el se arĕta, ca și când nicĭ nu ar sci de îndoielile luĭ, și încunjura orĭ ce dispută fără scop. Ambrosie nu refusa a rumpe cu mâna sa acest fruct plăcut, a cărui dulcĕță o cunóscea, — de o cam dată însĕ credea că-ĭ maĭ bine să-l lase să se cócă bine. Ĕră Monica cunoscênd rațiunile adênci ale purtărĭ luĭ Ambrosie, — cu tóte, că doria fórte mult întórcerea luĭ Augustin — ea lăsă conducerea acesteĭ afacerĭ înțeleptuluĭ bărbat, se ruga maĭ de parte, tăcea și îșĭ vĕrsa lacrimile pĕtrundĕtóre înaintea altaruluĭ. Augustin asĕmĕnă pe mamă-sa cu mama vĕduvă din Naim, care înfrântă de durere, urma sicriul fiuluĭ sĕŭ și cu lacrimile sale isbuti, ca Isus să-ĭ redee copilul: „Mama mea m'a deplâns ca pe un mort, dară care trebue să fie redeșteptat, și m'a ținut în sicriul grijilor sale înaintea feței Tale, ca să zicĭ fiuluĭ vĕduvei: June, îțĭ zic ție, scólă-te!“ (Luca 7, 14—15). [1])

Celea, ce aŭ urmat, aŭ justificat acest plan escugetat de Ambrosie, și urmat de Monica. Cu cât Augustin însĕ se disputa maĭ puțin cu alțiĭ, cu atât maĭ mult se disputa cu sine însuși.

În înțelesul strict al cuvîntuluĭ el să svîrcolia ca și morbosul, care nu-și află liniștea. Vócea consciinței i-se întăria de o dată cu lacrimile mameĭ sale și furtuna în curênd erupse.

Însuși descrie acésta luptă și printr'un dialog între *patimă* și *consciință* ne arĕtă furtuna, ce începu a tulbura liniștea sufletuluĭ sĕŭ. Ĕtă dialogul:

Patima: O! voĭ bărbațĭ academicĭ (astfel îșĭ zicea Augustin, când îl stăpânia patima — „așa dară nu scim nimic sigur, după ce să ne putem îndrepta viĕța?“

Consciința: „Să cercetăm numaĭ maĭ cu diligință și să nu desperăm! Ĕtă acum nu mi-se maĭ par absurde acele locurĭ din s. Scriptură, carĭ maĭ înainte așa mi-se părea. Acelea să pot înțelege și alt cum și încă bine și cinstit. Voiŭ rĕmâné decĭ stătornic aicĭ, unde m'aŭ pus părinții meĭ, până când îmĭ va resări adevĕrul curat.“

Patima: Dar unde să cercetez? Când să cerc adevĕrul? Ambrosie n'are timp să-mĭ vorbéscă — eŭ n'am timp să cetesc. D'apoĭ de unde să-mĭ câștig cărțile, de unde, saŭ când să le cumpĕr? — de la cine să le cumpĕr? — de la cine să le împrumut?

[1]) Confess. l. VI. c. 1.

Consciința: Dar să-mĭ ieaŭ anumit timp spre acésta. Să-mĭ împărțesc bine césurile, pentru mântuirea sufletuluĭ. O frumósă rază de speranță a rĕsărit, căcĭ ĕtă religiunea catolică nu învĕță ceea, ce-ĭ imputam și de ce o acusam eŭ fără temeiŭ. Să maĭ staŭ la îndoiélă a bate ca să mi-se deschidă și celealalte? Órele înainte de amézi mi-s ocupate cu învĕțăceiĭ — dar în celealalte ce fac? De ce să nu mĕ ocup atunci cu ce-ĭ maĭ de lipsă?

Patima: Dar când să-mĭ fac visitele pe la amiciĭ meĭ puternicĭ, de a căror părtinire am lipsă? Când să mĕ pregătesc pentru prelegerile plătite de învĕțăcel? Când să mĕ maĭ recreez, să mĕ maĭ scap de grijile sufletuluĭ obosit?

Consciința: Piĕră tóte acestea! La o parte cu tóte nimicurile deșerte și nefolositóre! Să-mĭ pun tóte puterile numaĭ întru cercetarea adevĕrului! Viĕța acésta așa-i de ticălósă și óra morțiĭ așa de nesigură! Dacă dă peste noĭ așa pe neașteptate, cum o să eșim din lumea acésta? Și apoĭ unde să învĕțăm celea neglese? Aŭ nu vom trebui să suferim maĭ curênd pentru trândăvia nóstră?

Patima: Lasă! . . . D'apoĭ dacă chiar mórtea va urma de o dată cu viĕța . . . tóte grijile și neliniștile se vor sfârși, tóte! . . .

Consciința: Așa dară și acésta trebue cercetată!? Dar nicĭ vorbă! . . . nu se póte! . . . Dór nu în zădar s'a rĕspândit gloria auctorității creștine peste întreg globul pământuluĭ? Dumnezeŭ nicĭ când nu ar fi făcut pentru noĭ atâtea minunĭ marĭ, dacă cu mórtea nóstră trupéscă s'ar sfârși și viĕța sufletéscă. De ce maĭ întârziăm așa dară și nu ne lăpĕdăm de speranța acesteĭ lumĭ, ca să căutăm numaĭ pe Dumnezeŭ și viĕța cea fericită?

Patima: Dar stăĭ numaĭ! Frumóse sînt și acestea pământescĭ; și ele îșĭ aŭ plăcerea lor, nu chiar ne însemnată! Nu trebue să-ți întorcĭ așa ușor inima de la ele, că va fi rușinos a te întórce apoĭ ĕră la ele.

Acușĭ, acușĭ e aci timpul, ca să ajungĭ la vre-un oficiŭ, și apoĭ ce să maĭ și poftescĭ alta? Aĭ destuĭ amicĭ puternicĭ și fără multă ostenélă potĭ fi chiar și președinte la tribunal. Și apoĭ dacă vreaĭ îțĭ poțĭ căpĕta o soție cu banĭ multĭ, din carĭ poțĭ spesa, și atunci de ce să nu fiĭ fericit? Că dóră mulțĭ bărbațĭ renumițĭ și demnĭ de imitat s'aŭ dedicat filosofieĭ, deși aŭ fost însurațĭ!

Augustin: „Și pe când eŭ vorbiam astfel și se schimbaŭ aceste vînturĭ bătêndu-mĭ inima acum în colo, acum în cóce, timpul trecea și eŭ întârziam de a mĕ întórce la Domnul Dumnezeul meŭ . . .“ [1])

Și într'adevĕr, astfel începu Augustin lupta în contra consciinței sale, luptă ce a durat maĭ mult de un an cu atâtea schimbărĭ îngrozitóre, și pe care ostenindu-se și sfărmându-se și nevoindu-se să se predea nu o dată s'a încercat a o înneca prin amuțirea consciinței sale proprii.

Dar mama veghiătóre o deștepta de repetite orĭ fiind că scia bine, că în acésta furtună zace ultima speranță de mântuire, — și lupta într'adevĕr se sfârșesce cu învingere, cu o învingere însĕ scump plătită, dar tocmaĭ pentru acea de dóuĕ orĭ așa de gloriósă, căcĭ mult a costat-o și pe mamă, mult l'a costat și pe fiŭ. Ce spectacol fără sĕmĕn e acésta luptă a unuĭ om cu sine însuși — și cât de acomodată, e și pentru ca să ne arete mărirea cea adevĕrată! A cerca adevĕrul, a-l dori cu foc, a se clătina dinaintea sacrificiilor, a le aduce totuși deși între lacrimĭ, acésta zice *Seneca* într'un ton măiestos, e o privelisce démnă de Dumnezeŭ. *Ecce par Deo spectaculum: vir cum adversis compositus!* (Ĕtă privelisce démnă de Dumnezeŭ; omul liniștit și între nĕcasurĭ!) Ĕr s. Pavel ridicându-se și maĭ pe sus și arĕtându-ne un om, ce se clătină între bine și rĕŭ, și suspină, că trebue se facă binele, dar totuși îl face înfrângêndu-și firea sa, astfel esclamă: *Spectaculum facti sumus mundo, et angelis et hominibus,* — am devenit de minune lumeĭ, și ângerilor și ómenilor!“

[1]) Confess. l. VI. c. 2.

Dar orĭ cât de frumósă e priveliștea uneĭ atarĭ lupte, este câte ceva și maĭ frumos, a nume puterea ce o aŭ primit mamele, ca să ațițe atarĭ furtunĭ în inima fiilor lor, saŭ ca încă în lĕgăn să sădéscă dorințe dumnezeescĭ în inimĭ, așa în cât nicĭ o patimă pământéscă să nu le maĭ pótă stînge, saŭ că atunci, când patimile par'că tot aŭ stîns, mamele prin rugăciunile lor suflă óre-și cum în cea din urmă schinteiă rĕmasă sub spuză, din care, pe cum vom vedé, se póte aprinde un foc cu o flacără sublimă.

XI.

Adevĕrata pedecă. — S. Monică o delătură. — Începutul credinței luĭ Augustin. — Plato. — S. Pavel. —

— 386. —

Dacă inima luĭ Augustin ar fi fost curată, flacăra credinței și a iubireĭ de Dumnezeŭ ar fi strălucit maĭ curênd în ea; el însĕ — pe cum scim — de 15 anĭ purta jugul uneĭ legăturĭ pĕcătóse. Acésta l-a îngreunat sufletul. Ceea ce a poftit atâta în tinerĕță a și aflat, și dacă drumul cel periculos și lung, care ținea 600 de óre nu a îngrozit pe mama luĭ Augustin, de bună samă nu a îngrozit-o nicĭ pe mama luĭ *Adeodat*. Ea a venit după Augustin la Roma, l'a însoțit la Milan și aŭ trăit împreună acolo. Adeodat crescea sub ochiĭ lor, unindu-i și legându-i și maĭ strîns, prin talentul sĕŭ de timpuriŭ desvoltat. Cum să scape din starea acésta? Și fără a eși din ea cum să ajungă el la credință, la botez, la pocăință, la sfînta cuminecătură, la o viĕță deplin creștinéscă?

Monica nu se ocupa în gândurile eĭ de cât cu acésta. Fórte bine vedea dînsa, că lupta internă a luĭ Augustin, și-a schimbat terenul; din minte, trecu în inimă. Între el și Dumnezeŭ nu maĭ era cestiune de luminare, ci o cestiune de virtute. Lucrul acesta era evident și chiar acésta o înfricoșa pe Monica, pentru că cunoscênd ea inima luĭ Augustin, sciind ce simțeminte adênci și credincióse îl légă de mama luĭ Adeodat, de care nu va voi să se despartă, — cu fiorĭ se întreba în sine, óre cum se va puté delătura cea din urmă și cea maĭ gróznică pedecă?

Pe lângă Augustin maĭ era atuncĭ un tinĕr, pe care îl vom cunósce maĭ bine. El se numia *Alypiu,* unul dintre cei maĭ buni și maĭ plăcuți amicĭ aĭ luĭ. Încă în Africa l'a cunoscut pe Augustin, și a făcut legătură de amiciță cu el, revĕdêndu-l apoĭ ĕră-și în Roma, și neputênd trăi fără el, ĭ-a urmat luĭ și în Milan. Augustin l'a fost tras cu sine în tóte pĕcatele sale, și totuși se maĭ ținea de el; de alt cum era un june cu rară aplicare spre virtute. În tinerĕța sa avuse câte va slăbiciunĭ trecĕtóre, de carĭ se-și lăpĕdă cu mult dispreț și pocăință, și de atuncĭ trăia în deplina continență. Și pe Augustin îl îndemna el neîncetat să facă asemenea. Glorifica cu mare însuflețire bucuriile acesteĭ vieți înfrînate, înalte și spirituale, care pentru sacrificiile recerute de castitate, rĕsplătesce cu o pace, cu o libertate și o putere, ce numaĭ în singurătate, în contemplarea adevĕrului o poțĭ afla.

Din nenorocire Augustin era cu mult mai bolnav, de cât să fi primit sfaturile amiculuĭ sĕŭ. Legătura pĕcătósă, al cărei jug îl purta de 15 anĭ, aşa de necesară i-se părea, în cât fără de aceea viĕţa i-s'ar fi părut o nefericire, o continuă mórte. „Credeam că fórte nefericit aşĭ fi, — zice el — dacă m'aş lipsi de îmbrăţoşerile femeiĭ, şi nicĭ nu cugetam, o Dómne! la lécul îndurărilor tale, cu care vindecĭ şi acéstă slăbiciune a nóstră . . . De bună samă Tu mĭ-aĭ fi dat acel dar, Dumnezeul meŭ, dacă aşĭ fi îndreptat cătră Tine suspinele mele din inimă şi dacă cu credinţă tare mĭ-aşĭ fi încredinţat Ţie nĕcasurile mele.“ [1])

(Va urma.)

Anul 1700.

Disertaţie, de *Iacob C. Domşa* cl. a. IV. *)

A nu scĭ ce s'a întîmplat înainte de a te fi născut, este ca şi când aĭ fi necontenit prunc; căcĭ ce este vrîsta omuluĭ dacă memoria faptelor nóstre nu s'ar uni cu veacurile de maĭ înainte? Acest adevĕr zis de mărele măestru al oratorieĭ romane m'a îndemnat a readuce în timpul de faţă unele întîmplărĭ maĭ însemnate din trecutele veacurĭ, adecă dinainte de 1700 şi de după aceea, ca astfel legându-ne amintirea de acelea vremĭ, să învĕţăm din faptele bărbaţilor în mânile cărora de Dumnezeŭ aŭ fost încredinţate destinele bisericiĭ şi a neamuluĭ, — să învĕţăm a ne iubi mai pe sus de tóte credinţa, apoĭ neamul, limba dulce şi obiceiurile bune de la strămoşĭ moştenite.

Voind decĭ a schiţa în câteva note principale sf. Unire cu biserica Romeĭ falnice, — simt puterile intelectuale poticnind. Mĕ aflu tocmaĭ în posiţia acelui pictor, care face portretul unuĭ model frumos; însĕ el nu voesce nicĭ să suprime ceva, nicĭ să adaugă prea mult, să între în prea multe amĕnunte. În un feliŭ ar vătĕmă frumseţea portretuluĭ, în altul ar vătăma asemenea luĭ.

Şi într'adevĕr dacă esaminăm cu ochiul minţiĭ sĕrbătorescul act al sf. Unirĭ, dacă pătrundem împrejurările între carĭ s'a produs, dacă inima simţitóre va scruta profundele şi nobilele sentimente din carĭ a purces — atuncĭ un tresalt de emoţie sufletéscă ne cuprinde; şi ĕră-şĭ durerea şi o ceaţă deasă ne acopere ochiĭ, vĕdĕnd starea în care ne adusese rumperea de la sînul iubit al mameĭ nóstre Roma, vĕdĕnd consecinţele sfăşietor de triste, ce aŭ urmat pe tóte terenele vieţiĭ nóstre — acesteĭ rumperĭ. — Şi pĕtruns de o adevĕrată durere sufletéscă pentru biserica, neamul şi limba obidată — simţesc maĭ tare greutatea acestor urmărĭ.

E de parte de la mine gândul ca eŭ se Vĕ pun înaintea ochilor în întregitatea luĭ tristul tabloŭ al neamuluĭ nostru înainte de sf. Unire, şi nicĭ nu mĕ voiŭ încerca să Vĕ zugrăvesc marile şi multiplele binefacerĭ, carĭ prin unire revĕrsatu-s'aŭ peste biserica şi poporul nostru, care maĭ înainte şedea întru întunerec, nu, căcĭ cu mult maĭ des e întunerecul, de cât să putem vedé printr'însul biserica şi neamul nostru în tóte amĕnuntele sale, înainte de pentru noĭ epocalul an 1700, nu, căcĭ e imposibil, ca într'o marginile uneĭ micĭ disertaţiĭ, să aduni material, ce volume întregĭ ar fi în stare să umple. Mărgini-mĕ-voiŭ decĭ, ca în trăsăturĭ generale, să vĕ arĕt, pe cât îmĭ este dat, deplorabila şi fără pereche trista stare a poporuluĭ român din Ardeal, în care îl adusese desbinarea inconscientă de biserica-mamă a tuturor bisericilor, de biserica Romeĭ, cu deosebire în secliĭ, carĭ maĭ de aprópe premerg actul sf. Unirĭ. Delineavoiŭ apoĭ nóua viĕţă, la carea prin actul unirĭĭ rechemat a fost poporul român, ca astfel vĕdĕndu-se abisul din care ne-a tras şi mórtea de care sf. Unire ne-a ferit, — îndreptăţită să fie preamărirea sf. Unirĭ, din partea nóstră, carĭ la a eĭ primă născută fică, la a eĭ şcólă, spiritele ni-le nutrim, îndreptăţite să fie piile aduceriĭ aminte şi fiescile recunoscinţe, ce le avem faţa de înaintaşiĭ nostri, carĭ Unirea aŭ îndeplinit-o, orĭ îndeplinită conservându-o aŭ întărit'o.

Luând dar anul 1700 de centru al tabloluluĭ ce voiŭ să-l pictez, îmĭ permit maĭ întâiŭ a tracta în câte va trăsăturĭ generale, despre starea bisericéscă a Românilor din Ardeal, despre coloritul politic, naţional şi cultural ce l'a avut neamul românesc ajuns prin o fatalitate crudă sub ĭurisdicţia neputincioşilor patriarchĭ din Byzanţ pe timpul, când Ardealul era sub stăpânirea principilor calvinĭ. Apoĭ sub farmecul razelor încălzitóre ce le revĕrsase asupra nóstră unirea cu biserica Romeĭ, se desĕmnă în colorile luĭ Rubens, cu gingăşia luĭ Rafael binefacerile ulmitóre ce aŭ urmat pentru biserica şi pentru neamul nostru asuprit după sf. Unire. Voiŭ cânta în triste melodiĭ decadinţa nóstră după schisma bisericiĭ orientale, şi apoĭ voiŭ salta preamărind sf. Unire şi pe apostoliĭ eĭ binecuvêntaţĭ de tot natul.

Cum valurile frumóse a rîuluĭ umflat de multele ploĭ, spărgênd zăgazurile, la început pe neobservate şi fără sgomot străbate în locul oprit, astfel biserica răsăritului, aţîţată cam de prin veacul al V. de jalusia faţă de primatul de jurisdicţie al pontificeluĭ roman, începu pe încetul a clocoti de ură faţă de Papa şi sacrele Luĭ dreptuĭ. Valurile patimilor se umflă pe timpul luĭ Foţie şi crescênd tot maĭ tare, pe vremea luĭ Mihaiĭ Cerulariul patriarchul Constantinopoleĭ să sparg şi rumpênd zăgazurile ce o maĭ ţinea legată de biserica romană, — să desface de ea cu desevârşire. Şi sînt de acord toţĭ scriitorii vremurilor şi a mărireĭ străbune în aceea că desfacerea bisericiĭ răsăritului de-a apusului, a adus cu sine celea maĭ triste urmărĭ asupra poporuluĭ românesc din Ardeal. Şi aceste fice a Pandoreĭ aŭ fost: conservativismul cel fals al bisericiĭ grecescĭ, care omóră orĭ ce tendinţă nobilă deja în începutul eĭ; decadinţa sciinţifică a clerului, începênd de la Mitropolit până la preotul de la sate; miseria culturală în cler şi popor; neputinţa de-a resista atacurilor celor multe îndreptate în contra bisericiĭ; perderea fruntaşilor naţiuneĭ sub influinţa împrejurărilor religióse; degenerarea literaturiĭ bisericescĭ şi profane; lipsa de instrucţie în popor; decăderea ritului şi a actelor plastice aplicate în serviţiul bisericiĭ; decădinţa ordurilor călugărescĭ şi în urmă durerea cea maĭ mare de aşĭ vedea biserica românéscă a sa frumósă limbă, ca şi care maĭ sonoră şi maĭ plăcută nu a semĕnat Domnul pe pămînt, — înlocuită cu limba slavică.

Între asemenea împrejurărĭ nu aŭ lipsit spiritele marĭ, carĭ întrezărind forul luminos — biserica apusului — să îndrepte corabia nóstră spre acel punct lucitor. Astfel sub marele pontifice Inocenţie al III-lea s'a reunit cu biserica Romeĭ împreună cu întreg poporul împĕratul româno-bulgar Ioaniţiŭ, — acest perspicace domnitor a cărui ideal era crearea unuĭ puternic imperiŭ român, avênd de basă solidă credinţa bătrâneĭ Rome, leagănul nostru. Dar Greciĭ în următoriĭ luĭ Ioaniţiŭ nimiciră acest ideal pe care încă şi noĭ astăzĭ îl visăm. Asemenea sub Papa Eugen al IV. în sinodul ecumenic de la Florenţa s'a făcut încercare de a reuni pe Românĭ dar fără resultat durabil. S'aŭ maĭ făcut şi alte încercărĭ de reunire, atât din cóce cât şi din colo de munţĭ, dar fără resultate maĭ îmbucurătóre. Aşa ne-a sciut lega cu lanţuĭ tarĭ conservativismul grecesc de stînca cea solitară!

Păcatul vechiŭ a adus osîndă nóuă! Căderea nóstră de la biserica Romeĭ deşi s'a întîmplat fără a nóstră consciinţă şi pe neobservate — totuşi urmările eĭ cu timpul aŭ devenit conscience şi observate, ma încă prea de tot conscience, şi culmea şi-aŭ ajuns-o prin subjugarea nóstră bisericéscă-politică începênd de după lupta de la Mohács, de când Ardealul ajunsese sub principĭ. Unde am fi noĭ astăzĭ în cultură şi civilisaţie dacă am fi ţinut rost cu popórele din apus? Peana orĭ cărui istoric nu e în stare să descrie progresul ce l'ar fi făcut neamul nostru, dacă nu s'ar fi desbinat de biserica Romeĭ, şi nicĭ cel maĭ sceptic cântător al mărireĭ străbune, nu póte acoperi desastrósele şi funestele urmărĭ ce aŭ succes acesteĭ desbinărĭ . . .

Biserica răsăritului după desfacerea eĭ de biserica apusului a înghetat în primele fase ale desvoltărĭĭ sale. Şi acest îngheţ a cuprins tóte popórele la răsărit, decĭ şi pe Românĭ din Ardeal.

Pe când sórele desvoltărĭĭ şi a civilisaţieĭ apusene îşĭ revĕrsa razele binefăcĕtóre peste tóte neamurile cu adevĕrat credincióse, — pe când căldura religieĭ şi a iubireĭ luĭ Dumnezeŭ trezise spre o nóuă viĕţă întregul apus, când întunerecul dispăruse deja de prin şcóle şi institutele umanióre a popórelor prietine Romeĭ. — pe când în fine apusul devine răsărit cu adevĕrat, — pe atuncĭ răsăritul apune în propria-ĭ splendóre de odinióră, pe atuncĭ întunerecul cel maĭ din a fără cuprinde tóte neamurile, carĭ fără voia lor se făcură duşmane luminieĭ celeĭ adevĕrate; şi ele în loc de a se deştepta la glasul dulce al cetăţiĭ eterne spre o nóuă eră, să afundă tot maĭ tare în noianul regresuluĭ . . . rĕmânênd acolo unde aŭ fost înainte de asta cu o mie de anĭ . . . Şi acestea le confirmă istoria tótă, atât cea bisericéscă, cât şi cea culturală-evolutivă, a omenimeĭ. Ĕr fiind lucru natural că un membru morbos infectéză şi pe celea alalte cu carĭ e în legătură, urméză că starea anormală a bisericeĭ răsăritului a trecut şi la Româniĭ din Ardeal.

Ajunsese Ardealul după desastrul de la Mohács sub principĭ aleşĭ. Tot în timpul acela începuse valul turbat al reformaţiuneĭ a se revĕrsa peste câmpurile pacînice a turmeĭ luĭ Christos. Şi de acésta revĕrsare nu scăpase nicĭ Ardealul. Deja în jumĕtatea a dóua a secluluĭ al 16-lea principiĭ Ardealuluĭ trec la calvinism şi de atuncĭ în colo neamul românesc e lăsat pradă urgieĭ confesionale-naţionale.

Şi în adevĕr, ca să revin la obiect starea bisericiĭ române în Ardeal de la acela vreme în cóce a fost de compătimit.

Puterea supremă bisericéscă era în mânile săboruluĭ mare. Fiinţa de faţă a Mitropolituluĭ nu era de lipsă, ca hotărîrile săboruluĭ mare să aibă putere obligătóre. Convocătorul ordinar al săboruluĭ era mitropolitul, cu atîrnarea însĕ de superintendentele calvinesc. Săborul mare întrunia în sine potestatea supremă, dogmatică, administrativă şi judicială bisericéscă. Şi săborul în decisurile luĭ nu avea de îndreptariŭ nicĭ credinţa, nicĭ canónele bisericiĭ orientale, ci dogmele şi canónele bisericiĭ calvinescĭ, căcĭ superintendentele şi sinodul general calvinesc avea dreptul de-a revedea, confirma şi reforma tóte hotărîrile.

Supus săboruluĭ mare, ca organ administrativ era mitropolitul, nu cap bisericiĭ după Pravilă, ci un organ esecutiv supus întru tóte săboruluĭ mare. Pe Mitropolit îl alegea clerul secular, ĕr nu cel regular, cum era datina în biserica răsăritului; ĕr dreptul de confirmare era al principeluĭ calvinesc, care cu aceea ocasiune îĭ punea şi condiţiĭ, carĭ tăiaŭ adênc în canónele celor 7 conciliĭ ecumenice, la carĭ ţine cu atâta jalusie biserica răsăritului.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. VI, 11.

*) Acésta disertaţie a fost luată ca p. 2. în programul şed. festive a tuturor institutelor ţinută în 13/IX st. n. 1900; dar din lipsa timpuluĭ nu s'a putut ceti; decĭ o daŭ publicităţiĭ, ca cei chemaţĭ să o pótă aprecia.

Bibliografie.

A apărut:

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ, profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Ioan Hodorean: **Biserica greco-catolică din Gherla şi parochiĭ ei.** Gherla 1900. O mică broşură de 64 pag. în care se cuprinde o scurtă monografie a bisericeĭ din Gherla. Preţul 80 fil. se póte procura de la Tipografia diecesană.

George Chelariŭ: **Curs elementar de Botanică şi Zoologie,** pentru clasele inferióre ale şcólelor mediĭ. Braşov 1901. Partea I. preţul cor. 2·60. Ediţiune ajutorată de fondul „Coresi“, Braşov. Ilustraţiile multe şi frumos esecutate, tiparul mare şi ceteţ, limba bună românéscă.

Posta redacţiunii.

Preotul I. După cum vĕ puteţi convinge, v'aŭ întrecut alţiĭ. Va urma probabil în numĕrul viitor.

Dlui *I. P.* Ne mai avĕnd loc în numĕrul trecut, acum, după ce a apărut deja în tóte foile nóstre, nu mai putem să o publicăm, de cât în estras.

Dlui *Ş. E.* Corespondinţele acele simplaminte le rumpi şi aruncĭ în foc, ca lucrurĭ anonime nu merită importanţă.

Simin. Vor urma în foiţa nóstră. Atâta tot. Planul celalalt rĕmâne. Salutărĭ frăţescĭ!

„Apelul“ va urma cât ce nu va concede spaţiul *Colegului* în Gr. În numĕrul proxim.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Desfacere totală

Aduc cu onóre la cunoscinţa P. T. Public din loc şi jur, că din incidentul morţiĭ conducĕtoriului filialeĭ mele de aicĭ voiŭ desface cu orĭ ce preţ tótă marfa de modă pentru dame şi domnĭ ce se află în deposit. Învit decĭ pe P. T. Public să grăbéscă aşĭ cumpĕra din vreme articliĭ de carĭ are trĕbuinţă.

Cu tótă stima
Székelyhidy János.

(35) 2—4

Veritabila **pomadă englesă pentru conservarea pieleĭ şi săpunul „Borax“ al Druluĭ Iosif Kriegl,**

Before. (înainte) After. (după)

libere de orĭ ce materiĭ oprite saŭ stricăcióse, ofer cel mai renumit mijloc de curăţire a pieleĭ. O dóză de pomadă şi un săpun »Borax«, să spedéză pentru **3 coróne 30 filerĭ,** după înaintarea preţuluĭ.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.
Asemnaţiunile postale să se adreseze la
Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch.
Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmint convenabil.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medaila cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 3—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomándă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomándă spre facerea **scannelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 miliône borcane. — 12 borcane micĭ saŭ 6 mari duble spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ. — Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil, bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmoie şi curăţă tóte ranele provĕdute prin împunsecturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande mai marĭ scădĕmînt.

Producţie anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot înconjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se feréscă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 4—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 15 Decembre 1900. | Numĕrul 50.

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Apropiindu-se finea anului al X-lea, rugăm călduros pe toţi cetitorii nostri, să binevoiéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante.

De zece anĭ de zile ne nutrim cu speranţa, că dóră vor veni timpurĭ mai bune, când abonamentele vor încurge mai regulat şi anticipative, însĕ durere, pe zi ce merge ne desamăgim tot mai mult. Abonenţii nostri rĕmân anĭ după anĭ în restanţă, ĕră datoriile tipărirei şi edării fóiĭ cresc în fie care an în mod însemnat, aşa în cât astăzi stăm în grea cumpănă, ca pe lângă jertfele morali şi fisice făcute, să mai aducem şi jertfe materiali întru susţinerea acestei foi; — orĭ, să încetăm cu edarea eĭ, aşteptând alte timpurĭ mai fericite.

Decĭ, repetim cu insistinţă rugarea de la început, şi apelând la sentimentul de echitate al abonenţilor, aşteptăm, ca fiesce care să-şĭ facă datoria.

Administraţia.

Şcólele nóstre.

(mb.) Sub şcólele nóstre înţelegem *şcólele confesionale române gr. cat.* Ele sînt singurele pe carĭ cu dreptul le maĭ putem numi ale nóstre. Şcólele de stat, pe cum şi şcólele comunale nu maĭ sînt ale nóstre. Adevĕrat că şi unele şi altele mijlocit şi nemijlocit tot de pe spinarea nóstră se susţin, dar cârma lor e în mâna altora.

Creşterea, pe care o primesc tinerii nostri în asemenea şcóle, nu ne póte mulţămi. Indiferentismul faţă de legea, limba şi neamul nostru şi ateismul învĕţătorilor, trebue să ne înspăimânte. Spiritul în care sînt educaţi fiiĭ nostri este chiar diametral opus aşteptărilor nóstre. Asemenea şcóle sînt ruina neamuluĭ şi bisericiĭ nóstre.

De aceea ni-se impune, acum maĭ mult ca orĭ şi când, îngrijirea de şcólele nóstre confesionale. Dar vorbind de ele, inima ni-se sfâşie de durere când vedem halul în care sînt de present.

Rapórtele ministeriale din an în an ne presintă tot maĭ mic numĕrul acestor fel de şcóle. Ele scad vĕdĕnd cu ochiĭ. Micĭ neajunsurĭ, neînţelegerĭ între conducĕtorĭ, lipsa de energie, trândăvia superiorilor nemijlociţi, întunecimea poporuluĭ nepricepător, viclenia inspectorilor scolasticĭ de stat, tendinţa statuluĭ de a pune mâna pe ele etc. sînt tot atâtea cause, carĭ contribuesc în mod însemnat la scăderea numĕruluĭ lor.

Sînt dureróse aceste constatărĭ, dar sînt adevĕrate. De aceea nicĭ nu ne sfiim a le spune verde. A coperi rana ar însemna consimţirea nóstră la omorîrea întregului trup.

Mărturisim, că sîntem nedumeriţi cu ţinuta organismuluĭ scolastic al nostru. Ceĭ de jos, pun vina pe ceĭ de sus şi întors. Adevĕrul este, că nicĭ unii, nicĭ alţiĭ nu-şi împlinesc datoria în mĕsura ce sfinţenia causeĭ pretinde, Superioritatea scolastică nu-ĭ destul de activă, nicĭ destul de severă în controlarea trebilor scolastice, ér învĕţătorimea nóstră prea convinsă şi ea de nepăsarea maĭ marilor, în timpul din urmă se lasă a fi în mĕsură tot maĭ mare copleşită de ilusiĭ, ce pot fi şcólelor nóstre simburiĭ morţiĭ: înţeleg mania de a trece ca învĕţătorĭ de stat.

Credeam şi aşteptam cu toţiĭ fórte mult de la Reuniunea învĕţătorilor întemeiată deja de 3 anĭ şi maĭ bine. Dar decepţiunea nóstră acum e maĭ mare de cât s'ar fi putut vre o dată presupune.

La adresa eĭ şi maĭ ales a comitetuluĭ central — auḑim plângerĭ şi nedumeririĭ, ba sórtea eĭ ne inspiră chiar serióse îngrijirĭ.

Până atunci inspectoriĭ statuluĭ sînt la postul lor stând cu ochiĭ în patru, îndrumând pe ceĭ ce li-se adresézĕ cu „mare bunăvoinţă“ şi în cercul

---

Feuilleton.

Martorul.

(Legendă de Er. D.)

Carlo murise. Artistul sĕrbătorit, mult căutat, dăruit cu tóte bunurile de fericire luméscă, carele şeduse la mese principesci şi carele în locuinţa sa lucsósă aranjase ospeţe splendide, decedase repentin, fusese înmormîntat cu cea maĭ mare pompă şi spiritul sĕŭ sta acum „dincolo“ înaintea scaunuluĭ dumnezeesc de judecată.

Carlo nu avea témă de cetele ceresci şi de îngerul dreptăţiĭ, carele sta înaintea tronuluĭ Celuĭ Preaînalt, pentru că spiritul încă afectat de pĕcătoşie pământéscă nu póte suporta splendórea neacoperită a Celuĭ Etern.

— Ce bine a făcut acest pământean în viaţa sa? întrebă îngerul, privind în jur.

Tăcere jur în jur, nicĭ un sunet nu se auḑi.

— Cine póte mărturisi despre vre o faptă bună îndeplinită de acesta, ce stă aicĭ? Spune tu însu-ţi despre tine, nefiind nimenea altul, carele să vorbéscă pentru tine! — se îndreptă îngerul cătră Carlo, după ce nu urmă nicĭ un rĕspuns.

— Cu ce se încep? rĕspunse acesta plin de încredere în sine. Am creat tablouri, carĭ răpesc admiraţiunea tuturor, celor ce le vĕd.

— Cu acésta aĭ deprins numaĭ un talent, dat ţie de Cel Atotputernic.

— Am aranjat conducte festive, carĭ la miĭ le-aŭ procurat bucurie şi rĕsplată.

— Nu pentru bucuria altora î-ţĭ era tare ţie, nu din iubire de ómenĭ te străduiaĭ tu, ci pentru a fi admirat şi lăudat.

— Am dat ospeţe pentru invitaţi fără numĕr, fără a conta la contraserviţiĭ.

— Nu ceĭ nobilĭ şi bunĭ aŭ gustat din ospitalitatea ta, ci mâncăi, lingăi şi femeĭ frivole, carĭ te tămâiaŭ cu laudele şi omagiile lor. Tu nu te îngrijaĭ nicĭ măcar de aceea, ca sfîrmiturile, ce căḑeaŭ de la masa ta, să ajungă la ceĭ sĕracĭ şi miserĭ. Cu acelea, ce servitoriĭ tĕĭ întrecuţi aŭ prăpădit şi lăsat să se strice, mulţi cerşitorĭ cu ochiĭ afundaţi în cap ar fi putut fi scăpaţi de a nu muri de fóme. Alte celea nu maĭ aĭ de spus?

— Am pictat icóne sfinte, carĭ aŭ răpit pe credincioşi la pietate fierbinte. — strigă Carlo tremurând de iritaţiune.

— Tu pe când pictaĭ, nu aveaĭ cugete pióse. Spune alt ceva, aceste nu plătesc nimic.

— Punga mea era pururea deschisă pentru amiciĭ meĭ.

— Tu aĭ dat unor nevredniciĭ mijlóce, de a-şĭ continua viaţa lor ticălósă. Maĭ de parte.

— Catedraleĭ din oraşul meŭ natal ĭ-am lăsat în banĭ o donaţiune principéscă, cu singura condiţiune, ca în tot anul la ziua morţiĭ mele să celebreze o liturgie de repausul sufletuluĭ meŭ.

— Fundaţiunea aĭ făcut-o, pentru ca — nu numaĭ prin tablourile tale, ci şi prin pompa, ce aĭ dispus-o pentru atare celebrare, — numele tĕŭ să rĕmână în continuŭ în memoria concetăţenilor tĕĭ. Vanitatea nu pietatea a fost motorul lucrărei tale. Sĕrmanilor călugărĭ, carĭ se dedică îngrijirei de ceĭ morboşi, le-aĭ refusat în mod brusc un

înfluinţeĭ lor atrag învĕţătorimea nóstră care nicĭ nu vede cursa.

De alt fel cestiunea acésta e cu mult prea momentósă de cât ca în cercul rĕstrîns al unuĭ articol să pótă fi exhauriată. Pe conta şi în interesul eĭ multe vor trebui de acum înainte spuse. Tot ce ne póte mângâia de present, e că inspector scolastic archidiecesan a fost numit energicul canonic Dl Dr. Aug. Bunea, de la care sîntem în drept a aştepta o temeĭnică şi radicală reformă, pe cum şi o nóuă şi sănătósă directivă a şcólelor nóstre. Se dea Dumnezeŭ.

Nu împărtăşim întru tóte celea espuse în acest articlu, ce ne-a venit de afară. Special greşesce autorul, când aştéptă atâta de la dl inspector şcolastic, a cărui cerc de activitate e numaĭ acela al unuĭ referent şcolar. În colo recunóscem, că o interesare maĭ viuă faţă cu şcólele nóstre, se impune tuturor.

Red. „Unireĭ.“

Spiritul de jertfă.

(Al.) Comitetul „Asociaţiuneĭ“ se va ocupa zilele aceste cu o propunere démnă, înălţătóre de inimĭ.

E vorbă de ridicarea unuĭ monument la grópa mareluĭ nostru *Bariţiŭ*.

E vorbă de achitarea uneĭ elementare datoriĭ de recunoscinţă faţă de luptătorul neobosit, istoriograful savant, idealistul părinte al gazetărieĭ românescĭ.

Cu respect plecăm condeiul nostru în faţa celuĭ dintâiŭ gazetar român, cu recunoscinţă ne închinăm istoriculuĭ cu durere de neam, cu admiraţie privim dunga de lumină, ce a lăsat în urmă-ĭ cel maĭ distins bărbat al generaţieĭ, care apune.

Şi cumpănindu-le aceste tóte, un simţĕmînt de ruşine ne cuprinde, gândindu-ne, că mormîntul luĭ Bariţiŭ — fost president al „Asociaţiuneĭ“ şi al „Academieĭ Române“ — e uitat şi părăsit; şi entusiastul apărĕtor al neamuluĭ nu are nicĭ măcar „la cap o cruce“.

„Asociaţiunea“ şi „Academia“ sînt chemate în primul rînd a împodobi mormîntul fostuluĭ lor preşedinte, ér lor li se alătură cu dragă inimă întreg poporul românesc, căcĭ Bariţiŭ al nostru a fost, *a tuturor*.

E justă şi e démnă acéstă procedură, câtă vreme erudiţiunea luĭ Bariţiŭ merită onórea, de a fi apoteosată de cele maĭ înalte instituţiunĭ culturale, ce avem.

Nu ne îndoim, că „Asociaţiunea“ va fi la înălţimea eĭ în desbaterea acesteĭ propuneriĭ şi aşteptăm cuvîntul eĭ, care va afla un cald résunet în piepturile românescĭ.

Vom pune crucer lângă crucer şi vom ridica un monument — cât de modest să fie — dar monument, care se spună generaţiilor viitóre, că am ştiut să dăm Cesaruluĭ, ce este a Cesarului.

. . . Şi vr'un nepot al generaţieĭ viitóre, când va trece pe lângă biserica din „pórta turnului“ îşĭ va descoperi capul înaintea votuluĭ de pietate, ce părinţiĭ luĭ l-aŭ adus neuitatuluĭ Bariţiŭ.

Va zice vr'un pesimist: noĭ nu ne scim însufleţi pentru ideĭ aşa de frumóse!

Ar fi trist, când acest glas cobitor ar spune adevĕrul. Şi ne-am putea ascunde dinaintea Ungurilor, carĭ în treĭ sĕptĕmâni aŭ adunat aprópe 40.000 cor. pentru statua luĭ Vörösmarty. Eĭ ridică statue şi noĭ să nu fim în stare să ridicăm măcar un modest monument la grópa atât de scumpă nóuĕ!

Bariţiŭ ne-a jertfit *totul* — nu a fost clipă în care inima luĭ nobilă să nu fi bătut alăturea de inima poporuluĭ românesc; nu este şir în istoria luĭ, din care să nu transpire cea maĭ profundă dragoste de neam — şi nu am fi fost vrednicĭ să-l avem, dacă ne-am retrage de sub acest mic debut al recunoscinţiĭ.

„Sîntem datorĭ a păstra amintirea bărbaţilor, carĭ aŭ *trăit* şi aŭ *murit* pentru noĭ, la din contră nu aŭ meritat să-ĭ avem“ — sînt cuvintele ce Bariţiŭ le-a pus în fruntea pomelniculuĭ celor căduţĭ în 48. şi azĭ e rîndul nostru să le punem drept *apel* la colecta monumentuluĭ luĭ.

O emoţie înălţătóre ne cuprinde, cum nu ne-a cuprins de anĭ.

Spiritul bărbatuluĭ de muncă, ne inspiră dragoste din ceealaltă lume.

Vedem cum micile nóstre miserĭ dispar, cum păretele despărţitor dintre fraţĭ şi fraţĭ dispare şi fie care cu dragă inimă aduce obolul sĕŭ pe altarul memorieĭ luĭ Bariţiŭ.

Acésta este caracteristica bărbaţilor cu adevĕrat *marĭ*.

Modul lor de gândire generos ne atinge, ca un recoritor şi sănătos curent de aer, şi sub impresia luĭ, uităm micile nóstre împărechierĭ zilnice.

Acesta este succesul moral, ce fie care l'am avea în faţa uneĭ acţiuni atât de frumóse.

Şi, Dómne, cât de recreatóre ar fi acest succes moral, în aceste vremurĭ de apatie şi dismembrare . . .

Din lumea luĭ de nemurire spiritul modest al muncitoruluĭ neobosit, privesce cu un zimbet de bunăvoinţă; Bariţiŭ grăiesce din ceealaltă lume:

„N'am cântat nicĭ o dată *aura popularis*; nicĭ n'am rîvnit după podóbe şi monumente.

„Ceea ce am făcut, a fost *datorinţa* mea s'o fac, şi *eŭ* sînt cel dintâiŭ, care simţesc mângăierea muncĭĭ.

„Dar dacă totuşĭ voiţĭ să ridicaţĭ monument, nu mi-l ridicaţĭ *mie*, ci epoceĭ în care am trăit, *spiritului de jertfă*, de care am fost condus eŭ şi soţiĭ meĭ de luptă.

„Acestuĭ spirit de jertfă mĕ închin din ceealaltă lume . . . şi vi-l las vóuĕ şi neamuluĭ întreg ca cea maĭ scumpă moştenire“ . . .

---

mic dar, de care te-aŭ rugat pentru mănăstirea lor. Nu maĭ scĭĭ alta ce să spuĭ?

Carlo, pe carele îl părăsise acum superbia cu totul, rĕspunse spăimîntat:

— Dacă tóte aceste nu însemnézĕ nimic, atunci nu maĭ sciŭ nimic . . . . . nimic maĭ mult!

Îngerul dreptăţiĭ făcu semn: sunete de trimbiţă résunară în tóte patru regiunile ceresc, apoĭ se auḑi vócea Cheruvimuluĭ, carele ţine pază la porţile eternităţiĭ:

— Nu este nimenea între ceĭ morţĭ şi ceĭ viĭ, în ceriŭ şi pe pământ, între tóte câte trăesc saŭ aŭ trăit, de neam înalt saŭ de rĕnd, fie orĭ şi cine, carele se pună mărturie despre vre o faptă bună, carea a îndeplinit-o acest pământean de aicĭ, în timpul vieţuireĭ sale pe pământ şi cu aceea să-l mântuéscă de prăpastia întunereculuĭ, care aşteptă pe toţĭ aceia, carĭ nu pot dovedi nicĭ o singură faptă bună în viaţa lor?

Îngerul, carele conduce pe ceĭ judecaţĭ la locul destinaţiuneĭ lor, îşĭ desfăcea deja aripile sale, când Cheruvimul de la întrare strigă plin de bucurie:

— Se apropie un martor . . . . nu e om! adause el sfiicios.

O fantómă nebulósă se apropia plutind, carea din ce în ce condensându-se lua conturele uneĭ figurĭ de animal: era un boŭ alb, cu córne scurte, nas negru şi ochĭ marĭ, melancolicĭ, carĭ îl aţinti spre Carlo.

Acesta puse mâna la frunte, o aducere a minte se păru, că se trezesce în el.

— Acesta e boul din ospĕtăria de la Ala! esclamă el şi un suris trecu preste faţa luĭ aşa de îndurerată. — Tocmaĭ aşa s'a uitat la mine.

— Povesteşte, demândă îngerul.

— Pe timpul acela eram un băiat tinĕr, sĕrac, vesel, încă cu totul necunoscut. La părăsirea uneĭ ospĕtării sĕrăcăcióse, în care prin un prânz mĕ întărisem pentru o lungă cale pe jos, vĕḑuĭ în curte stând o căróie. Trecênd pe lângă ea, băgaĭ de samă, că boul, prins la ea, avea ochĭ urduroşĭ, la carĭ se grămădiseră sute de muşce, aşa cât acésta insectă gâdilitóre şi pişcătóre îl acoperise maĭ de tot. Mi se făcu milă de bietul animal, puseĭ jos bastonul şi mapa, luaĭ o cârpă, ce nu era de parte pe marginea fântâneĭ, o îmuiaĭ în apă şi cu ea curăţiĭ ochiĭ animaluluĭ, carĭ acum nu maĭ lăcrĕmaŭ şi nu maĭ atrăgeaŭ muşcele, ce în curînd se şi împrăştiară. În dată apoĭ eşi ţĕranul din ospĕtărie şi porni boul maĭ de parte . . . Când ajunse căróia la pórta curţiĭ, boul întórse încă o dată capul şi până când numaĭ îĭ fu cu putinţă se uită ţintă la mine pe lângă tóte sudălmile nerăbdătóre ale mănătoriuluĭ . . . . Mulţămita mută a dobitocului iraţional pentru binefacerea, ce-ĭ arĕtasem, m'a uimit atunci şi m'a mişcat . . . . Acésta s'a întîmplat de mult . . . . de mult — eŭ uitasem cu totul acésta neînsemnată întîmplare.

Atunci îngerul încă o dată ridică vocea sa:

— Tóte, de câte te făleaĭ, sînt fără valóre înaintea ochilor Celuĭ Preaînalt, singur acésta faptă, care o uitase-şĭ, şi care nu a purces din vanitate, vênare după glorie şi din mândrie, ci din inimă bună şi milă cătră o făptură a luĭ Dumnezeŭ, — fie şi de rînd, — îţi deschide porţile, prin carĭ pământeanul păcătos, curăţit prin penitinţă, întră la lumina vecinică.

Uimit, fericit şi totu-şĭ nespus de umilit îşĭ pironi Carlo ochiĭ asupra figureĭ de animal, carea în momentul din urmă îĭ aduse mântuire, şi carea acum ĕră-şĭ se topi în negură.

Nicu.

Primul congres austriac contra sclavagiului.

(Fine.)

II.

Pe timpul congresuluĭ a fost aranjată o espuseţiune de odăjdiĭ pregătite pentru scopurile misiuneĭ. Nu voesc să descriŭ singuraticele obiecte espuse. Mĕ opresc maĭ mult asupra ideeĭ şi a învĕţătureĭ ce o putem scóte dintr'însele. — Sodalitatea de a sprigini misiunile din Africa, pe lângă alte datorinţe se îngrijesce de pregătirea odăjdilor pe séma misionarilor pe cum şi de pregătirea gratuită

Scandalul de la Braşov. Nu-i putem zice alt cum. Articliĭ apăruţi în timpul din urmă în „Gazeta“ ne întăresc tot mai mult în convicţia, că aci nicĭ vorbă de esplicarea orĭ aplicarea unor regulamente, ci pur şi simplu e vorba de rĕsbunărĭ personale, faţă cu un distins bărbat din generaţia tinĕră, care a desvoltat o meritósă activitate în scurtul timp de când a funcţionat ca director gimnasial în Braşov.

Spre adeverirea celor spuse mai sus, servéscă următórea scire scóse din „Gazeta“ de Mercurĭ.

Aséră delegaţiunile şcolare aŭ ţinut şedinţă estra-ordinară în afacerea demisiuneĭ directorului V. Oniţiŭ. În acéstă cestiune Eforia a venit cu propunerea, ca directorul Oniţiŭ să fie suspendat din post, lipsit de beneficiile sale directorale şi să se céră Consistoriului să fie tras în cercetare, pe motivul, că în actul sĕŭ de demisiune înaintat Consistoriului a ofensat Eforia. Propunerea s'a primit din partea delegaţiunilor cu majoritate relativă de voturĭ. Mai mulţĭ membrĭĭ aŭ absentat de la şedinţă; dintre ceĭ presenţĭ 2 inşĭ aŭ votat contra propuneriĭ, ér 6 inşĭ s'aŭ abţinut de la votare.

Indiferentism pĕcătos. — Sub acest titlu am publicat în numĕrul trecut o notiţă despre încercările ce se fac în Grebenişul-de-câmpie, ca să se ridice o şcólă de stat, întrebându-ne miraţi, ce fac ceĭ puşĭ să pórte grija ţĕranului nostru. Acum primim o corespondinţă de la dl proprietar E. Cormoş-Alesandrescu, căreia cu plăcere îĭ facem loc, fiind menită să arunce lumină asupra acesteĭ chestiunĭ. Étă ce scrie dl Kormoş:

Nrul 48 ex 1/XII a. c. a preţiosului organ „Unirea“, aduce la cunoscinţă publică şi chestiunea idei înfiinţărĭĭ uneĭ şcóle de stat în comuna Grebenişul-de-câmpie.

Sub titula de „indiferentism pĕcătos“, anonimul corespondent descrie chestiunea aşa după cum a primit informaţiunĭ, carĭ înse nu-s de tot exacte.

Descrie de alt fel în mod obiectiv afacerea întrĕgă, nu voesce a atăca pe nimenĭ mai de aprópe, dar totuşĭ indirect, mĕ atacă pe mine subscrisul, pe preotul local şi pe protopop, când zice „ne umple de amărăciune faptul, când scim că în Grebeniş este preot inteligent, e un mare proprietar român cu pregătirĭ academice, care s'a dovedit tot de una că are multă grijă pentru sórtea poporuluĭ — şi ce fac acestia? cum nu luminézĕ poporul asupra curseĭ ce i-se pregătesce?“

Evident că anonimul corespondent nu din incomplesanţă saŭ rĕutate aduce pe calea publicităţiĭ articlul sĕŭ, ci evident o face din marea sa durere sufletéscă ce o simte faţă de biserică, şcólă şi naţiune, când le vede aceste atăcate şi periclitate.

Departe a fost de la noĭ idea, ca chestiunea acésta să iésă la publicitate; noĭ ceĭ de aicĭ, am voit pur şi simplu, să ne facem destul datorinţeĭ nóstre, dar după ce chestiunea acésta a fost sulevată prea de timpuriŭ în publicitate, socot de datorinţă — spre liniştirea opiniuneĭ publice şi a forurilor mai înalte şcolare — a aduce chestiunea în adevĕrata sa lumină, a da informaţiile exacte şi reale.

E adevĕrat, că acum a dóua óră deja se svoneşte ideia înfiinţărĭĭ uneĭ şcóle de stat în comuna nóstră. Pentru prima dată acest non sens în o comună exclusiv şi compact română, a fost pus în lucrare de cătră un fost diregător dominial a conteluĭ T. (consilier intim regesc) cu intenţiunea, ca să-şĭ facă renume, să se recomânde atât în graţia administraţiuneĭ, cât şi a şefuluĭ sĕŭ, ca ast fel să-şĭ pótă acoperi manipulaţiunele sale incorecte; dar a păţit-o, căcĭ ideea şcóleĭ a picat — din causa că poporaţiunea n'a voit să dee absolut nimic din mijlócele financialĭ, avênd de alt fel şi aşa prea multe greutăţĭ de suportat — ér temerariul deregător fiind demascat şĭ-a luat pedépsa binemeritată, alungat din slujba dluĭ sĕŭ pe calea scurtă.

Acum după câţĭ va anĭ, a dóna óră se iveşte acésta nefericită şi păgubitóre idee, căcĭ lucră mulţĭ, ca planul să succédă, şi pe cum prima dată poporul a fost mult sedus din partea judeluĭ comunal, român slab, sĕrac, şi nu în stare bună materială, pe cum afirmă corespondentul; tot aşa şi acum a dóua óră, érăşĭ el slugă plecată păşeşte în fruntea acţiuneĭ, subscrinḍ de multe orĭ cu forţa numele unuia orĭ altuia, pe unĭĭ momindu-ĭ, pe alţĭĭ spĕriindu-ĭ.

E firmă speranţă că pe cum întâia dată acéstă lucrare a picat, tot aşa va pica şi a dóua óră şi din motive financiarĭ, căcĭ tocmaĭ de present ne aflăm fără biserică, ér mâne poimâne trebue să ne îngrijim de a nóstră şcólă confesională, poporul înse nu póte sacrifica preste putinţele sale, plane cu anĭ de recolte slabe, ca ceştĭ din urmă.

De alt fel armonia ce ar trebui să existe şi carea cu orĭ ce preţ, ma e inomis necesară să regneze, să se stabiléscă din noŭ, e conturbată prea adese de purtarea incorectă, fără tact, a învĕţătoruluĭ interimal actual; — organele superióre şcolare aŭ cunoscinţe exacte despre tóte aceste şi noĭ credem ca rĕul în scurt timp va fi sanat.

Preotul local Dl Gavriil Tătar ca păstorul-luminătoriul poporuluĭ şĭ-a făcut destul detorinţeĭ sale, picând în disgraţia administraţiuneĭ — şi urmarea a fost, că dînsul din aceste motive nu se împărtăşeşte de ajutorul de stat, cu tóte că are 7 copiĭ, ér ca vĕduv se luptă cu greutate în lupta pentru existinţă.

Poporul, pe cum în trecut a fost luminat, arĕtându-i-se calea drĕptă, pe care are să păşéscă înainte, şi de present va fi condus cu tactică şi prudinţă din partea binevoitorilor adevĕraţĭ — numaĭ să şi asculte poveţelor bune, şi să le şi urmeze — şi

---

de haine (din toilete ieşite din modă) pentru sĕracĭĭ negriĭ. La lucrurile acestea le ajută o dată pe sĕptămână în vre-o câte-va óre şi alte dame, chiar şi din aristocraţia cea mai înaltă, ţinênd de o virtute a lucra pentru un scop de binefacere. — Demn de laudă!

În Blaş Mult Stimata Dómnă directóră a internatuluĭ de fetiţe, la dorinţa Escelenţieĭ Sale, a aranjat un atelier de odăjdiĭ. Mai e apoĭ în Blaş şi o Reuniune de femeĭ gr. cat. óre nu s'ar putea acestea împreuna respective unindu-şĭ puterile, a forma o a treia Reuniune pentru restaurarea şi înfrumseţarea bisericilor aflătóre în provincia mitropolitană? — Cred că nu ar fi aşa greŭ lucru să convină tóte damele din Blaş o dată saŭ de dóuĕ orĭ pe sĕptĕmână timp de 2—3 óre d. e. într'o sală a internatuluĭ destinată spre acest scop şi se lucre aci pentru biserici, cărora de nu gratuit, barem pe preţul materieĭ s'ar putea da lucrurile de lipsă. Chiar şi elevele internatuluĭ ar putea da ajutor în timp liber şi mai ales fetiţelor sĕrace, carĭ nu-şĭ pot cumpăra materialul necesar pentru lucrul de mână (în şcólă) li s'ar putea cumpăra material din partea Reuniuneĭ ca să lucre pe séma eĭ. Apoĭ Reuniunea mamă din Blaş, ar trebui să se nisuiéscă, ca în fie care protopopiat să se înfiinţeze câte un despărţemînt, ér în parochiĭ câte o secţiune a aceleĭ Reuniunĭ, fiind că, bisericile nóstre aŭ mare lipsă de restaurare, înfrumseţare şi curăţire.

Referindu-se activitatea reuniuneĭ la biserică ar trebui pusă sub protecţiunea Înaltuluĭ Episcopat. Ér singuraticele secţiunĭ ar trebui puse sub conducerea, baremĭ esternă, a parochilor, sciind eĭ mai bine lipsele bisericeĭ lor. Se înţelege, că Reuniunea ar trebui să aibă o presidentă generală apoĭ fie care despărţemînt şi secţiune câte o directóră.

Pentru a putea susţiné Reuniunea şi se pótă lifera cât mai mult gratuit pentru biserică, ar trebui chemaţĭ într'ajutor şi bărbaţiĭ carĭ ar putea să se facă d. e. membriĭ fundatorĭ cam cu 500 cor. saŭ membriĭ pe viĕţă cam cu 250 cor., ér ceĭ ce nu ar putea solvi acésta sumă o dată pentru tot de una s'ar putea face membriĭ binefăcĕtorĭ, solvind 50 cor. la an orĭ ajutătorĭ cu 5 cor. saŭ binevoitorĭ cu 1 cor. la an, care coróná chiar şi ţĕraniĭ ceĭ mai sĕracĭ bucuros ar da-o, dacă li s'ar esplica cum se cuvine scopul sublim al Reuniuneĭ. Drept aceea trebue cât de multă agitaţie şi propagandă. Membrele şi membriĭ ar mai avea datorinţa să priméscă şi să adune banĭ şi toalete întrebuinţate pe séma Reuniuneĭ, din carĭ apoĭ s'ar putea face haine pentru copiĭ sĕracĭ. Din când în când, s'ar mai putea aranja câte o tombolă saŭ espuseţiune în favorul Reuniuneĭ. S'ar putea ţiné congrese şi adunărĭ şi cuvîntul curând s'ar face faptă.

Ideia cred că e bună, teren pentru a o realisa încă avem destul. De ce să nu o realisăm aşa dară? — Ce monument frumos al anuluĭ iubilar ar fi acesta!

Începutul s'a făcut deja fiind că în 10 Novembre 1897 cu Nr. 1630 Veneratul Ordinariat de Lugoş a aprobat „Statutele Reuniuneĭ femeilor pie pentru decorarea bisericeĭ gr. cat din Orĕştie“, ér prin Circularul Nr. 2817—1898 Ilustritatea Sa Dr. Radu îndémnă „pe purtătorĭĭ oficiilor parochiale, ca mai virtos în parochiile mai marĭ, să stărniéscă a înfiinţa asemenea Reuniunĭ, destinate a concurge la mărirea podóbeĭ caseĭ Domnuluĭ.“ Statutele numiteĭ Reuniunĭ nu le cunosc, nicĭ despre activitatea eĭ nu am audit, nicĭ nu sciŭ de s'aŭ înfiinţat în alte locurĭ atarĭ Reuniunĭ saŭ ba, de aceea nicĭ nu m'am putut însufleţi spre a conlucra, fiind că: ignoti nulla cupido.

Alt fel mai bine ar fi dacă ceĭ ce aŭ înfiinţat deja saŭ voesc să înfiinţeze atarĭ Reuniunĭ se o publice acésta în „Unire“, ca îndemnaţĭ unul de esemplul celuĭ alalt cu toţiĭ să conlucrăm întru folosul bisericeĭ spre mărirea luĭ Dumnezeŭ. Mai ales părerea damelor din Blaş am dori să o audim, pentru ce rog pe M. On. D. Redactor să ne pună la dispoziţie colónele mult preţuiteĭ sale foĭ pentru că: *Divinorum divinissimum cooperari ad salutem animorum.*

Viena, 23 Novembre 1900.

Valeriŭ Traian Frenţiŭ
preot.

atunci de parte va rămânea frica corëspondentului.

Recomând însе pe venitor, ca atarî corëspondenţe să fie mai cu atenţie studiate din parţea trimiţëtorilor înainte de a se expeda redacţiunilor respective, şi din isvóre secure să-şi iee informaţiunî necesare pentru încunjurarea eventualelor neplăcerî.

Din parte-mi staŭ cu voe şi drag la dispositiunea celor ce se interesézá de şcóla şi biserica nóstră. (Ne pare fórte bine! Red. U.)

Ne vom face detorinţa, căci acésta ni e misiunea nóstră cultural naţională.

Grebenişul-de-Câmpie 5 Decembre 1900.

Emil Kormos Alesandrescu
proprietar, membru vir.
congregaţional comitat.

Tot în acéstá afacere primim spre publicare şi următorul:

Protocol

luat în şedinţa generală ţinută în 4 Decembre 1900 în casa parochială din Grebeniş.

Obiectul

este articlul din „Unirea“ Nr 48 ex 1900, care se aduce la cunoscinţa senatului scolastic, curatoratului şi poporului adunat fiind de faţă M. On. Dn protopop, parochul local şi Spectb. Dn Emil Kormos.

Se cetesce şi se esplică periclul ce ameninţă şcóla confesională cu idea înfiinţărei şcolei de stat. Atât M. O. Dn protopop. cât şi preotul local, pe cum şi Dl Kormos esplică pe larg periclul cu care sîntem ameninţaţi. Noi toţi subscrişii, vedem rëul, ce ar urma cu înfiinţarea şi întruparea acestei idei şi solemnel enunţăm, că, ca români, ca creştinî adevëraţi, nu putem să primim idea înfiinţărei şcolei de stat.

Dar rogăm, pe Dn protopop, ca să binevoéscă a se întrepune, ca pe viitoriŭ, să căpătăm un atare docente, care se corëspundă cu adevërat chemărei sale şi aşteptărei nóstre. 'Acela se fie un adevërat şi conscienţios învëţătoriŭ bun, faţă de biserică, şcólă şi credincioşi.

D. U. S.

Ioan Stoica v.protopop. — **Gavrilă Tătar** paroch gr. cat.

Emil Kormos Alesandrescu.

şi încă alte 25 subscrierî.

Revistă bisericéscă.

Franţa. Guvernul francez, în maioritate inimic declarat al bisericiî, se pregătesce să dea o lovitură de mórte ordurilor călugărescî. E vorbă de un proiect de lege, care are să reguleze congregaţiunile religióse. În vîrtutea acestuia, numaî acele societăţi religióse sînt recunoscute în Franţa, carî staŭ sub imediata controlă a procurorului de stat. Dar atâta nu-î de ajuns. Congregaţiunile religióse nu pot să aibă o superioritate, carea să fie afară de Franţa, şi dacă totuşi o congregaţiune religiósă ar voi acésta, atunci trebue ca pentru ea să se facă o lege specială. În proiectul sëŭ guvernul a mers şi mai de parte. Congregaţiunile religióse şi ordurile călugărescî, carî, de la intrarea în vigóre a proiectului, în decurs de 8 lunî nu se vor fi acomodat aceluia, respective nu va fi recunoscută prin legî speciale esistinţa lor în forma de astăzi, vor fi disolvate cu forţa şi averile lor confiscate. În puterea acestora orî cine vede, că ordurile religióse în Franţa sînt nimicite, căci considerând atitudinea, ce guvernul actual o are faţă de dînsele, de bună samă nu se vor crea legî speciale pentru susţinerea lor, în decurs de 8 lunî de zile.

Pentru ca persecuţiunea să-şi ajungă culmea, guvernul a mai făcut un proiect. Pe basa acestuia numaî aceî individî pot aspira la oficiile de stat şi la cele din armată, carî ultimele treî cursurî ale şcólelor medii le aŭ frecuentat la şcólele de stat. Diplomele de la şcólele superióre apoi numaî acelea vor fi recunoscute, carî se vor obţiné de la academiile susţinute de stat. E un proiect acesta, care în efectele sale desastróse pentru biserică suplinesce pe cel dintâiŭ. Prin el guvernul voesce să-şi ajungă un scop duplu. Întâiŭ nimicirea şcólelor catolice, ér în locul al doilea nimicirea călugăriilor, carî aŭ susţinut şcólele catolice.

Nu va fi fără de folos, ca să spunem la locul acesta numërul acelora, carî prin nóuële proiecte sînt periclitaţi în esistinţa lor de persóne religióse. Numërul tuturor membrilor din ordurile călugărescî şi din congregaţiunile religióse în patria mamă şi posesiunile eî face 185,000, dintre carî 130,000 cad pe călugăriţe. Dintre acestea, acelea carî se ocupă cu îngrijirea celor miserî, ocrotesc 170,000 de morboşi, orfanî, bëtrânî, neputincioşi etc. Şi pe toţi aceştia guvernul francez vre să-î lipséscă de îngrijitorî pămîntescî.

Revistă politică.

Din Patrie. Din comitatul Treiscaunelor vine mântuirea patrieî. Comitatul ăsta a fost trimes parlamentului o adresă, în carea cere revisuirea legiî despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor (art. XLIV din 1868). Despre isbândă n'aŭ fost siguri, de aceea vice-comitele numitului comitat a trimis acum o circulară cătră tóte comitatele din ţară, în carea se rógă să sprijinéscă întreprinderea Sëcuilor. Şi ca să-î scutéscă pe alţiî de lucru, înţeleptii patrioţi din estremitatea sud-ostică a patrieî, aŭ şi început a face planul, după care are să se modifice aşa în cât limba maternă a naţionalităţilor să se pótă folosi numaî în casul, când acestea vin la pertractărî orale cu auctorităţile civile. De aci în colo în tóte agendele să se folosescă esclusiv limba statului. Protocólele corespondinţele, ce ar fi între orî ce oficiî numaî în limba magiară să se întîmple.

Transvaal. Preşedintele Krüger de presinte se află în Haga. Ovaţiunile, de carî a avut parte, aŭ fost tare însufleţite. Ambele camere legislative l'aŭ salutat pe Krüger.

Regina Wilhelmina a trimis un demnitar de curte la Krüger, ca să-l conducă la dînsa. La sfaturile lor nu a luat parte nime afară de mama reginei. Visita acésta neoficiósă a durat un pătrariŭ de óră. În după améza aceleia-şi zile ministriî hollandezî de esterne şi preşedinte, aŭ conferit cu bëtrânul president timp mai îndelungat.

În Transvaal apoi lucrurile merg cu noroc schimbăcios. Ciocniri mai micî se întîmplă mai a dese orî, din carî acum es învingëtorî Burii, acum Anglezii. Din unele fapte însе totuşi s'ar vedé, că Anglezilor, nu le-a mers aşa de bine, pe cum se lăudaŭ.

Eî adecă aŭ recurs acum la ajutoriul supuşilor anglezî din Africa de sud, ca aceştia să se înroleze ca voluntarî în armata britanică. Semn, că perderile le aŭ fost atât de marî, în cât armata, ce le-a mai rëmas, nu e suficientă pentru a ţinea ocupate republicele sud-africane. Şi acésta cu atât mai vîrtos resultă, cu cât Anglia acum nu are lipsă, ca să-şi ducă armata în altă parte.

Corespondinţe.

La cestiunea „concubinatelor.“

Din colo de Tisa 26 Nov. 1900.

În Nr. 46. din 1900 al „Unirii“ a apărut o corespondinţă despre „monstrul“ concubinatelor. în care dl corespondent — Romeo — se jeluesce că: în multe chipurî şi cu diferite ocasiunî s'a scris — durere, că nu s'a discutat — cestiunea concubinatelor.

Când vreŭ să scriŭ ceva despre acest viţ, declar din capul locului, că nu vreŭ să fac discusiune — lăsând acéstă sarcină uneî pene mai dextere — cu asta ocasiune vreŭ să sulevez numaî nescarî întrebărî, referitóre la ordurile din urmă a corespondinţei dluî Romeo. — Scopul acestor întrebărî este, a cerca modul şi calea, prin carii se poţi eşi din acest labirint viţios şi întunecos. — Şi dacă dl Romeo saŭ orî şi cine altul, ar avea bunătate a rëspunde la aceste întrebărî, dând îndrumărî şi poveţe practice, carî să se pótă duce în deplinire . . . atunci eŭ më declar cu tótă sinceritatea, a-î fi respectivului fórte deobligat. Să cercăm dar firul Ariadneî . . .

Înainte de tóte am să observ, că de şi dl Romeo vorbesce despre „monstrul“ concubinatelor, totuşi numaî gradurile cele mai micî a acestui viţ le atinge, — ér gradurile cele mai scelerate şi mai flagiţióse nicî nu le amintesce.

Dsa vorbesce numaî de concubinariî carî nu vreaŭ să se cunune, — dar sînt concubinarî carî nu se pot cununa, chiar şi dacă ar voi, pentru că soţiî lor de căsătorie, pe carî i-aŭ părăsit sînt încă în viaţă.

Aci dar nu póte fi vorbă de cununie ci numaî de despărţire. — Cercî tóte mijlócele legalî, de care dispunî, — carî alt cum sînt fórte puţine — îî admoniezî, le daî sfaturî părinţescî . . . tóte în zădar; îî

avisezĭ să se despartă, îţi dau să înţelegĭ că nu le dispune lor nimenĭ. Pertractezĭ cu senatul bisericesc cum s'ar constringe criminaliĭ la sistarea şcandaluluĭ, senatul se escusă că nu póte procede cu forţa în contra lor. de o parte pentru că nu este îndreptăţit la acésta, de altă parte, pentru că nu vreaŭ să se espună la pericle şi la şicanărĭ din partea celor fără de lege. — Cerĭ sprijinul antistieĭ comunale, care se concentrézĭ în persóna notaruluĭ, care de şi este de aceea-şĭ lege şi credinţă cu poporul, ba a crescut cu aceia-şĭ prescură românéscă, îţi zimbesce ironice şi se escusa, că atarĭ afacerĭ nu zac în cadrul competinţeĭ sale . . . Şi din motivele mai sus zise, nicĭ antisia comunală n'are voe, a se dimite în neplăcerĭ cu respectiviĭ. — Deferescĭ causa auctorităţilor mai înalte bisericescĭ, despre carĭ unuĭ preot nu-ĭ iertat a presupune, că nu vreaŭ să dea învĕţăturiĭ în cause atât de scandalóse. — şi dacă totuşi nu daŭ . . . sapienti sat. — Scriĭ la oficiile superióre civile; fără resultat. Şi în butul tuturor acestor nisuinţe zădarnice, preotul nu încetézĭ cu data ocasiune a zbiciui crima şi şcandalul.

Zice dl Romeo la finea corespondinţeĭ: „nu ómeniĭ pórtă culpa rĕuluĭ acestuia, ci acela, care în loc de a priveghia peste turma sa, se aruncă în braţele luĭ Morfeŭ!“ Dacă esistă şi atare preot, care să nu-şĭ deie nicĭ o nisuinţă pentru stirpirea rĕuluĭ e fórte trist şi dureros . . . unul ca acela, după zisa Mântuitoriuluĭ, este nălmit, care vede lupul venind şi lasă oile şi fuge. — Dacă însĕ un preot ce luptă după putinţă în contra abusurilor, în cât cu inima liniştită póte zice: ce ar fi trebuit să maĭ fac şi n'am făcut? . . . Se fie óre devină şi responsabil pentru viţiurile existente în parochia sa?

Culmea celeĭ maĭ dureróse ironiĭ este, când vin soţiĭ legiuţi şi se plâng în contra soţilor sĕĭ, carĭ sînt în concubinat, în aceea-şĭ comună cu dînşiĭ . . . Vin la preotul să se plângă . . . şi întrébă în naivitatea lor ca iertat le este criminalilor să convieţuéscă? . . . Închipuiéscă-şĭ cine póte o posiţie mai tristă de cât acésta! Ce să-ĭ respundă preotul, care scie că tóte le-a probat şi nu a isbutit . . . îĭ îndrumézĭ la oficiile mai înalte, de acolo sînt îndrumaţĭ înapoĭ la preotul cu avisul, ca curaţia bisericéscă să le achiteze jalba . . . Hic Rhodus hic salta!

Acuma dară considerând cele mai sus espuse, întreb: cu ce felĭ de mijlóce şi forţe moralĭ saŭ fisice se constringă preotul pe concubinarĭ la cununiă saŭ la despărţire???

Întrebarea acésta e atât de momentósă şi de urgentă, în cât nu sufere îndoiélă, că ar merita să fie luată la desbatere seriósă şi de ceĭ maĭ înalţĭ factorĭ competenţĭ şi cred a nu greşi, când afirm, că dacă s'ar afla cineva în fericita posiţiune de a o sci şi a o póte resolvi în mod favoritor, unul ca acela este obligat în consciinţa să o resolvéscă. Respondeant consules.

Sirius.

Apel.

Membriĭ despărţĕmîntuluĭ „Dêrgea“ al reuniuneĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, dornicĭ de a înainta în cultură şi sciinţă, ceea ce numaĭ aşa se póte, dacă vom avé o bibliotecă bine aranjată; prin acésta apelăm la marinimositatea On. public român, la toţĭ sprijinitoriĭ progresuluĭ cultural, să binevoéscă a dărui pe sama bibliotecheĭ acestuĭ despărţĕmînt: cărţĭ, foĭ, reviste ş. a.

Preţuitele donaţiunĭ să se trimită la adresa bibliotecaruluĭ Zaharie Murĕşan, învĕţător gr. cat. în Fizeş (Füzes) u. p. Hidalmás, carĭ donaţiunĭ se vor quita cu mulţămită pe cale ziaristică.

Iosif Pop
preşed.

Zacharie Murĕşan
bibliotecar.

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Subscrisul esprim şi pe calea acésta cea mai ferbinte mulţămită bunilor credincioşĭ gr. cat. din Lunca: Georgiŭ Feisan cu socia sa, carĭ aŭ dăruit bisericeĭ nóstre doĭ praporĭ de pĕr în preţ de 60 coróne; Vasiliŭ Mihaiŭ, tinĕrul şi Samoil Laţa, carĭ aŭ cumpĕrat un Litugier cu litere latine, legat în piele cu marginĭ aurite, în preţ de 6 coróne 40 banĭ. Mai de parte tuturor acelor credincioşĭ, carĭ aŭ binevoit a contribui la cumpĕrarea uneĭ S. Evangelii cu litere latine în preţ de 25 coróne, un Euchologiŭ legat în piele în preţ de 7 cor. 60 banĭ, 2 crucĭ pentru praporĭ în preţ de 6 cor. Fie-le primită jertfa înaintea Tronuluĭ dumnezeesc. Lunca, în 11 Dec. 1900. *Ştefan Lita,* paroch gr. cat.

Serata Casineĭ. După cum am anunţat. Duminecă s'aŭ înaugurat seratele Casineĭ Române din loc. A ţinut conferinţă dl Dr. *Aug. Bunea,* despre un steag românesc de 144 anĭ, vorbind adecă de compania de husarĭ dată de archidiecesa nóstră în rĕsboiul de 7 anĭ. Sîntem în plăcuta posiţie de a publica acésta conferinţă în partea literară a foiĭ nóstre. După dl Bunea, a declamat dsóra *Elena Sânteon,* poesia „Luceafărul“, de Eminescu. Declamaţia a fost destul de bună, poesia însĕ nepotrivită. Un frumos numĕr de domnĭ dame aŭ fost de faţă. — Mâne Duminecă va fi a dóua serată. Va prelege dl prof. Dr. *Ambrosie Cheţan* „despre ochiŭ“. Începutul rĕmâne la 5 d. a.

O nóuă revistă. La 10 Decembre a. c. va apărĕ o nóuă revistă lunară politico-literară, sub direcţiunea d. Ioan Rusu Abrudeanul. Titlul revisteĭ va fi *„România Ilustrată.“* Dl. Rusu Abrudeanul şi-a asigurat concursul maĭ multor literaţĭ distinşĭ, aşa că acéstă revistă va cuprinde, pe lângă numĕróse ilustraţiunĭ de actualitate, o materie bogată şi variată care va interesa publicul. Urăm deplin succes.

Societatea „Carmen Sylva“ a junimeĭ academice din Graz şi-a ales pe anul 1900 următorul comitet: Preşedinte: Eugen Tarangul, cand. teol. şi stud. iur. Secretar şi bibliotecar: Silviŭ Calefariŭ, stud. med. Cassar: Eugen Rus, stud. med.

De la Ateneul român. Martĭ s'aŭ deschis seria conferenţelor de la Ateneul din Bucurescĭ. Prima conferenţă a ţinut'o eminentul bacteriolog Dr. Victor Babeş, vorbind despre: Regenerarea neamuluĭ românesc. A asistat un fórte numĕros şi distins public. La conferinţa acésta dl Babeş a arĕtat cu date precise, cu hărţĭ, degenerarea ţĕranuluĭ, scăderea populaţiĭ, în acelaşĭ timp, când Evreiĭ să înmulţesc în mod aprópe fabulos. Conferenţiarul atribue decăderea acésta neobservărilor celor mai elementare regule de higienă.

Pod peste Dunăre. De mult încă se scria, că o înţĕlegere este între România şi Sêrbia, ca să se ridice un pod peste Dunăre, spre a lega liniile ferate române cu cele sêrbe. Podul era vorba să se construéscă între Cladova şi Severin. Planul a trebuit să rĕmână din motive financiarĭ. După cum scriŭ foile din România, el totuşi se va ridica, şi a nume din partea unuĭ consorţ de întreprinzĕtorĭ englezĭ.

Un iubileŭ. Zilele acestea s'a deschis la Milano o frumósă şi interesantă esposiţie întru amintirea aniversărĭ a suta de la aducerea „georginelor“ în Europa prin doĭ spanioli. Din Spania flórea a trecut în Franţa, de acolo în Germania, de unde s'a lăţit maĭ de parte, aşa cât azĭ o întîlnescĭ pretutindenea în sute de feliurite variante.

„Corda Fratres“. Pentru orientarea tuturor acelor, carĭ urmăresc cu interes şi bunăvoinţă participarea tinerimeĭ române la congresele internaţionale de studenţĭ şi în sînul Federaţiuneĭ internaţionale a studenţilor „Corda Fratres“, Vĕ rog să binevoiţĭ a publica în ziarul D.-Vóstre comunicatul ce urmézĭ aci: Problemele financiare, căror Secţia Română a Federaţiuneĭ „Corda Fratres“ a trebuit să facă faţă în anii 1898—1899—1900 mulţămită însufleţireĭ şi spiritului de jertfă a publiculuĭ român, aŭ fost resolvite în mod satisfăcĕtor pentru causă. O dare de samă în acéstă privinţă va fi publicată în mod potrivit de o dată cu un raport amĕnunţit şi documentat asupra activităţiĭ secţieĭ române, îndată ce direcţiunea secţieĭ române va dispune de tóte hârtiile şi datele trebuitóre pentru încheiarea acestuĭ raport. Vĕ rog după acestea, ca să ne păstraţĭ şi pentru viitor bunăvoinţa şi valorosul D.-Vóstre sprijin. Viena 30 Novembre n. 1900. Cu distinsă stimă *Lucian Bolcaş,* vice-president al S. S. F. i. d. S. „Corda Fratres.“

Rugare. Ceĭ ce aŭ primit losurĭ pentru sorţirea de obiecte, ce o va aranja „Reuniunea femeilor romane gr. cat. din parochia Sâncelului, pentru decorarea bisericeĭ“, cu onóre sînt rugaţĭ, să grăbéscă cu spedarea preţuluĭ acelora la adresa: *Vasilie Smigelschi,* paroch greco-catolic în Sâncel (Szancsal, Balázsfalva.)

Mulţămită publică. În numele membrilor despărţĕmîntuluĭ „Dêrgea“ al reuniuneĭ învĕţătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba-Iulia şi Făgăraş, venim prin acésta a ne esprima sincera mulţămită „Academieĭ române“, cel maĭ înalt institut cultural al Românilor, — pentru că a binevoit a dona pe sama bibliotecheĭ nóstre districtuale maĭ multe opurĭ de valóre. *Iosif Pop,* preşedinte. *Zacharie Murĕşan,* bibliotecar.

Prelegere economică. Reuniunea economică magiară din comitatul nostru şi-a început seria prelegerilor, ce le ţine an de an prin comunele maĭ de căpetenie. În maĭ multe locurĭ prelegerile se fac numaĭ în limba magiară, ér în câte în loc se tălmăcesc şi pe românesce. Cât resultat va urma din acesta, e uşor de priceput. La ast felĭ de prelegerĭ nu iaŭ parte, de cât câţĭ va ţĕranĭ comandaţĭ de solgăbirăĭ. Din prelegerĭ nu pricep nimic şi se reîntorc acasă tot aşa de cuminţĭ, cum aŭ venit. Dacă ceĭ maĭ marĭ doresc aşa de mult un progres al economilor ţĕranĭ, atuncĭ întăréscă statutele reuniuniĭ economice românescĭ, înaintate de mulţĭ anĭ, şi de bună samă resultatul se va ajunge maĭ curund. Mâne Duminecă se va ţiné o prelegere şi aci în Blaş. Se va vorbi despre bureţiĭ stricăcioşĭ şi ceva din sfera medicinĭĭ veterinare. Că se vor esplica saŭ nu şi pe românesce prelegerile acestea, ca altă dată, nu se spune în program. De alt cum, tot atâta resultat se va ajunge.

† Necrolog. Prietinul nostru Emil Sabo, prof. gimn. a fost atins de o nóuă durere, pierdêndu-şĭ pe iubita-ĭ soră *Leontina,* mórtă la 12 a crt. în vrîstă de 16. anĭ.

Fie-ĭ ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Un steag românesc de 144 anĭ.

Conferință

ținută în Casina română din Blaș la 9. Decembre 1900 de ***Dr. Augustin Bunea.***

Dintre câți ne-am întrunit astăzĭ în sala casineĭ române, nu este póte nicĭ unul, care până maĭ deunăzĭ să nu fi vĕdut, că în biserica catedrală din Blaș, în corul din dreapta presbiteriuluĭ, atîrnă de o rudă un steguleț.

Pulberea aședată în pătură grósă pe el, spărturile și destrămăturile luĭ produse de dintele timpuluĭ și de alte cause necunoscute, nu ne lăsa să distingem din depărtarea, în care-l priviam, nicĭ materia scumpă, din care era făcut, nicĭ decorațiunile luĭ prețióse, nicĭ frumósele icóne, ce le purta pe amêndóuĕ fețele.

Era un obiect, de care nu ne puteam da sémă, pentru ce este pus în loc așa de frunte în Casa Domnuluĭ, și de care, în tocmaĭ ca și mine, nicĭ alțiĭ nu sciaŭ să-ți povestéscă ceva interesant, căcĭ din generațiunea de astăzĭ, abia se maĭ află unul, orĭ doĭ, carĭ sciŭ ceva confus despre originea și trecutul luĭ glorios.

În luna luĭ Septembre din anul acesta, când, în preajma sĕrbătorilor sfinteĭ Unirĭ, s'aŭ făcut unele reparaturĭ în lăuntrul bisericiĭ catedrale, steguleț a fost luat și scoborit de la locul sĕŭ. Curiositatea m'a îndemnat să-l esaminez maĭ de aprópe, și am rĕmas încântat de frumseța luĭ. El este pregătit din dóuĕ pături suprapuse de mĕtase. Pe o față, sub inscripția *„Cleri Uniti Transilvani“*, tocmaĭ la mijloc pe un câmp vênăt, este chipul sfinteĭ Treimĭ în fir de aur, și încadrat cu greŭ brocat tot de aur. Pe cealaltă față, la mijloc, este aședată, între capetele și aripele vulturuluĭ negru austriac, marca Transilvanieĭ, adecă o corónă împodobită cu imitațiunĭ de petri scumpe, și sub ea șepte turnurĭ medievale, carĭ represintă 7 cetățĭ. Câmpul întreg, și pe o față și pe altă, este decorat cu ricamatură saŭ broderie de florĭ din fir de argint, și jur împrejur steagul este tivit cu posament (posmantrie), de care atîrnă dese fire de aur pe margiuĭ.

Vĕdênd acestea mĭ-aŭ venit în minte cuvintele istoriografuluĭ Samuilă Clain: „Pe la anul 1755, când ținea Maria Teresia bătaie cu Prusul (Burcușul), Episcopul Aaron de împreună cu tot clerul aŭ dat o companie, adecă 130 de husarĭ, cu arme, cu caĭ, cu haĭne, și cu tóte cele de trebuință. Tot preotul spre ridicarea companieĭ acesteia aŭ dat câte un galbin.“ [1])

Am cercat decĭ să aflu, că óre nu sub steagul descris maĭ sus a plecat în răsboiŭ și s'a luptat compania de husarĭ amintită de Clain în contra Prusienilor, și actele, carĭ le-am găsit într'un protocol din archiva mitropolitană din Blaș, m'aŭ convins, că steagul acela este al călăreților românĭ, carĭ nu la anul 1755, cum zice Clain din greșélă, ci la 1756 aŭ fost oferițĭ împĕrăteseĭ-regine Maria Teresia în răsboiul de șepte anĭ cu regele Prusieĭ Frideric, și că el este prețios nu numaĭ ca obiect de artă, ci și ca o mărturie clasică despre patriotismul pururea curat și desinteresat al părinților nostri și despre devotamentul nobil, de care Româniĭ aŭ fost tot de una animațĭ pentru tron și dinastie.

Dați-mĭ dar voe, domnilor, să vĕ povestesc ceva din istoria acestuĭ steag, cât îmĭ este cunoscută până acum.

Vestitul rege al Prusieĭ Frideric, pe cum spune împĕrătésa Maria Teresia în scrisórea sa din 11 Octobre 1756, adresată guvernuluĭ transilvan, a năvălit fără de veste în Saxonia, și de aci, fără a ține sama de dreptul ginților, s'a aruncat și asupra Bohemieĭ, atacând cu tótă puterea sa óstea austriacă de sub comanda mareșaluluĭ Brovn.

Împĕrătésa în situațiunea acésta grea a monarchieĭ și a tronuluĭ sĕŭ, apelă și la patriotismul popórelor sale din Transilvania, și în deosebĭ la al magnaților, nobililor și orașelor, carĭ aveaŭ moșiĭ nobilitare, cerêndu-le ajutor grabnic. Avea să fie acest ajutor un numĕr de călărețĭ, îmbrăcațĭ, înarmațĭ și provĕdуțĭ cu caĭ pe cheltuiéla celor ce îl vor da de bună voe.

Guvernul transilvan în 2 Novembre 1756 împărtăși episcopuluĭ unit Petru Pavel Aron din Blaș porunca împĕrătéscă, rugându-l, să nu-și pregete în acele momente critice a se înțelege fără amânare cu aĭ sĕĭ, și a se declara, câțĭ călărețĭ póte da pentru răsboiŭ. Asemenea provocărĭ primi episcopul și de la alțĭ dignitarĭ înalțĭ din Viena, și anume: de la cancelarul aulic transilvan comitele Gavrilă Bethlen, care la scrisórea sa oficiósă maĭ adaugea la urmă cu mâna sa proprie, că acum este timpul cel maĭ potrivit pentru clerul unit de a-și manifesta sentimentele sale de loĭalitate față cu tronul, — de la ministrul Ferdinand Königsegg Erps președintele colegiuluĭ pentru afacerile monetare și montane, care spunea, că clerul și națiunea română *(clerus et natio valachica)* trebue să se arete vrednicĭ de privilegiile dobândite, — și de la generalul comite Antoniŭ Kálnoki, care făcea cunoscut, că el este însărcinat cu misiunea de a forma în Transilvania un regiment de husarĭ.

Episcopul primind acestea scrisorĭ în 7 Novembre 1756, inmediat convocă la o întrunire pe zina de Lunĭ, 15 Novembre 1756, pe toți asesorii consistorialĭ, adecă și pe ceĭ din Blaș și pe protopopiĭ de afară, carĭ eraŭ învestițĭ cu demnitatea de asesorĭ, și pe lângă aceștia *pe maĭ mulțĭ nobilĭ românĭ*. Acestora din urmă, fiind că pe atunci eĭ învĕțaŭ numaĭ în școle străine, și ast fel cu cirilice nu sciaŭ ceți, episcopul le-a scris ungurésce: „hogy Kegyelmed is mint Ecclesiánknak és *Natiónknak edgyik nemes tagja* a jövő hétfüre, ugymint 15-ik ez holnapnak napján reggel itten lenni ne terheltessék.“ [1])

Toți ceĭ adunați în sàbor — sînt cuvintele lor — „cu o inimă și cu o voe în dată, vĕdênd crăeștile rênduelĭ s'aŭ făgăduit și aŭ fost gata a face și după putință a ajuta, pe cum se poftește, cu câte va cătane călărețe, și s'aŭ concludăluit, să se dea o companie de o sută și treĭ zecĭ de cătane, pe cum în următórele răspunsurĭ la aceĭ marĭ domnĭ date se va vedé. Așișderea și modru în ce chip să se facă acea companie s'aŭ așezat, pe cum se arată în comișia scrisă pentru acéstă trébă la cinstițiĭ protopopĭ.“

Hotărîrea acésta fu adusă la cunoscința Guvernuluĭ, a cancelariuluĭ Bethlen, a generaluluĭ Kálnoki și a ministruluĭ Konigsegg cu scrisorile din 16 Novembre 1756, în carĭ episcopul nu uită a accentua, că clerul și poporul român, de și este cel din urmă la bine, totuși nu voesce să rĕmână înapoia niminuĭ, când este vorba de a-și manifesta prin jertfe devotamentul sĕŭ față cu căpetenia statuluĭ și iubirea sa sinceră de patrie.

Protopopilor a scris episcopul, între altele, acestea: „Pentru a căror plinire și ducere în *vig* [2]), am adunat cinstițiĭ asesorĭ a clirosuluĭ nostru, cu carĭ împreună înțelegêndu-ne, de lipsă am aflat, cum acest prilej de vrednicie să nu trécă, ce după mĕsura slăbiciuniĭ nóstre cu tot deadinsul împreună să alergăm, și pentru aceea s'aŭ aruncat *de tot preotul cincĭ florinți ungurești* într'acesta chip: ca luându-se *comișeul,* [1]) în dată să se vestéscă, și a se stringe să înceapă, și strîngându-se în dată aicĭ la perceptoriĭ, carĭ s'aŭ rênduit, preacinstitul notariuș *Avram Dăianul,* și cinstitul protopop *Maniŭ Tiureanul,* să se trimită, așa cum până în viitórele sĕrbătorĭ a nașteriĭ Domnuluĭ nicĭ o reștanție să nu rĕmâie, că fiind lipsa obștiĭ și slujba împĕrătéscă, cu ecsecuție și cu maĭ marĭ cheltuelĭ se va scóte.

„Lângă acésta luând acésta veĭ avé grije, unde s'ar găsi caĭ spre slujba cătănéscă, *acar* [2]) de ce pĕr or fi, numaĭ alb nu, cu direptpreț să-ĭ laĭ și în credință până la o vreme, care credem, că nimene dintr'aĭ nostri nu l'ar tăgădui, spre acest bine de obște.

„Așișdere veĭ avé datorie și mare strădanie, să vestescĭ pentru *vonicĭ, carĭ vor avé voe și lor, și neamului a face cinste* și înălțatelĭ crăiese credinciósă slujbă, *spre binele viitoriŭ* să-ĭ aduniĭ, ca să fie cătane călărețe bine îmbrăcate ca voiniciĭ din reghimentul luĭ Kálnoki, și armate. . . . . .

„Fiind că nemișiĭ sînt datorĭ a da ajutoriŭ, carĭ ar da cu noĭ cătane gata, saŭ numaĭ caĭ, saŭ vonicĭ, nu ar fi datorĭ a da cu *varmeghia* [3]) și aicĭ și-ar *face bun nume neamului.*“

Generalul Kálnoki rĕmase încântat de ofertul clerului și poporului românesc și de dispositiile luate de episcopul. Deplina sa mulțămire o manifestă în scrisórea de dto Sibiŭ 20 Novembre 1756, în care zicea cătră episcopul Aron: „Acésta este într'adevĕr și trebue să fie cea maĭ plăcută jertfă, când cineva cu cât să póte plânge maĭ mult, că este asuprit, cu atât se silesce maĭ tare, ca să nu fie întrecut de nimene în vĕdirea fidelității sale. Domnia Ta, Preacinstite, eștĭ cel dintâiŭ, căruia se póte oferi cu distincțiune toga gloriei“.

Cu acéstă scrisóre generalul Kálnoki a trimis episcopuluĭ și o listă a tuturor obiectelor, cu carĭ trebuia să fie provĕdut fie care călăreț, însemnând și prețul lor după *„calculul cameratic.“*

Din acéstă listă vedem, că provederea unuĭ călăreț cu arme și haine costa pe atunci 66 fl. 32 cr. Renensi, ceea ce pentru 130 călărețĭ face 8621 fl. 60 cr. Renensi. Afară de acestea trebuia să se cumpere corturĭ și vase de bucătărie în valóre de 176 fl. R. și *un steag în preț de 100 fl. Renensi,* și ast fel echipamentul companieĭ avea să coste, fără de caĭ, suma *de 8897 fl. 60 cr.* Renensi. Prețul cailor nu este indicat în lista generaluluĭ Kálnoki, care numaĭ atâta spune, că fie care cal nu póte fi maĭ mic de 14 palme, maĭ tinĕr de 4 anĭ și maĭ bĕtrân de 7 anĭ. Cred că un ast fel de cal nu se putea căpĕta maĭ eftin de 80 fl. Renensi, ceea ce pentru 130 caĭ face *10.400 fl. Renensi.*

Așa dară caiĭ și echiparea călăreților trebuia să coste cel puțin 8897 fl. 60 cr.+10.400=19.297 fl. 60 cr. Renensi. Dacă însă vom considera, că unele obiecte aŭ costat maĭ mult, de cât era socotit în lista generaluluĭ, așa d. e. steagul nu a costat 100, ci 200 fl. Renensi, și dacă vom avé în vedere, că feciorĭĭ și caiĭ aŭ trebuit să fie întreținuțĭ cât va timp în Blaș până la asentarea lor, credem, că compania oferită de clerul și poporul român a costat cel puțin 20.000 fl. Renensi. Dacă însă vom socoti, că baniĭ eraŭ pe atunci de treĭ orĭ maĭ scumpĭ ca astăzĭ, póte că nu exagerăm, afirmând, că jertfa Cleruluĭ și poporuluĭ ar face astăzĭ în baniĭ de aĭ nostri 60.000 fl. v. a. saŭ 120.000 corône.

---

[1]) La Ciparĭŭ: Acte și fragmente, pag. 107.

[1]) Românesce: »Ca și Domnia Ta ca *un nobil membru al Bisericeĭ și Națiunii nóstre* să binevoescĭ a te presenta aci pe Lunia viitóre, adecă pe a 15 zi a luneĭ curente.«

[2]) Însemnéză: *sfârșit, deplinire.*

[1]) Însemnéză: *ordin.*

[2]) Însemnéză: *orĭ.*

[3]) Însemnéză: *comitat, județ.*

Cele mai multe dintre obiectele pentru îmbrăcarea și înarmarea soldaților episcopul le-a cumpĕrat din Viena prin agentul clerului românesc la curtea împĕrătéscă Ioan Babos. care avea salar de 200 fl. R. la an, și prin un negustător armean Mardar, numit și Mardarovics. Până ce a procurat tóte, episcopul avu mult de lucru și désă corespondință cu agentul Babos, și chiar și unele neplăceri. Așa d. e. deși episcopul cumpĕrase pentru compania sa un steag mai scump de cât era prețul preliminat de generalul Kálnoki, adecă cu 200. în loc de 100 fl. Renensi, totuși generalul nu se părea a fi mulțămit cu steagul, fiind că după gustul lui icóna sfintei Treimi de pe steag ar fi trebuit să fie pe fond roșu, și nu vĕnăt-auriŭ. Étă ce scria episcopul Aron din Sibiŭ la 11 Maiŭ 1757 agentului sĕŭ Babos la Viena: „Si sola Sanctissimae Trinitatis. unicae spei nostrae. expressa in vexillo effigies. Illustrissimo Comiti non placeret Generali, nihil quod reponam restaret. quam quod etiam ipsam antequam laudatae Dominationi Vestrae litteris, memorato Illustrissimo Comiti verbis expresseram, quam et probavit, et ad Dominum Biringer quoad caetera me direxit, sed fersitan rubri, non caerulei voluerit esse coloris."

Am citat anume aceste cuvinte. pentru că ele arată mai pe sus de orî ce îndoiélă, că steagul păstrat până acum în biserica catedrală din Blaș este identic cu steagul companiei oferite de Clerul și poporul român Mariei Teresiei la 1756, de óre ce pe steagul din biserica catedrală se află și astăzi chipul sfintei Treimi. „unica nóstră speranță." cum zicea evlaviosul episcop.

Stăruințele neobosite ale episcopului Aron de a vedé cât mai curând întruniți, înarmați și îmbrăcați, pe cei 130 feciori ai companiei, nu aŭ rĕmas fără de resultatul dorit. În 2 Februar 1757 episcopul putu scrie agentului Babos la Viena, că compania deja la începutul lui Ianuar era completă în cât privesce soldații, și că numai puțini cai îi mai lipseau.

În fine după ce soldații aŭ fost asentați în Blaș de locotenentul Csaloka, aŭ plecat cu toții voioși de aicî la 21 Februar 1757. mergênd prin Turda la Cluș [1]) și de aci mai de parte prin Budapesta și Viena spre a *„face cinste și lor și neamului lor."*

Acésta mândră companie nu avea din neamul nostru numai ostași de rînd, ci și oficerî români. Însa-și împĕrătésa dase drept acelora, carî vor oferi o companie întrégă, ca să pótă ei numi pe oficerii companiei. Eŭ cred. că episcopul Aron s'a folosit de acest drept, de óre ce mai multe epistole ale sale ne arată, că în companie era un bărbat instruit, cu care el întreținea corespondință latină. și pe care îl întitula „Dilecte in Christo Fili" adecă „Iubite în Christos Fiule." Cultura superióră și cunoscința limbei latine dovedesce, că acel bărbat nu puté fi gregar, ci oficer.

Până acum înse nu am putut afla numele, oficerilor români, afară de unul singur. Într o scrisóre a părintelui Mateiŭ Gaiger din anul 1757 se face amintire de doi nepoți ai episcopului Aron: unul *Ioan Aron* fisic, adecă medic, și altul frate cu acesta și căpitan în regimentul lui Kálnoki. [2]) Este deci probabil, că acest *Aron* nepot al episcopului și căpitan în regimentul lui Kálnoki, a fost oficer chiar în compania Clerului și poporului român, și că cu el a întreținut episcopul corespondența amintită în limba latină. Lui, probabil, a trimis episcopul în Martie 1757 un butoiŭ de viu de la Tür pentru domnul general Kálnoki. și o cuantitate óre care de vinars pentru gregarii companiei. Lui a scris episcopul în 20 April 1757, că după ce Dumnezeŭ a ajutat companiei românesci să pornéscă din Viena la taberă, ei să nu-și pregete a merge la mareșalul Brovn. care era staționat în Bohemia, spre a-i presenta respectuóse salutări de la episcopul, ér dacă sórtea îl va duce și prin Silesia, pe la domeniul ilustrului domn de Zuanna, să esprime și acestuia gratitudinea fiéscă, ce episcopul o pórtă față cu acest domn. Tot prin acel căpitan se pare, că da episcopul instrucțiuni călăreților români, cum să postéscă în străinătate, și apoi adaugea: „mĕ bucur, că nu umblați după titulaturi góle, căci nu prin titule, ci prin fidelitatea cea mai aléssă și prin zel învăpăiat vĕ veți împlini datorința față cu Dumnezeŭ, cu împĕrătésa și cu chemarea vóstră și veți satisface așteptările nóstre. Ca să puteți sevîrși acestea, în continuŭ mĕ rog la Dumnezeŭ, și din inimă împărtășesc ție și *la ai tĕi* binecuvîntarea nóstră părintéscă."

Orî cât de mult am dori să cunóscem și vitejiile sevîrșite de compania românéscă în luptele crâncene purtate 7 ani de Austro-Ungaria în contra genialului strateg Frideric al Prusiei, durere, acésta dorință nu ni sĕ póte împlini, că-ci o trupă de 130 de husari era prea mică, pentru ca să se fi putut validita singură între zeci și sute de mii de ostași și ast fel să fi dat ansă cronicarilor de a se ocupa în mod special cu faptele ei.

Mi-se pare înse probabil, că compania acésta, după ce numai în jumĕtatea a dóua a lunei lui April 1757 pornise din Viena spre câmpul de rĕsboiŭ. nu va fi putut sosi așa de timpuriŭ la Praga. în cât să ieie parte la bătălia, care în 2 Maiŭ 1757 s'a terminat lângă acésta cetate cu înfrângerea armatei austriace și cu mórtea eroică a mareșalului Brovn. Cred înse, că la strălucita victorie rĕportată de mareșalul austriac *Daun* asupra regelui Frideric la 18 Iuniŭ 1757 lângă Kolin, și compania nóstră a luat parte pentru că este cert, că armata lui Daun căpĕtase însemnate ajutóre din Ungaria și Transilvania după lupta de la Praga. și între aceste ajutóre a trebuit să fie și compania românéscă.

Este mai de parte sigur, că generalul Kálnoki a luat parte la campania din tómna anului 1757 în Silesia, [1]) când austriacii aŭ cucerit fortărĕța Schweidnitz (12 Novembre) și cetatea Breslaŭ (22 Nov. 1757). Fiind că înse compania românéscă era parte integrantă din regimentul lui Kálnoki, ea încă trebue să fi contribuit la aceste succese.

Dar orî carî ar fi fost suferințele, peripețiile și luptele, prin carî a trecut compania Clerului și poporului român, este mai pe sus de orî ce îndoiélă, că acéstă mică trupă s'a luptat cu bravura. care pururea a fost podóba ostașilor români în óstea monarchiei nóstre. Dovadă despre acésta este însuși steagul companiei, care n'a putut fi smuls nicî o dată din mâna vitejilor grupați în jurul lui. Ei l'aŭ adus érăși la Blaș, ce e drept sfârticat și ciuruit de glónțe. dar cinstit și nepĕtat. Că a fost un steag glorios. care a făcut *cinste neamului nostru,* ne dovedesce pietatea, cu care episcopul Aron l'a aședat și următorii lui l'aŭ păstrat în însa-și catedrala din Blaș, înaintea sfîntului altar în corul din drépta, ca o relicuie scumpă, care pururea va vesti și lăuda abnegațiunea rară și devotamentul nefățărit, cu care Românii aŭ sciut tot de una să-și jertféscă averea și sângele. orî de câte orî era în primejdie tronul și dinastia, siguranța și fericirea patriei.

Ignoti nulla cupido. Póte însa-și împrejurarea, că acest steag, și ca obiect de artă și ca glorióssă relicuie moștenită de la strămoșii nostri, a fost necunoscut, ne esplică puținul interes, ce unii l'aŭ arătat față cu întrunirea nóstră de astăzi. Nu ne supărăm pentru acésta, ci ne mângâiem, că am mai putut sufla pulberea archivelor de pe o pagină frumósă din trecutul bisericei și neamului nostru. și prin acésta am adaus și noi ceva la argumentele, carî militézĕ pentru drepturile poporului român în acéstă patrie, căci în validitarea aspirațiunilor unui popor cumpĕnesc tot de una greŭ meritele lui pentru tron și patrie. Celor ce ați binevoit a osteni la întrunirea nóstră spre a reaminti unul dintre aceste merite, vĕ mulțămesc din inimă și ca președinte al casinei și în calitate de conferențiar.

Anul 1700.

Disertație, de *Iacob C. Domșa* cl. a. IV.

(Continuare.)

Drepturile mitropolitului eraŭ tare neînsemnate și eraŭ prescrise de principii calvinesci, ér nu de canónele vechei biserici rĕsăritene. Și cum că drepturile mitropolitului eraŭ ilusorii să vede de acolo că săborul mare putea să judece și să depună pe Mitropolitul. Ér dacă asta a fost sórtea Mitropolitului românesc din Ardeal, atunci nu va fi greŭ să nc facem idee despre posiția ce o avea preotul în erarchia bisericéscă. Ordine în ierarchia bisericéscă nu era de loc. La o biserică eraŭ mai mulți preoți coordinați unul altuia. Preoții se tocmiaŭ cu poporul în privința venitelor. Administrarea sfintelor taine o făceaŭ preoții de la orașe și de la sate sub supravegherea sinodului general și a superintendentului calvin. Preoții se luaŭ de comun dintre cântăreții și diacii de la biserici. Poporul își alegea pe preotul sau și tot el îl alunga, dacă își căpĕta altul mai pe placul lor.

În urmarea acestora, era așa dar potestatea bisericéscă. organele administrative, indicatura și tótă constituția bisericii vechi românesci o ilusiune, un lucru desconsiderat din partea Calvinilor. Biserica românéscă din Ardeal — după părerea istoricilor — pe când s'aŭ început tractările de Unire era deplin calvinită în credință și organisație. Petru Bod zice: „Începênd de la reformațiune. românii în patria asta în lucrurile de religiune aŭ fost uniți cu reformații." Ér dacă ritul, care nu se ține de esența credinței a rĕmas în cât va nealterat, nu ne dă cuvînt să zicem, că dóră Calvinii nu ar fi avut de cuget să-l schimbe și pe acela.

Dacă forța ne-a aruncat în servitute bisericéscă, atunci lașitatea ne-a făcut sclavi în privința politică-națională.

Astăzi e recunoscută de către toți cercetătorii nepreocupați a vremilor trecute, continuitatea neamului nostru pe acestea plaiuri sămĕnate de Domnul cu rîuri de aur purtătore. încununate cu munți înfloriați cu falnici stejari și așternute cu câmp învrîstat cu mirositóre fiori. Ér dacă avem dușmani, carî cu armele pseudosciinței moderne și cu un hiperzel demn de o causă mai bună contestéză acest adevĕr istoric, causele sînt la toți cunoscute. Pe încetul poporul român și-a perdut drepturile și privilegiile câștigate și garantate, atât prin pacturi valabile încheiate cu principii magiari, cât și prin legi sancționate de regii Ungariei. Aveaŭ Românii până în secl. al XV. nobilii lor intitulați *nobiles valachi,* distincți de nobiles hungari. Și nobilimea asta își câștigase prerogativele sale prin virtuțile de pe câmpul de onóre. Până aŭ sustat boleriî cum se mai numiaŭ acești fii privilegiați ai neamului, a avut românimea din Ardeal scut și sprijin în dietă. Dar decăděnd în genere aristocrația (mai ales după desastrul de la Mohács) și începênd reformațiunea a inunda câmpiile Ardealului, stînca neclătită a nobililor români s'a vĕdut atăcată de torentele acesta furios. N'a fost greŭ deci, adaugêndu-se pe lângă fanatismul de rassă și cel de confesiune, a sparge acéstă stîncă. Și nu póte nime nega, că schisma în care eraŭ legați ca în cătușe Românii, a favorisat în gradul suprem

---

[1]) Aron cătră Babos 28 Febr. 1757.

[2]) Dignetur significare, — *zice Gaiger* — me requisitum fuisse a Domino Ioane Aaron phisico, Dni Capitanei Inclytae Legionis Kalnokianae fratre . . . *ér mai jos:* „Nullam apud me prorsus mentionem D. Aaron fecit de cambiali schaeda ad Ilmum Praesulem *avunculum* suum transmittenda".

[1]) Vedi opul: M. Theresia u. der siebenjährige Krieg, von Alfred Ritter von Arneth, Ester Band, Wien 1875, la nota 587, pag. 515.

acésta operaţie desastrósă. Şi anume poporul de rînd a fost ţobag, legat de glie şi de domnul sĕŭ, suferit până la buna plăcere a celor mai mari în acésta ţară, bun de-a lucra şi de a fi esploatat. Poporul român, ca naţiune pe la începutul secl. XVII. era numaĭ suferit în acésta ţară. ér ca confesiune era aprópe calvinit.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Teodor V. Păcăţian: **Sâmbăta morţilor,** dramă din popor în 5. acte. localisată după Raupach preţul 60 banĭ. Salutăm cu plăcere orĭ ce carte cu tendinţă moralisătóre cum e şi acésta şi o recomandăm cetitorilor nostri.

Dr. Em. Grigorovitza: **Dialectul aşa numit săseso** ale Germanilor din Transilvania şi elementele române cuprinse în el. Bucurescĭ 1900. preţul 1 Leŭ.

Posta redacţiunii.

On. *M. H.* în *P.* Am cetit »Apelul«, dar aşa cum ni l'aţi trimis nu se póte. Dar şi de alt cum, credeţi-ne, că resultatul va fi . . . fórte neîndestulitor. Formulaţi-l alt cum, dacă insistaţi totuşi să'l lansaţi.

Tătărlaua am primit şi achităm restanţa pe anul 1898.

Fiscut primit şi achităm anul 1899.

Deés primit şi achităm anul 1893 sem. 1. şi 1894 sem. 2-lea.

Sân-Nicolaul mare am primit şi achităm anii 1898 şi 1899.

Resighea primit cu mulţămită şi achitat tot până în 1 Novembre 1900.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Desfacere totală

Aduc cu onóre la cunoscinţa P. T. Public din loc şi jur. că din incidentul morţiĭ conducĕtoriuluĭ filialeĭ mele de aicĭ. voiŭ desface cu orĭ ce preţ tótă marfa de modă pentru dame şi domnĭ ce se află în deposit. Învit decĭ pe P. T. Public să grăbéscă aşĭ cumpĕra din vreme articliĭ de carĭ are trĕbuinţă.

Cu tótă stima
Székelyhidy János.

(35) 3—4

Veritabila **pomadă engleză „Tannochichinin"**
a Drului Iosif Kriegl,

(înainte) (după)

împiedecă căderea şi încărunţeala timpurie a părului şi a barbeĭ, şi ajută creşterea lor O doză costă, anticipând preţul, 3 coróne.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Asemnaţiunile postale să se adreseze la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Cumpărătorilor en gros li se ofere scădĕmînt convenabil.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi de metal a luĭ

(34) 4—52

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu **uşurinţă în orĭ ce parte, în dată** ce clopotele sînt bătute de o lature prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, aşa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află tot de una în magazin.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit şi franco.

Indispensabil şi neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte ţĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură şi până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumânĭ, stomac şi ficat.** Folosit ca mijloc estern. este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde. autentic registrată în tóte statele şi provĕdută cu capsula de metal. ce pórtă inscripţia: **Allein echt.** — Producţie anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble. spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucţiune şi cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróná 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a preţuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere şi efect miraculos. Face orĭ ce operaţie superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ. ivit înainte de aceea cu 14 anĭ şi declarat incurabil. bóla de óse şi în timpul din urmă un morb gangrenos. greŭ şi vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic şi repede la alinarea durerilor; răcoreşte şi vindecă orĭ ce fel de rane şi arsurĭ. Înmoĭe şi curăţă tóte ranele provĕdute priu impunsetură. O dosă spedată franco costă **1 coróná 80 filerĭ** după primirea preţuluĭ. La comande maĭ marĭ scădĕmînt.

Producţie anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitaţiile să pot încunjura urmărind cu atenţiune fie care borcan, care pórtă inscripţia: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine. şi se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.
(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 5—25

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul X. Blaș 22 Decembre 1900. Numĕrul 51.

Cătră P. T. Cetitori.

Apropiindu-se finea anului al X-lea, rugăm călduros pe toți cetitorii nostri, să binevoiéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante.

De zece ani de zile ne nutrim cu speranța, că dóră vor veni timpuri mai bune, când abonamentele vor încurge mai regulat și anticipative, însă durere, pe zi ce merge ne desamăgim tot mai mult. Abonenții nostri rĕmân ani după ani în restanță, éră datoriile tipăririi și edării fóii cresc în fie care an în mod însemnat, așa în cât astăzi stăm în grea cumpănă, ca pe lângă jertfele morali și fisice făcute, să mai aducem și jertfe materiali întru susținerea acestei foi; — ori, să încetăm cu edarea ei, așteptând alte timpuri mai fericite.

Deci, repetim cu insistință rugarea de la început, și apelând la sentimentul de echitate al abonenților, așteptăm, ca fiesce care să-și facă datoria.

Spre scopul acesta alăturăm la numĕrul de astădi câte o asemnațiune postală.

Administrația.

Bucovinenii și Rutenii.

Trebue să relevăm un simptom din cele mai triste, ce se manifestă, constant în crescere și amenințând cu adevĕrat desastru, în viața fraților nostri din Bucovina. Românii din Bucovina se desnaționaliséză, *se rutenisézĕ cu locul,* „en masse".

Mai deunăzi o fóie bucovineană înregistra ca un mare eveniment svonul, că credincioșii unei parochii de acolo ar avé de gând să se unéscă cu Roma, și să-și cheme de paroch un preot de la noi. — Prilejul proxim al acestei pretinse „mișcări" ar fi o nemulțumire provenită din pricina, că consistoriul din Cernăuți n'ar fi voit să le dee de paroch pe persóna dorită de credincioși . . . Póte că nu era nimic serios în tótă trĕba, póte că era numai o manoperă „electorală", de care se folosesc mulți cu ușurătate; póte nu se intenționa, de cât să se facă o blândă presiune asupra celor competenți a hotărî în afacere.

Și totuși unele ziare, de la noi și din România, s'au grăbit să reproducă articolul toții bucovine, ca un fel de alarm despre pericolul mare, ce ar amenința românismul.

Din *Cernăuți* scirea acésta neînsemnată în sine s'a pornit cu pași mari în voiagiu prin ziare și a făcut adâncă impresiune la *București,* la *Sibiiu,* la *Arad, Caransebeș,* etc. Póte pretutindenia unde trăiesc Români, și unde mai bate cu căldură o inimă „ortodoxă".

O „funestă mișcare" e în pornire! — își vor fi zis mulți. Frații nostri din Bucovina sînt gata să treacă la popistași, sînt gata să se lapede de „legea strămoșéscă", să se dee *uniați.*

Cam așa vor fi comentat articolul din chestiune mulți în multe părți.

Ei bine. trebue să spunem în fața acestei proceduri. că noi n'am luat în serios „funesta mișcare" de la Cernăuți. Dar chiar și dacă ar fi seriósă trebue să declarăm, că ea de parte de a fi funestă, ar fi chiar fórte norocósă, și necesară, în interesul bine înțeles al bucovinenilor, și spre binele comun al românismului întreg.

Din contră trebue să caracterisăm de funestă tocmai procedura aceea a presei românesci, dovedită și cu acest prilej; procedura de a sări ca mușcată de șerpe ori de câte ori e vorbă de o apropiere a Românilor, fie în ori ce formă, de *catolicism;* și viceversă de a închide ochii și a tăcé, ca un pĕcătos, sau ca un nepăsător, ori de câte ori se dovedesce că *ortodoxismul* e păgubitor, e periculos intereselor superióre ale neamului românesc, și în unele părți e primejdios chiar esistenței neamului nostru.

Când constatăm acest lucru, vrem să abstragem pe un moment de la partea religiósă a chestiunei, și să vorbim numai în tesă politică. Nu pentru că partea teologică nu ar fi pentru noi, ci pur și simplu numai pentru că cei

---

Feuilleton.

Icóne din Seminar.

Meditații.

Un sofist grec a asemănat viața cu undele mării; fie care om e un val, ce se schimbă în fie care clipă.

Sofistul a spus un adevĕr. dar l'a esagerat. ca toți sofiștii. Se schimbă omul. adevĕrat; dar tot el rĕmâne în urma urmei.

Era sĕptĕmâna patimilor.

Audisem de mai 'nainte, că atunci vom ține „meditațiile", și că ni le va ține un Jesuit.

— Un Je-su-it?

Până atunci nu vĕdusem încă Jesuiți, și ca toți ómenii, cari n'au idee despre Jesuiți, mi-i închipuiam în colorile cele mai sinistre.

Nu-mi va lua nime în nume de rĕu părerea acésta, cum nici eu nu o ieau azi, audindu-o de la ómeni cu pretenții de cultură superióră.

N'am de gând să fac elogii Jesuiților. Nici nu voi cita pe Voltaire, cel cu „Ecrassez l'infame!", deși vorbia plin de admirație despre erudiții lui dascăli Iesuiți. După a mea părere, cel mai strălucit elogiu al Iesuiților este chiar ura inverșunată a lumii.

Un coleg mai bĕtrân îmi da instrucții privitóre la meditații.

— Meditațiile sînt rînduite ca să te pregătesci mai bine pentru spovedanie și sĕrbători. În trei zile nu e permis să vorbesci cu nime, nici să cetesci gazete, nimic. Ai priceput?

— Priceput, dar serios spui, că nu-i permis să vorbesci trei zile?

— Serios.

— Nici atunci când nu te vede nime? El zimbi.

— Nu-i permis nici când.

Asta nu-mi intră în cap. Trei zile să nu vorbesc cu nime, să nu joc séra șach, să mĕ preumblu singur — imposibil!

Și totuși n'a fost imposibil. Deja după prima meditație eram altul. . . . Era întunerec . . . în capelă licăria numai candela dinaintea altarului. . . . Un fior mĕ cutremură, când aud primelele cuvinte ale Iesuitului: „Memento mori!"

Sînt ómeni. cari numai cu gróză se gândesc la mórte.

De ce acésta gróză?

Unul dintre marii gânditori ai veacului a scris: „Cel mai fericit moment al celui nefericit este momentul adurmirii, și cel mai nefericit moment este cel al deșteptării."

D-Ta, dragă cetitorule, ești póte fericit și nu înțelegi cuvintele acestea. Ți-le doresc, să fii fericit și pentru mai de parte și să nu le înțelegi nici o dată. Dar nu uita, că esistă mii și mii de ómeni, cari înțeleg citatul acesta, fără să-l cunóscă, și diminéța când își deschid ochii regretă din inimă starea anterióră de *odihnă inconscientă,* gândind în sufletul lor amărît: „Ce bine ar fi fost, să nu mĕ mai deștept" . . .

Priviam fix înaintea mea, reflectând asupra celor audite. Și cum stam . . . . mi-am închis ochii . . . simțiam, că îngerul morții e aprópe de mine . . . Privirea lui era liniștită, ochii adînci ca taina morții. . . .

Era o alucinație — și lăsam să fiu amăgit — aveam sensația, că mĕ cufund în o apă mare, și nu-mi părea rĕu, că mĕ cu-

visaţi în acest articol ştim că sînt în majoritate ómeni, cari dacă le vorbeşti cu scriptura şi cu sfinţii părinţi în mână spun, că nu daŭ nimic pe ele, pentru că ei — aşa le place a zice — sînt întâiŭ şi întâiŭ Români şi numaĭ Români.

Ei bine, să vorbim acum din punct de vedere curat românesc.

*

Înainte de tóte să constatăm că situaţia Românilor din *Bucovina* este fórte tristă.

În *Macedonia* stăm rĕŭ de tot, pentru că Bulgariĭ şi Greciĭ staŭ să înghită pe Români, de dragul ortodoxieĭ. Dar să zicem că acolo nicĭ o dată n'am stat maĭ bine ca acum, şi să ne mângăiem cu atâta.

În *Basarabia* românismul e ca perdut, graţie ortodoxismuluĭ. Pentru că sub domnia Atotputerniculuĭ Ţar se pot susţiné necontopiţi *Poloniĭ* catolicĭ, deşi sînt de neam *slavic* şi eĭ, — căcĭ îĭ susţine religia lor, sub scutul căreia s'aŭ desvoltat ca individualitate naţională. Dar nu se pot susţiné Românii, deşi de neam latin, pentru că-s ortodoxĭ, de o confesiune cu Ţarul. — Acésta să ni-o însemnăm şi să trecem înainte.

Stăm rĕŭ şi noĭ, Românii din *Ardeal* şi *Ungaria*, că străin sub un regim cu totul duşmănos. Graţie înse sentimentuluĭ naţional deşteptat în inteligenţă şi popor, de şcóla naţionalistă, latinistă, creată de *unire,* nu ne temem de desnaţionalisare; tot Români rĕmânem noĭ în mijlocul tuturor presiunilor, ademenirilor şi întrigilor duşmănóse. Şi *cât timp Români vom fi, nu ne temem c'om peri.*

Cum stăm înse în *Bucovina?* Maĭ rĕŭ ca orĭ unde! Românii se desnaţionalisézĕ *en masse* şi se fac *Ruteni* — graţie ortodoxismuluĭ pravoslavnic!

Abstrăgênd de la partea confesională a chestiuneĭ, faptul în sine este atât de grav şi important, în cât merită atenţiunea *fie cărui Român de bine.*

Toţi câţi aŭ scris despre Bucovina, — maĭ în urmă dl *G. Bogdan-Duică,* în monografia sa („*Bucovina*". Sibiŭ 1895). — arată că poporaţiunea română, locuitorii băstinaşi aĭ ţĕrii, cedează *Rutenilor* teritoriul moştenit. Nime înse n'a relevat în tótă mărimea sa pericolul acesta ca autorul, de alt fel necunoscut, al broşureĭ germane apărută în vara acésta la Viena, sub titlul:

Die Slavisirung der Bucovina in XIX Iahrhundert. *)

Broşura e scrisă de *un Rumân,* şi după cum se pare de un Român naţionalist.

Să vedem dar pe basa acesteĭ broşurĭ, în ce constă pericolul pentru românism şi Bucovina.

Maĭ mulţi bărbaţi competenţi, cari s'aŭ ocupat cu chestiunea, constată că elementul românesc perde terenul faţă cu elementul rutean.

Dr. Adolf Ficker, şeful comisiuneĭ statistice, în scrierea sa „*Hundert Jahre*" scrie:

„Românii, a căror limbă domnia aprópe esclusiv în Bucovina încă în ultimele decenii ale secoluluĭ trecut, prin rapida înaintare a Rutenilor în Nord şi Vest aŭ fost reduşi la Ost şi Sud, aşa cât mulţi din connaţionalii lor, maĭ ales între Nistru şi Prut, învăluiţi de Ruteni, s'aŭ alipit la naţionalitatea ruteană".

Tot aşa se esprimă dintre statisticianiĭ austriacĭ, Dr. Romstorfer şi Dr. Wiglitzky. Ér *Elisée Reclus,* celebrul geograf francez zice (în Nouvelle Geographie Universelle) că elementul latin este mânat încetul spre miézĕ zi, lăsând Slavilor superioritatea numerică. Asemenea *Bertrand Anerbach* zice (les races et les nationalités en Autriche-Hongrie, Paris, 1898) că Rutenii pătrund în marş victorios la inima populaţiuneĭ românescĭ, şi că evoluţiunea etnică, ce se urmézĕ în Bucovina, este în defavorul românismuluĭ.

E cu atât maĭ dureros a constata acest fapt de regres, că e deja dovedit şi recunoscut chiar de străinĭ, ca *Miklosich,* că într'o vreme elementul românesc înaintase spre Nord până în *Galiţia,* lăsând urme şi dovedĭ despre esistenţa sa acolo în numirĭ de locurĭ, carĭ şi azĭ esistă. În *Galiţia* ostică sînt munţi cu numele: Petrosu, Stogu, Ardeluşa, Runcu, Bujor, Sihleniĭ, Puşcariŭ, Mencel, (Muncel), Rotunda, etc.

În Bucovina, în părţi locuite azĭ numaĭ de Ruteni esistă încă numirĭ de locurĭ, ca acestea: *Sărata* (rîuleţ) Petrăşeni, Mareniceni (sate) Lungul, Tomnatic, Cornu, Pleşu, Fruntea (munţi în cercul Vijniţ.)

În dată după adnexarea Bucovineĭ la Austria, în 1786, s'a făcut un „*Regulirungs plan*" (ex consilio aulae bellicae) stabilind în şcólele districtuale limba *română* şi germână ca limbĭ de propunere. Atarĭ şcóle s'aŭ fost întemeiat şi în *Vascouţ* şi *Zastavna.* Astăzĭ aceste comune sînt tocmaĭ la mijlocul părţiĭ *rutene* a ţĕriĭ!

Prin aniĭ 1850 comunele marĭ *Toporăuţi* (cu 5108 locuitorĭ) şi *Rarancea* (cu 4275 l.) eraŭ curat românescĭ. Astăzĭ sînt rutenisate! Şi ca acestea multe multe altele.

La 1777, când s'a anexat Bucovina se zice că eraŭ vre-o 40,000 Români şi 6000 Ruteni. Astăzĭ cu 68,000 sînt *maĭ mulţi Ruteniĭ* de cât Românii.

*) *Die Slavisirug Pukovina in XIX.* Jahrhundert als ausgaugsprukt grosspolnischer Zukunstspolitik. Ethnographisch und politische Betrachtungen von einem *Bukoviner Rumenem* Wien, 1900. Comisionsverlag von Carl Gerolds Son. I. Barbara gasse 2. 8° 40 pagini.

---

fund. În depărtărĭ de zare, lumea rĕmânea în urmă — un înduioşĕtor apus de sóre — nu maĭ aveam nicĭ o durere, nicĭ un dor. . . .

Ce fericit aşĭ fi murit atuncĭ!

Treĭ zile închiate am dus-o cu reflexiunĭ de acestea.

Ne întâlniam pe coridóre pretiniĭ ceĭ maĭ buni şi treceam, ca şi când nicĭ o dată nu ne-am fi vĕdut.

Numaĭ séra în „fumător" era maĭ greŭ. Î-mĭ venia să rîd, când vedeam cum staŭ fumând cu spatele unul cătră altul, ca şi când ar fi certaţi.

Séra adormiam maĭ obosiţi ca orĭ când.

Ziua a dóua şi a treia eraŭ maĭ lungĭ şi maĭ grele. Mi-se părea că sînt aniĭ, de când n'am maĭ vorbit cu nime. Ce mare dar este graiul; abia acum îl preţuiam cum se cade.

În ziua a treia s'aŭ ţinut în capela nóstră meditaţiile pentru laicĭ. Am vĕdut advocaţi, medicĭ, profesorĭ de universitate îngenunchiaţi pe marmora rece; am vĕdut — nu credeam ochilor — treĭ ofierĭ de husarĭ îngenunchiaţi înaintea altaruluĭ cu cartea de rugăciunĭ în mânĭ.

Şi m'am gândit: tare trebue să fie civilisat neamul nostru faţă de celealalte neamurĭ, când la noĭ religia e numaĭ pentru preoţi. . . .

În biserica cea mare audiĭ sgomot.

M'am furişat în cor, să vĕd ce era.

Biserica era ticsită de lume. Era colonia polonă din capitală. Acestĭ pribegĭ aŭ petrecut vre-o zece aniĭ, fără ca cineva să se fi îngrijit de trebuinţele lor sufletescĭ, căcĭ eĭ nu sciaŭ, de cât limba lor maternă. Aplicaţi ca lucrătorĭ la fabricĭ — o mână de ómeni în mare de străinĭ — şi-aŭ păstrat cu scumpĕtate limba, ferindu-se de contactul cu străiniĭ.

Când Iesuiţiĭ aŭ aflat cum stă lucru, aŭ adus numaĭ de cât doĭ Iesuiţi poloni, să-ĭ pregătéscă pentru sĕrbătorĭ.

Aşa am ajuns eŭ în biserică, chiar când unul vorbia.

Am ascultat până în sfîrşit, fără să înţeleg ceva, şi eram emoţionat.

La sfîrşit, oratorul a început un cântec bisericesc după melodia imnuluĭ naţional polon.

Era o însufleţire fără marginĭ, fanatică.

Cântaŭ bĕtrâniĭ şi tineriĭ, fetele şi copiiĭ, cântaŭ statuele de marmoră, cânta Dumnezeŭ-Creatorul deasupra altaruluĭ. . . .

Când Iesuitul s'a dat jos de pe amvon, cu tóte împotrivirile lui, îl ridicară pe sus; îĭ sărutaŭ mânile şi póla reverendiĭ.

Şi acordurile imnuluĭ polon cutremuraŭ columnele bisericeĭ, sguduiaŭ biserica din temeliĭ.

Plângeam ca un copil.

Vedeam erupţiunea credinţeĭ, la o mână de ómeni pribegĭ şi fără ţară; involuntar mĕ gândiam la sórtea neamuluĭ nostru şi aflam o asĕmănare fatală între eĭ şi noĭ.

Sîntem şi noĭ „pribegĭ în vatra strămoşéscă", cum a zis poetul.

A patra zi diminéţa, după Cuminecare, aŭ încetat meditaţiile.

Ce bucurie! Ne stringeam mâna şi ne îmbrăţişam, ca şi când nu ne-am fi vĕdut de aniĭ. Şi fie care avea în inimă hotărîrea de a fi maĭ bun.

— Aşa mĭ-a fost de dor. . . .

— Şi mie.

— Eŭ am vrut să te agrăesc, dar mĭ-a fost frică, să nu-mĭ întorcĭ spatele.

— Şi eŭ am voit, dar unde te vedeam aşa sfînt. . . .

Apoĭ când am primit posta!

Se aglomerase un vagon de jurnale şi epistole. Şi epistolele eraŭ din *lume.* . . . şi lumea ţi-e aşa de dragă, când treĭ zile nu ĭa-ĭ vĕdut faţa. . . .

Simin.

Câteva date statistice comparative ne vor ilustra și mai mult grozavul desastru național.

La anul	Români	Ruteni
1846	180·417	140 627
1862—1871	208·475	178·734
1880	190·005	239·690
1890	208·301	268 367

Și dacă aceste cifre n'ar fi chiar corecte ele ne arată totuși disproporțiunea cea mare ce s'a stabilit în desvoltarea celor dóue elemente. De alt fel procesul de *rutenisare* se continuă, și decurge sub ochiĭ nostri. „Patria“ ne vestia în ultimiĭ numerĭ aĭ esistenței sale despre comune întregĭ, carĭ s'aŭ rutenisat.

Dacă cercetăm mai adinc causa acesteĭ desnaționalisărĭ aflăm, că zĕŭ în ultima analisă ea se datorește *ortodoxismului*. „Așa nĭ-a fost fatalul destin al istorieĭ“ esclamă cu durere un istoriograf al nostru espunênd cum neamul românesc s'a rupt de cătră Roma de dragul Bulgarilor. În acest strigăt de durere se cuprinde mult adevĕr, și nu e numaĭ întîmplător că țipetul acesta plin de regret, a isbucnit din inima unuĭ *Român bacovinean* (D. Onciul, prof. universitar din București, de origine Bucovinean).

De fapt și autorul broșureĭ, de care ne ocupăm recunósce și constată că pricina rutenisărĭĭ este „ortodoxia“ fraților nostri din Bucovina.

De o parte biserica „națională“ și „strămoșéscă“ a Românilor din Bucovina nu a desvoltat o înrîurire culturală asupra credincioșilor sĕĭ, cum a desvoltat de esemplu biserica nóstră după *unire*, ér de altă parte clerul rutean, deși nu are putere în guvernamîntul bisericesc seduce poporul credul, cu vorbe, că cine nu știe rutenesce, nu se póte ferici, „că în raiŭ se vorbesce numaĭ rutenesce, și Isus Christos când va veni să judece lumea va vorbi *rutenesce*“ (pag. 16. a broșureĭ).

Să nu se maĭ înfióre decĭ frațiĭ din Bucovina, dacă uniĭ dintre eĭ s'ar *uni cu Roma*, căcĭ mare farmec pentru românism zace în acest cuvînt: *Roma*. În el este mântuire și viață pentru Românĭ.

Romanus.

Recompensă națională. „Peninsula balcanică“ în numĕrul ultim, publică proectul de lege depus la biroul Camereĭ de dl ministru al cultelor, prin care se propune acordarea uneĭ recompense viagere de 400 leĭ lunarĭ, dneĭ Mihaileanu, respective fiilor eĭ pân ce vor ajunge la majoritate.

Proiectul dluĭ Arion va întruni, nu ne îndoim, sufragiile tuturor deputaților, fiind vorba de ajutarea uneĭ familiĭ, a cărui cap a căduț jertfă datorieĭ sale de profesor și publicist. „Rob al datorieĭ, el a trăit maĭ mult pentru altiĭ, aducênd prețióse servicĭĭ școleĭ și neamuluĭ“, spune dl ministru în espunerea de motive, ce însoțesce proiectul. „E o datorie de a îngriji de nevoile traiuluĭ unor copiĭ și văduveĭ, rĕmașĭ în strîmtóre, când tatăl și soțul ne-a dat pilda unuĭ nobil devotament.“

Aducem omajul nostru dluĭ ministru, a cărui inimă e plină de așa nobile sentimente, pentru ceĭ nenorociți prin complotiștiĭ bulgarĭ.

Activitatea bisericeĭ române apreciată de un catolic. Sub acest titlu ziarul „Apĕrarea națională“ din Bucureșcĭ, în nrl de Duminecă 26 Nov. v. publică în traducere, un articlu apărut azĭ primăvară în revista germână „Die Katholischen Missionen“. Am cetit și noĭ încă atunci acel articlu și aveam de gând să-l traducem pentru fóia nóstră, dar ne-a oprit teama, ca nu cum va să fim din noŭ acusați că batjocorim religia statuluĭ român. Azĭ însĕ, când cetim acel articlu în un ziar, care are de program chiar apĕrarea ortodoxismuluĭ, și când fóia, care ridica mereŭ acuse în potriva nóstră, a decăduț până la gradul de a se face apĕrătórea inmoralităților celor maĭ triviale și astfel scrisele eĭ nu ne maĭ pot atinge, — socotim, că am greși când n'am reproduce acel articlu, la care ziarul bucurescean n'a rĕspuns nimic până acuma. Anticipăm, că ne dor adevĕrurile cuprinse în articlul acesta, dar îl dăm cetitorilor nostri, spre a se vedea „unde duce spiritul timpuluĭ înstrăinat de Dumnezeŭ.“

Ĕtă cele publicate în revista din vorbă:

Revista nóstră a publicat deja în anul 1898 pag. 341 sqq. o descriere amănunțită asupra situațieĭ pe terenul religios moral în România modernă.

Următórele date, primite de la un german stabilit în România, ne ofer destul de importante complinirĭ la cele scrise atunci. „În dată ce națiunea română s'a trezit din somnul de mórte, în care căduse în urma împrejurărilor, ce aŭ domnit până la 1821“ — așa spune Xenopol, cel maĭ însemnat istoric modern român, autor al uneĭ istoriĭ a românilor în 12 volume și profesor universitar în Iași — pe românĭ i-a cuprins un dor neastîmpărat de civilisațiune, așa după cum o răspândiaŭ pe acésta operile luĭ Voltaire“.

„Atrasă de lumină — după cum scrie Titu Maiorescu în „Cultura superficială“ — tinerimea întreprinse acel pelerinaj extra ordinar la isvórele științeĭ din Franța și Germania, pelerinaj care până în ziua de astăzĭ este mereŭ în creștere“.

La aceste universități însĕ din păcate se răsfăța necredința, materialismul. Tineriĭ românĭ, întorcêndu-se acasă, le-aŭ adus pe acestea cu sine.

Vanitatea născu într'inșiĭ dorința de-a arăta cu orĭ ce preț celor alalte națiunĭ, că eĭ, urmașiĭ luĭ Traian, „sînt la un nivel cu dînșiĭ“.

Întorcêndu-se acasă, unde în curînd ajunseră la funcțiunĭ și demnități, începură opera de „reformă“.

Se întemeiară în România glyptotecĭ, pinacotecĭ și musee, se înființară școlĭ de tot felul, superióre și inferióre; se cultivaŭ artele frumóse, din păcate însĕ tóte acestea fără Dumnezeŭ. Astfel la amîndóuĕ universitățile din Bucureșcĭ și Iași religiunea fu înlocuită — cum zice Xenopol, — cu „convingerĭ carĭ să-ĭ țină pept“ (religieĭ).

În licee se predă religiunea numaĭ în cele 4 clase inferióre. Și cum! Narațiunile biblice nu sînt de cât niște basme frumóse. Puțină etică modernă-păgînă înlocuește perfect catechismul. Acelaș lucru se póte zice despre școlile primare. „Aceste școlĭ“, — zice Xenopol, — aŭ înăsprit contrastul natural (sic!), care există între filosofie și religie.

Aceea sprijinită de influența perversă a vieții civilisate, a dat acesteia lovitura de grație.

Acésta, se înțelege, are valóre numaĭ când e vorba de biserica ortodoxă, care vegetéză ducênd o existență cu atât maĭ tristă, cu cât acelaș spirit disolvant a pătruns și în acéstă biserică, care de la 1865 este autocefală (cf. Hergenröther, Kirchengeschichte III, 901).

Cea maĭ bună dovadă despre acésta sînt seminarele ortodoxe și „noul“ decalog.

Următorul tabel ne arată cât de vitreg sînt tratate studiile teologice la ortodoxĭ:

Cl. I. Ist. biblică 2 óre pe sĕptĕmână, zoologie 2 óre, matematică 3 óre, gimnastică 3 óre.

Cl. II. Ist. bibl. 2 óre, botanică 2, matematică 2, gimnastică 3 óre.

Cl. III. Ist. bibl. 2 óre, matematică 3, gimnastică 3, geologie și mineralogie 1 óră.

Cl. IV. Religia n'are nicĭ o óră, din contră fisica are 2, matematica 2, lucrul manual 1, gimnastica 3 óre.

Cl. V. Exegesă 2 óre, istoria bis. 1, Morala 2 jum. chimie 1 jum. matematica 2, gimnastica 2, lucrul manual 2 óre.

Cl. VI. Exegesă 2. ist. bis. 1 jum., dogmatica numaĭ 2, anatomia 2, anatomia și fisiologia omuluĭ 1, matematica 1, gimnastica 2, lucru manul 2 óre.

Cl. VII. Omiletica 1, istoria bisericéscă 1 și jumătate, dreptul bisericesc 2, pedagogia 3, gimnastica 2, lucru manual 2 óre.

Cl. VIII. Teologia pastorală 2, Liturgica 1, din contră pedagogia 7 óre, economia rurală 2, medicina populară și higiena 2, lucru manual 2, gimnastica 2 óre.

Profesoriĭ, în cea maĭ mare parte laicĭ, și-aŭ făcut studiile în Lipsca și Berlin. Faptul, că morala se predă după Jules Simon, vorbește destul de clar.

Un seminarist ortodox a întrebat o dată pe un seminarist catolic, dacă și la eĭ se admit teoriile luĭ Darwin?

Cu cele 10 porunci, „Sf. Sinod“ a procedat astfel:

Porunca IX a fost ștersă cu desĕvârșire ér a VI a fost transformată așa. „Să nu fiĭ desfrînat“.

Pentru a avea însĕ numĕrul de zece, autoritatea supremă bisericéscă s'a ajutat astfel: Prima poruncă s'a împărțit în dóuă porunci: 1. Eŭ sînt Domnul Dumnezeul tĕŭ altĭ Dumnezeĭ străinĭ să nu aibĭ afară de mine“. 2. „Chip cioplit să nu-țĭ facĭ“ etc. Cele alalte porunci aŭ avansat fie care cu un numĕr, așa că a rĕmas numĕrul de zece.

Fructele uneĭ asemenea educațiuni „clericale“ se și vĕd. Biserica ortodoxă nu face nimica pentru a opri ruinarea moravurilor creștinești.

După mărturisirea unuĭ prefect de județ, din o sută de căsătoriĭ, 90 la sută civile. Divorțurile sînt la ordinea zileĭ și din cele 10 la sută se divorțéză de sigur 9 la sută. Se întîmpă adese orĭ, că partea divorțată invită la nóĕle sale căsătoriĭ și pe fostul eĭ soț, ca să arete că n'are nimic contra luĭ. Despre o viață familiară și educație a copiilor în asemenea împrejurărĭ, nicĭ vorbă nu póte fi. Copiĭ cresc cu servitoriĭ saŭ pe stradă.

O altă urmare tristă a disprețului căsătoriei creștine, este scăderea înspăimîntătóre a populației române.

„Asupra acestui fapt prea dureros — scrie programul Ligei Române în contra alcoolismului pag. 5 — nu mai e posibilă nici o îndoială".

În anul 1897 aŭ murit în Iași 1000 de români și s'aŭ născut numai 500; jidanii însă s'aŭ sporit cu 800 de suflete.

Față cu tóte acestea, biserica ortodoxă stă neputincióșă, mai ales că seminarele sînt luate de sub conducerea bisericei (V. Hergenröther, Kirchengeschichte III. 902) și programul lor de studii este normat prin ordinul ministerial din 1893.

Se zice că credinciosul mitropolit ortodox din Iași ar fi contribuit cu 25.000 lei la edificarea noului teatru din Iași, în care „poporul să învețe morală" (!)

Mitropolitul s'a înșelat însă amar, căci directorul trebue să dea piesele cele mai picante, ca „Divorçons", „Porunca a IX" „Barbara Ubric" etc. alt fel ar rămânea casa gólă.

Multe s'ar mai putea spune, dar cele spuse deja sînt suficiente, pentru așĭ forma cine va o idee, unde duce spiritul timpului înstrăinat de Dumnezeŭ acéstă frumósă țară și acéstă națiune, înzestrată de la natură cu atâtea calități!

Revistă politică.

Austria. Frații nostri din Bucovina se împărtășesc cam de aceia-și sórte ca și noi. Și acolo guvernul folosesce față de eĭ cele mai drastice mĕsurĭ spre a-ĭ sdrobi și spre a nu-ĭ lăsa să se pótă validita. „Deșteptarea" e aprópe mereŭ confiscată. Numĕrul ultim are tot câmpurĭ albe. La alegerea pentru curia a V. a căđut bravul Dr. G. Popovicĭ și în locu-ĭ a fost ales o creatură de a br. Bourguignon. Pentru curia a IV. partida poporală națională a candidat pe Valerian Halip și br. Eud. Hormuzachi. Aŭ căđut amêndoĭ, reușind doĭ mameluci. E evident că guvernul îĭ combate cu tot felul de mijlóce.

România. Crisa financiară continuă și guvernul nu află căile mai potrivite spre a face banĭ. A cercat cu vinderea serviciului maritim, cu salinele, cu terenurile petrolifere, cu acțiunile Băncii naționale, dar tóte aceste planurĭ aŭ fost întîmpinate cu resentiment din partea țării. Se pare că guvernul se clătină. Liberalii fac agitație, ér radicalii în frunte cu Panu, amenință pe conservatorĭ cu disidență.

Transvaal. În vreme ce generalul Roberts se reîntórce în Anglia spre a fi încununat cu laurĭ, armata rĕmase în Africa sudică, e bătută de Burii desperați. Generalul Clemens a fost strajnic bătut de Burĭ, perderile Anglezilor aŭ fost fórte marĭ, ceea ce se vede și din impresia ce aŭ produs'o scirea acésta în Londra. Ministrul Chamberlain a hotărît închiderea parlamentului.

La 17 Dec. gener. De Wett a spart linia oștirilor angleze și le-aŭ pricinuit acestora marĭ perderĭ.

O altă trupă de Burĭ aŭ trecut rîul Oranje aŭ bătut cavaleria angleză și aŭ înaintat în Capland, cu gândul să rĕscóle coloniile olandeze, carĭ și așa sînt în mare ferbere.

Corespondințe.

Darul Archiereului.

Gârbova-de-jos 20 Dec.

Curatoratul bisericesc și poporul credincios din Gârbova-de-jos în sĕptĕmâna trecută a avut o nóuă surprindere plăcută. Protopopul tractual al Aiudului a strănus adecă acelui curatorat o frumósă cruce de mână, dăruită de Escelența Sa Î. P. S. D. Mitropolit pentru biserica cea nóuă din Gârbova, pe care tot Escelența Sa a binevoit a o consacra în 25 Novembre a. c. Prețiósa cruce dăruită de Escelența Sa este de lemn, pe care cu multă artă xilografică este scobită restignirea Domnului. Lemnul crucei este îmbrăcat în argint de probă, tot de argint de probă îĭ este și mănunchiul. Crucea e împodobită cu margaritare veritabile, anume cu opt petri vînete (turcois) și cu dóuĕ-zecĭ și una granate (almadin); în îmbrăcămîntul de argint al crucei sînt gravate armalele archiepiscopescĭ, pe cum și anul 1900.

Prin marinimosul dar Escelența Sa a ținut să-și manifesteze din nóŭ iubirea și propensiunea părintéscă față de poporul credincios din Gârbova, care cu mult zel și cu marĭ jertfe a ridicat frumósa biserică, ca un monument al aniversarului de 200 de la s. Unire.

Curatoratul și poporul din Gârbova-de-jos primind noul sĕmn al iubireĭ și îngrijireĭ, ce o pórtă Escelența Sa față de dînșiĭ îșĭ vor ține de fiéscă datorință, ca cu îndoit zel și devoțiune să se alipéscă cu recunoscință și pietate fiéscă de înaltul lor patron și binefăcĕtor, rugând pe Părintele ceresc să conserve încă mulți ani în deplină vigóre și sănătate pe bunul, generosul, nobilul și mult iubitul nostru Archipăstor.

P.

La cestiunea „concubinatelor."

Din Archidiecesă, 16 Decembre 1900.

Onorată Redacțiune!

„La cestiunea concubinatelor" aŭ scris câțĭ va corespondenți ai DVóstre. Și bine aŭ făcut, că aŭ scris. Dóră „cestiunea concubinatelor" e una dintre cestiunile cele mai actuale — la noi.

La noi, dară nu și la alte popóre creștine. Nu sciŭ, ghîce sînt, orĭ nu, dar mie mi-se pare, că sînt ghîce, când susțin, că actualitatea, la care a ajuns la noi la Români „cestiunea concubinatelor", avem, să o mulțămim — Țărigradului. Rîdeți, dacă așa vĕ place, și rîdeți, cât vĕ place. când cetiți aserțiunea acésta a mea, dară vĕ spun, că rîsul dvóstre de loc nu mĕ va turbura.

Și sînteți dóră dornicĭ, să sciți, cum am ajuns, să-mi dobîndesc convicția acésta? Étă v'o spun. Sînt mândru, că pot. să susțin fără de témă de a fi combătut, că între tóte popórĕle, carĭ aŭ fost trase în nefericita schismă a luĭ Fotie și Michail Cerulariul, singur poporul nostru s'a avîntat în totalitatea sa la óre care trépta mai înaltă de civilisație. Saŭ totuși să nu supĕr: Sêrbiĭ, cel puțin cel din Ungaria, ne-aŭ întrecut în privința civilisației și în a — concubinatelor. La cele alalte popóre cuprinse în brațele schismeĭ rĕsăritene civilisația e prerogativa unor clase mai privilegiate, carĭ formézĕ o minoritate disparentă, ĕră poporul e, — pe cum zice zicala germână, — „dumm und frumm". (Scusați, că nu zic „fromm". Nu eŭ port vina, ci zicala.)

Morala observațiunii acesteia esperimentale: La popórĕle cuprinse de schisma rĕsăriténă conceptele „civilisație" și „religiositate" sînt concepte incompatibile. Zică cine ce va vré, dar adevĕrul acesta faptic nu-l va nega, orĭ dacă îl négă, atuncia îl dă de mincinună adevĕrul faptic.

Și blăstĕmul incompatibilității acesteia ni-l am păzit și noĭ Românii uniți și nu am putut, să scăpăm de el în cele dóuĕ sute de anĭ, de când ne-am lutors la unitatea aceea bisericéscă, carea o mărturisim în simbolul credinței. Nici acum după dóuĕ sute de anĭ de la unire nu scim, să crescem poporul așa, ca el asemenea popórĕlor civilisate ale apusului, — nu înțeleg poporațiunea cetăților celor marĭ și jidovite, ci massa popórĕlor acestora, — ca el asemenea popórĕlor acestora să fie civilisat și totuși să rĕmână religios și evlavios. În zădar zice Sirius în nrul 10 al „Unirii": „Dacă însĕ un preot se luptă după putință în contra abusurilor, în cât cu inima liniștită póte zice: Ce ar fi trebuit, să mai fac, și n'am făcut? să fie óre de vină și responsabil pentru vițiurile esistente în parochia sa?" Are dreptate Sirius: preotul acela nu e de vină pentru viții'lĕ acestea esistente, ci vina lor o pórtă, ceĭ ce aŭ păstorit parochia mai înainte de el; dară el pórtă vina pentru vițiile, carĭ vor pustiĭ pe viitoriŭ parochia luĭ. Și acésta pentru că nu póte zice cu inimă liniștită: Ce trebue, să mai fac, și nu fac? Ca să o dovedesc acésta, mĕ voiŭ asemĕna părintelui Avraam și voiŭ licita zicĕnd: „Étă, Dómne, poporul meŭ pere. și perirea i-o aduc viții'le și între ele concubinatul: aŭ lăsa-l veĭ, să péră, de vor fi cincĭ zecĭ, orĭ patru zecĭ, orĭ și numai treĭ zecĭ, orĭ și numai dóuĕ zecĭ, orĭ chiar și numai zece preoți în archidiecesă, carĭ împlinesc, ceea ce a hotărît sinodul nostru din 1872? Despre cele alalte diecese tac, pentru că nu prea cunosc preoțimea lor. Și ce a hotărît sinodul acela? A hotărît multe și bune. Între altele a hotărit: „Cu privire la magisteriŭ parochiĭ sînt îndreptățiți și îndatorați a predica cuvîntul luĭ Dumnezeŭ Dumineca și în sĕrbătorĭ, *a catechisa tinerimea adultă, pe cum și pruncii de la școlă.*" A mai hotărît: „Sinodul împrospetând acest precept," ca credincioșii să se cuminece în tot anul cel puțin o dată, „îndatorește pe parochi, să învețe pe credincioșiĭ sĕĭ, ca și mai a dese orĭ să se apropie cu cuvenita devoțiune de masa Domnului." Întreb acum, dacă sînt în întrégă archidiecesa nóstră cea vastă măcar și numai zece preoți aplicați în păstorirea sufletelor, carĭ să împlinéscă poruncile acestea dóuĕ ale sinodului din 1872?

Arunc aci o acusă grea în faţa preoţimii nóstre. Dară dovedéscă-mi-se, că e neîntemeiată, şi eŭ bucuros voiŭ zice: Iertaţi-mĕ, fraţilor, că am greşit!

De „cestiunea concubinatelor“ vom scăpa, dacă vom părăsi amorţéla spirituală păzită cu o tristă moştenire din schisma rĕsăriténă, ne vom aseména preoţimii catolice din ţările apusane şi ne vom cresce poporul aşa, cât el să fie cu adevĕrat religios nu în forme esterne numai, ci întru inima sa. Ĕră crescerea omului în orî care sciinţă şi artă duce la resultatul dorit şi îndestulitoriŭ. dacă ea se începe din pruncia lui. Socotiţi dóră, că numai sciinţa şi arta saŭ vîrtutea religiei formézĕ escepţie de la regula acésta? Aprópe înzădarnice sînt predicile la ómenî aduiţi, când e vorbă de stirpirea concubinatelor. Cu mijlocul acesta va reuşi preotul, să delăture din parochia sa nu cas de concubinat orî altul, dară tóte nu le va delătura. Dacă vei, să stirpeşci buruéna. aî, să-i nimiceşci rădăcinile. Ĕră concubinatul e o buruénă, rădăcinile căreia sînt adâncî şi gróse aşa. că aî, să smâncéşci de ea cu puterî maî marî de cât omeneşci, dacă vei, să o stîrpeşci. Şi puterile acestea maî marî de cât omeneşci le îmbie preotului cele dóuĕ porunci ale sinodului din 1872. Nu zic. că fraţii preoţi să nu cerce a stîrpi din parochiile sale concubinatele esistente; dară ei într'aceea gândéscă-se maî ales la viitoriŭ. împlinéscă cele dóuĕ porunci ale sinodului din 1872. şi atunci va dispăré din mijlocul nostru „cestiunea concubinatelor“.

Z.

Diecesa Gherlei Novembre 28.

„Unirea“ în Nr. 46. publică o instructivă corespondinţă despre concubinate.

Se nu cugete înse nime că voesc a critica un articlu. din care am învĕţat mult şi care a eşit din péna unui bărbat. care lucră în via Domnului şi grăesce din propria esperinţă. Articlu mi-a dat numai impuls ca cu permisiunea Onoratei Redacţiuni să-mi espun şi eŭ părerile modeste în acésta cestiune.

Referitor la causele acestui rĕŭ admit şi eŭ cu autorul fabulei „toporul şi pădurea“ că adecă: „cele maî multe rele nu vin de din afară, ci ni-le face un consângean de al nostru, o rudă saŭ un frate“, dar pe când admit acésta, nu pot ca în ce privesce concubinatele, să nu arunc vina şi asupra legilor politice-bisericeşci. carî deşi nu esclusiv dar promovézĕ acest rĕŭ cu mare succes.

A fost un timp de mult, când aceste legi nu esistaŭ încă nicî în embrionul lor şi totuşi concubinate eraŭ destule. Eraŭ acolo unde le era terenul priincios, de óre ce şi spinii şi mărăcinile să fac cu spor în agriî necultivaţi şi negrijiţi. Unde aşa stă lucrul, unde şi înainte de ivirea acestor legi eraŭ concubinatele în flóre, ér după ivirea acelora numai s'a înmulţit numĕrul lor, acolo nu se póte arunca vina în cârca legilor politice-bisericeşci. ér ceî cu musca pe căciulă nu-şi pot spăla mânile ca Pilat şi a zice „nevinovat sum.“

Nu se póte trage la îndoélă, că aceste legi aŭ lărgit fórte mult drumul imoralităţii publice prin aceea, că de o parte daŭ libertate a închia căsătorie şi numai înaintea oficiantului civil, ér de altă parte prin aceea, că prin ele ni s'a luat ajutoriul civil prin care se astrîngeaŭ litiganţii la conveţuire. ér concubinii nu se toleraŭ a vieţui în pĕcat.

Cum că întru adevĕr aceste legi nu sînt de escusat, faţă cu urmările lor triste, ne arată şi un esemplu.

În comuna mea natală, de când îmi aduc eŭ aminte, până la ivirea legilor politice bisericesci, nu am cunoscut concubinate, afară de un singur cas. La doî anî înse după ce acest fĕt infernal a vĕdut lumina, mergĕnd, ca să maî vĕd o dată:

Acele văi frumóse în care mam născut.
Se îmbrăţoşezî părinţii şi fraţii ce-am avut,

am esperiat tristul adevĕr cum că concubinatele se înmulţesc ca ciupercile după plóie. Şi care se fie causa? Preotul e la culmea misiunei, predicător bun şi neobosit, care îşi şcie împlini datorinţa, ceea ce dovedesce starea parochiei înainte de apariţia acelor legi.

Stând înse de vorbă cu unii şi cu alţii şi întrebând despre causa lucrului, îmi rĕspundea unul ca unul că: „acum aşa sînt legile — că legea nu opreşte“. Şi întrebând că cum de-i lasă preotul? îmi rĕspundeaŭ, că acela îl dojeneşte destul, dar unora ca acelora nu le pasă de dojană, ér cu bâta popa nu póte da.

Maî am un cuvînt, faţă de pedecile carî zădărnicesc în multe casurî curarea acestui rĕŭ, între carî, după autorul amintitului articol, se ţine şi incassarea lecticalului şi a altor competinţe de la concubinî,

Că preotul să nu incasséze pentru sine competinţele sale, de la atarî pĕcătoşi publicî, acésta o subscriŭ, dar ca să le lase cu totul neincassate. acésta nu. Aflu a fi maî consult — şi acésta din esperinţă — a da pe atarî în mâna curatorimei, ca tot cu ce dătoresc preotului, să incasseze pentru biserică, căcî prin acésta preotul nu e restrîns nicî de cât în a sbiciui pe atarî rătăciţi cu tótă puterea cuvîntului. Ba din neincassarea absolută a competinţelor, ar urma şi acel rĕŭ, că respectivii vĕdĕnd că dînşii până ce sînt îmbrăcaţi în hainele pĕcatelor şi a fărădelegilor, sînt scutiţi de multe nevoi, ceea ce cât ce s'ar desbrăca de acelea haine. ar înceta, maî bine perseverézĕ în statu quo.

Se aduc — în aceea corespondinţă — dóuĕ motive maî cardinalî a lăţirei concubinatelor: Lipsa totală de respect faţă de biserică şi preot şi apoî lipsa de spese împreunate cu cununia, — ceea ce e prea adevĕrat.

Oprindu-mĕ puţin la primul motiv, trebue să zic cu autoriul corespondenţei şi acésta va admite-o orî şi cine, că „că şi aci ĕră şi preotul e de faţă“. căcî acolo unde preotul maî mult strică prin viaţa sa neconfórmă, de cât tocmeşte cu cuvîntul, acolo şi imoralitatea în popor e la culme. căcî supusul îşi ţine de datorinţă a face ceea ce vede pe prepusul sĕŭ făcĕnd. ba apoî pĕcatele sale şi le scuză şi netezeşte cu ale preotului. Acolo preotului îi e legată gura şi nu póte sbiciui aceea cu ce însuşi e culpabil, pentru aceea el tace ér imoralitatea se încuibézĕ neconturbată, căcî preotului îi lipseşte auctoritatea:

Dar „să stăm bine, să stăm cu fricĕ . . “ la postul unde sîntem puşi şi să nu perdem din vedere nicî pe un moment, misiunea înaltă ce o are un preot.

Viaţa preotului e ca şi o oglindă în care se caută credincioşii; esemplele bune ale preotului îndémnă pe popor la bine, cele rele la rĕŭ. Multor preoţi póte că nicî nu le vine a crede, că eî fac pe credincioşi buni saŭ rĕi, nu întru atâta prin ceea ce le predică, ci maî vîrtos prin aceea ce înşişi fac.

Corolariul din aceste este că: nicî legile politice-bisericeşti nu sînt singure causa concubinatelor, dar nicî preoţii singuri. Sînt casurî şi locurî — de şi rarî — unde aceste legi aŭ influinţat mult la lăţirea concubinatelor, şi ĕrăşi sînt casurî — şi încă multe — unde tótă vina e a preoţilor, carî nu aŭ întrat pe uşă în staulul oilor. ci aŭ sărit pe aiurea.

Să luptăm înse contra acestui rĕŭ cu tótă energia şi dacă silinţele nóstre nu vor fi tot de una încununate de succesul dorit, se nu ne descurăjăm „căcî cu noî este Dumnezeŭ“ ci se ne mângăiem în consciinţă, că ne-am făcut dătorinţa.

Preotul I.

NOUTĂŢI.

Din Archidiecesă. Duminecă în 16 crt. aŭ fost ordinaţi întru diaconi şi Mercuri în 19 întru preoţi clericii absoluţi: *Ioan Sântimbrean,* numit admin. parochial în Silivaşul-rom. distr. Uióra. — *Augustin Marcu,* în Sâncraiŭ-Ciumbrud. distr. Aiud — *Ioan Crişan,* în Karácsonfalva, distr. Mureş şi *Emil Andreşan,* disponibil. — *Nicolaŭ Tămaş,* protop. onor. paroch în Grind şi *Vasile Coşoc,* paroch în Mogoş-Coşocani. aŭ fost trecuţi cu ziua de 1 Ianuar n. 1901. în şirul preoţilor deficienţi.

Serata Casineĭ. Dumineca trecută s'a ţinut a II-a serată a Casineĭ. Dl prof. Dr. Ambrosie Cheţan a ţinut o prelegere liberă despre ochiŭ. ér dl Ioan Vancea a declamat frumósa poesie a lui V. Alesandri: Corona vieţii. Amĕndoî aŭ fost aplaudaţi de publicul present.

Alesandri în ediţie poporală. Cunoscuta „Bibliotecă pentru toţi“ trecând în editura librăriei Alcalay, şi-a reînceput apariţia publicând scrierile dulceluĭ poet Vasile Alesandri. Până acum a apărut *Ovidiu, Doine, Lăcrămióre şi Suvenire.* Toţi cinci numeriî costă broşuraţi 1 cor. 50 şi legaţi 2 cor. 80. Recomandăm din tótă inima scrierile marelui nostru poet şi am dori. ca toţi sciutorî de carte să se grăbéscă aşi-le procura, profitând de ieftinătatea lor.

Cărţi postale ilustrate. Tipografia şi librăria diecesană din Caransebeş a edat o cartă postală ilustrată în colorî, care represintă portul naţional din Bănat. Costumul a fost premiat cu ocasia adunării generală a Asociaţiunei. ţinută la Băile-Herculane. Preţul unei ilustrate 12 filerî.

Apel. Comitetul Asociaţiunei apeléză la publicul nostru să-şi rĕscumpere felicitările de sĕrbătorî în favorul Caseî naţionale. Regretăm. că nu putem părtini acest apel, de vreme ce încă din anul trecut amicii şi cetitorii nostri aŭ aflat de maî potrivit spre acest scop fondul de salarisare al preoţimei şi nu ne îndoim. că şi în anul acesta vor urma acéstă datină salutară.

Necrolog. † *Petru Mihuţiŭ,* archidiacon on.. director em. al gimn. sup. de Beiuş, protopop distr. de Oradea-mare. asesor consistorial. paroch gr. cat. de Olosig etc.. a repausat la 17 Dec. sara. în anul al 71. al vieţii şi 44. al preoţiei sale. după un morb îndelungat şi suferit cu tótă resignaţiunea, împărtăşit fiind cu ss. Sacramente.

† *Petru Petran,* paroch în Sfăraş, distr. Almaş. a repausat în etate de 61 anî. în al 52 an al preoţiei.

† *Teofil Mărginean,* stud. în Gherla a repausat la 9 a. l. c. la casa părintéscă din Copru în al 19-lea an al vieţii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

Durere însе, el nicĭ nu cugeta la acésta. „Cuprins, ca de un morb, de dulcéța ucizétóre a plăcerilŏr trupescĭ îmĭ trăgeam după mine lanțul meŭ, temêndu-mĕ nu cumva să se rumpă; fiindu-mĭ rana têmpită, respingeam de la mine, cuvintele sfaturilor bune, pe cum și mâna ce ar fi vrut să mĕ deslege din lanțul sclăvieĭ.“ [1])

E lucru evident că o atare situațiune și un atare morb al inimeĭ numaĭ un leac are. După ce Augustin nu putea trăi în singurătatea înfrînată a castităților, trebuia să-și sfințéscă prin binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ, legătura, de care el avea așa de mare lipsă. Monica neîncetat se cugeta la acésta. Ea se ruga cu zel întru acest scop și convinsă fiind, că în ziua, când Augustin va cunósce afecțiunile sfinte și legitime ale căsătoriĭ, vor dispăré tóte greutățile cele alalte — ea își îndreptă către Dumnezeŭ cele maĭ puternice strigăte ale inimeĭ sale.

Lucrul cel maĭ simplu ar fi fost, dacă Augustin, ar fi luat de soție pe mama luĭ Adeodat. Acésta însе pare a fi fost cu neputință, deși nu scim causa pentru ce? Sciind însе, cât a suferit Augustin atuncĭ, când trebui să se despartă de acéstă femeiă, sîntem aprópe siguri, că saŭ legile, saŭ datinele, saŭ alte cause necunoscute ce nu s'aŭ putut delătura, aŭ împedecat acéstă căsătorie. Un chin nespus de crud pentru inima luĭ Augustin era acest fapt, că nicĭ nu se póte căsători cu mama luĭ Adeodat nicĭ nu se póte desface de ea. Sub forma tuturor acestor clătinărĭ, în dosul tuturor acestor îngrijorărĭ și amânărĭ se ascundea o cestiune și maĭ profundă, și maĭ durerósă: marea cestiune a virtuțiĭ, eterna cestiune a inimeĭ.

Cine sîmte maĭ bine tóte acestea și cine sufere sub greutatea lor maĭ mult de cât o mamă? Și totuși ea n'avea ce sta la îndoiélă! După ce acéstă legătură păcătósă nu se putea schimba, trebuia ruptă de tot! Unicul mijloc însе pentru a face ca Augustin, să supórte maĭ ușor acéstă rană era a-l îmbia o căsătorie nobilă, maĭ démnă de el.

Într'un lucru așa de greŭ ca acesta, probabil că s. Monica a recurs și la sfatul și influința cea mare a sfîntuluĭ Ambrosie; maĭ pe sus de tóte însе ea se ruga cu inimă ferbinte. „Cu rugăciunĭ ferbințĭ se ruga către Tine în tótă ziua — zice s. Augustin — ca prin visiune să-l areți ceva despre viitórea mea căsătorie.“ [2])

În fine după ce a cercat cu grije și după ce s'a rugat mult, ea avu norocirea de a afla într'o familiă creștină, o tinără fată, ce se părea a întruni tóte calitățile, ce le póte dori o mamă sfîntă de la acea, căreia voiesce să-l încredințeze sufletul bolnav al fiuluĭ sĕŭ. Vorbi cu Augustin și-l îndemna tare; el însе confus fiind și vĕdênd, că acest sacrificiŭ trebue făcut, necutezând nicĭ să se învoiéscă, nicĭ să contrazică, lăsă să facă mamă-sa ce va vrea. Petirea se făcu din partea Moniceĭ și învoiéla urmă în dată, numaĭ cât, fiind fata fórte tinără s'aŭ înțeles, ca cununia să nu se facă numaĭ peste doĭ anĭ. Póte că amânarea acésta se va fi părut, de lipsă și pentru ca Augustin să aibă destul timp spre a-și ordina trebile și a-și maĭ nobilita inima. [3])

Orĭ cum, dar după ce Augustin înaintea *aleseĭ* sale nu maĭ putea rĕmâné în legătura aceea pĕcătósă, în care fu până aci, trebui să o rupă — și o și rupse. Numaĭ într'un loc amintesce el despre despărțirea acésta, dar cu ce cuvinte! „Despărțit de aceea, cu care am trăit împreună, fiind că am fost legat de ea, mi-s'a rupt inima, mi-s'a rănit și a sângerat . . .“ [1])

Apoĭ continuă: „Nicĭ nu mi-s'a maĭ vindecat inima din rana acesteĭ despărțirĭ, ci după aprindere și amară durere s'a putrédit.“ [2])

Ce se ține de mama luĭ Adeodat, ușor ne putem închipui chinurile și lacrimile eĭ, deși nu ni-se spune nimica despre acésta. Scim însе, și cu mândriă o spunem, că acéstă femeiă, care în decurs de 15 anĭ, a ținut de parte de Dumnezeŭ inima luĭ Augustin, condusă de darul dumnezeesc, părăsind iubirea celor pământescĭ — și-a îndreptat'o de tot către cele cerescĭ — se închisă într'o mănăstire își petrecu acolo restul vieții, cerênd iertare de la Dumnezeŭ, că a robit o atare inimă, — și că a întârziat cu 15 anĭ triumful, ce acest mare geniŭ îl pregătia Bisericiĭ. „Ea se reîntórse în Africa făcênd vot, de a nu maĭ cunósce alt bărbat; — ér eŭ, nefericitul de mine — zice Augustin — nu am putut imita o femeiă!“ [3])

S. Monică binecuvînta pe Dumnezeŭ din tot sufletul sĕŭ, și privia cu încredere la viitoriŭ. Aŭ dóră nu avea ea drept să spereze, că pasiunile luĭ Augustin se vor domoli, și după un sacrificiŭ așa de mare, nimic nu îl va maĭ reține de a umbla pe calea adevĕruluĭ și a virtuțiĭ?

Și întru adevĕr, timpul acesta, e ca și o rază de pace în viéța luĭ Augustin, ca și o înseninare între dóuĕ tempestățĭ întunecate. Legătura s'a rupt, jertfa s'a împliniț. Ca și naia, ce se ridică, după ce fu descărcată de greutatea avută, își recâștigă și sufletul luĭ Augustin înălțimea sa firéscă. Monica strălucia de fericire lângă el. — Amiciĭ luĭ se dedicară cu foc studiuluĭ filosofieĭ. În fie care zi sosia din Africa câte un patriot de a luĭ Augustin, care se simția fericit aflând în Milan pe tinĕrul sĕŭ profesor, saŭ pe vechiul sĕŭ amic. *Romanian*, spre esemplu, venit în causa unor lungĭ procese, în acest oraș, credincios, ca tot deuna față de fiul luĭ Patriciŭ și al Moniceĭ l-a fost adus și darurĭ din moșiile luĭ cele marĭ; apoĭ *Alypiŭ* carele ni e cunoscut deja, aședându-se cu puțin maĭ înainte în jurul luĭ Augustin, a trebuit să-l fie un soț plăcut și de mare mângăiere. *Nebridiŭ*, carele a fost părăsit Cartagena, moșia cea vastă a tatăluĭ sĕŭ, casa părintéscă, chiar și pe mamă-sa, numaĭ ca să se pótă dedica cu totul studiuluĭ filosofieĭ. Cu mult maĭ tinĕr de cât Augustin, neconstant ca și el — cercând adevĕrul fără de a-l afla, și gemênd sub greutatea îndoielilor sale, de un spirit adênc și pĕtrunzĕtoriŭ își avea un loc ales în inima luĭ Augustin. Afară de acestia încă alțiĭ vre-o 7—8 tinerĭ, maĭ toțĭ Africanĭ, se grupară în jurul luĭ Augustin, ocupându-se tot cu acelea-și studiĭ. Cultivaŭ literatura, tractaŭ despre cele maĭ frumóse teme: despre Dumnezeŭ, despre suflet, și își formaŭ planurĭ. Unul dintre acestea este fórte frumos. „Maĭ mulțĭ amiciĭ eram la olaltă — zice Augustin — carĭ ostenițĭ de turburările și neliniștea vieții omenescĭ, vorbind și povestind eram pe aci să ne hotărîm a ne retrage din sgomotul mulțimeĭ și să trăim în liniște. Planul nostru era ca să adunăm tot la olaltă, fie care ce avea, să formăm o familiă și o viéță comună pentru toțĭ și prin sinceritatea amiciției nóstre, să facem să dispară diferența de *„al meŭ“* și *„al tĕŭ“*. Averea fie căruia să fie a tuturor și cea a tuturora a fie căruia. Căcĭ am fi fost vre o zece inși în acea societate și uniĭ chiar fórte bogațĭ între noĭ, cum era Romanian, compatriotul și amicul meŭ intim din copilăria. El ne îndemna maĭ tare la acésta și avea și mare actoritate, fiind că pe toți îi întrecea cu avuțiile sale. Am fi decis apoĭ că în tot anul câte doĭ inși să se îngrijéscă, de tóte cele de lipsă, ér ceĭ alalțĭ să se pótă ocupa liniștiți cu filosofia.“ [1])

Acesta era visul luĭ Augustin, visul tuturor bărbaților marĭ — încă de timpurile cele maĭ vechĭ, visul luĭ Plato, Socrate, Pythagora, Cicero, visul tuturor acelora, carĭ prin înălțimea naturală a spiritului, saŭ desamăgițĭ din farmecul celor pământescĭ, aŭ dorit să se despartă de lume, ca cu atât maĭ ușor să se pótă înălța la adevĕrata înțelepciune. Omul ar fi crezut că acest plan frumos, de miĭ de orĭ făcut și părăsit, început din noŭ, încercat și ér-și abandonat în urmă, dar totuși să va realisa. Soțiĭ se găsiră, magistrul asemenea; — nicĭ baniĭ nu lipsiaŭ. „Când însе am cercat lucrul maĭ de aprópe și ne am întrebat óre lăsa-ne vor muierile, pentru că ceĭ maĭ mulțĭ dintre noĭ eraŭ căsătoriți, ér ceĭ alalțĭ voiam să ne căsătorim — vasul planuluĭ nostru frumos ne scăpă din mânĭ și se sparse, ér hîrburile le am aruncat, și noĭ ne-am întors între suspine amare să umblăm maĭ de parte pe căile late și bătute ale lumeĭ acesteia.“ [2])

Pentru împlinirea acestuĭ plan frumos întru adevĕr lipsiaŭ dóuĕ lucrurĭ însemnate. În republica blândă a acestor suflete frumóse, unite între sine, pentru ca ultându-și de cele pământescĭ, să se înalțe maĭ ușor la adevĕr — *castitatea* este păzitórea întrărilor și *iubirea de Dumnezeŭ* este tăria zidurilor. Așteptați puțin și veți vedé cum Augustin își va relua planul sĕŭ. Aceia-și amiciĭ se vor grupa în jurul luĭ. Maiestrul cel tinĕr va compune regulele de viéță și *„Regula“* luĭ va cutriera lumea și va pune veacurile în uimire. Și când maĭ târziŭ în decursul timpurilor *S. Dominic, S. Gaëtan* și *Sfîntul Francisc de Sales*, vor întemeia asemenea societățĭ, în carĭ sufletele curate, libere de grijĭ, generóse, vor părăsi totul, ca să nu se cugete de cât la Dumnezeŭ, eĭ după s. Augustin își vor întocmi planurile, constituția și regulele societăților lor.

Dar vaĭ! cât de neputinciósă este inima omenéscă, și cât de tirane sînt pasiunile. Despărțêndu-se Augustin de mama luĭ Adeodat, el jertfi credinței sale de abia născênde, tot cea ce numaĭ puté jertfi un suflet așa de fraged; era deja și rĕsplătit în câtva prin rĕsărirea unor raze de lumină și pace, și cine ar crede? — el érăși cerca a se lega cu nóue legăturĭ. Nu avea destulă putere sufletéscă, ca să aștepte doĭ anĭ după acea copilă tinĕră alésă de mamă-sa, carea retrasă dinaintea lumeĭ, trăiesce într'o singurătate creștinéscă și își prepară în tăcere inima pentru cel dintâiŭ amor. Augustin robit de sensualitate, fără a puté fi scusat din partea inimeĭ, se înlănțui din noŭ în cele maĭ rușinóse lanțurĭ, pecetluite cu o rușine triplă prin împrejurarea, că sufletul luĭ nu cerca acésta, apoĭ era o nerecunoscință grea, în dată după o asemenea despărțire, și o necuviință grosolană înainte de o atare căsătoriă, plănuită deja.

(Va urma.)

---

[1]) Confess. VI, 12.
[2]) Confess. c. VI. 13.
[3]) Tot acolo.

[1]) Confess. VI, 15.
[2]) Tot acolo.
[3]) Tot acolo.

[1]) Confess. VI, 14.
[2]) Tot acolo.

Anul 1700.

Disertaţie, de *Iacob C. Domşa* cl. a. IV.

(Continuare)

Acum „pentru o naţiune căduta politiceşte cum erau Românii din Dacia superiórâ. nu mai rĕmâne alt mijloc de a se ridica érâ-şi, de cât numai cultura intelectuală.“ Ér o „cultură spre a fi trainică şi roditóre trebue să lésă din sinul poporului pentru care să face şi să aibă rădăcinuĭ adênci în inima luĭ.“ „Dar Românii cei dintre Carpaţi şi Tisa se aflaŭ în o stare atât de miserâ, în cât rar se află o naţiune, căreia aşa să-ĭ fi fost răpite în adins tóte mijlócele de a se putea cultiva pe sine, ca naţiunei române înainte de Unire cu biserica Romei, bine sciind inimicii nostriĭ, că uşor este a ţinea în jug o naţiune acoperită de întunerecul nesciinţeĭ.“

Pustiŭ era înainte de 1700 câmpul literaturiĭ române atât bisericescĭ cât şi profane, căci peste el nu plouase deja de veacurĭ multe nicĭ un op de valóre, din care să se reverse rîurile de sciinţă şi cultură. Seceta era înspăimântătóre. Năsipul necivilisaţieĭ întru atâta se înmulţise, în cât ameninţa, la cea mai mică suflare de vînt, cu orbire totală poporul obidat în lanţurile întunereculuĭ. Ér conservatismul grecesc şi Calviniĭ, carĭ stăpâniaŭ Ardealul, făcură aprópe impenetrabilă străbaterea razelor încălditóre a culturei şi sciinţeĭ apusene în ţara asta, menită a fi până la binecuvîntatul an 1700 acoperită de un ceriŭ pururea înorat şi trist, ca şi sórtea poporuluĭ pe care îl acoperia.

„Clerul românesc din Ardeal se afla pe trépta cea mai de jos a culturei. Ceĭ mai mulţi preoţi de abia puteaŭ scrie şi ceti câte ceva cu cirile, şi eraŭ lipsiţi de orĭ ce cultură sciinţifică superiórâ. Un singur institut de crescere pentru preoţi nu era în tot Ardealul, ci preoţii, înainte de chirotonire învĕţaŭ câte ceva a ceti şi scrie şi a cânta pe la mănăstirĭ, şi în acésta consta tótă pregătirea lor. Lipsa acésta de cultură la clerul român, a fost sorgintea la multe rele şi nefericirĭ, ce aŭ venit timp îndelungat peste poporul român. Un atare cler nefiind apt de nicĭ o opuseţiune; biserica românéscă în continuŭ a fost atacată, când de o confesiune, când de alta, şi clerul cel întâiŭ chemat la apĕrarea ei, nu era în stare, să-ĭ ajute, ci de multe orĭ trebuia, să-şĭ plece capul înaintea batjocuriior şi uedreptăţirilor celor mai marĭ, cum aŭ fost pentru esemplu pe timpul domnireĭ principilor calvinĭ în Ardeal. Ma fiind biserica românéscă mai tot de una învinsă în luptele acestea, din lipsa unuĭ cler luminat, cult şi deştept, poporul român avu de a suferi perderea aceea mare, că *nobilimea română înşelată de clerul mai cult şi mai destru al altor confesiuni a trecut în castre străine şi s'a perdut pentru naţia română cu totul.*“

„Ast fel se póte esplica împrejurarea aceea, că Românii în Ardeal, deşi formaŭ maioritatea imposantă a poporaţiuneĭ, totuşi aŭ fost maltractaţi, batjocoriţi şi asupriţi pe terenul bisericesc şi naţional de o mână de ómenĭ de altă credinţă şi alt sânge, fiind că ce e drept, formaŭ o massă mare, însĕ masseĭ îĭ lipsia conducătorul, care pe atunci după împrejurările timpuluĭ nu putea să fie de cât numai clerul.“

În ast fel de împrejurărĭ literatura română nu a putut face nicĭ un progres. Asemenea a decăzut şi instrucţia poporuluĭ. În întreg Ardealul nu să afla nicĭ o şcólă pentru cultura şi educarea poporuluĭ. Lipsind din cultul divin instrucţiunea prin predică, care a fost înlocuită cu „Cazaniile“ obscure şi curióse, tótă slujba cea frumósă şi semnificativă a bisericiĭ rĕsăriteanuluĭ a devenit un mecanism gol, — o maşinărie fără înţeles. „Lipsa instrucţiuneĭ însĕ a produs o decadinţă mai până la gradul infim şi în ritul bisericesc.“ Cât de tare a decăzut pictura şi musica în biserica românéscă înainte de sf. Unire! Căci pe când în apus aceste dóuĕ arte sublime aplicate în serviţiul bisericiĭ îşĭ ajunseră culmea perfecţiuneĭ, pe atunci la noĭ decurgea lupta cu greutăţile începutuluĭ.

În acestea timpurĭ de restriste, în acestea vremĭ de grea încercare, când biserica în credinţă era aprópe calvinită, ér peste sĕrmanul popor român domnul *„avea dreptul de a tăia şi spânzura,“* fiind el legat de glie, când românii, vechiĭ stăpânitorĭ aĭ acestor câmpiĭ şi munţi, eraŭ numaĭ toleraţi, „usque ad bene placitum“, când decădinţa culturală era la culme în tóte clasele şi în toţi ramiĭ de sciinţă, când în fine poporul era condamnat a duce o viaţă înmormîntată cu zile. — singur geniul apărător al neamuluĭ nostru plutia pe de-asupra pustiuluĭ îngrozitoriŭ, împrăştiând noriĭ negriĭ ce îĭ acopereaŭ, şi făcĕnd să se vadă din când în când sórele strălucitor al redeşteptărĭĭ la o nóuă viaţă mai fericită, mai laboriósă, mai vrednică. El părea, însuflând nădejdĭ încălzitóre în inimile înghetate a fiilor bisericiĭ şi a neamuluĭ, că zice: „. . . . . vor veni vênturile, vor veni păsĕrile ceriuluĭ şi vor aduce sĕmînţă şi de florĭ şi de copaci. În curĕnd icĭ, colea va rĕsări câte o flóre, icĭ câte un copăcel; copaciĭ vor crescе, şi la umbră sub eĭ vor mirosi florile, şi vom avea o grădină mare şi frumósă. În copaci vor cânta păsĕrile şi la umbră se vor veseli Românii, binecuvîntând pe Dumnezeŭ şi pe împĕraţi,“ — că aŭ făcut atâta ca unirea Românilor să se ducă în îndeplinire.

Şi aceste timpurĭ fericite aŭ sosit de o dată cu anul 1700. Influinţa de veacurĭ a Calvinilor asupra bisericiĭ Românilor şi-a plătit prin unirea din 1700 cea mai de pe urmă datoriă a firiĭ.

„Sînt momente în viaţa naţiunilor, când ele trăiesc, cugetă şi lucréză în cincĭ-şése anĭ, cât alte dăţĭ n'aŭ trăit, n'aŭ cugetat nicĭ aŭ lucrat în un secol“. Ceea ce n'aŭ putut face Românii în privinţa redeşteptărĭĭ lor în decurs de veacurĭ, o făcură în decurs de o inspiraţiă supraomenéscă — în 1700 în sinodul din 4 / 5 Sept.

O, în vecĭ memorabil an 1700!!! O, sfîntă şi luminată zi de 4 Septembre 1700!! O, fiĭ prealuminaţi aĭ bisericiĭ, carĭ prin măreţul vostru act de unire aţĭ adus în casele alor miĭ de Români siguranţa, bucuria, viaţa şi fericirea!! Vóuĕ vĕ oferim noĭ astăzi, carĭ ne am adunat aci să vĕ prăsnuim scumpa şi dulcea amintire, tot ce avem mai drag, mai curat, mai sînt! Vóuĕ vĕ închinăm inimile curate, sentimentele de admiraţiă, ce ne copleşesc în aceste momente sublime şi înălţătóre, pornirile nobile şi ideale ce ne înviórâ vinele; vóuĕ vĕ oferim noĭ si cu noĭ tot neamul, ce vĕ are scumpĭ şi dragĭ, tóte ale nóstre!!! „Cum v'am putea jertfi vóuĕ, cum pute-ne-am alt fel tămâia amintireĭ vóstre neperitóre — de cât retrăind în suflete şi în inimĭ emoţiile sublime ce ne stăpânesc, de cât evocând memorieĭ nóstre figurile de sfinţi“ ale nobililor trimeşi şi nemuritorĭ apostolĭ aĭ bisericiĭ şi neamuluĭ român!!

Şi acum étă! Ca prin farmec maestru cerinl înorat se însenină, un primăvăratic vînt cald venit din spre apus alunga noriĭ negri ce acoperiaŭ câmpiile Ardealuluĭ. Şi sub farmecul razĕlor încălditóre şi dătătóre de viaţă, câmpia înverdesce, florile răspândesc miros divin, copaciĭ îşĭ scutură pletósele cóme, cântând prin ramurĭ vîntul şi păsĕrile, murmură isvórĕle — ér neamul românesc aprópe mort de viŭ, capĕtă viaţă, reînvie la o sórte mai bună. Sionul român se luminéză de foc dumnezeesc. Un popor vrednic şi dornic de muncă se deştéptă în diminéţa vieţiĭ. Poporul cel ce sta întru întunerec a vĕdut lumină mare. Venerabiliĭ părinţi aĭ sf. Unirĭ vĕdut'aŭ lumina cea adevĕrată, luat'aŭ Spiritul ceresc, aflat'aŭ credinţa cea adevĕrată, ér aceea ne-a mântuit pe noĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiunii.

A apărut fasc. XXII. al acestuĭ dicţionar enciclopedic, cuprinzĕnd cuvintele *Libelula—Manliŭ.*

Pe pragul mormîntului, versurĭ funebrale de George Simu. Gherla Tip. Aurora. 1900, preţul 50 fil., pag. 118, cuprinde mai multe versurĭ potrivite la înmormîntarea ţĕranilor, cum şi a inteligenţilor.

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ, profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariului archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopuluĭ Klein, şi pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se interesézĕ de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem însĕ că mai vĕrtos din nicĭ o bilioteca parochială nu ar trĕbui să lipséscă.

Din literatura poporală de Dom. Dogariŭ:

Nr. 1.	Moş Toma Bădiceanu	—·12
„ 2	Din viaţa unuĭ haĭduc	—·12
„ 3.	Înşurătórea sóreluĭ	—·12
„ 4.	Fiul bucătereseĭ	—·12
„ 5.	Văcărelul	—·12
„ 6.	Diana, zîna munţilor	—·12
„ 7.	Cincĭ Dialoguri întocmite pentru pruncii şcolarĭ	—·20
„ 8.	Spiridon şi Niculae, basm . .	—·12
„ 9.	Fiiul Oiĭ, basm	—·12
„ 10.	Povestirĭ şi Anecdote populare	—·20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“ are până acum 8 numerĭ, mai multe bucăţi sînt din A. Kotzebue, ar fi bine să se alégă şi alt autor şi să se pună mai multe grije la fraseologia românéscă. Până acum aŭ ieşit următórele:

Nr. 1.	*Calea drépta e cea mai bună.* Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Cornelĭŭ Darabant	—·20
„ 2.	*Pusta Maicii Sfinte.* Dramă în 4 acte, localisată de Antoniŭ Popp	—·24
„ 3.	*Otrava de hârciogi.* Comedie într'un act de Antoniŭ Popp	—·16
„ 4.	*Pedepsirea vanităţii.* Dramă într'un act, trad. din l. franceză de At. Bologa. . . .	—·20
„ 5.	*Discreţiă fără voie.* Comedie într'un act de A. Kotzebue trad. de Cornelĭŭ Darabant .	—·24
„ 6.	*Crescătorul* de C. Darabant .	—·20
„ 7.	*Otrava femeiéscă* de I. Ţinţar .	—·20
„ 8.	*Distraşii* de C. Darabant . .	—·20

Se pot comanda de la Tipografia *„Aurora“* Gherla—Sz.-ujvár.

Bergamenter: **Almanach pentru România pe 1901** cu o mulțime de ilustrații frumos esecutate, articli interesanți din istoria României și poesii române traduse pe nemțesce. De altcum întreg calendarul e pentru germanii din România. Costă 1·25 lei.

Posta redacțiunii.

Șesanul. Pentru numĕrul acesta a sosit prea târdiŭ. Va urma. Prețul tiparuluĭ nu se póte spune înainte, trimite manuscrisul.

Gr. N. în S. Am primit manuscrisul, îl vom folosi saŭ în numĕrul de Crăciun saŭ în cel iubilar. »Unirea« împlinesce zece anĭ de apariție. Când aĭ timp mai trimite câte ceva, dar scrie nu mai pe o față și mai lasă și ceva margine.

Doctorului. Manuscrisul l'am reservat peetru alte timpurĭ.

Toli. Am primit parfumatele DVóstre versurĭ, vom rĕspunde, pe cale privată.

On. *I. T. în V.* Sperăm să-ți împlinim dorința de la Ian.

On. *I. M. în Ș. m.* Să mai aștepte. Salutare.

On. *N. D. în V.* Mulțumită, va apărea în numĕrul proxim.

Pestanul. Ne pare fórte bine de promisiunea făcută. Să începi cu nrul de la 1 Ian. n. viitor. Corespondința trimisă va apărea, nu te veĭ supĕra dacă vom lăsa partea ultimă. Salutărĭ!

Amicul. Rĕscumpĕrarea felicitărilor de sĕrbătorĭ, se va face și în anul acesta în favorul fondului de salarisare a preoților. Sumele încassate să se spedeze Cassei centrale. Numele celor ce vor contribui se vor publica. Propagă idea printre amicii nostri. Salutărĭ!

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Desfacere totală

Aduc cu onóre la cunoscința P. T. Public din loc și jur, că din incidentul morții conducĕtoriului filialeĭ mele de aicĭ voiŭ desface cu orĭ ce preț tótă marfa de modă pentru dame și domnĭ ce se află în deposit. Învit deci pe P. T. Public să grăbéscă așĭ cumpĕra din vreme articliĭ de carĭ are trĕbuință.

Cu tótă stima
Székelyhidy János.

(35) 4—4

Veritabilul
sirup zagorian pentru piept,

il folosesc atât bărbații cât și copiĭ, ca pe un remediŭ plăcut contra tuturor bólelor de piept, contra tusei convulsive, contra înăduşelei, a gâlăirei (resuflare grea), a catarrhului de piept și a fleginei. O sticlă, antivire la 60 supra..., prețul costă 3 fl. 80 filerĭ. A se adresa la:

Apotheker
A. Thierry's Balsam-Fabrik
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Grijiți la capsula de metal și firma tipărită pe dop: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.**

La espesițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 5—52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai multĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

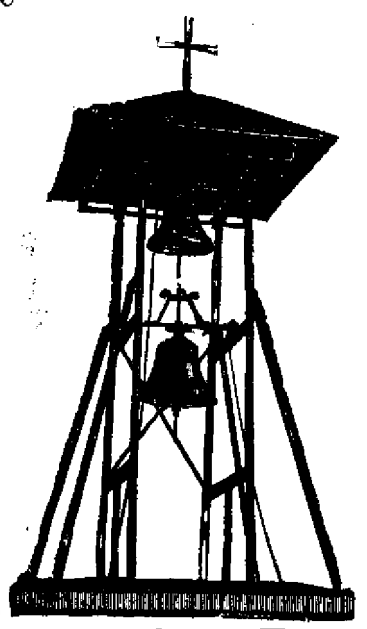

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecaruluĭ A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble, spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ.** — **Se espedéză numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minunĭ**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmóie și curăță tóte ranele provĕdute prin impunseturĭ. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea prețului. La comande mai marĭ scădămînt.

Producție anuală 100,000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferescă de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker
A. Thierry's Fabrik in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 6—25

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 29 Decembre 1900. Numĕrul 52.

Sfîrşit de veac.

Încă dóuĕ-treĭ zile. Şi în calea nóstră vom da de o pétră miliară, pe care vom găsi numĕrul 1901. Un veac s'a încheiat şi altul începe.

E imposibil a trece pe lângă pétra acésta, fără a ne opri şi fără a ne da samă de ceea ce a trecut, de ceea ce ne maĭ aştéptă.

„Aniĭ omuluĭ şeptezecĭ—optzecĭ, ér ce este maĭ mult, ostenélă şi durere.“ Mĕsura vrîştiĭ omuluĭ sînt aniĭ. Veacurile sînt mĕsura popórelor.

Dacă decĭ la încheiera unuĭ an avem să ne dăm samă de viaţa nóstră individuală, atunci cu dreptate este, ca la capĕtul unuĭ veac să ne dăm samă de viaţa nóstră ca popor, ca naţiune.

Ce eram înainte de astă cu un veac?

Nesocotiţi pe tóte terenele vieţiĭ publice. Între naţiunile ţării, noĭ românii loc nu aveam. Sfărîmăturile ce ni-se întindeaŭ de pe mesele domnilor aveam să le mulţumim unireĭ cu biserica Romeĭ. Eraŭ şcólele din Blaş, carĭ bucinaŭ iubirea de limbă şi neam. Atâta tot. De drepturĭ politice nicĭ vorbă. „Supplex libellus“, acum e un veac s'a înaintat de episcopul Bobb la curtea din Viena.

Ce eram ca biserică?

Neuniţiĭ nu numĕraŭ nimic. Noĭ, graţie unuĭ şir de ilustriĭ archiereĭ, ne svîrcoliam, şi împrejurările politice din stat aŭ adus cu sine, de nisuinţele acelor marĭ apostolĭ în multe privinţe aŭ avut frumóse succese. Mănăstirea s. Treimĭ, acum e un veac, ajunsese la zenitul înfloririĭ sale. Şcólele din Blaş atunci maĭ mult ca orĭ când, eraŭ adevĕratul şi unicul sóre al culturiĭ naţionale. Atunci luceaŭ pe bolta ceriuluĭ nostru Samoilă Clain, Petru Maior şi George Şincai. Pe acel timp cade şi înfiinţarea Capitululuĭ din Blaş.

Era — nu-ĭ vorbă — o epocă pentru biserica nóstră destul de gloriósă. Aşa a vrut Provedinţa. Monarchia era în rĕsboiŭ. Şi celor de la putere le era binevenită punga episcopuluĭ Bobb şi braţele vênjóse ale fiilor neamuluĭ nostru. Aşa am dobêndit ceva ca biserică, am dobêndit capitulul, întemeiat din baniĭ episcopuluĭ Bobb, dar şi acela numaĭ cu libertatea de a alege pe cel din urmă membru. Alte drepturĭ nicĭ ca biserică n'am maĭ obţinut. Un an a petrecut episcopul Bobb în Viena, ca să dobîndéscă, după un veac de promisiunĭ, ceva dotaţiune pentru clerul sĕŭ nĕcăjit; şi după un an de antişambrărĭ şi rugăminte, a primit porunca de a reduce numĕrul parochiilor — evident, ca maĭ uşor să pótă fi risipită turma lăsată fără păstor.

Ca popor am rĕmas tot cum eram înainte: îobagĭ aĭ domnilor, pe carĭ cu sudorĭ crunte îĭ îngrăşam.

Şi a venit anul 1848. O adiere de libertate a sosit şi pentru sĕrmanul nostru popor. Patruzecĭ de miĭ de românĭ aŭ jurat fidelitate Tronuluĭ şi Patrieĭ pe „Câmpul Libertăţiĭ“, în faţa representanţilor guvernuluĭ, şi cerură după un jumĕtate veac, ceea ce scris era în „Supplex libellus.“

Şi urmarea a fost, că aŭ rĕmas cu drepturĭ naţionale şi politice aceia, carĭ aŭ jurat perire dinastieĭ legitime, ér noĭ din îobăgia domnilor am trecut în îobăgia capitaliştilor. Ca naţiune am rĕmas unde am fost: fără drepturĭ politice. Ca indivizĭ am primit unele drepturĭ — pe hârtie; ca neam am fost declaraţi şterşi dintre şirul naţiunilor alcătuitóre de stat.

Dar ca biserică am dobîndit ceva. Ni-s'a restaurat vechia mitropolie de Bĕlgrad şi fraţiĭ neuniţi aŭ primit şi eĭ mitropolie proprie. Atâta şi nimic maĭ mult. În colo şi în biserică, clerul e tot atât de sĕrac, cum era cum sînt o sută de anĭ. Şi am vĕdut, cum în anul trecut 1899 mitropolitul nostru la olaltă cu clerul sĕŭ adunat în Sinod a cerut dotaţiune congruă pentru cler. Şi ce rĕspuns a primit. Ca şi episcopul Bobb la 1784, anume să reducă numĕrul parochiilor.

Ĕră ca naţiune, cum am ajuns? „Supplex libellus“ al episcopuluĭ Bobb a fost dus de fruntaşiĭ neamuluĭ nostru în formă de „Memorand“ la Monarch. Resultatul? Ca şi după al episcopuluĭ Bobb şi ca şi după al episcopuluĭ Inocenţiu de acum un veac şi jumĕtate.

Ĕtă cum stăm la încheierea anuluĭ!

Feuilleton.

Icóne din Seminar.

Chestia naţională.

Isolaţi de contactul lumiĭ românescĭ, gazetele ne eraŭ cea maĭ plăcută distracţie în seminar.

Atunci era distracţie să ceteşcĭ jurnale românescĭ; acum? . . . . . acum nu maĭ e distracţie!

Cu ce sete le cetiam din dóscă în dóscă, şi ce vîĭ discuţiĭ întindeam pe tema câte unuĭ articol!

Disciplina seminarială nu permitea cetirea foilor politice. Şi era destul de înţeléptă opreliştea acésta, când aprópe tóte naţionalităţile din ţară eraŭ representate în seminarul nostru: Unguri, Românĭ Nemţi, Croaţi, Ruteni, Bunievaţi, Slovacĭ.

Cu mare greŭ am isbutit să câştigăm „Dreptatea“. În numĕrul de probă era ilustraţia Nascereĭ Domnuluĭ, şi graţie acesteĭ sfinte ilustraţiĭ, superioritatea ne-a permis să abonăm fóia.

Ce fericiţĭ eram, când puteam ceti în fie care zi gazetă românéscă — fie chiar „moderată“.

Pe urmă „Dreptatea“ şi-a sistat apariţia.

Rĕmaşi ĕrăşi fără jurnal, ne băteam capul, să punem mâna pe „Tribuna“. Ne-am şi presentat la prefectul de studiĭ. Se înţelege, că nicĭ n'a voit să stea cu noĭ de vorbă; ne-a luat ca de la óle. Nu era om rĕŭ prefectul nostru, dar era cu tóne. Am pândit ocasia, când era bine dispus.

— Garantăm, că e o fóie seriósă, căcĭ dór redactorul eĭ Dăianu, a eşit de sub mâna Măriĭ-Tale.

— Că şi Dăianu ăla . . . De alt cum, de bună samă *el* e redactor?

— Da!

— Aduceţi-mĭ un numĕr, să vĕd.

Cu numĕrul am cam sfeclit-o, căcĭ el cerea să-ĭ arătăm negru pe alb cine e redactor. Dar în aceeaşi vreme un coleg de la „Petru Maior“ ne-a adus un numĕr tare norocos: articolul de fond era *Roma locuta* (de-mĭ aduc bine a minte, în chestia liturgieĭ maghiare.)

Articolul acesta nĭ-a câştigat „Tribuna.“

A fost o adevĕrată sĕrbătóre, când ne-a sosit primul numĕr. Colegiĭ ungurĭ îşĭ muşcaŭ buzele de ciudă. Numaĭ fraţiĭ Croaţi s'aŭ bucurat de bucuria nóstră, aclamându-ne cu „Jivio Rumeni!“

Dar scris a fost, ca zilele „Tribuneĭ“ numĕrate să fie. Prefectul nostru, spre a fi deplin încredinţat, că n'o să tradăm patria prin faptul, că cetim „Tribuna“, a cerut de la redacţia luĭ „Magyar Állam“ informaţiĭ maĭ amĕnunţite. „Magyar Állam“ (fóia clerului catolic şi fóia favorită a multor preoţi românĭ din diecesa Gherleĭ şi a Orădiĭ-marĭ. onóre escepţiunilor!) este un jurnal catolic ca formă, ca fond însĕ maĭ e şi kossuth-ist şi şovinist, ca orĭ care jurnal liberal.

După informaţiile acestuĭ ziar, singurele foĭ românescĭ cinstite ar fi „Unirea“ şi „Telegraful român“, dar şi aceste numaĭ într'atâta merită atenţie, într-cât sînt „organele celor dóuĕ mitropoliĭ“. în colo tóte agitéză, tóte sînt bune de aruncat în foc.

„Tribuna“ ni s'a confiscat numaĭ de cât. Şi am rĕmas ĕrăşi fără jurnal şi, Dómne, rĕŭ e să fi fără jurnale, după ce te-aĭ obicinuit să le cetéşcĭ regulat.

Dar înc'aĭ sîntem noĭ aşa de buni, cum eraŭ părinţiĭ nostri de acum un veac?

Să ne punem numaĭ mâna pe inimă, şi să recunóscem, că nu maĭ sîntem cum eraŭ înaintaşiĭ nostri.

Unde sînt bărbaţi, ca Şincai, Petru Maior şi Samoilă Clain?

Unde e simplicitatea şi curăţenia moravurilor de acum un veac?

Unde e soliditatea instrucţiuneĭ şi educaţiuneĭ de la începutul acestuĭ veac?

Unde e dragostea învăpăiată de neam a preoţimeĭ luĭ Bobb?

Unde e spiritul de jertfă a călugărilor din mănăstirea Sfinteĭ Treimĭ?

Da! ne place şi nóuĕ să facem paradă. Aranjăm serbărĭ sgomotóse; ţinem discursurĭ plăcute urechilor mulţimeĭ. Dar ne lipsesce căldura, întimitatea, curăţenia, sinceritatea bătrânilor.

Póte că nicĭ nu e de mirat, dacă e aşa. Óre atâtea decepţiunĭ amare, prin câte am trecut, nu sînt ele de ajuns, ca să ne disguste şi să ne facă să perdem orĭ ce speranţă într'un viitor maĭ bun?

Să fie de parte de la noĭ un asemenea gând. Vaĭ de neamul nostru, dacă o asemenea convingere ar ajunge să stăpânéscă massa poporuluĭ nostru! Ar fi preludiul morţiĭ.

Neamurile pier numaĭ din vina lor. Dumnezeŭ n'a făcut neamurile spre pierire, ci ca prin acele să se preamăréscă numele Luĭ.

Am vĕdut graţia şi bunăvoinţa luĭ Dumnezeŭ faţă de noĭ, când ne-a chemat acum dóuĕ veacurĭ în sinul bisericiĭ sale. Calea mântuireĭ atuncĭ ni-s'a arĕtat: vĕdut'am lumina cea adevĕrată.

Zică cine ce va vré: nefericirea nóstră zace în desbinare. Şi unire nu este de cât în Dumnezeŭ: unire în cugete, unire în simţirĭ. Unire adevĕrată póte nasce numaĭ biserica adevĕruluĭ, biserica întemeiată pe piatra credinţeĭ, care este Petru. Până nu va dispăré dintre noĭ „órba neunire", vindecare nu va fi ranelor nóstre. Christos ne chiamă „Veniţĭ la mine toţĭ ceĭ nĕcăjiţĭ şi eŭ vĕ voiŭ mângâia pe voĭ." Er noĭ umblăm la isvóre fără de apă.

Cu mulţumită în inimĭ, pentru că n'am perit încă, să încheiăm veacul. Şi cu inimile ridicate la Dumnezeŭ să începem noul veac, rugându-ne pentru unirea tuturor. Să ne rugăm, ca cel puţin urmaşiĭ nostri să vadă înlăturată rana cea mare a neamuluĭ nostru: desbinarea dintre fraţi.

Biserica grecéscă şi desnaţionalisarea Românilor din Epir. Ca o nóuă dovadă despre trista influinţă ce o are biserica grecéscă asupra naţiunei române şi cum prin acésta biserică se lucră la desnaţionalisarea neamuluĭ nostru, póte servi următoriul estras, ce-l facem din o scrisóre din Macedonia, publicată în nrul din 26 Dec. al „Tribunei:"

„ . . . . nu trebue perdut din vedere, că nu atât prin şcóle, cât maĭ ales prin cler şi prin bisericĭ aŭ isbutit Greciĭ să devie puternicĭ şi periculoşi pentru noĭ. Şi — pe cum şi cu altă ocasiune am spus — aci e fortăréţa principală, inespugnabilă a lor. Dacă am avé cele maĭ bine organisate şcóle, dacă am posedé ceĭ maĭ harnicĭ şi devotaţi profesorĭ şi învĕţătorĭ şi dacă acţiunea şcólelor nu va fi secundată de biserică, atuncĭ nu sîntem îndreptăţiţi, ca să sperăm într'un viitor asigurat în punctul de vedere al esistenţeĭ nóstre naţionale. Greciĭ aŭ în Epir şcóle — putem zice bine organisate — dar aŭ şi bisericĭ nenumĕrate, dar aŭ şi un numĕros cler. Mitropoliţiĭ şi episcopiĭ lor cutreeră orăşelele şi satele românescĭ numaĭ şi numaĭ în vedere de a opri rĕspândirea curentuluĭ de regenerare naţională.

Şi noĭ avem în Epir şcóle. Dar bisericĭ prea puţine, ér cler, care să fie pregătit românesce şi care prin urmare să lupte din convingere pentru causa naţională, nu avem maĭ de loc. Étă vedita nóstră inferioritate faţă de propaganda grecéscă.

Revistă bisericéscă.

Roma. În ajunul Crăciunuluĭ catolic s'aŭ sĕvîrşit în basilica San-Pietro din Vatican ceremonia închiderilĭ porţiĭ sfinte şi închierea anuluĭ sacru.

Aceste pompóse ceremoniĭ aŭ fost îndeplinite de Sfinţia Sa Papa Leo, care în butul scirilor alarmante, se bucură de o escelentă sănătate, considerându-l vrista fórte înaintată.

Adus pe „sedia gestatoria" Sfinţia Sa s'a pogorît înaintea porţiĭ şi cu o mistrie de aur a depus var, aşezând treĭ cărămidĭ cu feliurite inscripţiĭ şi avênd una o medalie de aur, a dóua de argint şi a treia de bronz. Apoĭ binecuvîntând mulţimea s'a retras fiind aclamat cu mult entusiasm de cătră ceĭ de faţă.

Revistă politică.

Austria. Ziarele din cealaltă parte a monarchieĭ înregistréză un fapt, care de bună samă face mult sânge rĕŭ fraţilor magiarĭ, acum de sf. Sĕrbătorĭ.

E vorba de pactul comercial închiat numaĭ provisor între statele monarchieĭ dualiste. Un membru a partideĭ social creştine, a declarat, că partida sa numaĭ aşa va vota pactul, dacă se vor face faţă de magiarĭ unele restricţiunĭ. Între punctele înşirate e şi deobligamentul guvernuluĭ ungar, de a face o lege de naţionalităţĭ, care să nu fie literă mórtă, ci să fie observată de tóţĭ.

Aveam noĭ un prietin bun şi prietinul acela ne aducea în tótă Dumineca gazetele de peste sĕprĕmână.

Şi le cetiam pe ascuns, cu îndoită sete.

S'ar crede, că simţĕmîntul naţional se desvóltă numaĭ într'un mediu de elemente omogene.

Eĭ bine, nu-ĭ adevĕrat! Contactul zilnic, comunitatea de vederĭ şi aspiraţiunĭ, orĭ cât ar fi de priincióse simţuluĭ naţional, nu-l vor da nicĭ când profunditatea şi intensitatea contactuluĭ cu străinii.

E *natural* să-ţĭ iubeşcĭ neamul, când trăieşcĭ în mijlocul luĭ, când toţĭ aŭ aceleaşĭ vederĭ ce tu le aĭ, dar e *ideal* să-l iubeşcĭ în o lume străină, unde nime nu-ţĭ împărtăşesce vederile, unde neamul tĕŭ e huiduit şi scuipat în faţă.

Iubirea acésta de neam se potenţéză prin focul tinereţiĭ şi prin — depărtare. Un scriitor tinĕr a zis: „Iubirea creşte cu pătratul depărtării."

Încunjuraţi cum eram de elemente străine, isolarea era singurul modus vivendi între nişce ómenĭ, carĭ nu ne cunoşceaŭ şi, în mare parte, nu voiaŭ să ne cunóscă.

Spun antecesoriĭ meĭ, că înainte cu vr'o 6 anĭ, câţĭ va seminariştĭ din părţile nordice ale ţării, înţelegênd că Românii se află adunaţi în grădină, aŭ grăbit să-ĭ vadă. *Vajjon, hogy néznek ki az oláhok?* Se aşteptaŭ la neşte mutre de banditĭ antropofagĭ şi aŭ rĕmas frapaţĭ, când s'aŭ convins, că Românii sînt şi eĭ ca ceĭalaltĭ ómenĭ botezaţĭ.

Cu ast fel de ómenĭ nu era de a începe discuţiĭ pe tema capacitării. Căcĭ peste tot, capacitările decurgeaŭ fórte greŭ; la vîrsta aceea tótă lumea e nervósă — şi seminariştiĭ sînt cu un grad maĭ nervoşĭ de cât lumea.

La ce să maĭ discuţĭ atuncĭ?

Eraŭ, ce e drept, băieţĭ fórte buni între ungurii neaoşĭ; cu aceştia ne puteam înţelege. Dar partea covîrşitóre a colegilor nostri eraŭ elemente renegate, şi cu aceştia peste tot, era maĭ bine să nu începem vorba.

Eram, cum s'ar zice, „passivişti". Dar nu i-aşĭ fi recomandat nimĕruĭ să rischeze vr'o grobianitate la adresa nóstră. Cântăriam cu îndoită susceptibilitate orĭ ce necuviinţă; căcĭ, dacă ne supĕra insulta unuĭ străin, aceeaşĭ insultă ne revolta, când era rostită de un cleric, menit a servi în viaţă la altarul Domnuluĭ.

Trăiam în lumea nóstră. În grădină ne aveam băncile nóstre sub frumosul castan botezat „Bucureşcĭ", în pipătoriŭ de asemenea „naţia" îşĭ avea masa eĭ separată. Şi se porniaŭ poveştile şi glumele . . . . . Câte o dată fredonam încet şi trăgănat câte o doină. Gândul nostru sbura la iubiţiĭ nostri acasă . . . . . şi vîntul lua acordurile doineĭ şi le ducea de parte . . . . . de parte.

Sînt numaĭ patru-cincĭ anĭ de atuncĭ, şi totuşĭ — ce mult e de atuncĭ, Dómne!

Era recent încă procesul Memorandului . . . . . în aer plutea încă căldura însufleţiriĭ . . . . . credinţa în noĭ înşine şi în viitorul nostru.

Viitorul nostru!

Ce luminósă e vedenia unuĭ viitor fericit pentru un neam obidit de veacurĭ, — ce luminos era acest ideal în imaginaţia nóstră naivă şi curată.

Şi ce s'a ales din frumosul vis de o dată?

Unde e credinţa în isbândă, unde însufleţirea şi dragostea de luptă?

Unde e frumosul rĕsărit de sóre?

Saŭ póte nicĭ n'a fost un rĕsărit real, ci o alucinaţie a fantasieĭ nóstre aprinse — o amăgire optică — o *Fata morgana*.

Vedenia luminósă s'a stins . . . . . şi s'a făcut sară . . . . . şi s'a făcut nópte . . . . . Îngerul morţiĭ îĭ-şĭ întinde aripile peste aspiraţiunile părinţilor nostri.

„Durmiţĭ în pace, umbre!"

Simin.

Anglia. La schimbarea norocului, în luptele din Africa de sud, Anglia nu s'a aşteptat. Anglezii erau dedaţi să audă, că Burii sînt respinşi, şi că nu mai pot fi periculoşi când de o dată sosi scirea, că Burii aŭ eşit învingĕtori, ba că le a succes a rĕscula chiar şi pe Africanderii din Capland. Trupe nóuĕ de a se trimite în Africa cere acum lordul Salisbury, instrumintul lui Chamberlain. Poporul însĕ nu se arată aplicat a mai aduce sacrificii nóuĕ de sânge şi bani pentru interesele alor câţi va comercianţi nesaţioşi. Chiar şi pe regina încă aŭ atins-o neplăcut scirile despre învingerile Burilor. Din relaţiunile, ce i-saŭ făcut, ea încă era sigură despre nimicirea totală a Burilor. De aceea, ca să se evite vĕrsarea de sânge ulterióră, ea înclină spre pace, ca adecă guvernul anglez să se facă mai accesibil pentru Krüger, cu atât mai virtos, că republicele sud-africane vreaŭ să recunóscă supremaţia Angliei.

Tot în favorul împăciuirii s'a întîmplat o schimbare de scrisorĭ între regina Wilhelmina şi între împĕratul Wilhelm.

Şi chiar şi ministrul de esterne ai Statelor-Unite a cercetat în mai multe rînduri pe ambasadorul anglez, ca să-l capaciteze pe acesta şi prin el pe guvernul anglez, de a pune capĕt vĕrsărilor de sânge. La cas, când Anglia s'ar învoi la acésta, Statele-Unite se oferesc de mijlocitóre ale păcii. În casul acesta, Germania, Rusia şi Franţa încă ar secunda iniţiativa Americanilor.

Fiind decĭ spiritele înclinate spre sistarea luptelor, Salisbury se vede părăsit în idea sa, de a nimici total pe Burĭ. De aceea începe a buciuma, că în Africa de sud nu e vorbă numai de o simplă bătae, ci se tractézĕ de esistinţa Angliei ca putere mare. Că apoĭ afla-vor rĕsunet tânguirile lui Salisbury, viitoriul o va arĕta.

România. Fiind vorbă de crisa financiară, dl Carp a declarat, că ar putea să contragă un împrumut, cât de mare, căci i s'a oferit, dar nu o face şi crede, că n'o va face nicĭ un guvern, de óre ce i s'a cerut un lucru, care iuvólve o amestecare în afacerile interne ale statului român. Care ar fi lucrul acesta dl Carp nu l'a spus. S'a presupus, că era vorbă de Jidanĭ, dar mai târziŭ a început să circuleze o nóuă versiune, a nume, că un sindicat de bancherĭ francezĭ s'a oferit să dele banii, cu condiţia, ca statul român să iesă din tripla alianţă.

Despre conflictul bulgar, care se pare, că a amuţit, ziarul „Apăr. Naţională“ publică unele destăinuirĭ sensaţionale. În tótă afacerea acésta mâna Rusiei a avut rolă principală. Ea a fost, care a aţiţat mereŭ pe Bulgarĭ, contra Românilor, ţinĕnd să turbure liniscea în Balcanĭ, pentru ca apoĭ la timpul sĕŭ să pótă întreveni. Urmarea a fost un tractat defensiv şi ofensiv cu Turcia. Surprins de acest tractat, Muraview, fostul cancelar rusesc, a propus Ţarului, să îndemne Bulgaria la un conflict rĕsboinic cu România. Fiind refusată propunerea, Muraview s'a sinucis. Următorul sĕŭ începe cu corupţia. A corupt pe G. Mîrzescu de la Iaşi, să scótă un ziar antidinastic, pe care îl împarte gratuit în mii esemplare, şi care are menirea să facă agitaţie prin Moldova, din care apoĭ să se nască turburărĭ. Colosul de la nord n'are linisce.

Muntenegru. Cu ocasia zilei de sf. Nicolae, representanţiĭ guvernului s'aŭ presintat la principele Nichita, şi l-aŭ oferit titlul de „Alteţă regală“. Prinţul a primit acésta nóuă titulatură, cu atât mai vîrtos, cu cât a fost asigurat, că puterile nu se vor opune. Cu acest prilej s'aŭ făcut prinţului marĭ ovaţiunĭ.

China. Ultimele scirĭ sosite din China anunţă, că ambasadorul spaniol, ca cel mai bĕtrân dintre representanţiĭ puterilor, a predat deja prinţului Cing şi lui Li-Hung-Ciang condiţiunile de pace. Aceştia la rîndul lor le vor presinta Împĕratului spre a se rosti asupra lor.

Nota adresată guvernului chinez e lungă şi se ocupă în detaiĭ cu tóte cele sĕvîrşite de chinezĭ. În sfîrşit se enumĕră condiţiunile irevocabile şi absolut indispensabile pentru încheierea păcii. Aceste sînt următórele:

1) Un prinţ chinez va fi trimis la Berlin, pentru a exprima acolo părerea de rĕŭ a împĕratului pentru asasinarea baronului de Ketteler. Apoĭ, în locul unde a fost asasinat ambasadorul german, să se ridice un monument care să exprime — printr'o inscripţie în latineşte, nemţeşte şi chinezeşte — părerea de rĕŭ a împĕratului pentru omor.

2) Se va da cea mai severă pedépsă — corespunzĕnd cu crima comisă — persónelor arĕtate prin decretul imperial, din 21 Septembre.

3) Japonia va primi o satisfacţie suficientă pentru uciderea cancelarului sĕŭ.

4) Se vor ridică monumente de expiere în tóte cimiterele străine, unde aŭ fost profanate mormintele.

5) Se interzice importul de arme, de material de rĕsboiŭ saŭ repararea acestuia.

6) O despăgubire corĕspunzătóre va trebui plătită statelor, legaţiunilor saŭ particularilor — fie chiar chinezĭ — carĭ aŭ suferit stricăciuni.

7) O gardă permanentă va fi ţinută pentru legaţiunĭ şi cartierul diplomatic va fi apĕrat.

8) Forturile din Taku şi cele dintre Peking şi mare vor fi dărîmate.

9) Se va institui o posesiune militară în punctele unde acésta e reclamată imperios, pentru a proteja linia ferată dintre Peking şi mare.

10) În întreg imperiul se va afişa timp de doĭ anĭ proclamaţiunĭ, prin carĭ se amenință cu mórtea fie ce persónă, care s'ar atilia la vre o societate ostilă străinilor, şi în care se vor enumĕra pedepsele ce s'aŭ dat instigatorilor mişcărei revoluţionare a boxerilor.

Se va mai da apoĭ un edict imperial, prin care vice-regiĭ, guvernatoriĭ şi alţi funcţionarĭ superiorĭ din provinciĭ se vor face direct responsabilĭ pentru tóte încălcările aduse contractelor în raionul puterilor-lor.

În casul când numiţiĭ funcţionarĭ nu vor proceda la înăbuşirea exceselor, eĭ vor fi imediat destituiţi şi nu vor mai primi nicĭ o dată un post la stat.

11) China ia asupra eĭ o revisie a tractatelor comerciale pentru a uşura relaţiunile comerciale.

12) Tsungliyamenul va fi schimbat. Ceremonialul obişnuit la primirea unui ambasador străin, va fi modificat într'un sens indicat de puterĭ.

Transvaal. Zi de zi situaţia devine tot mai gravă pentru Anglezĭ. Burĭ aŭ pătruns în Cap prin treĭ locurĭ. Eĭ înaintézĕ repede, fiind cu entusiasm primiţi de Africanderĭ, carĭ să unesc cu eĭ. În acelaşi timp Burĭ adună tóte carĕle, vitele; distrug liniile telegrafice şi amenință cu nimicire şi pe cele ferate. Anglezĭi din provincie fug cu toţiĭ la Capetown. Se zice, că numĕrul Africanderilor ce s'aŭ unit cu Burĭ se apropie de zece mii şi că ar trebui o armată mare să îi împiedece în mersul lor.

Corespondinţe.

Anul iubilar în Maramurĕş.

Anul sfînt şi anul al 200-lea de la sfînta Unire, se apropie de sfîrşit.

Cu pietate şi cu bucurie s'aŭ serbat acest an îndoit sfînt şi în Vicariatul român din Maramurĕş, şi s'aŭ făcut în decursul lui multe lucrurĭ demne de însemnat.

Vĕ rog să binevoiţi a lua notiţă despre ele în fóia DVóstre, care de un deceniŭ apără cu atâta căldură românitatea şi credinţa nóstră sfîntă greco-catolică.

Voiŭ începe cu Sighetul. Aicĭ avem o parochie română. Acésta parochie a fost română şi în vechime, dar ajungênd sub ocârmuirea Episcopilor ruteni de la Ungvár, în decurs de mulţi anĭ a fost parochie ruténă. Nu voesc să descriŭ mai pe larg luptele, spesele şi ostenelele bărbaţilor nenitaţi: Iosif Man, Gavriil Mihályi, Iurca, Iura, Mihalca şi alţiĭ deja repausaţi, a Escelenţiĭ Sale Michail Pavel, fost vicar al Maramurĕşului, a lui Petru Mihályi, ablegat dietal, a fratelui sĕŭ Dr Ioan Mihályi, a Episcopilor de la Gherla, a Mitropoliţilor de la Blaş, a vicarilor românĭ din Maramurĕş şi a altora, carĭ anĭ de zile s'aŭ luptat, pentru recâştigarea parochiei române din Sighet.

Mulţămită zeluluĭ acelor bărbaţi nenitaţi şi prea demnĭ, în anul 1871. s'a înfiinţat parochia română, însĕ fără dotaţiune şi susţinută aşa zicênd cu spesele Escelenţei Sale Michail Pavel, de óre ce poporul român din Sighet e miser şi a fără de câţi va inteligenţi, abia avem vre o 50 economĭ cu case proprie. Vicariatul din Maramurĕş fiind înfiinţat în anul 1778. sub regina Maria Terezia pentru românii din Maramurĕş, bărbaţiĭ nostri fruntaşi aŭ pretins cu tot dreptul, ca în Sighet să avem parochia română şi reşedinţa vicarului român, şi că aceea parochie să se doteze, pe cum e dotată şi cea ruténă. Har Domnului, s'aŭ ajuns şi acésta! Astăzĭ avem în Sighet parochia română sub patronatul Înaltului Erariŭ.

Pentru esoperarea dotaţiunei acesteia datorim cea mare mulţămită Escelenţiĭ Sale Dluĭ Episcop al Gherlei Dr Ioan Szabó.

Avem în Sighet biserică frumósă de piatră zidită în 1892. avem casă parochială

în loc central cu o ridicătură, sub dînsa cu 3 bolte mari, zidită sub îngrijirea zelosului vicar Tit Bud, și avem și casă cantor-docentală. Luând În. Erariu asupra sa patronatul a dat poporenilor din Sighet o casă vechie și 2000 florenĭ, ca să o străformeze de casă parochială, ast fel că poporul din Sighet să dee 8000 florenĭ, ca să se pótă aceea casă străforma după planul erarial. Înse poporenii miserĭ din Sighet n'ar fi fost în stare a oferi nicĭ 800 florenĭ, ne cum 8000 florenĭ, drept aceea vicarul nostru în conțelegere cu fruntașiĭ românĭ din Sighet, a făcut învoire cu un intreprinzător, care a zidit casa cu redicătură și cu 6 chiliĭ: culină, cămară și în ocol casă cantor-docentală, dându-i-se venitele boltelor pe 15 anĭ, din carĭ aŭ trecut 8 anĭ și peste 7 anĭ biserica din Sighet din bolte va avea un venit de 1500 florenĭ.

Înse zelosul vicar Tit Bud, acum paroch în Sighet, în dată ce a venit aice s'a apucat de lucru, și prin colectă de peste 4000 coróne, a zidit aprópe de biserică o sală de învĕțămînt frumósă și spațiósă. Aŭ înzestrat-o cu tóte cele de lipsă, cu bănci după sistema cea mai nóuă și cu cărți școlare, și azi învață în dînsa 47 elevĭ carte românéscă, și a nume 39. de clasa I. ér 8. de clasa II. elementară.

Acesta este în cetatea Sighet cel maĭ frumos monument al anului sfînt și al anului a 200-lea de la s. Unire.

Apoĭ un monument frumos al anului acestuia este și înființarea corului vocal a bisericeĭ din Sighet, stătător din 16 iuriști românĭ și 4 studenți din convict. Tóte spesele, pe cum și plata conducătorului le supóriă din al sĕŭ propriŭ Rds. Dn Tit Bud vicar.

Omul, aieve, se miră de dărnicia poporului român gr. cat. din Maramurĕș. Acest popor bun a dat pentru zidirea bisericeĭ din Sighet aprópe 15 mii florenĭ, apoĭ inteligința cu poporul a înzestrat biserica cu cele de lipsă în preț de 1500 florenĭ, familia Mihalca a cumpĕrat un luster în preț de 360 florenĭ familia Mihályi un luster în preț de 200 florenĭ și ast fel și alțiĭ aŭ dăruit banĭ și alte paramente frumóse pentru s. biserică.

Poporeniĭ din Sighet la inițiativa parochiuluĭ vicar, a cumpĕrat un steag frumos de doliŭ, în valóre de 80 florenĭ, aŭ conferit pentru auritul unuĭ potir și a dăruit Evangelia, învĕlitóre de altar și de amvon, tepichurĭ prețióse, câte de 50—100 florenĭ, în în cât astăzĭ biserica nóstră este împodobită în modul cel maĭ frumos.

Apoĭ Dn paroch Tit Bud a efeptuit cumpărarea unuĭ cimiteriŭ noŭ pentru credincioșiĭ românĭ, l'a îngrădit frumos, a dat să se taie în dînsul cărărĭ, carĭ le-aŭ acoperit cu prund și în lungul cărărilor a sădit 500 bradĭ, a îndemnat pe poporeniĭ sĕĭ să redice în cimiteriŭ o cruce, și aceea cu spese de 200 coróne a și radicatu-o curatorele bisericesc Vasiliŭ Socaciŭ în memoria anuluĭ sfînt și al anuluĭ 200 de la S. Unire.

Astăzĭ cimiteriul românilor din Sighet este unul dintre cimiteriile cele maĭ frumóse.

Ast fel cu zel învățăiat lucră parochul nostru pentru binele sufletesc al poporenilor sĕĭ, carĭ admiră cuvîntările luĭ frumóse, zelul și sîrguința luĭ.

Anul sfînt a fost de mare însemnătate și pentru Asociațiunea pentru cultura poporuluĭ din Maramurĕș, înființată în anul 1861.

În 9 Novembre st. n. a. c. s'aŭ ținut adunarea generală a Asociațiuneĭ nóstre și s'aŭ ales oficialiĭ eĭ, rĕmânênd ca preside Magn. Domn Petru Mihályi ablegat dietal, vicepreside Rds. Tit Bud vicar, cassar Dr Ioan Mihályi, controlor și advocat Dr Ilie Mariș, notar Ioan Doroș preot în Sat-Slatina.

Cu bucurie s'aŭ constatat cu ocasiunea aceleĭ adunărĭ generale; ținută în școla nóuă română din Sighet, cum că în favórea Convictuluĭ român susținut de Asociațiune a incurs de la inteligința nóstră oferte peste 900 florenĭ,

Asociațiunea asta a susținut în 10 anĭ adecă începênd de la 1869 o preparandie română, în care sub conducerea neuitatuluĭ și zelosuluĭ profesor Ioan Bușița s'aŭ crescut peste 100 învĕțătorĭ bravĭ și zeloșĭ.

Apoĭ de 15 anĭ în cóce Asociațiunea susține un convict, în care s'aŭ crescut deja peste 60 tinerĭ cu spesele Asociațiuneĭ, cheltuindu-se cu susținerea Convictuluĭ peste 20 miĭ florenĭ. Și și astăzĭ se susțin în Convict 14 elevĭ sub directoratul vicaruluĭ Tit Bud și a prefectului Nicolaŭ Doroș.

Convictul este în prața Sighetuluĭ și stă dintr'un edificiŭ cu ridicătură în valóre de 60 miĭ florenĭ, pentru zidirea căruia inteligința și poporul român a spesat peste 30 miĭ florenĭ.

De multe orĭ s'aŭ făcut amintire în foile române că de ce óre nu se face un despărțĕmînt a Asociațiuneĭ Transilvane și în Maramurĕș?

Rĕspunsul se află în cele mai sus scrise. — Avem Asociațiunea nóstră care jertfesce anuatim 2—3000 florenĭ pentru crescerea fiilor poporuluĭ și nu sîntem harnicĭ a aduce și alte jertfe.

Aceia carĭ ne cunosc mai de aprópe, admiră jertfele carĭ le aduce poporul român din Maramurĕș pentru Asociațiunea și Convictul sĕŭ.

Domnul vicar Tit Bud acum lucră istoricul Asociațiuneĭ și a înființăreĭ parochieĭ Sighetuluĭ, din care op se va vedé cum că abia este ținut românesc, care se fie jertfit atâta pe altarele bisericelor și a crescereĭ poporuluĭ, ca inteligința și poporul român din Maramurĕș.

Ni se impută, că nu arĕtăm lumiĭ fapte marĭ naționale. Dar óre cele mai sus scrise nu sînt fapte marĭ, nu sînt fapte demne de admirat.

Clerul și poporul din Maramurĕș și-aŭ împlinit tot de una datorința cătră neamul sĕŭ.

Sîntem puținĭ, abia 70 miĭ față cu 150 miĭ rutenĭ și vre o 30 miĭ ungurĭ.

Ținutul nostru e nefructifer, româniĭ abia aŭ atâta ródă, cât să le ajungă pe o jumătate an, și totuși a jertfit și jertfesc miĭ și miĭ pentru bisericĭ, școle și Convict.

Acest popor din rĕscumpĕrarea regalelor a făcut fundațiunĭ bisericescĭ și școlare de 85 miĭ florenĭ, a zidit și zidesce mereŭ bisericĭ, școle și case parochiale. De esemplu numaĭ pe apa Mareĭ în 7 parochiĭ și 2 filie s'aŭ zidit într'un deceniŭ bisericĭ, școlĭ și case parochiale în valóre de 100 miĭ florenĭ.

N'aŭ lăsat acest popor fără urme nicĭ anul acesta de 200 anĭ de la Sfînta Unire.

În cele mai multe bisericĭ din Vicariat poporul a ascultat la îndemnul vicaruluĭ câte 20 s. liturgiĭ, s'aŭ mărturisit și s'aŭ cuminecat cu sutele și miile.

În multe comune s'aŭ cumpĕrat potire, Evangelie, vesminte bisericescĭ, lustere, prapori și alte paramente sacre și s'aŭ făcut fundațiunĭ pie.

În tóte parochiile s'aŭ publicat pastorala bunilor nostri Archiereĭ, emanată cu ocasiunea aniversareĭ ducentenară a Sfinteĭ Unirĭ.

Ast fel anul acesta a avut partea sa îmbucurătóre pentru poporul român gr. cat. din Vicariatul Maramurĕșuluĭ.

Durere, că și în anul acesta, róda pămîntuluĭ a fost slabă, și că nisce agenți a tulburat liniscea poporuluĭ, îndemându-l să emigreze în America și a nume în Brazilia și Argentina, promițându-le munți de aur.

Dintre românĭ, până acuma, nu s'aŭ dus în America nicĭ unul, dar destul că e tulburată liniscea lor. Dintre rutenĭ s'aŭ dus cu sutele.

Avem apoĭ și aceea durere, că într'o parochie nisce agitatorĭ fără suflet a probat să conturbe liniscea poporuluĭ, îndemnându-l așĭ lăsa chiar și credința strămoșéscă grecocatolică.

Guvernul diecesan și vicariul nostru a făcut tóte pentru liniscirea spiritelor și sperăm, că va urma cât de curênd pacea atât de dorită.

Va veni timpul și nu-i de parte când vom desvăli tóte aceste, ca să vadă lumea că cine sînt aceia, carĭ aŭ întreprins pașiĭ pentru tulburarea unuĭ popor bun, blând și liniscit cum este și poporul român grecocatolic din Maramurĕș.

Sighetul-Maramurĕșuluĭ în ziua S. Nicolaŭ 1900.

Nicolaŭ Doroș
preot, prefectul Convictuluĭ român din Sighet.

La cestiunea „concubinatelor.“

Din Bănat 25 Nov.

Cestiunea concubinatelor la noĭ e o causă vitală. Putem zice, ca la noĭ la nime. Durere, că în lucrurĭ slabe — pe tóte terenele: biserică, publicistică, noĭ sintem în locul prim, — ĕră când e vorbă de lucrurĭ bune și nobile, ne dăm înderĕt, și în loc de fapte sbierăm.

Să fim sinceriĭ. Concubinatele până atuncĭ nu vor înceta, până când preoțiĭ din satele mixte — uniți și neuniți — nu vor trăi în armonia. Durere, că în punctul acesta e mult de dorit, căcĭ partea cea mare a preoțiĭor neuniți — se fim sinceriĭ între noĭ — sînt încă din vremea vechiă — când pregătirea lor consta din crescerea pĕrului lung și din cetirea evangelieĭ cirilice într'un ton pĕtrunzĕtor.

Respect gardeĭ tinere!

În ast fel de sate preotul unit póte să predice și nóptea — resultatul va fi nulă.

— Mĕĭ popo! lasă-te, nu te ținea așa mare! Am maĭ vĕdut noĭ ómenĭ ca tine! De nu-ți place, sănătate bună! — mergem la popa Damaschin — și ne facem neuniațĭ.

Acesta e rĕspunsul, când preotul admoniézĕ poporul.

Poporul e convins, că taica popa Damaschin nu taie limba. (Espresie vechie.)

Că aceste nu sînt iscodite de mine — cred, — că-mĭ sînt martorĭ toțiĭ frațiĭ din Bănat.

Concubinatele s'ar putea stîrpi numaĭ într'un mod. Modul acesta ar fi, ca în satele mixte, preoțiĭ în conțelegere, să denege acestora tainele sfinte — să nu-l priméscă de fideli, când ar voi să-și schimbe legea. Țăranul nostru e de la fire fórte simțitor și tare mult se teme de gura satuluĭ. De vede, că nu are trecere la nicĭ un popă, de vede că la prasnic (ziua patronuluĭ caseĭ) nicĭ un popă nu-l sfințesce bucatele, începe singur a se cugeta, că óre nu ar fi maĭ bine să se cunune. Ĕră de ar voi a primi vre un oficiŭ public în sat, preoțiĭ să-și pună tótă puterea spre a sta în cale — cred, cunoscênd bine firea țăranuluĭ — am putea ajunge la ceva resultat.

De la administrațiunea statuluĭ puțin putem aștepta — de și în unele locurĭ fibireĭi staŭ în ajutoriul preoțiĭor.

Cunosc o comună mixtă, unde ambiĭ preoți fiind tinerĭ și trăind bine, aŭ sanat rĕul acesta cu totul în decurs de 2 anĭ de zile.

Despre căsătoriile de probă din Bănat nicĭ nu vorbesc acum. Acestea sînt o specialitate bănățénéscă, prefăcută în sânge la poporul din Bănat.

Chiar şi preoţimea băştinaşă — după cum se numesc fraţii neuniţi — s'a dat după pĕr, căcĭ dóră aşa a fost de la strămoşi.

— D'apoĭ dăĭ amărulŭĭ copil, ce se le stricĭ voia! — e rĕspunsul taichiĭ popiĭ, dacă cineva îl agrăesce pentru căsătoriile copiilor. Ba aşa de tare s'aŭ dat după pĕr, în cât chiar şi eĭ icĭ-colea cam fac câte o probă prin copiĭ lor.

În ast fel de sate, nicĭ vorbă nu póte fi de stîrpire Aicĭ trebue să aşteptăm, până când părintele îşĭ caută rĕpaus în sînul lui Avram — şi-şĭ dă locul unuĭ tinĕr demn, cunoscĕtoriŭ de chemarea preoţéscă.

Stîrpirea să se începă în comunele provĕdute cu preoţi moderni — ér în comunele pure preotul póte păşi energic — dar firesce nu cu bĕţul în baltă, fără cu precauţiune şi cu încetul, căcĭ cunoscut este, că naţia în dată se face neuniată.

E vorbă de poporul nostru — de sângele nostru. Preoţimea nu peste mult va fi scutită, barĕmĭ în parte, prin ordinarea congrueĭ, de lipsa materială; — decĭ la muncă fraţilor, şi în interesul poporuluĭ nostru să ne călcăm pe inimă, şi să începem noĭ apropiarea faţă de fraţiĭ neuniţi — ca în conţelegere reciprocă să sanăm rĕul ce atâta ne róde.

Bănăţanul.

Reuniune de femeĭ.

Bucium-şésa 18 Dec. 1900.

Pe la începutul anuluĭ curent, aţĭ binevoit a publica în preţuitul DV. ziar o notiţă scurtă, despre constituirea uneĭ reuniuni de femeĭ în comuna nóstră. Azĭ am bucuria deosebita a Vĕ puté anunţa, că statutele aceleĭ reuniuni aŭ fost provĕdute cu clausula de aprobare a Înaltuluĭ Minister r. u. de interne ddto 20 Nov. 1900 Nro 99.878. Din acest incident norocos, îmĭ ţin de datoria cea maĭ plăcută, să aduc laudă binemeritată bravelor femeĭ române din comuna mea, căcĭ prin faptul lor deja şĭ-aŭ câştigat pe lângă titiul de onóre şi titiul de recunoscinţă al acelora, pe carĭ îĭ aŭ în vedere statutele. În adevĕr frumos ideal şĭ-aŭ înscris pe stindard, când scopul reuniuniĭ l'aŭ prefipt ast fel: „provederea şcolarilor sĕracĭ de la şcóla poporală din Bucium-şésa cu îmbrăcăminte şi cărţi, înfrumseţarea bisericiĭ şi a şcóleĭ din Bucium-şésa!“

Fie decĭ sigure, că cu cât vor avé maĭ mult zel de aci înainte, recunoscinţa şi alipirea poporuluĭ întreg cu atât vor fi maĭ marĭ şi maĭ sincere, ba în faţa neamuluĭ întreg vor merita laudă şi admirare!

Cu aceste gândirĭ senine salut în publicitate nóua reuniune, dorindu-ĭ cel maĭ bogat viitor! Pentru publicul mare românesc va fi de interes să înşir pe scurt fasele prin carĭ aŭ trecut până aci statutele reuniuniĭ nóstre şi chiar aprobarea lor.

Constituită reuniunea în 5 Novembre 1899, statutele eĭ s'aŭ înaintat spre aprobare la 31 Dec. a aceluiaşĭ an. După aşteptare de 7 luni, la 5 Aug. a. c. statutele, cu tóte cele aparţinĕtóre, s'aŭ înapoiat presidiuluĭ reuniuniĭ, dar fără aprobare. S'a cerut însĕ modificarea orĭ eliminarea unor §§-ĭ, carĭ prevedeaŭ în viitorul maĭ depărtat constituirea uneĭ învĕţătóre de lucrul de mână la şcóla din loc, dar după modalităţile învĕţătorilor confesionalĭ.

Cerându-se *singur* atâta, s'a convocat în grabă adunare generală estraordinară, care eliminând §§-ĭ dificultaţĭ ĭ-a înlocuit cu alţiĭ, nu maĭ puţin importanţĭ, ba eŭ unul cred, chiar maĭ potriviţĭ şi a nume ajutorarea orfanilor şi a nenorociţilor prin băile de aur.

Acest din urmă scop se va puté realisa numaĭ atunci, când capitalul neantingibil va fi 20.000 cor. Statutele ast fel modificate aŭ obţinut aprobarea dorită.

Acum însĕ un alt „chiţibuş“. Aprobarea s'a dat cu adausul, ca să se omită din titula Reuniuniĭ vorba „română“, căcĭ în sensul ordinaţiuniĭ ministeriuluĭ de interne Nro 1508 ex 1875 reuniuni cu caractĕr de naţionalitate nu se pot înfiinţa, de cât dacă acele sînt literare saŭ culturale.

De şi durere adîncă m'a cuprins la cetirea acesteĭ mutilărĭ, totuşĭ asigur reuniunea, că caractĕrul eĭ acelaşĭ rĕmâne, pe care însaşĭ l'a dorit. Da! căcĭ la calitatea membrilor în tot locul se zice: „fie care femee română“ şi „fie care bărbat român“, abstragênd de la aceea, că în Bucium-şésa alt caractĕr naţională e absolut imposibil.

Decĭ la lucru numaĭ cu însufleţire şi dărnicie!

Îmĭ face bucurie, când aflu, că pe Sĕrbătorile Crăciunuluĭ comitetul reuniuniĭ se va constitui, ca să-şĭ pótă înaugura activitatea, ba maĭ mult, că deja să şi proiectéză o serată literară-declamatorică, cu concursul unor persóne distinse din afară.

Comuna nóstră mică (sub 1000 loc.) póte fi mândră cu ce a făcut, şi măcar de ar fi acesta începutul unor fapte mărete şi durabile în viitorul cel maĭ depărtat. Inteligenţă relative nu ne lipsesce, nicĭ fruntaşĭ din popor cu dare de mână. Numaĭ bună înţelegere şi iubire şi se pot face multe!

Şesanul.

An noŭ fericit.

Ca rĕscumperare a felicitărilor de anul noŭ s'aŭ primit pentru fondul de salarisare a preoţilor următórele sume:

Ioan V. Rusu, protopop
Sibiŭ . . . . . 10 cor.

Învitare de abonament.

Cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ şi cu sprijinul binevoitor al ómenilor de inimă, ne-am decis a continua şi maĭ departe edarea fóieĭ. De aceea, învităm la abonament noŭ pe anul 1901, cu preţurile:

de 12 coróne pe anul întreg
„ 6 „ „ „ jumĕtate de an
şi „ 3 „ „ „ pătrar de an.

Abonenţilor regulat plătitorĭ le mulţămim de bunăvoinţa şi interesul ce ne arată, ér pe ceĭ ce sînt în restanţă nu încetăm a-ĭ ruga cu înteţire, să binevoiéscă a-şĭ achita fără amânare restanţa de abonament.

Spre acest scop am alăturat la numĕrul trecut câte o asignaţiune postală la toţĭ abonenţiĭ de până aci, fără deosebire.

Administraţia.

NOUTĂŢĬ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. În numele curatoratuluĭ gr. cat. din Spinĭ, aduc mulţumită publică pentru marinimósele darurĭ primite pentru biserica noŭ edificată în Spinĭ, şi anume: de la M. On. Dn Valeriŭ Suciŭ, prof. în Blaş 100 cor.; de la Stimata Dómnă Ana vĕduvă Bran din Sâncel 10 cor. şi de la On. Dn Teodor Bărbat, colector din Sâncel 10 cor. Dumnezeŭ să le rĕsplătéscă însuţit! Spinĭ, 15 Decembre 1900. *Alimpiŭ Costea* paroch gr. cat.

Distincţiune. Escelenţa Sa În. P. S. Domn Mitropolit a binevoit a conferi asesorilor consistorialĭ: *Dr. Isidor Marcu,* secretar mitropolitan şi director al cancelarieĭ mitropolitane, *Ştefan Pop,* protonotar consistorial şi *Aron Papiŭ,* notariŭ consistorial, distincţiunea de protopopĭ onorarĭ.

Ĭubileul literar al Dluĭ Urechiă. Duminecă s'a serbat la Ateneul din Bucurescĭ, ĭubileul literar de 50 anĭ a dluĭ V. A. Urechia. Serbarea s'a făcut sub presidenţa Mitropolituluĭ primat al Românieĭ cu ocasia congresuluĭ societăţiĭ Macedo-Române. Cu acest prilej i-s'a oferit din partea românilor macedonenĭ o mulţime de darurĭ şi drl Leonte l-a felicitat în numele societăţiĭ. Rĕspundênd bĕtrânul scriitor face istoricul societăţiĭ, în sînul căreia atâta a lucrat. Ne asociem şi noĭ ovaţiunilor aduse dluĭ Urechiă, a cărui inimă bate cu căldură pentru toţĭ Româniĭ împrăştiaţĭ în tóte părţile, şi care şĭ-a adus aminte şi de noĭ cu ocasia înălţatórelor serbărĭ ale Unirĭĭ, adresându-ne dóuĕ scrisorĭ, din carĭ transpiră cea maĭ mare dragoste. La mulţĭ anĭ!

Congregaţie estraordinară. Pe azĭ e convocată congregaţia estraordinară a comitatuluĭ nostru. Între obiecte e şi regularea tarifuluĭ vameĭ oraşuluĭ nostru.

Învitare de abonament . . . bánffystă. Acum, când începem an noŭ, redactoriĭ de la „Magyar Szó“, aŭ credut să facă ceva ne maĭ pomenit; a trimis cetitorilor sĕĭ următórea scrisóre: „Să se copieze de treĭ orĭ şi împartă cunoscuţilor! Viu Iesuiţĭ! Valachiĭ îs pe grumaziĭ nostri! A sosit era nóuă! Şi „M. Szó“ luptă contra acestora cu cuvînt magiar şi cu bărbăţie magiară. Patriotule orĭ patriótă sprijinesce-ne. Scrie aceste câte va şire în treĭ esemplare şi trimite-le la treĭ bunĭ cunoscuţĭ! Aceia éră-şĭ să le copieze fie care de câte treĭ orĭ şi să le respîndéscă, ca ast fel fie care magiar adevĕrat să cetéscă „Magyar Szó“. (Numerĭ de probă trimite . . . ş. m. d.).“ Am primit şi noĭ o ast fel de scrisóre.

Rugare. Se apropie ziua trageriĭ pentru tombola Reuniuniĭ femeilor rom. gr. cat. din parochia Sânceluluĭ, decĭ ceĭ ce aŭ primit losurĭ, sînt rugaţĭ cu tot respectul, să binevoiéscă a trimite în grabă saŭ preţul losurilor, saŭ losurile la adresa: Vasilie Smigelschi, paroch gr. cat. în Sâncel (Szancsal, Balázsfalva).

Corespondinţele cu rugăciuni. Tóta lumea de pe la noĭ e formal inundată de corespondinţe anonime scrise în românesce şi nemţesce, în carĭ se obligă primitorul a recita o anumită rugăciune în 9 zile şi a o copia încă în 9 esemplare. Cel ce nu se conformézĕ acestor obligăminte e amenintat cu marĭ nenorociri. Preav. Consistor îndĕmnă preoţimea să ieie posiţie faţă cu corespondinţele acelea, carĭ duc la superstiţie.

Necrolog. † *Anchedim Candale,* preot şi protopop onorar gr. cat. în Borgo-Bistriţă, membru al maĭ multor corporaţiuni şi societăţi, a repausat la 18 a. c. după un morb scurt şi greŭ în al 45-lea an al laborióseĭ sale vieţi, în al 14-lea an al căsătorieĭ şi în al 16-lea a preoţieĭ.

† *Ioseţa Ciura n. Popovicĭ,* soţia parochuluĭ nostru din Abrud şi mama ĭubituluĭ nostru pretin Ales. Ciura, a adurmit în Domnul la 20 Decembre n. în anul al 56-lea al vieţiĭ şi al 31-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ. Trimitem sincerile nóstre condolenţe întristateĭ familiĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

X.

(Continuare.)

„Nefericitul de mine — nefiind în stare a imita pe o femeiă și neputênd aștepta **amânarea** de doĭ anĭ, când era să ieaŭ pe care am peții'o, și fiind că nu iubiam **căsătoria**, ci eram numaĭ sclavulŭ poftelor: mĭ-am câștigat alta, (veḑĭ bine înse nu soție), ca să-mĭ susțin óre-și cum, ba chiar să-mĭ măresc morbul inimeĭ și ca pe un satelit al năravuluĭ meŭ îndĕrĕtnic să-l duc cu mine în viața matrimonială.` Nicĭ nu mi-s'a vindecat rana, cea causată prin despărțirea de cea dintâiŭ, ci după înveninare și o crâncenă durere, s'a putreḑit și deși nu mĕ ardea așa de tare ca până atunci, totuși stam să desperez.“ [1])

Mărturisim că aicĭ trebue să ne acoperim fața și să roșim de rușine. Écă natura omenéscă, când se desparte de Dumnezeŭ! Mintea cea maĭ înaltă, cea maĭ ageră, cade în tóte greșelele. Inima cea maĭ frumósă, cea maĭ fragedă, cea maĭ delicată și cea maĭ profundă, se cufundă în tóte necurățeniile nevrednice de ea. Nu sciŭ prin ce reacțiune rușinósă inima stricată întunecă și ea mintea, care dejosită fiind, maĭ înainte a stricat inima? Étă un miserabil *cerc vițios,* care n'ar maĭ fi avut sfârșit, dacă nu ar fi întrevenit Dumnezeŭ, pe cum ne arată esemplul cel trist și vederat al luĭ Augustin, amenințat de pericolul uneĭ nóue peririĭ.

De abia ajuns sub acest jug și într'adevĕr tóte pasiunile i-s'aŭ trezit din noŭ. Tot ce e maĭ de rușinos și maĭ murdar în fundul cel maĭ ascuns al inimeĭ omenescĭ a eșit la suprafață și a deșteptat ast fel de cugete, de carĭ până acĭ n'am maĭ observat la el.

De la înălțimea nu zic a credinței sale de abia începute, ci de la înălțimea filosofieĭ luĭ Plato, el căḑu în murdăriile luĭ Epicurus și ofta după cel maĭ cras materialism. „Disputam cu amiciĭ meĭ *Alypiŭ* și *Nebridiŭ* despre marginile binelui și rĕuluĭ, și era să primesc învĕțătura luĭ *Epicurus.* Și întrebam: Dacă am fi nemuritorĭ și am trăi într'o perpetuă plăcere trupéscă fără nicĭ o temere de a o perde, de ce nu am puté fi atunci fericiți? Saŭ ce ni-ar maĭ trebui?“ Étă până unde s'a cufundat și dejosit sufletul acesta nobil, avîntat și plin de atâtea aspirațiuni frumóse!! Și-ar afla plăcere și în materialismul cel maĭ urît, dacă ar ține în etern. *„Nicĭ nu m'a retras alt ceva de la cufundarea maĭ adîncă în plăcerile trupescĭ de cât frica de mórte și de judecata viitóre, care pe lângă orĭ câte părerĭ deosebite nu s'a putut șterge nicĭ odată din sufletul meŭ.“*

După cuvintele acestea putem rĕsufla maĭ ușor. Conscĭința luĭ Augustin nu s'a stins încă de tot. Acéstă operă admirabilă formată de s. Monică nu s'a putut nimici.

O! putere a învĕțăturilor uneĭ mame! ce eștĭ tu, că încă și într'o așa profundă decadență scutescĭ sufletul luĭ Augustin!?

De alt cum Augustin era cu mult maĭ trist și maĭ neliniștit ca altă dată, pentru că și decaderea luĭ era maĭ rușinósă; spiritul, inima, simțul luĭ aŭ decăḑut maĭ afund. „Vaĭ de sufletul cutezătoriŭ — așa se plânge el — carele speréză, că după ce te va fi părăsit pe Tine, Dumnezeule, va afla ceva maĭ bun. Se întórce pe tóte părțile, pe drépta și pe stînga, dar orĭ cum îșĭ simte tare culcușul, pentru că numaĭ în Tine, Dómne, aflăm repaus.“ Și érăși: „Ce chinurĭ suferia inima mea, ce gemete. Dumnezeul meŭ! Și tu m'aĭ ascultat fără de a sciĕ eŭ. Și când în tăcere mĕ plângeam amar, ca strigăte marĭ ajungeaŭ la îndurarea Ta atâtea înfrângerĭ ale sufletuluĭ meŭ.

„Numaĭ tu sciaĭ ce suferiam și nime altul. Pentru că puține spuneam din aceste chiar și celor maĭ intimĭ amicĭ aĭ meĭ. Aŭ spusu-ți-am eŭ lupta sufletuluĭ meŭ, la ce nicĭ timpul nicĭ graiul nu mĭ-ar fi ajuns?“

„Tóte gemetele și suspinele inimeĭ mele se duceaŭ la audul Tĕŭ, Dumnezeul meŭ. Căutat-am loc de repaus, dar n'am aflat, pentru că celea din jurul meŭ nicĭ nu m'aŭ putut liniști, ca să fi putut zice: „Mi-e destul, sînt fericit,“ nicĭ nu m'aŭ lăsat să mĕ reîntorc acolo unde aș fi putut fi fericit. Cu bolduri interne aĭ atițat inima mea, și mintea mea turburată și înourată s'a vindecat din zi în zi cu balsamul cel vindecătoriŭ aĭ durerilor mântuitóre.“

Și într'adevĕr s'a vindecat, și vindecarea luĭ se putea vedé de pe tristeța luĭ, care era maĭ adîncă, de pe desperarea luĭ de a maĭ puté afla pace, și spre onórea luĭ fie zis, de pe curajul luĭ, care era maĭ puternic. Prima luĭ legătură pĕcătósă a durat cinci-spre-zece anĭ, a dóua înse numaĭ câte va lunĭ. E probabil că și aicĭ a întrevenit Monica; e probabil ca atunci ea a vĕrsat maĭ multe lacrĕmĭ, ca de altă dată; că a insistat cu rugărĭ maĭ pĕtrunḑătóre, cu sfaturĭ maĭ energice și delicate; a zugrăvit înaintea luĭ cu colorĭ maĭ viĭ necuviința și pĕcatul purtărĭi sale față de acea tinĕră fată, a cărei mână a cerut-o, și care acum trăia numaĭ pentru el; — față de *Adeodat,* care începu a cresce într'o nevinovăție îngerésca, ce și-ar fi putut-o perde vĕḑênd ast fel de slăbiciuni deplorabile; și maĭ ales față de Dumnezeŭ, ale cărui daruri prețióse le-a desprețuit și a cărui mănĭă în urmă își va atrage-o asupra sa.

Augustin se supuse; obosit de cercarea zădarnică a fericirei în aceste legăturĭ urîcióse și pĕcătóse; el rupse și aceste lanțurĭ, și promise mameĭ sale, că va aștepta ziua apropiată a cununieĭ.

Dumnezeŭ, carele pentru primul sacrificiŭ a resplătit pe Augustin cu un moment de pace și cu zărirea adevĕruluĭ, pentru sacrificiul al doilea încă ĭ-a pregătit o resplată de acest fel, dar cu mult maĭ prețiósă.

De abia a rupt el legăturile aceste din urmă, și îndată mintea luĭ s'a curățit chiar și de ultimele rĕmășițe ale întunecimeĭ și el vĕḑu în urmă resărind în sufletul sĕŭ răpit lumina deplină a credinței.

Cetitoriĭ aŭ observat de sigur, că lucrarea acésta de redeșteptare s'a început deja de mult.

Pe cum câte odată, în sĕrile calde de vară, după câte un vifor teribil, rĕsar pe încetul stelele și clipesc printre noriĭ sburătorĭ, chiar așa resăriră după un timp și în sufletul turburat aĭ luĭ Augustin adevĕrurile cele marĭ ale credinței, unul după altul. Rînd pe rînd el a triumfat asupra îndoielilor, saŭ maĭ bine zis el nicĭ când nu și-a putut șterge din inimă învĕțăturile mameĭ sale: despre esistința luĭ Dumnezeŭ, despre Provedință, despre nemurirea sufletuluĭ, despre deosebirea binelui și a rĕuluĭ, despre judecata de pe urmă. Pe timpul când se rostogolia dintr'o îndoiélă într'alta, dintr'o greșélă într'alta, el s'a convins, că omul nu póte ajunge la adevĕr cu puterile sale proprii, s'a convins și că omul are lipsă de o învĕțătură revelată dumnezeéscă; a cunoscut semnele caracteristice ale acesteĭ învĕțăturĭ — și că acea e în sinul Bisericiĭ catolice, pe care începu a o admira. Acestea eraŭ stelele ce străluciaŭ în sufletul luĭ, deși cu o strălucire obdusă, totuși strălucirea lor avea o frumseță și o vioiciune deosebită.

Înse orĭ cât de frumóse ar fi fost acestea luminĭ, nu eraŭ destule ca să-l facă pe Augustin creștin, pentru că stéua cea maĭ mare între tóte, cea maĭ dulce, care luminéză cu adevĕrată lumină între tóte celealalte stele, — adecă Domnuluĭ nostru *Isus Christos,* — încă n'a fost resărit în sufletul luĭ. Nu că dór Augustin l'ar fi uitat de tot, (pentru că acest nume sfînt cu maĭ multă gingășie l'a supt de pe buzele mameĭ sale, de cât ca acest Mântuitor adorabil să fi devenit străin pentru el) — dar în urma atâtor învĕțăturĭ perverse și atâtor patimĭ, ce-ĭ întunecară sufletul, figura acésta dumnezeéscă deveni cam palidă în ochiĭ luĭ. Nu maĭ înțelegea nicĭ Întruparea, nicĭ Rĕscumpĕrarea, nicĭ divinitatea luĭ Christos; ce zic? Chiar și esistința cuvêntuluĭ și ființa spirituală a luĭ Dumnezeŭ era înaintea luĭ o întrebare. Înainte de tóte decĭ trebnia să se resfire umbrele ce-l maĭ acoperiaŭ, — și nicĭ când nu ni-am puté închipui cine a fost apostolul ales de Dumnezeŭ, ca să-ĭ facă luĭ Augustin descoperirea Cuvîntuluĭ.

Era în vechime în zilele cele maĭ strălucite ale Greciei un tinĕr de o înălțime spirituală de necrezut, care vorbia cu o frumsĕță oratorică ne maĭ întrecută. Învĕțăcel aĭ luĭ *Socrat-l,* pe care l'a făcut nemuritoriŭ, împrumutându-ĭ propriile sale aripi, magistru al luĭ *Aristotel,* pe carele l'ar fi făcut de treĭ orĭ maĭ puternic dacă ĭ-ar fi putut da ceva și din focul sĕŭ, acest tinĕr la prima privire ce o aruncă asupra lumeĭ create, a priceput că tótă lumea acésta nu e de cât o icónă, un simbol, o umbră, — că afară de lumea visibilă esistă și o lume invisibilă, care singură o póte esplica pe acésta, pe cum singură ĭ-a servit și de prototip.

A dóua privire a luĭ asupra lumeĭ fu și maĭ frumósă. Ridicându-se de la om la Dumnezeŭ, și recunoscênd, cu o claritate și profundime admirabilă, legătură ce împreună pe om cu Dumnezeŭ, el află că omul vine de la Dumnezeŭ, și la Dumnezeŭ se reîntórce. Dar nicĭ în trecerea acésta scurtă, ce se chiamă viață, omul nu se desparte de Dumnezeŭ; că — după espresiunea luĭ sublimă — ființa omenéscă e ca și *înrădăcinată* în Dumnezeŭ, și orĭ cât de tristă ar fi lumea acésta pămîntéscă, omul are în adîncul inimeĭ sale o putere, care e destulă ca să-l înalțe până la ceriŭ, de unde a venit. Acéstă putere e sentimentul cătră Dumnezeŭ, sentimentul lipseĭ luĭ Dumnezeŭ și dorul după Dumnezeŭ. Puterea acésta el o numi: *Simțul luĭ Dumnezeŭ,* (sensus numinis). Acest simț dimpreună cu simțul lumeĭ nevĕḑute formézĕ basa filosofieĭ sale, saŭ maĭ bine zis: basa a tótă filosofia démnă de om.

Surprins apoĭ de ceea ce a străbătut cu vederea și a priceput și dorind o cunoscință și maĭ clară, el cutrieră lumea, cercetéză tóte sanctuarele, întrebă pe preoțiĭ încărunțiți în studiarea tradițiunilor, se întroduce în misteriile cele maĭ profunde, pĕtrunde în tóte simbólele de credință, pe celea schimbate le restitue, și înarmat apoĭ cu tóte acestea, își rela sborul și se ridică așa de sus, în cât ss. Părinții aĭ Bisericeĭ nu sciŭ ce nume să-ĭ deie, unii vĕḑ în el geniul omenesc ridicat la cea maĭ înaltă putere, alțiĭ îl numesc un *Moise păgân,* alțiĭ profet ifispirat de Dumnezeŭ, premergĕtor al evangeliuluĭ, trimis la popórele cufundate în umbra morțiĭ; toți convin într'a numi *divin* acest fenomen plăcut și minunat!

Augustin nu cetise încă nimic din *Plato;* necunoscința limbeĭ grecescĭ îĭ împedeca. Numaĭ după Cicero îĭ cunóscea câteva ideĭ. Chiar atunci, când se lupta în contra ultimeĭ rĕmășițe a manicheismuluĭ, ce îĭ maĭ acoperia în câtva mintea, și se încerca a-și închipui pe Dumnezeŭ ca spirit curat, pentru că până atunci și îl închipuia ca amestecat cu materiă, chiar atunci îĭ aduse un amic al sĕŭ o traducere a luĭ

[1]) Confess. VI, 15.

Plato, edată în Roma de un retor fórte cunoscut, cu numele *Victorin*. Augustin lea cartea în mână şi de abia o deschide, simte cum îi cade de pe ochiĭ minţiĭ vĕlul ţĕsut de mâna eresiei, ce-i împedeca să pricépă că Dumnezeŭ e Spirit, pe cum şi să recunóscă esistinţa Cuvîntului.

Cartea acésta fără îndoiélă nu era evangelia, era însе ca un fel de precuvêntare omenéscă la aceea, şi aşa de frumósă, în cât Augustin fu răpit.

Pe atunci, aşa ne spune el — îmi veni la mână o carte, care după espresiunea unuĭ vechiŭ filosof, era plină de esenţiile cele mai escelente ale Arabieĭ. De abia simţiĭ parfumul ei, de abia vĕrsa-i câţi va picuri din acel parfum pe flacăra mică, ce începu a arde în inima mea, de o dată m'a cuprins un foc mare; de nu se póte cuprinde; nu-l poţi cuprinde nici tu Romaniane! nu-l pot cuprinde nici eŭ. „Onoruri, mărirĭ omenescĭ, dor de glorie, atracţiunile şi farmecele acesteĭ vieţi pământescĭ, nu mĕ mai interesaŭ de loc — nimic nu mĕ mai mişca în faţa luminei, ce am început a zări." [1])

(Va urma.)

Anul 1700.

Disertaţie, de *Iacob C. Domşa* cl. a. IV.

(Fine.)

În Sinodul din 7 Febr. 1698 s'a formulat manifestul pentru sf. Unire, ér în Sinodul din 5 Sept. 1700, şedinţa II. liberĭ şi de bunăvoe, din îndemnul luĭ Dumnezeŭ, părinţiĭ adunaţi primesc unirea în credinţă cu sf. biserică a Romeĭ şi mai cu samă în celea patru puncte dogmatice, în carĭ se păreaŭ a se deosebi, rĕmânênd neatins atât ritul cât şi disciplina orientală, cassându-se aceea ce ar fi contrar credinţeĭ catolice. Minţile nóstre se umplu de admiraţie, ochiul înţelegĕtor de sentimente lăuntrice, rĕmâne estasiat de atâta lumină şi lealitate, inimele plâng de o adevĕrată bucurie, tot sufletul şi trupul tot se înviórá, când cugetăm la mărenţia faptuluĭ epocal, ce-l sĕrbătorim astăz'; — când cetim că „Sinodul acesta a fost nu numaĭ cea mai mare adunare a Românilor ardelenĭ, de care ne amintesce istoria, dară a fost tot odată şi cea mai mare adunare în istoria Transilvanieĭ," — dacă ne plăsmuim cu ochiĭ spiritualĭ scenele de sfîntă inspiraţie ale apostolilor şi credincioşilor, carĭ s'aŭ adunat în numele poporuluĭ român drept credincios reînviat, ca să adeveréscă şi prin credinţă sentinţa împĕratuluĭ Ioanniţiŭ: *„Nos genere et sanquine Romani"* — ca să reedifice cu mai mare pompă, cu îndoit zel templuĭ ruinat de veacurĭ al Sionuluĭ Român.

Mântuirea sufletuluĭ prin iubirea luĭ Dumnezeŭ, salutea naţională prin alipirea către augusta casă de Habsburg, nădejdea în un viitor mai bun, aŭ fost sentimentele sincere ce aŭ premers sf. Unire.

„Frumósă mişcare a fost unirea Românilor ardelenĭ cu Roma;" şi acésta mişcare frumósă a adus fructe vrednice de admiraţie.

Rodul salutar al acesteĭ mişcărĭ a fost *eliberarea bisericiĭ române de sub jugul cel insuportabil al Calvinilor.*

Prin unirea cu Roma aŭ venit Românii în *atingere cu celealalte popóre de gintea latină; aŭ început a înţelege leagănul originei* şi tradiţiile străbune îndemnătóre la fapte marĭ.

Şi contactul acesta a avut o influinţă necontestabilă şi asupra sentimentuluĭ naţional.

Tineriĭ românĭ petrecênd în Roma se hrăniaŭ din rĕmăşiţele gloriei străbune, se adăpaŭ din isvórele măririlor vechilor Romanĭ, ér reîntorşi acasă, aduceaŭ cu sine însufleţirea şi rîvna pentru laudele şi faptele strămoşilor. Şi entusiasmul acesta îl comunicaŭ clerului şi el apoĭ poporului. Deja în dată după Unire, vedem entusiasmul şi consciinţa naţională urmată de fapte vrednice de laudă.

Clerul, în frunte cu Mitropoliţiĭ, devine adevĕratul conducĕtor şi cârmaciŭ în luptele cu vrăşmaşiĭ, carĭ nu voiaŭ a lăsa pe Românĭ să se desvólte ca naţiune de sine, conscientă de drepturile sale naturalĭ. Şi espansiunea sentimentelor naţionalĭ a trecut şi la celalalţĭ Românĭ, producêndu la eĭ nespus bine.

După Unire clerul începe a-şĭ câştiga o cultură mai temeinică, mai alésă şi mai bună. Mitropoliţiĭ românĭ de după Unire aŭ fost toţĭ bărbaţi de o cultură şi erudiţiune superióră, cu care impuneaŭ naţiunilor conlocuitóre. Un diamant strălucitor şi nepreţuit în colanul de mărgăritare al urmăriloru sf. Unirĭ, e *înfiinţarea şcólelor din Blaş,* primele şcóle române sistematice în Ardeal şi în principate chiar. „Aicĭ a rĕsărit prima lumină pentru poporul românesc, ce petrecuse sute de anĭ în ignoranţă, şi încă a rĕsărit pe timpul acela, când un întunerec gros domnia chiar şi la Românii din Principate." — Pe dreptul zice Missail despre şcólele acestea, după ce în negre colorĭ descrise starea sciinţifică în Principate pe timpul domnieĭ fanariote: „O singură scânteiuţă mai licurézá printre negurile ceriului, şi asemenea luceafărului despre zi se apropie de noĭ" . . .

Pe când la noĭ (în Rom.) nu mai esistă de cât vre-o dóuĕ, treĭ bucherniţe grecescĭ, din colo de munţi (în Ardeal) înfloriaŭ şcólele adevĕrat române din Blaş . . . Cu cât începutul lor e mai în cóce cu atât soliditatea temeliilor pe carĭ fuseră aşedate, sînt mai sănătóse, cu atât fructele ce aŭ adus ginteĭ, sînt mai mântuitóre pentru generalitatea naţiuneĭ.

Prin uniune se deschide o nóuă eră pentru cultivarea Românilor transilvanĭ . . . apoĭ încheie „renumele liceuluĭ din Blaş cresce vĕdênd cu ochiĭ, viaţă şi lumină resărind în tóte părţile. Părea că geniul vecheĭ Rome să scóla din mormîntul sĕŭ secular spre a mai însufla odată coloniile luĭ Traian."

Pe lângă acestea s. Unire a fost urmată de considerabile folóse materiale. Căpătând Episcopul dominiul principesc de la Blaş, acesta se face un isvor de venite şi de ajutor pentru neamul întreg. Zeloşiĭ şi cruţătoriĭ Episcopi, adună cu mare grije banĭ, din carĭ mai apoĭ se edifică tóte mărenţele edificiĭ ce se vĕd azĭ şi carĭ sînt fala lor incontestabilă, lasă fundaţiunĭ piĭ, din carĭ se susţin azĭ mai tóte institutele şi aşedĕmintele reclamate de progresul veaculuĭ înmormîntat.

Tot eĭ sînt aceia, carĭ câştigă în multe locurĭ porţiune canonică pentru clerul miser.

După unire administraţia bisericeĭ române la un sbor frumos, devine mai promptă, mai sigură şi mai modernă. Ritul şi disciplina bisericéscă, éră-şĭ numaĭ după unire să îndeplinesc cu tactul şi estetica corespundĕtóre.

Tóte aceste marĭ şi netăgăduite folóse ale s. Unirĭ numaĭ atunci vor străluci în adevĕrata lor splendóre, dacă ne vom revoca în minte starea misĕră şi desperată a bisericeĭ române înainte de unire, şi dacă vom considera că de n'ar fi fost Unirea cu biserica Romeĭ, astăzĭ dacă am mai fi ca biserică şi neam, cu puţin am fi mai de parte ca atunci.

Cuviincios e, ca acum, când ne-am adunat aicĭ ca să sĕrbătorim cu adevĕrată serbare de inimĭ, actul cel mai însemnat, mai memorabil şi mai frumos, actul sfinteĭ Unirĭ pe cum şi pomenirea apostolilor inspiraţi de spiritul dumnezeesc, carĭ aŭ dus-o în îndeplinire, — cade-se, să punem în relief caractĕrul părinţilor şi a bărbaţilor luminaţi, adevĕraţi fiĭ bisericeĭ şi aĭ neamuluĭ, să aducem înainte figurile măriţilor luptătorĭ şi cârmacĭ aĭ năieĭ bisericeĭ nóstre, ca admirându-le curăţia şi frumseţa sufletéscă, tăria caractĕruluĭ, zelul cu adevĕrat apostolic, purtarea serafică, să învĕţăm de la eĭ a iubi biserica şi neamul, să învĕţăm de la eĭ, în luptele ce ne aştéptă, straduinţa şi paciinţa de fer în lucrurile grele, ce trebue resolvite, idealismul cel mai curat, devotamentul cel mai cald, abnegaţia cea mai completă şi în urmă să-l rugăm să fie întrepunĕtorĭ, caldĭ şi rugătorĭ, bineprimiţi către Dumnezeŭ pentru noĭ toţĭ.

Preamăriţi şi neuitaţi să fie de tot fiul românimeĭ un Atanasiŭ, părintele prea bun al s. Unirĭ; un Clain, nemuritoriul conducător a Românilor pe terenul bisericesc şi naţional, al cărui ideal şi azĭ îl avem de ţintă; un P. P. Aron, înger în trup omenesc, deschidĕtorul şcólelor din Blaş; un Maior, al doilea părinte al Unireĭ şi al copiilor miserĭ studenţi la şcólele de aicĭ iubitor tată; un Bob, marele fundator de donaţiunĭ pe cum şi întemeietorul capitului archidiecesan, un Dobra, Vulcan, un Şuluţ, primul Mitropolit după restaurarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia; un Vancea, marele mecenate pe terenul cultural şi sciinţific. Étă figurile, ce aŭ să împodobéscă panteonul nostru bisericesc naţional!

Pentru noĭ, pentru biserica şi naţiunea română, pe care aŭ iubit'o, pe care aŭ servit'o cu viaţa lor, eĭ nu de tot aŭ murit. Suvenirea lor va rĕmânea neştersă din memoriele nóstre, ca a tuturor bărbaţilor marĭ. Natura şĭ-a luat tributul eĭ, ér faptele ne-aŭ rĕmas ca o preţiósă moştenire şi ca un esemplu tot de una vrednic de urmat.

Tot ce am admirat în nemuritoriiĭ Episcopĭ şi Mitropoliţĭ aĭ nostriĭ rĕmâne şi va rĕmânea în curgerea tuturor veacurilor, în spiritul ómenilor, dimpreună cu suvenirea îngerescilor lor vîrtuţi şi glorióselor lor fapte. Mulţi eroĭ de epopee vor durmi fără onóre şi fără glorie în nóptea uitării: Voi însе transmişi prin istoria posterităţii Ve-ţi trăi în eternitate!!

Blaş, Sept. 1900.

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca poporală „Minerva", se numesce o serie de publicaţiunĭ istorice apărute în editura instit. grafic „Minerva" din Bucurescĭ. Preţul unuĭ numĕr e 15 banĭ, form. 16°. Până acum aŭ apărut:

1—3. Istoria populară a Românilor.
4. Cântarea Românieĭ.
5. Istoria populară a literaturei române.
6. Revoluţia luĭ Tudor Vladimirescu.
7. Perderea Basarabieĭ.
8. Unirea principatelor şi domnia luĭ Cuza.

Recomandăm cu tot adinsul aceste preţióse cărticele, menite să redeştepte şi să ţină viŭ sentimentul naţional în fie care român.

Se pot procura de la Tipografia seminarială.

Alesandri în ediţie poporală. Cunoscuta „Bibliotecă pentru toţi" trecând în editura librărieĭ Alcalay, şĭ-a reînceput apariţia publicând scrierile dulceluĭ poet Vasile Alesandri. Până acum a apărut *Ovidiu, Doine, Lăcrămióre şi Suvenire.* Toţi cinci numerii costă broşuraţi 1 cor. 50 şi legaţi 2 cor. 80. Recomandăm din tótă inima scrierile mareluĭ nostru poet şi am dori, ca toţi sciutorĭ de carte să se grăbéscă aşi-le procura, profitând de ieftinătatea lor.

---

[1]) Contra Acad. l. II. Nr. 5.

Din literatura poporală de Dom. Dogariŭ:

Nr. 1.	Moș Toma Bădiceanu	—·12
„ 2	Din viața unuĭ haĭduc	—·12
„ 3.	Înșurătórea sórelui	—·12
„ 4.	Fiul bucătereseĭ	—·12
„ 5.	Văcărelui	—·12
„ 6.	Diana, zîna munților	—·12
„ 7.	Cinceĭ Dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—·20
„ 8.	Spiridon și Niculae, basm . .	—·12
„ 9.	Fiiul Oiĭ. basm	—·12
„ 10.	Povestiri și Anecdote populare	—·20

Posta redacțiunii.

„Gazeta“. Cum se chiamă *„fóia bisericéscă din Blaș“*, din care aț publicat în numérul de Duminecă conferința dluĭ canonic Bunea? Mult ne aț deobliga, când ne aț da rĕspunsul.

On. Red. de la „Apărarea națională“. Pe fașia cu care primim prețiosul Dvóstre ziar, de cât va timp cetim aprópe zilnic »rugăm schimbul.« *Binevoiți* a ne informa dacă aĭevea nu primiți fóia nóstră, de aci se spedéză regulat.

Dluĭ Redactor de la *„Școla și Biserica“, Bucurescĭ.* Sîntem dornicĭ să scim, de unde scóteți Dvóstre informațiile, ce le dați în nrul 11. despre »Biserica română orientală unită«? Ne vine greŭ să presupunem. că »birfiți«, mai multă dragoste de dragoste de adevĕr nu strică nimĕruĭ.

Dluĭ *M. K. în K.* Dacă numitul e destituit, de ce se ne mai ocupăm de el? Și-a luat pedeapsa meritată.

V. Începe bine, dar sfîrșitul e ca un toast. Ne pare rĕŭ, dar nu o putem folosi.

— *u* — Articlul trimis e bun, atâta numaĭ, că nu în fóia nóstră e locul unde ar trebui publicat. Noĭ nu atăcăm pe nime, ci simplu ne apărăm, contra insultelor, de feliul celeĭ împărtășite de Dvóstre. Câte ceva de prin părțile acelea am publica bucuros.

Avis. Nu anunțăm de cât publicațiunile, carĭ ni-se trimit, spre a le cunósce cuprinsul.

On. *E. D. în T.* Am primit, vom respunde în numĕrul viitor.

Sân-Mărtinul-de-câmpie. Am primit 12 corône și achităm an. 1899. Pe anul 1900 e încă în restanță.

Dr. P. F. în Gh. Primit cu mulțămită și achitat tot până la finea an. 1900.

Ios. R. Orade. Primit cu mulțămită și achitat tot până la finea an. 1900.

Beiă. Primit cu mulțămită și achităm anii 1897 și 1898.

Sarașeŭ. Primit cu mulțămită și achităm anul 1899.

Copand. S'a aflat. Achităm restul de 15 cor.

Secaș. Achităm cu mulțămită anii 1899 și 1900.

Lunca. Am primit și achităm anii 1899 și 1900.

Silvașul de Câmpiă. Primit și achitat anul 1899.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Pastilele—Hämatine

ale apotecarului A. Thierry,

sînt cel mai sigur și veritabil mijloc nutritor și sangifer, contra anemieĭ, lipseĭ de sânge și morburilor consequente. Pastilele acestea ușor de mistuit aŭ să înlocuiască vinurile feruginóse, carĭ irită nervii stomacalĭ și aŭ un efect amețitor. Fie care cutie va purta subscrierea fabricantuluĭ și costă după anticiparea prețuluĭ, **4 coróne**, spedată franco. Adresa:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a luĭ

(34) 6 – 52

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturе prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

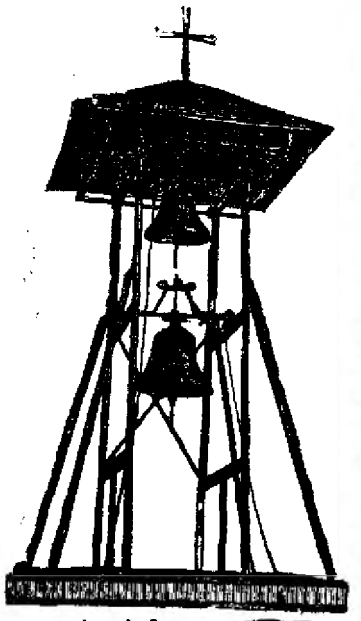

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ aŭ un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă de cât clopotele turnate după sistemul vechiŭ, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal**. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una în magazin.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țĕrile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur **Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat.** Folosit ca mijloc estern, este cel mai renumit

remediŭ de tămăduire a ranelor.

Veritabil numaĭ cu marca de apărare verde, autentic registrată în tóte statele și provĕdută cu capsula de metal, ce pórtă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milióne borcane. — 12 borcane micĭ s'aŭ 6 marĭ duble spedate franco **4 coróne.** — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositelor din lume **1 coróna 40 filerĭ. — Se espedéză numaĭ pe lângă trimiterea anticipativă a prețuluĭ.**

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită **făcătóre de minuni**), de o putere și efect miraculos. Face orĭ ce operație superfluă. Cu acéstă unsóre s-a vindecat un os-scarabeŭ, ivit înainte de aceea cu 14 anĭ și declarat incurabil, bóla de óse și în timpul din urmă un morb gangrenos, greŭ și vechiŭ de 22 anĭ, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; rĕcorește și vindecă orĭ ce fel de rane și arsurĭ. Înmoĭe și curăță tóte ranele provĕdute prin impunsetură. O dosă spedată franco costă **1 coróna 80 filerĭ** după primirea prețuluĭ. La comande maĭ marĭ scădămînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispositiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile să pot înconjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care pórtă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Ceĭ carĭ n-aŭ deposit la îndemână, să se ferésca de falsificărĭ saŭ fabricate străine, și se **comande direct,** adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada

bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr k. k. Staatbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 7—25

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

Tipografia Seminariului archidiecesan.